KNIHOVNA SPOLEČNOSTI PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ ČSL.
V PRAZE.
Č. II. ŘÍDÍ PROF. Dr. JOSEF PELIKÁN. 1938.

HISTORICKÝ MÍSTOPIS ZEMĚ MORAVSKOSLEZSKÉ.

NAPSAL Dr. LADISLAV HOSÁK.

NÁKLADEM SPOLEČNOSTI PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ ČSL. V PRAZE.
TISKL »MELANTRICH« BRNO.

Myšlenkou sbírati materiál k historickému místopisu Moravy zabýval jsem se již v r. 1920 pod vlivem seminárních cvičení svého učitele, univ. prof. dr. J. V. Šimáka. Viděl jsem, jak obtížno jest orientovati se v historické topografii moravské, když práce rajhradského benediktina Řehoře Volného jest již zastaralá, a monumentální podnik Vlastivědy moravské neslibuje brzké ukončení díla. Tehdy uvažoval jsem o jakémsi historicko-místopisném slovníku moravském po vzoru Sedláčkově, který by poskytoval možnost rychlé informace. Po ukončení univ. studií v r. 1923 počal jsem systematicky sbírati materiál, ovšem se značnými potížemi. Ze svého tehdejšího působiště — Břeclavě — dojížděl jsem každého týdne alespoň na den do zemského archivu v Brně, kde byla moje kořist největší, a také velkou část svých prázdnin věnoval jsem každoročně studiu v témže archivu. V roce 1930 byl jsem přízní nadřízených úřadů, což tuto vděčně kvituji, přeložen služebně do Brna, takže mohl jsem ve volném čase intensivně studovati, kdežto o prázdninách navštěvoval jsem mimobrněnské archivy. Nemohu popříti, že neexcerpoval jsem všechny archivy, které pro studium moravského místopisu přicházely v úvahu, nemohl jsem však tak učiniti prostě z toho důvodu, že všechny cesty a pobyt musil jsem si hraditi sám ze skrovných prostředků středoškolského učitele začátečníka; teprve později byly mi k disposici honoráře a posléze subvence 1000 Kč od Společnosti přátel starožitností na výzkum v slezských archivech. Také nedostatek volného času nedovoloval mi studovati v některých archivech, které bych jinak nebyl opomenul (jde hlavně o archivy vídeňské a pak patrimoniální na venkově.) Vůbec ráz díla a ohromné množství nezdolatelného materiálu působily již předem, že způsob zpracování byl spíše extensivní než intensivní.

Při svém studiu použil jsem těchto archivů:

I. Zemský archiv v Brně: Bočkova sbírka, Cerroniho sbírka (použitá čísla jsou citována na příslušných místech pod čarou), Nová sbírka, Sbírka rukopisů (použitá čísla jsou citována na příslušných místech pod čarou), Sbírka Františkova musea (použitá čísla jsou citována na příslušných místech pod čarou), Horkého sbírka, Stavovský archiv, Akta panství Hodonín-Pavlovice, netištěné Půhonné knihy (mohly býti pro velký počet využity jen extensivně), netištěné zemské desky (kolaciované opisy jejich z let 1480—1627 byly mi laskavě zapůjčeny p. prof. Tomášem Kalinou), Manské kvaterny, Inventář archivu olomoucké kapituly, Inventáře archivů zrušených klášterů.

II. Archiv úřadu zemských desk: nejnovější zemské desky.

III. Městský archiv v Brně: Knihy městských privilegií, inventář listin.

IV. Arcibiskupský archiv v Kroměříži: Inventáře lenního archivu, Inventáře stolních statků, Manské kvaterny, Středovského Apografa.

V. Musejní archiv v Uherském Brodě: Bartoškova kronika z 16. století.

VI. Archiv ministerstva vnitra v Praze: Inventář archivů zrušených klášterů, Oddělení Morava (prvých 30 krabic), Kopiáře a Salbuchy (svazky, týkající se privilegií moravských měst a šlechtických odúmrtí).

VII. Archiv hradu Pražského: Böhmische Herrschaftsakten (akta, týkající se Opavska a Těšínska).

VIII. Archiv ministerstva zemědělství v Praze: Inventář archivu komory těšínské ve Frýdku.

IX. Archiv Národního musea v Praze: jen některé archivalie z moravik (citovány na příslušných místech pod čarou).

X. Knihovna Národního musea: Opisy Ochranovských foliantů.

XI. Zemský archiv v Opavě: Zemské desky knížectví opavského a krnovského, Půhonné knihy zemského práva opavského a krnovského (do r. 1580), Zukalova pozůstalost, Praskova pozůstalost, Tillerova pozůstalost.

XII. Archiv zemských desk v Opavě: nejnovější zemské desky.

XIII. Archiv komory těšínské v Polském Těšíně: Kniha půhonná z r. 1565, Akta o prodejích velkostatků, Urbáře komory těšínské.

Ve všech archivech, v nichž jsem studoval, potkal jsem se s vzácnou přízní a ochotou, za niž děkuji pp. ředitelům archivů univ. prof. dr. Františku Hrubému ze zemského archivu v Brně, dr. Ant. Breitenbacherovi z arcibiskupského archivu v Kroměříži, dr. L. Peřichovi ze zemského archivu v Opavě, univ. prof. dr. Jaroslavu Prokšovi z archivu ministerstva vnitra, univ. doc. dr. Václavu Černému z archivu ministerstva zemědělství, dr. J. Morávkovi z archivu hradu Pražského, dr. Jaroslavu Dřímalovi z městského archivu v Brně, prof. Frant. Popiolkovi z archivu komory těšínské v Polském Těšíně, pak tehdejším archivním úředníkům univ. prof. dr. Jindřichu Šebánkovi a dr. Rudolfu Hurtovi ze zemského archivu v Brně, dr. Burianovi z městského archivu v Brně, univ. prof. dr. O. Odložilíkovi a univ. doc. dr. Fr. Roubíkovi z archivu ministerstva vnitra v Praze, univ. doc. dr. E. Janouškovi z archivu ministerstva zemědělství a inž. Fr. Kargerovi z archivu komory těšínské v Polském Těšíně.

Značné potíže měl jsem však s hledáním nakladatele pro tak obsáhlou práci, neboť nakladatelé obávali se velkého nebezpečí

ztráty za hospodářské krise. Teprve prostřednictvím dr. Josefa Pelikána, archiváře Národního shromáždění v Praze, podařilo se zainteresovati o vydání Místopisu Společnost přátel starožitností československých v Praze a teprve zásluhou předsedy Společnosti, p. sekčního šéfa dr. Zdeňka Wirtha a jednatele Společnosti dr. Josefa Pelikána mohlo býti vydání Místopisu realisováno. Nutno zdůrazniti velkou péči a nezdolnou agilnost dr. Josefa Pelikána, bez níž by práce stěží dočkala se dokončení. Společnost přátel starožitností ujala se nejen vydání mé edice, nýbrž koncipovala ještě další velký plán, vydati podobné historické místopisy pro zemi Českou, Slovenskou a Podkarpatoruskou.

Původním mým plánem bylo zachytiti dějiny obcí na teritoriu historické Moravy (to jest z roku 1742, kdy Ketřsko bylo postoupeno Prusku), rozšířeném o území, získané mírovou smlouvou saint-germainskou (Valticko, které ostatně i v dřívější historii mělo k Moravě značné vztahy). Na přání nakladatele rozšířil jsem původní program i o Československé Slezsko. Zde však jsem se potkal s novými obtížemi. Kdežto na Moravě bylo zcela jasno, co nutno do práce pojmouti, ve Slezsku byla situace velmi komplikovaná. Měl jsem voliti teritorium z r. 1920 (t. j. po připojení Hlučínska a oddělení části Těšínska), či hranice historické z r. 1742? Poněvadž běželo o historický místopis, rozhodl jsem se v celkový rámec zaujmouti celá bývalá knížectví opavské a krnovské, která byla původem svým součástí historické Moravy, celé knížectví těšínské, poněvadž bylo před převratem nesporně celé součástí koruny české (viz infeudace v 19. století) a tvořilo dokonce časem s Moravou jediný správní obvod. Hůře bylo s Ratibořskem a Nisskem, které r. 1742 připadly většinou Prusku a neměly takových vztahů k Moravě. Proto z Ratibořska pojal jsem do plánu pouze status minor bohumínský, který již dříve se od Ratibořska separoval a zůstal i po r. 1742 součástí koruny české, z Nisska pak jen ten podíl, který zůstal i po r. 1742 součástí koruny české a v němž biskup vratislavský byl i napotom lenníkem krále českého. Při tom obce, které byly mírem vratislavským r. 1742 postoupeny Prusku a mírem versaillským vráceny Československu, označil jsem dvěma hvězdičkami, obce, které byly mírem vratislavským postoupeny Prusku a pak již nevráceny, jednou hvězdičkou, a konečně obce, které obdrželo rozdělením Těšínska 1920 Polsko, jsou označeny §.

Při zpracování bylo možno voliti mezi dvojí formou, lexikální po způsobu Sedláčkově, nebo přidržet se již Volným užitého principu teritoriálního: obojí mělo své výhody i nevýhody. Pro druhý princip rozhodl jsem se čistě z důvodů praktických, neboť tento omezoval opakování týchž věcí, zvyšoval možnost odbytu a usnadňoval mi přehled. Ukázalo se, že postup byl správný, zvláště pokud se týče odbytu díla: kdybych byl volil formu lexikální, vydávání by patrně pro malý odběr vázlo již při prvých sešitech.

Za jednotku zvolil jsem kraj (každý kraj měl tvořiti zvláštní svazek), v rámci kraje postupoval jsem podle panství a statků (opět teritoriálně tak, že vycházel jsem od krajského města) a při každém dominiu popisoval jsem nejprve sídlo velkostatku a pak abecedně osady k dominiu náležející, v pořadí: města, městečka, vsi, zaniklé osady. Jakožto annus normalis zvolil jsem při rozsahu krajů i dominií rok 1848 (konec feudálního zřízení). Než i tu vyskytly se potíže, a to opět ve Slezsku, kde hranice krajů z r. 1848 nebyly totožné s hranicemi historických knížectví: panství a statky Klimkovice, Dobroslavice, Bravantice, Polanka, Jistebník, Studénka a Třebovice, které byly součástí historického knížectví opavského, byly totiž počítány do kraje těšínského. Poněvadž ve Slezsku postupoval jsem podle historických knížectví v rámci Opavska a Těšínska, musil jsem uvedené panství a statky včleniti do kraje opavského.

Úkolem mé práce bylo vydati příručku, která by pokud možno spolehlivě a stručnou formou informovala o dějinách jednotlivých dominií i osad, byla jakýmsi inventářem historicko-místopisného materiálu do r. 1620, poukazovala na materiál k hospodářským dějinám a genealogii a posléze podávala soupis historicko-místopisné literatury (tato jest uvedena vždy na konci pojednání o dominiu: tím ovšem není řečeno, že všechna na tomto místě uvedená literatura byla mnou excerpována, jak někteří se domnívají; vždyť taková věc by nebyla již z technických důvodů prostě možná).

Podle původního plánu, užitého při Jihlavsku, zpracoval jsem dějiny jednotek zevrubněji do r. 1620, pak uváděl jsem jen přehled: na přání odběratelů i nakladatele jsem později rozšířil zevrubnější dějiny až do pozemkové reformy (data o pozemkové reformě jsem přejal z díla J. Voženílka: Předběžné výsledky pozemkové reformy, Praha 1930, u obcí, které byly mírem vratislavským postoupeny Prusku, vypsány byly dějiny do r. 1742) a konečně počínaje III. svazkem rozšířil jsem, když měl jsem již větší možnosti finanční, práci excerpty z oddělení Morava, Saalbuchů a kopiářů archivu ministerstva vnitra. Proto mohl jsem výsledky takto získané pro kraj jihlavský a znojemský použíti teprve v dodatcích.

Mojí snahou bylo podati v prvé řadě u každé jednotky stručnou formou přehled nejdůležitějších událostí, zejména datum, kdy obec se po prvé připomíná (pokud bylo lze, a to nejvíce u raabisačních osad, datum založení), důležité změny majetkové, data z dějin církevních a náboženských (tu zejména první zprávy o faře a kostelu), důležitá královská i panská privilegia, národnostní změny, epidemie, živelní pohromy a válečné události (jen ty však, které měly význam pro další dějiny osady), slavné rodáky (jen ty, jejichž činnost spadá před r. 1848), hrady a tvrze, zakládání průmyslových podniků před r. 1848, u větších měst i městské znaky, a posléze

podati, pokud možno úplně, soupis historicko-místopisné literatury. Konečně uváděl jsem i různé varianty psaní místních jmen (označeny vykřičníkem), pokud se liší od dnešního úředního názvosloví.

Jsem si zcela vědom, že moje dílo není naprosto dokonalé; mnohde narážel jsem na takové potíže, o nichž těžko učiní si představu, kdo podobnou práci nedělal. Především bylo to ohromné, těžko zvládnutelné množství materiálu, které mělo býti podáno jen ve výběru. Marně pokoušel jsem se nalézt spolupracovníky, kteří by mi pomohli úkol zdolati. Nepříznivě působila také hospodářská krise, časté stěhování (při jednom ztratilo se mi několik set excerpt z ČČH a ČPS, které jsem musil po upozornění pro prvé tři svazky věleniti teprve do dodatku), nedostatek a únava a ke konci dostavila se ochablost zraku, takže jen stěží mohl jsem dělati korektury. Pojem historického místopisu jest příliš obsáhlý, veškerou látku nebude možno ještě velmi dlouho obsáhnouti tak, aby uspokojila všechny, a také požadavky stran výběru bude míti vždy každý jiné, takže historicko-místopisnou prací sotva kdo bude plně spokojen. Nutno však ještě zdůraznit, že Historický místopis země Moravskoslezské jest jen příručkou, nemůže tedy řešit individuálně jednotlivé otázky (zejména ne otázku pravosti té neb oné listiny), takový požadavek prostě přesahuje možnosti jednotlivce, jedná-li se o území takového rozsahu, jako jest země Moravskoslezská. Byly-li v přítomné práci některé záhady místopisné uspokojivě řešeny (a byla jich celá řada), stalo se tak nikoliv soustavně, nýbrž jen tam, kde měl jsem o věc osobní zájem, nebo tam, kde podařilo se mi shromážditi k řešení uspokojivé množství materiálu.

Znám více než kdokoliv jiný nedostatky a slabiny své práce, znám však také její přednosti: nejlepším zadostiučiněním jest mi skutečnost, že moje práce jest ještě před ukončením odborníky všeobecně používána. Postupem práce nabýval jsem nových a nových poznatku methodických: ani ty nebudou ztraceny. Použije se jich již při vydávání historických místopisů ostatních zemí naší vlasti a doufám, že v dohledné době i při II. vydání Historického místopisu země Moravskoslezské.

Některé partie dal jsem ještě před tiskem k pročtení a opravě znalcům místní historie, kteří vesměs ochotně mi vyhověli. Vyslovuji jim na tomto místě svůj dík. Jsou to zejména pp. dr. J. Fišer, ředitel reál. gymnasia v Mor. Budějovicích (Moravskobudějovsko), dr. Jaroslav Dřímal a dr. Václav Richter (Brno), prof. Vojtěch Janoušek (Prostějovsko a Plumlovsko), prof. V. Nešpor (Olomouc), dr. Vlasta Fialová (Bystřicko p. H.), dr. Rudolf Hurt (Velehrad) a V. Pinkava, městský archivář z Litovle (Litovelsko, Moravskotřebovsko, Uničovsko, Rýmařovsko). Vedle toho mnozí pánové zaslali mi dodatečně některé doplňky a opravy, jichž jsem použil v Dodatcích, zejména pp. Rudolf Hruschka, řídící uč. v. v. v Pí-

sečném (St. Hobzí), František Harrach, majitel panství ve Velkém Meziříčí (Velké Meziříčí), Msgr. Jan Malota, děkan ze Zábřehu (Zábřežsko), dr. Adolf Turek z Brna (Kravařsko, Těšínsko, Opavsko), B. Burian, ředitel měšť. školy v Konici (Konicko), Richard Skácel, ředitel měšť. šk. v. v. v Brušperku (Hukvaldské panství), Arnošt Kober, profesor a městský archivář v Krnově (moravské enklávy), Antonín Řezáč, úředník v Klimkovicích (Opavsko) a jiní pánové, které jmenuji u příslušných míst v Dodatcích. Všem pánům vyslovuji srdečný dík a připojuji skromné přání, aby badatelé zachovali mi i nadále přízeň a zasílali mi opravy chyb a různé dodatky, pokud uznají za vhodné, aby těchto mohlo býti použito při II. vydání Historického místopisu.

Nemohu ovšem na tomto místě opomenouti vyslovení díků svému milému příteli prof. Bertoldu Weigelovi, který s nevšední obětavostí mne podepřel svojí pomocí a spoluprací při vydávání místopisného rejstříku. Místopisný rejstřík jest do jisté míry prací samostatnou a zároveň nepostrádatelnou pomůckou pro místopisce, neboť uvádí i dávno zapomenuté varianty místopisných názvů a lokalisací zaniklých osad. Bylo také v plánu Společnosti opatřiti Historický místopis rejstříkem jmenným, než od tohoto plánu musilo býti zatím upuštěno jednak pro přílišný jeho rozsah, jednak pro nedostatek spolupracovníků a konečně i pro malý zájem odběratelů.

Podobně neuskutečnil se i plán vydati historické mapy jednotlivých krajů moravských a slezských, neboť práce taková vyžadovala by si nákladu, jakého nakladatel nemohl by se naprosto odvážiti, a vyžadovala by další mnohaleté práce. Péčí jednatele Společnosti dr. Josefa Pelikána dostalo se však Historickému místopisu velmi cenné náhrady tím způsobem, že k dílu jest přiložena nově otištěná krásná Šemberova mapa země Moravské, která má právě k historickému místopisu velmi úzký vztah. Ocenění této mapy podal v exkursu, připojeném k mému dílu, univ. prof. dr. Bohuslav Horák, jemuž na tomto místě srdečně děkuji. Zvláštní dík náleží správě musea ve Vysokém Mýtě za zapůjčení ploten Šemberovy mapy a Vojenskému zeměpisnému ústavu, na prvém místě pak p. odborovému radovi dr. Ivanu Honlovi, za krásné provedení tisku téže mapy.

Dílo připisuji své choti Růženě a dětem Láďovi a Mirušce.

Započato v Praze v prosinci r. 1920, dokončeno v Brně v dubnu 1938.

Dr. Ladislav Hosák.

ZKRATKY PRAMENŮ A POUŽÍVANÉ LITERATURY

AA — arcibiskupský archiv v Kroměříži.
AČ — Archiv Český (edice).
Akta Göding — Akta panství hodonsko-pavlovského v zemském archivu v Brně.
Akta Jednoty — Ochranovské folianty, opisy v knihovně Národního musea v Praze.
Akta o prodejích velkostatku — Akta o prodejích velkostatků v archivu komory těšínské v Polském Těšíně.
Akta slezské komory — v archivu hradu Pražského (Böhmische Herrschaftsakten).
Altvaterland — A. Drechsler, Altvaterland, 1925.
Annales — Annales Musei Franciscei (časopis).
Bartošek — Bartoškova kronika, originál v archivu uherskobrodského musea.
Beckovský — Beckovský, Poselkyně starých příběhu, vyd. A. Rezek, Praha 1879.
Biermann, Gesch. des Prot. — G. Biermann, Geschichte des Protestantismus in Österr. Schlesien, Praha 1897.
Biermann, Teschen — G. Biermann, Geschichte des Herzogtums Teschen, II. vyd., Těšín 1894.
Biermann, Troppau — G. Biermann, Geschichte der Herzogtümer Troppau und Jägerndorf, Těšín 1874.
Bočkova sbírka — Bočkova sbírka v zemském archivu v Brně.
CDM — Codex diplomaticus Moraviae (edice).
CDS — Codex diplomaticus Silesiae (edice).
Cerroniho sbírka — Cerroniho sbírka rukopisů v zemském archivu v Brně.
ČČH — Český časopis historický.
ČČM — Časopis musea království českého.
ČDV — Časopis pro dějiny venkova.
ČMM — Časopis Matice moravské.
ČMMZ — Časopis Moravského musea zemského.
ČPS — Časopis přátel starožitností československých v Praze.
ČVSMO — Časopis Vlasteneckého spolku musea olomouckého.
Darstellungen — Darstellungen und Quellen zur schlesischen Geschichte (edice).
DM — Desky manské biskupství olomouckého v arcibiskupském archivu v Kroměříži.
DM v Brně — Desky manské biskupství olomouckého v zemském archivu v Brně.
FRB — Fontes rerum Bohemicarum (edice).
G-M — Grünhagen a Markgraf, Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens (edice).
Friedrich — G. Friedrich, Codex diplomaticus regni Bohemiae (edice).
HP — Od Horácka k Podyjí (časopis).
Hrejsa — F. Hrejsa, Česká konfese, Praha 1912.
Hübel — Hübel, Beziehungen Mährens an die deutschen Universitäten, ZDVGMS XX. (separát).
Jireček J. — Jireček, Rukověť k dějinám literatury české, Praha 1875.
KA — Archiv kapituly olomoucké, inventář v zemském archivu v Brně.
Kameníček — Fr. Kameníček, Zemské sněmy a sjezdy moravské, Brno 1900—5.
Kapras — J. Kapras, Pozůstatky zemského práva knížetství opavského, Praha 1906-8.

Kneifel — R. Kneifel, Topographie des k. k. Antheils von Schlesien, Brno 1804.

Kopetzky — Fr. Kopetzky, Regesten zur Geschichte des Herzogthums Troppau (Archiv für österr. Geschichte XLV.).

Kopiář — Kopiáře biskupu olomouckých v arcibiskupském archivu v Kroměříži.

Kreuzinger — Kreuzinger, Chronik der alten und neuern Zeit Troppaus, Opava 1862.

LA — Lenní archiv v arcibiskupském archivu v Kroměříži.

Lechner — Lechner, Die ältesten Belehnungs- und Lehensgerichtsbücher des Bisthums Olmütz (edice).

List. kl. — Listiny zrušených klášteru v zemském archivu v Brně.

LSA — Listinář Selského archivu (edice).

MV — Monumenta Vaticana (edice).

Notizenblatt — Notizen-Blatt der historisch-statistischen Section (časopis).

Nová sbírka — Nová sbírka v zemském archivu v Brně.

P — Knihy puhonné a nálezové (edice).

PA — Památky archeologické (časopis).

Parsch — Parsch, Das Stadtarchiv zu Olmütz, Olomouc 1901.

PB — Knihy puhonné a nálezové práva brněnského v zemském archivu v Brně.

Pfitzner — J. Pfitzner, Besiedlungs-, Verfassungs- und Verwaltungsgeschichte des Bresslauers Bistumslandes, Liberec 1926.

PK Knihy puhonné knížectví krnovského v zemském archivu v Opavě.

PO — Knihy puhonné a nálezové práva olomouckého v zemském archivu v Brně.

POp — Knihy puhonné knížectví opavského v zemském archivu v Opavě.

PP — Praskova pozustalost v zemském archivu v Opavě.

Prasek, Organisace práv — V. Prasek, Organisace práv magdeburských na severní Moravě a v Rakouském Slezsku, Olomouc 1900.

PT z 1565 — Kniha puhonná knížectví těšínského z r. 1565 v archivu komory těšínské v Polském Těšíně.

PT z 1591 — Kniha puhonná knížectví těšínského z r. 1591; Zukalův opis v zemském archivu v Opavě.

RGS — Regesten zur schlesischen Geschichte (edice v CDS).

Registrum Sancti Venceslai — (edice v VI. svazku CDS).

Ročenka m. Prostějova — Ročenka národopisného a průmyslového musea města Prostějova (časopis).

Rolleder — Rolleder, Geschichte der Stadt und Gerichtsbezirkes Odrau, Štýr 1903.

Ruk. Frant. musea — Rukopis Františkova musea v zemském archivu v Brně.

Ruk. sbírka — Rukopisná sbírka v zemském archivu v Brně.

SA — Selský archiv (časopis).

Salbuch — Salbuchy v archivu ministerstva vnitra v Praze.

Sedláček — Aug. Sedláček, Zbytky registr králu římských a českých (edice).

SH — Sborník historický (Rezkův, časopis).

SHK — Sborník Historického kroužku (časopis).

Schriften — Schriften der historisch-statistischen Section (edice).

Slovák — Slovák, O konfiskovaných statcích na Moravě, Brno 1919.

Stav. archiv — Stavovský archiv v zemském archivu v Brně.

Šebánek, Archivy — J. Šebánek, Archivy zrušených klášteru moravských a slezských (edice).

Tiller — Tillerova pozustalost v zemském archivu v Opavě.

VMO — Věstník Matice opavské (časopis).

Welzel, Besiedlung. — Welzel, Besiedlungen des nördlich der Oppa gelegenen Landes, Hlubčice 1890.

ZDB — Zemské desky brněnské (edice, opisy prof. T. Kaliny i originály v zemském archivu v Brně).
ZDb — Zemské desky kraje brněnského v zemském archivu v Brně.
ZDh — Zemské desky kraje hradišťského v zemském archivu v Brně.
ZDj — Zemské desky kraje jihlavského v zemském archivu v Brně.
ZDK — Zemské desky knížectví krnovského v zemském archivu v Opavě.
ZDO — Zemské desky olomoucké (edice, opisy prof. Kaliny i originály v zemském archivu v Brně).
ZDo — Zemské desky kraje olomouckého v zemském archivu v Brně.
ZDOp — Zemské desky knížectví opavského v zemském archivu v Opavě.
ZDz — Zemské desky kraje znojemského v zemském archivu v Brně.
ZDVGMS — Zeitschrift des Deutschen Vereines für Geschichte Mährens und Österr. Schlesiens (časopis).
ZGKS — Zeitschrift für Geschichte und Kulturgeschichte Österr. Schlesiens (časopis).
Zlobického sbírka — Zlobického sbírka v zemském archivu v Brně.
Zukal, Konfiskace — Zukal, Slezské konfiskace, Praha 1916.
Zukal, Paměti — Zukal, Paměti Opavské, Opava 1912.
Zukal, Poz. — Zukalova pozůstalost v zemském archivu v Opavě.
ZVGAS — Zeitschrift des Vereines für Geschichte und Altertum Schlesiens (časopis).

Ostatní prameny, literatura a časopisy jsou udány nezkráceně v poznámkách pod čarou.

I. JIHLAVSKÝ KRAJ.

KRÁLOVSKÉ HORNÍ MĚSTO JIHLAVA.

něm. Iglau. Osada vznikla při řece Jihlávce, která se přip. 1226 při výčtu hranic majetku kl. želivského (Giglaue),[1]) 1227 v újezdu lovětínském (Ihlaua)[2]) a 1233(Gyglaua), kdy řeka tvořila od ústí potoka Smrčné po ústí Otvirné (Otuirna) hranici zboží kláštera želivského a tudíž také hranici zemskou.[3]) Zboží na pravém břehu řeky (Giglava) držel na počátku 13. st. řád Německých rytířů, který prodal (potvrzeno olom. biskupem Robertem 1233) tento statek v Jihlavě (in Gyglaua) s patr. kostela sv. Jana Křtit. tamže, s desátky kostelními v Pobikozlích (Bobikozle), Bořišově (Borisowe), Vícenově (Vizenowe), Kosově (Kossowe), Dobřišovicích (Dobresowic), Lhotě (Helhota), Bolemilčicích (Bolemilzic), dvojí vsi Ctiboří (Stibor), Bukové (Bukowe), jiné Bukové, Smrčném (Smirzna), Sarech a Poretz (Pořící, či nynější Beranovec?) jakož i některé vsi v Čechách (Podolí, Dobré, Skryšov, Bohdance a Pustin) za 100 hřiven stříbra klášteru želivskému.[4]) Král Václav I. tuto koupi 1243 (zde výslovně se již jmenuje kaple sv. Jana Křtit. v Jihlavě) potvrdil.[5])

Většina území dnešní Jihlavy byla však zeměpanskou a r. 1234 daroval král Václav I. a markr. Přemysl klášteru tišnovskému Jihlavu (Giglava) s mýtem a vsi Bolemilčice (Bolemilchichi), Vícenov (Wicenow), Bořišov (Borissow), půl vsi Pístova (Pestow), Pobikozly (Pobikozli), Kochov (Kohhoue), Smrčné (Smyrchnowe), »Vblazka«, Lhotu (Legota), dále Brtnici (Byrdniche) s vesnicemi Brancouzy (Branchewess), Čichov (Cyhhowe), Jestřebí (Jazstrabe), Ostejkovice (Ozthehhouichi), Uhřinovice (Vgrinowichi), Příseku (Presseka), Dubkov (Dubkowa), Malé (Vmalego) a Vyhnanov (Wignanow).[6]) R. 1240 získal tato zboží (Birdenice, Ygla) král záměnou od kláštera zpět.[8]) Vedle toho 1243 měla v Jihlavě (Igla) nějaké zboží brněnská komenda Johanitů.[9]) Ves znamenitě vzrostla po nálezu bohatých stříbrných dolů a také přízní Václava I., jehož jihl. horníci podporovali v bojích proti jeho synu Přemyslovi, takže vznikla vedle Staré Jihlavy městská osada Nová Jihlava. Václav I. dal 1247 a 1249 potvrdil Jihlavě městské a horní právo, takže Jihlava stala se odvolací stolicí mnoha důležitých horních měst střední Evropy[10]) (počátkem 15. st. náležely k vrchnímu právu jihl. mimo jiné i Čáslav, Kutná Hora a Jilové).[11]) Když Václav I. odevzdal 1249 Moravu synu Přemyslovi vyhradil si pol. výnosu mince v Jihlavě ražené.[12]) Mincmistři král. českého vlastnili také v Jihlavě špitál, ale prodali jej 1257 nově zřízené faře sv. Jakuba.[13])

Stará Jihlava ztrácela zcela svůj význam ve prospěch města, takže kostelík sv. Jana přestal býti farním a 1257 vysvěcen byl biskupem Brunonem nový farní kostel sv. Jakuba a Marie Magdaleny (s oltářem sv. Mikuláše) v městě a nové fare byly také přiřčeny desátky z vsí Pobikozel (Pobicozel), Bořišova (Borischow), Vícenova (Wincenow), Kosova (Kossow), Bolemilčic (Bolemilziz), Dobřišovic (Dobresowiz), Porez(?), Lhoty (Lehotka), dvojí Ctiboře (Stibor), Bukové (Bukow), dvojí Smrčné (Zmierzna) a Sareh(?); patr. tohoto kostela měl nadále klášter želivský.[14]) Biskup Jan r. 1304 definitivně přiřkl statky kaple sv. Jana za řekou Jihlavou (ultra aquam Iglauam), zejména desátky z Pobikozel (Pobicozel), Bořišova (Borussow), Vícenova (Wicenow), Kosova (Kossow), Bukové (Bucow), Smrčné (Smirczna), Sarek(?) a de-

[1]) Friedrich II. 281. — [2]) Friedrich II. 305. — [3]) CDM II. 231. — [4]) CDM II. 233, 234. — [5]) CDM III. 36, 37. — [6]) CDM II. 249. — [8]) CDM II. 330. — [9]) CDM III. 38. — [10]) CDM VII. S 84, III. 147. — [11]) Chlumecký, Reg., 77. — [12]) FRB II. 307. — [13]) CDM III. 253. — [14]) CDM III. 253, 342. —

sátek z mýta jihl. kostelu sv. Jakuba.[15])

Také Přemysl II. byl městu příznivcem; 1269 přeložil právo skladu z Něm. Brodu do Jihlavy[16]) a 1272 daroval městu léno na doly a kutací právo v Ústí (Awsk).[17]) V 13. st. nál. hory na 6 mil vůkol k hornímu právu jihl.[18]) Dolovalo se zejména na Eichhornbergu (Aychornberck, 1272); městská rada propůjčila 1272 štolu na Rudolfsbergu (mons Rudolfi) Verneru Lotingovi a opatu želivskému a král Jan povolil 1315 Konrádovi z Kamene a Lusovi z Krásné Hory zříditi doly u Jihlavy.[19]) Král. mincovna v Jihlavě se přip. ještě 1275.[20]) Po bitvě na Moravském poli v říjnu 1278 vzdala se Jihlava Rudolfovi Habsburskému a na poč. r. 1279 slavena byla v Jihlavě dvojí svatba mezi Přemyslovci a Habsburky.[21]) Po vymření Přemyslovců stranila Jihlava Rakušanům, ale Raimund z Lichtenburka získal na sklonku r. 1307 město pro Jindřicha Korutanského; než mírem znojemským 1308 byla Jihlava na čas zastavena vévodům rakouským.[22]) Zeměpanské mýto postoupil 1319 král Jan do života královně vdově Eličce Rejčce.[23])

Za Lucemburků byla privilegia města značně rozšířena: Král Jan dovolil 1325 Jihlavským přeložení jarmarku a 1331 osvobodil je od placení mýta v Čechách i na Moravě; markr. Karel dovolil 1345 městské radě přijati do města židy,[24]) téhož r. dal jihl. měšťanům lénem všechny hory na moravské straně na 4 míle od města, stříbrné doly v Ústí (Vsk) nad řekou Losenicí (Losnicz), povýšil horní soud jihl. na vrchní soud[25]) a 1347 potvrdil městu privilegia.[26]) Markr. Jan Jindřich dovolil 1351 Jihlavským pobořiti hrady a tvrze okolních loupežných rytířů a kupovati sousední šlechtické statky,[27]) markr. Jošt dal 1389 městu jarmark[28]) a 1392 potvrdil privilegia.[29]) Dne 18. ledna 1400 uzavřel v Jihlavě král Zikmund, markr. Jošt a někteří čeští velmoži spolek proti markr. Prokopovi.[30]) R. 1402 pokusili se s nezdarem o dobytí města Zikmund z Roštejna, Heřman z Bukové, Jan Sokol z Lamberka a několik okolních zemanů.[31]) Václav IV. pak 1410 dovolil Jihlavským pobořiti sousední hrady a téhož roku na přímluvu markr. Jošta potvrdil Jihlavě městská privilegia.[32])

Kodifikaci městského práva jihl. provedl 1365 písař Václav z Olomouce. Vnitřní dějiny města vyplňují spory mezi městskou radou a měšťany 1334,[33]) požár města 1353[34]) a spor mezi markr. Joštem a klášterem želivským o patr. kostela sv. Jakuba, rozhodnutý 1400 Bonifácem IX. tak, aby patr. náležel markraběti a faráři byli jen knězi světští.[35]) Kromě jmenovaných již kostelů byla při městě, ale již za hradbami, kaple sv. Alžběty (1400)[36]) minoritský kostel Nanebevzetí P. Marie s klášterem (kl. jmenuje se po prvé 1257, kdy byl kvardiánem Bertold, 1381 byl kvardiánem Jan)[37]) a dominikánský kostel sv. Kříže s klášterem (klášter jmenuje se po prvé 1257, kdy byl převorem Eberhard; 1375 převor Jakub, 1400 Jan).[38]) Školy jihl. přip. se 1375.[39]) Obyvatelstvo bylo v době předhusitské, alespoň v bohatší své části, německé, jak dosvědčuje seznam radních z r. 1408.[40]) Proto také měšťané za válek husitských stáli rozhodně na straně katol.

Král Zikmund potvrdil 7. prosince 1421 Jihlavě privilegia,[41]) ale zastavil ještě téhož roku město rakouskému vévodovi Albrechtovi za pomoc proti husitům.[42]) Když pak Žižka přitáhl 1423 na Moravu, učinil s Jihlavskými smlouvu, v níž obě strany se zavázaly, že nebudou si vzájemně škoditi.[43]) Z pánů strany husitské nejvíce ohro-

[15]) CDM VII. S 160. — [16]) CDM IV. 22. — [17]) CDM IV. 57. — [18]) CDM V. 65. — [19]) CDM V. 65, VI. 92, VII. 135. — [20]) CDM V. 117. — [21]) CDM V. 57. — [22]) Dvořák, Děj. Moravy, 176, Palacký, Děj., II., 164. — [23]) CDM VI. 152. — [24]) CDM VII. 619. — [25]) CDM VII. 618. — [26]) CDM VII. 745. — [27]) CDM VIII. 87, 89. — [28]) CDM XI. 574. — [29]) CDM XII. 87. — [30]) Dvořák, Děj. Mor., 240. — [31]) Löwenthalova kron., 76, ZDVGMS IV. 18, HP III. 5. — [32]) CDM XIV. 126, 127. — [33]) CDM VII. 12. — [34]) CDM VIII. 219. — [35]) MV II. 1561, 2032. — [36]) MV II. 1561. — [37]) CDM VII. S 113, XI. 227. — [38]) CDM VII. S 113, X. 256, XIII. 8. — [39]) CDM X. 241. — [40]) CDM XIV. 35. — [41]) Bočkova sb. 8277, Chlumecký, Reg., 87. — [42]) Sedláček, Zbytky reg. 1178. — [43]) Löwenthalova kron., 3. — [44]) Chlumecký, Reg., 89, 93.

žovali Jihlavu Hynce Ptáček z Pirkštejna na Polné, Václav Trčka a Zdeněk Brtnický z Valdštejna, jemuž markr. Albrecht zakázal stavbu hradu u Brtnice.[44]) R. 1427 Jihlavští vypudili z města židy s povolením markr. Albrechta, který současně daroval židovskou školu městskému špitálu (také synagoga byla s povolením papeže Martina V. přeměněna v katol. kostel).[45]) Markr. Albrecht potvrdil 1428 Jihlavským privilegia,[46]) 1434 dovolil měšťanům založiti nový špitál s kaplí[47]) a 1436 vymohl od krále Zikmunda potvrzení městských i horních práv.[48]) V létě r. 1436 konán byl v Jihlavě slavný sněm, na němž byla vyhlášena kompaktata a Zikmund přijat za českého krále.

Po smrti Zikmundově na sjezdu jihl. koncem r. 1437 byl uznán částí stavu českých a moravských Albrecht králem. Jihlavští byli předními jeho stoupenci a podporovali jej 1438 za boju v Čechách, pročež Albrecht 1439 osvobodil Jihlavu od berně na 3 roky,[49]) a teprve 1441 za zprostředkování Zdeňka Brtnického z Valdštejna uzavřeli mír s Táborskými.[50]) Na sjezdu jihl. r. 1449 stalo se porovnání mezi stranami poděbradskou a rožmberskou.[51])

V dalším období měla Jihlava čelnou úlohu v dějinách země: r. 1452 spolčili se Jihlavští spolu s jinými král. městy k osvobození krále Ladislava z poručnické vlády císařovy.[52]) Král Ladislav potvrdil 1453 Jihlavě privilegia, 1454 osvobodil měšťany od placení mýta v Čechách a na Moravě a 1456 daroval městu velké mýto.[53]) Také po smrti Ladislavově přidržovali se Jihlavští vévody rakouského Albrechta proti králi Jiřímu;[54]) proto bylo město královskými od 13. července do 1. prosince 1458 obléháno a donuceno k poslušnosti, načež 6. prosince král Jiří potvrdil Jihlavě privilegia, zvláště pak osvobození od mýta.[55]) Konec nepřátelství však tím ještě nenastal, neboť legát Rudolf vydal 1460 měšťanům osvědčení o jejich nepřátelství vůči králi.[56]) Zato za vzpoury Vratislavských 1464 zachovala Jihlava králi věrnost a ještě 13. září 1466 Jihlavští spolu s jinými král. městy prohlásili se pro krále a protestovali proti postupu kurie, ačkoliv již před tím 27. května 1466 papež Pavel II. zbavil je poslušenství vůči králi a nařídil jim, aby se spojili s Plzeňskými proti témuž.[57]) Teprve dne 4. června 1467 uzavřela král. města Jihlava, Brno, Olomouc a Znojmo spolek proti králi Jiřímu.[58]) Zato král Matyáš potvrdil 10. srpna 1479 městu privilegia, přidal právo pečetiti červeným voskem a dovolil, aby město vyplatilo od Reginy Hessové ves Vysokou, kterou kdysi zastavil markr. Jošt Vincentovi z Jihlavy.[59])

Dále 1474 větší část města vyhořela, 1478 před Špitálskou branou postaven most a 1483 pomřelo morem na 4000 lidí.[60]) V září 1486 konána byla v Jihlavě schuzka králů Vladislava a Matyáše, kterou doplněny byly mírové smlouvy olomoucké.[61]) Král Vladislav udělil 1492 městu další privilej, že nemá býti nikomu zastavováno.[62]) R. 1506 byli židé z města vypuzeni (1511 jmenuje se židovská škola) a synagoga proměněna v kostel;[63]) 1507 postavena byla prachárna, 1508 brána Frauenthor, před níž vzniklo 1510 nové předměstí.[64]) R. 1513 vyhořel dominikánský klášter (jemuž 1495 Marketa z Pelhřimova odkázala Rantířov) a přilehlé části města,[65]) 1520—21 byly velké nepokoje mezi obcí a městskou radou,[66]) 1520 pomřelo morem 2000 lidí a téhož roku povodeň zatopila části města u Brtnické brány.[67]) R. 1523 vyhořelo celé město, pročež

95. — [45]) Chlumecký, Reg., 90, 91, Bočkova sb., 8279, Neumann, Nové prameny k děj. husit., 65. — [46]) Chlumecký, Reg., 92. — [47]) Chlumecký, Reg., 99. — [48]) Chlumecký, Reg. 103, Bočkova sb. 8280. — [49]) Chlumecký, 105. — [50]) Ib., 111. — [51]) Löwenthal, 4, 7. — [52]) Chlumecký, 125. — [53]) Ib., 133, 135, Löwenthal, 9. — [54]) Chlumecký, 149. — [55]) ZDVGMS IV. 63, Chlumecký, 153, Bočkova sb., 8290. — [56]) Bočkova sb., 8295. — [57]) Chlumecký, 163, 175, ZDVGMS IV. 73, Löwenthal, 16. — [58]) Parsch, 250, Chlumecký, 181. — [59]) ZDVGMS IV. 93, Chlumecký, 210, Löwenthal, 20, 21. — [60]) Löwenthal, 19, 21. — [61]) Ib., 22. — [62]) Löwenthal, 23. — [63]) Bondy-Dvorský, K historii židů, č. 325, 338. — [64]) Löwenthal, 26, 27. — [65]) Löwenthal, 28, Chlumecký, 261. — [66]) Löwenthal, 30. — [67]) Löwenthal, 30. — [68]) Löwen-

byla Jihlavě dána lhůta na 20 let (po tomto požáru postaven byl chrám sv. Jakuba v nynější podobě)[68]) a téhož roku nastaly nové rozpory mezi městskou radou a obcí,[69]) kteréž trvaly až do 1524, kdy král Ludvík zakročil ve prospěch rady.[70]) R. 1525 vyhořelo opět na Spitalgasse na 60 domů.[71])

Hornictví za nepokojů v 1. pol. 15. st. upadlo, vzkvétalo však znovu, když král Ladislav 1454 pobídl měšťany k větší péči o doly a nařídil městské radě, aby dozírala na práci horníků a kontrolovala jejich účty.[72]) Statky městské v době Jiřího z Poděbrad a Jagelonců vzrůstaly (také měšťané drželi mnoho alodního i lenního zboží v okolí), třebas městská rada 1459 odprodala Ondráčkovi z Kostelce špitální ves Bradlo.[73]) Město drželo zástavu Vysoké, koupilo od jihlav. rychtáře Ladislava Loučku a Rančířov (int. 1493),[74]) 1498 za 1400 kop míš. od Doroty, dcery Jana Schönmelzera z Jihlavy, Vilanec, Hosov a Beranec (int. 1501),[75]) 1505 od jihl. rychtáře Ladislava městskou rychtu s přísl., Rančířov a pustou ves Otín, což 1505 Vladislav II. potvrdil,[76]) a 1512 od Jana Kobíka z Opatova za 1400 kop míš. Kostelec (int. 1513).[77]) Mimoto Vladislav II. proměnil 1516 Jihlavským lenní ves Hilbetzdorf v alod a 1509 nařídil, aby městské vsi Měřín, Hruškovy Dvory (Pirpaumerhof) a Henčov (Handtzendorf), tehdy v Čechách ležící, platily berni na Moravu.[78]) Městská privilegia rozmnožil ještě král Ludvík, který dal 1519 městu třetí jarmark.[79])

Město záhy přiklonilo se k luterství, jemuž připravoval půdu Dr. Martin Göschl a které tu šířil Pavel Speratus. Král Ludvík již 1520 poručil biskupu Stanislavovi, aby Speráta z Jihlavy odstranil a současně nařídil městské radě pod ztrátou privilegií, aby Sperata předvedla před biskupa, než stavové moravští se tehdy Jihlavských ujali a Speratus proto z města nebyl odstraněn.[80]) Proto také král Ludvík vyhnul se při své cestě 1522 obvyklé návštěvě Jihlavy, jakožto města morem nakaženého a zemský sněm moravský udělil 1523 městu dutku.[81]) Král Ludvík nařídil městské radě 12. února 1523 znovu pod ztrátou hrdla a statku, aby nenechávala Sperata kázati, ale naopak reformace pokračovala: 1524 počalo se i při křtu užívati němčiny místo latiny a 1525 byla i mše sloužena německy a podáváno pod obojí.[82]) Teprve r. 1527 byli Jihlavští nuceni vypuditi luterského kazatele Vojtěcha Crucigera.[83])

Z dalších událostí jest památná přísaha ze dne 30. ledna 1527 Ferdinanda I. na privilegia král. českého na místě, kde dala 1563 městská rada postaviti památný mramorový kámen.[84]) R. 1527 půjčilo město Ferdinandovi I. 500 kop gr.,[85]) 1532 zemřelo morem na 1000 osob,[86]) 1537 započato se stavbou velké bašty čili Eiserne Thor, 10. dubna 1538 vyhořelo v Jihlavě na 140 domu, 1540 zřízena papírna, 1541 zuřil v městě mor a téhož roku byly opevňovány městské hradby; 1547 postaven byl přes Jihlávku před Špitálskou branou nový kamenný most.[87]) Ferdinand I. potvrdil 1543 městu privilegium o nezastavování.[88])

Osudným byl Jihlavě rok 1547, kdy město zúčastnilo se — jediné z král. měst moravských — stavovského hnutí proti králi a podporovalo Jednotu penězi i vojskem. Městu měly býti zabaveny statky, ale posléze byly Jihlavským tyto na snažné prosby ponechány. Zato uvolilo se město při ztrátě privilegií a statků zaplatiti ve dvou splátkách 25.000 tolaru a platiti na věčné časy z každého sudu piva groš bílý. Teprve tehdy bylo město (17. října 1549) vzato králem na milost.[89])

---

thal, 60. — [69]) Löwenthal, 60. — [70]) Chlumecký, 303. — [71]) Löwenthal, 73. — [72]) Chlumecký, 134, Löwenthal, 9, ZDVGMS IV. 58. — [73]) Chlumecký, 155. — [74]) ZDB XII. 23. — [75]) ZDB XIII. 27, Löwenthal, 27, Chlumecký, 234. — [76]) Löwenthal, 26, Chlumecký, 245, Bočkova, 8311. — [77]) Chlumecký, 264, Löwenthal, 28, ZDB XIV. 18. — [78]) Löwenthal, 27. — [79]) Löwenthal, 30, Chlumecký, 274. — [80]) ČMM 1913 255, Chlumecký, 276, Löwenthal, 45. — [81]) Kameníček, Sněmy, III. 450—51. — [82]) Chlumecký, 294, Löwenthal, 72. — [83]) Kameníček, III. 452. — [84]) Löwenthal, 79. — [85]) Kameníček, I. 166. — [86]) Löwenthal, 84. — [87]) Beckovský, Poselkyně, I. 140, Löwenthal, 88—92, 98. — [88]) Löwenthal, 23. — [89]) Chlumecký, 428, 429.

R. 1551 vyhořelo 100 domu, pročež městu byla dána lhůta od placení berně na 6 let; tehdy vyhořela i radnice, která byla opravena, 1556 pak opatřena věží, na niž byl dán 1594 orloj. Mor v Jihlavě řádil 1562 (3000 obětí), 1565 a 1571 (2000 zemřelých). R. 1572 postaven byl kostelík sv. Ducha na hřbitově a 1579 byla znovu vystavěna Brtnická brána.[90]) Maximilian II. propustil 1575 Jihlavské z povinnosti placení pivní daně, když byli složili 5.000 kop č. na hotovosti, načež 1577 potvrdil privilegia Rudolf II.[91]) R. 1597 vypukl v Jihlavě mor, který se opětoval i 1605 a 1606 (posledního roku zemřelo 970 osob).[92]) R. 1615 byla privilegia potvrzena králem Matyášem.[93])

Na sklonku 16. st. rozkvetlo v Jihlavě opětně hornictví, král Rudolf obnovil 1586 městu hornické artikule.[94]) Zvláště výnosným byl dul na Sparrwaldě (1597) a od 1661 dávaly doly zvýšený užitek.[95])

V 16. st. bylo město stále velkou převahou něm.; kolem 1550 dopisovalo si německy s ostatními něm. král. městy na Moravě,[96]) jinak v úředním styku však česky a mělo něm. i českého městského písaře. R. 1563 byla v Jihlavě kázání česká i něm.[97]) Městská rada založila 1561 vyšší školu latinskou, vedle niž byly ještě dvě něm. školy chlapecké, jedna dívčí a jedna škola česká.[98]) V l. 1591—94 byla v Jihlavě tiskárna básníka Dr. Stolshagia.[99])

Městské statky v 16. st. vzrustaly, ačkoliv město bylo postiženo častými katastrofami. Tak Jihlava získala 1530 od jerušského opata Erharta léno farního kostela v Rančířově,[100]) 1531 koupila za 3.000 kop gr. č. od Ctibora a Jana Roubíka z Hlavatec pustou tvrz Hirschspiel, tvrz Stonařov s dvorem a piv., vsi Suchou (Dürre), Nevcehle (Neutiele), Prostředkovice (Mitteldorf) a pusté vsi Regnholz, Falknov a Pfaffendorf (Popice), jež dříve držel neb. Mikuláš Roubík.[101]) Dále prodal 1532 Jetřich Dobrovodský z Dobré Vody, hejtman panství teleckého, pul Dlouhé Brtnice, pul pustého Zhořce a pul pusté Loučky za 1900 kop gr. miš. (int. 1535)[102]); Jan Trčka z Lípy prodal 1536 městu za 5.000 kop gr. č. Střítež, Seleč, Dobronín a pusté Heraltice;[103]) 1542 Valentin Pražák z Jihlavy prodal městu za 2.400 kop miš. tvrz a pul vsi Dlouhé Brtnice, pul pusté Loučky a Zhořce, jak to získal 1538 za 2.200 kop miš. od Erazíma z Volfířova.[104]) Martin Spisser z Jihlavy prodal 1558 městu Malé Novosady (Kleinneustift), jak je koupil 1511 za 500 kop miš. od Pavla Schmerteschena.[105])

Město prodalo 1560 (int. 1561) Nevcehle Zachariášovi z Hradce na Telči.[106]) Dále Jan Schmilauer z Jihlavy prodal 1558 Jihlavským za 5.800 zl. mor. Čížov, Čerekvičku (Neustift) a Popice,[107]) Jakub, Eliáš, Jiřík a Daniel bratři vl. Kosaři (Segenschmiedové) prodali 1561 Jihlavě za 2.100 zl. mor. Salavice;[108]) 1596 Vilém a Kryštof Jaroslav Trčkové z Lípy prodali za 15.000 kop gr. č. městu městečko Štoky, městečko Giesshübel a vsi Petrovice, Lukov, Rounek, Jirschings, Jesau, Höfen, Neuhof, Smrčnou, Simonsdorf a Schlippenhof v Čechách[109]) a konečně 1599 koupilo město od Jaroslava Trčky Hladov a dvur Hubenov.[110]) Četné statky, jak již řečeno, drželi v okolí města měšťané jihl. Tak 1570 v okolí Jihlavy z manství královských držel jihl. rychtář Ladislav pustý hrad Rantířov a Ptyň, měšťan Hofgurt Cerekvičku (Neustift), měšťan Pauernhansel Ro-

---

Löwenthal, 98, 169. — [90]) Löwenthal, 102—154, Ludwigova kron. brněnská, 11, Chlumecký, 482, HP II. 91. — [91]) Chlumecký, 545, Bočkova sb., 8405, 8408. — [92]) Kameníček, III. 273, Löwenthal, 205, Schr. XII. 29. — [93]) Chlumecký, 609, Löwenthal, 304, Bočkova sb., 8516. — [94]) Löwenthal, 182. — [95]) Löwenthal, 205, Chlumecký, 582. — [96]) Parsch, 834. — [97]) Kameníček, III. 284. — [98]) Löwenthal, 117, Schr., X. 27. — [99]) Löwenthal, 186. — [100]) Chlumecký, 335. — [101]) ZDB XX. 11, Chlumecký, 340, Bočkova sb., 10.630. — [102]) Löwenthal, 84, Chlumecký, 345, ZDB XX. 23. — [103]) Chlumecký, 361, Löwenthal, 88. — [104]) Löwenthal, 84, Chlumecký, 399, ZDB XXV. 35. — [105]) Löwenthal, 27. — [106]) Chlumecký, 465, ZDB XXIV. 19. — [107]) Chlumecký, 465, Löwenthal, 96, ZDB XXIV. 6. — [108]) Chlumecký, 468, Löwenthal, 100, ZDB XXIV. 33. — [109]) Chlumecký, 586. — [110]) Chlumecký,

sice a město Jihlava Henčov (Honzendorf)[111]).

V pol. 16. st. bylo město luterské a 1558 byl tu i luterský farář. ačkoliv tu byly vedle luteránů a katol. i různé sekty, zejména Švenkfeldiáni a Čeští bratří.[112]) R. 1564 Jihlavští počali vystupovati nepřátelsky proti katol. menšině, městská rada ucházela se 1567 dokonce i o patr. kostela sv. Jakuba, ale získal jej probošt novoříšský a 1589 opat strahovský.[113]) R. 1585 zcela ovládal město luterský kazatel Dr. Hedericus (Heidenreich). Tehdy přišel do Jihlavy na léčení bratrský starší Aeneas a konal v městě bratrské bohoslužby (posud byly tyto slouženy v blízké vsi); Hedericus zakročil u městské rady, aby Aenea vypověděla, a také měšťan Weidhofer, u něhož Aeneas bydlel, byl na císařský rozkaz zatčen.[114]) R. 1586 po poradě biskupa s papežským nunciem byly podniknuty prvé kroky protireformační a Hedericus musil téhož roku Jihlavu opustiti.[115]) Reakce nepotrvala dlouho a Jihlava stala se zcela luteránskou; mezi měšťany byl na sklonku 16. st. jen jediný katolík a ještě 1600 byli v městské radě jen luteráni.[116]) Teprve po několika létech úsilím kardinála Dietrichštejna bylo do městské rady zvoleno několik katolíků, ale mezi měšťany a katol. farářem docházelo na počátku 17. st. k častým třenicím.[117]) Rudolf II. dal 1602 Jihlavským mandát, aby zvelebili katol. víru a nepřijímali nekatol. za měšťany, ale městská rada neuposlechla a 1604 vydala pro město luterský církevní řád.[118]) Z klášterů byl v tomto období v Jihlavě dominikánský, jehož převorem byl 1561 Daniel de Barbeus a 1569 Josef a jemuž 1577 Rudolf II. potvrdil privilegia,[119]) a klášter minoritů, kteří Jihlavu 1564 opustili a odešli do Jindřichova Hradce.[120])

V 16. st. Jihlava skládala se z města, rozděleného v čtyři čtvrti, Špitálského předměstí, předměstí před Křižovou branou, Starého Města, předměstí Matky Boží a Brtnické, Küttelbergu a Jirchářské ulice. Z města vedly brány: Špitálská, Matky Boží, Brtnická, Česká a Křížová. Z četných cechů vynikl cech soukenický (r. 1525 v sporu tohoto cechu s městskou radou o pečeť napomenul kníže Karel Minstrberský cech, aby uznal svrchovanost městské rady).[121]) V erbu mělo město původně č. lva, ale později vyžádalo si zlepšení erbu, v jehož 1. a 4. poli zůstal napotom č. bílý lev, v 2. a 3. poli bílém červený ježek.[122]) Starou pečeť městskou ztratil jihl. purkmistr na den sv. Václava 1540; Jihlavští dali pak dělati pečeť novou a pozměnili na ní některá písmena.[123])

Za českého povstání obsadil 23. dubna 1619 Jihlavu Thurn a byl obyvatelstvem nadšeně uvítán; tehdy byl odevzdán luteránům kostel sv. Jakuba, škola i špitál, kteréž potud byly v moci opata strahovského.[124]) V zemském direktoriu bylo město zastoupeno Janem Hynkem z Velínova.[125]) Po bělohorské bitvě 11. prosince 1620 přinutili císařští vůdci Max z Liechtenštejna, Marradas a Rudolf z Tiefenbachu Jihlavu ke kapitulaci a počátkem dubna 1621 provedli kardinálovi komisaři Václav z Zástřizl a Jan Jiří Humpolecký z Rybenska disarmaci města a převrat v prospěch katolictví; v městě nebylo však tehdy ani jediného katol. měšťana.[126]) Téhož roku byl v Jihlavě zřízen úřad král. rychtáře; pro účast v povstání byli odsouzeni český městský písař Hynek z Velínova a něm. písař Martin Leupold z Löwenthalu k trestu smrti (později změněno v dvouměsíční žalář) a konfiskaci majetku. Kancléř uložil 1621 městu zaplatiti poplatek 30.000 tolarů a odvésti suken v téže ceně a 1622 město musilo vydati kostel

592. — [111]) Chlumecký, 520. — [112]) Hübel, 32, Kameníček, III. 501. — [113]) HP VI. 119. — [114]) Kameníček, Sněmy, III. 441. — [115]) Kameníček, III. 380, Löwenthal, 170. — [116]) Kameníček, III. 459. — [117]) Kameníček, III. 459, HP VI. 119. — [118]) Kameníček, III. 273, Hrejsa, Česká konfese, 353. — [119]) Nová sb., List. kl. dominik. v z. a. v Brně, Bočkova sb., 5441. — [120]) Winter, Život církevní, 697. — [121]) Nová sb. — [122]) ČMMZ V. 12. — [123]) Kameníček, Sněmy, III. 109. — [124]) Beckovský, Poselkyně, II. 139, Kameníček, II. 512. — [125]) Kameníček, II. 506. — [126]) HP II. 2, 1909 279. —

sv. Jakuba s přísl. opatu strahovskému.[127]) Než ještě v říjnu 1623 nazývána Jihlava městem kacířským a za tehdejší kritické situace obávali se katol. mor. stavové zrady měšťanů.[128]) R. 1624 navštívil Jihlavu mor a 30. září 1627 téměř celé město vyhořelo.[129]) Městská privilegia byla sice 1634 Ferdinandem II. potvrzena, ale jen pokud nebyla proti Obnovenému zřízení a katol. náboženství.[130])

Po bitvě bělohorské navrátili se z Hradce do města minorité, jejichž klášter přetrval dobu josefinskou; vedle nich působili v městě dominikáni (klášter jejich byl zrušen 1784) a hr. Magnis založil 1628 klášter kapucínský s kostelem sv. Františka z Assisi (klášter byl zrušen 1781). Nejdůležitější bylo založení koleje jesuitské, pro niž 1623 Anna Marie Fleischová založila fundaci 23.000 zl.; také Ferdinand II. svolil 1624 k založení koleje, k jejíž stavbě dány 23 konfisk. neb zaměněné měšťanské domy mezi náměstím, Křížovou ulicí a hradbami.[131]) Kolej byla založena péčí Michala Adolfa hr. z Althanu, ale již 1625 otevřeli jesuité v Jihlavě gymnasium a v l. 1660—89 vystavěli jesuitský kostel sv. Ignáce. Kardinál Dietrichštejn daroval 1627 koleji statky: hrad v Knínicích, ves Radkov, tvrz Meziříčko, Řehořov a Věžnici.[132]) Privilegia koleje potvrdil 1641 Ferdinand III. a 1749 Marie Terezie.[133]) Jesuitská kolej byla 1773 zrušena.

Po bitvě u Jankova vzdala se Jihlava 13. března 1645 švédskému generálu Wittenbergovi, byla pak opevněna (při opevňování byla strţena česká kaple sv. Václava za kostelem sv. Jakuba), obsazena šesti švédskými pluky pod velením plukovníka Oesterlinga a předměstí jihl. vypálena. U měšťanstva nalezli Švédové dosti sympatií, třebas kardinál Dietrichštejn ještě 1637 pochválil Jihlavské pro přichylnost k víře katol.[134]) Koncem října 1647 oblehli Jihlavu císařští (při obležení byla pobořena prastará kaple sv. Jana Křtit.) a donutili 8. prosince téhož roku Švédy ke kapitulaci za volný odchod. Válkou blahobyt dříve kvetoucího města vzal za své, řemesla upadala (ještě 1628 Ferdinand II. udělil cechu soukenickému rozsáhlá privilegia pro obchod vlnou)[135]) a po válce bylo tu z 401 domů jen 189 obydlených a z původních 13.000 obyv. zbylo jen 299. Ještě na poč. 18. st. nebylo tu více než 6.246 obyv., ačkoliv město bylo ušetřeno moru z 1679 (proto dala 1690 městská rada postaviti morový sloup). Vzhledem k důležitosti a pevnosti města měla Jihlava zůstati i po válce jednou z tří zemských pevností.

Po r. 1689 měla městská rada velké spory s poddanými, kteří vyhýbali se velkým robotám a usilovali o lepší právní postavení. Vyrovnáním z 1713 byli sice sedláci donuceni k poslušnosti, ale Jihlava musila za různé přehmaty vůči poddaným složiti 1000 zl. pokuty. Později (1720—22) v Stonařově vznikly skutečné selské bouře. Pramenem bohatství Jihlavských v 17. a 18. st. zůstalo vedle obchodu soukenictví (řádem z r. 1724, králem potvrzeným, byl počet soukenických mistrů omezen na 400), než rozkvět utrpěl 1729 úpadkem velké soukenické společnosti.

Za války o dědictví české poč. února 1742 zmocnili se Jihlavy Sasové pod generálem v. Rochau. Dále 1747 zřízeno bylo v Jihlavě vrchní hornické direktorium pro Moravu, které však bylo 1766 přeloženo do Brna. Josef II. udělil 1782 městu trh na vlnu. Tehdy byl zrušen klášter dominikánský (1784) a přeměněn v kasárna, 1781 klášter kapucínský, jenž i s kostelem prodán soukenikům; kostel sv. Ignáce po zrušení řádu jesuitského stal se 1785 farním, ale již 1794 byla fara zrušena. Z dalších událostí jest jmenovati obsazení města Francouzy a Bavory v listopadu 1805, založení sadů Heulos (1826), požár města 18. května 1853 a zřízení vlastního městského statutu 1864.

Z budov vynikl farní chrám sv. Jakuba V. z 16. st. (obnoven 1632), farní minoritský kostel Nanebevzetí P. Marie, hřbitovní kaple sv. Ducha z 1572, barokní fil. kostel sv. Ignáce,

[127]) HP II. 141, Hlídka, XXII. 776. — [128]) ČČH XXXV. 537. — [129]) Beckovský, Poselkyně, II. 386. — [130]) Bočkova sb., 8522. — [131]) Bočkova sb., 5.851—2. — [132]) Bočkova sb., 5853. — [133]) Bočkova sb., 5886, 5896. — [134]) Nová sb. — [135]) Nová sb.

dříve jesuitský, prastará kaple sv. Jana Křtit. a radnice z 16. st. (přestavěna 1786). Jihlava jest rodištěm kronikáře Václava z Jihlavy (15. st.), humanistů Jakuba Holzera, Mat. Eberharda, Pavla Judexe a Jakuba Sorgenfrey (16. st.), malíře Jana Steinera (1725), stavitele piaristy Kašpara Osvalda a Sancto Josepho (1729), malíře Aloise Geisslera (1777), mědirytce a historika Jana Jindřicha Marzyho (1723), státníka Karla Bedřicha sv. p. Kübecka a j.

Literatura: Regesta městského archivu do r. 1621 uveřejnil P. Chlumecký v díle Die Regesten der Archive im Markgrafthume Mähren, Brno 1856. — Chronik der königl. Stadt Iglau vom Iglauer Stadtschreiber Martin Leupold von Löwenthal (1402—1697), vydal D'Elvert. — E. Wurzinger, Chronik der Stadt Iglau 1563—1685, Jihlava 1912. — Altrichter, Materialien zur Geschichte Iglaus etc., ZDVGMS XVII. — D'Elvert, Geschichte und Beschreibung der königl. Stadt Iglau, Brno 1850. — J. V. Šimák, Záhada počátků obce jihlavské, Vlast. sbor. kraje jihlavského, I. — E. Schwab, Alt-Iglau, Jihlava 1924. — Altrichter, Die landesfürstliche Burg in Iglau, ZDVGMS XXIII. — Zycha, Zur Ursprungsgeschichte der Stadt Iglau, ZDVGMS XVI. — Fr. Kunovský, Přepadení města Jihlavy 1402, HP III. — A. Altrichter, Iglau und die böhmische Ständebewegung von 1547, ZDVGMS XXVII. — Zuerkennung des Patronatsrechtes über die Sankt Jakobskirche in Iglau, Not. 1889. — F. Schenner, Beiträge zur Gesch. der Reformation in Iglau, ZDVGMS XV—XVII. — J. Fried, Česká kaple a čeští kazatelé v Jihlavě, VIII. progr. rrg. v Jihlavě. — Fr. Snopek, Disarmace města Jihlavy r. 1621, ČMM XXXIII. — A. Sterly, Drangsale der Stadt Iglau im J. 1647, Jihlava 1828. — Seznam pojednání o švédské okupaci Jihlavy viz u Zibrta, Bibliografie, III. 717. — I. Goeth, Vom Iglauer Berghauerzug. — Zur Geschichte der Stadt Iglau, Schr., XII. — F. Wurzinger, Beiträge zur Geschichte des Iglauer Theaters. — K. v. Reichenbach, Geschichte des Gymnasiums zu Iglau, progr. něm. gymnasia v Jihlavě, 1854. — Altrichter, Iglau im J. 1848, ZDVGMS XIII. — E. Prusik, Die Gemeinde Iglau und ihr Wirken 1865—83, Jihlava 1830. — B. Simonides, Zřízení jesuitské koleje v Jihlavě, HP IV. — J. Wallner, Notiz über das Minoritenarchiv in Iglau, Not. 1889. — E. Poche, Bývalý dominikánský kostel sv. Kříže v Jihlavě, ČPS XL. — A. J. Pátek, Okr. hejtmanství jihlavské, Vel. Meziříčí 1888. — A. J. Pátek, Jihlavský okr., Brno 1901. — Altrichter, Kolonisationsgeschichte der Iglauer Sprachinsel, ZDVGMS XII. — Altrichter, Dörferbuch der Iglauer Sprachinsel, 1924. — M. Simböck, Die Iglauer Sprachinsel und ihre Besiedelung, ZDVGMS VII. — J. Dobiáš, Německé osídlení ostrovku jihlavského, Čas. archiv. školy, VIII. — V. Urbánek, Zaniklé osady v našem kraji, Vlast. sborník kraje jihlavského, I.

PANSTVÍ KRÁL. MĚSTA JIHLAVY.

Beranovec, něm. Porenz, k 1233—1304 viz u Jihlavy, 1370 u Kostelce a 1498 u Jihlavy. V 16. st. slul Beranovec.

Brtnice Dlouhá, ves s far. kostelem sv. Václava. V pol. 14. st. byly zde dva statky; jeden drželi bratři Ješek Schossel a Lanclín z Brtnice, kteří 1368 int. půl tvrze a městečka(!) Dl. B. Bolkovi z Kněžic,[1]) kdežto druhou pol. int. 1371 Ješek z Opatovic Ondřeji Tluksovi;[2]) k 1379 viz u Hodic. R. 1445 držel Dl. Brtnici Mareš z Volfířova, jehož synem byl Erazim z Volfířova[3]) a vnuky Václav (1459—1504) a Mareš (1492) z Volfířova.[4]) Než teprve 1490 Beneš z Hořovic int. Dl. Brtnici a Brtničku Václavovi a Maršovi bratřím z Volfířova.[5]) R. 1526 seděli tu bratři vl. Erazim a Jiřík z Volfířova,[6]) z nichž prvý 1538 pro-

[1]) ZDB IV. 313. V. 14. — [2]) ZDB V. 201, 420. — [3]) Bočkova sb. 9113. P III. 482. — [4]) P III. 282, IV. 20, PB IX. 11. — [5]) ZDB XII. 4. — [6]) PB

dal pul vsi jihlav. měšťanu Valentinovi, od něhož dostal se statek městu Jihlavě.[7]) Druhou pol. Dl. Brtnice a pustých vsí Loučky a Zhořce int. 1535 Jiřík z Volfířova Jetřichovi Dobrovodskému z Dobré Vody, od něhož získala statek Jihlava.[8]) K 1532—42 viz u Jihlavy. R. 1777 parcelován tu dvur, 1872 zřízena far. správa. — U Dl. Brtnice zanikly vsi L o u č k a (les L. jest jv. od Dl. Brtnice) a Z h o ř e c, které se jmenují 1532—42 u Dl. Brtnice.

Cerekvička, něm. Neustift, byla původně lénem markraběte, až Markvart z Rančířova int. 1368 Cerekvičku (Neustift) Hilbrandovi.[9]) Vladislav II. propustil 1513 Cerekvičku z léna jihl. měšťanu Martinu Spisarovi a ten int. 1518 Cerekvičku a pul Popic jihl. měšťanu Jiříku Mackovi.[10]) K 1546 viz u Čížova, 1548 u Jihlavy.

Čížov, něm. Zeisau. Frenclin z Hor Kutných int. 1358 Čížov Chřábkovi a Vojslavovi z Pozdětína a 1360 Chřábek a Jan z Pozdětína přijal na ves léno od markr. Jana.[11]) Pak přešel statek na Petra Hechta z Rosic, který 1386 int. Čížov jihl. rychtáři Jakubovi.[12]) Rychtář Ladislav zapsal 1481 ves Řehořovi a Janovi bratřím Eberhartum z Jihlavy, kteří se pak přestěhovali do Znojma, a Ludvík Eberhart int. 1505 pul vsi Gradlarovi a Jiřiku Mackovi z Jihlavy, načež Gradlar prodal svůj díl Jiřiku Mackovi.[13]) Jiříkuv syn Augustin Macek z Čížova prodal 1546 Čížov, Cerekvičku a Popice za 5700 kop míš. Petru Schmilauerovi z Jihlavy.[14]) Od 1558 viz u Jihlavy. R. 1777 byl tu parcelován dvůr a zrušena robota.

Handlovy Dvory, něm. Handelsdorf, založeny 1778 Josefem Handlem.

Hruškové Dvory, něm. Birnbaumhof, k 1509 viz u Jihlavy; 1771 zrušena robota a parcelován dvůr; ves nál. do 1750 k Čechám.

Falknov, něm. Falkenau; Hron z Pačova int. 1378 Falknov Hynkovi z Lipého, který již 1386 vložil ves Hojkovi, Maršíkovi a Janovi z Ústrašína;[15]) k 1390—1480 viz u Stonařova, 1531 pustý u Jihlavy. Falknov byl obnoven 1778 parcelací dvora.

Henčov, německy Heinzendorf, k 1509—70 viz u Jihlavy; do 1750 nál. k Čechám.

Hosov, něm. Hossau, k 1498 viz u Jihlavy.

Kosov, něm. Gossau, k 1233—1304 viz u Jihlavy.

Kostelec, něm. Wolframs, s far. kostelem sv. Kunhuty. Moravský minemistr Ditmar odkázal 1288 klášteru želivskému les mezi Kostelcem (Wolfram) a Popovicemi.[16]) Havel z Pačova int. 1370 Kostelec s tvrzí, pul Beranovce a Lovětína Jaroslavovi ze Šternberka.[17]) R. 1408 přip. se v Kostelci (Wolframs) rychta.[18]) V 1. pol. 15. st. nál. Kostelec Závišovi ze Stonařova, který 1446 int. Kostelec s tvrzí a patr. Ondráškovi z Něm. Brodu a ten opět Drslavovi z Opatova.[19]) Vavřinec Kobík z Opatova zapsal 1497 své manželce Barboře z Evaně věno na pul Kostelci.[20]) K 1512 viz u Jihlavy. Po válce třicetileté fara zanikla, teprve 1785 zřízena kuracie a 1859 fara.

Loučky, německy Lutschen; Jindřich z L. int. 1374 Loučky Jakubovi a Hanušovi bratřím z Jihlavy;[21]) od 1493 viz u Jihlavy.

Měšín, něm. Misching, přip. se 1385; k 1509 viz u Jihlavy. Do 1750 nál. ves k Čechám.

Otín, něm. Otten, přip. se 1360;[22]) 1515 pustý u Jihlavy. R. 1778 byla ves obnovena parcelací dvora.

Pančava, něm. Waldhausen, založena 1777 na místě zrušeného dvora.

Pístov, něm. Pistau, k 1234 viz u Jihlavy; 1777 parcelován tu dvur.

Popice, něm. Poppitz; 1288 jmenuje se les mezi Popicemi (Popovice) a Kostelcem.[23]) Jihl. rychtář Prokop int. 1481 Popice Kateřině z Jihlavy, která je 1490 vložila Matoušovi a Mert-

---

VIII. 145. — [7]) Chlumecký, Reg., Iglau, 374, ZDB XXII. 7. — [8]) ZDB XX. 23. — [9]) ZDB V. 18. — [10]) ZDB XIV. 19, XV. 8. — [11]) ZDB III. 408, CDM IX. 195. — [12]) ZDB VII. 465. — [13]) ZDB XI. 10, XIII. 34, XIV. 3. — [14]) Löwenthalova kron., 96, ZDB XXII. 54. — [15]) ZDB VI. 560, VII. 435. — [16]) CDM IV. 264. — [17]) ZDB V. 348. — [18]) CDM XIV. 22. — [19]) ZDB XII. 459, XIII. 66. — [20]) ZDB XIII. 11. — [21]) ZDB VI. 186. — [22]) ZDB III. 593. — [23]) CDM IV.

lovi, bratřím vl. z Jihlavy.[24]) K 1518 viz u Cerekvičky, 1546 u Čížova, 1558 u Jihlavy.

Prostředkovice, německy Mitteldorf, k 1390—1480 viz u Stonařova, 1531 u Jihlavy.

Rančířov, německy Ranzern, s far. kostelem sv. Petra a Pavla. R. 1365 drželi ves jihl. měšťané bratři Hanuš a Jakub z Pelhřimova,[25]) ač teprve 1376 po smrti Fraňka z Kunovic byl statek (Rančířov, Rosice, díl Novosad a menší mýto v Jihlavě) prodán za 300 hř. Jakubu a Janovi bratřím z Pelhřimova.[26]) Faře v Rančířově nál. pol. Beranovce, která však 1443 byla prodána Ondřeji Rosenerovi.[27]) Fara byla v 16. st. luterská. K 1493—1570 viz u Jihlavy, 1778 parcelován tu dvůr.

Rosice, něm. Roschitz; k 1376 viz u Rančířova. Jihl. rychtář Prokop prodal 1479 Rosice Jakubu Pauernhanzlovi a vdova po tomto darovala patr. v Rosicích městu Jihlavě, která nabyla 1487 celou ves.[28]) K 1570 viz u Jihlavy.

Salavice, něm. Sollowitz; k 1534 viz u Rácova. Mila z Broumovic a bratři Jan ml. a Linhart Batelovští z Prostého int. 1549 Salavice Augustinu Kosařovi z Jihlavy.[29]) R. 1563 bratři vl. Jakub, Eliáš, Jiřík a Daniel Kosaři (Segenschmiedové) int. Salavice městu Jihlavě.[30])

Sasov, německy Sachsental, založen 1778 a pojmenován po Goskovi z Sachsenthalu.

Stonařov, německy Stannern, městečko s far. kostelem sv. Václava z 1598. R. 1349 přip. se tu far. kostel.[31]) V pol. 14. st. držel Stonařov Albert z Stonařova, jenž 1365 int. městečko Stonařov s patr., Dolní Ves a Pivničku Ješkovi Schosselovi z Brtnice, který přijal na toto zboží 1367 od markr. Jana léno do života.[32]) Po jeho smrti spadl Stonařov na markrabě a markr. Jošt dal 1390 S. v alod Janovi, synu Chvala ze Rzavého, kterýž pak 1390 int. Vojkovi z Ústrašína Stonařov, Prostředkovice (Mitndorf), Bezděkov a Pfaffendorf.[33]) V 15. st. seděli tu vládykové z Kostelce a Barbora z Stonařova vzala 1480 svoji dceru Annu z Kostelce na své věno v Stonařově na spolek.[34]) Její dcery Dorota a Anna z Kostelce vzaly 1480 své manžely (prvá Jana z Krasovic, druhá Jetřicha z Prostiboře) na Stonařov, Prostředkovice, Radkovice a Falknov na spolek.[35]) Posléze Jetřich Vinarský z Prostiboře vzal 1495 Mikuláše Kobíka z Hlavatec na spolek na Stonařov s přísl.[36]) K 1531 viz u Jihlavy. V l. 1567—1613 byla fara luterská, 1636 však katol.[37]) V l. 1718—22 bouřili se Stonařovští proti své vrchnosti, ale vzpoura byla vojensky potlačena. R. 1832 bylo městečko navštíveno cholerou. — Blíže Stonařovic zanikla tvrz Hirschspiel (k 1531 viz u Jihlavy) a ves Pfaffendorf (k 1390—1531 viz u Stonařova, nyní slove les záp. Stonařova Pfaffendorf). — Neznámá jest plocha vsí Pivníček a Dolní Vsi (k 1365 viz u Stonařova).

Studénky, něm. Klein Studnitz, přip. se 1426.

Suchá, něm. Dürre. Albert z Hroznovic int. 1415 Suchá Albertovi z Martinic;[38]) později Vratislav z Pernštejna int. svůj díl Suché Jetřichovi z Prostiboře a také Dobeš a Beneš bratři Černohorští z Boskovic int. 1492 témuž svůj díl vsi.[39]) K 1531 viz u Jihlavy.

Ulice Horní, něm. Obergoss, jihl. předměstí, které bylo do 1846 samostatnou obcí.

Vilanec, něm. Willenz, s far. kostelem sv. Jakuba Větš. z 15. st. Již 1327 jmenuje se tu far. kostel.[40]) Ves nál. Petrovi z Rančířova, který tu prodal 6 lánů Michalu a Jeklinovi, synům Reichenauerovým z Jihlavy, a ti opět 1335 Petru Schoberovi[41]). Později připadl Vilanec markraběti, který 1358 ves s patr. vrátil Petru Schoberovi z Hor Kutných, ale ten prodal již 1363 Vilanec s patr. Henslinu, Mikulášovi a Petru Vogelovi, měšťanum jihl. (int. 1365).[42]) Mikuláš Vogel prodal 1376

264. — [24]) ZDB XI. 4, XII. 4. — [25]) ZDB IV. 311. — [26]) CDM XI. 34. — [27]) Chlumecký, Reg., Iglau, 113. — [28]) Löwenthalova kron., 22. — [29]) ZDB XXII. 77. — [30]) ZDB XXIV. 33. — [31]) ZDB I. 150. — [32]) ZDB IV. 295, CDM X. 3. — [33]) ZDB VII. 812, 949. — [34]) ZDB XI. 3. — [35]) ZDB XI. 5, 6, XII. 1. — [36]) ZDB XII. 40. — [37]) Hübel, 34, Löwenthal. 295. — [38]) ZDB XI. 56. — [39]) ZDB XII. 14. — [40]) CDM VI. 344. — [41]) CDM VII. 83. — [42]) CDM IX.

pul vsi Frenclínovi a Henzlínu bratřím Schönmelzerům z Jihlavy,[43]) kdežto druhou pol. int. týž 1376 Jakubovi a Janovi z Pelhřimova;[44]) prvý z nich int. 1376 tuto pol. Frenclínovi a jeho bratru Chvalovi Schönmelzerům, takže tito statek opět zcelili. Od 1498 viz u Jihlavy. Fara byla od 1641 spravována jihl. minority.

Vysoká, něm. Hochdorf. Ješek z V. int. 1365 V. Heinlinovi z Jihlavy;[45]) pak spadla ves na markrabě a markr. Albrecht daroval 1434 Vysokou s rychtou Janu Hessovi, jemuž ves potvrdil také 1455 král Ladislav.[46]) K 1390—1497 viz u Jihlavy.

Na území panství jihl. zanikla blíže Novosad, kde jest potok Regenbach, ves Regenholz, kterou (již pustou) int. 1498 Přibík z Miličína Jetřichovi z Prostiboře a jeho dceři Žofce;[47]) k 1531 viz u Jihlavy. — Mezi Hosovem a Kostelcem, kde jest les Bradles, zanikla ves Bradles; Jan i Zikmund Beránkové z Petrovce zastavili 1451 Bradles Mance z Biskupic;[48]) k 1459 viz u Jihlavy. Mimoto zaniklo Püschöfen (přip. se 1519). Dále jmenují se v l. 1233—1304 v blízkosti Jihlavy (viz tu), aniž by se daly blíže určiti, Pobikozly, Bolemilčice, Bořišov, Vicenov, Dobřišovice, Lhota, dvojí Ctibor, Kochov a Sárek.

V Čechách nál. 1846 městu Jihlavě vsi: Staré Hory, Walddörfel, Dvorce, Něm. Vyskytná, Weissenstein, Hlavkov, Jiřín, Jezina, Rousek, Hubenov a Woldhof.

Liter.: Die Bauernunruhen in Stannern 1712—22, Not. 1884; viz též u Jihlavy.

PANSTVÍ BATELOVSKÉ A STATEK PALUPÍNSKÝ.

Batelov, městečko s far. chrámem sv. Petra a Pavla z l. 1755—60. Již r. 1279 jmenuje se batelovský (Patelow) farář Leopold.[1]) R. 1361 seděli na Batelově (Batholouicz!) Hrzek st. Tluksa a Ješek Tluksa, z nichž poslední int. 1371 Petrovi a Hanušovi z Jihlavy pul Lovětína.[2]) R. 1400 výslovně se jmenuje far. chrám sv. Petra a Pavla.[3]) Kolem 1400 seděl tu Jan z Batelova, po jehož smrti vdova Žofka int. 1412 Janovi z Hodic pul Lovětína.[4]) Dále psal se Zikmund z Batelova a 1434 jeho syn Havel z Batelova.[5]) Batelovský farář Petr měl 1436 jistou účast na sjezdu jihl.[6]) Dále seděli na Batelově 1484—87 Jan a Ryneš z Prostého,[7]) 1503 Petr z Prostého,[8]) 1515—17 Jindřich z Prostého[9]) a pak Mikuláš Batelovský z Prostého, jenž zemřel 1543 a zanechal vdovu Milu z Broumovic, která seděla 1545 na Salavicích.[10])

Batelov byl tehdy manstvím pánů z Lipého, kteří jej dali 1534 v alod Mikuláši Radkovcovi z Mírovic, jehož manželkou byla 1540 Johanka z Vlásenice.[11]) Jeho synové Jindřich a Karel Radkovci z Mírovic int. 1546 tvrz a městečko Batelov s piv., mýtem a pod., Švábov, Lovětín a Spělov Augustinu Mackovi z Čížova, který tu seděl ještě r. 1561,[12]) kdy témuž potvrdil Ferdinand I. clo v Batelově (Bočkova sb. 6656). Fara byla v 16. st. ev. Dále tu seděli 1564 Jiřík z Čížova,[13]) 1606—10 Petr a Václav bratři vl. Čížovští z Čížova[14]) a 1619—1625 Jan Jiří Čížovský, ev., jemuž byl při konfiskacích statek ponechán s podmínkou, že přestoupí ke katol.[15]) Týž prodal 1625 Batelov Hynkovi Ladislavovi z Vajtmile; 1659—68 seděl zde Albert (náhr. v Batelově), 1668—1676 Frant. Ant. (náhr. v Batelově) a 1676—81 Vilém a Jindřich Odkol-

96, 325, ZDB IV. 316. — [43]) CDM XI. 36. — [44]) ZDB VI. 368, 410. — [45]) ZDB IV. 312. — [46]) Chlumecký, Reg., Iglau, 100, 137. — [47]) ZDB XIII. 13. — [48]) Chlumecký, Reg., Iglau, 122.

[1]) CDM IV. 164. — [2]) ZDB IV. 56, V.311. — [3]) MV II. 1663. — [4]) ZDB IX. 306. — [5]) P III. 95. — [6]) Palacký, Děj., III. 555. — [7]) Stav. arch. 476. P V. 113. — [8]) AČ X. 425. — [9]) PB X. 136. XI. 24. — [10]) Náhr. v Batelově, PB XVIII. 243. — [11]) ZDB XX. 21. — [12]) ZDB XXII. 53. Bočkova sb., 6656. — [13]) PB XXIII. 229. — [14]) ZDB XXX. 22. Stav. arch., 1010. — [15]) ZDB VI.

kové z Oujezdce. Po smrti synů posledního byl 1735 statek prodán za 105.000 zl. rýn. Janu Kryštofovi sv. p. v. Klee, 1807 pak Arnoštu hr. z Blankensteina. R. 1646 porazili u Batelova císařští Švédy. Po válce třicetileté byl v městečku vystavěn zámek a majitelé panství se odtud psali na Novém Batelově a Stránkách (dvur u Batelova). R. 1799 císař František potvrdil Batelovu tři jarmarky a 1862 přidán byl čtvrtý.

Spělov, k 1546 viz u Batelova.

Svět Nový, byl založen v I. pol. 18. st., 1820 připojen k Spělovu.

Švábov, k r. 1546 viz u Batelova.

Statek a ves **Palupín** s far. kostelem sv. Václava. Synové Přibíka z Štěměch int. 1368 Palupín za 108 kop Jindřichovi z Štěměch (1. manželka Anna, 2. Anežka, s níž zanechal děti, 1385 vdova).[16]) V l. 1408—19 seděl zde Přibík z Palupína,[17]) dále Petr z Palupína, jenž 1448 int. dvůr ve vsi Mikulášovi a Jindřichovi z Palupína.[18]) Jan z Palupína int. 1464 Palupín Hronovi ze Stoječína, ale téhož roku držel bezprávně ves Jiřík Horký z Budče.[19]) Statek zůstal však vládykum ze Stoječína, 1502 seděl zde Hron ze Stoječína[20]) a Ludmila ze Stoječína vzala 1563 svého manžela Petra Zerharta z Nasavrk na Palupín na spolek.[21]) Evang. Jindřich Radkovec z Mirovic postavil tu 1617 kostel a seděl zde ještě 1619.[22]) Václav Jindřich Radkovec z Mirovic prodal 1694 statek za 7.000 zl. Adamu Allmannovi z Allmsteina; 1737—50 drželi Palupín Hozlauerové z Hozlau, 1750—77 Piškové z Rozentálu, 1777—94 Kölblové z Löwengrünu, 1794—1801 v. Wiedersberg, načež 1827 statek byl koupí získán k Batelovu. R. 1785 založena tu lokalie, 1859 fara.

STATEK RANTÍŘOV.

Rantířov, německy Fussdorf; přip. se 1359 v městských knihách jihl. V l. 1495—1781 ves náležela dominik. klášteru v Jihlavě, pak náb. fondu, 1809—07 ryt. v. Tiefenau a odtud ryt. v. Lilienwald. R. 1798 vyvázal se Rantířov z roboty.

STATKY BERANOV A SVOBODNÉ DŘEVĚNÉ MLÝNY.

Velký Beranov. Olomoucký biskup Konrád postoupil 1318 Beranov, Puklice a Petrovice záměnou Janovi z Řecka[1]); po smrti tohoto připadl statek králi Janovi, jenž 1327 daroval Beranov, Bradlo (Bradels), Příseku (Prsiznik), Puklice (Puklowicz) a Petrovice Jindřichovi z Lipého[2]). Páni z Lipého udíleli pak Beranov v manství, až Jan z Lipého 1535 propustil Beranov, Bradlo, Puklice a pusté Petrovice z léna Francovi Hordarovi z Puklic, jenž zemřel 1550[3]). Pak následoval Pavel Hordar z Puklic, jenž zemřel 1590[4]). Apolena Hordarovna vzala 1591 svého manžela Kryštofa Blektu z Outěchovic na spolek na ves Beranov s papírnou[5]). Kryštofovi, který byl ev., byl statek konfisk., odhadnut na 8.600 zl. mor. a dán plukovníkovi Hanibalovi ze Schaumburku, který 1631 int. Beranov s tvrzí Eustachovi ryt. Horstovi[6]). V pol. 17. st. drželi statek Doupovci z Doupova, 1708—25 Pachtové z Rájova, 1725—35 hr. Sinzendorf a od 1744 v. Palm. V l. 1712—37 dolovalo se u Beranova na stříbrnou rudu.

Malý Beranov, založen kolem r. 1760 na místě, kde bývaly stříbrné doly.[7])

Statek a ves **Dřevěné Mlýny,** něm. Holzmühle přip. se po prvé 1540, kdy držel je Jakub Holzmüller; na sklonku 17. st. byly spojeny s statkem beranovským.

876. — [16]) ZDB V. 23. 24, 136. — [17]) CDM XIV. 22. AČ IX. 298. — [18]) ZDB XII. 849. — [19]) ZDB XIII. 31. P IV. 154. — [20]) P VII. 251. — [21]) ZDB XXIV. 33, PB XXIII. 138. — [22]) ČMM 1922, 151, nápis na kostele.
[1]) CDM VI. 143. — [2]) CDM VII. 238. — [3]) ZDB XX. 24, náhr. v Petrovicích. — [4]) Stav. arch. 745, náhr. v Petrovicích. — [5]) ZDB XXVII. 46. — [6]) ČMM 1922 147, Slovák, Konf. prot., 22, ZDB XXXIV. 57. — [7]) SA I. 170.

PANSTVÍ TŘEŠŤSKÉ.

Třešť, městečko s far. chrámem sv. Martina, fil. kostelem sv. Kateřiny z r. 1526 a zámkem z 1714. V 1. pol. 14. st. Třešť nál. vladykům z Třeště, z nichž 1337 jmenuje se Vok z Třeště a pak Záviše z Třeště, na němž obdržel zboží přísudkem Štěpán z Březnice[1]). Týž int. 1358 Třešť s Bukovou a Jezdovicemi(!) markrabí Janovi, než markr. vložil 1360 statek Jaroslavovi z Šternberka[2]). Již tehdy byl v Třešti farní kostel, jemuž 1349 zapsali Bernart a Vlk bratři z Urbanče $2^1/_2$ lánu v Peči[3]). Jaroslav z Šternberka seděl tu ještě r. 1385, 1403 byl však neb. a zanechal vdovu Kateřinu a děti Jaroslava, Zdeslava, Annu a Elišku z Šternberka[4]). Z těchto držel Třešť s přísl. Jaroslav ml. a pak 1447 jeho syn Zdeněk z Šternberka, jenž dal 1464 Třešť odúmrt, ale 1493 int. městečko Třešť, Jezdovice a Bukovou Václavovi Vencelíkovi z Vrchovišť[5]).

Václav Vencelík seděl tu již 1499, 1511 potvrdil Třešti odúmrt a zemřel před 1544 v Praze[6]); než již 1513 postoupil statek i s tvrzí v Třešti Matěji Vencelíkovi (druhý jeho syn Jan Vencelík seděl pak na Žirovnici), jehož manželkou byla 1528 Barbora z Lapic a dcerou Barbora, provdaná za Vilíma Ruta z Dírného (1548 nebožka)[7]. Matěj zapsal své manželce Barboře z Lapic 1528 věno na tvrzi a vsi Hodicích a přikoupil ještě před 1511 od Jana z Osečan dva díly tvrze a vsi Hodic a vsi Rozsíčky, Slejště(!) a Bezděkova a od Hynka a Rozyny, sirotku po neb. Vítovi z Hodic, čtvrtinu Hodic a zboží v Rozsíčce, Stajištích(!), Bezděkově a pustý Lovětíně (int. 1538), ale 1531 int. Rozsíčku, Stajiště a Bezděkov své dceři Barboře[8]). Matěj Vencelík seděl na Třešti ještě 1548, 1560 pak Kryštof a Václav Vencelíkové, na jejichž žádost 1570 dal Maximilian II. Třešti tři jarmarky a týdenní trh a kteří potvrdili městečku list na odúmrt[9]). Fara byla r. 1595 luterskou[10]).

Koncem 16. st. držel Třešť Jan Václav Vencelík z Vrchovišť, syn Kryštofův, luterán, který dostal 1602 od Rudolfa II. list mocný, 1605 potvrdil Třešti privilegia a 1606 odkázal peníze na znovuzřízení něm. kazatele, který měl býti vedle kazatele českého;[11]) jeho manželkou byla Kateřina Hodějovská z Hodějova. Zemřel 9. února 1606 a pohřben byl u kostela sv. Kateřiny v Třešti.[12]) Jeho nástupcem byl luterán Kryštof Adam Vencelík, jenž dal 1618 Třešti právo vinného šenku a Jezdovicům (Hvězdovice!) odúmrt; za něho ještě 1624 zdržoval se v Třešti predikant.[13]) Po jeho smrti vdova Regina odkázala 1627 panství svým synum z I. manželství Ferdinandovi, Frant. a Jiříku Ruprechtovi hr. Herberštejnům, v jejichž rodu zůstala Třešť s vyjímkou let 1657—69, kdy drželi panství Ehrenreichové z Edelbachu, do 1831. Ferdinand z Herberštejnu dal 1628 Třešti svob. šenk vína na radnici a potvrdil privilegia a 1651 potvrdil privilegia také Jiří Ruprecht z Herberštejnu.[14]) Po válce třicetileté byla Třešť z poloviny něm. R. 1672 přistěhovalo se z Vídně do Třešti osm židovských rodin, kterým byla 1686 vykázána zvláštní ulice.[15]) Václav Eberhard hr. Herberštejn vystavěl 1714 v Třešti zámek a obec 1721 zřídila barvírnu. R. 1819, 1824 a 1853 městečko vyhořelo. Po hr. z Herberštejna od 1843 drželi panství bar. Sternbachové. V Třešti narodil se kol 1588 hvězdář a lékař Šimon Partlic ze Špicberku a 1798 hudební skladatel Jan Hořálka.

Bezděkov, něm. Steinkeller; k 1390 viz u Stonařova, 1412 u Hodic. Erazim z Pelhřimova, odjinud z Opatova, int. 1415 Bezděkov a Stajiště Janovi z Lipinky, který vzal 1437 na obě vsi manželku Marketu z Hostíně na spolek.[16]) K 1511 viz u Třeště.

---

[1]) ČMM 1895 124, ZDB III. 116. — [2]) ZDB III. 398, 462, 465. — [3]) ZDB I. 105. — [4]) ZDB VII. 5, VIII. 335. — [5]) P III. 281, Chlumecký, Reg. Triesch, 1, ZDB XII. 23. — [6]) P VII. 1, PB XVIII. 174. — [7]) ZDB XIX. 1, 198. — [8]) PB XI. 32, ZDB XV. 6, XX. 9, XXII. 1. — [9]) Not. 1861 85, Chlumecký, Reg., Triesch, 3, Bočkova sb. — 10. 930. — [10]) Hübel, 38. — [11]) ZDB XXX. 22. — [12]) Not. 1861 84. — [13]) Not. 1861 85, ČMM 1915 118. — [14]) Bočkova sb. 10. 922—25. — [15]) ČMM 1892 64, 326. — [16]) ZDB XI. 88, XII. 372. —

Buková, k 1233—1304 (byly dvě vsi toho jména) viz u Jihlavy, 1360—1493 u Třeště.

Hodice; již před 1303 jmenuje se Ješek z Hodic,[17]) 1358 Pešek z Hodic, jenž také 1364 vedle Maršíka z Ústrašína držel díl Hodic,[18]) a 1379 Jan z Hodic (manželka Anna), který držel Hodice s tvrzí, Chvalkovice a Dl. Brtnici.[19]) Dále přip. se 1394 Bušek a Jan z Hodic, z nichž Jan (1406 manželka Marketa) koupil (int. 1398) od Jana ze Strakonic Rozsíčku, ale 1398 int. 15 lánů v téže vsi klášteru novořísskému[20]) a 1412 int. Erazimovi z Pelhřimova Bezděkov;[21]) byl 1400 purkrabím na Roštejně, 1415 neb. a zanechal vdovu Marketu a syny Jana a Hojka z Hodic.[22]) Z těchto držel každý půl Hodic a Jan zapsal 1446 na své pol. věno manželce Markeťe z Senotína.[23]) V době kr. Jiřího žili bratři Bohuše (1483 neb.), Jan, Mareš a kněz Václav z Hodic a Bohušův syn Zikmund z Hodic,[24]) 1503 seděli tu bratři Jiřík, Vít a Oldřich z Hodic[25]) a na jiném díle vsi Zikmund z Hodic, jenž 1509 int. svoji čtvrtinu Jiříkovi z Hodic,[26]) kdežto Oldřich z Hodic int. 1517 svůj díl Hodic Janovi z Osečan.[27]) K 1511—38 viz u Třeště.

Jezdovice, 1618 Hvězdovice. K 1358-1618 viz u Třeště; 1542 dolovala se tu stříbrná ruda, sanytr a soda.[28])

Pannenská Rozsíčka (díl); Tomáš Věrduňk z Myslové int. 1351 Rozsíčku Maršovi z Rozsíčky, který vložil 1358 díl vsi Benešovi z Hrádku.[29]) Beneš int. 1368 ves Frenclínovi z Horní Vsi.[30]) R. 1378 psal se Janek, 1458 Václav z Rozsíčky a 1481 držel Rozsíčku Petr Meloun z Hrádku.[31]) K 1511—31 viz u Třeště.

Stajiště, dříve Stejště; Jindřich z Louček int. 1365 Stajiště Volkeřovi z Viléměe, který int. 1385 díl vsi Kunšovi z Třenče a Milhostovi z Rozsíčky.[32]) K 1415—37 viz u Bezděkova, 1511 u Třeště.

Lit.: Regesta městského archivu v Třešti viz u Chlumeckého: Die Regesten der Archive, Brno 1856. Janowitz, Historische Denkmäler in Triesch. Not. 1861.

PANSTVÍ TELECKÉ A STATEK BOROVNÁ.

Telč, ochranné město mezi rybníky Ostrovským, Ulickým a Staroměstským s děkan. chrámem sv. Jakuba z 15. st., fil., dříve jesuitským kostelem Jména Ježíšova (1667, stavitel Štěpán Partl z Bergstädtlu), fil. kostelem P. Marie na předměstí z 15. st. a zámkem z 1556—63, v němž jest kaple Všech Sv. Podle falsa z 2. pol. 13. st. daroval župan bilinský Slávek klášteru oseckému díl vsi Telče (Telci), kterou získal záměnou od Bohuty, což pak 1207 Přemysl I. potvrdil.[1]) Podle jiného falsa z 13. st. potvrdil 1207 biskup Daniel klášteru oseckému tři popluží v Telči.[2]) Také pravá listina z r. 1207 dosvědčuje, že tehdy měl týž klášter v Telči některý statek.[3]) Poč. 14. st. bylo městečko v rukou král. a král Jan zastavil kolem 1315 městečko Telč s vesnicemi Janovi z Vartenberka; teprve 1335 markr. Karel Telč vyplatil.[4]) Než již 1339 král Jan postoupil Telč záměnou Oldřichovi z Hradce[5]) (zemřel 1348), jehož syn Menhart vložil 1366 synum Jindřicha z Hradce Jindřichovi a Henzlinovi město Telč (zde byl již 1283 farní kostel)[6]) a vsi Sedlejov, Myslibořˇ, Velkou Dyjičku(!), Zvolenovice, Slaviboř, Černíč (Czirncze), Krahujčí(!), Hostětice, Ejvaně, Šiškov a Bolevčice.[7])

[17]) CDM V. 147. — [18]) ZDB III. 251, IV. 140. — [19]) ZDB VI. 651. — [20]) ZDB VIII. 47, 117, 550. — [21]) ZDB IX. 311. — [22]) ZDB XI. 149. — [23]) ZDB XII. 436. — [24]) P V. 73. — [25]) AČ X. 425. — [26]) ZDB XIV. 5. — [27]) ZDB XV. 6. — [28]) Schr. XV. 136. — [29]) ZDB II. 13. — [30]) ZDB V. 26. — [31]) CDM XI. 135, Stav. arch. 376, P V. 302. — [32]) ZDB IV. 273.

[1]) Friedrich II. 360. — [2]) Friedrich II. 362. — [3]) Friedrich II. 64. — [4]) CDM VII. S 192, FRB III. 349. — [5]) CDM VII. 233. — [6]) CDM IV. 214. — [7]) ZDB

Jindřich z Hradce dal 1387 Telč odúmrt[8]) a zanechal (zemřel 1398) statek synu Janovi, jemuž 1414 olom. biskup Václav dovolil vystavěti špitály v Telči a Slavonicích.[9]) Jan z Hradce (zemřel 1452) byl nepřítelem husitů a vyprosil 1436 od markr. Albrechta Telči třetí jarmark.[10]) Poručníkem jeho dětí byl Zdeněk Konopišťský ze Šternberka, který se také proto 1459 po Telči psal.[11]) Pak ujal se panství syn Janův Jindřich z Hradce (zemřel 1507), jenž dosáhl 1464 od krále Jiřího pro město potvrzení privilegií i nových práv na právo milové, prodej soli a vaření i vystavování piva,[12]) 1477 daroval městu místo ve vsi Šiškově k založení rybníka,[13]) 1485 postavil Boží muka na Starém městě a 1491 potvrdil Telči privilegium na odúmrt.[14]) R. 1480 přijal na spolek na Telč, Roštejn a Slavonice Jana z Lomnice (ZDB XI. 4). Zdeněk Konopišťský i Jindřich z Hradce byli odpůrci krále Jiřího a později Vladislava II. Proto za mor. nepokoju 1458 bylo město obsazeno vojskem krále Jiřího.[15]) R. 1468 porazil u Telče Jan z Šternberka oddíl vojska královského.

Město dělilo se tehdy na Horní či Novou Telč s kostelem sv. Jakuba a kaplí sv. Ducha (zrušena 1785) při městské věži a Dolní či Starou Telč s kostelem Matky Boží.[16]) Městský špitál získal v 15. st. některé statky a sice před 1486 od Václava z Marejže Pěčín (Velký), zboží v Markvarticích a Chlístově, což 1502 Vladislav II. schválil,[17]) ale 1590 prodal Markvartice a Chlístov za 1500 zl. mor. Hynkovi Brtnickému z Valdštejna.[18]) Vdova po Jindřichovi z Hradce Kateřina Minstrberská a jiní poručníci jeho dětí dali 1508 odúmrt farářům na panství teleckém[19]) a 1509 rozšířili odúmrt i na lidi předměstské.[20]) Za Jindřichova syna Adama z Hradce (zemřel 1531), jenž daroval 1513 městu místo na založení rybníka Smrku, potvrdil 1526 král Ludvík Telči privilegia.[21])

Adam zanechal nedospělé syny Jáchyma a Zachariáše, za něž vedl poručnictví Jan z Hradce, než 1546 Ferdinand I. prohlásil oba bratry zletilými a v panství telecké se Slavonicemi uvázal se Zachariáš z Hradce (narozen 1526, vychován matkou Annou z Rožmitálu v katol., 1553 oženil se s Kateřinou z Valdštejna, která 1571 zemřela, a také jediný syn Menhart zemřel již 1579; druhou jeho manželkou byla Anna Šlejnicová z Šlejnic, s níž měl dceru Kateřinu; 1567—73 byl Zachariáš zemským hejtmanem). Na počátku Zachariášovy vlády zuřil 1551 v Telči velký mor, ale pak nastala doba rozvětu: 1556—63 vystavěn zámek, 1560 pořízen urbář panství, zakládány četné rybníky (hlavně úředníkem Floriánem Pravětickým z Radvanova), takže 1581 bylo na panství 41 rybničku plodových a 65 rybníku, z nichž největší byly Hejtman, Komorník a Krvavý.[22]) Také Maximilian II. udělil 1577 městu čtvrtý jarmark.[23]) Zachariáš přikoupil 1562 od města Jihlavy Nevcehle[24]) a 1565 od Oldřicha Osečanského z Osečan Horní Pole,[25]) ale 1567 int. klášteru řišskému ves Vilémči(!),[26]) 1579 učinil nadání k špitálu teleckému a přeložil jej k Matce Boží[27]) a 1587 udělil městu nový řád varečný.[28]) Zachariáš obdržel 1553 od Ferdinanda I. list mocný, 1586 pořídil závěť, zemřel pak 6. února 1589 a pohřben v zámecké kapli, kterou sám vystavěl.[29]) Páni telečtí byli sice katol., ale již v 1. pol. 16. st. počal se na panství šířiti utraquismus, takže biskup musil 1548 nařídit teleckému faráři Filipovi, aby v svém obvodu nepřipouštěl k sloužení mše žádného ženatého kněze.[30]) V pol. 16. st. byla však již fara v Telči pod obojí (a také 1585 a 1589 jmenují se tu výslovně utraquističtí faráři) a také na venkovských farách panství byli napořád kališní faráři.[31]) Než Zachariá-

IV. 433. — [8]) CDM XI. 522. — [9]) Nová sb., SH IV. 363. — [10]) Zlobického sb. — [11]) P IV. 2. — [12]) Bočkova sb. 10. 735. Zlobického sb., SH IV. 9. — [13]) ČMMZ VII. 157. — [14]) SH IV. 10. — [15]) ZDVGMS IV. 63. — [16]) SH IV. 9, 10. — [17]) SH IV. 366, Zlobického a Nová sbírka. — [18]) SH IV. 361. — [19]) AČ X. 439. — [20]) SH IV. 12. — [21]) SH IV. 14, Zlobického a Bočkova sb. 10.736. — [22]) ČMMZ VII. 157—159. — [23]) SH IV. 114, Zlobického sb. — [24]) ZDB XXIV. 19. — [25]) ZDB XXIV. 46. — [26]) ZDB XXV. 3. — [27]) SH IV. 247, Zlobického sb. — [28]) SH IV. 111. — [29]) ZDB XXX. 38, SH IV. 112. — [30]) Kameníček, III. 333. — [31]) Kameníček, III. 456. 461, ČMMZ IX. 135. —

šuv synovec Adam z Hradce (1589—96), který panství zdědil, odevzdal 1594 patr. far v Telči, Myslové, Mrakotíně, Pavlově a Želetavě jesuitské koleji v Jindřichově Hradci a Adamuv syn, churavý Joachym Oldřich (zemřel 24. ledna 1604) vypověděl 1599 z panství všechny nekatol. duchovní.[32]) Od r. 1591 byl v Telči katol. farářem Jiří Laurentiades, jemuž 1592 biskup Stanislav uložil, aby přiměl ženaté kněze na panství teleckém k odstranění žen.[33]) R. 1608 katol. farář telecký nazýval se teleckým děkanem.[34])

Za Adama z Hradce potvrdil 1580 městská privilegia Rudolf II.[35]) Po Joachymu Oldřichovi dědila 1604 Telč jeho sestra Lucie Otilie z Hradce, provdaná od 1602 za Viléma Slavatu z Chlumu a Košumberka, která potvrdila 1606 městu privilegia.[36]) Ačkoliv Slavata byl za povstání rozhodným stranikem císařovým, přece byla 1620 Telč vypleněna vojáky Marradasovými,[37]) později pak 1632 a 1634 pluky Valdštejnovými a 1645 Švédy. Vilém Slavata pustil Telč ještě za svého života 1637 svému synu Joachymu Ondřejovi; později 1645—73 seděl zde Ferdinand Vilém hr. Slavata, za něhož 1650 Ferdinand III. potvrdil městská privilegia, udělil nový erb a jarmark, 1650 vypuzeni z panství židé a 1654 pořízen nový urbář panství teleckého, v němž uvádí se podělování chudého lidu na zámku teleckém sladkou kaší. R. 1650 prodala městská rada dvur Feyrarovský Jiřímu Fabriciusovi z Levnberku.[38]) Františka hr. Slavatová založila v pol. 17. st. v Telči jesuitskou kolej, které byl 1654 darován i patr. děkanského kostela; při koleji bylo zřízeno gymnasium (zrušeno 1775, kdy zřízena v Telči hlavní škola).

Dále seděli na Telči 1673—88 Jan Jiří Jáchym a 1688—91 Leopold Vilém hr. Slavata, načež panství přešlo dědictvím po přeslici na Frant. Ant. hr. z Liechtenštejn-Kastelkornu, jenž postavil kostelíky sv. Anny a sv. Jana Nep. a zanechal panství vdově Marii Johaně z Thürheimu (1761—96). Tehdy potvrdil městská privilegia 1732 Karel VI., 1747 Marie Teresie, 1781 Josef II. a 1793 František II. R. 1796 zdědil panství Leopold hr. Podstatsky-Liechtenštejn (1796—1813) a pak jeho syn Leopold (1813—48), za něhož 1844 Ferdinand V. dal Telči čtrnáctidenní trhy dobytčí a 1846 zřízen městský pivovar na Podolí.

Telč je rodištěm gramatika Beneše Optáta z Telče a biskupa olom. Jana Mezona (1542—78).

Na statku špitálu teleckého byly dvě vsi:

Domašín, který se přip. 1366.[39]) Přibik ze Zahrádek int. 1385 ves Jindřichovi z Hradce[40]) a od konce 16. st. náležela ves teleckému špitálu. Již v 1. pol. 19. st. Domašínští platili místo robot.

Pěčín Velký držel v pol. 14. st. lénem od pánu z Hradce Jakub z Pěčína, jenž 1356 vrátil manství v Pěčíně a Rosičce Jindřichovi z Hradce,[41]) pak držel ves jako alod Pešík z Rudolce, jenž 1358 int. Pěčín s tvrzí Arnoltovi a Mirkovi z Podnavec.[42]) V l. 1390—99 seděl tu na tvrzi Přibík z Pěčína.[43]) Po smrti Odolena z Pěčína spadla ves na jeho bratra Fraňka z Vepic, jenž 1458 prodal toto zboží Františkovi z Libivé.[44]) Ten pak vzal 1480 na spolek na Pěčín, Markvartice a Chlístov Václava z Marejže a jeho syna Oldřicha[45]) a od Václava z Marejže nabyl statek špitál telecký. R. 1777 byly v Pěčíně poraženy roboty. V trati zvaná Dvořištích zanikla ves D v o ř i š t ě.

Slavonice, něm. Zlabings, ochranné municipální město s radnicí z 16. st., far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 15. st. (věž z 1549), fil. kostelíkem Těla Kristova, fil. špitálským kostelíkem sv. Jana Křtit. Koncem 13. st. držel městečko Slavonice (Zlebinx) s přilehlými vesnicemi Oldřich z Hradce (1294), jenž 1299 daroval patr. kostela a kaple Božího Těla (tato se přip. již 1296, Slabings) v Slavonicích (Zlebnis) klášteru velehradskému.[46]) R. 1358 drželi díl městečka bratři

[32]) Tiray, Telecký okr., 77. — [33]) Jireček, Ruk., 398. — [34]) ČMM 1903 295. — [35]) SH IV. 113. — [36]) SH IV. 114. — [37]) Chlumecký, Reg., Iglau. 615. — [38]) Nová sb. — [39]) ZDB IV. 488. — [40]) ZDB VII. 114. — [41]) CDM IX. 3. — [42]) ZDB III. 262. — [43]) ZDB VII. 649, CDM XII. 545. — [44]) SH III. 365. — [45]) ZDB XI. 6. — [46]) CDM V. 11, 57, 105. — [47]) ZDB III. 249, V. 171. —

Jindřich a Heřman z Hradce, z nichž Heřman int. svoji čtvrtinu Jindřichovi z Hradce.[47]) Páni z Hradce drželi tehdy (1364) společně s pány z Rožnberka patr. kostela Matky Boží v Slavonicích (Slebingz)[48]) a Jindřich z Hradce daroval 1392 faře v Slavonicích Lipolecký les u Rudolce.[49]) jinou čtvrt městečka postoupil 1366 Oldřich z Hradce záměnou markr. Janovi, než ta byla pak sloučena s ostatním městem a celek držán k panství teleckému.[50]) V 15. st. dostaly Slavonice od zeměpánu ruzná privilegia, tak 1436 markr. Albrecht udělil jarmark,[51]) 1457 král Ladislav potvrdil privilegia,[52]) 1464 král Jiří potvrdil městu privilegia, obzvláště právo milové, a udělil druhý jarmark[53]) a 1497 Vladislav II. potvrdil městu privilegia a udělil třetí jarmark.[54]) Za nepokoju 1458 byly Slavonice obsazeny královskými.[55]) Posléze 1464 jmenuje se v Slavonicích špitál, jemuž nál. Raclův dvur,[56]) vsi Heřmanec a Peč a v l. 1580—1761 Léštnice a Kadolec. Poručníci dětí po neb. Jindřichovi z Hradce pustili 1508 farářum slavonickým odúmrt.[57]) Zachariáš z Hradce dal 1583 městu privilej na vaření piva v městském pivovaře, 1587 na šenkování vína a 1574 udělil městu odúmrt, která byla potvrzena 1589 Adamem z Hradce a 1606 Lucií Otilií z Hradce. Také Rudolf II. dal 1577 Slavonicum týdenní trh a 1597 jarmark.[58]) V pol. 16. st. nastal i hmotný rozkvět města, u něhož se 1542 dolovalo;[59]) již tehdy byla tu pošta a počítalo se na 20 cechů. V 2. pol. 16. st. byli v Slavonicích luterští faráři, ale 1616 jmenuje se katol. farář.[60]) R. 1619 vyplenil Slavonice Dampierre a 1621 obsadili město císařští.[61]) Již 1622 konali tu misie hradečtí jesuité.[62]) Městská privilegia byla pak potvrzena česky 1628 Ferdinandem II. a 1638 Ferdinandem III., jenž přidal další jarmark.[63]) R. 1651 Ferdinand III. znovu potvrdil městu výsady a udělil nový znak, 1717 byla privilegia potvrzena Karlem VI., jenž přidal nový jarmark, 1747 Marii Terezii, 1784 Josefem II., 1791 Leopoldem II., jenž udělil další dobytčí trhy, a 1805 město obdrželo od Františka II. dva trhy na vlnu. R. 1680 zuřil v Slavonicích mor, 1761 město koupilo od špitálu vsi Léštnici a Kadolec. Před 1848 byly Slavonice opevněny branami Bolíkovskou (též Dolní neboli Dačickou), Horní (neboli Jemnickou) a Rakouskou (neboli Poštovskou).

Městu Slavonicum nál. vsi:

Kadolec, něm. Kadolz, k 1436—58 viz u Č. Rudolce, 1558—1761 u Léštnice.

Léštnice, něm. Lexnitz, k 1399 viz u Matějovce, 1436 u Č. Rudolce. Jiřík Čeloud z Pálovic int. 1558 ves spolu s Kadolcem Artlebovi z Hodějova a Johance z Osečan.[64]) V l. 1580—1761 nál. obě vsi slavonickému špitálu, pak městu Slavonicum.

Peč, německy Petschen, přip. se 1349;[65]) 1385 spolu se Slavonicemi nál. k hradu Šternberku (viz tu). Některé zboží prodal tu 1407 Svích z Peče Hanušovi z Mesenpeku.[66]) Posléze držel ves Václav z Peče, jenž prodal 1416 P. Janovi z Hradce a ten opět 1445 stonařskému faráři Mikulášovi ze Slavonic.[67]) Od pol. 16. st. nál. ves slavonickému špitálu a od 1761 městu Slavonicum.

U Slavonic zanikly vsi Pfaffenschlag (1635 jmenuje se tu les Pfaffenschlag) a Raclavec, který 1365 Předota z Mutišovic int. Oldřichovi z Želetavy.[68])

K panství teleckému přímo nál.:

Mrákotín, městečko s far. kostelem sv. Jiljí z 1806; k 1385 viz u Šternberka. Již 1398 byl tu far. kostel (k 1594 viz u Telče) a 1580 byl Mrákotín sídlem rychty. R. 1684 byl Mrákotín Leopoldem I. povýšen na městečko a 1793 František II. přidal dva jarmarky a trhy dobytčí. — V okolí

[48]) CDM X. 74, XV. 93. — [49]) CDM XII. 66. — [50]) ZDB IV. 501. — [51]) Bočkova sb. 11.158, Zlobického a Cerroniho sb. II. 249. — [52]) Zlobického sb. — [53]) Bočkova sb. 11.159, Zlobického a Cerroniho sb. II. 249. — [54]) Bočkova sb. 11.161, Zlobického a Cerroniho sb. II. 249. — [55]) ZDVGMS IV. 63. — [56]) P IV. 136. — [57]) AČ X. 439. — [58]) Bočkova sb. 11.162. — [59]) Schr. XV. 136. — [60]) Kameníček, III. 641, ČMM 1903 305. — [61]) ZDVGMS XVI. 111, HP II. 2. — [62]) Hlídka XXII. 776. — [63]) Cerroniho sb. II. 249. — [64]) ZDB XXIV. 4. — [65]) ZDB I. 105. — [66]) CDM XIII. 457. — [67]) AČ VI. 470, Bočko-

Mrákotína zanikl Rysov na potoku Rysovci (k 1385 viz u Šternberka), Mrzatec (nyní rybníky Mrzatce, k 1385 viz u Šternberka) a Jimramov (k 1385 viz u Šternberka).

Částkovice přip. se 1580 v urbáři teleckém.

Čenkov, přip. se 1580 v urbáři teleckém.

Černíč; 1350 jmenuje se Bohuněk z Černíče a Volfírova, který 1353 int. tvrz Černíč Peškovi z Milenovic,[69]) k 1366 viz u Telče, 1385 u Šternberka.

Doupě přip. se 1580 v urbáři teleckém. — U Doupě jsou zříceniny hradu **Roštejna;** 1353 byl tu purkrabím Martin z Mutic.[70]) R. 1368 nál. hrad (Rosenstein) k Telči a 1400 držel jej Jan ml. z Hradce.[71]) Později byl Roštejn od Telče zcizen a 1536 bratři Jan, Václav, Bohuslav, Hynek a Jindřich Feyrarové z Malíkova prodali za 1000 kop č. Roštejn Volfovi st. Krajířovi z Krajku, od něhož dostal se hrad ještě 1536 opět k Telči.[72]) Zachariáš z Hradce 1577 hrad přestavěl.

Dolní Dvorce přip. se 1580 v urbáři teleckém.

Dyjice; 1350 přip. se Bohobud z Dyjice.[73]) Albert z Dyjice int. 1361 ves (Dygicz) Jindřichovi z Hradce.[74]) K 1366 viz u Telče. Na sklonku 17. st. Dyjičtí po několik let robotovali teleckému špitálu.

Dyjička; 1364 bratři Petr. Jošt, Oldřich a Jan z Rožnberka zaměnili ves Dyjičku Filipu Kaplířovi za jeho dvůr u Telče.[75]) R. 1580 jmenuje se v urbáři teleckém (Malá Dýčka!).

Holešice, něm. Holleschitz. Jindřich z Hradce int. 1385 Holešice slavonickému měšťanu Hodnitzerovi.[76]) pak byla ves majetkem různých vládyckých rodů (k 1464 viz u Chvaletína), až 1569 dcery neb. Jiříka Rubáše z Hrádku prodali Holešice k Telči.[77])

Hostětice, k 1366 viz u Telče.

Chvaletín, něm. Qualitzen, přip. se 1351;[78]) k 1353 viz u Hobzí. Jemnický rychtář Martin int. 1385 Chvaletín slavonickému měšťanu Hodnitzerovi.[79]) R. 1446 držel Chvaletín a Holešice Jan z Chvaletína.[80]) Barbora a Voršila Rubášovské z Hrádku prodali 1569 Chvaletín a Holešice s pustým dvorem Rubášovským Zachariášovi z Hradce.[81]) R. 1570 byli zde novokřtěnci.[82])

Krahulčí, k 1366 viz u Telče; v 17. st. byly tu hamry a 1726 vystavěn fil. barokní kostel sv. Jana Nep.

Velká Lhota, slula 1385 a 1404 **Rozseč,** 1580 Lhota Rozseč a v 17. st. Lhota u Řečice; k 1385 viz u Šternberka. R. 1782 vznikla tu církevní obec augšburská, vedle níž se 1787 ustavila obec reformovaná.

Lhotka, k 1385 viz u Šternberka (sluje Lhota pod hradem). — U Lhotky stával hrad **Šternberk.** Hrad držel v pol. 14. st. Štěpán z Březnice, který jej 1356 postoupil záměnou Jindřichovi z Hradce,[83]) za něhož 1385 k zboží šternberskému nál.: tři čtvrti města Slavonic (Czlewin), městečko Kumžák (Chunsak), městečko Strmilov a vsi Mrákotín, Jimramov, Rásná, Lhota pod hradem, Světlá, Rysov, Mrzatec, Praskolesy, Vojkov, Uhliště, Valentinovo Vydří, dvě Mysluvky, Peč, Černíč (Czircze), Šach, Radlice, Krokvice a Rozseč.[84]) Heřman z Hradce postoupil 1399 toto zboží Janovi z Kravař,[85]) ale vdova Eliška z Hradce a její syn Benešek z Kravař prodali 1404 Šternberk s přísl. opět Oldřichovi z Hradce,[86]) který 1415 int. zboží Janovi z Hradce.[87]) Za válek husitských byl hrad 1423 rozbořen táborským hejtmanem Janem Hvězdou z Vicemilic. R. 1447 držela Šternberk Anna z Hradce,[88]) načež zboží přešlo k Telči.

Lovětín. Lovětínem slul původně újezd, obtékaný řekami Jihlávkou a Krupým, který náležel 1227 bítovskému županu Petrovi,[89]) jenž postoupil t. r. újezd klášteru louckému. V pol. 14. st. držel ves Ješek z Batelova, jenž ji 1370 int. jihl. měšťanum Petrovi Vogelovi a Hanušovi,[90]) z nichž prvý

va sb. 10.113. — [68]) ZDB IV. 293. — [69]) ZDB I. 171, II. 64. — [70]) ZDB II. 63. — [71]) CDM X. 56, AČ II. 327. — [72]) Tiray, Telecký okr., 182. — [73]) ZDB I. 212. — [74]) ZDB IV. 67. — [75]) CDM XV. 101. — [76]) ZDB VII. 118. — [77]) ZDB XXVI. 18. — [78]) ZDB II. 22. — [79]) ZDB VII. 126. — [80]) ZDB XII. 441. — [81]) ZDB XXVI. 18. — [82]) Nová sb. — [83]) ZDB III. 118. — [84]) ZDB VII. 35. — [85]) ZDB VIII. 224. — [86]) AČ II. 329, CDM XIII. 340. — [87]) ZDB XI. 50. — [88]) P III. 340. — [89]) Friedrich II. 305. — [90]) ZDB V. 311. —

1376 int. Lovětín a díl Beranovic(!) Čeňku Krušinovi z Lichtenburka;[91]) k 1370 viz u Kostelce, 1371 u Batelova. Později ves přešla na Vojtěcha ze Suché, který ji 1386 int. Bohušovi z Rynarce.[92]) Poč. 15. st. (1407) držel půl Lovětína Jakoubek z Božejovic,[93]) kdežto druhou pol. int. 1412 vdova po Janovi z Batelova Žofka Janovi z Hodic.[94]) K 1546 viz u Batelova, 1618 byl Lovětín přikoupen k Telči.

Mysliboř přip. se 1366 u Telče.

Kostelní Myslová s far. kostelem sv. Václava z 1795. Markr. Přemysl daroval 1253 patr. kostela v Myslové (Mislowitz) klášteru jerušskému, odkudž byla fara ještě v 15. st. premonstráty obsazována.[95]) Fara později zanikla (k 1494 viz u Telče) a 1785 byla obnovena. Ves nál. od poč. 15. st. k Telči. — U Myslové, kde jest trať »Huliště«, zanikla ves U h l i š t ě, k 1385 viz u Šternberka.

Horní Myslová, k 1385 viz u Šternberka.

Myslůvka, v 14. st. slula Věrduňkova Myslůvka, 1580 Malá neb Dolní Myslůvka. Ves nál. v pol. 14. st. pánům z Hradce, od nichž držel 1351—66 Myslůvku lénem Tamík Věrduňk z Myslové.[96]) Jindřich z Hradce int. 1378 Věrduňkovu Myslůvku témuž Tomáši Věrduňkovi v alod a ten ji ihned vložil Jindřichovi zpět.[97]) K 1385 viz u Šternberka.

Nevcehle; k 1355 viz u Urbanova. Mareš z Volfířova int. 1447 ves (Newtiehle) slavonickému měšťanu Ondřejovi.[98]) Pak drželi ves vládykové z Nevcehle a Václav z Nevcehle zapsal 1480 Nevcehle Jetřichovi z Prostiboře, jehož manželkou byla Anna z Kostelce a Stonařova.[99]) K 1531—60 viz u Jihlavy, 1562 u Telče. R. 1580 byla tu svob. rychta.

Olší přip. se v urbáři z 1580. — Záp. vsi zanikla v místech, kde jest studánka Královna, ves N o v á K r á l o v n a, ještě 1599 osedlá.

Ořechov, k 1355—1420 viz u Urbanova.

Pavlov s far. kostelem sv. Víta z 1772—75. Ves přip. se 1358.[100]) Záviše z Písečného int. 1368 Pavlov Smilovi ze Slatiny.[101]) Později držel ves Jan z Meziříčí, který 1387 int. P. s patr. jihl. měšťanu Jakubu Suchému Čertovi,[102]) jehož syn Pelhřim int. 1406 ves Albrechtovi z Martinic a ten 1418 Janovi z Hradce k Telči;[103]) k 1594 viz u Telče.

Poldovka vznikla 1798 na místě rozparcelovaného dvora u Vel. Lhoty a nazvána podle Leopolda hr. Podstatsky-Liechtenštejna.

Praskolesy, k 1385 viz u Šternberka.

Rácov byl poč. 16. st. manstvím pánů z Lipého, až 1534 Jan z Lipého propustil Mikuláši Batelovskému z Prostého Rácov, Salavice a Nedvězí z léna.[104]) Bratři Jan ml. a Linhart Batelovští z Prostého spolu s Milou z Broumovic int. 1550 Rácov a pusté Nedvězí Augustinu Mackovi z Čížova.[105]) R. 1616 nál. Rácov Václavu Čížovskému z Čížova, ale po jeho smrti prodali poručníci jeho syna Štyfrýda Rácov Lucii Otilii z Hradce k Telči.[106]) R. 1798 byl tu parcelován dvůr. — U Rácova zaniklo N e d v ě z í, k 1534—50 viz u Rácova.

Radkov s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1818. R. 1358 psal se Ctibor 1367 Jaroslav Morava a Čěč bratři z Radkova.[107]) Později vystřídali se tu různí majitelé a 1481 Hynek a Oldřich bratři z Marejže int. Radkov s pod. Jindřichovi z Hradce k Telči.[108]) Fara byla 1613 katol.[109]) V 2. pol. 16. st. skoupila vrchnost v Radkově poddanské pozemky a utvořila z nich dvůr.

Řásná, k 1385 viz u Šternberka. V trati »na Mnichu« u Řásné zanikla ves M n i c h.

Řídelov přip. se 1355.[110])

Růžena s far. kostelem sv. Maří Magdaleny; fara byla tu již 1483; kolem 1600 zanikla a 1785 byla obnovena. R. 1580 nál. ves k Telči.

Sedlejov přip. se 1365 u Telče; 1580

---

[91]) ZDB VI. 408. — [92]) ZDB VII. 433. — [93]) ZDB IX. 114. — [94]) ZDB IX. 306. — [95]) CDM III. 196, ZDVGMS VI. 165. — [96]) CDM IX. 429. — [97]) ZDB VI. 551, 554. — [98]) ZDB XII. 570. — [99]) ZDB XI. 5. — [100]) ZDB III. 403. — [101]) ZDB V. 77. — [102]) ZDB VII. 586. — [103]) ZDB VIII. 351, XI. 494, CDM XIV. 23. — [104]) ZDB XX. 21. — [105]) ZDB XXII. 77. — [106]) ČMM 1922 162. — [107]) ZDB III. 415, CDM X. 5. — [108]) ZDB XI. 22. — [109]) ZDB IV. 490. — [110]) ZDB III. 118. — [111]) ZDB III. 71. — [112]) ZDB II. 63. — [113]) ZDB V.

byla tu rychta, která byla před 1650 přeložena do Mysliboře.

Slaviboř, nesprávně Slejboř; 1355 psali se vládykové Mikuláš a Zdeslav z Slaviboře.[111]) K 1366 viz u Telče.

Strachoňovice; před 1353 byla pol. vsi majetkem Bohuňka z Volfířova[112]) (k 1353—65 viz u Hřišice); druhou pol. int. 1370 Dětřich a Smil bratři z Knihnic Ctiborovi z Volfířova[113]) a ten int. 1385 tuto pol. teleckému měšťanu Mikulášovi.[114]) Statek dříve Bohuňkův držel tehdy Petr Hecht z Rosic, jenž jej 1386 vložil Mikuláši Šrámkovi a Janu Hrnčířovi, měšťanům z Telče, a ti 1390 int. celou ves Jindřichovi z Hradce k Telči.[115])

Stranná, dříve Stránka neb Malá Strana. Před 1550 seděl zde Jiřík Babka a 1550—79 jeho syn Jan Babka z Meziříčka.[116]) Ondřej Babka z Meziříčka int. 1593 tvrz a ves Malou Stranu(!), Meziříčko a díl Jílma Adamovi z Hradce na Telči,[117]) ale 1619 seděl tu opět evang. Joachym Vrochyně z Reptu.[118])

Studnice s fil. kostelem sv. Vojtěcha; 1356 jmenuje se Hoch a jeho manželka Klára z Studnice;[119]) 1463 byla ves již u Telče.

Šach, k 1385 viz u Šternberka.

Třeštice přip. se 1385, v 16. st. již byly u Telče.

Urbanov s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1780. Štěpán z Březnice int. 1355 Urbanov s patr., Nevcehle (Nebczyhen) a Ořechov Bohuňkovi z Volfířova.[120]) Dále držel ves Jan Kadalice, po jehož smrti vdova Eliška int. 1385 Urbanov a díl Volfířova svému bratru Oldřichovi z Volfířova.[121]) Mareš z Volfířova int. 1420 Urbanov s patr. a Ořechov Janovi z Hradce k Telči.[122]) Fara byla 1613 katol.[123])

Vanov byl 1580 sídlem rychty a nál. k Telči; 1672 založena tu kaple sv. Karla Bor. — U Vanova zanikl Šiškov, k 1366—1477 viz u Telče.

Vanůvek přip. se 1580 v teleckém urbáři.

Nová Ves, 1383 slula **Rittendorf,** viz u Janštejna.

Dobrá Voda; 1541 doloval tu Volf Krajíř z Krajku stříbro. Ves jmenuje se teprve v pol. 17. st. a slula též **Jáchymovy lázně.**

Volevčice, k 1366 (Bolevčice) viz u Telče.

Prostřední Vydří; Ješek Kadalice získal (int. 1366) díl Vydří od Budislavy a (int. 1370) jiný díl od Ješka z Volfířova.[124]) Než Adam Kadalice int. 1390 toto Vydří Jindřichovi z Hradce na Telči.[125])

Zadní Vydří, v 16. st. Krajní Vydří, k 1385 (Valentinovo Vydří) viz u Šternberka.

Zvolenovice, k 1366 viz u Telče.

Žatec, dříve i Žatč. R. 1371 jmenuje se Jakub z Žatce.[126]) V 15. st. nál. ves k Telči, statky byly 1579 vrchností skoupeny, utvořen tu dvur a sedláci se vystěhovali do Rozsíčky; později (před 1656) ves opět obnovena.[127]) — U Žatce zanikla ves Rozsíčka; původně bývala zde panská ovčírna, ale 1579 vznikla ves, osazená sedláky z Žatce. Za třicetileté války ves zpustla, pozemky zabrala vrchnost, která tu vystavěla dvur a ovčírnu.[128])

Statek Borovná:

Borovná (původně ležela v trati Stará Borovná). Ves přip. se 1365.[129]) V l. 1407—24 seděl tu Jan, syn Jindřicha z Borovné[130]). Držek, Ryneš, Mikuláš a Janek bratři vl. z Borovné int. 1446 půl Borovné svému bratru Jinochovi z Borovné.[131]) Dále seděl tu 1481—1517 Burian z Borovné, který přijal 1482 Jana Koňasa z Vydří a 1517 Heřmana z Vojslavic na Borovnou na spolek.[132]) Burianovy dcery Dorota a Kateřina, sestry vl. z Borovné, int. 1531 Borovnou s tvrzí Hynku Koňasovi z Vydří, jehož manželkou byla 1547 Dorota z Rabštejna a synem Simeon Koňas.[133]) R. 1609 seděli na Borovné bratři Oldřich a Jan Koňa-

318. — [114]) ZDB VII. 98. — [115]) ZDB VII. 464, 667. — [116]) PB XX. 89, 237, XXVII. 64, Stav. arch. 828. — [117]) ZDB XXVII. 67. — [118]) ČMM 1922 152. — [119]) ZDB III. 189. — [120]) ZDB III. 64. — [121]) ZDB VII. 132. — [122]) ZDB XII. 40. — [123]) ČMM 1903 300. — [124]) ZDB IV. 136, V. 327. — [125]) ZDB VII. 670. — [126]) ZDB V. 309. — [127]) SA III. 168. — [128]) SA III. 168. — [129]) ZDB IV. 177. — [130]) P II. 74, AČ IX. 252. — [131]) ZDB XII. 467. — [132]) ZDB XI. 22, SH IV. 372. — [133]) ZDB XX. 1, XXII. 64, PB XXIX. 37. —

sové (PB XXXIV. 5) a 1619 držel Borovnou evang. Oldřich Koňas z Vydří, jemuž byla při konfiskacích Borovná, oceněná na 7500 zl. mor., ponechána s podmínkou, že přestoupí ke katol. a jenž tu seděl ještě 1625.[134]) Statek dědila pak Mandalena Koňasová a po ní 1652 její syn Vilém Salava z Lipy. Matyáš Putz z Rolsberka prodal 1721 stateček k Telči. — U Borovné zanikla ves Vojkov, k 1385 viz u Šternberka.

Páni z Hradce drželi k Telči některé osady na Jindřichohradecku, které byly až do 16. st. počítány k Moravě a odtud do Čech:

Kunžák, městečko, 1365—1406 počítáno k Moravě, k 1385 viz u Šternberka, pak u Bílkova.[135])

Strmilov, městečko, k 1385 viz u Šternberka, pak u Bílkova; ještě 1565 byl počítán k cúdě brněnské.[136])

Bořetín počítán 1416 k Moravě.[137])

Budkov. Heřman z Hradce int. 1399 Oldřichovi z Hradce Budkov, Suchdol, Mosty a Pertolec;[138]) k 1436 viz u Č. Rudolce.

Leština; 1373 seděl zde Ješek z Leštiny;[139]) pak nabyl ves stupkem Beneš z Olšan, který ji 1379 int. Heřmanovi z Valtínova.[140]) R. 1406 Leština postoupena od zboží bílkovského Oldřichovi z Hradce.[141])

Lomy; Ota Kadold z Hradce int. 1381 Lomy Niklínovi Kadoldovi z Hradce, jenž je 1385 int. Jindřichovi st. z Hradce.[142])

Mosty, k 1399 viz u Budkova.

Pertolec zanikl při cestě od Strmilova k Senotínu, k 1399 u Budkova.

Střížovice. Kadold z Hradce int. 1385 půl Střížovic Heřmanovi z Hradce.[143])

Suchdol, k 1399 viz u Budkova.

Literatura: J. Kypta, Stručný dějepis města a panství Telče, Brno 1857; J. Beringer-J. Janoušek, Město a panství Telč, Telč 1891; J. Tiray, Telecký okr., Brno 1913; J. Beringer, Zaniklé osady v okolí Telče, Zpráva musea v Telči; J. Tiray, Rybnikářství na Telecku za Zachariáše z Hradce, ČMMZ VII.; J. Tiray, Jak se žilo na panství teleckém za posledních pánu z Hradce, ČMMZ XV.; J. Tiray, Mlynářství na Telecku, SA III.; J. Tiray, Panské dvory ze selských statku na Telecku, SA III.; V. Martinek, Školy města Telče, Progr. reálky v Telči 1891; J. Janoušek, Městský archiv v Telči, SH IV; Hynek Gross, Hrad Rozštýn na Moravě, Ohlas od Nežárky, roč. 63.; H. Reutter, Geschichte der Stadt Zlabings, Brno 1913; J. Tiray, Slavonický okres, Brno 1926; H. Reutter, Banntaiding und Stadtrecht der Stadt Zlabings, ZDVGMS XXII.; H. Reutter Südmährische Archive, Zlabings, Mitt. d. k. k. Archivrates, II. 1916; Jindřich Šebánek, Slavonická falsa, Novotného sborník, 1929.

L. Domečka, Osady někdy moravské na Jindřichohradecku, ČDV X.

PANSTVÍ STUDENÁ.

Studená, v 16. st. Studenec, městečko s far. kostelem sv. Prokopa z 15. st. Studená nál. v 14. st. pánum z Hradce a Jindřich z Hradce int. 1365 ves Studenou s patr. Dětřichovi z Obratan, který 1378 int. Studenou s tvrzí a patr. Domaslavovi z Olešné.[1]) Za válek husitských držel Studenou Pavel z Miličína, jenž 1437 int. Studenou s patr. a Skrýchov Václavovi z Sedlejova.[2]) Pak přešlo zboží na Jana Drhu z Dolan, který 1446 int. Studenou a Vilémovu Ves Janovi z Lipníka.[3]) V l. 1445—58 seděl tu však Vaněk z Studené.[4]) 1466 Ondřej z Studené[5]) a poč. 16. st. Jan Studenský ze Studené, jenž zemřel 1521.[6]) Bratři Jan (jeho dcera Anna zemřela 1551,

[134]) ČMM 1922 79, Slovák, Konf. prot., 33, PB XXXVI. 536. — [135]) ZDB IV. 375, VIII. 601. — [136]) ZDB VIII. 224, PB XXIII. 348. — [137]) ZDB VIII. 225. — [138]) ZDB VIII. 225. — [139]) ZDB VI. 8. — [140]) ZDB VIII. 601. — [141]) ZDB VI. 817, VII. 112. — [142]) ZDB VII. 40. — [143]) ZDB VI. 8.

[1]) ZDB IV. 279, VI. 537. — [2]) ZDB XII. 456. — [3]) ZDB XII. 458. — [4]) Bočkova sb. 9113, Stav. arch. 376. — [5]) P IV, 505. — [6]) Cerroni I. 97, f. 60. —

náhr. v Studené) a Bohuslav Studenští z Studené pronajali 1549 Studenou Volfu st. Krajířovi z Krajku (Studenec!),[7]) ale Jan Studenský int. posléze 1558 tvrz a městečko Studenou se sladovnou a piv., jak to měl po neb. bratru vl. Bohuslavovi, Joachymovi a Zachariášovi z Hradce na Telči.[8]) Odtud měla Studená stejné osudy s Telčí. Vrchnost postoupila 1596 patr. kostela jesuitské koleji v Hradci a 1613 byla fara katol.,[9]) později však zanikla. Ještě v pol. 17. st. byli v Studené evangelíci. Fara byla 1715 obnovena. Král Matyáš dal 1614 Studené dva jarmarky,[10]) které byly 1783 Josefem II. přeloženy na jiné dny. R. 1750 Studená vyhořela.

Bolíkov, k 1364 viz u H. Pole, 1580 byla ves na panství teleckém.

Býkovec. Jan z Býkovce int. 1385 Býkovec Domaslavovi ze Studené,[11]) než od Studené byla ves odloučena, když 1407 Pavel z Miličina int. Býkovec Reinhartovi z Prostého.[12]) Posléze Vaněk z Lovčovic int. 1447 Býkovec Václavovi z Rozseče.[13]) R. 1480 seděli tu Václav z Vydří a Erazim z Brtnice.[14]) Jan Martinkovský z Rozseče int. 1557 Býkovec Jindřichu Radkovcovi z Mírovic a 1619 seděl tu jiný Jindřich Radkovec, evang.[15]) V 17. st. nál. ves k Panským Dubenkám, na sklonku 17. st. byla pustá, ale ještě před 1750 vysazena.

Horní Dubenky, k 1385 viz u Janštejna; 7. listop. 1423 byl tu poražen oddíl Táborů. V 16. st. byl v Dubenkách bratrský zbor a 1783 zřízena reformovaná fara. — U H. Dubenek stával hrad Janštejn, který byl v pol. 14. st. zeměpanským, ale markr. Jan int. 1361 hrad Janštejn s přísl. Ješkovi z Pacova, Lecínovi z Brtnice a Hynku Tluksovi z Hradiště.[16]) Dále držel toto zboží Sezima z Hrádku[17]) a po něm markr. Jošt, jenž 1377 udělil Janštejn lénem Ondřejovi z Meziříčí.[18]) Bratři Jan a Jaroslav z Meziříčí prodali 1383 Jindřichovi z Hradce hrad Janštejn, Novou Ves (Rittendorf!), Dubenky a díl Jihlávky (int. 1386) jako alod, neboť markr. Jošt osvobodil 1384 zboží janštejnské z léna.[19]) R. 1580 H. Dubenky s Janštejnem nál. již k Telči.

Panské Dubenky s far. kostelem Zjevení Páně z 1788. R. 1360 seděli tu Kuneš a Ješek, 1406 Jan a 1436 Kuneš z Dubenek.[20]) Jan z Lipníku int. 1448 Dubenky Václavovi z Leskovce, který (int. 1448) nabyl i jiný díl vsi od Václava ze Zhoře, ale ještě 1448 int. Dubenky slavonickému měšťanu Ondřejovi.[21]) Koncem 16. st. seděl zde Adam Jindřich Strachovský ze Strachovic, který přikoupil (int. 1598) za 1450 zl. mor. od Doroty Dobrovodské z Dobré Vody Prostý a žil zde ještě 1611.[22]) Statek dědila pak jeho dcera Judita a její manžel Václav Hozlauer z Hozlau, evang., kteří tu seděli ještě 1619.[23]) Posléze 1685 Vilém Felix a Franc Ignác bratři vl. Hozlauerové z Hozlau prodali Dubenky, Býkovec a díl Jihlávky Janu Joachymovi, říš. hr. z Chlumu a Košumberka na Telči. R. 1788 zřízena v Dubenkách lokalie.

Horní Dvorce drželi 1353 bratři Ctibor a Boček ze Zahrádky a 1406 Jan z H. Dvorců. R. 1446 seděl tu Jan Babka z Meziříčka, ačkoliv teprve 1466 král Jiří int. témuž tvrz a ves H. Dvorce, Meziříčko a Jeníkov.[25]) V l. 1506—1517 seděl tu jiný Jan Babka z Meziříčka,[26]) 1542 Burian a Ctibor bratři ned. Babkové z Meziříčka, z nichž prvý int. 1547 H. Dvorce s tvrzí Jindřichovi Radkovci z Mírovic, který tu seděl ještě 1575.[27]) R. 1617 držel Dvorce evang. Ctibor Vrchotický z Loutkova, jemuž byl statek konfiskován, oceněn na 4000 tolarů, a darován Hynku Grynovi z Štyrcenperku, jehož manželkou byla 1625 Salomena Braxida, roz. Dubská z Třebomyslic.[28]) R. 1636 seděl tu Jiřík Koňas z Vydří, po jeho smrti vdova Johanka ze Stránic prodala 1651 statek za 3200 zl rýn. Jakubu Maxuriovi Maxfeldovi z Tüm-

[7]) PB XIX. 300, XX. 42. — [8]) ZDB XXIV. 2. — [9]) ČMM 1903 300. — [10]) Bočkova sb. 10.798. — [11]) ZDB VII. 208. — [12]) ZDB IX. 48. — [13]) ZDB XII. 569. — [14]) PB VIII. 4. — [15]) ZDB XXIII. 15, ČMM 1922 151. — [16]) ZDB IV. 71. — [17]) CDM XI. 95. — [18]) CDM XI. 95. — [19]) CDM XI. 316, ZDB VII. 440. — [20]) ZDB III. 511, P II. 5, III. 142. — [21]) ZDB XII. 825, 832, 857. — [22]) ZDB XXIX. 11, XXX. 47. — [23]) ČMM 1922 149. — [24]) ZDB II. 108, VIII. 39. — [25]) AČ IX. 280, ZDB XIV. 26. — [26]) PB IX. 40, XI. 29. — [27]) PB XVIII. 44, XXVII. 64, ZDB XXII. 61. — [28]) ČMM 1922 151, Slovák, Konf.

melu, a ten prodal 1666 H. Dvorce k Telči.

Jihlávka; 1356 psali se Rys a Vilém z Jihlávky,[29]) 1418 seděl tu Hron z Lipnice, jehož syn slul rovněž Hron.[30]) Než 1434 ves nál. Maršovi z Vydří a Mikulášovi z Stítného.[31]) Posléze Jan z Lipníka a Václav z Leskovce int. 1448 Jihlávku Václavovi ze Zhořce[32]) a Machna ze Zhořce vzala 1481 svého manžela Jana Koňasa z Vydří na Jihlávku na spol.[33]) R. 1580 byla Koňasovská část vsi již u Telče a 1686 připojeny k Telči i zbylé tři usedlosti, které drželi v 16. st. vládykové z Rozseče a pak Radkovci z Mirovic.

Jilem nál. původně pánům z Hradce a Mikuláš Kadold z Hradce prodal 1358 Jilem Děpoldovi z Jilma.[34]) Vdova po Ješkovi z Jilma Kateřina int. 1387 Jilem Peškovi z Kunějova.[35]) Pak držel stateček Jan z Jilma, který 1409 int. Jilm(!) Přibíkovi z Palupína[36]) a Mikuláš z Palupína vložil 1447 Jilem Václavovi ze Studené.[37]) Od Studené byl Jilem odloučen, když 1558 Jan Studenský ze Studené int. ves Janu Babkovi z Meziříčka.[38]) Koncem 16. st. byla ves již na panství teleckém.

Kaliště přip. se po prvé 1580 v urbáři teleckém.

Klatovec; Anka, vdova po Vítkovi z Klatovce, a Klement z Klatovce vložili 1386 Klatovec Ješku Kančíkovi z Klatovce,[39]) jenž 1398 postoupil ves Adamu Kadalici z Řečice.[40]) Posléze Ješek Kančík obdržel Klatovec zpět a 1406 int. jej Janovi z Dubenek a Vilémovi z Rudolce.[41]) K 1512 viz u Knínic a 1580 jmenuje se ves již v urbáři teleckém.

Horní Meziříčko. Jindřich z Hradce int. 1361 ves Meziříčí u Strmilova(!) Dobroslavovi z Dlouhého;[42]) k 1446—1464 viz u H. Dvorců. Podle vsi zval se rod Babků z Meziříčka, který držel ves do konce 16. st., kdy M. bylo prodáno k Telči.

Horní Olešná (díl), v 16. st. Závišova neb Divišova Olešná. R. 1376 psal se Domaslav z Olešné[43]) Vilém z Prostého int. 1417 pol. Olešnou, Prostý a Malý Jeníkovec Janovi z Leskovce.[44]) Arnošt z Leskovce vložil 1447 Závišinu Olešnou a Prostý Janovi a Vaňkovi bratřím z Palovic[45]) a Jan Čeloud z Palovic int. 1490 totéž Václavovi z Marejže.[46]) Dále nál. statek Jindřichu Špetle z Prudic, který int. 1531 půl Olešné Janu Škrhovi z Petrovic.[47]) R. 1558 seděl tu Oldřich Osečanský z Osečan,[48]) ale záhy potom dostal se statek k Telči, neboť 1580 uvádí se v teleckém urbáři.

Horní Pole nál. v pol. 14. st. pánům z Hradce, ale poručníci sirotků po Jindřichovi z Hradce int. 1364 H. Pole a Bolikov Martinovi Hlaváčovi z Mutic, purkrabí na Roštejně.[49]) Pak nál. ves Vikéřovi z Radkova, jenž 1386 int. H. Pole Chvalovi z Radkova.[50]) Mareš z H. Pole int. 1406 ves Janovi z Dubenek,[51]) ale 1448 nabyl vsi od Václava z Leskovce a Václava ze Zhořce Jan z Lipníku.[52]) Jan z Hodic int. 1466 H. Pole Václavovi z Marejže[53]) a posléze Oldřich Osečanský z Osečan vložil 1565 ves Zachariášovi z Hradce na Telči.[54]) Mezi H. Polem a Vilémovicemi, kde se 1464 přip. Budínský les, zanikl B u d í n. Macek a Vaněk z Budína int. Budín Lvovi z B., ale 1368 Hynek z Třeště, Macek a Vaněk z Budína int. Budín Vernerovi ze Strachotic.[55])

Prostý. R. 1376 jmenují se Reinhart a Mikuláš z Prostého.[56]) K 1417 viz u H. Olešné, 1598 u Panských Dubenek.

Skrýchov; Jan z Hradce int. 1407 Skrýchov Pavlovi z Miličína,[57]) k 1437 viz u Studené. Jan a Bohuslav bratři vl. ned. Studenští z Studené int. 1547 Skrýchov Jiříku Babkovi z Meziříčka, jenž zemřel 1594 (náhr. v Studené).[58]) R. 1608 seděl zde jiný Jiřík

---

prot., 32, PB XXXVI. 344. — [29]) ZDB III. 190. — [30]) AČ IX. 248. — [31]) P III. 91. — [32]) ZDB XII. 830, 831. — [33]) ZDB XI. 21. — [34]) ZDB III. 270. — [35]) ZDB VII. 575. — [36]) ZDB X. 63. — [37]) ZDB XII. 640. — [38]) ZDB XXIV. 4. — [39]) ZDB VII. 402. — [40]) ZDB VIII. 216. — [41]) ZDB VIII. 440. — [42]) ZDB IV. 72. — [43]) CDM XI. 23. — [44]) ZDB XI. 477. — [45]) ZDB XII. 694. — [46]) ZDB XII. 7. — [47]) ZDB XX. 14. — [48]) ZDB XXIV. 31. — [49]) CDM IX. 335, ZDB IV. 285. — [50]) ZDB VII. 389. — [51]) ZDB VIII. 507. — [52]) ZDB XII. 828, 829. — [53]) ZDB XIV. 10. — [54]) ZDB XXIV. 46. — [55]) ZDB IV. 59, 501, V. 11. — [56]) CDM XI. 23. — [57]) ZDB IX. 57, — [58]) ZDB XXII. 65, Cer-

Babka,[59]) jehož potomci prodali 1685 Skrýchov k Studené.

Sumrakov přip. se po prvé 1365, kdy Jindřich ml. z Hradce int. Sumrakov Pešíkovi z Sumrakova.[60]) R. 1580 jmenuje se ves v urbáři teleckém.

Světlov přip. se 1580 v urbáři teleckém.

Vesce; 1369 držel tu některé zboží Bernart z Vesce;[61]) posléze držel Vesce Bernart Gewsar, který 1406 int. ves Janovi ml. z Hradce.[62]) Adam z Hradce pak 1513 int. Vesce Václavovi z Vrchovišť,[63]) než soudním výrokem 1544 nabyli vsi Jan a Petr bratři vl. z Kounic, kteří 1546 int. odlehlé Vesce Joachymovi a Zachariášovi bratřím z Hradce na Telči.[64])

Horní Vilímeč; Dětřich ze Studené int. 1377 Vilémovu Ves(!) Pešku Pruskovi a ten Domaslavovi z Olešné,[65]) k 1436 viz u Č. Rudolce, 1446 u Studené. R. 1580 byla tu rychta.

V 14. st. (1356) byly k Moravě také počítány Počátky.[66])

Lit.: Paměti z Heralce a Studené, SA IX.; L. Hosák, Poddanské povinnosti ve Vesci v 16. st., HP IX.

STATEK POPELÍN.

1. Ves **Popelín** s farním kostelem sv. Petra a Pavla z 1788 a samotami Březinou a Dobrou Vodou. Ves, která přip. se po prvé 1349,[1]) náležela na Moravu původně jen částí a měla v 14. a 15. st. více majitelů. R. 1385 držel Popelín a Olešnou Heřman ze Strachotic.[2]) Král Ladislav int. (1464) mor. díl Popelína a Olešné Prokopu a Janovi bratřím z Vojslavic.[3]) Oika z Vojslavic int. 1492 půl Popelína, což k Moravě náleží, Václavovi z Vydří[4]) a Anna z Prudic vzala 1531 svého manžela Jana Škorně z Proseče na půl Popelína na spolek.[5]) Jan Škorně držel statek i 1549, kdy byla druhou jeho manželkou Bohunka z Pošny,[6]) ale po jeho smrti před 1552 uvázal se v mor. díl vsi Zdeněk Krajíř z Krajku[7]) (k 1588 viz u Mladoňovic). Statek pak přešel na Viléma z Roupova, jenž 1611 int. díl Popelína, cožkoliv od starodávna do markr. mor. přísluší, Ludvíkovi Sokolovskému z Sokolova a jeho manželce Regině Hohenbergerové.[8]) R. 1619 seděl tu ev. Zikmund Vrchotický z Loutkova a 1625 Vilém Vrchotický z Loutkova, jehož manželkou byla tehdy Mandalena ze Svárova.[9]) Za konfiskaci daroval císař Popelín Sigfridu Kryštofovi Breunerovi a 1638 nabyli statku hradečtí jesuité, kteří tu 1640 konali misie.[10]) R. 1646 zvítězili tu Švédové nad císařskými. Po zrušení řádu ujal se statku studijní fond a roboty byly abolovány; statek byl nejprve dědičně pronajat a pak prodán rodině Kalinově. R. 1785 zřízena v Popelíně lokalie, 1859 fara.

STATEK ČESKÁ OLEŠNÁ.

1. Ves **Česká Olešná** přip. se po prvé 1349[1]) a v 14. a 15. st. nál. jen částí na Moravu. K r. 1385—1464 (1464 byla tu tvrz) viz u Popelína, k 1512 u Knínic. R. 1513 drželi Olešnou bratři Hynek a Jindřich z Vydří,[2]) ale pak přešel statek na Jana Štítenského z Kostníka, po němž zdědil mor. pol. vsi Jindřich Špetle z Prudic, který 1531 int. půl Olešné Janu Škrhovi z Petrovic.[3]) R. 1563 seděl tu Jindřich Řečický z Řečice,[4]) 1608—19 pak Václav Koňas z Vydří, ev., který zemřel před konfiskacemi a stateček byl ponechán

roniho sb., I. 97, f. 69. — [59]) Stav. arch. 1697. — [60]) ZDB IV. 286. — [61]) ZDB V. 194. — [62]) ZDB VIII. 345. — [63]) ZDB XIV. 19. — [64]) PB XVIII. 113, 114, ZDB XXII. 53. — [65]) ZDB VI. 486, 536. — [66]) ZDB III. 157.

[1]) ZDB I. 84. — [2]) ZDB VII. 53. — [3]) ZDB XIII. 35. — [4]) ZDB XII. 6. — [5]) ZDB XX. 7. — [6]) ZDB XXII. 69. — [7]) PB XX. 264. — [8]) ZDB XXX. 44. — [9]) ČMM 1922 152, PB XXXVI. 348. — [10]) Hlídka, XXII. 857.

[1]) ZDB I. 71. — [2]) PB X. 33. — [3]) ZDB XX. 14. — [4]) PB XXIII. 187. —

vdově a dětem s podmínkou, že budou vychovávány katol.[5]) Ještě r. 1659 byla Olešná zcela evang. a její majitel Adam Ostrovský ze Skalky byl rovněž ev. V l. 1650—1750 drželi statek Allmannové z Allmsteina, pak 1750—1800 v. Moschlitz, 1800—04 ryt. v. Holle, 1804—10 Karel Wittich ryt. z Streitfeldu, 1810—27 Josef sv. p. Laboriette, pak hr. Trautmannsdorfové a posléze Lenertové.

Na Moravu patříval dříve díl N ě m e c k é O l e š n é. Jan st. a Oldřich z Hradce int. 1415 faráři strmilovskému Janovi ze Zásmuk a Čeňkovi z Hobzí pul vsi Něm. Olešné, pokud na Moravu sluší.[6]) Ještě r. 1464 tento díl byl počítán na Moravu.[7])

PANSTVÍ DAČICE A PŘIPOJENÉ STATKY ŘEČICE A KOSTELNÍ VYDŘÍ.

1. **Dačice,** ochranné město s kostelem sv. Vavřince z 14. st. (věž z 1586—92), františkánským klášterem (1660—64) a kostelem sv. Ant. Pad. (1672—77), starým a novým zámkem (z poč. 16. st. Přip. se r. 1184, kdy jednalo se o vysvěcení kostela ve vsi Dačicích, náležejících tehdy markrabětí.[1]) Kostel byl již r. 1226 farním.[2]) Dále byly Dačice (1399 městečko) příslušenstvím panství bilkovského, jehož střediskem se později staly. V pol. 14. st. byl o Dačice spor mezi pány z Hradce a pány z Lichtenburka, až 1363 podle smlouvy měli Dačice podržeti bratři Jindřich, Oldřich a Heřman z Hradce.[3]) R. 1447 držela městečko Anna z Hradce[4]) a později Krajířové z Krajku; nejprve Volfgang Krajíř z Krajku, který dal kolem r. 1460 Dačicum odúmrt a na jehož žádost král Jiří 1464 udělil městečku druhý jarmark.[5])

Při dělení rodových statku ponechal si (1487) městečko Dačice a vsi Stráni, Toužín, Lipolec, Hostkovice a Cizkrajov Volfgang Krajíř.[6]) Jeho synové Lipolt a Jindřich z Krajku obnovili 1498 Dačicum list na odúmrt[7]) a Jindřich daroval 1528 zdejší bratrské obci (tato jmenuje se 1519—77) dům v Dačicích.[8]) Jindřichův syn Volf Krajíř, jenž tu seděl ještě r. 1544, potvrdil 1535 privilegia Bratří,[9]) jejichž zbor po 1543 spravoval Havel Dřevínek.[10]) Jindřich Krajíř rozdělil ještě za života své statky mezi své syny Volfa, Jana, Václava a Lipolta a ponechal si jen dům v Dačicích, který před svojí smrtí (před 1544) odkázal dceři Johance z Krajku.[11]) Na jeho žádost dal ještě 1540 Ferdinand I. Dačicum privilej na trhy.[12]) Za Oldřicha Krajíře město 1547 vyhořelo.[13]) R. 1559 držel Dačice Albrecht Krajíř (manželkou jeho byla Mandalena z Vřesovic), na jehož žádost 1562 Ferdinand I. potvrdil dva jarmarky a týdenní trh, což 1565 potvrdil i Maximilian II.[14]) Rudolf II. přidal 1582 Dačicum třetí jarmark a potvrdil privilegia.[15]) Tehdy (1577) spravoval bratrský zbor Jan Gerson.[16])

Albrecht Krajíř zemřel 1587 a zemřel v Dačicích.[17]) Jeho syn Oldřich Krajíř (nar. 1561) obdržel 1586 od Rudolfa II. list mocný, zemřel 19. července 1600 a pohřben v Dačicích.[18]) Statek pak zdědila jeho sestra Kateřina Krajířka z Krajku, která prodala (int. 1610) za 106.000 zl. mor. Vilému Dubskému z Třebomyslic dva zámky v Dačicích s městem, piv., pod. a mýtem, městečko(!) Lipolec s pod., Lideřovice s pod., Bilkov s mýtem a pod., Volfířov s pod., tvrz a ves D. Němčice, Chlumec s mýtem, Urbaneč, Pěčín, Hříšici, Dobrohošt, Manešovice, Tře-

[5]) Kameníček, Sněmy, I. 494, ČMM 1922 149. Slovák, Konf. prot., 33. — [6]) ZDB XI. 52. — [7]) ZDB XIII. 19.

[1]) Jarloch, FRB II. 497. — [2]) Friedrich II. 287. — [3]) CDM IX. 303. — [4]) P III. 340. — [5]) Bočkova sb., 7.693. — [6]) ČPS XXXVI. 135. — [7]) Bočkova sb., 7.694. — [8]) SH III. 204. — [9]) SH III. 205, PB XVIII. 151. — [10]) Jireček, Ruk., 171. — [11]) PB XVIII. 152. — [12]) Schr., XII. 61. — [13]) Nová sb. — [14]) ZDB XXIV. 7, Zlobického, Bočkova sb., 7.697. — [15]) Bočkova sb., 7697. — [16]) Jireček, Ruk., 202. — [17]) Cerroni I. 19. — [18]) PB XXXII. 194, Žerotínovi zá-

bětice, Borek, Hradištko, Toužín, Mutišov, Hostkovice a Valtínov.[19]) Za Viléma Dubského byl 1614 zřízen urbář panství dačického, ale pro účast v povstání bylo panství témuž konfiskováno, oceněno na 150.000 zl. mor. a prodáno Lvu Burianovi hr. Berkovi,[20]) za něhož byl 1628 dosazen do Dačic katol. farář.[21]) Lev Burian zřídil 1625 z dačického panství pro katol. větev svého rodu fideikomis, ale již jeho synem Matyášem Ferdinandem, který potvrdil 1639 Dačicům privilegia, potomstvo jeho vymřelo (1644) a Dačice přešly na Ladislava Berku z Dubé, jehož potomstvo vymřelo 1706 Frant. Ant. Berkou.

R. 1645 město velmi utrpělo švédským vpádem. Péčí měšťana Matěje Jiřika Kapety postaven byl 1660—64 františkánský klášter a 1672—77 klášterní kostel sv. Ant. Pad.; na hřbitově byla za moru 1680 postavena kaple sv. Rocha. R. 1698 vyhořely v Dačicích 83 domy. R. 1728 koupil Dačice za 426.000 zl. Jindřich Karel hr. z Osteina, jenž 1742 odkázal Dačice svým synům; z nich Jan Bedřich adoptoval před svou smrtí (1809) Bedřicha sv. p. z Dalberka, v jehož rodě již Dačice zůstaly. Privilegia potvrdil 1732 Karel VI., jenž přidal čtvrtý jarmark, 1747 Marie Terezie, 1782 Josef II. a 1793 František II. přidal pátý jarmark. V l. 1775—88 přestaven byl farní kostel v baroknim slohu. R. 1805 vydrancovali město Francouzi. K městu náležela dříve předměstí Stránské, Antoninské a Hradecké. Město bylo opevněno branami Teleckou či Horní, Jemnickou či Dolní, Hradeckou, Soustružnickou (ke Kost. Vydří) a v Žabokrtech.

Bílkov s fil. kostelem sv. Jana Křit. R. 1253 jmenují se synové Ranožírovi Smil, Ratibor, Jaroš a Markvart z Bílkova (de Belcowe), od nichž pocházeji Pražmové z Bílkova.[22]) Dále jmenuje se 1303 Ješek z Bílkova.[23]) V pol. 14. st. (1358) drželi hrad a zboží bílkovské s dílem Slavonic bratři Jindřich a Heřman z Hradce.[24]) Heřman z Hradce int. 1399 hrad a ves Bílkov s patr., Říšici(!), Veleš, Manušovice(!), Dobrohošť, Chlumec, Němčice, Hradišťko, městečko Dačice, Toužín, Hostkovice a Lipolec (Lewpolcz) s patr. Janovi z Kravař.[25]) Po smrti Janově držela zboží vdova Eliška z Hradce a její syn Benešek z Kravař, kteří prodali 1404 zboží bílkovské Oldřichovi z Hradce a ten int. 1415 hrad Bílkov s přísl. Janovi st. z Hradce.[26]) R. 1424 seděl tu Menhart z Hradce, na němž 1444 dobyl hradu Hynek Ptáček z Pirkštejna.[27]) Anna z Hradce zapsala 1452 hrad Bílkov s přísl. svému manželu Jindřichovi z Michalovic,[28]) načež 1459 Zdeněk ze Šternberka jakožto poručník sirotku po Menhartovi z Hradce prodal za 10.800 zl. uh. Volfgangovi z Krajku zbořený hrad Bílkov se vsí, nápravu v Strážově, městečko Dačice, Lipolec(!), Hostkovice, Němčice s nápravou, Veliš, Hříšici, Dobrohošť, díl Manešovic, Chlumec, Hradišťko, Stráň, Borek, Toužín, Matějovec, Radíkov, Lastkovec(!), Stálkov, pak pusté vsi Rapolec, Evanči, Benedín, Pocenšlog, dále podací v Bílkově, Lipolci a Volfířově (int. 1466).[29]) V 16. st. byla tu evang. fara, která však později zanikla. K 1610 viz u Dačic.

Borek; 1356 přip. se Pešek, 1360 Štěpán z Borku, jenž držel celý Borek a 1372 přijal od markr. Jana v léno tvrz a ves Borek, Stráni a Velenkovice.[30]) K 1459 viz u Bílkova, 1610 u Dačic. — U Borku zanikly vsi: Stráň (nyní Stránské předměstí u Dačic, k 1372 viz u Borku, 1459 u Bílkova, 1487 u Dačic) a Velenkovice (k 1372 viz u Borku).

Cizkrajov, něm. Sitzgras, s gotickým far. kostelem sv. Petra a Pavla. R. 1301 psal se Hartleb (de Zusekray),[31]) 1345 Jeneč a Matyáš z Cizkrajova[32]) a posléze Beneš z Cizkrajova prodal 1358 Cizkrajov Oldřichovi z Želetavy.[33]) Oldřich int. 1370 tvrz a zboží v Cizkrajově (Cziskray) Jimramovi z Jakubova a ten opět 1378 Konrádu Krajířovi z Krajku.[34]) K 1487 viz u Dačic. R.

piskové. 4, Cerroni I. 97, f. 19. — [19]) ZDB XXX. 34. — [20]) ZDB XXX. 34. — [21]) ČMM 1903 265. — [22]) CDM III. 196. 260. VII. 142, ČMM 1893 92. — [23]) CDM V. 147. — [24]) ZDB III. 249. — [25]) ZDB VIII. 224. — [26]) AČ II. 329, CDM XIII. 340, ZDB XI. 50. — [27]) AČ IX. 309. ZDB XIV. — [28]) [30]) ZDB III. 187, 503, CDM X. 146. — [31]) CDM V. 321. — [32]) CDM VII. 630. — [33]) ZDB III. 256. — [34]) ZDB V.

1395 přip. se v Cizkrajově (Czizkrnis) far. kostel;[35]) fara byla do 1439 obsazována mnichy pražského zderazského kláštera a v 16. st. byla utraquistická.

Dobrohošť, k 1399—1459 viz u Bílkova, 1610 u Dačic. — U Dobrohoště (2 km vých.) stával hrad Krumvald (Grünwald); 1302—10 jmenují se bratři Smil a Olbram z Krumvaldu,[36]) 1351 bratři Beneš a Ondřej z Krumvaldu,[37]) jež Sedláček považoval za syny Smilovy.[38])

Heřmaneč; již 1350 jmenují se vládykové z Heřmanče;[39]) k 1358 viz u Valtínova. Konrád z Krajku odkázal 1391 ves Jindřichovi z Hradce.[40]) Jan a Kuneš z Lipničky int. 1517 dvůr a ves Heřmaneč, dvůr a ves Lipničku a dvůr ve Valtínově Jindřichovi z Krajku.[41]) Později nál. ves špitálu slavonickému, až ji získal Zachariáš z Hradce na Telči, který 1580 prodal Heřmaneč Janu Hodějovskému k Markvarci.

Hostkovice, něm. Hostes, k 1399—1459 viz u Bílkova, 1610 u Dačic.

Hradišťko, v 17. st. slulo něm. Pastreich; 1349 jmenuje se Jaroš z Hradišťka, než 1376 Mareš z Roštejna int. Hradišťko Onšovi a Petrovi bratřím ze Zahrádek.[42]) Pak držel ves jemnický rychtář Martin, který 1386 int. Hradišťko Heřmanovi z Hradce.[43]) Díl Hradišťka byl 1385 u Němčic, celá ves jmenuje se 1399—1459 u Bílkova a 1610 u Dačic.

Hříšice; 1353 int. Bohuněk z Volfířova pul Hříšice, Strachoňovic, díl Veleše a Vydří Martinovi z Mutic,[44]) jenž int. 1358 totéž Oldřichu ml. a Heřmanovi bratřím z Hradce[45]) a ti opět 1365 Dětřichovi a Smilovi bratřím z Knínic.[46]) K 1399—1459 viz u Bílkova, 1610 u Dačic. — Mezi Hříšicí, M. Pěčínem a Černičí, kde jsou trati Velké Veliše a na Veliši, zanikla ves Veleš; k 1353 viz u Hříšice, 1399—1459 u Bílkova.

Chlumec přip. se po prvé 1360,[47]) Jemnický rychtář Martin int. 1385 Chlumec (Kluncz) Heřmanovi z Hradce;[48]) k 1399—1459 viz u Bílkova, 1610 u Dačic.

Velký a Malý Jeníkov; v 16. st. prvý zval se Jeníkovice, druhý Jeníkovec. Jindřich z Hradce int. 1358 V. a M. Jeníkov Štěpánovi z Dědic.[49]) Hron z Lipnice int. 1409 Jeníkovice(!) Vilémovi z Prostého.[50]) V 15. st. drželi V. Jeníkov Babkové z Meziříčka (díl však k 1464—66 viz u Dvorců, M. Jeníkov k 1417 viz u Prostého). Burian Babka int. 1558 V. Jeníkov Johance z Osečan a jejímu manželu Artlebu Hodějovskému z Hodějova,[51]) jenž pak 1568 vzal na Jeníkov na spolek své syny Jana, Oldřicha a Bernarta Hodějovské.[52]) Oldřich Hodějovský int. 1611 Jeníkov Jindřichovi ze Strachovic.[53]) V. Jeníkov nál. 1629 k Olšanům, kdežto M. Jeníkov byl po válce třicetileté pustý a teprve 1749 osazený.

Lideřovice, něm. Lidersch, s fil. kostelem dříve (1465) sv. Leonarda, nyní sv. Jiří, z 14. st. Vilém z Landštejna založil tu před 1332 kostel, který byl fil. k Dačicům.[54]) R. 1356 Lideřovice a Dobelice Pozděch z Lideřovic,[55]) 1372 Unka z Lideřovic.[56]) K 1358 viz u Valtínova, 1436—58 u Č. Rudolce. Poč. 16. st. drželi ves vládykové z Osečan a Kateřina z Osečan vzala 1531 svého manžela Jetřicha Dobrovodského z Dobré Vody na Lideřovice na spolek.[57]) 1536 viz u Urbanče. Jetřich Dobrovodský prodal před 1539 Lideřovice s pod. Volfovi Krajířovi;[58]) k 1610 viz u Dačic. Fara byla v 16. st. evang.

Lipnice nál. 1358 k zboží valtínovskému,[59]) k 1436—58 viz u Č. Rudolce, v 16. st. nál. k Markvarci. — S Lipnicí nejspíše splynula Lipnička, kterou Jan Kuneš z Lipničky int. 1517 Jindřichovi z Krajku.[60])

Lipolec, něm. Lipolz, městečko s far. kostelem sv. Lamberta. Již 1390 byla tu fara,[61]) která byla v 16. st. evang., pak zpustla a teprve 1736 obnovena. K 1399—1459 viz u Bílkova, 1487—

320. VII. 521. — [35]) CDM XII. 568. — [36]) CDM V. 133, VI. 40. — [37]) CDM VIII. 105. — [38]) ČMM 1893 93. — [39]) ZDB I. 205. — [40]) CDM XV. 321. — [41]) ZDB XV. 6. — [42]) ZDB I. 128. VI. 246. — [43]) ZDB VII. 460. — [44]) ZDB II. 63. — [45]) ZDB III. 254. — [46]) ZDB IV. 318. — [47]) ZDB III. 520. — [48]) ZDB VII. 185. — [49]) ZDB III. 248. — [50]) ZDB X. 24. — [51]) ZDB XXIV. 2. — [52]) ZDB XXV. 10. — [53]) ZDB XXX. 47. — [54]) CDM VI. 440. — [55]) ZDB III. 127. — [56]) CDM X. 143. — [57]) ZDB XX. 7. — [58]) PB XVII. 100. — [59]) ZDB III. 410. — [60]) ZDB XV. 6. — [61]) ZDB VII. 670. — [62]) ZDB II. 70. — [63]) PP

1610 u Dačic. Městečko prodalo v pol. 18. st. své tržní právo Dačicům.

Manešovice, k 1399—1459 viz u Bílkova, 1610 u Dačic.

Markvarec přip. se 1353;[62]) k 1358 viz u Valtínova, 1436 u Č. Rudolce. Posléze byl Markvarec samostatným statkem a nál. vládykům z Osečan. Johanka z Osečan vzala 1550 svého manžela Artleba Hodějovského z Hodějova na tvrz a ves Markvarec na spolek; Artleb seděl tu ještě 1562,[63]) 1564 však jeho synové Jan (manželka jeho Eufrozina z Vartenberka, zemřel 1606),[64]) Bernart ml. a Oldřich[65]) (manželkou jeho byla 1611 Juliana Bořitovna z Budče).[66]) Oldřich súčastnil se stavovského povstání a 1619 byl proto Markvarec císařskými vypleněn.[67]) Statek byl určen ke konfiskaci a oceněn na 22.000 zl. mor., než konfiskován nebyl, neboť byl zcela prodlužen a Oldřich projevil ochotu přestoupiti ke katol.[68]) Jan Hodějovský prodal pak 1638 zboží markvarecké za 12.000 zl. k Dačicum. Koncem 18. st. byla tu silná obec židovská.

Maršov int. 1364 Kateřina z Maršova Vojtěchovi z Olšan;[69]) v 16. st. nál. ves k Markvarci.

Mutišov, něm. Mutischen; 1378 jmenuje se Předota z Mutišova,[70]) jenž 1386 int. tvrz a zboží v Mutišově Konrádu Krajířovi z Krajku (Mutišovice!).[71]) V 15. st. jmenuje se po Mutišově vládycký rod, z něhož Filip přijal 1420 na Mutišov na spolek Jošta z Palovic.[72]) Tak přešel statek na Čeloudy z Palovic a Jan Čeloud int. 1482 Mutišov Stanislavovi ze Zahrádek.[73]) K 1536 viz u Urbanče, 1610 u Dačic.

Dolní Němčice přip. se 1366.[74]) Ješek z Ostrova int. 1385 Němčice spolu s dílem Hradišťka Heřmanovi z Hradce;[75]) k 1399—1459 viz u Bílkova, 1436 u Č. Rudolce a 1610 u Dačic.

Horní Němčice přip. se 1368[76]) a na sklonku 14. st. seděl tu vládycký rod z Němčic. Zdirad Strnad z Němčic int. 1406 ves Oldřichovi z Miličína;[77]) Pavel a Vilém z Miličína int. Němčice Janu Drhovi z Dolan[78]) a ten ihned opět Janovi z Lipníka.[79]) Pak dostaly se Němčice do rukou pánu z Hradce a Oldřich z Hradce postoupil je 1483 Mikulášovi Švehlovi z Kunžáku.[80]) R. 1597 postoupil Vilém z Roupova tvrz a ves Němčice s lesy Šustrberk, Gasperk a Wolfsloch u Matejovce Mikuláši Klouzalovi z Rynarce,[81]) než hned nato získal statek Oldřich Krajíř k Dačicum. Po jeho smrti 1600 byly Němčice na čas od Dačic odloučeny a dostaly se Juliu Krajířovi z Krajku.[82])

Olšany s far. kostelem sv. Václava z 1787. Ves přip. se 1356.[83]) Otík z Olšan int. 1358 pul Olšan Děpoldovi z Jilma,[84]) 1376 psal se Beneš z Olšan,[85]) 1434 seděl zde Mikuláš ze Štítného,[86]) 1514 Mikuláš Hodějovský z Hodějova,[87]) 1611 Ondřej Hodějovský,[88]) 1619 však již ev. Jan Babka z Meziříčka, jenž prodal (int. 1629) Olšany s tvrzí a V. Jeníkov za 4.000 zl. mor. Alžbětě z Šebíkova, manželce Oldřicha Babky z Meziříčka.[89]) Jan Jetřich Babka prodal 1664 za 9.500 zl. Olšany a V. Jeníkov Jiřímu Valeriánu Fabriciovi z Löwenburku, krajskému hejtmanu jihl. R. 1685 koupil statek Vilém Felix Hozlauer z Hozlau, 1693 Rudolf Schönwitz z Ungerswerth-Adlerslöwen, 1709 Ant. Fr. hr. z Deblína a 1721 byl statek olšanský přikoupen k Dačicum. R. 1787 zřízena zde lokálie a 1859 fara.

Malý Pěčín, k 1415 viz u Bílkova, 1610 u Dačic. — Mezi Pěčínem a Kostelním Vydřím stávala ves Zahrádky, kterou Kateřina, vdova po Peškovi ze Zahrádek, int. 1385 Ondřejovi Kocourovi z Dačic.[90]) Ves zpustla a zřízen tu panský dvůr. Dvůr byl však 1789 rozparcelován a zřízena osada Bedřichov (něm. Friedrichsdorf), nazvaná po Janu Bedřichovi hr. z Osteina; osada Bedřichov byla 1862 zakoupena vrchností a zrušena.

Radlice, k 1385 viz u Šternberka, 1499 u Bílkova.

XXIII. 34. — [64]) Žerotínovi zápiskové 4. — [65]) PB XXIII. 34. — [66]) ZDB XXX. 47. — [67]) ZDVGMS XVI. 111. — [68]) Slovák, Konf. prot., 42. — [69]) ZDB IV. 156. — [70]) CDM XI. 135. — [71]) ZDB VII. 473. — [72]) ZDB XII. 47. — [73]) ZDB XII. 10. — [74]) ZDB IV. 432. — [75]) ZDB VII. 186. — [76]) ZDB IV. 383. — [77]) ZDB IX. 110. — [78]) ZDB XII. 457. — [79]) ZDB XII. 458. — [80]) AČ IX. 353. — [81]) ZDB XXVIII. 13. — [82]) PB XXXII. 194. — [83]) ZDB III. 130. — [84]) ZDB III. 394. — [85]) CDM XI. 23. — [86]) P III. 91. — [87]) PB XVIII. 57. — [88]) ZDB XXX. 47. — [89]) ČMM 1922 147, ZDB XXXIII. 38. —

Toužín, k 1399—1459 viz u Bílkova, 1487—1610 u Dačic; Toužín jest rodištěm spisovatele Matěje Mikšíčka.

Třebětice; 1356 jmenuje se Rudolf z Třebětic;[91]) Ranek z Horní Vsi int. 1364 díl Třebětic Oldřichovi z Želetavy[92]) a Bušek a jeho syn Bušek z Mostišť postoupili 1375 ves markr. Joštovi.[93]) V 15. st. drželi Třebětice vládykové z Marejže a Hynek z Marejže int. 1464 ves Václavovi z Marejže,[94]) kterémuž také 1481 Hynek a Oldřich, synové Oldřicha z Marejže, int. Třebětice s pustým dvorem Manšovem a Vesce.[95]) Posléze statek přešel na vládyky ze Zvole a Hynek a Jindřich bratří vl. ze Zvole int. 1542 tvrz a ves Třebětice, Vesce, Újezd s pod., Lesonice a díl Loukovic Václavu Chroustenskému z Malovar,[96]) který int. 1547 Třebětice s tvrzí a Vesce Volfovi Krajířovi k Dačicum.[97]) R. 1897 zřízena tu duchovní expositura, 1899 fara.

Urbaneč; 1353 jmenují se bratři Bernart a Vlk z Urbanče.[98]) Petřík z Lovčovic int. 1420 půl Urbanče Mikšíkovi z Bělčovic[99]) a Dorota z Bělčovic int. 1464 Urbaneč s tvrzí Mikuláši Houskovi ze Zahrádek,[100]) po němž držel 1508—17 Urbaneč, Chvalkovice a Bělčovice Stanislav Houska ze Zahrádek.[101]) Později Jan Houska ze Zahrádek, bratr Stanislavův, int. 1536 tvrz a ves Urbaneč s piv., Chvalkovice, Mutišov a Mešovice Jetřichovi Dobrovohskému z Dobré Vody[102]) a ten int. 1548 Urbaneč, díl Mutišova, Chvalkovice, Němčice a Lideřovice s pod. Volfu st. Krajířovi z Krajku.[103]) K 1610 viz u Dačic.

Valtínov, něm. Walterschlag; ves drželi nejprve páni z Landštejna, kteří 1358 int. Dobšovi z Kamenice Valtínov, Lideřovice, Markvarec, Radíkov, Lipnici a Heřmaneč.[104]) Později byl Valtínov zeměpanským a markr. Jan dal jej 1371 lénem Unkovi z Lideřovic.[105]) K 1610 viz u Dačic. R. 1571 byl tu založen bratrský zbor.[106]) — U Valtínova jest trať »K Petrovu«, která upomíná na zaniklou ves Petruvky (k 1597 Petrov, viz u Č. Rudolce).

Volfířov s far. kostelem sv. Petra a Pavla. R. 1349 psali se bratři Bohuněk a Mikuláš z Volfířova,[107]) ale teprve 1366 int. Heřman z Hradce Volfířov s pod. Bohuňkovi z Volfířova.[108]) K 1385 viz u Urbanova. R. 1385 seděl tu Oldřich z Volfířova a 1390 jeho syn Mareš, jenž int. 1420 ves Oldřichovi z Hradce.[109]) K 1459 viz u Bílkova, 1610 u Dačic. Fara byla v pol. 16. st. evang. a ještě 1652 přiznávala se ves ke kalichu. R. 1712 byla fara obnovena. — Samota Nové Dvory u Volfířova vznikla koncem 18. st. parcelací panského dvora.

Na panství dačickém zanikla ves Bělá (přip. se 1365)[110]) a Benedín (k 1399 u Č. Rudolce, 1459 pustý u Bílkova).

Statek Kostelní Vydří:

Kostelní Vydří s far. kostelem P. Marie Karmelské (dříve Zvěstování P. Marie) z r. 1737. R. 1310 přip. se Jaroš z Vydří (de Widern);[111]) patr. kostela držel 1357 děkan kroměřížský[112]) a pak klášter zderazský, který jej postoupil 1489 panství teleckému. Ves držel 1367—76 Henzlín z Vydří;[113]) Václav Kadalice z Řečice int. 1406 Vydří s tvrzí Maršovi z Horního Pole, který tu seděl ještě 1434.[114]) V l. 1445—66 držel Vydří spolu s Brandlínem Václav z Vydří,[115]) jenž zapsal statek své manželce Kateřině z Jedlčan.[116]) Zdeslav Koňas z Vydří vzal 1496 Jana a Artleba z Kostník na spolek na tvrz a ves Vydří.[117]) R. 1513 držel Vydří Jan Štítenský z Kostník, jenž zemřel 1515 (náhr. v K. Vydří)[118]). Po tomto dědil

[91]) ZDB XIII. 65. — [92]) ZDB III. 155. — [93]) ZDB IV. 146. — [94]) CDM XI. 3. — [95]) ZDB XIII. 65. — [96]) ZDB XIV. 7. — [97]) ZDB XXII. 35. — [98]) ZDB XXII. 60. — [99]) ZDB II. 65. — [100]) ZDB XII. 31. — [101]) ZDB XIII. 16. — [102]) PB IX. 98, 154, XI. 29. — [103]) ZDB XXI. 3. — [104]) ZDB XXII. 64. — [105]) ZDB III. 410. — [106]) CDM X. 145. — [107]) PA IX. 365. — [108]) ZDB I. 25. — [109]) ZDB IV. 432. — [110]) ZDB VII. 124, 945, XII. 7. — [111]) ZDB IV. 375. — [112]) CDM VI. 40. — [113]) CDM IX. 70. — [114]) CDM X. 5. — [115]) ZDB VIII. 528, AČ VI. 455, P III. 91. — [116]) Bočkova sb. 9. 113. ZDB XIV. 13. — [117]) ZDB XII. 6. — [118]) ZDB XIII. 4. — [118]) PB X. 66. —

Jindřich Špetle z Prudic,[119]) jenž 1531 int. Vydří s tvrzí a Brandlín svému bratrovi Jeronýmu Špetlovi[120]) a ten opět 1531 totéž Hynku Koňasovi z Vydří.[121]) V l. 1550—83 seděl tu Hynkův syn Šimon Koňas,[122]) 1610 synové jeho Jan a Oldřich Koňasové[123]) a 1619 syn Janův ev. Jiřík Volf Koňas z Vydří,[124]) jemuž byl statek konfiskován, oceněn na 15.000 zl. a dán Karlu Grynovi z Štyrcenperka,[125]) jenž 1631 prodal statek vyderský Petru Valterovi z Valsberka. R. 1643 koupil statek Jan z Montrochieru, 1649 Klára ze Schönkirchu, 1682 Jan Jáchym hr. Slavata na Telči, 1694 Arnošt Bohumír z Valdorfu, téhož roku Gerhart Jindřich Butz z Rolsberka, poštmistr ze Slavonic, a 1825 statek byl prodán k Dačicům. Fara byla v 16. st. evang., zanikla a byla 1754 obnovena.

Brandlín. Jindřich z Hradce int. 1365 Bradlné(!) Janu Kadalici, ale 1417 int. Václav Kadalice ves Maršovi z Vydří.[126]) Po smrti Maršově spadla ves na krále a ten 1464 int. Brandlín Václavu Koňasovi z Vydří.[127]) R. 1504 držel Brandlín Artleb Štitenský z Kostníka.[128]) Dále viz u Kostel. Vydří. R. 1783 byl tu rozparcelován dvůr.

Mysletice. R. 1378 jmenuje se Jindřich z Mysletic, jenž 1385 int. Mysletice Mikšovi z Krchleb a ten opět 1416 Onšovi z Litkovic.[129]) Po smrti Jana Vencelíka z Vrchovišť byla ves 1610 prodána k Vydří (int. 1614).[130])

Statek Řečice:

Řečice, slula 1446 Velká, 1459 Tomšovská a 1675 Čeloudova Řečice. Nejspíše v této Řečici, která byla počítána do provincie znojemské, byl 1271 kostel.[131]) R. 1294 držel Řečici v provincii bítovské Oldřich z Hradce.[132]) Jindřich z Hradce int. 1365 Řečici Janovi Kadalici,[133]) po němž seděl tu 1394 Adam Kadalice[134]) a 1406—17 Václav Kadalice z Řečice.[135]) Mareš z Volfířova dal před 1447 Řečici svému synovi Erazimovi,[136]) ale 1459—65 seděl tu Augustin z Němčic[137]) a manželka jeho Marketa z Řečice int. 1480 svým synům Janu, Václavovi a Bohunkovi z Řečice ves Řečici a Malou Řečičku.[138]) Jindřich Řečický z Řečice int. 1542 ves Jiříku Čeloudovi z Palovic,[139]) jehož první manželkou byla 1549 Estera z Vlašimě, druhou 1562 Anna z Předboř.[140]) Jiřík tu seděl ještě 1572 (měl syna Jana),[141]) ale 1578—79 držel Řečici Jiříkův bratr Jan Hynek Čeloud.[142]) Dále Jan Jiřík Čeloud (nar. 1511, zemřel 1596) prodal 1596 tvrz a ves Řečici za 7.100 zl. Václavu Lípovskému z Lípovic[143]) (nar. 1572, zemřel 1635). V l. 1609—19 seděl zde ev. Jáchym Lípovský z Lípovic,[144]) jehož manželka Anna z Lisova zemřela 1614.[145]) Témuž byla Řečice při konfiskacích ponechána s podmínkou, že přestoupí ke katol.[146]) Bedřich Lípovský z Lípovic prodal 1830 Řečici k Dačicum. — V bezprostřední blízkosti Řečice zanikla Řečička, viz u Řečice.

Lípová založena 1793 parcelací dvora a nazvána podle Lípovských z Lípovic.

Liter.: J. N. Dundalek, Zur Geschichte der Stadt Datschitz, Schr. XII.; týž, Bericht über die Stadt Datschitz, Schr. XII.; J. Zwach, Denkwürdigkeiten der Stadt Datschitz, Vídeň 1860; J. Beringer-J. Janoušek, Město a panství Dačice, Dačice 1893; J. Tiray, Dačický okres, Brno 1925; J. Pelikán, Dělení zboží Krajířu z Krajku v r. 1487, ČPS XXXVI.; L. Hosák, List z dějin panství dačického, HP VII.

[119]) PB XI. 35. — [120]) ZDB XX. 14. — [121]) ZDB XX. 9. — [122]) PB XX. 32, Kameníček, I. 260. — [123]) ZDB XXX. 55. — [124]) ČMM 1922 149. — [125]) Slovák, Konf. prot., 29. — [126]) ZDB IV. 281, XI. 350. — [127]) ZDB XIII. 55. — [128]) PB IX. 26. — [129]) ZDB VI. 524, VII. 71, XI. 338. — [130]) ZDB XXX. 55. — [131]) CDM IV. 56. — [132]) CDM V. 11. — [133]) ZDB IV. 281. — [134]) CDM XII. 217. — [135]) CDM XIII. 437, ZDB XI. 351. — [136]) P III. 305. — [137]) P IV. 17, AČ VI. 596. — [138]) ZDB XI. 6. — [139]) ZDB XIII. 37. — [140]) ZDB XXII. 68, XXIV. 26. — [141]) PO XXVII. 398. — [142]) PO XXX. 313. — [143]) ZDB XXVIII. 9. — [144]) Stav. arch., 1026, ČMM 1922 149. — [145]) Dačický okr., 193. — [146]) HP II. 143.

PANSTVÍ ČESKÝ RUDOLEC A STATEK BOLÍKOV.

Rudolec Český, dříve Moravský Rudolec, něm. Böhmisch Rudoletz, s farním kostelem sv. Jana Křtit. z pol. 15. st. a zámkem z 18€0. R. 1343 byl tu již farní kostel;[1]) r. 1351 jmenuje se Pešík z Rudolce, jenž přikoupil 1353 od svého mladšího bratra Jana z Rudolce díl tvrze Rudolce.[2]) Zboží to spadlo pak na markraběte a markr. Jošt zapsal před 1405 (int. 1406) Rudolec Vilémovi z Miličína.[3]) R. 1417 seděl tu Oldřich z Miličína[4]) a 1436—1437 Beneš z Miličína držel tvrz a ves Rudolec, Lideřovice, Markvarec, Radíkovec(!), Klenové, Kadolce(!), Léštnici (Leksice!), Lipnici, Němčice, Vilémoves(!), Budkov, Vrbovec a Kollendorf.[5]) Pavel a Vilém z Miličína int. 1446 Rudolec s přísl. Janu Drhovi z Dolan,[6]) načež 1458 kněz Václav z Dolan a Kněžic a matka jeho Anna z Holomut prodali (int. 1466) Rudolec s patr., Lideřovice, Markvartice a vše, co náleželo rudoleckému kostelu v Klenovém, Lipnici a Kadulci Václavovi z Marejže,[7]) jehož manželka Kateřina ze Sedlce zemřela 1470 (náhr. v Rudolci). Václav zemřel 1480 (náhr. v Rudolci) a Rudolec dědila jeho dcera Anna z Marejže.[8]) Než r. 1492 seděl zde Jan z Marejže[9]) a 1499 Barbora z Marejže vzala svého manžela Jana z Osečan na tvrz a ves Rudolec na spolek a 1531 vzala táž i své dcery Marketu, Elišku, Alenu a Johanku z Osečan na své zboží v Rudolci na spolek.[10]) Tak se statek rudolecký zcela rozdrobil.

Johanka z Osečan, manželka Artleba Hodějovského, držela 1539 tvrz a ves Rudolec s pod. a piv., dva rybníky Bohdanecké, les Bohdanovský od hranic bolíkovských a vlastkovských až po cestu, která jde do Stoječína, ves Kadolec, 3 člověky v Lipnici a lidi v Olešné.[11]) Marketa z Osečan vzala 1550 na spolek na své zboží manžela Jiřika Hodického z Hodic.[12]) Jan Hodický přikoupil 1568 od Apoleny Březnické z Počepic 16 člověků v Rudolci a Hořejší Radíkov a seděl tu ještě 1575.[13]) Dále rozšířil statek Václav Hodický, jenž přikoupil (int. 1597) od Viléma z Roupova Matějovec s pod., dvůr Ruženov, D. Radíkov s dvěma pilami, Stoječín, Stálkov, Láskovec(!), pusté vsi Rapolčí, Ejvančí a Petrov za 13.000 zl. mor.[14]) a zemřel 1599.[15]) Fara byla v 16. a na poč. 17. st. ev. Za jeho nástupce, ev. Jiřika Hodického z Hodic byl 1619 statek rudolecký popleněn Dampierrem a ještě 1625 zdržovali se na statku evang. predikanti.[16]) Pak držela Rudolec Kateřina z Hodic, která se 1625 provdala za Jana Melichara Bořitu z Budče[17]) než její statek a sice tvrz a ves Rudolec, Matějovec s patr., Vlastkovec(!), Stálkov, Stoječín, D. a H. Radíkov a dvůr Růženná byl 1630 prodán za 28.000 zl. Ferrantovi Coquio.[18])

Dále 1644—52 drželi statek sv. p. Pogranové, 1668 hr. Monrochier, od 1673 Marie Marketa hr. Trautsohnová z Falkensteinu a její dědicové, až 1741 po smrti Marie Teresie kněžny Trautsohnové prodáno bylo panství Frant. Alexandrovi Hartlovi z Hartenberku, který 1745 přikoupil Bolíkov; dále drželi panství v. Stettnerove, 1789—91 Jan Josef sv. p. Mádrovský, načež majitelé rychle se střídali, až 1810—1856 delší dobu tu seděli hr. Razumovští a odtud ryt. Picchioni.

Matějovec, něm. Modes, s farním kostelem sv. Oldřicha a Linharta z 1744—47. Ves náležela původně pánum z Hradce a Heřman z Hradce int. 1399 Janovi z Kravař Matějovec s patr., Paczslag(!), Leskovec(!), Pewancz(!), Radíkov, Benedín, Stoječín, Rapolce a Stálkov,[19]) takže statek přišel k Bílkovu (k 1459 viz u Bílkova, 1597—1630 u Č. Rudolce). Fara byla v 16. st. evang.

Dolní Radíkov, něm. Unter Radisch,

[1]) ZDB II. 17. — [2]) ZDB II. 70. — [3]) CDM XIII. 373, ZDB VIII. 602. — [4]) P III. 28. — [5]) ZDB XII. 194, P III. 100. — [6]) ZDB XII. 457. — [7]) Stav. arch. 376, Bočkova sb., 8.638, ZDB XIII. 12. — [8]) Cerroniho sb., I. 97, f. 23, P VII. 1. — [9]) P VII. 55. — [10]) ZDB XIII. 22, XX. 7. — [11]) PB XVII. 101. — [12]) ZDB XXII. 79. — [13]) ZDB XXV. 16, ČMMZ VII. 173. — [14]) ZDB XXVIII. 13. — [15]) Cerroniho sb., I. 97, f. 22. — [16]) ČMM 1922 143, ZDVGMS XVI. 111, ČMM 1915 139. — [17]) PB XXXVI. 308. — [18]) ZDB XXXIII. 34. —

k 1358 viz u Valtínova, 1399 u Matějovce, 1459 u Bílkova, 1568 u Č. Rudolce.

Horní Radíkov, něm. Ober Radisch, viz k 1459 u Bílkova, 1597—1630 u Č. Rudolce.

Rožnov, dříve Růženná, něm. Rosenau; původně byl to dvůr (k 1597—1630 viz u Č. Rudolce), koncem 18. st., kdy byla tu i skelná huť, vznikla ves parcelací dvora.

Stálkov, něm. Stallek; k r. 1399 viz u Matějovce, 1459 u Bílkova, 1597—1630 u Č. Rudolce; v 18. st. byla tu skelná huť.

Stoječín, něm. Stoitzen; Mikšík z Horní Vsi int. 1368 Stoječín (Steyczíny) Svanovi a Kunšovi z Olešně;[20]) k r. 1399 viz u Matějovce. R. 1459 jmenuje se Martin Bobřík a 1494 Hron ze Stoječína,[21]) ale ti drželi tu patrně jen dvůr, neboť ves byla 1459 na panství bílkovském. V 16. st. byl Stoječín zvláštním statečkem, který 1561 Kateřina ze Stoječína, vdova po Janu Lickovi z Plavče, prodala Zachariášovi z Hradce na Telči.[22]) K 1597—1630 viz u Č. Rudolce.

Nový Svět, něm. Neuwelt, vznikl před 1750.

Nová Ves; r. 1745 na místě bývalého dvora vznikla osada Nový Dvůr, 1804 byla provedena nová kolonisace a ves přezvána na Novou Ves.

Vlastkovec, něm. Laskes; k 1459 viz u Bílkova, 1597—1630 u Č. Rudolce. Zaniklé osady: Rapolce, Hartolz, zanikly sev. Matějovce, k 1399 viz u Matějovce, 1459 u Bílkova a 1597 u Č. Rudolce. Paczenschlag, Puzošlag, neznámé polohy, k 1399 u Matějovce, 1459 u Bílkova, 1597 u Č. Rudolce. Klenová zanikla sz. Českého Rudolce, k 1436—58 viz u Č. Rudolce. Peníkov, něm. Peiningen, zanikl (1672 pustý) u Stoječína na místě, kde jest nyní dvůr a mlýn Peníkov, něm. Pöningenhof, Pöningenmühle. Mezi Matějovcem a D. Radíkovem zanikl Evaneč; k 1366 (Pewancz) viz u Telče, 1399 u Matějovce, 1459 u Bílkova a 1594 u Č. Rudolce.

Statek Bolíkov:

Bolíkov, něm. Wölking, v 16. st. Bulíkov. Ojíř z Landštejna int. 1358 Bolíkov Přibíkovi z Bolíkova,[23]) načež nabyl ves Čas z Černína, který 1369 přijal ves od markr. Jana v léno, ačkoliv přechodně držel Bolíkov od Přibíka (int. 1368) jako alod Ješek Koňas.[24]) K r. 1499 (Pobolíkov) viz u Budkova. Vladislav II. osvobodil 1502 Bolíkov Janu Čeloudovi z Palovic z manství (int. 1503) a ten prodal 1503 Bolíkov a lány v Křízlovicích Volfu Házlovi z Nové Vsi (int. 1503).[25]) K r. 1565 viz u Slavětína. V l. 1586—90 seděl na Bolíkově Volf Koňas z Vydří, syn Jindřicha Koňasa; jeho manželkou byla 1584 Markéta Hostakovská z Arklebic.[26]) Pak přešel statek na Jana Kořenského z Terešova, jenž prodal (int. 1600) za 9.000 zl. tvrz a ves Bulíkov(!) s papírnou a díl Marejže Janu Smrčkovi z Mnichu.[27]) Po smrti Smrčkově byl statek za 10.000 zl. mor. prodán Janu Dvořeckému z Olbramovic a jeho manželce Anně ze Zahrádek (int. 1613).[28]) Janu Dvořeckému, který byl evang., byl statek konfiskován, odhadnut na 8.200 zl. mor. a darován Rafaelu Mnišovskému z Sebuzíny a Heršteina,[29]) který prodal 1637 Bolíkov za 6.000 zl. mor. Adamu Ladislavovi Věžníku z Věžník. Ten postoupil 1639 Bolíkov Karlu Grynovi ze Styrcenberku a jeho manželce Kateřině Dubské z Třebomyslic. R. 1643 koupil Bolíkov Bartoloměj Tannazoll-Zill, jehož potomci prodali 1692 Bolíkov Řehoři Ignácovi Košinskému z Košína a 1703 bratři Cyril Josef a Dyonys Ignác Košinští prodali Bolíkov Janu Kašparovi ryt. Peškovi z Rosenthalu. Od r. 1745 byl statek spojen s panstvím rudoleckým. R. 1810 byly tu založeny železné hutě Wölkingsthal. V 1. pol. 19. st. byla tu silná židovská menšina.

---

[19]) ZDB VIII. 224. — [20]) ZDB V. 196. — [21]) P IV. 22, AČ X. 398. — [22]) ZDB XXIV. 19. — [23]) ZDB III. 393. — [24]) CDM X. 66, ZDB V. 48. — [25]) ZDB XIII. 30. — [26]) PB XXIII. 434, XXIX. 30, ZDB XXVII. 19. — [27]) ZDB XXIX. 17. — [28]) ZDB XXX. 51. — [29]) ČMM 1922 148, Slovák, Konf. prot., 32, ZDB XXXIII. 15.

STATEK MAŘÍŽ.

Mařiž, v 16. st. Marejž, něm. Mai-res, s zámkem z r. 1717. Markr. Jan udělil 1372 lénem tvrz a ves Mařiž Oldřichu a Ješkovi bratřím z Olešné, z nichž Oldřich tu seděl ještě 1391.[1]) Jejich potomstvo psalo se pak po Mařiži a velmi se rozvětvilo. Než na sklonku 15. st. drželi Mařiž bratři Bohunek, Jan a Václav z Řečice, jimž 1494 Vladislav II. osvobodil tvrz a ves Mařiž z léna.[2]) Nejmladší z braří, Václav, int. 1514 Marejž(!) Bohuslavovi, Jindřichovi a Mikulášovi bratřím vl. z Řečice,[3]) z jejichž potomstva seděl na Mařiži 1569—1575 Jetřich Řečický a 1601 Jan Řečický z Řečice,[4]) který r. 1607 prodal tvrz a ves Marii Anně Kořenské z Terešova.[5]) Po této dědili bratři její Jošt a Adam Kořenští, kteří prodali (int. 1612) statek za 8.000 zl. mor. Volfovi z Eyczingu a syn Volfův Jiřík z Eyczingu int. 1612 Marejž(!) znojemskému měšťanu Janu Ryderovi z Ryderau.[6]) Ten pak 1613 prodal Marejž(!) za 12.000 zl. mor. Arnoštu Štokhornerovi ze Štorejnu na Vraníně.[7])

Později držel statek Petr šl. Král, 1630—83 Jakub sl. Zinneburk a jeho syn Jan František, za nichž 1644 přikoupena část Mařiže od Bolíkova (k 1600—13 viz u Bolíkova), 1683—93 Ota Rudolf hr. Schaumburk, 1693—1702 Jan Rudolf Goldmüller z Goldenštejna, 1702—10 Jan Jiří Hausperský z Fanalu, 1710—12 Maximilian Želecký z Počenic, 1713—90 Butzové z Rolsberka, 1790—93 Jan sv. p. Mádrovský, 1793—1823 Ruppové z Ehrenströhmu, 1723—40 Fr. ryt. z Leonu, pak Berta sv. paní Erbenová a jiní.

PANSTVÍ ŽELETAVSKÉ S PŘIPOJENÝMI STATKY BÍTOVÁNKAMI, KRÁSONICEMI, N. MEZIŘÍČKEM A ZDEŇKOVEM.

Želetava, městečko, s far. kostelem sv. Michala z pol. 19. st. a hřbitovním kostelíkem sv. Kateřiny z 1583. Již r. 1303 byl tu farní kostel;[1]) v l. 1349—1368 psal se Oldřich z Želetavy, který pocházel z rodu pánu z Bílkova a měl rozsáhlé statky. Ten prodal 1368 městečko Želetavu (Selta) s lesy Brdem a Glag, Markvartice, Jindřichovice, Budíškovice, Štítky s doly a tvrz v Želetavě olomouckému kanovníku Benešovi, jeho bratru Janu Glaczovi a Dobešovi a Petrovi z Vajtmile.[2]) Městečko později spadlo na markr. Jana, který 1370 udělil lénem tvrz a městečko Želetavu, ves Štítky (Schrtny!), Markvartice a Litohoř Janovi z Kosovy Hory a Heršovi z Újezdce.[3]) Po několika létech byla Želetava opět alodem a rozdělena v několik částí. Jednu z nich, totiž díl městečka Želetavy s mýtem a díl Markvartic, int. 1379 Vok z Kněžic Čeňkovi Krušinovi z Lichtenburka;[4]) na tomto dílu seděl 1401 Jiřík z Lichtenburka.[5])

Posléze po těžkých sporech s Lichtenburky nabyli Želetavy páni z Hradce a 1417 držel Jan z Hradce k Želetavě Jindřichovice, Markvartice, Štítky, Petrovice a Litohoř.[6]) Po jeho smrti dědila panství vdova Kateřina z Lomnice, která je 1458 poručila svým a Janovým synum Heřmanu a Jindřichovi z Hradce.[7]) Dále měla Želetava do 1828 stejné držitele s Telči. Poručníci sirotku po Jindřichovi z Hradce dali 1509 Želetavě odúmrt, 1560 dal Ferdinand I. na žádost Zachariáše z Hradce městečku tři jarmarky a týdenní trh a 1629 Lucie Otilie Slavatová z Hradce obnovila Želetavě privilegia.[8]) R. 1828 podle rodinné smlouvy obdržela Želetavu vedlejší větev Liechtenštejnu Podštatských. Fara (k

[1]) CDM X. 147, XV. 321. — [2]) ZDB XII. 34. — [3]) ZDB XIV. 20. — [4]) PB XXV. 340, XXVII. 64, XXXII. 208. — [5]) ZDB XXX. 48. — [6]) ZDB XXX. 42. — [7]) ZDB XXX. 51.

[1]) CDM V. 147. — [2]) CDM X. 39. — [3]) CDM X. 91. — [4]) ZDB VI. 680. — [5]) CDM XIII. 147. — [6]) ZDB XI. 334. — [7]) AČ IX. 305. — [8]) Tiray, Telecký

1594 viz u Telče) byla 1610—18 kâtol.,[9]) od 1730 jest Želetava sídlem děkana. R. 1677 a 1760 městečko utrpělo požáry.

Jindřichovice přip. se 1354;[11]) Radslav a Oldřich z Heraltic int. 1359 pul vsi Oldřichovic z Želetavy.[12]) K r. 1368—1417 viz u Želetavy. R. 1580 byly sídlem rychty.

Hory, původně Velké Štítky; r. 1257 náležely desátky z Velkých a Malých Štítek (tyto zanikly u Želetavy, kde jest trať Štítky) klášteru novoříšskému (Schytech)[10]) R. 1345 byly zde doly na zlatou rudu (viz u Jemnice). Později V. a M. Štítky zanikly, prvé byly 1567 obnoveny a v urbáři teleckém 1580 nazývají se Hory Štítky.

Markvartice; r. 1257 vycházel desátek odtud (Marquardiz) klášteru říšskému;[13]) r. 1350, kdy tu byla rychta, náležely Oldřichu z Želetavy;[14]) k r. 1368 viz u Želetavy, 1385 u V. Pěčína, 1458 u Č. Dudolce. V l. 1460—66 držel Markvartice František z Líbivé.[15]) V l. 1486—1590 ves náležela teleckému špitálu.

Šašovice; r. 1350 jmenuje se Mikeš z Šašovic,[16]) ale ves náležela Jimramovi z Jakubova (k 1357 viz u Jakubova), jenž ji 1379 int. Sigfridovi z Jakubova.[17]) Nadále drželi Šašovice rozní vládykové: 1418 Ješek Hrb z Šašovic,[18]) 1436 Štědroň z Horynic,[19]) 1464 Oldřich z Heraltic a Martin z Šašovic, kteří 1481 int. tvrz a ves Šašovice Zikmundovi z Kladorub.[20]) Týž vložil 1492 stateček Janovi Šašovskému z Mstěnic a ten opět ihned Zikmundovi z Nové Vsi.[21]) Ani poslední neseděl zde dlouho a int. 1492 Šašovice Jiříkovi Lickovi z Plavče.[22]) Dále seděl tu 1526 Jan Licek,[23]) 1531 Burian Licek,[24]) jehož syn Václav Licek int. 1551 zmíněnému již Janovi Lickovi pul tvrze a vsi Šašovic, jak to držel po neb. otci.[25]) Po Janu Lickovi drželi 1562 statek jeho synové bratři vl. nedíl. Mikuláš, Václav a Burian Jiřík Lickové z Plavče,[26]) z nichž poslední dva prodali 1573 Šašovice za 4.000 zl. mor. k Telči. — U Želetavy směrem k Cidlině, kde jest trať Petrovice, zanikla ves Petrovice. Jesek z Pačova int. 1358 Petrovice Zbraslavovi z Bedřichovic.[27]) K r. 1417 viz u Želetavy.

Statek Bítovánky:

Bítovánky náležely již koncem 14. st. Bořitum z Budče (jen 1416 psal se po Bítovánkách Jan z Bohušic);[28]) k r. 1481 viz u Budče. Jindřich Bořita z Budče int. 1540 pusté Bítovánky Jindřichu Koňasovi z Vydří.[29]) K r. 1615 viz u Krásonic. Po stavovském povstání byly Bítovánky konfiskovány Rudolfu Šlejnicovi a prodány Hannibalovi z Schaumburku. Dále držel statek 1629—35 Baltazar Wüllersdorfer z Urbayru, král. znojemský rychtář, 1635—38 Šimon Kratzer z Schönsperku, 1638—50 Štěpán Kusý z Mukoděl, 1650—72 Adam Ladislav sv. p. Věžník, 1672—81 Dětřich a jeho syn Adam Ladislav Gedeon z Olešničky, 1681—88 Pavel hr. z Mořina a syn jeho Ferdinand; 1688 byl statek prodán k Krásonicum.

Statek Krásonice:

Krásonice s farním chrámem sv. Vavřince z 1771 a zámkem z 1630. Aug. Sedláček pokládá za nejstaršího majitele vsi Crhu z Krásonic (1286).[30]) Později seděl tu Štěpán z Krásonic, po jehož smrti vdova Vratislava a synové jeho darovali 1311 patr. kostela sv. Vavřince v Krásonicích klášteru novoříšskému a zábrdovskému.[31]) R. 1353 držel Krásonice s tvrzí Štěpán Payer[32]) a v 15. st. páni z Lomnice. Zdeněk Meziříčský z Lomnice int. 1529 Krásonice Jindřichu Koňasovi z Vydří,[33]) který získal také (int. 1524) od Jana Čelouda z Pálovic dva lány v Krásonicích a pusté Martinice (ZDB XVII. 4). V l. 1565—75 seděl tu Adam Koňas z Vydří[34]) a 1578 Volf Koňas, jehož manželkou byla Johanka Stráncová ze

---

okr., 415. — [9]) ČMM 1903 296. — [10]) CDM III. 257. — [11]) ZDB III. 62. — [12]) ZDB III. 390. — [13]) CDM III. 257. — [14]) CDM VIII. 18. — [15]) P IV. 53, 255. — [16]) ZDB I. 170. — [17]) ZDB VI. 658. — [18]) P III. 26. — [19]) P III. 152. — [20]) ZDB XI. 23. — [21]) ZDB XII. 12. — [22]) ZDB XII. 13. — [23]) PB XIII. 222. — [24]) PB XV. 79. — [25]) ZDB XXII. 83. — [26]) PB XXIII. 50. — [27]) ZDB III. 384. — [28]) ZDB XI. 299. — [29]) ZDB XXII. 23. — [30]) ČMM 1893 93. — [31]) CDM XIII. 144. — [32]) ZDB II. 130. — [33]) ZDB XIX. 6. — [34]) PB

Stránec.[35]) Volf zemřel 1607 a sestra jeho Eufrozína Koňasová, vdova po Janovi Mitrovském a Nemyšle (P B XXXIV. 2), potvrdila 1610 Krásonicům list na odúmrt z 1447 a 1615 poručila Krásonice s tvrzí, Bítovánky a pusté vsi Zahrádky, Budějovičky, Stojšice a Martinice Štěpánu a Vilémovi Kusým z Mukoděl (int. 1617).[36]) Těmto byl statek konfiskován a prodán plukovníkovi Hanibalovi ze Schaumburka.[37]) V l. 1629—35 měly stejné majitele s Bítovánkami, 1639—50 držel ves Zdeněk Matyášovský z Matyášovic, 1659—1720 hr. z Thurnu a Vallesassiny, 1720—48 Matheidesové z Závětic, až 1748 statek prodán k Telči.

Statek Nové Meziříčko:

Nové Meziříčko. Již v 14. st. seděli tu Bořitové z Budče (k 1481 viz u Budče), dále 1589—1609 Jan Jiří Bořita z Budče[38]) a pak Ludvík Bořita, od něhož chtěl 1612 stateček koupiti opat loucký.[39]) R. 1619 držel N. Meziříčko ev. Ladislav Šlejnic z Šlejnic[40]) a pak Rudolf Šlejnic, jemuž byl velmi vyplundrovaný stateček konfiskován a prodán za 8.000 zl. Hanibalovi ze Schaumburku,[41]) jenž jej 1627 prodal Ferdinandu Mohrovi z Lichteneku. Dále zboží drželi 1638—58 Dubští z Třebomyslic, 1658—67 Rudolf Jindřich z Schaumburku, 1667—71 Jindřich Slavikovec z Slavikovic, 1671—93 v. Schneidenau, 1693—98 v. Moschwitz, 1698—1707 Říkovští z Dobrčic, načež 1707 statek byl prodán k Telči.

Statek Zdeňkov:

Zdeňkov. Statek vznikl, když Zdeněk Matyášovský z Matyášovic při prodeji Krásonic 1650 ponechal si pozemky zaniklých vsí Martinic, Budějoviček, Stojšic a Votvrně a postavil tu kol 1655 zámeček a ves Zdeňkov. Martinice zanikly v trati Martinec a přip. se po prvé 1360.[42]) Štěpán z Třebíče int. 1378 Martinice s tvrzí Oldřichovi z Ostrova[43]) a posléze Heralt z Drahotuš int. 1387 ves Bohuši Rulantovi z Holoubka.[44]) V 15. st. seděli tu vládykové z Martinic a konečně 1481 Mikuláš z Volfířova int. 1481 Martinice Hynkovi z Marejže.[45]) R. 1490 seděl zde Oldřich z Marejže[46]) (k 1505 viz u N. Říše) a Jan Čeloud z Palovic vložil 1524 pusté Martinice Jindřichovi Koňasovi z Vydří.[47]) K r. 1532 viz u N. Říše, 1615 u Krásonic a 1650 u Zdeňkova. — Budějovičky; k 1358 viz u Knínic. Bratři Ivánek a Filip z Budějoviček int. 1368 Budějovičky Smilovi a Dětřichovi bratřím z Kněžic.[48]) Později držel ves Jiřík Bítovský z Lichtenburka, jenž ji 1381 prodal Henzlinovi z Bohutic.[49]) K r. 1481—1512 pusté viz u Knínic, 1615 u Krásonic a 1650 u Zdeňkova. — Votvrň zanikla, kde jest nyní mlýn, hájenka a les Votvrň; přip. se 1376.[50]) K r. 1615 u Krásonic, 1650 u Zdeňkova. — Stojšice zanikly, kde nyní trať Stojšice; přip. se 1386.[51]) K r. 1481 viz u N. Říše, 1615 u Krásonic a 1650 u Zdeňkova.

PANSTVÍ NOVOŘÍŠSKÉ.

Ženský, později mužský klášter P. Marie řádu premonstrátského v Nové Říši podléhal původně opatství želivskému, pak od 16. st. zábrdovskému. Podle tradice založil klášter 1211 Markvard z Hrádku a jeho manželka Vojslava. Nejstarší historická zpráva o klášteře jest z r. 1257, kdy byl rozhodnut spor mezi klášterem a Ludmilou a synem jejím Markvartem z Hrádku o patr. kostela starořišského tak, že poslední měli podržeti patr., ale kněze měl dosazovati klášter.[1]) Než r. 1301 Smil z Hrádku a jeho manželka Eva darovali klášteru patronátní právo v St. Říši (in Antiquo Rusch).[2]) R. 1257 držel klášter desátky z Markvartic (Marquardiz), Svojkovic (Woykowiz), Velkých a Malých Štítek (Schytech), Hladova

XXIII. 353, XVII. 8. — [35]) ZDB XXVI. 54. — [36]) ZDB XXXI. 8. — [37]) Slovák, Konf. prot., 30. — [38]) ZDB XXVII. 16, XXX. 194. — [39]) Kameníček III. 79. — [40]) ČMM 1922 144. — [41]) Slovák, Konf. prot., 21. — [42]) ZDB III. 582. — [43]) ZDB VI. 566. — [44]) ZDB VII. 578. — [45]) ZDB XI. 22. — [46]) P VII. 15. — [47]) ZDB XVII. 3. — [48]) ZDB V. 34. — [49]) ZDB VI. 844. — [50]) ZDB VI. 439. — [51]) ZDB VII. 500.

[1]) CDM III. 257. — [2]) CDM V. 121. — [3]) CDM III. 257. — [4]) CDM III.

(Paffendorp), Sedlatic (Schedelethiz), Olšan (Olschowe), Římova (Rzymowe), Lipolce (Lupolze) a Veselí (Wessele).[3]) Dále měl 1260 klášter spor s klášterem třebíckým o desátky z Starče (Sterici).[4]) Vdova po Štěpánu z Krásonic Vratislava a její synové darovali 1311 klášteru patronát v Krásonicích.[5]) Papež Jan XXII. vzal 1331 klášter (Reusch) do své ochrany,[6]) markr. Jan 1363 osvobodil zboží klášterní od světské jurisdikce[7]) a biskup Jan potvrdil 1378 klášteru listinu na patr. starořížský z 1257.[8])

Klášterní zboží pak vzrostlo koupěmi: 1359 koupil klášter díl Louček,[9]) 1368 od bratří Onše a Pelhřima z Kopitec Olešnou,[10]) 1379 od Dětocha z Olbramovic zboží v Rozsíčce,[11]) od několika židů (int. 1388) Krnčice[12]) a 1394 od Jana z Hodic pět lánů v Rozsíčce.[13]) Z převorek jmenuje se 1369 Jitka.[14])

Za válek husitských vyplenili 1430 klášter Táboři a 1433 Sirotci, zboží klášterní bylo rozchváceno a klášter usiloval o jeho revindikaci. Proto převora Anežka pohnala 1436 Zdenka z Valdštejna, že drží klášteru Vystrčenovice a Rozsíčku,[15]) Jana z Lomnice, že drží zboží ve Vícenicích, Krásonicích, Mastníku a Budči a Jana z Hodic, že drží klášteru poddané v Rozsíčce.[16]) Rozchvácené zboží však namnoze klášteru vráceno nebylo, pročež 1466 klášter pohnal Oldřicha z Miličína, že pobral desátek z pustých Vojkovic,[17]) převora Kateřina (1481—84) pohnala 1482 Albrechta z Leskovce, že drží klášteru zboží v Olešné,[18]) a převora Voršila (1490—1513) pohnala 1490 Václava z Vydří, že drží klášteru zboží ve Vilémči, a 1492 Albrechta z Leskovce, že drží Divišovu Olešnou.[19])

Klášterní privilegia potvrdil 1457 král Ladislav a Vladislav II. postoupil 1497 ochranu nad klášterem Jindřichovi z Hradce na Telči, jenž snažil se vnutiti konventu probošty podle své vůle.[20]) R. 1503 dosadil za probošta Kryštofa Payera, jenž nevalně hospodařil, a 1514 dokonce Adam z Hradce uvázal se v klášterní statky; proto král odňal 1515 Adamovi ochranu nad klášterem a probošt uprchl.[21]) R. 1532 klášter postoupil pusté Martinice klášteru zábrdovskému.[22]) Páni z Hradce vkládali se i později v klášterství a Zachariáš z Hradce za převory Anny (1560—67) dosadil 1560 za probošta luterána, ženatého kněze Matěje, než tehdy konvent tvrdil, že má právo svého probošta voliti.[23]) Mravní život v klášteře tehdy velmi poklesl a klášter požíval nevalné pověsti.[24]) Úpadek zvýšil se ještě za probošta Šebestiána Chotěbořského; špatné hospodaření a nekázeň způsobily, že po nenadálém vymření jeptišek a odstranění převory Anny Černčické z Kácova 1596 byli do kláštera povoláni premonstrátští mniši.[25]) V tomto období potvrdil 1558 klášterní privilegia Ferdinand I. a klášter získal (int. 1567) od Zachariáše z Hradce Vilémči.[26])

Proboštem mužského kláštera stal se Adam Skot, který 1611 sjednal s poddanými smlouvy o roboty.[27]) Poddaní byli tehdy vesměs evang. a sousední šlechta podnecovala je proti vrchnosti (klášter držel 1619 172 poddané);[28]) za stavovského povstání 1619 Kryštof z Říčan vyhnal probošta, zmocnil se klášterství a také na faru novoříšskou dosadil luterského kněze z Jemnice.[29])

Za probošta Vavřince Ploczara (1631—49) přesídlilo 1641 do Říše 8 premonstrátů (většinou ze Zábrdovic) a klášter stal se definitivně mužským. Týž probošt dokončil stavbu konventu, ale klášter se velmi zadlužil. Jeho nástupce Engelbert Benátko (1649—61) získal od papeže 1654 pro probošt-

285. — [5]) CDM VII. 183. — [6]) CDM VI. 433. — [7]) CDM IX. 168. — [8]) CDM XI. 105. — [9]) CDM IX. 137. — [10]) CDM X. 56. — [11]) CDM XI. 135. — [12]) ZDB VII. 410. — [13]) CDM XII. 217, ZDB VIII. 47, 228. — [14]) ZDB V. 188. — [15]) P III. 113. — [16]) P III. 114. — [17]) P IV. 228. — [18]) P V. 304, 305, Stav. arch. 469. — [19]) P VII. 21, 59. — [20]) ČMMZ IX. 314. — [21]) Winter, Život církev., 308. — [22]) Bočkova sb., 4.270. — [23]) Chlumecký, Reg., 464, Winter, Život církev., 742. — [24]) Winter, Ib., 810. — [25]) ČMMZ IX. 315. — [26]) Zlobického sb., ZDB XXV. 2. — [27]) ČMMZ IX. 315. — [28]) ČMM 1922 154. — [29]) ČMMZ IX. 315. — [30]) CDM VIII. 287. — [31]) Bočkova sb., 10.399.

ty právo infule. Probošt Matěj Sebastaeus (1661—86) počal 1677 stavěti nový klášterní chrám (stavba byla dokončena teprve na sklonku 17. st.), Petr de Credis (1708—24) znovu vysadil pusté vsi Sedlatice a Svojkovice a za Aug. Nep. Vimínko (1725—55) byl 1733 klášter povýšen na opatství. V l. 1800—8 bylo při klášteře gymnasium, ale klášter za válek napoleonských velmi zchudl.

Nová Říše, městečko s premonstrát. klášterem (viz výše) a farním chrámem sv. Petra a Pavla z 1677—87. K r. 1247 viz u Zábrdovic; 1354 jmenuje se Nová Říše městečkem.[30]) Král Ladislav udělil 1457 městečku čtrnáctidenní jarmark[31]) a privilegia městečka potvrdili 1557 Ferdinand I., 1591 Rudolf II., jenž přidal jarmark, 1650 Ferdinand III. a 1747 Marie Teresie, která přidala čtvrtý výroční trh.[32]) Převora Anna Černčická z Kácova potvrdila 1595 Nové Říši privilegia, udělila právo sirotčí, výhostní, odúmrtní a várečné a zrušila některé povinnosti, které zemřelý probošt Urban na městečko uvalil.[33]) Fara zdejší byla 1566 luterská.[34]) Za války třicetileté bylo městečko zpustošeno 1645 Švédy a požárem. V 14.—16. st. byl tu mimo klášterství svobodný statek, na němž seděli v pol. 14. st. vládykové z Holoubka. Z nich Bohuš ze Staříče zapsal 1353 svůj podíl na hradě Říši (Hrzuss) s přísl. Konrádu Payerovi[35]) a Mikuláš Rulant z Holoubka zapsal 1386 své sestře Evě tvrz a zboží v městečku Říši, dvůr v Stojšicích a les ve Votvrni.[36]) Dále držel statek Václav z Marejže, který 1481 int. tvrz v Nové Říši s přísl., dvůr v Stojšicích a Vilémčí Hynkovi (Hynek z Marejže zapsal 1482 tvrz v Nové Říši Kateřině z Bolikovic, ZDB XI. 22) a Oldřichovi bratřím z Marejže, z nichž poslední tu seděl ještě 1492.[37]) Vladislav II. dal 1505 nápad po neb. Oldřichovi z Marejže tvrz Říši, Velinice a pusté Martiničky Václavovi z Ludanic a Janu Čeloudovi z Palovic[38]) a Jan Čeloud int. 1528 tento statek Adamovi z Hradce na Telči[39]) pro obec novořížskou.

Bohuslavice přip. se po prvé 1353[40]) a nál. v 14. a 15. st. vládykům z Bohuslavic. R. 1562 seděli tu sourozenci vl. Jan, Zachariáš, Baltazar, Nykodem, Justyna, Bohunka a Kateřina Bulové z Bořitova, z nichž 1569 žili ještě Jan, Baltazar a Nykodem a 1579 Jan.[41]) Justyna Bulovna prodala 1597 Bohuslavice za 2500 zl. mor. Volfovi Koňasovi z Vydří na Budči.[42]) R. 1618 již ves nál. klášteru. — Na zaniklé V r a n ů v k y upomíná trať Vranůvky u Bohuslavic.

Hladov, k 1257 (slul Pfaffendorf) viz u N. Říše. — U Hladova, kde jest trať »Pod Loučkou« zanikly L o u č k y; k 1359 viz u N. Říše.

Horní Olešná (dříve Závišina Olešná), díl vsi; k 1368—1492 viz u N. Říše.

Olšany, k 1257 viz u N. Říše. R. 1602 byli poddaní odtud a z Markvartic podobojí. U Olšan stával dvůr C h ř á s t o v, který (již pustý) daroval 1531 Adam z Hradce Pavlovi Bulínovi z Říše.[43])

Rozseč přip. se 1349.[44]) Markr. Jan udělil 1372 Rozseč, jinak F r a u e n d o r f, lénem Ivánkovi z Budějovíček.[45]) R. 1394 psal se Litvín Hlavín z Rozseče;[46]) 1464 seděl na Dolní Rozseči(!) Vaněk Meloun z Hrádku[47]) a 1565 David Udínek z Rozseče, jenž 1579 se souhlasem svého otce Urbana int. díl Rozseče Hynkovi z Valdštejna k Brtnici.[48]) Později nál. ves k Třešti, ale 1614 poručníci děti po Janu Vencelíkovi z Vrchovišť int. Rozseč a Svojkovice Kryštofovi z Říčan, jemuž byl statek konfiskován, oceněn na 5.300 zl. a dán pluk. Hanibalovi ze Schaumburka.[49]) R. 1621 byla ves i s pustými Svojkovicemi koupena klášterem říšským.

Pannenská Rozsíčka (díl); k 1356 u V. Pěčína, po 1379 u N. Říše.

Sedlatice, k 1257 viz u N. Říše; ves později zpustla a 1709 obnovena.

LSA III. 195. — [32]) LSA III. 195, Zlobického sb., Bočkova sb., 10.414. — [33]) LSA III. 198. — [34]) Hübel, 33. — [35]) ZDB II. 75. — [36]) ZDB VII. 500. — [37]) ZDB XI. 21. AČ VI. 531. — [38]) Int. 1511. — [39]) PB XI. 109, ZDB XIX. 1. — [40]) ZDB III. 6. — [41]) PB XXIII. 104, XXV. 327, XXVII. 115, Stav. arch. 823. — [42]) ZDB XXVIII. 9. — [43]) LSA III. 197. — [44]) ZDB I. 66. — [45]) CDM X. 148. — [46]) CDM XII. 217. — [47]) P IV. 156. — [48]) DM XXIII. 415, ZDB XXVI. 60. — [49]) ZDB XXX. 57, HP II. 41. — [50]) ZDB I. 86.

Svojkovice, k 1257 u N. Říše, 1353—66 u Heraltic, 1466 u N. Říše, 1505 pusté u Brtnice, 1614—17 u Rozseče; 1709 byly znovu vysazeny.

Vapovice vznikly po 1750.

Dolní Vilímeč; 1349 psal se Luneta z Vilémovic;[50]) k 1410 viz u Červeného Hrádku, 1481—90 u N. Říše.

Vystrčenovice; k 1436 viz u N. Říše, 1696 vyhořely.

Liter.: Klášter premonstrátský v N. Říši, N. Říše 1911; J. Reichert, Upravení poddanských poměrů městečka N. Říše, ČMMZ IX.; Fr. Peřinka, Pannenský klášter v N. Říši a pan Zachariáš z Hradce, HP VII.

PANSTVÍ BRTNICKÉ A STATKY OKŘÍŽKY A POKOJOVICE.

Brtnice, Brtnice Trhová, něm. Pirnitz, městečko se starobylou radnicí, zámkem z 16. st., farním kostelem sv. Jakuba Větš. z 1760, kostelíkem P. Marie Pomocné a synagogou z 1629. K r. 1234—40 viz u Jihlavy. Později drželi zboží markrabata, od nichž měl 1340 Brtnici zástavou Bohuš ze Stařče.[1]) Než markr. Karel dovolil 1343 Smilovi z Lichtenburka, aby zboží od Bohuše vyplatil.[2]) Markr. Jan odkázal 1371 městečko (Purnicz) s mýtem svému synu Janu Soběslavovi,[3]) ale zboží pak přešlo na markr. Jošta, který 1384 postoupil Brtnici lénem Heraltovi z Kunštátu.[4]) Za válek husitských seděl tu Hynek z Valdštejna, jenž 1430 počal stavěti u Brtnice hrad; než markr. Albrecht stavbu zakázal.[5]) Hynek seděl tu ještě 1446,[6]) ale 1459 až 1467 již jeho synové Jan a Hynek (manželkou jeho byla 1481 Dorota z Lípy, ZDB XI. 19) z Valdštejna, kteří za válek uherských stranili králi Jiřímu.[7]) Hynek z Valdštejna přikoupil zboží kněžické (viz u Kněžic, int. 1490) a žil ještě 1481, kdy byla jeho manželkou Dorota z Lípy.[8]) Král Matyáš obnovil 1486 Brtnici městské právo a udělil dva jarmarky.

R. 1489 drželi Brtnici Hynkovi synové Zdeněk a Burian bratři vl. ned. z Valdštejna, kteří přikoupili (int. 1505) od Oldřicha Mládence z Miličína Štěměchy, Předín s pod., díl městečka Heraltic, díl Zašovic, Brancouz, dvůr v Hvězdoňovicích, díl Chlístova, pusté Petrůvky, pustou Březovou, pustý Bezděkovec, pusté Dašovice, pusté Svojkovice, pustý Jeníšov a pustý Čížov,[9]) 1493 pustili odúmrt Opatovu[10]) a 1519 Předinu, Heraltícum, Petrovicum, Čechočovicum a j.[11]) Po smrti Zdeňkově (kolem 1528) držel Brtnici jeho bratr Burian (1539 přip. se Burianův syn Jan, PB XVII. 41), jehož manželkou byla 1508 Kateřina z Ludanic[12]) a který přikoupil (int. 1533) od Buriana z Volfířova Malé Brtničky(!) a pusté Stančice,[13]) 1540 pak povolil Opatovským sklad a prodej soli, železa a vína.[14]) Po jeho smrti seděl na Brtnici jeho syn Zdeněk z Valdštejna (zemřel 4. října 1561), jehož manželkou byla 1547 Anna z Krajku[15]) a který přikoupil (int. 1549) od kláštera zábrdovského podací v Kněžicích, vsi Hrutov, Brodce a Vésku.[16])

Po smrti Zdeňkově přejal panství jeho syn Hynek Brtnický z Valdštejna, výborný hospodář; přiznával se ke konfesi augšpurské a manželkou jeho byla 1581—91 Kateřina Zajímačka z Kunštátu.[17]) Týž vymohl 1564 od Ferdinanda I. pro Brtnici jarmark, 1566 pořídil nový urbář panství brtnického, 1581 přestavěl brtnický zámek a 1588 i kostel sv. Matouše; r. 1586 potvrdil privilegia Opatovu.[18]) Dále koupil 1577 od kapituly sv. Petra v Brně lidi v Přibyslavicích, Radoníně, faru v Přibyslavicích s pustým hradištěm slove Střiliště a pustou Lhotu Čertovec za 1400 zl. mor.[19]) R. 1590 panství brtnické obsahovalo městečko Brtnici se zámkem, piv. a pod., Uhřínovice, Rychlov, Kněžice

[1]) CDM VII. 276. — [2]) CDM VII. 490. — [3]) CDM X. 118, ZDB VI. 4. — [4]) AČ IV. 513. — [5]) Chlumecký, Reg. Iglau, 95. — [6]) P III. 225. — [7]) P IV. 1, 118, Chlumecký, Reg. Iglau, 179, Löwenthalova kron., 16. — [8]) ZDB XI. 19. — [9]) ZDB XIII. 36. — [10]) ČMM 1895 270. — [11]) Nová sb. — [12]) ZDB XIV. 4. — [13]) ZDB XX. 16. — [14]) Zlobického sb. — [15]) ZDB XXII. 59. — [16]) ZDB XXII. 71. — [17]) Kameníček, III. 654, ZDB XXVII. 54. — [18]) Zlobického sb. — [19]) Středovský, Apogr., I. 135, ZDB XXVII. 54. — [20]) ZDB

s pod., Vésku, Brodce, Hrutov, Jestřebí, Lhotku, Zhořec, Střenčí, Lhotu, Malý, Smrčný, Bransouzy, Číchov, Radonín, Přibyslavice s pod., Žašovice(!), městečko Opatov s pod., mýtem a piv., dále Malou Brtničku, kterou dal Hynek v užívání do života své matce Anně Krajířce z Krajku, pusté vsi Skalky, Martinice, Stančice, Čertovec, Malé Petrůvky a Jeníšov, nový dvůr slove Hynkov a pusté dvory Strážov a Bohdančický.[20])

Měšťané byli v 2. pol. 16. st. utraquisty, dokonce 1564 farář Karel Miletínský přiznával se k mikulášencům,[21]) 1573 byl tu však luterský farář a 1576 byl vydán pro panství luterský církevní řád.[22]) Hynek z Valdštejna zemřel 26. října 1595 a panství dědila nejprve vdova Kateřina Brtnická z Kunštátu, která tu seděla ještě 1600[23]) a pak Zdeněk z Valdštejna z větve sádecké, ev., jemuž bylo panství pro účast v povstání konfiskováno, odhadnuto na 111.000 zl. mor. (označeno za velmi výnosné) a dáno za zásluhy Rombaldovi XIII., hr. z Collalto.[24]) Týž vytvořil 1630 z panství fideikomis, počal stavěti kostel Nanebevzetí P. Marie a pavlánský klášter na Novém městě. R. 1629 vystavěna i synagoga, 1696 vyhořel zámek a 1715 městečko bylo vylidněno morem. Potomci Rombalda XIII. vymřeli r. 1707, načež vládla tu 1707—79 vedlejší větev a odtud třetí větev hrabat (od 1822 knížat Collaltů. Leopold I. udělil 1671 Brtnici dva jarmarky a Ferdinand V. 1836 další dva výroční trhy. V Brtnici narodil se piarista a lexikograf Martin Klar (1691—1738).

U Brtnice stával hrad Rukštejn (Rokštejn, Rutenštejn, Rozhenstein). R. 1289 psal se Bernart z Rokštýna (Ruthensteine)[25]) a 1325 Hrut z Rokštýna (Rutenstein).[26]) Později byl hrad zeměpanským a markr. Jan odkázal 1371 svému synovi Janu Soběslavovi hrad Rukštejn a vsi Stařeč (Stericz), Slavice, Římov, Okříšky (Okřešice!), Číchov, Petrovice, Jestřebí, Přibyslavice, Čáslavice, Smrčný, Lhotu, Uhřinovice (Ruprechtice!) a Malý.[27]) Dále byl hrad opět v soukromých rukou, 1398 seděl tu Jan Střížovec z Rukštejna a 1409 Jan Tluksa z Rukštejna.[28]) Markr. Prokop zapsal hrad Hynkovi z Valdštejna,[29]) dále seděl tu 1412—22 straník Zikmundův Jindřich z Valdštejna,[30]) 1435 Jan z Valdštejna,[31]) 1437—42 Zdeněk z Valdštejna, jemuž 1437 markr. Albrecht obnovil zápisy na hrad,[32]) a 1464 Hynek z Valdštejna.[33]) Odtud bylo spojeno zboží rukštejnské s brtnickým.

Opatov, městečko s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1841—46. Dětřich z Kněžic daroval 1289 patr. kostela v Opatově (Abdove) kněžickému proboštu Jindřichovi.[34]) Později držel Opatov Hrut z Kněžic, jehož syn Michek z Kněžic int. 1361 díl Opatova Jimramovi z Jakubova,[35]) který pak 1376 int. celý Opatov Ješkovi Opatovci z Opatova.[36]) Poč. 15. st. seděli tu bratři Vaněk a Dobeš Opatovci z Opatova, kteří int. 1416 Opatov s tvrzí a patr. Bohuslavovi z Nemyšle a ten opět 1416 Janovi z Pelhřimova.[37]) Po válkách husitských držel ves Mikuláš Trpíš z Čejova, který vložil 1481 Opatov Hynkovi z Valdštejna k Brtnici.[38]) Na žádost Buriana z Valdštejna povýšil 1540 Ferdinand I. Opatov na městečko s právem pečetiti zeleným voskem[39]) a Rudolf II. dal 1577 Opatovu dva jarmarky a týdenní trh, což 1733 Karel VI. a 1773 Josef II. potvrdil.[40]) Po válce třicetileté bylo městečko více než s poloviny pusté a 1696 bylo zničeno požárem. Fara tehdy zanikla a byla 1659 obnovena.

Stará Říše, městečko s far. kostelem Všech sv. z 1758. V 13. st. drželi St. Říši vládykové z Hrádku, z nichž 1265 jmenuje se Ludmila z Říše (de Reusch), 1278 Markvart a 1321 Albrecht z Říše.[41]) Již 1257 byl tu far. kostel (viz N. Říše), zasvěcený

XXVII. 24. — [21]) Kameníček, III. 499. — [22]) Hübel, 35, Hrejsa, 343. — [23]) PB XXXII. 159. — [24]) ČMM 1924 77, Slovák, Konf. prot., 8. — [25]) CDM VII. 147. — [26]) CDM VI. 285. — [27]) CDM X. 118. — [28]) CDM XII. 491, P II. 181. — [29]) AČ VII. 579. — [30]) Stav. arch. 324, AČ I. 498. — [31]) AČ VII. 579. — [32]) AČ IX. 267. — [33]) P III. 157. — [34]) CDM V. 90. — [35]) ZDB IV. 62. — [36])ZDB VI. 298. — [37]) P II. 104, ZDB XI. 224, 226. — [38]) ZDB XI. 5. — [39]) Zlobického sb., ČMMZ V. 16. — [40]) Zlobického sb. — [41]) CDM III.

sv. Petru.[42]) Jaroslav z Meziříčí int. 1392 půl St. Říše, Lipolce a Veselí Bohuňkovi a Benešovi bratřím z Hořovic.[43]) Za válek husitských držel statek Jan Žibřid a Jan z Pernštejna, kteří 1447 int. St. Říši (Antiqua Hrziz), 9 lánů v Lipůvci(!) a pusté Veselí Jiříkovi Horkému z Budče, který tu seděl ještě 1464.[44]) Marketa z Budče vzala 1480 na St. Říši na spolek Václava Čecha z Hrádku,[45]) ale 1481 kněz Augustin z Budče a Dorota z Budče int. ves St. Říši a pusté Lipovce a Veselí Hynkovi z Valdštejna k Brtnici.[46]) R. 1589 byla St. Říše povýšena na městečko a nadána dvěma jarmarky a týdenním trhem. [47]) Leopold I. přidal 1691 třetí jarmark. Privilegia městečka potvrdil 1733 Karel VI., 1784 Josef II. a 1792 František II. K 1597 viz u M. Budějovic. Fara byla 1615 katol.,[48]) zanikla za třicetileté války a byla 1715 obnovena. — U St. Říše zaniklo Veselí (nynější Nepomuky), na něž upomíná Veselský vrch; k 1257 viz u N. Říše. Jeklín z Jihlavy int. 1360 Veselí Alšovi z Martinic,[49]) jenž 1369 vložil ves Markvartovi z Rychlova.[50]) K 1392—1481 viz u St. Říše. 1447 bylo Veselí pusté. — Mezi St. Říší a Nepomukami zanikl Lipolec (Lupolec, Lipůvka); k 1257 viz u N. Říše, 1392—1481 u N. Říše.

Bítovčice (dříve Uličká), k Brtnici nál. díl zvaný Dolní Bítovčice; přip. se 1360, 1365 psal se Vojslav z Bítovčic.[51])

Bransouze; k 1213 viz u Přibyslavic, 1234 u Jihlavy. V 15. st. psali se vládykové z Bransouz: 1412 Dětřich z Bransud a 1459—69 Jan Sele z Brancúzov.[52]) Jan z Sazavy int. 1494 díl Bransouz Janovi z Heraltic.[53]) K 1505 viz u Brtnice.

Brodce, k 1104 viz u Třebíče, 1490 u Kněžic, 1549 u Brtnice.

Nová Brtnice založena na sklonku 18. st.

Brtnička; 1349 psal se Jindřich z Brtničky;[54]) Tvoch z Brtnice int. 1360 Brtničku a Zhořec (Hořec!) Ješkovi a jeho bratřím z Lesonic,[55]) z nichž Newhlas z Lesonic int. 1365 obě vsi Leclínovi z Brtnice.[56]) Leclín vložil 1366 Brtničku Ješku Opatovci z Opatova, Vaněk z Opatova int. 1390 ves Buzkovi z Střenče a ten 1390 Beneši a Buzkovi z Hořovic.[57]) K 1490 viz u Dl. Brtnice, 1533—90 u Brtnice. — U Brtničky v trati na Martinicích zanikly Martinice, k 1364—1487 viz u Kněžic, 1590 pusté u Brtnice.

Čichov (díl); k 1214 viz u Přibyslavic, 1234 u Jihlavy, 1371 u Rukštejna, 1590 u Brtnice.

Heraltice s far. kostelem sv. Jiljí; k 1210 viz u Zábrdovic. Po Heralticích psal se známý rod vládyk z Heraltic, z něhož se jmenují: 1256—77 Radoslav,[58]) 1327 Hartleb a Heralt[59]) a 1353 Radslav (manželka Oika) z Heraltic, jenž držel půl Roketnice (Rotigl), Chlístova, Pokojovic a díl Předína;[60]) téhož r. Heralt z Heraltic (manželka Eliška) držel půl Dašovic, díl Vacenovic a celé Svojkovice a Petrovice.[61]) Jan z Heraltic int. 1371 půl Předína a Dašovic Frickovi z Předína[62]) a 1385 svůj díl městečka(!) Heraltic s patr., Pokojovice, Roketnice a Dašovice Filipovi z Lechovic.[63]) Jiný díl Heraltic (půl tvrze a městečka) int. 1390 Baruchova, židovka z Brna, bratřím Filipovi a Dobšovi z Víčkova.[64]) R. 1410 seděl na dílu Heraltic Smil z Heraltic, který držel i Vacenovice, Čížov, Předín, Dašovice a Chlístovice(!),[65]) 1464 Smilův syn Oldřich a 1481 Jan z Heraltic, jehož synem Janem (1481—1522) rod vymřel.[66]) Vladislav II. int. 1491 Heraltice a Předín Přibíkovi z Miličína.[67]) K 1505 viz u Brtnice; fara byla 1576 luterská.[68]) 1708 Heraltice vyhořely.[69]) — U Heraltic v trati Mosty zanikly Mosty, k 1364—1480 viz u Kněžic.

Hrutov, k 1490 viz u Kněžic, 1540 u Zábrdovic, 1549 u Brtnice.

371, VII. 203. — [42]) CDM XI. 205. — [43]) ZDB VII. 1036. — [44]) ZDB XII. 603, P IV. 125. — [45]) ZDB XI. 7. — [46]) ZDB XI. 19. — [47]) Zlobického sb., Cerroniho II. 8, f. 10. — [48]) ČMM 1903 304. — [49]) ZDB II. 204. — [50]) ZDB V. 191. — [51]) ZDB III. 508, IV. 373. — [52]) P II. 276, IV. 13, 28. — [53]) ZDB XII. 32. — [54]) ZDB I. 78. — [55]) ZDB III. 533. — [56]) ZDB IV. 356. — [57]) ZDB IV. 489, VII. 684, 901. — [58]) CDM III. 234. — [59]) CDM VI. 347. — [60]) ZDB II. 71. — [61]) ZDB II. 73. — [62]) ZDB V. 458. — [63]) ZDB VII. 368. — [64]) ZDB VII. 800. — [65]) P II. 196. — [66]) P IV. 101, V. 378. — [67]) ZDB XII. 16. — [68]) Kameníček, III. 654. —

Hvězdoňovice, dříve Jezdoňovice, přip. se 1371,[70]) k 1505 viz u Brtnice.

Chlístov, k 1353—1410 u Heraltic, 1480 u Markvarce, 1486 u Telče, 1505 u Brtnice.

Jestřebí, k 1234 viz u Jihlavy, 1371 u Rukštejna, 1590 u Brtnice; 1557 vrchnost pustila Jestřebským desátky. — Mezi Jestřebím a Stonařovem, kde jest myslivna na Zhorci, zanikl Zhořec; k 1360—65 viz u Brtničky. Ofka, manželka Hynka z Bouzova, a Heřman ze Strachotic int. 1385 Zhořec Klementovi z Klatovce.[71]) Později (1447) Václav ze Zhořce int. Zhořec Maršovi z Dl. Brtnice[72]) a Erazim z Volfířova vložil 1540 pul vsi Burianovi z Valdštejna.[73]) K 1590 viz u Brtnice.

Kněžice s far. kostelem sv. Jakuba Věts. Po Kněžicích psal se starobylý vládycký rod, z něhož přip. se 1222 Dětřich a Jindřich z Kněžic,[74]) 1279 Dětřich z Kněžic,[75]) 1361 Hrutův syn Dětřich z Kněžic[76]) a 1364 bratři Hrut, Dobeš, Hereš a Vok z Kněžic, kteří toho r. int. díl Strážova, Mosty, Petrovice a Rychlov Bohušovi ze Staříče.[77]) Kněžice pak držel 1376 Mikuláš Rulant z Holoubka, jenž 1392 int. Kněžice a Martinice svému bratru Bohušovi z Holoubka.[78]) Ten int. opět 1417 Kněžice s tvrzí, Rychlov, Petrůvky, Mosty, Martinice a díl Strážova Janu Drhovi z Dolan.[79]) Jan Drha seděl tu ještě 1445, pak 1447 Václav z Dolan,[80]) jenž 1484 int. zboží kněžické Václavovi z Marejže.[81]) Václav z Marejže vložil pak 1490 Hynkovi z Valdštejna k Brtnici Kněžice, Rychlov, Petrůvky, Mosty a Martinice.[82]) R. 1279 jmenuje se v Kněžicích farní kostel sv. Jakuba (Knicziez), při němž bylo probošství premonstrátského kláštera želivského.[83]) Dětřich z Kněžic daroval 1289 probošství patronáty v Opatově a Moravanech.[84]) Kněžický farář pohnal 1490 Zdeňka Brtnického z Valdštejna, že drží kostelní vsi Brodce, Hrutov a Visku.[85]) Poč. 16. st. držel patr. v Kněžicích klášter zábrdovský, který jej i s jmenovanými vesnicemi 1549 int. k Brtnici.[86]) Za války třicetileté fara zanikla, 1769 zřízena tu expositura, 1785 kuracie a 1858 fara.

Komárovice, k 1378—90 viz u Střížova; za válek husitských nál. jihl. měšťanu Mikuláši Chissenphennigovi, jenž je 1437 int. dětem jihl. rychtáře Zikmunda.[87]) Než za nepokojů 1436 zmocnil se vsi Zdeněk z Valdštejna.[88]) Jihl. rychtář Ladislav int. 1481 Komárovice Hynkovi z Valdštejna na Brtnici.[89])

Krahulov s fil. kostelem sv. Petra v ok.; již 1307 byl tu far. kostel[90]) a ves sama byla v pol. 14. st. v držení pánů z Jakubova. Jimram a Filip bratři z Jakubova int. 1385 Krahulov(!) Jakubu Reinprechtovi z Březníka a ten opět 1390 Bočkovi z Rotendorfu.[91]) Boček int. 1398 ves Přibíkovi z Polanky;[92]) k 1407 viz u Valče. Mikuláš z Mochova int. 1420 Krahulov Janovi z Petrovic.[93]) K 1499 viz u Čechočovic a u Brtnice. Fara, pův. pod patr. kláštera třebíckého, zanikla v 17. st.

Panská Lhota, dříve Pannenská Lhota, k 1234 viz u Jihlavy, 1371 u Rukštejna a 1590 u Brtnice.

Malé, k 1234 viz u Jihlavy, 1371 u Rukštejna, 1590 u Brtnice.

Markvartice přip. se po prve 1371.[94])

Nepomuky založeny 1756 na místě pustého Veselí a sluly též Veselí.

Petrovice; k 1214 viz u Přibyslavic, 1353 u Heraltic, 1364 u Kněžic, 1371 u Rukštejna a 1410 u Heraltic. Král Jiří int. 1466 Petrovice s tvrzí a Okříšky Mikulášovi z Hrochova[95]) a Jan z Hrochova int. 1499 Petrovice s tvrzí Burianovi a Zdeňkovi z Valdštejna na Brtnici.[96]) — U Petrovic zanikly

[69]) HP II. 30. — [70]) ZDB V. 455. — [71]) ZDB VII. 384. — [72]) ZDB XII. 616. — [73]) ZDB XXII. 15. — [74]) CDM V. S 12, Friedrich II. 222. — [75]) CDM V. 90, VII. 142. — [76]) ZDB IV. 62. — [77]) ZDB IV. 151. — [78]) ZDB VI. 227, VII. 1121. — [79]) ZDB XI. 384. — [80]) Bočkova sb. 9113, P III. 346. — [81]) ZDB XIII. 12. — [82]) ZDB XI. 4. — [83]) CDM VII. 142. — [84]) CDM V. 90. — [85]) P VII. 10. — [86]) ZDB XXII. 71. — [87]) ZDB XII. 309. — [88]) P III. 114. — [89]) ZDB XI. 10. — [90]) CDM VII. S 172. — [91]) ZDB VII. 215, 653. — [92]) ZDB VIII. 43. — [93]) ZDB XII. 10, 16. — [94]) ZDB V. 455. — [95]) ZDB XIV. 30. —

Dobrkovice, k 1104—1556 viz u Třebíče.

Předín (od 1856 městečko) s far. kostelem sv. Václava; k 1353—1492 viz u Heraltic (1481 městečko). Po 1470 drželi díl městečka sourozenci Mikuláš, Petr a Eliška Romanové z Vítovic, ale po jejich smrti spadl tento díl na markraběte a král Matyáš jej 1481 int. Janu Kropáčovi z Nevědomí,[97]) který však zapsal 1490 díl Předína a Dašovic Přibíku Mládenci z Miličína.[98]) Než teprve 1492 byl vložen do desk zápis, kterým král Jiří zapsal Předín a Heraltice s přísl. Oldřichovi z Miličína.[99]) K 1519 viz u Brtnice. Fara jmenuje se v Předíně 1366, po válce třicetileté zanikla, až 1785 zřízena lokalie a 1859 fara. — V trati na Dašovicích zanikly Dašovice; k 1353—1410 viz u Heraltic; 1409 jmenuje se Viknan Rivola z Dašovic a Předína;[100]) k 1490—1505 viz u Předína.

Přibyslavice s románským kostelem sv. Anny a novým (1764) far. kostelem Nar. P. Marie. Poč. 13. st. byl zdejší hrad středem správního obvodu, který 1231 (provincia Pribizlauiz) nál. královně Konstancii;[101]) 1226 byl tu nejspíše úředníkem Jaroš z Přibyslavic (Pribizlauic), 1253 cúdařem Wiceto.[102]) K 1371 viz u Rukštejna, 1454 u Sádku, 1499 u Starče. Přemysl I. dal 1214 neb 1244 faře přibyslavické některá privilegia a potvrdil ji vsi Přibyslavice, Petrovice, Zašovice, Lhotu, Radonín, Čikov, Brancouzy a Novou Ves (tato byla již na opatství třebíckém). Listinu tuto potvrdil 1262 Přemysl II. a 1318 král Jan.[103]) Později nál. fara s lidmi v Přibyslavicích, Radoníně a s pustým Čertovcem kapitule brněnské; k 1577 viz u Brtnice. — U Přibyslavic zaniklo hradisko Stříliště, k 1577 viz u Brtnice.

Přímělkov, k 1378—90 viz u Střížova: Zdeněk z Valdštejna int. 1437 Přímělkov a Hradišťsko Ondřeji a Milotovi bratřím z Jemničky.[104]) K 1566 viz u Brtnice.

Příseka s fil. kostelem sv. Barbory; k 1234 viz u Jihlavy, 1327 u Beranova. Poč. 16. st. byla ves lénem pánu z Lipého, až Jan z Lipého propustil 1535 Příseku z manství Volfovi Beránkovi z Petrovce;[105]) Volfovi synové Zdeněk a Jindřich bratři vl. Beránkové int. 1568 Příseku s pod. svému vl. bratru Janu Beránkovi z Petrovce, jehož manželkou byla 1569 Johanka z Vranova. Než již 1579 Zdeněk, Jindřich a Anna souroz. vl. z Petrovce int. tvrz a ves Příseku s dílem Puklic Hynkovi Brtnickému z Valdštejna.[106]) V l. 1602—17 seděl tu Jiří Volf Křinecký z Ronova[107]) a 1619 ev. Hynek Křinecký, jemuž byla Příseka konfiskována, odhadnuta na 10.000 zl. mor. a 1623 prodána hr. Collaltovi k Brtnici.[108])

Radonín, k 1214 viz u Přibyslavic; 1360 psal se Hynek z Radonína, 1409 seděl tu Hynek z Pačova a 1447 Drslav z Opatovic.[109]) K 1454 viz u Sádku, 1480 u Valče. V 15. st. byla ves přifařena do Přibyslavic.[110]) K 1577—90 viz u Brtnice. — Mezi Radonínem, Přibyslavicemi a Čichovem zanikl Čertovec, jinak Lhota Čertov; ves nál. 1214 kostelu v Přibyslavicích (viz tu), ale byla pak v držení různých osob: 1448 Zdeňka z Uhřínova, 1459 Hynka z Valdštejna.[111]) K 1577—90 viz u Brtnice.

Rychlov přip. se 1364;[112]) k 1417—80 viz u Kněžic, 1566 u Brtnice.

Dolní Smrčné; k 1233—1304 viz u Jihlavy (byly dvě vsi toho jména), 1371 u Rukštejna, 1378 u Střížova, 1566 u Brtnice.

Střížov s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 15. st. Čeňka a její syn Ješek ze Střížova int. 1378 Janovi z Holoubka. Bohuši z Ejvanče a Danielovi z Čepí Střížov, Přímělkov, Komárovice, Ozřetín a půl Smrčného[113]) a Bohuše z Ejvanče int. 1390 Jakubovi Suchému Čertovi a Buzkovi ze Střenče Střížov s pol. patr., pul Smrčného, Přemilkov s tvrzí a díl Komárovic.[114]) Ti pak vložili totéž 1399 Hynkovi

[96]) ZDB XIII. 20. — [97]) ZDB XI. 20. — [98]) ZDB XII. 8. — [99]) ZDB XII. 16. — [100]) P II. 175. — [101]) CDM II. 210. — [102]) CDM II. 170. 261. — [103]) Šebánek, Listiny přibyslavické, separát. 10. — [104]) ZDB XII. 243. — [105]) ZDB XX. 25. — [106]) ZDB XXV. 16, PB XXV. 335. — [107]) Stav. arch. 957. ZDB XXXI. 1. — [108]) ČMM 1922 148. Slovák. Konf. prot., 57. — [109]) CDM XV. 22. P II. 173, III. 288. — [110]) AČ XVI. 548. — [111]) P III. 397, IV. 8 — [112]) ZDB IV. 151. — [113]) ZDB V. 543. — [114]) ZDB VII. 984. — [115]) ZDB

z Valdštejna.[115]) Fara později zanikla a 1385 zřízena kuracie. — U Střížova, kde se jmenuje 1557 pustý dvur ozřetínský, zanikl Ozřetín; k 1378 viz u Střížova.

Uhřínovice, něm. Ruprenz, k 1234 (Vgrinovichi) viz u Jihlavy, 1371 (Ruprechtice!) u Rukštejna, 1599 u Brtnice.

Víska, k 1490 viz u Kněžic, 1540 u Zábrdovic, 1549 u Brtnice.

Zašovice, k 1505 viz u Brtnice.

Mimo jmenované již vsi zanikly ještě na panství: Bezděkov mezi Předínem, Štěměchami a Chlistovem, kde jest trať na Bezděkově; snad jest totožným s Bezthucici z 1104 (viz Třebíč), 1505 pustý (Bezděkovec) viz u Brtnice. — Bohdančice u Brodcu, kde jsou louky na Bohdanicích; k 1590 (pustý dvur) viz u Brtnice. — Březová mezi Roketnicí, Štěměchami a Římovem, kde jest mysliva Březová; k 1505 viz u Brtnice. — Čížov u St. Říše, kde jest Čížovský mlýn a Čížovský rybník; k 1410 u Heraltic, 1505 u Brtnice. — Doubkov zanikl 2 km severozáp. od Malčho, kde jest mlýn Doubkov; k 1234 viz u Jihlavy. — Jenišov u Opatova, kde jest trať Jinšuvec a rybník Jinšov; Bohuněk z Mostišť int. 1358 Jenišov Oldřichovi z Želetavy;[116]) k 1515 u Brtnice. — Lhota zanikla u Jestřebí, kde jest les Lhotka, k 1590 u Brtnice. — Jiná Lhota zanikla podle mínění Slavíkova mezi Dl. Brtnicí a Hladovem, kde jest Lhotský les. — Malé Petrůvky u Zašovic, 1556 pusté. — Velké Petrůvky u Opatova, 1580 pusté. — Skalky u Kněžic, kde jest trať Skalky, k 1590 u Brtnice. — Stančice u Brtničky, kde jest trať v Stančicích, k 1438 u Dalešic, 1533 u Brtnice. — Strážov u St. Říše; 1490 držel pul Strážova Macek ze Strážova, kdežto druhá pol. nál. k St. Říši;[117]) k 1590 u Brtnice. — Střenči u Jestřebí, kde jest trať na Střemči a vrch Střemč; přip. se 1358,[118]) k 1590 u Brtnice. — Samonín či Semenín u Brtnice, kde 1580 přip. se les v Šamoníně. — Větrov mezi Rychlovem a Petrůvkami, k 1417—80 u Kněžic. — Vyhnanov u Malého, k 1234 u Jihlavy.

Statek Okříšky:

Okříšky, k 1371 viz u Rukštejna, 1466 u Petrovic. R. 1516 seděl tu Heřman z Hrochova,[119]) později Jan Petrovský z Hrochova, jenž dostal 1530 od Ferdinanda I. list mocný a ještě 1530 poručil (int. 1535) Okříšky dceři svého neb. bratra Heřmana Petrovského z Hrochova.[120]) R. 1612 seděl zde Jindřich Rechenperk z Želetic, jehož manželkou byla Barbora Gedeonka z Olešničky,[121]) 1619 pak evang. Sybila z Náchoda, vdova po Petru Vokovi z Náchoda, 1620 provdaná za Jana Slavatu z Chlumu. Její synové Frydrych a Zdeněk z Náchoda prodali 1629 Okříšky Jindřichovi Portlovi z Arlesberka.[122]) Dále drželi statek do 1705 v. Levese, 1706—41 ryt. Hochové, 1741—51 Heřmanští z Heldenherzu a odtud statek spojen s Brtnicí. — U Okříšek, kde jsou pole Hoferice, zanikla ves Hoferice, přip. 1446. Jindřich z Hoferic int. 1492 Hoferice s pod. své manželce Kateřině ze Slupna, ale 1496 týž int. Hoferice Janovi, Kryštofovi a Heřmanovi bratřím vl. z Hoferic.[123]) R. 1530 byly již Hoferice pusté při Okříškách.

Statek Pokojovice:

Pokojovice, k 1190—1663 viz u kláštera Louky u Znojma. Po 1663 nál. statek Danielovi Pachtovi z Rájova, Jindřichovi Slavíkovci ze Slavíkovic, Adamu Ladislavovi Gedeonovi z Olešničky, načež 1682 statek měl stejné majitele s Okříškami.

Liter.: J. A. Pátek, Brtnice Trhová, 1887; A. K. Hoffmann, Městys Brtnice Trhová na Moravě, Brtnice 1925; A. J. Pátek, Ze starých Pamětí Brtnice Trhové, HP II.; F. A. Slavík, Zaniklé vesnice na panství brtnickém, ČMM XVII.; V. Richter, Archivní materiálie k západomoravské topografii, ČVSMO XLV.; J. Šebánek, Listiny přibyslavické, ČMM 1933.

VIII. 238. — [116]) ZDB III. 257. — [117]) P VII. 9. — [118]) ZDB III. 414. — [119]) PB IX. 56. — [120]) ZDB XX. 22. — [121]) PB XXXV. 19. — [122]) ČMM 1922 160. — [123]) ZDB XII. 16, XIII. 3.

STATEK PUKLICKÝ.

Puklice; k 1318—27 viz u Beranova. Později byly lénem pánu z Lipého, od nichž je držel 1503—21 Jindřich Beránek z Petrovce[1]) a pak Franc Hordar z Puklic (zemřel 1550, náhr. v Petrovicích), jemuž byly 1535 Puklice propuštěny z léna (viz u Beranova) a který vzal 1535 svého otce Volfganga Hordara na Puklice na spolek (ZDB XXI. 2). R. 1579 seděl tu evang. Vít Hordar z Puklic,[2]) jemuž byly při konfiskacích Puklice ponechány s podmínkou, že přestoupí ke katol., neb že sám prodá stateček katolíkovi; musil však zaplatiti pokutu za konfiskování $^3/_4$ statku.[3]) Hordarové seděli tu do 1666, pak koupil statek za 9.151 zl. rýn. Jakub Manuel v. Tümmel, později seděli tu do 1731 v. Wadderborn, 1731 až 1759 Grýzlové z Grýzlova, 1759—1807 Malovci z Malova a odtud sv. p. Skrbenští (do 1878). V pol. 19. st. byla v Puklicích silná židovská obec. — U Puklic byla založena osada Farkaška.

Bradlo, k 1318—1535 viz u Beranova, pak nál. k Puklicum.

Jeclov (díl); 1358 byl tu svob. dvur[4]) a také 1619 přip. se tu dva svob. dvořáci.[5]) R. 1626 byl Jeclov darován jesuitské koleji v Jihlavě, ale po jejím zrušení byl 1824 připojen k Puklicum.

Petrovice s fil. kostelem sv. Petra a Pavla; k 1318—1535 (1535 pusté) viz u Beranova. R. 1378 přip. se tu fara,[6]) která později zanikla. Podle vsi nazývali se Beránkové z Petrovce.

STATKY JAMNÉ A MEZIŘÍČKO.

Jamné s far. kostelem Nalezení sv. Kříže z 1702. Dvůr v Jamném byl původně manstvím k Měřínu (1540 držel jej lénem od Jana Jetřicha Černohorského z Boskovic Jindřich Bořita z Budče (PB XVII. 173), R. 1484 seděl zde Jiřík z Řehořova,[1]) 1540—48 Jindřich Bořita z Budče[2]) (k 1558 viz u Měřína) a posléze Jan Šlejklovský z Šicendorfu, jenž 1591 int. tvrz a ves Jamný(!) a Rybný za 9.000 zl. mor. Zuzaně Lvovně z Lysova, která vzala 1593 na toto zboží na spolek svého manžela Frydrycha Mičana z Klimštejna,[3]) ale 1601 int. tvrz a ves Jamný(!) s dílem Rybné Matoušovi Grynovi z Štyrcenperka na Lukách.[4]) Karel Gryn vložil 1608 statek Janu Kundrátovi Šlejklovskému z Šendorfu(!)[5]) a ten i na místě svého bratra mladšího ned. Viléma Šlejklovského prodal 1610 zboží jihlavskému měšťanu Danielovi Neumeierovi z Winterberku, evang.[6]) Témuž bylo Jamné konfiskováno a darováno jihl. jesuitům. Po zrušení řádu stalo se Jamné majetkem studijního fondu a bylo dědičně pronajato Václavu Kalcherovi. R. 1825 zřízena tu lokalie.

Lipina (díl, jiný díl náležel k českému panství Polné a třetí k panství Černé).

Meziříčko přip. se 1409; k 1556 viz u Měřína. R. 1585 držel ves Václav Přepiský z Rychenburka,[7]) 1596 Václav Chroustenský z Malovar.[8]) Ludmila Chroustenská vzala 1604 na Meziříčko a Řehořov na spolek svého manžela Jana Osečkého z Osečka,[9]) který prodal (int. 1615) za 12.000 zl. mor. tvrz a ves Meziříčko a Řehořov evang. Hynku Grynovi z Štyrcenberka.[10]) Témuž bylo panství konfiskováno, oceněno na 8.000 zl. a prodáno jihl. jesuitum.[11]) R. 1785 rozparcelován tu dvůr.

Řehořov přip. se 1381;[12]) 1414 seděli tu bratři Beneš Čardík a Hrut z Řehořova;[13]) k 1558—97 viz u Mě-

[1]) AČ XVII. 44, Löwenthalova kron., 32. — [2]) Stav. arch. 746, ČMM 1922 149. — [3]) Slovák, Konf. prot., 29. — [4]) CDM XI. 110. — [5]) ČMM 1922 155. — [6]) ZDB III. 260.

[1]) Stav. arch., 517. — [2]) LSA III. 136. — [3]) ZDB XVII. 55, 66. — [4]) ZDB XXIX. 23. — [5]) ZDB XXX. 18. — [6]) ZDB XXX. 41, ČMM 1922 159. — [7]) ZDB XXVII. 9. — [8]) LSA III. 133. — [9]) ZDB XXX. 37. — [10]) ZDB XXX. 63. — [11]) Slovák, Konf. prot., 34. — [12]) ZDB VI. 822. — [13]) P II. 91. —

řína, 1604—15 u Meziříčka, 1626 u Jihlavy (jesuité).

Rybné; 1356 psala se Marketa z Rybné,[14]) k 1558 viz u Měřína, 1591—1608 u Jamného, 1626 Jihlava - kolej jesuitská.

Věžnice Bahenná; k 1558 viz u Měřína. Jan st. Stránský ze Stránec int. 1559 Bahennou Věžnici Janu Zahrádeckému ze Zahrádek.[15]) K 1584 viz u Luk, 1626 u Jihlavy (jesuité).

Lit.: B. Simonides, Z minulosti bývalého jamenského panství, Vlast. sbor. kraje jihlavského, I.; týž, Jamenské panství v 18. st., HP V.

PANSTVÍ LUKA.

Luka, městečko s zámkem z 1739—1749 a far. kostelem sv. Bartoloměje z 1735—63. Podle falsa z 12. st. daroval kníže Břetislav po 1046 kapitule staroboleslavské ves »Naluce«.[1]) — U Luk zanikly vsi Hradiště a Sedlec. Stonařovský farář Hynek z Police prodal 1360 za 300 hř. Hradiště, Sedlec a Luka Hynkovi Tluksovi a Ješkovi z Batelova, načež Hynek Tluksa int. 1361 tyto vsi s hradem Hradištěm Ješkovi z Pačova (CDM IX. 201, ZDB IV. 74). Již 1378 byl tu far. kostel sv. Bartoloměje.[2]) Ves byla zeměpanskou a Václav IV. zapsal 1412 Luka N. v manství.[3]) Pak držel zboží jako abd Jan z Heršic, jenž 1446 int. Luka s tvrzištěm Václavu Divúčkovi z Počepic,[4]), jehož stejnojmenný syn seděl tu ještě 1522, kdy byla jeho manželkou Eliška z Osečan.[5]) Apolonie z Počepic vzala 1539 na Luka na spolek svého manžela Bohuslava Ruta z Dirného, jenž tu seděl ještě 1543.[6]) Později náležela ves k panství třebíckému, až Burian Osovský z Doubravice int. 1560 Louku(!) s pod., Předboř s rychtou, Studnice, pustou Rychýřku(!), pustou Svatoslav, mana v Studnicích a mana v Kozlově Janu Zahrádeckému ze Zahrádek.[7]) Jeho synové Arnošt, Oldřich a Smil bratři vl. Zahrádečtí vložili pak 1584 tvrz a ves Louky(!) s piv., Předboř, Votín, Věžnici Bahennou, Studnice, Bítovčice s rychtou, Kozlov, pustou Rychýčku(!), pustou Svatoslav, pustou Kbelku a po manu v Loukách, Studnicích a Bítovčicích Matouši Grynovi z Štyrcenperku,[8]) který tu seděl ještě 1596.[9])

R. 1609 náležel statek evang. Karlu Grynovi, jemuž byl konfiskován a dán náhradou Vítu Jindřichovi hr. Thurnovi,[10]) který pak 1635 odkázal statek své dceři Polexině, provd. hr. Collalto. V l. 1711—21 seděl tu Jan Kryštof Říkovský z Dobrčic, 1721—36 hr. z Gellhornu a od 1731 hr. Kaunicové, pro jejichž mladší větev byl z panství zřízen 1738 fideikomis. Maximilian Oldřich hr. Kaunic postavil tu 1739—47 zámek. Kaunicové prodali 1768 Luka sv. p. v. Widmann. Ves byla 1755 povýšena na městečko a František II. přidal čtvrtý a pátý jarmark.

Bítovčice Horní, k 1584 viz u Luk.

Jeclov (díl).

Kozlov, přip. se 1451, od 1560 viz u Luk.

Otín, k 1584 viz u Luk.

Předboř, k 1556 viz u Třebíče, 1560 u Luk; 1610 seděl zde Bohuchval Jaroslav z Náchoda.[11])

Rytířsko, v 16. st. Rychýřka; pustá 1556—58 u Měřína, 1560 u Luk, počátkem 17. st. znovu vysazena.

Vysoká Studnice s far. kostelem Nejsv. Trojice. Kostel v Studnici přip. se 1342,[12]) k 1560 viz u Luk, 1784 zřízena lokalie.

Svatoslav, k 1560 pustá u Luk, počátkem 18. st. znovu vysazena. — Na panství zanikla Kbelka, 1584 pustá, viz u Luk.

[14]) ZDB III. 147. — [15]) ZDB XXIV. 7.

[1]) Friedrich I. 382. — [2]) CDM XI. 110, MV II. 1811. — [3]) Sedláček, Zbytky reg., 649. — [4]) ZDB XII. 477. — [5]) ZDB XVI. — [6]) ZDB XXII. 12, PB XVIII. 98. — [7]) ZDB XXIV. 10. — [8]) ZDB XXVI. 95. — [9]) PB XXXII. 48. — [10]) Stav. arch. 1051, ČMM 1922 148, Slovák, Konf. prot., 29. [11]) PB XXXIV. 181. — [12]) CDM VII. 409.

PANSTVÍ ČERNÁ A STATEK NĚMECKÝ RUDOLEC.

Černá s zámkem; k r. 1556 viz u Měřína. Jan Rafael Chroustenský z Malovar s manželkou Annou Šarovcovou z Šarova postavil tu na sklonku 16. st. zámek, který stal se středem panství. R. 1585 pořízen byl urbář statku.

Měřín, něm. Wollein, městečko s farním kostelem sv. Jana Křt. Václav II. r. 1298 založil a dotoval benediktinské proboštství měřínské (s 6 bratry), podřízené opatství třebíckému.[1]) Na sklonku 14. st. bylo proboštství velmi zpustošeno domácími válkami, pročež 1402 markr. Prokop udělil Měřínu týdenní trh, což 1404 markr. Jošt potvrdil.[2]) Proboštství pak postoupilo 1415 Netínské rybníky záměnou za Zhoř Lackovi z Kravař.[3]) Z proboštů jmenuje se 1409 Vít a 1440—66 poslední probošt Dominik.[4]) Zboží proboštské drželi však zástavou 1436 bratři Václav a Jiřík z Kravař[5]) a pak 1481 Jan Mezifický z Lomnice, jenž 1485 pustil městečku odúmrt a dovolil, aby každý měšťan mohl vařiti a prodávati pivo.[6]) Tehdy (1486) jmenuje se v Měříně špitál.[7]) Smlouvami jihlavskými 1486 bylo stanoveno, aby statek měřínský byl vrácen klášteru, ale již 1491 Vladislav II. zastavil proboštství a dal opravu nad ním Vilémovi z Pernštejna, který r. 1500 osvobodil Měřín od šenkování panského piva, potvrdil městečku odúmrt a rozšířil ji na vesnice, což 1502 Vladislav II. potvrdil.[8]) Při dělení svých statků 1507 Vilém z Pernštejna vymínil si proboštství měřínské a teprve 1515 připojil je k dílu svého syna Jana z Pernštejna.[9]) Jan z Pernštejna postoupil 1536 proboštství Janu Jetřichovi z Boskovic,[10]) dostal je však zpět a 1547 propůjčil znovu městečku i vsím odúmrt, což 1560 Ferdinand I. potvrdil.[11])

Ferdinand I. dal 1556 proboštství (městečko Měřín s pod., ves Pustinu, Chlumek, Blízkov s rychtou zákup., Netín s pod. a rychtou zákup., Kochanov s rychtou zákup., Malou Zhoř, Dědkov s rychtou zák., Jersín s rychtou zák., Pavlínov s rychtou zák., Meziříčko, Milíkov, Černý s rychtou zák., Zhoř Pivcovu a pusté vsi Zhořovo, Rychýřku, Svařanov, Světlou u Chlumku, Světlou u Pavlínova a many v Černé, Pustině, Kochanově a Batouchovicích v alod Vratislavovi z Pernštejna,[12]) ale ten int. 1557 zboží (městečko Měřín s pod., Pustinu, H. Raclavice, Šeborov, Pivcovu Zhoř, Kochanov, Netín s pod., Malou Zhoř, Blízkov, Dědkov, Milíkov, Černé, Jersín, Stáj, Řehořov, Meziříčko, Chlumek, Pavlínov, Jamný, Zhoř Zhousetinu(!) s pod., Rybné, Věžnici Bahennou, pusté vsi Chřeptov, Svařenov, obě Světlé i s many a rychtami zákup.) Janovi st. Stráneckému z Stránec,[13]) který opět 1599 int. zboží měřínské Janu a Rafaelovi bratřím Chroustenským z Malovar.[14]) Z bratří podržel Měřín Jan, jehož syn Jan Chroustenský (manželka jeho byla Johanka z Tetova a Malenovic) uvázal se 1585 v Měřín a Něm. Rudolec a 1597 odkázal Měřín svému synovci Janu Rafaelovi Chroustenskému a Meziříčko s Řehořovem své sestře Ludmile Chroustenské z Malovar.[15])

Tehdy (1569) přidal Maximilian II. městečku dva jarmarky a 1620 Jan Rafael Chroustenský potvrdil Měřínu privilegia.[16]) R. 1580 byly u Měřína stříbrné doly.[17]) Fara byla v 16. st. utraquistická a teprve 1626 osazena katol. farářem. R. 1619 vyplenili Měřín kozáci.[18]) Janu Rafaelovi Chroustenskému bylo panství konfiskováno a spolu s Něm. Rudolcem a Černou prodáno za 68.000 zl. mor. Rombaldovi hr. Collalto; odtud mělo panství stejnou vrchnost s Brtnicí. R. 1714 porazili Měřínští roboty pod plat; 29. července 1768 městečko vyhořelo a 1832 František II. dal Měřínu 3 dobytčí trhy.

[1]) CDM V. 94. — [2]) CDM XIII. 157, 301. — [3]) ZDB XI. 122. — [4]) CDM XIV. 84, Chlumecký, Reg., Iglau, 109. — [5]) P III. 146. — [6]) Nová sb. — [7]) LSA III. 191. — [8]) AČ XVI. 377, 393, XVII. 10. Nová sb. — [9]) AČ XVII. 74, 211. — [10]) AČ XX. 389. — [11]) Kratochvil, Velkomeziř. okr., 280. — [12]) ZDB XXIII. 9. — [13]) ZDB XXIII. 13. — [14]) ZDB XXIV. 7. — [15]) Kratochvil, Velkomeziř. okr., 283. — [16]) Nová sb. — [17]) Kratochvil, Písemné památky v Černé, 55. — [18]) HP II. 2. — [19]) LSA III. 132, 133. — [20]) LSA 134, 135. —

Blízkov, přip. se 1518; k 1558 viz u Měřína.

Dědkov, k 1556 viz u Měřína.

Geršov byl založen 1838 a nazván podle Leopolda ryt. Gerše na místě zaniklé Žďárné.

Chlumek, k 1556 viz u Měřína.

Jersín náležel již v pol. 15. st. k Měřínu, k 1556 viz u Měřína.

Milíkov, k 1366 viz u Vel. Meziříčí, 1556 u Měřína.

Stáj; k 1558 viz u Měřína, tehdy byl tu manský statek, hledící k Měřínu, který Jan Chroustenský z Malovar prodal 1591 Janu Řečickému, ale 1596 koupil jej od téhož zpět.[19]) Týž prodal 1596 toto manství opět Bedřichu Šponarovi z Blinsdorfu, ale Voršila Šponarka z Radostína prodala je 1609 Janu Rafaelovi Chroustenskému k Rudolci.[20]) — Na statku zaniklo dále Zhořovo (1466 viz u Třebíče, 1556 u Měřína) a u Měřína, kde jest trať »Na Světlých«, zanikla ves Světla; k 1556 viz u Měřína.

Německý Rudolec; r. 1378 jmenují se Beneš a Žibřid z Rudolce,[21]) 1420 seděl tu Mikuláš Šabart z Rudolce.[22]) Šabart z Rudolce vzal 1480 svoji manželku Elišku na Rudolec na spolek a ta vzala ještě 1480 dceru Annu z Rudolce a jejího manžela Jana z Vranova na spolek na své věno v Rudolci.[23]) Statek dědila pak Anna z Rudolce s manželem svým Janem z Vranova (1484—96),[24]) která vzala 1522 své syny Beneše a Ctibora z Vranova na Rudolec na spolek.[25]) Poručník Jana z Vranova Beneš Krčma z Koněpas dal 1544 odúmrt Rudolci, Arnolci, Nadějovu, Chroustovu, Kyjovu a Zhoři.[26]) Jan seděl tu ještě 1548, ale 1522 zemský hejtman Václav z Ludanic na místě sirotku po Janovi Vranovském z Vranova Johanky a Mandalenu int. tvrz a ves Rudolec s piv., Chroustov, Kyjov, Arnolec, Nadějov, Zhoř, pustý Blažkov, pustou Němkyni a pustě Nizové.[27]) O pozustalost po Václavu Chroustenském podělili se 1585 jeho synové (bratři vl.) Jan a Petr Chroustenští tak, že Jan dostal Rudolec.[28]) Týž odprodal 1590 od statku ves Rybné s rychtou zákup. a díl Jamného Janu Šlejklovskému z Sicndorfu.[29]) R. 1585 a 1616 pořízeny byly urbáře panství rudoleckého.[30]) Dále viz u Měřína.

Bohdalov, městečko s far. kostelem sv. Vavřince z 1736—58. K 1349 viz u Osové. Jindřich z Osové a Jan z Bechyně int. 1366 městečko Bohdalov a ves Blažkov Zdeňku a Čeňkovi z Ronova.[31]) R. 1417 držel městečko Smil z Ronova,[32]) počátkem 16. st. Pernštejnové a 1551 Jaroslav, Vratislav a Vojtěch bratři vl. z Pernštejna int. městečko Bohdalov s pod. Václavovi Chroustenskému z Malovar.[33]) Fara, která byla v 16. st. utraquistická, zanikla a byla 1667 obnovena. — Někde u Bohdalova zanikla ves Blažkova, k 1364 viz u Osové, 1366 u Bohdalova a 1552 pustá u Rudolce.

Arnolec; r. 1407 psal se Jan z Arnolce.[34]) Jan z Vranova na Rudolci daroval 1540 Arnoleckým pastviště a rybník Brodec, což 1569 poručníci Václava Chroustenského potvrdili.[35]) Od 1544 viz u Něm. Rudolce.

Chroustov; r. 1353 jmenují se Jan a Anka z Chroustova;[36]) Oldřich a Jan bratři z Chroustova int. 1464 ves Chroustov s tvrzištěm Putovi z Rudolce.[37]) Od 1544 viz u Něm. Rudolce. Podle Chroustova nazývali se Chroustenští z Malovar.

Kyjov byl 1407 v držení Jana z Arnolce.[38]) Václav z Kyjova a jeho syn Jan int. 1464 Kyjov Putovi Šabartovi z Rudolce;[39]) odtud viz u Rudolce.

Nadějov, přip. se 1417; k 1466 viz u Třebíče, 1481 u Zhoře Housetiny a 1544 u Něm. Rudolce.

Zhoř, v 16. st. Zhoř Housetina neb Housecí, také Černická, s far. kostelem sv. Markety z 1763. R. 1393 byl tu far. kostel, který náležel k děkanství tasovskému.[40]) K 1415 viz u Měřína. Jan Klusáček ze Zhoře int. 1481 tvrz a ves Zhoř Janovi z Vranova na

[21]) ZDB VI. 568. — [22]) ZDB XII. 14. — [23]) ZDB XI. 3, 7. — [24]) Stav. arch., 477, AČ VI. 536. — [25]) ZDB XVI. 4. — [26]) Kratochvíl, Písemné památky na zámku Černé, 80. — [27]) Ib., 89, ZDB XXII. 90. — [28]) ZDB XXVII. 9. — [29]) ZDB XXVII. 39. — [30]) Kratochvíl, Písemné památky. 4. — [31]) ZDB IV. 298. — [32]) P III. 2. — [33]) ZDB VIII. 80. — [34]) P II. 107. — [35]) Pátek, Jihlav. okr., 111. — [36]) ZDB III. 42. — [37]) ZDB XIII. 61. — [38]) P II. 107. — [39]) ZDB XIII. 62. — [40]) CDM XII. 143. — [41]) ZDB XI. 9.

Rudolci.[41]) K 1544 viz u Rudolce, 1557 u Měřina. Fara v 17. st. zanikla a teprve 1765 zřízena lokalie a 1859 fara. — Na statku rudoleckém zanikla Němkyně (k 1552 viz u Rudolce) a Nizové (1552 u Rudolce). — Liter.: Aug. Kratochvíl, Písemné památky na zámku v Černé; Aug. Kratochvíl, Archiv městečka Měřina, Popovice 1906.

PANSTVÍ TŘEBÍCKÉ A STATEK DOLNÍ VILÉMOVICE.

Třebíč, ochranné město s far. románským kostelem sv. Prokopa (dříve Nanebevzetí P. Marie, 1759 lokalie, 1859 fara), děkanským kostelem sv. Martina a kostelem Nejsv. Trojice, zámkem a radnicí. Mimo město, opevněné branami Vídeňskou, Jihlavskou a Brněnskou, bývala předměstí: Stařečka, Horky, Jejkov, Podklášteří, Nové Dvory a Nové Město.

Brněnský kníže Oldřich a jeho bratr Litolt založili 1101 v Třebíči benediktinský klášter Nanebevzetí P. Marie a darovali témuž (1104) bohaté statky: Drnovice (u Vyškova, Drinovici) s vinicí a krčmou, Mladkovice (Mladcovici, snad u Vyškova), Sedlec (u Náměště), místo v Luhu (in Luco, nyní Komárov u Brna) sv. Benedikta blíže hradu brněnského, Rybník (zanikl v okolí St. Brna), Cahovice (nejspíše zanikly u Brna, Krejčík vykládá na Čechovice u Třebíče), městečko Pravlov s krčmou a mýtem, Ledkovice (u Ivančic, Leckovici), Oslavany (Qlavane), Klilohovice (neznámé), Omice (u Ivančic, Omici) s vinicí, Čučice s vinicí (Tuschssici, také možný výklad na Tečice u Ivančic), Ketkovice (Redcovici, u Náměště), Zašov (Zassevo, zanikl u Rapotic), Rapotice u Náměště, Kvasovice (Qassovici, neznámé, snad zaniklé Kvíčovice na Třebícku), Okarec (Hekkartici, u Náměště), Rakovo (zaniklo u Okarce), Vaneč (Yvance, na Náměšťsku), Studenec na Náměšťsku, městečko Koněšín s krčmami (Komissin, na Náměšťsku), Nessevo (neznámé, Krejčík vykládá na Třesov), Hošťálkovice či Gotšalkovice (neznámé), Kozlany (Gozlane, na Náměšťsku), Malešovice (Malissici, neznámé), Hrděbořice (Grideborici, neznámé), Radmíř (Radmire, zanikl u Koněšína, kde jest trať »v Radměřicích«), Lhotice (Lgotici, neznámé), Babice (snad na Ivančicku), Smrk (Zmirk, na Třebícku), Brod (neznámý), Nemojovice (neznámé), Hostakov (Hozthacov, na Třebícku), Dobrutoys (neznámé), Naramec (Naramce, na Třebícku), Bor (Naboru, zanikl u Rudíkova, kde jest trať Borská), Lagmo (neznámé), Trnava (Trmava, na Třebícku), Lubany (podle Krejčíka Na Lubích u Čechtína), Vrchotice (Wrihotici, neznámé), Křižanov (Crisanovo, podle Krejčíka zanikl u Okřešic), Bezděčice (Bezthucici, podle Kratochvíla zaniklý Bezděkov u Předína), Nahradov (Nagradovo, 1556 pustý na panství třebickém), Sokolí (Nazoholi, na Třebícku), Dobrkovice (Dobrchovici, 1586 pusté u Třebíče), Heclevici (neznámé), Valdíkov (Aldicovici, na Třebícku), Viprechtice (Wiprehtici, neznámé), Čichov (Scihovo, na Třebícku), Chlum (Hlumane, na Třebícku), Kojetín (Koiatino, na Náměšťsku), osmý díl tržního v Brně, krčmu a 10 denáru úroku k kapli sv. Benedikta (na Luze). Dále daroval klášteru kníže Litolt Výčapy (Micapy, na Budějovsku), Kracovice (Cracovici, na Třebícku), Prelsici (neznámé), Střítež (Cretes, na Třebícku), Stařič (Starici, na Třebícku), Raškovice (Rascovici, neznámé), Pozďátky (Pozdatici, na Třebícku), Okrašovice (Ocrassevici, na Třebícku), Číměř (Cemire, na Třebícku), Pohvizdy (Pohvizdi, neznámé), Hrejkovice (Grykovici, neznámé), Ripov (Gripovici, na Třebícku), Kochanov (Kohaz, na Meziříčku) a Kožichovice (Kosuhovici, na Třebícku).

Později (po 1125) byly klášteru darovány vsi: Břešťany (Brestani, neznámé), Maloměřice (u Brna), Znatice (Bznatici, neznámé), Smilovice (neznámé) a Nebovidy (u Brna). Po smrti knížete Litolta daroval jeho syn Konrád Dalešice (Dalessici, na Hrotovsku), Heřmanice (na Hrotovsku), Stropešín (Strupessin, na Hrotovsku), Sovolusky (Zovoluski, neznámé), Caknovo (neznámé) a Sedlatín (Sedlatino, neznámý); konečně po smrti kní-

žete Vratislava (1156) darován byl ještě klášteru Netín (Nmecino, na Mezířícku).[1])

Prvým opatem byl Kuno, jenž zemřel 1139, pak Vojtěch,[2]) 1160 Naděj,[3]) 1174 Kuno,[4]) 1185—1201 Tiburci,[5]) 1211 Martin,[6]) 1225 Lukáš, jenž toho roku postoupil zboží klášterní v Oslavanech šlechtičně Heilwidě ze Znojma záměnou za Horku, Artlebice a Kosovice, což také 1225 Přemysl I. potvrdil,[7]) 1226 Zvěst,[8]) 1228—39 Arnold,[9]) jenž kolem 1230 zastavil oslavanskému klášteru ves Řevušín,[10]) 1243 Jindřich,[11]) 1255—57 Arnold.[12]) Za opata Martina (1260—77), jenž dal sepsati manská práva, měl 1260 klášter spor s novoříšským klášterem o desátky v Stařiči.[13]) R. 1289 přip. se opat Unka[14]) a 1290 Jan, jenž toho r. koupil od templářů zboží v Svatoslavi.[15]) — O důležitosti Třebíče svědčí, že již 1277 nazývá se městem[16]) a že 1306 při kostele sv. Martina jmenuje se třebický děkan.[17])

Z pozdějších opatu přip. se 1326 Petr, 1342—58 Adam,[18]) za něhož 1352 papež Klement VI. povolil třebickým opatum nošení berly, mitry a prstenu,[19]) 1371—86 Ondřej,[20]) pak Ignác (zemřel 1418) a 1398 Jindřich.[21]) Město obdrželo 1335 od markr. Karla městské právo znojemské,[22]), což potvrdil 1404 markr. Jošt,[23]) 1413 Václav IV.,[24]) 1421 Zikmund[25]) a 1435 markr. Albrecht.[26]) Poč. 15. st. (1406) byl znovu vystavěn městský špitál.[27])

Za válek husitských (za opatu Jindřicha, Beneše z Lomnice a Petra) klášter velmi trpěl. Zikmund odevzdal 1422 Třebíč markr. Albrechtovi,[28]) ale 1426 dobyli města husité a 1430 Prokop Holý pokoušel se i o opevněný klášter.[29]) Proto klášter přijal 1431 za svého ochránce Jana z Hradce a postoupil mu ves Výčapy.[30]) Opat Trojan (1439—55) udělil městu odúmrt, jal se znovu stavěti klášter,[31]) 1440 prodal Kracovice Hynkovi z Kožichovic v manství,[32]) 1448 prodal manství Ptáčov Janovi z Kožichovic[33]) a 1451 postoupil Výčapy do života Janovi z Hradce.[34]) R. 1455 byla vydána nová práva manská pro many klášterní.[35]) Za válek husitských byly namnoze statky klášterní okolní šlechtou rozchvácený; proto pohnal 1459 nástupce Trojanův Matěj Hynka z Valdštejna, že drží klášteru Vojkovice, 1466 Vojka z Vidbachu, že drží Zhořce a Horšov, a Jana Klusáčka ze Zhoře, že drží Nadějov.[36]) Král Ladislav potvrdil privilegia města a rozšířil je o právo milové a 1461 potvrdil městská privilegia král Jiří.[37])

Za dalších domácích bouří slíbil 1466 opat Matěj věrnost králi Jiřímu[38]) a přísahu držel. Klášter byl pak obsazen knížetem Viktorinem (1468), ale obležen vojskem Matyáše Korvina, které zničilo 14. května 1468 město. Jen s námahou podařilo se Viktorinovi probíti a zbytek vzdal se za volný odchod.[39]) Klášterství bylo pak dáno Jaroslavovi ze Šternberka, jenž tu seděl 1481,[40]) kdežto klášterní vsi Sokolnice, Telnice a Vojkovice byly 1474 králem Matyášem zastaveny v 2000 zl. Dobešovi Černohorskému z Boskovic.[41]) Podle smluv jihl. 1486 mezi oběma králi mělo býti klášterství vydáno opatu a konventu.[42]) Klášter válkami zcela zchudl, opat Matěj pro

[1]) ČMM 1911 197. — [2]) FRB II. 396. — [3]) Friedrich I. 208. — [4]) Friedrich I. 270. — [5]) Friedrich II. 21. — [6]) Friedrich II. 363, falsum! — [7]) Friedrich II. 271, 272. — [8]) Friedrich II. 288. — [9]) Friedrich II. 320, CDM II. 314. — [10]) CDM II. 202. — [11]) CDM III. 38. — [12]) CDM III. 220, VII. S 113. — [13]) CDM III. 285, IV. 142. — [14]) CDM XV. 18. — [15]) CDM V. 93. — [16]) CDM IV. 142. — [17]) CDM VII. 168. — [18]) CDM VII. 411, IX. 12. — [19]) CDM VIII. 146. — [20]) CDM X. 108, XV. 258. — [21]) MV II. 1263. — [22]) CDM VII. 79. — [23]) CDM XIII. 348. — [24]) Chlumecký, Reg., 9, Bočkova sb. 10.984. — [25]) Chlumecký, Reg., 11, Bočkova sb. 10.895. — [26]) Chlumecký, Reg., 12, Bočkova sb., 10.896. — [27]) CDM XIII. 395. — [28]) Sedláček, Zbytky reg., 1193. — [29]) ZDVGMS IV. 39, 43, Neumann, Nové prameny, 20, 74. — [30]) Bočkova sb., 11.096. — [31]) AČ XVI. 109. — [32]) Chlumecký, Reg., 15. — [33]) Ib., 16. — [34]) AČ IX. 293. — [35]) Chlumecký, Reg., 19. — [36]) P IV. 13, 215. — [37]) Chlumecký, Reg., 18, 20, Bočkova sb. 10.899, 10.900. — [38]) Chlumecký, Reg., Iglau, 173. — [39]) ZDVGMS IV. 78, Löwenthalova kron., 15. — [40]) P V. 378. — [41]) AČ VI. 509. — [42]) AČ X. 292. — [43]) AČ XVI. 393. —

příchylnost ku králi Jiřímu sesazen a teprve 1472 zvolen nový opat Tiburcí. Než král Vladislav II. 1491 znovu zastavil klášterství v 15.500 zl. uh. Vilémovi z Pernštejna,[43]) který 1500 potvrdil Třebíči svobody a 1501 osvobodil město i vsi panství třebického a měřínského od odúmrtí, což 1502 Vladislav II. povrdil.[44]) Vilém ponechal si při dělení svých statků 1507 zástavu třebickou a měřínskou, ale 1515 postoupil obojí synu Janovi.[45]) Jan z Pernštejna pustil 1525 Třebíč Artlebovi z Boskovic, ale získal za nedlouho panství zpět,[46]) 1547 potvrdil Třebíči privilegia, rozšířil městu i vesnicím odúmrt a dal výsadu, aby židé na panství třebickém nebyli trpěni.[47]) Téhož roku město vyhořelo.[48])

Teprve r. 1556 dal Ferdinand I. Janovu synovi Vratislavovi z Pernštejna panství třebické, které obsahovalo 3 hrady, město Třebíč a 85 vesnic (z nich bylo 14 pustých) v alod: město Třebíč s klášterem, Týn, Račerovice, Řípov, Víčkov, Sokolí, Novou Ves, Pocoucov, Bohdíkovice, Trnavu, Červenou Lhotu a pod., Čihalín (Šahalín!), Čechtín, Číhov, Kouty s rychtou, Chlum, městečko Kamenici s pod., Vržanov, Smrčné, Kameničku, Řehořov s rychtou, Radošov, Bahennou Věžnici, Luky s pod. a rychtou, Studnice, Jamné s rychtou, Zhoř Zhousetinu s pod.(!) a rychtou a Předboř s rychtou, dále proboštství měřínské: městečko Měřín s pod., Pustinu, Chlumek, Blízkov s rychtou, Netín s pod. a rychtou, Kochanov s rychtou, Jersín s rychtou, Meziříčko, Černé s rychtou, Pavlínov s rychtou, Milíkov, Pivcovu Zhoř, Svatoslav, Vilémovičky, Věstoňovice, pak na klášterství městečko Vladislav s pod., pustou tvrz Kojetín, Smrk, Střížov s pod., Valdíkov, Čiměř, Koněšín s pod., Studenec, pustý hrad Kozlov, Kozlany, pustý hrad Kokštejn, díl Hartvíkovic, Sedlec, Třesov, Střítež, Kožichovice, Slavičky, Výčapy, Vojkovice s pod., Telnice s pod., Sokolníky, pusté vsi: Svatoslav, Světlou u Chlumku, Světlov u Pavlínova, Radíčovice, Arklebice, Chrapinov, Nehradov, Kojetín, Popuvky a osedlé vsi Hostákov, Ptáčov a Kracovice a k tomu 44 many.[49]) Při této příležitosti byl 1556 pořízen i urbář panství třebického.[50])

Vratislav z Pernštejna int. 1558 zboží třebické Burianu Osovskému z Doubravice,[51]) jehož manželkou byla 1560 Eliška z Lichtenburka (1566 žila jako vdova.[52]) Tehdy (1560) potvrdil městská privilegia Ferdinand I.[53])

Syn Buriana a Elišky Smil Osovský z Doubravice (1567—1608) potvrdil privilegia četných cechu, vydal 1573 zřízení selské a 1583 městské zřízení pro Třebíč,[54]) 1595 osvobodil Radošov od desátku,[55]) 1604 prodal Třebíči mýto[56]) a zemřel v květnu 1608.[57]) Na jeho prosbu Rudolf II. potvrdil 1582 Třebíči privilegia a přidal právo pečetiti červeným voskem.[58]) První manželkou Smilovou byla 1573 Bohunka z Žerotína, druhou manželkou Kateřina z Valdštejna (1591, potom provdaná za Karla st. z Žerotína).[59])

Do doby Smilovy spadá největší rozkvět města, které bylo nazýváno bohatým (1556 koupilo od Vratislava z Pernštejna Kracovice a Ptáčov), ale i kacířským. Zvláště soukenictví tu kvetlo; svědectvím o bohatství měšťanu jest řada krásných renaisančních domů, z nichž některé se posud uchovaly. V 16. a 17. st. byla tu latinská škola a 1619 drželo město 36 poddaných.[60]) R. 1516 byl tu Janem z Pernštejna založen nejstarší známý mor. literátský zbor. Již r. 1522 počalo se tu šířiti luterství (katol. konali po 1525 bohoslužby u Nejsv. Trojice);[61]) v pol. 16. st. luteráni zcela převládli, takže v l. 1595—68 byl v Třebíči děkanem Jan Sopouch, nepřítel Bratří;[62]) z dalších luterských farářu vynikl pak po 1580 Jan Laetus[63]) a po

[44]) Chlumecký, Reg. 22, 24, 25, Bočkova sb., 10.903, AČ XVII. 10. — [45]) AČ XVII. 75, 211. — [46]) AČ XX. 326. — [47]) AČ XX. 515, ČMM 1894, 179. — [48]) Kameníček, III. 242. — [49]) ZDB XXIII. 8, Stav. arch., 670. — [50]) ČMM 1891 237. — [51]) ZDB XXIV. 1. — [52]) ZDB XXIV. 8, PB XXIII. 485. — [53]) Bočkova sb., 10.904. — [54]) ČMM 1896 57. — [55]) Nová sb. — [56]) Zlobického sb. — [57]) Žerotínovi zápiskové, 4. — [58]) Chlumecký, Reg., 48, Bočkova sb., 10.905. — [59]) ZDB XXVII. 57. — [60]) ČMM 1922 155. — [61]) Kameníček, III. 450. — [62]) Jireček, II. 241. — [63]) Hrejsa, 356. — [64]) Jireček, II.

1604 Jakub Petrozelin, který však přestoupil k Bratřím.[64]) Smil Osovský dal 1607 poddaným svobodu vyznávati augšpurskou konfesi[65]) a Kateřina z Valdštejna předala 1614 kostely a fary v Třebíči, Kamenici, Červené Lhotě, Vladislavi, Chlumu, Střížovu a jinde poddaným, aby si volili faráře a učitele konfese augšpurské.[66])

Bratrský zbor v Třebíči (stával na místě nynějšího kapucínského kláštera) nál. k starším zborům bratrským. po 1543 spravoval jej Havel Dřevínek, pak br. Aeneas, 1557 Jan Kapita a Václav Solín.[67]) Burian Osovský učinil 1560 zboru obdarování, což 1568 Smil Osovský potvrdil.[68]) Na počátku vlády Burianovy otevřeli Bratři na předměstí školu, která byla na naléhání krále na podzim 1557 uzavřena, ale za Smila Osovského opět obnovena.[69]) V l. 1572—77 spravoval obec opět br. Aeneas,[70]) 1596 měli tu Bratři synodu.[71]) Posledním bratrským správcem byl Jakub Petrozelín, dříve luterský farář (1625).[72])

Koncem dubna 1619 obsadil vojensky Třebíč hr. Thurn, 1620 pak císařští, kteří řádili tak, že v l. 1621—22 bylo utraceno 90.000 zl. rýn. na vojsko, 1623 dokonce 322.000 zl. rýn. a město musilo si od vrchnosti vypujčiti 20.000 zl. Pod ochranou Karla st. z Žerotína a jeho manželky Kateřiny z Valdštejna sloužily se ještě 1629 v Třebíči evang. bohoslužby, ale pak nastala silná emigrace a město velmi pokleslo. Mnoho emigrantů odešlo na Slovensko (mezi nimi i třebíčtí rodáci kazatel Petr Securius a historik Dr. Josef Securius, pak bratrský kněz Jan Justinus). R. 1629 postoupila Kateřina z Žerotína panství třebické svému synovci Rudolfovi z Valdštejna (zemřel 1641). Pak následovali František Adam (— 1666), za něhož se zmocnili města Švédové, Frant. Augustin (1666—84), který založil 1684 na místě bratrského zboru kapucínský klášter, Karel Ferdinand (1684 až 1702), Karel Arnošt (1702—13), Václav (1713), Frant. Josef (1713—22), Jan Josef (1722—31), Frant. Arnošt (1731—48), Frant. Josef Jiří (1748—60), Emanuel Filibert (1760—75), Vincenc (1775—1802), Josef Karel (1802—14), František Antonín (1814—23) a Arnošt hrabata Valdštejnové (poslední tři z větve Valdštejn-Vartenberk).

Po válce třicetileté počítalo se podle nového urbáře z 1654 v městě jen 845 obyvatel. Byla tu značná obec židovská, takže v pol. 17. st. bylo tu 56 židovských domů. Protireformaci Třebíč vzdorovala dlouho; teprve 1665 obrátili jesuité v městě a na panství 409 rodin, takže v městě zbylo sotva 100 luteránů. R. 1680 a 1713—16 trpělo město morem, 1821, 1822 a 1847 velkými požáry. R. 1849 k městu bylo připojeno Nové Město a Nové Dvory.

K statku města Třebíče náležely tři vsi:

Kracovice, k 1104—1556 viz u Třebíče.

Petrůvky, přip. se 1519 a 1846 náležely městskému špitálu.

Ptáčov, k 1447—1556 viz u Třebíče; r. 1503 seděl tu Jan z Vicova.[73])

Kamenice, městečko s far. kostelem sv. Jakuba ap. R. 1358 jmenuje se Dobeš a syn jeho Jindřich z Kamenice.[74]) K 1556—1614 viz u Třebíče. Dne 14. ledna 1646 byla tu srážka mezi císařskými a Švédy.[75]) V Kamenici narodil se básník Jakub z Kamenice (zemřel 1565) a hudebník Fr. Krommer (1759—1831).

Vladislav, městečko s far. kostelem sv. Trojice; k 1556—1614 viz u Třebíče, 1624 městečko vyhořelo. Fara přip. se tu 1358, zanikla, 1726 zřízena expositura, 1784 lokalie a 1859 fara.

Benetice s far. kostelem sv. Marka z 1847—53, k 1556—1614 viz u Třebíče. Fara byla tu již v 16. st., za války třicetileté zanikla a 1785 zřízena kuracie.

Budíkovice, dříve Bohdíkovice: Kojata Hrabišic daroval 1227 klášteru zderazskému v Praze vsi Budíkovice (Budiccowici), Kojatice (Koietici), Juřenovice (Jurinouici), Tlustoves

---

107. — [65]) Hrejsa, 353, Chlumecký, Reg., 63. — [66]) ČMM 1894 268, Chlumecký, Reg., 70. — [67]) Jireček, 171, 337. II. 240. — [68]) SH III. 206, 207. — [69]) ČMM 1931 186. — [70]) Jireček, Ruk., 183. — [71]) Chlumecký, Reg., 55. — [72]) Jireček, Ruk., II. 107. — [73]) AČ XVII. 44. — [74]) ZDB III. 411. — [75]) Hor-

(Tlustovsi), Lemúzy (Lemusi), Sestojovice (Sestoiovici) a Ústrašín (Ostrassan).[76]) K 1556 viz u Třebíče. U Budíkovic zanikly Radíčovice, k 1556 viz u Třebíče.

Čechtín; r. 1418 jmenují se Těmík a Anna z Čechtína,[77]) k 1556 viz u Třebíče. U Čechtína v trati na Lubích zanikly Lubany, k 1104 viz u Třebíče.

Čichov (díl vsi), k 1104—1556 viz u Třebíče.

Čihalín, k 1556 viz u Třebíče.

Číměř, k 1104—1556 viz u Třebíče.

Hostákov, k 1104—1556 viz u Třebíče; býval manství kláštera, které drželi vládykové z Hostsíkova. Z těchto se 1480 jakožto majitel vsi uvádí Ctibor Hostákovský z Arklebic.[78]) R. 1518 seděl tu Hons z Hermersdorfu.[79])

Chlum, k 1104—1614 viz u Třebíče; v 14.—17. st. byl tu far. kostel.

Kameníčka; r. 1412 jmenuje se Beneš z Kameníčky,[80]) k 1556 viz u Třebíče.

Kouty, k 1436—1556 viz u Třebíče.

Kožichovice, k 1104—1556 viz u Třebíče. Jihových. Kožichovic, kde jest trať Pustá Ves, zanikla ves Arklebice, druhdy Jakravice; k 1125 viz u Třebíče, 1511 pusté u Oponěšic, 1556 u Třebíče.

Červená Lhota s far. kostelem sv. Vavřince. Ves přip. se 1436, v 16. st. tvořila stateček, který držel 1550 Jan Zárubský z Hoferic,[81]) pak Jindřich Zárubský z Hoferic (zemřel 1571, náhr. v Brtnici). V 16. st. byla tu fara (k 1556—1614 viz u Třebíče), zanikla, 1785 zřízena lokalie, 1859 fara.

Okrašovice, k 1104 viz u Třebíče; 1350 jmenují se bratři Předbor a Bohuněk z Okrašovic[82]) a 1436 Mikuláš z Okrašovic.[83]) Hynek z Popůvek int. 1492 Okrašovice Markvartovi z Královic (ZDB XII. 18) a ten int. 1505 Okrašovice Matyášovi z Vyškova,[84]) jenž učinil 105 poručníkem svých dětí a statku svého otce Václava z Vyškovce (ZDB XIII. 34). Než 1521—23 držel Okrašovice Jindřich Hroch z Pošny,[85]) 1547 Zikmund, 1539 bratři nedíl. Bohuslav, Adam a Viktorin, synové neb. Matyáše z Vyškovce a Anny z Batouchovic (PB XVII. 76, 90, 97) a ještě 1550 Adam Okrašovský z Vyškovce.[86]) Anna a Lída sestry vl. z Nihova int. 1567 tvrz a ves Okrašovice Kryštofovi Kunovi z Kunštátu, který seděl tu již 1566 spolu s bratrem nedíl. Smilem,[87]) ale oba int. 1568 Okrašovice s tvrzí a Kamenným mlýnem Ctiborovi Pohnanskému z Pohnání.[88]) Ctibor vložil ihned totéž Smilovi Osovskému z Doubravice, který 1568 int. Okrašovice a Pozďátky Ctiborovi Pohnanskému zpět.[89]) V l. 1589—93 seděl zde Jan Hejda, 1608 Vilém Hejda z Poříčí[90]) a 1619 evang. Jan Kynast z Okrašovic, úředník třebický, který 1632 prodal Okrašovice k Třebíči.[91])

Okřešice jmenují se 1556 v urbáři třebickém. U Okřešic, kde jest trať »na Křížanově«, zanikl Křížanov, k 1104 viz u Třebíče.

Pocoucov, k 1556 viz u Třebíče.

Podklášteří přip. se 1556 v urbáři třebickém, 1821 vyhořelo.

Pozďátky, k 1104 viz u Třebíče, 1568 u Okrašovic.

Račerovice, k 1556 viz u Třebíče.

Radošov; 1365 psal se Výšemír z Radošova, nejspíše man klášterní,[92]) k 1556—95 viz u Třebíče.

Řípov, k 1104—1556 viz u Třebíče.

Slavičky, k 1556 viz u Třebíče, pak byly od panství odděleny a držel je 1585 Šimon Vídeňský z Českého Ostrova,[93]) 1593—1610 Mikuláš Tunkl z Brníčka a jeho manželka Eliška Vahanská z Vahančic.[94])

Horní Smrčné, k 1556 viz u Třebíče.

Sokolí přip. se 1465—1556 u Třebíče. U Sokolí zanikl Víckov, k 1556 viz u Třebíče.

kého sb. — [76]) Friedrich, II. 303. — [77]) ZDB XI. 521. — [78]) P V. 272. — [79]) PB XI. 110. — [80]) ZDB IX. 401. — [81]) PB XX. 8. — [82]) ZDB I. 181. — [83]) P III. 120. — [84]) AČ VI. 531, P VII. 89, ZDB XIII. 34. — [85]) PB VIII. 118, XIII. 31. — [86]) PB XIX. 23, XX. 35. — [87]) ZDB XXV. 10, PB XXIII. 441. — [88]) ZDB XXV. 11. — [89]) ZDB XXV. 11, 16. — [90]) ZDB XXVII. 16, ČMMZ IV. 62, Stav. arch. 1023. — [91]) ČMM 1922 149. — [92]) ZDB IV. 373. — [93]) ZDB XXVII. 9. — [94]) PB XXX. 109, PO XXXVII. 74. — [95]) P III. 111. —

Střítež s fil. (1608 far.) kostelem sv. Marka, k 1104—1608 viz u Třebíče. U Střiteže, kde jest trať Kosovice, zanikla ves Kosovice, k 1225 viz u Třebíče.

Střížov s far. kostelem sv. Jiljí, k 1104—1613 viz u Třebíče; fara přip. se tu 1613, zanikla, 1785 zřízena lokalie, 1859 fara.

Svatoslav, k 1290—1556 viz u Třebíče.

Trnava s far. kostelem sv. Petra a Pavla, k 1104—1556 viz u Třebíče, 1785 zřízena lokalie.

Týn, k 1556 viz u Třebíče.

Valdíkov, k 1104—1556 viz u Třebíče, 1436 psal se Ješek z Valdíkova, patrně man kláštera.[95]) U Valdíkova zanikla Doubrava, přip. se 1353.[96])

Nová Ves, k 1214 viz u Přibyslavic, 1459—1556 u Třebíče.

Horní Vilímovice; 1360 psal se Vít z Vilémovic,[97]) k 1556 viz u Třebíče. Ještě r. 1679 prováděna tu protireformace, než marně[98]) a 1784 zřízen zde ref. kostel a fara. V 18. st. byly zde 4 svob. dvory.

Věstoňovice, 1389 jmenuje se Vojslav z Věstoňovic,[99]) nejspíše man klášterní, k 1556 viz u Třebíče.

Vržanov, k 1556 viz u Třebíče. — Mimo jmenované zaniklé osady zanikl ještě u Podklášteří Nahradov, k 1104—1556 viz u Třebíče.

Statek D. Vilímovice:

Dolní Vilímovice byly 1294 počítány k Znojemsku a držel je tehdy Oldřich z Hradce;[100]) k 1392—1447 viz u Holoubka, 1480—1529 viz u Valče. R. 1678 připojeny od Valče k panství třebíckému.

Liter.: A. Kubeš, Dějepis města Třebíče, Třebíč 1877; V. Nikodem, Obrázky z třebíckých dějin; V. Nikodem, Dějiny města Třebíče, 1931; Fr. Dvorský, Třebícký okr., 1906; Třebíč, město a okr., 1932; A. L. Krejčík, O zakládací listině kláštera třebíckého, ČMM XXXV., Aug. Sedláček, Prvotní nadání kláštera třebíckého, ČMM XXXV.; A. Kubeš, Manové bývalého kláštera třebíckého, ČMM XXVI.; Fr. Aug. Slavík, Poddanské poměry na bývalém panství třebíckém, ČMM XV.; O. Odložilík, Zápas o bratrskou školu v Třebíči 1557, ČMM LV.; Č. Sameš, Hrobka rodu Osovských z Doubravice v Třebíči, HP 1933; Č. Sameš, Kdo se přistěhoval do Třebíče 1629—35, HP 1933; Trebitsch zur Zeit des Dreissigj. Krieges, Not. 1859; Č. Sameš, Protižidovské hnutí v Třebíči 1848. HP IX.; P. Chlumecký, Regesten der Archive, Verzeichnis der Urkunden des Trebitscher Archives. Brno 1856; Č. Sameš, Archiv města Třebíče 1930; A. Kubeš, Některé prameny k dějepisu města Třebíče, Progr. reálky v Brně 1887—88; A. Kubeš, Některé prameny k dějinám města Třebíče z doby pánů Osovských z Doubravice, VII. progr. gymn. v Třebíči; Aug. Kratochvíl, Dějiny a archiv městečka Kamenice, Popovice 1912.

PANSTVÍ BUDIŠOVSKÉ.

Budišov, městečko s zámkem a far. chrámem Nanebevzetí P. Marie. V 13. st. psal se po Budišově panský rod, z něhož přip. se 1234 Tas z Budišova (Budizhoue),[1]) 1240 Budiš a 1298 Markvart z Budišova.[2]) Rod byl v 14. a 15. st. dosti rozvětven. Díl vsi int. 1385 Filip ze Svanova Mikuláši z Trmačova.[3]) Za domácích válek dal 1400 král Zikmund obsaditi Budišov vojskem.[4]) V pol. 15. st. (1446) jmenuje se v Budišově farní kostel a kaple.[5]) R. 1464 drželi Budišov bratři Tas, Dobeš a Beneš Černohorští z Boskovic, kteří int. 1480 tvrz a ves Budišov, čtvrt městečka Tasova a dvur Veselský Petru Mrakšovi z Noskova, jehož manželkou byla 1480 Barbora z Marejže.[6]) Dále tu seděli synové Petrovi a sice 1498—1506 Jan[7])

[95]) ZDB II. 137. — [96]) ZDB III. 551. — [98]) SHK 1897. — [99]) ZDB VII. 608. — [100]) CDM V. 11.

[1]) CDM II. 246. — [2]) CDM II. 316, V. 103. — [3]) ZDB VII. 46. — [4]) CDM XIII. 5. — [5]) ZDB XII. 525. — [6]) P IV. 148, ZDB XI. 4. — [7]) PB VII. 56, IX.

a 1517—38 Petr Mrakeš (Petr Mrakeš zapsal 1500 díl Budišova svému bratru Janu Mrakšovi, ZDB XIII. 24), na jehož žádost byl 1538 Budišov povýšen na městečko.[8]) Dále seděl tu 1552 Jiřík Mrakeš z Noskova, jenž spolu s Kateřinou z Šternberka int. 1561 Janu Martinkovskému z Rozseče tvrz a městečko Budišov s pod. a piv., Naramči(!) s pustou tvrzí, díl Knínic, městečko Tasov s pod. kostelů sv. Petra a sv. Václava a s jedním kostelem pustým, Oslovu(!) a díl Kamenného.[9]) Fara byla v 16. st. evang.

Jan Martinkovský int. 1573 tvrz a městečko Budišov, městečko Tasov s pod., pustou tvrz Hrádek, Naramči(!) s tvrzí pustou, Oslavu, Kamenný, Zhoř Holubovu, díl Studnice a pustý zámek Dub Václavu Berkovi z Dubé, jehož manželkou byla Alena Mezířická z Lomnice.[10]) Po Václavovi dědil zboží Burian Berka, horlivý katolík.[11]) Františka Berkovna z Fürstenberka odkázala 1645 Budišov synovci Bedřichu Rudolfovi hr. z Fürstenberka, jehož rod seděl tu do 1710. Dále statek náležel Václavu Albrechtovi hr. Vrbenskému z Bruntálu, 1715 až 68 hr. Paarové, 1768—94 bar. Jungwirthové, 1794—1811 pak Joachym šl. Stettenhofen, po němž zdědili Budišov ryt. Baratta. Fara zanikla za války třicetileté a byla 1658 obnovena. — Stettenhofen založil 1797 budišovské předměstí Kundelov (parcelací mlýnského statku).

Tasov, městečko s far. chrámem sv. Petra a Pavla (věž z 1728—30). V 13. st. bylo sídlem starobylého rodu pánů z Tasova, z něhož se jmenuje 1233—40 Záviše (de Tassow),[12]) 1234 Mladota,[13]) 1240—45 Závišův bratr Bohuše,[14]) 1268 Znata,[15]) 1297 Tas,[16]) 1322 Dobeš[17]) z Tasova a pak Znata z Tasova, který 1349 int. svému bratru Janovi z Tasova, kanovníku olomouckému, svůj díl hradu v Tasově.[18]) Tas z Tasova koupil 1366 od Buňka z Mostišť půl hradu Tasova;[19]) díl Tasova nál. 1377 k Vel. Meziříčí (viz tu). V pol. 14. st. držel většinu zboží tasovského Adam z Konic, ale po jeho smrti vdova a synové jeho Janek a Sulík int. 1366 Janovi z Meziříčí hrad a díl městečka Tasova s patr. a vsi Radostín, Českou Bránu (Brana Bohemicalis), Uličku (Tassendorf!), Jabloňov, Ostrov, Martinice, Heřmanice a Oslavu.[20]) Již r. 1345 jmenuje se děkanství tasovské[21]) a 1390 farní kostel sv. Petra.[22]) Jaroslav z Meziříčí daroval 1392 kapli sv. Barbory v kostele sv. Petra visku Lhotu.[23]) Na sklonku 14. st. dělilo se zboží v několik částí, z nichž jednu držel Jan Tas z Tasova, který spolu s Lackem z Kravař int. 1407 kapli sv. Barbory Jabloňov a 1399 int. Sezimovi z Tasova tvrz Tasov s dílem městečka, Zhoř, Jedov a Jesenici s patr.[24]) Sezima z Tasova žil ještě 1419.[25]) Jiný díl držel 1418 Oldřich z Bránic.[26])

Celé panství (kromě podílu, který se jmenuje 1480 u Budišova) získal Zikmund z Chlévského, jemuž prvou pol. (pul tvrze a dílu v Tasově, Zhoře, Krevlic a Nebštychu) int. 1447 Václav z Tulešic, Beneš z Krhova a Ondřej z Okarce, druhou pol. pak 1447 Jan z Lipultic.[27]) Dále seděl tu 1446 Jan Ways z Tasova,[28]) 1455 bratři ned. Jan a Vojek z Klečan[29]) a 1484 Jan z Chlévského.[30]) R. 1489 Jiřík z Jemničky prodal několik lidí v Tasově Janovi z Lomnice,[31]) který zapsal 1506 své manželce Apolonii ze Čtenic 1000 zl. uh. na Tasově (ZDB XIV. 2). Počátkem 16. st. drželi většinu Tasova páni z Pernštejna a bratři Jaroslav, Vratislav a Vojtěch z Pernštejna int. 1551 městečko Tasov s dvěma podacími, pustým kostelíkem, pustý hrad Duby, díl Oslavy a Kamenného Kateřině z Šternberka, manželce Jiřika Mrakše z Noskova na Budišově[32]) a ten 1561 int. totéž Janu Martinkovskému z Rozseče.[33]) Témuž int. 1569 Marketa z Chlévského

41. — [8]) PB XI. 88, XIII. 41, ČMMZ V. 17. — [9]) PB XX. 274, ZDB XXIV. 19. — [10]) ZDB XXVI. 8. — [11]) ČMM 1922 126. — [12]) CDM II. 232, 316. — [13]) CDM II. 249. — [14]) CDM II. 316, III. 71. — [15]) CDM IV. 5. — [16]) CDM V. 78. — [17]) CDM VI. 210. — [18]) ZDB I. 108. — [19]) ZDB IV. 459. — [20]) ZDB IV. 442. — [21]) CDM VII. 603. — [22]) ZDB VII. 804. — [23]) ZDB VII. 1117. — [24]) ZDB IX. 89, VII. 984. — [25]) P III. 49. — [26]) ZDB XI. 547. — [27]) ZDB XII. 727, 728. — [28]) P III. 238. — [29]) P IV. 34. — [30]) Stav. arch., 457. — [31]) AČ XVI. 333. — [32]) ZDB XXII. 85.

díl městečka Tasova, pustou tvrz Hrádek a díl Holubovy Zhoře, jak to měla po neb. bratru Alexim z Chlévského.[34]) Fara byla 1576—83 v rukou evang.,[35]) později fara zanikla a byla 1734 obnovena. Kostel sv. Václava byl 1784 zbořen. — V Tasově stával hrad Duby a tvrz Hrádek, dále zanikla u městečka ves Česká Brána (k 1366 viz u Tasova) a Ulička, jinak Tassendorf; Vojslav z Bítovčic int. 1365 zboží v Uličce Výšeměřovi z Rakošova;[36]) k 1365 viz u Tasova, 1436 u Žďáru, 1447 u Vel. Meziříčí. — Dvur Komárov před Tasovem (nyní Rohovský) přip. se 1398;[37]) r. 1482 prodal jej Jiřík Vanecký z Jemničky.[38])

Hodov. Jan z Tasova nabyl Hodov od Ondřeje z Okarce, ale int. jej 1349 z Meziříčí. V 14. st. náležel díl vsi k Vel. Meziříčí (k 1447—1552 viz u Meziříčí), díl (16 lánu) k Okarci.

Jáchymov založen 1799 Jáchymem Stettenhofenem na místě lesa Bítovce, připomínaného 1437.

Kamenná přip. se 1349.[41]) K 1370 viz u Mostiště, 1526 u V. Meziříčí, 1551 u Tasova, 1561—73 u Budišova a 1628 (díl) u Náměště.

Klementice založeny 1799.

Mihonkovice založeny 1798.

Náramec; k 1104 viz u Třebíče. R. 1349 jmenují se bratři Mikuláš a Přísek z Náramce;[42]) r. 1370 držel ves Mikuláš z Trmačova, jenž 1373 int. Náramec s tvrzí Buškovi z Náramce, který se jmenuje ještě 1407.[43]) Dále psal se 1418 Mikuláš, 1436 Ješek a 1446—64 Mikeš z Náramce.[44]) Pak držel ves Jan Konšelský z Pulic a po jeho smrti prodali poručníci jeho sirotku kol 1476 (int. 1480) Náramice(!) s tvrzí za 1200 zl. Tomáši z Kojičina[45]) a ten opět 1490 int. statek Mrakšovi, Janovi a Petrovi bratřím vl. Mrakšum z Noskova.[46]) K 1561—73 viz u Budišova.

Oslava, k 1365—90 viz u Radostína, 1366—1551 u Tasova, 1447 u Studnice, Arnošt z Jemničky int. 1494 Oslavu Janovi z Lomničky (ZDB XII. 25), 1489—1526 u Vel. Meziříčí, 1561—1573 u Budišova.

Holubí Zhoř, dříve Nelepina Zhoř; Ondřej Nelepa int. 1386 Nelepinu Zhoř s tvrzí Janovi z Meziříčí.[47]) K 1390—1569 viz u Tasova, 1573 u Budišova.

Studnice, 1846 náležel tu k panství budišovskému 1 sedlák.

Uhřínov, 1846 náleželo tu k Budišovu 7 sedláků. — Lit.: Geschichte der Herrschaft Budischau, Not. 1892; L. Tvaružek, Na panství budišovském v době bitvy u Slavkova, ČDV XVIII.

PANSTVÍ VELKOMEZIŘÍČSKÉ A STATEK ZHOŘSKÝ.

Velké Meziříčí, ochranné municipální město (dříve Meziříčí nad Oslavou) s zámkem (1723 vyhořel), far. kostelem sv. Mikuláše z poč. 14. st., radnicí (z 1528), špitál. kostelem sv. Kříže a hřbitov. kaplí Nejsv. Trojice (z 1555). Město skládalo se původně z Horního (1387) a Dolního (1407) města a předměstí: Karlov (1491), Na Bezděkově (1549), Vrchovce (1541), Malé Strany (1543), Příkopu a Podzámčí a bylo opevněno branami Horní, Dolní, Hradskou a třemi fortnami. V 13. st. seděli tu páni z Lomnice, z nichž se psali 1236 Budislav,[1]) 1281 Znata[2]) z Meziříčí a pak synové Znatovi Tas a Jan, z nichž poslední držel 1335 Meziříčí s patr.[3]) R. 1349 jmenuje se vdova po Janovi z Meziříčí Perchta a jejich synové Beneš, Jindřich, Jan a Dobeš z Meziříčí.[4]) Z nich Jan měl 1365 za manželku Annu z Šternberka a koupil (int. 1366) od Jindřicha z Osové a Jana z Bechyně Nihov, díl Březky, pul Milešina, Heřmanic, Kadolce, Skřínařova, Milkova, městečka Bítýšky a celou Libochovou.[5]) R. 1377 seděl na Meziříčí Jan Meziřický z Lomnice, který držel k hradu a městu Čikov (Scy-

[33]) ZDB XXIV. 19. — [34]) ZDB XXV. 20. — [35]) Hübel, 36, Kameníček, III. 654. — [36]) ZDB IV. 373. — [37]) ZDB VIII. 184. — [38]) ZDB XII. 222. — [41]) ZDB I. 126. — [42]) ZDB I. 22. — [43]) ZDB I. 146, V. 378, VI. 26, 682, P II. 107. — [44]) P III. 36, 102, 210, IV. 117. — [45]) ZDB XI. 6, ČPS XXXII. 23. — [46]) ZDB XII. 4. — [47]) ZDB VII. 445.

[1]) CDM II. 274. — [2]) CDM IV. 202. — [3]) CDM VII. 77. — [4]) ZDB I. 125. —

kov), Březku, Rohy, Olší, Lhotu, díl Jestřebí, Zhořec, Lavičky (Lahvičky!), Hrbov, Radslavičky, Bochovičky, Pohořelice(!), Budeč a Veselí.[6]) R. 1396 seděli na Meziříčí Jan a Jindřich, bratři vl. z Meziříčí.[7])

Díl města držel v pol. 14. st. Znata z Mostišť, jenž 1361 int. jej Buzkovi z Mostišť.[8]) Při far. kostele sv. Mikuláše založil 1401 mezivrický farář Mikuláš a Brikcí Balaš oltář P. Marie, který obvěnili vsí Rohami.[9]) Po pánech z Lomnice dědil Meziříčí Lacek z Kravař (1404—16), jenž 1408 udělil Meziříčí městské a odúmrtní právo, což 1417 Václav IV. potvrdil.[10]) Náležel mezi přední stoupence Husovy, proto shromáždila se 12. února 1415 v jeho městě Meziříčí mor. šlechta, aby protestovala proti postupu kostnického koncilu v záležitosti Husově.[11]) Po Lackovi z Kravař dědil Jindřich z Kravař (1416—20) z větve plumlovské, pak Václav a Jiří z Kravař (1420—34) z větve strážnické.[12]) Jiří z Kravař int. 1447 Janovi st. z Lomnice hrad a město Meziříčí, městečko Tasov s dvojím pod. a čtyřmi kaplanstvími, D. Heřmanice, Radostín s patr., Ostrov s patr., Veselí s patr., Budeč, Matějov, Krásninuves, Březí, Martinice, Bor s patr., Březice, Kyjov, Vrankovu Lhotu, H. Heřmanice, Zhořce, Mostiště s patr., Vídeň (Wyennam), Martiničky, Oslavičku, Pavlov s patr., Vznětínek, Telečkov, díl Kotlas, Olší, Hrbov, Hodov, díl Jabloňova, Rudu a Uličku.[13]) Jan z Lomnice spolu s synem Václavem dal 1447 odúmrt Oslavě a Oslavici a 1448 Mor. Boru.[14]) Poručníkem dětí Václavových byl pak Bohuš z Lomnice, který odepřel poslušnost králi Jiřímu. Proto král zbavil Bohuše poručnictví, spolu s měšťany dobyl hradu Meziříčí, ustanovil poručníkem sirotků svého syna Viktorina a 1463 potvrdil městu privilegia.[15]) Václavův syn Jan Meziřický z Lomnice (1496—1515), zemský hejtman, zemřel 1515 (náhr. v klášteře dominikánek v Brně, první jeho manželkou byla N. z Kravař, druhou Apolena z Čtenic, zemřela 1526, náhr. v Brně),[16]) přikoupil 1489 od Arnošta z Jemničky vsi Oslavu a Bítovec a lesy Lípové, Beranice, Braništka a D. a H. Tomanov za 225 zl.[17]) a dosáhl 1491 od Vladislava II. pro Meziříčí jarmarku.[18]) Po jeho smrti byl statek meziřický rozdělen mezi syny: Jindřicha (díl zámku a města, Březí, Podlesí, Vznětínek, Vídeň, Martinice, Radslavice, Hodov, Balina, Vícenice), Viléma (díl hradu a města, Jabloňov, Rohy, Oslava a Veselí s pod.), Jana (díl hradu a města, městečko Radostín, Krásnoves, Telečkov, Budeč, Újezd, Olší, Kyjov a Bítovčice), Zdeňka (po smlouvách s bratřími Václavem a Vladislavem držel: díl hradu a města s pol. pod., Křeptov, Rudu s pod., Březejc, Kúsky, Lhotky, Meziboří, Kněževes (Kníže!), Mostiště s pod., Hrbov, Lavičky, Přečkov, Rudvíkov, Oslavici, pod. dvou kostelů v Tasově a pol. Boru, Pavlínova a Uhřínova), Vladislava (Ostrov s pod., Matějov, Pavlov, Zhoř, Bory, Heřmanice a Kamenné) a Václava. Všechny díly byly postupně prodány Janovi z Pernštejna a sice: 1528 Zdeňkův a Januv, 1529 Vilémuv, Václavuv a Jindřichův.[19]) Jan z Pernštejna potvrdil 1535 městu odúmrt a 1538 stanovil, aby osoby rytířské v městě osedlé spravovaly se obyčeji tohoto města,[20]) 1531 propustil město z povinnosti šenkování panského vína[21]) a 1539 dal městu privilej pečetiti červeným voskem (což 1548 Ferdinand I. potvrdil), připojiv právo, aby radní v radním domě seděli na červeném sukně; za tato práva postoupilo město vrchnosti ves Křoví.[22]) Již na poč. 15. st. jmenuje se městský špitál, jemuž Hanuš Ostrovský 1440 odkázal plat na vsích Březejci a Kyjově;[23]) r. 1466 koupilo město pro špitál Všech sv. od bratří Jana a Vojka z Chlévského za 480 zl. uh. vsi Nebštych

[5]) ZDB IV. 162, 390. — [6]) ZDB VI. 524. — [7]) CDM XII. 322. — [8]) ZDB III. 55. — [9]) CDM XIII. 99. — [10]) CDM XIV. 30, Chlumecký, Reg., 5, ČMM 1924 211. — [11]) ZDVGMS IV. 29. — [12]) P III. 11, 81. — [13]) ZDB XII. 544. — [14]) Chlumecký, Reg., 8, 11, LSA III. 76. — [15]) Chlumecký, Reg. 14—16, Nová sb., Bočkova sb., 9063. — [16]) Cerroniho sb., I. 97, f. 7. — [17]) AČ XVI. 335. — [18]) Chlumecký, Reg., 23, Bočkova sb., 9063. — [19]) AČ XX. 336, ZDB XXI. 4. — [20]) Bočkova sb. 9069. — [21]) AČ XX. 353. — [22]) AČ XX. 427. — [23]) LSA III. 48. — [24]) LSA III. 48, Chlumecký, Reg., 15, ZDB XI. 16. —

a Krylvice[24]) (int. 1481); dále vrchnostenský písař Brychta daroval 1503 špitálu dva rybníčky z Zahradištích.[25]) Než 1563 odevzdalo město špitálské vsi Nebštych a H. Heřmanice vrchnosti s podmínkou, že tato bude platiti stálý plat na vydržování chudých.[26])

Synové Jana z Pernštejna Jaroslav a Vratislav prodali před 1545 (int. 1552) Zikmundu Heltovi z Kementu hrad a město Meziříčí s pod., Lhotky, D. Radslavice, Kúsky, Březejc, díl Křeptova, Rudu s pod., Jabloňov, D. Heřmanice, Oslavici, Rohy, Hodov, Přečkov, Rudíkov, Balinu, Bítovčice, Frankovu Zhoř, Hrbov, díl Meziboří, Lavičky, Pavlov s pod., Znětínek, Telečkov, Újezd, Matějov, Budeč, městečko Veselí s pod., Březí, městečko Radostín s pod., Kněžoves, Krásnoves, Olší, D. Bory, Vídeň, Mostiště a opravu proboštství měřínského.[27]) R. 1547 město vyhořelo.[28]) Zikmund Helt z Kementu, místokancléř král. českého, dosáhl 1548 a 1557 potvrzení městských privilegií a 1553 pro město druhého jarmarku od Ferdinanda I.[29]) a 1557 udělil Rudě, Balině a Křeptovu odúmrt.[30]) Za moru, který také 1558 v Meziříčí řádil, dal Ferdinand I. Zikmundovi právo svob. poručenství a Zikmund zemřel 1564 (náhr. v špitál. kostele v Meziříčí).[31])

První manželka Zikmundova Alena Konická z Švábenic zemřela již 1554 (náhr. v Konicích), druhá Alena Meziřická z Lomnice přežila manžela, provdala se pak za Václava Berku z Dubé, jenž 1568 potvrdil městská privilegia.[32]) Na její popud byl 1576 na meziříckém zámku smluven s některými okolními šlechtici luterský církevní řád, k němuž přiznali se i duchovní panství meziříckého.[33]) Tehdy luterství v městě znamenitě kvetlo a zřízena tu dokonce tiskárna (1588 tiskl tu Štěpán Šafránek), než tato brzo zanikla.[34]) Dále Alena založila v Meziříčí proslulé luter. gymnasium (škola jmenuje se tu již 1484)[35]) a 1578 rozšířila hrad. Vládla tu vlastně jménem sirotků po Zikmundu Heltovi Zikmunda (zemřel 25. listop. 1581), Vladislava (manželkou jeho byla Anna hr. z Hardeka), jenž 1584 potvrdil Meziříčí privilegia, zvláště svobodu na vystavování piva do vesnic,[36]) a záhy zemřel, a Zuzany, která vzala 1591 svého manžela Zdeňka Berku z Dubé na zboží meziříčské na spolek.[37]) R. 1585 a 1616 byly sepsány urbáře panství meziříckého.[38])

V 1. pol. 16. st. byli v Meziříčí utraquističtí faráři, kteří se nazývali děkany, pak (1570) pod vlivem Aleny Meziříčské byli dosazováni faráři konfese augšpuské,[39]) kdežto katol. měli bohoslužby v kostelíku sv. Trojice. V době biskupa Stanislava Pavlovského bylo zde i mnoho Bratří.[40]) Protireformaci zahájil bratr Zdeňkův Ladislav Berka z Dubé, jemuž 1596 Zdeněk panství odkázal.[41]) Týž (1594—1610) uzavřel 1602 luterské gymnasium,[42]) 1601 připojil pusté fary z Rudě a Pavlově a desátky z H. Heřmanic k faře meziříčské, kterou již Zdeněk 1593 osadil katol. farářem,[43]) a konečně odevzdal patr. na panství meziříckém kardinálovi.[44]) R. 1610 jmenuje se v Meziříčí výslovně katol. děkan.[45]) Fare náležela 1619 ves Petráveč s 8 poddanými.

Ladislav Berka (manželkou jeho byla 1602 Kateřina z Hradce)[46]) nebyl pro svoji hrabivost a nepřátelské vystupování vuči evang. oblíben, pročež stavové 1608 mu zboží meziříčské konfiskovali. Teprve po roce bylo Meziříčí Ledislavovi vráceno, než tak, že bylo spravováno nejprve zemskými komisary a pak syny Ladislavovými: Zdeňkem Leopoldem a později Janem Jetřichem (zemřel 1637). Za českého povstání vyplenili město 1619 kozáci a 1620 císařští. Po smrti Jana Jetřicha držela panství Anna Marie hr.

[25]) LSA III. 78. — [26]) LSA III. 75. — [27]) ZDB XXIII. 6. — [28]) Kameníček, III. 402. — [29]) Chlumecký, Reg., 47, 51, Bočkova sb., 9071—72. — [30]) LSA III. 81, Chlumecký, Reg., 52. — [31]) ZDB XXVI. 31, Cerroniho sb., I. 97. f. 71. — [32]) ČMMZ VI. 313, Chlumecký, Reg., 54. — [33]) Kameníček, III. 649. — [34]) ČMM 1876 134. — [35]) ČMM 1905 197. — [36]) Chlumecký, Reg., Gross Meseritsch. — [37]) ZDB XXVII. 48. — [38]) Aug. Kratochvíl, Písemné památky v Černé, 4. — [39]) Hübel, 34. — [40]) ČMM XXXII. 251. — [41]) Žerotínovi zápiskové, 26. — [42]) ČMM 1905 97. — [43]) LSA III. 183, Bočkova sb. 9073. — [44]) SH I. 141. — [45]) ČMM 1903 297, 299. — [46]) ZDO XXVIII. 28. —

Kiesslová z Kotsche, roz. Berková, za niž 1643 a 1645 město vyplenili Švédové a 1646 morem pomřelo v Meziříčí na 1000 osob. Anna Marie prodala 1649 panství za 80.000 zl. Rudolfovi hr. z Kounic, za něhož 1650 Ferdinand III. dal městu pátý jarmark a týdenní trh a který 1649 vydal artikule k soudům vesnickým na panství (otištěny v SA III. 65). Po smrti Rudolfově 1669 ujal se panství jeho syn Jan Vilém hr. z Kounic, který 1675 prodal je za 139.500 zl. Petrovi sv. p. Ugarte. Pak následoval 1681 syn Petrův Arnošt Fr. hr. Ugarte, jenž potvrdil privilegia cechu, a pak synové posledního Jan a Frant. Ferdinand hr. Ugarte. Ugartové měli o městská privilegia s městem velké spory, které skončily vyrovnáním, schváleným dekretem Josefa I. 1710. R. 1723 město i se zámkem vyhořelo. Jan hr. Ugarte prodal 1735 panství meziříčské za 623.800 zl. Leopoldovi, vévodu šlesvicko-holštýnskému a hraběti oldenburskému, a ten (zemřel 1742) poručil Meziříčí své dceři Marii Eleonoře, provd. za Josefa vév. z Guastally (zemřel 1760). Podle smlouvy z 1764 uvázala se v panství Eleonora vév. z Guastally, provd. za Karla Josefa kníž. z Liechtenšteinu (zemřela 1812); r. 1819 Meziříčí přešlo dědictvím na knížata z Lobkovic.

V Meziříčí narodil se 1546 lékař Adam Huber Meziřický z Rysenpachu, litomyšlský tiskař Pavel Meziřický (1503—34), humanista Valentin Meziřický (zemřel 1540), lékař Jan Plachetský (16. st.) a malíř Jan Steiner (nar. 1725); v Meziříčí pusobil 1470—98 zvonař Jan, kolem 1546 zvonař Jakub Matouš a 1550—70 zvonař Adam.

Radostín, městečko s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1769—71. R. 1365 drželi bratři Václav a Ratibor z Myslibořic městečko Radostín a vsi Heřmanice, Martinice, (České) Bory, Krásnoves, Ostrov a Oslavu.[47]) Václavův syn Zikmund z Myslibořic prodal 1390 městečko Radostín a vsi Kotlasy, Krásnoves (Krassendorf), Ostrov a České Bory Janovi z Meziříčí k Meziříčí.[48]) K 1526—52 viz u Meziříčí. R. 1393 přip. se tu fara, 1447 zákup. rychta.[49]) Fara byla 1609 katol.[50]) R. 1857 městečko vyhořelo.

Baliny přip. se 1317. R. 1358 psal se Jindřich z Baliny,[51]) 1406 držel Balinku(!) Matějek z Balinky a 1481 Jan z Nové Vsi;[52]) k 1525—62 viz u Meziříčí.

Dolní Bory, k 1365 viz u Radostína, 1448 u Meziříčí. R. 1393 byla v Českých Borech(!) fara, která však později zanikla.[53])

Březejc, dříve (1407) Březice, přip. se 1371.[54]) Petr ze Sovince int. 1407 Březejc a Kyjov Bohušce z Vidonina.[55]) R. 1440 držel ves meziříčský měšťan Hanuš Ostrovský;[56]) k 1447—1552 viz u Meziříčí. U Březejce, kde jest myslivna Chlostov, zanikl Chlístov. Jan ml. z Vohančic prodal 1534 pustý Chlístov Jiříkovi Majkulovi z Sobíšek.[57]) R. 1552 byla pustina již při panství meziříčském.

Dolní Heřmanice přip. se 1349,[58]) k 1365 viz u Radostína, 1366—1601 u Vel. Meziříčí. R. 1482 seděl zde Jan z Jemničky.[59])

Horní Heřmanice, k 1447—1563 viz u Meziříčí (špitál).

Hrbov, k 1377—1552 viz u Meziříčí.

Jabloňov přip. se 1361,[60]) k 1366—1407 u Tasova, k 1447—1552 viz u Meziříčí.

Kněževes, k 1370 viz u Mostiště, 1526—52 u Vel. Meziříčí; již 1421 byla tu zákup. rychta.

Kozlov, k 1396—1494 u Žďáru, 1526 u Meziříčí.

Krásněves, k 1365—90 viz u Radostína, 1447—1552 u Meziříčí; 1649 byla tu zákup. rychta.

Kúsky, dříve Kusá Lhota; r. 1361 jmenuje se Jan z Kúsky,[61]) kolem 1400 držel ves Zikmund z Bobruvky, jenž ji 1407 int. Fabiánovi a Janovi z Meziříčí.[62]) K 1526—52 viz u Meziříčí.

Lavičky náležely již 1446, kdy byla tu zákup. rychta, k Meziříčí;[63]) k 1377—1552 viz u Meziříčí.

Lhotky, dříve Vrankova Lhota neb

[47]) ZDB IV. 182. — [48]) CDM XI. 602. — [49]) CDM XII. 142, LSA III. 73. — [50]) ČMM 1903 296. — [51]) ZDB III. 219. — [52]) P IV. 17, V. 339. — [53]) CDM XII. 141. — [54]) ZDB V. 475. — [55]) ZDB IX. 241. — [56]) LSA III. 85. — [57]) Bočkova sb., 8167. — [58]) ZDB I. 137. — [59]) LSA III. 51. — [60]) ZDB IV. 46. — [61]) ZDB IV. 8. — [62]) ZDB IX. 227. — [63]) LSA III. 174. — [64]) ZDB

Rankovy Lhotky (1447); k 1377 viz u Meziříčí. Marketa z Meziříčí int. 1481 díl Rankových Lhot(!) Václavovi Pavlovskému z Meziříčí.[64])

Martinice, 1366 Horní Martinice. k 1365 viz u Radostina, 1366—1418 u Tasova, 1447—1526 u Meziříčí. S Martinicemi splynuly Dolní Martinice či Martiničky, k 1370—1417 viz u Mostiště, 1447 u Meziříčí.

Mostiště s far. kostelem sv. Marka (dříve sv. Prokopa). K r. 1240 viz u Tišnova. R. 1349 jmenuje se Buzek z Mostišť (z rodu pánů z Lomnice), jenž 1370 int. panství mostišťské markr. Janovi, a ten dal 1370 Bohunkovi z Mostišť lénem Mostice(!), Pavlov, Telečkov, Ostrov s patr., Kněževes, pul pustého Jesenova, díl Boru s pol. patr., Martiničky, díl Kamenné, díl Oslavice a Vídeň.[65]) Díl měl však Znata z Mostišť, který 1376 int. svůj díl Mostišť, Mrhova, Vídně, Boru a Oslavice Dobešovi z Meziříčí.[66]) Počátkem 15. st. držel Mostiště, Vídeň, Pavlov, Znětínek (Zewnetynek), Oslavici, Telečkov a Martiničky Jindřich z Lipého.[67]) K 1447—1552 viz u Meziříčí. Fara v Mostištích jmenuje se již 1351,[68]) později zanikla. — U Mostišť zanikl Jesenov (k 1370 viz u Mostišť) a Mrhov (k 1370 u Mostišť).

Olší, k 1377—1552 viz u Meziříčí.

Oslavice nál. již 1355 k Mostištům,[69]) 1370—1407 viz u Mostišť, 1447—1552 u Meziříčí.

Oslavička; r. 1360 jmenuje se Vít z Oslavičky.[70]) Jan z Osové int. 1371 Oslavičku Blahovi z Oslovičky a Blahuv syn Petr int. 1403 tvrz a zboží v Oslavičce Svachovi z Oslavičky, jemuž 1407 int. Petr z Přečkova i jiný díl Oslavičky.[71]) Mikuláš z Manova int. 1466 tvrz a ves Oslavičku s dvorem bratřím Mikulášovi a Zichovi z Jemničky.[72]) Prvý z nich seděl tu ještě 1489,[73]) pak Jan z Jemničky,[74]) 1544—52 Jiřík Oslavický z Jemničky,[75]) a syn neb. Bohuslava Oslavického. 1560 zemský hejtman na místě sirotku po Jiříkovi z Jemničky int. Zikmundu Heltovi k Meziříčí Oslavičku s tvrzí, díl Uhřínova, Křeptova, ves Osovou, pustý dvůr v Benedíně a věž na předhradí meziříckém.[76]) — U Oslavičky, kde jest trať »Pod Benedínem« a samota Benedín, zanikla ves Benedín. R. 1376 jmenuje se Matějek z Benedína,[77]) 1405 držel ves s tvrzí Jan z Benedína,[78]) pak Beneš z Benedína, po jehož smrti byl Benedín s tvrzí int. Ctiborovi a Janovi bratřím z Hartvíkovic.[79]) Ctibor Džbeřík z Hartvíkovic int. tvrz a ves Benedín Mikulášovi z Jemničky;[80]) k 1555 viz u Oslavičky.

Osová přip. se 1354.[81]) Blaha z Olešničky int. 1371 Osovou Janovi z Osové.[82]) Kateřina z Hlinného přijala 1490 Zikmunda z Manova na spolek na Osové (ZDB XII. 7), načež oba 1493 int. Osové Mikulášovi z Jemničky (ZDB XII. 27). K 1555 viz u Oslavičky. — U Osové, kde jsou hájenky »V Nesměři«, zanikla ves Nesměř. R. 1365 jmenuje se Oldřich a 1371 Jan z Nesměře.[83]) Ves tvořila samostatný stateček, který meziřický měšťan Jan Lysek prodal 1452 meziříckému měšťanu Štěpánu Valtinovi Střelci za 80 kop č.,[84]) než nabyl jej zpět a 1477 opět jej prodal Václavu Pavlovskému, měšťanu meziříckému.[85]) Zikmund Pavlovský int. 1490 Nesměř Janovi Plymlovi.[86])

Pavlov s far. kostelem sv. Filipa a Jakuba. K 1370 viz u Mostišť, 1447—1601 u Vel. Meziříčí. R. 1601 fara byla pustá, 1613 přidělena k meziříčské, ale 1618 byl tu katol. farář.[87]) Později fara opět zanikla a byla 1867 obnovena.

Přeckov; r. 1360 přip. se Zdislav z Přeckova, jenž 1368 int. Přeckov brněnskému měšťanu Ondřeji Rodálovi z Třebíče.[88]) Ondřej int. 1376 ves s tvrzí Mikulášovi z Naramče a

XI. 15. — [65]) ZDB I. 22, V. 96, CDM X. 79. — [66]) ZDB VI. 267. — [67]) ZDB XI. 414. — [68]) CDM X. 79. — [69]) ZDB III. 86. — [70]) ZDB III. 538. — [71]) ZDB V. 306, VIII. 319, IX. 239. — [72]) ZDB XIV. 47, 56, P IV. 103, 237. — [73]) AČ XVI. 336. — [74]) Stav. arch. 457. — [75]) Kratochvil, Písemné pam. v Černé, 80, ZDB XXIV. 29. — [76]) ZDB XXIV. 10. — [77]) ZDB VI. 311. — [78]) ZDB VIII. 397. — [79]) ZDB XIII. 53. — [80]) ZDB XI. 22. — [81]) ZDB III. 58. — [82]) ZDB V. 407. — [83]) ZDB IV. 178. V. 441. — [84]) LSA III. 83. — [85]) LSA III. 84, ZDB XI. 11. — [86]) ZDB XII. 5. — [87]) LSA III. 183, ČMM 1903 299, 313. — [88]) ZDB III. 540, V. 117. — [89]) ZDB VI. 290, VII. 47. —

Trmačova a ten 1385 vložil tvrz a ves Přeckov a Chroustov Chýnovi z Oslavice.[89]) Blažek z Přeckova int. 1447 Přeckov s tvrzí Pavlíkovi z Ostrovnice, ale již Pavlíkův syn Přibík z Ostrovnice prodal 1472 tvrz a ves Přeckov Tomanu Henikarovi z Rajsova za 400 zl. uh.[90]) a Valentin a Urban bratři Henikarové prodali 1496 zbožíčko Janovi z Lomnice k Meziříčí.[91]) K 1526—52 viz u Meziříčí. — Nejspíše blíže Přeckova zanikla Ostrožnice, kterou držel 1464 Pavlík z Přeckova (P. IV. 165).

Dolní Radslavice, k 1377—1552 viz u Meziříčí.

Rohy, k 1377—1552 viz u Meziříčí; Jindřich z Meziříčí prodal 1399 Rohy meziříckému faráři Mikšovi.[92])

Ruda s far. kostelem sv. Jiljí z 1795, přip. se 1353 (Hruda).[93]) Poč. 15. st. držel Rudu Petr ze Sovince, jenž 1412 int. ves Alšovi, Markvartovi a Janovi bratřím z Dobřic.[94]) Aleš z Dobřic int. 1418 Rudu Ctiborovi z Janovic a ten 1437 Janovi z Janovic.[95]) K 1447 až 1601 viz u Meziříčí. Fara přip. se na konci 14. st., 1601 byla pustá a kostel byl fil. k Meziříčí.[96]) R. 1784 byla far. správa obnovena. — U Rudy, kde jest Křeptovský dvur, zanikla ves Chřeptov, díl k 1526—57 viz u Meziříčí, díl k 1552 u Oslavičky.

Rudíkov s far. kostelem sv. Petra a Pavla z 1801; k 1234—1521 viz u Oslavan. R. 1289 jmenuje se Arnošt, syn Heřmana z Rudíkova, a současně i kostel v Rudíkově.[97]) Také 1351 byla tu fara.[98]) K 1365 viz u Osové. Kolem 1409 ves nál. k Meziříčí, ale Lacek z Kravař int. 1407 Rudíkov Petrovi z Naramče a ten ihned svému otci Buškovi z Naramče.[99]) Mikuláš z Naramče int. 1447 Rudíkov Blažkovi z Přeckova[100]) a Jan z Pulic vložil 1464 ves dědicům po neb. Janovi z Dlužina, z nichž seděl tu 1464—84 Jan Lhotka z Dlužina.[101]) Posléze ujal se statku Jan Bystřický z Studnic, jenž 1496 prodal (int. 1498) Rudíkov(!) s pol. patr. Janovi z Lomnice k Meziříčí[102]) za 750 zl. uh. K 1526—52 viz u Meziříčí. Nějakou část vsi držel poč. 15. st. Zbyněk z Stichovic, jenž ji 1415 int. svému bratru vl. Mikulášovi z Stichovic.[103]) Fara byla v 16. st. utraquist., 1609 katol.[104]) — U Rudíkova, kde jest trať Chroustov, zanikl Chroustov; k 1385 viz u Přeckova. R. 1460 psal se po Chroustově Zich z Lančova, ale Dorota z Lančova int. 1481 Chroustov Václavovi ze Sobušic, jenž 1493 int. ves Urbanovi z St. Sedla.[105]) Dále zanikl u Rudíkova v trati Borské Bor (k 1104 viz u Třebíče).

Nový Telečkov (dříve Dolní Telečkov) nál. v 16. st. klášteru oslavanskému a po jeho zrušení k meziříckému panství.

Starý Telečkov (dříve Horní Telečkov), k 1370—1407 viz u Mostišť, 1447—1552 u Meziříčí. Po válce třicetileté byla ves po několik let pustá.

Uhřínov s far. kostelem sv. Kříže; r. 1349 přip. se Ondřej z Uhřínova.[106]) Díl k 1526 viz u Meziříčí, díl k 1555 u Oslavičky. Fara byla v 16. st. luterská, zanikla a 1785 zřízena lokalie.

Vídeň, k 1370—1407 viz u Mostišť, 1447—1552 u Meziříčí. V 16. st. byla tu zákup. rychta, na niž seděl před 1566 Václav Vídeňský z Českého Ostrova a 1595 Šimon Vídeňský z Českého Ostrova.

Zahradiště; původní Zahradiště zaniklo před 1503 (trať »na Starých Zahradištích«), obnoveno na jiném místě po 1552.

Frankův Zhořec, k 1377—1552 viz u V. Meziříčí.

Znětínek, k 1370—1407 viz u Mostišť, 1447—1552 u Meziříčí.

Statek fary meziříčské:

Petráveč náležela již 1456 k faře. U Petrávče zanikla Malá Lhotka, 1456 pustá.

Zhořský statek:

Stránská Zhoř (v 16. st. Pivcova Zhoř) s zámkem. Lacek z Kravař postoupil 1414 Zhoř probošství měřín-

[89]) ZDB XII. 709, AČ XVI. 185. — [90]) AČ XVI. 485. — [91]) CDM XV. 395. — [92]) ZDB II. 134. — [93]) ZDB IX. 240. — [94]) ZDB XI. 516, XII. 162. — [95]) LSA III. 183, ČMM 1903 299. — [96]) CDM IV. 285. — [97]) ZDB I. 191. — [98]) ZDB IX. 75, 76. — [99]) ZDB XII. 701. — [100]) ZDB XIII. 113, P IV. 137, Stav. arch. 448. — [101]) AČ XVI. 486, ZDB XIII. 13. — [102]) ZDB XI. 64. — [103]) ČMM 1903 296. — [104]) P IV. 61, ZDB XI. 23, XII. 29. — [105]) ZDB I.

skému (k 1556 viz u Měřína), ale v 2. pol. 16. st. seděli tu Stránečtí ze Zhoře a sice: 1562 Jan, jenž zemřel 1572 (náhr. v Netíně),[107]) 1572—91 jeho syn Oldřich a pak 1601 evang. Aleš Stránecký, jehož manželce Anně Bošovské z Polanky int. 1609 Alina Berkovna z Meziříčí pul pustých Pohořílek a jemuž byla Zhoř Pivcova, jinak Stránecká, pro účast v povstání konfiskována, odhadnuta na 40.000 zl. mor. a prodána Štěpánu Šmídovi z Freyhofu.[108]) Pak drželi statek Maximilian Fleckhammer z Aystetu a augšpurský měšťan Hanuš Matyáš Jindřich, dále Jan Zechlin v. Zechlinweiler, Jan Kielmann v. Kielmannseck, který 1653 prodal statek karmelitánum v Mannersdorfu. Klášter nepodržel statek a prodal 1680 Pivcovu Zhoř s piv. a zámkem, Netín s pod., Zhořec, Kochanov, Šeborov, Pustinu, Pohořílky, Votín, Pavlínov, Raclavice a Frankův Zhořec Rudolfovi hr. Rabata, jehož syn Rudolf prodal 1695 statek za 60.000 zl. Janu Děthřichovi sv. p. z Rummerskirchen. Karel Josef Rummerskirchen prodal pak 1729 statek k Meziříčí.

Kochanov, k 1104 (Kohaz) — 1556 viz u Třebíče, 1680 u Stránecké Zhoře.

Netín s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie, k 1156 viz u Třebíče, 1415 až 1556 u Měřína, 1680 u Zhoře. Již r. 1414 byl tu far. kostel. V 15. st. byly tu rozsáhlé Netínské rybníky.

Otín přip. se 1379,[109]) k 1556 viz u Třebíče, 1680 u Zhoře. Od 14. st. byl tu svob. dvur.

Pavlínov náležel 1479—1556 k probošství měřínskému (viz tu); pak tvořil statek náležející k Pivcově Zhoři. R. 1591 seděl tu Oldřich Stránecký ze Stránec, jehož manželkou byla Kateřina Kusá z Mukoděl,[110]) 1619 evang. Aleš Stránecký.[111]) K 1680 viz u Zhoře. U Pavlínova zanikla ves Světlá (k 1556 viz u Měřína).

Pohořílky; 1376 psal se Přibík z Pohořílek.[112]) K 1609 (pusté) a 1680 viz u Zhoře.

Pustina přip. se 1390, k 1556 viz u Měřína, 1680 u Zhoře.

Horní Radslavice nál. 1377 k Meziříčí, ale po Janovi a Jiřím bratřích z Meziříčí zdědil je Lacek z Kravař, který 1409 int. H. Radslavice Jankovi, Štědroňovi a Mikulášovi z Bochovic.[113]) Dorota z Bochovic int. 1464 ves Janovi z Radňovsi.[114]) K 1556 viz u Měřína, 1680 u Zhoře.

Šeborov; Zdeněk z Šeborova int. 1365 dvůr v Šeborově Janovi a Vítoslavovi z Hodova;[115]) k 1556 viz u Měřína, 1680 u Zhoře.

Svařanov přip. se 1386,[116]) 1563 byl pustý.[117]) K 1556 viz u Měřína, 1680 u Zhoře.

Záseka založ. v 1. pol. 18. st.

Závist založ. v 1. pol. 18. st.

Nová Zhoř, jinak Nové Dvorky; 1750 byl tu panský dvůr, pak založena ves.

Zadní Zhoř, v 16. st. Malá Zhoř, k 1446—1556 viz u Měřína.

Liter.: Aug. Kratochvíl, Velkomeziřický okres, Brno 1907; Aug. Kratochvíl, Luteránská škola ve Vel. Meziříčí, ČMM XXIX.; J. Rejchert, Příspěvek k náboženským poměrům na konci 16. st. ve Vel. Meziříčí, XX. progr. gymn. v Třebíči; J. Rejchert, Spor mezi vrchností a městem Vel. Meziříčí s počátku 18. st., ČMM XXIX.; Paměti Jana Škody z Vel. Meziříčí (vydány v příloze ŠA); P. ryt. Chlumecký, Die Regesten der Archive, Gross Meseritscher Stadtarchiv, Brno 1856.

OSOVSKÉ PANSTVÍ.

Osová s zámkem z 16. st. V 1. pol. 14. st. drželi Osovou páni z Ronova, z nichž jmenuje se 1329 Jindřich z Osové (Ossaw),[1]) jenž držel 1349 městečko Bityšku (Vitis) a vsi dvoji Březi (Brys), Nihov (Nehaw), Milešín, Heřmanice (Hermanschlag) a Bohdalov.[2]) R. 1364 týž Jindřich z Ro-

[107]) PB XXIII. 42, PO XXIV. 15, Cerroniho sb., I. 97, f. 79. — [108]) PB XXXII. 207, ZDB XXX. 14, Slovák, Konf. prot., 34. — [109]) ZDB VI. 662. — [110]) ZDB XXVII. 46. — [111]) ČMM 1922 151. — [112]) ZDB VI. 281. — [113]) ZDB X. 3. — [114]) ZDB XIII. 171. — [115]) ZDB IV. 208. — [116]) ZDB VI. 281. — [117]) PB XXIII. 191. —

[1]) CDM VII. 269. — [2]) ZDB I. 107. — [3]) ZDB IV. 104. — [4]) ZDB IV. 205. —

nova držel k Osové již městečko Bítýšku, půl Vlkova, Břeského, Březí, Heřmanic, Milešína, Kadolce, Nové Vsi a Skřínařova, díl Meziboří a celé vsi Nihov, Radinuves, Libochovou, Blažkov, Ořechové, Hysle (u Kyjova) a městečko Bohdalov s patr.[3]) Než r. 1365 int. Radinuves Hroznatovi ze Lhoty[4]) a 1366 celý svůj díl panství osovského Janovi z Meziříčí.[5]) Hynek z Ronova pak int. 1365 půl Nové Vsi Ručkovi z Hlubokého,[6]) 1365 Janovi z Meziříčí Rudíkov a Hroznětín[7]) a 1366 Čeňkovi a Zdeňkovi bratřím z Ronova hrad Osovou, půl městečka Bítýšky (Vitis), půl Vlkova, Dol. Březky, Milešína, Heřmanic, Kadolce, Skřínařova a dvůr před hradem Osovou.[8]) Čeněk z Ronova však 1373 int. hrad Osovou se vsí, půl městečka Malé(!) Bítýšky a Vlkova markr. Janovi.[9])

Markr. Jan zboží dlouho neudržel a udělil 1376 lénem tvrz a ves Osovou, Vlkov, Březku, Březí, Heřmanice (Hermanschlag), Skřínařov, Ořechové, Kadolec, Milešín a Záblatí Janovi st. z Meziříčí.[10]) Po Meziřických z Lomnice nabyl zboží osovského již jako alodu Lacek z Meziříčí, který 1415 int. tvrz Osovou, městečku Bítýšku a vsi Vlkov, Březí, Ořechov, Kadolec a Skřínařov Zbyňkovi Doubravkovi z Doubravice, jehož manželkou byla (1415) Eliška z Cimburka.[11]) Zbyněk, Smil a Oldřich bratři vl. z Doubravice stranili 1430 husitům.[12]) Z nich Smil měl 1446 manželku Anežku Křížanovskou z Meziříčí, ale 1463 byl již mrtev.[13]) Dále seděl tu v l. 1466—84 syn Oldřichuv Jindřich z Doubravice,[14]) 1486 synové Smilovi Hynek a Zikmund z Doubravice, z nichž Zikmund (1494 manželka Marketa z Kukvic, ZDB XII. 32) obdržel 1499 od Vladislava II. patr. v Bítyšce a Heřmanicích, které potud náležely německým křížovníkům P. Marie v Opavě,[15]) 1490 jiní synové Smilovi Hynek a Václav bratři z Doubravice, z nichž poslední tu seděl ještě 1512;[16]) pak syn Hynkův Smil z Doubravice, jehož manželkou byla 1517 Ofka z Lichtenburka a který 1531 int. hrad Osovou, díl Březí, Vlkova, Bítýšky s pol. pod., Ořechova a Skřínařova Janovi z Pernštejna.[17]) Jaroslav, Vratislav a Vojtěch bratři z Pernštejna int. 1552 zboží osovské Janu Polcarovi z Parařova, jenž tu seděl ještě 1577.[18]) Tento díl zdědil po neb. matce Bohunce Bítovské z Lichtenburka (zámek Osový(!) s piv., dvur Březí, díl Vlkova s pilou, Kunčov, díl Březí, Vondrušky, novou ves v Rozích, městečko Osovou Bítýšku na díle s pol. pod.) Jan Rájecký z Mírova a sestra jeho Eliška Rájecká, kteří 1590 prodali toto zboží za 15.000 zl. mor. Smilovi Osovskému z Doubravice a ten int. 1593 totéž Alině Berkovně Meziřické z Lomnice.[19]) Po Alině dědil zboží Lev Burian Berka z Dubé a Lipého, jenž 1612 int. je (prodej za 22.000 zl.) katol. Janu Jiřímu Humpoleckému z Rybenska,[20]) pak následovali Václav a Petr Pavel Humpolecký, po jehož smrti 1662 dědila jeho dcera Marie Eufemie Humpolecká, provdaná za Václava Zikmunda Žalkovského z Žalkovic, který ještě 1662 přikoupil od druhé dcery Petra Pavla Mandaleny Terezie statek Rojetín. Osové bylo pak 1693 prodáno Janu Vítovi sv. p. Schwanenfeld a od téhož 1708 Kateřině, ovdovělé v. Walldorf. Ignác v. Walldorf odkázal 1796 Osovou Fr. Kajetánu br. Chorýnskému z Ledské a ten prodal 1797 statek Jindřichovi hr. z Haugvic. — R. 1638 hrad Osová vyhořel.

Bítýška Osová, městečko s far. kostelem sv. Jakuba Větš. K 1349—1590 viz u Osové. Díl městečka tvořil na sklonku 16. st. samostatný statek. Jan Polcar z Parařova prodal 1590 Smilu Osovskému z Doubravice třetí díl městečka Bítýšky s pod., díl N. Ořechova a pustého Kyjova, seděl však sám 1600 na zbytku statečku,[21]) který pak držel 1619 evang. Jindřich Hanuš Polcar, jemuž byl statek konfiskován.[22])

[3]) ZDB IV. 390. — [4]) ZDB IV. 158. — [5]) ZDB IV. 203. — [6]) ZDB IV. 391. — [7]) ZDB VI. 129. — [8]) CDM XI. 31. — [9]) ZDB XI. 119, 123. — [10]) Neumann, Nové prameny, 74. — [11]) ZDB XII. 470, AČ VI. 504. — [12]) P IV. 241, AČ VI. 518. — [13]) AČ VI. 518, 583, XVIII. 201, Zlobického sb. — [14]) PB VII. 13, X. 5. — [15]) PB XI. 49, ZDB XX. 12. — [16]) ZDB XXII. 90, XXVII. 224. — [17]) ZDB XXVII. 17, 73. — [18]) ZDB XXX. 48, ČMM 1922 152. — [19]) ZDB XXVII. 40, XXXII. 155. — [20]) ČMM 1922 150, Slovák, Konf.

V l. 1625—42 seděl tu Jindřich Hozlauer z Hozlau,[23]) ale později také tento díl splynul s Osovou. Po válce třicetileté bylo zde z 48 domu 23 pustých. Fara za války třicetileté zanikla a byla 1684 obnovena.

Borovník přip. se 1398;[24]) Ješek z Šerkovic, 1447 int. ves Ondřejovi z Březí, jenž tu seděl ještě 1464.[25]) K 1481—93 viz u Rozseče, 1619 u Rojetína.

Březí (dříve Horní Březí), k 1366—1552 viz u V. Meziříčí, díl 1349—1590 u Osové. R. 1619 byl tu svob. dvořák.[26]) R. 1788 vystavěn far. kostel P. Marie a zřízena lokalie.

Skřinářov, k 1364—1531 viz u Osové, k 1366 u Vel. Meziříčí.

Milešín, k 1364—76 viz u Osové, k 1365 u V. Meziříčí, 1409 u Javurku, 1619 u Rojetína.

Ondrušky vznikly v 2. pol. 16. st.

Rojetín přip. se 1353;[27]) k 1589—1610 viz u Mitrova. Kateřina z Čížova prodala 1617 od Mitrova Rojetín, Borovník, Rozseč, Milešín s rychtou, Vidonín a nově založenou Rýsovskou ves, pak hrady Vickov a Rýsov Janu Jiřímu Humpoleckému na Osové.[28])

Rozseč přip. se 1356;[29]) 1464 držel Rozseč Jan z Nihova,[30]) později ji Dorota z Drahanovic, která int. 1481 Rozseč a Borovník Janu Radkovskému z N. Vsi a ten opět 1493 obě vsi Janovi z Ebrharce.[31]) K 1619 viz u Rojetína.

Vidonín; 1354 přip. se Ješek z Vidonína.[32]) 1409 Jaroš z Vidonína.[33]) K 1365 viz u Žďárce. 1619 u Rojetína.

Nová Ves založena v 2. pol. 16. st.

Víčkov ves s hradem, podle něhož psali se páni z Víčkova, jejichž původ kladl Paprocký do 13. st. (1207 Zdislav, kolem 1250 Smil, 1305 Přemysl a 1319 Mikuláš z Víčkova). R. 1340 psal se podle hradu Bernart z Víčkova (de Wiczcow)[34]) a 1346 Artleb z Víčkova,[35]) pak Bohuslav z Víčkova, jenž 1358 int. Buzkovi st. z Mostišť hrad Víčkov s vsí pod hradem, Žďárec, Vratislávku a Holánkov, což již 1365 Buzek int. markr. Janovi.[36]) K 1375 viz u Mitrova. Král Ladislav udělil 1454 Janovi z Pernštejna v manství zbořený hrad Víčkov, Drahonín a Víčkuvek;[37]) r. 1481 seděl zde Artleb z Litavy[38]) (k 1490 viz u Litavy), v 16. st. náleželo zboží Pernštejnům (do 1597) a od 1619 měl Víčkov stejné osudy s Rojetínem.

Vlkov, k 1364—1531 viz u Osové. Sev. Skřinářova, kde jest myslivna Nové Rohy, zanikla ves Rohy, založená v 2. pol. 16. st. Poslední usedlosti zakoupila v pol. 18. st. vrchnost.

PANSTVÍ KŘÍŽANOVSKÉ.

Křížanov, městečko s far. kostelem sv. Václava (původně P. Marie) a zámkem. V l. pol. 13. st. držel Křížanov mocný a zbožný rytíř Přibyslav z Křížanova (zemřel 1251), jenž daroval špitálu sv. Ducha na St. Brně patr. v Křížanově; donaci potvrdil 1240 Řehoř IX. a 1243 biskup Konrád.[1]) Později přešel Křížanov do rukou pánu z Obřan a koncem 13. st. náležel díl Křížanova pánum z Lomnice, z nichž psal se po Křížanově 1297 Jan (Cryzans)[2]) a 1358 bratři Čeněk a Tas,[3]) po jejichž smrti spadly statky Křížanov a Bobrová na markr.[4]) Markr. Jan dal 1368 lénem pul hradu a díl Křížanova, díl městečka Bobrové a vsí Olešínky, Libochové, Sklenné, Svinu, Radkova a Čikova Ješkovi a Znatovi z Křížanova, kteří se psali po Křížanově ještě 1376.[5]) R. 1398 seděli tu Ješkovi synové Milota a Zikmund z Křížanova.[6]) V 14. st. (1366) jmenuje se fara křížanovská,

prot., 44. — [23]) PB XXXVI. 284, ZDB XXXVIII. 28. — [24]) PB VIII. 54. — [25]) ZDB XII. 584, P IV. 48. — [26]) ČMM 1922 155. — [27]) ZDB III. 39. — [28]) ZDB XXXI. 11. — [29]) ZDB III. 173. — [30]) P IV. 120. — [31]) ZDB XI. 11, XII. 29. — [32]) ZDB III. 56. — [33]) P II. 127. — [34]) CDM VII. 270. — [35]) CDM VII. 661. — [36]) ZDB III. 431, IV. 387. — [37]) Sedláček, Zbytky reg., XIII. 45, AČ VI. 501. — [38]) P V. 337.

[1]) CDM II. 315, 320, III. 38, FRB II. 524. — [2]) CDM V. 78. — [3]) ZDB III. 216. — [4]) CDM X. 53. — [5]) CDM X. 53, ZDB V. 223. — [6]) ZDB VIII. 1. —

k níž byly přifařeny 1393 Křižínkov (Crewczdorf), Bohdalov, Moravec, Mírošov, Kosové a j.[7]) Zikmund a Milota z Křižanova podepsali 1415 stížný list, ale Zikmund byl již 1418 neb. a 1420 i Milota.[8]) Křižanov pak držel Jan z Meziříčí, jehož jméno čteme 1430 mezi moravskými husity a jemuž 1437 int. Dobeš z Meziříčí a Cimburka také pol. hradu a zboží Křižanova, jež dříve držel Milota.[9]) Jan udělil 1437 Křižanovu odúmrt.[10])

Po delších rozepřích získali většinu zboží Pernštejnové. Vok ze Sovince a jeho manželka Machna z Meziříčí prodali 1453 Janovi z Pernštejna díl hradu a města Křižanova a 1463 rukojmí za neb. Smila z Doubravice a jeho manželku Anežku z Meziříčí prodali týmž jiný díl Křižanova a Bobrové.[11]) Než komora král. považovala statek křižanovský za odumřelý a proto 1464 král Jiří int. Janovi z Pernštejna zbořený hrad Křižanov s městečkem, městečko Bobrovou a vsi Kunratice, Sviny, D. a H. Libochovou, Sklené, Bory, Podolí, Křídla a Dlouhé.[12]) Jan z Pernštejna potvrdil 1466 Křižanovu odúmrt.[13]) Synové Janovi Vratislav a Vilém z Pernštejna získali další zboží v Křižanově, neboť Hynek, Zikmund, Václav a Jiří bratři Osovští z Doubravice, nápadníci po matce své Anežce z Meziříčí int. 1481 díl na hradě Křižanově, městečku a kapli Matky Boží pod hradem, městečku Bobrové a na vsích, jak to kdysi Milota z Meziříčí držel, Hynkovi z Kukvic a ten ihned opět Vilémovi a Vratislavovi z Pernštejna;[14]) dále Vratislav a Vilém získali 1483 od starobrněnských johanitů do svých životů patronát kostela v Křižanově,[15]) 1486 záměnou za Bobrovou žďárský díl (k 1407—1436 viz u Žďáru) zboží křižanovského (městečko Horní Křižanov, Jivové, Pikarec a díl Medlova, int. 1492),[16]) pustili 1478 H. Bobrovou a Podolí[17]) a 1483 Kunratice, D. Libochovou a Svinné z odúmrti.[18]) Na jejich žádost král Matyáš udělil 1485 Křižanovu dva jarmarky.[19]) Vilémův syn Jan z Pernštejna (zemřel 1548) daroval 1517 křižanovskému špitálu rybník, 1548 pustil Křižanovským pusté Loučky za pastviště a uvedl do městečka luterské faráře (1568 byla fara luterská).[20]) Tehdy (1539) jmenuje se po prvé v Křižanově škola.[21])

Janův syn Vojtěch z Pernštejna int. 1560 svému bratru Vratislavovi z Pernštejna panství křižanovské: hrad pustý a městečko Křižanov s pod., Svinny(!), Jivové, Pikareyz(!), Kunratice, Sklenné, část Radiměřic, D. a H. Libochovou, městečko Strážek s pod. a hradem pustým, pustou tvrz a ves Radkov, Jemničku s pustou tvrzí, Jakubovice, Něm. Bor s pod., pustý St. Rousmírov, Moravec s tvrzí pustou a ves Medlánky u Brna.[22]) Tehdy (1555) stával v Křižanově bratrský zbor.[23]) Vratislav z Pernštejna int. 1562 statek Zdeňkovi Lhotskému z Pteně (zemřel 1577), jehož manželkou byla Alina Podštátská z Prusenovic (zemřela 1572, oba byli pohřbeni v kostele křižanovském).[24]) Křižanov, zmenšený o zboží moravecké, dědil pak jejich syn Prokop Lhotský (zemřel 1608, náhr. v Křižanově) a pak jeho synové Zdeněk, Jan, Jetřich, Jindřich, Václav a Ladislav Lhotští z Pteně, kteří 1610 prodali ev. Jiřímu Volfovi Křineckému z Ronova hrad a městečko Křižanov s piv. a pod., starý dvur Jakubovský, Svinný, Jivový, Kunratice, Sklenný, Radenice, H. Bor s pod., novou ves Rousměrovskou slove na Suku za 39.000 zl. mor.[25])

Jiří Volf zemřel 1617 (náhr. v Křižanově) a jeho synové Hynek Šťastný a Jiří Jindřich prodali 1619 za 51.500 zl. mor. zboží křižanovské ev. Vilímovi Munkovi z Ejvančic, jemuž byl Křižanov konfiskován, oceněn na 44.000 tolaru a prodán 1624 podpl. Hanuši Sighardovi, za něhož byla 1631 fara osazena opět katolíkem.[26]) Dcera Jiřího Sigharta Kateřina Maximiliana zemřela 1650 a zpustošené panství

[7]) CDM IX. 436, XII. 132. — [8]) P III. 32, 69. — [9]) Neumann, Nové prameny, 74. ZDB XII. 423. — [10]) LSA III. 64, Nová sb. — [11]) AČ VI. 501, 504. — [12]) ZDB XII. 189. — [13]) LSA III. 120, Nová sb. — [14]) ZDB XI. 15. — [15]) AČ XVI. 257. — [16]) AČ XVI. 290, ZDB XII. 14. — [17]) AČ XVI. 194, Nová sb. — [18]) LSA 178. — [19]) LSA 178. — [20]) LSA III. 41, 178, Hübel, 34. — [21]) AČ XXI. 426. — [22]) ZDB XXIV. 8. — [23]) PA IX. 348. — [24]) ZDB XXIV. 23, 36. — [25]) ZDB XXX. 42. — [26]) Slovák, Konf. prot. 19, ČMM 1903

(v Křižanově bylo 52 domů osedlých a 86 pustých) dědil její manžel Zdeněk Diviš Vlkovský z Oubertovic. Vdova po tomto Anna Marie Staudová z Hammersdorfu prodala 1675 za 40.000 zl. Křižanov Eleonoře hr. z Oppersdorfu, roz. z Dietrichštejna, která 1678 přikoupila Dobrou Vodu a za níž byl 1628 pořízen urbář. Pak přešlo panství na Dominika Ondřeje hr. z Kaunic, který 1687 přikoupil N. Ořechov, ale syn jeho Maximilian Oldřich postoupil 1710 statek i s železnými hamry a tavírnami Jiřímu Václavovi ryt. Švalbenfeldovi za 180.000 zl. rýn. Syn téhož Jan Josef z Švalbenfeldu 1723 potvrdil a rozšířil Křižanovu privilegia[27]) a vydal obecní řád,[28]) ale 1727 prodal panství klášteru žďárskému, po jehož zrušení připadlo panství náb. fondu a 1810 prodáno bylo Karlu Endsmannovi. — V Křižanově narodil se kol 1428 theolog Dr. Václav Křižanovský. — Jižně od Křižanova zanikly L o u č k y, k 1546 pusté, viz u Křižanova.

Horní Bory, v 14. st. sluly Německé Bory (Kynheit Teutonicalis), v 16. st. Německý neb Horní Bor, s far. kostelem sv. Martina. R. 1348 byl tu farní kostel[29]) patr. k 1516 měli Brněnští Johanitě, (viz tu), fara pak zanikla a 1784 byla duchovní správa obnovena. Díl k 1445—1649 viz u Žďáru, druhý díl k 1464—1610 u Křižanova. U H. Boru zanikla ves »na H o j š i n á c h«.

Cyrilov, vznikl 1784 na místě parcelovaného dvora.

Jivové nál. od 13. st. klášteru žďárskému, k 1436 viz u Žďáru, 1486—1610 u Křižanova. — U Jivového, kde jest samota Jakubovský dvůr, zanikly J a k u b o v i c e, k 1560—1610 viz u Křižanova. V 2. pol. 16. st. seděla tu manželka křižanovského pána Zdeňka Lhotského Anna Podštátská z Prusenovic (zemřela 1572, náhr. v Křižanově).

Kadolec, k 1364—1415 viz u Osové, 1366 u V. Meziříčí, pak náležel od 1552 k Ořechovu a od 1687 k Křižanovu.

Kundratice přip. se 1358 na panství křižanovském,[30]) 1436 držel ves Jan Tasovský z Tasova;[31]) k 1464—1610 viz u Křižanova. R. 1690 postavila tu vrchnost železné hamry a hutě, které však zanikly.

Nový Ořechov; Jindřich z Osové a Jan z Bechyně int. 1366 Ořechov Mikšovi z Borotína,[32]) k 1364—1531 viz u Osové. Jan z Pernštejna zapsal 1552 Ořechov, Kadolec, Kyjov a pustý Chlístov Janovi Přepiskému z Rychenburku, který 1562 prodal stateček Zikmundu Heltovi z Kementu a ten ještě 1562 Erazimu Polczarovi z Parařova.[33]) R. 1575 seděl tu Jindřich Polczar z Parařova.[34]) Jan Polczar prodal (int. 1596) za 7500 zl. mor. tvrz a ves N. Ořechov, Kadulec(!) a čtvrt pod. v Bitýšce Alině Berkovně z Lomnice, která ještě 1596 int. statek svému manželu Lvovi Burianovi Berkovi z Dubé.[35]) Lev Burian prodal 1611 (int. 1614) Ořechov s přísl. za 9150 zl. mor. Janu ml. Odkolkovi z Oujezdce na Krevlicích, který ještě 1614 int. Ořechov s přísl. Vilímu Munkovi z Ejvančic na Moravci.[36]) Vilémovi byl statek konfiskován a 1624 prodán za 9581 zl. kard. Dietrichštejnovi.[37]) R. 1629 koupil statek ořechovský Jiří Pfeferkorn z Otopachu, jehož potomci rozdělili statek na dvě části. V l. 1672—77 držel Ořechov Ant. Fr. hr. Collalto, pak Jan Pavel z Garsee, jehož nevlastní dcera Anna Kateřina Kagrová prodala 1687 za 15.000 zl. Ořechov s tvrzí a piv. a Kadolec k panství křižanovskému.

Radenice; v 15. st. část vsi náležela k zboží kláštera žďárského, část k Křižanovu. K 1483 viz u Žďáru, 1610 u Křižanova.

Ronov založen 1784 na místě dvora klášt. žďárského a nazván podle Karla Endsmanna z Ronova. — V trati »v Kyjovech« u Ronova zanikla ves K y j o v, k 1552 viz u Osové.

Sklenné, k 1368—1610 viz u Křižanova. V l. 1436 seděl tu Jan Hořínek z Dědkova.[38])

Sviny, k 1368—1610 viz u Křižanova.

---

309. — [27]) SA IX. 103. — [28]) LSA 122. — [29]) CDM VII. 815. — [30]) ZDB III. 435. — [31]) P III. 161. — [32]) ZDB IV. 403. — [33]) ZDB XXIV. 22. — [34]) PB XXVII. 9. — [35]) ZDB XXVIII. 4, XXX. 18. — [36]) ZDB XXX. 59. — [37]) ZDB XXXII. 4. — [38]) P III. 161.

Vlaštovičky vznikly parcelací dvora 1786; zde stávala původně osada Suk, která zpustla, nově vysazena 1609 slula Nový Rousměrov, než i ten zpustl.

Dobrá Voda; k 1252—1570 u Žďáru. Klášter žďárský prodal 1649 Dobrou Vodu a Horní Bory Frant. Maxovi Staudovi z Hammersdorfa, po němž dědila stateček dcera Frant. Priska, provd. Želecká z Počenic, která 1678 prodala Dobrou Vodu k Křižanovu. — U Dobré Vody, kde jest trať Urbanice, zanikla ves Urbanice (k 1486 viz u Žďáru). — Lit.: J. Chylík, Velkostatek Křižanov za století 17. a 18., ČMMZ VIII.

PANSTVÍ RADEŠÍNSKÉ.

Radešín, ves s zámkem. R. 1407 psal se Jan, 1453 Bušek z Radešína, než úrok ze vsi vycházel klášteru žďárskému.[1]) K 1483 viz u Žďáru. R. 1598 držel ves Samuel Radešínský z Radešína, jenž 1607 prodal Radešín za 6.500 zl. mor. kardinálu Dietrichštejnovi k Žďáru.[2]) Po zrušení kláštera náležel Radešín náb. fondu, až 1826 byl prodán Frant. Schneiderovi.

Dolní Bobrová, městečko s fil. kostelem sv. Markety. Již r. 1338 byl tu farní kostel,[3]) který v 17. st. zanikl; k 1407—83 viz u Žďáru. Městečko obdrželo 1539 od Ferdinanda I. dva výroční a 1 týdenní trh.[4])

Bobrová Horní, městečko s far. kostelem sv. Petra a Pavla. R. 1283 psal se Hrabiše z Bobrové,[5]) 1285 (a 1338) přip. se tu farní kostel.[6]) K 1266—1540 viz u Žďáru, 1358—1486 u Křižanova, 1516 Brno—Johanité. Fara byla 1607 katol.,[7]) zanikla a teprve 1660 byla obnovena. — Jihových. Obyčtova, směrem k myslivně Poláku, kde jest trať na Volešinech, zanikla ves Bolešín (k 1476 viz u Žďáru).

Bobrůvka s fil. kostelem sv. Bartoloměje. R. 1393 byl tu farní kostel (Kapilbobr či Kapilwobra);[8]) r. 1437 psali se Zikmund a Václav z Bobruvky.[9]) K 1476—1516 viz u kláštera Žďáru, 1516 u Brna — Johanité.

Bohdalec, k 1393 viz u Křižanova, k 1483 u Žďáru.

Branišov, k 1366 (Braníškov) viz u Bojanova, 1392—1437 u Zvole a 1483—88 u Žďáru.

Mirošov, přip. se 1338,[10]) 1447 seděl zde Mikuláš Slovák z Mirošova;[11]) k 1393 viz u Křižanova, 1407—1538 u Žďáru a 1531 díl u Moravce.

Olešínky; k 1368 viz u Křižanova, 1407—83 u Žďáru; 1484 držel ves Gedeon z Moravce.[12]) Kolem 1516 stály tu dvě vsi: Horní a Dolní Olešínka.

Podolí, k 1464—78 viz u Křižanova, 1536—40 u Žďáru.

Račice, k 1466—83 viz u Žďáru.

Řečice, k 1476—1607 viz u Žďáru. U Řečice zanikla ves Mankov (k 1433—1610 viz u Žďáru).

Horní Rožínka, dříve Opatská Rožínka. Mikšík z Radiněvsi int. 1385 vísku Rožínku Matějovi ze Smržova, jenž zapsal 1392 ves Heršovi z Ostrova a ten ihned Čeňkovi z Borové.[13]) Václav Šturm z Ronova int. 1447 H. Rožínku Hynkovi ze Zvole.[14]) K 1483 viz u Žďáru, 1488 u Zvole, 1531 u Moravce.

Radešínská Svratka s far. kostelem sv. Václava z 18. st. R. 1393 byl tu farní kostel.[15]) Jan, syn Jaroše z Svratky, s matkou Annou a sestrou sl. Barborou prodal 1421 dvůr s mlýnem v Svratce za 34 kop č. Matějkovi z Kněževsi a jeho manželce Elišce.[16]) Podle statečku psal se 1447—64 Zich z Svratky.[17]) Kardinál Dietrichštejn potvrdil 1607 listinu Svrateckých z 1482 na odúmrt a užívání pozemku pustého Mankova.[18]) K 1407—1607 viz u Žďáru. Fara zanikla a byla 1784 obnovena.

---

[1]) ZDB IX. 49, List. kl. Žďáru, A 103. — [2]) Stav. arch. 915. — [3]) CDM III. 217. — [4]) Bočkova sb., 4595. — [5]) CDM IV. 215. — [6]) CDM IV. 226, VII. 217. — [7]) ČMM 1903 293. — [8]) CDM XII. 133, 135. — [9]) P III. 87, LSA III. 64. — [10]) CDM VII. 211. — [11]) P III. 294. — [12]) P IV. 141. — [13]) ZDB VII. 254, 1084, 1085. — [14]) ZDB XII. 826. — [15]) CDM XII. 142. — [16]) Rektif. akta panství žďárského. — [17]) P III. 286, IV. 95. — [18]) Nová sb. — [19]) ZDB VII.

Zvole s far. kostelem sv. Václava z 1722. K r. 1366 viz u Bojanova, pak drželi ves vládykové ze Zvole a páni z Osové, až 1392 Smil a Hynek bratři z Osové int. Zvoli a Braniškov(!) Čeňkovi z Borové.[19]) R. 1393 přip. se tu farní kostel.[20]) R. 1420 držel ves Petr z Kravař a 1437 Václav a Jiří bratři z Kravař int. Zvoli a Braníškov Petříkovi z Rosičky.[21]) Jeho syn Petr ze Zvole odkázal 1488 klášteru žďárskému větší díl Zvole s patr. a zvolskému kostelu Horní Rožínku.[22]) Na menší části vsi seděl 1420 Brikcí ze Zvole a 1464 Jan Holý ze Zvole.[23]) Fara byla 1607 katol. a zdejší kostel byl 1611 kardinálem Dietrichštejnem renovován.[24])

PANSTVÍ MORAVECKÉ A STATEK »HRAD MITROV«.

Moravec s zámkem a far. kostelem Nal. sv. kříže. V l. 1374—86 držel Moravec s tvrzí Vít z Králic;[1]) Bludek z Králic int. 1406 Moravec s tvrzí Stanišovi z Chvališova;[2]) dále Brikcí ze Zvole int. 1446 Moravec Janovi z Věstoňovic, který tu seděl již 1437,[3]) Anna z Říček vzala 1448 svého syna Gedeona z Moravce na spolek na Moravec.[4]) Týž Gedeon seděl tu ještě 1492,[5]) 1499—1503 pak jeho syn Jiřík Gedeon z Olešničky, jehož manželkou byla Anna z Víckova a jenž 1515 int. tvrz a ves Moravec Benešovi z Vahančic.[6]) Benešův syn Jan Vahanský spolu s ostatními svými bratry prodal 1531 tvrz a ves Moravec, Jemničku, díl Mirošova, Rosičku a pustou Lhotu za 2250 kop č. Janovi z Pernštejna,[7]) čímž statek byl připojen k Křižanovu (k 1560 viz u Křižanova). R. 1568 seděl tu Zdeněk Lhotský z Ptení, jehož manželka byla Alina Podštátská z Prusinovic,[8]) 1586 jeho syn Václav Lhotský (manželka Eliška Falkenhajnová z Glošku,[9]) který 1595 prodal Janu st. Munkovi z Ejvančic tvrz a ves Moravec s piv., městečko Strážek s pod. a pilou, Jemničku, H. Libochovou, D. Libochovou, Bojanov, Pekarec(!), tvrz a ves pustou Radkov a pusté Kosoví.[10])

R. 1600 seděl tu syn Januv Vilém Munka z Ejvančic, evangelík, který zemřel sice ještě před konfiskacemi, statek však byl přece konfiskován, oceněn na 38.000 zl. mor. a prodán Hanušovi Jakubovi de Magno.[11]) Jan Jakub získal i zboží mitrovské a prodal 1630 oboji Janu Bergamescovi, jehož rod nabyl později přídomku z Moravce. Karel Bergamesco prodal 1746 Mitrov Janu Kryštofovi sv. p. z Blümegen a 1756 také Moravec Josefu sv. p. Toussaint, který 1757 znovu přikoupil statek mitrovský. Dále držel panství 1792—99 Karel sv. p. Seldern, 1799—1820 hr. Maldeghem, 1820—1834 hr. Mitrovský z Nemyšle, 1834—1842 hr. Fünfkirchen, 1842—58 princové Vasa a pak sv. p. Gudemus. R. 1764 zřízena lokalie, 1784 fara.

Strážek, městečko s far. kostelem sv. Šimona a Judy (1662 Navštívení P. Marie) z 1616. R. 1338 přip. se tu farní kostel.[12]) K r. 1358—1448 (1375 městečko) viz u Mitrova, 1560 u Křižanova, 1595 u Moravce. Fara byla v 16. st. ev., 1633 osazena katol. farářem. — U Strážku zanikla Lhota (přip. se 1350, 1510 pustá u Mitrova, 1531 u Moravce) a Bolebořˇ (nyní část Strážku zvaná Veleboř, k 1358—1448 viz u Mitrova). Dále blíže Strážku stával Chlum, kde jmenuje se 1341 far. kostel, a Obec, kde byl 1341—93 far. kostel (CDM VII. 301, XII. 133).

Bojanov, k 1358 viz u Mitrova. Bohuslav z Mitrova int. 1366 Bojanov Hynkovi z Osové a ten ještě 1366 zapsal své manželce Anně Bojanov, Braniškov a Zvoli.[13]) Smil z Osové int. 1386 Bojanovice rychtáři křižanovské-

1087. — [20]) CDM XII. 142. — [21]) P III. 72, ZDB XII. 242. — [22]) AČ IX. 406. — [23]) P III. 7, IV. 105. — [24]) ČMM 1903 294, Cerroniho sb. I. 97, f. 47. [1]) ZDB VI. 198. — [2]) ZDB VIII. 438. — [3]) LCA III. 64, ZDB 499. — [4]) ZDB XII. 871. — [5]) P VII. 46. — [6]) List. kl. Hradiště, Y 13. ZDB XIII. 29, XIV. 21. — [7]) AČ XX. 349. — [8]) ZDB XXV. 10. — [9]) PB XXXII. 30. — [10]) ZDB XXVII. 81. — [11]) PB XXXII. 145, ČMM 1922 150, Slovák. Konf. prot., 19. — [12]) CDB VII. 217. — [13]) ZDB IV. 396, 397. — [14]) ZDB VII. 838. — [15]) ZDB

mu Jaklínovi (ZDB VII. 446) a Katruše z Křižanova int. 1390 Bojanov Vaňkovi a Štědroňovi bratřím z Bochovic,[14]) ale po smrti Jana z Bochovic byl 1437 stateček int. Smilovi z Radňovsi.[15]) K 1448 viz u Mitrova, 1560 u Křižanova a 1595 u Moravce.

Jemnice, druhdy Jemnička, přip. se již 1374 u zboží moraveckého.[16]) Blud z Králic int. 1416 Jemnici Stanišovi z Chvališova,[17]) 1447 seděl tu Milota z Jemničky[18]) a pak Mikuláš z Manova, jenž 1466 int. Jemničku s tvrzí Zichovi a Mikulášovi z Jemničky.[19]) Jiřík Šváb z Lančova vl. 1481 Jemnici Gedeonovi z Olešničky, [20]) čímž ves opět sloučena s Moravcem, a Jiřík Gedeon int. 1515 tvrz a ves Jemničku Benešovi z Vahančic.[21]) K 1531 viz u Moravce, 1560 u Křižanova a 1595 u Moravce.

Libochová Dolní, k 1368—1560 viz u Křižanova, 1595 u Moravce; 1436 seděl tu Petr z Ochúzky.[22])

Libochová Horní, k 1364 u Osové, 1366 u Vel. Meziříčí, 1464—1560 u Křižanova a 1595 u Moravce.

Pikárec, k 1436—81 viz u Žďáru, 1486 u Křižanova, 1595 u Moravce. U Pikárce, kde jest trať Kosové, zanikla ves K o s o v é, k 1393 viz u Křižanova, 1595 pusté u Moravce.

Radkov přip. se 1368 u Křižanova. R. 1434 držel Radkov Jan Železný ze Lhoty,[23]) 1446—81 Jan z Nové Vsi,[24]) 1503—12 Burian z Nové Vsi, jehož synové Václav a Hynek bratři Radkovští z Nové Vsi int. 1528 tvrz a ves Radkov a Novou Ves Vilémovi z Pernštejna.[25]) K 1560 viz u Křižanova, 1595 pustý u Moravce, později ves obnovena.

Statek Mitrov:

Mitrov s zříceninami hradu Mitrova. R. 1297 seděl tu Bohuslav, syn Demetra z Bukové,[26]) 1358 držel hrad Mitrov a vsi Strážek (Strazkow), Boleboř, Janovice a Bojanov Bohuslav z Mitrova, jenž 1365 int. toto zboží markr. Janovi.[27]) Také Vaněk z Potnštejna int. 1375 svůj podíl na hradě Mitrově, hrad Víčkov a vsi Víčkovec, Janovičky, půl Meziboře, ves Mitrov, díl Drahonína a městečko Strážek markr. Janovi.[28]) Markr. Jošt dal 1407 zboží mitrovské v alod Janu Hlaváčovi z Ronova (int. 1412),[29]) jenž tu seděl ještě 1418.[30]) Pak následoval Václav Šturm z Ronova, jenž 1432 stál na straně husitské a 1448 int. hrad Mitrov, městečko Strážek a vsi Boleboř, Meziboří a Janovice Janovi z Pernštejna.[31]) Týž nabyl již 1415 jakéhosi práva na Mitrov od Zikmunda z Křižanova a 1436 skutečně tu seděl.[32]) Dále zůstal Mitrov Pernštejnům, ale 1459 držel zboží zástavou Matěj z Nihova,[33]) 1564 Jan Pergar z Pergu[34]) a po pořízení urbáře statku z 1588[35]) Jan a Maximilian bratři z Pernštejna zastavili 1589 Mitrov s hradem pustým, Bukovou s pod. a pustým hradem Bukovcem, Milešín, Vidonín, Rojetín, Radinuves, Blažkov, Rozsíčku, Rožínku, Meziboří, Janovice, Milasín, Novou Ves Radkovskou, Habří, pustý hrad a ves Víčkov, Novou Ves Rýsovskou, Pavlovičky, Rožnou s pod. a rychtou, Dvořiště, Jablonové, Zlatkov s rychtou a Malé Janovičky v 21.000 zl. mor. Matyáši Žalkovskému z Žalkovic.[36]) Poč. 17. st. seděl tu Jan Radešínský z Radešína, jenž zemřel 1603 (náhr. v Bukově).[37]) Později přešel statek na Kathariny z Katharu a Petr a Jan bratři Kathariové prodali (int. 1610) hrad pustý a dvůr Mitrov za 21.000 zl. mor. Janu Lesennému z Lesné a jeho manželce Kateřině Čížovské z Čížova.[38]) Kateřina int. 1618 statek Jindřichu Mitrovskému z Nemyšle, evang., jemuž byl zbídačený statek konfiskován, odhadnut na 24.000 zl. mor. a prodán Šimonu Kratzerovi z Schönsberka, který jej ihned přepustil Janu Jakubovi de Magno.[39])

Habří přip. se 1342; v l. 1464—65 seděl tu na díle Vaněk Sklenář z Hab-

XII. 349. — [16]) ZDB VI. 198. — [17]) ZDB XI. 238. — [18]) P III. 299. — [19]) ZDB XIV. 56. — [20]) ZDB XI. 20. — [21]) ZDB XIV. 21. — [22]) P III. 161. — [23]) P III. 108. — [24]) P III. 224, AČ XVI. 296. — [25]) AČ VI. 542, PB X. 14, AČ XX. 337. — [26]) CDM V. 78. — [27]) ZDB III. 230. — [28]) ZDB VI. 222. — [29]) CDM XIII. 462, DB IX. 268, AČ VII. 11. — [30]) P III. 35. — [31]) ZDB XII. 854. — [32]) P II. 345, III. 194. — [33]) P IV. 18. — [34]) PO XXIV. 83. — [35]) ČMM 1910 147. — [36]) DM XXI. 149. — [37]) Cerroniho sb., I. 97, f. 152. — [38]) ZDB XXX. 52. — [39]) ZDB XXXI. 17, ČMM 1922 159, Slovák.

ří.[40]) K 1589 viz u Mitrova, v 16.—18. st. byly tu dva svob. dvořáci.

Moravecké Janovice, k 1358—1589 viz u Mitrova.

Krčma, přip. se 1790, snad totožná s vsí Zastavilkou, 1744 na zboží mitrovském připomínanou.

Meziboř; pol. vsi nál. 1364 k Osové a Hynek z Osové int. 1368 pol. vsi Velislavovi z Meziboře.[41]) Později držel ves Vrchoslav z Meziboře, jehož dcera Maruše int. 1447 půl Meziboře Mikuláši Slovákovi z Mirošova.[42]) Tato pol. nál. 1526—52 k Vel. Meziříčí (viz tu), druhá pol. 1375—1589 k Mitrovu.

Nová Ves Radkovská, k 1364—65 viz u Osové, 1528 u Radkova. Odtud pocházeli Radkovští z N. Vsi.

Moravecké Pavlovice, přip. se 1350 u Pernštejna,[43]) k 1589 u Mitrova.

Radňoves, v 14.—15. st. slula Radiňany, k 1364—1465 viz u Osové, 1589 u Mitrova.

PANSTVÍ BYSTŘICKÉ A STATEK ROŽÍNKA.

Bystřice nad Pernštejnem, ochranné municipální město s far. chrámem sv. Vavřince. Podle této Bystřice psali se nejspíše 1222 Vojna a 1255 Zdislav z Bystřice.[1]) Již r. 1238 stál zde far. kostel (viz u Doubravnika); Zdeslava, dcera Štěpána z Pernštejna, darovala 1287 témuž kostelu ves Ždánice a Jimram z Pernštejna 1297 desátky z Ždánic (Zthenicz), Dětochova a Písečného.[2]) Dále Jimram z Kamene se svými syny Filipem, Atlušem, Vojtěchem a Onšem int. 1358 bratřím Ješkovi a Benešovi z Boskovic zboží kdysi k hradu Kameni (ad Lapidem) náležité v Štěpánově, mlýn v Olešničce, zboží v městečku Bystřici (Wistricz), Domaníně, Švarcovi, Rovečném, Polomi, Pičulínu (Pyczerim), Zubří (Zubczim), Pohledci (Poleczte), v Studnicích (villa, quae Quattuor fontes apellatur), Rokytnu (Rokethne), Medlově, Milečově, Leseňovicích a ve Lhotě Blažkově.[3]) Vedle toho držel 1349 díl Bystřice Znata z Tasova.[4]) Ješek z Boskovic int. 1358 díl Bystřice a díly vesnic markr. Janovi, než již 1360 markr. Jan int. témuž Janovi z Boskovic svůj díl v městečku Bystřici, Vojetíně, Pičulíně, Pivoňovicích, Leseňovicích, Vrtěřiži (Wirczieszrzis), Polomi, Kořími, Lhotě, Štěpánově, Kameni, Pohledci, Domaninku, Zubří a Studničkách.[5]) K r. 1384 viz u Pyšolce.

Poč. 15. st. drželi panství bystřické a pyšolecké opět páni z Pernštejna (jen 1417 byl majitelem obou Boček Kuna z Kunštátu)[6]) a Vilém spolu s synem Štěpánem z Pernštejna udělili 1403 Bystřici odúmrt, což 1437 Jan z Pernštejna potvrdil.[7]) Později 1456 král Ladislav udělil Bystřici jarmark a teprve 1464 král Jiří int. Janovi z Pernštejna městečko Bystřici, hrad Zubštýn a zbořený hrad Pyšolec s přísl.[8]) Vilém z Pernštejna 1476 obnovil odúmrt městečku Bystřici a vsím Písečnému, Dětochovu, Bratrušínu a Dvořištům, což 1483 potvrdil jeho bratr Vratislav z Pernštejna.[9]) Na sklonku 15. st. byl v Bystřici městský špitál, jemuž náležely duchody ze zboží, koupeného od Fiňáska z Olešničky v Olešničce a Čepí.[10]) Vilém z Pernštejna osvobodil 1500 vsi panství bystřického od povinnosti šenkovati panské víno a 1514 dal Bystřici privilej, že nebude proti vuli měšťanu do Bystřice dosazovati katol. faráře;[11]) fara byla tehdy pod oboji. Vedle toho přip. se tu 1562 bratrský sbor[12]) a 1547 škola.[13]) Jan z Pernštejna potvrdil 1541 Bystřici některé svobody, Vratislav z Pernštejna dal 1566 městečku obecní řád a 1579 potvrdil privilegia.[14]) Rudolf II. potvrdil 1580 Bystřici privilegia, povýšil ji na město a nadal erbem.[15]) Městská ra-

Konf. prot., 25. — [40]) P IV. 97, 222. — [41]) ZDB V. 109. — [42]) ZDB XII. 642. — [43]) ZDB I. 151.

[1]) Friedrich II. 239, CDM III. 218. — [2]) CDM V. 78, 85. — [3]) ZDB I. 2. — [4]) ZDB I. 100. — [5]) ZDB III. 461, CDM IX. 157. — [6]) P III. 2. — [7]) CDM III. 287, Bočkova sb., 7042. — [8]) ZDB XII. 189. — [9]) LSA III. 62, AČ XVI. 195, Bočkova sb., 7046. — [10]) LSA III. 79. — [11]) AČ XVII. 201. — [12]) PA IX. 539. — [13]) Bočkova sb., 7014. — [14]) SA XIV. 68. — [15]) ČMMZ V. 19.

da koupila 1583 pro špitál grunt Aueršperky, 1585 město vyhořelo.[16])

V rukou pánů z Pernštejna zustalo panství do 1588, kdy bratři Jan a Maximilian z Pernštejna prodali Brnu město Bystřici a vsi Lhotu, Divišov, Rovné, Albrechtice, Michov, Janovice za Písečným, Vojtěchov, Rozsochy, Blažejovičky, Rotkov, Domanín, Domanínek, Písečné, Karasín, Žďánice, Vítochov, Věchnov, Bratrušín, Dvořiště a Vojetín, což město Brno 1592 prodalo Václavu Plesovi Heřmanskému ze Sloupna, jenž na panství zavedl katol. bohoslužby.[17]) Luterský farář Jiřík Borovský byl 1592 z Bystřice vypuzen a také Bratři za pronásledování vystěhovali se z města.[18]) Jan Zikmund Ples Heřmanský učinil 1605 bohatý odkaz kostelum v Bystřici, Rozsochách, Vítochově, Lhotě a špitálu v Bystřici.[19]) Po jeho smrti poručníci statku 1607 darovali městu ves Dvořiště.[20]) 1609 postoupili kard. Dietrichštejnovi patr. na panství[21]) a prodali 1613 panství bystřické Janu Čejkovi z Olbramovic, jenž 1613 přikoupil opět všechny patr. na panství s podmínkou, že bude fary osazovati jen katol. faráři.[22]) Jan Čejka postavil evang. v Bystřici nový kostel a 1610 dovolil, aby mlynáři z panství místo vypravování špižovacích koní a zákupní rychtáři místo koní zbrojných do války odváděli plat.[23]) Janu Čejkovi byla Bystřice pro účast v povstání konfiskována, odhadnuta na 31.815 zl. mor. a přenechána Jiřímu hr. z Hodic.[24]) Za Ferdinanda Leopolda hr. z Náchoda (1635—65) byla 1645 Bystřice zpustošena Švédy a 1666 Karasín, Žďánice, Vítochov, Písečné, Janovice, Janovičky, Bratrušín, Michov, Bohuňov, Lhota, Vojtěchov, Rovné, Domanínek a Divišov byly odloučeny od bystřického panství a připojeny k panství kunštátskému. Zbytku nabyla 1666 Anna Marie Roháčková z Adlerskronu, za niž 1670 Leopold I. přidal Bystřici čtvrtý a pátý jarmark a která odkázala 1679 Bystřici svému třetímu manželovi Kristianu sv. p. z Roggendorfa. Ten prodal 1698 Bystřici s Rožínkou Karlu Benediktovi hr. z Lamberka, za něhož byly opět 1696 zcizené vesnice připojeny k panství. Leopold hr. z Lamberka prodal pak 1731 panství Arnoštu Matyášovskému sv. p. Mitrovskému z Nemyšle, za něhož byla městská privilegia potvrzena 1735 Karlem VI. a 1752 Marii Terezii. — V Bystřici narodil se 1802 historik Ant. Boček.

Albrechtice, k 1384 viz u Pyšolce, 1588 u Bystřice.

Blažejovice; 1371 psal se Jindra Zvolský z Blažejovic;[25]) pak byla ves v držení různých vládyckých rodů, až 1491 Štěpán Kusý z Mukoděl a jeho manželka Kateřina ze Zvole prodali za 125 zl. uh. Blažejovičky(!) a díl Blažkova Vilémovi z Pernštejna k Bystřici (int. 1492).[26]) K 1588 viz u Bystřice.

Bohuňov, k 1384 viz u Pyšolce, k 1384—1666 u Bystřice.

Bratrušín, k 1384 viz u Pyšolce, 1384—1588 u Bystřice.

Divišov, k 1500—1666 viz u Bystřice.

Domanín, k 1348 viz u Bystřice, 1353 (rychta) u Doubravníka, 1588 u Bystřice.

Domanínek, k 1360—1666 viz u Bystřice.

Janovice; Petr z Javorka int. 1364 zboží v Janovicích svému bratru Jindřichovi,[27]) k 1588—1666 viz u Bystřice.

Janovičky; Hertvík z Janovic int. 1390 Janovičky Matěji z Krásného a Zdinka z Krásného int. 1437 ves svému manželu Janovi z Janoviček.[28])

Karasín, k 1500—1666 viz u Bystřice.

Kundratice příp. se 1499, k 1500—88 viz u Bystřice.

Lhota s far. kostelem sv. Mikuláše, k 1369—1666 viz u Bystřice. R. 1605 byla tu fara, zanikla a 1785 zřízena lokalie.

Lísek založen 1750—51 na místě, kde stával les Lísek.

Michov, k 1588 u Bystřice.

Zlobického sb., 91. — [16]) Bočkova sb., 7312. — [17]) ČMM 1913 416. — [18]) PA IX. 339, Jireček, II. 391. — [19]) LSA III. 152. — [20]) LSA III. 58. — [21]) Aa C II. a 2. — [22]) ZDB XXX. 28. Aa C II. a 9. — [23]) Kameníček, III. 395, LSA III. 31, 32. — [24]) Slovák, Konf. prot., 7. — [25]) ZDB V. 454. — [26]) AČ XVI. 387, ZDB XII. 19. — [27]) ZDB IV. 94. — [28]) ZDB VII. 448, XII.

Paseky Roženecké, osada novějšího původu.

Písečné, k 1297 viz u Bystřice, 1349 až 1390 u Dalečína a 1476—1695 u Bystřice.

Rovné; 1351 seděli tu bratři Mikuláš Strniště a Lovek z Rovného,[29]) k 1509—1666 viz u Bystřice. — Mezi Rovným, Vojtěchovem a Bohuňovem, kde jest les Pičulín stávala ves Pičulín neb Lhota Pičulín. K 1348—60 viz u Bystřice, 1366 držel ves Artleb z Stařechovic;[30]) Heralt z Kunštátu a ze Skal int. 1392 Lhotu řeč. Pičulín Vaňkovi ze Zvole a ten 1392 int. ves Ješkovi z Chlumu.[31]) K 1384 viz u Pyšolce, 1462 u Jimramova.

Rozsochy s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1763—65. Již 1285 přip. se tu far. kostel (Rozzoch),[32]) 1409 jmenuje se Medvídek z Rozsoch.[33]) K 1430 viz u Doubravníka, 1500—1695 u Bystřice. Fara byla 1510 katol.,[34]) zanikla a 1763 byla obnovena.

Věchnov, k 1325—35 viz u Doubravníka, 1360 u Louky a 1588 u Bystřice.

Vítochov s fil. kostelem sv. Michala, k 1297—1666 viz u Bystřice, 1605 byl kostel farním.

Vojetín; r. 1349 jmenuje se Jitka a její syn Pokoj z Vojetína,[35]) k 1360 viz u Bystřice. Dále psali se 1396 Mikšík z Vojetínka(!), 1460 Mikuláš a 1466 Jan z Vojetínka(!),[36]) k 1588 viz u Bystřice. R. 1598 byli tu tři svob. dvořáci.[37])

Vojtěchov, 1392 jmenuje se Pešek z Vojtěchova,[38]) k 1500—1666 viz u Bystřice.

Ždánice, k 1287—1666 viz u Bystřice.

K statku špitálu města Bystřice náležela ves

Dvořiště; k 1476—1588 viz u Bystřice, 1589 u Mitrova. U Dvořiště jsou zbytky hradu Aršperka, po němž psal se 1325 Jimram z Pernštejna a Aršperka;[39]) k 1583 viz u Bystřice.

Rožínecký statek:

Dolní Rožínka, dříve Zámecká Rožínka, s zámkem rozšířeným v l. 1781 až 1799. Ves držel 1349 Hroznata z Březí,[40]) 1403 Mikšík Rožínka z Rožínky, který 1412 int. ves Václavkovi z Březí, jehož synem byl 1434 Václav Holý z Rožínky.[41]) R. 1457 drželi tvrz a ves Roženku(!) Adam a Dorota z Roženky, odjinud z Tečic,[42]) 1480 bratři Jan a Václav z Tečic.[43]) Václav int. 1504 Vilémovi z Pernštejna půl Rožínky a téhož roku Jiří z Tečic, patrně syn Janův, int. témuž Vilémovi druhou pol. vsi.[44]) Pak sdílel stateček osudy panství pernštejnského, až před 1608 (int. 1610) prodali bratři Petr a Jan Katharýnové z Katharu Rožínku, Blažkov a D. Rozsíčku i s dvořáky za 10.000 zl. mor. Samuelovi Radešínskému z Radešovic (1609 neb.).[45]) Zachariáš Radešínský odkázal 1626 Rožínku Kateřině Dobřenské z Dobřenic a ta opět 1659 svému manželu Zdeňku Divišovi Vlkovskému z Aubertovic. Od 1666 měl statek stejné osudy s Bystřicí. R. 1768 byli na panství bystřickém a statku rožíneckém svob. dvořáci: 2 v Písečném, 1 v Domanínku, 2 ve Vojetíně, 1 v Rozsochách, 2 v Blažkově, 2 v D. Rozsíčce a 3 v H. Rozsíčce.

Blažkov, k 1348 (Blažkova Lhota) viz u Bystřice, 1491 u Blažejovic, 1589 u Mitrova a 1610 u D. Rožínky.

Dolní Rozsíčka; 1376 seděl tu Dětřich z Rozsíčky,[46]) k 1610 viz u Rožínky.

Horní Rozsíčka přip. se 1358,[47]) v 14. a 15. st. bylo tu několik svob. dvoru. Martin z Hrádku vzal 1496 Gedeona z Olešničky na spolek na H. Rozsíčku, lidi v Blažkově a Mirošově (ZDB XIII. 4); Jiřík z Olešničky int. pak 1510 H. Rozsíčku s tvrzí a přísl. Benešovi z Vahančic (ZDB XIV. 7), který zapsal tu Martě z Dolobenky, manželce svého syna Jana z Vahančic 500 zl. uh. věna (ZDB XIV. 8).

---

204. — [29]) ZDB II. 40. — [30]) ZDB IV. 453. — [31]) ZDB VII. 1030, 1060. — [32]) CDM IV. 226. — [33]) ZDB X. 125. — [34]) ČMM 1903 296. — [35]) ZDB I. 102. — [36]) CDM XII. 305, P IV. 63, 222. — [37]) PB XXX. 32. — [38]) ZDB VII. 1019. — [39]) CDM VI. 273. — [40]) ZDB I. 37. — [41]) CDM XIII. 287, ZDB IX. 338, P III. 97. — [42]) P IV. 28. — [43]) P V. 277. — [44]) ZDB XIII. 32, AČ VI. 542. — [45]) Stav. arch., 978, ZDB XXX. 33. — [46]) ZDB VI. 377. — [47]) ZDB III. 198.

Lit.: J. Tenora, Z pamětí městečka Bystřice n. P., Hlídka XXIV., samost. Brno 1909; J. Tenora, Bystřický okres, Brno 1907; J. Tenora, Zaniklé osady v okresu bystřickém, ČMM XIX.; Kronika města Bystřice n. P. (Paměti starých písmáků při SA); Paměti Jiřika Vrbasa z Písečného (Paměti starých písmáků při SA); Školní kronika Václava Mezníka, prvního učitele v Zámecké Rožínce (Paměti starých písmáků při SA); Aug. Kratochvil, Z dějin svobodníků na panství rožínecké, SA VIII.

NOVOMĚSTSKÉ PANSTVÍ.

Nové Město, ochranné město s far. chrámem sv. Kunhuty, ev. kostelem a zámkem. R. 1226 jmenuje se fara v N. Městě (in Noua civitate);[1]) v 14. st. drželi město páni z Lipého a při dělení lipských statků připadlo toto Čeňkovi z Lipého.[2]) Počátkem 15. st. držel panství kroměřížský probošt Čeněk z Lipého, jenž 1412 postoupil klášteru žďárskému Hodiškov a Novou Ves.[3]) Jindřich z Lipého dal 1452 městu list na dělání sladu[4]) a syn jeho Jindřich z Lipého prodal 1496 (int. 1498) Vilémovi z Pernštejna N. Město, Míchov (Mnichov!), Vlachovice, Hrohož(!), Petrovice a pustou ves na Vřišti (asi Medlov).[5]) R. 1499 dal Vladislav II. městu dva jarmarky,[6]) Vilém z Pernštejna pak povolil 1511 Novoměstským dělání obecního rybníka a dal 1516 odúmrt.[7]) Na žádost Vilémova syna Jana z Pernštejna udělil Ferdinand I. 1537 městu další jarmark a týdenní trh.[8]) Vratislav z Pernštejna zastavil 1564 městu statek novoměstský a prodal statek mitrovský[9]) a 1580 potvrdil a rozšířil městská privilegia (svobodné vaření piva a vystavování do vesnic, vinný šenk, pustinu Mnichov, les Ochoz, soudní pravomoc města nad vesnicemi, sklad a prodej soli a privilej, že město muže při prodeji panství zvoliti si libovolnou vrchnost; za tyto svobody město platilo 80 zl. mor. ročně).[10]) Tehdy (1592) byl tu farářem luterán Matěj Chytraeus Petrovský.[11])

Jan a Maximilian z Pernštejna prodali 1585 panství novoměstské (N. Město se zámkem a pod., pustý Mnichov, Heralec, Fryšavu, Vlachovice, Německé, Vejmyslice, Křižánkov(!), Rokytno, Studnici, Věcov, Líštné(!), Odranec, Pohledec, Zubří, Olešnou s patr., Křídla, Dlouhé, Petrovice a Maršovice s rychtami zákup.) za 18.000 zl. mor. Vilímu Dubskému z Třebomyslic,[12]) za něhož byl 1587 pořízen nový urbář.[13]) Vilém Dubský dotoval 1620 novoměstský špitál, ale ztratil za konfiskaci panství, které bylo oceněno na 28.500 zl. mor. a prodáno (int. 1624) kard. z Dietrichštejna.[14]) Týž potvrdil 1635 s jistými omezeními městská privilegia, zlepšil městský erb a přidal čtvrtý jarmark.[15]) Jeho dědic Maximilian kníže z Dietrichštejna prodal panství 1638 svému regentovi Šimonu Kratzerovi z Schönsberku (zabit 1646 při vpádu Švédů do N. Města). Po Šimonovi následoval jeho syn František Maximilian Kratzer, za něhož bylo panství zcela prodlouženo. Výrokem soudu Fr. Maximilian panství pozbyl a toto bylo 1691 int. Ferdinandu knížeti z Dietrichštejna, jehož syn Leopold postoupil panství ústavu Maria Schul v Brně. Městská privilegia potvrdil 1730 Karel VI. N. Město a vesnice na panství novoměstském a jimramovském byly v l. 1796—97 jevištěm t. zv. freimauerského či helvetského spiknutí. R. 1801 město vyhořelo. — V N. Městě narodil se r. 1733 Jos. Vratislav Šl. Monse.

Brušovec byl založen teprve později, v urbáři z 1587 se nepřipomíná.

Moravská Cikánka vznikla v 18. st.

Dlouhé; r. 1361 jmenuje se Dobroslav z Dlouhého,[16]) k 1464 viz u Křižanova, 1587 u N. Města.

[1]) Friedrich, II. 287. — [2]) CDM VII. 633. — [3]) AČ IX. 372. — [4]) AČ XVI. 124. — [5]) AČ XVI. 508. ZDB XIII. 13, Mor. urbáře, 85. — [6]) AČ VI. 577, XVIII. 144. — [7]) AČ XVII. 145, 235. — [8]) LSA III. 176. — [9]) LSA III. 127. — [10]) LSA III. 177. — [11]) Jireček, Ruk., II. 391. — [12]) ZDB XXVII. 30. — [13]) Otištěn v Mor. urbářích, 79. — [14]) Slovák, Konf. prot., 35, ZDB XXXII. 4. — [15]) Zlobického sb., ČMMZ V. 21. — [16]) ZDB IV. 72. — [17]) LSA III. 170.

Fryšava s far. kostelem sv. Matouše ap. R. 1568 byla tu skelná huť;[17]) k 1587 viz u N. Města; 1788 zřízena lokalie, 1888 fara. U Fryšavy zanikly V l č k o v i c e, přip. se 1368.

Herálec s far. kostelem sv. Kateřiny z 1781—84. Snad podle tohoto Herálce jmenuje se 1279 Stoh z Herálce (Heraltcz);[18]) ves sama přip. se po prvé 1358[19]) a již 1587 byla zde fara, která však zanikla a 1765 založena lokalie, 1859 fara.

Kadov vznikl v 17. st.[20])

Koníkov vznikl před 1750.

Krátká, dříve též Teplá, založena před 1750.

Křídla; 1376 přip. se Filip z Křídel,[21]) k 1464 viz u Křižanova, 1587 u N. Města.

Moravské Křižánky přip. se 1437, k 1483 viz u Žďáru, 1587 u N. Města; 1648 byla tu skelná huť.[22])

Kuklík; zde bývala původně ves V e j m y s l i c e (k 1587 u N. Města), která byla ještě 1638 obydlena, pak pustá. Obnovená ves byla nazvána podle rybníka Kukly Kuklíkem.

Lišná, k 1587 viz u N. Města.

Maršovice, k 1587 viz u N. Města.

Milovy, osada novějšího původu; v 1. pol. 19. st. byly zde železné hamry. Snad zde dříve stávala ves M i l e j o v.[23])

Německé s far. kostelem sv. Kříže a ev. kostelem. Ves náležela od 1335 klášteru doubravnickému (viz Doubravník), 1392 Pernštejnům.[24]) K r. 1587, kdy přip. se tu fara, viz u N. Města. R. 1572 jmenuje se tu »na Vřišti« skelná huť.[25]) Fara zanikla, 1750 zřízena expositura, 1784 lokalie a 1845 fara. Ves měla v 1. pol. 19. st. právo dvou jarmarků.

Blatiny, dříve N o v o s a d y, založeny před 1750.

Odranec, k 1587 viz u N. Města.

Olešná s far. kostelem sv. Marie Magd. z 1788. R. 1369 jmenuje se Vlček a jeho syn Vojtěch z Olešné, kde tehdy byl far. kostel.[26]) Ještě 1587 byla tu fara (viz u N. Města), která později zanikla, 1785 zřízena lokalie, 1863 fara.

Petrovice, k 1498—1587 viz u N. Města.

Pohledec, k 1348—60 viz u Bystřice, 1358 u Doubravníka, 1384 u Pyšolce, 1587 u N. Města.

Rokytno, k 1348 viz u Bystřice, 1384 u Pyšolce, 1587 u N. Města.

Samotín založen před 1750.

Tři Studně, osada novějšího původu, v urbáři z 1587 se ještě nejmenuje.

Studnice, k 1348—60 (Čtyři Studně) viz u Bystřice, 1384 u Pyšolce, 1587 u N. Města.

Svratka, dříve Svratečka, jmenuje se 1356,[27]) k 1511 viz u Žďáru.

Vlachovice, k 1496—1587 viz u N. Města.

Věcov přip. se 1392,[28]) k 1587 viz u N. Města.

Vříšť, vznikla v 17. st. V 1. pol. 19. st. byly tu železné hamry.

Zubří, k 1348—60 viz u Bystřice, 1384 u Pyšolce, 1587 u N. Města.

Mimo jmenované již pusté vsi na panství zanikly: H r o h o ž, 1498 pustý (viz N. Město), M e d l o v na místě, kde jest Medlovský rybník (k 1496 viz u N. Města), M i c h o v či Mnichov u N. Vsi, k 1498—1587 u N. Města, a P o l o m, který zanikl nejspíše u Německého, kde 1587 jmenuje se louka u Polomě,[29]) k 1348—60 viz u Bystřice, 1384 u Pyšolce.

Lit.: J. Kopřiva, Geschichte der Stadtgemeinde Neustädtel, Schr. IX., J. F. Svoboda, Osídlení panství novoměstského, Národop. věstník Český Lid, XXI., XXII., Fr. Trnka, Novoměstské kroniky, N. Město 1912; K. Žák, Historický průvodce Novým Městem na Moravě, N. Město 1931; Jar. Novotný, Hospodář. poměry na panství novoměstském v době pobělohorské, ČDV XX.; Urbář panství novoměstského z 1587 vydán Fr. Trnkou v příloze SA. — Paměti z Herálce, SA IX.

[17]) CDM VII. 142. — [18]) ZDB III. 461. — [19]) Mor. urbáře, 85. — [20]) ZDB VI. 202. — [21]) LSA III. 146. — [22]) Mor. urbáře, 85. — [23]) ZDB VII. 1069. — [24]) LSA III. 171. — [25]) ZDB V. 277. — [26]) ZDB III. 185. — [27]) ZDB VII. 1059. — [28]) Mor. urbáře, 85.

JIMRAMOVSKÉ PANSTVÍ.

Jimramov, městečko s far. kostelem Navšt. P. Marie, ev. far. kostelem a zámkem z 17. st. Nejstarší dějiny Jimramova souvisí s dějinami hradu Skal, jehož zříceniny jsou u vsi Javorku. Zboží skalské náleželo v 1. pol. 14. st. pánum z Pernštejna (odjinud z Kamene neb Jakubova). Jimram z Kamene int. 1349 ves Skály Filipovi, Jimramovi a Žibřidovi bratřím z Jakubova.[1]) Filipův syn Jimram z Pernštejna int. 1365 díl Jimramova Artlebovi z Kunštátu a Stařechovic,[2]) v jehož držení dostalo se postupně celé panství. Tehdy (1361) jmenuje se v Jimramově far. kostel.[3]) Artleb postoupil 1384 hrad Skály s přísl. svému synovi Heraltovi a svému bratru Janovi;[4]) z těchto Heralt psal se po Skálách ještě 1412 a 1415 přip. se vdova po Heraltovi Eliška z Bučovic.[5]) Jimramov nál. však tehdy i s tvrzí Smilovi z Kunštátu a Skal a nazýval se (1392) městečkem.[6]) V pol. 15. st. seděl na Jimramově Jan z Cimburka, než zboží držela (1456) od téhož v zástavě Marketa ze Svratky a její syn kněz Jan z Bystřice, však tak, že po jejich smrti měla zástava připadnouti Janovi z Pernštejna.[7]) Jan z Cimburka a jeho manželka Žofka z Kunštátu prodali 1462 městečko Jimramov s pod. a hradištěm, Javorek, Ubušín, Sulkovec, Unčín, Pavlovice a Lhotu Pičulin za 1950 zl. Janovi z Pernštejna[8]) (int. 1464).

Dále seděli na Jimramově Pernštejnové (ojediněle přip. se 1512 na hradě Skálách Jan Svojanovský z Boskovic[9])). Na žádost Jana z Pernštejna udělil 1537 Ferdinand I. Jimramovu dva jarmarky a týdenní trh.[10]) Jan a Maximilian bratří vl. z Pernštejna int. 1588 městečko Jimramov s pod., Pavlovice, Borovnici, Strachujov, Krásný s pod., Spělkovice, Daňkovice. Javorek, pustý zámek Skály, Dalečín s pustým hradištěm Dalečínem, Chudobín, Unčín a Vel. Ubušín s rychtami zákup. (prodej za 8.000 zl. mor.), Pavlu Katharýnovi z Katharu, jemuž také městečko 1590 postoupilo právo váречné.[11]) Městečko 1589 vyhořelo, 1596 jmenuje se tu špitál a 1605 škola.[12]) Pavel Katharýn osvobodil 1595 Jimramov od robot a 1600 postoupil jimramov. faráři odúmrt.[13]) Petr a Jan Katharýnové prodali (int. 1603) za 18.000 zl. statek Vilímovi Dubskému z Třebomyslic.[14]) Jeho nástupce Jan Dubský vydal 1608 pro panství luterský církevní řád a dosadil do Jimramova luterského faráře.[15]) Jeho manželkou byla 1612 Alina Zoubková z Zdětína.[16]) Vilému Dubskému z Třebomyslic bylo panství konfiskováno a přenecháno Štěpánu Šmidovi z Freyhofu.[17]) Protireformace postupovala na panství jen zvolna a ještě 1624 měškali tu predikanti.[18]) Na Šmidovi získala soudním výrokem Jimramova Anna Marie hr. Šliková, která jej prodala 1623 Jiřímu hr. z Náchoda. Pak následoval Ferdinand Leopold hr. z Náchoda (1650—63), jenž 1654 potvrdil městečku privilegia, ale panství zadlužil a poddané ožebračil. Vdova Marie Terezie roz. hr. Gallasová odkázala 1668 panství Janu Václavovi hr. z Kolovrat, za něhož bylo od jesuitu obráceno na panství 312 osob a který 1689 prodal Jimramov za 40.000 zl. Konrádu Ferd. ryt. z Bornstedtu. R. 1712 získala zboží za 60.000 zl. rýn. Marie Anna, provd. v. Nübern, a pak dědila je Marie Anna Anežka v. Nübern, která 1732 Jimramovu potvrdila privilegia a odkázala panství své neteři Marii Ant., provd. sv. p. v. Walldorf. Od r. 1778 drželi Jimramov hr. Beleredi. Po válce třicetileté nastala na panství kolonisace, kolem 1660 založen N. Jimramov, před 1750 Široké Pole a po 1750 Paseky a Valdorf.

[1]) ZDB I. 159. — [2]) ZDB IV. 346. — [3]) CDM XV. 83. — [4]) CDM XV. 250. — [5]) Stav. arch. 324, ZDB XI. 172. — [6]) ZDB VII. 1099. — [7]) AČ VI. 502, XVI. 133. — [8]) AČ VI. 504, XVI. 146, ZDB XIII. 148. — [9]) ZDB XIV. 17. — [10]) Nová sb., LSA III. 157. — [11]) ZDB XXVII. 29, LSA III. 148. — [12]) Horkého sb., LSA III. 128. — [13]) Horkého sb. — [14]) ZDB XXX. 15. — [15]) Hrejsa, Česká konfese, 353, Schr. XII. 11. — [16]) PB XXXV. 2. — [17]) Slovák, Konf. prot., 33. — [18]) ČMM 1915 193. — [19]) ZDB I. 151. — [20]) ZDB IV. 93.

Borovnice, přip. se 1350,[19]) k 1588 viz u Jimramova.

Daňkovice s evang. kostelem z 1788; k 1350 viz u Pernštejna, 1588 u Jimramova.

Javorek; r. 1364 přip. se Jindřich a Petřík bratři z Javorka;[20]) Hadrián ze Starkovic prodal 1372 dědičnou rychtu v Javorku svému poddanému Vachovi.[21]) K 1462—1588 viz u Jimramova. — U Javorka stával hrad a ves Skály.

Nový Jimramov, založen kolem 1660, kdy byla tu skelná huť.

Krásné s far. kostelem sv. Václava z 1736. R. 1390 přip. se Matěj z Krásného.[22]) V 17. st. dolovalo se tu na železnou rudu a byly tu hamry. Fara přip. se 1588 (viz u Jimramova), zanikla. 1754 zříz. lokalie a 1815 fara.

Jimramovské Paseky, vznikly po 1750.

Jimramovské Pavlovice přip. se 1350,[23]) k 1588 viz u Jimramova.

Široké Pole, založ. v 1. pol. 18. st.

Spělkovice přip. se 1392,[24]) k 1588 viz u Jimramova.

Valdorf, jinak Milovy či Walldorf, založen po r. 1750.

Lit.: E. Still, Paměti městečka Jimramova, Polička 1899; Die Schweden in Ingrowitz, Not. 1856; J. Guth, Ze starých škarték jimramovských, Topičův sborník, 1916; Z paměti města Jimramova, SA XI., XII.; Die Archive in Ingrowitz, Not. 1857.

ŽĎÁRSKÉ PANSTVÍ A STATEK NOVÉ VESELÍ.

Zámek Žďár s zámkem (bývalý klášter), got. far. chrámem a kaplí sv. Jana Nep. na Zelené Hoře. Po několika marných pokusech byl 1252 Bočkem z Perneku založen cisterciácký klášter Fons sanctae Mariae jakožto fil. kláštera nepomuckého na území tehdy Čechám náležitém; zakladatel dotoval bohatě klášter vesnicemi: Žďár (Zschar), Novošice (Berchtoldesdorf, alias Nouawize), Hrušovany (Rohrbach, alias Hruschowani), Jámy (Iama), farou v Biteši (Heinriches, alias Bitesche), třetinou vinného desátku ze Skalice, Pouzdřan (Puzdran), Zaječí (Zaiechi), Pavlovic (Paulowiz), Načeratic (Nazeratize) a celým obilním desátkem z Kobyli (Cobile, 1269 rál. kláštera i patr. fary kobylské), Pavlovic a Zaječí.[1]) Založení kláštera a jeho statky potvrdil 1252 Innocenc IV., jenž vzal klášter do své ochrany,[2]) 1252 markr. Přemysl a 1256 král Přemysl II.[3]) Konvent sešel se (mniši pocházeli z kláštera nepomuckého) 1252 a 1253 byly posvěceny základy klášterního chrámu;[4]) již prvý opat Frydrych (sesazen po pul roce) dal stavěti město Žďár.[5]) Dalšími opaty byli: Konrád (1255),[6]) Walthelm z kláštera sedleckého (1256),[7]) Jindřich z Pomuka (1256—62)[8]) a Winrich (1262—76), jenž počal stavěti novou klášterní budovu.[9]) Zatím bylo území v okolí kláštera kolonisováno (hlavní příčinou bylo dolování) a četnými odkazy zboží klášterní se zvětšovalo. Tak Boček z Perneku odkázal 1255 klášteru Milostovice, Plesnou a pul vsi Plště (vše u Opavy), Kučerov (Kosherowe) a Lhotu s patr. v kraji brněnském, ves Křídlovice (Hřrelawiz) u jaroslavického hradu (Jarzlawiz) a konečně les u Zbraslavě (Brazla).[10]) Smil z Lichtenburka daroval 1266 Bobruvku (Cappilbobrowe),[11]) 1269 Jiřikovice a Radňovice a posléze i patr. v Chotěboři[12]) a purkrabí téhož Smila Bohuslav 1264 Slavkovice.[13])

Klášterní privilegia potvrdil 1261 biskup Bruno, který také 1267 potvrdil klášteru desátky z újezdu Bobrové (Boberowe), Žďáru (Saar) a Bočko-

— [21]) LSA III. 192. — [22]) ZDB VIII. 827. — [23]) ZDB I. 151. — [24]) ZDB VII. 1069.

[1]) CDM III. 184, IV. 27. — [2]) CDM III. 179. — [3]) CDM III. 184, 226. — [4]) FRB II. 530. — [5]) FRB II. 530. — [6]) FRB II. 540, CDM III. 223. — [7—9]) FRB II. 530. — [10]) CDM III. 233. — [11]) CDM III. 336. — [12]) CDM III. 375, IV. 13, 18. — [13]) CDM III. 368, FRB II. 540. — [14]) CDM III. 304, 395. —

nova (Botzkonowe),[14]) 1262 papež Urban[15]) a Přemysl II. propůjčil 1264 klášteru právo kutati na klášterství zlato, stříbro a jiné kovy a 1273 rozšířil klášteru soudní pravomoc.[16])

R. 1276 stal se opatem Jan I., jenž již po půl roce odešel do Nepomuku, pak Jan II. a Jan III. (do 1286), 1285—1289 Adam I., 1289—93 Jan IV., 1294—1306 Arnold, 1312 Mikuláš I., 1317 Jindřich II., 1322—26 Mikuláš, 1330 Konrád II., 1338 Václav I., 1341 Mikuláš III., 1349 Ignác, 1353 Jan V., 1357 Adam II., 1366 Jan VI., 1376—95 Mikuláš IV. a 1395—1436 Jan VII. Dětřich, biskup nazaretský a olomoucký.

Klášterní zboží vzrůstalo i v tomto období, Anežka z Obřan darovala 1277 třetinu výnosu ze vsi Těšan (Tysschan),[17]) Václav II. a král. Judita postoupili 1284 patr. v Blučině (Luchens), což 1297 potvrdili arcibiskup mohucký Gerhart a olomoucký biskup Dětřich,[18]) Gerhart z Obřan a jeho manželka Jitka z Velzpurku vzdali se 1289 nároku na klášterní třetinu vinných desátků v Pavlovicích, Pouzdřanech, Zaječí, Našeraticích a Jaroslavicích,[19]) Anežka z Obřan darovala půl vsi Křižanova,[20]) Filip, Bohuslav a Jimram bratři z Pernštejna postoupili 1293 vinné desátky v Medlově[21]) a Bušek a Znata z Mostišť darovali kolem 1303 pusté vsi Malin a Vetly (Bethil).[22]) Dále Jan z Meziříčí daroval 1317 klášteru ves Sazomín a zboží v Hruškách (Pyrpaums), což 1317 potvrdil biskup Konrád,[23]) a 1330 Trutmanice u Pavlovic (Trautmannsdorf) s patr.,[24]) Jan z Tasova 1349 daroval Kotlasy (Chothloken),[25]) Beneš z Meziříčí 1353 vsi Vatín, Babín, Sazomín a les Radonín,[26]) Jindřich, Hynek, Jan a Jiří bratři z Lichtenburka darovali 1361 Buňov, příslušný k hradu Bítovu,[27]) Jindřich z Lipého 1368 zřekl se ve prospěch kláštera sporných lesů mezi N. Městem a Žďárem.[28])

Poč. 15. st. klášter přikoupil od Břeňka z Rýznburka díl Hrušek (int. 1412)[29]) a 1412 nabyl od Čeňka z Lipého Novou Ves a Hodíškov.[30]) O statky tyto měl klášter četné spory s okolní šlechtou, tak na př. 1305, když Raimund z Lichtenburka odňal klášteru půl městečka Bělé v Čechách.[31]) Z různých příčin, hlavně k osazení pustých vsí, postupoval klášter dočasně některé vsi pánům neb rytířům: opat Jan dal 1353 Adamovi z Konic pustý Bukov k vysazení,[32]) 1396 dal klášter Janovi a Pešíkovi z Kozlova do života Kozlov[33]) a 1416 pronajal Jimramovi z Pernštejna Křižánkov (Griseleins) a prodal tamže rychtu.[34])

Privilegia a statky potvrdil klášteru 1272 Řehoř X.,[35]) 1277 Jan XX.,[36]) 1286 olomoucký biskup Dětřich,[37]) 1315 král Jan, jenž také osvobodil klášterství od světské jurisdikce,[38]) 1322 Jindřich z Lipého potvrdil klášteru privilegia vydaná pány z Obřan a Perneku.[39]) Karel IV. propůjčil 1338 klášteru hrdelní právo, 1351 a 1353 spolu s markr. Janem potvrdil privilegia a 1351 potvrdil klášteru doly v Počátkách (Heinrichsdorf) na Čáslavsku.[40]) R. 1363 Jindřich z Lipého udělil klášteru různá privilegia, týkající se hlavně odúmrtí,[41]) Bonifác IX. připojil 1396 ke klášteru fary v Blučině, Žďáře, H. Bobrové a Zaječí tak, aby byly obsazovány žďárskými cisterciáky a užitek z nich aby náležel klášteru,[42]) a 1411 potvrdil privilegia Václav IV.[43]) V této době měl klášter i proboštství v Chotěboři.

Za válek husitských byl klášter asi 1422 husity zničen a teprve Jiřím z Poděbrad obnoven. Opaty v době následující byli: 1437 Václav II., 1439—1449 Jan, jenž osvobodil 1446 městečko Žďár od odúmrtí,[44]) 1449—60 Beneš, který 1452 osvobodil od odúmrtí městečko Bobrovou a vsi Mirošov a

[15]) CDM III. 330, 331. — [16]) CDM III. 362, IV. 74. — [17]) CDM V. 147. — [18]) CDM IV. 221, 263, V. 69, 71. — [19]) CDM V. 91. — [20]) CDM IV. 252, V. 94. — [21]) CDM IV. 311. — [22]) CDM VI. 10. — [23]) CDM VI. 116. — [24]) CDM VI. 395. — [25]) CDM VII. 982, VIII. 228. — [26]) CDM VIII. 230. — [27]) CDM IX. 227. — [28]) CDM X. 42. — [29]) ZDB IX. 260. — [30]) AČ IX. 372. — [31]) CDM V. 200. — [32]) CDM VIII. 227. — [33]) List. kl. A 90. — [34]) List. kl. A 90. — [35]) CDM IV. 65. — [36]) CDM VI. S 7. — [37]) CDM IV. 232. — [38]) CDM VI. 87. — [39]) CDM VI. 200. — [40]) CDM VII. 193, VIII. 75, 97, 210, 212. — [41]) CDM IX. 307. — [42]) CDM XII. 256. — [43]) List. kl. A 87. —

Olešinku,[45]) 1460—62 Mikuláš V., 1462—70 Jan IX., jenž udělil 1463 odúmrt Křižanovu,[46]) 1470—88 Linhart, který byl sesazen, poněvadž svévolně odcizil od klášterství desátky z Blučiny,[47]) 1488—1520 Vít, 1520—21 Jiří Malezzy, 1521—40 Ambrož, který 1540 potvrdil odúmrt H. Bobrové a Podolí,[48]) 1540—61 Václav III., biskup nikopolitánský a sufragan olomoucký, 1561—62 Šimon, 1562 Jan X., 1563—1578 Štěpán, jenž 1570 obnovil odúmrt Dobré Vodě, 1578—88 Havel, 1588—1592 Tomáš, 1592—94 administrátor Lukáš Laetus, 1594—94 Ekart ze Švoben a 1596—1606 Ant. Wadinger.

V urbáři z doby předhusitské (1407) vypočítává se majetek klášterní: městečko Žďár (obyv. podle jmen Němci), vsi Vysoké, Počátky, Lhota, Sklenné, Nová Ves, Slavkovice, Radňovice, Jámy, Svratka, Bobrová, Mirošov, Olešinka, Rousměrov, Křižanov a Dobrá Voda. Než válkami husitskými bylo zboží namnoze rozchváceno, tak 1436 drželi bratři Václav a Jiřík z Kravař Obyčtov, Jámy, Sazomín, Vatín, Kotlasy, Pokojov, Větly, Babín a Tessendorf,[49]) Heník z Valdštejna Hrušovany, 1436 Jan z Meziříčí půl městečka Křižanova, Jívové, Pikarec a Křižankov (Kreutzdorf!),[50]) 1466 Jaroslav z Lomnice Krokočín,[51]) Henrich a Jindřich z Lichtenburka Blatnici,[52]) 1481 Dobeš Černohorský z Boskovic Hrušovany a Kučerov,[53]) Jan z Lomnice Babín, Vatín, Sazomín, Kotlasy a Radomín,[54]) Vratislav z Pernštejna Pikarec[55]) a 1482 Čeněk Kuna z Kunštátu Novošice.[56])

Klášter sám pro nouzi a zpustošení musil postupovati vesnice jiným, třebas jen dočasně. Opat Jan postoupil 1445 Matějovi ze Svratky a jeho synum Janu, Václavovi a Martinovi půl Horních Borů do jejich životu,[57]) 1445 pusté Novošice Petrovi z Šelnberka k vysazení[58]) a 1448 pustil na 70 let pusté Hrušky k vysazení Mikulášovi Bystřici z Ojnic;[59]) opat Beneš zapsal 1450 městečku Žďáru pusté Větly pod plat[60]) a 1453 pustý Babín pod plat dal hamerníkovi Hanušovi;[61]) Linhart zastavil 1476 na čas Bobrůvku Janovi ze Zvole,[62]) 1480 prodal minstrberskému knížeti Viktorinovi ves Dářko k založení rybníka,[63]) 1481 zapsal Obyčtovským pod plat pustý Bolešín,[64]) 1482 pod plat Řečickým pustý Mankov,[65]) 1484 podací v Blučině Jaroslavovi z Boskovic,[66]) 1485 prodal Václavovi ze Sobušic Křižánkov v dědičné manství,[67]) postoupil Janovi z Kladné Krokočín a půl Radiníček záměnou za Olešínky,[68]) Vilémovi z Pernštejna půl městečka Horního Křižanova, Jívové, Pikárec a díl Medlova záměnou za Horní Bobrovou (int. 1492),[69]) 1486 dal Kozlov Janovi z Kladné v manství;[70]) r. 1494 postoupil klášter Kozlov v alod Janovi z Lomnice.[71]) Také králové zastavovali klášterní zboží, tak Jiří z Poděbrad zastavil 1463 Novošice v 1500 zl. uh. Čeňku Kunovi z Kunštátu.[72])

Podle urbáře z r. 1483 na klášterství byla městečka Žďár a D. a H. Bobrová a vsi Počátky, Střížanov, Polnička, Světlov, Sklenné, Počítky, Vysoké, Lhotka, Jiříkovice, Slavkovice, Radňovice, Nová Ves, Svratka, Řečice, dvůr Mankov, Bohdalec, Obyčtov, Hodíškov, Hlinné, Jámy, dvůr Radešín, Bobruvka, Bítovec, Mirošov, díl Olešínky, Račice, Branšov, Opatská Rožínka, Křižánkov, Rousměrov, Raděnice, Dobrá Voda, Sazomín, Vatín, Kotlasy, Pokojov, Kaly, Kozlov, Načeratice, Křídlovice a Chvalovice.

Na sklonku 15. st. zastavil se hmotný úpadek kláštera a tento počal získávati nové statky: 1488 nabyl odkazem od Petra ze Zvole tvrz a díl vsi Zvole s pod. a Braníšov,[73]) což 1493 potvrdil Vladislav II.,[74]) 1493 klášter koupil od Jana Bočka z Kunštátu pan-

[44]) AČ IX. 376. — [45]) AČ IX. 382. — [46]) LSA III. 121, Nová sb. — [47]) AČ XV. 273. — [48]) Bočkova sb., 6760. — [49]) P III. 146. — [50]) P III. 145, 239. — [51]) P IV. 234. — [52]) P IV. 244. — [53]) P V. 123. — [54]) P V. 123. — [55]) P V. 343. — [56]) P V. 399. — [57]) List. kl. A 96. — [58]) AČ IX. 375. — [59]) AČ VII. 577, IX. 379, A 96. — [60]) AČ IX. 381. — [61]) AČ IX. 384. — [62]) AČ IX. 387. — [63]) A 109. — [64]) AČ IX. 392. — [65]) AČ IX. 392. — [66]) AČ IX. 397. — [67]) AČ IX. 400. — [68]) AČ IX. 404, A 114, ZDB XII. 15. — [69]) AČ VI. 517, XVI. 290, A 112, ZDB XII. 14. — [70]) AČ IX. 504. — [71]) AČ IX. 422, ZDB XIII. 4. — [72]) AČ XVI. 149. — [73]) AČ IX. 406, A 116. —

ství Vojnův Městec, Radostínek, Stulovice a Lhotu,[75]) 1494 vrátil Jan z Lomnice klášteru Babín, Sazomín, Kotlasy, Vatín, Pokojov a Vetly,[76]) opat Vít int. 1496 Janovi z Lomnice tvrz a ves Kozlov (ZDB XIII. 4), 1504 klášter koupil za 165 kop miš. od Václava Hadburka z Sobušic Křižánkov,[77]) 1511 od Buriana a Václava z Jemničky Svratečku (nyní Mor. Svratka)[78]) a 1516 nabyl záměnou za klášterní ves Hrušky patr. v D. Bobrové, Svratce, Bobrůvce, H. Bořích a Obyčtově.[79]) Další majetkové změny byly již jen nepatrné: opat Ambrož prodal 1530 jihl. měšťanu Janu Polczarovi Nýdek, což 1530 Ferdinand I. potvrdil,[80]) 1536 postoupil Janovi z Pernštejna pusté Novošice záměnou za jeho ves Podolí a podané v Mirošově[81]) a 1542 int. Malé Křídlovice a pusté Našartice Vilémovi Kunovi z Kunštátu.[82]) Blíže kláštera zřídil 1614 panský hejtman Šimon Kratzer železný hamr.[83])

Klášterní privilegia potvrdil 1439 markr. Albrecht;[84]) Pius II. postoupil 1462 opatům právo pontifikalií;[85]) dále potvrdili privilegia 1466 král Jiří, který byl obzvláštním příznivcem kláštera a fundatorem,[86]) a 1498 Albrecht, Jiří a Karel knížata Minstrberská jakožto fundátoři.[87]) Karel kníže z Minstrberka postoupil 1588 fundatorství záměnou olomouckému biskupu Stanislavovi, což 1590 Rudolf II. potvrdil.[88]) Biskupovi totiž záleželo na povznesení kláštera, neboť tam byly velké nepořádky, kázeň uvolněna a poddaní na klášterství byli vesměs stoupenci augšpurské konfese.[89]) Klášter i poddaní se změně fundátorství bránili, leč s nezdarem, a nový opat Ekart z Švoben (1594) snažil se zastaviti úpadek.[90]) Než jeho nástupce i s mnichy opustil koncem 16. st. klášter a ten zůstal téměř prázdný.[91])

Posléze bylo zboží klášterské získáno olomouckým biskupstvím. Papež Klement VIII. inkorporoval 1601 klášter biskupské mense, což 1607 Rudolf II. potvrdil,[92]) a podle smlouvy mezi klášterem a kardinálem Dietrichštejnem mělo býti z biskupské mensy klášteru vypláceno ročních 1000 tolaru na vydržování 12 mnichů.[93]) Kardinál osvobodil 1607 Svratku a Řečici od odúmrtí,[94]) 1616 dal prováděti na panství misie, leč bezvýsledně, a 1617 vypověděl z panství všechny, kdož nechtěli přestoupiti ke katol.[95]) Posléze prohlásil kardinál žďárské zboží za svůj osobní majetek a dal za ně biskupství méně výnosný statek chropíňský; záměnu provolil 1615 papež Pavel V. a 1616 i král Matyáš.[96]) V klášteře vznikly na počátku 17. st. nové nepořádky, jež musel 1612 sám kardinál stavovati, a nedlouho potom klášter zanikl.[97]) Kardinálův nástupce Maximilian kníže z Dietrichštejna udělil 1638 odúmrt Hlinému, Hodíškovu, Jámám, Kotlasům, Obyčtovu, Sazomínu a Vatínu.

Zásluha o obnovení kláštera náleží velehradskému opatu Janu Greifenfelsovi z Pilsenburka, jehož přičiněním s nemalými finančními potížemi koupil 1638 za 146.000 zl. rýn. cisterciácký řád zboží žďárské, od něhož musily býti 1649 odprodány dvory v H. Bořích a Dobré Vodě Frant. Maximilianovi ryt. z Hammersdorfu. Opaty obnoveného kláštera byli: 1638—50 Jan Greifenfels z Pilsenburka, 1650—54 Jan Martini z Brábku, 1654—66 Hilger Burghof, pak následovala řada administrátoru a posléze opati 1676—91 Benedikt Zaunmüller, 1691—1705 Edmund Wagner, 1705—38 Václav Vejmluva, 1738—70 Bernard v. Hennet, 1770—82 Ota Lojk z Netky a 1782—1784 historik kláštera Ota Steinbach z Kranichsteina, jenž vydal klášterní diplomatář.

R. 1689 vyhořely všechny klášterní budovy. R. 1709 koupil klášter panství novoveselské od Frant. Rosalie hr. Kinské, roz. Berkové z Dubé a Lipého za 55.000 zl. a 1711 od hr. z Valdštejna

[74]) A 120. — [75]) AČ IX. 418. — [76]) A 124. — [77]) A 137. — [78]) A 144. — [79]) AČ IX. 446. — [80]) A 152, 158. — [81]) AČ XX. 388. — [82]) ZDB XXII. 30. — [83]) Schr. XV. 159. — [84]) Šebánek, Archivy zruš. kl., 1321. — [85]) Bočkova sb. 4567. — [86]) A 107. — [87]) AČ IX. 429, Bočkova sb., 4593. — [88]) A 166, 168, ZDB XXVII. 49. — [89]) ČMM 1913 251. — [90]) Kameníček, III. 315. — [91]) Kameníček, III. 184, 309. — [92]) A 168, 170. — [93]) A 172. — [94]) Bočkova sb., 4621. — [95]) ČMM 1903 395, 1913 251. — [96]) A 173, 177, ČMM XXXII. 390. — [97]) Kameníček, III. 315. — [98]) ČDM V. 159. —

panství ronovské, jež 1727 klášter prodal a koupil téhož roku za 181.000 zl. rýn. zboží křižanovské. Opat Václav vystavěl kostelík sv. Jana Nep. na Zelené Hoře. R. 1737 a 1784 klášter vyhořel. Josef II. 1784 klášter zrušil, statek klášterní připadl náb. fondu, ale 1826 odprodáno zboží žďárské Frant. Josefu knížeti Dietrichštejn-Pruskov-Leslie, novoveselské a vojnoměstecké Josefu hr. Vratislavovi z Mitrovic, kdežto radešínské Frant. Schneiderovi a křižanovské již 1809 Karlovi Endsmannovi.

Žďár, ochranné municipální město s far. kostelem sv. Prokopa a hřbitovní kaplí sv. Trojice. Od 1252 viz též u kláštera Žďáru. Oldřich a Raimund z Lichtenburka založili 1303 v Žďáře špitál a darovali mu některé užitky z Chotěboře a ves Počátky (Heinrichsdorf).[98]) Knížata Minstrberští jakožto fundátoři kláštera 1502 povolili městečku pečetění červeným voskem.[99]) Měšťané byli již v pol. 16. st. zcela luteráni a teprve 1607 fara byla katol.[100]) Privilegia městečka potvrdili 1596 Rudolf II. a 1615 Matyáš;[101]) kardinál Dietrichštejn 1607 rozmnožil a potvrdil svobody, povýšil Žďár na město a přidal do městského znaku k erbu lichtenburskému ještě erb dietrichštejnský.[102]) Dále potvrdil privilegia 1704 Leopold I., jenž rozmnožil městský znak o znak opatství, a 1783 Josef II., jenž dal městu pět dobytčích trhů. R. 1647 vyplenili město Švédové, 1653 a 1662 město vyhořelo.

Cikháj založen 1788 na místě bývalého panského dvora.

Dolní a Horní Hamry (Freudlhammer a Fiegelhammer), dominikální vísky vzniklé na místě bývalých hamru.

Hlinné, 1447—66 seděl tu Vaněk Valimír z Hlinného,[103]) k 1483—1638 viz u Žďáru.

Hodiškov, k 1412 viz u N. Města, 1483—1638 u Žďáru.

Jámy s far. kostelem sv. Martina z 1792, k 1252—1638 viz u Žďáru, 1789 zřízena lokalie, 1869 fara.

Jiřikovice, k 1266—1483 viz u Žďáru.

Kaly, 1789 rozparcelován tu panský dvůr.

Kocanda založena 1879 na místě rozparcelovaného dvora.

Kotlasy, k 1349—1638 viz u Žďáru, 1390 u Radostína, 1447 u V. Meziříčí.

Lhotka, k 1407—83 viz u Žďáru.

Česká Mez, lidově Babín, založena 1616; asi 1 km. vých. od České Meze, kde jest les Babín, zanikla ves Babín, k 1353—1494 viz u Žďáru.

Nýdek, k 1530 viz u Žďáru, 1536 byly tu železné hutě.[104])

Obyčtov s far. kostelem Navšt. P. Marie (1722—35); Hynek Krušina z Lichtenburka odprodal tu 1414 rychtu;[105]) k 1436—1638 viz u Žďáru, patr. fary k 1516 u Brna-Johanité. Fara zanikla a teprve 1784 zřízena lokalie. — Jihových. Obyčtova směrem k myslivně Poláku, kde jest trať na Volešinách, zanikla ves Bolešín (k 1476 viz u Žďáru).

Počítky, k 1483 viz u Žďáru.

Pokojov, k 1483—94 viz u Žďáru.

Radňovice, k 1266—1483 viz u Žďáru.

Radonín, 1353 les u Žďáru, pak osada, která byla 1616 pustá; pozdější ves Radonín vznikla 1789 parcelací panského dvora. Nyní jest Radonín předměstím Žďáru.

Rousměrov, k 1407—83 viz u Žďáru, 1560 pustý u Křižanova.

Sazomín, k 1317—1638 viz u Žďáru.

Sklenné, k 1407—83 viz u Žďáru.

Slavíkovice, k 1264—1483 viz u Žďáru.

Suky vznikly parcelací panského dvora kolem 1790.

Vatín, k 1353—1638 viz u Žďáru. Mezi Vatínem a Žďárem, kde jest les Vetly, zanikla ves Vetly, k 1436—1494 viz u Žďáru.

Nová Ves, k 1407—83 viz u Žďáru, 1412 u N. Města.

---

[98]) ČMM 1895 268. — [99]) Kameníček, III. 456, ČMM 1903 294. — [101]) Bočkova sb., 10.411—13. — [102]) Bočkova sb., 10.414. — [103]) P III. 286. — [104]) List. kl. A 165. — [105]) LSA III. 22. — [106]) CDM XII. 142. — [107]) Boč-

Veselíčko vzniklo 1787 na místě rozparcelovaného dvora.

Vysoké, k 1407—83 viz u Žďáru. — Polohu Bukové, která zanikla na Žďársku (k 1353 viz u Žďáru), nelze nyní zjistiti.

Novoveselský statek:

Nové Veselí, městečko s far. kostelem sv. Václava z 1752. Již 1393 přip. se tu far. kostel.[106]) K 1377—1526 viz u V. Meziříčí. Ferdinand I. obnovil 1563 na žádost Zikmunda Helta z Kementu N. Veselí práva městečka a propůjčil témuž dva jarmarky, týdenní trh a pečeť.[107]) R. 1596 držela statek Alina Berkovna z Lomnice, která toho roku vzala na spolek Václava nejstaršího Berku z Dubé na tvrz a městečko N. Veselí s piv., Matějov, Újezd, Březí a Budč (vymínila si jen patr. v N. Veselí), jak jí to připadlo po smrti manžela Zikmunda Helta z Kementu.[108]) Proto byla fara 1598 ještě luterská.[109]) R. 1617 seděl tu Lev Burian Berka z Dubé a Lipého.[110]) Od 1709 viz u Žďáru. R. 1831 městečko vyhořelo.

Březí přip. se 1447,[111]) k 1596 viz u N. Veselí. U Březí, kde jest trať »V Markušíně«, zanikla ves Markušín.

Budeč, k 1377—1552 viz u V. Meziříčí, 1596 u N. Veselí.

Matějov, k 1447—1552 viz u V. Meziříčí, 1596 u N. Veselí.

Ostrov s fil. kostelem sv. Jakuba Větš. K 1365—90 viz u Radostína, 1370 u Mostišť, 1366 u Tasova, 1447 u V. Meziříčí. Václav Meziřický z Lomnice int. 1536 Ostrov s pod. Janu a Petrovi bratřím z Radostína.[112]) Dále seděli tu 1564 Mikuláš Michek,[113]) 1579—94 Jakub Michek[114]) a 1607 Václav Michek z Radostína, za něhož byl tu evang. farář a jenž prodal 1609 tvrz a ves Ostrov s pod., piv. a mýtem za 11.000 zl. mor. evang. Tomáši Soběhrdovi z Ostrova.[115]) Témuž byl Ostrov konfiskován a prodán za 9.000 zl. mor. k N. Veselí.[116]) Fara později zanikla. R. 1709 nazývá se Ostrov výjimečně městečkem.

Újezd, k 1526—52 viz u V. Meziříčí, k 1596 u N. Veselí.

Liter.: F. v. Krones, die Anfänge des Cistercienser Klosters Saar, ZDVGMS I.; Fr. v. Krones, Das Zisterzienser Kloster Saar in Mähren und seine Geschichtsschreibung, Vídeň 1898; B. Drož, Dějiny kláštera a města Žďáru na Moravě, Mor. Budějovice 1903; B. Drož, Listinné památky archivu města Žďáru, 1907; B. Drož, Památník k oslavě 300letého jubilea povýšení Žďáru na město, Žďár 1907; J. Rejchert, Poměry lidu sedícího na statcích kláštera žďárského za 15. st., ČMM XXX.; Fr. Peřinka, Oč mezi biskupem Stanislavem Pavlovským a Žďárem činiti bylo, SHK XXX.; R. Hurt, Obnovení cisterciáckého kláštera ve Žďáře, HP IX.; Mnoho z dějin Žďáru a okolí bylo uveřejněno v časopise Žďárský Obzor. Diplomatář kláštera vydal Steinbach z Kranichsteina, regesta klášterních listin vydána v AČ IX., urbář z 1407 otištěn v příloze SA.

---

kova sb., 10.989, Zlobického sb. — [108]) ZDB XXXVIII. 4. — [109]) LSA III. 11. — [110]) ZDB XXXI. 1. — [111]) ZDB XII. 544. — [112]) ZDB XXI. 14. — [113]) PB XXIII. 238. — [114]) Stav. arch. 825, DM XXI. 163, ZDB XXVII. 81. — [115]) ČMM XXVII. 294, ZDB XXX. 47, ČMM 1922 151. — [116]) Slovák, Konf. prot., 49.

II. ZNOJEMSKÝ KRAJ

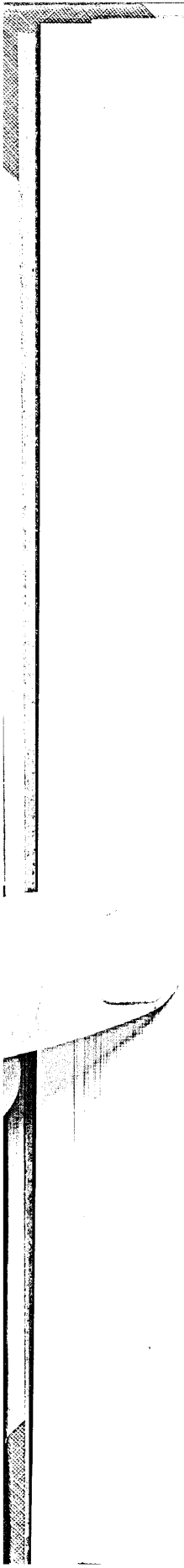

KRÁLOVSKÉ MĚSTO ZNOJMO.

s bývalým král. hradem, far. kostelem sv. Mikuláše z 1. pol. 15. st., far. dominikánským kostelem Nalezení sv. kříže z r. 1580—1735, fil. kostelem sv. Michala z 15. st., kapucínským kostelem sv. Jana Křtit. z 1628—32, hradní kaplí sv. Kateřiny (Heidentempel) z 12. st. s cennými freskami, dvojitou kaplí sv. Martina a sv. Anny, špitál. kostelíkem sv Alžběty z 16. st. a radnicí z pol. 15. st.

Nejstarší zprávy týkající se zeměpanského hradu jsou vesměs středověkými padělky. Tak podle falsa z 12. st. kníže Břetislav daroval po 1046 kapitule staroboleslavské desátek a úrok 1 hřivnu a 2 voly z hradu Znojma (Znoiem),[1]) podle falsa z 12. st. kníže Vratislav daroval 1073 klášteru opatovickému devátý díl myta a devátý díl mostného ze Znojma[2]) a ve falsu z 13. st. jmenuje se k r. 1048 znojemský kastelán Markvart.[3]) R. 1100 byl na hradě znojemském slaven sňatek knížete Bořivoje s kněžnou rakouskou.

Znojemskému kostelu nál. r. 1131 celé vsi Biskupice, Jakubov (neb Jackov, Jacou), Plešice (Plesici), Sovolusky (Souolusci), Šanov (Sanouici), dále dva lány v Hrádku (in gradec), 5 lánu v Martinicích, tři lány v Hrušovanech (Grusouaz), lán v Prusích (Pruzch, zaniklý někde na Jaroslavsku), lán v Dobřínsku (Dobrensco), lán v Černíně (Cerninoue), dva lány v Mašovicích (Masouicih) a jakýsi statek darovaný knížetem Konrádem.[5]) Znojemský hrad měl velký význam za boju s Rakušany; za odboje moravských knížat 1147 musil se vzdáti českému knížeti Vladislavovi, ale 1171 uhájil se proti Rakušanům.[6])

Hrad byl střediskem rozsáhlé provincie znojemské, která byla za domácí války 1185 popleněna kněžicem Přemyslem,[7]) a zároveň sídlem údělných knížat z rodu Přemyslovců: 1054—56 a 1058—92 Konrád, 1092—97 Konrádův syn Lutold, 1097—1100 Bořivoj, 1100—12 Lutold, 1113—15 Oldřich, 1115—23 Soběslav, 1123—28 a 1134—50 Lutolduv syn Konrád, 1174—91 Konrád Ota.

Z úředníků znojemských jmenují se: 1213—25 kastelán Jimram,[8]) 1222 kastelán Prosimír, Ekart a jeho bratr Hartleb,[9]) 1227 purkrabí Vrš a kastelán Bohuše,[10]) 1225—32 správce provincie Dětřich,[11]) 1228—36 kastelán (1234 purkrabí) Hartleb,[12]) 1233 kastelán Vilém,[13]) 1233—34 purkrabí Ben,[14]) 1236 purkrabí Hrut,[15]) 1238—53 kastelán Boček,[16]) 1267—68 purkrabí Oldřich z Drnholce,[17]) 1272 kastelán Radoslav z Heroltic,[18]) 1279 správce provincie Pertolt hr. z Hardeka,[19]) před 1282 Beneš z Cvilinu,[20]) 1286 Vítek z Krumlova, 1303 Smil z Nového Hradu, 1307 Mikuláš, 1318 Heřman z Ebentalu, 1331 Smil z Lichtenburka, 1354 Petr z Rosic a 1356 Jaroslav z Kunic.[21]) Popravci byli před 1263 Frydrych,[22]) 1272—78 Mérbot,[23]) 1268 Hadmar,[24]) 1281 Ebruš[25]) a 1298 Jan;[26]) komorníky 1228—36 Vrš,[27]) 1236 Vok, 1239—51 Hrut,[28]) 1261—62 Beneš,[29]) 1281—83 Hartleb z Deblína,[30]) 1298 Matouš z Černé Hory, 1314 Boček z Jevišovic;[31]) sudími: před 1202

[1]) Friedrich I. 382. — [2]) Friedrich I. 386. — [3]) Friedrich I. 381. — [5]) Friedrich I. 115. — [6]) FRB III. 169, II. 471. — [7]) FRB II. 506. — [8]) Friedrich II. 109, 205, 268. — [9]) Friedrich II. 239. — [10]) Friedrich II. 305. — [11]) CDM II. 218. — [12]) Friedrich II. 320, CDM II. 232, 245, 274. — [13]) CDM II. 229. — [14]) CDM II. 229, 249. — [15]) CDM II. 271. — [16]) CDM II. 302, V. S 24. — [17]) CDM III. 394, IV. 4. — [18]) CDM IV. 66. — [19]) CDM IV. 161. — [20]) CDM IV. 206. — [21]) Sedláček, O starodávném rozdělení Moravy, ČMM 1891. — [22]) CDM IV. 66. — [23]) CDM V. S 42, 34. — [24]) CDM IV. 4. — [25]) CDM IV. 201. — [26]) CDM V. 97. — [27]) Friedrich II. 320, CDM II. 271. — [28]) CDM II. 307. — [29]) CDM III. 323, 340. — [30]) CDM IV. 201, 213. — [31]) Sedláček,

Jindřich, 1222 Jetřich, 1234 Ostoj,[32]) 1263—68 Rancíř,[33]) 1270—81 Čizkraj,[34]) 1279 Olbram Šváb ze Slatiny,[35]) 1298—1301 Drslav z Boleradic,[36]) 1323—26 Zdeněk z Plavče, 1345—51 Blud z Králic a 1412 Zdich z Ratišovic;[37]) vladaři: 1223 Streicto,[38]) 1225—32 Jetřich, na sklonku 13. st. Pertolt, Vítek, Oldřich a Velislav;[39]) lovčí 1227 Radoslav.[40]) Kníže Konrád Ota vydal, aby zamezil útisk obyvatelstva úředníky, pro provincii znojemskou zvláštní práva, jež byla 1222 potvrzena Přemyslem I. Otakarem.[41])

Poč. 13. st. byl v okolí hradu Znojma (Znoim) far. kostel (1190 jen kaple) sv. Mikuláše, v jehož obvodu byla víska Újezdec; poblíže kostela sv. Michala byly pak vsi Bala, Uherská Ves a ves kláštera louckého Kulchov.[42]) Na tomto prostranství bylo 1226 Přemyslem I. založeno město Znojmo, k jehož založení daroval král ves Kulchov s mýtem, ale z darovaného území vyňal víšku Újezdec blíže kostela sv. Mikuláše.[43]) Vedle kostela sv. Mikuláše, jenž nazývá se 1231 výslovně farním (byl pod patr. kláštera louckého), byl ještě ve Znojmě far. kostel sv. Michala, jemuž 1226 klášter loucký postoupil pohřebiště ve vsi Bala a víšku, která kdysi slula Uherská Ves (Vicus Ungarorum);[44]) delší pře mezi klášterem jakožto patronem fary sv. Mikuláše a kostelem sv. Michala o desátky byla 1243 rozhodnuta ve prospěch kláštera, zato však Václav I. daroval kostelu sv. Michala, jehož patr. nál. markrabatům, ves Valtrovice (Valterouich).[45]) Václav II. potvrdil 1287 privilegia král. kaple sv. Kateřiny, která přip. se již 1239,[46]) a kostela sv. Michala, kterému tehdy nál. 4 lány v Lechovicích, louka Papilwiese, král. dvůr v Stošíkovicích, lán v král. vsi Unanově (Winnaw), krčma v král. městečku Pravlově (Prewlino), dva lány v král. vsi Citonicích (Etmicz), 17 luk nad Leskovou, Valteřovské pole, domy ve Znojmě a desátek z král. dvorů v Chlupicích a Slatině.[47]) Také Jindřich Korutanský vzal 1307 kostel sv. Michala pod svoji ochranu;[48]) posléze král Jan daroval 1320 patr. kostela sv. Michala a kaple sv. Kateřiny Jindřichovi z Lipého a ten opět klášteru sv. Kláry ve Znojmě.[49]) Privilegia kostela potvrdil pak 1336 král Jan, 1411 Václav IV. a 1434 král Zikmund.[50]) Vedle těchto kostelů jmenuje se kaple sv. Alžběty (1391).[51]) Patr. jiného kostelíka (nejspíše kaple sv. Jana Křtit., jež byla v pol. 19. st. zrušena) nál. 1261 klášteru zderazskému v Praze.[52]) Škola ve Znojmě byla již 1225 (jmenuje se Petr, magister scholarum).[53]) Některé pozemky ve Znojmě nál. pražským křižovníkům s červenou hvězdou, jimž 1253 Václav I. a jeho syn Přemysl potvrdili dvě stavební plochy ve Znojmě.[54])

Privilegia a statky král. města Znojma potvrdil 1278 Přemysl II., jehož tělo bylo po bitvě na Mor. poli uloženo v minoritském kostele znojemském a teprve 1297 převeženo do Prahy.[55]) Václav II. 1292 vyňal město i jeho poddané z hradské jurisdikce, rozšířil městské právo a přidal právo milové, 1303 pak osvobodil statky města Znojma od všech břemen a daroval městu les Leskovec.[56]) Jindřich Korutanský udělil 1307 městu právo pražské a připojil k městskému právu ves Unanov (Wnow, in vulgari teutonico Winow) a 1308 daroval městu Míšovice (Missewicz, germanice Mispitz) u Hostěradic,[57]) ale 1308 zastavil Znojmo na dva roky Fridrichovi Habsburskému. Teprve 1318 vrátili Rakušané Znojmo českému králi.

Král Jan potvrdil 1323 Znojemským privilej na clo,[58]) 1325 rozšířil městská privilegia, 1326 upravil prodej soli a vína ve prospěch města, jak tomu bylo v Brně, 1327 podřídil dvůr v Dvjákovicích (Dejax) a mlýn v údolí Tempe

1. c. — [32]) Friedrich II. 355. — [33]) CDM IV. 4, V. S 34. — [34]) CDM V. S 42, V. S 34. — [35]) CDM V. S 42, 81. — [36]) CDM V. 126. — [37]) Sedláček, 1. c. — [38]) Friedrich II. 253. — [39]) Sedláček, 1. c. — [40]) Friedrich II. 305. — [41]) Friedrich II. 234. — [42]) Friedrich I. 326, II. 285, 288. — [43]) Friedrich II. 288. — [44]) CDM II. 209, Friedrich II. 285. — [45]) CDM III. 41, 46. — [46]) CDM II. 307. — [47]) CDM IV. 255. — [48]) CDM VI. 14. — [49]) CDM VI. 161, 164. — [50]) CDM VII. 128, Bočkova sb. 12075, Nová sb. — [51]) MV I. 439. — [52]) CDM III. 321. — [53]) Friedrich II. 268. — [54]) CDM III. 190. — [55]) CDM V. S 53, FRB III. 477. — [56]) CDM IV. 301, V. 148. — [57]) CDM VI. 12, 19. — [58]) CDM

městskému právu znojemskému,[59]) ale 1336 daroval městskou rychtu klášteru louckému.[60]) Markrabě Karel zastavil 1335 Znojmo s hradem v 10.000 hř. vévodovi rakouskému Otovi, ale záhy získal obojí zpět,[61]) 1336 dovolil městu vyplatiti Šatov, zastavený Bernartovi z Cimburka, a 1341 dovolil Znojemským, aby vybírali clo na hranicích od Jemnice k Břeclavi a výtěžku užili k opravě pobořených městských hradeb.[62]) Jako král potvrdil pak 1348 Znojmu privilegia a statky: Citonice (Etmicz), Kuchařovice (Kukrabicz), Šaldorf (Schalesdorf) a Valtrubice (Waltrawitzerfeld).[63])

Markr. Jan potvrdil 1350 městská privilegia, povolil po černé smrti každému, kdož by se ve Znojmě usadil, čtyřletou lhůtu;[64]) 1357 dovolil, aby město vybíralo mýto na dláždění města, 1360 dal městu odúmrť a 1370 upravil prodej masa v městě cizími řezníky.[65]) Jeho nástupce Jošt potvrdil 1378 městská privilegia[66]) a mladší markr. Prokop, který 1401 město držel, prodal 1395 Znojmu mýto v Šatově.[67]) Za domácích válek hájili Znojma Prokopovi přívrženci Hynek Suchý Čert z Jevišovic a Jan Sokol z Lamberka, kteří smělým útokem zmocnili se 1402 města a uhájili jej 1404 proti králi Zikmundovi a vévodovi Albrechtovi.[68]) Obhájci však neblaze prosluli po kraji loupežemi a posléze jejich čeleď byla přemožena a 82 jejich žoldnéři utraceni.[69]) Počet obyvatelstva pro poč. 15. st. odhaduje se na 4000.[70])

Po smrti Joštově potvrdil 1411 městská privilegia Václav IV.[71]) Tehdy stavěli se znojemští Němci ostře proti husitství a dali 1416 a opět 1422 na náměstí několik husitů upáliti. Král Zikmund (zemřel 9. prosince 1437 ve Znojmě) zastavil 1421 město rakouskému vévodovi Albrechtovi, jenž 1426 potvrdil městská privilegia a 1439 zastavil znojemský hrad Albrechtovi z Leskovce.[72]) R. 1439 a 1442 konány byly ve Znojmě sjezdy moravských stavů. R. 1451 kázal proti židům (již 1390 jmenuje se ve Znojmě židovská škola)[73]) a husitum Kapistran. R. 1452 učinilo město Znojmo s ostatními král. městy spolek na vybavení krále Ladislava z područí Fridricha III.[74])

Král Ladislav potvrdil 1453 městu Znojmu výsady, 1454 vypudil židy z města a daroval židovské domy, lázeň, synagogu a hřbitov městu s podmínkou, že ono bude zapravovati platy židovské,[75]) a 1456 dovolil městu dolovati na železnou rudu. Znojemský hrad vyplatil tehdy od Leskovce Osvald Ludmannsdorfer; Ladislav potvrdil sice 1453 témuž zástavu, ale 1456 dovolil Jindřichovi z Rožmberka, aby hrad od Osvalda vyplatil.[76])

Po smrti Ladislavově podalo se v červnu 1458 město králi Jiřímu, jenž 1462 potvrdil Znojmu privilegia a 1463 dovolil rozšířiti městská opevnění.[77]) Ještě 13. září 1466 hlásilo se Znojmo k poslušenství krále a protestovalo proti postupu kurie, ale 4. června 1467 uzavřelo s Brnem, Olomoucí a Jihlavou spolek proti králi Jiřímu[78]) a podalo se králi Matyášovi, jenž daroval ještě 1468 Znojemským za válečné škody vsi Kounice, Unanov, Mohelno a j.,[79]) 1470 potvrdil městská privilegia,[80]) 1476 potvrdil Znojemským držbu tvrze a vsi Plenkovic,[81]) 1481 znovu potvrdil privilegium z r. 1303 a 1486 obnovil horenské právo.[82])

R. 1490 vyhořelo téměř celé město, pročež Vladislav II. osvobodil Znojmo od placení daně na 6 let; týž panovník udělil 1490 Znojmu jarmark, 1498 dovolil, aby měšťan mohl na smrtelné

VI. 245. — [59]) CDM VI. 308, 327. — [60]) CDM VII. 113. — [61]) CDM VII. 38, FRB III. 349. — [62]) CDM VII. 311. — [63]) CDM VII. 790. — [64]) CDM VIII. 9, 133. — [65]) CDM IX. 73, 150, X. 85. — [66]) CDM XI. 98. — [67]) CDM XII. 232, XIII. 131. — [68]) ZDVGMS IV. 17, 19, Leupoldova kron., 1. — [69]) Leupoldova kron. 1. — [70]) HP IV. 131. — [71]) Bočkova sb. 12060, Nová sb. — [72]) FRB V. 621, Leupoldova kron., 6, Sedláček, Zbytky reg. 1178, XIII. 6, Bočkova sb. 12066, Nová sb. — [73]) CDM XI. 615. — [74]) Chlumecký, Reg. Iglau, 125. — [75]) Nová sb., Bondy-Dvorský, K historii židů, 250. — [76]) Sedláček, Zbytky reg. XIII. 18, XIV. 36. — [77]) ZDVGMS IV. 62, Nová sb. — [78]) ZDVGMS IV. 73, Chlumecký, Reg., Iglau, 181, Parsch, 250. — [79]) Bočkova sb. 12087. — [80]) Bočkova sb. 12088, Zlobického sb. — [81]) Bočkova sb. 10143. — [82]) Nová sb. — [83]) Nová sb. — [84]) Nová sb., Bočkova sb. 12104.

posteli kšaftovati podle své vule, poručil, aby spory o dědictví byly souzeny na radnici, a 1514 potvrdil městu svobodu skládání a prodeje soli i šenkování piva na mili vůkol města.[83]) Také král Ludvík potvrdil 1523 městská privilegia a dal nové městské právo.[84]) Tehdy (1525) byly ve Znojmě různice mezi městskou radou a obcí.[85])

Hrad znojemský držel v zápisu 1493 Ludvík z Vajtmile,[86]) 1496 Ladislav a 1504 Jan a Michal bratři vl. z Vajtmile,[87]) 1513 však Kryštof ml. z Gutnštejna.[88]) Později moravští stavové pustili hrad manželce krále Ludvíka Marii a pak manželce Ferdinanda I. Anně; 1530 byl hrad zastaven Mikulášovi Prusenovskému z Víčkova,[89]) ale 1531 hrad opět připadl stavům a podle sněmovního usnešení z 1542 měl býti opevněn proti Turkům.[90]) Dále držel hrad 1550—66 Václav Mezifičský z Lomnice (1554 spolu s Apolonií Mezifičkou z Lomnice).[91]) Rudolf II. postoupil 1596 znojemský hrad na 30 let Vilémovi z Roupova a jeho manželce Aleně ze Zástřizl, ale Zdeňkovi z Roupova byl hrad pro účast v odboji konfiskován.[92])

Městská privilegia byla v období předbělohorském potvrzena 1562 Ferdinandem I., 1565 Maximilianem II. a 1578 Rudolfem II.;[93]) král Matyáš udělil 1615 Znojmu dva výroční trhy na dobytek, hlavně na koně.[94]) V 16. st. nabylo město mnoha statku: biskup Stanislav a poslední probošt olbramkostelský Jan z Doubravky int. 1527 městu proboštství olbramkostelské (ves Olbramkostel s pod., díl Jakubova a pusté Žerůtky) a také Zdeněk Mezifický z Lomnice int. 1554 Znojmu opravu na Olbramkostele;[95]) 1586 město koupilo od Markvarta Rájeckého z Mírova a jeho manželky Bohunky Bítovské tvrz a ves Čidružice a městečko Bližkovice[96]) a 1599 Zikmund z Dietrichštejna zastavil Znojemským v 13.000 zl. mor. panství Nový Hrádek.[97]) Naproti tomu prodalo město 1532 Janovi z Pernštejna mlýn Rohrhof pod Dyjákovicemi,[98]) 1547 int. pusté Moskovice při Dyji naproti Strachoticum Mikuláši Prusenovskému z Víčkova[99]) a 1590 prodalo císaři Němčice.[100]) R. 1619 počítalo se v městě 349 domů a na statcích městských 395 poddaných.[101])

Luterství proniklo v městě teprve v pol. 16. st. Městská rada nabyla 1551 od kláštera Matky Boží patr. kostela sv. Michala a 1566 byla již tamní fara osazena luterským farářem.[102]) Rudolf II. 1577 rozkázal Znojemským, aby v městě netrpěli sektářských kazatelů, nepřijímali do městské rady kacíře a netrpěli v městě žádného náboženství mimo katolické,[103]) ale 1579 působil tu úspěšně evang. kazatel Jiří Schildt. Téhož roku loucký opat Šebestian Freytag z Čepirohu obviňoval Znojemské, že nechodí na procesí, a ještě v letech osmdesátých biskup Stanislav Pavlovský marně usiloval o vypuzení Jiřího Schildta.[104]) Kolem r. 1600 byla městská rada veskrze luteránská.[105]) Protireformace započala poč. 17. st.: Rudolf II. rozkázal 1602 Znojemským, aby zvelebili katolickou víru, nepřijímali za měšťany nekatolíky a pilně účastnili se procesí o Božím těle.[106]) Téhož roku Ladislav Berka z Dubé bez ohledu na městská privilegia obnovil městskou radu, kterou částečně osadil katolíky; císař pokutoval městskou radu, že odešla z procesí, a 1603 přísně nařídil, aby se procesí zúčastnila.[107]) R. 1603 byla v klášteře sv. Kříže obnovena katol. kázání.[108]) Když 1604 podkomoří Jan Mošovský obnovoval městskou radu, odmítlo šest luterských radních složiti přísahu, pročež byli sesazeni; tehdy také podkomoří poručil sesaditi městského písaře, poněvadž neznal česky, ale městská rada jej podržela.[109]) R. 1609 jmenuje

[83]) Nová sb. — [86]) P VII. 81. — [87]) P VII. 118, PB IX. 6. 21. — [88]) PB X. 64. — [89]) ZDB XX. 22. — [90]) AČ XX. 349, Kameníček, II. 251. — [91]) PB XX. 87, XXI. 155, XXIII. 122, 402. — [92]) Nová sb., Slovák, Konf. prot., 34. — [93]) Nová sb. — [94]) Kameníček, III. 132. — [95]) ZDB XVIII. 1, XXII. 95. — [96]) Nová sb. — [97]) Nová sb. — [98]) AČ XX. 388. — [99]) ZDB XXII. 61. — [100]) ZDB XXVII. 19. — [101]) ČMM 1922 155. — [102]) Nová sb., Hübel, 33. — [103]) Nová sb., Kameníček, III. 657. — [104]) Winter, Život církev., 210, ČMM XXXII. 253. — [105]) Kameníček, III. 464. — [106]) Kameníček, III. 394, Löwenthalova kron. 205. — [107]) Löwenthalova kron., 206, Winter, Život církev., 237. — [108]) Löwenthalova kron. 215. — [109]) Löwenthalova kron. 222. —

se ve Znojmě již katol. děkan.[110]) O protireformaci zasloužili se zejména opati loučtí.

V l. 1528, 1535, 1539, 1542, 1600 a 1628 konaly se ve Znojmě zemské sněmy; na sněmu 1535 bylo vydáno zemské zřízení. R. 1541 a 1597 zuřil v městě mor. R. 1549 jmenuje se městská latinská škola.[111])

Za českého povstání bylo v dubnu 1619 Znojmo obsazeno Thurnem a luteránum dán i far. kostel sv. Mikuláše; v zemském direktoriu bylo město zastoupeno Frydrychem Meynrotem (odsouzen byl nejprve k smrti, pak k celoroční práci v okovech).[112]) Po potlačení povstání bylo 36 měšťanů potrestáno konfiskacemi a 1621 zřízen úřad král. rychtáře. Znojmo smýšlelo však i dále proticísařsky a ještě v říjnu 1623 nazývá se městem kacířským. Zemská vláda obávala se tehdy za kritické situace zrady měšťanu.[113]) Roku 1631 a 1632 meškal tu Albrecht z Valdštýna, který najímal v okolí Znojma svoji armádu. Dále 1634 Ferdinand II. potvrdil městská privilegia; v březnu 1645 zmocnili se města Švédové. Opatřili je posádkou a zničili přemůstí. Válkou třicetiletou Znojmo se zcela zadlužilo a 1679 bylo stiženo hrozným morem. R. 1742 bylo město obsazeno Prusy, 1805 a 1809 Francouzi. R. 1718 založena tu tiskárna.

Znojemský hrad dal 1710 Josef I. lénem bratřím Maxmilianu Fr., Ant. Fr. a Fr. Liberiovi z Deblina a jejich potomkum. Prvý z nich poč. 18. st. hrad přestavěl. Rod hrabat z Deblina vymřel 1784 Josefem Fr. hr. z Deblina a hrad byl pak přeměněn ve vojenskou nemocnici.

Z městských opevnění jmenuje se již 1226 Východní brána (porta orientalis) směrem k Suchohrdlum.[114]) Později vedly do města brány Vídeňská, Pražská či Horní a Tränktor; z městských věží pevnostních zachovala se do 1869 věž Františka I. a do 1892 na předhradí loupežnická věž. V erbu mělo Znojmo moravskou orlici v modrém štítě a později (od pol. 15. st.) na prsou orlice byl ještě přidaný štítek s písmenem Z. Znojmo bylo rodištěm theologu Stanislava ze Znojma a Pia Auera (nar. 1727).

Dominikánský klášter sv. Kříže byl založen již v 1. pol. 13. st. a 1243 jmenuje se převor Zachariáš.[115]) Klášterní budova 1400 vyhořela. Rozkvět kláštera nastal za převora Blažeje (1497—1527), jenž koupil 1500 za 1600 kop mor. od Václava z Běšic Tvořihráz a 1526 získal (int. 1527) záměnou za klášterní dvur v Křídlovicích vsi Unendorf a Němčice od Šebestiana z Vajtmile.[116]) Než již převor Tomáš int. 1542 pusté vsi Unendorf a Němčice Vilímovi Kunovi z Kunštátu.[117]) Za převora Volfganga (1550) byl opět klášter v úpadku.[118]) Ještě 1619 držel klášter 42 poddané, ale mnoho utrpěl za třicetileté války.[119]) V 17. st. klášter odprodal Krásonice, ale koupil Ratišovice.

Minoritský, později **Františkánský klášter** s kostelem Nanebevzetí P. Marie (kostel zrušen). Již v 1. pol. 13. st. byl založen klášter minoritský (zakládací listina potvrzena 1281 biskupem Dětřichem),[120]) 1239 jmenuje se kvardián Herman a 1284 Martin.[121]) Klášter držel jen některé menší statky; 1494 klášter i s kostelem vyhořel a obojí bylo 1534 předáno františkánům, jejichž znojemský konvent se ustavil 1469. R. 1784 byl františkánský klášter zrušen.

Klášter klarisek. Řád klarisek byl uveden do Znojma v 2. pol. 13. st. a 1287 stavěl se klášter zasvěcený sv. Ant. a sv. Kláře.[122]) Za abatyše Benigny octl se klášter v nedostatku a proto 1295 prodal za 40 hř. ves Černín (Ztyrnins) Elišce, manželce Beneše z Vartenberka.[123]) Ostatní statky (Tasovice a Hodonice) byly klášteru 1299 potvrzeny Václavem II., jenž daroval konventu i ves Výrovice.[124]) Klášterní zboží vzrostlo, když 1320—22 král Jan a Jindřich z Lipého po-

[110]) ČMM 1903, 295. — [111]) Löwenthalova kron., 92, Kameníček, III. 273, Schr. X. 28. — [112]) Kameníček, II. 506, 512. — [113]) HP II. 158, Kameníček, III. 107, ČČH XXXV. 537. — [114]) Friedrich II. 285. — [115]) CDM III. 46, — [116]) Horkého sb., art. Durchlass, AČ XX. 330, ZDB XVIII. 2. — [117]) ZDB XXII. 31. — [118]) Nová sb. — [119]) ČMM 1922 154. — [120]) CDM S. V. 67. — [121]) CDM II. 307, IV. 216. — [122]) CDM IV. 251. — [123]) CDM V. 23. — [124]) CDM V. 109, 110. — [125]) CDM VI. 164, 183. — [126]) CDM VI, 397, VII.

stoupili konventu patr. kostela sv. Michala a kaple sv. Kateřiny ve Znojmě[125]) a abatyše Marketa koupila 1330 od Anežky z Maidburku městečko Vrbici a 1336 Pravice.[126]) R. 1317 měl klášter i patr. v Lechovicích (CDM VI. 122). Král Jan osvobodil 1327 klášter od platů a dávek mimo generální berně, což potvrdil 1339 Karel I. jako markr. a 1348 jako král;[127]) také markr. Jan vzal 1357 klášter do zvláštní ochrany a 1357 a 1363 potvrdil jeho privilegia.[128]) Abatyše Bonka (1353—58, klášter slul tehdy monasterium sanctae Mariae) int. 1353 Henzlinovi z Krnova Babice a 1354 Marsiliovi z Cvrčovic díl Loponic (Labatic).[129]) V l. 1404—14 byla abatyší kl. Matky Boží Kateřina.[130])

Dále potvrdil privilegia kláštera 1411 Václav IV., 1421 Zikmund, 1453 Ladislav, 1462 Jiří, 1468 Matyáš, 1497 Vladislav II. a 1523 Ludvík.[131]) Roku 1437 konvent vyměnil klášteru louckému Derflice za pusté Popice, což 1437 markr. Albrecht potvrdil.[132]) Za válek husitských byly klášterní statky částečně rozchváceny sousední šlechtou, pročež abatyše Dorota 1447 pohnala Smila z Bítova, že drží díl Vrahovic,[133]) a abatyše Barbora (1481—1502) 1481 Ludvíka z Vajmile, že drží Vrahovice, a 1497 Jindřicha z Lipého, že drží klášteru Vrbici.[134]) Táž abatyše postoupila 1492 Hankovi ze Zap Vrahovice záměnou za Lechovice.[135]) R. 1494 klášter i s archivem vyhořel.[136]) Po Barboře byla abatyší 1515 Marketa,[137]) 1518 Kateřina[138]) a pak Barbora, která postoupila s povolením Ferdinanda I. 1531 Janovi z Pernštejna Lechovice.[139]) Tehdy (1535) Ferdinand I. potvrdil klášteru privilegia.[140])

Abatyše Ludmila z Tvořihráze, za níž 1555 klášter vyhořel, postoupila 1551 městu Znojmu patr. kostela sv. Michala a kaple sv. Kateřiny, 1564 pustila pole pusté vsi Rohotře (Rohostic!) městečku Hostěradicum pod plat a posléze 1567 s povolením Maximiliana II. int. Rohoteř Pertoltovi z Lipého.[141]) R. 1567 byla abatyší Marketa.[142]). Za abatyše Kateřiny Vojenické z Vojenic byl klášter v nepořádku a mravním úpadku, pročež byl 1581 na rozkaz králův visitován;[143]) posléze abatyše Anna Vejrovská 1609 prodala městečko Jiřice za 3.000 zl. mor. Joachymovi ml. Španovskému z Lysova.[144]) Ještě 1619 držel klášter Matky Boží 202 poddané;[145]) za českého povstání byly klárisky z města vypuzeny, vrátily se však zpět a v 17. st. klášter nejvíce kvetl. Než 1782 byl klášter zrušen a jeho vsi Tasovice, Stupešice, Výrovice a Hodonice dostaly se náb. fondu.

Jesuitská kolej. Opat loucký usiloval již 1586 o zřízení jesuitské koleje, než tato (ke koleji byl připojen kostel sv. Michala) byla založena teprve 1624 Michalem Adolfem hr. z Althanu, jenž daroval koleji Bohutice s tvrzí, Želovice a Vlčkeř. Mimoto získali jesuité i Přímětice.[146]) Jesuité věnovali 1626 velkou péči o pokatoličtění svého statku bohutického[147]) a zřídili při koleji gymnasium. R. 1654 přikoupili jesuité ještě Babice, ale 1773 byla kolej zrušena.

Kapucínský klášter s kostelem sv. Jana Křtit. byl vystavěn v l. 1628—32 nákladem hr. Gala, Magnise, kláštera louckého a města Znojma.

Literatura: Znaims geschichtliche Denkwürdigkeiten, Znojmo 1843; A. Vrbka, Chronik der Stadt Znaim, Znojmo 1902; A. Vrbka, Gedenkbuch der Stadt Znaim, Mikulov 1927; W. Royt, Die Anfänge der Stadt Znaim, progr. něm. gym. ve Znojmě 1864; K. Polesný, K založení města Znojma, VII. progr. rrg ve Znojmě; K. Polesný, Z nejstarších dějin města Znojma, HP III.; K. Polesný, Znojmo a 19. září 1226, HP IV.; A. Vrbka, Wie Znaim Stadt etc. wurde, ZDVGMS XXIV.; Das alte

127. — [127]) CDM VII. 808. — [128]) CDM IX. 65, 66, 309. — [129]) ZDB I. 199, II. 97, III. 58. — [130]) CDM XV. 433, P II. 301. — [131]) List. kláštera A 13—20. [132]) List. kl. Louky H 63. — [133]) P III. 353. [134]) P V. 292, VII. 155. — [135]) ZDB XII. 18. — [136]) List. kláštera A 18. — [137]) PB VIII. 86. — [138]) PB XI. 83. — [139]) List. kláštera F 12, ZDB XX. 11, AČ XX. 354. — [140]) List. kláštera A 22. — [141]) Nová sb., List. kláštera D 10, ZDB XXV. 12, List. kl. Louky H 103. — [142]) PB XXV. 60. — [143]) Stav. arch. 788, Kameníček, II. 312, HP VI. 101. — [144]) Stav. arch. 1085, List. kláštera F 16, Bočkova sb. 5395. — [145]) ČMM 1922, 154. — [146]) Bočkova sb. 6467, HP II. 156. — [147]) Hlídka XXII. 825.

Znaim, Not. 1861; K. Polesný, Znojemští židé v 14. st., HP V.; K. Polesný, Hospodářství města Znojma v l. 1421—1422, HP VIII.; K. Polesný, Znojmo v r. 1442, Znojmo 1932; J. Auer, Vypuzení židu ze Znojma 1457, HP IV.; H. Reutter, Znaim und König Georg Podiebrad, ZDVGMS 1928; Zur Geschichte der Stadt Znaim während der Reformation, ZDVGMS III.; F. Schenner, Zur Geschichte der Reformation in Znaim. ZDVGMS XIV.; J. Tenora, Arcijáhenství znojemské od r. 1600, Hlídka 1929; Zur Geschichte der Stadt Znaim, Not. 1861; J. Auer, Prusové ve Znojmě 1742, HP V.; K. Polesný, Šedesát let Besedy znojemské, Znojmo 1932; týž, Znojemský převrat v r. 1918, HP VII.; týž, Znojmo před převratem, HP VII.

K. Polesný, Dědické knihy města Znojma, Znojmo 1928; K. Polesný, Rejstřík Města Znojma z roku 1363; Schram, Das Stadtarchiv in Znaim, Not. 1895; A. Komers, Das Znaimer Stadtarchiv, Not. 1890; J. Auer, Knihy archivu města Znojma do 1850; Znojmo 1930; F. Schener, Die protestantischen Matriken von Znaim, ZDVGMS XIX., XX.; týž, Quellen zur Geschichte Znaims im Reformationszeitalter, ZDVGMS IX., X.

Burg Znaim, Not. 1866, 1868; K. Merstein, Znojemský hrad v 18. st., HP III.; J. Volf, K dějinám knihtisku v Louce a ve Znojmě, HP II.; Die St. Wenzelskapelle unter Znaim, Znojmo 1840; Die Heidentempel in Znaim, Znojmo 1900; R. Kaplan, Paměti dominikánkého kláštera sv. Kříže ve Znojmě, Znojmo 1931.

Fr. Peřinka, Znojemský okres, Brno 1904; A. Vrbka, Das Znaimer Ländchen, Liberec 1921; Fr. Peřinka, Některé zaniklé osady na Znojemsku, ČMM XXV.; L. Hosák, Poznámky k topografii Znojemska, HP II.; K. Polesný, Znojemští husité, HP X.

PANSTVÍ KRÁL. MĚSTA ZNOJMA.

Dolní statek:

Olbramkostel, něm. Wolframitzkirchen, městečko s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie; k r. 1293 viz u Louky. Již na poč. 13. st. byl v Olbramkostele far. kostel P. Marie,[1]) při kterémž byli probošty 1263—72 Alexius, 1283 Vítek z Dobronic, 1308 Dětřich, 1331 Valter, 1358—72 Frydrych a 1384 až 1396 Jan z Ghülen.[2]) Ze světských pánu psal se po Olbramkostele Vilém Pincerna (1301 neb.).[3]) Za válek husitských zmocnil se proboštské vsi Domčice Zikmund Vajtmilnar z Žerotic, jehož pohnal 1447 probošt Zdeněk z držení této vsi.[4]) Dále byl tu proboštem jemnický farář Štěpán z Ketkovic, jenž zemřel 1498,[5]) pak Václav z Hodic, a 1500 stal se proboštem Zikmund Gloczer, jenž int. 1527 Jindřichovi Březnickému z Náchoda Domčice.[6]) Opravci proboštství páni bítovští pokládali proboštství za soukromý majetek a před 1517 Albrecht z Lichtenburka int. zboží olbramkostelské s opravou na proboštství Artlebovi z Boskovic; než biskup Stanislav zmařil prodej, vklad vymazán a Artlebovi přiznána jen oprava.[7]) Poslední z proboštu, Jan z Doubravky, spolu s biskupem prodal 1526 zboží olbramkostelské (ves Olbramkostel, pusté Žerutky a díl Jakubova) městu Znojmu (int. 1527), které 1553 přikoupilo od Zdeňka Mezířického z Lomnice i pod. v Olbramkostele.[8]) R. 1538 byla ves povýšena na městečko.[9]) Fara byla r. 1600 luterská,[10]) později zanikla a byla 1652 obnovena. Třicetiletou válkou městečko velmi utrpělo, takže mělo 25 osedlých a 19 pustých domu.

Citonice, něm. Edmitz, s far. kostelem sv. Jana a Pavla z 1769. K r. 1252 viz u Hradiště sv. Hypolita; 1253 lán

[1]) Friedrich II. 347, CDM XI. 341. — [2]) CDM III. 353, IV. 64, 210, IX. 86, XI. 341, XII. 300, XV. 144. — [3]) CDM V. 125. — [4]) P III. 279, 284. — [5]) Horkého sb., art. Jamnitz, než PB VIII. 48, IX. 110 jmenuje v l. 1481—1509 proboštа Zikmunda. — [6]) ZDB XVIII. 1. — [7]) PB XI. 61. — [8]) Aa C III. a 5/6, Bočkova sb. 3047, ZDB XVIII. 1, Kameníček, III. 595. — [9]) ČMMZ V. 17. — [10]) ZDVGMS XIX. 71. — [11]) CDM III. 190. — [12]) Friedrich II. 205. —

v Citonicích nál. křížovníkům s červenou hvězdou (Chedomicz),[11]) k 1287—1348 viz u Znojma; 1780 zřízena lokalie.

Dyje, 1846 ves, nyní znojemské předměstí Na Dyji.

Kuchařovice, něm. Kukrowitz, přip. se 1220 (Cvlcharuitz);[12]) k 1284 viz u Louky, 1348 u Znojma. Za bitvy Rakušanů s Francouzy 10. července 1809 ves vyhořela. R. 1779 rozparcelován tu dvůr.

Mansberg založen 1779 podkomořím Schröeffelem v. Mannsberg.

Plenkovice s fil. kostelem sv. Vavřince. R. 1343 psal se Ješek z Plenkovic, jenž 1353 int. tvrz a ves Plenkovice s pod. Ostojovi z Plenkovic, který pak 1365 int. totéž Martinkovi z Libosvár.[13]) Zikmund z Plenkovic a Libosvár int. 1398 zboží Mikšíkovi z Přeskač, který tu seděl ještě 1412,[14]) a Jan z Kostník int. 1437 Plenkovice Ctiborovi z Lovčovic, jenž tu seděl ještě 1446.[15]) Po smrti bratří Štěpána a Václava z Plenkovic spadla ves odúmrtí na krále a král Matyáš daroval ves 1470 Zikmundovi z Kladrub,[16]) než 1471 Vladislav II. daroval Plenkovice Vilémovi z Pernštejna, jenž postoupil 1472 tvrz a ves Plenkovice Janu, Jiříkovi a Václavovi bratřím Komoňům z Bezděkova.[17]) Od pol. 16. st. nál. Plenkovice městu Znojmu. Fara v Plenkovicích přip. se ještě 1493,[18]) ale potom zanikla.

Nové Sady, něm. Neustift, 1846 ves, nyní znojemské předměstí.

Starý a Nový Šaldorf, něm. Alt-Neu-Schallersdorf. Šaldorf přip. se 1307 (Schalliczdorf)[19]); k 1348 viz u Znojma. R. 1799 ves byla stižena povodní, obyvatelé se vystěhovali a založili nynější St. Šaldorf, kdežto Nový Šaldorf vznikl později na místě původní vsi. V církevním popisu z 1772 nazývá se ves Starou a Novou Boudou.

Žerutky, k 1353—1406 u Šenkenberku, 1526 pusté u Olbramkostela. Ještě před 1618 ves byla obnovena. R. 1779 rozparcelován tu dvůr.

Znojemští zřídili 1584 na pozemcích kláštera loucského i svých u Sedlešovic osadu Neuäugen, která se však více nepřipomíná.[20])

Horní statek:

Bližkovice, něm. Lispitz, městečko s far. kostelem sv. Bartoloměje, přip. se 1365,[21]) k 1459—1581 viz u Ctidružic; již 1400 byla tu fara.

Blížkovice, 1846 ves, nyní část Bližkovic.

Ctidružice, dříve Čidružice; k 1365 viz u Bítova. R. 1459 držel ves Smil z Lichtenburka, 1464 Jindřich z Lichtenburka,[22]) 1529 Jindřich z Lichtenburka, jehož manželkou byla Apolonie z Lomnice,[23]) 1546 Václav ml. z Lichtenburka, jehož manželkou byla Anna z Hoffkirchu,[24]) 1575 Bohunka Bítovská z Lichtenburka a její manžel Markvart Valecký z Mírova,[25]) od něhož před 1581 koupili díl Ctidružic, díl Častohostic a městečko Bližkovice s pod. měšťané Znojemští.[26])

Častohostice, díl. k 1459—1581 viz u Ctidružic.

Šreflová, něm. Schröffelsdorf, založena 1786 podkomořím Schröffelem v. Mannsberg.

LOUCKÉ PANSTVÍ.

Louka, něm. Klosterbruck, s býv. premonstrátským klášterem a far. (dříve klášterním) kostelem Nanebevzetí P. Marie a sv. Václava z pol. 18. st. Znojemský kníže Konrád založil 1190 premonstrátský klášter P. Marie a sv. Václava v Louce a daroval témuž kapli sv. Mikuláše ve Znojmě, vsi Dobšice, Popovice, Oleksovice, lán v Praci (Pracih), lán ve vsi Zuassicz (podle Peřinky Našeratice), lán v Mramoticích (Mravitic), kapli sv. Jiří v Strachoticích, vsi Čejkovice (Chaikovici), Popovice a Křepice, kapli sv. Jana v Rokytnu, Popovice, kapli sv. Ondřeje v Hobzí (Gobza)), ves Kulchov,

[13]) CDM VII. 505, ZDB II. 81, IV. 361. — [14]) ZDB VIII. 129, P II. 277. — [15]) ZDB XII. 280, P III. 238. — [16]) Bočkova sb. 10141. — [17]) Bočkova sb. 10.142, AČ XVI. 175, 176, Bočkova sb. 10.144. — [18]) PB VIII. 25. — [19]) CDM VI. 12. — [20]) Peřinka, Znojemský okr., 341. — [21]) ZDB IV. 305. — [22]) P IV. 11, 111. — [23]) ZDB XIX. 5. — [24]) ZDB XXII. 52. — [25]) PB XXVII. 30. — [26]) PB XXIX. 283.

Chegost (Čihošť či Gnast?), Sedlešovice, Bransudice, Pokojovice u Třebíče (Opoyovici), Odrovice (Odrenovici), Němčice (zanikly u Vrbovce), Vevčice (Bischici), Český (Hiski), Roketnici u Třebíče, Březovou (zanikla u Mašovic), Litohoř (Lutochor), Třebouchovice, Domamil, lán v Lesonicích (Lissenouic), Loděnici a Kravsko (Chrauzko)[1]). Papež Celestin III. vzal 1195 klášter do své ochrany a potvrdil jeho statky.[2]) Podle falsa z 14. st. knížě Jindřich daroval ještě 1195 klášteru ves Louku při kláštěře i s mýtem, Bohumělice (Bochmelicz) s lesem Palicí (nyní Pelz u Nesechleb), zatím co hradecký kastelán Načerat daroval klášteru současně ves Lutin (Slatina?).[3])

Po r. 1201 daroval ještě velmož Rudgerus klášteru vinné desátky z hory u Hnánic (Gnanlitz) a za markr. Vladislava na poč. 13. st. nabyl klášter ještě ves Kulchova, Příštpa (Preschep), Hostěradic s lesem Vzgor, Jarošovic, Martinic (Vmztinici), Suchohrdel (Zuchogurdli), pole u Loděnic, na němž byla svedena bitva mezi Čechy a Moravany, od markr. Vladislava, pak Kurovice, 4 lány u Domamile, lán v Cidlině, les Rinole a ves Louku od knížete Oty.[4]) Konečně znojemský kastelán Jimram postoupil klášteru patr. nově založeného kostela v Přímětičích.[5]) Biskup Robert pak 1220 potvrdil klášteru patronáty v Přímětičích, Šatově (Chatow), Dyjákovicích (Diakouich), Hobzí (Gobzé), Rokytnici, Oleksovicích, Domamili, Loděnicích (Lodinnich) a patr. kostela sv. Mikuláše ve Znojmě.[6])

Loueckými opaty byli v tomto období 1201 Jiří,[7]) 1201—10 Gerhart,[8]) 1221 až 1238 Florian, jenž přikoupil od Václava a Oldřicha ze Znojma Mramotice (Brawatiz, kup potvrdil 1222 markr. Jindřich Vladislav a 1223 biskup Robert)[9]) a za něhož klášterní statky potvrdil 1222 papežský legát Řehoř Crescenci a 1224 papež Honorius.[10]) R. 1226 měl klášter spor s farou sv. Michala ve Znojmě, které klášter posléze postoupil pohřebiště ve vsi Bala a Uherskou Ves.[11]) Tehdy pozbyl také klášter vsi Kulchova, na jejíž pozemcích bylo vystavěno Znojmo; zato Přemysl I. daroval klášteru patr. v Prosiměřicích (Prozimiriz), zboží v Sadovanech (Zadovan) a vinné desátky u Znojma.[12]) Dále nabyl 1227 opat Florian se svolením krále od župana Petra újezd lovětinský.[13]) Markr. Přemysl potvrdil klášteru 1233 patr. v Přímětičích, 1234 daroval patr. v Tasovicích (potvrzeno 1238 biskupem Robertem) a 1234 udělil klášterním statkum exempci.[14]) Za opata Jana (od 1238) potvrdili patr. v Přímětičích a Prosiměřicích 1239 král Václav a 1241 papež Řehoř IX. a biskup Robert.[15]) R. 1243 měl klášter spor s proboštstvím u sv. Hypolita o mlýn pod znojemským hradem; tehdy nál. klášteru i ves Nesechleby (Nesaglebe).[16]) Za opata Gerharta 1248 vystupoval klášter jako patron kostela křídlovického ve sporu o desátky v Raklinicích (Rachuwitz) proti řádu johanitu.[17]) V l. 1255—58 byl opatem Štěpán, pak 1260 Zachariáš, za něhož Jindřich z Dobelic daroval klášteru dvur v Těšeticích.[18])

Za opata Dětřicha (1266—74) potvrdil Řehoř X. 1273 privilegia a statky.[19]) R. 1276 byl opatem Tomáš, 1276—83 Dětřich.[20]) Zboží klášterní, jež velmi utrpělo 1278 za vpádu Rudolfa Habsburského,[21]) stále vzrůstalo. Tak 1278 rytíř Bronislav daroval klášteru patr. v Trstěnicích (Styginiz) a synové neb. Dětřicha z Dobronic prodali 1283 klášteru zboží v Milifroně (Mulwren) a Boroticích.[22]) V Milifroně měl klášter 1288 i patr. kostela.[23]) Papež Honorius IV. vzal 1285 klášter do své ochrany a potvrdil jeho statky.[24])

V potvrzení biskupa Dětřicha z 1284 zachoval se soupis klášterních desátku: v Loděnicích (Lodnicz), Odrovi-

[1]) Friedrich I. 326. — [2]) Friedrich I. 352. — [3]) Friedrich I. 411. — [4]) Friedrich II. 28, I. 300. — [5]) Friedrich II. 205. — [6]) Friedrich II. 206, 207. — [7]) Friedrich II. 21. — [8]) Friedrich II. 28, 364. — [9]) Friedrich II. 217, 233, 253. — [10]) Friedrich II. 226, 256. — [11]) Friedrich II. 285. — [12]) Friedrich II. 288. — [13]) Friedrich II. 305. — [14]) CDM II. 229, 242, 248, 294. — [15]) CDM II. 307, III. 2, 39. — [16]) CDM III. 40. — [17]) CDM III. 125. — [18]) CDM III. 220, 286, XV. 8. — [19]) CDM III. 378, IV. 130, XV. 13. — [20]) CDM IV. 123, 130, 210. — [21]) CDM V. S 64. — [22]) CDM IV. 151, 210. — [23]) CDM IV. 279. — [24]) CDM IV. 228. — [25]) CDM IV. 218. — [26]) CDM IV. 318. — [27]) CDM V.

cích (Odrenouicz), Oleksovicích (Oleckuicz), Šenkovicích (Schenckouicz), Šatově (Chatow), Víse (Cleynedorpff, pódle Peřinky v Hnánicích), Havranicích (Cornick), Uncdorfu (Wnesindorff), Dyjákovicích (Dyax), Chvalovicích (Qualendorff), Přímětičích, Kuchařovicích, Lukově, Skoroměřicích (Scormiericz), Domamili, Litohoři, Rokytnici (Rotikil), Vrbovci (Wribicz), Dluhonoci (Dlohonocz) a z poli před Znojmem. Dále držel klášter patronáty v Loděnicích, Oleksovicích, Šatově, Dyjákovicích, Přímětičích, Lukově, Domamili, Rokytnici, Vrbovci, Znojmě (sv. Mikuláše) a Louce (sv. Václava).[25])

K těmto desátkům získal klášter 1293 ještě od kapituly staroboleslavské desátky v Loděnicích (Loyonicz), Prosiměřicích (Prostmerycz), Oleksovicích (Olaccowycz), z Pravic (Prawycz), Křídlovic (Crilowycz), Šatova (Shatow), Tasovic, Přímětic, Lukova, Hrádku (Hardec), Domamile, Rokytnice (Ruthelicle) a Olbramkostela (Wolfram Ecclesie).[26]) Opat Šimon přikoupil 1294 od dcery Hortlína z Kyjovic Oblekovice (Obluss), což ještě 1294 Václav II. potvrdil.[27])

Po opatu Dětřichovi (1302) následoval Jan (1314, zemřel 1327), jenž 1320 prodal les Umlauf při Dyji bratřím Bertoldu a Burkartovi z Hardeka. R. 1327 Černín a Heralt z Heraltic zaměnili klášteru Našeratice za klášterní vsi Rokytnici a Pokojovice a 1336 král Jan daroval klášteru rychtu ve Znojmě a osvobodil klášterní zboží od světské jurisdikce.[28]) Za válek krále Jana proti Rakušanům byl klášter přední pohraniční pevností.[29]) Dále opat Jan koupil 1322 od kláštera kounického ves Držkovice (jinak Stetindorf). Klášter dosáhl 1333 od biskupa Hynka inkorporaci far v Tasovicích a Prosiměřicích (1354 potvrzeno Innocencem VI.) a 1343 koupil od Mikuláše z Káje Havraníky (Chevernik).[30]) Také markr. Karel osvobodil 1342 klášter od světské jurisdikce a potvrdil privilegium z 1234.[31]) Když pak opat Jan stal se 1345 biskupem litomyšlským, jmenoval papež opatem Jindřicha.[32])

Za opata Oty (1357—74) vyměnil klášter 1358 markr. Janovi Lukov s farou za Bantice (Pentitz), koupil (int. 1370) od Markvarta a Janka bratří z Šenkenberka Lupanovice a opat Zachariáš koupil 1379 od kláštera tišnovského 3 lány v Chvalovicích;[33]) o desátky z Domamile měl však klášter 1357 spor s Jimramem z Jakubova.[34]) V l. 1379—86 byl opatem Zachariáš, který int. 1381 klášteru patr. v Křídlovicích, koupil (int. 1385) od Licka z Lulée 2 lány v Boroticích a 1386 měl spor s Heraltem z Heraltic o Pokojovice, Rokytnici a Abewald (zde a k r. 1363 jmenuje se řada klášterních manu).[35]) Posledního roku byli Jan a Heralt z Heraltic pro uchvácení církevních statků exkomunikováni a spor byl posléze ukončen, když 1392 Jan a Heralt klášteru Rokytnici a Pokojovice intabulovali.[36]) V l. 1391—5 byl opatem Zdeněk, 1403—15 Jan.[37])

Mnoho škod utrpěl klášter za boju mezi markrabaty na sklonku 14. st., kdy klášterní zboží bylo částečně zcizeno (tak Litohoř, kterou vrátil 1402 markr. Jošt klášteru zpět.[38])

V 2. pol. 14. st. nabyl klášter dalších privilegií: markr. Jan potvrdil 1363 listiny markr. moravských,[39]) Jošt potvrdil 1379 privilegia a 1381 dal klášteru právo šenkovati a prodávati v klášteře víno z klášterních vinohradů[40]) a papež Urban VI. udělil 1386 opatum právo pontifikální.[42]) Později klášterní privilegia potvrdil 1411 Václav IV. a 1421 Zikmund[43]) a 1415 papež Martin V. potvrdil klášteru desátky z kostela sv. Mikuláše ve Znojmě.[44]) Úpadek však nastal za opata Přibyslava, když 12. listopadu Táboři kláštera dobyli a vypálili a upálili i několik mnichů.[45])

10. — [28]) CDM V. 136, VI. 78, 159, 347, VII. 112, 113. — [29]) FRB IV. 505. — [30]) CDM VI. 462, VII. 4, 500, VIII. 256. — [31]) CDM VII. 403, 453. — [32]) CDM VII. 602. — [33]) CDM VIII. 96, XI. 150, ZDB V. 342. — [34]) CDM XV. 76. — [35]) MV I. 129, ZDB VI. 818, VII. 157, CDM IX. 302, XV. 257. — [36]) CDM XV. 266, ZDB VII. 1145, 1146. — [37]) MV I. 908, CDM XII. 257. — [38]) CDM XIII. 159. — [39]) CDM VIII. 312. — [40]) CDM XI. 155. — [41]) CDM XI. 230. — [42]) CDM XI. 405. — [43]) Bočkova sb. 3692—3. — [44]) Bočkova sb. 3691. — [45]) FRB V. 594, ZDVGMS IV. 39. — [46]) List. kl. H 63. — [47]) P IV. 110. —

Klášter jen poznenáhlu se zotavoval z pohromy; opat Přibyslav nabyl ještě 1437 od znojemských klarisek Derflic záměnou za pusté Popovice, což 1437 markr. Albrecht potvrdil.[46]) Lépe bylo za opata Přibyslava II. (1440—66), jenž počal znovu stavěti kostel sv. Václava, zvelebil klášter, 1466 pohnal Levíka ze Slezan, že drží klášteru Něm. Borotice, a zemřel 1466 (náhr. v kapli sv. Kateřiny ve far. kostele v Louce).[47]) Tehdy byla klášterní privilegia potvrzena 1433 markr. Albrechtem, 1437 Zikmundem, 1455 Ladislavem a 1458 Jiřím; poslední dva vzali klášter do své ochrany.[48])

Přibyslavuv nástupce opat Jan (1466 až 1481) koupil 1469 od Materny a Volfganga Vlčku z Borotic tvrz Borotice a 1481 pohnal Jindřicha z Hradce na Telči, že drží klášteru Litohoř.[49]) Opat Pavel (1490—1520) vyplatil 1511 od Jindřicha z Loděnic zastavené vsi Chvalkovice a Vrbovec, 1512 přikoupil od Václava z Vajtmile za 200 zl. uh. jeho díl Vrbovce a 1517 se souhlasem krále Vladislava a Ludvíka (1520) zaměnil klášterní vsi Borotice a Křídlovice za jeho městečko Strachotice.[50]) Opat Jan (1520—36) koupil 1526 za 250 zl. uh. od Václava Pravického z Pravic Pravice, ale 1531 postoupil Zikmundovi Valeckému z Mírova na Miroslavi Šumice (1532 potvrzeno Ferdinandem I., int. 1533) a pustil Janovi z Pernštejna podací kostela sv. Jana ve Vrahovicích záměnou za podací ve Fryšavě (int. 1540).[51]) V tomto období potvrdil klášterní privilegia 1486 král Matyáš, 1487 papež Innocenc VIII., jenž 1488 znovu propůjčil opatům právo pontifikálií, 1493 Vladislav II., který 1510 potvrdil klášteru svobodnou volbu opata, a 1528 Ferdinand I.[52])

Opat Ondřej (1536—45) prodal s povolením Ferdinanda I. 1540 (int. 1540) M. Oleksovi Vilémovi z Kunštátu a Odrovice se Smolínem (int. 1541) Jiřímu Žabkovi z Limberka.[53]) R. 1547 přip. se ojediněle opat Přibyslav III.,[54]) načež za opata Metoděje Hruzy (zemřel 1568) zcela prodloužený klášter pustl, poklesla kázeň i počet mnichů. Jeho nástupce Jiří Vohranický založil 1575 urbář klášterních statků, vymohl 1575 od Rudolfa II. potvrzení klášterních privilegií,[55]) ale 1583 resignoval. Císař pak vnutil za opata konventu svého oblíbence Šebestiána Freytaga z Čepirohu, který obnovil kázeň v klášteře, jejž povznesl k dávno nebývalému rozkvětu, vychovával v klášteře vlastním nákladem několik alumnů a horlivě snažil se o rekatolisaci Znojma;[56]) založil také klášterní knihovnu a 1583 udělil Krhovicům a Milfronu odúmrť.[57]) Po smrti Freytagově 1585 stal se opatem Šebestian II. Fuchs (resignoval 1599), který založil 1595 na Louce katol. tiskárnu, v níž tiskli nejprve Bartoloměj Albrecht Forman-Auriga ze slezské Vladislavě, pak Jan Willenberger ze Slezska; tiskárna však kolem 1613 zanikla.[58])

Šebestian II. a ještě více jeho nástupce Šebestian III. Labis Chotěbořský (zemřel 1607) pokračovali v díle Freytagově. Za těchto posledních tří opatů byl znovu vystavěn kostel sv. Václava a klášter stavitelem Giovanni Petrem Barca da Porletia. Rudolf II. vnutil 1607 klášteru opata Zikmunda Kohelia, za něhož 1610 Matyáš potvrdil klášterní privilegia.[59]) Než 1613 Kohelius resignoval a 1619 zemřel jeho nástupce Kašpar. Posledního r. držel klášter 699 poddaných.[60])

Koncem dubna 1619 obsadil klášter Thurn; opat Jeroným Schall v. Schallenheim byl pro odpor proti stavům uvězněn (zemřel 1625). Ferdinand II. pak 1624 osvobodil klášter od povinnosti dodávati obilí a víno na znojemský hrad.[61]) Dalšími opaty pak byli 1625—1627 Lukáš Vacka, 1627—33 Jošt Kastorf, 1633—53 Benedikt Lachenius, za

[48]) Bočkova sb. 3699—3713. — [49]) Bočkova sb. 3718, P V. 318. — [50]) List. kl. H 81—86, ZDB XVI. 2. — [51]) List. kl. H 94, ZDB XX. 16, XXII. 15, AČ XX. 430. — [52]) Bočkova sb. 3723—29, List. kláštera A 15, 16, D 2. — [53]) ZDB XXII. 23, 28, List. kláštera H 96. — [54]) Chlumecký, Reg., Iglau 418. — [55]) Bočkova sb. 3765. — [56]) Kameníček, II. 387, Winter, Život církev., 738. — [57]) Schriften, III. 72, List. kláštera L 61, Freytaguv kopiář v zemském archivu v Brně I. 31. — [58]) HP II. 66, 100, 102. — [59]) Winter, Život církevní, 739, Bočkova sb. 3777. — [60]) ČMM 1922 154. — [61]) Bočkova sb. 3780. —

něhož klášter obdržel 1642 darem od Eucharia Horsta Slavětín a Písečné,[62]) ale 1645 byly klášterní statky zpustošeny vpádem Švédů, 1653—54 učený Hroznata Fuchs, 1654—60 Matěj Paul, 1660—79 Norbert Pleyer (zemřel 1689), jenž koupil 1660 od Ferdinanda Leopolda Březnického z Náchoda za 11.000 zl. rýn. Borotice a Lechovice, 1662 Budeč, 1663 Štěpkov a pusté Zahrádky, ale 1663 postoupil Ladislavovi Věžníkovi z Věžník Pokojovice a Rokytnici. Opat Řehoř Klein (1679—98) koupil Damice a Suchohrdly (1688), Smolín (1688) a 1692 panství miroslavské, odprodal pak 1693 Chlupice a 1694 klášterní část Hobzí. R. 1678 dal sepsati urbář panství a 1689 započal stavbu nového kláštera a kostela. Dále byli opaty 1698—1712 Karel Kratochvíle, 1712—29 Vincenc Wallner, 1729—45 Ant. Nolbeck, 1745—64 Hermenegild Meyer, jenž přestavěl klášter, 1746—81 Řehoř Lambeck, jenž poskytl poddaným velké úlevy v robotách, a posléze Daniel Dodl. Dne 29. července 1784 byl klášter zrušen, jeho bohaté statky připadly náb. fondu, byly však poruznu rozprodány. Uměle vytvořené nové panství loucké obsahovalo část zboží bývalého kláštera, statek tasovický, náležitý dříve znojemským klariskám, a statek St. Šaldorf, náležející dříve znojemským jesuitum. Panství bylo pak prodáno Karlu Emanuelovi a Leopoldu Fr. v. Liebenberg za 223.000 zl. konv. měny (1827).[63]) Leopold Fr. v. Liebenberg koupil 1846 za 295.000 zl. od Karla Leopolda v. Liebenberg polovinu statku Louky, Hodonic, Podmolí a Milfronu; 1850 byla Louka int. na díly Rudolfovi ryt. v. Liebenberg, Leopoldině v. Liebenberg, provd. v. Chlumecký, a Kateřině rez. z Ambergu, ovdovělé v. Liebenberg (1851 provdané Pichioni). R. 1891 int. byla Louka dceři poslední Kateřině Pichioni (zemřela 27. pros. 1916), pak 1918 Leopoldu sv. p. Chlumeckému a posléze 1918 Karlovi ryt. Chlumeckému.

Strachotice, něm. Rausenbruck, městečko s far. kostelem sv. Jiljí z konce 18. st. K 1190 viz u Louky. Z vládyckého rodu, který psal se po Strachoticích či Rausenbrucku přip. se 1226 Ratibor, 1289 Albert, 1310 Lebuš a 1322 Beneš.[64]) Strachotice byly však zbožím zeměpanským a král Jan dal je 1325 v léno Beneši a Bohušovi bratřím ze Strachotic.[65]) Markr. Karel povýšil 1342 ves na městečko s právem jarmarku a markr. Jošt potvrdil 1392 Strachoticum privilegia.[66]) R. 1441 obléhali Strachotice, které obsadil Jan z Mesnpeku, Rakušané.[67]) Hynek a jeho syn Heřman z Újezdce prodali 1444 tvrz a městečko Strachotice s mýtem za 800 kop Janovi z Lichtenburka.[68]) Na žádost Alberta z Lichtenburka přidal 1457 král Ladislav městečku ještě dva jarmarky.[69]) Dále seděl tu 1481—1494 Ludvík z Vajtmile[70]) a Vladislav II. propustil 1511 městečko městečko manství Janovi z Vajtmile.[71]) K 1511 viz u Louky. K žádosti opata loueckého Rudolf II. 1591 potvrdil Strachoticum privilegia, nadal je znakem a 1606 přidal ještě dva jarmarky.[72]) R. 1604 dalo si městečko obecní řád[73]) a 1776 vyhořelo. Patr. fary k 1537 viz u D. Kounic, fara byla v 16. st. luterská, za války třicetileté zanikla, 1782 zřízena lokalie a 1860 fara.

Bohumělice, něm. Pumlitz, k 1195 viz u kl. Louky, jemuž nál. do zrušení.

Derflice, něm. Dörflitz, k 1437 viz u kl. Louky, jemuž nál. do zrušení.

Chvalovice, něm. Kallendorf, s far. (od 1900) kostelem sv. Markety. Ves nál. již 1279 kl. loueckému.[74]) K 1284—1511 viz u Louky, 1483 u Zdáru; díl k 1349 u Bukoviny, 1360—1499 (Condorf) u Budkova. R. 1723 vzbouřili se Chvalovičtí proti své klášterní vrchnosti.

Ječmeniště, něm. Gerstenfeld, založeno 1787 na místě zrušeného dvora kl. loueckého a osazeno lidmi ze Strachotic.

[62]) Bočkova sb. 3785. — [63]) Fr. V. Peřinka, Znojemský okr. — [64]) Friedrich II. 287, CDM IV. 282, VI. 38, 205. — [65]) CDM VI. 281. — [66]) CDM VII. 433, XII. 103. — [67]) Neumann, Nové příspěvky k děj. husitství, 29. — [68]) List. kl. Louky H 66, Bočkova sb. 3078. — [69]) List. kl. Louky L 29. — [70]) P V. 394, VII. 89. — [71]) Bočkova sb. 3731. — [72]) Bočkova sb. 3764, 3776. — [73]) AČ XXII. 493. — [74]) CDM IV. 164. — [75]) Bočkova sb. 3727, ZDB XIII.

Krhovice, něm. Gurwitz, k 1200 viz u Louky. R. 1294 psal se Hartlin z Krhovic (Kyrowicz, viz u Louky). Jan z Vajtmile prodal 1506 tvrz a ves Krhovice a pusté Nesulovice Ctiborovi z Křivče (int. 1506);[75]) k 1583 viz u Louky.

Nesachleby, něm. Esseklee, k 1243 viz u Louky, 1252 u Hradiště sv. Hypolita. Později nál. kl. Louce.

Oblekovice, něm. Oblas, k 1294 viz u Louky. R. 1604 Oblekovští dali si obecní zřízení.[76])

Podmolí, něm. Baumöhl, přip. se 1433; ještě 1771 byly české. Nál. kl. Louce, pak jako zvláštní statek k panství loucké, až 1871 bylo Podmolí int. Fr. Janovi kn. z Aueršperka. Za pozemkové reformy byl statek Podmolí o rozloze 1000 ha sestátněn.

Sedlešovice, něm. Edelspitz, k 1190 viz u Louky. Ves přip. se dále 1272 (Scillaspiz), 1328 byl tu dvur.[77]) Vladislav II. dal 1478 Sedlešovicům odúmrt. Ves nál. kl. Louce.

Stošikovičky, nyní Dobšice, něm. Klein Tesswitz, k 1190 viz u kl. Louky, jemuž nál. do jeho zrušení.

Stupešice přip. se 1447;[78]) k 1485 viz u Oslavan. Před 1590 seděl tu Matouš Skydinský ze Skydině.[79])

Starý Šaldorf, díl s mlýnem, jenž nál. znojemským jesuitum.

Tasovice, něm. Tasswitz, s far. kostelem Nanebevz. P. Marie. K 1234—1354 viz u Louky, 1299 u znojemských klarisek. Václav II. postoupil 1286 zeměpanské zboží v Tasovicích záměnou Alžbětě, vdově po Kadoldu Sirotkovi.[80]) Klášter loucký a znojemské klarisky daly 1584 svým dílem Tasovic odúmrt. R. 1751 narodil se v Tasovicích Klement Maria Hofbauer.

Vrbovec, něm. Urbau, s far. kostelem sv. Jana Křtit. Stětí z 1747—67. Již 1243 jmenuje se tu far. kostel;[81]) k 1252 viz u kl. Hradiště sv. Hypolita, díl k 1360—1499 u Budkova. R. 1359 psali se Mikuláš a Petr bratří z Vrbovce.[82]) Vrbovec těšil se znamenitým výsadám a měl rychtu, k níž bylo přiděleno několik vsí. Vladislav II. dal 1497 výsadu, aby Vrbovečtí byli zachováni při starobylých zvycích a právech, což také 1535 a 1560 Ferdinand I. potvrdil.[83]) K 1511—12 viz u Louky. R. 1604 dala si ves sama obecní zřízení.[84]) V 16. a 17. st. byla práva Vrboveckých soustavně zkracována a soudní pravomoc vrboveckého landrychtu omezována; Vrbovečtí stěžovali si 1677 u císaře, ale byli vojskem přivedeni k poslušnosti. Spor obcí Vrbovce, Strachotic, Oleksovic a Chvalovic s klášterní vrchností byl ukončen teprve 1701 jen částečně ve prospěch vrchnosti, ale předáci poddaných byli potrestáni.[85]) Fara zanikla za války třicetileté, 1784 zřízena lokalie, 1803 fara.

Výrovice, k 1299 viz u znojemských klarisek, jimž ves do zrušení kláštera náležela.

Na panství zanikly Neslovice či Nesulovice u Derflic, kde jest trať Neslowitzer Gebirg a Neslowitzer Mühle; k 1252 viz u Hradiště sv. Hypolita, 1506 pusté u Krhovic. Mezi Tasovicemi a Derflicemi zanikly Popovice (trať Poppitzer Felder), k 1190 viz u Louky, 1437 u znojemských klarisek. Mimoto nál. kl. Louce jiná ves Popovice) třetí toho jména na Znojemsku, dnes již neznámá.

Literatura: Gellinger, Die praemonstratenser Abtei Bruck, deren Geschichte und literarische Verdienste (Hormayers Archiv, 1822); Geschichte des Klosters Bruck, Not. 1856; Fr. V. Peřinka, Dějiny kláštera louckého do válek husitských, SHK I.; L. A. Krejčík, Series abbatum cannoniae Lucenae a její spisovatel, ČMM XXXIV.; W. Schram, Der Abt v. Kloster-Bruck Freitag von Czepiroh, ZDVGMS III.; Fr. V. Peřinka, Opat Šebestian Freytag z Čepiroh, ČMM XXIV.; J. Volf, K dějinám knihtisku v Louce, HP II.; Die Urbauer Privilegien, Not. 1888; J. Reichert, Rozhodnutí sporu mezi klášterem luckým a čtyřmi poddanými vesnicemi, ČMMZ V.; Die eingegangenen Dörfer der Abtei Bruck, Not. 1869; K. Okáč, Šebestian Freytag z Čepirohu, HP X.

36. — [76]) AČ XXII. 493. — [77]) CDM IV. 66, VI. 368. — [78]) ZDB XII. 633. — [79]) ZDB XXVII. 22. — [80]) CDM IV. 237. — [81]) ČDM III. 40. — [82]) ZDB I. 196. — [83]) Zlobického sb. — [84]) AČ XXII. 493. — [85]) ČMMZ V. 112.

PANSTVÍ PŘÍMĚTICE A STATKY KRAVSKO A SUCHOHRDLY.

Přímětice, něm. Brenditz, s far. kostelem sv. Markety z konce 18. st. a zámečkem. K 1200—93 viz u Louky. Ves nál. poč. 13. st. k farnosti sv. Mikuláše ve Znojmě, než znojemský kastelán Jimram založil tu farní kostel a postoupil kolem 1220 jeho patr. klášteru louckému.[1]) Po vsi psal se 1255 Blažej z Přímětic.[2]) Fara byla 1616 katol.,[3]) neboť byla inkorporována klášteru louckému až do jeho zrušení. Farářem byl tu 1736—41 vynálezce hromosvodu Prokop Diviš. Dne 12. července 1809 bylo v Přímětičích uzavřeno příměří mezi Rakušany a Francouzi. Správa státních statků prodala 1789 Janu Václavovi hr. Ugarte Přímětice s přísl. znojemského hradu za 107.000 zl., Suchohrdly za 46.500 zl. a Kravsko s Podmolím za 73.000 zl. (ZDz IX. 262—70), pak následoval 1798 Alois hr. Ugarte, 1845 Luisa hr. Chotková, roz. hr. Ugarte (zemřela 30. června 1887), odtud Karolina hr. Lützow a Luisa hr. Frasso (tato zemřela 6. června 1898) držely po polovici statku. Po smrti Luisy hr. Frasso její polovina byla int. Marianě markýze Capece-Minutello de Bugnano, pak Luigi, Alfredo, Francesco, Carlo, Luise a Terezii hr. Frasso-Dentice a Gabriele hr. Widmann-Sedlnitzky. Pozemková reforma provedena 1925 (vlastník Luigi a Emilie Frasso-Dentice, rozloha 1908 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zámek v Kravsku, dvory Kravsko a Purkrábka, lesní hospodářství a těžiště kaolinu v Přímětičích. Zbytkový statek Přímětice odprodán zemi Moravskoslezské. Již v 18. st. Přímětičtí platili místo roboty.

Kasárna byla založena mezi 1790—1820.

Kravsko daroval 1092 kníže Konrád klášteru ostrovskému (na 40 poplužích s lesem); Kravsko bylo tehdy počítáno k provincii znojemské.[4]) K 1190 viz u Louky. R. 1360 psal se Milota, syn Miloty z Kravska.[5]) Ves nál. klášteru louckému, až do jeho zrušení. R. 1823 založena továrna na porculán.

Mramotice, k 1190—1223 viz u Louky.

Suchohrdly, něm. Zuckerhandl; k 1190 viz u Louky. R. 1386 psal se man kláštera louckého Ostoj ze Suchohrdel (Czuchohrdl).[6]) Ves nál. klášteru louckému až do jeho zrušení.

PANSTVÍ HRADIŠTĚ SV. HYPOLITA.

Hradiště sv. Hypolita, něm. Pöltenberg, s far. kostelem sv. Ant. Pad. z 1635, proboštským chrámem sv. Hypolita z 1765 a proboštstvím z 17. st. Proboštství bylo původně světské a prvními probošty byli 1221 Markvart a 1226—48 Vipert.[1]) Václav I. daroval 1240 kostel na hoře sv. Hypolita špitálu sv. Františka v Praze, což potvrdil 1247 biskup Bruno a 1253 znovu Václav I.[2]) Markr. Přemysl udělil 1252 proboštství, které spolu s špitálem sv. Františka v Praze přešlo na řád křižovníků s červenou hvězdou, některé svobody a potvrdil také jeho zboží: ves Hradiště, Březovou, Beskov, Onšov (Vschewie!), Popovice s vinohrady, Nesulovice, Reznovice, Mašovice, mlýn v Nesachlebích, pole ve Vrbovci, louku ve Vlčím Kři, patr. kostela v Raklinicích (Rochovice) s přísl., Pavlovice, Radíkovice, tři lány v Holawich (neznámé), dvě louky v Račicích, zboží v Citonicích a dům ve Znojmě.[3]) Také Václav I. 1253 potvrdil křižovníkum kostel sv. Hypolita, kostel v Kotikelicích (neznámé), ves Račice, kterou daroval kdysi klášteru bratr Václavuv Přemysl, dva pozemky ve Znojmě a lán v Citonicích (Chedomicz).[4]) Privilegia potvrdil ještě 1259 papež Alexandr IV.[5]) a 1282 Václav II.[6])

Probošt Karel vyměnil 1259 Reznovice klášteru oslavanskému za kláštery

[1]) Friedrich II. 205. — [2]) CDM III. 223. — [3]) ČMM 1903, 304. — [4]) Friedrich I. 97. — [5]) CDM IX. 196. — [6]) CDM XV. 257.

[1]) Friedrich II. 217, 288, CDM III. 125. — [2]) CDM II. 331, III. 102, 190. — [3]) CDM III. 178. — [4]) CDM III. 190. — [5]) CDM V. 530. — [6]) CDM IV. 262.

ní ves Mašovice s kostelem sv. Jana.[7]) R. 1281 Eliška, vdova po Kadoldovi, odkázala proboštství kostel sv. Jakuba v Hodonicích.[8]) Z dalších proboštu jmenují se 1324 Sigfrid a 1333 Mikuláš.[9]) V 15. st. mělo proboštství velké spory s městem Znojmem o dovoz a šenk vína, až 1464 král Jiří rozhodl ve prospěch prvého. Král Jiří potvrdil také 1459 privilegia proboštství. Dále jmenuje se 1487—89 probošt Jan z Pacova,[10]) 1497—1505 Martin,[11]) 1509—1512 Michal,[12]) 1512—35 Volfgang Neubeck, za něhož náležely proboštství i Havraníky a Božice a jenž 1523 int. Šebestiánovi z Vajtmíle pusté Něm. Borotice,[13]) 1531—53 Jan Zeller v. Rieth, který vyměnil 1536 Zikmundu Valeckému z Mírova díl Damic za díl Morašic,[14]) 1553—64 Beneš,[15]) 1565 až 1572 Lukáš Glauch, 1574—77 Ondřej Stárek, 1577—80 Martin Medek z Mohelnice, 1581—85 Petr z Mohelnice, bratr předešlého, 1588—1616 astronom Mikuláš Kozař z Kozařova, po jehož smrti nabyl výprosem proboštství s třemi vesnicemi Vilém z Roupova na hradě Znojmě.[16]) Tehdy (1619) drželo proboštství 178 poddaných.[17]) Koncem dubna 1619 zmocnil se kláštera hr. Thurn, který proboštství znamenitě opevnil.[18]) Dále 1629 proboštství vyhořelo a 1645 mnoho utrpělo od Švédu. Velké zásluhy o Hradiště měl probošt Gerhard de Schlesin (zemřel 1652), který vystavěl 1635 část proboštství a 1635—62 kostel sv. Ant., a jeho nástupce Tomáš de Schlesin (zemřel 1675). Proboštové náleželi k stavum zemským. Parcelace provedena 1925 (vlastník: řád křížovníků s červenou hvězdou, rozloha 1080 ha): dvory Hradiště sv. Hypolita, Morašice a lesy zůstávají v záboru, dvur Mašovice rozdělen celý.

Bezkov, dříve Veskov, k 1253 viz u Hradiště sv. Hypolita.

Havraníky, dříve i Koverníky, něm. Kaidling, s far. kostelem sv. Linharta z 1815—16. Ves byla příslušenstvím kl. Louky již 1269, kdy přip. se také Alšík z H. (Kovernik);[19]) k 1284—1313 viz u Louky. Anna z Baumgarten prodala 1314 zboží v Havranicích (Chewernic) Otovi z Káje.[20]) V 2. pol. 14. st. získalo Havraníky proboštství sv. Hypolita, k 1513 viz u Hradiště sv. Hypolita. R. 1775 zřízena zde kuracie, 1860 fara. V Havranicích narodili se bratři Vincenc Wallner, 1712—29 opat loucký, a Michal Wallner, 1713—29 opat jerušský.

Hodonice, něm. Hödnitz, díl s far. kostelem sv. Jakuba Větš. z 1670; k 1281 viz u Hradiště sv. Hypolita.

Mašovice, něm. Gross Maispitz, s far. kostelem sv. Jana Křtit. Podle falsa z 12. st. daroval po 1046 kníže Břetislav Mašovice (Masouicih) kapitule staroboleslavské,[21]) k 1131 viz u Znojma. Již 1220 a 1335 jmenuje se tu fara[22]) (Maispitz); k 1220 viz u Rohotře, 1253—59 u Hradiště sv. Hypolita. R. 1324 psal se Konrád z Mašovic.[23]) Východně od Mašovic stávaly M a š o v í č k y; proboštství skoupilo tu 1660 statky a zřídilo dvur (Gross Maispitzer Hof).

Popice, dříve Popovice, něm. Poppitz, s far. kostelem sv. Zikmunda; k 1190 viz u Louky, 1253 u Hradiště sv. Hypolita. Kostel byl tu již v 16. st. a 1789 zřízena kuracie. V Popovicích narodil se 1793 Karel Postel-Sealsfield.

Moratice, díl s fil. kostelem sv. Anny; k 1536 viz u Hradiště sv. Hypolita (Morašice).

Na panství stávala ves B ř e z o v á, k 1190 viz u Louky, 1252 u Hradiště sv. Hypolit.

Literatura: M. Schok, Patronatstreit über die Kirche in Kaidling, ZDVGMS VII.; Fr. Peřinka, Počátky proboštství křížovníku na Hradišti.

— [7]) CDM VII. Suppl. 117. — [8]) CDM IV. 182. — [9]) CDM VI. 255, VII. 93. — [10]) List. kl. Louky I. 38. — [11]) Nová sb., Kapit. arch., A V. a 2. — [12]) Peřinka, Znojem. okr., 234. — [13]) PB X. 64, ZDB XVII. 1. — [14]) ZDB XXI. 11, Chlumecký, Reg. Iglau, 410. — [15]) Chlumecký, Ib., 444, PB XXIII. 53. — [16]) Winter, Život církevní, 278. — [17]) ČMM 1922, 154. — [18]) Beckovský, Poselkyně, II. 139. — [19]) CDM IV. 23. — [20]) CDM VI. 76. — [21]) Friedrich I. 382. — [22]) Friedrich II. 205, CDM VII. 93. — [23]) CDM VI. 263.

STATKY MILFRON A HODONICE.

Milfron, něm. Mühlfraun, s far. kostelem sv. Jana Nep. z 1775 a zámkem; k 1283—1785 viz u kl. Louky. Obec dala si 1604 obecní řád,[1]) 1807 Milfron vyhořel. Fara byla 1288 pod patr. kl. Louky,[2]) zanikla a 1785 zřízena lokalie. Po zrušení kláštera nál. statek náb. fondu, až 1802 uvázal se v zboží Jan Jiří v. Scherf; 1805 (int. 1835) koupil Milfron a Hodonice za 50.000 zl. Karel Emanuel a Leopold Fr. v. Liebenberg. Dále sdílel statek osudy Louky, 1918 byl int. Leopoldu ryt. Chlumeckému a téhož roku ještě Karlu ryt. Felbingerovi. Pozemková reforma provedena 1925 (vlastník Karel Felbinger, výměra 272 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Milfron a Kateřinský dvůr.

Hodonice, něm. Hodnitz, díl; k 1299 až 1782 viz u Znojmo — klárisky. Po zrušení kláštera byly Hodonice a Milfron prodány 1789 Janu Jiřímu Scherfovi ze Znojma; 1801 koupil oba statky sv. p. Scherff a 1834 sv. p. Liebenerkové. R. 1408 jmenuje se u Hodonic mlýn im Darnach.[3]) U Hodonic zanikly asi Sadovany, k 1226 viz u kl. Louky.

JEVIŠOVSKÉ PANSTVÍ.

Jevišovice, něm. Jaispitz, městečko s zámkem, zbytkem hradu a far. kostelem sv. Josefa z 1830. Hrad držel již na sklonku 13. st. rod Kunu a sice 1289—1314 Boček, 1314—26 syn jeho Sezima, 1343 Kuna[1]) a 1351 bratři Oldřich Sezima a Boček z Jevišovic, z nichž Boček přip. se ještě 1373 a Sezima 1376.[2]) R. 1390 k panství jevišovskému nál. i Dolní(!) Bojanovice, Prosiměřice, Únanov (Wynnaw), Klučovice a Střelice.[3]) R. 1398 stala se smlouva dílčí o zboží jevišovské mezi bratřími Janem, Petrem, Zikmundem a Ondřejem z Jevišovic, vedle nichž tu však 1399 seděli bratři Jindřich a Hynek z Kunštátu.[4]) Na poč. 15. st. seděl na Jevišovicích známý loupežný rytíř Hynek Suchý Cert z Jevišovic, pročež 1416 vévoda Albrecht hrad dobyl a rozbořil.[5]) Bratři vl. Boček a Jan, synové Petra z Jevišovic a Kunštátu, int. 1420 pul hradu Jevišovic králi Zikmundovi.[6]) Než 1424 zmocnili se hradu husité a jevišovský pán Jan z Kunštátu činil okolním katolikům veliké škody; hrad byl sice Rakušany dobyt, ale 1426 husité znovu zmocnili se Jevišovic a ještě 1431 měli tu svůj posádku.[7]) Jan z Kunštátu postoupil 1435 Jevišovice Janovi z Vlašimě a Hynek a Boček bratři vl. z Kunštátu int. 1448 pul městečka Jevišovic, pul Střelic a chalupy zvané Vinohrádek Janu Zajímačovi z Kunštátu, ponechavše si jen patr. v Jevišovicích.[8]) Jan Zajímač seděl tu ještě 1464,[9]) dále 1466 jeho syn Jindřich,[10]) 1489—1514 Jindřichův syn Prokop[11]) a 1514 Prokopovi synové Jan a Jiřík Zajímačové z Kunštátu.[12]) R. 1537 seděli na Jevišovicích bratři vl. Karel a Sezima Zajímačové (manželkou posledního byla Anna Černohorská z Boskovic.[13]) Sezima učinil na list mocný Ferdinanda I. z 1555 r. 1564 poručenství (int. 1565).[14]) Poručníci jeho dětí dali 1571 Únanov (odúmrť.[15]) Dále držel panství Jiřík Zajímač (zemřel 10. září 1587), po němž dědila jeho sestra Kateřina Zajímačka z Kunštátu, provdaná za Hynka Brtnického z Valdštejna.[16]) Této dali 1591 Rudolf II. list mocný a 1600 Kateřina poručila zboží jevišovské knížeti Karlovi Minstrberskému (int. 1612).[17]) Za Karlova syna Karla Bedřicha knížete Minstrber-

[1]) AČ XXII. 493. — [2]) CDM IV. 279. — [3]) CDM XIV. 28.
[1]) CDM V. 91, VI. 76, 209, VII. 500, VII. S. 203. — [2]) ZDB II. 22, VI. 5, 304. — [3]) ZDB VII. 842. — [4]) CDM XII. 483, 524. — [5]) ZDVGMS IV. 27. — [6]) ZDB XII. 72. — [7]) ZDVGMS IV. 36, 43, Böckova sb. 3695, Neumann, Nové prameny, 21. — [8]) ZDB XII. 821. — [9]) P IV. 65. — [10]) P IV. 215. — [11]) P VII. 12, 207, Stav. arch. 561. — [12]) PB X. 105, 139, Annales mus. Franc. 1896 157. — [13]) LSA 86, III. 7. — [14]) ZDB XXIV. 49. — [15]) LSA 86. — [16]) PB XXXVI. 471. — [17]) ZDB XXX. 45. — [18]) Beckovský, Poselkyně, II.

ského zmocnili se 1619 zámku císařští pod Dampierrem a 1628 byl pořízen urbář panství.[18]) Protireformace na panství postupovala jen pozvolna a ještě 1651 konali tu jesuité misie bez úspěchu.[19]) Karlem Frydrychem vymřel 1647 rod knížat minstrberských a dědic Sylvius Nimrod, vévoda virtenberský, zaměnil panství jevišovské za lenní knížectví olešnické ve Slezsku Ferdinandovi III. Král. komora prodala již 1649 panství za 92.000 zl. Ludvíku Raduitovi de Souches; (ZDz I. 18). Karel Josef Raduit odkázal 1736 Jevišovice svým deerám Marii Anně a Marii Vilemině, provd. Ugartě, kteréž prodaly 1743 panství Janovi hr. Ugarte (zemřel 1756). Dále držel Jevišovice syn Januv Alois (do 1774 spolu s sourozenci, pak sám), od 1827 Josef hr. Ugarte (zemřel 27. července 1862), pak Max hr. Ugarte, po jehož smrti panství bylo int. 1879 Gabriele hr. Locatelli a Anně Baltazzi, roz. hr. Ugarte, na díly. Polovinu Baltazziové koupil 1897 Robert sv. p. Biedermann v. Turony, který přikoupil 1897 i druhý díl od Fr. Kunze a Ignáce Trellingera. R. 1916 koupil Jevišovice Vilém ryt. Offenheim v. Pontexin a 1933 bylo panství int. na díly Vilému, Angele a Arnoštu Viktorovi Offenheimum. Pozemková reforma provedena 1926 (majitel Vilém Offenheim, rozloha 3489 ha); vlastníku propuštěno ze záboru: Německý dvur, Jevišovice, Pavlice a většina lesního hospodářství, pak hrad a zámek v Jevišovicích, elektrárna, cihelna a mlýn v Jevišovicích, lihovar v Střelicích a pila v Bojanovicích; postátněna část lesu. Zcela rozděleny dvory Černín a Vevčice.

Bojanovice; 1314 přip. se Milota z Bojanovic,[20]) 1349 nál. ves k Bukovině, 1360 k Jevišovicum;[21]) k 1399 viz u Jevišovic.

Černín; k 1131 viz u Znojma; 1255 jmenují se Bohuněk a Ryšek z Černína (Schirnin)[22]) a později řada vládyk z Černína, takže ves byla rozdělena na více dílu. K 1295 viz u Znojma (klarisky). Koncem 14. st. Černín nál. již k Jevišovicum.

Mašůvky, dříve Hluboké Mašůvky, s poutním far. kostelem Matky Boží z 1680. R. 1349 ves nál. k Bukovině.[23]) Hynek z Bítova int. 1390 díl Mašuvek Mikšovi z Přeskač, jenž tu seděl ještě 1407.[24]) Později Jan z Vajtmile int. 1506 Mašuvky Volfgangu Ownarovi z Radotic (Malé Mašuvky) a Jan Ownar zapsal 1534 Břichaté Mašuvky(!) své matce Marketě z Kynšperku, která vzala ihned na ves svého manžela Beneše Bořitu z Budče na spolek.[25]) Beneš seděl tu ještě 1551.[26]) Poč. 17. st. slušela ves k Jevišovicum a 1744 zřízena tu lokalie a 1885 fara.

Pavlice s far. kostelem sv. Filipa a Jakuba z 1670. K 1252 (Pavlovice) viz u Hradiště sv. Hypolita, 1498 u Bítova. Albrecht Bítovský z Lichtenburka int. 1519 Pavlice Janovi ze Mstěnic[27]) a poručníci Janových deer Anežky, Anny, Aleny a Kateřiny Mstěnických int. 1531 ves Anežce z Krajku.[28]) R. 1628 byly Pavlice u Jevišovic, 1785 zřízena lokalie, 1887 fara.

Střelice nál. již 1361 k panství jevišovskému;[29]) k 1399—1448 viz u Jevišovic.

Únanov s far. kostelem sv. Prokopa. Ves byla původně (1287) zeměpanskou.[30]) Před 1420 drželi Únanov zástavou páni Jevišovští;[31]) k 1399—1448 viz u Jevišovic. Stará fara byla 1629 katol.,[32]) zanikla však a 1746 duchovní správa byla obnovena. Pozemková reforma provedena 1924 (vlastník Bohdan Dworzak a spol., výměra 450 ha); velkostatek Únanov a lihovar v Únanově propuštěny vlastníku ze záboru.

Vranovská Ves, díl, něm. Frainersdorf, před 1750 slula Goldenkron; znovu založena 1786 na místě parcelovaného dvora.[33]) Ještě 1771 byla česká.

Vevčice, k 1190 viz u Loučky, 1598 u Žerotic, 1561 u Lapíkusu; odtud nál. k Jevišovicum.

Hrad **Lapíkus** stával na Plenkovském potoce mezi Mašuvkami a Plavčí. R. 1411 držel Lapíkus Jan Vajtmilnar

168, ČMMZ III. 34. — [19]) Hlídka XXII. 941. — [20]) CDM VI. 76. — [21]) ZDB I. 140, III. 547. — [22]) CDM III. 223. — [23]) ZDB I. 140. — [24]) ZDB VII. 756, P II. 92. — [25]) ZDB XIII. 36, XX. 17. — [26]) PB XX. 165. — [27]) ZDB XV. 9. — [28]) ZDB XX. 3. — [29]) ZDB IV. 12. — [30]) CDM IV. 255. — [31]) AČ VII. 577, Sedláček, Zbytky reg. 1068. — [32]) ČMM 1915 178. — [33]) SA I. 71. —

z Žerotic;[34]) k 1508 viz u Žerotic. Poručníci Hanuše Pozora z Nyklštatu int. 1561 pustý zámek Lapikus, Rudlice, Vevčice a pusté Hostice Sezimovi Zajímačovi z Kunštátu k Jevišovicům.[35])

Na panství zanikly v okolí Rudlic H o s t i c e, k 1561 viz u Lapikusu. — Dvůr N á r o v n ý stával 1628 u Vevčic.[36]) — N ě m č i c e zanikly u Střelic, kde jest Němčický dvůr; k 1190 viz u Louky, 1360 u Bojanovic. Anna z Chotěrad int. 1416 Němčice s tvrzí Janovi z Bohušic a ten opět ihned Mikuláši Huntovi z Florštetu, jenž 1447 int. ves s tvrzí Lickovi z Plavče.[37]) Martin Bavor z Holovous int. 1448 Němčice s tvrzí Hrdlovi z Plenkovic.[38]) — K l u č o v i c e zaniklý u Bojanovic, kde jest Veský rybník; k 1399 viz u Jevišovic. Jan Boček z Kunštátu int. 1493 Klíčovice(!) Janu Zajímačovi z Kunštátu na Jevišovicích a ten opět 1510 svému bratru Prokopu Zajímačovi.[39])

Lit.: Fr. V. Peřinka, Urbář panství jevišovského z r. 1628, ČMMZ III.; týž, Klášter sv. Prokopa v Jevišovicích, Hlídka XVIII.

STATEK PLAVEČ.

Plaveč s zámkem a starou zámeckou kaplí sv. Frant. Xav.; dříve byly tu dvě vsi: Dolní a Horní Plaveč. Již v 13. st. jmenuje se starobylý rod pánů z Plavče, k němuž náleželi 1234—9 bratři Konrád a Ranožir z Plavče.,[1]) 1278 bratři Vavřinec a Vlk z Plavče (poslední žil ještě 1298, de Plawychs),[2]) 1310 Zdeněk z Plavče[3]) a 1338 Zdeněk z Horní Plavče.[4]) Filip z Louček int. 1358 hrad Plaveč Alšovi z Police, ale 1364 drželi hrad Mikeš a Boček z Horní Plavče.[5]) R. 1410 byl tu far. kostel.[6]) Dále jmenují se 1406 Zikmund, 1446 Licek, 1447 Ctibor a 1464 Jiřík z Plavče.[7]) Otec Jiříkův byl zabit před 1448 v Znojmě od tamních měšťanů.[8]) Rukojmí za Jiřika Licka z Plavče int. 1495 tvrz a ves Plaveč s pod. Jiřímu Huntovi z Florštetu, který int. 1498 statek Plavče(!) Petrovi z Kyjovic a ten již 1512 opět int. tvrz pustou a ves Plavče(!) s pod. Jindřichu Jankovskému z Vlašimě.[9]) Z rodu Jankovských seděli na Plavči 1519 až 1539 Petr,[10]) 1551 Frydrych (manželka jeho Mariana Višňovská z Petrovce zemřela 1557, náhr. v Plavči),[11]) 1557 bratři Jetřich (1562 byl již neb.) a Petr Jankovští z Vlašimě,[12]) z nichž Petr int. 1568 tvrz a ves Plaveč Václavu Hodickému z Hodic na Miroslavě.[13])

Maximilian II. udělil 1567 Václavu Hodickému list mocný a ten 1570 odkázal Plaveč svým příbuzným Hynkovi a Zdeňkovi z Hodic (manželkou posledního byla Anna Oslavická z Jemničky).[14]) R. 1598 držel Plaveč a pusté Palachvicko syn Zdeňkův Jiřík Hodický, který dostal 1606 od Rudolfa II. list mocný a 1612 učinil poručenství.[15]) Ještě 1624 zdržovali se na statku predikanti.[16]) R. 1625 seděli tu synové Jiříkovi Zdeněk a Karel hr. z Hodic a Volbramic, bratři ned.[17]) a posléze Václav hr. z Hodic prodal 1639 za 12.000 zl. rýn. Johance Vranovské z Bítkovic (ZDB XXXV. 14), po níž dědil její manžel Tobiáš Allmann z Almštejna. R. 1679 byl statek prodán Ludvíkovi Raduitovi de Souches. Dědičky zboží po Karlu Josefovi de Souches int. 1744 Plaveč Marii Antonii, ovd. hr. Palffy, roz. de Souchez (ZDz VI. 128), která int. 1745 Plaveč Janu Bapt. sv. p. v. Widmann (ZDz VI. 178). Jan Václav sv. p. v. Widmann int. 1753 statek svému bratru Josefu sv. p. v. Widmann (ZDz VI. 250). Dá-

[34]) P II. 218. — [35]) ZDB XXIV. 18. — [36]) ČMMZ III. 116. — [37]) ZDB XI. 239, 244, XII. 790. — [38]) ZDB XII. 865. — [39]) ZDB XII. 26, XIV. 7.

[1]) CDM II. 310. — [2]) CDM IV. 148, V. 97. — [3]) CDM VI. 38. — [4]) CDM VII. 204. — [5]) ZDB III. 293, IV. 112. — [6]) CDM XIV. 137. — [7]) P II. 41, III. 238, 307, IV. 145. — [8]) PB VIII. 4. - [9]) ZDB XII. 41, XIII. 17, XIV. 18. — [10]) PB VIII. 90, ČMM 1907 211. — [11]) PB XX. 150. — [12]) PB XXVIII. 12, XXIII. 30, 497. — [13]) ZDB XXV. 10. — [14]) ZDB XXV. 22, 25. — [15]) PB XXXII. 67, XXXIII. 236, ZDB XXX. 53. — [16]) ČMM 1915 193. — [17]) PB

le byl statek int. 1792 Vincencovi, 1807 Fr., Albertovi, Antonínu a Vincencii, 1828 samojedinému Albertovi (zemřel 23. července 1888) a pak Adalbertovi ml. sv. p. Widmann.

Pozemková ref. provedena 1925—28 (vlastník Vojtěch Widmann, rozloha 746 ha). Zbytkové statky Němčičky a Plaveč propuštěny vlastníku ze záboru.

Němčičky přip. se 1350.[18]) Anna z Chotěrad int. 1416 Němčice(!) s tvrzí Janovi z Bohušic a ten ještě 1416 Mikuláši Huntovi z Florštetа.[19]) Mikuláš Hunt int. 1447 Němčičky Lieckovi z Plavče.[20]) V 16. st. náležely Němčičky k Jevišovicum a Hynek Brtnický z Valdštejna postoupil je 1591 v dědičné vlastnictví své manželce Kateřině Zajímačce z Kunštátu.[21]) Od 1742 ves náleží opět k Plavči.

Rudlice nál. již 1365 k Plavči.[22]) K 1508 viz u Lechovic, 1561 u Lapikusu. V pol. 16. st. držela tu nějaké zboží Anna Lechvická ze Zástřizl, než toto bylo po její smrti 1561 int. Sezimovi Zajímačovi z Kunštátu na Jevišovicích.[23]) R. 1628 dolovalo se tu na železnou rudu.

Díl **Mikulovic** byl již 1364 u zboží plavečského.

STATKY MIKULOVICE, HORNÍ DUNAJOVICE A NĚMECKÁ KONICE.

Mikulovice, městečko s far. kostelem sv. Petra a Pavla. R. 1314—22 psal se Valter z Mikulovic;[1]) 1338 jmenuje se tu far. kostel, jehož patr. byl 1350 potvrzen biskupem Janem klášteru pustiměřskému.[2]) V 14. st. seděli tu vládykové z Mikulovic, 1419 Ješek Talafús z Plavče, 1464 Frant. z Libivé a Václav Melcun z Hrádku.[3]) Beneš a Ludvík z Vajtmile int. 1493 Mikulovice klášteru želivskému, jemuž náležel 1517 i patr. kostela v Mikulovicích,[4]) ale Vladislav II. postoupil 1499 opravu nad zbožím mikulovickým Ladislavu, Janovi, Michalu, Kryštofovi a Šebestiánovi bratřím a strýcům z Vajtmile.[5]) Na žádost želivského opata Martina vysadil 1558 Ferdinand I. Mikulovice na městečko s právem pečeti, dvou jarmarku a jednoho týdenního trhu[6]) a 1599 potvrdil privilegia městečka Rudolf II.[7]) R. 1622 koupil Mikulovice klášter strahovský. Již v 17. st. Mikulovice nerobotovaly. Později potvrdili privilegia 1738 Karel VI. a 1793 František II. Pozemková reforma provedena 1922—25 (vlastník premonstrátský klášter na Strahově, rozloha 578 ha); vlastníku propuštěny ze záboru dvory H. Dunajovice a Mikulovice, pak lesní hospodářství; lihovar v Mikulovicích přidělen družstvu.

Horní Dunajovice, městečko s far. kostelem sv. Trojice z 1540 a zámkem z 1535. V pol. 14. st. nál. díl Dunajovic markr. Janovi, který jej 1358 int. Jimramovi z Jakubova.[8]) Filip Křižovník a Jimrámek z Jakubova int. pak tvrz a zboží v Dunajovicích 1386 některým židům a ti ještě 1386 int. Dunajovice Henzlinovi z Bítova, Janovi z Meziříčí, Artlebovi z Myslibořic a Janovi z Křižanova, kteří vložili 1386 ves Filipovi ze Svojanova.[9]) Druhou pol. vsi drželi kolem 1350 bratři Václav a Štěpán z Dunajovic, kteří ji 1366 int. Onšovi ze Slavkova.[10]) Později spadly Dunajovice na markr. Jošta, jenž je i s tvrzí int. 1406 Mikuláši Huntovi z Florštetu a ten opět 1447 Janovi z Lichtenburka.[11]) R. 1464 seděl zde Beneš z Vajtmile, ale teprve 1481 Puta z Lichtenburka int. Dunajovice s tvrzí Ludvíkovi z Vajtmile a ten vložil ihned totéž Janovi a Markvartovi bratřím z Říčan.[12]) Z těchto Mark-

XXXVI. 305. — [18]) ZDB I. 172. — [19]) ZDB XI. 239, 244. — [20]) ZDB XII. 609. — [21]) ZDB XXVII. 54. — [22]) ZDB IV. 368. — [23]) ZDB XXIV. 18.

[1]) CDM VI. 210. — [2]) CDM VIII. 44. — [3]) P III. 46, IV. 121. — [4]) ZDB XII. 24, PB XI. 36. — [5]) AČ VI. 578. — [6]) Nová a Zlobického sb., Bočkova sb. 9097. — [7]) Nová sb. — [8]) ZDB III. 197. — [9]) ZDB VII. 394, 406, 407. — [10]) ZDB IV. 423. — [11]) ZDB VIII. 485. — [12]) ZDB XII. 767, P IV. 132, ZDB

vart Talafús z Říčan († 1494) přip. se na Dunajovicích ještě 1493,[13]) 1496 seděl tu však syn Markvartův Bohuše z Říčan, který 1505 int. tvrz a ves Dunajovice Oldřichovi z Náchoda, jenž držel Dunajovice ještě 1517.[14]) Dále seděl na Dunajovicích Jindřich Březnický z Náchoda (vyznání českobratrského), jehož manželkou byla 1548 Johanka z Jelení a synové Jan a Frydrych Březničtí; Jindřich vystavěl Bratřím v Dunajovicích zbor.[15]) V l. 1555—98 seděl tu Jindřichův syn Frydrych Březnický z Náchoda, jehož manželkou byla 1557—69 Marketa ze Zvole a za něhož 1565 Maximilian II. vysadil Dunajovice a Domčice, které byly v společném hrazení, na městečko.[16]) R. 1600 držel Dunajovice Hynek Březnický z Náchoda, který prodal (int. 1615) za 96.000 zl. mor. zámek a městečko Dunajovice s piv., městečko(!) Domčice, Želetice s pod., Křípice(!), Vitonice a Mor. Borotice Vilémovi z Roupova na Mladoňovicích;[17]) Hynek zemřel v únoru 1615.[18]) R. 1619 koupila statek Marie hr. z Hodic, roz. z Náchoda, pro své děti Zdeňka a Karla hr. z Hodic a Volbramic, sirotky po Jiřím hr. z Hodic.[19]) Ještě r. 1625 zdržovali se na statku predikanti.[20]) Po válce třicetileté bylo tu jen 12 osedlých a 17 pustých domů. Karel Václav hr. z Hodic prodal 1641 Dunajovice Janovi hr. Götzovi (ZDz I. 16), načež statek nál. Janu Křtit. hr. z Werdenberka, jenž jej prodal 1679 Pavlu Albrechtovi ryt. v. Teyburg (ZDz II. 194) a ten opět již 1683 za 21.000 zl. rýn. klášteru strahovskému (ZDz III. 75), který drží statek posud. R. 1768 byla tu zřízena lokalie, 1886 fara.

Německá Konice, něm. Deutsch Konitz, s far. kostelem sv. Jakuba Větš. R. 1302 nál. některé zboží v Konici klášteru louckému (viz tu), v 16. st. nál. celá ves klášteru želivskému a od 1622 strahovskému. Fara byla tu již v 16. st., 1577 nebylo tu však faráře a za války třicetileté fara zanikla. R. 1763 zřízena expositura, 1784 lokalie a 1809 fara. R. 1781, 1786, 1793, 1798 a 1808 ves vyhořela.

Liter.: Fr. Peřinka, Mikulovice nepodajné, Podyjí I.; týž, Fara v Mikulovicích, HP II.

PANSTVÍ ŽELETICE A STATKY ŽEROTICE A DOMČICE.

Želetice, něm. Selletitz, s fil. kostelem sv. Jakuba Větš. a zámkem z 1770. V 1. pol. 14. st. držel Želetice Hajman Pyrchner, pak Jaroš ze Zbraslavic, jenž 1351 int. Želetice s tvrzí a patr. a Purkmanice Purkartovi z Mohelna.[1]) R. 1412 seděl zde Václav z Rechenberku[2]) a Jan z Rechenberku int. 1512 tvrz a ves Želetice a pusté Purkmanice Jindřichovi Lechvickému z Zástřizl.[3]) Jan Lechvický int. 1519 statek Zikmundovi z Ludanic a Zikmund int. 1520 tvrz a ves Želetice s pod. a pusté Purkmanice Oldřichovi a Jindřichovi z Náchoda.[4]) K 1615 viz u H. Dunajovic. V l. 1641—77 seděl na Želeticích Jan hr. Götz, načež 1677 byly Želetice, Křepice a Domčice soudně přiřčeny Františku Ladislavu Kraftovi (ZDz I. 262), jenž 1686 int. Želetice a Domčice Kláře Rosalii ovd. hr. z Martinic, roz. hr. z Kounic (ZDz II. 145). Tato vložila 1687 statek Janu Kryštofovi Říkovskému z Dobrčic (ZDz II. 175) a ten 1694 opět Martě Marii sv. pí v. Blier, roz. v. Braida (ZDz III. 112). Dále drželi statek do 1755 hr. Berchtoldové z Uherčic a odtud hr. z Walldorfu. Pozůstalost po Ignáci Gottfriedovi hr. z Walldorfu Želetice a Žerotice byla 1797 int. Fr. Kajetánovi hr. Chorynskému z Ledské (ZDz IX. 217); dále dědil 1831 Frydrych hr. Chorynský, 1863 pak Viktor hr. Chorynský, který 1863 prodal Želetice, Žerotice a Domčice za 425.000 zl. Karlu

XI. 12. — [13]) P VII. 72. — [14]) P VII. 233, ZDB XIII. 36. — [15]) Akta Göding, 61, PB XX. 142, ZDB XXII. 67, SH III. 205. — [16]) ZDO XXVI. 1, PB XXXII. 59, ZDB XXXII. 59, XXIII. 16, PB XXVII. 132, ČMMZ V. 17. — [17]) PB XXXII. 177, ZDB XXX. 64. — [18]) ZDVGMS XX. 223. — [19]) ČMM 1922 155. — [20]) ČMM 1915 193.

[1]) ZDB II. 19. — [2]) ZDB IX. 280. — [3]) ZDB XIV. 17. — [4]) ZDB XV. 9, XVI.

Frydrychovi Kammelovi v. Hardegger a jeho manželce Anně roz. hr. z Hardegu. Po smrti poslední bylo panství int. 1884 Karlu Kammelovi, 1890 Dr. Karlu Kammelovi a 1917 Siegfridu Kammelovi v. Hardegger.

Pozemková ref. byla provedena 1925 (vlastník pozůstalost po Dr. Dominiku Kammel-Hardegger, plocha 934 ha). Vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Želetice, Žerotice, lesní hospodářství, zříceniny Žerotice, cihelna a mlýn v Želeticích. Zcela parcelovány dvory Křepice a Vítonice.

U Želetic zanikly P u r k m a n i c e; k 1351 viz u Želetic, po 1399 držel ves Hynek z Lipého,[2]) 1508—20 viz u Želetic.

Domčice přip. se teprve 1446, kdy nál. proboštu olbramkostelskému; k 1527 viz u Olbramkostela, 1565—1615 u H. Dunajovic. Před 1542 byl tu bratrský zbor.[6])

Křepice, k 1190 viz u Louky; 1464 seděl zde Václav Rechenberk z Želetic,[7]) ves byla však manstvím pánů z Lipého, až 1536 Jan z Lipého propustil K. z manství a Jan a Petr bratři vl. ned. Rechenberkové z Želetic int. 1544 K. (Chřipice!) Jindřichovi Březnickému z Náchoda.[8]) K 1615 viz u H. Dunajovic, později Křepice nál. k Želeticum.

Vítonice, něm. Wainitz, přip. se po prvé 1341 a splynuly s Lubnicí (k 1341 viz u Hostěradic, k 1365 viz u Mor. Krumlova). Pertolt z Lipého int. 1549 Vítonice Jindřichovi Březnickému z Náchoda.[9]) K 1615 viz u H. Dunajovic. — S Vítonicemi splynula L u b n i c e, k 1341 viz u Hostěradic.

Žerotice s far. kostelem sv. Martina a zříceninami hradu. Již 1253 byl v Žeroticích far. kostel a 1259 psal se Cuzkraj z Žerotic.[10]) V pol. 14. st. seděli zde již Vajtmilnarové a sice 1350 Beneš Krabice z Vajtmile, který držel i díl Bohunic, 1409 Jan Vajtmilnar z Žerotic,[11]) 1434 Dobeš,[12]) 1447 Zikmund,[13]) 1478—81 Bohuš, 1484—1501 Jiřík[14]) a pak Václav z Vajtmile, jenž 1508 int. pul tvrze a vsi Žerotic s pod., Bohunice, Petrovice, pusté Držkravice, Rudlice, Vevčice a pustý hrad Lapikus majiteli druhé pol. vsi Janovi z Vajtmile, synovi Jiříkovu.[15]) Než záhy byl Václav opět v držení Žerotic a 1512 int. celý statek Jindřichovi Lechvickému z Zástřizl.[16]) R. 1540 seděl na Žeroticích Jindřichův vnuk Hynek Lechvický[17]) a po jeho smrti jeho sestra Anna Lechvická ze Zástřizl, která vzala 1551 svého manžela Hanuše Pozora z Nyklštatu na Žerotice na spolek.[18]) Rukojmi za neb. Hanuše Pozora int. pak 1559 tvrz a ves Žerotice, Bohunice a pustý svob. dvur v Tvořihrázi Frydrychovi Březnickému z Náchoda.[19]) R. 1601 seděl na Žeroticích Bohuchval Jaroslav z Náchoda,[20]) 1615 Petr Vok z Náchoda a 1619 sirotek po témže Petrovi.[21]) Po bitvě bělohorské držel statek Jiří hr. z Náchoda, který prodal Žerotice Zdeňkovi hr. z Náchoda a ten opět postoupil 1628 statek za 28.000 zl. mor. Jiříku Ernreichovi z Zinzendorfu (int. 1636, ZDB XXXIV. 51). Anna Kateřina z Kolovrat, roz. hr. z Rozdražova, vložila 1642 Žerotice Janu Walderode v. Eghausen (ZDz I. 5), který 1644 int. statek Kunhutě v. Prailit (ZDz I. 11). Posléze drželi Žerotice sv. p. v. Blier. Pozůstalost po Kazimíru sv. p. Blier (Žerotice) dědili 1677 bratři Jindřich Vilém a Ferdinand Arnošt v. Blier (ZDz I. 257). Od 1711 měly Žerotice stejnou vrchnost s Želeticemi.

PANSTVÍ LECHOVICKÉ.

Lechovice, něm. Lechwitz, s far. kostelem Navštiv. P. Marie z 1718—21 a zámkem z 1740. K r. 1287 viz u Znojma. Z rodu vládyk z Lechovic jmenuje se Heřman, který 1317 postoupil kl. sv. Kláry ve Znojmě patr. v Lechovicích,[1]) 1358 Artleb, 1386 Ebruš a 1390 Beneš, jenž 1412 int. tvrz a ves

2. — [5]) P II. 108. — [6]) PA IX. 340. — [7]) P IV. 103. — [8]) ZDB XXII. 43. — [9]) ZDB XXII. 68. — [10]) CDM III. 202, 275. — [11]) ZDB I. 202, P II. 182. — [12]) P III. 84. — [13]) P III. 284. — [14]) Aa C I.b 12, PB VIII. 5, AČ VI. 516, P VII. 229. — [15]) ZDB XIV. 5, PB VIII. 57. — [16]) ZDB XIV. 16. — [17]) PB XVII. 46. — [18]) PB XX. 142, ZDB XXII. 87. — [19]) ZDB XXIV. 6. — [20]) PO XXXVI. 6. — [21]) ZDB XXX. 62, ČMM 1922 160.

[1]) CDM VI. 122. — [2]) ZDB III. 296, CDM XV. 257, ZDB VII. 916, ZDB IX.

Lechovice Ondřejovi z Bítovan.[2]) V l. 1381—1531 díl nál. kl. v Dalešicích (viz tu). V pol. 15. st. příp. se syn Ondřeje z Bítovan Jan z Lechovic, který 1481 int. Lechovice s tvrzištěm Janovi Bítovskému z Lichtenburka a jeho manželce Anně z Královic,[3]) než již 1492 Anna z Královic a druhý její manžel Hanek ze Zap int. Lechovice kl. Matky Boží ve Znojmě.[4]) K 1492—1531 viz u kl. klarisek ve Znojmě, 1585 u Č. Borotic. R. 1630 byly Lechovice int. Jiřímu hr. z Náchoda[5]) a syn Jiřího Ferdinand Leopold hr. z Náchoda prodal 1660 Lechovice s přísl. za 11.000 zl. rýn. kl. Louce (ZDz I. 85), kterému nál. Lechovice do zrušení 1784. Pak držel Lechovice náb. fond, od 1824 Josef Lang, 1856 int. statek Julii sv. pí Kübeck, 1868 Maxovi sv. p. v. Kübeck († 11. září 1913) a 1913 Blance sv. pí Kübeck v. Kübau. Pozemková reforma provedena 1924—25 (vlastník Blanka Kübecková, výměra 827 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkový statek Borotice a lesní hospodářství, utvořeny zbytkové statky Lechovice a Oleksovice.

Bantice, něm. Panditz. Podle falsa z 12. st. daroval po 1046 kníže Břetislav Bantice (Bantich) kapitule staroboleslavské.[6]) Od 1358 viz u kl. Louky.

Borotice, dříve České Borotice, k 1283—1385 viz u Louky, 1342 u Hrádku. Markr. Jošt int. tvrz v Boroticích 1409 Buzkovi z Křídlovic a ten int. 1448 tvrz a zboží v Boroticích Janovi z Lechovic.[7]) Později seděli tu Volf a Materna Vlčkové z Borotic, kteří 1469 prodali tvrz Borotice kl. Louce[8]) (k 1517 u Louky). R. 1579 seděl na Moravských Boroticích (!) Zikmund Čertorejský z Čertorej, jenž 1585 int. Borotice, Lechovice, Teskvice na Louce (jinak Stožikovice!) a pusté Něm. Borctice s přísl. Frydrychovi z Náchoda na H. Dunajovicích.[9]) Hynek z Náchoda prodal 1614 své manželce Sybile z Roupova Borotice s cihelnou za 15.000 zl. mor. Po bitvě bělohorské nál. ves Zdeňkovi z Hodic, jenž ji 1628 int. Jiřímu hr. z Náchoda k Lechovicum.[11]) K 1660 viz u Louky. — Mezi Boroticemi a Filipovem zanikly Německé Borotice; k 1225 viz u Č. Křídlovic. R. 1238 držel Něm. Borotice, Županovice a Nidošice (Nydossicze) křižovnický špitál sv. Františka v Praze,[12]) který tu měl 1257 i far. kostel.[13]) Hynek z Lípého int. 1377 křižovníkům s červenou hvězdou ještě svůj díl Borotic a Havraníku.[14]) K 1522 díl u Dyjákovic, 1523 u Hradiště sv. Hypolita a 1585 u Borotic.

Čajkovice, něm. Schakwitz; k 1190 až 1284 viz u Louky. R. 1289 psal se Maršík, 1310 Bohuslav a 1386 Pavel z Čajkovic (de Senkwicz).[15]) Osada stávala původně u Oleksovic směrem k Lechovicum, kde jsou trati Kurzschankwitz a Langschankwitz, v 16. st. byla pustá a 1711 obnovena.

Filipovice, něm. Philippsdorf, založeny 1785.

Heřmanov, něm. Hermannsdorf, založen 1788.

Mšice, něm. Mausdorf, založeny 1788 na místě zrušeného dvora.

Oleksovice, něm. Gross Olkowitz, městečko s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie, k 1190—1293 viz u Louky. Brzo po 1201 příp. se tu (Oleczowicz) far. kostel,[16]) 1272 psal se Vlk z Oleksovic (Olekuwiz).[17]) Jan z Lípého int. 1543 Oleksovice s tvrzí Janu Kytlovi ze Lhoty, po němž dědily jeho dcery Anna a Dorota ze Lhoty a Dorotin manžel Petr Dubňanský z Bařic. Po Petrovi dědili jeho synové Tiburci a Jiřík Dubňanští, kteří 1544 prodali (int. 1555) tvrz a ves Oleksovice Jindřichu Doupovcovi z Doupova.[18]) Jindřich Doupovec int. 1559 Oleksovice Vilímu Kusému z Mukoděl, jehož manželkou (1567) byla Kateřina z Bílkova.[19]) Již 1604 nál. Oleksovice opět klášteru Louce. Po válce třicetileté měly Oleksovice 25 osedlých a 35 pustých domů. Mezi Oleksovicemi a Lechovicemi zanikla ves Vídeň, která byla 1524 pustá a nál. k farnosti oleksovické.[20])

Prosiměřice, něm. Prossmeritz, díl nál. 1846 k panství lechovickému.

407. — [3]) ZDB XI. 12. — [4]) ZDB XII. 18. — [5]) ZDB XXXIII. 29. — [6]) Friedrich I. 382. — [7]) ZDB X. 116, XII. 834. — [8]) Bočkova sb. 3718. — [9]) Stav. arch. 833, ZDB XXVI. 93. — [10]) ZDB XXX. 56. — [11]) ZDB XXXIII. 11. — [12]) CDM V. S 28. — [13]) CDM S V. 28. — [14]) ZDB VI. 516. — [15]) CDM IV. 285, VI. 40, XV. 257. — [16]) Friedrich II. 28. — [17]) CDM V. S 42. — [18]) ZDB XXIII. 2. — [19]) ZDB XXIV. 7, XXV. 9. — [20]) PB XIII. 214.

STATEK TVOŘIHRÁZ.

Tvořihráz, něm. Durchlass, s zámkem z 1689. R. 1349 jmenuje se neb. Albert, 1400 Vilém, 1407—46 Ondřej a 1464 Ješek z Tvořihráze.[1]) Brikci z Lilče int. 1481 Tvořihráz s tvrzí a pusté Psáry Markovi ml. z Budčic[2]) a Václav z Budčic prodal 1500 obě vsi za 1600 kop znojemským dominikánum.[3]) K r. 1559 viz u Žerotic a 1568 držela ves, nejspíše zástavou od kláštera, Anna Sedlnická z Choltic.[4]) R. 1642 a 1645 byla ves zpustošena Švédy. Statek nál. znojemským dominikánum až do dnešní doby. Pozemková reforma provedena 1924—25 (vlastník dominikánský konvent ve Znojmě, rozloha 936 ha); vlastníku propuštěn ze záboru dvůr Tvořihráz, zřízen zbytkový statek Ratišovice, dvůr Výrovice byl zcela rozdělen. — P s á r y zanikly mezi Tvořihrázi, Kuchařovicemi a Únanovem, k 1481—1500 viz u Tvořihráze.

Ratišovice; 1358 jmenuje se Bohuněk, 1406—18 Zdich a 1466 Hanuš a Vilém z Ratišovic.[5]) R. 1561 seděl tu panoše Gabriel z Věžného,[6]) 1575—76 Zikmund Čišvic z Borové;[7]) k 1608 viz u Tavíkovic a od 1651 nál. ves znojemským dominikánum.

Morašice s fil. kostelem sv. Anny, díl; k 1253 viz u Trstenice, díl 1528 u Brna. Od 1663 díl Morašic nál. k Tvořihrázi.

Lit.: K. Špalek, Příspěvek k dějinám obce Tvořihráze, HP II.

JAROSLAVICKÉ PANSTVÍ.

Jaroslavice, něm. Joslowitz, městečko s far. kostelem sv. Jiljí z 1788—91 a zámkem. R. 1249 psal se po Jaroslavicích Boček z Obřan.[1]) K 1255 (tehdy byl tu hrad) a 1289 viz u Žďáru. Po pánech z Obřan držel ves Jindřich z Lipého, jemuž dovolil 1316 král Jan Jaroslavice prodati.[2]) Než ves, v niž jmenuje se 1325 far. kostel,[3]) zustala při rodu pánu z Lipého a při dělení lipských statku 1346 bylo stanoveno, aby Jaroslavice s tvrzí drželi probošt Jindřich, Čeněk a Pertolt z Lipého společně, ale při nové smlouvě 1346 byla ves odevzdána Pertoltovi.[4]) Teprve 1447 Pertolt z Lipého int. Jaroslavice (prope Dyam) s tvrzí a patr. Achaciovi Finkenhaymerovi a ten int. 1466 Jaroslavice a díl Gnastu Štěpánovi z Eynezingu.[5]) Štěpán seděl tu již 1460 a přikoupil od Jana Buzka z Křídlovic (int. 1481) Křídlovice.[6]) Dále držel 1466 Jaroslavice Osvald Eynezingar[7]) (k 1516 viz u Hrádku) a Oldřich, Kryštof, Erazim a Osvald bratři vl. z Eynezingu int. 1540 podací fary jaroslavské, jak to jejich předci a s jejich vuli probošti šratentálští drželi, Vilímu Kunovi z Kunštátu, který zdědil již dříve Jaroslavice po Adamovi z Bačkovic.[8]) Na žádost Vilímovu zlepšil 1535 Ferdinand I. městečku pečeť.[9]) Vilím Kuna koupil 1542 od Jiřika Žabky z Limberka Valtrovice,[10]) ale po jeho smrti int. rukojmí 1549 zboží jaroslavské Volfovi st. Krajířovi z Krajku.[11]) Synové Jiřího Jiří Volf, Vilém a Albrecht Krajířové zastavili 1564 Horní Dyjákovice Janu Feldendorfarovi z Borotína a jeho manželce Kateřině ze Zahrádek[12]) (po těchto seděl 1579 na zástavě Dyjákovic Gothard Feldendorfar).[13]) Vedle nich přip. se 1561 na Jaroslavicích Adam Volf Krajíř, jehož manželkou byla Mandalena z Liechtenštejna.[14]) Jiří Volf prodal 1563 Hanuši Frydrychovi hr. z Hardeku a jeho manželce Alžbětě z Monesys zámek a městečko Jaroslavice s pod., piv., městečko Hrá-

[1]) ZDB I. 48, CDM XIII. 65, P II. 123, III. 229, IV. 144. — [2]) ZDB XI. 12. — [3]) Horkého sbírka, Durchlass. — [4]) PB XXV. 135. — [5]) ZDB III. 369, P II. 1, III. 369, IV. 229. — [6]) LSA 86. — [7]) PB XXVII. 49, 161.
[1]) CDM III. 142. — [2]) CDM VII. S. 221. — [3]) CDM VI. 272. — [4]) CDM VII. 633, 637. — [5]) ZDB XII. 625, XIV. 42. — [6]) P IV. 50, ZDB XI. 10. — [7]) P IV. 223. — [8]) ZDB XXII. 22. — [9]) ČMMZ V. 18. — [10]) ZDB XXII. 33. — [11]) ZDB XXII. 69. — [12]) PO XXIV. 15. — [13]) Stav. arch. 739. — [14]) ZDB

dek s pustým zámkem Šimberkem, Čuli s pod., Mincmanice(!), Malé Alexovice, pustý Gnast, pusté Němčice, pusté Maršartice(!), pusté Mostkovice, pustý Uncdorf a mýta v Jaroslavicích a Hrádku (int. 1567).[15])

Hr. z Hardeku se však panství vůbec neujali, neboť sirotek po Jiřím Volfovi Julius Krajíř znovu int. 1567 panství Scipionovi hr. z Archu,[16]) po němž seděl tu 1583—85 Mikuláš hr. z Archu (manželka jeho Hypolita hr. Collalto),[17]) po jehož smrti byly Jaroslavice prodány (int. 1595) za 68.400 zl. mor. Bernartu Ludvíkovi z Tovaru, jenž byl 1596 přijat mezi pány starožitné.[18]) Jeho dcera Alžběta z Tovaru nemohla panství pro dluhy udržeti a int. je 1600 Ladislavu Berkovi z Dubé a Lipého (manželkou jeho byla 1602 Kateřina z Hradce),[19]) který 1601 osvobodil Šatov od vinného šenku a robot[20]) a postoupil patronáty na panství biskupu (fara v Jaroslavicích byla 1609, v Čuli 1609 a v Šatově 1616 katol.).[21]) Ladislav Berka postoupil posléze 1609 zboží jaroslavické Volfu Dětřichovi z Althanu a jeho manželce Kateřině Krajířce z Krajku, evangelikům.[22]) V srpnu 1619 byly Jaroslavice vypleněny císařskými.[23]) Volfu Dětřichovi bylo pak panství konfiskováno a dáno jeho bratřím Michalu Adolfovi a Quintinovi z Althanu.[24]) Michal Jan hr. z Althanu int. 1736 Jaroslavice Michalu Althanu hr. z Althanu, který vložil panství 1748 své matce Marii Anně hr. z Althanu, roz. v. Pignatelli (ZDz V. 236, VI. 186). Michal Josef hr. z Althanu int. pak 1790 Jaroslavice Ant. Josefu hr. Meraviglia (prodej za 890 tisíc zl. rýn., ZDz IX. 93). Dále koupil 1803 Jaroslavice za 958.500 zl. Petr v. Braun, 1812 za 1,400.000 zl. Josef hr. Pallavicini-Centurioni. R. 1833 dědili panství Josef Fr., Petr Herkules, Dominik a Ant. hr. Pallavicini. R. 1835 koupil Jaroslavice za 800.000 zl. Vilém hr. Hompesch-Bollheim (zemřel 8. ledna 1867), po jehož smrti bylo panství int. Ferdinandovi hr. Hompesch-Bollheim (zemřel 27. října 1897), za něhož Jaroslavice staly se 1871 fideikomisem. Dále bylo panství int. Piovi hr. Hompesch-Bollheim a 1919 Vilému říš. hr. v. Spee. Pozemková reforma provedena 1926 (vlastník Vilém Spee, rozloha 1544 ha); vlastníku propuštěny ze záboru dvory Čule a Jaroslavice, lesy, zámek v Jaroslavicích; utvořeny zbytkové statky Božice, Gnast a Hrádek.

Hnanice, něm. Gnadlersdorf, městečko s far. kostelem sv. Volfganga z 1487; k 1201—84 viz u Louky, 1228 až 1513 u Oslavan, od 1541 u Jaroslavic. R. 1783 zřízena lokalie.

Hrádek, něm. Erdberg, městečko s far. kostelem sv. Petra a Pavla z 1764 a prastarou románskou kapli sv. Oldřicha. Podle falsa z 12. st. daroval po 1046 kníže Břetislav ves Hrádek (Nagradku) na Znojemsku kapitule staroboleslavské.[25]) Podle jiného falsa z 12. st. daroval 1073 kníže Vratislav klášteru opatovskému devátý díl tržného a sedmý díl mostného v Hrádku (Nagradcu).[26]) K 1131 viz u Znojma. Rakouský šlechtic Ota de Traberg daroval poč. 13. st. patr. v Hrádku (Erdpurga) Johanitům, což 1227 rakouský vévoda Leopold VI. potvrdil.[27]) Příznivcem johanitského domu v Hrádku, podřízeného komendě mailberské, byl i Václav I., jenž 1235 potvrdil Johanitům majetek v Hrádku (Erpurg) a 1244 daroval řádu mlýn v Hrádku.[28]) Majlberští johanité přikoupili 1292 louku u Starého Hrádku (Antiquum Erpurk);[29]) to však jest poslední zpráva o hrádeckých johanitech. K r. 1293 viz u Louky.

V 1. pol. 14. st. držel Hrádek Mikuláš z Potnštejna, po jehož smrti jeho synové Ješek a Čeněk z Potnštejna postoupili 1342 své matce Alžbětě tvrz a městečko Hrádek a vsi Šatov, Borotice (Botethicz!), Černé Jezero, Moravskou, Torky, Chotěvice (Chothevie), Zdělov, Malou Černou (Cyrmna Parua), Číčovice (Czeczowicz), Bílkovice (Pilchowicz), Postolov, Újezd, Lhotu Ujezicovu, Horní Žďár a Krchle-

XXIV. 20. — [15]) ZDB XXV. 7. — [16]) ZDB XXV. 11. — [17]) ZDB XXVI. 93, Stav. arch. 852. — [18]) ZDB XXVII. 7, Kameníček, Sněmy, III. 39. — [19]) ZDB XXVIII. 15, XXIX. 28. — [20]) Zlobického sb., Nová sb. — [21]) SH I. 141, ČMM 1903 296, 305. — [22]) ZDB XXX. 52. — [23]) Kameníček, II. 510. — [24]) Slovák, Konf. prot., 26. — [25]) Friedrich I. 382. — [26]) Friedrich I. 386. — [27]) Friedrich II. 301. — [28]) CDM II. 270, III. 52. — [29]) CDM IV. 300. —

by (Skirchleb).[30]) V l. 1434—66 seděl na Hrádku Osvald Eynczingar,[31]) 1481—92 Štěpán Eynczingar držel k Hrádku H. Dyjákovice, Křídlovice a pustý Gnast,[32]) 1511 seděl tu Michal z Eynczingu,[33]) který 1516 int. zámky Hrádek a Jaroslavice, H. Dyjákovice a Lukov s pod., pustý zámek Šenkenberk a pustý Gnast Adamovi z Bačkovic.[34]) Později držel zboží Artleb z Boskovic, který prodal 1524 (int. 1524 a 1536) zboží hrádecké Vilémovi z Pernštejna[35]) a Jan z Pernštejna int. 1536 totéž Vilímovi z Kunštátu.[36]) K 1516 viz u Vranova, 1563 u Jaroslavic. Patr. drželi ještě v 16. st. majlberští johanité, fara byla 1607 katol.[37]) — V okolí Hrádku zanikly nejspíše vsi Černé Jezero, Moravská, Horky, Chotěvice, Zdělov, Malá Černá, Bílkovice, Postloov, Újezd, Lhota Újezicova, H. Žďár a Krchleby, k 1342 viz u Hrádku.

Šatov, něm. Schattau, městečko s far. kostelem sv. Martina z 1656. Farní kostel v Šatově (Chattow) jmenuje se již po 1201;[38]) k 1220—93 viz u Louky, 1338 u Znojma. Šatov byl původně osadou zeměpanskou a obdržel 1373 od markr. Jana jarmark a 1387 od markr. Jošta odúmrť.[39]) Privilegia městečka byla pak potvrzena 1414 od Václava IV., 1421 od Zikmunda, 1456 od Ladislava, 1464 od Jiřího, 1491 od Vladislava II., jenž 1497 znovu vysadil Šatov na městečko s právem pečetiti zeleným voskem a přidal jarmark a týdenní trh, 1531 Ferdinandem I., 1569 Maximilianem II., 1601 Rudolfem II., 1627 Ferdinandem II., 1656 Ferdinandem III., 1670 Leopoldem I. a 1727 Karlem VI.[40]) K 1342 viz u Hrádku; 1497 městečko nál. Jindřichovi Bítovskému z Lichtenburka,[41]) pak 1539 Zdeňkovi Mezířickému z Lomnice, jenž toho roku pustil Šatovu obilné dávky pod plat.[42]) K 1516—68 viz u Vranova, 1601 u N. Hrádku a 1616 u Jaroslavic. Patr. kostela držel do 1784 klášter loucký. — Mezi Šatovem, Chvalkovicemi a Dajákovičkami, kde jest trať Unzendorfer Haide, zanikl Onšov, něm. Unzendorf; k 1252 viz u Hradiště sv. Hypolita, 1284 u Louky, 1524 u Hrušovan, 1526—42 Brno-dominikáni, 1563 u Jaroslavic.

Božice, něm. Possitz; k 1225 viz u Č. Křídlovic, 1306 u D. Kounic. Ves nál. klášteru želivskému, až 1493 želivský opat Petr int. Božice bratřím Benešovi a Ludvíkovi z Vajtmile;[43]) k 1513 viz u Hradiště sv. Hypolita, 1560 u Hrušovan. U Božic, kde jest trať Ödung Křižowitz, zanikly Křížkovice; k 1337 viz u Fryšavy, 1588 u Hrušovan, 1692 u Fryšavy.

Čule, dříve i Slup, něm. Zulb, s far. kostelem Jména P. Marie, od 1860 městečko. Podle falsa z 12. st. kníže Břetislav daroval po 1046 Čule (Zlup) kapitule staroboleslavské;[44]) k 1228—1542 viz u Oslavan, 1563—1609 u Jaroslavic. Fara, přip. 1228, zanikla za války třicetileté, 1754 zřízena kuracie, 1784 lokalie a 1845 fara.

Dyjákovičky, něm. Klein Tajax, s far. kostelem sv. Víta (opraven 1577). K 1220—84 u Louky. Díl Horních Dyjákovic(!) držel 1417 Hanuš hr. z Hardeka;[45]) k 1542 viz u Oslavan, 1564—1579 u Jaroslavic. Adam Volf Krajíř z Krajku prodal 1562 statek Horní Dyjákovice a pustý Gnast Janu Feldendorfarovi z Borotína a jeho manželce Kateřině ze Zahrádek.[46]) R. 1626 a 1753 ves vyhořela. Patr. kostela měl do 1784 klášter loucký. — Mezi Dyjákovičkami a Čuli, kde jest dvůr Gnasterhof, zanikla ves Gnast; k 1190 viz u Louky, 1346 u kláštera Králové na St. Brně. R. 1378 psal se Geblin z Gnastu a 1390—93 Stanislav a Henzlin z Gnastu.[47]) K 1466—1563 viz u Jaroslavic.

České Křídlovice, něm. Böhmisch Grillowitz, s far. kostelem sv. Petra a Pavla. Trojský biskup Jindřich vysvětil 1225 kostel v Křídlovicích (Scrilewicz), k jehož farnosti nál. vsi Borotice, Raklinice (Raclinowicz), Držkrajovice, Božice a Petrovice;[48]) patr. ko-

[30]) CDM VII. 383. — [31]) P III. 92, IV. 222. — [32]) P V. 326, VII. 35. — [33]) PB IX. 158. — [34]) ZDB XV. 4. — [35]) AČ XX. 326, ZDB XVII. 3, XXI. 13. — [36]) ZDB XXI. 13. — [37]) ČMM 1903 292. — [38]) Friedrich II. 28. — [39]) CDM XI. 9, 417. — [40]) Nová sb., Zlobického sb. — [41]) Nová sb. — [42]) Zlobického sb. — [43]) ZDB XII. 23. — [44]) Friedrich I. 382. — [45]) P III. 7. — [46]) PB XXIII. 117. — [47]) CDM XII. 135, ZDB VII. 700. — [48]) Friedrich II.

stela nál. 1248 klášteru Louce.[49]) K 1248—1517 viz u Louky. V 14. a 15. st. psal se po Křídlovicích vládycký rod. K 1481 viz u Jaroslavic, 1542 viz Znojmo-dominikáni, 1560 u Hrušovan. R. 1579 seděl na Křídlovicích Jan Čertorejský z Čertorej;[50]) k 1692 viz u Fryšavy. Patr. kostela držel do 1784 klášter Louka. — U Křídlovic v trati Petrovic zanikly P e t r o v i c e; k 1225 viz u Křídlovic a Oslavan; Albrecht z Bítova int. 1385 Petrovice Dobšovi z Vajtmile.[51]) K 1508 u Žerotic, 1560 u Hrušovan. Blízko Křídlovic na Jevišovce zanikly R a k l i n i c e; k 1225 viz u Křídlovic, 1505 u H. Kounic.

Křídlůvky, něm. Klein Grillowitz, díl k 1255—1536 viz u Žďáru, 1540 prodán k Jaroslavicům; díl prodal 1503 Michal z Einczingu znojemským dominikánům, což 1510 Vladislav II. potvrdil.

Micmanice, něm. Miczmans, dříve Ocmanice. Větší díl nál. již v 13. st. klášteru oslavanskému (k 1230—1542 viz u Oslavan), menší díl drželi vládykové, z nichž se příp. 1302 Václav z Micmanic (Cvczmans, Müczmans);[52]) k 1563 viz u Jaroslavic. — U Micmanic v trati Ödung Niemtschitz zanikla ves N ě m č i c e; k 1190 viz u Louky, 1526—42 u Znojma-dominikáni, 1563 u Jaroslavic.

Načeratice, něm. Naschetitz, s far. kostelem P. Marie Bolestné z 1804. Šlechtic Unka postoupil Hartlebovi ze Znojma 1222 Načeratice (Nasseratiz), což 1222 Přemysl I. potvrdil.[53]) K 1252 až 1536 viz u Žďáru (slove též Maršartice), 1312—1493 u Oslavan. Koncem 15. st. byla ves pustá, k 1563 viz u Jaroslavic, před 1750 osada obnovena, 1830 zřízena lokalie a 1888 fara.

Olekševičky, něm. Klein Olkowitz; k 1190—1540 viz u Louky, 1563 u Jaroslavic.

Valtrovice, dříve i Valtrubice, něm. Waltrowitz, s far. kostelem sv. Jana Křtit. K 1243—1348 viz u Znojma; 1307 jmenuje se tu far. kostel, jehož patr. držel klášter kounický.[54]) 1307—1537 u D. Kounic, 1542 u Oslavan a Jaroslavic. Fara za války třicetileté zanikla, 1748 obnovena. — Mezi Valtrovicemi, Hodonicemi, Krhovicemi a Křídlovicemi v trati Moskowitz zanikla ves M o s t k o v i c e, k 1324—1563 viz u Jaroslavic.

Na panství blíže č. Křídlovic zanikly D r ž k r a j o v i c e neb Držkravice; K 1225 viz u Křídlovic. Buzek z Kyjovic int. 1381 pul Držkrajovic Lickovi z Lilče;[55]) k 1508 pusté viz u Žerotic.

Literatura: Fr. Peřinka, Jaroslavický okres, Brno 1905; N.: Die ältesten Besitzer von Joslowitz, Znojmo 1902.

HRUŠOVANSKÉ PANSTVÍ.

Hrušovany, něm. Grusbach, městečko s zámkem z r. 1669 a far. kostelem sv. Štěpána z r. 1758. K 1131 viz u Znojma. Velmož Konrád daroval v pol. 12. st. díl Hrušovan knížecímu vicekancléři a proboštu řádu sv. Jana Martinovi, což mezi 1158—69 král Vladislav potvrdil.[1]) Snad po těchto Hrušovanech psal se 1234 Vrš de Hrus.[2]) R. 1339 příp. se tu far. kostel;[3]) k 1349 viz u Bukoviny. R. 1350 držel Hrušovany (Gruspan) Jan z Hrušovan,[4]) pak Smil z Lestnice, který 1378 int. tvrz a zboží v Hrušovanech Geblínovi z Kučerova.[5]) R. 1406 psali se synové tohoto Geblína Lorenc, Geblín, Štěpán a Jan bratří z Hrušovan.[6]) V 2. pol. 15. st. nál. Hrušovany Jiříkovi z Eynczingu, jenž prodal před 1481 (int. 1490) tvrz Hrušovany s pod. Benešovi a Ludvíkovi bratřím vl. z Vajtmile.[7]) R. 1513 seděli tu Jan a Šebestian z Vajtmile a král Ludvík propustil 1524 Šebestiánovi z lén. vsi Hrabětice (Grafendorf) a pusté vsi Kaknovice, Onšov a Šanov.[8]) Šebestian prodal 1524 (int. 1527) Hrušovany za 32.000 zl. miš. Janovi

268. — [49]) CDM III. 125. — [50]) Stav. arch. 785. — [51]) ZDB VII. 291. — [52]) CDM V. 132, 133. — [53]) Friedrich II. 232. — [54]) CDM VIII. 79. — [55]) ZDB VI. 858.

[1]) Friedrich I. 245. — [2]) CDM II. 242. — [3]) CDM VII. 225. — [4]) ZDB I. 164. — [5]) ZDB VI. 552. — [6]) ZDB VIII. 416. — [7]) P V. 289, ZDB XII. 3. — [8]) PB X. 41, AČ XX. 325. — [9]) AČ XX. 324, ZDB XVIII. 3. — [10]) ZDO

z Pernštejna[9]) a Vratislav z Pernštejna prodal před 1560 (int. 1562) tvrz a městečko Hrušovany s pod., ves Fryšov(!) s tvrzí, Hrabětice (Grotfndorf), Hevlín, Božice, Křidlovice, Petrovice, Prač, Testice(!) na louce, Vrahovice a pusté vsi Kaknovice, Knašpice a jiné vsi pusté Janovi st. z Žerotína,[10]) jenž zboží ihned int. Pertoltovi z Lipého a ten pak 1574 Petrovi Čertorejskému z Čertorej.[11])

Petr Čertorejský odporučil 1572 zboží svým dětem Janu, Petrovi, Zikmundovi, Bernartovi, Albrechtovi a Kateřině Čertorejským z Čertorej.[12]) Bernart Čertorejský (1577 jeho manželka Anna Lickovna z Rýzmburka)[13]) prodal 1588 Maruši Haugvicovně z Biskupic na Hevlíně, manželce Jana Čertorejského, Nový Dvur v gruntech pusté vsi Martinic, pustou ves Šanov (Šonau), pusté Křižkovice a Hrabětice za 16.000 zl. mor.[14]) a téhož roku prodal znoj. měšťanu Melicharu Herrovi z Herrensperku tvrz a městečko Hrušovany s pod., pusté Wolffelstauden a pusté Knošpice za 21.000 zl. mor.[15]) Vdova po Melicharovi Kateřina Turková a její děti prodali 1597 totéž za 26.000 zl. mor. Jakubovi st. Vojskovi z Bogdunčovic (int. 1601).[16]) Než panství ujal se záhy znovu Bernart Čertorejský, jenž nabyl 1586 od Rudolfa II. list moený a 1601 (manželka jeho byla tehdy Markyta Kordulka ze Sloupna) učinil poručenství.[17]) Bernartův bratr Zikmund Čertorejský na Hrušovanech byl 1607 přijat do stavu panského.[18]) R. 1619 byly Hrušovany vypleněny Dampierrem.[19]) Bratřím Veikhartu a Zikmundovi Čertorejským byly Hrušovany konfiskovány a dány bez ocenění zemskému maršálku Siegfridu Kryštofovi Breunerovi.[20]) Fara v Hrušovanech byla v 16. st. luterská a 1629 byla osazena katol. farářem. Ant. Frydrych, Filip Kryštof a Fr. Ant. bratří Breunerové int. 1669 Hrušovany (prodej 1668 za 68.000 zl.) Michalu Adolfovi hr. z Althanu (ZDz I. 168), po jehož smrti 1700 dědili jeho bratři Michal Ferdinand, Michal Ernreich a Michal Adolf hr. z Althanu, z nichž prvý prodal díl svůj ostatním (ZDz III. 225). Statky Hrušovany a Dolní Hevlín držela 1797 Maximiliana hr. z Althanu, od 1840 Anna hr. z Hardegu; 1884 bylo panství int. Emanuele hr. Khuen-Belassy, roz. Kammelové v. Hardegger. Pozemková reforma byla provedena 1926—28 (vlastník Emanuela Khuen-Belassy, rozloha 2649 ha); vlastníku propuštěn Nový Dvůr, Karlov a dvur na Pastvinách, hrad v Hrušovanech, zámek v Šanově a cementárna v Šanově; sestátněny dvory Anšov, Annenský, Tovární, Travní a Hevlín, utvořen zbytkový statek Hrušovany.

Josef I. dal 1711 Hrušovanum týdenní trh.

Hevlín, něm. Höflein, městečko s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie. Far. kostel P. Marie jmenuje se již 1282.[21]) Hevlín nál. původně markrabatum a markr. Jan odkázal 1371 městečko (jindy nazývá se však v této době ves) Hevlín synu Janu Soběslavovi.[22]) Poč. 15. st. držel městečko Jindřich z Jevišovic a 1414 jeho syn Sezima z Jevišovic,[23]) dále 1481 Štěpán a Jiřík Rozenhortové z Weyberku[24]) 1513 Hanuš Lombergar z Lombergu,[25]) 1581 Jan Čertorejský z Čertorej[26]) a pak Bernart Čertorejský, který 1588 prodal Hevlín manželce Maruši Haugvicové z Biskupic.[27]) K 1560—88 viz u Hrušovan a koncem 16. st. byl Hevlín opět při zboží hrušovanském. Fara byla v 16. st. luterská, pak zanikla a teprve 1674 obnovena.

Hrabětice, něm. Grafendorf, s far. kostelem sv. Ant. Pad. z 1698. Přip. se 1464.[28]) K 1524—88 viz u Hrušovan. R. 1784 zřízena lokalie, 1859 fara.

Šanov, něm. Schönau. Podle falsa z 12. st. kniže Břetislav daroval po r. 1046 kapitule staroboleslavské Šanov;[29]) k 1131 viz u Znojma. V l. 1390—93 seděl tu Henzlin z Gnas-

XXVII. 5, ZDB XXIV. 22. — [11]) ZDB XXIV. 23, XXVI. 22. — [12]) ZDB XXVI. 9. — [13]) PB XXVII. 404, ZDB XXVII. 1. — [14]) ZDB XXVII. 11. — [15]) ZDB XXVII. 12. — [16]) ZDB XXIX. 12. — [17]) ZDB XXIX. 20, 25. — [18]) PB XXXII. 152, Kameníček, III. 37. — [19]) ZDVGMS XVI. 111. — [20]) Slovák, Konf. prot., 23, ZDB XXXIII. 11. — [21]) CDM VII. S. 144. — [22]) CDM X. 118. — [23]) P II. 314, V. 320. — [24]) P V. 322. — [25]) PB X. 71. — [26]) ZDB XXVI. 76. — [27]) ZDB XXVII. 11. — [28]) P IV. 145. — [29]) Friedrich I. 382. — [30]) ZDB VII. 700, CDM XII. 135. — [31]) ZDB I. 16.

tu;[30]) k 1524—88 viz u Hrušovan, ves byla tehdy pustá a před 1750 byla obnovena.

Na panství hrušovanském zanikly Knašpice či Nešpice, něm. Gnaspitz, které 1349 int. Alžběta, vdova po Bernartovi z Víčkova, Bedřichovi a Pavlovi bratřím z Vitonic;[31]) k 1560 pusté viz u Hrušovan. Dále zanikly Martinice; k 1131 viz u Znojma, k 1200 viz u Louky, 1225 u Oslavan, 1588 pusté u Hrušovan.

PANSTVÍ FRYŠAVSKÉ A STATKY BOHUNICE A KYJOVICE.

Fryšava, něm. Frischau, městečko s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1771 a zámkem z 1713. Far. kostel přip. se již 1222, kdy biskup Robert ohraničil fryšavskou (Briessan) farnost.[1]) K 1220—1498 viz u Velehradu. Markr. Karel povýšil 1338 ves na městečko.[2]) Patr. kostela sv. Bartoloměje ve Fryšavě postoupil 1539 Jan z Pernštejna klášteru louckému.[3]) K 1560 viz u Hrušovan. V l. 1594—1600 seděl tu Bernart Čertorejský z Čertorej.[4]) V září 1619 byla Fryšava vypleněna císařskými[5]) a po potlačení povstání byl statek Veikhartu a Zikmundovi Čertorejským konfiskován a dán bez ocenění Kryštofu Breunerovi.[6]) Žibřid Kryštof Breuner postoupil 1627 Fryšavu Zuzaně Breunerové, roz. hr. z Thurnu (ZDB XXXIII. 1), která odkázala 1651 Fryšavu Žibřidu Františku Breunerovi; ten však ihned int. statek Žibřidu Linhartu Breunerovi (ZDz I. 30). Frant. Antonín a Filip Kryštof bratři Breunerové int. 1669 Fryšavu Alžbětě Breunerové roz. Cavrian (ZDz I. 164). Alžběta (znovuprovd. Buquoyová) int. 1692 statek Michalu Janovi hr. z Althanu, který ihned jej vložil Eleonoře Markytě kněžně z Liechtenštejnu, roz. vévodkyni holštýnské (ZDz III. 90—94). Táž nabyla 1702 od Ferdinanda Arnošta hr. Mollarta Bohunice a Kyjovice a int. 1704 tyto statky i Fryšavu Maximilianu kn. z Liechtenštejnu a ten opět Marii Alžbětě kn. z Liechtenštejnu (ZDz III. 249, 271, 285). Tato (provd. vévodkyně holštýnská) odkázala Fryšavu své dceři Marii Gabriele, ovdovělé kněžně Fürstenberkové a roz. vávodkyni holštýnské. Ta opět odkázala 1789 (int. 1798) Fryšavu, Bohunice a Kyjovice Mořici kn. z Liechtenštejna (ZDz IX. 291, 349). Mořic zemřel 24. března 1819 a zanechal panství svým dcerám Marii Luise, Eleonoře a Leopoldině kn. z Liechtenštejnu. Tyto prodaly 1837 Fryšavu za 200,000 zl. Ludvíkovi kn. z Lobkovic. Po smrti Leopoldiny kn. z Lobkovic (8. září 1899) dědil její syn Rudolf kn. z Lobkovic (zemřel 9. dubna 1908) a pak panství int. Ludvíce říš. sv. pí Wamboldt v. Ulmstadt. Pozemková reforma provedena 1924—28 (vlastník Ludvík Wamboldt-Ulmstadt, rozloha 1298 ha); vlastníku propuštěny ze záboru dvory Pravice a Stošíkovice, lesní hospodářství a zámek v Fryšavě, utvořeny zbytkové statky Dolenice, Fryšava, N. Dvur, Kyjovice. — U Fryšavy zanikly Libice, k 1250—1498 viz u Velehradu; papež Bonifác IX. inkorporoval 1395 faru v Libicích klášteru vilémovskému.[7]) V trati Branswitz zanikly Branšudice; k 1190 viz u Louky, 1228 u Rohotře, 1538 u Mackovic.

Dolenice, něm. Tulnitz, osada nejvýšího původu. Klášter Králové na St. Brně int. 1717 Dolenice Janu Bapt. Kaschnitz, sv. p. v. Weinberg (ZDz IV. 187), který int. 1725 Dolenice Fr. Ant. Pachtovi z Rájova (ZDz IV. 445). Ten vložil 1728 ves své manželce Marii Anně, roz. sv. pí z Partschendorfu (ZDz V. 49) a ta 1729 Marii Alžbětě vévodkyni holštýnské k Fryšavě.

Pravice, něm. Prbitz, dříve i Vrabovice. R. 1222 byl tu far. kostel.[8]) K 1330 viz u kláštera Králové na St. Brně. 1336 u Znojma; Vilém z Police int. 1385 tvrz a zboží v Pravicích Janovi z Kostníka.[9]) K 1447—92 viz u Znojma (klárisky). Hanek ze Zap int. 1493 Vrahovice(!) Beneš a Lud-

[1]) Friedrich II. 235. — [2]) CDM VII. 194. — [3]) List. kl. Louky F 37. — [4]) PB XXXII. 75, ZDB XXIX. 25. — [5]) ZDVGMS XVI. 111. — [6]) Slovák, Kn. prot., 23. — [7]) CDM XII. 283. — [8]) Friedrich II. 236. — [9]) ZDB VII. 203. —

víkovi bratřím z Vajtmile.[10]) R. 1539 byla přenešena fara z Vrahovic do Fryšavy.[11]) K 1540 viz u Louky, 1560 u Hrušovan a 1692 u Fryšavy. — V trati Milkowitz zanikly Vlkovice, k 1236—1498 viz u Velehradu, 1692 u Fryšavy.

Statek Bohunice-Kyjovice:

Bohunice, něm. Bonitz, přip. se 1349;[12]) k 1350—1559 viz u Žerotic. R. 1619 držel stateček ev. Vilém z Roupova, jemuž byly Bohunice konfiskovány a prodány za 45.000 zl. mor. Tomášovi Mingoni.[13]) Po smrti Ferdinanda Fr. Mingoni připadly Bohunice a Kyjovice odúmrtí fisku, načež byly int. Petrovi hr. v. Mollart, který 1687 zajistil nástupnictví Fr. Maximiliánovi sv. p. v. Mollart a Marii Kateřině v. Mollart (ZDz II. 184). Dále viz u Fryšavy. Leopoldina z Liechtenštejnu prodala 1837 svůj podíl na Bohunicích, Kyjovicích a Kravsku svým sestrám Marii Luise, provd. kněžně z Lobkovic, a Eleonoře, provd. kněžně z Schwarzenberka; než nedlouho později náležely Bohunice i Kyjovice opět k Fryšavě.

Hostěrádky, něm. Fischhäusel, k 1360—1406 viz u Šenkenberku; v 16. st. byly pusté a 1710 obnoveny.[14]) Ještě 1771 byly Hostěrádky české.[15])

Kyjovice, něm. Gaiwitz; 1275 jmenuje se Mstislav (de Chiowitz), 1346 Mikeš, 1400 Petr, 1464 Vilém a 1481 Petr z Kyjovic.[16]) R. 1508 seděl na Kyjovci(!) Michal Eynczingar,[17]) 1513 však Jindřich Jankovský z Vlašimě,[18]) pak Jan Jankovský a 1551 synové jeho Jindřich a Petr Jankovští z Vlašimě.[19]) Petr Jankovský učinil 1562 obdarování na vinohrady v Kyjovicích a 1564 int. tvrz a ves Kyjovice Frydrychu Březnickému z Náchoda.[20]) Bohuchval Jaroslav z Náchoda prodal 1610 tvrz a ves Kyjovice a Prače za 42.000 zl. mor. Vilímovi z Roupova,[21]) jemuž byl statek konfiskován a zcela zadlužený prodán Tomáši Mingonimu.[22]) Odtud měl statek stejné majitele s Bohunicemi.

Prače, něm. Pratsch, s far. kostelem Neposkvrněného početí z 1905 (fara od 1905). K 1190 viz u Louky (Pračice). Sezima z Jevišovic prodal před 1344 Prače znojem. měšťanu Stanislavovi;[23]) k 1374—1531 viz u Brna — klášter sv. Tumy, 1560 u Hrušovan, 1610 u Kyjovic.

Stošikovice na louce, něm. Tesswitz an der Wiese; k 1260 u Louky, 1287 viz u Znojma. Ojíř z Landštejna int. 1364 Stošikovice (Teskwicz) Časovi z Černína;[24]) posléze seděl tu Ješek Konáč, jenž 1385 int. ves (Teskwicz) litomyšlským augustiniánum.[25]) K 1376 až 1531 u Brna — klášter sv. Tumy, 1560 u Hrušovan, 1580 u Mor. Borotic. Petr Vok z Náchoda prodal 1666 Stošikovice Vilémovi z Roupova za 9.500 zl. mor. ke Kyjovicum.[26])

PANSTVÍ MORAVSKO-KRUMLOVSKÉ S DYJÁKOVICEMI A STATKEM BRANIŠOVSKÝM.

Moravský Krumlov, něm. Mährisch Kromau, ochranné město s zámkem z 16. st., far. kostelem Všech Svatých (od z 1630—40), fil. kostelem sv. Bartoloměje (dříve pavlánským), špitálním kostelíkem sv. Trojice a kaplí sv. Floriana. R. 1289 držel Krumlov Heralt z Obřan a již koncem 13. st. byl tu farní kostel.[1]) Po vymření rodu pánů z Obřan dostalo se město Jindřichovi z Lípého, jenž 1321 přikoupil od kapituly vyšehradské zboží v Olbramovicích a vsi Lesonice (Lysnitz), Želovice (Selchowicz) a Bohutice (Pochtitz).[2]) Při dělení Lipských statku 1346 obdržel město s hradem, v kterémž

[9]) ZDB XII. 25. — [11]) List. klášt. Louky F 37. — [12]) ZDB I. 20. — [13]) ČMM 1922 144, ZDB XXXIV. 5. — [14]) SA I. 71. — [15]) ČMM 1897 149. — [16]) CDM IV. 118, VII. 661, XIII. 65, P IV. 105, V. 351. — [17]) PB IX. 90, 106. — [18]) PB X. 38. — [19]) PB XX. 150. — [20]) Zlobického Šb., ZDB XXIV. 35. — [21]) ZDB XXX. 35. — [22]) Slovák, Konf. prot., 16, ZDVGMS X. 172. — [23]) CDM VII. 559. — [24]) ZDB IV. 131. — [25]) ZDB VII. 149. — [26]) ZDB XXX. 19.

[1]) CDM V. S 91, XV. 24. — [2]) CDM VI. 181. — [3]) CDM VII. 633, 688. —

byla již tehdy hradní kaple, Čeněk z Lipého.[3]) Současně přip. se v Krumlově městský špitál, jemuž 1346 daroval Pertolt z Lipého úrok z Vlčíhokře (Wolfgers).[4]) Dále držel Krumlov Jindřich z Lipého, jenž zapsal 1365 své manželce Ofce věno na městečku Hostěradicích a Vítonicích, ale 1369 prodal (int. 1369) za 8.000 hř. panství krumlovské (hrad a město Krumlov, Rakšice a Lesonice) Janu, Vokovi, Benešovi, Drslavovi a Lackovi z Kravař.[5]) Jan z Kravař († 1400) držel 1399 ke Krumlovu i Rakšice, Petrovice a Knínice, 1419 seděl tu Janův syn Beneš z Kravař.[6]) Ještě na poč. 15. st. (1406) byla zámožnější třída měšťanstva německá, jména členů městské rady z té doby jsou napořád německá.[7])

Čeněk z Lipého založil 1354 v Krumlově s povolením papeže Innocence VI. augustiniánský klášter sv. Bartoloměje,[8]) z jehož převoru jmenuje se 1356 Mikuláš, 1363 Ota, 1365 Mikuláš, 1383 až 86 Jan Probstil.[9]) Komenda Německých rytířů v Krumlově přip. se již 1294 a držela i faru;[10]) z komendatorů se přip. 1367 Reymboth a 1406 František.[11])

Za válek husitských obsadili Krumlov husité, kteří tu 1425 pohřbili svého vůdce Bohuslava ze Švamberka a ještě 1429 měli tu posádku.[12]) Také krumlovský pán Pertolt z Lipého byl 1431 na straně husitské.[13]) Za husitské vlády zanikla komenda Něm. rytířů a také augustiniánský klášter byl zcela pustý.[14])

Po vymření krumlovské větve pánů z Kravař nabyl panství Jan z Cimburka, který int. 1447 Pertoltovi a Jindřichovi bratrancům z Lipého hrad a město Krumlov, Rakšice, Petrovice, Lesonice, díl Kubšic, Čičovice (jinak Šakvice), díl Přítluk (Příluky!), Mikulčic, Zaječí, Pavlovice, díl Dol. Dubňan a patr. v Čičovicích.[15]) Než prodej stal se již dříve, neboť Pertolt a Jindřich potvrdili již 1437 městu privilegium na vaření piva a vinný šenk[16]) a Pertolt zapsal 1447 své manželce Elišce z Cimburka na Hostěradicích věno.[17]) Na prosbu Jindřicha z Lipého (1452—69) dal 1458 král Jiří Krumlovu dva jarmarky.[18]) Později 1480 seděl na Krumlově Jindřichův syn Pertolt z Lipého, jehož manželkou byla Alžběta z Kravař, a kolem 1500 Pertoltův syn Jindřich z Lipého (zemřel 1513).[19]) V pol. 15. st. byl v Krumlově obnoven augustiniánský klášter (1464 jmenuje se převor Jan),[20]) ale kolem 1500 zanikl klášter.

Na žádost Jana z Lipého (1513—41, manželka jeho Mariana ze Šternberka), jemuž dal 1512 Vladislav II. list moený, udělil 1540 Ferdinand I. Krumlovu právo pečetiti červeným voskem.[21]) Synové Janovi Pertolt, Vilém a Čeněk bratři nedílní z Lipého dali 1544 městu odúmrt,[22]) ale 1568 bratři rozdělili si statky a na Krumlově seděl pak Pertolt (1541—75), jehož manželkou byla Zuzana Černohorská z Boskovic a který dal 1574 odúmrt Rouchovanum.[23]) Jeho nástupce Jan z Lipého (1580 měl za manželku Mandalenu z Vartenberka[24]) 2. manželka Kateřina z Krajku) potvrdil 1597 Rouchovanům odúmrt a zemřel 23. ledna 1598.[25]) Jeho syn Pertolt Bohuslav z Lipého zřídil si na Krumlově nádherný dvur, ale panství zcela zadlužil, konfiskacemi pak panství pozbyl. Ferdinand II. pak int. 1625 zámek Mor. Krumlov, pustý zámek Templštein, tvrz Hrubšice, tvrz Alexovice, tvrz Těšetice, města Krumlov a Ivančice, městečka Hostěradice, Rouchovany a Prosiměřice (kromě statku kláštera louckého), vsi Rakšice, Lesonice, Petrovice, Kadov, Nišpice(!), Mackovice, Litobratřice, Dyjákovice, Dobelice, Rybníky, Dobřínsko, Dolní Dubňany, Heřmanice, díl Příšovic, Jamolice, Polanku, Hrubšice, Biskoupky, Senohra-

[3]) CDM VII. 688. — [5]) ZDB IV. 266, V. 249, CDM X. 77. — [6]) ZDB VIII. 223, P III. 48. — [7]) CDM XIII. 414. — [8]) CDM VIII. 259. — [9]) CDM XI. S 1, IX. 318, XI. S 6, XI. 306, 390. — [10]) CDM XV. 24, XIII. 414. — [11]) CDM X. 8, XIII. 414. — [12]) ZDVGMS IV. 43, Neumann, Nové prameny k děj. husitství, 74. — [13]) Neumann, ib. 78. — [14]) Bočkova sb. 5128. — [15]) ZDB XII. 775. — [16]) Bočkova sb. 8806, Nová sb. — [17]) ZDB XII. 792. — [18]) Nová sb. — [19]) ZDB XI. 4, PB VII. 246, IX. 10. — [20]) PB IV. 114. — [21]) AČ XVII. 174. Nová sb. — [22]) PB XIX. 159, Nová sb. — [23]) ZDB XXV. 17, Nová sb. — [24]) PO XXX. 439. — [25]) Žerotínovi zápiskové, 3. — [26]) ZDB XXXII. 9. —

dy(!), Čučice, Ketkovice, Rapotice, Sudice, Alexovice, Budkovice, Rokytnou, díl Těšetic, pusté Bořikovice, pustý Tupanov a díl Chlupic Gundakarovi z Liechtenštejna,[26]) jenž založil v pustém klášteře augustiniánském piaristickou kolej s školami (gymnasium zrušeno 1774 a zřízena pak škola hlavní), 1644 udělil městu nový erb a nazval je Liechtenštejnem (název ten se však neujal). — V 16. st. převládali v Krumlově luteráni a byl tu i bratrský zbor (1571 zemřel v Krumlově Jan Blahoslav).

Kníže Gundakar postoupil 1647 panství svému synovi Ferdinandu Janovi (zemřel 1666), jenž 1648 potvrdil městu privilegia a rozšířil odúmrt. Za Hartmana knížete z Liechtenštejnu (1666—86) udělil 1670 Leopold I. Krumlovu dva jarmarky a dobytčí trh. R. 1690 vyhořelo město i s židovskou čtvrtí. Dále seděli tu 1686—1709 Maximilian Jakub, 1709—21 Ant. Florian, 1721—32 Josef Jan, 1732—48 Jan Karel, 1748—51 Josef Václav, 1751—71 Emanuel, 1771—72 František Josef, 1772—89 Karel, 1789—95 Karel Jan, 1795—1865 Karel, pak Karel († 16. ledna 1899) a Rudolf knížata z Liechtenštejna; 1912 Krumlov int. Ferdinandu hr. Kinskému a 1922 Rudolfu Kinskému (R. 1783 zřízen regulovaný magistrát. R. 1805 a 1809 město utrpělo za vpádu Francouzu.)

Pavlánský klášter v Krumlově založil 1657 Ferdinand Jan kníže z Liechtenštejnu a obdaroval jej Maršovicemi; než 17. března 1786 byl klášter zrušen.

Ivančice, dříve vždy Evančice, něm. Eibenschitz, ochranné municipální město s zámkem z 16. st. (nyní museum), kostelem Nanebevzetí P. Marie z 14. st., hřbitovní kaplí sv. Trojice a kaplí sv. Jakuba. Město bylo opatřeno branami Horní (Oslavanskou), Dolní (Kounickou), Židovskou a Novou (od 1572); před městem rozkládala se předměstí Na husích loukách (Na konvizu), na Kozlově, Špimberk, Oslavanské a Kounické předměstí. Jméno města vyskytuje se nejprve 1221, kdy svědčí na listině Matyáš z Ivančic (Ywansiz), nejspíše farář, a 1239 (Ywansis), kdy jmenuje se v Ivančicích fara.[27]) R. 1278 plenilo Ivančice vojsko Rudolfovo. Václav II. osvobodil 1288 ivančické měšťany od placení mýta po celých Čechách a Moravě.[28]) R. 1304 město utrpělo vpádem Kumánu[29]) a 1336 jmenuje se v Ivančicích zeměpanský hrad.[30]) R. 1308 bylo město zastaveno Rakušanum. Král Jan dal 1329 ivančickým vinohradníkum některé svobody, což 1537 markr. Karel potvrdil.[31]) Markr. Jan podřídil 1350 Ivančice městskému právu brněnskému a 1371 odkázal je svému synu Janu Soběslavovi.[32]) Nedlouho potom držel však město markr. Prokop a 1382 markr. Jošt.[33]) R. 1413 čítaly se Ivančice mezi král. města, s nimiž také 1440 pečetily landfrýd.[34]) Král Zikmund zastavil však 1422 město vévodovi Albrechtovi a 1423 posléze Petru Ganzarovi z Mohelna,[35]) než 1424 dobyli města husité, kteří konali odtud výpady po Moravě a drželi Ivančice ještě 1431; obyvatelstvo bylo tehdy pod obojí.[36]) Teprve později podaly se Ivančice Zikmundovi, od něhož dostaly 1437 týdenní trh.[37]) Městská privilegia potvrdil dále 1455 král Ladislav a 1464 Jiří.[38]) Za boju Jiřího z Poděbrad s Ligou 1467 přidržovalo se město věrně krále,[39]) 1481 navštíveny byly Ivančice morem (na paměť toho vystavěna byla kaple sv. Jakuba). R. 1460 držel město zástavou od krále Jindřich z Lipého[40]) a Pertolt z Lipého postoupil 1476 město Ivančice i s hradem zbořeným Rabštejnem, Litobratřice a Nykulčice(!) Vilémovi z Pernštejna, jemuž král Matyáš zapsal 1484 toto zboží do života.[41]) Vilém z Pernštejna postoupil však ještě 1484 Ivančice a Nykulčice Jindřichovi z Lipého.[42]) Vladislav II. přidal ještě 1485 k zápisnému zboží ještě podací fary v Ivančicích, jež potud nál. proboštství mělnickému a oba králové, Vladislav i Matyáš, osvobodili 1486 Vilémovi z Pernštejna město Ivancice,

[27]) Friedrich II. 213, CDM II. 311. — [28]) CDM IV. 267. — [29]) FRB IV. 89. — [30]) CDM VII. 144. — [31]) CDM VI. 390. — [32]) CDM VIII. 60, X. 118. — [33]) CDM XI. 266. — [34]) Chlumecky, Reg., Iglau, 81. Stav. arch. 345. — [35]) Sedláček, Zbytky reg. 850, 1193. — [36]) ZDVGMS IV. 33. Neumann. Nové prameny k děj. husitství, 74. — [37]) Zlobického sb. — [38]) Zlobického sb. — [39]) ZDVGMS IV. 76. — [40]) Sedláček, Zbytky reg., 1727. — [41]) AČ VI. 510,

městečko Rouchovany, vsi Litobratřice, Nykulčice, zbořený hrad Rabštejn a k němu náležité vsi Dukovany a Heřmanice z manství.[43])

Vilém z Pernštejna ještě před 1496 postoupil definitivně Ivančice, Rouchovany, Litobratřice, Heřmanice, Dokovany(!), Ketkovice, Čučice a Rapotice Jindřichovi z Lipého.[44]) Král Vladislav dal 1510 Ivančickým privilegia na mosty, Ferdinand I. udělil 1540 třetí a čtvrtý jarmark a 1543 dal městu právo pečetiti červeným voskem.[45]) Od konce 15. st. měly Ivančice stejné majitele s Mor. Krumlovem. Z těchto Pertolt z Lipého a jeho bratři Vilém a Čeněk dali 1544 Ivančicům odúmrt, Jan z Lipého rozšířil 1588 městská privilegia a Pertolt Bohobud z Lipého vydal 1608 pro Ivančice horenská práva.[46]) R. 1608 konal se v Ivančicích stavovský sjezd, Rudolfem II. zakázaný. V 16. st. bylo město převahou luterské (1589 byla luterská i fara);[47]) vedle luteránů byla tu i obec křtěnská a nečetná, ale významná obec bratrská (asi 250 členů). Pertolt z Lipého (1541—75) založil na Oslavanském předměstí zbor (1599 byl zbor zcela obnoven), jejž spravoval 1557—71 Jan Blahoslav, 1571—77 Ondřej Štefan, od 1577 Jan Aeneas Boleslavský (zemřel 1594), od 1599 Zachariáš Ariston, jenž pečoval hlavně o školu a 1606 zemřel.[48]) Při zboru měli bratři v l. 1564—77 tiskárnu.[49]) V 2. pol. 16. st. měli bratři v Ivančicích proslulou školu, na níž byl 1575 povolán učenec Ezrom Rüdinger; císař usiloval 1578 o zrušení školy, která těšila se zvláštní přízni Jana z Lipého, ale s nezdarem. Po smrti Ezromově převzal 1588 řízení školy Mikuláš Albrecht z Kamenka (do 1598) a škola zanikla teprve po bitvě bělohorské.[50])

Velký rozvoj Ivančic a blahobyt měšťanstva byl zastaven a zničen třicetiletou válkou, když mnoho měšťanů emigrovalo; po válce zůstalo jen 159 domů osedlých a 273 pustých (mimo 33 domy židovské). Tehdy bylo město asi s třetiny německé. Privilegia města potvrdili a rozšířili: 1629 Gundakar kníže z Liechtenštejna, 1630 Ferdinand II., jenž přidal pátý jarmark, 1670 Hartman kníže z Liechtenštejna, 1687 Maximilian kníže z Liechtenštejna, 1747 Marie Terezie a 1782 Josef II. R. 1648 postiženy byly Ivančice morem, 1763 a 1832 požárem. Ivančice jsou rodištěm buditelů Tomáše Procházky (1803—58) a Beneše M. Kuldy (nar. 1820).

Hostěradice, něm. Hosterlitz, městečko s far. kostelem sv. Kunhuty z 15. st. K r. 1200 viz u Louky. Již v 1. pol. 13. st. byla tu komenda řádu Něm. rytířů, jimž 1237 daroval Václav I. zboží v Hostěradicích (Hoztheradic).[51]) Komtury komendy byli 1332 Jindřich z Brunnecku, 1346 Ctibor Pilug (současně i farář hostěradský) a 1358 Jan.[52]) Podle vsi psali se 1283 Smil a Konrád z Hostěradic;[53]) pak držel ves král Jan, jenž 1319 daroval městečko Hostěradice a ves Mišovice (Mispicz) Jindřichovi z Lipého.[54]) Pertolt z Lipého daroval 1341 Ješku Sokolovi tvrz a dvur v Hostěradicích a vsi Vídnici a Lubnici (Weydnicz, Lubicz), jež byly spojeny v jedno pod jménem Vídnice.[55]) Při dělení lipského zboží 1346 dostaly se Hostěradice Čeňkovi z Lipého.[56]) K 1365—1447 viz u Krumlova. R. 1425 byly Hostěradice vypáleny husity.[57]) Pertolt z Lipého vypudil odtud 1607 katol. faráře a dosadil luterského.[58]) R. 1619 bylo městečko vypleněno císařskými.[59]) K 1625 viz u Krumlova. Téhož roku byl do Hostěradic dosazen opět katol. farář.

Olbramovice, něm. Wolframitz, městečko s far. kostelem sv. Jakuba Větš. z 16. st. Již r. 1253 jmenuje se v Olbramovicích fara (Wolframicz), jejíž patr. spolu s některým zbožím prodala 1321 kapitula vyšehradská Jindřichovi z Lipého, který však již 1326 daroval patr. klášteru Králové na St. Brně.[60]) Olbra-

516. — [42]) AČ XVI. 569. — [43]) AČ XVI. 281, 301, 306. — [44]) AČ XVI. 497. — [45]) AČ XVII. 115, Zlobického sbírka. — [46]) Zlobického a Nová sbírka. — [47]) Hübel, 37. — [48]) PA IX. 343, Jireček, 183, 22. — [49]) ČMM 1875 128. — [50]) ČMM 1907 193, Jireček, 7. — [51]) CDM II. 280. — [52]) CDM VII. S 288, VII. 661, ZDB III. 371. — [53]) CDM IV. 211. — [54]) CDM VI. S 23. — [55]) CDM VII. 366. — [56]) CDM VII. 633. — [57]) Neumann, Nové prameny, 19. — [58]) ČMM 1903 294. — [59]) Kameníček, III. 510. — [60]) CDM III. 202, VI. 302.

movice nál. nadále ke Krumlovu. Markr. Albrecht udělil 1436 městečku dva jarmarky.[61]) Žofie z Kunštátu, manželka Jana z Cimburka, int. 1437 městečko Olbramovice s přísl. Václavovi z Kukvic, jenž získal ještě (int. 1437) od Ondřeje z Hrubšic zbytek Olbramovic.[62]) Jindřich z Lipého dal 1462 městečku odúmrt a Vilém z Pernštejna osvobodil je od vinného desátku.[63]) K r. 1528 viz u Brna. V pol. 16. st. držel Olbramovice Zikmund Valecký z Mírova, jenž 1551 potvrdil městečku privilegia;[64]) Maximilian II. dal 1567 Olbramovicum třetí jarmark.[65]) V 2. pol. 16. st. drželi statek Hodičtí z Hodic a Karel Václav z Hodic prodal po 1634 Olbramovice, Našiměřice s pod., Kubšice, Šumice, díl Lidměřic, díly pustých vsí Palekovic a Lobodic Janu Kašparovi Kraftovi a ten 1651 postoupil celý statek ke Krumlovu (ZDz I. 34).

Prosiměřice, dříve i Prostoměřice, něm. Prossmeritz, městečko s far. kostelem sv. Jiljí. K 1226—93 viz u Louky, 1399 u Jevišovic. V 15. st. drželi ves Jevišovští z Kunštátu, z nichž Jan a Prokop dali 1483 Prosiměřicům odúmrt[66]) a Sezima Zajímač z Kunštátu 1548 zastavil a 1557 int. Prosiměřice, které byly 1540 povýšeny na městečko, Apolonii z Lomnice, vdově po Vilémovi z Kunštátu.[67]) Apolonie potvrdila 1565 Prosiměřicum odúmrt.[68]) R. 1595 potvrdil privilegia Maximilian Lev z Rožmitálu.[69]) Ferdinand I. potvrdil 1556 městečku dva jarmarky a přidal třetí; později privilegia potvrdil ještě 1596 Rudolf II., 1629 Ferdinand II., 1688 Maximilian z Liechtenštejna a 1690 Leopold I.[70]) R. 1619 byly Prosiměřice vypleněny císařskými,[71]) k 1625 viz u Krumlova.

Rouchovany, městečko s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie. R. 1243 jmenuje se far. kostel P. Marie v Rouchovanech (Ruchowan), kterémuž 1273 Přemysl II. daroval Přešovice (Priswize).[72]) Patr. téže fary držel po 1325 klášter Králové na St. Brně. R. 1259 psal se Rudlin z Rouchovan (Ruchwan),[73]) později nál. Rouchovany zeměpánum a byly zastaveny Bohušovi ze Stařče, až 1343 markr. Karel dovolil je vyplatiti od Bohuše Smilovi z Lichtenburka.[74]) Markr. Jan dal 1369 městečku právo milové a odúmrt a odkázal je 1371 synu Janovi Soběslavovi.[75]) Poč. 15. st. drželi Rouchovany zástavou Jevišovští z Kunštátu a po smrti Hynka z Jevišovic nabyl jich jeho bratr Petr, který tu seděl 1408.[76]) Václav IV. zastavil 1418 městečko Rouchovany s horou Rabštejnem a ves Dukovany Jindřichovi z Lipého.[77]) Králové Albrecht 1436 a Jiří 1458 potvrdili městečku privilegia a král Matyáš vysadil 1486 Rouchovany znovu na městečko a nadal je dvěma jarmarky.[78]) R. 1466 držel Rouchovany Jan Bohuněk z Ryšic,[79]) k 1460 viz u Rabštejna, 1496 u Ivančic. Po smrti Jindřicha z Lipého zastavil 1484 král Matyáš Vilémovi z Pernštejna do života, než ještě téhož r. dal je témuž v dědictví.[80]) Vilém postoupil ještě 1484 městečko Jindřichovi z Lipého.[81]) R. 1597 potvrdil privilegia Rudolf II.[82]) K 1574—1625 viz u Krumlova. R. 1619 městečko drželo 4 poddané, bylo ještě toho r. vypleněno císařskými.[83]) Po válce třicetileté bylo tu jen 38 osedlých a 65 pustých domů, také fara zanikla a byla teprve 1671 obnovena.

Vémyslice, městečko s far. kostelem Nar. P. Marie. K 1234—1599 viz u Tišnova. R. 1270 přip. se tu far. kostel (Wemsliz),[84]) 1298 psal se Václav a 1300 Brkoslav z Vémyslic.[85]) Tišnovský klášter nabyl 1557 díl Vémyslic záměnou od Pertolta z Lipého.[86]) Ferdinand I. povýšil 1556 Vémyslice na

VII. S 206. — [61]) Bočkova sb. 11062, Nová sb. — [62]) ZDB XII. 180, 184. — [63]) Nová sb. — [64]) Nová sb., Bočkova sb. 11058. — [65]) Nová sb., Bočkova sb. 11059. — [66]) Zlobického sb., Bočkova sb., 10212. — [67]) ZDB XX. 84, XXIII. 14, ČMMZ V. 17. — [68]) Zlobického sb., Bočkova sb. 10214. — [69]) Zlobického, Bočkova sb. 10216. — [70]) Zlobického sb. — [71]) Kameníček, II. 510. — [72]) CDM III. 40, IV. 70. — [73]) CDM VII. S 117. — [74]) CDM VII. 490. — [75]) CDM X. 60, 118. — [76]) P II. 130. — [77]) Sedláček, Zbytky reg., 787. — [78]) Nová sb., Bočkova sb. 10354—55, ČMMZ V. 18. — [79]) P IV. 241. — [80]) AČ VI. 516, 269. — [81]) AČ VI. 269. — [82]) Nová sb. — [83]) ČMM 1922 155, Kameníček, II. 510. — [84]) CDM IV. 39. — [85]) CDM V. 97, XV. 24. — [86]) Akta Göding. 22. — [87]) Bočkova sb. 10979. — [88]) Bočkova sb. 10980. —

městečko a udělil znak;[87]) privilegia městečka potvrdil 1601 Rudolf II.,[88]) 1692 Leopold I., 1711 Josef I., 1715 Karel VI. a 1747 Marie Teresie.[89]) Fara byla 1613 katol.,[90]) 1794 Vémyslice vyhořely.

Aleksovice nál. do 1533 ke Krumlovu, pak Janu Kytkovi ze Lhoty a 1559 Kusým z Mukoděl;[91]) k 1625 viz u Krumlova. V 16. st. byli tu novokřtěnci, kteří byli 1622 vypuzeni.[92])

Biskoupky, dříve Biskupice; k 1281 viz u Oslavan, 1379 (Biskupice) u Templštejna. Jan z Lipého int. 1533 tvrz a ves Biskupice, jinak Biskoupky, Janu a Hynkovi bratřím z Bařic, načež tyto přešly na Alinu z Čisté Studně (1536), která za souhlasu svých synů Jana, Hynka a Petra Dubňanských z Bařic 1555 prodala Biskoupky Václavu Hodickému z Hodic.[93]) K 1555 viz u Březníka. R. 1594 seděl zde Ctibor Zárubský z Hoferic.[94]) K 1625 viz u Krumlova, 1834 ves vyhořela.

Budkovice byly v 16. st. lénem pánů z Lipého, jež držel 1531 Jan Herult z Herultic.[95]) Jan z Lipého pustil 1535 Budkovice témuž Janovi (zemřel 1549, náhr. v Řeznovicích) v alod.[96]) Pol. vsi držel 1550 Jan Sokolnický z Bítova[97]) a 1569 Kryštof Herult z Herultic, kdežto druhou pol. tvrze a vsi držel 1569 Jan Herult z Herultic.[98]) K 1625 viz u Mor. Krumlova.

Čučice s far. kostelem sv. Jakuba Větš. z 1748. K 1104 viz u Třebíče, 1496 u Ivančic, 1625 u Mor. Krumlova. V 15. a 16. st. byla tu fara, která zanikla a teprve 1675 obnovena.

Dobelice; 1260 jmenuje se Jindřich z Dobelic (Dobliz).[99]) k 1356 viz u Lideřovic, 1625 u Mor. Krumlova.

Dobřínsko s far. kostelem sv. Prokopa. K 1131 viz u Znojma. V 13. st. psal se odtud vládycký rod. z něhož se jmenuje 1278 Vicemil (de Dobrans), 1298 Kadold (de Doberenz) a 1310 Mikuláš (de Dobrencz);[100]) k 1298—1379 viz u Templštejna, 1625 u Krumlova. Fara po válce třicetileté zanikla a 1784 zřízena lokalie.

Dolní Dubňany přip. se 1351;[101]) 1375 psal se Dětřich Věrný a 1406 Václav Ložička z D. Dubňan.[102]) K 1625 viz u Krumlova.

Dyjákovice, něm. Gross Tajax, s far. kostelem sv. Michala z 1757—61. Již 1279 byl tu far. kostel (Deiax).[103]) Kolem 1320 bylo tu (Dyax) biskupské léno, které bylo počítáno k obvodu modřickému;[104]) dále v 14. st. ves nál. k Bítovu a 1390 Hynek z Bítova int. Dolní Dyjákovice(!) a Kachnovice s pod. Drslavovi z Šelnberka.[105]) R. 1446 seděl zde Jindřich Šelnberk z Kraví Hory, později pak Dobeš a Beneš bratři z Boskovic, kteří 1489 zaměnili ves bratřím Vilémovi a Vratislavovi z Pernštejna, od nichž 1492 ves přešla na Jindřicha z Lipého.[106]) Fara byla 1592 luterská, ale 1607 katol.[107]) V září 1619 vypálil Dyjákovice Dampierre.[108]) K 1625 viz u Krumlova, 1779 a 1814 Dyjákovice vyhořely.

Heřmanice; k 1125 viz u Třebíče, 1182 u D. Kounic, 1486—96 u Ivančic a 1625 u Krumlova.

Hrubšice; k 1225 viz u Oslavan. V l. 1353—65 držel ves Hartung z Vajtmile.[109]) Později slušely Hrubšice ke Krumlovu, až 1406 Laček z Kravař je int. Gunterovi z Bischofswerdy.[110]) Než již 1437 Hanuš Nešpor z Bischofswerdy int. ves Ondřeji Bílému z Hrubšic.[111]) R. 1446 seděl tu Petr Mráček z Hrubšic, 1466 Jiřík Šváb z Lančova,[112]) který 1481 int. Hrubšice Jindřichovi z Čechtína, jehož manželkou byla Marketa z Jemničky.[113]) R. 1493 seděli tu synové Jindřichovi Bohuše a Jiřík z Čechtína,[114]) pak Jindřich Lechvický ze Zástřizl, jenž 1523 int. Hrub-

[87]) Nová sb. — [90]) ČMM 1903 300. — [91]) Kratochvil. Ivančický okr., 100. — [92]) Kameníček III. 489, 493. — [93]) PB XVI. 69, ZDB XXIII. 4. — [94]) PB XXXI. 253. — [95]) Bočkova sb. 3748. — [96]) ZDB XX. 23. — [97]) PB XX. 44. — [98]) PO XXXVI. nef., zde vypsány poddanské povinnosti z 1569. — [99]) CDM III. 286. — [100]) CDM IV. 149, V. 97, VI. 38. — [101]) ZDB II. 24. — [102]) CDM XV. 161, P II. 39. — [103]) CDM IV. 164. — [104]) Lechner I. 3. — [105]) ZDB VII. 757. — [106]) P II. 11. AČ VI. 522, XVI. 328. ZDB XII. 14. — [107]) ZDVGMS XIX. 66, ČMM 1903 293. — [108]) ZDVGMS XVI. 111. — [109]) ZDB II. 92, CDM XI. S 6. — [110]) ZDB VIII. 447. — [111]) ZDB XII. 237. — [112]) P III. 220, IV. 245. — [113]) ZDB XI. 19, 20. — [114]) ZDB XII. 26. —

šice Václavovi Rychvaldskému z Kateřinic a ten ihned Hanušovi z Gbelska.[115]) Než ani ten neseděl dlouho na Hrubšicích a int. je 1534 Václavovi Hodickému z Hodic, jehož manželkou byla Anna z Tolenberka a který tu seděl ještě 1550.[116]) K 1555 viz u Březníku. R. 1581 seděl tu již Vilém z Lipého;[117]) k 1625 viz u Krumlova.

Jamolice; 1281 jmenuje se v Jamolicích (Gemolitz) templářská komenda a 1378 fara,[118]) která později zanikla. K 1373—79 viz u Templštejna, 1625 u Krumlova.

Kadov, něm. Kodau, s far. kostelem sv. Filipa a Jakuba. Štěpán z Medlova daroval 1235 patr. v Kadově klášteru doubravnickému.[119]) Poč. 16. st. nál. ves Vilémovi z Pernštejna, jenž ji 1515 odkázal synu Vojtěchovi.[120]) Jan z Pernštejna int. 1545 Kadov s pod. Zikmundu Valeckému z Mírova[121]) (k 1569 viz u Miroslavě). Později držel Kadov Václav Hodický z Hodic, který jej 1570 int. Pertoltovi z Lipého.[122]) K 1613 viz u Dalešic, 1625 u Krumlova. Fara zanikla a byla 1753 obnovena.

Ketkovice, k 1104 viz u Třebíče, 1496 u Ivančic. Ketkovský hrad stával u Kuroslep.

Kubšice, něm. Gubschitz, k 1325 viz u kláštera Králové na St. Brně. R. 1353 seděl na dílu vsi Zdislav z Kubšic;[123]) k 1447 viz u Krumlova. Pertolt z Lipého int. 1550 městečko(!) Kubšice a díly Olbramovic, Želovic a Našiměřic Zikmundovi Valeckému z Mírova.[124]) K 1634 viz u Olbramovic.

Lesonice, k 1321—1625 viz u Krumlova.

Lidměřice, něm. Lidmeritz, díl vsi. K 1325—1688 viz u kl. Králové na St. Brně. R. 1349 jmenuje se Adam z Lidměřic.[125]) Markr. Jošt int. 1406 Lidměřice Ondřeji Polákovi z Bítova.[126]) Později držel ves Jan Lechvický ze Zástřizl, který int. 1493 díl Lidměřic klášteru želivskému,[127]) pak Jaroš ze Zelenek 1506 postoupil zbývající část vsi Zikmundovi z Doubravice[128]) a posléze Václav z Doubravice int. část vsi Znatovi z Drahanovic[129]) (1512). Jan Herult z Herultic int. 1538 díl ten Janovi Kusému z Mukoděl na Bohuticích[130]) (k 1550 viz u Vedrovic) a Vilém Kusý int. 1551 díl opět spolu s Palekovicemi Zikmundovi Kusému z Mukoděl.[131]) K 1569 viz u Miroslavě, 1634 u Olbramovic.

Litobratřice, něm. Leipertitz, s far. kostelem sv. Jiří z 1790. Již 1278 byla tu (Lupratitz) fara, kterou 1395 Bonifác IX. int. klášteru vilémovskému.[132]) Také ves nál. v pol. 15. st. témuž klášteru, ale 1459 držel Litobratřice neprávem Jindřich z Lipého.[133]) K 1486—96 viz u Ivančic. 1625 u Krumlova. Ves byla 1619 vypálena císařskými.[134]) R. 1603 byla fara evang.,[135]) zanikla a 1674 byla obnovena.

Mackovice, něm. Moskowitz, s fil. kostelem Zasnoubení P. Marie. K r. 1228 viz u Rohotře. K 1466 viz u Louky. R. 1496 držel ves Jan Rechenperk z Želetic.[137]) Díl Mackovic a Něm. Borotic držel Markvart Valecký z Mírova, ale 1522 int. oboji Šebestiánovi z Vajtmile.[138]) Jiřík Rechenperk z Želetic int. 1538 Mackovice a pusté Pransvice(!) Zikmundu Valeckému z Mírova.[139]) R. 1575 byli tu novokřtěnci a v září 1619 vyplenili ves císařští.[140]) K 1625 viz u Krumlova.

Mišovice, něm. Nispitz, k 1307 viz u Znojma, 1319 u Hostěradic, 1625 u Krumlova.

Našiměřice, něm. Aschmeritz, nyní Naschmeritz, s far. kostelem sv. Jiljí. Našiměřice byly kolébkou rodu, z něhož se přip. 1236—44 Vlk (Nasmariz), 1244—62 jiný Vlk (Nasemeriz), 1278 až 1298 Jeneč, 1289 Kuno,[141]) 1310—22 Ota, 1325 Jeneč a 1361 Budslav z Našiměřic.[142]) K 1349 viz u Bukoviny, 1550 u Kubšic, 1555 u Brna,

[115]) ZDB XVII. 2, PB VIII. 137. — [116]) ZDB XX. 18, XXII. 40. PB XX. 61. — [117]) PB XXIX. 233. — [118]) CDM IV. 198, XI. 124. — [119]) CDM V. S 14, II. 295. — [120]) AČ XVII. 211. — [121]) ZDB XXII. 48. — [122]) ZDB XXV. 22. — [123]) ZDB II. 90. — [124]) ZDB XXII. 78. — [125]) ZDB I. 42. — [126]) ZDB VIII. 494. — [127]) ZDB XII. 24. — [128]) ZDB XIV. 2. — [129]) ZDB XIV. 16. — [130]) ZDB XXII. 2. — [131]) ZDB XXII. 83. — [132]) CDM IV. 151, XII. 283. — [133]) P IV. 2. — [134]) ZDVGMS XVI. 111. — [135]) ZDVGMS XIX. 255. [137]) P VII. 116. — [138]) ZDB XVI 3. — [139]) ZDB XXII. 9. — [140]) PB XXVI. 138. Kameníček, II. 510. — [141]) CDM II. 274, III. 54, 61, XV. 11, V. 77, V. S. 42.

1569 u Miroslavě, k 1625 u Olbramovic. Fara v Našiměřicích jmenuje se 1361,[143]) po válce třicetileté zanikla a byla teprve 1823 obnovena.

Petrovice s far. kostelem Pozdv. sv. Kříže z 1845. Již 1253 jmenuje se tu far. kostel a 1298 psal se po vsi Nezcyl z Petrovic.[144]) K 1298 viz u Templštejna. Vrchoslav z Petrovic int. 1349 Petrovice Matějovi z Náchoda[145]) (k 1353 viz u Březníku) a Bohuslav z Pernštejna int. 1385 ves s patr. Benešovi z Kravař na Krumlově.[146]) K 1399—1625 viz u Krumlova. Fara později zanikla a teprve 1785 zřízena lokalie a 1859 fara.

Polanka; 1350 psal se Čas z Polanky,[147]) V 15. st. nál. ves ke Krumlovu, až Jan z Lipého prodal 1533 tvrz a dvůr Polanku se vsí Hynkovi Sokolnickému z Bítova (int. 1560).[148]) Než Jan a Jiří bratři vl. Sokolničtí z Bítova int. Polanku Pertoltovi a Čeňkovi z Lipého opět ke Krumlovu.[149]) K 1625 viz u Krumlova.

Přešovice; k 1273 viz u Rouchovan; 1314 byl tu far. kostel (Presicz),[150]) k 1625 viz u Krumlova.

Rakšice s fil. kostelem sv. Vavřince. Již 1234 daroval markr. Přemysl Rakšice křižovníkům s červenou hvězdou, jimž 1235 Řehoř IX. ves potvrdil.[151]) K 1369—1625 viz u Krumlova.

Rapotice; na falsu z 13. st. k 1209 píše se Lambert z Rapotic.[152]) K 1625 viz u Krumlova.

Rokytná; podle falsa z 12. st. daroval kníže Břetislav kolem 1050 kapitule staroboleslavské 1 hřivnu a 2 voly úroku a desátek z hradu rokytenského (Rokicen),[153]) podle jiného falsa z 12. st. daroval Vratislav 1073 klášteru opatovickému tržné v Rokytné (Rokitne).[154]) R. 1190 byla tu kaple sv. Jana, kterou daroval toho r. kníže Ota klášteru louckému, a 1284 far. kostel (Rotikil).[155]) K 1535—67 viz u Vedrovic, 1625 u Krumlova.

Rybníky drželi 1238 křižovníci s červenou hvězdou v Praze[156]) a 1463 Jan z Bezděkova.[157]) K 1625 viz u Krumlova.

Senohrady, dříve Senohrady; 1350 psal se Vrchoslav z Senohrad.[158]) Jindřich z Vartenberka int. 1358 Senohrady s tvrzí Ješku Ptáčkovi z Pirkštejna a Jan Ptáček vložil 1415 statek Hanušovi z Lipého na Templštejně.[159]) Odtud nál. ves ke Krumlovu, jen v l. 1590—94 seděl zde Ctibor Zárubský z Hoferic,[160]) k 1625 viz u Krumlova.

Sudice, k 1104 viz u Třebiče.

Šumice, něm. Schömitz, přip. se 1365.[161]) Jindřich z Kravař int. 1417 ves Petříkovi z Krumsína;[162]) dále nál. klášteru louckému, až 1531 loucký opat Jan pustil ves Šemnici(!) Zikmundovi Valeckému z Mirova.[163]) K 1569 viz u Miroslavě, 1634 u Olbramovic.

Těšetice, něm. Töstitz, s far. kostelem Nejsv. Trojice z 1843—47. Přip. se 1260, kdy Jindřich z Dobelic daroval tu (Testiz) dvůr klášteru louckému.[164]) Ves drželi pak brněnští augustiniáni, od nichž nabyl vsi Jan z Pernštejna, který 1545 int. Těšetice, ležící pod Purgholcem Jindřichovi Březnickému z Náchoda, jenž 1550 int. ves Apolonii z Lomnice.[165]) Dědici po Apolonii, která se též psávala po Nových Těšeticích, Ludvík a Tas Meziříčtí z Lomnice int. 1568 tvrz a ves Těšetice s piv. a díl městečka Prosiměřic Mikulášovi st. z Vlčí hory.[166]) V l. 1564—79 seděl tu Mikuláš z Vlčí hory, pak jeho dcera Mandalena z Vlčí hory vzala 1591 svého manžela Viléma Dubského z Třebomyslic a 1593 druhého svého manžela Maximiliana Lva z Rožmitálu na Těšetice na spolek.[167]) Konečně táž Mandalena prodala 1602 Maximilianu Lvovi zboží tě-

282. — [142]) CDM VI. 36, 210, 285, ZDB IV. 31. — [143]) ZDB IV. 66. — [144]) CDM III. 202. — [145]) ZDB I. 9. — [146]) ZDB VII. 28. — [147]) ZDB I. 198. — [148]) ZDB XXIV. 13. — [149]) ZDB XXIV. 13. — [150]) CDM VI. 78. — [151]) CDM II. 247, 265, V. S 16. — [152]) Friedrich II. 363. — [153]) Friedrich I. 382. — [154]) Friedrich I. 386. — [155]) Friedrich I. 326, CDM IV. 218. — [156]) CDM V. S 16. — [157]) Lechner I. 114. — [158]) ZDB I. 204. — [159]) ZDB III. 199, XI. 40. — [160]) Akta Göding 98. — [161]) ZDB IV. 237. — [162]) ZDB XI. 401. — [163]) Bočkova sb. 3748. — [164]) CDM III. 286. — [165]) ZDB XXII. 48, 78. — [166]) PB XXIV. 18, ZDB XXV. 13. — [167]) PB XXV. 197, Stav. arch.

šetické.[168]) Maximilian seděl tu ještě 1609;[169]) k 1625 viz u Krumlova. R. 1821 založena lokalie.

Vedrovice, dříve Bedrovice, s far. (od 1863) kostelem sv. Kunhuty. Ves přip. se 1369[170]) a byla manstvím pánů z Lipého, jež držel 1407—16 Hanuš z Vedrovic.[171]) V l. 1480—1500 seděl tu Štěpán Kusý z Mukoděl, 1505 až 1523 Znata Koberský z Drahanovic.[172]) Teprve 1535 int. Jan z Lipého Janu Koberskému z Drahanovic v alod tvrz a ves Bedrovice(!), Troskotovice, Rokytno s pod. a pusté Palekovice.[173]) Ferdinand I. dal 1533 Janu Koberskému list moený a ten odkázal 1539 Bedrovice s přísl. Smilovi Osovskému z Doubravice.[174]) Burian Osovský int. 1550 Janu Janauerovi ze Strachnova Vedrovice s přísl. a díl Lidměřic s pustými Palekovicemi Zikmundovi Valeckému z Mírova.[175]) Také Hynek Dubňanský z Bařic a Dobiáš a Maryana, sirotci po jeho bratru Petrovi Dubňanském, int. 1567 Bedrovice s tvrzí, Zábudovice a Rokytnou s pod. Jiřiku Janauerovi ze Strachnova, který ještě 1567 int. zboží Pertoltovi z Lipého.[176]) Než 1575 držel ves Jaroslav Janauer a tvrz jeho bratr Hynek Janauer, nejspíše jako léno pánu z Lipého.[177]) K 1624 viz Brno-jesuité.

Rabštejn, hrad, jehož zříceniny jsou sz. Dukovan. V pol. 14. st. drželi hrad páni z Janovic, až Pešík z Janovic int. 1358 hrad Rabštejn, Dubňany a Dukovany Drslavovi z Šelnberka a Vokovi z Holštejna.[178]) Záhy nabyl však zboží markr. Jan, jenž 1371 odkázal hrad a obě vesnice svému synu Janu Soběslavovi.[179]) V l. 1402—6 držel Rabštejn od markr. lénem Hynek z Kunštátu a po jeho smrti (spolu s Rouchovanami) jeho bratr Petr z Kunštátu a Jevišovic.[180]) K 1418 viz u Rouchovan. R. 1428 byl Rabštejn v rukou husitu. V l. 1460 a později držel hrad zástavou od markr. spolu s Rouchovanami Jindřich z Lipého.[181]) K 1486 viz u Ivančic, 1596 u H. Dubňan.

Templštejn, hrad, jehož zbytky jsou u Jihlávky blíže Jamolic. Byl sídlem templářů, kteří koupili 1298 od Mikuláše z Dobřínska zboží v Dobřínsku a Petrovicích (Dobrenz, Petirwiz).[182]) Po zrušení řádu přešel hrad patrně na krále a od téhož na Václava a Oldřicha bratry řečené Pyrknaw, kteří 1349 int. hrad Templštejn a Jamolice Přibíkovi z Šelnberka a jeho bratřím.[183]) R. 1373 držel hrad Templštejn a Jamolice Drslav z Šelnberka, jenž 1379 int. Templštejn a vsi Jamolice, Dobřínsko (Dobrenc), Řeznovice a Biskupice(!) Hynkovi z Lipého.[184]) V l. 1406—15 držel zboží Hanuš z Lipého,[185]) 1416 Čeněk z Lipého,[186]) 1421 až 1446 Jindřich a Pertolt z Lipého.[187]) Pertolt z Lipého postoupil před 1481 hrad Templštejn Jindřichovi a Jimramovi z Doubravice.[188]) K 1625 viz u Krumlova.

Zaniklé vsi:

Bohuslavice zanikly u Templštejna. Patr. kostela v Bohuslavicích, který byl filiálním k Dubňanum a 1281 vysvěcen biskupem varmijským Jindřichem, měli 1279 templáři (CDM IV. 166, 188). — Hlavatice zanikly mezi Šumicemi, Kubšicemi, Olbramovicemi a Lidměřicemi, kde byl později Hlavatický rybník. Přip. se 1353,[189]) k 1569 viz u Miroslavě. — Hoznšpice zanikl nejspíše v okolí Šumic; k 1381 viz u Králové kláštera na St. Brně. Vladislav II. zapsal 1471 Hoznšpic Mikulášovi z Tulešic.[190]) — Kachnovice zanikly někde u Dyjákovic při Dyji; přip. se 1365,[191]) k 1390 viz u Dyjákovic. Ctibor z Bohdanče int. 1420 Kachnovice Kunáškovi z Rochova.[192]) K 1524—60 viz u Hrušovan. — Ledvice zanikly

781, ZDB XXVII. 46, 72. — [168]) ZDB XXIX. 24. — [169]) PO XXXVII. 60. — [170]) ZDB V. 249. — [171]) P II. 114. — [172]) AČ VI. 512, 539, PB IX. 38, 69, XIII. 59. — [173]) ZDB XX. 24. — [174]) ZDB XXII. 21. — [175]) ZDB XXII. 77. — [176]) ZDB XXV. 2, 3, PB XXIII. 201. — [177]) PB XXVII. 45. — [178]) ZDB III. 383. — [179]) CDM X. 118. — [180]) CDM XIII. 190, P II. 8, 130. — [181]) Sedláček, Zbytky reg. 1727, P V. 319, Neumann, Nové prameny, 25. — [182]) CDM V. 97. — [183]) ZDB I. 34. — [184]) ZDB VI. 128, 644. — [185]) P II. 16, ZDB XI. 40. — [186]) Šebánek, Archivy zruš. kl., 1201. — [187]) AČ VI. 401, P III. 91, ZDO X. 1, Šebánek, 1354. — [188]) AČ VI. 514, P V. 371. — [189]) ZDB III. 21. — [190]) Sedláček, Zbytky reg. 1841. — [191]) ZDB IV. 370. — [192]) ZDB

vých. Vémyslic.[193]) — Loponice, též Lupanovice, Lobodice neb Labatice, zanikly mezi Kubšicemi a Šumicemi, kde jest trať im Loponitzer Feld, 1354 viz Znojmo-klárisky, 1370 u Louky, 1634 u Olbramovic. — Lyšanovice zanikly mezi Trstenicí a Skalicí, k 1498 viz u Bítova, Jindřich z Lichtenburka int. 1535 Lyšanovice již pusté Jindřichovi Lechvickému ze Zástřizl,[194]) k 1561 u Trstenice. — Niederspitz zanikl mezi Krumlovem a Dobřínskem v trati Niederspitz.[195]) — Oskerad zanikl u Olbramovic.[196]) — Rohoteř, též Rochovice, zanikl mezi mackovickým hřbitovem a Fryšavou. Patr. kostela v Rohotři, k němuž byly přifařeny Ježovice (Jazouic), Libice (Zlubiz), Mackovice (Mazouiz) a Bransudice (Branzodiz), držel 1228 klášter loucký.[197]) K 1248 viz u Louky, 1252 u Hradiště sv. Hypolita, 1564 u Znojma-klárisky a 1692 u Fryšavy. — Štěpánov zanikl mezi Vemyslicemi a Tulešicemi, kde jest trať Štěpánov. Vladislav II. int. 1511 pustinu Štěpánov Ondřeji Březnickému z Náchoda a ten int. ještě 1511 pustinu Ludmile z Miroslavě (ZDB XIV. 9). — Tupanov zanikl vých. od Rybníků, kde jest posud kostélík sv. Markéty. V l. 1484—99 držel Tupanov Matěj Vacek z Bezděkova;[198]) k 1625 viz u Krumlova. — Zašov zanikl u Rapotic, k 1104 viz u Třebíče.

Statek Branišovice:

Branišovice, něm. Frainspitz, s zámkem a far. kostelem sv. Vavřince. R. 1222 jmenuje se Volfram a jeho synové z Branišovic (Branissowicz),[199]) 1295 Volfram z Branišovic (Vrenspicz),[200]) ale 1310 držel ves Ota z Boleradic.[201]) K 1329 viz u D. Kounic, 1329—1497 u kláštera Králové na St. Brně. Abatyše Marketa z Domina dala 1497 Branišovicum odúmrt. Fara byla v 16. st. luterská, zanikla a teprve 1784 zřízena lokalie a 1869 fara. Ves byla 1669 pustá, ale pak znovu osazena. Po zrušení kláštera Králové staly se Branišovice středem statku, který koupil 1807 od náb. fondu Karel Josef kníže z Liechtenštejna.

Jezeřany, k 1306 viz u D. Kounic, 1692 byly Jezeřany a Lidměřice int. klášteru strahovskému, který 1692 int. obě vsi klášteru Králové (ZDz III. 75, 85).

Lidměřice, díl vsi.

Vinohrádky, něm. Weinberg, založeny po 1783 a pojmenovány po Ant. sv. p. Kaschnitz v. Weinbergen; ještě 1800 byly české.

U Branišovic, kde jest Polkowetz-Teich, zanikly Polekovice neb Palekovice; k 1325 viz u kl. Králové na St. Brně, 1535 u Bohutic, 1535—50 u Vedrovic, 1551 u Lidměřic, 1634 u Olbramovic.

Liter.: V. Hañák, Mor.-Krumlovský okres, Brno 1913; Die chem. Augustiner-Eremiten-Kloster St. Bartholomei in M. Kromau, Not. 1888; J. I. Červinka, Pusté vsi na bývalém panství krumlovském, HP VII.; Aug. Kratochvil, Ivančice, bývalé král. město, Brno 1906; J. Cvrček, Bratrská škola v Ivančicích, ČMM XXXI.; Aug. Kratochvil, Ivančický okres, Brno 1904; H. Brunner, Geschichte der Ortsgemeinde Gross Tajax, ZDVGMS XXII., separát, Brno 1922; Aug. Kratochvil, Archiv Pravlova a Prostoměřic, městeček na Moravě, 1906; M. Šimbůck, Die Templer in Mähren und die Bergruine Templstein, ZDVGMS X.; Aug. Kratochvil, Šlechtická jména z rychtářských knih v Ivančicích, ČMMZ IV.

STATEK DUKOVANY.

Dukovany s far. kostelem sv. Václava a zámkem z konce 18. st. Biskup Bruno potvrdil 1279 v Dukovanech (Toccouan) templářům patr. kostela, který byl 1281 varmijským biskupem Jindřichem vysvěcen.[1]) R. 1298 nál. ves Alšíkovi z Dukovan (Tokewan),[2]) později po smrti Jindricha z Dukovan připadla ves králi a král Jan postoupil 1325 zboží v Dukovanech (Dokwan)

XII. 108. — [193]) HP VII. 62. — [194]) ZDB XXI. 4. — [195]) HP VII. 62. — [196]) HP VII. 62. — [197]) Friedrich II. 313. — [198]) Stav. arch. 436, P VII. 186. [199]) Friedrich II. 234. — [200]) CDM V. 34. [201]) CDM VI. 36.

[1]) CDM IV. 166, 188, V. 97. — [2]) CDM V. 97. — [3]) CDM VII. S. 229. —

Jindřichovi z Lipého.[3]) K 1358—71 viz u Rabštejna, 1418 u Rouchovan, 1486 až 1496 u Ivančic a 1596 u H. Dubňan. V l. 1596—1658 drželi Dukovany jako zvláštní statek Březničtí z Náchoda. Ferdinand Leopold hr. z Náchoda int. 1657 Dukovany Janu Vilémovi Müllerovi z Mühlbachu,[4]) jehož dcera Judita Marie provd. Říkovská vzala 1700 svého manžela Jana Tiburcí Říkovského z Dobrčic na Dukovany na spolek.[5]) Jan Tiburcí int. 1720 pul statku svému synovi Janu Jos. Říkovskému a jeho nevěstě Terezii Antonii Bravantské z Chobřan.[6]) Také Jan Rudolf, Mariana Alžběta a Marie Kateřina Říkovští int. 1721 své díly Dukovan Janu Jos. Říkovskému,[7]) který spolu s manželkou Terezií Ant. vložil 1724 Dukovany Karlu Jiřikovi Podstátskému sv. p. z Prusenovic.[8]) Od dědiců Karla Jiřika koupil 1739 statek Valentin Antonín Bevier z Blumenberka (zemřel 1761), po němž dědil Fr. Xav. Schleichert v. Wiesenthal. Ten int. 1774 Dukovany svému bratrovi Karlu Schleichertovi.[9]) R. 1774 koupil statek Jan Nep. v. Hofer, po jehož smrti 1785 byly Dukovany int. Ignácovi v. Abel, který vložil 1787 statek Marii Brigitě hr. z Canalu.[10]) Dále držel Dukovany manžel Marie Brigity Josef hr. Malabaila (1817—26) a pak její vnuk Josef hr. Taaffe, jenž prodal 1829 Dukovany za 87.000 zl. Antonii v. Claudius, která zemřela 2. dubna 1834. Statek dědil pak její syn Jindřich v. Claudius, který prodal 1845 Dukovany za 180.000 zl. a 200 dukátu Františku Lettmayerovi (zemřel 13. ledna 1848). Ten zanechal statek svým dětem Richardu, Eugenii a Františce Lettmayerum. Prvý z nich (Richard sv. p. v. Peche-Lettmayer) koupil 1869 podíly sourozenců a prodal 1876 Dukovany Rudolfovi hr. Stadion-Thann-Warthausen. Rudolf daroval 1878 Dukovany své dceři Gisele, provdané od 5. března 1894 hr. Coudenhove. R. 1916 koupil statek Karel Littmann. Pozemková reforma provedena 1925 (vlastník: Karel a Emilie Littmannovi, výměra 597 ha); zbytkový statek, lesy, zámek, elektrárna, lihovar, cihelna a pila v Dukovanech propuštěny ze záboru.

STATKY TULEŠICE A ČERMÁKOVICE.

Tulešice s zámkem z 1711. R. 1365 jmenuje se Janek z Tulešic.[1]) 1448—1464 držel ves lénem od pánů z Lipého Václav z Peče, hofmistr dvora pánů z Lipého,[2]) 1476—90 Mikuláš z Peče,[3]) 1491 Kunc z Norbu[4]) a od 1508 Jiřík Rechenperk z Želetic, jemuž 1535 Jan z Lipého propustil Tulešice s tvrzí a přísl. z manství.[5]) Dále drželi zboží jako alod 1545—47 Petr z Želetic,[6]) 1562 syn Jana Březnického z Náchoda Jindřich Březnický (manželka jeho 1562 byla Apolonie z Počepic),[7]) jenž zemřel 1592 a pohřben v Jinošově.[8]) Z jeho dětí Jan zemřel 1579, Adam 1582, Kateřina a Václav 1583; všichni byli pohřbeni v Jinošově.[9]) Jindřich Březnický přikoupil od Mor. Krumlova H. Dubňany a některé jiné vsi.[10]) Dále 1609—19 seděl tu evang. Jiřík z Náchoda,[11]) od jehož syna Leopolda Ferdinanda koupil 1668 Tulešice Isidor Záblacký z Tulešic (ZDz I. 182), v jehož rodě zůstal statek do 1785. Odtud drželi Tulešice sv. p. Forgáčové, 1837 až 1843 Ant. sv. p. z Hellingu. R. 1843 koupil Tulešice za 160.500 zl. Jan hr. Sereny (ZDz I. 182). R. 1872 byly Tulešice, Čermákovice a Dubňany int. Jakubu šl. Dormitzer (zemřel 9. ledna 1904), pak Pavlíně šl. Dormitzerové a 1912 Rudolfu Goldschmidtovi.

Čermákovice; k 1270 viz u Oslavan. R. 1353 jmenuje se Bransud z Čermá-

[1]) ZDz I. 71. — [2]) ZDz III. 232. — [3]) ZDz IV. 244. — [4]) ZDz IV. 318. — [5]) ZDz IV. 434. — [6]) ZDz VIII. 201. — [7]) ZDz IX. 3, 60.
[1]) ZDB IV. 251. — [2]) AČ VI. 501, P IV. 97. — [3]) AČ VI. 510, P VII. 14. — [4]) AČ XVI. 387. — [5]) PB XI. 9. — [6]) PB XVIII. 255, XIX. 30. — [7]) PB XXIII. 46. — [8]) Cerroni I. 97, str. 139. — [9]) Horkého sb., Jeneschau. — [10]) Žerotínovi zápiskové, 39. — [11]) PB XXXIV. 39, ČMM 1922 143. —

kovic.[12]) V 2. pol. 15. st. nál. ves vládykům z Říčan, až Bohuš Talafús z Říčan int. 1498 Čermákovice Matoušovi z Myslova.[13]) K 1505 viz u H. Kounic. Později Jindřich Březnický z Náchoda int. 1543 ves Janovi a Petrovi bratřím ned. Rechenperkům z Želetic, z nichž Jan tu (Čermákovice) seděl ještě 1550.[14]) V 16. st. byli tu novokřtěnci, kteří byli 1622 vypuzeni.[15]) Odtud měl statek stejné majitele s Tulešicemi.

Horní Dubňany s far. kostelem sv. Petra a Pavla. Biskup Bruno potvrdil 1297 patr. kostela v Dubňanech (Dubin!) templářum.[16]) K 1358—1406 viz u Raštejna. Po smrti Hynka Jevišovského z Kunštátu kolem 1405 nabyl Dubňan jeho bratr Petr z Jevišovic.[17]) Nedlouho potom přešla ves na Jana z Lomnice, který int. 1417 Dubňany Anně ze Šternberka,[18]) a Jan a Markvart ze Šternberka int. 1447 Dubňany Matěji Stoškovi z Arbolovic a ten ještě téhož r. Pertoltu a Jindřichovi z Lipého.[19]) Patr. přešel po zrušení řádu templářského na johanity a starobrněnský johanitský komendor Petr pohnal 1503 Jindřicha z Lipého, že drží faru z Dubňanech.[20]) Jan z Lipého int. 1596 Dubňany s pod. a Dukovany s pustým zámkem Rabštejnem Jindřichovi z Náchoda k Tulešicum.[21])

PANSTVÍ BOHUTICE A STATEK MARŠOVICE.

Bohutice s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1867 a zámkem. Již 1253 byl tu (Bochdiz) far. kostel;[1]) ves však nál. do 1321 proboštu vyšehradskému (k 1321 viz u M. Krumlova), pak k Mor. Krumlovu, ale 1346 Mikšík z Kyjovic prodal Bohutice komendě Něm. rytířů v Hostěradicích.[2]) V l. 1485—1500 držel Bohutice lénem od pánů z Lipého Jiřík Kusý z Mukoděl (Bohutovice) a 1517—39 Jan Kusý, jemuž Jan z Lipého 1535 propustil z léna tvrz a ves Bohutice, Ledeč, Želovice, pusty Vlčíkeř a pusté Polekovice.[3]) Jan Kusý z Mukoděl byl 1548 neb. a zanechal syny Matěje, Viléma, Václava, Štěpána a Havla Kusé, z nichž ještě 1551 seděli tu Matěj, Štěpán a Havel.[4]) Štěpán (1578 byla jeho manželkou Johanka ze Zástřizl) byl 1581 mrtev a zanechal děti Jana a Kateřinu.[5]) Jan Kusý vypudil 1597 z Bohutic novokřtěnce a seděl zde ještě 1609 (PB XXXIV. 16). Za bratří Štěpána a Viléma Kusých byl v září 1619 statek vypleněn a Bohutice spáleny Dampierrem, načež statek byl oběma bratřím konfiskován, oceněn na 22.000 zl. mor. a darován znojemským jesuitům[6]) (int. 1627, ZDB XXXIII. 4). Po zrušení řádu 1773 držel statek Studijní fond, který pronajal Bohutice dědičně Janovi Topolanskému (zemřel před 1813). Dále vyženil statek Josef Seydl, po jehož smrti drželi Bohutice na díly Jindřich, Karel a Rosalie Seydlovi, Marie Obsiegerová a Henriette Mauer (1876). Od r. 1909 držela $^5/_6$ statku Anna Seydlová, $^1/_6$ Rosalie Seydlová. R. 1867 zřízena v Bohuticích kuracie, 1884 fara. Na poč. 19. st. byla v Bohuticích továrna na sukna.

Babice, k 1325 viz u kl. Králové na St. Brně, 1330 nál. znojemským klariskám[7]) (k 1353 viz u znojemských klarisek). Vladislav II. zapsal 1471 Babice a Želovice Mikulášovi z Tulešic.[8]) V 16. a 17. st. majitelé často se střídali, až 1673 koupili ves od dědiců po Jiřím Schirlingovi, král. rychtáři v Brně znojemští jesuité (ZDz I. 235). R. 1669 byly Babice pusté, ale brzo potom osazeny. Pozemková reforma (vlastník Anna Seydlová, výměra 375 ha): velkostatek propuštěn vlastníku ze záboru.

[12]) ZDB I. 544. — [13]) ZDB XII. 12. — [14]) ZDB XXII. 43, PB XX. 23. — [15]) Kameníček, III. 489, 493. — [16]) CDM IV. 166. — [17]) P II. 130. — [18]) ZDB XI. 415. — [19]) ZDB XII. 559, 816. — [20]) PB VII. 272. — [21]) ZDB XXVIII. 4.

[1]) CDM III. 202. — [2]) CDM VII. 661. — [3]) AČ VI. 539, XVI. 286, PB XI. 59, XIII. 68, XVII. 142, ZDB XXI. 2. — [4]) PB XIX. 91, 130. — [5]) ZDB XXVI. 49, 68. — [6]) Kameníček II. 510, Slovák, Konf. prot., 31. — [7]) CDM VI. 397. — [8]) Sedláček, Zbytky reg., 1841. — [9]) ZDB I. 57. — [10]) ZDB VI. 926.

Trnové Pole, něm. Dornfeld, založeno 1785 na místě zrušeného dvora.

Vedrovice (díl), viz u Mor. Krumlova.

Zábrdovice, v 16. st. sluly Zábudovice, k 1535—67 viz u Vedrovic.

Želovice, něm. Klein Seelowitz. K 1321 viz u Mor. Krumlova, 1325 u kl. Králové na St. Brně. R. 1349 seděl tu Drslav z Lesonic.[9]) K 1471 viz u Babic, 1535 u Bohutic, 1550 u Kubšic a 1621 u znojemských jesuitu. V 16. st. byli zde novokřtěnci. Ještě 1771 byly Želovice české.

Na panství na místě nynějšího Trnového Pole, kde bývал dvur Wolfsgersten, zanikla ves Vlčíkeř; k 1239 až 1284 viz u Oslavan, 1252 u Hradiště sv. Hypolita, 1244 u Miroslavě, 1346 u Krumlova, 1535 u Bohutic, 1624 u znojemských jesuitu. R. 1381 byl tu far. kostel.[10])

Statek Maršovice:

Maršovice nál. v 14. st. klášteru dolnokounickému (k 1537 viz u D. Kounic). V pol. 16. st. seděli tu Jiřík a Burian Žabkové z Limberka a pak Mikuláš z Lombistu; sirotek po Mikulášovi int. 1564 Maršovice Matyášovi Žalkovskému z Žalkovic, ale 1599 Jindřich Žalkovský prodal (int. 1601) za 6.000 zl. mor. Maršovice s tvrzí Bernartu Jurmanovi z Krásenska, jenž tu seděl ještě 1612.[11]) Dále drželi statek 1614 až 1617 Petr a 1619 Jan Katharýnové z Katharu, oba katolici,[12]) pak 1633—1649 páni z Vlašimě a posléze krumlovští pavláni, načež 1786 statek byl připojen k panství bohutickému. Maršovice byly int. 1810 Václavu Petříčkovi, 1850 Aloisii Seydlové, roz. Petříčkové, 1868 jejímu manželu Seydlovi (zemřel 6. února 1878), 1878 pak Jindřichovi Seydlovi, Marii Obsiegerové, Henriettě Mauerové, Karlu, Rosalii a Eugenu Seydlovým, 1883 Fr. Bakešovi, 1895 Jaquesu Weinerovi a 1919 Pavlu Weinerovi. Pozemková reforma na statku Maršovice-Loděnice byla provedena 1925—26 (vlastník Jakub a Pavel Weinerovi, rozloha 361 ha); zbytkový statek Loděnice propuštěn vlastníku ze záboru a utvořen zbytkový statek Chrasti.

STATEK JIŘICE.

Jiřice, něm. Irritz, městečko s far. kostelem sv. Anny z 1902 a zámečkem z let 1750—60. Jiřice nál. odedávna klášteru sv. Kláry ve Znojmě, který je 1581 zastavil Zikmundovi Čišvicovi z Borové[1]) a posléze 1609 prodal městečko Jiřice Joachymovi Španovskému z Lysova,[2]) jenž prodal 1628 Jiřice s tvrzí kardinálovi Františku z Dietrichštejna. Kardinál pak daroval 1634 statek kapitule sv. Václava v Mikulově. Fara v Jiřicích přip. se již 1387, kostel byl 1507 zasvěcen sv. Oldřichu. R. 1609 byla fara katol.[3]) R. 1799 městečko vyhořelo.

PANSTVI MIROSLAVSKÉ A STATEK LODĚNICE.

Miroslav, něm. Misslitz, městečko s zámkem (z 1. pol. 16. st.) a far. kostelem sv. Petra a Pavla (z let 1722—1729). Markr. Vladislav daroval před 1222 vinohrad v Miroslavi (Mirozlav) klášteru rajhradskému.[1]) R. 1230 psal se Artleb z Miroslavě, jenž 1244 s matkou Marketou daroval patr. v Miroslavi (Myrzlaus) a desátky z Vlčího Kře (Wolfsgers) a Podolic (Podoliz) klášteru oslavanskému.[2]) Dále jmenuje se 1244 Vitek z Miroslavě, 1259—63 Ekart z Miroslavě (1268 vdova po Ekartovi Anežka) a 1275—98 Ekar-

[11]) ZDB XXIX. 14, PB XXXIV. 18. — [12]) PB XXXV. 127, 284, ČMM 1922 152.

[1]) Horkého sb. — [2]) Bočkova sb. 5395. — [3]) ČMM 1903 297.

[9]) Friedrich II. 238. — [2]) CDM II. 248, III. 61. — [3]) CDM III. 61, 275, IV. 3,

tův syn Kadold z Miroslavě.[3]) R. 1271 držel Miroslav Artleb z Myslibořic[4]) a Artleb a Zikmund bratři z Myslibořic int. 1387 Miroslav s tvrzí a vsí Böhmdorf a Mitterdorf (nyní část Miroslavě) Hanušovi hr. z Hardeku,[5]) jenž 1387 int. toto zboží i s hradem v Miroslavi Hanušovi hr. z Kozí Vsi.[6]) Později nabyl zboží odúmrtí markr. Jošt, jenž 1398 int. Miroslav Vilémovi z Landštejna,[7]) načež 1407 poručníci dětí po Vilémovi int. Miroslav sirotkům po Markvartu Hadačovi z Duban.[8]) V l. 1416—36 seděli tu Bohuněk a Kunrát bratři z Miroslavě, kteří stranili husitům;[9]) proto markr. Albrecht dal 1439 Miroslav v léno Oldřichu Schottlovi, Jiřímu Smeitpekovi a Janu Subkovi.[10]) Miroslavští se však udrželi, 1459 seděl tu syn Bohuňkův Jiřík z Miroslavě (žil ještě 1481)[11]) a Konrád z Miroslavě int. 1466 tvrz a zboží v Miroslavi Alšovi Skrbenskému z Doloplaz.[12]) Bratři vl. Franěk, Jindřich a Jan z Doloplaz int. 1480 Miroslav, Pehemdorf a Nutterdorf(!) Jiříkovi z Miroslavě,[13]) jemuž také 1481 Marketa z Křídlovic int. 3½ lánu v Miroslavi[14]) a který 1494 int. ves Miroslav, Pehmdorf a Mitterdorf s tvrzí a dvůr Hlavatice Petrovi z Králic.[15])

Petr a jeho matka Dorota z Žeravic vzal 1496 své bratry Bluda, Zbyňka a Jana z Králic na Miroslav na spolek[16]) a Blud a Zbyněk int. zboží 1497 Ludmile z Miroslavě, která vzala ihned svého manžela Markvarta Valeckého z Mírova na Miroslav na spolek.[17]) Markvart seděl zde ještě 1522,[18]) pak jeho syn Zikmund (1531), jehož manželkou byla Kateřina z Doubravice a který vystavěl v Miroslavi zámek.[19]) Na jeho žádost povýšil 1533 Ferdinand I. Miroslav, při níž byly v jednom hraženi vsi Wenzldorf(!) a Pehemdorf, na městečko.[20]) R. 1547 seděl na Miroslavi Zikmundův syn Zikmund[21]) a Jiřík Valecký z Mírova int. 1569 zámek Miroslav, městečko Mittendorf(!), městečko Kupčice(!), ves Pehemdorf s pod., Venclsdorf, Kadov s pod., Našiměřice s pod., Suchordly s pod., Lidměřice, Šumice (Šemnice!), Damnice, díl městečka Vrbice a pusté vsi Palekovice, Hlavatice a Újezd Václavovi Hodickému z Hodic,[22]) jemuž dal 1567 Maximilian II. list mocný a který 1570 odkázal Miroslav Hynkovi a Zdeňkovi Hodickým.[23]) V l. 1591—1609 seděl zde Vít Hodický, jenž byl 1604 přijat mezi pány,[24]) a 1614 Hynek Hodický, který se zúčastnil povstání, ale zemřel ještě před konfiskacemi.[25]) V září 1619 byla Miroslav vypleněna Dampierrem.[26]) Po smrti Hynkově bylo panství konfiskováno, odhadnuto na 19.000 zl. mor. a dáno Jiřímu hr. z Náchoda.[27]) V 16. st. byla Miroslav luterská a jesuitské misie po bitvě bělohorské měly zprvu jen malý úspěch. Syn Jiřího Ferdinand Leopold hr. z Náchoda prodal 1661 Miroslav Rudolfovi z Kounic (ZDz I. 113). Poručníci sirotků hr. z Schaumburka int. 1692 Miroslav Ferdinandu hr. Morzin (ZDz III. 67), který 1694 int. statek kláštera Louce (ZDz III. 124). Po zrušení kláštera náleželo panství náb. fondu, ale správa státních statku prodala 1824 Miroslav za 130.000 zl. Josefovi v. Hopfen. R. 1849 byla Miroslav int. Fr. Xav. v. Hopfen, jenž byl 1892 povýšen na svob. pána. R. 1893 koupil panství Karel Stummer z Vídně a 1911 Miroslav int. Amalii Krescencii bar. Hardt-Stummer v. Tavarnok. Pozemková reforma provedena r. 1925 (vlastník Amalie Hardtová-Stummerová, rozloha 1087 ha); vlastníku propuštěn ze záboru dvůr Miroslav, lesní hospodářství; zřízeny zbytkové statky Suchohrdly a Kašenec I., II. Po válce třicetileté byla Miroslav ještě převahou česká (tehdy bylo tu 18 židovských domů), 1781 zřízena zde ref. obec, 1763, 1794 a 1799 městečko vyhořelo.

Pemdorf, něm. Böhmdorf, nyní část Miroslavě, k 1387—1569 viz u Miroslavě. Ještě 1771 byl Pemdorf český.

V. 97, supl. 49. — [4]) CDM IV. 56. — [5]) ZDB VII. 522. — [6]) ZDB VII. 569. — [7]) ZDB VIII. 186. — [8]) ZDB IX. 2. — [9]) P II. 504, III. 163, ZDB XI. 514. — [10]) Sedláček, Zbytky XIII. 9. — [11]) P IV. 31, V. 303. — [12]) ZDB XIV. 76. — [13]) ZDB XI. 7. — [14]) ZDB XI. 20. — [15]) ZDB XII. 35. — [16]) ZDB XIII. 8. — [17]) ZDB XIII. 9. — [18]) PB XII. 288. — [19]) PB XV. 29, ZDB XXII. 79. — [20]) ČMMZ V. 17. — [21]) PB XIX. 71. — [22]) ZDB XXV. 20. — [23]) ZDB XXV. 22. — [24]) ČMMZ IV. 60, PB XXXIV. 60, Kameníček, III. 36. — [25]) PB XXXV. 282. — [26]) Kameníček, II. 510. — [27]) Slovák, Konf. prot., 56. — [28]) ZDB II.

Václavov, něm. Wenzelsdorf, nyní část Miroslavě, Hynek z Lipého int. 1368 Václavovi a Ratiborovi bratřím z Myslibořic ves Václavov (Weyczeerlsdorf) a Zikmund z Myslibořic int. 1392 ves (Weyczendorf) Hanušovi hr. z Hardeku a Hanušovi z Mohelna (ZDB V. 69, VII. 1011). Posléze Jan Miroslavský ze Skrbně int. 1509 Václavov (Wainczeldorff) Markvartovi Valeckému z Mírova (ZDB XIV. 5). K 1533—69 viz u Miroslavě.

Damnice, něm. Damitz. R. 1353 přip. se Budislav z Damnic,[28]) k 1361 viz u Suchohrdel. R. 1466 seděl tu Jiřík z Lichtenburka,[29]) 1481 Ludvík z Vajtmile.[30]) Sebestian z Vajtmile int. 1522 díl Damnic Markvartu Valeckému z Mírova.[31]) K r. 1536 viz u Hradiště sv. Hypolita a Dalešic, 1569 u Miroslavě. R. 1629 byla ves zcela pustá a teprve po válce třicetileté obnovena; k 1688 viz u kl. Louky, 1794 ves vyhořela.

Loděnice, něm. Lodenitz, s prastarým far. kostelem sv. Markety, renovovaným nákladem opata Šebestiana Freytaga z Čepiroh 1582. R. 1185 porazil Přemysl I. u Loděnic Moravany.[32]) K 1190—1293 viz u Louky. Fara přip. se tu 1284[33]) a byla 1613 katol.[34]) Loděnice nál. ode dávna kl. Louce a tvořily od 1692 zvláštní statek při Miroslavi. Před zrušením kl. byla zde letní residence opata.

Kašenec, něm. Kaschnitzfeld, založen 1785 Ant. Kaschnitzem v. Weinber.

Suchohrdly, něm. Socherl. V l. 1361 až 1365 drželi bratři Budislav a Pešek z Damnic, odjinud z Našiměřic, tvrz a ves Suchohrdly, Damnice a Pokleky.[35]) R. 1460 seděla zde Anna z Knihnic.[36]) K r. 1555 viz u Brna, 1569 u Miroslavě. Poč. 17. st. držel statek Hynek Hodický z Hodic (1610 vdova Mandalena Hodická, roz. Zahrádecká ze Zahrádek), po jehož smrti 1613 tvrz a ves Suchohrdly int. spolu s Damnicemi Václavu Vaneckému z Jemničky, jenž tu seděl i 1616.[37]) V l. 1619—1629 držel S. Joachym nejst. Spanovský z Lysova, katol.[38]) Ves za války třicetileté zcela zpustla, 1667 obnovena a nál. opět k Miroslavi. — Někde u Miroslavě zanikla ves Podolice, k 1244 viz u Miroslavě, 1239—81 u Oslavan. Dále v okolí Miroslavě zanikl Újezd (k 1569 viz u Miroslavě) a městečko Vrbov či Vrbice; král Václav I. daroval 1237 německým křižovníkům lán u Vrbova (Wirbaw);[39]) r. 1253 a 1284 jmenuje se tu far. kostel.[40]) R. 1298 psal se Zdislav z Vrbova.[41]) K 1330—7497 viz u znojemských klarisek, 1569 (městečko) u Miroslavě.

Lit.: J. Slezaček, Misslitz 912—1912, Miroslav 1912.

STATEK NĚMECKÉ KNINICE.

Německé Knínice s fil. kostelem sv. Mikuláše. R. 1349 psal se po Knínicích Jaroslav z Lamberka, syn Matěje z Knínic.[1]) V l. 1385—1430 nál. ves s tvrzí a patr. k zboží krumlovskému, načež 1464 Jan z Kravař int. Knínice s tvrzí a patr. Václavovi z Kukvic.[2]) Hynek z Kukvic int. 1466 statek Janovi z Lechovic, který vložil 1481 Knínice s tvrzí a pod. Janovi z Mukoděl a ten ihned Janovi z Lichtenburka a jeho manželce Anně z Královic.[3]) Hanek ze Zap, druhý manžel Anny z Královic, int. 1493 zboží Mikulášovi Tulešickému z Peče, který tu seděl v l. 1491—93.[4]) V 16. st. nál. statek k Náměšti (1628 viz u Náměště) do 1799, kdy byl odprodán Jindřichovi v. Holle. R. 1801 koupila statek za 76.000 zl. Antonie hr. z Daunu, 1805 za 80.000 zl. Ant. Frydrych hr. Mitrovský z Nemyšle, 1809 za 160.000 zl. Emanuel

93. — [29]) P IV. 181. — [30]) P V. 289. — [31]) ZDB XVI. 3. — [32]) FRB II. 507. — [33]) CDM IV. 218. — [34]) ČMM 1903 301. — [35]) ZDB IV. 31, 258. — [36]) P IV. 42. — [37]) PB XXXIV. 161, 202, ZDB XXX. 55, XXXI. 1. — [38]) ČMM 1922 153, PB XXXIV. 142. — [39]) CDM II. 280. — [40]) CDM III. 202, IV. 218. — [41]) CDM V. 97.

[1]) ZDB I. 29. — [2]) ZDB XII. 216. — [3]) ZDB XIV. 18, XI. 11. — [4]) ZDB XII. 27, PB VII. 61, AČ XVI. 387, PB VIII. 22. — [5]) ČMM 1915 133.

Josef sv. p. Bartenstein. Od 1841 držel Knínice Josef hr. Bartenstein, 1867 koupili pak statek za 95.000 zl. Josef a Charlotta Sopouchovi. Dále byly Knínice int. 1881 Charlesu Jungovi, 1890 Mořici a Hermině (od 1899 provdaná Schustler) Scholzovi. R. 1629 byl v Kníničích katol. farář,[5]) ale 1655 byla fara zrušena. Pozemková reforma provedena 1925 (vlastník Hermina Schustlerová, výměra 254 ha); velkostatek propuštěn ze záboru vlastníku.

PANSTVÍ VIŠŇOVÉ.

Višňové, městečko s zámkem a far. kostelem sv. Jana Křtit. Podle Višňového psal se starobylý rod, z něhož se jmenují 1234—56 bratři Jan a Matouš z Višňového;[1]) již 1253 byl tu far. kostel.[2]) R. 1406 držel ves Drslav z Višňového,[3]) 1434 však Zikmund Beránek z Petrovce[4]) a 1485—1501 Zikmundův syn Jan Beránek z Petrovce jakožto léno pánů z Lipého.[5]) Teprve Jan z Lipého propustil (int. 1535) Višňové z léna Joštovi Višňovskému z Petrovce, jehož manželkou byla Anežka z Drnovic.[6]) Patr. kostela int. 1534 však Jan z Lipého Jindřichovi z Náchoda a ten opět 1543 Joštovi z Petrovce.[7]) R. 1561 seděl tu Jindřich z Petrovce (zemřel 1569, náhr. ve Višňovém; jeho manželka Ludmila Koňasová z Vydří zemřela 1567, náhrobek ve Višňovém).[8]) Jeho dcera Barbora z Petrovce vzala 1583 svého manžela Jana Zahrádeckého ze Zahrádek na tvrz a ves Višňové, městečko Višňové (osada dělila se tehdy na městečko a ves), pusté Jehřice a pustou Dobrou Vodu,[9]) jak jí to bylo postoupeno Volfem Koňasem z Vydří.[10]) Jan Zahrádecký s manželkou Barborou obnovil 1596 kostel ve Višňovém a seděl tu ještě 1608.[11]) R. 1609 držel statek evang. Jindřich, Oldřich, Karel a Jiří bratří ned. Zahrádečtí, za nichž bylo 1619 městečko vypleněno Dampierrem.[12]) V 16. st. byli ve Višňovém novokřtěnci a ještě 1624 zdržovali se na statku predikanti.[13]) Karel Zahrádecký prodal před 1629 panství Alexandru Elbognerovi z Dolního Šenfeldu.[13]) Po válce třicetileté bylo v městečku jen 22 osedlých, ale 25 pustých domu. Alexandr Elbognar zapsal 1631 na Višňovém 4000 zl. věna své manželce Kateřině Jankovské z Vlašimě (ZDB XXXIV. 13). Dále držel 1667—1777 panství Jan Gabriel v. Selb a jeho ženské potomstvo, pak Jan Záblacký z Tulešic. Dědicové po sv. p. v. Buol prodali 1793 (int. 1795) Višňové za 251.000 zl. Rudolfu hr. Taaffe (ZDz IX. 155) a Ludvík hr. Taaffe int. 1836 (prodej za 200.000 zl.) panství Kašparu Filipovi hr. Spiegel zu Diesenberg. R. 1839 int. Višňové Ferdinandovi hr. Spiegel-Diesenberg, 1870 jeho synovi Marii Ferdinandovi Augustovi hr. Spiegel-Diesenberg-Hanxleden (zemřel 27. listopadu 1914) a 1922 Felixi Spiegel-Diesenberg-Hanxleden. Pozemková reforma byla provedena 1925 (vlastník Felix Spiegel-Diesenberg-Hanxleden, plocha 1658 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Džbánice, Karolín, Višňové, lesní hospodářství a cihelna ve Višňové. Dvory Medlice a Trstěnice byly celé rozděleny.

Fara ve Višňovém zanikla za války třicetileté a byla teprve 1869 obnovena.

Džbánice; k 1253 viz u Trstěnic. R. 1354 seděl zde Dětřich z Džbánic,[14]) později Bohuslav z Našiměřic, jenž postoupil ves litomyšlským augustiniánům, kteří získali 1377 od biskupa olom. desátky v Džbánicích.[15]) Klášter prodal 1382 ves Bohuňkovi z Trstenic a Filipovi ze Svojanova.[16]) K 1497 až 1561 viz u Trstenic. Koncem 16. st. seděl zde Jan Lev z Rožmitálu, který prodal 1592 ves Evě z Naydeka, manželce Zikmunda z Lamberka, ale táž

[1]) CDM II. 243, III. 184, 234. — [2]) CDM III. 202. — [3]) P II. 55. — [4]) P III. 87. — [5]) AČ VI. 517, P VII. 226. — [6]) ZDB XX. 24. — [7]) ZDB XX. 21, XXII. 43. — [8]) Cerroni I. 97, f. 45, LSA 86. — [9]) ZDB XXVI. 81. — [10]) ZDB XXVII. 19. — [11]) Cerroni I. 97, f. 45, Kameníček, I. 493. — [12]) PP XXXIV. 82, ČMM 1922 145. — [13]) Kameníček, III. 489, ČMM 1915 193, ZDB XXXIII. 24. — [14]) ZDB III. 83. — [15]) CDM XV. 174. — [16]) CDM XI. 252. — [17]) ZDB

prodala Džbánice Janovi st. ze Zahrádek; po Janovi drželi 1609 Džbánice jeho synové Jindřich, Oldřich, Karel a Jiří bratři vl. Zahrádečtí ze Zahrádek.[17])

Medlice; 1348 jmenuje se Drslav z Medlic,[18]) k 1505 u H. Kounic, 1590 díl vsi nál. k Višňovému, kdežto zbytek tvořil zvláštní statek, který byl Štěpánu Kusému z Mukoděl konfiskován a prodán za 14.000 zl. mor. Karlovi Zahrádeckému ze Zahrádek k Višňovému.[19])

Trstěnice s far. kostelem sv. Gotharda. Po vsi psal se starobylý rod, z něhož příp. se 1247 Ručko (de Stehenitz)[20]) a 1255 Rizech (de Stiniz).[21]) Kostel v Trstěnici (Stihniz) byl 1253 vysvěcen biskupem varmijským Anselmem a náležely mu tehdy vinice v Morašicích, desátky v Trstěnici, Morašicích, Jehřicích (Gerz), Střelicích (Strietz) a Džbánicích (Spaniz).[22]) K 1278 viz u Louky. R. 1353 seděl tu Drslav z Trstěnice,[23]) 1364—86 měl tu zboží a tvrz Bohuněk z Trstěnice,[24]) 1416 Přebor Rohožka, 1434 Petr Rohožka a 1464 Mikuláš Rohožka z Trstěnice.[25]) Dorota a Anna sestry vl. z Trstěnice int. 1497 Trstěnici a pusté Střelice s dílem Džbánic Onšovi ze Zástřizl.[26]) V l. 1515—17 seděl tu Jindřich ze Zástřizl,[27]) 1526—50 Petr Oneš a Hynek bratři ned. ze Zástřizl,[28]) 1558 pak Zikmund ze Zástřizl, jenž 1561 int. tvrz a ves Trstěnici, díl Džbánic, pusté Lišanovice a pusté Střelice Anně z Biskupic.[29]) Dále seděl tu 1584 Oldřich Hostakovský z Arklebic,[30]) pak Lev z Rožmitálu, jenž 1588 int. statek Janovi Zahrádeckému ze Zahrádek.[31]) V 16. st. byli tu novokřtěnci, fara byla však 1560 a 1613 katol.[32])

Na panství zaniklý vsi: Jehřice či Jiřice, k 1253 viz u Trstěnice, 1583 u Višňového; Střelice, k 1253—1561 viz u Trstěnice; Dobrá Voda; Bohunek z Trstěnice int. 1373 Dobrou Vodu s tvrzí Maršovi z Onšova,[33]) 1436 seděl tu Petr Rohožka z Trstěnice,[34]) než Voršila z Krhova int. 1447 Dobrou Vodu s tvrzí Jiřímu Talafúsovi z Říčan.[35]) R. 1464 seděl tu Zich z Višňového,[36]) ale Václav z Tavíkovic int. 1492 Dobrou Vodu s tvrzí Janovi z Petrovce.[37]) K 1505 viz u H. Kounic, 1583 u Višňového. Někde u Trstěnice zanikly Staříčice, které 1385 int. Janek, syn Mrakše ze Lhoty, Bohuňkovi z Trstěnice a Filipovi ze Svojanova.[38])

STATKY SKALICE, HORNÍ KOUNICE, SLATINA, REŠICE A LENNÍ STATEK BISKUPICE.

Biskupice, městečko s far. kostelem sv. Martina a zámkem. K 1131 viz u Znojma. Biskupice byly již počátkem 14. st. lénem biskupským a 1398 měly far. kostel.[1]) V pol. 15. st. seděl tu Jan z Bezděkova, který však 1463 prodal díl Biskupic Janovi z Bačkovic, jehož dědic Hynek z Bačkovic přikoupil 1466 i větší díl Biskupic od Jana z Žerutek.[2]) Poč. 16. st. drželi díl Biskupic s pod. Kunové z Kunštátu a Vilém Kuna (seděl tu 1536) postoupil jej 1545 Zikmundovi z Kunštátu, který tu seděl ještě 1550.[3]) R. 1553 přijal léno na díl Biskupic s pod. Vilém Kuna, za něhož 1559 farář biskupický počal podávati pod obojí a dostal se proto do sporu s farníky.[4]) Po smrti Vilémově r. 1570 přijal léno na Biskupice s pustým hradem Mikuláš Valter v Valtersberku (manželka jeho byla Alena Pušovna z Nyšldorfu), na jehož žádost

XXX. 20. — [18]) ZDB I. 18. — [19]) Slovák, Konf. prot., 31. — [20]) CDM III. 93. — [21]) CDM III. 223. — [22]) CDM III. 202. — [23]) ZDB II. 89. — [24]) ZDB IV. 131, VII. 417. — [25]) AČ VI. 471, P III. 95, IV. 99. — [26]) ZDB XIII. 10. — [27]) PB X. 140, XI. 26. — [28]) PB XIII. 276, XX. 25. — [29]) PO XXIII. 9, ZDB XXIV. 20. — [30]) PB XXIX. 504. — [31]) ZDB XXVII. 2. — [32]) Kameníček, III. 321, 489. — [33]) ZDB VI. 56. — [34]) P III. 141. — [35]) ZDB XII. 795. — [36]) P IV. 99. — [37]) ZDB XII. 18. — [38]) ZDB VII. 361.

[1]) Lechner I. 4, ZDB VIII. 135. — [2]) Lechner I. 81, 86. — [3]) LA k 1536, DM V. 29, Akta Göding, 39. — [4]) DM V. 39, XV. 15, Kameníček, III. 407. —

vysadil 1570 Maximilian II. Biskupice na městečko.[5]) Tehdy ještě byla fara katol.[6]) R. 1580 přijal léno na Biskupice Stanislav Rogojský z Rogoznik, jehož manželkou byla 1591 Eliška Venceliková z Vrchovišť.[7]) Sirotci po Stanislavu Rogojském prodali 1613 Biskupice s pustou tvrzí a pod. za 15.000 zl. mor. Zikmundu Volfovi Jankovskému z Vlašímě,[8]) čímž tento díl splynul s dílem menším. Menší díl Biskupic a Újezdec držel 1541 lénem Frydrych Jankovský z Vlašímě.[9]) Zikmundu Volfovi Jankovskému byly Biskupice konfiskovány a dány Šimonu Kratzerovi z Schönsperku. Dále držel Biskupice Mikuláš v. Schramm, 1630—40 v. Widmer, r. 1654 byla léna Biskupice a Újezd int. Matyášovi šl. Vertema (DMb IV. 35), dále držel léno Adolf Skydinský ze Skydině a Mikuláš Reiter z Hornberka, od 1668 Karel Steindl v. Plessenet, který prodal 1671 Biskupice a Újezd baronu Tulliovi Miglio sv. p. z Prumberku (DMb IX. 19). Od 1679 držel léno Bohuslav sv. p. Dubský z Třebomyslic (DMb IX. 61), pak 1695 uděleno léno na Biskupice a Újezd Kryštofu Ludvíkovi a Arnoštu Ignácovi bratřím Dubským z Třebomyslic (DMb X. 64). Dále dědil obě léna syn Kryštofa Ludvíka Zdeněk Dubský, jemuž také 1727 nevlastní jeho matka Alžběta Dubská, roz. z Korkyně, int. své věno na Biskupicích (DMb XII. 33); manželkou Zdeňkovou byla 1729 Josefa z Bubna a Varlajchu (DMb XI. 130). Bratři Jan Karel a Maximilian hr. Dubští z Třebomyslic prodali 1768 Biskupice Adamu Ignácovi hr. Berchtoldovi (DMb XIII. 14), který však již 1769 prodal statek za 30.000 zl. Fr. Pillerovi v. Pillersdorf (DMb XIV. 43). R. 1803 seděl na Biskupicích Josef sv. p. Pillersdorf (DM XVI. 121), 1815 bratři František, Ant., Leopold a Alois sv. p. Pillersdorfové (DMb XVII. 223), od 1824 však Ant. samojediný (DMb XX. 195). Ten pak 1831 prodal za 87.000 zl. Biskupice Fr. hr. Daunovi, po jehož smrti (4. dubna 1836) dědili Jindřich, Vladimír a Otokar hr. Daunové (DMb XXIII. 177, XXIV. 21). Vladimír zemřel ve Vídni 28. března 1896 a jeho pol. statku dědil Otokar hr. Daun. Po smrti Otokarově (zemřel 7. října 1904) byly Biskupice int. Jindřichovi hr. Haugvicovi (zemřel 29. listopadu 1907) a pak Karlovi hr. Haugvicovi.

Chlupice. Již 1287 nál. dvur v Chlupicích (Clupicz) markr.[10]) Hrut z Rukštejna nabyl Chlupic od markraběte a prodal 1325 Chlupice Jindřichovi z Šenkenberka.[11]) K r. 1625 viz u Krumlova, 1693 u Louky; později nál. k statku horno-kounickému.

Kordula založena 1710—30 na místě, kde dolovalo se na železnou rudu, na statku rešickém.

Horní Kounice, městečko s far. kostelem sv. Michala a velkostatkem Halenkovem. V l. 1220—34 psal se Vojtěch z Kounic a 1254 Svatoslav z Kounic.[12]) Již v 13. st. byl tu far. kostel, který ode dávna nál. kapitule boleslavské.[13]) R. 1235 přip. se k Kounicích johanitská komenda, která nabyla 1278 od Martina z Preseru patr. kostela v Preseru (Prezzir, Priezer);[14]) komendatorem byl tu 1314 Jindřich z Brunecku a 1328 Lev.[15]) Král Jan vysadil 1328 Kounice na městečko.[16]) Komenda zanikla za válek husitských, když 1424 zmocnili se Kounic husité.[17]) Statek drželi pak páni z Kunštátu a sice: 1424 Jan Jevišovský,[18]) 1448—59 Boček Suchý Čert[19]) (k 1469 viz u Znojma) a 1477—80 Boček a Jan bratři z Kunštátu.[20]) Po smrti těchto držel zbyšek zástavou Beneš z Vajtmile, jehož synu Janovi z Vajmile int. 1506 Vladislav II. Kounice v alod.[21]) Jen pr. díl však již 1505 (int. 1506) K unice s patr., Medlice, díl Přeskač s pod., díl Čermákovic s pod., pusté Raklenice a pustý dvur v Dobré Vodě Anně z Kamenné Hory, která již 1517 int. toto zboží opět Šebestiánovi z Vajtmile a ten ještě 1570 znovu Janovi z Petrovce.[22]) Ferdinand I. potvrdil 1552 Kounicům privilegium z 1318, zlepšil erb a dovolil pečetiti zeleným voskem.[23])

[5]) DM XV. 23. 52, LA k 1570, ČMMZ V. 17. — [6]) Kameníček, III. 321. — [7]) DM XV. 135, LA k 1591. — [8]) LA k 1613, ČMM 1922 156. — [9]) DM V. 17. — [10]) CDM IV. 255. — [11]) CDM VI. 285. — [12]) CDM II. 108, 248. — [13]) CDM III. 218. — [14]) CDM II. 264, IV. 161, VI. 309. — [15]) CDM VI. 78, 360. — [16]) Zlobického sb. — [17]) ZDVGMS IV. 36. — [18]) Šebánek, Listiny zrušených kl., 1426. — [19]) P III. 406, IV. 15. — [20]) AČ VI. 511, P V. 272. — [21]) ZDB XIII. 37. — [22]) ZDB XIII. 37, XV. 6, 7. — [23]) Zlobického sb. —

Dcera Jindřicha z Petrovce Anna provdala se před 1552 za Václava Hrubčického z Čechtína, který 1581 prodal Kounice Jindřichovi Březnickému z Náchoda. Březničtí seděli tu do 1668, pak 1668—72 Matyáš v. Wunschwitz, jenž 1672 int. H. Kounice a Alinkov Janu Arnoštu v. Montrochier (ZDz I. 184), za něhož byla v H. Kounicích 1673 obnovena fara. Ten int. 1675 oba statky Janu Zikmundovi Kořenskému z Terešova (ZDz I. 241). Jan st. Kořenský z Terešova vložil 1687 Kounice a Alinkov Janu Rudolfu Schönwitzovi v. Ungersberg (ZDz II. 191), jenž int. 1693 vše to Maxu Arnoštovi sv. p. z Vlašimě (ZDz III. 108). Od 1754 drželi statek hr. z Daunu, od 1788 Jan, Frant., Ant., Maximilian, Jindřich, Leopoldina, Marie Anna a Terezie hr. z Daunu, od 1796 Frant. hr. z Daunu samojediný, od 1839 Jindřich hr. Daun, od 1890 Vladimír hr. Daun a od 1896 Otakar hr. Daun (zemřel 7. října 1904). R. 1905 int. po čtvrtině panství Augustě hr. Haugvic, provd. sv. pí. Hildprandt, Jindřichu hr. z Haugvic, Karlovi hr. z Haugvic a Bertě hr. z Haugvic, provd. hr. Harbuval-Cahamaré. Ti však ještě 1905 prodali panství Robertu Goldschmidtovi.

Rešice, dříve Ryšice, přip. se 1358. R. 1378 seděl tu Oldřich z Rešice,[24]) 1464 Jan Hušpetr z Rešice,[25]) později pak Mikuláš z Peče, jenž 1496 int. Rešice a Dolní Ves Jindřichovi z Vlašimě.[26]) Dále 1566 drželi Ryšice bratři ned. Jiřík, Vilém, Oldřich a Jan Jankovští z Vlašimě.[27]) 1579—1619 Jiřík Jankovský.[28]) R. 1668 Karel Václav Jankovský prodal Rešice Matyášovi z Wunschwitz, ale 1627 koupil statek zpět a prodal jej 1682 Zikmundovi Želeckému z Počenic. V l. 1682—1711 seděl zde Zikmund Želecký, 1711—31 hr. z Rödern, 1731—60 hr. Liwingstone, 1760—98 hr. Marquis. R. 1792 byly Rešice int. Marii Anně v. Callenberg, 1798 (prodej za 100.000 zl.) Leopoldině hr. Daunové, 1833 Frant. hr. Daunovi, 1837 Jindřichu hr. Daunovi; 1843 koupil statek za 125.000 zl. Jan hr. Sereny, 1850 int. Janu Alfonsovi hr. Sereny, 1872 Jakubu šl. Dormitzerovi (zemřel 9. ledna 1904), pak Pavlině šl. Dormitzerové a 1912 Robertu Goldschmidtovi. — Parcelace viz u Tavíkovic.

Skalice s zámkem. K r. 1252 viz u Žďáru. Nejspíše po této Skalici psali se 1255 Dietel z Skalice (Schaliz) a 1265 Vítek a Budivoj z Skalice (Zcaliz).[29]) V 15. st. byla Skalice lénem pánů z Lipého, které držel 1491 Alexandr z Chlévského,[30]) než později byla ves prodána v obod Jankovským z Vlašimě. R. 1564 seděl zde Albrecht[31]) a 1609 Adam Jankovský,[32]) po němž dědila dcera Anna, provdaná 1619 za Bernarta Jurmana z Krásenska.[33]) Tehdy byla v Skalici obec křtěnská, která 1619 utrpěla vpádem císařským. Ještě 1624 zdržoval se v Skalici predikant. Odtud měla ves stejné osudy se Slatinou.

Slatina, dříve Dolní Slatina, s zámečkem z r. 1602 (nyní dvůr). Již 1287 držel markrabě v Slatině dvůr,[34]) než ves nál. pánům z Slatiny, z nichž 1278 jmenuje se Volfram (de Zlatin), pak i jiní a ještě 1417 Filip z Slatiny.[35]) Pak drželi Slatinu páni z Vlašimě a sice 1447 Jan,[37]) 1466 Mikuláš,[38]) před 1490 bratři Puta a Albrecht[39]) a 1484—1515 Jindřich Jankovský z Vlašimě,[40]) jehož manželkou byla Mandalena z Říčan. R. 1517 seděli tu synové Jindřichovi Petr, Mikuláš a Hynek bratři vl.,[41]) z nichž Hynek měl 1537 za manželku Dorotu z Mstěnic,[42]) 1550 seděli tu pak synové Hynkovi a bratři ned. Frydrych, Albrecht, Purkart, Václav, Burian a Zdeněk Jankovští.[43]) Z těchto Zdeněk držel statek ještě 1564;[44]) 1562 byl však jeho společníkem Frydrychův syn Hynek (manželka Eliška Koňasová z Výdří),[45]) jehož synové Jindřich, Fry-

[24]) ZDB VI. 548. — [25]) P IV. 133. — [26]) ZDB XIII. 7. — [27]) PB XXIII. 437. [28]) Stav. arch. 829, ČMM 1922 151. — [29]) CDM III. 223, 371. — [30]) AČ XVI. 387. — [31]) PB XXI. 266. — [32]) Stav. arch. 1086. — [33]) ČMM 1922 163. — [34]) ZDVGMS XVI. 111, ČMM 1915 192. — [35]) CDM IV. 255. — [36]) CDM IV. 151, P III. 7. — [37]) P III. 391. — [38]) P IV. 255. — [39]) ZDB XII. 7. — [40]) Stav. arch. 436, AČ VI. 538, PB VII. 24, X. 158. — [41]) PB XI. 107. — [42]) LSA III. 7. — [43]) PB XX. 95, 170, XXI. 94. — [44]) PB XXI. 266. [45]) LSA 86. — [46]) DM XV. 198. — [47]) Slovák, Konf. prot., 13.

drych a Zikmund Volf se 1595 na Slatině připomínají.[46]) Zikmund Volf spolu s manželkou Eliškou Kujeckou z Mírova vystavěl 1602 v Slatině zámek (nápis na zámku). Za konfiskací byla Slatina témuž nejprve konfiskována, ale pak ponechána na zaplacení dluhů.[47]) Jankovští z Vlašimě (od 1687 hr.) vymřeli po meči 1736, načež po smrti Johany Jankovské 1755 přešel statek na hr. z Daunu k H. Kounicům. R. 1905 byla Slatina se Skalicí int. Robertu Meyerovi a 1924 Willy Offenheimerovi. — Pozemková reforma na statku Skalici provedena 1925 (vlastník Jindřich Barrata-Dragono, plocha 343 ha); velkostatek a zámek Skalice zustává v záboru. Pozemková reforma na statku Slatině provedena 1924 (vlastník Vilém Offenheim, rozloha 430 ha); zbytkový statek Slatina a lesní hospodářství propuštěny vlastníku ze záboru.

HROTOVSKÉ PANSTVÍ A STATEK KRHOV.

Hrotovice, dříve Hrutovice, od 1881 městečka s far. kostelem sv. Vavřince a zámkem s obrazárnou. R. 1228 jmenuje se Dětřich z Hrotovic (Hrutowiz).[1]) V pol. 14. st. (1349) drželi ves bratři Konrád Bayer a Bohuše ze Starče a posléze vdova po Konrádovi Alžběta int. 1356 své právo na Hrotovice Bohušovi.[2]) Než 1384 seděl tu Jan hr. z Hardeka.[3]) Markr. Jošt int. 1407 Hrotovice Milotovi z Křižanova, jehož manželkou byla 1420 Eliška z Lipého.[4]) Vedle toho současně psal se po vsi Petr Holý z Hrotovic.[5]) Zboží Milotovo int. 1437 Dobeš z Meziříčí Janovi z Meziříčí.[6]) V 2. pol. 15. st. drželi statek Osovští z Doubravice a sice 1491—1508 Zikmund z Doubravice,[7]) 1517 Jiřík z Doubravice[8]) a 1531 Jan Osovský z Doubravice, jenž zemřel 1539 (náhr. v Hrotovicích).[9]) Ferdinand I. dal 1542 Janově vdově Ludmile z Kyjovic list mocný a statek dědil pak syn Jana a Ludmily Jimram Osovský z Doubravice, jenž tu seděl ještě 1550.[10]) Jeho dcera Eliška Estera Osovská přijala 1561 svého manžela Zdeňka z Rožmitálu a Blatné na spolek na Hrotovice.[11]) Zdeněk seděl tu ještě 1567, ale jeho synové Maximilian (manželkou jeho byla Johanka z Puchamu), Jan a Zdeněk int. 1579 tvrz a ves Hrutovice s pod. a piv. Veronice Zelené z Říčan, která vzala ještě 1579 na zboží to svého manžela Arnošta Zahrádeckého ze Zahrádek na spolek.[12]) Arnoštovi synové Jan ml. a jeho bratři prodali 1597 tvrz a ves Hrotovice, pusté Mstěnice a Bořikovice vdově po Arnoštovi Zahrádeckém Polexině hr. z Thurnu.[13]) Později seděl tu evang. Jiřík Zahrádecký, jemuž byly Hrotovice konfiskovány, oceněny na 23.000 zl. mor. a postoupeny Jiřímu hr. z Náchoda.[14]) Pozustalost Jiřího hr. z Náchoda dědil jeho syn Leopold Ferdinand (ZDz I. 20), který int. 1651 Hrotovice Jiřímu v. Widmer (ZDz I. 36). Později držel statek Jiří Ondřej Berthonides z Tyranu, který 1679 int. Hrotovice a Krhov Ondřeji Redenovi v. Hirzenau (ZDz II. 9), jehož potomci drželi oba statky do 1826. Téhož roku koupil Hrotovice a Krhov za 250.000 zl. Hubert hr. Harnoncourt (ZDz XIV. 401). R. 1845 koupil oba statky za 500.000 zl. Jiří sv. p. Sina (zemřel 18. května 1856), pak dědil Simon sv. p. Sina, 1876 Simonova dcera Ifigenie, provd. vévodkyně de Castries. R. 1882 koupil Hrotovice a Krhov Ant. Dreher a 1921 int. oba statky státu. Pozemková reforma provedena 1922—27 (vlastník Ant. Dreher, výměra 2924 ha); sestátněny lesy, zámek v Hrotovicích, pila v Hrotovicích, utvořeny zbytkové statky Dalešice, N. Dvory, Hubertův dvur, Hrotovice, Krhov, Lhota, Lipňany, Bořikovský dvur, Myslibořice, Ostrý, Radkovice, Slavětice, Valč, zcela rozděleny dvory Skryje a Litovany. Zámek v Myslibořicích přidělen Československému družstvu pro sociální podniky, pivovar v Dalešicích

[1]) Friedrich II. 320. — [2]) ZDB I. 71, III. 120. — [3]) ZDB VI. 945. — [4]) ZDB IX. 196, XII. 106. — [5]) P III. 15. — [6]) ZDB XII. 423. — [7]) Stav. arch. 578, PB VIII. 32, IX. 67. — [8]) PB XI. 32. — [9]) PB XV. 64. — [10]) ZDB XXII. 62, PB XX. 35. — [11]) ZDB XXIV. 19. — [12]) ZDO XXVIII. 1, XXVI. 59, 61. — [13]) ZDB XXIX. 8. — [14]) Slovák, Konf. prot., 16, ZDB XXXIII. 2. — [15]) CDM

zemědělské jednotě v Hrotovicích, lihovary v Bořikovicích, Dalešicích, Hrotovicích, Krhově, Myslibořicích, Radkovicích, Valči, Ostrém a N. Dvorech přiděleny zbytkovým statkum, lihovary v Odunci, Lhotě a Skryjích přiděleny družstvum.

Bačice nál. poč. 14. st. (1310) k Bítovu a bývaly propujčovány Jénem (viz u Radkovic).[15]) Vladislav II. propustil 1497 Bačice z manství Hankovi ze Zap a ten je int. 1505 Janovi Zelenému z Říčan ke Krhovu.[16])

Krhov s far. kostelem sv. Jakuba Větš. Již 1253 a 1271 jmenuje se tu far. kostel (Gurrhev, Gri Gurhew).[17]) Koncem 14. st. drželi ves páni z Myslibořic a Jiřík a Ratibor bratři z Myslibořic int. 1398 Krhov Vítu Havlíkovu z Prahy a Tomáši a Václavovi bratřím z Oseku.[18]) Posléze statek přešel na pány z Budišova a Budiš z Budišova int. 1406 Krhov s patr. Elišce, vdově po Petříkovi ze Smrku.[19]) R. 1424 byl Krhov dobyt husity.[20]) Posléze psal se 1434—48 Beneš z Krhova a 1480 Václav z Krhova, ale 1481 držel ves Ctibor z Koziho.[21]) Kateřina ze Skalice vzala 1492 svého manžela Filipa z Věkova na tvrz a ves Krhov na spolek a ten int. ještě 1492 Krhov Janu Zelenému z Říčan.[22]) R. 1511 držel ves Ondřej z Říčan a později seděl tu jiný Jan z Říčan, jenž zemřel 1563 (náhr. v Krhově).[23]) Kateřina a Veronika sestry vl. z Říčan int. 1570 tvrz a ves Krhov s pod. a piv., díl Odunce, Zárubice, Račice s pod., Udeřice a Litavany, jak to měli po svém otci Janovi, Janovi Zahrádeckému ze Zahrádek.[24]) Dále seděl tu Janův syn Arnošt Zahrádecký, za něhož byl v Krhově farářem spisovatel Vavřinec Rváčovský,[25]) 1599—1605 Jan st. Zahrádecký[26]) a od 1608 Jindřich Zahrádecký, za něhož byl ještě 1621 v Krhově farářem utraquista Bartoloměj Javorský.[27]) Jindřichův syn Karel Bohobud prodal 1643 statek Janu Arnoštovi z Schärfenberka (ZDz I. 32). Jan Arnošt int. 1613 Krhov Ondřeji Berthonidesovi a ten 1669 Jiřímu Ondřeji Berthonidesovi z Tyranu (ZDz I. 39, 170). Dále viz u Hrotovic.

Litovany; r. 1353 jmenuje se Ctibor a Milota z Litovan (Lytwan, CDM VIII. 194). Jan z Litovan int. 1385 tvrz a zboží v Litovanech Janovi z Vajtmile.[28]) Tento díl pak držel Vilém Sudlice a po jeho smrti Čeněk z Drahotuš, jenž 1416 int. tento díl Litavan(!) Vilémovi z Potnštejna a ten Jirovi ze Mstěnic.[29]) V l. 1463—66 seděl tu Jan z Žerutek a pak Jan Jeníček z Olbramic a Hynek z Bačkovic, kteří int. 1480 tvrz a ves Litovany Janovi z Litovan, Ctiborovi z Koziho a Václavovi z Kbelova.[30]) Na menším díle vsi seděli v 15. st. vládykové z Litovan a sice 1420 Jan a pak Zbyněk (1434 neb.).[31]) Od 1480 byl i tento díl sjednocen s tvrzí a Václav z Kbelova int. 1493 celý statek Hynkovi z Bačkovic.[32]) Později nabyl Litovan sňatkem Vilém z Kunštátu, po jehož smrti byl 1555 statek int. ke Krhovu. Janu Zelenému z Říčan.[33]) K 1570 u Krhova.

Odunec; 1278—79 jmenuje se Bohuslav z Odunce (Odunz) a 1410—18 Petr Jachanec z Odunce(!).[34]) K 1390 viz u Dalešic, 1570 u Krhova. Hubert hr. z Harnoncourtu založil u Odunce dvůr Hubertov.

Račice s fil. kostelem sv. Václava. Podle vsi psal se rod, z něhož se jmenuje 1255 Ostoj, 1279 Kuno a 1284 Milota z Račic (Raschiz, Raczis).[35]) Kolem 1271 stavel se v Račicích (Retschize) kostel, který se (zasvěcen sv. Václavu) 1392 znovu přip.[36]) R. 1349 psali se vládykové Ctibor a Oldřich z Račic[37]) a 1412 Zikmund a Adam z Račic.[38]) Olomoucký kanovník Petr z Račic int. 1447 Račice Jiřímu Bílému z Popic, který (int. 1466) nabyl také od Veršily z Račic dílu vsi s patr.[39]) Dále držel Račice Vaněk

VI. 40. — [16]) ZDB XIII. 10. — [17]) CDM III. 202, IV. 56. — [18]) ZDB VIII. 32. [19]) ZDB VIII. 575. — [20]) ZDVGMS IV. 36. — [21]) P III. 86, 393, VI. 15, V. 356. — [22]) ZDB XII. 12, 16. — [23]) PB XV. 60, Cerroniho sb. I. 97 p. 17. — [24]) ZDB XXV. 22. — [25]) PB XXVII. 14, 132, XXX. 194. — [26]) PB XXX. 106, Kameníček, II. 370. — [27]) Kameníček, III. 403, Jireček, 312. — [28]) ZDB VII. 332. — [29]) ZDB IX. 321, XI. 277. — [30]) Lechner I. 86, 114, ZDB XI. 5. — [31]) P III. 71, 87. — [32]) ZDB XII. 29. — [33]) ZDB XXIII. 7. — [34]) CDM IV. 151, VII. S 142, XIV. 175, P II. 598. — [35]) CDM III. 223, VII. S 142, IV. 227. [36]) CDM IV. 56, MV I. 598. — [37]) ZDB I. 80. — [38]) P II. 256. — [39]) ZDB

z Říčan, po jehož smrti byly 1481 Račice s pod. int. Hynkovi z Kukvic, který již 1493 int. ves Janovi Zelenému z Říčan;[40]) k 1570 viz u Krhova. Fara zanikla za války třicetileté.

Udeřice, dříve též Hudeřice. R. 1310 nál. k hradu Bítovu,[41]) až 1511 Albrecht Bítovský z Lichtenburka int. Hudeřice(!) Janovi Zelenému z Říčan.[42]) K 1570 viz u Krhova.

Zárubice držela 1349 na díle Eva a její bratři Ctibor a Oldřich z Račic.[43]) Později v 14. a 15. st. seděli tu vládykové ze Zárubic (k 1407—37 viz u Valče), z nichž 1447 jmenuje se Mikuláš.[44]) Statek neb. Mikuláše ze Zárubic držel 1508 Rudolf z Ebrharce, jehož manželkou byla Mikulášova dcera Kateřina ze Zárubic.[45]) Tato Kateřina vzala 1517 své děti, které měla s druhým manželem Jindřichem z Hoferic, Jana, Petra a Kateřinu z Hoferic na Zárubice na spolek a ti int. 1531 Zárubice a pusté Oldřichovice Burianovi Zelenému z Říčan.[46]) K 1570 viz u Krhova.

Na panství zanikly vsi:

Bořikovice zanikly jižně od Hrotovic, kde jest dvůr Bořikovice, k 1597 viz u Hrotovic, 1625 u Mor. Krumlova. — Caknov stával někde u Hrotovic, k 1125 viz u Třebíče. — Mstěnice zanikly jižně od Hrotovic při potoku Mocle; k 1200 viz u Louky. Vilém ze Slavíkovic int. 1392 Mstěnice Henzlinovi z Bohutic.[47]) Později Vok ml. z Holštejna a jeho manželka Katruše ze Mstěnic int. 1407 tvrz a zboží v Mstěnicích Přibíkovi z Radkova, který 1409 int. toto zboží Jirovi z Šebkovic a ten opět Jankovi z Mutišova.[48]) Synové Jana ze Mstěnic Jan, David a Alexandr int. 1466 Mstěnice s tvrzí Vaňkovi z Říčan a Jan Zelený z Říčan vložil 1490 ves s tvrzí pustou Mikulášovi Tulešickému z Peče, který 1498 int. pustou ves a tvrz Jindřichovi Jankovskému z Vlašimě.[49]) Jiřík Jankovský pak 1579 int. tvrz a ves pustou Veronice Zelené z Říčan.[50]) K 1597 viz u Hrotovic. — Oldřichovice zanikly u Zárubic; přip. se 1349, kdy měla tu zboží Eva z Račic.[51]) K 1464—1531 viz u Zárubic. — Někde na Hrotovsku zanikl Sedlatín, k 1125 viz u Třebíče.

Lit.: Fr. Dvorský, Hrotovský okres, Brno 1916.

PANSTVÍ DALEŠICKÉ A STATKY SLAVĚTICE A VALČ.

Dalešice, městečko s far. kostelem sv. Petra a Pavla a zámkem. K r. 1125 viz u Třebíče. R. 1240 psal se Bohobud z Dalešic[1]) a 1331 přip. se v Dalešicích far. kostel.[2]) Klášter kajícnic augustiniánek sv. Magdaleny jmenuje se po prvé 1321, kdy byla (1321—33) převorou Judita.[3]) Klášterní jmění vzrostlo hlavně na sklonku 14. st.: Milota z Mstěnic int. 1378 klášteru díl Lipňan,[4]) Jimram z Jakubova int. 1381 převoře Milce a konventu díl Lechovic,[5]) Zikmund z Myslibořic založil v dalešickém kostele kapli sv. Maří Magdaleny a obdaroval ji (int. 1392) dílem Čalonic,[6]) Petr z Odunce int. 1390 klášteru lán v Odunci,[7]) Mikšík z Hrádku 1386 díl Mikulovic[8]) a Mikšík z Přeskač 1390 díl Přeskač.[9]) Po válkách husitských byla 1436—60 převorou Dorota, která pohnala 1436 Dorotu z Přemilkova, že drží klášteru Stančice,[10]) a 1480—1501 Kateřina z Račic, která 1480 pohnala Putu z Lichtenburka, že drží klášteru ulici v Jaroměřicích, zvanou Lhota.[11]) Opravu nad klášterem potvrdil 1502 Vladislav II. Hynkovi z Kunštátu a Poln.[12]) Převora Barbora Tavíkovská z Tavíkovic (1517—43) prodala 1531

XII. 801, XIV. 53. — [40]) ZDB XI. 13, XII. 29. — [41]) CDM VI. 40. — [42]) ZDB XIV. 10. — [43]) ZDB I. 80. — [44]) P III. 291. — [45]) PB IX. 78. — [46]) ZDB XV. 4, XX. 3. — [47]) ZDB VII. 1071. — [48]) ZDB IX. 153, X. 14, XI. 468. — [49]) ZDB XIV. 20, XII. 9, XIII. 17. — [50]) ZDB XXVI. 60. — [51]) ZDB I. 80. [1]) CDM II. 330. — [2]) CDM VI. 419. — [3]) CDM VI. 195, 419. — [4]) ZDB VI. 541. — [5]) ZDB VI. 800. — [6]) ZDB VII. 1034. — [7]) ZDB VII. 748. — [8]) ZDB VII. 423. — [9]) ZDB VII. 752. — [10]) P III. 162, IV. 58. — [11]) P V. 275, VII.

Janovi z Pernštejna díl Lechovic, což 1532 Ferdinand I. potvrdil, a 1536 postoupila Zikmundu Valeckému z Mírova záměnou díl Damnic.[13]) Ferdinand I. zastavil 1546 klášterství Karlovi z Žerotína[14]) a kolem 1560 klášter zanikl. Panství držel pak Jindřich Králický z Králic (zemřel 1576 a pohřben v Králicích), jenž udělil 1564 Dalešicum i vsem na panství odúmrt a vymohl 1564 Dalešicum právo pečetiti zeleným voskem. Po jeho smrti statek nál. vdově Ludmile z Náchoda a pak jeho synovi Frydrychu Králickému z Králic.[15]) Po smrti Frydrychově 1609 připadly Dalešice Frydrychovi a Albrechtovi Sedlnickým z Choltic,[16]) načež od 1613 držel městečko Dalešice s tvrzí a piv., Třebenice, Stropešín, Skryje a díl Kadova evang. Jiří z Náchoda.[17]) Pozustalost Jiřího hr. z Náchoda (také Dalešice a Valč) byla 1649 int. jeho synovi Leopoldu Ferdinandovi hr. z Náchoda (ZDz I. 20), jenž int. již 1650 Dalešice Hynkovi Jiřímu sv. p. z Hodic (ZDz I. 21), který zemřel 1667 (náhr. v Dalešicích). Manželka Hynka Jiřího Kateřina Kabovna z Rybňan odkázala 1672 Dalešice svému druhému manželovi Leopoldu Odkolkovi z Oujezdce (ZDz I. 203), který 1675 obnovil dalešickou faru a 1685 přikoupil Valč. R. 1713 koupil Dalešice Jan Ant. Pachta z Rájova, jehož syn Ant. Karel Pachta z Rájova int. 1725 Dalešice Josefu hr. Daunovi (ZDz IV. 452). Maximilian hr. Daun vložil 1762 Dalešice a Slavětice Heřmanu Vavřinci v. Kannengiesser (ZDz VII. 194), jehož dcera Kateřina provdala se za Joachyma Alberta bar. Hessa. Heřman sv. p. Hess prodal 1850 statek za 425.000 zl. Simonovi sv. p. Sina (zemřel 15. dubna 1876). Pak dědila panství Simonova dcera Ifigenie, provd. vévodkyně de Castries, 1882 int. Dalešice Ant. Dreherovi a 1921 státu. Pozemková reforma viz u Hrotovic.

R. 1703 Dalešice vyhořely. Leopold I. dal městečku dva jarmarky a týdenní trh; privilegia potvrdil 1785 Josef II. a 1793 Leopold II.

Chrcustov byl 1529 pustý (viz u Valče) a teprve 1710 znovu vysazen.

Lipňany; již 1281 jmenuje se Hřivín z Lipňan.[18]) Později držel ves (kromě dílu kláštera dalešického) Newhlas z Lesonic, který 1385 int. stateček Jindřichovi, Václavovi a Zbyňkovi z Radkovic.[19]) Pak 1434 držel ves Jan z Pernštejna a posléze Vilém z Heraltic, jenž 1464 int. Lipňany Janovi z Arklebic.[20]) K 1503—09 viz u Slavětic, tehdy byly pusté a teprve před 1715 obnoveny.

Plešice jsou asi totožné s vsí Plesitich, kterou podle falsa z 12. st. daroval kolem 1050 kníže Břetislav kapitule staroboleslavské.[21]) K 1131 viz u Znojma, 1353—1447 u Holoubka a 1520—29 u Valče.

Skryje přip. se 1502, k 1613 viz u Dalešic.

Slavětice přip. se 1353;[22]) k 1378 viz u Dalešic, 1447 u Holoubka. Jindřich z Říčan int. 1447 Slavětice Janovi z Arklebic,[23]) 1460 seděl tu Jan Lizna z Arklebic,[24]) pak Ctibor z Arklebic, ale Jan a Zikmund z Arklebic int. 1503 Slavětice a pusté Lipňany Jindřichovi z Vlašimě.[25]) V l. 1550—68 seděli tu bratři nedíl. Jiřík, Oldřich a Vilém Bítovští z Vlašimě, z nichž se Vilém přip. ještě 1583.[26]) Sirotci po neb. Vilémovi int. 1589 Slavětice a pusté Lipňany Ludmile z Náchoda k Dalešicum, načež 1590 seděl tu Frydrych z Náchoda.[27]) R. 1608 držel statek Jan Frydrych Králický z Králic, po němž dědili bratři Frydrych a Albrecht Sedlničtí z Choltic.[28]) Albrecht pak 1613 prodal svuj podíl Frydrychovi (manželkou Frydrychovou byla 1612 Judita ze Zvole a Kolštejna, PB XXXIV. 337). Posléze seděl tu Karel Gryn ze Štyrcenperku, jemuž byly Slavětice konfiskovány, odhadnuty na 18.000 zl. a dány Jindřichu hr. Thurnovi.[30]) R. 1630 byly Slavětice int. Jiřímu hr. z Náchoda (ZDB XXXIV. 9), jehož

243. — [12]) AČ VI. 590, XVIII. 275. — [13]) PB XI. 36, XVII. 98. AČ XX. 360, ZDB XX. 19, XXI. 10. — [14]) Bočkova sb. 5244. — [15]) ZDB XXVII. 16 Stav. arch. 998, PO XXXVI. 137. — [16]) Stav. arch. 1103, Bočkova sb. 7701. — [17]) PB XXV. 140, PO XLIII. 172. — [18]) CDM IV. 179. — [19]) ZDB VII. 64. — [20]) P III. 87, ZDB XIII. 95. — [21]) Friedrich I. 382. — [22]) ZDB II. 110. — [23]) ZDB XII. 597. — [24]) P IV. 58. — [25]) ZDB XIII. 31. — [26]) PB XX. 1, XXV. 176. — [27]) ZDB XXVII. 16. — [28]) Stav. arch. 824, 1103. — [29]) ZDB XXX. 51. — [30]) Slovák, Konf. prot. 29. — [31]) CDM V. 11. — [32]) ZDB IV. 222. —

syn Leopold Ferdinand hr. z Náchoda int. 1650 Slavětice Jiřímu Vilému Dubskému z Třebomyslic (ZDz I. 29). Ten int. 1660 statek Janu Müllerovi z Mühlbachu (ZDz I. 86), který 1665 vložil Slavětice Jiřímu Matyášovskému z Matyášovic (ZDz I. 122). Jiří int. 1690 Slavětice Fr. Karlu hr. Liechtenštejn-Kastelkorn (ZDz III. 36). Josef hr. Liechtenštejn Kastelkorn prodal 1736 statek za 62.000 zl. Jindřichovi hr. z Daunu k Dalešicům.

Stropešín, k 1125 viz u Třebíče, 1259 (Strupochovice) u Oslavan, 1613 u Dalešic.

Třebenice dostaly 1564 od Jindřicha Králického z Králic odúmrť; k 1613 viz u Dalešic.

Valč s far. kostelem Povýšení sv. kříže. R. 1294 držel ves Valč (Walts) v provincii znojemské Oldřich z Hradce,[31]) později Jan a Jindřich bratři z Meziříčí, kteří 1365 zapsali Valč do života Marketě, vdově po Pútovi z Vildenberka.[32]) Na sklonku 14. st. byla ve Valči i fara, kterou papež Bonifác IX. 1395 inkorporoval benediktinskému klášteru ve Vilémově.[33]) Ves sama byla však tehdy lénem markraběcím, až markr. Jošt (int. 1406) osvobodil ves s tvrzí z manství Janu Hovorkovi z Hartvíkovic.[34]) Po smrti Jana Hovorky a jeho synu byla int. 1407 tvrz a ves Valč, Kraluhov s patr., Zárubice a Radonín Mikulášovi z Mochova.[35]) Jan z Mochova int. 1437 tvrz a ves Valč s patr. a díl Zárubic Ješkovi, Mikulášovi a Vaňkovi bratřím z Naramče.[36]) Dále Beneš a Mikuláš bratři z Naramče int. 1447 Valč Benešovi z Vlašímě.[37]) Než již 1447 seděl tu Hanuš z Rájce a 1480 bratři Zikmund a Václav Ráječtí z Mírova int. ves a tvrz Valč, Vilémovice a zboží holoubecké (kromě hradu) Janovi z Kunštátu, který zapsal na tomto zboží své manželce Kunce z Pernštejna věno.[38]) R. 1517 držel Valč, nejspíše zástavou, Jan st. ze Zdenína, ale Jan Zajímač z Kunštátu postoupil 1520 (int. 1522) ves Valči(!), Vilémovice a Pleštice(!) Vilémovi z Pernštejna.[39])

Vilém z Pernštejna zastavil zboží Vilémovi Valeckému z Mírova a posléze Jan z Pernštejna zaměnil 1529 (int. 1531) Smilovi Osovskému z Doubravice Valče(!) s pod., Vilémovice a Plešice s pustým Chroustovem.[40]) Než Smiluv syn Burian z Doubravice int. 1558 zboží valecké Jiříku Čelovi z Čechovic, jehož manželkou byla Johanka z Ludanic,[41]) a Jiříkuv syn Kašpar Čelo int. 1567 tvrz a ves Valč s přísl. Bartolomějovi Vaneckému z Jemničky (zemřel 8. září 1589 a pohřben v Brandýse n. O.), jehož manželkou byla Anna Zámrská ze Zámrsku.[42]) V l. 1608—16 seděl tu syn Jiřího Vaneckého Václav Vanecký, za něhož byl ve Valči bratrský zbor,[43]) a 1619—25 evang. Vilém Vanecký z Jemničky.[44]) Dále drželi statek Valč hr. z Náchoda. Leopold Ferdinand hr. z Náchoda int. Valč Karlu Bohobudovi Zahrádeckému ze Zahrádek, jehož syn Arnošt Oldřich int. 1668 Valč Mikulášovi Grýzlovi z Gryzlau a jeho manželce Anně Alžbětě roz. Werdenberkové (ZDz I. 163). Anna Alžběta, tehdy provdaná Dohalská z Dohalic, int. 1677 statek Fr. Kryštofovi sv. p. v. Schneidenau (ZDz I. 255). Ten int. 1685 Valč Leopoldu Arnoštovi Odkolkovi z Oujezdce (ZDz II. 142), jenž vložil 1713 statek Janu Ant. Pachtovi z Rájova (ZDz IV. 60). Jan Ant. int. 1715 Valč Karlovi sv. p. Forgach (ZDz IV. 160). Vdova po Josefu bar. Forgachovi Josefa, roz. Záblacká z Tulešic, int. 1778 statek Kateřině Hessové, roz. v. Kannengiesser k Dalešicům (ZDz VIII. 280).

Fara valecká byla v 16. st. evang., za války třicetileté zanikla a 1657 byla obnovena.

Hrad **Holoubek** (něm. Taubenstein), jehož zříceniny jsou u Plešic, drželi 1374 Jan, Mikeš Rulant a Bohuše ze Starče, synové Bohuše ze Starče.[45]) Bohuš z Holoubka prodal pak 1392 (int. 1392) hrad Tubinstein(!) a vsi Plešice, Vilémovice a Slavětice za 1350 hř. Martinovi z Radotic.[46]) R. 1406 držel Holoubek, neznámo, jakým právem, Jindřich st. z Jevišovic, jenž již r.

[33]) CDM XII. 283. — [34]) ZDB VIII. 398. — [35]) ZDB IX. 247. — [36]) ZDB XII. 211. — [37]) ZDB XII. 575. — [38]) P III. 227, ZDB XI. 7. — [39]) PB XI. 53, AČ XVII. 274, ZDB XVI. 4. — [40]) AČ XV. 43, XX. 341, ZDB XX. 10. — [41]) ZDB XXIV. 2, 3. — [42]) ZDB XXV. 8, XXVII. 16. — [43]) ČMMZ IV. 66, ZDB XXXI. 1, ČMM 1894 28. — [44]) ČMM 1922 151, PB XXXVI. 357. — [45]) ZDB II. 461.

před 1410 zastavil Holoubek Přechovi z Kojetic.[47]) Než 1415 držel hrad opět Martin z Radotic, 1420 Linhart z Radotic, 1434 Beneš z Krhova a 1436 Reinprecht z Ebersdorfu.[48]) Některé právo měli tu však vládykové z Říčan, neboť 1416 Arnošt Flaška z Rychenburka int. Holoubek Bedřichovi z Říčan a Jindřich z Říčan int. Hanušovi z Rájce pustý hrad Holoubek, Pleštice(!) a Vilémovice.[49]) K 1490 viz u Valče.

Severně Dalešic, kde jest trať Čalonice; k 1392 viz u Dalešic. Jan Vajtmilnar z Žerotic int. 1417 Janovi, synu Zikmunda z Myslibořic, tvrziště a zboží v Čalonicích.[50])

MYSLIBOŘICKÉ PANSTVÍ.

Myslibořice, městečko s far. kostelem sv. Lukáše a zámkem. Podle Myslibořic psal se starožitný rod (byl stejného původu s pány z Miroslavě), za jehož předky nutno pokládati Artleba a jeho bratra Ekarta z r. 1222. Prvý jmenuje se ještě 1271, kdy odkázal far. kostelu v Myslibořicích lán (patr. kostela k 1260 viz u Oslavan).[1]) Dále psali se z téhož rodu 1298 Myslibor, 1307 Ratibor, 1328 Artleb[2]) a 1357—74 bratři Václav, Ratibor a Buzek z Myslibořic.[3]) Poč. 15. st. drželi Myslibořice páni z Jevišovic (jen díl držel 1406 Jan Hovorka z Valče a 1414 Ludvík z Bukoviny)[4]) a sice po smrti Hynka z Jevišovic uvázal se 1408 v Myslibořice jeho bratr Petr.[5]) V l. 1460—64 seděl zde Jan z Onšova, syn Jana z Onšova,[6]) a 1464 Jan Lizna z Arklebic, jemuž již 1437 Zikmund Vajtmilnar z Žerotic int. Myslibořice s tvrzí a patr. a pusté vsi Lykodery a Ostrou Louku.[7]) Kateřina z Arklebic přijala 1480 na Myslibořice na spolek svého manžela Václava Házle z N. Vsi.[8]) Současně (1466) držel však díl Myslibořic Mikuláš Kozlovec z Kozlova, po jehož smrti 1480 měl tento díl Puta z Lichtenburka.[9]) Posléze 1493 Zikmund Valecký z Mirova a Jindřich Babka ze Senice int. 1493 Myslibořice s tvrzí a pod. Ctiborovi Hostakovskému z Arklebic, který zde seděl v l. 1482—99.[10]) Jeho synové Jan a Zikmund Hostakovští vložili 1503 Myslibořice Hankovi ze Zap a jeho manželce Anně,[11]) ale Johanka ze Zap vzala 1508 svého manžela Jana z Arklebic na ves a tvrz Myslibořice na spolek.[12]) Sirotci po Janovi Trystam a Ludmila Hostakovští int. 1531 Myslibořice s tvrzí a pod. a pusté Lykodery, jinak Ostrou Louku, Václavovi Chroustenskému z Malovar,[13]) za něhož byly 1538 Myslibořice povýšeny na městečko.[14]) Po smrti jeho syna Rafaela (zemřel 1568, náhr. v Myslibořicích) rozdělili se 1585 jeho synové o statky tak, že Myslibořice dostal Petr Chroustenský,[15]) jehož manželkou byla 1589 Anna Kořenská z Terešova.[16]) Petrovu synovi Janu Rafaelovi Chroustenskému z Malovar byly Myslibořice pro účast v povstání konfiskovány, odhadnuty na 45.000 zl. mor. a prodány (int. 1627) Jiřímu hr. z Náchoda,[17]) který 1629 prodal panství Karlu Grynovi z Štyrcenperku a ten opět 1637 prodal městečko Myslibořice s zámkem a pod., Klučov, Lipník s pod. a pustou Lhotu Ondřeji Ostašovskému z Ostašova.[18]) Ondřej z Ostašova byl 1653 již neb. (ZDz I. 41). Po jeho smrti Mikuláš Hynek z Ostašova nabyl (int. 1658) od Ferdinanda Leopolda hr. z Náchoda Radkovice (ZDz I. 77). Pozůstalost po Janu Bapt. sv. p. z Ostašova a jeho manželce Lukrecii sv. pí z Ostašova, roz. hr. z Werdenberku, dědily 1683 jejich dcery Anna Františka Gringe-

— [46]) ZDB VII. 1129, CDM XV. 336. — [47]) P II. 9, III. 196. — [48]) P II. 332, III. 46, 90, 141. — [49]) ZDB XI. 280, XII. 593. — [50]) ZDB XI. 405.

[1]) Friedrich II. 232, CDM IV. 56. — [2]) CDM V. 97, VI. 4, 365. — [3]) CDM XV. 76, ZDB VI. 168. — [4]) P II. 36, 309. — [5]) P II. 130. — [6]) P IV. 60, 97. — [7]) ZDB XII. 335, P IV. 104. — [8]) ZDB XI. 5. — [9]) P IV. 235, V. 270. — [10]) P V. 395, AČ VI. 538. — [11]) ZDB XIII. 31. — [12]) ZDB XIV. 3. — [13]) ZDB XX. 10. — [14]) ČMMZ V. 17. — [15]) ZDB XXVII. 9. — [16]) ZDB XXVII. 14. — [17]) Slovák, Konf. prot., 30, ZDB XXXIII. 2. — [18]) ZDB XXXIV. 3, 81. —

rová a Marie Kateřina z Kounic, rozené z Ostašova (ZDz II. 82). Prvá z nich int. 1684 Radkovice svému manželovi Frydrychu v. Gringern (ZDz II. 104), ale obě 1709 int. Myslibořice Ondřeji Kryštofovi sv. p. Ostašovskému z Ostašova (ZDz IV. 1). Bratři František Kašpar a Filip Jakub z Ostašova int. 1765 Myslibořice a Radkovice Rudolfu hr. Chotkovi (ZDz VII. 220). Posléze získal Myslibořice Karel Rudolf v. Aichbüchel, který je 1771 vložil své sestře Antonii Zünnerové, roz. v. Aichbüchel. Od 1773 seděl na Myslibořicích Jan Mikuláš hr. Taaffe, od 1817 Josef hr. Taaffe. R. 1836 koupil panství Jiří Simon sv. p. Sina (zemřel 18. kv. 1856). Pak držel panství jeho syn Simon sv. p. Sina (zemřel 15. dubna 1876), posléze Ifigenie vévodkyně Castries, roz. v. Sina, od 1882 Ant. Dreher a od 1921 stát. Pozemková reforma viz u Hrotovic. Fara byla v 16. st. evang., za války třicetileté zanikla a 1704 byla obnovena.

Klučov nál. v pol. 14. st. Buškovi z Velhartic a Václavovi z Myslibořic, jimž byla ves od markr.odňata, ale 1351 vrácena.[19]) K 1390 díl vsi u Mikulovic. R. 1407 držel Klučov Vilém z Martinic,[20]) 1436 Jan z Lichtenburka,[21]) ale před 1460 koupil zboží v Klučově Jeníček z Olbramovic,[22]) po jehož smrti před 1500 uvázal se v Klučov, tvrz a ves Lhotu a Lipník Jindřich Lechvický z Zástřizl a jeho manželka Ludmila z Olbramovic.[23]) K r. 1535 viz u Lipníka, 1637 u Myslibořic.

Lipník s far. kostelem sv. Jana Křtit.; 1238—39 přip. se Ctibor z Lipníka, za něhož byl 1238 v Lipníku farní kostel.[24]) Jan z Lipníka int. 1407 Lipník s patr. Michkovi ze Lhoty.[25]) R. 1480 držel zboží a podací Jeník z Olbramovic.[26]) Ludmila z Olbramovic a její manžel Jan Hořický z Hořic int. 1535 Lipník s pod., tvrz a ves Lhotu, Klučov a Štěpánovice Václavovi Chroustenskému z Malovar.[27]) Fara byla v 16. st. evang., zanikla a 1785 zřízena lokalie. — Severozáp. od Lipníka, kde jest dvur Lhota, zanikla ves Lhota, podle niž psal se 1351 Mrakeš ze Lhoty.[28]) K 1500 viz u Klučova, 1535 u Lipníka a 1637 u Myslibořic.

Ostašov, původně Nová Ves, založen na místě pusté Lhoty Frant. Josefem sv. p. z Ostašova 1716.

Pulkov, mýlně Lhota, založen 1750—1775 na místě, kde již 1571 stával Pulkovský mlýn.

Radkovice s far. kostelem čtrnácti pom. z 1714. K r. 1252 viz u Hradiště sv. Hypolita. 1310—1498 u Bítova, 1563—91 u Hostimě, 1658 přikoupeny k Myslibořicům. R. 1890 zřízena fara. — U Myslibořic, kde jest dvůr Ostrý, zanikly vsi Lykodery a Ostrá Louka, k 1437—1531 viz u Myslibořic. U Myslibořic stávaly asi také Dalibořice, po nichž se psal 1234 Bohobud z Dalibořic.[29])

STATEK ÚJEZD.

Újezd se zámkem. Ves jmenuje se již 1320—89 mezi lény biskupství olomouckého.[1]) R. 1401 drželi Újezdec(!) lénem Štěpán, Buzek a Adam bratři z Křídlovic a 1466 Markvart z Újezda.[2]) K 1541 viz u Biskupic. V l. 1555 až 1564 seděl zde Frydrych Jankovský z Vlašimě,[3]) 1567 přijali léno na Újezd bratři Hynek a Jaroslav Jankovští, kteří prodali Újezdec(!) za 700 zl. č. Jeronýmovi Mackovi z Čížova.[4]) Než dále opět držel léno Hynek Jankovský a po jeho smrti přijali 1595 léno na Újezdec(!) jeho synové Jindřich, Frydrych a Zikmund Volf Jankovští z Vlašimě.[5]) R. 1601 seděl tu Adam Mstidruh Chlum z Chlumu[6]) a 1609 Frydrych Jankovský z Vlašimě, který 1610 prodal za 5.000 zl. léno Újezd evangeliku Jiřiku Zahrádeckému ze Zahrádek, jenž seděl tu ještě 1619.[7]) Po smrti Jana sv. p. Vertemate 1658 bylo uděleno léno na Újezd Matyášovi sv. p. Vertemate (zemřel 1667), 1667 Karlu Steindlovi v.

[19]) CDM VIII. 78. — [20]) P II. 111. — [21]) P III. 157. — [22]) P IV. 56. — [23]) P VII. 959. — [24]) CDM II. 279, 296, 311. — [25]) ZDB IX. 61. — [26]) P V. 270. — [27]) ZDB IX. 61. — [28]) ZDB II. 47. — [29]) CDM II. 242.

[1]) Lechner I. 4, 9. — [2]) CDM XIII. 82, Lechner I. 109. — [3]) DM V. 65, PB

Plessenet; pak držel léno Ant. Jan v. Terz a Barbora v. Schröffel. R. 1681 koupil Újezd Zdeněk Dubský z Třebomyslic (DMb IX. 69); dále držel léno Fr. Ant. Salava z Lipy, který je 1714 prodal za 10.500 zl. Janu Jos. Berthonidesu z Tyranu (DMb XI. 54). R. 1785 seděl na Újezdě Fr. Jos. Berthonides, jehož manželkou byla Marie Anna Žďárská z Sternfeldu (DMb XV. 24), po 1807 Jakub a Karel Doudlebští sv. p. z Sternecku (DMb XVII. 178). Karel Doudlebský prodal 1850 Újezd za 55.000 zl. Janu Pauspertlovi z Drahenthalu, ale Vladimír a Artur Vládykové(!) z Drachenthalu prodali 1870 statek Vojtěchovi Dobrovskému. R. 1893 byl Újezd int. Terezii Dobrovské (zemřela 1903) a 1905 po třetině Ferdinandu a Eleonoře Hrdliczka-Czisar a Anně Kallabové. — Pozemková reforma byla provedena 1926 (vlastník Ferdinand a Eleonora Hrdliczka-Czisar, rozloha 370 ha); vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Újezd, lesní hospodářství, pila a mlýn v Litovanech.

Františkov byl založen 1806 na místě, kde dolovalo se na železnou rudu.

PANSTVÍ TAVÍKOVICE.

Tavíkovice s zámkem. R. 1349 jmenují se bratři Bedřich a Děpolt z Tavíkovic.[1]) Bedřichův syn Jindřich int. 1358 tvrz v Tavíkovicích s přísl. Artlebovi z Lechovic.[2]) Později držel tvrz Ješek Schössel z Brtnice, jenž 1364 int. statek Drslavovi z Lesonic.[3]) Pak psal se 1412—18 Jan z Tavíkovic[4]) 1464—1477 Ludvík z Tavíkovic,[5] kteří drželi Tavíkovice jako markraběcí léno. Teprve 1495 Vladislav II. osvobodil Jindřichovi z Tavíkovic tvrz a ves Tavíkovice a díl Přeskač z manství.[6]) Jindřichovy sestry Anna a Kateřina z Tavíkovic int. 1498 tvrz a ves Tavíkovice, Dobronice, díl Sovoluského mlýna Oldřichovi z Náchoda, manželu těže Anny, a Oldřich int. ihned totéž Prokopu Zajímačovi z Kunštátu.[7]) V l. 1517—47 seděl tu Jan Zajímač (1548 neb.), po jehož smrti 1549 byl statek, tvrz a ves Tavíkovice, městečko Běhařovice s pod., Dobronice a díl Přeskač int. Janovi Tavíkovskému z Tavíkovic.[8]) Jan však 1553 int. zboží Anně z Vrchovišť, manželce Václava z Tavíkovic.[9]) R. 1562 seděli tu bratři ned. Václav a Kryštof z Tavíkovic.[10]) Sňatkem s Evou z Tavíkovic nabyl pak zboží Jiřík Kryštof Teyvle z Gundersdorfu, po jehož smrti byl statek (tvrz a ves Tavíkovice s piv., domem křtěnským, městečko Běhařovice s pod., Dobronice, Šamíkovice, díl Přešovic a Ratišovic) int. 1608 pro dluhy Jiřiku Hodickému z Hodic,[11]) který dostal 1606 od Rudolfa II. list moený a 1612 poručil statek Tavíkovice do života své manželce Marii Anně z Náchoda.[12]) V 16. st. byli v Tavíkovicích novokřtěnci, poddaní byli evang. a ještě 1624 zdržovali se na statku predikanti.[13]) Marie Anna z Hodic int. 1629 Tavíkovice Ondřeji z Ostašova, jenž byl 1653 neb. (ZDB XXXIII. 21, ZDz I. 56). Poručnice sirotku po Hanuši Jiřím Ostašovském z Ostašova int. 1680 Tavíkovice Michalu Václavovi hr. z Althanu (ZDz II. 24), jenž 1686 int. statek Janu Maximiliánovi Kobylkovi z Kobylího (ZDz II. 172). Terezie Kobylková, roz. Kotulínská z Kotulína, vložila 1723 Tavíkovice svému bratru Josefovi Kotulínskému (ZDz IV. 404); Josef Ignác Kotulínský int. 1739 Tavíkovice Jiřímu Gotfridovi v. Koch (ZDz VI. 23), po němž dědili 1747 jeho synové David, Jindřich Josef a Ignác v. Koch (ZDz VI. 184). R. 1754 seděli na Tavíkovicích Ignác a jeho synové Gotfrid a Jan v. Koch (ZDz VI. 279). Zemské právo prodalo 1791 Tavíkovice za 131.000 zl. Frydrychu lantkrabí z Fürstenberka (ZDz IX. 107). Dále byl statek int. 1817 Josefě lantkr.

XXI. 266. — [4]) DM XV. 16, LA. — [5]) DM XV. 198. — [6]) PB XXXII. 206. — [7]) ČMM 1922 157, PB XXXIV. 2, DMB IV. 11.

[1]) ZDB I. 62, 199. — [2]) ZDB III. 296. — [3]) ZDB IV. 123. — [4]) P II. 235, III. 27. — [5]) P IV. 154, AČ VI. 511. — [6]) AČ XVI. 475, ZDB XIII. 18. — [7]) ZDB XIII. 14. — [8]) ZDO XXII. 4, PB XIX. 48, 193, ZDB XXII. 70. — [9]) ZDB XXII. 92. — [10]) PB XXIII. 70. — [11]) ZDB XXX. 17. — [12]) ZDB XXX. 53. — [13]) Kameníček, III. 489, ČMM 1915 139. — [14]) Friedrich I. 382. — [15]) ZDB I.

z Fürstenberka (zemřela 5. dubna 1857), pak Frydrychu lantkr. z Fürstenberka. R. 1867 koupil Tavíkovice Artur ryt. Schnapper (zemřel 27. června 1886), pak dědila Emilie v. Schnapper a 1898 Tavíkovice int. Robertu Goldschmidtovi.

Pozemková reforma provedena 1924 až 1928 (vlastník Robert Goldschmidt, rozloha 2945 ha). Vlastníku propuštěny ze záboru dvory Alenkov, Dobronice, Přeskače, Šemíkovice, Tavíkovice, Tulešice, lesní hospodářství, cukrovar, lihovar, drožďárna, škrobárna, cihelna, mlýn a zámek v Tavíkovicích, elektrárna a zámek v Tulešicích. Utvořeny zbytkové statky Čermákovice a Rešice.

U Tavíkovic zanikly Sovolusky. K 1131 viz u Znojma. Podle falsa z 12. st. daroval po 1046 Břetislav I. Sovolusky (Zonolusii) kapitule staroboleslavské;[14]) k 1125 viz u Třebíče, 1498 (Sovoluský mlýn) u Tavíkovic.

Běhařovice, městečko s far. kostelem Sv. Trojice. R. 1349 drželi zboží v Běhařovicích a Dobronicích bratři Filip a Soběslav z Běhařovic, z nichž poslední byl běhařovským farářem.[15]) Dále držel statek jejich synovec Štěpánek z Běhařovic, od něhož získal statek stupkem Jan z Dobronic, který int. 1398 Běhařovice s patr. Michkovi z Oslavičky.[16]) Poč. 15. st. nabyl většího dílu Běhařovic Jakub z Oponěšic a Ctibor z Oponěšic int. 1481 Běhařovice s pod. Janovi z Pošny a ten ihned opět Hynkovi z Bačkovic.[17]) Anna z Bačkovic a její manžel Vilém Kuna z Kunštátu int. 1528 Běhařovice s pod. k Tavíkovicum.[18]) K 1549—1609 viz u Tavíkovic. Kryštof Teyvle dal tu 1596 postaviti kostel; tehdy byla fara evang., 1628 však katol.[19]) R. 1627 Běhařovice vyhořely. Fara později zanikla a teprve 1673 byla duchovní správa obnovena. Mezi 1528—48 byly Běhařovice povýšeny na městečko.

Dobronice; podle Dobronic psal se starobylý rod, z něhož jmenuje se 1283 neb. Dětřich a jeho synové Vít, Štěpán, Gottfrid, Ostoj a Jimram,[20]) 1337 pak Staník a Jimram z Dobronic.[21]) K 1349 viz u Běhařovic. R. 1381 držel tvrz v Dobronicích Jimram z Dobronic,[22]) jehož dcera Kateřina int. 1412 tvrz a zboží v Dobronicích Ondřeji Helmovi z Chotěrad.[23]) R. 1417 psal se Michal Viduna z Dobronic,[24]) k 1498—1608 viz u Tavíkovic.

Přeskače s starobylým fil. kostelem sv. Václava. R. 1358 psali se Děpold a Mikšík z Přeskač,[25]) k 1390 viz u Dalešic, 1495—1549 u Tavíkovic, 1505 u H. Kounic.

Přešovice, dříve Příšovice. Po smrti Markvarta z Přešovic spadly Přešovice na markr. a Přemysl II. daroval 1273 ves (Priswice) kostelu rouchovanskému.[26]) K 1608 viz u Tavíkovic.

Šamíkovice; 1358 jmenují se Artleb a Jan z Šamíkovic a 1412 Václavek z Šamíkovic.[27]) R. 1512 držel Šemíkovice(!) Jan z Bezděkova,[28]) pak Jaroslav, Vratislav a Vojtěch z Pernštejna, kteří 1552 int. Šamíkovice Janovi Tavíkovskému k Tavíkovicum.[29]) K 1608 viz u Tavíkovic.

PANSTVÍ NÁMĚŠŤSKÉ A STATKY HEŘMANOV A BATOUCHOVICE.

Náměšť, městečko s děkanským kostelem barokním sv. Jana Křtit. z r. 1639 (far. kostel přip. se již 1345)[1]) a zámkem. Hrad a panství Náměšť drželi od starodávna páni z Lomnice (1234 Budiš de Namez[2])) a sice větev meziříčská. Jindřich z Meziříčí přijal 1399 Lacka z Kravař na své statky na spolek,[3]) takže panství přešlo na pány z Kravař. Václav a Jiří bratři vl. z Kravař int. 1437 hrad a ves Náměšť, městečko Biteš, Zňátky, Častotice, Zahrádku, Ocmanice, Naloučany, Čikov, Záblatí, Březku, Heřmanov (Herrmansschlag!), pusté Přibyslavice, ochranu nad vsí kl. žďárského Krokočínem a

147. — [16]) P I. 96. ZDB VII. 140. — [17]) ZDB XI. 11. — [18]) ZDB XIX. 3. — [19]) ČMM 1915 173. — [20]) CDM IV. 210. — [21]) CDM VII. 154. — [22]) ZDB VI. 872. — [23]) ZDB IX. 333. — [24]) P III. 28. — [25]) ZDB III. 321. — [26]) CDM IV. 70. — [27]) ZDB III. 342, P II. 262. — [28]) ZDB XIV. 18. — [29]) ZDB XXII. 88. [1]) CDM VII. 603. — [2]) CDM II. 259. — [3]) ZDB VIII. 252. — [4]) ZDB XII. 188.

patronáty v Náměšti, Vicenicích a Naloučanech Matěji Svamberkovi ze Skvířina.[4]) Na bratřích Janovi a Tomášovi Svambercích nabyl 1448 Náměště soudním výrokem Znata z Prus,[5]) jehož dcera Eliška z Prus byla provdána (1459) za Ctibora Tovačovského z Cimburka.[6]) Již r. 1466 seděl na Náměšti Jaroslav z Lomnice,[7]) ale teprve 1481 Ctibor z Cimburka a jeho manželka Eliška z Melic int. své právo na zboží Náměšti Jaroslavovým synum Štěpánovi, Janovi, Albrechtovi a Václavovi bratřím vl. z Lomnice.[8]) R. 1496 žili z bratří ještě Jan (1504 jeho manželka Marketa z Boskovic) a Václav (zemřel 1536, náhr. v Biteši), jenž zřídil v Náměšti 1530 tiskárnu (trvala tu ještě 1535, kdy tiskli tu Petr Gzel a Beneš Optát), řízenou Matějem Pytlíkem z Dvořiště.[9])

Po smrti Václavově dědili jeho synové Znata (zemřel 1556, náhr. v Biteši) a Oldřich z Lomnice (1556 dostal od Ferdinanda I. list moc., 1563 učinil poručenství a zemřel 1567, náhr. v Biteši),[10]) jimž 1538 Adam z Lomnice int. pul města Biteše, Nihov a Březky.[11]) Dcera Jana z Lomnice Ludmila byla provdána za Bedřicha z Žerotína z větve novojické, takže Náměšť dědil její syn Jan st. z Žerotína (zemřel 1583) a pak syn tohoto Jan Diviš z Žerotína (1616). Po smrti Jana Diviše přišlo panství na jeho nevlast. bratra Karla st. z Žerotína (zemřel 1636), za něhož měli Bratři v Náměšti zbor a na panství několik kostelů.[12]) Ještě 1624 zdržovali se na panství predikanti.[13]) Zámek stal se tehdy střediskem kulturního i společenského života. Karel st. udělil 1628 Náměšti odúmrt a 1628 prodal (int. 1629) Náměšť a statek Jinošov Albrechtovi z Valdštejna,[14]) který int. 1629 Janovi Bapt. sv. p. z Verdenberka hrad a městečko Náměšť s pod. a piv. Zňátky, Vicenice s pod., Jedov, Čikov, ves Březskou(!), díl Otěchleb, město Biteš, Klečany, Záblatí, Nihov, Březky, Hermanšlak(!) s pod., Košíkov, Krokočín, Hluboký, pusté Přibyslavice, Otradice, Březník s pod., pustý hrad Lamberk, Kuroslepy, pustý zámek Kraví Horu, Okarec, Pyšelo, Kynice s pod., Pozdětín, Vlčatín, Hroznětín, Bochovice, dvur Batouchovice, městečko Mohelno s pod., Lhánice, Kramohelno(!), Kladeruby, Popuvky, Sedlec, Hartvikovice s pod., pustý zámek Kokštejn, Kozlany, pustý zámek Kozlov, Třesov, Studenec, Koněšín s pod., Smrk, pustý Kojetín, tvrz a ves Králice s pod., Lhotice, Jakubov, Vaneč s tvrzí, Lhotku, díl Studnice a Kamenného, Jinošov s tvrzí a pod., Pucov a Křovi.[15])

Za Jana z Werdenberku (od 1630 říšský hr., zemřel 1648) povýšil Ferdinand II. 1632 Náměšť na městečko s právem dvou jarmarku, týdenního trhu a pečetění zeleným voskem, 1631 obnovena fara a 1639 vystavěn kostel. Dále držel Náměšť 1648—66 Ferdinand, 1666—82 Alexandr, 1682—1733 Jan Filip (1683 opevnil hrad proti Turkům, 1708 zmírnil Náměšťským roboty) z Werdenberku, pak 1733—38 Václav Adrián hr. z Enkenvoirt, jehož dědicové prodali 1743 panství Františce hr. z Kufštejna. R. 1752 koupil Náměšť za 400.000 zl. Bedřich Vilém Haugvic z Biskupic, jenž zřídil 1753 z panství fideikomis, 1759 založil v Náměšti kapucínský hospic a zemřel 1765. Dále seděl tu Karel Vilém Haugvic (od 1779 hrabě), jeho syn Jindřich Vilém (zemřel 1842), jenž založil 1795 na místě zrušeného kapucínského hospice továrnu na sukna, a posléze Karel Vilém hr. Haugvic z Biskupic (zemřel 30. října 1874). Dále držel Náměšť Jindřich hr. Haugvic (zemřel 29. list. 1907). Dr. Jindřich hr. Haugvic (zemřel 27. března 1927) a posléze Jindřich Haugvic. Městská privilegia Náměšti potvrdili a rozšířili: 1747 a 1750 Marie Terezie, 1781 Josef II. a 1795 František II. V únoru 1742 zmocnili se města Prusové. R. 1775 vypukla na panství selská vzpoura.

Pozemková reforma provedena 1922 až 1924 (vlastník: pozůstalost po Dr. Jindřichu Haugvicovi, výměra 11.437 ha). Vlastníku propuštěno ze záboru: Karluv dvur, Placký dvur, díl lesního

— [5]) P III. 417. — [6]) P IV. 27. — [7]) P IV. 234. — [8]) ZDB XI. 19. — [9]) Cerroni, I. 97, f. 65, ČMM VII. 117, Jireček, Ruk., 212. — [10]) Cerroni, I. 97, f. 65, ZDB XXIV, 30. — [11]) ZDB XXII. 7. — [12]) PA IX. 353, Hrejsa, Česká konfese, 531. — [13]) ČMM 1915 193. — [14]) ZDB XXXIII. 17. — [15]) ZDB XXXIII. 19. — [16]) CDM II. 329. — [17]) CDM VII. 633. — [18]) CDM XIV. 29, 148. —

hospodářství, zámek Náměšť, pivovar, sladovna a lihovar v Náměšti a lihovar ve Velkém Poli. Zřízeny zbytkové statky Krevlický dvůr, Jindřich, Kladeruby, Koněšín, Kozínek, Okarec, Velké Pole, přiděleny lihovary v Krevlickém dvoře, Mohelnu a Okarci; zcela parcelovány dvory Spálený dvůr, Hartvíkovice, Jasenice, Jinošov, Košíkov, Králice, Kuroslepy, Mohelno a Sedlec. V záboru zůstává většina lesního hospodářství a zříceniny hradů Kozlov, Kuřštejn, Lamberk, Sedlec a Kraví Hora.

Velká Bíteš, v 14. st. Heinrichs, město s gotickým far. chrámem sv. Jana Křtit. z 15. st. a starobylou radnicí. Již v 1. pol. 13. st. byl tu far. kostel, jehož patr. měl 1240 kl. tišnovský[16]) (k 1242 viz u Tišnova, 1252 u Žďáru). Město náleželo v 14. st. pánům z Lipého a při dělení lipských statků 1346 nabyl Bíteše (Heinrichs) Čeněk z Lipého.[17]) Později nál. Bíteš k Náměšti nejprve pánům z Lomnice, pak z Kravař. Lacek z Kravař udělil 1408 Bíteši městské právo a odúmrt, což potvrdil 1410 markr. Jošt.[18]) Kolem 1428 byla Bíteš dobyta Tábory a něm. nadvláda v městě zlomena.[19]) V 15. st. bralo město soudní naučení z Brna.[20]) Město nabylo také některých statků: 1490 od Matěje Malíka z Borové Loučky (int. 1490),[21]) 1504 od Jana a Václava bratří z Lomnice pustý dvur Janovice a 1508 za 400 zl. uh. i ves Janovice.[22]) Privilegium z 1410 potvrdil Vladislav II. a 1553 Ferdinand I., který přidal městu dva jarmarky.[23]) Také od vrchnosti nabylo město četných výsad: Oldřich z Lomnice udělil 1559 městský řád a 1563 potvrdil odúmrt,[24]) Jan st. z Žerotína vydal 1567 městský řád a 1580 svobodu na vaření piva.[25]) K 1538 viz u Náměště. Kl. tišnovský zastavil 1538 patr. v Bíteši městu (proto byla 1581 fara evang.), ale 1607 byla opět fara pod patr. kl. a byla katol.[26]) Mimoto v l. 1572—1603 přip. se tu bratrský zbor a ještě 1625 bratrský kazatel.[27]) Město bylo opatřeno branami: na záp. Horní (též Lánická či Vrabčí), na vých. Dolní (Brněnská) a na sev. Kostelní. R. 1619 drželo město 8 poddaných a téhož roku bylo vypleněno kozáky;[28]) 1626 byla obnovena katol. fara. V únoru 1742 zmocnili se města Prusové. Městská privilegia potvrdila dále 1747 Marie Terezie a František II. přidal 1824 čtyři jarmarky. R. 1776 město vyhořelo. U Bíteše, kde jest trať »U přibyslavských hranic« zanikly P ř i b y s l a v i c e, k 1437[29])—1628 viz u Náměště (pusté). V trati Loučky zanikla ves L o u č k y; k 1048 viz u Rajhradu, 1361 seděl tu Vrchoslav z Louček a 1364 psal se Černín z Louček.[30]) Bitešský měšťan Jan Hladký prodal 1455 Loučky za 50 kop č. Janovi z Pernštejna.[31]) Vilém, Jan, Vratislav a Jimram z Pernštejna int. 1481 Loučky Hynkovi z Kukvic a ten 1481 opět Janu a Matějovi bratřím Hladkým z Bíteše.[32]) K 1490 viz u Bíteše. — V trati »U klečanských hranic« zanikly K l e č a n y, k 1628 viz u Náměště. — Blíže Bíteše (u Nebštvchu, kde jest trať Otěchleby), zanikly O t ě c h l e b y; příp. se 1349.[33]) 1406 psal se Johánek a 1434 Zdislav z Otěchleb.[34]) 1481 držel Otěchleby Jan z Bezděkova, jenž int. 1512 dvur Otěchleby bratřím Janovi a Václavovi z Lomnice na Náměšti.[35]) K 1625 viz u Náměště. — J a n o v i c e, dříve ves, nyní bitešské předměstí. K 1318 viz u Oslavan. Bitešský rychtář Ondřej int. 1381 půl Janovic Hynkovi z Lipého, který však 1386 int. týž Ondřejovi zpět.[36]) Ondřej int. 1386 opět půl Janovic Marvoltovi z Ostrovačic.[37]) K 1504—8 viz u Bíteše.

Mohelno, městečko s far. kostelem Všech sv. Již 1234 daroval markr. Přemysl patr. kostela v Mohelně (Mohiln, Mohvln) kl. oslavanskému, což 1234 potvrdil biskup Robert.[38]) Mohelno bylo původně statkem zeměpanským a

[16]) ČMMZ VIII. 311. — [20]) ČMMZ VIII. 299. — [21]) Nová sb., Chlumecký, Reg., 24, ZDB XII. 10. — [22]) Chlumecký, Reg. 25, Bočkova sb. 6730. — [23]) Chlumecký, Reg. 29, 30. — [24]) Nová sb., Zlobického sb., Chlumecký, Reg. 31, ČMM 1897 277. — [25]) Chlumecký, Reg., 32, 33, Zlobického a Bočkova sb., 6726. — [26]) Hübel, 36, ČMM 1903 293. — [27]) PA IX. 339, ČMM 1925 124. — [28]) ČMM 1922 155. — [29]) ZDB XII. 188. — [30]) ZDB IV. 2, IV. 90. — [31]) Chlumecký, Reg., 18. — [32]) ZDB XI. 7, 15. — [33]) ZDB I. 65. — [34]) P II. 31, III. 96. — [35]) P V. 345, ZDB XIV. 18. — [36]) ZDB VI. 771, VII. 431. — [37]) ZDB VII. 448. — [38]) CDM II. 244, 245. — [39]) CDM IV. 237. — [40]) ZDB I. 103, II.

hrad byl střediskem menšího hradního okrsku, než za Přemysla II. držel Mohelno Kadold Sirotek, po jehož smrti postoupila vdova Alžběta 1286 své zboží v Mohelně (Mohilniche) zámenou Václavovi II.[39]) R. 1349—51 byl županem mohelským Purkart.[40]) Díl Mohelna držel brzy potom Čeněk z Lipého, který jej int. 1358 Vaňkovi z Potštejna.[41]) Posléze bylo Mohelno opět markraběcím, až markr. Jan int. 1368 tvrz a městečko Mohelno, Lhánice, Kramolín a Kladoruby Jindřichovi z Vartenberka (manželkou jeho byla Anežka z Šternberka) a ten Albrechtovi z Cimburka.[42]) Albrecht int. 1398 Mohelno s přísl. Janu a Jindřichovi bratřím Mezeřickým z Lomnice,[43]) načež — jako jiné statky tohoto rodu — i Mohelno přešlo na pány z Kravař a Lacek z Kravař int. 1409 Mohelno s přísl. Bludovi a Mikšíkovi z Králic.[44]) Než 1412 byl statek int. Petrovi Genzarovi z Mohelna.[45]) Pol. městečka držel pak 1447 Hynek z Kunštátu, 1466 Jan z Kunštátu[46]) a Hynek z Kunštátu int. 1508 Zbyňkovi z Králic pul městečka Mohelna, Kladorub, Kramolna a Lhánic (Selhance!).[47]) Druhou pol. int. 1466 Machna, dcera Petra Gencara. Vítovi z Králic.[48]) Zbyněk i Vít vzali 1510 a 1512 na spolek na své díly Mohelno Viléma z Pernštejna[49]) a posléze 1522 rukojmí za Víta z Králic int. Mohelno s přísl. Janovi z Pernštejna a ten prodal 1527 (int. 1527) celý statek Václavovi z Lomnice,[50]) který 1535 pustil odúmrt Mohelnu, Popuvkám, Lhánicům, Kramolnu a Kladorubum.[51]) Patr. kostela k 1234—86 viz u Oslavan, v 16. st. byla fara luterská. K 1628 viz u Náměště. Privilegia městečka potvrdila 1770 Marie Teresie a 1781 Josef II. R. 1611, 1721 a 1835 městečko vyhořelo, 1715 utrpělo morem.

Bezděkov; Mikuláš z Bezděkova int. 1355 zboží v Bezděkově Jindřichovi z Loučeka;[52]) ves později zanikla a zbyl jen dvur. Teprve 1737 založil tu Václav Adrian hr. Enkenvoirt ves Enkenfurt, která nejnověji byla přezvána na Bezděkov.

Březka; k 1349—76 viz u Osové, 1377 u Vel. Meziříčí, 1437—1628 u Náměště.

Březník s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 14. st. (přestavěn 1782). R. 1237 psal se Záviše z Březníka (Breznik),[53]) 1338 příp. se tu far. kostel; tehdy držel ves Ješek z Náchoda, 1341 Hron a Matěj z Náchoda, z nichž poslední držel 1353 i Petrovice,[54]) 1369 Ješek z Náchoda a Kraví Hory, jenž držel i Kuroslepy a jemuž 1377 Hron z Kraví Hory int. díl hradu Kraví Hory, Kuroslep a Březníka,[55]) posléze pak Jindřich z Náchoda, který 1414 prodal díl Březníka Vaňkovi z Lamberka,[56]) a 1437—86 Jindřichův syn Matěj z Náchoda.[57]) V 15. st. bylo v Březníku několik dílu, z nichž jeden držel 1420 Blud z Králic;[58]) jiný pak 1436—59 Jan Komorovský z Komorovic.[59]) R. 1481 byly tu již jen dva díly, z nichž jeden držel Zbyněk z Králic, druhý Matěj z Náchoda.[60]) Jindřich z Náchoda int. 1508 tvrz v Březníku Zbyňkovi z Králic, který vzal již 1482 svoji matku Dorotu z Žeravic na své zboží v Březnice na spolek.[61]) K 1511—22 viz u Mohelna, díl k 1527 u Košíkova. Podle smlouvy mezi Březnickými z Náchoda a Královými z r. 1523 měl býti na faře v Březníku vždy jen kněz pod obojí.[62]) Anna z Tavíkovic, vdova po Oldřichovi z Náchoda vzala 1536 na Březník a Kuroslepy na spolek svého syna Jindřicha a vnuka Frydrycha Březnické z Náchoda[63]) a Jindřich Březnický int. 1549 pustý hrad Lamberk, tvrz a díl vsi Březníku s dílem pod. a díl Kuroslep Václavovi Hodickému z Hodic,[64]) který 1555 int. Lamberk, tvrz a díl Březníka s třetinou pod., tvrz a ves Hrubšice a Biskupice Bohunce z Lipého.[65]) Bohunka int. 1560 toto zboží Pertoltovi z Lipého a ten ještě 1560 Oldřichovi z Lomnice k Náměš-

1. — [41]) ZDB III. 449. — [42]) ZDB V. 157, VI. 763. — [43]) ZDB VIII. 6. — [44]) ZDB II. 2. — [45]) ZDB IX. 370. — [46]) P III. 293, IV. 4. — [47]) P IV. 214, ZDB XIV. 5. — [48]) ZDB XIV. 93. — [49]) ZDB XIV. 9. 17. — [50]) ZDB XVI. 4, 6. — [51]) ZDB XVIII. 4. AČ XX. 333. — [52]) ZDB II. 124, 144. — [53]) CDM II. 284. — [54]) CDM VII. 185, 375. ZDB II. 99. — [55]) ZDB V. 272, VI. 509. — [56]) P II. 312. — [57]) ZDB XII. 299, AČ VI. 518. — [58]) P III. 56. — [59]) P III. 204, Akta Gödingr. 21. — [60]) PB VIII. 6. — [61]) ZDB XIV. 4, XI. 5. — [62]) AČ XX. 317. — [63]) ZDB XXI. 3. — [64]) ZDB XXII. 68. — [65]) ZDB XXIII. 5. —

ti.[66]) Také díl Králických získal 1579 Jan z Žerotína od Jindřicha Králického z Králic. Ještě 1625 byl v Březníku bratrský kazatel. Fara za války třicetileté zašla a teprve 1785 obnovena.

U Březníka nad Oslavou stával hrad **Lamberk,** původně Langenberg, po kterém psal se (z rodu pánů z Knínic) 1376 Jaroslav, 1406 Hynek a poč. 15. st. Vaněk z Lamberka.[67]) R. 1459 seděl tu Jan Komorovský, než 1466 byl hrad pustý.[68]) K 1549—60 viz u Březníka, 1628 u Náměště.

Březské, k 1349 viz u Osové, 1628 u Náměště.

Častotice přip. se 1353,[69]) k 1628 viz u Náměště.

Čikov, k 1368 viz u Křižanova, 1377 u Vel. Meziříčí, 1437—1628 u Náměště. Ještě 1625 byl tu luterský predikant.[70]) — U Březského zanikla ves Krevlice (nyní dvůr Krevlice); přip. se 1355,[71]) k 1440 viz u V. Meziříčí, 1447 u Tasova, 1480 u N. Sadu. V l. 1610—14 seděl na dvoře Krevlickém Jan ml. Odkolek z Újezdce.[72])

Nový dvůr, založen 1792.

Hartvíkovice s far. kostelem sv. Jiljí. K 1104 viz u Třebíče; v 14. a 15. st. psali se vládykové z Hartvíkovic, z nichž 1406 jmenuje se Jilvín a 1459 Mikuláš;[73]) díl k 1535 viz u Okarce, 1556 u Třebíče, 1628 u Náměště. Far. kostel přip. se 1380[74]) (podací k 1538 až 1556 viz u Pozdětína), fara byla v 16. st. evang. a ještě 1625 byl tu bratrský kazatel. Za války třicetileté fara zanikla a byla 1785 obnovena. U Hartvíkovic nad Jihlávkou stával hrad **Kokštejn,** k 1556 viz u Sedlce, 1628 u Náměště.

Hluboké; 1349 drželi Hluboké bratři Blud a Vicemil z Králic.[75]) k 1527 viz u Košíkova, 1628 u Náměště.

Jakubov drželi již 1356 páni z Králic,[76]) k 1373 viz u Králic, 1628 u Náměště.

Jedov držel 1365—81 Tas z Tasova,[77]) Jan z Tasova int. 1390 Jedov Zdeňkovi, Janovi a Petrovi bratřím z Libodřic,[78]) ale 1447 seděl tu opět Jan z Tasova.[79]) Poč. 16. st. přešla ves na Jana z Pernštejna, jenž 1522 int. Jedov Václavovi z Lomnice k Náměšti;[80]) k 1628 viz u Náměště.

Jasenice s fil. kostelem sv. Klementa a kaplí sv. Maří Magdaleny. Již 1354 přip. se tu far. kostel;[81]) v 14. st. drželi ves páni z Tasova, 1411 seděl tu Hynek z Jasenice[82]) a 1466 držel Jasenice s patr. kostela sv. Klementa a ves Lhotku Adam z Jasenice.[83]) R. 1597 přešla ves na vládyky z Janovic a 1567 Ondřej Janovický z Janovic int. Jasenici s tvrzí a pod. Jiříkovi Vaneckému z Jemničky, který tu seděl ještě 1575.[84]) R. 1600 seděl tu Zdeněk Zámrský z Zámrsku, který 1603 odkázal tvrz a ves Jasenici s pod. své manželce Kateřině Dubské z Třebomyslic.[85]) Ta byla ev. a seděla tu pod jménem Kateřina Stráncová ještě 1625.[86]) R. 1649 byl stateček připojen k Náměšti a fara pak zanikla.

Jestřábí; 1358 přip. se Michek z Jestřábí,[87]) k 1377 viz u V. Meziříčí.

Jindřichov založen 1780 Karlem Vilémem hr. Haugvicem.

Jinošov, dříve i Ninošov, s far. kostelem sv. Petra a Pavla z 16. st.; přip. se 1349.[88]) Oika, dcera Vojtěcha z Králic, int. 1368 Mikšíkovi z Králic tvrz a zboží v Jinošově kromě patr.;[89]) 1406 seděl tu Hynek z Otradic,[90]) Ješek Vlach z Otradic int. 1418 Artlebovi z Říčan Jinošov s dvěma tvrzemi a patr.[91]) R. 1434 seděl tu Vít a jeho bratři z Říčan,[92]) 1459—64 Jan Konšelský z Pulic;[93]) Hynek ze Lhoty a Pucova a Vaněk z Panova int. 1480 tvrz a ves Jinošov Markvartovi a Zikmundovi z Mírova a ti int. totéž i s druhou tvrzí pustou Jiříkovi Kusému z Mukoděl.[94]) Jiří int. 1493 stateček Tomášovi z Gojičina a ten 1497 Janovi z Ebrharce, který tu seděl ještě

[66]) ZDB XXIV. 10. — [67]) ZDB VI. 223, CDM XIII. 437, P II. 312. — [68]) P IV. 30, ZDB XIV. 120. — [69]) ZDB II. 131. — [70]) ČMM 1915 133. — [71]) ZDB III. 110. — [72]) PB XXXVII. 76, ZDB XXX. 59. — [73]) P II. 2, IV. 9. — [74]) CDM XI. 196. — [75]) ZDB I. 131. — [76]) ZDB III. 124. — [77]) ZDB IV 163, VI. 833. — [78]) ZDB VII. 771. — [79]) P III. 291. — [80]) ZDB XVI. 5, 6. — [81]) ZDB III. 57. — [82]) P II. 216. — [83]) ZDB XIV. 84. — [84]) ZDB XXV. 8, PB XXVII. 14. — [85]) PB XXX. 143, ZDB XXX. 9. — [86]) ČMM 1922 148 PB XXXVI. 327. — [87]) ZDB III. 239. — [88]) ZDB I. 115. — [89]) ZDB V. 2. — [90]) P II. 52. — [91]) ZDB XI. 577. — [92]) P III. 82. — [93]) P IV. 26, ZDB XIII. 113. — [94]) ZDB XI. 6, XII. 26. — [95]) ZDB XIII. 8, PB XIII. 41. — [96]) PB

1523.[95]) Současně 1521 jmenuje se na Jinošově Rudolf z Ebrharce a jeho manželka Žofie Kropáčka z Nevědomí.[96]) Než po smrti Rudolfově byla 1535 tvrz a ves Jinošov s pod. int. Janovi Březnickému z Náchoda (synovi Jindřicha Březnického), jenž zemřel 1557 (náhr. v Jinošově).[97]) Dále seděl tu 1562 Adam Březnický[98]) a Jiří z Náchoda prodal 1615 Jinošov k Náměšti. K 1628 viz u Náměště. Fara za války třicetileté zanikla a byla teprve 1784 obnovena.

Kojatín, k 1104—1556 viz u Třebíče, 1628 pustý u Náměště; 1711 znovu osazen.

Kladoruby, k 1368—1508 u Mohelna, 1628 u Náměště. R. 1535 obdržely od Václava st. z Lomnice odúmrt.

Koněšín s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1663—79. K r. 1104 (městečko!) a 1556 viz u Třebíče, 1628 u Náměště. R. 1464 byl tu již far. kostel,[99]) 1625 jmenuje se v Koněšíně bratrský kazatel. Fara za války třicetileté zanikla a byla 1784 obnovena. U Koněšína v trati »V Radměřích« zanikl Radmíř, k 1104 viz u Třebíče.

Košíkov, k 1318 viz u Oslavan. Ctibor z Janovic int. 1420 Košíkov svému bratru Janovi z Janovic;[100]) 1430 seděl tu Mikuláš Člupek, který stranil husitům,[1]) 1464 Vaněk z Panova[2]) (k 1481 viz u Panova) a pak Tomáš z Gojičína, jenž 1496 int. Košíkov Janovi z Vranova.[3]) Ctibor z Vranova int. 1510 ves Zbyňkovi z Králic,[4]) načež Košíkov přešel na Jana z Pernštejna, jenž 1527 int. Košíkov, Hluboké, díl Březníka a Kuroslep Václavovi z Lomnice k Náměšti.[5]) K 1628 viz u Náměště.

Kozlany, k 1104—1556 viz u Třebíče, 1628 u Náměště. U Kozlan stával hrad **Kozlov**, k 1556 viz u Sedlce, 1628 u Náměště.

Králice s fil. kostelem sv. Martina. R. 1310 psal se Mikuláš z Králic,[6]) jehož synové byli 1341—49 Blud, Vicemil, Mikuláš a Bušek z Králic (Greliz).[7]) R. 1369 držel tvrz a zboží v Králicích Ješek z Králic,[8]) 1406 Jan Morava z Králic, jehož manželkou byla Anežka z Valdštejna, a Blud z Králic,[9]) 1436—59 synové předešlého Bluda Jan a Vít bratři z Králic[10]) a 1480 synové Víta a Doroty z Žeravic Jan, Blud, Hron, Zbyněk, Petr a Jindřich z Králic.[11]) Blud z Králic zapsal 1490 manželce Machně z Tvorkova věnem tvrz a 3 dvory v Králicích, 5 člověku v Kuroslepích a hrad Kraví Horu.[12]) R. 1544 seděl tu Bluduv syn Jindřich Králický z Králic, jehož první manželkou byla 1544 Jitka z Lomnice, sestra vl. Znaty z Lomnice na Náměšti,[13]) druhou 1561 Kateřina z Doubravice[14]) a který 1573 int. tvrz a ves Králice s pod., Lhotice, Jakubov a pustý zámek Kraví Horu Janovi st. z Žerotína.[15]) K 1628 viz u Náměště. Fara v Králicích přip. se 1345.[16]) Od r. 1547 byl tu bratrský zbor, jehož správcem byl 1574 Isaiáš Caepola (Cibulka).[17]) Bratři přenesli 1576 do tvrze v Králicích ivančickou tiskárnu a tiskli tu do 1621 (zejména Králickou bibli, 1579—93).[18]) Ještě 1625 byl tu bratrský kazatel,ale za války třicetileté fara zanikla.

Kramolín, k 1368—1508 u Mohelna, 1628 u Náměště.

Krokočín; 1350 psal se Jakub z Krokočína,[19]) k 1466—85 viz u Žďáru. Kl. žďárský int. 1492 Krokočín Janovi z Kladné a ten ihned Štěpánovi z Lomnice na Náměšti.[20]) K 1437—1628 viz u Náměště.

Křoví s far. kostelem sv. Petra a Pavla. Jan st. a Jan ml. z Meziříčí int. 1371 Křoví Vojslavovi z Křižínkova a ten 1378 Ondřejovi, rychtáři z Bítešě.[21]) Ondřej int. 1381 ves Hynkovi z Lipého.[22]) Později držel ves Vilém z Pernštejna, jenž ji 1489 zaměnil Dobšovi a Benešovi bratřím Černohorským z Boskovic (int. 1492).[23]) Tas Černohorský int. 1539 Křoví opět Janovi

VIII. 116. — [97]) ZDB XX. 25, Horkého sb., art. Geneschau. — [98]) PB XXIII 57. — [99]) P IV. 138. — [100]) ZDB XII. 87. — [1]) Neumann, Nové prameny, 74. — [2]) P IV. 107. — [3]) ZDB XIII. 6. — [4]) ZDB XIV. 9. — [5]) ZDB XVIII. 3. — [6]) CDM VI. 38. — [7]) CDM VII. 375, XV. 76, ZDB I. 122, 131, 132. — [8]) ZDB VI. 756. — [9]) ZDB VIII. 368, XII. 140, P II. 15. — [10]) P III. 98, 300, IV. 11. — [11]) ZDB XI. 5. — [12]) ZDB XII. 9. — [13]) PB XVIII. 162. — [14]) ZDB XXIV. 20. — [15]) ZDB XXVI. 11. — [16]) CDM VII. 603. — [17]) PA IX. 348, Ječek, 122. — [18]) ČMM 1875 129. — [19]) ZDB I. 213. — [20]) ZDB XII. 15. — [21]) ZDB VI. 702, 614. — [22]) ZDB VI. 770. — [23]) AČ VI. 522, XVI. 328, ZDB XII. 4. —

z Pernštejna a bratři Jaroslav, Vratislav a Vojtěch z Pernštejna vložili Křoví 1551 Alžbětě z Lipultovic.[24]) Později seděli zde Jan, Beneš, Mikuláš, Hynek a Burian bratři vl. Vahanští z Vahančic, kteří 1569 int. Křoví s pod. Jindřichu Březnickému z Náchoda.[25]) K 1628 viz u Náměště. R. 1785 zřízena lokalie.

Kuroslepy držel 1349 Ješek z Náchoda;[26]) k 1369—1549 viz u Březníka, 1527 u Košíkova, 1628 u Náměště. U Kuroslep při ústí Chvojnice do Oslavy stával hrad **Kraví Hora**; k 1369—77 viz u Březníku. Jan z Kraví Hory int. 1387 tvrz Kraví Horu Jindřichovi a Příbkovi z Kraví Hory.[27]) R. 1406 drželi hrad Lev z Náchoda a Zdeňka z Odlochovic[28]) a 1409 byl hrad v rukou strany markr. Prokopa.[29]) Král Jiří zapsal zbořený hrad Kraví Horu Janovi z Pernštejna, jenž jej postoupil Vítovi z Králic, načež 1493 Vladislav II. int. hrad Bludovi z Králic.[30]) K 1573 viz u Králic, 1628 u Náměště.

Lhánice; 1349 přip. se Konstancie a její syn Vilém z Lhánic,[31]) k 1368—1508 viz u Mohelna, 1628 u Náměště.

Lhotka; 1368 psal se Ota z Lhotky,[32]) k 1466 viz u Jasenice, 1628 u Náměště.

Lhotice, k 1104 viz u Třebíče, díl 1528—1600 u Police, 1573 u Králic. R. 1625 seděl tu Ondřej z Ostašova,[33]) k 1628 viz u Náměště.

Ludvíkov založen 1780 Karlem Vilémem hr. Haugvicem.

Naloučany s fil. kostelem sv. Jakuba. K 1239—40 viz u Tišnova, 1437—1628 u Náměště. V 16. st. byla tu fara a ještě 1625 bratrský kazatel; fara však za války třicetileté zanikla.

Nihov, k 1349—64 u Osové, 1366 u V. Meziříčí, 1538—1628 u Náměště; 1447 jmenuje se Matěj z Nihova.[34])

Ocmanice spadly po smrti Sezimy a Dobše bratří z Vanče na markr. a markrabě Jan int. 1366 Ocmanice Janovi z Meziříčí.[35]) K 1437—1628 viz u Náměště.

Okarec, k 1104 viz u Třebíče. R. 1349 držel ves Ondřej z Okarce,[36]) 1371 (Okerz) Petr Gebl,[37]) 1399 Ondřej z Okarce, který byl 1406 neb.,[38]) 1419 Vlček z Okarce[39]) a 1446—59 Ondřej z Říčan.[40]) Dorota z Okarce vzala 1480 svého manžela Arnošta z Medlova na Okarec na spolek a 1480 týž Arnošt a sestry Lidka, Johanka a Afra z Říčan int. Okarec s tvrzí, pustou Pyšel a kapli ve Vicenicích Zikmundovi a Markvartovi Valeckým z Mírova (Zikmund seděl tu ještě 1492).[41]) Dále drželi Okarec 1519 Jindřich Valecký z Mírova,[42]) 1527—31 Vilém Valecký;[43]) dcera Jindřichova Mandalena Valecká vzala 1535 svého manžela Jaroslava Osovského z Doubravice na Okarec na spolek, ale po jeho smrti int. 1536 tvrz a ves Okarec, Pyšel, díl Hartvíkovic a pusté Říčánky Burianovi Osovskému z Doubravice, který int. ihned totéž Oldřichovi z Lomnice.[44]) K 1628 viz u Náměště. — U Okarce zanikl o Rakovo, k 1104 u Třebíče.

Otradice, k 1209 viz u Zábrdovic, 1220 a 1290 u Velehradu. R. 1368 jmenují se Proček, Černín, Artleb, Ješek a Hynek bratří z Otradic,[45]) 1406 Hynek a 1434 Jan Bidlo z Otradic.[46]) R. 1460 seděl tu Mikuláš z Vlašimě, 1490 Václav z Vlašimě[47]) a Jetřich Jankovský z Vlašimě int. 1504 tvrz a ves Otradice Bludovi z Králic.[48]) Jindřich z Králic int. 1540 Otradice Janovi z Nihova;[49]) k 1628 viz u Náměště.

Popůvky; 1371 psal se Petr Mutvice z Popůvek.[50]) Ves spadla odúmrtí na markr. a markr. Jošt prodal 1402 (int. 1406) Popůvky bratřím Alšíkovi, Janovi a Filipovi z Penčic.[51]) K 1538—56 viz u Pozďatína. R. 1556 ves byla pustá, 1628 již osedlá (viz k 1556 u Třebíče, 1628 u Náměště).

Pozďatín; 1358 jmenuje se Vaněk z Pozďatína, jenž 1376 int. ves Michkovi

[24]) ZDB XXII. 84. — [25]) ZDB XXV. 19. — [26]) ZDB I. 75. — [27]) ZDB VII. 526. — [28]) ČMM 1907 213, P II. 19. — [29]) Neumann, Nové prameny, 9. — [30]) AČ XVI. 457, ZDB XII. 37. — [31]) ZDB I. 138. — [32]) ZDB V. 119. — [33]) PB XXXVI. 36. — [34]) P III. 286. — [35]) ZDB IV. 115. — [36]) ZDB I. 126. — [37]) ZDB V. 416. — [38]) ČDM XV. 395, P II. 51. — [39]) P III. 48. — [40]) P III. 292, IV. 9. — [41]) ZDB XI. 6, AČ VI. 531. — [42]) PB VIII. 95. — [43]) PB XIII. 236, Bočkova sb. 3748. — [44]) ZDB XXI. 3, XXIII. 11. — [45]) ZDB IV. 174. — [46]) P II. 52, III. 104. — [47]) P IV. 65, VII. 3. — [48]) ZDB XIII. 32. — [49]) ZDB XXII. 15. — [50]) ZDB V. 401. — [51]) ČDM XV. 420, ZDB VIII. 357.

ze Sedlce.[52]) R. 1418 držel tvrz a ves v Pozďatíně Jan z Bohušic, po jehož smrti byla ves int. Mikuláši Něprovi z Vojslavic (1447).[53]) R. 1484 seděli tu Ondřej a Václav z Vojslavic a 1497 Mikuláš Něpr z Vojslavic int. Pozďatín s tvrzí, Vlčatín, Hroznatín a Bochovice Zikmundovi Valeckému z Mírova, který int. 1538 totéž a díl Popuvek s pod. v Hartvíkovicích Smilovi Osovskému z Doubravice.[54]) Po Jaroslavovi Osovském dědil jeho bratr Burian Osovský, který int. 1556 totéž Oldřichovi z Lomnice k Náměšti.[55]) K 1628 viz u Náměště.

Pucov; 1255 psal se Vít z Pucova (de Puzov), nejspíše praotec pánů z Králic,[56]) 1349 seděl tu Mikuláš z Králic,[57]) 1434 synové Artleba z Říčan,[58]) 1480—86 Hynek ze Lhoty[59]) a 1494 Brikcí z Náchoda.[60]) K 1628 viz u Náměště.

Pyšel s far. kostelem sv. Barbory z 1788. R. 1349 psal se Náhrad a 1373—1385 Ondřej z Pyšela,[61]) 1420 držel ves Vlček z Okarce.[62]) R. 1480 byla ves pustá, 1536 již osedlá (viz u Okarce), k 1628 viz u Náměště. — Mezi Pyšelem a studeneckým nádražím zanikly Říčánky, na něž upomínají trati Říčany a Říčánka.

Nové Sady, dříve Nebštych. Lacek z Kravař int. 1409 Nové Sady (Newstyft) Sezimovi z Tasova;[63]) k 1440 u Vel. Meziříčí, 1447 u Tasova. Bratři Jan a Vojek z Chlévského prodali 1466 Nebštych špitálu Všech sv. ve Vel. Meziříčí.[64]) R. 1480 byly vsi Nebštych a Krylvice int. Vilémovi z Pernštejna a Vojtěch z Pernštejna int. 1561 pul pustého Nebštychu Havlovi Šitnpergarovi z Šontálu.[65]) K 1563 viz u Vel. Meziříčí.

Sedlec, k 1104 viz u Třebíče. Vratislav z Pernštejna int. 1556 Oldřichovi z Lomnice Sedlec, díl Hartvíkovic, pustý zámek Kokštejn, Třesov, Kozlany, pustý zámek Kozlov, Studenec, Konešín s pod. a novým piv., Smrk a pustý Kojatín.[66]) K 1628 viz u Náměště.

Smrk, k 1104 viz u Třebíče, 1556 u Sedlce, 1628 u Náměště.

Studenec, k 1104 viz u Třebíče, 1556 u Sedlce, 1628 u Náměště. U Studence v trati »Ovčálky« zanikly Hošťálkovice, k 1104 viz u Třebíče.

Studnice (díl), k 1366 viz u Vanče. Ondřej z Studnic int. 1447 Studnici a Oslavu Ondřejovi z Jemničky;[67]) 1472 seděl tu Jan z Jemničky a Jiřík z Jemničky int. 1481 Studnici s dvorem Perchtě z Kokor a jejímu synovi Kunrátovi z Miroslavě,[68]) než 1492 Kunrát int. tvrz a ves Studnici Arnoštovi. Janovi a Ondřejovi z Jemničky.[69]) K 1628 díl u Náměště, budišovský díl k 1556 viz u Třebíče, 1573 u Budišova.

Třesov, k 1556 viz u Třebíče, 1628 u Náměště.

Vaneč, k 1104 viz u Třebíče. R. 1351 jmenuje se neb. Rudolt z Vanče.[70]) Po bratřích Sezimovi a Dobšovi z Vanče dostala se ves odúmrtí markr. Janovi, který 1366 int. Evaneč(!), Studnice, Zahrádku a Oemanice Janovi z Meziříčí k Náměšti,[71]) než již Lacek z Kravař int. 1412 Vaneč Ondráčkovi z Hor Kutných.[72]) Jetřich z Evanče int. 1481 tvrz a ves Evanče(!) Jiříkovi z Jemničky, jenž seděl tu ještě 1489.[73]) Dále tu seděli 1562 Burian Vanecký z Jemničky,[74]) pak Bartoloměj Vanecký, jemuž dal 1568 Maximilian II. list moený a jenž 1587 učinil poručenství (Bartoloměj byl syn Burianuv a Anny Zámrské ze Zámrsku; jeho bratří Jiřík a Zikmund byli již neb.).[75]) R. 1598 držel Vaneč Jindřich Vanecký a 1608 až 1616 Václav Vanecký z Jemničky, jenž prodal před 1618 statek k Náměšti.[76]) Ještě r. 1625 byl tu bratrský kazatel. K 1628 viz u Náměště.

Vícenice s fil. kostelem sv. Marka. Již 1376 byl tu far. kostel, jenž byl 1393 počítán k děkanátu tasovskému (k 1480 viz u Okarce).[77]) Ještě 1625

— [52]) ZDB III. 408, VI. 312. — [53]) ZDB XI. 516, XII. 572. — [54]) Stav. arch. 450, ZDB XIII. 8, XXII. 1. — [55]) ZDB XXIII. 11. — [56]) CDM III. 223. — [57]) ZDB I. 139. — [58]) P III. 94. — [59]) P V. 279, AČ VI. 518. — [60]) P VII. 91. — [61]) ZDB I. 101, VI. 91, VII. 19. — [62]) ZDB XII. 74. — [63]) ZDB X. 76. — [64]) LSA III. 48. — [65]) ZDB XI. 9, XXVII. 13. — [66]) ZDB XXIII. 13. — [67]) ZDB XII. 592. — [68]) AČ XVI. 180, ZDB XI. 12. — [69]) ZDB XII. 15. — [70]) ZDB II. 51. — [71]) ZDB IV. 415. — [72]) ZDB IX. 249. — [73]) ZDB XI. 16, AČ XVI. 333. — [74]) ZDB XXIV. 29. — [75]) ZDO XXX. 32. — [76]) PB XXXII. 57, ČMMZ IV. 66, 68. — [77]) ZDB VI. 382, CDM XIII. 142. — [78]) ZDB III. 151.

byl tu bratrský kazatel, ale za války třicetileté fara zanikla. K 1526 viz u Vel. Meziříčí, 1628 u Náměště.

Záblatí držel 1376 Jan z Meziříčí;[78]) k 1376 viz u Osové, 1437—1628 u Náměště.

Zahrádka přip. se 1353.[79]) Jindřich z Lomnice int. 1398 Zahrádku Mikulášovi ze Sedlce;[80]) k 1437—1628 viz u Náměště.

Zňátky, původně Vzňátky. Ješek z Kraví Hory int. 1377 Zňátky Jaroslavovi z Lamberka;[81]) k 1437—1628 viz u Náměště. — Na Náměšťsku zanikly Bolešice, připomínané 1349 (ZDB I. 138).

Heřmanovský statek:

Heřmanov, něm. Hermansschlag, s far. kostelem sv. Mikuláše z 1731. Přip. se 1350,[82]) k 1349—1499 viz u Osové, 1437—1628 u Náměště. Fara byla tu již v 15. st., 1625 byla luterská,[83]) zanikla a 1641 byla obnovena.

Batouchovický statek:

Batouchovice; 1381 držel tu tvrz Přibík Ostruh z Crnčína;[84]) v 2. pol. 16. st. slušely Batouchovice k Osovému, až 1570 Smil Osovský z Doubravice prodal dvůr Batouchovice Janu st. z Žerotína na Náměšti.[85]) Dvůr i ves byly 1628 pusté, ale po válce třicetileté byla ves obnovena.

Bochovice přip. se 1353;[86]) k 1377 (Bochovičky) viz u Vel. Meziříčí, k 1497—1556 u Pozďatína a 1628 u Náměště.

Hroznatín, k 1365 viz u Osové, pak nál. k Vel. Meziříčí, až Jiřík z Kravař int. 1447 ves Mikulášovi z Naramče.[87]) Mikuláš int. ještě 1447 Hroznatín Matějovi z Náchoda a ten 1464 Ondřeji Něprovi z Vojslavic.[88]) K 1497—1556 viz u Pozďatína, 1628 u Náměště.

Vlčatín, k 1296 viz u Oslavan. R. 1373 držel Vlčatín Ondřej z Okarce[89]) a Ondřej z Říčan int. 1447 ves Mikulášovi Něprovi z Vojslavic.[90]) K 1497—1556 viz u Pozďatína, 1628 u Náměště.

Liter.: Fr. Dvorský, Náměšťský okres, Brno 1908; J. Tiray, Dějiny města V. Byteše, Vel. Meziříčí 1882, II. vyd. 1888; týž, Městská kniha bítešská z r. 1414, ČMMZ VIII.; týž, Smolná kniha bítešská z r. 1556, ČMMZ VIII.; L. Zavadil—J. Tiray, Bítešský okres, Brno 1900; Památník slavnosti pětistyletého potvrzení městských práv města V. Byteše, 1908; Regesta listin městského archivu v Bítěši viz u Chlumeckého, Die Regesten der Archive, Brno 1856; Aug. Kratochvil, Archiv městečka Mohelna, 1906.

STATKY SÁDEK A ROKYTNICE

Sádek, hrad nad Kojeticemi, dříve Ungersberk. R. 1287 psal se Štěpán Uher ze Sádku (Zadek),[1]) po němž nejspíše hrad dostal jméno Ungersberk. Jimram a Artleb bratři z Ungersberka byli opovědníky krále Jana, pročež tento 1312 hradu dobyl.[2]) R. 1368 seděli zde Štěpán a Vítek bratři z Ungersberka,[3]) načež byl 1387 Sádek int. Jaroslavovi z Šternberka, jehož syn Markvart 1399 int. Sádek, Kojetice, D. a H. Rokytnici a Loukovice Hynkovi z Valdštejna.[4]) Dále 1421 seděl tu Hynkův syn Jindřich z Valdštejna, nepřítel husitu, pročež tito 1430 pod Hynkem z Valče hradu dobyli.[5]) V l. 1432 až 1447 držel Sádek Hynkův syn Zdeněk a syn Zdeňkův Vaněk z Valdštejna, kteří stranili husitům (manželkou Zdeňkovou byla Žofie z Kunštátu.[6]) R. 1446 držel zboží Jan z Valdštejna, jemuž 1454 král Ladislav zapsal hrad a městečko(!) Sádek, Stařec, Čáslavice, Slavice, Kojetice, Přibyslavice, Římov, Rokytánky(!) a díl Radonína.[7]) Než 1459 držel Sádek Zdeněk z Šternberka a 1464 Jindřich z Hradce, jenž zastavil hrad a panství Hynkovi z Lich-

— [79]) ZDB II. 131. — [80]) ZDB VIII. 174. [81]) ZDB VI. 508. — [82]) ZDB I. 107. — [83]) ČMM 1915, 133. — [84]) ZDB VI. 876. — [85]) Zbiebického sb., Batouchovice. — [86]) ZDB II. 145. — [87]) ZDB XII. 585. — [88]) ZDB XII. 661, XIII. 9. — [89]) ZDB VI. 95. — [90]) ZDB XII. 629.

[1]) CDM IV. 238. — [2]) FRB IV. 179. — [3]) ZDO I. 963. — [4]) ZDB VII. 540. — [5]) AČ VI. 401, ZDVGMS IV. 43. — [6]) P III. 89, AČ IX. 261, ZDB XII. 181, Neumann, Nové příspěvky k děj. husitství, 79. — [7]) P III. 234, AČ VII. 580.

tenburka.[8]) Posléze Hynek z Valdštejna 1481 int. témuž Hynkovi hrad Sádek, Kojetice, H. a D. Rokytánky a díl Loukovic a ten zaměnil 1490 (int. 1492) toto zboží Vilémovi z Pernštejna.[9]) Vilém ponechal při dělení svých statku 1507 Sádek sobě, ale 1515 přiual jej k dílu svého syna Jana z Pernštejna.[10]) Posléze seděla tu dcera Vilémova Bohunka z Pernštejna, která na list mocný krále Ludvíka z 1521 učinila 1549 závěť.[11]) Jaroslav, Vratislav a Vojtěch bratři z Pernštejna int. 1551 panství Sádek Zdeňkovi z Valdštejna.[12]) Panství dědil pak syn Zdeňkův, Jindřich Brtnický z Valdštejna, který vydal 1576 pro panství sádecké luterský církevní řád a jenž na list mocný císaře Rudolfa dal 1578 poručenství,[13]) a pak Jindřichův syn Zdeněk Brtnický, jemuž byl statek konfiskován, oceněn na 60.000 zl. mor. a darován podpluk. Tomáši Cerbonimu.[14]) R. 1643 obléhali hrad Švédové. R. 1662 Sádek byl int. Jeronýmu Salvatorovi, Fr. Marii a Tomáši bratřím Cerboni (ZDz I. 95). František Maria prodal 1678 Sádek Gotfridu v. Walldorf (ZDz I. 276), kdežto Jeroným Salvatore Cerboni int. 1690 Slavice a Mikulovice Donátu Heisslerovi z Heitersheimu (ZDz V. 44). Statky pozůstalé po neb. Ignáci Gotfridovi hr. z Walldorfu Sádek a Rokytnice byly 1797 int. Fr. Kajetánu hr. Chorynskému z Ledské (ZDz IX. 217). Dále byl Sádek int. 1832 Frydrychovi, 1863 Viktorovi (zemřel 22. ledna 1901) a pak Frydrychovi hr. Chorynskému z Ledské.

Pozemková reforma provedena 1922 až 1925 (vlastník Bedřich Chorynský, plocha 2567 ha). Vlastníku propuštěn ze záboru zámek, dvůr, cihelna, pivovar a vinopalna v Sádku a většina lesního hospodářství, sestátněna část lesu, utvořen zbytkový statek Bolíkovice, zcela parcelovány dvory Stařeč, Štěměchy, Valdorf a Visky a Ehovar v Sádku předán družstvu.

Stařeč, městečko s far. chrámem sv. Jakuba Větš. a radnicí z 16. st. K 1104 až 1260 viz u Třebíče. Již 1311 přip. se tu fara, která byla 1331 inkorporována kapitule sv. Petra v Brně.[15]) Ves byla v 14. st. zeměpanskou a kolem 1340 držel Stařeč od markr. zástavou Bohuš ze Stařče, než 1343 markr. Karel dovolil Smilovi z Lichtenburka, aby Stařeč od Bohuše vyplatil.[16]) K r. 1371 viz u Doubkova. Markr. Jošt dal 1384 Stařeč lénem Heraltovi z Kunštátu.[17]) K r. 1481 viz u Sádku. Zdeněk z Valdštejna int. 1499 městečko Stařeč s pod., Čáslavice kromě pod., Slavice, Přibyslavice a Římov Vilémovi z Pernštejna, jenž 1500 udělil Starči odúmrt.[18]) Ferdinand I. 1534 znovu vysadil Stařeč na městečko, než 1547 městečko vyhořelo.[19]) Fara byla 1611 luterská a v 16. st. byl při kostele literácký sbor.[20]) Jan bar. Červení potvrdil 1654 Starči listiny na vinný šenk, odúmrt, les a pastviště a prodej soli. Dále František II. udělil 1793 městečku nové dva jarmarky.

Bolíkovice, dříve Bulíkovice, přip. se 1358.[21]) R. 1373 držel Bolíkovice a Babice Vilém z Bolíkovic a Eva z Jackova int. Bolíkovice 1381 Henzlinovi z Bolíkovic.[22]) Posléze Bohuše z Bolíkovic int. 1495 tvrz a ves Bolíkovice a Babice s tvrzí a pod. Hynkovi z Bačkovic.[23]) K 1528 viz u Babic, odtud u Sádku.

Čáslavice s far. kostelem sv. Martina. Již 1240 byl tu (Schazlawice) far. kostel.[24]) K 1371 viz u Rokštejna, 1454 u Sádku a 1499 u Starče. R. 1708 Čáslavice vyhořely. Fara zanikla za války třicetileté. 1773 zřízena lokálie, 1863 fara.

Čechočovice; 1358 jmenuje se Hrut, 1407 Boček a 1417 Hron z Čechočovic.[25]) Čeněk z Čechočovic int. 1493 tvrz a ves Čechočovice Janovi, Kryštofovi a Hronovi bratřím vl. z Hrochova a Kryštof z Hrochova int. 1499 tvrz a ves Čechočovice a Kralohov(?) s pod. Zdeňkovi a Burianovi z Valdštejna na Brtnici.[26]) K 1519 viz u Brtnice, po 1620 ves nál. k panství sádeckému.

[8]) P IV. 2, 121, AČ IX. 339. — [9]) ZDB XI. 18, AČ VI. 525, XVI. 371, ZDB XII. 14. — [10]) AČ XVII. 75, 211. — [11]) ZDB XXII. 71. — [12]) ZDB XXII. 84. — [13]) Hrejsa, Česká konfese, 343, ZDB XXVII. 34. — [14]) Slovák, Konf. prot., 8, ZDB XXXIII. 20. — [15]) CDM VII. S 183, 284. — [16]) CDM VII. 490. — [17]) AČ XIV. 513. — [18]) ZDB XIII. 21. — [19]) Kameníček, III. 242. — [20]) Kameníček, III. 277, Schr. XII. 4. — [21]) ZDB III. 292. — [22]) ZDB VI. 98, 828. — [23]) ZDB XII. 40. — [24]) CDM II. 329. — [25]) ZDB III. 280, P III. 6, II. 74. —

Kojetice. K 1227 viz u Budíkovic. R. 1349 psal se Jakub z Kojetic a 1373 Martin z Velkých Kojetic.[27]) Markvart z Šternberka int. 1399 Kojetice, D. a H. Rokytánky a Loukovice Hynkovi z Valdštejna.[28]) K 1454—81 viz u Sádku.

Loukovice; 1387 byl tu far. kostel.[29]) K 1349—1528 viz u Babic, 1481 u Sádku, 1498 u Bítova, 1542 u Třebětic a Šebkovic a 1588 u Jakubova.

Mastník přip. se 1407;[30]) 1436 díl viz u N. Říše. Zdeněk Mezifický z Lomnice prodal 1537 Mastník za 600 zl. Janovi z Pernštejna.[31])

Římov; desátky z Římova (Rzymowe) nál. 1257 kl. novoříšskému (Tiray v Teleckém okr., 252 tvrdí omylem, že Římov zanikl mezi Olšany a Nevcehlí).[32]) K 1371 viz u Rukštejna. Zdeněk a Vaněk bratři z Valdštejna a na Sádku prodali 1437 Římov Mikuláši a Ctiborovi bratřím vl. z Okrašovic.[33]) K 1454 viz u Sádku, 1499 u Starče.

Štěměchy; 1279 jmenuje se Cuzkraj z Štěměch (Cziemich);[34]) 1387 držel Štěměch s tvrzí Adam z Štěměch,[35]) pak Jan Tluksa, který 1386 int. Štěměchy Petru Hechtovi z Rosic.[36]) Posléze držel Štěměchy těšínský kníže Přemek, který 1464 int. Štěměchy s tvrzí Oldřichovi z Miličína.[37]) Za válek uherských seděl zde Přibík z Miličína, než tvrz byla dobyta stranou uherskou (pánem z Hradce) a teprve podle smluv jihlavských z 1486 měly býti Štěměchy vráceny Mládencovi z Miličína.[38]) Oldřich Mládenec z Miličína int. 1505 Štěměchy a Vacenovice Zdeňkovi a Burianovi z Valdštejna k Brtnici,[39]) později však byly Štěměchy připojeny k Sádku.

Valdorf založen 1715 a nazván podle hr. z Walldorfu, 1771 slove Valdorfka, 1880 Valdovka.

Statek Rokytnice:

Rokytnice s far. kostelem sv. Jana Křtit. K 1190—1327 viz u Louky, 1353 až 1386 u Heraltic, 1454—81 u Sádku. Tehdy byla tu dvojí ves, která slula Dolní a Horní Rokytánky. Později držel Rokytnici kl. loucký, který prodal 1663 Rokytnici a Pokojovice (int. 1687) Danielu Pachtovi z Rájova, jenž 1667 prodal obě vsi Františce Alžbětě Slavíkovcové, roz. z Ostašova (int. 1688). Tato vložila 1688 Rokytnici Rudolfu Václavovi Záviši z Osenice (zemřel 1695, náhr. v Rokytnici) a 1689 Pokojovice Markvartovi Jiřímu a Kryštofovi bratřím Věžníkům z Věžník (ZDz II. 204, 229, III. 14). Po smrti Rudolfa Václava byla Rokytnice prodána k Sádku. Fara byla v Rokytnici již před třicetiletou válkou.

PANSTVÍ LESONICE A STATKY RATIBOŘICE, SLAVICE A VÝČAPY.

Lesonice, dříve Horní Lesonice. K 1190 viz u Louky. Dále psali se 1225 Lutolt a Chřepek (de Lisinicz), 1235 Všebor a 1278—79 Branislav z Lesonic.[1]) R. 1360 seděl zde Ješek a jeho bratři z Lesonic[2]) a Drslav z Lesonic int. 1364 Jimramovi z Jakubova (z rodu pánů z Pernštejna) tvrz a zboží v Lesonicích a díl Cidliny.[3]) Jan Zibřid z Pernštejna int. 1408 Lesonice Janu Pintovi z Ertišovic.[4]) R. 1464 seděl zde Bohuslav Pinta z Vranína,[5]) 1484—1493 Kryštof Pinta[6]) a Zikmund Pinta z Ertišovic int. 1500 Lesonice Jindřichovi, Hrůzovi a Strachovi bratřím vl. z Ertišovic.[7]) Z těch seděl tu 1496—1509 Jindřich[8]) a posléze Bohunka z Ertišovic int. 1520 tvrz a ves Lesonice a pusté Horky Bohušovi z Čechtína, jehož manželkou byla Mandalena z Počepic.[9]) Dále seděli tu 1544 Bohušovi nedíl. synové Jan, Adam a Try-

[26]) ZDB XII. 23, XIII. 20. — [27]) ZDB I. 21, VI. 94. — [28]) ZDB VIII. 227. — [29]) ZDB VII. 540. — [30]) ZDB IX. 68. — [31]) AČ XX. 398. — [32]) CDM III. 257. — [33]) ČMM 1902 218. — [34]) CDM VII. S 142. — [35]) ZDB VI. 563 — [36]) ZDB VII. 480. — [37]) ZDB XIII. 26. — [38]) AČ X. 292. — [39]) ZDB XIII. 36. [1]) Friedrich II. 268, CDM II. 261, IV. 151, VII. Supl. 142. — [2]) ZDB III. 533. — [3]) ZDB IV. 122. — [4]) ZDB XII. 870. — [5]) P IV. 130. — [6]) Stav. arch 436, P VII. 64. — [7]) ZDB XIII. 25. — [8]) P VII. 162, IX. 105. — [9]) ZDB XVI. 2. —

stam Hrubčičtí z Čechtína,[10]) 1596—1603 Václav Hrubčický,[11]) pak Adam Arnošt Hrubčický z Čechtína, po němž zustala vdova Žuzana Roupovská z Malejova (PB XXXIV. 159), a 1616 Zdeněk z Roupova,[12]) který int. 1638 Lesonice s tvrzí, Cidlinu, Babice a statek Červený Martínkov Adamu Jiříkovi Falkenhainovi z Glošku, jehož manželkou byla Eva Šťastná z Kostelce (ZDB XXXV. 5). Adam Jiří prodal 1634 Lesonice (int. 1638) Adamu Ladislavovi Věžníkovi z Věžník (ZDB XXXV. 7) a ten 1669 int. Lesonice, Martínkov a Šebkovice Markvartu Jiřikovi Věžníkovi z Věžník (ZDz I. 172), který 1680 int. tyto statky Pavlovi hr. Morzinu (ZDz II. 28). Tehdy byly na panství doly na železnou rudu i hutě. Ferdinand hr. Morzin vložil 1689 Lesonice Karlu Gottliebovi v. Aichbüchel (ZDz III. 21). Karel Rudolf v. Aichbüchel a jeho sestry int. 1772 H. Lesonice, Martínkov, Šebkovice, Skalici, Ratibořice a Výčapy Frant. hr. Nadasdy (ZDz VIII. 100). Kryštof sv. p. Stäckelberg vložil 1810 (prodej za 2,000.000 zl.) panství Terezii hr. Trautmannsdorf (ZDz XI. 394), která prodala 1823 Lesonice s přísl. za 900.000 zl. Emilii hr. Reichenbachové (ZDz XIV. 254). Po smrti Karla Gustava hr. v. Reichenbach-Lesonitz byly 1874 Lesonice int. Pavlíně hr. Reichenbach-Lesonitz, 1880 int. princezně Löwenstein-Wertheim-Freudenberg a r. 1929 Udonu princi Löwenstein-Wertheim-Freudenberg. — Pozemková reforma provedena r. 1924 (vlastník Pavlína Löwenstein-Wertheim-Freudenbergová, plocha 3585 ha); vlastníku propuštěny ze záboru dvur Lesonice, část lesního hospodářství, lihovar, cihelna a pivovar v Lesonicích; sestátněna většina lesu a pila v Lesonicích; zbytkový statek Horecký dvur přidělen Mor. zemědělské radě, utvořeny zbytkové statky N. Hospoda, Milatice, Ratibořice, Slavice a Výčapy, zcela rozděleny dvory Martínkov, Mikulovice a Vacenovice. Lihovar ve Výčapech přidělen zbytkovému statku, lihovar v Milaticích družstvu. — R. 1775 vypukla na panství selská vzpoura, která nabyla povážlivých rozměrů. — Někde u Lesonic zanikly D o l n í L e s o n i c e, díl jejich int. 1387 Mandlin, žid z Brna, Henzlínovi z Bítova[13]) a Jakoubek z Oponěšic int. 1406 tvrz a ves Lesonice Václavu Nosovi z Ostrovce,[14]) po jehož smrti bylo 1446 zboží int. Filipkovi z Račic.[15]) Machna z Lesonic int. 1464 Lesonice s tvrzí Václavu z Rozseče a ten prodal 1465 (int. 1466) Lesonice Dolní a Újezd Janovi a jeho synum Zikmundovi a Václavovi z Pernštejna, a Vilém z Pernštejna 1480 Václavovi z Marejže.[16]) K 1542 viz u Třebětic, 1610 u Budkova.

Babice s far. kostelem sv. Trojice. Vilém z Babic int. 1349 pol. Babic s pol. patr., Martinic, Loukovic a díl Vesce křižovníkům s červenou hvězdou v Praze;[17]) zbytek vsi int. 1368 Hanek z Babic Henzlínu Maixnerovi.[18]) K r. 1373—1495 viz u Bolíkovic. Jan z Oponěšic int. 1437 Babice s pol. patr. Vilému z Bolíkovic.[19]) Posléze Vilém z Kunštátu a jeho manželka Anna z Bačkovic int. 1528 Babice s pustou tvrzí a pod., díl Martinic, Bulíkovice(!) s tvrzí a díl Loukovic Bohuši Hrubčickému z Čechtína.[20]) K 1610 viz u Budkova.

Boňov, dříve Buňov, k 1361 viz u Žďáru, 1464—98 u Jaroměřic.

Cidlina, dříve i Cidlinka; k 1200 viz u Louky, 1356 psal se Mikuláš z Cidliny[21]) (k 1364 díl viz u Lesonic), 1464 psali se Matěj a Jiřík Cvrčkové z Cidliny[22]) a 1492 seděl tu Jan z Oponěšic.[23]) Pak ves zpustla (k 1511 viz u Oponěšic, 1542 u Šebkova, 1557 u Martínkova a 1562 u Ratibořic) a byla před 1598 prodána Jindřichem Brtnickým z Valdštejna Mikuláši Klouzalovi z Rýnarce na Červ. Martínkově.[24]) R. 1624 osedlá ves byla již u Lesonic. — U Cidliny zanikl D u b e č. R. 1464 držel ves Mach z Cidliny. Bratři Ondřej a Valentin Dubečtí int. 1542 pustý Dubec Bohuši z Čechtína (P IV. 101, ZDB XXII. 35).

Horky. K 1225 viz u Třebíče. R. 1356 psal se Ješek z Horek[25]) a Marketa

[10]) PB XX. 94, XVIII. 169. — [11]) PB XXXIII. 177, XXXIV. 39. — [12]) ČMMZ IV. 68. — [13]) ZDB VII. 545. — [14]) ZDB VIII. 423. — [15]) ZDB XII. 507. — [16]) ZDB XI. 4, XIV. 63, AČ VI. 506. — [17]) ZDB I. 47. — [18]) ZDB V. 56. — [19]) ZDB XII 388. — [20]) ZDB XIX. 5. — [21]) ZDB III. 170. — [22]) P IV. 127. — [23]) P VII. 56. — [24]) ZDB XXVIII. 12. — [25]) ZDB III. 147. — [26]) ZDB XIV.

z Horek int. 1466 pusté Horky Michalu Raušarovi z Martiniček, který tu seděl již 1460.[26]) Šťastný a Jan Raušarové z Horek int. 1481 pusté Horky Kryštofu Pintovi z Ertišovic.[27]) Ves byla po 1670 obnovena a 1779 parcelován tu dvůr.

Lesůňky, snad totožné s zaniklými D. Lesonicemi, od 1639 nál. k panství lesonickému. — Někde v okolí Lesonic zanikly Martinice, k 1349—1528 viz u Babic, 1544 u Budkova.

Martínkov, dříve Červený Martínkov, s far. kostelem Navštívení P. Marie. R. 1320 psal se Oldřich z Martínkova[28]) a pak v 14. st. vládykové z Martínkova. Záviše z Písečného int. 1368 tvrz a zboží v Martínkově (in Ruffo Martinicz) Frickovi z Předína,[29]) 1415 seděl zde Jan z Leskovce a Arnošt z Leskovce int. 1447 Č. Martínkov Václavovi z Rozseče, jehož potomci psali se pak Martínkovští z Rozseče.[30]) Z nich seděli na Martínkově: 1508—26 Jiřík, 1536—44 Marek[31]) a pak Jan, jenž 1557 int. tvrz a ves Martínkov se slad., piv. a pod. a pul Cidlinky Adamovi Hrubčickému z Čechtína, jehož manželkou byla 1562 Eliška z Bílkova.[32]) Jan Hrubčický int. 1581 Martínkov a pusté Horky Jiřímu Klouzalovi z Rynarce.[33]) Mikuláš Klouzal postoupil při záměně 1597 tvrz a ves Č. Martínkov s piv., pusté Horky a pul pusté Cidlinky Vilémovi z Roupova, jemuž byl stateček při konfiskacích ponechán.[34]) R. 1629 byl Martínkov prodán Adamu Jiřímu Falkenhainovi z Glešku za 11.500 zl. mor. a ten jej 1638 prodal za 16.000 zl. mor. Martinu Sieghoferovi v. Sieghartsberg. (ZDB XXXIV. 7). Od 1650 byl statek připojen k Lesonicům. Fara byla 1714 obnovena.

Milatice. R. 1366 psal se Ješek z Milatic.[35]) Sezema Jevišovský z Kunštátu prodal 1416 ves Janu ml. z Hradce (int. 1417),[36]) k 1498 viz u Bítova. 1588 u Jakubova.

Mikulovice držel 1350 Vilém z Mikulovic[37]) (k 1386 viz u Dalešic), ale Jan z Mikulovic int. 1390 Mikulovice a díl Klučova Pavlíkovi z Nezamyslic.[38]) Bratři Jindřich a Mikuláš z Ratibořic int. 1399 Mikulovice Václavu Opálkovi a ten ještě 1399 int. zboží i s tvrzí v Mikulovicích Hynkovi z Valdštejna.[39]) Jan z Valdštejna int. 1447 ves Čáslavovi z Mikulovic.[40]) R. 1533 seděl tu Jiřík Čeloud z Palovic (manželka jeho Eliška z Osečan), jenž 1546 int. Mikulovice Trystamu Hostakovskému z Arklebic.[41]) Vdova Marketa st. Kobiková z Opatova int. 1551 statek Floriánovi z Kojetic a ten opět 1555 Zdeňkovi z Valdštejna.[42]) Pak nál. Mikulovice k Sádku a od 1683 sdílely osudy Slavic.

Ratibořice; 1351 psal se Ctibor z Ratibořic,[43]) později držel ves Jindřich z Lichtenburka, jenž 1385 int. Ratibořice s tvrzí Ondřejovi Nelepovi.[44]) V l. 1408—16 seděl zde Kryštof z Ratibořic,[45]) 1447—65 Jindřich z Hrochova[46]) a 1493 Jindřichovi synové Jan, Kryštof a Heřman bratři vl. z Hrochova int. tvrz a ves Ratibořice a pusté Poklaky Čeňkovi z Čechočovic, který zboží zapsal 1495 Markvartovi z Královic a ten ihned Hankovi ze Zap.[47]) Hanek seděl tu ještě 1507 a 1508 Johanka ze Zap vzala svého manžela Jana Hostakovského z Arklebic na Ratibořice na spolek;[48]) Johanka byla 1519 vdovou a žila ještě 1531.[49]) Dále seděl tu Heřman Hostakovský (1545 neb.), jenž zanechal děti Trystama, Annu a Barboru.[50]) Trystam seděl na Ratibořicích ještě 1551 a jeho synové Karel, Ctibor a Oldřich bratři vl. Hostakovští int. 1562 tvrz a ves Ratibořice, Buňov, pusté Vacenovice a pusté Poklaky svému bratru Janovi Hostakovskému, jehož manželkou byla Johanka v Vranova.[51]) Ta provdala se 1563 za Jana Beránka z Petrovce (1563 až 1568) a vzala posléze na Ratibořice

90, P IV. 56. — [27]) ZDB XI. 9. — [28]) CDM VII. S 203. — [29]) ZDB V. 58. — [30]) P II. 359, ZDB XII. 605. — [31]) PB IX. 108, XIII. 218, XVI. 120, XVII. 45. — [32]) ZDB XXIII. 15, XXIV. 21. — [33]) ZDB XXVI. 75. — [34]) ZDB XXVIII. 13, Slovák, Konf. prot. 34. — [35]) ZDB IV. 483. — [36]) AČ VI. 471, ZDB XI. 408. — [37]) ZDB I. 166. — [38]) ZDB VII. 747. — [39]) ZDB VIII. 274—5. — [40]) ZDB XII. 607. — [41]) ZDB XX. 16, XXII. 78. — [42]) ZDB XXII. 91, XXIII. 2. — [43]) ZDB II. 4. — [44]) ZDB VII. 330. — [45]) P II. 128, ZDB XI. 242. — [46]) P IV. 36, AČ XVI. 163. — [47]) ZDB XII. 23, 41. — [48]) PB IX. 53, ZDB XIV. 3. — [49]) PB XII. 20, XV. 32. — [50]) PB XVIII. 198. — [51]) PB XX. 168, ZDB XXIV. 24, 27. — [52]) PB XXIII. 200, 444, 257, XXIX. 471, 591. —

na spolek svého třetího manžela Viléma Dubského z Třebomyslic.[52]) Ten int. 1603 tvrz a ves Ratibořice, Buňov a pusté Poklaky a Vacenovice poručníkům sirotka po Tasovi z Lomnice a Kateřina Mezířická z Lomnice prodala 1609 zboží svému manželu Zikmundovi z Tiefenbachu.[53]) Za českého povstání seděl tu ev. Jiří Rechenperk z Želetic a pak Václav Rechenperk, jemuž byly Ratibořice konfiskovány, odhadnuty na 25.000 zl. mor. a přenechány jeho bratřím Adamu a Arnoštovi Rechenperkum, kteří se povstání nezúčastnili.[54]) Záhy však koupil statek Jan Vilém Müller z Mühlbachu. Kateřina z Buchberku, roz. Kobylková z Kobyliho, zanechala (int. 1683) Ratibořice Anežce Alžbětě Ulstorfarové z Němčího, roz. Hrádkové ze Stránky, a jejím sestrám (ZDz II. 85). Tyto int. 1683 Ratibořice Rudolfu hr. Rabatta (ZDz II. 93). Pak nabyl statku Donát Heissler z Heitersheimu, jenž 1696 int. Ratibořice, Slavice a Mikulovice Karlu Gottliebovi v. Aichbüchel (ZDz III. 152) k Lesonicum. — U Ratibořic zanikly Poklaky (též Poklaty), příp. se 1360,[55]) k 1361 viz u Suchohrdel, 1493—1603 u Ratibořic.

Slavice; 1303 příp. se bratři Dětřin a Kunrát ze Slavic,[56]) k 1371 viz u Rukštejna, 1454 u Sádku a 1499 u Staříče. Kolem 1650 prodány od Sádku Anně Alžbětě z Grynersberka, jejíž syn Adam Karel Josef z Grynersberka prodal 1686 Slavice Jeronýmovi sv. p. Cerbonimu, ten 1690 prodal Slavice k Ratibořicům.

Šebkovice s fil. kostelem sv. Maří Magd.; příp. se 1349;[57]) 1386 držel je Jindřich z Hradce, po jehož smrti zůstaly Šebkovice v rukou rodu hradeckého do 1542, kdy poručníci sirotku po Adamovi z Hradce int. Šebkovice s pod. a díl Milatic, Loukovic a Cidliny Václavovi Chroustenskému k Lesonicum.[58])

Vacenovice, k 1353—1410 viz u Heraltic. Oldřich Mládenec z Miličína pustil 1505 pusté Vacenovice Hankovi ze Zap.[59]) K 1562—1603 viz u Ratibořic, 1679 byla ves již osedlá.

Výčapy, k 1104—1556 viz u Třebíče; bývaly manstvím kl. třebíckého, jež držel 1277 Budislav z Výčap[60]) a 1464 Václav Tluksa z Krajovic;[61]) v l. 1557—79 nál. k Sádku, 1592 seděl zde syn Beneše Dubského Jaroslav Dubský z Třebomyslic, 1619 syn Jaroslavův ev. Jiří Dubský, jemuž byly Výčapy při konfiskacích ponechány s podmínkou, že přestoupí ke katol.[62]) Karel Rudolf Dubský z Třebomyslic int. 1682 Výčapy Lukáši Řehořovi v. Grinersberg (ZDz II. 61), který vložil 1686 statek Frant. Hasslerovi z Kiessenegu (ZDz II. 167). Marie Sybila Haslerová, roz. v. Maiersberg, prodala 1720 statek k Lesonicum. Karel Rudolf sv. p. Aichbüchel int. 1771 Výčapy své sestře Antonii provd. Zünnerové (ZDz VIII. 86), ale brzo nál. Výčapy opět k Lesonicum.

PANSTVÍ JAROMĚŘICKÉ.

Jaroměřice, městečko s barokním far. kostelem sv. Vavřince z 1715—39 a zámkem. Zboží nál. původně markrabatum a král Jan daroval 1325 patr. kostela klášteru sedleckému, jemuž také biskup Konrád daroval pol. přijmu z fary jaroměřické; tato obdarování potvrdil 1342 papež Klement VI.[1]) Tehdy (1329) držel Jaroměřice a Bítov zástavou Raimund z Lichtenburka.[2]) Jan a Štěpán z Lichtenburka dali 1420 městečku odúmrt a markr. Albrecht udělil 1431 dva jarmarky.[3]) Později držela zboží Kateřina z Ilburku, která 1464 vzala manžela Bohuše z Lomnice na spolek na městečko Jaroměřice a vsi Příložany a Buňov.[4]) Vklad byl však vložen do desk patrně omylem, neboť 1480 seděl tu Půta z Lichtenburka[5]) a teprve 1498 dal

[52]) ZDB XXIX. 23, XXX. 13. — [53]) Slovák, Konf. prot., 25. — [55]) ZDB III. 482. — [56]) CDM V. 147. — [57]) ZDB I. 39. — [58]) ZDB VII. 491, XXII. 34. — [59]) ZDB XIII. 36. — [60]) CDM IV. 142. — [61]) P IV. 138. — [62]) ZDB XXVII. 43, ČMM 1922, 148, Slovák, Konf. prot., 36, PB XXXIV. 110—112.

[1]) CDM VI. 287, MV I. 91. — [2]) CDM S. VII. 266. — [3]) Bočkova sb. 8218—

Vladislav II. Václavovi z Ludanic v alod městečko Jaroměřice s pod., mýtem a špitálem, vsi Přílożany, Buňov, Ohrazenice, Třebelovice, panství na Dědicích a Jiřeticích, pustou ves Chobot a panství na Kdousově.[6]) Rukojmí za Jana a Hynka z Ludanic prodali 1522 (int. 1523) městečko Jaroměřice s pod., Ohrazenice, Přílożany a vsi faře jaroměřické náležité Lažany a Popovice za 4700 kop č. Janovi z Pernštejna, jenž již 1534 int. panství jaroměřické Jindřichovi Meziříckému z Lomnice.[7]) Jindřich dal 1552 městečku privilej na nestavění sirotků. Tehdy přip. se v Jaroměřicích špitál sv. Kateřiny.[8]) Dále seděl zde 1567—76 Ludvík Meziřický z Lomnice, na jehož žádost udělil 1570 Maximilian II. městečku třetí a čtvrtý jarmark a týdenní trh.[9]) R. 1576 vydán byl pro panství luterský církevní řád.[10]) Dcera Jiřího z Lomnice Kateřina Meziřická z Lomnice prodala pak 1609 tvrz a městečko Jaroměřice, Lhotu, Přílożany, Ohrazenice, Vicenice, Lažany a Popovice svému manželu Zikmundovi sv. p. z Tiefenbachu.[11]) Patr. kostela nál. v pol. 16. st. kláštera sedleckému, jemuž jej 1554 Ferdinand I. potvrdil,[12]) ale 1571 byli tu již luterští faráři a sice 1571—72 Adolf Městecký a 1574 Leandr Rváčovský z Rváčova.[13]) V l. 1554—98 jmenuje se v Jaroměřicích také bratrský zbor.[14])

Za českého povstání drželi Jaroměřice Jiřík a jeho syn Václav Rechenperkové z Želetic, jimž bylo panství konfiskováno, oceněno na 50.000 zl. mor. a 1623 prodáno Gerhardu Questenberkovi.[15]) R. 1628 byla fara obsazena katol. farářem,[16]) 1631 a 1635 Jaroměřice vyhořely, 1673 na předměstí Lhotě založena loretánská kaple s křížovou chodbou. 1678 servitský klášter (1785 zrušen) a 1713—21 vystavěn zámek. Po Janu Adamovi z Questenberka (zemřel 1752), za něhož stal se jaroměřický zámek střediskem divadelního a hudebního umění, dědil panství Dominik hr. Kaunitz-Rittberg-Questenberg. Dále držel Jaroměřice od 1796 Alois Kaunitz-Rittberg, který zemřel 17. list. 1848 a zanechal panství Karolině hr. Starhemberg, roz. Kaunitz-Rittberg (zemřela 18. června 1875); pak Jaroměřice int. Leopoldině kněžně Palffy, roz. Kaunitz-Rittberg (zemřela 16. března 1888), posléze pak Rudolfu hr. z Vrbna-Bruntálu, jenž měl od 1898 titul hr. Wrbna-Kaunitz-Rittberg-Questenberg-Freudenthal. — R. 1775 vypukla na panství selská vzpoura. Pozemková reforma provedena 1924 (vlastník Rudolf Wrbna-Kaunitz, výměra 3397 ha); vlastníku propuštěny ze záboru dvory Bohušice, Dvorek, Jaroměřice, cihelna a vápenka v Lukově, zámek v Jaroměřicích; sestátněna část lesů a pila v Přištpu, utvořeny zbytkové statky Jakubov, Štěpánovice, H. Újezd, Vicenice; zcela rozděleny dvory Blatnice, Lukov, Přištpo; větší část lesů zůstává v záboru. Prodány lihovary v Jakubově a Jaroměřicích.

Dřívější ves **Lhota** jest nyní předměstím jaroměřickým; k 1480 viz u Dalešic, 1609 u Jaroměřic.

Blatnice; podle falsa z 12. st. kníže Břetislav daroval kolem 1050 Blatnici kapitule staroboleslavské, není však jisto, zda jest možno zápis sem položiti. Dudík vykládá na Fladnitz u Retze.[17]) K 1466 viz u Žďáru, 1498 u Bítova, 1563—91 u Hostimě, 1648 byla však ves na panství jaroměřickém.

Bohušice; 1355 psal se Markvart z Bohušic.[18]) Smil z Police int. 1381 tvrz a zboží v Bohušicích Ješku Koňasovi ze Stošíkovic.[19]) R. 1481 držel tvrz a ves Hynek Dětřa, jehož manželkou byla Eliška z Petrovce.[20]) Johanka z Bohušic int. 1492 tvrz a ves Bohušice Zikmundovi z Manova a po smrti Václava z Manova seděl tu před 1521 Alexí z Chlévského a 1522 Jan Kuna z Kunštátu.[21]) Dále 1566—83 držel Bohušice Jan Herynk ze Sloupna,[22]) pak Tandaryáš Bula z Bořitova, jenž 1599 int. statek Frydrychovi Bulovi z Bořitova, který držel 1600—8

19. — [4]) ZDB XIII. 182. — [5]) P V. 275. — [6]) AČ XVIII. 67, VI. 571, ZDB XIII. 15. — [7]) AČ XX. 312, ZDB XVII. 2, XX. 20. — [8]) Zlobického sb., PB XX. 47. — [9]) Zlobického sb. — [10]) Hrejsa, Česká konfese, 343. — [11]) ZDB XX. 13, Bočkova sb. 8223, PB XXXIV. 223. — [12]) Horkého sb. Jarmeritz. — [13]) Hübel. 35, Jireček, Ruk. I. 4, II. 207. — [14]) PA IX. 346. — [15]) Slovák, Konf. prot., 25, ZDB XXXIII. 32. — [16]) ČMM 1903 309. — [17]) Friedrich I. 382. — [18]) ZDB III. 72. — [19]) ZDB VI. 888. — [20]) ZDB XI. 22. — [21]) ZDB

Bohušice i Kostníky.[23]) Kateřina Mezifická z Lomnice int. 1609 tvrz a ves Bohušice s piv. svému manželu Zikmundovi z Tiefenbachu, od něhož statek přešel na Petra Rechenberka z Želetic.[24]) Petr prodal pak (int. 1615) za 19.500 zl. mor. tvrz a ves Bohušice a Vicenice Petru Štokhornarovi ze Storejnu (evang.), jemuž byly Bohušice konfiskovány, oceněny na 18.000 zl. mor. a připojeny k panství jaroměřickému.[25])

Jakubov; k 1131 viz u Znojma, k 1301 viz u Oslavan. Po Jakubově psala se větev pánů z Pernštejna, z níž se psali: 1302 Jaroslav, 1310—20 Filip, 1349—57 Jimram, který držel i Domamily, Štěpkov a Šašovice, 1369—85 synové Jimramovi Filip a Jimram.[26]) Zbřid z Jakubova int. 1384 Jakubov s tvrzí Janovi z Hardeka.[27]) Než Jakubov přešel záhy na markraběte a markr. Jošt int. 1389 nejprve ves Ješkovi Doubravkovi, pak 1398 Vilémovi z Pernštejna.[28]) Vilém int. 1398 Jakubov bratřím Atlušovi a Janovi z Pernštejna, dostal ves však zpět a int. ji 1416 Svachovi, měšťanu z Jindřichova Hradce,[29]) Svach int. 1417 Jakubov Oldřichovi z Miličína a biskup Pavel z Miličína 1446 opět Janovi z Lichtenburka a Cornštejna.[30]) R. 1459 seděli zde bratři Albrecht a Hynek z Lichtenburka[31]) a Puta z Lichtenburka int. 1493 Jakubov Jiříkovi z Krajku.[32]) Volf st. Krajíř z Krajku int. 1538 městečko(!) Jakubov s pod. (faře nál. 1508 les Kněží hora) Václavu Chroustenskému z Malovar.[33]) Pak seděl tu Petr Chroustenský, jenž 1588 zapsal své manželce Anně Kořenské z Terešova městečko Jakubov s pod., Miletice a Loukovice do života.[34]) Eliška Chroustenská int. 1617 městečko Jakubov s pod., tvrzí a dílem Loukovic Janu Čejkovi z Olbramovic.[35]) Po českém povstání nál. statek k panství budějovickému, až 1689 Ota Rudolf hr. ze Schaumburku prodal za 60.000 zl. rýn. Jakubov, Vranín a Lukov k Jaroměřicům. (ZDz III. 44). Fara zanikla za války třicetileté.

Dolní Lažany, k 1523—1609 viz u Jaroměřic.

Horní Lažany založeny před 1750.

Lukov s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1716. K 1239—1593 viz u Tišnova. Jan z Pernštejna prodal 1545 Lukov s pod. Václavu Chroustenskému z Malovar.[36]) K 1593 viz u Budějovic, 1689 u Jakubova. Fara kolem 1625 zanikla a byla 1635 obnovena.

Ohrazenice, k 1498—1609 viz u Jaroměřic.

Popovice, k 1523—1609 viz u Jaroměřic.

Příložany drželi 1365 bítovští Lichtenburkové.[37]) K 1464—1609 viz u Jaroměřic.

Příštpo, k 1200 viz u Louky. R. 1408 seděl zde Ctibor z Jackova.[38]) K 1498 viz u Bítova, 1563—91 u Hostimě.

Štěpánovice přip. se 1349.[39]) Znojemský měšťan Rodal int. 1385 ves Ondřejovi z Pyšela.[40]) K 1535 viz u Lipníka. Poč. 17. st. držel ves Karel Gryn ze Štyrcenperku, jenž spolu s manželkou Kateřinou roz. Dubskou z Třebomyslic int. 1640 Štěpánovice Janovi Dubskému z Třebomyslic (ZDB XXXV. 19). Jiřík Vilém Dubský int. 1651 Štěpánovice Burianu Divišovi Odkolkovi z Oujezdce a Purkart Dyonisius Odkolek vložil 1654 statek k Jaroměřicům (ZDz I. 35, 58).

Horní Újezd s far. kostelem sv. Petra a Pavla. Již 1243 byl tu far. kostel.[41]) V 14. st. nál. ves Pernštejnům. Hynek a Jindřich bratři ze Zvole int. 1542 Újezd s pod., Lesonice, Vesce a tvrz Třebětice se vsí Václavovi Chroustenskému z Malovar.[42]) Karel Gryn ze Štyrcenperka prodal 1640 H. Újezd s pod. za 9.500 zl. mor. Jiřímu Dubskému z Třebomyslic (ZDB XXXV.

XII. 15, PB VIII. 109, 120. — [22]) PB XXIII. 478, XXVI. 387, XXIX. 486. — [23]) PB XXXII. 129, ČMMZ IV. 64. — [24]) ZDB XXX. 13. — [25]) PB XXXVI. 41, Slovák, Konf. prot., 32. — [26]) CDM V. 143, VI. 40, VII. S. 203, CDM XV. 76, ZDB I. 122, II. 11, V. 161, VII. 27. — [27]) ZDB VI. 948. — [28]) ZDB VII. 622, VIII. 2. — [29]) ZDB VIII. 78. — [30]) ZDB XI. 492, XII. 487. — [31]) P IV. 33. — [32]) ZDB XII. 29. — [33]) ZDB XXII. 11, PB VIII. 46. — [34]) ZDB XXVII. 14. — [35]) ZDB XXXI. 14. — [36]) PB XIX. 73. — [37]) ZDB IV. 305. — [38]) CDM XIV. 24. — [39]) ZDB I. 111. — [40]) ZDB VII. 123. — [41]) CDM III. 40. —

18) a 1659 stateček připojen k Jaroměřicům (ZDz I. 78). Fara za války třicetileté zanikla, 1709 obnovena.

Vícenice; 1278 seděl tu Adalhard z Vícenic (Wecennitz),[43]) k 1436 viz u N. Říše. Hašek z Valdštejna int. 1447 Vícenice a Slavětice Smilovi z Doubravice.[44]) Jan z Pernštejna prodal 1538 Vícenice Jindřichovi z Lomnice.[45]) K 1609 viz u Jaroměřic, 1615 u Bohušic.

Liter.: Das fürstlich Kaunitzsche Centralarchiv zu Jarmeritz, Schr. V. J. Fišer, Paměti jaroměřického varhaníka a rektora Jana Ružičky (1716—82), Jaroměřice 1933.

PANSTVÍ MORAVSKÉ BUDĚJOVICE A STATKY JACKOV A KRNČICE.

Moravské Budějovice, ochranné municipální město se zámkem z 2. pol. 17. st., far. kostelem sv. Jilji a kaplemi sv. Jana Nep. a sv. Anny na předměstích. Poč. 13. st. byl v Budějovicích hrad, středisko markraběcího statku, který byl počítán k Bítovsku a jejž (Budewigez) držela 1231 jako vdovský úděl královna Konstancie.[1]) Již 1235 byl tu (Budwih) far. kostel (patr. k 1240—1593 viz u Tišnova), jemuž daroval před 1399 (int. 1407) budějovický farář Michal ves Jackov, kterou koupil od Ctibora z Budkova.[2]) Město samo od svého vysazení sdílelo osudy hradu Bítova, s nímž mělo stejné majitele (viz Bítov k 1498). Král Zikmund udělil 1401 měšťanum, tehdy poddaným Smila, Jiřika, Jana a Štěpána z Lichtenburka, právo vaření a šenkování piva, 1421 potvrdil městu právo milové a přidal jarmark,[3]) ale 1421 zastavil Budějovice vévodovi Albrechtovi za pomoc proti husitum.[4]) Také zástavní vrchnost byla městu příznivá: Jan z Lichtenburka prodal 1408 městskému špitálu dvůr nad Budějovicemi slove Kosová a 1417 spolu se svým bratrem Smilem dal Budějovicum a Heřmanicům odúmrt.[5]) Vladislav II. potvrdil 1498 městu privilegium z 1421 a zlepšil městský znak a král Ludvík dal 1525 městu soudní právo a potvrdil všechna privilegia.[6])

Jindřich z Lichtenburka prodal 1522 (int. 1546) město Budějovice s rychtou Malou Vésku, Německou Ves a Heřmanice Zdeňkovi a Burianovi z Valdštejna (zemřel 1544, manželka jeho Kateřina z Ludanic), z nichž Burian potvrdil 1525 městu listinu na odúmrt.[7]) R. 1532 vyhořelo město s hradem, radnicí, kostelem a předměstím Podolím.[8]) Za Burianova syna Zdeňka (zemřel 1561, manželkou jeho byla Anna Krajířka z Krajku) potvrdil 1550 Ferdinand I. královské majestáty a přidal jarmark.[9]) R. 1561 byli z Budějovic vypuzeni židé.[10]) Syny Zdeňkovými byli Jan Lhošl (manželka Eva z Tavíkovic) a Hynek (zemřel 1592, manželka jeho byla Kateřina z Kunštátu) z Valdštejna. Jan Lhošl prodal 1579 vsi Lažínky a Vesce městské radě budějovické, ale ta je 1591 prodala Hynkovi Brtnickému z Valdštejna zpět.[11]) Hynek z Valdštejna, jemuž Jan Lhošl Budějovice a St. Říši poručil, potvrdil a rozšířil 1588 a 1591 privilegia města;[12]) za jeho vlády město velmi vzkvétalo. Rudolf II. zastavil patr. v Budějovicích, pak vsi Jackov a Lukov s patr., náležité klášteru tišnovskému, Zdeňkovi Brtnickému z Valdštejna (int. 1593), od něhož pak toto zboží získal výměnou Hynek z Valdštejna.[13]) Proto také byla fara luterská a 1570—73 byl tu farářem

[42]) ZDB XXII. 35. — [43]) CDM IV. 151. — [44]) ZDB XII. 582. — [45]) ZDB XXII. 7.

[1]) CDM II. 210. — [2]) CDM II. 261, XII. 539, ZDB IX. 189, 190. — [3]) PO XXXIV. 189, Nová sb. — [4]) Sedláček, Zbytky reg., 1178. — [5]) CDM XIV. 24, HP VI. 13. — [6]) Nová sb., Cerroniho sb. II. 248, Středovský, Apogr., VI. 175. — [7]) ZDB XXII. 58, Cerroni II. 248, Středovský, Apografa, VI. 175. — [8]) HP VI. 41. — [9]) Cerroni II. 248, Středovský, Apogr., VI. 176. — [10]) HP III. 117. — [11]) ZDB XXVII. 47, 57. — [12]) ZDB XXVII. 57, Cerroni II. 248, Středovský, Apogr., VI. 180. — [13]) ZDB XXVII. 68. — [14]) Jireček, Ruk., II. 207, 107, I.

spisovatel Leandr Rváčovský z Rváčova, 1601—4 Jakub Petrozelin a 1606 Bartoloměj Javorský.[14])

Hynkovým dědicem byl Zdeněk z Valdštejna z větve sádecké (zemřel 1623, prvá jeho manželka Mandalena z Thurnu zemřela 1614, druhou byla Kateřina Křinecká z Ronova). Za tohoto postavili se před 1613 měšťané vodovod z místa pod horami Krymelkou a Křížovou nad dědinou Lukovem.[15]) Tehdy byly Budějovice opatřeny hradbami a branami Dolní, Horní a Pečínkovou, pak dvěma fortnami. Zdeňkovi z Valdštejna bylo panství konfiskováno, oceněno na 30.000 zl. mor. a darováno 1626 za zásluhy Hanibalovi ze Schaumburku,[16]) jehož dědic Rudolf Jindřich hr. ze Schaumburka měl s městem velké spory. Po r. 1627 byly Budějovice pokatoličtěny znojemskými jesuity; 1632 zuřil v městě mor a 1643 zpustošili Budějovice Švédové. Schaumburkové vládli na Budějovicích do 1736 a sice Václav (zemřel 1704), jehož dcera Marie Anna Leopoldina prodala 1736 panství za 112.500 zl. rýn. Františku Václavovi hr. Wallis (zemřel 1774). Dále následovali František (zemřel 1784), jeho syn Josef (zemřel 18. list. 1818) a Josefův syn Maximilian hr. Wallis (zemřel 30. července 1864). Po smrti Maximilianově byly Budějovice 1867 int. Josefu hr. Wallis (zemřel 16. května 1883), pak Arnoštu hr. Wallis (zemřel 29. VIII. 1897), posléze Josefu říš. hr. Wallis a posléze 1924 Anně Marii Schaffgotsche, roz. Salm-Reifferscheidt-Wallis. — Město M. Budějovice drželo v 19. st. vsi Heřmanice, Německou Ves a Visku. Pozemková reforma provedena 1925 (vlastník Anna Marie Schaffgotschová, výměra 1003 ha); sestátněny lesy, vytvořeny zbytkové statky Krnčice a Lažínky, zcela parcelovány dvory M. Budějovice, Jackov, Vesce a Vranín, v záboru zůstává cihelna v Budějovicích.

S Budějovicemi splynulo Podolí (1498 u Bítova, 1532 u Budějovic), Německá Ves (k 1498 u Bítova, 1522 u Budějovic) a Malá Viska (k 1522 u Budějovic).

Heřmanice, k 1417 viz u Budějovic, 1498 u Bítova, 1522 u Budějovic.

Jackov; k 1131 viz u Znojma. R. 1351 přip. se tu tvrz,[17]) k 1399—1593 viz u Budějovic. Arnošt Wollmar ze Schaumburku prodal 1653 Jackov za 4000 zl. rýn. Zikmundovi Kořenskému z Terešova (ZDz I. 93), nabyl jej však 1670 zpět (ZDz I. 173). Po jeho smrti však sirotci 1699 prodali Jackov Arnoštu Hasslerovi ryt. z Kiesenegu (ZDz III. 220), který prodal 1711 statek Fr. Josefu sv. p. z Ostašova (ZDz IV. 52). Bratři Fr. Kašpar a Filip Jakub z Ostašova int. 1753 Jackov a Krnčice Fr. Václavovi hr. z Wallis k Budějovicum (ZDz VI. 253).

Krnčice přip. se 1351;[18]) k 1386 viz u N. Říše, 1529—1636 u N. Syrovic. Dětřich z Olešničky int. 1665 Krnčice Lukrecii z Ostašova, roz. hr. z Werdenberka (ZDz I. 123), jejíž pozůstalost dědily 1683 její dcery Anna Františka Gringerová a Marie Kateřina z Kounic, roz. sestry z Ostašova (ZDz II. 82). Marie Kateřina int. 1685 Krnčice Janu Ottovi z Kounic (ZDz II. 109), než již 1718 byly Krnčice opět int. Fr. Josefu sv. p. z Ostašova (ZDz IV. 205). K 1753 viz u Jackova.

Lažínky, k 1498 viz u Bítova, 1563 u Hostimě, 1579—91 u Budějovic.

Vesce, dříve Bezce, přip. se 1349 (viz u Babic).[19]) Za válek husitských seděl tu Hanzlík z Bezce (1434 neb.),[20]) 1540 Albrecht Bošovský z Polanky,[21]) 1549—51 Vaněk Bítovský z Lichtenburka, jehož manželkou byla Mandalena z Lomnice,[22]) 1558 pak Zdeněk Bítovský z Lichtenburka, jehož manželkou byla Eliška z Fulštejna.[23]) K 1542 viz též u H. Újezda, 1563 u Hostimě a 1579—91 u Budějovic.

Dolní Vranín; 1348 jmenují se Jimram, Fabián a Vavřinec z Vranína.[24]) Michek ze Lhoty int. 1399 Vranín Janovi z Vranína, ale Erazim z Vranína int. 1416 Vranín Otíku Stítkovcovi z Budkova, jenž opět 1448 int. ves Janu Pintovi z Ertišovic.[25]) R. 1465 seděl tu Bohuslav a Kryštof z Ertišovic,[26]) pak 1531 Hrůza Pinta z Ertišovic (manželkou jeho byla Marketa ze

312. — [15]) Zlobického sb. — [16]) Slovák, Konf. prot., 8, Boučkova sb. 6996, ZDB XXXIV. 8. — [17]) ZDB II. 23. — [18]) ZDB II. 23. — [19]) ZDB I. 47. — [20]) P III. 91. — [21]) ZDB XXII. 23. — [22]) LSA III. 8, PB XX. 6, ZDB XXII. 87. — [23]) ZDB XXIV. 3. — [24]) ZDB II. 4, 5. — [25]) ZDB VIII. 268, XI. 237, XII.

Svojkova), jenž prodal 1536 (int. 1545) tvrz pustou a ves Dolní Vranín Mikulášovi Prusenovskému z Víčkova.[27]) Mikuláš int. 1545 zboží Václavovi Chroustenskému z Malovar, jehož syn Petr Chroustenský int. 1592 D. Vranín Janu st. Hodějovskému z Hodějova.[28]) K 1609 viz u Jakubova, 1636 u N. Syrovic.

Horní Vranín držel v 1. pol. 16. st. Jan Bítovský z Bítova, který prodal z nařízení zemského hejtmana Horní Vranín sirotkům po Janu Herultovi z Herultic Marianě, Ludmile, Alžbětě, Kryštofovi, Jozue a Petrovi Herultům.[29]) Ti pak 1551 int. Horní Vranín k Budějovicům.[30]) Dominik hr. Kaunitz Rittberg prodal za 9.000 zl. konv. m. (int. 1796) H. Vranín Josefu hr. Wallisovi k Budějovicům (ZDz IX. 172).

Liter.: Fr. Jech, Obrázky z dějin M. Budějovic, M. Budějovice 1925; týž, Z archivu města M. Budějovic, Podyjí I.; týž, Z městského archivu M. Budějovic, progr. gymn. v Bndějovicích 1913; týž, Mor. Budějovice na poč. války třicetileté, progr. gymn. tamže 1915;

J. Fišer, Z památek po židech mor.-budějovických v 16. st. HP III.; týž, Držitelé domu v Mor. Budějovicích 1587, HP IV.; týž, Budějovští a dluhy Zdeňka z Valdštýna, HP IV.; týž, Mor. Budějovice ve sporu s Rudolfem Jindřichem ze Schaumburka, HP V., VI.; týž, Úmrtnost na M. Budějovicku a Jemnicku za hladu r. 1772 HP IX.; týž, Z kroniky požáru v M. Budějovicích, Památník hasičské župy mor. budějovické č. XXX.; týž, Stavba mor. budějovického zámku v l. 1666—72, XVIII. progr. reál. gymn. v M. Budějovicích; týž, Kaple a letohrádek na Hoře sv. Víta u M. Budějovic; týž, Geschichte der Juden in Mähr. Budwitz, Brno 1928; týž, Kronika t. zv. Chudánkova a jiné dochované paměti města Mor. Budějovic, XXIX. a XXX. progr. reál. gymn. v M. Budějovicích.

Sborník vlastivědných prací o polit. okr. moravsko-budějovickém, M. Budějovice 1927.

PANSTVÍ NOVÉ SYROVICE.

Nové Syrovice s zámkem; k 1498 viz u Bítova. Půta z Lichtenburka prodal před 1520 Syrovice a dvůr Lazec od Bítova Janu Mstěnickému z Mstěnic, jenž zanechal dcery Anežku a Annu z Mstěnic.[1]) Prvá vzala 1522 svého manžela Mikuláše Klouzala z Rynarce a druhá 1524 manžela Mikuláše z Víčkova na Syrovice na spolek,[2]) než poručníci sirotků po Janovi Mstěnickém int. 1529 Syrovice, dvůr Lazec a Krnčice Mikuláši z Víčkova, který pak 1547 int. tvrz a ves Syrovice s piv. a díl Krnčic Václavu ml. z Lichtenburka.[3]) Václavova neteř Apolonie Bítovská z Lichtenburka int. 1575 Syrovice Volfu Strejnovi z Švarcenavy a Jan Volfart Strejn prodal 1607 (int. 1611) za 36.000 zl. mor. tvrz a ves Syrovice s piv., Lazec, díl Častohostic s pod. a díl Krnčic Janu Čejkovi z Olbramovic a jeho manželce Voršile Lorantce z Inky.[4]) Janu Čejkovi byly Syrovice konfiskovány, odhadnuty na 58.000 zl. mor. a prodány Dr. Adamu sv. p. Gabelhouerovi, jenž 1636 prodal Janu Reinhartovi ze Schaumburku tvrz a ves Syrovice, Láz, Častohostice, Krnčice, Stráž, vypálenou ves Cizkrajov, dvůr Spitzhof (Spetice), Jakubov a tvrz a ves Dolní Vranín (int. 1638).[5]) Dále držel Syrovice Jan Bapt. z Ostašova (manželka jeho Lukrecie roz. z Werdenberku), jehož pozůstalost 1683 dědily dcery Anna Fr. Gringerová a Marie Kateřina z Kounic, roz. sestry z Ostašova (ZDz II. 82). Tyto int. 1709 statek Ondřeji Kryštofovi sv. p. z Ostašova, který ještě 1709 vložil Syrovice svému synovi Fr. Karlovi sv. p. z Ostašova (ZDz IV. 1, 4). Dědičky zboží Ostašovského int. 1786

864. — [26]) AČ VI. 506. — [27]) ZDB XX. 8, XXII. 47. — [28]) ZDB XXII. 50, XXVII. 62. — [29]) Bočkova sb. 11071. — [30]) ZDB XXII. 83.
[1]) PB XII. 101, ZDB XIV. 7. — [2]) ZDB XVI. 4, XVII. 3. — [3]) ZDB XIX. 6, XXII. 61. — [4]) ZDB XXX. 40. — [5]) ZDB XXXIV. 73. — [6]) PB XXXIV. 50.

Syrovice Janu Jindřichovi sv. p. hr. v. Nimptsch (ZDz IX. 42). Dále bylo panství int. 1804 Ferdinandu hr. v. Nimptsch, 1822 Josefu hr. v. Nimptsch, 1839 Karlovi sv. p. v. Nimptsch, sv. p. v. Fürst und Öls, 1870 Josefu hr. v. Nimptsch, 1909 Pavlovi hr. v. Nimptsch, 1916 Josefu Volfgangovi Marii v. Stubenberg.

Pozemková reforma provedena 1925 (vlastník Josef Stubenberg, rozloha 1640 ha). Vlastníku propuštěny ze záboru dvory N. Syrovice, Spetice, lesní hospodářství, zámek s parkem, lihovar a pila v N. Syrovicích; zřízeny zbytkové statky Kojatice a Mikálka.

Častohostice, díl vsi s far. kostelem sv. Barbory (románská rotunda); k 1498 viz u Bítova, 1607—36 u N. Syrovic.

Láz, původně stával tu dvur Lazce; k 1498 viz u Bítova, 1520—1636 u N. Syrovic.

Nimpšov založen 1785 a nazván podle majitele panství Jana hr. v. Nimptsch. Na dvoře Spětickém blíž N. Syrovic seděli 1610 Mikuláš Kořenský z Terešova a Mandalena z Klenového a Janovic, vdova po Petrovi Kořenském z Terešova.[6])

Lit.: J. Fišer, Založení vsi Nimpšova r. 1785, Mor. Budějovice.

HOSTIMSKÉ PANSTVÍ A STATEK BOSKOVŠTEJN.

Hostim, městečko s far. kostelem sv. Frant. Ser. z 1569 a zámkem. K 1349 až 1482 viz u Bukoviny (Hostina Ves). R. 1325 psal se Heřman z Hostimě.[1]) Ludvík z Bukoviny int. 1385 ves Hostim (Hestings) brněnskému kanovníku Artleboví.[2]) R. 1394 přip. se tu far. kostel (Hostings).[3]) R. 1464 držel statek Hynek Bítovský z Lichtenburka, 1492 Albrecht z Lichtenburka, po jeho smrti 1496 Henrych z Lichtenburka.[4]) 1507—37 Albrecht Bítovský z Lichtenburka a 1549—51 jeho syn Zdeněk Bítovský, jehož manželka Johanka Osovská z Doubravice zemřela 1558 a pohřbena v Třebíči[5]) (druhou manželkou byla Eliška z Fulštejna).[6]) Sirotci po neb. Zdeňkovi int. 1563 zámek a ves Hostim s pod., tvrz a ves Bezce(!), Přištpo, Radkovice, díl Zběrkovic(!), Lažánky, Jehřice a Blatnici Václavu Hodickému z Hodic,[7]) ale již 1569 seděl tu Jiřík Valecký z Mírova, jemuž Václav Hodický 1569 statek int.[8]) Jiřík Valecký, poslední svého rodu, držel Hostim, neznámo proč, jako manství, až Rudolf II. 1567 jemu Hostim z manství osvobodil (int. 1588).[9]) Jiřík odporučil 1586 zboží hostimské své manželce Kateřině Zelené z Říčan, zemřel 1589 a pohřben v Hostimě.[10]) Kateřina vzala 1591 druhého svého manžela Ladislava Šlejnice ze Šlejnic na spolek na zámek a ves Hostim s piv., Zvěrkovice, Blatnici, Přištpo, Radkovice, mlýn Královec a mlýn Blanský.[11]) Ladislav Šlejnic seděl tu ještě 1625,[12]) ale pak ujal se panství Jiří hr. z Náchoda (ZDB XXXIII. 28). Po Jiřím hr. z Náchoda dědil jeho syn Leopold Ferdinand hr. z Náchoda (ZDz I. 20), který int. 1660 (prodej 1650 za 11.000 zl. rýn.) Hostim Rudolfu Jindřichu z Schaumburka (ZDz I. 82) a Zvěrkovice 1660 Zikmundu Kořenskému z Terešova (ZDz I. 83). Přísudkem pak nabyl Hostimě Ferdinand Vilém hr. Slavata z Chlumu, jenž 1665 int. statek Ludvíku Raduitovi de Souches (ZDz II. 18). Karel Josef sv. p. de Souches int. 1721 Hostim a Boskovštejn Konstantinu Jos. sv. p. v. Gatterburg (ZDz IV. 334) a Prokop hr. Gatterburg int. 1789 oba statky Ant. hr. Meraviglia (ZDz IX. 90). Marie hr. Bissingen, Eleonora hr. Stürgk a Terezie hr. Bissingen, rozené hr. Meraviglia, prodaly 1858 Hostim a Boskovštejn Karlovi kn. z Liechtenštejna, po jehož smrti byly oba statky int. 1869 Karlovi kn. z Liechtenštejna (zemřel 16. ledna 1899), pak Rudolfu kn.

[1]) CDM VI. 285. — [2]) ZDB VII. 261. — [3]) MV I. 884. — [4]) P VII. 103, Stav. arch. 585. — [5]) PB IX. 121, XI. 3, LSA III. 7., 8. PB XX. 154, Horkého sb., art. Hösting, ZDB XXII. 87. — [6]) PB XXV. 10. — [7]) ZDB XXIV. 33. — [8]) PB XXI. 302, ZDB XXV. 20. — [9]) ZDB XXVII. 3. — [10]) ZDB XXVII. 2, Cerroniho sb., I. 97, p. 70. — [11]) ZDB XXVII. 46. — [12]) PB XXXVI. 347. —

z Liechtenštejna (zemřel 15. prosince 1908) a posléze Ferdinandu hr. Trautmannsdorfovi. Pozemková reforma byla provedena 1923—26 (vlastník Ferdinand Trautmannsdorf, rozloha 3184 ha); vlastníku propuštěny ze záboru dvory Blanné, Hostim, Zvěrkovice, menší část lesů, zámek v Hostimě, zříceniny Bukoviny, pila v Grešlově Mýtě, cihelna v Boskovštejně, mlýn v Hostimě; sestátněna většina lesů a pila v Rozkoši, utvořeny zbytkový statek Rozkoš, zcela rozdělen dvůr Boskovštejn.

Hostim byla 1665 povýšena na městečko a 1785 vyhořela.

Blanné založeno 1738 na místě, kde stával 1591 Blanský mlýn (viz Hostim).

Boskovštejn s tvrzí daroval 1586 Frydrych z Náchoda své manželce Kateřině Hrubšické z Čechtína.[13]) V l. 1608—13 seděl zde Bohuchval Jaroslav z Náchoda, jehož manželkou byla Marena Předborská z Předboří,[14]) ale již 1615 prodali poručníci statku po Bohuchvalovi zámek a ves Boskovštejn s piv. a Jiřice za 27.000 zl. mor. Petru Vokovi z Náchoda na Žerotících,[15]) z jehož pozůstalosti koupil před 1619 statek evang. Zikmund z Dietrichštejna.[16]) Císař int. 1630 Boskovštejn Jiřímu hr. z Náchoda (ZDB XXXIV. 9), po němž dědil syn Leopold Ferdinand hr. z Náchoda, který 1660 int. statek Zdeňku Bohuslavovi Dubskému z Třebomyslic (ZDz I. 90). Ten pak 1680 int. Boskovštejn Ludvíkovi Raduitovi de Souches k Hostimě (ZDz II. 18).

Jiřice, dříve Jehřice, k 1349—1482 viz u Bukoviny, 1498 u Bítova, 1563 u Hostimě, 1615 u Boskovštejna.

Grešlovo Mýto vzniklo na konci 17. neb poč. 18. st.

Prokopov, dříve Nová Ves, založen 1789 Prokopem hr. v. Gatterburg.

Rozkoš založen před 1750.

Zvěrkovice; 1349 psal se Artleb ze Zvěrkovic.[17]) Jan z Jevišovic int. 1390 půl Zvěrkovic Mikšovi z Přeskač;[18]) 1412 držel ves Jindřich z Přeskač a 1446 Zikmund ze Zvěrkovic.[19]) K 1563 až 1591 viz u Hostimě, 1589 u Rácovic.

Hrad **Bukovina** stával blíže Hostimě. Ve falsu z 13. st. jmenuje se k 1173 Hrut z Bukoviny (Bucowin),[20]) 1337—43 Gerhart a jeho syn Ludvík z Bukoviny.[21]) Bratři Hartleb, Jindřich a Smil z Bukoviny drželi 1349 zboží v Bukovině, Jehřicích (Jerecz), Našiměřicích, Mašuvkách (Maspitz), Chvalovicích, Bojanovicích (Poinewitz), Hrušovanech (Cruspan), Hostimě (Hosting) a Zárubicích.[22]) V l. 1380—1406 náležela Bukovina Ludvíkovi z Bukoviny,[23]) ale pak přešla na pány z Vajtmile a Ludvík z Vajtmile int. 1481 pustý hrad Bukovinu, tvrz a ves Hostinu s pod. a Jehřice Putovi z Lichtenburka.[24])

JEMNICKÉ PANSTVÍ.

Jemnice, něm. Jamnitz, město s far. kostelem sv. Stanislava z 1540—80, fil. kostelem sv. Víta, prastarým fil. kostelem sv. Jakuba Větš. na předměstí Podolí a zámkem. Byla-li Jemnice v 12. st. panským hradem a sídlem údělných knížat, není jisto. Teprve 1227 počal bítovský župan Petr stavěti hrazené město Jemnici,[1]) které pak nál. zeměpánům. Král Jan 1325 potvrdil a rozšířil městská privilegia a téhož roku daroval patr. kostela v Jemnici klášteru sedleckému.[2]) Také biskup Konrád postoupil témuž klášteru pol. užitku jemnické fary, což 1342 papež Klement VI. potvrdil.[3]) Král Jan 1335 znovu potvrdil městská privilegia, daroval městu zlatý důl v Jezíčkách a 1345 udělil Jemnickým pro jejich zlatodoly v Štítkách (Schiken) horní právo jihlavské.[4]) Také Karel IV. potvrdil 1348 městu svobody.[5]) Z kral. purkra-

[13]) ZDB XXVI. 101. — [14]) Kameníček, I. 493, PB XXXV. 69, ZDB XXX. 47. — [15]) ZDB XXX. 62. — [16]) ČMM 1922 143, 159. — [17]) ZDB I. 56. — [18]) ZDB VII. 654. — [19]) P II. 285, III. 238. — [20]) Friedrich I. 400. — [21]) CDM VI. 500, VII. 154. — [22]) ZDB I. 140. — [23]) CDM XV. 204. — [24]) ZDB XI. 12.
[1]) Friedrich II. 305. — [2]) CDM VI. 287, 325. — [3]) MV I. 91. — [4]) CDM VII.

bi jmenuje se na Jemnici 1295 Tymo (CDM V. 28) a 1298 Jan z Benešova (CDM V. 97). Jemnice dostala se záhy do zástavy pánum z Lichtenburka, 1331 drželi město Smil a Čeněk z Lichtenburka a před 1421 Jan z Lichtenburka.[5]) Král Zikmund zapsal 1420 Jemnici za pomoc proti husitum vévodě Albrechtovi, který vložil do města posádku; také 1431 bylo město v moci Albrechtově.[7]) Městská privilegia potvrdil 1411 Václav I., 1421 Zikmund, 1428 Albrecht a 1453 Ladislav.[8]) R. 1410 jmenuje se Jemnice výslovně mezi král. městy,[9]) ale 1457 král Ladislav zapsal v 10.000 zl. uh. zámek a město Jemnici, Ostejkovice, Pálovice a Bañovice bratřím Albrechtovi, Hynkovi a Štefanovi z Lichtenburka, kteří založili v Jemnici františkánský klášter.[10]) Za krále Jiřího bylo 1458 město obsazeno královskými a 1468 Uhry tak zpustošeno, že hornictví zaniklo.[11]) Dále městská privilegia potvrdil 1497 král Matyáš, který 1489 přidal třetí jarmark, 1496 Vladislav II. a 1521 Ludvík, jenž přidal čtvrtý jarmark, 1523 dal měšťanum právo vybírati mýto a současně je osvobodil od placení mýta v Čechách i na Moravě.[12]) Ferdinand I. potvrdil 1548 městu dvěma majestáty svobody, dal právo pečetiti zeleným voskem a přidal dva týdenní trhy;[13]) pak potvrdil 1566 privilegia Maximilian II. a 1584 Rudolf.[14])

Na sklonku 15. st. drželi Jemnici v zástavě páni z Lichtenburka a sice 1464 Štěpán, 1475 Jan a pak Puta, jenž 1482 zřídil z kapli sv. Stanislava oltář sv. Volfganga a Barbory.[15]) V l. 1496 až 1513 seděl tu Václav z Ludanic,[16]) 1517 jeho synové Jan (manželka Ludmila ze Šternberka) a Hynek z Ludanic, kteří 1522 pustili Jemnici s přísl. za 14.000 kop míš. Janovi z Pernštejna.[17]) Dočasně držel město Artleb z Boskovic, s nímž měli 1522 Jemničtí spory o roboty, ale ten postoupil 1525 Jemnici Janovi z Pernštejna zpět.[18]) Jan z Pernštejna dovolil 1529 městu postaviti vodovod.[19]) Ferdinand I. udělil 1530 (int. 1533) Jemnici v alod Jindřichovi Mezifickému z Lomnice (1. manželka Anna Litvicová z St. Rcudna zemřela 1551, 2. manželka byla Braxida Černohorská z Boskovic).[20]) Tehdy nastal nový rozkvět města, 1537 byl znovu otevřen dul u jemnice a Jindřich z Lomnice dal 1537 Jemnickým horní řád.[21]) Než měšťané byli velmi obtěžováni robotami, proto se vzbouřili, oblehli zámek, ale byli potrestáni (1556); dlouholeté spory mezi městem a vrchností byly ukončeny teprve 1588 z nařízení krále Rudolfa II. narovnáním.[22]) R. 1578 seděl na Jemnici Tas Mezifický z Lomnice (manželka jeho Johanka z Boskovic), jenž nabyl 1591 (int. 1591) od města za různé svobody Bañovic, Ostejkovic a dílu Pálovic.[23]) Tas učinil 1594 na list mocný od krále Rudolfa poručenství a zemřel ještě téhož r., neboť 1594 poručníci sirotka po Tasovi udělili Jemnici odúmrt.[24]) Kateřina Mezifická prodala pak 1609 svému manželovi Zikmundovi z Teufenbachu zámek a město Jemnici s předměstím Podolím a vsi Třebelovice, Menhartice, Pálovice, Ostejkovice a Bañovice.[25]) Než již 1616 seděl na Jemnici Jindřich Zahrádecký ze Zahrádek, evangelík.[26])

Farnímu kostelu sv. Jakuba, jehož patr. držel i nadále klášter sedlecký, nál. 1384 tři lány v Ostejkovicích a dvůr v Pálovicích.[27]) Farářem tu byl 1400 pražský kanovník Mikuláš Puchník, jenž však měl kněze střídníka.[28]) Vedle far. kostela jmenuje se 1463 špitální kostel sv. Alžběty na Podolí a 1482 kaple sv. Stanislava.[29]) Za Mezifických z Lomnice katolictví upadalo; klášter sedlecký prodal 1549 patr. kostela Jindřichovi Mezifickému, což je-

96, 607, 609. — [5]) CDM VII. 798. — [6]) CDM VI. 414, Sedláček, Zbytky reg., 1193. — [7]) Sedláček, ib. 1178, FRB V. 440. — [8]) Bočkova sb. 7892—94, Zlobického a Nová sb. — [9]) CDM XIV. 132. — [10]) AČ VI. 502, XVI. 134, Horkého sb. — [11]) ZDGMS IV. 63, Schr. XV. 137. — [12]) Bočkova sb. 7899, Nová a Zlobického sb. — [13]) Ib. — [14]) Ib. — [15]) P IV. 126, V. 1, Bočkova sb. 7898. — [16]) PB VII. 126, X. 95. — [17]) AČ XX. 312. — [18]) ČMM 1904 27, AČ XX. 326. — [19]) Nová a Zlobického sb. — [20]) ČMM 1904 27, ZDB XXI. 2, XXIV. 26. — [21]) Chlumecký, Reg., Iglau, 367, Schr. XV. 133. — [22]) ČMM 1904 27, Zlobického sb. — [23]) ZDB XXVI. 53, XXVII. 46. — [24]) Zlobického sb. — [25]) ZDB XXX. 13. — [26]) PB XXXVI. 85, ČMM 1922 145. — [27]) CDM XI. 323. — [28]) CDM XIII. 22. — [29]) Nová sb., Bočkova sb. 7898. — [30]) Nová

ště 1549 Ferdinand I. potvrdil (int. 1551), také bosácký klášter sv. Vita byl 1458 mnichy opuštěn a 1570 dán králem v užívání měšťanům.[30]) R. 1571 byl v Jemnici luterský farář a 1576 byl vydán pro panství jemnické luterský církevní řád.[31]) Tas z Lomnice dal 1591 Jemnickým privilej na faráře augšpurské konfese při kostele sv. Stanislava a na školu téhož vyznání.[32])

R. 1620 obsadili město císařští, zahájena protireformace a fara 1627 osazena katolikem.[33]) Poručníci dětí Jindřicha Zahrádeckého Karla Bohobuda a Elišky prodali 1628 za 70.000 zl. mor. Frydrychovi Jankovskému z Vlašimě město Jemnici s předměstím Podolím a vsi Pálovice, Ostejkovice, Baňovice, Třebelovice, Menhartice a Louku s tvrzí; tehdy byl pořízen i urbář panství.[34]) Třicetiletou válkou město velmi utrpělo, takže ještě 1666 bylo namnoze pusté, a 1711 ještě utrpělo morem. Ferdinand III. dal 1653 Jemnici dva výroční trhy. Maximilian Arnošt hr. z Vlašimě odkázal 1734 Jemnici svému vnuku Maximilianovi hr. z Daunu R. 1775 vypukla na panství selská vzpoura. Od 1788 drželi Jemnici Jan. Frant., Maximilian, Jindřich, Leopoldina, Marie Anna a Terezie hr. z Daunu, od 1796 Frant. hr. Daun, který 1815 prodal panství jemnické za 635.000 zl. Janu Filipovi hr. Stadion (ZDz XII. 360). Po smrti Eduarda hr. Stadion byla 1827 Jemnice int. Teresii hr. Trautmannsdorf, 1842 pak spolu s Hobzím, Mutnou a Chvaletínem (prodej za 459.000 zl. konv. m.) Alfonsu markyzi Pallavicini (ZDz XIX. 153). Alfons zemřel 7. března 1875 a Jemnice byla pak int. Alexandru markr. Pallavicini. — Pozemková reforma provedena 1924 (vlastník Alexandr Pallavicini, výměra 3517 ha); vlastníku propuštěny ze záboru dvory Jemnice, Louka a Tejnice, elektrárna v Jemnici, zámek v Jemnici a zámeček v Hobzí; sestátněny dvory Hejnice, N. Hobzí, Jánské údolí, Veselíčko, lesy, cihelna a pila v Hobzí; zbytkové statky: Chvalkovice, Komárovice, Menhartice, Mutná, Pálovice a Rácovice; lihovary v Hobzí a Pálovicích dány družstvům „lihovar a škrobárna v Rácovicích" zbytkovému statku tamže.

Báňovice přip. se r. 1327 (Wanowycz),[35]) k 1353—1415 (1415 pusté) u St. Hobzí (Pivoňovice), k 1457—1628 viz u Jemnice.

Komárovice přip. se 1366.[36])

Louka přip. se 1349.[37]) V l. 1484—1527 seděl tu Václav Divuček z Počepic, jehož manželkou byla 1527 Eliška z Počepic a dcerou (1510) Mandalena z Počepic,[38]) 1563—68 Václav z Dírného[39]) a 1579—1612 Jiřík Rechenperk z Želetic, jehož manželkou byla Barbora Gedeonka z Olešničky.[40]) K 1628 viz u Jemnice.

Menhartice přip. se 1349.[41]) Smil z Police int. 1379 ves Ondřejovi z Menhartic,[42]) pak Albert ze Slatiny int. 1398 Menhartice Kunšovi z Lovčovic.[43]) R. 1466 jmenuje se Machna a 1484 Václav z Menhartic,[44]) který 1511 int. Menhartice a pusty dvůr Krajovice Mikulášovi a Volfovi z Nové Vsi.[45]) Koncem 16. st. držel Menhartice Hanuš Ludvík Krokvicar z N. Vsi a pak Volf Ruczyngar z Russhofu na Chvalkovicích, jenž 1602 int. Menhartice poručníkům dětí po Tasovi Meziříckém z Lomnice k Jemnici.[46])

Ostojkovice přip. se 1327.[47]) K 1384 až 1628 viz u Jemnice.

Pálovice přip. se 1349.[48]) R. 1365 držel ves jemnický rychtář Mikuláš,[49]) dvůr však nál. faře jemnické. Pešk z Pálovic int. 1390 svůj díl Pálovic a Staré Jemničky Vilémovi z Pálovic.[50]) R. 1406 psal se Jošt z Pálovic[51]) a na sklonku 15. st. Čeloudové z Pálovic. Ves nál. 1457—1609 k Jemnici, pak na čas nál. Hanušovi Radkovci z Mírovic, jemuž byla ponechána, když přestoupil ke katolictví.[52]) K 1629 viz u Jemnice.

sb., ZDB XXII. 82, Bočkova sb. 7891. — [31]) Hübel. 35, Hrejsa, Česká konfese, 343. — [32]) ČMM 1901 410. — [33]) HP II. 2. ČMM 1903 300. — [34]) ZDB XXXIV. 2. ČMM 1904 187. — [35]) CDM VI. 325. — [36]) ZDB IV. 470. — [37]) ZDB I. 70. — [38]) Stav. arch. 467, ZDB XVI. 4, PB VIII. 54. — [39]) PB XXIII. 179, XXV. 174. — [40]) PB XXXV. 19, Stav. arch. 766. — [41]) ZDB I. 70. — [42]) ZDB VI. 738. — [43]) ZDB VIII. 30. — [44]) P IV. 253, Stav. arch. 467. — [45]) ZDB XIV. 11. — [46]) ZDB XXIX. 29. — [47]) CDM VI. 325. — [48]) ZDB I. 85. — [49]) ZDB IV. 303. — [50]) CDM XV. 286, ZDB VII. 779. —

Podolí přip. se 1364.[53]) K 1609 viz u Jemnice, jejíž předměstí nyní tvoří.

Rácovice; 1354 psal se Ctibor z Rácovic.[54]) V l. 1464—84 seděl tu Jan Hroch z Pošny,[55]) 1499—1517 Jindřich Hroch z Pošny, jenž vzal 1507 Jana z Herultic na tvrz a ves Rácovice na spolek a jehož manželkou byla 1510 Ludmila z Dobešovic.[56]) Pak seděl tu Jan st. z Ludanic, po jehož smrti byly 1539 Rácovice s tvrzí int. Zikmundovi Oslavickému z Jemničky.[57]) Než již 1542 Eva z Jemničky int. ves Janovi Zahrádeckému ze Zahrádek, jehož manželkou byla 1548 Kresecnci z Leskovce.[58]) Arnošt a Smil Zahrádečtí prodali 1589 tvrz a ves Rácovice, pusté Bořečkovice a pul Zvěrkovic vdově po Janovi Zahrádeckém Mandaleně Miškové ze Žlunic, která int. 1590 statek své dceři Voršile Zahrádecké ze Zahrádek.[59]) Pak seděl tu Volf Chlum z Chlumu, jenž byl 1601 neb.[60]) Frydrych Jankovský z Vlašimě int. 1633 Rácovice Kresecnci Ričanské ze Zahrádek k Jemnici (ZDB XXXIV. 28).

Třebelovice přip. se 1365.[61]) K 1490 viz u Jaroměřic. Ruk. jmi za Jana a Hynka bratry z Ludanic int. 1532 Třebelovice, pustou ves Skřechov a pustou ves Chobot Jindřichovi Mezříckému z Lemnice.[62]) K 1609—29 viz u Jemnice.

Na panství zanikly: Bořečkovice, přip. se 1355.[63]) Odtud se psala vládycká rodina, tak 1409 Jan a jeho syn Jindřich a 1466 Štěpán z Bořečkovic.[64]) Puta z Lichtenburka int. 1493 dvur a pustou ves Bořečkovice Janu Komoňovi z Bezděkova.[65]) Lukáš Jindřich ze Štěpkova int. 1531 pul pustých Bořečkovic Mikuláši Prusenovskému v Vičkova a ten opět 1547 Janu Zahrádeckému ze Zahrádek.[66]) K 1543 viz u Kojatic, 1589 u Rácovic. — Chobot zanikl v okolí Třebelovic, k 1498 viz u Jaroměřic, 1523 u Třebelovic. — Stará Jemnička, k 1390 viz u Pálovic. — Krajovice zanikly u Menhartic; Kuneš z Menhartic int. 1409 tvrz a ves Krajovice Janu Meslpekovi a Jiří Meslpek int. 1420 totéž Ondřeji Tluksovi.[67]) K 1511 viz u Menhartic. — Račice zanikly někde u Třebelovic, k 1253—54 viz u Hradiště sv. Hypolita, k 1574 viz u Slavíkovic. — Skřechov, 1523 pustý dvur u Třebelovic. — Heršice zanikly na neznámém místě. Mikeš z Heršic int. 1374 Heršice Sezimovi z Janštejna a ten ihned Onšovi Otradovcovi,[68]) který 1385 int. ves Albertovi ze Slatiny a ten 1398 opět svému synovi Milotovi.[69]) R. 1446 Jan z Heršic int. Heršice Mikulášovi ze Slatiny.[70])

Lit.: Die Stadt Jamnitz in Mähren, Archiv für Geographie 1821; D'Elvert, Zur Geschichte der Stadt Jamnitz, Not. 1885; J. Rejchert, Spory města Jemnice s vrchností za 16. st., ČMM XXVIII.; Založení a zlatá doba Jemnice, 1928; Dolák, Z archivu města Jemnice, HP I.; Fr. Jech, Nástin dějin Jemnicka v Sborníku vlastiv. prací v polit. okr. mor. budějovickém, Mor. Budějovice 1927.

STATEK KDOUSOV.

Kdousov s far. kostelem sv. Leonarda z 1753—63. K 1341—1501 viz u Pustiměře. Po zrušení pustiměřského kláštera připojil biskup Stanislav far. kostel v Kdousově ke kolegiátnímu kostelu v Kroměříži.[1]) Farářem byl tu 1582—90 Lukáš Laetus a také 1602 byla fara katol.[2]) Farář držel již 1498 některé poddané a 1619 měl 16 poddaných v Kdousově, Jiratících a Malém

[53]) P II. 33. — [54]) Slovák, Konf. prot. 32. — [55]) ZDB IV. 135. — [56]) ZDB III. 55. — [57]) P IV. 103, Stav. arch. 467. — [58]) PB VII. 179, XI. 107, ZDB XIV. 2, 9. — [59]) ZDB XII. 13. — [60]) ZDB XXII. 36, 67. — [61]) ZDB XXVII. 21, 23. — [62]) PB XXXII. 206. — [63]) ZDB IV. 305. — [64]) ZDB XX. 21. — [65]) ZDB III. 66. — [66]) CDM XIV. 64, P IV. 239. — [67]) ZDB XII. 25. — [68]) ZDB XX. 10, XXII. 59. — [69]) ZDB X. 17, XII. 6. — [70]) ZDB VI. 251, 252. — [70]) ZDB VII. 383, VIII. 33. — [70]) ZDB XII. 479.

[1]) ČMMZ XIII. 223. — [2]) Jireček, Ruk. 442, ČMM 1903 292. — [3]) Winter,

Dešově.[3]) Majitelem statku od 1588 jest kolegiát. kapitula kroměřížská, uživatelem však farář kdousovský. — Díl vsi nál. k panství polickému.

Jiratice přip. se 1361;[4]) k 1498 viz u Bítova, 1619 u Kdousova.

Malý Dešov, díl, k 1619 viz u Kdousova.

Lit.: Fr. Snopek, Fara kdousovská v 16. st., ČMMZ XIII.; J. Fišer, Jsou Duchov a Jiřetice osady zaniklé? HP X.

STATEK VELKÝ ÚJEZD.

Velký Újezd s far. kostelem sv. Petra a Pavla z 1899. Fara byla již 1377 inkorporována kapitule kroměřížské.[1]) V l. 1586——90 byl tu farářem Lukáš Laetus a také 1616 byla fara katol.[2]) Farář držel tu 1619 14 poddaných.[3]) Statek byl ještě 1846 prebendou kapituly kroměřížské a uživatelem statku byl vždy místní farář.

BUDKOVSKÉ PANSTVÍ.

Budkov s far. kostelem sv. Martina z let 1743—45 a zámkem. R. 1353 jmenuje se Jan z Budkova, jenž 1360 int. hrad a ves Budkov s patr., Tisovou, Radkovice, Vrbov, Chvalovice, Žižňovice, díl Zahrádek a díl Hartvíkova Jeníkovi st. a Jeníkovi ml. bratřím z Mezimostí.[1]) Zboží pak přešlo na markr. Jošta, jenž 1398 int. tvrz a ves Budkov, Radkovice, Tisovo, díl Hartvíkova a Vrbovce Petrovi z Kravař, který 1406 int. totéž Zdiradu Strnadovi z Němčic.[2]) R. 1437 držel Budkov Beneš z Rudolce[3]) a posléze Vilém z Miličína a Rudolce int. 1464 Budkov s patr. a tvrzištěm, Vrbovec a Chvalovice (Condorf) Dobeši z Rohozova,[4]) jenž ještě 1464 int. zboží budkovské s pustou Tisovou a pustými dvory Ježkem a Křížlovicemi(!) Janu a Václavovi bratřím z Pálovic.[5]) Václavuv syn Václav zřekl se 1499 svého podílu na tvrzi a vsi Budkově, lidech v Chvalovicích (Kollendorf), Vrbovci, Poboříkově(!), dílu Křížlovic (Čížovic!), pusté Holubí hory, pustého Sedliště a pusté Tisové ve prospěch svého bratra Jana Čelouda z Pálovic, který tu seděl ještě 1517 a jehož manželkou byla 1516 Kunka z Královy Vsi.[6]) Později 1534 bratři vl. Jiřík a Jošt Čeloudové z Pálovic int. tvrz a ves Budkov, pusté Holubice, pusté Sedliště a pustou Tisovou Vilémovi Valeckému z Mírova, jenž opět 1542 int. statek Bohuši Hrubčickému z Čechtína.[7]) Zatím 1567 přip. se v Budkově far. kostel sv. Martina;[8]) fara byla v 16. st. evang., za války třicetileté zanikla, 1783 zřízena lokalie a 1815 fara. Jan, Adam a Trystan bratři vl. Hrubčičtí z Čechtína přikoupili 1544 od želetavského měšťana Vavřince Slaka pustý dvůr v pustých Martinicích.[9]) Adam seděl tu ještě 1563, pak následoval 1572—1593 Václav Hrubčický, jehož manželkou byla 1598 Marie Anna Kořenská z Terešova.[10]) Později nabyla příslušenstvím statku Zuzana Roupovská z Malejova, vdova po Adamu Arnoštovi Hrubčickém, která vzala 1610 svého manžela Zikmunda z Roupova na společ na zámek a ves Budkov s pod., pivo., na tvrz a ves Uponěšice, Lomy, tvrz a ves H. Lesonice a Babice s pod.[11]) Zdeněk z Roupova int. 1630 Budkov a Mladoňovice Kristiánovi v. Elbw (ZDB XXXIII. 33), zavražděnému v Chebu 1634. Pak Vilém z Roupova na místě svého otce Zdeňka int. 1666 Budkov a Mladoňo-

Život církevní, 544, ČMM 1922 154, ČMMZ XIII. 224. — [1]) ZDB IV. 52. — [1]) CDM XI. 82. — [2]) Jireček, Ruk. 442, ČMM 1903 303. — [3]) ČMM 1922 154. [1]) ZDB III. 506. — [2]) ZDB VIII. 37, 603. — [3]) ZDB XII. 190. — [4]) ZDB XIII. 100. — [5]) ZDB XIII. 111. — [6]) ZDB XIII. 21, XV. 2, 13. — [7]) ZDB XX. 17, XXII. 36. — [8]) PB IX. 70. — [9]) ZDB XXII. 41. — [10]) Horkého sb., Budkau, PB XXXIII. 177, ZDB XXIX. 8. — [11]) ZDB XXX. 36. — [12]) ZDB IV. 69. —

vice Matyáši Arnoštu sv. p. Berchtoldovi (ZDz I. 144), po němž dědil Fr. Karel Berchtold (zemřel 1720), pak jeho synové Fr. Josef a Karel Norbert Berchtoldové. R. 1776 dědil statek Leopold Krakovský hr. Kolovrat. R. 1841 Budkov byl rozdělen mezi Fr. Xavera hr. z Kolovrat a jeho manželku Julii roz. hr. Wildenstein. Fr. Xaver odevzdal 1849 (int. 1850) statek svým dětem Theodoru hr. z Kolovrat, Leontině provd. sv. pí Kressové, Xaverině provd. hr. Dubské, Valerii provd. hr. Zichy, Julii provd. hr. Erdödy a Marii hr. z Kolovrat v společenství. Ti prodali statek 1853 za 400.000 zl. a 800 dukátu Karlovi knížeti z Liechtenštejnu (zemřel 7. dubna 1865), za něhož stal se Budkov 1859 fideikomisem pro sekundogenituru knížat z Liechtenštejnu; pak držel statek Karel kníže z Liechtenštejnu (zemřel 16. ledna 1899 ve Vídni), Rudolf kn. z Liechtenštejnu (zemřel 15. prosince 1908), Karlovi starohr. Salm-Reifferscheidt a 1930 int. statek Kristianovi Salm-Reifferscheidt. Pozemková reforma provedena 1923—1926 (vlastník Karel Salm-Reifferscheidt, výměra 1698 ha; vlastníku propuštěny ze záboru dvory Budkov, Mladoňovice, Oponěšice, Slavíkovice, větší díl lesu, Lhovar a cihelna v Mladoňovicích a pila v Budkově, postátněna část lesu a zcela rozdělen dvur Lhotice.

Lhotice; 1361 přip. se Otík z Elhotic.[12]) K 1574 viz u Slavíkovic, 1588 u Mladoňovic.

Lomy nál. původně pánum z Hradce, až 1373 Jindřich z Hradce int. ves Lomný(!) jemnickému měšťanu Mikulášovi.[13]) Martin z Radotic int. 1406 Lomy Jakoubkovi z Oponěšic.[14]) K 1511 viz u Oponěšic, 1610 u Budkova.

Mladoňovice (Bladonowicz) daroval 1319 král Jan Janovi z Klingenberka;[15]) k 1348 viz u Vratěnína. Král Zikmund 1423 udělil Mladoňovice lénem Linoltovi z Krajku.[16]) R. 1464 psal se Petr z Mladoňovic;[17]) k 1487 viz u Frejštejna. Vladislav II. potvrdil Mladoňovicum privilegia, jejichž obsah není dnes známý.[18]) V l. 1559—72 seděl tu Václav Krajíř z Krajku, jehož manželkou byla (1559) Johanka purkr. z Donína,[19]) 1576—86 Jindřich Václav Krajíř, jehož manželkou byla 1576 Alina ze Zástřizl, která 1588 jako vdova držela po manželovi tvrz a ves Mladoňovice, Trpíčovice, díl Lhotic a Popelín, ale předala pak (int. 1598) statek mladoňovský svému druhému manželovi Vilémovi z Roupova za 24.000 zl. mor.[20]) Vilém seděl na Mladoňovicích ještě 1616, 1619 však již evang. Zdeněk z Roupova.[21]) Od r. 1629 nál. ves k Budkovu. Mladoňovice byly nejspíše rodištěm spisovatele Petra z Mladenovic (2. pol. 14. st.). R. 1596 přip. se tu bratrský zbor.[22])

Oponěšice, dříve Uponěšice. R. 1351 psal se Vilém z Uponěšic.[23]) 1365 Newhlas z Upolněšic(!),[24]) 1389—1417 Jakoubek z Upolněšic(!),[25]) 1436 Jan z Uponěšic.[26]) Ctibor z Batelova int. 1511 tvrz a ves Uponěšice, Lomy, díl Cidliny a pusté Arklebice Bohušovi z Čechtína, jenž seděl tu ještě 1531.[27]) (1527 přip. se Bohušův syn Jan z Čechtína, PB VIII. 147.) V l. 1547—51 držel statek Adam Hrbčický z Čechtína.[28]) K 1610 viz u Budkova.

Slavíkovice; 1350 psal se Bernart ze Slavíkovic.[29]) Štěpán ze Slavíkovic int. 1464 Slavíkovice s tvrzí a patr. a Lhotice Mikulášovi z Rynarce.[30]) Dále seděl tu r. 1492 Mikulášův syn Václav Klouzal z Rynarce.[31]) 1510—33 Václavův syn Mikuláš Klouzal,[32]) 1539—47 Václav Klouzal,[33]) pak Mikuláš Klouzal, jenž zemřel 1574.[34]) Jindřich Klouzal z Rynarce 1574 int. tvrz a ves Slavíkovice s pod., Trpíčovice, Lhotice s pod. a půl pustých Račic Jindřichu Václavovi Krajířovi z Krajku.[35]) R. 1624 držela statek hraběnka z Hodic, tehdy ještě byli tu evang. predikanti.[36]) Později byl statek připojen k Budkovu. R. 1749 postaven tu kostel, filiální ke Kdousovu.

[12]) ZDB VI. 148. — [13]) ZDB VIII. 415. — [14]) ČDM VII. S 198. — [15]) Sedláček, Zbytky reg., 854. — [16]) P IV. 134. — [17]) AČ VI. 574, XVIII. 101. — [18]) ZDB XXIV. 7, Kameníček, Sněmy, I. 393. — [19]) ZDB XXIV. 7, XXVII. 4, XXIX. 10. — [20]) PB XXVI. 1, ČMM 1922 144. — [21]) PA IX. 353. — [22]) ZDB II. 46. — [23]) ZDB IV. 381. — [24]) ČDM XV. 286, P II. 354, III. 4. — [25]) P III. 199. — [26]) ZDB XIV. 13, PB XV. 20. — [27]) PB XIX. 133, XX. 137. — [28]) ZDB I. 208. — [29]) ZDB XIII. 26. — [30]) P VII. 53. — [31]) PB IX. 147, XV.

Na panství zanikl Hartvíkov, přip. se 1360,[37]) k 1398 viz u Budkova. — Holubice, jinak Holubí Hora, k 1499—1534 viz u Budkova. — Křížlovice, jinak Žižňovice neb Čížkovice, k 1464 viz u Budkova, 1502 u Bolíkova. — Sedliště zaniklo u Radkovic, kde jest Sedlišťský rybník, 1499—1534 viz u Budkova. — Tisová zanikla u Radkovic (severně) v trati Tisové, k 1360—1534 viz u Budkova. — Trpíčovice, k 1499 viz u Bítova, 1574 u Slavíkovic, 1588 u Mladoňovic. — Zahrádky zanikly mezi Budkovem a Radkovicemi, k 1360 viz u Budkova, 1512 u Knínic, 1585 u Červ. Hrádku, 1615 u Krásonic a 1663 u Louky. Podle této vsi psali se Zahrádečtí ze Zahrádek.

Lit.: J. Fišer, Kdy zpustla ves Trpíčovice, HP VII.

PANSTVÍ BUDEČ A STATEK KNÍNICE.

Budeč s far. kostelem Zvěstování P. Marie a zámkem. R. 1251 jmenují se bratři Vernhart a Oldřich (de Butsche), 1350 Bohuš, 1407 Bořita a 1447 Jiřík z Budče;[1]) ves sama nál, vždy několika majitelům, kteří se po Budči psali. R. 1346 přip. se tu far. kostel P. Marie, jehož patr. držel klášter pustiměřský (k 1346—99 viz u Pustiměře).[2]) K 1436 viz u N. Říše. R. 1464 seděl tu Jiřík Horký z Budče, pak 1481 držel Budeč, Meziříčko a Bítovánky Bohuslav Bořita z Budče[3]) a Jindřich Bořita z Budče int. 1520 tvrz Budeč s přísl. a pustým Rabštejnem Jindřichovi Koňasovi z Vydří, jenž zemřel 1559 (náhr. v Budči).[4]) Potom seděl tu 1579—83 Kašpar Koňas, jehož manželkou byla Mariana Kořenská z Terešova,[5]) Volf Koňas (zemřel 1589, náhr. jeho a jeho manželky Markety Hostakovské z Arklebic v Budči) a Eufrozina Koňasová z Vydří, která prodala 1608 Budeč evang. (fara byla však 1607 katol. V kostele budečském byla v pondělí den sv. Alžběty 1607 pohřbena Marie Anna Kořenská, sestra Jošta a Adama Kořenských z Terešova, PB XXXIV. 143) Volfu Jankovskému z Vlašimě.[6]) Témuž byl zprvu statek konfiskován, pak však ponechán na zaplacení dluhů.[7]) Od 1624 seděl tu Jan Matyášovský z Matyášovic, jehož syn Ferdinand Jiří prodal 1661 Budeč za 12.000 zl. rýn. Marii Anně Dubské ze Švábenic (ZDz I. 112). Ta již 1662 prodala statek klášteru louckému, po jehož zrušení 1789 koupil Budeč za 50.000 zl. Josef hr. Wallis. Od r. 1820 držel Budeč Maximilian hr. Wallis (zemřel bezdětek 1883), Arnošt (zemřel 1897) a posléze Josef hr. Wallis. — Pozemková reforma provedena 1923—26 (velkostatek Budeč-Budíškovice, vlastník Anna Marie Schaffgotschová, výměra 2368 ha); vlastníku propuštěny ze záboru dvory Budeč, Budíškovice, Knínice a Vesec, část lesu, utvořeny zbytkové statky Jersice a H. Slatina a zcela rozparcelovány dvory Červ. Hrádek a Štěpkov. — Fara byla 1346—1588 pod patr. kláštera pustiměřského a 1666—1784 inkorporována klášteru louckému.

Domamil s far. kostelem sv. Prokopa; k 1190—1293 viz u Louky. Již 1248 byl tu far. kostel.[8]) K 1357 viz u Jakubova a Louky.

Kolovraty založeny kolem 1780.

Litohoř s far. kostelem sv. Jana Nep. z 1781. K 1190—1481 viz u Louky. R. 1348 psal se Volfert z Litohoře,[9]) 1360 držel pol. vsi Oldřich z Želetavy[10]) (k 1370—1417 viz u Želetavy). Jindřich z Hradce postoupil 1489 Litohoř Janovi z Lomnice.[11]) Od 1508 nál. ves klášteru louckému. R. 1782 založena lokalie, 1862 fara.

Rabštejn, původně ves, pak dvur (1520 viz u Budče); 1786 založena tu znovu ves Rabštejn na místě parcelovaného dvora.

---

132. — [33]) PB XVII. 52, XIX. 42. — [34]) Mor. vlast., Dačický okr., 94. — [35]) ZDB XXVI. 24. — [36]) ČMM 1915 193. — [37]) ZDB III. 566.

[1]) CDM III. 174, ZDB I. 209, P II. 211, III. 26, 341. — [2]) CDM XIV. 53. — [3]) P IV. 151, ZDB XI. 21. — [4]) ZDB XXII. 8. — [5]) ZDB XXVI. 60. — [6]) ČMM 1903 295. — [7]) Slovák. Konf. prot., 13. — [8]) CDM IV. 218. — [9]) CDM VII. 878. — [10]) ZDB III. 503. — [11]) List. kl. Louky, H 74. —

Štěpkov s fil. kostelem sv. Václava. Ves přip. se 1351;[12]) k 1357 viz u Jakubova. R. 1464 seděl tu Štěpán z Bořečkovic, 1492 Jan z Radkova.[13]) Jan st. Koňas z Vydří na Knínicích int. 1588 tvrz pustou a ves Štěpkov své manželce Kateřině Hodické z Hodic.[14]) Později ves nál. Štěpánu Kusému z Mukoděl, jemuž byla konfiskována a prodána i s tvrzí a kaplí Hanibalovi ze Schaumburku. Pak držel Štěpkov Šimon Katzer z Schönsperku, který prodal ves Štěpánu Kusému z Mukoděl (int. 1677, kdy oba byli již neb., ZDz I. 266). Od 1663 nál. ves klášteru loucekému.

Statek knínický:

Knínice s fil. kostelem Povýšení sv. kříže. Knínice byly sídlem starobylého rodu, z něhož se psal 1262—86 Jaroslav (Kneniz),[15]) r. 1301 Markvart (Knehniz),[16]) 1310 Maršík (Kneynitz)[17]) a 1322—76 Jaroslav z Knínic, jenž 1364 int. Knínice s tvrzí a patr. Jimramovi z Jakubova.[18]) Synové Jimramovi Filip a Jimram z Jakubova int. 1385 tvrz a ves Knínice s patr. Benešovi z Kravař.[19]) Díl Knínic a Bosudov(!) int. 1371 Dětřich a Smil z Knínic Henzlinovi z Bitova,[20]) jenž získal celé Knínice, ale 1385 int. tvrz a ves Knínice, Bosudov, Budějovičky a samotu Osetkovice Ješku Koňasovi z Vydří, který tu seděl se svým synem Václavem ještě 1401 (Václav se přip. ještě 1415).[21]) Jiný Václav Koňas int. 1481 Knínice s tvrzí, Bosudov a Budějovičky svému synovi Janovi Koňasovi, jehož manželkou byla 1481 Machna ze Zhoře.[22]) Synové Janovi Hynek a Jindřich bratři vl. z Vydří vzali 1512 svoji matku Kateřinu z Tamfaldu na Knínice s tvrzí, pustý Osoudov, pusté Budějovičky, pusté Zahrádky, Klatovec a Olešnou na spolek.[23]) Dále seděl tu 1518 Ješek,[24]) 1542—50 Jindřich,[25]) pak jeho syn Melichar (zemřel r. 1560)[26]) a 1564—93 Jan Koňas z Vydří, jehož manželkou byla Kateřina Hodická z Hodic.[27]) R. 1619 seděl tu Václav Koňas z Vydří, jenž zemřel ještě před konfiskacemi; statek však byl konfiskován, odhadnut na 16.000 zl. mor. a přenechán 1624 jihl. jesuitům, kteří 1654 pronajali statek teleckým jesuitům. Po zrušení řádu 1773 nál. Knínice studijnímu fondu, od něhož je koupil Josef hr. Wallis.

Osoudov, dříve Bohesudov či Bosudov. R. 1371 přip. se u Bosudova lesy Ždárec, Zhoř a Seč;[28]) k 1385—1512 viz u Knínic. Osada zanikla a teprve 1788 na místě parcelovaného dvora byla založena nová ves Osoudov či Endmannsdorf.

Radkovice držel spolu s Údeřicemi a neznámou vsí Bachzicz 1310 Raimund z Lichtenburka;[29]) k 1360—98 viz u Budkova, 1390 u Stonařova. Záviš ze Stonařova int. 1446 Radkovice své manželce Barboře z Budkova.[30]) Od 1492 ves nál. k Budči a pak ke Knínicům. — Severně Radkovic zanikly vsi Tisová a Vrbka (1360).

PANSTVÍ BUDÍŠKOVICE A STATKY HORNÍ SLATINA A ČERVENÝ HRÁDEK.

Budíškovice s zámkem z konce 17. st. R. 1353 psal se Ctibor z Budíškovic,[1]) k 1368 viz u Želetavy. Později drželi ves páni z Hradce jako zeměpanské léno, až Vladislav II. osvobodil Budíškovice a Novou Ves z manství 1492 Jindřichovi z Hradce, který 1496 int. obojí statek Janovi ze Zahrádek, jenž tu seděl ještě 1508.[2]) R. 1550 seděl zde jiný Jan ze Zahrádek,[3]) pak

[12]) ZDB II. 11. — [13]) P IV. 97, VII. 53. — [14]) ZDB XXVII. 13. — [15]) CDM XV. 11, IV. 4, V. 34. — [16]) CDM V. 121. — [17]) CDM VI. 40. — [18]) CDM VI. 210, XV. 172, ZDB IV. 113. — [19]) ZDB VII. 27. — [20]) ZDB V. 457. — [21]) ZDB VII. 140, CDM XIII. 144, ZDB 84. — [22]) P V. 113, ZDB XI. 22. — [23]) ZDB XIV. 15. — [24]) PB XI. 109. — [25]) PB XVIII. 57. — [26]) PB XIX. 239, XX. 33. — [27]) ZDB XXVII. 13, PB XXI. 328, náhr. z 1593 v Budči. — [28]) ZDB V. 457. — [29]) CDM VI. 40. — [30]) ZDB XII. 461.

[1]) ZDB II. 65. — [2]) ZDB XIII. 3, XIV. 4, PB IX. 96. — [3]) PB XX. 86. —

1579 Václav ze Zahrádek (nar. 1552, zemřel 1613, náhr. v St. Hobzí), jehož manželkou byla 1590 Eliška z Petrovce.[4]) Po Václavovi dědila dcera Krescencie, provdaná za Kryštofa z Říčan. Karel Vilém z Říčan int. 1662 Budíškovice a Červ. Hrádek Petrovi sv. p. z Ugarte (ZDz I. 108), který prodal 1678 (int. 1681) statek Maximilianu Leopoldovi sv. p. Cantelmo (ZDz II. 45), jenž vystavěl v Budíškovicích zámek a zemřel 1703. R. 1745 byly Budíškovice po veřejné dražbě spolu s Červ. Hrádkem int. Felixi hr. Sobkovi (ZDz VI. 169), který je 1760 int. Fr. Václavovi hr. Wallis (ZDz VII. 71). Odtud drželi Budíškovice majitelé Mor. Budějovic. Pozemková reforma viz u Budče.

Nové Dvory založeny byly 1727 a sluly též Borovice neb Wilden; 1771 byly německé.

Červený Hrádek; podle Hrádku psal se starobylý rod pánů z Hrádku (de Castello), z něhož nejprve jmenuje se 1233—51 Markvart z Hrádku;[5]) k 1257—1301 viz u N. Říše. R. 1349 seděl tu Matyáš z Hrádku (manželka jeho byla Ofka), již z jiného rodu; Matyáš držel 1353 hrad a ves Hrádek, Nakvasov, Ocetkovice(!) a les Běchovice.[6]) Než Smil z Hrádku postoupil 1356 tvrz Hrádek s přísl. markr. Janovi a ten pak 1366 postoupil záměnou zboží Oldřichovi z Hradce (int. r. 1366).[7]) Poč. 15. st. byl Hrádek opět zeměpanským (1409 držel jej lénem neb zástavou Přech z Kojetic), až markr. Jošt prodal 1410 tvrz Hrádek, Chotěbudice a díl Vilémče za 540 kop gr. č. Petru Šturmovi z Kamenice a jeho pastorku Václavovi.[8]) Odtud nazývala se ves Šturmův Hrádek. Dále seděli tu 1464 Linhart a Jan z Hobzí,[9]) 1481 Machna z Hobzí a Jihlávky[10]) a 1555—62 Jan Zahrádecký ze Zahrádek.[11]) Arnošt Zahrádecký vložil 1585 zámek Červený Hrádek(!) a vsi Hrádek, Jersice, půl Norovic, pusté Osetkovice, pusté Zahrádky a pusté Dvořiště u Dačic a les Věchovec u St. Říše Alžbětě Višňovské z Petrovce k Budíškovicům.[12])

Chotěbudice, v 17. st. něm. Drei Eichen, přip. se 1351.[13]) K 1410 viz u Červeného Hrádku. V 16. st. tvořily statek, který drželi 1550—52 Smil a Artleb bratři vl. nedil. Hodějovští z Hodějova.[14])

Jersice; k 1585 viz u Červeného Hrádku.

Horní Slatina s far. kostelem sv. Jiljí z 18. st. V l. 1278—1301 psal se Voliram a 1320 Hazymar ze Slatiny.[15]) R. 1390 držel Slatinu, v níž se připomíná 1391 far. kostel, Albert z Hrádku.[16]) Za válek husitských seděl tu Mikuláš ze Slatiny, jenž 1447 int. Slatinu Jiříkovi Horkému z Budče a ten ještě 1447 int. tvrz a ves Slatinu s patr. Menhartovi z Hradce.[17]) Menhart int. 1448 Slatinu Janu Měčkovi z Chotěbudic, jenž tu seděl ještě 1484.[18]) Po jeho smrti byla tvrz a ves Slatina s pod. int. Václavovi Divučkovi z Počepic (1490), který 1494 vložil pol. svého zboží v Slatině Mikulášovi z Jemničky.[19]) Mikuláš držel Slatinu ještě 1509, pak 1527 Zikmund z Jemničky, ale Eva z Jemničky int. 1542 Slatinu s tvrzí a pod. a pul pustého Strážova Jindřichu Koňasovi z Vydří, který tu seděl ještě 1551.[20]) Odtud měla Slatina stejnou vrchnost s Budči. Za konfiskaci nabyl Slatiny Jan Matyášovský z Matyášovic, ale ves ještě 1627 horlivě se bránila protireformaci.[21]) R. 1662 při dělení statku mezi bratřími Adamem Jindřichem a Ferdinandem Jiřím Matyášovskými ponechal si Slatinu prvý (ZDz I. 95). Frant. Adam a Karel Matyášovští prodali 1681 Slatinu Maximilianu Leopoldovi sv. p. Cantelmo (ZDz II. 43). R. 1745 int. statek Felixi hr. Sobkovi (ZDz VI. 169), který int. 1760 Slatinu Fr. hr. Wallis k Budíškovicům (ZDz VII. 71). Fara zanikla za války třicetileté, byla však 1717 obnovena.

[4]) Stav. arch. 768, ZDB XXVII. 19. — [5]) O rodu z Hrádku viz Sedláček v ČMM 1892, 288. — [6]) ZDB I. 46, II. 72. — [7]) CDM IX. 47, ZDB IV. 501. — [8]) CDM XIV. 64, 171, ZDB IX. 327. — [9]) P IV. 119, 228. — [10]) P V. 371. — [11]) ZDO XXVI. 1, PB XXI. 84, XXIII. 117. — [12]) ZDB XXVI. 95. — [13]) ZDB II. 54. — [14]) PB XX. 27, 265. — [15]) CDM IV. 151, V. 121, VII. 203. — [16]) MV I. 540, CDM XI. 605. — [17]) ZDB XII. 788, 835. — [18]) ZDB XII. 860, Stav. arch. 467. — [19]) ZDB XII. 3, 38. — [20]) PB IX. 98, XIII. 273, ZDB XXII. 33, PB XX. 133. — [21]) Hlídka XXII. 825. — [22]) ZDB III. 187. — [23]) ZDB

Vesce přip. se 1386.[22]) Mikeš z Hobzí int. 1386 Vesce Heřmanovi ze Strachotic a Koňasovi z Knínic.[23]) K 1481—1542 viz u Třebětic, od 1610 u Budíškovic.

Vnorovice, něm. Urwitz, nál. původně pánum z Hradce, až Heřman z Hradce int. 1369 ves Seidlinovi z Lubnice a Henzlínovi z Vydří.[24]) Později Pelhřim z Police int. 1412 Vnorovice Ondřeji ze Zahrádek.[25]) K 1585 viz u Červeného Hrádku.

Zaniklé vsi:

Dvořiště, k 1585 viz u Červ. Hrádku. — Nákvasov zanikl u Červeného Hrádku (k 1353 viz u Červ. Hrádku). — Osetkovice zanikly u Červ. Hrádku, kde jest trať v Osetkovicích, k 1353—1585 viz u Červ. Hrádku. — Strážov zanikl 1 km esverozáp. od H. Slatiny, kde jest trať Strážov. Ves přip. se 1376;[26]) 1458 seděl tu Bušek ze Strážova.[27]) K 1459 viz u Bílkova, 1540 u H. Slatiny.

PANSTVÍ STARÉ HOBZÍ A STATKY NOVÉ HOBZÍ, CHVALETÍN A MUTNÁ.

Staré Hobzí, něm. Althart (do 1908 městečko) s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie a sv. Ondřeje. Díl nál. klášteru louckému, t. zv. Obere Gut (k 1190—1694 viz u Louky). Bratři Oldřich, Sezima a Boček z Jevišovic int. 1351 své zboží v Hobzí bratřím Adamovi, Sičovi (Schütz) a Petrovi z Hobzí, ale tito opět 1353 zapsali Sezimovi z Plačovic Chvalkovice, Čermákovice a Novou Ves a ještě téhož roku int. bratřím Bořitovi, děkanu znojemskému, Hynkovi, Ješkovi a Daliborovi tvrz a ves Hobzí, Modletice, Chvaletín, Baňovice (Pivoňovice!), Jeníšovice, Bratroňovice a Hodice.[1]) Bořita z Hobzí int. pak 1358 Sezimovi z Plačovic ještě Modletice.[2]) Bořitův bratr Hynek z Hobzí byl 1369 již neb.[3]) Posléze seděl na tvrzi Sezima z Ústí, jenž 1380 prodal (int. 1385) tvrz a díl vsi Hobzí Václavovi a Jindřichovi z Radostovic a Přibíkovi z Lysova, s nimiž měl ještě 1385 o Hobzí spor.[4]) R. 1412 seděli tu Divuček, Petr a Ondřej z Hobzí, z nichž Petr int. 1415 díl Hobzí s tvrzištěm, díl Hodic a pusté Baňovice (Pivoňovice) a 5 mlýnů na Dyji Ondřejovi z Radenína.[5]) Dále Čeněk z Hobzí vložil 1447 Mikulášovi z Bohuslavic pol. Hobzí, Hodic a Baňovic (Pivoňovic).[6]) Po Elišce z Hobzí dědili jiný díl vsi její synové Jan Chroplík (1459—64) a Linhart (1483 neb.) z Hobzí.[7]) Vládycký díl Hobzí zcelili na sklonku 15. st. vládykové z Zahrádek, z nichž seděli na Hobzí 1483—93 Mikuláš,[8]) 1508—23 Mikulášovi synové Oldřich, Václav a Linhart, bratři vl. ze Zahrádek.[9]) Po těchto zdědili Hobzí jejich příbuzní Jan a Jiří, bratři vl. ze Zahrádek, z nichž Jiřík držel statek ještě 1575.[10]) Pak seděl tu 1579—89 Oldřich st. Zahrádecký,[11]) 1608 Jan st. Zahrádecký[12]) a 1609 evang. Jindřich Zahrádecký ze Zahrádek, jenž sice súčastnil se povstání, ale z milosti císaře podržel statky.[13]) Po jeho smrti 1627 pořízen byl popis panství, jež obsahovalo vsi Hobzí, Novou Ves, Blejčovice(!), Modletice a Čermánkovice.[14]) Po smrti Jindřichova syna Karla Bohobuda (1647) bylo panství 1651 prodáno za 37.000 zl. Frant. v. Schneidenau, který int. 1652 Hobzí své manželce Marii Anně Beatrici roz. v. Schellenberg (ZDz I. 38). R. 1667 bylo Hobzí int. Františkovým synum Fr. Kryštofovi a Jindřichu Purkartovi v. Schneidenau

VII. 377. — [24]) ZDB V. 170. — [25]) ZDB IX. 217. — [26]) ZDB VI. 416. — [27]) Stav. arch. 376.

[1]) ZDB II. 22, 67—69. — [2]) ZDB III. 285. — [3]) CDM XV. 124. — [4]) CDM XV. 213, ZDB VII. 273, AČ I. 138. — [5]) P II. 243, ZDB XI. 11. — [6]) ZDB XII. 646. — [7])P IV. 19, 109, Stav. arch. 421. — [8]) Stav. arch. 467, AČ XVIII. 9. — [9]) PB IX. 81, 98, X. 92, 215, XIII. 76. — [10]) PB XIX. 73, 108, XXIII. 36, ZDB XXVII. 60. — [11]) Stav. arch. 794, ZDB XXVII. 60. — [12]) Kameníček, Sněmy, I. 493. — [13]) PB XXXIV. 82, ČMM 1922 145. — [14]) Otištěno

(ZDz I. 38). Jindřich Purkart int. 1688 díl Hobzí Marii Marketě Trautsohnové hr. z Falkensteinu, roz. hr. z Rappachu (ZDz II. 253), která získala 1694 i klášterní díl Hobzí (ZDz III. 124, 138) a vložila 1705 (koupě 1703 za 41.000 zl.) Hobzí Maximilianu Fr. z Deblína (ZDz III. 279), jenž 1714 přikoupil statek sirotků po sv. p. v. Schneidenau N. Hobzí (ZDz IV. 83), učinil z panství fideikomis (ZDz V. 160) a zemřel 1732. Jeho syn Fr. Ant. hr. z Deblína zemřel 1757 a po smrti syna posledního Josefa Fr. 1784 byla podle přání Maximiliana Fr. z Deblína zřízena z panství nadace pro šlechtice-dustojníky z českých zemí. R. 1806 koupil Hobzí a Mutnou za 115.000 zl. Jan Petr a Terezie Flickovi. Terezie prodala 1818 Hobzí za 310.000 zl. svým dětem Janu a Josefovi v. Flick a Marii Vargano, roz. v. Flick. Než 1823 koupila panství za 271.000 zl. Terezie hr. Trautmannsdorfová a 1841 Alfons markr. Pallavicini (zemřel 7. března 1875), načež 1877 panství int. Alexandru markr. Pallavicini (zemřel 1925). Pozemková reforma viz u Jemnice. Fara přip. se tu (Hard) již 1279[15]) a byla pod patr. kláštera louckého až do jeho zrušení. R. 1782 založil J. P. Flick v St. Hobzí továrnu na mušelín a jemné plátno, která 1824 zanikla.

Bělčovice, dříve Blejčovice neb Výšovice, něm. Wispitz; 1353 jmenuje se Volf z Bělčovic.[16]) Hojíř z Ústrašína int. 1376 Bělčovice s tvrzí Žádlínovi a Bohušovi z Lubnice.[17]) Petřík z Lovčovic int. 1447 ves slavonickému měšťanovi Petru Rutoltarovi.[18]) Na sklonku 15. st. drželi ves Houskové ze Zahrádek (k 1508 viz u Urbanče). Jan Houska prodal 1542 Bělčovice Janovi z Bělčovic a Pavel z Bělčovic 1549 opět Jiříkovi Zahrádeckému ze Zahrádek k Hobzí.[19])

Flandorf, něm. Frauendorf, přip. se po prvé 1717.

Nové Hobzí, něm. Neuhart, založeno mezi 1665—76.[20])

Chvaletín, něm. Qualitzen, se zámečkem. K 1353 viz u Hobzí. Smil z Policе int. 1385 Chvaletín jemnickému rychtáři Martinovi.[21]) Později Petřík z Lovčovic int. 1437 ves Petru Rutoltarovi ze Slavonic.[22]) R. 1494 seděl zde Mikuláš Houska, pak Stanislav Houska ze Zahrádek (k 1508—36 viz u Urbanče), který dal 1516 Chvaletínu odúmrt.[23]) Volf Krajíř z Krajku int. 1551 Chvaletín Janu Házlovi z N. Vsi.[24]) Dále seděl tu 1570 Jan Hodický z Hodic,[25]) 1589—1600 Volf Rüczingar z Russhofu[26]) a 1619 evang. Jindřich Kořenský z Terešova, jemuž byl zprvu Chvaletín konfiskován, pak však ponechán jeho vdově a sirotkům.[27]) Zikmund Kořenský prodal 1649 ves za 7500 zl. mor. Jiřímu v. Fitschen. Pak nál. statek od 1653 Janu Křtit. Schauerovi ze Schauerfeldu, 1697—1702 Fr. Karlu Berchtoldovi sv. p. z Pottendorfu. Fr. Karel hr. Berchtold int. 1720 Chvaletín Marii Anně hr. Millesimo, roz. sv. pí Heisslerové z Heitersheimu (ZDz IV. 260). Fr. Karel sv. p. Heissler vložil 1720 statek Jindřichovi Josefu sv. p. z Daunu (ZDz IV 262) a ten opět 1726 Maximilianu Fr. sv. p. z Deblína k Hobzí.

Merketa, puv. Sv. Marketa, něm. Margarethen, vznikla mezi 1702—4 parcelací N. Dvora.[28])

Modletice, něm. Mudlau, k 1353—58 viz u Hobzí. Sezima z Janštejna int. 1376 Modletice a Černákovice(!) Rynešovi z Úlehle;[29]) pak Chval z Rzavého int. 1386 obě vsi Heřmanovi z Hradce a ten 1399 opět Janovi z Kravař.[30]) R. 1416 psal se Jan z Modletic[31]) a 1463 drželi Modletice a Čermánkovice(!) Jan a Linhart z Hobzí.[32]) Obě vsi pak případly pánům z Hradce, až 1498 Jindřich z Hradce prodal je Jindřichovi, Václavovi a Linhartovi bratřím vl. ze Zahrádek k Hobzí.[33])

Mutná, něm. Mutten; všechny zprávy o Mutné, jež se v různých pracích uvádějí, jest nutno vztahovati k Mutišovu; Mutná jest původu novějšího a jmenuje se bezpečně teprve 1651 při panství Hobzí. Na blízkém vrchu postavil 1650 Bartoloměj ryt. Tannazoll-Zill kapli P. Marie Montserratské

v ČMMZ IX. — [15]) CDM IV. 151. — [16]) ZDB III. 28. — [17]) ZDB VI. 231. — [18]) ZDB XII. 413. — [19]) ZDB XIII. 37, 70. — [20]) ZDVGMS 1931 60. — [21]) ZDB VII. 182. — [22]) ZDB XII. 412. — [23]) P VII. 80. — [24]) ZDB XXII. 99. — [25]) Bočkova sb. 8194. — [26]) ZDB XXVII. 60, PB XXXII. 195. — [27]) ČMM 1922 149, HP II. 143. — [28]) ZDVGMS 1931 69. — [29]) ZDB VI. 242. —

(Montserrat). Karel Jakub v. Tannazoll int. 1693 pul Mutné Janu Karlovi Salavcovi z Lípy a ten ihned opět Rehoři Ignácovi Košínskému z Košína (ZDz III. 98); Cyril Josef Ant. a Dyonys Ignác Albert Košínští vložili 1705 pul Mutné Maximilianu hr. z Deblina (ZDz III. 285).

Václavov, něm. Wenzelsdorf, založen po 1750.

Na panství zanikly vsi: Čermákovice (též Šenákovice), k 1353 viz u St. Hobzí, 1376—1498 u Modletic, 1508 u St. Hobzí; ještě 1627 byla ves osedlá, ale 1674 pustá. — Jenišovice, k 1353 viz u Hobzí. — Hodice (Hodětice) zanikly u Hobzí, kde jest dvur Hejnice (Hönitzhof), k 1353 viz u Hobzí. Někde v okolí Hobzí zanikla ves či dvur Pošna; 1235 jmenuje se Nimír z Pošny;[34]) 1548 seděl na Pošně Jan Houska ze Zahrádek.[35])

Lit.: J. Rejchert, Hospodářské a poddanské poměry na statku Hobzí, ČMMZ IX.; R. Hruschka, Die Entstehung der südwestmährischen Orte Neuhart, Margarethen und Neuhof, ZDVGMS 1931. R. Hruschka, Das verödete Dorf Schönakwitz und die Gründung Margarethens, Zlabingser Wochenblatt 1933.

STATEK RANCÍŘOV.

Rancířov, něm. Ranzern, s far. kostelem Nanebevz. P. Marie z 1765. Ve falsu z 14. st. k 1183 jmenuje se mezi svědky Ranožir z Rancířova (Ranozirou).[1]) R. 1257 Smil, Markvart a Ratibor z Bílkova darovali patr. v Rancířově klášteru jerušskému, což potvrdil 1303 olomoucký biskup Jan a 1315 Smil z Hrádku (Velký Rancířov[2])). V l. 1335—65 jmenuje se Markvart z Rancířova[3]) (Ranczir). Fara byla také v 15. st. obsazována mnichy kláštera jerušského (premonstráti).[4]) Klášteru jerušskému nál. pol. vsi, kdežto druhá pol. byla 1348 u Vratěnína, 1487 u Frejštejna a 1498 u Bítova (viz tu). Vladislav II. potvrdil 1511 pol. vsi klášteru, ale opravu nad tímto statkem měl 1501 Lipolt z Krajku na Cornštejně.[5]) Později nál. celá ves klášteru jerušskému.

Lit.: A. Žák, Die Beziehungen der niederösterreichischen Prämonstratenstifte Geras und Perneg zu Mähren, ZDVGMS VI.

STATKY PÍSEČNÉ A SLAVĚTÍN.

Písečné, něm. Piesling, s zámkem z r. 1736. Ves nál. původně pánum z Hradce, až 1366 Heřman z Hradce int. Písečné Oldřichovi z Želetavy a ten opět 1368 Závišovi z Písečného.[1]) Později bylo Písečné zeměpanským lénem o teprve markr. Albrecht 1434 osvobodil Písečné Petrovi Krokvicarovi z léna (int. 1496).[2]) Petr Krokvicar seděl tu ještě 1458,[3]) 1493 Mikuláš Krokvicar, jemuž Vladislav II. 1495 potvrdil propuštění vsi z manství,[4]) 1514 až 53 Volf Krokvicar z N. Vsi,[5]) 1567 Jan Krokvicar a od 1575 evang. Hanuš Ludvík Krokvicar z N. Vsi, jehož manželkou byla 1615 Anežka, roz. Zahrádecká ze Zahrádek (1611 jmenuje se syn Hanuše Ludvíka Zikmund, let nemající, PB XXXIV. 304), a který přikoupil 1609 od Hanuše Volfarta Strejna ze Švarcenavy Novosady (Neystifft) s pod.[6]) Hanuši Ludvíkovi bylo zboží konfiskováno, odhadnuto na 30.000 zl. mor. a prodáno Hanibalovi

[34]) ZDB VII. 441, VIII. 270. — [35]) AČ VI. 470. — [32]) AČ IX. 317. — [33]) ZDB XIII. 13. — [34]) ČDM II. 261. — [35]) PB XIX. 166.

[1]) Friedrich I. 400. — [2]) ČDM III. 260, V. 154, VII. S 191. — [3]) ČDM VII. 83, ZDB IV. 324. — [4]) ZDVGMS VI. 168. — [5]) P VII. 229, Nová sb.

[1]) ZDB IV. 431, V. 35. — [2]) ZDB XIII. 5. — [3]) Stav. arch. 376. — [4]) AČ VI. 567, Stav. arch. 591. — [5]) PB XV. 39, XVIII. 57. — [6]) PB XXV. 19. ČMMZ

ze Schaumburku,[7]) jehož synové Jan Reinhart, Kryštof a Melichar ze Schaumburka prodali 1636 Písečné Euchariovi ryt. Horstovi (Písečné, Slavětín s tvrzí v Písečném a Slavětíně, ovčírnu Krokvice, dva mlýny na Dyji, Nové Sady s pod., pustý dvůr Krokvice a 4 poddané v Bělčovicích.[8]) Dále seděl tu Jiří Vilém v. Moschlitz, který 1696 int. Písečné a Slavětín Donátu Heisslerovi v. Heitersheim (ZDz III. 165). Fr. Josef Heissler int. nejprve 1726 Novosady Ignáci Leopoldovi v. Rummerskirchen (ZDz IV. 471), ale 1733 Písečné, Slavětín a Novosady Ant. sv. p. v. Hartig (ZDz V. 152). Posléze Jan Jindřich hr. v. Nimptsch vložil 1769 Písečné a Slavětín Vinciguerovi Tomáši hr. Collalto (ZDz VIII. 7). Odtud mělo panství stejné majitele s Uherčicemi.

Pozemková reforma provedena 1925 až 1927 (vlastník Manfred Collalto et San Salvatore, výměra 638 ha). Sestátněny dvůr Slavětín a lesní hospodářství, utvořeny zbytkové statky Krokovice, Písečné I. a Písečné II. Lihovar a mlýn v Písečném odprodány. — Dvůr Krokvice (Krokowitzhof) u Písečného připomíná na zaniklou ves K r o k v i c e, která nál. v 14. st. pánům z Šternberka (k 1385 viz u hradu Šternberku); Jindřich z Hradce int. 1390 Krokvice s tvrzí Petrovi z N. Vsi.[9]) K 1580 viz u Slavětína.

Nové Sady, něm. Neustift, dříve Nová Ves, s far. kostelem sv. Oldřicha. R. 1353 přip. se Vojslav z N. Vsi;[10]) (Pelhřim ze Slavětína prodal 1405 Novou Ves a Krokovice Janovi a Petrovi z Nové Vsi (CDM XIII. 373), k 1353—1627 viz u Hobzí, 1609 u Písečného. Fara byla v 16. st. evang.

Slavětín, něm. Slawathen; r. 1298 přip. se Kojiše ze Slavětína,[11]) v pol. 14. st. držel ves (1350) Štěpán a Pillung ze Slavětína,[12]) 1405—16 Pelhřim ze Slavětína, jemuž 1407 Vilém z Obensteinu a Jira z Rythenthalu int. tvrz a ves Slavětín;[13]) vedle téhož přip. se 1412 Albrecht ze Slavětína.[14]) Eliška ze Slavětína int. 1464 tvrz a ves Slavětín Maršovi a Janušovi bratřím Házlum z N. Vsi.[15]) Dále seděli tu 1523—31 Volf Házl, jehož manželkou byla Kateřina z Lichtenburka,[16]) 1548 až 1552 Jan Házl, po jehož smrti byl statek rozdělen: pol. tvrze a vsi Slavětína a Bolíkova int. 1565 Anna Černohorská z Boskovic Anně Kořenské z N. Vsi, po níž dědil Jan ml. Kořenský z Terešova.[17]) Jan (1580 byla jeho manželkou Sara Zeydlitzová z Šenfeldu) int. 1601 Hanuši Ludvíku Krokvicarovi z Nové Vsi tvrz a dvůr v Slavětíně a díl pustých Krokvic (prodáno za 9.000 zl. mor.).[18]) Druhý díl statku int. 1570 Volf Koňas z Vydří již 1570 Hanuši Ludvíku Krokvicarovi,[19]) jemuž byl pak celý statek konfiskován a prodán plukovníku Hanibalovi ze Schaumburka. K r. 1642 viz u Louky.

PANSTVÍ POLICE A LENNÍ STATKY DEŠNÁ A ŽUPANOVICE.

Police s zámkem z 16. st. R. 1343 jmenují se Newhlas a 1358 Aleš z Police.[1]) Tvrz a zboží v Polici držel 1390 Jan Kostník, jenž je 1437 int. Adamovi z Bačkovic, který tu seděl ještě 1447.[2]) Dále tu seděli Adamovi synové Jan (1463) a Hynek (1466—93) z Bačkovic.[3]) Po smrti Adama z Bačkovic (1508—17) vzala jeho dcera Anna z Bačkovic 1522 svého manžela Viléma Kunu z Kunštátu na Polici na spolek,[4]) ale 1528 prodali oba manželé tvrz a ves Polici, tvrz pustou a ves Bačkovice, tvrz pustou a ves Kosníky(!), tvrz pustou a ves Lovčovice, tvrz pustou a ves Hornice, Plačovice,

VII. 173, PB XXXV. 537, ZDB XXX. 41. — [7]) Slovák, Konf. prot., 22. — [8]) ZDB XXXIV. 56. — [9]) ZDB VII. 666. — [10]) ZDB II. 68. — [11]) CDM II. 261. — [12]) ZDB I. 190. — [13]) CDM XIII. 273, AČ VI. 470, ZDB IX. 185. — [14]) P II. 367. — [15]) ZDB XIII. 49. — [16]) PB XIII. 25, ZDB XX. 7. — [17]) DM V. 32, ZDB XXII. 90, XXIV. 44. — [18]) ZDB XXIX. 16. — [19]) ZDB XXV. 21. [1]) CDM VII. 505, ZDB III. 293. — [2]) ZDB VII. 715, XII. 166, P III. 367. — [3]) Lechner I. 114, 66, AČ VI. 531. — [4]) PB IX. 91, XI. 32, ZDB XVI. 4. —

díl Kdousova a Lhotic a pusté vsi Osmoruby a Újezdec Janovi z Tavíkovic.[5]) Jan Tavíkovský z Tavíkovic (manželkou jeho byla 1531 Kateřina z Puchamu) vystavěl 1534 zámek v Polici, měl syna Václava Tavíkovského a seděl tu ještě 1550.[6]) Pak přešlo panství na Janovu dceru Evu Tavíkovskou a jejího manžela Jana Lhošle z Valdštejna, jenž na list mocený od Rudolfa II. poručil 1588 vše své zboží Evě Tavíkovské do stavu proměnění,[7]) a ta poručila 1590 Polici svému druhému manželovi Jiřímu Kryštofu Teyvlovi z Gundersdorfu.[8]) Jiří Kryštof prodal 1600 (int. 1602) za 51.500 zl. mor. tvrz a ves Polici s piv., Dědice, Kojetice, Hornice, díl Kdousova, Kosinky(!), Bačkovice, Dančovice, Plačovice, Lovčovice a díl Lhotic Voršile Loranthee z Inky, provdané za Jana Čejku z Olbramovic (1601—13).[9]) R. 1615 seděl tu Matyáš Viczmandy z Budkovce[10]) a 1619—25 katolik Benedikt Palašti z Kesejova,[11]) po jehož smrti vložili poručníci statku Polici s přísl. 1633 Jiřímu Adamovi Falkenhaynovi z Glušku. Týž int. 1633 Polici Jakubu Berchtoldovi (ZDB XXXIV. 22), jemuž byly 1633 také int. Plačovice, Dančovice a Kostníky (ZDB XXXIV. 22). Matyáš Arnošt sv. p. Berchtold přikoupil 1668 od Jana Zikmunda Kořenského z Terešova Radotice (ZDz I. 154). Karel hr. Berchtold int. 1821 (prodej za 150.000 zl.) Polici Augustovi hr. Ségur (ZDz XIV. 135), který 1838 odprodal za 110.000 zl. od panství Kojatice, Dědice a Hornice Karlovi hr. Nimptsch (ZDz XVIII. 133). Dále bylo panství int. 1848 Františce, Juliovi a Arturu hr. Ségur, 1850 Juliovi samojedinému. Po smrti Juliově koupilo panství za 338.500 zl. město Znojmo. Město prodalo 1872 Polici Maxu sv. p. Springerovi a 1887 int. Police Alfredu bar. Wraždovi z Kunvaldu.

Pozemková ref. provedena 1925 (majitel Alfred Wražda, rozloha 1195 ha). Vlastníku propuštěny ze záboru dvory Kopka, Police, Radotice, lesní hospodářství, zámek s parkem a lihovar v Polici. Utvořeny zbytkové statky Rajmundov a Šimkov. — U Police zanikly O s m o r u b y, které byly původně lénem k hradu Jemnici, až markr. Jan dal 1372 v manství dvur v Osmorubech Hartlibovi z Kostníka.[12]) Vladislav II. osvobodil 1502 Osmoruby z manství a dal je (int. 1503) v alod Adamovi z Bačkovic.[13]) K 1528 viz u Police. — Dále zanikl u Police Ú j e z d e c, k 1528 viz u Police.

Bačkovice držel 1294 (Pazcowicz) Oldřich z Hradce; tehdy byla ves počítána do kraje bítovského.[14]) V 14. a 15. st. psal se po Bačkovicích rozvětvený vládycký rod.[15]) K 1437—1600 viz u Police.

Dančovice, k 1600 viz u Police.

Dědice; 1353 psal se Zbyněk z Dědic.[16]) V 14. st. nál. ves pánum z Lichtenburka, ale Albrecht z Lichtenburka zastavil 1406 Dědice Šavlovi ze Stážova, jenž 1406 prodal zástavu budějovickému faráři Michalovi.[17]) K 1498 viz u Jaroměřic, 1600 u Police.

Hornice drželi 1358 vládykové z Kostníka.[18]) Martin z Radotic int. 1407 Horynice(!) Heřmanovi z Lipnice, jehož dcera Marketa int. 1447 ves Mikuláši Klouzalovi z Rynarce, a ten opět 1464 int. Hornice Štěpánovi ze Slavíkovic.[19]) R. 1484 seděl tu Jan z Palovic[20]) a 1502 Filip z Hornic, jenž 1515 int. ves Adamovi z Bačkovic.[21]) K 1528—1600 viz u Police.

Kdousov, díl. k 1498 viz u Bítova a Jaroměřic; Jindřich z Lichtenburka int. 1519 díl Kdousova Adamovi z Bačkovic na Polici.[22]) K 1528—1600 viz u Police.

Kojatice int. 1480 Jan z Jemnice Janovi, mlynářovi z Týnce, který 1481 vložil Kojatice Pavlovi z Budějovic, a ten opět 1493 int. pusté Kojetičky(!) Lipoltovi z Krajku.[23]) Lipolt int. již 1497 pusté Kojetičky Mikuláši z Mladoňovic.[24]) Pak byla ves manstvím

[5]) ZDB XIX. 3. — [6]) PB XX. 7, 70. — [7]) PB XXIX. 64, XXX. 714. ZDB XXVII. 3. — [8]) Stav. arch., 877. — [9]) ZDB XXIX. 24, PB XXXVI. 1, XXXVIII. 211. — [10]) PB XXXV. 425. — [11]) ČMM 1922 153. — [12]) CDM X. 143. — [13]) ZDB XIII. 29. — [14]) CDM V. 11. — [15]) Viz Sedláčkův článek v ČMM 1895 127. — [16]) ZDB II. 66. — [17]) CDM XIII. 437. — [18]) ZDB III. 266. — [19]) ZDB IX. 135, XII. 653, ZDB XIII. 23. — [20]) Stav. arch., 467. — [21]) ZDB XIV. 21. — [22]) ZDB XV. 9. — [23]) P V. 366, ZDB XI. 8, 23. —

k Bítovu a drželi ji mani Bartoloměj a Hynek, jejichž děti Bartoloměj a Marketa int. 1540 Kojetice Matouši Bořitovi z Budče, jenž opět int. 1543 Kojetice a půl pustých Bořečkovic Janovi z Tavíkovic na Polici.[25]) K 1600 viz u Police. August hr. Segur prodal 1837 Kojatice za 110.000 zl. Karlovi hr. Nimptsch, za něhož staly se 1846 Kojatice fideikomisem. Dále byla ves int. 1882 Josefu hr. Nimptsch, 1909 Pavlu hr. Nimptsch a 1916 Josefu Maria Wolfgangu hr. zu Stubenberg.

Kostníky; k 1348 viz u Vratěnína. V 14. a 15. st. psal se rod vládyk z Kostník, z něhož prvý se jmenuje 1353 Filip z Kostník.[26]) Jan z Kostník int. 1499 Kostníky s tvrzí Adamovi z Bačkovic.[27]) K 1487 viz u Frejštejna, 1528—1600 u Police a 1615 u Bohušic.

Lovčovice, něm. Lospitz. Nevhlas z Oponěšic int. 1365 tvrz a zboží v Lovčovicích Martinkovi z Libosvar.[28]) Pak držel toto zboží Chval z Radkova, jenž je 1386 int. Jarkovi a Kunšovi bratřím z Krajovic, z nichž poslední int. 1390 Lovčovice Pelhřimovi z Kopitec.[29]) K 1528—1600 viz u Police.

Plačovice, něm. Plospitz. V 14. st. psal se po Plačovicích vládycký rod, z něhož se 1353 jmenuje Sezima z Plačovic.[30]) Později byly Plačovice markraběcím lénem a Vladislav II. propustil je 1492 Hynkovi z Bačkovic z léna (int. 1493).[31]) K 1528—1600 viz u Police.

Radotice. R. 1390 psal se Ondřej a 1407 Martin z Radotic, od něhož držel 1434 Radotice, Javoří a Siczenhof zástavou Mikuláš ze Slatiny.[32]) K 1436 viz u Cornštejna, později u Bítova, až Půta z Lichtenburka int. 1480 tvrz a ves Radotice Volfgangu Ownarovi z Radotic a ten prodal 1489 (int. 1490) za 700 zl. uh. Radotice Václavovi z Menhartic, který ještě 1490 int. statek Vilémovi z Pernštejna.[33]) Vilém z Pernštejna int. 1492 Radotice s tvrzí Půtovi z Lichtenburka, jenž 1494 vložil statek Václavu Divúčkovi z Počepic.[34]) R. 1575 seděla tu Mandalena z Mnichu a 1586 Volf Chlumecký z Chlumu;[35]) posléze Krystýna z Říčan prodala 1629 ves Radotice s tvrzí za 5500 zl. mor. Hynku Grynovi ze Štyrcenperka, jehož dcera Helena Polyxena prodala 1667 stateček k Policum. — U Radotic zanikla víska Javoří a dvůr Siczenhof, k 1434 viz u Radotic.

Lenní statek Dešná.

Dešná, něm. Döschen, s far. kostelem sv. Jana Křtit. Dešná byla již na poč. 14. st. lénem biskupství olomouckého a byla počítána k obvodu modřickému.[36]) V l. 1408—15 držel lénem tvrz a půl vsi Dešné Zikmund z Bítova,[37]) 1446 přijal léno na Dešnou, Županovice (Zoczmans), Oemanice (Oczmans) a Dyjákovice (Dyax) Michal hr. z Hardeka.[38]) R. 1532 přijali léno na Dešnou a Oemanice bratři Vilém, Ondřej, Baltazar a Ferdinand z Puchamu;[39]) v l. 1533—42 drží pol. těchto vsí Pelhřim z Puchamu (Oemanice byly již pusté) a druhou pol. Frydrych z Puchamu a jeho bratří.[40]) Dále 1568 přijal léno na Dešnou a pusté Oemanice Ondřej Puchomír z Puchamu[41]) a 1619 držel manství evang. Jan Jiří Strejn z Švarcenavy, jemuž bylo léno konfiskováno a dáno Janu Matyášovskému z Matyášovic.[42]) Tehdy (ještě 1629) byl v Dešné luterský farář. Od 1631 (Županovice od 1632) držel Dešnou Berchtold z Uherčic (DMb V. 20). Bratři Fr. Benedikt, Matyáš Arnošt a Jakub Filip Berchtoldové z Uherčic prodali 1665 Dešnou a Županovice Frant. sv. p. v. Schneidenau (DMb VII. 19). Jindřich Purkart sv. p. v. Schneidenau prodal 1680 svoji pol. Dešné a Županovic svému bratru Ant. Josefu v. Schneidenau, který tak zcelil statek a prodal jej 1693 Frant. hr. Berchtoldovi (DMb IX. 120, 150). Odtud léno sdílelo osudy Police. — U Dešné zanikly Oemanice, které byly již 1320 lénem biskupským a počítaly se k obvodu modřickému.[43]) K 1328—1568 viz u Dešné. Dále zanik-

[24]) ZDB XIII. 11. — [25]) ZDB XXII. 23, 39. — [26]) ZDB II. 78. — [27]) ZDB XIII. 25. — [28]) ZDB IV. 381. — [29]) ZDB VII. 390, 720. — [30]) ZDB II. 67. — [31]) ZDB XII. 22. — [32]) ZDB V. 190, P II. 111, III. 90. — [33]) ZDB XI. 6, XII. 3, AČ XVI. 335. — [34]) ZDB XII. 14, 35. — [35]) PB XXVII. 61, XXX. 131. — [36]) Lechner I. 4. — [37]) Lechner I. 26, 34. — [38]) Lechner I. 54. — [39]) DM V. 11. — [40]) DM V. 12, 30, 36, 38. — [41]) DM XV. 18. — [42]) ČMM 1922 167,

ly mezi Dešnou a Novými Sady Žižňovice neb Šislovice, k 1360 viz u Budkova.

Lenní statek Županovice.

Županovice, něm. Zoppanz, byly již v pol. 14. st. lénem biskupství a 1353 držel díl vsi Jan z Budkova.[44]) K 1446 viz u Dešné. R. 1534 přijal léno na Županovice Jan Házle z N. Vsi, jenž však ještě téhož roku zemřel,[45]) 1548 přijal léno na Županovice Jan Házl z N. Vsi.[46]) Později přijal léno na Županovice Jan Krokvicar z N. Vsi, jenž 1555 přikoupil druhou pol. vsi Županovic od Lipolta Ganzara z Neknštejnce (Sapanovice!).[47]) V l. 1557—1590 seděl na pol. Županovic Volf Ruczyngar z Russhofu, manžel Johanky Házlové z N. Vsi, spolu se svým synem Adamem,[48]) 1606 pak syn Volfův Jan Ruczyngar.[49]) Druhou pol. držel 1565 Jan Krokvicar z N. Vsi[50]) a 1619 evang. Hanuš Ludvík Krokvicar.[51]) R. 1606 byl zdělán urbář lenního statku Županovic.[51]) Od 1632 viz u Dešné.

PANSTVÍ UHERČICKÉ.

Uherčice, něm. Ungarschitz, s zámkem z poč. 17. st. K 1312—1493 viz u Oslavan. Vladislav II. daroval 1493 Uherčice v obd Lipoltovi z Krajku, který se pak psal po Nových Uherčicích; pak seděl tu Jindřich Krajíř a 1542—47 jeho syn Jan Krajíř, jehož manželkou byla Anna z Huburku.[1]) Václav Krajíř int. 1564 tvrz a ves Nové Uherčice, tvrz a městečko Vratěnín, Stálek s pod., díl Hlubokého (Theumpoch!), díl Mešovic, Lubnice, městečko Frejštejn s pustým zámkem, Křeslík, díl Chrlop Adama Volfovi Krajíři, jenž ihned int. totéž Volfu Strejnovi ze Švarcenavy, který tu seděl ještě 1580.[2]) V l. 1593—1612 držel Nové Uherčice Jan Volfart Strejn z Švarcenavy,[3]) po jehož smrti byla poručnicí jeho dětí Alžběta Strejnová.[4]) R. 1619 seděl tu evang. Hanuš Jiří Strejn,[5]) jenž 1628 prodal panství Jakubovi v. Berchtold (ZDB XXXIII. 23), jehož potomstvo psalo se pak z Uherčic a sedělo tu do 1692. Marie Josefa v. Weltschek, roz. Berchtoldová, spolu s jinými dědici int. 1693 Uherčice Donátu Heisslerovi v. Heitersheim (ZDz III. 101). Fr. Josef Heissler vložil 1733 statek Ant. sv. p. Hartig a posléze Jan Jindřich v. Nimptsch int. 1769 Uherčice Vinciguerovi Tomáši hr. Collalto (ZDz V. 152, VIII. 7). Dále int. Uherčice s Písečným a Slavětínem 1794 Odoardovi, 1826 Ant. Oktavianu hr. Collalto, 1847 Eduardu knížeti Collalto, 1865 Emanuelovi a 1928 Manfredovi knížatům Collalto.

Pozemková reforma provedena 1927 (vlastník Manfred Collalto et San Salvatore, výměra 1606 ha). Vlastníku propuštěn ze záboru dvůr N. Uherčice-Mitrovice, lihovar, vápenka a elektrárna v N. Uherčicích, sestátněno lesní hospodářství a zřícenina Frejštejnu, zbytkový statek Korolupy odprodán zemi Moravskoslezské, zřízen zbytkový statek Křeslík a v záboru zůstává N. Dvůr.

Frejštejn, něm. Freistein, s kaplí sv. Jana z 1721 a zříceninami hradu. R. 1331 přip. se hrad Frejštejn a 1390 hradní kaple sv. Kateřiny.[6]) Král Zikmund zapsal 1422 hrad Lipoltovi z Krajku,[7]) jehož nástupce Jan Krajíř (1436—40) vystupoval po válkách husitských jako loupežný rytíř; proto moravští stavové hrad koupili a pobořili.[8]) Při dělení krajířských statku 1487 dal Volfgang z Krajku svým synům Lipoltovi a Jindřichovi hrad zbořený Frejštejn, městečko Vratěnín a vsi Mladoňovice, Stálek, Frejštejn, Korolupy (Korupový!), Mešovice, pul Rančířova, Hluboké (Teufmpoch), Šatice,

PB XXXVI. 337. — [43]) Lechner I. 4. — [44]) ZDB II. 62. — [45]) DM V. 12. — [46]) DM V. 32. — [47]) DM V. 56. — [48]) DM V. 63, XV. 7, 175. — [49]) LA k 1606. — [50]) DM XV. 7. — [51]) ČMM 1922 157. — [52]) LA k 1606. — [1]) PB XVIII. 40, ZDB XXII. 64. — [2]) ZDB XXIV. 34, PB XXIX. 79. — [3]) ZDB XXVII. 65, PB XXXV. 21. — [4]) PB XXXVI. 38. — [5]) ČMM 1922 144. — [6]) CDM VI. 414, MV I. 436. — [7]) Sedláček, Zbytky reg., 843. — [8]) P III. 100, Stav. arch. 345, ČPS XXXVI. 134. — [9]) ČPS XXXVI. 135. —

tvrz v Kostnicích, jež nál. ode dávna manstvím k Frejštejnu, a dvůr v Lubnici.[9]) K 1564 viz u Uherčic. R. 1823 Frejštejn vyhořel. — U Frejštejna zanikly Kozojedy, k 1312—1493 viz u Oslavan.

Vratěnín, něm. Fratting, městečko s far. kostelem sv. Jakuba Větš. z 1771 až 1773. Ves Vratěnín držel v pol. 13. st. Vikart z Trnavy, jenž daroval 1251 patr. ve Vratěníně (Fredingen) premonstrátskému klášteru v Jeruši, což 1317 král Jan potvrdil.[10]) Opat jerušský daroval 1303 kostelu ve Vratěníně ves Spetice (Spiticz);[11]) fara pak byla v 15. st. osazována jerušskými premonstráty.[12]) Král Jan povýšil 1325 Vratěnín na městečko[13]) a Karel IV. udělil 1348 lénem Jindřichovi z Waldsee městečko Vratěnín (Vreting), Rančířov (Rantzier) a různé zboží v Lubnici (Lubentz), Mešovicích (Nespitz), jiné Lubnici (Hafnerluden), Kostnicích (Gesnik), neznámých Šonovicích (Schonowitz) a celou ves Mladoňovice (Pladnawitz).[14]) Král Zikmund zapsal 1423 Vratěnín lénem Lipoltovi z Krajku.[15]) V 15. st. byla sepsána městská práva vratěninská;[16]) k 1487 viz u Frejštejna. Vladislav II. potvrdil 1498 Vratěninu privilegia a přidal jarmark.[17]) Po Jindřichovi z Krajku seděl tu 1540—51 jeho syn Lipolt (1547 jeho manželka Kateřina z Leskovce), jenž držel k Vratěninu i ves kl. oslavanského Hluboké (Teufenbach).[18]) K 1564 viz u Uherčic. Na sklonku 17. st. zřízen kl. augustiniánu-bosáku (1784 zrušen). Již v 16. st. byla ve Vratěníně pošta, která byla 1732 povýšena na hlavní poštu. — U Vratěnína zanikly vsi: Šonovice (k 1348 viz u Vratěnína), Šatice (1487 u Frejštejna) a Spetice (později Spitzhof, 1303 u Vratěnína, 1636 u N. Syrovic).

Hluboká, něm. Tiefenbach, k 1312—1481 viz u Oslavan, 1487 u Frejštejna, 1547 u Vratěnína, 1564 u Uherčic.

Korolupy, dříve Chrlopy, něm. Kurlupp, s far. kostelem z 1797; přip. se 1373.[19]) R. 1498 Vladislav II. potvrdil Korolupům privilegia.[20]) K 1487 viz u Frejštejna, 1564 u Uherčic. R. 1857 zřízena fara.

Mešovice, něm. Nespitz; k 1348 viz u Vratěnína, 1487 u Frejštejna, 1493—98 u Bítova, 1536 u Urbance a 1564 u Uherčic.

Stálky, dříve Krtálky, něm. Stallek, s far. kostelem Nanebevz. P. Marie z 1631; k 1312 viz u Oslavan. R. 1391 jmenuje se tu far. kostel P. Marie;[21]) fara však za války třicetileté zanikla a byla 1657 obnovena. K 1487 viz u Frejštejna, 1564 u Uherčic. — U Stálek, kde jest dvůr Grösinghof, zanikla ves Křesílk, k 1564 viz u Uherčic.

Liter.: J. Pelikán, Dělení zboží Krajířů z Krajku 1487, ČPS XXXVI

BÍTOVSKÉ PANSTVÍ.

Bítov, něm. Vöttau, městečko s hradem, hradní kaplí P. Marie a far. kostelem sv. Václava. Podle falsa z 13. st. kníže Břetislav daroval po 1056 plat z hradu Bítova (Bethow) kapitule staroboleslavské.[1]) Na sklonku 12. st. byl již v Bítově zcela jistě zeměpanský hrad, neboť Jarloch k 1085 poznamenal, že Přemysl na svém tažení proti Kunrátu Otovi poplenil provincii bítovskou.[2]) Hrad musil se 1233 vzdáti rakouskému vévodovi Frydrychovi a markr. Přemyslovi;[3]) kostel na hradě nál. 1261 klášteru zderazskému.[4]) R. 1277 hrad výslovně se počítá mezi hrady králi.[5]) A od poč. 13. st. častěji se přip. provincie bítovská, na níž 1222 Přemysl I. rozšířil práva Kunráta Oty.[6]) Z král. úředníku jmenují se 1222 Ben z Bítova (de Wetaw),[7])

[10]) CDM III. 174, VI. 112. — [11]) CDM V. 155. — [12]) ZDVGMS VI. 168. — [13]) CDM VII. S 211. — [14]) CDM VII. 791. — [15]) Sedláček, Zbytky reg., 854. — [16]) Opis jejich v Zlobického sb. — [17]) AČ VI. 574. — [18]) PB XVII. 116, XIX. 89. XX. 166, ZDB XXII. 64. — [19]) ZDB VI. 14. — [20]) AČ VI. 574. — [21]) MV I. 454.

[1]) Friedrich I. 382. — [2]) FRB II. 506. — [3]) FRB V. 295, Annales Mellicenses u Peze, 238. — [4]) CDM III. 321. — [5]) CDM V. 145. — [6]) Friedrich II. 234. —

1227 Petr, rector provinciae Bitovensis,[8]) 1226—28 Dětřich z Bítova, jehož synem byl Hrut z Bítova (Vetow, Betove),[9]) 1227 sudí Bartus,[10]) 1233 Beneda z Bítova (Bethow),[11]) 1234 komorník Vilém,[12]) 1239—53 komorník Ruto či Kernto,[13]) 1253—75 purkr. Smil z Bílkova,[14]) 1268 komorník Idík,[15]) 1278—83 Artleb z Dubra[16]) a 1284 Jaroslav ze Šternberka.[17]) Dále držel 1298 hrad (Wotobia) zástavou Raimund z Lichtenburka a 1331 jeho synové Smil a Čeněk z Lichtenburka.[18]) Markr. Karel dovolil 1343 Smilovi a Čeňkovi z Lichtenburka a Janovi z Lichtenburka, aby si zboží Bítov rozdělili na tři díly.[19]) Odtud lze posloupnost majitelů jednotlivých dílů jen stěží určiti: 1356 Petr,[20]) 1355 bratři Jindřich, Hynek, Jan a Jiří z Lichtenburka, kteří prodali od Bítova kl. žďárskému ves Buňov (Bunaw)[21]) a 1362 (kromě Hynka, který byl patrně neb.) vzali od markr. Jana léno na Bítov.[22]) Jiří z Lichtenburka přikoupil 1365 od Protivy z Ctidružic díl Ctidružic a žil s bratrem Janem ještě 1381.[23]) Pak psali se po Bítově 1392—1436 Smil.[24]) 1397 Albrecht (1407 neb.).[25]) 1389 Lipolt (1412 neb.).[26]) 1400—17 Aleš a Jan[27]) a 1401—21 Jiřík z Lichtenburka.[28]) Smil a Jan z Lichtenburka přidržovali se 1400 krále Zikmunda proti Václavovi IV.[29]) Smil st. a jeho syn Smil ml. z Lichtenburka odprodali 1436 Janovi z Lichtenburka na Cornštejně od hradu pul Radotic.[30]) Dále seděli v 15. st. na dílech panství bítovského: 1437 Jan,[31]) 1457 bratři Albrecht, Štěpán a Jan,[32]) 1458 Smil,[33]) 1460 Hynek[34]) a 1464 Jindřich z Lichtenburka.[35]) Z těchto Hynek vzbouřil se 1463 proti králi Jiřímu.[36]) Pak drž. 1481 pol. zboží Jan z Lichtenburka[37]) a 1484 seděli tu Puta a Zdeněk bratři z Lichtenburka, z nichž prvý propustil 1493 Zikmundu Krokvicarovi z N. Vsi z manství tvrz Lubnici s třemi lány, lesem Rudcem a 15 člověky v Mešovicích, což r. 1498 Vladislav II. potvrdil.[38]) R. 1491 seděl tu Jindřich z Lichtenburka, jemuž (a také jeho synovi Burianovi a jiným jeho synům) 1498 Vladislav II. propustil z manství hrad Bítov s farou, městečko Bítovec(!) s farou, městečko Bližkovice s farou, městečko Štitary s farou, město Budějovice s pod., Ctidružice, Pavlice, Blatnici, Lišanovice, Chvaletice, pusté Ždánice, Oslnovice (Hesnovice!), Podolí, Něm. Vésku, Laz, Častohovice s farou, pusté Mstěníky, díl Mešovic, Lovkovice, Milétic, M. Dešova a Písečného a celé vsi Vysočany, Rančířov, Syrovice, Přištbu(!), Lažánky, Jehřice, Radkovice, Hudeřice, díl Kdousova, dvůr M. Lazec a pustý dvůr v Mirovicích.[39]) Současně týž král potvrdil manská práva hradu Bítova a 1499 propustil Burianovi z Lichtenburka ves Trpičovice, kterou držel lénem Václav Klouzal z Rynarce.[40])

Jindřich z Lichtenburka odprodal 1520 Štitary Artlebovi z Boskovic a Vranova a seděl na Bítově ještě 1538.[41]) Pak držel panství 1545—47 syn Jindřichův a Apolonie z Lomnice Václav ml. z Lichtenburka, dále Albrecht Bítovský z Lichtenburka (zemřel 1570, náhr. v kapli bítovské) a pak Jindřich Bítovský (zemřel 1572, náhr. v kapli bítovské). Ludmila Bítovská z Lichtenburka prodala 1576 zboží bítovské Volfu Strejnovi z Švarcenavy, jenž 1617 prodal je za 47.000 zl. mor. katol. Frydrychu Jankovskému z Vlašimě (hrad a městečko Bítov s dvorem na Vranči a dvěma pilami, hrad pustý Czorenštejn(!), Vosnovi-

[8]) Friedrich II. 232. — [9]) Friedrich II. 305. — [10]) Friedrich II. 288, 380, CDM II. 218. — [11]) Friedrich II. 305. — [12]) CDM II. 229. — [13]) CDM II. 247. — [14]) CDM II. 307, 316, VII. S. 105. — [15]) CDM III. 198, V. S. 49. — [16]) CDM IV. 4. — [17]) CDM IV. 148, 213. — [18]) CDM V. S. 73. — [19]) CDM V. 103, VI. 414. — [20]) CDM VII. 480. — [21]) Lechner II. 13. — [22]) ZDB III. 82, CDM IX. 227. — [23]) CDM XV. 86. — [24]) ZDB IV. 262, CDM XI. 212. — [25]) CDM XII. 94, Stav. arch. 340. — [26]) AČ I. 140, P I. 141. — [27]) CDM XI. 636, P II. 265. — [28]) CDM XIV. 24, XV. 405, Stav. arch. 325. — [29]) CDM XIII. 147, AČ VI. 401. — [30]) CDM XV. 405. — [31]) Stav. arch. 340. — [32]) ZDO X. 1. — [33]) AČ VI. 502. — [34]) Stav. arch. 375. — [35]) P IV. 64. — [36]) P IV. 113. — [37]) Palacký, Děj., IV. 420. — [38]) P V. 289. — [39]) Stav. arch. 430, AČ XVIII. 9. — [40]) AČ VI. 568, XVIII. 33, Bočkova sb. 10962, ZDB XIII. 15. — [41]) AČ XVIII. 49, 195, VI. 583. — [42]) LSA 287, PB XVIII. 141. — [43]) ZDB XXXI. 2. —

vice(!), Vysočany, Zblovice, díl M. Dešova, V. Dešov a Chvalatice).[42]) Frydrych přikoupil 1628 od Krescencie z Říčan, roz. ze Zahrádek, Dubnici a díl Korolup (int. 1629, ZDB XXXIII. 25), 1630 int. své manželce Justyně, roz. z Vlašimě, 8000 zl. mor. věna na Bítově (ZDB XXXIV. 3) a zemřel 1653. Jeho synem Maximilianem Jankovským vymřel 1734 rod Jankovských z Vlašimě a panství přešlo po delších jednáních na hr. z Daunu. R. 1775 vypukla na panství selská vzpoura. R. 1788 Bítov int. Janu, Frant., Maximilianu, Jindřichovi, Leopoldině, Marii Anně a Terezii hr. z Daunu, 1796 Frant. hr. z Daunu samotnému, 1837 Jindřichu, 1890 Vladimíru a 1896 Otakaru (zemřel 7. října 1904) hr. z Daunu. Panství pak rozděleno na díly Augustě hr. Haugvic, sv. pí v. Hildprant, Jiřímu a Karlovi hr. Haugvic a Bertě hr. Haugvic, provd. hr. Harbuval Chamaré. Díl Augusty nabyl 1905 Ferdinand sv. p. Hildprant. R. 1906 bylo celé panství int. Janu Ladislavovi hr. Zamoyskému, 1908 Fr. knížeti Radzivillovi, 1912 Jiřímu ml. sv. p. Haasovi z Hasenfelsu.

Pozemková reforma provedena 1927 (Vlastník Jiří Haas-Hasenfels, 3309 ha rozlohy); vlastníku propuštěny ze záboru dvory Augustinov, N. Dvory, Vranč a Vysočany, většina lesů, hrady Bítov a Cornštejn, lihovar v N. Dvorech a cihelna v Chvalaticích. Dvůr M. Dešov byl zcela rozdělen.

Starobylý význam Bítova žil ještě dlouho v církev. zřízení a farář kdousovský Lukáš Laetus 1585 a farář telecký Jiří Laurentiades 1591 nazývali se děkany bítovskými.[43]) Fara zanikla za války třicetileté a byla 1653 obnovena. R. 1790 městečko vyhořelo, 1932 za budování údolní přehrady vystavěno nové městečko Bítov a obyvatelé přestěhováni.

Asi 2 km jihovýchodně od Bítova jsou zříceniny hradu **Cornštejna.** Hrad drželi již v I. pol. 14. st. páni z Lichtenburka a markr. Karel dovolil 1343 bratřím Smilovi a Čeňkovi z Lichtenburka a Janovi z Lichtenburka, aby si rozdělili zboží cornštejnské ve tři díly.[44]) Před 1349 držel Cornštejn, městečko Štítary a Přiblovice Jindřich z Lichtenburka,[45]) ale v pol. 14. st. byl o zboží spor mezi Jindřichem, Oldřichem a Heřmanem bratřími z Hradce a Jindřichem, Janem a Jiřím bratřími z Lichtenburka, kteří posléze 1363 hrad podrželi.[46]) Dále 1406 držel Cornštejn Albrecht z Lichtenburka[47]) a 1417—47 Jan z Lichtenburka, za něhož byl 1421 spolumajitelem hradu Štěpán z Lichtenburka.[48]) Jan přikoupil 1436 od Bítova pul Radetic.[49]) R. 1460 držel hrad Hynek z Lichtenburka, který se vzbouřil proti králi Jiřímu. Proto v březnu 1465 ležel před Cornštejnem král. hejtman Mládenec z Miličína; hrad byl rozbořen a darován Jindřichu Krajířovi z Krajku.[50]) Jindřichův syn Volfgang odevzdal 1487 Cornštejn svým synum Litoltovi a Jindřichovi z Krajku, kterým 1493 Vladislav II. osvobodil zboží z manství.[51]) Litolt seděl tu ještě 1513, Jindřich 1523, načež zboží cornštejnské bylo prodáno k Bítovu. Podle sněmovního usnesení z 1542 měl býti hrad proti vpádu tureckému opevněn.[52]) Kaple sv. Trojice pod hradem přip. se 1403.[53])

Malý Dešov (díl), 1502 Malý Dešovec; k 1498—1617 viz u Bítova.

Velký Dešov; 1398 přip. se Vršek z Dešova,[54]) 1419 bratří Jan a Martin z Dešova,[55]) k 1617 viz u Bítova.

Chvalatice, něm. Chwalatitz, s far. kostelem Nal. sv. Kříže z 1750. K 1498 až 1617 viz u Bítova. R. 1575 dali si Chvalatičtí obecní řád,[56]) 1785 zal. žena fara.

Lubnice, něm. Hafnerluden, s far. kostelem sv. Jiří z 1718; k 1348 viz u Vratěnína, 1433 u Bítova. Machna z Jogenreythu int. 1466 Linhartovi z Hobzí Lubnici s pol. patr.[57]) K 1487 viz u Frejštejna a Zich Krokvicar z N. Vsi int. 1501 Lipoltovi z Krajku zbytek vsi k Frejštejnu.[58]) K 1564 viz u Uherčic, 1628 u Bítova. Fara zanikla a byla 1726 obnovena. — U Lubnice zanikla jiná ves Lubnice, k 1348 viz u Vratěnína.

[43]) Jireček, Ruk. 398, 442. — [44]) CDM VII. 480. — [45]) ZDB I. 104. — [46]) CDM IX. 303. — [47]) CDM XIII. 437. — [48]) AČ VI. 401, Stav. arch. 333, P III. 307. — [49]) Stav. arch. 340. — [50]) P IV. 47, Chlumecký, Reg., Iglau, 168, ZDVGMS IV. 71. — [51]) ČPS XXXVI. 135. — [52]) PB X. 73, XIII. 5, Kameníček II. 251. — [53]) CDM XIII. 250. — [54]) ZDB VIII. 191. — [55]) CDM XIV. 64.

Oslnovice, k 1498—1617 viz u Bítova.

Vysočany, k 1498—1617 viz u Bítova.

Zblovice, k 1617 viz u Bítova.

Na panství zanikla ves Ždánice, k 1498 pusté u Bítova, a Maršolky, které Ondřej z Pyšela int. 1385 Henzlínovi z Bítova.[59])

Liter.: J. Pelikán, Dělení zboží Krajířu z Krajku 1487, ČPS XXXVI.

VRANOVSKÉ PANSTVÍ.

Vranov, něm. Frain, městečko s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie, zámkem a zříceninami hradu. Zeměpanský hrad Vranov příp. se již 1100;[1]) úředníky zde byli 1224 kasteláni Bohuslav, Vata a jeho bratr Bohuslav (Vranov), 1232 kastelán Bohuslav (Vranov), 1234 purkrabí Albrecht, 1239 kastelán Vilém, 1256 purkrabí Vikard z Trnavy, 1267—77 purkrabí Albert (Vren) a 1289 Vavřinec (Wranow).[2]) Snad možno sem klásti i Petra a Nezamysla z Vranova (Uranowa), kteří se připomínají k 1210 v starých falsech kláštera zábrdovského.[3]) R. 1259 byla ve Vranově (Wrein) již fara.[4]) Zboží zůstalo zeměpanským, až král Jan 1323 postoupil záměnou Jindřichovi z Lípého hrad Vranov (Vren) s městečkem, Šafov (Schephow), obcí Petřín, Jazovice (Jeswicz), Lančov (Lenczow), Podmyče (Pomocz), Čížov (Casow), Břečkov (Breczowicz), Český (Czechen), Otoslavice, Onšov (Vneschow), Křímov (Crymov) a jiný Břečkov (Vreschow).[5]) Později stalo se panství opět markraběcím a král Zikmund je zastavil Smilovi z Lichtenburka.[6]) Dále seděl zde 1434—66 Jiřík z Lichtenburka, za něhož byl 1458 Vranov obsazen vojskem krále Jiřího.[7]) 1496—1513 Smil z Lichtenburka, jemuž 1499 Vladislav II. propustil zboží vranovské z manství.[8]) R. 1513 seděl zde již Smilův bratr Albrecht z Lichtenburka, jenž 1516 int. Artlebovi z Boskovic hrad a městečko Vranov s pod., městečko Šatov s kaplí, městečko Hrádek a vsi Břečkov s kaplí, Vracovice, Petřín s kaplí, Lančov, pusté vsi Jazovice (Jezevčí!), Křímov, Telčice, Pravčice, Čížov, Nárožínky a Otoslavice.[9])

Artleb přikoupil 1520 za 1500 kop gr. č. od Jindřicha z Lichtenburka městečko Štítary, ale 1525 postoupil celé panství Janovi z Pernštejna a ten opět 1528 záměnou (int. 1536) Zdeňkovi Mezířickému z Lomnice, jehož manželkou byla Marketa z Říčan.[10]) Zdeněk Mezířický 1537 stanovil platy a roboty a dal odúmrt Lančovu, ale 1554 int. panství vranovské Volfovi Krajířovi z Krajku.[11]) Jiřík Volf Krajíř int. 1560 Vranov Petrovi Čertorejskému z Čertorej, jenž opět 1568 (int. 1570) prodal zámek Vranov s piv. a sladovnou „mlýnem panským Misshofem, zámek Hrádek, pustý zámek Šimberk, městečko Vranov s pod., Štítary s pod., Vracovice, pusté Telčice, Břečkov s pod., městečko Lukov s pod., piv. a slad., Čížov, Onšov, Podmyče (Panicie), Mezířský Petřín(!), městečko Šafov s pod., Dolní Petřín s pod., Jazovice (Jezevčí!), Lančov s pod., městečko Šatavu, novou ves Miličovice, pak pusté vsi Křímov, Epice, Vlkov, Český, Otoslavice, Nárožníky(!), Pravčice, Jablonou a Pasteľci Esteře z Dietrichštejnu, vdově po Ondřeji Pegglovi z Ryffenštejnu, která int. 1589 panství svému bratru Adamovi z Dietrichštejna.[12]) Adamův syn Maximilian z Dietrichštejna prodal 1598 (int. 1601) zboží vranovské za 57.500 zl. mor. Honsu Volfartu Strejnovi ze Švarcenavy, po jehož smrti 1618 int. poručníci Vranov Volfovi Dětřichovi z Althanu.[13])

Volfu Dětřichovi bylo panství kon-

— [56]) AČ XIII. 290. — [57]) ZDB XIV. 8. — [58]) ZDB XIII. 27. — [59]) ZDB VII. 20. —

[1]) FRB II. 145. — [2]) Friedrich II. 264, CDM II. 218, 248, 307, III. 227, VII. S 147. — [3]) Friedrich I. 363, 364. — [4]) CDM III. 279. — [5]) CDM S. VII. 217. — [6]) P V. 53. — [7]) P III. 86, ZDB XIV. 1, ZDVGMS IV. 63. — [8]) P VII. 140, PB X. 50, ZDB XIII. 24. — [9]) PB X. 89, ZDB XV. 2. — [10]) Žerotínovi zápisky, 36, AČ XX. 326, 336, ZDB XXI. 13. — [11]) Nová sb., LSA 296, ZDB

fiskováno a dáno i s N. Hrádkem jeho bratřím Michalu Adolfovi a Qintinovi z Althanu, kteří prodali Vranov Janu Arnoštovi ze Šerfenberka. Za války třicetileté bylo městečko 1641 a 1645 navštíveno Švédy, ale 1642 dostalo od Ferdinanda III. týdenní trh a tři výroční trhy na dobytek a koně. Privilegia městečka potvrdili později 1716 Karel VI. a 1747 Marie Teresie. R. 1662 byl Vranov int. bratřím Frydrychu a Janu Kryštofovi z Scherfenberka (ZDz I. 104); po smrti Jana Kryštofa bylo 1674 panství prodáno Maximilianovi hr. z Starhemberka. Pak 1680 byl Vranov přisouzen Michalu Janovi hr. z Althanu (zemřel 28. pros. 1702). Jiný Michal Jan hr. z Althanu int. 1736 Vranov a N. Hrádek Michalu Ant. hr. z Althanu (ZDz V. 236), který vložil 1748 oba statky své matce Marii Anně hr. z Althanu, roz. v. Pignatelli (ZDz VI. 186). Za Michala Jana Josefa hr. z Althanu bylo 1793 panství prodáno za 600.000 zl. Josefu Hilgartnerovi ryt. z Lilienbornu (ZDz IX. 143), který 1799 int. Vranov (prodej za 624.000 zl.) Stanislavu hr. Mniszkovi (ZDz IX. 351). R. 1847 bylo panství int. jeho dcerám Felicii kněžně Lubomirské (zemřela 22. května 1863) a Luitgardě hr. Stadnické, rozeným hr. Mniszkovým. Po smrti Felicie držela celé panství Luitgarda (zemřela 14. dubna 1911), která 1881 darovala Vranov svému synovi Eduardu Adamovi hr. Stadnickému (zemřel 22. dubna 1885 v Nawojové). R. 1903 byla polovina panství int. Adamu Zbyhněvu Stadnickému, který získal po smrti Luitgardy Stadnické 1911 i druhou polovinu. — Pozemková reforma provedena 1925—28 (vlastník Adam Stadnicki, výměra 5617 ha); vlastníku propuštěn ze záboru dvůr Bohany a Vranov, polovina lesního hospodářství, hrad, cihelna, mlýn, pila a pivovar ve Vranově. Postátněna téměř polovina lesního hospodářství, dvory Luitgardin a Panin odprodány zemi Moravskoslezské, lihovar v Šumvaldu zůstává v záboru.

V 18. st. byly části městečka Oberhammer a Unterhammer samostatnými obcemi. R. 1799 byla ve Vranově založena továrna na kameninu, která v 1. pol. 19. st. velmi vzkvétala.

Lukov, něm. Luggau, městečko s far. kostelem sv. Jilji z 1749. Již 1235 byl tu far. kostel, jehož patr. nál. klášteru louckému[14]) (k 1284—1358 viz u Louky). Není jisto, zda podle tohoto Lukova psal se k 1238 Zdebor (Luchoue).[15]) V 14. st. bylo zboží zemanským, bylo však zastaveno a teprve 1335 vyplatil markr. Karel hrad Lukov ze zástavy.[16]) R. 1466 držel Lukov k N. Hrádku Osvald Eyczingar,[17]) k 1568 viz u Vranova, 1600 u N. Hrádku. Fara byla 1598 luterská, 1609 již katol.,[18]) za války třicetileté zanikla a 1785 byla duchovní správa obnovena.

Šafov, něm. Schaffa, městečko s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1735. K 1323—1568 viz u Vranova. Na žádost Zdeňka Mezířického z Lomnice Ferdinand I. 1540 povýšil Šafov na městečko a nadal jej jarmarkem i pečetí.[19]) R. 1628 Ferdinand II. potvrdil městečku privilegia a přidal jarmark; dále potvrdil privilegia 1726 Karel VI., 1747 Marie Teresie, která 1748 obnovila týdenní trh na obilí, 1781 Josef II., 1793 František II., jenž přidal třetí a čtvrtý jarmark, a 1839 Ferdinand V.[20]) Fara byla v 16. st. luterská, zanikla za války třicetileté, 1773 byla obnovena. Na sklonku 18. st. byla většina obyvatelstva vyznání židovského.

Štítary, něm. Schiltern, městečko s far. kostelem sv. Jiří. Karel IV. vysadil 1346 Štítary na městečko.[21]) Privilegia potvrdil 1496 Vladislav II.[22]) a Ferdinand I. zlepšil 1539 Štítarům znak.[23]) K 1349 viz Cornštejna, 1498—1520 u Bítova, 1520—68 u Vranova a 1600 u N. Hrádku. R. 1568 měli všichni sousedé česká jména, ale po třicetileté válce poklesl počet Čechů na třetinu.[24])

Horní Břečkov, něm. Ober Fröschau, s far. kostelem sv. Klementa. K 1323—1568 viz u Vranova, 1600 u N. Hrádku. Fara, přip. 1499, zanikla a 1785 zřízena lokalie.

Čížov, něm. Zaisa, k 1323—1568 viz u Vranova, 1516 byl pustý, pak obnoven.

XXII. 95. — [12]) ZDB XXIV. 11, XXV. 21, XXVII. 14, PB XXV. 210. — [13]) ZDB XXIX. 12, ČMM 1922 143. — [14]) CDM II. 261. — [15]) CDM II. 296. — [16]) FRB III. 349. — [17]) P IV. 222. — [18]) ZDVGMS XIX. 66, ČMM 1903 296. — [19]) Nová sb., Zlobilckého sb. — [20]) Nová a Zlobického sb. — [21]) Peřinka, Vranovský okr., 169. — [22]) Ib. 171. — [23]) ČMMZ V. 18. — [24]) PB

Jazovice, něm. Jasowitz, dříve Jezevčí k 1323—1568 viz u Vranova; 1513 byla ves pustá, 1568 opět osedlá.

Lančov, něm. Landschau, s far. kostelem sv. Maří Magdaleny. K 1323—1537 viz u Vranova; 1409 psal se Jindřich z Lančova.[25]) Fara byla zde již v 16. st., zanikla a 1850 zřízena lokalie.

Liliendorf založen 1794 Hilgartnerem z Lilienbornu.

Miličovice, něm. Milleschitz; přip. se 1349,[26]) k 1360—1406 (Miličov) viz u Šenkenberka, pak ves zpustla a byla znovu osazena, k 1568 viz u Vranova.

Onšov, něm. Windschau, k 1323—1568 viz u Vranova. R. 1561 měli sousedé v Onšově vesměs česká jména.[27])

Nový Petřín, něm. Neu-Petrein, 1568 slove Mezřický Petřín, k 1323—1568 viz u Vranova.

Starý Petřín, něm. Alt-Petrein, s far. kostelem Stětí sv. Jana Křtit. K 1323—1568 viz u Vranova (1516 sluje Dolní Petřín). Fara byla tu již v 16. st., zanikla, 1785 zřízena lokalie a 1870 fara.

Podmyče, něm. Pomitsch; k 1323—1568 viz u Vranova.

Sumvald, něm. Schönwald, založen 1798 na místě vykáceného lesa.

Nová Ves, něm. Neudorf, založena 1798 na místě bývalého dvora.

Vranovská Nová Ves (díl), něm. Fränersdorf, založena 1786.

Vracovice, něm. Edenthurn; k 1323 až 1568 viz u Vranova, 1600 u N. Hrádku. Ještě po třicetileté válce měla třetina sousedů česká jména.

Nový Hrádek, něm. Neuhäusel, jehož zříceniny jsou nad Dyjí u Lukova, nál. původně markrabatum, až markr. Jošt daroval 1403 (int. 1406) jej spolu s Lukovem s patr. a Čeřkami Přechovi z Kojetic s podmínkou, aby mu tvrz zůstala otevřena.[28]) Později držel N. Hrádek lénem Oldřich Eynczingar, jemuž král Zikmund 1426 léno potvrdil.[29]) Michal Eynczingar nejprve zastavil (1513—14) N. Hrádek Janu Tetourovi z Tetova[30]) a pak 1517 int. N. Hrádek, Lukov a Šenkenberk Adamovi z Bačkovic.[31]) Dále seděl tu 1555 Jan Zahrádecký ze Zahrádek,[32]) 1561 až 1564 Adam Volf Krajíř z Krajku, jehož manželkou byla Mandalena z Liechtenštejna[33]) (k 1599 viz u Znojma) a posléze Zikmund z Dietrichštejna, jenž 1600 int. zámek N. Hrádek, pustý zámek Šimperk, městečko Šatov, městečko Štítary s pod., Vracovice, pusté Telčice, Břečkov s pod., piv. a slad., novou ves Miličovice, pusté vsi Křímov, Ipice, Vlkov a Český, vše kromě pod. v Šatově za 60.000 zl. mor. Ladislavovi Berkovi z Dubé.[34]) Ladislav přenechal podací na panství biskupu olomouckému a 1608 prodal celé zboží a městečko Lukov s piv. (vše mimo podací v Šatově, Štítarech, Lukově a Břečkově) za 50.000 zl. mor. evang. Hons Volfartu Strejnovi z Švarcenavy (int. 1613).[35]) Odtud sdílel hrad osudy Vranova.

Šenkenberk, též Šimperk, hrad, jehož zříceniny jsou mezi Vracovicemi a Olbramkostelem. Poč. 13 st. jmenuje se Volfram z Šenkenberka, jehož synové byli Vilém a Markvart,[36]) a 1325 až 1343 Jindřich z Šenkenberka.[37]) Markvart z Šenkenberka int. 1353 pol. hradu Přibíkovi z Jikve, jemuž současně Protiva z Šenkenberka int. i druhou pol.[38]) Proček z Šenkenberka int. pak 1360 hrad Šenkenberk, pul Epic, Vlkova, Miličova, Hostěrádek a díl Žerutek (Syrotky) Jimramovi z Jakubova, Oldřichovi z Želetavy a Raškovi z Poru.[39]) Také Markvart z Šenkenberka int. 1361 zbytek zboží témže.[40]) Posléze spadlo zboží na markraběte a markr. Jošt int. 1406 Šenkenberk, Epice, Vlkov, Hostěrádky, Žerůtky a Miličovice Přechovi z Kojetic.[41]) R. 1426 král Zikmund potvrdil Oldřichu Eynczingarovi držení léna neb zástavy Šenkenberka.[42]) K 1563 viz u Jaroslavic, 1568 u Vranova a 1600 u N. Hrádku.

Na panství zanikly vsi: Dolní

XXIII. 309, ČMM 1892 326. — [25]) CDM XIV. 64. — [26]) ZDB I. 95. — [27]) PB XXIII. 309. — [28]) CDM XIII. 260, ZDB VIII. 605. — [29]) Sedláček, Zbytky reg., 1542. — [30]) PB VIII. 77, X. 102. — [31]) ZDB XV. 4. — [32]) PB XXI. 290. — [33]) PO XXIV. 1, 15. — [34]) ZDB XXIX. 17, XXX. 120. — [35]) SH I. 141, ZDB XXX. 51. — [36]) Friedrich II. 347. — [37]) CDM VI. 285, VII. 500. —

Břečkov, k 1323 viz u Vranova. — Český (též Hiski) zanikl mezi Lukcvem, Podmolím a Mašovicemi; k 1190 viz u Louky, 1323—1568 u Vranova, 1600 u N. Hrádku. — Epice, též Ipice, Hypice neb Vepice, stávaly u Vracovic, kde jest trať Hipitz; k 1360—1408 viz u Šenkenberka, 1568 pusté u Vranova, 1600 u N. Hrádku. — Křímov zanikl někde u Vracovic, k 1323—1568 u Vranova, 1600 u N Hrádku. — Nárožínky, též Náročníky, k 1516—68 viz u Vranova. — Pastelčí, k 1568 viz u Vranova. — Otoslavice, k 1323—1568 viz u Vranova. — Pravčice, k 1516—68 viz u Vranova. — Telčice, zanikly u Vracovic, kde jest trať Teltschitzwiesen; k 1516—68 viz u Vranova, 1600 u N. Hrádku. — Vlkov zanikl u Vracovic v trati Welkowwiesen; k 1360—1406 viz u Šenkenberku, 1568 u Vranova a 1600 u N. Hrádku. R. 1370 byl ve Vlkově far. kostel.[43])

Liter.: Fr. V. Peřinka, Vranovský okres, Brno 1096; A. Turek, Z dějin městečka Štítar v 16. st. Naše omladina 1934.

[38]) ZDB III. 10, 11. — [39]) ZDB III. 560. — [40]) ZDB IV. 30. — [41]) ZDB VIII. 605. — [42]) Sedláček, Zbytky reg., 1542. — [43]) ZDB V. 322.

III. BRNĚNSKÝ KRAJ

německy Brünn; kostelní a klášterní stavby: gotický, barokovaný kostel sv. Petra (1777 kathedrální, 1784 obnovena fara), děkanský, pozdně gotický chrám sv. Jakuba, gotický, barokovaný kostel sv. Tomáše, barokní kostel sv. Jana (minoritský), sv. Magdaleny z 1651, sv. Michala (dominikánský) z 1655, sv. kříže (kapucínský) z 1648—51, Nanebevzetí P. Marie z 17. st., sv. Josefa z 1651—53. Zrušeny byly kostely: sv. Mikuláše (na náměstí Svobody, zrušen 1786), sv. Mořice (kaple u sv. Jakuba, 1786 zrušen), sv. Cyrila a Methoda (na Dominikánském náměstí, 1786 zrušen), sv. Barbory (na Petrově, 1789 zrušen) a Všech svatých (na Pekařské ulici, 1645 zrušen). Světské budovy: zemská správa politická (dříve augustiniánský klášter) z 1737, pozdně gotická radnice, starý zemský dům (na Dominikánském náměstí), dříve dominikánský klášter, Dietrichštejnský palác na Zelném trhu (nyní museum), Kaunický palác na náměstí Svobody (zbořeno 1932), markraběcí dům na náměstí Svobody, biskupská residence na Petrově z 2. pol. 18. st. a hrad Špilberk. Jiné památky: bývalá Měnínská brána, kašna Parnas na Zelném trhu z 1696, morový sloup na náměstí Svobody z 1680, hraniční sloup na Křenově (tak zvaný Zderaduv) a obelisk v Denisových sadech z r. 1818.

Doba Přemyslovců.

Podle falsa z 12. st. daroval kníže Břetislav po r. 1046 kapitule staroboleslavské 1 hřivnu a dva voly úroku z hradu Brna (Brnen) a v jiném falsu z 13. st. jmenuje se k roku 1048 provincie brněnská.[1]) Podle falsa z 12. st. daroval kníže Vratislav 1073 klášteru opatovickému devátý díl tržného z hradu Brna (Brenne)[2]) a počátkem 12. st. plynul nějaký plat z hradu Brna klášteru třebíckému.[3]) Hrad, jenž stával pravděpodobně na Petrově, byl již v 11. st. sídlem údělných knížat z rodu Přemyslovců. Tak držel úděl 1055—61 Ota Sličný, 1061—92 Konrád, 1092—97 Oldřich, 1097—1100 Bořivoj, 1100—15 opět Oldřich, 1115 až 1123 Soběslav, 1123—25 Ota II., 1125—29 a 1130—56 Vratislav II., 1174—76 Václav, 1176—89 Konrád Ota, jenž vydal pro úděl brněnský zvláštní řád,[4]) a 1189—91 a 1194—1197 Spytihněv. Za knížete Konráda 1091 oblehl hrad Brno král Vratislav (prvá historická zpráva o Brně).[5])

Z úředníku jmenují se: kasteláni 1174 Mojek, 1197 Lev, 1226 Tas, 1235 Ratibor, 1238 Boček, 1239—40 purkrabí Přibyslav z Křižanova, 1240—86 Artleb z Donína, 1303 Vykart z Polné, 1312—17 Ješek z Meziříčí; — komorníci 1201—22 Lev z Klobouk, 1238 Budislav, 1239 Milíč, 1256 Kuna, 1267 Budiš, 1278—86 Artleb z Holštejna, 1297 Skoch z Hvězdlic, 1314 Boček z Jevišovic, 1318 Milíč z Náměště, 1318 Znata z Lomnice, 1322—25 Jan z Meziříčí, 1327 Jindřich z Lipého, 1329—1334 Artleb z Boskovic a pak do 1348 Heralt z Kunštátu; — podkomoří 1238 Boček; — cúdaři 1213—14 Lev z Klobouk, 1222—23 Ratibor, 1234—36 Jakub, 1238—40 Vicen, 1240—45 Rubín, dále popravci 1259 Lambert, 1269 Blažej, 1281 Jindřich, 1281—83 Vicemil, 1288 Brum, 1288—97 Bravík, 1297 Mikuláš od věže, 1317 Oldřich z Rumberka, 1324—27 Přibyslav z Bírkova a 1329 Jetřich z Špránku; — vladaři 1210 Choteň, 1222—23 Jetřich, 1228—1235 Rubín, 1281 Jindřich a kolem 1300 Velislav a Brum; — lovčí 1210 Milej, 1234—48 Řím, 1238 Vicen a 1250 Ludslav.[6])

Město vzniklo v prvých desítiletích 13. st. a 1240 jmenuje se městský

[1]) Friedrich I. 382, 381. — [2]) Friedrich I. 386. — [3]) ČMM 1911 199, falsum. [4]) CDM II. 283. — [5]) FRB II. 125. — [6]) Aug. Sedláček v ČMM 1891 205. —

rychtář Rubinus.[7]) Městská práva dal 1243 Brnu Václav I.[8]) a Přemysl II. dal 1276 privilej, aby městský rychtář soudil i předměšťany.[9]) Rudolf Habsburský za své krátké vlády potvrdil 1278 Brnu privilegia, prohlásil Brno říšským městem a 1280 svěřil správu města saskému vévodovi Otovi.[10]) Dále Václav II. dal 1291 městu čtrnáctidenní jarmark počínaje dnem sv. Havla,[11]) 1292 udělil městu právo svobodné volby konšelů a vynětí z hradské jurisdikce,[12]) 1297 stanovil, aby doly na 6 mil v okolí Brna náležely k hornímu právu brněnskému,[13]) a 1301 daroval několika měšťanum florenckým dům a dva mlýny v Brně.[14]) Také německý král Albrecht potvrdil 1307 městská privilegia.[15]) Již v polovině 13. st. byli v Brně židé, jejichž práva potvrdil 1268 Přemysl II.[16])

Nejstarším brněnským kostelem byl kostel sv. Michala na předhradí. R. 1131 náležely kostelu brněnskému (ad Brennensem) celé Modřice, Biskupice (zanikly), lán ve Vojkovicích, lán v Korolupech, lán v Blažovicích, 4 lány ve Velešovicích, 2 lány v Lovčicích, lán v Milešovicích, lán v Těšanech, celé vsi Velehrad (zanikl), Žatčany, Bošovice a Újezd.[17]) — Basilika sv. Petra byla vystavěna v 2. polovici 12. století a přip. se výslovně 1226; 1237 vyměnil si kostel za vzdálenější své zboží v Medlanech, Břesovicích, Vážanech a Bzovém zboží v Bosonohách a 1241 obdržel darem od markr. Přemysla 3 lány, mlýn a rybáře na řece Svitavě.[18]) Václav I. připojil 1250 k témuž kostelu filiální kostel v Kuřimě (Churin).[19]) R. 1293 vymezeny byly hranice farnosti svatopetrské a svatojakubské tak, že pomezím byla brána Brněnská (u Pekařské ulice), Dolejší ulice, Staré náměstí (Náměstí svobody) a ulice vedoucí k bráně Měnínské; z listiny jest zřejmo, že kostel sv. Petra byl český a starší.[20]) Biskup Dětřich povýšil 1296 chrám sv. Petra na kolegiátní, což 1305 biskup Jan potvrdil.[21]) Patronát kostela k 1240—1401 viz u kláštera tišnovského. — Kostel sv. Jakuba byl již 1228 farním[22]) a 1231 náležel k jeho farnosti i valonský filiální kostel u sv. Mikuláše (na Náměstí svobody).[23]) Kostel sv. Jakuba byl německý a 1298 připomíná se při něm i škola.[24]) O patronátě kostela k 1228—1532 viz u Oslavan. — Kostel sv. Michala (na Rybím trhu, dnes Dominikánské náměstí), nejstarší kostel brněnský, připomíná se 1241 a byl v 13. st. filiálním k sv. Petru.[25]) Vzpomenutý již kostel sv. Mikuláše, filiální k sv. Jakubu, byl již 1279 farní.[26]) — Kostel Všech svatých stával za hradbami, byl v l. 1269—1532 pod patronátem kláštera oslavanského (viz u Oslavan) a připomíná se 1290 jakožto farní. — Kostel sv. Brigity byl 1285 farním a v jeho obvodu byla Mlynářská ulice (Platea molendinorum, vulgo Mulgasse).[28]) — Kaple sv. Kateřiny[29]) připomínaná 1295. — Kaple P. Marie (na Rybím trhu, později slula kaplí sv. Cyrila a Methoda), které darovány byly 1297 desátky z Pozořic a z dvora v Tvarožné.[30])

Doba lucenburská:

Město a jeho vývoj. Král Jan daroval 1316 městu Brnu hrad Obřany s příslušenstvím, 1325 potvrdil městská privilegia a 1333 nařídil, aby cesta z Rakous na Moravu vedla přes Brno a nikoliv přes Měnín, jak tomu bylo dříve.[31]) Hrad brněnský (snad již Špilberk) byl však zastaven a teprve 1335 markr. Karlem vyplacen.[32]) Markrabí Karel potvrdil 1340 městu privilegia,[33]) 1345 dovolil městské radě přijímati do města židy[34]) a 1348 (již jako král) znovu potvrdil městská privilegia a nařídil, aby obchodníci z cizích zemí procházeli Brnem.[35]) Za jeho vlády 1343 byly založeny knihy le-

[7]) CDM II. 225. — [8]) CDM III. 35. — [9]) CDM IV. 127. — [10]) CDM V. 56, 57, FRB III. 318. — [11]) CDM IV. 298. — [12]) CDM IV. 303. — [13]) CDM V. 65. — [14]) CDM V. 122. — [15]) CDM VI. 10. — [16]) CDM IV. 16. — [17]) Soukr. zpráva Dr. V. Richtera. Friedrich I. 115. — [18]) Friedrich II. 287, CDM II. 284, V. 17. — [19]) CDM III. 149. [20]) CDM V. 45. — [21]) CDM V. 45, 183. — [22]) Friedrich II. 322. — [23]) CDM II. 213. — [24]) CDM V. 101. — [25]) CDM V. 17. — [26]) CDM IV. 162. — [28]) CDM XV. 16, V. 26. — [29]) CDM V. 26. — [30]) CDM V. 63. — [31]) CDM VI. 283, 465. — [32]) CDM VI. 283, 465. — [33]) FRB III. 349. — [34]) CDM VII.

zunku. Velkého rozkvětu domohlo se Brno za vlády markraběte Jana Jindřicha (týž také v Brně sídlel), třebas z počátku mnoho utrpělo černou smrtí. Markrabí Jan potvrdil 1350 městu privilegia a nařídil, aby Měnínští, Hustopečtí, Pohořelští a Ivančičtí brali naučení v Brně,[36]) 1351 povolil těm, kdož by se v Brně mořem vylidněném usadili, šestiletou lhůtu,[37]) 1353 nařídil, aby šlechtici a preláti se nezakupovali v městě.[38]) 1357 dal pak Brnu jarmark a ungelt na 6 let.[39]) Za markrabí Jana bylo Brno ozdobeno krásnými stavbami a stalo se i literárním střediskem; vedle obchodu vzmáhala se i řemesla, jak svědčí velký počet cechů. Markrabí Jošt dal 1376 městu svobodu voliti si rychtáře.[40]) 1377 potvrdil privilegium Karla IV. z 1348,[41]) 1382 daroval městu patronát špitálního kostela sv. Štěpána na Křenové (in Schuta) za hradbami městskými (témuž špitálu náležela tehdy ves Harasy, dvůr v Manicích, mlýn v Husovicích a j.)[42]) a 1393 dal Brnu privilegium na šenk svídnického piva a cizích vín v určitém čase.[43]) Václav IV. potvrdil 1378 a znovu po smrti Joštově 1411 Brnu privilegia[44]) a 1419 dal městu osmidenní trh na Boží tělo (Vladislav II. jej 1514 přeložil).[45]) Městská rada prodala 1415 od špitálu sv. Štěpána (auf der Schuth in der Varwegh) pro velkou chudobu za 80 hř. č. ves Harasy Arnoldovi řečenému Chumbach z Brna a jeho synovci Janu Cvilingovi,[46]) ale 1417 koupila pro město statek Rousínov (viz u Rousínova).

Místopis: Kostel sv. Petra viz u kapituly brněnské. Při kostele sv. Jakuba byl 1387 nejen německý, ale i český kazatel.[47]) Faru připojil 1398 papež Bonifác IX. kapitule brněnské, ale na podnět Václava IV. byla pře o patronát mezi klášterem oslavanským a kapitulou 1400 obnovena,[48]) až 1407 patronát přešel od kláštera na markrabí Jošta.[49]) R. 1413 Anežka z Lomnice založila při kostele sv. Jakuba oltář.[50])

Z ulic jmenuje se 1336 ulice »ante portam cursorum« (nyní Běhounská) a Nova plantatio (nyní Nová ulice),[51]) 1392 ulice Dürrneustift, končící u Veselé brány (Frolichertor)[52]) a 1407 předměstí Dornych.[53]) Kromě brány Běhounské (správněji Rýnské) a Veselé jmenují se ještě brány 1405 židovská (porta Judeorum, proti nynějšímu nádraží), Brněnská (proti Pekařské ulici) a Měnínská (v Orlí ulici). R. 1416 mistr Prokop z Písku vystavěl v Brně vodovod.[54]) Hrad Špilberk připomíná se 1321, kdy náležel k jeho zboží i Rousínov a Pravlov, a byl 1351 počítán mezi hrady markrabětí; na hradě byla kaple sv. Václava.[55]) R. 1343 byl tu purkrabím Konrád z Biteše, 1418 Jan Leskovec z Leskovce.[56])

Po stránce národnostní bylo město, zejména mezi vyšším měšťanstvem, stále velkou převahou německé; tak jména čelných měšťanů z r. 1402 (z počtu 37) jsou velkou většinou německá.[57]) Český živel sílil po černé smrti a později zakupováním šlechty; tak 1417 jeden dům náležel Heraltu Puškovi z Kunštátu.[58]) Klášter žďárský měl původně dům vedle fary sv. Jakuba; dům tento, zcela zpustošený, prodal 1415 žďárský opat Jan městu Brnu.[59])

Doba 1419—1526.

Král Zikmund měl v brněnských měšťanech proti husitům velkou oporu, svolal 1419 a 1421 do Brna zemské sněmy, 1421 potvrdil Brnu privilegia a téhož roku potvrdil také brněnským židům jejich privilegia a zvyklosti.[60]) Zikmundovým hejtmanem na Špilberku byl Hartneid z Liechtenštej-

282. — [34]) CDM VII. 603. — [35]) CDM VII. 752, 761. — [36]) CDM VIII. 27, 60. — [37]) CDM VIII. 129. — [38]) CDM VIII. 203. — [39]) CDM IX. 71, XV. 74. — [40]) CDM XI. 32. — [41]) CDM XI. 81. — [42]) CDM XI. 262. — [43]) CDM XII. 130. — [44]) CDM XI. 107, Bočkova sb. 6909, městský arch. k 1411. — [45]) Ruk. archivu města Brna 45. f. 501, městský archiv k 1419. — [46]) Městský archiv k 1415. — [47]) MV II. 2030. — [48]) MV II. 1378, 1608. — [49]) CDM XIII. 36, 461. — [50]) Bočkova sb. 4532. — [51]) CDM XV. 43, VII. 108. — [52]) CDM XII. 107. — [53]) CDM XIII. 482, 354. — [54]) Městský archiv k 1416. — [55]) CDM VI. 176, 239, VIII. 130. — [56]) CDM VII. 329, Městský archiv k 1418. — [57]) CDM XIII. 179. — [58]) P III. 2. — [59]) Archiv města Brna k 1415. — [60]) Městský archiv k 1421. — [61]) Jahrbuch für Landeskunde Niederöster-

na, jehož zbavil král 1423 na vlastní žádost velitelství.[61]) Než již 1422 odevzdal Zikmund Brno i s hradem Špilberkem vévodě Albrechtovi,[62]) jenž 1424 obsadil Špilberk vojenskou posádkou pod hejtmanem Mikulášem Seebeckem a téhož roku potvrdil Brnu privilegia.[63]) Již 1426 pro nebezpečí husitské žádali Brněnští Albrechta o sesílení posádky a 1428 husité marně se pokoušeli o Brno.[64]) Dále markrabí Albrecht dal 1437 městu solní privilegium a jiné svobody a 1439 jako král postoupil Brnu pod plat mýto v Brně do odvolání.[65]) R. 1435 Zikmund svolal opět do Brna sněm, na kterýž dostavili se i Čechové. Město žilo pak i nadále v nepřátelství s husitskou šlechtou a městská rada dala popraviti Heralta z Kunštátu (1444). R. 1452 spojilo se Brno s jinými moravskými královskými městy k vyproštění krále Ladislava z poručníkování císařova.[66])

Král Ladislav potvrdil 1453 městu privilegia, dovolil užívati červeného vosku a zkoušeti i měřiti cizí sukna do Brna přivezená, 1454 vypověděl z Brna židy, jejichž představeným byl potud tak zvaný Judenmeister (židovská ulice byla v nynější Masarykově třídě), téhož roku vydal privilej, aby piva a vína na míli cesty kol města šenkována nebyla, 1455 osvobodil brněnské měšťany od jejich starých židovských dluhů a dovolil jim volný obchod v Rakousích, 1457 potvrdil městu privilej z 1297, dal právo raziti drobnou minci, daroval městu starou mincovnu, právo kutati na královských gruntech v Rymařově, Hangštejně, na gruntech kláštera sv. Anny v Želešicích, na gruntech kláštera oslavanského a vůbec na šest mil v okolí Brna.[67])

V červnu 1458 podalo se Brno králi Jiřímu, který 1458 potvrdil městská privilegia a 1461 daroval městu mlýn pod vrchem »Pullik«, a ještě 13. září 1466 protestovalo proti postupu kurie proti králi Jiřímu.[68]) Z poručení krále Jiřího poskytlo město pomoc císaři Frydrychovi III. proti rakouským povstalcům, začež povolil císař Brněnským svobodný průvoz benátského zboží svými zeměmi s podmínkou, že nebudou ničeho prodávati ve Vídni.[69]) R. 1467 vůdce panské ligy Jan z Boskovic pokusil se o dobytí Brna, byl však královským hejtmanem Volfgangem Krajíře z Krajku odražen a musil se spokojiti s obsazením Starého Brna a kláštera Králové.[70]) Než 4. června 1467 uzavřelo město s Jihlavou, Olomoucí a Znojmem spolek proti králi Jiřímu,[71]) a když byli 1467 královští před Brnem poraženi, zmocnili se měšťané i Špilberku.[72]) Špilberk byl později opět v rukou královských, kteří byli tu 1468 vůdcem Matyášovým Balašem obleženi; koncem r. 1468 vložena byla na Špilberk uherská posádka.[73]) Zato kníže Viktorin velmi škodil brněnským měšťanům a 1469 hejtman Mikuláš Střela vypálil brněnská předměstí.[74]) Za příchylnost a oddanost víře katolické a uherskému králi daroval 1469 král Matyáš městu Brnu dvůr v Měníně, odňatý Mlýnkovi, zástavu Ostrovačic, odňatých knížeti Viktorinovi, a pusté Novošice, odňaté ve válce Čeňku Kunovi z Kunštátu, prominul platy na řadu let a 1471 potvrdil Brnu privilegia.[75]) Dále stanovil 1479 král Matyáš, že perkmistři židlochovští nemají rozhodovati spory viničné vyšší 10 kop a ty že mají ponechati městské radě brněnské.[76])

Vladislav II. potvrdil Brnu 1497 privilegia, omezil však jeho svobody, když 1497 dovolil kapitule brněnské šenkovati na Petrově 12 drejlinků vína z vlastních vinohradů a dominikánům brněnským šenkovati 4 drejlinky vína u sv. Michala; dále 1498 rozšířil privilegium krále Jana na odúmrt (omezeno bylo však právo odkazovati osobám duchovním) a 1510 dovolil některým brněnským občanům obnoviti doly na gruntech deblínských.[77])

reichs, 1929 6. — [62]) Sedláček, Zbytky register, 1193. — [63]) Městský archiv k 1424. — [64]) Městský archiv k 1426. — [56]) Městský archiv k 1437 a 1439. [66]) Chlumecký, Reg. Iglau, 125. — [67]) Městský archiv k 1453—57, Rukopis archivu města Brna 45., f. 337, 561, 565, 597, 713, 777. Nová sb., art. Brünn, Bočkova sb. 6918. — [68]) ZDVGMS IV. 62, 73, archiv města Brna k 1458 a 1461. — [69]) Městský archiv k 1463. — [70]) ZDVGMS IV. 74. — [71]) Chlumecký, Reg. Iglau, 181. — [72]) ZDVGMS IV. 74. — [73]) ZDVGMS IV. 83. — [74]) Ib. IV. 86. — [75]) Ludwigova kronika, 8, 9, Městský archiv k 1469 a 1471. [76]) Archiv města Brna k 1479. — [77]) Zlobického sb., AČ VI. 571, XVIII. 65,

Král Ludvík zvýšil 1520 taxu za udílení právního naučení do měst a městeček, těch z roku dovolil Brněnským vésti vodu do města přes grunty hradu Špilberku, 1523 potvrdil městu privilegia a dal městu ochranu nad kláštery oslavanským a herburským, 1524 zakázal řemeslníkům usazovati se na předměstí a téhož roku stanovil, že všechny soudní pokuty lidí městských a předměstských mimo crimen laesae majestatis připadají městu.[78])

Papež Pavel II. dovolil 1466 městu pro silný vzrust obyvatelstva zříditi novou městskou školu ve farnosti sv. Jakuba.[79]) R. 1486 byla zřízena v Brně tiskárna a téhož roku vyšel prvý brněnský tisk; v l. 1491—96 bylo vytištěno dalších 6 knih, ale 1499 Martin Prenlein přenesl tiskárnu do Olomouce.[80]) R. 1511 dostavěl Pilgram radnici a po požáru 1515 vystavěl znovu i chrám sv. Jakuba. Pol r. 1520 by zřízen nový vodovod.

Hrad **Špilberk:** Po resignaci hejtmana Hartneida z Liechtenštejna postoupil 1423 král Zikmund hrad v zápisné držení Václavovi z Dubé.[81]) Král Ladislav jmenoval 1453 velitelem hradu Jindřicha z Růžmberka,[82]) ale 1458 držel již Špilberk zástavou Vaněk Černohorský z Boskovic.[83]) Král Matyáš zastavil 1474 od hradu ves Vojkovice, Telnici a Sokolnice s rybníkem Dunavcem Dubšovi z Boskovic, který držel 1481 v zástavě i hrad Špilberk.[84]) R. 1494 byl královským hejtmanem na Špilberku Jan z Komorova.[85]) Král Vladislav II. zastavil 1498 Špilberk s příslušenstvím v 21.180 zl. Janovi z Lomnice.[86])

Městské statky: Již v 15. st. drželo město některé statky venkovské (o Rousínově a Ostrovačicích viz výše), ale později své panství značně rozmnožilo. Václav, Albrecht, Jaroslav a Ladislav bratři Černohorští z Boskovic prodali 1466 (int. 1504 Ladislavem z Boskovic) městu Brnu za 2500 zl. hrad a městečko Deblín, Tišky(!), Žrnuvky(!), Nelepče, Piškov, Třeblovice(!), Holasice, Maršov, Braníškov, Žďárec, Blahoňov, Prosetín, Katov, Novou Ves, Jestřebí, Lažánky, Chvališov, Ludvíkov, Podolí, Veselí a Osoší(!), k čemuž 1466 svolil král Jiří.[87]) Jan Pšenička z Račína a jeho manželka Eliška z Kříže prodali 1483 městu Brnu dvur Pánov (list. z 1483 v archivu města Brna). Jan z Hrochova prodal 1507 (int. 1508) za 300 kop gr. šir. Svinošice a pusté Němčice;[88]) r. 1514 Jan a Jiřík bratři vl. z Kukvic prodali Brnu Našiměřice s pod., Suchohrdly, Babice, Morašice, pustou ves Puklary a městečko Olbramovice, městská rada pustila 1528 sice Našiměřicum les, ale 1528 int. Zikmundu Valeckému z Mírova Olbramice.[89])

Také po válkách husitských mělo Brno ráz převážně německý, ale královská privilegia byla psána výhradně česky.

Doba předbělohorská:

Ferdinand I. dal 1527 městu týdenní trh na maso a chléb,[90]) 1530 dal Brněnským privilegia na doly na gruntech deblínských,[91]) 1539 daroval městu patronáty far sv. Jakuba a Všech svatých,[92]) 1540 potvrdil městská privilegia, 1544 potvrdil privilegium krále Václava, aby šenku na mili od města nebylo,[93]) 1545 dovolil na základě smlouvy mezi městem a kartouzským klášterem o vedení vody z gruntu kartouzských do města vésti vodu přes grunty hradu Špilberku[94]) a konečně 1561 zakázal ve prospěch města šenkovati a vařiti pivo v klášteře Královém.[95]) Dále Maxmilian II.

Archiv města Brna k 1497, 1498 a 1510, Ruk. archivu města Brna č. 45, 555, 631. — [78]) Bočkova sb. 6926—28, Ruk. archivu města Brna č. 45., f. 677, Archiv města Brna k 1520 a 1524. — [79]) Městský archiv k 1466. — [80]) ČMM 1875 104. — [81]) Sedláček, Zbytky reg. 1228. — [82]) Nová sb. — [83]) Sedláček, Zbytky reg. 1691. — [84]) AČ XVI. 187, P V. 324. — [85]) Městský archiv k 1494. — [86]) AČ XVIII. 51, PB XIX, 104. — [87]) Městský archiv k 1466, ZDB XIII. 33. — [88]) Městský archiv k 1507, ZDB XIV. 3. — [89]) Ruk. archivu města Brna č. 46. f. 93, 102. — [90]) Městský archiv k 1527. — [91]) Městský archiv k 1530. — [92]) Ruk. archivu města Brna č. 45. f. 761, Salbuch č. 284, 8. — [93]) Bočkova sb. 6930, Zlobického sb., Ruk. archivu města Brna č. 45., f. 341, Salbuch č. 284, 46. — [94]) Ruk. č. 45., f. 305, Salbuch č. 285, 5. — [95]) Ruk. č. 45., f. 821. — [96]) Ib., f. 509, Kopiář arch. min. vnitra č. 89.

1573 potvrdil městu privilegia a r. 1574 udělil Brnu jarmark na pondělí po sv. Lucii,[96]) Rudolf II. 1578 stanovil, že nikdo z prelátů, pánů a rytířů nesmí do Brna voziti více piva a vína, než sám spotřebuje;[97]) privilegia městská potvrdil 1578 Rudolf II. a 1609 Matyáš.[98])

Město stále vzkvétalo obchodem i řemesly (počítalo se na 30 cechů), ačkoliv bylo několikráte navštíveno pohromami: 1571 zemřelo morem na 3.000 lidí, 8. srpna 1580 výbuchem prachárny byly zničeny domy u Veselé brány, 1584 po moru zůstalo mnoho pustých domů a rovněž 1597 a 1604 zuřil v Brně mor.[99]) Vláda města byla v 16. st. stále německá, ale od let osmdesátých téhož století lze pozorovati silné pronikání Čechů mezi zámožnější vrstvy. Město dopisovalo si s králem, vyšším stavům a českým obcím česky, německým obcím (a zvláště královským městům na Moravě) německy; česká korespondence na sklonku 16. st. má však rozhodnou převahu.[100]) Královská privilegia byla v době předbělohorské jen česká. R. 1619 napočteno bylo v městě 386 domů měšťanských, vedle nichž mnoho domů náleželo vyšším stavům; zejména domy na Větším rynku (náměstí Svobody) náležely většinou pánům a rytířům.[1]) Jan z Lípého daroval 1593 městu svůj pustý dům ve Veselé ulici i s všemi svobodami.[2]) Dům na Horním rynku (Zelný trh) osvobodil 1460 král Jiří Veronice z Boskovic, na sklonku 16. st. náležel tento dům Tasovi z Lomnice (vedle byl dům pánu z Zástřizl); když pak Tas koupil jiný dům na Rybím trhu (Dominikánské náměstí) naproti kostelu sv. Michala, náležející kdysi Václavovi z Ludanic, vymohl si od městské rady, aby práva prvého domu byla přenesena na dům koupený.[3]) R. 1600 Karel z Liechtenštejna prodal městu za 1000 zl. mor. svůj pustý dům na Zeleném rynku(!)[4]) a 1612 Karel st. z Žerotína získal od Ladislava Šlejnice z Šlejnic dům Pernštejnský, vedle něhož měl ještě jiný dům na Dolním rynku.[5])

Novou tiskárnu zřídil v Brně 1601 Albrecht Forman Auriga, rodem z slezské Vladislavě, a řídil ji do 1611; jinou tiskárnu přenesl 1614 do Brna z Jindřichova Hradce Ratibor Haugenhofer.[6])

Náboženské dějiny: Luterství šířilo se v Brně již za vlády krále Ludvíka, ale městská rada zustávala katolickou. V polovině 16. st. konaly se v Brně bohoslužby katolické, luterské i bratrské.[7]) Proti rozšiřování nekatolictví konali v Brně již 1570 misie jesuité, kteří se 1572 v městě trvale usadili.[8]) Fary brněnské byly osazeny vesměs katolickými faráři, tak farářem u sv. Jakuba byl 1584—86 Jan Rozenplut z Švarcenpachu.[9]) Za biskupa Stanislava Pavlovského (tehdy byl náčelníkem brněnských protestantů Pechlerus) církevní úřady dbaly o potlačení luterství a biskup Stanislav sám postaral se o odstranění jednoho podezřelého kněze, ale brněnské cechy, podněcované kalvinisty Jakubem z Hachtu, přišlým z Nizozemí, a lékárníkem Jeronýmem Schwenderem, zdráhaly se chodíti na pr cesí.[10]) Na počátku 17. st. konal na kterémsi brněnském předměstí luterské bohoslužby kazatel Ondřeje z Puchamu.[11]) Současně však vzrustala i činnost protireformační: Rudolf II. vydal 1602 městské radě mandát, aby zvelebila katolickou víru a nepřijímala nekatoliku za měšťany; než městská rada odepřela mandát publikovati.[12]) Kardinál Dietrichštejn hned na počátku svého biskupování zastavil v Brně přijímání pod obojí a zamezoval pohřby evangelíků;[13]) jeho přičiněním byla městská rada osazena jen katolíky.[14]) V protireformačním úsilí podporovali

f. 30. — [97]) Ruk. č. 45., f. 345. — [98]) Bočkova sb. 6936, 6943, Zlobického sb. — [99]) Ludwigova kron. 11, 14, Kameníček, II. 33, III. 273, Hlídka XXII. 701, Kopiář města Brna, ruk. č. 79., f. 273. — [100]) Kopiáře města Brna, ruk. č. 79. a n.

[1]) Kopiář města Brna, ruk. č. 79. f. 169. — [2]) Ruk. archivu města Brna č. 46, f. 23. — [3]) Ib., f. 33. — [4]) Ib., 339. — [5]) Ib., 41. — [6]) ČMM VII. 125. — [7]) Winter, Církevní život, 149, — [8]) Ib. 149. — [9]) Jireček, Ruk. II. 199. — [10]) Winter, Život církevní, 424, ČMM XXXII. 252, Kameníček, III. 384, Odd. Mähren v archivu min. vnitra I. 3. — [11]) SH I. 150. — [12]) Kameníček, III. 394. — [13]) ČMM XXXII. 259. — [14]) Winter, Život církevní, 149. — [15]) Ka-

biskupa kapucíni, kteří 1604 sloužili v Brně prvé své bohoslužby.[15])

Místopis: Z předměstí připomíná se 1494 ulice Hartluvka (Hartlgosn u Veselé brány),[16]) 1598 Nová ulice (před Tišnovskou branou), kterou tehdy držel Jan st. Munka z Ejvančic,[17]) a Cejl (k 1465 viz u Modřic), kde 1506 držel dvur a mlýn Jan Petrovský z Rochova.[18]) — Hrad Špilberk měl býti podle sněmovního usnesení z 1542 opevněn, ale ještě 1543 ležel téměř v zříceninách.[19]) R. 1548 drželi nrad zástavou Jindřich, Václav a Vladislav bratři vl. Meziříčtí z Lomnice.[20]) R. 1560 koupili hrad Špilberk s příslušenstvím od krále moravští stavové, ale ještě téhož roku prodali od hradu Újezd a Hostěrádky biskupovi, Měnín Václavu Meziříckému z Lomnice, Nový Rousinov Janu Dubčanskému ze Ždenína a posléze zámek Špilberk s příslušenstvím, rybníkem, lidmi na Nové ulici, třemi centnýři loje přepouštěného, kterýž brněnští řezníci každoročně na zámek vydávají, a se svobodou na rubání dříví v lesích panství veverského za 6.000 zl. mor.[21]) — Rozsáhlé pozemky na předměstích držel klášter herburský, který je kolem 1559 zastavil za 280 zl. mor. městu Brnu. Když stali se jesuité dědici kláštera, chtěli tyto statky vykoupiti, než město se zdráhalo, odvolávajíc se na starší královská privilegia; spor byl ukončen smlouvou 1588: město vrátilo jesuitům celou ulici Švábku (před Veselou branou), jednu stranu Nové ulice po pravé straně od města, 3 chalupníky v Křídlovicích, 3 chalupníky před Veselou branou, 2 poddané v Nové Vsi a 7 domů na Ponávce; naproti tomu jesuité pustili městu ulici Huttergasse (před branou Tišnovskou) a vzdali se práva šenku v klášteře.[22])

Venkovské statky: Městská rada koupila 1541 od křižovníku za 550 kop míš. faru v Deblíně,[23]) ale 1542 int. díl Troubska Matyáši Munkovi z Ejvančic.[24]) R. 1544 koupilo město Morkuvky a 1546 smluvilo se s klášterem zábrdovským o rozepře lidí morkovských a klobouckých o pasení dobytka na gruntech pusté vsi Přestavlk, jichž do nedávna obojí lidé užívali, a o nově postavený pivovar u kláštera zábrdovského; podle smlouvy z r. 1546 pivovar měl sice zustati, ale pivo z něho smělo býti šenkováno jen k potřebám kláštera a nesmělo býti šenkováno bliže mile k městu. Již 1551 však Brno opět Morkuvky prodalo.[25]) Dále koupila městská rada (int. 1547) od poručníku po Zikmundu Nekešovi z Landeka tvrz a ves Kořím,[26]) 1555 koupila Lipuvku,[27]) 1557 získala od Viléma Valeckého z Mírova bližší statek lelekovský záměnou za Našiměřice a Suchohrdly,[28]) 1569 koupila Špilberk s příslušenstvím (viz výše). V l. 1588—92 náleželo městu také panství bystřické n./P. R. 1619 počítalo se na městských statcích brněnských (mimo město) 585 poddaných.[29])

Třicetiletá válka:

Na obecném sněmu 2. května 1619 v Brně, připojili se moravští stavové k českému povstání; kostel, fara a škola u sv. Jakuba, jesuitská kolej a kostel předány evangelikum, jesuité vypuzeni a do direktoria zvolen 1619 Eliáš Netolička.[30]) Dne 1. ledna 1621 vzdalo se město Buquoyovi a městská rada podřízena dozoru královského rychtáře; mnozí měšťané byli trestáni konfiskacemi, městu zabaven Špilberk a uložena pokuta 30.000 tolaru. Rovněž náboženská změna byla dokonale provedena a již 19. dubna 1622 zakázáno bylo brněnským choditi k bohoslužbám na statky sousedních evangelických pánu.[31]) Ferdinand II. omezil 1625 městské svobody, když dovolil jesuitům vyšenkovati v klášteře ročně 30 beček vína,[32]) ale týž 1633 potvrdil městská privilegia a podobně učinil 1639 i Ferdinand III.[33])

---

meníček, III. 397. — [16]) P VII. 95. — [17]) Zlobického sb. — [18]) PB IX. 53. — [19]) Kameníček, II. 251, III. 270. — [20]) PB XIX. 87. — [21]) Ruk. městského archivu č. 46., f. 153, Salbuch č. 287., f. 27, 28. — [22]) Ruk. č. 46., f. 283. — [23]) Ib., f. 85. — [24]) ZDB XXII. 37. — [25]) ZDB XXII. 42, 86, ruk. městského archivu č. 45., f. 237. — [26]) ZDB XXII. 59. — [27]) ZDB XXIII. 7. — [28]) ZDB XXIII. 14. — [29]) ČMM 1922 155. — [30]) Kameníček, II. 207, 506, Beckovský, Poselkyně, II. 143. — [31]) Kameníček, III. 107, Dvořák, Dějiny, 582. — [32]) Ruk. archivu města Brna č. 45, f. 385. — [33]) Bočkova sbírka 6947—48. —

Poslední zakázal také 1643 šenkovati pivo a víno na Špilberku.[34]) Ferdinand II. zřídil 1636 v Brně královský tribunál (tím Brno stalo se hlavním městem Moravy); týž sice byl působením zemského hejtmana Julia hr. Salm-Neuburga přeložen do Olomouce, ale již 1641 opět byl vrácen do Brna. V l. 1639—42 zdokonalena byla městská opevnění proti možnému útoku Švédů, kteří již 1. září 1643 vypálili předměstí U mýta (Mauthbrunn) a V jirchářích (Ledergasse). V noci na 4. září přitáhl k městu generál Torstenson a položil se táborem u Zábrdovic. Obhájci města zapálili budovy před hradbami (mezi nimi i františkánský klášter), požár se však rozšířil i na chrám sv. Petra, proboštství a děkanství na Petrově a na chrám sv. Cyrila a Methoda. Torstenson se však o dobytí města nepokusil a opustil leženi již 9. září.

R. 1645 stal se velitelem města, které zatím 1642 po dobytí Olomouce Švédy stalo se i sídlem zemského soudu, zemských desk, královské komory a jiných úřadů, francouzský hugenot Raduit de Souches a velitelem Špilberku podplukovník Jiří Ogilvi. Dne 4. května 1645 objevil se Torstenson znovu před Brnem; obhájci, mezi nimiž byli četní studenti a měšťané, zbořili tehdy mimo jiné budovy před hradbami i klášter sv. Tomáše. Dne 15. srpna podnikli Švédové generální útok; týž se však nezdařil a Švédové po několika dalších marných útocích upustili 23. srpna od obležení. Za hrdinnou obranu dal císař městu daňové úlevy a povýšil mnoho měšťanů do šlechtického stavu, 1647 osvobodil brněnské měšťany v odměnu za obranu od placení mýta v Čechách i v zemích inkorporovaných[35]) a městu zlepšil znak (původním znakem z 13. st. byla brána zavřená, dvě kulaté věže po stranách a na bráně štítek s českým lvem): na zlatém štítě dvouhlavého císařského orla černého, na jehož prsou štítek se starším znakem (dvě bílá břevna napříč v červeném poli), mezi hlavama orlovýma začáteční písmena černá F. III. a nad štítem koruna. I nadále byl Ferdinand III. městu příznivcem: 1646 osvobodil Brno na věčné časy od placení pivního tácu, 1647 dovolil, aby Brněnští mohli tři dny před každým jarmarkem držeti koňský a dobytčí trh, a 1650 zakázal královským služebníkům, advokátům a medikům dovážeti do města pivo a víno mimo vlastní potřebu.[36])

Doba 1648—1848.

Na podzim r. 1648 zuřil v Brně mor, denně umíralo až 15 lidí. Po uzavření míru vestfálského bylo město i Špilberk horlivě opevňovány a 1654 dovoleno znovu vystavěti zničená předměstí s podmínkou, že nebudou opevněním na závadu a že domy budou jen dřevěné, aby mohly býti za hrozícího obležení snadno strženy. R. 1683 zuřil v Brně opět mor, na který upomíná mariánský sloup na náměstí Svobody. R. 1696 postavena na Zelném trhu kašna Parnas, podle návrhu Fischera z Erlachu, a soussší sv. Trojice od Schweigela. Město bylo ozdobeno řadou šlechtických paláců, klášterů a barokních kostelů. Moru r. 1714 zůstalo město ušetřeno. R. 1725 vystavěla městská rada most přes Svratku na St. Brně a 1739 most přes Svitavu. Tehdy kvetlo v Brně hlavně soukenictví a také obchodní význam města byl nemalý. Leopold I. stanovil 1684 počet členů městské rady na 17 osob,[37]) Karel VI. potvrdil 1720 městu privilegia a 1726 restringoval počet jarmarků s 6 na 3, ale dal právo držeti předjarmarky, které měly býti vesměs čtrnáctidenní, koňské a dobytčí trhy.[38])

Za války Slezské v březnu 1742 bylo město obléháno Prusy a Sasy, ale marně, a stalo se pak státní pevností. Za Marie Terezie, která 1747 potvrdila městu privilegia a 1756 udělila nové dva koňské a dobytčí trhy,[39]) počal se v Brně vzmáhati průmysl a obchod, zvláště proslulé byly obilné trhy. R. 1762 čítalo již město s před-

[34]) Ruk. archivu města Brna č. 45., f. 353. — [35]) Ruk. archivu města Brna č. 45., f. 205. — [36]) Ruk. městského archivu č. 45., f. 733, 513, 357. — [37]) Ib. 9. — [38]) Ib., f. 825, 525. — [39]) Ib. 838, Bočkova sb., 6965—66.

městími 15.000 obyvatelů. Na sklonku vlády Marie Teresie přesídlila 1778 do Brna z Olomouce universita (1782 zanikla), stavovská akademie a kněžský seminář; založena byla řada průmyslových podniků, zejména textilních, takže Brno stalo se nejprumyslovějším městem monarchie. Zakládána i nová předměstí: 1782 Na nivkách, 1788 Josefov a 1791—96 Petrovská ulice. Josef II. zrušil několik brněnských klášterů, omezil městskou samosprávu, daroval moravským stavům Lužánky, aby byly veřejně přístupné a zřídil 1784 v zrušeném klášteře sv. Anny nemocnici, porodnici, nalezinec a blázinec. V této době koupila 1730 městská rada od Karla Lva z Rožmitálu za 22.000 zl. panství Vohančice (vsi Vohančice, Závist, Skalička, Milonice a pusté Heroltice) a 1746 koupila od dědiců po hr. Walldorfovi za 8.000 zl. rýn. Křižníkov.

Za válek Napoleonských obsadili 19. listopadu 1805 město Francouzi, v dnech 20. listopadu až 12. prosince dlel v Brně Napoleon, který dal strhnouti městské hradby. Za druhé francouzské okupace od 13. července do 3. listopadu 1809 dal Napoleon strhnouti i opevnění Špilberku, který stal se od 1820 státní věznicí (vězněni tu četní karbonáři, mezi nimi Silvio Pellico). Na místě zrušeného opevnění rostla rychle nová předměstí. R. 1818 založeno Františkovo museum. Stavovská akademie byla 1847 přeložena zpět do Olomouce. Vídeňské bouře v říjnu 1848 měly také v Brně ohlas.

Z velkých průmyslových závodů vznikla 1765 v Brně státní továrna na sukno (od 1780 majetek Köffillera), 1768 zřízena jiná továrna na plyš a sukno (zanikla 1799), 1786 dvě továrny na sukno (Hopfova a Offermannova), 1789 založil továrnu na sukno V. Mundy a 1807 bylo v Brně již 29 soukenických továren. Od 1787 prosperovala hedvábnická továrna Köffillerova a pak založeno několik podobných továren, ale 1820 všechny zastavily činnost. Lettmayerova továrna na kůže byla kolem 1820 z největších v monarchii. Dále 1788 vznikla továrna na hrací karty (zanikla 1808); Hauptova plátenická továrna zaměstnávala 1839 6.000 dělníků a 1847 založen v Brně cukrovar.

R. 1849 zřízeno v Brně místodržitelství a jiné nejvyšší státní úřady pro Moravu a 6. července 1850 připojena k Brnu předměstí Špilberk, Švábka, Augustinské území, Malá a Velká Nová ulice, Červená ulice, Hráze, Josefovský příkop, Josefov, Zábrdovice, Radlas, Horní a Dolní Cejl, Jircháře, Struha, Křenová, Olomoucká ulice, Petrovská ulice, Trnitá, Resluvka, Novosady, Silnice, Nivky, Pekařská, území kláštera sv. Anny, území Křižovnické, Úvoz, Staré Brno, Polní ulice a Vídeňka. Město mělo samosprávu (městská rada a výbor) a bylo od 1855 podřízeno přímo místodržiteli. Brno bylo rozděleno na 4 okresy (z nich prvý tvořilo vnitřní město a Špilberk). R. 1860 byly pobořeny zbytky opevnění. R. 1866 město obsazeno na čas Prusy a utrpělo cholerou. Odtud nastal rychlý rozvoj města a postaveno mnoho krásných budov. R. 1859 zřízena v Brně technika a 1899 nová technika česká. Český živel byl v Brně potlačován, aby byl zachován městu německý ráz, proto také odpíráno zřízení české university. Počátkem listopadu 1918 proveden byl v Brně státní převrat a město, k němuž byla připojena četná předměstí, přešlo do českých rukou.[40])

Brněnští rodáci: Ant. Pilgram, stavitel věže sv. Štěpána ve Vídni (1407 až 1433), Jan Ház, biskup olomoucký (1450—54), matematik Jiřík Mikuláš Brněnský (1567), hvězdář Valentin Stancel (nar. 1621), historik Dismas Hynek Hofer (1696—1747), malíř Jan Jiří Etgens (1693—1754), řezbář Ondřej Schweigel (nar. kol 1760), malíř Leopold Korompay (zemřel 1824), historik Kristian d'Elvert (nar. 1803), generál Fr. Zach (nar. 1807), historik Julius z Švalbenau (1808—1834), státník Fr. v. Pillersdorf (1786 až 1862) a j.

Biskupství brněnské zřízeno 5. prosince 1777 papežem Piem VI. a královnou Marií Teresií. Biskupové byli: 1777—86 Matyáš František hra-

[40]) Údaje od 1849 převzaty z díla Fr. Šujana, Dějepis Brna.

bě Chorynský, 1787—99 Jan Křtitel Lachenbauer, 1800—16 Vincenc Josef hrabě Schrattenbach (narozen v Brně 1744), 1817—31 Václav Urban rytíř Stuffler, 1831—41 František Antonín Gindl, 1841—70 Antonín Arnošt hrabě Schaffgotsche, 1870—82 Karel Nöttig, 1882—1904 František Sal. Bauer, 1904—16 Pavel hrabě Huyn, od 1916 Norbert Jan Klein a posléze od 1926 Josef Kupka.

Literatura: a) Všeobecné vypsání dějin a prameny: B. Bretholz, Geschichte der Stadt Brünn (do 1410), Brno 1911; Fr. Šujan, Dějepis Brna, I. vyd. Brno 1902, II. vyd. Brno 1928; G. Trautenberger, Chronik der Stadt Brünn; Fr. Šujan, Prameny a pomůcky k dějinám Brna, ČMMZ I.; I. Dřímal, Archiv hlavního města Brna, HP VIII.; B. Bretholz, Kleine chronistischen Nachrichten zur Geschichte Brünns, ZDVGMS XIX.; W. Schram, Neue urkundliche Beiträge zur Geschichte der Stadt Brünn, ZDVGMS I.; Fr. Aug. Slavík, Brněnský okres, Brno 1897. Mnoho původních zpráv jest obsaženo v časopisu Notizenblatt a Quellenschriften.

b) Doba předhusitská: J. Tenora, Hrad brněnský a burgus brněnský, Hlídka 1928; Fr. Šujan, Petrov či Špilberk? Hlídka 1928; J. Tenora, K dějinám Brna v nejstarší době, Hlídka 1928; B. Bretholz, Der Brünner Ritt v. 26. Juli 1293, ZDVGMS XXX.

c) Doba 1420—1620: H. Welzel, Brünn in 15. Jhdt, ZDVGMS VI. Des Ratsherrn und Apothekers Georg Ludwig Chronik von Brünn, vydáno v Chroniken der mähr. Städte.

d) Doba 1620—48: B. Bretholz, Urkunden etc. zur Geschichte der Belagerung der Stadt Brünn 1643 und 1645, Brno 1895; Bretholz, Der Vertheidigungskampf der Stadt Brünn gegen die Schweden 1645; D'Elvert, Die Schweden vor Brünn, Brno 1845; Fr. Šujan, Švédové u Brna, ČMM XXI., XXII., též samostatně; J. Tenora, Švédové u Brna r. 1645; Obzor 1895; Eug. Dostál, Umělecké památky Brna, Praha 1928. Četná literatura o obležení Brna Švédy viz u Zíbrta, Bibliografie III. 713.

e) Doba novější: Beiträge zur Gesch. v. Brünn, Schr. XIII.; Hanzelys brünner Diarium etc. 1748, Schr. IX.; D'Elvert, Beiträge zur Geschichte von Brünn, Not. 1871, 1872 a 1879; O. Schier, Die Zernierung v. Brünn durch die Preussen 1742, ZDVGMS XIII.; H. Welzel, Brünn im 17. Jhdt., ZDVGMS VII.; H. Welzel, Zur Geschichte der Juden in Brünn während des 17. und 18. Jhdts, ZDVGMS VIII.; H. Welzel, Brünner Chronik des Peter v. Forgach, ZDVGMS XIV.; Beiträge zur Geschichte der königl. Städte in Mähren, Schr. XIII.; Brünn vor hundert Jahren, Not. 1889, W. Schram, Brünner Chronik 1800—50, Brno 1885; A. Pospiech, Brünn als Grossgemeinde 1850—70, Brno 1871. H. Bulín, Jiskry a plameny, Brno 1928; R. Uvira, Brněnský převrat 1918, Brno 1939; R. Sicha, Český vojín a říjnový převrat v Brně, Brno 1933; J. Kudela, Státní převrat z r. 1918 v Brně, Brno 1933.

f) Jednotlivosti: D'Elvert, Quellen zur Geschichte und Statistik der Stadt Brünn, Not. 1879; B. Bretholz, Die Pfarrkirche zu St. Jakob in Brünn, Brno 1901; G. E. Trautenberger, Aus der evang. Kirchengemeinde in Brünn, Brno 1896; B. M. Trapp, Geschichte des Postwesens in Brünn, Vídeň 1911; W. Schram, Ein Buch für jeden Brünner, Brno 1903; Balbinger-Mayer-Šebánek, Listy z dějin brněnského obchodu, Brno 1928; Das Patronat der Peterskirche in Brünn, Not. 1859; J. Tenora, Kathedrální kostel sv. Petra a Pavla v Brně, Brno 1939; J. Tenora, Kaple sv. Cyrila a Methoděje v Brně, Hlídka XLIX.; Der Spielberg etc., Schr. XIII., L. Nopp, Špilberk, Praha 1926. Kromě toho jest mnoho článku v edici Quellenschriften a časopisu Notizenblatt.

Brno — Klášter herrburský, ženský augustiniánský klášter, zvaný též Cella castitatis, Cella sanctae Mariae neb Mariasaal, stával v okolí nynějšího justičního paláce. Klášter byl založen zbožnou Herrburgou (která byla ještě 1263 správkyní kláštera) za podpory brněnského měšťana Oldficha Schwarze (Nigrina), který daroval klášteru dva lány v Pohořelicích, dva lány v Měníně (Menis), dva lány v Telnici a vinice v Pouzdřanech, a

krále Václava I., jenž 1241 daroval klášteru horné z vinic u Brna a 1244 potvrdil donaci Nigrinovu.[1]) Papež Innocenc IV. potvrdil 1245 založení kláštera a donaci Nigrinovu, 1248 svěřil klášter v ochranu brněnských dominikánu a téhož roku znovu potvrdil klášteru privilegia a statky.[2]) Také biskup Bruno potvrdil 1247 donaci Nigrinovu a některé zboží klášterní v Králově Poli (Cunisueld).[3]) Než o desátky z Králova Pole (Cuneghesveld) měl klášter 1257 spor s Johanity.[4]) R. 1258 koupil klášter lán před městem, 1260 nabyl od Přemysla II. stavební místa před městem, 1262 koupil od kláštera zábrdovského ves Diváky (Dyvax), o něž měl 1287 (za abatyše Kateřiny) spor s týmž klášterem, a 1269 získal od královny Kunhuty dvůr v jejím městečku Pohořelicích.[5]) Dále Václav II. daroval klášteru patronát v Moutnicích, což 1303 biskup Dětřich potvrdil.[6]) Při klášteře přip. se 1299 kostel P. Marie.[7])

Privilegia klášterní potvrdil 1262 papež Urban, 1270 Přemysl II. potvrdil privilegia a statky v Kr. Poli, Měníně a Pohořelicích, 1286 potvrdil privilegia Václav II. a téhož roku papež Honorius vzal klášter do své ochrany.[8])

Po r. 1300 koupil (před 1317) klášter od Kateřiny z Lomnice Vážany, od kněze Frydrycha Pokama nabyl 1336 darem pole mezi Rýnskou branou a Ponávkou; v této době náležela klášteru také ves Soběšice.[9]) V této době jmenuje se převora Kunka (1349) a Anna (1397).[10]) Klášterní privilegia potvrdil 1312 král Jan a 1342 a 1348 Karel IV.[11]) R. 1436 jmenuje se převora Anna,[12]) pak Kateřina, která prodala 1453 klášterní díl Těšan.[13]) R. 1511 daroval sice Jan Petrovský z Syrochova klášteru díl Čenkovic,[14]) ale převora Brigita prodala 1520 patronát v Moutnicích brněnským dominikánům.[15]) Král Ludvík obnovil 1524 ochranu nad klášterem městu Brnu.[16]) Mezi statky klášterními jmenuje se 1548 ves Náloch u Milešovic a díl Čenkovic, který 1552 převora Anna Felicitas (1538—67) prodala Ferdinandovi I.[17]) Klášterní privilegia v době pohusitské potvrdil 1453 král Ladislav, 1495 Vladislav II., 1528 Ferdinand I. a 1567 Maximilian II.[18]) R. 1577 byly v klášteře toliko dvě mnišky, které odešly do Pustiměře a klášterství bylo darováno jesuitům; přenešení kláštera bylo 1581 papežem Řehořem schváleno.[19]) — Lit.: J. Šebánek, Listina města Brna z r. 1252 pro klášter Herrburský v Brně, ČPS XXXVII.; J. Šebánek, K otázce založení Herrburského kláštera v Brně, Friedrichův sborník, 1931; K. Gerlich, Das ehemalige Herrburger- Nonnen-Kloster, ZDVGMS 1932.

Brno — klášter sv. Anny, ženský klášter dominikánský, založený v l. 1311—17 králem Janem a Kateřinou z Deblína, vdovou po Tasovi z Lomnice (na nynější Pekařské ulici).[20]) Kateřina darovala 1317 klášteru patronáty v Ořechově a Šitbořicích a vsi Sivice (Sibez), Velké a Malé Blažovice (Blaswitz), Ořechovičky (Parvum Vrsechaw), Šitbořice (Schutworicz) a ves Huestz (Hvozdec) blíže hradu Veveří.[21]) Ochranu nad klášterem měli odtud páni z Lomnice. Dále nabyl klášter 1339 od Znaty z Lomnice, jehož dcera Eliška z Lomnice byla tehdy převorou, Moutnice.[22]) 1349 od paní Persly díl Želešic,[23]) 1368 (int. 1371) od Jana z Lomnice 7 lánu v Ořechově[24]) a 1381 za převory Kačny od Bolky, vdovy po Matoušovi z Šternberka, díl Jiřikovic.[25]) Převora

[1]) CDM III. 4, 49, 50, 357. — [2]) CDM III. 70, 82, 122, 124. — [3]) CDM III. 92. — [4]) CDM III. 249. — [5]) CDM III. 268, 299, 346, IV. 19, 234, V. 84. — [6]) CDM V. 93, VI. 9. — [7]) CDM VII. 153. — [8]) CDM III. 334, IV. 49, 235, 246. — [9]) CDM VI. 126, XV. 43. — [10]) ZDB I. 51, CDM XII. 432. — [11]) CDM VI. 66, VII. 454, 805. — [12]) P III. 143. — [13]) List. kl. Q 3. — [14]) List. kl. E 2. — [15]) List. kl. Q 4, Bočkova sb. 4954, Zlobického sb., AČ XX. 304. — [16]) Bočkova sb. 6928. — [17]) List. kl. D 4. — [18]) PB XIX. 191, Bočkova sb. 4953, 4954, Zlobického sb., Listiny zruš. klášterů v arch. min. vnitra K 95, L 99, Salbuch č. 287., f. 288. — [19]) Bočkova sb. 3460, 3462. — [20]) CDM VI. 58, 109. — [21]) CDM VI 109. — [22]) CDM VII. 251. — [23]) ZDB I. 110. — [24]) CDM X. 67, ZDB V. 490. — [25]) ZDB VI. 893. — [26]) ZDB XII.

Kateřina (1437—66) prodala 1445 poddaným v Hvozdci lesík Horku a 1466 pohnala Markvarta z Lomnice, že drží klášteru ves Šitbořice.[26]) V l. 1481—1508 byla převorou Eufemie Gasthausserin,[27]) za níž Heralt Kuna z Kunštátu int. 1502 klášteru znovu Šitbořice.[28]) Tehdy byla potvrzena klášterní privilegia 1523 Ludvíkem a 1527 Ferdinandem I.[29]) Převora Veronika zastavila 1538 Moutnice, Šitbořice a Těšany v 1500 zl. mor. Jindřichu Mezříckému z Lomnice, než bez povolení králova.[30]) Dále byla převorou 1551 Kordula, 1562—64 Anna Milaurin, dále Klára, která zemřela 1580, pak po 1580 Barbora a 1608 Marketa Tibaltinská.[31]) R. 1619 měl klášter 304 poddané.[32]) Privilegia kláštera potvrdila ještě 1747 Marie Terezie,[33]) ale 1782 byl klášter zrušen.

Brno — klášter sv. Michala řehole dominikánské. Dominikáni působili v Brně již 1240, kdy byl jejich převorem Mikuláš, a 1241 usadili se při kostele sv. Michala.[34]) Kostel tento držel již dříve od markr. Přemysla (byl tehdy filiálním k sv. Petru) tři lány, mlýn a rybáře při řece Svitavě, což potvrdil 1241 biskup Robert a 1247 markr. Přemysl II.[35]) Za převora Oldřicha (1284 až 1287) získal klášter darem od Václava II. 1287 Soběšice.[36]) Dále nabyli dominikáni 1377 od Beneše z Vildenberka Těšany (Tyesschaw),[37]) 1378 od Mikuláše Dítěte z Pouzdřan polovinu Letonic,[38]) 1380 od markr. Jošta les na hoře Krajné (Chrayney) u Žebětína a 1385 od téhož Náloch.[39]) Z převorů jmenují se 1380 Václav Czernestil, 1397 Jakub, 1447—59 Ondřej, jenž 1447 pohnal Mikuláše Romana z Milešovic, že drží klášteru Náloch,[40]) 1466 Jiří, 1494 Jarolím, 1507 Pavel, 1509 Erazim a 1517 Pavel Magrle, jenž 1519 int. Janovi z Pernštejna 7 lánů v Němčičkách u Pohořelic.[41]) Zato Petr Petrovský z Hrochova daroval 1511 klášteru ves Šenkvice.[42]) Král Jiří svolil r. 1465, aby byl klášter reformován a podřízen německé řádové provincii a Vladislav II. potvrdil 1495 klášteru desátek a zemní z vinohradu v Židlochovicích a vzal 1504 klášter do zvláštní ochrany. R. 1527 potvrdil privilegia Ferdinand I.[43]) V pol. 16. st. byly v klášteře, který trpěl i peněžní tísní, velké zpořádky a převor Jakub dokonce 1559 zběhl.[44]) R. 1562 byl převorem Jan Czaysler a 1608 Dominik Stollhofer z Mikulova.[45]) Za stavovského povstání klášter velmi utrpěl, takže 1628 byl v krajní nouzi, jeho význam se zmenšil a 1784 byl zrušen. — Lit.: Fr. Jeřábek, Dějiny chrámu sv. Michala v Brně, Brno 1928.

Brno — klášter minoritský sv. Jana, příp. se po prvé r. 1248.[46]) R. 1275 byl představeným kláštera Mikuláš,[47]) 1418—47 kvardián Jan.[48]) Klášterní kostel byl zbořen 1645 Švédy. — Lit.: Aug. Kratochvíl, Epicedium minoritského kláštera v Brně, Brno 1919.

Brno — klášter františkánský sv. Bernarda byl založen na popud Jana Kapistrana; městská rada postoupila nově založenému klášteru jatku na Svratce, což 1453 král Ladislav potvrdil.[49]) Po požáru kostela sv. Bernarda (pod Petrovem) postavili si františkáni v l. 1654—71 kostel sv. Magdaleny. R. 1786 byl klášter zrušen.

Brno — jesuitská kolej. Jesuité konali v Brně prvé misie 1570 a již 1572 založili tu kolej, pro niž zabrán byl klášter herrburský; založení koleje potvrdil 1581 Rudolf II.[50]) R. 1585 prováděli jesuité rekatolisaci na svých

281, Šebánek, Archivy zruš. klášteru, 1351, P IV. 254. — [27]) P V. 317, PB IX. 102. — [28]) ZDB XIII. 28. — [29]) List. klášt. A 11, 12. — [30]) PB XX. 118. [31]) PB XX. 177, XXIII. 295, Ludwigova kron. 14, Stav. arch. 986. — [32]) ČMM 1922, 154. — [33]) Bočkova sb. 5418. — [34]) CDM II. 320, V. S 17. — [35]) CDM V. S 17, III. 111. — [36]) CDM IV. 227, 243. — [37]) CDM XI. 76. — [38]) ZDB VI. 558. — [39]) CDM XV. 205, ZDB VII. 279. — [40]) CDM XI. 207, XII. 443, P III. 287, IV. 25. — [41]) P V. 3, VII. 82, PB IX. 76, 81, 122, AČ VI. 547, ZDB XV. 11. — [42]) Bočkova sb. 5429. — [43]) Bočkova sb. 5427—28, Listiny zruš. klášterů v archivu min. vnitra K 95, L 99. — [44]) Winter, Život církevní 800. — [45]) Salbuch č. 287, 163. Stav. arch. 1037. — [46]) CDM III. 124. — [47]) CDM IV. 101. — [48]) P II. 566, III. 602. — [49]) Bočkova sb. 5287. [50]) Winter, Život církevní, 149, Bočkova sb. 5708. — [51]) Hlídka XXII. 642,

statcích v Divácích, Vážanech, Ivanovicích a Soběšicích a 1598 počali stavěti vlastní kostel.[51]) Rektor Torentitinus dal 1590 odúmrt Jundrovu.[52]) Koncem 16. st. měla kolej, na jejíchž statcích bylo 1619 157 poddaných, s městem Brnem spor o šenkování piva.[53]) V květnu 1619 byli jesuité z Brna vypuzeni, ale po bitvě bělohorské vrátili se zpět a z konfiskovaných statku obdrželi Boleradice a Řečkovice, konfiskované Vilému Dubskému z Třebomyslic. Mimoto kopila 1621 kolej od Matyáše Jelitovského z Jelitova dvur v Komíně. Při koleji bylo od 1578 až do zrušení řádu (1773) gymnasium.

Brno — klášter kapucínský. Kapucíni přišli do Brna 1604 a vystavěli si původně klášter s kostelem před Měnínskou branou. Za obležení 1645 byly tyto budovy strženy, načež kapucíni vystavěli si v l. 1648—51 za pomoci Fr. hr. z Magnis, Pavla Kryštofa z Liechtenštejn-Kostelkornu a Ferdinanda Václava z Kolsdorfu s kostelem sv. Kříže na Uhelném trhu (nyní Kapucínské náměstí).

Brno — klášter voršilek, založen byl jako ženský klášter řádu sv. Františka 1616 kardinálem Frant. z Dietrichštejna při kostele sv. Josefa, jenž byl 1673 vysvěcen. Klášteru náleželo v 17. st. na čas panství kunštátské. R. 1782 byl klášter zrušen a budovu převzaly voršilky.

STATEK AUGUSTINIÁNSKÉHO KLÁŠTERA SV. TŮMY.

Klášter založil 1350 markr. Jan se svolením papeže Innocence VI. (1356), 1356 obdaroval klášter a stanovil, aby měl nejméně 42 řeholníku;[1]) daroval klášteru kapli sv. Klementa u Osvětiman (což 1358 biskup Jan potvrdil), ves Chornice (int. 1368), 1370 Šardice, dvur v N. Vsi, Vřesovice s kapli sv. Klementa v Osvětimanech, ves Ramšperk a j., 1373 pak les Hluboček u Bystrce nad řekou Svratkou.[2]) Všechna tato nadání potvrdil 1371 olomoucký biskup Jan.[3]) Také od šlechty získal klášter některé statky, tak 1371 od Petra Hechta z Rosic dvur ve Vřesovicích,[4]) 1374 od Jana Libnovce z Konojed ves Prač.[5]) Také markr. Jošt byl příznivcem kláštera, int. témuž 1376 Prač a Tešetice (kromě 4 lánu kláštera louckého), 1381 daroval les Pekárnu (jinak Durwowecz) mezi Žebětínem a Bystrcí, 1384 prodal ves Čechy a 1384 int. Boršov, který získal od Jana z Bílovic.[6]) Mimoto Jan a Oneš bratři z Nezamyslic int. 1376 klášteru díl Kozlan,[7]) Franěk z Kunovic odkázal 1381 Málkovice,[8]) Petr Štětina ze Ždánic int. 1387 Černčín,[9]) Pešík z Býkovic prodal 1390 pul Málkovic[10]) a 1410 synové Přibíka z Nitkovic int. klášteru zbytek Málkovic.[11])

R. 1410 držel klášter v Brně zboží: mlýn Schmalzhof, dvůr na Křenové (in Schuta), zahradu pod Špilberkem a jinou zahradu nad potokem Ponávkou.[12]) Albert z Cimburka int. 1412 klášteru ještě městečko Hvězdlice a ves St. Hvězdlice s patr. a tvrzištěm.[13]) Stará budova klášterní počala se stavěti r. 1385.[14])

Za válek husitských bylo klášterní zboží většinou králem Zikmundem zastaveno, ale týž král dovolil 1422 klášteru, aby zboží vyplatil.[15]) Po převoru Janovi z Koruny (zemřel 1423)

698. — [52]) Bočkova sb. 5712. — [53]) Winter, Život církevní, 210, ČMM 1922 154.

[1]) CDM VIII. 7, IX. 24, 54, 75. — [2]) CDM IX. 93, X. 209, ZDO I. 1046. — [3]) CDM X. 209. — [4]) ZDO II. 200. — [5]) CDM IX. 232. — [6]) ZDB VI. 389, CDM XI. 216, 320, ZDO IV. 535, 536. — [7]) ZDO III. 265. — [8]) CDM XI. 212. — [9]) ZDB V. 66. — [10]) CDM XI. 587. — [11]) CDM XII. 23, ZDO VI. 216. — [12]) CDM XIV. 41. — [13]) ZDO VIII. 10. — [14]) CDM XI. 368. —

následoval Vilém z Kolína (od 1442 biskup nikopolitánský, zemřel 1482), za něhož klášter velmi utrpěl při obležení Brna husity.[16]) R. 1433 stal se převorem Jan Pannafiel, který pohnal 1434 Jana z Dlouhé Vsi, že drží klášteru Hvězdlice, a Jana Svinku z Onšova (toho ještě 1446), že drží klášterní ves Šardice.[17]) V l. 1446—58 byl převorem Kristian, 1458—61 Václav, jenž koupil 1458 od královopolských kartuziánů mlýn mezi Svratkou a Svitavou na Dornychu (int. 1464) a pohnal Ludvíka a Beneše bratry z Vajtmile, že drží klášteru Těšetice a Zdeňka z Postupic, že drží Čechy.[18])

V l. 1461—64 byl převorem Oldřich, 1466 Jan. Za válek uherských r. 1468 klášter odevzdal své vsi Prače a Těšetice do ochrany městu Znojmu.[19]) Za převora Ondřeje Bysmana, jenž stal se 1482 biskupem nikopolitánským, postoupilo 1480 město Brno klášteru pozemek k rozšíření klášterní budovy, začež konvent zavázal se přispívati na městská opevnění.[20]) Dále byli převory 1481—92 Matěj, 1493 Zikmund,[21]) 1498 Šimon, 1502—18 Mikuláš Scanderle, 1518—27 Dr. Ambrož Favorinus. V tomto období markr. Jošt dal 1410 klášteru právo šenkovati vlastní vína[22]) a klášterní privilegia potvrdili 1411 Václav IV., 1422 Zikmund a 1460 Jiří.[23])

Převor Kašpar Grass (1527—32) postoupil 1531 se svolením krále Ferdinanda (1531) Janovi z Pernštejna Prač, Těšetice a Stošíkovice;[24]) dále následovali převoři: 1532—38 Augustin, 1538—42 Jeroným, jenž zastavil 1541 Boršov a Černčín,[25]) 1542—47 Filip, který zastavil Vřesovice,[26]) 1547 až 1552 Jan Herr, 1552—59 Jan Fruhwirt, který zastavil 1558 Čechyni,[27]) a 1559—62 Martin. Za Jiřího Kollera (1562—66) klášter se zadlužil a zpustl, takže 1571 zbylo jen 7 mnichů; také Vřesovice byly 1564 znovu zastaveny a posléze prodány městu Kyjovu.[28]) Restituci kláštera provedl po 1565 převor Bartoloměj a Frigidis, který dal 1573 poddaným ze St. a N. Hvězdlic, Málkovic a Kozlan roboty pod plat.[29]) Po smrti převora Augustina Klementina Fluminensis stal se 1594 převorem Petr Basilius a Carpineto, který 1601 rozšířil klášterní stavení.[30]) Od r. 1608 byl převorem Vincenc Barnabeus. Klášter měl 1619 na svých statcích 434 poddaných.[31])

Za obležení města Švédy klášter velmi utrpěl (1645) a byl pak dlouho v zříceninách. Převor Prosper Günther (1713—22) vymohl pro převory kláštera právo infule a převor Matyáš Pertscher (1740—77) dokončil stavbu kláštera a kostela, který byl 1752 vysvěcen, a 1752 dosáhl hodnosti opatské. R. 1750 potvrdila privilegia kláštera Marie Terezie (Bočkova sbírka 5210). R. 1783 musili augustiniáni budovu u sv. Tomáše vykliditi a přestěhovati se do budovy zrušeného kláštera Králové na St. Brně. V pol. 19. st. byl opatem literát a příznivec věd Cyril Fr. Napp (narozen 1792 v Jevíčku, zemřel 1857), v klášteře působil hudebník Pavel Křižkovský (1820—85), botanik Gregor Mendel (1822—84) a filosof Fr. Klácel (1808—82). Pozemková reforma byla na statku provedena 1927 (vlastník augustiniánský klášter na St. Brně, plocha 262 ha). Zbytkový statek dvur sv. Tomáše a lesní hospodářství propuštěny ze záboru.

K panství nál. 1846:

Augustiner-Grund, předměstí v okolí nynějšího Žerotínova náměstí.

Dornych, předměstí při Švarcavě.

Žebětín, malý díl s třemi domy.

Literatura: Das Augustiner-Kloster St. Thomas in Brünn, Not. 1865; Janetschek, Das Augustinerstift St. Thomas während des dreissigjährigen Krieges, ZDVGMS I.; Das Augustiner-Eremitenstift S. Thomas in Brünn, Brno 1898. C. Fr. Napp, Dějiny kláštera augustiniánského na St. Brně, Brünner Wochenblatt 1826.

[15]) Not. 1865 10. — [16]) Not. 1865 10. — [17]) P III. 164, 242. — [18]) ZDB XIII. 90, P IV. 21. — [19]) Bočkova sb. 5182. — [20]) Not. 1865 11. — [21]) P V. 302, PB VII. 58, VIII. 26, Salbuch č. 283., f. 12. — [22]) CDM XIV. 141. — [23]) Bočkova sb. 5177, Zlobického sb. — [24]) AČ XX. 359, ZDB XX. 18. — [25]) Not. 1865 11, Salbuch č. 284., f. 52. — [26]) Ib., 11. — [27]) Ib., 11. — [28]) ČMM 1913 31. — [29]) Zlobického sb. — [30]) Ludwigova kron., 29, 73. — [31]) ČMM 1922 154.

KAPITULA A PROBOŠTSTVÍ U SV. PETRA V BRNĚ A PANSTVÍ PODOLÍ.

Olomoucký biskup Dětřich povýšil 1296 kostel sv. Petra v Brně na kolegiátní, což potvrdil 1305 Jan,[1]) a později 1322 biskup Konrád osvobodil kostel sv. Petra od jurisdikce arciděkana.[2]) Král Jan daroval 1318 kapitule patronát fary v Pohořelicích, 1323 v Měníně, 1331 v Bzenci a posledního roku založil při kostele i děkanství, jež obdaroval částí příjmů kostela rousínoveckého.[3]) R. 1321 inkorporovány byly kapitule fary v Prostějově (Prosteys), Pohořelicích a Staříči (CDM VII. 284). Markrabí Karel potvrdil r. 1342 proboštství některá práva,[4]) 1381 Urban VI. potvrdil kapitule všechna papežská privilegia,[5]) Václav IV. pak 1416 postoupil proboštu jurisdikci nad kanovníky v prvé instanci.[6]) Kanovnické prebendy jmenují se 1318 v Pohořelicích, 1327 v Měníně a Králicích (u Olomouce), 1328 v Kořímě (dva lány) a ve Veverské Bitýšce spolu s desátky z panství veverského a 1378 připomínají se prebendy v Tikovicích a Ostopovicích.[7]) R. 1392 byl vydán statut o prebendách (tyto byly tehdy v Podolí, Velešovicích, Pratci, Bedřichovicích, Bohunicích, Nebovidech, Heršpicích a na heršpickém dvoře), což téhož roku potvrdil biskup Mikuláš.[8]) R. 1403 potvrdil statuta kapituly biskup Lacek.[9])

Z proboštu jmenuje se 1296—1305 Petr (vedle něho jmenuje se děkan Vigand; již tehdy náležela proboštum jurisdikce na lidech na Ponávce),[10]) 1305—14 Jan[11]), 1315—17 Konrád,[12]) 1318—42 Šebestián,[13]) 1342—60 Heřman,[14]) kolem 1360 Albert Alberti, 1360—77 Mikuláš,[15]) 1377 Hartleb,[16]) 1378—89 Mikuláš z Veselí,[17]) 1392—1401 Ditvín,[18]) 1403—25 Bartoloměj z Uničova.[19]) Presentační právo proboštu nál. klášteru tišnovskému, jenž byl patronem fary u sv. Petra.[20]) Počátkem 15. st. nabyl patronátu kostela sv. Petra od kláštera tišnovského záměnou markr. Jošt, což 1403 panež Bonifác IX. potvrdil (MV I. 70).

Zboží kapituly vzrostlo již v 14. st. znamenitě. Dětlin Mořicuv z Brna int. 1348 kapitule plat v Bučovicích[21]) a 1351 plat na Vlasaticích,[22]) Marketa, vdova po brněnském měšťanu Henzlínu Eberhatovi, int. 1350 kapitule dvůr a zboží v Křični (Gryczin) a Vážanicích,[23]) Marsilius z Cvrčovic int. 1354 6 lánu a 6 chalup v Němčičkách u Pravlova,[24]) Petr Hecht z Rosic int. 1366 patr. a zboží v Nebovidech a 1371 ves Sulovice (Czolowicz),[25]) brněnští měšťané Bohuš a jeho syn Jan z Tišnova int. 1368 (prodáno za 326 hřiven kapitule Pratce (Praczen) s patr.,[26]) Znata z Lelekovic int. 1369 zboží v Podolí, Želovicích, Vážanech a Bedřichovicích[27]) a 1373 zboží v Podolí,[28]) 1373 int. makr. Jan kapitule tvrz a zboží v Heršpicích,[29]) Bohuš z Tišnova int. r. 1376 Bohunice (Pohnycz),[30]) Bolka, vdova po Matoušovi ze Šternberka int. 1378 kapitule Ořechov,[31]) Ješek z Křižánkova 1381 zboží v Nebovidech,[32]) Boček, Hrzek a Karel bratři z Želic int. 1381 zboží v Želicích u Nosislavě,[33]) kanovník brněnský Jan 1390 Mokrou a markr. Jošt 1406 Velešovice (Welspicz);[34]) naproti tomu kapitula int. 1387 klášteru dolnokounickému Sulovice (Sulowicz).[35]) Na sklonku 14. st. měla ka-

[1]) CDM V. 46, 183. — [2]) CDM VI. 212. — [3]) CDM VI. 425, 434. — [4]) CDM VII. 450. — [5]) CDM XI. 242. — [6]) Bočkova sb. 2943. — [7]) CDM VI. 326, 338, 371, ZDB VI. 579, 631. — [8]) CDM XII. 84, 86. — [9]) CDM XIII. 271. — [10]) CDM V. 79, 86, VI. 89, VI. S 12. — [11]) CDM VI. 57. — [12]) CDM VI. 89. — [13]) CDM VI. 187, VII. 429. — [14]) CDM VII. 429, 528, IX. 160. — [15]) CDM XI. 72, IX. 292. — [16]) CDM XI. 72. — [17]) CDM XI. 115, 559. — [18]) CDM XII. 84, XIII. 127. — [19]) CDM XIII. 271, Bočkova sb. 2947, seznam proboštu doplněn podle J. Tenory, Statek sv. Petra v Brně. — [20]) CDM VII. 429. — [21]) ZDB I. 11. — [22]) ZDB II. 29. — [23]) ZDB I. 154. — [24]) ZDB III. 52. — [25]) ZDB IV. 466, V. 460. — [26]) ZDB V. 89. — [27]) ZDB V. 240. — [28]) ZDB VI. 110. — [29]) ZDB VI. 119. — [30]) ZDB VI. 257. — [31]) ZDB VI. 626. — [32]) ZDB VI. 824. — [33]) ZDB VI. 895. — [34]) ZDB VIII. 535, VII. 799. — [35]) ZDB VII. 537. — [36]) CDM XIII. 73. — [37]) Bočkova sb. 2943. —

pitula s klášterem oslavanským spor o patronát kostela sv. Jakuba; papežský komisař r. 1400 exkomunikoval kapitulu a uvalil na kostel sv. Petra interdikt, když kapitula zdráhala se podvoliti nepříznivému rozsudku.[36]) R. 1415 kanovník Litek z Březinky koupil za 156 hř. od Ctibora Dupníka z Nitkovic Ostopovice.[37])

Král Zikmund potvrdil 1422 privilegia kapituly,[38]) papež Pavel II. potvrdil 1465 privilegia,[39]) dále potvrdil a rozšířil privilegia 1486 král Matyáš,[40]) 1497 Vladislav II., který současně dovolil kapitule šenkovati 24 bečeк vína z kapitulních vinohradů na Petrově[41]) a 1510 dovolil kapitule užívati při pečetění červeného vosku;[42]) 1525 potvrdil privilegia král Ludvík, jenž 1522 postoupil patronát kostela sv. Petra olomouckému biskupu Stanislavovi do života (Aa C III. a 5/5), a 1527 Ferdinand I.,[43]) který 1545 dal výsadu, aby majetek kanovníků a vikářů zemřelých bez závěti připadl kostelu sv. Petra.[44]) Kapitula náležela v době předbělohorské k stavu prelátskému, ale zastoupení na sněmu neměla; byla podřízena soudní pravomoci olomouckého biskupa.[45]) R. 1532 počítalo se 20 kanovnických prebend a vikářů bylo 30.[46]) R. 1602 byl zřízen při kapitule děkan, jenž měl užívati prebendy rousínovecké.

V této době připomínají se prebendy: 1502 v Rousínovci,[47]) 1481 v Nosislavi (tato byla prodána 1547 Janovi z Pernštejna k Židlochovicům),[48]) 1482 ve Veverské Bítýšce (tamní kostel byl inkorporován kapitule),[49]) v Svatobořicích (tato prebenda byla r. 1514 postoupena a int. s povolením Vladislava II. klášteru v Zábrdovicích),[50]) v Bzenci (kapitula 1499 reklamovala své právo na patr. v Bzenci a Vladislav II. téže 1500 patr. potvrdil),[51]) v Králicích (kapitula vyměnila 1532 faru králickou za bližší medlovskou),[52]) v Přísnoticích (zřízena 1532),[53]) 1566 v Hevlíně (fara)[54]) a v Přibyslavicích (viz níže). Král Jiří 1464 obnovil klášteru Králové právo na patronát dvou kanovnických prebend (v Měníně a Králicích) tak, že klášter měl právo presentovati, král pak obsazovati; tuto privilej potvrdil 1492 král Vladislav II. a 1493 papež Alexandr VI.[55])

Za válek husitských ztenčil se zboží kapituly nemálo: 1438 kapitula musila zastaviti Velešovice Vavřinci Smetanovi do života,[56]) 1459 kapitula reklamovala zcizené zboží Lhotu Čertov a obilné desátky v Nové Vsi, náležité k faře přibyslavské.[57]) Za válek uherských odňal Havel Nosislavský z Batelova kapitule 12 člověku v Želicích, jež však musil po soudním nálezu vrátiti,[58]) 1481 táhla se kapitula na zboží přibyslavické, uchvácené Hynkem Brtnickým z Valdštejna,[59]) a domáhala se četných platu v okolí brněnském.[60]) R. 1486 musila opět zastaviti Velešovice a Pratce Urbanovi z St. Sedla do života.[61]) Naproti tomu Franěk z Pačova daroval 1431 kapitule dům v Brně,[62]) Alžběta z Hradce, vdova po Janovi z Kravař, darovala 1439 kapitule pro oltář sv. Trojice u sv. Petra Petrovice u Krumlova[63]) a Vilém z Heršpic int. 1466 kapitule zboží v Heršpicích.[64])

R. 1517 biskup olomoucký a kapitula brněnská int. 18 lánu a 6 podsedků v Borovsku spolu s platem na Bučině Vilémovi z Pernštejna,[65]) ale již 1519 získala kapitula jistým druhem zástavy Slavíkovice (tyto byly již 1545 vyplaceny) od Hynka z Ptenuvek,[66]) Ferdinand I. daroval 1527 kapitule proboštství komárovské (Komárov, D. Heršpice, Polní ulice a plat na Černovicích),[67]) 1535 kapitula zaměnila s povolením Ferdinanda I. (z 1536) půl

[58]) Bočkova sb. 2943, 2956. — [59]) Bočkova sb. 2943, 2989. — [40]) Bočkova sb. 2943, 2993. — [41]) Bočkova sb. 2943, 2991. — [42]) Bočkova sb. 2943. — [43]) Bočkova sb. 2943, 3001, 3010. — [44]) Bočkova sb 2943, 3003, Salbuch č. 285., č. 42. — [45]) Kameníček III. 17, 73. — [46]) Bočkova sb. 2943. — [47]) Bočkova sb. 2943, 2997. — [48]) Bočkova sb. 2943. — [49]) Totéž. — [50]) Bočkova sb. 2943, ZDB XIV. 21. — [51]) PB VII. 184, Bočkova sb. 2943. — [52—55]) Bočkova sb. 2943. — [56]) Bočkova sb. 2943. — [57]) P IV. 8. — [58]) P V. 300. — [59]) P V. 346. — [60]) P. V., passim. — [61]) Bočkova sb. 2943. — [62]) Bočkova sb. 2943. — [63]) Bočkova sb. 2943. — [64]) ZDB XIV. 74. — [65]) ZDB XV. 5. — [66]) Tenora, Statek sv. Petra, 22. — [67]) Bočkova sb.

Tikovic Vilémovi z Víčkova za Holubice a 5 poddaných v Kroužku.[68]) R. 1542 vzdala se kapitula za jistý plat patronátu v Pohořelicích,[69]) 1557 vyměnila Holubice a Kroužek Oldřichovi Přepiskému z Rychnburka za Zvonovice.[70]) Za Ferdinanda I. byla kapitula velmi ochuzena nucenými půjčkami na války turecké, takže musela zastaviti 1558 v 640 zl. mor. Bohunice a Bedřichovice Mikuláši z Kováčova, 1558 za 1200 zl. mor. Podolí Dorotě z Heraltovic a 1558 Přibyslavice s přísl. za 350 zl. a 25 tolaru na 4 léta Zdeňkovi z Valdštejna.[71]) Velmi špatné hospodaření bylo za proboštů Petra Grodeckého, Eliáše Hovorky a Hynka Novohradského z Kolovrat na konci 16. a poč. 17. st., takže kapitula musila 1592 postoupiti olomouckému scholastiku a brněnskému kanovníku Janu Jergerovi v plné vlastnictví Pratce.[72]) R. 1619 bylo na statcích kapituly 394 poddaných.[73])

Proboštv v této době byli: 1403—1425 Bartoloměj z Uničova, 1428—38 Kristian z Hradce, 1439 Jan Pulczmacher z Hodonína, 1455—82 Tas z Boskovic, jenž 1464 udělil privilegia Přízřenicum, 1482 Mikuláš z Kyjova, 1482 až 1486 Ladislav z Boskovic, 1486—90 Valentin Farkaš, 1491—1506 Dr. Adam Kemnetter, 1507—13 Dr. Augustin Käsenbrot z Olomouce, 1513—34 Dr. Václav z Velhartic, 1535—42 Melichar Preusner (Pirnesius) z Těšína, 1542—61 Mikuláš Chyba z Kováčova, 1561—65 Vilém Prusenovský z Víčkova, 1565—72 Jan Grodecký z Brodu, 1573—74 Václav Grodecký z Brodu, 1574—79 Stanislav Pavlovský z Pavlovic, 1580—87 Ekart z Švoben, 1588—90 Petr Vlček z Hlučína a Dobré Zemice, 1590—97 Petr Grodecký z Brodu, 1598—1604 Eliáš Hovorka z Vyškova, 1605—28 Hynek Novohradský z Kolovrat.[74])

Za českého povstání ztratila kapitula statky, ale tyto byly po bitvě bělohorské opět vráceny. Statky kapitulní velmi utrpěly za švédských vpádu 1643 a 1645. V 17. a 18. st. byl členem kapituly infulovaný probošt, děkan, arcijáhen a 9 kanovníku; po zřízení biskupství brněnského 1777 jen děkan a 7 kanovníku. Proboštv v této době byli 1629—44 Filip Frydrych sv. p. Breiner, 1644—46 Kašpar Karas z Rhomsteina, 1646—52 Gerard Selesin, 1652—69 Ondřej Dirre, 1670—1709 Maximilian Adam hr. Liechtenštejn, 1709—46 Jan Matyáš hr. Thurn, 1746 až 1751 Rudolf Jiří hr. Schrattenbach, 1751—74 Heřman Hanibal sv. p. Blümegen, 1774—77 Matyáš František hr. Chorynský.[75])

Pozemková reforma byla na kapitulním statku provedena 1924—26 (plocha 608 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Komárov, Podolí a Velešovice a lesní hospodářství.

Podolí, něm. Kritschen, s zámkem; k 1237 viz u Zábrdovic, 1261 u Vizovic. R. 1306 bylo Podolí přifařeno do Šlapanic;[76]) k 1369—1558 viz u kapituly. Od konce 16. st. byl v Podolí kapitulní pivovar.

Bedřichovice, něm. Bellowitz, byly 1306 přifařeny do Šlapanic;[76]) k 1369 až 1558 viz u kapituly.

Bohunice; k 1237 viz u Zábrdovic, 1376—1558 u kapituly. Král Jiří dal 1464 Bohunicum svobodu na vinohrady[77]) a probošt Melichar Preisner dal 1538 vsi odúmrt.[78])

Velká Cejl, něm. Grosse Zeile, brněnské předměstí původně Ponava zvané, k 1298 viz u kapituly. Probošt Ekart z Švoben udělil 1587 Cejli odúmrt i jiné výhody.

Malá Cejl, něm. Kleine Zeile, brněnské předměstí.

Dolní Heršpice, něm. Unter Gerspitz, k 1289 viz u Komárova, 1527 u kapituly. R. 1538 obdržela ves odúmrt.[79])

Horní Heršpice, něm. Ober Gerspitz, k 1373—1466 viz u kapituly. R. 1466 držel tu některé zboží Vilém Dryslbergar z Heršpic.[80]) R. 1538 obdržela ves odúmrt.[81])

2943. — [68]) Bočkova sb. 2943, ZDB XXI. 6. — [69]) Bočkova sb. 2943. — [70]) Bočkova sb. 2943, ZDB XXIV. 14. — [71]) Bočkova sb. 2943. — [72]) Tenora, Statek sv. Petra, 31. — [73]) CMM 1922 154. — [74]) Bočkova sb. 2947, 2943, doplněno z Tenorova spisu Statek sv. Petra. — [75]) Viz Tenora, Statek sv. Petra, 357. — [76]) CDM V. 190. — [77]) HP IX. 65. — [78]) Tenora, Statek sv. Petra, 121. — [79]) Tenora, Statek sv. Petra. 121. — [80]) P IV. 102. — [81]) Te-

Komárov, něm. Kumrowitz, s far. kostelem sv. Jiljí. Původní název vsi byl Luh; k 1104 viz u Třebíče, 1220 u Velehradu. Koncem 12. st. bylo na Luze založeno benediktinské proboštství kláštera třebíckého, zasvěcené sv. Trojici. Z proboštů jmenuje se nejprve ve falsu z 13. st. brzy po 1200 Havel,[82]) 1225—26 Arnold,[83]) r. 1257 Jan,[84]) 1289 Boreš, za něhož drželi od proboštství někteří měšťané brněnští pod plat dva lány v Heršpicích,[85]) 1277 Zdislav,[86]) 1318 Benedikt, jenž tehdy nabyl dvora v Komárově (Gumrawicz),[87]) 1342 Vojslav,[88]) 1376—1383 Zdislav,[89]) 1398 Mikuláš Predika,[90]) 1403 Lev,[91]) 1444 Dominik,[92]) 1464—66 Jan,[93]) 1477—86 Jakub,[94]) 1509 Dominik[95]) a 1517—27 Štěpán.[96]) K 1527 viz u kapituly. R. 1598 udělena Komárovským odúmrt.[97])

Malá Mariacel, něm. Klein Mariazell, založeny v l. 1733—43 a byly poutním místem.

Mokrá; Kašpar ze Štratberka prodal Mokrou Mikšíku z Otaslavic a ten int. 1390 ves kanovníku brněnskému Janovi.[98]) K 1390 viz u kapituly.

Nebovidy s fil. kostelem sv. kříže; k 1125 viz u Třebíče, 1366—81 u kapituly. R. 1538 dostali Nebovidští odúmrt.[99])

Ořechov, díl vsi, k 1378 viz u kapituly.

Petrov, něm. Petersburg, okolí kostela sv. Petra.

Pratce s far. kostelem Povýšení sv. kříže z 1728—30. K 1368—1485 viz u kapituly. R. 1860 zřízena fara.

Přízřenice, něm. Priesenitz, k 1464 viz u kapituly. Probošt Ekart z Švoben udělil 1581 Přízřenicům odúmrt i jiné svobody. R. 1645 byla ves vypálena Švédy.

Rousínovec, dříve Starý Rousínov, s far. kostelem sv. Václava z r. 1718—1732. Již 1389 připomíná se tu fara.[100]) Biskup Tas udělil 1463 Rousínovci, kterýž držel tehdy kanovník a biskupský kancléř Jakub z Jemnice, odúmrt.[1]) R. 1715 ves vyhořela.

Petrská ulice, něm. Petersgasse, byla založena kapitulou po 1687 blíže Trnité ulice; v pol. 18. st. byla samostatnou obcí, ale 1867 splynula s Dernychem a ztratila i jméno.

Polní ulice, něm. Feldgasse, na předměstí za mostem. K 1527 viz u kapituly, 1655 obdržela odúmrt.

Veleščvice s fil. kostelem sv. Barbory; k 1131 viz u Brna. Patronát kostela držel 1235 klášter doubravnický (Velessouich, k 1235—38 viz u Doubravníka);[2]) k 1371 viz u Vildenberka a 1406—86 u kapituly. Veleščvice byly původně střediskem kapitulního velkostatku a ještě v pol. 16. st. byl tu kapitulní pivovar. Kapitula pustila 1493 poddaným louky odměnou za grunty, na nichž zřídila si rybník, a 1538 dala Velešovicům odúmrt.[3])

Zvonovice, něm. Swonowitz, větší díl vsi. Ves určitě se připomíná teprve 1385.[4]) R. 1406 seděl zde Bedřich st. z Lilée, ale Bešťan z Lilée int. 1420 Zvonovice a Zelovice Benešovi z Onšova.[5]) Posléze držel Zvonovice Heřman z Zástřizl, jenž 1511 int. Zvonovice a pusté Zelovice Vilémovi z Víckova. Ten dal 1510 Zvonovicum odúmrt a 1517 int. obě vsi Jiříku Kropáčovi z Nevědomí.[6]) Tas Kropáč int. 1531 Zvonovice s pustými Zelovicemi Mikuláši Doupovcovi z Doupova, jehož manželkou byla 1532 Gryzelda z Hořic.[7]) Oldřich Přepyský z Rychnburka postoupil posléze 1545 Zvonovice záměnou kapitule.[8])

Zaniklé vsi:

Hartlúvka, ležela po obou stranách Veselé brány mezi Brnem a Špilberkem; dostala 1592 odúmrt, ale 1741

nora, Statek sv. Petra, 121. — [82]) Friedrich II. 363. — [83]) Friedrich II. 271, 287. — [84]) CDM VII. 113. — [85]) CDM XV. 18. — [86]) CDM IV. 142. — [87]) CDM VII. 195. — [88]) CDM VII. 411. — [89]) CDM XI. 49, 300. — [90]) MV II. 1263. — [91]) CDM XIV. 84. — [92]) AČ XVI. 109. — [93]) P IV. 114, 258. — [94]) Bočkova sb. 2943, P V. 397, AČ XVI. 294. — [95]) AČ VI. 540. — [96]) PB XI. 68, Bočkova sb. 2943. — [97]) Tenora, Statek sv. Petra, 123. — [98]) ZDB VII. 770. — [99]) Tenora, Statek sv. Petra, 121. — [100]) CDM XII. 498.
[1]) Lechner I. 114. — [2]) CDM V. S. 14. — [3]) Tenora, Statek sv. Petra, 121. — [4]) ZDB VII. 145. — [5]) ZDB VIII. 381, XII. 49. — [6]) ZDB XIV. 10 XV. 5. Tenora, Statek sv. Petra, 121. — [7]) ZDB XX. 1, 15. — [8]) ZDB XXIV. 14,

byla za pruského vpádu rozbořena a již neobnovena.

K ř í č e ň, splynula s Podolím (odtud německé jméno Podoli Kritschen), k 1350 viz u kapituly.

R y b n í k y zanikly mezi H. Heršpicemi a Bohunicemi, kde jest trať Rybníky.

Š t y r c zanikla severně H. Heršpic, kde ještě 1837 nazývala se pole Horní a Dolní Štyrc (nyní Stiritz). Štyrc a Rybníky náležely původně proboštství v Komárově, pak kapitule, která měla v pol. 16. st. o pozemky po pustých vsích spor s klášterem Královém.[9])

V á ž a n y zanikly severovýchodně Podolí; 1305 byly přifařeny do Šlapanic,[10]) k 1369 viz u kapituly.

Ž e l o v i c e zanikly jihozápadně od Podolí; 1305 byly přifařeny do Šlapanic,[10]) k 1369 viz u kapituly. Martin z Rataj int. 1385 dvur v Želovicích a 1387 brněnští židé Isák a Baruch int. ves Bedřichovi z Lilče.[11]) K 1420—1531 viz u Zvonovic.

Literatura: J. Tenora, Smlouva o Nebovidy 1499, ČPS XXXVIII.; J. Tenora, Petrská ulice, Hlídka 1931, J. Tenora, Svobodný dvur v Ořechově, HP VIII.; J. Tenora, Horenské právo v Nebovidech, HP IX.; J. Tenora, Seznam škod kapituly brněnské po dvojím obležení Brna od Švédu, ČDV XIII.; J. Tenora, Stará a nová robota na statku kapituly brněnské, ČDV XIX.; J. Tenora, Statek sv. Petra v Brně (díl I. do 1757), Brno 1934; J. Tenora, Hartluvka, Hlídka 1929; J. Tenora, Presentační právo abatyší tišnovských na proboštství sv. Petra v Brně, Hlídka 1925; J. Tenora, Visitace kapituly brněnské r. 1706, Hlídka 1927; J. Tenora, Svatyně sv. Barbory v Brně na Petrově, Hlídka 1928; J. Tenora, Panský dvur v Ořechově u Brna, HP 1933.

STAROBRNĚNSKÉ PANSTVÍ A STATKY KOMOŘANY, ROSTĚNICE, STANOVIŠTĚ, OŘEŠÍN A CACOVICE.

Ženský cisterský klášter Králové, též Aula Regia neb Aula sanctae Mariae. Klášter byl založen královnou-vdovou Eliškou Rejčkou, která darovala 1323 klášteru městečko Měnín (Meneys), městečko Hustopeče s patronátem, ves Starvice (Stierzowicz), Starovičky (Nostarowicz) a kapli sv. Prokopa v Brně.[1]) K tomu daroval 1324 Jindřich z Lípého klášteru lesy u Obřan a Jehnic, 1325 vsi Hlubočany (Hluboczan), Maloměřice (Malmaricz), Husovice (Huswicz) a patr. v Olbramovicích (Wolframicz)[2]) Eliška Přemyslovna 1325 patr. v Rouchovanech[3]) a olomoucký biskup Konrád desátky v Olbramovicích, Kubčicích (Chubschicz), Želovicích (Selchwicz), Lidměřicích (Ludmaricz), Polekovicích (Palkwicz) a Babicích.[4]) Založení kláštera bylo potvrzeno 1325 papežem Janem XXII. a téhož roku králem Janem.[5]) Zakladatelka kláštera Eliška Rejčka zemřela 1335 a byla pohřbena v klášteře.[6]) Prvou abatyší byla 1323 až 1325 Kristina.[7])

Klášterní majetek rychle vzrůstal: Jan z Švábenic zastavil 1326 klášteru Moravany,[8]) abatyše Kateřina přikoupila 1327 od kl. zábrdovského Ořešín,[9]) král Jan daroval 1327 tvrz a ves Omice, Bukovany a patr. v Králicích,[10]) 1327 nabyl klášter záměnou za svoji ves Násedlovice od Černína z Popovic ves Stanoviště,[11]) 1329 získána od kláštera kounického ves Branišovice.[12]) Eliška Rejčka odkázala 1330 klášteru Hustopeče, Starovice, Starovičky, Záružice, Měnín, Lískovec, Pravice, Velatice, Rudku, Dunajovice (Thanowicz), Ořešín, Kladruby, Hajany (Hayans), Branišovice (Fren-

Salbuch č. 285, f. 43. — [9]) Tenora, Statek sv. Petra, 24. — [10]) CDM V. 190. — [11]) ZDB VII. 418, 527.

[1]) CDM VI. 229, 248, 259. — [2]) CDM VI. 267, 275, 302. — [3]) CDM VI. 90. — [4]) CDM VI. 304. — [5]) CDM VI. 268, 288. — [6]) FRB IV. 330. — [7]) CDM VI. 259, 296. — [8]) CDM VI. 311. — [9]) CDM VI. 330. — [10]) CDM VI. 336, 338. — [11]) CDM VI. 348. — [12]) CDM VI. 377. — [13]) CDM VI. 400, 453. —

spicz) a mlýn u sv. Benedikta v Komárově a založila při klášteře špitál.[13]) Král Jan daroval 1331 klášteru kapli na Spilberce[14]) a arcibiskup mohucký potvrdil 1334 spojení kaple sv. Prokopa s klášterem a držbu patronátů v Hustopečích a Olbramovicích.[15]) Dále Mikuláš ze Zbraslavě (Braczlabs) daroval klášteru 1334 zboží v Zbraslavi[16]) a 1337 Pertolt a Čeněk bratři z Lipéto a Jan z Klingenberka dali klášteru záměnou ves Vážanice za půl Kurdějova.[17]) R. 1339 držel klášter též vsi Banis a Belae (asi v Uhrách)[18]) a téhož roku farář lovčický Vitoslav odkázal klášteru ves Zadní Hajany.[19]) R. 1341 klášter přikoupil od Jana, Černína a Hartleba z Popovic jejich zboží v městečku Zbraslavi (Breclabs)[20]), 1343 nabyl dalšího zboží v Zbraslavi,[21]) 1345 zboží v Nosálovicích,[22]) 1347 tvrze a zboží v Komořanech (Gundrams),[23]) 1349 zboží v Troubsku[24]) a 1351 držel klášter i Diváky s filiál. kostelem.[25]) R. 1369 zaměnil konvent biskupu Janovi podací v Biskupicích za patronát v Dubňanech,[26]) 1381 koupil od Budislava z Našiměřic a štěpána z Bránek ves Hosenspitz na Krumlovsku.[27]) Dále Bonifác IX. inkorporoval 1395 klášteru faru v Hustopečích, kapli sv. Prokopa na St. Brně a 1397 i faru sv. Václava na St. Brně.[28]) R. 1397 prodal klášter markr. Joštovi do života Měnín, jejž získal po smrti Joštově Václav IV. s podmínkou, že po jeho smrti městečko připadne opět klášteru.[29])

Král Jan osvobodil 1327 klášterní poddané od zemských robot,[30]) Benedikt XII. potvrdil 1336 privilegia a vzal klášter do své ochrany,[31]) 1337 potvrdil privilegia markr. Karel, 1348 a 1356 opět týž jako král,[32]) 1365 markr. Jan, 1365 a 1379 biskup Jan,[33]) 1395 Bonifác IX.,[34]) 1412 Václav IV.[35]) a 1418 papež Martin V. vzal klášter do své ochrany a potvrdil jeho statky.[36])

Abatyšemi byly: 1327—32 Kateřina, 1334 Kristina, 1339 Kateřina, 1354 až 1367 Alžběta,[37]) 1368—83 Perchta, která dala 1383 Hustopečím odúmrt,[38]) 1389—94 Anna z Kunštátu,[39]) 1407—1408 Kachna[40]) a 1415—16 Eliška, která 1415 zmírnila platy zpustošenému Böhmdorfu.[41])

Král Zikmund zastavil na počátku válek husitských mnoho klášterních statku, ale 1421 potvrdil klášterní privilegia, 1422 zrušil předešlé zástavy a 1455 znovu potvrdil privilegia.[42]) Za obležení Brna 1429 byl klášter vypálen husity.[43]) Markr. Albrecht dovolil 1429 klášteru prodati Žarošice a 1439 potvrdil privilegia kláštera.[44]) R. 1435 jmenuje se abatyše Marta[45]) a v l. 1444—56 Alena z Kunštátu (za niž byl 1455 probošt Štěpán[46]). Tehdy 1451 potvrdil privilegia papež Mikuláš V., 1453 pak král Ladislav, který 1456 slíbil, že zboží klášterní nezastaví,[47]) dále potvrdil privilegia 1459 a 1464 král Jiří.[48])Abatyše Perchta z Boskovic dala 1463 Obřanům les Ostrou nad Obřany a 1464 pohnala Hynka z Kukvic, že drží klášteru Bukovany a Omice.[49]) Za zálek uherských byl 1467 klášter vojskem vypálen, až král Matyáš, který 1473 potvrdil privilegia, přivedl jeptišky zpět a 1483 byl kostel znovu vysvěcen.[50]) Zatím Vladislav II. zapsal 1471 klášterní ves Branišovice Mikulášovi z Tulešic, 1493 vyhradil si opravu nad

[14]) CDM VI. 435. — [15]) CDM VII. 19, 20, 24. — [16]) CDM VII. 29. — [17]) CDM VII. 180. — [18]) CDM VII. 232. — [19]) CDM VII. 238. — [20]) CDM VII. 375. — [21]) CDM VII. 468. — [22]) CDM VII. 629. — [23]) CDM VII. 701. — [24]) CDM VII. 958. — [25]) CDM VIII. 84. — [26]) CDM X. 46. — [27]) CDM XI. 223, ZDB VII. 422. — [28]) CDM XII. 238, 429. — [29]) CDM XII. 355, Kl. arch. H 4. — [30]) CDM VI. 339. — [31]) CDM VII. 124, 125. — [32]) CDM VII. 178, 811, IX. 10. — [33]) CDM IX. 401. — [34]) CDM IX. 401, XI. 140. — [35]) CDM XII. 250, List. kl. E 4. — [36]) Ib. B 10. — [37]) CDM VI. 330, 446, VII. 20, 238, VIII. 260, X. 2. — [38]) CDM X. 46, XI. 291. — [39]) CDM XI. 559, MV I. 767. — [40]) CDM XIII. 501, XIV. 1. — [41]) Šebánek, Archivy zruš. kl. 1196, 1198. — [42]) List. kl. E 5, A 34, E 6, Bočkova sb. 4351—53. — [43]) Šebánek, 1. c., 1267. — [44]) List. kl. K 18, E 7, Bočkova sb. 4354. — [45]) Šebánek, 1299. — [46]) Šebánek, 1340, 1457, 1422. — [47]) List. kl. B 11, E 9, A 36, Bočkova sb. 4355—56. — [48]) List. kl. E 10, 11, Bočkova sb. 4357. — [49]) Šebánek, 1473, P IV. 125. — [50]) List kl. E 12, Bočkova sb. 4362, Beckovský, Poselkyně, I. 329. Listiny zruš. klášterů v arch. min. vnitra, K 95, L 99.

klášterem a 1496 i 1502 potvrdil privilegia.[51]) Po Perchtě z Boskovic, která byla abatyší ještě 1480, byla zvolena Marketa z Donina (1481—1505), za niž byl 1485 proboštem Jan z Třeně a která dala 1497 odúmrt Branišovicum.[52]) Abatyše Johanka z Boskovic koupila 1517 za 1300 zl. uh. od Jana Lechvického z Zástřizl Žebětín, vyměnila 1526 (int. 1539) Janovi z Pernštejna podací v Králicích za podací v Medlově a získala 1534 zástavou od Jana z Pernštejna v 500 kopách č. Medlánky.[53]) Zatím 1522 potvrdil privilegia král Ludvík.[54]) Marketa z Donina uzavřela také s městem Brnem smlouvu o šenkování vína a piva (Kopiář města Brna v brněnském měst. archivu, ruk. 79). V l. 1536—42 byla abatyší Barbora ze Sovince,[55]) pak Ferdinand I. potvrdil 1550 volbu Rosiny z Liechtenštejna, která dala 1552 odúmrt St. Brnu,[56]) ale 1558 byla abatyší Kateřina Haugvicovna z Biskupic, která 1562 postoupila Albrechtovi Černohorskému z Boskovic podací v Litovli a Medli záměnou za jeho podací v Bystrci, Mor. Knínicích a Žebětíně na panství veverském (Salbuch č. 287, f. 180), a 1566 Anna z Čibotína, jejíž volbu potvrdil teprve Rudolf II. 1579.[57]) R. 1572 potvrdil klášterní privilegia Maximilian II. a 1575 Rudolf II.[58]) Poslední stvrdil 1589 volbu abatyše Rosiny Kundrátky z Lamberka, která vydala 1597 klášterním vesnicím poddanský řád a zemřela 1598.[59]) R. 1598 potvrdil Rudolf II. volbu abatyše Anny Tasovické, která tu byla ještě 1605, než 1613 až 1616 byla abatyší Estera Rudolfin.[60]) R. 1619 držel klášter 672 poddaných, 1688 přikoupil klášter od kláštera strahovského Jezeřany a díl Lidměřic, 1712 panství oslavanské, ale 1688 prodal Nosálovice, Zvonovice a Čerčín a 1713 Tvarožnou, Velatice, Vranovice, Kladruby, Hajany a díl Sýrovic. Abatyše Justina potvrdila 1677 St. Brnu odúmrt (Bočkova sb. 4398). Privilegia klášterní byla 1748 potvrzena Marii Teresii (Bočkova sb. 4444), ale 18. března 1782 byl klášter zrušen a budovy zabrány augustiniány od sv. Tomáše. Pozemkový majetek zrušeného kláštera starobrněnského byl dán nejprve náboženským fondem do nájmu, pak 1825 prodáno za 138.000 zl. Františku ryt. v. Heintl. R. 1840 bylo panství int. jeho synovi Františku v. Heintl a 1843 Eduardovi knížeti Schönburg-Hartenstein, jenž panství koupil za 300.000 zl. konv. měny. Dále držel panství Jindřich Eduard kníže Schönburg-Hartenstein (zemřel 16. listopadu 1872), Alexandr kníže Schönburg-Hartenstein (zemřel 1. října 1896) a posléze Alois kníže Schönburg-Hartenstein.

Staré Brno, něm. Alt Brünn, městečko s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie, kostelem sv. Leopolda, kláštery augustiniánským, milosrdných bratří a alžbětinek. Starobylý hostinec »U modrého lva« byl 1934 zbořen. R. 1250 měl zde zboží klášter velehradský. R. 1277 stávala zde kaple sv. Jana Křtit., které toho r. Přemysl II. daroval zboží v Řečkovicích a Sulostovicích a kterou daroval týž král doubravnickému proboštu Jindřichovi.[61]) R. 1297 přip. se kaple sv. Václava na Rybářském trhu, které daroval t. r. Václav II. desátky ve Vážanicích a jež byla 1314 far. chrámem,[62]) a 1288 přip. se kostel sv. Prokopa, který byl filiálním k sv. Václavu.[63]) Patr. kostela sv. Prokopa daroval 1321 král Jan Elišce Rejčce a ta opět klášteru Králové.[64]) O far. kostelu P. Marie viz k 1307—23 u kláštera v D. Kounicích. Kostel sv. Václava býval farním do 1783, kdy byla duchovní správa přenešena k P. Marii, a kostel 1794 pobořen. R. 1383 jmenuje se na St. Brně Kamenný dvur (Steinhof) na levé straně cesty od kamenného mostu přes

— [51]) Sedláček, Zbytky reg., 1841, List. kl. A 38, Bočkova sb. 4356, Zlobického sb. — [52]) PB VIII. 20, List. kl. L 12, K 5, Zlobického sb. — [53]) List. kl. M 23, AČ XX. 329, 378, ZDO XXV. 7. — [54]) Zlobického sb. — [55]) Chlumecky, Reg. Iglau, 364, List. kl. L 23. — [56]) List. kl. F 5, Zlobického sb. Salbuch č. 285, f. 186. — [57]) Winter, Život církev., 100, PB XXIII. 436, List. kl. F 6. — [58]) List. kl. E 15, 16, Bočkova sb. 4383—85, Kopiář arch. min. vnitra č. 89, f. 18. — [59]) List. kl. F 3, ČMM 1894 147, Ludwigova kron. 43. — [60]) List. kl. F 6, PB XXXIII. 236, List. kl. F 10, 11. — [61]) CDM V. 144. — [62]) CDM V. 59, VI. 77. — [63]) CDM IV. 276, VI. 77. — [64]) CDM VI. 185,

Svratku ke kostelu sv. Václava.[65]) R. 1747 založen byl na pravém břehu řeky klášter milosrdných bratří Leopoldem z Dietrichštejna a při nemocnici vystavěn 1767—70 kostel sv. Leopolda; 1749 založen byl také klášter milosrdných sester. Nyní tvoří Staré Brno část Brna.

Vídeňská ulice, předměstí na pravém břehu Svratky.

Lískovec přip. se 1314 (Lezcouia),[66]) k 1330 viz u kláštera Králové.

Moravany, něm. Morbes, s far. kostelem sv. Václava z 1758. Dětřich z Kněžic daroval 1289 patr. kostela proboštu kněžickému, ale již 1307 Hynek z Švábenic daroval týž patr. klášteru zderazskému, jemuž také 1311 manželka Vítka z Švábenic Perchta darovala některé zboží v Moravanech.[67]) Také 1350 byla fara obsazována klášterem zderazským.[68]) K 1326 viz u kl. Králové. Fara byla později obsazována starobrněnskými johanity, od 1678 kněžími světskými.

Žebětín, díl, k 1517 viz u kl. Králové.

Statek Komořany:

Komořany, něm. Gundrum, s far. kostelem sv. Barbory; k 1347 viz u kl. Králové. R. 1391 přip. se tu fara, která byla 1617 katol.[69])

Statek Rostěnice:

Rostěnice, něm. Rosternitz, s far. (od 1871) kostelem sv. Cyrila a Meth. K 1131 viz u Olomouce. Jindřich z Lipého daroval 1329 Rostěnice (Rostanicz) královně Elišce Rejčce (CDM VI. 388) a ta opět klášteru Králové. K r. 1589 viz u Vyškova.

Statek Stanoviště.

Stanoviště, k 1327 viz u kl. Králové.

Rudka, k 1330 viz u kl. Králové.

Zbraslav, díl s far. kostelem sv. Jiljí. R. 1222—40 jmenuje se Heralt ze Zbraslavě,[70]) 1237 Heraltův syn Smil[71]) a 1281 Trojka, vdova po Siegfridovi ze Zbraslavě.[72]) Patr. kostela viz k 1318 u Oslavan, 1499 náležel k far. kostelu zbraslavskému i filiální kostel v Košíkově (list. měst. archivu v Brně k 1499), fara zanikla za třicetileté války a 1752 obnovena.

Statek Cacovice:

Husovice, ves (nyní město) s far. (od 1911) kostelem Srdce Ježíšova z 1910. K 1262 viz u Zábrdovic, 1325 u kl. Králové, 1382 u Brna.

Maloměřice; k 1125 viz u Třebíče, 1210 u Zábrdovic, 1325 u kl. Králové. V l. 1235—40 jmenuje se Přibyslav z Maloměřic (Madlomeritz, Malomiric) a 1237 Volkmar z Maloměřic.[73])

Ořešín, k 1275—1327 viz u Zábrdovic, 1327—30 u kl. Králové.

V okolí St. Brna zanikly vsi:

Cacovice (Cahovice) zanikly u Husovic, kde samota Cacovice, nál. 1104 klášteru třebíckému.[76])

Mukařovice; ve falsu z 13. st. k 1209 jmenuje se Zdislav a Bareš z Mukařovic.[74])

Ponice přip. se (Ponicz) 1323.[75])

Rybník, 1104 nál. klášteru třebíckému.[76])

Smilovice, 1125 nál. klášteru třebíckému.[76])

Lit.: K. Mrázek, Město Husovice, Husovice 1912.

JOHANITSKÁ KOMENDA NA ST. BRNĚ A STATEK HRUŠKY.

Johanitskou komendu, zvanou »na Božím poli« (též špitál sv. Ducha) založil brněnský měšťan Rudger s manželkou Hodavou a založení potvrdil 1238 biskup Robert.[1]) Přibyslav z Křižanova daroval pak špitálu patr. v Křižanově a Starovicích, což 1240 Řehoř IX. a 1243 biskup Konrád potvrdili.[2]) Za komendatora Rudingera byl 1243 špitál přeložen s povolením biskupa Konráda na St. Brno a týž biskup současně potvrdil špitálské

248. — [65]) CDM XV. 240. — [66]) CDM VI. 77. — [67]) CDM V. 90, VI. 2, VII. S 184. — [68]) CDM VIII. 9. — [69]) MV I. 574, Bočkova sb. 8705. — [70]) Friedrich I. 400, II. 239, CDM II. 230. — [71]) CDM VII. 63. — [72]) CDM IV. 211. — [73]) CDM II. 262, 275, 284, 316, 284. — [74]) Friedrich II. 363. — [75]) CDM VI. 222. — [76]) ČMM 1911 197.

[1]) CDM II. 297. — [2]) CDM II. 315, 320. — [3]) CDM III. 38. — [4]) CDM III.

statky v Brně, Jihlavě a Křižanově.[3]) Václav I. daroval 1243 brněnským Johanitum svá práva na vinohradech v okolí Brna, což 1254 Přemysl II. potvrdil.[4]) R. 1257 za komendatora Gebolfa měli Johanité spor s klášterem herrburským o desátek z Králova Pole (Cuneghesveld) a 1293 s klášterem kounickým o desátky z farnosti přibické.[5]) Komenda byla tehdy pod Špilberkem a v johanitském dvoře byl i kostel sv. Václava a Ant. Pad., k němuž příslušela i kaple v Kr. Poli, 1279 varmijským biskupem Jindřichem vysvěcená.[6]) Z komendatoru jmenují se 1328 Tyčko, 1338—48 Wachsmund, 1436 Lev a 1443 Ekker.[7]) Komendator Jakub pohnal 1464 kounického probošta Václava, že drží klášteru Neslovice, a Zicha z Ledce, že drží Přibice[8]); komendator Martin postoupil 1483 Vilému a Vratislavovi z Pernštejna do života pod. fary v Křižanově a 1490 Janovi, biskupu varadínskému, panství Orlovice.[9]) Petr pohnal 1502 Jindřicha z Lipého, že drží klášteru podaci v H. Dubňanech,[10]) komendator Jiřík Florštet postoupil 1516 kl. žďárskému fary v D. Bobrové, Svratce, Bobruvce, H. Bořich a Obyčtově záměnou za klášterní ves Hrušky[11]) a posléze 1540 postoupili Johanité patr. v Deblíně městu Brnu.[12]) R. 1619 komenda měla 52 poddaných.[13])

Hlinky, Lehmstätte, nyní ulice na St. Brně.

Křídlovice, něm. Grillowitz, nyní Křídlovská ulice na St. Brně. Křídlovice přip. se 1314 (Grillwicz) při Svratce.[14]) Ves nál. tehdy markr. a 1402 držel ji zástavou Jan Vojna z Litavy, který 1439 postoupil zástavu Janu Piweinerovi z Vyškova[15]); k 1483 až 1504 viz u Novosad.

Křížová ulice, Kreuzgasse, nyní na St. Brně. V této ulici byla Johanitská komenda (Kreuzhof). Křížovnický statek v Brně (Kreutzhof) koupilo 1907 od Johanitu město Brno.

Lažany, díl; markr. Přemysl daroval 1236 plat ze vsi Lažan a tamních dolu na železnou rudu veverskému purkrabí Ctiborovi.[16]) Markr. Jan postoupil Lažany 1358 záměnou Heršovi z Lelekovic.[17]) R. 1371 seděl tu Petr z Kuřimě.[18]) K 1398 viz u Nuzířova, 1470 u Deblína, 1490 u Litavy. Lažany a Újezd prodal 1876 řád za 9.300 zl. Františku Tesařovi a 1921 byl statek int. ing. Fr. Tesařovi ml.

Újezd (u Lažan), díl se starobylým far. kostelem Všech Sv. Fara přip. se 1308.

Statek Hrušky.

Hrušky (větší díl vsi). Díl vsi nál. 1317—1516 kl. žďárskému (viz u Žďáru). V pol. 15. st. držel Hrušky zástavou od kláštera Mikuláš Bystřice z Ojnic, který 1465 prodal zástavu Václavovi z Koryčan.[19]) Od 1516 viz u johanitské komendy na St. Brně.

PANSTVÍ KRÁLOVOPOLSKÉ A ŘEČKOVSKÉ, STATEK VÁŽANY.

Královo Pole, dříve Nová Ves, něm. Königsfeld, s far. kostelem sv. Trojice z 1765. K 1247—70 viz u kláštera herrburského v Brně, 1257—79 u Johanitu na St. Brně, 1370 u kl. sv. Tumy v Brně. Markr. Jan založil 1375 v Nové Vsi kartouzský klášter sv. Trojice a dal témuž mimo jiné desátky v Obřanech, ves Střelice (Strzielc) s lesem Hayholc, Černovice a mlýn na Dornychu (Derrendrusl, int. 1376).[1]) Založení kláštera, jehož prvý převor slul Gotfrid, potvrdil 1375 biskup Jan.[2]) Dále přikoupil klášter od Slávka Němce z Proseče 1395 Obřany s farou,[3]) od Artleba z Lipiny

45. — [5]) CDM III. 249, V. 106. — [6]) CDM IV. 162. — [7]) CDM VI. 359, VII. 217, 815, Šebánek, Archivy zruš. kl., 1299, 1335. — [8]) P IV. 115. — [9]) AČ XVI. 257, Bočkova sb. 3141. — [10]) P VII. 281. — [11]) AČ IX. 449. — [12]) Bočkova sb. 3141. — [13]) ČMM 1922 154. — [14]) CDM VI. 78. — [15]) AČ VII. 592. — [16]) CDM II. 275. — [17]) ZDB III. 214. — [18]) ZDB V. 483. — [19]) List. kláštera žďárského, 106.

[1]) CDM X. 258, XI. 19, ZDB VI. 390. — [2]) CDM X. 259, XI. 49. — [3]) CDM

(int. 1416) Vážany s pol. patr. a tvrzí (k tomu přidal 1466 král Jiří ještě druhou pol. patr.).[4]) Za válek husitských klášter zchudl, neboť jeho statky byly králem Zikmundem zastaveny. Převory byli 1401—5 Jiří,[5]) 1410 Mikuláš ze Solnice,[6]) 1447—51 Pankrác, jenž vynikal učeností, 1459—73 Pavel, jenž prodal 1464 kl. sv. Tumy mlýn na Dornychu.[7]) 1478 Pankrác (list. měst. archivu v Brně k 1478), 1490 Antonín,[8]) 1492 Michal,[9]) 1517 Jeroným,[10]) 1543 Václav,[11]) 1546 Martin, 1569—84 Zikmund,[12]) 1594 Diviš (Kopiář m. Brna v měst. archivu, ruk. 79, str. 145), 1598 Jiří Quercius[13]) a 1608 Renatus Hansaeus.[14]) R. 1527 Ferdinand I. potvrdil privilegia kláštera (Mähren v archivu min. vnitra, IV. 1). Mezi mnichy kláštera bylo v 15. a 16. st. nemálo učenců. R. 1619 držel klášter 170 poddaných[15]) a Ferdinand II. daroval 1622 klášteru konfiskovaný mlýn Radlas (int. 1628, ZDB XXXIII. 11). R. 1742 utrpěl klášter velmi od Prusů. Převor Athanas Gottfried počal 1765 stavěti novou klášterní budovu. R. 1782 byl klášter zrušen a 1784 zrušena i robota klášterním vsím Žabovřeským, Nové Vsi, Černovicům, Střelicům, Obřanům, Vážanům, Radlasu, Trnové ulici a Vážanům. Po zrušení kláštera nál. panství náb. fondu, který prodal 1825 Kr. Pole s Vážanami za 63.600 zl. Josefu Schindlerovi; 1839 int. Alexandru Schindlerovi, jenž 1860 prodal Královo Uole za 180.000 zl. Jindřichu Eduardovi knížeti Schönburg-Hartenstein. Odtud měl velkostatek stejné držitele s panstvím starobrněnským. Při pozemkové reformě (vlastník Alois Schönburg-Hartenstein, rozloha 2088 ha) propuštěn vlastníku ze záboru zbytkový statek Kr. Pole se sladovnou a mlýnem, dva mlýny v Řečkovicích a většina lesního hospodářství. — R. 1784 zřízena v Kr. Poli lokalie, 1853 fara.

Černovice; v 1. pol. 14. st. drželi tu dvory brněnští měšťané, k 1375 viz u Králova Pole. R. 1587 Černovice vyhořely.[16])

Dornych, něm. Dornrössel brněnské předměstí, díl. Brněnský měšťan Heník prodal 1304 ves Dornych (Dorneho) a mlýn při Svratce Rünherovi z Florencie, což toho r. Václav II. potvrdil.[17]) R. 1349 držel mlýn Dětřich Mořicův z Brna.[18]) K 1458 viz u kl. sv. Tumy, 1464 u Král. Pole.

Obřany s far. kostelem sv. Václava z 1717. R. 1234 psal se Předbor z Obřan a 1240 Přibyslav z Obřan.[19]) V pol. 13. st. držel Obřany zakladatel kl. žďárského a rodu pánů z Kunštátu Boček, pak 1261—91 Heralt z Obřan, jehož manželkou byla 1280 Jitka z Welzburku,[20]) a posléze 1306 Smil z Obřan (de Obersez).[21]) Později stal se obřanský hrad sídlem loupežníků, pročež byl brněnskými měšťany dobyt (Obersan) a 1316 i s přísl. darován městu Brnu.[22]) K 1324 viz u kláštera Králové, 1365 u Ronova, k 1395 u Kr. Pole. Díl Obřan int. 1390 Mikuláš Herult Sulkovi z Radkova, který jej postoupil novoveské kartouzi.[23]) Fara byla 1611 katol.[24]) a 1819 až 1839 byl tu farářem spisovatel Tomáš Fryčaj.

Radlas, brněnské předměstí. Král Zikmund zastavil 1421 mlýn Radlas na Cejli Hanušovi z Poličky.[25]) Ferdinand I. dovolil 1542 Jiřiku Žabkovi z Limberka mlýn vyplatiti a ten postoupil 1552 mlýn Radlas Matyášovi Munkovi z Ejvančic, jemuž dal 1553 Ferdinand I. zbožíčko v alod.[26]) Dále sdílel Radlas osudy Troubska a byl Vilému Munkovi z Ejvančic konfiskován.[27]) K 1622 viz u Kr. Pole.

Ugartov, nyní část Kr. Pole, založen 1783 a nazván po hr. Ugarte.

Nová ulice, díl.

XII. 277, ZDB VIII. 179. — [4]) ZDB XI. 340, XIV. 143. — [5]) CDM XIII. 379, 146. — [6]) CDM XIV. 154. — [7]) P IV. 22, ZDB XIII. 90. — [8]) P VII. 22. — [9]) P VII. 33. — [10]) PB XI. 68. — [11]) PB XVIII. 103. — [12]) PB XXV. 318, Kopiář města Brna, ruk. 79 v měst. archivu, p. 229. — [13]) PB XXX. 16. — [14]) Stav. arch. 1030. — [15]) ČMM 1922 154. — [16]) Ludwigova kron. 23. — [17]) CDM V. 164. — [18]) ZDB I. 74. — [19]) CDM II. 243, 329. — [20]) CDM V. 91. — [21]) CDM V. 200. — [22]) CDM VI. 100. — [23]) ZDB VII. 762. — [24]) ČMM 1903 298. — [25]) Sedláček, Zbytky reg. 930, AČ VII. 585. — [26]) PB XIX. 295, Not. 1879 31, Kopiář archivu min. vnitra č. 51, f. 63. — [27]) Slovák,

Vinohrádky, nyní část Žabovřesk, založeny 1784.

Žabovřesky, něm. Sebrowitz, přip. se 1314 (Sewerwicz),[28]) k 1323 viz u Komína. Jan, syn Oldřicha Astroroma, int. 1379 Žabovřesky (Zebrowicz) s tvrzí Albertovi a Benešovi bratřím z Manic, ale poručníci po Alšovi z Manic int. 1398 Žabovřesky s Manicemi Jidřichovi a Artlebovi bratřím z Říčan,[29]) kteří 1402 odprodali Manice Štěpánu Holubovi z Modřic a 1415 int. také tvrz a ves Žabovřesky Artlebovi z Modřic.[30]) Artleb Klepař z Modřic vložil 1417 ves Janovi z Popůvek, který tu seděl ještě 1430,[31]) ale 1447 vdova po Alši Bystřici z Milonic Anežka int. Žabovřesky s tvrzí Michalu Kynygfeldarovi z Brna.[32]) R. 1464 seděl tu Hanuš Ryšan z Brna, ale 1490 nál. ves i s tvrzištěm již novoveské kartouzi.[33]) — U Žabovřesk v trati na Maničkách zanikly Manice. K r. 1323 viz u Komína. Petr z Manic int. 1368 Manice brněnskému měšťanu Pešlinu Schmalzovi.[34]) K 1379—1402 viz u Žabovřesk. Filip z Modřic int. 1447 Manice Michalu Kynygsfeldarovi z Brna.[35])

Řečkovice s far. kostelem sv. Vavřince z 15. st. a zámkem. K 1277 viz u kláštera Králové. R. 1406 držel Řečkovice zastavou Jira Šohaj a pak Bedřich z Čirchova, po jehož smrti nabyl statku opět markr. Jošt, který prodal 1408 (int. 1409) Řečkovice s pod. brněnským měšťanum Václavu Házovi a jeho otci Konrádovi Házovi z Černovic.[36]) Hanuš Ház int. 1437 zboží Martinu Permanovi z Brna a Václav Perman prodal před 1459 (int. 1464) Řečkovice s tvrzí a patr. Hanuši Ryšanovi.[37]) Vídeňský měšťan Štěpán Rauhenberger int. 1499 statek Štěpánu Karnarovi z Brna a František Karnar int. 1522 Řečkovice s tvrzí a pod. svému bratru Štefanu Karnarovi.[38]) Štefanova dcera Marketa vzala 1544 svého manžela Ekarta Manduwle z Arnhauzu na Řečkovice na spolek a 1553 vzala na totéž na spolek druhého manžela Kryštofa Heczera z Aurachu, jenž 1563 dostal list mocný a seděl tu ještě 1570 (jeho dcera Salomena provdala se za Jindřicha Pfefferkorna).[39]) Jindřich Pfefferkorn z Otopachu na Řečkovicích zemřel 1589 (náhr. v Řečkovicích),[40]) Jindřichovy děti Václav, Jiří, Zuzana, Alena, Kateřina a Johanka Pfefferkornové prodali 1605 Řečkovice Vilémovi Dubskému z Třebomyslic, jemuž byl pak statek konfiskován.[41]) Císař daroval pak Řečkovice brněnským jesuitum (int. 1625, ZDB XXXII. 13), jimž nál. statek do zrušení řádu 1773. Dále nál. Řečkovice studijnímu fondu, až 1826 koupil statek za 139.000 zl. Josef Schindler; r. 1839 statek int. Antonínu Theodorovi Schindlerovi (zemřel 11. dubna 1881), pak Antonínu Oskarovi Schindlerovi (obdařen 15. června 1884 titulem šl. v. Ratschitzburg), 1905 Alois knížeti Schönburg-Hartenstein. — Fara byla 1595 evangelická (Ruk. archivu města Brna č. 165, f. 10.)

Ivanovice, k 1585 viz u brněnských jesuitu.

Josefov, Josephstadt, ulice u Brna.

Jundrov, původně Judendorf, k 1323 viz u Komína, 1590 u brněnských jesuitu.

Komín, díl, k 1621 viz u brněnských jesuitu.

Křídlovice, ulice na St. Brně, díl.

Soběšice, k 1287—1337 viz u kl. herrburského v Brně, 1585 u brněnských jesuitů.

Troubsko, něm. Strutz, díl nál. v 16. st. kl. herrburskému, pak brněnským jesuitum.

Tuřany, díl.

Ulice Hrobní, Grabengasse, u Brna, díl.

Velká a Malá Nová ulice, díl. Novou ulici držel 1527 Jan Pulczmochar

Konf. prot. 19. — [28]) CDM VI. 77. — [29]) ZDB VI. 670, VIII. 148. — [30]) CDM XIII. 224, ZDB XI. 212. — [31]) ZDB XI. 479, Neumann, Nové prameny, 75. — [32]) ZDB XII. 732. — [33]) P IV. 113, VII. 22. — [34]) ZDB V. 132. — [35]) ZDB XII. 737. — [36]) P II. 17, CDM XIV. 10, ZDB X. 60. — [37]) ZDB XII. 266, XIII. 105, P IV. 4. — [38]) ZDB XIII. 22, P VII. 175. — [39]) ZDB XVI. 3, XXII. 40, 92, PB XXVII. 28, Salbuch č. 287, f. 181. — [40]) Stav. arch. 831, Cerroniho sb., I. 97 200. — [41]) LSA III. 31, Slovák, Konf. prot., 35. —

z Brna,[42]) 1552 Dorota Voděradská z Voděrad[43]); posléze Markyta Mandyblová z Arnhauzu int. 1569 4 člověky na Nové ulici Janu ml. Munkovi z Ejvančic.[44]) K 1560—98 viz u Brna. Jan Munka měl 1578 na Nové ulici proti privilegiím města Brna několik řemeslníků (Kopiář města Brna v měst. archivu, ruk. 79, p. 16).

Olomoucká ulice, díl.

Švábská ulice, díl.

Statek Vážany:

Královopolské Vážany s far. kostelem sv. Filipa a Jakuba z 1786. K. 1364 přip. se bratři Aleš, Václav a Vojslav z Vážan.[45]) Markr. Jošt int. 1407 ves Vážany s patr. Bedřichovi z Lilče, jehož syn Karel z Lilče int. 1412 statek Artlebovi z Lipiny.[46]) K 1416—66 viz u Kr. Pole. Fara byla 1610 katol.,[47]) zanikla a byla kolem 1660 obnovena. R. 1777 Vážany vyhořely. Po zrušení kláštera měly Vážany stejné majitele s Kr. Polem, ale po smrti Josefa Schindlera byl 1841 statek int. Marii Schindlerové, provdané Lernetové (zemřela 27. září 1903), a po její smrti po osmině statku int. Konstancii, Antonínu, Kristině, Theodoře, Norbertu, Alexandrovi a Žofii Lernetovým. Od těchto koupil 1904 Vážany Julius ryt. Gomperz (zemřel 21. února 1909), načež Vážany byly int. Dr. Filipu ryt. Gomperzovi.

Lit.: E. Kral, Geschichte der Karthause in Königsfeld, 1888; Zd. Sadovský, Dějiny Králova Pole, Ivančice 1890; K. Žák, Dějiny kartusiánského kláštera v Králově Poli, Žďár 1929.

STATEK MEDLÁNKY.

Medlánky s zámečkem. Ves nál. původně kapitule sv. Petra v Brně, která 1237 vyměnila Medlany(!) králi Václavovi I.[1]) Král Matyáš postoupil 1489 ves Vratislavovi z Pernštejna, což 1492 Vladislav II. potvrdil,[2]) načež 1532 Jan z Pernštejna osvobodil Medlánky od robot. K 1534 viz u kl. Králové na St. Brně, 1560 nál. statek k panství křižanovskému, 1569—96 k sokolnickému. Johana Františka Priska hr. z Magni darovala 1654 stateček ústavu šlechtičen v Brně. Při pozemkové reformě 1925 (vlastník Dámský nadační ústav Marie Školské, výměra 107 ha) byl zbytkový statek v Medlánkách s cihelnou propuštěn ze záboru.

STATEK JEHNICKÝ.

Jehnice; k 1324 viz u kl. Králové na St. Brně, 1365 ves nál. k panství hradu Ronova, 1567 k panství novohradskému. Toho r. byla ves pustá, ale později opět vysazena. Alois kníže z Liechtenštejna odprodal 1801 (int. 1805) od panství pozořického Jehnice s zámkem a Mokrou Horu Františkovi v. Haymmerle.[1]) R. 1831 byl statek int. Josefu šl. Hayek, pak Jindřichu šl. Hayek, ale 1831 koupila Jehnice za 31.000 zl. Nanette Herrmannová, roz. v. Ratschitzburg. R. 1849 bylo int. po polovici statku Emilii Beischlägerové, roz. Herrmannové, a Konrádu Herrmannovi, ale již 1856 držela celý statek Emilie sama. Po její smrti (23. července 1861) dědil její manžel Adolf Beischläger a jeho děti Adolfina, Hedvika, Emil, Alfred, Berta a Albert Beischlägerové. Tito prodali 1863 Jehnice za 100.000 zl. Theodorovi ryt. Offermannovi (zemřel 15. list. 1892). Po Theodorovi dědili potomci manželu Brunona a Adely v. Bauer; r. 1915 int. polovice statku Bertě z Baueru, která převzala 1922 i druhou polovici. Při pozemkové reformě 1923 (vlastník Marie Bauerová, rozloha 534 ha) propuštěn vlastníku ze záboru zbytkový statek Jehnice s cihelnou a mlýnem v Jehnicích; rozprodány lesy, pivovar a sladovna v Jehnicích.

Mokrá Hora založena 1784.

[42]) ZDB XVIII. 2. — [43]) PB XX. 248. — [44]) ZDB XXV. 20. — [45]) ZDB IV. 96. — [46]) ZDB IX. 3, 302. — [47]) ČMM 1903 297.
[1]) CDM II. 284. — [2]) AČ VI. 522, Codex Pernštejnský, 1.
[1]) ZDB XII. 248.

PANSTVÍ ZÁBRDOVICE A STATKY ŠARATICE A KŘTINY.

Premonstrátský klášter **Zábrdovice** byl založen krátce před 1239 Lvem z Klobouk, který podle falsa z 13. st. daroval kostel P. Marie (na St. Brně), Svinošice, Přibyslavice, Borkovany a Čenkovice (Chanchouici); manželka jeho Richsa přidala Šaratice (Ziretichi) a Zbejšov (Bysou) a markr. Vladislav lesy Skalici a Obecní les (Obecski).[1]) Podle jiného falsa z 13. st. Přemysl I. potvrdil 1210 klášteru statky, darované markr. Vladislavem: dvur na řece Svitavě (Cwitawa), lesy Skalici (Scalitc), Obecní (Obetena ochoz) a Sizza, ves Maloměřice, statky, darované Lvem z Klobouk: zboží v Zábrdovicích, kostel P. Marie v Brně, Svinošice, Přibyslavice, Kohoutovice (Kochutowiz), Čenkovice (Scankowiz), dále Šaratice (Syretitz, díl), darované Rychsou, 3 popluží v Kladiši (Cladisse, neznámé) a zbytek Šaratic a Heraltice, darované jinými šlechtici. Po smrti Lva z Klobouk a druhé jeho manželky Žofie měly klášteru připadnouti ještě Klobouky (Clobuc), Diváky (Diwaci), Přestavlky (Prestawlici), Kamenec (Vcamenne), Jezero (V Gezera), Koválovice (Cowalowici), Drahonovice (Drahonewici), Částkovice (Casteowici), Hostěrádky (Hosteradici), Bohuměřice, Mezilesice (Mezzilezzitci), Utěšenice (Vtissenitci), Maloměřice a dvur v Zábrdovicích.[2])

Papež Innocenc III. vzal 1209 klášter do své ochrany a potvrdil témuž vsi Šaratice (Zvretitz), Čenkovice (Cancowiz), Hosterádky (Otradiz) a Borkovany (Borcowaz).[3]) Za opata Konráda nál. klášteru ves Levice (Leuiz) v Opavsku[4]) a markr. Přemysl udělil klášteru táž práva, jaká měl klášter velehradský.[5]) Papež Řehoř IX. potvrdil 1237 klášteru Klobouky (Clubuk), Diváky (Diuaci), Bohunice (Bounici), Kohoutovice (Couthouici), Podolí, Zábrdovice (Zabrdouici), Ochoz (Ochoze), Křtiny (Kirtina), Kohi (neznámé), Utěšenice (Vthesenici), Zbejšov (Bissou), Šaratice (Siretitz), Mezilesice, Čenkovice (Cancouici), Borkovany (Borkouene), Částkovice (Caskouici), Hostěrádky (Hosteradici), Bohuměřice, Kamenec, Jezero, Koválovice (Coualouici), Drahonice a Levice (u Krnova).[6]) Za opata Dětřicha (1238—43) Václav I. daroval klášteru mlýn pod klášterem[7]); dále Vítek z Hradce daroval 1247 dva lány v Říši (Rush).[8]) R. 1252 byl opatem Rudger.[9]) Opat Dětřich (1257—62) prodal s povolením biskupa Brunona 1262 klášteru Cella sanctae Mariae v Brně Diváky.[10]) R. 1264 nál. klášteru i desátky z Husovic (Husicz).[11]) R. 1270 byl opatem Rudger.[12])

Klášter dal 1275 vsi Ochoz (Obchoz) a Ořešín (Horus) do života šlechtici Bambovi.[13]) Za opata Šimona daroval 1283 Hartman z Holštejna klášteru Bukovinu.[14]) V l. 1287—1298 byl opatem Dětřich, jenž měl 1287 s kl. Cella sanctae Mariae spor o Diváky a 1298 s Vilémem z Dambořic o hranice vsi Kamenec.[15]) Týž koupil 1286 od bratří Lva a Kadolda z Boleradic dva lány v Kurdějově.[16]) Dále Lev z Boleradic daroval 1289 vinohradní horu v Kurdějově[17]) a 1298 Václav II. osvobodil od světské jurisdikce klášterní statky Klobouky, Šaratice, Mikulčice, Zbejšov, Čenkovice, Borkovany, Kamenec (Steyn), Částkovice, Bohuměřice a Přestavlky.[18]) Tehdy (1287) klášter držel i patr. v Čenkovicích a Šaraticích a 1321 i patr. kostela P. Marie v Křtinách (Kyrinthein).[19]) Vdova po Štěpánovi z Krásonic Vratislava darovala 1311 klášteru zábrdovskému a říšskému patr. v Krásonicích.[20])

Dále byl 1316—23 opatem Heřman,[21]) 1327 opat Jan, jenž prodal Ořešín kl. Králové na St. Brně,[22])

[1]) Friedrich II. 363. — [2]) Friedrich II. 364. — [3]) Friedrich II. 83. — [4]) CDM II. 256. — [5]) CDM II. 262. — [6]) CDM II. 285. — [7]) CDM II. 314. — [8]) CDM III. 185. — [9]) CDM III. 185. — [10]) CDM III. 344, 346. — [11]) CDM III. 366. — [12]) CDM IV. 49. — [13]) CDM XV. 14. — [14]) CDM IV. 214. — [15]) CDM V. 84, 103. — [16]) CDM IV. 241. — [17]) CDM IV. 280. — [18]) CDM V. 95. — [19]) CDM IV. 257, VI. 194. — [20]) CDM VII. 183. — [21]) CDM VI. 103, 232. — [22]) CDM VI. 330. — [23]) CDM IX. 125. — [24]) CDM X. 200, XI. 115, XII. 132,

1352—59 Hynek, který prodal 1359 do života Jaroslavovi ze Šternberka a jeho synům Částkovice.[23]) Za opata Jaroslava (1373—93) měl klášter spor o ves Částkovice v mezích borkovanských (1388) se Smilem ze Šternberka, až Smil 1393 odevzdal ves klášteru.[24]) R. 1414 jmenuje se opat Bernart, 1415 Matěj.[25]) — Karel IV. potvrdil 1343 klášteru privilegium krále Přemysla I.,[26]) markr. Jan osvobodil 1363 klášterní zboží od světské jurisdikce[27]) a Karel IV. dal 1364 ochranu nad klášterem Petrovi ze Šternberka a Petrovi z Kravař a Plumlova.[28])

Úpadek kláštera nastal za válek husitských, když král Zikmund zboží klášterní zastavil (1422 zástavy odvolal), zboží bylo větším dílem rozchváceno; opat Šimon pohnal 1436 Herulta z Herultic, že drží klášteru Zbejšov, Elišku, vdovu po Oldřichovi z Doubravice, že drží Klobouky, Přestavlky a Kamenec,[29]) opat Matěj pohnal 1446 Jana, Zbyňka, Jindřicha a Jimrama bratry z Doubravice, že drží klášteru Přestavlky, Zbyňka z Moravan, že drží Malé Němčičky (na Hustopecku), a Jana z Herultic, že drží Zbejšov.[30]) Opat Jeroným (1453—81) obnovil 1453 zástavu Němčiček Divišovi z Chlumu a Mikulášovi Bystřici z Ojnic,[31]) 1460 pohnal bratry Jindřicha, Jana a Jimrama z Doubravice, že drží klášteru Klobouky, Kamenec a Přestavlky,[32]) a 1464 Matěje z Jedovnice, že drží pustý Číbček.[33])

Zatím získal klášter některá privilegia: Mikuláš V. dal opatům zábrdovským právo infule,[34]) Ladislav Pohrobek potvrdil 1452 privilegium markr. Jana, zprostil kl. ochrany šlechticů a podřídil přímo kral. komoře,[35]) 1464 potvrdil privilegia král Jiří, 1483 Matyáš a Vladislav II. dal 1493 klášteru privilej na nezcizování jeho statků.[36])

Dlouhé spory o Klobouky byly ukončeny s povolením krále Jiřího 1464 smlouvou, aby Jindřich a Jimram z Doubravice podrželi zastavené městečko Klobouky a pusté vsi Přestavlky a Kamenec do života.[37]) R. 1492 jmenuje se opat Prokop,[38]) 1494—96 Kašpar,[39]) 1505—32 Ondřej, jenž 1509 int. Čenkovice Janovi z Hrochova,[40]) 1512 dal Kloboukům odúmrt,[41]) postoupil (int. 1540) pod. v Kněžicích a vsi Hrutov, Brodce a Vesku Zdeňkovi z Valdštejna na Brtnici[42]) a 1532 získal od kláštera řišského pusté Martinice.[43]) Dále byli opaty 1542 Urban, 1546—1547 Šebestián,[44]) 1550—1552 Jan,[45]) 1558—62 Crha, jenž 1558 prodal pusté Bohumělice (také klášterní vsi Martinice a Přestavlky byly již tehdy pusté), jež držel 1500 od kláštera Jiřík Racek z Mrdic, Petrovi z Kounic k Damborřicum.[46]) Pak byli opaty 1568—89 Kašpar Schenauer (zemřel 1589),[47]) 1589—97 Ambrož Telecenus, rodák z Telče (zemřel 1597),[48]) pak Šimon Farkaš (resignoval 1610)[49]) a od 1610 Benedikt Waltenberger (1612).[50]) R. 1619 držel klášter 307 poddaných.[51])

Vladislav II. potvrdil 1514 zakládací listinu kláštera[52]) a 1537 potvrdil klášterní privilegia Ferdinand I.[53]) Před r. 1544 stala se smlouva mezi Janem Dobšem, Janem a Tasem Černohorským z Boskovic a Jaroslavem Černohorským z Boskovic o opravu nad klášterem.[54]) R. 1546 byl opravcem kláštera Kryštof z Boskovic (Ruk. archivu města Brna č. 46, f. 237).

Za českého povstání utrpěl klášter velké škody, statky byly konfiskovány, ale Ferdinandem II. opět vráceny. Opat Benedikt Waltenberger (zemřel 1645), počal stavěti novou klášterní budovu, ale 1645 za švédského vpádu klášter opět mnoho utrpěl. R. 1662 započata stavba nového kláštera. Opat

XV. 278, 343. — [25]) P II. 293, Šebánek, Archivy etc., 1194. — [26]) CDM VII. 467. — [27]) CDM IX. 311. — [28]) CDM XV. 104. — [29]) Šebánek, Archivy etc. 1228, P III. 143. — [30]) P III. 241. — [31]) AČ VII. 577. — [32]) P IV. 22, 59. — [33]) P IV. 113. — [34]) Bočkova sb. 4262. — [35]) Bočkova sb. 4263. — [36]) Bočkova sb. 4265, List. kl. Z 14, 17, 19. — [37]) Šebánek, Archivy etc. 1477. — [38]) P VII. 34. — [39]) P VII. 94, 149. — [40]) ZDB XIV. 7. — [41]) Nová sb., Klobouky. — [42]) ZDB XXIII. 71. — [43]) Bočkova sb. 4270. — [44]) PB XVIII. 37, XIX. 54. — [45]) PB XX. 4, 236. — [46]) P VII. 195, PB XXII. 186, XXIII. 14, 22. — [47]) Ludwigova kron., 24. — [48]) Ludwigova kron. 40. — [49]) Ludwigova kron. 40. — [50]) PB XXXV. 30. — [51]) ČMM 1922 154. — [52]) List. kl.

Michal Marave (1777—84) vyzdobil bohatě klášterní chrám, ale 1784 byl klášter zrušen. Panství náleželo pak náboženskému fondu, až 1830 správa státních statků prodala (int. 1833) panství zábrdovské za 222.000 zl. Františku Xaverovi hr. Dietrichštejn-Proskau. Dále bylo 1844 int. Marii a Antonii hr. Dietrichštejn-Proskau a Terezii hr. Mensdorf-Pouilly, roz. hr. Dietrichštejn. Po smrti Antonie (provd. hr. Mitrovské) dědili 1850 její díl Fr. a Arnošt hr. Mitrovští, ale od 1854 držela celé panství Terezie provd. hr. Mensdorf-Pouilly (zemřela 29. prosince 1856). Posléze držel Zábrdovice Alfons hr. Mensdorf-Pouilly, jenž prodal (int. 1864) panství za 500.000 zl. Vincencovi hr. z Bubna-Litic (zemřel 2. ledna 1888). Pak bylo panství int. Karlovi hr. z Bubna-Litic, 1906 Fr. Czermakovi a spol. v Brně a 1920 rozděleno na díly mezi Arnošta Blocha, Otu, Marketu a Karla Dobrawské a Marii Truelle.

Zábrdovice, něm. Obrowitz, s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie, nyní část Brna.

Juliánov, něm. Julienfeld, založen 1787.

Olomoucká ulice na předměstí brněnském.

Židenice, něm. Schimitz. Ve falsu z 13. st. k 1210 podepsán jest Hroznata z Židenic (Sidiniz) a 1235 Bohuslav z Židenic (Ziedenicz).[55]) V 14. st. nál. ves již kl. zábrdovskému.

Statek Šaratský:

Kavriánov zal. 1787 a pojmenován podle Ludvíka hr. Cavriani.

Šaratice s far. kostelem sv. Mikuláše (z 1902); k 1209—98 viz u Zábrdovic.

Zbýšov, k 1209—1446 viz u Zábrdovic.

Statek Křtinský:

Křtiny s far. poutním barokním kostelem Jména P. Marie z 1728—50. K 1237—1321 viz u Zábrdovic. Jindřich z Lipého daroval 1321 kostel P. Marie v Křtinách (Kyrinthein)[56]) klášteru zábrdovskému. Poutě do Křtin podporovali od 1623 brněnští jesuité.[57]) Vincenc hr. Bubna-Litic prodal 1882 Křtiny Mořici šl. v. Teuber. R. 1894 koupil Jan II. kníže z Liechtenštejna křtinský statek, jenž stal se 1896 fideikomisem a 1930 po smrti Janově byl int. Fr. Josefu knížeti z Liechtenštejna. Pozemková reforma viz u Pozořic.

Bukovina přip. se teprve v 17. st.

Bukovinka s fil. kostelem Nanebevzetí P. Marie. Hartman z Holštejna odkázal 1283 Bukovinku klášteru zábrdovskému.[58])

Ochoz s far. kostelem sv. Václava z 1606 (rozšířen 1740—50). K 1237 až 1275 viz u Zábrdovic, 1261 u Vizovic. R. 1784 zřízena lokalie.

Proseč; původní ves zanikla, zbyl jen panský dvůr, jehož parcelací vznikla 1785 dnešní ves.

Lit.: J. Pospěch, Krátký dějepis bývalého kláštera premonstrátského v Zábrdovicích, Brno 1872. J. Tenora, Resignace opata zábrdovského Šimona Farkaše r. 1610, Hlídka 1918.

PANSTVÍ LÍŠEŇ A STATEK TVAROŽNÁ.

Líšeň, městečko s far. kostelem sv. Jiljí a. zámkem. V l. 1261—1515 nál. klášteru vizovskému (viz u Vizovic). Kostelík (in Leschzen) byl r. 1306 fil. k Šlapanicum.[1]) V l. 1405—7 držel ves Leštnu(!) od kl. vizovského zástavou do svého života brněnský měšťan Arnold Kulmbacher.[2]) R. 1522 seděl na Leštné Bohuše Rychvaldský z Kadeřína (PB VIII. 123). Barbora z Nevědomí vzala 1528 svého manžela Albrechta Vojkovského z Milhostic na Leštnou na spolek,[3]) ale 1531 fundatoři kl. vizovského postoupili Leštnou a Obce Vilímu Kunovi z Kunštátu a ten teprve 1531 řečenému Albrechtovi.[4]) Ferdinand I. povýšil 1558 Líšeň na městečko.[5]) Anna, Kateřina a Ale-

19. — [53]) IB. 20. — [54]) PO XVIII. 132. — [55]) Friedrich II. 363, CDM II. 262. [56]) CDM VI. 194. — [57]) Hlídka XXII. 777. — [58]) CDM IV. 219.
[1]) CDM V. 189. — [2]) P II. 81, CDM XIII. 354. — [3]) ZDB XIX. 1. — [4]) ZDB XX. 13. — [5]) ČMMZ V. 17, Salbuch č. 286., f. 153. — [6]) PB XIX. 114,

na sestry vl. Vojkovské z Milhostic int. 1562 tvrz a ves Leštnu(!) s pod. a ves Obec Janu Leskovcovi z Leskovce, který tu seděl ještě 1575 (již 1548 seděla tu Ludmila z Leskovce).[6]) Mikuláš Leskovec int. 1588 tvrz a městečko Leštnu s pod. a piv., ves Obec a řeku Říčku Bohuslavu Bořitovi z Budče, který tu seděl ještě 1600.[7]) Pak držel 1607 statek Hynek Bořita z Budče (manželkou jeho byla 1610 Marie Bořitovna, dcera Kryštofa z Tiefenbachu, PB XXXIV. 162), na jehož žádost král Matyáš dal 1617 Líšni tři jarmarky a dva týdenní trhy, což také 1673 Leopold I. potvrdil.[8])

Dále seděl tu 1619 Jan Melichar Bořita z Budče,[9]) Jan Bořita z Budče int. 1629 Alžbětě Pergarce z Pergu Leštnu s tvrzí a pod., Obec, Slatinu a Jiříkovice s tvrzí (ZDB XXXIII. 16). Alžběta odkázala statek své dceři Johance Františce Prisce, provdané hr. Magni, která 1650 int. Líšeň Zikmundu Ferdinandovi Sakovi z Bohuňovic (ZDB I. 27). Posléze získal statek Mikuláš Pasmany z Panasu, po jehož smrti dědil jeho nevl. bratr Michal Jan Urmeny z Urmenu, který 1668 int. Líšeň Fr. Karlovi Libštejnskému z Kolovrat (ZDb I. 171). Již syn Fr. Karla Norbert Leopold Libštejnský z Kolovrat int. 1714 Líšeň Janu Kryštofovi v. Freienfels, který držel i statek Tvarožnou (ZDb IV. 157). Podle dílčích smluv z r. 1756 (int. 1772) mezi Janem Bapt., Gabrielou a Marií Annou (provd. v. Ubelli) souroz. v. Freienfels o statek po matce Marii Josefě, provd. původně v. Freienfels a posléze ovdovělé sv. p. Hotowtzové, rozené hr. Hartig, přejal Líšeň prvý z nich (ZDb X. 331). Týž musil však již 1764 pro dluhy statek postoupiti svému bratru Fr. Xaverovi v. Freienfels (zemřel 19. září 1819), který odkázal Líšeň s Tvarožnou Eduardovi hr. Belcredi. Eduard postoupil statek 1840 svému synu Egbertovi (zemřel 10. října 1894). Dále byl statek int. Edmundovi hr. Belcredi (zemřel 6. července 1896), pak Dr. Ludvíku hr. Belcredi (zemřel 6. září 1914) a posléze Egbertu hr. Belcredi. Pozemková reforma byla provedena 1926 (vlastník Egbert Belcredi, plocha 1078 ha); vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Líšeň a cihelna v Líšni, zcela rozdělen dvůr Tvarožná, zbytkový statek Slatina odprodán městu Brnu a lesní hospodářství zustalo většinou v záboru. R. 1845 Ferdinand V. přidal Líšni čtvrtý jarmark.

Obec, něm. v 17. st. Viehhierten, k 1261—1515 nál. klášteru vizovskému (viz u Vizovic), 1531—88 viz u Líšně.

Slatina, k 1261 viz u Vizovic, 1396 byla Slatina přifařena do Šlapanic.[10]) R. 1389 byla Slatina biskupským lénem v distriktu mydřickém, ale již 1399 nál. olomoucké kapitule.[11]) Obyvatelé byli 1539 Němci.[12]) Olomoucká kapitula prodala (int. 1592) 1592 Slatinu Janu Menczlovi z Kl-d řiu, radnímu písaři města Brna,[13]) který 1601 int. ves (prodáno za 6500 zl. mor.) Ladislavu Popelovi z Lobkovic.[14]) Týž int. 1603 Slatinu Menczlovi zpět.[15]) Později byla Slatina konfiskována Beneši Pražmovi z Bílkova, odhadnuta na 12.000 zl. mor. a prodána Janu Lassotovi.[16])

Tvarožná, něm. Bosenitz, s far. kostelem sv. Mikuláše z 1880. Ves přip. se 1288 (Twarszonicz),[17]) k 1297 viz u Brna. R. 1455 přip. se tu fara (byla původně pod patr. kapituly litomyšlské), která byla 1596 katol.[18])

Velatice byly 1396 přifařeny do Šlapanic.[19]) K 1330—1713 viz u kl. Králové na St. Brně.

Výprachtice zanikly někde u Líšně, k 1261 u Vizovic.

S Tvarožnou splynuly Vážanice (odtud něm. jméno Tvarožné), k 1337 až 1713 viz u kl. Králové. R. 1388 přip. se ve Vážanicích far. kostel.[20])

XXVII. 63, ZDB XXIV. 24. — [7]) ZDB XXVII. 20, PB XXXII. 128. — [8]) Kameníček I. 484, Zlobického sb. — [9]) ČMM 1922 147. — [10]) CDM V. 190. — [11]) Lechner I. 9, CDM XII. 524. — [12]) LSA 16. — [13]) KA B II. a 12, ZDB XXVII. 61. — [14]) ZDB XXIX. 23. — [15]) ZDB XXIX. 35. — [16]) Slovák, protokol, 28. — [17]) CDM IV. 276. — [18]) List. kl. Králové, I. 8, LSA 17. — [19]) CDM V. 190. — [20]) CDM XI. 469.

ARCIBISKUPSKÁ LÉNA ŠLAPANICE A JIŘÍKOVICE.

Šlapanice, díl městečka s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z r. 1755. Far. kostel jmenuje se tu již 1235 a 1244[1]); k 1261 viz u Vizovic. Již 1262 byla v Šlapanicích biskupská léna,[2]) 1307 seděl tu man Hejman,[3]) 1355 Mikuláš a Heinz bratři ze Šlapanic,[4]) 1370 Mikuláš.[5]) Biskup Mikuláš připojil faru, k jejímuž obvodu byly přifařeny Bedřichovice, Slatina, Podolí, Zelovice, Vážany, Velešovice, Jiřikovice, Ponětovice, Kobelnice a Lišeň s fil. kostelíkem, scholasterii kostela olomouckého, což 1373 biskup Jan potvrdil.[6]) R. 1440 Šlapanice vyhořely. Léno v Šlapanicích držel 1443 Martin ze Strabenic[7]) a 1521—33 Ctibor Drnovský z Drnovic.[8]) R. 1592 držel tu léno Baltazar Šelndorf z Hornšperka, jehož manželkou byla Zuzana z Hohenwarta (DMb I. 10) a který léno prodal 1596 bratřím Karlovi, Gottfridovi a Ludvíku bratřím Jordánum z Klausenburka.[9]) R. 1617 postoupil Zachariáš Švejnbek z Luttenberku léno dil městečka Šlapanic Jiřiku Weissbachovi z Weissbachu, jenž tu seděl ještě 1619.[10]) Biskup Stanislav potvrdil 1592 Šlapanicum některá privilegia s podmínkou, že v obci bude trpěno jen katol. vyznání.[11]) Fara, která byla 1619 kat. l., zůstala spojena s olomouckou scholasterií a scholastik podle smlouvy s obcí Slatinou z 1539 zavázal se, že šlapanický kaplan má býti znalý jazyka německého.[12])

Dále drželi léno: Jeroným Piccinardi, kanovník olomoucký, který 1630 postoupil léno zemskému medikovi Mikuláši Beverelli (DMb V. 29). R. 1642 uděleno bylo léno na Šlapanice Kristianu Wasserfassovi z Hohenbrunnu (DMb VI. 4), který postoupil Šlapanice nejprve 1663 Jindřichovi Bílskému z Karyšova (DMb VIII. 1) a pak 1667 Janu Cumberth v. Wentzelsberg (DMb VII. 12). Jan Fr. Ant. v. Wentzelsberg postoupil 1684 léno svému bratru Janu Fr. v. Wentzelsberg (DMb IX. 115) a ten opět 1699 Janu Ant. Pachtovi z Rájova (DMb X. 51). Bratři Fr. a Ant. hr. Pachtové sv. p. z Rájova prodali 1724 Šlapanice a Jiřikovice Janu Bapt. v. Weinberg (DMb XI. 98), načež 1740 bratři Karel a Jan Bapt. Kaschnitzové postoupili obě léna Josefu Ludvikovi v. Pillerstorf (DMb XII. 61). František Piller v. Pillerstorf prodal 1773 léna Šlapanice a Jiřikovice za 28.000 zl. Ant. Pavlovi sv. p. Braida (DMb XIV. 42). R. 1808 byla obě léna udělena Ant. a Ludvíku hr. Braida (DMb XVII. 57) a po smrti obou bratří 1828 Mořici sv. p. Braida (DMb XX. 231). Dále držela Šlapanice kapitula olomoucká a roku 1924 byla prebenda int. dignitáři scholastiku kapituly olomoucké.

Po válce třicetileté měly Šlapanice 32 osedlých a 14 pustých domu. R. 1677, 1733 a 1790 městečko vyhořelo. František II. udělil 1797 Šlapanicům dva jarmarky. R. 1748 byla vysazena dědičná rychta v Šlapanicích (Nová sb. 699).

Jiřikovice (díl vsi) udělil biskup Bruno 1264 lénem Konrádovi de Huczaria.[13]) Poč. 15. st. držel lenní díl vsi s tvrzí Jan Kepina ze Zvole,[14]) 1527 Ctibor Vranovský z Vranova[15]) a 1554 přijal léno na Jiřikovice Jan ze Svojkova.[16]) R. 1631 uděleno léno na 4 lenní sedláky v Jiřikovicích Alžbětě Pergarce z Pergu, roz. Kummerové, která je získala od Zuzany Jordanky z Klausenburka (DMb V. 26). Na konci 17. st. náleželo léno Jiřímu Ruprechtovi Haušperskému z Fanalu, který je 1699 prodal Janu Ant. Pachtovi z Rájova (DMb X. 88). Odtud viz u Šlapanic.

---

[1]) CDM II. 269, III. 58. — [2]) CDM V. S 32. — [3]) CDM VI. 9. — [4]) Lechner II. 11. — [5]) Lechner II. 41. — [6]) CDM V. 189, X. 183. — [7]) LA k 1443. — [8]) PO IX. 18, LA k 1533. — [9]) DM XIX. 124, XV. 201, LA k 1596. — [10]) DMb III. 34, ČMM 1922 157. — [11]) Aa D II. a 4/5. — [12]) ČMM 1903 307, KA A VI. c 31. — [13]) CDM III. 363. — [14]) Lechner II. 313. — [15]) LA k 1527. — [16]) DM V. 44.

PANSTVÍ SOKOLNICKÉ A STATKY BLAŽOVICE A TUŘANY.

Sokolnice, dříve Sokolníky, se zámkem; příp. se 1408. R. 1432 seděl tu Bohuš z Bítova, 1459—64 Jan z Bítova a 1464 Jilvín z Hartvíkovic.[1]) R. 1474 nál. klášteru třebíckému, ale 1496 držel od kláštera zástavou vsi Sokolníky, Telnice a Vojkovice s rybníkem Dunavou Beneš Černohorský z Boskovic, jenž toto zboží prodal 1501 Vilémovi z Pernštejna.[2]) Týž při dělení svých statků mezi syny 1507 si nejprve statek ponechal, ale 1515 odevzdal jej synu Vojtěchovi z Pernštejna.[3]) K 1556 viz u Třebíče. Vratislav z Pernštejna int. 1560 Sokolníky s dvěma many, Telnici s pod. a Medlánky Petrovi Sadovskému ze Sloupa (týž obdržel 1559 list mocný) a ten opět prodal 1588 zboží i s tvrzí v Sokolnikách za 22.000 zl. mor. Hendrychu Pfefferkornovi z Ottopachu.[4]) Sirotci po tomto Hendrychovi musili však 1590 pro dluhy statek sokolnický prodati Jindřichovi ml. purkrabí z Donína, který 1596 prodal tvrz a ves Sokolníky s piv., Telnicí s pod. a Mydlánky(!) za 20.000 zl. mor. Bohuslavovi Bořitovi z Budče.[5]) R. 1619 seděl zde evang. Melichar Bořita, jenž prodal 1622 (int. 1626) tvrz a ves Sokolnice, Telnici s pod., Mydlánky(!), Kobylnice, Podnětovice a Horákov Alžbětě Pergarce z Pergu, roz. Kummerové.[6]) Ta odkázala Sokolnice své dceři Johance Františce Prisce, provd. hr. z Magni, která int. 1650 statek Zikmundu Ferdinandovi Sakovi z Bohuňovic (ZDb I. 27). Posléze získal Sokolnice Mikuláš Pasmany z Panasu, po němž dědil Michal Jan Urmeny z Urmenu, jenž 1668 int. Sokolnice Marii Polyxeně Pasmance z Panasu, roz. hr. z Hejsenštejna (ZDb I. 172).

Tato odkázala panství svému manželovi Janu Albrechtovi hr. z Lamberka a 1694 vdova po Janu Albrechtovi Johanka Barbora hr. z Lamberka, roz. v. Oppel, spolu se synem Fr. Adamem hr. z Lamberka int. Sokolnice Karlu Benediktovi, sirotku po Kašparovi hr. z Lamberka (ZDb III. 138). Karel Benedikt prodal 1705 (int. 1708) panství Valtru Xaverovi hr. z Dietrichštejna (ZDb III. 467). Dále bylo panství int. 1773 Frant. hr. Dietrichštejnovi, 1816 Fr. Xaveru hr. Dietrichštejnovi-Proskau, 1843 Marii a Antonii hr. Dietrichštejn-Proskau a Terezii, roz. hr. Dietrichštejn-Proskau, provd. hr. Mensdorfové. Díl Antonie, provd. hr. Mitrovské, dědili 1850 Fr. a Arnošt hr. Mitrovští z Mitrovic a Nemyšle, synové Vladimíra hr. Mitrovského, kteří ještě 1850 přejali smlouvou celé panství. Po smrti Františka (2. května 1875) a Arnošta (14. října 1875) byly Sokolnice int. Vladimíru hr. Mitrovskému (zemřel 6. dubna 1899) a pak Vladimíru ml. hr. Mitrovskému z Mitrovic a Nemyšle.

Pozemková reforma byla provedena 1925 (vlastník Vladimír Mitrovský, plocha 2177 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Kobylnice a Sokolnice I., pivovar, sladovna, cihelna, mlýn a zámek v Sokolnicích; utvořeny zbytkové statky Blažovice, Jiříkovice, Ponětovice, Sokolnice II., Šlapanice, Tuřany a Vladimírov, odprodán cukrovar v Sokolnicích, kdežto lesy zůstaly v záboru.

R. 1805 založena v Sokolnicích továrna na kuže, 1841 cukrovar.

Horákov příp. se 1371;[7]) v 15. st. drželi ves Herynkové ze Sloupna (k 1407 viz u Kobelnic), až Jiřík Herynk ze Sloupna int. 1533 Horákov Janu Kyjovskému z Kyjovic.[8]) K 1551—80 viz u Kobelnic.

Kobylnice byly 1306 přifařeny do Šlapanic.[9]) Brněnský měšťan Albert int. 1355 větší díl vsi (Chobelnych) Kunovi, synu Goblinovu.[10]) V l. 1407 až 1417 držel tvrz a ves Kobylnice a Horákov Václav Herynk ze Sloupna,[11]) 1446—64 Jan Milota a Ondřej bratři vl. Herynkové.[12]) 1481 jmenuje se Eliška z Heferic, poručnice sirotku

[1]) P. IV. 4, 117. — [2]) AČ XVI. 486, 558. — [3]) AČ XVII. 74, 211. — [4]) ZDB XXIV. 13, XXVII. 7, Salbuch č. 286., f. 182. — [5]) ZDB XXVII. 22, XXIX. 4. — [6]) ČMM 1922 147, Stav. arch. 10608, ZDB XXXII. 14. — [7]) ZDB V. 478. — [8]) ZDB XX. 15. — [9]) CDM V. 90. — [10]) ZDB III. 99. — [11]) ZDB IX. 164.

po Janu Herynkovi na Kobylnicích, 1484—1524 Jiřík Herynk,[13]) načež Bohuše Herynk int. 1529 tvrz a ves Kobylnice Janovi Kyjovskému z Kyjovic (manželkou jeho byla 1543 Anna z Kunovic).[14]) Po smrti Janově seděla tu jeho sestra Ludmila z Kyjovic, která dostala 1542 od Ferdinanda I. list mocný a 1546 poručila Kobylniky svému synovi Jimramovi Osovskému z Doubravice.[15]) Než před 1551 uvázal se v Kobylnice s tvrzí, Ponětovice, Horákov a lidi v Hruškách Jiřík Jiřikovský ze Svojkova.[16]) Než 1557 seděl tu opět Jimram Osovský a Ester Osovská z Doubravice prodala před 1561 (int. 1563) Bohuši Sadovskému ze Sloupna tvrz a ves Kobylniky s piv. a slad., Otmice(!) s pod., Podnitovice(!) s pustým tvrzištěm a díl Hrušek a sirotci po Bohušovi int. 1565 statek Janu Gbelskému z Gbelska, jenž tu s manželkou Kateřinou Rájeckou z Mirova seděl ještě 1571.[17]) R. 1575 držel statek Václav Králický z Králic,[18]) pak Jindřich Králický (zemřel 1576, náhrobek v Králicích) a sirotci po Jindřichovi prodali 1580 Kobylniky s piv., Podnětovice(!) a Horákov Janu st. z Žerotína a ten int. zboží Bohuslavu Bořitovi z Budče, jenž tu seděl ještě 1600.[19]) Dále seděl tu 1619 evang. Jan Rudolf Bořita, jenž 1625 již statek neměl a zdržoval se u své manželky Kateřiny hr. z Hodic na Rudolci.[20])

Ponětovice, dříve Podnětovice, byly 1306 přifařeny do Šlapanic;[21]) Martin z Těšňovic int. 1420 ves Václavu Herynkovi ze Sloupna.[22]) V l. 1447—81 seděl tu Milota Herynk ze Sloupna, jehož manželkou byla Dorota z Miroslavě,[23]) 1484—1523 Ondřej Herynk, po jehož smrti syn Ondřej Herynk int. 1533 Ponětovice s tvrzí Janu Kyjovskému z Kyjovic.[24]) K 1551—80 viz u Kobelnic.

Jiříkovice, díl; 1306 byly přifařeny do Šlapanic.[25]) Jan st. Kepina ze Zvole int. 1447 ves s tvrzí Janovi z Polanky;[26]) 1466 seděl tu Aleš z Polanky, jenž int. 1481 statek Janovi ze Svojkova;[27]) dále seděl tu 1504—15 Oldřich ze Svojkova,[28]) 1528—39 Oldřichův syn Jiřík ze Svojkova, jehož manželkou byla Bohunka ze Zahrádek,[29]) 1547 pak bratři vl. ned. Jiřík, Václav a Jan ze Svojkova.[30]) Alena ze Svojkova přijala 1568 na Jiřikovice na spolek svého manžela Bohuslava Bořitu z Budče, jenž obdržel 1573 list mocný a seděl tu ještě 1600.[31]) R. 1608 seděl tu Jindřich Bořita a 1617 Hynek Bořita z Budče;[32]) od 1628 ves nál. k Sokolnicum. Díl vsi (k 1371 u kl. sv. Anny v Brně) nál. 1846 k statku blažovskému.

Telnice s far. kostelem sv. Jana Křtit. K 1244 viz u kl. herrburského v Brně, 1261 (Telnický potok) u Vizovic, 1474—1556 u Třebíče. Fara byla 1632 katol.[33]) Dne 2. prosince 1805 počala tu a skončila bitva slavkovská.

Statek Blažovice (dříve kláštera sv. Anny):

Blažovice, k 1131 viz u Brna, k 1317 viz u kl. sv. Anny v Brně. Po zrušení téhož kláštera připadl statek náb. fondu a 1824 koupil jej za 90.000 zl. Fr. Xav. z Dietrichštejna k Sokolnicum. — U Blažovic zanikly Blažovičky, k 1317 viz u kl. sv. Anny v Brně.

Kohoutovice, k 1210—37 viz u Zábrdovic; od 14. st. nál. kl. sv. Anny.

Ořechov s far. kostelem Všech sv. (díl vsi). V l. 1234—37 jmenuje se Nahrad z Ořechova;[34]) k 1317—71 (patr.) viz u kl. sv. Anny v Brně. R. 1785 rozparcelován tu dvůr.

Ořechovičky (díl), k 1317 viz u kl. sv. Anny v Brně. R. 1784 parcelován tu dvůr.

P III. 10. — [12]) P III. 213, IV. 107. — [13]) Stav. arch. 515, PB XI. 50, XIII. 117, PB VIII. 7. — [14]) ZDB XIX. 5, Akta Göding, 61, ZDB XX. 17. — [15]) PB XIX. 18, ZDB XXII. 66. — [16]) PB XX. 148. — [17]) PB XX. 71, ZDB XXIV. 33, 44, XXV. 28, PO XLV. 51. — [18]) PB XXVII. 38. — [19]) ZDB XXVI. 66, PB XXXII. 128. — [20]) ČMM 1922 147, PB XXXVI. 308. — [21]) CDM V. 190. — [22]) ZDB XII. 83. — [23]) P III. 312, V. 304, ZDB XIII. 83. — [24]) Stav. arch. 515, PB XIII. 117, ZDB XX. 15. — [25]) CDM V. 190. — [26]) ZDB XII. 774. — [27]) P IV. 225, ZDB XI. 11. — [28]) PB X. 154, ZDB XIV. 3. — [29]) PB VIII. 146, ZDB XIX. 4, Ka A VI. c 29. — [30]) PB XIX. 72. — [31]) ZDB XXV. 12, PB XXXII. 160, Kopiář arch. min. vnitra č. 89., f. 31. — [32]) Stav. arch. 1020. — [33]) ČMM 1903 316. — [34]) CDM II. 249, 262, 284. — [35]) CDM IV. 305.

Předměstí sv. Anny v okolí kl. sv. Anny u Brna nál. 1846 k statku blažovickému.

Syrovice s far. kostelem sv. Augustina z 1775 (díl vsi); k 1563 viz u Račic. R. 1783 založena lckalie, 1859 fara.

Šlapanice (díl).

Tuřany (díl).

Želešice, něm. Schöllschitz, větší díl vsi. K 1228 viz u Oslavan. R. 1292 jmenuje se Vilena, vdova po Tomášovi ze Želešic (Seleschicz);[35]) k 1349 viz u kl. sv. Anny v Brně.

Lit.: G. Brandt, Schöllschitz, 1926.

PANSTVÍ CHRLICE.

Chrlice s zámkem. Chrlice nál. od nejstarších dob biskupum olomouckým a 1320 i 1389 jmenují se (Kirlicz) v seznamech biskupských lén obvodu modřického.[1]) Léno držel tu 1354 Bohuněk z Chrlic,[2]) 1413 Geblin z Hrušovan,[3]) 1420 Jaroš a Janek z Chrlic.[4]) K 1388—1455 viz u Modřic. Biskup Tas 1465 pronajal zboží (Chrlice, Modřice, Tuřany, Holásky, Šlapanice a Újezd, dále statky náležité brněnskému proboštství Cejl a Přízřenice) za ročních 400 hř. Matěji Rajsnarovi.[5]) R. 1528 držel díl Chrlic lénem Ctibor Vranovský z Vranova,[6]) 1535 Oneš Kotvrdovský z Olešničky, jehož manželkou byla Barbora z Petřvaldu,[7]) a posléze Burian Bošovský z Polanky, po jehož smrti spadlo léno na biskupa Stanislava a ten je 1540 udělil Janu Doubravkovi z Hradiště a Mikuláši Chybovi z Kovačova.[8]) Na jiném dílu vsi, který byl rovněž lénem biskupským, seděl 1528 Mikuláš z Králové Hory, od něhož 1545 biskup Jan tuto část Chrlic za 800 kop č. koupil.[9]) R. 1562 držel léno v Chrlicích s zámkem Jiří Falkenhain z Glošku, jenž 1567 prodal léno za 2000 zl. mor. Janu Pergarovi z Pergu.[10]) Ještě téhož roku kontrahoval však biskup chrlické léno k svému panství.[11]) Biskup Stanislav Pavlovský pronajal 1590 za ročních 8.000 zl. mor. panství (městečka Modřice a Šlapanice a vsi Chrlice, Újezd, Želešice, Tuřany, Holásky, Hostěhrádky a Začany) Baltazarovi Šelndorfovi z Hornšperku.[12]) R. 1619 pořízen byl urbář panství, na němž bylo 1619 406 poddaných.[13]) Panství nál. stále jakožto léno koruny české biskupum, pak arcibiskupum olomouckým a 1864 bylo jakožto léno koruny české int. brněnskému biskupství. Při pozemkové reformě (vlastník biskupství brněnské, plocha 462 ha) zustaly zbytkové statky Chrlice, Zatčany, sladovna, pivovar a zámek v Chrlicích v záboru.

Modřice, něm. Mödritz, městečko s děkan. kostelem sv. Gotharda z 1724. K 1131 viz u Brna. R. 1222 jmenuje se v Modřicích (Moderiz) far. kostel.[14]) V 13. st. nál. biskupum olomouckým a biskup Bruno dal tu 1268 dva lány lénem Mainhartovi z Modřic a 1274 díl Modřic bratřím Fraňkovi a Albertovi Stokfišum.[15]) Z modřických mana jmenují se v nejstarší době 1280 Blud, 1292 Jindřich, 1295 Voliram z Modřic a 1299—1307 modřický rychtář Franěk z Modřic,[16]) dále 1356 Henzlin Smetana z Modřic a 1392 Hereš Smetana z Modřic.[17])

Již na poč. 14. st. byl v Modřicích biskupský hrad, který byl středem obvodu.[18]) Biskup Mikuláš zastavil 1388 tvrz a městečko Modřice a vsi Šlapanice, Újezd, Začany, Tuřany, Dornhof, Holešice, Slavoňín, Náměšť, Chrlice a Biskupice markr. Ješťovi.[19]) R. 1403 držel zboží modřické zástavou Heralt z Kunštátu, 1411—18 Mikuláš z Mochova.[20]) Biskup Lacek osvobodil 1406 Modřice od odúmrtí[21]) a biskup Konrád prodal 1412 Modřice kapitule

[1]) Lechner I. 3, 9. — [2]) Lechner II. 9. — [3]) Lechner I. 32. — [4]) P III. 75. — [5]) Bočkova sb. 2999, Aa D II. a 1/22. — [6]) ZDB XX. 5. — [7]) Kop. H 162. — [8]) Kop. H 120. — [9]) DM V. 31, 47, Kop. M 80. — [10]) Kop. N 255, O 143. — [11]) Kop. E 29. — [12]) Aa D II. a 4/3. — [13]) Aa D II. a 5, ČMM 1922 153. — [14]) Friedrich II. 236. — [15]) CDM IV. 11, 87. — [16]) CDM IV. 179, 305, V. 25, 34, VI. 9. — [17]) Lechner II. 13, CDM XII. 108. — [18]) Lechner I. 3, 9. — [19]) CDM XI. 527. — [20]) CDM XIII. 26, P II. 263, III. 31. — [21]) CDM XIII.

olomoucké, což 1413 Václav IV. schválil.[22]) Koupě byla však zmařena a Modřice nál. opět biskupství, byly však častěji zastavovány: tak 1415—37 držel je i s tvrzí a lidmi v Želešicích a Chrlicích Přibík Zajíc z Valdeka[23]) a 1455 Jan Zajíc z Valdeka.[24]) Biskup Pavel udělil 1448 léno na zboží v Modřicích a Želešicích dětem neb. Přibíka Zajíce Hynkovi, Václavovi a Elišce.[25]) Vilém z Miličína postoupil 1456 Modřice záměnou Mikulášovi Bystřici z Ojnic;[26]) biskup Tas prodal 1460 biskupský dvur v Modřicích několika modřickým měšťanum.[27]) R. 1514 městečko samo dalo si obecní řád,[28]) biskup Marek udělil 1558 modřickému faráři odúmrt,[29]) biskup Vilém udělil 1567 Modřicum dva jarmarky, týdenní trh a 1568 ještě některá privilegia,[30]) biskup Stanislav dal 1581 privilegium na mýto[31]) a Dietrichštejn potvrdil 1630 a 1631 privilegia.[32]) Fara jmenuje se 1558 a 1610 výslovně katolickou.[33])

Léno v Modřicích držel 1527 Ctibor Vranovský z Vranova,[34]) později Václav Želecký z Počenic, jenž prodal 1562 za 250 zl. mor. 6 lenních usedlostí v Modřicích k mensalnímu statku biskupskému,[35]) a také Jan Pačlavský z Hofu prodal 1565 biskupu jiné léno v Modřicích a Želešicích.[36]) — Privilegia městečka potvrdil 1732 Karel VI., 1770 Marie Teresie. R. 1724 městečko vyhořelo. V Modřicích narodil se 1719 astronom Christian Mayer. U Modřic stával biskupský dvur Dornhof s 16 lány (Lechner I. 129); k 1388 viz u Modřic.

Slapanice, díl městečka, k 1388 viz u Modřic, 1465—1590 u Modřic.

Dvorska, dříve Maximiliánov či Maxov, něm. Maxdorf; ves založena 1787 na místě zrušeného dvora a nazvána podle Maximiliana hr. Hamiltona.

Holásky, k 1388 viz u Modřic, 1465 až 1590 u Chrlic. Biskup Vilém dal 1568 Holáskám odúmrt.[37])

Hostěrádky byly již 1270 majetkem herrburského kláštera v Brně (Hostradicz);[38]) k 1432 viz u herrburského kl., 1560 u Újezda, 1590 u Chrlic.

Nesvačilka, původně Nová Ves, založena 1715 parcelací dvora.

Rešov vznikl 1787 parcelací dvora.

Rosenberk vznikl 1787.

Rychmanov založen 1783.

Šternov založen 1786.

Třebomyslice založeny 1785.

Tuřany, díl s poutním far. kostelem Zvěst. P. Marie z 1806. Biskup Robert získal 1208 Tuřany (Turane) záměnou od Orfana, syna Gothartova.[39]) Již 1292 jmenuje se tu (Durens) děkanský kostel.[40]) Poč. 14. st. byly Tuřany (Durans) lénem v provincii modřické, které držel 1292 Jindřich z Tuřan (Thursas) a 1370 Pešík z Tuřan.[41]) K 1388 viz u Modřic, 1465—1590 u Chrlic. V pol. 15. st. byl větší díl Tuřan mensálním statkem biskupským a biskup Stanislav dal 1520 Tuřanum odúmrt.[42]) Léno v Tuřanech držel 1521 Ctibor Drnovský z Drnovic,[43]) 1546 Jiřík Jiřikovský ze Svojkova,[44]) pak Václav Želecký z Počenic, jenž 1561 prodal díl Tuřan Jarošovi Brnickému z Brnička (seděl tu ještě 1565).[45]) Jaroš přikoupil ještě 1563 od Oldřicha Jiřikovského ze Svojkova jiné léno v Tuřanech.[46]) R. 1588 přijal léno na díl Tuřan Václav Edelmann z Brosdorfu,[47]) 1609 seděl tu Šimon Kratzer z Schönsperku,[48]) 1608 až 1618 Jiřík Pergar z Pergu[49]) a 1619 katolička Alžběta Pergarka z Pergu,[50]) která odkázala léno se souhlasem kardinálovým františkánskému klášteru sv. Josefa v Brně (zrušen 1782, DMb V. 9). Fara v Tuřanech byla 1610 katol.[51]) Biskup Karel z

413. — [22]) Bočkova sb. 8144. — [23]) Aa D I. a 5, Lechner II. 317. — [24]) Lechner I. 69. — [25]) Aa D I. a 6. — [26]) Aa D I. a 8. — [27]) DM V. 86. — [28]) AČ XXII. 47. — [29]) Kop. N 112. — [30]) Kop. P 10, Zlobického sb., Kameníček III. 131. — [31]) Aa D II. a 3/3, Zlobického sb. — [32]) Aa D II. a 1/14. — [33]) Kameníček, III. 321, ČMM 1903 297. — [34]) Kop. H 28. — [35]) Aa D I. a 15. — [36]) Aa D II. a 3/3. — [37]) Kop. P 115, LSA 594. — [38]) CDM IV. 44. [39]) Friedrich II. 70. — [40]) CDM IV. 162. — [41]) Lechner I. 3, CDM IV. 305, Lechner II. 42. — [42]) Lechner I. 129, Aa D II. a 1/2. — [43]) PO IX. 18. — [44]) LA k 1546. — [45]) DM V. 73, XV. 4. — [46]) DM V. 76. — [47]) DM XV. 167. — [48]) PB XXX. 161. — [49]) Stav. arch. 971, DM XXII. 167, LA k 1618. [50]) ČMM 1922 158. — [51]) ČMM 1903 297. — [52]) CDM V. 34. — [53]) Lech-

Liechtenštejna zřídil 1666 v Tuřanech jesuitskou residenci (zrušena 1773). R. 1676 Tuřany vyhořely.

Újezd (nyní městečko) s far. kostelem sv. Petra a Pavla z 1845—46. K 1131 viz u Brna. Již na sklonku 13. st. byl Újezd lénem biskupským a 1295 jmenuje se man Ratmír z Újezda.[52]) Poč. 14. st. byl tu i far. kostel a léna v Újezdě byla počítána k obvodu modřickému.[53]) K 1388 viz u Modřic. V pol. 15. st. nál. ves k mensálním statkům biskupským a biskup Tas osvobodil roku 1461 Újezd od odmrtí.[54]) K 1465—1590 viz u Chrlic. Biskup Jan z Doubravky osvobodil 1543 Újezdské od povinnosti vypomáhati při žních na panství vyškovském[55]) a 1550 prodal Újezd králi Ferdinandovi k hradu Špilberku.[56]) Stavové moravští prodali 1560 se svolením krále Ferdinanda Újezd a Hostěrádky za 6750 zl. mor. biskupovi zpět.[57]) Fara byla 1608 katolická.[58]) V l. 1719—20 byl tu mor, 1794 a 1842 ves vyhořela.

Žatčany s far. kostelem sv. Trojice. K 1131 viz u Brna. Již 1247 byl v Žatčanech (Zenzans) far. kostel sv. Martina, jehož patr. měl biskup olomoucký.[59]) Biskupovi nál. také ves a Václav I. 1248 dovolil biskupu Brunovi, aby přenesl trh z Měnina do Žatčan.[60]) Biskup Bruno dal 1268 lénem 4 lány v Žatčanech (Zezans) Majnhartovi z Modřic a 1275 dal lénem celou ves (Setsans) Bertoldu a Jindřichovi Sasům.[61]) Kolem 1320 léno žatčanské počítalo se k obvodu modřickému.[62]) K 1383 viz u Modřic. Far. kostel byl 1402 zasvěcen sv. Vavřinci.[63]) Dále drželi léno v Žatčanech 1380 Ješek,[64]) 1420—28 Linhart z Chlumu,[65]) 1452—61 Zich Beránek z Petrovic[66]) a 1478 přijal léno na Žatčany Jan z Petrovic.[67]) Ludvík Zajímač z Kunštátu prodal 1522 tvrz a ves Žatčany Janu Kyjovskému z Kyjovic[68]) a 1542 přijali léno na Žatčany Jiřík, Václav, Burian a Jan bratři Jiříkovští ze Svojkova.[69]) Biskup Jan propustil 1550 s povolením krále Ferdinanda Žatčany z léna a ves nál. pak k hradu Špilberku.[70]) Moravští stavové prodali však se svolením královým 1561 Žatčany za 6000 zl. mor. Hanuši Haugvicovi z Biskupic,[71]) který na list mocný Maximiliana II. z 1566 učinil 1580 poručenství, ale 1583 prodal Žatčany za 21.000 zl. mor. biskupu Janovi.[72])

Želešice, něm. Schöllschitz, s far. kostelem Neposkvrn. poč. P. Marie z konce 18. st. K panství chrlickému nál. jen díl vsi. K 1437—55 u Modřic, 1590 u Chrlic. Poč. 14. st. byla ves lénem biskupským, jež držel 1354 Bohuš, 1370 Beneš a 1391 Jan z Želešic, jenž 1391 prodal s povolením biskupa Mikuláše půl léna Želešic Ješkovi a Janovi ze Svojanova.[73]) R. 1486 byla v nově vystavěna kaple P. Marie v Želešicích.[74]) Koncem 15. st. držel díl vsi lénem Václav Ryšan z Modřic (jiný díl držel kl. sv. Anny v Brně), za něhož 1491 Vladislav II. udělil Želešicům horní právo židlochovské.[75]) R. 1545 přijal léno na půl vsi Jan Ryšan z Modřic, po jehož smrti 1562 rozdělili se o léno v Želešicích a Modřicích jeho synové (nejstarší stul Jan).[76]) Václav a Jindřich bratři Ryšanové prodali 1564 léno v Želešicích a Modřicích Janu Pačlavskému z Hofu.[77]) Později splynulo léno s panstvím chrlickým. R. 1785 zřízena lokalie, 1869 fara.

Někde u Chrlic zanikla ves Ebenfeld; 1350 psala se Bonka z Ebenfeldu.[78]) Dále v okolí Modřic jest hledati zaniklé vsi Biskupice, Korolupy a Velehrad, k 1131 viz u Brna.

---

ner I. 3. — [54]) Lechner I. 32, 112. — [55]) Kop. M 40. — [56]) Opis v Aa bez sign. — [57]) Aa D I. a 13, 14. — [58]) ČMM 1903 295. — [59]) CDM III. 100. — [60]) CDM III. 131. — [61]) CDM IV. 11, 116. — [62]) Lechner II. 89. — [63]) MV II. 1964. — [64]) Lechner II. 89. — [65]) Lechner II. 309, Aa I. S VII. b. — [66]) Lechner I. 61. — [67]) Lechner I. 91. — [68]) DM V. 4. — [69]) DM V. 23. — [70]) Aa D II. a 2/3. — [71]) Aa D II. a 2/5, LA k 1561. — [72]) ZDB XXIX. 58. Aa D II. a 3/5, Salbuch č. 287., f. 252. — [73]) Lechner II. 119, 41, CDM XII. 20. — [74]) Aa D II. a 1/22. — [75]) Aa D II. a 1/5. — [76]) DM V. 30, 74. — [77]) DM V. 80. — [78]) ZDB I. 191.

STATEK BRNĚNSKÉ IVANOVICE.

Brněnské Ivanovice, dříve i Vejvanovice, něm. Nennowitz, s zámkem. Ves nál. již 1220 klášteru velehradskému (Welenowicz, Lwenouiz),[1]) byla však později pro odlehlost často zastavována. Tak r. 1543 klášter velehradský zastavil Ivanovice (Nenovice!) a desátky z Přítluk v 650 kopách č. Hensu Leinbergerovi z Brna, což ještě 1543 Ferdinand I. potvrdil.[2]) Po zrušení kláštera nál. náb. fondu, ale administrace stát. statku prodala 1790 (int. 1800) ves za 32.500 zl. Janu Reindlovi a jeho manželce Kateřině.[2]) Jejich dcera Josefa, provd. Malá, int. 1826 Ivanovice za 33.000 zl. Karlu a Josefovi ryt. Čžaderským v. Rechtenbach; dále ves int. 1829 Karlu Filipovi ryt. Čžaderskému v. Rechtenbach, 1834 Marii Čžaderské, 1857 Karlovi ryt. v. Čžaderski (zemřel 22. dubna 1905), pak Karlu ml. ryt. Čžaderski, 1916 koupila polovici statku Marie Fossek a 1929 int. po čtvrtině Ivanovic Edwinu a Marii Beigelovým.

HAJANSKÝ STATEK.

Hajany s zámkem. K 1323 viz u D. Kounic, 1330—1713 viz u kl. Králové na St. Brně. Klášter Králové prodal 1714 Hajany a díl Syrovic Janu Bapt. Kaschnitz v. Weinbergen, jenž 1719 int. statek Eustachu Josefu Ant. Gerstmannovi v. Gerstenau (ZDb IV. 1). Syn Eustachův Václav Antonín Gerstmann int. 1747 statek Jindřichův Xav. Haykovi v. Waldstätten (ZDb VII. 191). Hugo Hayek sv. p. Waldstätten prodal 1790 Hajany za 22.225 zl. Matyášovi v. Smetana (ZDb XI. 252), který již 1791 zemřel (ZDb XI. 262) a zanechal statek svým synum Janu Michalovi a Leopoldovi v. Smetana (ZDb XI. 359). Hajany převzal posléze Leopold, jenž zanechal je (int. 1817) nedospělým svým dětem Jindřichu, Rudolfovi, Františce, Emilii a Leopoldině v. Smetana. Z těchto seděl na Hajanech od 1831 samojediný Jindřich ryt. Smetana, který 1857 prodal Hajany a Střelice za 245.000 zl. Františku a Arnoštovi hr. Mitrovským z Nemyšle. Po smrti Františkově (2. května 1875) připadla šestina statku Vladimíru hr. Mitrovskému, kdežto pět šestin Arnoštových nabyla 1877 Josefina hr. Harnoncourt-Unverzagt, roz. hr. Mitrovská. Ta zemřela 9. října 1885 a zanechala statek Marii hr. Harnoncourt-Unverzagt, od 1. října 1902 provdaná hr. Deymová ze Stříteže. Pozemková reforma byla provedena 1926 (vlastník Marie Deymová-Harnoncourtová, plocha 534 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Hajany a Střelice, zámek, lihovar a octarna v Hajanech.

Střelice s far. kostelem sv. Trojice, díl vsi. K 1375 viz u Kr. Pole. Již 1413 byl tu far. kostel[1]) a fara byla 1610 katol.[2]) V l. 1665—67 byl tu farářem spisovatel Valentin Bernard Jestřabský.

Syrovice, díl.

STATEK TROUBSKO.

Troubsko, něm. Strutz, díl vsi s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1746 až 1758 a zámkem. R. 1237 jmenuje se Robert a 1238 Stanimír z Troubska.[1]) V l. 1320—89 byl díl vsi (Strucz) lénem biskupa olomouckého v obvodu modřickém.[2]) R. 1384 přip. se far. kostel P. Marie.[3]) Dále psal se 1408 Mikšík z Troubska[4]) a Jan z Jeršpic int. 1481 tvrz a díl vsi brněnskému měš-

[1]) Friedrich, II. 195, 321. — [2]) Kapiář arch. min. vnitra 27., f. 32. — [3]) ZDB XII. 29.

[1]) Šebánek, Archivy zruš. klášterů, 1178. — [2]) ČMM 1903 297.

[1]) CDM II. 290, 284. — [2]) Lechner I. 4, 9. — [3]) CDM XI. 322, MV I. 752. —

ťanu Jindřichu Španovi.[5]) Jan a Martin bratři vl. ned. z Troubska int. 1543 díl Troubska Matyáši Munkovi z Ejvančic;[6]) 1570—1600 seděl tu Jan Munka, jehož manželkou byla Marta Habartovna ze Škrochovic.[7]) Janův syn Vilém Munka dal 1608 Troubsku odúmrt a 1609 (int. 1611) prodal tvrz a ves Troubsko s pod., Ostopovice a díl Popůvek za 24.000 zl. mor. Karlu st. z Žerotína,[8]) jenž 1628 potvrdil a rozšířil Troubsku privilegia. R. 1600 působil tu luterský farář Jakub Petrozelin a ještě 1624 byl tu luterský predikant.[9]) Dále mělo Troubsko stejnou vrchnost s Rosicemi: 1629—84 hr. z Werdenberka a pak Haušperské z Fanalu, z nichž Jiří Rupert Haušperský omezil 1691 privilegia poddaných a 1702 vložil Troubsko svému mladšímu synovi Felicianu Juliovi Haušperskému z Fanalu (ZDb III. 345). Synovec posledního Tadeáš Haušperský prodal 1731 Troubsko za 85.000 zl. Fr. Antonínu Říkovskému z Dobrčic a ten opět 1735 Tomáši Janovi Sekorovi z Seckenbergu, po němž dědila (int. 1777) zbožná Marie Cecilie Sekorová, jeho dcera. Po její smrti byl statek int. 1809 Leopoldovi v. Seckenberg, 1812 Maximilianovi v. Seckenberg, 1847 Leopoldu Hodakovi (zemřel 19. dubna 1881), pak po polovině Vilémovi (zemřel 24. srpna 1901) a Ferdinandovi Hodakům; poslední pak zdědil po smrti Vilémově i jeho podíl. R. 1914 koupil Troubsko Hugo a Josefina Ftačníkovi a 1931 pol. statku int. Josefovi a Gabriele Ftačníkům. Pozemková reforma byla provedena 1926 (vlastníci Hugo a Marie Ftačníkovi, plocha 668 ha); vlastníku propuštěny byly ze záboru zbytkové statky Ostopovice, Popůvky a Troubsko.

Fara v Troubsku zanikla za války třicetileté a byla 1687 obnovena. Osada **Veselka** byla ještě v pol. 18. st. samotou, ale v 19. století rozšířila se v osadu.

Ostopovice. R. 1237 jmenuje se Štěpán z Ostopovic (Ostupowiz);[10]) poč. 14. st. ves byla lénem biskupa v obvodu modřickém,[11]) 1378 přip. se tu fara.[12]) Jan Racek z Mrdic int. 1437 pol. Ostopovic Janu Babkovi ze Senice, jenž nabyl (int. 1437) i druhé pol. vsi od Fraňka z Pacova a seděl tu ještě 1481.[13]) R. 1490 držel ves Jindřich Babka ze Senice a 1495 drželi tvrz a ves Oustopovice(!), Popice(!) Hluboké, Oboru a dvůr Těšánky Jindřichovi synové.[14]) Jan z Lomnice int. 1501 tvrz a ves Ostopovice Janu Doupovcovi z Čisté Studně a Jindřich Doupovec int. 1520 totéž Janu Petrovskému z Hrochova.[15]) Jan Petrovský dostal 1530 od Ferdinanda I. list moený a odporučil Ostopovice svým vnučkám Apoleně a Dorotě, dcerám Ctibora z Baňovic, které 1540 int. Oustopovice s tvrzí pustou brněnskému měšťanu Matyáši Munkovi z Ejvančic.[16]) K 1609 viz u Troubska.

Popůvky; 1349 přip. se Ješek Hrabiše z Popůvek,[17]) k 1495 viz u Ostopovic, 1562 u Rosic, 1609 u Troubska. — U Popůvek zanikly Komínce; přip. se 1349[18]) k 1522—62 pusté, viz u Rosic.

PANSTVÍ KUŘÍM A STATKY VOHANČICE A KŘÍŽÍNKOV.

Kuřim, dříve Kořím, městečko s děkan. (od r. 1786) kostelem sv. Maří Magdaleny z 1766—72 a zámkem. Přemysl I. založil 1226 kostel v Kuřimě a stanovil, aby byl fil. k kostelu sv. Petra v Brně.[1]) K 1298 viz u Tišnova, 1360 u Bystřice n/P. V l. 1365—74 jmenuje se Petr z Kořimě(!),[2]) než 1406 int. markr. Jošt Kuřim Janovi z Meziříčí.[3]) R. 1434 držel zboží zástavou brněnský měšťan Michal Kunygfeldar,[4]) ale 1437 Dobeš z Meziříčí

[4]) CDM XIV. 71. — [5]) CDM XI. 16. — [6]) ZDB XXII. 44. — [7]) ČMMZ VIII. 138, PB XXX. 168, ZDB XXVI. 68, Salbuch č. 287., f. 346. — [8]) ZDB XXX. 43. — [9]) Jireček, Ruk. II. 107, ČMMZ 1915 133. — [10]) CDM II. 284. — [11]) Lechner I. 4. — [12]) ZDB VI. 631. — [13]) ZDB XII. 279, 292, P V. 344. — [14]) P VII. 29, ZDB XIII. 20. — [15]) ZDB XIII. 26, XVI. 2. — [16]) ZDB XX. 22, XXII. 20. — [17]) ZDB I. 79.

[1]) Friedrich II. 287. — [2]) ZDB IV. 353, P I. 30. — [3]) ZDB VIII. 452. — [4]) P

int. Kuřim Janovi z Meziříčí.[5]) Dále seděl tu 1447 Beneš z Boskovic[6]) a 1464 Vaněk z Boskovic,[7]) jehož synové (Václav a jiní) int. 1466 Kuřim své matce Johance z Vlašimě.[8]) R. 1490 držel zboží Albrecht z Boskovic (manželkou jeho byla Apolonie z Krajku), který int. 1527 tři díly Kořimě(!) Zikmundovi Nekšovi z Landeka (manželkou jeho byla Dorota z Ayznova).[10]) Zikmund Nekeš získal (int. 1529) od Dobše, Jaroslava a Tasa bratří z Boskovic další díl Kořimě(!).[11]) Po jeho smrti 1547 poručnici jeho dětí prodali Kuřim městu Brnu. Farářem byl tu 1547—80 katolický kněz Matouš Filonomus Benešovský[12]) a také 1624 byla tu fara katol.[13]) R. 1785 Josef II. dal Kuřimu jarmark. Městečko 1825 a 1832 vyhořelo.

Deblín, městečko s far. kostelem sv. Mikuláše a zříceninami hradu. Na falsu z 14. st. k 1184 jmenuje se Ratibor z Deblína,[14]) 1234—45 jiný Ratibor z Deblína, jehož syny byli Artleb (1233 až 1286, manželka Budislava) a Janáč (1234—74) z Deblína. Artleb zanechal syny Artleba ml. z Dubna a Brušperka (1252—94) a Vítka z Loučky (1292 až 1322), kdežto Janáče přežily čtyři dcery, z nichž Kateřina (1312—38), vdova po Tasovi z Lomnice, přinesla Deblín věnem pánům z Lomnice.[15]) R. 1234 byly u Deblína doly na stříbro.[16]) Demetr z Bukové a jeho manželka Gertruda z Deblína darovali 1294 patr. v Deblíně německým křižovníkům, což 1295 potvrdil biskup Dětřich.[17]) Dále seděli na Deblíně páni z Lomnice a sice 1371—89 bratři Jeneč a Proček[18]) a 1391 Beneš z Deblína.[19]) Marketa, dcera Jenče z Deblína, vzala 1399 svého manžela Čeňka z Kunštátu na spolek na hrad Deblín a ves Katov, N. Ves, Nelepči, Čechy, Žernovice, Prosetín, Holasice, Podolí, Žďárek, Blahoňov, Pístkov(!) a Jestřebice,[20]) ale ještě téhož r. int. táž Marketa zboží deblínské bratřím Benešovi (1398 jeho manželkou byla Anežka, dcera Ješka Doubravky), Vaňkovi (1412 neb., zůstala dcera jeho Anna) a Čeňkovi z Lomnice.[21])

Poslední z nich seděl tu ještě r. 1412,[22]) než Jan z Lomnice int. 1415 Deblín s přísl. Artlebovi z Veteřova (seděl tu ještě 1434), jehož manželkou byla Marketa z Hoštálkova.[23]) Dále držel panství 1449 Jan z Drahotuš a Veteřova,[24]) 1464 Vaněk z Boskovic[25]) a jeho synové Václav, Albrecht, Jaroslav a Ladislav z Boskovic prodali 1470 městu Brnu hrad Deblín s městečkem, Čížky, Žernuvku, Nelepeč, Pejškov, Čeblovice, Holasice, Maršov, Braniškov, Žďárec, Blahoňov, Prosatín, Katov, N. Ves, Jestřebí, Lažánky, díl Lažan, Ludvíkov, Podolí, Veselé a Úsuší.[26]) K r. 1504 viz u Brna. Na podací v Deblíně táhli se ještě 1503 opavští němečtí křižovníci, ale město Brno získalo 1540 od starobrněnských johanitů také patr. fary v Deblíně.[27]) Fara byla v 16. st. evangelická. Ještě 1510 přip. se doly u Deblína a také mapa Komenského uvádí tu zlaté a stříbrné doly.

Blahoňov, k 1390—1470 viz u Deblína, 1504 u Brna.

Braniškov přip. se 1369 (Braniškovice),[28]) k 1470 viz u Deblína, 1504 u Brna.

Česká, dříve Cinzendorf založena 1784.

Čížky, k 1398—1490 (Čechy) viz u Deblína, 1504 u Brna.

Heroltice přip. se 1361.[29]) k 1636 u Vohančic, 1700 pusté u Brna. R. 1784 vznikla ves znovu parcelací dvora.

Holasice, k 1390—1470 viz u Deblína, 1504 u Brna.

Kuřimské Jestřabí nál. již 1415 k Deblínu,[30]) k 1470 viz u Deblína, 1504 u Brna.

Katov, k 1390—1470 viz u Deblína, 1504 u Brna.

III. 85. — [5]) ZDB XII. 423. — [6]) P III. 293. — [7]) P III. 293. — [8]) ZDB XIV. 69. — [9]) ZDB XII. 7. — [10]) ZDB XVIII. 2. — [11]) ZDB XIX. 5. — [12]) Jireček, Ruk., 62. — [13]) ČMM 1903 302. — [14]) Friedrich I. 400. — [15]) HP IX., Páni z Deblína. — [16]) CDM II. 246. — [17]) CDM V. 5, 31. — [18]) ZDB VI. 5, ZDO VI. 1. — [19]) ZDO VI. 133. — [20]) ZDB VII. 618. — [21]) ZDB VII. 293, VIII. 35, IX. 536. — [22]) Stav. arch. 324. — [23]) ZDB XI. 101, P III. 82. — [24]) AČ XVI. 116. — [25]) P V. 98. — [26]) ZDB XIII. 193. — [27]) PB IX. 16, Bočkova sb. 3124. — [28]) ZDB III. 559. — [29]) ZDB IV. 91. — [30]) ZDB XI.

Křižovice, sluly původně Kreutzdorf, Křižánkov nebo Křižínkov. R. 1309 jmenuji se bratři Vojtěch a Martin z Křižníkova (Crysanlis),[31]) 1366 bratři Vojslav a Filip z Křižníkova,[32]) 1411 Ješek a 1420 Brikcí z Křižníkova.[33]) K 1393 viz u Křižanova, 1416—36 (Kreutzdorf), pak 1485—1504 viz u Žďáru. Na sklonku 15. t. držel Křižníkov zástavou Mikuláš Hadburk z Sobušic (1496 neb.), jehož bratrem byl Jindřich Hadburk (PB VIII. 32). V 17. st. nál. ves k panství novoměstskému, po 1663 faře vyškovské. Od vyškovské fary koupila statek Kateřina Apolonie Kratzerová z Schönsperka, která jej prodala (int. 1690) Ferdinandovi knížeti z Dietrichštejna (ZDb III. 215). Ferdinand int. 1682 Křižníkov Adamu Karlovi Otislavu z Kopenic (ZDb II. 80) a posléze Dominik Ondřej hr. z Kaunitz int. je 1687 Frydrychu Pruskauerovi v. Freienfels (ZDb II. 157). Sourozenci v. Freienfels int. 1722 Křižníkov Kazimíru Václavovi hr. z Werdenberku (ZDb IV. 398). R. 1732 seděl tu Jan Filip hr. Werdenberg s manželkou Marií Isabelou, roz. hr. Lamberg (ZDb V. 112), posléze Marie Polexina hr. v. Sonau, roz. hr. z Werdenbergu, prodala statek 1738 Gotfridu Ignácovi hr. Walldorf, po jehož smrti 1746 koupilo Křižovice město Brno. Ves tvořila i napotom zvláštní statek.

Lažánky s far. kostelem sv. Trojice,[34]) přip. se 1448, k 1470 viz u Deblína, 1504 u Brna. Fara přip. se 1527, zanikla a 1786 zřízena lokalie, 1857 fara.

Lelekovice s fil. kostelem sv. Filipa a Jakuba. R. 1288 jmenuje se Heřman z Lelekovic (de Lelechwyce),[35]) 1351 až 1358 Heřeš[36]) a 1358—65 Ješek a Buzek bratři z Lelekovic, za nichž přip. se v Lelekovicích hrad.[37]) Dále psali se 1368—75 bratři Znata a Albrecht z Lelekovic.[38]) Znenáhla nabyli zboží markrabata. Šebor z Rájce int. 1373 díl Lelekovic s pol. podací markr. Janovi a Bohuněk a jeho syn Buzek z Mostišť prodali 1375 zboží v Lelekovicích, Srnávce a Kaménce témuž.[39]) Markr. Jošt int. 1412 tvrz a ves Lelekovice Heraltovi z Kunštátu,[40]) po jehož smrti seděly tu 1418 jeho dcery Žofka a Anička z Kunštátu.[41]) Žofka s manželem svým Janem z Cimburka int. 1447 zboží lelekovské Lelekovice s tvrzí a patr., pustou Kaménku a díl Šebrova Janu Dupníkovi z Nitkovic.[42]) Dále seděli tu 1460—64 Jiřík z Nitkovic,[43]) 1481 Jan z Nitkovic[44]) a 1485 Johanka z Nitkovic s manželem Jiříkem Rackem z Mrdic, kteří 1490 int. tvrz a ves Lelekovice s pod., Nužířov a pusté vsi Kaménku a Srnávku Linhartovi z Horu.[45])

Marketa z Horu přijala 1504 prvého svého manžela Mikuláše z Kunyksperku a 1520 druhého manžela Jana Kotímského z Utěšic na Lelekovice na spolek.[46]) Posléze poručníci sirotku po Janovi Kotímském prodali (int. 1523) Lelekovice Janu Velikému Proč kovi z Četně, jehož manželkou byla Marketa z Horu.[47]) Jan Proček int. pak 1543 Lelekovice s tvrzí, piv., slad. a pod., Nužířov a díl Šebrova Vilímu Valeckému z Mirova a ten 1557 int. toto zboží městu Brnu.[48]) K 1555 viz u Brna.

Lipůvka s far. kostelem sv. Cecilie. R. 1371 nabyl tu zboží Bohuněk z Lipůvky,[49]) 1434 držel ves Beneš z Boskovic.[50]) Šimon Eder ze Šťávnice int. 1555 Lipůvku Ambrožovi z Ottersdorfu a ten 1557 městu Brnu.[51]) Fara přip. se 1510. Starobylý kostelík sv. Klementa u Lipuvky byl roku 1787 rozbořen.

Maršov, k 1470 viz u Deblína, k 1504 u Brna.

Nelepeč, k 1390—1470 viz u Deblína, 1504 u Brna.

---

101. — [31]) CDM VI. 22. — [32]) ZDB IV. 408. — [33]) P II. 218, III. 73. — [34]) Listina z 1236 v CDM II. 315, již markr. Přemysl dává užitek z vsi Lažánek, k hradu Veveří náležité, purkrabí veverskému Ctiborovi, jest podle soukr. sdělení Dr. J. Šebánka falsem. — [35]) CDM IV. 272. — [36]) ZDO I. 181, 492. — [37]) ZDB III. 241, ZDO I. 783. — [38]) CDM XV. 118, P I. 35. — [39]) ZDB VI. 122, CDM X. 260. — [40]) ZDB IX. 425. — [41]) P III. 47. — [42]) ZDB XII. 621. — [43]) P IV. 55, 120. — [44]) P V. 361. — [45]) AČ XVI. 286, ZDB XII. 6. — [46]) ZDB XIII. 32, XVI. 1. — [47]) ZDB XVII. 2, 5. — [48]) ZDB XXII. 41, XXIII. 14. — [49]) ZDB V. 483. — [50]) P III. 86. — [51]) ZDB XXIII. 7, 14. — [52]) ZDB I. 43. — [53]) ZDB VIII. 87. — [54]) ZDB IX. 280, XI.

Nuzířov nál. před 1349 Heraltovi z Kunštátu,[52]) později vládykum z Nuzířova. Ješek, sirotek po Vaňkovi z Mouchnic, int. 1398 Nuzířov a díl Lažan Benešovi z Vážan.[53]) Václav a Hynek bratři z Vážan int. 1412 toto zboží Dětřichovi ze Spránek a ten 1417 Janu Dupníkovi z Nitkovic.[54]) K 1490—1543 viz u Lelekovic.

Pánov, původně jen tvrz; 1365 přip. se Ondřej Pánovec z Pánova (ZDB IV. 170). Poručníci po Janu z Pánova int. 1437 Pánov Janovi z Janovic (ZDB XII. 162, 274). R. 1481 int. Vaněk z Pánova tvrz Pánov a Košíkov Janovi z Račina a ten ihned totéž Jiříkovi z Mukoděl (ZDB XI. 13). Teprve počátkem 19. st. parcelací dvora vznikla ves.

Pejškov, k 1390—1470 (Pístkov) viz u Deblína, 1504 u Brna.

Presatin, k 1390—1470 viz u Deblína, 1504 u Brna.

Skalička; 1349 držel tu zboží Havel z Trmačova.[55]) K 1573—1636 viz u Vohančic, 1700 u Brna.

Svinošice; k 1209—10 viz u Zábrdovic. K. 1349 jmenuje se Václav Strniště z Svinošic.[56]) R. 1365 seděl tu Artleb z Klečan.[57]) 1373 Petr z Klečan,[58]) 1406 Všebor z Rájce.[59]) Vaněk z Boskovic daroval 1410 tvrz a dvur v Svinošicích Janovi z Odřetína[60]) a také Václav a Beneš bratři z Boskovic int. 1437 Svinošice s tvrzí Janu Vrškovi z Odřetína.[61]) R. 1459 byly stanoveny hranice mezi Svinošicemi a Lelekovicemi (list. v archivu m. Brna k 1459). Jan Záviše z Odřetína prodal 1489 (int. 1499) Svinošice s tvrzí a pusté Němčičky za 434 zl. uh. Janovi a Kryštofovi z Hrochova, z nichž prvý int. 1509 statek městu Brnu.[62])

Šebrov, díl; k 1447—1543 viz u Lelekovic. Jindřich Frath z Bystřice prodal 1529 Šebrov a pustou ves Svojenov Janovi z Pernštejna (AČ XX. 343).

Úsuší, k 1470 viz u Deblína, 1504 u Brna.

Kuřimská Nová Ves; 1364 jmenuje se Pešek z N. Vsi.[63]) K 1390—1470 viz u Deblína, 1504 u Brna.

Vohančice s zámkem. R. 1255 jmenuje se Macek a jeho syn Macek z Vohančic (Bohanschiz),[64]) 1390 Pavel Šilhěř z Vohančic.[65]) Před 1481 seděl tu Hašek z Vohančic (manželkou jeho byla Eliška z Věže), 1481 syn Haškuv Beneš z Vohančic (sestrou jeho byla Machna z Vohančic)[66]) a 1544 Znata Vohanský z Vohančic.[67]) Bratři Jan, Beneš, Mikuláš, Hynek a Burian Vohanští z Vohančic prodali 1573 tvrz a ves Vohančice (Vahančice!) a tvrz pustou a ves Skaličku Janu Pergarovi z Pergu, jenž tu seděl ještě 1586.[68]) V l. 1596—1600 držel zboží Karel Pergar.[69]) 1607—13 Bohuslav Pergar[70]) a Mikuláš Pergar z Pergu prodal 1615 statek vohančický evang. Janu Kryštofu Pergarovi, jemuž byl statek konfiskován a prodán za 12.232 tolaru setníku Hanušovi Mölsingovi.[71]) Vdova po Janu Mölsingovi odporučila 1629 Vohančice Alžbětě Pergarce z Pergu, která 1636 prodala Vohančice, Heroltice, Skaličku a Závist Alfosovi de Castro a jeho manželce Julianě Veronice de Castro (ZDB XXXIV. 70). Karel de Castro prodal 1666 Vohančice Karlu Albrechtovi v. Teyburg, který již 1676 int. je Jindřichu Slavíkovci ze Slavíkovic (ZDb I. 144. 276). Od 1693 seděl tu Karel Maximilian Lev sv. p. z Rožmitálu, který 1701 int. statek městu Brnu (ZDb III. 296). Vohančice tvořily s vesnicemi jmenovanými r. 1636 zvláštní statek.

Závist, k 1636 viz u Vohančic, 1700 u Brna.

Žernůvka, k 1390 (Žernovice) a 1470 viz u Deblína, 1504 u Brna.

Na panství zanikly vsi:

Čeblovice zanikly u Holasic, kde jest trať »v Čeblovicích«. Ve falsu z 14. st. k 1183 jmenuje se Radoslav z Čeblovic,[72]) dále 1237—49 Crha a Častolov bratři z Čeblovic[73]) a 1268

458. — [55]) ZDB I. 94. — [56]) ZDB I. 112. — [57]) ZDB IV. 171. — [58]) ZDB VI. 104. — [59]) P II. 6. — [60]) CDM XIV. 174. — [61]) ZDB XII. 318. — [62]) ZDB XIII. 19, XIV. 3. — [63]) List. v archivu města Brna k 1489, ZDB IV. 88. — [64]) CDM III. 223. — [65]) ZDB VII. 845. — [66]) PB VIII. 5. — [67]) PB XVIII. 165. — [68]) ZDB XXVI. 12, PO XXXII. 172. — [69]) PB XXXII. 129, Ruk. měst. archivu v Brně č. 165., f. 20. — [70]) PO XXXVIII. 211, 279. — [71]) PO XXXIX. 181, Slovák, Konf. prot., 20. — [72]) Friedrich I. 400. —

až 1279 bratři Bohuš a Hartman z Čeblovic.[74]) K 1504 viz u Brna.

Chvališov zanikl v okolí Deblína. R. 1363 psal se Dětřich z Chvališova.[75]) K 1470 viz u Deblína, 1504 u Brna.

Kaménka zanikla u Lelekovic, k 1375—1490 viz u Lelekovic.

Ludvíkov zanikl v okolí Deblína, k 1470 viz u Deblína, 1504 u Brna.

Němčice zanikly u Šebrova. Artleb z Klečan int. 1373 Němčice s tvrzí Petrovi z Klečan.[76]) Vaněk z Boskovic zapsal 1428 Janu Vrškovi z Odřetína pusté Němčice nad Svinošicemi a les Dubovou.[77]) K 1508 pusté viz u Brna.

Srnávka zanikla u Lelekovic, k 1373—1490 viz u Lelekovic.

Svojenov zanikl u Šebrova, k 1529 viz u Šebrova.

PANSTVÍ VEVEŘÍ A STATEK ŘÍČANY.

Hrad Veveří nad řekou Svratkou nál. poč. 13. st. i s Ložany (Lazane), kde byly doly na železnou rudu (Aychhorns), markrabětí.[1]) Z úředníků zeměpanských na Veveří jmenují se 1234—36 purkrabí Ctibor (Weuere)[2]), 1238 kastelán Přibyslav (Wewery),[3]) 1240 Jakub (Eichorn)[4]), kolem 1243 kastelán Ratibor (Ueueri)[5]), 1253—61 purkrabí Kuna[6]), 1268—69 purkrabí Hartleb[7]), a 1288 purkrabí Ctibor z Grunenberku[8]). Markr. Karel vyplatil 1335 hrad ze zástavy[9]); tehdy mimo jiné nál. k hradu Rozdrojovice, Hlinka, Habří a lán v Žebětíně; poslední dva statky dal 1342 Karel Branislavovi, řečenému Zille[10]). Některé vesnice byly od hradu častěji zastavovány. Tak 1407 držel Sentice zástavou Jan Kosa z Okrašovic[11]), Václav IV. 1413 zastavil Chudčice a Mor. Knínice (Velké Knínice) Mikulášovi z Rohozova, vyplatil pak obě vsi od Petra Soběšína a zastavil je znovu 1418 Janovi z Lomnice, který 1442 postoupil zástavu Chudčic a Knínic Joštu Hechtovi z Rosic[12]).

Král Zikmund odevzdal 1422 hrad Veveří rakouskému vévodovi Albrechtovi[13]), ale 1424 zastavil jej Petru Kutějovi, jemuž postoupil i popravu na Veveří[14]). Již v březnu 1422 obsadilo Veveří rakouské vojsko proti husitům (Bretholz, Die Übergabe Mährens, 298). R. 1446 držel hrad a zboží zástavou Václav Hecht z Rosic[15]); tehdy byla na hradě kaple sv. Prokopa, které nál. několik lidí v Mor. Knínicích[16]). Král Jiří zapsal 1458 zboží veverské těšínskému knížeti Přemkovi, který tu seděl ještě 1464[17]). Koncem r. 1468 obsadil však hrad uherský král Matyáš[18]). R. 1481 držel zástavu těšínský kníže Kazimír[19]), 1482—98 však Václav z Ludanic.[20]) 1519 Zikmund z Ludanic, jehož manželkou byla 1522—27 Kateřina z Vlašimě[21]). Po smrti Zikmundově prodali 1531 rukojmí hrad Veveří, městečko Veverskou Bitýšku, Sentice s pustým tvrzištěm, Chutčice(!), Jinačovice, Rozdrojovice, Malé Kuničky(!), Bystřec(!) s pod., 7 člověku v Žebětíně, Mor. Knihnice(!) s pod. a pustou Hlinku Janovi ml. Rokytskému z Ludanic, jehož manželkou byla Anna z Vlašimě[22]). Jan prodal však 1536 zboží veverské za 7.000 kop č. Janovi z Pernštejna[23]), který ihned int. totéž Janovi z Lipého.[24])

[73]) CDM II. 284, III. 142. — [74]) CDM IV. 5, 170. — [75]) ZDB IV. 393. — [76]) ZDB VI. 104. — [77]) List. v archivu města Brna k 1428.
[1]) CDM II. 275. — [2]) CDM II. 242, 275. — [3]) CDM II. 302. — [4]) CDM II. 330. — [5]) CDM III. 47. — [6]) CDM III. 198, 325. — [7]) CDM IV. 5, 30. — [8]) CDM IV. 274. — [9]) FRB III. 349. — [10]) CDM VII. 432, XIII. 185. — [11]) P II. 123. — [12]) AČ XI. 497, VII. 592, Sedláček, Zbytky reg., 668, 801. — [13]) Sedláček, Zbytky reg., 1193. — [14]) Sedláček, Zbytky reg., 921, 1191. — [15]) P III. 214. — [16]) P IIII. 226, IV. 34. — [17]) Sedláček, Zbytky reg., XV. 3, P IV. 144. — [18]) ZDVGMS IV. 83. — [19]) P V. 310. — [20]) P VI. 327, AČ VI. 514, XVI. 352, ZDB XIII. 15. — [21]) ZDB XVI. 3, PO XIV. 16. — [22]) Zlobického sb., ZDB XX. 6. — [23]) Zlobického sb., AČ XX. 389, ZDB XXII. 6. — [24]) ZDB XXII. 6, AČ XX. 411, Zlobického sb. — [25]) Zlobického sb. —

Pertolt z Lipého potvrdil 1557 Bitýšce privilegia[25]) a postoupil spolu s Čeňkem z Lipého Veveří 1559 Albrechtovi a Janu Šemberovi bratřím Černohorským z Boskovic (int. 1559).[26]) Albrecht Černohorský postoupil 1562 záměnou patronáty v Mor. Kninicích, Bystrci a Žebětíně klášteru Králové na St. Brně a 1571 odkázal zámek a panství svému nevl. bratru Janu Šemberovi Černohorskému z Boskovic,[27]) který zapsal 1573 zboží veverské Znatovi z Lomnice na Říčanech a jeho manželce Mandaleně z Mirova.[28]) Znata z Lomnice (obdržel 1569 Est mocný), obnovil 1585 Bitýšce privilegia, zejména na šenkování piva a odúmrt.[29]) R. 1591 seděl na Veveří Tas Mezřický z Lomnice[30]) a jeho dcera Kateřina Mezřická z Lomnice prodala 1609 svému manželovi Zikmundovi sv. p. z Tiefenbachu hrad Veveří, díl Žebětína, Bystrci(!), Kyničky(!), Rozdrojovice, Jinačovice, Mor. Kynice(!), Sentice, Chudčice a Javurek.[31]) Zikmund potvrdil 1615 Bitýšce privilegia a upravil roboty.[32]) Zikmund z Tiefenbachu zemřel 1637 a odkázal panství svému bratrovi Rudolfovi z Tiefenbachu. R. 1670 zdědila Veveří a Říčany Marie Maximiliana Terese hr. Collalto, která 1690 zřídila z obou statku fideikomis pro své syny z prvého (hr. Sinzendorf) i druhého (Collalto) manželství. (ZDb II. 201). R. 1707 byly statky Veveří a Říčany int. Janu Václavovi a Michalu Václavovi hr. z Sinzendorfu (ZDb III. 451); dále držel Veveří syn prvého Josef Antonín hr. Sinzendorf, po jehož smrti 1756 byly oba statky vloženy jeho synovi Václavu hr. Sinzendorf (ZDb VIII. 270). Pak dědil Václavův syn Prosper hr. Sinzendorf, který prodal 1802 (int. 1805) Veveří a Říčany Vilémovi sv. p. Mundy za 440,000 zl. (ZDb XII. 254). Vilémův syn Jan sv. p. z Mundy (dědil 1807) prodal 1830 Veveří, Říčany a Hvozdec za 620,000 zl. princi Gustavu Vasovi, který však již 1844 prodal všechny tři statky za 710,000 zl. Jiřímu sv. p. Sina. Jiří int. 1858 Veveří s Říčanami a Hvozdcem dceři svého syna Šimona Heleně sv. paní Sina. Od 1881 mělo Veveří stejné majitele s Rosicemi; pozemková reforma viz u Rosic. R. 1839 založen na panství cukrovar, koncem 18. st. byly u Rudky železárny.

Veverská Bitýška, městečko s far. kostelem sv. Jakuba Větš. z 1771—1808. Již 1426 jmenuje se tu far. kostel.[33]) Král Ludvík dal 1521 Bitýšce dva jarmarky a týdenní trh a Zikmund z Ludanic daroval 1524 městečku pole pod plat, potvrdil odúmrt a osvobození od robot.[34]) K 1585—1615 viz u Veveří. R. 1645 vypleníli městečko Švédové. 1716 založeny železné hamry na Bílém potoku. Dále potvrdili privilegia 1782 Josef II., 1791 Leopold II., 1794 František II., jenž 1832 přidal čtvrtý jarmark.[35]) Farářem byl tu 1657—1719 spisovatel Valentin Bernart Jestřabský. Fara byla od konce 15. st. prebendou kapituly brněnské.

Bosonohy, něm. Parfuss. Král Václav I. postoupil 1237 Bosonohy záměnou kostelu sv. Petra v Brně.[36]) K 1259—1782 viz u Tišnova.

Bystrc s far. kostelem sv. Jana Křtit. přip. se 1373; k 1531—1609 viz u Veveří. Již na poč. 16. st. stávala tu fara, která zanikla za třicetileté války, ale 1710 byla obnovena.

Hvozdec, k 1317—1445 viz u kl. sv. Anny na St. Brně. Po zrušení téhož kláštera nál. ves náb. fondu, až 1892 koupil Hvozdec za 20.310 zl. Vilém sv. p. Mundy.

Chudčice, k 1235 viz u Doubravníku, 1413—1609 u Veveří.

Javůrek nál. 1399 k Vel. Meziříčí.[37]) Marketa z Šumvaldu int. 1498 Javurek a Miličín Janovi Lechvickému z Zástřizl.[38]) K 1537 viz u D. Kounic, 1609 u Veveří. V 16. st. dolovalo se tu na železnou rudu.

Jinačovice. Hereš z Lelekovic postoupil 1358 Jinačovice (Nynaczowicze) markr. Janovi.[39]) K 1436—1609 viz u Veveří.

Moravské Kninice, dříve Velké Kninice, s fil. kostelem sv. Markety. Bo-

[25]) Zlobického sb., ZDB XXIV. 6. — [26]) ZDB XXVI. 2. — [27]) ZDB XXVI. 5. — [28]) Saibuch č. 287., f. 339. Zlobického sb., Bitýška. — [29]) ZDB XXVII. 41. — [30]) ZDB XXX. 13. — [31]) Zlobického sb., Bitýška. — [32]) ZDVGMS VI. 83. — [33]) Zlobického sb. — [34]) Oharek, Tišnovský okr. podle listin v městském archivu. — [35]) CDM II. 284. — [36]) ZDB VIII. 248. — [37]) ZDB XIII. 12.

ček z Medlova int. 1350 Knínice a vísku Kocanov Bočkovi, Vilémovi a Hroznatovi bratřím z Kunštátu.[40]) K 1413 až 1609 viz u Veveří. V 16. st. byla tu fara, která však zanikla. Jan z Lomnice int. 1519 půl Knínic s pod. a Sentice s tvrzištěm Zikmundovi z Ludanic a Jan z Lomnice int. 1532 Václavovi z Ludanic půl vsi s pod.[41])

Německé Knínice s far. kostelem sv. Mikuláše, k 1235—1782 viz u kláštera tišnovského; před 1830 připojeny od panství tišnovského k Veveří. Fara zanikla za třicetileté války a byla 1711 obnovena.

Kníničky, k 1406—1609 viz u Veveří.

Komín, větší část, s far. kostelem sv. Vavřince. Královna Konstancie koupila Komín od Diviše z Divišova a darovala 1240 ves klášteru tišnovskému.[42]) Královna Konstancie založila 1323 v Komíně (Cumein) far. kostel, k jehož obvodu nál. vsi Jundrov (Judendorf), Žabovřesky (Zebrawicz) a Manice; dříve nál. Komín k farnosti P. Marie na St. Brně.[43]) Fara zanikla za třicetileté války, 1786 zřízena lokalie a 1857 fara. Ves nál. klášteru tišnovskému až do jeho zrušení a byla posléze odloučena od panství tišnovského a připojena k Veveří.

Rozdrojovice, k 1402—1609 viz u Veveří.

Sentice přip. se 1358,[44]) k 1407—1609 viz u Veveří.

Žebětín (díl vsi s far. kostelem sv. Bartoloměje. R. 1235 psal se Hostislav z Žebětína (Sebetin), 1409—17 držel díl vsi Viktorin z Litomyšle,[45]) 1434 pak Petřík z Žebětína, jenž 1447 int. díl vsi Hanušovi z Vlasatic.[46]) R. 1464 držel díl vsi Prokop z Vlasatic, jenž jej 1481 int. Urbanovi z Starého Sedla a jeho manželce Dorotě z Červené Lhoty.[47]) Dorota ovdověla a vzala 1499 na díl Žebětína na spolek druhého svého manžela Jana Kolence z Gogolína, který 1504 int. stateček Janu Lechvickému z Zástřizl.[48]) Jan pak 1517 vložil tento díl klášteru Králové na St. Brně. — Veverský díl viz k 1342—1609 u Veveří. — Fara zanikla za třicetileté války, 1787 zřízena lokalie, 1869 fara.

Na panství zanikly vsi:

H l i n k a zanikla u Hvozdce, kde jest trať V Hlince, k 1402—1531 viz u Veveří.

K l a d r u b y zanikly u Žebětína; 1306 nabyla Kladrub (Cladrun) Anežka, vnučka Václava I.,[49]) k 1339 viz u kláštera Králové na St. Brně.

K o c a n o v zanikl u Mor. Knínic, kde jest trať V Kocanově, k 1350 viz u Knínic.

Statek Říčany:

Říčany s fil. kostelem sv. Petra a Pavla z 1754—63. R. 1237 psali se bratři Karel, Beneš a Ludslav z Říčan (Richan), z nichž Karel přip. se ještě 1245 a Ludslav 1250 (Rischan).[50]) Marketa z Říčan int. 1349 svému manželovi Albertovi z Říčan tvrz a zboží v Říčanech a také Jaroslav z Knínic int. 1349 díl Říčan témuž.[51]) R. 1353 přip. se Benek a jeho synové Bedřich a Pavel z Říčan,[52]) 1373 Janek z Říčan,[53]) 1407—18 Hynek a Artleb z Říčan.[54]) R. 1434 seděl tu Vít z Říčan a jeho bratři,[55]) 1447 Ondřej z Okarce.[56]) Arnošt z Medlova a Hynek z Olbramic int. 1481 tvrz a díl Říčan s pod. Ctiborovi a Janovi z Uponěšic a Jan z Uponěšic opět Dorotě z Drahanovic.[57]) Jan Koberský z Drahanovic odkázal 1539 Říčany své manželce Anně z Doubravice a ta 1540 int. zboží Smilovi z Doubravice.[58]) Syn Smiluv Burian int. 1552 Říčany svému bratru Jaroslavovi z Doubravice, jenž zemřel 1555 (náhr. ve Valči).[59]) Vdova po Jaroslavovi Mandalena z Mírova vzala 1560 svého druhého manžela Znatu z Lomnice na Ří-

[39]) ZDB III. 214. — [40]) ZDB I. 219. — [41]) ZDB XV. 11, XX. 15. — [42]) CDM II. 328. — [43]) CDM VII. 223, VI. 222. — [44]) ZDB III. 405. — [45]) CDM XIV. 71, P III. 13. — [46]) P III. 88, ZDB XII. 757. — [47]) P IV. 149, ZDB XI. 14. — [48]) ZDB XIII. 19, 32. — [49]) CDM V. 194. — [50]) CDM III. 171, 149. — [51]) ZDB I. 26, 89. — [52]) ZDB II. 85. — [53]) CDM XV. 148. — [54]) P II. 84, III. 4. — [55]) P III. 82. — [56]) P III. 292. — [57]) ZDB XI. 18, XII. 6. — [58]) ZDB

čany na spolek a zemřela 1585 (náhr. v Říčanech).[60]) Nadále sdílely Říčany osudy panství veverského a 1609 Kateřina Mezřická z Lomnice prodala Říčany s tvrzí Zikmundovi sv. p. z Tiefenbachu, svému manželovi.[61]) Ještě 1624 byl v Říčanech luterský predikant.[62])

Lit.: K. Eichler, Paměti panství veverského, Brno 1891; J. Škára, Hrad Veveří, Brno 1923; E. Smrž, Bosonohy, 1928.

PANSTVÍ D. KOUNICE A PŘIPOJENÉ STATKY VLASATICE, CVRČOVICE A NĚM. BRÁNICE.

Dolní Kounice, něm. Kanitz, městečko s zříceninami kláštera, novým děkanským (od 1786) kostelem sv. Petra a Pavla z 1877—79, kostelíkem sv. Ant. Pad. z 1757 a zámkem. K 1183—1483 viz níže u kláštera. R. 1221 psal se Albert (de Kaniz),[1]) 1255 Svatoslav (de Cunicz)[2]) a pak Jan Stoš z Kounic, jenž zemřel 1360 (náhr. v Kounicích).[3]) Král Ladislav udělil 1452 Kounicum dva výr. trhy, Ferdinand I. udělil 1535 městečku další dva jarmarky,[4]) 1532 zapsal Kounice v 20.000 kopách miš. Jiřímu Žabkovi z Limberka, 1533 připsal témuž na Kounicích 4.000 kop miš. a 1533 dovolil Jiřímu Žabkovi vyplatiti od Jana z Žerotína na Strážnici, zastavené od Kounic ves Dunajovice, pustý Pratlsprun, dům v D. Kounicích a dům v Brně a posléze prodal 1537 (int. 1538) zámek, klášter a městečko D. Kounice s pod., městečko Pravlov s pod., Němčice, pul Medlova, Malešovice, Vranovice, pusté Teplany, Valtěřovice, pod. v Strachoticích, Maršovice, Trboušany, Mor. Bránice, Hlínu, Neslojovice(!), Javurek, Sulovice(!), Mělčany, Bračice, (Dolní) Dunajovice, pusté vsi Klentnice a Pratlsprun a pod. v Mikulově, Kurdějově, Věstonicích, Drnholci, Novosedlech, Reznovicích a Mušově Jiřímu Žabkovi z Limberka[5]) (prvou jeho manželkou byla 1544 Mandalena z Hustopeč, druhou 1551 Mandalena Černohorská z Boskovic[6])), jenž dal 1540 Mor. Bránicum odúmrt, 1547 osvobodil D. Kounice od robot a zemřel 1552 (náhr. v D. Kounicích).[7]) Jeho syn Burian Žabka (manželka jeho Mandalena Štramberská, 1554 obdržel Burian list moený) dal 1560 odúmrt Trboušanum a int. 1562 Zikmundovi ze Zástřizl hrad a městečko D. Kounice s klášterem, pod., piv., slad., pusté městečko Jiřikov, městečko Pravlov s pod. a mýtem, Němčice, Kopařovice, Trboušany, Hlínu s pod., Neslojovice a pusty Statenhof i s many.[8])

Zikmund ze Zástřizl zemřel 1575 (náhr. v Kounicích[9])) a jeho synové Hynek a Jan potvrdili 1576 Kounicum privilegia.[10]) Posléze Jan int. 1579 zboží kounické Zdeňku Lvovi z Rožmitálu a Blatné.[11]) Zdeňkuv syn Maximilian Lev potvrdil 1586 Bratřím kounickým privilegia z 1571,[12]) ale již 1588 spolu s bratrem Zdeňkem Lvem prodal prodlužené panství kounické Bernartu Drnovskému z Drnovic a jeho manželce Anně Žabkové z Limberka.[13]) Bernart přikoupil (int. 1590) od Honsa Jakuba hr. z Thurnu Mor. Bránice, Bračice, Sulovice a Odrovice za 22.000 zl. mor.[14]) R. 1602 seděl na Kounicích Jan Drnovský, sirotek,[15]) a 1619 Johanka Drnovská z Drnovic spolu se svým manželem Jiřikem Ehrenreichem z Regendorfu.[16]) Těmto bylo panství spolu s pol. statku hornobojanovského konfiskováno a pro-

XXII. 21. — [59]) ZDB XXII. 88. — [60]) ZDB XXIV. 13. — [61]) ZDB XXX. 13. [62]) ČMM 1915 128, 193.

[1]) Friedrich II. 213. — [2]) CDM III. 218. — [3]) Cerroni I. 97, f. 54. — [4]) Cerroni, II. 8, f. 2. — [5]) Kopiář arch. min. vnitra č. 5., f. 209—35, 391. ZDB XXII. 2. — [6]) ZDB XXII. 45, 87. — [7]) Nová sb., Cerroni I. 97, f. 54. — [8]) ZDB XXIV. 25, PB XXIII. 311, Salbuch č. 286., f. 32. — [9]) Cerroni I. 97, f. 54. — [10]) Cerroni II. 8, f. 2, Nová sb., — [11]) ZDB XXVI. 57. — [12]) SH III. 289. — [13]) ZDB XXVII. 5. — [14]) ZDB XXVII. 26. — [15]) PO XXXVI. 163. — [16]) ČMM 1922 148. — [17]) Slovák, Konf. prot., 11, ZDB XXXII. 3. — [18]) Hlíd-

dáno za 111.400 tolarů kardinálovi z Dietrichštejna.[17]) R. 1622 konali na panství misie brněnští jesuité.[18]) Již v 17. st. byla v Kounicích silná židovská obec. Po smrti kardinálově držel panství 1636—55 Maximilian z Dietrichštejna, jenž 1644 potvrdil Kounicům privilegia, 1655—98 Ferdinand, který 1665 potvrdil odúmrt Mor. Bránicům, 1666 Trboušanům, 1660 dal městečku jarmark a 1696 potvrdil jeho privilegia, 1698—1708 Leopold, jenž potvrdil 1701 Kounicům privilegia, 1708—38 Valter Frant. Xav., který potvrdil 1709 městečku privilegia, 1738—82 Karel Maximilian kníže z Dietrichštejn-Pruskova, jenž 1781 obnovil kounická privilegia, 1782—1808 Jan Karel kníže z Dietrichštejn-Proskau, jehož syny byli Jan, Karel, Mořic a Josef hr. z Dietrichštejn-Pruskova (ZDb XI. 143, 359), 1812—54 Frant. Ser. Josef kníže Dietrichštejn-Proskau-Leslie (ZDb XIII. 159), jenž zemřel 8. června 1854. Pak drželi panství Josef kníže Dietrichštejn (zemřel 10. července 1858), Terezie hr. Herberstein, roz. hr. Dietrichštejn (zemřela 12. března 1895), dále Josef hr. Herberstein a 1926 panství int. akciové spol. cukrovarnické v Olomouci. Pozemková reforma byla provedena 1926—27 (vlastník nejprve Josef Herberstein, pak akc. spol. rolnických cukrovarů v Olomouci, plocha 2818 ha), vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Cvrčovice, lesní hospodářství, cukrovar v Pohořelicích, zámek a zřícenina cukrovaru v D. Kounicích odprodány E. Tomcovi, zřízeny zbytkové statky D. Kounice, Mělčany, Pasohlávky I. II., Nová Ves I., II. a Vranovice. V záboru zůstaly zbytkové statky Kupařovice, Němčičky a Vlasatice.

Leopold I. přidal 1696 Kounicům jarmark. Privilegia městečka potvrdili 1737 Karel VI., 1747 Marie Teresie, 1782 Josef II. a 1793 František II. R. 1679 utrpěly Kounice morem, 1799, 1823 a 1829 požáry a 1820 povodní. R. 1663 Tataři marně dobývali zámku.

Ženský premonstrátský klášter Rosa coeli v D. Kounicích. Vilém z Polan založil 1181 za souhlasu své manželky Žofie a syna Svatoslava klášter, do něhož byly 1183 želivským opatem Gotšálkem (odtud byli probošty ponejvíce opati želivští) uvedeny jeptišky z Louňovic a Louňovický převor Petr, po němž stal se převorem Eberhard.[19]) Podle falsa z 14. st. daroval Vilém nově založenému klášteru vsi Kounice (Chunycz, Cunicz), Mělčany (Milchan) a Bránice (Branycz), pak patr. v Kounicích, Pavlově (Pulin), Žes(!), Mikulově (Miculov), Dunajovicích a Heřmanicích.[20]) Za českého vpádu do Moravy 1185 vojsko Přemyslovo vypálilo Kounice a ušetřilo jen klášter a kostel.[21]) Z dalších proboštů jmenují se 1228 Florián,[22]) 1238—40 Ambrož,[23]) 1249 Jindřich,[24]) 1275—76 Mikuláš.[25]) a 1293—1306 Gerlach.[26]) Zakládací listinu kláštera potvrdil 1237 Václav I.[27])

Probošt Mikuláš musil 1275 postoupiti klášteru oslavanskému sporný patr. v Troskotovicích[28]) a dal 1276 Mačce, matce neb. Oldřicha z Drnholce, do života Bránice,[29]) ale nabyl 1276 od kapituly staroboleslavské desátky z farností v Kounicích (Chunicz), Pravlově (Praulin), Malešovicích (Malspicz), Uherčicích (Vhrichicz), Vlasaticích (Wassaticz), Cvrčovicích (Vrspicz), Pavlově (Pulina), Dunajovicích (Dunayowicz), Novosedlích (Newzidel), Mušově (Moschan) v arciděkanátu znojemském; v Reznovicích (Breznawicz), Narvicích (Nawrowicz), Mušuvkách (Moschank), Újezdci (Wyasdecz, zaniklý u Pohořelic), Mikulově (Miculow) a Pohořelicích (Pohorselicz) v arciděkanátu brněnském.[30]) Za probošta Gerlacha klášter musil postoupiti Johanitům desátky kostela přibického v Přibicích, Vranovicích a Žeši (Szchet);[31]) zato 1297 klášter přikoupil od Jindřicha z Liechtenštejna Pouzdřany a Popice[32]) a spor s klášterem želivským byl 1306 rozhodnut tak, aby kounický klášter požíval desátků z Božic (Bossycz), Kounic (Kanicz), Jezeřan (Yezka XXII. 776. — [19]) FRB II. 483. — [20]) Friedrich I. 400. — [21]) FRB II. 506. [22]) Friedrich II. 320. — [23]) CDM II. 295, 314. — [24]) CDM II. 329. — [25]) CDM IV. 110, 123. — [26]) CDM V. 106, VII. 169. — [27]) CDM V. S 15. — [28]) CDM V. 111. — [29]) CDM IV. 123. — [30]) CDM IV. 121. — [31]) CDM V. 105. —

ram) a Bránic.[33]) R. 1307 nál. mimo jiné klášteru patr. kostelu v Kovalově, Valtěřovicích, ve Zvoli a patr. kostela P. Marie na St. Brně.[34])

Probošt Jakub koupil 1322 od Sezimy z Jevišovic zboží v Držovicích (Derscowicz, jinak Stetendorf)[35]) a 1323 zaměnil spolu s převorou Žofií králi Janovi a královně-vdově Elišce Rejčce patr. kostela P. Marie na St. Brně a ves Hajany za královské zboží v Pravlově (Prewlow).[36]) Probošt Rulant a převora Jitka prodali 1329 klášteru Aula Regia na St. Brně Branišovice (Vrenspicz)[37]) a probošt Mikuláš (týž přip. se ještě 1346) s převorou Kateřinou prodal 1334 klášteru louckému Držovice (jinak Stetindorf).[38]) Papež Klement VI. inkorporoval faru v Mikulově 1351 klášteru.[39]) Za probošta Václava (1368—81) nabyl klášter (int. 1385) od Henzlina z Lenovic a Jana Zuba Lenovice,[39]) od kapituly sv. Petra (int. 1387) Siluvky (Sulowicz),[40]) později pak od Bartoše z Kokor a jeho manželky Elišky (int. 1417) půl Němčiček[41]) a od Oldřicha Stoše z Bránic (int. 1418) Holubice a Kruhy;[42]) poslední dvě vsi však král Zikmund zapsal 1421 Jakubovi z Liptova.[43])

Za válek husitských klášter byl vypálen a zchudl. R. 1436 byl proboštem Jan a převorou Kateřina z Tasova,[44]) 1446 Mikuláš[45]) a 1447 Jakub, za něhož 1447 Ondřej ze Studnic int. klášteru Medlov;[46]) tehdy (1446) však držel klášteru ves Valtěřovice hr. z Hardeka.[47]) R. 1459 byl proboštem Václav (1461 převora Barbora), který ještě 1464 uplatňoval nároky na vsi Pouzdřany a Popice, jež držel Jindřich z Liechtenštejna, a 1466 slíbil spolu s jinými preláty věrnost králi Jiřímu.[48]) Klášter postoupil 1476 odúmrt Pravlovu a 1483 dal za 200 zl. uh. odúmrt D. Kounicům.[49]) Z dalších proboštů jmenuje se 1480 Hynek,[50]) 1487—90 Volfgang,[51]) 1494 Václav,[52]) 1496 Jiří, jemuž tehdy Vladislav II. potvrdil patr. kostelu k jeho proboštství náležité,[53]) 1501—6 Volfgang (1501—2 převora Kateřina),[54]) před 1508 Václav Hodický[55]) a 1508—17 Jan.[56]) Klášter int. 1518 Janovi z Pernštejna pusté Němčičky.[57]) Předposledním proboštem byl 1517—24 Martin Göschel, biskup nikopolitánský, který 1520 přestoupil k luterství.[58]) Za probošta Jana byl klášter přepaden a jeptišky pobity; klášter pak zanikl.

Pravlov, něm. Prahlitz, městečko s far. kostelem Navštívení P. Marie (před 1772 sv. Martina). Podle falsa z 12. st. kníže Vratislav daroval 1073 mostné v Pravlově (Naprauloe) klášteru opatovickému, ale ponechal si tamže tržné.[59]) K 1104 viz u Třebíče. V 13. st. byl tu (Prawlowe) zeměpanský hrad, jehož kastelánem byl 1222 Prosimír.[60]) O desátky v Pravlově (Prabelove) měli 1235 spor hornokounicští Johanité s farářem od sv. Michala ve Znojmě.[61]) Již v 13. st. byl zde far. kostel, jehož patr. nál. původně kapitule staroboleslavské.[62]) K 1276 viz u D. Kounic, 1287 u Znojma, 1321 u Znojma, 1321 u Brna. Městečko bylo drženo k hradu Špilberku.[63]) Král Matyáš obnovil 1486 Pravlovu městská práva s dvěma jarmarky a týdenním trhem; tehdy mělo městečko i hrdelní právo (zrušeno 1729) a 1498 sepsána byla práva a obecní řád městečka Pravlova.[64]) K 1537—62 viz u D. Kounic. Fara byla 1564 luterská,[65]) za války třicetileté zanikla a 1652 obnovena. Privilegia městečka potvrdil 1696 Leopold I., který přidal třetí jarmark, 1740 Karel VI., 1748 Marie Terezie a 1782 Josef II.

[32]) CDM V. 60. — [33]) CDM VII. 169. — [34]) CDM VI. 6. — [35]) CDM VI. 209. [36]) CDM VI. 223. — [37]) CDM VI. 377. — [38]) CDM VII. 4, 676. — [39]) CDM VIII. 73. — [40]) ZDB I. 1047, VII. 235, CDM XI. 212. ZDB VII. 537. — [41]) ZDB XI. 421. — [42]) ZDB XI. 559. — [43]) Sedláček, Zbytky reg., 824. — [44]) P III. 116, 196. — [45]) P III. 226. — [46]) ZDB XII. 591. — [47]) P III. 225. — [48]) P IV. 16, 122, Chlumecký, Reg. Iglau 173, List. měst. archivu v Brně k 1461. — [49]) Cerroni II. 8, f. 2. — [50]) P V. 272. — [51]) P V. 153, VII. 12. — [52]) P VII. 88. — [53]) Chlumecký, Reg., Pirnitz, 28. — [54]) PB VII. 219, 265, IX. 65. — [55]) PB IX. 104. — [56]) PB VIII. 47, AČ XVII. 235. — [57]) ZDB XV. 10. — [58]) Kameníček, III. 451, List. kl. sv. Anny v Brně C 2. — [59]) Friedrich I. 386. — [60]) Friedrich II. 233. — [61]) CDM II. 264. — [62]) CDM IV. 121. — [63]) CDM VI. 239. — [64]) Kratochvil, Archiv Pravlova. — [65]) Hü-

Vlasatice, něm. Wostitz, s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1610 a zámkem. Patr. kostela nál. v 13. st. (Wassaticz) kapitule staroboleslavské;[66]) k 1276 viz u D. Kounic. V l. 1342—58 držel Vlasatice (Wassaticz) Dětřich Mořicův z Brna.[67]) R. 1424 byly Vlasatice dobyty husity.[68]) Ferdinand I. povýšil 1538 ves na městečko, dal erb, dva jarmarky a týdenní trh[69]) a int. 1535 Vlasatice s pod. a rybníky Jiříku Žabkovi z Limberka.[70]) K 1567 viz u Prštic. Fara byla 1572 luterská a v l. 1591—1622 byli tu i novokřtěnci.[71]) Jan Šembera Černohorský z Boskovic int. 1574 tvrz a městečko Vlasatice s pod., Uherčice na Bílém břehu (jinak Charváty), Cvrčovice (Šerčovice!) s pod., Odrovice, Malešovice s pod., pusté Poříčany, Dunajovice a pustý Pratlsprun Francovi hr. z Thurnu na Kreyczu a Lipnici.[72]) R. 1590 seděl tu syn Francův Jeroným Václav hr. Thurn (1. jeho manželka Anna hr. z Hardeka, 2. Apolonie z Žerotína), jenž 1610 vystavěl ve Vlasaticích kostel.[73]) R. 1619 bylo městečko vypáleno Dampierrem.[74]) Synu Jeronýma Václava Vítu Jindřichovi (manželka jeho Zuzana z Tiefenbachu) hr. z Thurnu byly Vlasatice konfiskovány, zcela zkažený statek byl odhadnut na 79.890 tolaru a prodán 1622 za 93.200 zl. mor. kardinálu Dietrichštejnovi.[75]) Odtud sdílely Vlasatice osudy D. Kounic. Po válce třicetileté bylo zde 42 osedlých a 32 pustých domů. Fara byla obnovena 1631.

Moravské Bránice, k 1183—1590 viz u D. Kounic, 1567 u Prštic.

Německé Bránice, k 1276 viz u D. Kounic; 1306 připadla ves klášteru želivskému[76]) a 1594—1808 nál. klášteru strahovskému. Klášter strahovský prodal 1808 statek Něm. Bránice za 46.000 zl. Josefu Karlovi hr. z Dietrichštejna (ZDb XII. 372). R. 1818 int. byl statek Fr. Jos. knížeti z Dietrichštejn-Proskau-Leslie a odtud měl stejné majitele s Kounicemi.

Cvrčovice, něm. Urspitz, s far. kostelem sv. Jakuba. Fara nál. již v 13. st. (Vrspicz) kapitule staroboleslavské;[77]) k 1276 viz u D. Kounic. V 14. st. psali se vládykové z Cvrčovic, k 1574 viz uu Vlasatic, 1567—1642 viz u Prštic. Jeroným Václav hr. Thurn zapsal 1590 Cvrčovice s pod. za 5550 zl. mor. svému bratru Martinovi hr. z Thurnu,[78]) jenž 1604 int. tvrz a ves Cvrčovice s pod. své švakrové Mandaleně ze Serynu, provdané hr. z Thurnu.[79]) R. 1619 seděl tu evang. František Mikuláš hr. z Thurnu.[80]) Sybila Polyxena hr. z Thurnu prodala 1642 Cvrčovice Janu Guldenmüllerovi z Guldenštejna, po němž dědila jeho manželka Anna Kateřina, roz. Boková z Eisenmostu. Ta odkázala 1668 (int. 1688) Cvrčovice svým synům z druhého manželství Janu Reinartovi a Františkovi z Pfundteina (ZDb II. 170). Marie Anna sv. paní Schiefer, roz. v. Pfundstein, a její čtyry dcery int. 1753 Cvrčovice Frydrychu Vilémovi hr. Haugwitz (ZDb VIII. 85), jenž již 1790 vložil statek bratřím Karlovi, Emanuelovi a Janovi Piati z Drnovic (ZDb IX. 134). Poslední z nich, Jan, int. 1772 Cvrčovice Ferdinandu hr. z Dietrichštejnu (ZDb X. 325), načež statek přešel na hlavní (knížecí) větev Dietrichštejnů a Jan Karel kníže Dietrichštejn int. 1782 Cvrčovice svému staršímu synovi Janu Karlovi (ZDb XI. 157). Odtud měly Cvrčovice stejnou vrchnost s Kounicemi. — Fara byla v 16. st. luterská, zanikla za třicetileté války a 1754 byla obnovena.

Hlína s fil. kostelem sv. Kunhuty (v 16. st. byl tu far. kostel), k 1537—62 viz u D. Kounic.

Kupařovice, něm. Kuprowitz); v l. 1351—54 přip. se Bohuše z Kupařovic (Cuprawicz).[81]) Markvart z Kupařovic int. 1379 tvrz a zboží v Kupařovicích Gerhartovi a Jindřichovi z Senkvic.[82]) V l. 1411—17 psali se bratři Linhart a Janek z Kupařovic a Jan z Kupařovic spolu s Přibíkem z Odlo-

bel, 33. — [66]) CDM IV. 121. — [67]) CDM VII. 398, ZDB III. 287. — [68]) ZDVGMS IV. 36. — [69]) ČMMZ V. 17, Salbuch č. 283., f. 169. — [70]) ZDB XXI. 5, Salbuch č. 283., f. 103. — [71]) Hübel, 35. — [72]) ZDB XXVI. 23. — [73]) ZDB XXVII. 33. — [74]) ZDVGMS XVI. 103. — [75]) ČMM 1924 78, 1908 400, Slovák, Konf. prot., 11, ZDB XXXII. 3. — [76]) CDM VII. S 166. — [77]) CDM IV. 121. — [78]) ZDB XXVII. 32. — [79]) ZDB XXX. 26. — [80]) ČMM 1922 145. — [81]) ZDB II. 50, Lechner II. 10. — [82]) ZDB VI. 744. — [83]) P II.

chovic int. 1420 Kupařovice Oldřichu Stošovi z Bránic.[83]) R. 1446 seděl tu Mikuláš z Kupařovic a 1466 Jan z Pozořic.[84]) Protivec ze Zástřizl int. 1498 Kupařovice s tvrzí Janu Lechvickému ze Zástřizl[85]) a posléze 1536 poruč. po neb. Jindřichovi Lechvickém int. stateček Jiřiku Žabkovi z Limberka.[86]) K 1562 viz u D. Kounic. V pol. 18. st. postaven tu zámek.

Malešovice, něm. Malspitz, s far. kostelem sv. Štěpána. K 1104 viz u Třebíče. Fara nál. v 13. st. (Malspicz) kapitule staroboleslavské,[87]) k 1276 viz u D. Kounic; 1559 byla luterská,[88]) za třicetileté války zanikla, až 1774 zřízena lokalie. Ves k 1537 u D. Kounic, 1567 u Prštic, 1574 u Vlasatic. Jindřich Matyáš hr. z Thurnu int. 1590 Malešovice s pod. Janu st. Munkovi z Ejvančic a ten opět 1599 Bernartu Drnovskému z Drnovic k D. Kounicum.[89])

Mělčany, k 1183—1537 viz u D. Kounic, 1586 u Bračic.

Němčičky, něm. Klein Niemtschitz. R. 1349 jmenuje se Nemoj z Němčiček;[90]) k 1417—1562 viz u D. Kounic, 1519 u brněnských dominikánu. Ves byla střediskem novokřtěnců, které sem přivedl Zikmund ze Zástřizl; 1622 vystěhovali se do Uher.

Neslovice s far. kostelem Nar. P. Marie z 1782—84. Hynek z Lipého a Hanušek z Ledce int. 1368 Neslovice (Neslawicz) Janu Stubnerovi.[91]) K 1464 viz u starobrněnských Johanitu, 1537—62 u D. Kounic. R. 1787 založena lokalie, 1867 fara.

Odrovice, něm. Odrowitz; k 1190—1540 viz u Louky. Mikuláš, farář loděnický, koupil 1322 v Odrovicích některé zboží.[92]) K 1567 viz u Prštic, 1574 u Vlasatic a 1590 u D. Kounic.

Pasohlávky, původně Uherčice na Bílém břehu, na konci 16. st. Charváty, něm. Weissstätten. Uherčice viz k 1276 u D. Kounic, 1567 u Prštic, 1574 u Vlasatic. Po zániku vsi byli tu kolonisováni Charváti (ti byli v Pasohlávkách usazeni ještě 1691) a nová ves nazvána Charváty. Jindřich Matyáš hr. z Thurnu int. 1590 ves Charváty slove Uherčice na Bílém břehu(!) Adamovi z Dietrichštejna a Maximilian a František z Dietrichštejna int. 1596 Charváte slove Aurčice na Bílém břehu(!) Jeronýmu Václavovi hr. z Thurnu k Vlasaticům.[93]) K 1618 viz u D. Dunajovic. V 16. st. byli tu novokřtěnci.[94]) Jméno Pasohlávky vyskytuje se již na sklonku 16. st. v souvislosti s charvatskou kolonisací.

Silůvky, k 1387—1590 viz u D. Kounic, 1567 u Prštic.

Syrovice s far. kostelem sv. Augustina z 1775, díl vsi. R. 1294 držel Syrovice (Zurowicz), ale Franěk, Ješek a Hereš bratři z Hrušky int. 1358 ves (Surowicz) Janovi z Boskovic.[95]) Dále držel Syrovice Oneš ze Slavkova, ale po jeho smrti sirotci int. 1378 díl vsi Benešovi z Kravař.[96]) K 1563 viz u Račic. Hons Jakub hr. z Thurnu int. 1590 Syrovice Matouši Skydinskému ze Skydině na Stupešicích;[97]) Matoušovi synové Zikmund, Petr, Bohuslav, Tas, Alena, Alžběta, Maruška a Anička Skydinští int. 1608 Syrovice Janu Drnovskému z Drnovic k D. Kounicum.[98]) R. 1783 zřízena lokalie, 1859 fara.

Trbušany, něm. Pausche, k 1537—1562 viz u D. Kounic.

Nová Ves, něm. Mariahilf, založena po 1701 na místě zaniklých Lenovic.

Vranovice, něm. Branowitz, s far. kostelem Navštívení P. Marie z 1870. K 1257 viz u Přibic, 1293—1537 u D. Kounic, 1713 u kl. Králové na St. Brně. R. 1871 zřízena fara.

Na panství zanikly:

Držkovice, jinak Statendorf či Stottnig, zanikly u Malešovic, k 1322 viz u Louky, 1322—1562 u D. Kounic.

Jiříkov byl založen mezi D. Kounicemi a Pravlovem Jiříkem Žabkou z Limberka, najehož žádost 1547 Ferdinand I. povýšil Jiříkov na městečko a nadal třemi jarmarky, týdenním trhem, pečetí i erbem.[99]) K 1576 viz pusté u D. Kounic.

218, III. 14, ZDB X. 96, XII. 117. — [84]) P III. 247, IV. 245. — [85]) ZDB XIII. 12. — [86]) ZDB XXI. 5. — [87]) CDM IV. 121. — [88]) Hübel, 32. — [89]) ZDB XVII. 22, 37. — [90]) ZDB I. 19. — [91]) ZDB V. 101. — [92]) CDM VII. S 209. — [93]) ZDB XXVII. 24, XXVIII. 9. — [94]) Kameníček, III. 489. — [95]) CDM V. 4, ZDB III. 419. — [96]) ZDB VI. 620. — [97]) ZDB XXVII. 22. — [98]) ZDB XXX. 29. — [99]) ČMMZ V. 16, Salbuch č. 285., f. 87.

Lenovice zanikly v místech nynější N. Vsi, k 1385 viz u D. Kounic, 1567 u Prštic, 1574 u Vlasatic.

Poříčany zanikly v trati Im alten Dorf u Malešovic, k 1297 u D. Kounic, 1567 u Prštic, 1574 u Vlasatic.

Nové a Staré Rormanice zanikly někde u Vlasatic, k 1567 viz u Prštic.

Slapany zanikly u Mělčan, kde jest trať »na Šlapansku«; k 1567 viz u Prštic.

Literatura: Aug. Kratochvíl, Archiv D. Kounic, Popovice 1907; Fr. V. Peřinka, Klášter premonstrátek v Kounicích, SHK XI.; Aug. Kratochvíl, Archiv Pravlova, městečka na Moravě, Popovice 1906. O obecním archivu v Cvrčovicích pojednal H. Reutter, Südmährische Archive, Mitt. des Archivrates, II. 1916.

RAJHRADSKÉ PANSTVÍ.

Benediktinský klášter s klášterním kostelem sv. Petra a Pavla. Podle falsa z 13. st. daroval kníže Břetislav 1045 klášteru břevnovskému kapli sv. Petra a Pavla, kterou obnovil na pustém hradě Rajhradě (Raygrad), trh ve vsi Rajhradě, mýto a vesnice a podle jiného falsa z 13. st. týž kníže daroval 1048 proboštství kláštera břevnovského v Rajhradě ves Rajhrad s kostelem, trhem a mostným, ves Popovice a újezd mezi řekou Bobravou až k hranicím Blučiny (Bluchine) a řece Svratce (Zuratcha), dále ves Opatovice s pozemky až k mostu nejbližší vsi »Vzose«, obilní a tržní desátky v provincii brněnské, ves Obucheri (Ořechov?), desátek z mýta na brodě na řece Olšavě (Olzawa), újezd Domašov (Domasove) od vsi a říčky Bobrové (Bobrowa) až k říčce Bitýšce (Bietesca) a až k hranicím Louček (Lucki), klášteru břevnovskému pak daroval zvláště ves Rajhradice (Raygradici) a krčmy v Loučce (Lucka).[1]) Dále vévoda Frydrych daroval 1169 proboštství na prosbu poustevníka Juřika místo řečené Hranice (Granice), popluží v Špičkách (Stpicki) a území od říčky Sebenik až k řece Odře (Odri);[2]) než tento újezd prodal 1222 (Hranice-Rayngicz) opat břevnovský Dluhomil klášteru hradišťskému.[3]) Dále král Přemysl I. a jeho manželka Konstancie darovali 1222 kl. břevnovskému desátou část mýta v Kunovicích (Cunouic) a potvrdili vinný desátek z Miroslavě, darovaný markr. Vladislavem.[4]) Týž král dal 1234 proboštství taková práva, jakých užíval klášter hradišťský, než 1248 Václav I. dal patr. kláštera a jurisdikci na jeho statcích biskupu Brunovi.[5]) Přemysl II. potvrdil 1251 klášteru držbu mýta a tržného v Brodě a Kunovicích.[6]) Z nejstarších proboštů jmenuje se kolem 1209 Bohdal,[7]) 1234 Pavel[8]) a 1255 Martin, za něhož byl klášter zpustošen Kumány.[9]) R. 1255 nál. klášteru podací v Sebranicích (Zebranicz), Domašově, Ostrovačicích a Šitbořicích (Sdeboricz, CDM III. 220).

Klášterní zboží bylo rozmnoženo, když vdova po Tomáši z Želešic se syny svými 1292 darovala klášteru sv. Petra v Rajhradě zboží v Rajhradičkách.[10]) Na sklonku 13. st. byl kl. zpustošen loupežníky a 1295 obnoven.[11]) Klášteru dostalo se 1295 potvrzení privilegií od Bonifáce VIII.[12]) dále markr. Jan osvobodil 1363 klášter od světského soudnictví a 1368 potvrdil privilegia[13]) a Bonifác IX. potvrdil 1391 právo břevnovského opata jmenovati rajhradského proboštа.[14]) R. 1405 pořízen byl urbář panství klášterních statku. V této době byli proboštv: 1349 Mikuláš,[15]) 1360 Havel[16]) a 1385 Benedikt.[17])

Za válek husitských utekli se do Rajhradu břevnovští benediktini (mezi nimi i protivník Husův Jan z Holešova). Král Zikmund zastavil 1429 kláš-

[1]) Friedrich I. 379, 381. — [2]) Friedrich I. 247. — [3]) Friedrich II. 228. — [4]) Friedrich II. 238. — [5]) CDM II. 250, III. 129. — [6]) CDM III. 162. — [7]) Friedrich II. 363. — [8]) CDM II. 251. — [9]) CDM III. 221. — [10]) CDM IV. 305. — [11]) CDM V. 46. — [12]) CDM V. 27. — [13]) CDM XV. 89, X. 34. — [14]) CDM XII. 25. — [15]) CDM VII. 983. — [16]) CDM IX. 182. — [17]) CDM XI.

terní zboží Janovi z Opočna[18]) a dále klášter utrpěl, když 1449 Ješek Svojanovský z Boskovic náhle dobyl kláštera.[19]) Probošt Jindřich postoupil r. 1465 městečku Rajhradu roli k dělání vinohradu.[20]) Za válek uherských klášter přidržoval se krále Jiřího, pročež král Matyáš 1469 odňal klášteru Ostrovačice a daroval je měšťanum brněnským, kteří drželi ves ještě 1481.[21]) V l. 1486—88 jmenuje se probošt Vavřinec,[22]) 1500 Petr, jenž dal toho r. odúmrt městečku Rajhradu a klášterním vsím Sobotovicum, Čeladicum, Loučce, Holasicum, Popovicum, Rebešovicum, Rajhradičkám a Opatovicum,[23]) 1506 Jakub,[24]) 1517—19 Blažej,[25]) 1542 Valentin,[26]) 1556 Dominik[27]) a 1567 Václav Blešenský z Blešna.[28]) Rajhradští probošti zasedali po 1540 mezi zemskými preláty. Pak nastal úpadek kláštera a 1580 vedle probošta byli tu jen dva mniši.[29])

Probošt Kryštof Soběkurský z Soběkur (1575—1607) zachránil klášter, když jeho statků chtěli se zmocniti brněnští jesuité. Později 1608 byl proboštem Michal Bilinský z Biliny.[30]) R. 1619 držel klášter 286 poddaných.[31]) Dále probošt Viktorin Baudarius potvrdil 1652 privilegia městečka a za probošta Ant. Pirmusa byl 1722—39 znovu přestavěn klášterní kostel. R. 1744 potvrdila klášteru privilegia Marie Terezie (Bočkova sb. 3534) a 1757 papež Benedikt udělil proboštu právo infule a mitry. Historik, probošt Bonaventura Pitter (zemřel 1764) potvrdil 1759 městečku privilegia. R. 1783 zrušeny byly na klášterním panství roboty a 1813 bylo proboštství povýšeno na samostatné opatství. — Pozemková reforma byla provedena 1925 (vlastník rajhradský klášter, rozloha 2104 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Domašov, Rajhrad, lesní hospodářství, klášterní budova a zámek v Hluboké, pak pivovar se sladovnou v Rajhradě a cihelna v Holasicích; zcela rozdělen byl dvůr Rajhradice.

Rajhradský klášter proslul vědeckou prací svých členů, z nichž vynikli probošt Jan (zemřel 1339), Adam Benedikt Bavorský, historici Bonaventura Pitter, Alexius Habrich, Beda Dudík, topograf Řehoř Volný a jiní.

Rajhrad, městečko s far. kostelem Pozdvižení sv. kříže z 1720—40. K r. 1045—1759 viz u kláštera. Již 1330 jmenuje se Rajhrad městečkem.[32]) Probošt Jindřich dal 1465 městečku privilej na dělání vinohradu v hoře Hrušce, opat břevnovský Klement a probošt Petr dali 1500 odúmrt, opat břevnovský Jan Chotěšovský a probošt Dominik 1554 potvrdili privilegia; podobně učinil 1560 Ferdinand I. a 1570 Maximilian II.[33]) R. 1637 vyhořela pol. městečka. Dále privilegia potvrdila 1777 Marie Terezie, 1783 Josef II. a 1795 František II. R. 1767 zřízena fara, inkorporovaná klášteru. V Rajhradě narodil se 1618 pražský arcibiskup Matouš Ferdinand Sobek z Bílenberka.

Čeladice, k 1500 viz u kláštera. Po povodni 1830 přeložena byla ves na nynější místo.

Holasice nál. již 1349 klášteru, k 1500 viz u kláštera. Kolem 1655 narodil se tu právník Kašpar Jan Kupec z Bílenberka.

Loučka, k 1048—1500 viz u Rajhradu; 1737 vyhořela.

Opatovice, k 1048—1500 viz u Rajhradu; 1769 vyhořely.

Ořechovičky (díl), k 1048 viz u Rajhradu.

Otmarov založen 1783 proboštem Otmarem Konrádem a kolonisován Němci.

Popovice, k 1048—1500 viz u kláštera; 1672 vyhořely.

Rajhradice, k 1048—1500 viz u Rajhradu; 1671 vyhořely.

Rebešovice nál. již 1392 klášteru, k 1500 viz u kláštera.

Sobotovice; Bohuše, syn Crhuv, po-

358. — [18]) AČ XVII. 176. — [19]) AČ II. 258. — [20]) Zlobického sb. — [21]) Ludwigova kron., 9, P V. 323. — [22]) AČ XVI. 294, LSA 460. — [23]) Zlobického sb. — [24]) PB IX. 53. — [25]) PB XI. 73, XII. 172. — [26]) PB XVIII. 44. — [27]) Chlumecký, Reg. Iglau, 447. — [28]) PB XXV. 15. — [29]) Kameníček, III. 309. — [30]) Stav. arch. 984. — [31]) ČMM 1922 154. — [32]) CDM VI. 439. — [33]) Zlobického sb., Salbuch č. 287, f. 32. — [34]) CDM III. 266.

stoupil záměnou klášteru břevnovskému ves Sobotovice (Sobutowicz), což 1258 Přemysl II. potvrdil.[34]) K 1500 viz u kláštera.

Poblíže Blučiny na Cézavě neb Svratce zanikla ves »U z o s e«; k 1048 viz u kláštera.

D u n a j o v i c e zanikly na trati Přední Dunavy u Otmarova; náležely již 1395 klášteru.

Ostatní vsi klášterní byly 1846 na statku domašovském.

Liter.: Ř. Volný, Geschichte des Benediktiner-Stiftes Raygern; B. Dudík, Geschichte des Benediktiner Stiftes Raygern, 2 sv., 1849, 1869; V. J. Pokorný, Klášter Rajhrad, Brno 1925; Urbář z 1406 otištěn u Emlera, Decem registra censuum bohemica, Praha 1881, str. 207 a n.

PANSTVÍ ŽIDLOCHOVICKÉ A STATKY V. NĚMČICE, PRŠTICE A HRUŠOVANY.

Židlochovice, něm. Gross Seelowitz, městeko se zámkem z konce 16. st. (přestavěn v l. 1720—29) a děkan. (od 1783) kostelem Povýšení sv. kříže z let 1724—30. R. 1237 psal se Rym z Židlochovic (Selowiz)[1], později Alšík a Jan bratři z Fulštejna int. 1353 tvrz a ves Židlochovice a Unkovice markr. Janovi;[2]) markr. Jošt dal 1379 židlochovským vinohradům horenské právo[3]) a 1407 int. tvrz a městečko Židlochovice s patr. farního kostela a kaple sv. Barbory a Unkovice s patr. Vilému Zajícovi z Valdeka, jenž padl 1420 pod Vyšehradem.[4]) Vdova po Vilémovi Dorota z Královic int. 1437 zboží Heníkovi z Valdštejna,[5]) jenž prodal 1442 za 100 zl. červ. Blučině odúmrt,[6]) 1445 dal odúmrt Židlochovicům,[7]) 1446 držel klášteru žďárskému Hrušovany a 1459 klášteru třebíckému Vojkovice.[8]) Heník stranil 1431 husitům,[9]) 1434 držel k Židlochovicum i Nosislav.[10]) V l. 1463—75 držel Židlochovice Heníkův syn Hynek z Valdštejna, jenž 1468 stranil králi Jiřímu.[11])

Po Hynkově smrti daroval 1482 král Matyáš Židlochovice s tvrzí, Blučinu a j. Kunce z Kravař a bratřím Jaroslavovi a Ladislavovi z Boskovic (int. 1493)[12]) a také sestra Hynkova Anna z Valdštejna odkázala své právo na panství Kunce z Kravař a ta Ladislavovi z Boskovic.[13]) Vladislav II. postoupil 1494 zastavenou Blučinu k Židlochovicům v alod.[14]) Ladislav z Boskovic prodal 1508 (int. 1509) za 15350 kop tvrz a městečko Židlochovice, s pod. kostela a kaple, městečko Blučinu s pod., Unkovice a pustý Kovalov a ještě téhož r. Uherčice a Iváň Vilémovi z Pernštejna.[15]) Vilém dal 1515 svému synovi Vojtěchovi z Pernštejna Židlochovice s přísl., Pohořelice, opravu uherčickou, Nykolčice, Chřepice, Novošice a díl Medlova,[16]) ale posléze zboží připadlo druhému Vilémovu synu Janovi. Jan potvrdil 1517 odúmrt Blučině,[17]) 1534 osvobodil Nosislav od šenkování panského vína[18]) a 1542 vymohl na Ferdinandu I. městečku Židlochovicum dva jarmarky (Salbuch č. 284., f. 124); zemřel 1548. Jeho syn Vratislav (1556 obdržel list mocný) udělil 1559 Blučině právo vařiti a vystavovati pivo,[19]) ale 1562 prodal panství židlochovské Janovi Ždánskému ze Zástřizl. Jan Ždánský odkázal 1564 Židlochovice své manželce Elišce z Žerotina tak, aby po její smrti dědil kterýkoliv z synu Jiřího ze Zástřizl.[20]) Jaroslav ze Zástřizl potvrdil Židlochovicum privilegia[21]) a 1567 int. tvrz a městečko Židlochovice, pustý Kovalov, pusté Borovsko, městečko Blučinu s pod., Křepice s pod.,

[1]) CDM II. 284. — [2]) ZDB II. 111. — [3]) CDM XI. 154. — [4]) ZDB VIII. 124, FRB V. 440. — [5]) ZDB XII. 248. — [6]) Bočkova sb. 6742, Zlobického sb. — [7]) SA III. 200. — [8]) P III. 239, IV. 13. — [9]) Neumann, Nové prameny k děj. husitství, 78. — [10]) P III. 86. — [11]) Neumann, Nové prameny, 41, AČ VI. 504, P V. 1. — [12]) ZDB XII. 30. — [13]) Stav. arch. 586. — [14]) ZDB XII. 33. — [15]) AČ VI. 543, XVI. 41, ZDB XIV. 2. — [16]) AČ XVII. 211. — [17]) Zlobického sb. — [18]) AČ XX. 374. — [19]) Salbuch č. 286, f. 82. Bočkova sb. 6747, Zlobického sb. — [20]) ZDB XXIV. 41. — [21]) Nová sb. — [22]) ZDB XXV. 7. —

pusté Novošice, městečko Nosislav s pod., pusté Želisko, Unkovice s pod., Žabčice, Medlov, městečko Pohořelice s pod., Přibice s pod. a ves Ejvani Frydrychovi z Žerotína.[22]) Frydrych byl 1594—98 zemským hejtmanem; jeho první manželka Mandalena ze Zástřizl zemřela 1566 (pohřbena v Židlochovicích), druhá Isabela z Biglie a třetí (1585) Mandalena z Chlumu a Košumberka.[23]) Byl výborným hospodářem a, třebas stál v čele evang. stavu, nábožensky tolerantním. R. 1570 osvobodil Blučinu od robot,[24]) přikoupil od Jindřicha Matesa hr. z Thurnu za 4500 zl. Přísnotice a Smolín a od Hons Jakuba hr. z Thurnu Ledec (int. r. 1590).[25]) R. 1572 obdržel Frydrych z Žerotína od Maximiliana II. list moc. ný, 1598 odkázal zboží židlochovské Janu Divišovi z Žerotína na Náměšti a zemřel 2. června 1598.[26]) Za jeho vlády byla na panství ruzná vyznání, mimo jiné i novokřtěnci, flakciáni a Čeští bratří, jimž Frydrych potvrdil 1580 dům a zbor v Židlochovicích.[27]) R. 1598 Rudolf II. přidal Židlochovicum třetí jarmark.[28])

Dědicové po Janu Divišovi z Žerotína (1598—1616) prodali (int. 1616) tvrz a městečko Židlochovice s piv., pilou a cih., Vojkovice, městečko Blučinu s cih., městečko Měnín, Nykulčice(!), Křepice, městečko Nosislav, Přísnotice, Žabčice, Unkovice, město Pohořelice s cih., Přibice, Ejvani(!), Smolín, Medlov, Ledce(!) s Novým Dvorem a podacími za 400.000 zl. mor. katoliku Adamovi z Valdštejna.[29]) Za českého povstání Adam z Valdštejna stranil císaři, pročež v červenci 1619 Ladislav Velen z Žerotína zmocnil se Židlochovic a zatkl syny Adamovy.[30]) Ještě r. 1624 zdržovali se na panství bratrští kazatelé.[31]) Adam z Valdštejna potvrdil 1638 privilegia Židlochovicum a Blučině[32]) a zemřel ještě téhož roku. Po jeho smrti Židlochovice nejvíce utrpěly: 1642 požárem byl zničen kostel a Nosislavská ulice, 1645 zuřil mor a 3. května 1645 císařský velitel Kapoun ze Svojkova vydal městečko Švédům. Po smrti Marie Anny Františky z Valdštejna (1689), která potvrdila 1687 privilegia Blučině, dědil zboží Filip Ludvík hr. Sinzendorf, který přestavěl zámek a kostel a za něhož Josef I. přidal 1708 Židlochovicum dva jarmarky. Filip Ludvík int. 1738 Židlochovice svému synovi Oktavianovi hr. Sinzendorf (ZDb VI. 92), ale 1746 int. dědicové po Ludvíku Filipovi Židlochovice a Hrušovany Leopoldu hr. z Dietrichštejna (ZDb VII. 92) a ten vložil 1749 oba statky svému bratru Karlovi knížeti z Dietrichštejna (ZDb VII. 217), který potvrdil 1747 Blučině privilegia.

Karel kníže z Dietrichštejna int. 1782 Židlochovice a Hrušovany svému staršímu synovi Janu Karlovi hr. z Dietrichštejn-Proskau (ZDb XI. 157), který potvrdil 1791 privilegia Blučině a jehož syny byli Jan, Karel, Mořic a Josef hr. z Dietrichštejna (ZDb XI. 359). R. 1819 koupil Židlochovice za 1,100.000 zl. Albrecht, vévoda sasko-těšínský, 1822 arcivévoda Karel, načež 1848 panství int. arcivévodovi Albrechtovi, 1896 arcivévodovi Bedřichovi a 1921 Československé republice. Pozemková reforma byla provedena 1928 (vlastník stát, rozloha 794 ha), stát převzal jen části dvorů Velkého dvoru, Jaloviska, Ledce, Měnína, V. Němčic, Nikolčic, Žabčic a Židlochovic.

R. 1793 František II. potvrdil Židlochovicům privilegia a 1873 byly Židlochovice povýšeny na město. R. 1839 založen v Židlochovicích cukrovar.

Pohořelice, něm. Pohrlitz, městečko (od 1885 město) s far. kostelem sv. Jakuba Větš. z 14. st. Již 1222 přip. se v Pohořelicích far. kostel (Borlitz, Bohorliz),[33]) jemuž daroval 1231 markr. Přemysl některá privilegia.[34]) Patr. nál. v 13. st. kapitule staroboleslavské[35]) (k 1240—70 viz u kl. herrburského v Brně, 1276 u D. Kounic), ale 1331 byla fara inkorporována kapitule sv. Petra v Brně.[36]) Také markr. Jan potvrdil 1350 privilegia zdejšího kostela.[37]) V 1. pol. 13. st. držel od markr. některé zboží v Pohořelicích brněnský měšťan Oldřich Schwarz a jeho bratři,

[22]) ZDB XXVI. 94. — [23]) Bočkova sb. 6748. — [24]) ZDB XXVII. 25, 26. — [25]) ZDB XXIX. 1, Žerotinovi zápiskové, 35. — [26]) Kameníček III. 489, SH III. 208. — [27]) Nová sbírka. — [28]) ZDB XXXI. 1, ČMM 1922 146. — [29]) ČČH XXXV. 300. — [30]) ČMM 1915 130. — [31]) Nová sb., Bočkova sb. 6752 — [32]) Friedrich II. 222, 236. — [33]) CDM V. S 13. — [34]) CDM IV. 121. —

jimž 1240 král Václav zboží potvrdil.[38]) R. 1309 byly Pohořelice, které nál. markrabatům, zastaveny vévodovi rakouskému.

Markr. Jan přikázal 1350 městské radě, aby se řídila právem brněnským a 1371 odkázal město svému synu Janu Soběslavovi.[39]) Za domácích válek 1402 byla v městě posádka markr. Prokopa.[40]) Ještě 1413 čítaly se Pohořelice mezi král. města, ale Václav IV. zastavil je 1417 Hanuši Aimeiserovi;[41]) Zikmund zastavil 1421 město Vokovi z Holštejna, ale ještě téhož r. odevzdal je vévodovi Albrechtovi za pomoc proti husitům[42]) (1423 byla v Pohořelicích posádka rakouského vévody Albrechta, Jahrbuch für Landeskunde Niederösterreichs, 1929 33) a král Ladislav zastavil 1454 Pohořelice v 2000 zl. uh. Janu Zajímačovi z Kunštátu, jenž tu seděl ještě 1459.[43]) R. 1468 holdovalo město králi Matyášovi.[44]) Jan Zajímač postoupil 1499 město Janovi z Komárova, jemuž 1498 Vladislav II. Pohořelice zapsal.[45]) Zástavu dědil pak bratr Janův Kunát Pešík z Komárova, jenž ji 1500 postoupil Markvartovi Valeckému z Mírova a jeho manželce Ludmile z Miroslavě.[46])

Vladislav II. potvrdil pak zástavu Vilémovi z Pernštejna a 1514 dal město témuž v alod.[47]) Jan z Pernštejna nabyl 1542 od kapituly brněnské pod. v Pohořelicích, což téhož r. Ferdinand I. patvrdil.[48]) K 1515—1616 viz u Židlochovic. Fara byla v 16. st. luterská; vedle toho měli tu 1581 novokřtěnci svůj dům a byli tu i četní židé (v 17. st. bylo 43 židovských domů).[49]) R. 1636 město s farou vyhořelo (farní správa zanikla a byla teprve 1673 obnovena), 1645 zuřil tu mor a také 1776 město vyhořelo. Ještě 1771 byly Pohořelice české.

Blučina, městečko s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie. Blučina (Bluchine) jmenuje se v podvržené listině kl. rajhradského k 1048.[50]) Dále 1240 a 1284 přip. se tu (Luschin, Luchens) far. kostel;[51]) patr. viz k 1284—1484 u Žďáru. Ves byla původně osadou zeměpanskou a král Jan daroval 1319 Blučinu (Lauchans) královně vdově Elišce Rejčce a markr. Jan odkázal ves svému synu Prokopovi.[52]) R. 1417 byla Blučina zastavena Bohušovi z Drnovic;[53]) král Zikmund zastavil 1424 ves Jindřichovi z Valdštejna, ale 1426 zapsal na Blučině věno své manželce Barboře.[54]) K 1442—1747 viz u Židlochovic. Vladislav II. dal 1497 Blučině dva jarmarky a týdenní trh a král Matyáš přidal 1609 třetí jarmark.[55]) R. 1611 byla postavena radnice. Fara byla v 16. st. evang. a ještě 1624 byl v Blučině predikant.[56]) Později fara zanikla a byla teprve 1675 obnovena (1819—32 byl tu farářem národní buditel Václav Pešina rvt. z Čechorodu). Po válce třicetileté bylo tu 71 osedlých a 70 pustých domů. Privilegia potvrdila 1780 Marie Terezie, 1782 Josef II. a 1794 František II.

Medlov, něm. Mödlau, městečko s far. kostelem sv. Bartoloměje. Po Medlově psali se předkové pánu z Pernštejna a sice 1173—1228 Štěpán,[57]) pak jeho synové 1237—51 Štěpán, 1228—34 Vojtěch, 1235—39 Jimram a 1235 Albert z Medlova.[58]) Dále psali se z tohoto rodu 1269 Filip,[59]) 1280 Zdislav[60]) a 1284 Štěpán z Medlova.[61]) Štěpán I. z Medlova daroval pod. fary v Medlově klášteru doubravickému, který již 1235 faru držel.[62]) Dále bratři Filip, Bohuslav a Jimram z Pernštejna darovali 1293 klášteru žďárskému vinné desátky v Medlově.[63]) R. 1294 psal se Artleb z Med-

[36]) CDM VII. 284. — [37]) CDM VIII. 30. — [38]) CDM II. 325. — [39]) CDM VIII. 60, X. 118. — [40]) ZDVGMS IV. 18. — [41]) Chlumecký, Reg. Iglau, 81, Stav. arch. 326. — [42]) AČ VII. 581, Sedláček, Zbytky reg., 1165. — [43]) AČ XVI. 132, Sedláček, Zbytky reg., XV. 17, AČ VI. 503. — [44]) ZDVGMS IV. 82. — [45]) AČ VI. 538, XVI. 526. — [46]) AČ VI. 539. — [47]) Sedláček, Zbytky reg., XIV. 23, AČ VI. 546. — [48]) ZDB XXII. 62. — [49]) Hübel, 38, ČMM 1892 64. — [50]) Friedrich I. 381. — [51]) CDM II. 330, IV. 218. — [52]) CDM VI. 152, X. 118. — [53]) P III. 5. — [54]) Sedláček, Zbytky reg., 861, 1261. — [55]) Bočkova sb. 6745, 6751. — [56]) ČMM 1915 130. — [57]) Friedrich I. 400, II. 320, 380. — [58]) Friedrich II. 380, CDM II. 256, 262, 284, III. 159. — [59]) CDM IV. 31. — [60]) CDM IV. 184. — [61]) CDM IV. 227. — [62]) CDM II. 295, V. S 14. — [63]) CDM IV. 311. — [64]) CDM V. 19. — [65]) ZDB VI. 179. — [66]) CDM XV.

lva,[64]) 1374 držel díl Medlova Vojtěch z Pernštejna, jehož manželkou byla Kunka, dcera Artleba z Klečan,[65]) a jiný díl držel 1378 Oldřich z Medlova.[66]) Jednotlivé díly Medlova pak rychle měnily majitele. Hynek z Jevišovic int. 1392 Jindřichovi z Jevišovic, Vilémovi z Pernštejna a Ludvíkovi z Bukoviny Medlov s tvrzí.[67]) R. 1417 seděl na tvrzi Sezima z Kunštátu, ale Jošt Hecht z Rosic int. 1437 Medlov s tvrzí Odřejovi ze Studnic.[68]) K 1447 až 1537 viz u D. Kounic, 1486 díl z Křižanova, 1516—1616 u Židlochovic. Fara zustala v 16. a 17. st. katol. a byla pod patr. kláštera Králové. Po válce třicetileté bylo městečko ještě z třetiny české; 1749 a 1784 Medlov vyhořel.

Měnín, městečko s far. kostelem sv. Markety. Měnín býval zbožím zeměpanským. Václav I. potvrdil 1240 brněnskému měšťanu Oldřichu Schwarzovi a jeho bratřím některé zboží v Měníně (Menis) a povolil 1248 biskupu Brunovi, aby přenesl trh z Měnína do Začan.[69]) K 1244—70 viz u kl. herrburského v Brně. Král Jan daroval 1321 Měnín královně vdově Elišce Rejčce[70]) (k 1323—1412 viz u kl. Králové na St. Brně), 1333 poškodil Měnín nařízením, aby cesta z Rakous vedla přes Brno a nikoliv přes Měnín[71]) a markr. Jan podřídil 1350 městečko městskému právu brněnskému.[72]) Král Ladislav zastavil 1454 Měnín na deset let Benešovi z Boskovic[73]) a 1521 držel městečko v zástavě Jindřich z Lomnice.[74]) Po tu dobu počítán byl Měnín k zboží hradu Špilberka (k 1333—50 a 1560 viz u Brna), ale 1560 byl odprodán za 7500 kop mor. Václavovi z Lomnice.[75]) Ferdinand I. udělil 1552 Měninu třetí jarmark a výroční trh.[76]) K 1616 viz u Židlochovic. R. 1595 byla v Měníně sekta flakciánská, která těšila se ochraně vrchnosti, a ještě 1624 byl tu luterský i flakciánský kazatel.[77]) Po moru 1645 bylo městečko po čas pusté, pak osazeno, ale po vyplenění Tatary mělo (1663) jen 18 osedlých a 43 pusté domy. Privilegia městečka byla potvrzena 1691 Leopoldem I. Fara za války třicetileté zanikla, 1784 zřízena lokalie, 1857 fara.

Nosislav, městečko s opevněným far. kostelem sv. Jakuba a evang. far. kostelem. Ves držela 1278 Žofie, manželka moravského maršálka Bohuše,[78]) a 1370—81 díl vsi Boček ze Želic,[79]) jehož dcera Sudka ze Želic prodala kolem 1403 (int. 1406) tento díl s tvrzí a patr. Mikulášovi z Rohozova[80]) (k 1434 viz u Židlochovic). Po smrti Mikulášově byla ves 1437 int. joštu Hechtovi z Rosic, ale Václav Hecht int. 1447 Nosislav Vilémovi z Batelova, jenž tu seděl ještě 1464.[81]) Za válek uherských držel Nosislav Vilém z Pernštejna, který 1476 dal (a 1486 potvrdil) Nosislavským odúmrť;[82]) na jeho žádost král Matyáš povýšil 1486 Nosislav na městečko, dal erb, dva výroční a jeden týdenní trh.[83]) Po Nosislavi psal se však dále Havel z Batelova, který posléze 1484 prodal (int. 1490) Vilémovi z Pernštejna Nosislav s tvrzí, Želice a díl Žabčic za 2.000 zl. uh.[84]) Když 1507 Vilém z Pernštejna dělil svá panství mezi syny, ponechal si městečka Nosislav a Němčice a vsi Žabčice, Nykolčice, Křepice a pusté Novošice.[85]) K 1534—1616 viz u Židlochovic. V 16. st. fara byla luterská a v Nosislavě byli i novokřtěnci;[86]) ještě 1624 byl tu luterský predikant.[87]) R. 1643 vyhořel kostel a po válce třicetileté bylo tu 58 osedlých a 104 pusté domy. Fara po válce třicetileté zanikla, 1785 zřízena lokalie, 1857 fara a 1782 ref. fara.

Velké Němčice, městečko, s far. kostelem sv. Václava a Vita z pol. 17. st. Ves nál. odedávna klášteru velehradskému (k 1220—1540 viz u Velehradu), ale 1434—64 držel ves zástavou

185. — [67]) ZDB VII. 1047. — [68]) ZDB XI. 335, XII. 364. — [69]) CDM II. 325, III. 131. — [70]) CDM VI. 184. — [71]) CDM VI. 465. — [72]) CDM VIII. 60. — [73]) Sedláček, Zbytky reg., XIII. 36. — [74]) PB XII. 172. — [75]) ZDB XXIV. 17. — [76]) Nová sb., Salbuch č. 285, f. 221, Kopiář arch. min. vnitra č. 51, f. 34. — [77]) Kameníček III. 384, ČMM 1915 130. — [78]) CDM IV. 155. — [79]) Lechner, II. 40, ZDB VI. 894. — [80]) ZDB VIII. 466, CDM XIII. 242. — [81]) ZDB XII. 408, 749, P IV. 97. — [82]) AČ XVI. 196, 291. — [83]) ČMMZ V. 15, LSA 35, AČ XVI. 300. — [84]) P V. 285, ZDB XII. 5, AČ VI. 517. — [85]) AČ XVII. 75. — [86]) Kameníček, III. 489. — [87]) ČMM 1915 130. — [88]) P III. 94, IV. 118.

Pertolt z Tvorkova,[88]) 1480 jiný Pertolt z Tvorkova[89]) a Marketa z Vranova prodala 1496 Němčice za 1000 zl. uh. Vilémovi z Pernštejna (k 1507 viz u Nosislavě), který dal 1515 zástavu Vojtěchovi z Pernštejna.[90]) Ferdinand I. povýšil 1549 Němčice na městečko, dal erb, některá privilegia, dva výroční a jeden týdenní trh.[91]) Jaroslav z Pernštejna a jeho bratři pustil 1549 s povolením Ferdinanda I. za 1.000 zl. uh. zástavu Velkých Němčic Zikmundu Heltovi z Kementu, jemuž 1549 připsal Ferdinand I. na Němčicích ještě 1000 tolarů (Kopiář arch. min. vnitra č. 27, f. 268, 339), a posléze klášter velehradský prodal 1550 Němčice s tvrzí pustou a pod. Zikmundu Heltovi z Kementu, což 1550 Ferdinand I. potvrdil.[92]) Zikmund Helt (obdržel 1550 list mocný), dal 1562 městečku odúmrť;[93]) zatím 1562 Ferdinand I. vysadil Němčice na město, povolil hraditi se a pečetiti červeným voskem (Salbuch č. 287, f. 131); po Zikmundově smrti (1564) vdova Alina z Dubé int. 1578 městečko V. Němčice s nově postaveným zámkem Tasovi Mezířickému z Lomnice, za něhož byla tu obec křtěnská[94]) a jehož manželkou byla 1591 Alžběta z Lipého.[95]) Tasova dcera Kateřina Mezířická prodala 1691 svému manželovi Zikmundovi z Tiefenbachu zámek a městečko V. Němčice a ves Popice.[96]) Tehdy v l. 1611—15 působil v Němčicích tiskař Jan Závorka Lipenský.[97]) Zikmund int. 1618 zámek a městečko V. Němčice s pod., piv. a slad. a Popice za 67.000 zl. mor. evang. Janu Jakubovi hr. z Thurnu, jemuž byl statek konfiskován, odhadnut na 90.000 zl. a prodán (i s Popicemi) Štěpánu Šmídovi z Freyhofenu,[98]) který prodal Popice k Mikulovu a V. Němčice Šimonu Kratzerovi ze Schönsperka (int. 1627, ZDB XXXIII. 5). R. 1623 byly Němčice zpustošeny vojskem Betlena Gabora a 1645 morem. Fara zanikla za třicetileté války a byla 1645 obnovena. Šimon Kratzer int. 1642 Němčice s zámkem a pod. Janovi sv. p. Montrochier (ZDb I. 4), jehož dcera Františka Alžběta hr. Fürstenberková, roz. de Montrochier, vložila 1661 statek Janu Arnoštovi sv. p. de Montrochier (ZDb I. 112). Jan Arnošt postoupil 1667 (int. 1692) záměnou Velké Němčice Hanuši Frydrychu hr. z Trautmannsdorfu (ZDb III. 40), jenž prodal 1688 (int. 1692) statek Frydrychu Ehrenreichovi Šipko v. Schihof (ZDb III. 100), jehož snacha Anna Barbora, roz. Rhoden v. Hirzenau ztratila statek v konkursu. V. Němčice pak koupil Frydrych Vilém hr. Haugvitz, jehož snacha Josefa sv. paní Haugvitzová, roz. hr. Frankenberg, prodala 1774 (int. 1775) Karlovi knížeti z Dietrichštejnu (ZDb XI. 42) a ten opět 1782 svému staršímu synovi Janu Karlovi knížeti z Dietrichštejnu (ZDb XI. 157). Dále byly 1818 V. Němčice int. Františku Josefovi knížeti z Dietrichštejnu. R. 1819 koupil statek za 250.000 zl. Albrecht, vévoda sasko-těšínský; odtud měly Němčice stejnou vrchnost s Židlochovicemi. — Samota B o u d k y u Němčic bývala v 16. a 17. st. svobodným dvorem. Dvůr Boudky byl 1660 přidělen Hynkovi Jiřímu z Hodic (ZDb I. 115) a Kateřina Odkolková z Újezdce, dříve z Hodic, int. 1669 dvůr Boudky Volfu Ludvíkovi Hetzerovi z Aurachu (ZDb I. 181). V 1. pol. 18. st. byl dvůr opět připojen k statku němčickému.

Bračice s far. (od 1873) kostelem sv. Trojice. K 1537—90 viz u D. Kounic, 1567 u Prštic. František hr. z Thurnu dal 1586 Bračicum a Měl-čanům odúmrť.

Hrušovany, něm. Rohrbach; k 1252 až 1481 viz u Žďáru, 1446 u Židlochovic. Vladislav II. udělil 1496 Hrušovanům odúmrť, což 1554 Ferdinand I. potvrdil.[99]) Vladislav II. zastavil 1493 Hrušovany spolu s hradem Špilberkem Janovi z Lomnice. Teprve 1552 byla ves vrácena kl. žďárskému, který je 1563 osvobodil od robot. Po zrušení kláštera zůstaly Hrušovany u panství mikulovského, ale 1638 prodány Šimonu Kratzerovi ze Schönsperka (ZDb I. 1). Šimon

— [88]) P VI. 68. — [90]) AČ VI. 535, XVII. 211. — [91]) Zlobického sb., Salbuch č. 285, f. 164. — [92]) ZDB XII. 80. — [93]) LSA 457, Salbuch č. 285, f. 185. — [94]) ZDB XXVI. 52, Kameníček, III. 486. — [95]) ZDB XXVII. 56. — [96]) ZDB XXX. 13. — [97]) ČMM 1875 135. — [98]) ZDB XXXI. 18, XXXIII. 5, Slovák, Konf. prot., 57. — [99]) Zlobického sb. — [100]) Friedrich I. 386. — [101]) ZDB II.

Kratzer prodal 1641 Hrušovany (int. 1673, ZDb I. 227) Jindřichu Burianovi hr. Žampachovi, který daroval 1646 (int. 1673, ZDb I. 227) statek Eliáši Wiesnerovi z Wiesenberku. R. 1666 zdědil Hrušovany Wiesnerův příbuzný Ferdinand Gräntzner v. Gräntzenbach, načež 1708 byly Hrušovany int. Filipu Ludvíkovi hr. Sinzendorfu a jeho manželce Rosině, roz. hr. z Valdštejna, k Židlochovicum (ZDb IV. 1).

Ivaň, něm. Eibis, s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1724. Podle falsa z 12. st. daroval 1073 kníže Vratislav klášteru opatovickému část výnosu z hradu Ivaně (Naiuani);[100]) k 1257 viz u Přibic, 1508—1616 u Židlochovic. R. 1787 zřízena tu lokalie, 1869 fara.

Křepice s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1791. R. 1349 přip. se bratři Kuneš a Vrš z Křepic.[101]) Později držel ves Hynek z Letovic, jenž int. 1409 Křepice s patr. Václavovi z Police.[102]) Před 1498 koupil zboží v Křepicích od Jiřika z Tvorkova Vilém z Pernštejna;[103]) k 1507 viz u Nosislavě, 1515—1616 u Židlochovic. Fara v 17. st. zanikla, 1784 zřízena lokalie, 1860 fara.

Ledec, něm. Laatz; 1351 jmenuje se Jindřich, 1366—87 Jan a 1459 Zich z Ledce.[104]) K 1535 viz u Bohutic. Bratři vl. Vilím, Štěpán, Havel a Matěj Kusí z Mukoděl prodali 1567 Ledec od Bohutic Burianu Žabkovi z Limberka k Prštícum.[105]) Později držel ves Franc hr. z Thurnu a jeho syn Hons Jakub;[106]) k 1590—1616 viz u Židlochovic.

Nikolčice s far. kostelem sv. Jakuba Větš. z 1777 a ev. far. kostelem. Podle falsa z 12. st. dal kníže Břetislav po 1046 ves Nikolčice (Mikulčice!) kapitule staroboleslavské, které tu ještě 1351 nál. patronát.[107]) K 1486 viz u Ivančic, 1507 u Nosislavě, 1515 až 1616 u Židlochovic. Ještě 1624 byl tu luterský predikant,[108]) fara však zanikla, 1729 zřízena expositura, 1784 lokalie a 1857 fara. R. 1645 ves utrpěla morem.

Přibice (nad Táborem) s far. kostelem sv. Jana Křtit. Kostel v Přibicích (Briwiz) přip. se 1222, byl již tehdy zasvěcen sv. Janu Křtit. a vysvěcen 1257 (Priwiz) biskupem Brunonem, jenž potvrdil kostelu desátky z Přibic, Vranovic (Prenwiz), Topolan, Ivaně, Szetes a Českých Boronavic;[109]) k 1293 viz u D. Kounic, 1293 až 1464 u brněnských Johanitů. Později byla v Přibicích johanitská komenda a 1348 byl tu komendatorem Zdimír.[110]) Johanité int. 1520 Přibice s pod. Vilémovi z Pernštejna.[111]) V 16. st. byli tu novokřtěnci, fara byla 1593 a ještě 1630 luterská,[112]) zanikla a 1784 zřízena lokalie. Ves byla 1620 vypleněna Poláky.

Přísnotice s far. (od 1884) kostelem sv. Václava; v 1. pol. 16. st. ves nál. kl. kounickému, k 1567 viz u Prštic, 1590—1616 u Židlochovic.

Smolín, něm. Mohleis, přip. se 1353; k 1540—1688 viz u kl. Louky, 1567 u Prštic, 1590—1616 u Židlochovic. Ještě 1771 byl Smolín český.[113])

Unkovice s fil. kostelem Nanebevz. P. Marie; k 1131 viz u Břeclavě, 1220 až 1278 u Velehradu, 1353—1616 viz u Židlochovic. R. 1341 jmenuje se tu fara,[114]) která byla v 16. st. luterská, ale za války třicetileté zanikla.

Vojkovice, s fil. kostelem sv. Vavřince z konce 15. st.; k 1101—1556 viz u Třebíče, k 1131 u Brna, 1459—1616 u Židlochovic, 1496 u Sokolnic. Vilém z Pernštejna udělil 1500 Vojkovicum odúmrt.[115]) Fara byla ještě 1624 luterská,[116]) pak zanikla. R. 1631 Vojkovice i s kostelem vyhořely. Ještě 1771 byla ves česká.[117])

Žabčice; 1356 seděl tu Martin z Křížánkova[118]) a Artleb z Křížánkova int. 1373 ves Dobšovi z Křížánkova.[119]) Později Jan z Mikulova int. 1390 Žabčice své sestře Lidce.[120]) K 1484—

50. — [102]) ZDB X. 37. — [103]) AČ XVI. 25. — [104]) ZDB II. 18, IV. 476, CDM XI. 450, P IV. 10. — [105]) ZDB XXV. 6. — [106]) ZDB XXVII. 25. — [107]) Friedrich I. 382, CDM VII. 84. — [108]) ČMM 1915 130. — [109]) Friedrich II. 235, CDM III. 254. — [110]) CDM VII. 863. — [111]) ZDB XVI. 1, AČ XVII. 271. — [112]) Kameníček, III. 486, Hübel, 38, ČMM 1892 245. — [113]) ČMM 1897 199. — [114]) CDM VII. 338, XII. 437. — [115]) SA III. 200. — [116]) ČMM 1915 130. — [117]) ČMM 1897 149. — [118]) ZDB III. 177. — [119]) ZDB VI. 65. — [120]) ZDB XIII. 165. — [121]) ZDB IV. 455, ZDO VI.

1507 viz u Nosislavě, 1567—1616 u Židlochovic.

Zaniklé vsi:

Boronavice, Borovice, Borovsko, zanikly záp. Přibic; k 1257 (České Boronavice) viz u Přibic, 1398 byla tu fara.[121]) Později ves nál. kapitule sv. Petra v Brně, která int. 1517 pusté Borovsko Vilémovi z Pernštejna;[122]) k 1567 viz u Židlochovic.

Koválov zanikl záp. Žabčic, kde jest trať Koválov. Ve falsu z 14. st. k 1173 jmenuje se Berosimer (Coualov) a 1252 Bohuše z Koválova (Cowal);[123]) k 1307 viz u D. Kounic, 1318 u Němčiček. Přibík z Polan prodal 1387 14 lánů v pustém Koválově (Gobels) Janovi z Ledce a Ondřejovi z Nechvalína[124]) a rukojmí za Manu z Ledce int. 1493 pustý Koválov Ladislavovi z Boskovic k Židlochovicům.[125]) K 1508—67 viz u Židlochovic.

Narvice zanikly u Ivaně, kde jest trať Narvické louky. Podle falsa z 12. st. kníže Břetislav daroval po 1046 Narvice (Nauramie) kapitule staroboleslavské, které ves (Nawrowicz) ještě v 13. st. nál.[126]) K 1276 viz u D. Kounic.

Němčičky zanikly u Pohořelic, kde jest trať Niemtzitzer Feld. R. 1349 seděl tu Adam z Lidměřic.[127]) Markr. Jan udělil tu 1372 lénem 8 lánů Hanušovi z Ledce,[128]) ale markr. Jošt int. 1398 díl Němčiček a Koválova Filipovi ze Svojanova[129]) a posléze 1405 pol. Němčiček Oldřichu Stošovi z Bránic.[130])

Novošice, jinak Bertholdesdorf, zanikly u Blučiny. K r. 1252 viz u Žďáru. R. 1418 držel ves zástavou Proček z Kunštátu,[131]) k 1445—63 viz u Žďáru. Král Jiří zapsal 1463 ves Kunovi z Kunštátu, jenž ji držel i 1490.[132]) Synové neb. Čeňka Kuny z Kunštátu Heralt a Ladislav Kunové int. 1501 Novošice Vilémovi z Pernštejna.[133]) K 1482—1536 viz u Žďáru, 1507 pusté u Blučiny, 1515—67 u Židlochovic.

Pendrov, Böhmdorf, nyní ulice v Blučině.

Preser zanikl u Pohořelic, k 1278 viz u H. Kounic, 1519 pustá u Oslavan.

Szetes zaniklá ves u Přibic; k 1183 (Zes) u D. Kounic, k 1235 u Doubravníka, 1293 (Szehet) u D. Kounic, 1257 (Szetes) u Přibic.

Teplany, Topolany, zanikly severozáp. Vranovic, kde jest trať na Teplanech; k 1257 viz u Přibic, 1537 u D. Kounic, 1567 u Prštic.

Újezd; 1276 byla tu fara, jejíchž desátků požívala kapitula staroboleslavská; od 13. st. do 1535 nál. ves klášteru tišnovskému, odtud k Židlochovicum.

Nová Ves, Neudorf či Friedrichsfelder Dörfel, založena před 1672 Frydrychem hr. Trautmannsdorfem u V. Němčic, zanikla před 1691.

Nová Ves, Neudorf, založena 1713 Filipem hr. Zinzendorfem u N. Dvoru blíže Nikolčic, byla však záhy zrušena.

Želice stávaly jihozáp. Nosislavě, kde jest trať Želivska. Ves přip. se 1364. Boček z Želic int. 1381 Želice kapitule sv. Petra v Brně, ale kapitula int. je 1392 témuž Bočkovi zpět.[134]) Ctibor z Janovic int. 1448 pol. Želic Kunovi z Kunštátu a Boček z Kunštátu int. 1481 Želice a díl Žabčic Havlovi Nosislavskému z Batelova.[135]) K 1484 viz u Nosislavě, pusté k 1567 u Prštic a Židlochovic.

Statek prštický:

Prštice se zámkem. R. 1289 psal se Nižata z Prštic (Pirschicz).[136]) Mirek z Chlumu int. 1447 Prštice s dílem Tikovic a tvrzištěm v Pršticích Albertovi z Kojišova;[137]) posléze Anna a Dorota sestry vl. z Vickova int. 1498 tvrz a ves Prštice a díl Tikovic s pod. Janovi Lechvickému ze Zástřizl[138]) a Hynek Lechvický int. 1555 tvrz a ves Prštice, pusté Modřičky a díl Tikovic Jiříku Žabkovi z Limberka.[139]) Jiříkuv syn Burian Žabka obdržel 1563 od Ferdinanda I. list mocný a učinil po-

803. — [122]) ZDB XIV. 5. — [123]) Friedrich I. 400, CDM III. 184. — [124]) CDM XI. 450. — [125]) ZDB XII. 30. — [126]) Friedrich I. 382, CDM IV. 121. — [127]) ZDB I. 42. — [128]) CDM X. 177. — [129]) ZDB VIII. 204. — [130]) ZDB VIII. 460. — [131]) P III. 39. — [132]) Sedláček, Zbytky reg. XV. 84, P VII. 3. — [133]) AČ VI. 540. — [134]) ZDB VI. 895, VII. 1120. — [135]) ZDB XII. 881, XI. (net.) 11. — [136]) CDM IV. 285. — [137]) ZDB XII. 541. — [138]) ZDB XII. 34. — [139]) ZDB XXI. 6. — [140]) ZDB XXV. 17, Salbuch č.

ručenství;[140]) rukojmí za Buriana int. 1567 Prštice s tvrzí a piv., městečko Vlasatice s pod. a rybníky, kde prve vsi bývaly, Dunajovice s pod., Pratlsbrun, Uherčice (Aurčice), jinak Charváty, Cvrčovice s pod., Odrovice, Smolín (Molín!), Vranovice s pustým Teplánskem, Přísnotice s pustým Želivskem, Mělčany, Tikovice s pod., Sulovice s pod., Slapansko, Radostice s pod., Bračice, Malešovice s ped., pusté Poříčany, díl Medlova, Ledec, Mor. Bránice a pusté vsi Lenovice, Teplany, Modřičku(!), St. a N. Rormanice i s many Albrechtovi Černohorskému p Boskovic.[141]) Albrecht Černohorský odkázal 1571 zboží prštické Janu Šemberovi Černohorskému z Boskovic[142]) a ten int. 1574 zboží prštické a vlasttické Francovi z Thurnu.[143]) Syn Francuv Hons Jakub hr. z Thurnu na Cvrčovicích int. 1599 tvrz a ves Prštice s piv. a cih. a 1591 také Tikovice s pod. své manželce Mandaleně hr. ze Serynu.[144]) R. 1619 seděl tu František Mikuláš hr. z Thurnu[145]) a Sybila Polyxena Františka hr. z Thurnu prodala 1642 za 50.000 zl. Prštice, Cvrčovice, Tikovice a Radostice Janu Guldenmüllerovi z Guldensteinu.[146]) Vnukové Jana Guldenmüllera prodali 1665 (int. 1667, ZDb I. 152) Prštice Janu Karlovi hr. Sereny, který již 1670 vložil statek Frant. Maximiliánovi Staudovi v. Hammersdorf (ZDb I. 182). R. 1676 byly Prštice int. Anně Marii sv. paní z Rogendorfu a Františce Želecké z Počenic, rozeným sestrám Staudovým v. Hammersdorf (ZDb I. 262), z nichž poslední vložila 1688 statek svému manželovi Zikmundu Ferdinandovi Želeckému z Počenic (ZDb II. 168). Po smrti Maxa Želeckého bylo fideikomisní panství prštické vloženo 1731 Janu Václavovi Želeckému sv. p. z Počenic (ZDb V. 83), než již 1732 byly Prštice přikoupeny k Židlochovicům. Karel kníže z Dietrichštejna int. 1782 Prštice svému staršímu synovi Janu Karlovi knížeti z Dietrichštejna (ZDb XI. 157) a 1818 byly Prštice int. Františku Josefovi knížeti Dietrichštejn-Proskau-Leslie. R. 1819 koupil za 150.000 zl. panství Albrecht, vévoda sasko-těšínský, 1822 int. Prštice arcivévodě Karlovi, načež r. 1843 koupil panství za 207.500 zl. Jiří sv. p. Sina. R. 1849 int. Prštice Janovi sv. p. Sina, 1859 Simonu sv. p. Sina, 1881 koupila statek Marie sv. paní Hirsch-Gereuth (zemřela 21. dubna 1896), pak držela jej Klara bar. Hirsch-Gereuth (zemřela 1. dubna 1899), pak Moric Arnold bar. Deforest-Bischofsheim a od 1925 Československá republika.

Radostice; Mikuláš a Petr bratři z Radostic založili 1333 v Radosticích kostel;[147]) Buzek z Lelekovic int. 1365 Radostice Majnušovi z Mlékovic[148]) a Zikmund z Cvrčovic int. 1398 Cvrčovice s patr. Filipovi ze Svojanova a jeho sestřenci Václavu a Jindřichovi, z nichž Václav seděl na zdejší tvrzi ještě 1407.[149]) Aleš ze Skrbně int. 1464 Radostice s patr. sestrám Anně, Machně a Kateřině z Hlochkovan, které int. 1481 statek Matěji Vackovi z Bezděkova.[150]) Jan Vacek z Bezděkova int. 1518 Radostice s pod. Janovi Miroslavskému z Doloplaz, ale 1547 seděla zde Kateřina z Bezděkova, sestra Václava Vacka z Bezděkova.[151]) K 1567—1642 viz u Prštic. Fara zanikla za třicetileté války.

Tikovice s far. kostelem sv. Jiří z 1785. Ves přip. se 1349 a 1378, jmenuje se tu (Stykowicz) fara.[152]) Díl k 1447—98 viz u Prštic. Druhá pol. vsi nál. kapitule sv. Petra v Brně, která ji 1535 postoupila záměnou Vilímovi z Víčkova a ten 1538 Jiříkovi Žabkovi z Limberka.[153]) K 1555—1642 u Prštic. Fara byla v 2. pol. 16. st. luterská, zanikla, ale 1704 opět stávala.

U Prštic zanikly M o d ř i č k y. R. 1377 psali se Dětřich, Markvart a Zdislav z Modřiček;[154]) Vladislav II. int. 1494 Modřičky v abd Janu Lechvickému ze Zástřizl.[155]) K 1555—67 pusté u Prštic.

Lit.: J. Edler, Chronik der Orte Seelowitz und Pohrlitz, Brno 1859; Aug. Kratochvíl, Židlochovský okres, Brno

140) ZDB XXV. 6. — 141) ZDB XXVI. 2. — 142) ZDB XXVI. 287, f. 188. — 143) ZDB XXVII. 18, 57. — 144) ČMM 1922 145. — 145) ZDB XXXVIII. 23. — 146) ZDB XXXVIII. 28. — 147) Paměť. kámen v kostele. — 148) ZDB IV. 165. — 149) ZDB VIII. 118, 165. — 150) ZDB XIII. 87, XI. 22. — 151) ZDB XV. 8, PB XIX. 12. — 152) ZDB I. 17, VI. 579. — 153) ZDB XXI. 6, XXII. 3. — 154) ZDB VI. 510. — 155) ZDB XII. 35.

1910; L. Hosák, Doplňky Mor. vlastivědy okresu židlochovského, ČVSMO 1926; A. Melichárek, Dějiny městečka Blučiny, 1929; H. Reutter, Südmährische Archive, Mitt. d. Archivrates, II. 1916; týž, Kulturgeschichtliche Beiträge zur Geschichte von Pohrlitz, ZDVGMS XIX; Aug. Kratochvíl, Pohořelský okr., Brno 1913; Fr. Nosek, Dějiny města Pohořelic, ruk. v zem. arch.; L. Hosák, Příspěvky k mor. topografii (Nosislav) SA XVI; Fr. Hrubý, Na zámku v Židlochovicích v 16. st., Lidové noviny z 9. července 1933.

DRNHOLECKÉ PANSTVÍ.

Drnholec, něm. Dürnholz, městečko s děkan. (od 1913) kostelem sv. Trojice z 1750—57 a zámkem. R. 1249 jmenují se Vilém a Heřman z Drnholce,[1]) a 1268 Oldřich z Drnholce (Dyrnholz), jenž padl 1273 v boji proti Uhrům.[2]) Před 1350 držel pol. statku (městečka Drnholce, Novosedel, Purkmanic, Nové Vsi, Hroznětic, Dobrého Pole a Přerova) Beneš z Vartenberka.[3]) Jindřich z Vartenberka postoupil (int. 1368) záměnou zboží drnholecké markr. Janovi[4]) a podle porovnání mezi syny markr. Jana z 1367 podržel zboží Jan Soběslav.[5]) R. 1381 jmenuje se v Drnholci far. kostel sv. Martina, k němuž byl 1390 přikoupen od Hanuše z Vrbovce dvůr v Novosedlích.[6]) Dále držel 1407 hrad a zboží, které podle urbáře z 1414 obsahovalo městečko Drnholec (Duerrnholcz, toto obsahovalo části in dem Deutschen Drum a in dem Behemdrum), Pavlovice, Frelichov (Frolesdarf), Vrbov (Vrban), Holenice (Holanicz), Novou Ves (Newndarff), Hroznětice (Rosnaticz), Dobré Pole (Guetenfeld), Novosedly (Newnsidel) a Přerov (Preraw) Hanuš z Liechtenštejna.[7]) Král Zikmund udělil 1419 léno na Drnholec Hartneidovi z Liechtenštejna.[8]) R. 1460 držel léno Hanuš z Liechtenštejna, za něhož byl 1468 Drnholec vypálen vojskem panské ligy,[9]) a 1512 Erazim z Liechtenštejna.[10]) K 1537 viz u D. Kounic. Kryštof z Liechtenštejna zastavil s povolením Ferdinanda I. 1555 léno Drnholec v 4000 kopách č. Janovi st. z Žerotína na Strážnici a 1558 v 13.000 kopách č. Bernartovi z Žerotína (Salbuch č. 286., f. 48, 170).

Rudolf II. dal v alod 1578 (int. 1580) Jiřímu Hartmanovi z Liechtenštejna zámek a městečko Drnholec (Dirnholcz) s pod., Novosedly (Neysydel) s pod., Přerov, Kolenfurt (Guldenfurt) s pod.., Frelichov (Freleštorf) s pod., pusté Hroznětice, Novou Ves (Neydorf), Holenice, Vrbov a Starý Freleštorf.[11]) Jiří Hartman int. 1583 Drnholec Kryštofovi z Teyfenbachu (týž seděl na Drnholci již 1580),[12]) který vystavěl v Drnholci zámek, učinil 24. října 1596 v Keresteši poručenství a zemřel 1598 (PB XXXIV. 162); jeho dětmi byli Rudolf, Frydrych, Zikmund a Marie (provdaná za Hynka Bořitu z Budče), kteří učinili 31. prosince 1601 smlouvy dílčí (PB XXXIV. 162). Na Drnholci seděli pak z nich Frydrych (popraven 1621) a Zikmund z Tiefenbachu (zemřel 1637). Fara v Drnholci byla 1575 luterská a ještě 1624 byli v Drnholci a Novosedlech predikanti, 1635 byla však drnholská fara již katolická.[13]) Po smrti Zikmundově dostalo se panství Rudolfovi z Teyfenbachu, jenž zřídil 1650 z panství fideikomis. Týž však přešel na hr. z Šternberku a od 1708 na Fr. Václava hr. z Trautmannsdorfu (ZDb III. 472). Po vymření jeho větve 1762 zřízena z výnosu panství šlechtická nadace, která byla posléze připojena Tereziánské akademii ve Vid. Městě. Privilegia městečka potvrdila 1740 Marie Terezie. Pozemková reforma byla provedena 1927 (vlastník Studentská nadace Rudolfa sv. p. z Tiefenbachu, plocha 1429 ha); vlastníku propuštěn ze

[1]) CDM III. 135. — [2]) CDM IV. 4, FRB III. 315. — [3]) ZDB II. 32. — [4]) ZDB V. 157. — [5]) CDM XI. 16. — [6]) ZDB VI. 855, VII. 869, MV I. 383. — [7]) Bretholz, Das Urbar der Herrschaft Nikolsburg etc., P II. 114. — [8]) Sedláček, Zbytky reg., 1038, 1039. — [9]) P IV. 45, ZDVGMS IV. 82. — [10]) PB X. 19. — [11]) ZDB XXVI. 66. — [12]) ZDB XXVI. 81, PB XXIX. 112. — [13]) Hübel, 36.

záboru zbytkový statek Drnholec, Prátlsprun, N. Ves, lesní hospodářství, zámek a cihelna v Drnholci.

Dolní Dunajovice, něm. Unter Tannowitz, městečko s far. kostelem sv. Jiljí. K 1183—1276 viz u D. Kounic. V 13. st. nál. kapitule staroboleslavské (Dunayowicz), ale 1245 jmenuje se Markvart z Dunajovic (Donawitz),[14]) K 1330 viz u kl. Králové na St. Brně, 1537 u D. Kounic. R. 1528 držel v 500 kopách č. zástavou od klášterství kounického Dunajovice, pustý Pratlsprun, dum v Kounicích a dům v Brně Jan st. z Žerotína (Kopiář archivu min. vnitra č. 2., f. 226). Kryštof z Liechtenštejnu pustil 1552 Dunajovicum vinný šenk a Jiří Erasmus z Liechtenštejnu 1570 odúmrt. K 1567 viz u Prštic, 1576 u Vlasatic. Jeroným Václav hr. Thurn int. 1590 D. Dunajovice s pod. a ves v nově vystavěnou Pratlsprun (za 31.000 zl. mor.) Anně hr. z Hardeku.[15]) Dále bratři Rudolf, Frydrych a Zikmund z Teufenbachu osvobodili 1601 Dunajovice od stavění sirotku. R. 1616 seděl tu Vit Jindřich hr. z Thurnu a 1618 Jan Jakub hr. z Thurnu prodal za 57.000 zl. mor. městečko D. Dunajovice s pod., Pratlsprun a člověka v Pasohlávkách (jinak Charvátech) i s rybníkem Vrkočem Zikmundovi sv. p. z Teufenbachu na Drnholci.[16]) V 16. st. byli tu novokřtěnci, fara byla luterská a ještě 1624 zdržoval se tu predikant.[17]) Leopold I. dal 1702 Dunajovicum třetí jarmark. R. 187, 1791 a 1808 městečko vyhořelo.

Troskotovice, něm. Treskowitz, městečko s far. kostelem sv. Václava z 1840. Podle falsa z 12. st. kniže Břetislav daroval po 1046 kapitule staroboleslavské ves Troskotovice.[18]) V 13. st. byl tu far. kostel (1410 zasvěcený sv. Václavu), o jehož patr. byl spor mezi kl. kounickým a pány z Myslibořic; posléze 1252 biskup Bruno rozhodl, aby patr. v Troskotovicích (Droscowitc) nál. bratřím Tomáši a Ekartovi z Myslibořic.[19]) R. 1271 držel tu zboží Hartleb z Myslibořic.[20]) K 1260 až 1513 viz u Oslavan, 1275 u D. Kounic. Ferdinand I. povýšil 1535 Troskotovice na městečko, dal pečeť, dva jarmarky a trh a téhož r. prodal je i s přísl. Janu Kunovi z Kunštátu (int. 1536), jenž 1538 int. městečko Zikmundu Valeckému z Mírova.[21]) Posléze Jiřík Valecký z Mírova int. 1570 statek Pertoltovi z Lipého.[22]) K 1598 viz u Uherčic. R. 1619 byly Troskotovice vypleněny Dampierrem.[23]) Fara byla v 16. st. luterská a ještě 1614 dlel tu predikant.[24]) R. 1649 byla obnovena katol. duchovní správa.

Frélichov, něm. Fröllersdorf, s far. kostelem sv. Kunhuty. R. 1353 jmenuje se Smil z Frélichova a 1358 Artleb a Licman z Frélichova.[25]) K 1414 viz u Drnholce. R. 1580 byl tento Frélichov (Starý) již pustý a stála již nová ves téhož jména (viz Drnholec), kolonisovaná Chorvaty, Němci a Čechy. Fara byla 1624 katol.[26])

Kolenfurt, něm. Guldenfurt, s far. kostelem sv. Jana Nep. z 1770—83. Původně slul Guldenberg. R. 1355 seděli tu Jindřich a Beneš bratři z Vartenberka.[27]) K 1580 viz u Drnholce. R. 1787 zřízena lokalie, 1861 fara.

Novosedly, něm. Neusiedel, s far. kostelem sv. Oldřicha. Ves nál. již v 13. st. kapitule staroboleslavské.[28]) K 1276—1537 viz u D. Kounic, 1350—1580 u Drnholce. R. 1565 byla tu fara luterská a ještě 1625 luterský predikant.[29]) Fara zanikla za třicetileté války, 1785 zřízena lokalie, 1889 fara.

Dobré Pole, něm. Guttenfeld, s far. kostelem sv. Cecilie z 1653. K 1350—1580 viz u Drnholce. R. 1589 ves kolonisována Chorvaty, Čechy a Němci. R. 1790 zřízena lokalie, 1859 fara.

Prátlsprun, něm. Bratelsbrunn, s far. kostelem sv. Jana Křtitele z 1862. K 1537 viz u D. Kounic, 1567 u Prštic, 1574 u Vlasatic, 1590—1618 u D. Du-

---

ČMM 1915 128, 193, ČMM 1903 310. — [14]) CDM III. 71, IV. 121. — [15]) ZDB XXVII. 33. — [16]) PB XXXVI. 31, ZDB XXXI. 18. — [17]) Kameniček, III. 489, ČMM 1915 128, 193. — [18]) Friedrich I. 382. — [19]) CDM III. 182, XIV. 155. — [20]) CDM IV. 56. — [21]) ČMMZ V. 17, Salbuch č. 283, f. 91. ZDB XXII. 3. — [22]) ZDB XXV. 51. — [23]) ZDVGMS XVI. 111. — [24]) ČMM 1915 128. — [25]) ZDB II. 102, III. 317. — [26]) ČMM 1915 128. — [27]) ZDB III. 74. — [28]) CDM IV. 121. — [29]) Hübel, 33, ČMM 1915 128. — [30]) PB XXXV. 188. — [31]) PB XXXV. 78. — [32]) ZDB VI. 467.

najovic. R. 1784 zřízena lokalie, 1885 fara.

Nový Přerov, něm. Neu Prerau, s far. kostelem sv. Michala z r. 1690. K 1350—1580 viz u Drnholce. R. 1580 ves byla kolonisována Chorvaty, Čechy a Němci. R. 1613 jmenuje se odtud několik sousedů, z nichž 6 mají jména chorvatská, 4 německá a 3 česká.[30]) R. 1867 zřízena fara.

Na panství zanikly vsi:

Holenice, k 1414—1580 viz u Drnholce.

Hroznětice, k 1350—1580 viz u Drnholce. R. 1613 přip. se vinohradní hora Rosentyc u Dobrého Pole v mezích dunajovských.[31])

Pavlovice, k 1414 viz u Drnholce.

Vrbov; Herbort z Janovic int. 1376 Hanuškovi z Ledce pul vsi Vrbova (Vrbanov).[32]) K 1414—1580 viz u Drnholce.

Nová Ves, k 1350—1580 viz u Drnholce.

Lit.: J. Frodl, Geschichte der Marktgemeinde Dürnholz; Erpressungen der Preussen auf der Herrschaft Dürnholz im J. 1742, Not. 1858. A. Altrichter, Das Weinberg v. Unter Tannowitz. A. Turek, Několik kapitol o jihomoravských Chorvátech v 16. st., Hraničářská stráž I.

MIKULOVSKÉ PANSTVÍ.

Mikulov, něm. Nikolsburg, ochranné municipální město s zámkem z poč. 18. st. (10. srpna 1719 vyhořel), kolegiátním děkan. (od 1783) chrámem sv. Václava, piaristickým far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1635, kostelíkem sv. Anny a piaristickou kolejí. Podle falsa z 14. st. daroval Vilém z Pavlova 1173 patr. kostela v Mikulově (Myculov) klášteru v D. Kounicích[1]) (k 1173—1537 viz u D. Kounic). V pol. 13. st. drželi Mikulov bratři Vilém a Heřman z Drnholce,[2]) ale markr. Přemysl daroval 1249 ves Mikulov (Niclasburg) Jindřichovi z Lichtenštejna a 1262 témuž obdarování potvrdil.[3]) Patr. kostela nál. však kapitule staroboleslavské.[4]) R. 1310 seděl tu Jindřich z Liechtenštejna,[5]) 1322 Hartneid z Liechtenštejnu držel jakožto korunní léno město Mikulov s hradem Weisensteinem, Klentnice (Glemptitz), Pernou (Pergen), Bavory (Pairdorff), Mušov (Muschau), Bohumělice (Pachmalitz), Sedlec (Foydaspu), hrad a ves Nýdek (Nevdegg), vesky Lednici (Eissgrub), Pulgarn, Uherskou Ves (Ungerndorf) a Milovice.[6]) Manželkou Hartneidovou byla 1362 Anna, dcera Matouše ze Šternberka.[7]) Syn jejich Jan zemřel 1399 a zanechal léno svým synům Hanušovi, Jindřichovi a Hertlínovi z Liechtenštejnu, jimž 1406 Zikmund z Myslibořic int. Bahnov.[8])

Podle urbáře z r. 1414 nál. k panství město Mikulov (Nicolspurig, v městě jmenuje se též ulice Behemgasse) s předměstím a hradem (na hradě jmenuje se 1391 kaple sv. Jana Ev.)[9]), Klentnice (Clemticz), Purgmanice (Purigmanicz), Bavory (Payrdarff), H. a D. Věstonice (Ober- Neder- Wistanicz), Perná (Perigen), Bohumělice (Pochmalicz), Mušov (Muschaw), Strachotín (Tracht, Rewigenschaikwitz), Sturnice (Stochnitz), Pouzdřany (Pausrams), Popice (Popicz), Šakvice (Schekwicz), Zaječí (Sayacz), Mikulčice (Nikolczicz), Pavlov (Paulaw), Milovice (Miliwicz), Pulgary (Puligarn), Nýdek (Neydek), Lednice (Eysgrueb), Uherská Ves (Ungerndorff) a Sedlec (Voydesprun) s patr. v D. Věstonicích a Šakvicích. Václav IV. dal 1411 Jindřichu, Janovi a Hartmanovi z Liechtenštejna léném Mikulov, hrad Waisenstein a Nýdek s vesnicemi, což 1419 král Zikmund potvrdil, a dále 1425 Zikmund potvrdil Hartmanovi z Liechtenštejna listy českých králů na Mikulov, Waisenstein a Dívčí Hrady.[10]) Král Zikmund dal 9. května 1421 Hartneidovi z Liechtenštejna právo dolování na jeho moravských statcích (Jahrbuch für Landes-

[1]) Friedrich I. 400. — [2-3]) CDM III. 135, 145, 340. — [4]) CDM IV. 121. — [5]) CDM VI. 36. — [6]) CDM VI. 438. — [7]) ZDB IV. 78. — [8]) ZDB VIII. 596. — [9]) MV II. 1771. — [10]) Sedláček, Zbytky reg., 1038, 1255. — [11]) ZDVGMS

kunde Niederösterreichs 1929 6). R. 1426 byl Mikulov dobyt husity.[11])

Dále seděli na Mikulově 1436 Kryštof z Liechtenštejna,[12]) 1446 Hanuš, Vilém a Jindřich z Liechtenštejna.[13]) Jindřich zachoval za domácích válek věrnost králi Jiřímu a odrazil útok panské ligy na Mikulov.[14]) V l. 1480—1505 držel Mikulov Jindřichuv bratr Kryštof,[15]) 1510—12 Volfgang[16]) a 1529 Jiří z Liechtenštejna.[17]) Za přispění Linharta z Liechtenštejna usadili se v Mikulově novokřtěnci (mezi nimi též Baltazar Hubmaier), také Linhart přestoupil k nim a Simprecht Sorg, zvaný Froschauer, založil tu tiskárnu, v níž se do 1527 vytisklo 18, vesměs křtěnských, tisku. Jejich obec však záhy se rozdělila na stranu malohoufaiků (Kleinhäufer, Stäbler) a mečníku (Schwertler); Linhart přistoupil k posledním a malohoufníci 1528 vystěhovali se do Slavkova.[18]) Linhart seděl tu ještě 1536; Ferdinand I. udělil 1537 léno na Mikulov, Rosenstein, Dívčí Hrady, Drnholec a Podivín Hartmanovi z Liechtenštejna a pak 1540 seděl tu Jan z Liechtenštejna, jenž zemřel 1548 (náhr. v Lednici).[19]) Ferdinand I. potvrdil 1554 léno mikulovské Hartmanovi z Liechtenštejnu a jeho bratrancům.[20]) Maximilian II. udělil 1569 Mikulovu, který 1561 vyhořel, čtvrtý jarmark a 1572 potvrdil městská privilegia,[21]) a Rudolf II. dal 1579 Mikulovu právo pečetiti červeným voskem.[22]) Kryštof z Liechtenštejna prodal pak 1569 za 60.000 tolaru Ladislavovi Kereczenymu díl Mikulova (r. 1560 připustil Ferdinand I. také Ladislavova bratra vl. nedíl. Jana z Kereczenyi k lénu Mikulovu); Ladislavuv syn Kryštof Kereczeny (zemřel 1572) vydal spolu s Volfem z Liechtenštejna 1570 pro Mikulov městské zřízení.[23])

Fara byla 1563 luterská a Kryštof Kereczeny napsal, že kostely na panství jsou zcela zpuštěny a fary bez kněží, takže rozmohly se sekty; jen počet novokřtěnců na panství odhadoval se na 4.000.[24]) Po smrti Kryštofa Kereczeny z Kaniasfeldu spadlo léno odúmrtí na krále a Maximilian II. daroval Adamovi z Dietrichštejna (int. 1567) jako alod zámek a město Mikulov s předměstím, plat z židovských domu, městečko D. Věstonice s pod. a piv., Strachotín s pod., městečko Mušov, vsi Sedlec (Foilsprun), Pulgary (Bulgaři) s pod., Pavlov (Polava), Pernou (Berk), Klentnice (Klenknice), Bavory (Pardorf), zámek Dívčí Hrady, Hořejší Věstonice s mýty a židy, což také Rudolf 1577 potvrdil.[25]) Adam z Dietrichštejna (zemřel 1590) obnovil 1576 Mikulovu privilegia na vinohrady v Bründelsberku, založil zámeckou knihovnu[26]) a zahájil protireformaci. Na panství povolal jesuitu Michala Kardanea, jenž většinu poddaných převedl na katolictví, takže sám papež blahopřál Dietrichštejnovi.[27]) Biskup Stanislav biřmoval na 4.000 lidí a vysvětil osm kostelů.[28])

Po Adamovi dědili jeho synové František, Maximilian a Zikmund z Dietrichštejna; o otcovské zboží rozdělili se tak, že František dostal (1590) zámek a město Mikulov s předměstím a Klentnice, Zikmund Dívčí Hrady, Pernou, H. Věstonice, Pavlov, Pulgary, Sedlec a Bavory a Maximilian D. Věstonice, Strachotín, Mušov a Pasohlávky.[29]) Než František int. 1598 svůj podíl Maximilianovi[30]) a také Zikmund (zemřel 1602) prodal 1591 nejprve Maximilianovi Pernou (Pergen) s pod. a Bavory za 12680 zl. mor. a 1596 Maximilianovi a Františkovi i zámek Dívčí Hrady s lesem Magdeburgholz, tvrz a ves Pulgary (Pulgaře) s pod., cih. a mýtem, Sedlec (Foytlsprun) s pod., Pavlov (Polavu) a H. Věstonice.[31]) Maximilian z Dietrichštejna zapsal 1601 své man-

IV. 39. — [12]) P III. 116. — [13]) P III. 210. — [14]) P IV. 48, ZDVGMS IV. 82. — [15]) P IV. 89, PB IX. 23. — [16]) PB IX. 141, X. 20. — [17]) PB XIV. 142. — [18]) Kameníček, III. 467, Beck, Die Geschichtsbücher der Wiedertäufer, ČMM VII. 111, Winter, Život církevní, 307. — [19]) KA A V. c 26, Salbuch č. 283, f. 143, Cerroniho sb. I. 97, f. 66. — [20]) Zlobického sb., Nikolsburg. — [21]) Bočkova sb. 9312, Zlobického sb., Nikolsburg, Kopiář archivu min. vnitra č. 89, f. 14, Salbuch č. 287, f. 335. — [22]) Not. 1871 64. — [23]) Not. 1871 64, Salbuch č. 287, f. 18, 31. — [24]) Hübel, 32, ČMM 1931 46. — [25]) ZDB XXVI. 52, Zlobického sb., Nikolsburg. — [26]) Not. 1871 64, Schr. III. 84. — [27]) Not. 1870 64. — [28]) Hlídka XXII. 641. — [29]) ČPS 1932 11. — [30]) ZDB XXVIII. 12. —

želce Jaquelině hr. z Bosu tvrz a ves Pulgary a Sedlec s pod.[32]) a 1605 prodal městu radnici.[33]) Po smrti Maximilianově (1611) zdědil panství jeho bratr František z Dietrichštejna, biskup olomoucký, jenž 1611 založil v Mikulově kapucínský klášter (zrušen 5. října 1784), 1613 potvrdil privilegia Mikulovu a Pulgarům,[34]) vyzdobil město stavbami, založil 1625 kapitulu s proboštem a 4 kanovníky a 1631 piaristickou kolej s gymnasiem (Bočkova sb. 3035).

R. 1608 byl v Mikulově katol. děkan,[35]) 1613 král Matyáš českým listem potvrdil městu privilegia a přidal jarmark;[36]) v lednu 1620 obléhli Mikulov stavovští a 3. února vzdalo se město i zámek pod akordem.[37]) Dále 1624 Ferdinand II. českým listem potvrdil privilegia a 1625 zlepšil městský erb.[38]) Po válce třicetileté získalo město statky Krakovec a Ludmírov, ale prodalo je 1657 své vrchnosti. Kardinál František odkázal 1634 Mikulov svému synovci Maximilianovi knížeti z Dietrichštejna. Dne 17. dubna 1645 dobyli Mikulova Švédové, kteří byli však 2. dubna 1646 vypuzeni císařskými. R. 1715 město utrpělo morem a 1688, 1690, 1719 a 1784 požáry. V Mikulově byla vždy početná židovská obec (v pol. 17. st. bylo tu 98 židovských domů). Dále drželi panství 1655—98 Ferdinand, 1798—1708 Leopold, 1708—38 Valter Xaver a 1708—1781 Karel kníže z Dietrichštejna. R. 1782 bylo fideikomisní panství mikulovské int. Janu Karlovi knížeti z Dietrichštejna, jehož synové byli Jan Karel, Mořic a Josef hr. z Dietrichštejna (ZDb XI. 143, 359), 1812 fideikomis int. Frant. Josefu knížeti z Dietrichštejna-Proskau-Leslie (ZDb XIII. 159), jenž zemřel 8. července 1856, pak Josefu knížeti z Dietrichštejna-Proskau-Leslie, 1863 Alexandrině kněžně z Dietrichštejna hr. Mensdorf-Pouilly, která zemřela 22. února 1906, dále Hugovi knížeti z Dietrichštejn hr. Mensdorf-Pouilly (zemřel 20. srpna 1920) a posléze Alexandru Dietrichštejnovi. Pozemková reforma byla provedena 1925 (vlastník Alexandr Dietrichštejn, plocha 3754 ha); vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Mikulov, díl lesů a zámek v Mikulově; sestátněna část lesu a utvořen zbytkový statek Pouzdřany. V záboru zůstávají zbytkové statky Pulgary, Sedlec, Strachotín, část lesů, cihelna v Mikulově, piv. v D. Věstonicích a mlýn v Sedlci.

V Mikulově narodil se Matyáš Hertodt v. Todtenfeld (zemřel 1710) a národohospodář Josef v. Sonnenfels (1733—1817).

Mušov, něm. Muschau, městečko s far. kostelem sv. Leonarda. Na vrchu Burgstallu nad Mušovem byla již koncem 2. st. po Kr. luxusně zařízená římská vojenská stanice, ovládající soutok Dyje, Jihlavky a Svratky a obsazená oddílem X. legie (zbytky opevnění byly objeveny 1925). Kostely v Mušově a Mušuvkách nál. v 13. st. kapitule staroboleslavské (Moschan, Moschank),[39]) k 1276 viz (obě vsi) u D. Kounic, k 1322—1590 viz u Mikulova. R. 1665 městečko vyhořelo. Fara zanikla za třicetileté války, 1761 obnovena lokalie, 1865 fara.

Pouzdřany, něm. Pausram, městečko s far. kostelem sv. Mikuláše z 1498. K 1244 viz u Herrburského kláštera v Brně, 1252—89 u Žďáru, 1291 u D. Kounic. Hynek z Lipého int. 1368 Pouzdřany Mikšovi Dítěti, jenž tu seděl ještě 1378.[40]) Drslav ze Stránku int. 1381 pul tvrze a vsi Pouzdřan markr. Joštovi a ten 1384 opět Janovi a jeho bratřím z Liechtenštejnu, kteří získali také druhou polovinu od Heralta z Drahotuš.[41]) R. 1393 jmenuje se tu far. kostel.[42]) R. 1406 seděli tu Hanuš a Jindřich[43]) (k 1414 viz u Mikulova), 1446 Hanuš, Vilém a Jindřich[44]) a 1464 Jindřich z Liechtenštejna, než na ves táhl se klášter kounický.[45]) V pol. 16. st. držel statek Volf Kryštof z Liechtenštejnu (zemřel 1553, náhr. v Pouzdřanech); Volfu Kryštofovi zapujčili poddaní z

[31]) Löwenthalova kron. 205, ZDB XXVIII. 7. — [32]) ZDB XXIX. 13. — [33]) Not. 1871 64. — [34]) Nová sb., Pulgarn, Not. 1871 64. — [35]) ČMM 1903 295. — [36]) Bočkova sb. 9326, Not. 1871 64. — [37]) Chaos Pess. 109. — [38]) Not. 1871 64. — [39]) CDM IV. 121. — [40]) ZDB V. 92, VI. 558. — [41]) ZDB VI. 868, 950, 951. — [42]) CDM XII. 124. — [43]) P II. 5. — [44]) P III. 210. — [45]) P IV. 122. — [46]) Akta Göding 7, Salbuch č. 286, f. 50, 111. — [47]) ZDB

Pouzdřan přes 2000 zl. sirotčích peněz a zaručili se také za jiné jeho dluhy, čímž přišli do úplné zkázy. Proto Ferdinand I. po smrti Volfově prodal 1556 léno Pouzdřany za 10.883 zl. mor. Jiřiku Hartmanovi z Liechtenštejna s podmínkou, aby poddaným oněch 2000 zl. nahradil. Jiřík Hartman prodal pak 1557 s povolením Ferdinanda I. léno Ambrožovi z Otrštorfu, jenž 1561 dal Pouzdřanum odúmrt.[46])

Po smrti dědicu Ambrožových spadl statek na krále a Maximilian II. dal 1575 Pouzdřany v alod Frydrychovi z Žerotína, za něhož 1581 Rudolf II. povýšil ves na městečko s právem tří výročních a jednoho týdenního trhu.[47]) Frydrych z Žerotína 1598 odporučil tvrz a městečko Pouzdřany s piv. a mýtem, Troskotovice a ves Uherčice své manželce Mandaleně Slavatové z Chlumu a Košumberka.[48]) V l. 1536—1622 byli tu novokřtěnci a fara byla v 16. st. luterská. R. 1616 seděl tu Kašpar Melichar z Žerotína, jenž 1630 prodal za 70.000 zl. městečka Pouzdřany s tvrzí a pod. a Uherčice Frant. kardinálovi z Dietrichštejna k Mikulovu.[49]) Po válce třicetileté mělo městečko 65 osedlých a 51 pustých domu. R. 1663 Pouzdřany byly vypleněny Tatary a 1695 vyhořely.

Strachotín, něm. Tracht, městečko s far. kostelem sv. Oldřicha z 1575. Podle falsa z 12. st. daroval po 1046 kníže Břetislav kapitule staroboleslavské půl hřivny a vola úrok z hradu strachotínského (Strahomin).[50]) Také v pravé listině z 1051 jmenuje se místo Strachtin, není však jisto, zda zpráva týká se Strachotína.[51]) Podle falsa z 12. st. kníže Vratislav daroval 1073 devátý díl tržního z hradu Strachotína (Ztrachotine) klášteru opatovickému.[52]) Kníže Konrád daroval kolem 1175 obvod hradu Strachotína kostelu olomouckému.[53]) Již 1331 jmenuje se tu far. kostel.[54]) K 1334 viz u Děviček, 1414—1576 u Mikulova. Rudolf II. udělil 1582 Strachotínu dva jarmarky a týdenní trh (Kopiář archivu min. vnitra č. 89., f. 120). Fara byla 1569 luterská a v 16. st. byli tu také novokřtěnci.[55]) Fara zanikla za války třicetileté, 1785 zřízena lokalie, 1861 fara. U Strachotína byl újezd D o b ř e t i n; k 1131 viz u Olomouce. Kníže Soběslav II. koupil újezd (Dobretin) od velmože Kojaty a daroval jej mezi 1174—78 kostelu olomouckému (Friedrich I. 289).

Uherčice, městečko s far. kostelem sv. Jana Křtit. (z 1894). Král Přemysl I. a markr. Vladislav daroval Konrádovi hr. z Hardeku vsi Uherčice (Vrsicz) a Schořice (Scorsicz, Schorcici); Konrád postoupil Schořice nejprve lénem Bertherovi, pak klášteru velehradskému (1220). V Uherčicích byl již tehdy far. kostel.[56]) K r. 1220 viz u Velehradu. Patr. kostela (Vhrichicz) nál. v 13. st. kapitule staroboleslavské,[57]) ale 1267 klášteru vilémovskému, jemuž byla fara 1395 Bonifácem IX. inkorporována.[58]) R. 1297 psal se po vsi Šebor z Uherčic (Auverschitz)[59]) a 1340 klášter vilémovský postoupil Karlovi z Uherčic 3 lány v Uherčicích.[60]) Mniši benediktinští z Vilémova vystěhovali se 1421 do Uherčic, kde bylo potom proboštství kláštera. Vilémovský opat Mikuláš pohnal 1459 Milotu z Tvorkova, že drží klášteru Uherčice, Ivaň a Narvice;[61]) později držel proboštství Ladislav z Boskovic, který 1486 vrátil je opatu Šimonovi pro velikou chudobu kláštera;[62]) podržel si jen opravu nad klášterními vesnicemi Uherčicemi a Ivaní, již 1508 postoupil Vilémovi z Pernštejna[63]) (k 1508—15 viz u Židlochovic). Vilémovský opat Mikuláš sídlel 1497—1501 v Uherčicích a psal se též uherčickým a stejně i jeho nástupce Petr.[64]) Ferdinand I. zastavil 1560 Uherčice Vratislavovi z Pernštejna a Maxmilian II. 1565 Frydrychovi z Žerotína, jemuž dal 1581 Rudolf II. Uherčice v alod.[65]) K 1598—1630 viz u Pouzdřan. R. 1614 byly Uherčice povýšeny na městečko s právem dvou jarmarku. Po válce třicetileté měly Uherčice 52 osedlých a

XXVI. 43. — [48]) ZDB XXIX. 1. — [49]) ZDB XXXIV. 1. — [50]) Friedrich I. 382. — [51]) CDM VII. S 15. — [52]) Friedrich I. 385. — [53]) Friedrich I. 289. — [54]) CDM V. 118. — [55]) Hübel, 34, Kameníček, III. 486. — [56]) Friedrich II. 196, 197. — [57]) CDM IV. 121. — [58]) CDM III. 389, XII. 283. — [59]) CDM V. 77. — [60]) CDM VII. 270. — [61]) P IV. 5. — [62]) AČ XVI. 294. — [63]) AČ XVII. 102. — [64]) PB VII. 131, 236, XI. 47. — [65]) ZDB XXVI. 84, Kopiář

49 pustých domů; byly tehdy převahou německé. Fara tehdy zanikla, 1715 zřízeno kaplanství, 1785 lokalie a 1868 fara. R. 1663 byly Uherčice zpustošeny Tatary, 1803 vyhořely a 1785 obdržely třetí jarmark.

Dolní Věstonice, něm. Unter Wisternitz, městečko s far. kostelem sv. Michala z 1582. K 1334 viz u Děviček; 1389 přip. se tu far. kostel.[66]) Král Jiří obnovil 1460 na žádost bratří Hanuše, Kryštofa a Jiřího z Liechtenštejnu Věstonicům týdenní trh, který za válek husitských zanikl.[67]) Maxmilian II. 1569 obnovil Věstonicům dva jarmarky (Salbuch č. 287., f. 340). Dále potvrdili městečku privilegia 1612 král Matyáš a 1770 Marie Terezie.[68]) V 16. st. byly Věstonice sídlem novokřtěnců.[69]) Dne 5. srpna 1619 stavovští pod Tiefenbachem a Ladislavem Velenem z Žerotína porazili u D. Věstonic císařského vůdce Dampierra.[70]) K r. 1414—1591 viz též u Mikulova, 1537 u D. Kounic.

Bavory, něm. Pardorf, s far. kostelem sv. Kateřiny z 1740. K 1322—1591 viz u Mikulova, 1764 zřízena lokalie.

Klentnice, něm. Klentnitz, s far. kostelem sv. Jiří z 1783—85. K 1322—1576 viz u Mikulova, 1537 pusté u D. Kounic. R. 1785 zřízena lokalie, 1869 fara.

Pavlov, něm. Polau, s far. kostelem sv. Barbory z 1658. Podle falsa z 12. st. daroval po 1046 kníže Břetislav ves Pulin (Pavlov?) kapitule staroboleslavské, které ještě v 13. st. patř. (in Pulin) nál.[71]) Podle falsa z 14. st. psal se 1173 velmož Vilém de Pulin (Pavlov?), zakladatel kláštera kounického.[72]) K 1173—1276 viz u D. Kounic, 1334 u Děviček, 1414—1596 u Mikulova. R. 1619 byla ves vypálena stavovskými. R. 1755 zřízena lokalie, 1859 fara.

Perná, něm. Bergen, s far. kostelem sv. Mikuláše z 1510. K 1322—1591 viz u Mikulova. Fara byla 1568 luterská.[73])

Popice, něm. Poppitz, s far. kostelem sv. Ondřeje. K 1297—1464 viz u D. Kounic. R. 1366 jmenuje se Martin z Popic; již tehdy byly zde vinohrady,[74]) 1406 Petr Bílý z Popic.[75]) K 1414 viz u Mikulova. V 16. st. byli tu novokřtěnci.[76]) K 1609—26 viz u V. Němčic. R. 1663 byla ves vypleněna Tatary. R. 1787 zřízena lokalie, 1869 fara.

Pulgary, něm. Pulgram, s far. kostelem sv. Jiljí z 1580. K 1244 viz u Lednice, 1322—1601 u Mikulova. Fara byla v 16. st. v rukou luteránu, kolem 1630 zanikla, 1785 zřízena lokalie, 1867 fara.

Sedlec, Voitelsbrunn, s far. kostelem sv. Víta. K 1322—1601 viz u Mikulova. V 16. st. byli zde novokřtěnci.[77]) Fara byla v 16. st. luterská, 1608 katol.[78])

Horní Věstonice, něm. Ober Wisternitz, s far. kostelem sv. Rosalie z 1799. K 1414—1596 viz u Mikulova. R. 1781 zřízena lokalie, 1869 fara.

Na panství stávaly hrady:

Děvičky, též Dívčí Hrady neb Maidberk, stávaly nad Pavlovem. Královským purkrabím byl tu 1222—23 Štěpán z Medlova (Dewiczki, Deuichki),[79]) 1234—35 Lipolt (Meidberg)[80]) a 1241—50 Crha (Maidberch, Meydlwerk, Maidberk).[81]) Král Jan dal 1334 za věrné služby Hartneidovi z Liechtenštejna hrad Děvičky (Maydberch), městečko Strachotín (Tracht) a ves Věstonice, Pavlov a Sturnice v léno, což 1371 markr. Jošt a 1419 Zikmund potvrdili.[82]) K 1567—99 viz u Mikulova. R. 1645 byl hrad Švédy pobořen.

Neuhaus stával na Pavlovských kopcích mezi Mikulovem a Drnholcem. Podle porovnání mezi syny markr. Jana z 1357 dostal zámek Newe Haus a ves Purgmanice markr. Jošt.[83]) Král Zikmund dal 1419 Neuhaus lénem Hartneidovi z Liechtenštejna.[84])

---

arch. min. vnitra č. 95, f. 85. — [66]) MV I. 123. — [67]) Zlobického sb. — [68]) Zlobického sb. — [69]) Kameníček, III. 488. — [70]) ČČH XXXV. 306. — [71]) Friedrich I. 382, CDM IV. 121. — [72]) Friedrich I. 400. — [73]) Hübel, 34. — [74]) ZDB IV. 392, 467. — [75]) P II. 5. — [76]) Kameníček, III. 488. — [77]) Kameníček, III. 488. — [78]) ČMM 1903 295. — [79]) Friedrich II. 234. 245. — [80]) CDM II. 256. 262. — [81]) CDM III. 149, 244. — [82]) CDM VII. 1, Sedláček, Zbytky reg. 1037, 1039. — [83]) CDM XI. 16. — [84]) Sedláček, Zbytky reg. 1039. — [85]) ZDB III. 489.

Waisenstein, též Sirotčí Hrady, stávaly nad Klentnicemi a byly nazvány podle Siegfrida Orfana (viz u Nýdku), k 1322—1425 viz u Mikulova.

Na panství zanikly vsi:

Bahnov, Vahnov, přip. se r. 1360,[5]) k 1406 viz u Mikulova.

Bohuměl ice, Pachmalicz, k r. 1322—1414 viz u Mikulova.

Mušuvky, k 1276 u D. Kounic, později u Mušova.

Purgmanice, k 1375 viz u Neuhausu, 1390 u Drnoholce, 1414 u Mikulova.

Rewigenschaikwitz, ves stávala mezi Šakvicemi a Strachotínem, k 1414 viz u Mikulova.

Schořice, k 1220 viz u Uherčic.

Starnice či Sturnice zanikly u Strachotína, kde jsou louky a les Šturnitz. K 1334 viz u Děvíček, 1414 u Mikulova, 1535 byly pusté.

Liter.: M. Spegele, Chronik der Stadt Nikolsburg, Mikulov 1880; M. Feyfar, Die erlauchten Herrn auf Nikolsburg, Vídeň 1879; J. Matzura, Nikolsburg in seinen ältesten Namensschreibungen, ZDVGMS 1927; J. Wiesnar, Beiträge zur geogr. Namenskunde, ZDVGMS IV.; B. Bretholz, Das Urbar der Liechtenst. Herrschaft Nikolsburg etc.; J. Tenora, Rozdíl panství mikulovského r. 1590, ČPS XL.; A. Rille, Nikolsburg und Umgebung zur Zeit der mährischen Rebellion, ZDVGMS XIII., XIV.; Der Türkeneinfall im J. 1663 um Nikolsburg, Not. 1873; A. Rille, Von den fürstlichen Bauherrn Nikolsburgs, ZDVGMS XVI.; B. Trapp, Zur Geschichte der Juden in Nikolsburg, Brno 1929; Zur Geschichte der Stadt Nikolsburg, Not. 1886; J. Liedermann, Urkundenschätze im Nikolsburger Rathausarchiv, Not. 1871; B. Seuffert, Bibliothek und Archiv auf Schloss Nikolsburg vor 1645, Lipsko 1925; četná pojednání Matzurova v Nikolsburger Zeitschrift; A. Schwetter—S. Kern, Der polit. Bezirk Nikolsburg, Mikulov 1884; A. Riess, Der Markt Tracht, Brno 1930; L. Hosák, Rejstra horenská městečka Uherčic, SA XIV; A. Altrichter, Tribus saeculis peractis 1631—1931, Mikulov 1931; J. Matzura, Führer durch Nikolsburg, Feldsberg, Eisgrub, 1921.

LEDNICKÉ PANSTVÍ.

Lednice, něm. Eisgrub, městečko s far. kostelem sv. Jakuba Větš. a zámkem (dílem z konce 17., dílem z poč. 19. st.). R. 1222 jmenují se bratři Adamar a Lipert z Lednice (de Izgrubi),[1]) než před 1244 Václav I. daroval Lednici, Nýdek a Pulgáry (Ysgrube, Nideke, Bulgarn) dědičně Siegfridu Orfanovi.[2]) K 1322—1414 viz u Mikulova. V 15. st. náležela Lednice Liechtenštejnům jakožto léno koruny české (1541—52 seděl tu Jan z Liechtenštejna a 1578 Jiřík Hartman a Hartman z Liechtenštejna,[3]) až 1582 Maximilian II. propustil Lednici za 30.000 zl. mor. z léna Hartmanovi, Jiřího Erasmovi, Hons Septimusovi a Jiřího Hartmanovi bratřím z Liechtenštejnu (tvrz a městečko Lednici s pod. a piv., Milovice s pod., mlýn v Mikulčicích čili Nový mlýn s piv. v Nýdku); osvobození z léna potvrdil 1601 (int. 1602) Rudolf II.[4]) Hartmanův syn Karel z Liechtenštejna (obdržel 1599 od Rudolfa II. list mocný, zemřel 12. února 1629 v Praze, náhrobek na Vranově) získal ještě k panství 1612 od panství břeclavského díl Zaječí a Mikulčice (nyní N. Mlýny)[5]) a klášterní statky město Hustopeče, dvojí Starovice a Přítluky. Fara v Lednici byla ještě 1582 luterská,[6]) ale 1611 již katol.[7]) Karel stal se jediným držitelem Lednice, když jeho bratři Maximilian a Gundakar mu postoupili své díly Lednice (int. teprve 1687, ZDb II. 155). Za nezletilého syna Karlova Karla Eusebia knížete z Liechtenštejnu (1627—84) spravoval jeho statky strýc Maximilian kníže z Liechtenštejnu, který udělil 1629 Lednici čtyři jarmarky;[8]) Karel Eusebius učinil 1660

[1]) Friedrich II. 237. — [2]) CDM III. 60. — [3]) ZDO XXV. 17, PB XX. 234, PO XLV. 250. — [4]) ZDB XXIX. 31. — [5]) Kopiář archivu min. vnitra č. 89, f. 167. ZDB XXIX. 36. — [6]) Hübel, 36. — [7]) ČMM 1903 298. — [8]) Zlobické-

Lednici svým sídlem a ozdobil ji stavbami i sbírkami. Po smrti Karla Eusebia (2. února 1684) zdědil Lednici jeho syn Jan Adam Ondřej, který 1711 odkázal panství Antonínu Floriánovi knížeti z Liechtenštejna (ČMMZ XI. 267). R. 1782 bylo panství int. Aloisovi knížeti z Liechtenštejnu, 1805 zdědil je Jan kníže z Liechtenštejnu, od něhož jest většina uměleckých památek lednických. R. 1841 int. Lednice Aloisovi knížeti z Liechtenštejna (zemřel 12. listopadu 1858), pak Janovi knížeti z Liechtenštejnu a 1931 Fr. Josefovi knížeti z Liechtenštejna.

Pozemková reforma provedena na panství lednicko-valtickém 1927 (plocha 7369 ha); v záboru zůstaly zámky v Lednici a Valticích, cih. v Poštorné, mlýny v N. Mlýnech a Nýdku, zbytkové statky Boří dvůr, Nový dvůr, Lednice, Valtice a lesní hospodářství; přidělen byl již zbytkový statek N. Mlýny.

R. 1800 zřízen v Lednici cukrovar, 1809 rafinerie cukru.

Hustopeče, něm. Auspitz, ochranné municip. město s děkan. (od 1783) s kostelem sv. Václava (presbyteř z 1512—17). V l. 1249—71 přip. se Vilém z Hustopeč (Ustopesch)[9]) a 1270—79 Odolen z Hustopeč.[10]) Král Jan daroval 1321 díl Hustopeč královně-vdově Elišce Rejčce[11]) a 1322 Frydrych z Egerberku prodal téže své zboží v Hustopečích, Starovicích a Starovičkách (Vstopecz, Styrouicz, Nestarouicz).[12]) Dále viz u kl. Králové na St. Brně, jemuž již 1323 nál. patr. kostela sv. Václava v Hustopečích.[13]) R. 1353 jmenuje se při Hustopečích již mnoho vinohradních hor, v nichž drželi vinohrady zejména brněnští měšťané.[14]) Také abatyše Kateřina dala 1408 Hustopeckým privilegium na dělání vinohradů.[15]) Markr. Jan nařídil r. 1350, aby Hustopečtí brali soudní naučení u městské rady brněnské, ale již 1362 abatyše Alžběta dala městu privilegium, aby od jeho práva nebylo jinam apelováno.[16]) Dále markr. Jošt udělil 1410 městu jarmark.[17])

Král Jiří udělil 1460 Hustopečím druhý výroční trh a 1464 potvrdil privilegia.[18]) Vladislav II. potvrdil 1496 privilegia a 1510 dovolil, aby město bylo obehnáno hradbami.[19]) Dále potvrdili městu privilegia 1528 Ferdinand I.,[20]) 1543 abatyše Barbora ze Sovince[21]) a 1565 Maximilian II., který 1572 povýšil Hustopeče na město, dal erb a třetí jarmark.[22]) Abatyše Kateřina Haugvicová dala 1557 Hustopečím odúmrt, což ještě 1557 Ferdinand I. potvrdil (Salbuch č. 286, f. 118). Abatyše Rosina Kundrátka povolila 1589 Hustopečím týdenní trh na maso,[23]) konečně městská privilegia potvrdili 1579 a 1593 Rudolf II.[24]) a 1615 Matyáš.[25]) Měšťané byli v 16. st. luteráni, ale byla tu i silná obec křtěnců, kteří se 1528 přistěhovali ze Slavkova. Zdejší jejich obec byla reformována Jakubem Hutterem, který se tu 1533 usadil.[26])

Rudolf II. dal 1599 majetek kláštera Králové město Hustopeče s ulicí Böhmdorfem a Velké a Malé Starovice, pak ves kláštera velehradského Přítluky do vlastnictví Karlu z Liechtenštejna, ale teprve po delších sporech 1617 vykoupil Karel z Liechtenštejna toto zboží od obou kláštera.[27]) Karel z Liechtenštejna vydal 1600 Hustopečím městské zřízení a 1606 potvrdil privilegia. Fara byla 1617 katolická,[28]) ale za českého povstání dosazen opět luterský farář, který byl 1621 vypuzen;[29]) město bylo pak 1625 rekatolisováno.[30]) Privilegia města potvrdili 1632 Karel Eusebius kníže z Liechtenštejnu, 1647 Ferdinand III., 1653 Leopold I., 1685 Jan Adam kníže z Liechtenštejnu; 1715 Josef Jan Adam kníže z Liechtenštejnu, 1717

ho sb. — [9]) CDM III. 135, IV. 50. — [10]) CDM VII. S 142, IV. 50. — [11]) CDM VI. 184. — [12]) CDM VI. 202. — [13]) CDM VI. 259, XIII. 66. — [14]) CDM VIII. 118. — [15]) Cerroni II. 248. — [16]) CDM VIII. 60, Cerroni II. 248. — [17]) CDM XIV. 136. — [18]) Zlobického sb., Bočkova sb. 6602. — [19]) Bočkova sb. 6601, 6600. — [20]) Bočkova sb. 6598. — [21]) Cerroni II. 248. — [22]) Bočkova sb. 6594, Zlobického sb., Bočkova sb. 6593, Salbuch č. 287, f. 236, Kopiář archiv. min. vnitra č. 89, f. 6. — [23]) Bočkova sb. 6622. — [24]) Bočkova sb. 6591 až 6592. — [25]) Bočkova sb. 6590. — [26]) Kameníček, III. 467, 470. — [27]) ZDB XXIX. 9. — [28]) ČMM 1903 306. — [29]) ČMM 1915 110. — [30]) Hlídka XXII.

Antonín Florian kníže z Liechtenštejnu a 1718 Karel VI. Karel Eusebius kníže z Liechtenštejnu vydal 1671 Hustopečím nový městský řád (Bočkova sb. 6586—6608). — Již 1593 konaly se v Hustopečích čilé trhy na uherský dobytek, pročež město bývalo sídlem úřadu třicátkového (do 1749). Zvláště v 18. st. byly tu silné dobytčí trhy a také vinařství bylo v rozkvětu; víno prodávalo se až do Slezska. R. 1634 a 1684 Hustopeče vyhořely.

Milovice, něm. Milowitz, s far. kostelem sv. Osvalda z 17. st. Koncem 13. st. držel ves Oldřich z Boskovic, který 1298 prodal Milovice Sigfridovi z Nýdku.[31]) K 1322—1414 viz u Mikulova, 1582 u Lednice. Fara byla 1588 luterská,[32]) zanikla a teprve 1769 zřízena expositura.

Nové mlýny, něm. Neumühl, vznikly v 16. st. na místě Mikulčic; tehdy byla tu důležitá křtěnská obec.[33]) K 1612 viz u Lednice. Koncem srpna a v září 1619 leželo tu stavovské vojsko, které bojovalo s Dampierrem.[34])

Nýdek, něm. Neudek. Nýdecký hrad držel 1292—98 Sigfrid Orfanus (Neidekke).[35]) K 1244—1582 viz u Lednice, 1322—1411 u Mikulova.

Přítluky, něm. Prittlach, s far. kostelem sv. Markety z 1754. K 1220—1599 viz u Velehradu, 1599 u Hustopeče. Biskup Robert ohraničil 1222 přítluckou farnost a povýšil tamní kostel na farní.[36]) Jména obyvatelu z 1292 jsou vesměs německá.[37]) K 1385 viz též u Šakvic, 1447 u Mor. Krumlova. Dne 15. září 1619 byly Přítluky vypáleny císařskými.[38])

Starovice, něm. Gross Steurowitz, s far. kostelem sv. Jiří. K 1322 viz u Hustopeč, 1323—30 u kl. Králové na St. Brně, 1599 u Hustopeč. R. 1392 přip. se tu fara, která zanikla za třicetileté války, 1785 zřízena lokalie, 1888 fara. V 16. st. byli tu novokřtěnci.

Starovičky s far. kostelem sv. Kateřiny; k 1322—1599 viz u Hustopeč, 1323—30 u kl. Králové na St. Brně. Fara byla tu 1617 katol.,[39]) zanikla však, 1852 zřízena lokalie a 1885 fara.

Zaječí, něm. Saitz, díl vsi, k 1414 viz u Mikulova, 1601 u Podivína, 1612 u Lednice.

Na panství stávaly vsi:

Böhmdorf, Česká Ves, nyní předměstí Hustopeč, k 1599 viz u Hustopeč.

Mašovice zanikly u Přítluk, přip. se 1222 v far. obvodu přítluckém;[40]) k 1222 viz u Velehradu.

Mikulčice stávaly tam, kde nyní jsou N. Mlýny. Linhart Part int. 1353 tvrz v Mikulčicích Jindřichovi a jeho bratřím z Liechtenštejna.[41]) K 1385 viz u Šakvic, 1414 u Mikulova, 1582 u Lednice, 1611 u Podivína a 1612 u Lednice.

Uherská Ves stávala u Lednice, k 1322—1414 viz u Mikulova, 1415 u Lednice.[42])

Lit.: M. Witzany, Die Marktgemeinde Eisgrub, I.—III., 1896—1907; H. Švejkovský, Dějiny Lednice a Nýdku do válek husitských, HP III.; T. Schüller: Geschichte der Stadt Auspitz, Hustopeče 1890; Eine Chronik der Stadt Auspitz, Not. 1888; Abschrift etc. aus der Privilegien der Stadt Auspitz, Schr. IX.; L. Hosák, Hustopecký okres, Brno 1924; L. Hosák, Doplňky Moravské vlastivědy okresu Hustopeckého, ČVSMO 1926.

BŘECLAVSKÉ PANSTVÍ A STATEK LANŽHOT.

Břeclav, něm. Lundenburg, městečko (od 1872 město) s far. kostelem sv. Václava z 1753—56 a zámkem. Podle falsa z 12. st. daroval kníže Břetislav po 1046 staroboleslavské kapitule pul hřivny a vola úroku z hradu břeclavského (Bretyzlawe)[1]) a podle jiného falsa z 12. st. daroval

780. — [31]) CDM V. 81. — [32]) Hübel, 37. — [33]) Beck, Die Geschichtsbücher der Wiedertäufer. — [34]) ČČH XXXV. 312. — [35]) CDM IV. 306, V. 81. — [36]) Friedrich II. 237. — [37]) CDM IV. 306. — [38]) Kameníček, II. 510. — [39]) ČMM 1903 308. — [40]) Friedrich II. 235. — [41]) ZDB III. 37. — [42]) P II. 363. —

kníže Vratislav 1073 klášteru opatovickému devátý díl tržního a sedmý díl výnosu z hradu Břeclavě (Brachizlaui).[2]) K 1078—1240 viz u kl. Hradiště. Prvá bezpečná zpráva o Břeclavi jest z r. 1056, kdy jmenuje se v Rakousích silnice vedoucí do Břeclavě (Lauentenburch).[3]) R. 1131 přip. se břeclavské arcijáhenství a kostelu břeclavskému (ad Braciz-lauensem) náležely tehdy celé vsi Opatovice (Opatouici, zanikly u Prušánek), Želetice (Selidedici), Strážovice (Strasouici), Mikulčice (Miculci-ci), dále 5 lánů v Boleradicích (Bole-radicih), 5 lánů v Křižanovicích (Cri-sanouicih, u Slavkova), 7 lánů v Ostrovánkách (Ostrouaz), 2 v Sobulkách (Sobolcouicih), 2 v Veteřově (Vateroue), 2 v Hrastovicích (Hras-touicih, zanikly mezi Dražůvkami a Veteřovem, kde jest les Hrastovec), 1 v Černikovicích (Cernicouicih, za-nikly u Koryčan), 2 v Přestavlcích (Prastauelcicih, zanikly na Ždánsku) a celá ves Kapřiště (Caprisce, zanikla u Hodonína).[4])

V Břeclavi stával hrad, který byl středem správního obvodu a později údělu. Ve falsu z 14. st. k 1201 jmenuje se břeclavská provincie,[5]) kterou držela asi v l. 1222—37 věnem královna Konstancie, za níž 1231 vzal provincii papež Řehoř IX. do své ochrany a která přestavěla břeclavský hrad.[6]) V l. 1237—67 držel Břeclavsko Oldřich Korutanský, který dal 1237 provincii břeclavské práva, jaká dal Konrád Ota údělu znojemskému;[7]) 1271 držel Břeclav zástavou Vilém z Hustopeč,[8]) který daroval 1270 cáhnovským Johanitům lesy a pastviny v Gebolfově údolí od řeky Moravy (Marhe) k řece Svratce (Swartza, CDM IV. 50), pak 1278—85 bylo Břeclavsko věnem královny Kunhuty, po jejíž smrti zmocnil se panství na čas Záviše z Falkenštejna (zemřel 1290). Z břeclavských úředníků jmenují se 1255 kastelán Sudomír, komorníci 1247 Jarohněv, 1248—64 Sudomír, cúdaři 1222 Přebor, 1235 Sláva, 1255 Vojtěch.

R. 1336 seděl na Břeclavi loupežný rakouský rytíř Albert z Rauhenštejna[9]) a posléze na konci 14. st. drželi Břeclav jakožto zeměpanské léno Liechtenštejnové, na jejichž panství podle urbáře z 1414 byla Břeclav (Lunttenwurig), Přechov (Prechau) a Ulvy (Ulb).[10]) O faře břeclavské k 1341—99 viz u Pustoměře.

Václav IV. 1411 a Zikmund 1419 potvrdil léno na Břeclav Hartneidovi z Liechtenštejnu a Zikmund 1422 potvrdil témuž břeclavské clo.[11]) R. 1423 zmocnili se Břeclavě husité a 1426 rak. vévoda Albrecht marně obléhal husitskou posádku, vedenou ruským knížetem Frydrychem, až posléze Prokop Holý pod Břeclaví Rakušany porazil a vyprostil posádku z obležení.[12]) Nadále byl hejtmanem na Břeclavi kníže Frydrych, ale po válkách husitských drželi hrad i panství opět Liechtenštejnové; 1464 Jindřich a 1514 Voligang.[13]) R. 1526 král Ludvík osvobodil Janu Doubravkovi z Hradiště tvrz a městečko Břeclav (toto bylo založeno v pol. 15. st.) a městečko Starou Břeclav z jeha a Doubravka prodal 1534 statek břeclavský Janu, Bartoloměji a Karlovi bratřím z Žerotína.[14]) R. 1551 přip. se vdova po Bartolomějovi (tento dostal 1541 list mocný) Mandalena z Boskovic a panství dědil Bartolomějův syn Jan ml. z Žerotína, který učinil na list mocný Maximiliana II. z 1567 r. 1582 poručenství.[15]) Zemřel 16. května 1582 a pohřben byl v Bílovicích, které pak držela vdova Kunka z Boskovic.[16]) Za Jana z Žerotína drženy byly k Břeclavi zástavou vsi Pavlovice, Rakvice a Zaječí.[17]) Fara v Břeclavi byla 1598 evang.,[18]) na venkově byly však také novokřtěnské obce: v Podivíně (od 1536), N. a St. Břeclavi (od 1545), Bílovicích (od 1545),

[1]) Friedrich I. 382. — [2]) Friedrich I. 386. — [3]) Friedrich I. 54. — [4]) Friedrich I. 116. — [5]) Friedrich II. 352. — [6]) CDM II. 210, FRB V. 296. — [7]) CDM II. 283. — [8]) CDM IV. 66. — [9]) CDM VII. 139. — [10]) Bretholz, Das Urbar der Liecht. Herrschaft. — [11]) Sedláček, Zbytky reg., 1038, 1190. — [12]) ZDVGMS IV. 36. — [13]) P IV. 100, PO X. 70. — [14]) ZDB XXI. 9. — [15]) PB XX. 196, XXII. 257, ZDO XXIX. 52, Salbuch č. 284, f. 56, č. 287, f. 326. — [16]) Bartoškova kron., PO XXX. 512. — [17]) PB XXX. 85, 93. — [18]) Hübel, 39. — [19]) Beck, Die Geschichtsbücher der Wiedertäufer, Hrejsa,

N. Ves (od 1576), Lanštorfě (1576) a Tvrdonicích (1576) a bratrské zbory v Podivíně, Bílovicích a Hruškách; poč. 17. st. měli Bratří na panství v svých rukou i některé kostely (na př. v Mikulčicích).[19])

Synem Janovým byl Ladislav Velen z Žerotina (nar. 1581, manželka 1618 Alžběta hr. z Thurnu),[20]) za něhož Bočkajovci vypálili 3. května 1605 N. Ves, 5. května Bílovice, 28. června Podivín, Hrušky, St. Břeclav a Tvrdonice; Ladislav Velen však u Bílovic Bočkajovce porazil a způsobil jim velké ztráty.[21]) V září 1619 císařský vudce Dampierre dobyl zámku a vypálil městečko Břeclav, Podivín a Bílovice.[22]) Ladislav Velen, který súčastnil se vynikajícím způsobem českého povstání, ztratil panství za konfiskací a toto bylo prodáno (int. 1628, ZDB XXXIII. 13) Esteře hr. z Meggau, jejíž dcera Estera, provd. hr. z Oppersdorfu, prodala zámek Břeclav s městečkem, div., pod. a mýtem, městečko St. Břeclav, město Podivín, městečka Týnec s tvrzí a Tvrdonice s patr. a ves Hrušky, N. Ves s patr. a Kostice Jakubu hr. Khuen Bellasy za 240.000 zl. rýn. Ten prodal 1638 (int. 1640, ZDB XXXV. 11, 12) panství Karlu Eusebiovi knížeti z Liechtenštejna, v jehož rodě již panství zůstalo. Jan Adam Ondřej kníže z Liechtenštejnu odkázal 1711 Břeclav Josefu Václavu Vavřincovi, Emanuelovi a Janovi knížatům z Liechtenštejnu, synum Filipa knížete z Liechtenštejnu, společně (ČMMZ XI. 267) a 1752 bylo fideikomisní panství břeclavské int. po smrti Jana Karla knížete z Liechtenštejnu Emanuelovi knížeti z Liechtenštejnu (ZDB VIII. 54). Odtud panství břeclavské a statek lanžhotský měly stejné majitele s Lednicí. Městečko bylo vypleněno 1621 Uhry, 1645 Švédy a 1663 Tatary, takže kolem 1670 měl 26 osedlých a 27 pustých domů. R. 1672 přistěhovalo se do Břeclavě z Rakous 8 židovských rodin. Dále v lednu 1705 vypálili kuruci na panství Tvrdonice, Týnec a Kostice a 1742 městečko vyhořelo. Karel VI. přidal 1721 Břeclavi druhý jarmark a týdenní trh. Fara zanikla za války třicetileté, 1785 zřízena lokalie a 1843 fara.

Pozemková reforma byla provedena 1925 (vlastník Jan II. kníže z Liechtensteinu, plocha 9649 ha); vlastníku propuštěny ze záboru mlýn v Lanštorfě, mlýn, pivovar, sladovna a pila v Břeclavi; utvořeny zbytkové statky V. Bílovice, Hrušky I.—III., Jánský dvůr, Prechov I.—V. a Široký dvůr; dvůr Podivín byl zcela rozdělen. V záboru zůstává lesní hospodářství a zámek v Břeclavi.

Podivín, něm. Kostel, ochranné municipální město s děkan. (od 1783) kostelem sv. Petra a Pavla z 1791—94 a podzemní kaplí sv. Cyrila a Methoda. Kosmas jmenuje mezi statky biskupství pražského k r. 1067 hrad Podivín uprostřed řeky Svratky(!), ves Slivnici a dvůr Sekyř-Kostel (odtud německý název města).[23]) O statek byly však spory mezi biskupstvím pražským a olomouckým. V Slivnici trávil r. 1099 letnice kníže Břetislav II., který obnovil hrad Podivín a vrátil jej v pravomoc pražského biskupa Heřmana.[24]) Kníže Ota zapověděl 1110 trhy v Sekyř-Kostele a kníže Vladislav I. znovu vystavěl 1121 hrad Podivín.[25]) Vladislav II. dal Podivín opět biskupu olomouckému, což potvrdil 1144 i císař Konrád III., který udělil biskupům olomouckým právo raziti v Podivíně minci, a kníže Soběslav II. zapsal 1178 kapitule vyšehradské na vsi Slivnici 4[illegible] denárů.[26]) Přemysl I. vrátil 1221 zboží podivínské definitivně biskupství pražskému.[27]) Z biskupských kastelánů na Podivíně připomínají se 1174 Tvrdiše,[28]) na falsu z 14. st. k 1195 Ruprecht,[29]) 1222 Boruta[30]) a 1248 Sigeherus (Koztel).[31]) K 1220 viz u Velehradu.

Město vzniklo před 1222, kdy připomíná se v Podivíně (Podewin) fara.[32]) V městské radě zasedali 1297 jen

Česká konfese, 531. — [20]) ZDO XXXIV. 6. — [21]) SH I. 285, Beck, Die Geschichtsbücher der Wiedertäufer. — [22]) Beckovský, Poselkyně II. 181, Kameníček, II. 510, ZDVGMS XVI. 111. — [23]) FRB II. 95. — [24]) FRB II. 143. — [25]) FRB II. 169, 181. — [26]) Friedrich I. 138, 157, 287. — [27]) Friedrich II. 217. — [28]) Friedrich I. 270. — [29]) Friedrich I. 411. — [30]) Friedrich II. 239. — [31]) CDM XV. 4. — [32]) Friedrich II. 237. — [33]) CDM V. 70, XV. 62. —

Němci a také 1346 jmenuje se několik podivínských měšťanů s německými jmény.[33]) Václav II. dal 1297 privilegium na rychtu v Podivíně a určil výši soudních pokut (Kopiář arch. min. vnitra č. 2, f. 135). Poč. 15. st. držel Podivín zástavou Heralt z Kunštátu, jemuž 1413 Václav IV. zástavu potvrdil;[34]) než král Zikmund dal 6. února 1422 Hartneidovi, Jiříku, Hanuši, Kryštofovi a Oldřichovi z Liechtenštejna lénem městečko Podivín, jehož se Liechtenštejnové zmocnili proti Bočkovi z Poděbrad, a osvobodil moravské statky Liechtenštejnů od zemské berně a landrychtu.[35]) Za válek v 15. st. bylo město zcela zkaženo (Kopiář archivu min. vnitra č. 2, f. 135). R. 1426 byl Podivín v rukou husitů.[36]) Později nabyli Podivína jako král. léno opět Liechtenštejnové a 1517 seděli tu bratří Erazim a Jiřík z Liechtenštejna.[37]) Již 1533 byla tu bratrská obec, již 1544 daroval Hanuš z Liechtenštejna (seděl tu ještě 1550) dvůr a grunt na stavbu zboru.[38]) O novokřtěncích viz u Břeclavě. Ferdinand I. potvrdil 1527 privilegium Václava II. z 1297, obnovil 1547 Podivínu týdenní trh a dva jarmarky; Kryštof z Liechtenštejna prodal 1553 lenní statek, město a pustý hrad Podivín Václavovi z Ludanic a synové Václavovi Jan a Hynek z Ludanic prodali za 1.850 kop č. 1559 statek Janovi z Žerotína na Břeclavi,[39]) který 1564 potvrdil Bratřím podivínským privilegia.[40]) Rudolf II. pustil 1590 lenní svrchovanost nad Podivínem opět biskupu olomouckému,[41]) ale 1601 propustil za 6000 zl. mor. náhrady město Podivín, Lanštorf, Mikulčice, pustý Prechov a díl Zaječí z léna.[42])

Fara byla prebendou kapituly olomoucké, kteréž slušely 1492 desátky z Podivína, Bílovic, Rakvic a Lanštorfa;[43]) proto byla fara katol. (1607), i když celé město bylo evang.[44]) K 1605—33 viz u Břeclavě. Po válce třicetileté bylo tu 66 osedlých a 57 pustých domů křesťanských a 18 židovských. Ferdinand III. dovolil 1637 městu opevniti se a potvrdil smlouvu s vrchností o roboty, Josef I. udělil 1708 Podivínu jarmark. R. 1774 a 1825 město vyhořelo. V Podivíně byl farářem známý moravský separatista V. Žák (zemřel v Podivíně 30. března 1867).

Tvrdonice, městečko s far. kostelem sv. Mikuláše z 1880—84. R. 1264 jmenuje se Jan (Turnicz), 1270 Mutina (Tvrdenicz) a 1287 Mutinuv syn Drahoslav z Tvrdonic.[45]) K 1384—86 viz u Týnce. Pak tvořily stateček, který držel 1466 Jan Číž z Skaličky,[46]) 1480 Jindřich z Liechtenštejna[47]) a 1503 Václav z Olešničky.[48]) R. 1538 byly Tvrdonice povýšeny na městečko, nadány pečetí, dvěma jarmarky a týdenním trhem.[49]) K 1576 až 1705 viz u Břeclavě. Po válce třicetileté bylo tu 45 osedlých a 45 pustých domu. Fara zanikla za války třicetileté, 1762 byla obnovena.

Týnec, městečko. V l. 1244—45 seděl tu Markvart (Teintz), 1270 Sumrát a 1292 bratři Petr Uher, Koloman a Konrád z Týnce (Thenicz).[50]) V l. 1376—77 držel Týnec Vilém z Holštejna a pak Vok z Holštejna int. 1384 markr. Joštovi hrad a městečko Týnec, městečko Lanžhot (Lanczhut), Dluhonice, Kostnice(!), Hrušku(!) a Tvrdonice s patr.[51]) Markr. Jošt dal před 1384 Týnec v léno Hynkovi z Valdštejna[52]) a 1386 (int. 1389) dal Heraltu Kunovi z Kunštátu v dědictví městečko Týnec s tvrzí a patr., Tvrdonice s patr., Kostice, městečko Lanžhot, Dluhonice, Opatovice s patr., Hrušky, jinak Pirpawm, vše to kromě mýta z lanžhotského mostu přes Moravu, které zůstalo markraběti.[53]) Boček z Kunštátu int. 1416 statek Sulíkovi z Konic[54]) a 1425 Petr z Konic,

[34]) AČ XIV. 557. — [35]) Sedláček, Zbytky reg., 1190, Jahrbuch für Landeskunde Niederösterreichs 1929, 16. — [36]) ZDVGMS IV. 39. — [37]) PB XI. 25. — [38]) PA IX. 354, HS III. 205, PB XX. 112. — [39]) Zlobického sb., Podivín, Kopiář archivu min. vnitra č. 2, f. 135, Salbuch č. 285, f. 98, č. 286, f. 178. — [40]) HS III. 206. — [41]) LA k 1590. — [42]) ZDB XXIX. 33, Odd. Mähren v archivu min. vnitra II. 4. — [43]) KA A IV. d 14. — [44]) ČMM 1903 293. — [45]) CDM III. 361, IV. 50, 253. — [46]) P IV. 251. — [47]) P V. 272. — [48]) AČ VI. 542. — [49]) ČMMZ V. 17, Salbuch č. 283, f. 192. — [50]) CDM III. 52, 71. IV. 34, 306. — [51]) ZDO III. 228, ZDB VI. 533, ZDO IV. 509. — [52]) CDM XI. 335. — [53]) AČ XIV. 521, ZDO VI. 57. — [54]) ZDO VIII. 545. — [55]) AČ I. 154,

jenž 1437 int. zboží týnecké s Mikulčicemi markr. Albrechtovi.[55]) V prosinci 1426 obléhali Týnec husité.[56]) Vévoda Albrecht zapsal 1437 zámek Týnec za věrné služby Čeňku Papákovi z Mošnova (List. měst. archivu v Brně k 1437).

Již 1434—46 seděl tu Čeněk Papák z Mošnova a 1459 jeho synové Jan, Oldřich a Jiřík Papáci, od nichž koupil zboží král Jiří.[57]) Ten zapsal 1466 statek Beneši a Ludvíkovi bratřím z Vajtmile, kteří s povolením krále prodali Týnec s přísl. Janovi ze Zástřizl a Hluku, Heřmanovi ze Zástřizl a Pavlovic a Mikulášovi ze Zástřizl a Dobročkovic.[58]) Po smrti krále Jiřího prodal Jan z Mošnova (int. 1490) Týnec Jindřichovi z Liechtenštejna, což 1472 král Matyáš potvrdil.[59]) Linhart a Jan z Liechtenštejna int. 1528 městečko Týnec (Taynecz) při řece Moravě s tvrzí zbořenou a pod., Mikulčice s pod., Hrušky, Kostice, Trutmanice, Šakvice, pusté Sklíčko, pusté Dluhonice a pusté Opatovice Janovi st. z Žerotína na Strážnici.[60]) Po válce třicetileté bylo tu 27 osedlých a 25 pustých domů. K 1633—1705 viz u Břeclavě. Fara zanikla za třicetileté války a nebyla již obnovena.

Bilovice s far. kostelem Narození P. Marie z 1564. V l. 1356—74 seděli tu bratři Jan a Kuneš z Bilovic a současně (1356) přip. se tu far. kostel.[61]) Jan a Kuneš int. 1376 Bilovice s tvrzí Kateřině, vdově po Mikulášovi Koni z Rabenštejnu, banovi uherského Přímoří.[62]) Pak spadla ves odúmrtí na markraběte a markr. Jošt dal 1400 Bilovice, mlýn v Lanštorfu a vsi Steklice a Všetrapy dědičně Heraltovi z Kunštátu.[63]) Boček ml. z Kunštátu int. 1417 Bilovice (jinak Palwicz) s tvrzí a patr. Jindřichovi a Hertlinovi z Liechtenštejna.[64]) Dále psali se 1446 po Bilovicích bratři Hanuš, Vilém a Jindřich z Liechtenštejna (Jindřich žil ještě 1464).[65]) K 1492 viz u Podivína. R. 1500 seděl tu Linhart z Liechtenštejna, který 1516 zastavil Bilovice v 1000 kopách č. Janovi z Žerotína a 1523 (int. 1524) prodal Bilovice Žibřidovi z Bobolusk; Žibřid pak prodal 1532 statek Bernartovi z Žerotína, který tu seděl ještě 1551.[66]) Jeho manželkou byla 1533 Eliška z Fulštejna. R. 1544 kapitula olomoucká postoupila desátky v Bilovicích Bernartu a Vilémovi bratřím z Žerotína, což 1545 Ferdinand I. potvrdil (Salbuch č. 285, f. 38). R. 1564 držel Bilovice Frydrych z Žerotína.[67]) Vedle novokřtěnců, kteří byli v Bilovicích četně zastoupeni (k 1545 viz u Břeclavě), měli tu 1584 i Bratři svůj zbor.[68]) Obyvatelé byli evang. a 1580 zbraňovali katol. faráři konati bohoslužby, až 1607 Ladislav Velen z Žerotína předal far. kostel evangelíkum.[69]) K 1584—1619 viz u Břeclavě. Fara zanikla za třicetileté války, 1731 byla obnovena.

Stará Břeclav (v 16.—17. st. městečko), něm. Altenmarkt, nyní část Břeclavě; k 1526—1633 viz u Břeclavě.

Hrušky, k 1384—1528 viz u Týnce, 1605—33 u Břeclavě.

Kostice, k 1384—1528 viz u Týnce, 1633—1705 viz u Břeclavě.

Lanštorf, něm. Rampersdorf. R. 1270 psal se Oldřich z Lanštorfa (Reinprehstorf).[70]) Ludmila, vdova po podivínském rychtáři Konrádovi z Vitoraze, zastavila 1334 Lanštorf v 100 kopách gr. klášteru Králové na St. Brně.[71]) R. 1355 držel hrad a ves Lanštorf syn Ludmily Štěpán Raušar, jenž spolu s bratrem Jindřichem 1358 int. Lanštorf (Remprechtsdorf) s tvrzí Albertovi a Zdeňkovi bratřím z Šternberka.[72]) Biskup Albert a Petr z Šternberka int. 1376 Lanštorf (Rempersdorf) s tvrzí Kateřině, vdově po Mikulášovi Koni z Rabenštejna.[73]) K 1400 viz u Bilovic, 1576 u Břeclavě, 1601 u Podivína. Mlýn v Lanštor-

ZDO X. 246. — [56]) Neumann, Nové příspěvky k děj. husitství, 64. — [57]) Stav. arch. 338, P IV. 22. — [58]) Akta Göding 26. — [59]) ZDB XII. 3. — [60]) ZDB XVII. 3. — [61]) CDM IX. 2, ZDO II. 451. — [62]) ZDO III. 5. — [63]) CDM XIII. 38, AČ XIV. 543. — [64]) ZDO IX. 293, ZDB XI. 366, P III. 12. — [65]) P IV. 128. — [66]) KA A V. c 26, ZDB XIX. 15, PB XX. 197, ZDB XXII. 68. — [67]) ZDB XXVII. 29. — [68]) PA IX. 331. — [69]) Kameníček, III. 365, ČMM 1913 422. — [70]) CDM IV. 50. — [71]) CDM VII. 34, 174. — [72]) ZDO I. 406, 534. — [73]) ZDO III. 7. — [74]) ZDO I. 300, 332. — [75]) ZDO VI. 523. —

fě byl v 16. st. královským manstvím a Rudolf II. propustil jej 1581 z léna Václavu Ryšanovi z Modřic (Kopiář arch. min. vnitra č. 89, f. 116).

Mikulčice s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie. K 1131 viz u Břeclavě. V pol. 14. st. nál. ves Čeňkovi z Lipého, který 1353 int. Mikulčice s tvrzí a patr. Jankovi z Popovic, jenž opět 1355 vložil městečko Mikulčice(!) Jindřichovi z Nevojic a Zdeňkovi z Těšic.[74]) Koncem 14. st. nál. opět vládykům z Popovic, až Adam z Popovic int. 1397 Mikulčice Artlebovi a jeho sestře Kláře z Veteřova;[75]) Artleb pak 1416 int. tvrz a ves(!) Mikulčice s patr. Oldřichovi a Markvartovi bratřím z Duban a Markvart z Duban vložil 1420 statek Sulíkovi z Konic.[76]) K 1437—1528 viz u Týnce, 1600—33 u Břeclavě. V 16. st. byla tu obec křtěnská.[77])

Moravská Nová Ves, v 13. st. Waltersdorf, s far. kostelem sv. Jakuba Větš. z 1773. K 1265—1528 viz u Velehradu. Markr. Jošt dal 1384 N. Ves lénem Heníkovi z Valdštejna.[78]) K 1576—1633 u Břeclavě. Fara zanikla za třicetileté války, byla 1683 obnovena.

Žižkov vznikl v l. 1773—92 a nazván podle vrchnostenského správce Žižky.

Na panství zanikly vsi:

Dluhonice zanikly mezi Hruškami, Tvrdonicemi a Kosticemi, kde jsou pole Dluhonska. K 1384—1528 viz u Týnce.

Doubý stával u Mor. N. Vsi, připomíná se až 1669 pustý.

Opatovice zanikly mezi Hruškami a Prušánkami, k 1131 viz u Břeclavě. Kolem 1320 byly Opatovice biskupským lénem v obvodu modřickém, jež držel 1408 Jan z Jablonce, který 1416 postoupil léno Zdeborovi z Ježova (Lechner I. 4, 27, 35). R. 1437 držel Opatovice lénem Artléb z Zástřizl (Lechner I. 44), 1386—1528 u Týnce, 1511 u Hodonína.

Prechov zanikl blíže Žižkova, kde jest dvůr Prechov, k 1391—1490 viz u Pustoměře, 1414 u Břeclavě, 1601 u Podivína.

Sekyř-Kostel, dvůr, splynul s Podivínem, k 1067—1110 viz u Podivína.

Slivnice splynula s Podivínem, k 1067—1178 viz u Podivína.

Steklice, pusté sluly Steklicko či Sklíčko, zanikly někde u Hrušek, k 1400 viz u Bílovic, 1528 u Týnce.

Statek Lanžhot:

Lanžhot, městečko s far. kostelem Pozdvižení sv. kříže z 16. st. K 1384 až 1386 viz u Týnce. Později Lanžhot tvořil zvláštní statek, který nadále patřil Liechtenštejnům, kteří jej připojili k rakouskému panství ranšpurskému[79]) (proto také Komenského mapa Moravy zakresluje Lanžhot do Rakous). V 16. st. byla tu obec křtěnská a v květnu 1695 vyplenili Lanžhot Bočkajovci.[80]) Za vlády Maximiliana z Liechtenštejna byl tu 1616 katol. farář, nebylo tu však ani fary, ani kostela; bohoslužby sloužily se na světských místech.[81]) R. 1733 Lanžhot vyhořel. Od 1638 byl statek připojen k panství břeclavskému.

Literatura: J. Czudann, Chronik der Stadt Lundenburg, Brno 1887; L. Preuss, Geschichte Lundenburgs (progr. něm. gymn. v Břeclavi); I. Nohál, Břeclavský okres, Brno 1911; L. Hosák, Dějiny města a panství Břeclavě, Břeclav 1926; L. Hosák, Jan Urban z Domanína a jeho diarium o vpádech Bočkajovců na Moravu, Břeclav 1931; L. Hosák, Státní převrat v Břeclavi 1918 (progr. ref. reál. gymn. v Břeclavi 1930); L. Hosák, K dějinám města Podivína HP IX.; J. Škvrna, Dějiny a popis Těšic a Mikulčic, Hodonín 1913; L. Hosák, Lanžhotské katastry 1656—1788, Břeclav 1929. Několik pojednání též ve Vlastivědném sborníku Břeclavska, I.—III. L. Hosák, Selské nepokoje na Břeclavsku, ČDV XXI.; J. V. Šimák, Údolí Gebolfovo a uherské pomezí v nejjižnější Moravě, ČČH XXXII.; L. Hosák, Lze hledati údolí Gebolfovo u Gbel, Vlastivědný sborník Břeclavska II.

[76]) ZDO VIII. 571, IX. 277. — [77]) Kameníček III. 489. — [78]) CDM XI. 335. — [79]) ČMM 1922 146, 162. — [80]) Kameníček, II. 369, III. 389. — [81]) ČMM 1903 305.

PANSTVÍ HODONSKÉ A STATEK ČEJKOVICE.

Hodonín, něm. Göding, městečko (nyní město) s děkan. (od 1786) kostelem sv. Vavřince z 1780—86 a zámkem. Podle falsa z 12. st. daroval po r. 1046 kníže Břetislav kapitule staroboleslavské úrok pul hřivny a vola z hradu Hodonína (Godonin).[1]) Kastelánem byl tu 1169 Tvrdiše a 1174 Ratibor.[2]) Hradní obvod hodonský držela později královna Konstancie, která hrad přestavěla.[3]) 1228 vydala německým osadníkum v Hodoníně veliké privilegium[4]) a držela Hodonín ještě 1231.[5]) Již r. 1240 jmenuje se tu far. kostel.[6]) Dále 1303 byl purkrabím na Hodoníně Filip z Pernštejna.[7]) Dne 1. srpna 1301 přijal Václav II. na Hodoníně deputaci uherských magnátu, která si přicházela pro nově zvoleného uherského krále syna Václavova Václava, a 1323 uzavřen byl na Hodoníně mír s Rakušany.

Markr. Jan potvrdil 1350 privilegium královny Konstancie[8]) a 1371 odkázal Hodonín nejstaršímu svému synovi Joštovi; než podle porovnání mezi syny Joštovými 1376 připadl Hodonín Janu Soběslavovi.[9]) Později držel městečko opět markr. Jošt, který udělil 1391 Hodonským odúmrt.[10]) Také uherský král Zikmund osvobodil 1404 Hodonské od placení třicátku v Uhřich.[11]) Dále potvrdili privilegia 1411 Václav IV.,[12]) 1422 Zikmund,[13]) 1437 Albrecht,[14]) 1453 Ladislav,[15]) 1469 Jiří, jenž 1464 přidal jarmark,[16]) a 1497 Vladislav II.[17])

Král Zikmund vyměnil si při odevzdání Moravy Albrechtovi Hodonín, který vlastními penězi vyplatil ze zástavy;[18]) později držel město zástavou 1436 Čeněk z Mošnova, jemuž Hodonín zapsal 1437 markr. Albrecht za věrné služby,[19]) 1452 Václav Sudlice z Nepečova[20]) a 1464—95 Jan Kuna z Kunštátu.[21]) Poslední držel 1480 i Mutěnice,[22]) před 1481 přikoupil od Jiřika z Melic Dolní Bojanovice a Rupršťorf[23]) a 1495 přikoupil od Jana Kropáče z Nevědomí za 350 zl. uh. Kuničky.[24]) Po smrti Jana Kuny (1495) seděli tu jeho synovci Heralt a Vladislav (manželkou tohoto byla Barbora Kropáčka z Nevědomí, sestry jeho byly Alena a Ludmila z Kunštátu, dcery Markety z Švamberku, Vladislav byl 1510 již neb., PB VIII. 53, 78), synové neb. Čeňka Kuny z Kunštátu.[25]) Tito nabyli (int. 1497) od Jana, Smila, Zikmunda a Viléma Kunu z Kunštátu dva díly D. Bojanovic, pustých Prus, Kuniček, Bořetic, Lovčic, pul pustých Přestavlk, pustého Cvikova, Lužic a dílu Šitbořic,[26]) od Jindřicha z Lipého Kukvic (int. 1511)[27]) a od Pročka ze Zástřizl Opatovic.[28]) Naproti tomu Heralt z Kunštátu zapsal 1499 své manželce Mandaleně z Lomnice Bořetice[29]) a 1511 int. Jidřichovi z Lipého D. Bojanovice, Lužice a Kuničky.[30])

Král Vladislav II. postoupil 1512 Hodonín v dědičné držení Vilémovi z Pernštejna a ten jej ihned odevzdal Jindřichovi z Lipého, jehož manželka byla Vilémova dcera Bohunka z Pernštejna.[31]) Po smrti Jindřichově (1514) seděl tu jeho syn Jan (1514—39), jenž 1535 upravil Hodonským roboty,[32]) pak jeho syn Pertolt (1539—59, manželkou jeho byla Zuzana Černohorská z Boskovic), který 1555 potvrdil Hodonínu svobodný nálev vína, a posléze bratr Pertoltův Čeněk z Lipého (1559 až 1580, 1561 obdržel list mocný, manželkou jeho byla 1573 Alina z Že-

[1]) Friedrich I. 382. — [2]) Friedrich I. 247, 270. — [3]) FRB V. 296. — [4]) Friedrich II. 381. — [5]) CDM II. 210. — [6]) CDM II. 329. — [7]) CDM V. 158. — [8]) CDM VIII. 22. — [9]) CDM XI. 16. — [10]) CDM XII. 27. — [11]) CDM XIII. 322. — [12]) Zlobického sb. — [13]) Bočkova sb. 7922. — [14]) Bočkova sb. 7923. — [15]) Zlobického sb. — [16]) Zlobického sb., Bočkova sb. 7924. — [17]) Zlobického sb. — [18]) Sedláček, Zbytky reg., 1230. — [19]) P III. 119. List. městského archivu v Brně k 1437. — [20]) AČ XVI. 123. — [21]) P IV. 130. — [22]) P VI. 2. — [23]) ZDO XII. 20. — [24]) Akta Göding 12. — [25]) AČ VI. 540. P VII. 169, ČMM 1997 207, PO XIV. 13. — [26]) ZDB XIII. 10. — [27]) ZDB XIV. 13. — [28]) ZDB XIV. 15. — [29]) ZDB XIII. 20. — [30]) ZDB XIV. 13. — [31]) Akta Göding, 10, 11, AČ XVII. 150, 152, ZDB XI. 25. — [32]) Zlobického sb. —

rotina),[33]) za něhož 1560 Hodonín vyhořel.[34]) Čeněk zastavil 1568 Zaječí Janu Kropáčovi z Nevědomí.[35]) Jan z Lipého potvrdil 1591 Hodonínu privilegia,[36]) ale 1594 prodal Juliovi hr. ze Salm-Neuburgu za 310.000 zl. mor. Hodonín s zámkem a pod., Lužice, Těšice, D. Bojanovice s pod., Pavlovice, díl Zaječí, Kurdějov s pod., Kobylí s pod., Plumlůvky, Hovorany v nově vystavené, Brumovice, H. Němčičky, Morkůvky, Mutěnice s pod., Krumvíř, Dubňany, Ratiškovice, pustou ves Jarohněvice, pusté městečko Čejč a pusté vsi Trkmanec, Kapanice, Kunůvky, Kloboučky, Harasy a Mokronosy.[37]) Juliův syn Weikhart hr. ze Salm-Neuburgu (jeho manželkou byla 1598 Zykuna Minkvicová z Minkvicburku)[38]) prodal panství hodonské r. 1600 (int. 1609) Štefanovi Illyezházymu z Illyezházy, za něhož 14. července 1605 vypálili Hodonín Bočkajovci.[39])

Po smrti Štěpánově (5. května 1609) vdova Kateřina z Palfy-Erdödu povolila 1610 Hodonským faráře augšburského vyznání,[40]) 1612 potvrdila Hodonínu privilegia[41]) a 1614 prodala panství katolíku Zdeňku Žampachovi z Potnštejna za 350.000 zl. mor.[42]) V l. 1556—94 přip. se v Hodoníně bratrský zbor[43]) a novokřtěnci.[44]) Ještě 1624 zdržovali se na panství hodonském predikanti v D. Bojanovicích, Hodoníně, Kobylí, Kurdějově, Mutěnicích a Rakvicích.[45]) Za třicetileté války bylo o Hodonín mnoho bojováno, 1621 bylo městečko obsazeno Uhry, ale 8. srpna 1621 byl Hodonín dobyt Buquoyem a 28. října 1623 bylo u Hodonína sevřeno císařské vojsko pod Montenegrou a Valdštejnem Uhry a Turky. R. 1645 zmocnil se Hodonína Torstenson.

Za Zdeňka ze Žampachu (zemřel 1639) bylo panství hodonské povýšeno na hrabství a 1627 přikoupeny od Jeronýma Lesenného z Lesenné Kukvice. Dále seděl na Hodoníně Jindřich Burian (1639—44) a Jan Burian (1644—48) hr. ze Žampachu. Vdova po Janu Burianovi Anna Helena Jakardovská ze Sudic provdala se 1650 za Frydrycha hr. z Oppersdorfu, jenž 1651 upravil Hodonínu privilegia, dal 1691 pořídit urbář a 1692 prodal za 720.000 zl. panství hodonské Janu Adamovi knížeti z Liechtenštejna (ZDb III. 55), jenž 1695 potvrdil privilegium z 1651 a zemřel 1712. Jan Adam Ondřej odkázal 1711 Hodonín svým dcerám Marii Alžbětě a Marii Antoníně, provd. hr. Czobor (ČMMZ XI. 267). Poslední, posléze provdaná hr. Hrzánová, odkázala 1759 panství svému synovi z prvého manželství Josefu hr. Czoborovi (ZDb VII. 319), jenž upadl do konkursu (vnuceným správcem stal se 1756 Kryštof hr. Cavriani, ZDb VIII. 299), načež 1762 král. tribunál int. panství Hodonín a Pavlovice císaři Františku Štěpánovi (ZDb IX. 325). Odtud byl Hodonín a Pavlovice majetkem císařské rodiny. R. 1921 byla panství Hodonín, Čejkovice a Pavlovice int. Československé republice.

R. 1742 vyplenili městečko Prusové, 1786 Josef II. udělil Hodonínu dva trhy na vlnu. R. 1850 narodil se v Hodoníně T. G. Masaryk.

Pozemková reforma byla provedena 1928 (vlastník Československá republika, plocha 1531 ha); stát převzal jen části dvorů Bořetice, Čejč, Čejkovice, Jarohněvice, Kobylí, Krumvíř, Mutěnice, Nesyt, V. Pavlovice, Prušánky a Šakvice; zcela byl rozdělen dvůr Rakvice.

Dolní Bojanovice s far. kostelem sv. Václava z 1734. V l. 1390—92 držel díl Bojanovic a Lužice Smil z Kunštátu[46]) a jiný díl Bojanovic s pol. patr. a pul pustého Probštorfu int. 1399 Přibík Šip z Šelenberka Jezdoňovi Medkovi ze Stichovic.[47]) Sezima Jevišoský z Kunštátu int. 1415 díl Bojanovic s tvrzištěm a patr., dvur Dvořiště a pul Probštorfu (Rapistorf) Čeňkovi z Malonína.[48]) V 15. st. se-

[33]) ZDB XXVI. 17, Salbuch č. 287, f. 34. — [34]) Bartoškova kron. — [35]) PO XXXI. 174. — [36]) Zlobického sb. — [37]) Akta Göding, 35, ZDB XXVII. 79. — [38]) ZDB XXVIII. 15. — [39]) ZDB XXX. 30, PB XXXII. 179, Kameníček, II. 376. — [40]) Bočkova sb. 7925. — [41]) Zlobického sb. — [42]) Akta Göding 48, ZDB XXX. 60. — [43]) PA IX. 342. — [44]) Kameníček, III. 489. — [45]) ČMM 1915 193. — [46]) ZDB VII. 634, 1072. — [47]) ZDO VI. 917. — [48]) ZDB XI.

děli tu páni z Kunštátu; k 1481—1594 viz u Hodonína. Fara byla tu v 16. st. evang., 1624 již katolická,[49]) pak zanikla, 1785 zřízena lokalie a 1845 fara. R. 1849 Bojanovice vyhořely.

Brumovice s far. kostelem sv. Ant. Pad. z 1716. R. 1418 seděli tu Čeněk a Jan z Bludova.[50]) Jan z Bludova prodal 1460 Brumovice Jindřichovi z Lipého. K 1581—1667 viz u Kobylí, 1594 u Hodonína. R. 1581 byl tu bratrský zbor vysvěcen br. Zachariášem.[51]) Již 1478 byla zde fara, která zanikla za války třicetileté, 1784 zřízena lokalie, 1854 fara.

Čejč, městečko. Již 1222 přip. se tu (Shegat) far. kostel, který byl znesvěcen Kumány a znovu vysvěcen 1257 (Cheyze) biskupem Brunonem; tehdy náležely kostelu vinné i obilné desátky z Čejče a Kapanic.[52]) K 1235 až 1545 viz u Tišnova, 1595 (pusté) u Hodonína, 1648—67 u Kobylí. R. 1771 bylo městečko obnoveno a osídleno Francouzi z Franche Comté a moravskými Slováky.

Dubňany s far. kostelem sv. Josefa z 1885. Čeněk z Lipého int. 1349 Dubňany Smilovi z Letovic,[53]) k 1360 viz u Milotic. R. 1414 seděl tu Ješek Hruška z Radkova.[54]) Dorota z Landštejna int. 1466 ves Václavovi Rybničkovi ze Zdislavic a Jindřichovi z Lipého, ale 1464 seděli tu Jiřík a Jan Talafúsové z Říčan a 1481 držel Dubňany a Jarohněvice Jan Zelený z Říčan.[55]) Král Matyáš udělil pak 1489 (int. 1490) své právo na Dubňany bratřím Vilémovi a Vratislavovi z Pernštejna a Vilém z Pernštejna prodal 1496 Dubňany s tvrzí, Jarohněvicemi a pustými Mokronosy za 6.000 zl. uh. Jindřichovi z Lipého.[56]) K 1594 viz u Hodonína. R. 1784 zřízena lokalie, 1843 fara.

Hovorany s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1721—25. Koncem 16. st. byla ves pustá a kolem 1590 osazena Chorvaty. K 1594 viz u Hodonína. R. 1784 zřízena lokalie, 1843 fara.

Josefov založen 1782 na místě zaniklých Kukvic.

Krumvíř s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1868. Alšík z Krumíře prodal 1350 17 lánů a popluží v Krumvíři Budkovi ze Žlebku.[57]) R. 1371 seděl tu Jakub z Bojanovic[58]) a 1406 Vilém z Louček držel krumvířské rybníky.[59]) V l. 1434—47 držel ves zástavou Jan Racek z Mrdic a pravý majitel Boček z Kunštátu uvázal se v její držení teprve 1448.[60]) Boček Kuna z Kunštátu na Bouzově int. 1490 pustou ves (Cronviz) Václavovi z Ludanic[61]) a ten prodal 1506 pustý Krumvíř (Gronviz) i s rybníky Jindřichovi z Lipého.[62]) K 1581 (již osedlý) —1667 viz u Kobylí, 1594 u Hodonína. R. 1872 zřízena fara.

Lužice s far. kostelem sv. Cyrila a Meth. z 1874 (farní od 1913). K 1324 viz u Velehradu. Rupert, Jarohněv a Stach bratři z Buchlovic int. 1359 Lužice s tvrzí Vilémovi z Potštejna.[63]) K 1390 viz u D. Bojanovic. Dále seděl tu Mikeš Čič z Kalu, jenž 1420 int. Lužice Oldřichu Skálovi z Lilče,[64]) ale toho roku seděl tu již Boček z Kunštátu.[65]) K 1497—94 viz u Hodonína.

Morkůvky; Čeněk z Drahotuš postoupil 1348 Morkovice(!) záměnou Chotnovi, Vršovi, Stonařovi a Buškovi bratřím z Krásna, kdežto Kuník z Drahotuš int. 1356 díl Morkovic Levíkovi z M. Němčic.[66]) K 1368—1518 viz též u Němčiček. R. 1415 držel Morkovice Jan Číhuvka z Číhovic,[67]) 1417 Václav Číhuvka, jenž 1433 prodal Němčičky a Morkovice Pavlovi z Litenčic a Protivcovi z Pavlovic.[68]) Zdeněk Žampach prodal (int. 1554) Morkuvky městu Brnu (1544—51 viz u Brna)[69]) a město Brno 1551 prodalo je Pertoltovi z Lipého.[70]) Čeněk z Lipého zastavil ves Janu Techovi z Rokytnika, jenž zemřel před 1570.[71]) K 1594 viz u Hodonína.

[49]) — [50]) ČMM 1903 309. — [51]) P III. 240, IV. 55. — [52]) Akta Jednoty XIII. 107. — [53]) Friedrich II. 237, CDM III. 255, IV. 231. — [54]) ZDO I. 61. — [55]) P II. 436. — [56]) ZDO XI. 357, P IV. 99, V. 291. — [57]) ZDB XII. 8, Akta Göding 30. — [58]) ZDB I. 174. — [59]) ZDB V. 484. — [60]) P II. 12. — [61]) P III. 145, 705. — [62]) ZDB XII. 14. — [63]) AČ XVII. 67, Akta Göding 14, int. 1506 ZDB XIV. 2. — [64]) ZDO I. 619. — [65]) ZDO IX. 306. — [66]) P III. 64. — [67]) ZDO I. 4, ZDB III. 121. — [68]) P II. 355. — [69]) P III. 17, ČMM 1907 206. — [70]) ZDB XXII. 42. — [71]) ZDB XXII. 86. — [72]) PB XXVI. 52. — [73]) ZDO

Mutěnice, ves (od 1869 městečko) s far. kostelem sv. Kateřiny z 1769. R. 1368 jmenují se Bolek a Ješek z Mutěnic.[72]) Ves nál. později johanitům, kteří ji v pol. 15. st. zastavili i s tvrzí v 1300 zl. uh. Mikuláši Bystřici z Ojnic.[73]) R. 1464 seděla tu Marketa z Ojnic,[74]) 1464 Jindřich z Lipého.[75]) K 1480 viz u Hodonína. Johanité dali pak 1537 Mutěnice Janovi z Lipého v dědictví.[76]) K 1594 viz u Hodonína. R. 1610 přip. se tu dům křtěnský.[77]) Fara zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena lokalie, 1845 fara.

Ratiškovice s far. kostelem (od r. 1867) sv. Cyrila a Meth. K 1131 viz u Břeclavě, k r. 1371 viz u Bzence. Makr. Prokop postoupil Ratiškovice Janu Kuželovi z Artlebova, jenž 1437 int. ves Markvartovi z Malenovic.[78]) Markvart vložil 1446 Ratiškovice Janu Rybničkovi z Jarohňovic.[79]) R. 1481 seděl tu Jan Kropáč z Nevědomi[80]) a pak Jan z Lipého, který 1530 obdaroval České bratry v Ratiškovicích a Mutěnicích.[81])

Terezín založen 1774 a kolonisován moravskými Slováky a Francouzi.

Těšice; biskup Dětřich dal 1302 Těšice u Hodonína (Czessicz) v léno Ondřejovi z Četochovic;[82]) léno bylo 1389 počítáno k obvodu meilickému a 1406 držel je Mikšík z Těšic, 1408 Václav z Morkovic.[83]) Milota z Morkovic postoupil 1438 Těšice Matouši Maixnerovi z Hulína a ten 1439 Blažejovi z Hulína.[84]) Blažej pak 1460 prodal Těšice Heřmanovi ze Zástřizl.[85]) Po smrti Anny z Lipého, manželky Jana z Vojslavic, uvázal se v léno Jan z Lipého, jemuž biskup 1530 záměnou postoupil Těšice v alod.[86]) K 1594 viz u Hodonína.

Zaniklé vsi:

Divice zanikly u Brumovic, kde jest trať Úlehle u Divic. R. 1253 jmenuje se Předbor (Diuik) a 1283 Jakub z Divic (Dhiuicz).[87]) R. 1390 drželi ves bratři vl. Ješek a Smil z Lilče[88]) a Jan z Lilče prodal 1449 Divice s pod. za 110 kop míš. Jindřichovi z Lipého, jemuž dal 1459 také Karel z Lilče dobrou vuli na Divice.[89])

Harasy zanikly u Brumovic, kde jest Haraský potok a Haraský mlýn. Slušely původně k špitálu sv. Štěpána v Brně (k 1382—1412 viz u Brna), ale město int. 1412 Harasy brněnským měšťanům Arnoldovi z Kulmbachu a Janu Cwillingovi.[90]) Brněnští měšťané Jindřich Ház a Václav Wenigpurger int. 1437 Harasy Děpoldovi z Rýzmberka,[91]) po jehož smrti bylo 1437 zboží int. sirotkům po Čeňkovi z Bludova.[92]) R. 1448 držel ves Ondřej z Bludova,[93]) ale Jan z Bludova prodal 1456 Harasy za 400 zl. uh. Jindřichovi z Lipého (int. 1466).[94]) K 1594 pusté u Hodonína.

Jarohněvice zanikly u Dubňan, kde jest Jarohněvský dvur. R. 1222 a 1383 jmenuje se tu (Gerenowiz), far. kostel.[95]) K 1360 viz u Milotic. R. 1349 koupil díl Jarohněvic Smil z Ronova a Letovic[96]) a druhou pol. vsi koupil 1349 Alšík Kuželů.[97]) Hynek z Ronova int. 1408 Jarohněvice s tvrzí a patr., díl Lhoty, Mokronosy s tvrzištěm a díl Dubňan Vítoslavovi z Voděrad, jenž 1412 int. totéž Ješku Hruškovi a Mikulášovi z Újezda.[98]) R. 1446 držel Jarohněvice Jan Rybníček z Jarohněvic,[99]) ale 1464 král Jiří int. ves s tvrzí Jindřichovi z Lipého.[100]) Než již 1455 seděl tu Václav ze Zdislavic.[101]) K 1481—96 viz u Dubňan. 1594 u Hodonína. Dne 2. června 1605 vypálili Jarohněvice Bočkajovci.[102])

Kapanice zanikly mezi D. Bojanovicemi, Mutěnicemi a Čejkovicemi, kde jest trať Kapansko. K 1235—1545 viz u Tišnova, 1257 u Čejče, 1594 pusté u Hodonína.

I. 935. — [73]) ZDB XXII. 59. — [74]) P IV. 100. — [75]) P IV. 241. — [76]) ZDB XXII. 50, Salbuch č. 283, f. 121. — [77]) Akta Göding, 76. — [78]) ZDO VIII. 173, X. 96. — [79]) ZDO X. 490. — [80]) P V. 360. — [81]) SH III. 204. — [82]) CDM V. 134. — [83]) Lechner I. 11, 24, 25. — [84]) Lechner I. 43, 47. — [85]) Lechner I. 73. — [86]) PB XV. 150, DM V. 9. — [87]) CDM II. 262, IV. 211. — [88]) CDM XV. 315. — [89]) Akta Göding 15, 21. — [90]) ZDB IX. 369. — [91]) ZDB XII. 290. — [92]) ZDB XII. 291. — [93]) P III. 406. — [94]) Akta Göding 11, ZDB XIV. 55. — [95]) Friedrich II. 237, CDM XI. 292. — [96]) ZDO I. 62. — [97]) ZDO I. 117. — [98]) ZDO VII. 641, VIII. 317, P II. 424. — [99]) ZDO X. 490. — [100]) ZDO XI. 63. — [101]) Akta Göding 18. — [102]) SH I. 285. — [103]) ZDO

Kapřiště zaniklo u Hodonína, kde jmenuje se 1691 trať Kapřiště, k 1131 u Břeclavě.

Kloboučky zanikly u Brumovic, kde jest dvůr Rovinky, k 1250—1458 viz u Velehradu. R. 1412 držel od kláštera ves Jan Kužel z Artlebova.[103]) Klášter velehradský prodal 1458 Kloboučky za 400 kop miš. Kloboučky Jindřichovi z Lipého, což 1458 král Jiří potvrdil.[104]) K 1594 pusté u Hodonína.

Kukvice zanikly u Josefova, kde jest trať na Kukvicku. Koncem 15. st. držel Kukvice Jindřich z Lipého, jenž 1507 prodal dvůr Kukvice Heraltovi Kunovi z Kunštátu na Hodoníně.[105]) Král Ludvík propustil 1524 Kukvice Šebestianovi z Vajtmile z manství,[106]) ale nedlouho potom seděla tu manželka Heralta Kuny z Kunštátu Mandalena z Lomnice, jíž dal 1498 Vladislav II. list mocný a která 1528 odkázala Kukvice svým vnukům Vilémovi a Janovi, synům Jiříka Tetoura z Tetova,[107]) kteří drželi 1543 i Těšice a udělili toho r. Kukvicům odúmrt.[108]) Jan Tetour zastavil 1564 Kukvice Hynkovi Bítkovskému z Bítkova (r. 1565 obdržel list mocný, seděl tu ještě 1567) a 1568 prodal statek Záviši Prusinovskému z Víčkova.[109]) Po smrti Záviše držela Kukvice vdova Voršila z Bělkovic (1573—80).[110]) Dále seděl zde Albrecht Čertorejský z Čertorej, syn Doroty Kropáčky z Nevědomí, jenž 1578 obdržel od Rudolfa II. list mocný a napsal 1599 odúmrt (zemřel bezdětek).[111]) V l. 1600 až 1603 držel Kukvice — nejspíše zástavou — Jiřík Čechočovský z Čechočovic[112]) a 1607 int. Zikmund Čertorejský tvrz a ves Kukvice, jak to dostal po strýci Bernartovi, za 6.000 zl. mor. Janu Lesennému z Lesenné.[113]) R. 1616 seděla tu vdova po Janovi Kateřina Lesenná, roz. Čížovská z Čížova[114]) a 1619 evang. Jan Jeroným Lesenný z Lesenné.[115]) K 1628 viz u Hodonína. Ojediněle 1654 držela Kukvice Regina Slavíkovcová z Slavíkovic, roz. Kabovna z Rybňan (ZDb I. 40).

Kuničky zanikly u Hodonína, blíž Zbrodské myslivny. R. 1286 přip. se tu far. kostel.[116]) K 1361 viz u Bořetic, 1495—1594 u Hodonína.

Lhota zanikla u Jarohněvic, k 1408 viz u Jarohněvic.

Mokronosy, též Mokroňovice, zanikly u Dubňan, kde jest trať Kostelisko. R. 1349 koupil ves Smil z Ronova a Letovic.[117]) K 1360 viz u Milotic, 1408 u Jarohněvic. R. 1466 držel ves Václav Rybníček z Jarohněvic.[118]) K 1496 viz u Dubňan, 1594 u Hodonína.

Vsisko; v urbáři z 1691 uvádí se u D. Bojanovic, kde posud jsou trati Vsisko a Pod zámčiskem, pustá osada (vsisko) neznámého jména.

Statek Čejkovice:

Čejkovice, městečko s zámkem a far. kostelem sv. Kunhuty z 1783—84. Již 1248 byla zde templářská komenda, které toho r. daroval vévoda korutanský Oldřich 4 lány v Rakvicích.[1]) Templáři měli tu i patr. kostela (Shekwiz) a proto také 1269 spor s klášterem žďárským o desátky ze vsi Michelsdorfu.[2]) Zdejší komendator Ekko koupil 1292 od Budiše a jejího syna Vítka z Loučky ves Senstráž (Schönstrass).[3]) Templářská komenda v Čejkovicích přip. se ještě 1302,[4]) načež nabyli Čejkovic páni z Lipého. Při dělení zboží pánů z Lipé 1346 obdržel Čejkovice Pertolt z Lipého, který téhož r. odkázal Čejkovice, Senstráž a Pavlovice své manželce Anežce.[5]) Čeněk z Lipého int. 1353 tvrz a městečko Čejkovice s patr. a Senstráž Albertovi a Vilémovi, synům Alberta z Šternberka, z nichž Vilém (manželka jeho slula Marketa) seděl tu ještě 1371.[6]) Později spadly Čejkovice na markraběte

[103]) VIII. 173. — [104]) Akta Göding 8. — [105]) Akta Göding 47. — [106]) ZDB XIX. 3. — [107]) ZDB XX. 5. — [108]) LSA 308, Bočkova sb. 8851. — [109]) Bočkova sb. 8850, PO XXII. 577, PB XXV. 6, PO XXI. 172, Salbuch č. 287, f. 248. — [110]) PB XXVI. 41, PO XXX. 118. — [111]) ZDO XXXII. 6, 7. — [112]) PB XXXII. 173, XXXIII. 177. — [113]) ZDB XXX. 14. — [114]) PB XXXIV. 297, XXXVI. 11. — [115]) ČMM 1922 149. — [116]) CDM IV. 231. — [117]) ZDO I. 65. — [118]) P IV. 491.

[1]) CDM XV. 4. — [2]) CDM IV. 25. — [3]) CDM IV. 304. — [4]) CDM IV. 304. — [5]) CDM VII. 633, 688. — [6]) ZDO I. 298, II. 12. — [7]) AČ XIV. 531, ZDO

a markr. Jošt zastavil 1394 v 300 hř. Čejkovice a Senstráž Bočkovi z Kunštátu a posléze 1397 int. statek Zdeňkovi z Šternberka.[7]) R. 1405 seděl na Čejkovicích Zdeňkův syn Albrecht Lukovský z Šternberka[8]) a Jiřík a Lacek bratři vl. z Šternberka int. 1437 Čejkovice s tvrzištěm a patr., díl Lovčiček a Přestavlk Smilovi z Zástřizl a Protivcovi z Pavlovic.[9]) V l. 1481—1499 seděl tu Protivec z Pavlovic, jehož manželkou byla 1497 Anna ze Lhoty,[10]) 1506 pak Protivcův syn Heřman z Zástřizl, jenž 1513 int. tvrz a městečko Čejkovice, Vrbici a pusté Šetrapy Heraltovi Kunovi z Kunštátu, jehož manželkou byla 1512 Mandalena z Lomnice.[11]) Heralt držel 1529 k Čejkovicům i pusté vsi Roztrhanice a Potvorovice.[12]) Jan Kuna z Kunštátu int. 1536 statek neb. Heralta, městečko a tvrz Čejkovice, Vrbici a pusté vsi Všetrapy, Ulvy, Prusy a Rupršťorf Albrechtovi z Víčkova (manželkou tohoto byla Alena z Mstěnic), který na list mocný Ferdinanda I. z 1537 napsal 1541 poručenství.[13]) Ferdinand I. obnovil 1540 Čejkovicům dva jarmarky a týdenní trh (Salbuch č. 284., f. 27).

Albrechtovi synové Jan Dětoch a Albrecht int. 1542 pusté Ulvy s pustým kostelem Bernartovi a Vilémovi z Žerotína k Břeclavi.[14]) Již r. 1545 byli v Čejkovicích novokřtěnci. Dále drželi statek: Znata z Víčkova, jenž 1543 obdržel list mocný (Salbuch č. 284., f. 135), Záviš z Víčkova (zemřel 1549), jemuž dal 1558 Ferdinand I. list mocný a který 1569 odkázal zboží čejkovské svému bratrovi Přemku z Víčkova (zemřel 1584),[15]) pak Artleb z Víčkova (1563 obdržel list mocný) a 1610 Jan Adam Prusinovský z Víčkova.[16]) Dne 12. července 1605 vypálili Čejkovice Bočkajovci.[17]) Janu Adamovi bylo panství konfiskováno, oceněno na 20.342 zl. mor. a dáno 1624 olomouckým jesuitům.[18]) Také novokřtěnci byli 1622 z Čejkovic vypuzeni.[19]) Po válce třicetileté bylo tu 39 osedlých a 34 pustých domů. Duchovní správa byla obnovena 1650 a jesuité zřídili si v Čejkovicích residenci. Než po zrušení řádu byl statek 1783 sloučen s panstvím hodonským.

Nový Podvorov založen 1783.

Starý Podvorov vznikl před 1704.

Prušánky, původně Prusy, s far. kostelem sv. Isidora z 1756. K 1261 viz u Vizovic, 1497 u Hodonína, 1536 u Čejkovic. V 16. st. pustá ves byla znovu osazena a 12. července 1605 Bočkajovci vypálena.[20]) V 16. st. byli tu novokřtěnci. Farní správa byla tu zřízena 1773.

Vrbice s fil. kostelem sv. Jiljí; původně sluly Michelsdorf. K 1269 viz u Čejkovic. Hanuš z Vrbice int. 1381 Vrbici Hrzkovi z Želtic a Boček z Želtic int. 1408 ves s tvrzí Jindřichovi a Vlčkovi bratřím z Soběbřich.[21]) R. 1436 seděl tu Kryštof z Kořím[22]) a Mikuláš Piknůsek z Kořímě int. 1464 Vrbici Jindřichovi z Višnového.[23]) Posléze rukojmí za neb. Elišku, dceru Jindřichovu, int. 1493 Vrbici Protivcovi z Zástřizl.[24]) R. 1510 seděl tu Heřman z Zástřizl, jehož manželkou byla Barbora z Kunštátu.[25]) K 1513—1536 viz u Čejkovic. R. 1534 držel Vrbici zástavou Jan z Kunovic.[26])

Zaniklé vsi:

Potvorovice zanikly u N. Poddvorova, kde jest trať Kostelisko. R. 1292 jmenují se někteří obyvatelé z Potvorovic (Potowariz) s německými jmény.[27]) K 1220—1376 viz u Velehradu, 1261 u Vizovic. Protivec z Zástřizl prodal před 1529 pusté Potvorovice Heraltovi z Kunštátu k Čejkovicům.[28])

Roztrhanice zanikly mezi D. Bojanovicemi, Potvorovem a Prušánkami, k 1529 viz u Čejkovic.

VI. 704. — [8]) P I. 133. — [9]) ZDB XII. 284. — [10]) P V. 331, VII. 210, ZDB XIII. 9. — [11]) PB VIII. 12, ZDO XIV. 16, ZDB XIV. 16. — [12]) PB XIV. 143. — [13]) ZDB XXI. 8, 12, XXII. 34, Salbuch č. 283, f. 101. — [14]) ZDB XXII. 35. — [15]) ZDO XXVIII. 19. — [16]) Akta Göding 76, Salbuch č. 287, f. 191. — [17]) SH I. 285. — [18]) Slovák, Konf. prot., 15, ZDB XXXII. 12. — [19]) Kameníček, III. 493. — [20]) SH I. 285. — [21]) ZDO IV. 92, VII. 711. — [22]) P III. 140. — [23]) ZDB XIII. 136. — [24]) ZDB XII. 24. — [25]) ZDB XIV. 6. — [26]) PB XV. 187. — [27]) CDM IV. 306. — [28]) PB XVII. 83. — [29]) ZDO I. 110. — [30]) CDM X. 107. — [31]) ZDO II. 451.

Rupprštorf, též Probštorf neb Lapištorf, zanikl u Čejkovic, kde jest trať Lapištorf. K 1415 viz u D. Bojanovic, 1481 u Hodonína, 1536 u Čejkovic.

Ulvy zanikly mezi Čejkovicemi a Bílovicemi, k 1414 viz u Břeclavě, 1536—42 u Čejkovic.

Všetrapy, Šetrapy, zanikly u Čejkovic, kde jsou vinohrad Šatrápek. Čeněk a Levík z Němčic int. 1349 tvrz ve Všetrapích Markvartovi z Morkovic.[29]) Markr. Jan dal 1371 díl vsi lénem Půtovi z Holštejna[30]) a 1374 seděli tu bratři Jan a Kuneš z Bílovic.[31]) K 1400 viz u Bílovic, 1513—36 u Čejkovic.

Lit.: G. Treixler, Geschichte der Stadt Göding bis zum 18. Jhdt, ZDVGMS XXIII.—XXVIII.; G. Friedrich, O zakládací listině města Hodonína, ČMM XXXVIII.; G. Treixler, Die Echtheit der Gödinger Gründungsurkunde von 1228, ZDVGMS 1929; V. Vojtíšek, K otázce historické ceny hodonínské zakládací listiny, Bidlův sborník; V. Vojtíšek, O počátcích města Hodonína, Knihovna Masarykova musea v Hodoníně 1931; G. Treixler, Gödinger Urkunden, progr. něm. reálky v Hodoníně 1898; G. Treixler, Aus Gödings Vergangenheit, progr. něm. reálky v Hodoníně 1913; G. Treixler, Graf Friedrich Oppersdorf etc., ZDVGMS XXI.; K. Hlavinka, Hodonín na konci 17. st., progr. reálky v Hodonně 1906; G. Treixler, Gödinger Jugendgemeinde, ZDVGMS XXI. — Četné články F. A. Slavíka v progr. české reálky v Hodoníně. — G. Treixler, Vierzig Jahre Gödinger Geschichte, ZDVGMS 1932; K. Hlavinka—J. Noháč, Hodonský okres, Brno 1926. F. A. Slavík, O založení Čejče, SA I.; K. Hlavinka, Založení francouzské osady Čejče, ČMM L.; K. Hlavinka, Čejkovice za panství jesuitského, XIII. progr. reálky v Hodoníně; L. Hosák, Komenda řádu templářského v Čejkovicích, ČPS 1930; J. Škvrna, Dějiny a popis Těšic a Mikulčic, Hodonín 1913; L. Hosák, Selské nepokoje na Hodonsku 1738, ČDV XXI.

STATEK VELKÉ PAVLOVICE.

Velké Pavlovice (od 1891 městečko) s zámkem a far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1670—80. K 1252 až 1289 viz u Žďáru, 1346 u Čejkovic, 1447 u M. Krumlova, 1582 u Břeclavě, 1594 u Hodonína. Jan z Lipého na Hodoníně dovolil 1592 Bratřím postaviti si v Pavlovicích zbor.[1]) Jan Burian sv. p. ze Žampachu daroval po 1645 Pavlovice Eliáši Wiesnerovi z Wiesenberka (int. 1673, ZDb I. 229), jenž prodal 1649 ves za 22.000 zl. rýn. Janovi hr. z Rotálu (int. 1674, ZDb I. 236). V l. 1651—68 sedčla tu Estera Forgachová z Ghymeše a její dcery. Dcery její Eva hr. Erdödy, roz. Forgach int. 1681 díl, Marie hr. Illyezhazy, roz. Forgach, s manželem Jiřím hr. Illyezhazym dva díly a Eastera Forgach dva díly Pavlovic Václavu Bartodějskému z Bartoděj (prodej 1668, ZDb II. 62—69), který 1676 prodal (int. 1681) Pavlovice Frydrychu hr. z Opperstorfu (ZDb II. 72). Odtud statek sdílel osudy panství hodonského, byl však odděleně spravován. Fara zanikla za války třicetileté, byla 1686 obnovena.

Bořetice s far. kostelem sv. Anny. R. 1222 jmenuje se Vít, rychtář z Bořetic (Poratiz).[2]) Vdova po jiném Vítovi z Bořetic int. 1361 díl Bořetic a Kuniček blíže Doubravy řeč. Klečky (Klaczka) Vilímovi z Kunštátu.[3]) R. 1392 seděl na této části Smil a 1409 Vilém z Kunštátu;[4]) část držel však 1409 Jan Mazanec z Bořetic[5]) a jinou část prodal před 1415 Vilém z Pernštejna Jindřichovi z Troubek.[6]) R. 1447 držel Bořetice Kuna z Kunštátu[7]) a 1497 prodali Jan, Smil, Zikmund, Vilém a Jindřich Kunové z Kunštátu dva díly Bořetic Heraltovi a Ladislavovi Kunům z Kunštátu na Hodoníně.[8]) K r. 1499 viz u Hodonína. Vdova po Heraltovi Mandalena z Lom-

[1]) SH III. 209. — [2]) Friedrich II. 237. — [3]) CDM XV. 82. — [4]) ZDB VII. 1072, P II. 12. — [5]) P I. 339. — [6]) P II. 355. — [7]) P III. 618. — [8]) ZDB

nice odkázala 1528 Bořetice svému vnukovi Vilémovi, synovi Jiříka Tetoura z Tetova.[9]) Jan Tetour zastavil 1562 Bořetice Mikulášovi Loreckému z Elkuše, jenž 1569 obdržel list mocný,[10]) a Frydrych a Burian bratři Tetouři z Tetova prodali 1571 Bořetice s pod. Janu Kropáčovi z Nevědomí.[11]) R. 1589 sedčla tu Bohunka z Žerotína a její děti Zdeněk Žampach z Potnštejna, Adam Arnošt a Felicie Hrubčičtí z Čechtína int. 1598 Bořetice s pod. svému bratru Václavovi Hrubčickému z Čechtína,[12]) po němž dědili Jošt a Adam Kořenští z Terešova. Tito int. 1610 Bořetice s tvrzí a pod. Ondřeji Vranovskému z Blížkovic.[13]) Sirotci po Ondřejovi int. 1612 statek své matce Anně Vranovské z Lämmersberka, která prodala Bořetice za 20.000 zl. mor. Janu Čejkovi z Olbramovic a ten prodal 1617 statek za 24.000 zl. Zdeňku Žampachovi z Potnštejna.[14]) V 16. st. byli zde novokřtěnci.[15]) Dne 16. července 1605 ves byla vypálena Bočkajovci.[16]) Fara po 1620 zanikla, 1879 obnovena.

Kobylí s far. kostelem sv. Jiří z 1670. K 1252—69 viz u Žďáru. Nejspíše po Kobylí psal se 1259—69 Matouš de Cowals, jinak de Gabbals.[17]) Ves sdílela pak osudy Pavlovic, k 1594 viz u Hodonína. Čeněk z Lipého dal 1581 Bratřím kobylským svobodu na dům a zbor, k němuž přisluěeli i bratři z Krumvíře a Brumovic.[18]) Dne 16. července 1605 vypálili Kobylí Bočkajovci.[19]) Na sklonku 16. st. byla tu obec novokřtěnská.[20]) Ves náležela vždy k Pavlovicům kromě let 1648—67, kdy držela Kobylí, pustou Čejč, Plumlůvky, Brumovice a Krumvíř Anna Marie Jakardovská ze Sudic, která prodala (int. 1692) Kobylí s přísl. Frydrychu hr. z Oprstorfu k Hodonínu (ZDb II. 226). Pod vsí bylo Kobylské jezero, největší na Moravě, připomínané r. 1464,[21]) 1835 vysušené. Fara zanikla za třicetileté války a byla 1670 obnovena.

Kurdějov, něm. Gurdau, s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1465. R. 1286 měli tu (Curdieiow) zboží páni z Boleradic,[22]) k 1286—89 viz u Zábrdovic, 1337 u kl. Králové na St. Brně. Později drželi Kurdějov páni z Lipého, z nichž Hynek zapsal 1407 ves věnem své manželce Elišce z Vartenberka.[23]) Pertolt z Lipého dal 1431 Kurdějovu odúmrt, což potvrdil 1451 a 1466 Jindřich z Lipého;[24]) Vilém z Pernštejna postoupil 1486 Kurdějovu les.[25]) Dále potvrdili a rozšířili kurdějovská privilegia 1522 Jan z Lipého a 1542 Pertolt, Čeněk a Vilém z Lipého.[26]) Patr. kostela nál. 1337 kl. v D. Kounicích, ale Burian Žabka z Limberka int. jej 1565 Jeremiášovi Weissovi z Vimperka, který 1569 prodal podací Čeňkovi z Lipého.[27]) Jan z Lipého dal 1590 Kurdějovským privilegium, aby si směli voliti faráře augšpurské konfese, což potvrdil 1595 Veikhart hr. z Salm-Neuburku.[28]) V 16. st. byli zde novokřtěnci.[29]) Fara zanikla za války třicetileté, až 1785 zřízena lokalie. V 16. st. pěstovalo se v Kurdějově mnoho vína.

Němčičky, dříve Horní Němčičky, s far. kostelem Navštívení P. Marie z 1678. Již v 1. pol. 14. st. drželi Němčičky páni z Boleradic, z nichž na Němčičkách seděli: 1349 bratři Čeněk a Levík, 1350 Zemík a 1369—85 Crha z Němčic; poslední držel Němčice(!) s tvrzí a Morkovice.[30]) Dcera Bočka z Želic Sudka int. 1412 Němčičky s tvrzí a Morkovice Janovi a Václavovi Číhovkům z Číhovic.[31]) K 1415—33 viz u Morkuvek. Na sousední Dolní Němčice (na rozdíl od nich byly Němčičky nazývány Horními Němčicemi) táhl se 1418 klášter zábrdovský, ale i tyto drželi Číhovkové.[32]) Václav Číhovka int. 1437 Němčičky a Morkuvky Ondřeji, Václavovi a Janovi bratřím

XIII. 10. — [9]) ZDB XX. 5. — [10]) PO XXVII. 283, Salbuch č. 287, f. 340. — [11]) ZDB XXVIII. 25. — [12]) PB XXX. 365, ZDB XXVII. 14. — [13]) ZDB XXX. 37. — [14]) ZDB XXX. 47, 52, XXXI. 14. — [15]) Kameníček, III. 489. — [16]) SH I. 285. — [17]) CDM IV. 5, 31, VII. 117. — [18]) SH III. 209. — [19]) SH I. 285. — [20]) Akta Göding 17. — [21]) P IV. 617. — [22]) CDM IV. 241. — [23]) ZDB IX. 238. — [24]) SA III. 200, 234. — [25]) SA III. 234. — [26]) LSA 409, SA III. 234. — [27]) ZDB XXIV. 48, Akta Göding 49. — [28]) SA III. 234. — [29]) Kameníček, III. 486. — [30]) ZDO I. 110, ZDB I. 155, VII. 2, CDM XV. 121. — [31]) ZDB IX. 243. — [32]) P III. 26, 27. — [33]) ZDB XII. 130. — [34]) P VI. 100. — [35]) ZDB

vl. z Chvalkovic.[33]) R. 1480 seděl na Němčičkách a Morkůvkách Jan Zelený z Šanova[34]) a později Eliška ze Zástřizl, která 1498 vzala svého manžela Jana Žampacha z Potnštejna na Němčičky a Morkovice na spolek,[35]) ale 1518 int. obě vsi svým synům Václavovi, Zdeňkovi a Buriánovi Žampachům z Potnštejna,[36]) z nichž Zdeněk (obdržel 1535 list mocný) int. 1542 Němčičky Janu Jetřichovi z Boskovic a ten 1556 Zdeňku Sobkovi z Kornic, jenž 1558 obdržel list mocný.[37]) Apolon Sobek z Kornic int. 1562 Němčičky zpět Albrechtu Černohorskému z Boskovic a Jan Šembera Černohorský int. 1575 Němčičky Boženě z Lipého.[38]) K 1594 viz u Hodonína. V 2. pol. 16. st. byla v Němčičkách křtěnská obec.[39]) Fara zanikla za války třicetileté, 1785 zřízena lokalie, 1886 fara. V 16. st. vynikly Němčičky vinařstvím.

Rakvice s far. kostelem sv. Jana Křtit. (v 15. st. sv. Ondřeje). K r. 1248 viz u Čejkovic; 1292 jmenuje se několik lidí z Rakvic s německými jmény.[40]) Zbyněk z Moravan získal díl Rakvic (int. 1447) od Markety z Radkova a jejího manžela Jana z Kořímě a jiný díl od Oldřicha Stoše z Bránic, ale 1446 prodal ves Kryštofu Piknúskovi z Kořímě, který tu seděl i 1464.[41]) R. 1482 seděl tu Jan Papež z Švábenic[42]) a pak Vilém z Pernštejna, jenž 1487 pustil Rakvickým odúmrt.[43]) Privilegia rakvická potvrdili 1497 Jindřich z Lipého, 1560 Čeněk z Lipého a 1646 Frydrych hr. z Oppersdorfu.[44]) K 1594 viz u Hodonína. Dne 13. září 1619 vypálili ves císařští.[45]) K r. 1492 viz též u Podivína, 1582 u Břeclavě. Do r. 1487 byly Rakvice přifařeny do Podivína, ale toho r. zřídili si vlastní kapli sv. Ondřeje.[46]) Fara byla pod patr. kapituly olomoucké, ale 1580 Rakvičtí zbraňovali katol. faráři konati bohoslužby.[47]) Fara zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena lokalie, 1859 fara. V 2. pol. 16. st. byli v Rakvicích novokřtěnci. Frydrych hr. z Oprstorfu int. 1683 Rakvice Maximilianu Leopoldovi sv. p. Cantelmo a ten opět ihned Karlu Antonínovi Zellerovi z Rosenthalu (ZDb II. 99), který 1690 vložil Rakvice opět Frydrychovi hr. z Oprsdorfu k Pavlovicům (ZDb II. 199).

Šakvice, původně Číčovice, s far. kostelem sv. Barbory. Mikuláš Rulant a Jan z Holoubka int. 1385 Číčovice, Zaječí, Přítluky a Mikulčice Benešovi z Kravař.[48]) K 1414 viz u Mikulova, 1447 u Mor. Krumlova, 1528 u Týnce a Trutmanic, 1594 u Hodonína. V 16. st. byly střediskem novokřtěnců.[49]) Fara zanikla za války třicetileté, 1785 zřízena lokalie, 1868 fara. R. 1764 Šakvice vyhořely. Frydrych hr. z Oprsdorfu int. 1690 Šakvice svému synovi Jiřímu Frydrychovi hr. z Oprsdorfu (ZDb II. 200), ale na sklonku 17. st. náležely Šakvice již opět k panství pavlovskému.

Zaječí, něm. Saitz, větší díl vsi s far. kostelem sv. Jana Křtit. z r. 1508. K 1252—1396 (fara) viz u Žďáru, 1385 u Šakvic, 1447 u Mor. Krumlova, 1594 u Hodonína. Vilém z Pernštejna dal před 1513 Zaječí odúmrt.[50]) Později bylo Zaječí častěji zastavováno, tak 1570 Janu Kropáčovi z Nevědomí na Hranicích, 1574 Bernartovi z Žerotína na Meziříčí a 1575 Janu z Žerotína na Břeclavi.[51]) V 16. st. byla tu křtěnská obec.[52]) Žďárský opat Vít postavil 1508 v Zaječí kostel.[53]) Fara byla 1614 katol., ale ještě 1634 zdržoval se v Zaječí luterský predikant.[54]) Patr. kostela byl 1668 prodán klášterem žďárským kl. Králové na St. Brně a tím 1691 k Hodoninu. Fara zanikla za války třicetileté a byla 1690 obnovena.

Na panství zanikly vsi:

Dolní Němčičky (1496 též Prašivé Němčičky) u Němčiček, při nichž se 1418 a 1496 jmenují.[55])

XIII. 11. — [36]) ZDB XIV. 9. — [37]) ZDB XXI. 37, XXIII. 12, Salbuch č. 283, f. 87, č. 286, f. 148. — [38]) ZDB XXIV. 22, XXVI. 26. — [39]) Kameníček, III. 486. — [40]) CDM IV. 306. — [41]) ZDB XII. 655, 677, XII. 652, Akta Göding 45, P IV. 113. — [42]) LSA III. 2. — [43]) SA III. 200, LSA 205. — [44]) LSA 207, 208, 210. — [45]) Kameníček, II. 510. — [46]) KA A IV. d 3. — [47]) Kameníček, III. 365. — [48]) ZDB VII. 33, 345. — [49]) Kameníček, III. 488. — [50]) PB X. 36. — [51]) PB XXVI. 41, 484, XXVII. 61. — [52]) Kameníček, III. 488. — [53]) Bočkova sb. 11.118. — [54]) ČMM 1903 301, 1915 191. — [55]) P VII. 109. —

Plumlůvky splynuly s Kobylím. R. 1492 držel ves jakožto léno pánů z Lipého Kunc z Norbu,[56]) ale Jindřich z Lipého int. 1498 pustou ves Protivcovi z Zástřizl na Čejkovicích,[57]) po němž držel pustinu Jan Proček ze Zástřizl.[58]) Posléze olomoucký biskup Jan ves osadil, 1549 pustil svému poddanému Matěji Macákovi z Vilémovic dvůr v Plumlůvkách pod plat a 1550 prodal Plumlůvky za 1850 kop č. Pertoltovi z Lipého.[59]) K 1594 viz u Hodonína, 1648—1667 u Kobylí.

Trutmanice zanikly u Rakvic, kde jest dvůr Trkmanec. K 1330 viz u Žďáru. Brněnský měšťan Václav z Hustopeč int. 1349 Hynčíkovi z Kounic a jeho synu Marešovi 18 lánů v Trutmanicích.[60]) Na díle vsi seděl 1358 Ondřej z Opatovic a 1397 Znata Hecht z Rosic.[61]) K 1528 viz u Týnce. Jan st. z Žerotína prodal 1528 Trutmanice a díl Šakvic za 425 kop mor. (int. 1528) Janovi z Lipého.[62]) K 1594 pusté viz u Hodonína.

Trutmaničky zanikly někde u Trutmanic, přip. se v l. 1365—76, kdy postupně drželi tu díly Zikmund z Vesce, Mikeš z Drnholce, Dětřich z Čejče a Heřman ze Slatiny.[63])

Lit.: Fr. Nosek, Obecní archiv v Kurdějově, SA III.; L. Hosák, Vinařství na panství pavlovickém před válkou třicetiletou, SA XIII.

STATEK HORNÍ BOJANOVICE.

Horní Bojanovice s far. kostelem sv. Vavřince z 15. st. Bratři Vojslav, Jakub, Filip a Janek z Bojanovic int. 1356 Bojanovice Vilémovi z Kunštátu.[1]) V 15. st. drželi ves Kunštáti k Boleradicům. Heralt a Ladislav z Kunštátu zastavili 1503 ves v 9000 zl. uh. Bočkovi z Kunštátu a Polné a posléze Heralt 1510 prodal Bojanovice za 8000 zl. uh. Janovi z Pernštejna a ten opět Vilémovi z Pernštejna.[2]) Bratři Jaroslav, Vratislav a Vojtěch z Pernštejna vložili 1551 Horní Bojanovice s pod. Janovi, Bernartovi a Bohuslavovi z Drnovic, kteří tu seděli ještě 1557.[3]) Johance Drnovské z Drnovic, manželce Jiřího Ehrenreicha z Rogendorfu, byl statek (pol. vsi) konfiskován a prodán kardinálu Dietrichštejnovi.[4]) R. 1626 nabyl půl Bojanovic Štěpán Šmíd z Freyhofenu, ale 1631 byla tato polovina přisouzena Anně Marii hr. Šlikové (ZDB XXXIV. 21). Od 1637 seděl na Bojanovicích Václav ze Zahrádek a Eufrosína ze Zahrádek int. 1688 Bojanovice Janu Karlovi hr. Sereny (ZDb II. 160); než již 1725 Karel Ant. hr. Sereny int. Bojanovice Františku Ant. sv. p. z Bukůvky (ZDb IV. 453), po němž 1744 držela Bojanovice vdova Františka, roz. Přepiská z Rychnburku (ZDb VI. 374). Komise král. tribunálu vložila 1755 Bojanovice Barboře v. Rummerskirchen (ZDb VIII. 217), ale již 1756 byl statek int. Janu Zikmundovi, Marii Alžbětě a Marii Anně sv. pánu a paním Bukůvkům z Bukůvky. Tito jmenují se na Bojanovicích ještě při intabulaci 1797 (ZDb XI. 319), ale po Janu Zikmundovi hr. z Bukůvky dědili (int. 1807, ZDb XII. 297) Karel, Leopold a Ludvík hr. z Bukůvky, kteří prodali (int. 1810) Bojanovice za 100.000 zl. Janu Pavlovi v. Paburg (ZDb XIII. 40).

Dále držel statek Arnošt ryt. v. Paburg, po jehož smrti (2. října 1854) dědili díly Vladimír sv. p. Mattendoil, Arnost v. Wenin, Rosa sv. pí Sedlnitzká, roz. Mattendoil, Adelhaid v. Pfungen, roz. v. Wennin, a Karolina sv. paní Mattendoil. Ti prodali 1860 Bojanovice za 60.000 zl. Janovi v. Kier (zemřel 15. října 1887). Pak drželi díly Julius, Gustav a Adolf Kierové, Luisa Schorisch, roz. Kier, Augusta Wising, roz. Kier, Karel, Konstantin a Alfred Siegel. R. 1888 int. statek

[56]) AČ XVI. 390. — [57]) ZDB XIII. 12. — [58]) ZDB XXI. 6. — [59]) Kop. bisk. M 94, Akta Göding 40. — [60]) ZDO I. 146. — [61]) ZDO I. 587, VI. 515. — [62]) Akta Göding, 27, ZDB XXIX. 3. — [63]) ZDB IV. 341, 357, V. 110, VI. 447. [1]) ZDB III. 149. — [2]) AČ VI. 541, 543, XVII. 130. — [3]) ZDB XXII. 85, PB XXII. 9. — [4]) ČMM 1908 400, ZDB XXXII. 3.

Edmundovi Wesselymu (zemřel 3. června 1905), pak Karolině Wessely a 1912 Hugo Wesselymu. Po pozemkové reformě (majitel Hugo Wessely, plocha 181 ha) zůstává velkostatek a lihovar v Bojanovicích v záboru. — Fara zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena lokalie a 1857 fara.

STATKY DIVÁKY A BOLERADICE.

Diváky s far. kostelem Nanebevz. P. Marie z 1351 (obnoven 1600 a 1875). K 1210—87 viz u Zábrdovic, 1269—87 u kl. herrburského v Brně, 1321 u kl. Králové na St. Brně a 1585 u brněnských jesuitů. Ves byla 1624 vypleněna Poláky,[1]) 1670 nabyla odúmrti. R. 1785 založena lokalie, 1869 fara. Statek nál. původně kl. herrburskému, pak brněnské koleji jesuitské až do jejího zrušení, 1773—1807 studijnímu fondu. Správa státních velkostatků prodala 1807 Diváky Ant. Frydrychu sv. p. z Mayern spolu s Boleradicemi za 135.093 zl. (ZDb XII. 344), jenž prodal 1808 totéž za 136.737 zl. Fr. v. Languedoc (ZDb XII. 354). R. 1827 zdědila oba statky Karolina kněžna z Liechtenštejna, 1828 int. Karlovi vicomtovi Tribert, 1872 Otilii hr. Murray, 1889 po polovici Karlu Alexandrovi sv. p. a Almerii sv. paní Lewetzow, 1920 Pavlovi Lewetzow. R. 1808 byla tu továrna na sukna (ZDb XII. 369). Pozemková reforma byla provedena 1927 (vlastník Pavel Lewetzow, plocha 634 ha); velkostatek, lihovar a cihelna v Divácích byly propuštěny ze záboru.

Boleradice, dříve i Polehradice, městečko s far. kostelem sv. Jana Křtit. K 1131 viz u Břeclavě. V l. 1235 až 1270 přip. se Lev z Boleradic (Bolehradiz) z rodu pánů z Klobouk,[2]) 1286 bratři Lev a Kadold z Boleradic,[3]) 1298 Drslav z Boleradic[4]) a 1310 Ota z Boleradic.[5]) V pol. 14. st. drželi ves již páni z Kunštátu a sice 1358—65 Vilém, po němž jmenuje se 1383 vdova Čeňka,[6]) 1373 jejich synové Vilém, Smil a Čeněk z Kunštátu, z nichž Vilém psal se 1406 po Loučkách,[7]) 1418 Smil z Kunštátu,[8]) 1434—58 Kuna z Kunštátu, jehož manželkou byla 1447 Machna z Boskovic.[9]) Dále seděli tu 1458—64 Jan, Čeněk a Boček bratři nedíl. z Kunštátu,[10]) z nichž Čeněk měl 1464 za manželku Marketu ze Švamberka a seděl tu ještě 1483;[11]) Boček dal 1483 Boleradicům odúmrt a 1490 int. Bolehradice(!) s hradem a pod. Protivcovi z Zástřizl, který dal 1503 Bolehradským horu Světlou k dělání vinohradů.[12])

Heřman ze Zástřizl int. 1523 statek Heraltu Kunovi z Kunštátu, jehož manželkou byla 1512 Mandalena z Lomnice (týž seděl tu ještě roku 1523).[13]) Jan Kuna int. 1536 statek neb. Heralta Kuny hrad a městečko Boleradice Vilémovi z Víckova.[14]) Vilém dal 1532 Boleradským svobodu na postavení radnice a propustil je z povinnosti šenkovati panské víno, 1533 dal jim svobody na desátky, 1534 potvrdil spolu s bratrem Albrechtem z Víckova odúmrt, 1547 dal obdarování na lesy a 1549 určil zevrubně roboty při rybnících a vinohradech.[15]) Na prosbu Viléma z Víckova Ferdinand I. 1537 povýšil Boleradice na městečko, dal dva výroční a jeden týdenní trh.[16]) Dále seděl tu 1556 Záviše Prusinovský z Víckova, jenž obdržel 1567 list mocný a zemřel 1569.[17]) V 16. st. byli v Boleradicích novokřtěnci. Za českého povstání by-

[1]) Hlídka XXII. 78. — [2]) CDM II. 262, III. 216, IV. 49. — [3]) CDM IV. 280. [4]) CDM V. 97. — [5]) CDM VI. 36. — [6]) ZDB III. 213, CDM XV. 230, 239. — [7]) ZDB VI. 113, P II. 12. — [8]) P III. 25. — [9]) ZDB XII. 647, Akta Göding 23, AČ XVII. 189. — [10]) Akta Göding 23, P IV. 176. — [11]) ZDB XIII. 51, AČ XV. 263. — [12]) LSA 520, Bočkova sb. 10. 165, Zlobického sb., ZDB XII. 9. — [13]) ZDB XIV. 16, PB XIII. 51. — [14]) ZDB XXI. 8. — [15]) Nová sb., Zlobického sb., SA V. 179, LSA 520, Bočkova sb. 10. 168. — [16]) Zlobického sb., Salbuch č. 283., f. 138. — [17]) ČMM 1907, 209, náhr. v Prusinovicích,

lo městečko vypáleno Poláky.[18]) Janu Adamovi Prusinovskému z Víckova byl statek konfiskován a 1624 darován brněnským jesuitům.[19]) Rektor brněnské koleje Martin Stredonius potvrdil 1629 Boleradicům privilegia.[20]) Far. kostel v Boleradicích stával již v pol. 14. st.

STATEK TĚŠANY.

Těšany se zámkem. K 1131 viz u Brna, k r. 1277 viz u Žďáru, 1377 u brněnských dominikánů, 1453 u kl. herrburského v Brně, 1538 u kláštera sv. Anny v Brně. R. 1645 vypálili Těšany Švédové a 1663 ves znovu vyhořela. Klášter Králové prodal 1666 díl Těšan, dříve klášteru žďárskému náležitý, brněnským dominikánům,[1]) jimž statek nál. až do zrušení kláštera 1784. Správa státních statků prodala 1807 Těšany a Šaratice za 123.143 zl. Frydrychu Ant. v. Mayern; 1827 int. Těšany Karlovi, Ferdinandovi, Žofii a Mořicovi ryt. v. Feistmantel, po smrti Ferdinandově (29. července 1853) Dr. Karlovi ryt. Feistmantel (zemřel 3. července 1873), pak Žofii Benecker v. Lilienheim, Natalii bar. Brosigke-Cammer, Alfredu Benecker v. Lilienheim a Gustavu Benecker v. Lilienheim. R. 1881 byl statek vložen Janu Nep. Weissovi (zemřel 5. října 1886), pak po třetině Emilii, Janovi a Augustovi Weissům. Pozemkové reforma byla provedena 1924 (vlastník Emilie Weissová a spol., plocha 618 ha). Vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Těšany a H. Šinkvice, lihovar a mlýn v Těšanech, utvořen byl zbytkový statek D. Šinkvice.

R. 1562 byly znovu vymezeny hranice mezi Těšany a Moutnicemi.[2])

PANSTVÍ KLOBOUCKÉ A STATEK ŠITBOŘICE.

Klobouky (dříve Horní Klobouky), městečko s děkan. (od 1786) kostelem sv. Vavřince z 1655 a kaplí sv. Barbory. V l. 1207 psal se Soběhrd z Klobouk[1]) a 1209—22 Lev z Klobouk,[2]) jehož potomky byli páni z Boleradic a Němčiček. K 1210—1512 viz u Zábrdovic. Václav II. povýšil 1298 Klobouky na městečko[3]) a 1559 Ferdinand I. obnovil městečku dva jarmarky a týdenní trh (Salbuch č. 286, f. 180). Opat Ondřej pustil 1512 Kloboukům odúmrt. Far. kostel přip. se 1349,[4]) 1787 zřízena ref. církevní správa. Po zrušení kláštera zábrdovského nál. statek náb. fondu. Správa státních statků prodala 1820 (int. 1838) Klobouky za 204.200 zl. Samuelovi Augustu a Ignácovi ryt. Neuvallům; po smrti Augustově (29. prosince 1851) jeho polovici dědili Albert a Leopold ryt. Neuvallové, kdežto druhou polovinu držel po Ignáci (zemřel 6. května 1856) Emanuel ryt. Neuvall. R. 1867 koupila velkostatek za 450.000 zl. priv. společnost Martinického cukrovaru, 1870 za 720.000 zl. Moravská banka pro průmysl a obchod a 1881 Josef st. a Josef ml. Duffkové. Josef st. daroval 1892 svoji polovici Josefu ml. Duffkovi, po jehož smrti 1925 byly Klobouky int. Oskaru Mitisovi. Pozemková reforma byla provedena 1926 (plocha 326 ha); vlastníku byl propuštěn ze záboru dvůr Čáskovec. V Kloboukách narodil se 1825 buditel Ignác Wurm.

Bohumělice, k 1210—1558 viz u Zábrdovic. R. 1482 držel pustou ves od kláštera zástavou Jan Zelený ze Šanova.[5]) R. 1812 vykoupila se ves z roboty. Moravská banka pro prů-

Salbuch č. 287., f. 327. — [18]) Kameníček III. 488, Hlídka XXII. 778. — [19]) Slovák, Konf. prot., 15, ZDB XXXII. — [20]) Zlobického a Bočkova sb. č. 10. 175.

[1]) Int. 1735, ZDB V. 330. — [2]) Salbuch č. 287., f. 163.

[1]) Friedrich II. 59. — [2]) Friedrich I. 400, II. 59. — [3]) CDM V. 95. —

mysl a obchod prodala 1881 Bohuměřice od panství klobouckého Josefu Druckerovi. Pozemková reforma byla provedena 1926 (vlastník Heřman Fleischer a spol., plocha 226 ha); vlastníku propuštěny ze záboru velkostatek a lihovar v Bohumělicích.

Borkovany s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1740. K 1209—98 viz u Zábrdovic. R. 1753 zřízena far. správa.

Kašnice založeny 1786 a nazvány podle sv. p. Ant. Kaschnitze v. Weinberg.

Na panství zanikly:

Částkovice u Borkovan, kde jest dvůr Částkovec; k 1210—1399 viz u Zábrdovic.

Jezero, k 1210—37 viz u Zábrdovic.

Kamenec stával u Bohumělic směrem k Kašnicum, k 1210—1464 viz u Zábrdovic.

Martinice zanikly sz. Klobouk, kde jest samota Martinice, k 1531 viz u Zábrdovic. R. 1837 byl založen v Martinicích cukrovar.

Přestavlky zanikly jz. Klobouk; jejich pozemky sousedily s grunty morkovskými a boleradskými.[6]) K 1210—1460 viz u Zábrdovic.

Statek Šitbořice:

Šitbořice s far. kostelem sv. Mikuláše, dříve Jestbořice. K 1255 viz u Rajhradu, 1317—1538 u kl. sv. Anny v Brně. Jeneč z Deblína int. 1368 díl Šitbořic Benešovi z Dambořic a Beneš a Hanuš bratři z Dambořic int. 1373 tento díl (Ještěbořice) Žibřidovi ze Slatiny.[7]) K 1390 viz u Deblína, 1497 díl u Hodonína. Fara byla 1612 katol.[8])Po zrušení kláštera sv. Anny držel statek náboženský fond, až 1825 správa státních statků prodala za 41.050 zl. Šitbořice Samuelu Augustovi a Ignácovi ryt. Neuvallům. Pak sdílel statek osudy Klobouk, až 1884 byl int. Rakousko-uherské bance, 1891 pak prodány $^2/_5$ statku Františce kněžně z Liechtenštejnu, po $^1/_5$ Gustavu bar. Springer, Heřmanu bar. Springer a Belovi Erös v. Bethlenfalva. Od 1896 držel celý statek Gůstav bar. Springer, jenž zemřel 12. dubna 1920, načež Šitbořice byly int. Marii Cecilii Fouldové v Paříži. R. 1784 vyvázala se ves z roboty.

Moutnice s far. kostelem sv. Jiljí. K 1298—1520 viz u kl. herrburského v Brně, 1339—1538 u kl. sv. Anny v Brně. Dále sdílela ves osudy Šitbořic. R. 1784 vykoupily se Moutnice z roboty. Fara zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena lokalie a 1842 fara.

Rozařín založen byl parcelací dvora 1784.

Čenkovice zanikly u Těšan, kde jest Šinkvický dvůr. K 1210—1509 viz u Zábrdovic, 1511—50 u kl. herrburského v Brně. R. 1287 jmenuje se tu far. kostel, jehož patr. nál. klášteru zábrdovskému.[9])

Lit.: K. Bukovanský, Klobucký okres, Brno 1909; Fr. Bednář, Dějiny evang. ref. sboru v Kloboukách, Hodonín 1915; L. Hosák, Doplňky Vlastivědy okr. Klobuckého, ČVSMO 1926; J. Vrbas, Klobouky u Brna r. 1848, ČDV XVI.

PANSTVÍ ŽDÁNICE S LÉNY NECHVALÍNEM A ŽELETICEMI.

Ždánice, městečko s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie (starší far. chrám sv. Bartoloměje byl 1795 zbořen) a zámkem. R. 1322 drželi Ždánice bratři Albert a Bohuš ze Ždánic, z nichž poslední 1349 int. hrad a městečko Ždánice a půl městečka Archlebova olomouckému arciděkanu Vítkovi (svému bratru), který opět 1351 int. toto zboží Alšíkovi z Fulštejna.[1]) Později nabyl Ždánic markr. Jan, jenž int. 1355 Ždánice a půl Archlebova Pešíkovi řeč. Štětinovi, který nabyl ještě (int. 1365) od Vícemila z Vícemilic Rohotří.[2]) Pešíkova dcera Kateřina int. 1391 svému manželu Janovi z Křižanova Ždánice s tvrzí a patr., Rohotří, Lhotu a Šadendorf.[3]) Kateřina Štětinka byla několikrát provdána (tak 1411 za Jana z Myslibořic). V l.

[4]) CDM VII. 975. — [5]) P V. 390. — [6]) PB XXXV. 109. — [7]) ZDB V. 91, VI. 52. — [8]) ČMM 1903 298. — [9]) CDM IV. 257.

[1]) ZDO I. 99, 187. — [2]) ZDO I. 355, 874. — [3]) ZDO VI. 272. — [4]) P III.

1436—37 držel zboží ždánské Petr z Konic,[4]) načež Kateřina z Konic a její manžel Jan z Valdštejna prodali 1450 hrad a městečko Ždánice Hynkovi z Ojnic.[5]) Po smrti Vaňka a Jana z Bubna, příbuzných třetího manžela Kateřiny Štětinky, spadlo zboží na krále a král Jiří int. 1466 Ždánice s přísl. Kateřině z Konic a ta opět Protivcovi ze Zástřizl a Pavlovic, který tu seděl již 1460.[6]) Za válek uherských byly Ždánice dobyty Janem Zeleným z Šanova, jemuž bylo panství také smlouvami jihlavskými ponecháno.[7])

Jan Zelený odkázal Ždánice bratřím Petrovi a Benešovi ze Suchdola, jimž Protivec st. ze Zástřizl 1490 hrad a zboží Ždánice s přísl. int.[8]) Petr a Beneš vložili Ždánice Petrovi hr. od Sv. Jiří a ten prodal 1498 (int. 1500) zboží Hynkovi a Protivcovi bratřím ze Zástřizl.[9]) R. 1528 seděl na Ždánicích syn Markety z Bačkovic Jan Ždánský ze Zástřizl (jeho manželkou byla 1538 Kunka z Víčkova, 1544 Eliška z Žerotína;[10]) Ferdinand I. dal 1539 Janovi list mocný a ten napsal 1564 poručenství[11])). Jan Ždánský potvrdil 1557 Ždánicům privilegia, udělil odúmrt a jiné svobody, ale 1558 int. Albrechtovi a Janu Šemberovi, bratřím nedílným Černohorským z Boskovic městečko Ždánice s pustým hradem, tvrzí, pod. a piv., Lovčice s pod., pusté vsi Ostrovánky, Lhotu, Šadendorf, Rohotří, Přestavlky a Cvikov.[12]) V l. 1555—1611 přip. se v Ždánicích bratrský zbor.[13]) Jan Šembera prodal 1566 panství Oldřichovi z Kounic, jenž dostal od Maximiliana II. list mocný a ještě téhož roku zemřel (pohřben ve Slavkově).[14]) Za jeho syna Oldřicha z Kounic byly Ždánice v září 1619 vypáleny Dampierrem a panství zcela zkaženo.[15]) Oldřichovu synovi Karlovi z Kounic bylo panství konfiskováno, odhadnuto na 158.106 tolarů a dáno v náhradu za válečné služby Maximilianovi z Liechtenštejna[16]) (int. 1648), jenž 1636 obdařil Ždánice výsadami a zemřel 5. srpna 1658. Dále držel Ždánice 1658—1670 jeho syn Hartman kníže z Liechtenštejnu, 1670—1709 Hartmanův syn Maximilian Jakub Mořic, 1709—21 druhý syn Hartmanův Ant. Florian, 1721—32 syn posledního Josef Jan Adam, 1732—48 syn Josefův Jan Nep. Karel, 1748—72 syn Filipa Erasma a vnuk svrchupsaného Hartmana Josef Václav kníže z Liechtenštejnu, 1772—81 František Josef, 1781—1805 Alois, 1805—36 Jan Josef, 1836—58 Alois Josef, pak Jan II. a od 1929 František Josef knížata z Liechtenštejnu. O pozemkové reformě viz u Bučovic. — R. 1645 vyplenili městečko Švédové, 1663 Tataři. Koncem 18. st. byly Ždánice proslulé keramikou.

Archlebov, městečko s far. kostelem sv. Šebestiana a Rocha z 1639. K r. 1349—55 viz u Ždánic. Klára z Veteřova int. 1398 díl Archlebova Ješku Kuželovi z Žeravic, jenž držel 1411—15 i Veteřov[17]) a 1437 int. městečko Archlebov s tvrzí Jiříku Rackovi z Mrdic.[18]) Toho r. seděli na Archlebově bratři vl. Jiřík a Jan Rackové.[19]) Václav Racek int. 1447 tvrz a městečko Archlebov s piv. Kunovi z Kunštátu.[20]) R. 1460 seděl tu Čeněk Kuna a pak Boček Kuna z Kunštátu, jenž 1494 int. půl Archlebova s tvrzištěm Václavovi z Ludanic.[21]) Zikmund z Ludanic pak 1518 postoupil tuto pol. Ctiborovi z Vranova;[22]) později (k 1510—53 viz u Dražůvek) 1553 postoupil tento díl Beneš Krčma z Koněpas k Ždánicům.[23]) Druhou pol. Archlebova int. 1499 Heralt Kuna z Kunštátu Jiříku Rackovi z Mrdic, načež 1515 seděl tu Václav Racek, syn Johanky z Nitkovic;[24]) r. 1558 splynula i tato pol. se zbožím ždánským. R. 1611 přip. se tu bratrský zbor.[25]) R. 1784 zřízena lokalie, 1868 fara.

100, ZDO X. 95. — [5]) ČMM 1906 206. — [6]) ZDO XI. 368, P IV. 49. — [7]) AČ X. 292. — [8]) ZDO XIII. 10. — [9]) ČMM 1907 207, ZDO XVI. 17. — [10]) PO XIV. 36, ZDO XXV. 9, XXVII. 45. — [11]) ZDB XXIV. 40, Salbuch č. 284., f. 21. — [12]) ZDO XXVII. 2. — [13]) PA IX. 364, ČMM XIV. 163. — [14]) ZDB XXVI. 34, Salbuch č. 287., f. 339. — [15]) ČČH XXXV. 313, ČMM 1924 79. — [16]) Slovák, Konf. prot., 12, ZDB L. 10. — [17]) ZDB VIII. 137, ZDO VI. 535, P I. 378, II. 475. — [18]) ZDO X. 94. — [19]) ZDO X. 100. — [20]) ZDO X. 725, ZDB XII. 647. — [21]) P VI. 246, ZDB XII. 33. — [22]) ZDB XXIV. 10. — [23]) ZDB XXII. 60. — [24]) ZDB XIII. 22, PB X. 133. — [25]) ČMM

Bošovice, městečko s far. kostelem sv. Stanislava a zámkem. K 1131 viz u Brna. R. 1298 přip. se Petr, 1334 Hartleb a Jan z Bošovic.[26]) V pol. 14. st. držel půl vsi Bošovic a pol. patr., Sadkov a půl Skřípova Kuna z Kunštátu,[27]) 1373 synové Viléma z Kunštátu Vilém, Smil a Čeněk[28]) a Vilém z Kunštátu int. 1398 toto zboží Martinu Noskovi.[29]) Druhou pol. těchto vsí dal 1373 markr. Jošt lénem Ctiborovi z Cimburka, jehož syn Albert z Cimburka prodal toto zboží 1397 Alšovi, Pročkovi a Pročkovu synovi Heraltovi z Kunštátu a Lysic.[30]) Dále Aleš z Kunštátu int. 1409 tuto pol. Martinovi z Drahanovic a ten 1409 opět Ondřejovi Syslovi z Nitkovic, který pak 1415 vložil toto zboží Janu Kosovi z Okrašovic.[31]) Před r. 1419 seděl na Bošovicích Jimram Doubravka z Doubravic a Zbyněk a Smil bratři vl. z Doubravice int. 1437 Bošovice Janovi, Přibíkovi a Vilémovi bratřím Zajícům z Valdeka.[32]) Ještě 1460 seděl tu Zajíc (jeho manželkou byla 1437 Mandalena z Heraltic),[33]) pak Jan ze Svojkova, jenž 1481 int. tvrz a ves Bošovice a pusté vsi Sadkov a Skřípov Alšovi z Polanky, po kterémž zůstala 1497 vdova Kunka z Lazů.[34]) R. 1512 seděli na Bošovicích bratři vl. Jan, Václav, Albrecht, Petr a Jiřík Bošovští z Polanky,[35]) 1523—1562 Petr Bošovský z Polanky, jehož prvou manželkou byla 1523 Johanka ze Zástřizl, druhou pak 1544 Kateřina Buchlovská z Domamyslic,[36]) 1563 Petrův syn Aleš Bošovský[37]) (1570 byl neb., jmenují se jeho sestry Bohunka a Dorota Bošovské, PO XLV. 145) a 1568 ostatní synové Petrovi Jan, Václav, Hynek a Kryštof Bošovští z Polanky.[38]) Hynek a Jan prodali 1574 své díly městečka Bošovic a pustých vsí Sadkova a Skřípova Václavu Mouřinovskému z Mezilesic, jenž vzal 1613 svoji manželku Marketu Odkolkovnu z Oujezdce na spolek na hrad, dvůr a městečko Bošovice s pod., tvrz a ves Velké Hostěhrádky a pustý Sadkov.[39]) Vdova Marketa prodala 1616 toto zboží za 36.000 zl. mor. Janu Čejkovi z Olbramovic, který je int. již 1617 katolíku Benediktu Palaštímu z Kesejova.[40]) Po smrti Benediktově byl statek bošovský 1627 přikoupen k Ždánicům (ZDB XXXIV. 30). Po třicetileté válce bylo v Bošovicích 44 pustých a jen 27 osedlých domů. Fara zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena lokalie a 1887 fara.

Dambořice, městečko s far. kostelem sv. Martina. K r. 1131 viz u Břeclavě. R. 1298 psal se Vilém z Dambořic.[41]) Kostel byl již 1326 povýšen na farní.[42]) V 1. pol. 14. st. seděli tu páni z Popovic a Hartleb z Popovic int. 1348 Dambořice (Tumbaritz) Benešovi z Uher.[43]) Bratři Půta a Jindřich z Dambořic int. 1377 Dambořice s patr. a tvrzí Ješkovi řeč. Marketa z Rožďálovic a Kateřina z Rožďálovic int. 1406 statek Blažeji Rackovi z Prosetína a Mrdic, jehož synové Jan a Jiřík Rackové seděli tu 1420—37.[44]) Dále drželi ves 1456—60 Jaroslav Racek a 1464 Jan Racek, jenž vzal (int. 1480) na tvrz a ves Dambořice s pod. na spolek Jana Zeleného z Říčan.[45]) Proti Protivcovi ze Zástřizl zmocnil se za válek uherských statku Jan Zelený ze Šanova a Říčan, jemuž byly Dambořice smlouvami jihlavskými ponechány.[46]) Zelený int. 1493 Dambořice s pustými Nesklovicemi Václavovi z Ludanic.[47]) Zikmund z Ludanic, jehož manželkou byla 1518 Kateřina z Vlašimě, int. 1520 Dambořice s pod. Hynkovi z Ludanic.[48]) Později seděl tu 1527 Jan Rokytský z Ludanic (manželkou jeho byla Anna z Vlašimě), který int. 1531 Dambořice s tvrzí Janu Kunovi z Kunštátu (manželkou Janovou byla r. 1531 Dorota ze Zástřizl).[49]) R. 1534 byly Dambořice po-

XIV. 163. — [26]) CDM V. 103, VII. 29. — [27]) ZDB VII. 634. — [28]) ZDB VI. 113. — [29]) ZDB VIII. 4. — [30]) CDM X. 185, XV. 371, ZDB VIII. 3. — [31]) ZDB X. 37, 40, XI. 115. — [32]) P III. 42, ZDB XII. 224. — [33]) ZDB XII. 249, P IV. 48. — [34]) ZDB XI. 11, PB VIII. 35. 37. — [35]) PB X. 14, 237. — [36]) PB VIII. 125, 129, XVI. 236, XXIII. 42, ZDB XXII. 40. — [37]) PB XIII. 126. — [38]) PB XXV. 370. — [39]) ZDB XXVI. 20, XXX. 52. — [40]) ZDB XXXI. 4, 13, ČMM 1922 153. — [41]) CDM V. 103. — [42]) CDM VI. 313. — [43]) ZDB I. 3. — [44]) ZDB VI. 497, VIII. 458, XII. 49, 302. — [45]) Akta Göding, 11, 18, P IV. 52, ZDB XI. 6. — [46]) AČ X. 293. — [47]) ZDB XII. 27. — [48]) ZDB XV. 7, XVI. 2. — [49]) ZDB XVIII. 2, XX. 3, 7. — [50]) ČMMZ V. 17,

výšeny na městečko, nadány dvěma jarmarky, týdenním trhem a pečetí.[50]) Dorota ze Zástřizl vzala 1540 své syny Bočka, Smila, Jana, Čeňka a Kryštofa Kuny z Kunštátu na městečko na spolek.[51]) Bratři Smil, Čeněk a Kryštof Kunové int. 1549 městečko Damborice s pod., tvrzí a piv. a pusté Nesklovice (Nesňovice!) Petru Šiškovi z Kounic, po němž 1559 zůstala vdova Dorota z Heraltic (tato dostala 1560 list mocný).[52]) Odtud nál. městečko k Ždánicům. V 16. st. byli v Dambořicích novokřtěnci, kteří byli 1622 vypuzeni,[53]) v pol. 17. st. bylo tu 13 židovských domů.

Dražůvky, městečko; dříve Dolní Dražovice; k 1341—61 viz u Pustiměře. Bratři Štěpán a Vítek z Ungersberka nabyli 1368 záměnou od Fraňka z Kunovic Dražůvky, Nynkovice a Šenhof;[54]) po smrti Štěpánově Vítek int. 1368 statek Přechovi z Uhřec, jenž opět 1368 int. Dražůvky a Šenhof Pavlovi z Holštejna a Nynkovice s dvorem v Šenhofu svému bratrovi Janovi.[55]) R. 1382 přip. se tu far. kostel.[56]) Vok z Holštejna int. 1386 D. Dražovice(!) a pusté vsi Bohutice a Šenhof Bohuňkovi Huhňovi a Mírkovi bratřím ze Smrčan.[57]) V l. 1434—46 seděl zde Mírek z Chlumu,[58]) 1460—1464 Diviš Mírek z Chlumu,[59]) později pak Tas z Ojnic, který před 1510 prodal tvrziště a městečko Dražovice(!), Archlebov a pusté Bohutice Mikulášovi Kropáčovi z Nevědomí.[60]) Po smrti Mikulášově byl 1524 statek int. Mikulášovi ze Zástřizl, po jehož smrti dědil Zdeněk ze Zástřizl, který int. 1535 Dražůvky Ctiborovi z Vranova.[61]) Manželkou Ctibora z Vranova byla 1531 Kateřina z Doloplaz (PO XLVII. 174). Po smrti Jana z Vranova int. 1553 sirotci (z nich 1558 jmenuje se Johanka, zasnoubená Janu Hostakovskému z Arklebic, PO XLV. 28) městečko Dražůvky, půl městečka Archlebova a pusté Bohutice Benešovi Krčmovi z Koněpas[62]) a Jan Krčma prodal (int. 1598) městečko Dražůvky a rybníky na Bohutsku za 8.000 zl. mor. Oldřichovi z Kounic na Ždánicích.[63]) Po válce třicetileté měly Dražůvky 14 osedlých a 21 pustých domů. Fara v městečku již nebyla obnovena.

Hostěrádky Velké; k 1210—37 viz u Zábrdovic. R. 1358 jmenují se bratři Boreš a Hynek z Hostěrádek.[64]) Jan a Stach bratři z Hostěrádek int. 1418 Hostěrádky s tvrzí Janu Krumsínovi z Čelechovic,[65]) načež po smrti Mikuláše Cikána z Čelechovic bylo 1464 zboží int. Karlovi z Lilče (týž seděl tu již 1459).[66]) V l. 1481—86 seděl tu Licek z Hostěrádek,[67]) pak Alena z Lilče vzala 1497 na spolek na tvrz a ves Hostěrádky manželka Viléma z Víčkova, ale oba int. 1531 zboží bratřím vl. Janu, Jindřichovi, Petrovi a Bernartovi Mouřinovským z Mezilesic.[68]) Dále seděl tu 1557—76 Václav Mouřinovský s manželkou Alžbětou z Rychenburka.[69]) K 1613—29 viz u Bošovic.

Karlov, založen na konci 18. st.

Kobeřice s far. kostelem sv. Jiljí. R. 1283 jmenuje se tu (Kobariz) fara.[70]) Vilém z Kobeřic prodal (int. 1376) Ješkovi řeč. Marketka z Rožďálovic tvrz a ves Kobeřice s patr. a Ješek přijal 1374 na totéž léno od markr. Jošta.[71]) Markr. Jošt int. 1398 Kobeřice Pešíku Kdulincovi.[72]) Jan z Moravan prodal před 1406 Kobeřice Martinovi z Drahanovic, jenž 1412 int. ves s tvrzí a patr. Sezimovi z Tasova, než ten int. zboží Martinovi zpět.[73]) Díl držel 1415 Habart ze Sulejovic.[74]) Martin z Drahanovic byl 1434 neb. a Kobeřice drželi tehdy jeho synové Bušek a Mikuláš z Drahanovic, z nichž poslední seděl tu ještě 1466.[75]) R. 1490 seděli tu synové Mikulášovi a Elišky z Mejlic a Znata z Drahano-

Salbuch č. 283., f. 79. — [51]) ZDB XXII. 17. — [52]) ZDB XXII. 76, PB XXII. 1887, Salbuch č. 287., f. 33. — [53]) Kameníček, III. 486, 493. — [54]) ZDO I. 963. — [55]) ZDO I. 964—66. — [56]) ZDO IV. 296. — [57]) ZDB V. 10. — [58]) P III. 89, 558. — [59]) Lechner I. 108, P IV. 387. — [60]) ZDO XIV. 11. — [61]) ZDB XVII. 5, XXI. 6. — [62]) ZDB XXII. 92. — [63]) ZDB XXVIII. 14. — [64]) ZDB III. 423. — [65]) ZDB XI. 448. — [66]) ZDB XIII. 150, P IV. 21. — [67]) P V. 320, AČ VI. 518. — [68]) ZDB XIII. 32, XX. 4. — [69]) ZDB XXI. 6, XXIII. 16, PB XXVII. 121. — [70]) CDM IV. 214. — [71]) ZDB VI. 374, CDM X. 220. — [72]) ZDB VIII. 70. — [73]) Lechner II. 22, ZDB IX. 419, 420. — [74]) P II. 355. — [75]) P III. 92, IV. 238. — [76]) P VI. 229, ČMM 1907 207. — [77]) ZDB

vic.[76]) Znatův syn Jan Koberský z Drahanovic (jeho manželkou byla Anna z Doubravice) odkázal 1539 tvrz a ves Kobeřice s přísl. své sestře Elišce z Drahanovic, provdané za Jana z Vlašimě.[77]). Ještě 1550 seděla tu táž Eliška a její děti Jetřich, Petr, Justina a Sentenci Jankovští z Vlašimě, z nichž Petr int. 1574 tvrz a ves Kobeřice s pod. a pusté Němčany Janu Věžníkovi z Věžník.[78]) R. 1579 seděli tu bratři Janovi Jindřich a Adam Věžníkové, z nichž prvý postavil tu novou tvrz.[79]) Jindřichovy dcery Ludmila a Johanka Věžníčky prodaly 1599 Kobeřice ke Slavkovu, od něhož byly 1622 připojeny k Ždánicům. Fara zanikla za války třicetileté a byla teprve 1875 obnovena.

Lovčice s far. kostelem sv. Petra a Pavla z 1805. K 1131 viz u Brna. K 1261—1447 díl viz u Vizovic, 1341 až 1399 jiný díl u Pustoměře, 1339 u kl. Králové na St. Brně. R. 1339 jmenuje se tu far. kostel,[80]) dále přip. se 1370 Adam, 1388 Pavlík a jeho syn Václav z Lovčic.[81]) Markr. Jošt int. 1397 Lovčice Zdeňkovi ze Šternberka.[82]) K 1437 viz u Čejkovic, 1497 (pusté) u Hodonína. Heralt a Ladislav z Kunštátu int. 1506 Lovčice s pod. a půl pustých vsí Cvikova a Přestavlk Hynkovi ze Zástřizl.[83]) K 1558 viz u Ždánic. Fara zanikla na poč. války třicetileté, 1717 zřízena expositura, 1784 lokalie a 1845 fara.

Lovčičky s fil. kostelem sv. Václava. R. 1349 psal se Adam z Lovčiček.[84]) Pešík a Klára ze Snovídek int. 1371 Lovísky(!) Bohuňkovi z Lovísek;[85]) k 1360—68 viz u Snovídek, 1437—46 u Bohuslavic; 1409 seděl tu na tvrzi Vilém z Hořova, Václav z Hořova int. 1480 Lovčice(!) s tvrzí a pod. Machně z Landštejna a ta ještě 1480 Matoušovi z Nákla, který držel ves již 1466.[86]) Jan z Nákla int. 1492 Lovčičky s pod. Hynkovi z Popůvek a ten opět ihned Alšovi z Polanky.[87]) V l. 1527—50 seděl tu Jiřík Bošovský z Polanky, jehož manželkou byla 1527 Alena ze Zástřizl,[88]) 1575—79 Jan a 1583—86 Ondřej Bošovský z Polanky.[89]) Petr st. Bošovský, syn Janův, prodal 1596 ves Lovčičky s pod. a pusté M. Otničky za 6700 zl. mor. Karlu Pogrelovi z Gegelné, jenž byl 1611 neb.[90]) Po jeho smrti seděla tu vdova Marketa Odkolková z Oujezdce, která vzala 1613 svého druhého manžela Václava Mouřinovského z Mezilesic na Lovčičky na spolek.[91]) Oba však prodali 1614 Lovčičky s pod. a pusté M. Otničky za 13.500 zl. mor. evang. Václavu Hejglovi ze Schönsperka (int. 1616), jemuž byly Lovčičky konfiskovány, oceněny na 9.000 zl. mor. a darovány Maximiliánovi z Liechtenštejna.[92]) Fara byla v 16. st. luterská, za války třicetileté zanikla, 1784 zřízena lokalie, která 1796 zanikla.

Milešovice; k 1131 viz u Brna; 1366 seděl tu Jarohněv z Buchlovic,[93]) jenž 1385 int. Milešovice Petrovi z Kravař.[93]) Petr int. 1389 ves Artlebovi Štírkovi a Vítoslavovi Sypíkovi z Obory, kteří získali (int. 1390) jiný díl vsi od Pavlíka ze Sovince.[94]) R. 1434 drželi Milešovice bratři Mikuláš Roman (ještě 1464) a Petr z Vítovic, po jejichž smrti spadl statek na krále.[95]) Král Matyáš daroval 1481 statek Janu Kropáčovi z Nevědomí, jenž dal 1488 Milešovicům odúmrt (k 1488 viz u Bučovic), ale 1495 int. je Alšovi z Polanky.[96]) R. 1523 seděl tu Václav Bošovský z Polanky, jenž 1531 int. Milešovice Bohušovi Herynkovi ze Sloupna (manželka tohoto Johanka ze Zdenína).[97]) Sirotci po Bohušovi Bohuše, Marta a Kateřina Herynkové int. 1535 ves s tvrzí Oldřichovi Herynkovi z Rychenburka za 1563 kop gr. č. a ten prodal 1536 (int. 1539) zboží Janu a Jndřichovi bratřím vl. Mouřinovským

XXII. 21. — [78]) PB XX. 49, ZDB XXVI. 24. — [79]) PB XXVII. 233. — [80]) CDM VII. 238. — [81]) Lechner II. 40, CDM XV. 279. — [82]) ZDO VI. 704. — [83]) ZDB XIV. 2. — [84]) ZDB I. 52. — [85]) ZDB V. 422. — [86]) ZDB X. 47, XI. 47, XI. 5, P IV. 139. — [87]) ZDB XII. 17. — [88]) HO XIII. 79, PB XX. 62. — [89]) PB XXVII. 5, Stav. arch. 765, PO XXX. 38, 535. — [90]) ZDB XXVIII. 12, PB XXXIV. 284, PO XLV. 314. — [91]) ZDB XXX. 52. — [92]) ZDB XXXI. 5, ČMM 1922 148, Slovák, Konf. prot. 36. — [93]) ZDB IV. 462, 671. — [94]) ZDO VI. 69, VII. 782. — [95]) P III. 87, 287, IV. 101. — [96]) Stav. arch. 416, Nová sb., ZDB XII. 41. — [97]) PB XIII. 32, ZDB XX. 3. — [98]) ZDB XX. 25,

z Mezilesic.[98]) R. 1546 seděl tu jejich bratr Bernart Mouřinovský (1548 neb.) a 1550 Bernartovy dcery Johanka, Kateřina a Maryana, sestry vl. Mouřinovské.[99]) Ferdinand I. dal 1558 Maryaně Mouřinovské list mocný a ta odkázala 1568 tvrz a ves Milešovice svému manželovi Petru Bzencovi z Markvartovic, který dostal 1568 list mocný a ihned prodal statek Janu Ryšanovi z Modřic (manželkou Janovou byla 1569 Kateřina, dcera Petra Čertorejského z Čertorej).[100]) Později seděli zde bratři Ondřej a Fabián Bzencové, kteří 1570 dali Milešovicům svobodu na vinohrady Ještinky,[101]) dále Adam Věžník z Věžník (obdržel 1577 list mocný), jenž 1588 int. statek Karlu Pogrelovi z Gegelné (jeho manželkou byla 1598 Marketa Odkolkovna z Oujezdce).[102]) R. 1600 seděl zde Václav ml. Morkovský ze Zástřizl, který prodal 1605 za 15.100 zl. mor. tvrz a ves Milešovice Oldřichovi z Kounic.[103]) Bedřichovi z Kounic byly konfiskovány Milešovice, Kobeřice s novou tvrzí, Nížkovice a Mouřinov a přenechány Maximilianovi z Liechtenštejna.[104]) R. 1787 Milešovice vyhořely.

U Milešovic zanikl Náloch, či Aloch, k 1385—1447 viz u dominikánského kláštera v Brně, 1548 u herrburského kláštera v Brně. Anastasie, převora kláštera Matky Boží v Brně pohnala 1545 Bernarta Mouřinovského z Mezilesic, že jeho lidé milešovští orají v klášterních gruntech náloských (PB XIX. 191).

Mouřínov přip. se 1381 u Dědic.[105]) Petr z Kravař int. 1398 ves Pešíkovi Kopáčovi ze Studené, ten opět 1399 Janovi ze Ptení a ten 1406 Janovi z Miličína.[106]) Vedle toho držel tu 1399 zboží Boček z Mouřínova, 1406 Beneš z Víčkova a pak bratři Jan Liška a Přibík z Mouřínova.[107]) Dále seděli tu 1456 Ctibor z Miličína a 1466 Přibík z Miličína,[108]) ale 1481—1504 Václav Mouřínovský z Mezilesic, jehož manželkou byla 1481 Kateřina z Pěnčína[109]) a pak Zuzana z Lilče (1513 vdova, PB VIII. 74). Pak drželi zboží 1536 Petr z Mezilesic, jehož manželkou byla Anna Králická z Králic,[110]) 1557 Jindřich z Mezilesic[111]) (1562 zůstala vdova po Jindřichovi Alena Přepiská z Rychnburka, PO XLV. 66) a posléze Václav Mouřínovský z Mezilesic, kteří 1567 int. Mouřínov s tvrzí Lorencovi Herultovi z Popůvek.[112]) Pak seděl tu Jan Herult, jenž zemřel 1569, a po jeho smrti jeho synové Lorenc, Jan a Augustin bratři ned. Herultové z Popůvek.[113]) Z těchto Augustin prodal statek Šeboru Pražmovi z Bílkova (obdržel 1579 list mocný), jenž 1586 zapsal tvrz a ves Mouřínov své manželce Anně Králické z Králic, která po jeho smrti 1589 prodala statek Jiříkovi Karskému z Kars.[114]) Sirotci po Jiříkovi int. 1598 Mouřínov Evě Martinkovské z Rozseče.[115]) R. 1600 seděl tu Petr Strážovský ze Zástřizl, jenž prodal po 1610 (int. 1612) tvrz a ves Mouřínov za 12.000 zl. Oldřichovi z Kounic na Ždánicích.[116])

Násedlovice; k 1327 viz u kl. Králové na St. Brně. R. 1386 seděl tu Jan Prdlák z Drahotuš, jenž prodal (int. 1415) ves s tvrzí Znatovi z Melic.[117]) R. 1406 držel Násedlovice Břeněk z Rýznberka, jenž je 1446 int. Markvartovi z Malenovic.[118]) R. 1460 seděla tu Adlička z Kojátek, pak Markvart ze Zvole, který 1483 prodal čtyři díly Násedlovic a Šenštrasu Janovi ze Zástřizl a Nemotic a jeho manželce Ofce z Malenovic,[119]) 1539 Proček st. ze Zástřizl a 1558 Jan Ždánský ze Zástřizl int. tvrz a ves Násedlovice bra-

PB XIX. 54, ZDB XXI. 8, PB XVII. 52. — [99]) PB XIX. 54, 162, XX. 25. — [100]) ZDB XXV. 18, PO XXVII. 43, PB XXV. 394, Salbuch č. 286., f. 148, č. 287., f. 332. — [101]) Nová sb. — [102]) ZDB XXVII. 10, ZDO XXVIII. 15. Kopiář archivu min. vnitra č. 89., f. 31. — [103]) PB XXXII. 135, ZDB XXX. 27. [104]) Slovák, Konf. prot., 12. — [105]) ZDB IV. 12. — [106]) ZDO VI. 839, 933, VII. 189. — [107]) CDM XII. 524, P I. 150, 191. — [108]) Akta Göding 11, P IV. 518. — [109]) ZDO XII. 20, P VII. 189, ZDB XIV. 3. — [110]) ZDO XXIII. 4. — [111]) PB XX. 31. — [112]) ZDB XXV. 3. — [113]) Procházka, Starobylé náhrobkameny, 31, PB XXIII. 147. — [114]) PB XXVII. 45, ZDB XXVI. 46, 100, XXVII. 15, Kopiář arch. min. vnitra č. 89., f. 92. — [115]) ZDB XXVIII. 14. — [116]) PB XXXII. 190, XXXIV. 160, DM XXII. 49, ZDB XXXI. 12. — [117]) P I. 70, ZDB XI. 137. — [118]) P I. 191, ZDB XII. 450. — [119]) P IV. 54, ČMM

třím Albrechtovi a Janu Šemberovi Černohorským z Boskovic.[120])

Nechvalín; k 1261 viz u Vizovic. Ondřej z Bludova int. 1368 Nechvalín Hynkovi z Lipého;[121]) ves byla pak manstvím pánů z Lipého, které držel 1515 Mikuláš ze Zástřizl[122]) a 1520 Mrakeš z Miroslavě (manželkou jeho byla Barbora z Žeravic.[123]) Jan z Lipého postoupil 1529 Nechvalín záměnou biskupovi olomouckému, který ponechal ves lénem Janu Kundrátovi z Miroslavě.[124]) Jan Kundrát postoupil 1535 léno Bernartovi ze Zástřizl[125]) (k 1522—1607 viz též u Strážovic). Dále drželi léno: 1541 Mikuláš ze Zástřizl,[126]) 1574 Bernart ze Zástřizl, jenž 1582 prodal Nechvalín Floriánu Pravětickému z Radvanova (manželkou tohoto byla 1581 Barbora Střelická z Křižovce);[127]) 1582—1607 seděl zde Filip st. Borynský z Roztropic, jehož manželkou byla 1582 Barbora z Králic,[128]) 1609—10 Jan st. Borynský, jehož synové byli Jeroným a Stanislav Borynští, pak 1615 Stanislav Borynský[129]) a 1617—19 Balcar Kaltenhof z Malejova.[130]) R. 1653 bylo léno Nechvalín int. Gundakarovi knížeti z Liechtenštejna (DMb IV. 53) a posléze Ferdinandovi knížeti z Liechtenštejnu, jenž léno prodal svému bratrovi Hartmanovi knížeti z Liechtenštejna k Ždánicům (int. 1669, DMb VIII. 22) spolu s Želeticemi.

Nenkovice; k 1341—61 viz u Pustoměře, 1386 u Dražůvek. Jan z Uhřec int. 1371 Nynkovice(!) a dvůr v Šenhofu Pokojovi z Nenkovic, jenž zapsal 1373 totéž manželce Dorotě,[131]) ale 1376 int. toto zboží Ondřejovi z Bludova a Nechvalína.[132]) Čeněk z Bludova int. 1437 ves Janu Kuželovi z Žeravic.[133]) K 1446 viz u Bohuslavic, 1447 u Veteřova. Posléze Tas z Ojnic na Bučovicích prodal 1513 Nenkovice a pustý Šenhof Pročkovi a Janovi bratrancům ze Zástřizl na Ždánicích.[134])

Nížkovice s far. kostelem sv. Kunhuty z 1727—28. R. 1371 seděl tu Alšík z Mejlic,[135]) k 1381—1533 viz u Slavkova. Oldřich z Kounic dal 1509 Nížkovicům odúmrt. Fara přip. se 1497, později zanikla, 1784 zřízena lokalie, 1859 fara.

Ostrovánky; k 1131 viz u Břeclavě. R. 1412 drželi pol. Ostrovánek bratři Jan, Hanuš a Aleš z Ostrovánek,[136]) 1417 Čeněk z Bludova a Bučovic,[137]) k 1494 viz u Bučovic. Mikuláš Kropáč z Nevědomí int. 1510 Ostrovánky Václavu Pacákovi z Pačlavic a ten 1519 int. pustou ves Pročkovi a Janovi ze Zástřizl na Ždánicích.[138]) K 1558 viz u Ždánic; ves byla obnovena před 1750.

Otnice (dříve Dolní neb Staré Otnice) s far. kostelem sv. Alojsa z 1855. R. 1255 jmenují se Hypolit s jeho syn Jindřich z Otnic (Othmicz).[139]) Oldřich a Janek z Heraltic int. 1369 zboží v D. a H. Otnicích Bohuslavovi z Hradiště.[140]) Dále Václav a Petr bratři z Kravař int. 1378 zboží v V. a M. Otnicích s patr. Geblínovi z Kučerova, který obojí int. 1381 Drslavovi ze Strálku a ten 1385 Ctiborovi z Cimburka.[141]) Ctibor int. 1385 obojí Otnice Štěpánovi z Vartnova a ten 1385 Bohuňkovi Huhňovi.[142]) R. 1415 držel tu některé zboží Petr Přísmák z Otnic[143]) a Artleb z Říčan int. 1420 půl St. a N. Otnic s pol. patr. Alšovi z Polanky, po němž seděl tu 1447 Jan z Polanky.[144]) Druhá pol. spadla na krále, který ji postoupil Vaňkovi z Boskovic a ten ji 1464 int. Jeronýmovi z Pivína.[145]) Václav z Pivína int. 1490 toto zboží Alšovi z Polanky, který byl 1502 neb.[146]) Albrecht Bošovský z Polanky int. 1540 Otnice s pod. Janovi Osovskému z Doubravice.[147]) K 1561 viz u Kobelnic. Dále seděla 1575—81 na Otnicích Mandalena, dcera neb. Petra z Kounic a manžel-

1907 207. — [120]) PO XVIII. 3, ZDB XXIV. 3. — [121]) AČ XIV. 508, ZDO I. 579. — [122]) PO X. 60. — [123]) LA k 1520. — [124]) LA k 1529, DM V. 9. — [125]) DM V. 13. — [126]) PB XXVII. 286. — [127]) DM XV. 148, LA k 1581. — [128]) LA k 1582, ZDO XXX. 70, XXXII. 43. — [129]) LA k 1615, PB XXXII. 32, 154. — [130]) DM XXIII. 337, ČMM 1922 157. — [131]) ZDO II. 20, 433. — [132]) ZDO III. 47. — [133]) ZDO X. 24. — [134]) ČMM 1907. — [135]) ZDB V. 373. — [136]) P I. 404, ZDO VIII. 112. — [137]) P II. 527. — [138]) ZDB XIV. 11, 9. — [139]) CDM III. 223. — [140]) ZDB V. 255. — [141]) ZDB VI. 637, 775, VII. 12. — [142]) ZDB VII. 142, 143. — [143]) P II. 353. — [144]) ZDB XII. 111, P III. 294. — [145]) ZDB XII. 196. — [146]) ZDB XII. 10, AČ XVII. 23. — [147]) ZDB

ka Michala Kremmera z Kynyghofu,[148]) pak bratři Jan a Vilím Voračičtí z Pabčnic, kteří 1592 prodali Otnice s pod. za 6.000 zl. mor. Frydrychovi Maxenu z Maxen a ten opět 1598 Janu Kryštofovi Jagerovi z Puysbrunu.[149]) R. 1597 byl v Otnicích mor, fara byla 1610 katol.[150]) Sirotek po Janu Kryštofovi prodal 1611 tvrz a ves Otnice mimo pod., které již dříve bylo postoupeno biskupovi, Vilímu Přepyskému z Rychenburka a jeho manželce Zuzaně Pfefferkornové z Ottopachu za 11.000 zl. mor.[151]) Témuž (byl ev.) byl statek konfiskován, odhadnut na 15.000 zl. a přenechán Šimonu Kratzerovi ze Schönsperka.[152]) Bezprostředně potom byl statek připojen k Ždánicům.

Uhřice s fil. kostelem sv. Jana Křtit. Bohuše z Kupařovic int. 1351 půl Uhřec(!) s patr. a díl Lhoty Kunšovi a Vršovi bratřím z Křepic.[153]) Příšek z Uhřec int. 1379 Uherce(!) s tvrzí a patr. Ješkovi řeč. Marketka z Rožďálovic, který int. 1392 zboží Bedřichovi z Lilče a ten 1406 Václavu Lžičkovi z D. Dubňan.[154]) Václav Lžička int. 1412 Uherčice(!) s tvrzí a patr. Alšovi Bystřici z Ojnic, Hynek z Ojnic 1437 Jindřichovi Čihovkovi z Čihovic,[155]) Jan Čihovka 1447 Zbyňkovi z Dřínového a ten 1464 Kláře z Hostěrádek.[156]) Dále Jan Štern ze Štatenburku int. 1464 Uherce s tvrzí a patr. Vaňku Rackovi z Mrdic (ten byl 1481 neb. a Uhřice držel Jan Zelený z Říčan).[157]) Dále seděl zde 1490—1500 Jiřík Racek (manželka 1498 Johanka z Nitkovic),[158]) 1516—1519 Václav Racek,[159]) 1529—42 Jaroslav Racek (manželkou byla 1529 Marketa z Víčkova, 1538 Alexandrina ze Sovince).[160]) Ferdinand I. dal 1529 Jaroslavovi list mocný a ten učinil 1545 poručenství.[161]) R. 1549 seděl na Uhřicích Znata z Víčkova, jehož manželkou byla Mandalena st. z Nevědomí.[162]) Přemek z Víčkova pak 1555 int. Uhřice s tvrzí, pod. a piv. a pustou Lhotu Elišce z Fulštejna, která tu seděla ještě 1559.[163]) V l. 1573—80 držel Uhřice Jan st. Pražma z Bílkova, ale jeho syn Petr prodal (int. 1589) Uhřice a pustou Lhotu za 14.400 zl. mor. Janu Kryštofovi Jagerovi z Puysbrunu,[164]) jenž na list mocný Rudolfa II. z 1602 napsal 1605 poručenství.[165]) V 16. st. byli tu novokřtěnci, fara však byla 1610 katol.[166]) a za války třicetileté zanikla.

Věteřov; k 1131 viz u Břeclavě. R. 1355 jmenuje se Buzek z Věteřova;[167]) Klára z Věteřova int. 1397 Věteřov s tvrzí Hynkovi z Miličína.[168]) R. 1409 držel ves Aleš Kužel z Žeravic, 1415 pak po dílu vsi Jan Kužel z Žeravic a Jan Liška z Mouřínova.[169]) K 1411—15 viz též u Archlebova. Jan st. Kužel int. 1447 Věteřov s tvrzištěm, Nynkovice a Šenhof Jindřichu Mirkovi z Chlumu.[170]) Tas z Ojnic na Bučovicích int. 1514 Věteřov s tvrzištěm Jindřichovi ze Zástřizl, který 1503 prodal statek Mikulášovi ze Zástřizl.[171])

Želetice s far. kostelem sv. Jakuba; k 1131 viz u Břeclavě. Biskup Bruno dal 1274 Želetice (Seletiz) lénem bratřím Fraňkovi a Albertovi Štokfišům;[172]) léno bylo poč. 14. st. počítáno k obvodu modřickému.[173]) Dále držel ves lénem 1389 Hanuš z Bílovic,[174]) 1404 (spolu s Lhotou u Želetic) Břeněk z Rýznberka,[175]) před 1418 Ondřej Sysel z Želetic, 1437 bratři Dobeš a Jindřich z Želetic,[176]) 1462 Protivec a Heřman bratři vl. ze

XXII. 23. — [148]) PO XXX. 343, PB XXVII. 11. — [149]) ZDB XXVII. 63, PO XXXVI. 85. — [150]) Kameníček III. 273, ČMM 1903 297. — [151]) ZDB XXX. 57. — [152]) Slovák, Konf. prot. 45. — [153]) ZDB II. 50. — [154]) ZDB VI. 687, VII. 1023, VIII. 613. — [155]) ZDB IX. 344, XII. 294. — [156]) ZDB XII. 626, 630. — [157]) ZDB XII. 195, P V. 359. — [158]) P VII. 3, 196, ZDO XVI. 11. — [159]) Fintajsl, Listinné pam. z Kyjovska, 2, PB XII. 24. — [160]) ZDB XVIII. 5, XIX. 7, XXII. 7, PB XVIII. 39. — [161]) ZDB XXII. 51. — [162]) ZDB XXII. 68. — [163]) ZDB XXIII. 2, PB XX. 213. — [164]) ZDO XXIX. 1, Kameníček, II. 16, ZDB XXVII. 38, PO XXXII. 191. — [165]) ZDB XXX. 11. — [166]) Kameníček III. 489, ČMM 1903 297. — [167]) ZDO I. 333. — [168]) ZDO VI. 524, ZDB VIII. 190. — [169]) P I. 336, II. 475, 464. — [170]) ZDO X. 570. — [171]) ZDO XVII. 24, XVIII. 6, ČMM 1907 207. — [172]) CDM IV. 87. — [173]) Lechner I. 3. — [174]) Lechner I. 9. — [175]) Lechner I. 27, II. 216. — [176]) P II. 593, Lechner I.

Zástřizl.[177]) Mikuláš st. ze Zástřizl prodal 1517 léno Mikuláši Kropáčovi z Nevědomí, jehož manželkou byla 1518 Anna z Kunštátu,[178]) ale 1521 seděl tu opět Mikuláš ze Zástřizl, jenž prodal 1531 léno Ctiborovi z Vranova (manželkou jeho 1532 byla Kateřina z Doloplaz).[179]) Po Ctiborovi dědil 1539 jeho synovec Jan Vranovský z Vranova, který tu seděl ještě roku 1542.[180]) Pak držel statek Petr Pražma z Bílkova.[181]) R. 1547 přijal léno Beneš Krčma z Koněpas, po jehož smrti 1560 dědil jeho syn Aleš Krčma (1565 přijal léno na tvrz a ves Želetice),[182]) jenž byl 1569 neb. (připomínají se sirotci, PO XLV. 136). Dále seděli zde 1569—74 Frydrych Krčma (1579 jmenuje se vdova po Frydrychovi Maruše Vlková z Konecchlumě, PO XLV. 255), 1594—1604 Jan Krčma a 1604 Michal Krčma, jenž byl 1610 neb.[183]) R. 1610 zřízen byl urbář léna želetického.[184]) Fara byla 1607 katol.[185]) R. 1612 drželi léno bratři Šimon (opat zábrdovský) a Bartoloměj Farkášové,[186]) z nichž Šimon prodal 1614 léno katolíku Jiřímu Pergarovi z Pergu (DMb IV. 21, seděl tu ještě 1619).[187]) Od 1653 viz u Nechvalína. Fara zanikla za války třicetileté a byla 1785 obnovena.

Na panství zanikly vsi:

Cvikov či Zvikov, zanikl splynutím s Lovčicemi, jejichž část slove Tikov; k 1261 viz u Vizovic, 1341—1348 u Pustoměře, pustý 1497 u Hodonína, 1506 u Lovčic, 1558 u Ždánic.

Bohutice zanikly jižně od Archlebova, kde jest trať Bohutská, přip. se 1368;[188]) k 1386—1510 viz u Dražůvek. Mikuláš ze Zástřizl int. 1529 pusté Bohutsko Ctiborovi Vranovskému z Vranova.[189]) K 1553—98 viz u Dražůvek.

Lhota zanikla mezi Dambořicemi (trať Čtvrtě u Lhoty), Uhřicemi (trať Lhoty) a Žarošicemi (trať Lhoty); díl byl alodní, díl lénem biskupství; k 1351 viz u Uhřic, 1391 u Ždánic, 1404 u Želetic, pustá 1555—89 u Uhřic, 1558 u Ždánic.

Luhačovice, zanikly někde u Dražůvek, k 1341—48 viz u Pustoměře.

Mezilesice zanikly u Kobeřic; k 1210—37 u Zábrdovic; 1446 jmenuje se Jindřich z Mezilesic, 1460 seděl tu Jan z Valdštejna a na Slavkově.[190]) K 1497 pusté u Slavkova. Jan a Václav bratři vl. z Kounic a na Slavkově int. 1535 tvrz a pustou ves Mezilesice Janovi a Jindřichovi bratřím vl. Mouřinovským z Mezilesic.[191]) K 1568 viz u Milešovic.

Němčany zanikly u Kobeřic, kde jest trať Němčany; 1550—74 pustá ves nál. k Milešovicům. V 16. st. byli tu novokřtěnci.[192])

Nesklovice zanikly u Dambořic; Kateřina Stubnerova int. 1420 Nesklovice Janu a Jiřímu bratřím vl. z Dambořic.[193]) Pusté k 1493—1549 u Dambořic.

Otničky, též Malé, Nové neb Horní Otnice; viz u Otnic, 1596—1614 pusté u Lovčiček.

Přestavlky zanikly u Lovčic, kde jest trať Přestavlcký; k 1131 viz u Břeclavě, 1261—1388 u Vizovic, 1341—48 u Pustoměře, 1437 u Čejkovic, 1497 u Hodonína, 1506 u Lovčic, 1558 u Ždánic.

Rohotří; k 1365—1558 viz u Ždánic.

Sadkov zanikl u Bošovic, kde jest trať Sadkov; k 1350—1613 viz u Bošovic.

Senstráž, původně Schönstrass, zanikl u nynějšího Karolína; k 1292—1394 viz u Čejkovic, 1439—47 seděl tu Markvart z Malenovic,[194]) k 1483 u Nasedlovic.

Skřípov zanikl u Bošovic, kde jest Chřipovský potok, k 1350—1613 viz u Bošovic.

Šadendorf, Schadendorf, k 1391 až 1558 pustý u Ždánic, splynul s Ždánicemi.

---

41. — [177]) Lechner I. 80. — [178]) DM V. 1, LA k 1518. — [179]) PB XII. 147, DM V. 9, ZDB XX. 15. — [180]) DM V. 16, PB XVIII. 10. — [181]) Fintajsl, Písemné pam. z Kyjovska, 9. — [182]) DM V. 32, 71, XV. 3. — [183]) PO XXVII. 21, 23, PB XXXI. 340, Stav. arch. 946, DM XIX. 235, XXII. 129. — [184]) LA k 1610. — [185]) ČMM 1903 293. — [186]) DM XXIII. 218. — [187]) LA k 1618, ČMM 1922 158. — [188]) ZDO I. 966. — [189]) ZDB XIX. 6. — [190]) ZDB XII. 452, P IV. 38. — [191]) ZDB XXI. 6. — [192]) Kameníček, III. 486. — [193]) ZDB XII. 74. — [194]) ČMM 1907 206, P III. 282. — [195]) PB X. 211.

Šenhof zanikl u Nasedlovic, kde jest trať Hrubý a Malý Šenhof; k 1340—1447 viz u Velehradu, 1341 až 1361 u Pustoměře, 1368—86 u Dražůvek, 1371—76 u Nenkovic, 1447 u Věteřova, 1513 u Nenkovic; poli pustého Šenhofu užívali 1516 Nynkovští.[195])

Liter.: J. Vrbas, Dějiny městečka Ždánic, Ždánice 1898; týž, Ždánsko, Ždánice 1930; Aug. Kratochvíl, Mouřinov; N., Farní osada Nížkovice, Brno 1909.

STATEK ŽAROŠICE.

Žarošice, dříve Zárušice, s poutním far. kostelem sv. Anny z 1801. Fricek z Egrberka prodal 1322 královně Elišce Rejčce Zárušice a Kvasov (Quassaw),[1]) načež ves nál. klášteru Králové na St. Brně (viz tu). R. 1460 seděl tu na zástavě Čeněk Kuna z Kunštátu.[2]) Po zrušení kláštera náležel statek náboženskému fondu, až 1828 prodala správa státních statků Žarošice Arnoštce hr. Schaffgotsche (zemřela 29. dubna 1858), jejíž dědic František hr. Schaffgotsche prodal 1858 Žarošice za 95.000 zl. Aloisu Josefovi knížeti z Liechtenštejna. Odtud drželi statek majitelé Ždánic. R. 1447 přip. se tu fara, která byla 1617 katol.[3]) R. 1797 ves vyhořela.

Silniční založena kolem 1770.

Zdravá Voda, osada novějšího původu.

Nejspíše u Žarošic zanikl Kvasov, k 1322 viz u Žarošic. R. 1399 psal se Vít z Kvasova (Quassaw).[4])

Lit.: J. Šebánek, Žarošická legenda, Sborník k 60tým nar. J. B. Nováka, Praha 1932.

PANSTVÍ BUČOVICE A STATKY MILONICE, NEMOCHOVICE, ČERČÍN, NOVÉ ZÁMKY, VICOMĚLICE.

Bučovice, město (1848 městečko) s děkan. (od 1783) kostelem Nanebevz. P. Marie z 1637—41 a zámkem z 1567—81. R. 1353 jmenují se Čeněk a Rudolf z Bučovic.[1]) Heralt z Bučovic int. 1369 městečko Bučovice s tvrzí a pod. Bočkovi z Kunštátu, vedle něhož seděli tu 1374—80 bratři Heralt a Čeněk z Bučovic a Kunštátu.[2]) Boček z Kunštátu a Bouzova int. 1386 městečko Budšovice(!) s tvrzí a patr. Ondřejovi z Bludova.[3]) V l. 1405—27 seděl tu Čeněk z Bludova (1437 neb.), jenž 1405 daroval oltáři P. Marie ve far. kostele bučovském úrok z Klobouček a 1427 stranil husitům,[4]) a 1447 Čeněk, Ondřej a Jan z Bludova, z nichž poslední držel panství ještě 1466.[5]) Za válek uherských zmocnil se Bučovic Jan Kropáč z Nevědomí, jenž 1481 přikoupil Nesobice(!), Chvalkovice a půl Kozojed;[6]) než teprve 1494 Jan Berka z Dubé int. témuž Janovi Bučovice, Marhofy(!), Kloboučky, Soběbřichy a Ostrovánky.[7]) Jan Kropáč potvrdil 1488 Milešovicům odúmrt,[8]) přikoupil (int. 1494) od Jiříka z Ojnic na Bohuslavicích Uhřice s přísl.[9]) a seděl tu ještě 1496.[10]) Jeho manželkou byla Marketa, dcera Tasa z Ojnic; s touto měl syny Mikuláše, Jiříka, Zbyňka, Jana, Jindřicha, Kryštofa a Alše Kropáče (1505).[11]) Mikuláš Kropáč z Nevědomí int. 1511 tvrz a městečko Bučovice s pod., Merhofy(!), Uhřice a pusté Soběbřichy Tasovi z Ojnic.[12]) Dcery Tasovy vzaly pak své manžely na Bučovice na spolek a sice Marketa z Ojnic 1531 Bernarta z Žerotína a Anna z Ojnic 1533 Václava z Boskovic.[13])

[1]) CDM VI. 202. — [2]) P IV. 52. — [3]) P III. 287, ČMM 1903 307. — [4]) CDM XII. 524.

[1]) ZDB III. 32. — [2]) ZDB V. 261, VI. 208, CDM XV. 204. — [3]) ZDB VII. 516. — [4]) CDM XV. 435, ZDB XII. 291. List. v měst. archivu v Brně k 1327. — [5]) ZDB XII. 825, Akta Göding, 26. — [6]) AČ X. 292, P V. 294. — [7]) ZDB XII. 33. — [8]) LSA 579. — [9]) ZDO XV. 3. — [10]) P VII. 100. — [11]) ZDB XIII. 36. — [12]) ZDB XIV. 10. — [13]) ZDO XXIII. 5. — [14]) ČMMZ VI. 314, ČMM

Václav z Boskovic držel pak celé panství, dal odúmrt Bohuslavicům, 1532 dovolil stavěti bratrský zbor v Brankovicích, ale 1554 zemřel.[14]) Ferdinand I. dal 1558 Bučovicům dva jarmarky (Salbuch č. 286, f. 147). Pak seděl tu Václavův syn Albrecht Černohorský z Boskovic, jemuž dal 1565 Maximilian II. list mocný[15]) a po němž 1572 dědil panství (městečko a tvrz Bučovice, Marhefy, Kloboučky, Nevojice, Letošov, Bránkovice, Snovítky(!), Mouchnice a Milonice) jeho nevl. bratr Jan Šembera Černohorský z Boskovic,[16]) jehož první manželkou byla 1573 Sidonie Šlikovna z Pasaunu, druhou 1576 Anna Krajířka z Krajku.[17]) Jan Šembera postavil 1567—81 v Bučovicích krásný zámek, 1575 dal Bohuslavicům právo pečeti, 1578 Mouchnicům a 1579 Bohuslavicům právo sbírati dříví v panských lesích, 1587 dal zavříti bratrské zbory v Brankovicích, Kožušicích a Dobročkovicích,[18]) obdržel 1572 list mocný a zemřel 1597.[19]) Far. kostel byl 1580 v rukou luteránu a v 16. st. byli tu i křtěnci.[20]) Dcera Jana Šembery Kateřina Černohorská z Boskovic vzala 1604 svého manžela Maximiliana z Liechtenštejna na spolek na tvrz a městečko Bučovice s pod. a piv., Marhefy, Kloboučky, Uhřice, Nevojice s pod., Letošov, Nemotice s pod., Kožišice(!), Malinky, Snovídky, Mouchnice a Bohuslavice s pod.[21]) Maximilian osadil 1613 faru katol. farářem,[22]) potvrdil a rozšířil Bučovicům privilegia a 1637—41 vystavěl nový kostel. Odtud drželi Bučovice majitelé Ždánic. R. 1631 městečko vyhořelo; 1645 Švédové marně pokoušeli se o zámek, ale vypálili Bučovice. V 17. st. bylo tu 20 židovských domů, koncem 18. st. byl tu proslulý keramický průmysl. František II. přidal 1794 další dva jarmarky k prvým dvěma, jež udělil 1558 Ferdinand I. Pozemková reforma na panství bučovském a ždánském byla provedena v l. 1922—25 (vlastník Jan kníže z Liechtenštejna, plocha 14.287 ha); vlastníku propuštěno ze záboru zámek v Ždánicích, cukrovar a vápenka v Ždánicích; utvořeny zbytkové statky Bošovice, Bučovice, Kobeřice, Milonice, Rošťoutky, Nasedlovice, Karlov, Nemochovice, Nemotice, Otnice, Strážovice, Vícemilice, N. Zámky, Žarošice, Želetice. Zcela rozděleny byly dvory Černčín, Dambořice, Mouřinov a Milešovice. V záboru zůstává dvůr Janov a Ždánice, pak lesní hospodářství. Lihovar v Bošovicích odprodán byl družstvu.

Bohuslavice s far. kostelem sv. Filipa a Jakuba. Mikuláš a Jan z Bohuslavic prodali 1371 (int. 1371) vsi Bohuslavice, Popelov a Zbyslavsko markr. Janovi,[23]) ale markr. Jošt int. 1408 Bohuslavice s tvrzí, mýtem a pod., Nemotínky a půl Lovišek(!) Vokovi z Holštejna,[24]) jehož syn Vok z Holštejna int. 1437 toto zboží, pak vsi Lhotku a Březovou své manželce Kateřině z Mstěnic.[25]) Týž Vok int. 1446 Bohuslavice s hradem, mýtem a patr., pak pusté vsi Lovišky, Březovou, Nynkovice a Lhotu Mirkovi z Chlumu.[26]) V l. 1484—88 drželi Bohuslavice bratři Jiřík a Aleš z Ojnic, z nichž Jiřík seděl tu ještě 1495.[27]) R. 1569 držel ves Kryštof Rejbic z Krejzvic.[28]) K 1575—1604 viz u Bučovic. Václav Černohorský z Boskovic dal 1558 Bohuslavicům odúmrt, 1575 obdržela obec právo pečetiti a 1579 privilegium na pastviny a sbírání dříví. Fara zanikla za třicetileté války a na sklonku 18. st. zřízena lokalie.

Brankovice s far. kostelem sv. Mikuláše z 1714. R. 1348 jmenuje se Vilém a jeho syn Bohuněk z Brankovic.[29]) Linhart z Brankovic int. 1373 díl Brankovic s patr. Petru Hechtovi z Rosic.[30]) Na tomto dílu seděl 1397 až 1405 Znata a 1448 Václav Hechtové z Rosic.[31]) K 1481 viz u Střílek. Tas z Ojnic daroval 1511 obci les Chroustoví. K 1552—87 viz u Bučo-

1919 26. — [15]) ZDB XXVI. 2. — [16]) PO XXVIII. 325, ZDO XXVI. 8. — [17]) ZDB XXVI. 5, 29. — [18]) ČMMZ VI. 314. — [19]) Kopiář arch. min. vnitra č. 89, f. 15. Ludwigova kron. 40. — [20]) Hübel, 36, Kameníček, III. 488. — [21]) ZDB XXIX. 146. — [22]) ČMM 1903 309. — [23]) CDM X. 103, ZDO II. 13. — [24]) ZDO VII. 682. — [25]) ZDO X. 118. — [26]) ZDO X. 484. — [27]) Stav. arch. 455, LSA 579, Akta Göding 12. — [28]) ZDO XXVIII. 19. — [29]) ZDO I. 12. — [30]) ZDO II. 90. — [31]) ZDO VI. 515, P I. 124, III. 403. — [32]) ZDB III.

vic. V l. 1544—87 byl tu bratrský zbor.

Čerčín, díl. K 1131 viz u Přerova. Jan z Šternberka prodal 1392 Čerčín Paběnovi z Vážan.[32]) Tento díl byl 1467 manstvím markraběcím.[33]) Později tvořil samostatný stateček, který Řehoř Ignác Košínský int. 1700 svému synovi Cyrilu Josefovi Košínskému (ZDb III. 284). Synové Řehoře Ignáce Václav Fr. Karel a Dyonysius Ignác Košínští vložili 1708 Čerčín Janu Adamovi knížeti z Liechtenštejna (ZDb III. 462) a posléze komise král. tribunálu int. 1760 Čerčín Josefu Václavovi knížeti z Liechtenštejna k Bučovicům (ZDb IX. 159).

Kloboučky přip. se 1349, kdy seděl tu Ješek z Rakousek.[34]) K 1405—1604 viz u Bučovic. Rukojmí za Mikuláše Kropáče z Nevědomí int. 1527 Kloboučky Tasovi z Ojnic.[35])

Kožušice přip. se 1333; Maršík z Šlapanic int. 1412 díl Kožušic Protivcovi z Zástřizl.[36]) K 1587—1604 viz u Bučovic.

Letošov; 1374 seděl tu Jindřich z Nevojic, jenž 1392 int. ves brněnským židům Merklínu a Medlínovi a ti opět ještě 1392 Jakubu Končíkovi z Prus.[37]) K 1392—1406 viz u Nevojic. R. 1418 seděl tu Jan House z Krumsína.[38]) K 1572—1604 viz u Bučovic.

Malínky; 1408 jmenuje se Jan Bělič ar z Malínek.[39]) K 1481 viz u Střílek, 1604 u Bučovic.

Marefy; k 1378 viz u Nevojic. Jan z Holštejna int. 1379 zboží v Marefách Ondřejovi z Nechvalína.[40]) K 1494 až 1604 viz u Bučovic.

Mouchnice; 1350 seděla tu Alžběta z Mouchnic.[41]) Biskup Albert a Petr z Štemberka int. 1376 díl vsi Bočkovi z Divic, jenž tu seděl ještě 1386.[42]) Albert z Cimburka int. 1409 pol. Mouchnic Protivcovi z Zástřizl.[43]) R. 1447 seděl na jedné pol. vsi Petr z Mouchnic,[44]) na druhé 1456 Jindřich, 1464 Jan Bořita a 1484 Protivec z Bystřice,[45]) jenž 1498 int. (prodej před 1490) Mouchnice s tvrzí, pustý Komorov, díl Křivousek Janovi Miňovskému z Vel. Lazník, jehož manželkou byla 1498 Klára z Krsovic.[46]) Tento statek int. 1512 Šťastný z Uhřic Tasovi z Ojnic k Bučovicům.[47]) Druhý díl držel 1506 Jindřich z Poličky[48]) a posléze Jan Ždánský ze Zástřizl int. jej 1547 Vilímovi z Víčkova k Cimburku.[49]) K 1572—1604 viz u Bučovic.

Nemotice s far. kostelem sv. Václava z 1793. Beneš z Kanšperka int. 1371 Raclavovi z Měnína Nemotice s tvrzí a patr.[50]) Václav z Olšan int. 1376 toto zboží Oldřichovi Astronomovi z Brna a ten spolu se synem Henzlínem int. 1376 Nemotice a Dřevnovice Jenčovi ze Srbec.[51]) Dále Štěpán z Běhařovic a Ješek z Sušic int. 1382 Nemotice s patr. Kobečkovi,[52]) Jan Kobec a Racek z Nemotic 1384 Vojtěchovi z Melic[53]) a ten 1397 Artlebovi z Hrádku (týž seděl tu i 1405).[54]) R. 1437 drželi Nemotice bratři Smil, Artleb a Jan z Zástřizl, z nichž Smil tu seděl ještě 1446 a Jan 1463.[55]) R. 1480 držel zboží v Nemoticích Václav Škoda z Zástřizl,[56]) 1481—95 Jan z Zástřizl[57]) a posléze Proček z Zástřizl prodal 1496 (int. 1515) Tasovi z Ojnic tvrz a ves Nemotice, Novítky(!), pustý Nemotínek a dvory pusté v Záruškách s pod. v Nemoticích.[58]) Dcera Tasova Marketa z Ojnic vzala 1531 svého manžela Bernarta ml. z Žerotína na Nemotice na spolek, zatím co jej sestra Anna z Ojnic vzala 1533 na Nemotice na spolek svého manžela Václava z Boskovic (týž seděl tu již 1524).[59]) K 1604 viz u Bučovic. Fara zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena lokalie a 1859 fara.

32. — [33]) CDM XII. 108. — [34]) ZDO I. 92. — [35]) ZDB XVIII. 2. — [36]) ZDO VIII. 63. — [37]) ZDO VII. 1111, 1112. — [38]) ZDO IX. 155. — [39]) ZDO VII. 592. — [40]) ZDO III. 484. — [41]) ZDO I. 162. — [42]) ZDO III. 292, P I. 67. — [43]) ZDO VII. 733. — [44]) P III. 673. — [45]) ČMM 1907 206, Listiny kl. velehrad. 39, Stav. arch. 526. — [46]) P VI. 243, ZDO XVI. 8, 11. — [47]) ZDO XVII. 17. — [48]) PO VIII. 48. — [49]) ZDO XXV. 41. — [50]) ZDO II. 66. — [51]) ZDO III. 141, 198. — [52]) ZDO IV. 292. — [53]) ZDO IV. 365. — [54]) ZDO VI. 639, P I. 110. — [55]) ZDB XII. 124, Akta Göding 45, P IV. 268. — [56]) Kapit. arch. A IV. c 15. — [57]) P VI. 109, Akta Göding 12. — [58]) ZDO XVII. 25, P VII. 121. — [59]) ZDO XXIII. 9, 14, PB XV. 54. — [60]) ZDB III. 32, ZDO VI.

Nevojice s far. kostelem sv. Mikuláše. R. 1353 jmenuje se Jindřich z Nevojic, jenž 1378 držel Maréfy a Šardičky, ale 1392 int. brněnským židům Merklínovi a Mendlínovi Nevojice, Letošov, Lhotku, Nebštych, Dobešovice a Šardičky.[60]) Posléze Jakub Končík z Prus int. 1406 Nevojice s tvrzí a patr., Letošov, pustou Lhotku, pustý Nebštych, Dobešovice a díl Šardiček Mikulášovi Bystřici.[61]) R. 1456 seděl tu Mikuláš Bystřice z Ojnic, jehož manželkou byla 1480 Eliška z Újezda a děti Jiřík a Aleš z Ojnic.[62]) K 1572 až 1604 viz u Bučovic. Fara zanikla za třicetileté války, 1785 zřízena lokalie, 1869 fara.

Snovídky; Marketa a její syn Stanimír ze Snovídek int. 1360 Snovídky a Lovisky(!) Marketě z Vildenberka.[63]) Půta a Ješek z Vildenberka int. 1368 obě vsi Peškovi z Štětína; vdova po Peškovi a její syn Zikmund vložili r. 1390 Snovídky Albrechtu a Vlkovi z Miličína.[64]) Posléze Beneš z Benešova vložil 1406 ves Zbyňkovi, faráři krumsínskému.[65]) K 1392—1406 viz též u Hvězdlic. Dále seděl tu Jindřich Húse z Krumsína, který 1437 int. Snovídky Kryštofovi ze Zárušek a ten opět ihned Mikulášovi a Hynkovi z Ojnic.[66]) Mikuláš Bystřice z Ojnic int. 1481 Snovídky a pustý Nemotínek Janovi z Zástřizl.[67]) K 1496 viz u Nemotic, 1572—1604 u Bučovic.

Uhřice příp. se 1327.[68]) Markr. Jan int. 1368 Uhřice Půtovi z Holštejna.[69]) Mikuláš Bystřice z Ojnic int. 1446 Uherce(!) své manželce Elišce ze Zvole, ale Kryštof Bystřice z Ojnic vložil 1464 ves s tvrzištěm opět Mikulášovi Bystřici z Ojnic.[70]) K 1494—1604 viz u Bučovic.

Na panství zanikly vsi:

Březová, neznámé polohy, k 1437 až 1446 viz u Bohuslavic.

Dobešovice, k 1392—1406 viz u Nevojic.

Komorov blíže Mouchnic. R. 1349 drželi zboží v Komorově a Herolticích Jošek a Dětřich bratři z Komorova.[71]) Filip z Víceměřic int. 1384 Komorov Mikšíkovi z Malenovic a Albrecht z Cimburka int. ves 1406 Protivcovi z Chvalkovic.[72]) K 1490—1512 pustý u Mouchnic, 1531 u Chvalkovic. R. 1641 ves byla vypálena vojskem a vrchnost zřídila tu dvůr. R. 1661 ves byla obnovena, obyvatelstvo vymřelo však morem a ves znovu zanikla.[73]) V nejnovější době utvořen z Komorova velkostatek. Pozemková reforma byla provedena 1925 (vlastníci Bedřich a Jindřich Kobrčové, plocha 327 ha); velkostatek a zámek Komorov propuštěny vlastníkům.

Kozojedy zanikly u Bučovic, kde jest trať Kozojedsko, k 1531 viz u Chvalkovic.

Křivousy zanikly u Mouchnic, kde jest trať Křivousy, k 1490—1512 viz u Mouchnic.

Lhota Rezka, zanikla někde na Bučovsku, k 1396—1406 viz u Nevojic, 1437 u Bohuslavic, 1671 u Milonic.

Nemotínek zanikl u Nemotic, kde jest kopec Nemotínek. K 1408—1437 viz u Bohuslavic, 1437 u Snovídek. Vok z Holštejna int. 1446 pustý Nemotínek Hynkovi z Ojnic.[74]) K 1496 viz u Nemotic.

Popelov, k 1371 viz u Bohuslavic.

Soběbřichy, též Soubřestky neb Soběhřiby, zanikly u Klobouček. K 1131 viz u Břeclavě. Biskup olomoucký Robert prodal kolem 1210 ves Soběbřichy (Sobebruh) Vlkovi.[75]) R. 1255 psal se Martin (Sobebruch), 1374 Jindřich z Soběbřich[76]) a 1371 Eva, vdova po Vicemilovi, int. tvrz a ves Soběbřichy s patr. Vojtíškovi z Soběbřich.[77]) Kateřina z Soběbřich a Kryštof z Kořima int. 1447 Soběhřiby(!) Mikulášovi z Ojnic, jenž 1464 int. ves s patr. a tvrzištěm Janovi z Bludova.[78]) K 1494—1511 viz u Bučovic.

Zárušky zanikly u Brankovic, kde jest trať Žaroužské díly. R. 1414

---

482. — [61]) ZDO VII. 220. — [62]) ČMM 1907 206, ZDO XII. 4. — [63]) ZDB III. 468. — [64]) ZDB V. 144, VII. 773. — [65]) ZDO VII. 256. — [66]) ZDB XII. 319, 320. — [67]) ZDO XI. 177. — [68]) CDM VI. 345. — [69]) CDM X. 25, ZDO I. 960. — [70]) ZDO X. 472, XI. 2. — [71]) ZDO I. 48. — [72]) ZDO IV. 450, VII. 89. — [73]) SA I. 119. — [74]) ZDO X. 483. — [75]) Friedrich II. 92. — [76]) CDM III. 223, P I. 15. — [77]) ZDO II. 166. — [78]) ZDO X. 580, XI. 120. — [79]) P II.

psal se Čeněk z Zárušek a 1437 držel ves Vlček z Kožušic.[79]) K 1469 viz u Nemotic.

Zbyslavsko stávalo někde u Bohuslavic, k 1371 viz u Bohuslavic.

Statek Milonice:

Milonice s far. kostelem sv. Petra a Pavla z 1810—12. 1349 jmenuje se Pešek z Milonic.[80]) Ješek Klüsch z Milonic int. 1360 tvrz a zboží v Milonicích Mikuláši Dítěti z Ohrozimě, kdežto patr. kostela v Milonicích int. 1397 Mrakeš z Milonic Bystřici z Ojnic.[81]) R. 1414 seděl tu Aleš Bystřice z Milonic.[82]) 1441 Mikuláš Bystřice z Ojnic, jenž 1466 int. zboží a patr. v Milonicích Vavřinci Smetanovi z Osvětiman.[83]) Posléze byla ves manstvím markraběte a Vladislav II. propustil 1491 tvrz a ves Milonice z manství Janu Doupovcovi z Doupova, jenž 1495 zapsal statek své manželce Ludmile z Čertorej.[84]) Jaroslav ze Zelenek int. 1498 Milonice s dvorem a pod. Ludmile z Újezdce a jejímu synovi Prokopovi z Voděrad (jeho manželkou byla Anna z Mradče), který tu seděl ještě 1528.[85]) Dále seděli tu 1545 Jiřík z Voděrad, jehož manželkou byla Marketa z Jikve,[86]) a 1549 Filip z Voděrad, jehož manželkou byla Marketa z Vrchlabí.[87]) R. 1569 seděl na Milonicích Jaroslav Valkoun z Adlaru.[88]) Bratři Michal, Frydrych, Burian, Zikmund a Jan Krčmové z Koněpas i na místě svého neb. bratra Alše Krčmy int. 1573 tvrz a ves Milonice s pod. a piv., pusté Rošťanky(!) Janu Šemberovi Černohorskému z Boskovic.[89]) K 1572 viz u Bučovic. Jan Šembera prodal 1593 (int. 1594) Milonice a pusté Rošťoutky Matyášovi Ořechovskému z Honbic.[90]) R. 1603 držel Milonice Jan Šebor Krčma z Koněpas (PO XXXVI. 158). R. 1609 seděl na Milonicích Bernart Janauer z Strachnova a 1619 sirotci po Bernartovi, evangelíci.[91]) V pol. 17. st. držel statek Mikuláš Nusser z Nussberku, po jehož smrti 1660 král. komora int. statek Jiřiku Ludvíkovi hr. z Sinzendorfu. Dále Ferdinand Leopold vévoda holštejnský prodal 1671 Milonice, Nesovice, Dobročkovice a pustou ves Rezka Lhota za 30.000 zl. rýn. Janu Křtit. sv. p. z Dippenthal. Albrecht v. Teyburg int. 1676 Milonice Jindřichu Slavíkovci ze Slavíkovic (ZDb I. 276), pak statek rychle měnil majitele (1747 seděla zde Anna Barbora hr. Pražmová, roz. Přepiská z Rychnburka, ČMMZ XV. 314), až Fr. Piller z Pillersdorfu prodal 1780 Milonice k Bučovicům (ZDb I. 193). V 16. st. byli tu novokřtěnci.[92]) Fara zanikla za třicetileté války a byla 1654 obnovena.

Severně od Milonic, kde jest dvůr, hospoda a mlýn Rozčítky, stávaly Rozčcutky. K 1131 viz u Olomouce. R. 1375 psali se bratři Jan a Smil z Rozčoutek (Rosszcutka),[93]) 1373 Damian Puklice z Rozčoutek (Roschzitek).[94]) R. 1406 seděl tu Budivoj a 1466 Jan z Pnětluk.[95]) K 1573 až 1594 viz u Milonic.

Statek Nemochovice:

Nemochovice; Vít z Vítovic int. 1353 zboží v Nemochovicích Vilémovi z Heršteina.[96]) R. 1360 seděl tu Jindřich ze Správek,[97]) 1374 Oušik z Nemochovic,[98]) 1382 Bernart a 1387 Jaroš z Hvězdlic a Cimburka.[99]) Albert z Cimburka int. 1408 Nemochovice Ondřeji z Pavlovic.[100]) Dále 1447 seděl tu Protivec z Pavlovic,[101]) 1528—42 Proček z Zástřizl, jehož první manželkou byla 1528 Lidka z Mírovic, druhou 1542 Eliška z Kostelce.[102]) K 1554 viz u Mořic; Nemochovice nál. pak k statku mořickému, až 1663 byly připojeny jako zvláštní statek k Bučovicum.

418, III. 440. — [80]) ZDO I. 75. — [81]) ZDO I. 733, VI. 592. — [82]) P II. 314. — [83]) Kapit. arch. A IV. a 1, ZDO XI. 317. — [84]) ZDO XIV. 10, XV. 6. — [85]) ZDO XVI. 11, XX. 5, PB IX. 83, PO XIV. 18. — [86]) ZDO XXV. 39. — [87]) ZDO XXV. 61. — [88]) PO XXXVI. 125. — [89]) ZDO XXIX. 6. — [90]) PO XXXVI. 43, ZDO XXX. 139. — [91]) PB XXXIV. 155. Sbírka ruk. III. 13 b 4, ČMM 1922 149. — [92]) Kameníček, III. 488. — [93]) CDM XV. 161. — [94]) CDM XV. 148. — [95]) P III. 446, IV. 503. — [96]) ZDO I. 305. — [97]) ZDO I. 713. — [98]) P I. 46. — [99]) ZDO IV. 254, P I. 66. — [100]) ZDO VII. 547. — [101]) P III. 584. — [102]) ZDO XXII. 1, XXV. 27. — [103]) Nápis na hradě, ZDO XXVIII. 19.

Statek Nové Zámky:

Nové Zámky, hrad a ves. Hrad vystavěl 1569 Záviš z Víckova, jehož manželkou byla Johanka z Háje a který 1569 odkázal Nové Zámky svému bratru Přemkovi z Vickova.[103]) Přemek prodal 1575 Nový Zámek(!) s piv., Dobročkovice s pod., pustou Kyhnici(!), tvrz a ves Zástřizly, pul pusté Starče a Nesovice Jindřichovi z Zástřizl a jeho bratru Zikmundovi z Zástřizl.[104]) Ti však prodali (int. provedl na jejich místě 1590 Jiřík Zikmund z Zástřizl) Nový Zámek(!), Dobročkovice s pod., pustou Kyhnici, Nasabice(!), tvrz a ves Zástřizly a půl pusté Starče Janovi Martinkovskému z Rozseče a syn Januv Jiří Martinkovský int. ještě 1590 (prodej 1583) totéž Mikulášovi z Hrádku.[105]) Mikuláš seděl tu ještě 1595, pak 1608—10 jeho syn Michal z Hrádku[106]) a 1611 již evang. Adam Kravařský z Šlevic, jemuž byly N. Zámky konfiskovány, oceněny na 40.000 zl. a prodány Mikuláši Nusserovi z Nussberku. Karel Kašpar, arcibiskup trevírský, int. 1665 N. Zámky, Milonice a Šardičky Jiřiku Ludvíkovi hr. z Sinzendorfu, který vložil 1671 N. Zámky a Milonice Alexandru Jindřichovi, vévodě šlesvik-holštýnskému, již neb., a ještě 1671 tyto statky byly int. Ferdinandu Leopoldovi, vévodě šlesvicko-holštýnskému (ZDh I 155, 182, 185). Týž a vévodkyně Dorota Kateřina int. 1671 N. Zámky a Milonice Janu Křtit. sv. p. v. Dippenthal (ZDh I. 188). Pak držel N. Zámky Jan Bapt. v. Ordogniez, po jehož smrti 1710 staly se dílčí smlouvy o statek mezi Annou Františkou sv. paní z Fragsteina, roz. Ordogniez, a Josefem v. Ordogniez (ZDh III. 219) a 1722 Josef Kryštof v. Ordogniez prodal svůj díl N. Zámku svému bratru Janu Křtit. v. Ordogniez (ZDh III. 424). Josef Kryštof však nabyl později celý statek a int. jej 1726 Janu Kryštofovi sv. p. Říkovskému z Dobrčic (ZDh IV. 86) a 1729 vložili Jan Ferdinand Říkovský a jeho manželka Maximiliana Alžběta, roz. Říkovská, N. Zámky Janu Josefovi Říkovskému z Dobrčic (ZDh IV. 123). Dále nabyla statek Maximiliana hr. Oudeville, roz. Hetzerová z Aurachu, která jej 1571 int. Josefu Leopoldovi sv. p. Petraš (ZDh V. 219). R. 1790 Karolína Lípovská z Lípovic, roz. sv. paní Petraš, a Marie Anna sv. paní Petraš int. N. Zámky Janu Nep. hr. Wengerskému (ZDh VII. 346) a Ant. hr. Wengerský prodal 1798 statek za 135.000 zl. k Bučovicům (ZDh VIII. 276).

Dobročkovice; 1358 jmenují se bratři Vlček a Jesek z Dobročkovic,[107]) 1376 Jan a jeho synové Vlček a Vavřín z Dobročkovic.[108]) Než ještě téhož r. seděl tu Vilém z Kobeřic, 1406 Jindřich z Zástřizl,[109]) 1460—66 Mikuláš z Zástřizl;[110]) bratři Oneš a Hynek z Zástřizl int. 1493 Dobročkovice s pod., Jarošovi z Zástřizl na Morkovicích a také 1502 Aleš z Zástřizl int. svůj podíl na vsi témuž.[111]) K 1516 viz u Morkovic. Již 1516 Jiřík z Zástřizl int. Dobročkovice s pod. Janu Kobíkovi z Opatova.[112]) Dcera Jiříka Kobíka Alžběta Kobíková z Opatova int. 1548 ves Jeronýmu Bařickému z Bařic, po jehož smrti byl statek (Dobročkovice s tvrzí a Knihnice) 1555 int. Václavu Havránkovi z Rybího.[113]) Vilém Havránek int. 1560 Dobročkovice a pusté Knihnice Závišovi z Víckova,[114]) jenž 1560 přikoupil od Jakuba Pacáka z Pačlavic díl Dobročkovic,[115]) ale 1569 odkázal ves bratru Přemkovi z Víckova.[116]) K 1575 viz u N. Zámků, 1587 u Bučovic, 1590 u N. Zámků a 1671 u Milonic. Fara byla 1613 katol.,[117] ale zanikla za třicetileté války.

Nesovice, k 1131 viz u Přerova. Heralt z Drahotuš int. 1385 pol. Nesovic Ctiborovi Pflugovi a Ctibor a Jindřich Pluhové int. 1390 tuto pol. Markvartovi z Modřic, jenž již 1385 nabyl druhé pol. od Drslava z Strálku.[118]) Takto zcelenou ves int. 1417 Petr z Modřic Karlovi z Opatovic a ten opět

— [104]) ZDO XXIX. 18. — [105]) PO XXXI. 202, ZDO XXX. 36. — [106]) LSA III. 110, Kameniček, I. 493, PO XXXVII. 106, ČMMZ IX. 79, ČMM 1922 151. — [107]) ZDO I. 595. — [108]) CDM XV. 168. — [109]) P I. 167. — [110]) ČMM 1907 206, Akta Göding, 26. — [111]) ZDO XIV. 26, XVI. 22. — [112]) ZDO XVIII. 3. — [113]) PB XIX. 30, ZDO XV. 50, XXVI. 3. — [114]) ZDO XXVII. 4. — [115]) ZDO XXVII. 7. — [116]) ZDO XXVIII. 19. — [117]) ČMM 1903 299. — [118]) ZDB VII. 341, 353, 781. — [119]) ZDB XI. 464, ČMM 1907 205, ZDB

1417 Protivcovi z Zástřizl na Chvalkovicích a jeho bratřím Ondřejovi z Pavlovic, Protivcovi z Zástřizl a Václavovi z Žeravic.[119]) K 1481 viz u Milonic. Eliška z Zástřizl vzala 1498 svého manžela Jana Žampacha z Potnštejna na Nesovice na spolek, ale 1518 int. je svým synům Václavovi, Zdeňkovi, Burianovi a Hynkovi Žampachům z Potnštejna.[120]) K 1531 viz u Chválkovic. Posléze 1557 Zdeněk Sobek z Kornic a Apolena ze Sezemic int. ves Závišovi z Víckova.[121]) K 1557 až 1590 viz u N. Zámků, 1671 u Milonic.

Na statku zanikly K n í n i c e, jinak Kynice, k 1555—58 viz u Dobročkovic, 1575—90 u N. Zámků.

Statek Vícemilice:

Vícemilice; r. 1349 jmenují se Jaroš a Kojata z Vícemilic; prvý z nich int. 1368 ves Petrovi z Žďánic, jehož dcera Kateřina seděla tu 1387 a 1391 int. je svému manželovi Janu z Křižanova.[122]) Po smrti Janově nabyl statku Petr z Konic, jenž 1447 int. Vícemilice Heřmanovi z Pavlovic.[123]) Po smrti Jana a Vaňka z Bubna spadly Vícemilice na krále a král Jiří int. je 1466 Kateřině z Konic.[124]) Václav z Žerotína a jeho bratranci, děti po Pavlovi z Žerotína, int. 1554 ves Albrechtovi Podštátskému z Prusenovic;[125]) r. 1570 seděl tu Václav Podštátský,[126]) ale 1589 Bohuslav ml. Janauer ze Strachnova, jenž 1599 prodal tvrz a ves Vícemilice za 8800 zl. mor. Matyášovi Šmerhovskému z Lidkovic.[127]) R. 1619 seděl tu evangelik Zikmund Martinkovský z Rozseče[128]) a Dorota Martinkovská prodala 1632 statek Marianě Laryšce, rozené Karské z Kars (int. 1635, ZDB XXXIV. 32). Pak náležel statek Chorynským z Ledské, až Václav Karel Chorynský a jeho sestry int. 1679 Vicemilice Johaně Maximilianě Říkovské z Dobrčic, roz. z Huttendorfu (ZDb II. 20), jejíž syn Jan Karel Říkovský vložil 1704 statek Bernartu Ant. Bravantskému z Chobřan (ZDb III. 376). Po smrti Bernarta Ant. dědila (int. 1727) vdova Johana a dcery jeho Johanka, Kateřina, Josefa, Marie Anna, Barbora a Marie Antonie, roz. Bravantské z Chobřan (ZDb V. 29). Posléze 1731 Barbora Haugvitzová, roz. Bravantská, a Marie Anna Bravantská int. Vicemilice Norbertu Žalkovskému z Žalkovic a jeho manželce Josefě Žalkovské, roz. Bravantské (ZDb V. 107). Josef Žalkovský z Žalkovic vložil 1747 statek Antonínu Josefovi v. Zeno a Karel Ant. v. Zeno opět 1749 Janu Václavovi Přepiskému z Rychnburka, jenž byl 1765 zavražděn (ZDb VII. 173, 229). Dále držely Vicemilice dědičky posledního, až 1799 Terezie hr. z Canalu, roz. hr. Pražmová, vložila statek (prodej za 80.000 zl.) Aloisovi knížeti z Liechtenštejnu k Bučovicům (ZDb XI. 353).

Lit.: Č. Kramoliš, Bučovský okres, Brno 1900; týž, Pusté osady na Bučovsku, SA I.; Aug. Kratochvíl, Dějiny města Bučovic, Bučovice 1927; Aug. Kratochvíl, Vicemilice; J. Tenora, Zaniklá ves Komárov, SA VIII.

STATEK HVĚZDLICE.

Nové Hvězdlice, městečko s far. kostelem sv. Jakuba Větš. z 1770—73 a zámečkem. Bernart z Cimburka int. 1353 svému bratru Albertovi z Cimburka tvrz a městečko Hvězdlice a Olomoučany;[1]) 1376 seděl tu Jaroš z Cimburka, jenž přikoupil (int. 1392) od Hynka a Alberta Vlků z Miličína Snovídky a int. tvrz a zboží v Hvězdlicích Albertovi z Cimburka a ponechal si toliko Snovídky.[2]) K 1412—1573 viz u kl. sv. Tůmy v Brně. R. 1532 dal Ferdinand I. na žádost Viléma z Víckova Hvězdlicům dva jarmarky (Salbuch čís. 288., f. 28). Hvězdlický farář Jiljí připojil se 1427 k husitům.[3]) R. 1592 počalo se v Hvězdlicích šířiti nekatolictví, ale fara byla 1613 katol.[4]) Statek nál. nadále

XI. 465. — [120]) ZDB XIV. 9. — [121]) ZDO XXV. 10. — [122]) ZDO I. 49, 1069, VI. 272, ZDB V. 56. — [123]) ZDO X. 662. — [124]) ZDO XI. 368. — [125]) ZDO XXV. 96. — [126]) ZDO XXIX. 79. — [127]) PO XXXIV. 155, ZDB XXIX. 29. — [128]) ČMM 1922 150.

[1]) ZDO I. 251. — [2]) ZDB VI. 234, VII. 993, ZDO VII. 87. — [3]) Neumann, Nové prameny k děj. husitství, 66. — [4]) Kameníček, III. 462, ČMM 1903 301.

brněnským augustiniánům. Pozemková reforma byla provedena r. 1927 (vlastník augustiniánský klášter sv. Tomáše, plocha 531 ha); vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Čechyně, N. Hvězdlice a zámek v N. Hvězdlicích, zcela rozdělen dvůr Kozlany. Lesní hospodářství bylo propuštěno vlastníku.

Staré Hvězdlice s fil. kostelem Všech sv. V l. 1282—87 jmenuje se Skoch a jeho syn Onšík z Hvězdlic (Vyezlicz).[5]) R. 1374 seděl tu Ješek Hvězdlička z Hvězdlic.[6]) K 1412—1573 viz u kl. sv. Tůmy v Brně.

Čechyně přip. se 1350;[7]) k 1371 viz u Vildenberka. Markr. Jošt int. 1384 ves litomyšlským augustiniánům.[8]) K 1384—1464 viz u kl. sv. Tůmy v Brně, jenž pustil 1602 Čechyni roboty pod plat. R. 1538 a 1552 ves vyhořela. Za stavovského povstání držel ves, nejspíše zástavou, Václav Podštatský z Prusenovic, jemuž byl při konfiskacích zadluženy stateček ponechán, když složil pokutu.[9])

Černčín (díl) přip. se 1353.[10]) K 1387—1541 u kl. sv. Tůmy v Brně, 1688 u kl. Králové na St. Brně.

Kozlany přip. se 1360.[11]) K 1376—1573 viz u kl. sv. Tůmy v Brně. Po válce třicetileté byly německé.

Bohaté Málkovice (dříve Německé Málkovice) přip. se 1349.[12]) K 1381—1573 viz u kl. sv. Tůmy v Brně. Po válce třicetileté byly Málkovice německé.

Lit.: J. Tenora, Rok 1848 na Novohvězdlicku, ČDV 1926.

SPOJENÉ STATKY KOJÁTKY A ŠARDIČKY.

Kojátky s zámkem. R. 1358 přip. se Diva z Kojátek a 1412 seděl tu Otík Stoš z Bránic.[1]) Po smrti Otíkově dědily dcery Adlička z Bránic, manželka Markvarta z Malenovic (seděla tu ještě 1466),[2]) a Barbora z Bránic, manželka Jakše z Vlkoše.[3]) Anna z Mrdic vzala 1493 svého manžela Licka z Liče na Kojátky na spolek,[4]) ale 1526 seděl tu Václav Pacák z Pačlavic,[5]) 1558 koupil Kojátky Mikuláš Kokorský z Kokor (PO XLV. 30), 1565 Jindřich Kokorský z Kokor, sudí práva menšího v kraji olomouckém.[6]) 1569 Petr Doupovec, než téhož r. již Burian Krčma z Konepas,[7]) 1572—75 Zikmund Krčma[8]) a 1600 Jan Šebor Krčma z Konepas, jenž 1603 (int. 1604) prodal tvrz a ves Kojátky za 8900 zl. mor. Kryštofu Martinkovskému z Rozseče.[9]) V l. 1610—15 seděl na Kojátkách Bernart Janauer ze Strachnova,[10]) pak 1619—25 evang. Jan Bohuslav Janauer, jemuž byly Kojátky při konfiskacích ponechány, když zaplatil pokutu.[11]) R. 1630 seděli zde synové Jana Bahuslava Jiří Janauer a jeho mladší bratři nedílní.[12]) R. 1640 koupila statek Anna Areztova, roz. Zejdlicová, která 1642 int. Kojátky Kryštofu Pavlovi hr. z Liechtenštejna (ZDO XXXVIII. 33). Marie z Lipového, roz. Zárubovna z Hustiřan, její bratr Jan Záruba a Václav Záruba z Hustiřan int. 1654 Kojátky Johance Bohumila Sedlnické z Choltic, roz. Lickové z Ryznburka (ZDb I. 60). Tato zanechala statek manželu Hynku Vilémovi Sedlnickému, po němž dědil Jan Štěpán Sedlnický, jehož synové Ant. František a Vilém Hynek vložili 1693 Kojátky Bernartu Ant. Bravantskému z Chobřan (ZDb III. 115). Po smrti Bernartově dědily (int. 1727) vdova Johanka a dcery Johanka, Kateřina, Josefa, Barbora a Marie Anna, roz. Bravantské z Chobřan (ZDb V. 29). V l. 1732—54 seděli zde Říkovští z Dobrčic, až 1755 komise král. tribunálu int. sirotčí statky Kojátky a Šardičky Josefu v. Hellner (ZDb VIII. 210). Dále byly

— [5]) ZDO I. 714. — [6]) ZDO II. 502. — [7]) ZDB I. 179. — [8]) ZDO VII. 151. — [9]) Slovák, Konf. prot., 49. — [10]) ZDB III. 32. — [11]) ZDO I. 700. — [12]) ZDO I. 75.

[1]) ZDB III. 200. — [2]) ZDB IX. 313, P IV. 500. — [3]) ZDO X. 491, 492. — [4]) ZDO XIV. 17. — [5]) PO XIII. 114. — [6]) PO XXIV. 111. — [7]) PO XXVIII. 161, XXV. 389. — [8]) PB XXVII. 9, PO XXVIII. 325. — [9]) PB XXXII. 184, PO XXXIV. 272, ZDO XXXII. 41. — [10]) DM XXII. 130. — [11]) PO XL. 36, ČMM 1922 149, Slovák, Konf. prot., 49. — [12]) Po XLIII. 43. — [13]) ZDO I.

spojené statky Kojátky a Šardičky int. 1779 Ant. Fr. sv. p. Locella (1802 neb., ZDb XII. 152), 1803 Karlovi sv. p. Locella, jenž 1803 prodal Kojátky a Šardičky za 95.000 zl. Marii Terezii kněžně v. Ahrenberg (ZDb XII. 183).

R. 1832 koupil oba statky za 50.000 zl. Jan Michal ryt. v. Manner, 1842 int. Michalu Josefovi ryt. Manner, 1896 Arnoštovi ryt. Manner, 1908 drnovickému cukrovaru Offermann a spol. a 1924 vyškovskému cukrovaru. Pozemková reforma byla provedena 1923—1927 (vlastník vyškovský cukrovar, plocha 645 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Kojátky a Vyškov, cukrovar a sušárna ve Vyškově a mlýny ve Vyškově a Drnovicích; dvůr Pustiměř rozdělen celý.

Šardičky; 1356 psala se Klára z Šardiček.[13]) K 1378—1406 viz u Nevojic. Tas z Ojnic int. 1522 ves Václavu Pacákovi z Pačlavic.[14]) R. 1542 seděl tu Hynek Pacák (zemřel 1545, náhr. v Dobročkovicích),[15]) načež Jan, Václav a Jakub bratři vl. Pacákové z Pačlavic int. 1548 Šardičky Vilémovi z Víčkova, po němž dědil jeho bratr Přemek z Víčkova.[16]) Přemek int. 1550 ves Mikuláši Kokorskému z Kokor a jeho manželce Martě ze Sloupna (druhou manželkou Mikulášovou byla 1555 Apolena z Prusenovic, Mikuláš seděl tu ještě 1562).[17]) Dále seděl tu 1569—70 Petr Doupovec z Doupova (manželka jeho Anna z Miličína),[18]) 1575—83 Mikuláš Doupovec, jehož manželkou byla 1583 Alina Přepiská z Rychnburka.[19]) Mikulášova dcera Eliška Doupovcová int. 1596 Šardičky a pole v pustých Rozšťoutkách svému manželu Václavovi Ulstorfarovi z Němčího,[20]) jenž prodal 1612 ves za 8300 zl. mor. Kryštofovi Martinkovskému z Rozseče a jeho manželce Mandaleně Šternovně z Štatenburka.[21]) R. 1619 seděl zde ev. Zikmund Martinkovský[22]) a pak jeho potomci, až Anna Františka roz. v. Ortognies a její manžel Václav Ferdinand sv. p. v. Fragstein int. Šardičky Bernartu Antonínovi Bravantskému z Chobřan ke Kojátkám (ZDb IV. 198).

Lit.: Aug. Kratochvil, Bývalý statek Kojátky-Šardičky, Budišov 1931.

VYŠKOVSKÉ PANSTVÍ.

Vyškov, ochranné municipální město se zámkem z konce 15. st., radnicí, děkan. (od r. 1783) chrámem Nanebevzetí P. Marie, hřbitovním kostelíkem P. Marie (dříve kapucínským) a kostelíkem sv. Anny. K 1131 viz u Olomouce. Vyškov byl původně zbožím zeměpanským (r. 1201 jmenuje se vyškovský župan Jakub),[1]) ale později dostal se biskupství olomouckému; Václav I. postoupil 1248 biskupu Brunovi i mýto ve Vyškově.[2]) V pol. 13. st. bylo zboží od biskupství zcizeno, ale biskup Bruno získal je před 1267 od šlechtice Mukaře zpět.[3]) Již 1293 jmenuje se fojt a biskupské léno ve Vyškově a poč. 13. st. byl Vyškov středem biskupského správního obvodu.[4]) R. 1322 král Jan dovolil biskupovi chovati ve Vyškově žida lichevního a biskup Hynek inkorporoval 1328 vyškovskou faru děkanství olomoucké kapituly.[5]) R. 1376 město Vyškov nál. přímo biskupovi, kdežto léna (k 1383 viz u Mejlic) byla jen před městem a byla počítána k obvodu mejlickému.[6]) Některé manské zboží držel tu 1434 Racek z Vyškova.[7])

Za válek husitských bylo město, věrné biskupovi, kolem 1430 vypáleno Tábory, načež bylo obnoveno a vystavěna nová tvrz.[8]) Biskup Tas udělil 1460 městu za věrnost za válek husitských odúmrt, svobodnou volbu rady, volný prodej vína, piva a soli a potvrdil stará privilegia, což bylo 1460

437. — [14]) ZDO XIX. 6. — [15]) PB XVIII. 39, Procházka, Starobylé náhrt, 34. — [16]) ZDO XXV. 51. — [17]) ZDO XXV. 66, PO XXVII. 151, PB XXIII. 94. — [18]) PO XXXVI. 125, XXXVIII. 151. — [19]) PB XXVII. 53, ZDO XXIX. 79, PO XLV. 294. — [20]) DM XIX. 99, ZDO XXXI. 4. — [21]) ZDO XXXIII. 30. — [22]) ČMM 1922 150. —

[1]) Friedrich II. 22. — [2]) CDM III. 130. — [3]) CDM III. 402. — [4]) Lechner I. 3. — [5]) CDM VI. 213, 361. — [6]) CDM XV. 68, Lechner I. 11. — [7]) P III. 89. — [8]) Teige, O pramenech kl. hradišťského, 66, Lechner I. 104. — [9]) DM

králem Jiřím potvrzeno.[9]) R. 1465 byl Vyškov počítán k mensálním statkům biskupství,[10]) než za válek česko-uherských bylo město vypáleno hejtmanem krále Jiřího Mikulášem Střelou.[11]) Zato král Matyáš udělil 1486 městu třetí jarmark a právo pečetiti zeleným voskem,[12]) biskup Stanislav potvrdil 1498 městská privilegia[13]) a 1523 postoupil městu řeku tekoucí kolem Vyškova,[14]) biskup Vilém udělil 1567 Vyškovu čtvrtý jarmark a 1570 právo pečetiti červeným voskem,[15]) 1588 potvrdil privilegia biskup Stanislav[16]) a 1613 učinil tak kardinál Dietrichštejn, jenž 1617 pronajal městu panství vyškovské a Kučerov za ročních 12.000 zl. mor.[17]) Město drželo 1523 ves Zvonovice,[18]) dále drželi měšťané pozemky pusté vsi Marchanic, které jim 1539 osvobodil klášter pustiměřský od robot.[19]) R. 1571 koupilo město mlýn u Nosálovic a 1592 mlýn v Topolanech.[20]) Podle smlouvy z r. 1589 měly bráti z vyškovského pivovaru pivo vsi kláštera Králové Roštěnice, Hlubočany a díl Nosálovic.[21]) R. 1610 byl Vyškov sídlem katol. děkana.[22]) R. 1522 pořídili si měšťané vodovod do města přes grunty křečovické.[23])

Za třicetileté války byl v červenci 1619 Vyškov obsazen vojskem kardinálovým, ale 17. srpna 1619 dobyt stavovskými[24]) a 3. září 1643 zmocnili se města Švédové. R. 1742 a 1758 vyplenili město Prušáci, 1714 Vyškov utrpěl morem a 1760 požárem. Kapucínský klášter, založený 1617 kardinálem Dietrichštejnem, byl 1787 zrušen. Panství vyškovské náleželo do 1803 jakožto léno koruny české arcibiskupství olomouckému, pak náleželo arcibiskupství jako alod. Pozemková reforma byla provedena 1923—25 (vlastník olomoucké arcibiskupství, plocha 9961 ha); vlastníku propuštěna ze záboru cihelna, pivovar a sladovna ve Vyškově, v záboru zůstává lesní hospodářství a zcela rozděleny dvory Vyškov a Pustiměř. — Vyškovské děkanství bylo 1863 odděleno od diecese brněnské a připojeno k olomoucké.

Dědice (větší díl), městečko, s far. chrámem sv. Trojice z 1750—53. K 1131 viz u Olomouce. V l. 1278—95 psal se Milota z Dědic z rodu Benešovicův.[25]) Albert a Petr ze Šternberka (manželkou Petrovou byla 1381 Anna) potvrdili 1371 Dědicům jarmark a osvobodili sousedy od odúmrti a robot.[26]) Petr z Kravař prodal 1397 (int. 1398) 17 lánů v Dědicích klášteru lanškrounskému[27]) a potvrdil 1406 městská privilegia, což také učinil 1442 Jiří z Kravař.[28]) Kunka z Kravař odkázala statek Ladislavovi z Boskovic a při dílčích smlouvách mezi Dobšem a Janem Černohorským z Boskovic obdržel Dědice Dobeš, jenž dal 1533 Dědicům, Lhotě, Opatovicům, Rychtářovu a Raclavicům roboty pod plat a int. 1537 díl městečka Dědis s pod., Lhotu, Rychtářov s pustým hradem, Opatovice a Raclavice (prodáno za 6800 zl. mor.) Janovi z Pernštejna.[29]) Jan z Pernštejna prodal se souhlasem biskupa 1538 statek Janovi z Doubravky, aby byl lénem biskupským,[30]) ale Jan z Doubravky int. 1539 Dědice biskupu olomouckému, takže tyto staly se statkem biskupským.[31]) Po válce třicetileté měly Dědice 34 osedlé a 39 pustých domů. R. 1785 rozparcelován tu dvůr.

Pustiměř, dříve Pustoměř, městečko s far. kostelem sv. Benedikta z pol. 17. st. Podle falsa z 12. st. kníže Břetislav daroval po 1046 kapitule staroboleslavské 1 hřivnu a 2 voly úroku z hradu Pustiměře (Pustimir).[32]) Již 1232 jmenuje se v Pustiměři (Pustimir) far. kostel sv. Pantaleona, jemuž tehdy daroval biskup Robert ves Želč

IV. 127, Aa G III. a 2 2/3, Zlobického sb. — [10]) Lechner I. 120. — [11]) ZDVGMS IV. 86. — [12]) Aa G III. a 2/3, Bočkova sb. 11.023. — [13]) Aa G III. a 2/3, Bočkova sb. 11.035. — [14]) KA A VI. a 2. — [15]) Bočkova sb. 11.032. — [16]) Aa G III. a 2/3, Bočkova sb. 11.036. — [17]) Aa G III. a 2/3, G III. a 7/3. — [18]) PB XIII. 3. — [19]) Aa G III. a 2/3. — [20]) Bočkova sb. 11.028, 11.031. — [21]) Aa G III. a 5/5. — [22]) ČMM 1903 297. — [23]) KA A VI. a 2. — [24]) ČČH XXXV. 300, 308. — [25]) CDM IV. 148, V. 25. — [26]) ZDO IV. 14, CDM XV. 138. — [27]) CDM XV. 370, ZDO VI. 846. — [28]) CDM XIII. 441, Aa G III. a 1/2, Zlobického sb. — [29]) AČ XX. 386, ZDO XXIV. 12. — [30]) Aa G III. c 5, AČ XX. 422, ZDO XXV. 7. — [31]) ZDO XXV. 7. —

(Chelchdorf) a popluží v Drysicích.[33]) R. 1277 příp. se biskupský hrad pustiměřský (Puztimir) a biskup Bruno dal 1279 zboží v Pustiměři lénem Konrádovi z Jarohněvic.[34]) Pak 1299 jmenuje se man Dětřich z Pustiměřic;[35]) léno pustiměřské bylo 1389 počítáno k obvodu mejlickému, ale městečko bylo 1465 mensalním statkem biskupským.[36])

Olomoucký biskup Jan založil 1340 u kostela ženský benediktinský klášter Boží mladosti,[37]) jemuž markr. Karel daroval 1341 vsi spadlé na markraběte po smrti Bruna z Dražovic tvrz Dražovice, ves Nynkovice, Šenhof, Přestavlky, Cvikov, Luhačovice a půl Lovčic a patronáty v Břeclavi a Kdousově a jejž týž panovník 1342 osvobodil od světské jurisdikce.[38]) Tyto donace potvrdil 1342 král Jan.[39]) Ves Šenhof byla však pustou a biskup Jan postoupil ji k osazení 1345 bývalému kurovskému rychtáři Jeklínovi.[40]) Klement VI. vzal 1345 klášter do své ochrany a Karel IV. potvrdil 1348 klášterní privilegia;[41]) patronát fary v Mikulovicích potvrdil klášteru 1350 biskup Jan a 1351 Karel IV.[42]) Dále Klement VI. potvrdil 1351 klášteru zakládací listinu, patr. v Břeclavi a Kdousově a posléze patr. kostela v Budči, darovaný bratřími Benešem a Ondřejem z Grünwaldu.[43]) Markr. Jan potvrdil 1353 osvobození od světské jurisdikce[44]) a 1399 Bonifác IX. potvrdil privilegia, zvláště pak patr. v Kdousově, Břeclavi a Budči.[45])

Biskup Jan daroval 1348 klášteru tvrz a městečko Švábenice, ves Schreynern (neznámou), Prusy, Krásensko (Schönfeld) a Ondratice.[46]) Mimo to 1348 mezi klášterními statky vypočítávají se: far. kostel v Pustiměři (1400 zasvěcen sv. Jakubu), Dražovice, Nynkovice, Šenhof, Přestavlky, Cvikov, Luhačovice a půl Lovčic.[47]) Dále Beneš z Budče daroval 1346 klášteru patr. v Budči[48]) a Jeneč a Ctibor ze Lhoty int. klášteru 7 lánů ve Lhotě.[49]) Klášter vyměnil 1361 své zboží v Dražovicích, Nynkovice a Šenhof Václavu a Lovkovi Strnišťům z Prus za jejich zboží v Prusích a Herolticích;[50]) Hereš Smetana z Modřic postoupil 1375 (int. 1377) klášteru díl Topolan.[51]) Vlček z Dobročkovic int. 1377 díl Švábenic,[52]) Oldřich Hecht z Rosic prodal 1388 ves Rybník,[53]) Znata z Mejlic int. 1398 dva lány v Svatobořicích,[54]) bratři vl. Jan, Zdeněk a Hereš, synové Vlčka z Dobročkovic, int. klášteru zboží v Švábenicích.[55]) R. 1399 měl klášter pustiměřský spor o patr. v Lovčicích s klášterem vizovským.[56]) Biskup Lacek dovolil 1407 klášteru bráti dříví k stavění a palivu z lesů biskupských;[57]) téhož roku koupil klášter od Bočka z Kunštátu plat na Švábenicích a díl Šebořic a od kláštera sv. Kláry v Olomouci 10 lánů mezi Vyškovem, Křižovicemi, Prusy a pustými Murchnovicemi.[58]) Abatyše Juta pustila pak 1391 Přechovi z Trmačova pustou ves Prechov do života k vysazení.[59])

V tomto období jmenují se abatyše: 1356—77 Hilaria,[60]) 1383—99 Juta,[61]) 1404—6 Eliška;[62]) z proboštů 1355 Bohuněk.[63])

Za husitských válek klášter velmi utrpěl, hrad Pustoměř s kaplí byl rozbořen.[64]) Abatyše Eliška (1434—1447 jmenuje se probošt Jakub) pohnala 1437 Václava ze Švábenic, že drží klášteru Šebořice,[65]) ale spor byl ukončen teprve 1461, když Václav prodal pustoměřskému klášteru pusté Šebořice.[66]) V l. 1464—66 jmenuje se

[32]) Friedrich I. 382. — [33]) CDM II. 220, III. 100. — [34]) CDM IV. 173, V. 144. — [35]) CDM V. 112. — [36]) Lechner I. 11, 122. — [37]) CDM VII. 290. — [38]) CDM VII. 346, 380. — [39]) CDM VII. 391, 392. — [40]) CDM VII. 583. — [41]) CDM XV. 81, VII. 838. — [42]) CDM XV. 63, VIII. 92. — [43]) CDM VIII. 103, 105, 111. — [44]) CDM VIII. 214. — [45]) CDM IX. 390, MV II. 1467. — [46]) CDM VII. 838—40. — [47]) CDM VII. 838—40, MV II. 1662. — [48]) CDM VII. 646. — [49]) ZDO I. 269. — [50]) CDM IX. 265. — [51]) CDM X. 257, ZDO III. 30. — [52]) ZDO III. 359. — [53]) CDM XI. 471. — [54]) ZDB VIII. 146. — [55]) ZDO VIII. 380. — [56]) CDM XII. 530. — [57]) CDM XIII. 490. — [58]) CDM XIII. 498. — [59]) CDM XII. 42. — [60]) CDM IX. 39, ZDO III. 359. — [61]) CDM XI. 289, XII. 526. — [62]) CDM XIII. 347, P I. 182. — [63]) ZDO I. 368. — [64]) Aa G II. b 5. — [65]) P III. 9, 467, 309, ZDB XII. 558. — [66]) Aa G II. b 8.

abatyše Dorota,[67]) pak 1480—1503 Anna,[68]) která postoupila 1487 Švábenicům rybník,[69]) 1490 pohnala Kryštofa z Liechtenštejna, že drží klášteru pustý Prechov,[70]) 1501 dala Václavovi z Ludanic opravu nad klášternimi lidmi v Kdousově (vyhradila si však patronát)[71]) a 1503 dala Něm. Prusům právo vařiti a vystavovati pivo.[72]) Abatyše Eliška zaměnila 1520 Pročkovi ze Zástřizl Něčice za jeho díl Topolan s patr. a 1520 pustila Janovi a Hynkovi bratřím z Ludanic díl Svatobořic.[73]) Klášterní privilegia potvrdili v tomto období: 1437 Albrecht, 1453 Ladislav, 1467 papež Pavel II., 1497 Matyáš a 1491 Vladislav II.[74])

V l. 1531—50 byla abatyší Dorota, která špatně hospodařila, takže klášter velmi utrpěl,[75]) a 1539 prodala Vyškovu pusté Marchanice, a 1569—1573 Anna z Dolan.[76]) Počet jeptišek se ztenčil na dvě, pročež 1577 zbylé dvě jeptišky kláštera dominikánského v Brně přesídlily do Pustiměře (schváleno 1581 papežem Řehořem);[77]) klášter byl pak podřízen olomouckému biskupu.[78]) Abatyše Kateřina Scholastika dala 1582 odúmrt Švábenicům a téhož roku potvrdila privigelia Něm. Prusům.[79]) Rudolf II. dovolil 1588 biskupovi Stanislavovi, aby obrátil příjmy z panství pustiměřského na vydržování jesuitské koleje v Olomouci, a zbylé jeptišky přesídlily do Tišnova.[80]) Zboží nál. pak biskupům. Kardinál Dietrichštejn potvrdil 1613 Švábenicům privilegia[81]) a biskup Karel z Liechtenštejna upravil 1619 Švábenicům roboty, což 1713 kardinál Volfgang ze Schrattentalu potvrdil. Fara pustiměřská byla 1614 katol.[82])

Švábenice, městečko s děkan. kostelem sv. Michala. Arch. Po Švábenicích psal se starobylý rod, z něhož jmenuje se 1261 Jiljí, 1278 syn jeho Všebor,[83]) 1283—1309 Vítek z Švábenic (manželka jeho Perchta), jenž postoupil 1309 patr. kostela v Švábenicích klášteru zderazskému,[84]) a 1295 bratr Vítkův Hrabiše;[85]) dále 1337 Všebor, 1375 Oneš, 1405 Vlček a jeho syn Jan, 1412 jiní Vlčkovi synové Hereš a Zdeněk, kteří se přip. ještě 1437.[86]) K 1348—1713 viz u Pustiměře. Poč. 16. st. držel díl Švábenic Václav Haugvic z Biskupic, jenž 1528 int. díl městečka Alšovi z Švábenic a ten opět ihned Martinovi ze Stvolové.[87]) Posléze Jan Čertorejský z Čertorej int. 1540 tento díl Janu Kropáčovi z Nevědomí a ten ještě 1540 Beneši Pražmovi z Bílkova.[88]) Tento díl nál. později k panství ivanovickému. Fara byla 1617 katol.[89]) Po třicetileté válce měly Švábenice 58 osedlých a 50 pustých domů.

Březina byla založena kolem 1770.

Brňany s fil. kostelem sv. Michala. V pol. 13. st. koupil tu (Brennan) biskup Bruno 11 lánů od dcery Zbyslava z Mořic Jaroslavy[90]) a 1389 jmenuje se ves mezi lény biskupskými obvodu mejtského.[91]) R. 1406 šest lenních lánu před Vyškovem slulo Brněni. V l. 1444—48 držel lénem Brňany, Drysice a Želč Oldřich z Miličína, jehož manželkou byla Anna z Doloplaz.[92]) R. 1465 byly Brňany mensálním statkem biskupovým a 1460 obdržely od biskupa Tasa odúmrt.[93]) V 15. st. bývala tu fara, která však zanikla.

Dražovice s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1726. Jan Puklice z Pozořic int. 1382 Dražovice Řehoři Mazancovi, Jan Mazanec z Velení 1405 Vilémovi z Chudobína,[94]) Beneš z Chudobína 1408 Mendlíkovi z Greifenberka (či Rýznberka?) a ten 1408 Janovi z Krá-

[67]) P IV. 128, 230. — [68]) P VI. 78, VII. 259. — [69]) Aa G III. a 3/1. — [70]) P VII. 56. — [71]) Aa G III. a 3/1. — [72]) G II. b 20. — [73]) Aa G II. b 21, AČ XX. 307, ZDO XIX. 3, XVI. 2. — [74]) Aa G II. a 27, b 6, 12, 16, 17. — [75]) Aa G III. a 3/2, G II. c 8, Kameníček, III. 319, Winter, Život církevní 804. — [76]) Po XXVII. 45, XXVIII. 288. — [77]) Bočkova sb. 3460, 3462. — [78]) Kameníček III. 310. — [79]) LSA 545, Aa G III. a 5, 7. — [80]) KA B II. a 9, Aa G III. a 5. — [81]) Aa G III. a 7. — [82]) ČMM 1903 300. — [83]) CDM III. 325, V. 149. — [84]) CDM IV. 215, VII. S 184, VI. 30. — [85]) CDM V. 25. — [86]) CDM XV. 47, P I. 12, 132, II. 390, AČ VI. 499. — [87]) ZDO XXII. 2. — [88]) ZDO XXV. 10, 91. — [89]) ČMM 1903 306. — [90]) CDM III. 402. — [91]) Lechner I. 4. [92]) Sb. ruk. v zem. arch. v Brně, III. 13 b 4, DM III. 47, Lechner I. 21. — [93]) Lechner I. 119, DM IV. 86, Aa G III. a 2/2. — [94]) ZDO IV 238, VII. 262.

lic.[95]) Později drželi ves synové krále Jiřího, kteří ji 1463 postoupili záměnou biskupovi Tasovi, takže 1465 byla ves mezi statky mensálními.[96]) Biskup Stanislav dal 1502 Dražovicům odúmrt.[97]) Fara byla 1608 katol.,[98]) zanikla však a teprve v 18. st. byla obnovena.

Drysice s far. (od 1892) kostelem Navštív. P. Marie. Přemysl I. daroval 1201 Drysice kostelu sv. Václava v Olomouci;[99]) k 1232 viz u Pustiměře, 1383 u Mejlic. V 14. st. byly Drysice biskupským manstvím (byly počítány k obvodu mejlickému) a z manů jmenují se 1353 Václav z Drysic a 1443 Bohuše z Kokor.[100]) K 1444 viz u Brňan. Mikeš z Kokor postoupil 1475 ves Bohušovi z Kokor.[101]) Manstvím byla patrně jen část vsi, zbytek byl 1465 mensálním statkem a biskup Tas udělil 1460 Drysicům odúmrt.[102])

Hamiltony byly založeny kolem 1770 biskupem Hamiltonem.

Heroltice, díl, k 1349 viz u Komorova, 1361 u Pustiměře.

Zelená Hora, jinak Kopčany, založena kol 1763.

Krásensko s far. kostelem sv. Vavřince; k 1348 viz u Pustiměře. Fara zanikla, 1784 zřízena lokalie a 1857 fara.

Lhota, k 1350 viz u Pustoměře, 1533—37 u Dědic.

Nosálovice, k 1345 viz u kl. Králové na St. Brně, 1376 u Račic, 1571 u Vyškova, 1688 u kl. Králové. Dobeš Černohorský z Boskovic prodal 1531 (int. 1536) díl Nosálovic biskupu Stanislavovi.[103]) R. 1846 díl vsi nál. městu Vyškovu.

Noska založena 1789.

Novosady, dříve Nebštych, k 1392 až 1406 pusté u Nevojic, 1506—16 u Mor. Prus; po 1623 ves obnovena.

Odrůvky založeny na konci 18. st.

Ondratice, k 1348 viz u Pustoměře.

Opatovice, k 1466—1537 viz u Dědic.

Pařezovice založeny kolem 1750.

Pazderna (díl) založena kolem 1750.

Podivice nál. již 1131 kostelu olomouckému (Friedrich I. 115) a také 1465 Podivice a pustá ves Neustift nál. k biskupskému mensalnímu panství vyškovskému (Lechner I. 125).

Německé Prusy, k 1348—1503 viz u Pustoměře; 1465 byla ves mensálním statkem biskupským.[104])

Velké Raclavice, k 1533—38 viz u Dědic.

Raclavičky založeny kolem 1770.

Rybníček, k 1388 viz u Pustoměře.

Rychtářov s far. (od 1854) kostelem Nanebevzetí P. Marie; k 1466—1538 viz u Dědic.

Studnice s far. kostelem sv. Jiljí; 1498 Dorota z Pulic dala svým poddaným ze Studnice odúmrt.[105]) Již tehdy byla tu fara, která však zanikla, 1731 zřízena lokalie, 1859 fara.

Topolany s far. kostelem sv. Mikuláše z 1761. R. 1275 jmenují se Mládek a Beneš z Topolan,[106]) 1371 držel tu patr. a zboží Jeroným z Buchlovic,[107]) 1413 Hanuš z Topolan.[108]) Fara byla 1608 katol.,[109]) zanikla a 1690 byla duchovní správa obnovena.

Tučapy; Petr z Habrovan int. 1371 Tučapy Mikulášovi z Kyjova a ten 1398 Bedřichovi z Lilče.[110]) Dále Jan z Lomnice int. 1446 Tučapy Janovi z Drnovic, Bohuše z Drnovic 1448 Vilímovi z Miličina[111]) a ten zaměnil 1462 Tučapy (mimo plat, vycházející brněnským Johanitům) olomouckému biskupovi.[112]) Ves byla 1465 mensálním statkem biskupským.[113])

Zvonovice, malý díl nál. městu Vyškovu. R. 1709 stalo se porovnání o díl Zvonovic, Nosálovice a Slavíkovice mezi Václavem Karlem a Dyonisiem, syny neb. Cyrila Košínského, a prvý z nich int. ještě 1709 díl Zvonovic městu Vyškovu (ZDb IV. 19, 21).

Želeč (díl), k 1232 viz u Pustiměře.

---

[95]) ZDO VII. 682, 705. — [96]) Sedláček, Zbytky reg. XV. 82, Lechner I. 126. [97]) Aa G III. a 3/2. — [98]) ČMM 1903 295. — [99]) Friedrich II. 22. — [100]) Lechner I. 11, 62, II. 2. — [101]) DM IV. 26. — [102]) Lechner I. 111, 123. — [103]) Aa G II. c 2, ZDO XXIV. 5. — [104]) Lechner I. 122. — [105]) KA A IV. d 34. — [106]) CDM V. 118. — [107]) CDM XV. 131. — [108]) P II. 413. — [109]) ČMM 1903 295. — [110]) ZDB V. 12, VIII. 138. — [111]) ZDB XII. 498, XIII. 62. — [112]) ZDO XI. 125, Lechner I. 119. — [113]) Lechner I. 126. — [114]) Lechner I. 1,

Na panství zanikly vsi:

Hrad a ves MEJLICE, též Melice, mezi Pustiměří a Drysicemi; k 1131 viz u Kroměříže. Díly vsi drželi biskupští manové: 1353 Heinlein a Mikuláš, syn Raclava z Mejlic, 1362 Ješek Šram a Janoš z Mejlic, 1373 Ješek a Alšík z Mejlic a 1380 Majnuš a Ješek z Mejlic.[114]) R. 1383 jmenuje se biskupský hrad Mejlice, který byl 1389 střediskem biskupského obvodu, a 1404 přip. se hradní kaple.[115]) Biskup Mikuláš zastavil 1383 hrad Mejlice, město Vyškov, díl městečka Pustoměře, vsi Drysice, Želč a Budějovice (Budwicz) markr. Joštovi.[116]) R. 1401 držel hrad zástavou Heralt z Kunštátu,[117]) 1401—8 Znata z Mejlic[118]) a 1410 dolanský převor Štěpán, jemuž dovolil tehdy biskup zástavu prodati.[119])

Budějovice, k 1383 viz u Mejlic.

Buškovice přip. se 1373 (ZDO II. 262).

Krakovice stávaly u Brňan, ale 1465 byly pusté.[120])

Kytlovice stávaly u Drysic a byly již 1465 pusté (Lechner II. 26).

Marchanice, jinak Murchinovice, zanikly u Vyškova, k 1407 u Pustoměře, k 1539 viz u Vyškova.

Mladkovice zanikly někde na Vyškovsku, k 1104 viz u Třebíče.

Šebořice, k 1407—61 viz u Pustoměře.

Liter.: V. Procházka, Pověst o založení Vyškova, Vyškov 1932; Vlastivědná příručka soudního okresu vyškovského, Vyškov 1928; V. Procházka, Z minulosti vyškovského zámku, Vyškov 1928; V. Procházka, Kaple sv. Otilie ve Vyškově; A. Procházka, Starobylé náhrobní kameny na Vyškovsku, Blažovice 1902; R. Volný, Die Nonnenabtei in Pustoměř, Schr. V.; J. Možný, Místopis obce Ondratic, Ondratice 1904. V. Procházka, Románská rotunda v Pustiměři, Vyškov 1932; V. Procházka, Z počátků národního vědomí ve Vyškově, Vyškov 1932 (soukromý tisk).

STATKY OLOMOUCKÉ KAPITULY: KŘEČKOVICE, KŘIŽANOVICE A PODBŘEŽICE.

Křečkovice byly 1389 lénem biskupským,[1]) ale 1465 nál. k mensálním statkům biskupským.[2]) K r. 1522 viz u Vyškova. Kapitula olomoucká dala 1522 Křečkovicum odúmrt,[3]) než 1568 postoupila kapitula Křečkovice biskupovi,[4]) nabyla je však později zpět. Kapitula dala 1572 Křečkovským roboty pod plat.[5]) K r. 1568 viz u Podbřežic. R. 1609 jmenuje se tu far. kostel,[6]) ale fara zanikla za války třicetileté. Křečkovice, Křižanovice a Podbřežice drží kapitula olomoucká podnes.

Křižanovice, k 1131 viz u Břeclavě.

Podbřežice s fil. kostelem sv. Petra a Pavla. Skládaly se původně z části lenní a alodní. Biskupské léno držel 1365 Majnuš z Podbřežic,[7]) před 1400 Jan Bílý, pak Dětoch z Lilče[8]) a 1403 Diva z Lilče.[9]) R. 1460 držel léno Přeclav z Petrovic,[10]) 1527 Ctibor Vranovský z Vranova, jenž 1535 postoupil pul Podbřežic za 150 kop Hynkovi z Počenic.[11]) Alodní díl držel 1390 Znata z Ojnic;[12]) po smrti Jimrama z Podbřežic spadla tato část na markr. Jošta, který 1406 int. díl Podbřežic s patr. Ješku Lajlochovi.[13]) Posléze seděl tu Jan z Počenic, který prodal 1546 pol. Podbřežic kapitule olomoucké, která 1568 postoupila Podbřežice a Křečkovice biskupovi, nabyla jich však později zpět.[14])

2, II. 31, 88. — [115]) Lechner I. 3, CDM XIII. 319. — [116]) CDM XI. 527. — [117]) CDM XIII. 26. — [118]) CDM XV. 407, Lechner I. 27. — [119]) CDM XIV. 128. — [120]) Lechner I. 121.

[1]) Lechner I. 11. — [2]) Lechner I. 121. — [3]) KA A VI. a 2. — [4]) KA B I. b 30. — [5]) KA B I. c 19. — [6]) KA B II. b 17. — [7]) Lechner II. 35. — [8]) Lechner II. 208. — [9]) Lechner I. 22. — [10]) KA A IV. a 11, Lechner I. 74. — [11]) KA A VI. c 11. — [12]) ZDB VII. 817. — [13]) ZDB VIII. 558. — [14]) KA A VI. a 19, B I. b 30, Kop. biskup. E 39.

LENNÍ STATEK ŽELEČ.

Želeč (díl vsi) s far. kostelem sv. Bartoloměje. K 1131 viz u Olomouce; k r. 1232 viz u Pustiměře. Biskup Bruno dal 1268 Meinhartovi z Mořic lénem 5 lánů v Želči (Sals) a 1274 Heřmanovi z Wertinghausenu 2 lány tamže;[1]) také bývalý fojt vyškovský Herman držel před 1294 v Želči lénem 6 lánů.[2]) Vedle toho psali se 1267 Raclav a 1283 Vicemil z Želče (Selziz, Selesicz).[3]) Léno bylo 1389 počítáno k obvodu mejlickému,[4]) k 1444 viz u Brňan. R. 1488 seděl tu Mikuláš z Počenic,[5]) 1506 Veronika z Popůvek, vdova po Mikulášovi z Počenic, jehož děti byli Jan, Hynek, Kateřina, Anna a Ludmila z Počenic.[6]) V l. 1525 držel lénem díl Želče a Pustiměře kanovník Hynek z Počenic,[7]) 1546 Jan z Počenic[8]) a 1542 Václav Želecký z Počenic (jeho manželkou byla 1542 Anna z Dětmarovic, 1553 Marketa Ořechovská z Honbic),[9]) jenž přijal 1554 léno na tvrz a ves Želeč a díl Pustiměře a seděl tu ještě 1579.[10]) R. 1580 přijali na Želeč léno bratři Jan a Mikuláš Želečtí z Počenic,[11]) z nichž Mikuláš zemřel 1610 a zanechal vdovu Kateřinu Šmerhovskou z Lidkovic a syna Jana ml. Želeckého z Počenic, který seděl na Želči, měl za manželku Apolonii Bartodějskou z Bartoděj a zemřel roku 1620.[12]) R. 1635 bylo dáno léno Janu st. Jakartovskému z Sudic a jeho manželce Anně Marii roz. Soběkurské a 1644 zajistil biskup léno Janovi také pro ženské potomstvo,[13]) než 1651 prodal Jan Jakardovský Želeč za 7 tisíc zl. Bohuslavovi Lukaveckému z Lukavce.[14]) František Lev Lukavecký prodal 1682 léno za 10.000 zl. Žibřidu Adolfovi z Furtenburgu,[15]) po němž dědili (int. 1724) Karel, Jan a Josef bratři z Furtenburgu.[16]) Z těchto Jan z Furtenburgu prodal 1744 Želeč za 25.000 zl. Corsitzu hr. z Allfeldu.[17]) Korsitz hr. z Allfeldu int. 1784 Želeč Fr. Antoninovi hr. Schrattenbach (DMb XV. 18). Po Josefu Vincenci hr. Schrattenbach dědila (int. 1818) Isabella hr. Schrattenbach (DMb XX. 65), ale léno držel pak Volfgang hr. Schrattenbach, jenž zemřel 31. prosince 1820 bez mužských potomků, takže léno spadlo na biskupa (DMb XX. 148). Pak bylo léno 1823 int. Karlovi bar. Lederer, který je 1833 prodal Gustavu hr. Kalnoky (DMb XX. 176, XXIV. 105), jenž zemřel 18. února 1884. Pak držel Želeč Gustav hr. Kalnoky (zemřel 14. února 1898) a posléze Hugo hr. Kalnoky. R. 1784 zřízena v Želči lokalie.

Pustiměř, díl vsi, k 1554 viz u Želče.

RAČICKÉ PANSTVÍ.

Račice, městečko s far. kostelem Zvěstování P. Marie z let 1580—1620 a zámkem. K 1227 viz u Drnovic. Později hrad Račice nál. loupežnému rytíři Fridúšovi z Línavy a byl 1312 vojskem královským obležen a dobyt.[1]) R. 1346 drželi hrad a zboží Račice páni z Lipého[2]) a 1376 měl Račice s hradem, Drnovice, Pístovice (Přeskovice!), Sokolí, Ježkovice a Nosálovice biskup Albert ze Šternberka.[3]) R. 1394 přip. se v Račicích far. kostel.[4]) Dále nál. zboží pánům z Kravař, kteří stranili husitům; proto dobylo 1422 hradu vojsko biskupa olomouckého.[5]) R. 1434 seděl tu Petr z Konic a 1448 Vok z Holštejna,[6]) ale pak nabyli Račic opět páni z Kravař a podle ceduli dílčích mezi sestrami z Kravař 1466 dostala městečko Račice s přísl. Kunka z Kravař, která vzala ihned na toto zboží Václava

[1]) CDM IV. 11, 84. — [2]) CDM V. 3. — [3]) CDM III. 402, IV. 211. — [4]) Lechner I. 11. — [5]) AČ VI. 521. — [6]) LA k 1506. — [7]) LA k 1525, LSA 15. — [8]) KA A VI. d 12. — [9]) LA k 1542, 1553. — [10]) DM V. 44, Stav. arch. 770, DM XV. 5. — [11]) DM XV. 135, Po XXXI. 202, XXXVII. 61. — [12]) DM XXII. 190, XXIII. 35, ČMM 1922 168, DMb IV. 21. — [13]) DMb V. 25, VI. 1. — [14]) DMb VI. 22. — [15]) DMb IX. 76. — [16]) DMb XII. 6. — [17]) DMb XII. 84.
[1]) FRB IV. 179. — [2]) CDM VII. 633. — [3]) ZDO III. 4. — [4]) CDM XII. 197. [5]) ZDVGMS IV. 34. — [6]) Stav. arch. 338, P III. 396. — [7]) ZDO XII. 10, 11,

z Boskovic na spolek[7]) (týž seděl tu ještě 1480).[8]) Koncem r. 1468 obsadil hrad Matyáš Korvin.[9]) Dále seděl tu 1510 Ladislav a 1517 Dobeš z Boskovic.[10]) V l. 1545—71 přip. se v Račicích bratrský zbor.[11])

Jetřich Dobeš Černohorský z Boskovic (1556 obdržel list mocný) int. 1563 Janu Jetřichovi z Boskovic hrad a městečko Račice, Pístovice, Ježkovice, Drnovice, Ruprechtov, Surovice a pusté vsi Vilémov a Sokolí, což již 1562 postoupil Jan Jetřich Albrechtovi Černohorskému z Boskovic.[12]) Zuzana Černohorská postoupila 1568 panství račické Hanuši Haugvicovi z Biskupic (prvá manželka Hanušova Anna Marie Cetrysovna z Kynšperka zemřela 1568 a syn jejich Jan Haugvic zemřel 1568, druhou manželkou byla 1569 Alžběta ze Švamberka).[13]) Hanuš postoupil panství Bernartovi Petřvaldskému z Petřvaldu, který dostal 1585 od Rudolfa II. list mocný,[14]) ale teprve 1596 poručníci sirotků po Hanušovi Haugvicovi int. zámek a městečko Račice s piv. a pilou, Pístovice, Drnovice s pod., Ježkovice, Ruprechtov, díl Podomí a pustý Hamlíkov synu Bernartovu Hanuši Petřvaldskému z Petřvaldu, jemuž byly Račice, oceněné na 120.000 zl. mor., konfiskovány a prodány 1623 za 80.000 zl. Karlu Willingerovi ze Schönenperku.[15]) Ten prodal zámek a městečko Račice, Ježkovice, Pístovice, Drnovice, Ruprechtov, Podomí, Žabokrky, Boškůvky, Vážany, Málkovice, Orlovice, Mor. Prusy a Břevnovice Šimonu Kratzerovi ze Schönsperku. Šimon Kratzer zcizil pak panství račické Horaziovi Forno. Karel sv. p. Forno int. roku 1670 Račice Julianovi hr. Braida (ZDb I. 191), po jehož smrti (int. r. 1682) rozdělili se o Račice Fr. Julian, Ludvík Kazimír a Karel Ant. bratři vl. hr. Braida (ZDb II. 86). Po smrti Karla Ant. byly 1735 Račice int. Maxu Filipovi hr. Magni (ZDb V. 340), ale pak drželi panství opět Braidové a sice 1774 Ant. Pavel sv. p. Braida (ZDb XI. 20), po jehož smrti bylo 1792 panství int. jeho synovi Karlu hr. Braida (ZDb XI. 278). Dědici po Karlovi (int. 1800, ZDb XII. 24) Antonín a Alois sv. p. Braida a Marie Anna, sv. paní Bley, roz. sv. paní Braida, 1801 prodali Račice za 285 tisíc zl. Fr. Haynischovi v. Haydenburg a ten opět 1804 za 352.000 zl. Janu Huškovi v. Ratschitzburg (ZDb XII. 64, 213). R. 1830 koupil Račice a Drnovice Jan sv. p. Mundi, který 1864 prodal Račice za 1,200.000 zl. Eduardovi v. Kramsta.

R. 1874 koupil panství za 1,000.000 zl. Karel sv. p. v. Palm, 1894 Pavel ryt. Schöller a 1922 Račice int. Filipu Schöllerovi. Pozemková reforma byla provedena 1926 (plocha 3268 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Pístovice, Račice a Ruprechtov a cihelna v Račicích; zcela rozděleny dvory Ježkovice a Podomí. — Fara zanikla za třicetileté války, 1773 zřízena lokalie a 1859 fara. R. 1811 František II. potvrdil Račicům privilegia na trhy (Nová sb. 457).

Drnovice s far. kostelem sv. Vavřince z 1652. Podle falsa z 12. st. daroval kníže Břetislav po 1046 Drnovice (Drinouici) kapitule staroboleslavské.[16]) K 1104 viz u Třebíče; k 1131 viz u Olomouce. Kojata Hrabišic daroval 1227 Drnovice a Račice (Drunowici et Ratsici) svým příbuzným Eufemii a Svatoňovi.[17]) Dále psal se po Drnovicích 1246 Slavibor, 1272—79 Kojata, 1307 Vilém a 1399 Markvart.[18]) K 1376—1596 viz u Račic. Podle porovnání mezi Černohorskými z Boskovic a Janem z Drnovic z r. 1423 byly Drnovice přiřčeny poslednímu (List. z 1423 v archivu města Brna). R. 1417 jmenuje se v Račicích fara, která byla v 16. st. evang. a od 1630 opět katol.[19]) Drnovice ponechal si při prodeji panství Jan sv. p. Mundy (zemřel 29. března 1872), po jehož smrti připadl statek nadaci Jana sv. p. z Mundy (int. 1901). Při pozemkové reformě 1925

ZDB XI. 9. — [8]) P VI. 39. — [9]) ZDVGMS IV. 83. — [10]) ZDO XVII. 4, PB XI. 87. — [11]) PA IX. 359. — [12]) Salbuch č. 285., f. 79., ZDO XXVIII. 35. — [13]) Not. 1862 96, ZDB XXV. 28. — [14]) ZDO XXIX. 73, Kopiář arch. min. vnitra č. 89., f. 132. — [15]) ZDO XXXI. 8, Slovák, Konf. prot., 22, ZDO XXXIII. 5, 6. — [16]) Friedrich I. 382. — [17]) Friedrich II. 303. — [18]) CDM III. 142, IV. 69, 170, VI. 9, XII. 524. — [19]) ZDB XI. 364. — [20]) ZDO III. 3.

(plocha 1069 ha) propuštěny nadaci ze záboru zbytkové statky Dvůr u silnice, Kašparov, lesní hospodářství a zámek v Drnovicích.

Ježkovice přip. se 1353,[20]) k 1376 až 1596 viz u Račic.

Pístovice, k 1376—1596 viz u Račic.

Podomí, k 1349—1567 u Holštejna, 1480 pusté u Kotvrdovic, 1596 u Račic. Ves byla znovu vysazená a ještě 1771 byla německá.

Ruprechtov, k 1563—96 viz u Račic; 1771 byl německý.

Zanikly vsi:

Sokolí, k 1376—1563 viz u Račic.

Vilémov, k 1563 viz u Račic.

BOHDALICKÉ PANSTVÍ.

Bohdalice s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1807—14 a zámkem. R. 1337 jmenuje se Vojtěch z Bohdalic[1]) a již 1401 byl tu far. kostel.[2]) R. 1464 seděl tu Protivec z Zástřizl a Pavlovic.[3]) Po smrti Filipa z Zástřizl byl 1531 jeho statek Bohdalice s pod. int. Mikuláši Doupovcovi z Doupova;[4]) r. 1539 seděli tu nedíl. bratři Jan (obdržel 1540 list mocný), a Petr Doupovci, kteří 1551 int. Bohdalice s pod. a Pavlovice Jeronýmovi Bařickému z Bařic, jehož manželkou byla Anna z Sobína.[5]) Než již 1554 po smrti Jeronýmově byl statek int. Janovi Sedlnickému z Choltic,[6]) 1562 seděl tu Jan Gbelský z Gbelska a 1566—68 nál. Bohdalice Janu st. Nekšovi z Landeka, jenž 1566 obdržel list mocný.[7]) Dále Jan Purkart Černčický z Kácova prodal před 1580 tvrz a ves Bohdalice, Pavlovice, Mor. Prusy, Žabokrky, Boškůvky, Vážany, Břevnovice a pusté Tlustomasty Bernartovi Petřvaldskému z Petřvaldu,[8]) jenž 1580 prodal tvrz a ves Bohdalice a Pavlovice Albrechtu Čertorejskému z Čertorej, který tu seděl ještě 1589.[9])

Poručníci statku po neb. Bernartu Čertorejském prodali 1601 (int. 1602) statek bohdalický za 17.600 zl. mor. Ladislavu Berkovi z Dubé a ten ještě 1601 prodal statek za týž obnos Ladislavovi z Lobkovic.[10]) Ladislav z Lobkovic prodal již 1614 Bohdalice za 20.000 zl. mor. Lukáši Dembinskému z Dembině, ale 1619 seděla tu vdova po Lukášovi, katolička Eliška Dembinská.[11]) Fara byla ještě 1601 evang., 1617 však již katol.[12]) Polyxena Dembinská, provdaná Vrbnová, provdala 1638 Bohdalice olomouckým jesuitům, jimž náležely do 1773. Pak držel statek studijní fond a 1783 správa komorních statků prodala (int. 1788) Bohdalice za 111.008 zl. Raymundu šl. Mannerovi (ZDb XI. 226). Ten byl 1801 neb. a dědici bratři Volfgang, Jan Michal, Karel a Jan Nep. šl. Mannerové prodali 1804 panství za 250.000 zl. Janu Michalovi šl. Manner (ZDb XI. 251, XII. 220). R. 1842 byly Bohdalice int. Michalu Josefovi ryt. v. Manner a 1896 Arnoštu ryt. v. Manner. Pozemková reforma byla provedena 1924 (vlastník Arnošt Manner, plocha 642 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Bohdalice, Kučerov, Pavlovice, lesní hospodářství, pivovar, lihovar a cihelna v Bohdalicích. — Fara zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena lokalie, 1857 fara.

Kučerov, něm. Kutscherau, s far. kostelem sv. Petra a Pavla. K 1235—1238 viz u Doubravníku, 1255—1481 u Žďáru, 1617 u Vyškova. Maximilian z Dietrichštejna prodal 1638 Kučerov Šimonu Kratzerovi z Schönsperka (int. 1642, ZDb I. 1), ale ještě téhož r. přikoupili Kučerov a pustou Derfli olomoučtí jesuité k Bohdalicům (int. 1661, ZDb I. 111).

Manerov založen 1783 Raimundem v. Mannerem.

Pavlovice; r. 1371 psal se Protivec z Pavlovic.[13]) Jiný Protivec z Pavlo-

[1]) CDM XV. 48. — [2]) CDM XIII. 137. — [3]) P IV. 441. — [4]) ZDB XX. 1. — [5]) Salbuch č. 284., f. 46., PB XVII. 52, ZDB XXII. 83. — [6]) ZDO XXV. 91. [7]) Salbuch č. 287., f. 133, 251, PO XXIV. 172. — [8]) PO XXXI. 441. — [9]) PO XXXI. 353. — [10]) ZDO XXXII. 22, 23. — [11]) ZDO XXXIII. 39. — [12]) ČMM 1922 152. — [13]) ZDO II. 61. — [14]) ZDO VII. 272. — [15]) P IV. 311.

vic int. 1406 svému bratru Ondřejovi z Pavlovic půl vsi Pavlovic;[14]) vedle těchto přip. se tu ještě 1406 Heřman z Pavlovic.[15]) V l. 1459—66 seděli tu Protivec a Heřman z Pavlovic,[16]) 1490 Protivec z Zástřizl[17]) a 1496 Mikuláš z Zástřizl, jehož manželkou byla Kateřina z Háje.[18]) Jan z Pernštejna int. 1531 Pavlovice Mikulášovi Doupovcovi k Bohdalicům.[19]) K 1551—80 viz u Bohdalic.

Heroltice, díl. R. 1281 jmenuje se Trutvín, 1347 Medlo a 1376 Oldřich Kyj z Heroltic.[20]) Eliška Šerka z Šerkovic vzala 1536 Jindřicha, Hynka, Petra a Václava bratry vl. z Vidbachu na spolek na Heroltice u Ejvanovic[21]) a Hynek Pavlovský z Vidbachu prodal 1568 své lidi v Heroutících(!) Kunce Bítovské ze Slavíkovic, která tu seděla ještě 1584, ale 1586 byla již neb. a její sourozenci Vilém a Kateřina Bítovští smlouvali se o její pozůstalost.[22]) Vilím Bítovský prodal pak 1587 dvůr, tvrz a 25 lidí v Herultících(!) Floryanu Tomanyklovi z Kolsdorfu, jenž tu seděl ještě roku 1593.[23]) Ondřej Tomanykl prodal 1603 (int. 1612) půl Heroltic s tvrzí Lukáši Dembinskému z Dembině.[24]) R. 1619 seděla tu katolička Eliška Dembinská.[25])

Derfle zanikla u Kučerova, k r. 1661 viz u Kučerova.

IVANOVICKÉ PANSTVÍ.

Ivanovice, městečko s far. kostelem sv. Ondřeje a zámkem, dříve Ejvanovice. Podle falsa z 13. st. vévoda Frydrych potvrdil 1183 johanitskému špitálu v Praze ves Ivanovice nad řekou Hanou, kterou daroval řádu syn Dluhomilův Trojan a jeho bratří.[1]) Král Zikmund udělil Ivanovicum jarmark, což 1436 král Albrecht potvrdil.[2]) Král Ladislav dovolil 1456 řádu zastaviti zboží ivanovické Joštovi z Rožmberka a Hanušovi Ryšanovi z Modřic.[3]) K 1490 viz u Orlovic. R. 1527 seděl na Ivanovicích Bohuš Kropáč z Nevědomí, syn Jindřicha Kropáče a jeho manželky Kateřiny z Leskovce.[4]) Prokop Podštátský z Prusenovic a jeho manželka Kateřina Kropáčka int. 1539 pul tvrze a městečka Ivanovic s dílem pod. Benešovi Pražmovi z Bílkova (zemřel 1564, manželkou jeho byla Ludmila Kropáčka z Nevědomí),[5]) který seděl již 1540 i na druhém díle Ivanovic a 1553 obdržel list moený[6]). Dále Veronika Kropáčka z Nevědomí vzala 1540 na ulici Franštát u Ivanovic na spolek svého manžela Petra Pražmu z Bílkova, jenž žil ještě 1568.[7]) Ferdinand I. přidal 1543 městečku třetí jarmark.[8]) R. 1567 byl tu farářem luterský kněz Jan Facilis (Husička), nepřítel Bratří.[9]) Dále seděli 1569 na Ivanovicích Jan ml. Pražma a Petr Pražma z Bílkova, jehož manželkou byla 1585 Anastasie Cetrysovna z Kynšperka.[10]) Poslední potvrdil 1590 Bratřím v Ivanovicích privilegia.[11])

Neznámým způsobem nabyl panství Frydrych z Žerotína, jenž prodal Ivanovice Hynkovi Bruntálskému z Vrbna. Krystyna z Rogendorfu spolu s manželem Hynkem ml. Bruntálským z Vrbna a dcerami Bohunkou, Alžbětou a Marií Magdalenou prodala 1596 (int. 1612) statek ivanovský za 55.000 zl. mor. Janovi Bukůvkovi z Bukůvky, synovi Petra Bukůvky a jeho manželky Johanky Zubové z Mysločovic.[12]) Bukůvkové byli evangelíky a ještě 1609 byl v Ivanovicích evang.

---

[16]) AČ VI. 503, ČMM 1907 206, Akta Göding 18. — [17]) P VI. 221. — [18]) ZDO XVI. 10. — [19]) ZDB XX. 10. — [20]) CDM IV. 179, VII. 734, XV. 168. [21]) ZDO XXIV. 9. — [22]) Bočkova sb. 7983, PO XXXI. 283, XXXIII. 363. — [23]) PO XXXI. 366, XXXII. 605. — [24]) ZDO XXXIII. 25. — [25]) ČMM 1922 152, PO XLIII. 141.

[1]) Friedrich I. 402. — [2]) Zlobického sb. — [3]) Sedláček, Zbytky reg., XIV. 39. [4]) PO XIV. 13. — [5]) ZDO XXV. 8, XXVII. 29, Procházka, Starobylé náhrobní kameny. — [6]) ZDO XXV. 8, Salbuch č. 286., f. 2. — [7]) ZDO XXV. 10, XXIX. 52. — [8]) Zlobického sb., Salbuch č. 284., f. 161. — [9]) Jireček, Rukověť, 187. — [10]) PO XXXI. 202, ZDO XXIX. 63. — [11]) SH III. 209. —

farář.[13]) R. 1619 seděl na Ivanovicích evang. Bernart, syn Jana Bukůvky a jeho manželky Johanky Morkovské z Zástřizl.[14]) R. 1630 seděl tu Jindřich Šlik hrabě z Bassanu[15]) a 1634 Frydrych Šlik.[16]) Než dcera Bernarta Bukůvky Anna Kateřina provd. hr. Martinicová prodala 1652 tvrz a městečko Ivanovice, ulici Franštát, Hoštice a Medlovice Mikulášovi hr. Pazmanovi z Panasu. Dále drželi panství 1662 až 1702 Žerotínové, 1702—19 hr. z Rotálu, 1719—65 Přepišti z Rychnburka. R. 1782 bylo panství int. Marii Anně sv. paní z Reichenau, 1796 Nepomuceně hr. Aueršperkové; 1833 dědil Fr. Josef markýz de Lusignan, 1834 Josef hr. Aueršperk, načež 1837 koupil Ivanovice za 300.000 zl. arcivévoda Ferdinand Österreich-Este. R. 1851 bylo panství int. arcivévodkyním Marii Teresii Dorotě a Alžbětě Františce Marii Österreich-Este. Později náleželo panství jediné Marii Teresii Dorotě, provdané královně bavorské, po níž dědil (int. 1927) Ruprecht, korunní princ bavorský. Pozemková reforma byla provedena 1924 (plocha 1181 ha). Vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Ivanovice, lesní hospodářství a pivovar v Ivanovicích; dvůr Hoštice byl zcela rozdělen.

R. 1788, 1799, 1830 a 1834 Ivanovice vyhořely. V 16. st. nál. Ivanovice k vyššímu právu brněnskému (Kopiář města Brna v měst. archivu, ruk. 79, f. 63).

Hoštice s far. (od 1896) kostelem sv. Jana Křtit. přip. se 1398.[17]) Soběn ze Zborovic int. 1408 Hoštice s patr. Michalu Kasanovi z Hartmanic, jenž tu seděl ještě 1414.[18]) Václav z Morkovic int. 1480 Hoštice s tvrzištěm a pod. Protivcovi st. z Zástřizl.[19]) K 1490 viz u Orlovic. Proček ze Zástřizl int. 1530 ves Janu Francovi z Háje, který int. 1546 Hoštice Jiříkovi st. ze Zástřizl, jehož manželkou byla Kateřina z Honbic.[20]) Anna Kropáčka z Nevědomí vzala 1548 svého manžela Jiřika ml. z Zástřizl na Hoštice na spolek, ale 1541 int. Hoštice s pod. a Medlovice Petrovi Pražmovi z Bílkova, který však ji statek vložil zpět.[21]) Posléze Jiřík z Zástřizl int. 1555 Hoštice Petru Pražmovi a jeho manželce Ludmile Kropáčce z Nevědomí.[22]) Nedlouho potom nabyl statku Jaroš z Hrádku (int. r. 1561),[23]) 1578 seděl tu Mikuláš z Hrádku, jenž dal 1588 hoštickému kostelu rolí knězskou,[24]) a 1619 katolík Ctibor z Hrádku.[25]) Fara byla tu 1592 luterská,[26]) za třicetileté války však zanikla. K 1652 viz u Ivanovic.

Medlovice, k 1490 viz u Orlovic, 1542 u Hoštic a 1652 u Ivanovic.

Švábenice, díl městečka.

Franštát, ulice u Ivanovic, bývala samostatnou osadou, k 1540—1652 viz u Ivanovic.

Lit.: Fr. Hladký, Paměti obce Ivanovic na Hané, Ivanovice 1929.

STATEK HLUBOČANSKÝ.

Hlubočany, něm. Hobitschau. K 1131 viz u Olomouce. R. 1261 jmenuje se Ludslav z Hlubočan (Hlubochan).[1]) K 1325 viz u kl. Králové na St. Brně, 1589 u Vyškova. Kl. Králové prodal 1716 Hlubočany za 20.500 zl. rýn. Bernartu Bravantskému z Chobřan, po jehož smrti dědily vdova Johanka a dcery Johanka, Kateřina, Josefa, Barbora a Marie Anna, roz. Bravantské z Chobřan (int. 1727).[2]) Dále získali statek dědictvím sv. p. d'Albon a St. Andrée, kteří prodali jej 1745 za 45.000 zl. rýn. Václavu Kořenskému z Terešova. Děti posledního (Eleonora hr. Michaelis, roz. Kořenská z Terešova, a nezletilí Rudolf, Emanuel, Louisa a Františka hr. Kořenští z Terešova) prodali 1796 Hlubočany za 52.600 zl. Arnoštovi hr. Blankenstein.[3]) Josef hr.

[12]) PO XXXIII. 544, PB XXXII. 169, ZDO XXXIII. 33, Houdek, Mor. vývody, 12. — [13]) ČMM 1894 26. — [14]) ČMM 1922 147, Houdek, Mor. vývody, 15. — [15]) PO XLIII. 19. — [16]) XLIII. 196. — [17]) ZDO VI. 838. — [18]) ZDO VII. 589, P II. 428. — [19]) ZDB XII. 17. — [20]) ZDO XXIII. 3, XXV. 40. — [21]) ZDO XXV. 15, 40, 51. — [22]) ZDO XXVI. 3. — [23]) ZDB XXVII. 13. — [24]) PB XXVII. 277, Nová sb. — [25]) ČMM 1922 152. — [26]) Kameníček, III. 462.
[1]) CDM III. 325. — [2]) ZDb V. 29. — [3]) ZDb XI. 348.

Blankenstein prodal 1858 Hlubočany za 110.000 zl. Arnoštu Janovi ryt. v. Herring (zemřel 31. října 1871), po němž dědili rovným dílem nezletilí Viktor a Arnošt sv. p. Herring-Frankendorf. Z těchto Viktor postoupil 1876 třetina Maxovi a dvě třetiny Juliovi Gomperzům. R. 1909 byl Maxův díl int. Dr. Filipu ryt. Gomperzovi, který nabyl po smrti Juliově (21. února 1909) také zbylý díl Hlubočan. Pozemková reforma viz u Habrovan.

Terešov, něm. Tereschau, založen 1709 a pojmenován podle Kořenských z Terešova.

Lit.: J. v. Gomperz, Historische Notizen über Luleč und Hobitschau, Brno 1893.

HABROVANSKÝ STATEK.

Habrovany s zámkem a fil. kostelem sv. Trojice z 1523. V l. 1350—68 jmenuje se Mikuláš[1]) a 1370—76 Petr z Habrovan.[2]) Markr. Jošt int. 1385 tvrz a ves Habrovany Benešovi z Pamětic;[3]) 1406 seděl tu Jan z Pamětic,[4]) 1416 Bohuše a 1419 Proček z Habrovan[5]) a 1434 Racek z Četochovic.[6]) Burian z Vlčnova int. 1447 Habrovany s pustou tvrzí Jaroslavovi z Šelnberka a Jan z Šelnberka int. 1481 totéž Václavovi a Jiříkovi bratřím Sirovátkum ze Lhoty.[7]) V l. 1490 až 1500 seděl tu Jan Syrovátka[8]) a 1512 vzala Salomena Syrovátková ze Lhoty na tvrz a ves Habrovany na spolek svého manžela Jana Dubčanského ze Zdenína, za něhož staly se Habrovany střediskem sekty Habrovanských čili Luleckých.[9]) Salomena ze Lhoty držela statek ještě 1539,[10]) načež seděli tu 1548 bratři nedilní Vilém (ještě 1564, 1550 obdržel list moc. ný, manželkou jeho byla 1550 Mandalena z Dobrčic, 1563 Alena z Milhostic) a Jan Dubčanští ze Zdenína.[11]) Po smrti Vilémově seděli tu 1567 jeho synové nedilní Jan ml. a Frydrych Dubčanští,[12]) kteří 1573 int. Habrovany, Nemojany a Luleč s hradem Janu Bohuslavovi Zoubkovi ze Zdenína (manželkou jeho byla nejprve Anna ze Zástřizl, která zemřela o čase velikonočním 1574 na Habrovanech, pak 1588 Kateřina Rájecká z Mírova, posléze 1595 Mandalena Stošovna z Kounic), synu neb. Joachyma Zoubka a Kunky z Korotína.[13]) V l. 1593—1605 seděl tu Vilém Zoubek[14]) a 1619 katol. sestra Vilémova Kateřina Eliška Zoubková ze Zdětína, která 1635 odkázala statek jesuitům (ZDB XXXIV. 38). Po zrušení řádu náležely Habrovany studijnímu fondu, až 1824 (int. 1831) správa státních statků prodala za 95.000 zl. konv. m. Habrovany Janovi ryt. Herring. Nadále Habrovany sdílely osudy Hlubočan. Pozemková reforma na panstvích Habrovanech a Hlubočanech byla provedena 1924 (vlastník Dr. Filip Gomperz, plocha 1116 ha); ze záboru propuštěny vlastníku zámek v Habrovanech, cihelna v Lulči a lesní hospodářství, utvořeny byly zbytkové statky Habrovany, Hlubočany a Terešov.

Luleč s far. kostelem sv. Martina a far. kostelem sv. Isidora z 1751—53. Po Lulči psal se 1353—73 Bedřich z Lulče[15]) a 1390 Ješek a Smil bratři vl. z Lulče.[16]) R. 1406 držel Luleč s hradem a patr. (fara přip. se 1391) Dětoch z Lulče,[17]) pak 1410 Hynek[18]) a později Bedřich z Lulče, jenž int. 1418 svému synu Divovi z Lulče hrad, zboží s patr. kostela i kaple v Lulči.[19]) Dále seděli zde 1430 Mikeš a 1464 Karel z Lulče.[20]) Eliška z Lulče int. 1490 Luleč s hradem, pod. a kaplanstvím Václavovi z Ludanic (manželkou jeho byla Anna z Valdštejna),[21]) po jehož smrti Jindřich z Lichtenbur-

[1]) ZDB I. 214, Lechner II. 38. — [2]) ZDB V. 372, CDM XI. 30. — [3]) ZDB VII. 11. — [4]) P II. 22. — [5]) AČ VI. 470, P III. 44. — [6]) P III. 99. — [7]) ZDB XII. 540, XI. 21. — [8]) P VII. 29, 212. — [9]) PB X. 39, LSA 165, ZDB XIV. 14. — [10]) PB XVII. 116. — [11]) ČMM 1907 209, PO XXIV. 15, ZDB XXII. 79, PB XIX. 188, XXIII. 177, Salbuch č. 285., f. 196. — [12]) PB XXV. 60. — [13]) ZDB XXVI. 62, XXVII. 5, 74, PO XXVII. 462, XXX. 645, PB XXIX. 28. — [14]) LSA 123, Kameníček, II. 370, PB XXXV. 2. — [15]) Lechner II. 1, 45. — [16]) CDM XV. 315. — [17]) MV I. 574, ZDB VIII. 373. — [18]) P II. 208. — [19]) ZDB XI. 530. — [20]) AČ VI. 498, P IV. 98. — [21]) ZDB XII. 11. — [22]) ZDB XVII. 1. —

ka a Jan Čeloud z Pálovic int. 1523 toto zboží s dílem Nemojan Janu Dubčanskému ze Zdenína.[22]) Za tohoto měla v Lulči sekta Habrovanských či Luleckých své středisko a 1530—35 i tiskárnu (tiskl zde Kašpar Aorgus Prostějovský, tisky odtud byly označovány udáním místa »in monte liliorum«).[23]) Odtud měla ves stejnou vrchnost s Habrovanami. Fara byla 1608 katol., ale farnost byla pokatoličtěna teprve po 1610.[24]) R. 1779 byl tu rozparcelován panský dvůr.

Nemojany byly (Nemoy) poč. 14. st. lénem biskupským v obvodu kroměřížském.[25]) K 1131 viz u Olomouce. R. 1370 držel ves Petr z Habrovan,[26]) později Bedřich st. z Lulče, který int. 1406 Nemojany Bedřichu Motyčkovi z Lulče.[27]) Po smrti Bedřichově získal statek Artleb z Víckova, který int. 1447 Nemojany Janovi z Všechovic.[28]) K 1523 viz u Lulče, 1573 u Habrovan.

Lit.: J. v. Gomperz, Historische Notizen über Lulč, Habrowan und Hobitschau, Brno 1893.

SLAVKOVSKÉ PANSTVÍ A STATEK MOR. PRUSY.

Slavkov, něm. Austerlitz, původně Neusedlitz, město s zámkem z 1760—1770 a zámeckou obrazárnou, děkanským kostelem Zmrtvýchvstání K. P. z 1786—90 (původní chrám sv. Jakuba Větš. stával na hřbitově), kaplí sv. Urbana z 1712, radnicí z 1592, kostelíkem sv. Jana Křtit. na Špitálce. Město bývalo opevněno hradbami a branami Bučovskou, Brněnskou (jinak Špitálskou), Zámeckou (jinak Rousinovskou) a Rybničnou (jinak Vodní). Předměstí bývala: Špitálka, Nová ulice, Bučovská a Lázeňská ulice.

V 13. st. byla v Slavkově komenda řádu německých rytířů (domus sanctae Mariae in Nowzeliz), jejíž komendorem byl 1243 (Neuzedlicz), 1284 Gerlach (Nouosedlicz) a 1332 Siegfrid.[1]) Václav II. propůjčil 1288 komendě různá privilegia.[2]) Řád koupil pak r. 1381 od Alšíka z Mejlic Nížkovice (Neskowicz).[3]) Již 1323 jmenuje se far. kostel sv. P. Marie a sv. Jakuba.[4]) Václav IV. propůjčil 1416 městečku erb a právo pečeti (Nawssedlicz);[5]) Zikmund daroval 1422 Slavkovu mýto a potvrdil privilegia, téhož roku daroval však rychtu v Slavkově Markovi z Hodalic a 1423 zapsal hrad a město Slavkov Alšovi z Šternberka za služby proti husitům.[6]) Aleš postoupil zástavu Petrovi z Konic.[7]) V l. 1447—1449 seděl tu Adam z Konic,[8]) ale Kateřina z Konic dala 1453 Slavkov svému manželovi Janovi z Valdštejna (seděl tu ještě 1463)[9]) a král Ladislav stanovil, aby výplata Slavkova mohla se státi jen z královské komory.[10]) Dále seděl tu 1482 Burian z Čisté Studně,[11]) 1484 Oneš z Lukavce[12]) a posléze Zikmund, Michal, Jan a Šebestian, synové Beneše Krabice z Vajtmile, jimž Vladislav II. 1490 vložil zboží slavkovské v alod.[13]) Bratři Krabicové prodali 1490 (int. 1496) Slavkov Petrovi hr. od Sv. Jiří a Pezinku,[14]) jenž 1497 dal Slavkovu různá privilegia, zejména odúmrt, a téhož roku obdaroval městský špitál. Vladislav II. udělil 1492 Slavkovu třetí jarmark.[15])

Petr hr. od Sv. Jiří nabyl (int. 1497) od Havla z Batelova tvrz a ves Rašovice, pusté Kunůvky, pusté Bohušice a pusté hradisko Kepkov[16]) a 1497 int. své manželce Žofce z Valdštejna hrad a město Slavkov s pod., Chřenovice(!), Hodějice, Němčany, Eršpice(!), Nížkovice s pod., pusté Mezilesice a tvrziště Dvorce.[17]) Před 1509 (int. 1531) koupil zboží slavkovské: hrad a město Slavkov s pod., Němčany, Hodějice, Jeršpice s tvrzí pustou

[23]) Jireček, Ruk., 18. — [24]) ČMM 1903 295, Hlídka XXII. 703. — [25]) Lechner I. 6. — [26]) ZDB V. 372. — [27]) ZDB VIII. 376. — [28]) ZDB XII. 765.
[1]) CDM III. 38, 127, IV. 227, VII. S 288. — [2]) CDM V. 2. — [3]) CDM XI. 217. [4]) CDM VI. 254. — [5]) Bočkova sb. 6631. — [6]) Bočkova sb. 6632, AČ VII. 579, Sedláček, Zbytky reg. 852. — [7]) AČ VII. 579. — [8]) P III. 357, AČ XVI. 116. — [9]) AČ VII. 579, VI. 504. — [10]) Sedláček, Zbytky reg., XV. 29. — [11]) P V. 401. — [12]) Stav. arch. 511. — [13]) ZDB XIII. 2. — [14]) ZDB XIII. 2. [15]) Bočkova sb. 6633. — [16]) ZDB XIII. — [17]) ZDB XIII. 10. — [18]) ZDB XX.

Dvorce, Nížkovice s pod., Rašovice s pustou tvrzí, hrad pustý Kunůvky a ves pustou Kunůvky s pod.[18]) Oldřich z Kounic dal 1509 odúmrt Nížkovicům a Heršpicům a 1516 propustil Slavkovské z hlásky. Po jeho smrti dědili jeho synové Jan, Václav (manželkou jeho byla 1535 Marketa z Vodník),[19]) Petr a Oldřich z Kounic, kteří se rozdělili o zboží tak, že Petr dostal Křenovice a Nížkovice, Oldřich Hodějice, Rašovice a díl Němčan a Jan (1553 obdržel list mocný a zemřel 1566) společně s Václavem Slavkov s přísl. Petr z Kounic přikoupil 1544 od Viléma z Víckova díl Hrušek,[20]) 1533 udělil odúmrt Křenovicům[21]) a měl 1535 za manželku Dorotu z Heraltovic.[22]) Jan a Václav z Kounic dali Rašovicum odúmrt a kus lesa slove Paseka[23]) a 1558 dal Jan bratřím slavkovským grunt k stavbě zboru.[24]) Ferdinand I. na žádost Jana z Kounic 1566 přidal Slavkovu jarmark a dovolil užívati červeného vosku (Salbuch č. 287., f. 247). Po Janovi zdědili 1566 panství slavkovské synové neb. Petra z Kounic Oldřich a Kryštof (třetí jejich bratr Petr byl již neb.),[25]) kteří měli Slavkov v nedílu, 1567 potvrdili a rozšířili Slavkovu privilegia a 1568 potvrdili privilegia Hodějicum. Oldřich z Kounic (manželkou jeho byla Anežka Černohorská z Boskovic) učinil 1570 poručenství (int. 1576).[26])

Jeho syn Oldřich z Kounic (manželkou jeho byla 1594 Apolonie z Valdštejna, druhou od 1598 Ludmila z Roupova),[27]) potvrdil 1589 Slavkovu privilegia, 1593 potvrdil privilegia Křenovicům, 1597 pořídil urbář panství slavkovského, 1609 pustil Křenovicum roboty pod plat[28]) a zemřel 1617. Synové jeho sluli Bedřich a Lev Vilém. Bedřich z Kounic potvrdil 1617 Slavkovu privilegia a dal téhož r. pořiditi nový urbář.

R. 1528 přistěhovali se z Mikulova do Slavkova novokřtěnci-malohoufníci, k nimž záhy přibyli z Pustertalu noví přistěhovalci vedení Huterem a také křtěnci z Č. Krumlova. Mezi nimi vznikly však rozpory, mravy se uvolnily a přísnější vystěhovali se do Hustopeč.[29]) Novokřtěnci slavkovští v 16. a 17. st. zabývali se proslulou keramikou.[30]). Již r. 1525 přip. se v Slavkově bratrský zbor.[31]) Bratrská obec rozkvetla zvláště, když 1572 byl správcem zboru Isaiáš Cibulka (Caepola.)[32]) R. 1572 a 1584 konány v Slavkově bratrské synody.[33]) Farní kostel byl 1575 v rukou luteránů[34]) a 1610 byl tu vedle českého faráře i německý luterský kazatel.

Bedřichovi z Kounic byl Slavkov pro účast v povstání konfiskován a dán mladšímu jeho bratrovi Lvu Vilémovi z Kounic[35]) (manželkou jeho byla 1639 Eusebie z Ústí Sezimova), jenž byl 1642 povýšen do stavu hraběcího a zemřel 1655. Jeho syn Ondřej Dominik (zemřel 1704) byl 1683 povýšen do stavu říšských hrabat a 1702 zřídil z panství slavkovského fideikomis (int. 1705, ZDb III. 384) a založil poč. 18. st. v Slavkově textilní manufakturu. Z jeho nástupců Václav Ant. hr. Kounic, proslulý státních, byl 1764 povýšen do stavu říšských knížat, vystavěl zámek (stavitel Pedruzzi) a kostel a zřídil zámecký park; zemřel 1795. Po Václavu knížeti Kounicovi dědil panství jeho syn Arnošt Kryštof kníže Kaunitz Rittberg, 1798 byl Slavkov int. Dominikovi, 1813 Aloisovi knížeti Kaunitz; po vymření moravské větve Kouniců ujala se panství jiná větev tohoto rodu (1848) a na Slavkově seděl pak Albrecht hr. Kaunitz (zemřel 24. ledna 1897), dále známý vlastenec Dr. Václav hr. Kaunitz (zemřel 14. října 1913), posléze Dr. Eugen hr. Kaunitz (zemřel 8. září 1919), po jehož smrti bylo panství int. Josefu Palffy. Pozemková reforma byla provedena 1923—25 (vlastník Josef Palffy, plocha 3353 ha). Vlastníku prepuštěny ze záboru zbytkové statky Slavkov a Na rybníku, cihelna a zámek v Slavkově; utvořeny zbytkové statky Jalový dvůr, Holubice, Křenovice, Letonice, Mor. Málkovice a Orlovice. Většina lesní půdy zůstává v záboru. Zcela rozděleny byly dvory Kroužek a Mor. Prusy.

8. — [19]) ZDB XX. 25. — [20]) ZDB XXII. 41, Salbuch č. 286., f. 15. — [21]) Nová sb. — [22]) ZDB XXI. 4. — [23]) Zlobického sb. — [24]) SH III. 206. — [25]) PO XXIV. 267. — [26]) ZDB XXVI. 35. — [27]) ZDB XXVII. 72. — [28]) Nová sb. — [29]) Kameníček, III. 467. — [30]) ČMMZ XIII. 18. — [31]) PA IX. 360. — [32]) Jireček, Ruk. 122. — [33]) PA IX. 360, Jireček, 317. — [34]) Hübel 36. — [35]) Slo-

Slavkov velmi utrpěl třicetiletou válkou; po válce bylo tu (kromě 65 domů židovských) 128 osedlých a 220 pustých domů, ulice Špitálka byla r. 1645 zcela pustá.

Nový Rousinov, městečko s far. kostelem sv. Maří Magdaleny z 1699. R. 1222 psal se Petr z Rousinova (Ruszinow)[36]) a 1321 nál. Rousinov (Russins) i s mýtem k zboží hradu Špilberku.[37]) Posléze koupila Rousinov s mýtem kapitula sv. Petra v Brně, již 1416 Václav kup potvrdil, než kapitula již 1417 prodala zboží městu Brnu.[38]) Král Jiří propůjčil městečku městské právo brněnské, odúmrt a jarmark a potvrdil privilegia, shořelá za válek.[39]) Dále potvrdil privilegia 1497 Vladislav II., jenž přidal jarmark, a 1549 Ferdinand I., jenž přidal další jarmark.[40]) Král Jiří zastavil 1464 městečko Karlovi z Vlašimě a Vladislav II. 1492 v 6200 zl. uh. Vilémovi z Pernštejna.[41]) R. 1511 jmenuje se tu kaple sv. Maří Magdaleny.[42])

Při prodeji panství špilberského r. 1560 prodán byl Rousinov od tohoto statku Vilémovi Dubčanskému ze Zdenina;[43]) později nál. Hanušovi Haugvicovi z Biskupic, ale poručníci jeho sirotků vložili 1585 Rousinov s pod. a mýtem Hanuši Gedeonovi z Olešničky, také již nebožtíku.[44]) Dále držel Rousinov Hynek Brtnický z Valdštejna, jenž 1585 potvrdil Rousinovu privilegia, dal šenk vína a dovolil vésti vodu z Habrovan do městečka.[45]) Hynek pak int. 1593 (prodej 1587) městečko Rousinov Oldřichovi z Kounic k panství slavkovskému.[46]) Již 1617 přip. se v Rousinově židé a v pol. 17. st. bylo tu 35 židovských domů. Ještě 1630 převládali v Rousinově nekatolíci. Fara byla obnovena r. 1696. Privilegia potvrdil 1641 Lev Vilém z Kounic a 1669 Leopold I., jenž přidal opět dva jarmarky. R. 1804 narodil se v Rousinově buditel Fr. Sušil.

Heršpice s ref. far. kostelem; k 1497 až 1531 viz u Slavkova. V 16. st. byli tu novokřtěnci.[47]) U Heršpic stával hrad K e p k o v, k 1497 viz u Slavkova, a tvrz D v o r c e, k 1497—1531 viz u Slavkova.

Hodějice, v 16. st. Hodětice; k 1497 až 1533 viz u Slavkova. Václav a Simeon bratři z Kounic int. Hodětice r. 1544 Janovi a Václavovi bratřím z Kounic.[48])

Holubice: k 1371 viz u Vildenberka. Artleb z Hrádku prodal Holubice markr. Joštovi, jenž je 1392 zapsal Oldřichovi z Bránic, který se psal po Holubicích i 1409.[49]) K 1418—21 viz u D. Kounic. Král Zikmund zapsal 1421 zboží holubické, náležité klášteru kounickému, Jakubovi z Liptova.[50]) Ferdinand I. postoupil dědičně 1532 díl Holubic a Kroužku Vilémovi z Víckova, který jej 1535 int. kapitule sv. Petra.[51]) K 1545 viz u Pozořic. Dále seděl tu 1571 Oldřich Přepyský z Rychnburka,[52]) 1577—80 Hanuš Gedeon z Olešničky,[53]) 1598—1600 Gedeon Gedeon,[54]) 1608—9 Jaroš Gedeon[55]) a 1619 evang. Jetřich Gedeon z Olešničky,[56]) pak Jiřík Adam Falkenhajn z Glošku, jenž spolu s manželkou Evou Šťastnou, roz. Hostivarskou z Kostelce, 1628 prodal za 16.000 zl. mor. Holubice a Kruh k panství slavkovskému Lvu Vilémovi z Kounic (int. 1631, ZDB XXXIV. 26).

Křenovice s far. kostelem sv. Vavřince nál. koncem 13. st. Artlebovi z Deblína, který 1305 připojil k farnosti křenovické svou ves Hrušky;[57]) k 1391 viz u Dědkovic, 1497—1593 u Slavkova.

Křižanovice s far. kostelem P. Marie; k 1131 viz u Břeclavě. Byly lénem biskupským a 1320 počítány k

vák, Konf. prot., 12. — [36]) Friedrich II. 232. — [37]) CDM VI. 176. — [38]) Bočkova sb. 10.363—64. — [39]) AČ IX. 312, Cerroni II. 8, Zlobického sb. — [40]) Zlobického a Nová sb., Cerroni II. 8 str. 14, Salbuch č. 285., f. 150. — [41]) AČ VI. 532. — [42]) Nová sb. — [43]) Kameníček, III. 268, ZDB XXIV. 18. — [44]) ZDB XXIV. 18. — [45]) Nová sb., Středosvský, Apogr. VI. 48. — [46]) Středovský, Apogr. VI. 53, ZDB XXVII. 71. — [47]) Kameníček, III. 489. — [48]) ZDB XXII. 39. — [49]) ZDB VII. 1051, P II. 95. — [50]) Sedláček, Zbytky reg., 824. — [51]) ZDB XX. 20, XXI. 6, Kopiář arch. min. vnitra č. 1., f. 448, Salbuch č. 283., f. 27. — [52]) PO XXVII. 252. — [53]) PB XXVII. 193, PO XXXI. 353. — [54]) PO XXXIII. 30, PB XXXII. 179. — [55]) Stav. arch. 1040, PB XXXIV. 126. — [56]) ČMM 1922 148. — [57]) CDM V. 175. — [58]) Lechner

obvodu modřickému.[58]) Již 1404 přip. se tu far. kostel.[59]) Ves držel lénem 1389 Alšík z Manic,[60]) 1408—13 Artleb z Říčan držel půl vsi a Proček z ku, 1378 u dominik. kláštera v Brně. Jitka z Lichtenburka vzala 1493 svého prvého manžela Albrechta z Lichtenburka a 1494 druhého manžela Karla

Bitva u Slavkova. V okolí Slavkova byla 2. prosince 1805 svedena jedna z nejslavnějších bitev Napoleonových (bitva tří císařů). Rusové a Rakušané opustili koncem listopadu 1805 pevná postavení u Olšan a táhli v síle 84.000 mužů (z toho 15.700 Rakušanů) proti Brnu, obsazenému Napoleonem, aby Francouze odřízli od Vídně. Tažení bylo nepromyšlené, přivodila jej ukvapenost cara Alexandra a také zásobovací potíže. Rozhodná bitva vyprostila Napoleona z nepříznivé situace, neboť z jihu blížily se armády rakouské a diplomatická roztržka s Pruskem hrozila výbuchem války. Napoleon (disponoval 74.000 muži a 250 děly) přenesl dne 28. listopadu hlavní stan z Brna na samotu Kandii a vylákal spojence k boji seslabením svého pravého křídla pod Davoustem u Sokolnic. Spojenci (vrchním velitelem byl Kutuzov, jehož stan byl v Křenovicích) zaujali pevné postavení od Koválovic k Újezdu, jejich střed byl na Prateckých výšinách, chráněných bažinatou Říčkou, levé křídlo opíralo se o rybníky u Žatčan.

Dne 2. prosince o 5. hod. ráno počali spojenci útočiti (prvá rakouská dělová rána byla vystřelena na kopci u kaple sv. Antonína blíže Újezda) na oslabené francouzské křídlo směrem k Sokolnicům a podařilo se jim vytlačiti Francouze z Telnic a Sokolnic. Nedlouho potom sestupoval k útoku s výšin Prateckých ruský střed. Napoleon, který řídil bitvu s výšiny Žuráně, sesílil střed a o půl 9. ráno započal sám útok na Pratecké výšiny, které byly po dvouhodinném boji dobyty. Tím byla bitva vlastně rozhodnuta. Vandammeova divise přispěla ku pomoci pravému křídlu a zahnala spojence na hráze Měnínského a Žatčanského rybníku. Smyšlenkou jest však, že v těchto rybnících se mnoho Rusů a Rakušanů utopilo. Rusové ustoupili pak směrem k Čejči. V noci po bitvě přeložil Napoleon hlavní stan na pozořickou poštu a 3.—7. prosince dlel na slavkovském zámku. Dne 4. prosince sešel se s císařem Františkem u Spáleného mlýna mezi Žarošicemi a Nasedlovicemi, aby ujednal příměří, které bylo 6. prosince uzavřeno na slavkovském zámku. V l. 1910—11 byla v místech rozhodujícího boje na Pratecké výšině postavena »mohyla míru«, na Žuráni památník.

I. 85, LA k 1467. — [65]) DM V. 49. — [66]) DM V. 55, 71, XV. 8. — [67]) LA k 1617. — [68]) Lechner II. 65. — [69]) ZDB VIII. 460. — [70]) DM V. 28. — [71]) ČMM 1922 158. — [72]) ZDO XV. 5. — [73]) AČ XVII. 211, XX. 371, ZDB XXI. 13. — [74]) PB XX. 232. — [75]) ZDB XXV. 9, XXVI. 90. — [76]) ZDB XXVII. 78. — [77]) ZDB VI. 182, CDM XV. 157. — [78]) P II. 95, ZDB IX. 301. [79]) ZDB XI. 76, 77. — [80]) P III. 10. — [81]) ZDB XII. 825. — [82]) ZDB XII.

teřina Rackové z Mrdic int. 1447 díl Rašovic s tvrzištěm Fraňkovi z Okarce, který tu seděl ještě 1464.[81]) Díl vsi nál. klášteru tišnovskému a abatyše tišnovská Johanka int. jej 1492 Havlovi z Batelova.[82]) K 1497—1533 viz u Slavkova.

Na panství zanikly vsi:

Bohušice zanikly jihových. Rašovic, kde jest trať Bohušky. R. 1358 seděl tu Vojslav z Blišic, jenž 1373 int. Bohušice Pavlovi ze Sovince.[83]) Posléze Bolka, vdova po Janovi z Heraltic, int. 1385 Bohušice Oldřichu Hechtovi z Rosic[84]) a Jan z Rosic int. totéž 1420 Janu Kočičkovi z Říčan.[85]) Než 1417 držel tvrz a zboží v Bohušicích Ctibor z Mezimostí.[86]) Ctibor z Cimburka int. 1481 Bohušice a Kunůvky s tvrzí a pod. Jindřichovi z Doubravice a Lickovi z Lilče a hned potom rukojmí za Budivoje Kočku z Říčan int. pusté vsi Bohušice a Kunůvky Rackovi ze Zborovic.[87]) K 1497 viz u Slavkova.

Kuničky zanikly u Heršpic, kde jest trať Konůvky. Jakub z Kunovic prodal 1365 Pavlovi ze Sovince Kunovice(!) s pod.[88]) Markvart z Duban int. 1420 Kunovičky s tvrzí a patr., jak mu to vložila 1418 Kateřina, vdova do Oldřichu Hechtovi z Rosic, Janu Kočkovi z Říčan.[89]) Dále seděl tu 1464 Racek ze Zborovic, 1481 Jindřich z Doubravice.[90]) K 1481 viz u Bohušic, 1497—1531 u Slavkova.

Statek Mor. Prusy:

Mor. Prusy s far. kostelem sv. Jiří. R. 1269 jmenuje se Martin z Prus.[91]) Markr. Jan dal 1368 lénem zboží v Prusích, Žabokrcích a Vážanech bratřím Jakubu, Ctiborovi a Janáčkovi z Prus, z nichž Jakub Končík z Prus jmenuje se ještě 1387.[92]) Myslibor z Prus založil 1392 v far. kostele pruském oltář sv. Jiří.[93]) R. 1413 seděl tu Znata z Prus,[94]) 1459—60 Majnuš z Melic.[95]) Vladislav II. int. 1492 tvrz a dva díly Prus, jež bývaly manstvím markraběte, v alod Znatovi z Melic, jehož manželkou byla 1496 Dorota z Prostějova.[96]) Znata int. 1506 Prusy s tvrzí a pod., Žabokrky, Boškůvky, Tlustomasly(!), půl Nevštychu u Brodku a díl Vážan Heřmanovi z Zástřizl,[97]) který zemřel 1506[98]) a před smrtí prodal zboží Janu Kobíkovi z Opatova.

Jan Kobík z Opatova int. 1516 tvrz a ves Prusy s pod., Žabokrky, Vážany, Pavlovice s tvrzí, Boškůvky, pusté Tlustomasty a půl pustého Neuštychu Vilémovi z Pernštejna,[99]) který dal 1510 Prusům a Podolíčku odúmrt.[100]) Jan z Pernštejna int. 1548 Prusy s pod. a ulicí Žabokrky, Vážany, Boškuvky a pusté Tlustomastsko Frydrychovi Černčickému z Kácova, jehož manželkou byla 1569 Barbora ze Zvole.[101]) Jan Purkart Černčický (1573 dostal list mocný) prodal kolem 1574 statek za 25.000 zl. mor. Bernartu Petřvaldskému z Petřvaldu. (Kopiář arch. min. vnitra č. 89., f. 20). Posléze držel statek Jan Matyášovský z Matyášovic, 1629—31 pak Šimon Kratzer z Schönsperku. Od 1631 statek byl spojen s Slavkovem. (ZDO XXXVII. 19). Dominik Ondřej hr. z Kaunitz vytvořil z statku pruského (int. 1705) fideikomis (ZDb III. 384).

Boškůvky, k 1506—48 viz u Mor. Prus, k 1574 u Bohdalic.

Hrušky, díl; 1294 jmenuje se Hron z Hrušky,[102]) k 1305 viz u Vážan. Díl držela tu 1399 (Pyrbaum prope Nausedlicz) kapitula olomoucká.[103]) Jan Černohorský z Boskovic prodal 1529 díl Hrušek Janu Kyjovskému z Kyjovic[104]) (k 1551 viz u Kobylník). R. 1554 některé zboží nál. již k Slavkovu.

Málkovice (Moravské); 1307 jmenuje se Hodislav a 1337 Unka z Málkovic.[105]) K 1490—1548 viz u Orlovic. R. 1553 seděl tu Jiřík z Zástřizl, 1568 seděl tu Petr Pražma z Bílkova (1569 dostal list mocný), jenž 1574 prodal tvrz a dvůr Málkovice a Volo-

17. — [83]) ZDB VI. 125. — [84]) ZDB VII. 158. — [85]) ZDB XI. 236. — [86]) ZDB VII. 311. — [87]) ZDB XI. 18, 19. — [88]) ZDB IV. 189. — [89]) ZDB IX. 372, XII. 36. — [90]) P IV. 98, ZDB XI. 19. — [91]) CDM IV. 30. — [92]) CDM X. 41, XV. 275. — [93]) ZDO VI. 387. — [94]) Lechner II. 302. — [95]) AČ VI. 503, P IV. 287. [96]) ZDO XIV. 8, XVI. 9. — [97]) ZDO XVI. 36. — [98]) Procházka, Starobylé náhrobky, 34, ZDDO XVII. 11. — [99]) ZDO XVIII. 3. — [100]) Zlobického sb. [101]) ZDO XXV. 53, PO XXVII. 13, XXVIII. 130, PB XXV. 149. — [102]) CDM V. 4. — [103]) CDM XII. 524. — [104]) ZDB XIX. 5. — [105]) CDM VI. 9, XV. 44.

vice(!) s pod. a piv. Janu Pšovlckému z Mukoděl.[106]) R. 1577 seděl tu Volf Loranth z Inky, jenž 1583 int. tvrz a ves Málkovice s piv. a Orlovice s pod. Petru Pražmovi z Bílkova.[107]) Balcar Omštan z Štorejnu (1590 obdržel list mocný) prodal 1597 Málkovice a Orlovice Bernartu Janauerovi ze Strachnova (int. r. 1597).[108])

Orlovice s far. kostelem sv. Václava. V 14. st. byla tu johanitská komenda, jejíž komendatorem byl 1328 Pertolt z Salczy.[109]) Poč. 15. st. bylo zboží komendy králem zastaveno, ale král Zikmund je vyplatil a ponechal si je také při odevzdání Moravy Albrechtovi.[110]) R. 1456 držel zboží orlovické zástavou kněz Jošt z Rožnberka a Hanuš Ryšan z Modřic.[111]) Brněnští Johanité pak 1490 s povolením králů Vladislava i Matyáše int. hrad pustý Orlovice, městečko Ejvanovice, vsi Hoštice, Málkovice a Medlovice varadínskému biskupu Janovi, který 1492 int. zboží Johanesovi z Kunovic a ten již 1498 vložil zboží orlovské Václavu Skrbenskému z Doloplaz.[112]) Václav int. 1503 zboží orlovské Jindřichovi Kropáčovi z Nevědomí, jehož dcera Mandalena Kropáčka vzala 1539 svého manžela Znatu z Víčkova a druhá dcera Anna Kropáčka 1548 svého manžela Jiříka ml. z Zástřizl na Orlovice na spolek.[113]) Znata z Víčkova int. 1548 Jiříkovi z Zástřizl a jeho manželce Anně Kropáčce hrad pustý Orlov, Orlovice a Málkovice.[114]) Jiřík z Zástřizl int. 1555 statek (včetně podacího v Orlovicích a Hošticích) Petru Pražmovi a jeho manželce Veronice Kropáčce a Beneši Pražmovi z Bílkova a jeho manželce Ludmile Kropáčce z Nevědomí.[115]) K 1583—97 viz u Málkovic. Fara v Orlovicích zanikla za třicetileté války, 1785 zřízena lokalie, 1859 fara.

Vážany; 1306 jmenují se manové Maršík a Náhrad z Vážan,[116]) 1337 Soběhrd a 1376 Vojtěch z Vážan.[117]) Znata z Melic int. 1447 Vážany Protivcovi z Pavlovic.[118]) K 1544 viz u Slavkova, 1574 u Bohdalic.

Na panství zanikly:

Tlustomasty, k 1506—48 viz u Mor. Prus, 1574 u Bohdalic.

Žabokrky, ulice při Mor. Prusích, k 1506—48 viz u Mor. Prus, 1574 u Bohdalic.

Lit.: A. Ličman, Náboženské poměry ve Slavkově od poč. 16. st. do protireformace, ČMM XXXVI.; A. Ličman, Slavkovský okr., Brno 1921; Slovák, Bitva u Slavkova; W. Stoklaska, Die Schlacht bei Austerlitz, ZDVGMS IX.; J. Šebánek, Textilní podniky moravských Kouniců, ČMM LV.—LVI., separát 1932; A. Ličman, Nástin dějepisný N. Rousinova, N. Rousinov 1911; B. Bretholz, Der Kauf des Marktes Raussnitz durch die Stadt Brünn im J. 1417, ZDVGMS 1917. J. Tenora, Hospodářský stav panství slavkovského r. 1631, ČMM 1911.

VÁŽANSKÝ STATEK.

Linhartské Vážany s far. kostelem sv. Bartoloměje. Vojslava, vdova po Janáčovi z Deblína, darovala 1287 patr. kostela sv. Bartoloměje ve Vážanech (ke kterémuž byly 1305 přifařeny Hrušky, Pyrbom) klášteru sv. Kateřiny v Olomouci.[1]) K r. 1318 viz u herrburského kláštera v Brně. Král Jiří zastavil po 1460 tuto klášterní ves Ctiborovi z Hartvíkovic.[2]) Po zrušení herrburského kláštera nál. Vážany brněnským jesuitům a po zrušení tohoto řádu 1773 studijnímu fondu, který prodal 1807 Linhartské Vážany za 135.000 zl. Ant. Bedřichovi sv. p. v. Mayern. Ten int. 1808 Vážany

[106]) PO XXVII. 59, XXVIII. 98, Salbuch č. 286., f. 15, č. 287., f. 332. — [107]) PO XXIX. 205, ZDO XXIX. 57. — [108]) Kopiář arch. min. vnitra č. 89., f. 161, PO XXXIV. 166, ZDO XXXII. 3. — [109]) CDM VI. 359. — [110]) Sedláček, Zbytky 1230. — [111]) Sedláček, Zbytky reg. XIV. 39. — [112]) ZDO XIII. 6, Bočkova sb. 3141, ZDO XIV. 2, 5. — [113]) ZDO XVI. 25, XXV. 9. — [114]) ZDO XXV. 51. — [115]) ZDO XXVI. 3. — [116]) CDM VI. 9. — [117]) CDM XV. 147, 168.

[1]) CDM IV. 247, V. 175. — [2]) Nová sbírka.

(prodej za 76.852 zl.) Dr. Vincencovi Feistmantelovi (ZDb XII. 357), načež držel Vážany Ferdinand ryt. Linhart a pak od 1873 po polovici Rosa Karafiátová (zemřela 24. dubna 1915) a Leopoldina v. Linhart, která po smrti prvé přejala i její polovici. R. 1916 int. Vážany Heřmanu Redlichovi a spol., 1924 po šestině Viktoru, Antonínovi, Dr. Felixovi, Otovi, Dr. Hanušovi a Kurtovi Redlichům. R. 1645 byly Vážany vypáleny Švédy.

POZOŘICKÉ PANSTVÍ.

Pozořice, městečko s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z let 1704—24. K r. 1297 viz u Brna, původně (1371) slušely k panství vildenberskému. Markr. Jošt postoupil 1402 Pozořice s pod., Sivice a Kovalovice v alod Petrovi z Kravař (int. 1406);[1]) Jindřich z Kravař int. 1417 Pozořice Elišce z Dubčan a Jiřík z Kravař zaměnil 1444 (int. 1447) pod. v Pozořicích Bočkovi z Otaslavic.[2]) Ves držel však 1407 Jan Puklice z Pozořic,[3]) pak 1447 Mikuláš z Čelechovic, který int. 1447 Pozořice Janovi z Popůvek,[4]) 1483—1517 Hynek z Popůvek, jehož manželkou byla 1492 Barbora z Okrašovic.[5]) Dcera Hynkova Marketa z Popůvek vzala 1531 na Pozořice a Holštejn na spolek svého manžela Jana z Vidbachu a pak 1535 svého druhého manžela Oldřicha Přepyského z Rychnburku na Pozořice, pusté Nežetice, pustý zámek Holštejn, Ostrov a Lipovec.[6]) Oldřich Přepyský (1549 obdržel list mocný), postoupil 1545 kapitule sv. Petra v Brně záměnou Zvonovice za kapitulní ves Holubice a díl Kroužku (int. 1560)[7]) a 1568 int. tvrz a ves Pozořice s pod., mlýn nad Podolím a Slavíkovice Mikuláši Kokorskému z Kokor, jehož manželkou byla tehdy Judita Jankovská z Vlašímě a který obdržel 1557 list mocny.[8])

R. 1570 seděl tu Jindřich Kokorský, sudí práva menšího v kraji olomouckém,[9]) pak Jan z Boskovic, od něhož koupil statek Albrecht Černohorský z Boskovic, který 1571 odkázal Pozořice svému bratru Janu Šemberovi Černohorskému s podmínkou, že panství bude vždy náležeti rodu Boskovicům.[10]) Dcera Jana Šembery Kateřina Černohorská vzala 1604 na spolek svého manžela Maximiliana z Liechtenštejna na tvrz a ves Pozořice s pod. a piv., Kovalovice, Šumice, Vítovice, Hostěnice a Slavíkovice.[11]) Odtud nál. panství Liechtenštejnům. Jan Adam Ondřej kníže z Liechtenštejnu odkázal 1711 panství novohradské a pozořické Emanuelovi knížeti z Liechtenštejnu, synu Filipa knížete z Liechtenštejnu (ČMMZ XI. 267). Další majitele viz u Ždánic. V 16. st. byli v Pozořicích novokřtěnci.[12]) R. 1782 byly Pozořice povýšeny na městečko. Pozemková reforma na panství pozořickém a statku křtinském byla provedena 1924 (vlastník Jan kníže z Liechtenštejna, plocha 14.694 ha); zcela byly rozděleny dvory Křtiny a Pozořice, v záboru zůstaly cihelna v Pozořicích a mlýn v Josefově. Lesní hospodářství, pila v Adamově, zámek v Křtinách a zříceniny N. Hradu byly postátněny.

Adamov s far. (od 1857) kostelem sv. Barbory z 1857; původně byly tu hamry (Staré Hamry), při nichž byla 1732 založena ves.

Babice s far. kostelem sv. Jana Křtit.; k 1365 viz u Ronova, 1567 u N. Hradu. Od r. 1565 dobývalo se tu na železnou rudu.[13]) R. 1788 obnovena tu duchovní správa (lokalie), 1857 fara.

Bílovice, k 1542—67 viz u N. Hradu.

Březina, k 1365 viz u Ronova, 1567 u N. Hradu.

Habrůvka, k 1365 viz u Ronova, 1567 u N. Hradu.

[1]) CDM XV. 417, ZDB VIII. 565. — [2]) ZDB XI. 369, XII. 546, AČ VI. 500. — [3]) P II. 94. — [4]) ZDB XII. 682. — [5]) ZDB XIV. 3, XII. 8, PB XI. 71. — [6]) ZDB XX. 7, 22. — [7]) ZDB XXIV. 14, Salbuch č. 285., f. 133. — [8]) ZDB XXV. 13, 14, Salbuch č. 287., f. 279. — [9]) PO XXVII. 151. — [10]) ZDB XXVI. 2. — [11]) ZDB XXIX. 34. — [12]) Kameníček, III. 486. — [13]) Schr. XV. 160. —

Hostěnice, k 1371 viz u Vildenberka.

Jezera, založena 1710.

Kanice, k 1365 viz u Ronova, 1567 u N. Hradu.

Koválovice, k 1210—37 viz u Zábrdovic, 1371 u Vildenberka, 1402 u Pozořic. Po smrti Jindřicha z Kravař byly 1437 Koválovice int. Zichovi z Lipiny;[14]) později 1480 Machna z Janova int. Koválovice Václavu a Hynkovi bratřím Syrovátkům ze Lhoty[15]) a synové Václavovi Jan a Jindřich bratři vl. Syrovátkové int. 1507 Koválovice Václavovi z Vidbachu, jehož manželkou byla 1508 Eliška z Melic.[16]) Hynek Pavlovský z Vidbachu int. 1564 tvrz a ves Koválovice, Šumice a Vítovice Albrechtovi Černohorskému z Boskovic k Pozořicům.[17])

Novosady, Neustift, brněnské předměstí. Král Matyáš udělil 1483 Václavovi z Pivína list mocný a ten 1504 odporučil Novosady (Neustift) a Křídlovice (Grillwicz) na předměstí brněnském Hynkovi z Popůvek.[18]) R. 1542 držel ulici Novosady Kryštof z Boskovic k Novému Hradu.[19]) Privilegia Novosadům potvrdil 1724 Josef Jan Adam kníže z Liechtenštejna a 1761 Josef Václav kníže z Liechtenštejna (Nová sb. 56).

Olomučany; při dělení statků pánů z Lipého 1346 dostali hrad Olomučany společně probošt vyšehradský Jindřich, Pertolt a Čeněk z Lipého.[20]) K r. 1353 viz u Hvězdlic. V l. 1375—1376 seděl tu Vilém z Opatovic.[21]) Od r. 1566 dolovalo se tu na železnou rudu.[22]) K 1567 viz u N. Hradu.

Olšany založeny 1713.

Ricmanice; na falsu z 13. st. k 1210 jmenuje se Zdislav z Ricmanic (Recmanisci),[23]) k 1261 viz u Vizovic, 1567 u N. Hradu.

Slavíkovice; po těchto Slavíkovicích jmenuje se asi 1237 Předbor ze Slavíkovic.[24]) Ves přip. se 1351. Poč. 15. st. držel Slavíkovice Znata z Mejlic, jenž int. je 1406 Maršíkovi z Radověšic.[25]) R. 1448 seděl na Slavíkovicích Mikuláš z Milonic,[26]) 1464 pak Mikuláš Reychsund z Brna.[27]) Mikuláš Bystřice z Ojnic int. 1464 Slavíkovice Čeňkovi z Nežetic,[28]) ale Vladislav II. int. 1497 Slavíkovice, pusté Nežetice a díl Syrovic (Surovice) Václavovi z Pivína, který 1504 poručil Slavíkovice pod Rousinovem(!) a pusté Nežetice Hynkovi z Popůvek.[29]) K 1564—1604 viz u Pozořic.

Šumice (Viničné); k 1371 viz u Vildenberka. R. 1464 držel ves Bušek z Melic,[30]) Zuzana z Melic int. 1481 Šumice Majnušovi z Melic.[31]) K r. 1564 viz u Koválovic, 1604 u Pozořic.

Útěchov, k 1365 viz u Ronova.

Vítovice, k 1365 viz u Ronova, 1371 u Vildenberka. Markr. Jošt int. 1406 Vítovice Mikšovi Romanovi z Myslejovic,[32]) Mikuláš a Petr bratři Romanové z Vítovic int. 1448 ves Anně z Majetína a ta ihned Buškovi z Melic.[33]) Posléze Mořic Žalcar z Loděnice int. 1513 Vítovice Jeronýmovi Pulczmacherovi z Brna.[34]) R. 1527 seděl tu Jan Pulczmacher.[35]) K 1564 viz u Koválovic, 1604 u Pozořic.

Vranov s poutním far. kostelem Nar. P. Marie z 1622—24. K 1365 viz u Ronova, 1567 u N. Hradu. Fara zanikla za války třicetileté a byla 1784 obnovena. Maximilian z Liechtenštejna a jeho manželka Kateřina darovali 1633 řádu pavlánskému jimi založený Mariánský kostel na Vranově, místo k založení kláštera a statek Mořice, což 1643 Ferdinand III. potvrdil (Listiny zruš. klášterů v arch. min. vnitra, K 95, L 101). Při kostele byla zřízena hrobka knížat z Liechtenštejna.

Na panství stávaly hrady:

Nový Hrad (asi 5 km jižně od Blanska) byl původně zeměpanským a král Václav IV. zastavil jej před 1419 Oldřichovi, Jaroslavovi, Jindřichovi a Benešovi bratřím z Boskovic a 1419 zapsal jej i s přísl. Pročkovi z Habrovan.[36]) Král Zikmund zastavil 1420

[14]) ZDB XII. 347. — [15]) ZDB XI. 7. — [16]) ZDB XIV. 2, 4. — [17]) ZDB XXIV. 35. — [18]) ZDB XIV. 3. — [19]) PB XVIII. 46. — [20]) CDM VII. 633. — [21]) CDM XV. 161, 168. — [22]) Schr. XV. 160. — [23]) Friedrich II. 363. — [24]) CDM VII. 63. — [25]) ZDB VIII. 363. — [26]) P III. 405. — [27]) ZDB XIII. 147. — [28]) ZDB XIII. 178. — [29]) ZDB XIII. 9. XIV. 3. — [30]) P IV. 128. — [31]) P VII. 4. — [32]) ZDB VIII. 386. — [33]) ZDB XII. 861, 866. — [34]) ZDB XIV. 21. — [35]) ZDB XVIII. 2. — [36]) Sedláček, Zbytky reg. 819. — [37]) Ib.

opět hrad a hory vildenberské Vaňkovi z Boskovic.[37]) R. 1445 seděl tu Jindřich z Boskovic[38]) a král Jiří zastavil 1466 zboží Čeňku Kunovi z Kunštátu, proti němuž zmocnil se hradu král Matyáš.[39]) Pobořený hrad byl obnoven 1493 Dobšem a Benešem Černohorskými z Boskovic.[40])

Po smrti Tasa Černohorského z Boskovic (před 1542) vložil se v hrad Jaroslav Černohorský,[41]) ale král Ferdinand I. dal 1522 výplatu na Nový Hrad Janovi z Pernštejna.[42]) Než Tas Černohorský poručil Nový Hrad s hamry, pustou vsí Polomí, mlýnem na Ponikvi(!) a dvořákem v Bílovicích Jiřímu Kryštofovi a Oldřichu Kryštofovi bratřím Černohorským z Boskovic, kteří tu seděli ještě roku 1550.[43]) Než král Ferdinand (int. 1567) propustil zámek Nové Hrady(!), Olomučany, Habrůvku, Březinu, Babice s pod., Kanice, Ricmanice, Bílovice, pusté Jehnice a Vranov s dvěma kostelíky Janu Šemberovi Černohorskému z Boskovic.[44]) Odtud sdílelo zboží osudy Pozořic. R. 1645 dobyli Švédové hradu, jenž zůstal odtud v zříceninách.

Čertův Hrádek stával blíže Nového Hradu.

Ronov stával u Útěchova. R. 1365 držel hrad Ronov a vsi Útěchov, Vranov, Brodek, Kanice, Jehnice, Březinu, Lhotu, Vítovice, Habrůvku, Babice a Obřany Čeněk Krušina z Lichtenburka.[45])

Vildenberk stával u Jezer, kde jest místo Na hradě. V l. 1318—40 psal se Půta z Vildenberka, 1353—65 bratři Ješek a Beneš z Vildenberka.[46]) Dále seděli zde 1365 synové Půtovi a jeho manželky Markety Půta ml. a Ješek z Vildenberka.[47]) Půta z Vildenberka prodal 1371 markr. Janovi pol. hradu Vildenberku, Šumic (Schimicz), Pozořic, Koválovic, Korolup, Holubic, Mochu, Kruhu, Vítovic a Hostěnic a téhož r. prodali bratři Půta a Jan z Vildenberku témuž i druhou pol. panství a vsi Čechy a Velešovice.[48])

Zanikly vsi:

Brodek u Kanic, k 1365 viz u Ronova. — Korolupy někde u Pozořic, k 1371 viz u Vildenberka. — Lhota, k 1365 viz u Ronova. — Moch, k 1371 viz u Vildenberka. — Nežetice zanikly u Holubic, kde jest trať Nežetice, přip. se 1374. R. 1399 nál. tu nějaké zboží kostelu olomouckému.[49]) Jan Pomín z Nežetic int. 1437 Nežetice brněnskému měšťanu Cenikovi a 1459 seděla tu Kateřina Cenikova z Brna.[50]) K 1497—1504 pusté u Slavíkovic, 1535 u Pozořic. — Polom zanikla severně Olomoučan, kde jest trať Polom, k 1542 viz u N. Hradu.

Lit.: J. Pilnáček, Adamovské železárny, Brno 1928; W. Schram, Zur Geschichte der Brünner Vorstadt Neustift, Not. 1888; J. Pilnáček, Nový Hrad u Blanska, Brno 1927.

PANSTVÍ RÁJECKÉ A LENNÍ STATEK BLANSKO.

Rájec s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1699 a zámkem. Ves přip. se 1131 (viz u Olomouce). Po Rájci psal se panský rod, z něhož se jmenuje 1236—55 Všebor a 1255 jeho bratr Budislav,[1]) 1286 Svojše,[2]) 1337 Lambert[3]) a 1368—70 bratři Všebor, Ješek a Heřman z Rájce.[4]) Heřman a Všebor z Rájce int. 1386 horní hrad v Rájci s přísl. Buňkovi z Mostišť a Ješek z Rájce patr. a zboží v Rájci Ješku Puškovi z Kunštátu, jemuž také Všebor 1390 prodal ves Spešov.[5]) Syn Ješkuv Heralt Puška int. 1412 Rájec s dvěma hrady, díl Padolí a Vavřinčí Alšovi Lysickému z Kunštá-

819. — [38]) AČ VII. 578. — [39]) Sedláček, Zbytky reg., 1801, 1834. — [40]) ČMM 1896 119. — [41]) PB XVIII. 103. — [42]) AČ XX. 465, Kopiář arch. min. vnitra č. 5., f. 628. — [43]) Šembera, Páni z Boskovic, 262, PB XIX. 210, Salbuch č. 285., f. 185, č. 286., f. 47. — [44]) ZDO XXVIII. 2. — [45]) ZDB IV. 168, 226. — [46]) ZDO I. 245. — [47]) ZDB IV. 221. — [48]) CDM X. 109, 113, ZDB VI. 2, 3. — [49]) CDM XII. 524. — [50]) ZDB XII. 252, P IV. 18.

[1]) CDM II. 275, III. 218. — [2]) CDM IV. 241. — [3]) CDM XV. 44. — [4]) ZDO I. 987. — [5]) ZDO III. 19, V. 30, CDM XV. 303. — [6]) ZDO VIII. 4. — [7]) ZDO

tu.[6]) Později seděl tu Jan st. z Lomnice a jeho syn Václav, kteří 1446 int. Rájec s dvěma zbořenými tvrzemi a patr., Petrovice a Vavřinčí biskupu olom. Pavlovi z Miličína.[7]) Vilém z Miličína int. pak 1464 Rájec s přísl. Bohuši a Petrovi z Drnovic.[8]) V l. 1481—89 seděl tu Bedřich z Drnovic, jehož manželkou byla Marta ze Svojkova,[9]) 1501—32 Bohuše z Drnovic, jehož manželkou byla 1532 Alena z Žerotína.[10]) V l. 1544 seděli tu Bohušovi synové Jan (1547 byla jeho manželkou Anna z Žerotína), Bernart (1572 obdržel list mocný) a Bohuš (zemřel 1565, náhr. v Rájci).[11]) Bernart přistavěl 1570 k zámku v Rájci příhradek, nabyl 1589 (int. 1590) od Jana a Maximiliana bratří ned. z Pernštejna Sloup, Sašůvky(!), 4 lidi ve Vavřinči a pusté Bohdalevsko a zemřel 16. března 1601.[12])

Zboží nabyl pak jeho synovec (syn Bohušův) Jan z Drnovic, jehož manželkou byla Marie Čertorejská z Čertorej; zemřel 1610 v Praze.[13]) Jeho dcera Kateřina přinesla pak panství věnem manželu Janu Zdislavovi z Hejsenštejna.[14]) R. 1616 byl z Rájce vypuzen predikant a dosazen farář katolický.[15]) Po válce třicetileté dostalo se zboží druhé dceři Jana z Drnovic Johance, provdané za Jiřího z Rogendorfu. Po Karlu Ludvíkovi hr. z Rogendorfu dědili (int. 1739) jeho synové Vilém Felix a Fr. hr. z Rogendorfu (ZDb VI. 1) a posléze Fr. Ant. a Arnošt hr. z Rogendorfu int. 1741 Rájec a Jedovnice Karolině, ovdovělé hr. z Rogendorfu, roz. hr. Palffy-Erdödy (ZDb VI. 271). Po její smrti (19. prosince 1759) prodali dědicové 1763 panství Antonínu hr. Salm-Reifferscheidt. Dále byl Rájec int. 1769 Karlovi, 1811 Hugovi, 1819 Karlovi, 1844 Hugovi Karlovi (zemřel 18. dubna 1888), pak Hugo Františkovi (zemřel 12. května 1890), Hugo Leopoldovi (zemřel 31. prosince 1903) a posléze Hugo Mikulášovi knížatům a starohrabatům Salm-Reifferscheidt. — Fara v Rájci zanikla za války třicetileté a byla obnovena teprve 1873. R. 1836 založen byl v Rájci cukrovar.

Pozemková reforma byla provedena 1922—25 (vlastník Hugo Salm-Reifferscheidt, plocha 12.845 ha). Vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Rájec a Ráječko, pivovar se sladovnou, šamotová továrna, mlýn a cukrovar v Rájci, cihelna v Blansku a Doubravici, Skalský mlýn, Arnoštova pila, pila v Jedovnicích, vápencové lomy v Lažánkách a Spešově, doly na ohnivzdornou hlínu a písek v Rudici, D. Lhotě a Spešově, zámky v Rájci a Blansku. Utvořeny zbytkové statky, které zůstávají v záboru: Češkovice, lesní hospodářství, jeskynní podniky v Mor. Krasu, zříceniny Holštýna a Blanska, propast Macocha; lihovar v Jedovnicích přidělen družstvu. Zcela byly rozděleny dvory Doubravice, N. Dvory, Jedovnice, Kotvrdovice, Harbechy, Ostrov a Žižlavice. Zbytkový statek Blansko zůstává v záboru.

Doubravice, městečko s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1717. Po Doubravici psal se starobylý panský rod, z něhož jmenují se 1255 Holáč, 1295 až 1308 Protiva[16]) a posléze Ješek z Doubravice, který int. 1378 hrad a městečko Doubravici, kde se 1378 přip. farní kostel, Němčičky, Valčinov a Přibyšín Oldřichovi z Boskovic.[17]) Vaněk ml. Černohorský z Boskovic int. 1391 Doubravici s tvrzí a patr., Němčice s patr., Přibyšín a Valkunov Ješku Puškovi z Kunštátu.[18]) R. 1406 seděl tu Ješkův syn Heralt Puška, jenž 1418 int. toto zboží Heraltovi ze Sovince,[19]) který byl 1432 na straně husitů. R. 1455 seděl zde Půta ze Sovince, jenž zemřel 1474,[20]) 1484—95 Jindřich ze Sovince[21]) a pak Petr ze Sovince, jenž dal 1521 Doubravici od-

X. 376, P III. 563. — [8]) ZDO XI. 17. — [9]) ZDO XII. 23, AČ XVI. 328. — [10]) AČ VI. 53u, XVII. 102, ZDO XXIII. 10. — [11]) ZDO XXV. 47, PB XVIII. 139, XX 267, PO XLV. 44, Kopiář arch. min. vnitra č. 89, f. 8. Cerroni I. 97, str. 201. — [12]) ČMMZ II. 153, ZDO XXX. 34, Žerotínovi zápiskové, 4. — [13]) ZDO XXVIII. 63. — [14]) ČMM 1922 143, ZDB XXXII. 1. — [15]) ČMM 1903 303. — [16]) CDM III. 218, V. 25, VI. 17. — [17]) ZDO III. 408, ZDB VII. 529. — [18]) ZDO VI. 136. — [19]) ZDB VIII. 569, ZDO IX. 171, List. měst. archivu v Brně k 1432. — [20]) P IV. 33, náhr. v Doubravici, Schr., XIV. 15. — [21]) P V. 94, AČ XVI. 369. — [22]) Nová sb. — [23]) ZDO XXII. 3, 8. —

úmrt.[22]) Poručníci sirotka po Petrovi int. 1528 Janovi ze Ptení hrad pustý, tvrz a městečko Doubravici s pod., Němčice s pod., Kuničky a pustý Valkunov, což ten 1529 int. Bohuši z Drnovic na Rájci.[23]) Na žádost Jana Drnovského z Drnovic propůjčil 1557 Ferdinand I. Doubravici pečeť.[24]) R. 1747 potvrdila městečku privilegia Marie Teresie. (Nová sb. č. 94.)

Jedovnice, městečko s děkan. (od 1786) kostelem sv. Petra a Pavla. R. 1251 psal se Bohuš z Jedovnice (Iedouicz).[25]) K r. 1349—1437 pol. městečka viz u Holštejna. R. 1404 držel tvrz a půl městečka Jedovnic a ves Ostrov Vok a 1415—34 Jiřík z Holštejna, jehož manželkou byla Eliška, dcera Protivce ze Zástřizl.[26]) Již r. 1385 jmenuje se tu far. kostel (Dědovice!).[27]) Druhou pol. městečka držel 1436 Jan Tunkl z Brníčka, jenž ji i s tvrzí int. 1447 Heníkovi z Valdštejna.[28]) Hynek z Valdštejna prodal před 1464 (int. 1481) Matěji z Želetavy městečko Jedovnice s tvrzí a pod., pustý Bystrc, pustý Tipček a dvůr na pustém Rorbachu.[29]) R. 1501 seděl tu Václav,[30]) 1540 Jindřich z Želetavy, jehož manželkou byla Barbora ze Zhoře,[31]) 1573 Vilém z Želetavy[32]) a 1573 Jan Jedovnický z Želetavy int. Jedovnice Bernartu Drnovskému z Drnovic, na jehož žádost 1579 Rudolf II. vysadil Jedovnici znovu na městečko, dal nový znak, dva výroční a jeden týdenní trh a právo pečetiti červeným voskem.[33]) R. 1786 Josef II. dal městečku trh na vlnu, 1847 Ferdinand V. čtvrtý jarmark a 4 trhy dobytčí. R. 1822 městečko vyhořelo. Koncem 18. st. byla tu železárna.

Holešín přip. se 1349. Jaroslav Černohorský z Boskovic int. 1541 Holešín Bohušovi z Drnovic k Rájci.[34])

Holštejn s hradem. Hrad byl sídlem pánů z Holštejna, kteří odvozovali svůj původ od pánů z Čeblovic. Za Hartmana z Holštejna (1283—1302) dobyl hradu 1287 král Václav II.[35]) Později drželi Holštejn páni z Lipého a Čeněk z Lipého int. 1349 Vokovi z Holštejna hrad Holenstein(!) s chalupami pod hradem, Hertwigslog(!) s lesem Thenwald, Zybothslog, Kulířov (Kylein!), Podomí (Boda!), Senetářov (Czynols!), Kotvrdovice (Gothfridslog), Merhlingslag, Ulraichslag, městečko Jedovnice (Gedwicz), Vilémovice (Wylhelmslog) a Petrovice (Preterslog).[36]) R. 1361 seděli tu synové Vokovi Vok a Petr z Holštejna,[37]) 1406 Vok z Holštejna, jenž padl 1420 pod Vyšehradem.[38]) Jeho syn Vok z Holštejna int. 1437 hrad Holštejn, vsi Ostrov, Lipovec, Senetářov, Kotvrdovice (Gotfridovice), pul městečka Jedovnic, díl Vilémovic, Rorbachu, Šušůvky(!), městečko pod hradem Holštejnem, Housko (Husí), Podomí, Hamlínkov, Bystřec, Budkovany, dvur Dvorec u Jedovnic a patr. v Lipovci, Ostrově a Husím Heníkovi z Valdštejna.[39]) Později 1481 seděl tu Dobeš z Boskovic, jenž 1511 int. zboží holštejnské Hynkovi z Popůvek.[40]) K 1531—35 viz u Pozořic. Oldřich Přepyský z Rychenburka int. 1550 pustý hrad a pusté městečko Holštejn, Ostrov s pod., Šušůvku(!) a pusté vsi Housko, Kulířov, Hamlíkov a pul Podomí Janovi Dubčanskému ze Zdenína,[41]) po jehož smrti držel panství jeho bratr Vilém Dubčanský a pak synové Vilémovi Jan ml. a Frydrych Dubčanští, kteří 1564 (int. 1567) prodali panství Bernartu Drnovskému z Drnovic k Blansku.[42]) Na místě pustého městečka byla 1791 založena ves Holštejn.

Holštejn s hradem. Hrad byl sídlem 1567 viz u Holštejna. Ves byla pustá pustá a 1760 obnovena.

Karolín založen kolem 1760 Karolínou hr. z Roggendorfu.

Kotvrdovice, původně Gottfriedsschlag; k 1349—1437 viz u Holštejna. R. 1464 seděl tu Vok z Holštejna,[43])

[24]) Zlobického sb., Salbuch č. 286, f. 104. — [25]) CDM III. 164. — [26]) CDM XIII. 311, ZDB XI. 143, Stav. arch. 338. — [27]) ZDO VII. 266. — [28]) P III. 112, ZDB XII. 783. — [29]) P IV. 167, ZDB XI. 11. — [30]) AČ XVI. 559. — [31]) ZDB XXII. 22. — [32]) ZDB XXVI. 7. — [33]) ZDB XXVI. 28, Horkého sb., Kopiář archivu min. vnitra č. 89, f. 100. — [34]) ZDB XXII. 27. — [35]) CDM IV. 214, 309, V. 137, FRB V. 309. — [36]) ZDB I. 23. — [37]) ZDB IV. 7. — [38]) ZDB VIII. 578, FRB V. 440. — [39]) ZDB XII. 301. — [40]) P V. 309, ZDB XIV. 12. — [41]) ZDB XXII. 78. — [42]) ZDB XXV. 9. — [43]) P IV. 161. —

pak Klára z Pohořílek, která 1480 int. Jiříkovi ze Zhoře Kotvrdovice s tvrzí, Senetářov, pusté Budkovany, pusté Dvorce a pul pustého Podomí.[44]) Jiřík int. 1490 zboží Janu Heraltovi z Kunštátu, po jehož smrti int. 1494 rukojmí Kotvrdovice s přísl. Václavu Gedeonovi z Olešničky, který tu seděl ještě 1512.[45]) Pak seděli tu Václavovi synové 1538 Jan Gedeon a 1538—51 Oneš Gedeon, jehož manželkou byla 1538 Barbora z Petřvaldu,[46]) 1563—65 synové Onšovi (bratři ned.) Hanuš (manželka jeho byla Alina Přepyská z Rychenburka), Jan a Jáchym Gedeonová z Olešničky (čtvrtý bratr slul Vilém Gedeon).[47]) Vilém Gedeon int. posléze 1576 Kotvrdovice s přísl. k Rájci.[48])

Kulířov, puv. Kyllein, k 1349—1567 viz u Holštejna.

Kuničky, k 1378—1528 viz u Doubravice.

Lažánky přip. se 1353. R. 1390 držel Lažany(!) Vítek z Vojnic (ZDB VII. 869). Jiřík z Vilémovic int. 1519 Lažánky Bohušovi z Drnovic.[49]) K 1547 viz u Boskovic.

Lipovec s far. kostelem Nar. P. Marie z 1828—42; přip. se 1361. K 1437 až 1567 viz u Holštejna, 1535 u Pozořic. Fara zanikla za války třicetileté, 1785 obnovena.

Mariánov založen 1813.

Molenburk založen 1724 Karlem hr. Roggendorfem sv. p. z Mollenburku.

Němčice s fil. kostelem sv. Mikuláše, k 1378—1528 viz u Doubravice.

Ostrov s far. kostelem sv. Maří Magdaleny. V pol. 14. st. psal se po Ostrově vládycký rod. K 1415 viz u Jedovnic, 1437—1567 u Holštejna, 1535 u Pozořic. R. 1785 zřízena lokalie.

Petrovice s far. kostelem sv. Petra a Pavla. K 1349 viz u Holštejna. Na sklonku 14. st. seděli tu vládykové z Petrovic, z nichž Hynek držel 1407 zboží v Petrovicích a Šošůvce (téhož r. přip. se v Petrovicích far. kostel).[50]) K 1446 viz u Rájce. Fara zanikla za třicetileté války, 1785 zřízena lokalie, 1857 fara.

Rogendorf založen r. 1717 Karlem Ludvíkem hr. z Roggendorfu.

Rudice přip. se 1353. Hanuš, Jan a Joachym Genedonové z Olešničky int. 1567 Rudice, jak je dříve držel Oneš Gedeon, Bernartu Drnovskému z Drnovic k Rájci.[51])

Senetářov, puv. Czynholz. K 1349—1437 viz u Holštejna, 1480 u Kotvrdovic.

Sloup (od 1862 městečko) s poutním far. kostelem P. Marie Bolestné z 1751—54. Přip. se 1356. Kolem 1400 držel vsi Sloup, Šišůvku, Kadišinu, Bohdalůvku, Svatoňůvku, Hartmanice a ves Bič Jan Puška z Kunštátu, 1463 Půta ze Sovince.[52]) Jakub z Šarova int. 1491 Sloup, Šešulku(!) a díl Vavřinčí Johance z Kravař, její dceři Ludmile z Kunštátu a Vilémovi z Pernštejna.[53]) K r. 1590 viz u Rájce. Při kostele, který byl od 1730 poutním místem, zřízena 1755 fara.

Šošůvka, dříve Šešulka neb Šišůvka, přip. se 1374; k 1437 viz u Holštejna, 1463—91 u Sloupu, 1550 u Holštejna. Jan z Pernštejna int. 1592 Šošůvku k Rájci.[54])

Vavřinec, dříve Vavřinčí, přip. se 1374; k 1446 viz u Rájce, 1492 u Sloupu, 1590 u Rájce.

Vilémovice byly původně biskupským lénem. Biskup Bruno koupil před 1267 13 lánů ve vsi Vilémovicích (Willemslach).[55]) Poč. 15. st. manství bylo počítáno k obvodu blanenskému.[56]) Jan Drnovský z Drnovic postoupil 1557 manství ve Vilémovicích Vincenci Šarkánovi z Hakošházy.[57]) Alodní díl k 1349—1437 viz u Holštejna, 1550 u Černé Hory.

Žďár přip. se 1371.

Na panství zanikly vsi:

B o h d a l e v s k o u Molenburku, kde jest trať Bohdalevsko, k 1463 (Bohdalůvka) viz u Sloupu. B u d k o v a n y u Jedovnic, kde jest Budkovanský rybník, k 1437 viz u Holštej-

[44]) ZDB XI. 6, P V. 275. — [45]) ZDB XII. 5, 19, PB X. 14. — [46]) ZDB XXII. 8, 11, PB XX. 132. — [47]) PB XXIII. 362, 162, PO XXVII. 230, 252. — [48]) ZDB XXVI. 45. — [49]) ZDB XV. 11. — [50]) P I. 239, ZDO VII. 429. — [51]) ZDO XXVIII. 3. — [52]) P IV. 268. — [53]) ZDO XIV. 6, AČ VI. 526. — [54]) ZDO XXX. 35. — [55]) CDM III. 402. — [56]) Lechner I. 4. — [57]) DM V.

r.a, 1480 pusté u Kotvrdovic. Bystrc u Jedovnic, k 1437 viz u Holštejna, 1464 u Jedovnic. Dvorec u Kotvrdovic, kde jest trať Dvorec. Hamlikov, Hamlínkov, zanikl někde u Podomí, k 1437—1567 viz u Holštejna, 1596 pustý u Račic. Hartwigsschlag stával v okolí Holštejna, k 1349 viz u Holštejna. Jedle zanikla mezi Budkovany a Tipečkem, kde jest trať Jedlová, 1572 pustá. Kadišina zanikla u Sloupu, kde jest les Kadišina, k 1463 viz u Sloupu. Mertingsschlad zanikl na Holštejnsku, k 1349 viz u Holštejna. Podolí zaniklo u Petrovic, kde jest Podolský mlýn, 1412 pusté. Ponikev, Punkev, zanikla u Blanska v místech Skalského mlýna. Přibyšín zanikl u Němčic, kde jest trať Přivyšina, k 1378—91 viz u Doubravice. Rohrbach stával u Jedovnic, kde jest dvůr Harbechy, k 1437 viz u Holštejna, 1464 u Jedovnic. Tipeček, Čipeček, zanikl jihozáp. Jedovnic, k 1464 viz u Zábrdovic a Jedovnic. Ulraichsschlag zanikl na Holštejnsku, k 1349 viz u Holštejna. Valkunov zanikl u Doubravice, k 1387—1391 viz u Doubravice. Zybetschlag, k 1349 viz u Holštejna.

Panství Blansko.

Blansko, městečko s far. kostelem sv. Martina a zámkem z konce 16. st. R. 1131 Blansko bylo sporným statkem mezi biskupem a knížetem brněnským Vratislavem, když biskup Jindřich Zdík chtěl tu stavěti kostel (k 1131 viz i u Olomouce).[58]) Později bylo zbožím biskupským a biskup Bruno dal 1277 svému maršálkovi Dětřichovi Stange vsi Braneksdorf (blanské předměstí Bránky či spíše Vrankova Lhota, zaniklá u Brťoví), Birchow (asi Brťoví) a pastvisko ve Vrchovicích (Wirclowiz) u městečka Blanska (Plancek) lénem.[59]) V 14. st. byl hrad Blansko (Blanczk), stávající u Suchdola, 1349 přestavěný, středem lenního obvodu.[60]) R. 1350 přip. se v městečku far. kostel.[61]) Biskup Mikuláš svěřil 1396 správu a ochranu hradu, městečka a zboží Blanska Heraltovi z Kunštátu a ze Skal[62]) a biskup Jan zapsal 1400 hrad a městečko s přísl. v 200 kopách Alšovi z Lysic s podmínkou, aby mu hrad zůstal otevřen.[63]) R. 1434 seděli na Blanště Jan a Ondřej bratří ze Studnic; manželkou posledního byla 1431 Marketa z Žebětína.[64]) R. 1440 až 1446 držel Blansko zástavou Vilím z Miličína[65]) a v pol. 15. st. Ješek z Boskovic, ale biskup Tas dovolil 1461 Prečkovi z Kunštátu, aby vyplatil od Ješka hradiště a městečko Blansko a vsi Jedli, Šebrov a Újezd;[66]) týž seděl tu ještě 1465.[67]) Koncem 15. st. držel panství zástavou Ladislav z Boskovic, než varadínský biskup Jan jakožto správce olom. biskupství zastavil 1490 Blansko v 1000 zl. uh. Janovi z Opavy.[68]) Později držel zástavu Jiřík z Šarova, od něhož biskup Stanislav Blansko vyplatil, zastavil v 18.000 zl. uh. Janu, Linhartovi a Jiřímu z Doubravky a Hradiště a připojil 1532 k zástavě ještě pustý Klepačov.[69]) R. 1540 byla zástava proměněna Janovi z Doubravky v léno;[70]) týž panství zvelebil, 1534 pořídil nákladem 900 zl. veliký rybník a 1532 obdržel list mocný.[71])

R. 1554 přijal Václav z Doubravky a Hradiště (1555 obdržel list mocný) léno na starý hrad pustý, a tvrz Blansko, městečka Staré a Nové Blansko, vsi Ráječko, Korylovu Lhotu, Těškovice, Veselice, Suchdol, Vilémovice, Tichov, Zdislavice, Zářiční Lhotu, Vclešné, Šebrov, Hořice, Újezd, Lhotu za Černou Horou, pusté Neracko a pusté Bezdíčky.[72]) R. 1564 přijali léno na tento statek sirotci po Ambrožovi z Ottersdorfu bratři Pavel a Jan z Ottersdorfu, ale ti 1568 na panství resignovali a zboží to přijal lénem Joachym Zoubek ze Zdětína,[73]) který 1568 prodal léno za 12300 zl. Matyášovi Žalkovskému z Žalkovic.[74]) R. 1591 drželi panství v nedílu bratří Jan, Jiřík, Matyáš, Václav, Michal a Jindřich Žalkovští z Žalkovic.[75]) Jan

64. — [58]) FRB II. 223. — [59]) CDM V. 143. — [60]) Lechner I. 3, 9, CDM VII. 913. — [61]) CDM VIII. 31. — [62]) CDM XII. 302. — [63]) CDM XV. 401. — [64]) Stav. arch. 338, LA k 1431. — [65]) List. měst. archivu v Brně k 1440. P III. 214. — [66]) LA. — [67]) Lechner I. 137. — [68]) LA. — [69]) LA k 1532. — [70]) LA. — [71]) LA, Salbuch č. 283, f. 36. — [72]) DM V. 47, Salbuch č. 286, f. 43. — [73]) LA k 1564, DM XV. 20. — [74]) LA. — [75]) DM XV. 176. — [76]) Ná-

žalkovský (manželkou jeho byla Anna Bítovská ze Slavíkovic) přestavěl 1604 zámek v Blansku.[76])

R. 1615 koupil Blansko Albert Šlejnic z Šlejnic a 1619 seděl tu evang. Ladislav Šlejnic, jehož manželkou byla Anežka Krajířka z Krajku.[77]) Fara v Blansku bývala katol. a měla býti 1561 obsazena farářem pod obojí.[78]) Jan sv. p. z Vchynic a Tetova prodal 1624 Blansko Františkovi sv. p. de Magni (DMb V. 1), který již 1631 vložil léno Stanislavu Františkovi Lvovi sv. p. z Rožmitálu, jehož manželkou byla Kateřina Ulštorfarka z Němčího (DMb I. 18). Bratři Fr. Baltazar, Karel Max a Bernart Ant. Lvové sv. p. z Rožmitálu prodali (int. 1694) Blansko za 55.000 zl. Arnoštu Leopoldovi hr. Gellhorn (DMb X. 22) a 1720 (int. 1745) Fr. Ant. hr. Gellhorn postoupil Blansko Arnoštu Juliovi hr. Gellhorn (DMb XII. 30). Karel hr. Gellhorn prodal 1766 léno Blansko za 100.694 zl. Antonínu starohr. Salm-Reifferscheidt (DMb XIV. 8). Dále přijal 1794 léno na Blansko Fr. starohr. Salm (DMb XVI. 31) a Karel kníže a starohrabě Salm-Reifferscheidt daroval 1812 Blansko svému synovi Fr. Hugovi starohr. Salm (DMb XVII. 162). Podle rodinné smlouvy z 24. října 1829 mezi Karlem Josefem knížetem a starohr. Salm-Reifferscheidt a jeho syny Hugo Karlem a Robertem Antonínem bylo stanoveno, aby po případné smrti Huga knížete a starohr. Salma (ten napsal ve Vídni 20. ledna 1831 závěť) dědil podle zásady primogenitury starší syn Hugo Karel (DMb XXIII. 316, XXIV. 79). Dále viz u Rájce.

Již v 17. st. byly v Blansku železné hutě, 1757 mlýn na papír, 1830 založena v Blansku továrna na parafin pro export.

Hořice byly kolem 1320 biskupským lénem v obvodu blanenském.[79]) K 1554 viz u Blanska.

Svatá Kateřina (díl); 1469 vystavěli zde Černohorští z Boskovic kostelík sv. Kateřiny.

Klepačov, k 1532 pustý u Blanska. Nová ves vznikla před 1750.

Dlouhá Lhota (díl).

Dolní Lhota, dříve Zářiční Lhota, k 1554 viz u Blanska.

Horní Lhota, dříve Kerylova Lhota, k 1554 viz u Blanska.

Olešná byla kolem 1320 lénem biskupským v obvodu blanenském.[80]) K 1554 viz u Blanska.

Ráječko, k 1554 viz u Blanska.

Suchdol se zříceninami starého hradu Blanska (Staré zámky); ves byla kolem 1320 lénem biskupským v obvodu blanenském;[81]) k 1554 viz u Blanska.

Šebrov (díl), dříve Šeborov; již 1389 jmenuje se v obvodu blanenském biskupské léno Šeborov.[82]) K 1461—1554 viz u Blanska.

Těchov přip. se 1379, k 1554 viz u Blanska.

Újezd (díl), k 1461—1554 viz u Blanska.

Veselice byla poč. 14. st. lénem v obvodu blanenském, k 1554 viz u Blanska.

Závist vznikla 1776.

Na panství zanikly vsi:

B e z d ě č i c e, Bezdíčko, k 1554 viz u Blanska, byly již kolem 1320 lénem biskupským v obvodu blanenském.[83]) — B r a n k e r s d o r f, snad nynější blanenské předměstí Bránky neb totožné s Vrankovou Lhotou. K 1276 viz u Blanska. — B ř í z o v byl již kolem 1320 lénem biskupským v obvodu blanenském.[84]) — J e d l e zanikla u Lelekovic, při nichž se 1554 již pustá jmenuje;[85]) k 1461 viz u Blanska. — V r a n k o v a L h o t a zanikla u Brťovi, kde jest trať Vrankovy, viz Brankersdorf. — K e š u v k a zanikla záp. Dolní Lhoty, kde jest trať Kešúvka. — N ě m č i c e byly 1591 pusté. — N e r a d i c e (též Zderadice) jmenují se kolem 1320 mezi lény biskupskými v provincii blanenské,[86]) k 1554 (Neračko) viz u Blanska. — N e z b e d i c e zanikly nejspíše u Šebrova, pusté 1567 sluly Nezbecko. — T ě š k o v i c e, jinak Češkovice, zanikly mezi Blanskem a Oburkou, kde ještě dvůr Češkovice;

pis na zámku. — [77]) ČMM 1922 156, 167. — [78]) Kameníček, III. 410. — [79]) Lechner I. 4. — [80]) Lechner I. 4. — [81]) Lechner I. 4. — [82]) Lechner I. 14. — [83]) Lechner I. 4. — [84]) Lechner I. 4. — [85]) PB XVIII. 146. — [86]) Lech-

kolem 1320 byly biskupským lénem v obvodu blanenském,[87]) k 1554 puste u Blanska. — Trnec byl 1591 pustý. — Vrchov, Vrchovice, k 1277 viz u Blanska; rovněž poč. 14. st. byly lénem biskupským (Wrchowicz).[88]) — Zbyhněv zanikl u Hořic, kde jest trať Zbehňov, poč. 14. st. byl lénem biskupským (Zbihneow).[89]) — Zdislavice splynuly s Těchovem (nyní Žižlavský dvůr), k 1554 viz u Blanska.

Literatura: J. Knies, Blanský okres, Brno 1902; J. Knies, O zaniklých osadách, hradech a tvrzích v okrese blanském, ČMM XX.; J. Čech, Dějiny města Blanska, Brno 1905; J. Pilnáček, Paměti města Blanska, Blansko 1927; L. Hosák, Dějiny Boskovska, Boskovice 1933; R. Trampler, Der mährische Karst in der Geschichte, ZDVGMS VI.; týž, Die Burg Holstein, ZDVGMS IX.; týž, Die Herren von Holstein, ZDVGMS VII., VIII.

BOSKOVICKÉ PANSTVÍ.

Boskovice (v 16. st. Bozkovice), město s děkanským kostelem z poč. 16. st., kostelíkem Všech sv., radnicí, zámkem (z 1819—26) a zříceninami hradu Boskovic a hrádku Bašty. Podle hradu Boskovic psal se starobylý panský rod Boskovicův, z něhož přip. se 1222 Jimram,[1]) 1237 Lambert,[2]) 1255 Lambertovi synové Velen a Jimram,[3]) 1298—1305 Oldřich,[4]) 1308 Hartleb[5]) a 1339—55 Jan;[6]) později pak Tas z Boskovic, jenž 1391 int. Heraltovi z Kunštátu svůj díl Sudic, Pamětic, Bačova a Vokova.[7]) Za válek mezi markr. Joštem a Prokopem byl hrad rozbořen a těsně před 1398 Heraltem z Kunštátu, jemuž dostalo se panství boskovského, znovu vystavěn.[8]) R. 1424 dobyli Boskovic husité.[9]) Dále seděl tu 1430 Kuna z Kunštátu, jenž 1437 postoupil Boskovice Jiřímu z Poděbrad a Kunštátu.[10]) Král Jiří odevzdal 1458 (int. 1464) hrad a zboží Boskovice Vaňkovi z Boskovic, na jehož žádost udělil 1463 Boskovicům jarmark.[11]) Václav z Boskovic (zemřel 1482) spolu se syny svými Jaroslavem a Ladislavem udělil 1477 Boskovicům odúmrt.[12])

Ladislav z Boskovic (zemřel 1520) dal 1491 Boskovicům frejunk na maso,[13]) dosáhl 1492 od Vladislava II. pro Boskovice druhého jarmarku,[14]) vystavěl far. kostel sv. Jakuba, 1502 dal farářům na panství boskovském odúmrt[15]) a 1505 udělil odúmrt Skalici, Krhovu, Lhotě Rapotině, Újezdu, Ludíkovu, Velenovu, Valchovu, Žďárné, Protivanovu, Bukové a Lipové.[16]) Nedlouho po jeho smrti získal (1528) boskovský špitál od boskovského faráře Jiříka a měšťana Mikuláše Pekaře ves Oboru u Jabloňan.[17]) Ladislavův syn Kryštof z Boskovic pustil 1538 poddaným z Protivanova, Bukové, Lipové, Velenova, Valchova, Ludíkova a Žďárné roboty pod plat[18]) a prodal 1547 panství: zámek a městečko Boskovice s pod. a předměstím, Sudice, Drválovice(!), Pamětice, Visky, Bačov, Skalici, Krhov, Lhotu Rapotinu, Újezd, Lažánky, Hradkov, Valchov, Velenov, Žďárnou, Lydíkov(!), Protivanov s pod., Chrudichromy a Mladkov s dvořáky Šimonu Ederovi z Šťávnice,[19]) jenž 1553 obdržel list mocný a 1555 napsal poručenství.[20])

Jeho syn Vít Eder pustil 1566 pustou ves Repech pod plat Protivanovským[21]) a 1569 int. zboží boskovské Jarošovi z Zástřizl.[22]) R. 1566 Boskovice vyhořely.[23]) Jaroš z Zástřizl, je-

ner I. 4. — [87]) Lechner I. 4. — [88]) Lechner I. 4. — [89]) Lechner I. 4.
[1]) Friedrich II. 239. — [2]) CDM VII. S 63. — [3]) CDM III. 218. — [4]) CDM V. 81, VII. S 164. — [5]) CDM VI. 17. — [6]) CDM VII. 237, ZDB III. 466. — [7]) ZDO VI. 306. — [8]) AČ XIV. 537. — [9]) ZDVGMS IV. 35. — [10]) AČ VI. 423, XVII. 189. — [11]) ZDO XI. 10, Sedláček, Zbytky reg., XV. 6, Zlobického sb. — [12]) Zlobického sb. — [13]) Zlobického sb., ČPS IX. 168. — [14]) Zlobického sb., ČPS IX. 168. — [15]) Aa A I. a 32. — [16]) LSA 164, 239. — [17]) Zlobického sb., ČPS IX. 168. — [18]) Annales mus. Fr. 1898 144. — [19]) ZDO XXV. 43. — [20]) PO XXIV. 52, Salbuch č. 286, f. 10. — [21]) LSA 238. — [22]) ZDO XXVIII. 15. — [23]) Horkého sb., Boskowitz. — [24]) PO XXVII. 426.

hož manželkou byla 1572 Johanka z Drnovic,[24]) vymohl 1570 od Maximiliana II. pro Boskovice třetí jarmark,[25]) 1574 dal Bratřím dům v ulici Roženné, 1575 dal Boskovicům vinný šenk[26]) a zemřel 1583 (náhrobek v Boskovicích). Fara byla 1568 evangelická, vedle far. kostela byl tu od 1505 kostelík Všech sv.[27]) Jarošův syn Václav Morkovský z Zástřizl (manželkou jeho byla 1589 Kunka z Korotína)[28]) obdržel 1585 od Rudolfa II. list mocný, napsal 1594 poručenství[29]) a zemřel 27. dubna 1600 (náhrobek v Boskovicích).[30]) Mladší syn Jarošův Bohuše Morkovský z Zástřizl (jeho manželkou byla 1612 Apolonie z Žerotína)[31]) stanovil počet várečných domů v Boskovicích na 33 a zakázal rytířským osobám šenkovati v městě,[32]) 1608 rozšířil a potvrdil privilegia města[33]) a zemřel 1612. Jeho synovec Václav Morkovský z Zástřizl (zemřel 1632, manželkou jeho byla 1618 Alžběta Pruskovská z Pruskova)[34]) potvrdil 1615 městu privilegia[35]) a zahájil 1616 pomocí faráře Jana Sarkandera a jesuitů protireformaci, než s nezdarem.[36]) Ještě 1624 zdržovali se na panství predikanti a 1633 Boskovice kladly protireformaci odpor.[37])

Po třicetileté válce bylo tu 162 domů osedlých a 121 pustých; tehdy bylo tu 32 domů židovských (židovská obec boskovská jest z nejstarších na Moravě). Dále Ferdinand III. 1642 potvrdil Boskovicům privilegia a 1698 Leopold I. přidal čtvrtý jarmark a trh na koně. Václavův syn Jan Bohuše z Zástřizl založil 1681 v Boskovicích dominikánský klášter (zrušen 1784), zemřel 1687 a panství přešlo na vdovu Zuzanu Prakšickou z Zástřizl, provdanou za Valtera hr. z Dietrichštejna. Po Valtru Xaverovi knížeti z Dietrichštejna dědili (int. 1745) bratři Karel kníže a Leopold hrabě z Dietrichštejna (ZDb VII. 48). Dále bylo panství int. 1773 Františku hr. z Dietrichštejna, 1816 Františku Xaverovi hr. z Dietrichštejna, 1843 Marii a Antonii hr. z Dietrichštejna a Terezii hr. z Dietrichštejna, provdané hr. Mensdorf. Díl Antonie rozdělen byl 1850 na dva díly Františku a Arnoštovi hr. Mitrovským z Nemyšle, ale 1851 bylo celé panství int. Marii a Teresii a posléze 1854 také Marie postoupila svůj díl Terezii provd. hr. Mensdorf. Po smrti Terezie (29. prosince 1856) dědil Alfons hr. Mensdorf-Pouilly (zemřel 10. prosince 1894) a posléze Alfons hr. Mensdorf-Pouilly. R. 1715 utrpěly Boskovice morem, 1772, 1823 a 1834 požáry.

Pozemková reforma byla provedena 1923—26 (vlastník Alfons Mensdorff-Pouilly, plocha 7224 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Boskovice, Pastvisko, Skalice, hrad a zámek v Boskovicích, mlýny v Hradkově a Sudicích, pivovar a líhovar, dvě pily a cihelna v Boskovicích. Zcela rozděleny byly dvory Lípová, Obora a Vísky; v záboru zůstávají zbytkový statek Obora, Žďárná, lesní hospodářství a pily v Suché a Bukové.

Děkanství boskovské bylo 1863 odděleno od diecese olomoucké a připojeno k brněnské.

Bačov, k 1391—1547 viz u Boskovic.

Buková, k 1505—47 viz u Boskovic.

Drbalovice byly poč. 14. st. (Driwalowicz) biskupským lénem v obvodu blanenském.[38]) R. 1407 psal se Vanek Náhradek z Drbalovic[39]) a Kuneš Naksera posléze 1499 prodal půl vsi Drbalovic Ladislavovi z Boskovic.[40]) K 1547 viz u Boskovic.

Hluboké, díl.

Hradkov přip. se 1487; k 1547 viz u Boskovic.

Chrudichromy, v 15. st. Chuděchromy. Po vsi psala se vládycká rodina, z níž přip. se 1386 Blahut,[41]) 1405 Bohuslav a Mikšík Liška[42]) a 1402 Mikšíkův syn Petr,[43]) 1409 Ješek Fousek,[44]) 1446—64 Petr z Chrudi-

— [25]) ČPS IX. 170. — [26]) SH III. 208, ČPS IX. 170. — [27]) Hübel, 34. — [28]) ZDO XXX. 10. — [29]) ZDO XXXII. 11. — [30]) Žerotínovi zápiskové, 4. — [31]) ZDO XXXIII. 34. — [32]) ČPS IX. 170. — [33]) Zlobického sb. — [34]) ZDO XXXIV. 7. — [35]) Zlobického sb. — [36]) ČMM 1903 303, SHK 1896 53. — [37]) ČMM 1915 192, SHK 1894 53. — [38]) Lechner I. 4. — [39]) P I. 225. — [40]) Stav. arch. 604. — [41]) CDM XV. 116. — [42]) P I. 105, 221. — [43]) CDM XIII. 181. — [44]) P I. 338. — [45]) P III. 245, IV. 111. — [46]) ZDO X. 600. —

chrom.[45]) Dorota z Rechenperka int. 1447 Chrudichromy Štěchovi z Petrkova.[46]) Vladislav II. dal Chrudichromy 1495 Janu Purchartovi z Voděrad a 1499 nabyl této vsi Jindřich Purchart z Voděrad.[47]) Salomena ze Lhoty vzala 1512 na Chrudichromy na spolek svého manžela Jana ze Zdenína, jenž 1525 daroval Chrudichromům odúmrt.[48]) R. 1530 seděl tu Jan z Mlatkova, jenž 1539 int. Chrudichromy Kryštofovi z Boskovic.[49]) K 1547 viz u Boskovic.

Krhov přip. se 1409, k 1505—47 viz u Boskovic.

Lhota Rapotina s fil. kostelem sv. Vavřince z 1717, přip. se 1365; k 1505 až 1547 viz u Boskovic.

Lhota Šibenná, díl.

Lipová přip. se 1379, k 1505—47 viz u Boskovic.

Ludíkov, k 1505—47 viz u Boskovic.

Mladkov přip. se 1418. Jan ze Zdenína udělil 1525 Mladkovu odúmrt. R. 1536 seděl tu Jan Hejtmánek z Mladkova, jehož manželkou byla Marketa z Želetavy.[50]) K 1547 viz u Boskovic.

Obora přip. se 1360. R. 1396 psal se Artleb Štírka z Obory.[51]) K 1407 viz u Spešova. Jan z Polanky a Mikuláš z Drahanovic int. 1446 Oboru Mikulášovi z Krakovce.[52]) R. 1464 seděl tu Jan Babka ze Senice.[53]) K 1496 viz u Ostopovic, 1528 u Boskovic.

Pamětice nál. 1167 podle falsa z 12. st. kláštera litomyšlskému, jemuž byly darovány knížetem Otou.[54]) Také 1233 nál. kláštera litomyšlskému, který prodal 1295 vyšehradskému proboštu Janovi Pamětice (Pamethicz), Vokov (Wockow) a Kladoruby (Cladrub).[55]) R. 1384 psal se Benešek z Pamětic.[56]) K 1391—1547 viz u Boskovic.

Protivanov s far. kostelem Nanebevz. P. Marie z 1772. K 1505—60 viz u Boskovic. Fara byla tu již v 16. st., zanikla za války třicetileté a 1755 byla obnovena. V pol. 19. st. byla v Protivanově sklárna.

Repechy, původně Rohrbach, k r. 1566 pusté, viz u Boskovic, před 1759 ves byla obnovena.

Seč založena před 1759.

Skalice ležela 1229 v obvodu úsobrněnském a nál. klášteru opatovickému.[57]) K 1505—47 viz u Boskovic.

Sudice; r. 1238 přip. se tu far. kostel.[58]) K 1274 viz u kl. Hradiště, 1391 u Boskovic. R. 1406 seděl tu Václav Náhradek ze Sudic.[59]) K 1547 viz u Boskovic.

Suchý založen před 1754.

Újezd, k 1505—47 viz u Boskovic.

Újezd u Černé Hory, díl.

Valchov, k 1505—47 viz u Boskovic.

Velenov, k 1505—47 viz u Boskovic.

Vísky s far. kostelem sv. Michala z 1640; k 1450—1547 viz u Boskovic. Fara přip. se 1568, zanikla za třicetileté války a 1784 zřízena lokalie.

Vratíkov přip. se 1531.

Žďárná s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1759 a zámečkem. R. 1418 přip. se fara.[60]) K 1505—47 viz u Boskovic. Fara zanikla za třicetileté války, 1798 zřízena kuracie.

Na panství zanikly vsi:

Benátky u Protivanova směrem k Bukové, kde jest trať Benátky, byly již 1568 pusté.

Bochence, jinak Bauhenice, zanikly nejspíše u Pavlova, kde jest trať Dědina, byly 1568 pusté.

Daletice zanikly nejspíše u Skalice; podle falsa z 12. st. kníže Vratislav daroval 1073 Daletice v provincii brněnské klášteru opatovickému.[61])

Hošperk, neznámé polohy, 1568 pustý.

Chmelník, neznámé polohy, 1568 pustý.

Jesenec zanikl u Protivanova, kde jest trať Jesence, 1568 pustý.

[47]) AČ XVI. 477, Stav. arch. 605. — [48]) ZDB XIV. 14, LSA 165. — [49]) ČMMZ I. 132, ZDO XXV. 9. — [50]) ZDO XXIV. 9. — [51]) CDM XV. 357. — [52]) ZDO X. 405. — [53]) P IV. 405. — [54]) Friedrich I. 399. — [55]) CDM II. 238, V. 29. — [56]) CDM XV. 244. — [57]) Friedrich II. 324. — [58]) CDM II. 296. — [59]) P I. 159. — [60]) P III. 19, ZDO IX. 145. — [61]) Friedrich I. 386. — [62]) Friedrich I. 399.

Lamička zanikla u Ludíkova, 1568 pustá.

Skalkovská Lhota zanikla asi mezi Protivanovem a Benešovem, kde jest trať Na skalkách, 1568 pustá.

Řikovice zanikly u Pamětic, nál. podle falsa z 12. st. 1167 klášteru litomyšlskému.[62])

Stříbrnsko, neznámé polohy, 1568 pusté.

Vokov, zanikl u Pamětic, k 1294 viz u Pamětic, 1547 u Boskovic.

Liter.: A. Ficker, Die Boskowicer Pfarrkirche, Olomouc 1848; A. V. Šembera, Páni z Bozkovic a hrad Bozkov, I. vyd. Brno 1836, II. vyd. Vídeň 1870; Fr. Lipka, Starý hrad, Bašta a nový zámek v Boskovicích, ČMM XVIII.; J. Knies, Boskovský okres, Brno 1904; Boskovice, příloha Nár. Listu 1908 č. 200; L. Hosák, Dějiny Boskovska, Boskovice 1931; I. Reich, Die Geschichte der Chewra Kadischa zu Boskovice, Boskovice 1931; Privilegia města otiskl Fr. Lipka v ČPS IX.; Černý-Skutil, Lokalisace Daletic zakládací listiny kláštera opatovického, ČDV XII.; Fr. Lipka, Z obecní truhlice chrudichromské, ČMMZ I.

LETOVICKÉ PANSTVÍ A STATEK SLATINKA.

Letovice, městečko s děkan. (od 1783) kostelem sv. Prokopa a zámkem. Ve falsu z 13. st. jmenuje se Borut,[1]) 1250—55 Heřman (1274 neb.),[2]) 1308 Maček a 1316 Stanimír z Letovic.[3]) Dále seděla na Letovicích větev rodu pánů z Ronova: 1322 až 1349 Smil, 1360—80 bratři Zdeněk a Čeněk (1360 jmenuje se v Letovicích výslovně hrad a 1397 Zikmund a Smil z Ronova a Letovic.[4]) Pak bylo panství rozděleno tak, že Horní Letovice držel 1406—20 Smilův bratr Hynek z Ronova (jeho manželkou byla Marketa z Kunštátu),[5]) kdežto Dolní Letovice držel 1409 Čeněk z Ronova.[6]) R. 1424 byly Letovice dobyty husity.[7]) Po smrti Hynkově dědily zboží letovské jeho dcery Eliška a Machna. Prvá spolu s manželem Milotou z Tvorkova prodala (int. 1447) hrad a půl městečka Letovic, Vranovou, Zdlašťkov a Poříčí Vaňkovi z Boskovic, který tu seděl již 1432 a stranil husitům;[8]) pak držel tuto pol. Albrecht Letovský z Boskovic, jenž 1490 udělil svému dílu městečka odúmrt.[9]) Vdově po Albrechtovi Apolonii z Krajku udělil 1500 Vladislav II. list mocný a díl její dědil pak slavný humanista Ladislav z Boskovic.[10])

Druhý díl zboží přinesla Machna z Letovic a Ronova věnem svému manželu Markvartovi z Lomnice, jenž tu seděl ještě 1464[11]) a po němž dědila jeho dcera Jitka z Lomnice, která pustila 1494 své pol. městečka Letovic a vsi Třebětína odúmrt[12]) a 1505 int. Ladislavovi z Boskovic a na Mor. Třebové půl městečka Letovic s pod. (far. kostel jmenuje se již 1385)[13]) a Třebětína.[14]) Za Ladislava z Boskovic (zemřel 1520 na zámku Letovicích) udělil 1510 Vladislav II. Letovicům jarmark.[15]) Také Ferdinand I. 1535 přidal Letovicům jarmark (Salbuch č. 283, f. 84). Ladislavův syn Kryštof (manželkou jeho byla 1522 Kunka kněžna minstrberská) int. 1544 hrad a městečko Letovice, Třebětín, Slatinku, Vanovice (Ejvanovice!), Zboněk (Lbuněk!), Zábludov, díl Vranové, díl Radiměře a Lazinova Kryštofovi hr. z Hardeka.[16]) R. 1555 jmenují se bratři vl. ned. Volf Dětřich a Hons Dětřich hr. z Hardeku na Letovicích, kdežto bratr jejich vl. Kryštof byl již neb. a zanechal vdovu Justinu z Biskupic (PO XLV. 12). Volf Dětřich hr. z Hardeka (zemřel 1564) zřídil na panství ledkové huti, 1561 vydal pro panství letovské nové zřízení,[17]) pronásledoval

[1]) Friedrich II. 356. — [2]) CDM III. 158, 216, IV. 91. — [3]) CDM VI. 16, 98. — [4]) CDM VI. 210, ZDO I. 61, 703, VI. 513. — [5]) P I. 128, ZDO VII. 625, P III. 62. — [6]) CDM XIV. 84. — [7]) ZDVGMS IV. 36. — [8]) LSA 103, P IV. 443, Neumann, Nové příspěvky k děj. husitství, 79, ZDO X. 635. — [9]) P V. 94, VII. 7, LSA 522. — [10]) AČ XVIII. 206, VI. 583. — [11]) P IV. 443. — [12]) LSA 230. — [13]) ZDB VII. 8. — [14]) ZDO XVI. 31. — [15]) Nová sb., ČMM 1919 26. — [16]) ZDO XIX. 6, XXV. 26. — [17]) Otištěno v ČMMZ V. — [18]) ČMM

České bratry,[18]) obdržel 1557 od Ferdinanda I. list mocný a napsal 1561 poručenství.[19])

Poručníkem sirotků po Volfu Dětřichovi byla vdova Regina Fugarová z Kyrchšperka.[20]) R. 1585 utrpěly Letovice morem. Hanuš Frydrych hr. z Hardeka (manželkou jeho byla Alžběta de Monesis) dal 1589 farářům panství letovského (1564 výslovně jmenuje se v Letovicích luterský farář) luterský církevní řád a odúmrt,[21]) 1594 stanovil, že panství letovické smí býti prodáno jen tomu, kdo bude chrániti vyznání luterské, 1584 dostal od Rudolfa II. list mocný, 1594 napsal poručenství a zemřel na podzim 1595.[22]) Počátkem 17. st. bylo v Letovicích luterské gymnasium a 1610 dostaly Letovice od krále Matyáše další jarmark. Regina Juliana hr. z Hardeku vzala 1614 na Kochov, díl tvrze a vsi Meziříčka, Trávník, Jasinov, Ořechov, Vilímov, Stvolovou, Smržov, Březinku, díl Rumberku, Lhotku, Svitavici, Skrýchov a díl Bradlného a Letovice na spolek svého manžela Jindřicha Václava hr. z Thurnu,[23]) (druhou jeho manželkou byla 1631 Apolonie z Žerotína, ZDB XXXIV. 29), který 1613 vydal pro panství letovské luterský církevní řád[24]) a 1614 daroval městečku patronát s podmínkou, aby dosazovalo faráře vždy jen augšburské konfese. Teprve 1630 fara byla osazena katol. farářem a Letovice byly pokatoličtěny teprve 1658.[25]) Karel Kašpar hr. Thurn prodal 1642 panství letovické za 60.000 zl. Jiřímu Štěpánovi Bruntálskému z Vrbna (int. 1656, ZDb I. 82), za něhož Švédové 1645 dobyli zámku a 1648 městečko vypálili. Jiří Štěpán int. 1664 Letovice Evě hr. Erdödy, roz. hr. Forgach, která již 1667 vložila panství Alžbětě hr. z Náchoda, roz. Synyogové z Budatína a ta 1670 int. je arcibiskupu ostřihomskému Jiřímu Szelepcsenyi (ZDb I. 132, 168, 195).

Po smrti arcibiskupově dědili jeho příbuzní Jan Maholany Pohroncz-Szelepcsenyi a Štěpán Kordič Pohroncz-Szelepcsenyi, z nichž prvý poslednímu svoji polovici 1692 int. (ZDb III. 35). R. 1711 byly Letovice, statek sirotků Kordičových, int. Karlu Ludvíkovi hr. z Rogendorfu, který je ještě 1724 vložil Heřmanu Joštovi sv. p. Blümegen (ZDb IV. 56, 433). Po tomto dědili (int. 1742) synové Jindřich Kajetán, Heřman Hanibal a Kryštof Jindřich sv. p. Blümegen (ZDb VI. 290), z nichž Jindřich Kajetán za pomoci bratří zřídil 1750 v Letovicích klášter milosrdných bratří (při klášteře byl vystavěn 1774 i kostel) a 1775 zřídil z panství letovického fideikomis (ZDb XI. 26). Dále bylo panství int. 1778 Františkovi hr. Blümegen, 1820 Petru Heřmanovi hr. Blümegen a Jindřichovi hr. Kalnoky, 1837 Gustavu hr. Kalnoky (zemřel 18. února 1884), pak Alexandru hr. Kalnoky de Köröspatak (zemřel 7. února 1905), dále Hugovi hr. Kalnoky a 1924 Alexandru ml. Kalnoky. Počátkem 19. st. vznikl v Letovicích textilní průmysl.

Pozemková reforma byla provedena 1923—24 (vlastník Hugo Kalnoky de Köröspatak, plocha 1710 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Letovice, Michov a zámek v Letovicích; zcela rozděleny byly dvory Slatinka, Svitavice, Trávník a Vanovice, v záboru zustává lesní hospodářství. R. 1782 Josef II. udělil Letovicum trh na vlnu (Nová sb. 267).

Babolky byly poč. 14. st. biskupským lénem v obvodu svitavském[26]) a 1668 připojeny k Letovicum.

Bahno přip. se teprve 1711 a bylo patrně nedlouho před tím založeno.

Borová; po Borové psala se větev Ronoviců a sice 1355 Čeněk a jeho syn Čeněk a 1398 syn Čeňka ml. Jan Hlaváč z Borové.[27]) Ves později zanikla a byla poč. 19. st. obnovena.

Bradlné, díl, dříve Dolní Bradlné, s far. kostelem Vyzdvižení sv. kříže z 1790. K 1614 viz u Letovic, 1790 založena lokalie, 1887 fara.

Deštná, díl.

Chlum, díl, byl již poč. 14. st. biskupským lénem v obvodu svitavském.[28])

1898 344. — [19]) ZDB XXIV. 40, Salbuch č. 286., f. 114. — [20]) PO XXIV. 121. — [21]) Hübel, 33, SHK 1920. — [22]) ZDO XXXI. 18, Žerotínovi zápiskové, 4. — [23]) ZDB XXX. 58, ZDO XXXIIII. 35. — [24]) Hrejsa, Česká konfese, 354. — [25]) ČMM 1903 309. — [26]) Lechner I. 5. — [27]) ZDB III. 98, VIII. 15.

Jasinov, díl, k 1614 viz u Letovic.

Kladoruby, k 1295 viz u Pamětic. R. 1463 seděl zde Jan Bradka z Kochova.[29]) Václav z Boskovic int. 1485 Kladoruby a Lhotku Janu Kolesovi z Rakových a ten opět 1495 Bernartovi z Počenic.[30]) R. 1567 seděl tu Viktorin Dětra z Holešova.[31]) K 1569 až 1575 viz u Kochova.

Kněževíska nál. 1613 k panství letovskému, ale poddaní odtud robotovali letovskému faráři.

Kochov, díl, s fil. kostelem sv. Jiří. Biskup Bruno dal 1274 Kochov (Chochow) lénem Bertoldovi z Romberku.[32]) Poč. 14. st. bylo léno počítáno k obvodu svitavskému a 1370 držel je Pešík z Kochova.[33]) R. 1407 držel ves zástavou Slávek z Dobré Vody.[34]) Jenec Přibík Lomnický z Lomnice int. 1569 podací a 9 člověků v Kochově Regině Fukarce z Kyrchenperka k Letovicum.[35]) K 1580 u Rumberka, 1614 u Letovic.

Lazinov, k 1420—1544 viz u Letovic. — Na dvoře Svitavici u Lazinova seděl 1569 Jan Tas z Lomnice,[36]) k 1614 viz u Letovic.

Lhotka, k 1447—1614 viz u Letovic, 1485—95 u Kladorub.

Meziříčko, díl, k 1407 přip. se u Letovic.[37]) R. 1504 seděl tu Čeněk z Lomnice, jehož manželkou byla Johanka z Předmostí,[38]) 1552—80 Tas Meziřický z Lomnice spolu se svým bratrem Smilem z Lomnice, jenž 1580 zemřel.[39]) K 1614 viz u Letovic.

Míchov, k 1201—1365 viz u kl. Hradiště. V l. 1481—96 seděl tu Bernart z Počenic.[40]) Jetřich Jiříkovský z Svojkova prodal 1569 tvrz, dvůr a ves Míchov, Kladoruby a díl Podolí Václavu Herultovi z Herultic, který tu seděl ještě 1575.[41]) R. 1613 byla ves již u Letovic.

Novičí, díl. Ves byla poč. 14. st. lénem biskupským v obvodu Svitavském.[42]) R. 1452 držel léno Vaněk Pivo z Bařic, jenž je (Novitky!) prodal 1474 Albrechtovi z Boskovic k Letovicům.[43])

Ořechov nál. již v 15. st. k Letovicům, k 1614 viz u Letovic.

Podolí přip. se 1382, k 1569—75 viz u Míchova.

Rumberk; díl. Many biskupskými byly 1274 Berthold a 1300—8 Oldřich a jeho syn Pertolt z Romberka.[44]) R. 1391 držel městečko Rumberk(!) lénem Zikmund z Letovic[45]) a 1438 půl Rumberku Markvart z Lomnice.[46]) K 1544 viz u Mor. Třebové. Hanuš hr. z Hardeka nepřijal na Rumberk léno, pročež 1580 jeho vsi Rumberk, Deštná, Smržov, Chlum, Bezděčí, Kochov a díl Novičí byly dány biskupem Stanislavem Václavu Pavlovskému z Pavlovic.[47]) R. 1586 sepsán byl urbář manství rumberského.[48]) K r. 1614 viz u Letovic.

Skrchov; 1407 psal se Petr Kukla ze Skrýchova,[49]) 1565 seděl tu Čeněk Lomnický z Lomnice[50]) a pak Adam z Lomnice, jenž zemřel 1575 (náhr. v Letovicích).[51]) K 1614 viz u Letovic.

Skřib byl založen krátce před 1674.

Slatinka; ves koupil před 1408 od pánů z Letovic Jira ze Slatinky.[52]) Vítek z Ptení int. 1492 Slatinku Albrechtovi z Boskovic.[53]) V l. 1568—75 seděl tu Jan Hejtmánek z Mladkova, 1619 evang. Bernart Drahanovský z Pěnčína.[54]) Koncem 17. st. statek byl již připojen k Letovicum.

Smržov Dolní přip. se 1408; k 1614 viz u Letovic.

Stvolová byla poč. 14. st. lénem biskupským.[55]) R. 1409 psal se Bohuše ze Stvolové.[56]) R. 1593 pořízen byl urbář manství Stvolové.[57]) K 1544 viz u Mor. Třebové, 1614 u Letovic. R. 1619 držel léno Stvolovou evang. Bernart Drahanovský z Pěnčína.[58])

[28]) Lechner I. 5. — [29]) P IV. 268. — [30]) ZDO XII. 32, XIV. 29. — [31]) PO XXIV. 304. — [32]) CDM IV. 89. — [33]) Lechner II. 41. — [34]) P I. 325. — [35]) ZDB XXV. 19. — [36]) PO XXVIII. 330. — [37]) ZDO IX. 156. — [38]) ZDO XVI. 30. — [39]) PO XXX. 508, PB XXIX. 52. — [40]) P VI. 138, VII. 123. — [41]) PO XXVIII. 330, PB XXVII. 15. — [42]) Lechner I. 5. — [43]) Lechner I. 61, 89. — [44]) CDM IV. 89, V. 116, VI. 16. — [45]) Lechner I. 14. — [46]) Lechner I. 47. — [47]) DM XV. 163, Kop. C 52. — [48]) AA P I. b 5/3. — [49]) P I. 78. — [50]) PB XXIII. 413. — [51]) ČVSMO XVIII. 118. — [52]) P I. 281. — [53]) ZDO XIV. 21. — [54]) PO XXIV. 314, PB XXVII. 55, ČMM 1922 148. — [55]) Lechner I. 5. — [56]) P I. 334. — [57]) LA k 1593. — [58]) ČMM 1922 156. — [59]) P I.

R. 1628 bylo léno Stvolová vloženo Alonso de Castro a jeho manželce Juliané de Castro (DMb V. 9), než již 1639 Alonso prodal léno Janu Veikartovi Columbanovi von Hochdam s podmínkou, že tento do roka bude přijat do stavu rytířského (DMb VI. 8). Melichar Columban v. Hochdam prodal 1672 Stvolovou Jindřichu Žalkovskému z Žalkovic (DMb VIII. 25), 1707 přijal léno na Stvolovou Václav Žalkovský (DMb X. 27) a 1722 Fr. Zikmund Žalkovský z Žalkovic prodal za 4.000 zl. léno Janu Václavovi Přepiskému z Rychnburka, který již 1730 prodal Stvolovou opět za 4.000 zl. Marii Františce hr. Salm-Neuburg (DMb XI. 86, XII. 10). Arcibiskup olomoucký prodal 1785 léno Josefu Marii sv. p. v. Friedenthal (DMb XV. 25), jenž již 1799 prodal Stvolovou Janu Fr. v. Haydenburg (DMb XVI. 71) a ten 1838 přenechal léno svému synovi Františkovi ryt. v. Haydenburg (DMb XXIV. 78). R. 1845 nál. již lenní statek k Letovicům.

Trávník; 1406 držel tu manství od hradu Letovic Hynek z Trávníka.[59]) K 1614 viz u Letovic.

Třebětín byl již 1417 na panství letovském,[60]) k 1492—1544 viz u Letovic.

Vanovice, původně Ivanovice, s fil. katol. kostelem sv. Václava a českobratrským far. kostelem. Podle falsa z 12. st. nál. 1167 klášteru litomyšlskému ve Vanovicích (Iwanouic) zboží, darované olomouckým arciděkanem Radovanem a jeho příbuznými[61]) a markr. Přemysl daroval 1233 témuž klášteru patr. ve Vanovicích (Ywanouiz).[62]) R. 1370 jmenují se Vlček a Níček z Vanovic,[63]) k 1544 viz u Letovic. V 16. st. byla fara evang., ale za války třicetileté zanikla. R. 1782 postaven ref. kostel a zřízena ref. fara. R. 1700 a 1730 Vanovice vyhořely.

Vilímov byl poč. 14. st. lénem biskupství olomouckého.[64]) R. 1609 Tošovec z Vilímova byl manem k Letovicům, k 1614 viz u Letovic.

Vlkov, k 1295 viz u Pamětic.

Vranová, díl. Zikmund z Ronova int. 1398 Vranovou své manželce Elišce, ale 1407 držel ves lénem od hradu Letovic Štěpánek z Vranové.[65]) K 1447—1544 viz u Letovic.

Zábludov; ve falsu z 13. st. k 1043 jmenuje se říčka Zabudou v okolí Sebranic.[66]) R. 1360 psal se Klement ze Zábludova,[67]) k 1544 viz u Letovic.

Zbeněk, k 1201—1365 viz u kl. Hradiště, k 1544 u Letovic.

KŘETÍNSKÝ STATEK.

Křetín s far. kostelem sv. Jeronýma z 1708 a zámkem. Křetín přip. se v falsu z 13. st. k 1043 (Krennhin).[1]) R. 1308 psal se Petr, 1316 Všemír z Křetína.[2]) Na sklonku 14. st. držel Křetín a Veselí Hynek z Letovic, jenž 1407 int. toto zboží Mikulášovi z Chrudichrom, který se 1405—10 po Křetíně psal.[3]) R. 1434 seděl tu Václav z Křetína, který int. 1446 Křetín a Veselí Janu Černému z Býšovce, jenž tu seděl ještě 1460.[4]) V l. 1484 až 1487 držel statek Janův syn Jindřich z Býšovce.[5]) Jindřichovi synové Václav, Hynek a Bernart bratři vl. Křetínští z Býšovce int. 1521 tvrz a ves Křetín, díl Poříčí a Veselí Mandaleně z Dubé a Lipého, která vzala 1527 na toto zboží na spolek svého syna Kryštofa z Boskovic, jenž opět 1531 int. Křetín s přísl. Hanušovi z Vojenic, jenž 1555 obdržel list moc-ný.[6]) V l. 1569—79 držel statek Jan Vojenický z Vojenic,[7]) 1589—1609 Jetřich Vojenický z Vojenic,[8]) ale 1600 již Frydrych Kaltenhof z Male-

149. — [60]) ZDO IX. 165. — [61]) Friedrich I. 399. — [62]) CDM II. 238. — [63]) P I. 83. — [64]) Lechner I. 5. [65]) — ZDO VI. 753, P I. 225. — [66]) Friedrich I. 378. — [67]) ZDO I. 688.

[1]) Friedrich I. 378. — [2]) CDM VI. 16, 98. — [3]) ZDO VII. 402, P I. 135, 361. [4]) P III. 96, IV. 103, ZDO X. 390. — [5]) Stav. arch. 500, AČ VI. 520. — [6]) ZDO XIX. 4, ZDB XIX. 4, ZDO XXIII. 6, Salbuch č. 286., f. 49. — [7]) Stav. arch. 787, PO XXVIII. 330. — [8]) PO XXXIII. 8, XXXVI. 137. — [9]) PO

jova, jemuž byl Křetín konfiskován, oceněn na 7.142 zl. a prodán Šimonu Kratzerovi z Šensperka.[9]) Kratzer prodal již 1629 Křetín s zámkem, Břesice, Veselku, Dolní, Horní a Prostřední Poříčí, Bohuňov, Studlov a Bradleny za 18.000 zl. rýn. Otovi Melandrovi ze Švarcentálu. Marie Eggsin, roz. v. Grünberg, int. 1656 Křetín Janovi Walderode v. Eckhausen (ZDb I. 85). R. 1746 bylo panství int. Janovi sv. p. Walderode, 1798 Johance hr. Renaud, 1821 Josefu hr. Walderode-Desfours, 1842 Františkovi hr. Walderode-Desfours, 1872 Desfours-Walderodovské nadaci pro kadety, ale 1. března 1897 koupila Křetín Augusta říš. hr. Desfours-Walderode, roz. říš. hr. Coudenhove. R. 1919 zabral křetínské panství stát, ale 1933 koupil je Hubert Svoboda. Při pozemkové reformě 1925 (vlastník Augusta Desfours-Walderode, plocha 381 ha) velkostatek zůstal v záboru.

Fara, připomínaná 1574, zanikla za třicetileté války a byla 1702 obnovena.

Bohuňov s far. kostelem sv. Jiljí z 1820, přip. se 1382,[10]) k 1390—1406 viz u Louky. Jan a Václav bratři z Lomnice int. 1505 Bohuňov, Poříčí, Bradlné a mlýn v Hedoníně Janu Svojanovskému z Boskovic, který 1512 int. statek Ladislavovi z Boskovic.[11]) Ladislav prodal 1512 za 500 kop č. Bohuňov, Poříčí, Dolní a (pusté) Horní Bradlné Mikuláši a Zdeňkovi Trčkum z Lípy a Zdeněk prodal 1517 toto zboží Vilémovi z Pernštejna.[12]) Jaroslav, Vratislav a Vojtěch bratři z Pernštejna int. 1551 Bohuňov, Poříčí s rychtou a pod., H. a D. Poříčí, pusté H. a D. Bradlné Bohuslavu Sadovskému ze Sloupna a ten opět ihned Pavlovi z Vojenic.[13]) K 1629 viz u Křetína. Fara přip. se 1391, zanikla za války třicetileté a 1787 obnovena.

Bradlné s far. kostelem Pozdvižení sv. kříže z 1790. K 1390—1406 viz u Louky, 1505—61 u Bohuňova, 1629 u Křetína. R. 1791 zřízena lokalie, 1887 fara. Dříve slulo D. Bradlné, kdezto H. Bradlné bylo již 1512 pusté.

Dolní Poříčí, k 1360—1496 viz u Louky, 1447 u Letovic. Jan z Křetína int. 1490 Poříčí Jindřichovi z Býšovce a jeho manželce Machně z Lobkovan.[14]) K 1505—51 viz u Bohuňova, 1629 u Křetína.

Horní Poříčí, viz u D. Poříčí.

Prostřední Poříčí přip. se teprve 1629, viz u D. Poříčí.

Studlov k 1629 viz u Křetína.

Veselka, dříve Veselí, k 1407—1629 viz u Křetína.

Vranová, díl, nál. od 1531 ke Křetínu.

Vřesice přip. se 1524, k 1629 viz u Křetína.

KUNŠTÁTSKÉ PANSTVÍ.

Kunštát, městečko s far. kostelem sv. Stanislava z 1687 a zámkem. Po hradě Kunštátu psal se starobylý panský rod, z něhož přip. se 1281 Kuna z Kunštátu,[1]) 1322—48 vnuk jeho Heralt,[2]) pak Heraltovi synové Smil (manželkou jeho byla Eliška, dcera Tasa ze Skuhrova)[3]) a (1351) Kuna a Vilém.[4]) Jmenovaný Heralt int. 1360 svůj díl na hradě a zboží Kunštátu svým bratřím Kunovi z Lysic, Vilémovi z Boleradic a Hrochovi z Louček,[5]) než 1374 (manželkou jeho byla Jitka) držel hrad a městečko Kunštát, Rudku, Sulíkov, Petrov, Makov, Malou Rozsíčku, Ústupov(!), Zbraslavec, Martiněves, Touboř, Svíchotín, Rozseč (Velkou Rozsíčku!) a 1385 int. zboží kunštátské svému bratru Bočkovi z Poděbrad.[6]) R. 1408 přip. se v Kunštátě far. kostel.[7]) Boček z Kunštátu (zemřel 1417) zanechal dědictví synům Bočkovi a Viktorinovi a po smrti Viktorinově (1427) dědil Jiří z Poděbrad a Kunštátu.

Jiří z Poděbrad int. 1464 zboží kunštátské Pročkovi z Kunštátu a Ly-

XXXIX. 457, Slovák, Konf. prot., ZDO XXXVI. 5, XXXVII. 68, 21. — [10]) ZDO IV. 221. — [11]) ZDB XIII. 34, XIV. 17. — [12]) ZDB XV. 12, AČ VI. 547, XVII. 179, 243. — [13]) ZDB XXII. 85, 86. — [14]) ZDO XIII. 10.

[1]) CDM IV. 184. — [2]) CDM VI. 210, ZDB I. 124. — [3]) ZDB I. 124. — [4]) ZDB II. 1. — [5]) ZDO I. 718. — [6]) ZDO II. 473, IV. 539. — [7]) CDM XIV.

sic;[8]) spolkem nabyl pak panství Jan Heralt z Kunštátu, po jehož smrti 1492 int. rukojmí hrad a městečko Kunštát, tvrz a ves Lysice, tvrz a ves Opatovice s přísl. Janu Bočkovi z Kunštátu a na Polné.[9]) R. 1502 jmenuji se na panství zlaté a stříbrné doly.[10]) Syn Jana Bočka Hynek Boček z Kunštátu udělil 1502 Kunštátu odúmrt[11]) a 1518 odkázal panství Ludvíkovi Zajímačovi z Kunštátu, který 1520 prodal zboží Vilémovi z Pernštejna.[12]) Vojtěch z Pernštejna int. 1523 hrad a zboží Havlovi Zvířetickému z Vartenberka, ale ten vložil 1525 panství opět Vojtěchovi, jenž int. 1529 Kunštát Janovi Černčickému z Kácova, jehož manželkou byla Mandalena z Nestajova (manželkou jeho syna Diviše byla 1538 Kunka z Boskovic).[13]) Dále Janovi synové Arnošt (manželka jeho byla 1529 Alžběta z Pacova) a Vilím ml. Černčičtí int. 1558 zámek a městečko Kunštát s pod. a piv., Svíchotín, Martinovu Ves, Sulíkov s pod., Petrov, Makov, Rozseč, Velkou Roudku a Zbraslavec Matyášovi Minczovi ze Záruše a ten 1562 Hynkovi Posadovskému z Posadova, který ještě 1562 int. Kunštát Janu Frydrychovi hr. z Hardeka, jehož manželkou byla 1566 Kateřina de Monesis.[14])

Jan Frydrych vydal 1576 pro panství luterský církevní řád a pronásledoval České bratry, zejména v Olešnici.[15]) Jeho nástupce Jan hr. z Hardeka dal 1589 farářům na panství kunštátském odúmrt,[16]) ale prodal panství Johance Evě z Liechtenštejna.[17]) Johanka Eva, manželka Jindřicha ml. purkrabí z Donína, dostala 1590 od Rudolfa II. list mocný, 1596 poručila statek kunštátský za věrné služby Mikulášovi Matyášovi z Matyášovic,[18]) ale 1598 postoupila zboží kunštátské a loucké Karlovi z Liechtenštejna. Ten si panství nepodržel a postoupil je ještě t. r. Pavlu Katharýnovi z Katharu, jehož manželkou byla 1599 Kateřina Jankovská z Vlašimě.[19]) Po r. 1606 byl v Kunštátě luterským farářem Jiřík Závorka.[20])

R. 1619 držel panství evang. Štěpán Šmíd z Freyhofenu, za něhož ještě 1624 byli na panství predikanti, ale 1630 dosazen do Kunštátu katol. farář.[21]) Pro věrnost císaři nebyly Šmídovi konfiskovány statky, ale musil do exilu a posléze intrikami pozbyl panství, které 1631 vysoudil Jindřich Šlik hr. z Bassana, který potvrdil 1638 privilegia Olešnici. Po smrti Jindřicha hr. Šlika dědil (int. 1651, ZDb I. 35) jeho syn Fr. Arnošt Šlik, jenž 1659 int. Kunštát Ferdinandu Leopoldovi hr. z Náchoda (ZDb I. 88). Posléze v l. 1672—78 držel panství klášter sv. Josefa v Brně (abatyše Maximiliana z Paaru 1667 a abatyše Leopolda Šmídová 1677 potvrdily privilegia Olešnici,[22]) který 1678 int. panství Janu Maximilianovi hr. z Lamberka (ZDb II. 23). Jan Maximilian vložil 1680 Kunštát svému synovi Kašparu Frydrychovi hr. z Lamberka (ZDb II. 52), načež 1733 bylo panství int. Janu Theodorovi sv. p. Imbsen (tvž byl 1742 neb. a zanechal dceru Marii Antonii sv. paní Imbsen, ZDb V. 167. VI. 296). Dále bylo panství int. 1788 Ignátu Hypolitovi sv. p. Honrichs, 1810 Josefovi sv. p. Honrichs (zemřel 11. listopadu 1861), pak Konrádovi sv. p. Honrichs (zemřel 22. listopadu 1901), Františkovi říš. hr. Coudenhove-Honrichs (zemřel 26. prosince 1912) a posléze Františce komtese Coudenhove-Honrichs. — Josef II. dal 1782 Kunštátu trh na vlnu.[23])

Pozemková reforma byla provedena 1924 (vlastník Františka Coudenhove-Honrichs, plocha 4520 ha); vlastníku byly propuštěny ze záboru zbytkové statky Dalečín, Kunštát, Sebranice, přádelny v Chudobíně, Dalečíně a Sychotíně, cihelna v Újezdě, pivovar, cementárna a mlýn v Kunštátě, mlýn v Chudobíně, cihelna v Louce, zámek v Kunštátě, zříce-

35. — [8]) ZDO XI. 37. — [9]) ZDB XII. 19, AČ XVI. 429. — [10]) AČ VI. 541. — [11]) PO XLI. — [12]) AČ XVII. 274, ZDO XVIII. 4. — [13]) ZDO XIX. 9, XX. 3, XXII. 6, XXV. 2, Nová sbírka. — [14]) ZDO XXII. 6, XXVII. 3, 20, 38. — [15]) Hrejsa, Česká konfese, 343, ČMM 1898 344. — [16]) SHK 1920. — [17]) PO XXXVI. 36. — [18]) ZDB XXIX. 21, Kopiář arch. min. vnitra č. 89., f. 161. — [19]) PO XXXVI. 36, XXXII. 116. — [20]) Jireček, II. 352. — [21]) ČMM 1922 151, ČMM 1915 151, ČMM 1903 309. — [22]) LSA 115, 116. — [23]) Nová sb. —

niny hradů Dalečína a Louky. Zbytkový statek Lamberk postoupen zemi Moravskoslezské, zřízen zbytkový statek Louka, zcela rozdělen dvůr Nýrov, lihovar v Louce postoupen družstvu a lesní hospodářství zůstává v záboru.

Olešnice, městečko s far. katol. kostelem sv. Leopolda (dříve sv. Vavřince), fil. kostelem sv. Mikuláše na Moravské straně a českobratrským far. kostelem. Podle falsa z 12. st. daroval 1073 kníže Vratislav klášteru opatovickému újezd olešnický mezi Svratkou, Svitavou a »bílými kameny«;[24]) k 1360—1591 viz u Louky, 1638—77 u Kunštátu. Vladislav II. udělil 1499 Olešnici dva jarmarky, Ferdinand I. 1534 trh na koně, privilegia městečka potvrdily abatyše 1667 Maximiliana z Paaru a 1677 Leopoldina Šmídová a Josef II. dal 1782 trh na vlnu.[25]) R. 1702 byly zmírněny roboty. Fara zanikla za války třicetileté, 1667 byla obnovena. Původně byly tu dvě osady: Olešnice (městečko Německá Olešnice!) a Moravská strana; obě byly 1759 spojeny v jednu obec. — Za vlády hr. z Lamberku (1678—1733) založen byl u Olešnice zámeček a dvůr Lamberk.

Bolešín, k 1349—98 viz u Brťoví, 1591 u Louky.

Brťoví. Mikuláš Strniště a jeho manželka Agata int. 1349 zboží v Brťoví, Bolešíně a Lhotce Artlebovi z Klečan;[26]) Artleb a Vilém bratři z Klečan int. 1398 toto zboží (Lhotka byla však pustá) Janu a Artlebovi, synum Vaňka z Mouchnic.[27]) K 1591 viz u Louky.

Crhov; Jindřich z Drnovic int. 1353 Crhov svým synům Bedřichovi a Janovi z Drnovic.[28]) Dále Ludvík z Ubušína prodal 1396 (int. 1397) Crhov Mikšovi z Vojetína[29]) a Heralt z Kunštátu vložil 1412 ves Ničkovi z Vidbachu.[30]) V pol. 15. st. drželi Crhov vládykové z Herštejna, zejména 1466 Jan Děvečka z Herštejna, který 1487 prodal tvrz a ves Crhov trpínskému rychtáři Mikulášovi, od něhož 1487 (int. 1490) získali statek Vilém a Vratislav bratři z Pernštejna.[31]) K 1591 viz u Louky.

Dalečín s far. kostelem sv. Jakuba Větš. a zříceninami hradu. Klára z Dalečína int. 1349 svému manželovi Znatovi z Tasova vsi Dalečín, Písečné a Dětochov, ale již 1358 int. táž hrad Dalečín i s jmenovanými vesnicemi Jimramovi z Pernštejna.[32]) R. 1385 jmenuje se v Dalečíně far. kostel.[33]) Vilém z Pernštejna držel 1390 k tvrzi dalečínské vsi Dalečín, Dětochov, Písečné, díl Strachujova, V. a M. Ubušína, Nedvězíčka, Rovného, Nyklovic, V. a M. Věstína a Prosetína a celé vsi Hluboké, Korouhvici a Chlum.[34]) K 1588 viz u Jimramova. V l. 1590—95 seděl tu Pavel Katharýn z Katharu, jehož manželkou byla Gryselda Čejková z Olbramovic.[35]) Petr a Jan Katharýnové, synové Pavlovi (zemřel 1600) prodali 1603 tvrz a ves Dalečín, Chudobín, Unčín a Ubušín Vilému Dubskému z Třebomyslic,[36]) jenž vydal 1608 pro statek luterský církevní řád.[37]) Témuž bylo panství konfiskováno a prodáno za 60.000 zl. mor. Štěpánu Šmídovi z Freyhofenu; odtud měl Dalečín společné osudy s Kunštátem. Fara zanikla za třicetileté války a byla 1784 obnovena.

Hluboké, k 1349—90 viz u Dalečína, 1591 u Louky.

Chlum, k 1349—90 viz u Dalečína, 1591 u Louky.

Chudobín, k 1384 viz u Pyšolce, 1588 u Jimramova; 1603 nál. k Dalečínu.

Jasinov, díl, k 1591 viz u Louky.

Klevetov založen byl nedlouho před 1701.

Kněževes přip. se 1416, k 1464—1591; poddaní od nepaměti robotovali a úročili olešnickému faráři.

Korouhvice, k 1349—90 viz u Dalečína, 1591 u Louky.

Křtěnov přip. se 1447 na zboží prosetínském;[38]) k 1482 viz u Prosetína, 1591 u Louky.

---

[24]) Friedrich I. 386. — [25]) LSA III. 188, Nová a Zlobického sb. — [26]) ZDB I. 24. — [27]) ZDB VIII. 11. — [28]) ZDO I. 264. — [29]) CDM XII. 305, ZDO VI. 612. — [30]) ZDO VIII. 2. — [31]) AČ XVI. 311, 315, ZDO XIII. 5, Codex Pernštejnský 16. — [32]) ZDB I. 109, III. 233. — [33]) CDM XI. 375. — [34]) ZDB VII. 809. — [35]) ZDB XXVII. 39, Akta Göding, 33. — [36]) ZDB XXX. 15. — [37]) Hrejsa, Česká konfese, 353. — [38]) ZDB XII. 588. — [39]) ZDO I. 688. —

Lhota, k 1349 a 1398 (pustá) viz u Brťového; ves byla pak znovu osazena, k 1591 viz u Louky.

Louka s zříceninami hradu Louky. R. 1360 držel díl hradu Louky, městečka Olešnice a vsí Věchnova a Poříčí Proček z Lomnice (manželka jeho slula Hysla),[39]) 1391 držel hrad Louku, Olešnici a vsi Bradlné (Brodné!), Poříčí, Louku a Hodonín Vaněk z Lomnice a Deblína.[40]) Pročkův syn Čeněk z Lomnice int. 1406 hrad a ves Louku, díl Hodonína, půl městečka Olešnice, půl Bohuňova s pol. pod., půl H. a D. Poříčí a půl Bradlného Janovi z Lomnice, který dal 1408 Lomnici odúmrt a 1416 int. zboží, k němuž se počítala i Kněževes, Janu Ozorovi z Boskovic, který tu seděl ještě 1440.[41]) Po smrti Jana Ozora nabyl panství Vaněk z Boskovic,[42]) ale jeho synové Tas, Dobeš a Beneš z Boskovic int. 1481 hrad a ves Louku Lackovi z Lomnice.[43]) Prodej udál se však již dříve, neboť 1464 držel hrad a ves Louku, městečko Olešnici s pod., Kněževes, Poříčí, Černovice, Tasovice a Hodonín Bohuše z Lomnice, jehož manželkou byla Kateřina z Ilburku.[44]) Jan z Lomnice potvrdil 1477 Olešnici odúmrt[45]) (Moravské straně v Olešnici udělil odúmrt Vilém z Pernštejna 1483)[46]) a Kateřina z Lomnice vzala 1483 svého manžela Pertolta z Tvorkova na zboží loucké ňa spolek.[47]) Po smrti Pertoltově připadlo zboží jeho synovcům Ondřeji a Kryštofovi z Tvorkova (int. 1496), kteří prodali 1496 hrad a ves Louku, městečko Německou Olešnici(!) s pod., Kněžovísku(!) k témuž kostelu náležitou, a díl Poříčí Vilémovi z Pernštejna;[48]) Vilém pak 1507 odkázal zámek Louku svému synovi Janovi z Pernštejna.[49]) Nadále sdílela Louka osudy Kunštátu, až po Hanuši Frydrychovi hr. z Hardeka zdědily Louku jeho dcery Barbora a Alžběta, které 1591 int. hrad pustý a ves Louku, městečko Olešnici s piv. a pod., Tasovice, Prosetín s pod., Křtěnov, Brťoví, Bolešín, Věstínek, Lhotu, Kněžovísku(!), Ústup, Rovečný s pod., V. a M. Tresné, Nyklovice, Sulkovec, Veselí, Ubušínek, díl Nedvězička, Hluboké, Polom, Korouhvici, Crhov, Vír, Chlum, V. Věstín, díl Jasinova a Radiměř s pod. Janu hr. z Hardeka,[50]) jenž prodal 1590 (int. 1597) toto zboží Johaně Evě z Liechtenštejnu ke Kunštátu.[51])

Makov, k 1374—1558 viz u Kunštátu.

Meziříčko, díl.

Nedvězičko, díl, přip. se 1390,[52]) k 1390 viz u Dalečína, 1591 u Louky.

Nyklovice, k 1335—71 viz u Doubravníka, 1390 u Dalečína, 1591 u Louky.

Nýrov byl již 1368 na statku sebranickém,[53]) k 1549 viz u Sebranic.

Petrov, k 1374—1558 viz u Kunštátu.

Polom, k 1348 viz u Zubštýna, 1591 u Louky.

Prosetín s far. kostelem sv. Markety. K r. 1390 viz u Dalečína. R. 1408 přip. se tu far. kostel.[54]) R. 1482 drželi zboží Vilém a Vratislav z Pernštejna, kteří dali t. r. odúmrt Prosetínu, Čtyřdvorum, Křtěnovu a Hodonínu.[55]) K 1591 viz u Louky. Za Johany Evy z Liechtenštejna držel 1596—1600 Prosetín Mikuláš Matyášovský z Matyášovic (jeho manželkou byla 1600 Alena Kravařka ze Šlevic),[56]) ale po smrti Johany Evy zdědili tvrz a ves Prosetín Karel, Maximilian a Gundakar bratři z Liechtenštejna, kteří 1610 prodali statek za 8.000 zl. mor. Bedřichovi Drahanovskému z Pěnčína.[57]) Později seděl na Prosetíně Mikuláš Matyášovský z Matyášovic (manželkou jeho byla Alena z Šlejnic) a po něm 1611 jeho sirotci Apolena, Alžběta a Ladislav Matyášovští (PB XXXIV. 274). R. 1619 nál. však Prosetín opět ke Kunštátu. Fara zanikla za třicetileté války, 1785 zřízena lokalie a 1860 fara. R. 1781 vystavěn reformovaný kostel, při němž zřízena i duchovní zpráva.

[39]) ZDO VI. 273. — [41]) ZDO VII. 215, VIII. 555, CDM XIV. 21, Stav. arch. 345. — [42]) ZDO XI. 126. — [43]) ZDO XII. 20. — [44]) ZDB XIII. 181. — [45]) LSA III. 111. — [46]) PO VII. — [47]) ZDO XIII. 1. — [48]) ZDO XVI. 1, 2, AČ VI. 536. — [49]) AČ XVII. 74. — [50]) ZDB XXVII. 53. — [51]) ZDB XXVIII. 11. — [52]) ZDB VII. 809. — [53]) ZDO I. 975. — [54]) CDM XIV. 36. — [55]) AČ XVI. 239. — [56]) ZDB XXIX. 21, PB XXX. 143, 145. — [57]) ZDB XXX. 44. —

Radiměř, něm. Rothmühl, díl s far. kostelem sv. Anny z 1771. K 1544 viz u Letovic, 1635 byla tu tvrz. Fara zanikla za třicetileté války a byla 1728 obnovena.

Rovečné s far. kostelem sv. Martina z 1721. K 1335 viz u Doubravníka, 1348 u Bystřice, 1384 u Pyšolce, 1390 u Dalečína a 1591 u Louky. Fara byla tu již v 16. st., zanikla za třicetileté války, 1785 zřízena lokalie a 1867 fara. R. 1782 vystavěn reformovaný kostel, při němž zřízena duchovní správa.

Rozseč; Jeneč z Lomnice int. 1350 Rozseč Smilovi z Kunštátu.[58]) K 1374 až 1558 viz u Kunštátu.

Rudka, k 1374 viz u Kunštátu.

Sasina, k 1368—1549 viz u Sebranic.

Sebranice, dříve Čebranice, s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie. Podle falsa z 13. st. bilinský župan Epo daroval 1043 klášteru břevnovskému ves Sebranice (Cebranici), jak ji obdržel od knížete Břetislava, s hranicemi k řece Svitavě, za hory Chanaui, k potučku Zabludovu (Zabudou), hoře Yzar, Křetínu (Krennhnin), Chlumu (Hum) a k zemské stezce.[59]) Statek tento přejal pak klášter rajhradský, který založil v Sebranicích kostel. Spor o obsazování fary mezi klášterem a biskupem byl rozřešen 1255 dohodou ve prospěch kláštera (Zebranitc),[60]) než klášter postoupil Sebranice záměnou synu Crhovu Bohuševi, což 1258 Přemysl II. potvrdil.[61]) R. 1348 seděl tu Jan z Boskovic, který 1368 int. Oldřichovi a Vaňkovi bratřím z Boskovic tvrz a ves Sebranice, Újezd, Nýrov, Habrov, díl Voděrad a Sasinu.[62]) Oldřich z Boskovic int. 1407 pol. téhož zboží Heraltovi a Jiříkovi bratřím z Kunštátu,[63]) Heralt pak zapsal své zboží v Sebranicích 1407 své sestře Elišce z Kunštátu a jejímu manželu Janovi Brandýskému z Boskovic.[64]) Po smrti Jana Brandýského bylo jeho zboží (tvrz, tři díly na vsi Sebranicích a patr., díl Újezda, Habrova, Sasiny a Voděrad) 1437 int. dědicům po Vaňkovi st. Černohorském z Boskovic[65]) a Ješek a Jindřich bratři vl. z Boskovic int. 1447 tvrz a zboží v Sebranicích a vísky Habrov a Sasinu své matce Ofce z Častolovic.[66]) R. 1445—1449 seděl na Sebranicích Vilém ze Zvířetic,[67]) 1484—87 Jan Klusáček ze Zhoře a Jiřík ze Zhoře[68]) a 1511—1515 Jindřich Přepyský z Rychnburka.[69]) Později byly Sebranice opět majetkem rodu z Boskovic a Ladislav Velen z Boskovic, dědic po Kryštofovi z Boskovic, int. 1549 Volfu Dětřichovi a Janu Frydrychovi hr. z Hardeku tvrz a ves Sebranice s pod., Újezd, Nýrov, Habrov, Sasinu a díl Voděrad.[70]) R. 1565 držela Sebranice vdova po Volfu Dětřichovi Regina Fugarová hr. z Kyrchperku a sirotci.[71]) Fara byla v 2. pol. 16. st. luterská (1606 byl tu farářem Jiřík Závorka),[72]) 1630 katol.,[73]) později však fara zanikla a 1734 byla obnovena.

Strachujov; v okolí Strachujova jmenuje se 1269 potok Strachujov (Strahwicw).[74]) Ves sama přip. se 1361.[75]) K 1390 viz u Dalečína, 1588 u Jimramova.

Sulíkov s far. kostelem sv. Maří Magdaleny; k 1374—1558 viz u Kunštátu. R. 1786 zřízena lokalie, 1866 fara. R. 1791 jmenuje se v Sulíkově zákupní rychta (Nová sb. 699).

Sulíkovec nál. před 1459 k hradu Skálám. K 1462 viz u Jimramova, 1591 u Louky. R. 1736 vystavěn kostel sv. Havla, 1785 zřízena lokalie, 1866 fara.

Sychotín, k 1374—1558 viz u Kunštátu.

Tasovice přip. se 1406, k 1464—1591 viz u Louky. Václav z Lomnice int. 1522 díl Tasovic, Hodonína a Újezda Janovi z Pernštejna.[76])

Velké Tresné přip. se 1351,[77]) k 1384 viz u Pyšolce, 1591 u Louky.

Malé Tresné (dříve Dolní Tresné) přip. se 1351,[78]) k 1591 viz u Louky.

[58]) ZDO I. 153. — [59]) Friedrich I. 378. — [60]) CDM III. 220. — [61]) CDM III. 266. — [62]) ZDO I. 23, 975. — [63]) ZDO VII. 381. — [64]) ZDO VII. 572. — [65]) ZDO X. 83. — [66]) ZDO X. 536. — [67]) AČ XVI. 196, 116. — [68]) Stav. arch. 442, 458, AČ VI. 520. — [69]) AČ VI. 545, PB IX. 188, X. 140. — [70]) ZDO XXV. 59. — [71]) PO XXIV. 121. — [72]) ČMM 1897 367, Jireček, II. 352. — [73]) ČMM 1903 309. — [74]) CDM IV. 29. — [75]) CDM XV. 83. — [76]) ZDB XVI. 6. — [77]) ZDB II. 20. — [78]) ZDB II. 20. — [79]) PJ I. 72, ZDB VIII. 26. —

Ubušín přip. se 1360, k 1390 viz u Dalečína. Ludvík z Ubušína int. 1398 Heraltovi ze Skal Ubušín.[79]) K 1462—1588 viz u Jimramova, 1603 u Dalečína.

Ubušínek, k 1390 viz u Dalečína, 1591 u Louky.

Újezd přip. se 1368, k 1437—1549 viz u Sebranic.

Unčín přip. se 1379.[80]) K 1462—1588 viz u Jimramova, 1603 u Dalečína.

Ústup, díl, k 1374 viz u Kunštátu, 1563 u Opatovic, 1591 u Louky.

Veselí přip. se 1367. K 1591 viz u Louky. R. 1783 vystavěn ref. kostel a zřízena duchovní správa.

Věstín, k 1349—90 viz u Dalečína, 1591 u Louky.

Věstínek, k 1390 viz u Dalečína, 1591 u Louky.

Vír nál. 1364 k hradu Pernštýnu, k 1384 viz u Pyšolce, 1591 u Louky. Již koncem 15. st. stával tu železný hamr.

Voděrady, díl. R. 1287 psal se Zbylut,[81]) 1316 Mikeš, 1406 bratři Vitoslav a Jan,[82]) 1410 Václav[83]) a 1460 Vítoslav a Jan Hok z Voděrad.[84]) Eliška z Šerkovic int. 1490 tvrz Voděrady s přísl. Janu Puczhartovi z Voděrad.[85]) R. 1487 seděli tu Václav a Jan Puczhartové z Voděrad.[86]) Později bylo tu několik svobodných dvorů, na nichž před 1565 seděli Jan Puczhart, Štěpán a Vítoslav z Voděrad (poslední dva byli 1565 již neb.).[87]) Jan Puczhart z Voděrad uzavřel 1575 s farářem sebranickým Jiříkem Fumusiánem smlouvu o desátky, ale 1580 zemřel (náhr. v Sebranicích).[88]) R. 1660 byly Voděrady int. Františku Zdeňkovi Šubířovi z Chobyně (ZDb I. 107).

Zbraslavec, k 1374—1558 viz u Kunštátu.

Zaniklé vsi:

Habrov zanikl mezi Újezdem, Nýrovem a Sasinou, kde jest trať na Habrově, k 1437—1549 viz u Sebranic, 1635 pustý.

Hanebnice u Prosetína, přip. se 1447—1500.

Martinčves zanikla mezi Sychotínem a Zbraslavcem, k 1374—1558 viz u Kunštátu, v 17. st. slula Víska.

Nýrovec splynul s Nýrovem; přip. se 1379.[89]) Jiřík Feldendorfar z Borotína int. 1567 pustý Nýrovec Hanuši Frydrychovi z Hardeka ke Kunštátu.[90])

Lit.: J. Tenora, Dějiny městečka Kunštátu, Brno 1885; J. Tenora, Kunštátský okres, Brno 1903; J. Tenora, Zaniklé osady v okrese kunštátském, ČMM XIX.; L. Hosák, Dějiny Boskovska, Brno 1932; L. Hosák, Odhad panství kunštátského, HP IX.; J. Nový, K dějinám panství kunštátského, HP IV.; Kronika Jana Čupíka z Olešnice (Paměti starých písmáků při SA); Aug. Neumann, Olešnice v minulém století, Brno 1929; Die Burg Louka bei Oels, Not. 1858; L. Zbiral, Hrad Louka u Olešnice, SA XIII.

LYSICKÉ PANSTVÍ A STATEK DRNOVICE.

Lysice, městečko s far. kostelem sv. Petra a Pavla a zámkem. Po Lysicích psala se původně větev pánů z Kunštátu a sice 1308 Heralt,[1]) 1351 Kuna,[2]) pak Kunovi synové Proček (1373—1423) a Aleš (1379—1426)[3]) a Pročkův syn Heralt z Lysic (1397—1448). Jiný syn Kunův Ješek Puška z Kunštátu int. 1398 díl Lysic s čtvrtinou patr., čtvrt hradu Rychvaldu a své zboží v Lhotě, Kunicích, Hlubokém a dvůr v Štěchově Heraltovi z Lysic[4]) a ještě téhož roku int. Aleš z Lysic svůj díl Lysic a hradu Rychvaldu Pročkovi z Lysic.[5]) Dále seděl tu syn Pročkův Heralt z Kunštátu (1397—1448), jehož manželkou byla Marta z Valdeka.[6]) Heraltovým sy-

[80]) ZDB VI. 654. — [81]) CDM IV. 183. — [82]) CDM VI. 98, P I. 149. — [83]) CDM XIV. 175. — [84]) P IV. 293. — [85]) ZDO XIII. 10. — [86]) AČ VI. 520. [87]) PO XXIV. 109. — [88]) PO XXX. 578, Cerroni I. 97, f. 4. — [89]) ZDO VI. 750. — [90]) ZDO XXVIII. 3.

[1]) CDM VI. 16. — [2]) ZDO I. 181. — [3]) CDM XV. 371, ZDB VIII. 10, Stav. arch. 324. — [4]) ZDO VI. 748. — [5]) ZDO VI. 756. — [6]) ZDO X. 382, Stav.

nem Janem 1451 vymřela větev lysická a panství se dostalo lestnické větvi pánu z Kunštátu. Než i tato vymřela Janem Heraltem z Kunštátu (1490) a rukojmí int. 1492 zboží lysické, na němž jmenuji se 1502 zlaté a stříbrné doly, Janu Bočkovi z Kunštátu na Polné.[7]) Syn tohoto Hynek Boček z Kunštátu, jehož manželkou byla 1517 Anna z Hradce,[8]) dal 1514 Lysicům odúmrt.[9]) Ludvík Zajímač z Kunštátu postoupil Lysice Vilémovi z Pernštejna a Vojtěch z Pernštejna dal 1524 Lysicům vinný šenk, volný prodej soli a zmírnil roboty.[10]) Vojtěch prodal 1529 panství Janu Černčickému z Kácova, jehož manželkou byla Mandalena z Nestajova. Dále seděl tu 1558 Diviš Černčický z Kácova (manželka jeho Kunka z Boskovic),[11]) 1576 Jan Purkart Černčický, jenž prodal 1584 tvrz a ves Lysice s pod., díl Voděrad, Kunčinuves, díl Bedřichova, Hluboké, Touboř, Kunice, Lhotku, Štěchov, díl Ústupu a Rozsíčku Hrenovi Březnickému z Náchoda, jemuž také 1590 prodal Jan Sádovský ze Sloupna za 3750 tolaru tvrz a ves Žerůtky a Lačnov.[12]) R. 1606 byla v Lysicích luterská fara (Ruk. měst. arch. v Brně č. 165, f. 134).

Lysické zboží zdědil pak před 1608 Jiřík Březnický z Náchoda[13]) (zemřel 1634). Jeho syn Fr. Leopold hr. z Náchoda dosáhl 1652 od Ferdinanda III. povýšení Lysic na městečko (s právem čtyř jarmarků)[14]) a odkázal statek manželce Alžbětě roz. Sumyoghy z Budatina (ZDb I. 209), která jej 1675 int. Janu Arnoštovi de Montrochier (ZDb I. 243). Jan Arnošt zapsal 1678 Lysice Jiřímu Szelepcsenyi, arcibiskupovi ostřihomskému, po jehož smrti byl statek 1686 int. sirotkům po Janu Karlovi hr. Sereny (ZDb II. 21, 130). Bratři Bernart Karel (tehdy v Turecku zajatý), Antonín, Filip, Ludvík a Amand hr. Sereny zapsali 1740 Lysice Leopoldovi hr. z Dietrichštejna, který je 1745 spolu s Drnovicemi vložil Janu Jiřímu Piati z Drnovic (ZDb VI. 213, VII. 56). Dále byly Lysice int. 1762 Emanuelovi v. Piati, 1811 int. ve vlastnictví Antonii hr. Dubské z Třebomyslic, roz. Piati, ale užívání do života bylo vloženo vdově Antonii v. Piati, 1843 Emanuelovi hr. Dubskému (zemřel 19. září 1881), pak Quidonu hr. Dubskému (zemřel 22. února 1907) a posléze Albrechtovi hr. Dubskému z Třebomyslic.

Pozemková reforma byla provedena 1924 (vlastník Albrecht Dubský, plocha 2430 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Drnovice, Lysice, mlýn Hrázka, lihovar, mlékárna a pila v Lysicích, továrna na hřebíky a šrouby v Drnovicích; utvořen zbytkový statek Voděrady, zcela rozděleny dvory Kunčinaves a Žerůtky a v záboru zůstává lesní hospodářství.

Bedřichov s far. kostelem sv. Mikuláše z 1785. K 1390—1601 díl viz u Lomnice, díl 1584 u Lysic. Fara (přip. se 1392) zanikla za války třicetileté, 1785 zřízena lokalie, 1888 fara.

Kunčina Ves přip. se 1392; k 1584 viz u Lysic, 1601 díl u Lomnice. V pol. 17. st. vrchnost skoupila grunty a utvořila dvůr, ale před 1750 byla ves již znovu osedlá.

Hrad **Rychvald** stával u Lysic. R. 1373 seděl tu Jan Puška z Kunštátu,[15]) 1374 bratři Ješek (Puška), Kunik a Proček z Kunštátu.[16]) K 1398 viz u Lysic.

Statek Drnovice:

Drnovice s fil. kostelem sv. Trojice a zámkem. R. 1353 jmenuje se tu Jindřich a jeho syn Jan z Drnovic,[17]) 1391 Jan z Drnovic, jenž držel tvrz a díl vsi.[18]) Martin z Drnovic int. 1408 díl Drnovic záměnou Alšovi a Pročkovi z Lysic.[19]) Synem Bedřicha z Drnovic (1464—92) byl známý právnický spisovatel Ctibor Drnovský z Drnovic, jemuž 1525 bratři Jan a Vojtěch z Drnovic int. díl Drnovic.[20]) Napotom do 1625 byly Drnovice spojeny s Rájcem, až toho r. Zdislav

arch. 345, P III. 82. — [7]) ZDB XII. 19, AČ VI. 541. — [8]) ZDO XVIII. 6. — [9]) Zlobického sb. — [10]) Zlobického sb. — [11]) ZDO XXVII. 2. — [12]) PO XXIX. 89, ZDB XXVII. 31. — [13]) Kameníček I. 493. — [14]) Zlobického sb. — [15]) CDM XV. 148. — [16]) ZDB VI. 167. — [17]) ZDO I. 264. — [18]) ZDO VI. 321. — [19]) ZDO VII. 671. — [20]) ZDO XIX. 3. — [21]) ZDO I. 404, 192. —

z Hejsenštejnu prodal Drnovice s tvrzí a patr. za 8.500 zl. mor. Jiřímu hr. z Náchoda k Lysicům (ZDb I. 173). R. 1668 byly Drnovice odděleny od Lysic a přisouzeny Štěpánu Jiřímu hr. z Vrbna (ZDb I. 173), jenž 1676 int. Drnovice, Žerůtky, Lačnov, Štěchov, Lhotku, Kunice, Hluboké, Touboř, Ústup, Rozsíčku a díl Voděrad ostřihomskému arcibiskupovi Jiřímu Szelepcsenyi (ZDb II. 6). Ten však 1685 prodal Drnovice Alexandru Schlegerovi v. Schlegern (ZDb II. 134) a 1729 získal statek v licitaci Antonín hr. Sereny (ZDb V. 54). Odtud statek náležel k panství lysickému.

Hluboké přip. se 1351, k 1398—1584 viz u Lysic.

Kunice; Heralt z Kunštátu int. 1349 Kunice Sudkovi z Veselí a ten 1351 int. Kunice a Lhotu Kuncvi z Lysic.[21]) K 1398—1584 viz u Lysic.

Lačnov, k 1590 viz u Lysic. V 18. st. dolovalo se tu na stříbro a olovo.

Lhotka, k 1351 viz u Kunic, 1353—1368 u Žerůtek, 1398—1584 u Lysic.

Rozsíčka, k 1374 viz u Kunštátu, 1584 u Lysic.

Štěchov přip. se 1385, k 1398—1584 viz u Lysic.

Touboř, k 1374 viz u Kunštátu, 1584 u Lysic.

Ústup, díl, k 1584 u Lysic.

Voděrady, díl, který nál. již 1555 k Lysicům,[22]) k 1584 viz u Lysic.

Žerůtky; Jeneč z Lomnice int. 1353 Žerůtky a Lhotku Kláře z Kravař a jejímu synovi Znatovi z Lomnice.[13]) Pešík z Býkovic int. 1397 ves Vaňkovi z Boskovic[24]) a Jan st. z Boskovic int. 1464 Žerutky a pustou Lhotku dědicům Václava z Vážan.[25]) Johanka z Vážan vzala 1480 svého manžela Václava z Šerkovic na Žerůtky na spolek[26]) a Eliška z Šerkovic int. 1492 tvrz a ves Žirutky(!) Matějovi z Boru, jenž tu seděl ještě 1518.[27]) Dále seděl tu 1531 Petr z Boru,[28]) 1562—65 Jan z Boru[29]) a 1582 Janův syn Petr z Boru,[30]) posléze Florian Pravětický z Radvanova (zemřel 1587, náhr. u sv. Jakuba v Brně).[31]) K 1590 viz u Lysic.

ČERNOHORSKÉ PANSTVÍ.

Černá Hora, městečko s zámkem z 16. st. a far. kostelem sv. Vavřince. Po Černé Hoře psal se 1281—98 Matouš z Černé Hory (de Nigro monte).[1]) V pol. 14. st. drželi hrad již páni z Boskovic, kteří se odtud psali Černohorskými z Boskovic. Z těch seděl tu Oldřich, pak 1391 Vaněk (manželka Marta, zemřel 1423), jenž držel hrad a městečko Černou Horu, Dlouhou Lhotu, Žernovník, díl Milonic a Újezda, Optávcovu Lhotu, díl Hlubokého, Trmačova a Lažan, Klemov, Jestřebí, Lhotu a díl Sedlkova,[2]) potom drželi panství Vaňkovi synové Dobeš (zemřel 1432) a Beneš z Boskovic.[3]) Král Jiří potvrdil 1465 Benešovi z Boskovic nadání na černohorské mýto.[4]) Benešovi synové byli Tas (biskup olomoucký), Jindřich, Dobeš, Beneš a Ješek Černohorští z Boskovic. V 1. pol. 16. st. seděl tu Benešův syn Jaroslav Černohorský z Boskovic (zemřel 11. července 1546), jehož dcery Anna, Kateřina, Braxida a Libuše int. 1550 hrad a městečko Černou Horu s piv. a mýtem, Jestřebí, Klemov, Sedlkov, Žernikov, Bořitov s pod., Spěšov, Brťoví, Lybě(!), díl Bukovice, Šerkovic, Hlubokého, Jenče, Újezda, Lažan, Milonic, Voděrad, Dlouhé Lhoty s pod., Vilémovice a celé vsi Lhotu, Jabloňany a Býkovice Václavovi z Boskovic.[5])

Po Václavovi dědil jeho syn Albrecht Černohorský z Boskovic (zemřel na Úsově 7. srpna 1572, manželkou jeho byla Božena z Lipého), jenž 1561 přestavěl černohorský hrad, 1565 obdržel od Maximiliana II. list mocný

[22]) ZDO XXVI. 1. — [23]) ZDO I. 250, 967. — [24]) ZDO VI. 609. — [25]) ZDO XI. 128. — [26]) ZDO XII. 4. — [27]) ZDB XII. 16, PB XI. 110. — [28]) PO XV. 121. — [29]) ZDB XXIV. 39, PO XXX. 508. — [30]) PO XXX. 508. — [31]) Ceroni I. 98, f. 3.

[1]) CDM IV. 184, V. 97. — [2]) ZDB VII. 712. — [3]) ČMM 1919 23, Stav. arch. 337, P III. 117. — [4]) Bočkova sb. 7689. — [5]) ZDB XXV. 63. — [6]) ZDO

a 1571 odkázal černohorské zboží své manželce Boženě z Lipého (1573 obdržela list mocný), po jejíž smrti připadlo panství Janu Šemberovi Černohorskému z Boskovic, nevl. bratru Albrechtovu.[6]) Prvou manželkou Jana Šembery byla Sidonie hr. Šliková (zemřela 1575), druhou Anna Krajířka z Krajku (zemřela 1581).[7]) Po smrti Jana Šembery dědila dcera jeho Anna, provdaná za knížete z Liechtenštejna. Dále držel Černou Horu 1627—84 Karel Euseb kníže z Liechtenštejnu, syn Karluv, pak syn Karla Eusebia Jan Adam Ondřej, kníže z Liechtenštejna, jenž 1711 odkázal panství své dceři Dominice kněžně z Liechtenštejna (ČMMZ XI. 267), provdané od 1719 za Jindřicha Josefa z Aueršperka. Jindřich Josef zemřel 9. února 1783, načež Černou Horu dědili jeho synové z prvého manželství František Pavel, František Xaver a Vincencie hr. z Aueršperku. R. 1830 koupil panství v licitaci za 235.000 zl. Jan Nep. v. Geisslern (zemřel 25. května 1837), po němž dědila vdova Josefa, roz. Nebel v. Türkheim. R. 1845 bylo panství int. na stejné díly Polexině v. Stahl, roz. sv. paní v. Türkheim, Ludvíkovi sv. p. Türkheim, Josefě sv. paní Türkheim a Janovi sv. p. Türkheim. R. 1857 koupila Černou Horu za 450.000 zl. Henrietta sv. paní Pereira-Arnstein (zemřela 13. května 1859). Dále bylo panství int. Flóře hr. Friess, 1862 Mericovi hr. Friess, 1880 Augustu hr. Friess a posléze drželi Černou Horu Mořic Friess-Friessenberg a Terezie Morzin-Czerninová.

Pozemková reforma byla provedena 1924 (plocha 1941 ha); vlastníkům prouštěny ze záboru zbytkové statky Černá Hora, Hluboké, lesní hospodářství, starý a nový zámek, cihelna, mlýn a pila v Černé Hoře a utvořeny zbytkové statky Bukovice a Svéslav.

Kostel v Černé Hoře vystavěn byl 1710, 1784 zřízena lokalie, 1857 fara.

Bořitov s starobylým kostelem sv. Jiří. Ve falsu z 13. st. k 1173 přip. se Jakub z Bořitova a jeho bratr Svéslav, 1239 pak Svéslav z Bořitova.[8]) Přibík z Bořitova int. pak 1378 díl vsi Bořitova s patr. a Lhotku svému synovi Linhartovi z Bořitova, který tu seděl ještě 1399.[9]) R. 1481 držela Bořitov Machna z Valdštejna, jejíž dědic Ctibor z Cimburka int. 1490 Bořitov Dobešovi a Benešovi bratřím Černohorským z Boskovic.[10]) Také Ladislav z Boskovic zaměnil 1502 své zboží v Bořitově i s pod. témuž Benešovi.[11]) K 1550 viz u Černé Hory. R. 1487 působil tu katol. farář Jan Huska, překladatel Aeneovy kroniky, 1572 luterán Pavel Kyrmezer, ale 1612 byla fara opět katol.[12])

Brťov byl původně manstvím biskupským (snad totožné s Birchow z 1276, viz u Blanska). Bukovec vzdal se 1441 léna brťovského ve prospěch Ondřeje z Palštejna.[13]) K 1550 viz u Černé Hory.

Bukovice, díl k 1550 viz u Černé Hory.

Býkovice byly původně biskupským lénem (poč. 14. st. byly počítány k obvodu blanskému), jež 1264 biskup Bruno udělil Konradovi z Hucsarie.[14]) R. 1354—70 seděl tu Beneš,[15]) 1389 Pešík Býkovec[16]) a 1399 Mikšík z Býkovic,[17]) 1413 Vaněk Černohorský[18]) a 1437 držel Býkovice spolu s dvorem v Německé Lhotě Beneš Černohorský z Boskovic.[19]) K 1550, kdy byl tu kostel, viz u Černé Hory.

Hluboké, díl, k 1390—1550 viz u Černé Hory.

Jabloňany přip. se 1357, k 1550 viz u Černé Hory.

Jeneč; Oldřich Koba z Jenče int. 1376 ves Jenče(!) Martinovi z Bučovic.[20]) K 1550 viz u Černé Hory.

Jestřebí, k 1390—1550 viz u Černé Hory.

Klemov, k 1390—1550 viz u Černé Hory.

Lažany, díl, k 1390—1550 viz u Černé Hory.

Malá Lhota, Lhotka neb Lhotka Šibenná, k 1390—1550 viz u Černé Hory. R. 1596 nazývá se ojediněle Bera-

XXVI. 2, Kopiář arch. min. vnitra č. 89., f. 20. — [7]) Ludwigova kron. 11, 17. [8]) Friedrich I. 400, CDM II. 310. — [9]) ZDO III. 463, CDM XV. 389. — [10]) P V. 287, ZDO XIV. 3. — [11]) ZDO XVI. 22. — [12]) Jireček, Ruk. 282, 437, ČMM 1903 299. — [13]) Lechner I. 50. — [14]) Lechner I. 4, CDM III. 363. — [15]) Lechner I. 9, 41. — [16]) Lechner I. 14. — [17]) CDM XII. 254. — [18]) Lechner I. 32. — [19]) Lechner I. 46. — [20]) ZDB VI. 204. — [21]) Friedrich I. 386. —

nov (Pilnáček, Paměti Černé Hory, 138).

Dlouhá Lhota, díl s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1804, přip. se 1365, k 1390—1550 viz u Černé Hory. R. 1784 zřízena lokalie.

Lubě; ve falsu z 12. st. k 1073 jmenuje se tu potok Lubě (Liube).[21]) Pešík z Býkovic int. 1385 Lubě (Líby!) Ješkovi z Křižánkova a ten 1398 Janovi ze Zbraslavic.[22]) K 1550 viz u Černé Hory. U Lubě stával dvůr Dvorce; Beneš, Vaněk a Čeněk bratři z Deblína int. 1398 dvůr Dvorce Janovi ze Zbraslavce (ZDb VIII. 31).

Milonice nál. již 1358 pánům z Boskovic. K 1390—1550 viz u Černé Hory, 1700 též u Brna.

Spešov; Heřman a Šebor bratři z Rájce int. 1373 vsi Spešov a Jedli Hertlínovi z Brna.[23]) K 1390 viz u Rájce. R. 1390 psal se Ctibor a jeho syn Buzek z Spešova.[24]) Šebor z Rájce int. 1391 Spešov Ješku Puškovi z Kunštátu[25]) a Heralt Puška int. 1407 Spešov a díl Obory Mikšíku Lyskovi z Obory.[26]) Posléze Jan Dubník z Nitkovic int. 1415 ves Vaňkovi z Boskovic.[27]) Ješek a Jindřich bratři z Boskovic vložili 1464 Spešov s tvrzí Janovi z Šelnberka a ten 1481 Albrechtovi z Boskovic.[28]) Albrecht int. 1491 Spešov své manželce Apolonii z Krajku a Kryštof z Boskovic 1531 své manželce Kateřině z Kunovic.[29]) K r. 1550 viz u Černé Hory. R. 1768 byla v Spešově zřízena dědičná rychta (Nová sb. 699).

Újezd, díl, k 1390—1550 viz u Černé Hory.

Voděrady, díl, k 1550 viz u Černé Hory.

Žernovník přip. se 1351, k 1390—1550 viz u Černé Hory.

Dvůr **Svejslav** u Jestřebí byl samostatným statečkem. Boček a Viktorin bratři z Kunštátu prodali 1418 dvůr Svejslav Tomíkovi z Újezda.[30]) V l. 1561—71 seděl tu Albrecht Dubčanský ze Zdenína,[31]) 1580 Kryštof Drahanovský z Pěnčína. 1593 Dorota z Drnovic, manželka Hrona z Náchoda,[32]) 1619—25 evang. Václav Šubíř z Chobyně,[33]) 1653 Alina Kateřina Gryslová, roz. Martinkovská z Rozseče (Nová sb. 542). 1669 Leopold Fr. hr. z Náchoda a 1675 Jiří Kryštof sv. p. z Dietrichštejna. R. 1681 přikoupen byl dvůr k Černé Hoře.

Na panství zanikly vsi:

Jedle, k 1407 viz u Spešova.

Německá Lhota, k 1437 viz u Býkovic.

Optávcova Lhota zanikla asi u Černé Hory, kde jest trať Lhotky, k 1390 viz u Černé Hory.

Opatovice. Podle falsa z 12. st. daroval r. 1073 Vratislav II. klášteru opatovickému ves Opatovice v provincii brněnské.[34])

Sedlkov zanikl u Černé Hory, kde jest Sedlkovský potok, k 1390—1550 viz u Černé Hory.

Lit.: J. Pilnáček, Paměti městyse Černé Hory, Černá Hora 1926.

PERNŠTEJNSKÉ PANSTVÍ.

Pernštejn, hrad nad Svratkou u Nedvědic, podle něhož psal se starobylý rod pánů z Pernštejna, původně z Medlova. Podle hradu psal se 1285 Štěpán a Pavel z Pernštejna,[1]) jejichž bratři Jimram a Bohuslav z Pernštejna přip. se 1294. Filip ml. z Pernštejna int. 1350 Jimramovi z Pernštejna vsi Jámy, díl Borů, Medvědic(!), Býkovic, Pavlovic a celé Daňkovice, díl vsi Zirkey (neznámé) a posléze třetinu hradu Pernštejna.[2]) R. 1365 drželi panství bratři Jindřich, Jimram a Vaněk z Pernštejna[4]) a 1374 jmenuje se Vojtěch z Pernštejna, jehož manželkou byla Kunka, dcera Artleba z Klečan.[5]) Atluš a Jan bratři z Pernštejna int. 1398 Vilémovi z Pernštejna

[22]) ZDB VII. 296, VIII. 73. — [23]) ZDB II. 306. — [24]) CDM XV. 303. — [25]) ZDO VI. 154. — [26]) ZDO VII. 377. — [27]) ZDO VIII. 353. — [28]) ZDB XIII. 58, XI. 21. — [29]) ZDB XII. 7, XX. 4. — [30]) Nová sb. — [31]) ZDB XXIV. 39, PO XXVII. 252, PB XXV. 183. — [32]) Bočkova sb. 7897. — [33]) ČMM 1922 151, PO XXXVI. 333. — [34]) Friedrich I. 386.

[1]) CDM IV. 226. — [2]) CDM V. 19. — [3]) ZDB I. 151, 197. — [4]) ZDB IV. 161. — [5]) ZDB VI. 179, 180. — [6]) ZDB VII. 809, VIII. 79. — [7]) AČ XVII. 74.

(manželka jeho slula 1390 Anežka), svůj díl hradu Pernštejna.[6]) Vilém (1422 zemřel) a jeho syn Jan z Pernštejna rozšířili znamenitě moc rodu. Za válek husitských obléhalo Pernštejn nadarmo vojsko biskupské. Syny Jana z Pernštejna (zemřel 1475) byli Vilém, Jan, Vratislav a Jimram, z nichž Vratislav int. 1481 hrad Pernštejn Vilémovi z Pernštejna.[7]) Vilém (zemřel 1521) rozdělil 1507 své statky a dal Pernštejn svému synu Janovi, jenž dal 1538 Nedvědicum obecní řád a zemřel 1548.[8]) Pak seděli tu Janovi synové, nejprve Vojtěch (zemřel 1561) a pak Vratislav (zemřel 1582). Za Vratislavova syna Jana (1582—96) byly fary na panství obsazeny katol. faráři a 1588 byl pořízen urbář panství.[9]) Tehdy dolovalo se na panství na zlato, stříbro a železnou rudu.[10])

Jan z Pernštejna propustil 1588 Nedvědice z robot[11]) a prodal 1595 zámek Pernštejn s předhradím, baštou a dvorem, městečko Doubravník s pod., Křižovice, Křeptov, Manovou, Husle, Klokočí, Rakové, městečko Nedvědici s pod. a piv., dvůr Bořinovský u Nedvědic, Klečany, Černovír s pod., Chlévské, Skorotice, Smrček, Věžné s pod., Býšovec, Litavu, Jestřebí, Sejřek, Jámy, Bor, městečko Štěpánov s pod., Kovářov, Olešničku, Černovice s pod., Borovec, Čtyřdvory, Leseňovice, Kroužné, Svařec s pod., Vrtěříž, Nivsko, pustý zámek Zubštýn, Kozlov s rychtou, Pivonice, Hrdou Ves, Horní a Dolní Čepí s pod., Lískovec, Hodonín a Střítež pro dluhy za 44.000 zl. mor. Pavlovi Katharýnovi z Katharu, jehož manželkou byla Kateřina Jankovská z Vlašimě.[12]) Pavel Katharýn pustil 1598 Štěpánovu roboty pod plat[13]) a jeho synové Petr a Jan bratři vl. Katharýnové prodali 1604 (int. 1609) panství pernštejnské za 31.000 zl. mor. katol. Adamu Lickovi z Rýznburka a jeho manželce Esteře Žejdličce z Šenfeldu.[14]) Estera vzala 1625 svého druhého manžela Kryštofa Pavla hr. z Liechtenštejnu-Kastelkornu na zboží pernštejnské na spolek (ZDB XXXII. 1). V l. 1637—38 byl pořízen nový urbář. R. 1645 hrad se ubránil proti Švédům. Syn Kryštofa Pavla Maximilian přikoupil 1661 Rožnou a posléze Fr. Ant. hr. Liechtenštejn-Kastelkorn prodal 1710 panství za 110.000 zl. rýn. Fr. šl. Stockhammerovi (int. 1712, ZDb IV. 69), který 1720 znovu přikoupil Rožnou. Pavel šl. Stockhammer odkázal 1741 Pernštejn svému synu Josefovi, po jehož smrti (1793) musilo býti panství pro dluhy prodáno Ignácovi sv. p. Schröfflovi z Mannsberku (int. 1799). Dále byl Pernštejn int. 1799 Františkovi v. Schröffl-Mannsberg, 1808 Josefě a Antonii sv. paním Schröffl v. Mannsberg. Josefa provdala se za Viléma hr. Mitrovského z Mitrovic a Nemyšle (zemřel 7. června 1857), jenž získal 1828 i polovinu Antonie, provd. hr. Esterhazy. Dále dědil Vladimír hr. Mitrovský (zemřel 6. dubna 1899) a pak Vladimír hr. Mitrovský z Mitrovic a Nemyšle.

Pozemková reforma byla provedena 1925 (vlastník Vladimír Mitrovský, plocha 2729 ha); vlastníku ze záboru propuštěno: hrad Pernštejn, cihelna v Černovíru, pily v Černovicích a Nedvědicích, železárny v Olešničce a část lesního hospodářství; utvořeny zbytkové statky Bořinov, Klečany a Mansberk, v záboru zůstává zbytkový statek Pernštejn a většina lesů. Líhovar v Bořinově přidělen družstvu.

Koncem 18. st. vznikla u Pernštejna továrna na plátno.

Doubravník, městečko s far. (dříve klášterním) kostelem sv. Kříže, v němž měli pohřeb Pernštejnové. Biskup Robert postoupil 1208 záměnou své vsi Doubravník (Dubraunic), Drahnice (Dragnic) a poplužní v Dřevnovicích (Dreuniche) Štěpánu Gothardovu; již toho r. jmenuje se v Doubravníku kostel.[15]) Štěpán z Medlova založil tu na poč. 13. st. ženský klášter sv. Františka řehole sv. Augustina, jemuž 1231 potvrdil řehoř IX. privilegia a statky.[16]) Také markr. Přemysl potvrdil 1235 privilegia a statky klášterní: Maňovou (Manow), Klokočí (Clococh), Rakové (Racov), Bořínov (Borihnev), Pornich (nyní neznámou ves, kterou daroval klášteru župan Semislav), zbo-

[8]) AČ XI. 90. — [9]) ČMM 1908 251, 1910 152. — [10]) Schr. XII. 141. — [11]) Bočkova sb. 9.211. — [12]) ZDB XXIX. 6, XXX. 116. — [13]) Bočkova sb. 10.635. — [14]) ZDB XXX. 15. — [15]) Friedrich II. 78. — [16]) CDM II. 211. —

ží v Chudčicích (Hudcih), dům v Brně a patr. v Medlově, Kadově, Velešovicích (Velessouich), Letovicích (Neteludich, zanikly na Slavkovsku), Kučerově (Cocherov) a Doubravníku a daroval klášteru ves Szetes (Zess), zaniklou na Židlochovsku.[17]) Biskup Robert potvrdil 1238 klášteru patr. v Kučerově, Medlově, Kadově, Velešovicích, Letovicích (Nekolatice) a Bystřici.[18]) Vojtěch z Medlova a Doubravníku daroval ještě klášteru újezd semislavský na Opavsku, což 1238 potvrdil markr. Přemysl.[19]) Dále papež Řehoř IX. potvrdil 1239 klášteru vše, co daroval Štěpán z Medlova, otec doubravnického probošta Vojtěcha, jenž přip. se ještě 1253.[20]) Přemysl II. daroval 1277 doubravnickému proboštu Jindřichovi kapli sv. Jana Křtit. v Brně,[21]) Martin V. vzal 1282 klášter do své ochrany,[22]) Demeter z Bukové daroval před 1285 klášteru patr. v Olší[23]) a biskup Dětřich 1298, biskup Jan 1303 potvrdili zakládací listinu kláštera.[24]) R. 1294 jmenuje se probošt Mutina.[25])

Dále nabyl klášter mnohých statků: dcera Jimrama z Auršperka Jeruše darovala 1325 klášteru Věchnov,[26]) za abatyše Eufemie (1334—44) daroval Půta z Újezda patr. v Újezdě[27]) a Gertruda z Auršperka dala 1335 klášteru úrok z Věchnova (jinak Hadmars) a vsi Zlatkov, Německé (Nemecz), Rovečné (Robeczne), Nyklovice a díl Ždánic (Schenicz).[28]) Abatyše Klára int. 1358 klášteru zboží v Borovci (Porowecz) a Pohledec,[29]) Jimram z Pernštejna 1358 Tresné,[30]) Anna, vdova po Matějovi z Březníka, 1365 díl Letovic (na Slavkovsku),[31]) Tas z Újezda prodal 1371 klášteru Nyklovice,[32]) Jimram z Pernštejna daroval 1371 Lískovec[33]) a 1373 int. Medlov.[34]) R. 1379 jmenuje se probošt Václav[35]) a z abatyší 1378—82 Klára 1410—14 Helena, za níž bylo v klášteře 17 sester,[36]), a 1415 Klára (list. v měst. arch. v Brně k 1415).

Za válek husitských bylo klášterní zboží namnoze rozchváceno, abatyše Eliška pohnala 1436 Jana z Pernštejna, že drží klášterní statky se všemi požitky, pernštejnského purkrabí Vaňka, že drží Rodkov, Jana Černého z Býšovce, že drží zboží v Skoroticích a Zikmunda z Klečan, že drží klášteru Rozsochy.[37]) Konvent sídlel později na Pernštejně, odkud se 1543 přestěhoval do kláštera tišnovského.

Již v 15. st. vládli na Doubravníku Perštejnové a Vilém a Vratislav z Pernštejna dali 1483 Doubravníku, a vsím Klokočí, Rakovému, Maňově, Huslím, Křeptovu, Křižovicům, Zahrádce, Ujčovu, Kovářovu, Lískovci, Klečanům, Černovíru, Skoroticum, Boru, Jámám, Smrčku, Sejřku, Újezdu u Černé Hory a městečku Medvědicům(!) odúmrt (1477 bylo sepsáno obecní zřízení městečka Doubravníku).[38]) Vladislav II. dal 1499 Doubravníku jarmark a týdenní trh.[39]) Jan z Pernštejna počal 1515 stavěti v Doubravníku nový kostel, jehož stavba byla dokončena 1548 od Jaroslava, Vratislava a Vojtěcha z Pernštejna.[40]) Fara byla 1568 luterská a 1579 byl tu luterským farářem Tobiáš Závorka.[41]) Jan z Pernštejna, který osvobodil 1589 Doubravník od robot, vydal 1590 pro městečko katol. církevní řád.[42]) Později byl tu farářem opět Závorka, který se nazýval po 1595 doubravnickým děkanem, a 1612 jeho syn Matouš Závorka.[43]) K 1596 viz u Pernštejna. Maximilian II. 1567 potvrdil Doubravníku dva jarmarky a Leopold I. přidal 1671 městečku nové dva výroční trhy (Salbuch č. 287, f. 266).

Nedvědice, městečko s far. kostelem sv. Kunhuty z 1720. K 1350—1596 viz u Pernštejna, 1483 u Doubravníka. R. 1401 přip. se tu fara,[44]) která za

[17]) CDM V. 14. — [18]) CDM II. 295. — [19]) CDM II. 290. — [20]) CDM II. 305, III. 189. — [21]) CDM V. 144. — [22]) CDM V. 70. — [23]) CDM IV. 226. — [24]) CDM V. 82. 155. — [25]) CDM V. 19. — [26]) CDM VI. 273. — [27]) CDM VII. 13, 537. — [28]) CDM VII. 67. — [29]) ZDB III. 453. — [30]) ZDB IV. 454. — [31]) ZDB IV. 184. — [32]) CDM X. 110. — [33]) CDM X. 117. — [34]) ZDB VI. 74. — [35]) CDM XI. 167. — [36]) ZDB VI. 609, CDM XI. 274, XIV. 144, List. v měst. archivu v Brně k 1414. — [37]) P III. 107, 108. — [38]) ČMM 1905 383, AČ VI. 575. — [39]) AČ XVIII. 121. — [40]) ČMMZ VII. 278. — [41]) Hübel, 34, Jireček II. 353. — [42]) Bočkova sb. 7709, Kameníček, III. 697. — [43]) Jireček, II. 532, 353. — [44]) V II. 1843. — [45]) CDM IV. 226. — [46]) CDM V. 78. —

třicetileté války zanikla, 1784 fara obnovena. Leopold I. udělil městečku druhý výroční trh, 1713 Karel VI. trh na koně, 1783 potvrdil privilegia Josef II. a 1792 František II. Již 1681 připomínají se mramorové doly u Nedvědic a mramor tehdy vozil se do Brna (art. Brünn v Nové sbírce).

Štěpánov, městečko s far. kostelem sv. Petra a Pavla. R. 1285 psal se Heřman farář z Štěpánova.[45]) K 1360 viz u Bystřice, 1596—98 u Pernštejna. Fara zanikla a byla 1785 zřízena lokalie, 1843 fara. Koncem 18. st. byly v Štěpánově železárny.

Bor, k 1350 viz u Pernštejna, 1483 u Doubravníka, 1596 u Pernštejna.

Borovec, k 1358 viz u Doubravníka, 1596 u Pernštejna.

Bukov s fil. kostelem sv. Jakuba Větš. R. 1297 psal se Demeter z Bukova.[46]) Vratislav z Pernštejna prodal 1564 pustý zámek Bukové(!) Janu Pergarovi z Pergu.[47]) K 1589 viz u Mitrova. Před 1610 drželi Bukov bratři Petr a Jan Katharýnové z Katharu.[48]) Hrad Bukovec neb Bukové stával blíže vsi a slul též Lisky.

Býšovec, k 1350—96 viz u Pernštejna. R. 1434 psal se Jan Černý z Byšovce.[49])

Dolní Čepí s fil. kostelem sv. Václava. R. 1360 psal se Jan a Bohuše z D. Čepí.[50]) Bratři Martin a Aleš z Drahanovic int. 1437 D. Čepí a Vickúvek Jirovi z Bezděkova[51]) a Martin Dalečínský z Bezděkova int. 1492 Čepí s pod. Janu Ronycharovi z Ronychu, jenž 1496 prodal D. Čepí s pod., Janovice a díl Skorotic Vilémovi z Pernštejna.[52]) K 1500 viz u Bystřice.

Horní Čepí přip. se 1360.[53]) R. 1490 seděl zde Vaněk z Olešničky.[54]) K 1596 viz u Pernštejna.

Černovice s far. kostelem sv. Jana Křtit. přip. se 1392.[55]) K 1464 viz u Louky, 1596, kdy byla tu fara, u Pernštejna. Fara zanikla za války třicetileté, 1785 zřízena lokalie, 1859 fara.

Černvír s fil. románským kostelem Nanebevzetí P. Marie. R. 1285 psal se Milek z Černvíru (Czenvir), 1284 Dětřich z Černvíru (Chernouir).[56]) R. 1367 přip. se tu far. kostel;[57]) k 1483 viz u Doubravníka, 1596 u Pernštejna.

Čtyři Dvory, k 1482 viz u Prosetína, 1598 u Pernštejna.

Hodonín přip. se 1360.[58]) K 1390—1464 viz u Louky, 1482 u Prosetína, 1522 u Tasova, 1596 u Pernštejna.

Husle přip. se 1364;[59]) k 1483 viz u Doubravníka, 1596 u Pernštejna.

Chlébské, původně Horní Chlévské, přip. se 1351.[60]) R. 1464 držel ves Jan z Chlévského a 1480 Beneš z Voděrad.[61]) Jan Plachý z Voděrad int. 1481 dvůr a ves H. Chlévské svým erbům[62]) a Prokop Plachý z Voděrad prodal 1496 (int. 1497) za 280 zl. uh. Chlévské Vilémovi z Pernštejna.[63]) K 1596 viz u Pernštejna. — U Chlévského jmenuje se 1398 pustá ves Dolní Chlévské.[64])

Jabloňov, k 1384 viz u Pyšolce, 1589 u Mitrova.

Pernštejnské Janovice přip. se 1364 (ZDB IV. 94), ves držel před 1406 Vilém z Pernštejna.[65]) Jan z Pernštejna int. 1437 Janovice Oldřichovi a Janovi, bratřím vl. z Janovic.[66]) Později po smrti Unky z Janovic ves spadla na krále Ladislava, který ji dal Bohunce z Lomnice, manželce Jana z Pernštejna, což 1460 král Jiří potvrdil.[67]) K 1496 viz u Čepí. Pernštejnský úředník Václav Obešlík z Lipultovic, jakožto poručník dcery neb. Pánka, prodal 1528 Kopřivné Janovičky(!) Pánkovu bratranci Matějovi.[68]) Tomáš Pánek prodal pak 1592 Kopřivné Janovičky Vilémovi Dubskému z Třebomyslic.[69]) Pernštejnská vrchnost skoupila 1631 selské grunty a utvořila na místě vsi dvůr,[70]) ale po 1750 parcelací dvora vznikly nynější Janovice.

[47]) PO XXIV. 83. — [48]) ZDB XXX. 32. — [49]) P III. 97. — [50]) ZDB III. 542. [51]) ZDB XII. 220. — [52]) ZDB XII. 13, AČ XVI. 485. — [53]) P VII. 5. — [54]) P VII. 5. — [55]) ZDB VII. 1002. — [56]) CDM IV. 226, 227. — [57]) CDM XV. 114. — [58]) ZDO I. 688. — [59]) ZDB IV. 104. — [60]) ZDB II. 40. — [61]) P IV. 98, V. 277. — [62]) ZDB XI. 22. — [63]) AČ VI. 536, ZDB XIII. 9. — [64]) ZDB VIII. 242. — [65]) ZDB VIII. 498. — [66]) ZDB XII. 374. — [67]) AČ VI. 503, XVI. 142, Codex Pernštejnský, 116. — [68]) LSA III. 56. — [69]) LSA III. 43. — [70]) ČMM 1910 282. — [71]) ZDB VI. 271, 286. — [72]) ZDB XII. 360. — [73]) ZDB

Pernštejnské Jestřabí; 1376 jmenují se Filip a Jan z Jestřabí.[71]) K 1490 viz u Litavy, 1596 u Pernštejna.

Josefov vznikl 1757 parcelací panského dvora a pojmenován po Josefu v. Stockammer.

Kasány vznikly poč. 19. st. a pojmenovány podle trati »u Kasána«.

Klokočí, k 1235—1483 viz u Doubravníka, 1596 u Pernštejna.

Kobylnice přip. se teprve v 17. st.

Koroužná přip. se 1377; k 1384 viz u Pyšolce, 1483 u Pernštejna, 1596 u Pernštejna.

Kovářov přip. se 1437;[72]) k 1483 viz u Doubravníka, 1596 u Pernštejna.

Kozlov; r. 1366 jmenuje se Oldřich z Kozlova.[73]) K 1596 viz u Pernštejna.

Křeptov, k 1483 viz u Doubravníka, 1596 u Pernštejna.

Křížovice, k 1483 viz u Doubravníka, 1596 u Pernštejna.

Leseňovice, k 1348—60 viz u Bystřice, 1596 u Pernštejna.

Lískovec, k 1371—1483 viz u Doubravníka, 1596 u Pernštejna.

Litava; lán drželi tu od pol. 14. st. vládykové ze Zhoře, Filip ze Zhoře zapsal 1365 věno manželce své Kuňce na lánu v Litavě, lánu v Milešíně a na vsi Zhoři, ale již 1376 int. lán v Litavě Vítkovi z Jestřebí (ZDB IV. 214, VI. 271). Zbytek vsi drželi vládykové z Litavy a sice 1377—95 Ctibor z Litavy (ZDB VI. 513, CDM XII. 286), jehož syny byli 1385 Jan Vojna a Mikšík z Litavy (ZDB VII. 115). Děti Jana Vojny byli Marketa (1412 provdaná za Artleba Kužela z Archlebova, P II. 220) a 1434—60 synové Jan st., Jan ml. a Dupník Vojnové z Litavy (P IV. 37, 41). Jan ml. měl pak syny Václava, Jiřika a Artleba (1464 ZDB XIII. 8, XII. 5), po jejichž smrti zboží jejich spadlo na krále Matyáše a ten int. je 1490 (tvrz a ves Litavu, Jestřabí, Skreje, Lažany, tvrz a ves pustou Vickov, Újezd s pod., Říkonín, Milešín, N. Ves, díl Jilmoví, Olší s tvrzí, Drahonín, Lubné a pusté zámky Košíkov, Rýsov a Levnov Mrakši, Janovi a Petrovi bratřím z Noskova, kteří ještě před 1490 prodali toto zboží Vratislavovi z Pernštejna (ZDB XII. 5, PB VII. 23).

Malhostovice, díl, který byl ještě 1846 lénem arcibiskupství. Díl Malhostovic byl lénem již na poč. 14. st. a počítán k obvodu blanenskému.[74]) R. 1461 držel léno Jan Kuna z Kunštátu,[75]) později Mikuláš Vahanský z Vahančic, jenž prodal 1518 léno s pod. svému otci Benešovi Vahanskému[76]) a Jan a Zikmund bratři Vahanští z Vahančic pustili 1532 Malhostovice s pod. svému bratru Znatovi Vahanskému, jemuž bylo 1567 pro neplnění manských povinností léno odňato a dáno jeho synovi Hynkovi Vahanskému, který tu seděl ještě r. 1576.[77]) Po smrti Zdeňka Vahanského spadlo léno s patr. na biskupa a ten je dal 1586 Zachariášovi Bítovskému z Bítova.[78]) Po smrti tohoto udělil biskup 1591 Malhostovice lénem Filipovi Borynskému z Roztropic (spolu s farou pustou), který 1592 prodal léno Jiříkovi Rogojskému z Rogoznik, jehož manželkou byla (1595) Rozina Gerštorfka z Gerlichheimu.[79]) Jiřík Rogojský prodal 1601 Malhostovice za 3.000 zl. brněnskému měšťanu Kryštofu Migyalovi (ZDb III. 8). Krystof Migyal ze Vztuhu prodal 1610 Malhostovice za 3.300 zl. mor. katoliku Janu Jiřímu Humpoleckému z Rybenska.[80]) Václav Mikuláš Humpolecký prodal 1625 Malhostovice Žibřidu Kryštofu Breunerovi sv. p. v. Stübingen (DMb V. 17), ale Leonhart Breuner prodal 1659 Malhostovice Maximiliánovi hr. z Liechtenštejn-Kastelkornu k Pernštejnu (DMb VIII. 6). František Antonín hr. Liechtenštejn-Kastelkorn prodal pak 1710 léno za 2.500 zl. Františkovi šl. Stockhammerovi spolu s Pernštejnem (DMb XI. 32). Kryštof sv. p. Stockhammer int. 1767 léno Josefovi ryt. Stockhammerovi (DMb XIV. 22). R. 1835 uděleno bylo léno na Malhostovice synu Josefovu Františkovi hr. Stockhammerovi a synu Ignáce hr. Stockhammera (vnuku Josefově) Ferdinandovi (DMb XXIII. 297).

Maňová, k 1235—1483 viz u Doubravníka, 1596 u Pernštejna.

IV. 446. — [74]) Lechner I. 4. — [75]) Lechner I. 80. — [76]) DM V. 2. — [77]) DM V. 11. 58, XV. 98, LA k 1567. — [78]) LA k 1586. — [79]) DM XV. 181, 190, DMb II. 2. — [80]) LA k 1610, DMb IV. 10. — [81]) ZDB III. 543, P III. 94. —

Mansberk založen 1803 Josefou Schröffelovou z Mannsberga.

Milasín, k 1348 viz u Bystřice, 1490 u Litavy, 1589 u Mitrova.

Olešnička, k 1384 viz u Pyšolce. R. 1360 psali se Přešek a Hertvík, 1434 Přech z Olešničky.[81]) Poručníci Jana, syna neb. Onše z Olešničky, int. 1437 Olešničku a Lhotku Janovi a Jakubovi, bratřím vl. z Doubravníka;[82]) 1466 seděl tu Jan Vosa z Doubravníka,[83]) 1490 Vaněk z Olešničky, 1492 Jan z Kladné a 1496 Jakub Finásek z Olešničky.[84]) K 1500 viz u Bystřice, 1596 u Pernštejna.

Pernštejn, ves vznikla v 18. st. pod hradem.

Pivonice, k 1360 viz u Bystřice.

Rakové, k 1235—1483 viz u Doubravníka, 1596 u Pernštejna.

Rotkov, k 1436 viz u Doubravníka, 1588 u Bystřice. Jan Čejka z Olbramovic int. 1609 Rotkov Janu Jiřímu Humpoleckému z Rybenska. Magdalena Terezie Bukůvková z Bukůvky a Marie Eufemie Žalkovská z Žalkovic, rozené Humpolecké z Rybenska, int. 1673 Rotkov Fr. Jakubu Hozlauerovi z Hozlau (ZDb I. 235), který již 1676 int. zbožíčko Martinu Augustinovi Deutschmannovi (ZDb II. 1); posléze 1679 sirotci po Marii Magdaleně Deutschmannové int. Rotkov Kryštofu Filipovi hr. z Liechtenštejnu k Pernštejnu (ZDb II. 35).

Rožná s far. kostelem sv. Havla. K 1349 viz u Kamene, 1384 u Pyšolce. R. 1398 přip. se tu far. kostel, který byl 1592 v rukou luteránu.[86]) Do r. 1600 byl tu farářem spisovatel Jakub Petrozelin, luterán.[87]) Ves nál. v 15. st. pánům z Pernštejna, 1596—1656 byla při zboží mitrovském, odtud samostatným statkem, který držela 1656—69 Alžběta ze Šarova, 1669 až 1661 Jindřich ze Slavikova. Odtud statek nál. k Pernštejnu. Fara zanikla za války třicetileté, r. 1749 obnovena.

Sejřek přip. se 1437.[88]) K 1483 viz u Doubravníka, 1596 u Pernštejna.

Skorotice; 1309 přip. se Jan ze Skorotic.[89]) K 1436—83 viz u Doubravníka, 1496 u Čepí, 1596 u Pernštejna.

Smrček; 1406 jmenuje se Vrchoslav ze Smrčku.[90]) K 1596 viz u Pernštejna.

Střítež; 1356 psal se Vrchoslav ze Střítěže,[91]) k 1589 viz u Borače, 1596 u Pernštejna.

Švařec, k 1349 viz u Zubštejna, 1384 u Pyšolce, 1596 u Pernštejna.

Ujčov přip. se 1360.[92]) K 1483 viz u Doubravníka.

Hrdá Ves založena před 1580, k 1596 viz u Pernštejna.

Věžná s fil. kostelem sv. Martina. R. 1376 jmenuje se Albert z Věžné.[93]) R. 1592 zdržoval se tu luterský predikant.[94]) K 1596 viz u Pernštejna.

Vojetín; 1349 jmenuje se Jitka z Vojetína.[95]) V 14.—18. st. bylo zde několik svobodných dvorů.

Vrtěříž, k 1360 viz u Bystřice, 1596 u Pernštejna.

Zlatkov přip. se 1398.[96])

Na panství stávaly hrady:

Bukovec neb Lísky, viz u Bukova.

Pyšolec stával severových. Kobylnic. Filip ml. z Pernštejna int. 1350 zbořený hrad Pyšolec Ješkovi z Konic, ale po smrti tohoto držel hrad opět Filip z Pernštejna, jenž 1358 postoupil hrad záměnou markr. Janovi.[97]) Také Ješek z Boskovic postoupil 1358 své právo na Pyšolec markr. Janovi.[98]) Markr. Jošt dal 1384 lénem hrad Pyšolec s dílem městečka Bystřice a vsi Albrechtice, Bratrušín, Vír, Svařec (Svarez), Rožnou (Rosna), Jabloňov, Pičulín, Bohuňov, Rovečné, Chudobín, Pelom, Studnice, Rokytné, Heraltice, Lhotu, Pohledec, Zubří, Tresné, Koroužnou (Korusna) a Olešničku Heraltovi z Kunštátu, což témuž 1413 Václav IV. potvrdil.[99]) Heralt zastavil před 1417 zboží Bludovi z Králic a teprve po smrti Heraltově vyplatil zboží Boček Kuna z Kunštátu a Poděbrad.[100]) K 1417—64 viz též u Bystřice. Markr. Albrecht int. 1437

[82]) ZDB XII. 253. — [83]) P IV. 257. — [84]) P VII. 2, ZDB XII. 15, AČ XVI. 296. — [85]) ZDB XXX. 29, LSA III. 31. — [86]) MV II. 2016, Kameníček, III. 462. — [87]) Jireček II. 107. — [88]) ZDB XII. 360. — [89]) CDM VI. 22. — [90]) ZDB VII. 480. — [91]) ZDB III. 185. — [92]) ZDB III. 542. — [93]) ZDB VI. 366. — [94]) Kameníček, III. 462. — [95]) ZDB I. 102. — [96]) ZDB VIII. 80. — [97]) ZDB I. 151, III. 195, CDM IX. 82. — [98]) ZDB III. 461. — [99]) AČ XIV. 513, 557. — [100]) P II. 540, III. 2. — [101]) ZDB XII. 325, 430, P III. 147. —

své právo na díl hradu Pyšolce Janovi z Lomnice a ten 1446 Janovi z Pernštejna, který tu seděl již 1436.[101])

Zubštýn, též Kámen, latinsky Lapis, stával jihových. Pivonic. R. 1297 psal se po hradu Kameni Jimram z Pernštejna,[102]) který postoupil hrad se zbožím Bludovi z Králic. Blud int. 1349 hrad Kámen, Rožnou a jiné vsi Jimramovi z Pernštejna a Jakubova zpět.[103]) Jimramův syn Atluš z Kamene int. 1351 hrad Kámen s přísl. svým bratřím Filipu a Jimramovi z Jakubova, z nichž Jimram prodal 1358 (int. 1358) zboží markr. Janovi.[104]) Také Ješek z Boskovic int. 1358 témuž markr. díl hradu Kamene.[105]) Markr. Jošt udělil 1377 Zubštýn lénem Janovi z Křižanova[106]) a markr. Albrecht int. 1437 své právo na Kameni Janovi z Lomnice, který ještě 1437 int. hrad Janovi z Pernštejna.[107]) K 1464 viz u Bystřice, 1596 u Pernštejna.

Zaniklé osady:

Bořihněv zanikl u Ujčova, kde jest nyní Bořihněvský dvůr; k 1235 viz u Doubravníka, 1596 u Pernštejna.

Jámy, k 1350 a 1596 viz u Pernštejna, 1483 u Doubravníka. V l. 1605 až 1606 vrchnost skoupila tu statky a utvořila dvůr.[108])

Klečany; 1434 jmenuje se Zikmund z Klečan (P III. 108), k 1483 viz u Doubravníka, 1596 u Pernštejna. Vrchnost koupila 1621 ves i s pozemky a založila zde dvůr (ČMM 1910 282).

Lhotka zanikla u Olešničky, kde jest samota Lhotky. R. 1373 psal se Jindřich z Lhotky.[109]) K 1437 viz u Olešničky.

Nivsko zaniklo u Zubštýna, jmenuje se jen 1596 a 1626.

Třebětín zanikl u Chlévského, byl již 1385 pustý.[110])

Ujčůvek neb Víškuvek zanikl u Ujčova; přip. se 1437 u Čepí. Jira z Bezděkova int. 1447 Ujčůvek Maškovi z Drnovic.[111])

Lit.: Die Belagerung der Burg Pernstein durch die Schweden im J. 1645, Not. 1895; Fr. Višinka, Panství pernštejnské za doby kolem třicetileté války, ČMM XXXIV.; J. Soukal, Obecní zřízení městečka Doubravníka z 1478, ČMM XXIX.; Fr. Lipka, Pohřeb pánu z Pernštejna v kostele doubravnickém, ČMMZ VII.; L. Hosák, Tři neznámé listiny kláštera doubravnického, HP IX.

TIŠNOVSKÉ PANSTVÍ.

Klášter Porta Coeli. Cisterský ženský klášter Porta coeli byl založen po r. 1230 královnou Konstancií, která byla též v klášteře pohřbena.[1]) Založení a obdarování kláštera potvrdil Václav I. a 1234 markr. Přemysl; darované zboží obsahovalo: Jihlavu s vesnicemi Bolemilčicemi, Vícenovem, Bořišovem, Pístovem, Pobikozly, Kochovem, Smrkovým, Blažkovem, Lhotou, Brtnici s vesnicemi Brancouzy, Čichovem, Jestřebím, Ostejkovicemi, Uhřínovicemi, Přísekou, Dubkovem, Malým a Vyhnanovem a ves Vemyslice.[2]) K tomuto zboží daroval 1235 markr. Přemysl 1235 ještě Lomničku;[3]) téhož r. papež Řehoř IX. vzal klášter do své ochrany a potvrdil mu předešlé statky a k tomu Čejč (Scahiswe), Kapanice, Knínice, Lukov, Tišnov (Thuschenow) a Železné.[4]) Také Václav I. potvrdil 1239 klášteru privilegia a statky ves Tišnov (Tusnowiz), Lomničku, Knínice, Drásov, Všechovice (Schachchowicz), Železné, Tisov (Tyszow), Vemyslice, Lukov, Nalučany, Brtnici, Jihlavu (Yglaua), Vyhnanov, Čejč a Kapanice a 1240 daroval klášteru újezd krnovský v Opavsku.[5])

---

[102]) CDM V. 78. — [103]) ZDB I. 122. — [104]) ZDB II. 57, III. 194, CDM IX. 82. — [105]) ZDB III. 461. — [106]) CDM XI. 87. — [107]) ZDB XII. 325, 430. — [108]) ČMM 1910 282. — [109]) ZDB VI. 35. — [110]) ZDB VII. 289. — [111]) ZDB XII. 636. —

[1]) FRB V. 296. — [2]) CDM II. 249. — [3]) CDM II. 266. — [4]) CDM II. 267. — [5]) CDM II. 293, 305, 316. — [6]) CDM II. 299, 300. — [7]) CDM II. 311. —

Také papež Řehoř IX. vzal 1238 klášter znovu do své ochrany a nařídil pražskému biskupu, aby klášter vysvětil.[6]) Olomoucký biskup Robert pak 1239 potvrdil klášteru kostel sv. Václava v Tišnově (Tussnowicz);[7]) Václav I. vzal 1240 klášter do své ochrany a potvrdil mu statky městečko Tišnov, Lomničku, Železné, Všechovice, Jamné, Humenec, Rohozec, půl vsi Zhoře (Nazhore), půl Skrbiměře, Mostiště, Vlčnovice, půl Drahnic, Knínice, Tečice, Vemyslice, Lukov, újezd vyhnanovský s osadami, Naloučany, jež daroval rytíř Klement, Čejč (Scheische), Kapanice, Hohendorf u Opavy, postoupil klášteru výměnou za Jihlavu a Brtnici Drásov a Svatoslav, daroval záduši za matku svou Konstancii Komín, patronáty sv. Petra v Brně, v Budějovicích (Budiwice) a Biteši (Bietes) a 1249 daroval ještě vsi Selpe a Boleráz (Balyarad) u Trnavy.[8]) Dotčené patronáty potvrdil klášteru 1255 papež Alexandr V., ale brzo vznikl mezi klášterem a proboštem sv. Petra v Brně o patr. kostela sv. Petra spor, jejž 1258 rozhodl Přemysl II. ve prospěch kláštera.[9])

Přemysl II. potvrdil 1259 zakládací listinu (konfirmace jest podezřelá) a rozkázal, aby rytíř Drahoslav vrátil klášteru ves Lukov, odňatou za abatyše Elišky (1264).[10]) Také biskup Bruno potvrdil 1259 klášteru patr. kostela sv. Petra a 1272 patronáty sv. Petra v Brně, Budějovicích a Biteši;[11]) biskup Dětřich potvrdil 1291 privilegia kláštera a 1295 a 1298 patr. kostela sv. Petra a biskup Jan potvrdil 1305 klášterní privilegia.[12]) Z papežů pak 1261 Alexandr IV. potvrdil patr. sv. Petra v Brně a sv. Václava v Tišnově a 1295 Bonifác VIII. potvrdil privilegia kláštera.[13]) Václav II. osvobodil 1294 klášter od různých břemen a 1297 potvrdil klášteru patr. sv. Petra v Brně.[14])

Z abatyší v této době jmenuje se před 1264 Eliška a 1283 Anna,[15]) z proboštů 1253 Řivín, 1284—93 Jakub a 1293 Konrád.[16]) Klášter přikoupil 1281 od Hartleba z Dubna Újezd u Pohořelic a 1293 nabyl od Tasa z Lomnice záměnou za ves Iváň (Ywans) zboží v Šerkovicích;[17]) dále 1298 nál. klášteru i Bosonohy (Parfus) a desátky z Kuřimě.[18])

Markr. Karel dal 1335 poddaným klášterním z městečka Čejče a vsí Vémyslic a Knínic právo vařiti pivo,[19]) markr. Jan osvobodil 1363 klášterní statky od světské jurisdikce.[20]) Abatyše Bohuslava prodala 1309 Vojslavovi a Martinovi bratřím z Křižínkova ves Václavice (Waczlaws) a abatyše Anežka (1379—97) prodala 1379 klášteru louckému tři lány v Chvalaticích;[21]) posléze klášter postoupil markr. Joštovi patr. sv. Petra v Brně záměnou za patr. v Poříčí, což 1403 Bonifác IX. potvrdil.[22])

Za válek husitských byl klášter r. 1428 vypleněn husity,[23]) teprve později byl obnoven a 1454 nikopolitánským biskupem Vilémem vysvěcen.[24]) Než klášterní zboží bylo ještě 1457 v rukou pánů z Pernštejna.[25]) Klášterní privilegia potvrdil 1437 Albrecht, 1447 papež Mikuláš V. a 1459 král Jiří, jenž dal 1462 opravu nad klášterem Janovi z Pernštejna a jeho synům Zikmundovi, Vilémovi, Janovi a Vratislavovi.[26]) Vladislav II. zavázal se 1472, že klášterní zboží nezcizí,[27]) 1479 potvrdil privilegia král Matyáš a 1491 Vladislav II.[28]) Králové Vladislav a Matyáš dali 1486 opravu nad klášterem Vilémovi a Vratislavovi z Pernštejna,[29]) ale v proboštství kláštera uvázaly se 1498 kapituly brněnská a olomoucká.[30]) Královna Marie přenesla 1524 opravu

[8]) CDM III. 230, 146. — [9]) CDM III. 219, 270. — [10]) CDM III. 274, III. 367. — [11]) CDM III. 282, IV. 67. — [12]) CDM V. 98, 99, 181. — [13]) CDM III. 314, V. 37. — [14]) CDM V. 18, 72. — [15]) CDM III. 367, IV. 213. — [16]) CDM III. 189, IV. 225, 310, V. 19. — [17]) CDM IV. 184, 321. — [18]) CDM V. 79. — [19]) CDM VII. 78. — [20]) CDM XV. 88. — [21]) CDM VI. 22, XI. 150. — [22]) CDM XII. 421, MV II. 2030. — [23]) ZDVGMS IV. 41. — [24]) Beckovský, Poselkyně, I. 397. — [25]) Stav. arch. 373. — [26]) List. kláštera tišnov. Y 5, D 19, A 6, Bočkova sb. 4712, AČ XVI. 144. — [27]) List. kláštera Y 6. — [28]) List. kláštera A 7, Bočkova sb. 4718, 4721, Zlobického sb. — [29]) AČ XVI. 298, 305. — [30]) AČ XVI. 31. — [31]) Bočkova sb. 4726, 4727. —

klášterní na Artleba z Ludanic a posléze ještě téhož roku na Zikmunda z Ludanic.[31])

Klášterní zboží bylo po válkách husitských zcela rozchváceno. Abatyše Eliška (1447—64) pohnala 1447 Jana st. z Lomnice, že drží klášteru Bělč, Ochoz a Brumov a 1459 zapsala Jindřichovi z Lipého a jeho synu Pertoltovi pusté městečko Čejč a pusté Kapanice do jejich životů;[33]) abatyše Johanka z Pěnčína (zemřela 1495, náhr. v klášteře), pohnala 1466 Markvarta z Lomnice, že drží klášteru vsi Bělč, Ochoz a Brumov, 1470 koupila od kláštera velehradského dům v Brně, 1481 pohnala bratry Beneše a Dobše z Boskovic, že drží klášteru Bohuchvalovy (něm. Hohendorf) v Opavsku, 1491 koupila od Jana z Věže stateček Věž a 1492 int. Havlovi z Batelova díl Rašovic.[33]) R. 1496 přip. se abatyše Marketa (zemřela 1504, náhr. v klášteře), 1508 Kateřina.[34]) Abatyše Apolonie z Boskovic nabyla 1519 od Jana z Lomnice pustý hrad Loučky a ves H. Loučky s pod.,[35]) ale 1524 int. se svolením krále Ludvíka Bohuchvalovy Janu Donatovi z Vel. Polomě[36]) a 1535 postoupila pustý Újezd u Pohořelic Janovi z Pernštejna.[37]) Kolem 1540 pořízen byl klášterní urbář.

Dále potvrdil klášteru privilegia r. 1554 Ferdinand I. a 1577 a 1599 Rudolf II.[38]) Abatyše Barbora Konická ze Švábenic pustila 1545 bratřím Pertoltovi, Vilémovi a Čeňkovi z Lipého Čejč a Kapanice do jejich životů, 1547 osvobodila Vémyslice od robot a dala jim různé výsady, 1554 dala městu Tišnovu svobodu na šenk vína a prodej soli, aby takového kolem města na půl míle nebylo, a 1557 pustila s povolením Ferdinanda I. Pertoltu a Čeňkovi z Lipého v dědictví pusté městečko Čejč a pusté Kapanice záměnou za jeho díl Vémyslic.[39]) R. 1569 byla abatyší Marketa Drahanovská z Pěnčína.[40]) Za abatyše Elišky Březanky z Poyzldorfu (1572—82) měly na klášterním zboží odúmrt: Tišnov, Předklášteří, Bosonohy, Všechovice, Drásov, D. a H. Loučka, Střemchoví, N. Ves, Jilmové, Železné, Lomnička, Šerkovice, Rohozec, Bukovice, Jamné, Unín, Brumov, Bělč a Ochoz.[41])

Za abatyše Anežky Kutínské z Kutína byly 1583 v klášteře nepořádky mravní i hospodářské.[42]) Anežka Kutínská zaměnila 1593 Hynkovi Brtnickému z Valdštejna patr. v Budějovicích a vsi Jackov a Lukov s patr. za Drahonín s pustým zámkem Košíkovem, pilou a novým pivovarem, Borač, Zahrádku, Olší s pod., Skryje, Újezd s pustým zámkem Hrádkem a pod., Štěpánovice a díl Jilmového a 1599 potvrdila privilegia Vémyslicum.[43]) R. 1597 shledány v klášteře nové nepořádky.[44]) Na poč. třicetileté války držel klášter 680 poddaných.[45])

Za českého povstání 1619 byl klášter dočasně zrušen, 1625 obnoven a abatyší zvolena Marie Anna Skrmírská z Pilsenburka. R. 1628 potvrdil Ferdinand II. privilegia kláštera, který byl 17. června 1642 i s městem Tišnovem vypleněn Švédy. R. 1653 potvrdil privilegia papež Inocenc X. a 1704 Leopold I. (Bočkova sb. 4749). Abatyše Božena Sazavská (1738—1749) znovu vystavěla klášter a přikoupila vsi Žďárec a Loučky. Klášter byl 19. března 1782 zrušen. Správa státních statku pronajala 1799 nejprve panství za ročních 13.829 zl. a pak 1800 i prodala za 277.179 zl. Vilémovi sv. p. z Mundy (ZDb XII. 2), načež toto bylo 1807 int. Janovi sv. p. z Mundy. R. 1821 koupil panství Frydrych sv. p. Wittinghof a ještě téhož roku Frydrych sv. p. v. Schell (zemřel 5. srpna 1849), po němž dědila Ludvíka sv. paní Wittinghof-Schell, roz. sv. paní v. Loe (zemřela

[32]) P III. 345, IV. 121, Stav. arch. 373, Akta Göding, 29. — [33]) P VI. 123, 191, List. kláštera H 3, Y 22, ZDB XII. 17. — [34]) P VII. 99, PB IX. 105. — [35]) Bočkova sb. 8889. — [36]) Kapras II. 198. — [37]) List. kláštera H 8, AČ XX. 386. — [38]) List. kláštera A 12, Bočkova sb. 10775—8, Zlobického sb., Salbuch č. 286, f. 20. — [39]) Akta Göding 3, ČMMZ IX. 145, Akta Göding 7, 22, Nová sb., art. Mor. Krumlov. — [40]) PB XXV. 371. — [41]) LSA III. 1. — [42]) Freytagův kopiář v archivu kl. louckého v zem. archivu v Brně, I. 62. — [43]) ZDB XXVII. 68, Nová sb., art. M. Krumlov. — [44]) Kameníček, III. 315. — [45]) ČMM 1922 154. — [46]) Listinář kláštera tišnov. Y 21. — [47]) AČ XX.

14. května 1859). Dále dědily její dcery Alexandra hr. Coudenhove, Žofie hr. Zichy-Vazonykee, Kunigunda říš. sv. paní z Dalbergu a Helena sv. paní Wittinghof-Schell. R. 1861 prodáno bylo panství tišnovské za 480 tisíc zl. pannenskému cisterckému klášteru Marienthal v Lužici a 1899 int. klášteru Porta coeli v Předklášteří. Roboty na panství byly zrušeny již 1785.

Pozemková reforma byla provedena v l. 1922—27 (vlastník klášter Porta coeli, plocha 1699 ha); vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Klášterský dvůr, Lomnička, lesní hospodářství, klášter a pivovar v Předklášteří.

R. 1786 zřízena v Tišnově soukenická továrna, 1837 cukrovar.

Tišnov, ochranné municipální město, s far. kostelem sv. Václava. K r. 1235—61 viz u kláštera. Václav IV. udělil 1416 Tišnovu jarmark, 1498 Vilém z Pernštejna odúmrť[46]) a Jan z Pernštejna propustil 1525 městečko z šenkování panského vína.[47]) K 1554 viz u kláštera. Dále udělili Ferdinand I. 1537 (týž 1554 potvrdil privilegia, Salbuch č. 283, f. 126, č. 286, f. 18) a Rudolf II. 1574 po jarmarku a Josef II. dal 1785 trhy na vlnu. Fara byla v pol. 16. st. luterská, 1616 katolická.[48]) R. 1805, 1821 a 1822 město vyhořelo. V Tišnově narodil se v 2. pol. 14. st. theolog Šimon z Tišnova. V l. 1626—1769 bylo město v stálých sporech s klášterem.

Běleč, k 1447—66 viz u Tišnova.

Borač; 1368 přip. se Bohuněk z Boračе.[49]) Jan a Maximilian bratři vl. z Pernštejna prodali 1589 Pavlovi Katharýnovi z Katharu Borač, Štěpánovice, Zahrádku, Újezd s pod. a pustým zámkem, díl Lubné, Říkonína, Jilmového, dále Olší s pod., Drahonín s pustým zámkem Košíkovem, Střítež a Skryje za 10.124 zl. mor. a Pavel Katharýn prodal 1592 toto zboží Hynkovi Brtnickému z Valdštejna.[50]) K 1593 viz u kláštera.

Boudy vznikly před 1775.

Březina byla u kláštera tišnovského od 1232 (viz Tišnov).

Drahonín; 1353 psali se bratři Matěj a Ondřej z Drahonína;[51]) k 1358 viz u Víčkova, 1375 u Mitrova. R. 1417 seděl tu Hašek z Drahonína;[52]) k 1490 viz u Litavy, 1589 u Boračе, 1593 u kláštera Tišnova.

Drásov s far. kostelem Povýšení sv. kříže; k 1240 viz u Tišnova; r. 1429 jmenuje se tu far. kostel, fara byla 1612 katol.[53])

Hájek; Boreš z Tišnova int. 1358 Hájek Mikulášovi z Heroltic, který int. 1379 ves Heroltovi z Heroltic;[54]) Jindřich z Heroltic int. 1406 Hájek Mechovi z Věže.[55])

Hradčany přip. se 1397.[56])

Jamné k 1240 viz u Tišnova.

Jilmoví; Vilém z Lovčovic int. 1365 zboží v Jilmoví Peškovi z Bukovice.[57]) K 1490 viz u Litavy, 1589 u Boračе, 1593 u Tišnova.

Lomnička, k 1235—40 viz u Tišnova.

Loučky Dolní a Horní; 1236 jmenuje se Hartleb z Loučky z rodu pánů z Deblína,[58]) 1292—1303 Budiše a jeji syn Vítek z Loučky (de Luczka).[59]) V 14. st. seděli na Loučkách páni z Kunštátu, kteří se také po Loučkách psali: 1390 Vilém, Smil (manželka Barbora) a Čeněk bratři z Kunštátu a Loučky.[60]) Jan Kuna z Kunštátu int. 1497 Heraltovi a Ladislavovi bratřím vl. z Kunštátu dva díly na pustém zámku a vsi Loučkách a Malhostovicích[61]) a Heralt Kuna int. 1502 hrad pustý a ves Loučky s pod. Janovi a Václavovi bratřím z Lomnice.[62]) Díl k 1385—1464 u Malhostovic, 1547—1601 u Lomnice, Horní Loučky k 1519, D. Loučky k 1738 viz u tišnovského kláštera. Hrad stával blíže D. Louček, kde byl i kostel.

Lubné; Bohuslav z Mitrova int. 1360 Lubné Tasovi z Lomnice a Jan z Lomnice int. 1386 ves Heršovi a Vítoslavovi bratřím vl. z Újezda.[63]) Aleš z Herultic int. 1481 Lubné, díl

326. — [48]) Kameníček III. 456, ČMM 1903 303. — [49]) ZDB V. 128. — [50]) ZDB XXVII. 31, 61. — [51]) ZDB III. 47. — [52]) P III. 11. — [53]) ZDVGMS VI. 83, ČMM 1903 298. — [54]) ZDB III. 436, VI. 669. — [55]) ZDB VIII. 527. — [56]) CDM XII. 385. — [57]) ZDB IV. 190. — [58]) CDM II. 275. — [59]) CDM IV. 304, 321, V. 158. — [60]) ZDB VII. 634, 811. — [61]) ZDB XIII. 10. — [62]) ZDB XIII. 28. — [63]) ZDB III. 498, VII. 484. — [64]) ZDB XI. 9. — [65]) MV I. 530.

Říkonína, Ostrova a N. Vsi Markvartovi z Lomnice;[64]) k 1490 viz u Litavy, 1547 díl u Lomnice, 1589 u Borače, od 1748 celá ves nál. klášteru tišnovskému. U Lubného v trati Borcích zanikly B o r c e, připomínané r. 1464 (ZDB XIII. 8).

Olší s far. kostelem sv. Jiří. K 1285 viz u Doubravníka; již 1391 byl tu far. kostel.[65]) V l. 1436—59 seděl na Olší Jan Vojna ml. z Litavy,[66]) k r. 1589 viz u Borače. Fara byla v 2. pol. 16. st. luterská,[67]) pak zanikla a teprve 1784 obnovena duchovní správa.

Ostrov; Herka, vdova po Štěpánovi z Křepic, int. 1363 Ostrov Hrochovi z Kunštátu;[68]) ves pak zanikla a byla obnovena 1786 parcelací dvora.

Předklášteří s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 13. st., osada, vzniklá u kláštera tišnovského, příp. 1539 v urbáři klášterním. R. 1782 zřízena zde far. správa.

Říkonín; 1365 seděl tu Lovek z Drahan.[69]) K 1481 viz u Lubné, 1490 u Litavy, 1547 díl u Lomnice, 1589 u Borače.

Rohozec, k 1240 viz u tišnovského kláštera.

Skreje příp. se 1368.[70]) K 1464—90 u Litavy, 1589 u Borače, 1593 u Tišnova.

Střemchoví příp. se 1358.

Svatoslav s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie; k 1240 viz u tišnov. kláštera; téhož roku příp. se Jan ze Svatoslavy.[71]) R. 1419 jmenuje se far. kostel P. Marie, při němž byl 1577 utraquistický farář.[72])

Šerkovice, k 1294 viz u tišnovského kláštera, 1390 u Černé Hory; po tvrzi šerkovské psal se v 14. a 15. st. vládycký rod.

Štěpánovice příp. se 1539 v urbáři tišnovském; k 1589 viz u Borače, 1593 u tišnovského kláštera.

Újezd s fil. kostelem sv. Jiljí. R. 1334 jmenuje se Púta z Újezda;[73]) k 1334—1483 viz u Doubravníka (fara), 1589 u Borače.

Nová Ves Tišnovská (díl), příp. se 1358.[74]) Bývala zde tvrz.

Vochoz, nyní Ochoz, k 1447—64 viz u Tišnova.

Vratislávka, k 1358 viz u Víčkova, 1365 u Žďárce, 1464 u Malhostovic, 1547—1601 u Lomnice; teprve v 17. st. nál. klášteru.

Všechovice, k 1239—40 viz u Tišnova.

Zahrada, k 1483 viz u Doubravníka, 1589 u Borače, 1593 u kláštera tišnovského.

Žďárec s far. kostelem sv. Petra a Pavla. K 1358 viz u Víčkova. Bohuslav z Mitrova int. 1365 městečko(!) Žďárec, Holenkov, Vratislávku (Vratislav) a Vidonín Jindřichovi a Janovi bratřím z Lomnice.[75]) K r. 1390—1470 viz u Deblina, 1464 u Malhostovic, 1504 u Brna, 1547—1601 u Lomnice a 1738 u tišnovského kláštera. Fara stávala již 1459, zanikla a byla 1763 obnovena.

Železné; 1255 jmenuje se Petr z Železného (Selesna),[76]) k 1239—40 viz u tišnovského kláštera.

Na panství zanikly:

Č e r n í k o v zanikl v neznámé poloze, příp. se 1369 (ZDB V. 265). — Hrad **Košíkov** stával u Drahonína, k 1490 viz u Litavy, 1589 u Borače, 1593 u tišnovského kláštera. — U Skryjí stával hrad **Rýsov,** jejž spolu s Košíkovem, Drahonínem a Víckovem prodal před 1436 Jan z Pernštejna Janovi ml. Vojnovi z Litavy (P III. 197). Dále k 1490 viz u Litavy, 1593 (Hrádek!) u Tišnova, 1619 u Rojetína. — D r a h n i c e, k 1208 viz u Doubravníka, 1240 u Tišnova. — H o l á n k o v stával v trati ve Volánkových u Ostrova, k 1358 u Víckova, k 1365 viz u Žďárce. — V ě ž zanikla v neznámé poloze; k 1491 viz u Tišnova. Jan Onšovský z Onšova prodal 1569 Barboře Šlikové z Holejče ves Věž.[77])

Literatura: J. E. Wocel, Die Kirche des eh. Nonnenklosters Porta coeli zu Tišnowic, Vídeň 1859; R. Klátil, Paměti Předklášteří a tišnovského kláštera Porta coeli, 1925; V. Oharek, Tišnovský okres, Brno 1923.

— [66]) P III. 194, IV. 14. — [67]) ČMM 1897 367. — [68]) ZDB III. 53. — [69]) ZDB IV. 172. — [70]) ZDB V. 127. — [71]) CDM II. 330. — [72]) ČMMZ VIII. 298, 306. — [73]) CDM VII. 10. — [74]) ZDB III. 442. — [75]) ZDB IV. 215. — [76]) CDM III. 223. — [77]) Bočkova sb. 11.002.

LOMNICKÉ PANSTVÍ.

Lomnice, městečko s děkan. kostelem Navštívení P. Marie z 1669—83 a zámkem. Podle hradu psal se starobylý rod pánů z Lomnice, z něhož přip. se 1265 Oldřich,[1]) a 1281—95 Tas, syn Znaty z Lomnice;[2]) po Tasovi zbyla (1311) vdova Kateřina z Deblína, která založila klášter dominikánek v Brně.[3]) Synové Tasovi byli Jan, Tas a Znata z Lomnice (1339), z nichž Znata měl syny Pročka, Jenče, Tasa a Znatu, kteří seděli na Lomnici 1351—61.[4]) V 14. st. páni z Lomnice se velmi rozvětvili (někteří psali se po Meziříčí, Tasově, Křižanově, Náměšti a Deblíně), takže jejich rozrod nelze tu sledovati. Syn Znatův Jan z Lomnice držel 1390 k hradu Lomnici Rašov (Wrassow), Brusnou, Veselí, Ochoz, Sinalov, Strhaře, Osiky (Ossyecz), Přibyslavice, díl Brumova, Znětín a díl Bedřichova.[5]) Synové Janovi byli Václav a Jan, z nichž Jan rozdělil 1451 své statky pro případ úmrtí mezi svého syna Václava a své vnuky Markvarta, Jana, Bohuše a Jaroslava (list. v městském archivu v Brně k 1451). I tito měli četné potomstvo. Posléze drželi Lomnici synové Markvartovi Znata a Tas z Lomnice, kteří 1504 udělili Lomnici a všem vsím na panství odúmrt.[6]) Jan ml. z Lomnice int. 1547 půl zámku a městečka Lomnice, Řepku, Brusné, Veselí, Podolí, Smilov, Osiky, díl Brumova, Louček a Třemchova, celý Žďárec, Vratislav(!), díl Lubného, N. Ves a Říkonína svému bratru Jiříkovi z Lomnice, jehož manželkou byla 1531 Mandalena z Boskovic.[7]) Jiřík obdržel 1536 od Ferdinanda I. list mocný a 1552 napsal poručenství (int. 1563).[8]) R. 1558 seděl na Lomnici Jindřich Meziřický z Lomnice,[9]) načež bylo panství prodáno Janovi z Žerotína.

Karel st. z Žerotína int. 1601 zámek a městečko Lomnici s patr., piv. a mlýny, Řepku, Brusné, Podolí, Veselí, Sinalov, Osiky, Rašov, Kozarov s patr., Zhoř, Strhařov, Čebín s patr., Vratislávku, Žďárec s patr., díl Bedřichova s patr., díl Kunčinova, díl Malhostovic a díl Louček (prodáno za 50.000 zl. mor.) Oldřichovi z Kounic.[10]) R. 1602 přip. se tu bratrský zbor.[11]) Bedřichovi z Kounic bylo panství konfiskováno, oceněno na 40.000 zl. mor. a prodáno za 44.000 zl. mor. Sigfridu Kryštofu Breunerovi (ZDB XXXII. 11). Žibřid Leonhart Breuner prodal r. 1656 Lomnici za 50.000 zl. rýn. Marketě Kateřině hr. z Mansdorfu, roz. Popelové z Lobkovic (ZDb I. 91), která již 1662 int. panství Gabrielovi hr. Sereny (ZDb I. 117), po němž dědili synové Jan Karel a František Gabriel hr. Sereny (1664—77). Poslední získal 1666 polovici bratrovu (ZDb I. 142), vystavěl v Lomnici kostel a radnici, převedl do Lomnice mnoho obyvatel ze Zlína a 1673 osvobodil Lomnici od robot.[11]) Po smrti Františka Josefa hr. Sereny byla 1705 Lomnice int. vdově Marii Magdaleně roz. hr. Thunové (ZDb III. 432) a po smrti Antonína Amata hr. Sereny dědili jeho synové Antonín, Filip, Ludvík, Karel a Amand hr. Sereny (int. 1742, ZDb VI. 285). Antonín int. 1745 Lomnici svému bratru Amandovi (ZDb VI. 78), po němž zůstala 1770 vdova Marie Alžběta, rozená i ovdovělá hraběnka Sereny, a synové Josef, Vincenc, Amand, Jan a Ludvík hr. Sereny (ZDB X. 283).

R. 1799 bylo panství int. Vincencovi hr. Sereny, 1812 Antonínu hr. Sereny, 1816 Janovi hr. Sereny, 1850 Janovu synovi Aloisovi hr. Sereny (zemřel 26. srpna 1893) a pak Otovi hr. Sereny. Pozemková reforma byla provedena 1923—25 (vlastník Ota hr. Serényi, plocha 2413 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkový statek Lomnice, zámek v Lomnici, zřícenina u Osik, pivovar v Lomnici a pila v Strhařích; utvořeny zbytkové statky Čebín a Rašov, odprodány vápenné lomy a zcela rozděleny dvory Bukovice, Malostovice a Osiky. Lesní hospodářství zůstává většinou v záboru. Od počátku 18. st. byla v Lomnici silná židovská obec. — R. 1782 udělil

[1]) CDM III. 371. — [2]) CDM IV. 184, V. 25. — [3]) CDM V. 58. — [4]) CDM VII. 238, ZDB II. 1, IV. 28. — [5]) ZDB VII. 852. — [6]) ČMM 1898 391. — [7]) ZDB XX. 3, XXII. 59. — [8]) ZDB XXIV. 9. — [9]) ZDO XVII. 1. — [10]) ZDB XXIX. 18. — [11]) ČMM 1898 391, 1910 75. — [12]) CDM III. 223. — [13]) ZDB

Josef II. Lomnici trh na vlnu (Nová sb. 283.).

Brumov, díl k 1390—1547 viz u Lomnice, jiný díl 1447—66 u Tišnova.

Brusný, k 1390—1601 viz u Lomnice.

Bukovice, díl; 1255 psal se Vojtěch z Bukovice,[12]) pak v 14. a 15. st. četní vládykové z Bukovice. Tento díl nál. do 1749 k panství tišnovskému, odtud k lomnickému.

Čebín s far. kostelem sv. Jiří. R 1353 jmenuje se Pešek z Čebína a 1397 far. kostel v Čebíně.[13]) Václav IV. int. 1417 Čebín Jindřichovi a Janovi z Bohušic,[14]) ale 1447 seděl zde Jan st. a 1459—64 Bohuše z Lomnice.[15]) Machna z Lomnice vzala 1490 svého manžela Jiřika Pňovského ze Sovince na Čebín na spolek,[16]) Kateřina ze Sovince int. 1516 ves Václavovi z Lomnice[17]) a Znata a Oldřich bratři z Lomnice int. 1540 Čebín Jiříkovi z Lomnice.[18]) K 1601 viz u Lomnice. R. 1582 byla tu luterská fara (Ruk. archivu města Brna č. 165, f. 92). Fara zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena lokalie, 1859 fara.

Hluboké, díl; ves nál. již 1349 k hradu Trmačovu.[19])

Kozárov, k 1601 viz u Lomnice.

Malhostovice, díl s fil. kostelem sv. Vavřince; díl Malhostovic, D. a H. Loučky držel 1353 Hroch z Kunštátu[20]) a 1385—1406 (spolu s hradem Loučkami) Vilém z Kunštátu.[21]) R. 1464 drželi Markvart a (olomoucký probošt) Jan z Lomnice Malhostovice, Dolní Loučky, Žďárec, Vratislav(!) a Unín.[22]) K 1601 viz u Lomnice.

Ochoz, díl, k 1390 viz u Lomnice.

Osiky, díl, k 1390—1601 viz u Lomnice.

Podolí, k 1390—1470 viz u Deblína, 1504 u Brna, 1547—1601 u Lomnice.

Rašov s fil. kostelem sv. Jakuba; k 1390—1601 viz u Lomnice. Páni z Lomnice psali se druhdy též po Rašově.[23]) Fara zanikla za války třicetileté a nebyla již obnovena.

Řepka, k 1531—1601 viz u Lomnice.

Siralov, k 1360—1601 viz u Lomnice.

Strhaře, k 1390—1601 viz u Lomnice.

Šerkovice, díl.

Unín s far. kostelem sv. Petra a Pavla z 1792. Unín nál. již 1349 k hradu Trmačovu;[24]) k 1407 viz u Trmačova, 1464 u Malhostovic. Fara zanikla za třicetileté války, 1784 založena lokalie, 1858 fara.

Veselí; 1367 jmenuje se Adam z Veselí.[25]) K 1390—1601 viz u Lomnice, 1470 u Doblína, 1504 u Brna.

Zhoř přip. se 1348.[26]) K 1601 viz u Lomnice.

Žleby přip. se v 2. pol. 17. st.

Na panství stávaly hrady:

Levnov, stával u Osik. V 1. pol. 14. st. nál. pánům z Lipého a při dělení statků 1346 připadl hrad k dílu Čeňka z Lipého.[27]) R. 1358 psal se Leva z Levnova.[28]) 1378—85 Oldřich z Levnova;[29]) k 1490 viz u Litavy.

Trmačov stával u Hlubokého. R. 1342 jmenuje se Havel (Tirmaczaw) a 1350 drželi pul tvrze v Trmačově a díl Hlubokého bratři Hanuš, Havel a Mikuláš z Trmačova.[30]) K 1390 díl u Černé Hory. Petr a Mikuláš bratři z Trmačova int. 1407 tvrz a ves Trmačov a patr. v Uníně Přechovi z Trmačova.[31]) V 2. pol. 15. st. držel zboží Jan Babka ze Senice, který 1481 int. pustý hrad Trmačov Markvartovi z Lomnice.[32])

Zaniklé vsi:

Přibyslavice zanikly u Brumova, k 1390 viz u Lomnice.

Smilov, k 1547 viz u Lomnice.

Znětín, k 1390 u Lomnice.

Trmačov, viz u hradu Trmačova.

Lit.: Fr. J. Rypáček, Z výsad městečka Lomnice, ČMM 1898; Týž, Zpráva o původě lomnické obce židovské, ČMM 1910.

II. 137, CDM XII. 427. — [14]) ZDB XI. 476. — [15]) P III. 345, IV. 2, 94. — [16]) ZDB XII. 5. — [17]) ZDB XV. 3. — [18]) ZDB XXII. 19. — [19]) ZDB I. 94. — [20]) ZDB II. 117. — [21]) ZDB VII. 10, P II. 12. — [22]) ZDB XII. 187. — [23]) P IV. 2. — [24]) ZDB I. 94. — [25]) CDM XV. 114. — [26]) ZDB I. 5. — [27]) CDM VII. 633. — [28]) ZDB III. 439. — [29]) ZDB VI. 584, VII. 91. — [30]) CDM XV. 50, ZDB I. 193. — [31]) ZDB IX. 172 — [32]) ZDB XI. 18. —

STATKY DOMAŠOV A OSTROVAČICE.

Domašov s far. kostelem sv. Vavřince. K 1048 a 1255 (patronát) viz u Rajhradu. Fara byla 1617 katol.,[1]) zanikla však a 1784 zřízena lokalie, inkorporovaná klášteru rajhradskému. V září 1619 byl Domašov vypleněn císařskými.[2]) Statek náležel klášteru rajhradskému od jeho založení.

Hluboké nál. již 1395 klášteru rajhradskému; k 1496 viz u Ostopovic.

Otmarov založen 1786 rajhradským proboštem Otmarem Konrádem po parcelaci dvora.

Přibyslavice, k 1209—10 viz u Zábrdovic, 1238 u Oslavan.

Radoškov nál. již 1405 k statku domašovskému.

Ostrovačice, něm. Schwarzkirchen, s far. kostelem sv. Jana Křtit. a sv. Václava z 1718; ves tvořila před 1848 zvláštní statek, náležitý klášteru rajhradskému. K 1255 (patronát) —1481 viz u Rajhradu. Fara byla 1625 katolická[3]) a byla inkorporována klášteru rajhradskému. V Ostrovačicích narodil se poslední opat kláštera na Slovanech v Praze Adam Benedikt Bavorovský. R. 1847 založen cukrovar v Ostrovačicích.

PANSTVÍ ROSICKÉ.

Rosice, městečko se zámkem z 2. pol. 16. st. a děkan. (od 1786) kostelem sv. Martina. Kolem r. 1259 přip. se na listině pro kl. oslavanský jako svědci Bohuše a Hartman bratří z Rosic (Rozize).[1]) Po Rosicích psal se starobylý rod, z něhož jmenuje se nejprve 1319—46 Hecht, po němž držel 1365 celé Rosice syn jeho Petr z Rosic (manželka jeho Anežka).[2]) Petr postoupil 1369 díl Rosic a Pendrova svému bratru Oldřichovi, koupil (int. 1386) od Jana z Meziříčí Litostrov (Litostroy) a žil ještě 1381.[3]) R. 1378 přip. se v Rosicích far. kostel.[4]) Dále seděl na Rosicích 1391—98 Petrův syn Znata Hecht z Rosic[5]) a 1411—37 druhý syn Petrův Jošt Hech z Rosic, jehož manželkou byla 1437 Marketa z Lichtenburka.[6])

Po válkách husitských 1459 držel Rosice Přemek, kníže těšínský, jenž 1464 int. Hynkovi z Kukvic hrad a městečko Rosice s patr. far. kostela a kaple sv. Bartoloměje, Pehemdorf(!), Bobrovany, Tetčice, Litostrov, Zhoř, Zákřany, dvojí Babice (jedny u Rosic, druhé u Olbramovic) a pustý Hrbov.[7]) Hynek z Kukvic přikoupil 1482 od Jana z Šelnberku tvrz a ves Popovice s pod., Újezd, Přibram a puste Raclavice a od Jana Pšeničky z Račína za 250 zl. uh. Rudu.[8]) Dále seděl tu 1492—1512 Hynkův syn Znata z Kukvic (sestrou jeho byla 1510 Marketa z Kukvic a dcerou Kateřina z Kukvic)[9]) a 1515—17 nedílní synové Znatovi Jan a Jiří z Kukvic.[10]) Kateřina z Kukvic, manželka Zikmunda z Mírova, int. 1522 Bohunce z Pernštejna hrad a městečko Rosice s pod., Pendorf, Tetčice, Babice, Zákřany, Popovice s patr., Příbram, Újezd, díl Zbraslavě, Litostrojov(!), Zhoř, Chroustov, Říčky, Omice s pod. a pusté vsi Bobrovany, Roclavice, Ochoz, Hrbov, Ostrov, Bukovany a Komínce.[11]) V Rosicích byla tehdy silná obec křtěnská, která rozdělila se po 1528 na Gabrielity a Filipínské a byla později reformována Jakubem Hutterem.[12])

Bohunka z Pernštejna, manželka Dobše Černohorského z Boskovic, odkázala 1549 panství Vilémovi z Lipého; Pertolt z Lipého dal 1561 Rosicům a Pemdorfu odúmrt a 1562 prodal Janovi z Pernštejna zámek a městečko Rosice s předměstím Pemdorfem, pod. a piv., Tetčice, Babice, Zákřany, Hlochkovany s pod., Příbram, Újezd, díl Zbraclavě(!), Zhoř, Litostrov, Chroustov, Říčky, Vomice, díl Popůvek a pusté vsi Ochoz, Raclavice, Ostrov, Bukovany a Komínec.[13]) Jan

[1]) ČMM 1903 307. — [2]) Kameníček, II. 510. — [3]) ČMM 1915 133.
[1]) CDM III. 284. — [2]) CDM VII. 375, ZDB IV. 216. — [3]) ZDB V. 63, CDM XI. 212. — [4]) CDM XI. 124. — [5]) ZDO VI. 133, ZDB VIII. 1. — [6]) P II. 219, ZDB XII. 227. — [7]) P IV. 17, 227, ZDB XIII. 4. — [8]) AČ XVI. 252. — [9]) P VII. 34, VIII. 56, 121, X. 24. — [10]) PB X. 153, 24. — [11]) ZDB XVI. 5. — [12]) Kameníček, III. 470. — [13]) ZDB XXIV. 23. — [14]) ZDB XXIV. 26. —

st. z Žerotína měl 1562 za manželku Marianu z Boskovic,[14]) později Mandalenu Slavatovou z Chlumu a Kožumberka a zemřel 1583. Poručníci jeho dětí dali 1585 Rosicům a Pemdorfu vinný šenk.[15]) Janův syn Karel st. z Žerotína prodal 1628 panství Albrechtovi z Valdštejna.

R. 1564 přip. se v Rosicích bratrský zbor, poč. 17. st. drželi Bratří na panství některé kostely a ještě 1625 byl v Rosicích bratrský kněz.[16]) Kostel v Rosicích měli v 2. pol. 16. st. evangelíci a ještě 1624 byli na panství luterští predikanti.[17])

Albrecht z Valdštejna prodal již r. 1629 panství rosické Janu Bapt. z Verdenberka. Marie Cecilie hr. Kolonich, roz. hr. z Werdenberka, a Leopold hr. Kolonich int. 1684 Rosice a Troubsko Janu Ferdinandu Františkovi hr. z Enkenvoirt (ZDb II. 116), ale nedlouho potom drželi oba statky již Haušperští z Fanalu. R. 1723 Rosice a Troubsko byly int. Gotfrídu Haušperskému, vnukovi Jiřího Ruperta Haušperského z Fanalu (ZDb IV. 421), po němž dědily (int. 1760, ZDb IX. 176) jeho děti Anna Marie provd. Záblacká z Tulešic a Jan Nep. Haušperský. Dále byly Rosice a Troubsko int. 1791 Marii Anně sv. paní Haušperské z Fanalu, 1800 Maxovi hr. Ugarte, 1833 Josefu hr. Ugarte. R. 1844 koupili panství za 1,050.000 zl. Jiří a Jan sv. p. Sina, z nichž od 1858 držel Rosice poslední. Od 1859 držel panství Šimon sv. p. Sina. R. 1881 koupil Rosice velkoprůmyslník Mořic sv. p. Hirsch-Gereuth (zemřel 21. dubna 1896), po němž dědila Klara baronka Hirsch-Gereuth (zemřela 1. dubna 1899); dále dědil Mořic Arnold baron Deforest-Bischofsheim (1905 změnil jméno na de Forest) a 1925 int. byla panství Rosice a Veveří státu.

Pozemková reforma na panstvích rosickém a veverském byla provedena 1925 (vlastník Mořic Arnold de Forest, plocha 12.690 ha). Postátněno lesní hospodářství, cihelna v N. Dvoře a pila v Tetčicích, hrad Veveří a zámek v Rosicích, zbytkové statky Nový Dvůr, Kývalka, Omice a Zálesná Zhoř. Zemi Moravskoslezské byly přiděleny zbytkové statky Bystrc, Prštice s zámkem a Říčany; utvořeny zbytkové statky Javůrek, Lukovany, Ostrovačice I., II., Rosice I., II., Říčky; zcela rozdělen byl dvůr Tikovice. Odprodány byly cukrovar, pivovar a cihelna v Rosicích a lihovar v Říčkách.

Po válce třicetileté bylo v městečku 20 domů osedlých a 19 pustých. Ferdinand I. udělil 1535 Rosicům týdenní trh, 1692 Leopold II. přidal dva jarmarky, Josef II. 1786 potvrdil privilegia a 1794 František II. přidal dva jarmarky (Nová sb. 472.). V 2. pol. 18. st. byla v Rosicích továrna na lněné zboží a barchet. V Rosicích narodil se historik a emigrant Jiří Laetus (zemřel 1649).

Babice; k 1104 viz u Třebíče, 1228 u Oslavan. Jošt Hecht z Rosic int. 1412 Babice Kateřině, vdově po Soběšinovi.[18]) K 1464—1562 viz u Rosic.

Březina, osada novějšího původu.

Litostrov, k 1386—1562 viz u Rosic.

Lukovany, dříve Hlochkovany, s fil. kostelem sv. Václava. R. 1269 psali se bratři Stislav a Arnošt z Lukovan (Lochwan).[19]) Později byla ves lénem pánů z Lipého, které držel 1512—13 Jan Bula z Bořitova.[20]) Bratři Pertolt, Čeněk a Vilém z Lipého vyvázali 1543 Janu Bulovi Hlochkovany(!) s tvrzí a pod. z léna a ten int. 1544 zboží Bohunce z Pernštejna.[21]) K r. 1562 viz u Rosic.

Omice s fil. kostelem sv. Jakuba Větš. K 1104 viz u Třebíče, pak byly osadou zeměpanskou a král Jan zastavil 1319 v 200 hř. tvrz a ves Omice a Bukovany Oldřichovi z Khessingu, což 1334 markr. Karel potvrdil.[22]) K 1327—1464 viz u kl. Králové na St. Brně. Václav IV. dal 1412 výplatu na Omice s kostelem a Bukovany Joštu Hechtovi z Rosic.[23]) K 1522—62 u Rosic.

Pendrov, nyní část Rosic, k 1369—1585 viz u Rosic.

Popovice s far. kostelem sv. Jana Křtit. K 1261 viz u Oslavan. Podle Popovic psal se starobylý panský rod, z něhož přip. se nejprve synové Veřeny z Popovic Artleb (1261—72), Bolebor (1267—79) a Černín (1267—79). R. 1341 psali se Jan, Černín

[15]) Nová sb. — [16]) PA IX. 359, Hrejsa, Česká konfese, 531, ČMM 1915 133. — [17]) ČMM 1897 267, 1915 193. — [18]) ZDB IX. 431. — [19]) CDM IV. 31. — [20]) PB X. 80. — [21]) ZDB XXII. 44, 45. — [22]) CDM VI. 145, VII. 2. — [23]) Sedláček, Zbytky reg., 656, AČ VII. 591. — [24]) CDM VII. 375. —

a Hartleb z Popovic,[24]) z nichž prvý int. 1353 hrad a půl vsi Popovic, půl Příbramě, Újezda a Raclavic svému bratru Hartlebovi.[25]) Diviš z Popovic pak 1378 int. Popovice s tvrzí, Raclavice, Újezd a Příbram Bohuši z Ejvaně.[26]) V l. 1407—18 seděl na Popovicích Dobeš z Meziříčí, jemuž 1412 Artleb z Veteřova int. patr. kaple v Popovicích.[27]) Dále držel zboží Jan z Lomnice, po jehož smrti 1466 Popovece s tvrzí, Újezd, Příbram a pusté Raclavičky byly int. Veronice z Boskovic a jejímu synovi Janovi z Šelnberka.[28]) Poslední pak int. 1481 tvrz a ves Popovice s pod., Příbram, Újezd a pusté Raclavice Hynkovi z Kukvic.[29]) K 1482—1522 viz u Rosic. Fara zanikla za války třicetileté, 1768 zřízena lokalie, 1845 fara.

Příbram: 1237 jmenuje se Vicen z Příbramě.[30]) K 1353—78 viz u Popovic. Dobeš z Meziříčí int. Příbram 1406 své matce Dorotě.[31]) K 1466 viz u Popovic. 1482—1562 u Rosic.

Říčky; 1358 seděl tu Mikeš Šembera.[32]) Bohuslav Pinta z Ertišovic int. 1480 Říčky Urbanovi ze Starého Sedla a jeho manželce Dorotě z Červené Lhoty.[33]) K 1522—62 viz u Rosic. R. 1668 byly tu jen 3 osedlé a 4 pusté statky. Kolem 1750 byl tu parcelován dvůr.

Tetčice: k 1104 viz u Třebíče. R. 1349 seděl tu Dominik z Tetčic.[34]) 1408 Oneš z Olešničky[35]) a 1434 Bohuněk a Valentin bratři z Vojetína.[36]) K 1522—62 viz u Rosic.

Újezd, k 1353—1562 viz u Popovic, 1482—1562 u Rosic.

Zákřany; 1350 psal se Oldřich ze Zákřan,[37]) k 1464—1562 viz u Rosic.

Zastávka (Boží požehnání), osada novějšího původu, u níž se dolovalo na uhlí již v pol. 18. st.

Zbraslav (díl vsi), k 1522—62 viz u Rosic.

Zhoř (Zálesná) přip. se 1358.[38])

Na panství zanikly:

Bobrovany zanikly jihozáp. Domašova při Bobravě; k 1048 viz u Rajhradu. Jiřík z Rosic int. 1369 Bobrovany svému bratru Petrovi z Rosic.[39]) K 1464—1522 viz u Rosic.

Bukovany u Omic, kde jsou Bukovanské louky. K 1319—1412 viz u Omic. 1327—1464 u kl. Králové na St. Brně. Václav IV. zastavil 1412 Bukovany Joštu Hechtovi z Rosic.[40]) Vladislav II. dal 1514 Bukovany v alod Janovi z Lomnice a ten je 1515 int. Janovi a Jiříkovi z Lomnice.[41]) K 1522 až 1562 pusté u Rosic.

Hrbov; k 1296 viz u Oslavan, 1464 pustý u Rosic.

Chroustov zanikl u Litostrova, kde jest trať Ve starém Chroustově; přip. se 1362 (ZDB IV. 81). Jan Kolenc z Gogolína int. 1508 Chroustov Zlatovi z Kukvic (ZDB XIV. 4). K 1522—62 viz u Rosic.

Ochoz zanikl u Rosic; přip. se 1349.[42]) Jindřich z Rosičky int. 1490 pustý Ochoz Znatovi z Kukvic.[43]) K 1522—62 viz u Rosic.

Ostrov přip. se 1349,[44]) k 1522 až 1562 puste u Rosic.

Raclavice, Raclavičky, k 1353 až 1481 viz u Popovic, 1522—62 u Rosic.

Lit.: J. Janele, Město Rosice; Rosice 1907.

OSLAVANSKÉ PANSTVÍ.

Oslavany, v 16. st. Oslovany, městečko s zámkem z konce 16. st. a far. kostelem sv. Mikuláše z konce 18. st. K r. 1104 viz u Třebíče. Od kl. třebíckého získala Oslavany šlechtična Heilwida ze Znojma, která za podpory královny Konstancie založila tu 1225 ženský cisterský klášter Vallis sanctae Mariae a darovala témuž Martinice, Přibyslavice a jiné statky, což 1225 Přemysl I. potvrdil (týž vzal klášter do své ochrany.[1]) Přemysl I. daroval 1228 klášteru práva, jakých požíval klášter velehradský, patr. ko-

[25]) ZDB II. 113. — [26]) ZDB VI. 534. — [27]) ZDB IX. 128, ZDO IX. 145, ZDB IX. 318. — [28]) ZDB XIV. 62. — [29]) ZDB XI. 21. — [30]) CDM II. 284. — [31]) ZDB VIII. 470. — [32]) ZDB III. 420. — [33]) ZDB XI. 7. — [34]) ZDB I. 44. — [35]) CDM XIV. 71. — [36]) P III. 82. — [37]) ZDB I. 178. — [38]) ZDB III. 281. — [39]) ZDB V. 293. — [40]) Sedláček, Zbytky reg. 656. — [41]) ZDB XIV. 22. — [42]) ZDB I. 93. — [43]) ZDB XII. 11. — [44]) ZDB I. 93.

stela sv. Jakuba v Brně a potvrdil klášteru jeho statky: Oslavany (Ozlawan) s přísl., Hnánice (Gnanleizdorf), Martinice, Letkovice (Leccowiz), Babice, Želešice (Chelesiz), Milikovice (Milocowiz), Všechovice (Vsecowiz, neznámé), vinice v Louce, kostel ve Slupi (Zelupb).[2]) Také papežský legát Konrád 1225 potvrdil statky a privilegia kláštera a vzal klášter do papežské ochrany.[3]) Podobně učinil i papež Řehoř IX. (mezi statky klášternimi jmenují se i Hrubčice, Hrudschih).[4])

Volfram z Šenkenberka daroval klášteru před 1230 desátky v Micmanicích (Vvzmans),[5]) kolem 1230 kl. třebický zastavil klášteru oslavanskému Řevušín.[6]) Markr. Přemysl daroval 1234 klášteru patr. v Mohylně (Mohyln), což téhož r. biskup Robert potvrdil, patr. v Nové Cerekvi (Nova Ecclesia, na Opavsku)[7]) a Heřman z Rudvíkova 1234 patr. v Rudvíkově.[8]) Marketa z Miroslavě postoupila 1239 klášteru patr. v Miroslavi a desátky z vsí Vlčího Kře a Podolic,[9]) Václav II. 1240 kapli u Cerekvice.[10]) R. 1239 jmenuje se probošt Oldřich.[11]) Klášter obdržel potvrzení svých patronátů: 1231 biskup Robert potvrdil patr. sv. Jakuba v Brně,[12]) Václav I. 1236 patr. v Mohelně a Cerekvici,[13]) biskup Robert 1237 patr. v Cerekvici a 1239 patr. kostela sv. Petra v Miroslavi.[14])

Dále 1245 daroval Václav I. klášteru ves Potěch,[15]) 1259 klášter zaměnil za probošta Konráda Johanitum Mašovice s patr. za jejich ves Reznovice,[16]) kolem 1259 veverský purkrabí Kuna daroval klášteru nově založenou ves Kukvice (Cvcouiz) a zboží v Strupochovicích,[17]) Ekart z Miroslavě r. 1260 daroval patr. v Troskotovicích (Droscuwitz)[18]) a Hartleb z Myslibořic patr. v Myslibořicích, což 1260 potvrdil biskup Bruno.[19]) Vdova po Kadoldu Sirotkovi Eliška postoupila 1261 klášteru zboží v Popovicích (Pobwiz).[20])

Za probošta Oty (1236) královna Kunhuta darovala klášteru znovu patr. v N. Cerekvici (Neunkirchen), což 1265 biskup Bruno potvrdil,[21]) a Černín z Popovic prodal 1269 klášteru zboží v Studyni,[22]) 1270 nabyl klášter od šlechtice Ditho zboží v Čermánkovicích a téhož r. od vdovy po Kadoldovi z Weingen zboží v Gerstendorfu, Musza a Jindřichově (Hedrichstorf).[23]) Za probošta Wisinto 1275 zřekl se klášter kounický ve prospěch oslavanského patr. v Troskotovicích.[24]) Dále Bohuš z Drahotuš odkázal 1281 klášteru zboží v Studyni a Biskupicích (Pyspiz),[25]) Trojka, vdova po Sigfridovi ze Zbraslavě, darovala 1281 klášteru Podolice (Podolizzycz),[26]) Hartman z Holštejna 1288 daroval díl Studyně (Sthudeyn),[27]) 1296 klášter vyměnil vládykovi Staňkovi ves Vlčatín (Wulschazin) za Hrbov (Herbowe)[28]) a 1300 získal od Heralta z Křižanova (Chrisans) díl Troskotovic (Drozkewicz),[29]) ale 1268 prodal Martinice rytíři Alexiusovi.[30]) Za války s Rudolfem Habsburským bylo zboží klášterní velmi popleněno.[31]) Z proboště jmenují se 1275—87 Wisinto,[32]) 1292 Hartman,[33]) z abatyší 1288 Heylwigis,[34]) r. 1292 Perchta[35]) a 1296 Juta.[36])

Konfirmace privilegií: Václav I. potvrdil 1232 privilegium Přemyslovo z 1228 a 1238 dal klášteru imunitu a různé výsady;[37]) Přemysl II. potvrdil 1259 klášteru patr. v Mohylně,[38]) Alexandr IV. 1261 patr. sv. Jakuba v Brně,[39]) biskup Bruno 1269 patr. kostela Všech sv. před branami města Brna,[40]) biskup Dětřich 1281 patr. kostela sv. Petra v Miroslavi a desátky z Vlčího Kře a Podolic, patr. v N. Cerekvici, patr. Všech sv. před Brnem,

[1]) Friedrich II. 272, FRB V. 296. — [2]) Friedrich II. 320, 322. — [3]) Friedrich II. 273. — [4]) Friedrich II. 339. — [5]) Friedrich II. 347. — [6]) CDM II. 202. — [7]) CDM II. 244, 245, 257. — [8]) CDM II. 259. — [9]) CDM II. 308. — [10]) CDM II. 323. — [11]) CDM II. 311. — [12]) CDM II. 213. — [13]) CDM II. 273. — [14]) CDM II. 308, III. 61. — [15]) CDM III. 70. — [16]) CDM VII. S 117. — [17]) CDM III. 284. — [18]) CDM III. 289, XV. 11. — [19]) CDM III. 291, 296. — [20]) CDM III. 322. — [21]) CDM V. S 36, III. 381. — [22]) CDM IV. 31. — [23]) CDM IV. 45, 42. — [24]) CDM V. 111. — [25]) CDM IV. 187, 202. — [26]) CDM IV. 201. — [27]) CDM IV. 272. — [28]) CDM V. 44. — [29]) CDM XV. 24. — [30]) CDM IV. 4. — [31]) CDM V. 61. — [32]) CDM IV. 110, V. 84. — [33]) CDM IV. 307. — [34]) CDM IV. 265. — [35]) CDM IV. 307. — [36]) CDM V. 44. — [37]) CDM II. 218, 302. — [38]) CDM III. 278. — [39]) CDM III. 305. —

patr. v Mohylně a Troskotovicích,[41]) 1298 patr. sv. Jakuba v Brně, 1301 patr. v Jakubově, darovaný Eufemii, vdovou po Vilému z Olbramkostela.[42]) Také papež Bonifác VIII. potvrdil 1295 klášterní privilegia.[43]) Fundatorem kláštera byl 1307 Ratibor z Myslibořic, potomek zakladatelky kláštera.[44])

Abatyše Eliška prodala 1307 klášteru sedleckému Babice (Pawicz),[45]) ale 1310 klášter přikoupil od Lebuše z Strachotic zboží v Miemanicích (Vezmans),[46]) nabyl darem od Isoldy, manželky Matěje z Fulštejna, zboží v Maršaticích (Marcharticz), Hlubokém (Teufenpach), Těšikovicích (Pelskwicz), Uherčicích (Ungerschicz), Kozojedech (Cozoged) a Stálku (Stalek), což 1312 královna Eliška potvrdila.[47]) Dále nabyl klášter 1318 od Mikuláše ze Zbraslavě patr. v Zbraslavi a desátek z Košíkova (Goschicaw) a Janovic (Jenesdorf).[48]) R. 1322 přip. se abatyše Anežka.[49]) Za abatyše Žofie před 1327 prodal klášter Elišce, vdově po Hajmanovi z Přemyslova, neznámou ves Macegraw.[50]) Dále jmenují se 1327 abatyše Izolda a probošt Martin,[51]) 1328 abatyše Matylda,[52]) 1341—55 Eliška (1350 přip. se far. kostel v Oslavanech),[53]) 1360—62 Marketa,[54]) 1380 až 1386 Anna a probošt Adam,[55]) 1403—10 abatyše Dorota, která 1407 postoupila patr. sv. Jakuba v Brně markr. Joštovi.[56]) O patr. tohoto kostela byly na konci 14. st. spory s kapitulou sv. Petra v Brně, až 1400 Bonifác IX. rozhodl ve prospěch kláštera.[57]) R. 1387 Hartleb a Zikmund bratři z Myslibořic int. klášteru díl Troskotovic.[58])

Papež Benedikt XII. vzal 1336 klášter do své ochrany a potvrdil jeho privilegia;[59]) markr. Karel dal 1338 klášteru hrdelní právo a 1337 vzal klášter do své ochrany[60]) a markr. Jan osvobodil 1363 klášterní statky od světské jurisdikce.[61]) Jan XXIII. připojil 1413 klášteru patr. v Rudvíkově a Troskotovicích, aby témuž nahradil škody válkami a neštěstím a potvrdil klášteru privilegia, zvláště patr. sv. Jakuba (listina v archivu města Brna k 1413). Martin V. potvrdil 1425 klášteru privilegia, zvláště desátky v Troskotovicích, Čuli, Miroslavi, Senoradech a Nové Vsi, a vzal klášter do své ochrany (List. v archivu m. Brna k 1425). Posléze 1450 Mikuláš V. potvrdil klášteru privilegia (List. tamže k 1450). Za válek husitských klášter uschovával svá privilegia v Klosterneuburgu (tamže k 1428).

V l. 1416—46 byla abatyší Vracka (Braxida) a proboštem Vavřinec,[62]) 1459 Dorota, která 1464 pohnala jindřicha z Lichtenburka na Bližkovicích, že drží klášteru Lisonovice;[63]) dále Kateřina (1481—97) pohnala r. 1481 Volfganga z Krajku, že drží klášteru Hluboké (Teufenpoch) a pusté vsi Našartice (Marchartice), Těšikovice (Teskvice), Stupešice, Křepice a Kozojedy, než táž abatyše int. 1493 Lipoltovi z Krajku díl Uherčic a pusté Kozojedy s lesem, který daroval klášteru v 1. pol. 14. st. Jan z Klingenberka.[64]) V l. 1505—19 byla abatyší Barbora, která pustila 1519 Janovi z Pernštejna pusté Presersko a za niž držel (1513) klášter ještě Hnánice, Miemanice, Čule a Troskotovice.[65]) Tehdy (1503—6) byl proboštem Pavel Holczer.[66])

Opravu nad klášterem pustil 1471 (a znovu 1509) Vladislav II. Vilémovi z Pernštejna a jeho synům,[67]) než král Ludvík 1520 odevzdal ochranu nad klášterem městu Brnu.[68]) Abatyše Valpurka postoupila 1521 Janovi z Pernštejna patr. v Rudvíkově záměnou za vrácení patr. v Mohylně.[69]) Než Ferdinand I. odňal 1532 klášteru patr. farních kostelů sv. Jakuba a Všech sv. v Brně.[70])

Konvent tehdy již jen živořil, neboť

[40]) CDM IV. 26. — [41]) CDM IV. 193. — [42]) CDM V. 85, 125. — [43]) CDM V. 36. — [44]) CDM VI. 4. — [45]) CDM VI. 4. — [46]) CDM VI. 38. — [47]) CDM VI. 62. — [48]) CDM VI. 138. — [49]) CDM VI. 216. — [50]) CDM VII. 269. — [51]) CDM VI. 333. — [52]) CDM VI. 365. — [53]) CDM VII. 309, 312, VIII. 50. — [54]) CDM IX. 159, 284. — [55]) CDM XI. 204, 381. — [56]) CDM VII. 461, XIV. 161. — [57]) CDM XIII. 29, 127, 129. — [58]) ZDB VII. 593. — [59]) CDM VII. 120, 123. — [60]) CDM VII. 176, 209. — [61]) CDM IX. 305. — [62]) List. archivu města Brna k 1416, P III. 85, 117, 218. — [63]) P IV. 11, 111. — [64]) P V. 362, VII. 152, ZDB XII. 25. — [65]) ZDB XIV. 7, PB X. 4, List. kl. Králové N 92. — [66]) Nová sb. — [67]) AČ XVI. 175, 35, ZDB XIV. 7. — [68]) Bočkova

klášter mezi 1516—26 vyhořel (kopiář města Brna, ruk. 79, p. 64), a zboží klášterní držel zástavou od krále nejprve (1525—41) Jan Kuna z Kunštátu, pak Vilém z Kunštátu, jenž zastavil zboží oslavanské (městečko Oslavany, Zbejšov, Novou Ves, D. a H. Řeznovice, Letkovice a Němčice) před 1547 Albrechtu Bošovskému z Polanky (manželkou jeho byla Anna z Drahanovic), na němž nabyl zboží přisudkem 1548 Beneš Dubenský z Chlumu.[71]) R. 1557 seděl na Oslavanech Václav Hodický z Hodic.[72]) Ferdinand I. dal 1549 Volfu st. Krajířovi z Krajku výplatu na Oslavany a připsal mu ještě téhož roku na zástavě 1500 kop č.; poručníci statku po Volfovi Krajířovi postoupili 1577 klášterství oslavanské na 30 let v 10.000 tolarů Kryštofovi z Althanu.[73]) Od 1600 seděl tu Volf Dětřich hr. z Althanu, jehož manželkou byla Kateřina Krajířka z Krajku.[74]) Témuž byly Oslavany konfiskovány a přenechány jeho bratřím Michalu Adolfovi a Quintinovi hr. z Althanu.[75]) R. 1628 byla v Oslavanech tiskárna, v níž tiskl Kryštof Hugendorfer.

V pol. 17. st. nabyl statek sňatkem Arnošt hr. Mollart a Petr Arnošt hr. Mollart prodal 1712 Oslavany klášteru Králové na St. Brně. Po zrušení kláštera 1782 připadlo panství náb. fondu (1784 zrušena na panství robota), který 1790 prodal Oslavany za 200.402 zl. Janu Nep. ryt. Scharffovi. R. 1841 bylo panství int. na třetiny Henriette sv. paní v. Hentschel, roz. v. Scharf, a Františce a Johance sv. paním v. Scharf. Henrietta zemřela 27. května 1862 a její díl byl int. na třetinu Marii v. Mazuchelli (zemřela 21. března 1878 a zanechala svůj díl osmi dědicům), Henriettě hr. Sereny a Filipině v. Baumgarten. Františka sv. paní v. Scharf zemřela 23. listopadu 1862 a také její díl byl int. dědičkám po Henriettě sv. paní v. Hentschel, kdežto Johanka, provdaná posléze v. Salamanca, zemřela 3. března 1880 a zanechala svůj díl devíti dědicům. R. 1885 koupili na polovinu oslavanské panství Max a Dr. Filip ryt. Gomperzové, z nichž Filip koupil 1911 i polovinu Maxovu.

Pozemková reforma byla provedena 1925 (vlastník Dr. Filip Gomperz, plocha 1779 ha); vlastníku ze záboru propuštěn zbytkový statek Jindřichův dvůr, Oslavany, N. Ves, lesní hospodářství, pila a zámek v Oslavanech; utvořen zbytkový statek Zbýšov.

Kratochvilka vznikla 1783—88 parcelací dvora.

Letkovice, k 1104 viz u Třebíče, 1228—1547 u Oslavan.

Němčice nál. již 1355 klášteru oslavanskému, k 1542 viz u Oslavan. V 2. pol. 16. stol. byly střediskem novokřtěnců.

Padochov založen mezi 1542—1620; od 1760 doluje se tu na kamenné uhlí.

Řeznovice (původně osady Dolní a Horní Řeznovice) s románským far. kostelem sv. Petra a Pavla z 12. st. V 13. st. nál. kapitule staroboleslavské (1275, Breznowcz).[76]) K 1252—1259 viz u Hradiště sv. Hypolita, 1259 u Oslavan, 1276—1537 u D. Kounic. Jan z Popovic int. 1353 Řeznovice Bohuslavovi z Víckova;[77]) k 1373—79 viz u Tempelštejna. R. 1489 seděl tu Karel z Bezděkova;[78]) k 1542 viz u Oslavan. H. Řeznovice s pod. nál. 1550 k Budkovicům, kdežto na D. Řeznovicích seděla 1576 Judita Pelhamovna z Vejšprachu.[79]) Fara zanikla za třicetileté války, 1785 obnovena. — U Řeznovic zanikla osada Potěch, k 1245 viz u Oslavan.

Nová Ves k 1547 viz u Oslavan. — V trati na Dolní a Horní pusté vsi zanikl Revušín; k 1230 viz u Třebíče a Oslavan.

Zbýšov s far. (od 1882) kostelem sv. Martina. Bohuš z Drahotuš daroval 1280 ves Zbejšov (Zbiscowiz) klášteru oslavanskému.[80]) K 1542 viz u Oslavan. Od 1784 doluje se tu na kamenné uhlí. — V trati ve Studených zanikla ves Studyň, k 1269—88 viz u Oslavan.

Někde v okolí Oslavan zanikly Kukvice, k 1259 viz u Oslavan.

Lit.: Fr. Peřinka, Klášter Vallis Mariae v Oslavanech, SHK IX.; E. Dostál, St. Sochor, Kostel sv. Petra a Pavla v Řeznovicích, ČMM 1921; L. Hosák, Zvod na panství oslavanské 1547, ČPS XL; A. Honl, Paměti obce Zbejšova, Brno 1908.

sb. 6924. — [69]) AČ XX. 311. — [70]) Nová sb. — [71]) PB XVIII. 18, XIX. 128. — [72]) PB XX. 8. — [73]) ZDB XXIV. 30, Kopiář archivu min. vnitra č. 27, f. 271, 307, č. 89, f. 71. — [74]) ZDB XXVIII. 55, PB XXXII. 141. — [75]) Slovák, Konf. prot. 26. — [76]) CDM IV. 121. — [77]) ZDB II. 80. — [78]) AČ XVI. 336. — [79]) PB XXVII. 151. — [80]) CDM IV. 176.

IV. HRADIŠTSKÝ KRAJ.

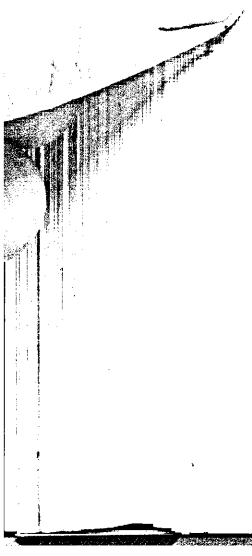

KRÁLOVSKÉ MĚSTO UHERSKÉ HRADIŠTĚ A JEHO STATEK.

Uherské Hradiště, dříve Hradiště, královské krajské město s radnicí (stará radnice vyhořela 1681), s děkan. chrámem sv. Františka Xav. (dříve jesuitský, od 1778 farní) z let 1670—77, františkánským kostelem P. Marie, špitální kaplí sv. Alžběty a morovým sloupem z 1718; bývalý farní kostel sv. Jiří byl 1785 zbořen. Město bylo opatřeno branami Kunovskou, Staroměstskou, Královskou a Zadní.

Přemysl II. založil 1257 na půdě kláštera velehradského město Hradiště jakožto pevnost proti vpádům Uhrů na ostrově řeky Moravy, na němž stávala již kaple (1320 farní kostel) sv. Jiří, a předvedl do města trhy i lidi z městečka kláštera velehradského Velehradu (nyní St. Město) a královského městečka Kunovic.[1]) Týž král stanovil 1258 práva nového města, jež obdaroval současně výsadami.[2]) Brzo po založení města mělo Hradiště velké spory s klášterem velehradským a zejména s Kunovicemi, které byly založením města velmi poškozeny. Václav II. 1301 a Jan 1325 potvrdili městu držbu vsí Kunovic, Nové Vsi a Míkovic a poslední 1315 podřídil tyto vsi a také městečko Velehrad městskému právu hradišťskému.[3]) R. 1333 odrazilo město útok Uhrů.[4]) Dále potvrdil privilegia města 1338 markr. Karel[5]), 1351 markr. Jan,[6]) jenž 1363 privilegia obnovil, osvobodil Hradišťské od placení mýta, přidal právo milové a dva jarmarky a přikázal, aby cesta z Uher vedla nadále přes Hradiště;[7]) týž dal konečně 1372 Hradišti brněnské právo odúmrtní.[8]) Také markr. Jošt obnovil 1383 privilegia městu, které pak za válek mezi markrabaty stranilo Joštovi a 1395 odrazilo útok strany Prokopovy.[9]) R. 1411 potvrdil privilegia Václav IV. Patronát kostela sv. Jiří náležel původně klášteru velehradskému, který jej ale 1403 postoupil markr. Joštovi.[10]) R. 1412 připomíná se městský špitál. R. 1343 jmenují se již v Hradišti židé[11]) (židovská čtvrt byla v nynější Františkánské ulici). Městský patriciát byl podle jmen z r. 1346 a 1355 v Hradišti německý.[12]) R. 1360 bylo sepsáno městské právo hradišťské (originál v klášteře rajhradském). R. 1372 platily do Hradiště od starodávna mostné tyto vsi: náležité k bráně Kunovické (ad portam Chunicz): Napajedla (Napayadil), Jarošov (Jerischow), Kněžpole (Gnespul), Schabarn (?), Mistřice (Mistirsicz), Javorovec (Jawirnik), Bílovice (Pilowicz), Topolná (Topul), Březolupy (Prsizilow), Nedachlebice, Komárov (Kumaraw), Dalenky (Dalanawicz), Podhradí (Podohradzi), Prosinky (Prosinicz), Pohořelice (Warsilicz), Oldřichovice (Woldirsychowicz), Svojšice (Swoyschicz), Pěnkov (Penkowe), Kvítkovice (Witkowicz), Malenovice (Malnowicz), Horní a Dolní Doubravičky (Dobrawicz Superior et Inferior), Otmarova Lhota (Hotman), Bohuslavice (Bohuslawicz), Újezd (Hugest), Částkov (Czeskowe), Nezdenky (Nesdenky), Kelníky (Colniczi), Hradčovice (Rantziwicz), Lhota (Nalhutte), Veletiny (Welatein), Dolní a Horní Popovice (Popowicz Superior et Inferior), Míkovice (Mynkowicz), Hluk (Hulka), Czasam (?), Smíchov (Smycho), Ostroh (Stanycz), Kvačice (Quassicz), Chýlče (Gehilcz), Mařatice (Maraticz); náležité k bráně Staroměstské (ad pontem et viam Schuet antique porte deservientes) Staré Město (Civitas Antiqua), Písek (Sant), Ořechové (Urichow), Kudlovice (Guglawicz), Sušice (Zuschicz), Babice (Pabicz), Ostroh (Staynicz), dvoji

[1]) CDM III. 257, VI. 167. — [2]) CDM III. 267. — [3]) CDM V. 119, VI. 85, 282. — [4]) CDM VII. 9. — [5]) CDM VII. 189. — [6]) CDM VIII. 113. [7]) CDM IX. 322. — [8]) CDM XV. 145. — [9]) CDM XI. 293, XII. 273. — [10]) MV II. 2031. — [11]) CDM VII. 530. — [12]) CDM VIII. 305, XV. 53. — [13]) List. ki. velehrad.

ves Blatnice (Platnicz), ves řečená obecně Sag (?, tyto posledně jmenované čtyři vsi úročily k oběma mostům), Domanín (Damig), Vážany (Wassow), Polešovice (Pulchswicz), Parešovice (Parschicz), Tupesy (Tupicz), Zlechov (Zlechow), Lhota (Nelhuet), Újezdec (Hugist), Nedakonice (Nakonicz), Kostelany (Gostellan), Jalubí (Gelbowe), Spytihněv (Pitniwe), Traplice (Treplicz), Buchlovice (Buchlawicz), Hušťénovice (Nova curia, Liber negotiorum civitatis Hradisch v zem. archivu v Brně, f. 35—38.). Nejstarší pečeť města Hradiště je doložena na listině z r. 1312, jiný typ z r. 1322 (Vojtíšek, O pečetech a erbech atd., 37, 243).

Za válek husitských lnulo město věrně ke králi Zikmundovi (hejtmanem Zikmundovým byl tu 1422 Václav z Ludanic, jeho náměstkem Václav Lžička z D. Dubňan.[13]) Zikmund 1421 dovolil Hradišťským, aby směli si voziti dříví z hor Hříběcích k opravě a stavění hradeb, mostů, domů i k pálení vápna, a nařídil, aby z Hradiště braly pivo vsi Boršice, Tupesy, Zlechov, Jalubí, Traplice, Babice, Hušťénovice, Kostelany, Nedakonice, Kudlovice, Derfle, Nová Ves, Vésky, Mikovice a j.[14]) Při odevzdání Moravy markraběti Albrechtovi vyminil si Zikmund Hradiště pro sebe.[15]) 1431 však byla tu posádka Albrechtova.[16]) Válkami město velmi utrpělo, pročež Zikmund osvobodil 1421 město na 5 let a 1423 na 10 let od všech platů a 1429 udělil Hradišti právo solného skladu.[17])

Za válek husitských se město počeštilo, zůstala tu však německá minorita a 1466 byl tu vedle českého faráře i německý kazatel.[18])

Městská rada vymohla si 1454 od krále Ladislava, aby židé nebyli z města vypuzeni, nýbrž darováni obci.[19]) Král Ladislav potvrdil 1456 Hradišti privilegia, 1456 udělil jarmark a 1457 výsadu, že město nemá býti nikomu zastaveno a nikomu prodáno.[20]) Rovněž král Jiří potvrdil 1463 Hradišti privilegia a téhož roku povolil městu vybírati mýto na půl míle od města.[21]) R. 1465 město koupilo dům od kláštera velehradského vedle jatek (Dolejšek, 49).

Za bojů krále Jiřího proti panské lize zůstalo město věrno králi Jiřímu, pročež tento potvrdil městu zastavené vsi kláštera velehradského Popovice, Podolí, Kněžpole a Jarošov a 1469 daroval městu Staré Město.[22]) V dalších válkách město, které bylo stíženo papežskou klatbou, velmi trpělo. Král Matyáš oblehl 1469 město a odrazil koncem října toho roku pokus knížete Jindřicha o zásobení obležených; než koncem r. 1469 hejtman Střela vybavil město, hájené Heraltem Obešlikem z Lipultovic, z obležení.[23]) Již r. 1470 král Matyáš obléhal Hradiště znovu, ale král Jiří pobořil bašty obléhajících a město zásobil.[24]) Po smrti krále Jiřího přidrželi se měšťané jeho nástupce Vladislava II., který 1472 potvrdil privilegia, osvobodil město od berně kromě čestného daru a potvrdil zástavu Nedakonic.[25]) Od r. 1473 bylo město obleženo Uhry nepřetržitě téměř až do uzavření míru.[26]) Král Matyáš prominul 1479 Hradišťským nepřátelství, slíbil, že je zachová při jejich svobodách a 1481 zlepšil městský erb.[27]) Panství města bylo v této době znamenitě rozšířeno, když 1482 městská rada přikoupila od Mikuláše a Václava z Vojslavic Místřice, Včelárky (!) a Javorníček (!)[28]) a 1489 od Arnošta Kužele z Žeravic zástavní právo na těchto vsích.[29]) V 15. st. drželi také někteří měšťané hradištní deskové statky v okolí, zvláště rodina Plewlů. Vladislav II. dovolil 1514 vypuditi židy z města[30]) a 1522 potvrdil král Ludvík Hradišti privilegia.[31])

G 33. — [14]) PO XXIII. 158, 231. — [15]) Sedláček, Zbytky reg., 1230. — [16]) FRB V. 604. — [17]) Dolejšek, Král. město Uh. Hradiště 28, 29, 32. — [18]) Šebánek, Archivy zruš. klášterů, 1496. — [19]) Bondy-Dvorský, K historii židů č. 251. — [20]) Dolejšek, Král. město Uh. Hradiště, 36—40. — [21]) Dolejšek, 46, 56. — [22]) ZDVGMS IV. 76, Sedláček, Zbytky reg. XVI. 30, 60. — [23]) ZDVGMS IV. 85. — [24]) Ib. IV. 85, — [25]) Dolejšek, 61—64. — [26]) ZDVGMS IV. 90. — [27]) Nová sb., Uh. Hradiště, ČMMZ V. 13. — [28]) Dolejšek, 75. — [29]) Dolejšek, 78. — [30]) Bondy-Dvorský, K historii židů, 344. — [31]) L.A. v Kroměříži k 1522. — [32]) Dolejšek, 91. — [33]) List kláštera velehrad.,

V 1. pol. 16. st. zaokrouhlen byl městský velkostatek, když klášter velehradský 1528 s povolením Ferdinanda I. postoupil městu definitivně Kněžpole, Mařatice, Popovice, Podolí a Jarošov[32]) a 1550 i Staré Město za 5000 zl.[33]) Ferdinand I. dal roku 1530 městu milost, aby Staré Město nesmělo býti vyplaceno jinak, než za peníze kláštera velehradského, téhož roku přidal Hradišti jarmark, r. 1545 potvrdil městu privilegia, podřídil roku 1539 Zlín a Vizovice městskému právu hradištskému a dal roku 1547 městu výsadu, aby na mili cesty v okolí nikdo piva nevařil,[34]) 1567 potvrdil městská privilegia Maximilian II., 1577 pak Rudolf II., jenž 1589 stanovil, že od práva hradištského smí býti odvolání jen k apelačnímu soudu do Prahy.[35])

Ještě v 2. pol. 15. stol. bylo město katolické, třebas se přidržovalo krále Jiřího. V 2. pol. 16. st. ovládlo město luterství, měšťané vzali si 1559 faráře proti vůli biskupově a obsazovali sami faru.[36]) Také 1579 byla fara luterská.[37]) Než na nátlak Rudolfa II. a biskupa Stanislava Pavlovského musili měšťané vybýti luterského faráře a přijmouti faráře a kaplana katolické.[38]) Úspěch katolictví nebyl však trvalý, 1597 objevují se v Hradišti dokonce i kalvinisté.[39]) R. 1602 vydal Rudolf II. městu mandát, aby byli přijímáni za měšťany jen katolíci a aby byla zvelebena víra katolická, ještě téhož roku kardinál Dietrichštejn dosadil do města katolického faráře a 1604 městská rada byla obsazena výlučně katolíky; než 1603 byly v Hradišti velké nepokoje proti katolickým bohoslužbám.[40]) Tehdy byl hlavním průkopníkem katolictví v městě děkan Václav Kulíšek z Moravičan. R. 1619 v městě bylo 180 měšťanských domů, na panství pak 393 poddaných.[41])

Za stavovského povstání provedl převrat v Hradišti plukovník Stubenvoll, farní kostel byl odevzdán protestantům a Kulíšek musil z města prchnouti.[42]) V direktoriu zemském zastupoval 1619 město Frydrych Mužík.[43]) Dne 8. ledna 1621 město vzdalo se císařským a Buquoy vložil do Hradiště císařskou posádku, vynutil 4300 zl. výpalného a dosadil katolickou městskou radu; v Hradišti byl pak zřízen úřad královského rychtáře. Z měšťanů byl odsouzen primátor a člen direktoria Frydrych Mužík z Roznfeldu k smrti a ztrátě majetku (později změněno v dva měsíce nucené práce v okovech v Hradišti) a měšťan Jan Lanškrounský k trestu smrti a konfiskaci majetku (později změněno v čtyřletou nucenou práci v okovech na vídeňských hradbách a potomní vyhnanství). Koncem r. 1621 přitáhli k městu Uhři a emigranti pod knížetem krnovským a vyjednávali s královským hejtmanem Janem Blektou z Outěchovic o vzetí Hradiště, než jednání bylo vyzrazeno a Blekta počátkem r. 1622 popraven.[44]) R. 1543 zpustošil město požár a 1645 mor; téhož roku v létě ubránilo se Hradiště Švédům a Uhrům. Za osvědčenou věrnost udělil 1651 Ferdinand III. Hradišti jarmark, opevnil město a zřídil tu zbrojnici. Po válce třicetileté za nebezpečí nového švédského vpádu bylo město znovu opevněno.

Roku 1652 utrpělo Hradiště povodní, 1680 pomřelo morem na 300 osob, 1678 zřízen urbář městského panství, 1681 požár zničil velkou část města, radnici, jesuitskou kolej, františkánský klášter a farní kostel, 1715 pak pomřelo morem na 200 lidí. Městská rada musila prodati 1701 statek cetechovský, zakoupený 1694. Císař Karel VI. dal 1722 městu další jarmark a 1739 potvrdil privilegia. R. 1741 zmocnili se města, jehož opevnění byla velmi sešlá, Prusové, kteří je vyplenili. Dále potvrdila privilegia 1747 Marie Terezie a 1782 Josef II., který zrušil 1778 hradištskou pevnost a 1784 povolil městu vybírání mýta. V Hradišti narodil se 1753 historik Jan Petr Cerroni a 1820 politik Alois Pražák. V 16. st. užívalo město erbu: v modrém štítě bílou městskou hradbu, bránu s

G. 71. — [34]) Dolejšek, 103, 98, Kop. Arch. min. vnitra I. 451, Salbuch č. 283., 37, č. 285., 2. — [35]) Dolejšek, 112, 116, Salbuch č. 287., 287. — [36]) Kameníček, III. 328, 456. — [37]) Hübel, 36. — [38]) ČMM 1908, 253. — [39]) Kameníček, III. 463. — [40]) Kameníček, III. 394, Bočkova sb. 8084, Hlídka, XXII. 701, ČMM 1922, 129. — [41]) ČMM 1922, 155. — [42]) ZDVGMS XV. 102, Kameníček, II. 507. — [43]) Kameníček, II. 506. — [44]) ČČH XXXV. 511. — [45])

mříží nahoře pozlacenou, s cimbuřím a dvěma věžemi, nad nimi bílou hvězdu; mezi věžemi na cimbuří zbrojnoš, v pravici drže meč napřažený, v levici pak červený štítek s bílým českým lvem; na helmici zbrojnošově vlají tři péra, prostřední červené, krajní bílá.[45])

Františkánský klášter. O založení františkánského kláštera v Hradišti jednalo se již 1334 po statečné obraně města proti Uhrům,[46]) myšlenka byla však uskutečněna teprve varadínským biskupem Janem Filipcem, který dal 1498 stavěti v Hradišti františkánský klášter ku poctě P. Marie,[47]) sám vstoupil do tohoto kláštera a 1509 zemřel (pohřben v klášteře). Za reformace byl klášter opuštěn, ale 1605 znovu osazen františkány z Uh. Skalice a 1611 podřízen (1638 inkorporován) uherské provincii řádové.[48])

Jesuitská kolej. O založení jesuitské koleje usiloval již děkan Kulíšek, ale zřízení jejímu dopomohla teprvě závěť Kateřiny Alžběty Zoubkové ze Zdětína, která 1635 odkázala řádu statky Habrovany a Zdounky, nepřátelství kardinála Dietrichštejna vůči jesuitům kroměřížským a konečně okolnost, že 1645 musili jesuité z Olomouce prchnouti před Švédy do Hradiště. R. 1644 zřízeno gymnasium a 1654 vystavěna budova koleje. Jesuité konali odtud misie na jihových. Moravě a hlavně na Valašsku. R. 1677 započato se stavbou jesuitského kostela sv. Františka Xav. Po velkých sporech nabyli 1715 hradištští jesuité odkazu Zoubkové, než 1773 byla kolej zrušena a jesuitský chrám přeměněn na farní. Také Také jesuitské gymnasium bylo 1774 zrušeno a zřízena škola hlavní.

Jarošov, k 1220—1528 viz u Velehradu 1372 a 1528 u Hradiště.

Javorovec, původně Javorníček, k 1372 a 1482 viz u Hradiště, přip. se 1376.[49])

Kněžpole, k 1220—1528 viz u Velehradu, 1372—1528 u Hradiště.

Mařatice s fil. kostelíkem Nanebevzetí P. Marie a morovou kaplí sv. Rocha z 1681; k 1220—1528 viz u Velehradu, 1528 u Hradiště. R. 1772 byly zničeny požárem a 1780 parcelován tu dvůr.

Staré Město, městečko s fil. kostelem sv. Michala z 1734. Nedávno bylo u Starého Města objeveno bohaté naleziště z doby říše velkomoravské, svědčící o důležitosti tohoto místa v 10. st. K 1131 viz u Spytihněvě. V 12. a 13. st. slulo Velehrad. K r. 1257—1550 viz u Hradiště, 1220—1550 u kláštera Velehradu. Dlouholeté spory mezi Starým Městem a městem Hradištěm byly srovnány 1590, ale již na poč. 17. st. vzplály znova (odd. Mähren v archivu min. vnitra, V. 2). Roku 1645 bylo Staré Město vypleněno Švédy.

Mistřice; r. 1247 jmenuje se Nynek z Mistřic[50]) a 1300 jiný Nynek z Mistřic.[51]) R. 1407 seděl tu Janáč Kužel z Mistřic[52]) a 1412 Ondřej a Lovek bratři z Mistřic.[53]) K r. 1372 a 1482 viz u Hradiště.

Podolí; počátkem 15. st. seděl tu Prokop z Podolí, který byl 1416 neb.[54]) K 1437—1528 viz u Velehradu, 1469—1528 u Hradiště.

Popovice; v 13. st. stávaly tu dvě vsi toho jména, Dolní a Horní. K 1220—1528 viz u Velehradu, 1372—1528 u Hradiště.

Včelary přip. se 1385,[55]) k 1482 viz u Hradiště.

Literatura: J. Friedrich-J. Czibulka, Geschichte der königl. Stadt Hradisch, Brno 1859; J. E. Vitásek, Dějiny a místopis král. města Uh. Hradiště, 1879; B. Fišer, Paměti hradištské, Uh. Hradiště 1920; B. Fišer, Uh. Hradiště, díl I., Topografie, Uh. Hradiště 1924; B. Fišer, Náboženské poměry v Uh. Hradišti, soukromý tisk, Hradiště 1930; Zur Geschichte der Stadt Hradisch, Schr. XII.; R. Galusek, Die Gemeindeverwaltung der königl. Stadt Ung. Hradisch 1848—78, Uh. Hradiště 1878; B. Dolejšek, Král. město Uh. Hradiště a jeho městský archiv (XVII. program reálky v Brně, II. vyd., Brno 1901); Janik, Bernhardiner in Ung. Hradisch, Not. 1895; Ignác Tkáč, Naučení brněnská městské radě hradištské dávaná od r. 1447 až do 1509, Uhr. Hradiště 1882.

ČMMZ V. 13. — [46]) CDM VII. 9. — [47]) AČ XVIII. 59. — [48]) Bočkova sb. 5252. — [49]) ZDO III. 242. — [50]) CDM III. 96. — [51]) CDM V. 117. — [52]) P I. 255. — [53]) P II. 368. — [54]) P II. 497. — [55]) ZDO VII. 47.

PANSTVÍ VELEHRADSKÉ.

Velehrad, dříve cisterský klášter Matky Boží (sacratissimae Dei genitricis), zrušený 1784, s farním kostelem Nanebevzetí P. Marie a budovou konventu.

Dne 11. listopadu r. 1205 přišlo do nového kláštera 12 mnichů kláštera plaského s opatem Thizelinem. Zakladatelem kláštera byl markrabí Vladislav, jenž asi roku 1207 vymohl na svém bratru králi Přemyslovi potvrzení založení kláštera. Originál prvého královského privilegia jest sice ztracen, jeho obsah zachoval se však ve falsu privilegia Přemysla I., vzniklém v 3. čtvrti 13. st. a datovaném mylně do r. 1202. V l. 1207—13 dostalo se klášteru značných imunitních výsad, jež převzaty do privilegia Přemysla I. z 1228. Mniši obývali původně provisorní klášter v údolí Salašky blíže trhové vsi Velehradu. Někdy před 1220 bylo započato zásluhou zakladatele a biskupa Roberta se stavbou definitivních budov v místech pozdějšího kláštera. Stavba postupovala poměrně rychle a již 27. listopadu 1228 vysvětil biskup Robert klášter k poctě P. Marie.[1])

Podle falsa z 13. st. potvrdil král Přemysl asi 1207 (nesprávně 1202) založení kláštera markrabím Jindřichem Vladislavem a jeho obdarování: pusté místo u Velehradu (nyní St. Město), na kterémž byl kostel sv. Jana, koupené od kláštera litomyšlského, ves Boršice (Borsciz), koupenou od rytíře Přibyslava, ves Zlechov (Zlehowe), koupenou od rytíře Smila, obdarování Dětřicha Hrutovice: ves Kostelany (Costeleche), kterou si Dětřich vysloužil od markr. Vladislava, s hranicemi až k valům starého hradu (ad vallum antique civitatis); r. 1208 vzal papež Inocenc III. klášter do své ochrany.[2]) Biskup Robert postoupil 1220 se souhlasem kapituly klášteru desátky klášterních vsí: městečka Velehradu (nyní Staré Město), Mařatic, dvojích Popovic, Kněžpole (Zneispole), Chvalkovic (Squalcowicz, u Olomouce), Leischowe (Zlechov?), Tupes (Tupiz), Boršic, Kostelan, Nedakonic (Naconice), Polešovic (Polissowiz), Přítluk (Pritluc), Ivanovic u Brna (Welenowiz), Babic, Huštěnovic (Wesconewiz), Újezda (Wezde), Břestu (Prist), Potvorovic (Potwariz) a Stěbořic (Styboriz, na Opavsku).[3])

Podle falsa z 2. pol. 13. st. Přemysl I. udělil klášteru různá privilegia a potvrdil újezd velehradský, ohraničený potokem Peškou (Bezca), tekoucím k severu, na západě Královým stolem (Kralau stul), pak horou Skálou (nyní Bradlo, Zchala), lesem mezi Újezdcem a Polešovicemi a řekou Moravou, pak městečko Velehrad, Kostelany (Coztelen), Nedakonice (Neuakewiz), Polešovice (Polisowiz), Boršice, Újezd, Zlechov (Zlechowe), Seč (Seeschae, neznámé), kapli v Spytihněvi (Zpittigniv), Huštěnovice (Vschaenowiz), dvě poplužní v Babicích, Mařatice, Dolní a Horní Popovice, Kněžpole (Knesopole), Břest (Briezt), Chvalkovice, Stěbořice v obvodu opavském s příslušenstvím až k řece Moravici (Morawize), neznámé Sirotky (Syrodky), Luh (Nylysdi, nyní Komárov u Brna) s vinohrady a zahradníky, Ivanovice (Lwenowiz), Fryšavu (Brieschane), Přítluky (Britteluche), Mašovice (Massitz), Potvorovice (Pottworitz), Unkovice (Vneschowiz, u Židlochovic), Schořice (Corsitz, u V. Němčic) s vinohrady, dvůr v Podivíně (Podwin), dva dvory v Opavě, dvůr v Brně (Brvnna), V. Němčice (Nempschiz), Otradice (Ottradiz, neznámé), Cetechovice (Zettokowiz), Mistřín, Parešovice (Parissowiz), Tvorkov a Pišť na Opavsku (Turchowe, Biescha), Těšany u Kroměříže (Thesshane), Bařice (Barize), Traplice (Trapleiz), Jarošov (Jarosschowe), Vážany (Wasan), Domanín (Domankowiz), mlýn v Uničově (Vnischowe), na dvě poplužní v Pačlavicích (Passlawiz), Fryšavu v provincii znojemské (Brozowitz) s dvorem a mlýnem, kostel sv. Jana u Velehradu, u Velké pozemky na založení vsi, Biskupice, Tupesy, Zablažany a neznámé Osnovice (Vsnowitz).[4])

Přemysl I. daroval 1220 klášteru

[1]) Doplněno Dr. R. Hurtem. — [2]) Friedrich II. 355, II. 76. — [3]) Friedrich II. 195. — [4]) Friedrich II. 380. — [5]) Friedrich II. 196, 197, 199. — [6]) Fried-

spolu s Konrádem hr. z Hardeku Schořice (Schorcici), které náležely dříve k Uherčicům (Vhricic), a dovolil 1220 olomouckému kanovníku Siegfridovi, aby prodal klášteru Jarošov.[5]) Markr. Vladislav daroval 1221 klášteru ves Žalkovice (Schucowicz) s polovicí lesa Rasiny (Rassin) a 1222 dva lány před Opavou, které dal opat Sibert ihned lénem Ekartovi z Opavy.[6]) Téhož r. 1222 získal klášter i patronát nově založeného kostela ve Fryšavě (Vrishan); jiné zboží daroval pak na počátku 13. st. klášteru olomoucký arciděkan Radoslav na Opavsku: díl Hoštic, zboží v Kladrubech a různé zboží v Opavě.[7])

Král Přemysl I. vzal 1228 klášter do své ochrany, obnovil jeho svobody a potvrdil statky: trhovou ves, dříve hrad Velehrad (Weligrad civitas primo, modo burgus) a dříve již jmenované vsi; listinu tuto potvrdil a privilegia kláštera rozšířil roku 1232 Václav I.[8])

R. 1234 nabyl klášter od kláštera langheimského Doloplazy u Olomouce.[9]) Za domácích válek mezi Václavem I. a jeho synem Přemyslem byly klášterní statky zpustošeny, pročež Václav I. daroval 1236 klášteru Vlkovice (Wolkwicz) u Fryšavy (Vriskau) na Znojemsku (potvrzeno 1237 markr. Přemyslem) a markr. Přemysl 1238 zbytek Záblažan.[10]) Dále získal klášter 1239 od kláštera klosterneuburského vinice ve Weidlingu (Widnik) v Rakousích[11]), 1247 od rytíře Jana zboží ve V. Němčicích[12]), 1248 od bývalého biskupa Konráda les Svrčin (Zwerchin) mezi Břestem (Priest) a Žalkovicemi (Svcowiz), 1247 od vévody korutanského Oldřicha kapli v Popovicích na hoře za Kunovicemi (Cvonewiz), rybolov v Kostelanech a dva lány v Hradčovicích (Radichowiz).[13]) Klášter proslul v 13. st. kolonisační činností a dobrým hospodářstvím. Markr. Přemysl potvrdil 1250 klášterní privilegia;[14]) téhož roku vzal papež Inocenc IV. klášter do své ochrany a potvrdil témuž statky již dříve jmenované (mimo tyto ještě Vážany, Vacenovice, Roštín, zboží na St. Brně, neznámé Wisew a Libice na Znojemsku), dále na Opavsku Stěbořice, Jezdkovice (Ieskendorf), Hlavnice, Sádek (Sczadec), Jamnice, Jakartovice, Heřmanice (Hermansdorf), Bratříkovice (Bratrigsdorf), Mladecko (Mladotsdorf), Tvorkov, Chlebičov (Clebiczstowe), Hoštice, Vyklešice (Wiczlasicz), neznámé Cremon, Bolatice, Píšť, Hať, Darkovice (Darkendorf), Povel u Olomouce (Pauwel), Lužice u Hodonína (Luscicz) a H. Životice na Opavsku (Sibodesdorf).[15]) Dále král Přemysl potvrdil 1256 listiny z 1228 a 1232 a také koupil Zlatník na Opavsku od Smila z Bílkova.[16])

Bohuš z Rýznburka daroval v pol. 13. st. klášteru 12 lánů ve vsi Velké, což 1264 jeho syn Boreš potvrdil.[17]) Při založení města Hradiště smluvil se konvent s králem, který vystavěl nové město na klášterním ostrově a převedl tam osadníky z klášterní trhové vsi Velehradu, že klášteru má náležeti patr. kaple sv. Jiří na ostrově, církevní desátky a soudní pravomoc nad lidmi převedenými z klášterství; smlouvu tuto potvrdil 1261 papež Alexandr IV.[18])

V listině biskupa Brunona z 1265 znovu vypočítávají se vsi, z nichž klášter pobíral desátky: Břest (Prietz), Tupesy (Tupiz), Zlechov (Lechowe), Boršice, Kostelany (Coztelen), Nedakonice (Naconiz), Polešovice, Domanín (Domaningen), Mistřín (Mistersingen), Kloboučky (Clubuch), Potvorovice (Potuoritz), Nová Ves u Břeclavě (Walterdorf), Přítluky (Pritluch), Němčice V. (Nampschiz), Ivanovice (Lenewiz), Chvalkovice (Qualcowiz), Doloplazy, Žalkovice (Zucowiz), Babice, Huštěnovice (Vssnawiz), Jalubí (Gelube), Traplice, Staré Město (Wellegrad), Knížpole, Jarošov (Gherosowe), Mařatice, obojí Popovice, Vážany, Újezd, Sigfridsdorf (zaniklá osada u Darkovic na Opavsku), Darkovice (Darcendorf), Píšť, Bolatice, Chlebičov (Clebegowe), Hoštice, Stěbořice, Jezdkovice (Iescowiz), Jamnice (Gemniz), Sádek (Zadeh), Hlavnice (Labniz), Bratříkovice (Bratricowiz),

rich II. 213, 222. — [7]) Friedrich II. 346. — [8]) Friedrich II. 321, CDM II. 214, 215. — [9]) CDM II. 258. — [10]) CDM II. 271, 279, 296. — [11]) CDM II. 276. — [12]) CDM III. 110. — [13]) CDM III. 117, 96. — [14]) CDM III. 151. — [15]) CDM III. 155. — [16]) CDM III. 227, 229. — [17]) CDM III. 361. — [18]) CDM VII. S

Mladecko (Mladotiz), Jakartovice (Eckardi villa), Heřmanice (Hermanni villa), Bohdanovice (Bochdanewiz) a Svinov (Schouenbrunne).[19])

Opat Artleb prodal kolem 1260 některé zboží ve V. a M. Hošticích opavskému měšťanu Heřmanu Lohenovi a opat Lupin postoupil 1287 Chvalkovice u Olomouce biskupu olomouckému.[20]) Zato nabyl klášter 1278 mlýn v Unkovicích (Unnischowiz), 1292 vrátili klášteru hrabata z Příbora patronát v Příboře a zcizené lesy kolem téhož městečka.[21]) Hartlíb a Vítek z Duban dali klášteru po svém otci zděděnou část Bochoře, Újezda, Vlkoše (Wlohus) a Moštěnice (Musnicz)[22]), krakovský vévoda Boleslav postoupil před 1278 klášteru důchod 80 kamenů soli z solných dolů v Bochni[23]), Oldřich z Hradce 1294 patr. kostela a kaple v Slavonicích[24]), Bruno z Dražovic odkázal klášteru 1300 dvůr Šenhof u Ždánic[25]), Václav II. daroval 1301 rybolov na řece Moravě u klášterní vsi Kostelan[26]), 1302 Milota z Benešova daroval Leskovec, jinak Spachendorf, na Opavsku[27]), bratři Blud a Jindřich hrabata z Příbora 1302 vrátili klášteru ves Větřkovice (Theodorici villa), vysazenou na území lesa náležejícího kostelu příborskému.[28])

Mimo to král Přemysl II. potvrdil 1270 klášteru privilegia a statky na Opavsku: Stěbořice (Styboriz), Jezdkovice (Iezdcowiz), Jamnice (Iemniz), Sádek (Zadech), Hlavnice (Hlamniz), Mladecko (Mladodiz), Bratříkovice (Bratsicowiz), Heřmanice (Hermanstorf), Svinov (Schonnebrvnne), Držkovice, Jakartovice (Ekhartstorf), Bohdanovice (Bohdanowiz), Darkovice (Darcowiz), Seiffridestorff (zaniklý), Mezinu (Mezina u Bruntálu), Pišť (Piesche), Bolatice, Zábřeh (Zaberzi, u Hlučína), Chlebičov (Chlebeschawe), M. Hoštice (Hoschiz), M. Jakartovice (Ekhartowiz), tři dvory v Tvorkově (Turcho), na Moravě pak Vlkovice (Wilcowiz), Libice (Lvbiz), Novou Ves (Waltherstorf), neznámé Soběkury (Zobicur), Lužice (Lashiz), neznámé Cerans, Žalkovice (Svcuwiz), neznámé Uherce (Vherz), Kloboučky (Clobvch) a dva lány v Ořechově (Orechauwe), pak Balinu (Balina) u Znojma s vinohrady a poli.[29]) R. 1297 měl klášter spor s městem Hradištěm o pole a pastviny u Kunovic[30]) a 1306 spor s klášterem Smilheimem o Plešovec (Plespicz).[31])

Z opatů jmenuje se v tomto období 1205-9 Ticellinus,[32]) 1213 Sigfrid,[33]) 1222 Sibert,[34]) 1228-32 Albert,[35]) 1235-48 Hartman (1243 Jindřich),[36]) 1250 Pavel,[37]) 1257 Artleb,[38]) 1261 Mikuláš,[39]) 1263-93 Lupinus,[40]) 1294-99 Konrád,[41]) a 1306-12 Jindřich.[42])

Král Jan osvobodil 1315 klášterní statky od světské jurisdikce, což 1337 potvrdil markr. Karel, který potvrdil 1334 klášterním poddaným bráti dříví k stavení a palivu z lesů buchlovských.[43]) Markr. Jan potvrdil 1363 privilegium z 1315 a 1364 práva kláštera k lesům buchlovským[44]) a papež Urban VI. dal 1379 opatům velehradským právo pontifikálií.[45])

Bruno z Dražovic odkázal 1340 klášter dvůr Šenhof a Jaroslav z Buchlovic int. 1386 klášteru zboží v Kudlovicích (Guglawicz);[46]) naopak opat Frydrych postoupil 1324 Protivovi z Buchlovic plat na Lužicích a 1403 postoupil klášter záměnou markr. Joštovi patr. v Hradišti.[47]) Více zboží klášterního bylo v době nouze dočasně zcizeno: klášter dal 1317 Otovi de Parcz do tří životů Novou Ves (Waltersdorf),[48]) 1320 purkrabí hradeckému Přečkovi do života Darkovice,[49])

22. — [19]) CDM III. 370. — [20]) CDM IV. 24, 259. — [21]) CDM IV. 155, 309. — [22]) CDM V. 19. — [23]) CDM V. 48. — [24]) CDM V. 105. — [25]) CDM VII. S 156. — [26]) CDM V. 123. — [27]) CDM V. 129. — [28]) CDM V. 137. — [29]) CDM IV. 34. — [30]) CDM V. 70. — [31]) CDM V. 188. — [32]) Friedrich II. 86, 355. — [33]) Friedrich II. 110. — [34]) Friedrich II. 222. — [35]) Friedrich II. 320, CDM II. 215. — [36]) CDM II. 269, III. 38, 93. — [37]) CDM III. 38. — [38]) CDM III. 258. — [39]) CDM III. 324. — [40]) CDM III. 356, IV. 24, 306, V. 19. — [41]) CDM V. 15. — [42]) CDM V. 188, VI. 68. — [43]) CDM VI. 88, VII. 175, 26. — [44]) CDM IX. 310, XV. 97. — [45]) CDM XV. 302. — [46]) CDM VII. 292, XV. 269. — [47]) CDM VI. 261, MV II. 2031. — [48]) CDM VI. 118. — [49]) CDM VI. 156. — [50]) CDM VII. 705. — [51]) CDM VII. 879. — [52]) CDM

1347 biskupu Janovi do života Zdislavice a Větřkovice (Zdislawsdorf, Dietrichsdorf) u Hukvald,[50]) 1348 Ulmanovi z Velké do života 12 lánů ve Velké,[51]) 1371 Janovi z Choryně a jeho manželce Anně do jich životů Huštěnovice, jinak Nový Dvůr (Nova curia),[52]) 1371 Heraltovi z Bučovic Potvorovice (Pothwaricz) a 1376 bratřím vl. Heraltovi a Čeňkovi z Bučovic tutéž ves do jejich životů,[53]) 1380 Matyášovi a Janáčovi z Nedachlebic Traplice,[54]) 1381 Janu Čechovi z Neprotova do života Traplice,[55]) 1397 Lackovi z Kravař a jeho synu Drslavovi do jejich životů Břest, Žalkovice a Plešovec,[56]) 1397 Václavovi z Doloplaz a jeho synovi Doloplazy do jejich životů,[57]) 1401 bzeneckému purkrabí Mikšíkovi z Rohů a jeho synovi Václavovi do jejich životů Vážany[58]) a 1409 bzeneckému faráři Vavřínovi a jeho bratru vl. Janovi z Hranic k vysazení Novou Ves (Waltersdorf).[59]) R. 1339 přip. se dům kláštera velehradského v Znojmě, kterýž Znojemští osvobodili od všech povinností.[60])

Z opatů připomínají se v tomto období: 1320—33 Frydrych,[61]) 1334 Štěpán, 1337—41 Václav,[62]) 1343—55 Atleus,[63]) 1362—81 Jan,[64]) 1388—97 Konrád,[65]) 1401 Jakub, 1402—5 Martin[66]) a 1407—21 Jan.[67])

Husité z blízkého Ostroha přepadli 12. ledna 1421 klášter, upálili opata Jana a 4 mnichy a klášter vyloupili, dále vyloupili Boršice s kostelem, Nedakonice s dvorem a Polešovice, kde byl farář Mikuláš z Mikulčic upálen a později jeho nástupce Zikmund zabit. Někteří cisterciáci uchýlili se do pevného Hradiště, kde zvolili si v únoru 1421 opatem Václava a po jeho smrti v březnu 1421 Štěpána, a dosáhli 1425 od papeže Martina V. svolení, aby se směli zdržovati v Hradišti a požívati z výživě příjmů tamní fary. Odtud význam kláštera zcela poklesl a také jeho statky byly namnoze zcizeny.[68]) V l. 1434—36 vrátili se mniši do kláštera. Král Zikmund zastavil 1421 vsi Žalkovice, Břest a půl Bochoře spolu se statky kláštera vizovského Chropyní a Zářičím Petrovi ze Sovince v 700 hř., 1422 Václavu Ližičkovi z Dubňan v 300 kopách č. Huštěnovice, 1425 témuž dvě louky u Babic (tyto dvě zástavy postoupili později Jan a Čeněk z Dubňan Petrovi a Jindřichovi z Choltic) a 1423 Jiříkovi z Lichtenburka Fryšavu; již tehdy byly Polešovice v 400 hř. gr. zastaveny Zbyňkovi z Moravan.[69]) Také klášter zastavoval své statky, aby si pomohl z nouze; opat Štěpán zastavil 1424 Janu Hlaváčkovi z Bukoviny a Heršovi z Krumsína do jejich životů dvůr v Nedakonicích a 1431 Pavlovi a Matyášovi Napajedelským, měšťanům hradišťským, Traplice; r. 1441 zastavil klášter Janovi z Přestavlk, jeho synům Janovi a Hynkovi, jeho bratru Přibíkovi z Přestavlk a Albrechtovi z Moštěnice Nedakonice, 1446 Čeňku Papákovi z Mošnova a jeho synům Janovi, Jiříku a Heraltovi Novou Ves v 1000 kopách č. a opat Štěpán zastavil 1453 půl Bochoře Janovi z Roketnice.[70])

O násilném rozchvácení klášterního zboží dočítáme se často v knihách půhonných; opat Štěpán pohnal 1437 Buriana z Vlčnova, že drží vsi Břest, Žalkovice a Plešovec, které sice vyplatil od Zbyňka z Štrálku, ale klášteru nenavrátil, a že drží Popovice a Podolí,[71]) 1438 Václava z Ořechového, že drží klášteru Vážany,[72]) 1447 Jana z Lichtenburka, že drží Fryšavu, Vlkovice a Libice, Milotu z Tvorkova, že drží Němčice,[73]) Buriana z Vlčnova, že nepostoupil podle slibu Podolí a Popovice,[74]) Jindřicha z Dražůvek, že drží klášterní dvůr v Šenhofu,[75]) a Jana z Lichtenburka, že zadržuje klášteru desátek z vinohradů Dolní a Horní Val u Znojma.[76])

XV. 132. — [53]) CDM X. 140, XI. 58. — [54]) CDM XV. 206. — [55]) CDM XV. 220. — [56]) CDM XV. 362. — [57]) CDM XII. 335, 370. — [58]) CDM XIII. 92. — [59]) CDM XIV. 109. — [60]) CDM VII. 230. — [61]) CDM VI. 173, 416. — [62]) CDM VII. 309. — [63]) CDM VII. 475, VIII. 261. — [64]) CDM XV. 132, 302. — [65]) CDM XII. 370. — [66]) CDM XIII. 238. — [67]) CDM XIV. 109. — [68]) FRB V. 473, List. kl. velehrad. E 12. — [69]) List. kl. velehrad. G 32, 33, AČ VII. 595, 596, Sedláček, Zbytky reg. 849, P III. 647. — [70]) List. kl. velehrad. G 35, AA f I. a 21. — [71]) List. kl. velehrad. G 37, P III. 557. — [72]) P III. 529. — [73]) P III. 595, 596. — [74]) P III. 596. — [75]) P III. 634. — [76]) P III. 634. — [77]) List. kl. velehrad. G 36. — [78]) Akta Göding 8, ZDB

Král Ladislav dovolil 1458 opatu Štěpánovi, aby vyplatil Němčice s patr. od Miloty z Tvorkova, Novou Ves od Oldřicha, Jana a Jiřího, bratří Papáků z Mošnova, Traplice a Huštěnovice od Jindřicha z Choltic, Fryšavu od Alberta, Hynka a Štěpána bratří z Lichtenburka a Vážany od Václava z Ořechového.[77]) Dále opat Štěpán prodal za 400 zl. uh. Jindřichovi z Lipého Kloboučky, což 1458 král Jiří potvrdil (int. 1464),[78]) 1463 zapsal plat na Babicích Protivcovi, Janovi a Heřmanovi ze Zástřizl, což 1463 král Jiří potvrdil,[79]) 1464 zastavil Huštěnovice Janovi Bořitovi z Budče a Jiříku Kuželovi z Žeravic (tito dali 1466 dobrou vůli na Huštěnovice Jiříkovi ze Slavičína, 1480 seděl na Huštěnovicích Jan z Komny)[80]) a 1464 prodal klášterní dům v Hradišti.[81]) Král Jiří zastavil 1460 klášterní ves V. Němčice Milotovi, Pertoltovi a Jiříkovi z Tvorkova do jejich životů.[82]) Za Štěpánova nástupce opata Mikuláše (1466—82) rozklad klášterního zboží pokračoval. Klášter zastavil 1467 kroměřížskému měšťanu Pešíkovi Plešovec,[83]) 1467 bratřím Mikulášovi a Benešovi z Ořechového Vážany,[84]) 1464 Jiřímu z Doloplaz Nedakonice (zástava potvrzena 1470 králem Jiřím),[85]) 1467 městu Hradišti Popovice, Podolí, Kněžpole a Jarošov a 1469 i Staré Město (zástavu těchto vsí potvrdil 1467 král Jiří a 1474 Vladislav II.).[86]) R. 1470 klášter prodal dům svůj v Brně klášteru tišnovskému.[87]) Vladislav II. zastavil ještě 1472 čtyřem nejmenovaným osobám Kostelany, Traplice a dvůr v Tupesích,[88]) Polešovice držel 1485 zástavou Jan Záruský z Ojnic a Huštěnovice téhož roku Jan z Lomnice, Kostelany roku 1480 Jan Boček z Kunštátu.[89]) Rovněž klášterní statky na Opavsku byly tou dobou zastaveny nebo rozchváceny.

Opat Mikuláš usiloval o revindikaci statků, pohnal 1480 Pertolta z Tvorkova, že drží V. Němčice, Beneše z Boskovic, že drží k Hukvaldům Mniší a Větřkovice, a 1481 Jana z Lichtenburka, že drží Fryšavu, Vlkovice a Libice.[90]) V l. 1484—90 byl opatem Beneš;[91]) pak Jan (1492—1506), za něhož zastavil 1498 král Vladislav II. Fryšavu, Libice a Vlkovice Volfgangu Ownarovi z Radostic a 1502 týž král dal v alod Hynkovi z Ludanic vsi kláštera velehradského a vizovského Chropyň, Zářičí a Bochoř, zastavené kdysi Hynkovu otci Janovi z Ludanic.[92]) Opat Jan int. 1498 Ladislavovi a Michalovi z Vajtmile Vlkovice, 1502 zastavil dvůr v Starém Městě bývalému hradištskému rychtáři Kišpetrovi a 1506 zastavil pustý Újezdec Jiříkovi z Domamyslic.[93]) Přítluky drželi za opata Jana 1497 v zástavě bratři Herait a Ladislav z Kunštátu.[94]). R. 1507 jmenuje se opat Cyriák (1506—8), jenž toho roku dovolil Polešovským vysaditi nové vinohrady,[95]) 1508—11 Oldřich[96]) a 1512 Kryštof.[97]) R. 1508 držel Huštěnovice zástavou hradištský měšťan Valenta a Polešovice Tas z Ojnic (Do VIII. III, 141). V 15. st. byly klášteru inkorporovány některé fary, tak 1425 v Hradišti (před 1492 tato inkorporace byla zrušena),[98]) 1453 v Polešovicích a Boršicích[99]) a 1505 v St. Městě.[100])

Klášterní privilegia potvrdil 1422 král Zikmund,[1]) 1437 Albrecht,[2]) 1453 Ladislav,[3]) 1458 Jiří,[4]) 1485 Matyáš, jenž slíbil, že klášterní statky nezastaví,[5]) 1511 Vladislav II., jenž obnovil slib o nezastavování statků a přidal povolení, aby opatové sami mohli zastavovati zboží klášterní bez povolení krále, a 1520 král Ludvík.[6])

XIII. 33. — [79]) List. kl. velehrad. G 37. — [80]) List. kl. velehrad. G 39, 40, P VI. 102. — [81]) Dolejšek, Archiv m. Hradiště, 49. — [82]) Sedláček, Zbytky reg. 1722. — [83]) AA F I. b 8. — [84]) Dolejšek, 51. — [85]) Dolejšek, 60, Sedláček, Zbytky reg., 78. — [86]) Sedláček, Zbytky reg., XVI. 30, 60, Dolejšek, 50, List. kl. velehrad. G 42. — [87]) List. kl. tišnov. H 3. — [88]) Sedláček, Zbytky reg., 1843. — [89]) List. kl. velehrad. G 45, P VI. 56. — [90]) P V. 291, VI. 68. — [91]) Stav. arch. 425, P VI. 240. — [92]) AČ VI. 567, XVIII. 17, LSA 272. — [93]) ZDB XIII. 17, Dolejšek, 83, PO VIII. 30. — [94]) List. kl. velehrad. G 47. — [95]) List. kl. velehrad. G 55. — [96]) PO VIII. 257. — [97]) List. kl. velehrad. G 59. — [98]) List. kl. velehrad. E 10. — [99]) List. kl. velehrad. E 12, Nová sb., Bočkova sb. 4855. — [100]) List. kl. velehrad. E 14.

[1]) List. kl. velehrad. A 15. — [2]) Ib. A 16. [3]) Ib. A 17. — [4]) Ib. A 18. — [5]) Ib. A 45, Bočkova sb. 4860. — [6]) List. kl. velehrad. A 19, G 56, Bočko-

Opat František (1519—41) zastavil 1523 Jiříku Žabkovi z Limberka Doloplazy (Jiřík Žabka pustil 1531 zástavu Doloplaz Žibřidovi z Bobolusk),[7] 1528 int. se svolením krále Ludvíka z r. 1524 Vilému Kunovi z Kunštátu Mistřín,[8] 1528 postoupil se svolením Ferdinanda I. městu Hradišti Kněžpole, Mařatice, Popovice, Podolí a Jarošov,[9] se svolením krále 1528 zaměnil Novou Ves s podacím Alši Laškovskému z Konice za Tučapy s tvrzí,[10] zastavil 1535 Hynkovi Bilíkovi z Kornic Domanín v 500 kopách č. (táž ves byla zastavena 1540 Zikmundovi Prakšickému z Zástřizl, 1549 Pavlovi z Žerotína a 1568 Janu a Přemkovi Prusenovským z Víckova)[11] a 1536 prodal se svolením krále Janovi z Žerotína Hoštice, Fryšavu, pusté Libice a vinohrady u Znojma (Horní a Dolní Val) pro velkou vzdálenost od kláštera.[12] Konečně týž opat 1540 (int. 1551) postoupil s povolením krále Zikmundu Heltovi z Kementu v dědictví V. Němčice.[13]

Opat Mikuláš (1541—43) pustil r. 1542 polovici Plešovce a Bochoře, od drahných let zastavené, s povolením krále v alod Václavovi z Ludanic.[14] Opat Daniel (1543—46) pustil 1545 Polešovicům a Tupesům odúmrt,[15] byl však Ferdinandem I. sesazen[16] a všechno zbývající klášterní zboží (Boršice, Tupesy, Zlechov, Jalubí, Traplice, Babice, Huštěnovice, Kostelany a Nedakovice; na Vážanech seděl 1539 Valentin z Ořechového) byla dáno 1547 na 15 let do zástavy Pavlovi, Janovi a Václavovi z Žerotína s podmínkou, že budou přispívati na výživu opata a konventu.[17]

Opat Jan Kučovský (1546—62) prodal 1550 městu Hradišti již dříve zastavené St. Město a 1550 prodal Břest, Žalkovice a polovici Plešovce dědičně Václavovi z Ludanic[18] a Němčice Zikmundu Heltovi z Kementu; za téhož opata 1555 byla uzavřena smlouva s pány buchlovskými o užívání lesů buchlovských klášterem.[19] Po Janovi následoval opat Lukáš (1562—67),[20] 1567—72 Mikuláš Kromer,[21] 1572—87 Jakub Bilský z Bělé[22] a pak Ekart z Švoben (1587—95). Ekart dal 1592 Doloplazům odúmrt,[23] 1589 se svolením Rudolfa II. postoupil v dědictví Hynkovi st. Bruntalskému z Vrbna a jeho příbuzným Stěbořice, Jamnici, Sádek, Hlavnici, Jezdkovice, Bratřikovice, Heřmanice, Jakartovice, Bohdanovice a pusté Jeřkovice a Mladotice,[24] 1590 dal většinu robot Domanínu a Polešovicům pod plat, což 1596 Rudolf II. potvrdil.[25] Za opata Ekarta změnily se poměry v klášteře k lepšímu, zvýšena byla kostelní věž a kryta mědí. R. 1599 prodal Rudolf II. klášterní ves Přítluky Karlovi z Liechtenštejna.

V l. 1596—1606 byl opatem Jan Škardonides, 1606—14 Ondřej Hortensius[26] a pak 1614—19 Michal Kukulus.[27] R. 1619 držel klášter 730 poddaných.[28] Privilegia kláštera potvrdil 1530 Ferdinand I.[29] a 1610 král Matyáš.[30]

Za stavovského povstání byly klášterní statky zabaveny; klášter a sedm okolních vsí byl prodán za 10.000 dukátů Elišce Kotvrdovské z Olešničky, která zavázala se zato vydržovati v kláteře tři novice; v ostatní statky kláštera uvázali se Jan Bernard z Kunovic, Baltazar Kaltenhof z Malejova, Václav Jarský z Jars a hradištský měšťan Frydrych Mužik z Rosenthalu. Administrator Jan Vencelius z Nešvic

va sb. 4864, List. kl. velehrad. A 20. — [7]) KA VI. a 11, List. kl. velehrad. G 66. — [8]) ZDO XXV. 5. — [9]) Dolejšek, 91. — [10]) ZDB XXIX. 2, List. kl. velehrad. G 60, Kopiář arch. min. vnitra III. 65. — [11]) List. kl. velehrad. G 62, 70, PB XVII. 163, PO XXIII. 444, Kop. arch. min. vnitra LI. 6. — [12]) List. kl. G 65, ZDB XXI. 14. — [13]) ZDB XXII. 80. — [14]) LSA 301, ZDO XXV. 27. — [15]) List. kl. G 57. — [16]) Salbuch č. 285., f. 129. — [17]) Kopiář arch. min. vnitra XXVII. 208, PO XX. 86, PO XVIII. 89. — [18]) Kopiář arch. min. vnitra, XXVII. 374, ZDO XXV. 67, List. kl. G 67. — [19]) ZDO XXVI. 13. — [20]) PO XXIII. 199, XXIV. 47. — [21]) PO XXIV. 382, XXVII. 212. — [22]) PO XXX. 486, List. kl. G 80. — [23]) Nová sb. — [24]) List. kl. G 81, AA F2 a 2, 3. — [25]) Zlobického sb. — [26]) PO XXXVII. 106. — [27]) Stav. arch. 1138. — [28]) ČMM 1922 154. — [29]) List. klášt. A 21, Bočkova sb. 4865, List. zruš. klášterů v arch. min. vnitra K 95, L 100, Kopiář archivu min. vnitra III. 313. — [30]) List. klášt. A 24, Bočkova sb. 4871, List. zruš. kláštera K 95,

(1621-28) snažil se povznésti klášter z válečných pohrom. Opat Jan Greifenfels z Pilsenburka (1629-50) pokračoval zdárně v jeho úsilí, zřídil nové dvory v Polešovicích a Domanině a mlýn v Nedakonicích, obnovil konventní budovu, přiléhající ke kostelu a pustou od válek husitských (klášter trpěl však tehdy velmi válečnými pohromami: 1623 byl vypleněn Uhry, před 1635 dvakráte Valachy a v dubnu 1645 byli tu posádkou Švédové). Opat Jan postoupil předešlému opatovi k výživě ves Bolatice, 1629 koupil za 1300 zl. od města Hradiště dům Melichara Ořechovského v Hradišti[31]), 1637 získal záměnou od Jana Českého dům na Dolním rynku v Hradišti vedle jiného domu klášterního (tehdy držel klášter také dům v Olomouci v Litovelské ulici), 1638 koupil od Anny Litoměřické z Jizbic statek ořechovský, ale prodal jej 1649 (Ořechov a Těmice) Marku Lubedičovi z Kapelletu;[32]) měl spory s poddanými z Polešovic, kteří byli od kláštera utlačováni (1635)[33]) a s panstvími buchlovským a napajedelským o sbírání dříví v lesích těchto panství.

R. 1678 koupil klášter za 2000 zl. od Jana Fr. Krause dům na Zelném trhu v Brně vedle zbrojnice[34]), téhož roku prodal za 1200 zl. Pilsenburský dům v Brně Justině Florentině Allmannové.[35]) Dále koupil klášter 1694 s povolením Leopolda I. za 205.000 zl. od Ferdinanda Oktaviana hr. z Vrbna Velké Heraltice na Opavsku,[36]) 1702 prodal za 61.500 zl. a 300 zl. kličného Vilému Vlčkovi sv. p. z Dobré Zemice Velkou Polom,[37]) 1716 koupil od Maximiliana Filipa hr. z Magnis za 48.500 zl. Ořechov,[38]) 1719 prodal za 15.000 zl. Kristianu Alexiovi v. Buntsch Doloplazy,[39]) 1720 koupil za 2300 zl. od Jana Josefa Neudekera dům v Olomouci, jejž 1745 prodal za 2500 zl.[40]) R. 1763 klášter prodal dům na Horním náměstí v Hradišti za 3100 zl.,[41]) 1767 prodal V. Heraltice Eugenovi hr. z Vrbna.[42]) Marie Terezie dovolila klášteru koupiti náhradou za prodané statky na Opavsku jiný statek a klášter koupil 1770 za 322.000 zl. panství víznberské.[43])

Opaty byli: 1650-59 Jan Michal Salix z Felberthalu, 1659-72 Bartoloměj Ferreus, za něhož konvent po čas nebezpečí tatarského 1663 pobýval v Plasích, 1672-91 Petr Silavecký, za něhož klášter 1681 vyhořel, 1691-99 Bernard Kašpárek, 1699-1724 Florián Nezorin, za něhož 1718 klášter vyhořel, 1724-48 Josef Malý, 1748-63 Ant. Hauck a 1763-84 Filip Zuri. R. 1784 (28. IX.) byl klášter zrušen.

Panství velehradské náleželo pak náboženskému fondu a bylo 1837 prodáno za 567.000 zl. Šimonu Jiřímu sv. p. Sina, načež 1857 bylo int. Ifigenii sv. p. Sina. R. 1883 bylo panství int. Katolickému podpůrnému spolku arcidiecese olomoucké. Pozemková reforma byla provedena 1927 (vlastník Katolický podporovací spolek arcidiecese olomoucké, plocha 3177 ha); ze záboru propuštěny vlastníku zbytkové statky Domanín, Těmice, Ořechov, Polešovice, Nový Dvůr, Salaš, lesní hospodářství, zámek a klášter na Velehradě, mlýn a cihelna na Velehradě. — Na Velehradě narodil se 1743 Josef Valentin Zlobický.

Polešovice, městečko s far. kostelem sv. Petra a Pavla. K 1220-1637 viz u Velehradu. Již 1320 přip. se tu far. kostel,[44]) fara byla 1597 luterská.[45]) Rudolf II. povýšil 1595 Polešovice na městečko.[46]) Zdejší vinné desátky zastavil opat František Pavlovi z Žerotína, od něhož získal desátky Ferdinand I., jenž 1550 zaměnil desátky biskupu olomouckému.[47]) Posléze opat Jan vzdal se 1555 těchto desátků ve prospěch biskupa.[48]) R. 1744 Marie Terezie potvrdila městečku privilegie.[49])

Babice, k 1220—1545 viz u Velehradu.

Cerony založeny 1786 na místě zrušeného dvora babického a nazvány po Petrovi Cerronim, sekretáři komise

L 100. — [31]) List. klášt. G 90. — [32]) Ib. G 98. — [33]) Ib. G 94. — [34]) Ib. G 108. — [35]) Ib. G 109. — [36]) Ib. G 118, 120. — [37]) Ib. G 131. — [38]) Ib. G 143. — [39]) Ib. G 147, ZDo IV. 198. — [40]) List. klášt. G 149, 161. — [41]) Ib. G 169. — [42]) Ib. G 171, ZDo X. 86. — [43]) List. klášt. G 171, 172, ZDo X. 89. — [44]) CDM VI. 167. — [45]) Hübel, 39. — [46]) ČMMZ V. 15. — [47]) AA bez sign., Salbuch č. 287., 36. — [48]) AA C I. b 19. — [49]) Bočkova sb. 10.177. —

pro správu zabraných církevních statků.

Boršice s far. kostelem sv. Václava z 1791. K 1220-1545 viz u Velehradu. Již 1421 přip. se tu fara.

Domanín s far. kostelem sv. Václava z 1788. K 1220-1594 viz u Velehradu. R. 1781 zřízena kuracie. R. 1783 Josef II. potvrdil Domanínu privilegia.[50])

Huštěnovice, k 1220—1545 viz u Velehradu. R. 1381 psal se Jan z Huštěnovic, jehož syny byli 1405 Franěk a Václav z Huštěnovic,[51]) 1391 psal se Lítek z Huštěnovic.[52])

Jalubí s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1763. K 1265-1545 viz u Velehradu. R. 1405 jmenuje se tu kaple (Yaluba).[53])

Kostelany, k 1131 viz u Spytihněvě, k 1220-1545 viz u Velehradu; 1258 jmenují se rybářskou osadou při Moravě.[54])

Modrá, dříve také Nová Ves, založena 1786 na místě panské ovčárny.

Ořechov s zámečkem. R. 1237 jmenuje se Velen z Ořechova (neznámo po kterém Ořechově).[55]) R. 1270 Přemysl II. potvrdil tu klášteru velehradskému dva lány, jež držel 1300 zástavou Velislav z Ořechova.[56]) R. 1386 držel díl vsi Bohuněk Huhňa,[57]) ale Vítek z Dražovic int. 1389 Ořechov Mikšíkovi z Podhradí.[58]) Markvart z Malenovic int. 1446 díl vsi Smilovi z Zástřizl, jenž jej postoupil před 1447 Václavovi z Ořechova;[59]) Václav žil ještě 1465 a zanechal syny Beneše a Mikuláše (manželkou Mikulášovou byla 1481 Kateřina z Chomutovic.[60]) Poslední z nich seděl tu ještě 1484.[61]) R. 1510 držel Ořechov a Vážany Václav z Ořechova,[62]) ale 1518-50 již Jan Onšík z Bělkovic,[63]) 1568 Václav Onšík[64]) a 1608 Kateřina Onšíčka z Bělkovic.[65]) Karel Pergar z Pergu s manželkou Kateřinou Onšíčkou prodali 1612 Ořechov Albrechtu Sedlnickému z Choltic, který tu seděl ještě 1618.[66]) Za války třicetileté získal statek olomoucký probošt Arnošt Platejs z Platenštejna, který odkázal 1632 ves Anně Lidměřské z Jizbic, od níž nabyl Ořechov klášter velehradský. Klášter prodal 1649 Ořechov a Těmice Marku Lubetičovi de Capellet (int. 1663),[67]) ale již 1683 int. Matyáš Fr. Lubetič statek Rudolfu a Karlu Maximilianovi bratřím hr. de Magni.[68]) Maximilian Filip hr. Magni pak 1718 int. Ořechov a Těmice opět klášteru velehradskému.[69]) Fara v Ořechově byla 1582 evangelická, 1611 katolická,[70]) zanikla za třicetileté války a nebyla již obnovena.

Těmice; 1264 přip. se Jan z Těmic, k 1371 viz u Bzence. Bolka z Dobročkovic int. 1406 Těmice Janovi z Moravan.[71]) Dále byla ves markraběcím lénem, až 1497 Vladislav II. osvobodil Těmice z manství Janu Žampachovi z Potštejna (int. 1501).[72]) Hynek Žampach int. 1533 Těmice Janu a Francovi bratřím vl. Šarkánům z Hakošházy na Bzenci, z nichž každý 1536 int. po pol. vsi Anýzu Onšíkovi z Bělkovic.[73]) V l. 1568-71 seděl zde Václav Onšík z Bělkovic,[74]) 1601 Zuzana Mičanovna z Lysova.[75]) Dále náležely Těmice k Ořechovu.

Traplice, k 1220—1545 viz u Velehradu. R. 1355 psal se Svach Kužel z Traplic, 1408 Čech z Traplic.[76])

Tučapy, k 1131 viz u Spytihněvě, pak přip. se 1371,[77]) k 1451 viz u Stříbrnic. Jan Kuželík z Žerovic prodal před 1499 Tučapy Hynkovi ze Zákřan, jehož manželkou byla 1517 Hedvika z Bruzovic.[78]) K 1528 viz u Velehradu.

Tupesy, k 1220—1545 viz u Velehradu.

---

[50]) Nová sb. 90. — [51]) CDM XV. 220, P I. 110. — [52]) Lechner II. 169, P I. 370. — [53]) CDM XIII. 414. — [54]) CDM III. 267. — [55]) CDM VII. S 63. — [56]) CDM IV. 43, V. 117, 121. — [57]) P I. 67. — [58]) ZDO VI. 830. — [59]) ZDO X. 489, XII. 29. — [60]) List. kl. velehrad. G 35, ZDO XI. 265, XII. 26. — [61]) Stav. arch. 425. — [62]) PO VIII. 257, XI. 281. — [63]) ZDO XVIII. 9, PO XXI. 50. — [64]) PO XXIV. 395. — [65]) PO XXXVI. 390. — [66]) PO XXXVIII. 477, XLIII. 98. — [67]) ZDh I. 97. — [68]) ZDh I. 257. — [69]) ZDh III. 360. — [70]) Akta Jednoty XIV. 476, ČMM 1903 298. — [71]) ZDO VII. 297. — [72]) ZDO XVI. 22. — [73]) ZDO XXIII. 5, 15, XXV. 9. — [74]) PO XXIV. 395, XXVII. 365. — [75]) ZDB XXIX. 23. — [76]) ZDO I. 402, P I. 279. — [77]) ZDO II. 52. — [78]) PO VII. 12, X. 62. ZDO XVIII. 6. — [79]) Friedrich II. 213.

Vážany; 1220 psal se Pavlík z Vážan.[79]) K 1220-1467 viz u Velehradu.

Zlechov, k 1220—1545 viz u Velehradu.

U Polešovic zanikla ves Zablačany, k 1131 viz u Spytihněvě, k 1220-38 viz u Velehradu, a Parešovice, k 1220 viz u Velehradu, 1372 u Hradiště. Někde v okolí Velehradu zanikly Biskupice, k 1131 viz u Spytihněvě, 1220 u Velehradu.

Literatura: Dějiny kláštera vypsal nekriticky člen konventu Kristian Hirschmentzel (1638-1703). J. Nevěřil, Beitrag zur Geschichte der Zisterzienser Niederlassung in Velehrad, XLI. progr. něm. gymn. v Hradišti; R. Hurt, Dějiny cisterciáckého kláštera na Velehradě, díl I. (do 1650), Olomouc 1934. Archeologickému výzkumu okolí Velehradu (zejména St. Městu) jest věnován »Velehradský sborník«, Nová řada I-V. (1930-34).

PANSTVÍ BUCHLOVSKÉ A STATEK ŽERAVICE.

Buchlov, hrad nad Buchlovicemi, původně zeměpanský. Markrabskými úředníky na Buchlově byli 1300 Protiva, 1356 Havel a 1371—86 Jeroným z Buchlova.[1]) V l. 1407—14 drželi Buchlov v zástavě bratři Hanuš a Jindřich z Liechtenštejna, kteří odtud plenili panství zdounecké.[2]) Hartneid, Jiřík, Hanuš, Kryštof a Oldřich z Liechtenštejnu postoupili v únoru 1422 Buchlov záměnou za Podivín králi Zikmundovi, který si hrad ponechal i při odevzdání Moravy markr. Albrechtovi r. 1423.[3]) Později drželi Buchlov v zástavě 1422 Ctibor Vajda, 1434 Petr Roman z Vítovic;[4]) markr. Albrecht zapsal 1437 hrad Buchlov za věrné služby Čeňkovi z Mošnova, po němž seděli tu 1447—59 jeho synové Jan, Oldřich a Jiřík Papákové z Mošnova.[5]) Král Jiří zastavil 1468 hrad Buchlov s příslušenstvím Smilovi, Vilémovi, Zbyňkovi, Jaroslavovi a Mikulášovi z Landštejna,[6]) ale koncem téhož roku obsadil hrad král Matyáš.[7]) R. 1480 seděl na Buchlově Jan Boček z Kunštátu,[8]) 1481 Ctibor z Landštejna,[9]) 1428 Hrabiše z Postupic[10]) a 1489 bratři Václav Šturm a Diviš ze Zahrádky.[11])

Vladislav II. postoupil nejprve roku 1500 Buchlov a Napajedla Přibíkovi a jeho bratřím Václavu Šturmovi a Divišovi ze Zahrádky,[12]) pak ale udělil 1511 panství buchlovské v alod Artlebovi z Boskovic, který ihned int. Buchlov Václavovi z Žerotína a jeho manželce Anně ze Zahrádek (druhou manželkou Václavovou byla 1531 Bohunka z Ludanic).[13]) Václavovi synové Pavel, Jan a Václav z Žerotína přikoupili od Beatrice Švajnhortky z Švajnhortu pusté Únětice,[14]) ale 1540 prodali hrad Buchlov, Buchlovice s dvorem a pod., Stříbrnice s horami Hříběcími, s lovčími, soudem zemským, kterýž mají v městečku Žeravicích, Kostelci, Žádovicích, Skalce, Vranovanech, Moštěnici, Vřesovicích, Labutěch, Osvětimanech, Heyslich (!), Ježovicích (!), Domaníně, Vážanech, Újezdě, Medlovicích, Tučapech, Polešovicích, Boršicích, Zlechově, Tupesích, Buchlovicích, Břestku, Lhotce, Zlámané Vsi (!), Roštíně, Traplicích a Jalubich Janovi Ždánskému z Zástřizl (int. 1545).[15])

Jan Ždánský poručil roku 1563 své manželce Eličce z Žerotína Buchlov tak, aby po její smrti připadl kterémukoliv synovi po nebožtíkovi Jiříkovi z Zástřizl.[16]) Dále seděl zde Zikmund Prakšický z Zástřizl, který byl 1581 zabit v souboji Janem Černohorským z Boskovic, pak Jindřich Prakšický z Zástřizl, který byl 1582 úkladně zavražděn svým služebníkem v Buchlovicích.[17]) Syn Jindřichův a

[1]) CDM V. 117, VI. 162, VII. 130, Lechner II. 13, CDM XV. 131, 269. — [2]) P I. 243, II. 429. — [3]) Jahrbuch für Landeskunde Niederösterreichs, 1929, 16, Sedláček, Zbytky reg. 1230. — [4]) Stav. arch. 338. — [5]) List. měst. archivu v Brně k 1437, P III. 682, IV. 22. — [6]) Sedláček, Zbytky reg. 1821. — [7]) ZDVGMS IV. 83. — [8]) P VI. 6. — [9]) P VI. 131. — [10]) P VI. 209. — [11]) ČMMZ XI. 71. — [12]) PO X. 75, AČ XVIII. 229. — [13]) ZDO XVIII. 12, 13, XXIII. 6. — [14]) ČMM 1907 209. — [15]) ČMMZ IX. 75, ZDO XXV. 34. — [16]) ZDB XXIV. 41. — [17]) Bartoškova kron. — [18]) Brandl, Žerotínovi zápi-

jeho manželky Kateřiny Rájecké z Mírova Jiří Zikmund Prakšický z Zástřizl (nar. 1582), zemřel 1614 a zanechal vdovu Elišku Kotvrdovskou z Olešničky (zemřela 25. ledna 1644) a syna Milotu z Zástřizl (zemřel 26. dubna 1644).[18]) Za Miloty zdržovali se ještě 1624 na panství buchlovském predikanti.[19]) V l. 1647—49 konali na panství misie hradišťští jesuité (ČMM 1894, 263.) Milota zanechal Buchlov své sestře Kunce z Zástřizl, provdané Petřvaldské z Petřvaldu a jejím dětem Amandovi a Janovi Petřvaldským, kteří drželi panství nejprve společně, ale 1692 rozdělili se tak, že Buchlov podržel Jan (zemřel 1734). Roku 1730 sepsán byl urbář panství buchlovského (Ruk. sbírka v zem. arch. v Brně č. 138.). Janův syn Zikmund Karel Petřvaldský zemřel 1751 a zanechal panství svému synovi Bernartovi Petřvaldskému, jímž 1763 rod Petřvaldských po meči vymřel.

Bernartovy sestry Eleonora sv. paní Petřvaldská a Marie Teresie, roz. sv. paní Petřvaldská, provd. hr. Berchtoldová, smluvily se o statek 1765 tak, že Buchlov a Žeravice přejala Marie Teresie,[20]) po níž 1768 dědily její děti Krescencie, Mořic, Leopold, Karel a Kajetana hr. Berchtoldové.[21]) Leopold hr. Berchtold int. sice 1784 svůj podíl Eleonoře sv. paní Petřvaldské, ale 1787 koupil spolu se sourozenci Karlem a Kajetanou od své sestry Krescencie, provd. hr. v. Stomm, její díl Buchlova.[22]) Jejich podíly nabyla pak Eleonora sv. paní Petřvaldská, která 1800 odkázala celé panství buchlovské a statek Žeravice svému synovci, známému lidumilu Leopoldovi hr. Berchtold (zemřel 26. července 1809). R. 1822 bylo panství int. Leopoldovým synům Zikmundovi a Antonínu hr. Berchtoldům, z nichž od roku 1826 držel Buchlov Zikmund sám, a roku 1844 Ludmile hr. Berchtold, rozené hraběnce Wratislavové, manželce Zikmundově. Podle rodinné smlouvy ze 7. června r. 1866 byl Buchlov int. na polovici Zikmundovi ml. hr. Berchtoldovi a Josefině hr. Berchtoldové, roz. Trauttmannsdorfové. Po smrti Josefiny 28. března 1894 zdědil její polovici Leopold hr. Berchtold, který posléze po smrti Zikmundově 19. března 1900 získal i druhou polovici. Pozemková reforma byla provedena 1923 (vlastník Leopold Berchtold, plocha 7562 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Buchlov, Buchlovice, část lesního hospodářství, pivovar, mlýn, cihelna a zámek v Buchlovicích, pak hrad Buchlov; zřízeny byly zbytkové statky Hruškovice a Žeravice; v záboru zůstává většina lesů a zcela byl rozdělen dvůr Zikmundov. — Kapli sv. Barbory na vrchu blízko hradu vystavěl 1763 Jan Zikmund Petřvaldský.

Buchlovice, městečko se zámkem z 1700—1 a far. kostelem sv. Martina z 1640—43. R. 1270 psali se bratři Jeroným a Ondřej, 1287 Jarohněv, 1324 Protiva, 1344 Slavibor,[23]) 1349 Jarohněv a jeho bratři, kteří drželi zboží v Buchlovicích a Topolné (Topolany!),[24]) 1376 Jeroným a Stach, 1386 Jaroslav a 1390 Herbort z Buchlovic.[25]) R. 1405 seděl zde Vilém z Kokor,[26]) 1410—16 Jakub Skřet z Buchlovic;[27]) pak držel Buchlovice Jindřich z Plumlova a Kravař a bratří Václav a Jiří z Kravař podle závěti Jindřichovy int. 1437 Buchlovice s patr. Mikulášovi z Domamyslic, jenž tu seděl ještě roku 1447.[28]) V l. 1480—84 držel Buchlovice Jindřich z Domamyslic, jehož manželkou byla Anežka z Žákovic;[29]) jeho dcera Kateřina byla 1492 provdána za Václava Šterna z Štatenburku.[30]) Jindřichův syn Hynek z Domamyslic zřekl se 1505 svého podílu ve prospěch svých bratří Jiříka a Jana z Domamyslic.[31]) Díl Buchlovic držel 1464 Petr z Žeravic,[32]) pak Jan Podstatský z Prusinovic, po jehož smrti byl 1538 díl Buchlovic spolu s Medlovicemi a polovicí pustých Jenišovic int. Václavovi st. Podstatskému, který 1545 int. Buchlovice Pavlu, Janovi a Václavovi z Žerotína k Buchlovu.[33]) Fara v Buchlovicích (přip. se 1391) byla 1515 pod patronátem Jetřicha z Prusinovic (PO X. 50). Ještě r. 1624 byl v Buchlovi-

sové. 229, ČMM 1925 219, PO XLV. 292, 302, 312. — [19]) ČMM 1915 219. — [20]) ZDh VI. 281. — [21]) ZDh VII. 24. — [22]) ZDh VII. 284, 331. — [23]) CDM IV. 34, 253, VI. 251, VII. 551. — [24]) ZDO I. 93. — [25]) CDM XV. 172, 269, 306. — [26]) P I. 105. — [27]) P I. 364, II. 493. — [28]) ZDO X. 233, P III. 678. — [29]) ZDO XII. 22, Stav. arch. 425. — [30]) ZDO XIV. 7. — [31]) ZDO XVI. 32. — [32]) P IV. 371. — [33]) ZDO XXV. 4, 34. [34]) CDM II. 261. [35]) ZDB V. 263,

cích bratrský kazatel. Fara zanikla za třicetileté války a byla 1660 obnovena. R. 1772 městečko vyhořelo. Na konci 18. st. založena tu sklárna.

Žeravice, městečko s zámečkem a far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1722—27. R. 1235 psal se Sudomír z Žeravic (Serauih).[34]) Petr Hecht z Rosic postoupil 1369 záměnou třetinu Žeravic a celé Hruškovice svému bratrovi Oldřichovi Hechtovi;[35]) r. 1409 seděl na Žeravicích Oldřich Stoš z Bránic, později pak Aleš Kužel z Žeravic, který před 1412 zastavil tvrz a dvůr v Žeravicích Ješku Hruškovi z Jarohněvic.[36])

Polovinu vsi spolu s pustými Horenčicemi int. 1490 Čeněk Kužel z Žeravic Jiříkovi a Alšovi bratřím z Ojnic a posléze Tas z Ojnic int. 1500 Žeravice, Hruškovice, Horenčice a pustý Lněník Jindřichu Kropáčovi z Nevědomí.[37]) Týž vložil 1503 zboží Václavu Štolbašskému z Doloplaz, na jehož žádost 1503 Vladislav II. povýšil Žeravice na městečko s právem jarmarku a týdenního trhu.[38]) Václavův syn Jiřík Štolbašský int. 1515 statek Vilémovi z Vickova, jenž dal 1514 Žeravicům odúmrt a int. 1531 městečko Žeravice, Horenčice, Hruškovice, pusté Jenišovice, Osvětimany s pustým hradiskem a Medlovice s pod. Jetřichovi Podstatskému z Prusinovic.[39]) Jetřich poručil 1536 zboží žeravské synům svého bratra Prokopa Podstatského Jetřichovi, Bohuslavovi, Janovi a Jindřichovi Podstatským z Prusinovic (int. roku 1538).[40]) Z těchto seděl tu Jan, který dal 1561 městečku některé svobody a 1568 prodal statek Janu st. Pražmovi z Bílkova.[41]) Ferdinand III. dal 1530 Žeravicum třetí jarmark (Kopiář arch. min. vnitra č. III. 307).

Později seděl tu Jan Nekeš z Landeka, jenž dal 1576 privilegia na sbor a dům bratrský (bratrský zbor přip. se tu 1534—94 a v l. 1559 a 1592 měli tu Bratři synodu[42]) a po němž zůstala 1583 vdova Sentencí Jankovská z Vlašimě a dcera Johanka. Dále 1587 Záviš Nekeš z Landeka prodal 1597 Jiřímu Zikmundovi Prakšickému z Zástřizl k Buchlovu městečko Žeravice s tvrzí, pusté Horenčice (Chornice!) a Hruškovice (Hrušky!) za 19.100 zl. mor. (int. 1599).[43]) Jiří Zikmund potvrdil 1607 Žeravicům privilegia a Jan Zikmund Petřvaldský z Petřvaldu zmírnil 1668 poddaným roboty.[44]) R. 1604 konali tu Bratři opět synodu; správcem jejich zboru byl Jan Albín, který zemřel 1621, a ještě 1624 byl v Žeravicích bratrský kazatel.[45]) Fara v Žeravicích zanikla za třicetileté války, 1732 zřízena lokalie, 1784 kuracie. R. 1776 Žeravice vyhořely.

Břestek; k 1131 viz u Spytihněvě. R. 1389 seděl tu Bohuš z Sazovic, po jehož smrti rozdělili se o ves jeho děti Jan z Sazovic a Anna, provdaná za Václava z Morkovic.[46]) Syn Anny Milota z Morkovic int. 1464 Břestek Mikulášovi z Zástřizl, jenž 1481 vložil ves Anežce z Žákovic a Jindřichovi Podstatskému z Prusinovic a ten 1541 městu Hradišti.[48]) Město již 1549 int. Břestek Mikuláši st. Buchlovickému z Domamyslic, jehož synovci vložili jej 1551 Janovi Ždánskému z Zástřizl k Buchlovu.[49])

Staré Hutě založena před 1750; bývaly tu sklárny.

Medlovice; 1355 psal se Alšík Kužel z Medlovic.[50]) Hynek Miňovský z Lazník int. 1515 Medlovice Vilémovi z Vickova.[51]) K 1537—48 viz u Osvětiman, 1538 u Buchlovic.

Moravany; v 14. a 15. st. seděli tu vládykové z Moravan, z nichž nejprve jmenuje se 1368 Dětřich a Štěpán z Moravan (ZDO I. 1017). R. 1599 byl tu bratrský zbor a ještě 1624 bratrský kazatel;[52]) fara byla tu však 1611 katolická a za války třicetileté zanikla.[53]) Proček st. Ždánský ze Zástřizl udělil 1526 Moravanům odúmrt.

Osvětimany s far. kostelem sv. Havla z 1691. Ves přip. se 1350,[54]) k 1358—70 viz u kláštera sv. Tomy v Brně, k 1365—91 viz u Kelčan. Jaroslav z

ZDO II. 244. — [36]) P I. 340, II. 372. — [37]) ZDO XIII. 9, XVI. 17. — [38]) ZDO XVI. 25, Fintajsl, Písemné památky z Kyjovska. — [39]) ZDO XVII. 25, XXIII. 4, Fintajsl, Písemné památky, 9. — [40]) ZDO XXV. 2. — [41]) Fintajsl, Písemné památky, 6, PO XXVII. 19. — [42]) SH III. 208, PA IX. 364. — [43]) PO XLV. 103. XXXI. 388, ZDO XXXII. 1. — [44]) Fintajsl, Písemné pam., 10, 11. —[45]) Jireček, 8, 30, ČMM 1915. — [46]) ZDO VI. 109, P I. 112. — [47]) ZDO XII. 29. — [48]) ZDO XVIII. 1, XXV. 16. — [49]) ZDO XXV. 74, XXVII. 2. — [50]) ZDO I. 402. [51]) ZDO XVII. 25. — [52]) CDM VI 261, PA IX. 353, ČMM 1915. — [53]) ČMM 1903 298. — [54]) ZDO I. 155. — [55]) ZDO VII. 50, 229.

Šternberka int. 1406 pol. Osvětiman s pol. patr. Znatovi z Rosic, který 1406 totéž int. Protivcovi z Zástřizl.[55]) Také druhý díl Osvětiman a pol. Jenišovic int. 1409 Soběn ze Zborovic Hanušovi z Bystřice a Protivcovi z Zástřizl.[56]) U Osvětiman stávalo probošství sv. Klementa (viz u kláštera sv. Tůmy v Brně), které bylo 1421 zničeno husity. R. 1436 psal se Vavřinec Smetana z Osvětiman[57]) a posléze Jiřík Smetana z Osvětiman, poustevník od sv. Klementa, int. 1500 svůj díl vsi Osvětiman s pod. Hynkovi a Protivcovi bratřím z Zástřizl.[58]) Než již 1507 seděl zde Vilém z Víckova, syn Artleba z Víckova,[59]) ale teprve 1511 Proček ze Zástřizl int. Osvětimany s pod. Jiříku Kropáčovi z Nevědomí.[60]) Jiří Kropáč int. 1517 Osvětimany s kopcem a tvrzištěm Vilémovi z Víckova na Žeravicích, který vložil zboží 1520 Filipovi z Víckova;[61]) Filip pak 1522 int. Osvětimany Vilémovi zpět.[62]) Dále seděl tu 1538 Václav st. Podstatský z Prusinovic, jenž int. Osvětimany s pod., Medlovice a pusté Jenišovice Prokopovi Podstatskému z Prusinovic, který opět 1539 vložil statek Matyášovi, Janovi a Jiříkovi Ořechovským z Honbic.[63]) Matyáš a Jiří Ořechovští int. 1547 Osvětimany a pusté Jenišovice Janu Francovi z Háje a ten opět 1550 Janu Ždánskému z Zástřizl.[64]) Jiřík Prakšický z Zástřizl dal 1581 Osvětimanům privilej na vinohrady.[65]) Fara byla tu 1582 a ještě 1624 luterská,[66]) zanikla však a 1674 byla obnovena.

Salaš byla založena před 1750.

Stříbrnice s kaplí sv. Prokopa. K 1131 viz u Spytihněvě. Anežka z Únětic vzala 1451 Mikuláše ze Zákřan na spolek na své zboží v Stříbrnicích a Tučapech;[67]) k 1540 viz u Buchlova. V 16.—18. st. byl tu starosta a 11 lovčích, kteří seděli na svobodných statcích a soudili při loveckém právu buchlovském.

Stupava s far. (od 1864) kostelem sv. Klementa, založena před 1750.

Újezdec, k 1220—1506 viz u Velehradu. Proček z Habrovan int. 1437 Újezdec Janu Kuželovi z Žeravic (ZDO X. 22.). Arnošt Kužel z Žeravic int. 1493 Újezdec Janu Džbeříkovi z Hartvíkovic na Mistříně.[68]) Než ves nál. pak opět klášteru velehradskému a opat Jan zastavil 1506 pustý Újezdec Jiříkovi z Domamyslic.[69])

Na panství zanikly vsi: Horenčice u Žeravic; Jan Hurb int. 1369 Horenčice Filipovi z Koznik,[70]) k 1490 až 1597 viz u Žeravic. — Hruškovice zanikly u Osvětiman; Sudek z Veselí int. 1363 Hruškovice Petru Hechtovi z Rosic.[71]) K 1369—1597 viz u Žeravic, díl k 1481 viz u Střílek. — Jenišovice zanikly u Osvětiman; k 1391 viz u Kelčan, 1397 pustá ves náležela k Moštěnici,[72]) k 1406—1547 u Osvětiman, 1531 viz u Žeravic. — Únětice, Hunětice, stávaly u Buchlovic. R. 1386 psal se Jan z Únětic a 1387—1406 Hajman z Únětic.[73]) R. 1464 seděl tu Petr z Žeravic.[74]) K 1548 viz u Buchlova.

Literatura: J. Müller, Die Herrnburg Buchlau, 1837; A. Dunder, Buchlov hrad, Praha 1862; J. Vajda, Hrad Buchlov a dějiny jeho, Brno 1863; L. Berchtold, Vergangenheit und Gegenwart der Herrnburg Buchlau, Brno 1893; Buchlauer Jagdgericht, Not. 1858; V. Brandl, Právo lovecké na Buchlově, ČMM XII.; L. Nopp, Gräflich Berchtoldsches Archiv auf der Burg Buchlau, Archiv zur. n. Geschichte Österreichs. I.; Fr. Janik, Buchlovic, Not. 1894; K. Svoboda, Hrad Buchlov, Buchlovice 1934.

STATKY BŘEZOLUPY A BÍLOVICE.

Březolupy s zámkem a far. kostelem Nanebevz. P. Marie. K 1261-1473 viz u Vizovic. Pešík z Dešova int. 1349 některé zboží v Březolupích Buzkovi

— [55]) ZDO VII. 760. — [57]) P III. 153. — [58]) ZDO XVI. 17. — [59]) PO VIII. 72. — [60]) ZDO XVII. 17, PO VIII. 336. — [61]) ZDO XVIII. 5. — [62]) ZDO XIX. 7. — [63]) ZDO XXV. 4, 9. — [64]) ZDO XXV. 43. 64. — [65]) Zlobického sb. — [66]) Akta Jednoty XIV. 476, ČMM 1915. — [67]) ZDO XI. 44. — [68]) ZDO XIV. 19. — [69]) PO VIII. 30. — [70]) ZDB V. 162. — [71]) ZDO I. 822. — [72]) ZDO VI. 652. — [73]) PO I. 69, 66, 176. — [74]) P IV. 371.

[1]) ZDO I. 47. — [2]) ZDO I. 728, P I. 63. — [3]) P I. 375, ZDO X. 63. —

z Nedachlebic;[1]) v l. 1360-82 psal se Vítek z Březolup.[2]) Na poč. 15. stol. (1411) držel díl Březolup Abrecht Lukovský z Šternberka a Jiří z Šternberka int. 1447 tento díl Henzlinovi a Jiřímu bratřím Plevlům z Hradiště.[3]) Jiří Plevle int. 1447 tento díl Janovi z Ořechového a Václav a Jan bratři vl. Ořechovští z Honbic opět 1497 Janovi, Smilovi, Zikmundovi, Vilémovi a Jindřichovi bratřím Kunům z Kunštátu.[4]) Brzo potom držel statek v zástavě některý z Žerotínů a podle dílčích smluv mezi Kunštáty z r. 1506 měl Smil Kuna statek vyplatiti a držeti do života.[5]) Nedlouho potom drželi Březolupy v zástavě bratři Václav a Jan Tetouři, od nichž vyplatil před 1519 zástavu Jan z Hříště.[6]) Později seděli tu však opět Tetouři a Burian Tetour prodal 1571 ves a dvůr Březolupy, pustý hrad Šarov a 6 lidí v Zlámaném Újezdě Volfu Loranthovi z Inky a ten opět 1575 Mikuláši Onšíkovi z Bělkovic.[7]) Před 1594 přip. se v Březolupích bratrský zbor, jejž spravoval tehdy Zachariáš Ariston.[8]) V letech 1592 až 99 držel statek zástavou Petr Skrbenský z Hříště,[9]) ale Kateřina Onšíčka z Bělkovic prodala 1599 (int. 1602) Březolupy za 22.000 zl. mor. Bernartu Janauerovi z Strachnova.[10]) Týž však prodal 1603 (int. 1604) statek Janu Madačanskému z Madačan, který spolu s manzelkou Mandalenou z Erdödu prodal 1612 Březolupy Václavu Ulštorfarovi z Němčího.[11]) Václavova dcera Johanka pak prodala (int. 1618) Březolupy za 23.000 zl. mor. evang. Petru Zikmundovi Skydinskému z Skydině.[12])

Vdova po Petru Zikmundovi Kateřina ml. roz. Kobylková z Kobylího spolu s druhým svým manželem Václavem Zahrádeckým ze Zahrádek porovnala se 1628 s poddanými o roboty.[13]) Kateřina (1633 byla provdána za Saka z Bohuňovic) int. 1637 Březolupy Janu st. Jakartovskému z Sudic,[14]) který již 1650 prodal Březolupy a Svárov za 24.000 zl. mor. Františkovi sv. p. Horeckému z Horky.[15]) Po smrti Františkově koupil 1668 statek (int. 1687) Attilio sv. p. Offredi[16]) a synové Attiliovi Fr. a Karel sv. p. Offredi int. 1688 Březolupy Jiřímu Frydrychovi sv. p. Forgach,[17]) po jehož smrti dědili (int. 1699) jeho bratři Petr Karel a Fr. Leopold sv. p. Forgachové.[18]) Dcery posledního Anna Kateřina, Marie Alžběta (provd. Fontanelli) a Marie Františka sv. paní Forgachové int. 1725 Březolupy své matce Františce Marii, roz. v. Ullersdorf-Nimptsch,[19]) ale po její smrti Marie Alžběta vložila 1731 statek své sestře Františce Marii sv. paní Forgach[20]) a tato (provdaná Podstatská z Prusinovic, int. 1733 statek Janu Josefovi sv. p. z Minkwitzburku (manželkou jeho byla 1739 Josefa roz. v. Krumpach).[21]) Po smrti Jana Josefa (padl 1739 v bitvě u Grocky proti Turkům) koupil 1746 (int. 1747) Březolupy v dražbě za 90.000 zl. rýn. Ant. Vincenc sv. p. Pilati v. Thassul,[22]) jenž již 1756 int. statek Janu Ferdinandovi v. Longueval.[23]) Po smrti Jana Ferdinanda dědily Marie Anna v. Stumpfen, roz. Schützová v. Pfeilstadt, a Marie Anna Frederika Orosz, roz. v. Stoss,[24]), které 1788 int. statek Fr. Antonínovi hr. Khewenhüller,[25]) po jehož smrti dědil 1799 jeho syn Jan Josef.[26]) R. 1804 byl statek int. Jindřichovi ryt. a Anně v. Holle (od 1818 držela Anna samojediná), 1831 koupil Březolupy Hugo hr. Logoghetty (zemřel 26. května 1861), načež byl statek int. Pavlíně hr. Logoghetty, roz. v. Bartenstein, 1872 Ludvíku Franklovi (zemřel 4. června 1910), po němž dědila Bedřiška Lorenzová v. Liburnau. R. 1912 koupil Březolupy cukrovar A. Maye v Uh. Hradišti a 1929 Baťův Podpurný fond.

Pozemková reforma byla provedena 1926 (vlastník Akciová spol. cukrovaru v Ostrohu a Hradišti, plocha 1075 ha); vlastníku propuštěn zbytkový sta-

[1]) ZDO X. 552, XVI. 7. — [2]) Annales Mus. Fr. 1896 174. — [3]) PO XI. 51, XVIII. 23. — [4]) PO XXVII. 485, XXIX. 70. — [5]) Jireček, 22. — [6]) PO XXXII. 515, XXXIV. 182. — [7]) ZDO XXXII. 21. — [8]) ZDO XXXIII. 50, PO XXXVIII. 17, ZDO XXXIII. 40. — [9]) ZDO XXXIV. 8. — [10]) PO XL. 308, Zlobického sb. — [11]) PO XLIII. 192, ZDO XXXIV. 8, XXXVII. 66. — [12]) ZDh I. 60. — [13]) ZDh II. 62. — [14]) ZDh II. 96. — [15]) ZDh III. 71. — [16]) ZDh IV. 53. — [17]) ZDh IV. 155. — [18]) ZDh IV. 199, ČMMZ XV. 88. — [19]) ZDh V. 133. — [20]) ZDh V. 339, 348. — [21]) ZDh VII. 311. — [22]) ZDh VII. 344. — [23]) ZDh VIII. 307. — [24]) P IV. 118, ZDO XVI. 10. — [25]) ZDO

tek Březolupy, lesní hospodářství, cukrovar, pila a mlýn v Ostrohu, cukrovar v Hradišti a mlýn v Brodě. — R. 1787 založena v Březolupích kuracie, 1857 fara.

Svárov držela 1460 Mandalena ze Svárova a 1498 držela půl pusté vsi Svarova Alena z Kosova.[27]) Jan Skrbenský z Hříště int. 1538 pustý Svárov Vilémovi z Vickova, který ihned vložil totéž Václavu Havránkovi z Rybího.[28]) Václav Havránek int. 1558 dvůr a pustou ves Svárov Jarošovi z Zástřizl,[29]) načež Václav Janauer ze Strachnova int. 1597 nově osazenou ves Štefanu Ledenickému z Ledenic.[30]) Po smrti Ondřeje a Adama Ledenických byl 1647 stateček int. Melicharu Ledenickému z Ledenic, který ještě 1647 vložil Svárov Janovi Jakardovskému z Sudic k Březolupům.[31])

Bílovice, ves a lenní statek biskupství olomouckého, s zámkem a far. kostelem sv. Jana Křtit. K r. 1256 viz u Slavičína. Biskup Bruno udělil 1274 Bílovice v léno (Belewiz) Heidenreichovi z Domašova.[32]) V l. 1349—82 seděl tu Ješek Kužel z Bílovic, za něhož 1366 jmenuje se v Bílovicích far. kostel,[33]) 1389 pak Jarohněv z Buchlovic.[34]) Biskup Mikuláš dovolil 1391 bratřím Jarošovi a Janáčovi z Bílovic prodati léno Bílovice Kunáškovi z Bílovic, který tu seděl ještě 1403.[35]) R. 1408 držel léno Jan House z Krumsína,[36]) 1437 půl vsi Jindřich House z Bílovic, kdežto druhou pol. držel 1455—65 Jan Kužel z Kvasic.[37]) Biskup Tas dal 1466 Bílovice v léno bratřím Václavu a Jiříkovi Stojanům z Přestavlk.[38]) V l. 1490—1517 seděl na Bílovicích Jan Onšík z Bělkovic,[39]) po jehož smrti 1522 přijali léno jeho synové Anýz, Dalibor a Petr Onšíkové.[40]) Z těchto Dalibor postoupil 1535 svůj podíl Anýzovi[41]) (ještě 1564 žila vdova po Daliborovi Alžběta z Lipultovic).[42]) R. 1543 přijali léno na Bílovice bratři ned. Jan, Václav a Mikuláš Onšíkové, z nichž poslední tu seděl ještě 1580.[43]) R. 1588 přijal léno Petr Skrbenský z Hříště (manželkou jeho byla Kateřina Onšička z Bělkovic), za něhož byl 1592 sepsán urbář statku a kterýž postoupil 1592 Bílovice s tvrzí a pod. Štefanovi Ledenickému z Ledenic.[44]) Po smrti Štefanově (1604) seděli tu v nedílu jeho synové Ondřej a Adam (manželkou Adamovou byla r. 1607 Marketa Bodnay z Bodnay), kteří se 1607 o statek podělili.[45]) Adamův díl koupil 1610 (tehdy byl pořízen urbář) za 5.100 zl. mor. Jan Skřičkovský z Pozdětína a dále 1612 za 4.000 kop mor. Petr Štyrnský z Štyrn.[46]) R. 1616 koupil tento díl za 3600 zl. mor. Gabriel Kučovský z Opolí, ale 1619 seděl tu Karel Jordan z Klausenburka (manželkou jeho byla Anna Zuzana roz. z Greifensteinu).[47]) Po smrti posledního seděli zde 1634 v nedílu jeho synové Fr. Volfgang a Jan Jakub Jordanové[48]) a pak (int. 1647) Matouš Tengelot z Valtellína,[49]), jenž 1667 prodal tento díl k dílu druhému

Druhý díl držel Ondřej Ledenický, po jehož smrti (před 1634) dědili jeho synové Štefan a Melichar bratři vl. Ledeničtí; poslední z nich prodal 1651 tento díl Jiřímu Frydrychovi Oseckému z Osečka,[50]) po jehož smrti léno spadlo na biskupa a ten udělil je 1666 Adolfu Skydinskému z Skydině,[51]) který přikoupil i druhý díl. Biskup udělil pak 1718 léno na Bílovice Janu Bapt. Bevier v. Freiried; po smrti vnuka Janova Ignáce Kajetána Bevier v. Freiried 1809 léno spadlo opět na biskupa a ten je prodal Ferdinandovi hr. v. Laurencin-Beaufort, po jehož smrti r. 1831 koupil Bílovice Hugo hr. Logothetty (zemřel 26. května 1861). Po tomto dělili po polovici Vladimír a Zdeněk hr. Logothetty, z nichž prvý přikoupil i druhou polovici a odkázal (zemřel 7. prosince 1892) Bílovice Hugovi hr. Logothetty. R. 1920 byl statek int. Bedřišce Logothetty a dětem Marii Rose Montagne, Karolině Engel-

XXV. 2. — [29]) ZDO XXVII. 4. — [30]) ZDO XXXI. 23. — [31]) ZDh I. 20. — [32]) CDM IIII. 83. — [33]) ZDO I. 105, P I. 61, PO XXXII. 523. — [34]) Lechner I. 12. — [35]) CDM XII. 30, Lechner I. 21. — [36]) Lechner I. 26. — [37]) Lechner I. 66, LA k 1463. — [38]) LA k 1466. — [39]) PO VIII. 306, X. 259. — [40]) DM V. 4. — [41]) DM V. 14. — [42]) PO XXIV. 13. — [43]) DM V. 26. — [44]) DM XV. 182. — [45]) DM XXIII. 25, LA k 1610 a 1612. — [46]) DMb IV. 11, DM XXII. 158, XXIII. 234. — [47]) DM XXII. 305, XXIII. 360, DMb III. 30. — [48]) PO XLIII. 197. — [49]) DMb VI. 12. — [50]) DMb VI. 15. — [51]) DMb VIII. 25.

brechtové, Felixi Logoghetty, Karmeně a Emanuelovi Logoghetty. Pozemková reforma byla provedena 1925 (plocha 290 ha), zbytkový statek Bílovice a chelna v Bílovicích byly propuštěny vlastníku ze záboru.

Liter.: L. Hosák, Dějiny biskupského léna Bílovic, ČPS XXXVII.

NAPAJEDELSKÉ PANSTVÍ.

Napajedla, město s zámkem z 1764—69 a děkanským kostelem sv. Bartoloměje z poč. 18. st. Napajedla byla již 1366 zbožím zeměpanským a markrabí Jan odkázal 1371 hrad a městečko Napajedla s mýtem svému synu Prokopovi.[1]) Dále držel však statek markr. Jošt, který dal 1386 Napajedla s tvrzí a mýtem v léno Heraltovi z Kunštátu.[2]) Král Zikmund dal 1421 Napajedelským svobodu roubati dříví v lesích Hřiběcích a v Luži.[3]) R. 1427 bylo městečko dobyto husity.[4]) Král Ladislav dal 1457 městečku odúmrt.[5]) Dále držel statek v zástavě 1446 Dobeš z Tvorkova a 1459 král Jiří zapsal Napajedla s tvrzí Janu Svojšovi ze Zahrádky, po němž drželi statek Václav Šturm a Diviš bratři ze Zahrádky, kteří 1489 dali Napajedlům svobodu na štěpnice.[6]) Za válek uherských 1469 bylo městečko obsazeno Uhry.[7]) Vladislav II. 1496 potvrdil předešlá privilegia, zmírnil roboty a 1500 potvrdil zástavu Přibíku Svojšovi ze Zahrádky;[8]) než týž král dal 1511 tvrz a městečko Napajedla v alod Artlebu Trnavskému z Boskovic.[9]) Dále seděl tu Václav z Žerotína (manželkou jeho byla Anna ze Zahrádky), který dal r. 1527 Napajedelským svobodu na šenkování vína,[10]) a jeho synové Pavel, Jan a Václav z Žerotína, kteří dali dělati nový stav na Moravě nad mlýnem napajedelským a 1545 dali Lubné odúmrt.[11]) Frydrych z Žerotína (1556 povýšený do stavu panského) srovnal se 1573 s Napajedelskými o roboty a pustil panství Janu Jetřichovi st. z Žerotína, synu Pavlovu (1576—83), který 1580 potvrdil Napajedlům privilegia.[12]) Dále držel Napajedla Zdeněk z Vartenberka, jenž vypudil z Napajedel bratrské kněze a zemřel 21. ledna 1583,[13]) pak Jan z Vartenberka, který odkázal 1599 panství svému příbuznému Vilémovi z Roupova.[14]) Vilém prodal 1602 (int. 1603) Napajedla Václavu Molovi z Modřelic a jeho manželce Aurelii Rubigalovně z Karlsdorfu, za nichž 1603 Rudolf II. potvrdil městečku privilegia.[15]) Václav Mol prodal 1611 Janu Jakubovi sv. p. z Rotálu tvrz a městečko Napajedla s pod., Topolný (!), Spytihněv, Vrbku, Lubnou, Kostelany, Kudlovice a Sušice.[16]) V Napajedlích byl 1537—1600 bratrský zbor, jejž spravoval 1581 Jakub Bílek a před 1594 Zachariáš Ariston.[17]) Fara byla 1592 luterská a ještě 1624 zdržovali se na panství predikanti.[18]) V l. 1647—50 konali na panství misie hradišťští jesuité (ČMM 1894, 263).

Jan Jakub z Rotálu zemřel před 1624 a zustavil syna Jana hr. z Rotálu († 1674). Ten odkázal své statky na Moravě příbuzným, a sice dva díly Janu Kryštofovi a jeden díl Juliu Vilémovi sv. p. z Rotálu; z těchto ujal se Napajedel, které staly se 1692 fideikomisem, poslední.[19]) Ten odkázal 1691 Napajedla svému synovi Fr. Vilému Helfriedovi z Rotálu, za něhož byly 1701 stanoveny hranice mezi panstvím napajedelským a velehradským.[20]) Již 1711 držela Napajedla vdova Anna Marketa, roz. hr. Herbersteinová a sirotci po Fr. Vilémovi, z nichž Napa-

[1]) CDM X. 118. — [2]) CDM XI. 385, AČ XIV. 519. — [3]) ČMMZ IX. 77, Středovský, Apogr., VI. 316. — [4]) ZDVGMS IV. 40. — [5]) ČMMZ IX. 77, Středovský, VI. 318. — [6]) P III. 540, IV. 43, Sedláček, Zbytky reg. 1713, ČMMZ IX. 71. — [7]) ZDVGMS IV. 86. — [8]) ČMMZ IX. 71, AČ XVIII. 229, Středovský, VI. 320. — [9]) ČMMZ IX. 94. — [10]) Středovský, VI. 323. — [11]) PO XX. 32, LSA 533. — [12]) PO XLV. 1, ČMMZ IX. 73, Středovský, VI. 528. — [13]) Akta Jednoty XII. 251. — [14]) ČMMZ IX. 76. — [15]) PO XXXVIII. 292, ZDO XXXII. 38, ČMMZ IX. 77, Středovský, VI. 330. — [16]) Int. 1613, ZDO XXXIII. 27, PO XXXVIII. 292, ČMMZ IX. 78. — [17]) PA IX. 353, Jireček, Ruk., 22. — [18]) Hübel, 38, ČMM 1915 192. — [19]) ČMMZ IX. 107, 296. — [20]) ČMMZ X. 104, 244, ZDh III. 76. — [24]) ČMMZ XI. 117, XV. 318. —

jedla podržel Adam hr. z Rotálu (zemřel 27. září 1746, zůstala vdova Josefa roz. hr. z Šternberka).[21]) Po Adamu Joachimovi 1746 dědil Napajedla Leopold hr. Rotál a po tomto opět 1750 jeho synovec Leopold hr. Rotál.[22]) Podle porovnání z r. 1753 mezi Rosalií, ovd. hr. Windischgrätz, a Marií Antonií, ovd. hr. Kotulinskou, roz. sestrami hr. z Rotálu a Fr. Ant. hr. z Rotálu, zdědil po Leopoldovi Napajedla Fr. Ant.[23]) R. 1763 zdědila panství dcera posledního Marie Anna provdaná hr. z Dietrichštejna, po jejíž smrti 1772 byla Napajedla int. Terezii sv. paní Monte l'Abbate, dceři Jakuba Leonharta de Monte l'Abbate, provdané hr. Kobenzl.[24]) Tato odkázala 1824 Napajedla své neteři Františce hr. Stockau, 1835 panství bylo int. Jiřímu hr. v. Stockau (zemřel 12. dubna r. 1865), pak Frydrychovi hr. v. Stockau (zemřel 6. prosince 1884). Po smrti Frydrychově dědily po polovici panství Pavla hr. Esterhazy a Marie Baltazzi, rozené hr. v. Stockau. Polovinu Pavlinu koupil 1886 Aristid Baltazzi, po jehož smrti 24. října 1914 Marie Baltazzi držela celé panství.

Pozemková reforma byla provedena 1923—26 (plocha 5159 ha); vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Prusinky, díl lesů, zámek, pila a cihelna v Napajedlích. Postátněny byly zbytkové statky Buňov, Otrokovice, Skála, Terezín, Tlumačov, zřízeny zbytkové statky Halenkovice, Topolná, Záhlice, zcela rozděleny dvory Rovná a Sušice. V záboru zůstává většina lesů. — Fara v Napajedlích zanikla za třicetileté války, 1686 byla obnovena. Karel VI. potvrdil 1733 Napajedlům 4 jarmarky; 1772 městečko vyhořelo. R. 1837 založen byl v Napajedlích cukrovar. Urbář panství z 1658 viz v Ruk. sbírce zem. arch. v Brně č. 682.

Tlumačov, městečko s far. kostelem sv. Martina. K 1131 viz u Přerova. R. 1261 přip. se Zasith z Tlumačova.[25]) Pak byl Tlumačov zbožím markraběcím, přešel však koncem 14. st. na majitele Kvasic. Beneš z Kvasic int. 1407 městečko Tlumačov s patr., Olšovec a Hostín markr. Joštovi, jenž 1407 vložil Tlumačov s přísl. Katruši, manželce Václava z Mysliboře.[26]) R. 1420 seděl tu Milota z Benešova a pak Václav a Jiřík bratři z Kravař, kteří 1437 int. Tlumačov s přísl. Oldřichu Stošovi z Bránic.[27]) Oldřich vložil 1490 městečko Tlumačov s patr. a vsi Olšovec a Hoštínek Janu a Šeborovi bratřím vl. z Bystřice a jejich matce Dorotě z Krumsína.[28]) Šebor Bořita z Bystřice int. 1495 statek Sobkovi Bilíkovi z Kornic.[29]) R. 1507 seděl tu syn Sobkův Hynek Bilík, jehož manželkou byla 1519 Marketa z Drahotuš a který 1527 int. městečko Tlumačov s tvrzí a pod. a pusté vsi Hoštínek a Olšovec Janovi st. z Šternberka, jehož manželkou byla 1530 Eliška z Šternberka.[30]) K r. 1548—70 viz u Kvasic.

Havel Kurovský z Vrchlabí prodal (int. 1589) za 24.250 zl. mor. městečko Tlumačov s pod., dvůr nový na Skalce a Záhlinice s tvrzí Salomeně Zoubkové z Zdětína.[31]) Podle smlouvy z r. 1596 dostal po smrti Salomeny zboží její manžel Rudolf purkrabí z Donína (zemřel 29. srpna 1610, pohřben v Tlumačově), jenž 1606 odkázal Tlumačov a Záhlinice druhé své manželce Anně Hofmance z Grynpychlu.[32]) Anna Hofmanka provdala se pak za Viléma Frydrycha z Žerotína a 1638 prodala Tlumačov a Záhlinice Janovi hr. z Rotálu k Napajedlům.[33]) — Fara byla 1599 luterská a ještě 1624 byli na statku predikanti;[34]) fara zanikla za třicetileté války a byla 1755 obnovena. Po válce třicetileté měl Tlumačov 38 osedlých a 51 pustých domů. R. 1802 městečko vyhořelo a 1836 byly Tlumačovu potvrzeny čtyři jarmarky.

U Tlumačova zanikly Hoštínek a Olšovec, k 1407—1527 viz u Tlumačova, 1548 u Kvasic.

Halenkovice s far. kostelem sv. Josefa. Osada vznikla v 18. st.; s touto vsí splynuly i osady Eleonorovice a Kateřinice. R. 1784 zřízena fara.

Jankovice s far. (od 1841) kostelem Nanebevz. P. Marie, byly založeny r. 1648 Janem hr. z Rotálu (sluly Janíkovice).[35])

---

[22]) ZDh V. 94, 186. — [23]) ZDh V. 255. — [24]) ZDh VII. 98. — [25]) CDM III. 325. — [26]) ZDO VII. 430, 431. — [27]) ZDO IX. 294, X. 237. — [28]) ZDO XIII. 3. — [29]) ZDO XIV. 29. — [30]) PO VIII. 63, ZDO XVIII. 11, XXI. 3, XXIII. 1. — [31]) ČMM 1894 28. — [32]) ZDO XXXIII. 34, SA VI. 253. — [33]) ZDO XXXVIII. 3. — [34]) ČMM 1915 193, Hübel, 39. — [35]) ČMMZ IX. 86.

Košíky, nověji založená osada, k 1618 viz u Spytihněvě.

Kudlovice, k 1372 viz u Hradiště, k 1386 viz u Velehradu, 1507 u Kvasic, 1611 u Napajedel.

Kvítkovice, k 1355—1649 viz u Otrokovic, 1356—1492 u Malenovic.

Otrokovice s far. (od 1859) kostelem arch. Michala. K 1131 viz u Přerova. K r. 1349 viz u Tečovic. R. 1355 držel Otrokovice a Kvítkovice Januš z Malenovic.[36]) K 1356—1490 viz u Malenovic. V l. 1528—45 seděl zde Václav Tetour z Tetova, jehož prvou manželkou (1528) byla Alena z Levic, druhou (1543) Mandalena z Vlčnova,[37]) 1561—73 Burian Tetour,[38]) dále Bohuše Kokorský z Kokor (zemřel 1577, pohřben v Holešově)[39]), 1577—92 Bohušův syn Jiřík Kokorský, jehož manželkou byla 1586 Kateřina Bítovská z Slavíkovic,[40]) a 1604 Václav Kokorský z Kokor, který 1610 prodal (int. 1612) za 51.000 zl. Otrokovice Kryštofu Cedlarovi z Hofu.[41]) Kryštof byl evangelík a ještě 1624 byli na jeho statku otrokovském predikanti.[42]) Dále držel statek Kryštof Karel Podstatský z Prusinovic, který jej 1649 int. Michalu Ferdinandovi hr. z Althanu;[43]) poslední pak 1649 prodal Otrokovice, Sazovice a Kvítkovice Janovi hr. z Rotálu k Napajedlům.[44])

Sazovice; Jan ze Šternberka int. 1373 Sazovice Bohuškovi z Sazovic,[45]) 1405 psal se Jan z Sazovic[46]) a 1437 Jiřík a Lacek bratři vl. z Šternberka int. Sazovice Anně, manželce hradišťského měšťana Matouška Napajedelského.[47]) Rukojmi za hradišťského měšťana Mikuše int. 1447 ves Petru Stojanovi z Přestavlk a Václav Stojan z Přestavlk vložil 1498 Sazovice Ctiborovi z Dobrčic.[48]) K 1649 viz u Otrokovic.

Spytihněv s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1712. V Spytihněvi byl v 11. st. důležitý zeměpanský hrad. Podle falsa z 12. st. daroval po 1046 kníže Břetislav kapitule staroboleslavské půl hřivny a 1 vola ročního platu z hradu Spytihněvě (Spitignev).[49]) Kostelu spytihněvskému náležely 1131 celé vsi Jarohněvice (Iarogneuici), Kostelec, Žádovice (Sadouici), Rusou (neznámé), Velehrad (Veligrad, nyní Staré Město), Prakšice (Praxici), Biskupice, dvoje jiné Biskupice, 2 popluží v zaniklých Zablažanech (Zablacaz), 1 v Nežeticích (neznámé, Nesaticih), 1 v Stříbrnicích (Zrebrniceh), celé Tučapy, 4 popluží v Břestech (neznámé, Prestaz), 1 popluží v Kostelanech (Kostelaz), 2 v Cetechovicích (Cetohouicih), 5 v Žerákovicích (Siracouicih, neznámé), 1 v Divokách (Diuoceh), 3 v Soběhřibech (neznámé, Sobegribeh), 3 v Ohništkovicích (Ogniscouicih), 1 v Lubné (Nalubney), 1 v Kvasicích (Quasicih), 1 pusté popluží v Bělově (Nabeloue), 1 v Hyzlech (Hizleh), Vasily (Vazile), 1 popluží v Ořechově (Orechouem), 3 v Brodě (Na brode), 2 v jiném Ořechově (Orechouem), 1 v Opatovicích (Opatouicih), celé Mladotice, Sobnov (Sobnouo) a 1 popluží v Hošticích (Ozcicih).[50]) K r. 1220 viz u Velehradu.

Jan z Řecka postoupil 1318 záměnou tvrz a ves Spytihněv, Topolnou a Skalku biskupu olomouckému[51]) a Spytihněv byla pak lénem biskupským, jež držel 1401-21 Markvart z Jikve, a 1437—39 Ješek z Jikve.[52]) Bratři Ješek a Markvart z Jikve prodali Spytihněv k mense biskupské, ale již 1448 biskup zastavil ves Jaroslavovi z Šelnberka, který tu seděl ještě 1465.[53]) Dále držel léno spytihněvské 1481 Jiřík z Vlčnova a 1490 Vilém Hřivín z Újezda.[54]) Biskup Stanislav chtěl 1515 vyplatiti od Diviše ze Zahrádek, Spytihněv a Topolnou, ale Diviš odporoval (PO X. 16). V 1. pol. 16. stol. byly vsi Spytihněv a Topolná považovány za alodní zboží, ale 1555 zdvihl biskup Marek nárok na obě vsi.[55]) Proto staly se pak tyto vsi opět mensálním statkem. Biskup Marek osvobodil 1562 Spytihněv od odúmrti, biskup Vilém upravil 1571 Spytihněvským

— [36]) ZDO I. 414. — [37]) ZDO XXII. 3, XXV. 37. — [38]) PO XXVIII. 217, ČMMZ IX. 73. — [39]) Kvasnička, Holešovský okr., 91. — [40]) Stav. arch. 775, PO XXXII. 412, XXXIII. 363. — [41]) Stav. arch. 1016, ZDO XXXIII. 30. — [42]) ČMM 1915 193. [43]) ZDh I. 47. — [44]) ZDh I. 51. — [45]) ZDO II. 337. — [46]) P I. 113. — [47]) ZDO X. 223. — [48]) ZDO X. 588, XVI. 8. — [49]) Friedrich I. 382. — [50]) Friedrich I. 115. — [51]) CDM VI. 143. — [52]) CDM XIII. 92, List. kl. velehrad. G 31, Lechner II. 321, ČMM 1907.206. — [53]) Lechner I. 103, 137. — [54]) P VI. 157, 241. — [55]) PO XXII. 189. — [56]) Kop. N 257,

roboty a biskup Stanislav udělil Spytihněvi různá privilegia.[56]) Týž biskup prodal 1582 stolní statek Spytihněv a Topolnou za 8.000 zl. Zdeňkovi z Vartenberka k Napajedlům.[57]) K 1611 viz u Napajedel. Jan sv. p. z Rotálu potvrdil 1631 Spytihněvi privilegia.[58]) Kostel spytihněvský byl před válkou třicetiletou pod patronátem kláštera velehradského a byl také odtud administrován (1680 byl kostel i ves zničeny povodní); tehdy nál. k farnosti vsi Spytihněv, Kudlovice, Sušice, Babice, Alinkovice, Janová a Košíky.[59])

Sušice; 1344 jmenuje se neb. Rupert a 1375 Dětřich z Sušic.[60]) K 1611 viz u Napajedel.

Šarovy, po Šarovách psal se starobylý vládycký rod, z něhož připomínají se 1360 bratři Oneš, Vojtěch a Vlk z Šarov.[61]) Jiný Oneš z Šarov int. 1406 Šarovy s tvrzí a patr. svému bratru Čeňkovi z Šarov, který tu seděl ještě 1414.[62]) Později 1421 Mikuláš z Domamyslic postoupil hrad Šarovy dobrovolně králi Zikmundovi.[63]) Za válek uherských ves zpustla a Alena z Kosova int. 1498 půl pustých Šarov Jaroslavovi z Hříště, načež Jiřík Šarovec z Šarov int. 1533 hrad a pusté městečko (!) Šarovy s dílem Zlámaného Újezda Václavu Tetourovi z Tetova (zemřel 1560, pohřben v Malenovicích).[64]) R. 1560 seděli na tvrzi Frydrych, Kašpar a Burian Tetouři z Tetova.[65]) K r. 1571 viz u Březolup. Pustá ves byla obnovena před r. 1750.

Topolná; k 1294 viz u Hluku (Topol), 1318 u Spytihněvě, 1349 u Buchlovic, 1412 u Nedachlebic (Topolany!), 1555—82 u Spytihněvě. Biskup Marek dal 1562 Topolné odúmrt, biskup Vilém upravil 1571 roboty a biskup Stanislav potvrdil 1582 privilegia.[66])

Záhlinice s far. (od 1885) kostelem Nanebevz. P. Marie, náležely 1355 k zboží kvasickému.[67]) Budiš z Kvasic int. 1391 Záhlinice Herši Smetanovi z Modřic, který zde seděl ještě 1409 (jeho dcery byly 1418 Dorota a Marketa ze Záhlinic).[68]) Dále Petr z Konic int. 1437 díl vsi Janovi Kuželovi z Kvasic.[69]) K 1507 viz u Kvasic. Jan st. z Šternberka vložil 1530 Záhlinice Vilímu, Kunšovi a Janu Haškovi bratřím vl. z Vrchlabí, za nichž 1532 biskup Vilém dal Záhlinickým kus lesa při řece Moravě k vyklučení.[70]) K 1586—1638 viz u Tlumačova. R. 1774 jmenuje se tu zákup. rychta (Nová sb. 699).

Žutava založena kolem 1680.

U Napajedel zanikly Prosinky; k 1372 viz u Hradiště. Racek z Prosinek int. 1377 Prosinky Martinu Kabátovi z Napajedel.[71]) Později náležela ves markraběti a markr. Prokop int. 1399 ves Markvartovi z Jikve, který 1416 zapsal Prosinky své manželce Dorotě.[72]) Ješek z Jikve int. 1447 ves Dobšovi z Tvorkova a Matouš z Šternberka int. ji 1464 Dobši Kuželovi z Žeravic.[73]) Posléze Jan st. z Žerotína int. 1531 pusté Prosinky Mikulášovi Brnickému z Brnička, jenž je již 1535 vložil Václavovi z Žerotína k Napajedlům.[74])

Liter.: V. Prasek, Paměti městečka Napajedel, Vel. Meziříčí 1881; P. Tesař, Výpis archivu napajedelského Tlumačov 1923 (totéž v ČMMZ IX. a n.); V. Sova, Dějiny Napajedel, 1929; P. Tesař—J. Horníček, Tlumačov, I. díl 1921, II. díl 1925; L. Lukáš, Spytihněv, Uh. Hradiště 1933; Fr. Skopalík, Památky obce Záhlinic, Brno 1884—85.

PANSTVÍ MALENOVICE A STATEK POHOŘELICE.

Malenovice, městečko s zámkem, far. kostelem sv. Mikuláše a kaplí sv. Rosalie z 1701. R. 1321 jmenuje se Mikuláš z Malenovic, pak Viknan z Malenovic, jenž 1349 int. Malenovice, Kvítkovice a Kračenovice Čeňkovi z Bechy-

Kop. P 283, ČMMZ IX. 82. — [57]) Ruk. sb. III. 13 b 4. č. 2999. — [58]) ČMMZ IX. 82. — [59]) ČMMZ IX. 290, 298, 304. — [60]) CDM VII. 551, XV. 161. — [61]) ZDO I. 739. — [62]) ZDO VII. 318, P II. 418. — [63]) AČ VII. 596. — [64]) ZDO XVI. 10, XXIII. 15, Cerroniho sb. I. 97, f. 96. — [65]) PO XXXII. 61. — [66]) LSA 538, AA Kop. C 78, Kop. P 283. — [67]) ZDO I. 386. — [68]) ZDO VI. 249, P I. 330, II. 593. — [69]) ZDO X. 95. — [70]) ZDO XXIII. 21, Sb. ruk. R III. b č. 2927. — [71]) ZDO III. 370. — [72]) ZDO VI. 895, VIII. 625. — [73]) ZDO X. 682, XI. 61. — [74]) ZDO XXIII. 5.

ně a jeho synům Štěpánovi a Petrovi.[1]) Jiný syn Čeňkův Janáč z Bechyně prodal 1356 markr. Janovi tvrz a ves Malenovice, Kvítkovice, Kračenovice, Kozinec, Tečovice, Otrokovice, Buňov, Lhotu, Louky a Březovou a markr. Jošt int. 1406 hrad a městečko Malenovice s patr., Tečovice s patr., Buňov (Bunyeow), Otrokovice, Kvítkovice, Kozinec, Doubravičky, Bohuslavice, Veledoubravy, Březůvku, Kračenovice, Louky, Tečovskou Lhotu a Březinku Heraltovi z Kunštátu.[2]) Heralt a Jiří z Kunštátu int. již 1408 zboží malenovské Hynkovi, Bohušovi, Elšce, Anně, Kateřině a Marketě, dětem neb. Bohuše z Šonvaldu, ale zatím v l. 1405—6 držel Malenovice v zástavě Adam Běs z Přerova.[3]) Hynek z Malenovic a Šonvaldu padl 1420 v bitvě pod Vyšehradem a také Malenovice byly 1427 dobyty husity. Anna z Šonvaldu vzala 1437 na Malenovice na spolek svého, manžela Jana z Lichtenburka, který tu seděl ještě 1447. Dále 1460 drželi Malenovice bratři Albrecht, Hynek a Štěpán z Lichtenburka a 1480 bratři vl. Půta a Albrecht z Lichtenburka, kteří 1492 int. (prodej před 1484) tvrz a městečko Malenovice s pod., Kvítkovice, Otrokovice, Tečovice s pod., Lhotu Louky, Doubravičky, Bohuslavice, Veledoubravy, Hofmanovu Lhotu, Březůvku a pustý Buňov Vilému Tetourovi z Tetova.[5])

R. 1498 sedčli tu bratři Jan, Jiřík a Václav, (manželkou Václavovou byla 1528 Alena z Levic), synové neb. Viléma Tetoura, z nichž podle dílčích smluv z r. 1510 dostali Malenovice poslední dva, po nichž dědil jiný Václav Tetour, který měl za manželku Mandalenu z Vlčnova, zemřel 1560 a pohřben v Malenovicích.[6]) R. 1561 seděl na Malenovicích Burian Tětour z Tetova, který 1570 int. zámek a městečko Malenovice s pod. a pivovarem (podle panského nálezu z 1584 však podaní z Malenovic ode dávna sami také pivo vařili), Bohuslavice, Otmarovu Lhotu, pusté Horní Doubravičky, Pěnkov, mlýn pod Skalkou s řekou Dřevnicí a mlýn Dobrošovský Mikulášovi Boboluskému z Bobolusk, jenž držel panství ještě 1572.[7]) Týž zaměnil pak panství malenovské Jetřichovi st. Podstatskému z Prusinovic a ten postoupil je 1573 Vilémovi Bítovskému z Slavíkovic (manželkou tohoto byla 1589 Mariana Křinecká z Ronova), jenž 1583 přiznal na panství 182 osedlé a 3 lhotní; panství tehdy velmi utrpělo povodněmi[8]) V l. 1597—1603 seděl zde Joachym Bítovský (1610 jmenuje se Kateřina Ulštorfarka z Němčího vdova po Joachymovi), pak bratr Joachymův Zikmund Bítovský (1609 byl již neb., manželkou jeho byla Zuzana Pavlovská z Pavlovic) a posléze 1619 sirotci po Zikmundovi, evangelíci, za nichž ještě 1624 zdržovali se na panství predikanti.[9]) Dne 5. ledna 1621 pobili v Malenovicích Valaši císařské.[10]) V l. 1560—85 jmenuje se v Malenovicích bratrský sbor.[11]) R. 1649 konali hradišťští jesuité na panství malenovském misie (ČMM 1894 263).

Dcera Zikmundova Anna Bítovská provdala se 1629 za Kryštofa Karla Konického z Švábenic, jenž zemřel r. 1641.[12]) Pak dědila dcera posledního Veronika Zuzana Konická, dále Zuzana Kateřina Liborie Prakšická z Zástřizl, dcera Anny Bítovské z prvého manželství. Johanka hr. Verdugo, Fr. Karel Libštejnský hr. Kolovrat, Karel Maximilian hr. Thurn a Kateřina Charlotta hr. z Liechtenštejna, dědici po Zuzaně Kateřině Liborii z Zástřizl, int. 1692 Malenovice Františku Karlovi hr. z Lichtenštejna, sv. p. z Kastelkorn[13]) a syn posledního Tomáš Josef hr. Liechtenštejn odkázal 1739 panství svému bratru Jakubu Arnošto-

[1]) CDM VI. 174, ZDO I. 160. — [2]) CDM IX. 18, ZDO I. 490, VII. 74. — [3]) ZDO VII. 590, P I. 115, 185. — [4]) FRB V. 440, ZDVGMS IV. 40. — [5]) ZDO X. 200, P III. 595, IV. 316, VI. 37, ZDO XIV. 7, Stav. arch. 502, Salbuch č. 287., 49. — [6]) P VIII. 129, 131, 173, XLVII. 9, AČ VI. 572, PO XVIII. 166, ZDO XXII. 3. — [7]) PO XXIII. 141, XLIV. 314, XXIX. 1, ZDO XXVIII. 23, KA B I. č 10. — [8]) PO XXXI. 237—238, Bočkova sb. 9024. — [9]) PO XXXIII. 24, XXXIV. 19, ČMMZ IX. 78, PO XXXIV. 181, Žerotínovi zápiskové, II. 2, ČMM 1922 147, 162, 1915 193. — [10]) ČČH XXXV. 503. — [11]) PA IX. 352. — [12]) PO XLIII. 22, Zlobického sb. — [13]) ZDh II. 169, 259.

vi hr. z Liechtenštejna, biskupu olomouckému.[14]) Jakub Arnošt poručil pak 1747 Malenovice Karlu Otovi hr. Salm-Neuburg.[15]) Po smrti Karlova syna a dědice Karla Vincence hr. Salm-Neuburg bylo pak 1784 zboží malenovské a pohořelské int. jeho dcerám Arnoštce hr. z Lamberka, Henriettě hr. Herbersteinové a Antonii hr. Černínové, roz. hr. Salm-Neuburg.[16]) R. 1797 při dílčích smlouvách dostala Malenovice a Pohořelice Antonie, která 1804 prodala oba statky za 660.000 zl. Leopoldovi hr. z Šternberku (zemřel 18. února 1858), po němž dědil Leopold hr. Šternberk (zemřel 9. října 1863), pak Leopold hr. Šternberk (zemřel 21. září 1899) a posléze jiný Leopold hr. Šternberk. Pozemková reforma byla provedena 1925 (plocha 3005 ha); vlastníku propuštěny z záboru zámek a pivovar se sladovnou v Malenovicích. Zřízeny zbytkové statky Malenovice,Pohořelice a Leopoldov, v záboru zůstává lesní hospodářství a zcela byl rozdělen dvůr Tečovice. — R. 1836 obdržely Malenovice další dva (třetí a čtvrtý) výroční trhy a týdenní trh.

Bohuslavice, k 1372 viz u Hradiště, k 1406—1570 viz u Malenovic; 1783 rozparcelován tu dvůr.

Chlum založen kolem 1780.

Karlovice, původně sluly Karlovinc, založeny Karlem Vincencem hr. Salm-Neuburg na místě dvora Pěnkova.

Lhota, v 14. st. Hofmanova Lhota, v 16. st. Otmarova Lhota, k 1356—1570 viz u Malenovic; r. 1378 seděl tu Vojtěch z Šarova (ZDV III. 429) a Oneš z Šarova int. Otmanovu Lhotu (!) Hynkovi a Bohušovi bratřím z Šonvaldu (ZDO VIII. 409). R. 1783 rozparcelován tu dvůr.

Lhotka, k 1349—1574 u Tečovic, 1492—1570 u Malenovic. R. 1781 rozparcelován tu dvůr.

Louky nad Dřevnicí, k 1349 viz u Tečovic, 1356—1492 u Malenovic. Po smrti Buriana Tetoura z Tetova byla 1578 ves int. Jetřichovi z Kunovic, jenž ji 1581 vložil Janovi Bahenskému z Lukova.[17]) Po smrti Janově 1585 zůstal syn Daniel Bahenský i jiní synové a dcery;[18]) Luk však nabyl Jan Kokorský z Kokor a poručníci jeho syna int. 1589 Louky Vilémovi Bítovskému z Slavíkovic a ten opět ihned své manželce Marianě Křinecké z Ronova.[19]) R. 1783 rozparcelován tu dvůr.

Salaš založena v 2. pol. 18. st.

Tečovice s fil. kostelem sv. Jakuba Větš. K 1131 viz u Přerova. R. 1307 psal se Buněk z Tečovic.[20]) Milič, Racek a Buněk bratři z Tečovic int. 1350 Tečovice, Otrokovice, Buňov, Lhotu, Louky a Březovou Čeňkovi z Bechyně a jeho synům.[21]) K 1356—1492 viz u Malenovic. Rukojmí za Buriana Tetoura z Tetova prodali 1574 ves Tečovice s patr. a Lhotku Vilému Bítovskému z Slavíkovic.[22]) Fara přip. se 1356) zanikla za třicetileté války.

Na panství zanikly vsi: Březová, r. 1349 viz u Tečovic, 1406—92 u Malenovic, Buňov, dříve Bohuňov, zanikl u Otrokovic, kde jest dvůr Buňov, k 1356—1492 viz u Malenovic. — Dolní a Horní Doubravičky zanikly u Malenovic, k 1376 viz u Hradiště, k 1406—1570 viz u Malenovic. — Kozinec zanikl u Malenovic, kde ještě 1711 byl mlýn Kozinec, k 1356—1406 viz u Malenovic. — Kračenovice, zanikly u Tečovic, kde jsou pole Kračanky, k 1356—1406 viz u Malenovic.

Statek Pohořelice:

Pohořelice s zámkem, far. kostelem sv. Jana Nep. z 1739 a hřbitovní kaplí sv. Jiljí z 1770. R. 1255 psal se Holáč z Pohořelic a 1366 Zdich z Pohořelic.[23]) Konrád z Dobrotic int. 1368 Uhořelice (!) tvrz a ves Podhradí, Svojšice, Pěnkov a Oldřichovice (!) Raclavovi z Měnína, který 1371 int. totéž Mikulášovi z Malenovic.[24]) Markvart z Malenovic int. 1437 Pohořelice, tvrz a ves Podhradí s patr., Oldřichovice, Pěnkov, Komárov a pusté Svojšice Jindřichovi Houseti z Krumsína.[25]) Posléze Jiří Kužel z Žeravic int. 1464 (prodej před 1460) totéž Janovi Houseti z Krumsína.[26]) Dále bra-

— [14]) ZDh IV. 340. — [15]) ČMMZ XV. 320. — [16]) ZDh VIII. 116. — [17]) ZDO XXIX. 28, 49. — [18]) PO XLV. 320. — [19]) ZDO XXX. 8. — [20]) CDM VI. 9. — [21]) ZDO I. 159. — [22]) PO XXX. 549. — [23]) CDM III. 218, Lechner II. 37. — [24]) ZDO I. 970, II. 49. — [25]) ZDO X. 97, ČMM 1907 206. — [26]) ZDO

tři Bernart, Bohuše a Václav z Kateřinic prodali před 1489 (int. 1501) Pohořelice, pusté městečko Podhradí s kopcem a pod., Oldřichovice a pusté vsi Pěnkov, Sedlišťky, Svojšice, Dalenky a Komárov Smilovi, Zikmundovi, Vilémovi, Jindřichovi a Janovi bratřím vl. z Kunštátu.[27]) Jan Kuna pak int. 1509 toto zboží Janu Onšíkovi z Bělkovic, jenž tu seděl 1489—1512.[28]) Janův syn Petr Onšík poručil 1525 před tažením proti Turkům statek pohořelský svému bratru Daliborovi Onšíkovi z Bělkovic (int. 1541).[29]) Dalibor (manželkou jeho byla Eliška z Lipultovic) přikoupil od Martina Zablatského ze Zlína pustou ves Stránku a seděl zde ještě 1544.[30]) Dále držel Pohořelice 1559—70 Petr Onšík z Bělkovic a pak dcera Daliborova Barbora Onšíčka, vzala 1579 svého manžela Jakuba ml. Vojsku z Bogdunčovic na zboží pohořelské na spolek.[31]) Jakub Vojska přiznal 1583 na statku pohořelském 24 poddané, seděl tu ještě 1589 a zanechal statek svému synovi Janovi Vojskovi z Bogdunčovic (1608—24), za něhož byli ještě 1624 na statku predikanti.[32])

Janův syn Karel Vojska int. 1631 Oldřichovice, Komárov a dvůr Pěnkov Frydrychu Kalkreuterovi z Čuder a jeho manželce Anně Elišce a 1636 vložil témže Benedikt Palaští z Kesejova i Pohořelice.[33]) R. 1650 byly Pohořelice a Pěnkov int. vdově po Frydrychovi Anně Elišce, roz. Kobylkové z Kobylího a znovu provdané Palaští z Kesejova, a její dceři Apolonii Bartodějské z Bartoděj, roz. Kalkreuterové.[34]) Apolonie int. pak 1651 statek Gabrielovi hr. Serenyi, který jej 1654 vložil Františkovi sv. p. Horeckému z Horky.[35]) Zboží pohořelské pak int. 1687 Frydrych hr. Oppersdorf Attiliovi sv. p. Offredi a Johanka Barbora sv. paní Offredi, roz. Petřvalská z Petřvaldu, 1689 Frant. Leopoldovi sv. p. Forgach;[36]) týž pak 1699 int. Pohořelice Fr. Karlovi hr. z Liechtenštejnu k Malenovicům.[37]) — Fara (přip. se 1371) byla obnovena v Pohořelicích 1766.

Komárov, k 1368—1501 viz u Pohořelice, 1579 u Pěnkova.

Oldřichovice, v 19. st. též Ondřechovice, k 1368—1509 viz u Pohořelic,

Na statku zanikly D a l e n o v i c e, pusté sluly Dalenky, k 1368—1509 viz u Pohořelic; 1447 držel Dalenky Jindřich House z Podhradí.[38]) — P ě n k o v stával tam, kde jsou nyní Karlovice, k 1368—1509 viz u Pohořelic, 1570 u Malenovic. Jakub st. Vojska z Bogdunčovic dovolil prodati své manželce Barboře Onšíčce z Bělkovic tvrz a ves pustou Pěnkov a Oldřichovice Karlovi st. z Žerotína (1579).[39]) R. 1631 byl Pěnkov opět u Pohořelic.[40]) — P o d h r a d í, bývalo městečkem s tvrzí, k 1368—1501 viz u Pohořelic. — S e d l i š ť k y, stávaly u Oldřichovic, kde jest trať Sedlišťky, k 1501 viz u Pohořelic. — S t r á n k a; 1464 seděl tu Hanuš z Stránky.[41]) Později 1531 Burian Bohdal z Rabštejna int. Stránku Janu Šlajhovi z Jestřebí, načež koupil pustou ves Martin Záblacký ze Zlína, který ji již 1544 int. Daliborovi Onšíku z Bělkovic.[42]) Po smrti Buriana Tetoura byl dvůr a pustá ves Stránka int. 1578 Jetřichovi z Kunovic.[43]) Dále sdílela pustá ves osudy Luk. — S v o j š i c e, stávaly u Karlovic, k 1368—1509 viz u Pohořelic.

Liter.: V. Prasek, Paměti Malenovic a Pohořelic, Vel. Meziříčí 1883; Stiftungsurkunde von Karlowitz, Not. 1875; o založení Karlovic viz SA I. 45.

ZLÍNSKÉ PANSTVÍ.

Zlín, město s zámkem z r. 1777 a far. kostelem sv. Filipa a Jakuba. Na počátku 14. st. držel zboží v městečku Zlíně Fricek z Egrberka, který je

XI. 32, P IV. 276, 304. — [27]) ZDO XVI. 20, XVII. 5. — [28]) ČMMZ IX. 71, List. kl. velehrad. G 57. — [29]) ZDO XXV. 20, 21. — [30]) PO XIX. 15, 113. — [31]) ČMM 1907 209, PO XXVII. 216, ZDO XXIX. 40. — [32]) Bočkova sb. 10.061, PO XXXII. 122, XXXVI. 403, ČMM 1915 193. — [33]) ZDO XXXVII. 10, 38. — [34]) ZDh I. 61. — [35]) ZDh I. 62, 77. — [36]) ZDh II. 62, 93, 116. — [37]) ZDh III. 73. — [38]) P III. 675. — [39]) PO XXX. 644, 645. — [40]) PO XLIII. 116. — [41]) P IV. 110. — [42]) ZDO XXIII. 6, XXV. 29. — [43]) ZDO XXV. 53.

1322 prodal královně Elišce Rejčce.[1] R. 1349 psal se Herbort ze Zlína, ale 1358 seděli tu bratři Albert a Zdeněk z Šternberka,[2] 1360 drželi hrad a městečko Zlín sirotci Albertovi Alšík a Vilém z Šternberka[3] a 1389 Jaroslav z Šternberka[2], 1360 drželi hrad a městečko Zlín a 1389 jako léno markraběcí a teprve 1397 int. markr. Jošt tvrz a městečko Zlín, Březnici, pol. Želechovic (Selythowicz), Trnavu, Klečůvku, Čepkovou(!), Mladcovou(!), Zbožnou, Prštné a Bonětinu jako alod Zdeňkovi z Šternberka, který 1397 udělil Zlínu odúmrt a práva, jakými se řídilo Brno a Olomouc.[5] V l. 1406—7 seděl zde Zdeňkův syn Albert z Šternberka[6]; posléze bratři vl. Jiřík a Lacek z Šternberka int. 1437 Petru Romanovi z Vítovic tvrz a městečko Zlín s patr., Příluky, Březnici, Mladcovou, Čapkovou, Prštné, Zbožnou (Bezna!) s patr., půl Želechovic a pusté Boněcko.[7] Petr Roman potvrdil Zlínu privilegia a seděl tu ještě 1472; po jeho smrti spadlo zboží na krále, který je daroval před 1478 (int. 1485) Vilému Tetourovi z Tetova, jemuž byl Zlín přiřčen i smlouvami jihlavskými r. 1486.[8]

Vilém Tetour (manželkou jeho byla 1494 Barbora z Žerotína) obdržel 1509 pro Zlín dva jarmarky a zanechal panství svým synům Václavovi a Jiřímu Tetourům, z nichž poslední učinil 1516 s měšťany smlouvu o roboty, šenky, hlásky, dělání sladu, o mýto a jatky a propustil je z robot za 60 zl. ročního platu.[9] Jiřík seděl na Zlíně ještě 1541 (manželkou jeho byla 1531 Ludmila z Lomnice),[10] 1553—58 však Jan Tetour, který 1569 zastavil od Zlína Zdeňku Říčanskému Kavkovi z Říčan Lužkovice, Březnici a půl Želechovic.[11] Po smrti Janově 1569 rukojmí postoupili Zlín Kašparu Kuncovi Tetouru z Tetova.[12] Dále seděli tu bratři Frydrych a Burian Tetouři, kteří sice 1571 potvrdili Zlínu privilegia, ale 1571 int. městečko Zlín s tvrzí a pod., ulicemi Dlouhou, Otrubnou, Na posvátným, Kněžopotokem, Hradskou, Čepkovem a Sychrovem (vše ulice při Zlíně), městečko Grygov, jinak Trávník, Mladcovou, Březnici, Prštný(!), Příluk(!), Želechovice s pod., Lužkovice, Kudlov a Újezdec Janu Kropáčovi z Nevědomí (zemřel 23. října 1572 a pohřben v Hranicích).[13] Dcera Janova Anna Kropáčka odkázala panství svému manželu Janovi z Kunovic, po němž dědila jeho druhá manželka Bohunka z Žerotína.[14] Bohunka prodala 1589 panství zlínské Janu Cedlarovi z Hoffu, jenž 1593 potvrdil privilegia luterskému literátskému bratrstvu v Zlíně a 1594 obnovil městečku Zlínu všechna nadání.[15] V l. 1589—94 jmenuje se v Zlíně luterská fara a 1581—91 bratrský zbor.[16] Dne 31. května 1605 byl Zlín vypálen Bočkajovci.[17] R. 1608 seděl na Zlíně Kryštof Cedlar z Hoffu, jenž 1619 dal obcím Zlínu, Želechovicům a Březnici svobodu na dosazování luterských farářů.[18] Než 1628 byl již Zlín pokatoličtěn.[19] Dne 8. ledna 1621 porazili u Zlína Valaši císařské.[20] Po válce třicetileté byl Zlín s polovice pustý.[21]

Kryštofu Cedlarovi bylo panství pro účast v povstání konfiskováno a prodáno Karlovi Podstatskému z Prusinovic, po jehož smrti dědili (int. 1647) jeho synové Jiří Valerian, Zikmund Ondřej a Julius Karel Podstatští z Prusinovic.[22] R. 1655 koupil Zlín za 52 tisíc zl. rýn. Gabriel hr. Serenyi z Kis Sereny a 1713 Ant. Amát hr. Serenyi vložil Zlín Janu Leopoldovi hr. z Rotálu.[23] Týž zanechal panství své manželce Anně Marketě, roz. hr. Herberstein,[24] ale 1719 seděl na Zlíně již Adam Joachym hr. z Rotálu (zemřel 27. září 1746, manželkou jeho byla Josefa roz. hr. z Šternberku.)[25] Dále

[1] CDM VI. 202. — [2] ZDO I. 144, 531. — [3] ZDO I. 715, VI. 1. — [4] ZDO VI. 133. — [5] ZDO VI. 704, Zlobického sb. — [6] CDM XIII. 446, P I. 123. — [7] ZDO X. 227; XIII. 2, Annales Mus. Fr. 1896 153. — [8] AČ VI. 511, X. 292. — [9] ZDO XV. 3, PO XI. 51, Zlobického sb. — [10] ZDO XXIII. 5, PO XVIII. 154, Salbuch č. 284., 73. — [11] PO XXIII. 16, XXVII. 80, Salbuch č. 286., 2. — [12] PO XXIII. 16., XXVII. 80. — [13] PO XXVII. 79, Zlobického sb., ZDO XXVIII. 25, Zela, Náb. poměry v Olomouci atd., 27. — [14] PO XXXI. 380, LSA 215, ZDO XXXI. 12. — [15] Kameníček, III. 462, Zlobického sb. — [16] ČMM 1894 28, Hübel, 39, PA IX. 364. — [17] Kameníček, III. 372. — [18] PO XXXVI. 395, ČMM 1913 398. — [19] ČMM 1915 175. — [20] ČČH XXXV. 503. — [21] ČMM 1892 154. — [22] ZDh I. 2. — [23] ZDh III. 283. — [24] ZDh III. 311. — [25] ČMMZ XIII. 330, XV. 318. —

dědila Zlín dcera Adamova Marie Terezie provd. hr. Khewenhüller, pak bylo panství int. 1779 Fr. Antonínovi hr. Khewenhüller 1799 Josefovi hr. Khewenhüller, který 1804 prodal panství za 370.000 zl. Klaudiovi sv. p. Bretton. Po Klaudiovi dědil 1849 Vilém Klaudius sv. p. Bretton, jenž 1857 prodal panství za 400.000 zl. Janu Bergloví, který opět prodal je 1857 Bernartovi hr. Stolberg-Stolberg. Od Bernarta koupil 1860 Zlín za 445.000 zl. Leopold Haupt, jenž 1897 daroval polovici panství Dr. Štěpánu Viktorovi šl. Buchenrode a druhou pol. Marianě Henriettě Hauptové šl. Buchenrode; Mariana však prodala 1905 svoji pol. Štěpánovi. R. 1929 koupil panství Baťův Podpůrný fond v Zlíně. Za pozemkové reformy (plocha 2027 ha) propuštěny vlastníku ze záboru dvory Zbožensko a Zlín, pak lesní hospodářství a městu Zlínu byl prodán zámek ve Zlíně. — R. 1819 Zlín vyhořel.

Březnice s far. kostelem sv. Bartoloměje; k 1397—1619 viz u Zlína. Fara zanikla za třicetileté války, r. 1777 zřízena lokalie, 1784 kuracie, 1858 fara.

Jaroslavice vznikly teprve po 1571.

Kudlov, k 1571 viz u Zlína.

Lužkovice nál. 1446 k hradu Lukovu.[26]) Albrecht st. z Šternberka int. 1493 Lužkovice Adamovi ze Stříbra a jeho manželce Johance.[27]) K 1569—71 viz u Zlína.

Mladcová, k 1397—1571 viz u Zlína.

Příluky přip. se 1437,[28]) k 1571 viz u Zlína.

Prštné, k 1397—1571 viz u Zlína.

Želechovice, větší díl vsi, jejž držel 1417 Matouš z Šternberka.[29]) Albrecht z Šternberka int. 1493 díl vsi s pod. Vilému Tetourovi z Tetova.[30]) K 1397 až 1619 viz u Zlína.

Na panství zanikly osady: Boněticе, pusté sluly Bončko, zanikly u Příluk, kde jest samota Bončtické paseky, k 1397—1437 viz u Zlína. — Městečko Grygov, jinak Trávník, splynul nejspíše se Zlínem, k 1571 viz u Zlína. — Újezdec zanikl, neznámo kde; Jiřík Tetour pustil 1523 Újezdci odúmrt,[31]) k 1571 viz u Zlína. — Zbožná, pustá slula Zbožensko, zanikla v neznámém místě, k 1397—1571 viz u Zlína.

PANSTVÍ KVASICKÉ.

Kvasice, městečko s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1730—40 a zámkem. K 1131 viz u Spytihněvě. R. 1248 seděl tu Ondřej z Kvasic (Chwaschiz) a 1269 Milota z Kvasic (Quaschiz), oba z rodu Benešovicův.[1]) R. 1353 drželi synové Beneše z Benešova Milota a Budiš z Benešova tvrz a městečko Kvasice, Bělov, Újezdec, Novou Ves, Střížovice, Ohništkovice, Kladruby a Sulimov,[2]) 1373—1407 seděli tu synové Milotovi Beneš (manželkou jeho byla 1406 Eliška z Cimburka) a Budiš z Benešova,[3]) pak na počátku válek husitských Budišův syn Milota z Benešova, za něhož v létě 1423 husité hradu Kvasic dobyli.[4]) Kvasicemi vládla pak dcera Benešova Anna z Benešova, která před 1434 (int. 1437) prodala tvrz a městečko Kvasice s předměstím a patr. a vsi Střížovice, Ohništky, Sulimov, Kladruby, Novou Ves, Bělov a Újezdec Janu Kuželovi z Žeravic, jehož manželkou byla 1437 Johanka z Tvorkova a který tu seděl ještě 1446.[5]) R. 1461 drželi Kvasice bratři vl. Jiřík a Václav Kuželové, z nichž Jiří držel 1465 k Kvasicum i pul léna Bílovic, Bařic, Těšnovic a Kotojed a seděl tu ještě 1480.[6]) Kvasice dědil pak jejich synovec Arnošt Kužel (seděl tu 1484), jehož manželkou byla 1493 Kateřina z Boholusk.[7]) Arnošt odkázal 1507 hrad a městečko Kvasice, Střížovice, Trávník, Nětčice(?), Záhlinice, pul Kotojed, pul Těšnovic, Bělov, pul Kudlovic, Prosinky a pusté vsi Újezd, Ohništky, Kladruby,

[26]) ZDO X. 415. — [27]) ZDO XIV. 25. — [28]) ZDO X. 227. — [29]) P II. 531. — [30]) ZDO XIV. 27. — [31]) Zlobického sb.

[1]) CDM III. 117, IV. 24. — [2]) ZDO I. 302, 823. — [3]) ZDO II. 348, VII. 254, P I. 244. — [4]) ZDVGMS IV. 34, Bretholz, Die Übergabe Mährens, 304. — [5]) Stav. arch. 338, ZDO X. 213, 220, Stav. arch. 345, AČ X. 264. — [6]) AČ XV. 240, Lechner I. 92, DM V. 49. — [7]) Stav. arch. 439, ZDO XIV. 19.

Sulimov, Novou Ves, dále půl Jarohňovic, Klobouček a Skržice svému nevl. bratrovi Hynku Bočkovi z Kunštátu.[8]) Týž také uvázal se před 1510 v Kvasice, ale 1511 postoupil zboží kvasické Albrechtovi z Šternberka.[9]) Také Apolonie Kuželová, provdaná za Havla z Chomutovic, int. 1512 témuž Albrechtovi Kvasice.[10]) Brzy po r. 1514 Kvasice vyhořely.[11])

Albrecht zemřel 1521 (pohřben u minoritů v Olomouci) a Kvasice zdědil jeho syn Jan st. z Šternberka (prvou jeho manželkou byla 1523 Marketa z Vlašimě, druhou 1531 Eliška z Šternberka, která zemřela 1547), jenž odprodal od panství kvasického Záhlinice Vilému, Kunatovi a Janu Haškovi bratřím vl. z Vrchlabí a zemřel 1536 (pohřben v Holešově).[12]) Jeho syn Albrecht z Šternberka int. 1548 zámek a městečko Kvasice s pod., Trávník, Střížovice, Bělov, půl Těšnovic s pol. podací a pusté vsi Ohništky, Kladoruby, Novou Ves a Újezdsko, dále městečko Tlumačov s pod. a pusté vsi Hostinek a Olšovsko Janovi z Ludanic, který 1547 odkázal statek kvasický i tlumačovský nejv. hejtmanu markr. mor. Václavovi z Ludanic a jeho synum Janovi a Hynkovi z Ludanic.[13]) Po smrti Václavově 1557 drželi bratři Kvasice nejprve v nedílu, 1558 se rozdělili a Kvasice podržel Hynek z Ludanic.[14]) Po smrti Hynkově dědil jeho bratranec Václav z Ludanic, jenž 1570 prodal (int. 1571) zboží kvasické a tlumačovské Kašparu Výskotovi z Vodník, jenž již 1574 byl neb. a zanechal sirotky.[15]) Od Kašpara Výskoty nabyl Kvasic Havel Kurovský z Vrchlabí (1574—91), jenž 1577 postavil v Kvasicích kostelní věž a prodal 1591 panství kvasické Anně z Obrhamu, manželce Adama Kravařského z Šlevic za 39.000 zl. mor. (int. r. 1602).[16]) V této době 1594—98 bylo panství zastaveno Záviši Nekšovi z Landeka.[17]) R. 1592 jmenují se v Kvasicích Bratři.[18])

Anna z Obrhamu poručila Kvasice svému manželovi Adamu Kravařskému z Šlevic (int. 1608), za něhož byla 1610 kvasická fara evang.[19]) Adam prodal 1610 Kvasice za 60.500 zl. mor. Václavu Molovi z Modřelic, který ještě 1614 prodal panství za 62.000 zl. evangelíku Jiřímu st. Bruntálskému z Vrbna (int. 1616).[20]) Jiří súčastnil se českého povstání, zemřel však ještě před konfiskacemi a král. komora ponechala za náhradu Kvasice vdově Aleně Bruntálské z Vrbna, za níž ještě 1624 zdržovali se na panství predikanti.[21]) V polovici ledna 1621 vyplenili panství kvasické císařští (Hrubý, Mor. korespondence, 175). Alena provdala se pak znovu za Jana z Rotálu a 1636 int. témuž i Kvasice.[22]) Jan hr. z Rotálu odkázal 1674 své statky svým strýcum a sice dvě třetiny Janu Kryštofovi a třetinu Juliu Vilémovi sv. p. z Rotálu;[23]) podle porovnání dostal Kvasice Julius Vilem, který 1691 odkázal fideikomisní zboží kvasické svému synovi Fr. Vilému Helfriedovi z Rotálu.[24]) Týž zemřel 1709 a statky spravovala pak za jeho syna Adama Jáchyma vdova Anna Marketa, roz. hr. z Herbersteinu.[25]) Adam Jáchym zemřel 27. září 1746 a zanechal vdovu Josefu roz. hr. Šternberkovou a tři dcery.[26]) Podle rozdílu mezi dcerami Marií Annou, provd. hr. z Lambergu, Josefou, provd. hr. z Auersberku, a Terezií, provd. hr. Khewenhüller, obdržela Kvasice nejstarší (int. 1763).[27]) Po její smrti byly Kvasice 1801 int. jejím synum Fr. Adamovi a Janu Nep. hr. z Lamberku[28]) (poslední zemřel 1838). Po smrti Arnošta hr. z Lamberku 1855 držela polovinu panství Leopolda hr. z Lamberku, druhou pol. Karolina provdaná hr. Bigot de Saint Quentin (zemřela 31. prosince 1881). Po smrti Karoliny držela pak celé panství Leopolda hr.

— [8]) ZDO XVII. 23, PO VIII. 183. — [9]) ZDO XVII. 23. — [10]) ZDO XVII. 19, PO VIII. 183. — [11]) Fintajsl, Písemné památky, 9. — [12]) ZDO XIX. 8, XXIII. 1, Olmützer Sammelchr., 14, ZDO XXIII. 2. — [13]) ZDO XXV. 54, XXVI. 11, Salbuch č. 286., f. 167. — [14]) PO XXI. 73, ZDO XXV. 96, PO XXIII. 41, Akta Göding 48. — [15]) ZDO XXVIII. 28, PO XXVII. 286, XXVIII. 117. — [16]) PO XXVIII. 252, XXXII. 16, XXXIII. 16, 554, Cerroniho sb. I. 97, ZDO XXXII. 22. — [17]) PO XXXVI. 58, SA VIII. 136. — [18]) PA IX. 348. — [19]) ZDO XXXIII. 56, ČMM 1894 28. — [20]) ZDO XXXIII. 25, 42. — [21]) Slovák, Konf. prot. 28, ČMM 1915 192. ZDO XXXVI. 6. — [22]) ZDO XXXVII. 38. — [23]) ČMMZ IX. 107. — [24]) ČMMZ X. 109. — [25]) ČMMZ XI. 117. — [26]) ČMMZ XV. 318. — [27]) ZDh VI. 193. — [28]) ZDh VIII. 322. —

Lamberk, provdaná hr. Thun (zemřela 10. dubna 1902), po jejíž smrti byly Kvasice int. Dr. Jaroslavu hr. Thun-Hohenstein. R. 1930 byly Kvasice vloženy Arnoštovi Thun-Hohenstein. Pozemková reforma byla provedena v l. 1923—27 (rozloha 3098 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Kvasice, Trávník, lesní hospodářství, cihelna, mlýn, pivovar, pila a zámek v Kvasicích; zcela byly rozděleny dvory N. Dvůr, Chlum a Vrbka.

Urbář panství kvasického byl sepsán r. 1666. Fara (přip. se 1366) zanikla za třicetileté války, byla však již 1660 obnovena. V Kvasicích narodil se moravský historik Marian Ulmann (1694 až 1765).

Bělov, k 1131 viz u Spytihněvě, k 1353—1548 viz u Kvasic.

Karolinov byl založen 1822 Karolinou hr. z Lamberku.

Kostelany připomínají se teprve 1667.

Lubná; k 1131 viz u Spytihněvě. Bratři z Otaslavic int. 1358 Lubnou Jaroslavovi z Šternberka;[29]) Pavel z Žerotína udělil 1545 Lubné odúmrt, Frydrych z Žerotína upravil 1570 poddaným povinnosti a udělil různá privilegia (Středovský, Apogr., VIII 242); r. 1631 Jan sv. p. z Rotálu vyměřil Lubné roboty a potvrdil odúmrt (LSA 535).

Střížovice; k 1349 viz u Malenovic (Střičenovice), 1353—1538 u Kvasic. R. 1616 celá ves vyhořela.[30])

Sulimov, k 1353—1548 viz u Kvasic.

Trávník; Budislava, vdova po Křížovi z Ratai, darovala klášteru sv. Jakuba v Olomouci 1283 ves Trávník, což 1283 biskup Dětřich potvrdil.[31]) V pol. 14. st. držel ves Aleš Kužel z Žeravic, jenž 1368 int. Trávník Daliborovi z Tečovic.[32]) Po smrti Daliborově zboží sirotků, tvrz a ves Trávník, bylo 1384 int. Budišovi z Kvasic.[33]) R. 1420 seděl zde Milota z Benešova, jehož manželkou byla Anna z Cimburka.[34]) Spolkem nabyli pak vsi Jiří a Václav Strážničtí z Kravař, kteří 1437 int. Trávník Oldřichu Stošovi z Bránic, jenž ještě 1437 vložil zboží Janu Javorovi z Rakové.[35]) Jan Javor prodal před 1463 (int. 1464) Trávník s tvrzištěm Jiřiku Kuželovi z Žeravic;[36]) již 1463 seděl tu Dobeš Kužel a 1481 Jiřík Kužel int. Trávník s pustým tvrzištěm Arnoštu Kuželovi z Žeravic.[37]) K 1507—48 viz u Kvasic.

Vrbka připomíná se 1464.

Nová Dědina, dříve Nová Ves, k 1353—1548 viz u Kvasic, ves zpustla a byla 1656 obnovena.

Na panství zanikly vsi:

K l a d o r u b y, k 1353—1548 viz u Kvasic, O h n i š t k y, zanikly mezi Sulimovem a Kvasicemi, kde jest trať Ohništky, k 1131 viz u Spytihněvě, k 1353—1548 viz u Kvasic; U j e z d e c, k 1353—1548 viz u Kvasic; N o v á V e s, k 1353—1548 viz u Kvasic.

Literatura: J. Spáčil, Městečko Kvasice, Kroměříž 1921.

STATEK TROUBKY.

Troubky, díl vsi s zámkem. Proček Milotský z Zástřizl pustil 1547 díl Troubek biskupu olomouckému, přijal jej ihned jakožto biskupské léno a 1549 dal manské části Troubek odúmrt.[1]) Již 1552 přijal léno na tvrz pustou a díl vsi Troubek Václav Počenský z Hrádku a 1554 bratři Jindřich a Mikuláš z Hrádku, kteří utiskovali poddané a seděli tu ještě 1568.[2]) Dále seděl tu Zikmund Krčma z Koněpas, který 1572 prodal manskou část Troubek Matyáši Greynczarovi z Königsdorfu, načež 1548 přiznal tu Jiřík Greynczar 15 poddaných.[3]) R. 1607 seděl tu Kryštof Hýbl z Trutnova, 1609 Tas Podštatský z Prusinovic, ale 1616 Zuzana Hýblová z Altendorfu, vdova po Kryštofovi prodala biskupskou tvrz a díl vsi Troubek za 5100 zl. mor. Kryštofu Martinkovskému z Rozseče.[4]) R. 1652 dědili synové Kryštofovi Jindřich, Zikmund, Karel a Oldřich, Václav Martinkovští, kteří 1654 prodali léno za 4000 zl. rýn. Janu Františkovi Lichnovskému z

[29]) ZDO I. 582. — [30]) SA V. 149. — [31]) CDM IV. 211. — [32]) ZDO I. 1126. — [33]) ZDO IV. 398. — [34]) ZDO IX. 294. — [35]) ZDO X. 237, 317. — [36]) ZDO XI. 24. — [37]) P IV. 275, ZDO XII. 26.

[1]) AA VIII. a 1, LSA 477, LA k 1549. — [2]) DM V. 36, 45, XV. 5, 21. — [3]) LA k 1572, SA VIII. 114, DMb III. 20. — [4]) DM XXII. 95, 107, AA R 8 a, DMb II. 14. — [5]) DMb IV. 45. — [6]) DMb XI. 82. — [7]) DMb XIV. 46.

Voštic (zemřel 1658, pohřben v Morkovicích).[5]) Pak dědil Troubky syn Janův Bernart Melichar (zemřel 1711) a syn Melicharův Jan Josef Lichnovský, který 1720 prodal léno Jiřímu Žalkovskému z Žalkovic (zemřel 1732).[6]) Dědici jeho byli synové Jan, Václav a František Žalkovští, z nichž poslední prodal 1773 Troubky za 20.000 zl. rýn. Antonínu Pavlovi sv. p. Braida (zemřel 1794).[7]) Dále následoval Josef sv. p. Braida, pak Ludvík sv. p. Braida (zemřel 1827) a Eugen hr. Braida. Týž postoupil 1869 Troubky svému synu Zikmundovi, od něhož koupila 1874 polovici statku Anna Schidlová (zemřela 16. prosince 1916). Dědička poslední Eugenie Ambrosová v. Rechtenberg vložila 1918 polovici Troubek Janu Dostálovi, který 1919 přikoupil od Marianny Wechové i druhou polovici statku.

MORKOVICKÉ PANSTVÍ.

Morkovice, městečko s far. kostelem sv. Jana Křtit. a zámkem. V l. 1222—38 jmenuje se Semislav z Morkovic (de Morcwycz)[1]) Markvart z Morkovic int. 1355 městečko Morkovice s tvrzí, Prasklice, díl Uhřic, Počenic, dále Svatobořice a Bedihošt (tuto ves držel od kláštera hradišťského) markr. Janovi.[2]) Markrabí nepodržel statku dlouho a již 1358 Jeník st. z Morkovic int. Morkovice Vlčkovi a Závišovi z Morkovic.[3]) Později držel díl Morkovic Oldřich Stoš z Kounic a prodal jej markr. Joštovi, který 1389 vložil městečko s tvrzí a patr. Janovi z Hušťnovic.[4]) Z synů Janových psal se 1406 Václav z Morkovic, po němž zůstala 1437 vdova Anna a syn Milota z Morkovic.[5]) Král Matyáš odňal za válek uherských Milotovi Morkovice a dal je 1469 Protivcovi z Zástřizl, ale později seděl tu opět Milota, jenž 1480 vzal Jaroše z Zástřizl a bratr Václava a Jiříka ze Zástřizl na Morkovice na spolek[6]) Jiřík z Zástřizl postoupil 1487 půl městečka, tvrze a podacího v Morkovicích Jarošovi z Zástřizl, takže ten opět zcelil statek.[7]) V l. 1509-1510 seděl tu na polovině syn Smil z Zástřizl, který 1516 int. Janu Kobíkovi z Opatova na Majetíně půl tvrze, městečka a podacího v Morkovicích, pů pustého Švábska, půl pustého Skavska, Slížany, Honětice, Dobročpovice s pod., Zdislavice (Číslavice), díl Zborovic a pustý Chlum.[8]) Jan Kobík statku nepodržel a int. jej ještě 1516 druhému synovi Jarošovu a držiteli druhé poloviny statku morkovského Jiříkovi z Zástřizl, za něhož 1538 Ferdinand I. přidal Morkovicům dva jarmarky a jenž tu seděl ještě 1540.[9]) Dále seděl tu 1554-63 Jiříkův syn Jan z Zástřizl, jehož manželkou byla Klára z Hrádku[10]), 1564-83 Jaroslav Morkovský z Zástřizl, který odkázal Morkovice synovi Jiříku Protivcovi z Zástřizl.[11])

Po Jiřím dědil Morkovice nejprve jeho bratr Václav Morkovský z Zástřizl (zemřel 22. dubna 1600, manželkou jeho byla Kunka z Korotína) a pak druhý jeho bratr Bohuše Morkovský, jenž zemřel 1612 a zanechal vdovu Apolonii z Žerotína.[12]) Dále a pak druhý jeho bratr Bohuše Morkovský z Zástřizl, katolík, jenž zemřel 1632 a zanechal vdovu Alžbětu Eusebii Pruskovskou z Pruskova.[13]) Fara v Morkovicích byla v 2. pol. 16. stol. evangelická, 1617 již katolická.[14]) Po válce třicetileté bylo tu 37 osedlých a 34 pusté domy.[15]) R. 1632 zdědil Morkovice Václavův syn Jan Bohuše Morkovský z Zástřizl, jenž 1647 postoupil panství svému bratru Oldřichu Desideriovi z Zástřizl. Vdova po Oldřichovi Kateřina Zdeňka Šponarová z Blinsdorfa, znovuprovdaná v. Scherfenberg, zanechala 1704 Morkovice svým dětem Anně Kateřině provdané Sakové z Bohuňovic a Johance provd.

[1]) Friedrich II. 222, CDM II. 290. — [2]) CDM VIII. 294, ZDO I. 387. — [3]) ZDO I. 526. — [4]) ZDO VI. 4. — [5]) P I. 148, ZDO X. 66. — [6]) ČMM 1907 207, ZDO XII. 12. — [7]) ČMMZ 1907 207, ZDO XIII. 13. — [8]) PO VIII. 159, 276, XI. 98, ZDO XIII. 2. — [9]) Salbuch č. 283., f. 185, ČMMZ IX. 75. — [10]) ZDO XXV. 96, PO XXIII. 220, Salbuch č. 287., f. 185. — [11]) PO XLV. 89, ZDO XXVII. 41. — [12]) ZDO XXIX. 52, PO XXXIII. 1, 567, XXXVI. 163, ZDO XXXIII. 24. — [13]) ZDB XXXI. 1, ČMM 1922 147, ZDO XXXIV. 7. — [14]) Kameníček, III. 489, ČMM 1903 306. — [15]) ČMM 1892 154. —

sv. paní v. Stomm, které 1710 int. statek Fr. Ferdinandu sv. p. Sakovi (ZDo IV. 31). R. 1720 zdědily celý statek dcery Fr. Ferdinanda Saka z Bohuňovic a 1736 odkoupila od svých sester Anny Magdaleny provd. hr. Gellhorn, Kateřiny Evy, provd. hr. Ostašovské, a Františky Anatolie, provd. v. Kalkreuten, jejich podíly Marie Barbora Saková a její manžel Bernard Josef sv. p. Skrbenský z Hříště. Marie Barbora prodala 1755 Morkovice za 183.000 zl. rýn. Antonínu Pavlovi ryt. Braidovi (ZDoVI. 2, VIII. 42). Po smrti Antonínově bylo panství 1794 int. Karlovi sv. p. Braida, ale 1795 koupil Morkovice od administrátorky panství Mariany hr. Braida za 200.000 zl. Jan Bapt. Arioli v. Morkowitz (ZDo XI. 353), po němž dědil 1805 syn František Arioli v. Morkowitz (zemřel 11. srpna 1857). Dále dědily Morkovice Emilie Arioli, roz. sv. paní Panthom, Marie v. Dürrfeld, roz. Arioli, Adela v. Suttner, roz. Arioli, Julie a Stefanie Arioli, Pavlina v. Boselli, roz. Arioli, a Gabriela v. Batz, roz. Arioli, které prodaly 1863 Morkovice Leopoldině hr. Thun-Hohenstein, roz. hr. z Lamberku, za 560.000 zl. Tato zemřela 10. dubna 1902 a zanechala Morkovice synovi Dr. Jaroslavu říš. hr. Thun-Hohenstein. R. 1911 koupili po polovici panství Filip hr. Kinský a Marie hr. Kinská-Dubská; podíl poslední byl 1927 int. Terezii Spiegelfeldově. Pozemková reforma na panství byla provedena 1924—27 (plocha 1124 ha); vlastníkům propuštěny ze záboru zbytkové statky Morkovice, Skavsko a Lesy; utvořen zbytkový statek Obora a zcela rozdělen dvůr Počenice. — Fara v Morkovicích zanikla za třicetileté války a byla 1670 obnovena. V Morkovicích stával v 17. stol svobodný dvůr Harasov.

Počenice, větší díl vsi s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1764—68. R. 1283 psal se Mikuláš z Počenic.[16]) K 1355 viz u Morkovic, 1371 u Zborovic. R. 1374 psal se po vsi Levík, 1375 Aleš, 1416 Linhart a 1418 Filip z Počenic.[17]) Heralt z Počenic int. 1378 díl vsi Vlčkovi z Dobročkovic.[18]) Jiný díl int. 1391 markr. Jošt Fraňkovi z Pornic a 1406 int. týž markr. patronát far. kostela sv. Gotharta Karlovi z Lilče, jenž držel původně i patronát druhého kostela počenického sv. Petra, kterýž int. 1412 Bartošovi z Slezan.[19]) Jan z Počenic int. 1418 tvrz a zboží v Počenicích s patr. sv. Gotharta Vlčkovi z Tučína, jenž opět 1420 vložil část svého zboží v Počenicích Petrovi z Mikulovic.[20]) Vlčkův syn Ctibor z Tučína int. zbytek vsi s patr. sv. Gotharta Filipovi z Pačlavic, který získal i ostatní část Počenic (int. 1420) od Bartoše z Slížan.[21]) R. 1447 seděl tu Václav Lizna z Počenic, jenž 1481 int. díl Počenic s kostelem sv. Gotharta Štěpánovi z Rataj.[22]) Štěpán int. 1492 zboží Václavovi z Ludanic, který int. ještě 1492 díl Počenic Václavu Čechovi z Hrádku.[23]) Václav Čech zanechal syny Jaroše a Ctibora Čechy z Hrádku; Jaroš int. 1521 díl Počenic Václavovi, synu neb. Jindřicha z Hrádku, a ten opět ještě 1521 Ctiborovi z Hrádku, jehož manželkou byla Johanka z Kostelce (1523 byl Ctibor neb., zanechal vdovu Johanku a syna Václava Čecha).[24]) V l. 1536—40 seděl tu Václav z Hrádku, jehož manželkou byla Johanka z Lazník,[25]) pak Znata z Hrádku, po němž dědila část vsi (Horní Počenice!) jeho sestra Kateřina z Hrádku, tkerá 1553 vzala svého manžela Jindřicha z Kokor na toto zboží na spolek.[26]) Jindřich Kokorský prodal 1562 Horní Počenice s tvrzí a patr. Václavovi st. Podstatskému z Prusinovic, jehož syn Jetřich Podstatský získal 1568 od Mikuláše ml. z Hrádku i Dolní Počenice;[27]) manželkou Jetřichovou, jenž seděl tu ještě 1573, byla 1570 Alžběta z Bobolusk.[28]) Jetřich prodal posléze před 1576 Počenice Nikodemovi z Bobolusk, jehož syn Jan Bobolusky z Bobolusk přiznal 1582 na svém statku počenském 49 poddaných[29]) R. 1589 vykonáno bylo na Počenice několik

[16]) CDM IV. 211. — [17]) P I. 13, 31, II. 500, 615. — [18]) ZDO III. 446. — [19]) ZDO VI. 206, VII. 411, VIII. 14. — [20]) ZDO IX. 207, 276. — [21]) ZDO IX. 373, X. 238. — [22]) AČ VI. 500, ZDO XII. 26. — [23]) ZDO XIV. 11. — [24]) ZDO XIX. 3, 5, PO XLVII. 11. — [25]) ZDO XXV. 10, ČMM 1907 207. — [26]) ZDO XXV. 86. — [27]) ZDO XXVII. 25. — [28]) PO XXVII. 27, XXXVI. 206, XLV. 149. — [29]) PO XXIX. 100, XXXIV. 66, SA VIII. 114. — [30]) CDM

zvodů, větší část vsi prodána byla ještě téhož roku k Morkovicům, menší dostala se k Uhřicům. Fara v Počenicích zanikla po třicetileté válce, 1855 zřízena kuracie, 1889 fara.

Prasklice s far. kostelem sv. Anny; k 1355 viz u Morkovic, 1371 u Zborovic. Po smrti Markvarta z Morkovic spadly Prasklice na markr. Jošta, který dal 1385 ves Prasklice, jinak Colben, lénem nejprve svému komorníku Mysliborovi, pak je 1385 prodal olomoucké kapitule (int. 1386).[30]) Kapitula postoupila 1568 nejprve ves záměnou biskupu olomouckému a 1603 int. ji Bohušovi Morkovskému z Zástřizl.[31]) R. 1902 zřízena fara.

Slížany, dříve Slezany; příp. se 1351.[32]) V l. 1382—1405 psal se Bartoš z Slížan a 1416—64 Levík z Slížan, syn Bartošův.[33]) Pak nabyli vsi Zástřizlové a Protivec, Mikuláš a Filip bratři z Zástřizl int. 1490 Slížany Jarošovi z Zástřizl, jemuž také 1519 int. Jan Kobík z Opatova své právo na Slížanech.[34]) Jiřík z Zástřizl dal 1530 zdejším Bratřím svobody a také Jaroš z Zástřizl potvrdil 1547 bratřím dům a zbor.[35]) Jaroš int. 1561 Slížany Janovi z Zástřizl, ale od 1583 byla ves spojena opět s Morkovicemi.[36]) Slížany byly důležitým střediskem Jednoty bratrské, 1549, 1557, 1561 a 1562 konány tu bratrské synody. Správcem zboru byl 1555 Matěj Červenka, 1562 Jan Aquinus.[37]) R. 1517 byla ves přifařena do Morkovic (DO X. 170).

Na panství zanikly vsi:

Opatovice zanikly u Morkovic, kde jest Opatovský les; připomínají se 1351.[38]) Mikšík z Újezda int. 1398 Opatovice Hanušovi z Prus, jenž 1407 int. zboží Vítkovi z Červené Lhoty.[39]) Dále Vilém z Opatovic int. 1416 Opatovice s tvrzí Pešíkovi ze Lhoty a Jindřich z Bařic vložil 1464 pusté Opatovice Janovi z Morkovic.[40]) K 1509—64 viz u Litenčic.

Skavsko zaniklo u Morkovic, kde jest dvůr a les Skavsko; k 1371 viz u Zborovic, 1400 u Litenčic. Mikuláš int. 1406 Dolní a Horní Skavsko Václavovi z Morkovic.[41]) K 1516 pusté u Morkovic.

Literatura: Fr. Kubíček, Paměti městečka Morkovic, Morkovice 1905.

PAČLAVICKÉ PANSTVÍ.

Pačlavice, městečko s far. kostelem sv. Martina z 1655 a zámkem. R. 1131 náležel tu (Pacezlauicih) 1 lán kostelu přerovskému.[1]) Vladislav II. daroval po 1140 ves Pačlavice (Pacizlauiz) svému kancléři Gervasiovi, po jehož smrti spadla ves na téhož panovníka a byla jím darována pražským johanitům (mezi 1158—69).[2]) R. 1228 nál. dvě popluží v Pačlavicích (Passhlawiz) klášteru velehradskému.[3]) R. 1356 jmenuje se Dobeš z Pačlavic.[4]) Jesutbor z Drahanovic int. 1355 tvrz v Pačlavicích Heršovi a 1360 int. Racek ze Zborovic tvrz, zboží a díl patr. v Pačlavicích, načež Oldřich, Jan, Tas a Vaněk z Boskovic int. 1365 toto zboží Ortvínovi z Pornic;[5]) později držel tento díl Pešík z Holohlav, jenž jej int. 1376 Vojslavovi z Křížánkova.[6]) Jiný díl držel před 1374 Matouš Lukovský z Šternberka.[7])

Jan z Pačlavic int. 1406 a zboží v Pačlavicích Filipovi Střížovi z Pačlavic a Víckova, jehož starším synem byl Jan z Víckova (1410).[8]) Filip seděl tu ještě 1430 a pak 1447 jeho syn Artleb z Víckova.[9]) Jiný díl držel 1468 Filip z Pačlavic a pak jeho syn Petr.[10]) Statek po neb. Petrovi z Pačlavic tvrz a ves Pačlavice s pod. a Lhota, byl 1492 int. Mikuláši Cedlarovi z Hoffu, jehož manželkou byla tehdy Alžběta z Berneku a jemuž 1522 Jan Kobík z Opa-

XI. 361, 374, ZDO V. 3. — [31]) KA B I. b 30, ZDO XXXII. 38. — [32]) ZDO I. 242. — [33]) P I. 56, 112, II. 500, IV. 368. — [34]) ZDO XIII. 13, XVIII. 12. — [35]) SH III. 204, 208. — [36]) ZDO XXVII. 12. — [37]) PA IX. 360, Jireček, 21. — [38]) ZDO I. 210. — [39]) ZDO VI. 881, 911. — [40]) ZDO VIII. 587, XI. 197. — [41]) ZDO VII. 198.

[1]) Friedrich I. 115. — [2]) Friedrich I. 245. — [3]) Friedrich II. 321. — [4]) Lechner II. 14. — [5]) ZDO I. 350, 762, 918. — [6]) ZDO III. 129. — [7]) P I. 30. — [8]) ZDO VII. 293, CDM XIV. 130. — [9]) AČ VI. 498, 500. — [10]) AČ VI. 507.

tova int. zbylý díl Pačlavic,[11]) Jan Cedlar z Hoffu pustil 1523 Pačlavicům a Dětkovicům vinný šenk.[12]) Václav Cedlar (1527—64) pustil 1566 Pačlavice z rybničných robot.[13]) R. 1538 byly Pačlavice povyšeny na městečko s právem dvou jarmaků a trhu.[14]) Václavův syn Jan Cedlar potvrdil 1575 bratřím v Pačlavicích privilegia a dal jim list na zbor.[15]) R. 1609 seděl tu Kryštof Cedlar z Hoffu, jenž 1612 prodal Janu Bukůvkovi z Bukůvky tvrz a městečko Pačlavice s pod., Lhotku a díl Pornic.[16]) Po Janovi dědil před 1619 jeho syn Bernart Bukůvka (zemřel 1633), za něhož ještě 1624 zdržovali se na statku predikanti.[17]) Vdova po Janu Bernartovi Anna Marie roz. Soběkurská z Soběkur postoupila 1643 dceři Anně Kateřině Maximiliáně, provd. hr. z Martinic, která již 1649 odevzdal statek Janu Jakartovskému z Sudic (ZDo I. 6. 31). Po tomto dědila 1667 jeho dcera Johanka Rosina, provd. Chorynská z Ledské (ZDo I. 176), pak 1678 její manžel František Adam (ZDo I. 315) a 1690 syn František Karel (zemřel 1741, ZDh V. 50).

Syn Františka Karla olomoucký kanovník Matyáš hr. Chorynský statek zcela zadlužil, takže týž byl prodán v dražbě Matyašovu bratru Ignácovi Dominikovi sv. p. Chorynskému a jeho manželce Marii Barboře, roz hr. z Hodic (1757), kteří smluvili se o Pačlavice s věřiteli.[18]) R. 1791 byly Pačlavice int. Marii hr. v. Prinzenstein, která prodala 1814 panství za 260.000 zl. víd. Arnoštu knížeti Arenbergovi. R. 1836 bylo panství int. Arnoštově dceři Arnoštce kněžně Arenbergové, která darovala 1841 Pačlavice ústavu milosrdných seter ve Vídni. Pozemková reforma byla provedena 1925 (vlastník Ústav milosrdných sester, plocha 813 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Pačlavice, Dětkovice a Švábsko, lesní hospodářství, zámek, pila a cihelna v Pačlavicích a pila v Pornicích.

Dětkovice připomínají se 1311, kdy držel je Vítek z Švábenic.[19]) R. 1374 psal se Ješek z Dětkovic[20]) a 1412 bratři Kašpar a Dalibor z Dětkovic.[21]) Ještě na poč. 15. st. drželi tu některé zboží vládykové z Švábenic, ale pak 1466 Ondřej z Zástřizl a Kunkovic int. ves své manželce Hedvice a 1466 seděl tu již Vilém z Zástřizl.[22]) Koncem 15. st. získal díl vsi Dobeš z Hory Obřanské, jenž 1503 int. tento díl Mikuláši Cedlarovi z Hoffu, jemuž také 1511 Vilém, Víšek a Jan Hynek z Veselice int. zbytek vsi.[23]) K 1612 viz u Pačlavic.

Lhota přip. se 1349.[24]) K 1492—1612 viz u Pačlavic. V pol. 16. st. byla zcela pustá, ale před 1750 opět osazena.

Pornice; 1349 jmenuje se Ivan,[25]) 1362 Ortvín,[26]) 1374 Jan[27]) a 1376 Skoch z Pornic.[28]) Díl k 1371 viz u Zborovic. R. 1405 seděl tu Dětoch z Lilče, jenž 1420 int. tvrz a ves Pornice a ves Švábky Heraltovi z Kunštátu.[29]) Heralt prodal před 1437 (int. 1447) zboží Jindřichovi z Rájce, který ještě 1447 int. Pornice s tvrzí a Švábky Bedřichovi z Špiček, jenž opět 1447 vložil zboží Bedřichovi, Bohdalovi a Vaňkovi bratřím z Bařic.[30]) Vaněk z Bařic vložil 1464 Pornice Milotovi z Morkovic a posléze Jaroš Morkovský z Zástřizl int. 1561 Pornice a pusté Švábsko Jiříku Mrakšovi z Noskova, jehož manželkou byla Kateřina z Šternberka.[32]) K 1612 viz u Pačlavic. V pol. 17. st. byly Pornice většinou pusté.

Švábky zanikly u Pornic, kde jest mlýn Švábsko. R. 1358 koupili Švábky bratři Dětřich a Mladota z Prusinovic.[33]) R. 1376 seděl tu Jan z Švábenic,[34]) ale 1377 Jan z Nezamyslic int. ves Vlčkovi z Dobročkovic, který 1377

— [11]) ZDO XIV. 5, 8, XIX. 6, PO VIII. 40. — [12]) Středovský, Ap. VI. 303. — [13]) Středovský, Ap. VI. 304, PO XIII. 100, XXIII. 234, XLV. 89, Salbuch č. 283, 36. — [14]) ČMMZ V. 17, Salbuch č. 283, 157. — [15]) SH III. 204, I. 208, Salbuch č. 287, 345. — [16]) ZDO XXXIII. 30. — [17]) ČMM 1922 147, 1915 192. — [18]) Peřinka, Zdounecký okr., 265, ZDh V. 373. — [19]) CDM VI. 46. — [20]) P I. 20. — [21]) P II. 397. — [22]) ZDO XI. 332, P IV. 383. — [23]) ZDO XVI. 132, XVII. 48, PO VIII. 312. — [24]) ZDO I. 118. — [25]) ZDO I. 50. — [26]) Lechner II. 25. — [27]) P I. 22. — [28]) ZDO III. 72. — [29]) P I. 119, ZDO IX. 350. — [30]) P III. 459, ZDO X. 530, 562, 563. — [31]) ZDO XI. 199. — [32]) ZDO XXVII. 10. — [33]) ZDO I. 605. — [34]) ZDO III. 72. — [35]) ZDO III. 334. — [36]) ZDO III. 453. — [37]) ZDO IV. 719.

int. Šváby Vlčkovi z Dobročkovic.[35]) Vlček vložil 1378 ves Dětřichovi z Nitkovic.[36]) Od toho nabyl Šváby Ondřej z Turovic, který je 1385 int. Fraňkovi z Pornic.[37]) K 1420—1561 pusté u Pornic, 1516 u Morkovic.

STATKY ZBOROVICE A VĚŽKY.

Zborovice s zámkem a far. kostelem sv. Bartoloměje. R. 1276 psal se Stanimír a 1353 bratři Racek a Ješek ze Zborovic.[1]) Od Racka nabyl statek markr. Jan, který udělil 1371 lénem ves Zborovice, dvůr v Sobačově, Uhřice, Prasklice, díl Počenic a Pornic a Skavska Putovi z Holštejna,[2]) a posléze markr. Jošt int. 1397 Zborovice s patr. Ješkovi z Vyšehoří.[3]) V l. 1448—64 psal se Racek ze Zborovic,[4]) ale 1464 seděl tu již Smil z Melic.[5]) Jiřík z Melic vzal 1506 na díl Zborovic na spolek Otíka z Pěnčic;[6]) jiný díl viz k 1516 u Morkovic, 1523 u Zdislavic. Díl int. 1545 Burian Říkovský z Dobrčic Janu st. Kropáčovi z Nevědomí.[7]) Na díle, který drželi dříve vladykové z Melic, seděl 1556 Jan st. Otík z Pěnčic (sestry jeho byly 1568 Žofka a Dorota z Pěnčic), který 1574 prodal půl vsi Zborovic s dvorem Václavu Ořechovskému z Honbic.[8]) Syn jeho Burian Ořechovský (manželkou jeho byla Eliška Morkovská z Zástřizl) napsal 1583 poslední vůl.[9]) Vdova Eliška Morkovská přiznala 1584 na svém díle Zborovic 18 poddaných a získala (int. 1600) po smrti druhého svého manžela Zdeňka Martinkovského z Rozseče, který 1593 díl Zborovic držel, od poručníků Anny, sirotka po Zdeňkovi, i druhou polovinu vsi[10]) (k 1580 viz u Rataj).

Dále držel (1626) Zborovice Kryštof Karel Podstatský z Prusinovic, jenž 1638 int. Zborovice s tvrzí a patr. (prodej za 16.600 tolaru) Dr. Bernartovi Stuppano v. Ehrenstein,[11]) po jehož smrti byl 1657 díl statku vložen Melicharu Ledenickému z Ledenic[12]) a druhý díl téhož roku Michalu Ferdinandovi hr. z Althanu, který jej již 1659 int. Marii Maximiliané Offredi, roz. Sokolovské z Sokolova.[13]) Po Františku Horeckém z Horky získal statek, opět již zcelený, Jiří Zahrádecký ze Zahrádek, jehož bratr Arnošt sv. p. Zahrádecký int. 1687 Zborovice Janu Kryštofovi Říkovskému z Dobrčic.[14]) Ten pak 1690 vložil Zborovice Fr. Ferdinandu Sakovi z Bohuňovic,[15]) který odkázal (int. 1720) Zborovice manželce Anně Kateřině, roz. hr. Walderode, a svým dcerám.[16]) Anna Kateřina prodala 1729 statek Maximiliané Marii Beatrici, ovd. hr. z Rotálu, roz. kněžně z Lichtenštejnu,[17]) po jejíž smrti dědili (int. 1743) Fr. Ant. sv. p. z Rotálu, Marie Josefa hr. Hamiltonova a Marie Ant. ovdovělá hr. z Kuštejnu, rozené Rotálové.[18]) Při rozdílech podržel statek samojediný Fr. Ant. hr. z Rotálu, jenž zapsal (int. 1760) Zborovice své manželce Marii Terezii, roz. v. Wimmern.[19]) Po její smrti 1764 dědily její dcery z prvého manželství Eufrozina v. Kramern a Cecilie ovd. v. Scherfenberg, znovuprovd. v. Löwenfeld a roz. v. Kramern,[20]) z nichž ujímá se definitivně Zborovic prvá, která je 1773 int. Josefu Jáchymovi sv. p. Bradáa; než ten int. 1775 Zborovice Eufrozině zpět.[21]) Eufrozina odkázala 1818 Zborovice své neteři Marii Eufrozině v. Weissenburg, od níž koupil 1832 statek její syn Fr. Ser. v Weissenburg. R. 1840 byly Zborovice int. Eufrozině v. Tersch, byly však zcela zadluženy a 1850 vydraženy za 181.550 zl. Abrahamu Popperovi (zemřel 24. září r. 1885). Po smrti Abrahamově dědila polovici Antonie Redlichová (zemřela dne 4. května 1889) a polovici Jonáš Friess (zemřel 28. listop. 1891). Polovina prvá byla pak int. Heřmanovi (zemřel 20. prosince 1895), Theodoru a Gusta-

[1]) CDM IV. 129, ZDO I. 392. — [2]) CDM X. 107. — [3]) ZDO VI. 548. — [4]) P III. 495, IV. 98. — [5]) P IV. 129. — [6]) ZDO XVII. 2. — [7]) ZDO XXV. 37. — [8]) PO XXII. 244, XXIV. 352, XXIX. 59. — [9]) PO XXX. 364, ZDO XXXII. 13. — [10]) SA VIII. 114, LSA 123. — [11]) ZDO XXXVIII. 2. — [12]) ZDh I. 85. — [13]) ZDh I. 90. — [14]) ZDh II. 67. — [15]) ZDh II. 113. — [16]) ZDh III. 390. — [17]) ZDh III. 406. — [18]) ZDh IV. 346. — [19]) ZDh VI. 58. — [20]) ZDh VII. 8. — [21]) ZDh VII. 104, 149. — [22]) ZDO I. 39. — [23]) CDM

vovi Redlichům (šestina Heřmanova byla int. 1896 Viktorovi a Antonínovi Redlichum, šestina Gustavova 1905 Hansovi a Kurtovi Redlichum v. Wežeg, šestina Theodorova 1923 Otovi a Felixovi Redlichum), kdežto druhou polovici zdědil Dr. Jindřich Friess (zemřel 1923) a po jeho smrti Dr. Hanuš Friess.

Pozemková reforma byla provedena 1924 (plocha 514 ha); cukrovar, cihelna a velkostatek v Zborovicích byly vlastníku ze záboru propuštěny. Fara zanikla za války třicetileté a byla teprve 1737 obnovena.

Věžky s zámkem a kaplí sv. Cyrila a Methoda. R. 1348 držel tu některé zboží Jiljí z Bojanovic.[22]) Dále psali se po vsi 1377 Jenčík,[23]) 1387—1406 Zdeněk,[24]) 1399 Aleš,[25]) 1437 Ctibor,[26]) 1464 Bernart[27]) a 1466 Jan z Věžek.[28]) R. 1481 seděl zde Prokop z Domanyslic.[29]) Ves pak zcelili Stojanové z Přestavlk, z nichž 1483—1501 seděl tu Václav Stojan z Přestavlk,[30]) 1510—26 Jiřík Stojan,[31]) 1539 Jiříkův syn Václav Stojan[32]) a 1546—54 Petr Stojan z Přestavlk, jehož manželkou byla Kateřina z Brnířka.[33]) Po Petrovi dědily jeho vl. sestry Mandalena, Kateřina, Marketa a Ludmila Stojanky z Přestavlk, které ještě před 1558 prodaly statek Onšovi z Zástřizl (tvrz a ves Věžky a díl Vlčích Dolu.)[34]) Onšovi synové Hynek a Proček ml. z Zástřizl int. 1568 statek Adamovi z Zástřizl.[35])

Pak přešel statek na Tasa Podstatského z Prusinovic (zemřel 1581, náhr. ve Vrchoslavicích;)[36]) 1598—1609 seděl tu Kryštof Karel Podstatský[34]) a 1619 evang. Václav Jindřich Přepyský z Rychnburka, jemuž byl statek při konfiskacích ponechán, když zaplatil pokutu.[38]) Po Václavu Jindřichovi dědila manželka Ludmila roz. Pergarka z Pergu, provdaná pak Orlíková z Laziska, která již 1638 prodala Věžky Kornelu Anchemannovi (int. 1640.)[39]) Dále byly Věžky rozděleny na 4 části, až 1678 int. Matěj Isidor Záblacký z Tulešic, 1686 Jan Václav Šponar z Blinsdorfu a 1683 Jan Jakub Waderborn z Dundy (získal díl Věžek od dětí Eufrozíny sv. paní Ogilvi, roz. v. Reitsberg) int. ves Sidonii Kateřině sv. paní z Scherfenbergu, roz. Šponarove z Blinsdorfu.[40])

Sidonie Kateřina prodala 1694 (int. 1696) Věžky s tvrzí a piv. a díl Vlčích Dolů za 13.000 zl. rýn. Anně Kateřině sv. paní Sakové z Bohuňovic, roz. sv. paní Walderode,[41]) která již 1701 prodala statek Janu Jiřímu v. Walderode. R. 1747 statek byl vydražen bratřím Janu Antonínovi a Leopoldu Josefovi Wayay v. Waya.[42]) R. 1770 rozdělily se o zděděné statky Jan Ant., Leopold a Fr. Kapistran Wayay.[43]) R. 1764 sloučil opět celý statek Leopold Karel Wayay, který prodal 1786 Věžky a Vlčí Doly Janu Fr. v. Weissenburg,[44]) po němž dědil 1798 jeho syn František v. Weissenburg.[45]) Dále byl statek int. 1833 Josefovi v. Weissenburg, jenž 1863 prodal Věžky za 320.000 zl. Abrahamu Popperovi, Mořici Redlichovi a Jonáši Friessovi. Odtud měly Věžky stejné osudy s Zborovicemi. Pozemková reforma byla provedena 1924 (plocha 568 ha). Velkostatek byl propuštěn ze záboru.

Vlčí Doly, díl. příp. sc 1377. Zbyněk z Dřínového int. 1437 ves Ctiborovi z Věžek a Kateřina z Věžek vzala 1480 na Vlčí Doly a Srnov na spolek svého syna Václava z Srnova.[46]) K 1480 viz u Srnova, 1516 u Medlova, 1558 u Věžek a 1579 u Dřínova.

V okolí Zborovic zanikla ves Sobáčov, k 1371 viz u Zborovic.

XV. 179. — [24]) CDM XV. 275, ZDO I. 179. — [25]) CDM XV. 389. — [26]) P III. 461. — [27]) P IV. 377. — [28]) List. kl. velehrad. 40. — [29]) P VI. 146. — [30]) Měst. archiv v Brně, list. k 1499. — [31]) PO VIII. 181, XIII. 46, LSA 327. — [32]) PO XVIII. 6. — [33]) DM V. 39, ZDO XXV. 96. — [34]) ZDO XXVII. 4, DM V. 66. — [35]) ZDO XXVIII. 11. — [36]) Cerroniho sb., I. 97, f. 53. — [37]) PO XXXVI. 216, Stav. arch. 1052. — [38]) ČMM 1922 150, Slovák, Konf. prot. 49, ZDo XXXIX. 12. — [39]) ZDO XXXVIII. 12, 13, XXXIX. 12. — [40]) ZDh I. 224, 256, 267, 270, II. 67. — [41]) ZDh II. 246. — [42]) ZDh V. 123. — [43]) ZDh VII. 104. — [44]) ZDh VII. 326. — [45]) ZDh VIII. 146. — [46]) ZDO X. 258, XII. 4.

PANSTVÍ LITENČICKÉ A STATEK CHVALNOV.

Litenčice, městečko s zámkem a far. kostelem sv. Petra a Pavla z 18. stol. K 1131 viz u Přerova. V l. 1351—63 jmenují se bratří Držkraj a Zdislav z Litenčic[1]) a 1382 Johánek z Litenčic.[2]) Část vsi náležela v 2. pol. 14. stol. Půtovi z Holštejna, po jehož smrti spadla na markrabě, a markr. Jošt. int. 1381 toto zboží (díl Litenčic a Skavsko Ješkovi z Šternberka).[3]) Jiný díl Litenčic s patr. int. 1406 Jindřich z Zástřizl Bohušovi z Strabenic.[4]) R. 1417 seděl tu Pavlík z Pržného, který 1437 int. tvrz a díl vsi Litenčic s patr., jak to koupil od Jana z Dlouhé Vsi Artlebovi z Kunkovic a Zástřizl, jenž tu seděl ještě 1466.[5]) Dále držel statek 1481 Václav z Zástřizl[6]) a 1484—93 jeho syn Jiřík z Zástřizl (1503 neb.)[7]) Jiříkova dcera Dorota vzala 1503 svého manžela Jana Kunu z Kunštátu na Litenčice na spolek a int. spolu s ním 1509 tvrz a ves Litenčice s pod., Vyškuvky, Kunkovice, Strabenice, díl Troubek, Zdislavic, Chvalnov s pod., pusté Opatovsko a pustý Stařič Václavu Kropáčovi z Nevědomí, jehož manželkou bylo Johanka z Bílkova (zemřela 1534, náhr. v Litenčicích).[9]) R. 1535 byly Litenčice povýšeny na městečko.[10])

Již 1535 seděl tu syn Kryštofův Jan st. Kropáč z Nevědomí, jenž 1554 int. tvrz a městečko Litenčice s pod., tvrz a díl Nitkovic, ves Lejsky(!), Vyškuvky, Chvalnov s pod., díl pusté Staříče, Strabenice, Kunkovice a pusté Opatovsko Půtovi z Ludanic, který prodal (int. 1558) panství Albrechtovi z Šternberka (zemřel 1554, pohřben v Holešově).[11]) Sestra a dědička Albrechtova Kateřina z Šternberka provdala se za Jiřika Mrakše z Noskova, který 1566 učinil poručenství (druhou jeho manželkou byla 1567 Marketa z Kynšperka).[12]) Než ještě před smrtí prodal Jiřík Mrakeš (zanechav mnoho dluhu poddaným) 1568 Gabrielu Majláthovi hr. Fogaraš tvrz a městečko Litenčice s tvrzí a patr., Pornice, pusté Švábsko, Strabenice, Vyškuvky, Lisky s farou a tvrzí, Chvalnov s tvrzí a pustou ves Stařič[13]) a ten prodal ještě 1575 panství litenčické Janu Martinkovskému z Rozseče, jenž seděl tu ještě 1587.[14]) V l. 1589—1610 seděl tu syn Janův Jiřík Martinkovský.[15]) Dále držela Litenčice Johanka Horecká z Horky, po jejíž smrti poručníci sirotků prodali 1618 Litenčice za 64.000 zl. Ludmile roz. z Roupova, vdově po Oldřichovi z Kounic (zemřela 1627), za niž ještě 1624 zdržovali se predikanti.[16]) Maximilian Lev z Kounic a jeho sourozenci int. pak 1628 Litenčice ostřihomskému arcibiskupu Petru Pazmánovi z Panasu.[17]) Po válce třicetileté bylo tu 24 osedlých a 23 pustých domů.[18]) Arcibiskup synovec Mikuláš Pazmány int. 1659 Litenčice Melicharovi Ledenickému z Ledenic, koupil je však brzo (int. 1683) zpět.[19]) Dědičky Anna Marie Bartoděj ská z Bartoděj, roz. Urmeny, Helena Norbertina Lichnovská z Voštic, roz. Urmeny a Kateřina Urmeny z Urmeny int. 1686 po třetině Litenčic Sidonii Kateřině v. Scherfenberg, roz. Šponarce z Blinsdorfa.[20]) Tato pak prodala 1697 (int. 1698) Litenčice za 60.000 zl. rýn. Janu Fr. Hanibalovi sv. p. v. Stomm.[21]) Zemské právo jakožto zástupce nezlet. syna Janova Fr. Josefa int. pak 1713 Litenčice a Chvalnov Fr. Vilémovi v. Thonsern,[22]) po němž dědil Fr. Josef Filip sv. p. Thonsern (zemřel 1778 bezdětek). Ten odkázal panství Fr. Podstatskému z Prusinovic, jenž přijal přídomek z Thonsern. Dále byly Litenčice int. 1787 Fr. Vilémovi,

[1]) ZDO I. 214, Lechner II. 31. — [2]) P I. 60. — [3]) ZDO IV. 19. — [4]) ZDO VII. 148. — [5]) ZDO X. 313, P IV. 510. — [6]) P VI. 116. — [7]) Stav. arch. 465, P VI. 318, PO VII. 182. — [8]) ZDO XVI. 26, XVII. 6, PO VIII. 135. — [9]) ZDO XIX. 5, Cerroniho sb. I. 97, f. 199. — [10]) ČMMZ V. 17, Salbuch č. 283., 106. — [11]) PO XVIII. 7, XXII. 180, ZDO XXV. 90, Salbuch č. 283., 92. — [12]) ZDO XXVII. 1, PO XXII. 250, XXVIII. 57, Parsch, 818, 883, Salbuch č. 287., 340, odd. Mähren arch. min. vnitra VII. 2., Salbuch č. 286., 178. — [14]) PO XXX. 304, XXXI. 345, XLV. 245. — [15]) PO XXXIII. 35, Akta Göding, 76. — [16]) ZDO XXXIV. 8, ČMM 1922 143. — [17]) ZDO XXXVI. 7. — [18]) ČMM 1892 154. — [19]) ZDh I. 88, 273. — [20]) ZDh II. 22, 36, 47. — [21]) ZDh III. 68. — [22]) ZDh III. 271. — [23]) ZDO I. 139, Lechner II. 66. - -

Nepomuceně a Františce Podstatským-Thonsern, po smrti Fr. Viléma (16. prosince 1833) Františkovi sv. p. Podstatskému-Thonsern (zemřel 22. července 1878) a pak synovi posledního Theodorovi sv. p. Podstatský-Thonsern (zemřel 10. března 1910 v Litenčicích), po němž dědil Max sv. p. Podstatský-Prussinowitz-Thonsern.

Pozemková reforma byla provedena 1923—25 (plocha 1704 ha); vlastníku propuštěn zbytkový statek Litenčice, lesy, cihelna v Litenčicích a pila v Kunkovicích; utvořeny byly zbytkové statky Chvalnov, Kozojedsko a Lísky. Fara zanikla za třicetileté války a byla 1663 obnovena.

Kunkovice; k 1131 viz u Přerova, 1349—76 psal se Artleb,[23]) 1413 Artlebův syn Almuž,[24]) 1430—48 Artleb,[25]) 1463—67 Oneš[26]) a 1481 Jaroš z Zástřizl a Kunkovic.[27]) Poslední z nich int. 1490 dvůr v Kunkovicích, Chvalnov s pod. a díl Staříče Jiříkovi z Zástřizl a Litenčic.[28]) K 1509—54 viz u Litenčic.

Nítkovice; před r. 1349 seděl tu Dobeš z Nítkovic[29]) a 1369—75 jmenují se Jarošek a Přibík z Nítkovic.[30]) Markr. Jošt daroval 1387 (int. 1391) díl vsi kapitule kroměřížské;[31]) na vládyckém dílu seděl pak 1446 Jan Dupník z Nítkovic[32]) a Kateřina a Kunka sestry vl. z Leznice int. 1521 díl Nítkovic Janu Zajíčkovi ze Zborovic, jehož manželkou byla Johanka z Boru.[33]) Janovi synové Sobík, Hynek a Ondřej bratří vl. Zajíčkové ze Zborovic int. 1536 díl Nítkovic s tvrzí Janu Kropáčovi z Nevědomí.[34]) K 1554 viz u Litenčic. Díl náležitý kdysi kapitule kroměřížské patřil ještě v 1. pol. 19. stol. arcibiskupovi olomouckému.

Strabenice držel 1350 Oldřich Půstka z Strabenic,[35]) 1460 Jan Janovský z Strabenic.[36]) Adam z Strabenic int. 1481 svůj díl vsi Hanušovi z Jistebna, Janu Janovskému z Strabenic, Dorotě z Strabenic a Janu Polomcovi z Polomě.[37]) Posléze Hanuš Kladivo z Strabenic int. 1495 díl vsi Jiříkovi z Zástřizl na Litenčicích.[38]) K 1509—54 viz u Litenčic.

Kozojedy zanikly u Nítkovic, kde jest dvůr a myslivna Kozojedsko. R. 1360 příp. se Bolek z Kozojed,[39]) k 1554 viz u Mořic; dále zanikly Vyškůvky, jež držel 1447 Jan z Duban (P. III. 588) a které Jaroš z Zástřizl int. 1495 Jiříkovi z Zástřizl k Litenčicům (ZDO XV. 6); k 1509—54 viz k Litenčicům. Staříč zanikl v okolí Litenčic, k 1481—1554 viz u Zástřizl, 1490 u Kunkovic, 1509—54 u Litenčic, 1575—90 u N. Zámků.

Statek Chvalnov.

Chvalnov s fil. kostelem sv. Jakuba Větš. z 1763. R. 1371 držel vsi Starý a Nový Chvalnov Artleb z Kunkovic a Zástřizl.[40]) K 1490 viz u Kunkovic, 1509—54 u Litenčic. Ještě 1581 ves nál. k Litenčicům a seděl tu tehdy Jiřík Martinkovský z Rozseče,[41]) 1611 Kryštof Martinkovský z Rozseče.[42]) Teprve 1643 odloučil Mikuláš Pasmany Chvalnov s tvrzí od Litenčic a int. jej Janovi Urmeny z Urmenu, manželce jeho Anně Kamutné a jejich dítkám Michalovi, Aničce, Mandičce a Kačence Urmeny.[43]) Po smrti Janově dědil však 1667 jeho syn Michal Jan Urmeny,[44]) jenž ještě 1667 (int. 1683) spolu se sestrami Marií Mandalenou Řečickou z Řečice a Kateřinou Rejtejnkou z Varjelit, roz. Urmeny z Urmenu, prodal Chvalnov Melicharu Ledenickému z Ledenic.[45]) Ten pak 1683 int. Chvalnov Petru Ignácovi sv. p. v. Stomm.[46]) Po smrti Petra Ignáce dědili jeho synové Jan Fr. Hanibal a Jan Arnošt sv. p. v. Stomm, kteří 1697 porovnali se o dědictví tak, že Chvalnov podržel prvý.[47]) Týž připojil opět statek chvalnovský k Litenčicům.

Lísky: ves příp. se 1371.[48]) R. 1464 seděl tu Racek ze Zborovic,[49]) než teprve 1481 int. Mikuláš z Zástřizl a Vnorov díl Lísek s pod. Janu Sobíkovi a Mikulášovi bratřím vl. z Zborovic.[50]) R. 1521 Jan Zajíček ze Zborovic int.

[24]) P II. 405. — [25]) AČ VI. 498, P III. 711. — [26]) P IV. 279, Lechner I. 109. — [27]) P VI. 98. — [28]) ZDO XIII. 13. — [29]) ZDO I. 75. — [30]) Lechner II. 39, CDM XV. 161. — [31]) ZDO VI. 329. — [32]) P III. 222. — [33]) ZDO XIX. 1, PO XIV. 15. — [34]) ZDO XXIV. 4. — [35]) ZDO I. 163. — [36]) P IV. 318. — [37]) ZDO XII. 30. — [38]) ZDO XV. 6. — [39]) ZDO I. 734. — [40]) ZDO II. 118. — [41]) PO XXX. 173. — [42]) PO XXXVIII. 260. — [43]) ZDh I. 1. — [44]) ZDh I. 168. — [45]) ZDh I. 262. — [46]) ZDh I. 264. — [47]) ZDh III. 48. — [48]) ZDO II. 118. — [49]) P IV. 413. — [50]) ZDO XII. 30. — [51]) P VI. 301, ZDO XIX. 4.

tvrz a ves Lísky s pod. a pustý Bzinek Kryštofu Kropáčovi z Nevědomí.[51] K 1554 viz u Litenčic. U Lísek zanikl Bzinek, k 1521 viz u Lísek.

STATKY ZDISLAVICE A LEBEDOV.

Zdislavice, v 16. st. Žižlavice, s zámkem. K r. 1347 viz u Velehradu. R. 1349 drželi díl Zdislavic bratři Vojtěch a Martin z Troubek.[1] 1408 psal se Petr ze Zdislavic.[2] Za válek husitských držel ves Záviše z Kunčic, po jehož smrti int. 1448 rukojmí tvrz a zboží Zdislavice Mikulášovi z Gogolína, který tu seděl ještě 1463;[3] současně však 1448—64 psal se po Zdislavicích však Jan Rybníček.[4] Vladislav II. int. 1495 svůj nápad na Zdislavicích po neb. Mikulášovi z Gogolína a jeho manželce Voršile ze Zástřizl jejich synům Janu, Jiříkovi a Václavovi Kolenům z Gogolína a Jiřík Koleno vložil ihned svůj podíl Jarošovi z Zástřizl.[5] K r. 1509 viz u Litenčic, 1516 u Morkovic. Díl Zdislavic, který byl samostatným statkem, vložil 1519 Jan Kobík z Opatova Hynkovi Miňovskému z Láznik.[6] Dále seděl tu na tomto dílu Zdislavic 1550 Jan Miňovský, jehož manželkou byla Marketa z Zástřizl,[7] a 1569—93 Václav Miňovský z Lazník.[8] Dále drželi Zdislavice 1602 Petr Vlachovský z Vlachovic[9] a 1619 evang. Jiřík Adam Falkenhain z Glošku, jenž 1633 prodal za 4000 zl. Zdislavice Václavu Karlovi Kotulínskému z Kotulína (manželkou tohoto byla Barbora z Hrádku).[10]

Václav Karel int. již 1638 Zdislavice Janovi Urmeny z Urmenu[11] a ten 1648 Janovi hr. z Rotálu.[12] Jan z Rotálu prodal 1656 Zdislavice Janovi Kokorskému z Kokor,[13] jehož dcera Kateřina Mandalena provdala se za Adama Karla Otislava z Kopenic. Po smrti Adamova vnuka Leopolda Otislava hr. z Kopenic 1750 dědila jeho sestra Eliška, ovd. paní Lescourant, jejíž dcera Marie Eliška, provd. v. Holly, int. 1786 Zdislavice, Honětice a Lebedov Ant. Valentinovi sv. p. Kaschnitz v. Weinberg.[14] Týž prodal spojené statky 1801 za 120.000 zl. Frydrychu Zikmundovi sv. p. v. Vockl (zemřel 15. srpna 1829), po němž dědila dcera Marie, provdaná Dubská z Třebomyslic. V l. 1833—71 držel Zdislavice manžel Marie Fr. sv. p. (od 1843 hrabě) Dubský z Třebomyslic a od 1871 Adolf hr. Dubsky z Třebomyslic, po jehož smrti byly 1913 Litenčice int. Viktorovi hr. Dubskému. Pozemková reforma byla provedena 1925 (plocha 534 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Zdislavice, Honětice, Lebedov a lesní hospodářství. V Zdislavicích narodila se 1830 spisovatelka Marie hr. Dubská z Třebomyslic, provdaná bar. Ebner-Eschenbachová.

Honětice; 1355 psal se Jimram z Honětic.[15] Jan Dupník z Nitkovic int. 1446 Honětice Onšovi z Zástřizl.[16] Onšovi synové Oneš a Hynek z Zástřizl int. 1493 Jarošovi z Zástřizl na Morkovicích.[17] K 1516 viz u Morkovic. Jakub a Jiří bratři Kobíkové z Opatova int. 1523 Honětice, díl Zborovic a pustý Chlum Vítkovi a Janovi bratřím vl. z Dobrčic,[18] z nichž prvý 1540 vložil Honětice a pustý Chlum Jindřichovi z Zástřizl na Cetechovicích.[19] odtud měly Honětice stejné majitele s Cetechovicemi, až 1658 Melichar Ledenický z Ledenic int. Honětice Janovi Kokorskému z Kokor na Zdislavicích.[20]

Lebedov byl založen 1662 Melicharem Ledenickým z Ledenic, jenž 1664 int. 5 gruntu v Lebedově Ladislavu Podstatskému z Prusinovic,[21] nabyl je však zpět a int. 1688 Adamu Karlovi Otislavovi z Kopenic.[22]

Rozárov založen kolem 1820.

[1] ZDO I. 81. — [2] P I. 293. — [3] ZDO X. 822, P IV. 272. — [4] P III. 711, AČ XVI. 154. — [5] ZDO XV. 6. — [6] ZDO XVII. 21. — [7] ZDO XXV. 63. — [8] PO XXVII. 14, XXIX. 105, LSA 123. — [9] Stav. arch. 945. — [10] ČMM 1922 148, PO XL. 10, ZDO XXVII. 18. — [11] ZDO XXXVII. 41. — [12] ZDh I. 24. — [13] ZDh I. 83. — [14] ZDh VII. 320. — [15] ZDO I. 403. — [16] ZDO X. 401. — [17] ZDO XIV. 26. — [18] ZDO XIX. 8. — [19] ZDO XXV. 11. — [20] ZDh I. 82. — [21] ZDh I. 100. — [22] ZDh II. 82.

ZDOUNECKÉ PANSTVÍ.

Zdounky, městečko s děkanským (od 1773) kostelem sv. Trojice a zámkem. Po Zdounkách psal se 1298 až 1328 Albert de Donka (1298 de Noneken);[1]) později seděli tu páni z Holštejna a z nich 1358—78 Puta z Holštejna (1368 jmenuji se jeho bratři Ješek a Štěpán z Holštejna a 1376 manželka Anežka), jenž daroval 1366 kostelu zdounecknému ves Divoky.[2]) Počátkem 15. st. sedělo tu několik vládyků, až posléze celý statek připadl markraběti Joštovi, jenž 1412 int. Jakoubku Končíkovi z Prus městečko Zdounky (Wzdunky) a vsi Světlou, Cvrčovice, Soběsuky a Újezdec.[3]) Za válek husitských držel Zdounky přívrženec Zikmundův Štěpán z Vartnova (1437),[4]) po jehož smrti Žofie z Vartnova vzala 1480 na zboží zdounecké na spolek svého manžela Štěpána z Lomnice.[5]) Štěpánuv syn Jan z Lomnice int. 1519 městečko Zdounky s pustou tvrzí a pod. kostela sv. Trojice, dvur Divočí (!), Soběsuky, Cvrčovice, díl Roštína a pustý Újezdec Hynkovi z Kunčic,[6]) který již 1523 vložil zboží zdounecké rozmnožené o Skržice a díl Těšánek Václavovi z Žerotina a na Buchlově.[7])

Václavovi synové Pavel, Jan a Václav z Žerotina, bratří ned., int. 1542 městečko Zdounky s přísl. Petrovi Čertorejskému z Čertorej (1565 jmenuje se Petrova dcera Kateřina),[8]), jenž dal 1557 Bratřím v Zdounkách místo na zbor, ale již 1561 int. tvrz a městečko Zdounky s pod. a piv., díl Těšánek, Cvrčovice, Skržice, Divoký, což tu odedávna náleželo faře zdounecké, 17 člověku v Roštíně, 27 člověku v Troubkách, Lhotku, Zlámanou Ves s pod., pusté vsi Kopu, Oujezdecko, Žernovou a Světlou Erazimovi Boboluskému z Bobolusk.[9]) Erazim dosadil 1559 na zdouneckou faru evang. faráře a zemřel bezdětek 1564.[10]) Před smrtí odkázal panství zdounecké Joachymu Zoubkovi ze Zdětína, jenž postavil věž kostelní a zemřel 25. července 1571.[11]) Po jeho smrti seděli na Zdounkách v nedílu jeho synové Jan Bohuslav (zemřel 1583), Jan Jiří (zemřel 1584, náhr. v Zdounkách) a Vilém Zoubkové ze Zdětína.[12]) Za těchto byla fara opět luterskou (r. 1515 náležel faře zdounecké také desátek z pustých dvorů chomutovských) a 1574—75 byl tu farářem známý luterský duchovní Adolf Městecký, než 1607 fara byla opět katolická.[13])

Vilém Zoubek přežil své bratry (manželkou jeho byla Mandalena Stošova z Kounic) a 1608 kšaftoval.[14]) R. 1609 byl již neb. a zanechal děti Alinu, Viléma Bohuslava a Kateřinu Zoubky, kteří měli podle kšaftu otcova býti vychováni ve víře katolické a žili původně v nedílu.[15]) Také Vilém Bohuslav brzo zemřel (Alina provdala se zatím za Jana Dubského z Třebomyslic na Jimramově), takže 1619 seděla tu samojediná jeho sestra Kateřina Eliška Zoubková, horlivá katolička (zemřela 1636).[16]) Tato odkázala 1635 (int. 1636) panství zdounecké jesuitskému řádu k založení koleje.[17]) Zdounky náležely pak koleji kroměřížské, která 1644 přesídlila do Hradiště. R. 1650 konali tu hradištští jesuité misie (ČMM 1894 263).

Po zrušení řádu 1773 připadly Zdounky studijnímu fondu, který je nejprve pronajal a 1804 za 148.873 zl. rýn. prodal Antonínu Valentinovi sv. p. Kaschnitz v. Weinberg, ale ten již 1806 prodal panství za 450.000 zl. ryn. Arnoštce hr. Lamberg, roz. hr. Salm-Neuberg. Po její smrti dědil 1818 Eduard hr. Lamberg (utonul ve Veselí 30. listopadu 1825) a pak jeho děti Arnošt (zemřel 10. srpna 1850) a Leopoldina hr. Lamberg. Poslední, provdaná hr. Thun-Hohenstein, zdědila po smrti bratrově také jeho polovinu a postoupila 1889 panství své dceři Marii Josefě hr. Thun-Hohenstein a jejímu

[1]) CDM V. 97, VI. 402. — [2]) AČ VII. 583, P I. 4, ZDO I. 1055, III. 235, int. 1368, ZDO I. 1067. — [3]) ZDO VIII. 21. — [4]) P III. 460. — [5]) ZDO XII. 22. — [6]) ZDO XVIII. 13. — [7]) ZDO XIX. 9. — [8]) ZDO XXV. 23, PO XLV. 96, Salbuch č. 285. 167. — [9]) SH III. 206, ZDO XXVII. 11. — [10]) PO XXIV. 1. — [11]) PO XXII. 206, XXIV. 215, ČMMZ IX. 72. — [12]) Houdek, Mor. vývody, 30, PO XXVIII. 1. — [13]) PO X. 24. Jireček, I. 4, ČMM 1903 294. — [14]) ZDO XXXIII. 7. — [15]) PB XXXIV. 9. — [16]) ČMM 1922 153. — [17]) ZDO

manželu Bedřichu Arturovi kn. Turn-Taxis (zemřel 4. července 1906), po němž dědila jeho dcera Karolina Marie provd. hr. Strachwitz. Pozemková reforma byla provedena 1924 (rozloha 1091 ha); vlastníku propuštěn ze záboru dvůr Světlá, zbytkový statek Zdounky a lesní hospodářství a sladovna v Zdounkách.

Cvrčovice, k 1412—1773 viz u Zdounek.

Divoky: k 1131 viz u Spytihněvě; Vok ze Zdounek int. 1355 Divoky Matějovi z Habichtsteina.[18]) K r. 1366 až 1635 viz u Zdounek.

Lhotka; přip. se 1382;[19]) Soběn ze Lhoty int. 1409 Lhotku Fraňkovi z Morkovic (ZDV VII. 802); k 1561—1635 viz u Zdounek.

Milovice založeny 1786.

Rataje s far. kostelem sv. Petra a Pavla z 1883—87. V pol. 13. st. držel tu zboží Kříž z Rataj, po němž se přip. 1283 vdova Budislava,[20]) a 1349 psal se Smil z Rataj.[21]) Již 1374 jmenuje se tu far. kostel.[22]) R. 1412 seděl tu Matěj z Rataj a Jiřík z Rataj int. 1447 pol. Rataj s pol. podací Hynkovi z Ludanic, jenž nabyl (int. 1447) od Jana z Ludanic i druhou pol. vsi.[23]) Dále držel ves Václav z Ludanic, jenž dal 1483 Ratajům odúmrt, ale 1495 int. Rataje a Všechlapy Hynkovi z Ludanic,[24]) jehož dědic Jan ml. z Ludanic int. 1531 Rataje s pod. Janu Kunovi z Kunštátu na Lukově.[25]) Ani ten nepodržel ves dlouho a vložil ji již 1531 Václavovi z Žerotína na Buchlově.[26]) jehož manželkou byla Bohunka z Ludanic. Václavovi synové Pavel, Jan a Václav, bratří ned. z Žerotína int. 1542 Rataje s pod. Janovi Kropáčovi z Nevědomí,[27]) jehož dcera Anna Kropáčka int. 1580 Rataje s pod. (1574 byly přifařeny do Rataj i kapitulní vsi Drahlov, Popovice, Sulešovice a Nětčice) a Zborovice Matyáši Žalkovskému z Žalkovic, který dal 1590 Bratřím v Ratajích svobodu na vystavění zboru a 1591 dal Ratajským různé svobody.[28]) Matyášův syn Jindřich Žalkovský vložil posléze 1603 Rataje s pod. Vilému Zoubkovi z Zdětína k Zdounkám.[29]) — Fara v Ratajích byla 1585 evangelická, 1607 katolická, zanikla za války třicetileté, ale 1670 byla obnovena.[30])

Roštín, díl vsi, k 1519—1635 viz u Zdounek.

Skržice; 1373 držel Skržice a dvůr Sedliště Racek z Skržic,[31]) na sklonku 14. st. Hašek z Skržic, po jehož smrti vdova Sulka int. 1408 Skržice Janu Smetanovi z Tuřenic.[32]) R. 1411 seděli tu Pavlík z Skržic, odjinud z Unčic, jenž 1415 int. Skržice Janu Strništkovi z Přestavlk, který ještě 1418 vložil ves Velislavu Pulcovi z Pulic.[33]) Velislav již 1420 int. Skržice Štěpánu Kropáčovi z Holštejna.[34]). Na sklonku 15. st. drželi Skržice majitelé Kvasic, až 1521 int. Jan st. a Jan ml., synové Albrechta z Šternberka, Skržice Hynkovi z Kunčic k Zdounkám.[35]) K 1507 viz u Kvasic, 1523—1635 u Zdounek.

Soběsuky; jmenuje se Přednoj z Soběsuk.[36]) K 1412 viz u Zdounek. Anna z Bořitova a Zdeněk z Počenic int. 1549 Soběsuky a Raclavice Jiříkovi z Kravař.[37]) K 1519—1635 viz u Zdounek. R. 1786 vznikla parcelací dominikálních pozemků nová část osady, zvaná původně Nové Soběsuky.

Těšánky, díl vsi. R. 1349 psali se a seděli tu na dílu bratří Vojtěch a Martin z Troubek.[38]) Puta z Lichtenburka int. 1492 pol. Těšánek Václavovi Vracovskému z Jikve;[39]) později držel tento díl Filip z Zástřizl na Miloticích, jenž jej 1521 int. Václavu Pacákovi z Pačlavic.[40]) Po Václavovi dědil syn Hynek Pacák a po tomto jeho synové Jan, Václav a Jakub, bratří vl. Pacákové z Pačlavic, kteří nejprve drželi díl Těšánek v nedílu, ale 1547 int. jej Vilímovi z Vickova na Cimburku.[41]) Než již Záviše z Vickova int. 1561 tento díl Petrovi Čertorejskému z Čertorejskému z Čertorej.[42]) K 1523—1635 viz u Zdounek.

XXXVII. 32. — [18]) ZDO I. 392. — [19]) ZDO IV. 214. — [20]) CDM IV. 211. — [21]) ZDO I. 84. — [22]) Lechner II. 56. — [23]) P II. 391, ZDO X. 718, 770. — [24]) LSA 418, ZDO XV. 5. — [25]) ZDO XXIII. 4. — [26]) ZDO XXIII. 6. — [27]) ZDO XXV. 23. — [28]) PO XXVIII. 194, ZDO XXIX. 42. — [29]) ZDO XXXII. 36. — [30]) ČMM 1894 28, 1903 293. — [31]) ZDO II. 343. — [32]) ZDO VII. 587. — [33]) P I. 371, II. 369, ZDO VIII. 442, IX. 189. — [34]) ZDO IX. 365. — [35]) ZDO XIX. 2. — [36]) CDM IV. 249. — [37]) AČ XVI. 138. — [38]) ZDO I. 81. — [39]) ZDO XIV. 8. — [40]) ZDO XIX. 1. — [41]) ZDO XXV. 41. — [42]) ZDO XXVII. 10. — [43]) CDM IV. 183, 250. — [44]) ZDO I. 81. —

Troubky, díl vsi (dříve alodní část). V l. 1281—87 jmenuje se Skoch z Troubek,[43]) a 1349 Vojtěch a Martin bratři z Troubek,[44]) na sklonku 14. st. seděl tu pak Jindřich z Bařic a Troubek.[45]) Dále seděl tu 1437 Jindřich z Morkovic,[46]) 1447 Mikuláš z Gogolína,[47]) po jehož smrti bylo zboží (Troubky s tvrzí) 1464 int. Janu Počenskému z Gogolína.[48]) Později přešel alod v Troubkách na Bítovské z Lichtenburka a Puta z Lichtenburka int. 1481 pol. Troubek Protivcovi z Zástřizl.[49]) K r. 1509 viz u Litenčic. Půta z Ludanic int. 1554 25 člověků v Troubkách Petru Čertorejskému z Čertorej.[50]) K 1561—1635 viz u Zdounek.

Újezdsko, původně Újezdec, přip. se 1373,[51]) k 1412—1561 viz u Zdounek. V 16. st. byla ves pusta.

Zlámanka, dříve Zlámaná Ves, s far. kostelem sv. Jiří z 1596; k 1561—1635 viz u Zdounek. R. 1784 zřízena lokalie, 1857 fara.

Zaniklé vsi:

Kopa stávala u Zdounek mezi Bunčí a dvorem Světlou, kde jest les Kopa, k 1561 viz u Zdounek. — Medonice, Medunka, Nedúvka, stávaly mezi Ratajemi, Jarohňovicemi, Šelešovicemi a Drahlovem, 1584 byly pusté a pozemky byly sporné mezi panstvím kroměřížským a zdouneckým.[52]) — Ruda stávala u Zdounek, přip. se 1481.[53]) — Světlá stávala u Zdounek, kde jest dvůr Světlá, k 1412 až 1561 viz u Zdounek. — Všechlapy zanikly někde u Rataj, k 1495 viz u Rataj. — Žernovy zanikly u Divok, kde jest les Žernová, k 1561 viz u Zdounek.

Literatura: Fr. V. Peřinka, Zdounecký okres, Brno 1910.

STATKY DŘÍNOV A VRCHOSLAVICE.

Dřínov s zámkem, přip. se 1348;[1]) v l. 1371—1407 jmenuje se Zbyněk z Dřínova[2]) a 1434—44 Jan, Jakub, Petr a Adam z Dřínova.[3]) Zbyněk z Dřínova int. 1447 tvrz a ves Dřínov Janu Talafúsovi z Říčan.[4]) Jiří Talafús, bratr Janův, int. 1466 ves Prokopovi z Domamyslic, jenž tu seděl již 1460.[5]) Po smrti Prokopově byl 1492 Dřínov int. Václavu Čechovi z Hrádku; dále tu seděl 1508 Václavův syn Ctibor Čech,[6]) 1521 syn Václava z Hrádku Václav Čech, který toho roku int. pul Dřínova svému bratru Jarošovi z Hrádku, jenž přikoupil (int. 1521) od svého bratra Ctibora z Hrádku i druhou polovici statku a seděl tu ještě 1527.[7]) Pak držel Dřínov Jarošův syn Mikuláš z Hrádku, jehož manželkou byla 1536 Kateřina z Lukavce; Mikulášův syn Mikuláš ml. z Hrádku dal 1577 lidem dřínovským list na dolní rybník u Uhřic a prodal (1583) tvrz a ves Dřínov s pivovarem, Medlov, díl Vlčích Dolu a pusté Srnovsko Janu Syrakovskému z Pěrkova.[8]) Jan Syrakovský prodal 1579 (int. 1583) zboží dřínovské Petrovi Skrbenskému z Hříště, jenž tu seděl ještě 1586, ale ještě před 1589 prodal Dřínov s přísl. bratřím Vilémovi, Jiřímu (dcera jeho Mandalena Přepyská byla 1597 provdána za Tasa Podstatského z Prusinovic), Zdeňkovi, Jindřichovi a Václavovi Přepyským z Rychburka.[9]) Tito prodali 1615 za 40 tisíc zl. panství dřínovské evangelíku Bernartovi Skrbenskému z Hříště (int. 1616).[10]) Témuž byl Dřínov konfiskován, oceněn na 30.000 zl. a prodán Janu Wanglerovi,[11]) od jehož syna Jakuba koupil 1653 Dřínov Jan Walderode v. Eckhaus. Po Janovi dědil jeho syn Jakub Walderode, který 1653 postoupil Vrchoslavice a Dřínov Janovi Walderode, po němž dědil 1664 Mikuláš Ferdinand Walderode (ZDv I. 169.)

[43]) ZDO VI. 600. — [44]) P III. 474. — [47]) P III. 683. — [48]) ZDO XI. 81. — [49]) ZDO XII. 30. — [50]) ZDO XXV. 95. — [51]) ZDO III. 327. — [52]) Peřinka, Kroměřížský okres, 517. — [53]) ZDO XII. 22.

[1]) ZDO I. 39. — [2]) CDM XV. 168. — [3]) P II. 116, AČ VI. 500. — [4]) ZDO X. 556. — [5]) ZDO XI. 350, P IV. 316. — [6]) ZDO XIV. 6, PO VIII. 108. — [7]) ZDO XIX. 3, 4, PO XIII. 65. — [8]) ZDO XXIV. 4, PO XXX. 340, Kopiář arch. min. vnitra, č. 89., f. 42. — [9]) ZDO XXIX. 55, PO XXXIII. 574, XXXIV. 66, XXXII. 95, Stav. arch. 1000. — [10]) ZDO XXXIII. 44, ČMM 1922 151. — [11]) PO XL. 34. — [12]) ZDO I. 445. — [13]) ZDO I. 978. —

R. 1670 byl zřízen z Dřínova a Vrchoslavic fideikomis. — Dřínovská větev Walderode-Eckhaus vymřela 1746 Janem Fr. Leopoldem a Dřínov s Vrchoslavicemi byl int. Františku Janovi sv. p. (později hr.) Walderode (Zdo VII. 77), po jehož smrti 1797 zdědila oba statky Johanka hr. Renaud (roz. hr. Walderode (ZDo XII. 81). R. 1817 ujal se statků Josef hr. Desfours-Walderode (zemřel 20. listopadu 1838), pak František hr. Desfours-Walderode, 1873 byl Dřínov s Vrchoslavicemi int. Arturovi hr. Desfours-Walderode a 1921 Zikmundovi Desfours-Walderode. Pozemková reforma byla provedena 1924 (plocha 449 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Dřínov, Srnov, Vrchoslavice, lesní hospodářství, zámek, cihelna a pivovar v Dřínově.

Vlčí Doly, díl vsi k 1516 viz u Medlova.

Medlov; Buzek z Počenic int. 1356 Medlov Rackovi ze Zborovic;[12]) Matyáš z Rataj vložil 1368 Medlov svému bratru Pavlovi.[13]) V 15. st. přešla ves na Zástřizly a Mikuláš z Zástřizl int. 1565 Medlov Jarošovi z Zástřizl.[14]) Posléze synové Jaroše z Zástřizl Smil a Jiřík int. 1516 po polovici Medlova Ctiborovi z Zástřizl, který ještě toho roku int. ves Medlov, pustý Srnov a 4 člověky ve Vlčích Dolech Mikulášovi st. z Hrádku. [15]) Konečně jiný Mikuláš st. z Hrádku prodal před 1579 (int. 1583) Medlov a pustý Srnov Petrovi Skrbenskému z Hříště k Dřínovu.[16])

Dlouhá Ves, k 1355—1620 viz u Vrchoslavic.

Vrchoslavice s far. kostelem sv. Michala z 1857. Jaroš z Drahotuš int. 1351 půl vsi s pol. patr. Janovi a Drslavovi z Kravař, z nichž prvý zapsal 1355 věno na Dlouhé Vsi Elišce z Lipého a poručil téže (1355) svoji polovici Vrchoslavic.[17]) Vok z Kravař pak 1382 int. Vrchoslavice a Langendorf (!) Vlčkovi z Opatovic, jinak z Dlouhé Vsi,[18]) jehož synové byli (1406) Jan a Beneš.[19]) Jan z Dlouhé Vsi int. 1418 Vrchoslavice s patr., Dlouhou Ves s tvrzí, Újezd s tvrzí a patr. a Zákřov Zichovi z Nedachlebic a jiným,[20]) ale 1442 seděl tu opět Jan z Opatovic.[21]) Dále nabyl statek Jindřich z Morkovic, který 1466 int. Vrchoslavice s patr. a Dlouhou Ves s tvrzí Hynkovi z Ludanic, který tu seděl již 1460.[22]) Václav z Ludanic int. 1492 Vrchoslavice a Dlouhou Ves Janu Kunovi z Kunštátu, který opět 1509 vložil Dlouhou Ves s tvrzí pustou a Vrchoslavice s pod. Janu Čertorejskému z Čertorej,[23]) jehož manželkou byla 1521 Johanka z Baště, 1539 Marketa z Doloplaz.[24]) Jan Čertorejský int. 1545 Vrchoslavice a Dlouhou Ves Mikulášovi z Brnička,[25]) načež dcery Mikulášovy Kateřina, Johanka a Eliška, sestry vl. a nedílné z Brnička int. 1546 tvrz a ves Vrchoslavice s pod. a Dlouhou Ves Putovi z Ludanic.[26]) Půta prodal (int. 1555) statek Hynkovi Posadovskému z Posadova, jenž int. 1560 jej opět Václavovi Podstatskému z Prusinovic, který seděl tu ještě 1573 (synové jeho byli 1564-72 Bernart a Jindřich Podstatští).[27]) Pak zdědil Vrchoslavice Tas Podstatský (pohřben ve Vrchoslavicích, jehož manželkou byla Mandalena Přepyská z Rychnburka, 1597 seděl zde jeho syn Jetřich ml. Podstatský z Prusinovic), načež Kryštof Karel Podstatský prodal 1601 Vrchoslavice Jiřímu Přepyskému z Rychnburka k Dřínovu.[28]) — Fara zanikla za třicetileté války a byla 1729 obnovena.

S r n o v zanikl u Dřínova, kde jest dvůr Srnov. Zdeněk Lukovský z Šternberka int. ves nejprve 1375 Jakšovi z Šnelvaldu, pak ale 1386 Zbyňkovi

[14]) ZDO I. 978. — [15]) ZDO XVIII. 2, PO XXVII. 1. — [16]) ZDO XXIX. 55. — [17]) ZDO I. 182, 331. — [18]) ZDO IV. 256. — [19]) P I. 147. — [20]) ZDO IX. 241. — [21]) Stav. arch. 349. — [22]) ZDO XI. 260, P IV. 285. — [23]) P VI. 138, ZDO XIV. 11, XVII. 7. — [24]) ZDO XXV. 8. — [25]) ZDO XXV. 36. — [26]) ZDO XXV. 48. — [27]) ZDO XXVI. 4, XXVII. 6, PO XXIV. 11, XXVII. 405. — [28]) PO XXVIII. 52, Cerroniho sb. I. 97., f. 53, Stav. arch. 1000, Středovský, Apogr. VIII. 133, PO XXXIII. 574. — [29]) ZDO III. 31, IV. 779. — [30]) ZDO X. 628. — [31]) ZDO XII. 4. — [32]) ZDO XVII. 4. — [33]) ZDO XXIII. 14.

z Dřínova,[29]) který pak 1447 int. Srnov Petříkovi z Traplic.[30]) Kateřina z Věžek vzala 1480 svého syna Václava z Srnova na spolek na Srnov a Vlčí Doly.[31]) Dále zde seděl Přibík Králický z Králic, jehož manželkou byla 1506 Dorota z Pačlavic,[32]) a 1532 Jan a Filip bratři Králičtí z Krsovic int. pustý Srnov k Dřínovému.[33]) K 1516-1579 viz u Dřínova.

PANSTVÍ STŘÍLKY A CETECHOVICE.

Střílky, městečko s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1744-69, hřbitovem, známým uměleckými památkami z 1730-40, zámkem a zříceninami hradu. V l. 1261-73 psal se po hradu Střílkách (Zdrilke, Strelik) Smil z Obřan.[1]) Později byl hrad markrabětem a král Jan zastavil 1321 hrad Střílky (Strilk) a ves Koryčany Jindřichovi z Lipého za věno jeho manželky Anežky z Blankenheimu.[2]) K r. 1355 viz u Cimburku. R. 1396 přip. se tu far. kostel.[3]) Koncem 14. st. držel Střílky Ondřej z Nechvalina, ale zboží spadlo pak na markrabě a markr. Jošt int. 1407 hrad a ves Střílky s patr. Znatovi Hechtovi z Rosic.[4]) Jeho syn Hynek Hecht z Rosic postoupil Střílky králi Zikmundovi, který si zboží střílecké při odevzdání Moravy markrabí Albrechtovi 1423 vymínil do svého života.[5]) R. 1460 seděl tu Hynek z Bítova[6]) a 1481 Půta Bítovský z Lichtenburka int. Janovi st., Jiříkovi, Alšovi a Tasovi z Ojnic hrad a městečko Střílky s pod., Bránkovice s pod., Malénky, díl Žeravic a Hruškovic, pusté vsi Olšovec, Strabišov a Lněník i s kaplanstvím na hradě Střílkách.[7]) Dcera Tasova Anna z Ojnic přinesla Střílky věnem svému manželu Václavovi z Boskovic, který tu seděl i 1542 (tehdy byla jeho druhou manželkou Marie Žabková z Limberka).[8]) Jan Šembera z Boskovic int. 1578 městečko Střílky s pod. a pustou Bralovou Mikulášovi Kobylkovi z Kobylího, jenž 1599 napsal poručenství (poručenství toto bylo později zrušeno, jeho manželkou byla tehdy Johanka Horecká z Horky).[9]) R. 1603 byla v Střílkách luterská fara.[10])

Neznámým způsobem nabyl Střílek před 1608 Adam Martinkovský z Rozseče, evangelik, jemuž byly při konfiskacích Střílky i vyhořelé Zástřizly, oceněné na 16.000 zl. mor., ponechány, když zaplatil pokutu.[11]) R. 1624 držela Střílky Anna Petřvaldská z Petřvaldu, za níž se ještě na panství zdržovali predikanti.[12]) Po válce třicetileté bylo v Střílkách jen 17 osedlých a 45 pustých domu.[13]) Po Amandu Ferdinandovi Petřvaldském († 1724) dědil Antonín Amand Petřvaldský († 1762). Po vymření rodu Bernartem Petřvaldským 1763 připadlo panství Fr. Janu Jos. hr. Künburg, který je 1793 odkázal synovi Arnoštovi hr. Künburg, načež 1832 nabyl Střílky jeho syn František hr. Künburg a 1868 František ml. hr. Künburg. R. 1885 koupil Střílky Zikmund hr. Herberstein, který 1898 postoupil panství Albertu hr. Herbersteinovi. Pozemková reforma byla provedena 1924 (vlastník Leopold Berchtold, plocha 1074 ha); vlastníku propuštěna ze záboru zřícenina hradu a lesní hospodářství, utvořen zbytkový statek Střílky, zcela rozdělen byl dvur Zástřizly a lihovar v Zástřizlích byl dán družstvu. — Fara v Střílkách zanikla za třicetileté války, až 1665 byla obnovena. R. 1744 městečko vyhořelo.

Cetechovice, městečko s zámkem a far. (od 1873) kostelem Navštívení P. Marie. K 1131 viz u Spytihněvě, k r. 1220-50 viz u Velehradu, 1261 u Vizovic. V l. 1302-30 psal se Ondřej z Cetechovic,[14]) později seděl tu Zdeněk Lukovský z Šternberka, jenž int. 1381 Cetechovice, díl Svárova, Lísky a Žákovice Alšovi Světlovskému z

[1]) CDM III. 307, IV. 70. — [2]) CDM VII. S 205. — [3]) CDM XII. 309. — [4]) ZDO VII. 401. — [5]) ZDO IX. 224, ZDB XII. 326, Sedláček, Zbytky reg., 1230. — [6]) P IV. 311. — [7]) ZDO XII. 29. — [8]) ZDO XXV. 22. — [9]) ZDO XXIX. 27, XXXII. 9. — [10]) ČMM 1894 28. — [11]) Stav. archiv 1017, Slovák, Konf. prot., 54. — [12]) ČMM 1915 193. — [13]) ČMM 1892 154. — [14]) CDM V. 134, VI. 9, 399. — [15]) ZDO IV. 17. — [16]) P II. 428. — [17]) P III. 405. —

Šternberka;[15]) dále drželi statek 1414 Soběn ze Zborovic,[16]) 1448 Racek ze Zborovic,[17]) 1460–81 Jan Janovský ze Strabenic[18]) a 1490 Hanuš Kladivo z Jistebna, jehož manželkou byla Dorota ze Strabenic.[19]) Poslední prodal (int. 1498) Cetechovice s tvrzí Hynkovi z Kunčic, jehož manželkou byla Eliška z Býtkova a který 1497 osvobodil Cetechovice od odúmrtí.[20]) Hynek int. 1499 statek Janu Skrbenskému z Doloplaz (ten seděl tu ještě 1502, sestra jeho Marketa z Doloplaz byla provdána za Ctibora z Slatiny)[21]) a ten 1504 vložil tvrz a ves Cetechovice s dílem Roštína a Chomoutovic Jiříkovi z Kokor.[22]) Jiřík int. 1517 statek Vilímovi z Víčkova a ten 1522 Jindřichovi z Zástřizl, jenž seděl tu ještě roku 1555[23])

R. 1559 držel Cetechovice Jan z Zástřizl,[24]) po jehož smrti 1566 uvázala se v tvrz, dvůr a ves Cetechovice, Honětice, díl Roštína a pusté vsi Chlum a Chomutovsko Jindřichova dcera Anna z Zástřizl, která 1568 vzala na toto zboží svého manžela Michala Krčmu z Koněpas na spolek.[25]) Michal Krčma vystavěl Bratřím v Cetechovicích zbor.[26]) V l. 1580-93 seděl tu Michalův syn Bohuslav Krčma, který 1584 přiznal na statku cetechovském 58 osedlých.[27]) Po smrti Bohuslavově koupil Cetechovice Beneš st. Krčma z Koněpas, který potvrdil 1612 Bratřím Cetechovským privilegia;[28]) jeho dcera Kateřina přinesla ještě před 1619 statek věnem Janu Oseckému z Osečan, evangelíku, za něhož ještě 1624 zdržoval se na Cetechovicích predikant.[29]) Po smrti Kateřiny byly 1647 Cetechovice int. jejím dětem Jiřímu Frydrychovi Oseckému, Anně Osecké a Marii z Zástřizl, roz. Osecké, kteří ještě 1647 vložili statek Janovi z Rotálu.[30]) Jan hr. z Rotálu int. 1655 Cetechovice a Roštín Melicharovi Ledenickému z Ledenic,[31]) který opět 1658 vložil Roštín Hanuši Petřvaldskému z Petřvaldu a Cetechovice 1665 Františku Jakubovi Hozlauerovi z Hozlau.[32]) Týž již 1666 int. statek Jiřímu Ludvíkovi Fuchsovi v. Kandlberg, od něhož získal Cetechovice (int. 1679) Sigfrid Adolf z Furtenbergu, který však již 1682 je int. Karlu Ant. Czellerovi z Rosenthalu.[33])

Karel Ant. Czeller prodal 1685 statek Anně Marii Bartodějské z Bartoděj, roz. z Urmenu, která již 1690 int. jej Rudolfu Maximilianovi Říkovskému z Dobrčic. Rudolfův syn Jan Karel Říkovský prodal 1693 Cetechovice za 26.700 zl. městu Hradišti,[34]) ale toto prodalo je 1731 (int. 1732) ve veřejné dražbě Josefu Ant. v. Mayerswald (zemřel 1738).[35]) Po smrti Josefa Ant. seděla zde jeho švakrová Marie Ludvika, roz. sv. paní z Moravce, která 1739 int. Cetechovice Amandu Ant. sv. p. Petřvaldskému z Petřvaldu k Střílkám.[36]) Dále drželi Cetechovice majitelé Střílek, až 1912 koupili po polovině statku Josef Šimon a Hermina Šimonová a 1933 byla pol. statku cetechovského int. Jaromírovi a pol. Marii Šimonovým, kdežto Střílky koupil 1913 Leopold hr. Berchtold. Pozemková reforma byla na statku cetechovském provedena 1925 (plocha 593 ha); vlastníkům propuštěn ze záboru zbytkový statek Cetechovice, dvůr Myslíchovice a cihelna v Cetechovicích.

Roštín, větší část vsi s far. kostelem sv. Anny z 1847–49 a fil. (do 1849 farním) kostelem sv. Jakuba Větš. K 1131 viz u Přerova. K r. 1250 viz u Velehradu, 1261 (již tehdy byla v Roštíně fara) u Vizovic. R. 1391 znovu jmenuje se v Roštíně farní kostel.[37]) V 14. st. psali se vládykové z Roštína, 1480 seděl tu Čeněk z Nákla[38]) a 1502 Zikmund Sedlnický z Choltic int. díl vsi Anežce z Žákovic.[39]) Jiný díl jmenuje se 1504-66 při Cetechovicích. Frydrych z Žerotína

[18]) P IV. 319, VI. 166. — [19]) P VI. 232. — [20]) ZDO XVI. 10, 11. — [21]) ZDO XVI, 4, PO VII. 111. — [22]) ZDO XVI. 28. — [23]) ZDO XVIII. 6, XIX. 6, PO XXII. 169, Salbuch č. 286., 6. — [24]) PO XXIII. 24. — [25]) PO XXIV. 166, ZDO XXVIII. 12, Salbuch č. 287., 251. — [26]) SH III. 207. — [27]) ZDO XXIX. 78, LSA 123, Bočkova sb. 7656. — [28]) PO XXXVI. 480, SH III. 209. — [29]) ČMM 1922 150, 1915 193. — [30]) ZDh I. 22, 23. — [31]) ZDh I. 83. — [32]) ZDh I. 87, 149. — [33]) ZDh I. 166, 232, 253. — [34]) ZDh II. 57, 110. — [35]) ZDh II. 206, IV. 181, 235. — [36]) ZDh IV. 273. — [37]) MV I. 552. — [38]) P V. 7. — [39]) ZDO XVI. 24. — [40]) ZDO XXVIII. 4.

int. 1567 Roštín Janu Vilémovi z Víckova[40]) později náležela větší část vsi k Cetechovicím, ale tato 1589 byla odděleným statkem, který držel tehdy Jan st. Krčma z Koněpas.[41]) — Díl vsi náležel již 1240 klášteru Hradišti, ale byl tímto 1552 postoupen k Cetechovicím.[42]) R. 1658 byl cetechovský díl Roštína přikoupen k Střílkám. Pozemková reforma byla provedena 1923 (vlastník: pozůstalost po Dr. Jindřichovi Friessovi, rozloha 861 ha); vlastníku byl propuštěn ze záboru velkostatek Kamínka. — Fara zanikla asi za válek husitských, byla tu zřízena 1765 lokalie, 1784 kuracie a 1857 fara.

Zástřizly; odtud psal se starobylý vládycký, pak panský rod, z něhož jmenují se 1349 bratři Artleb a Bořek, 1358 Oneš a Jan a 1368 bratři Artleb a Přibík z Zástřizl[43]) R. 1415 držel pol. vsi Onšík z Zástřizl.[44]) Aleš z Zástřizl int. 1481 Zástřizlí(!) s tvrzí, tvrzištěm a dílem pusté vsi Starče Jiříkovi a Alšovi bratřím z Ojnic[45]) a Anna z Ojnic int. 1533 Zástřizly s tvrzí a díl pusté Starče, jak to zdědila po otci svém Tasovi, Janu Francovi z Háje, jenž zde seděl ještě 1548.[46]) Janova dcera Johanka z Háje vzala 1554 svého manžela Záviše z Víčkova na Zástřizly a díl pusté Starče na spolek (Záviše seděl tu ještě 1559).[47]) K 1575-90 viz u N. Zámků. V l. 1588-1619 seděl tu evang. Adam Martinkovský z Rozseče,[48]) k 1624 viz již u Střílek.

Zaniklé vsi:

B r a l o v á zanikla u Střílek, kde jest trať Bralová, k 1578 viz u Střílek. — C h l u m e c, Chlum, zanikl u Cetechovic, kde býval panský dvůr Chlum; přip. se 1373.[49]) Lacek z Šternberka int. 1448 pustý Chlum Onšovi z Zástřizl[50]) a Jan Zajíček ze Zborovic int. 1501 pustý Chlum Jarošovi z Zástřizl na Morkovicích.[51]) K 1516 viz u Morkovic, 1523-40 u Zdislavic, 1531 u Přestavlk, 1566 u Cetechovic. — C h o m o u t o v i c e zanikly někde u Cetechovic, při nichž se 1504-66 jmenují. — O l š o v e c zanikl u Střílek, kde jest les Olšovec, k 1481 viz u Střílek. — S t r a b i š o v zanikl u Střílek, kde jest les Strabišov; Jan z Bránkovic int. 1377 Strabišov Vilémovi z Holštejna a Vok z Holštejna vložil 1391 ves Vokovi z Rosic.[52]) K 1481 viz u Střílek.

STATEK UHŘICE.

Uhřice s zámkem. V l. 1336-41 jmenuje se Vrš z Uhřic.[1]) K 1355 viz u Morkovic a 1371 u Zborovic. Jakub z Dřínova int. 1437 Uhřice svému bratrovi Janovi z Dřínova.[2]) V pol. 15. st. seděl tu Štěpán z Dřínova a po jeho smrti jeho bratr Josef z Dřínova.[3]) Eliška z Dřínova a Přílep int. 1499 Uhřice Janovi Miňovskému z Zazník na Mouřinově.[4]) Dále seděl na Uhřicích Hynek Miňovský a pak Jan Miňovský z Lazník, jehož manželkou byla 1550 Marketa z Zástřizl (Jan seděl tu ještě 1576).[5]) R. 1584-1600 držel Uhřice Jindřich Miňovský z Lazník,[6]) ale 1610 bratři Jindřich, Hynek a Zdeněk Žalkovští z Žalkovic; manželkou Hynkovou byla 1612 Eliška Ořechovská z Honbic.[7]) Po bitvě bělohorské nabyl Uhřice olomoucký probošt Jan Arnošt Platejs z Platenštejna, který 1632 odkázal statek Anně Litoměřické z Jizbic, a tato prodala 1637 Uhřice za 6000 zl. mor. Salomeně Šmerhovské z Lidkovic, roz. Jalůvkové z Melovic.[8]) K r. 1642 koupili od Salomeny statek manželé Melichar Stařinský z Bítkova a Johanka, roz. Ko-

— [41]) PO XXXIII. 40. — [42]) CDM II. 327, ZDO XXVI. 4. — [43]) ZDO I. 142, 591, 1118. — [44]) ZDO VIII. 455. — [45]) ZDO XII. 27. — [46]) ZDO XXIII. 15, ČMM 1907 209. — [47]) ZDO XXV. 93, PO XXIII. 9. — [48]) PO XXXII. 161, ČMM 1922 149. — [49]) ZDO II. 301. — [50]) ZDO X. 792. — [51]) ZDO XVI. 20. — [52]) ZDO VI. 331, III. 396.

[1]) CDM VII. 103, 375. — [2]) ZDO X. 270. — [3]) P IV. 398. — [4]) ZDO XVI. 12. — [5]) ZDO XXV. 65, PO XXIX. 105. — [6]) Bočkova sb. 10.941, PO XXXVI. 17. — [7]) ZDO XXIII, PB XXXIV. 330. 27, PO XXXIX. 11. — [8]) ZDO XXXVII. 74. — [9]) ZDo I. 3. — [10]) ZDo I. 46. — [11]) ZDo I. 286,

bylková,[9]) ale poslední již 1650 prodala Uhřice Bartoloměji Sylvestrovi Gyrolovi v. Greifenberg.[10]) Bartoloměj prodal 1655 (int. 1678) Uhřice Volfgangu Frydrychovi Hofmannovi sv. p. z Grynpychlu, jenž tu seděl ještě 1678, načež Johanka Marie hr. z Dietrichštejna int. 1679 statek Václavu Bernartovi Bartodějskému z Bartoděj[11]) Poručníci sirotků po Janu Frydrychovi Bartodějském int. 1688 Uhřice Eleonoře Františce Sedlnické z Choltic, prve Bartodějské, rozené Zárubové z Hustiřan.[12]) R. 1703 (int. 1705) byly Uhřice přiděděny Zuzaně Terezii hr. Gellhorn, rozené Orlíkově z Lažiska, která 1729 int. statek Antonínu Emerichovi Horeckému z Horky.[13]) Jeho synovec Jan Maximilian sv. p. Horecký int. 1747 jménem nezletilého syna Jana sv. p. Horeckého Uhřice a díl Počenic Václavovi hr. Hallweil, po jehož smrti vdova Marie Josefa, roz. Chorynská z Ledské, 1764 int. Uhřice Michalovi hr. Chorynskému.[14]) Dále seděl tu 1806-8 tr. Xav. ryt. Scharf, 1808-10 Antonie hr. Daun, 1810-21 Ignác Friedrich v. Friedrichstal, 1821-46 Emanuel Frydrych ryt. Friedrichstal, 1842-53 Barboře v. Friedrichstal (zemřela 24. července 1853), načež byl statek rozdělen na pětiny jejím dětem hr. Jenison-Walworth. Polovici Uhřic dědil po Karlovi hr. Jenison-Walworth (zemřel 5. srpna 1870) Frydrych hr. Jenison-Walworth (zemřel 9. října 1914) a pak Irma Marie hr. Jenison-Walworth, která od 1911 držela již druhou polovinu (zemřela 1935). Za pozemkové reformy 1925 (plocha 204 ha) velkostatek propuštěn vlastníku ze záboru.

Počenice, díl náležel od 1642 k Uhřicum.

STATEK HOŠTICE.

Hoštice s far. kostelem sv. Jilii. K 1131 u Spytihněvě. K 1341 psal se kněz Mikuláš z Hoštic (Hossicz)[1]) a 1394 Dluhomil z Hoštic (Hossicz).[2]) Na sklonku 14. st. Hoštice náležely pánům z Kravař a Petr z Kravař 1398 int. Hoštice s pod. Soběnovi ze Zborovic,[3]) který před 1405 prodal ves Michalu Kasánovi (týž seděl tu ještě 1418).[4]) Po smrti Mikuláše z Hoštic spadla ves na krále Jiřího, který 1466 int. Hoštice Jindřichu Bařickému z Morkovic.[5]) Václav Bařický prodal ještě před 1480 Hoštice Protivcovi z Zástřizl, ale za válek uherských zmocnil se vsi Jan Zelený z Šanova, který ještě 1480 Hoštice držel.[6]) Proček z Zástřizl prodal Hoštice Janu Francovi z Háje, který tu seděl již 1527 a 1546 int. ves s pod. Jiříkovi st. z Zástřizl.[7]) Dále seděl tu Jaroš z Zástřizl, který 1554 obdržel list mocný a 1561 int. Hoštice s tvrzí, pod. a pustým Svárovem Jarošovi z Hrádku, jehož syn Mikuláš z Hrádku seděl tu 1579.[7]) Roku 1592 byl v Hošticích luterský farář.[8]) V l. 1597-1613 držel statek Mikulášův syn Ctibor z Hrádku.

Za války třicetileté držel Hoštice Jan Karel Syrakovský z Přerkova, po jehož smrti sirotci int. 1660 statek Janovi st. Oseckému z Oseka, jenž již 1661 int. Hoštice Janu Tomáši Winklerovi z Střelic (zemřel 1667).[9]) Statek byl prodlužen, pročež 1668 komisaři zemského soudu prodali Hoštice Kristianu Pruskovskému z Pruskova,[10]) než týž 1678 vložil statek Mořici Ledenickému sv. p. z Ledenic.[11]) Mořic Ladislav Ledenický prodal 1685 statek za 15.000 zl. rýn. Jiřímu Protivci Janovi Žalkovskému z Žalkovic, který 1690 int. Hoštice a pustý Svárov Františkovi Žalkovskému.[12]) Hoštice zůstaly pak v rodě Žalkovských, až František Zikmund Žalkovský z Žalkovic prodal 1766 statek za 45.300 zl. rýn. Eleonoře Petřvaldské z Petřvaldu.

---

302. — [12]) ZDo II. 69. — [13]) ZDo III. 315, V. 326. — [14]) ZDo VII. III, IX. 80. —

[1]) CDM VII. 322. — [2]) CDM XII. 187. — [3]) ZDO VI. 838. — [4]) P I. 253, II. 272, 592. — [5]) P IV. 343, ZDO XI. 301. — [6]) P VI. 46, 146. — [7]) PO XIV. 14, ZDO XXV. 39. — [8]) ZDO XXVII. 13, Salbuch č. 286., f. Kameníček, I. 394, III. 462. — [9]) ZDh I. 91, 94. — [10]) ZDh I. 171. — [11]) ZDh I. 219. — [12]) ZDh II. 10, 118. — [13]) ZDh VII. 189. — [14]) ZDO IV. 17.

která jej 1780 int. Janu Jiřímu v. Geissler.[13]) R. 1791 int. byly Hoštice synům posledního Ferdinandovi (zemřel 1812) a Janovi Nep. v. Geissler, 1839 pak Ludvíkovi sv. p. v. Türkheim-Geissler, jenž 1875 prodal Hoštice za 240.000 zl. Adolfovi hr. Dubskému. Po smrti Adolfově (2. srpna 1911) zdědil Hoštice František hr. Dubský z Třebomyslic. Pozemková reforma byla provedena 1925 (plocha 504 ha); zbytkový statek Hoštice a lesní hospodářství byly vlastníku propuštěny ze záboru. — Fara zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena lokalie, 1856 fara.

Svárov zanikl u Hoštic, kde jest dvůr Svárov; přip. se 1381,[14]) k 1561-1690 viz u Hoštic.

CHVALKOVSKÝ STATEK.

Chvalkovice s far. kostelem sv. Bartoloměje. R. 1314 držel ves Diviš z Šternberka.[1]) Petr z Kravař int. 1389 díl Chvalkovic s tvrzí a patr. Artlebovi z Hrádku a ten opět 1397 Protivcovi z Zástřizl a Pavlovic, který tu seděl ještě 1417.[2]) K 1486 viz u Bučovic. Hynek Žampach z Potnštejna int. 1531 Chvalkovice s tvrzí a pod., Komorov, Nesobice a pusté Kozojedsko Janu Kobíkovi z Opatova,[3]) načež Jiřík Kobík vložil 1541 tento statek Janu Vranovskému z Vranova na Želeticích; tento pak ještě 1541 int. Chvalkovice s přísl. Janu st. Kropáčovi z Nevědomí.[4]) Jan st. Kropáč int. 1553 statek chvalkovský Apolonii ze Sezemic a ta spolu s manželem Zdeňkem Sobkem z Kornic vložila 1557 Chvalkovice a dvur Dvořisko Jiříku Mrakšovi z Noskova.[5]) Díl Chvalkovic náležel 1464 klášteru štern. berskému, který dal 1520 svým podaným v Chvalkovicích odúmrt.[6])

Kolem 1620 držel statek Jindřich Kořenský z Terešova, jenž byl 1622 zabit vojáky a zanechal vdovu Alinu, rozenou Vrchotickou z Loutkova (Hrubý, Mor. korespondence, 290). Dále seděl tu kolem 1670 Michal Jan Urmeny z Urmenu, jehož dcery Helena Norberta provd. Lichnovská z Voštic a Anna Marie provd. Bartoděj predaly Chvalkovice s tvrzí za 17.000 zl. rýn. 1704 Ferdinandu Ludvíkovi Kozovi z Hradiště. (ZDv III. 288, 291). R. 1712 koupil sirotčí statek František Žalkovský z Žalkovic (ZDv IV. 424), který 1767 odkázal Chvalkovice svému synu Josefovi Žalkovskému. Poslední prodal 1767 statek chvalkovský s Komárovem ze 60.000 zl. rýn. Jiřímu Frydrychovi sv. p. Bujakovskému z Knurova,[7]) který již 1781 prodal Chvalkovice a Komárov Ignácovi v. Abel.[8]) R. 1798 koupila Chvalkovice za 70.000 zl. rýn. a 50 dukátů Eufemia hr. Želecká, 1806 za 70.000 zl. Jan Pavel Pagatsch v. Paburg, po němž dědil 1816 jeho syn Arnošt ryt. v. Paburg (zemřel 2. října 1854). R. 1856 byly Chvalkovice int. Vilémovi šl. Wenin, který 1871 statek za 272.000 zl. prodal Eugenu sv. p. Poche-Lettmayer. Týž pak 1882 prodal statek manželům Františkovi a Karolině Klazarovým. Po smrti Františkově 1896 zdědila i jeho polovici Karolina (zemřela 27. ledna 1919). Dále 1919 byla int. polovice Bedřichu Kobrčovi a druhá pol. Jindřichu Kobrčovi. Bedřichův díl zdědil 1926 dr. Fr. Kobrč, Jindřichův 1929 na díly Antonie Kobrčová a Antonie Kantorová. Fara zanikla za války třicetileté, 1689 byla obnovena. R. 1811 Chvalkovice vyhořely.

PANSTVÍ KORYČANY A STATEK MOUCHNICE.

Koryčany, městečko s far. kostelem sv. Vavřince z poč. 18. st. a zámkem. K 1358—1611 viz u Cimburku. Fara byla 1579 evang., 1610 katol.[1]) Po válce třicetileté mělo městečko 38 osedlých a 51 pustých domů.[2]) R. 1716 Koryčany vyhořely. Městečko slušelo v 16. st. k vrchnímu právu brněnské-

[1]) CDM VI. 75. — [2]) ZDO VI. 65, 670, ČMM 1907 205. — [3]) ZDO XIII. 7. — [4]) ZDO XXV. 19, 20. — [5]) ZDO XXV. 87, 109. — [6]) PO IV. 407, List. kl. šternberského I. 16. — [7]) ZDh VII. 3. — [8]) ZDh VII. 222.

[1]) Kopiář města Brna v archivu brněn., ruk. 79., f. 81, ČMM 1903 296. — [2]) ČMM 1892 154. — [3]) Kopiář města Brna č. 79., f. 99. — [4]) ZDh I. 210.

mu.[3]) R. 1507 Koryčany vyhořely (PO VIII. 90). Ferdinand I. udělil 1530 Koryčanům třetí jarmark a 1535 městečku potvrdil trhy (Kopiář arch. min. vnitra III. 91, Salbuch č. 283, 92).

Koryčany staly se za války třicetileté střediskem panství cimburského, které zdědil po Gabrielovi Horeckém z Horky nejprve jeho syn František, jenž zanechal 1677 statek svým synům Gabrielu Františkovi, Janovi a Maximilianovi Horeckým z Horky; podle dílčí smlouvy z 1677 připadlo panství prvému z nich.[4]) Gabriel František zanechal 1701 panství synům Karlu Vilémovi a Ant. Emerichovi Horeckým. Koryčanské panství bylo 1718 Ant. Emerichovi exekvováno a prodáno za 115 tis. 500 zl. rýn. Marii Regině Bertoletti v. Barthenfeld, roz. sv. paní v. Waffenberg (ZDh III. 364). R. 1733 koupil Koryčany opět Ant. Emerich Horecký sv. p. Horky, který prodal 1742 panství za 164.000 zl. rýn. Karlu Josefovi sv. p. Gillern (Zdh IV. 205, 352).

Kristian sv. p. Gillern odkázal Koryčany 1793 své dceři Marii Josefě provd. sv. paní Münch v. Bellinghausen, načež 1826 bylo panství int. po třetině jejím dětem Konstantinovi, Josefovi a Marii sv. p. Münch-Bellinghausen. R. 1846 koupil Koryčany za 775.000 zl. Salomon Mayer sv. p. Rotschild, který 1851 prodal za 450.000 zl. Koryčany Vilému Figdorovi a Heřmannu Wittgensteinovi. Tito prodali 1863 panství Ferdinandovi hr. Trautmannsdorfu-Weinsberg (zemřel 12. prosince 1896). Dále držel panství Karel hr. Trautmannsdorf-Weinsberg, 1899 koupil je Ludvik Wittgenstein (zemřel 23. března 1925), načež dědila polovici Marie Salzerová-Wittgensteinová, polovici Hermina Mareschová-Wittgensteinová.

Pozemková reforma byla provedena 1925 (plocha 2988 ha); vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Koryčany, lihovar, pila, továrna na kávové náhražky, dva mlýny a sklárna v Koryčanech, zámek v Koryčanech a hrad Cimburk, utvořeny zbytkové staky Blišice a Malý Dvůr. Lesy zůstávají v záboru.

R. 1780 byla v Koryčanech sklárna.

Blišice; podle vsi psal se 1322—24 Mikuláš z Blišic[5]) a 1355 Jan z Blišic.[6]) Jindřich z Troubek int. 1406 tvrz v Blišicích Alšovi z Bystřice.[7]) R. 1434 seděl tu Jan Kužel z Žeravic, jenž int. 1447 Blišice s tvrzištěm Zichovi Kuželovi z Žeravic.[8]) Jiřík Kužel z Žeravic int. 1466 Blišice a Lhotu Protivcovi z Zástřizl.[9]) Po Filipovi z Zástřizl dědil ves Proček ml. z Zástřizl, jenž 1530 int. Blišice a Lhotu Vilémovi z Víckova.[10]) K 1576—1611 viz u Cimburka.

Jestřabice s far. (od 1890) kostelem sv. Anny. R. 1344 psal se Jaroslav z Jestřebic[11]) a 1368 držel Jestřabice a Haluzice Jindřich z Nevojic.[12]) Vok z Holštejna int. 1447 Jestřabice s patr. a Haluzice Janovi z Dobré Vody,[13]) jenž 1464 int. totéž Jindřichovi z Bystřice.[14]) Protivec z Bystřice int. 1515 Jestřabice s pod. Janovi Kropáčovi z Nevědomí,[15]) který 1521 int. zboží Jiřímu Kropáčovi, jehož manželkou byla Johanka z Zástřizl.[16]) R. 1547 seděli tu Jan ml. a Tas Kropáčové z Nevědomí, kteří int. 1550 Jestřabice s pod. a pustou ves Stušice Janu Čertorejskému z Čertorej, jenž tu seděl ještě 1568.[17]) Po jeho smrti 1568 Albrecht Čertorejský z Čertorej int. Jestřabice s tvrzí a pod. a pusté Stušice Janu Bořkovi z Malejova, jehož manželkou byla 1578 Mandalena Kobylkovna z Kobylého.[18]) Dcery neb. Jana Bořka int. 1589 statek Anně Banffy z Dolní Lindvy k Cimburku.[19]) K 1611 viz u Cimburka.

Leskovec, k 1480—1611 viz u Cimburku.

Mouchnice, díl, k 1576—1611 viz u Cimburku.

Cimburk, hrad u Koryčan. V pol. 14. st. držel nově postavený hrad Cimburk, hrad Střílky a městečka Koryčany a Střílky Bernart z Cimburka, po jehož smrti 1358 prodal Ctibor z Cimburka tento statek markrabí Janovi.[20]) Koncem 14. st. držel zástavou hrad Cimburk a nehrazené městečko Koryčany jakož i některé vsi v okolí Zlk-

— [5]) CDM VI. 207, 261. — [6]) ZDO I. 339. — [7]) ZDO VII. 121. — [8]) P III. 86, ZDO X. 574. — [9]) ZDO XI. 309. — [10]) ZDO XXIII. 2. — [11]) CDM VII. 551. — [12]) ZDO I. 1081. — [13]) ZDO X. 748. — [14]) ZDO XI. 119. — [15]) ZDO XVII. 26. — [16]) ZDO XIX. 1, PO XI. 122. — [17]) PO XX. 14, XXIV. 340, ZDO XXV. 66, Salbuch č. 287., 324. — [18]) ZDO XXIX. 23, 79. — [19]) ZDO XXX. 7. — [20]) CDM IX. 101, ZDO I. 562. — [21]) CDM XII.

mund z Letovic a po něm 1398 Čeněk z Drahotuš,[21]) pak 1407 Vok ml. z Holštejna,[22]) od něhož vyplatil zástavu král Zikmund. Zikmund ponechal si 1423 při odevzdání Moravy Albrechtovi sice hrad a zboží Cimburk, ale již 1429 zastavil statek Štěpánovi z Vartnova, jenž tu seděl ještě 1436.[23]) 1464 držely Cimburk Eliška a Jitka sestry vl. z Vartnova.[24]) Koncem r. 1468 obsadilo hrad vojsko krále Matyáše.[25]) Vladislav II. zapsal 1476 hrad Ctiboru Tovačovskému z Cimburka, ale král Matyáš zapsal zámek Cimburk, Leskovec a Černíkovice v 1700 kopách Vilémovi z Pernštejna.[26]) V l. 1493—1511 seděl tu Mikuláš z Háje (jeho manželkou byla 1518 Johanka z Bělkovic, synové Franc, Petr a Jan z Háje) a 1515—19 jeho syn Franc z Háje.[27]) Král Ludvík dal 1520 zboží cimburské v alod Vilémovi a Přemkovi z Víckova, kteří však 1522 postoupili je Janu a Mikulášovi Francům z Háje.[28]) Poslední z nich int. 1524 hrad Cimburk a městečko Koryčany s pod., pusté Vážany, Leskovec a pusté Černíkovic Vilémovi z Víckova, jehož první manželkou byla 1529—31 Alina z Lilče, druhou 1548 Marketa z Opatova.[29])

Vilím z Víckova prodal (int. 1576) zámek Cimburk, městečko Koryčany s pod., Vlišic (!), Lhotku, Mouchnice a pusté Vážany Gabrielu Majlathovi, hraběti a dědičnému pánu země Fogaraš, jenž byl původně luterán, 1571 přestoupil i s manželkou ke katolictví a zemřel 1577 (pohřben u jesuitů v Olomouci; Navrátil, Jesuité olomoučtí, 117). Po něm dědila vdova Anny Banffy z Dolní Lindvy (1582—88).[30]) Její dcera Anna Majláthová postoupila pak (int. 1604) svůj díl na zboží cimburském a Jestřabicích své sestře Alině Majlathce.[31]) Poručníci statku po neb. Alině, provd. Sumyoghy, prodali 1611 zámek Cimburk, tvrz, dvůr a městečko Koryčany, Leskovec, Blišice, Mouchnice, tvrz, dvůr a ves Jestřabice s pod. Gabrielu Horeckému z Horky.[32]) Dále viz u Koryčan.

Na panství zanikly vsi:

Černíkovice, k 1131 viz u Břeclavě, 1365—1524 u Cimburka.

Haluzice, zanikly na místě, kde jest Haluzický mlýn; k 1261 viz u Vizovic, 1368—1447 u Jestřabic; Protivec z Bystřice int. 1527 pusté Haluzice Tasovi z Ojnic.[33])

Lhota, k 1466 viz u Blišic, 1576 u Cimburka. R. 1667 byla ves pustá, pak bylo zde postaveno několik domků, které byly počítány k Blišicům.[34])

Stušice zanikly u Jestřabic, k 1550—68 viz u Jestřabic.

Vážany, k 1524—76 viz u Cimburku.

KRÁLOVSKÉ MĚSTO KYJOV A JEHO STATEK.

Kyjov, něm. Gaya, královské město s radnicí z 1561-62, děkanským kostelem Nanebevzetí P. Marie z poč. 18. st. a bývalou piaristickou kolejí. Kolem r. 1130 daroval kníže Václav trhovou ves Kyjov (Kigiow) klášteru Hradišti (Friedrich I. 110). K r. 1201-1526 viz u kláštera Hradiště u Olomouce, pak připomíná se městečko 1222 (Kihowe) a 1233, kdy počítáno bylo k provincii břeclavské; 1279 jmenuje se tu farní kostel.[1]) Náleželo klášteru Hradišti, ale 1407 držel je zástavou Mikšík z Žampachu.[2]) Za válek husitských byl 1421 Kyjov zničen Tábory, pak stal se husitským, ale 1431 zmocnil se městečka markrabí Albrecht, který dal četné zajatce popraviti.[3]) Dále drželi zástavu kyjovskou 1446 Jan Mléčko z Myslibořic,[4]) 1449-63 Jan z Tvorkova[5]) a 1480-82 Puta z Lichtenburka, jenž dal 1480 Kyjovu od-

473. — [22]) P I. 237. — [23]) Sedláček, Zbytky reg., 1230, P III. 100. — [24]) P IV. 413. — [25]) ZDVGMS IV. 83. — [26]) Sedláček, Zbytky reg., 1891, AČ VI. 512. — [27]) P VI. 312, VII. 148, PO VIII. 61. 90, 192. — [28]) ZDO XIX. 7. — [29]) ZDO XX. 1, XXII. 6, XXIII. 5, XXV. 50, Salbuch č. 284., 27. — [30]) ZDO XXIX. 22, PO XXX. 452, ZDO XXX, 2. — [31]) ZDO XXXII. 43. — [32]) PO XXXVIII. 260, ZDO XXXIII. 28. — [33]) ZDO XXI. 20. — [34]) SA VI. 223.

[1]) Friedrich II. 222, CDM IV. 162, II. 235. — [2]) P I. 220. — [3]) FRB V. 604. — [4]) Akta Göding 45. — [5]) P IV. 266, Akta Göding 15. — [6]) P VI. 2, Boč-

úmrt.[6]) Král Matyáš udělil 1489 Kyjovu dva jarmarky a potvrdil odúmrt, což 1497 potvrdil i Vladislav II.[7]) V l. 1486-93 seděl na zástavě kyjovský Mikuláš z Zástřizl[8]) a 1495 Filip z Zástřizl, jenž 1519 daroval Kyjov Heraltu Kunovi z Kunštátu a Mikulášovi z Zástřizl.[9]) Zatím Vladislav II. 1515 udělil městu právo pečetiti červeným voskem[10]) a 1518 učinila městská rada s klášterem Hradištěm smlouvu o roboty a šenkování piva, což 1523 král Ludvík potvrdil.[11]) Ferdinand I. udělil 1538 městu třetí jarmark a týdenní trh.[12]) Již tehdy byli v Kyjově Bratří, kteří tu měli 1535 nezdařený rok s Habrovanskými.[13]) R. 1528 držela město v zápisu královna vdova Marie[14]) a 1538 Jan z Kunštátu, jenž 1539 koupil od kláštera hradišťského město Kyjov s podacím a Bukovany.[15])

Jeho synové Jan a Čeněk i na místě bratří svých vlastních Kunu z Kunštátu prodali 1544 statek kyjovský i s hradem v Kyjově Janu Kryštofu Kropáčovi z Nevědomí, jenž Kyjovské zle trápil,[16]) až tito vykoupili se z poddanství a poddali se králi Ferdinandovi.[17]) Ferdinand I. povýšil 18. srpna 1548 Kyjov na město královské a stanovil, že město nemá býti nikdy zcizováno ani prodáno.[18]) Kyjov pak velmi rozkvetl za purkmistra Václava st. Bzeneckého, jenž napsal kroniku města za své doby: 1556-57 vystavěny byly brány Svatoborská a Podkostelní, 1561 započata stavba radnice a věže a 1577 přikoupilo město od kláštera sv. Tůmy v Brně za 2600 zl. mor. Vřesovice.[19]) Městská privilegia potvrdil 1567 Maximilian II., jenž dovolil též městu posílati zástupce na stavovský sněm, 1577 Rudolf II. a 1610 Matyáš, jenž 1616 přidal dva koňské trhy.[20]) R. 1577 vypukl spor mezi kyjovským farářem a Bratřími, jejichž obec byla téměř úplně zničena.[21]) Na nátlak biskupa Stanislava Pavlovského vypudili Kyjovští luterského faráře a přijali katolického, ale 1589-99 byl tu opět evangelický farář Pavel Aquilinas, než 1613 byla fara znovu obsazena katolickým farářem.[22]) Dne 1. června 1605 vypálili Bočkajovci Kyjov i dvanáct okolních vsí a zkáza byla dovršena morem r. 1616.[23]) R. 1619 bylo v městě 36 domu a město drželo 175 poddaných.[24])

Za stavovského povstání bylo město katolickým a zustalo věrným císaři, pročež také 1621 nebyl tu zřízen úřad královského rychtáře.[25]) R. 1636 vyhořelo město i s chrámem sv. Martina. 1666 nový požár zničil město až na 9 domu v městě a 21 na předměstí, 1679 vyhořelo město kromě Kostelní ulice a 1680 navštívil Kyjov mor. R. 1691 započaly vleklé spory mezi měšťany a předměšťany, když měšťané na poslední počali uvalovati poddanství. R. 1666 přikoupilo město Kelčany. Dne 13. července 1695 předměstí bylo velmi poškozeno rozvodněnou Stupavou a 1706 měšťané odrazili útok uherských kurucu. Jan Adam kníže z Liechtenštejna založil 1719-21 na místě domu konfiskovaného po bitvě bělohorské Jiřímu Pogrelovi z Kočeborovic kapucínský klášter s kostelem Nanebevzetí P. Marie; klášter byl 16. X. 1784 zrušen a kostel kapucínský stal se farním, kdežto starobylý kostel sv. Martina byl zbořen. R. 1756 založena v Kyjově piaristická kolej s gymnasiem; gymnasium bylo 1775 zrušeno a zřízena škola hlavní. V pol. 17. st. bylo v Kyjově 22 židovských domu a město bylo židovskou obcí značně hospodářsky poškozováno, jak svědčí ještě stížnosti města na konci 18. st. R. 1799 , 1803, 1806 a 1807 Kyjov vyhořel a 1810 byl poškozen

kova sb. 8870. — [7]) ČMM 1912 83, Bočkova sb. 8869, 8871. — [8]) LSA 579, P VI. 323. — [9]) Akta Göding 12, Listinář kláštera Hradiště I. 38. — [10]) ČMM 1912 13. — [11]) Nová sb., ČMMZ XIII. 261. — [12]) ČMM 1912 83, Salbuch č. 283., 193. — [13]) Kameníček III. 497. — [14]) PO XIV. 27. — [15]) ZDO XXV. 23, ČMM 1912 83, Salbuch č. 284., 53. — [16]) ZDO XXV. 49, Nová sb., Zlobického sb. — [17]) Bočkova sb. 8875, Zlobického sb. — [18]) ČMM 1913 83, 87, int. 1549, ZDO XXV. 59, Bočkova sb. 8875, Zlobického sb. — [19]) ČMM 1912 343, 1913 33. — [20]) Zlobického sb., Salbuch č. 287., 258. — [21]) Kameníček III. 440. — [22]) ČMM XXXII. 253, Jireček, Rukověť 19. — [23]) HS I. 284, ČMMZ XIII. 263, ČMM 1993 299. — [24]) ČMM 1922 155. — [25]) ČČH XXXV. 324, Kameníček III. 107. — [26]) Fintajsl, Lis-

povodní. R. 1846 založen byl cukrovar. R. 1785 poražena byla na statku města Kyjova robota.

Vřesovice, též Břesovice, k 1356-71 viz u kláštera sv. Tůmy v Brně. Ferdinand I. zastavil 1550 ves Přemkovi z Vickova[26]) a klášter zastavil 1564 Vřesovice v 1860 zl. mor. městu Kyjovu.[27]) K 1577-1785 viz u Kyjova. R. 1808 Vřesovice vyhořely. U Vřesovic zanikl R a n š p e r k, k 1464 viz u D. Moštěnice.

Bukovany, k 1201-1382 viz u kláštera Hradiště, 1539-1785 u Kyjova.

Kelčany; děkan kroměřížské kapituly Jan z Boskovic int. 1365 Kelčany s tvrzí a pol. Osvětiman svému bratru Tasovi z Boskovic, jenž 1391 int. tento statek a Sobůlky s pol. Jenišovic, Hysly a díl Vlkoše Bedřichovi z Čirchova.[28]) Heralt z Kunštátu int. 1407 tento statek Soběnovi z Cetechovic,[29]) Racek ze Zborovic int. 1417 Kelčany s tvrzí a desátky ve Vlkoši Mikšíkovi z Malotína a ten 1418 Mikulášovi ze Lhoty.[30]) Po smrti Ješka ze Lhoty byl 1447 statek int. Ješkovi z Jikve a Petr z Jikve int. 1504 Kelčany s tvrzištěm Vlaštkovi z Petropimě, jenž již 1508 vložil Kelčany s dílem Vlkoše Václavovi z Doloplaz.[31]) Václavův syn Jiřík Štolbašský z Doloplaz int. 1557 ves Zikmundovi z Zástřizl,[32]) načež 1619 seděl tu Zikmund Kyčka z Velké Plužnice. Témuž byly Kelčany konfiskovány, oceněny na 8000 zl. mor. a dány Sigfridu sv. p. Breunerovi.[33]) Dále držel stateček Prosper Paravicini, jenž 1636 int. Kelčany Frant. hr. z Magni.[34]) Posléze seděl tu Jan Jakardovský ze Sudic, jenž 1666 (int. 1674) prodal pusté Kelčany městu Kyjovu.[35]) Před r. 1750 byly Kelčany znovu vysazeny.

Literatura: Wie die Stadt Gaya königlich geworden, Schr. XII.; J. Cvrček, Z posledních dnů bratrského zboru v Kyjově, ČMM XXIV.; J. Kučera, Zbytek pamětních knih města Kyjova, ČMM XXVII.; J. Kučera, Václav st. Bzenecký, primator města Kyjova, ČMM XXVI.; J. Kučera, Spory měšťanů s předměšťany v Kyjově, ČMMZ XIII.; J. Klvaňa-Fr. Fintajsl, Popis okr. hejtmanství kyjovského, Kyjov 1909.

STATEK ŠARDICE.

Šardice s far. kostelem arch. Michala (1704 vyhořel, 1785 znovu vystavěn). Šardický kostel byl 1286 filiálním do Mistřína.[1]) Téhož roku jmenuje se Soběbor a 1300 Soběhrd z Šardic.[2]) Od r. 1370 statek náležel klášteru sv. Tůmy v Brně (viz tu), byl však častěji zastavován. Tak 1418 seděl tu Čeněk z Bystřice,[3]) 1480 Jan Kuna z Kunštátu[4]) a 1550 Petr Buchlovický z Domamyslic.[5]) R. 1617 byla tu fara katolická.[6]) R. 1581[7]) a 1706 Šardice vyhořely. Pozemková reforma byla provedena 1925 (vlastník klášter sv. Tomáše na St. Brně, plocha 418 ha). Zámek v Šardicích a velkostatek propuštěny vlastníku ze záboru.

Boršov; 1355 jmenuje se Beneš z Boršova.[8]) Václav z Kravař int. 1371 Boršov Tasovi z Boskovic, jenž 1381 vložil ves Hanušovi z Bílovic.[9]) K r. 1384-1541 viz u kláštera sv. Tůmy v Brně, jemuž dále ves náležela. Roku 1577 držel Boršov od kláštera zástavou Kryštof Rejbic z Krejzvic.[10])

STATEK DOLNÍ MOŠTĚNICE.

Dolní Moštěnice se zámkem, příp. se 1355.[1]) R. 1418 seděl tu Jan Pardus z Moštěnice, po jehož smrti poručníci sirotků int. 1448 Moštěnici Adamovi

tinné památky 24. — [27]) ČMM 1913 31. — [28]) ZDO I. 917, VI. 267. — [29]) ZDO VII. 350. — [30]) ZDO IX. 22, 150. — [31]) ZDO X. 763, XVI. 28, XVII. 5. — [32]) ZDO XXVI. 16. — [33]) Slovák, Konf. prot., 40. — [34]) ZDO XXXVII. 45. — [35]) ZDh I. 191.

[1]) CDM IV. 231. — [2]) CDM IV. 231, V. 117. — [3]) ZDB XI. 493. — [4]) P VI. 44. — [5]) PB XX. 83. — [6]) ČMM 1903 307. — [7]) Bartoškova kronika. — [8]) ZDO I. 330. — [9]) ZDO III. 477, IV. 22. — [10]) PO XXVII. 238.

[1]) ZDO I. 339. — [2]) ZDO X. 820. — [3]) ZDO XVI. 5, PO VIII. 146. —

z Nemochovic a Janovi z Rudy.[2]) Barbora, dcera neb. Alše z Rudy, int. 1500 Moštěnici s tvrzí Václavovi Trutmanskému z Porostlé, po němž zůstala 1509 vdova Jitka ze Slatiny.[3]) Vladislav II. zapsal však 1508 statek po neb. Václavovi na tvrzi a vsi Moštěnici a Labutích Jiříkovi z Vlašímě na Úsově a Heraltovi z Kunštátu (int. 1510).[4]) Již 1510 seděl tu Jan Ořechovský z Honbic, jenž 1525 int. tvrz a ves Moštěnici, Labuty a pustý Lněník Jetřichovi z Prusinovic na Podštátě.[5]) V l. 1547-49 seděl tu Hynek Podstatský z Prusinovic,[6]) 1556 obdržela Ludmila z Miličína na N. Moštěnici list mocný a 1561 seděl tu Žibřid Podstatský (1562 jmenuje se vdova po Žibřidovi Voršila z Weyzingu), po jehož smrti nemohl býti statek pro dluhy sirotkům zachován.[7]) Statek koupil pak Čeněk z Lipého, jenž 1571 zastavil na tři léta statek Moštěnici (tvrz a ves Moštěnice, Čelužnice, Labuty, Ježov, Hýsly a pustý Lněník) Martinu Jägerovi z Puysbrunu a 1572 prodal statek Jaroši Morkovskému z Zástřizl (int. 1579: tvrz a ves Moštěnice, Labuty, pustý Lněník, Ježov s pod. a Heysla!).[8])

R. 1584 seděl na Moštěnici Jarošův syn Jan z Zástřizl (manželkou jeho byla Bohunka Ryšanka z Modřic, 1588 neb.), jenž zemřel 1590 (náhrobek v Ježově) a zanechal syny Jaroše, Jiřího, Pročka, Bernarta a Václava.[9]) Z těchto držel pak statek Jaroš, jenž sice 1616 kšaftoval, ale žil ještě 1619.[10]) Jaroslavova dcera Anna Johanka, provdaná Kratzerová z Schönsberku, int. 1634 statek Juliovi Bracciolini, jenž jej vložil 1637 Petrovi sv. p. Forgach.[11]) Dále držel Moštěnici Mikuláš sv. p. Forgach, jehož synové Jiří Frydrych, Václav Štěpán, Petr Karel a František sv. p. Forgach porovnali se o otcovské statky 1680 tak, že Moštěnice podržel Jiří Frydrych.[12]) Jiří Frydrych sv. p. Forgach int. 1685 Moštěnice Hanuši Zikmundovi Petřvaldskému sv. p. z Petřvaldu (Zdh II. 6). Amand Ant. sv. p. Petřvaldský, po ručil 1762 Moštěnici synovci Bernartu Janovi sv. p. Petřvaldskému, po němž 1763 přejal statek Jan Josef hr. Künburg. Frant. Josef Jan hr. Künburg int. 1785 Moštěnici Marii Cecilii, ovd. v. Löwenfeld, roz. v. Kramern (ZDh VII. 292), jejíž pozůstalost byla int. 1793 Rudolfovi v. Löwenfeld (ZDh VIII. 36). R. 1850 byly tři čtvrtiny statku int. Josefině v. Löwenfeld, zbytek pak na díly Rudolfovi ryt. v. Löwenfeld, Eufrosině v. Tersch, Fr. ryt. v. Löwenfeld a Cecilii v. Cortesi, roz. v. Ertl. R. 1854 byl int. celý statek Vilémovi hr. Reichenbach-Lesonitz (zemřel 19. ledna 1866), pak Pavlíně a Karolině (zemřela 21. dubna 1871) hr. Reichenbach-Lesonitz a díl Korolinin pak po její smrti Amalii a Pavlíně hr. Reichenbach-Lesonitz. Dále měla Moštěnice stejné majitele s Bzencem. R. 1917 koupila Moštěnici Kelčanská akciová cukerní společnost, 1928 Akciová společnost břeclavského cukrovaru.

Pozemková reforma byla provedena 1925 (vlastník Akciová společnost kelčanského cukrovaru, plocha 663 ha). Velkostatek, cukrovar, mlýn a uhelné doly byly propuštěny vlastníku ze záboru.

Hýsly, k 1131 viz u Spytihněvě, přip. se 1353;[13]) k 1364 viz u Osové. Januš z Bechyně int. 1368 Hýsly (Hyssil!) Frydrychovi z Podolí, jenž 1376 int. ves Tasovi z Boskovic.[14]) Racek z Cetechovic int. 1446 Hýsly Zbyňkovi z Moravan[15]) a 1499 seděl tu Jan z Zástřizl na Ždánicích.[16]) K 1550 viz u Milotic, 1571—79 u D. Moštěnice.

Ježov s far. kostelem sv. Jakuba Větš. již 1320 jmenuje se v Ježově far. kostel.[17]) V l. 1401—21 jmenuje se Proček z Ježova, jenž 1412 int. Ježov s patr. a tvrzí Vítoslavovi z Voděrad;[18]) Boček z Voděrad int. pak 1437 Ježov Artlebovi z Zástřizl.[19]) Později

[4]) ZDO XVII. 10. — [5]) PO VIII. 303, 219. ZDO XIX. 2. — [6]) Fintajsl, Písemné památky, 5, PB XIX. 28. — [7]) Fintajsl, 1. c., 6, PO XLV. 15, 60, 67, Salbuch č. 286., 52. — [8]) PB XVI. 232, XXVIII. 325, ZDO XXIX. 36, 39. — [9]) Bočkova sb. 9157, PB XXX. 299, Cerroniho sb. I. 97, f. 102. — [10]) Bočkova sb. 9158, ČMM 1922 152. — [11]) ZDO XXXVII. 21, 69. — [12]) ZDh I. 242. — [13]) ZDO I. 299. — [14]) ZDO I. 1087, III. 196. — [15]) ZDO X. 452. — [16]) PO VII. 7. — [17]) CDM VI. 167. — [18]) CDM XIII. 92, List. kl. velehrad. 31, ZDO VIII. 210. — [19]) ZDO X. 47. — [20]) ZDO XIII. 10, P VI. 275. —

seděl tu Václav Racek z Mrdic, jenž 1480 int. Ježov s patr. Protivcovi z Zástřizl, který tu seděl ještě 1492.[20]) R. 1524 seděl tu Heřman z Zástřizl.[21]) K 1550 viz u Milotic, 1571—79 u D. Moštěnice.

Labuty; 1351 seděl tu Mikuláš z Labut, jenž 1376 int. ves (Labuth!) Oldřichovi z Boskovic,[22]) než Václav Černohorský z Boskovic int. 1391 Labuty (!) Jindřichovi z Zástřizl.[23]) R. 1413 psal se Zemík z Labut (!)[24]) a Anna z Labut int. 1464 Labuthy (!) a pustý Ranšperk Jindřichovi z Dobrčic.[25]). Posléze Albrecht z Šternberka vložil 1493 Labutí (!) Václavovi Trutmanskému z Porostlé.[26]) K 1510—79 viz u D. Moštěnice.

U D. Moštěnice zanikl L n ě n í k; k 1481 viz u Střílek, 1500 pustý u Žeravic, 1525—79 u D. Moštěnice.

PANSTVÍ MILOTICE A STATKY SVATOBOŘICE A VLKOŠ.

Milotice s zámkem z 1739—40 a far. kostelem Všech svatých (z 1704), který stával již v 2. pol. 14. st.[1]) R. 1360 drželi Milotice, Dubňany, Mokronosy a Jarohněvice bratři Zdeněk a Čeněk z Ronova.[2]) R. 1400 dal král Zikmund obsaditi Milotice svým vojskem.[3]) Hynek z Letovic a Ronova int. 1412 díl Milotic s patr. Janovi z Moravan, jehož dcera Dorota se 1417 přip.[4]) R. 1421 byly Milotice dobře opevněným hnízdem husitů, kteří odtud podnikali nájezdy do okolí.[5]) R. 1436 seděl tu Smil z Moravan.[6]) 1437—47 Zbyněk, syn Hynka z Moravan a Jan ml. Zub z Moravan int. 1447 Zbyňkovi a Janovi bratřím z Moravan Milotice s tvrzí a patr.[7]) V l. 1460—63 držel Milotice Jiřík z Kravař, po jehož smrti zcela prodlužený statek měly držeti jeho dcery Alžběta, Ludmila, Kunka a Johanka společně.[8]) Tyto int. 1481 Milotice s tvrzí, dílem Skoronic a vesnicemi od panství zastavenými Janu st., Jiříkovi, Alšovi a Tasovi z Ojnic.[9]) Posléze držel zboží Jan Pernička z Ojnic a po jeho smrti po polovici jeho dcery Anna a Eliška, které 1493 int. své poloviny Milotic manželovi Anny Mikulášovi z Zástřizl.[10]) Druhou manželkou Mikulášovou (seděl na Miloticích ještě 1519) byla 1498 Kateřina z Háje, třetí Bohunka z Kostelce.[11])

Po smrti Mikulášově dědil Proček z Zástřizl (1526—49, vdovou po Pročkovi byla 1551 Eliška z Kostelce),[12]) jehož dcery Anna, Johanka, Kateřina, Mandalena a Alena z Zástřizl int. 1555 pro dluhy tvrz a ves Milotice s pod., Ježov s pod., Čelužnice (!), Hajsly (!), Skoronice, Nětčice, Svatobořice, Mistřín s pod., pusté vsi Jiříkovice, Ostašov, Borky a osedlé Vacenovice Frydrychovi, Bartolomějovi, Janovi, Jetřichovi, Václavu (1553 održel list mocný) a Bedřichovi bratřím vl. z Žerotína;[13]) z těchto byl Bartoloměj již 1574 neb.[14]) a statek držel pak Čeněk z Lipého, který ještě před 1575 (int. 1586) prodal Milotice Václavovi st. Haugvicovi z Biskupic.[15]) Václav st. Haugvic vypudil z panství protestantské predikanty, osadil fary katolickými faráři,[16]) ale již 1586 int. Milotice Bernartu Ludvíkovi Tovarovi z Enczefeldu, jenž ještě téhož r. byl přijat mezi pány starožitné[17]) a jehož manželkou byla Alena Berková z Dubé a Lipého.[18]) Bernart Ludvík učinil 1596 poručenství a 1597 zemřel.[19])

Dědička Krystyna z Rogendorfu prodala 1600 panství za 70.000 zl. mor.

---

[21]) PO XIII. 37. — [22]) ZDO II. 18, III. 197, CDM XV. 171. — [23]) ZDO VI. 139. — [24]) P II. 413. — [25]) ZDO XI. 200. — [26]) ZDO XIV. 25.

[1]) ČVSMO 1927, ZDO IV. 753 k 1386. — [2]) ZDO I. 703. — [3]) CDM XIII. 2. — [4]) ZDO VIII. 36, listina v archivu města Brna k 1417. — [5]) Neumann, Nové prameny, 53. — [6]) P III. 113. — [7]) P III. 572, 540, ZDO X. 647. — [8]) P IV. 294, 491, ZDO XII. 10. — [9]) ZDO XII. 26. — [10]) ZDO XIII. 9, XIV. 17. — [11]) ZDO XVI. 10, PO XLVII. 165. — [12]) PO XIII. 6, XIX. 25, LSA 477, Salbuch č. 285., 203. — [13]) ZDO XXV. 91, Salbuch č. 286., 15. — [14]) PO XXVIII. 206. — [15]) ZDO XXIX. 65, PO XXVII. 58. — [16]) ČMM 1908 253, 1913 242. — [17]) ZDO XXIX. 70, Kameníček, III. 39. — [18]) ZDO XXVIII. 10. — [19]) Ludwigova kron., 40, ZDO XXVIII. 10. — [20]) PO XXIX.

Ladislavu Pethovi z Heteše,[20]) ale 1605 seděl tu Karel Pergar z Pergu,[21]) 1610 Jiřík Zikmund ze Zástřizl,[22]) 1619 katolík Adam z Valdštejna,[23]) 1621 Albrecht z Valdštejna, pak 1624 Zdeněk Žampach z Potnštejna, za něhož zdržovali se ještě na panství predikanti.[24]) Témuž byl statek pro dlužnou berni zabaven a 1638 prodán (int. 1648) Maximilianu hr. z Valdštejna,[25]) který prodal 1639 Milotice Janu Vilémovi z Scherfenberka (int. 1648).[26]) Maximiliana v. Scherfenberg, roz. hr. Harrachová, int. 1649 statek Gabrielovi sv. p. Sereny,[27]) po jehož smrti připadly Milotice mladšímu jeho synovi Janu Karlovi hr. Sereny.[28]) Jan Karel přikoupil 1667 od Jiřího Kryštofa sv. p. z Pruskova Vacenovice s tvrzí a dvorem Rudníkem (ZDh I. 172) a zemřel 1700. Jeho syn Karel Antonín hr. Serenyi zřídil 1722 z panství milotského a svatobořického fideikomis (ZDh III. 426), porovnal se 1744 se svými bratry Antonínem a Filipem hr. Serenyi o Milotice a Svatobořice (ZDH V. 15) a zemřel roku 1746. Po smrti jeho dcery Karoliny byly roku 1750 Milotice a Svatobořice int. Antonínu hr. Serenyi, jakožto nejstaršímu synovi Ant. Amata hr. Serenyi (ZDh V. 177), 1763 pak bratru Antonínovi Janu Ludvíkovi hr. Serenyi (ZDh VI. 172), jenž zemřel 1780. Dále 1780 byl fideikomis milotický a svatobořický int. Karlovi hr. Serenyi z větve luhačovské, který odkázal je r. 1811 své dceři Kristině, provd. hr. de Choiseul. Tato zanechala Milotice 1818 své dceři Františce de Paula hr. de Choiseul d'Allincourt (provdala se 16. ledna 1876 za Jana Fr. hr. zu Hardegg), která zemřela 13. února 1885. Po této dědily na třetinu Julius hr. Hardeg, Klotilda hr. O Donell a Marie hr. Seilern, roz. hr. Hardeg. Od těchto koupil 1888 panství Fr. de Paula Karel hr. Seliern-Aspang (zemřel 12. dubna 1916), po němž dědil dr. Ladislav hr. Seilern-Aspang.

Pozemková reforma byla provedena 1924 (výměra 2507 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Milotice, Rudník, lesní hospodářství, zámek v Miloticích, hnědouhelné doly, lihovar a cih. v Miloticích; zřízeny zbytkové statky Mistřín a Svatobořice, k nimž přiděleny lihovary v Mistříně a Svatobořicích. Odprodán byl lihovar ve Vlkoši a zcela rozdělen byl dvůr Vlkoš.

Čeložnice; k 1374 viz u D. Moštěnic. Václav IV. zapsal 1412 Čeložnice N. N. v manství;[29]) po smrti Diviše Mírka z Chlumu spadla ves na krále Jiřího, který ji 1468 zapsal Mikulášovi Bystřici z Ojnic.[30]) Po smrti Jiřika Bystřice spadla ves opět na krále Vladislava II., jenž ji osvobodil z manství a daroval Jakubu Šarovcovi z Šarova, který pak 1499 int. Čelužnici (!) „pustý Hostašov Filipovi z Zástřizl na Kyjově.[31])

Mistřín s far. kostelem Navštívení P. Marie z 1743. K 1220—1528 viz u Velehradu. Klášterní ves držel v zástavě 1464—81 Ctibor z Hartvikovic,[32]) 1490—1500 jeho bratr Jan z Hartvikovic.[33]) Král Ludvík dovolil 1524 klášteru Mistřín odprodati a klášter int. 1528 Mistřín Vilémovi Kunovi z Kunštátu.[34]) K 1539 viz u Svatobořice, 1550 u Milotic. Již 1286 byl tu (Mystrzin) farní kostel,[35]) ale fara později zanikla. V 16. st. byli v Mistříně novokřtěnci.[36]) R. 1785 zřízena lokalie a 1855 fara.

Nětčice; náležely klášteru pustiměřskému, až abatyše Eliška int. 1521 Nětčice Pročkovi ml. z Zástřizl na Miloticích.[37]) K 1520 viz u Pustiměře, 1550 u Milotic.

Skoronice, v 18. st. Kunvald; Fricek z Egrberka prodal 1322 Skoronice (Scorouiicz) královně Elišce Rejčce.[38]) R. 1348 jmenuje se Beneš z Skoronic, který 1351 int. ves Čeňkovi z Bechyně, který opět vložil ještě 1351 Skoronice svým synům Štěpánu a Petrovi z Bechyně.[39]) Dále seděl tu Jan z Bechyně, po jehož smrti vdova Hysla int.

220, PO XXXIII. 567. — [21]) PO XXXVI. 417. — [22]) PO XXXVII. 124. — [23]) ČMM 1922 146. — [24]) ČMM 1915 193, Hrubý, Mor. korespondence, 119. — [25]) ZDh I. 37. — [26]) ZDh I. 42. — [27]) ZDh I. 43. — [28]) ZDh I. 161. — [29]) Sedláček, Zbytky reg. 636. — [30]) Ib. 1818. — [31]) ZDO XVI. 7, 14. — [32]) P IV. 122, VI. 147. — [33]) P VI. 229, VII. 208. — [34]) ZDO XXII. 5. — [35]) CDM IV. 231. — [36]) Kameníček, III. 486. — [37]) ZDO XIX. 3. — [38]) CDM VI. 202. — [39]) ZDO I. 9, 203. — [40]) ZDO III. 493. — [41]) ZDO

1379 Skoronice Bolce, vdově po Matouši z Šternberka.[40]) Tato zapsala 1379 tři lány v Skoronicích klášteru sv. Kláry v Olomouci a zbytek svému synovi Janovi z Šternberka.[41]) R. 1417 držel Skoronice Jan z Moravan,[42]) r. 1481 Ctibor Džbeřik z Mistřína[43]) a 1492 Jan Džbeřik.[44]) K 1481—1550 viz u Milotic. V pol. 16. st. byly pusté, 1660 byly znovu vysazeny Němci z Kunvaldu na Kravařsku a nazvány Malý Kunvald.[45]) Ještě počátkem 19. st. byly Skoronice německé, pak počeštěny.

Sobůlky; k 1131 viz u Břeclavě. Tas z Boskovic int. 1381 ves (Sobolca) manželce své Marketě a posléze 1397 Frydrychovi z Čirchova.[46]) K 1391 viz u Kelčan. Racek ze Zborovic int. 1464 Sobulky Protivcovi z Zástřizl.[47]) K 1566 viz u Svatobořic. Dne 4. dubna 1739 ves vyhořela.[48])

Stavěšice; Černín z Věteřova int. 1389 Stavěšice s tvrzištěm Přečkovi a Hrdkovi bratřím z Uhřec[49]) a Jan z Uhřec vložil je 1418 Ondřeji Syslovi z Nitkovic.[50]) Jindřich z Želetic int. 1446 Stavěšice Janu Škorňovi z Črnivic, který již 1466 int. statek i s tvrzí Jindřichovi z Tučína.[51]) Jindřich int. 1466 ves s tvrzí Jindřichovi z Choltic a ten spolu s Jindřichem ml. z Choltic Machně z Valdštejna.[52]) Machna vložila 1481 Stavěšice Janu Perničkovi z Ojnic[53]) a posléze Anna z Ojnic int. pul vsi 1493 Mikulášovi z Zástřizl.[54]) K 1566 viz u Svatobořic. R. 1611 byl tu bratrský zbor.[55])

Svatobořice. Bolka z Otaslavic int. 1349 díl Svatobořic Markvartovi z Morkovic, který int. 1355 tento díl opět markr. Janovi (viz též u Morkovic).[56]) Jiný díl int. 1376 Verner a Vilém z Kanšperka Jindřichovi z Nevojic.[57]) K 1398—1520 viz u Pustiměře. V l. 1405—15 seděl tu Jan z Moravan,[58]) 1460 Jan z Milotic,[59]) po jehož smrti int. 1464 rukojmí díl vsi Janu Táborkovi z Kružova.[60]) Posléze 1522 držel Svatobořice Jan z Ludanic,[61]) po jehož smrti rukojmí za Jana a Hynka bratry z Ludanic int. 1531 Svatobořice Vilémovi z Kunštátu,[62]) který int. 1539 Svatobořice, Nový Mistřín (!) s pod. a pusté Jiříkovice Janu Kunovi z Kunštátu.[63]) Smil, Čeněk a Kryštof Kunové z Kunštátu prodali 1548 (int. 1550) zboží svatobořské Pročkovi z Zástřizl na Miloticích.[64]) Dále seděl tu 1568 Jaroš z Zástřizl (manželkou jeho byla Johanka z Drnovic), jemuž 1566 Frydrych z Žerotína vložil Svatobořice, Stavěšice a Sobůlky[65]) a který zanechal statek svému synovi Bohuslavovi z Zástřizl (1586—1607).[66]) V 16. st. byti tu novokřtěnci.[67]) Již 1616 seděl tu katolík Václav Morkovský z Zástřizl, jehož manželkou byla Alžběta Pruskovská z Prusova.[68]) Jan Václav Morkovský z Zástřizl int. 1649 Svatobořice svému bratrovi Karlu Fr. Morkovskému sv. p. z Zástřizl a Jan Václav Bohuše z Zástřizl int. 1682 statek své manželce Zuzaně Kateřině Liborii sv. paní Prakšické z Zástřizl.[69]) Po smrti Zuzany Kateřiny dědili Karel Maximilian hr. Thurn a jeho manželka Johanna, roz. hr. Verduga, Fr. Karel Libštejnský hr. Kolovrat a jeho manželka Kateřina Charlota, roz. hr. z Liechtenštejnu. Tito 1692 prodali Svatobořice Arnoštce hr. z Löwensteinu, vdově po Janu Karlovi hr. Serenyi, jakožto poručnici jejich nedospělých dětí (ZDh II. 161). Odtud byl statek svatobořický spojen s milotským.

Vacenovice; k 1250 viz u Velehradu, 1371 u Bzence. Král Jiří zastavil 1464 Vacenovice Janu Džbeřikovi z Hartvíkovic, který tu seděl ještě 1507.[70]) Král Vladislav II. dal 1500 výplatu na Vacenovice od Martina z Křimic Heraltovi a Vladislavovi z Kunštátu.[71]) Martin z Křimic prodal před 1510 Vacenovice Filipovi z Zástřizl (PO VIII. 218). K 1550 viz u Milotic. V 2. pol.

III. 497. — [42]) P II. 525. — [43]) P VI. 147. — [44]) P VI. 287. — [45]) ČMM XV. 30, ZDVGMS V. 286. — [46]) ZDO IV. 21, VI. 596. — [47]) ZDO XI. 55. — [48]) SA VII. 27. — [49]) ZDO VI. 7. — [50]) ZDO IX. 167, X. 497. — [51]) ZDO XI. 297. — [52]) ZDO XI. 316, 325. — [53]) ZDO XII. 28. — [54]) ZDO XIV. 17. — [55]) ČMM XIV. 163. — [56]) ZDO I. 115, 387. — [57]) ZDO III. 210. — [58]) P I. 130, II. 471. — [59]) P IV. 295. — [60]) ZDO XI. 194. — [61]) PO XI. 340. — [62]) ZDO XXIII. 8. — [63]) ZDO XXV. 10. — [64]) ZDO XXV. 63. — [65]) ZDO XXVIII. 7, XXVII. 41. — [66]) PO XXXI. 174, Fintajsl, Písemné památky z Kyjovska, 10. — [67]) Kameníček, III. 486. — [68]) ZDB XXXI. 1, ZDO XXXIV. 7, ČMM 1922 147. — [69]) ZDh I. 49, 249. — [70]) Sedláček, Zbytky reg., 1750, P V. 273, PO VIII. 91. — [71]) AČ XVIII. 218. — [72]) Ka-

16. st. byla ves střediskem novokřtěnců.[72]) Dvůr Rudník u Vacenovic stával již 1667.

Vlkoš s farním kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1759. Již r. 1248 jmenuje se tu farní kostel.[73]) R. 1283 přip. se Hrut a Jakub, 1359 Dětoch a 1377 Hynek a Pomněn bratři z Vlkoše (jest však sporné, zda psali se po tomto Vlkoši).[74]) K 1371 viz též u Bzence, 1391—1508 u Kelčan. Na počátku 15. st. byl Vlkoš zbožím zeměpanským, držel jej však zástavou 1413 Beneš z Opatovic, 1415 Jan z Moravan[75]) a Václav IV. dal posléze list na výplatu Vlkoše od Jana z Moravan Pročkovi z Habrovan a Artlebovi z Ostrova.[76]) Před r. 1506 koupil Vlkoš od Arnošta Kužela z Žeravic Václav Štolbašský z Doloplaz[77]) a 1521 seděl tu Václavův syn Bohuslav Štolbašský z Doloplaz.[78]) K 1561 viz u Kostelce. Díl Vlkoše byl však stále u Bzence (viz tu), až 1657 Jiří Kryštof sv. p. z Pruskova int. jej Karlu Fr. Benjaminovi sv. p. z Zástřizl.[79]) R. 1752 zřízena tu lokalie, 1784 kuracie.

Na panství zanikly:

Borky, k 1550 viz u Milotic.

Jiříkovice zanikly u Milotic, k 1261—1531 viz u Vizovic, 1539 viz u Svatobořic, 1550 u Milotic.

Ostašov, též Hostašov, k 1499 viz u Čeložnic, 1550 u Milotic.

Literatura: W. Teltschik, Die Gründung v. Klein Kunewald, ZDVGMS V.; Fr. Fintajsl, Pamětní kniha obce Sobůlek, SA VII.

LENNÍ STATEK STRÁŽOVICE.

Strážovice s zámkem. K 1131 viz u Břeclavě. Počátkem 14. st. byla ves lénem biskupství olomouckého a počítána k obvodu modřickému.[1]) Roku 1375 jmenuje se man Hanuš[2]) a 1386 Vítek z Strážovic.[3]) Biskup Mikuláš dal 1391 ves Horní Strážovice (Superior Drazowicz) lénem Ješkovi z Šternberka a Lukova;[4]) 1410 seděl tu na tvrzi Artleb z Věteřova,[5]) ale 1413 Anna Šelnberková z Rožďálovic držela ves lénem.[5]) R. 1415 udělil biskup Horní Strážovice(!) lénem Mírkovi z Chlumu,[7]) 1437 držel léno Jindřich z Chlumu[8]) a 1460 seděl na H. Strážovicích Diviš z Chlumu,[9]) jenž téhož roku spolčil se na léno s Mikulášem Bystřicí z Ojnic.[10]) R. 1518 seděl tu Arnošt Kuželík z Žeravic, jenž 1519 zastavil Strážovice s vinohrady v Šardicích na tři léta a před 1525 i postoupil Bernartovi z Zástřizl, který seděl tu ještě 1542.[11]) R. 1548 držel Strážovice, nejspíše zástavou, Václav Vlkošský z Jikve,[12]) ale již 1552 přijali léno na Strážovice a Nechvalín bratři ned. Vaněk a Bernart z Zástřizl, z nichž 1574 seděl ještě na obou vsích Bernart.[13]) Václav Strážovský z Zástřizl prodal 1586 Strážovice Filipovi st. Borynskému z Roztropic, jenž 1602 držel i Nechvalín[14]) a seděl na obou vsích ještě 1610.[15]) Podrobný odhad Strážovic z 1607 a Nechvalína z 1610 viz v DM XXII. 243, 267. Filip st. Borynský int. 1611 Strážovice Jiříku Pogrelovi z Kočeborovic, jenž dal 1615 Strážovicům svobodu na vinohrady a zemřel 1621.[16]) Později náleželo léno Šimonu Kratzerovi z Schönberka, jenž 1627 prodal ves za 3428 zl. rýn. Jindřichu Dobšicovi z Plavu.[17]) Jindřichův syn Jan Václav Dobšic prodal 1661 Strážovice Markvartu Jiříkovi Věžníkovi z Věžník, který již 1669 prodal Strážovice svému otci Adamu Ladislavovi Věžníkovi z Věžník za 6000 zlatých rýnských.[18])

meníček, III. 486. — [73]) CDM XV. 4. — [74]) CDM IV. 211, XV. 79, 179. — [75]) P II. 412, 463. — [76]) AČ VII. 600. — [77]) PO VIII. 55. — [78]) PO XI. 267. — [79]) ZDh I. 84.

[1]) Lechner I. 3. — [2]) Lechner II. 59. — [3]) P I. 67. — [4]) CDM XII. 6. — [5]) P I. 363. — [6]) Lechner I. 29. — [7]) Lechner I. 34. — [8]) Lechner I. 45. — [9]) LA k 1460. — [10]) Lechner I. 108. — [11]) PB XI. 104, LA k 1525, DM V. 8, PB XVIII. 39. — [12]) PB XIX. 212. — [13]) DM V. 38, XV. 85. — [14]) DM XV. 160, LA k 1602. — [15]) Filip Borynský prodal léno Jiříku Pogrelovi 7. října 1610, PB XXXIV. 237. — [16]) PB XXXIV. 284, LA k 1615, DMb IV. 20. — [17]) DMb V. 4. — [18]) DMb IX. 21. — [19]) DMb IX. 121. — [20]) DMb XI.

Po smrti Adamově 1680 postoupil Markvart Jiří z Věžník svůj díl Strážovic svému bratru Kryštofu Pavlovi sv. p. z Věžník.[19]) Posléze Maximilian a Josef Ant. bratři sv. p. Věžníkové prodali 1713 statek Bernartu Ant. Bravantskému z Chobřan.[20]) Po smrti Jana Bapt. Bravantského 1723 byly Strážovice uděleny v léno Fr. Zikmundovi hr. Schrattenbach[21]) a 1751 Heřmanu Vavřincovi v. Kannengiesser.[22]) R. 1770 uděleno léno na Strážovice Jáchymu Albrechtovi v. Hess, po němž dědil Heřman Fr. sv. p. Hess. V novější době sdílely Strážovice osudy Ždánic.

LENNÍ STATKY KOSTELEC A ŽÁDOVICE.

Kostelec s zámkem a far. kostelem sv. Václava. K 1131 u Spytihněvě. Biskup Bruno al 1274 Kostelec (Costeliz) lénem Fraňkovi a Albertovi Štokfišům.[1]) Poč. 14. st. počítáno bylo léno (Cozelicz) k obvodu modřickému.[2]) Mrakeš Kužel z Žeravic postoupil 1390 pol. léna Kostelce Ješku Kuželovi z Žeravci a jeho bratřím.[3]) R. 1406 držel ves Hereš Smetana z Modřic,[4]) 1437 Zbyněk a Mikuláš bratři z Moravan[5]) a 1462 Mikuláš z Landštejna.[6]) Po smrti Jiřího z Landštejna držel 1472-74 léno Vilém z Landštejna.[7]) R. 1518 přijal léno na Kostelec Jiřík Štolbašský z Doloplaz, jehož manželkou byla 1530 Eliška z Kostelce a který tu seděl ještě 1539.[8]) R. 1552 přijali léno na tvrz a ves Kostelec Václav a Jiřík bratři ned. Štolbaští z Doloplaz, z nichž Jiří (držel i Vlkoš) obdržel 1560 list mocný, seděl tu ještě 1561, ale 1565 byl již neb.[9]) Biskup udělil pak 1565 Kostelec lénem Joachymovi Zoubkovi ze Zdětína;[10] r. 1587 seděl tu Vilém Zoubek, jenž držel i Skalku.[11]) Za Stanislava Pavlovského byly zavedeny v Kostelci proti vůli mana katolické bohoslužby, predikant vybit a dosazen katolický farář. Také r. 1621 byl tu katolický farář.[12]) R. 1609 přijal léno na Kostelec a Skalku Lukáš Dembinský z Dembině[13]) a 1619 držela léno katolička Eliška Zoubková ze Zdětína.[14]) Fara byla 1613 katolická.[15]) R. 1647 bylo uděleno léno na Kostelec Zikmundu Görtzovi v. Astein (DMb VI-11); Jan Bapt. Görtz postoupil pak 1718 svůj podíl na Kostelci svému bratru Zikmundu Görtzovi v. Astein (DMb XI. 64) a Fr. Adam Görtz postoupil 1721 svůj díl Kostelce svému bratru Mikuláši Görtzovi (DMb XI. 109). Poslední prodal 1731 Kostelec za 23.000 zl. Amandu sv. p. Petřvaldskému z Petřvaldu (DMb XII. 14), po jehož smrti spadlo léno na biskupa a ten udělil 1763 Kostelec, Skalku a Žádovice lénem Janu Jiřímu v. Mühlendorf (DMb XIII. 29, 30). Jan Jiří prodal 1766 léno Vavřincovi šl. Hentschel za 15.000 zl. (DMb XIV. 11), po němž dědili synové Leonard, Kristian a Vavřinec šl. Hentschel. Dále držel Kostelec s Žádovicemi Filip sv. p. Hentschel. R. 1873 koupil Kostelec s Žádovicemi Dr. Hubert sv. p. Klein v. Wiesenberg (zemřel 6. října 1911), po němž dědila Julie bar. Klein v. Wiesenberg, provd. Pillersdorf (zemřela 8. října 1919). R. 1919 bylo panství int. po čtvrtině Heřmanu a Manfredovi Pillersdorfům a po šestině Egonu, Rudolfovi a Marii Pillersdorfovým.

Skalka: k 1318 viz u Spytihněvě. R. 1518 seděl tu Jan Ořechovský z Honbic,[16]) 1535 Petr Ořechovský z Honbic,[17]) 1558 Jiřík Mrakeš z Noskova (manželka jeho slula Kateřina).[18]) Biskup Vilém prodal 1566 léno Joachymu Zoubkovi ze Zdětína.[19]) K 1587 viz u Kostelce. R. 1647 bylo uděleno léno na Skalku Antonínu Görtzovi v. Astein (DMb VI-11). Odtud viz u Žádovic.

58. — [21]) DMb XII. 89. — [22]) DMb XII. 114.
[1]) CDM IV. 87. — [2]) Lechner I. 3. — [3]) Lechner II. 150. — [4]) Lechner II. 235. — [5]) Lechner II. 320. — [6]) Lechner I. 80. — [7]) Lechner I. 88, DM IV. 25. — [8]) DM V. 3, PO XVIII. 1, PO XLVII. 160. — [9]) DM V. 37, PO XXIII. 130, XXIV. 120, Salbuch č. 287., 22. — [10]) LA k 1565. — [11]) LA k 1587. — [12]) ČMM 1913 242, 1908 253, Hrubý, Mor. korespondence, 253. — [13]) LA k 1609. — [14]) ČMM 1922 158. — [15]) ČMM 1922 158. — [16]) PO X. 205. — [17]) List. kl. velehrad., 64. — [18]) LA k 1558. — [19]) LA k 1566. — [20]) Lech-

Žádovice s zámkem. K 1131 viz u Spytihněvě. Počátkem 14. stol. byly již Žádovice biskupským lénem v obvodu modřickém.[20]) Mrakeš Kužel z Žeravic odevzdal 1390 Žádovice svému bratru Ješku Kuželovi.[21]) R. 1406 seděl tu Hereš Smetana,[22]) 1413 Frydrych z Míkovic, jenž držel i Kostelec,[23]) 1420 z Sovince,[24]) pak 1437 podle soudního výroku měl Mikuláš z Moravan postoupiti léno Smilovi z Zástřizl a Mikulášovi z Milonic,[25]) ale 1446 seděl tu opět jeho bratr Zbyněk z Moravan.[26]) Jindřich z Tučína prodal 1462 Žádovice Vaňkovi z Chomutova,[27]) 1479 přijal léno na Žádovice Ctibor z Chomutova.[28]) Dále seděl tu 1510 Václav Štolbašský z Doloplaz,[29]) 1518-28 Jiřík Štolbašský, vedle něhož se však připomíná na Žádovicích 1528 Jan a 1526-36 Bohuslav Štolbašský z Doloplaz.[30]) R. 1542 přijal léno na Žádovice Bartoloměj Štolbašský[31]) a 1548 Zikmund Prakšický z Zástřizl, jenž obdržel 1553 list mocný a 1557 prodal Žádovice s tvrzí Ondřeji Janauerovi z Strachnova.[32]) R. 1566 přijal léno na statek Ondřejův syn Jan Janauer, jenž seděl tu ještě 1590, ale spolumajiteli byli jeho bratři Lacek, Václav a Vilém Janauerové.[33]) R. 1592 seděli tu již synové neb. Jana Jan Bernart a Bohuslav Janauerové.[34]) Dále majitelé rychle se střídali: 1600 Václav Morkovský z Zástřizl,[35]) 1604-9 opět Jan Bernart Janauer, jehož manželkou byla Johanka Karská z Kars,[37]) 1609-17 bratři Jindřich, Albrecht a Bernart Sedlničtí z Choltic, synové Judity Králické z Králic,[38]) a 1617-19 evangelík Zikmund Kyčka z Velké Plužnice.[39]) V 16. st. byla v Žádovicích obec křtěnská.[40]) R. 1620 seděl na Žádovicích Zikmund Kyčka z Vel. Plužnice, jemuž konfiskoval kardinál léno pro účast v povstání, 1622 Sigfrid Brenner sv. p. ze Stubingu (Hrubý, Mor. korespondence, 270) a 1628 Hortensius Paravicini.[41]) Kolem 1630 držel Žádovice Fr. z Magni, který 1636 prodal Žádovice Alexandru Joštovi Haugvicovi z Biskupic. Alexander prodal 1641 léno Antonínu Görtzovi v. Astein, načež r. 1655 bylo léno uděleno Stanislavu Jiřikovi Pešátu z Moravan, který 1657 obdržel svobodu, aby léno bylo dědičné i po přeslici.[42]) R. 1664 Kateřina Cerboni, roz. Senoradská prodala Žádovice a Skalku za 7000 zl. Antonínu Fr. hr. Collalto a 1699 Leopold Rombald hr. Collalto prodal za 21.000 zl. rýn. Žádovice Maximiliánovi v. Flammen.[43]) R. 1709 udělil biskup léno na Žádovice a Skalku Karlu Josefovi hr. z Paaru; Jan Adam a Leopold bratři z Paaru prodali 1728 léno za 30.250 zl. rýn. Arnoštu Matyášovi sv. p. Mitrovskému, jenž již 1738 prodal Žádovice a Skalku za 35.000 zl. Amandu Petřvaldskému z Petřvaldu.[44]) Jan Mazzuchelli prodal 1873 Žádovice Dr. Hubertu sv. p. Klein-Wiesenberg (zemřel 6. října 1911), po němž dědil Adalbert sv. p. Kleinberg; 1925 koupili po třetině Karel Odstrčil, Marta Novotná a Anna Kalkusová. Pozemková reforma byla provedena 1925 (plocha 223 ha), utvořen byl zbytkový statek Žádovice.

BZENECKÉ PANSTVÍ.

Bzenec, něm. Bisenz, město se zámkem, děkan. kostelem sv. Jana Křtit. z 1696—1702, kaplí sv. Floriana z 1703 a synagogou. Snad jest Bzenec totožným s velkým hradem »Businc«, kterého dobyl a vypálil za války proti Bo-

ner I. 4. — [21]) Lechner II. 150. — [22]) Lechner II. 235. — [23]) Lechner I. 32. — [24]) Lechner II. 307. — [25]) Lechner II. 231. — [26]) Lechner I. 56. — [27]) Lechner I. 80. — [28]) DM IV. 30. — [29]) PO VIII. 325. — [30]) DM V. 3, PO XIV. 49, 115, XIII. 5, PB XVI. 112. — [31]) DM V. 23. — [32]) DM V. 62, PB XXV. 5, Salbuch č. 286., 6. — [33]) DM XV. 16, XXIV. 280, XXXIII. 366, DM XV. 87. — [34]) DM XIX. 146. — [35]) PB XXXIV. 143. — [37]) DM XXIII. 30, XXII. 100. — [38]) PB XXXIV. 3, PO XLIII. 98, PB XXXIV. 2, ZDB XXX. 51. — [39]) DM XXIII. 359. — [40]) Kameníček, III. 486. — [41]) PO XV. 393. — [42]) DMb IV. 51, V. 30. — [43]) DMb VII. 15, odd. Morava z archivu min. vnitra, II. 3. — [44]) DMb XI. III, XII. 11, 50, KA V. a 15.

leslavovi Chrabrému český kníže Oldřich, jenž zajal tu na 1000 mužů, mnoho žen a dětí.[1]) Bzenecký okrsek s hradem Bzencem (Bisenz) držela 1231 královna Konstancie a již 1235 přip. se tu (Bizente) farní kostel.[2]) Král Jan daroval 1331 patronát kostela v Bzenci brněnské kapitule.[3]) Hrad bzenecký byl středem hradských úřadů, které byly dříve v Břeclavi a na sklonku 13. st. ve Vracově; 1315 výslovně jmenuje se cúdař bzenecká (CDM VI. 88), 1320 bzenecký cúdař Velislav (CDM VI. 162). Hrad Bzenec držel na počátku vlády krále Jana Ješek z Vartenberka, který však zboží musil 1316 vrátiti králi.[4]) Markrabí Jan Jindřich odkázal 1371 svému synovi Janu Soběslavovi hrad a město Bzenec s vinohrady a lesem Doubravou a vsi k hradu náležité Pracov (!) s mýtem, Vlkoš, Ratiškovice, Těmice, Surovín (!), Hostějov a Vacenovice, což týž podržel i při porovnání se svými bratry r. 1376.[5]) Později držel Bzenec markrabí Prokop, jenž se souhlasem markr. Jošta udělil 1384 Bzenci odúmrt.[6])

Král Zikmund zastavil nejprve Bzenec Václavovi z Dubé, vyplatil jej však a ponechal si zboží i při odvzdání Moravy markr. Albrechtovi;[7]) než již r. 1435 postoupil tehdy pustý hrad s přísl. Blažkovi z Borotína v 6200 zl. uh. a ten opět 1441 dal zástavu Jiříkovi z Kravař a Strážnice.[8]) Král Ladislav připsal pak 1456 zboží bzenecké Jiříkovi z Kravař do života.[9]) Zatím potvrdili privilegie města 1411 Václav IV., 1435 Zikmund, 1437 Albrecht a 1454 Ladislav.[10]) Dále seděl na zástavě 1481 Jan Boček z Kunštátu, 1490 Mikuláš Kropáč z Nevědomí, který měl spory s utiskovanými měšťany, a 1493 bratři vl. ned. Jan, Jindřich, Kryštof a Václav, synové Mikuláše Kropáče z Nevědomí,[11]) kteří původní znak města (otevřená městská brána s ozubenou zdí, dvěma věžemi čtyřhrannými, každá s třemi stínkami, červenou střechou a dvěma makovicemi v modrém štítě) rozhojnili svým erbem (tři bílé lilie).

Vladislav II. dal 1514 panství Michalu Podmanickému z Podmanína v pravé dědictví a ten prodal 1515 Bzenec Jiříkovi a Kateřině Tarczym z Torysy; než proti vkladu položil Kryštof Kropáč i jménem syna svého Jana Kropáče odpor.[12]) Jiřík Tarczy (sestra jeho byla Barbora Tarczy, matka Sara z Adlaru) zastavil nejprve půl zboží bzeneckého Hynkovi z Ludanic a vložil 1517 pol. tvrze, hradu pustého, městečka, mýta, dvora a podacího v Bzenci, pol. Vracova s pod., pol. Olšovce, Surovína (!), Hostějova a pol. dílu Vlkoše s pod. Michalovi z Podmanína,[13]) jenž již 1521 int. tuto pol. panství Ambrožovi, Janovi a Františkovi bratřím vl. Šarkánům z Hakošházy (tito drželi statek však již 1520, kdy byl Ambrož neb.).[14]) Zbylí bratří rozdělili se pak o celé panství bzenecké a 1539 prodali poručníci Jana Dětocha a Artleba, sirotků po Artlebovi z Víckova, a Jana z Hakošházy polovinu panství Pavlu, Janovi a Václavovi z Žerotína, což 1541 Ferdinand I. potvrdil;[15]) tito nabyli (int. 1547) od Štefana, Jana, Ambrože, Jindřicha a Vincence, bratří vl. Šarkánu z Hakošházy i druhou polovinu panství.[16]) Ferdinand I. přidal 1535 Bzenci jarmark (Salbuch č. 283, 84). Žerotínové rozmnožili městský znak o svůj erb,[17]) ale již 1548 int. celé panství bzenecké Ferencovi Nyarimu z Bedeku, išpánu stolice hontské a Janu Nyarimu.[18]) Ferdinand I. potvrdil 1553 Bzenci privilegia. Jan poručil panství bzenecké rovným dílem synům svého švakra Mikuláše Lorantha z Inky a jeho manželky Mandaleny Pavlovi, Sandrýnovi, Michalovi, Gabrielovi, Volfgangovi a Janovi Loranthům z Inky.[19]) Z těchto Volf Loranth int. 1581 třetí díl panství svému bratru Michalovi,[20]) jenž přežil své bratry a odkázal 1584 Bzenec své manželce Barboře Revay z Revay.[21]) Tato provdala se již 1588

[1]) Novotný, České dějiny, I. 1. 708. — [2]) CDM II. 210, 261. — [3]) CDM VI. 425. — [4]) FRB IV. 230. — [5]) CDM X. 118, XI. 16. — [6]) CDM XI. 342, 353. — [7]) Sedláček, Zbytky reg., 931, 1230. — [8]) AČ VII. 584, Sedláček, Zbytky reg., 1317. — [9]) Sedláček, Zbytky reg., XIV. 34. — [10]) J. Hanák, Paměti Bzence, 13. — [11]) P VI. 104, 242, 313, PB VIII. 11. — [12]) ZDO XVIII. 3, PO XLVII. 4. — [13]) ZDO XVIII. 7, PO X. 139. — [14]) ZDO XIX. 3, PO XI. 102. — [15]) ZDO XXV. 23. — [16]) ZDO XXV. 46. — [17]) ČMMZ V. 14. — [18]) ZDO XXV. 57, Salbuch č. 285., 73. — [19]) ZDO XXVI. 12, Salbuch č. 286., 2, 7. — [20]) ZDO XXIX. 48. — [21]) ZDO XXIX. 8, XXX. 1, Kopiář č. 89., f. 131. —

za Kašpara Pruskovského z Pruskova. R. 1579 Rudolf II. potvrdil Bzenci privilegia (Kopiář arch. min. vnitra č. 89, f. 92).

Kašpar Pruskovský odkázal 1603 panství svému synovci Janu Kryštofovi Pruskovskému z Pruskova,[22]) za něhož pořízen byl urbář panství bzeneckého.[23]) V l. 1594—1601 jmenuje se v Bzenci bratrský zbor.[24]) Dne 14. května 1605 vypálili Bzenec Bočkajovci.[25]) Fara byla tu 1610 katolická a 1615 ustavilo se v Bzenci katolické literátské bratrstvo.[26]) Dne 7. ledna r. 1621 vypálili Bzenec císařští (Hrubý, Mor. korespondence, 174). Židovských domů bylo v Bzenci v pol. 17. st. 21. Bzenec prosluł v 16. a 17. st. svým vinařstvím. Jan Kryštof (zemřel 1625) odkázal panství svému synovi Jiřímu Kryštofovi Pruskovskému, jenž 1634 potvrdil a upravil svobody města (schváleno 1635 Ferdinandem II.) a zemřel 1701. Jeho dědicem byl syn Erdman Kryštof hr. Pruskovský, který vystavěl nový zámek, a měl s měšťany velké spory o roboty a povinnosti a zemřel 1753 (pohřben v bzeneckém kostele), pak dědil syn Erdmanův Leopold hr. Pruskovský, kterýmž 1769 rod Pruskovských vymřel.

Panství bzenecké přejala sestra Leopoldova Arnoštka, ovdovělá hr. Salm-Neuburg, která měla opět velké spory s měšťany (zemřela 1806), pak František de Paula hr. Dietrichštejn, František Xav. hr. Dietrichštejn, který 1823 prodal panství bzenecké Vilémovi II., kurfiřtu hesen-kasselskému, a jeho manželce Emilii v. Reichenbach hr. z Lesonic; 1844 bylo panství int. na díly Luise Vilemíně Emilii a Vilémovi hr. Reichenbach-Lesonitz, 1844 Vilémovi samotnému (zemřel 19. ledna 1866), pak 1866 Pavlíně a Karolíně hr. Reichenbach-Lesonitz. Karolína zemřela 21. dubna 1874 a její díl dědily po pol. Amalie hr. Reichenbach-Lesonitz, roz. Gollerová v. Rabensburg, a Pavlína hr. Reichenbach-Lesonitz. Amalie hr. Reichenbach-Lesonitz zemřela 14. března 1912 a její díl byl int. Pavlíně, načež 1917 celé panství bylo int. Antonínu říš. hr. Magnis. Pozemková ref. viz u Strážnice. Již poč. 18. st. kvetlo v Bzenci vinařství a zahradnictví a zelenina, odkud prodávala se do Hradiště, Brodu, Ostrohu, Veselí, Hodonína a Podivína (Hofferiana č. 14 v Mitrovského sbírce archivu města Brna). Dne 29. dubna 1720, 31. března 1723 a 1778 Bzenec vyhořel. R. 1848 založen cukrovar v Bzenci.

Vracov, v 14. st. Pracov, městečko s far. kostelem sv. Vavřince z 1565. Ve falsu z 14. st. k 1201 jmenuje se zeměpanská trhová ves Vracov.[27]) Desátek (in Pratzowe) náležel však biskupu a biskup Bruno udělil jej 1274 lénem Frankovi a Albertovi Štokfišum.[28]) R. 1297 byl Vracov (Pracov) sídlem hradských úřadu (jmenuje se provincie pracovská).[29]) K 1371-1517 viz u Bzence. Farní kostel ve Vracově přip. se již 1410,[30]) fara byla 1570-82 luterská, ale 1610 katolická.[31]) V 16. st. byli tu též novokřtěnci.[32]) Roku 1558[33]) a 1778 Vracov vyhořel.

Hostějov, k 1371-1517 viz u Bzence.

Olšovec, k 1517 viz u Bzence.

Syrovín, dříve Surovín, s far. kostelem Obr. sv. Pavla z 1716; k 1371 až 1517 viz u Bzence. R. 1753 zřízena lokalie a 1784 kuracie.

Litratura: J. Cvrček, Urbář panství bzeneckého, ČMM XXXVII.; J. Cvrček, Ze starých pamětí města Bzence, ČMM XXVII.; J. Cvrček, Knihy a právo horenské při městě Bzenci, ČMM XVII.; J. Cvrček, Příspěvek k dějinám roboty v Bzenci, ČMM XVI.; J. Hanák, Paměti města Bzence, 1919; J. Hanák, Dějiny vinařství v Bzenci, 1922.

OSTROŽSKÉ PANSTVÍ.

Uherský Ostroh, dříve Ostrov, v 13. a 14. st. Stenice, město s zámkem z 17. st. a far. kostelem sv. Ondřeje z 1634. Hrad v Ostrohu byl původně zeměpanským a 1286 byl tu purkrabím (in Stenicz) Matouš z Černé Ho-

[22]) ZDO XXXII. 35. — [23]) ČMM 1913 297. — [24]) PA IX. 339. — [25]) SH I. 283. — [26]) ČMM 1902 156, 1903 297. — [27]) Friedrich II. 352. — [28]) CDM IV. 87. — [29]) CDM V. 77. — [30]) CDM XIII. 105. — [31]) Hübel, 34, Akta Jednoty, XIV. 476, ČMM 1903 297. — [32]) Kameniček, III. 486. — [33]) Bartoškova kron.

ry.[1]) Král Jan zastavil nejprve Ostroh v 100 hř. Chotěborovi z Střen, pak 1318 jej postoupil (Stenicz sive Ostroh super fluvium Moravam) biskupu olomouckému. Později stal se Ostroh opět zbožím královským, držel jej však 1320 zástavou Zdeslav z Šternberka.[2]) Již 1322 byl tu farní kostel.[3]) Markrabi Jan 1371 odkázal hrad a město Ostroh, jinak Zdanicz(!), a vsi Blatnici, Větší Lhotu, Sezeme, Smíchov, Starou Blatnici, Milokošt (Nimkoss) a Kvačice svému synu Janu Soběslavovi, který podržel panství (Ostroh genannt Stanicz) i při porovnání mezi bratřími 1376.[4]) Později držel město markrabí Prokop, pročež král Zikmund 1400 Ostroh obléhal.[5]) R. 1406 držel Ostroh v zástavě Mstidruh z Adlar v 4000 hř.[6]) Markrabata Jošt a Prokop zapsali zámek a panství Ostroh či Stenice(!) s přísl. Haškovi z Valdštejna (manželkou jeho byla 1415 Anna z Rýznberka), což 1411 Václav IV. potvrdil.[7]) Hašek podporoval husity a město stalo se záhy střediskem husitů v kraji i útočištěm husitských kněží, pročež panství ostrožské bylo 1420 Zikmundovým vůdcem Pipem Spanem z Ozory popleněno.[8]) Ostroh byl pak téměř stále obléhán (1424 král Zikmund dal markr. Albrechtovi plnou moc, aby Ostroh Haškovi odňal) a odporoval i tehdy, když Hašek přešel k Zikmundovi.[9]) Na sklonku válek husitských seděl zde Frydrych, kníže ruský, který 1435 osvobodil Ostrožské od nespravedlivých robot; také král Zikmund 1435 pustil Ostrohu různé svobody a dal městská práva, jakých užívalo Brno a Bzenec.[10]) R. 1446 seděl tu Čeněk z Mošnova, který toho roku potvrdil městu svobody.[11]) Král Ladislav zapsal nejprve 1453 zástavu zámku Ostroha či Stenic(!) Janu Jiskrovi z Brandýsa, pak 1455 Mikuláši Truchsessovi.[12])

Král Jiří zapsal 1458 Ostroh s přísl. Janovi z Cimburka s podmínkou, že hrad zůstane králi otevřen, ale po smrti Janově (1464) uvázal se v Ostroh Jan z Landštejna.[13]) Král Jiří dal 1467 městu jarmark a týdenní trh, Matyáš 1485 přidal dva jarmarky a také Vladislav II. potvrdil 1497 Ostrohu městské právo.[14]) Na sklonku 15. st. držela zboží v zápisu Žofka z Valdštejna, která je postoupila svému manželu Petru hr. od. Sv. Jiří; Petr však již 1493 postoupil Ostroh opět Johanesovi z Kunovic.[15]) Vladislav II. udělil 1511 výplatu na Ostroh Smilu Kunovi z Kunštátu, aby panství držel dědičně, než ten postoupil své právo Janovi z Kunovic.[16]) Dále tu seděl Janův syn Jetřich z Kunovic (1545-82), jenž nejčastěji na ostrožském zámku sídlel a 1569 udělil farářům na panství odúmrt.[17]) R. 1566 působil v Ostroze luterský farář Benedikti a kolem 1574 Pavel Kyrmezer.[18]) Za Jana Jetřicha z Kunovic (1582-1609) vznikl na panství kalvinský církevní řád, jejž podepsali faráři z Ostroha, N. Vsi, Bojkovic, Pitína, Derfle a Pozlovic, a v květnu 1605 vyplenili předměstí Bočkajovci.[19]) Janu Bernartovi z Kunovic bylo panství (město Ostroh s hradem a předměstím, Kvačice, Chylice, N. Ves, Derfle, Vésky, Míkovice, Blatnice, Blatnička, Ostrovská Lhota, Louka s tvrzí, Milokošt, Kuželov, M. Vrbka, Tasov, Kozojídky, Žeravinky, městečko Hroznová Lhota, hrad a městečko Kunovice, městečko Hluk, městečko Nivnice a vsi Horněmčí, Dolněmčí, Boršice a Strání konfiskováno a prodáno 1625 knížeti Gundakarovi z Liechtenštejna.[20]) R. 1621 zmocnili se města a zámku přechodně emigranti,[21]) r. 1645 Torstenson. V l. 1647-1653 konány byly na panství jesuitské misie (evangelici udržovali se tehdy hlavně v horských obcích) a 1627 obnovena byla v Ostrově farní správa (ČMM 1894 263, Hlídka 1905 943). R. 1663 odra-

[1]) CDM IV. 234. — [2]) CDM VI. 128, 167. — [3]) CDM VII. 208. — [4]) CDM X. 118, XI. 16. — [5]) CDM XIII. 63. — [6]) P I. 179. — [7]) ZDO VIII. 356, Sedláček, Zbytky reg., 620. — [8]) FRB V. 526. — [9]) Sedláček, Zbytky register, 1245. — [10]) Bočkova sb. 10.078, 10.082. — [11]) Bočkova sb. 10.083. — [12]) Sedláček, Zbytky reg. XIII. 24, XIV. — [13]) Sedláček, Zbytky reg., 1695, ČPS XXXII. 21, P IV. 404. — [14]) Bočkova sb. 10.079—81. — [15]) AČ VI. 533. — [16]) ZDO XVII. 5. — [17]) ČVSMO XIII. 136, Kameníček, III. 376. — [18]) Jireček, I. 437, II. 66. — [19]) Hrejsa, Česká konfese, 352, Kameníček, II. 369. — [20]) ZDO XXXV. 2. — [21]) ČČH XXXV. 510. — [22]) FRB II. 173.

zili měšťané Tatary, ale 20. dubna 1709 vypálili kuruci předměstí. Po válce třicetileté bylo 96 domů osedlých a 63 pustých; židovských domů bylo tu 18. Panství zůstalo pak v rodě knížat z Liechtenštejnů. Pozemková reforma byla provedena 1923-24 (vlastník Jan II. kníže z Liechtenštejna, plocha 7136 ha); vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Uh. Ostroh, zámek a cihelna v Ostrohu; zbytkový statek Kunovice přidělen zemi Moravskoslezské, zbytkový statek Nivnice obci Nivnici; utvořeny zbytkové statky Hluk, Louka, Tasov, Ostr. N. Ves. Odprodán pivovar v Ostrohu a v záboru zůstává lesní hospodářství. R. 1592 sepsán byl urbář panství ostrožského (nyní v Ruk. sbírce zem. arch. v Brně č. 692).

Hluk, městečko s zámkem a farním kostelem sv. Vavřince. Nejspíše podle Hluku nazývala se v 11. a 12. st. pohraniční provincie (provincia Lucensis). V červnu 1099 sešli se na poli Luckém kníže Břetislav II. a uherský král Koloman a v květnu 1116 kníže Vladislav I. s uherským králem Kolomanem; poslední schuzka skončila bitvou, v níž Uhři byli poraženi.[22]) Do Lucké provincie kladou se 1294 vsi Topol (Topolná) a Hluk, 1298 Slopná.[23]) Správcem (gubernatorem) provincie byl 1294 Oldřich z Hradce, po jehož smrti 1303 daroval Václav II. Hluk dědičně hradišťskému měšťanu Zdislavovi řečenému Měšec.[24]) Dorota z Hluku zapsala 1359 svému manželu Stachovi z Buchlovic 250 hř. na Hluku a Chylicích. (Stach psal se po Hluku ještě 1363.[25]) Posléze Petřík z Hluku int. 1360 Hluk N. z Bučovic.[25])

Markr. Jošt 1391 int. Hluk s tvrzí Jindřichovi z Šonvaldu, ale 1406-7 držel Hluk z milosti markraběte Jan z Moravan a 1412 markr. Jošt int. Hluk s tvrzí Hynčíkovi z Dívčího, Jaroslavovi z Šternberka a Dobšovi z Meziříčí, kteří zboží to ihned vložili Anně, manželce Jiřího z Mesnbeku.[26]) Jan z Mesnbeku int. 1437 tvrz a ves Ctiborovi a Artlebovi bratřím z Ostrova a Kunovic a Hynek z Ostrova vložil 1464 Hluk Janovi z Zástřizl.[27]) R. 1460 seděl tu Jan Mléčko z Zástřizl, který hájil za válek uherských Hluk pro stranu Vladislavovu, než marně; Hluk byl dobyt Mikulášem z Háje.[28]) Podle smluv jihlavských z 1486, měl býti Hluk vyplacen od France z Háje ve prospěch sirotků po Mléčkovi.[29]) Z dětí Mléčkových seděla tu 1490 Eliška z Zástřizl, manželka Jana Žampacha z Potnštejna.[30]) Poručníkem dětí Elišky byl nejprve Jaroslav z Zástřizl, 1526 seděli tu Eliščiny synové Václav, Zdeněk, Burian a Hynek Žampachové z Potnštejna v nedílu, ale 1528 držel polovici tvrze a městečka (1525 Ludvík II. povýšil Hluk na městečko) Burian Žampach a desátky vinné Hynek Žampach, jemuž byl 1531 int. i podíl neb. jeho bratra Václava polovice tvrze, městečka a podacího v Hluku.[31]) Z dcer Eliščiných Dorota Žampachová činila si 1545 právo na sedmý díl Hluku a Anna Žampachová z Potnštejna prodala před 1547 (int. 1557) svůj podíl a také díl Hynkuv, totiž tvrz, městečko a podací v Hluku, Jaroslavovi z Kunovic, jehož manželkou byla 1548 Kateřina z Vickova.[32])

Jaroslav z Kunovic seděl tu ještě 1559; dědicem jeho byl bratr Jetřich z Kunovic.[33]) Fara hlucká byla 1582 luterská.[34]) V květnu r. 1605 byl Hluk vypleněn Bočkajovci.[35]) Před r. 1622 držel Hluk a Nivnici Jan z Kunovic (jeho manželkou byla Zuzana Střelovna z Dilav, Hrubý, Mor. korespondence, 329).

Kunovice, městečko s far. kostelem sv. Petra a Pavla. Kunovice připomínají se r. 1196;[36]) již tehdy byl tu hrad, který byl středem obvodu. Hrad a hradský obvod držela 1231 (Conowiz) královna Konstancie a také 1257 byly Kunovice, v nichž 1235 jmenuje se far. kostel, majetkem zeměpanským.[37]) K 1222-51 viz u Rajhradu, 1247-97 u Velehradu a 1257—1301 u Hradiště. Král Jan dal 1323 záměnou Kunovice (Chunicz), Dlouhou Ves (Longa villa, nyní N. Ves) a dvojí ves

— [23]) CDM V. 11, 83. — [24]) CDM V. 149. — [25]) ZDO I. 625, Lechner II. 30. — [26]) ZDO VI. 303, P I. 174, 208, ZDO VIII. 24, 26. — [27]) ZDO X. 307, XI. 165. — [28]) ČMM 1907 206, P VI. 109. — [29]) AČ X. 292. — [30]) PO XI. 94, XLVII. 65. — [31]) PO XIII. 3, ZDO XXII. 7, XXIII. 10, Salbuch č. 283., f. 184. — [32]) PO XIX. 125, XX. 14, ZDO XXV. 9, 51. — [33]) Salbuch č. 286., f. 47, ČMM 1907 209. — [34]) Akta Jednoty XIV. 476. — [35]) Kameníček, II. 369. — [36]) Friedrich I. 354. — [37]) CDM II. 210, 261, III. 255. — [38]) CDM

Měníkovice (!) Jindřichovi z Lipého,[38]) než 1364 markr. Jan dal lénem polovici Kunovic s patr. a tvrzí, půl vsi Langceile (N. Ves) a půl H. a D. Měníkovic (!) Štěpánovi a Vítkovi z Kunovic.[39]) Druhou pol. statku dal 1361 po smrti Oldřicha z Kunovic markr. Jan jako alod Fraňkovi z Kunovic, jenž zboží to int. nejprve 1361 Janovi z Boskovic, ale získal (int. 1368) od bratří Štěpána a Vítka z Kunovic polovici Kunovic, Dlouhé Vsi a Měníkovic;[40]) Franěk žil ještě 1371, 1373 byl již neb. a zanechal sirotky Zikmunda a Jošta z Kunovic.[41]) Později Kunovice spadly na markr. Jošta a ten zapsal 1401 Kunovice s dvěma tvrzemi, patr., Novou Ves, Memkovice (!) a dvě Vésce (Vésku a Derfle) v 2000 kopách Petrovi z Kravař.[42]) Než již Petrův syn Jindřich z Kravař prodal 1413 zástavu biskupu nitranskému Hynkovi, který ji odkázal svému bratru Janovi z Moravan tak, aby po jeho smrti připadla Artlebovi a Hynkovi z Ostrova.[43]) Artleb z Ostrova odevzdal sice Kunovice 1429 svému bratru Hynkovi z Ostrova, seděl tu však ještě ještě 1448 a nabyl (int. teprve 1466 králem Jiřím) tvrz a městečko Kunovice, Novou Ves a dvě Vísky v dědičné držení.[44]).

Jiný Artleb z Ostrova a Kunovic int. 1481 tvrz a městečko Kunovice, Novou Ves a dvě Vésky Alši Berkovi z Dubého.[45]) Za válek uherských zmocnil se Kunovic Duchek z Bydžova (seděl tu 1484, 1486 byl neb.); poručníkem dětí téhož byl biskup varadínský Jan.[46]) Posléze Jiřík Berka z Dubé, dědic Alšův, int. 1492 zboží kunovské biskupu varadínskému a Johanesovi z Kunovic, synu Duchkovu.[47]) Biskup Jan postoupil před 1490 Kunovice Mikuláši Lužickému z Čečvic, po němž seděl tu 1506 Mikuláš Hrdý z Klokočné, který poručil Kunovice (1517 jmenuje se tu kaple Matky Boží) Bohušovi ze Zvole.[48]) Bohuše ze Zvole vařil 1512 na zámku kunovském pivo a vystavoval je proti privilegiím města Hradiště do svých vesnic; zemské právo mu však vaření a vystavování piva dovolilo, když prokázal, že již jeho předchůdci tak činili bez naříkání města (P IX. 23). Bohuše seděl tu ještě 1527 (jehož manželka byla 1524 Kateřina z Marejže, syn jeho Hynek ze Zvole byl 1527 již neb.), kdežto 1540 držel Kunovice Hynek ze Zvole (1550 neb.).[49]) Podle sněmovního usnešení z 1542 měl býti hrad v Kunovicích opevněn proti Turkům.[50]) Po Hynkovi seděl na Kunovicích Václav Zvolský ze Zvole, jenž byl 1566 při pozdvížení obce kunovské svými poddanými zavražděn.[51]) Barbora ze Zvole vzala 1567 svého manžela Jana st. Černčického z Kácova na spolek a ten odkázal Kunovice své dceři Johance Černčické z Kácova, manželce Karla st. z Žerotína, na jejíž žádost obnovil 1597 Rudolf II. Kunovicům čtyři jarmarky a týdenní trh.[52]) Její syn Vilém Frydrych z Žerotína spolu se svými sourozenci prodal 1610 Kunovice Janu Jetřichovi z Kunovic.[53]) Odtud náležely Kunovice k panství ostrožskému. Roku 1645 zmocnil se Kunovic Torstenson, 1663 a 1706 bylo městečko vypleněno Uhry. Fara zanikla za třicetileté války a byla 1753 obnovena (vlastně přenešena sem fara z Derfle).

Lhota Hroznová, dříve Lhota Veselská, městečko s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1654. K 1447 viz u Veselí, 1625 viz u Uh. Ostrohu. R. 1560 Ferdinand I. vysadil Lhotu na žádost Jana z Kunovic na městečko a dal jí dva jarmarky, týdenní trh a pečeť.[54]) R. 1751 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1844 fara.

Nivnice, městečko s far. kostelem Anděla strážného z 1741. K 1261 viz u Vizovic. Již 1403 přip. se tu farní kostel.[55]) Kunové z Kunštátu jakožto fundatorové kláštera vizovského int. 1517 městečko Nivnici Janu Kunovi z Kunštátu, jenž je odevzdal 1526 Vilímovi Kunovi; Vilím Kuna pak ještě téhož roku (int. 1528) prodal městečko s pod. Hynkovi Bližívskému z Bří-

VII. 219. — [39]) CDM IX. 382. — [40]) ZDB IV. 79, ZDO I. 963. — [41]) ZDB V. 297, ZDO II. 204. — [42]) CDM XIII. 153, AČ VII. 588. — [43]) AČ VII. 589. — [44]) AČ VII. 590, P III. 642, ZDO XI. 258. — [45]) ZDO XII. 26. — [46]) Stav. arch. 494, AČ X. 292. — [47]) ZDO XIV. 4. — [48]) AČ XVI. 359, PO VIII. 61, 138 X. 248, 220. — [49]) PO XIII. 78, XIV. 4, XVIII. 315, XXI. 3. — [50]) Kameníček, II. 251. — [51]) Salbuch č. 286., f. 84, PO XXIV. 422. — [52]) PO XXXI. 57, Zlobického sb. — [53]) PO XXXVII. 164. — [54]) Salbuch č. 287., f. 22. — [55]) MV II. 2159. — [56]) ZDO XXII. 4, PO XIII. 41, AA A I. a 36. —

živy, jenž dovolil Bratřím v Nivnici zakoupiti si místo pro zbor.[56]) K 1526 viz též u Vizovic. Jan Bližívský int. 1535 městečko s pod. Janovi z Kunovic na Brodě.[57]) R. 1556 Nivnice vyhořela.[58]) R. 1582 byla fara evang. a 1598 přip. se tu bratrský zbor.[59]) Počátkem 17. st. seděl tu Jan z Kunovic, jenž 1610 zastavil městečko Hanuši Petřvaldskému z Petřvaldu na N. Světlově, zemřel pak za českého povstání, statek zdědil Jan Bernart z Kunovic, jemuž byla také Nivnice konfiskována.[60]) K 1625 viz u Ostrohu. R. 1706 bylo městečko vypleněno kuruci. V Nivnici snad narodil se J. A. Komenský (1598).

Blatnice s far. kostelem sv. Ondřeje. K 1371—1625 viz u Ostrohu. V květnu 1605 byla Blatnice a Blatnička vypálena Bočkajovci,[61]) 1663 Tatary. Fara zanikla za třicetileté války a byla 1656 obnovena.

Blatnička, k 1371—1625 viz u Ostrohu.

Boršice s far. kostelem sv. Kateřiny z 1781. R. 1283 psal se Bohuš z Boršic a 1348 Ronovic z Boršic.[62]) R. 1378 Albert Světlovský z Šternberka int. Boršice s tvrzí, Louku, Spinek a Vnorovy své manželce Anežce.[63]) R. 1406 seděl na vsi Přibík Šíp z Šelnberka.[64]) K 1412 viz u Veselí, 1625 u Ostrohu. Fara zanikla za třicetileté války, 1781 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1858 fara.

Derfle s far. kostelem Nar. P. Marie, dříve sluia i Véska. K 1401—81 viz u Kunovic. R. 1582 byl tu farářem pověstný vyběhlý mnich Bonifác Beninkaza a po něm rovněž luterán Pavel Kyrmezer.[65]) R. 1597 konaly se tu kalvinské bohoslužby,[66]) ale 1639 byl tu již katolický farář. Fara byla 1753 přenešena do Kunovic.

Chylice; 1313 jmenují se Sezema a Mráček z Chylic, 1376 Hereš z Chylic.[67]) Markr. Jošt. int. 1397 pol. Chylic Alšovi z Říčan, Jan z Říčan int. ji 1418 Joštovi a Jaroslavovi bratřím z Šelnberka a Jaroslav z Šelnberka int. 1447 Chylice Burianovi z Vlčnova.[68]) Druhou pol. int. 1415 Mírek z Chlumu Anně z Rozďálovic, vd. po Jaroslavovi z Šelnberka.[69]) Jiřík z Vlčnova vložil 1466 ves Jiříkovi z Landštejna, jenž ji pak int. ihned Jindřichovi Bařickému z Veletin (seděl tu již 1460).[70]) K 1492 viz u Veletin, 1625 u Ostroha.

Kozojídky přip. se 1490,[71]) k 1625 viz u Ostrohu.

Kuželov s far. kostelem sv. Trojice. R. 1406 jmenují se Nidek a Michal z Kuželova,[72]) k 1447 viz u Veselí, 1625 u Ostrohu. R. 1784 zřízena tu kuracie. V Kuželově narodil se známý evang. farář Štěpán Leška.

Kvačice; k 1371 viz u Ostrohu. V l. 1416—17 seděl tu Jan Švehla z Kvačic, 1448 Jindřich z Kvačic.[73]) Král Jiří int. 1466 Kvačice s patr. Jindřichovi Bařickému z Veletin.[74]) K 1492 viz u Veletin, 1625 u Ostrohu.

Ostrožská Lhota s far. kostelem sv. Jakuba Větš. K 1371—1625 viz u Ostrohu (slula též Kamenná Lhota). V květnu 1605 byla vypálena Bočkajovci, 19. dubna 1705 kuruci. R. 1765 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1867 fara.

Louka; k 1378 viz u Boršic, 1412—47 u Veselí. V pol. 16. st. byla oddělenýmstatkem, který držel 1552—64 Jan z Kunovic, jehož manželkou byla 1552 Kateřina z Kornic[75]); tehdy byl tu dobře vystavěný zámek.[76]) Jetřich z Kunovic dal 1566 farářum statku louckého odúmrt.[77])

Míkovice, původně dvojí ves: Horní a Dolní Měníkovice. R. 1258 ves nál. markrabětí.[78]) K 1323—1401 viz u Kunovic.

Milokošt, dříve Mimokošt, k 1371—1625 viz u Ostrohu.

Dolní Němčí, též Dolněmčí, ves s far. kostelem sv. Filipa a Jakuba z 1718. Markr. Jošt int. 1407 Protivcovi z Zástřizl Němčí, jež Artleb a Jan bra-

[56]) ZDO XXIV. 2. — [58]) Bartoškova kronika. — [59]) Akta Jednoty XIV. 476, PA IX. 353. — [60]) PO XXXVII. 318, ČMM 1922 160. — [61]) Kameníček, Prameny k vpádům Bočkajovců, 45. — [62]) CDM VII., str. 627, Emler-Erben, Reg. II. str. 562. — [63]) ZDO III. 407. — [64]) ZDO VII. 732. — [65]) Akta Jednoty, XIV. 311, 341. — [66]) Kameníček, III. 463. — [67]) CDM VII. 475, XV. 172. — [68]) ZDO VI. 516, IX. 227, X. 535. — [69]) ZDO VIII. 397, X. 535. — [70]) ZDO XI. 305, XI. 306, P IV. 291. — [71]) PO XIII. 2. — [72]) P I. 169. — [73]) P II. 530, ZDO IX. 82, P III. 703. — [74]) ZDO XI. 302. — [75]) ZDO XXV. 81, PO XXIV. 4, Salbuch č. 286., 10. — [76]) ČMM 1907 23. — [77]) ČVSMO XIII. 136. — [78]) CDM III. 267. — [79]) ZDO VII. 346, X. 87. — [80]) P VI. 111,

tři z Zástřizl int. 1437 Artlebovi z Vlčnova. Jiří z Vlčnova int. 1466 Dolní Němčí Janovi z Honbic; 1481 seděl tu Markvart z Honbic a Jan z Honbic int. 1510 Dolní Němčí Markvartu Hřivínovi z Újezdce. [80]) Týž vložil 1515 půl Dolního Němčí Martinovi z Častrova.[81]) Sirotci po Martinu Krkylovi z Častrova prodali pak (int. 1521) Dolní Němčí s dvorem Janovi z Kunovic.[82]) K 1625 viz u Ostrohu. R. 1751 zřízena lokalie, 1784 kuracie.

Horní Němčí, též Horněmčí, ves s far. kostelem sv. Petra a Pavla z r. 1763. K 1357—1423 viz u Strání, u Lípova, 1502 u Strážnice. Jan z Žerotína int. 1554 svůj díl Horního Němčí Janovi z Kunovic.[83]) K 1625 viz u Uher. Ostrohu. R. 1751 zřízena lokalie, 1784 kuracie.

Slavkov; k 1261 viz u Vizovic, 1423 u Strání, 1447 u Veselí a 1625 u Ostroha. R. 1413 držel Slavkov a Suchou Lozu Oldřich Stoš z Bránic.[84])

Strání s farním kostelem Nal. sv. kříže z 1748. R. 1357 psal se Pavel ze Strání, jenž spolu s Ctiborem ze Strání prodal (int. 1359) Strání a třetinu vsí Korytné, Němčí a Volenova s patr. v Strání bratřím Fraňkovi a Petrovi z Kunovic a jejich synovci Václavovi.[85]) Král Zikmund 1423 zastavil tvrz a městečko (!) Strání, Němčí, Slavkov, Suchou, Lozu a Bánov NN.[86]) R. 140 seděl tu Jan Labuť z Křína.[87]) Dne 1. května 1605 vypálili Strání Bočkajovci.[88]) K 1625 viz u Ostrohu. Fara zanikla za války třicetileté, 1751 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1858 fara. R. 1768 založena byla sklárna v Květné.

Tasov; N. a jeho synovec Přibík Tasovští z Tasova prodali 1358 Ulmanovi z Velké zboží v Tasově.[89]) K 1447 viz u Veselí, 1625 u Ostrohu.

Nová Ves, dříve Langzeile neb Dlouhá Ves s far. kostelem sv. Václava. K 1301 viz u Hradiště, 1323 až 1481 u Kunovic. R. 1562 ves náležela Jaroslavovi z Kunovic na Louce.[90]) R. 1580 stal se tu farářem Pavel Kyrmezer, jenž byl 1583 vystřídán Bonifácem Beninkázou; fara byla tehdy luterská, 1603 kalvínská.[91]) K 1625 viz u Ostrohu. Fara zanikla za třicetileté války, 1751 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1855 fara.

Vésky, k 1401—81 viz u Kunovic, 1625 u Ostroha. R. 1663 ves byla vypálena Tatary.

Malá Vrbka, dříve Zedraná Vrbka, k 1447 u Veselí, 1625 u Ostroha.

Žeravinky, k 1447 viz u Veselí, 1625 u Ostrohu.

Na panství zanikly vsi Smíchov a Sezemev neznámé poloze, k 1371 viz u Ostrohu, k 1342 u Hradiště.

Literatura: L. Hosák, Ostrožské panství, ČVSMO XXXV.; L. Hosák, Příspěvek k dějinám fary derflanské, ČVSMO XXXVII.; L. Hosák, Uher. Ostroh ve válkách husitských, ČPS XLIII.

VESELSKÉ PANSTVÍ.

Veselí, město s předměstím, far. kostelem sv. Anděla strážce (dříve servitským), fil. kostelem sv. Bartoloměje z 1740 (dříve farním) a zámkem. R. 1261 jmenuje se Sudomir, 1297 Mikuláš z Veselí.[1]) Počátkem 14. století dobyl hradu Veselí Matouš Čák Trenčanský, ale král Jan za tažení r. 1315 opět se Veselí zmocnil.[2]) Později seděli tu na zástavě Vartenberkové a sice 1342 Ješek, 1379 Beneš a 1391 Čeněk[3]), pak 1404 držel Veselí Markvart z Šternberka[4]) a 1406 Markvartův syn Jaroslav z Šternberka, jemuž 1412 int. Eliška z Světlova Boršice, Louku, Vnorovy a Spinek a Anna, rovněž dcera Markvarta z Šternberka, 1415 své právo na hradě a zboží Veselí.[5]) Jaroslav padl 1. listopadu 1420 v bitvě pod Vyšehradem,[6]) načež Aleš z Šternberka postoupil Veselí králi Zikmundovi, jenž si panství ponechal i při postou-

ZDO XVII. 11. — [81]) ZDO XVII. 25, PO X. 11. — [82]) ZDO XIX. 4. — [83]) ZDO XXV. 94. — [84]) P II. 411. — [85]) ZDO I. 573, 685. — [86]) Sedláček, Zbytky reg. 557. — [87]) P VI. 34. — [88]) SH I. 283. — [89]) ZDO I. 578. — [90]) PO XXIII. 220. — [91]) Winter, Život církevní, 200, Akta Jednoty XIV. 476, 311, ČVSMO 1926.

[1]) CDM III. 325, V. 77. — [2]) FRB IV. 223. — [3]) CDM VII. 383, XI. 158, Lechner II. 173. — [4]) AČ I. 143. — [5]) P I. 159, ZDO VIII. 5, 344. — [6]) FRB

pení Moravy markrabí Albrechtovi r. 1423.[7]) Zikmund sám přebýval někdy ve Veselí při obležení Ostrohu, ale postoupil panství před 1437 Blažkovi z Borotína.[8])

Posléze držel Veselí opět Zdeněk z Šternberka, který int. 1447 tvrz, město a předměstí Veselí, Břehy, Lhotu (Veselkou), Blatničku, Žeravinky, Tasov, Louku, Kuželov, Zedranou Vrbku, Zarazice, Strání, Slavkov, Suchou Lozu a díl Němčí jakož i své právo na Vnorovách a Boršicích Mikulášovi z Vojslavic (prvou manželkou tohoto byla 1448 Dorota z Jablonné, druhou 1481 Johanka ze Zahrádky.)[9]) Za válek uherských obsadil 1468 Veselí král Matyáš a 27. července 1469 byl zajat v bitvě u Veselí kníže Viktorin z Poděbrad.[10]) Mikuláš z Vojslavic int. 1493 svému synovi Mikuláši z Vojslavic Vnorovy a Spinek[11]) a král Vladislav dal 1499 Mikulášovi ml. list moc. ný a osvobodil témuž panství veselské z léna.[12]) V l. 1502—94 jmenuje se ve Veselí bratrský zbor.[13])

Mikuláš ml. z Vojslavic odkázal Veselí Heřmanovi z Vojslavic (bratry tohoto byli Jindřich a Jan z Vojslavic), jenž tu seděl 1500—21.[14]) Heřmanovi synové Jan a Václav bratři vl. z Vojslavic int. 1526 zámek, město a předměstí Veselí s pod., Břehy, Sudomírky, Zarazice, Spinek, Vnorovy s pustou tvrzí a pod. a Písek Hynku Bilíkovi, jehož manželkou 1532—45 byla Ludmila z Potnštejna a který 1551 zemřel.[15]) Synové Hynkovi byli Václav (1564 seděl na Veselí, 1582 neb.), Smil (1564 neb.) a Burian (1560) Bilíkové z Kornic.[16]) Václav odkázal panství Burianu Tetourovi a synové tohoto Václav a Vilém bratři vl. Tetouři Tetova., roku 1589 int. zámek a město Veselí s pivovarem, pilou, domem panským, rybáři a přívozem, Sudomírky, Břehy, Suchý Řádek, Zarazice, Spinek s rybáři, Vnorovy s pod. a Písek Jakubu Vojskovi z Bogdunčovic.[17]) R. 1505 byly do Veselí přifařeny Lhota a Kozojídky, 1544 byl ve Veselí farářem utraquista Bartoš z Biliny, 1582 byla fara luterská a v 2. pol. 16. stol. vydán byl pro panství veselské luterský církevní řád.[18]) R. 1583 vyhořely na předměstí dvě ulice a bratrský zbor.[19]) Po smrti Jakuba Vojsky (žil ještě 1601) držel panství Petr Voiska z Bogdunčovic, jenž pronásledoval 1613 Bratry a sám byl evangelíkem (žil ještě 1619).[20]) Dne 9. května 1605 bylo Veselí vypáleno Bočkajovci a na podzim 1621 bylo obsazeno emigranty.[21]) Také 1645 bylo město i panství znamenitě zpustošeno Uhry. Bedřichovi a Karlovi Vojskům z Bogdunčovic bylo panství pro účast v povstání konfiskováno a 1624 prodáno Tomáši Bosňákovi z Magyarbelu (int. 1629).[22]) Jeho dědicové František Pereny, František hr. Vesseleny z Hodoku a Julie Balassy, roz. Bosňáková z Magyarbelu, int. 1647 Veselí Janovi hr. z Rotálu,[23]) který již 1652 int. panství Mikuláši Pasmany hr. z Panasu a jeho manželce Rosině, roz. Pethe z Heteše.[24]) Dne 4. září 1663 odrazili měšťané útok Tatarů. Po Pasmanovi dědil Michal Jan Urmeny z Urmenu (int. 1668),[25]) jehož dědičky Anna Marie Bartodějská z Bartoděj a Helena Norberta Lichnovská z Voštic, rozené Urmeny z Urmenu, prodali 1707 (int. 1710) Veselí za 165.000 zl. Maxovi Želeckému z Počenic a jeho manželce Maximilianě, roz. sv. paní v. Löwenthurm.[26]) Želecky založil 1714 ve Veselí klášter servitů (zrušen 13. XI. 1784). Maximiliana v. Löwenthurm odkázala 1730 Veselí Janu Felixovi Želeckému z Počenic a Fr. Karovi Chorinskému z Ledské; po smrti posledního dědilo 1746 pět jeho synů (nejstarší byl Matyáš Chorynský), z nichž František Jan odkázal 1812 panství svému synovi Františku Kajetánovi hr. Chorynskému z Ledské. R. 1821 dědil Veselí syn posledního Fry-

V. 440. — [7]) Sedláček, Zbytky register, 1234. — [8]) P III. 448. — [9]) ZDO X. 711, 799, XII. 26. — [10]) ZDVGMS IV. 83, 84. — [11]) ZDO XIV. 25. — [12]) AČ VI. 581, ZDO XVI. 20. — [13]) PA IX. 364. — [14]) PO IX. 11, VII. 61, VIII. 126. — [15]) ZDO XXI. 2, XXIII. 12, XXV. 30, ČMM 1907 23. — [16]) PO XXIV. 13, XXX. 387, ZDO XXIII. 72. — [17]) ZDO XXX. 7. — [18]) PO VIII. 14, Jireček, Ruk., 71, Akta Jednoty XIV. 476, Hrejsa, Česká konfese, 530. — [19]) Bartoškova kron. — [20]) PO XXXVI. 5, Kameníček, III. 449, ČMM 1922 145. — [21]) SH I. 283, ČČH XXXV. 510. — [22]) Slovák, Konf. prot., 38, ZDO XXXVI. 13. — [23]) ZDh I. 14. — [24]) ZDh I. 67. — [25]) ZDh I. 175. — [26]) ZDh III. 208. — [27]) CDM V. 117. — [28]) CDM XV. 54. — [29]) CDM III.

drych hr. Chorynský, 1863 bylo panství int. dědici Viktoru hr. Chorynskému z Ledské (zemřel 22. ledna 1901) a posléze Frydrychovi hr. Chorynskému z Ledské. Pozemková reforma byla provedena 1925 (plocha 2054 ha); vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Veselí, lesní hospodářství, mlýn, pila a elektrárna ve Veselí; utvořeny zbytkové statky Mor. Písek I. a II. a Radošov.

R. 1535 Ferdinand I. přidal Veselí výroční trh (Salbuch č. 283, 83). František Karel Chorynský z Ledské 1732 osvobodil měšťany od robot a stavění sirotku a dal jim vinný šenk a František Jan Chorynský udělil 1751 městu odúmrt a různá privilegia. (Bočkova sb. 10.968.) Dne 14. dubna 1813 vyhořely ve Veselí všechny kostely a 285 domu, 29. března 1821 na předměstí 216 domů.

Písek; r. 1300 jmenuje se Rupert z Písku (de Arena),[27]) 1346 Ninek z Písku (de Arena);[28]) k 1372 viz u Hradiště, k 1526—89 viz u Veselí.

Vnorovy (od 1908 městečko) s far. kostelem sv. Alžběty z 1908. R. 1249 jmenuje se olomoucký komornik Pardus z Vnorov[29]) a 1363 Buzek z Vnorov.[30]) Již 1378 stál tu farní kostel.[31]) K 1378 viz u Boršic, 1412 u Veselí. Markvart z Lomnice, syn Anny z Šternberku, int. 1446 Veselí a Spinek Jiříkovi Strážnickému z Kravař a ten pak ihned Přechovi z Leštiny.[32]) R. 1480 seděl tu Mikuláš z Zástřizl, ale 1492 Václav z Vojslavic (1500 jmenuje se vdova po Václavovi Zuzana z Prostějova).[33]) K 1493 viz u Veselí, 1517 u Světlova. Burian z Vlčnova int. 1518 Vnorovy s pustou tvrzí a pod. a Spinek Heřmanovi z Vojslavic a Veselí.[34]) R. 1522 držel půl vsi zástavou Hynek ze Zvole.[35]) K 1526—89 viz u Veselí. Fara byla 1582 evangelická a 1614—25 působil tu luterský farář Pavel Urbanides.[36]) Fara zanikla za třicetileté války, 1737 zřízena lokalie a 1843 fara.

Zarazice, k 1447—1589 viz u Veselí.

Na panství zanikly vsi:

Břehy, k 1447—1589 viz u Veselí. — Suchý Rádek, k 1589 viz u Veselí. — Spinek, zanikl u Vnorov, k 1378 viz u Boršic. R. 1410 držel tu dvůr Přibík Šíp z Šelnberka;[37]) k 1412 až 1589 viz u Veselí, 1446—1517 u Vnorov. — Sudomírky, k 1526 až 1589 viz u Veselí.

PANSTVÍ STRÁŽNICKÉ A STATEK VELKÁ.

Strážnice, ochranné a municipální město s zámkem (nejstarší části z 1454), děkan. kostelem sv. Martina z 15. stol., farním (dříve piaristickým, od 1785 farním) kostelem Nanebevzetí P. Marie z pol. 17. stol. a kaplí sv. Rocha z konce 17. stol. Město skládalo se z vlastního města, židovské obce, ulice Rybářské, Hradské, Německé, Starého města, Potměchmat a předměstí. Do města vedly brány Skalická a Veselská.

Strážnice připomíná se v dějinách teprve r. 1302, kdy seděl tu Milota z Dědic a Benešova,[1]) 1330—75 držel Strážnici Beneš z Kravař,[2]) jemuž int. 1368 biskup Albert z Šternberka tvrz a ves Rohatec a Sudoměřice[3]) a kterému dal 1370 markrabí Jan lénem tvrz a městečko Velikou a ves Javorníček(!)[4]) R. 1376 seděli na Strážnici bratří Václav a Petr z Kravař.[5]) Václavův syn Petr z Kravař získal 1384 od Jindřicha Pfluga z Rabštejna Hrubou Vrbku,[6]) kterou zastavil před 1417 Hanuši Čihovkovi z Čihovic,[7]) 1412 dal odúmrt městu Strážnici, Rohatci, Petrovu, Sudoměřicům a Lideřovicům[8]) a 1417 dal Strážnici horenské právo.[9]) Tehdy, r. 1407, přip. se v Strážnici farní kostel.[10]) Později Petr z Kravař (zemřel 1434) přilnul k husitům (strážnický farář Bedřich byl tehdy vůdcem okolních husitů), pro-

142. — [30]) Lechner II. 30. — [31]) ZDO III. 407. — [32]) ZDO X. 394, 396. — [33]) P VI. 8, PO VII. 44, ZDO XIV. 7. — [34]) ZDO XVIII. 8. — [35]) PO XI. 122. — [36]) Akta Jednoty XIV. 476, Jireček, Ruk., II. 301. — [37]) ZDO VII. 732.

[1]) CDM V. 129. — [2]) ZDO I. 783, ZDB VI. 167. — [3]) ZDB VI. 167. — [4]) CDM X. 94. — [5]) ZDB VI. 224. — [6]) CDM XV. 244, ZDO IV. 553. — [7]) P II. 539. — [8]) Not. 1858 č. 7. — [9]) AČ XXII. 516. — [10]) ZDO VII. 519.

čež Zikmundův vůdce Pipo Spano z Ozory poplenil v listopadu 1420 panství strážnické; tehdy odešli kněží pod obojí z Strážnice do Ostrohu a Petr z Kravař podal se Zikmundovi (nikoliv však Petrův syn Václav).[11]) Již r. 1434 připomínají se na Strážnici synové Petrovi Václav (zemřel asi 1439) a Jiří z Kravař (zemřel 1466), kteří stejně jako jejich otec (tento zejména 1431) jmenují se mezi husitskými pány.[12]) Strážnice byla za válek husitských hrozně popleněna, takže zámek i kostel musily býti znovu vystavěny. Jiří z Kravař int. 1447 Vrbku Janovi, synu Jindřicha Číhůvky z Číhovic. Na počátku února 1458 odevzdán byl ve Strážnici vyslancům uherským nově zvolený uherský král Matyáš Korvín.

Při dělení statků Kravařských mezi dcery Jiříkovy Ludmilu, Kunku, Johanku a Alžbětu z Kravař 1466 připadlo zboží strážnické Alžbětě, která vzala na tento statek svého manžela Pertolta z Lipého na spolek.[13]) Za válek uherských obsadil 1. září 1468 Strážnici Matyáš Korvín.[14]) Po smrti Pertoltově (1482) provdala se Alžběta za Petra z Rožnberka a vzala 1490 téhož na Strážnici na spolek.[15]) Petr a Alžběta († 1500) zastavili 1486 Strážnici s tvrzí, městečka Lipov a Velkou a vsi Lideřovice, Javorník, Vrbku, Kněždub, Lhotu, Radějov, Sudoměřice, Petrov, Rohatec, Suchov, Němčí a pustý hrad Kanšperk za 15.000 zl. uh. Janovi z Žerotína (zemřel 1500), který dal 1487 Strážnickým svobodu dovážeti a šenkovati cizí vína.

Posléze 1501 Petr z Rožnberka int. Janovým synům Janovi, Viktorinovi († 1530), Jiříkovi († 1507), Bartoloměji a Bernartovi († 1532) z Žerotína zámek Strážnici s Starým a Novým městem i předměstím, městečka Lipov a Velkou a vsi Lideřovice, Javorník, Vrbku, Kněždub, Lhotu, Radějov, Sudoměřice, Petrov, Rohatec, Súchov a díl Němčí spolu s pustým hradem Kanšperkem.[16]) Tito bratří dovolili 1500 vystavěti v Strážnici ulici Žerotínskou.[17]) Tehdy již (1504) připomíná se v městě bratrský zbor.[18]) Při dílčích smlouvách mezi bratřími z Žerotína podrželi zboží strážnické Jan z Žerotína (manželkou jeho byla Alena z Ludanic, zemřel 1532), který dovolil 1530 Bratřím postaviti si zbor a špitál[19]) a zanechal syny Jana a Bartoloměje. Tito rozdělili se o panství strážnické, ale Bartoloměj posléze 1547 int. svůj díl (městečka Velikou s pod. a Lipov s pod. a vsi Velkou Vrbku a Javorník) Janovi.[20]) Jan III. z Žerotína (prvou jeho manželkou byla Johanka z Pernštejna, druhou 1541 Johanka z Lipého) zemřel 1558[21]) a zanechal syna Bernarta Hanno z Žerotína (zemřel 1568). Bernart z Žerotína byl spolu s jinými příbuznými přijat 1559 mezi pány starožitné,[22]) ale jim vymřela 1568 hlavní větev strážnická (náhrobek u sv. Martina ve Strážnici) a panství mělo připadnouti větvi kolínské, pocházející od Karla z Žerotína, bratra Jana III., a sice Janu Jetřichovi. Až do jeho zletilosti vládl však Jan z Žerotína na Břeclavi (syn Bartolomějův), jenž 1577 potvrdil Bratřím strážnickým privilegia.[23]) Fara a škola byly 1578 luterské a rektorem byl tu 1566 pověstný Pavel Kyrmezer.[24]) Jan Jetřich (narozen 1557, prvou jeho manželkou byla Alena z Ronova, druhou Alžběta z Chlumu a Košumberka, zemřela 1605)[25]) dal 1582 panství strážnickému luterský církevní řád,[26]) 1597 postoupil městu patronát fary a školu s podmínkou, že městská rada bude vždy dosazovati faráře a rektory jen augšburské konfese a 1598 propustil město z šenkování panského piva.[27]) Týž obdržel 1583 od Rudolfa II. list mocný, 1599 napsal poručenství a zemřel 8. října 1599 v Židlochovicích (náhrobek v kostele sv. Martina v Strážnici).[28]) Koncem 16. stol. byl pořízen urbář panství strážnického.[29]) Jeho syn Jan Frydrych ml. z Žerotína (zemřel 1617 a pohřben u sv. Martina, manželkou jeho byla Mandalena z Kunovic, zemřela 1621 a pohřbena u sv. Martina) potvrdil 1609 městu i vsím list na odúmrt z 1412, městu list

— [11]) FRB V. 526. — [12]) AČ VI. 498, ZDO X. 233, P IV. 137, Neumann, Nové prameny, 78. [13]) ZDO XII. 10, 11. — [14]) ZVGMS IV. 83. — [15]) P VI. 181, ZDO XIII. 6. — [16]) ZDO XVI. 20. — [17]) Not. 1858 č. 7. — [18]) PA IX. 361. — [19]) SH III. 205. — [20]) ZDO XXV. 47. — [21]) ZDO XXV. 19. — [22]) PO XLV. 33. — [23]) SH III. 208. — [24]) Hübel, 36, Jireček, Ruk. 437. — [25]) Cerroni I. 97, f. 65. — [26]) Hrejsa, Česká konfese, 350. — [27]) Schr. IX. 334, ČMM 1913 397, Not. 1858 č. 7. — [28]) ZDO XXXII. 4. — [29]) V zámec-

na šenk piva z 1598 a horenské právo a 1611 upravil městu roboty.[30]) Dne 4. května 1605 vyplenili Strážnici Bočkajovci.[31]) Téhož roku byl správcem bratrského zboru Jan Albín;[32]) Bratří měli tu školu, na níž studoval J. A. Komenský.

Po smrti Jana Frydrycha držel zboží strážnické jeho strýc, rovněž evangelík, Kašpar Melichar z Žerotína (zemřel 1632, prvou jeho manželkou byla Kateřina z Šlejnic, druhou Eliška z Valdštejna), jenž 1617 potvrdil městu privilegia;[33]) než již 1621 týž odevzdal Strážnici svému synu Janu Jetřichovi z Žerotína (zemřel 1628). Na podzim 1621 obsadili město přechodně emigranti,[34]) ale již 1623 uveden byl do Strážnice katolický farář.[35]) Poručníci zboží po Janu Jetřichovi z Žerotína prodali 1628 (int. 1629) Strážnici Františkovi sv. p. Magni[36]) (zemřel 7. prosince 1652 a pohřben u sv. Tůmy v Brně), jenž vydal řád pro panství strážnické, 1633 založil na místě bývalého bratrského zboru piaristickou kolej s gymnasiem a kostelem a 1631 zapsal na Strážnici 20.000 zl. věna své manželce Johance Františce Prisce, roz. Pergarové z Pergu.[37]) R. 1636 byl sepsán nový urbář panství strážnického.

Dědicem Františka hr. Magni stal se František Štěpán hr. Magni (zemřel v Uh. Hradišti 5. května 1671), za něhož bylo 1663 panství zpustošeno Tatary a 1681 stalo se panství fideikomisem.[38]) Dále po smrti Fr. Štěpána spravovala panství vdova Anna Kateřina Žďárská z Žďáru jménem syna Josefa Ant. hr. Magni; tehdy byli poddaní velmi utiskováni a Strážnice vypálena 1683 za tureckého vpádu. Panství bylo zcela zpustošeno a 1702 prodáno v dražbě za 438.000 zl. a 1000 zl. kličného Dominiku Ondřejovi hr. z Kounic; než již dědic tohoto Max Oldřich hr. z Kounic prodal 1716 Josefu Ant. hr. z Magni panství zpět. Po Josefu Ant. (zemřel 1720) dědil jeho bratranec Max Filip hr. z Magni (zemřel 1738) a 1738 syn Maxe Filipa František Jan hr. z Magni (zemřel 1756).[39])

Po smrti posledního bylo prodáno zcela zadlužené panství strážnické za 780.711 zl. rýn. 1760 Josefu hr. Czoborovi, než také tento byl prodlužen a zemská komise prodala panství 1763 Josefu Václavovi knížeti z Liechtenštejna, který již 1763 int. Strážnici poručníkům Fr. Karla hr. z Magni, jenž zemřel 1777 (ZDh VI. 79, 212, 310). R. 1777 bylo panství int. synovi Fr. Karla Františkovi Ant. hr. z Magni (zemřel 1. ledna 1840), dále Filipovi hr. z Magni (zemřel 23. července 1857), dále Antonínovi hr. z Magni (zemřel 29. prosince 1894), po němž dědil jeho synovec Antonín hr. z Magni.

Pozemková reforma byla provedena 1922—25 (plocha 12.328 ha); vlastníku propuštěny byly ze záboru zbytkové statky Kněždub a Strážnice, zámek v Strážnici, lihovar, cihelna, pila a mlýn ve Velké, cihelna a mlýn ve Strážnici. Utvořeny byly zbytkové statky Bzenec, Rohatec a Sudoměřice a v záboru zůstal zbytkový statek Velká a lesní hospodářství. Zcela byl rozdělen dvůr Vracov.

V pol. 17. stol. bylo v Strážnici 57 židovských domů. Proslulým bývalo strážnické vinařství; víno odtud vyváželo se až do Polska. Strážnice jest rodištěm lexikografa Martina ze Strážnice (kolem 1300), exulanta Mikuláše Drabíka (1586—1671) a historika Fr. Moravce (1734—1814).

Lipov, městečko s far. kostelem Všech svatých z 1874—80. R. 1358 držel Lipov a Němčí Pavel ze Stráni,[40]) 1381 drželi městečko Lipov, půl Němčí a díl Korytné Ctibor, Vernuš a Vilém z Lipova,[41]) než již 1392 seděl tu Petr z Kravař a na Strážnici.[42]) Dále viz u Strážnice. Již 1582 byla tu luterská fara a 1604—9 byl tu luterským farářem Kryštof Plorantius;[43]) fara zanikla za války třicetileté, 1784 zřízena opět lokalie a 1854 fara. V květnu 1605 bylo městečko vypleněno Bočkajovci.[44]) Po válce třiceti-

ském archivu v Strážnici. — [30]) Not. 1858 č. 7., ČMM 1903 321. — [31]) SH I. 283. — [32]) Jireček, Ruk., 8. — [33]) Cerroni I. 97 ř. 66, Not. 1858 č. 7. — [34]) ČČH XXXV. 510. — [35]) ČMM 1915 117. — [36]) ZDO XXXVI. 11. — [37]) ZDO XXXVII. 11. — [38]) ZDh I. 166, IV. 16, 49. — [39]) ZDh IV. 246. — [40]) ZDO I. 573. — [41]) ZDO IV. 58. — [42]) ZDO VI. 455. — [43]) Akta Jednoty XIV. 476, Jireček, Ruk., II. 125. — [44]) Kameníček, II. 369. — [45]) ZDO

leté bylo tu 57 osedlých a 42 pustých domů.

Velká, městečko s far. kostelem sv. Marie Magdaleny. K 1220—1348 viz u Velehradu. R. 1348 psal se Alšík a 1358 Ulman z Velké.[45]) K 1370 viz u Strážnice. R. 1448 držel v městečku nějaké zboží Jan z Cimburka.[46]) K 1502—47 viz opět u Strážnice. Již 1580 byl tu bratrský zbor a 1610 Jan Frydrych z Žerotína potvrdil Bratřím veleckým různé svobody;[47]) než fara byla 1582 luterská,[48]) za války třicetileté zanikla a teprve 1693 byla obnovena. Dne 9. července 1605 bylo městečko vypleněno Bočkajovci[49]) a 1663 Tatary. Po válce třicetileté bylo tu 67 osedlých a 216 pustých domů. R. 1560 Velká vyhořela.[50]) Též 1847 a 1850 městečko vyhořelo.

Javorník s českobratrskou farou a kostelem; k 1370—1547 viz u Strážnice. R. 1782 zřízena tu ref. duchovní správa.

Kněždub s far. kostelem sv. Jana Křtit.; přip. se 1475, k 1502 viz u Strážnice. Již v 16. stol. byla tu fara, která zanikla za třicetileté války; 1760 zřízena lokalie, 1858 fara.

Nová Lhota s far. kostelem sv. Matouše. Ves byla založena na sklonku 16. stol., 1755 zřízena lokalie, 1864 fara.

Tvarožná Lhota přip. se 1475; k 1502 viz u Strážnice.

Lideřovice, k 1412—1502 viz u Strážnice.

Petrov, k 1412—1502 viz u Strážnice. V 16. stol. byla tu fara a sirné lázně.

Radějov s novým farním (od 1912) kostelem sv. Cyrila a Methoda. R. 1377 jmenuje se Václav z Radějova.[51]) K 1412—1502 viz u Strážnice. Jan a Bartoloměj z Žerotína dali 1514 Radějovským privilegium na vinohrady, což 1624 Jan Jetřich z Žerotína potvrdil.

Rohatec s novým far. kostelem sv. Bartoloměje. R. 1270 jmenuje se Tvrdiše z Rohatce (de Rohaz);[52]) k 1368 až 1512 viz u Strážnice. V květnu 1605 byla ves vypálena Bočkajovci.[53]) Již v 16. stol. byla tu luterská fara a 1600 až 1614 byl tu luterským farářem spisovatel Pavel Urbanides.[54]) V 16. stol. byli tu i novokřtěnci.[55]) Fara zanikla za třicetileté války, 1775 zřízena lokalie a 1874 fara.

Sudoměřice, k 1368—1502 viz u Strážnice.

Súchov, k 1502 u Strážnice. Jan z Žerotína dal 1547 Súchovu odúmrt.

Velká Vrbka s českobratrskou farou a modlitebnou; k 1384—1547 viz u Strážnice. V letech 1718—21 byly tu náboženské nepokoje.

Zvolenov, původně Bobálov, založen 1514 Janem a Bartoloměm z Žerotína.

Hrad **Kanšperk** stával u Súchova. Sirotci Milota a Beneš z Kanšperka (Gairsperk) int. 1360 bratřím Frankovi a Petrovi z Kunovic třetinu Němčí, Korytné a Volenova.[56]) R. 1404 seděl tu Doupovec z Kanšperka a 1406 Bohuše z Otěšic.[57]) K 1502 viz u Strážnice.

Literatura: Historische Beschreibung der Stadt Strassnitz, Schr. IX., o privilegiích města viz v Not. 1858 seš. 7.; L. Nopp, Poddanské poměry na Strážnicku před 300 léty, ČMM XXVII.; L. Nopp, Obrázky z dějin města Strážnice a řemeslných cechu, Strážnice 1922; Fr. Dvorský, Strážnický okres, Brno 1914; L. Nopp, Náboženské nepokoje v Hrubé Vrbce, ČMM XXII.; Fr. Višinka, Pozemkový majetek v Lideřovicích, progr. gymn. v Strážnici 1913; E. Ježek, Z počátků piaristické koleje ve Strážnici, progr. rg 1931; E. Ježek, Školy strážnických piaristů za Marie Terezie a Josefa II., progr. rg 1932—33; E. Ježek, Strážnické gymnasium v 19. stol., progr. rg 1933 až 34; E. Ježek, Z historie piaristických budov ve Strážnici, Strážnice 1935; o starších gruntovních knihách strážnických viz Hosák v ČMM 1934, 466 a n.

I. 27, III. 536. — [46]) ZDO X. 785. — [47]) PA IX. 364. — [48]) Akta Jednoty XIV. 476. — [49]) Kameníček, II. 376. — [50]) Bartoškova kron. — [51]) ZDB VI. 533. — [52]) CDM IV. 34. — [53]) Kameníček, II. 369. — [54]) Jireček, Ruk. II. 301. — [55]) Kameníček, III. 486. — [56]) ZDO I. 689. — [57]) Lechner II. 222, P I. 186.

UHERSKOBRODSKÉ PANSTVÍ A STATKY BÁNOV, V. OŘECHOV, BISKUPICE A PRAKŠICE.

Uherský Brod, ochranné municipální město s děkanským chrámem Neposkvrněného početí P. Marie z 1717-33, dominikánským kostelem Nanebevzetí P. Marie a klášterem z 17. stol., zámkem, radnicí z 1722, kostelíkem sv. Jana Křtit. a synagogou. Do města vedly brány: Dolní neb Nivnická, Hradišťská či Havřická, Moravská brána a fortna. Původní ves slula Uněradice, jak posud slove předměstí Neradice (k 1131 Neradice a Brod viz u Břeclavě); byla položena při brodu přes Olšavu na silnici do Uher v místech, kde vybíralo se mýto (k 1048—1251 viz u Velehradu, 1240 u kláštera Hradiště). Již 1248 přip. se tu kostel. Za Přemysla II. vzniklo město a Přemysl II. 1272 propůjčil Brodu městské právo hlubčické, 1275 osvobodil měšťany od placení mýta ve všech svých zemích a 1278 daroval Brodu všechny statky v okolí konfiskované Boršovi z Rýznburka.[1]) Než válkami bylo město zpustošeno a zcizeno od královské komory, pročež 1288 udělil Václav II. Brodu některé milosti; r. 1294 držel město v zástavě Oldřich z Hradce;[2]) patriciát byl tehdy zcela německý a 1297 mezi konšely jmenují se jenom Němci.[3]) Po smrti Oldřichově vrátil se Brod opět do rukou královských a čeští páni radili 1315 králi Janovi, aby město silně obsadil proti Matouši Čákovi.[4]) R. 1331 koupili měšťané vsi Korytnou a Volenov, což 1351 potvrdil markr. Jan, který 1376 odkázal Brod svému synu Janu Soběslavovi.[5]) Později držel město markr. Jošt, který 1376 potvrdil Brodu privilegium z 1351.[6]) Ještě 1413 uvádí se Brod výslovně v počtu královských měst moravských.[7])

Při postoupení Moravy markr. Albrechtovi r. 1423 vymínil si město král Zikmund do svého života;[8]) než již 1427 zmocnili se města husité za vedení Prokopa Holého; husité byli však 1432 u Brodu od Uhrů poraženi.[9]) Markr. Albrecht pak 1435 udělil Brodu za věrnost právo pečetiti červeným voskem.[10]) V letech 1437—64 držel Brod zástavou Jan z Cimburka a 1480 Jan Planknar z Kynšperka. Král Jiří udělil 1464 Brodu jarmark, Jan z Cimburka prodal 1461 městu dům na radnici a městská rada přikoupila 1482 mlýn Žabík.[11]) Za válek uherských bylo okolí Brodu hrozně zpustošeno Blažejem Podmanickým a také město velmi trpělo.[12]) Král Matyáš vyplatil město od Planknara ze zástavy, 1487 slíbil, že je nikdy nezastaví a 1489 udělil Brodu městské právo brněnské.[13]) Než ihned po smrti Matyášově byl Brod opět zastaven knížeti opavskému Janu Korvinovi, král Vladislav však 1491 povolil městu, aby se ze zástavy vykoupilo.[14])

Nedlouho potom držel Uher. Brod zástavou i s hradem a fojtstvím a vsi Drslavice, Lhotku a Šumice vévoda Štefan ze Zápolí, jemuž Vladislav II. 1498 zápis obnovil, a po jeho smrti vdova Hedvika, kněžna těšínská.[15]) Od této vyplatil zástavu Jan z Lomnice, jemuž 1501 Vladislav II. zápis potvrdil, a který tu seděl ještě 1505.[16]) Později 1506—45 seděl tu Jan z Kunovic (prvou jeho manželkou byla 1500 Barbora z Pruskova, druhou 1545 Mandalena z Boskovic), jemuž 1506 na prosbu varadínského biskupa Jana udělil Vladislav II. Brod a Šumice v alod. (int. 1508).[17]) R. 1516 pohnal Václav, děkan kapituly kroměřížské, a jeho kapitula Jana z Kunovic, že se jim uvázal v patronát kostela v Brodě (PO X. 150). R. 1513 město vyhořelo, 1516 Vladislav II. udělil druhý jarmark a 1523 a 1542 hubil město mor.[18]) Za

[1]) CDM XV. 4, CDM IV. 68, 109, V. 51. — [2]) CDM IV. 275, V. 11. [3]) CDM V. 70. — [4]) FRB III. 226. — [5]) Bartoškova kronika v museu uh. brodském, CDM VIII. 132, X. 118. — [6]) CDM XI. 28. — [7]) Chlumecký, Reg. Iglau, 81. — [8]) Sedláček, Zbytky reg., 1430. — [9]) ZDVGMS IV. 40. — [10]) Kučera, Paměti Uh. Brodu, 61. — [11]) ČVSMO XIII. 135, Bočkova sb. 6837. — [12]) ZVGMS IV. 74. — [13]) P V. 7, Bočkova sb. 6842, ČVSMO XIII. 135. — [14]) ČVSMO XIII. 135. — [15]) AČ XVIII. 60. — [16]) AČ VI. 587, OO VIII. 20. — [17]) Salbuch č. 285., f. 83, ZDO XVI. 24, XVII. 4, Nová sb., ČVSMO XIII. 135. — [18]) Bartoškova kron., Bočkova sb., 6839. — [19]) Salbuch č. 286.,

Janova syna a nástupce Jetřicha z Kunovic (zemřel v Brně 4. září 1582; první jeho manželkou byla Dorota Šlikovna z Bassana a Lokte, druhou 1548 Eliška z Žerotína, která zemřela 1558, třetí 1560 Mandalena z Ludanic)[19]) město velmi rozkvétalo, ačkoliv vrchnost je uváděla ve větší poddanství. Jetřich dal 1558 Brodu odúmrt a vinný šenk, 1569 dal všem farářům na panství odúmrt, 1571 opevnil město hradbami a 1572 vyžádal Brodu od Maximiliana II. pátý jarmark.[20]) R. 1562 pomřelo v městě na 600 lidí morem.[21])

Za Jetřicha z Kunovic zavládla na panství úplná náboženská svoboda, takže přistěhovalo se do města mnoho cizinců.[22]) Fara byla 1566 v Brodě evangelická a téhož roku počali se organisovati utraquističtí kněží na panství brodském i ostrožském.[23]) R. 1575 stal se v Brodě děkanem a farářem Pavel Kyrmezer, jenž vypracoval 1576 pro farnosti na panstvích Jetřichových církevní řád a měl pak spory s správcem bratrského zboru brodského Janem Aquinem.[24]) Posléze byl Kyrmezer přeložen Jetřichem do Nové Vsi a na jeho místo přišel do Brodu Pavel Pressius, který osobil si moc biskupskou a světil v Brodě i kněze.[25]) Po smrti Jetřichově předložil 1583 Artlebovi z Kunovic k schválení nový církevní řád pro panství brodské a ostrožské, podepsaný faráři z Derfle, Ostroha, Bojkovic, Nové Vsi, Veselí, Strážnice, Hluku, Bilovic, Šumic, Velké, Vnorov, Nivnice, Pozlovic, Vizovic, Želechovic, Banova, Osvětiman, Vracova, Slušovic, Klobouk a Slavičína.[26]) Bratrský zbor brodský, který se připomíná již na sklonku 15. stol., spravoval po Janu Aquinovi Jan Albin.[27])

Synem a nástupcem Jetřichovým byl Artleb z Kunovic (1582—1609, 1581 byl přijat mezi pány starožitné; prvou jeho manželkou byla 1585 Eliška z Šternberka, druhou Mariana Beřkovská z Šubířova a třetí 1607 Kunka z Boskovic), jenž 1588 potvrdil městu privilegia a zanechal syny Jana a Jetřicha z Kunovic, kteří drželi nejprve panství v nedílu.[28]) Dne 31. května 1605 vypálili Bočkajovci brodská předměstí.[29]) Jetřich z Kunovic, který držel pak Brod samojediný (zemřel 1615), potvrdil 1610 Brodu privilegia a prodal 1611 za 135.000 zl. mor. panství brodské Oldřichovi z Kounic (1611—17). Oldřich potvrdil 1614 městu privilegia a dal ještě téhož roku náboženskou svobodu vyznavačům České konfese i Bratřím.[30]) Syn Oldřichův Bedřich z Kounic zúčastnil se povstání a ztratil proto statky. Brod byl ponechán jeho bratru Maximilianovi z Kounic (1622—32), po němž zdědil Brod nejmladší z bratří Lev Vilém z Kounic (1633—55). Za války třicetileté město, které bylo v 16. stol. velmi bohaté a kulturně vyspělé, rychle upadalo morem, ohněm i průtahy vojsk; v listopadu 1621 plenili panství Uhři, v září 1622 otevřelo se město emigrantům, ale pak bylo stíženo vystěhovalectvím pro víru a děkan Rochocius musil 1624 hledati útulek na Slovensku.[31]) Město, které drželo ještě 1619 91 poddaných, musilo prodati vrchnosti 1627 Korytnou, Březovou a Volenov s tvrzí, 1652 městský pivovar a 1654 dokonce i Havřice.[32]) V létě 1643 byl Brod strašlivě popleněn Švédy (plukovník Anderloh), takže po válce čítal jen 135 osedlých a 152 pustých domů (z toho bylo 90 domů židovských). V l. 1649—50 konali na panství hradišťští jesuité (ČMM 1894 263). R. 1649 byly urovnány spory mezi městem a farářem (Bočkova sb. 6847).

Za vlády Lvova syna Dominika Ondřeje hr. z Kaunic (1655—1705), zejména na počátku za poručníkování jeho matky Eleonory, byli měšťané velmi utiskováni a 1683 byl Brod zpustošen kuruci (zvláště utrpěli židé); od 1686 bylo město v úplném poddanství. R. 1697 stalo se porovnání mezi městem a vrchností v četných

f. 13, ZDO XXV. 57, XXVII. 37. — [20]) Kopiář arch. min. vnitra č. 89., f. 4, ČVSMO XIII. 136, Bočkova sb. 6841, Bartoškova kron. — [21]) Bartoškova kron. — [22]) Kameníček, III. 456. — [23]) Hübel, 32, Hrejsa, Česká konfese, 34. — [24]) Jireček, 21, Hrejsa, 364. — [25]) Winter, Život církevní, 259, 260. — [26]) Akta Jednoty XIV. 476. — [27]) Jireček, 8. — [28]) ZDO XXIX. 63, XXXII. 137. — [29]) SH I. 283. — [30]) ČVSMO XIII. 138, ZDO XXXIII. 37, ZDVGMS XX. 224, Hrejsa, Česká konfese, 505. — [31]) ČČH XXXV. 510, Hrejsa, Česká konfese, 582. — [32]) ČMM 1922 155, ČVSMO XIII. 139, ZDh

sporech (ZDh III. 31). V l. 1705—46 držel panství Maximilian Oldřich hr. Kaunic-Rittberg (1709 utvořen z panství fideikomis, ZDh III. 384, 1715 utrpělo město morem), 1746—94 syn předešlého, známý státník Václav Antonín hrabě (pak kníže) Kaunic-Rittberg, 1794—97 Arnošt Kryštof kníže Kaunic-Rittberg, 1797—1812 Dominik Ondřej kníže Kaunic-Rittberg-Questenberg, za něhož 1803 město vyhořelo, 1812—63 Alois Václav kníže Kaunic-Rittberg-Questenberg, 1863 int. Albrechtovi hraběti z Kaunic (zemřel 24. ledna 1897), pak Dr. Václavovi hr. z Kaunic (zemřel 14. října 1913), Dr. Eugenu hr. z Kaunic (zemřel 8. září 1919) a pak Josefovi Palffy.

Pozemková reforma byla provedena 1923 (plocha 6002 ha); zřízeny zbytkové statky Bánov, Horní Dvůr, Králov, Nedachlebice, Ordějov, Těšov, Vlčnov a Volenov; lesní hospodářství a cihelna v Brodě zůstávají v záboru. Zcela rozděleny byly dvory Částkov, V. Ořechov, Pašovice, Polichno a Zlámanec.

Dominikánský klášter P. Marie v Brodě přip. se 1338;[33]) převorem byl tu 1481—84 Jakub a 1518 Václav.[34]) V 16. stol. dominikáni město opustili, vrátili se teprve 1630 a jejich klášter udržel se přes nepřízeň doby v skrovné míře až do nynější doby.

V 14. stol. měl Brod v znaku městskou zeď s třemi věžemi, z nichž prostřední byla vyšší s branou otevřenou; po stranách prostřední věže byly dvě orlice a před branou střežící lev. Město bylo rodištěm Br. Izraele, Václava Mitmánka, prof. dějepisu na vídeňské universitě Jana Vikoše (1754—1826) a snad i Komenského. V okolí Brodu narodil se bratr Amos, zakladatel Menší stránky Jednoty.

Bánov, městečko s far. kostelem sv. Martina. Okolí Bánova náleželo v 12. stol. nejspíše k Uhrám, neboť tak lze nejlépe vystětliti zprávu, že uherský král 1091 vykázal kněžici Břetislavovi a jeho družině místo Bánov u hradu Trenčína uprostřed hvozdů a vhodné pro lov.[35]) Koncem 13. stol. náležel Bánov nesporně k Moravě a 1294 držel hrad Bánov (Banoue) s příslušenstvím Oldřich z Hradce.[36]) Než, před r. 1315 zmocnil se Bánova na čas uherský velmož Matouš Čák.[37]) Od pánů z Hradce získali 1339 zboží bánovské výměnou král Jan a markrabí Karel;[38]) zboží zůstalo pak zeměpanským, ale 1407 držel je zástavou Petr z Kravař[39]) a 1423 zastavil jej král Zikmund NN[40]) (viz též u Strání). Bánovský rychtář Adam byl nepřítelem husitů, od nichž utrpěl nemalé škody; proto byl 1424 od Zikmunda a 1439 od Albrechta obdarován.[41]) R. 1464 seděl tu Jan z Cimburka,[42]) ale teprve 1481 int. král Matyáš ves Bánov a Bystřici s tvrzí a patr. v Bánově Ctiborovi z Cimburka, který opět 1490 int. (prodej již 1475) Bánov s tvrzištěm a patr. a Bystřičku(!) s podacím Čeňkovi z Žeravic.[43]) R. 1506 byl Čeněk již nebožtíkem (připomíná se vdova Marketa z Turna) a Bánov držel jeho syn Arnošt Kužel z Žeravic.[44]) R. 1513 Petr a Arnošt bratří vl. Kuželíkové z Žeravic i na místě svých bratří Jana, Dobše a Čeňka Kuželíků prodali Bánov s tvrzí a pod., Bystřičku s tvrzištěm, pustou Lhotu a dvůr pod Ordějovem Vilímovi z Víckova,[45]) který opět 1515 vložil zboží Petru Kuželíkovi zpět.[46]) (Sestra Petrova Barbora Kuželíková byla 1517 provdána za Mrakše z Miroslavě.)[46a])

Petr vložil 1519 Bánov Šťastnému z Korotína, který tu seděl již 1516[47]) a 1521 vložil statek Burianovi z Vlčnova.[48]) Burian podržel se 1527 Jana Zápolského proti Ferdinandovi I., pročež král mu Bánov konfiskoval a dal Janovi staršímu z Žerotína a Linhartovi z Harrachu;[49]) než později byl Bánov Buriánovi vrácen a po jeho smrti (žil ještě 1543, náhrobek v museu v Bojkovicích) uvázal se Bánov před 1551 Hynek Bílík z Kornic.[50]) Dále seděl tu Burian Tetour z Tetova, jenž 1563 int. Bánov s tvrzí, Bystřičku a 20 člověků v Nezdenicích Kunci Tetourovi z Tetova, který tu seděl ještě

I. 73, 75, ZDO XXXVIII. 21. — [33]) CDM VII. 195. — [34]) P V. 109, VI. 99, PO X. 307. — [35]) FRB II. 131. — [36]) CDM V. 11. — [37]) FRB III. 226. — [38]) CDM VII. 233. — [39]) P I. 241. — [40]) Sedláček, Zbytky reg. 557. — [41]) ZDO XIV. 15. — [42]) P IV. 389. — [43]) ZDO XII. 20, XIII. 9. — [44]) PO VIII. 20, 38, OO VIII. 20. — [45]) ZDO XVII. 20. — [46]) ZDO XVII. 26, XVIII. 11, PO X. 57, 232. — [47]) PO X. 144, 214. — [48]) ZDO XIX. 3. — [49]) Kopiář archivu min. vnitra, č. 3., f. 68. — [50]) PO XXI. 99. —

1569.[51]) R. 1572 držel Bánov, který byl 1570 Maximilianem II. povýšen na městečko, Frydrych Tetour s manželkou Mandalenou z Kunovic.[52]) Po smrti manželově dědila Mandalena, za níž byl 1582 v Bánově luterský farář.[53]) Bratři Václav a Vilém Tetouři z Tetova prodali 1589 tvrz a městečko Bánov s pivovarem, Bystřici a díl Nezdenic za 22.000 zl. mor. Janu Chroustenskému z Malovar.[54]) Než 1598 seděl tu Volfgang Kalkreuter z Čžuder, jenž se 1610 oženil s Johankou Žalkovskou z Žalkovic.[55]) Dne 14. července 1605 vypálili Bánov Bočkajovci.[56]) Teprve 1612 dokonal Jan Kalkreuter kup od Jana Rafaela Chroustenského [57]) a v l. 1616-30 seděl tu jeho syn evangelík Frydrych Kalkreuter.[58]) Frydrych int. 1630 Bánov Blažeji Aponymu z Vel Aponu,[59]) pak přešel statek na Kryštofa hr. Batthyany, po jehož smrti 1690 byl int. Janu Karlovi hr. Sereny, který pak 1692 vložil (prodej 1689) Bánov Dominiku Ondřejovi hr. z Kaunic k Brodu.[60]) Po válce třicetileté bylo tu jen 64 domů osedlých a 42 pustých. Fara zanikla za třicetileté války, 1753 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1843 fara. — U Bánova zanikla L h o t a, k 1513 viz u Bánova.

Biskupice bývaly manským statkem biskupství olomouckého; k 1131 viz u Spytihněvě, 1256 u Slavičína. Biskup Bruno dal 1274 ves (Pyschopyz) lénem Heidenreichovi z Domašova.[61]) V l. 1382-92 seděl tu Janáč Kužel z Biskupic,[62]) 1392 Kunášek z Biskupic, jehož synové byli Kunášek, Jan a Václav z Biskupic (1418).[63]) Po smrti Jana Kunáška byly Biskupice prodány Vítkovi z Valu, který držel statek v l. 1472—1500.[64]) V l. 1542-53 držel Biskupice s tvrzí Zikmund Vlachovský z Vlachovic,[65]) 1559 bratři ned. Jan, Jindřich a Jiřík Vlachovští, z nichž Jan vložil 1561 Biskupice ostatním bratřím.[66]) Ti pak seděli tu 1568 odděleně a ještě 1594 připomíná se Jiřík Vlachovský na Biskupicích.[67]) R. 1600 seděl tu Jindřich Vlachovský, po jehož smrti spadly tři čtvrtiny léna na biskupa a byly jim 1603 prodány za 3 tis. zl. mor. Vitu Feldendorfarovi z Borotína,[68]) po jehož smrti dědil Jan Viktorin Feldendorfar.[69]) Kolem r. 1630 držel tento díl Karel Ferdinand Sak z Bohuňovic, 1680 int. díl Zikmundu Ferdinandovi Sakovi, který vložil jej 1683 Janu Adamovi sv. p. Minkwitz, jenž opět 1685 prodal třetinu Biskupic Janu Ignácovi v. Lindenberg; poslední koupil ještě 1685 za 800 zl. rýn. čtvrtinu Biskupic od Jiřího Dětřicha Petřvaldského z Petřvaldu,[70]) ale po jeho smrti celý statek spadl na biskupa. Na menším dílc seděli 1619 evang. Václav a Jaroslav Vlachovští z Vlachovic; posledním byl stateček oceněn na 1500 zl. mor. a konfiskován. Pak náležela tato čtvrtina vsi (int. 1654) Janovi Kokorskému z Kokor, který ji však ztratil pro felonii [71]) dílek byl pak dán lénem Antonínu Görzovi z Asteinu, pak Jiřímu Dětřichovi Petřvaldskému, až 1685 sloučen s hlavní částí Biskupic. Po smrti Jana Ignáce v. Lindenberg spadly Biskupice na biskupa a biskup udělil léno na Biskupice 1698 Dominiku Ondřejovi hr z Kounic;[72]) odtud sdílelo léno osudy panství brodského. R. 1902 však koupila statek obec biskupská.

Březová s far. kostelem sv. Cyrila a Methoděje z 1745 (dříve zasvěcen sv. Janu Křtit.); připomíná se 1351, k r. 1625 viz u Brodu. R. 1747 založena lokalie, 1784 kuracie a 1854 fara.

Březůvka, k 1603 viz u Ořechového.

Bystřice, k 1481-1589 viz u Bánova.

Částkov; r. 1321 psal se Jaroslav z Částkova.[73]) V l. 1447-63 seděl zde Jan Ořechovský z Honbic,[74]) později varadínský biskup Jan, od něhož získal před 1490 statek Mikuláš Lužický z Čečvic.[75]) Pak drželi Částkov Zikmund Helt z Kementu a jeho manželka Alena Konická z Švábenic, kteří 1554

[51]) ZDO XXVII. 27, 119. — [52]) ZDO XXVII. 31, Hofferia na č. 1. v archivu města Brna (Mitrovského sbírka). — [53]) Akta Jednoty XIV. 476. — [54]) ZDO XXX. 71. — [55]) PO XXXIV. 81, XXXIX. 11. — [56]) Kameníček, II. 376. — [57]) PB XXXVI. 232. — [58]) PB XXXVI. 232, ČMM 1922 149. — [59]) ZDO XXXVII. 2. — [60]) ZDh II. 120, 155. — [61]) CDM IV. 83. — [62]) CDM XII. 63, ZDO IX. 191. — [64]) Lechner I. 77, Annales Mus. Fr. 1896 153, ZDO XVI. 17. — [65]) DM V. 21, 54. — [66]) DM V. 67, 73. — [67]) DM XV. 21, PO XXXVI. 58. — [68]) LA k 1606, DMb III. 21. — [69]) ČMM 1922 156. — [70]) DMb IX. 61, 86, 92, 109. — [71]) DMb IV. 36. — [72]) DMb X. 34. — [73]) CDM VI. 174. — [74]) ZDO X. 552, P IV. 272. — [75]) AČ XVI. 359. —

int. Částkov Artlebovi z Kunovic k Brodu.[76]) Dále byla však ves opět samostatným statkem, který držel 1571 až 1582 Vilém Hřivín z Újezda,[77]) pak 1582—1603 Václav Hřivín (jeho manželkou byla 1583 Kateřina z Železného, druhou 1603 Anna Vojsková z Bogdunčovic), jenž 1582 přiznal na statku 39 osedlých a 5 pohořelých a obtěžoval Částkovské nenáležitými robotami.[78]) R. 1606 byl neb. a sirotčí statek byl prodán (int. 1609) za 11.000 zl. katoliku Erazimovi Kokorskému z Kokor.[79]) Erazimovy dcery Ludmila, Eliška, Anna a Dorota Kokorské int. 1637 tvrz a ves Částkov svému bratru Frydrychu Kokorskému a jeho manželce Apolonii Lhotské, roz. Martinkovské z Rozseče.[80]) Apolonie Lhotská int. 1666 Částkov Karlovi Kryštofovi Oseckému z Osečka a ten opět r. 1688 Dominiku Ondřeji hr. z Kaunic k Uh. Brodu.[81])

Dobrkovice; Přech a Ješek z Slanče int. 1360 Dobrkovice Víčkovi z Březolup.[82]) Dále Janáč z Újezda int. 1397 ves Mikulášovi z Rozsochače, jenž r. 1406 vložil ji Mikšíkovi z Újezda.[83]) Po smrti Mikšíkově bylo 1417 zboží int. Zikmundovi z Honbic.[84]) K 1603 viz u Ořechového.

Doubravy, dříve Veledoubravy; k 1406 viz u Malenovic. Burian Tetour z Tetova a Malenovic prodal 1571 Veledoubravy a pusteu ves Březůvky Václavu Hájovskému z Háje, který tu seděl ještě 1589.[85]) K 1603 viz u Ořechova.

Drslavice; r. 1373 jmenuje se Sezema z Drslavic.[86]) R. 1611 byly na panství brodském. — U Drslavic zanikly D r s l a v i č k y, jež držel 1417 Artleb z Lipiny.[87])

Havřice připomínají se teprve v 16. st.; 1582 vyhořely,[88]) k 1654 viz u Uh. Brodu.

Hradčovice s far. kostelem Všech svatých. K 1247 viz u Velehradu. R. 1360 držel ves Oneš z Šarova, který seděl tu ještě 1386.[89]) Jiný Oneš z Šarova int. 1406 své sestře Anně a jejímu manželu Kašparovi z Šonvaldu tvrziště, dvůr a ves Hradčovice s patr. a půl Loštic.[90]) Později Ofka ze Lhoty int. 1437 díl Hradčovic Bedřichovi z Grünberka.[91]) R. 1464 seděl zde Jan z Honbic a 1495 Václav z Honbic int. Hradčovice Petru Přibíkovi ze Zahrádky.[92]) K 1490—1504 viz u Veletin. R. 1561 ves vyhořela.[93]) R. 1698 obnoveny byly hranice mezi Hradčovicemi a Mistřicemi (ZDh. III. 56). Fara, která tu byla v 15. st., zanikla, 1756 zřízena lokalie a 1784 kuracie. — U Hradčovic zanikly L o š t i c e. Oneš z Šarova int. 1415 pol. Loštiček (!) Kašparovi z Hradčovic;[94]) 1463 držel ves Jindřich Bařický z Veletin, před 1492 Jindřich z Honbic a před 1500 Vítek z Valu.[95])

Kelníky; k 1372 viz u Hradiště. Zikmund Helt z Kementu a jeho manželka Alena Konická z Švábenic int. 1554 Kelníky Artlebovi z Kunovic k Brodu.[96]) R. 1582 seděl tu však Jan Leva z Brozánek.[97]) pak Ondřej Ledenický z Ledenic, jenž 1613 prodal za 7700 zl. Kelníky s tvrzí Melicharu Kozlíkovi z Kašenavy.[98]) Témuž byla ves konfiskována a int. 1630 Ondřeji Ledenickému z Ledenic.[99]) Po smrti Ondřeje a Adama Ledenických byly 1647 Kelníky int. Melicharu Ledenickému, který ještě téhož roku vložil je Karlovi Václavu Chorynskému z Ledské.[100]) Karel Václav Chorynský pak 1653 int. Kelníky Lvu Vilémovi hr. z Kounic k Brodu.[1])

Korytná s fil. kostelíkem sv. Václava. K 1331 viz u Brodu, 1359 u Strání, 1381 u Lípova, 1627 u Brodu. — U Korytné zanikl V o l e n o v (nyní dvůr Volenov blíže Suche Lozy), k 1331 až 1627 viz u Brodu, 1359 u Strání.

Lhotka, v 14. st. Sirotčí Lhotka,

---

[76]) ZDO XXV. 95. — [77]) PO XXVII. 244, XXX. 482. — [78]) PO XXXVI. 163, Bočkova sb. 7662, Brandl, Žerotínovi zápiskové, 262. — [79]) ZDO XXXIII. 34, ČMM 1922 152. — [80]) ZDO XXXVII. 65. — [81]) ZDh I. 165, II. 80, ZDO XXXVII. 65. — [82]) ZDO I. 728. — [83]) ZDO VI. 604, VII. 162. — [84]) ZDO IX. 77. — [85]) Stav. arch. 764. — [86]) ZDO II. 52. — [87]) ZDO IX. 25. — [88]) Bartoškova kron. — [89]) ZDO I. 701, IV. 576. — [90]) ZDO VII. 321. — [91]) Bočkova sb. 8072. — [92]) P IV. 39, ZDO XIV. 29. — [93]) Bartoškova kron. — [94]) ZDO VIII. 453. — [95]) P IV. 271, ZDO XIV. 16, XVI. 17. — [96]) ZDB XXV. 95. — [97]) PO XXX. 514. — [98]) ZDO XXXIII. 37. — [99]) ZDO XXXVII. 2, PO XL. 120. — [100]) ZDh I. 20, 21.

[1]) ZDh I. 68. — [2]) ZDO II. 489. — [3]) Friedrich II. 86. — [4]) ZDO I. 47, PO

přip. se 1374. Pardus z Žeranovic int. 1398 Lhotku Petrovi, Heršovi a Smilovi bratřím z Veletin (ZDO VI. 832), z nichž Hereš a Smil int. 1406 Lhotku Adličce, vdově po Bohunkovi z Dobré Vody, a jejímu synu Janovi (ZDO VII. 115). Ctibor z Tučína prodal 1482 Janu Planknarovi z Kynšperka a jeho manželce Anně ze Zvole (Dolejšek, Uh. Hradiště, 74).

Maršov přip. se teprve 1611.

Nedachlebice byly původně zeměpanským zbožím a Přemysl I. daroval je 1209 kapitule olomoucké.[3]) R. 1349 psal se Buzek z Nedachlebic, 1366-80 Viknan, Jaroslav, Janáč a Matyáš (poslední dva byli syny Svacha z Nedachlebic.[4]) R. 1412 držel Nedachlebice a Zlámaný Újezd s Topolany Zich Kužel z Nedachlebic, který byl 1437 neb.[5]) R. 1509 držel Nedachlebice Václav Zub z Landštýna (PO VIII. 173). R. 1520 seděl tu Šťastný z Korotína, 1545-60 Jan z Korotína,[6]) načež statek po neb. Janovi z Korotína ves Nedachlebice a 15 člověků v Zlámaném Újezdě držel 1562 Jan z Kunovic na Louce.[7]) Dále seděl tu 1574 Lacek Janauer ze Strachnova, jenž zemřel r. 1579,[8]) 1594-96 Jan Bohuslav Janauer,[9]) 1597-99 Václav ml. Janauer,[10]) 1603 Václav Podstatský z Prusinovic,[11]) 1607-18 Jaroslav Sak z Bohuňovic, jehož manželkou byla Kateřina Bartodějská z Bartodějí,[12]) a 1619 sirotci po Jaroslavu Sakovi, evangelíci.[13])

Ošovec připomíná se teprve v 17. století.

Velký Ořechov s far. kostelem sv. Václava z konce 18. st. K 1131 viz u Spytihněvě. R. 1355 psal se po vsi Beneš a 1368 Ninek z Ořechova, jenž toho r. int. díl vsi Ondřeji z Šarova.[14]) Ondřej int. ještě 1384 Mikšíkovi z Podhradí a ten 1407 vložil celou ves s dvorem a patr. Zikmundovi z Honbic.[15]) R. 1447 seděl tu Jiřík Ořechovský z Honbic, jehož manželkou byla Adlička z Malenovic,[16]) 1481 pak synové Jiříkovi Markvart, Václav, Jan a Jiřík Ořechovští.[17]) Z těchto Jiřík int. 1493 Ořechov a pusté Loštice Vlaščkovi z Petropimě, který vložil vše to ještě téhož r. Hynkovi z Zástřizl.[18]) R. 1500 int. Vítek z Valu tvrz a ves Ořechov s pod. a pusté Loštice Janu Onšíkovi z Bělkovic a ten opět 1518 Bernatovi z Zástřizl.[19]) Dále získal před 1512 zboží Michal z Čachtic, úředník brodský, pak dědili bratři vlastní nedílní Bartoš, Václav, Jiřík a Jeremiáš z Čachtic, kteří je 1540 int. bratřím Janu, Jiříkovi a Matyášovi Ořechovským z Honbic (kup byl však proveden již před 1526).[20]) Kateřina Ořechovská z Honbic vzala 1541 svého manžela Petra Vlachovského z Vlachovic na Ořechov na spolek,[21]) než 1545-69 seděl na Ořechově Adam z Zástřizl, který stěžoval si 1557 na svého faráře ořechovského, jenž byl utraquistou, u biskupa.[22]) Pak seděl tu 1573-75 Proček st. z Zástřizl[23]) a 1577 Adamův syn Jan st. Prakšický na Zástřizl, jenž 1587 prodal tvrz a ves Ořechov s pivovarem a pod., Hřivínův Újezd, Dobrkovice a Pašovice Janovi Ostratickému z Ostratic.[24]) Týž přiznal 1584 na svém statku ořechovském 105 poddaných[25]) a 1603 prodal Janovi Cedlarovi z Hofiu tvrz a ves Ořechov s pod., Hřivínův Újezd, Dobrkovice, Pašovice, Veledoubravy a Březůvky (int. 1604).[26]) Jan Cedlar prodal 1608 statek ořechovský Havlovi Kurovskému z Vrchlabí, který již 1610 prodal jej za 36.000 zl. mor. Václavovi Kokorskému z Kokor.[27]) Ani ten nepodržel panství dlouho a prodal je 1614 (int. 1616) evangeličce Marii Mandaleně z Žerotína, vdově po Joachymu Haugvicovi z Biskupic.[28]) Před 1624 zdědily zboží dcery Marie Mandalena Bohun-

XXII. 523, CDM XV. 206, Lechner II. 91. — [5]) ZDO VIII. 173. — [6]) PO XI. 97, XIX. 195, XXIII. 56. — [7]) PO XXIII. 176. — [8]) PO XXVIII. 215, Bartoškova kron. — [9]) PO XXXIII. 113, XXXIV. 292. — [10]) PO XXXIV. 154, ČMMZ IX. 76. — [11]) PO XXXVI. 177. — [12]) PO XXXVI. 358, ZDO XXXIII. 35, DM XXII. 91, ČMM 1922 164. — [13]) ČMM 1922 151. — [14]) ZDO I. 376. — [15]) ZDO I. 1029, VII. 451. — [16]) ZDO X. 618. — [17]) Annales mus. Fr. 1896 153, AČ VI. 523. — [18]) ZDO XXV. 15, 17. — [19]) PO VI. 279, ZDO XVI. 16, XVIII. 9. — [20]) ZDO XXV. 11, PO IX. 157, X. 250. — [21]) ZDO XXV. 16. — [22]) PO XIX. 114, XXIV. 187, Kameníček, III. 410. — [23]) PO XXX. 203. — [24]) PO XXIX. 347, XXX. 174, ZDO XXIX. 76. — [25]) Bočkova sb. 10.031. — [26]) ZDO XXXII. 48. — [27]) PO XXXVII. 24, ZDO XXXIII. 29. — [28]) ZDO XXXIII. 45. — [29]) ČMM 1922 146, PO XLIII. 23,

ka (provdaná hr. Bašínská) a Johanka Eusebii, rozené sestry vl. Haugvicovny z Biskupic, na jejichž zboží ořechovském meškali ještě 1624 predikanti.[29]) Bohunka pak 1652 po smrti svého manžela prodala Ořechov, Hřivný Újezd, Pašovice, Veledoubravy, Březůvku, Polichno, Maršov a Dobrkovice za 35.000 zl. rýn. Lvu Vilémovi hr. z Kaunic k Uh. Brodu.[30])

Pašovice držel 1365 Karel z Pašovic.[31]) R. 1375 psal se Maršík z Pašovic, který 1384 int. Pašovice Stachovi z Újezda.[32]) Dále 1407 Čeněk a Martin z Šarova int. ves Čeňkovi a Vaňkovi bratřím z Malotína, z nichž prvý ještě 1412 vložil Pašovice Václavovi z Volfenberku.[33]) Od Václava koupil ves (int. 1437) Jan z Rudky, který 1447 int. Pašovice Jiříkovi z Ořechova a bratři Václav a Jan Ořechovští z Honbic int. 1511 Pašovice a Dobrkovice Jiříkovi z Honbic.[34]) Týž int. 1516 obě vsi Hynkovi z Zástřizl na Prakšicích.[35]) K r. 1603 viz u Ořechova.

Polichno držel 1368 Zbyněk z Vrahovic.[36]) Později byla ves zeměpanskou a král Zikmund zapsal 1424 Polichno Artlebovi z Vlčnova;[37]) Burian z Vlčnova int. 1499 pusté Polichno Janovi z Vlachovic.[38]) K 1535 viz u Těšova. Dále držel pustou ves 1560 Jiří z Vlachovic a 1563-91 Jan st. Vlachovský z Vlachovic.[39]) R. 1610 seděl na Polichně Jakub Nedělkovský z Nedělky (manželkou jeho byla Eliška Vlachovská z Vlachovic, jejíž prvým manželem byl Vít Feldendorfar z Borotína, DM XXII. 157.). Eliška Vlachovská prodala 1611 (int. 1616) Polichno za 12.000 zl. mor. Václavovi Kokorskému z Kokor.[40]) R. 1636 bylo Polichno již spojeno s panstvím ořechovským.[41])

Prakšice bývaly lenním statkem biskupství; k 1131 viz u Spytihněvě, k 1256 viz u Slavičína. R. 1379 jmenuje se Jeník z Prakšic,[42]) 1389 držel léno Maršík z Prakšic,[43]) 1401 Vaněk Mazanec z Bařic,[44]) 1441 Markvart z Malenovic[45]) a 1443 Václav z Bařic (manželkou jeho byla Anna z Biskupic), po jehož smrti 1463 dal biskup Tas Prakšice lénem manželovi jeho dcery Adličky Janu Důňovi z Žákovic.[46]) R. 1481 přijali léno na Prakšice jeho synové Václav, Ješek, Jindřich, Hynek a Mikuláš z Žákovic,[47]) z nichž Hynek byl před 1512 v službách v rotě krále Vladislava.[47]) V l. 1511-31 seděl tu Hynek z Zástřizl.[48]) V l. 1539 až 1542 držel lénem pol. vsi a tvrze Zikmund Prakšický z Zástřizl, kdežto na druhou polovici přijal 1548 léno Jan z Korotína, jehož matka Kunhuta nabyla této části od svého bratra Jiříka z Zástřizl.[49]) R. 1550 seděl tu Proček z Zástřizl,[50]) 1554 přijal léno na celé Prakšice Jan z Zástřizl, jenž zemřel roku 1570 (pohřben v Brodě).[51]) R. 1571 přijal léno na Prakšice Hynek z Zástřizl, jenž koupil 1571 léno od sirotků po Janovi z Zástřizl a zemřel 1573 (pohřben v Brodě).[52]) Dále seděl tu 1571-92 Václav Bibrštejn z Bojišova;[53]) Jan, Stanislav a Vilém bratři vl. z Bojišova prodali 1603 Prakšice s tvrzí za 9000 zl. mor. Václavu ml. Janauerovi z Strachnova.[54]) R. 1619-25 držel ves s tvrzí evangelík Bohuslav Slavíkovec z Slavíkovic.[55]) Dále náleželo 1641 léno Janu Frydrychovi Sakovi z Bohuňovic, 1660 uděleno léno na Prakšice Maximilianovi sv. p. v. Schönskirchen, který je prodal 1660 za 5000 zl. rýn. Matyáši Tengelotovi z Valtelina.[56]) František Tengelot postoupil pak 1684 léno za 5000 zl. Jiřímu Alexandru Winklerovi z Winklersbergu.[57]) Po smrti Jana Ignáce Winklera spadly pak Prakšice na biskupa a byly uděleny lénem Václavu Antonínovi hr. z Kaunic.[58]) Odtud sdílely

ČMM 1915 193. — [30]) ZDh I. 71. — [31]) ZDO I. 909. — [32]) P I. 17, ZDO IV. 438. — [33]) ZDO VII. 477, VIII. 180. — [34]) ZDO X. 232, 618. — [35]) ZDO XVIII. 1. — [36]) ZDO I. 1024. — [37]) Sedláček, Zbytky reg., 1224. — [38]) ZDO XVI. 14. — [39]) ZDO XXVII. 8, XXX. 72, PO XXXII. 227. — [40]) ZDO XXXIII. 45. — [41]) PO XLIII. 237. — [42]) Lechner II. 79. — [43]) Lechner I. 12. — [44]) CDM XIII. 115. — [45]) LA k 1441. — [46]) DM IV. 97. — [47]) Lechner I. 94, PO IX. 117. — [48]) PO VIII. 303, XIII. 40, DM VI. 94, PO XLVII. 174. — [49]) DM V. 17, LA k 1542, DM V. 33. — [50]) PO XXI. 58. — [51]) DM V. 45, Bartoškova kron. — [52]) DM XV. 27, Bartoškova kron., LA k 1571. — [53]) DM XV. 105, VMO XXXVIII. 89, Bartoškova kron. — [54]) LA k 1603. DM XXIII. 22. — [55]) ČMM 1922 157, PO XL. 120. — [56]) DMb VII. 3. — [57]) DMb IX. 60, 74, KA B III. c 17. — [58]) DMb XII. 95. — [59]) CDM XV.

osudy Brodu. K 1707 viz též u Slavičína. Po smrti dr. Václava hr. Kaunic (14. října 1913) byly $^2/_8$ int. Josefině hr. Kaunic a $^3/_8$ dr. Eugenovi hr. Kaunic, jehož díl byl 1915 vložen Josefině. R. 1916 $^3/_{16}$ byly int. Marii kněžně Hohenlohe-Waldenburg a $^3/_{16}$ Eleonoře Andrassy, jejichž díly koupila již 1915 Josefina hr. Kaunic. Pozemková reforma byla provedena 1927 (plocha 449 ha); zbytkový statek Prakšice a lesní hospodářství byly propuštěny vlastníku ze záboru.

Suchá Loz, k 1261 viz u Vizovic, 1413 u Slavkova, 1423 u Strání a 1663 u Světlova.

Šumice s far. kostelem Nar. P. Marie z r. 1801. Markrabí Jošt zapsal Šumice s patr. do života Hynkovi z Valdštejna, jenž je s povolením markraběte (1391) prodal r. 1389 Janovi a Jaroslavovi bratřím z Meziříčí.[59]) Jindřich z Meziříčí pak int. 1397 ves Alšovi z Cimburka.[60]) R. 1406 seděl tu Jan z Cimburka, který prodal Šumice Martinovi z Hiršfeldu, Martin prodal je pak biskupu Tasovi a jeho bratřím Dobši a Benešovi z Boskovic, kteří 1480 int. Šumice s patr. Klementovi z Bítkova a Bránek.[61]) Klement z Bítkova prodal již 1477 Šumice za 1000 zl. uh. Janu Planknarovi z Kynšperka.[62]) Král Matyáš však postoupil ves svému levobočkovi Janovi Korvínovi, načež držel Šumice Emerich Czobor a Štefan hr. ze Zápolí.[63]) Pak zůstaly již Šumice u Uh. Brodu. R. 1582 byla tu luterská fara, koncem července 1605 byla ves vypálena Bočkajovci.[64])

Těšov; r. 1298 jmenuje se Milota z Těšova.[65]) Záviš z Těšova int. 1373 Těšov Vlkovi z Slušovic.[66]) R. 1464 držela Těšov, Újezd, Zákřov Eliška z Újezda,[67]) r. 1481 Jan z Žákovic, jehož manželkou byla Anežka z Ojnic,[68]) (k 1492 viz u Vlachovic), 1517 Petr Vlachovský z Vlachovic,[69]) 1526 až 1547 Jiřík a Václav Vlachovští z Vlachovic, z nichž Václav 1535 int. Těšov a pusté Polichno Jiříkovi.[70]) V l. 1558-70 seděl tu Vilém Hřivín z Újezda,[71]) načež byl Těšov připojen k panství brodskému.

Újezd s far. kostelem sv. Jana Křtit. Ves přip. se 1371 a 1374 psal se Vitek z Újezda;[72]) k 1408 viz u Vlčnova. Filip z Újezda int. 1415 Újezd s tvrzí a patr. a Zákřov Janovi z Dlouhé Vsi a Opatovic, který 1437 int. totéž (Zákřov byl však pustý) Filipovi z Újezda zpět (ZDO VIII. 440, X. 128). Jiřík, Aleš, Barbora, Anežka a Marketa z Ojnic int. 1482 Újezd a Zákřov Jiříku Duňovi z Žákovic k Těšovu.[73]) R. 1517 seděl tu Petr z Vlachovic,[74]) 1520 Jiřík z Vlachovic[75]) a Václav z Vlachovic int. 1531 Újezdec s tvrzí a pod., Bohuslavice, pusté Uhřice a pustý Zákřov Petrovi z Vlachovic.[76]) Dále seděl tu 1547-62 Jiřík z Vlachovic,[77]) 1562 Jaroslav a Petr bratři vl. ned. Vlachovští z Vlachovic, kteří r. 1567 int. Újezd s pod., pusté Uhřisko a pustý Zákřov Jetřichovi z Kunovic k Brodu.[78]) Fara byla tu 1617 katolická,[79]) zanikla za třicetileté války a byla 1784 obnovena. — U Újezda, kde jest trať Přední a Zadní Zákřovy, zanikla ves Zákřov; k 1418 viz u Vrchoslavic, 1464 u Těšova, 1492 u Vlachovic, 1482—1531 u Újezda. Dále zanikly v tratích Přední a Zadní Uhřice Uhřice; k 1492 viz u Vlachovic, 1581 u Újezda.

Hřivínův Újezd jest pojmenován podle vládyckého rodu Hřivínu z Újezda, z něhož jmenuje se 1406 Hřivín z Újezda a 1483-92 Vilém Hřivín.[80]) K r. 1464 viz u Těšova. Dále Hřivínové se velmi rozrodili, ale ves jim již nenáležela, neboť Vlašček z Petropimě prodal ji 1493 Hynkovi z Zástřizl, který 1515 přikoupil od Jana Dúně z Újezda jinou část vsi s mlýnem a dvorem.[81]) K r. 1603 viz u Ořechova.

Zlámaný Újezd, nověji Zlámanec. Aleš Světlovský z Šternberka postoupil Zlámaný Újezd pro dluhy hradištskému Židu Aronovi, jenž 1392 prodal ves Heraltovi z Kunštátu.[82]) Po smrti

287, ZDO VI. 231. — [60]) ZDO VI. 533. — [61]) ZDO VII. 13, ZDO XII. 20. — [62]) Nová sb., Dolejšek, Král. město Uh. Hradiště, 65. — [63]) AČ XVIII. 32. — [64]) Akta Jednoty XIV. 476, Kameníček, II. 376. — [65]) CDM V. 83. — [66]) ZDO II. 237. — [67]) P IV. 382. — [68]) ZDO XII. 33. — [69]) PO X. 263. — [70]) PO XIII. 15, 30, XIX. 5, 12, XX. 19, ZDO XXIV. 2. — [71]) PO XII. 281, XXVII. 219. — [72]) ZDO II. 125, 439. [73]) ZDO XII. 33. — [74]) PO X. 263. — [75]) PO XI. 94. — [76]) ZDO XIII. 6. — [77]) PO XVIII. 31, XXIII. 184, Bartoškova kron. — [78]) ZDO XXVIII. 27, PO XXIV. 296, 74. — [79]) ČMM 1903 308. — [80]) IV. 403. — [81]) ZDO XIV. 17, XVII. 26. — [82]) AČ XIV. 530. —

Heraltově připadla ves markrabí Joštovi, který ji 1408 int. Petrovi z Kravař, jenž opět ji zapsal 1412 Zichovi z Nedachlebic (k 1412 viz u Nedachlebic).[83]) Arnošt z Žeravic int. 1492 Zlámaný Újezd a Nedachlebice Jindřichovi z Sušic, jehož manželkou byla Anna z Zástřizl.[84]) Filip z Zástřizl prodal 1496 pol. vsi Ctiborovi z Landštejna k Světlovu.[85]) Burian Světlovský z Vlčnova postoupil 1521 Nedachlebice s tvrzí a díl Zlámaného Újezda Šťastnému z Korotína, po němž dědil Jan z Korotína.[86]) Již 1562 pohnal však Adam z Zástřizl na Ořechově Jana z Kunovic na Louce, že se po smrti Jana z Korotína uvázal v jeho statek Nedachlebice a 15 člověku v Zlámaném Újezdě.[87]) Tento díl drželi pak Kunovicové k Brodu.

Menší část Zlámaného Újezda držel kolem 1400 Oneš z Šarova, po jehož smrti syn Oneš z Šarova int. tu 10 lánů svému bratru Čeňkovi z Šarova.[88]) Týž díl držel ještě 1492 Jakub Šarovec z Šarova, hofrychtéř markr. mor.[89]) Na sklonku 16. st. seděli tu Janauerové z Strachnova, z nichž Bohuslav st. před 1597 (int. 1604) prodal tvrz a díl vsi Újezda Vilému Nekšovi z Landeka.[90]) Bohunka Morkovská z Zástřizl prodala 1606 díl Zlámaného Újezda za 5000 zl. mor. Bohuslavu Slavíkovci z Slavíkovic,[91]) ale 1616 koupil jej evangelík Jan Jetřich Lhotský z Ptení, jemuž při konfiskacích byl statek ponechán s podmínkou, že jej prodá katolíkovi.[92]) To se však nestalo a vdova po Janu Jetřichovi Apolonie Lhotská, roz. Martinkovská z Rozseče, prodala 1640 (int. 1656) Zlámaný Újezd Karlu Václavovi Chorynskému z Ledské,[93]) který již 1656 int. ves Apolonii Chorynské.[94]) Její dědic František Adam Chorynský int. pak 1686 Zlámaný Újezd Dominiku Ondřejovi hr. z Kaunic k Uh. Brodu.[95])

Veletiny; 1283 psali se Záviše, Sláva a Jiljí z Veletin, 1354 Pešík z Veletin, jenž byl 1362 neb., a 1365 Pešikovi synové Ješek, Pešík, Záviše a Mikšík z Veletin.[96]) Markr. Jošt dal 1381 Veletiny s tvrzí lénem Ješkovi Lukovskému z Šternberka[97]) a Petr z Šternberka int. 1389 Veletiny s tvrzí jako alod Sigfrídovi z Slatiny.[98]) Dobeš z Rohozova vložil 1437 ves Artlebovi z Vlčnova,[99]) načež Petr Bílý z Hostišova vzal před 1480 na Veletiny na spolek Dobiáše z Hory Obřanské.[100]) V l. 1480-84 seděl tu Petr Haugvic z Biskupic a 1490 Mikuláš Lužický z Čečvic.[1]) Dcery neb. Václava z Morkovic prodaly před 1492 tvrz a ves Veletiny, Vlčnov s pod., Kvačice, Chýlice a Hradčovice s pod. Přibíkovi z Zahrádek, načež 1504 int. Vilém Hřivín z Újezda toto zboží Burianovi z Vlčnova, jenž tu seděl ještě 1510.[2]) Od r. 1518 náležela k panství brodskému.

Vlčnov s far. kostelem sv. Jakuba Větš. Ves náležela jakožto markraběcí léno na sklonku 14. st. Petrovi z Kravař, jemuž dal 1408 markr. Jošt Vlčnov a Újezd v alod.[3]) Jindřich z Kravař pak int. 1417 Vlčnov s patr. Artlebovi z Lipiny a Jiřík z Vlčnova vložil 1466 Vlčnov s patr. a tvrzí Jindřichovi Bařickému z Veletin.[4]) K 1492 až 1504 viz u Veletin. V l. 1515-16 držel Vlčnov Václav z Žerotína.[5]) Od 1518 náležel Vlčnov k panství brodskému. R. 1467 přip. se tu zákupní rychta (Nová sb. 699).

Literatura: Zur Geschichte der Stadt Brod, Not. 1884; Verwüstung v. Ung. Brod, Not. 1857; Extrakt aus den Pamatken von Ung. Brod, Not. 1859; J. Kučera, Paměti král. města Uh. Brodu, Brno 1903; F. Prager, Na panství knížat z Kounic, Praha 1919; B. Bretholz, Die Judengemeinde v. Ung. Brod und ihr Streit mit dem Grundherrn Leo Wilhelm von Kaunitz, Jahrbuch des Ges. f. Geschichte der Juden, IV.; A. Frankl, Geschichte der Juden in Ung. Brod, Vídeň 1905; J. Vítek, Slovácká dědina Nedachlebice, Brno 1928. V museu brodském jsou

[83]) ZDO X. 724, VIII. 123. — [84]) ZDO XIV. 9, 11. — [85]) ZDO XVI. 2. — [86]) ZDO XIX. 3. — [87]) PO XXIII. 176. — [88]) ZDO IX. 52 — [89]) ZDO XIV. 9. — [90]) ZDO XXXII. 44, ČMMZ IX. 76, Žerotínovi zápiskové, 42. — [91]) PO XXXVI. 284. — [92]) PO XXVI. 283, ČMM 1922 149, Slovák, Konf. prot., 38, PO XLIII. 61. — [93]) ZDh I. 80. — [94]) ZDh I. 81. — [95]) ZDh II. 53. — [96]) CDM IV. 211, Lechner II. 8, 28, ZDO I. 904. — [97]) CDM XI. 225. — [98]) ZDO VI. 3. — [99]) ZDO X. 288. — [100]) ZDO XII. 4.

[1]) P VI. 24, Nová sb., P VI. 228. — [2]) ZDO XIV. 4, XVI. 28, P VI. 298. PO VIII. 179, 68.

uloženy rukopisné kroniky Jana Koudelky a Jiříka Bartoška, obě z 16. st., anonymova z 1663 a Václava Letochy z 1724.

STATEK NEZDENICE.

Nezdenice s zámkem a far. kostelem sv. Petra a Pavla, který se přip. již 1392.[1]) R. 1374 seděl tu Oneš z Nezdenic.[2]) V 14. a 15. st. bylo tu mnoho svobodných dvorů. Díl viz k 1399 u Přečkovic. Za válek uherských Nezdenice velmi utrpěly od lidí Michala Podmanického.[3]) R. 1493 držel zeměpanské manství v Nezdenicích Vilém Hřivín z Újezdce,[4]) než 1515 seděl tu Václav Ořechovský z Honbic,[5]) 1517 Jan Ořechovský,[6]) 1524 Václav ml. Ořechovský[7]) a 1533 Jan ml. Ořechovský z Honbic.[8]) Dále držel Nezdenice 1545 Eliáš z Srbce[9]) a 1558 až 1565 Kateřina z Honbic, vdova po Hanuši Konáčovi z Hodištkova.[10]) Alexandr, Jaroslav, Johanka, Alina, Salomena a Mandalena souroz. vl. Vlachovští z Vlachovic prodali 1578 zboží neb. Kateřiny z Honbic Nezdenice s pod. a Rudice s pod. Václavu Feldendorferovi z Borotína, který tu seděl ještě 1589 a jeho manželce Kateřině z Vlachovic.[11]) V l. 1589-91 psal se po Nezdenicích také Vít Bartodějský z Bartoděj[12]) a 1612 bratři Václav a Jan Bartodějští prodali Nezdenice za 7000 zl. mor. Volfgangu Kalkreuterovi z Čuder.[13]) Koncem července 1605 vyplenili Nezdenice Bočkajovci.[14]) Díl Nezdenic náležel v l. 1563-89 k Banovu (viz tu).

R. 1619 seděl na Nezdenicích evangelík Frydrych Kalkreuter, který 1637 prodal statek (tvrz a ves Nezdenice a Rudice) za 17.500 zl. rýn. Menhartovi Marsinay.[15]) František a Adam bratři Marsinay de Marsinay prodali pak 1714 Nezdenice a Rudice Volfgangu Ondřejovi hr. Serenyi, jenž již 1720 vložil zboží Eleonoře v. Grumbach, roz. sv. paní Wlčkové.[16]) Její dcera Josefa v. Grumbach, ovdovělá sv. paní v. Minkwitzburg a znovuprovdaná sv. paní Pilatová v. Thassul, int. 1740 Nezdenice Maximilianu Oldřichovi hr. Kaunic-Rittberg.[17]) Alois kníže Kaunic-Rittberg prodal pak 1815 za 148 tis. zl. Nezdenice Janu ryt. Herringovi, který prodal již 1824 za 65.000 zl. konv. měny Nezdenice Alexandrovi hr. Mollet.[18]) Od 1838 drželi statek Jan a Tobiáš Pauspertlové z Drachenthalu (od 1843 Jan sám), 1863 koupila jej za 130.000 zl Henrietta hr. Larisch-Mönnich a odtud až do parcelace byly Nezdenice držány k Světlovu (parcelace viz u Světlova). Fara zanikla za třicetileté války a byla 1668 obnovena. — U Nezdenic zanikla ves Nezdenky, byla již 1498 pustá, k 1374 viz u Hradiště.

Rudice s far. kostelem sv. Václava. R. 1350 držel ves Petr z Vlachovic[19]) (k 1374 viz u Vlachovic). Buzek z Vlachovic int. 1420 Rudice s patr. Janu Lyskovi z Brandýsa.[20]) R. 1439 seděl tu Jan Kunásek z Biskupic.[21]) Kateřina z Nabdína vzala r. 1482 na Rudice na spolek svého manžela Jana z Prostějova, který 1498 int. ves Janovi z Vlachovic;[22]) Petr z Vlachovic int. 1515 Rudice Václavu Ořechovskému z Honbic a Jan Ořechovský vložil 1545 Rudice a díl Nezdenic Eliášovi z Srbce k Nezdenicům.[23]) — Fara zanikla tu za třicetileté války, 1784 zřízena kuracie a 1862 fara.

PANSTVÍ SVĚTLOVSKÉ A STATEK VASILSKO.

Nový Světlov, hrad nad Bojkovicemi, založený kolem r. 1500 a v 2. pol. 19. st. přestaven v tudorském slohu; naproti tomu původní hrad Světlov

[1]) ZDO VI. 490. — [2]) P I. 14. — [3]) PO X. 206. — [4]) P VI. 333. — [5]) PO X. 10, 11. — [6]) PO X. 206. — [7]) PB XIII. 67. — [8]) ČMM 1907 208. — [9]) PO XIX. 194. — [10]) PO XXII. 295, XXIII. 270, 1558 obdržela list mocný, Salbuch č. 286., f. 147, PO XXIV. 101. — [11]) ZDO XXIX. 24, PO XXXIII. 23, XXXVI. 7. — [12]) PO XXXIII. 1. — [13]) ZDO XXXIII. 31, PO XXXVI. 448. — [14]) Kameníček, II. 376. — [15]) ČMM 1922 149, ZDO XXXVII. 64. — [16]) ZDh III. 324, 386. — [17]) ZDh IV. 295. — [18]) ZDh XI. 30, XII. 122. — [19]) ZDO I. 165. — [20]) ZDO IX. 318. — [21]) ZDO X. 434. — [22]) PO VI. 159, 178, ZDO XVI. 10. — [23])ZDO XVII. 25, XXV. 40.

stával u Podhradí (panství Luhačovice). V pol. 14. st. držel Světlov Albert z Šternberka, jenž zanechal syny Alšíka a Viléma (1360).[1]) Tito postoupili 1392 zboží světlovské svému bratru Štěpánovi, jehož dcera Eliška z Šternberka vzala 1399 na Světlov na spolek svého manžela Voka z Kravař.[2]) K hradu náležely tehdy (1412) mimo jiné vsi Provodov, Pozlovice, Lidkovice, Luhačovice, Bojkovice, Žilín, pul Ústí, Krhov, Pitín, Hostětín a Komna.[3]) Eliška int. 1418 panství světlovské Jaroslavovi z Šternberka, jenž zahynul 1420 v bitvě pod Vyšehradem.[4]) Jeho dědic Aleš Holický z Šternberka postoupil 1423 hrad Světlov králi Zikmundovi, který 1426 zapsal na Světlově věno své manželce Barboře.[5]) Dále držel zboží světlovské uherský magnát Pankrác od Sv. Mikuláše, za něhož loupežníci s hradu pustošili okolí;[6]) proto moravští stavové 1449 odkoupili od Pankráce hrad a prodali jej Burianovi z Vlčnova, Zichovi z Lipiny, Jindřichu Mírkovi z Chlumu a Mikuláši Bystřici z Ojnic.[7]) Později po soudním výroku Jiřík z Vlčnova musil postoupiti panství (1449 náleželo k témuž městečko Bojkovice s pod., Provodov, Luhačovice, Pozlovice s pod., Řetěchov, Kladná, Žilín, Krhov, Pitín s pod., Hostětín, Opatovice a díl Přečkovic) Pročkovi z Kunštátu, jenž 1466 int. hrad a zboží Jindřichovi z Lipého.[8]) Nejspíše za válek uherských byl hrad starosvětlovský pobořen.

Dále v l. 1474-80 seděli na Světlově bratři Zbyněk, Jaroslav a Ctibor Světlovští z Landštejna, kteří 1480 pustili Pozlovicum roboty pod plat.[9]) Po smrti svých bratří uvázal se v panství Jaroslav (seděl tu ještě 1499),[10]) načež 1511 drželi Světlov Václav a Mikuláš z Landštejna.[11]) Ctiborova dcera Jitka z Landštejna spolu s manželem Joachymem z Bibrštejna int. 1517 zbořený hrad Starý Světlov, Záhorovice, pol. Nezdenic, Vnorovy s pod. a tvrzištěm, pusté Městkovsko, hrad N. Světlov, městečko Bojkovice s pod. a tvrzištěm, díl Zlámaného Újezda, pustý Řetěchov, pusté Opatovice, Luhačovice, Pozlovice s pod., Kladnu (!), Žilín (!), pustou Starou Kladnu, Přečkovice, Provodov, hrad pustý Rysov, Hostětín, Pytín s pod., pustou Lhotu, pustý Hrozinkov (!), Krhov, díl Komni (!) s pod. a pustým hradem Zubačovem Burianovi z Vlčnova, jenž obdržel 1502 od Vladislava II. odúmrt.[12]) Burian přidržel se 1527 Jana Zápolského proti Ferdinandu I., pročež tento mu zboží světlovské konfiskoval a dal v dědictví Janovi st. z Žerotína a Linhartovi z Harrachu.[13]) Než později byl Světlov Burianovi vrácen, ten pak propustil 1540 lidi z Petrůvky z některých robot, dal téhož roku Petrůvce odúmrt, 1543 dal odúmrt Přečkovicum, téhož roku dal odúmrt Záhorovicům a pustil Záhorovským louky na pustém Městkovsku a 1547 dal odúmrt Komně;[14]) r. 1549 odkázal panství světlovské Hynku Bilíkovi z Kornic na Veselí, kdežto svým vdaným dcerám Kateřině a Mandaleně a synovi provdané své dcery Aliny, již nebožky, odkázal peněžité podíly.[15]) Hynek Bilík přikoupil (int. 1551) od Zikmunda Kuny z Kunštátu Šanov a pustý Hrozénkov (vdova po Hynkovi Kateřina z Honbic seděla pak na Nezdenicích),[16]) ale jeho synové Smil, Jan Sobek a Václav Bilíkové z Kornic int. 1552 panství světlovské Kateřině z Vlčnova.[17]) Tato int. 1563 Světlov s přísl. Frydrychu Tetourovi z Tetova, jenž pustil Pitínským pustinu Mířinsko a seděl tu ještě 1574.[18]) Dále panství dědil 1579 Burian Tetour a kolem 1585 jeho synové Václav a Vilém Tetouři.[19]) Václav vydal 1584 církevní řád pro panství světlovské a udělil téhož roku privilegium bojkovským sladovníkům, prodal však 1594 panství světlovské za 80.000 zl. mor. Janu Jetřichovi z Kunovic, který již 1595 postoupil zboží své sestře Anně Marii z Kunovic.[20]) Tato vzala na Světlov na spolek svého manžela Zdeňka Zampacha z Potnštejna, který sužoval poddané, nutil

[1]) ZDO I. 715. — [2]) CDM XII. 94, ZDO VI. 921. — [3]) ZDO VIII. 7. — [4]) ZDO IX. 146. — [5]) Sedláček, Zbytky reg., 1234, 1265. — [6]) AČ XVI. 116. — [7]) AČ XVI. 116. — [8]) ZDO XI. 248. — [9]) Lechner I. 88, LSA 223. — [10]) ZDO XVI. 6, PO VII. 9, 36. — [11]) PO VIII. 303. — [12]) ZDO XVIII. 5, XXV. 82. — [13]) Kopiář archivu min. vnitra, č. 3., f. 68. — [14]) LSA 225, 216, 222, 537. — [15]) ZDO XXV. 82. — [16]) ZDO XXV. 73. — [17]) ZDO XXV. 82. — [18]) PO XXII. 53, ZDO XXVII. 27, PO XXIII. 227, XXVIII. 85, LSA 312. — [19]) PO XXXI. 335. — [20]) Kameníček, III. 160, 455, ZDO XXX. 7, 134.

je k větším dávkám a robotám, odběru špatného vína a jenž neosazoval far, nýbrž nutil poddané, aby chodili do kostela pozlovského.[21]) R. 1598 byl sepsán urbář panství světlovského.[22]) Anna Marie z Kunovic postoupila 1600 Světlov záměnou svému bratru Janu Jetřichovi z Kunovic, který dal 1601 některé svobody poddaným z Přečkovic, Kladné a Žilína.[23]) Týž 1610 prodal panství světlovské za 64.445 zl. mor. Hanuši Petřvaldskému z Petřvaldu.[24])

Hanuš prodal již 1613 světlovské zboží Ferencovi Serenymu z Kis Serenu a jeho manželce Dorotě Jakusičové z Orobové s podmínkou, že na fary pitínskou a pozlovskou budou dosazováni jen kněží evangeličtí a že bratrské zbory v Bojkovicích a Záhorovicích budou zachovány při starém způsobu; k panství náležel tehdy zámek N. Světlov s dvorem, pivovarem a vaichou, městečko Bojkovice s pod., Záhorovice, Komna s pod., Bzové, Krhov, Pitín s pod., Hostětín, Přečkovice, Žilín, Kladná, Provodov, Podhradí, Pradlíska, Řetěchov, Pozlice s pod., Hrozenkov, Šanov a Petruvka.[25]) František Sereny zúčastnil se povstání, zemřel však ještě před konfiskacemi, jeho panství bylo oceněno na 50.000 zl. a ponecháno Františkovým synům Michalu, Emerichovi a Gabrielovi, když zaplatili pokutu 5000 zl. mor.[26]) Ještě 1624 zdržovali se na panství světlovském predikanti.[27]) Po smrti Emericha a Michala ujal se Světlova nejmladší z bratří Gabriel, který původně oddělil se Lubačovicemi a jenž 1636 udělil Bojkovským osvobození od robot, hlásky, udělil jim svobodný obchod se solí, dovoz dříví k vlastní potřebě, právo pastvy na uherských hranicích, rybolov a potvrdil jim odúmrt.[28]) Gabriel zemřel r. 1664. R. 1663 byli Tataři od hradu Světlova odraženi, vypálili však městečko Bojkovice a vsi Krhov, Komnu, Záhorovice, Nezdenice, Bánov a Suchou Lozu.[29]) Po smrti Gabrielově rozdělili se jeho synové František a Jan Karel hr. Sereny r. 1665 tak, že mladší obdržel zboží světlovské;[30]) za něho bylo 1690 panství světlovské přeměněno v fideikomis a upraveny hranice mezi panstvím světlovským a Bánovem (int. 1692).[31]) Jan Karel odkázal 1690 panství světlovské svému nejstaršímu synovi Karlu Ant., za něhož bylo 1709 panství hrozně popleněno kuruci a 1744 zrušen světlovský fideikomis a který zanechal 1746 panství své dceři Karolině, provd. hr. de Saint Julien. Dále bylo panství int. 1750 Guiardu Josefu hraběti Saint Julien, manželu Karoliny, 1798 synum posledního Františku, Josefu a Janovi hr. Saint Julien,[32]) kteří 1803 prodali panství Světlov za 277.000 zl. a léno Vasilsko za 80.000 zl. Žofii hr. Haugvicové z Biskupic, roz. hr. Friessové, po níž dědila 1835 její dcera Henrietta hr. Larisch-Mönnich, roz. hr. Haugvicová (zemřela 19. července 1884). Dále bylo panství int. Henriettě hr. Bellegarde, roz. hr. Larisch-Mönnich (zemřela 13. srpna 1892), pak polovici panství Pavle hr. Bellegarde, druhá polovice Gabriele hr. Bellegarde. R. 1906 koupil Světlov Aladar hr. Karatsony, 1907 Jiří kníže Lubomirski, 1914 Pozemková banka v Praze a 1926 po polovici Ladislav a Jarmila Zbořilovi. Pozemková reforma byla provedena 1928 (plocha 4980 ha); byly utvořeny zbytkové statky Krhov, Nezdenice I.-II.; v záboru zustávají zbytkový statek Světlov, lesy, zámek N. Světlov, pila a lihovar v Nezdenicích a pila v St. Hrozenkově. — Dodnes zachovaly se urbáře panství světlovského z r. 1598, 1630, 1663 a 1721.[33])

Bojkovice, městečko s far. kostelem sv. Vavřince z r. 1656. K r. 1412 až 1636 viz u Světlova. V l. 1599 až 1611 měli bojkovští pivovarníci s vrchností velké spory o privilegia.[34]) Farářem byl tu 1584 spisovatel Daniel Virga, evangelík, 1603 byla tu fara kalvinská, 1618 katolická.[35]) Městečko bylo vypleněno 1605 Bočkajovci, 1663 Tatary a 1709 kuruci; 1792 vyhořelo. František II. udělil 1793 Bojkovicum trh na koně a 1829 čtvrtý jarmark.

Bzová; 1377 seděl tu Petřík z Bzo-

PO XXXVI. 63. — [21]) Kameníček, III. 177, DMb II. 5. — [22]) V museu bojkovském. — [23]) LSA 224. — [24]) ZDO XXXIII. 18. — [25]) ZDO XXXIII. 39, PO XXXVIII. 211. — [26]) Slovák, Konf. prot., 38, — [27]) ČMM 1915 193. — [28]) Orig. v museu bojkovském. — [29]) SA II. 157. — [30]) ZDh I. 161. — [31]) ZDh II. 159. — [32]) ZDh VIII. 163. — [33]) Urbáře jsou uloženy v bojkovském museu. — [34]) Kameníček, III. 161. — [35]) Jireček, II. 320, ČVSMO

vé,[36]) koncem 14. stol. Kaňovec, po jehož smrti zapsal 1397 markr. Jošt Bzovou Albertu Vlkovi z Miličina.[37]) Přibík z Miličina int. 1406 Bzovou Dražkovi a Adamovi z Hrádku.[38]) Dále Břeněk z Rýznburka a Pešík z Štěchovic int. 1412 Bzovou Heršovi a Jindřichovi bratřím z Stehelčevsi.[39]) K 1410 viz u Boršic. R. 1510 seděl tu Bernart Vojna ze Slamětic (PO VIII. 194). R. 1541 Jan a Mikuláš bratři vl. Vojnové z Bzové a jejich příbuzní Jan a Martin z Bzové vložili Bzovou Burianovi z Vlčnova k Světlovu.[40]) Dne 14. července 1605 vyplenili ves Bočkajovci.[41])

Hostětín; k 1412—1517 viz u Světlova, 1549 byla ves pustá, ale již 1576 opět osedlá.

Starý Hrozenkov s far. kostelem Nar. P. Marie z 1774. K 1480—1517 pustý u Světlova, 1481—1517 u Vizovic. V 2. pol. 16. st. byla ves osedlá, než znovu zpustla, po 1630 byla opět osazena a 1663 vypálena Tatary. R. 1776 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1803 fara. — U Hrozenkova vznikly po 1750 kopaničářské osady **Žitková, Vyškovec, Vápenice,** V l č í a B r o d s k é, z nichž poslední dvě opět zanikly.

Komna s far. kostelem sv. Jakuba Větš. K r. 1261 viz u Vizovic. R. 1385 držel ves Dětoch z Komny, 1408-18 Adam a Dražek z Hrádku.[42]) K r. 1412 viz u Světlova. Zdeněk z Šternberka int. 1448 Komnu s tvrzištěm a patr. Miroslavovi z Cimburka, načež Kunka z Cimburka int. ves Komni (!) s pustým hradištěm a pusté Přečkovice s pod. Ctiborovi z Landštejna k Světlovu.[43]) K 1517-47 viz u Světlova. Koncem července 1605 vyplenili Komnu Bočkajovci,[44]) 1663 Tataři. Komna jest nespiše rodištěm J. A. Komenského. — Nad Komnou stával hrad **Zubačov,** k 1517 viz u Světlova.

Krhov; k 1412—1517 viz u Světlova. Dne 14. července 1605 byla ves vypálena Bočkajovci,[45]) 1663 Tatary.

Lopeník vznikal z kopaničářských samot, ale území bylo dlouho sporné mezi Moravou a Uhrami, až 1784 definitivně přiřčeno Moravě; 1790 zpustošili kopanice Bošáčtí, ale chalupy byly znovu vystavěny a 1791 utvořena z nich obec Lopeník.

Pitín s far. kostelem sv. Stanislava; k 1412—1563 viz u Světlova. Fara byla 1603 kalvinská, zanikla za třicetileté války, 1784 byla obnovena.

Šanov; k 1261—1442 viz u Vizovic, 1551 u Světlova. Nad Šanovem byly v 17. st. k ochraně proti Turkum a Uhrům vystavěny šance.

Záhorovice; Eliška z Šternberka int. 1408 Záhorovice Petru Němečkovi z Černého Lesa.[46]) Později 1447 Artleb z Ostrova int. ves Jakoubkovi z Vrbětic a Kunka z Cimburka 1481 Ctiborovi z Landštejna k Světlovu.[47]) K 1517 až 1543 viz u Světlova. Záhorovice byly 1605 vypleněny Bočkajovci [48]) a 1663 Tatary. V l. 1570-98 připomíná se tu bratrský zbor.[49]) R. 1683 Michal hr. Sereny učinil s Záhorovskými porovnání o roboty (LSA 258).

Na panství zanikly vsi: B l i š t i c e zanikly u Hrádku, kde jest trať Bližticko a Blištický potok, k 1516-63 viz u Světlova. L h o t a stávala u Pitína, kde jsou trati Podlhotsko, Nadlhotsko a Na kostele; k 1261 viz u Vizovic, k 1517 viz u Světlova. — M ě s t k o v s k o zaniklo u Bojkovic, kde jest trať Městkovsko; Jan Onšík z Bělkovic int. 1492 Městkovsko k Světlovu,[50]) k 1517-43 viz u Světlova. — M i ř í n zanikl u Pitína, kde jsou trati Mířínky a Podmířínky, k 1511 u Brumova, 1523 u Popovakře, k 1563 viz u Světlova. — Ú s t í zaniklo u Bojkovic, kde jest dvůr Ústsko, k 1412—1544 viz u Bojkovic.

Statek Vasilsko býval lénem biskupství olomouckého a nazýval se původně lenním panstvím světlovským neb schradským, jehož střediskem byl nejprve hrad **Schradice.** V 13. a 14. st. slul Engelsberg; k 1131 viz u Spytihněvě, k 1261 viz u Vizovic. Hrad byl již na sklonku 13. st. lénem biskupství, 1300 držel léno Sigfrid z Engels-

1926, ČMM 1903 309. — [36]) ZDB III. 331. — [37]) ZDO VI. 649. — [38]) ZDO VII. 173. — [39]) ZDO VIII. 245. — [40]) ZDO XXV. 16. — [41]) Kameníček, II. 376. — [42]) ZDO IV. 652, P I. 274, II. 467, 606. — [43]) ZDO X. 787, XII. 29, P III. 670. — [44]) Kameníček, II. 376. — [45]) Kameníček, II. 376. — [46]) ZDO VII. 576. — [47]) ZDO X. 629, XII. 30. 30. — [48]) Kameníček II. 376. — [49]) PA IX. 364. — [50]) ZDO XIV. 26. — [51]) CDM V. 116. — [52]) ZDO

berku,[51]) 1366 Jeník z Engelsberku,[52]) 1368 Pešík z Warthy [53]) a 1375, kdy hrad jmenuje se naposledy Engelsberg, Jan st. z Meziříčí.[54]) Odtud slove hrad Sehradice a lénem jej držel 1397 Albert z Cimburka,[55]) 1408-21 Jan z Cimburka a Sehradic [56]) a 1438 Miroslav z Cimburka.[57]) K 1447—1613 viz též u Světlova. R. 1449 koupili moravští stavové od Pankráce od Sv. Mikuláše spolu s Světlovem i Sehradice a prodali je Burianovi z Vlčnova, po němž dědil jeho syn Jiří z Vlčnova; tento prodal 1474 léno sehradské Vilémovi, Zbyňkovi, Jaroslavovi a Ctiborovi z Cimburka.[58]) Pak náleželo léno majitelům Světlova a Jitka z Landštejna s manželem Joachymem z Bibrštejnu prodala 1518 pustý hrad Sehradice, D. a H. Lhotu, Nevšovou, Rudimov a pusté vsi Ústí a Vasilsko Burianovi z Vlčnova.[59]) Dále držel léno Burian Šelndorf z Hornšperku, jemuž byl 1532 statek pro neplnění manských povinností odňat a dán Vilému Prusinovskému z Víckova a Janovi z Doubravky.[60]) Kateřina z Vlčnova 1553 pronajala zboží sehradské na 5 let Václavu Tetourovi z Tetova a 1554 prodala je témuž.[61]) Václav odevzdal léno svým synům Frydrychu, Kašparu Kuncovi a Burianu Tetourům z Tetova, z nichž Frydrych osvobodil 1562 vsi statku sehradského od hlásek.[62]) Po smrti Frydrychově prodala 1578 kapitula olomoucká jménem budoucího biskupa za 3500 zl. mor. léno Sehradice jeho bratru Burianu Tetourovi, po jehož smrti 1586 přijali léno na Sehradice bratři Václav a Vilém Tetouři.[63]) Dále drželi Sehradice opět majitelé Světlova, Jan Jetřich z Kunovic prodal 1610 Sehradice za 15.555 zl. mor. Hanuši Petřvaldskému z Petřvaldu a ten již 1613 za 20.000 zl. mor. Františkovi Serenymu.[64]) Dále sdílely Sehradice osudy Světlova a statek byl nazýván lenním statkem novosvětlovským.[65]) Hrad Sehradice jest lidově nazýván též Tetovem.

Dolní Lhota, k 1449—1544 viz u Sehradic. R. 1722 bylo tu dědičné fojtství. (Nová sb. 699).

Horní Lhota s far. kostelem sv. Dyonisia z 1700; k 1449—1544 viz u Sehradic. Fara stávala tu již 1449, zanikla za třicetileté války a 1794 zřízena kuracie. Po pozemkové reformě na statku hornolhotském (vlastník Bohdan Zeliský a Filip Trdlica, plocha 773 ha), lesní hospodářství, pila v Lužkovicích a zříceniny Sehrad zustávají v záboru.

Nevšová, k 1449—1544 viz u Sehradic.

Rudimov, k 1449—1544 viz u Sehradic.

Sehradice, k 1449—1544 viz u hradu Sehradic.

Na panství zanikla ves Vasily, kde jest dvur Vasilsko; 1449 byla ves ještě osedlá, k 1518-74 pustá viz u Světlova.

Literatura: Fr. Aug. Slavík, Komna, ČMM XXX.; K. Dolina, Poddanské poměry na panství světlovském v r. 1598, Naše Bojkovsko 1926; Kraj. mor. kopaničářu, Naše Bojkovsko 1927; L. Hosák, Z minulosti Luhačovského Zálesí ve Václavíkově Luhačovském Zálesí; J. L. Červinka, Hrad Engelsberg, Sehradice, Tetov a Sehrad u Lhoty, ČVSMO 1927.

LUHAČOVICKÉ PANSTVÍ.

Luhačovice s zámkem z 1738, far. kostelem sv. Josefa a lázněmi (od 2. pol. 17. st.). K 1412—1517 viz u Světlova. Václav a Vilém bratři Tetourové prodali 1590 Luhačovice, Lidkovice a pusté Opatovsko od Světlova za 8150 zl. mor. Vítovi Bartoděj skému z Bartoděj;[1]) vdova po Vítovi Johanka Feldendorfarová z Borotína int. pak 1592 tyto vsi Hynkovi st. z Vrbna.[2]) Než později seděli na Luhačovicích opět Bartoděj ští, a sice bratři Jan a

I. 946. — [53]) Lechner II. 38. — [54]) CDM XI. 8. — [55]) CDM XV. 371. — [56]) Lechner I. 27, AČ VI. 491. — [57]) Lechner I. 47. — [58]) Lechner I. 89. — [59]) LA k 1516 a 1518, DM V. 29. — [60]) LA k 1532. — [61]) LA k 1553, DM V. 30. — [62]) LA k 1562. — [63]) LA k 1578, DM XV. 161. — [64]) LA k 1610 a 1613, DMb III. 27, II. 5, IV. 18. — [65]) DMb IX. 46.

[1]) ZDO XXX. 73. — [2]) ZDO XXV. 73. — [3]) ZDO XXXIII. 43. — [4]) Slovák,

Václav, z nichž Jan postoupil 1609 svuj podíl (Lidkovice a Opatovsko) Václavovi.[3]) Témuž byly Luhačovice pro účast v povstání konfiskovány a prodány Maximilianovi knížeti z Liechtenštejna, který je 1629 prodal za 12.000 zl. mor. Gabrielovi Serenyimu z M. Serynu na Světlově.[4]) Dílčí smlouvou z 1633 nabyl Luhačovice s tvrzí Pozlovice s patr., Řetěchov, Pradlisko, Provodov, Podhradí, Petrůvku, Přečkovice, Kladnou a Žilín Pavel Serenyi, jenž dal 1665 Luhačovským právo na svobodnou pastvu a sbírání dříví a zanechal 1668 statek synovi Ondřeji Serenyimu.[5]) Po Ondřejově synu Volfgangu Ondřeji hr. Serenyi dědila 1744 jeho dcera Alžběta Anna Marie hr. Serenyi,[6]) jejíž potomci prodali 1810 Luhačovice synum neb. Josefa hr. Serenyi Antoninu a Janovi. Pak bylo panství int. 1812 samojedinému Janovi, 1850 jeho synu Gabrielovi hr. Serenyi (zemřel 26. dubna 1868) a pak Gabrielovu synovi Otovi hr. Serenyi. Pozemková reforma byla provedena 1923 (plocha 2050 ha); vlastníku propuštěna ze záboru část lesního hospodářství, utvořen zbytkový statek Luhačovice, zcela rozděleny dvory Kaňovice a Petrůvka, v záboru zustává většina lesního hospodářství. — R. 1784 zřízena v Luhačovicích fara. R. 1679 sepsán byl urbář panství.

Kaňovice; v l. 1362-71 seděl tu Macek z Kaňovic.[7]) Hovora z Čech a jiní int. 1381 Kaňovice Vilému Zlínskému z Šternberka,[8]) ale 1417 seděl tu Urban Bronec z Drnovic a posléze Matouš z Šternberka int. 1466 ves Jiříkovi z Honbic.[9]) Jiřík int. 1493 ves Janu Onšíkovi z Bělkovic, který tu seděl ještě 1520.[10]) Kateřina Onšička z Bělkovic int. 1600 Kaňovice Bernartu Janauerovi z Strachnova,[11]) ale 1603-5 seděl tu Jan Bibrštejn z Bojišova a pak Bernart st. z Zástřizl, který pozbyl statku konfiskacemi.[12]) Maximilian kn. z Liechtenštejnu připojil pak ves k statku luhačovskému.

Kladná; Dětřich z Kladné int. 1376 díl vsi Albertovi z Šternberka,[13]) k 1517 viz u Světlova, 1633 u Luhačovic. — U Kladné zanikla Stará Kladná, k 1517 viz u Světlova.

Lidkovice; k 1412 viz u Světlova, 1590—1633 u Luhačovic.

Petrůvka náležela původně k panství brumovskému, byla však zastavována; tak 1449 seděl tu Jan z Lilče.[14]) K r. 1523 viz u Popovakře, 1540 u Světlova a 1633 u Luhačovic.

Podhradí přip. se teprve 1563 a vzniklo pod hradem starosvětlovským (o tomto viz u Světlova).

Pozlovice [15]) s děkanským kostelem sv. Martina. R. 1287 psal se Soběhrd a 1399 Mikúšek z Pozlovic.[16]) K 1412 až 1517 viz u Světlova, 1633 u Luhačovic. R. 1597 byla tu kalvinská fara.[17]) K r. 1707 viz u Slavičína.

Pradliska připomínají se 1633.

Přečkovice; Jan z Přečkovic int. 1376 Přečkovice Mikšovi z Nezdenic.[18]) Artuše, vdova po Mikšovi a její dcera Kunka int. 1399 Přečkovice a díl Nezdenic Mikuláši a Damianovi bratřím z Šířavy.[19]) K r. 1481 viz u Komny, 1517-47 u Světlova a 1633 u Luhačovic.

Provodov s far. kostelem P. Marie Sněžné z 1734, k 1412—1517 viz u Světlova. Již na poč. 18. st. byl Provodov poutním místem, 1752 založena tu lokalie, 1785 kuracie a 1864 fara.

Řetěchov, k 1517 viz u Světlova, 1633 u Luhačovic.

Žilín, k 1412—1517 viz u Světlova, 1633 u Luhačovic.

Na panství luhačovském zanikly vsi: Opatovice stávaly mezi Luhačovicemi a Pozlovicemi. K 1131 viz u Spytihněvě. Vlk ze Slušovic int. 1374 Opatovice Rackovi z Odunce, jenž int. r. 1382 ves Mikšovi z družiny Alberta z Světlova;[20]) před 1418 držel ves Vítek z Staré Vsi a Proček z Zástřizl int. r. 1512 pusté Opatovsko k Světlovu.[21]) K 1517 viz u Světlova. — Sobnov zanikl mezi Petrůvkami a Žilínem, k

Konf. prot., 39, ZDO XXXVII. 14. — [5]) PO XLIII. 144, Rektif. akta. — [6]) ZDh V. 13. — [7]) Lechner II. 25, CDM XV. 186. — [8]) ZDO IV. 51. — [9]) P II. 535, ZDO XI. 246. — [10]) ZDO XV. 29, PO XI. 83. — [11]) ZDO XXXII. 21. — [12]) PO XXXVI. 234, 244, DM XXII. 36. — [13]) ZDO III. 22. — [14]) Akta Göding, 15. — [15]) V tištěných deskách zemských často uvedeno mylně Kozlovice. — [16]) CDM IV. 253, XII. 524. — [17]) ČVSMO 1926. — [18]) ZDO III. 285. — [19]) ZDO VI. 933. — [20]) ZDO II. 511. IV. 248. — [21]) P II. 589, ZDO XIV. 15.

1131 viz u Spytihněvě. — Hrad **Rysov** stával severně od Pozlovic a byl již 1517 pustý (viz u Světlova).

Literatura: E. Domluvil, Z urbáře panství luhačovského, ČMMZ IV.; L. Hosák, Z minulosti Luhačovského Zálesí ve Václavíkově Luhačovském Zálesí, 1930.

STATEK DIVNICE.

Divnice s zámkem bývaly lénem biskupství. R. 1379 držel Divnici Buzek z Vlachovic,[1]) 1455 přijal léno na Divnici Buzek z Vlachovic,[2]) 1481 seděl tu Jan z Vlachovic;[3]) Václav Vlachovský z Vlachovic postoupil 1525 léno divnické svému bratru Petrovi Vlachovskému.[4]) Dále 1545 přijal léno na Divnici Petrův bratr Jiřík Vlachovský z Vlachovic.[5]) 1551 udělil biskup léno na Divnici a pusté Krátecko Václavovi ml. Podstatskému z Prusinovic,[6]) jenž postoupil 1561 obojí Franci Jakusičovi z Orbova.[7]) R. 1564 přijali léno na Divnici Damian z Aranyanu a Ferenc Jakusič,[8]) 1581 pak na pol. Divnice a pustého Kratecka Kašpar Holcar z Pulcenštejna,[9]) jenž tuto pol. int. 1588 Emerichu Jakusičovi.[10]) Emerich pak prodal 1592 celý statek Františkovi Serenyi z M. Serynu, jehož manželkou byla Dorota Jakusičova z Orbova.[11]) R. 1647 bylo uděleno léno na Divnici Zdeňkovi z Zástřizl,[12]) Bohuslav z Zástřizl int. 1729 (prodej za 5 tis. zl. rýn.) Ludvíku Hetzerovi z Aurachu,[13]) načež 1790 přijal léno na Divnici Vincenc Hetzer z Aurachu.[14]) Později držel léno Josef Albanus sv. p. Stahl, 1872 byla Divnice int. Ludvíkovi sv. p. Stahl, který 1891 prodal Divnici Arnoštovi sv. p. Lederer-Trattner. Odtud statek měl stejné majitele s Hrádkem. — R. 1704 vypálili Divnici kuruci.

U Divnic, kde jest dvůr Krátecko a trati Horní a Dolní Krátecko, zanikla ves Krátká (zvaná po zpustošení Krátensko). Ctibor z Landštejna prodal 1481 léno Krátké Janovi z Vlachovic.[15]) K 1551-92 viz u Divnice.

BRUMOVSKÉ PANSTVÍ. DÍL I.

Brumov, městečko s far. kostelem sv. Václava a zříceninami hradu. Zeměpanský hrad držel 1256—72 nejspíše zástavou Smil z rodu pánů z Obřan[1]) a 1294—1303 držel Brumov (Bronowire, Brunow) s provinciálním právem a příslušejícími vesnicemi Oldřech z Hradce.[2]) Počátkem 15. st. seděl tu Boček ml. z Kunštátu, který stranil husitům; proto král Zikmund a biskup Jan Železný 1422 hrad obléhali, ale marně.[3]) Ještě před 1424 zapsal Zikmund od zeměpanského hradu Brumova Miroslavovi z Cimburka vsi Bílence(!) s clem, Štítné, Větší a Menší Lačnov, Poteč, Študlov a Nedašov, neznámému zastavil Lipinu a Čichov a manželce své Barboře zapsal 1426 na Brumově věno.[4]) V l. 1463—66 držel celé zboží brumovské zástavou Miroslav z Cimburka a král Jiří zastavil 1467 Brumov znovu Janovi z Cimburka.[5]) Za válek uherských zmocnil se 1468 hradu král Matyáš.[6]) Dále seděl tu na zástavě 1481—84 Václav z Podmanina,[7]) pak Ladislav z Podmanina a po jeho smrti 1490 vdova Alena z Guty.[8]) Vladislav II. dal 1499 Brumovu jarmark a týdenní trh, dovolil užívání pečeti a 1500 udělil ještě městské právo hradišťské.[9]) Tehdy (1511) byl v městečku vystavěn nový kostel.[10]) Za Vladislava II. stal se 1503 Brumov zbožím alodním.

[1]) Lechner II. 80. — [2]) Lechner I. 69. — [3]) Lechner I. 93. — [4]) DM V. 7. — [5]) DM V. 29. — [6]) DM V. 35. — [7]) DM V. 73. — [8]) DM V. 78. — [9]) DM XV. 139. — [10]) DM XV. 166. — [11]) LA k 1592, DM XV. 186. — [12]) DMb VI. 14. — [13]) DMb XII. 4. — [14]) DMb XV. 35. — [15]) Lechner I. 93.

[1]) CDM III. 340, IV. 34, V. 158. — [2]) CDM IV. 11, V. 158. — [3]) ZDVGMS IV. 54. — [4]) Sedláček, Zbytky reg., 360, 844, 1265. — [5]) Lechner I. 78, Sedláček, Zbytky reg. 1815. — [6]) ZDVGMS IV. 83. — [7]) P VI. 9, 106. — [8]) P VI. 270. — [9]) AČ VI. 583, XVIII. 139, 205. — [10]) Cerroniho sb., I. 97.

Michal z Podmanina int. 1511 (prodej před 1503) hrad a město(!) Brumov, městečko Klobouky, Bylnici, Vlář, Štítnou, Návojnou, Nedašov, Lhotu, Poteč, Šťudlov, Příkazy, Střelnou, Seninku, Dolní a Horní Lidše(!), Pulčí(!), Zubrůvku, Lomnou, Lačnov, Smolnou, Tichov(!), Lipinu, Vrbětice, Miřín, Kuchavice, Mladotice, Hrádek, Roketnici a manství k Brumovu hledící: Popůvkeř, Jestřebí a Mirošov svému bratru Štefanovi z Podmanina, biskupu nitranskému a Jiřímu Tarczymu z Torysy;[11]) nabyl však zboží opět zpět a 1520 int. (prodej před 1503) Janovi z Lomnice hrad a městečko Brumov s pod., městečko Klobouky s pod., Bylnici, Rokytnici, pustou Vlář, pustý Kuchavec(!), D. a H. Mladotice, Vrbětice, Lipinu, Smolnou, Cíchov(!), Lačnov, Lidče(!) s pod., Lužnou, pusté Lomensko, hrad pustý a ves Pulčiny, Střílnou, Šťudlov, Příkazy, Poteč, Návojné, Malou Lhotu, Nedašov a manství tvrz a ves Jestřebí, Mirošov, tvrz a městečko Slavičín s pod. a Lípovou.[12]) Po Janovi z Lomnice (žil ještě 1526) seděl tu 1527 jeho syn Adam z Lomnice, jenž dal 1537 odúmrt Brumovu, Bylnici, Štítné, Návojné, Nedašovu a Nedašově Lhotě, 1540 dal odúmrt Kloboukám, jež propustil z roboty, a seděl tu ještě 1568 se svými syny Janem a Jaroslavem z Lomnice, bratřími nedíl.[13]) Dcera Adamova Johanka z Lomnice byla 1559 provdána za Rafaela z Podmanina (PO XLV. 35), Adamova manželka Kateřina z Vlčnova žila ještě 1572 jako vdova.[14]) Mandalena z Lomnice, kněžna minstrberská, prodala 1574 (int. 1575) panství brumovské Zdeňkovi Říčanskému Kavkovi z Říčan,[15]) který dal 1576 Kloboukám právo vařiti a vystavovati pivo i víno, 1578 potvrdil Kloboukám privilegia a ještě téhož roku přijal pro panství brumovské, lukovské a vsacké poluterštěný řád církevní panství brodského, podepsaný kněžími z Brumova, Klobouk, Fryštáku, Újezdce, Slušovic a Vsetína.[16]) Zdeněk Kavka (manželka jeho 1578 Johanka Trčková z Lípy) napsal 1579 poručenství a byl 19. července 1582 u Zádveřic zastřelen (1580 držel také dům v Olomouci).[17]) Prvou manželkou Zdeňkovou byla 1564 Apolonie z Tetova,[18]) druhou pak Johanka Trčková z Lípy, která panství brumovské zdědila. Její úředníci 1592 nesnesitelně týrali poddané.[19]) Podobně 1596 stěžovali si poddaní na nového (nejspíše zástavního) pána Emericha Forgáče z Ghymeše a ten naopak stěžoval si na poddané.[20]) Posléze držel panství katolík Jan Kavka z Říčan, který zahájil na panství protireformaci (1602 konaly se jesuitské misie).[21]) Jan Kavka (manželkou jeho byla Benigna z Lobkovic) stranil králi proti stavům, pročež již 1608 bylo mu panství brumovské konfiskováno; po druhé bylo témuž panství konfiskováno za českého povstání; na podzim 1621 vzbouřili se proti vrchnosti poddaní a dobyli za pomoci emigrantů zámku.[22]) R. 1650 konali na panství misie hradišťští jesuité (ČMM 1894 263).

Jan prodal 1622 (int. 1626) panství a půl Vlachovic Pavlovi Apponyimu z Vel. Aponu, po němž dědil 1626 Mikuláš Forgach z Ghymeše.[23]) R. 1659 (int. 1664) rozdělilo si pět dcer Mikulášových panství na pětiny,[24]) ale z těchto Estera hr. Forgach koupila (int. 1665) pátý díl Brumova a Vlachovic od své sestry Judity Eleonory, provd. hr. Tattenbachové.[25]) Naproti tomu Žofie hr. Frangipani z Trsatu, roz. hr. Forgach, prodala (int. 1676) svůj podíl ostřihomskému arcibiskupovi Jiřímu Szelepcsenyi, který držel tak dva podíly, než po jeho smrti byly oba díly 1690 int. Juliu Karlovi Podstatskému z Prusinovic.[26]) Díl dříve Esteřin koupil 1684 v dražbě Václav Bartodějský z Bartoděj, jehož synové Jiří Ferdi-

— [11]) ZDO XVI. 29, XVII. 16. — [12]) ZDO XVII. 12. — [13]) PO XLVII. 139, XIII. 9, XIV. 4, LSA 169, Bočkova sb. 8625—26, PO XXIV. 342. — [14]) Salbuch č. 286., f. 15, PO XLV. 165, Kopiář arch. min. vnitra č. 89., f. 17. — [15]) PO XXX. 20, ZDO XXIX. 19. — [16]) Cerroniho sb. II. 248, Hrejsa, Česká konfese, 346, Winter, Život církevní, 357. — [17]) PO XXX. 185, 695, PO XLV. 234, ČČH XL. 127. — [18]) Salbuch č. 287., f. 231. — [19]) Kameníček, III. 705. — [20]) Ib. III. 717, 720. — [21]) Hlídka XXII. 700. — [22]) ČČH XXXV. 510, Hrubý, Mor. korespondence, 74, 76. — [23]) ZDO XXXVI. 1. [24]) ZDh I. 103.— [25]) ZDh I. 159. — [26]) ZDh I. 204, II. 124. — [27]) ZDh II. 251—56.

nand, Fr. Ant. a Ignác Václav Bartodějští prodali své třetiny tohoto dílu 1696 Volfu Ondřejovi hr. Ursini-Rosenberg.[27]) Filip Josef hr. Ursini-Rosenberg int. pak 1728 díl Brumova Josefu hr. Illyezhazy.[28]) R. 1766 tento díl Brumova byl int. Janu Křtit. hr. Illyezhazy po jeho smrti pak 1800 Štěpánu hr. Illyezhazy. Ten prodal 1835 svůj díl Brumova za 100.000 zl. Jiřímu Simonovi sv. p. Sina (zemřel 18. května 1856), načež dědil Simon sv. p. Sina (zemřel 18. listopadu 1876), pak Ifigenie, provdaná vévodkyně de Castries, od 11. listopadu 1887 znovu provdána za Ludvíka Emanuela hr. d'Harcourt. R. 1894 koupil panství vídeňský velkoobchodník Ant. Dreher (zemřel 6. srpna 1921), po jehož smrti dědil jeho nejstarší syn Oskar Ant. Dreher. R. 1930 bylo panství int. Edeltrudě Kulmerové, roz. Dreherové.

Pozemková reforma byla na panství provedena 1924 (plocha 8575 ha); v záboru zůstaly zbytkové statky Brumov, Petrova Studně, lesní hospodářství, hrad Brumov, pivovar, cihelna a pila v Brumově a sklárna v Bylnici; zřízen byl zbytkový statek Mirošov.

R. 1629 udělil Ferdinand II. Brumovu dva jarmarky, 1750 městečko vyhořelo. R. 1807 byla tu sklárna. V Brumově narodil se 1679 historik Jan Jiří Středovský.

Valašské Klobouky, městečko s děkanským kostelem sv. Kříže z 1771. Klobouky jmenují se nejprve v listině vévody rakouského Frydrycha II. 1241 (datování apud Klobouk ad Vagum).[29]) Městečko náleželo původně markrabatům a markr. Jan dovolil je 1356 přeložiti na nové místo, ježto trpělo povodněmi a nadal je právem hradišťskými.[30]) Markr. Jošt přidal 1404 městečku další jarmark.[31]) Později, 1407, vzniklo u Klobouk nové městečko a král Zikmund nařídil 1423, aby Staré a Nové Klobouky spojily se v jediné městečko;[32]) týž potvrdil r. 1421 Kloboukum privilegia.[33]) Také Vladislav II. potvrdil 1497 městečku výsady a 1510 přidal třetí výroční trh.[34]) K 1511-78 viz u Brumova. R. 1579 jmenuje se tu městský špitál a téhož r. Rudolf II. přidal čtvrtý jarmark a právo pečetiti červeným voskem.[35]) Fara byla tu 1582-88 evangelická, 1613 katolická.[36]) R. 1622 byly Klobouky vypleněny Uhry, 6. října 1663 Tatary a na jaře 1680 opět Uhry.[37]) R. 1680 pomřelo morem 265 osob.[38]) Dále Josef II. potvrdil 1783 Kloboukám privilegia a přidal týdenní trh a 1811 František II. přidal pátý jarmark.

Vlachovice, městečko s far. kostelem sv. Michala z 1669. K 1261 viz u Vizovic. R. 1343 psal se Výšek z Vlachovic, 1374-91 držel pak Vlachovice a Rudice (Vlachovice u Hříběcího!) Buzek z Vlachovic, jehož manželka slula Anna.[39]) V l. 1449-60 jmenuje se jiný Buzek z Vlachovic,[40]) 1480-92 Jan Vlachovský z Vlachovic, jehož manželkou byla Kateřina Ořechovská z Honbic a který držel Vlachovice, Bohuslavice, Křekov, Kolelek, Lhotku, Újezd, Zákřov, Uhřice a Těšov.[41]) Dále drželi 1517-23 tento statek Janovi synové Petr (manželkou jeho byla Marketa z Myslibořic) a Jiřík Vlachovští z Vlachovic[42]) a posléze Petrův syn Jiřík Vlachovský z Vlachovic. Poslední prodal před 1547 (int. 1554) tvrz a ves Vlachovice s pod., Lhotu, Křekov, Bohuslavice a pusté Kolelecko Václavovi Podstatskému z Prusinovic, za něhož byly 1556 Vlachovice od Ferdinanda I. vysazeny na městečko s právem dvou jarmarků a týdenního trhu.[43]) Václav Podstatský int. již 1565 statek Burianovi z Aranyanu a Ferenci Jakusičovi z Vrbova;[44]) 1572 seděl tu Emerich z Aranyany a 1592 Emericha Jakusič int. Vlachovice s přísl. Dorotě Jakusičové z Vrbova, provdané za Ference Serenyiho z Kis Serynu.[45]) Poddaní z Vlachovic při-

— [28]) ZDh IV. 115. — [29]) CDM III. 30. — [30]) CDM IX. 19. — [31]) CDM XIII. 345. — [32]) CDM XIII. 473, Zlobického sb., Bočkova sb. 8621. — [33]) Bočkova sb. 8620, Zlobického sb. — [34]) Bočkova sb. 8622—23. — [35]) Bočkova sb. 8629, ČMM 1895 269. — [36]) Akta Jednoty XIV. 476, Hübel, 37, ČMM 1903 297. — [37]) SA VII. 98, 99, II. II. 157. — [38]) SA VII. 98. — [39]) CDM VII. 475, P I. 43, ZDO VI. 236. — [40]) Akta Göding, 15, P IV. 319. — [41]) ČMM 1907 207, ZDO XIV. 11. — [42]) PO X. 257, XI. 135, XLVII. 35, ZDO XVIII. 17. — [43]) DM V. 35, ZDO XXV. 91, ČMMZ V. 17, PO XX. 19, Salbuch č. 286., f. 80. — [44]) ZDO XVII. 38. — [45]) PO XXIX. 528, ZDO XXX. 108. — [46]) Kameníček, III. 372, ČMM 1903 295. — [47]) ZDO XXXVI.

držovali se 1597 katolictví a 1608 byl tu katolický farář.[46])

Františkovi synové Pavel a Gabriel bratři vl. Serényi int. 1628 polovinu Vlachovic (druhá pol. s pod. byla připojena již 1598 k panství brumovskému) Mikuláši Forgachovi z Ghymeše a Benediktu Palaštimu z Kesejova.[47]) Po Mikulášovi dědila statek jeho dcera Žofie, provd. hr. Vesselényi, která r. 1640 int. pol. Vlachovic své matce Esteře hr. Forgach, roz. Bošance z Vel. Bošan, která pak 1658 tuto pol. vložila své dceři Evě hr. Erdödy, roz. Forgach,[48]) po jejíž smrti 1670 i tato pol. slušela k Brumovu. R. 1663 bylo městečko vypleněno Tatary, 1703 a 1708 kuruci. R. 1785 Josef II. potvrdil Vlachovicům privilegia.

Bohuslavice náležely 1365 k hradu Světlovu.[49]) Jan z Bohuslavic int. 1416 ves Buzkovi z Vlachovic;[50]) k 1492 až 1554 viz u Vlachovic, 1581 u Újezda.

Bylnice, k 1422—1537 viz u Brumova. R. 1508 jmenují se v Bylnici manové k Brumovu Jan, Vašek Kropáč a Martin Balaš (PO VIII. 111). R. 1788 postavena byla v Bylnici skelná huť.

Drnovice; k 1261—1549 viz u Vizovic; koncem 16. st. byly odděleny od panství vizovského a připojeny k brumovskému.

Jestřabí bylo v 16. st. manstvím k hradu Brumovu, k 1511-20 viz u Brumova.

Křekov přip. se 1371,[51]) k 1492 až 1554 viz u Vlachovic.

Lačnov; 1422 byly tu dvě osady, Velký a Malý Lačnov, k 1422—1520 viz u Brumova.

Leskovec, k 1549 viz u Vizovic

Francova Lhota, dříve Petrovské Lhoty či Zbelovy Lhoty, s far. kostelem sv. Štěpána z 1786; k r. 1500 viz u Pulčín. Statek neb. Štefana z Podmanína a Jiřího Tarczy z Torysy Petrovské Lhoty s tvrzí, Horní Lidče (!), Seninka a pustá Zubruvka byl 1521 int. Mikulášovi ze Zástřizl na Milotičích, který int. 1521 tvrz a ves (!) Zbelovy Lhoty s dvojím fojtstvím, Horní Lidči (!) s fojstvím a pustou Zubruvku Filipovi z Víckova (ZDO XIX. 2, 4). Filip z Víckova int. 1530 statek Trystramovi z Háje a ten 1549 opět Adamovi z Lomnice (ZDO XXIII. 1, XXV. 59). Odtud náležel statek k panství brumovskému. Julius Karel Podstatský sv. p. z Prusinovic int. 1712 Francovu Lhotu Jiřímu hr. Erdödy, který ji vložil již 1713 Mikulášovi hr. Illyezhazy k jeho dílu Brumova.[52]) Fara byla založena 1784.

Nedašova Lhota, k 1511-37 viz u Brumova.

Lidečko, původně Dolní Lideč, s far. kostelem sv. Kateřiny z 1700. K r. 1511 viz u Brumova. Fara byla 1613 katolická.[53]) Počátkem 18. st. byla tu stanice portášů.

Lipina; 1412 seděl tu Mikuláš Onšik z Lipiny, 1415 Artleb z Lipiny a 1417 Záviše z Veletin.[54]) K 1422—1520 viz u Brumova. R. 1737 byla tu dědičná rychta (LSA 159).

Lužná, k 1511 viz u Brumova.

Mirošov byl původně manstvím k hradu brumovskému, jež držel 1460 Jiřík z Veliké a 1480 Jan Vincze ze Seredy.[55]) R. 1572 seděl tu jiný Jan Vincze ze Seredy, jemuž 1574 Mandalena z Lomnice vyvázala Mirošov z manství a který pak 1574 int. Mirošov k Brumovu Zdeňku Říčanskému Kavkovi z Říčan.[56])

Nedašov, k 1422—1537 viz u Brumova.

Polanka s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1778. K 1549 viz u Brumova. R. 1777 zřízena kuracie, 1859 fara.

Vysoké Pole, slulo původně (1261) Vysoká Lhota; k 1261—1549 viz u Vizovic, 1578 bylo připojeno k Brumovu. Na počátku 18. stol. koupil Vysoké Pole a Lidečko v dražbě Leopold Eugen sv. p. Podstatský z Prusinovic (int. 1724), který 1731 int. obě vsi Josefu hr. Illyezhazy k jeho dílu Brumova.[57])

Popov, dříve Popův keř. V letech 1442—49 jmenuje se panoše Jan z Popovakře;[58]) k 1511 viz u Brumova. Michal z Podmanína int. 1523 Popův keř s tvrzí, právo na Petruvce a pustý Mířín Burianovi z Podmanína a ten opět ihned Ambroži Šarkanovi z Ha-

9. — [48]) ZDO XXXVIII. 11, ZDh I. 86. — [49]) ZDO II 854. — [50]) ZDO VIII. 592. — [51]) ZDO II. 28. — [52]) ZDh III. 289, 250. — [53]) ČMM 1903 299. — [54]) ZDO VIII. 124, 390, P II. 535. — [55]) P IV. 311, VI. 78. — [56]) PO XXXII. 111, ZDO XXIX. 2, 10. — [57]) ZDh III. 158, IV. 164. — [58]) Akta Göding 15.,

košhazu.[59]) R. 1540 seděli tu bratří Jan a Ferenc Šarkánové, 1545 Burian Selndorf z Hornšperka a 1579 Ondřej Babindali z Babindalu.[60])

Poteč; r. 1341 markr. Karel daroval rychtu v nově založené vsi Poteči (Potecz) Ješkovi z Klobouk.[61]) K 1422 až 1520 viz u Brumova.

Pulčín; v letech 1446—48 seděl na hradě pulčínském (Plučiny!) Miroslav z Cimburka.[62]) Kolem r. 1500 prodal Šťastný z Korotína pustou ves a pustý hrad Pulčiny, Horní Lidče,(!) Lhotu, Seninku a pustou ves Zubrůvku Petru Kuželíkovi z Žeravic.[63]) K 1511—20 viz u Brumova. Na sklonku 16. stol. byla ves obnovena.

Svatá Sidonie; Jan hr. Illeyezhazy dal 1788 tu založiti skelnou huť Sv. Sidonie.

Smolina, k 1511—20 viz u Brumova.

Střelná, k 1511—20 viz u Brumova.

Svatý Štěpán, původně skelná huť, založená 1815 Štěpánem hr. Illyehazy.

Štítná s far. kostelem sv. Josefa z 1787. K 1422—1520 viz u Brumova. R. 1784 zřízena lokalie, 1856 fara.

Tichov, dříve Cichov, k 1422—1511 viz u Brumova.

Újezd s far. kostelem sv. Mikuláše. K 1261—1549 viz u Vizovic (Újezd, jinak Wildberg, kde již tehdy byl kostel), k 1578 u Brumova.

Na panství zanikly vsi: Kochavice, též Kuchavice, u Štítné, kde jest dvůr Kochavec, k 1511—20 viz u Brumova. — Kolelek stával mezi Křekovem, Mirošovem a Vlachovskou Lhotou, hde jest trať Kolelecko. Matouš z Šternberka int. 1466 pustý Kolelek Janu a Petrovi bratřím z Vlachovic.[64]) K 1492—1554 viz u Vlachovic. — Milenov zanikl někde v okolí Vysokého Pole, k 1261—1460 viz u Vizovic. — Petrovice, též Petrovská Lhota neb Petrůvka, zanikly u Bylnice, kde jest dvůr Petrostudně, k 1500 viz u Pulčín. — Újezdec zanikl u Vysokého Pole, kde jest trať Újezdeček. — Vlář zanikla v průsmyku Vlárském, k 1511—20 viz u Brumova. R. 1807 byla tu sklárna. — Zubrůvka zanikla v okolí Pulčína, k 1500 viz u Pulčína, 1511 u Brumova.

Literatura: Fr. Pluskal, Památky hradu, města a panství Brumova, Olomouc 1878; Fr. V. Peřinka, Na panství brumovském před 300 lety, SA III.; Fr. V. Peřinka, Val. Klobucký okres, Brno 1905; V. Kobliha, Lhota Francova, dříve Lhota Petrovská? Naše Valašsko I.

PANSTVÍ BRUMOVSKÉ, DÍL II., A STATEK HOŠŤÁLKOV.

Tento díl držel od 1690 (viz Brumov I.) Karel Julius Podstatský sv. p. z Prusinovic a po smrti Marie Terezie Podstatské dědili jej Gotfrid Ignác hr. z Walldorfu[1]) a 1797 Ignác Gotfrid hr. Walldorf (od 1739) odkázal panství Brumov II. a Hošťálkovou svému synovci Fr. Kajetánu hr. Chorynskému z Ledské.[2]) Dále byly oba statky int. 1832 Frydrychovi a 1863 Viktorovi hr. Chorynským z Ledské. R. 1896 koupil pak panství Brumov II. Ant. Dreher a sloučil je s dílem Brumov I. Díl tento byl také někdy jmenován po Haluzicích, jež byly sídlem panské správy.

Haluzice, k 1261—1549 viz u Vizovic (1549 byly pusté, na sklonku 16. stol. znovu osazeny). R. 1768 byl tu rozparcelován panský dvůr.

Francova Lhota, díl vsi, který vznikl 1768 parcelací panského dvora.

Vlachova Lhota, v 15. stol. Rankova Lhota, přip. se 1412,[3]) Mikuláš z Rankovy Lhoty int. 1412 Rankovu Lhotu Buzkovi z Vlachovic (ZDO VIII. 307) u Vlachovic.

Horní Lideč, k 1500 u Pulčín, 1511 až 20 u Brumova. U H. Lidče, kde jest samota Lomecký vrch, zanikla ves Lomná, k 1511—20 viz u Brumova.

Loučka, k 1261—1549 viz u Vizovic.

Seninka, k 1500 viz u Pulčín, 1505 u Vsetína, 1511 u Brumova.

Slopné; 1261 jmenuje se Petr a

Annales Mus. Fr. 1896 151. — [59]) ZDO XIX. 8, 9. — [60]) PO XVIII. 156, XIX. 180, Stav. arch. 744. — [61]) CDM VII. 357. — [62]) P III. 707. — [63]) PO X. 277. — [64]) ZDO XI. 240.

[1]) ZDh III. 315. — [2]) ZDh VIII. 73. — [3]) ZDO VIII. 307. — [4]) CDM III.

1298 Vichen z Slopné.[4]) K 1261—98 viz u Vizovic, 1298 u Hluku. Do 1578 náleželo k panství vizovskému, odtud k brumovskému.

Vrbětice; 1318 jmenuje se Kadold z Vrbětic,[5]) k 1511—20 viz u Brumova. R. 1535 bylo tu dědič. fojtství (Nová sb. 635). K tomuto dílu náležel díl městečka **Brumova,** dva mlýny v Kloboukách a mlýn v Bohuslavicích.

Statek Hošťálková.

Hošťálková, v 16. stol. Hošťálkovy s zámkem, far. kostelem Nal. sv. kříže z 1797 a evang. kostelem. K r. 1505 viz u Vsetína. V 2. pol. 16. stol. (1573) seděl tu Jan Skrbenský z Hříště, který napsal 1597 poručenství.[6]) R. 1678 byl statek soudně odevzdán Janu a Michalovi Parisium sv. p. Kaltschmiedům v. Eisenberg a prvý z nich 1679 int. Hošťálkov Juliu Karlovi sv. p. Podstatskému z Prusinovic.[7]) Odtud měl statek stejné držitele s panstvím Brumov II., až Viktor hr. Chorynský po prodeji Brumova II. statek si ponechal (zemřel 22. ledna 1901) a odkázal jej Frydrychu hr. Chorynskému. R. 1918 byl Hošťálkov int. Moravské agrární a průmyslové bance. Za pozemkové reformy (vlastník Dr. Stanislav Bublík, plocha 1133 ha) byla vlastníku propuštěna ze záboru část lesů, kdežto zbytek lesů zůstal v záboru. R. 1768 zřízena tu lokalie, 1784 kuracie a 1865 fara. V 18. stol. byla tu stanice portášu. R. 1781 bylo v Hošťálkové dědičné fojtství (Nová sb. č. 699).

PANSTVÍ BRUMOVSKÉ, DÍL III.

Tento díl náležel původně Esteře Forgachové, 1712 dědili jej bratří Jan Karel a Jan Ant. sv. p. v. Selb, z nichž prvý druhému 1744 svůj podíl int.[1]) Jan Ant. a jeho manželka Arnoštka vložili pak 1744 III. díl panství brumovského Karolině Hetzerové z Aurachu, roz. Dubské z Třebomyslic.[2]) Později seděl zde Jan Nep. Beissl v. Gimnich, jenž 1782 int. díl Klobouk, Příkazy, Návojnou a Šťudlov Janu Josefovi Zhořskému ze Zhoře.[3]) Dále byl podíl int. 1805 Janovi v. Scharf, 1805 Fr. Xav. v. Scharf, 1805 Františku hr. Chorynskému z Ledské a 1813 Felixovi sv. p. v. Friedenthal. R. 1835 koupili podíl v dražbě za 19.025 zl. Volfgang a Barbora v. Manner. Od r. 1840 držel zboží sám Volfgang (zemřel 30. března 1864), pak Felicie Centnerová, roz. v. Manner, 1870 byly int. dvě třetiny téže Felicii Centnerové, třetina Hugovi ryt. Manner. Po smrti Felicie (13. května 1898) dědil její díl Jindřich Centner-Manner, který dědil posléze také díl Hugonův (Hugo zemřel 3. prosince 1910). Jindřich (zemřel 30. listopadu 1915) odkázal po čtvrtině panství Pavlíně, Viktorovi, Hugonovi a Felicitatě Centner-Manner. Za pozemkové reformy (plocha 606 ha) byl vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Návojná a lesní hospodářství.

Návojná s zámkem, k 1511—37 viz u Brumova.

Příkazy, k 1511—20 viz u Brumova.

Šťudlov, k 1422—1520 viz u Brumova.

K tomuto dílu náležely i díly městeček **Val. Klobouk a Brumova.**

STATKY HRÁDEK, MLADOTICE, ROKYTNICE A SLAVIČÍN.

Hrádek s zámkem. R. 1412 seděl tu Adam z Hrádku.[1]) K 1511—20 viz u Brumova. Mandalena z Lomnice, vojvodkyně mstislavská a sestra neb. Jana z Lomnice, int. 1574 Hrádek, H. a D. Mladotice a Rokytnici Janovi Skr-

234, V. 83. — [5]) CDM VI. 141. — [6]) ZDO XXXI. 24. — [7]) ZDh I. 220, 227.
[1]) ZDh V. 26. — [2]) ZDh V. 32. — [3]) ZDh VII. 257.
[1]) P II. 369. — [2]) ZDO XXIX. 7. — [3]) ZDO XXIX. 46. — [4]) ZDh I. 95. —

benskému z Hříště,[2]) který opět int. 1581 toto zboží Ladislavovi Banffy z Dolní Lindvy.[3]) Odtud měl Hrádek stejné majitele se Slavičínem. Melichar Ledenický z Ledenic prodal 1651 (int. 1622) Hrádek Kryštofu Maytyny z Ostrého Kamene a jeho manželce roz. Doczy z Natluče.[4]) Po jejich smrti dědila statek Marie Maximiliana Maytyny, roz. Dubská z Třebomyslic, která jej 1683 int. Gervasiovi v. Gollen a ten ještě 1683 Františku Jakubovi Rejtejnu z Varjelit.[5]) R. 1743 nabyl statek dědictvím František Karel Bojakovský z Knurova, po jeho smrti byl Hrádek int. Jiřímu Frydrychovi Bojakovskému.[6]) Týž odkázal 1784 Hrádek své dceři Anně, provd. Podstatské z Prusinovic, po níž držely 1805 statek její děti Vilém a Johana Podstatští a Sidonie de Oczkay, roz. Podstatská; tito však ještě 1805 prodali Hrádek, Mladotice a Roketnici za 110.000 zl. Janu Nep. v. Manner. Dále koupil 1808 spojené statky Karel baron Lederer a jeho manželka Anna. R. 1840 byly statky rozděleny tak, že čtvrtinu dostal Karel August sv. p. Lederer a tři čtvrtiny Karolina sv. paní Lederer (tato zemřela 11. prosince 1853). Její díl spojených statků dědily nejprve její děti Karel, Eduard, Adolf, Augusta, Edmund a Mariana v. Henneberg, ale 1865 byl vydražen za 76.500 zl. Karlu Janovi a Arturovi sv. p. Lederer-Trattnern. Karel sv. p. Lederer zemřel 12. dubna 1882 a jeho díl byl int. Arturovi (polovice), Augustu, Arturovi a Otovi (po šestině) sv. p. Lederer-Trattnern. Také Artur zemřel 22. května 1886 a jeho šestina byla rozdělena na další třetiny Regině, Arnoštovi a Luise sv. p. a panim Lederer-Trattnern. R. 1893 koupil celý statek Arnošt sv. p. Lederer-Trattnern, 1907 Hugo Ftačník, 1910 Adalbert Hugo Renner, 1912 po polovici Lambert a Josefa Wichterlovi; prvý zdědil po smrti Josefy (11. ledna 1914) také její polovici. R. 1928 int. byly statky Hrádek, Mladotice, Rokytnice a Slavičín Františkovi Wichterle. Pozemková reforma byla na těchto statcích provedena 1925 (plocha 1205 ha); vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Hrádek, Hluboká, Rokytnice, Slavičín, lesní hospodářství, mlýn a pila v Hrádku.

Mladotice, původně Dolní a Horní Mladotice; k 1131 viz u Spytihněvě, k r. 1511—20 viz u Brumova, 1574 až 81 u Hrádku. Melichar Ledenický z Ledenic int. 1657 Dolní a Horní Mladotice s tvrzí Karlovi Osetckému z Oseka, který je již 1665 vložil Mikulášovi sv. p. Forgaš.[7]) Podle porovnání mezi syny Mikulášovými Jiřím Frydrychem, Václavem Štěpánem, Petrem Karlem a Františkem sv. p. Forgachy 1681 obdržel statek Václav Štěpán, který jej již 1683 int. svému bratru Petru Karlovi.[8]) Petr Karel int. 1683 D. a H. Mladotice Františku Jakubovi Rejtejnovi z Varjelit;[9]) pak sdílel statek osudy Hrádku, až Jiří Frydrych Bojakovský z Knurova int. 1768 obojí Mladotice Františku Vincenci Žalkovskému z Žalkovic.[10]) Než, 1785 a odtud náležel statek mladotický opět k Hrádku. R. 1663 byly Mladotice zpustošeny Tatary.

Rokytnice, k 1511 viz u Brumova, 1574—81 u Hrádku. Melichar Ledenický z Ledenic int. 1651 nejprve Rokytnici Apolonii Bartoděj ské z Bartoděj, roz. Kalkreuterové z Čuder a ta int. ještě 1651 ves Johance Kateřině Winklerové, roz. Rejteinové z Varjelit.[11]) Polexina Alina Ulštorfarová z Němčího, roz. Winklerová z Střelic int. 1695 Rokytnici Marii Kateřině Pelkové (ZDh II. 242). Zemská komise vložila pak 1720 Rokytnici Fr. Karlovi Bojakovskému z Knurova,[12]) 1760 byl statek int. Jiřímu Frydrychovi Bojakovskému[13]) a ten vložil 1785 Rokytnici, Hrádek a Mladotice své dceři Anně Podstatské z Prusinovic.[14]) Dále zůstal statek u Hrádku.

Slavičín, městečko s zámkem a far. kostelem sv. Vojtěcha. Statek byl odedávna biskupským lénem. Biskup Bruno dal 1256 lénem 210 lánu v újezdě slavičínském (Zlawizin) a ves Prakšice (Braziz), Bílovice (Belawiz) a Biskupice (Biscopiz) Helmbertovi de Turri.[15]) Již tehdy byl Slavičín městečkem. R. 1354 jmenuje se biskupský man Vyš a 1362 Stach z Slavičína a 1375 držel Slavičín lénem Jan st. z Meziříčí, kdežto patronát slavičínského kostela držel 1404 lénem Jeník z Do-

[5]) ZDh II. 1, 3. — [6]) ZDh V. 227. — [7]) ZDh I. 84, 155. — [8]) ZDh I. 242, 260. — [9]) ZDh II. 79. — [10]) ZDh VII. 25. — [11]) ZDh I. 61, 64. — [12]) ZDh III. 394. — [13]) ZDh VI. 73. — [14]) ZDh VII. 307. — [15]) CDM III. 232. —

brotic.[16]) Dále seděl 1437 na městečku Slavičíně Jan z Cimburka, 1445 přijal léno na Slavičín Bernart z Cimburka, jen. 1461 postoupil léno záměnou Miroslavovi z Cimburka;[17]) Miroslav pak spolčil se na Slavičín se svým bratrem Janem z Cimburka.[18]) Dále drželi léno majitelé hradu Brumova.

Jiří Tarczy z Torysy int. 1518 tvrz a městečko Slavičín s pod. a Lipovou Michalovi z Podmanína, který 1519 int. totéž Janovi z Lomnice.[19]) Adam Mezířický z Lomnice nesložil 1565 biskupu Vilému Prusinovskému z Vickova manský slib, pročež ten odňal mu léno a udělil jej svému bratrovi Bohuslavovi Prusinovskému a Mikuláši Walterovi z Waltersberka, než později vrátil biskup Slavičín Adamovi a 1567 Adam z Lomnice a jeho synové Jan a Jaroslav přijali léno na Slavičín a Lipovou.[20]) R. 1570 byl Adamovi pro neplnění manských povinností Slavičín opět odňat a dán v léno Matyáši Žalkovskému z Žalkovic a Jiřímu Kamenohorskému z Kamenné Hory.[21]) Již 1571 přijal Jaroslav z Lomnice opět léno na Slavičín a Jan z Lomnice prodal 1572 tvrz a městečko Slavičín a Lipovou Janovi Skrbenskému z Hříště, který držel již v letech 1573—78 mimo to i statky Hrádek, D. a H. Mladotice a Rokytnici.[22]) Jan Skrbenský prodal 1581 léno Ladislavovi Banffy z Dolní Lindvy, po jehož smrti 1583 dědila vdova Kateřina Minczenty z Minczentu.[23]) Tato vyvolala 1586 útiskem soury s poddanými.[24]) Tehdy (1582) byla slavičínská fara luterskou a téhož roku byl pro statek přijat i lutersky církevní řád.[25]) V letech 1587—89 seděl na Slavičíně Volfgang Vratkovič z Vratkovic,[26]) ale 1590 přijal léno na Slavičín syn Kateřiny Mikuláš Zay.[27]) R. 1597 přišlo na statek několik predikantů a biskup nařídil jejich vyhoštění; fara byla již 1607 katolická.[28])

R. 1619 seděl na Slavičíně katolík Benedikt Palaští z Kesejova,[29]) jehož první manželka byla 1636 Alina Šťastná roz. z Bílkova a jenž odkázal 1644 statek své druhé manželce Elišce Kobylkové z Kobylího. Dcera této Anolonie, roz. Kalkreuterová z Čuder, provd. Bartoděiská z Bartoděj, int. 1651 Slavičín Melicharovi Ledenickému z Ledenic,[30]) jenž ještě 1651 postoupil léno Adolfovi Skydinskému z Skydině.[31]) Týž prodal 1665 Slavičín a Lipovou Mikuláši sv. p. Forgach za 6500 zl.[32]) R. 1681 bylo léno int. Václavu Štěpánovi sv. p. Forgach, který 1683 prodal je svému bratrovi Petrovi sv. p. Forgach.[33]) Petr pak 1684 int. Slavičín Fr. Jakubu Rejtejnovi z Varjelit,[34]) po jehož smrti spadlo léno na biskupa a ten je udělil 1705 Václavu Norbertu Oktavianovi hr. Kinskému.[35]) Než 1733 František Ant. Podstatský z Prusinovic int. Slavičín svému bratru Janu Adamovi Podstatskému,[36]) takže Slavičín měl pak stejné majitele s Hrádkem. Jan Podstatský však 1797 na léno slavičínské resignoval a toto bylo uděleno Fr. sv. p. de Buol.[37]) Od r. 1805 měl Slavičín opět stejné držitele s Hrádkem. Ferdinand I. obnovil 1835 Slavičínu pět jarmarků. R. 1663 vypálili Slavičín Tataři, 14. dubna 1707 Uhři vypálili nejen Slavičín, nýbrž i Pozlovice a obě Lhoty na panství světlovském.

Lipová náležela k manství slavičínskému. R. 1362 drželi Lipovou synové neb. Pešíka z Veletin, 1378 Hereš z Veletin a 1389 drželi léno, které bylo počítáno k obvodu kroměřížskému, Záviška a Ješek z Veletin, z nichž Záviška 1391 vzdal se Lipové ve prospěch hofrychtéře Jenika.[38]) R. 1403 psal se však opět Záviš Veletka z Lipové a 1406—09 Hereš z Lipové, odjinud z

[16]) Lechner II. 9, 26, CDM XI. 8, Lechner I. 23. — [17]) Lechner I. 44, 53, 78. — [18]) Lechner I. 108. — [19]) DM V. 2, ZDO XVIII. 7, 15. — [20]) SA IX. 113, LA k 1567. — [21]) LA k 1570. — [22]) DM XV. 27, PO XXVIII. 7, XXVIII. 12, XXIX. 332. — [23]) Kopiář arch. min. vnitra č. 89., f. 22, ZDO XXXI. 24, DM XV. 138, 187. — [24]) SA IX. 113. — [25]) Akta jednoty XIV. 476. X [26]) Stav arch. 871, PO XXXIII. 44. — [27]) DM XV. 169. — [28]) Kameníček, III. 462, ČMM 1907 294. — [29]) ČMM 1922 158. — [30]) ZDO XXXVII. 37, ZDh I. 61, 63, DMb VI. 12. — [31]) DMb VI. 15. — [32]) DMb VIII. 14. — [33]) DMb IX. 18, 89. — [34]) DMb IX. 117. — [35]) DMb XI. 2. — [36]) DMb XII. 39. — [37]) DMb XIV. 40. — [38]) Lechner I. 12, II. 28, 169. — [39]) Lechner I. 20, 44, 68. — [40]) Lechner I. 44, 68. — [41]) Lechner I. 87.

Turovic.[39]) V letech 1437—55 seděl tu Jiřík z Veletin,[40]) 1472 Jan z Cimburka[41]) a odtud náležela Lipová k lénu slavičínskému. — V Lipové byly dva dominikální dvory Hluboký a Holíkov, poslední byl však 1837 zbořen.

STATEK LIPTÁL.

Liptál (od 1846 městečko) s zámkem, far. kostelem arch. Michala z 1796 a evang. far. kostelem. K 1505 viz u Vsetína. Zibřid Podstatský z Prusinovic int. 1546 Liptál s pod. svému bratru Václavovi Podstatskému. Ještě v 1. pol. 17. stol. drželi statek Podstatští, až 1637 Kryštof Karel Podstatský int. Liptál Karolině d'Austria, kněžně Contecroi a 1666 byl Liptál soudem přiřčen Melicharovi sv. p. Ledenickému z Ledenic a 1688 syn tohoto, Maximilian sv. p. Ledenický int. statek Janu Ignácovi v. Lindenberg.[1]) Po smrti Janově dědila vdova Marie Eleonora Podstatská z Prusinovic, která vložila 1703 Liptál Ignáci Vilému sv. p. Sedlnickému z Choltic,[2]) jenž již 1710 prodal statek za 21.500 zl. rýn. Mikuláši Leopoldovi Otislavovi z Kopenic.[3]) R. 1751 byl Liptál int. Leopoldovi a Zuzaně Otislavům z Kopenic,[4]) 1790 Janu Karlovi hr. v. Stomm, 1811 Janovi hr. v. Stomm (zemřel 9. května 1852) pak dědili díly Adelheid sv. pani v. Ulm-Erbach, Klotilda hr. Stomm a Delfína hr. Stomm. R. 1881 byl int. celý statek Maxu Janovi sv. p. v. Ulm-Erbach a 1930 Alexandrovi Bartenstein-Zeppelin. Pozemková reforma byla provedena 1925 (plocha 953 ha); velkostatek a pila v Liptále byly propuštěny ze záboru. — Fara zanikla za třicetileté války, 1717 zřízena administratura, 1795 fara.

VSACKÉ PANSTVÍ.

Vsetín, město (1846 městečko) s zámkem, děkanským kostelem Nanebevzetí P. Marie a evang. far. kostelem. R. 1477 držel Vsetín Zikmund z Šumburka, 1459 Jan z Menspeku, 1460 Václav z Doloplaz, 1466 Jan z Cimburka a 1481 jeho dcera Kunka z Cimburka.[1]) Posléze Petr hr. od Sv. Jiří, manžel a dědic Kunky z Cimburka, int. 1505 Janu, Smilovi, Zikmundovi, Vilémovi a Jindřichovi bratřím vl. Kunům z Kunštátu tvrz a městečko Vsetín, městečko Pržno, vsi Hovězi, Jablunku, Rouštku (Ruodczku), Hošťálkovu, Jesenku(!), Dolní Rokytnici, Johanovou, Liptál, Kateřinice, Ústí, Vyšší Rokytnici, Ratiboř, Seninku a pustě vsi Bobrek, Huslnou, Těškovice, Mikulkovu, Semetín, Ščrbkov (Sczrkov!) a Dvorce.[2]) R. 1506 rozdělili se bratří z Kunštátu o svá panství a Vsetín podržel Jan Kuna z Kunštátu;[3]) o hranice byl však stále s Hynkem z Tamfaldu spor, který byl ukončen porovnáním 1507.[4]) Jan Kuna int. 1531 panství Janovi a Jaroslavovi bratřím vl. z Šelnberka a ti prodali 1534 Vsetín Janovi z Pernštejna.[5]) Jan z Pernštejna měl 1535 spor o některé pozemky na uherském pohraničí s Janem Podmanickým a 1548 int. Vsetín Janu a Přemkovi, sirotkům po Zikmundovi Nekšovi z Landeka.[6]) Po smrti Přemkově podržel celé panství Jan Nekeš z Landeka (zemřel 1568 a zanechal syny Zikmunda a Václava Nekše; manželkou jeho byla Barbora Bítovská z Slavíkovic.[7]) Jan odkázal 1567 zboží vsacké synu Zikmundovi (zemřel 1591, první jeho manželkou byla Magdalena Muchková z Bukova, druhou 1585 Anna Kunovna z Kunštátu.[8]) Ještě za nezletilosti Zikmundovy 1575 stalo se porovnání mezi měšťany a vrchností o paseky.[9])

Panství vsacké dědila pak Zikmun-

[1]) ZDh II. 84, ZDO XXXVII. 25, 65. — [2]) ZDh III. 141. — [3]) ZDh III. 213. — [4]) ZDh V. 230.

[1]) P III. 667, LSA 26, P IV. 328, 491, VI. 123. — [2]) ZDO XVI. 33. — [3]) Annales Mus. Fr. 1896 174, ZDO XIX. 6. — [4]) AČ XVII. 87. — [5]) ZDO XXIII. 8, XXIV. 1, AČ XX. 374. — [6]) AČ XX. 42, ZDO XXV. 49. — [7]) ZDO XXVIII. 10, ČČH XL. 126, 127. — [8]) ZDO XXIX. 63, ČČH XL. 128. — [9]) Středovský, Apogr. VI. 311. — [10]) ZDO XXXIII. 20, ČČH XL. 129, 135.

dova dcera Lukrecie Nekešová (zemřela 23. března 1614), která provdala se kolem 1599 za Artleba z Vickova a po jeho smrti za Albrechta z Valdštejna, jehož vzala 1610 na Vsetín na spolek.[10]) Lukrecie osvobodila 1613 městečko Vsetín od odúmrtí, kněžského desátku a robot, z nichž ponechala jen některé (na př. chodit jedenkrát v roce na hon na medvědy a vlky).[11]) Fara byla ještě 1589 luterská, za Lukrecie však katolická a Albrecht z Valdštejna povolal 1612 na panství jesuitské misionáře.[12]) Za českého povstání stavové konfiskovali Valdštejnovi Vsetín, jehož se ujal jako příbuzný Lukrecie Adam z Vickova, než, po bitvě bělohorské zmocnil se Valdštejn Vsetína opět.[13]) Vsačtí Valaši zůstali však i potom v odboji, až 1627 císařští Vsetín vypálili a 28. října 1627 prosily úřady městeček Vsetína a Pržna, jakož i všech vsí o pardon, který také obdržely.[14]) Nové povstání Valachů v spojení s Švédy bylo 1644 krvavě potlačeno. V letech 1647—52 a 1662 konali misie na Vsacku hradišťští jesuité, ale s nepatrným výsledkem.[15])

Albrecht z Valdštejna prodal 1623 (int. 1626) panství vsacké za 130.000 zl. rýn. Zdeňku Žampachovi z Potnštejna, který opět 1632 (int. 1635) prodal Vsetín arcibiskupovi ostřihomskému Petrovi knížeti Pasmany z Panasu.[16]) Petrův synovec Mikuláš Pasmany z Panasu vysadil 1647 ves Dolní Vsetín, která teprve 1850 splynula s městečkem (Horním) Vsetínem, a 1651 int. panství Jiřímu hr. Illyezhazy.[17]) R. 1663 byl sepsán urbář panství vsackého. Po Jiřím dědil Mikuláš hr. Illyezhazy, jenž 1724 odkázal panství synovi Josefu hr. Illyezhazy.[18]) Dále bylo panství int. 1766 Janu Bapt. hr. Illyezhazy, za něhož 1777 konali misionáři na panství poslední misie, vedoucí k náboženským bouřím, 1800 Štěpánovi hr. Illyezhazy, který daroval 1827 Vsetín Marii de Aszalay, Sidonii v. Wachtler, Terezii v. Striebel, roz. sestrám v. Scharf, a jejich bratru Mořici v. Scharf. Podíly příbuzných koupil 1831 manžel Sidonie Josef v. Wachtler, který již 1857 prodal za 2,300.000 zl. tři čtvrtiny panství Janu Fr. Catteau-Wattel a čtvrtinu Filipu Jos. Eduardovi de Saint Hubert. R. 1890 koupili panství bratří Thonetové. Pozemková reforma byla na panství provedena 1924 (vlastník Theodor Thonet, plocha 11.564 ha); vlastníku propuštěny byly ze záboru zbytkové statky Halenkov, Ratiboř, Vsetín, část lesního hospodářství, zámek, pivovar a cihelna ve Vsetíně a mlýn v Halenkově; zcela rozdělen byl dvůr v Hovězí a lesy zůstaly většinou v záboru. R. 1837 založen byl na Vsetíně cukrovar.

Bystřička byla založena kolem r. 1650 Mikulášem z Panasu.

Halenkov s far. kostelem Pozdv. sv. kříže z 1788. Jiří hr. Illyezhazy založil tu 1654 dvůr Helenkov(!) a do 1666 vznikla i ves. R. 1784 zřízena fara.

Hovězí s far. kostelem sv. Marie Magdaleny z 1788. K r. 1505 viz u Vsetína. R. 1681 bylo Hovězí soudně přiřčeno Marketě Františce v. Schneidenau, roz. hr. Serenyi, která již 1686 int. stateček Maxovi sv. p. Ledenickému z Ledenic.[19]) Týž odkázal 1696 Hovězí svým synovcům Karlovi a Františku sv. p. Podstatským z Prusinovic a Karel Ant. sv. p. Podstatský int. 1720 Hovězí Mikulášovi hr. Illyezhazy k Vsetínu.[20]) R. 1736 zřízena tu lokalie, 1784 kuracie a 1843 fara.

Nový Hrozenkov, dříve i Nová Dědina, s far. kostelem sv. Jana Křtit., založen kol 1654. R. 1752 zřízena tu lokalie, 1784 fara. Počátkem 18. stol. byla tu stanice portášů. R. 1685 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Jablúnka s evang. far. kostelem, k 1505 viz u Vsetína. R. 1743 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Jasenka, k 1505 viz u Vsetína.

Johanová, k 1505 viz u Vsetína.

Kateřinice, k 1505 viz u Vsetína. R. 1734 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Lhota, připomíná se po prvé 1666. R. 1781 bylo zde dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Mikulůvka, k 1505 pustá u Vsetína, kolem 1650 znovu osazena Mikulášem Pezmanyni, slula Nový Mikulášov. Po 1840 byla v Mikulůvce založena keramická továrna.

Pržno, nyní ves v 16. stol. městeč-

— [11]) SH III. 53, Středovský, Apogr. VI. 359. — [12]) ČMM 1894 28, 1903 299, 1903 406. — [13]) ČMM 1913 412, LVII. 125, Hrubý, Mor. korespondence, 110. — [14]) ČMMZ IX. 202, 198, LSA 377. — [15]) ČMM 1894 262. — [16]) ZDO XXXVI. 4, XXXVII. 26. — [17]) ZDh I. 65, LSA 523. — [18]) ZDh III. 440. — [19]) ZDh II. 60. — [20]) ZDh III. 377. — [21]) Lechner II. 48, 89, 307. — [22]) ČMM 1894 28, 1903, 301. — [23]) CDM V. 193.

ko, s far. kostelem Nar. P. Marie a evang. far. kostelem. R. 1372 jmenuje se man biskupský Tysold z Pržna, 1378—80 bratří Jan a Stach z Pržna a 1420 Bartoš z Pržna.[21]) K 1505 až 1627 (městečko) viz u Vsetína. R. 1618 Albrecht z Valdštejna udělil Pržnu některá privilegia. Fara byla 1589 luterská, 1613 katolická,[22]) zanikla za třicetileté války, 1683 obnovena.

Ratiboř s evang. far. kostelem. Václav III. pomýšlel 1306 na založení cisterckého kláštera Thronus regis při soutoku řeky Ratibořky a Bečvy, k založení však nedošlo pro smrt královu.[23]) K 1505 viz u Vsetína.

Rokytnice; již 1459 byla tu rychta, k 1505 viz u Vsetína; tehdy byly tu dvě vsi Dolní a Horní Rokytnice. R. 1743 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Růžďka s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1807 a evang. far. kostelem. K 1505 viz u Vsetína. 1777 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1864 fara. R. 1744 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Ústí, k 1505 viz u Vsetína. R. 1718 bylo zde dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Zděchov s far. kostelem Proměnění Krista, založen kolem 1650. R. 1777 zřízena lokalie, 1784 kuracie.

Karlovice, menší díl, který po sporu mezi panstvím vsackým a rožnovským byl 1774 připojen k Vsetínu.

Na panství zanikly vsi: Bobrek zanikl u Vsetína, kde jest dvůr Bobrek, k 1505 viz u Vsetína. — Huslná stávala u Hovězího, kde jest samota Huslínka, k 1505 viz u Vsetína. — Dvorce zanikly mezi Ratiboří a Pržnem, kde jest trať Dvorce, k 1505 viz u Vsetína. — Semetín zanikl u Ratiboře, kde jest samota Semetín, k 1505 viz u Vsetína. — Ščrbkov stával u Hošťálkova, kde jest trať Ščrbková, k 1505 viz u Vsetína. — Těškovice zanikly u Vsetína, kde jest samota Těškov, k 1505 viz u Vsetína.

Literatura: Das herrschaftliche Archiv in Wsetin, Not. 1874; Zur Geschichte des Ortes Wsetin, Not. 1875; M. Václavek, Dějiny města Vsetína a okresu vsackého, I. vyd. Brno 1881, II. vyd. Vsetín 1901; M. Václavek, panství vsacké r. 1666, ČMM XXII.; M. Václavek, Panství vsacké l. P. 1776, ČMM XXIV.; M. Václavek, Vsatský okres, Brno 1909; K. Kobliha, Pomezní spory o javorníky, Naše Valašsko I.

PANSTVÍ HOLEŠOVSKÉ A STATEK RYMICE.

Holešov, ochranné municipální město s zámkem, děkanským kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1708, fil. kostelem sv. Anny z 1742—47 a radnicí. Do města vedly brány Přerovská či Židovská, Žopská a Kroměřížská. K 1131 viz u Olomouce, dále připomíná se Holešov (Holzowe) 1272 (ZDM IV. 63). R. 1275 jmenuje se Hugo a 1295 Soběhrd z Holešova (Holyssow),[1]) oba byli nejspíše biskupskými many. Poč. 14. stol. byla část Holešova biskupským lénem, počítaným k obvodu kroměřížskému.[2]) Již 1322 přip. se tu far. kostel; většina měšťanů jmenovaných téhož roku měla česká jména.[3]) V 2. pol. 14. stol. drželi alodní i manskou část Holešova Šternberkové a sice nejprve 1368—71 Matouš z Šternberka,[4]) pak jeho syn Ješek, jenž 1390 přijal léno na manství holešovské, Kurovice a Třebětice,[5]) a zemřel 1412, 1405 seděl na Holešově Ješkův syn Matouš,[6]) a 1412—25 druhý syn Ješkův Albert z Šternberka, 1437 držel léno půl městečka Holešova a Pacetluky Jiřík Lukovský z Šternberka a 1437—47 Albrecht z Šternberka.[7]) Druhou pol. holešovského manství prodal 1443 Jan z Heršic Albrechtovu synovi Matoušovi z Šternberka, který seděl na Holešově ještě 1460.[8]) Matoušův bratr Albrecht z Šternberka int. 1481 tvrz Holešov s pol. městečka a pod., Mysločovice s pod., Míškovice a Machovu Ves Albrechtovi st. z Šternberka (manželkou tohoto byla 1516 Anna z Boskovic), jenž 1511 pustil biskupu Stanislavovi do života půl manské a půl alodní vsi Kotojed a zemřel 1520 (pohřben v minoritském kostele v Olomouci).[9])

Albrechtův syn Jan ml. z Šternberka (1536 byla jeho manželkou Johanka z Žerotína, 1539 Marketa z Lomnice) nabyl 1522 od Jana st. z Štern-

[1]) CDM IV. 63, V. 33, V. S. 118. — [2]) Lechner I. 6. — [3]) CDM VI. 204. — [4]) ZDO II. 108, 556. — [5]) Lechner I. 12. — [6]) P I. 113. — [7]) Lechner I. 44, 55, P III. 444. — [8]) Lechner I. 62, P IV. 289. — [9]) ZDO XII. 19, XVIII. 2.

berka manskou část Holešova, obdržel 1535 list mocný a zemřel 1544 (pohřben v Holešově).[10]) Jeho statek dědili pak synové Albrecht (zemřel záhy), Jindřich a Ladislav Lukovští z Šternberka, z nichž Jindřich odkázal alodní část panství, zámek a městečko Holešov, Ludslavice, Míškovice, Machovu, Hostišovu, Lechotice a Tučapy svým sestrám Anně a Elišce z Šternberka a zemřel 1574.[11]) Sestry jeho ochraňovaly Bratry, kteří již 1553 měli v Holešově zbor, jejž spravoval 1571 Mikuláš Dobromír; 1577 konala se v Holešově bratrská synoda.[12]) R. 1574 byl vydán luterský řád pro panství holešovské a také fara (1556 katolická) byla v letech 1580-98 luterská.[13]) Panství podržela posléze Eliška z Šternberka, po níž dědil nejprve její manžel Smil z Lomnice a pak vl. bratr Smilův Tas z Lomnice, jenž prodal před 1579 (int. 1581) zámek a město Holešov s ulicemi a předměstím, piv., pilou, pod., mýtem, pusté Dražejovice, pusté Bizdratice, pustou Malíkovu, Tučapy, Lechotice, Míškovice, Machovu, Mysločovice s pod., Hostišovou a Raclavice Janu Krušinovi z Lichtenburka, jehož manželkou byla 1580 Ludmila z Miličína a který zemřel 1589 (pohřben v Holešově).[14]) Již tehdy (1584) byla v Holešově četná obec židovská.[15])

Vdova po Janu Krušinovi Ludmila z Miličína učinila 1587 Holešovským obdarování na dělání sladu a vaření piva a 1589 prodala panství holešovské za 36.000 tolarů Karlovi st. Starojickému z Žerotína (zemřel 1600), první jeho manželkou byla Marketa Berková z Dubé, druhou Johanka Černčická z Kácova).[16]) Již 1597 seděl tu Karlův syn Viktorin z Žerotína, jenž 1604 prodal panství holešovské za 72.000 zl. mor. Ladislavu ml. z Lobkovic, který získal již 1604 od Alexandra Jošta Haugvice z Biskupic také manskou část Holešova.[17]) Ladislav z Lobkovic (zemřel 20. března 1621) zahájil protireformaci, 1615 povolal do města jesuitské misionáře (chodlal založiti v Holešově jesuitskou kolej, ale pokus se nezdařil), 1616 ustanovil katolického faráře a téhož roku daroval jesuitům bratrský dům v Holešově.[18]) Za českého povstání byli jesuité z Holešova vypuzeni a dosazen luterský farář; katolický farář Jan Sarkander byl obžalován pro zradu a zemřel 17. března 1620 ve vězení. V květnu 1621 dosazen byl do Holešova opět katolický farář (Hrubý, Mor. korespondence, 175). Po Ladislavovi z Lobkovic (zemřel na jaře 1621) zdědil Holešov jeho bratr Zdeněk Vojtěch (od 1623 kníže) z Lobkovic (zemřel 1628) a po jeho smrti syn tohoto Václav Eusebius kníže z Lobkovic. V 1. pol. 17. stol. kvetlo na panství holešovském rybnikářství, takže 1652 počítalo se na panství holešovském 14, na připojeném statku kurovském 4 rybníky.[19]) Za války třicetileté vypálili 1623 Holešov Uhři a Valaši, 9. června 1642 porazili u Holešova Švédové císařské a zpustošili město; městská opevnění byla v září 1643 zrušena a švédská posádka z Holešova odtáhla. R. 1651 Ferdinand III. potvrdil Holešovu dobytčí trhy (Bočkova sb. 3044). Václav Eusebius kníže z Lobkovic prodal 1650 panství: zámek a město Holešov a vsi Tučapy, Lechotice, Míškovice, Machovu, Mysločovice s patr., Hostišovu, Ludslavice s patr., Zahnášovice, Žopy a pusté vsi Dražejovice, Pyzdratice, Malíkovou a Probicko Janovi hr. z Rotálu, jenž závětí z 4. 12. 1674 odkázal $^2/_3$ statku svému bratranci Janu Kryštofovi a třetinu bratranci Juliu Vilémovi sv. p. z Rotálu.[20]) Při rozdílech 1674 obdržel Holešov Jan Kryštof, jenž 1696 zřídil z panství holešovského fideikomis a odkázal jej téhož roku svému nejstaršímu synovi Janu Zikmundovi (mladší jeho synové byli Josef a Leopold), jehož manželkou byla Maximiliana kněžna z Liechtenštejnu.[21]) Po smrti jeho (7. prosince 1717) dědil Holešov jeho syn František Ant. hr. z Rotálu, jenž založil 1747 v Holešově klášter trini-

LSA 266, PO XLVII. 10. — [10]) DM V. 4, ZDO XXIV. 4, XXV. 10, Salbuch č. 283., f. 84. — [11]) PO XVIII. 154, DMV. 57, XV. 1, ZDO XIX. 52, Salbuch č. 287., f. 322. — [12]) PA IX. 342, Kameníček, III. 430, Jireček, 165. — [13]) Hrejsa, Česká konfese, 36, PO XXXI. 325, ČČH 1934 291. Hübel, 39. — [14]) ZDO XXIX. 46, Parsch, 1004, ZDO XXIX. 43. — [15]) Nová sbírka. — [16]) ZDO XXX. 9, ZDB XXVII. 41. — [17]) ZDO XXXIII. 52, LA k 1604. — [18]) Hlídka XXII. 773, 779, ČMM 1903 303, PA IX. 342. — [19]) ČMMZ IX. 88. — [20]) ZDo I. 32, ČMMZ IX. 107. — [21]) ČMMZ X. 110, XI. 267, ZDo III. 150.

tářský (nadace pro 5 kněží),[22]) prohlásil panství holešovské za alodní a zemřel 29. října 1762. R. 1763 rozdělily se dcery o otcovské dědictví tak, že panství holešovské, k němuž byly od panství bystřického připojeny ještě vsi Dobrotice, Jankovice, Hlinsko a Chomýž a z panství prusinovského Kostelec, Roštění a Bořenovice (zato však Brusné bylo odloučeno od Holešova a připojeno k Bystřici), dostalo se dětem zemř. Maximiliany hr. z Rotálu, provd. Nadasdy, Františku, Tomášovi a Marii Barboře hr. Nadasdy.[23]) 1770 přejala panství samojediná Marie Barbora, provd. hr. Erdödy,[24]) která 1811 odkázala Holešov svým synům Karlovi a Františkovi hr. Erdödy. První z nich poručil 1833 Holešov své dceři Barboře, provd. hr. Bruntálské z Vrbna (zemřela 1858), která vložila 1846 panství holešovské svému synovi Rudolfu Eugenovi hr. z Vrbna (zemřel 6. února 1883), po němž dědil jeho synovec Rudolf hr. Vrbna-Freudenthal. Za pozemkové reformy (plocha 3701 ha) propuštěny vlastníku ze záboru obytkové statky Holešov, Ludslavice, Rymice, část lesního hospodářství, zámek, pivovar a sladovnu v Holešově; v záboru zůstala část lesů. Ferdinand III. dal 1650 městu čtvrtý jarmark a povolil 1651 týdenní dobytčí trhy,[25]) Marie Terezie přidala 1751 pátý jarmark a František II. potvrdil 1793 pět výročních a dva týdenní trhy. V 17. stol. bylo v Holešově 59 židovských domů (synagoga byla vystavěna r. 1560). Trinitářský klášter byl zrušen 28. XII. 1782. V Holešově narodil se 1366 protivník Husův Jan z Holešova, sochař Josef Ant. Fritsch a 1751 osvícenský spisovatel Jan Nep. Hanke z Hankenštejna.

Bořenovice; Jeník z Bořenovic int. 1371 Bořenovice a Radkov Matoušovi z Šternberka[26]) a Zdeněk Lukovský z Šternberka int. 1381 Bořenovice, Líšnou, Kozrál a Chlumec Alšovi Světlovskému z Šternberka.[27]) Lacek z Šternberka vložil 1448 Bořenovice Mikuláši Roznberkovi z Bukovice, načež Jan z Roznberka int. 1481 ves Janovi z Žerotína, který ihned ji int. Artlebovi a Filipovi bratřím z Víckova.[28]) K 1560 viz u Prusinovic, 1763 u Holešova. R. 1747 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699). U Bořenovic zanikl Chlumec, k 1381 viz u Bořenovic; 1407 byl tu farní kostel (ZDo VII. 381).

Dobrotice; 1269 jmenuje se Vlk, 1321 Vlček a posléze Jan z Dobrotic, který int. 1365 Bočkovi z Kunštátu Dobrotice s tvrzí (nyní Hradisko), Jenikovice, díl Chlumečného a třetinu Chomýže.[29]) K 1373—1447 viz u Obřan, 1555—1650 viz u Bystřice, 1763 u Holešova. R. 1747 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Franckovice založeny 1793 na místě zrušeného panského dvora.

Hlinsko; 1348 držel tu nějaké zboží Vavřinec z Količína; k 1447 viz u Obřan. R. 1782 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699). — U Hlinska v trati Hroznova zanikl Hroznov. Vilém z Pernštejna int. 1492 manskou ves Hroznov Artlebovi a Filipovi bratřím z Víckova;[30]) k 1555 viz u Bystřice.

Hostišová, k 1397 viz u Količína, 1446—81 u Lechotic, 1576—1650 u Holešova. R. 1747 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Chomýž, k 1365 viz u Dobrotic, 1374 u Rymic, 1363—1481 u Křídla, 1550—1650 u Bystřice, 1763 u Holešova. R. 1747 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699). — Někde u Chomýže zaniklo Chlumečné, k 1274 viz u Rymic, 1365 u Křídla a Dobrotic.

Nad Chomýží stával hrad **Křídlo.** Vlk z Dobrotic, syn Záviše z Dobrotic, int. 1365 hrad Křídlo, třetinu Chomýže, díl Chlumečné a půl Rymic s patr. Vilémovi z Kunštátu;[31]) Heralt z Kunštátu, jakožto poručník Vilémových synů Viléma, Smila a Čeňka, int. 1374 hrad Křídlo Ctiborovi z Cimburka a také Vilém Boleradský z Kunštátu int. 1377 témuž Brusnou, Chomýž, Chlumečnou, díl Rymic a své právo na hradě Křídlu.[32]) V letech 1404—12 seděl tu syn Ctiborův Předbor z Cimburka[33]) a 1422 syn posledního Ctibor z Cimburka.[34]) Rukojmí za neb. Ctibora z Cimburka int. 1437 hrad Křídlo a vsi Brusnou, Chomýž a Chlumečné Herbortovi a Leonhartovi bratřím vl. z Bořitova.[35]) R. 1475 seděl zde Albrecht

— [22]) ZDo VII. 140, List. kláštera trimtářského v Holešově A 4. — [23]) ZDo IX. 1, 2, 5. — [24]) ZDo X. 102. — [25]) Bočkova sb. 8044. — [26]) ZDO II. 8. — [27]) ZDO IV. 17. — [28]) ZDO X. 793, XII. 27. — [29]) CDM IV. 30, VI. 174, ZDO I. 939. — [30]) ZDO XIV. 1. — [31]) ZDO I. 936. — [32]) ZDO II. 511, III. 351. — [33]) AČ I. 144, Stav. arch. 324. — [34]) Lechner II. 312. — [35]) ZDO

Kostka z Postupic, jenž však musil zboží postoupiti vdově po Herbortovi Machně z Krčman.[36]) Tato int. 1481 zbořený hrad Křídlo a vsi Chomýž, Brusné a Chlumečné Janu Vlkovi z Konecchlumě (manželkou jeho byla Perchta z Tvorkova), který prodal 1486 toto zboží za 900 zl. uh. Zdeňkovi z Kokor (int. 1493).[37]) Zdeněk pak 1493 int. statek Beneši a Albrechtovi z Hustopeč.[38]) K 1555—1650 viz u Bystřice.

Jankovice přip. se 1360, k 1365 viz u Dobrotic, 1373—1447 u Obřan, 1555—1650 viz u Bystřice, 1763 u Holešova.

Karlovice založeny 1780.

Količín; r. 1348 psal se Vavřinec z Količína.[39]) Petr z Kravař a Markvart ze Šternberka int. 1397 tvrz a ves Količín, Miškovice, Mysločovice, Sazovice, Machovu Lhotu, Hostišovu Lhotu, Lechotice, Markovu, Meziříčí, Sirotčí, Žeranovice, Blažice a Rackovu Zdeňku a Ješkovi Lukovským z Šternberka,[40]) načež 1418 seděl tu Albrecht Lukovský z Šternberka.[41]) Dále nabyl Količína stupkem Václav z Morkovic a Milota z Morkovic int. 1464 Količín s tvrzištěm Vaňkovi z Bařic.[42]) Vaněk již 1464 vložil Količín Prokopovi z Prusinovic, jenž tu seděl ještě 1472.[43]) R. 1484 držel Količín Prokopův syn Václav.[44]) Syn Jetřicha z Prusinovic a Estery z Menhartic Tas poručil 1535 Količín své manželce Apolonii z Sezemic.[45]) Než v letech 1537—41 nabyl statek od svých bratří Tasa a Prokopa (manželkou tohoto byla 1539 Kateřina Kropáčka z Nevědomí) Podstatských z Prusinovic Václav st. Podstatský, jehož manželkou byla 1554 Bohunka z Víckova a který obdržel 1546 list mocný.[46]) Po smrti Hynka Podstatského, syna Václava st., 1562 drželi Količín jeho bratří ned., z nichž nejstarším byl Václav Podstatský.[47]) R. 1569 držel z těchto Količín Jetřich ml. Podstatský, jenž 1575 prodal Količín s tvrzí a piv. Jakubu st. Vojskovi z Bogdunčovic (manželkou jeho byla 1579 Barbora Onšička z Bělkovic), který zemřel 7. září 1606.[48]) Jakubův syn Petr Vojska, evangelík, zúčastnil se povstání, ale zemřel již 1622, načež statek při konfiskacích byl ponechán jeho synům Bedřichu a Karlovi Vojskům z Bogdunčovic.[49]) Prvý z nich prodal 1630 Količín Martinovi Puhončímu z Předmostí,[50]) jehož děti Matyáš Ladislav, Martin, Matouš Bedřich a Marie Mandalena Puhončí prodali 1654 statek Hynkovi Severskému z Kulíčkova a ten 1654 k Holešovu (ZDo I. 60, 62). Ještě 1624 byl v Količíně bratrský zbor (správcem byl Br. Ezechiel), do něhož chodili tehdy Holešovští.

Kostelec s far. kostelem sv. Petra a Pavla z 1735. K 1131 viz u Přerova. R. 1275 jmenuje se Mikuláš z Kostelce a 1377 jiný Mikuláš z Kostelce.[51]) Dále náležela ves vladykům z Kostelce a dcery neb. Oldřicha z Kostelce Bohunka, Barbora a Eliška, jakož i děti neb. jejich sestry Markety Jan a Kateřina z Kostelce int. 1547 Kostelec s pod., pustý Krnůvek a pusté Kozraly Přemkovi z Víckova[52]) k Prusinovicum (1650 viz u Prusinovic, 1763 u Holešova). Artleb z Víckova stanovil 1602, že na faru kosteleckou mají býti presentováni vždy jen faráři konfese augšpurské a ještě 1625 byla fara luterská; zanikla však za války třicetileté, 1754 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1835 fara. — V trati Krnovsko zanikly K r n ů v k y; Jan z Cimburka int. 1447 Krnůvky (Krnowek) s patr. Mechovi z Kostelce.[53]) K 1480 viz u Kostelce.

Lechotice; k 1342 viz u Žeranovic, 1397 u Količína. Lacek z Šternberka int. 1446 Lechotice a Hostišovu Mikšovi z Mělčan, načež 1481 Jan Dún z Žákovic a Marketa z Žákovic int. obě vsi Albrechtovi st. z Šternberka.[54]) K 1576—1650 viz u Holešova. R. 1783 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Ludslavice s far. kostelem sv. Václava z 1690 (přestavěn 1858); r. 1275 psal se Vojslav z Ludslavic (Luczlauicz), cúdař olomoucký,[55]) k 1376

X. 78. — [36]) P V. 8. — [37]) ZDO XII. 28, XIV. 16, Parsch 290. — [38]) ZDO XIV. 17. — [39]) ZDO I. 24. — [40]) ZDO VI. 654, P I. 146. — [41]) P II. 565. — [42]) ZDO XI. 185. — [43]) ZDO XI. 185, 188, AČ VI. 508. — [44]) Stav. arch. 461. — [45]) ZDO XXV. 18, 93. — [46]) Salbuch č. 285., f. 47, PO XX. 1, ZDO XXV. 8, 16, 93. — [47]) PO XLV. 60. — [48]) PO XXVII. 225, ZDO XXIX. 18, PB XXXII. 144, PO XLV. 259. — [49]) PO XXXVII. 9, XL. 11, ČMM 1922 145, Slovák, Konf. prot., 38. — [50]) ZDO XXXVII. 8. — [51]) CDM V. 118, XV. 179. — [52]) ZDO XXV. 44. — [53]) ZDO X. 726. — [54]) ZDO X. 437, XII. 20. — [55]) CDM IV. 118. — [56]) ZDO VI. 415. — [57]) CDM V. S 36.

viz u Lukova, 1576—1650 u Holešova. Již 1392 jmenuje se tu farní kostel,[56]) fara zanikla za války třicetileté, 1872 obnovena. R. 1787 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699). — Mezi Ludslavicemi a Všetuly zanikla ves Štěpánovice, která přip. se již 1265 a byla lénem biskupství olomouckého. Na počátku 14. stol. ves byla lénem biskupským v obvodu kroměřížském,[57]) 1362 držel léno Martin z Štěpánovic, 1389 Smil a 1408 Hrzek z Štěpánovic.[58]) R. 1444 držel lénem půl Štěpánovic Jan Hrzek z Štěpánovic, jehož manželkou byla Marketa z Dražejovic, 1471 přijal léno na Štěpánovice Václav Sulovský.[59]) Později Štěpánovice zpustly a Tas z Lomnice prodal 1580 rybník Štěpánovský na gruntech pusté manské vsi Štěpánovic Janu Krušinovi z Lichtenburka k Holešovu.[60])

Machová, k 1397 viz u Količína, 1481—1650 u Holešova. R. 1747 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Míškovice s far. kostelem sv. Antonína, k 1397 viz u Količína, 1481 až 1650 u Holešova. R. 1747 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Mysločovice s far. kostelem sv. Trojice z 1752. K 1397 viz u Količína. Lacek z Šternberka int. 1446 Mysločovice s patr. Albertovi z Šternberka,[61]) načež 1466 seděl tu Matouš z Šternberka.[62]) K 1481—1650 viz u Holešova. Fara byla r. 1616 katolická, 1618 však evang.,[63]) zanikla za třicetileté války a byla 1691 obnovena. R. 1748 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Racková; původně Rackova Lhota; k 1397 viz u Količína. Jiřík Lukovský z Šternberka prodal 1437 Rackovou a Sirotčí Ondřeji z Myšlan, jenž tu seděl ještě 1464.[64]) Jiřík z Myšlan vzal 1495 na spolek na Rackovou a pusté Sirotčí svého bratra Jaroslava z Myšlan, 1512 seděl tu Jiřík Rackovský z Myšlan a posléze Ctibor z Myšlan int. 1529 Račkov(!) Janovi ml. z Šternberka.[65]) Poslední vložil 1530 tvrz a ves Račkov(!) a pusté Sirotsko Kateřině z Opatova a ta již 1537 Tasovi Podstatskému z Prusinovic.[66]) Tas odkázal 1535 Rackovou své manželce Apolonii ze Sezemic, která int. 1540 tvrz a ves Rackovou a pusté Sirotsko Václavu Obešlíkovi z Lipultovic.[67]) Václav Obešlík vzal 1538 na spolek na statek dceru Ludmilu a její syny, ale posléze vdova po Václavovi Alžběta Obešlíková int. 1549 statek Bohuslavu Kokorskému z Kokor.[68]) Jiřík a Václav Kokorští int. 1561 Rackovou a pusté Sirotsko svému bratru Janovi Kokorskému, jehož děti byly 1575 Václav, Jetřich a Anna Kokorští a který tu seděl ještě 1577.[69]) — U Rackové zaniklo Sirotčí (jinak Sirotčí Lhota), na jehož místě vznikly nověji Franckovice, kde posud jest trať Sirotska. K 1397 viz u Količína, 1495—1561 u Rackové.

Roštění, k 1376—1480 viz u kláštera šternberského, 1650 u Prusinovic, 1763 u Holešova. — U Roštění v trati Kračiny Kladeruby zanikly Kladeruby. K 1131 viz u Přerova. K 1376 až 1480 viz u kláštera šternberského, 1584 držel pustou ves Viktorin Dětra z Holešova.[70])

Rymice, s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1785; k 1365—73 viz u Křídla. Heralt z Kunštátu, jakožto poručník synů Viléma z Kunštátu, int. 1374 Rymice s patr., Brusnou, Chlumečné a Chomýž Ctiborovi z Cimburka a Jan z Cimburka int. 1448 Rymice s patr. Janovi ml. z Moravan.[71]) Poslední int. 1464 ves Prokopovi z Prusinovic.[72]) Dále seděl na Rymicích Prokopův syn Václav (zemřel 1488), pak Václavův syn Jetřich Podstatský z Prusinovic (1508) a posléze Jetřichův syn Václav st. Podstatský int. 1541 pol. vsi svému bratru Václavovi ml. Podstatskému z Prusinovic.[73]) Dále držel statek Václavův bratr Prokop Podstatský (zemřel 1560, pohřben v Lošticích) a 1568 Prokopův syn Jan Podstatský z Prusinovic, jehož manželkou byla Barbora z Fulštejna a který 1567 pustil Rymickým rybník.[74]) Janova dcera Barbora přinesla pak 1587 Rymice, Všetuly a Žopy věnem svému manželovi Václavu Nekšovi z Landeka.[75]) Václav obdržel 1604 list mocný a odkázal Rymice své

Lechner I. 6. — [58]) Lechner II. 25, I. 12, 27. — [59]) LA k 1444, DM IV. 21. — [60]) PO XXX. 199. — [61]) ZDO X. 416. — [62]) P IV. 506. — [63]) ČMM 1903 303, 1894 28. — [64]) ZDO X. 224, P IV. 447. — [65]) PO IX. 127, ZDO XV. 6, XXII. 7. — [66]) ZDO XXIV. 10. — [67]) ZDO XXIV. 34, XXV. 15. [68]) ZDO XXV. 19. Z [69]) ZDO XXVII. 40, PO XXVIII. 296, XXIX. 213. — [70]) Bočkova sb. 8614. — [71]) ZDO II. 521, X. 714. — [72]) ZDO XI. 18. — [73]) ZDO XXV. 16, PO VIII. 75. — [74]) ZDO XXVIII. 12. PO XLV. 194. — [75]) ČČH XL. 128.

neteři Lukrecii Nekešové, která vzala po smrti svého prvého manžela Artleba z Vickova 1610 svého druhého manžela Albrechta Václava Eusebia z Valdštejna na Rymice na spolek.[76]) Albrecht z Valdštejna postoupil 1624 Rymice s tvrzí a pod. a Všetuly Jakubovi de Bois, po jehož smrti vdova Marketa v. Willwartz prodala statek k Holešovu.[77]) R. 1644 koupil Rymice a Všetuly Alexandr Ješt Haugvic z Biskupic a po jeho smrti olomoučtí jesuité.[78]) Po zrušení řádu náležely Rymice studijnímu fondu a 1789 byl statek za 77.000 zl. přikoupen k Holešovu (ZDo XI. 304). Fara v Rymicích byla 1610 katolická (ČMM 1903 296), zanikla za třicetileté války, 1785 zřízena kuracie. R. 1841 založen byl v Rymicích cukrovar.

Tučapy, k 1131 viz u Přerova; k 1270 viz u Komárovic, poč. 14. stol. byly lénem biskupským v obvodu kroměřížském.[79]) Lacek z Šternberka int. 1448 Tučapy a Pyzdratice Janovi z Pyzdratic.[80]) Po smrti Oldřicha z Kounic byl 1464 jeho statek Tučapy int. Jindřichovi z Tučína.[81]) Před 1480 seděl tu Ctibor z Tučína a po jeho smrti 1480 držel Tučapy a Pyzdratice Albrecht z Šternberka.[82]) Posléze král Matyáš dal (int. 1493) Tučapy, Líšnou a Pyzdratice Zdeňkovi z Lichtenburka.[83]) K 1576—1650 viz u Holešova. R. 1747 přip. se v Tučapech dědičné fojtství (Nová sb. 699). — Mezi Tučapy a Všetuly zanikla ves Pyzdratice (Bistratice), kterou (Bysertiz) udělil 1274 biskup Bruno lénem Heřmanovi v. Wertinghausen.[84]) Také na poč. 14. stol. jmenují se Pyzdratice biskupským lénem v obvodu kroměřížském.[85]) R. 1419 psal se Štefan Hyncendorfer a 1437 Jan Maršálek z Pyzdratic.[86]) K 1448—93 viz u Tučap, 1586—1650 u Holešova.

Všetuly drželi od 1358 bratří Albrecht a Zdeněk z Šternberka.[87]) K 1379—1480 viz u kláštera šternberského. R. 1565 seděl tu Frydrych Krčma z Koněpas, jehož manželkou byla Marie z Konecchlumě a který 1568 prodal Všetuly Janovi Podstatskému z Prusinovic na Rymicích.[88]) Odtud viz u Rymic. — U Všetul v trati Zdražilovska zanikly Dražejovice; k 1131 viz u Olomouce. Později ves byla biskupským lénem, jež držel 1295 Soběhrd z Holešova.[89]) K 1376 viz u Lukova, 1586—1650 u Holešova.

Zahnašovice (k 1131 viz u Přerova) byly 1382 prebendou kapituly olomoucké,[90]) k 1650 viz u Holešova.

Žopy (k 1131 viz u Olomouce) udělil 1272 (Zepy) biskup Bruno lénem Jindřichovi z Přílep;[91]) dále psal se 1371—92 Jindřich z Žop a 1419 Jan z Žop.[92]) R. 1511 seděl tu Jan z Železného a 1512 bratří Jindřich a Petr z Železného, nejspíše jako mani pánů z Lipého, a Jan z Lipého int. 1535 Žopy Václavu a Vilémovi Janauerům z Strachnova.[93]) R. 1555 seděl tu Jiřík Janauery a 1566—67 Jan st. Janauer z Strachnova (1568 neb.).[94]) Posléze Žopy přešly na Václava Nekše z Landeka, který je 1591 prodal za 2250 zl. mor. Karlovi st. z Žerotína na Holešově.[95]) K 1650 viz u Holešova. Poddanské poměry z 1569 jsou vypsány v PO XXVI. R. 1747 bylo tu svobodné fojtství (Nová sb. 699).

Mimo jmenované již zaniklé osady zanikl někde na Holešovsku Kobelec, který Vlasta z Kobelce 1381 int. Zdeňkovi a Janovi bratřím Lukovským z Šternberka.[96])

Literatura: E. Peck, Okresní hejtmanství holešovské, Holešov 1892; P. Kvasnička, Filiální kostel sv. Anny v Holešově, Progr. reálky v Holešově 1904; P. Kvasnička, Holešovský okres, Brno 1929; O patrimonijním archivu viz A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu velkých archivů, Praha 1929.

STATKY ŽERANOVICE, PŘÍLEPY, MARTINICE A KUROVICE.

Žeranovice s zámkem a far. kostelem sv. Vavřince z 1897. R. 1297 psal se Matouš z Žeranovic (de Gyranowys)[1]) a kolem 1320 Racek z Žeranovic, jehož syn Bohuš byl 1342 neb., kdežto ostatní jeho synové Racek,

— [76]) ZDO XXXIII. 11, 20. — [77]) ZDO XXXIII. 11, 100. — [78]) Bočkova sb. 6032, ZDh I. 164, II. 139. — [79]) Lechner I. 6. — [80]) ZDO X. 790. — [81]) ZDO XI. 201. — [82]) P VI. 46, 318. — [83]) ZDO XIV. 54. — [84]) CDM VIII. 84. — [85]) Lechner I. 6. — [86]) AČ I. 148, P III. 475. — [87]) ZDO I. 568. — [88]) PO XXIV. 87, XXVII. 59. — [89]) CDM V. 34. — [90]) CDM XI. 269. — [91]) CDM IV. 63. — [92]) Lechner II. 45, CDM XII. 108, AČ I. 148. — [93]) LSA 266, ZDO XXIV. 6, PO IX. 9, 192. — [94]) PO XXII. 181, XXIV. 229, XXVI. 4. — [95]) ZDO XXX. 352. — [96]) ZDO IV. 61; stať prohlédla a doplnila prof. Vlasta Fialová.

Pardus a Ješek z Žeranovic tehdy ještě žili.[2]) Jilka a Anna z Žeranovic prodaly 1342 tvrz a ves Žeranovice a vsi Lhotu, Meziříčí, Thussob (neznámý), Markovu Lhotu a Lechotice markr. Karlovi.[3]) K r. 1397 viz u Količína. Dále seděl tu 1406—12 Jan Pardus z Žeranovic a 1437 Václav z Vítového.[4]) Posléze Jaroslav a Václav bratří vl. z Sezemic int. 1508 Žeranovice s pod. a pusté Meziříčko Václavu a Vilémovi bratřím vl. z Strachnova, synům Elišky z Dřínového, kteří tu seděli ještě 1527.[5]) Dále Jan a Lacek bratří ned. z Strachnova int. 1544 Žeranovice s tvrzí a pod. a pusté Meziříčko Onšovi z Zástřizl, jenž již 1558 vložil toto zboží Václavu, Janovi a Zdeňkovi bratřím vl. Laškovským z Švábenic.[6]) Tito pak int. 1558 Žeranovice Michalu Hájovskému z Háje a Jalení;[7]) v letech 1560 až 1580 seděli tu Michalovi synové Václav a Jan bratří ned. Hájovští.[8])

Na počátku 17. stol. seděl tu evang. Kryštof Ulštorfar z Němčího, jemuž byly Žeranovice konfiskovány, oceněny na 6000 tolarů a prodány Zdeňku Lvovi z Rožmitálu a Blatné.[9]) Kateřina Lvová, roz. Ulštorfarka z Němčího, int. 1629 Žeranovice s tvrzí a Přílepy s tvrzí Albrechtu Kotulínskému z Kotulína, jehož manželkou byla 1641 Kateřina Štablovská z Koválovic.[10]) Po smrti Albrechtově poručníci sirotků int. 1664 statek Johance Říkovské z Dobrčic, roz. Martinkovské z Rozseče.[11]) Rudolf Říkovský prodal 1677 Žeranovice a Přílepy Františce Eleonoře z Žerotína, roz. Podstatské z Prusinovic, jež již 1686 int. oba statky Marii Alžbětě hr. Rödern, roz. z Žerotína.[12]) Marie Alžběta pak 1691 prodala Žeranovice a Přílepy za 20.000 zl. rýn. Ferdinandu Ignáci Elbognerovi v. Unter Schönfeld. Františka Lichnovská z Voštic a Marie Bartodějská z Bartoděj, rozené Elbognerové z Unterschönfeld, prodaly 1719 (int. 1721) Žeranovice a Přílepy Františku Bernartovi Prokopovi v. Rabenstein. Vdova po Františkovi, Marie Klára, int. 1735 díl Žeranovic a Přílep svému synovi Josefu Ant. Prokopovi z Rabštejna a posléze 1736 oba statky Frant. Pavlovi v. Gugenberg a jeho manželce Marii Anně. Poslední postoupila 1750 (int. 1755) Žeranovice své dceři Marii Terezii v. Gugenberg, provdané Komínkové z Engelhausen.[13]) R. 1768 komise král. tribunálu prodala Žeranovice Cecilii hr. Nedasdy, roz. hr. Erdödy a manžel této Fr. hr. Nadasdy int. 1782 statek svým dětem Fr. a Ludvíkovi hr. Nadasdy.[14]) Dále byl statek 1792 int. Kristianu Augustovi hr. Seilern, 1807 synovi Kristianovu Josefu Janovi hr. Seilern (zemřel 26. března 1838), jenž odkázal Žeranovice a Přílepy svému synovci Karlu Maximilianovi hr. Seilern (zemřel 20. října 1905). R. 1905 po polovici statku bylo int. Fr. Karlovi a Juliovi hr. Seilern a 1918 pol. prvého byla vložena Fr. Rudolfovi hr. Seilern. Pozemková reforma byla provedena 1924 (plocha 670 ha); vlastníkům byly ze záboru propuštěny zbytkové statky Kurovice, Mansko a Přílepy a zcela rozděleny byly dvory Martinice a Žeranovice.

Již 1322 byl v Žeranovicích filiální kostelík, přifařený k Holešovu,[15]) v 16. stol. byla tu samostatná fara, která zanikla za třicetileté války; r. 1709 zřízena lokalie, 1784 kuracie. — V trati Mezeřícsko u Žeranovic zaniklo M e z i ř í č i (1342 Lhota Meziříčí), k 1342 až 1548 viz u Žeranovic, 1397 u Količína, 1481 u Lukova.

Horní Lapač; před 1750 vznikly tu dominikální chalupy a kolem 1790 rozparcelován dvůr.

Přílepy s zámkem; r. 1272 psal se Jindřich z Přílep.[16]) Jiřík z Šternberka int. 1437 Přílepy Elišce z Sezemic;[17]) 1447—86 seděl tu Petr z Dřínového, jehož manželka Mandalena z Čihovic int. 1490 Přílepy a pustou Hynčinu své dceři Elišce z Dřínového a jejímu manželu Janovi z Strachnova.[18]) Také Albrecht Lukovský z Šternberka int. Hynčinu 1498 Janovým synům Václavu a Vilémovi z Strachnova, z nichž Vilém seděl na Přílepích ještě 1545.[19])

[1]) CDM V. 77. — [2]) CDM VII. 405. — [3]) CDM VII. 406. — [4]) CDM XIII. 448, P II. 393. III. 500. — [5]) ZDO XVII. 8, PO IX. 181, X. 231. XIII. 59. — [6]) ZDO XXV. 26, XXVII. 2. — [7]) ZDO XXVII. 3. — [8]) PO XXX. 119, XXXII. 47, Kopiář arch. min. vnitra č. 89. f. 22. — [9]) ČMM 1922 151. Slovák, Konf. prot. 21, PO XL. 88. — [10]) ZDO XXXVI. 10, XXXVIII. 15. — [11]) ZDh I. 148. — [12]) ZDh II. 55. — [13]) ZDh II. 153, V. 188, ZDo IV. 388, VI. 174, 197, VIII. 4. — [14]) ZDh VII. 29, 245. — [15]) CDM VI. 204. — [16]) CDM IV. 63. — [17]) ZDO X. 225. — [18]) P III. 539, Stav. arch. 489, ZDO XIII. 5. — [19]) ZDO XVI. 4, PO XIX. 205. — [20]) PO XXII. 181. —

R. 1555 držel Přílepy Ondřej Janauer s Strachova[20]) a Jan, Vilém a Václav bratří vl. Janauerové int. 1569 Přílepy s pustou Hynčinou Václavu Krsovskému z Krsovic.[21]) R. 1580 seděl tu Jan st. Kokorský z Kokor,[22]) po němž dědil Bernart Jiří Obešlík z Lipultovic. Bernart Jiří a jeho synové, které měl s neb. manželkou Annou Kokorskou z Kokor, Jan Jetřich a Jiřík Obešlíkové, prodali 1603 tvrz a ves Přílepy za 6500 zl. mor. (int. 1604) Václavu Nekšovi z Landeka, který 1604 odkázal statek neteři Lukrecii Nekšové z Landeka.[23]) Albrecht z Valdštejna a jeho manželka Lukrecie Nekešová prodali 1612 Přílepy za 6000 zl. mor. Volfu Jiřímu Mengensreiterovi z Trunklau, jehož manželkou byla tehdy Mandalena Muchkovna z Bukovna.[24]) R. 1619 seděl tu evangelík Ctibor Žernovský z Žernového, jenž zúčastnil se povstání a prchl do ciziny, a brzy potom Kryštof Ulštofar z Němčího, jemuž byly Přílepy (třebas Kryštof zemřel ještě před konfiskacemi) konfiskovány, odhadnuty na 4500 tolarů a prodány Františku Zdeňkovi Lvovi z Rožmitálu.[25]) Odtud měl statek stejné držitele s Žeranovicemi, až 1664 poručníci dětí po Albrechtovi Kotulinském z Kotulína int. Přílepy Mandaleně Elbognarové, roz. Přepiské z Rychnburka, 1671 byl statek int. Janu Ludvíkovi Sokolovskému z Sokolova, jenž ještě 1671 vložil Přílepy Johance Maximiliané Říkovské z Dobrčic, roz. v. Hütteldorf. Dále opět sdílely Přílepy osudy Žeranovic, až 1787 Rudolf Komínek v. Engelshausen int. Přílepy opět po krátkém odloučení Kristianu Augustovi hr. Seilern k Žeranovicům.[26]) — U Přílep, kde jest skupina domů Hynčiny, zanikla ves H y n č i n a, k 1490—1569 viz u Přílep.

Martinice příslušely odedávna kapitule olomoucké, ale biskup Bruno připojil je 1262 (Mertinicz) ke kapitule kroměřížské.[27]) Počátkem 15. stol. byla ves biskupským lénem, jež držel do 1616 evang. Burian Tluk z Tošonovic a pak Jan Obešlík z Lipultovic.[28]) R. 1727, po smrti Leopolda hr. Saka z Bohuňovic, bylo uděleno léno na Martinice Janu Frydrychovi hr. Seilern (DMb XII. 5) a odtud měly Martinice stejné majitele s Lukovem.

Kurovice s far. kostelem sv. Kunhuty z 1582 a zámkem. R. 1276 jmenuje se Zašít z Kurovic.[29]) Na poč. 14. stol. byly Kurovice lénem biskupským v obvodu kroměřížském.[30]) Beneš Hus z Kurovic prodal 1339 své zboží v Kurovicích a Třebětících biskupu Janovi.[31]) Dále seděli tu manové 1365 Janek, 1380 Jaroslav a 1405 Mikšík z Kurovic a 1412 Kuník z Drahotuš[32]) (k 1390 viz též u Holešova). Již 1437 jmenuje se tu far. kostel.[33]) R. 1447 držel léno Albrecht z Šternberka, ale jeho syn Matouš z Šternberka prodal 1462 tvrz a ves Kurovice a Třebětice Vaňkovi Pivo z Bařic a ten pak Mikulášovi z Landštejna.[34]) Posléze Jan Bořita z Bystřice prodal 1473 léno Štěpánu z Popelova, jenž 1477 postoupil Kurovice a Třebětice Oldřichovi z Kounic, který dal 1481 Třebětickům odúmrt, ale 1482 prodal Kurovice s tvrzí a Třebětice bratřím Přibíkovi, Václavu Dyonisiovi a Jaroslavovi z Zahrádek.[35])

R. 1491 držel kurovické léno Hašek z Vrchlabí, pak bratří ned. Vilém (manželkou jeho byla 1536 Kateřina z Kounic), Kuneš a Hašek z Vrchlabí, kteří 1526 prodali Kurovským roli Probicko.[36]) R. 1543 přijali léno na Kurovice synové Vilémovi Oldřich, Havel a Kuneš z Vrchlabí, kteří se 1556 rozdělili tak, že Oldřich podržel Kurovice a Havel Třebětice.[37]) Po smrti Oldřichově udělil biskup 1565 léno na Kurovice Joachymu Zoubkovi z Zdětína, dále synovi Joachymovu Janu Bohuslavovi Zoubkovi a posléze nejmladšímu synovi Joachymovu Vilému Zoubkovi, jenž 1587 držel i Třebětice.[38]) Za biskupa Stanislava Pavlovského proti vůli mana byl evangelický farář z Kurovic vypuzen a dosazen tam katolický.[39]) Kardinál Dietrichštejn prodal 1603 léno Kurovice s tvrzí a Třebětice za 15.000 zl. mor. Alexandru Joštovi Haugvicovi z Biskupic, jenž již 1604 prodal obě vsi za 20.000 zl. mor.

[21]) ZDO XXVIII. 18. — [22]) PB XXIX. 51. — [23]) ZDO XXXII. 46, XXXIII. 11. — [24]) ZDO XXXIII. 168. — [25]) ČMM 1922 152, Slovák, Konf. prot., 21. Hrubý, Mor. korespondence, 103. — [26]) ZDh I. 146, 179, 180, 207. — [27]) CDM III. 332. — [28]) SA VI. 28. — [29]) CDM IV. 122. — [30]) Lechner I. 6. — [31]) CDM VII. 245. — [32]) Lechner II. 33, 91, P I. 113, II. 374. — [33]) P III. 521. — [34]) P III. 622, Lechner I. 80, — [35]) DM IV. 23, 29, 33, LSA 574. — [36]) LSA 577, 578, — [37]) DM V. 26, LA k 1556, Salbuch č. 286., f. 102. — [38]) LA k 1565 a 1587. — [39]) ČMM 1913 242, 253. — [40]) KA B II. b 6, LA k

Ladislavovi ml. z Lobkovic.[40]) Odtud měly Kurovice do 1762 stejné držitele s Holešovem a pak z Žeranovicemi. R. 1871 koupil Kurovice od Leopolda, Hugona, Pavla, Maximiliana a Fr. hr. Seilern-Aspag Karel Maximilian hr. Seilern Aspang, odtud opět u Žeranovic. — Fara v Kurovicích zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena lokalie, 1870 fara. R. 1595 a 1866 Kurovice vyhořely.

Třebětice s far. kostelem sv. Vendelína z 1791—94 (rozšířen 1885). Pořad majitelů od 1339 viz u Kurovic. Z těchto Jan Bořita z Bystřice prodal 1467 obci dvůr v Třeběticích. Oldřich z Kounic pustil 1481 poddaným odúmrt a bratří Vilém, Kuneš a Hašek z Vrchlabí prodali obci 1526 dvůr Probicko.[41]) Havel Kurovský z Vrchlabí, sirotek po Havlovi Kurovském, prodal 1573 Třebětice za 750 zl. mor. Jiřímu Kamenohorskému z Kamenné Hory, jenž již 1579 prodal ves za 3500 zl. mor. Janu Bohuslavu Zoubkovi ke Kurovicům.[42]) Fara byla tu již v 16. stol. zanikla a 1887 byla obnovena. R. 1747 přip. se v Třeběticích dědičné fojtství (Nová sb. 699). — U Třebětic v trati Probicko zanikly P r o b i c e; k 1131 viz u Přerova. R. 1255 jmenuje se Kršek z Probic.[43]) K 1526 viz u Třebětic, 1650 u Holešova.

Literatura: Fr. Skopalík, Památky obce Kurovic, Brno 1882.

LUKOVSKÉ PANSTVÍ.

Lukov se zříceninami hradu Lukova a far. kostelem sv. Josefa z 1810-1813. Hrad Lukov náležel již v pol. 14. st. (1332) Šternberkům a sice 1371 seděl tu Matouš z Šternberka a 1373-1407 jeho synové Ješek a Zdeněk z Šternberka.[1]) Z těchto Ješek zapsal 1376 své manželce Hyzle Ludslavice a Dražejovice.[2]) Zdenkův syn Albrecht (manželkou jeho byla 1397 Eliška z Kravař) zemřel před 1413 a zanechal dceru Marketu (1417 provdána za Oldřicha z Hradce) a syny Jiřího (manželkou tohoto byla 1436 Anežka, kněžna opavská) a Lacka z Šternberka.[3]) Jiřík zemřel 1438 a Albrecht Lukovský z Šternberka int. 1446 jeho díl (půl hradu a městečka Lukova, Vlčkovu, Držkovu, Kašavu, Zdislavovu, Všeminu, Janovu, Nebuz (!), Dešnu, Hvozdnu, Štípu, Ježov, Hrobice, Volkov, Lukavici a městečko Slušovice) Lackovi z Šternberka.[4]) Po smrti Lackově (1462) dědili jeho synové Jiřík a Albrecht (vedle nich seděli tu 1449-53 také Matouš a Ješek z Šternberka), za nichž 1469 dobyl hradu král Matyáš.[5]) Albrecht st. z Šternberka int. 1481 Albrechtovi ml. z Šternberka (zemřel 1497) hrad Lukov, městečko Fryšták s pod., městečko Slušovice s pod., Hvozdnu s pod., Kašavu s pod., Kostelec, Všeminu, Trnavu, Neubuz (!), Veselou, Kličůvku(!), Deščnou(!), Březovou, Ostratu, Hrobice, Velikovu, Janůvku, Zdislavovu Ves, Lukovec, Vlčkovu, Držkovu, Dolní Lukovec, Vítovu, Ježov, Markovu a Meziříčko, jak to držel po neb. bratru Jiříkovi.[6]) Albrechtova dcera Ludmila z Šternberka int. 1516 panství lukovské (v tom Kličůvku (!), jinak Lhotku, pustou Vítovu s manem a dvůr Probický) Vilímu Kunovi z Kunštátu.[7]) R. 1517 seděli na Lukově Vilémovi bratři Smil a Jindřich Kunové a posléze bratr jejich Jan Kuna z Kunštátu, jenž půjčil 1700 kop č. králi Ludvíkovi (1530 král Ferdinand porovnal se s ním o tento dluh) a 1530 byl ustanoven od Ferdinanda I. zemským hejtmanem s ročním platem 800 kop č.[8]) Jan Kuna int. 1548 sirotkům po Zikmundu Nekšovi z Landeka Janovi a Přemkovi (tito obdrželi 1557 list mocný) hrad Lukov, městečko Fryšták s pod., Horní a Dolní Ves, Lukoveček, Vítovu, Vlčkovu, Janůvku, Kašavu s pod., Drščkovu(!), Zdislavovu Lhotu a j.[9]) Po brzké smrti Přemkově držel panství Jan Nekeš, jenž pustil 1567 Fryštáku pod plat pustou ves Markov-

1604, DMb III. 15, 16. — [41]) SA V. 191, LA k 1481. — [42]) LA k 1573, 1579, Stav. arch. 736, DM XV. 56. — [43]) CDM III. 218.
1. ZDO II. 3, 269, VII. 334. — [2]) ZDO III. 193. — [3]) P I. 30, AČ I. 144, CDM XII. 524, ZDB XI. 362, AČ VI. 401, 499. — [4]) ZDO X. 415. — [5]) AČ VI. 510, ČMM 1907, 206, AČ VI. 506, P IV. 292, ZDVGMS IV. 85. — [6]) ZDO XV. 5. — [7]) PO VIII. 4, ZDO XVII. 27. — [8]) ZDO XXII. 4, PO XIII. 1, Kopiář arch. min. vnitra V. f. 65, 81. — [9]) ZDO XXV. 49, Salbuch č. 286,

sko a les Dolnoveský, 1564 dovolil Bratřím v Hrobicích vystavěti zbor a osvobodil jejich správce od dávek a platů, 1557 obdržel list mocný (manželkou jeho byla Barbora, Bítovská z Slavíkovic, synové Zikmund a Václav Nekšové), odkázal 1567 Lukov svému synu Václavovi a zemřel 1568 pohřben v Štípě.[10])

Václav Nekeš (první manželkou jeho byla 1584 Barbora Podstatská z Prusinovic, 1600 Dorota Drnovská z Drnovic a 1606 Anna Marie hr. z Thurnu) byl 1604 povýšen do stavu panského a zemřel 14. února 1607.[11]) Panství dědila pak jeho neteř Lukrecie Nekšová z Landeka (zemřela 23. března 1614), která vzala 1610 na Lukov na spolek svého manžela Albrechta z Valdštejna.[12]) Za stavovského povstání ujal se Lukova Jan Adam z Víckova jakožto příbuzný Lukrecie, v lednu 1621 dobyli zámku Valaši a v říjnu 1621 Jan Adam z Víckova opět na čas ovládl panství.[13]) R. 1624 ujal se panství lukovského Štěpán Šmíd z Freyhofen, ale počátkem října 1626 zmocnil se zboží Jan Adam z Víckova, jenž se tu udržel do polovice října 1637.[14]) Švédský generál Torstenson nařídil v září 1643, aby hrad Lukov byl zbaven posádky a hradby byly strženy.[15]) R. 1663 bylo panství int. Janu Frydrychovi Minkwitz v. Minkwitzburg,[16]) který již r. 1713 int. Lukov Janu svobodnému pánu z Rotálu.[17]) Jan Josef vložil r. 1721 panství Janu Frydrychovi svobodnému pánu v. Seilern, který se souhlasem císařovny 1751 utvořil z panství lukovského fideikomis.[18]) R. 1751 zdědil Lukov syn Jana Frydrycha Kristian August hr. Seilern (zemřel 1801), pak syn tohoto Josef Jan hr. Seilern (zemřel 26. března 1838), jenž zanechal panství svému synovci Josefu Augustovi hr. Seilern (zemřel 19. března 1865). Josefův syn Josef Maria hr. Seilern zemřel 18. června 1868 a zanechal panství svému synovi Fr. Josefovi hr. Seilern (zemřel 23. ledna 1919) a ten opět svému synovi Josefovi Seilern. Pozemková reforma byla provedena 1925 (plocha 6534 ha); vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Štípa, D. Ves, zámek v Štípě, hrad Lukov, cihelna v Štípě a lázně v Kostelci, utvořeny zbytzáboru zůstává lesní hospodářství.

kové statky Lukov a Nové Dvory, v

V Lukově jmenuje se 1589 bratrský zbor.[19]) R. 1814 zřízena tu kuracie, 1864 fara. Sirotci po Zikmundu Nekšovi z Landeka pustili 1551 Lukovci(!) odúmrt (LSA 590). R. 1745 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Fryšták, městečko s far. kostelem sv. Mikuláše; přip. se 1362.[20]) R. 1464 seděl tu Jiří z Šternberka,[21]) k 1481-1548 viz u Lukova. R. 1550 Ferdinand I. obnovil Fryštáku tři jarmarky (Salbuch č. 285, 178). V lednu 1623 vyplenili Fryšták Valaši,[22]) 1680 vyhořela radnice a 14 domů, 1841 celé městečko. V l. 1571-1603 jmenuje se tu bratrský zbor.[23]) Fara byla 1578 luterská (viz u Brumova), 1591 byl tu katolickým farářem spisovatel Jan Václav Cikada a také 1613 byla tu katolická fara.[24]) Za války třicetileté fara zanikla a 1686 byla obnovena. — U Fryštáku v trati Markovách zanikla ves M a r k o v a, k 1397 viz u Količína, 1481 u Lukova; ves R o v n á (přip. se v prodeji Lukova 1516) stávala v místech, kde byl do 1890 les Roveň.

Slušovice, městečko s far. kostelem sv. Jana Nep. z 1815-17. K r. 1261 viz u Vizovic. R. 1321 psal se Vítek z Slušovic.[25]) Ondřej, Vojtěch a Vlk bratři z Šarova int. 1373 Slušovice, Všeminu (Swemina) a Deštnu Ješkovi Lukovskému z Šternberka.[26]) K 1446-1481 viz u Lukova. R. 1582 byla tu luterská fara, ale 1613 po vypuzení predikanta katolická.[27]) Fara zanikla za 30leté války, 1686 bylo obnovena.

Březová přip. se 1407,[28]) k 1481 viz u Lukova.

Dešná, k 1373 viz u Slušovic, 1446-1481 viz u Lukova. R. 1742 přip. se tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Držková; 1391 jmenuje se Horní a

f. 91. — [10]) ZDO XXVIII. 10, ČČH XL. 126, 127. — [11]) ČČH XL. 128, 131, Kopiář archivu min. vnitra, č. 89. f. 125, ZDO XXIX. 76, XXXIII. 11, XXXII. 14, Žerotínovi zápiskové, 5. — [12]) ZDO XXXIII. 20. — [13]) ČČH XXXV. 495, 503, XXXVI. 37, XL. 125, 135. Hrubý, Ladislav Velen z Žerotína, 171, Nová sb. 637. — [15]) ČMM 1897 115. — [16]) ZDh I. 99. — [17]) ZDh III. 292. [18]) ZDh IV. 1, V. 193. — [19]) PA IX. 352. — [20]) Lechner II. 26. — [21]) P IV. 421. — [22]) ČČH XXXV. 526. — [23]) PA IX. 341. [24]) Jireček, 124, ČMM 1904 300. — [25]) CDM VI. 174. — [26]) ZDO II. 352. — [27]) Akta Jednoty XIV. 476, ČMM 1903, 299. — [28]) P II. 218. — [29]) ZDO VI. 244. — [30]) Ka-

Dolní Držková.[29]) K 1446-1548 viz u Lukova. R. 1750 přip. se tu dědičné fojtství (Nová sb. 699). U Držkové, kde jsou paseky »na Lhotkách«, zanikla Zdislavova Ves, jinak Zdislavova Lhota neb Zdislavov; k 1446-1548 viz u Lukova.

Hrobice, k 1446-81 viz u Lukova. R. 1564 byl tu bratrský zbor, jehož se ujímal Jan Nekeš z Landeka.[30])

Hvozdná, s far. kostelem Všech Sv. z 1784. K 1446-81 viz u Lukova. Fara zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena kuracie.

Kašava s far. kostelem sv. Kateřiny z 1740-43. R. 1441 bylo tu již zákupní fojtství,[31]) k 1446-1548 viz u Lukova. Fara zanikla tu za třicetileté války, 1760 založena lokalie, 1784 kuracie a 1843 fara. — U Kašavy, kde jsou mlýny v Janůvkách, zanikla Janová, k 1446-1548 viz u Lukova.

Kostelec, k 1481 viz u Lukova. R. 1784 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Lhota, dříve Lhota Podkopná. R. 1773 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Lukoveček, k 1446-1548 viz u Lukova (Lukovice, Dolní Lukovec). U Lukovečku zanikla ves Malíkova (nyní trať Maliková), k 1568-1650 viz u Holešova.

Neubuz přip. se 1373,[32]) k 1446-1481 viz u Lukova.

Ostrata; r. 1391 jmenuje se Pavlík z Ostraty, 1417 Dobeš z Ostraty,[33]) k 1481 viz u Lukova.

Štípa s poutním a far. kostelem Navštívení P. Marie z 1743-62. K 1446 viz u Lukova, již 1464 byl tu far. kostel.[34]) Albrecht z Valdštejna zamýšlel postaviti tu kartuziánský klášter a počal stavěti nejprve kostel; plán nebyl však uskutečněn. Fara zanikla za třicetileté války, 1760 založena lokalie, 1784 kuracie a 1843 fara. R. 1772 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. č. 699).

Trnava s far. (od 1906) kostelem sv. Cyrila a Methoda z 1905. K 1397 viz u Zlína, k 1481 u Lukova. R. 1777 byl tu rozparcelován dvůr.

Velíková, k 1446 (Volkov) a 1481 u Lukova.

Dolní Ves přip. se 1397 (Fryštácká Ves),[35]) k 1548 viz u Lukova.

Horní Ves, k 1548 viz u Lukova.

Vítová, k 1481-1548 viz u Lukova (1516 pustá). R. 1772 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Vlčková přip. se 1373,[36]) k 1446-1548 viz u Lukova. R. 1775 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Všemina s far. kostelem sv. Jana Nep. z 1780-84. K 1373 viz u Slušovic, 1446-81 viz u Lukova. R. 1777 zřízena lokalie, 1784 kuracie.

Na panství zanikla v neznámé poloze ještě ves Ježov; k 1446-81 viz u Lukova. Dále zanikl někde v okolí Lukova Újezd; Ofka, vdova po Lúčkovi z Újezda, a její syn Dětoch prodali 1375 své dědictví v Újezdě u Lukova za 300 hř. markrabí Janovi.[37])

Liter.: L. Jadrníček, Městečko Fryšták, Brno 1933.

VIZOVICKÉ PANSTVÍ.

Vizovice, město s děkan. kostelem sv. Vavřince z 1792, zámkem a klášterem milosrdných bratří, založeným Marií Antonií hr. z Blümegen 1781. Brumovský kastelán Smil ze Střílek s manželkou Bohuvlastou založil 1261 na svých pozemcích ve Vizovicích (Bysowicz) cisterský klášter Smilheim, podřízený klášteru velehradskému, a daroval témuž městečko Vizovice s výnosem tržného, Chrastěšovou (Krasteschow), Lutoninu (Luthonin), díl Zádveřic (Zadwasicz), Drnovice (Dyrnowicz), Vysoké Pole (Byssoka Lhota, Byssokapoli), trhovou ves Újezd (Wilperke, Vgesd), Lideč (Lutsch), Haluzice (Halosicz), Smilonov (později zván Milenov) s těmito hranicemi: počínají se proti Slušovicům, kde vtéká Ostrata do Dřevnice (Drsiewnicz), přes vrchol hory k prameni říčky Všeminy (Pschemina), dále po pravé ruce k prameni Roketnice a po levé k prameni Trnavy, po Těšikovském potoku k Bečvě (Czieschokowpotok, Betschwa), po Bečvě k Senici (Syennicza), pak vzhuru na Maminu horu (Mammona huera) a Polumnému

meníček III. 429. — [31]) SA V. 191. — [32]) ZDO II. 352. — [33]) ZDO VI. 180, P II. 531. — [34]) P IV. 449. — [35]) ZDO VI. 649. — [36]) ZDO II. 335. — [37]) P I. 42. Stať prohlédla prof. Vl. Fialová.

(Polumpni), k vtoku Blatné Seninky (Blatnasyenenka) na téže hoře, kde vyvěrají dva potůčky, zvané Smoliny. Přes Smoliny pokračuje hranice ke Kamenci, spojujícímu se s Višňovou (Byschnowa) a Bonětinou (Boynieczin) k ústí Švevorku (Schwework); proti toku Švevorku k jeho prameni na hoře nad Vlachovicemi (Blachowicz), od pramene k Močedné (Motschedni) a středem lesa za Milenovem (Milonov) až k potoku Nevšové (Nevschowa), dále na horu, pod niž teče potok Milenov, k Lipovskému Záhumenního potoku (Lippowskazahumni) a Lipovskému potoka (Lippowskipotok), k ústí Lukšinky (Lukschin); odtud na Studničnou (Studnitschni) a Šťávnici (Schtewnicza) k prameni Oznice (Oschniczi), k potoku pod hrad Engelsberk, pak mezi dvě hory, z nichž jedna slove Vřes (Brsyes), druhá Tlustá hora (Tlustahuera) k Suché Oslné (Suchaosselna). Z tří potoků, které nazývají se Oslné, tvoří hranice ta, která teče přes Želechovice (Selichowicz) do Dřevnice (Drsiewnicz). Odtud proti toku Dřevnice opět k ústí Ostraty. K tomu přidal Vilém z Hustopeč svůj díl Zádveřic (Zadwasicz), Želechovic a Lípu a velmož Petr Slopnou, přifařenou do Újezda.

Dále daroval Smil klášteru Vysokou Lhotu (Byssokalhota) na Hrozénkovském potoku (Hrosenko) u Komny (Compne) až k hranicím Drietomě (Drsietum), Šanov (Schonov) na hranicích uherských, Nivnici (Nynnicz) s hranicemi: od pramenu Těšova (Czieschov) za Královu horu (Cralowahuera), kolem Suché Lozy (Suchalusi) k potoku Bystřici (Wistricz), po tomto k potoku Lubnému (Luwna) až k prameni jeho; dále k prameni Brusné (Brussne) a potoku Bečkovci (Byeczkowecz), k potoku za Slavkovem (Slevkov), mimo Topolov za Žeronov (Scheronov) do údolí Djotkov (Dgotkov), tímto údolím za Nivnický potok (Nyebniczkipotok), po potoku Bajovci (Bayowecz) pod Královu horu a opět na Těšov (Cyeschow). K tomu přidal ještě les u Nivnice, který mu daroval král Přemysl, s hranicemi: od potoka Lubné po hoře k říčce Klanečné (Clanschni), hoře Javorníku (Gewornik) a potok Němči (Nemtschipotok); pak vsi Plešovice (Pleschowicz), Lhotku, Chropyň, Zářičí s hranicemi od cesty z Červené k Břestu (Tschirni, Brsiest), po toku Moštěnice (Moschdenicz) k řece Moravě, proti toku Moravy k lesu, který obklopuje Černé, pak k řece Moravě, kde jest ostrov Jestřabí (Gestrshawi), přes mezní struhu (Struhomesni) a Čechy (Czeki) opět na Moravu, k Lukavci (Lukawecz) na Bečvu a opět k Černé.

Mimoto daroval Smil ještě klášteru díl Březolup (Brsiesolub), Cetochovice, přifařené do Roštína (Czethochowicz, Roschtschin), polovici vsi Lovčic (Lowschicz), Přestavlk (Prsiestawulk) a Cvikova (Czwikow) s lesy a hranicemi od údolí u Nechvalína (Nechwalin) na vrchol hory, po cestě za Jezercemi (Gesercze), k údolí u Haluzic (Halosicz), po cestě na Jelení Rohy (Gelenerohi); pak vsi Líšeň (Lesch) a Obce (Obcze) v okolí Brna s hranicemi počínajícími proti Podolí (Podole) mimo kopec po rovině po silnici brněnské, mimo hraničky podolské až k cestě od Slatiny (Slaczin) do Šlapanic (Slapanicz), vrací se k silnici, mimo Skalici (Scalicz) a po úbočí kopce až na vrcholek Lysé hory (Lissahuera), s něhož lze viděti Obřany (Obersen); pak pokračují hranice na pahorek za Řicmanicemi (Recznianicze), středem Stveliku (Stwelik) k hoře Vysoké (Bissoka), na Výprachtice (Winprechticz), odtud údolím zvaným Obecní žleb (Obecznischleb) uprostřed mezi Obcemi (Obcze) a Ochozem (Ochosa) k údolí, kterým protéká říčka Telnice (Telnicz); v provincii břeclavské daroval Smil klášteru Prušánky (Prus), Jiříkovice (Iursikowicz) a Potvorovice (Potworicz).[1] Velmož Petr ze Slopného daroval ještě 1298 klášteru ještě polovici vsi Slopné.[2]

Klášterní zboží vzrostlo záhy ještě novými donacemi a koupěmi. Jaroslav z Částkova daroval 1321 klášteru zboží v Újezdě,[3] Vlček z Březolup prodal 1370 klášteru své zboží v Březolupích,[4] ale 1388 prodal klášter zboží v Přestavlcích Pavlíkovi z Lovčic a jeho synu Václavovi.[5] Mnohé spory měl smilheimský klášter se sousedy a 1363 sousední šlechta klášterní zboží velmi zpustošila.[6] Již na poč. 14. st. měl klášter spor s mateřským klášterem

[1] CDM III. 324. — [2] CDM V. 83. — [3] CDM VI. 174. — [4] CDM X. 83. — [5] CDM XV. 279. — [6] CDM IX. 319. — [7] CDM V. 188. — [8] CDM XII.

velehradským o zboží v Plešovci (Plespicz)[7]) a 1399 s klášterem pustoměřským o patronát v Lovčicích.[8]) — Markrabí Jan osvobodil 1363 klášter od světské jurisdikce a téhož roku podřídil jej přímo markraběcí komoře.[9]) R. 1412 potvrdil klášterní privilegia Václav IV.[10])

Z opatů jmenuje se 1270 Albert,[11]) 1287 Šimon,[12]) 1293-1306 Valtr,[13]) 1341 Jan,[14]) 1370 Petr,[15]) 1381 Jan,[16]) 1388-1402 Mikuláš.[17])

Za válek husitských trpělo zboží klášterní od sousedních husitů a také král Zikmund zastavil 1421 klášterní vsi Chropyň a Zářičí Petrovi ze Sovince (zástavu zrušil 1422)[18]) statky byly namnoze rozchváceny; opatové domáhaly se jejich vrácení, musili však zápasiti s nouzí a statky opět zastavovati. Opat Martin pohnal 1436 Petra z Konic a Slavkova a 1447 Kunu z Kunštátu, že drží klášteru Lovčice, ale 1442 zastavil velmi zpustošenou ves Šanov Janovi z Popovakře.[19]) Opat Matyáš dosáhl 1454 od krále Ladislava potvrzení klášterních privilegií, 1455 zastavil Chrastěšov s přísl. Janu Kaberkovi a téhož roku Březolupy a pozemky v Újezdě Petru Romanovi z Vítovic (Petr postoupil 1472 tuto zástavu Jindřichovi z Ostrova), 1460 pohnal Onšíka z Zástřizl, že drží klášteru půl Želechovic, Bernarta z Cimburka, že drží Drnovice, Miroslava z Cimburka, že drží Slopné, a Buška z Vlachovic, že drží Milenov a Rybníky.[20])

Král Jiří na žádost opata Jana vysadil 1466 Vizovice znovu na městečko a potvrdil jeho privilegia,[21]) ale 1467 zapsal opravu nad klášterem a 1468 i městečko Vizovice a 13 klášterních vsí Janovi z Cimburka, jemuž 1473 král Vladislav zástavu potvrdil.[22])

Opat Beneš usiloval o revindikaci zboží, 1481 pohnal Václava z Morkovic, že drží klášterství vizovské, Dobeše z Boskovic, že drží Leštnou, Václava z Ludanic, že drží pusté vsi Jiříkovice a Prusy, Hynka z Valdštejna, že drží Obec a Ctibora z Lanštejna, že drží pustý Hrozénkov.[23]) Brzo po tomto roce však klášter Smilheim zanikl.

Ctibor z Cimburka přenesl r. 1483 ochranu nad klášterem na knížata minstrberská, z nichž kníže Viktorin dovolil ještě opatu Benešovi zastaviti Březolupy bratřím Markvartovi, Václavovi a Janovi z Honbic.[24]) Klášterství bylo pak zastaveno Artlebu a Filipovi z Víckova, kteří 1494 postoupili zástavu Bočku Kunovi z Kunštátu.[25]) Boček odevzdal sice 1495 Vizovice knížatům minstrberským Viktorinu a Jindřichovi, ujal se však znova panství a pustil 1498 Vizovicům odúmrt;[26]) jeho pomocí byl klášter kolem 1490 obnoven, potrval však jen několik let. Boček Kuna (zemřel 1497) zanechal syny Smila, Viléma, Zikmunda a Jindřicha Kuny z Kunštátu. R. 1507 držela Vizovice zástavou bába těchto Kunů Eliška z Kamenné Hory.[27]) Podle dílčích smluv mezi bratry Kunštátskými z r. 1506 přejal Vizovice Smil Kuna.[28])

Zboží bývalého kláštera, pokud leželo dále od Vizovic, bylo postupně zcizováno. Vladislav II. dal 1502 Chropyň, Zářičí a Bochoř, zastavené druhdy Janovi z Ludanic, Janovu synovi z Ludanic v alod,[29]) 1515 postoupili fundátoři kláštera Smilheimu Leštnou a Obce Vilémovi Kunovi z Kunštátu a Nivnici Janu Kunovi (tento postoupil 1526 tuto ves Vilému Kunovi) a 1531 int. polovinu pustých Jiříkovic Vilému Kunovi, který současně získal i druhou polovinu od rukojmí za Jana a Hynka z Ludanic.[30]) Hrozénkov a Lhotu pod Hrozénkovem držel 1519 od klášterství Burian z Vlčnova.[31]) R. 1526 seděli ještě na Vizovicích bratři Smil, Vilém a Jan Kunové (psali se po Smilhei-

527, 530. — [9]) CDM XV. 90, AČ XIV. 506. — [10]) AČ XIV. 550. — [11]) CDM IV. 34. — [12]) CDM V. 84. — [13]) CDM IV. 320, V. 188. — [14]) CDM VII. 338. — [15]) CDM X. 83. — [16]) MV I. 65. — [17]) CDM XV. 279, MV II. 1918. — [18]) List. kl. velehrad. G 32, AČ XVII. 177. — [19]) P III. 144, 282, Annales Mus. Fr. 1896 151. — [20]) LSA 56, AČ XVII. 215, Annales Mus. Fr. 1896 151, 153, P IV. 319, 320. — [21]) Annales Mus. Fr. 1896 152, list. v Peckově sbírce v zem. archivu. — [22]) Sedláček Zbytky reg. XVI. 31, 45, 1868. — [23]) P V. 371, VI. 112, 173. — [24]) AČ XV. 263, Annales Mus. Fr. 1896 153. — [25]) Annales Mus. Fr. 1896 154. — [26]) Peckova sbírka. — [27]) PO VII. 60. — [28]) Annales Mus. Fr. 1896 174. — [29]) LSA 272. — [30]) Annales Mus. Fr. 1896 157, ZDO XXIII. 7. — [31]) PO X. 199, 242. — [32]) PO XIII. 1. — [33]) PO

mu),[32]) pak 1540 Zikmund Kuna z Kunštátu, jenž 1549 int. Václavovi z Boskovic městečko Vizovice s pod., Pozdichov (!) s pod., Prlov, Bratřejov, Zádveřice, Lípu, díl Želechovic, Lutoninu (Litonín!), Jesennou (!) s pod., Ublo a pusté vsi Rakovou, Chrastěšov, Lhotsko a Svěradov a také ty vsi, které držel zástavou Adam z Lomnice, totiž Leskovec, Polanku, Drnovice, Vysoké Pole, Újezd s pod., Loučky, Slopné a pusté Haluzice.[33]) R. 1539 Ferdinand I. připojil Vizovice k právu hradištskému (Salbuch č. 284, č. 26). Bratři Albrecht a Jan Šembera Černohorští z Boskovic int. 1568 dědictví po Jiřím Kryštofu Černohorském z Boskovic vsi Lutoninu, Jasenou, Ublo, Bratřejov, Polanku, Leskovec, Drnovice, Vysoké Pole, Újezd s pod., Loučku, Slopné, Zádveřice, Lípu, díl Želechovic a pusté vsi Haluzice a Lhotsko Janu Jetřichovi Černohorskému, jenž 1563 potvrdil Vizovicům odúmrt a dal měšťanům různé svobody.[34]) Po Zuzaně Černohorské z Boskovic dědily panství její děti Jan, Vilém, Johanka a Alžběta souroz. vl. z Dubé a Lipého, kteří int. 1578 klášter Smilheim s přísl. Zdeňku Říčanskému Kavkovi z Říčan, za něhož Maximilian II. povýšil 1570 Vizovice na město a přidal dva jarmarky, a ten opět ihned Anně Kropáčce z Nevědomí.[35])

Anna Kropáčka vzala na Vizovice svého manžela Jana ml. z Žerotína na spolek, dala založiti urbář panství a 1584 dala Vizovským privilej na svobodnou volbu faráře augšpurské konfese.[36]) Její syn Jan Jetřich z Kunovic prodal Vizovice před 1593 Tetourovi z Tetova, po jehož smrti 1594 byl prodán zámek Nový Smilheim s klášterem, Vizovice s pod., Lutonina, Jasenná s pod., Ublo, Bratřejov, Pozděchov s pod., Prlov, Raková, Zádveřice, Lípa, půl Želechovic, Nová Lhotka, pusty Chrastějov a j. Emerichu Doczymu z Natluče (int. 1602).[37]) Emerich Doczy osvobodil sice 1603 Vizovské od povinnosti pomáhati při honech, ale odňal městu patronát a daroval jej spolu s patronáty v Pozděchově a Jasenné 1600 kardinálu Dietrichštejnovi.[38]) Již 1602 konali na panství misie olomoučtí jesuité, než ještě 1626 zdržovali se na panství predikanti.[39]) Po smrti Emericha Doczy (manželkou jeho byla Helena Revay) 1615 dědili jeho synové Melichar (zemřel 1630), Ladislav a Zikmund Doczy, za nichž 1622 vypálili město Valaši a pobili 203 měšťany.[40]) Za války třicetileté 1636 zanikl také klášter Smilheim, který byl zatím znovu obnoven, definitivně. Po smrti Ladislavově (12. května 1660) dědila (int. 1664) jeho sestra Zuzana Doczy (zemřela 1676).[41]) Leopold I. prodal pak 1678 Vizovice za 60.642 zl. rýn. Gervasi Vilémovi v. Gollen,[42]) po němž dědil syn Prokop Gervas v. Gollen. Po smrti Prokopově podržela Vizovice a Seninku 1731 smlouvou s dcerami Marii Polyxenou hr. Nostitz, roz. v. Gollen, a Marii Terezii v. Gollen, vdova Marie Anna, roz. v. Löwenthurm, znovuprovdaná v. Minkwitzburg.[43]) Marie Anna int. 1733 Vizovice a Seninku za 190.000 zl. svému manželu Ferdinandu Josefovi sv. p. z Minkwitzburku.[44]) R. 1746 koupil panství v licitaci Heřman Hamilton svob. p. Blümegen[45]) (zemřel 17. října 1774), po němž dědil jeho synovec Petr hr. z Blümegen (zemřel 6. července 1813). Dále držela panství vdova Františka hr. Blümegen, po níž 1838 dědil Filip sv. p. Stillfried (zemřel 18. prosince 1887). Vizovice zdědil pak Rudolf sv. p. v. Stillfried-Ratenitz (zemřel 9. dubna 1921), po jehož smrti bylo panství int. na polovici jeho dcerám Gabriele provd. Draškovičové a Marianě, provdané od 2. srpna 1929 Boos-Waldeck. Pozemková reforma byla provedena 1925 (plocha 1717 ha); vlastníkům byly propuštěny ze záboru zbytkové statky Těchlov, Vizovice, lesní hospodářství, cihelna a pila ve Vizovicích a pila v Neratově.

R. 1663 byly Vizovice vypleněny Tatary, 1683 Turky, 1707 kuruci. Josef II. 1785 potvrdil Vizovicům čtyři jarmarky, dobytčí a týdenní trh, Franti-

XVIII. 307, Salbuch č. 285., f. 83, ZDO XXV. 58. — [34]) ZDO XXVII. 7, PePckova sb. — [35]) ZDO XXIX. 28, Salbuch č. 287., f. 350. — [36]) ZDO XXIX. 44, Peckova sb., ČMM 1913 398. — [37]) PO XXXII. 476, XXXIII. 18. — [38]) ZDO XXXII. 34, ČMM 1913 398, Peckova sbírka, AA C III. b 10/5. — [39]) Hlídka XXII. 34, ČMM 1913 398, 1915 143. — [40]) ČMMZ IX. 201, PO XL. 5. — [41]) ZDh I. 101. — [42]) ZDh I. 221. — [43]) ZDh IV. 168. —

šek II. přidal 1793 dva jarmarky. R. 1878 město vyhořelo.

Bratřejov s far. (od 1898) kostelem sv. Cyrila a Meth. z 1871-90; přip. se 1481, kdy byl majetkem kláštera vizovského. K 1549-94 viz u Vizovic. R. 1663 ves byla zpustošena Tatary. R. 1739 bylo tu dědičné fojtství (Nová sb. 699).

Chrastěšov, k 1261—1594 viz u Vizovic. Již 1455 byla ves pustá, ale na sklonku 18. st. byla obnovena.

Jasenná s far. kostelem sv. Maří Magdaleny z 1672 a evang. farním kostelem z 1833. Ves přip. se 1481, k 1549-94 viz u Vizovic. Fara stávala tu již v 16. st. a ještě 1628 zdržoval se v Jasenné predikant;[46]) za války třicetileté fara zanikla, 1777 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1862 fara. R. 1726 bylo tu dědičné fojství (Nová sb. 699.)

Lhotsko bylo 1548 pusté, 1594 již osedlé (viz u Vizovic).

Lípa, k 1261—1594 viz u Vizovic.

Lutonina, k 1261—1594 viz u Vizovic.

Pozděchov s far. kostelem sv. Jiří z 1710 a evang. far. kostelem z 1871. Ves přip. se 1361,[47]) kdy náležela klášteru vizovskému, k 1549-94 viz u Vizovic. R. 1663 byl Pozděchov vypleněn Tatary. Fara stávala zde v 16. st., za třicetileté války zanikla, 1777 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1868 fara. — U Pozděchova zanikl S v ě r a d o v, k 1549 viz u Vizovic.

Prlov přip. se 1361,[47]) k 1549-94 viz u Vizovic. R. 1663 byla ves vypleněna Tatary.

Raková, k 1549-94 viz u Vizovic.

Seninka přip. se na konci 17. st., před 1733 byla přikoupena k Vizovicům. R. 1743 bylo tu dědičné fojství (Nová sb. 699).

Ublo přip. se 1450, kdy byla zde dědičná rychta (Nová sb. č. 699); k 1549-94 viz u Vizovic.

Zádveřice s evang. far. kostelem z 1869. K 1261—1594 viz u Vizovic. R. 1782 zřízena reformovaná fara; 1856 Zádveřice vyhořely.

Želechovice (díl vsi) s far. kostelem sv. Petra a Pavla. K 1261—1594 viz u Vizovic. Již 1402 přip. se tu far. kostel;[48]) fara byla 1582 evang.,[49]) zanikla za třicetileté války, 1756 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1843 fara.

Liter.: Fr. Peřinka, Vizovský okres, Brno 1907; Fr. Peřinka, Klášter cisterciácký ve Vizovicích, SHK VII.; E. Peck, Okr. hejtmanství holešovské, Holešov 1892; J. Lukášek, Dějiny evang. sboru v Pozděchově, Pozděchov 1900; J. Vychodil, Dějiny a popis kostela v Želechovicích, kalendář Hostýn 1902; J. Čižmář, Dějiny a paměti města Vizovic, Brno 1933; J. Čižmář, Vizovice v náboženském předtoleračním hnutí, Naše Valašsko 1931; J. Čižmář, Jasenské fojtství, Naše Valašsko I.

STATEK KLEČŮVKA.

Klečůvka s zámečkem. K 1397 viz u Zlína, 1481—1516 (Lhota Klečůvka) viz u Lukova. Od panství lukovského byla 1662 Klečůvka prodána Janovi Kryštofu Zehendtnerovi v. Reichersdorf, který 1668 int. ves Melicharu Ledeneckému z Ledenic.[1]) Dále seděl zde Jan Frydrych z Minkwitzburku (zemřel 1727), po němž dědily jeho děti.[2]) R. 1758 byla int. Klečůvka a Veselá Josefovi sv. p. Petrasch,[3]) 1783 Janu Fr. v. Stiebig; 1798 koupil statek Jan Haynisch v. Haydenburg za 25.000 zl., 1837 Claudius sv. p. Bretton za 32.000 zl. R. 1848 byl statek int. Claudiu Vilémovi sv. p. Bretton, 1849 Octaviovi sv. p. Bretton, který 1858 prodal Klečůvku za 33.000 zl. Cyrovi v. Gyra (zemřel 17. září 1881), po němž dědil Konstantin v. Gyra (zemřel 29. června 1918) a pak Jiří Gyra.

Veselá náležela 1407 Ješkovi z Lukova,[4]) k 1481 viz u Lukova.

[44]) ZDh IV. 186. — [45]) ZDh V. 85. — [46]) ČMM 1915 174. — [47]) CDM IX. 237. — [48]) MV II. 1918. — [49]) Akta Jednoty XIV. 476.
[1]) ZDh I. 174. — [2]) ZDh IV. 259. — [3]) ZDh VI. 10. — [4]) P I. 218.

V. OLOMOUCKÝ KRAJ.

KRÁLOVSKÉ HLAVNÍ MĚSTO OLOMOUC.

Německy Olmütz. Město skládá se z Předhradí, vnitřního města a předměstí Hradem nazýval se skalnatý ostroh s románsko-gotickou kathedrálou sv. Václava, k níž jsou přistavěny kaple sv. Stanislava a P. Marie, s gotickou kaplí sv. Jana Křtit. z 1261 a kaplí sv. Anny. Opodál kostela sv. Václava jest arcibiskupský palác z 1667—70, kapitulní děkanství, proboštská a kanovnická residence a kaple sv. Barbory. Pod Hradem až ke kostelu P. Marie Sněžné rozkládá se Předhradí (zde jest kostel P. Marie Sněžné z 1712—20). Město vlastní obsahuje sedm náměstí: Horní (1554 Velké), Dolní, Michalské, Maximiliánské, Blažejské, Uhelné, Mořické, dále farní a proboštský kostel sv. Mořice (při něm bývala do 1812 kaple sv. Cyrila a Methoda, jinak Moravská), farní kostel sv. Michala z poč. 18. st., kapli sv. Alexí (dříve Moravská kaple), kostel Početí P. Marie (kapucinský), radnici s orlojem. Zrušeny byly dřívější kostely: sv. Petra a Pavla na Předhradí (zbořen 1792), Matky Boží (zbořen 1839) a sv. Blažeje (zbořen 1840). Z jiných uměleckých památek jest socha sv. Trojice na Horním náměstí z 1. pol. 18 st., kašny Caesarova a Herkulova na Horním náměstí a Neptunova a Jupiterova kašna na Dolním náměstí. Do města vedly brány: z severovýchodu Hradská, jinak Předhradská či Svatokopecká (Burgtor), z jihu Kateřinská, z jihozápadu Terezská, z severu Františkova, dříve Rohelská; fortny byly: Litovelská, Hradištská a Svatomichalská (původně Židovská).

Doba knížecí. Podle falsa z 12. st. daroval kníže Břetislav po 1046 kolegiátní kapitule staroboleslavské 1 hřivnu a 2 voly úroku z hradu olomouckého[1]) a podle jiného falsa z 12. st. Vratislav II. daroval 1073 klášteru opatovickému devátý díl výnosu tržného z hradu olomouckého.[2]) Hrad Olomouc (urbs Olomuc) jmenuje se výslovně v nepadělané listině z roku 1078.[3]) Hrad byl od smrti knížete Břetislava sídlem údělných knížat olomouckých, jimiž byli: 1054—56 a 1058—61 Vratislav, 1061—87 Ota I., 1087—90 Boleslav, 1090—1107 Svatopluk, 1107—10 Ota II., 1110—13 Vladislav, 1113—25 Ota II., 1126—30 Václav, 1135—37 Lipolt, 1140—60 Ota III., 1164(?)—73 Bedřich, 1174 až 76 Oldřich, 1176—79 Václav, 1181(?)—89 Konrád Ota, 1189—91 Vladimír a Břetislav, 1194—1200 Vladimír.

Olomoucký hrad[4]) býval jevištěm důležitých událostí. R. 1161 zmocnil se Olomouce kněžic Soběslav, ale král Vladislav obléhl hrad a donutil Soběslava ke kapitulaci,[5]) 1177 obléhali hrad s nezdarem kníže Konrád a Rakušané.[6]) Biskupství olomoucké založil kníže Vratislav a daroval témuž i olomoucký hrad, nazývaný hradem sv. Václava.[7]) Biskupským kostelem byl původně kostel sv. Petra, ale knížata Svatopluk a Václav a posléze biskup Jindřich Zdík vystavěli nový kostel sv. Václava, jejž 30. června 1131 poslední vysvětil, založil při něm metropolitní kapitulu s 12 kanovníky a přenesl k témuž kostelu své sídlo.[8]) Biskup Robert pokoušel se 1207 přenésti své sídlo zpět k sv. Petru, ale s nezdarem.[9]) V době knížecí stával již také kostel sv. Blažeje.

Doba posledních Přemyslovců. V 1.

[1]) Friedrich I. 382. — [2]) Friedrich I. 386. — [3]) Friedrich I. 79 — [4]) Výčet úředníku olomouckých viz u Sedláčka v ČMM 1891 125 a n. — [5]) FRB II. 268. — [6]) FRB II. 472. — [7]) Friedrich I. 70. — [8]) FRB II. 394, 409, Friedrich, I. 115. — [9]) CDM XV. 1. — [10]) CDM V. 118, V. Nešpor v ČVSMO

pol. 13. st. vznikla pod hradem, jehož lénem byla 1275 ves Holice, městská osídlení (v okolí kostela sv. Petra, u sv. Michala a v okolí sv. Blažeje), která pak splynula v jediné město.[10]) Již v pol. 13. st. jmenuje se v Olomouci městský špitál, jemuž 1253 daroval Přemysl II. patronát kostela P. Marie.[11]) Přemysl II. dovolil 1261 městu vystavěti tržnici (tato stávala na místě nynější radnice) a udělil trh na den sv. Havla,[12]) král Rudolf, jemuž se Olomoučtí dobrovolně podrobili, potvrdil 1278 městská privilegia, osvobodil město na 2 roky od berně a na 10 let od placení cla v jeho říši, udělil právo milové a nařídil, aby židé platili stejné městské dávky jako křesťané.[13]) Václav II. rozšířil 1291 značně městské svobody, osvobodil měšťany od placení mýta v Kojetíně a Litovli, vyňal městské statky z pravomoci zemského soudu a potvrdil právo milové,[14]) a Václav III. daroval 1306 měšťanům les k založení vsi Au (Grygov).[15]) Již v 13. stol. drželo město některé statky a před 1275 prodali měšťané klášteru Hradisku ves Bystročice.[16]) Dne 4. srpna 1306 byl v kapitulním děkanství zavražděn Václav III., jeho tělo bylo nejprve pohřbeno v kostele sv. Václava, 1326 však Eliškou Přemyslovnou převezeno na Zbraslav.[17]) Již tehdy byla Olomouc považována za hlavní město Moravy a 1311 Petr Žitavský výslovně jmenuje město „totius Moraviae metropolis".[18]) Z válečných událostí dotkla se Olomouce zejména 1253 invase Uhrů a Kumánů, kteří porazili sice před Olomoucem Čechy, ale města nemohli dobýti. Z kostelů (kromě klášterních) jmenuje se v této době vedle kostela sv. Václava, který 1265 vyhořel, kostel sv. Petra, při němž před 1232 biskup Robert vysvětil kapli sv. Kateřiny a daroval téže krčmu v Přerově, popluží v Bystročicích a některé desátky v Jarohněvicích.[19])

Doba lucenburská. Král Jan dovolil 1314 měšťanům založiti ves Novosady (Newsdorf, založení této vsi svěřili měšťané Rudolfovi z Rudolfsdorfu a Jindřichovi z Swatonsdorfu)[20]) a 1318 potvrdil městská privilegia.[21]) Markr. Jan dal 1351 měšťanům právo osazovati městskou rychtu a potvrdil Olomouci právo magdeburské (odtud městský soud stal se vrchním soudem pro severomoravská města, řídící se právem magdeburským, a sám podléhal vyššímu právu vratislavskému),[22]) 1359 udělil pak Olomouckým odúmrt.[23]) Markr. Jošt osvobodil 1377 Olomoucké od placení mýta po celé Moravě[24]) a 1378 dovolil městu postaviti si radnici v sousedství staré tržnice.[25]) Václav IV. potvrdil 1411 městu všechna privilegia a přidal téhož roku právo svobodného obchodu a právo třídenního skladu.[26]) Na sklonku 14. st. dosáhl rozvoj obchodu a řemesel i blahobyt Olomouckých svého vrcholu. Městské knihy byly založeny r. 1343.

Olomoucký hrad byl v době krále Jana zastaven a teprve markr. Karlem vyplacen (1339 jmenuje se olomoucký kastelán Robert z Onšova).[27]) Z kostelů vedle již dříve uvedených jmenuje se 1267 kaple sv. Maří Magdaleny,[28]) kaple sv. Jana Křtit., kterou založil 1262 Martinek z Přikaz,[29]) a 1331 jmenuje se kaple sv. Mikuláše na hřbitově sv. Mořice.[30]) České bohoslužby byly konány odedávna v kapli sv. Cyrila a Methoda blíže kostela sv. Mořice a kolem 1380 byla založena Česká kaple v kostele sv. Michala.[31]) Škola připomíná se v Olomouci nejprve 1284 a 1390 jmenuje se škola u sv. Mořice.[32]) Leproseria vzpomíná se 1401.[33]) Přes řeku Moravu vedl most pod hradem.[34]) Již v 14. st. drželi některé domy v Olomouci šlechtici: markr. Jošt daroval 1385 dům Heníkovi z Valdštejna a před 1406 držel dům na předměstí (t. zv. Šternberský) Lacek z Kravař.[35])

1932 44. — [11]) CDM III. 197. — [12]) CDM III. 326. — [13]) CDM IV. 156. — [14]) CDM IV. 296. — [15]) CDM V. 195. — [16]) CDM V. 118. — [17]) FRB IV. 108, 109, 480. — [18]) FRB IV. 177. — [19]) CDM II. 220. — [20]) CDM VI. 80, 83. — [21]) CDM VI. 140. — [22]) CDM VIII. 150. — [23]) CDM IX. 118. [24]) CDM XI. 66. — [25]) CDM XI. 130. — [26]) Parsch, 74, 77. — [27]) FRB III. 349, CDM VII. 255. — [28]) CDM III. 388, V. 51. — [29]) CDM IV. 17. — [30]) CDM VI. 422. — [31]) Schriften XXVI. 372. — [32]) CDM VII. 63, XI. 585. [33]) CDM XIII. 137. — [34]) CDM XIII. 162. — [35]) CDM XI. 355, XIII. 446. —

Velkými požáry utrpělo město 1380, 1388, 1399 a 1404.[36])

Období 1419—1526. Městská rada postavila se od počátku rozhodně proti hnutí husitskému a v pol. července 1415 dala upáliti dva pražské studenty-husity (později i jiné husity a husitské knihy), než dvojí volba biskupská vyvolala v městě bouře, za nichž biskup Aleš odevzdal přechodně (1417) i dóm husitům.[37]) Král Zikmund obnovil 1421 městu privilegia, udělil témuž osmidenní trh na neděli Exsurge[38]) a ještě téhož roku podřídil hrad a město Olomouc biskupu Janovi tak, aby mohl purkrabí sesaditi a jiného, sobě věrného dosaditi.[39]) Za válek husitských bylo město věrně oddáno straně katolické, utvořilo branný spolek s Uničovskými a Litovelskými, bylo však velmi tísněno sousedními husitskými posádkami a zadlužilo se vydržováním žoldnéřů i půjčkami králi.[40]) Zato markr. Albrecht udělil 1433 Olomouci dva týdenní trhy,[41]) 1435 potvrdil privilegia[42]) a téhož roku potvrdil koupi rychty městskou radou.[43]) R. 1452 učinila městská rada spolu s jinými královskými městy moravskými spolek na vybavení krále Ladislava z poručníkování císařova.[44]) Tehdy nastalo v Olomouci silné protižidovské hnutí, podnícené kázáními Jana Kapistrána (v srpnu 1451) proti židům (a husitům); král Ladislav 1454 na stížnost městské rady vypudil z Olomouce židy (tito obývali ulici pod klášterem sv. Michala), daroval jejich domy, synagogu a školu městu pod plat, jaký dříve židé odváděli do komory královské.[45]) Dále král Ladislav 1455 udělil městu za věrnost masný trh a povolil olomouckým kupcům svobodný trh v Rakousích.[46])

R. 1458 poddalo se město králi Jiřímu a vydalo témuž klášter Hradisko, načež král 1459 potvrdil Olomouci všechna privilegia.[47]) Město přichýlilo se ku králi, takže papež Pius II. pokládal 1462 za nutné napomenouti Olomoucké, aby zůstávali věrni víře katolické.[48]) Ještě 13. září 1466 prohlásila se měst. rada pro krále Jiřího a protestovala proti postupu kurie,[49]) ale 4. června 1467 uzavřela s městy Jihlavou, Znojmem a Brnem spolek proti králi Jiřímu.[50]) Za potomních válek utrpělo město velké škody od královské posádky na Hradisku a na podzim 1467 byli měšťané poraženi Albrechtem Kostkou z Postupic. Král Matyáš, který byl v Olomouci 3. května 1469 zvolen od nespokojenců českým králem (při této příležitosti 19. dubna 1469 neopatrností vojáků vyhořela třetina města), potvrdil 1469 Olomouci privilegia[51]) a 1473 zastavil Olomouckým v 600 zl. uh. vsi kláštera Hradiska Bystrovany a Týneček.[52]) Války uherské byly skončeny 1478 mírem olomouckým a 1479 konala se v Olomouci památná schůze krále českého, uherského a polského.[53]) Dále Vladislav II. 1510 potvrdil Olomouci právo milové,[54]) král Ludvík dovolil 1521 Olomouckým plaviti dříví po řece Moravě do města,[55]) 1522 potvrdil privilegia „hlavního města" Olomouce[56]) a 1523 potvrdil a rozšířil milové právo.[57]) Na počátku 16. st. nastaly v Olomouci mezi měšťany a městskou radou různice, které byly urovnány 1515 zákrokem krále Vladislava.[58]) I v této době byl Olomouc pokládán za hlavní město Moravy, jak dosvědčil 1464 Jiřík Strážnický z Kravař.[59]) R. 1450 vyhořelo Dolní náměstí s kostelem sv. Kateřiny, 1453 Horní náměstí s kostelem sv. Mořice a 1492 utrpělo město novým velkým požárem.[60]) R. 1482 a 1521 zuřil v Olomouci mor.[61]) Z kostelů jmenuje se častěji kostel sv. Mořice, jemuž 1469 král Matyáš daroval některé vsi kláštera hradišťského (mezi nimi také Hejčín), ale podle smluv jihlavských z 1486 měl kostel tyto vsi

[36]) CDM XII. 534, XIII. 318. — [37]) Müller, Geschichte der Hauptstadt Olmütz, 91. — [38]) Parsch, 101, 102, Bočkova sb. 9419. — [39]) Sedláček, Zbytky reg., 1362. — [40]) Parsch, 107, 142. — [41]) Parsch, 139. — [42]) Parsch, 136. — [43]) Parsch, 139. — [44]) Chlumecký, Regesten, 125. — [45]) Parsch, 196, Bočkova sb. 9434, Nová sb. — [46]) Parsch, 205, 206. — [47]) ZVGMS IV. 62, Parsch, 213. — [48]) Parsch, 224. — [49]) ZVGMS IV. 73. — [50]) Parsch, 259, Chlumecký, Regesten, 181. — [51]) Parsch, 261. — [52]) Parsch, 268, 284, 297. — [53]) Sammelchr., 4. — [54]) Parsch, 426. — [55]) Parsch, 483. — [56]) Parsch, 486, Bočkova sb. 9455. — [57]) Parsch, 493. — [58]) AČ XI. 283. — [59]) Parsch, 232. — [60]) Sammelchr., 3, 4. — [61]) Sammelchr., 4, 5. — [62]) AČ

vrátiti.[62]) R. 1444 vystavěna na radnici kaple sv. Jeronýma.[63]) Novou školu zřídili si měšťané 1466 s povolením papeže Pavla II. u sv. Mořice proti privilegiím kapituly, která usilovala o její zrušení; král Matyáš však 1473 školu potvrdil.[64]) R. 1523 postaven byl „dlouhý most" od Ostrova k špitálu sv. Ondřeje (vedle toho připomíná se 1503 v Olomouci ještě špitál sv. Ducha) a 1525 postavena byla hradba za klášterem bernardinským.[65]) Okrouhlou věž na hradě s domem mezi kaplí sv. Maří Magdaleny a domkem zvonika zastavil Vladislav II. v 800 zl. uh. olomouckému purkrabí Václavovi z Krčman, který převedl zástavu na svoji manželku Johanku z Babic a Jana z Předhradí; král Ludvík potvrdil zástavu Janovi z Předhradí, který postoupil s povolením Ferdinanda I. z 1531 zástavu olomoucké kapitule.[66]) Také v tomto období bylo v Olomouci několik panských domů; dům Jana z Lomnice v České ulici osvobodil 1502 Vladislav II. od daní a dávek.[67])

R. 1499 přenesl z Brna do Olomouce Matěj Preinlein tiskárnu, kterou 1500—2 řídil Konrád Baumgarten; než tiskárna již 1504 zanikla.[68]) Na počátku 16. st. byl Olomouc střediskem moravských humanistů (Augustin Käsebrod a jiní). V 15. st. byly znamenitě rozšířeny městské statky: městská rada vyplatila za zástavy 1444 od Jana Heralta z Heraltic za 100 hř. Nemilany[69]) a 1446 držela i Holice.[70]) R. 1481 město koupilo od Anny, vdovy po Mikuláši Erlhauptovi, Kyselov,[71]) 1492 od Tobiáše z Hory Obřanské (asi pro klášter Všech svatých) Osečany, Kovalovice, Vrbátky a Štětovice[72]) a téhož roku získalo od Vladislava II. ochranu nad klášterem Všech svatých v Olomouci[73]) a od biskupa varadínského Jana díl Lešan tak, aby dávalo plat odtud kapli Všech svatých na Předhradí,[74]) 1497 od Šebestiana Salcera dědičné fojtství v Olomouci,[75]) 1503 od Kunaty z Vrchlabí za 825 zl. uh. Luběnice,[76]) 1521 za 916 zl. uh. statek Dědinu čili Salcergut,[77]) 1522 dostalo darem od krále Ludvíka domy a lidi na předhradí olomouckém,[78]) 1524 koupilo od Jana Stoše z Kounic za 700 kop č. polovici Loděnice a 1528 od Jana Salcera z Loděnice druhou pol. Loděnice.[79]) Mimo to náležela na sklonku 15. st. městu ves Blatce.[80])

Doba předbělohorská. V tomto období potvrdili městská privilegia králové: 1546 Ferdinand I.,[81]) 1568 Maximilián II.,[82]) 1578 Rudolf II.[83]) a 1609 Matyáš.[84]) Když objevili se 1529 Turci před Vídní, byla v Olomouci postavena Dolní brána a zlepšeny valy, bašty a jiná městská opevnění; téhož roku vypukl v městě mor, který se opakoval i 1541, 1568—9, 1584 a 1599 (zemřelo 6.000 lidí).[85]) R. 1540 byla renovována radnice.[86]) R. 1544 vyhořela fara u sv. Mořice a domy odtud až k bráně sv. Bernarta.[87]) V l. 1576—77 zřízena papírna, 1586 obnoven orloj na radnici a 1587 restaurovány městské zdi.[88]) Významným byl olomoucký obchod a řemesla, bylo v 16. st. v městě neméně než 30 různých cechu; 1566 dal sám císař Maximilian II. dělati si císařskou pečeť u jednoho olomouckého zlatníka.[89])

Novou školu při dómě dal postaviti 1563 svým nákladem biskup Marek a biskup Vilém vystavěl 1566 školu blíže kostela Všech svatých na Předhradí.[90]) Školy v městě byly tehdy české i německé a také při kostelích byli kazatelé čeští i němečtí (1505—35 při-

X. 292, KA A IV. c 2. — [63]) Sammelchr., 3. — [64]) KA A IV. b 22, Parsch, 234, 267. — [65]) Sammelchr., 6. Parsch, 369. — [66]) Kopiář arch. min. vnitra III. 396. — [67]) Codex Pernštejnský v arch. m. Brna, 243, KA A V. a 12. — [68]) ČMM 1875, 103; 109. — [69]) Parsch, 167. — [70]) P III. 553. — [71]) Parsch, 281. — [72]) Bočkova sb. 5079. — [73]) Parsch, 312. — [74]) ZDO XIV. 7. — [75]) Parsch, 340. — [76]) Parsch, 370, ZDO XVI. 29. — [77]) Not. 1866 62. — [78]) Parsch, 487. — [79]) Parsch, 496, ZDO XX. 1, XXIII. 3. — [80]) PO VII. 12. — [81]) Parsch, 607, Bočkova sb. 9525, Salbuch č. 285., f. 48. — [82]) Parsch, 906, Bočkova sb. 9734, Salbuch č. 287, f. 330. — [83]) Parsch, 973, Bočkova sb. 9749. — [84]) Parsch, 1350, Bočkova sb. 9856. — [85]) Sammelchr., 7, 10, 44, Roč. m. Prostějova 1926, 56, ČVSMO XXXII. 19. — [86]) Sammelchr., 37, 39. — [87]) Sammelchr., 12. — [88]) Sammelchr., 37, 39. — [89]) Kameníček, III. 124, Parsch, 880. — [90]) Kameníček, III. 285, 286. —

pomíná se český kazatel u sv. Blažeje,[91]) u sv. Mořice příp. se 1547 německý a 1549 i český kazatel;[92]) svatomořický farář Pavel Grünwald omlouval se 1581 městské radě českým přípisem, že nemůže míti každého nedělního odpoledne německá kázání; již v 15. st. byla u sv. Mořice česká kaple.[93]) Městská rada dopisovala si v 16. st. s některými královskými městy na Moravě německy, s Uničovem, Hradištěm a králem však česky.[94]) Český živel byl znamenitě posílen množstvím duchovních a zakupováním domů šlechtou. Novou výdělečnou tiskárnu založil 1536 v Olomouci Jan Hlaváč Olivetský z Olivetu, jenž ji řídil do 1547; dále řídil tiskárnu Jan Günther, 1564—80 Šebestian Olivetský z Olivetu, 1572—92 Frydrych Milichthaler, 1597—1616 Jiří Handl, 1612—21 Pavel Šram a 1614—20 Kryštof Kuč. Vedle toho vznikla 1564 v Olomouci jiná tiskárna Šebestiána Olivetského. Rudolf II. nařídil 1580, aby v žádném moravském městě kromě Olomouce tiskárna nebyla.[95])

Právní naučení brala městská rada původně ve Vratislavě, od 1573 však v Praze;[96]) olomoucké právo bylo však odvolací stolicí mnoha městům na severní Moravě (mimo jiné přihlásily se k právu olomouckému 1546 Tršice, 1559 Jivová, 1564 Něm. Húzová, 1600 Brunzeif, 1562 N. Jičín, 1617 Příbor). Luterství počalo pronikati do Olomouce již 1523 a téhož roku byly v městě za přítomnosti krále Ludvíka spáleny luterské knihy; než již 1525 smýšlela většina měšťanstva lutersky.[97]) Od r. 1535 kázal v Olomouci evangelium jistý vyběhlý kartuzián, jemuž dokonce dostalo se pochvaly od městské rady; Ferdinand I. psal 1539 Olomouckým, aby jej jali.[98]) V l. 1547 a 1553 došlo v městě k protikatolickým excesům. Na zakročení krále byl zahájen 1556 proti evangelikům ostrý postup; zvláště bouřlivý byl rok 1556, kdy u sv. Blažeje kázal německy luterský kazatel Adler a podobně u sv. Františka kázal česky jakýsi vyběhlý mnich. Adler byl obeslán od biskupa, ale s ním táhlo k residenci několik set lidí. Lid se bouřil hlavně proti kapitule a řeměslníci zabili vikáře i jiné kněze; bouře byla však (1558) násilím potlačena a tři z měšťanů popraveni.[99]) R. 1559 byl katolicismus v městě v úpadku a v městské radě bylo jen málo katolíků; měšťané zajišťěli k luterským bohoslužbám do Šternberka.[100])

R. 1560 působili v Olomouci luterští kazatelé bratři Gonsnarové,[1]) ale 1565 znovu bylo zakázáno zpívati v kostelích německé písně.[2]) Sektářství bylo v Olomouci značně rozšířeno, bylo zde neméně než 20 náboženských vyznání (mezi nimi Švenkfeldiáni a 1566 dokonce antitrinitáři).[3]) R. 1576 farář u sv. Mořice žádal o povolení luterských bohoslužeb; když pak biskup tomu bránil, podala městská rada přímo císaři žádost o povolení augšburské konfese; na zákrok biskupa a podkomoří Vratislava z Pernštejna císař žádost odmítl.[4]) Při nastoupení biskupa Stanislava Pavlovského olomoučtí evangelíci dali si přísluhovati od okolních farářů a snažili se zmocniti kostelíčka Božího Těla; než biskup Stanislav jim v tom zabránil, staral se, aby do městské rady byli voleni jen katolíci, a vypudil dokonce i evangelického rektora ze školy od sv. Mořice.[5]) Důležitou oporou katolíků byla kongregace sv. Anny; katolický klerus byl velmi početný, jen v hlavním kostele bylo na 30 kanovníků a téměř tolikéž vikářů.[6]) R. 1586 podkomoří sesadil členy městské rady, kteří se nezúčastnili průvodu Božího Těla, a na jejich místa dosazeni katolíci.[7]) Rudolf II. zadal 1596 znovu městskou radu, aby se zúčastnila průvodu Božího Těla.[8]) Posice luteránu byla na sklonku 16. st. velmi silná, měli 4 školy s 18 učiteli a konati své bohoslužby u vdovy

[91]) Zela, Náb. poměry v Olomouci, 31. — [92]) Parsch, 641, 696. — [93]) Parsch, 1033, 1037. — [94]) Parsch, 834 a n. — [95]) ČMM VII. 118 a n. 96. [96]) Parsch, 546. — [97]) Sammelchr., 6. — [98]) Winter, Život církevní, 37. — [99]) Winter, Život církevní, 123, Kameníček III. 452. — [100]) Winter, Život církevní, 125.

[1]) Kameníček, III. 452. — [2]) Sammelchr., 33. — [3]) Kameníček, III. 501. — [4]) Kameníček, III. 457. — [5]) ČMM 1908, 249. — [6]) ČMM XXXII. 248, 250. [7]) Kameníček, III. 379. — [8]) Parsch, 1171. — [9]) SH I. 150, Kameníček, III.

Lainhansové a v domě Bernarta z Zerotína.[9]) Tuhou protireformaci zahájil na počátku 17. st. císař a kardinál Dietrichštejn. Rudolf II. vydal 1602 městské radě mandát, aby zvelebila katolickou církev a nepřijímala do města nekatolíky, a téhož r. rozkázal, aby nekatoličtí měšťané se do 4 neděl z města vyprodali.[10]) Příštího roku nařídil císař městské radě, aby se zúčastnila Božího těla s hořícími svíčkami a přiměla k témuž i měšťany (podobně učinil i 1607).[11]) Dietrichštejn již na počátku svého panování zakázal v Olomouci přijímání pod obojí a zamezil pohřby evangelíků;[12]) pod jeho vlivem zasedali 1608 v městské radě jen katolíci.[13]) Luterské bohoslužby konaly se 1611 v České ulici v domě, který koupil Frydrych z Tiefenbachu od Viktorina z Zerotína.[14]) Král Matyáš rozkázal sice, aby takové bohoslužby byly zastaveny, ale zemský hejtman Karel st. z Žerotína naopak vyzval městskou radu, aby vykázala evangelíkům vhodné místo pro bohoslužby (tehdy bylo z 582 měšťanů 519 nekatolíků).[15]) Katoličtí faráři byli na poč. 17. st. především u sv. Mořice, u P. Marie a u sv. Blažeje (Jan, farář u sv. Blažeje obdržel 1555 od biskupa Marka odúmrt).[16]) Město těšilo se v době předbělohorské značnému blahobytu a také městské statky se znamenitě rozmnožily. R. 1533 zakoupila městská rada od bratří Jiřího, Jakuba, Václava a Mikuláše Horeckých a Jana Horeckého z Horky ves Horku,[17]) 1541 koupila za 1000 zl. některé louky a pole náležité k purkrabství olomouckému, 1546 od Václava Haugvice z Biskupic za 8500 kop č. Unčovice, Cholinu, Dubčany, Březovou a Mezice,[18]) 1579 od Jana st. a Ctibora Pražmů z Bilkova za 21.000 zl. mor. Skrbeň s tvrzí a piv., a Hynkov, jak to měli po neb. bratru Petru Pražmovi (int. 1581),[19]) 1604 chtělo město záměniti od kláštera Hradiska 15 poddaných v Hejčíně za svých 12 poddaných v Mezicích, ale záměna se pro odpor Mezických neuskutečnila,[20]) a 1606 městská rada koupila za 13.000 zl. mor. od kardinála Dietrichštejna biskupské léno Něm. Húzovou a pustou ves Mutkov.[21]) R. 1606 sepsán byl urbář statků města Olomouce.[22]) R. 1619 bylo v městě 581 domů, na statcích městských 1562 a na manství húzovském 118 poddaných.[23])

Třicetiletá válka. Město připojilo se k povstání 10. května 1619 na výzvu stavovských komisařů Albrechta Sedlnického z Choltic a Václava Bítovského z Bítova, městská rada byla sesazena a nová osazena z polovice evangelíky a s polovice katolíky, jesuité byli vypovězeni a jesuitská kolej s kostelem jakož i kostel sv. Mořice (zde konaly se 19. května 1619 první evangelické bohoslužby) s farou byly předány evangelíkům.[24]) V polovici února 1620 navštívil Olomouc král Frydrych, ubytoval se v domě Valdštejnském a dal si v jesuitském kostele sloužiti kalvinské bohoslužby. V zemském direktoriu zastupoval město Václav Lužický.[25]) Olomoučané zapůjčili stavům v září 1620 13.000 zl. a ještě 1. ledna 1621 12.000 zl.[26]) Než 21. ledna 1621 vzdal se Olomouc bez odporu Buquoyovi a již 22. června 1621 zapůjčil Ferdinandovi II. 100.000 zl.[27]) Kardinál vyzval 1621 městskou radu, aby jala měšťany Víta Österreichera, Alberta Mutala a Jiřího Richtera pro účast v povstání;[28]) téhož roku zřízen byl v Olomouci úřad královského rychtáře, evangelíkům odňaty zabrané kostely a konfiskovány šlechtické domy Václava Bítovského, Petřvaldského, Kryštofa Ulštorfara, Pertolda Bohobuda z Lipého, Ladislava Velena z Žerotína, Hanuše Skrbenského z Hříště, Adama z Víckova, Hanuše Odkolka, Fryd-

459. — [10]) Kameníček, III. 394, Parsch, 1250. — [11]) Parsch, 1262, 1333. — [12]) ČMM XXXII. 259. — [13]) Winter, Život církevní, 265. — [14]) Parsch, 1374, odd. Morava v arch, min. vnitra XIII. 38. — [15]) Parsch, 1375, 1362. — [16]) ČMMZ 1903, 295, 303, AA Kop. N 24. — [17]) Parsch, 534, ZDO XXIV. 2. [18]) Salbuch č. 284., f. 51, Parsch, 613, Sammelchr., 14, ZDO XXV. 43. — [19]) Parsch, 1007, ZDO XXIX. 45. — [20]) List. klášt. Hradiska, S 103. — [21]) Bočkova sb. 7731, KA B II. b 12. — [22]) ČVSMO 1928 77. — [23]) ČMM 1922 155, 158. — [24]) ZVGMS XV. 102, Sammelchr., 46, Kameníček, II. 46. [25]) Kameníček, II. 506. — [26]) Parsch, 1503, 1506. — [27]) Parsch, 1516. — [28]) Parsch, 1515. — [29]) ČČH XXXV. 514. — [30]) Parsch, 1574. -

rycha z Kounic, Bernarta z Zástřizl, Jindřicha Vodického, Adama Kravařského z Šlevic, Viléma Kurovského, Vojsků z Bogdunčovic a 13 domů měšťanských. Dne 12. listopadu 1621 útočili na Olomouc od jihovýchodu emigranti a vypálili předměstí.[29]) Kardinál poručil 1625, aby v městě nebyli trpěni nekatoličtí měšťané a pokud ještě byli, aby se vystěhovali.[30]) Velkou trýzní byla městu vojenská posádka; proto městská rada prosila 1625, aby tato byla zmenšena na 4 kompanie.[31]) Ferdinand II. udělil 1628 olomouckým obchodníkum a krajčím sukna právo obchodovati na rakouských trzích[32]) a 1636 potvrdil městu privilegia.[33]) Ferdinand III. potvrdil 1639 privilegia olomouckých obchodníku, 1640 vyňal tři domy, náležité Juliu hr. Salmovi, z městské jurisdikce a 1641 povolil městu konati nové 4 výroční trhy na koně a dobytek.[34]) Od 1636 byla Olomouc sídlem zemského tribunálu, který však již byl 1642 spolu s zemskými deskami přenesen do Brna; tím ztratila Olomouc fakticky přednostní postavení v zemi. Dne 9. června 1642 obléhl Olomouc švédský generál Torstenson, jemuž již 14. června císařský velitel Antonín Miniatti město vydal. Švédové nalezli v Olomouci velkou kořist, vypálili předměstí, zlepšili hradby a činili odtud výpady (švédským komandantem byl v Olomouci Jiří Paikul). Pro evangelické bohoslužby byl za švédské okupace určen kostel sv. Mořice, katolické duchovenstvo téměř vesměs opustilo město. Švédové uhájili Olomouc v červnu 1643 proti císařským, zpusobili městu nesmírné škody a opustili město teprve 8. července 1650. Olomouc byla tak zpustošena, že 1650 z 690 domu bylo jen 168 obydleno; obyvatelstva pak jen poznenáhlu přibývalo, částečně přistěhovalectvím ze Slezska.

Období 1650—1848. R. 1655 byl zřízen nový urbář panství města Olomouce.[35]) Městská privilegia byla potvrzena 1698 Leopoldem I., 1733 Karlem VI., 1747 Marií Terezií (táž potvrdila i 1747 privilegia olomouckých kupců), která dala 1753 Olomouci dva trhy na vlnu, 1783 Josefem II. a 1793 Františkem II. (týž potvrdil 1793 i privilegia olomouckých kupců).[36]) V 2. pol. 17. st. město marně se domáhalo vrácení primátu v zemi. R. 1709 vyhořelo 349 domů a kostely sv. Michala, sv. Mořice, sv. Blažeje a sv. Kateřiny. V l. 1714—15 pomřelo morem nemálo měšťanů. R. 1715 založena byla na Předhradí stavovská akademie a 1746 Josef sv. p. Petraš založil v Olomouci Societas (eruditorum) incognitorum in terris austriacis. Za válek slezských zmocnili se 25. prosince 1741 města Prusové, kteří je podrželi po 4 měsíce. Pro důležitou polohu byla Olomouc 1745—55 přeměněna v prvotřídní pevnost a předměstí dílem (Nová a Plačlivá ulice, Lazce, Nový Svět, Novosady, Povel) přeložena, dílem zcela zrušena (Ostrovy). Proto také v červnu 1758 Olomouc odolal pruskému obležení. R. 1778 olomoucká universita i stavovská akademie byly přeloženy do Brna, ale již 1782 vrátily se školy jakožto pouhé lyceum do Olomouce zpět (1827 lyceum opět povýšeno na universitu, která byla 1855 zrušena) a 1783 zřízen v Olomouci státní generální seminář (umístěn v klášteře Hradisku, kde jeho rektorem byl 1786 až 1789 Josef Dobrovský). R. 1785 byl krajský úřad olomoucký přeložen do Uničova a krajský úřad přerovský který byl dotud rovněž v Olomouci, do Hranic. Krajský úřad byl však 1793 Olomouci vrácen. V době předbřeznové i později bylo olomoucké pevnosti používáno k internování politických vězňů (1794—97) Lafyette). Dne 2. prosince 1848 vzdal se v Olomouci trůnu císař Ferdinand V. ve prospěch Františka Josefa I., 1850 smluveny tu mezi Rakouskem a Pruskem olomoucké punktace, koncem července 1866 byla pevnost blokována Prusy, ale 1876 zrušena. Již v době předbřeznové bylo město střediskem českého života na Moravě.

V pol. 18. st. byly v Olomouci čilé trhy na obilí. Tehdy byl v Olomouci velký mlýn na papír. R. 1752 založil tu průmyslník Reichl továrnu na sukna, ta však brzo zanikla; 1847 založen cukrovar.

Pečeť a městský znak: nej-

[31]) Parsch, 1583. — [32]) Parsch, 1609, 1639. — [33]) Parsch, 1639. — [34]) Parsch, 1650, 1657, 1660. — [35]) ČVSMO 1928 77. — [36]) Parsch, 1895, 1906, 1907, 1966, 1977, 1981, 1982. — [37]) Vojtíšek, O pečetech a erbech, 30, 243. — [38]) ČMMZ V. 11, Parsch, 1929.

starší zmínka o městské pečeti olomoucké jest z r. 1271, pečeť sama (šachovaná orlice) zachovala se na listině z 1279.[37]) V původním městském znaku byla na modrém štítě červeně a bíle šachovaná orlice se zlatou korunkou, zlatým zobákem, zlatýma nohama a červeným jazykem; Marie Terezie zlepšila 1758 městský znak za hrdinou obranu proti Prusům tak, že přidala na prsa orlice červený štítek s bílým břevnem, pokrytém písmeny FMT, nahoře u hlavy písmena SP a dole u nohou orlice po stranách Q. O.[38])

Literatura: a) Všeobecná vypsání dějin a prameny: Chronik der Stadt Olmütz 1619—20 (vydal Dudík), Schr. I. Brno 1859; Fr. Parsch, Das Stadtarchiv zu Olmütz Olomouc 1901; V. Nešpor, Městské knihy archivu olomouckého, ČVSMO 1927; J. W. Fischer, Geschichte der königl. Hauptstadt Olmütz, Olomouc 1808; W. Müller, Geschichte der königlichen Hauptstadt Olmütz, Vídeň 1882; W. Müller, Sagen und Geschichten der Stadt Olmütz, Olomouc 1892; A. V. Šembera, Paměti města Olomouce, Vídeň 1861; H. Doležil, Politické a kulturní dějiny král. hl. města Olomouce, progr. č. reálky v Olomouci 1902—3 a násl.; V. Nešpor—A. Taussig, Olomouc, Berlín 1931; V. Nešpor, Olomouc, Olomouc 1927; V. Nešpor, Dějiny města Olomouce (Vlastivěda střední a severní Moravy, 1933).

b) Doba předbělohorská: J. Kux, Die landesfürstliche Burg zu Olmütz, ZVGMS XIV.; V. Nešpor, Kolonisace města Olomouce, ČVSMO XLIV.; St. Zela, Náboženské poměry v Olomouci za biskupa Marka Kuena, Olomouc 1931.

c) Doba pobělohorská: J. Loserth, Zur Geschichte der Stadt Olmütz in der Zeit der schwedischen Okkupation, ZVGMS II.; literatura o Olomouci za války třicetileté jest uvedena u Zíbrta, Bibliografie, III. 719—20; R. Hurt, Ku sporu Olomouce s Brnem o primát (Vlastivěda střední a severní Moravy); Zur Geschichte der Belagerung von Olmütz 1758; Not. 1875; Vor hundert Jahren, Olomouc 1858.

d) Správa města a právní dějiny: F. Doubravský, Die Organisation der Olmützer Stadtbehörde im Mittelalter, progr. něm. gymnasia v Uničově, XVIII.; Zur Geschichte des Olmützer Gemeindewesens, Not. 1885; J. Kux, Die Olmützer Gemeindefinanzen 1530 až 1630, ZVGMS XX., XXI.; V. Prasek, Organisace práv magdeburských na severní Moravě, 1899.

e) Hospodářské dějiny: V. Janoušek, Nejstarší urbář pánů Olomoučanů, ČVSMO XL.; J. Kühndel, Vývoj Olomouckých řemeslnických cechů, Olomouc 1929; V. Nešpor, Pozdvižení Unčovic, Březového, Mezic proti vrchnosti olomoucké, ČVSMO 1931; J. Röder, Die Olmützer Künstler und Kunsthandwerker des Barocks, Olomouc 1934; Max Hein, Geschichte des Handels und Gewerbes von Olmütz im Mittelalter, Olomouc 1935.

f) Kulturní dějiny: J. Wallner, Geschichte des Convictes in Olmütz, ZVGMS VI., VII., separát Brno 1902; V. Prasek, k dějinám škol olomouckých XXXII. program gymnasia v Olomouci; Die Olmützer Universität, Not. 1863.

g) Ruzné: J. Kux, Das Olmützer Judenregister 1413—20, ZVGMS IX.; Zur Geschichte der Juden in Olmütz, Not. 1879; Beiträge zur Geschichte der königl. Städte in Mähren, Schr. XIII.; H. Kux—M. Kress, Das Rathaus zu Olmütz, Olomouc 1904; Kux, Purkrabský dům v Olomouci, ČVSMO 1923; H. Kux, Das Bürgerkorps in Olmütz, Olomouc 1908; J. Bartocha, K dějinám Lípy Slovanské v Olomouci 1848—49, Uh. Hradiště 1914; R. Fišer, Političtí vězni v Olomouci od r. 1851—57, Olomouc 1931; J. Röder, Die Geschichte des Olmützer Stadthauses Masarykplatz Nr. 21, Olomouc 1934. Mnoho literatury jest v Notizenblattu a Schriften.

h) Venkov a poddanské vsi: Die zu Olmütz gehörigen Dorschaften, 1866; V. Brázda, Okr. hejtmanství olomoucké, Štěpánov 1913; K. Slavík, Příručka vlastivědy venkovského okresu olomouckého, Olomouc 1933; J. Dostál, Fr. Říkovský, Okres Olomoucký, Brno 1935; Heimatblätter für die Olmützer Sprachinsel und das Odergebirge, roč. I.—II.

Augustiniánský klášter Všech svatých. Papež Urban V. dovolil 1364 založiti v Olomouci augustiniánský klášter.[1]) Než k usazení augustiniánu do-

[1]) CDM IX. 381. — [2]) Bondy—Dvorský, K historii židů č. 223. — [3]) Parsch,

šlo teprve za válek husitských, kdy do Olomouce uchýlili se prostějovští augustiniáni, kteří zakoupili si dům v ulici Židovské,[2]) a augustiniáni lanškrounští, jimž městská rada vykázala rovněž dům v Židovské ulici, náležitý prve pánům z Kravař; augustiniáni přikoupili ještě 1498 některé sousední domy a obdrželi od biskupa varadínského Jana nově postavený kostel Všech svatých (dříve stávala na jeho místě kaple sv. Brikcí), což 1492 Vladislav II. potvrdil.[3]) Biskup Jan dotoval 1492 také 6 kanovnických míst při klášteře.[4]) Papež Alexandr VI. svolil k přenesení kláštera do Olomouce a Iulius II. dovolil, aby klášter i nadále nazýval se lanškrounským.[5]) Privilegia a statky kláštera potvrdil 1460 král Jiří,[6]) 1501 Vladislav II., jenž odevzdal 1492 ochranu nad klášterem i jeho správu městu Olomouci a 1510 přijal jej znovu pod svoji ochranu a svěřil péči Olomouckých.[7]) Klášter byl již na počátku 16. st. osvobozen od všech městských břemen.[8]) Kolem r. 1562 kázeň velmi upadla a život mnichů byl pohoršlivý.[9]) R. 1642 klášter vyhořel. Klášteru lanškrounskému náležely již před dobou husitskou některé statky na Moravě, ale tyto byly králem Zikmundem zastaveny, jako na př. Nezamyslice (tyto vrátil 1448 Racek z Vyškova klášteru).[10]) Král Jiří dovolil 1460 klášteru vyplatiti zastavené statky.[11]) R. 1503 koupil klášter od Tobiáše z Hory Obřanské za 1650 zl. uh. vsi Osečany, Kovalovice, Vrbátky a Štětovice a 1540 od biskupa olomouckého Laškov za 1450 zl. mor.[12]) Mimo to 1569 držel klášter i Budčeko.[13]) R. 1600 byli na statcích klášterních 202 poddaní.[14]) Dále získal klášter po smrti Ondřeje Orlíka z Lažiska (int. 1669) Rakovou,[15]) 1683 (int. 1684) prodal za 7000 zl. Jiřímu Protivci Žalkovskému z Žalkovic Dědice,[16]) 1724 koupil od Jana Josefa sv. p. z Rotálu za 10.000 zl. díl Vrbátek,[17]) 1727 od Josefa Ant. v. Mayerswald za 4500 zl. dům na Předhradí[18]) a 1757 za 50.000 zl. a 500 zl. klíčného od Barbory Kominkové z Engelshausenu Hluchov.[19])

Z proboštů jmenuje se 1495 Tomáš,[20]) 1504—6 Jan,[21]) 1510 Jiří Basileus,[22]) 1512 Mikuláš,[23]) 1515 Valentin,[24]) 1524 Řehoř,[25]) který dal odúmrt Nezamyslicům,[26]) 1539—52 Tomáš,[27]) 1558 Jakub Štrabor (PO XXI. 11), 1563 Michal, který dal odúmrt Kovalovicům,[28]) 1568 Ondřej,[29]) 1576—81 Klement,[30]) 1602—8 Jan z Weiterfeldu[31]) 1612 Jan Bapt. Ciuallus[32]) 1623 Caesar Nardus z Montepoli, jenž potvrdil Dědicům privilegia i odúmrt,[33]) a 1634 Ondřej Orlík sv. p. z Lažiska, jenž 1634 změnil Dědicům roboty v plat.[34])

Klášter byl zrušen 14. srpna 1784.

Liter.: N. Reiss, Geschichte des Augustiner Chorherrenstiftes in Landskron und Olmütz, MSL XIV.; J. Tenora, Pokus o odevzdání kláštera Všech svatých v Olomouci jesuitům, Hlídka 1925, 1926.

Dominikánský klášter Sv. Michala stál již před 1230, kdy jmenuje se převor Dětřich.[1]) R. 1246 byl klášter i kostel sv. Michala obnoven.[2]) Václav I. daroval klášteru kapli sv. Václava, což 1255 Přemysl II. potvrdil.[3]) R. 1531 potvrdil Ferdinand I. klášteru privilegia.[4]) Z převorů jmenují se: 1287 Velislav,[5]) 1359 Jan Chrdinus,[6]) 1410 Ambrož,[7]) 1437 Mikuláš,[8]) 1460—63 Lukáš,[9]) 1466 Michal,[10]) 1480 Duchek,[11]) 1481 Jan[12]) a 1516 Marek.[13]) R. 1784 musili dominikáni opustiti klášterní budovu, která přeměněna v biskupský seminář, a přestěhovati se do kláštera františkánského.

313, Sammelchr., 4. [4]) List. kláštera A 2, 4. — [5]) Bočkova sb. 5064, 5065. — [6]) Šebánek, Archivy zruš. klášterů, 1455. — [7]) List. kláštera A 6, 8, Parsch, 312, Bočkova sb. 5070. — [8]) List. klášt. O 1. — [9]) Kameníček, III. 313. — [10]) Šebánek, l. c., 1374. — [11]) Šebánek, l. c., 1456. — [12]) List. klášt. I. 11, 13. — [13]) PO XXVII. 41. — [14]) ČMM 1922 154. — [15]) ZDO I. 183. — [16]) ZDO II. 3, List. I 36. — [17]) List. I 46. — [18]) List. I 47. — [19]) List. I 68. — [20]) KA A IV. d 24. — [21]) PO VII. 201, VIII. 12. — [22]) PO VIII. 246. [23]) PO IX. 37. — [24]) PO X. 39. — [25]) Parsch, 499. — [26]) Parsch, 499. — [27]) LSA 16, PO XXI. 218. — [28]) Parsch, 857. — [29]) PO XXIV. 403. — [30]) PO XXIX. 98, XXX. 179. — [31]) Stav. arch. 999, Morava v arch. min. vnitra XIII. 74. — [32]) Stav. arch. 1129. — [33]) LSA 339. — [34]) LSA 340.
[1]) CDM II. 203. — [2]) CDM VII. S 84, V. S 18. — [3]) CDM VII. 109. — [4]) Bočkova sb., 5473. — [5]) CDM V. 84. — [6]) CDM IX. 138. — [7]) CDM XIV. 142. — [8]) P III. 475. — [9]) P IV. 284, 305. — [10]) P IV. 527. — [11]) P VI. 73. — [12]) P VI. 91. — [13]) P X. 113.

Minoritský klášter sv. Františka stával již před 1230, kdy jmenuje se kvardián Valentin.[1]) Dále připomínají se kvardiáni 1414 Jakub,[2]) 1437—66 Jan,[3]) 1500—11 Jan.[4]) 1547 Matouš, jenž byl toho r. zavražděn[5]) a 1550 František (PO XXI. 56). R. 1567 byl dán rozpadlý a téměř zcela opuštěný klášter sv. Františka (stával spolu s kostelem P. Marie na místě nynějšího kostela P. Marie Sněžné) jesuitům a minorité přesídlili do kláštera sv. Jakuba.[6]) V 16. a 17. st. klášter zkomiral, teprve v pol. 18. st. dosáhl nového rozkvětu (bylo tu 30 bratří), ale 18. října 1785 byl zrušen.

Františkánský klášter sv. Bernarda byl založen 1451 přičiněním Jana Kapistrana a 1453 opat hradišťský položil a posvětil základní kámen nového kláštera za hradbami v Bělidlech.[1]) R. 1619 musil konvent klášter opustiti a odevzdati jej městské radě,[2]) než 1621 vrátili se františkáni zpět a 20. října 1785 byl klášter zrušen; budova byla odevzdána dominikánům.

Kapucínský klášter byl založen 1613 kardinálem z Dietrichštejna; r. 1619 byl klášter pobořen, ale již 1622 znovu vybudován. R. 1642 byl klášter znovu rozbořen Švédy, ale opět znovu vystavěn.

Kartouzský klášter stával původně v Dolanech (viz u Dolan), ale po dobytí kláštera od husitů 1425 přesídlili kartuziáni do Olomouce na Předhradí do domu Maršíkova a 1442 kapitula olomoucká dala jim dům v ulici Všech svatých k vystavění kláštera.[1]) Klášterní statky byly však zpustošeny a dokonce i Jívová byla 1437 pustá.[2]) R. 1447 měl klášter spor s obcí bělkovskou o užívání lesa mezi Dolany a Bělkovicemi.[3]) Biskup Hynek ze Zvole odkázal 1454 klášteru celou svoji knihovnu.[4]) Albrecht z Valdštejna daroval 1617 klášteru ves Štípu a poskytl témuž některé svobody na panství lukovském.[5])

Markr. Albrecht 1437 dovolil klášteru dolovati na kovy na jeho statcích, dovolil, aby klášter pro nedostatek zboží koupil některé statky na Moravě v ceně 700 hř., a potvrdil klášterní privilegia, zejména privilegium markr. Jošta z r. 1406.[6]) Dále potvrdil privilegia 1461 král Jiří,[7]) 1475 Matyáš, jenž 1468 vzal klášter do zvláštní své ochrany.[8]) Opravu nad klášterem měl 1499 Jan Berka z Dubé na Šternberce[9]) a král Vladislav, jenž 1507 potvrdil klášterní privilegia a svolil, aby klášter byl vystavěn na Předhradí, postoupil 1511 ochranu nad klášterem Václavu Berkovi z Dubé a Lipého.[10]) R. 1527 potvrdil privilegia Ferdinand I.,[11]) 1576 Maxmilian II.,[12]) 1626 Ferdinand II.,[13]) 1751 Marie Terezie[14]) a 1781 Josef II.[15]) Karel kníže Minstrberský na Šternberku pustil 1593 ochranu nad klášterem Joachymu Pivcovi z Hradčan (int. 1600).[16])

R. 1619 bylo na statcích klášterních 285 poddaných.[17]) R. 1638 Karel Euseb kníže z Liechtenštejna pustil klášteru patronáty v Dolanech (fara byla tu 1610 katolická) a Moravičanech.[18]) Dále nabyl klášter od Fabiána Malinského z Malin Doubravici,[19]) ale 1717 odprodal Loučany[20]) a 1672 porovnal se s Moravičanskými o roboty.[21])

Z převorů jmenuje se 1442 Vavřinec,[22]) 1447 Matyáš,[23]) 1460 Ambrož,[24]) 1469—99 Antonín,[25]) 1515 až 1520 Hynek Bruno,[26]) 1525—45 Pavel, jenž dal 1527 Loučanům odúmrt,[27]) 1551—1553 Kašpar (Středovský, I. 111, PO XXI. 219), 1564—1570 Jan, 1571

[1]) CDM II. 203. — [2]) P II. 430. — [3]) P III. 513, IV. 233. — [4]) PO VII. 49, VIII. 60, 270. — [5]) Sammelchr., 14. — [6]) Sammelchr., 34, List. zrušených klášterů v archivu min. vnitra, K 95 L 100.

[1]) Bočkova sb. 5292. — [2]) Bočkova sb., 5292.

[1]) Bočkova sb., 5624, Parsch, 159, KA A III. d. 23. — [2]) Bočkova sb., 5625. [3]) Sb. ruk. R III. 13 b 4. — [4]) Schr. III. 79. — [5]) List. kláštera A 12. — [6]) List. B 5, Archiv min. vnitra, zruš. kláštery, K 95, L 99. — [7]) List. B 7, Archiv min. vnitra K 95, L 99. — [8]) Archiv min. vnitra, l. c., List. B 8. — [9]) PO VII. 20. — [10]) List. B 10, 11. Středovský, Apogr. I. 6. — [11]) Archiv min. vnitra, l. c., List. B 14. — [12]) List. B 15. — [13]) List. B 17. — [14]) List. B 24. — [15]) List. B 26. — [16]) ZDO XXXII. 16. — [17]) ČMM 1922 154. — [18]) List. D 6, ČMM 1903 297. — [19]) List. E 25. — [20]) List. E 55. — [21]) List. O 5. — [22]) Parsch, 159. — [23]) Sb. ruk. R III. 13 b 4. — [24]) P IV. 294. — [25]) KA A IV. c 3, P VI. 161, PO VII. 3. — [26]) KA A V. c 17, LSA 167, PO X. 59, 110. — [27]) LSA 28, 141, PO XXXII. 306. —

Šebestian,[28]) 1576 Tomáš,[29]) 1577 Jan,[30]) 1596 Jakub Martisdorf,[31]) 1609 až 1615 Jan Bernkastel.[32]) R. 1653 Ferdinand III. potvrdil převora Ludvíka Brandnera.[33])

Klášter byl zrušen 29. ledna 1782.

Ženský augustiniánský klášter u sv. Jakuba (v 13. st. u sv. Petra) byl založen krátce před 1207, kdy Přemysl I. s manželkou Konstancií daroval témuž tři poplužní v Bukovanech u Týnce a ještě jiné zboží k hradu olomouckému náležité; k tomu královna Konstancie se svým synem markr. Přemyslem přidala ještě 1223 zboží v Drozdovicích.[1]) Král Přemysl potvrdil pak 1223 donaci z 1207, daroval dalších 6 poplužní, zboží v Klopotovicích, daroval ves Mostkovice (již 1225 markr. Vladislav propůjčil táž práva, jaká měly ostatní vsi klášterní) a udělil klášteru imunitu.[2]) Také biskup Robert daroval 1213 staveniště na Novém hrádku, přilehlé ke klášteru, až k řece Moravě, dvě poplužní v Bukovanech, poplužní v Řepčíně (Reppsyn) a desátky v Klopotovicích; prokuratorem kláštera stanovil olomouckého probošta Štěpána, ale opravu kláštera vyhradil biskupům.[3]) R. 1235 držel klášter ještě osm dvorů u kláštera.[4]) R. 1247 měl klášter spor o Slatinice (Zlatina), které posléze Přemysl II. přiřkl klášteru (Slatinice daroval klášteru olomoucký probošt Mikuláš).[5]) Markr. Přemysl potvrdil dále 1249 klášteru tři pole v Slatinicích (Zlatinan) darované šlechtičnou Stresnou.[6]) Ves Tovéř byla v pol. 13. st. klášteru zcizena a vrácena teprve 1272 Albertem z Lesan. Budislava, vdova po Křížovi z Rataj, darovala 1283 klášteru ves Trávník.[7]) R. 1301 prodal klášter své zboží v Drozdovicích.[8])

Později klášter nabyl 1352 les u Žerotína (Syrzenyn) od Dětocha z Sukolomě (int. 1353),[9]) od Bohuše z Drahotuš 1/1 lánů v Milenově (int. 1353)[10]) a od Kunika z Drahotuš Lipňany s tvrzí (int. 1373).[11]) R. 1381 byl klášter vojáky vyloupen.[12])

Klášterní privilegia byla potvrzena 1284 Václavem II.[13]) Z abatyší jmenuje se 1262 Magdalena (probošt Herbort),[14]) 1336—69 Marketa z Drahotuš,[15]) 1400 Anna z Svrčova;[16]) dále 1436—46 Voršila,[17]) 1466 Anna z Roštění,[18]) 1480—1502 Dorota z Kunštátu,[19]) 1508—13 Anna (jinde Anežka), která dala 1508 Klopotovicům nadání na obilný desátek a odúmrt,[20]) 1514—1515 Sára,[21]) 1521—22 Dorota.[22]) Ochrany nad klášterem, která byla původně biskupská, zmocnily se před 1465 dcery Jiříka z Kravař.[23]) Vladislav II. zapsal nejprve 1501 opravu klášterní Adamovi Tovačovskému z Cimburka a posléze 1509 dal opravu nad klášterem Vilémovi z Pernštejna.[24]) Král Ludvík zapsal pak 1524 klášterní vsi, náležité k panství plumlovskému a tovačovskému, Mostkovice, Slatinice, Slatiničky, Charváty a lidi v Bolelouci a Seloutkách Janovi z Pernštejna.[25]) O opravu kláštera vznikl spor mezi Janem z Pernštejna a biskupem; král Ludvík potvrdil 1525 list krále Karla, svědčící, že klášter sv. Jakuba patřil ode dávna biskupu.[26]) Posléze srovnal se Jan z Pernštejna 1535 s biskupem tak, že panští úředníci měli vybírati platy z Klopotovic, Mostkovic, Slatinic, Slatiniček, Charvát a Seloutek a dávati je biskupovi a že ochrana nad klášterem byla přiznána biskupu.[27])

Již 1524 byl klášter opuštěn a 1569 předán minoritům. Na panství klášterním v neznámé poloze zanikl Trávník (k 1283 viz u kláštera).

Klášter sv. Kláry nepřipomíná se v pramenech před koncem 13. st. Král Václav II. daroval 1298 klášteru ostrov Lazec (Lasecz) u Olomouce a 1299 přijal klášter do své ochrany.[1]) Dále 1329

[28]) PO XXVII. 354, — [29]) PO XXIX. 113. — [30]) PO XXIX. 174. — [31]) PO XXXIII. 545. — [32]) Stav. arch. 1075, LSA 96. — [33]) List. B 18.

[1]) Friedrich II. 60, 221. — [2]) Friedrich II. 245, CDM XV. 2. — [3]) Friedrich II. 105. — [4]) CDM II. 268. — [5]) CDM III. 94, 354. — [6]) CDM III. 143. — [7]) CDM IV. 69, 211. — [8]) CDM V. 124. — [9]) CDM VIII. 183, ZDO I. 276. — [10]) ZDO I. 257. — [11]) ZDO II. 329. — [12]) MV I. 69. — [13]) CDM IV. 219. — [14]) CDM III. 351. — [15]) CDM VII. 118, IX. S 13, VIII. 192, X. 69. — [16]) CDM XIII. 71. — [17]) P III. 144. ZDO X. 526. — [18]) KA A IV. b 21. — [19]) KA A V. a 21, P VI. 68, PO VII. 19. — [20]) PO VIII. 92, 249, IX. 56, AČ XVII. 94. — [21]) KA A V. c 7, PO X. 42. — [22]) KA A V. d. 28, AČ XX. 313. — [23]) Lechner I. 137. — [24]) AČ XVII. 4, VI. 543. — [25]) KA A VI. c 15. — [26]) KA C I. b 17. — [27]) Středovský, Apogr., I. 133.

[1]) CDM V. 61, 90, 108. — [2]) CDM VI. 386, ZDO III. 495. — [3]) CDM XV.

Diviš z Šternberka odkázal klášteru Křelov a 1379 Bolka, vdova po Matoušovi z Šternberka, darovala klášteru 3 lány v Skoronicích.[2]) R. 1381 jmenuje se abatyše Adlička,[3]) 1407—12 Gertruda, za níž prodal klášter 1407 10 lánů a jiné zboží mezi Vyškovcem, Křížovicemi, Prusy a vsiskem, na němž stávaly kdysi Murchnovice, klášteru pustiměřskému,[4]) 1437 Dorota,[5]) 1447 Anna,[6]) 1464 Barbora,[7]) 1482 Cecilie,[8]) 1492—1500 Barbora, která přikoupila 1500 od Jiřího Noska z Hostěhrádek Čelechovice, jež byly manstvím k Plumlovu (opravu nad touto vsí dal klášter ihned Vilémovi z Pernštejna).[9]) Dále byla abatyší 1504—18 Marketa z Železného, 1530 Hedvika,[10]) 1533—62 Anna z Dolobenky, která dala 1540 odúmrt Třebčínu a za niž 1554 Ferdinand I. potvrdil klášteru privilegia,[11]) 1569 Markyta z Karnova.[12]) 1574—77 Eliška Hechlička z Hechlic.[13]) Klášterní život tehdy velmi upadal, takže v l. 1583—86 vzbuzoval pohoršení.[14]) R. 1619 držel klášter 122 poddaných.[15]) Abatyše Zuzana Velcerová udělila 1666 Dubanům právo pečeti.[16]) R. 1757 klášter koupil od Maximiliany v. Bretton, rozené Hetzerové z Aurachu statky Ptení a Suchdol.[17]) 1762 Laškov (ZDO VIII. 309).

Klášterní privilegia potvrdil 1515 Vladislav II.,[18]) 1523 Ludvík,[19]) 1554 Ferdinand I.[20]) a 1577 Rudolf II.[21]) Dne 29. ledna 1782 byl klášter, který stával na Předhradí, zrušen.

Klášter dominikánek u sv. Kateřiny připomíná se po prvé 1287, kdy obdržel od Vojslavy, vdovy po Jenčovi z Deblína, patronát kostela ve Vážanech a kdy koupil od Drslava z Kravař dvůr v Olšanech.[1]) Král Václav II. daroval 1297 klášteru Kožušany a jurisdikci na klášterních statcích.[2]) Mimo to držel klášter na sklonku 13. st. ještě zboží v Čechách, Služíně, Všebořicích a půl Ohrozimě, což koupil od olomouckého měšťana Ludvíka; 1305 zaměnil však toto zboží za Brodek (Brod!), Milichov (!) a Citov (Cyetow).[3]) Papež Mikuláš IV. vzal 1291 klášter do své ochrany.[4]) Kolem r. 1300 jmenuje se převora Judita, 1308 Kateřina.[5]) Markr. Jan potvrdil 1355 klášteru donaci vsi Kožušan a markr. Jošt eximoval 1387 statky klášterní ze soudnictví cúdy a přikázal je městskému právu olomouckému.[6]) Převora Adlička int. 1382 Ctiborovi z Cimburka Budětín;[7]) dále jmenuje se 1437 převora Zdeňka,[8]) 1446—66 Kateřina,[9]) 1499—1503 Mandalena,[10]) 1511 Kordula,[11]) 1513 Machna (DO IX. 160) 1515—39 Kateřina, která dala 1516 odúmrt Kožušanům,[12]) 1543—47 Anna z Bílovce,[13]) 1572 Kateřina Frejlichová,[14]) 1599 Eliška Kurovská z Vrchlabí[15]) a 1612 Mandalena Pičková.[16]) R. 1453 král Ladislav potvrdil klášteru privilegia (Listiny zruš. klášterů v arch. min. vnitra, K 95, L 100). R. 1513 držel klášter vsi Brodek, Lysovice, Kožušany, Olšany a Posluchov.[17]) R. 1568 klášter zaměnil 24 svých poddaných a podací v Olšanech za 21 poddaných v Stětovicích a 17 v Tážalích.[18]) Pro mnohé zlořády zakázal Maximilian II. 1572 visitování tohoto kláštera vlašskými mnichy.[19]) R. 1619 držel klášter 183 poddané. Za stavovského povstání klášter utrpěl velké škody, jeho statky byly zabrány Václavem Bítovským z Bítova a Melicharem Khynem, 1623 byly statky zpustošeny Uhry a Poláky; 1624 byla převorou Hedvika Polednová z Glivic.[20])

217. — [4]) CDM XIII. 498, P I. 3. — [5]) P III. 513. — [6]) P III. 587. — [7]) P IV. 451. — [8]) P VI. 206. — [9]) AČ VI. 538, XVI. 541, P VI. 287, VII. 209. — [10]) Zlobického sb., KA A V. d 1, PO X. 116, 283. — [11]) Středovský, Apogr. I. 115, LSA 100, PO XXIX. 198, XXVIII. 296. — [12]) PO XXVII. 30. [13]) PO XXVIII. 198, XXIX. 198. — [14]) Kameníček, III. 317. — [15]) ČMM 1922 154. — [16]) LSA 37. — [17]) ZDO VIII. 64, List. kláštera H 5. — [18]) Bočkova sb., 5300. — [19]) Bočkova sb., 5301. — [20]) Salbuch č. 286., f. 15. — [21]) Bočkova sb., 5310.

[1]) CDM IV. 247, 250. — [2]) CDM V. 61. — [3]) CDM V. 181. — [4]) CDM V. 181. — [5]) CDM VII. 174. — [6]) CDM VIII. 308, XI. 438. — [7]) ZDO IV. 220. — [8]) P III. 464. — [9]) P III. 573, IV. 531. — [10]) LSA 78, Codex Perštejnský, 228, PO VII. 183. — [11]) PO VIII. 295. — [12]) PO X. 46, 118, LSA 126, Bočkova sb. 5514. — [13]) Bočkova sb. 5515, PO XX. 25, LSA 126. — [14]) PO XXVII. 434. — [15]) Nová sb. — [16]) Nová sb. — [17]) List. kláštera A 6. — [18]) List. kláštera Hradiště I 73. — [19]) Bočkova sb. 5512. — [20]) ČMM 1922 154, Bočkova sb. 5538, Hrubý, Mor. korespondence, 434. —

Převora Marie Cecilie prodala 1685 Lysovice Dominiku Ondřeji hr. z Kaunitz. Privilegia kláštera potvrdil 1453 král Ladislav;[21]) Vladislav II. dal 1512 klášteru svobodu voliti si opravního pána podle své vůle, ale 1513 dal opravu nad klášterními vesnicemi Brodkem a Citovem Zdeňkovi z Kokor.[22]) Klášter byl 26. března 1782 zrušen a na jeho statcích (Citov, Brodek, Kožušany, Tážaly, díl Posluchova, Štětovic a Žešova), které připadly náboženskému fondu, zrušena robota.[23]) Klášterní budova byla odevzdána voršilkám.

Jesuitská kolej. Biskup Vilém Prusinovský chtěl již 1565 usaditi jesuity v klášteře Všech sv., založil 1566 kolej a umístnil ji v minoritském klášteře sv. Františka na Předhradí, jejž (klášter byl rozpadlý a téměř zcela opuštěný) dal jesuitům 1567 papež Pius V. se souhlasem minoritského provinciála.[1]) Prvým rektorem byl Hurtad Perez. Při koleji zřídil biskup školu i konvikt.[2]) Založení koleje potvrdil 1572 papež Řehoř XIII., 1573 Maximilian II., jenž udělil koleji privilej promovati k všem hodnostem a osvobodil kolej od zemských dávek,[3]) a 1581 Rudolf II.[4]) R. 1581 zřízeno bylo při koleji nordické kolegium, které nabylo časem povahy university, když Rudolf II. potvrdil 1591 předešlá nadání a když 1617 král Matyáš znovu potvrdil privilegia a udělil kolegiu právo udíleti všechny akademické grady a všechna práva universitní.[5]) Papež Sixt V. daroval 1588 koleji klášter pustiměřský a Rudolf II. téhož roku inkorporoval panství pustiměřské koleji.[6]) Jesuité však se v panství pustiměřské neuvázali pro odpor biskupa Stanislava Pavlovského, který posléze se zavázal s povolením Rudolfa II. vypláceti koleji z panství pustiměřského 500 zl. mor. roční renty.[7]) Posléze 1614 kardinál Dietrichštejn poukázal koleji 500 zl. mor. renty z panství vyškovského.[8])

R. 1601 koupili jesuité od kláštera Hradisko za 300 zl. mor. Týneček a 1614 koupili Bohdalice.[9]) R. 1610 stavěli si v Olomouci nový dům a školu.[10]) Za povstání 1619 byli jesuité z Olomouce vypuzeni a jejich statky konfiskovány, 18. ledna 1621 vrátili se však zpět.[11]) Císař daroval 1624 olomouckým jesuitům konfiskované statky Nový Jičín a Čejkovice.[12]) Papež Urban VIII. udělil 1634 koleji privilegium, že jeho žáci smějí přijati svěcení od kteréhokoliv biskupa.[13]) Za švédské okupace přebývali jesuité na Štramberce a v Čejkovicích.[14]) R. 1640 postoupila městská rada olomoucká koleji tři domy v Nožířské ulici a dva pusté domy u nové věže.[15]) Dále koupila r. 1653 kolej od kláštera Hradiska dvůr v Heičíně,[16]) 1651 od Jana Andrýska Přestavlky,[17]) 1653 Hostkovice,[18]) 1663 Rokytnici (Z DO I. 192) a 1668 od dědiců po Mikuláši Kobylkovi z Kobylí za 13.500 zl. Vinary (int. 1669)[19]) R. 1667 dokončena stavba konventu, 1719 semináře a 1722 koleje. R. 1773 byla kolej zrušena.

Lit.: B. Navrátil, Jesuité olomoučtí za protireformace, I., Brno 1916.

STATKY KRÁL. MĚSTA OLOMOUCE.

Bělidla, něm. Bleich, odtud česky i Plejch, 1271 připomíná se říčka Bělidlo u Olomouce.[1]) K 1453 viz u františkánského kláštera v Olomouci. R. 1567 počaly se na Bělidlech stavěti domy.[2]) R. 1746 z vojenských důvodů

[21]) Bočkova sb. 5503. — [22]) Bočkova sb. 5504, Codex Pernštejnský, 227. — [23]) SA I. 49, 220.

[1]) Navrátil, Jesuité, I. 6, 15, 29, List. zruš. klášterů v arch. min. vnitra K 95, L 100, Parsch, 921, KA B I. b 20. — [2]) Hlídka XXII. 639. — [3]) List. koleje v zem. archivu v Brně, Bočkova sb. 5948, AA C I. c 17, Navrátil, Jesuité, I. 150. — [4]) List. koleje, Navrátil, I. 230. — [5]) Parsch, 512, Kameníček, III. 360, Bočkova sb. 5959—60, List. koleje. — [6]) List. koleje. — [7]) KA B II. a 9, 16, List. koleje. — [8]) KA B II. c 1. — [9]) List. kl. Hradiště I 97, List. koleje. — [10]) Parsch, 1371. — [11]) Hlídka 1905 775. — [12]) List. zruš. kl. v archivu min. vnitra K 95, L 100, List. koleje. — [13]) List. zruš. kl. v archivu min. vnitra K 95, L 100. — [14]) List. koleje. — [15]) Parsch, 1654. — [16]) List. kl. Hradiště I 134. — [17]) List. koleje. — [18]) List. koleje. — [19]) List. koleje, ZDO I. 196.

byly domy strženy, ale 1790 ves byla opět založena jakožto předměstí olomoucké.

Blatec, přip. se 1368, k 1499 viz u Olomouce.

Březové, k 1397—1499 viz u Unčovic.

Bystrovany byly již 1277 (Bistrouan) majetkem kláštera Hradiska. K r. 1473 viz u Olomouce, 1481—1531 u kláštera Hradiska. V 16. st. konali Bystrovanští (a již od starodávna) některé roboty k purkrabství olomouckému (PO VIII. 93). R. 1535 přip. se tu zákupní rychta.

Dubčany; v l. 1342—86 jmenuje se Nedvídek,[4]) 1386 Zbyněk[5]) a 1414 Všebor z Dubčan, jenž 1446 int. Dubčany a Dyrnpach Baršovi z Číhovic, který tu seděl ještě 1460.[6]) Statek po neb. Janu Baršovi z Číhovic (Dubčany s tvrzí, Vilémov s patr., Měrotín s patr., Hradečné a Drumpach) byl 1481 int. Martinovi z Galčic, jenž ještě 1481 int. totéž Janu Plzákovi ze Zdenína, který opět 1489 prodal statek za 1600 zl. uh. Markvartovi ze Zvole.[7]) Markvart vložil 1492 Dubčany s přísl. Bernartovi z Kateřinic a jeho manželce Kateřině ze Stvolové, ale Bernart int. již 1498 statek dubčanský Hynkovi ze Zvole.[8]) Hynek int. 1536 Dubčany s tvrzištěm, Cholinu a pusté vsi Drumpach a Krajido Janovi Oderskému z Lideřova jakožto synovi a erbu neb. Jaroslava z Lideřova.[9]) Než Jan, Hynek a Jindřich ze Zvole prodali za 3255 kop č. Dubčany a Cholinu s přísl. Václavu Haugvicovi z Biskupic (int. 1545) a ten prodal 1546 statek městu Olomouci.[10]) V Dubčanech bývali dva půhončí.

Grygov, k 1306 viz u Olomouce (Au), náležel od založení městu Olomouci.

Hlušovice, díl.

Hněvotín, něm. Nebotein, s far. kostelem sv. Leonharda z 1774; k 1078 viz u. kl. Hradiska 1131 viz Olomouc-kapitula; 1249 jmenuje se ves Hněvotín (Gnewotin)[11])

Holice s far. kostelem sv. Urbana. Ves a les Holice byly 1275 lénem k hradu olomouckému.[12]) R. 1544 Holice vyhořela.[13]) R. 1714 založena tu lokalie, 1784 kuracie a 1842 fara.

Unčovice, dříve i Hončovice s zámečkem. Před r. 1349 držel ves Čeněk z Sloupu;[14]) 1397 spolčil se Jindřich z Lipého s Janem, sirotkem po Ptáčkovi z Pirkštejna, na tvrz a ves Unčovice, Březovou, Ježov a Mezice;[15]) r. 1408 seděl zde Jan Ptáček z Pirkštejna, jehož manželkou byla Jitka z Kunštátu,[16]) 1437 Milota z Tvorkova, po jehož smrti vdova Eliška z Ronova vzala své syny Pertolta a Jiříka z Tvorkova na Unčovice s tvrzí a Březovou na spolek (její dcera Machna z Tvorkova byla provdána za Bluda z Královic).[17]) Pertolt z Tvorkova, jehož manželkou byla 1490 Marketa z Vranova, int. 1492 pustou tvrz a ves Unčovice, Březovou a díl Ježova Čeňkovi, Janu st., Znatovi a Tasovi bratřím z Lomnice, ale ti ještě 1492 int. zboží Pertoldovi zpět.[18]) Dále 1499 Mandalena z Lomnice int. svému manželu Heraltovi z Kunštátu tvrz a ves Unčovice, Březové (!) a díl Mezic a ten int. 1499 totéž Hanuši Haugvicovi z Biskupic.[19]) K 1546 viz u Olomouce. R. 1681 porovnali se poddaní z Unčovic, Mezic a Březové vrchností o roboty (Nová sl. 373).

Horka nad Moravou s far. kostelem sv. Mikuláše. V l. 1271—87 jmenuje se Pardus z Horky, jenž byl zakladatelem rodu vládyků z Horky.[20]) K r. 1287 viz u kláštera Hradiska. R. 1417 seděli tu Jan a Ješek bratři z Sušic[21]) a 1442 Racek z Vyškova prodal půl vsi Horky Bedřichu a Karlovi z Lilče, z nichž prvý tu seděl ještě 1449.[22]) Počátkem 16. st. byla ves manstvím pánů z Lipého, ale Jan z Lipého propustil 1535 Horku s tvrzí z manství Jiříkovi, Jakubovi, Václavu, Mikulášovi a Janovi bratřím vl. Horeckým z Horky, kteří 1533 prodali tvrz a ves Horku a díl Sedliska městu Olomouci (int. 1535).[23]) Již r. 1279 byla v Horce fara,[24]) (byla

[1]) CDM IV. 48. — [2]) Olmützer Sammelchr., 33. — [3]) CDM IV. 141. — [4]) CDM VII. 394, XV. 116. — [5]) CDM XV. 116. — [6]) P II. 431, IV. 320, ZDO X. 476. — [7]) ZDO XII. 21, 27, Parsch, 293, ZDO XIII. 10. — [8]) ZDO XIV. 6, XVI. 8, PO VII. 24, VIII. 3, IX. 158. — [9]) ZDO XXIV. 9. — [10]) ZDO XXV. 31, Parsch, 613, PO XXI. 146. — [11]) CDM III. 142. — [12]) CDM IV. 125, V. 118. — [13]) SA VIII. 97. — [14]) ZDO I. 145. — [15]) ZDO VI. 476. — [16]) ZDO VII. 623. — [17]) ZDO XII. 4. — [18]) ZDO XIII. 3, XIV. 8. — [19]) ZDO XVI. 15. — [20]) CDM IV. 48, 258. — [21]) KA A III. c 17. — [22]) — Parsch,158, Akta Göding, 15. — [23]) ZDO XXIV. 1, 2, Parsch, 534. — [24]) CDM IV. 163. — [25]) CDM V. 184, ZDO I. 962, III. 98. — [26]) ZDO IV.

1518 pod patr. kláštera Hradiska, (PO X. 38), ta zanikla a teprve 1784 zřízena kuracie.

Hynkov, k 1437—1574 viz u Skrbně, 1579 u Olomouce.

Cholina, něm. Köllein, s děkanským kostelem Nanebevzetí P. Marie. K 1131 viz u olomoucké kapituly. R. 1305 držel Cholinu Sulik (k 1326 viz u kláštera Hradiska), 1368 Janek a posléze Sulík z Konice, jenž 1376 int. Cholinu Bohušovi z Šiendorfu.[25]) R. 1384 držel Cholinu, díl Hradečné, Újezda (u Mohelnice) a Slavoňov Bernart Hecht z Šiendorfu.[26]) R. 1464 seděl na Cholině Vilém z Miličína, ale 1481 Ludmila z Miličína int. Cholinu Hynkovi ml. ze Zvole.[27]) K 1481 viz u Šumvaldu, 1536 až 1545 u Dubčan, 1546 u Olomouce. Na sklonku 16. st. se Cholina poněmčovala, 1600—5 přistaven ke kostelu německý kostelík a matrika z r. 1614 obsahuje převážně německá jména.[28]) R. 1383 připomíná se tu farní kostel, inkorporovaný klášteru Hradisku.[29]) Někteří faráři cholinští stali se později opaty hradišťskými (viz u Hradiska). R. 1596 jmenuje se tu výslovně katolický farář.[30])

Křelov, něm. Krönau, díl 1617 koupen městem.

Kyselov, něm. Giesshübel. Král Jiří daroval 1466 Kyselov olomouckému měšťanu Mikuláši Erlhauptovi; vdova po Mikulášovi Anna postoupila 1481 ves městu Olomouci.[31])

Moravská Loděnice, dříve též Dolní Loděnice. Markr. Přemysl daroval 1232 svému kaplanu Řehořovi ves Loděnici (Lodeniche), což 1238 Václav I. potvrdil.[32]) Dále Přemysl II. daroval tu 1254 dvě popluží a les kapitule olomoucké.[33]) R. 1368 Aleš, Erazim, Bohuška a Záviše bratři z Bystřice int. 1368 půl Loděnice Pavlíkovi ze Sovince.[35]) Posléze Kateřina z Kunštátu, vdova po Pavlíkovi, prodala 1407 své zboží v Loděnici s pol. tvrzištěm olomouckému měšťanu Janu Salczerovi.[36]) K 1524—28 viz u Olomouce. R. 1538 ves vyhořela.[37]) Jan Salczar prodal 1580 polovici Loděnice městu Olomouci, které drželo tak celou ves.[38])

Luběnice, díl. Luběnice připomínají se 1297 (CDM V. 68). Všebor z Náměště int. 1365 Ješkovi a Půtovi, bratřím neb. Ješka z Bouzova Luběnice (Lybnowicz, ZDO I. 786). Markr. Jošt dal 1371 díl Luběnic lénem Půtovi z Holštejna (ZDO VI. 164). R. 1391 držel ves Diva z Čekyně (ZDO VI. 164). K 1503 viz u Olomouce.

Mezice, díl.

Nemilany, něm. Nimlau; 1131 viz u Olomouce — kapituly. R. 1455 měla na Nemilanech plat olomoucká kapitula.[40])

Nové Sady, něm. Neustift, a far. kostelem sv. Filipa a Jakuba; k 1314 viz u Olomouce; stávaly tam, kde jest dnes Horní Novosadská ulice, 1743 přeloženy poněkud jižněji. R. 1784 zřízena lokalie, 1860 fara.

Sedlisko. R. 1276 jmenuje se ves Sedliště (Sedlisk) u Olomouce, osídlená rybáři (CDM IV. 129). K 1535 viz u Horky.

Skrbeň, něm. Kirwein, s far. kostelem sv. Floriana. Vladyka Sedlek daroval před 1174 ves Skrbeň (Scriben) kostelu sv. Václava v Olomouci (Friedrich I. 289). R. 1342 psal se Filip (de Chirbeyn), pak Jan a Bedřich bratří ze Skrbně, kteří 1379 int. markr. Joštovi tvrz a zboží Skrbeň.[41]) K 1382 viz u Hlubokého. Markr. Jošt int. 1391 statek Lackovi z Kravař a ten ještě 1391 Alšovi a Václavovi z Doloplaz.[42]) R. 1406 seděl zde ještě Aleš z Doloplaz a 1437 Jan z Doloplaz.[43]) Jan a Václav Skrbenští z Doloplaz int. roku 1437 Skrbeň s tvrzištěm a Hynkovi Ondřeji Znatovi z Ojnic.[44]) Markr. Albrecht témuž zboží odňal a postoupil je roku 1439 lénem Oldřichu Schotlovi, Jiříku Cmeitpekovi a Janu Subkovi.[45]) Hynek z Ojnic se však na Skrbni udržel a seděl tu ještě roku 1446.[46]) Dále držel zboží 1460 Jan Bořita z Bystřice, 1481 olomoucký měšťan Václav ml. a Salczar a 1490 město Olomouc.[47]) Než Marketa z Oj-

395. — [27]) P IV. 371, ZDO XII. 13. — [28]) ČMM 1892 246. — [29]) CDM XI. 282. — [30]) LSA 17. — [31]) Parsch, 244, 281. — [33]) Friedrich II. 219, CDM II. 301. — [34]) CDM III. 215. — [35]) ZDO I. 1068. — [36]) CDM XIII. 481. — [37]) SA VIII. 97. — [38]) Parsch, 1016. — [39]) CDM VII. 734. — [40]) KA A IV. 25. — [41]) ZDO III. 576. — [42]) ZDO VI. 263, 264. — [43]) CDM XV. 445, P III. 449. — [44]) ZDO X. 264. — [45]) Sedláček, Zbytky reg., XIII. 9. — [46]) P III. 542. — [47]) P IV. 307, VI. 108, 223. — [48]) ZDO XVI. 12. —

nic vzala 1499 své syny Jana, Jindřicha, Oldřicha a Vaňka z Kostelce na Skrbeň na spolek.[48]) Z těchto seděl 1508—11 na Skrbni Jan z Kostelce.[49]) Pak ujala se zboží znovu Marketa z Ojnic, která obdržela 1529 list mocný a 1530 odkázala Skrbeň a mlýn Hynkov svému vnukovi Janovi z Hříště (týž obdržel list mocný), který zde seděl ještě 1547.[50]) R. 1565 drželi Skrbeň bratři vl. nedílní Jan, Jaroslav, Petr a Václav Skrbenští z Hříště, z nichž tři poslední int. 1574 tvrz a ves Skrbeň a Hynkov Petrovi st. Pražmovi z Bílkova, po jehož smrti připadlo zboží jeho bratřím Janu st. a Šeborovi st. Pražmům z Bílkova na Uhřicích, kteří int. 1581 statek městu Olomouci.[51]) Fara byla zřízena 1869.

Nový Svět, něm. Salzergut, olomoucké předměstí, k 1314 (Neuwelt) a 1521 (Dědina) viz u Olomouce.

Na panství zanikly vsi:

Drumpach, původně Dürrnbach, stával u Choliny; 1418 seděl zde Šebor z Dubčan;[52]) k 1446—1536 viz u Dubčan.

Krajido zaniklo u Choliny, kde jest trať Grejdy, k 1536 viz u Dubčan.

Ostrovy stávaly u Olomouce, připomínají se 1397 (Insula, P. I. 87). Někde ve vzdálenějším okolí Olomouce zanikly Heřmanice, po nichž psal se 1275—80 Svojan z Heřmanic (CDM V. S 118, IV. 174).

Lenní statek Německá Húzová.

Německá Húzová, něm. Deutsch Hause, městečko s farním kostelem sv. Jiljí z konce 18. st. K 1131 viz u Olomouce — kapituly. Húzová byla již 1232 statkem biskupským a počátkem 14. st. jmenuje se město Húzová (civitas Husouia) mezi biskupskými lény obvodu olomouckého.[53]) V l. 1391—1408 držel léno Pavlík a Petr ze Sovince[54]) a 1437 přijal léno na Húzovou Petrův syn Albert ze Sovince.[55]) K 1510 viz u Sovince. Rudolf II. udělil 1577 Húzové tři jarmarky.[56]) Léno držel 1573 Jan z Boskovic,[57]) pak Jiří z Lobkovic, který 1591 prodal Húzovou za 15.000 kop. mor. Václavu Plesovi Heřmanskému ze Sloupna.[58]) Václav prodal 1600 léno za 13.000 zl. mor. Jindřichu Schwarzovi z Retze.[59]) Sirotci po Kryštofu Schwarzovi prodali 1606 léno kardinálu Dietrichštejnovi, který prodal 1606 Húzovou za 13.000 zl. mor. městu Olomouci.[60]) Počátkem 17. st. bylo městečko luterské.[61]) 1643 bylo vypleněno Švédy. R. 1787 Húzová vyhořela.

Pasecký Žleb, něm. Passekgrund, založen kolem r. 1800.

Mutkov, něm. Mauzendorf, k 1606 pustý u Olomouce.

U Húzové zanikla ves Waszowa Rulendorf, které byly na počátku 14. st. lénem biskupským.[62])

Literatura: J. Drápal, Paměti farnosti holické, Olomouc 1893; Fr. Král, Paměti obce Mor. Loděnice.

ARCIBISKUPSTVÍ OLOMOUCKÉ.

Biskupství olomoucké bylo založeno 1063 knížetem Vratislavem a papežem Alexandrem II. Biskup Jindřich Zdík přenesl 1131 sídlo biskupské od kostela sv. Petra v Olomouci k sv. Václavu. Biskupové sídleli od dob Bruna ze Schauenburku většinou v Kroměříži. Karel IV. podřídil 1348 biskupství přímo králi českému bez prostřednictví markraběte, takže biskupové byli přímými leníky koruny české, a 1365 udělil biskupům olomouckým titul hrabat české královské kaple. Biskupové řadili se tak mezi knížata české koruny. Rudolf II. potvrdil 1599 olomouckým biskupům titul knížete-biskupa a obnovil jejich právo raziti minci. Teprve Karel VI. 1726 zrušil výsadní postavení biskupů a podřídil biskupství opět zemským úřadům. R. 1777 bylo

[49]) PO VIII.106, 206, 344. — [50]) PO XLVII. 163, ZDO XIII. 11, Salbuch č. 284., 131, PO XX. 83. — [51]) ZDO XXIX. 7, XXIX. 45, PO XXIX. 114. — [52]) ZDO IX. 239. — [53]) Friedrich II. 220, Lechner I. 6. — [54]) Lechner I. 25, 27, II. 170. — [55]) Lechner I. 46. — [56]) ZVGMS II. 100. — [57]) Lenní archiv, Kopiář P 344. — [58]) Lenní archiv k 1591. — [59]) Lenní archiv k 1600. [60]) Lenní archiv k 1606, KA B II. b 12, Bočkova sb. 7731. — [61]) ČMM 1913 249. — [62]) Lechner I. 6.

biskupství povýšeno na arcibiskupství.

K stolním statkům biskupským náleželo v kraji brněnském zboží chrlické a vyškovské, v kraji olomouckém panství svitavské, mírovské a Bělkovice, v kraji přerovském panství kroměřížské, chropyňské, kelecké, budišovské, libavské a hukvaldské a v enklávách zboží osoblažské a tlustomostské.

Biskup Bruno ze Schauenburku (1245—81) vytvořil velkolepou lenní organisaci biskupství, jejíž střediskem stal se Kroměříž, kde zasedal také soud manský. Biskupská léna byla od 1348 zcela vyňata z moci zemské a byla podlény koruny české. Teprve Karel VI. uvedl many biskupské v částečnou závislost na moci královské, 1850 byl zrušen manský soud biskupství a 1869 i manská organisace. Lény biskupství byly tyto statky:

v kraji znojemském: Újezd, Biskupice, Deštná, Županovice;

v kraji brněnském: Blansko, Šlapanice, Jiříkovice, Želetice, Želec, Malhostovice, Tuřany, Kruh, Zatčany, Nechvalín, Křižanovice;

v kraji hradištském: Biskupice, Prakšice, Bílovice, Divnice, Slavičín, Kostelec, Žádovice, Strážovice, Vasilsko, Troubky, Kurovice, Martinice, Holešov;

v kraji olomouckém: Něm. Húzová, Stvolová, Želevsko, Haňovice, Kovalovice, Templ, Varhošt, Skalička;

v kraji přerovském: Stará Ves, Bránky, Choryň, Hukovice, Těšnovice, Bařice, Loučka, Podolí, Malhotice, H. Moštěnice, Val. Meziříčí, Nelhuble, Kateřinice, Sikovec, Petřvald, St. Bělá, Zábřeh, Říkovice, Manská Sedlnice, Skalička, Pacetluky, Trnávka, Střelná, Všechovice, dvur Čechovice, Lutopecny, Babice, Přestavlky, Hustopeče, Lobodice;

v enklavách: Rousko, Třemešná, D., H. a Něm. Pavlovice, Ketř, D. Životice, Jindřichov, Janov, Matějovice, Slavkov, Litultovice, Stáblovice, Tlustomasty, Deštná, Fulštejn, Hrozová, Rudoltice, Studnice, Matějovice, Liebenthal, Pitárno, Pelhřimov, Vysoká, Lhota, Divčí.

Olomouckými biskupy byli: 1063 až 85 Jan I., po 1088 Vezel, 1092—96 Ondřej I., 1104(?) Petr I., 1104—26 Jan II., 1126—50 Jindřich Zdik, 1150 až 57 Jan III., 1157—72 Jan IV., 1172(?)—81 Dětleb, 1182—84(?) Pelhřim, 1186—94 Kaim, 1194—99 Engelbert, 1201 Jan V. Bavor, 1202 až 40 Robert, 1240—45 Vilém, 1240—47 Konrád z Friedberka, 1245—81 Bruno ze Schauenburka, 1281—1302 Dětřich z Hradce, 1302—11 Jan VI. z Valdštejna, 1311—16 Petr z Konice, 1316 až 26 Konrád, 1326—33 Jindřich Berka z Dubé, 1334—51 Jan VII. Volek, 1351—64 Jan VIII. Očko z Vlašimě, 1364—80 Jan IX. ze Středy, 1381—87 Petr Jelito, 1387 markr. Jan X. Soběslav, 1388—97 Mikuláš z Rýznburka, 1397—1403 Jan XI. Mráz, 1403—08 Lacek z Kravař, 1408—13 Konrád z Vechty, 1413—16 Václav Králík z Buřenic, 1418—30 Jan XII. Železný, 1431 až 34 Konrád ze Zvole, 1434—50 Pavel z Miličína, 1450—54 Jan XIII. Ház, 1454—57 Bohuslav ze Zvole, 1459 až 82 Tas z Černé Hory a Boskovic, 1484 Jan Filipec z Prus, 1487—89 Jan XIV. Vitic (administrátor), 1493—97 Jan XV. Borgia, 1497—1540 Stanislav Thurzo, 1540—41 Bernart Zoubek ze Zdětína, 1541—53 Jan XVI. z Doubravky.

V l. 1553—65 Marek Khuen z Olomouce, 1565—72 Vilém Prusinovský z Víckova, 1572—74 Jan XVII. Grodecký, 1574—75 Tomáš Albín z Helfenburka, 1576—78 Jan XVIII. Mezon z Telče, 1579—98 Stanislav Pavlovský z Pavlovic, 1599—1633 František z Dietrichštejna, kardinál, 1636—37 Jan XIX. Arnošt z Platenštejna, 1637—62 arcikníže Leopold Vilém, 1663—64 arcikníže Karel I. Josef, 1664—95 Karel II., hr. Liechtenštejn, 1695—1710 Karel III. Josef vévoda lotrinský, 1711 až 38 Volfgang Hanibal hr. Schrattenbach, kardinál, 1738—45 Jakub Arnošt hr. Liechtenštejn, 1745—58 Ferdinand Julius hr. Troyer, kardinál, 1758—60 Leopold Frydrych hr. Egkh, 1761—76 Maximilian hr. Hamilton.

Arcibiskupy byli: 1777—1811 Antonín Theodor hr. Colloredo-Waldsee, 1811—19 Maria Tadeáš hr. Trautmannsdorf, 1819—31 arcikníže Rudolf Jan, 1832—36 Maximilian Josef sv. p. Somerau-Beckh, kardinál, 1853—92 Bedřich lantkrabí z Fürstenberka, kardinál, 1892—1904 Dr. Theodor Kohn (zemřel 1915), 1904—15, Dr. Franti-

šek S. Bauer, kardinál, 1916—21, Lev hr. Skrbenský z Hříště, kardinál, 1921—23, Dr. Ant. Cyril Stojan, od 1923 Dr. Leopold Prečan.[1])

ARCIBISKUPSKÉ KOMORNÍ STATKY.

Bělkovice; v 1238—54 jmenují se lovčí bratři Ratibor a Tvořimír z Bělkovic.[1]) K r. 1269 viz u kláštera Hradiska. Na počátku 14. st. náležely Bělkovice kapitule olomoucké, která je obdržela od děkana Budislava a postoupila 1323 biskupovi olomouckému.[2]) Biskup Jan prodal 1400 vsi Bukovany a Přáslavice Janovi z Bělé.[3]) V l. pol. 15. st. náležela ves opět k mensálním statkům biskupským (k 1447 viz u Dolan) a biskup Jan dal 1527 Bělkovicům odúmrt.[4]) R. 1749 byly revidovány hranice mezi Bělkovicemi a Dolany.[5]) R. 1790 ves vyhořela. Bělkovice i ostatní statky byly lénem české koruny. Pozemková reforma byla provedena 1926 (plocha 52 ha, vlastník: olomoucké arcibiskupství); velkostatek byl rozprodán drobným nabyvatelům.

Bukovany; k 1131 viz u Olomouce — kapituly; markr. Přemysl daroval 1239 díl Bukovan (Bukouane) Viktorinovi, synu Bludovu.[6]) K 1207—13 viz u kláštera sv. Petra v Olomouci.

Chválkovice s far. kostelem sv. Barbory; k 1220—87 viz u kláštera velehradského. R. 1276 jmenuje se Martin z Chválkovic.[7]) K r. 1276 viz u kláštera Hradiska. Počátkem 14. st. byla ves lénem biskupským v obvodu olomouckém, ale v 15. st. mensálním statkem biskupským.[8]) Biskup Jan dal 1551 Chválkovicům právo pečeti.[9]) R. 1758 vypálili ves Prusové. R. 1784 zřízena kuracie, 1856 fara.

Přáslavice (k 1131 viz u olomoucké kapituly) byly na počátku 14. st. biskupským lénem v obvodu olomouckém.[10]) K r. 1400 viz u Bělkovic. Biskup Konrad prodal 1410 stolní statek Přáslavice kroměřížskému kanovníkovi Petru Nymrfolovi a olomouckému měšťanu Markovi z Uničova.[11]) V pol. 15. st. náležela ves opět k mensálním statkům biskupským.[12]) Biskup Stanislav Thurzo pustil 1507 Přáslavicům odúmrt a Stanislav Pavlovský daroval 1592 obci les Obec.[13]) Do r. 1744 Přáslavští nerobotovali a toho roku smluvili se s vrchností o roboty.[14]) R. 1439 jmenuje se tu zákupní fojtství.

Repčín, díl.

Slavonín, něm. Schnobolin, s far. kostelem sv. Ondřeje. K 1131 viz u olomoucké kapituly. Ves připomíná se dále 1299 a již 1378 byl tu farní kostel.[15]) Biskup Mikuláš zastavil 1388 Slavonín markr. Joštovi.[16]) Biskup Lacek prodal 1407 ves do života Mikulášovi, biskupu megarskému.[17]) Biskup Pavel dal 1444 Slavonínu odúmrt.[18]) Biskup Tas 1467 ves odprodal olomouckým kartuziánům, ale biskup Stanislav Thurzo koupil ji 1501 za 1200 zl. zpět a odevzdal olomoucké kapitule.[19]) Stanislav Pavlovský osvobodil 1584 ves od šenku panského vína a 1586 potvrdil odúmrt.[20]) R. 1637 potvrdil Slavonínu privilegia biskup Leopold Vilém.[21]) R. 1574 ves vyhořela.[22]) Fara byla 1555 a 1612 katolická,[23]) za války třicetileté zanikla, ale již 1658 byla obnovena.

---

[1]) Výčet biskupů a arcibiskupů podle tabulky V. Hrubého, Úvod do archivní teorie a prakse.

[1]) CDM II. 301, III. 205. — [2]) CDM XV. 35, VI. 226. — [3]) CDM XIII. 62. [4]) Lechner I. 97, LSA 249. — [5]) KA B V. d 23. — [6]) CDM II. 319. — [7]) CDM IV. 120, 129. — [8]) Lechner I. 6, 130. — [9]) Kop. M 128. — [10]) Lechner I. 6. — [11]) CDM XIV. 143. — [12]) Lechner I. 129. — [13]) LSA 39, SA I. 115, AA M I. b 1, 2. — [14]) Bočkova sb. 12. 175, K A B V. c 19. — [15]) CDM V. 113, XI. 106. — [16]) CDM XI. 527. — [17]) CDM XIII. 466. — [18]) Lechner I. 101, DM III. 54 — [19]) KA A V. a 10. — [20]) AA M I. b 4, Bočkova sb. 10. 598. — [21]) Bočkova sb. 10. 599. — [22]) Olmützer Sammelchronik, 36. — [23]) Kameníček, III. 321, ČMM 1903 298.

METROPOLITNÍ KAPITULA OLOMOUCKÁ.

Olomoucká kapitula bývala původně při kostele sv. Petra v Olomouci, kde trvala i po přenešení biskupského sídla ke kostelu sv. Václava (stavbu tohoto kostela započal kníže Svatopluk po r. 1095 a dokončil kníže Václav před 1130 (r. 1131), ačkoliv byla méně početná nežli nová kapitula u sv. Václava. Kostelu olomouckému náleželo r. 1131 toto zboží: Dub (Vduba), Biskupice u Králic, Tučapy (Tucapi), popluží v Nemilanech (Nemilaz), popluží v Tážalích (Tasalech), 2 popluží ve Věrovanech (Virouaz), 2 popluží ve Velprdech (Velpridech, neznámé), Nenakonice (Nenacunicih), 2 popluží v Držovicích (Dirsouicih), 2 popluží v Žárovicích (Sarouicih), Melice, zaniklé u Drysic (Melouicih), 2 popluží v Hlubočanech (Glubocaz), popluží v Rostěnicích (Rostinicih), popluží v Nemojanech (Nemyiaz), popluží v Dědicích (Dedicih), popluží v Kovalovicích (Koualouicih), Zvěstovice (Izuestouicih, neznámé), popluží ve Vladěnicích (Wladinicih, neznámé), popluží v Želči (Selci dole), popluží v Dobrochovicích (Dobrochouicih), popluží ve Vyškově (Viscoue), 3 popluží v Studenci (Studené dole), 3 popluží v Smržicích (Smersicih), 2 popluží v Čechách pod Kosířem (Cechach), popluží v Ratajích (Ratagih), popluží v Loučanech (Lucaz), 3 popluží v Pteni (Napteni), Podivice (Podiuicih), 6 popluží v Ohrozimě (Ogrozimi), popluží v Oplocanech (Oplocaz), 5 popluží v Laznících (Laznicch, snad Lazniky u Tršic), 8 popluží ve Výčapích (Vicapeh, neznámé), popluží v Střelicích (Strelcih), 2 popluží v Něm. Húzové (Guzoue). Později k těmto statkům (snad ještě před 1150) přibyly: 6 popluží v Mostkovicích (Mostcaz), 3 popluží v Žerotíně (Siratine), 3 popluží v Topolanech (Topolaz), popluží v Rošťutkách (Roscuticih), popluží v Bystročicích (Beztrycicih), Hluchov (Gluchouo), popluží v Řepčíně (Repsine), Újezdec (Vgezdec, zanikl), popluží v Smržicích (Smersicih), 4 popluží v Drnovicích (Dernouicih), 3 popluží v Boleslavicích (Bolezlauenses, neznámé, či Bolelouc?), Žádlovice (Sadlouici), 3 popluží v Cholině (Nacholine), půl vsi Pěnčic (Pencicih), celé Pěnčičky, popluží v Kladorubech (Cladorubech, zanikly asi u Samotišek), popluží v Služíně (Slusine), Medlický újezd na Dvorecku (Medli ugezdec), 11 popluží v Myslíchovicích (Mizlechouicih), popluží v Olšanech (Olsaz), popluží v Třebčíně (Trebsine), Blansko (Blanzko), Rájec (Rayc), půl Náměště (Namesci), Dobřetín na Hustopecku (Dobratin), Choryň (Nachorini), 12 popluží v Kovalovicích (Koualouicih).

Probošství sv. Václava v Olomouci r. 1131 náleželo: Holešov (Golesouici), Nezvěstice (Nezuestici, neznámé), 4 popluží v Žopech (Sebeh), Slavonín (Slauonin), Hanovice (Ganeiouici), Mladějovice (Mladeiouici), popluží v Topolanech (Topolaz), popluží v Droznovicích (Droznouicih, neznámé), popluží v Kladorubech (Cladorubeh), popluží v Bukovanech (Bucouaz), popluží ve Velprdech (Uelperdeh), popluží v Dražejovicích (Draseiouicih, zanikly u Všetul), 2 popluží v Samotiškách (Semitesicih), Prostějovičky (Prosteiouicih), 2 popluží v Soběradech (Soberazi, neznámé), 3 popluží v Hněvotíně (Gneuotine), popluží ve Varhošti (Vargosci), Přáslavice (Preiazlauici), Hnojice (Gnoici), Lužice (Lusici), kromě dvou osedlých, Mohelnice (Mogilnici), 3 popluží v Bobrovnících (Bobrounici, neznámé), 7 popluží v Brumovicích (Brunouicih, zanikly u Mohelnice), 7 popluží ve Vítonicích (Vitonicih), 4 popluží v Lutotíně (Lutotine), Unčice (Uncine), 2 popluží v Drozdovicích (Drozdouicih, splynuly s Prostějovem), popluží v Uhřičicích (Ugricicih) a pozemek v Náměšti (Namesci), jejž koupil kníže Svatopluk od Čistomíra a daroval kostelu.

Mimo to náležel kostelu olomouckému Kroměříž s příslušenstvím (viz u Kroměříže) a v Čechách v újezdu jestbořickém Opočen, Zbyslav, Seslavice, Přítoka, 2 popluží v Rohozovicích; k tomu přikoupil biskup Jindřich Zdík v Čechách Živanice, Losice, Křekovice (bez dvou popluží).[1])

[1]) Friedrich I. 115. — [2]) Friedrich II. 59, 62. — [3]) Friedrich II. 86. —

Král Přemysl I. 1207 potvrdil a rozšířil práva kostela olomouckého a dal kapitule svobodnou volbu biskupa, což 1207 papež Inocenc III. potvrdil,[2]) a 1209 spolu s manželkou Konstancií daroval statkům kostela olomouckého exempci a různá jiná práva.[3]) Markr. Přemysl potvrdil 1234 privilegia z 1207 a 1209 a potvrdil statky: Rataje, darované biskupem Robertem, Nedvězí, darované markr. Vladislavem, a vsi získané děkanem Valtrem a proboštem Štěpánem: Lutín, Neřetín, Gozchich (neznámé), Myslíchovice, pozemky v Kladorubech, zboží v Samotiškách, Lejskách, Nelešovicích, Čelechovicích, Čertoryjích, Brumovicích a na Sázavě.[4]) Dále potvrdil kostelu a kapitule privilegia a statky 1256 Přemysl II.,[5]) 1262 papež Urban V.,[6]), 1272 Řehoř X.,[7]) 1323 král Jan,[8]) 1366 Urban V.,[9]) 1381 Urban VI.,[10]) 1396 markr. Jošt,[11]) 1398 Václav IV.,[12]) jenž 1411 znovu potvrdil privilegia kapituly, dovolil kapitule stavěti domy, vařiti a šenkovati v nich pivo a vína a osvobodil poddané kapituly od světské jurisdikce.[13])

Později potvrdil privilegia kapituly 1421 Zikmund,[14]) 1438 Albrecht,[15]) 1453 Ladislav, jenž 1457 dovolil kapitule míti školu při kathedrále a zakázal zřizování jiných škol v Olomouci,[16]) 1469 Matyáš,[17]) 1506 Vladislav, jenž dal 1505 kapitule právo pečetiti červeným voskem, 1510 zakázal kapitule zciziti kapitulní zboží bez souhlasu děkana a 1514 dovolil kapitule zříditi vodovod na Předhradí olomoucké,[18]) 1523 Ludvík,[19]) 1531 Ferdinand I.,[20]) 1567 Maximilian II.,[21]) 1590 Rudolf II.,[22]) a 1609 Matyáš.[23]) Kapitula náležela již v 16. st. k stavu prelátskému, ačkoliv neměla zastoupení na sněmu.[24]) Na kapitulních statcích bylo 1619 1734 poddaných.[25])

R. 1623 potvrdil privilegia kapituly Ferdinand II., který udělil téže pro věrnost za českého povstání titul „semper fidelis“,[26]) 1663 pak Leopold. I.[27])

V čele kapituly byl děkan; k děkanství byla 1328 inkorporována fara ve Vyškově a děkanskou prebendou byly Hrubčice. Kapitulními děkany byli: před 1131 Isák, Benedikt, Letoň, Havel, Čeněk, Reingot (1130), 1136—43 Tomáš, 1195—1201 Balduin, 1201—22 Valter,[28]) 1227 Siegfrid, 1233—45 Jan, 1235 Vilém,[29]) 1243 Sigher, 1251 Bartoloměj, 1253 Jan,[30]) 1255—60 Herbort, 1261—68 Bartoloměj, 1266—72 Heidolf, 1273—76 Aleš, 1277—87 Budislav, 1287 Quirinus,[31]) 1306—14 Budislav,[32]) 1321—34 Jeneč, 1340—48 Mikuláš, 1348 Konrád z Brna,[33]) 1350 Ctibor, 1351 Vítek z Ždánic, 1353—56 Albert z Šternberka, 1359—64 Půta z Potnštejna,[34]) 1368—85 Frydrych z Kunštátu,[35]) 1386—1405 Ondřej z Třeboně,[36]) 1399 Konrád Althmayer,[37]) 1404—21 Jan z Strážnice,[38]) 1421—30 Jan z Dubčan, 1430—50 Petr z Račic, 1453—54 Bohuš ze Zvole, 1454—57 Martin z Dobřan, 1457—94 Jan Pauswangl, 1494—1502 Konrád Altheimer v. Wasserburg, 1503—6 Augustin Käsenbrod, 1508 Tomáš Rothansel, 1512 až 1530 Jan z Jemnice, 1530 Bernart Zoubek ze Zdětína, 1533 Jan Tomáš, 1533—40 Bernart Zoubek ze Zdětína, 1540 Hynek Šarka z Počenic, 1540—41 Jan Schönberger, 1541—53 Marek Khuen, 1553—65 Jan z Telče, 1565 Václav z Bílovce, 1573—76 Jan Mezoun

[4]) CDM II. 254. — [5]) CDM III. 234. — [6]) CDM III. 339. — [7]) CDM IV. 59. [8]) CDM VI. 236. — [9]) CDM IX. 454. — [10]) CDM XI. 242. — [11]) CDM XII. 340. — [12]) CDM XV. 378. — [13]) AA C III. a 4, KA A III. b 4, Bočkova sb. 2809—10. — [14]) AA C I. b 6, KA A III. a 16, Bočkova sb. 2814, Středovský, Apogr., I. — [15]) AA C I. b 6, Bočkova sb. 2820, Středovský, Apogr. I. — [16]) AA C I. b 6, KA A IV. a 29, c 2, Bočkova sb. 2825, Středovský, Apogr., I. — [17]) AA C I. b 11, KA A IV. c 4, Bočkova sb. 2928, Středovský, Apogr., I. — [18]) AA C III. a 5, KA A V. b 2, b 5, 6, c 10, Bočkova sb. 2929, Středovský, Apogr. I. — [19]) AA C III. a 5, C I. b 16, Bočkova sb. 2835, Středovský, Apogr. I. — [20]) Středovský, Apogr. I. — [21]) AA C III. b 7, Středovský, Apogr. I. — [22]) KA B II. a 17, Bočkova sb. 2853, Středovský, Apogr. I. — [23]) AA C II. a 6, Bočkova sb. 2860, Středovský, Apogr. I. — [24]) Kamenček, III. 63. — [25]) ČMM 1922 154. — [26]) KA B II. c 24, Bočkova sb. 2862. [27]) KA B III. a 35, Bočkova sb. 2869. — [28]) Friedrich II. 368. — [29]) CDM II. 262. — [30]) CDM III. 40, 198. — [31]) CDM V. S 83. — [32]) CDM V. 196, VI. 77. — [33]) CDM VII. 887. — [34]) CDM IX 287. — [35]) CDM XI. 377. — [36]) CDM XI. 582, XIII. 294. — [37]) CDM XV. 397. — [38]) CDM XV. 432. —

z Telče, 1577—86 Jan Filopon Dombrovský, 1586 Bartoloměj Libertan z Křenovic, 1590—1607 Melichar Pirnus z Pirnu, 1607—12 Jan Lobenstein z Allenwerth, 1614 Jan Frydrych Breiner sv. p. v. Stubing, 1661 Klaudius sv. p. Sorina, 1661—72 Petr Petruccius, 1672 až 1673 Eliáš Fr. v. Castelle, 1673—89 Jan Fr. sv. p. Poppen, 1689 Jan Josef hr. Breuner, 1691 Jan Kryštof v. Zirkendorf, 1696—1716 Karel Julius Orlík sv. p. z Lažiska, 1716—29 Vilém Vojtěch Libštejnský hr. z Kolovrat, 1730 až 1741 Fr. Ferdinand hr. Oedt, 1741 až 1747 Jiří Jindřich ryt. Meyerswald, 1748—52 Kašpar Florenz sv. p. Glandorf, 1752—58 Leopold hr. v. Egkh, 1758 Leopold hr. Podstatský z Prusinovic, 1759—64 Heřman sv. p. Blümegen, 1764—76 Leopold hr. Podstatský, 1776—77 Ant. hr. Colloredo, 1778 až 1811 Ant. Minkwitz sv. p. z Minkwitzburku, 1812 Fr. Kryštof sv. p. Migazzi, 1826 Maria Veikhart hr. Trautmannsdorf, 1842 Rudolf sv. p. Thyssebaert.[39])

Probošství u sv. Václava připomíná se již 1131, zaniklo však a bylo biskupem Robertem 1207 obnoveno; biskup Robert daroval tehdy probošství vsi Dub, Dluhonice, Otěhřiby, užitek kaple v Kroměříži a vinné desátky z Pustiměře a král Přemysl ves Uherce.[40]) V novější době náležely probošství statky Nenakunice, Dluhonice a Křižanovice. Z proboštů jmenují se: 1201 Dětřich,[41]) 1202—20 Štěpán, 1228—40 Dětřich, 1247—59 Mikuláš, 1248 Bartoloměj,[42]) 1251 Herbort,[43]) 1256 Aleš,[44]) 1272—75 Albert, 1273—81 Aleš,[45]) 1281—1309 Cyrus,[46]) 1303—40 Zbor z Plavče,[47]) 1315 Dětřich,[48]) 1340—49 Bartoloměj, 1350—61 Jan, 1361—68 Herbort z Fulštejna, 1371 Petr,[49]) 1375—77 Frydrych (1378 neb.),[50]) 1380 Jakub, 1385—92 Matyáš z Prahy, 1397—1402 Jan z Malešic, dále Racek z Trpenovic, 1408 Frydrych,[51]) 1419—23 Kunc ze Zvole, 1430—41 Pavel z Prahy, 1442 až 1444 Jan z Hodonína, 1444—50 Jan Ház, 1451—66 Jan z Lomnice,[52]) 1466 až 86 Beneš z Valdštejna,[53]) 1492 Dr. Weidmann, 1498—1513 Aug. Käsenbrod, 1514 Václav z Vilhartic, 1551—1553 Jindřich Kuna z Kunštátu, 1553 Ondřej Pavlát z Berouna, 1554—77 Matyáš Albitius z Duban, 1578 Jan Zbyněk Berka z Dubé a Lipého, 1583 až 1603 Jan Štyrnský z Štyrn, 1609—17 Martin Václav z Greifentálu, 1617—22 Václav Pilar z Pilhu,[54]) 1636 Jan Arnošt Platejs z Platenštejna, 1639—40 Kašpar Karas z Rhomsteina, 1650—53 Jakub Merkurian, 1653—58 František Requesens, 1658 Ludvík v. Windespur, 1664—72 Eliáš Fr. v. Castelle, 1672 Volfgang Karel sv. p. v. Kirchheim, 1695—6 Karel Julius Orlík sv. p. z Lažiska, 1700 Kornel Alois hr. Strattmann, 1704 Max Adam hr. z Liechtenštejna, 1709—16 Vilém Adalbert Libštejnský hr. Kolovrat, 1717—30 Fr. Ferdinand hr. v. Oedt, 1730—48 Ota Ehrenreich hr. Egkh, 1748—67 Karel hr. Martinic, 1767—71 Karel hr. Scherfenberg, 1771—80 Ludvík hr. Sereny, 1780—1803 Jan Matyáš ryt. z Rollsbergu, 1803—12 Václav hr. Clary-Aldringen, 1812—26 Veikhart hr. Trautmannsdorf, 1826—28 Emerich hr. Sztarai, 1828—30 Jan Nep. hr. Sereny, 1830 Ferdinand Maria hr. Chotek, 1831—37 Maximilian Josef sv. p. Sommerau Beckh, od 1837 Jan Bapt. Peteani (od 1852 sv. p. v. Steinsberg).[55]) Mezi dignitáře náleželi ještě arciděkan a scholastik. Scholasterie byla založena 1274 a 1306 biskup Jan připojil k scholasterii faru v Šlapanicích.[56]) Biskup Konrád prohlásil 1325, že scholasterie (a také kustodie kostela) nejsou dignitates, nýbrž oficia,[57]) a teprve Alexandr VI. (1492—1503) povýšil scholasterii na dignitas. Kustodie dómu, připomínaná již 1174, nebyla dignitas, nýbrž oficium, jemuž náležela prebenda Břuchotín.

Kanonikáty: biskup Robert založil 1232 kanonikát a daroval témuž Tučapy, plat z krčmy v Kroměříži a pozemek v Kdousově;[58]) 1252 biskup Bruno zřídil 4 prebendy a daroval jim 1258 Vítonice, les v obvodu stařickém, Vý-

[39]) Data převzata z Volného, Kirchliche Topogr., citována jen data oprav. [40]) Friedrich II. 59, CDM II. 220. — [41]) Friedrich II. 321. — [42]) CDM III. 128. — [43]) CDM III. 166. — [44]) CDM III. 231. — [45]) CDM V. 109. — [46]) CDM IV. 292. — [47]) CDM V. 156. — [48]) CDM VI. 91. — [49]) CDM X. 112. — [50]) CDM X. 259, XV. 190. — [51]) CDM XIV. 8. — [52]) P IV. 331. — [53]) P V. 145. — [54]) Bočkova sb. 2618. — [55]) Data převzata z Volného, Kirchliche Topogr., citována jen data oprav. — [56]) CDM V. 90, 189. — [57]) CDM VI. 274. — [58]) CDM II. 220. — [59]) CDM III. 181, 262. — [60]) CDM

kleky a užitek z Kelčic a Hodiňan;[59]) 1266 Beneda z Dubicka založil kanonikát s prebendou v Krčmanech;[60]) 1286 Václav II. založil kanonikát s prebendou v Povelu;[61]) 1303 kanovník Verner založil kanonikát s prebendou v Suchonicích, Hlusovicích a na dílu Louky;[62]) 1340 Adam z Konice založil kanonikát s prebendou v Bílovicích a na dílu Lutotína[63]) a 1402 založil kanonikát markr. Jošt.[64]) V pol. 19. st. byly kanovnickými prebendami: 1. Křenovice. 2. Kelčice a Křečkovice. 3. Polkovice. 4. Drahlov a Neředín. 5. Hodolany a Uhřičice. 6. V. Senice I. 7. Rozvadovice. 8. V. Senice II. a Voinice. 9. Vsisko. 10. Senička. 11. Bílovice. 12. Podbřežice. 13. Lutotín a Nedvězí. 14. V. Týnec a Lesov. 15. Příkazy. 16. Kobeřice a Samotíšky. 17. V. Senice, Senička a Voinice. 18. Řepčín a Nedvězí. 19. Trusovice, Véska a Pohoří. 20. Hlusovice a Suchonice. 21. Povel. 22. V. Pěnčice. 23. Udrlice. 24. Čelechovice. 25. Topolany. 26. Výkleky. Celkem bylo tehdy 23 kanovníků, z nichž 4 byli od 1731 infulovanými prelátv (děkan, probošt, arciděkan a scholastikus).

Méně zpráv jest o založení vikářství: 1273 byla založena 2 vikářství s prebendou v Kozlově na Opavsku.[65]) 1327 založeno vikářství s požitky ze vsi Selplaz (H. Sukolom?) na Uničovsku[66]) a 1330 založil vikářství arciděkan Jan.[67]) Vikářstvím náležely statky: Studenec, Příkazy, Tučapy, Nelešovice, Krčmany, Křelov, Charváty, Senička, Lutín, Hlusovice, Voinice, Senice, Štětovice, Senička, Olšany, Drahlov a Křelov.

Statek Kapituly Olomoucké:

Bílovice, díl. Král Václav III. daroval 1305 Bílovice Adamovi z Konice, jenž 1340 založil kanovnickou prebendu v Olomouci a daroval ii Bílovice a tři chalupy v Lutotíně.[1]) R. 1506 dala kapitula svému dílu Bílovic odúmrt.[2])

Břuchotín byl již 1284 (Brsuchothvn) majetkem kapituly, která dala 1619 této vsi odúmrt.[3]) R. 1786 parcelován tu dvůr a abolovány roboty.[4])

Čelechovice držel iiž 1234 kostel olomoucký.[5]) R. 1508 udělila kapitula Čelechovicům odúmrt. Rudolf II. 1599 přísně nařídil Čelechovským, aby plnili své povinnosti vůči kapitule.[6])

Drahlov náležel iiž 1357 kapitule; k 1465 viz u Uhřic. Kapitula dala 1527 Drahlovu odúmrt.[7]) R. 1786 parcelován zde dvůr a abolovány roboty.[8])

Hlušovice, díl. k 1271 viz u kláštera Hradiska. 1303 díl náležel kapitule.[9]) R. 1847 abolovány roboty.[10])

Hodolany, díl; kapitula dala 1505 svému dílu Hodolan odúmrt.[11]) R. 1568 jmenují se pastviska Království, společná pro poddané kapituly i města Olomouce z Hodolan.[12]) R. 1785 byl tu parcelován dvůr.

Řepčín, díl; k 1131 viz u Olomouce-kapituly; kapitula dala 1551 svému dílu Řepčína odúmrt.[13]) R. 1787 byl tu parcelován dvůr a abolovány roboty.[14])

Charváty, díl; Václav z Doloplaz int. 1397 kapitule díl Charvát;[15]) kapitula dala 1520 svému dílu vsi odúmrt.[16])

Kelčice, k 1078—1201 viz u kláštera Hradiska. R. 1258 daroval biskup Bruno Kelčice (Ghelcziz) kapitule, která dala 1527 Kelčicům odúmrt.[17])

Kobeřice; některé zboží náleželo tu původně klášteru hradišťskému. R. 1399 náležela ves kapitule, která dala 1520 Kobeřicům odúmrt.[18]) R. 1839 abolovány roboty.[20])

Krčmaň. Před 1259 Beneda odkázal pět lánů v Krčmani (Crikzeman) kapitule, kteréž 1266 také ves náležela (Kyrchman).[21]) R. 1788 parcelován tu dvur a abolovány roboty.[22])

III. 380. — [61]) CDM V. 242. — [62]) CDM V. 150. — [63]) CDM VII. 261. — [64]) CDM XIII. 171. — [65]) CDM V. 77. — [66]) CDM VI. 357. — [67]) CDM VI. 411. —

[1]) CDM V. 184, VII. 261. — [2]) KA A V. b 4. — [3]) CDM IV. 220, KA B II. c 12. — [4]) KA C II. b 3. — [5]) CDM II. 254. — [6]) KA B II. a 40. — [7]) KA A VI. b 1. — [8]) KA C II. b 1. — [9]) CDM V. 150. — [10]) KA C IV. b 18. — [11]) KA A V. a 29. — [12]) PO XXVIII. 161. — [13]) Kop. M 129. [14]) KA C II. b 18, 22. — [15]) ZDO VI. 702. — [16]) KA A V. d 17. — [17]) CDM III. 262, Bočkovo sb., 8609, KA A VI. a 27. — [19]) CDM XII. 524, KA A V. d 18. — [20]) KA C IV. a 23. — [21]) CDM III. 276, 380. — [22]) KA C II. b 44. — [23]) KA C IV. b 12. — [24]) CDM V. 36.

Křelov, díl. Osudy kapitulní části vsi lze bezpečně sledovati teprve od 1657. R. 1844 abolovány roboty.[23])

Křenovice s far. (od 1895) kostelem sv. Jana Nep. z 1887. Přemysl II. daroval 1265 Křenovice Herbortovi z Fulštejna, načež Záviše z Podštátu prodal 1322 zboží v Křenovicích biskupu Konrádovi.[24]) Král Jan daroval 1327 Křenovice biskupu Hynkovi a Hynku Berkovi z Dubé, kteří darovali 1330 Křenovice kapitule.[25]) Tato 1414 darovala a 1453 potvrdila Křenovicům odúmrt a 1499 darovala obci právo pečetiti červeným voskem, což 1525 král Ludvík potvrdil.[26]) Dále 1499 dovolila kapitula Křenovským klučiti les, 1592 pustila vsem 54 poddaným z Křenovic les nad vsí a 1596 pustila jim roboty pod plat.[27])

Lutín náležel již 1234 kapitule, která dala 1515 Lutínu odúmrt.[28]) R. 1746 smluvila se kapitula s Lutínskými o roboty.[29])

Lutotín; k 1131 viz Olomouc-kapituly; k 1340 viz u Bílovic. R. 1399 držela kapitula již celou ves.[30]) R. 1786 parcelován tu dvůr.

Nedvězí, něm. Nedweiss, koupil markr. Vladislav a daroval je (Nedweze) kapitule, což 1234 markr. Přemysl potvrdil.[31]) R. 1787 abolovány roboty.[32])

Nelešovice náležely kapitule již 1234.[33]) Po vsi psali se 1275 Hostek, 1276 Nezamysl, 1375 Ctibor a 1382 Pavel z Nelešovic, nejspíše půhonči.[34]) V l. 1573—77 seděl zde na dvoře Václav Mol z Modřelic.[35]) R. 1750 byli tu 4 půhonči (viz u Sobíšek).

Neředín, něm. Neretein, byl již 1234 (Neredyn) majetkem kapituly.[36]) R. 1786 abolovány roboty.[37])

Odrlice náležely již 1236 kapitule.[38]) Král Přemysl II. potvrdil tu 1251 kapitule 4 lány, darované kdysi brněnským proboštem Zdislavem.[39]) Z kanovníků držel ves 1609 Jan Konůpka, 1615—16 Hynek Novohradský z Kolovrat.[40]) R. 1526 dala kapitula Odrlicům odúmrt; 1847 byly tu abolovány roboty.[41])

Vojnice, díl, jenž již 1291 náležel kapitule.[42])

Olšany, díl.

Penčice s far. kostelem sv. Petra a Pavla (k 1131 viz u olomoucké kapituly) náležely již 1399 kapitule, která dala vsi 1532 odúmrt.[43]) Fara jmenuje se tu již 1400, 1616 byla katolická.[44]) R. 1848 abolovány roboty.[45])

Pohořany, něm. Pohoř, přip. se 1491; kapitula získala ves před 1657.

Polkovice; 1275 jmenuje se Jan a 1276 Dalibor z Polkovic.[46]) Před 1365 držel zboží v Polkovicích Jindřich z Prus, syn Medvídka z Vřesovic a posléze biskup Albert a jeho synovec Petr z Šternberka int. 1365 půl Polkovic kapitule.[47]) K 1465 viz u Uhřičic. R. 1580 a 1802 ves vyhořela.[48]) R. 1826 abolovány roboty.[49])

Povel; k 1250 viz u Velehradu. Václav II. daroval 1286 zboží v Povelu (Powel) svému kaplanu Jindřichovi.[50]) Ještě 1771 ves byla českou.[51])

Příkazy; 1250 psal se Martin z Příkaz, jenž před 1268 daroval díl Příkaz kapitule.[52]) Polovici Příkaz držel však v pol. 14. st. Václav, bývalý rychtář olomoucký, který nejprve 1355 int. tento díl Valtrovi z Fulnu, pak 1368 kapitule.[53]) R. 1837 abolovány roboty.[54])

Rataje; k 1131 viz Olomouce-kapituly; biskup Robert odkázal 1232 biskupské zboží Rataje kapitule olomoucké, což 1234 markr. Přemysl potvrdil[55]) R. 1776 byly abolovány roboty.[56])

Rolsberk založen 1785 na místě parcelovaného hodolanského dvora.

Rozvadovice; Ludmila, vdova po Zbyslavu z Rozvadovic, darovala 1276

VI. 196. — [25]) CDM VI. 341, 401. — [26]) KA A IV. a 23, LSA 334, 335. — [27]) SA VI. 21, KA B II. a 24, SA VI. 21. — [28]) CDM II. 254, KA A V. c 14. — [29]) KA B V. d 1. — [30]) CDM XII. 524. — [31]) CDM II. 254. — [32]) KA C II. b 27. — [33]) CDM II. 254, XII. 524. — [34]) CDM V. 118, IV. 129, P I. 13, 58. — [35]) PO XXVIII. 39, XXIX. 250. — [36]) CDM II. 254, III. 142. — [37]) KA C II. b 4. — [38]) CDM II. 277. — [39]) CDM III. 163. — [40]) SA I. 75, 76. — [41]) KA C IV. b 20. — [42]) CDM XII. 524. — [43]) CDM XII. 524, KA A VI. c 1. — [44]) MV II. 1616, ČMM 1903 304. — [45]) KA C IV. b 22. — [46]) CDM V. 118, IV. 129. — [47]) ZDO I. 849, II. 115. — [48]) Roč m. m. Prostějova 1926 56. — [49]) KA C III. d 21. — [50]) CDM IV. 240. — [51]) ČMM 1897 149. — [52]) CDM III. 151, IV. 7. — [53]) ZDO I. 354. — [54]) KA C IV. a 22. — [55]) CDM II. 220, 254. — [56]) KA C I. a 21. —

Rozvadovice kapitule, která 1525 pustila Rozvadovicům odúmrt.[57]) R. 1787 parcelován tu dvůr a abolovány roboty.[58])

Samotišky, dříve Semitěšice; díl, k 1131 viz u Olomouce-kapituly, markr. Přemysl daroval 1239 díl Semitěšic Viktorinu, synu Bludovu.[59]) R. 1234 náležel díl vsi kapitule, která dala 1528 poddaným odúmrt.[60]) R. 1832 abolovány roboty.[61])

Senice, díl vsi, s far. kostelem sv. Magdaleny z 1705. Po Senici psali se 1275 Raclav (de Sennichz), 1287 Zdislav (de Senich), 1276 půhončí Martin a šlechtic Bořita.[62]) R. 1351 byl díl Senice int. Kunovi z Kunštátu;[63]) Smil z Kunštátu a Loučan int. 1408 tento díl Michalu Rarůžkovi z Olomouce, který jej 1418 int. Smilovi zpět.[64])

Na vládyckém dílu seděl 1379 Dětřišek, 1390 Mikuláš a 1399 Filip z Senice a 1454 Martin z Hříště.[65]) Posléze Jan Pňovský z Sovince int. 1492 díl Senice a Seničky i pustého ležova svému bratru Jiříkovi z Sovince (1510 viz u Pňovic).[66]) Díl Senice a Střeně (Vstrzen) držel tehdy Vilém z Pernštejna, jenž dal 1498 svým poddaným z Senice odúmrt.[67])

Již 1399 držela tu některé zboží kapitula, která dala 1515 svým poddaným z Senice odúmrt a 1609 porovnala se s nimi o roboty.[68]) Za vpádu švédského 1642 a v dalších létech ubránili se Seničtí proti Švédům, takže tito vsi dobýti nemohli. R. 1787 abolovány v Senici roboty.[69]) Fara připomíná se 1358, byla 1573 luterská, 1616 katolická.[70]) Patronát fary držel 1510 Mikuláš z Vrahovic (PO VIII. 251). Farář senický měl 1512 některé poddané (PO IX. 121).

Senička; markr. Jan dal 1371 Seničku a Chořelice lénem Půtovi z Holštejna.[41]) K 1492 viz u Senice. Poručníci děti po Havlu Chudobínovi z Bařic dali 1538 dílu Seničky odúmrt a téhož r. prodali díl kapitule, které náležel jiný díl Seničky již 1399.[72]) Seznam kanovníků, držících po 1654 Seničku viz v SA I. R. 1787 parcelován dvůr a 1790 abolována robota.[43])

Slatinice, díl.

Studenec, k 1131 viz u olomoucké kapituly; připomíná se 1274 (Studendol) a náležel 1350 dílem spolu s Cakovem kapitule olomoucké, která dala 1521 Studenci odúmrt.[74]) Martin Drahanovský z Pěnčína upravil 1539 svému dílu Studence roboty.[75]) Na počátku 17. st. náležela již celá ves kapitule, která zřídila si tu 1623 z několika selských statků dvůr.[76]) R. 1834 byly tu abolovány roboty.[77])

Suchonice náležely již 1303 (Suchonicz) kapitule.[78]) R. 1786 byl parcelován tu dvůr a 1843 abolovány roboty.[79])

Štětovice, díl, k 1492 viz u Olomouce. Jan z Bystřice dal 1503 Štětovicům odúmrt.[80]) Kapitula získala díl vsi teprve po 1503.

Topolany, díl, k 1131 viz u olomoucké kapituly.

Trusovice náležely již 1370 kapitule a obdržely 1528 od kapituly odúmrt.[81]) R. 1785 byl tu parcelován dvůr.

Tučapy, k 1131 viz u olomoucké kapituly; biskup Robert odkázal 1232 Tučapy kapitule.[82])

Velký Týnec s zámečkem a farním kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1755. K r. 1207 viz u kláštera sv. Petra v Olomouci. R. 1274 byl Týnec zbožím zeměpanským (1275 psal se Martin z Týnce), ale Václav II. postoupil 1288 ves kapitule.[83]) Markr. Jan postoupil 1361 opět Týnec s patr., Žešov a Výšovice kapitule, která udělila 1533 Týnci odúmrt.[84]) Na sklonku 16. st. měly kapitulní vsi Týnec, Čelechovice a Dluhonice spory s vrchností a Rudolf II. 1599 nařídil přísně poddaným z těchto vsí, aby konaly své povinnosti.[85]) R. 1787 byly tu abolovány

[57]) CDM IV. 126, LSA 14. — [58]) KA C II. b 26, b 16. — [59]) CDM II. 310, II. 254, IV. 119. — [60]) KA A VI. b 12. — [61]) KA C IV. a 11. — [62]) CDM V. 118, IV. 129, 249. — [63]) ZDO I. 194—96, 608. — [64]) ZDO VII. 645, IX. 199. — [65]) P I. 6, 81, CDM XII. 524, P IV. 375, AČ VI. 501. — [66]) ZDO XIV. 11. — [67]) AČ VI. 572, XVII. 220. — [68]) CDM XII. 524, KA A V. c 19, B II. b 18. — [69]) KA C II. b 23. — [70]) CDM X. 107. — [71]) KA A VI. c 21, 27. — [72]) KA A VI. c 27, CDM XII. 524. — [73]) KA C II. c 6. — [74]) CDM IV. 82, XV. 61, KA A V. d 22. — [75]) KA A VI. c 28. — [76]) SA II. 149. — [77]) KA C IV. a 12. — [78]) CDM V. 150. — [79]) KA C IV. b 12. — [80]) KA A V. a 23. — [81]) CDM X. 81, KA A VI. b 5. — [82]) CDM II. 220. — [83]) CDM IV. 79, 278, V. 118, IX. 235. — [84]) KA A VI. c 6. — [85]) KA B

roboty a 1799 parcelován dvur.[86]) R. 1825 Týnec vyhořel.

Uhřičice, k 1131 viz u olomoucké kapituly; kníže Oldřich daroval 1174 Uhřičice (Ugricic) kostelu sv. Václava v Olomouci, což mezi 1178—81 kníže Frydrych potvrdil.[87]) Přemysl I. daroval 1207 ves znovu probošství sv. Václava.[88]) K r. 1389 viz u Tovačova. Král Jiří zastavil kolem 1465 kapitulní vsi Uhřičice, Polkovice, Hrubčice, Drahlov, Dluhonice, pul Kyselovic, Sušic a Raclavic Ctiborovi z Cimburka.[89]) R. 1730 porovnali se Uhřičičtí s kapitulou o roboty.[90])

Vrbátky, díl; 1379 psali se Jan a Adam, 1399 Beneš Chytra a Draha z Vrbátek.[91]) Jan z Bystřice dal 1503 dílu Vrbátek odúmrt;[92]) později nabyla i tento díl kapitula, která tu držela již 1399 některé zboží.[93]) K 1503 viz též u kláštera Všech sv. v Olomouci. R. 1788 byl tu zrušen dvůr a 1789 abolovány roboty.[94])

Vsisko. R. 1253 Přemysl II. daroval Vsisko olomouckému komorníku Pardusovi;[95]) 1493 byla zde dědičná rychta,[96]) 1534 dala kapitula Vsisku odúmrt.[97]) R. 1807 byl tu parcelován dvůr a 1845 reluovány roboty.[98])

Žešov, díl, k 1361 viz u Týnce. R. 1787 abolovány roboty.[99])

Na panství zanikly vsi:

Hodiňany stávaly u olomouckého mostu; 1258 náležely (Hodena) biskupu,[100]) 1275 (Hodinan) kapitule;[1]) k 1276 viz též u kláštera Hradiska.

Kladoruby zanikly u Samotíšek, k 1131 viz u olomoucké kapituly, 1234 náležely tu kostelu olomouckému tři poplužími.[2])

Lysov zanikl u Seničky (nyní slove tak lesnaté údolí Blaty od Cakova k Seničce); připomíná se 1353.[3]) Dobeš z Lysova int. 1392 tvrz a zboží v Lysově Stanikovi z Udrlic, jenž 1397 int. totéž Dobšovi a Janovi bratřím z Lysova.[4]) Po smrti Dobšově byla 1406 tvrz a zboží v Lysově int. Janovi z Kladník.[5])

Předmostí zaniklo v okolí Olomouce; připomíná se 1249 a 1275 náleželo kapitule.[6])

Všechlapy zanikly u Rataj, k 1495 viz u Rataj.

STATEK HRUBČICE.

Hrubčice s fil. kostelem sv. Urbana a zámkem. Ves náležela již 1368 Putovi z Holštejna, jenž 1376 int. Hrubčice svému bratru Ješku Kropáčovi z Holštejna.[1]) Jan a Štěpán bratři z Holštejna postoupili 1379 Hrubčice Sulíkovi z Konice.[2]) Sulík prodal 1387 (int. 1389) statek markrabí Joštovi, který ještě 1387 prodal ves olomoucké kapitule.[3]) Kapitula dala 1414 Hrubčicum odúmrt.[4]) K r. 1465 viz u Uhřičic, 1561 viz u Králic. R. 1734 smluvili se Hrubčičtí s kapitulou o roboty (KA B V. b 21). R. 1788 byl v Hrubčicích parcelován dvůr a 1789 abolovány roboty.[5]) Statku užíval vždy děkan olomoucké kapituly a 1924 kapitula int. jej dignitáři děkanu kapituly.

Otonovice byly založeny 1785 po parcelaci panského dvora.

Svésedlice; r. 1370 nabyl tu zboží Medvídek z Tršic od Unky z Majetína.[6]) Václav z Doloplaz daroval 1389 (int. 1391) s povolením markr. Jošta Svésedlice olomoucké kapitule, která dala 1515 Svésedlicum odúmrt.[7]) R. 1744 smluvili se Svésedličtí s kapitu-

II. a 40. — [86]) KA C II. b 19, C III. a 35. — [87]) Friedrich, I. 270, 289, 294. [88]) Friedrich, II. 59. — [89]) AA III. f 62. — [90]) KA B V. b 10. — [91]) P I. 5, CDM XII. 524. — [92]) KA A V. a 23. — [93]) CDM XII. 524. — [94]) KA C II. b 53. — [95]) CDM III. 198. — [96]) Nová sb. — [97]) KA A VI. c 10. — [98]) KA C III. b 40, C IV. b 17. — [99]) KA C II. b 21. — [100]) CDM III. 262.
[1]) CDM IV. 102. — [2]) CDM II. 254. — [3]) ZDO I. 315. — [4]) ZDO VI. 507, 550. — [5]) ZDO VII. 154. — [6]) CDM III. 142, IV. 120.
[1]) ZDO I. 1055, III. 236. — [2]) ZDO III. 501. — [3]) ZDO VI. 129, CDM XI. 419, 449. — [4]) KA A III. b 22, Bočkova sb., 8137. — [5]) KA C II. b 34, 50. — [6]) ZDO II. 155. — [7]) ZDO VI. 330, CDM XI. 557, XII. 170, KA A

lou o roboty; r. 1789 byly Svésedlickým abolovány roboty.[8])

Vítonice, k 1131 viz u olomoucké kapituly. Biskup Bruno dal 1258 biskupskou ves Vítonice znovu vysaditi (Witaniz) a daroval ji před 1267 olomoucké kapitule.[9]) Kapitula dala 1511 Vítonicům odúmrt.[10])

STATEK NENAKONICE.

Nenakonice s zámkem. K r. 1131 viz u Olomouce — kapituly. Probošt olomoucké kapituly Mikuláš odkázal 1260 Nenakonice kapitule olomoucké.[1]) Jan z Cimburka a jeho syn Ctibor dali 1462 kapitulním poddaným z Nenakonic některé louky, pastviny a rybolov s Věrovanskými společně pod plat a za některé roboty.[2]) R. 1769 byly upraveny hranice mezi Nenakonicemi, Rakodavy a Věrovanami.[3]) R. 1786 byl v Nenakonicích parcelován dvůr a 1788 abolovány roboty.[4]) Statek náleží proboštu olomoucké kapituly.

Dluhonice; k 1131 viz u Olomouce — kapituly. Biskup Robert odkázal 1232 ves nově zřízenému probošství kapituly olomoucké.[5]) Obec Dluhonská koupila 1462 od Jana z Cimburka pod plat pastviny Blaní.[6]) K 1465 viz u Uhřičic. Na sklonku 16. st. Dluhonští bouřili se proti své kapitulní vrchnosti, pročež 1599 Rudolf II. přísně nařídil, aby ves konala své poddanské povinnosti.[7]) R. 1786 byly v Dluhonicích abolovány roboty.[8]) R. 1629 dala kapitula Dluhonicům odúmrt (KA B II. d 4).

Dub nad Moravou s děkanským (poutním) kostelem Očistění P. Marie z 1734—56. K 1131 viz u Olomouce kapituly. Biskup Robert odkázal 1232 Dub nově zřízenému probošství v Olomouci.[9]) Fara (přip. se 1297) byla r. 1574 i 1613 katolická.[10]) R. 1511 náležel k farnosti dubské Bolelouc.[11]) R. 1866 byla u Dubu srážka mezi Rakušany a Prusy.

Sokol založen 1786.

PANSTVÍ KLÁŠTER HRADISKO A PŘIPOENÉ STATKY.

Hradisko Klášterní s bývalým klášterem premonstrátským (původně benediktinským) a far. kostelem sv. Štěpána. Olomoucký kníže Ota a jeho manželka Eufemie založili 1077 benediktinský klášter sv. Štěpána (prope urbem Olomuc), který byl 3. února 1078 vysvěcen.[1]) Kníže Ota a Eufemie darovali zároveň klášteru Kyselovice, Roštín (Roschin), Hejčín (Gaychyn), Láštany (Ugezd Lasene), újezd ohraničený řekou Loděnicí (Lodinica), dvůr Úsobrno (Uzobren) s přilehlými vesnicemi, les Lubošku (Lubochca), Náklo (Nakel), 3 popluží v Ústině (Ustyn), 1 v Stichovicích (Stychowiczi), 1 v Žárovicích (Sarowiczi), Hradčany (Gradcane), Těšetice (Tieseticzi), Zlobice (Zlobiczi), Bezměrov, Obědkovice, popluží v Kelčicích (Celcziczi), 2 popluží v Prusích (Prusi), popluží v Sušicích (Sussiczi), Bohuňovice (Bunowiczi), Libuš (Luboss), Popovice, Želechovice (Zelechowiczi), Žádlovice (Zadlowiczi), dvě popluží v Topolanech (Topolaz), Tážaly (Tesalczi), popluží v Žeravicích (Zirowiczi), Senici (Scennicze), popluží v Hněvotíně (Gnevotine), Hrušku (Rusca), Únětice, popluží v Chomoutově (Cho-

V. b 32. — [8]) KA C II. b 19, 54. — [9]) CDM III. 262. — [10]) KA A V. b 23.
[1]) CDM III. 287. — [2]) KA IV. b 13. — [3]) KA C I. a 28. — [4]) KA C II. b 7, 37. — [5]) CDM II. 220. — [6]) KA A IV. b 12. — [7]) KA B II. a 40. — [8]) KA C II. b 5. — [9]) CDM II. 220. — [10]) ČMM 1903 309, ČČH 1934 286. [11]) PO VIII. 298.
[1]) FRB II. 390, Friedrich I. 79. — [2]) Friedrich I. 79. — [3]) Friedrich I. 80. —

mutowiczi), Břesovice (Wrzesowiczi), šestý denár z mostu na Olšavě (Olsaua), šestý denár z mostu pod hradem Břeclaví (civitas Bratislauie), šestý denár z mýta na cestě do Polska u hradu Hradce (Gradecz) a dva rybníky (Wydoma a Tekalecz).[2]) Kníže Vratislav potvrdil 1078 založení kláštera a daroval témuž ves Uherce.[3]) Kníže Václav daroval mezi 1126—30 klášteru trhovou ves Kyjov (Kigiow).[4]) Dále získal klášter před r. 1160 ještě 8 popluží v Cetkovicích (Cythowicz), 7 popluží v Žárovicích (Sarowicz), 7 popluží v Kelčicích, 7 popluží v Sušicích a 7 popluží v Chomoutově.[5]) Prvý opat kláštera (1078) slul Jan († 1081), dále 1081—1116(?) Bermar, snad 1116—27 Paulinus, 1138 až 44 Deocarus, jenž rozšířil klášterní kostel.[6])

Biskup Jindřich Zdík vypudil z kláštera řád benediktinský a osadil jej premonstráty.[7]) Papež Hadrian IV. vzal mezi 1154—59 nový premonstrátský klášter do své ochrany a potvrdil jeho statky a také 1160 král Vladislav potvrdil klášteru statky (mimo uvedené jmenují se mezi nimi ještě vsi U lípy a Uhersko v Čechách).[8]) Dále daroval klášteru sv. Štěpána 1174 kníže Oldřich Uhřičice,[9]) 1195 kníže Vladimír Bojanovice[10]) a 1196 kníže Břetislav Žerákovice.[11])

Nová rozsáhlá zboží získal klášter na počátku 13. st. Přemysl I. daroval r. 1201 klášteru Štěpánov (Scepanouiche) a potvrdil vsi Tvrdiměřice, Budkovany (Budkouene), Veletín (Weletin), Žerákovice (Syrakouici), Opatovice, Žeravice (Zirouici) a 5 krčem v Olomouci (Olomuch), Kelčicích (Techelchich), Náklu (Nakel), Bohuňovicích (Bunouich) a Opavě (Oppaua).[12]) Podle falsa z 14. st. daroval 1201 markr. Jindřich Břetislav klášteru trhovou ves Hranice s patronátem (v provincii přerovské), přilehlé vesnice Polom, Heřmanice, Loučky, Bělotín, Na horách, Jesenici s rozsáhlým lesem, potvrdil klášteru trhovou ves Kyjov s patr. (v provincii břeclavské) a trhovou ves Svitávku (v úkrají úsobrnském) s mýtem a patronátem i přilehlými vesnicemi Mnichovem a Zboňkem, jak to daroval Vladislav II.[13]); podle jiného falsa z 14. st. přidal týž markrabí ještě dvůr a trhovou ves Knínice (Knenicz) s patr. a přilehlé vsi Šebetov, Cetkovice (Cyethkouici) a Uherce,[14]) podle falsa z 13. st. daroval klášteru les Střelnou (Strzelna) mezi Odrou a Moravou s právem kolonisovati toto území (toto podle jiného falsa z 13. st. 1203 král Přemysl II. potvrdil[15]) a 1220 přisoudil klášteru sporný les mezi Lášťany (Lasszian) a Domášovem (Domassow).[16]) Dále královna Konstancie přidala prý (falsum) 1201 popluží v Ostrovanech a dala některé výsady.[17])

Opatem premonstrátského kláštera byl před 1159 Jiřík,[18]) 1160 Blažej,[19]) 1174 Michal,[20]) 1184—89 Dětřich,[21]) Hilar († 1200), 1201—16 Heřman.[22])

Opat Bonifác (1221, † 1223) koupil 1222 od kláštera rajhradského újezd hranický (Rayngicz),[23]) za opata Petra (1225—30) vrátil Přemysl I. klášteru krčmu v Přerově[24]) a za opata Abrahama († 1232) 1230 postoupila kapitula olomoucká klášteru ves Střelnou.[25]) Dále byl opatem 1232 Řivín,[26]) 1233—38 Gerlach,[27]) 1238—39 Bonifác[28]) a 1240—67 Robert.[29])

Královna Konstancie obnovila 1233 klášteru darování újezdu kyjovského v provincii břeclavské, udělila témuž újezdu různé výsady a vzala klášter do své ochrany, Přemysl I. dal 1234 klášternímu domu v Oldřišově (Oldrisow) různé svobody, což 1234 biskup Robert potvrdil, a 1238 daroval klášteru ves Polom a svobody, jaké měl kostel olomucký.[30]) Král Václav I. potvrdil 1250 klášteru privilegia a zboží, zejména Knínice (Knyenicz), Svitávku (Switauia), Kyjov (Kygiow), Hranice (Hranicz), Střelnou, šestý díl mostného v Brodě (in Brod), šestý díl mýta

[4]) Friedrich I. 110. — [5]) Friedrich I. 110. — [6]) Friedrich I. 79, Novotný, České dějiny, I. 2.689. — [7]) FRB II. 491. — [8]) Friedrich I. 208. — [9]) Friedrich I. 270. — [10]) Friedrich I. 3553. — [11]) Friedrich I. 354. — [12]) Friedrich II. 21. — [13]) Friedrich II. 352. — [14]) Friedrich II. 351. — [15]) Friedrich II. 356, 358. — [16]) Friedrich II. 376. — [17]) Friedrich II. 351. — [18]) FRB I. 201. — [19]) Friedrich I. 208. — [20]) Friedrich I. 270. — [21]) Friedrich I. 304, 323. — [22]) Friedrich II. 21, 110. — [23]) Friedrich II. 228, 217. — [24]) Friedrich II. 279, 321. — [25]) CDM II. 203. — [26]) CDM II. 215. — [27]) CDM II. 235, 292. — [28]) CDM II. 295, 314. — [29]) CDM II. 327, III. 405. — [30]) CDM

v Hradci a šestý díl mostného v Břeclavi (Bratislaue) a (1249) ves Hejčín (Haychin).[31]) Břeclavský kníže Oldřich potvrdil 1249 klášteru Kyjov.[32]) Dále Bohuš z Jedovic daroval klášteru zboží v Topolanech; Přemysl II. tuto donaci potvrdil a současně dovolil klášteru vysaditi Hranice na město.[33]) — Později 1255 nabyl klášter sporného lesa (proti vladykům z Vážan) mezi Knínicemi (Knynicz) a místem Strelech,[34]) 1266 koupil Bystročice a 1267 dva lány v Topolanech.[35]) Přemysl II. potvrdil 1267 donaci svého děda Přemysla I. na Štěpánov.[36]) Klášter svá rozsáhlá zboží kolonisoval, tak 1250 dal Velíšovi a Štědroňovi z Uhřic les kolem řeky Skřípové k založení vsi Veličina Lhota.[37])

Za opata Budiše (1269—90) byly stanoveny hranice zboží klášterního při skončení sporu se syny Zdeslava z Šternberka o les a ložiska železné rudy u Domašova: mezi cestou, která jde od Starnova (Sternow) ke klášterní vsi Bohuňovicům (Bunowicz), a jinou cestou, kterou se jde od hradu Šternberka (Sternberch) k Lášťanům (Laszan), pak po řece Olešníku až k pramenům, pak za horu po řece Debrník až k pramenům, odtud k silnici slove Rudná cesta, která tvoří hranice k východu, za řeky Loděnici (Lodinnice), Hrušovou (Hrussowi) a Sýř (Sirz) až k mostu přes řeku Bystřici (Bistricie), dále po toku této řeky až k místu slove Bychotino pole, odtud přímo až k pramenům řeky Hraniční (Hraniczni), po této řece k Jívovské cestě (Gywowska ciesta); tato cesta tvořila hranici až k pramenům řeky Střelné a po této řece až k jejímu ústí do Loděnice, po této řece dolů až ke klášterní vsi Lášťanům (Lasczan) a jedné a Bělkovicemi (Belkowici) s druhé strany. V ohraničeném území bylo přiřčeno horní právo.[38])

R. 1270 potvrdil privilegia kláštera Přemysl II.[39]) Téhož roku jmenuje se při klášteře kostel sv. Štěpána a kaple P. Marie, kterou obdaroval 1271 Pardus z Horky.[40]) R. 1271 držel klášter zboží v Hlusovicích (Hlussouicz) a 1272 nabyl od Alberta z Lešan zcizenou ves Toveř (Towirz).[41]) Dále 1274 Přemysl II. vyměnil klášt. ves Sudice (Zugicz), která spadla na krále po smrti Heřmana z Letovic, za klášterní ves Roštín.[42]) R. 1275 byly stanoveny hranice mezi zbožím klášterním a kapituly olomoucké v okolí Olomouce: mezi pozemky klášterními a kapitulní vsí Předmostí, mezi klášterní vsí Ostrovy a kapitulní vsí Hodiňany, ve vsi Semitěšicích, která náležela dílem kapitule, dílem klášteru, a mezi vesnicemi Droždínem, Chvalkovicemi a Toveří, kde byly klášterní a kapitulní pozemky smíchány. V okolí Olomouce náleželi klášteru lidé z předměstí olomouckého, Hejčín (Haychin), Náklo (Nakel), Libuš (Lubos), Bohuňovice (Bunowici), Lášťany (Laschas) a ves Bystročice, kterou získal původně biskup Robert od měšťanů olomouckých.[43]) R. 1276 Časta z Křelova prodal klášteru dva lesy kolem klášterních vsí Chomutova (Chomut) a Březcemi, jeden mezi Moravou a Oskavou, druhý mezi Moravou a Moravicí.[44]) Téhož roku držel klášter také patronát kostela v Polomi na Hranicku, k němuž příslušela i kaple v Lubojatech a zboží v Hejčíně, Hodiňanech, Chvalkovicích, Bukovanech a Bystřici.[45]) R. 1278 bylo klášteru přisouzeno půl Těšetic.[46]) R. 1279 byly stanoveny hranice mezi klášterním městečkem Knínicemi (Knyenicz) a vsí Konicí, která náležela Albertovi z Lešan a sice v okolí místa Sádek, pramenů řek Malinského, Deštného a Javorníka a Hvozdecké cesty a 1280 byly stanoveny hranice mezi zbožím klášterním a panstvím kojetínským u vsi Bezměrova.[47])

R. 1281 nabyl klášter od Alberta z Šternberka náhradou za škody, které klášteru učinil, zboží v Třebčíně (Trepsin) a Loučicích (?, Luczicz) u Konice;[48]) 1282 náležel klášteru i Budišov (Budišovice) a zboží Kamenec.[49]) Dále klášter získal 1287 od Pardusa z Horky patronát v Horce, 1288 od Beneše z Bránice patronátní právo farního kostela v Benešově a filiálního kostela v Ži-

II. 235, 240, 291, 292. — [31]) CDM II. 327, 142, V. S 19. — [32]) CDM III. 93. [33]) CDM III. 164. — [34]) CDM III. 218. — [35]) CDM III. 378, 405. — [36]) CDM III. 394. — [37]) CDM III. 158. — [38]) CDM IV. 30. — [39]) CDM V. 40. — [40]) CDM IV. 48. — [41]) CDM IV. 69. — [42]) CDM IV. 91. — [43]) CDM IV. 118, 120. — [44]) CDM IV. 129. — [45]) CDM IV. 124, 125. — [46]) CDM IV. 148. — [47]) CDM IV. 170, 172. — [48]) CDM IV. 179. — [49]) CDM IV. 204. — [50]) CDM IV. 258, 269, 281. — [51]) CDM IV. 72, 122. —

voticích a 1289 od téhož patronáty kostelů v Bránici a Úvalně.[50]) Opat Budiš pokračoval v kolonisaci, 1273 dal vysaditi ves Štěpánov (Stephanow, Staphansdorff) a 1276 založil město Hranice (Alba Ecclesia), jež nadal právem hlubčickým,[51]) a 1280 získal od Bluda z Jičína v zástavu dvůr v Žerotíně (Siretyn).[52])

Král Václav II. potvrdil 1284 klášteru všechna privilegia a propůjčil opatu právo darovati klášterním městům a městečkám výsady a dovolil opevniti Knínice, Kyjov, Švitávku, Hranice a Opatovu Střelnou (Strelna Abatis)[53]) a také kníže opavský 1286 potvrdil klášteru privilegia udělená svými předky, zejména výnos mýta v Hradci.[54])

Opat Chvalek († 1299) potvrdil 1292 založení Hranic a dal 1296 újezd hranický do života vyšehradskému proboštu Janovi.[55]) Kolem r. 1300 byly statky klášterní velmi poškozovány některými šlechtici, zejména Bavorem ze Strakonic, Boršem z Rýznburku, Dobešem z Radonína, Milotou z Dědic a Artlebem i Oldřichem z Boskovic.[56]) Za opata Romana († 1300) daroval Pardus z Hlinska klášteru patronát v Hlinsku.[57])

Opat Bohuslav (1310—15), rodem z Hranic, postoupil 1314 Divišovi z Šternberka do života Týneček, Těšíkovu Lhotu, půl Horní Loděnice a Štěpánov.[58]) Opat Jindřich (1315—22) koupil od Velena z Opatovic díl Zbrašova.[59]) Opat Tomáš (1322—32) nabyl 1326 od Adama z Konice patronát v Cholině a 1329 darem od Štěpána a Velena z Opatovic půl Zbrašova.[60]) Opat Frydrych (1332—36) získal 1335 patronát kostela v Násilé a 1336 koupil od Filipa ze Senice dva lány v Senici.[61]) Opat Augustin (1336—50) dal Fabiánovi z Opatovic k vysazení pustý Štěpánov u Knínic, zapsal ves Lhotku, jinak Burkersdorf, do života Milotovi z Choryně a získal od Markvarta z Morkovic Vojnice (Boynycze).[62]) Za opata Bernarta (1350—57) držel (1355) od kláštera Markvart z Morkovic zástavou Bedihošť.[63])

Slabý jeho nástupce Přemyslav zastavil Kyjov, Michov a Zboněk a 1365 resignoval.[64]) Opat Tervart (zemřel 1381) nabyl 1378 od Jimrama z Pernštejna díl Džbánic, darem od Sulíka z Konic Přemyslovice, od Divy z Čekyně Ústín, dosáhl 1378 pro sebe i své nástupce od papeže Urbana VI. právo pontifikalií a zvelebil klášterní budovu.[65]) R. 1381 jmenuje se opat Matyáš,[66]) pak byl opatem Petr Hořínek, dříve farář nákelský, jenž pustil 1382 Ctiboru Pluhovi do života Kyjov a Bukovany (toto zboží pustil klášter 1389 do života Mikulášovi z Potnštejna) a 1382 byl s opatství sesazen.[67]) Dále byl opatem Štěpán, pak Vikář z Křenovic (1386—98), dříve farář v Cholině, jenž získal ves Kamenec.[68]) Opat Beneš z Kravař († 1412) a vyplatil Kyjov, zastavený od sedmdesáti let, Hejčín, Droždín, Bohuňovice a Hradčany.[69]) Opat Václav vysadil 1417 Hejčín na právu zákupním a 1421 odprodal Popovice Janáčovi ze Sovince, aby opatřil klášter proti husitům.[70])

Dne 2. května 1432 přepadl a vyplenil klášter Smil z Moravan v čele Táborů a měšťané olomoučtí pak 22. června 1432 klášter pobořili, aby se nestal husitskou tvrzí.[71]) Klášterní zboží bylo za husitských válek rozchváceno: král Zikmund zastavil Kyjov v 2000 kopách Skálovi z Lilče, a když ten bezdětek zemřel, Janovi Mléčkovi z Myslibořic; Hranic zmocnil se Jan z Cimburka, Oldřišova vévoda opavský a jiného zboží markrabí Albrecht. Zbylí mniši, počtem šest, přebývali v klášteře sv. Františka v Olomouci, kde 1433 opat Václav Řivnáč z Horky zemřel.[72])

Opat Mikuláš Kobík (1433—46), dříve probošt knínický, koupil dům na předměstí olomouckém, prodal za 400 zl. uh. Roštín, ale snažil se o restituci církevních statků (tak vyplatil za 200 zl. uh. od Bernarta z Žerotína Droždín, pak půl Zlobic a Bohuňovic), 1446 pohnal Jana Mléčka z Myslibořic, že drží klášteru Kyjov, a 1446 dal opravu nad zbožím knínickým Vaňkovi Letovskému z Boskovic.[73])

[52]) CDM IV. 174. — [53]) CDM IV. 222, 223. — [54]) CDM IV. 244. — [55]) CDM IV. 302, V. 42. — [56]) CDM XV. 22. — [57]) CDM V. 163. — [58]) Teige, O pramenech etc., 63, CDM VI. 75. — [59]) Teige, 63. — [60]) CDM VI. 303, Teige, 63, 71. — [61]) CDM VII. 37, Teige, 63. — [62]) Teige, 63, CDM VII. 277, ZDO I. 215. - [63]) CDM VIII. 294. - [64]) Teige, 64.65, 64, CDM XI. 103, 132. — [66]) MV I. 127. — [67]) Teige, 64, CDM XI. 12, 544. — [68]) Teige, 65, MV I. 127, CDM XII. 477, — [69]) Teige, 66. — [70]) Listiny kláštera hradišťského, I. 17, AČ VII. 575. — [71]) Teige, 66. — [72]) Teige, 66.

Opat Mikuláš Rús (1446—61), dříve farář cholinský, obnovil klášterní budovu (nejprve kapli P. Marie a opatství, pak konvent, refektář a věž nad mostem) a vyplatil ze zástavy Oldřišov, Hejčín, Hřebčín, Topolany, Vojnice, Hradčany, Břesovice, Bedihošť, Těšíkov, Zlobice, Svitávku a j.[74])

Král Ladislav 1453 potvrdil privilegia kláštera a dovolil klášter znovu vystavěti a 1459 potvrdil privilegia král Jiří, jenž 1464 vydal privilej na nezcizování klášterního zboží.[75])

Opat Jiří († 1487), dříve farář cholinský, dokončil opravu kláštera, vystavěl kostel sv. Štěpána a přivedl mnichy zpět do kláštera a zapsal 1464 s povolením krále Jiřího Hranice s příslušenstvím Ctiborovi z Cimburka (král Jiří připsal 1465 na zboží hranickém Ctiborovi z Cimburka 2000 zl. uh.).[76]) Za válek uherských stál klášter věrně při straně krále Jiřího, ačkoliv papež Pavel II. zakázal opatu a konventu spolek s husity.[77]) Proto také papežský legát a biskup levantský Rudolf nařídil 1467 Olomouckým, aby se kláštera zmocnili a opata jali, a také papež Pavel II. dovolil 1469 zboření kláštera, z něhož královští činili Olomouckým veliké škody.[78]) Král Jiří daroval sice klášteru Uničov, aby si tam vystavěl tvrz, ale král Matyáš odňal klášteru Hejčín a některé jiné vesnice, jež daroval kostelu sv. Mořice v Olomouci, a ostatní klášterní statky daroval Matyáš nejprve biskupu varadínskému, pak Vilému Tetourovi z Tetova.[79])

Klášter byl pak obležen a jeho velitel Jiří Šatný vzdal se 1471 Olomouckým: konvent byl však i nadále odpůrcem Matyášovým a král Vladislav II. potvrdil 1472 (za opata Jana) klášteru privilegia.[80]) Zato Matyáš zapsal 1481 klášterní vsi Bystrovany a Týneček v 600 zl. městu Olomouci a posléze 1490 Bystrovany témuž městu daroval (potvrzeno 1521 králem Ludvíkem).[81]) Podle úmluv jihlavských z r. 1486 měl býti klášter i zcizené vsi vrácen opatu, nestalo se však tak a král Vladislav II. poručil 1498 sirotkům po Vilému Tetourovi z Tetova klášterství vydati.[82])

Vladislav II. odevzdal 1492 (za opata Marka 1487—1497) opravu nad klášterem Ladislavovi z Boskovic,[83]) 1495 potvrdil klášteru držbu Kyjova,[84]) 1507 postoupil ochranu nad klášterem městské radě olomoucké[85]) a 1510 potvrdil klášteru privilegia, zejména svobodnou volbu opata.[86]) Klášter se však městské radě nepodvolil, opatřil se posádkou a zajal některé lidi olomoucké; král žádal nápravu pod hrozbou nemilosti, ale posléze 1511 městu opravu odňal.[87]) Dále 1523 potvrdil privilegia kláštera král Ludvík[88]) a 1509 papež Julius II.[89])

Opat Jan z Litovle (1498—1504) postoupil dědičně Janu Pňovskému z Sovince díl Velké Senice a Ústín, což 1498 Vladislav II. potvrdil, a 1504 dal odúmrt Bedihošti.[90]) Král Vladislav II. zastavil 1499 opravu nad probošstvím knínickým (městečka Knínice a Svitávku a vsi Cetkovice, Šebetov, Uherce, Světlou, Kořenec, Úsobrno a Okrouhlou) Ladislavovi z Boskovic.[91]) Král Vladislav II. dosadil 1509 za opata Prokopa Zajímače z Kunštátu (Mähren v archivu min. vnitra VI. 1.). Dále byl opatem Štěpán, jenž zemřel 1512 a Jan z Kaplic, jenž 1513 resignoval. Opat Pavel z Kralic (1511—18) vyplatil za 200 zl. červ. a 170 kop č. od Jířika Havíře z Vážan půl Štěpánova,[92]) 1511 pohnal Václava Berku z Dubé, že drží klášteru pustý Prlov u Starnova[93]) a 1513 dal odúmrt Obědkovicum.[94]) V l. 1518—28 byl opatem Jan Kail, dříve farář cholinský.[95]) Zboží kyjovské bylo tehdy od kláštera odloučeno, držela jej po smrti krále Ludvíka královna vdova Marie, která zapsala, že po její smrti má Kyjov připadnouti klášteru.[96]) Klášter pustil 1528 odúmrt Bystročicum,

[73]) Teige, 66, P III. 563, List. kláštera 12. [74]) Teige, 68. — [75]) Teige, 72, 73, List. kláštera A 10—12, Bočkova sb., 3886, 3892. — [76]) Teige, 69, AČ VI. 505, Pernštejnský Codex, 88. — [77]) Parsch, 240, 241. — [78]) Parsch, 251, 260. — [79]) Sedláček, Zbytky reg., XVI. 54, KA A IV. c 2, ZVGMS IV. 89, 90, P, VI. 23. — [80]) ZVGMS IV. 89, 90, Bočkova sb. 8078. — [81]) Not. 1866 62, Parsch, 268, 297. — [82]) AČ X. 292, XVIII. 62. — [83]) Bočkova sb. 3903. — [84]) List. kl. I 22. — [85]) Parsch, 409. — [86]) List. kl. A 15, D 4, Teige, 77. — [87]) Parsch, 410, List. kl. A 14. — [88]) List. kl. A 18, Bočkova sb. 3915. — [89]) Bočkova sb. 3908. — [90]) AČ XVIII. 87, List. kl. I 25. — [91]) AČ XVIII. 174, 184. — [92]) List. kl. I 29, 34, PO VIII. 289. — [93]) PO VIII. 277. — [94]) List. kl. I 29, 34. — [95]) PO X. 273. — [96]) PB XIX. 167. —

Břesovicům a Černovíru,[97]) 1529 Těšeticům,[98]) 1531 Lášťanům,[99]) 1532 Libuši,[100]) 1536 Ústínu a Týnečku.[1]) R. 1531 vzdal se klášter definitivně ve prospěch města Olomouce Bystrovan, což 1533 Ferdinand I. potvrdil.[2])

Král Ferdinand I. potvrdil 1529 klášteru privilegia,[3]) téhož roku potvrdil volbu opata Martina z „Přemyslovic" a dovolil klášteru vyplatiti Bezměrov a Hradisko a zastaviti Zlobice a Roštín.[5]) R. 1541 (za opata Beneše Pocha 1541—56) koupil klášter od Ctibora Drnovského z Drnovic zboží v Slatěničkách,[6]) ale 1550 zastavil Zlobice v 1000 zl. Václavu Podstatskému z Prusinovic,[7]) 1553 vyměnil Jindřichovi z Zástřizl Roštín za jeho ves Olšany,[8]) 1558 kolonisoval pustý Štěpánov na panství šebetovském[9]) a 1568 zaměnil své poddané v Štětovicích a Tážalech za 24 poddané a půl podacího v Olšanech klášteru sv. Kateřiny v Olomouci.[10]) R. 1574 přikoupil klášter za 2400 zl. mor. od Matěje, Kryštofa a Frydrycha Laškovských z Vlašimě Deštnou, Brodek a Lhotu.[11])

Za opata Kašpara z Litovle (1556—76) Maxmilian II. potvrdil 1567 privilegia kláštera[12]) a 1576 potvrdil volbu opata Jana Ponětovského (1576—87),[13]) jenž prodal s povolením Rudolfa II. 1577 za 7300 zl. mor. Bezměrov, Hradisko a Zlobice.[14]) Za opata Pavla Grünwalda (zemřel 1593) byl klášter zcela zadlužen, ale nový opat Jiří Pavoryn z Pavorynu (1594—1608) klášter přivedl opět k rozkvětu (při jeho nastoupení měl klášter 80.790 zl. mor. dluhů). Jiří Pavoryn potvrdil a rozšířil 1597 privilegia Hejčínu,[15]) 1600 koupil od olomouckého měšťana Jiřího Fišera 14 lidí v Mezicích (int. 1604),[16]) 1601 prodal olomouckým jesuitům za 300 zl. mor. Týneček,[17]) 1604 vyměnil městu Olomouci 15 klášterních poddaných v Hejčíně za 12 městských poddaných v Mezicích[18]) a 1606 zastavil některé vesnice.[19]) V l. 1608—12 byl opatem Lukáš Tomicius, jenž resignoval,[20]) a 1612—29 Jiřík Leodegarius, za něhož 1619 klášter držel 1014 poddaných.[21]) Privilegia kláštera potvrdil 1609 král Matyáš.[22]) Papež Řehoř XIII. dovolil 1582 opatům užívati berly a mitry.[23])

Za stavovského povstání 29. června 1619 obsadil stavovský generál Puchheim za pomoci klášterních poddaných klášter, opata Jiřího Leodegaria a převora uvěznil a vynutil na nich 50.000 zl. výpalného.[24]) Stavové pak 1620 prodali od kláštera za 7.000 zl. Karlu Hirschovi, měšťanu olomouckému Černovír, Hejčín a Topolany.[25]) Opat Jiří pak zrušil vsím Náklu, Střeni, Lhotě a Mezicům privilej na odúmrť pro účast v povstání (privilej byla vrácena teprve 1630 opatem Maximilianem Pracherem)[26]) a 1625 potvrdil privilegia Hejčínu.[27]) R. 1623 potvrdil privilegia kláštera Ferdinand II.[28]) Opat Maximilian Pracher (1629—35) udělil 1630 různé svobody Lášťanům[29]) a 1631 odúmrť Světlé.[30]) Dále následovali opatové Elisej Hönig († 1641), Jakub Göding (zemřel 1647), Jan Minský (zemřel 1647) a Valentin Schinal (1647—56). R. 1646 potvrdil klášterní privilegia Ferdinand III.[31]) Klášter dal 1635 Lášťanům svobodu na lesy a pastviny;[32]) 1651 dovolil Ferdinand III. klášteru vystavěti Švédy zbořené domy na předměstí ostrovském v Olomouci.[33]) Po abdikaci Schinalově (1656), jenž prodal 1653 Hejčín za 4000 zl. olomouckým jesuitům,[34]) král potvrdil 1657 volbu opata Tomáše Olšanského,[35]) jenž koupil 1659 Přemyslovice.[36]) R. 1666 byl zvolen opatem Frydrych Sedlecius (resignoval 1671),[37]) za něhož 1671 Marie Alžběta Lvová, roz. z Žerotína, int. 1671 klášteru Ska-

[97]) List. kl. I 40—43. — [98]) I 44. — [99]) Bočkova sb. 3918. — [100]) I 46. [1]) List. kl. I 56, Bočkova sb. 3922. — [2]) Not. 1866 62. — [3]) Kopiář arch. min. vnitra III. 23. — [4]) Ib. III. 317. — [5]) Ib. III. 323. — [6]) List. kl. I. 60. [7]) Ib. I 63. — [8]) Ib. I 66. — [9]) Ib. I 70. — [10]) Ib. I 73. — [11]) List. kl. I. 77. — [12]) Ib. A 20, Salbuch 287., 299. — [13]) Mähren v arch. min. vnitra VI. 1. — [14]) List. kl. I 78. — [15]) Nová sb., Hejčín. — [16]) List. kl. I 94, ZDO XXXIII. 51. — [17]) List. kl. I 97. — [18]) List. kl. S 103. — [19]) Kamenček III. 312. — [20]) KA B II. b 21. — [21]) ČMM 1922 154. — [22]) List. kl. A 21. — [23]) List. kl. D 6. — [24]) LSA 30, Schr. I. 23. — [25]) List. kl. I 111. [26]) LSA 30. — [27]) List. kl. I 114. — [28]) List. kl. A 22, Bočkova sb. 4013. — [29]) List. kl. I 127. — [30]) Ib. I 117. — [31]) Bočkova sb. 4013. — [32]) List. kl. I 128. — [33]) Bočkova sb. 4017. — [34]) List. kl. I. 134. — [35]) List. kl. D 15. — [36]) Ib. I 146. — [37]) Ib. D 16, 18. — [38]) ZDO I. 233. — [39]) Ib. D 20—23. —

ličku a Pivín.[38]) R. 1671 potvrdil král volbu Alexia Vorstia, 1679 Norberta Želeckého z Počenic, jenž klášter nádherně vyzdobil a zbudoval residenci na Sv. Kopečku.[39]) V l. 1705—14 byl opatem Bernart Wanke, 1714—21 Benedikt Bönisch, 1731—32 Robert Sancius a 1732—41 Norbert Umlauf, jenž rozšířil klášterní budovy.[40]) Posledním opatem byl Pavel Ferdinand Václavík.

Klášter Hradisko postoupil 1679 patronát v Tvarožné klášteru Králové na St. Brně, obdržel jej sice 1684 zpět, ale ještě 1684 zaměnil jej olomouckým kláriskám za patronát v Křelově.[41]) R. 1726 potvrdil Karel VI. klášteru patronát v Roketnici.[42]) R. 1762 koupil klášter od Leopolda hr. z Dietrichštejna statek Malé Hradisko.[43]) R. 1784 byl klášter zrušen a 1787 abolovány na panství roboty. V l. 1786—90 byl v klášterní budově umístněn generální seminář (působil tu Dobrovský). Náboženský fond prodal 1826 panství bývalého kláštera za 410.000 zl. Filip Ludvík hr. Saint Genois (zemřel 30. července 1857), po němž dědil Mořic hr. Saint Genois d'Harnoncourt. Tento prodal 1879 Hradisko, Čelechovice, Kožušany, Žerotín, Týneček a Dolany za 2,000.000 zl. Janovi knížeti z Liechtenštejnu.

R. 1784 zřízena na Hradisku kuracie.

Bohuňovice s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1750; 1249 slují Buňovice (Bunouici).[44]) K 1078—1423 viz u kláštera Hradiska. Fara byla 1602 katolická (odd. Morava v archivu min. vnitra XIII. 7.).

Březce náležely již 1276 klášteru, 1786 abolována robota.

Bystročice s far. (od 1873) kostelem sv. Cyrila a Methoda. K 1131 viz u olomoucké kapituly, k 1232—75 viz u Olomouce. R. 1275 jmenuje se Hostaš z Bystročic.[45]) K 1266—1528 u kláštera Hradiska.

Černovír, k 1528 viz u kláštera Hradiska.

Domašov, něm. Domeschau, s far. kostelem sv. Martina z 1788. K 1220—69 viz u kláštera Hradiska. R. 1429 připomíná se tu zákupní rychta.[46]) R. 1782 zřízena lokalie, 1858 fara.

Droždín připomíná se 1275, kdy náležel kapitule olomoucké;[47]) k 1412—33 viz u kláštera Hradiska.

Hablov, něm. Habelsdorf, založen 1788 na místě parcelovaného dvora.

Hejčín, k 1078—1604 viz u kláštera Hradiska, 1614 u Olomouce. R. 1645 ves utrpěla mnoho od Švédů. R. 1786 parcelován tu panský dvůr.

Chomutov, k 1078—1276 viz u kláštera Hradiska.

Jáchymov založen 1786 na místě parcelovaného panského dvora.

Jílkov, něm. Gilkendorf, založen 1786 na místě parcelovaného panského dvora.

Svatý Kopeček, něm. Heiliger Berg, s farním a poutním kostelem Navštívení P. Marie z poč. 18. st. Olomoucký měšťan Jan Andrýsek vystavěl tu 1632 kostelík (vysvěcen 3. dubna 1633) a postoupil jeho patronát 1636 klášteru Hradisku.[50]) R. 1784 zřízena zde fara, 1846 probošství řádu premonstrátského kláštera strahovského. Pod kostelem vznikly domky (tyto byly 1705 jevištěm katastrofálního požáru) a 1788 po parcelaci panského dvora ves.

Lašťany, k 1078—1269 viz u kláštera Hradiska.

Lhota, něm. Oehlhütten, přip. se na sklonku 15. st.

Liboš, k 1078—1532 viz u kláštera Hradiska. R. 1078 jmenuje se tu les Luboška (Lubochca), ve falsu z 14. st. k 1220 potok Luboška u Lašťan.[51])

Lošov, něm. Loschau, přip. se 1465 jakožto majetek kláštera.

Mezice, díl; k 1397—1499 viz u Unčovic. Václav z Doubravice postoupil 1507 záměnou Mezice kapitule olomoucké, která 1592 prodala Mezice Joachymu Pivcovi z Hradčan za 700 zl. mor.[52]) Týž prodal 1595 14 lidí v Mezicích za 1100 zl. Jiřímu Fišerovi, měšťanu olomouckému.[53]) K 1546—1604 viz u Olomouce, k 1600 u kláštera Hradiska.

Náklo s far. kostelem sv. Jiří z 1698. K 1078—1275 viz u kláštera Hradiska. R. 1250 jmenuje se tu (Naklis) farní kostel, který byl 1596 katolický.[54]) R. 1681 královský tribunál upravil Náklu roboty (Zprávy arch. korespondentů,

[39]) Ib. D 45—58. — [41]) List. kl. G 13, 16, 18. — [42]) Bočkova sb. 4086. — [43]) ZDO IX. 7. — [44]) CDM III. 142. — [45]) CDM V. 118. — [46]) List. klá)-[43]) ZDO IX. 7. — [44]) CDM III. 142. — [45]) CDM V. 118. — [46]) List. kláštera Hradiska N 3. — [47]) CDM IV. 120. — [50]) List. kláštera Hradiska G 10. [51]) Friedrich I. 79, II. 376. — [52]) KA A V. b 7, List. kl. Hradiště I 85. — [53]) List. kl. Hradiště I 87. — [54]) CDM III. 158, LSA 17. — [55]) CDM IV.

Náklo). R. 1786 byl tu parcelován dvůr.

Vojnice, díl. R. 1276 jmenuje se půhonči Vavřík z Ojnic.[55]) K 1436—60 viz u kláštera Hradiska.

Olšany, větší díl, s far. kostelem sv. Jana Křtit. (1741 vysvěcen). K 1131 viz u olomoucké kapituly. Kníže Frydrych daroval ves Olšany (Olsane) u Prostějova kostelu olomouckému, ale biskup Dětleb opět vsi pozbyl záměnou.[56]) K 1287—1568 viz u kláštera sv. Kateřiny v Olomouci. R. 1339 připomíná se Bohuněk z Olšan.[57]) Zdeněk z Vějžek prodal 1387 své zboží v Olšanech Hanuši Číhovkovi z Číhovic.[58]) R. 1399 náleželo tu některé zboží kostelu olomouckému,[59]) k 1406 viz též u kláštera prostějovského. Matyáš Potuček int. 1540 díl Olšan a Duban Janovi z Pernštejna a Jaroslav, Vratislav a Vojtěch bratři z Pernštejna int. 1550 tento díl Olšan s pol. podacího Jindřichovi z Zástřizl.[60]) K 1553—68 viz u kláštera Hradiska. Již 1278 připomíná se tu farní kostel.[61]) Fara zanikla za třicetileté války a 1787 byla obnovena. R. 1788 byl tu parcelován panský dvůr.

Pavlovice byly založeny 1754 opatem Pavlem Ferdinandem Václavíkem.[62])

Radíkov vznikl 1788 parcelací panského dvora.

Řepčín, díl; k 1213—1301 viz u kláštera sv. Petra (sv. Jakuba) v Olomouci, 1460 u kláštera Hradiska. R. 1530 ves vyhořela (ZVGMS XX. 373) a 1542 přiznala se k právu olomouckému (Kameníček, III. 105).

Samotišky, díl s kaplí sv. Anny z 1765, dříve Semitěšice. K 1131 viz u kapituly olomoucké. Již 1275 náležel díl vsi klášteru Hradisku.[63]) V 18. st. byla tu zákupní rychta.

Sedlisko, díl.

Senice, díl; k 1078—1498 viz u kláštera Hradiska.

Skalov vznikl 1788 parcelací panského dvora ústinského.

Střeň, přip. se 1390, k 1498 viz u V. Senice.

Štěpánov s far. kostelem sv. Vavřince z 1773. K 1201—1558 viz u kláštera Hradiska. R. 1767 založena lokalie, 1791 fara. R. 1819 byly tu železárny.

Těšetice s far. kostelem sv. Petra a Pavla z 1711; k 1078—1529 viz u kláštera Hradiska. Fara byla tu již 1282, 1602 byla katolická (odd. Morava v arch. min. vnitra, XIII. 7.).

Těšíkov, dříve Těšíkova Lhota, něm. Zeschdorf, k 1314—1460 viz u kláštera Hradiska.

Topolany, díl vsi; k 1078—1573 viz u kláštera Hradiska. R. 1382 bylo zde olomoucké leproserium.[64]) R. 1573 dal klášter Topolanům odúmrt.[65])

Ústín, k 1078—1536 viz u kláštera Hradiska.

Žerůvky, dříve Žeravice, k 1078 viz u kláštera Hradiska.

Luběnice, malý díl vsi, tvořily zvláštní statek. Městská rada olomoucká prodala kolem 1630 tento díl Luběnic měšťanu Janu Andrýskovi, který jej odkázal olomouckým jesuitům.

Někde na panství kláštera Hradiska severně od Olomouce zanikla ves Kamenec, k 1282—1386 viz u Hradiska.

DOLANSKÉ PANSTVÍ.

Dolany s farním kostelem sv. Matouše z 1779. R. 1235 psal se Demeter, 1283 Ratmír, 1323 Racek a 1336 Jan z Dolan.[1]) Vestuše, vdova po Bohunkovi z Dolan, int. 1350 Dolany a půl pusté Lhoty Benešovi ze Skoronic, který 1355 int. toto zboží Benešovi z Bouzova.[2]) Beneš vložil 1379 (tehdy byla tu i zákupní rychta) Dolany s patr. a Tovéř Albertovi z Šternberka.[3]) Albert z Šternberka, biskup litomyšlský, založil v Litomyšli kartuziánský klášter a

129. — [56]) Friedrich I. 292. — [57]) CDM VII. 240. — [58]) CDM XV. 275. — [59]) CDM XII. 524. — [60]) ZDO XXV. 15, 66. — [61]) CDM XI. 106. — [62]) SA I. 70. — [63]) CDM IV. 119. — [64]) CDM XII. 224. — [65]) List. kl. I 76.
[1]) CDM II. 261, IV. 211, XV. 35, VI. 147. — [2]) ZDO I. 184, 330. — [3]) ZDO

daroval témuž 1379 (int. 1389) Dolany, Tovéř, Moravičany a Palonín.[4]) Kartouze byla s povolením papeže Bonifáce IX. (1397) a velkopřevora přeložena do Dolan, kde nazývala se Údolí Josafat.[5]) Klášterní zboží vzrostlo: markr. Jošt daroval 1392 klášteru díl Palonína,[6]) Heralt z Lestnice prodal 1399 (int. 1406) klášteru Loučany,[7]) markr. Prokop postoupil 1405 témuž svůj podíl na zboží tepeneckém a také markr. Jošt daroval 1406 (současně potvrdil přenešení kláštera do Dolan) zboží kolem zbořeného hradu Tepence: Jívovou a dvůr v Haňovicích.[8]) Rozsáhlé lesy, které byly potud klášteru a kapitule olomoucké společné, byly sice 1404 rozhraničeny, ale již 1412 vypukl o ně mezi klášterem a kapitulou nový spor.[9]) R. 1410 rozprodal konvent svůj dvůr poddaným v Moravičanech a Paloníně a počal na začátku 15. st. stavěti klášterní budovu,[10]) 1419 prodal pak Moravičanům les Olší a Palonínu les Doubravu.[11]) Privilegia kláštera byla potvrzena 1411 za převora Štěpána Václavem IV.[12])

Za válek husitských klášter, který se stal střediskem Husových odpůrců (Štěpán z Dolan) velmi trpěl; proto dal se 1423 v ochranu Petra z Kravař, jemuž postoupil i patronát v Moravičanech.[13]) Než husité pod Smilem z Moravan 1423 dobyli kláštera a mniši přesídlili s povolením městské rady olomoucké do Olomouce.[14]) Karel kníže minstrberský prodal 1594 Joachymu Pivcovi z Hradčan opravu na Dolanech, Tovéři, Moravičanech a Paloníně s kolaturami v Dolanech a Moravičanech a Joachym dosadil na tyto fary kněze pod obojí (odd. Morava v arch. min. vnitra X. 8.). Další zprávy o klášteře viz u Olomouce. R. 1642 byla ves vypleněna Švédy, 1786 tu parcelován dvůr. R. 1753 byly revidovány hranice mezi Dolany a Véskou, 1749 mezi Dolany a Bělkovicemi.[15]) Od zrušení kláštera mělo panství stejné osudy s panstvím hradišťským.

Jívová, něm. Giebau, městečko s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1717. Již ve falsu z 14. st. 1220 jmenuje se Jívovská cesta[16]) (k 1269 viz u kláštera Hradiska). R. 1357 připomíná se neb. Henzlín z Jívové (Gywau)[17]) a 1404 jmenují se tu potok Jívovec a skála Suchý Jívovec.[18]) K 1371 viz u Tepence, 1406—37 u Dolan (1437 bylo Jívové pusté). Kartouzský klášter v Olomouci dovolil 1547 poddaným z okolí usaditi se v pusté Jívové, která 1559 podřídila se vyššímu právu olomouckému.[19]) Rudolf II. povýšil 1581 Jívovou na městečko, nadal je právem dvou jarmarků, týdenního trhu, znakem a právem pečeti červeným voskem.[20]) R. 1808 městečko vyhořelo. Fara v Jívové zanikla za třicetileté války a byla 1660 obnovena. Jívová byla poněmčena teprve po třicetileté válce.[21])

Geblov, něm. Geblersdorf, byl založen 1786 na místě parcelovaného panského dvora.

Nové sady, něm. Neudörfel, založeny 1786.

Tovéř, přip. se ve falsu z 13. st. k 1203; markr. Přemysl daroval 1239 Viktorinu, synu Bludovu zboží v Tovéři (Towyr).[22]) K r. 1272 viz u kláštera sv. Jakuba v Olomouci a kláštera Hradiska. R. 1281 držel ves (Towirs) Jeneč z Šenperku.[23]) Posléze Půta z Vildenberka prodal 1378 Tovéř Albertovi z Šternberka.[24]) K 1379 viz u Dolan. U Jívové stával hrad Tepenec; markrabí Karel koupil 1340 od biskupa olomouckého horu Tepenec, aby tu vystavěl hrad Zwinenberg, jinak Karlsburg.[25]) Markr. Jan odkázal 1371 hrad Karlsburg a ves Jívovou synu Janu Sobčslavovi.[26]) K r. 1406 viz u Dolan.

V okolí Dolan zanikla ves Lhota, k 1350 viz u Dolan.

III. 488, CDM XI. 123. — [4]) CDM XI. 163, ZDO VI. 2. — [5]) CDM XII. 424. [6]) CDM XII. 97. — [7]) CDM XII. 509, ZDO VII. 5. — [8]) ZDO VII. 7, CDM XIII. 372. — [9]) CDM XV. 432, KA A III. b 9. — [10]) CDM XIII. 474, XIV. 138. — [11]) Šebánek, Archivy zruš. klášteru, 1209, 1210. — [12]) List. kl. B 4. — [13]) Ibid. D 2. — [14]) ZVGMS IV. 48, 57. — [15]) KA A V. b 20, d 23. — [16]) Friedrich II. 376. — [17]) Lechner II. 17. — [18]) CDM XIII. 343. [19]) ZVGMS II. 79, Parsch, 814. — [20]) Bočkova sb. 5646, List. kl. Dolan B 16, ČMM 1895 270. — [21]) ZVGMS II. 79. — [22]) Friedrich II. 356. CDM II. 310. [23]) CDM IV. 183. — [24]) CDM XI. 123. — [25]) CDM VII. 279. — [26]) CDM X. 118.

PANSTVÍ ČELECHOVICKÉ.

Čelechovice byly původně zeměpanské a král Jan zastavil je neprve 1315 Bedřichovi z Linavy, pak 1321 zapsal Čelechovice a mlýn chudobínský Vokovi z Kravař.[1]) Vlček z Opatovic int. 1381 tvrz a zboží v Čelechovicích Ješkovi z Čelechovic.[2]) Dále seděl tu 1406 Vilém z Čelechovic, 1418—34 Jan Cikán z Čelechovic, 1460 Jan ze Zdětína, 1464—80 Čeněk z Polic a 1490—99 Jiřík Nosek z Hostěrádek.[3]) K r. 1500 viz u kláštera sv. Kateřiny v Olomouci. R. 1789 byl tu parcelován dvůr. Panství sdílelo od zrušení kláštera sv. Kateřiny osudy panství hradišťského. R. 1838 založen tu cukrovar.

Dubany s far. kostelem Nar. P. Marie z 1807. Ve falsu z 14. st. k r. 1200 jmenují se bratři Bohudar a Janek z Duban.[4]) dále 1261—70 Hartleb z Duban.[5]) K 1397 viz u Šternberka, 1464—80 u Majetína, 1540 u Olšan. Podací kostela náleželo 1369 klášteru Králové na St. Brně; těšínský kníže Přemek prodal je 1459 Protivcovi z Zástřizl,[6]) Heřman z Zástřizl prodal je před 1511 Vilémovi z Víckova a ten 1512 Vilémovi z Pernštejna.[7])

Heneberk vznikl kolem 1780 parcelací dvora.

Křelov, něm. Krömau, díl s far. kostelem sv. Lilií z 1720; ves připomíná se 1249.[8]) R. 1276 psal se Části z Křelova (Chrelow) a 1279 jmenuje se tu farní kostel.[9]) K r. 1329 viz u kláštera sv. Kláry v Olomouci. Patronát k 1684 viz u kláštera Hradiska.

Lazce, v 13. st. byly Lazce rybářskou osadou (k 1298 viz u kláštera sv. Kláry v Olomouci); 1783 parcelován tu panský dvůr.

Margelíkov vznikl 1786 parcelací panského dvora.

Čelechovská Kaple, něm. Rittberg, vznikl 1786 parcelací panského dvora.

Třebčín, k 1131 viz u olomoucké kapituly, k 1280 viz u kláštera Hradiska, 1540 u kláštera sv. Kláry v Olomouci.

STATEK ŽEROTÍN.

Žerotín s zámkem. K 1131 viz u Olomouce-kapituly. R. 1290 psal se Apard z Žerotína (de Sirotin),[1]) 1384—1406 bratři Vítek a Ješek z Žerotína,[2]) 1437 Bernart a Mikuláš z Žerotína[3]) a posléze Václav, Jindřich, Jan ml. Bernart z Žerotína postoupili (int. 1480) Žerotín klášteru šternberskému.[4]) K r. 1352 viz u kláštera sv. Jakuba v Olomouci, 1406—96 u kláštera šternberského a 1582 u Šternberka. R. 1469 probošt šternberský Mikuláš pustil Žerotínu odúmrt.[5]) R. 1789 byl tu parcelován dvůr. Po zrušení kláštera šternberského náboženský fond prodal 1827 statek žerotínský za 65.015 zl. Filipovi hr. de Saint Genois. Odtud sdílel statek osudy panství hradišťského.

Babice s fil. kostelem Všech sv.; k 1397—1406 viz u Šternberka, 1405—1607 u kláštera šternberského. Již r. 1339 byl tu farní kostel,[6]) ale fara zanikla za třicetileté války a nebyla již obnovena.

Krnov, něm. Jägersfeld, založen 1789.

Strvkov založen 1789.

Statek Kožušany.

Kožušany s kaplí sv. Anny z 1750; k 1297—1516 viz u kláštera sv. Kateřiny v Olomouci. Po zrušení kláštera sdílel statek osudy panství hradišťského. R. 1788 byly abolovány roboty.[7]) R. 1786 parcelován dvůr.

Posluchov, díl vsi.

---

[1]) CDM VI. 80, 94. — [2]) ZDO IV. 167. — [3]) P I. 195, II. 535, 597, III. 89, IV. 328, AČ XVI. 153, P VI. 134, AČ VI. 523, KA A IV. d 36. — [4]) Friedrich II. 351. — [5]) CDM III. 325, IV. 34. — [6]) AČ VI. 503. — [7]) PO VII. 268, AČ VI. 545. — [8]) CDM III. 142. — [9]) CDM IV. 129, 163.

[1]) CDM IV. 292. — [2]) CDM XI. 210, XIII. 446, P I. 85. — [3]) Středovský, Apogr., I. 69. — [4]) ZDO XII. 15. — [5]) LSA 320. — [6]) CDM VII. 240. —

Štětovice, díl vsi s kaplí sv. Floriana z 1776. R. 1355 seděl zde Bareš z Štětovic.[8]) K 1568 viz u kláštera sv. Kateřiny v Olomouci a kláštera Hradiska.

Tážaly, k 1078—1568 viz u kláštera Hradiska, 1131 u Olomouce-kapituly, 1568 u kláštera sv. Kateřiny. R. 1544 Tážaly vyhořely.[9]) 1788 byly tu abolovány roboty.[10])

Žešov, díl vsi, který 1513 náležel klášteru sv. Kateřiny v Olomouci.

Statek Týneček.

Týneček náležel 1263 klášteru velehradskému[11]); k 1314—1601 viz u kláštera Hradiště, 1473 u Olomouce, 1601 u jesuitské koleje olomoucké. R. 1781 tu parcelován dvůr.

Statek Vrbátky.

Vrbátky, díl vsi, k 1492 viz u Olomouce, k 1503 viz u kláštera Všech sv. v Olomouci. R. 1826 koupil statek Vrbátky od náboženského fondu za 6210 zl. Filip hr. de Saint Genois; odtud sdílel statek osudy panství hradišťského. R. 1788 parcelován tu dvůr.

Štětovice, díl, k 1503 u kláštera Všech sv. v Olomouci.

Špice, německy Spitz, hostinec před Hradní branou olomouckou vystavěný 1788 na pozemku náležitém dříve klášteru Všech sv. v Olomouci.

Literatura: M. Hain, Die Gründung von Kloster Hradisch bei Olmütz, ZVGMS 1930; V. Pinkava, O založení kláštera hradišťského u Olomouce, ČMM XXXIV.: V. Novotný, Uvedení premonstrátů do kláštera hradišťského, ČMM L.: Kloster Hradisch in neuerer Zeit, Not. 1859; Zd. Opluštil, Urbář dolního panství kláštera Hradiště, ČVSMO 1930; Teige, Zpráva o pramenech dějin kláštera hradišťského, Praha 1893; Max Heim, Tetzel und Siebenreicher, zwei Kloster Hradischer Chronisten, ZVGMS 1931; Zd. Opluštil, Z minulosti našeho kraje (Bohuňovice). 1928; Emkr, Zlomek urbáře kláštera hradišťského.

STATEK DOLOPLAZY.

Doloplazy s far. (od 1899) kostelem sv. Cyrila a Meth. Markr. Přemysl daroval r. 1233 Doloplazy v kraji olomouckém klášteru Langheimu.[1]) K 1228—1592 viz u Velehradu. Opat Ekart z Švoben daroval 1592 Doloplazům, které náležely tehdy k farnosti velkobystřické, odumrt, což 1637 opat Jan Greifenfels potvrdil.[2]) Privilegia vsi byla potvrzena 1749 Marie Terezie, 1782 Josef II. a 1793 František II. Král Josef I. dovolil 1706 klášteru velehradskému prodati Doloplazy a klášter prodal 1719 statek za 15.000 zl. Kristianu Alexiovi v. Buntsch.[3]) Po smrti Kristiana Alexia v. Buntsch koupil 1764 Fr. Antonín Kořenský hr. z Terešova, po němž 1790 dědili jeho děti (viz u Dobromilic). Zemské právo prodalo 1796 za 12465 zl. Doloplazy Františkovi ryt. v. Dietrich. Dále bylo zboží int. 1827 Ludvíkovi ryt. v. Dietrich; r. 1835 v licitaci koupil Doloplazy za 21.050 zl. Albert ryt. Managetta-Lerchenau. R. 1848 byl statek int. Jindřichovi ryt. v. Holle a 1854 olomoucké kapitule. Ještě v 1. pol. 19. st. stával tu zámeček.

PANSTVÍ KRALICE.

Kralice, městečko, s zámkem a děkanským kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1789—91. Kralice připomínají se již r. 1225 a byly zbožím zeměpanským. Král Václav II. prodal 1304 rychtu v Kralicích.[2]) K r. 1321 viz u

[7]) SA I. 185. — [8]) ZDO I. 340. — [9]) SA VIII. 97. — [10]) SA I. 185. — [11]) CDM III. 356.

[1]) CDM II. 232. — [2]) LSA 122, 387, PO XXVIII. 104. — [3]) KA B IV. b 14, List. kláštera velehradského G 133, ZDo IV. 398.

[1]) Friedrich II. 269. — [2]) CDM V. 165. — [3]) CDM XV. 80, X. 118. —

Tovačova. Markr. Jan udělil 1359 Kralice lénem Ctiborovi z Cimburka, ale 1371 odkázal městečko Kralice svému synu Prokopovi.[3]) Markr. Jošt dal 1375 Kralicům les a 1387 odúmrt.[4]) Dále markr. Albrecht 1436 a král Ladislav 1455 potvrdili městečku privilegia.[5]) V I. pol. 15. st. drželi Kralice zástavou páni z Boskovic a král Ladislav potvrdil 1454 zástavu Vaňkovi z Boskovic.[6]) Než král Jiří zapsal 1459 Kralice v 1600 zl. uh. Žofce z Kunštátu a jejímu manželu Janovi z Cimburka.[7]) Synové krále Jiřího vykoupili sice zástavu od Jaroše z Cimburka, ale již 1470 král Jiří zastavil znovu městečko Kralice Ctiborovi Tovačovskému z Cimburka, jemuž Vladislav II. pustil 1472 Kralice v dědictví.[8])

Dále seděl tu na sklonku 15. st. Jan z Šelnberka, který potvrdil Kralicům privilegia, a pak Vilém z Pernštejna, jenž r. 1504 potvrdil Kralicum privilegia.[9]) Za Viléma z Pernštejna Vladislav II. udělil 1502 městečku hrdelní právo, svobodu na nezvyšování platů a dávek na dva jarmarky.[10]) K r. 1503 viz u Tovačova. Jan z Pernštejna koupil 1539 od kláštera Králové na St. Brně podací kostela v Kralicích (k 1327 a 1532 viz u kapituly brněnské) a 1544 daroval městečku rybník.[11]) Vratislav z Pernštejna pustil 1562 Kralicům šenk pod plat.[12]) Fara byla tu 1561 i 1574 evangelická (tehdy byla do Kralic přifařena také kapitulní ves Hrubčice), ale 1607 katolická.[13]) Do konce 16. st. drželi Kralice majitelé Tovačova, 1599 však Hanuš Haugvic z Biskupic, 1610 Karel Haugvic z Biskupic, pak Jáchym Haugvic, po němž 1621 zůstala vdova Marie Magdalena z Žerotína, a posléze sirotci po Karlu Haugvicovi Hanuš Karel a Ladislav Alois Haugvicové z Biskupic int. 1638 Kralice Juliovi hr. z Salm-Neuburgu.[14]) Po válce třicetileté bylo v Kralicích 58 osedlých a 26 pustých domů.[15])

Arnošt Leopold hr. Salm prodal 1707 za 142.000 zl. Janu Josefovi sv. p. z Rotálu, po jehož smrti koupil panství 1725 v licitaci Jan Frydrych sv. p. Seilern.[16]) Dále byly Kralice int. 1751 Christianu Augustovi hr. Seilern, 1807 Josefovi hr. Seilern, 1843 Josefu Augustovi hr. Seilern (zemřel 19. března 1861), pak Josefu Marii hr. Seilern-Aspang (zemřel 18. června 1868) dále Františkovi hr. Seilern-Aspang (zemřel 23. ledna 1919) a posléze Josefovi Seilern. Pozemková reforma byla provedena 1923 (plocha 520 ha); zřízen zbytkový statek Kralice, dvůr Držovice byl rozdělen celý. — R. 1719 Kralice vyhořely.

Držovice, k 1131 viz u olomoucké kapituly, dále připomínají se 1368.[17]) Ješek Puška z Kunštátu int. 1398 tvrz v Držovicích Sulíkovi z Konice.[18]) V pol. 15. st. držel ves Aleš z Vrahovic, jehož syn Zbynek int. 1481 zboží v Držovicích Janu Heraltovi z Kunštátu k Plumlovu.[19]) Některé zboží držel tu Jiřík Světlovský z Nezdenic (a Landštejna), po jehož smrti 1489 byla také tato část prodána k Plumlovu.[20]) K r. 1590 viz u Plumlova, ale koncem 16. st. byly Držovice od plumlovského panství odděleny a připojeny k panství kralickému.[21])

Sajlerov byl založen 1791 na místě parcelovaného panského dvora.

Vrahovice s far. kostelem sv. Bartoloměje. R. 1337 psal se Mikuláš, 1347 Budislav a 1382 Hereš z Vrahovic,[22]) dále 1418 Zbyněk, 1437—41 Aleš a 1468 Zbyněk z Vrahovic.[23]) Bedřich z Vrahovic int. 1466 díl Vrahovic s patr. Mikulášovi z Nezdenic, po jehož smrti 1489 byly Vrahovice a díl Držovic, tehdy zboží sirotčí, prodány Janu Heraltovi z Kunštátu na Plumlově.[24]) Po smrti Jana Heralta 1492 byly Vrahovice, Držovice a díl Podháji int. Johance z Kravař na Plumlově.[25]) K 1590 viz u Plumlova. Koncem 16. st. byly Vrahovice odděleny od panství

[4]) CDM XI. 5, 433. — [5]) Nová sb. — [6]) Sedláček, Zbytky reg., 1686. — [7]) Sedláček, ib., 1759, AČ VI. 503. — [8]) Sedláček, Zbytky reg., XVI. 81, ZDO XII. 9. — [9]) AČ XVII. — [10]) Zlobického sb., Nová sb., AČ XVII. 51. — [11]) ZDO XXV. 7, Nová sb. — [12]) Zlobického sb. — [13]) Hübel, 32, PO XXVIII. 234, ČČH 1934 286, ČMM 1903 293. — [14]) PO XXXVII. 85, Hrubý, Mor. korespondence, 124, ZDO XXXIX. 1. — [15]) ČMM 1892 154. — [16]) ZDo V. 95. - [17]) ZDO I. 994. - [18]) ZDO VI. 891.19, ZDO XII. 24. - [20]) Codex Pernštejnský v arch. města Brna, 111. - [21]) Roč. musea města Prostějova 1926, 43. — [22]) CDM XV. 44, VII. 734, P I. 55. — [23]) P II. 570, AČ VI. 499, 500, 507. — [24]) Codex Pernštejnský, 111, ZDO XI. 329, XIII. 13. —

plumlovského a připojeny k panství kralickému.[26]) Již r. 1390 jmenuje se tu farní kostel;[27]) fara byla 1575 luterská,[28]) zanikla za třicetileté války a byla 1683 obnovena.

Vrbátky, díl.

S Vrahovicemi, jejichž jedna část sluje Trpínky, splynuly T r p e n o v i c e, jinak Trpínky; 1358 psal se Jan Skřítek z Trpenovic.[29]) u Držovic zanikl Š i m a n o v.[30])

TOVAČOVSKÉ PANSTVÍ.

Tovačov, něm. Tobitschau, město s far. kostelem sv. Václava z 1786, hřbitovním kostelíkem sv. Jiří z 1752 a zámkem. Ve falsu z 13. st. k r. 1203 jmenují se Vok a Pomněn z Tovačova,[1]) 1232 Vok z Tovačova.[2]) Byli to nejspíše markraběcí úředníci, neboť Tovačov jmenuje se později zbožím zeměpanským. Král Václav II. daroval 1297 kostelu v Tovačově dvůr ve své vsi Oplocanech a 3 lány ve Výklecích, což 1303 biskup Jan potvrdil.[3]) Král Jan zastavil 1321 hrad a městečko Tovačov a vsi Věrovany (Miriwans), Oplocany (Oplaczan), Výkleky (Vyclech), Hrdibořice (Herboricz), městečko Kralice a Pivín v 3000 hř. Jindřichovi ml. z Lipého za věno Anežky z Blankenheimu.[4]) Markr. Jan dal 1358 Ctiborovi z Cimburka léno na městečko a tvrz Tovačov s patr. a vsi Tovačovec, Věrovany Oplocany, Výkleky, díl Ivaně, louky a pastviny u Uhřičic, Lobodic, Nenakonic a Rakodav.[5]) Ctibor držel již dříve (od 1355) od markraběte lénem díl Oplocan,[6]) získal 1364 (int. 1371) od Budislava z Rakodav a Onše z Krásné Rakodavy[7]) a 1371 přikoupil od Miloty z Ivaně, Onše, Jana a Matouše bratří z Nezamyslic díly Ivaně;[8]) zemřel kolem 1398 a zanechal syny Albrechta, Předbora, Matouše, a Bernarta, z nichž Tovačovem dále vládl Albrecht.[9]) Albrecht zemřel 1416 a zanechal syny Jana a Ctibora, jimž Václav IV. udělil 1418 léno na Tovačov.[10])

Jan z Cimburka (manželkou jeho byla 1437 Žofka z Kunštátu) stranil husitům, 1425 shromáždil na Tovačově husitské kněze a vytvořil z městečka husitskou pevnost,[11]) dosáhl 1456 od krále Ladislava a 1464 od krále Jiřího potvrzení léna na Tovačov,[12]) 1462 dal spolu se synem Ctiborem poddaným z Rakodav některé louky, pastviny a rybolov (společně s Věrovanskými) za plat a roboty[13]) a 1464 int. své manželce Žofii z Kunštátu Rakodavy.[14]) Městu Tovačovu potvrdil 1459 odúmrt, puštěnou městu od Alberta z Cimburka.[15]) Jan zemřel r. 1464 a zanechal léno svým synům Ctiborovi a Jaroslavovi z Cimburka. Ctibor byl věrným stoupencem krále Jiřího, který mu r. 1470 daroval tvrz Tovačov s městem starým a novým, Hrobí, Tovačovec, Čip, Věrovany, Ivaň (!), Oplocany a Výkleky v pravý alod, což 1479 král Matyáš potvrdil.[16]) Ctibor (zemřel 26. června 1494) měl za manželku nejprve Machnu z Valdštejna, pak Elišku z Melic.[17]) Ctibor koupil 1472 (int. 1480) od Bernarta z Žerotína Hrdibořice (AČ VI. 508, ZDO XII. 13.), od Jakuba z Šarova Číhovice, (int. 1480),[18]) 1489 smluvil se s Heraltem z Kunštátu na

[25]) ZDO XIV. 5. — [26]) Roč. musea města Prostějova, 1926 43. — [27]) P I. 78. — [28]) Hübel, 36. — [29]) ZDO I. 551, Roč. musea m. Prostějova, IV. 82. [30]) Ib. IV. 83.

[1]) Friedrich II. 356. — [2]) CDM II. 216. — [3]) CDM V. 66, 144. — [4]) CDM VII. 205. — [5]) CDM IX. 100, XV. 80, ZVGMS IV. 139, ZDO I. 610. — [6]) CDM XV. 70. — [7]) CDM XV. 102, ZDO II. 110. — [8]) CDM XV. 127, 130. [9]) P I. 244, II. 381. — [10]) AČ VI. 498, XVI. 96, Codex Pernštejnský v archivu města Brna, 196. — [11]) ZDB XII. 180, ZVGMS IV. 43, Neumann, Nové prameny, 68. — [12]) AČ VI. 502, 504. — [13]) KA A IV. b 13. — [14]) ZDO XI. 97. — [15]) Bočkova sb. 10. 809. — [16]) ZDO XII. 9, 10, AČ XVI. 173, — [17]) ZDO XII. 11, 14. — [18]) ZDO XVI. 2. — [19]) Codex Pernštejnský, 113. —

Plumlově o některé struhy a cesty,[19]) získal (int. 1490) od Jana Přovského ze Sovince díl Bolelouce,[20]) 1490 koupil za 620 zl. uh. od Jana, Petra a Zikmunda bratří vl. Čertorejských z Čertorej Čelčice[21]) a 1491 (int. 1492) od Kunky z Kravař a Ladislava z Boskovic Klenovice (Klínovice!).[22]) Král Vladislav dal 1472 Tovačovu jarmark, 1492 přidal další dva jarmarky, právo pečetiti červeným voskem a rozmnožil městský znak o erb pánů z Cimburka.[23]) Po smrti Ctiborově seděl na Tovačově jeho synovec Adam z Cimburka (zemřel 3. prosince 1502), jenž odkázal panství své matce Johance z Krajku, provdané tehdy za Jana z Šelnberka a Kosti.[24])

Jan z Šelnberka dal 1503 Bolelouci odúmrt a potvrdil Tovačovu privilegia,[25]) ale již 1503 prodal (int. 1503) hrad a město Starý a Nový Tovačov s předměstím Čípem a pod., městečko Kralice, Věrovany, Rakodavy, Ivaň, Oplocany, Výkleky, Hrdibořice, díl Bolelic(!), Troubky, městečko Klenovice s pod., Čelčice, Čihovice s pod., díl Pivina, louky slovou Daňkovice u Kojetína a opravní ves Klopotovice za 24.000 kop českých Vilémovi z Pernštejna.[26]) Vilém osvobodil 1504 Věrovany od hlásek na Tovačově,[27]) 1505 udělil poddaným z Bolelice(!) privilej na les pod Črtoryji (!),[28]) 1505 dal také Hrdibořicům privilej na les pod Čertoreji,[29]) 1511 dal Oplocanům právo vaření piva a jiné svobody[30]) a 1513 koupil za 500 kop č. Čertoryje od Mikuláše z Bystřice.[31]) Dále 1509 rozprodal rolí měšťanům tovačovským, 1512 osvobodil tovačovské rybáře od robot za plat a 1515 pustil Bratřím v Tovačově místo pro zbor.[32]) R. 1510 připomíná se v Tovačově špitál a 1544 škola.[33])

Vilém z Pernštejna zemřel 8. dubna 1521 na Pardubicích a zanechal Tovačov svému synu Janovi, jenž byl již od 1507 spolumajitelem statku.[34]) Jan z Pernštejna (zemřel 1548) osvobodil 1518 Tovačov od robot,[35]) 1521 (int. 1522) koupil od Jana Kobíka z Opatova za 2750 kop tvrz a ves Majetín a díl Bolelic(!),[36]) 1523 dal Věrovanům některé svobody,[37]) 1529 osvobodil Oplocanské od robot a hlásek[38]) a 1539 potvrdil Čertorejům list Zicha z Volfsberku z r. 1451 na pozemky a potvrdil také, že Čertorejští nejsou povinni robotami,[39]) dále téhož roku potvrdil Bolelíci(!) privilej z r. 1503 na odúmrt a potvrdil, že Boleličtí nejsou povinni robotami.[40]) Dále seděl na Tovačově Vojtěch z Pernštejna, jenž obdržel 1553 list mocný,[41]) pak Vratislav z Pernštejna (zemřel 20. října 1582), jenž 1559 potvrdil Tovačovu privilegia a 1562 daroval městu mýto.[42]) Za Vratislava z Pernštejna byly již fary na panství osazeny katolickými faráři a 1570 stěžoval si biskup Vratislavovi, že jeho úředník chce vypuditi z panství dva katolické faráře a dosaditi faráře evangelické (ČČH 1934 286). Jan z Pernštejna, syn Vratislavův, oženil se 3. února 1587 s Marií Manriquez, dcerou Juana de Lara, potvrdil 1584 Tovačovu privilegia[43]) a prodal 1585 panství tovačovské Janu Manriquezovi z Laru, jenž vypudil z panství evangelické kněze a nahradil je katolickými.[44]) Po smrti Manriquezově ujal se Jan zadluženého panství znovu a prodal 1597 za 182.000 kop č. zámek a město Tovačov s předměstím a pod., městečko Klenovice s pod., Troubky, Oplocany, Ivaň, Čehovice s pod., Hrdibořice, Biskupice, Čertoryje, Boletice(!), Majetín, Rakodavy, Věrovany, Klopotovice, díl Charvát a mnoho rybníků Štěpánovi hr. Illyezhazy.[45]) R. 1600 byl sepsán urbář panství tovačovského.

Štěpán hr. Illyezhazy prodal 1600

[20]) ZDO XIII. 14. — [21]) AČ XVI, 352. — [22]) AČ VI. 528, ZDO XIV. 4. — [23]) Bočkovo sb. 10. 808, 10. 810, ČMMZ V. 18, ČMM 1895 268. — [24]) AČ VI. 534, ČPS XXXII. 21, ZDO XVI. 26. — [25]) AČ XX. 432, Bočkova sb. 10.812. — [26]) AČ VI. 542, ZDO XVI. 26. — [27]) AČ XVII. 53. — [28]) AČ XVII. 55. — [29]) AČ XVII. 55. — [30]) AČ XVII. 143. — [31]) AČ VI. 545, LSA 56, AČ XVII. 182. — [32]) AČ XVII. 106, 171, 229. — [33]) Bočkova sb. 10.815, 10.819. — [34]) AČ XVII. 74. — [35]) AČ XX. 302. — [36]) AČ XX. 309, ZDO XIX. 6. — [37]) AČ XX. 314. — [38]) AČ XX. 341. — [39]) AČ XX. 429. — [40]) AČ XX. 432. — [41]) Salbuch č. 286., f. 15. — [42]) Salbuch č. 287., f. 185, Bočkova sb. 10.821, 10.823, — [43]) Bočkova sb. 10.825. — [44]) ČMM 1908 251, 1913 242. — [45]) Akta Göding, 16, ZDO XXXI. 13. — [46]) ZDO XXXII.

(int. 1602) panství Vejkhartu a Karlovi bratřím hr. z Salm-Neuburku, z nichž Vejkhart potvrdil 1601 Tovačovu privilegia.[46]) Vejkhart zemřel 1612 a zanechal panství synům Juliu, Karlovi a Vejkhartovi hr. z Salm-Neuburku, za nichž byl 1616 v Tovačově evangelický farář.[47]) Ještě 1624 zdržovali se na panství predikanti.[48]) Za českého povstání 24. července 1619 obsadili tovačovský zámek stavovští.[49]) Bratři hr. Salmové rozdělili se 1636 o otcovské statky a Tovačov přejal nejstarší z nich Julius (zemřel 1655).[50]) V létě 1643 zmocnil se tovačovského zámku švédský generál Torstenson, jenž zřídil tu nejprve tábor a po jeho zrušení zanechal na Tovačově posádku, ale v září téhož roku posádku odvolal.[51]) V pol. 17. st. bylo v Tovačově 33 židovských domů.[52])

Po Juliovi dědil panství tovačovské jeho syn Ferdinand Julius hr. Salm-Neuburk (zemřel 1696), pak bratranec posledního Arnošt Leopold hr. Salm-Neuburk, jenž 1712 potvrdil Tovačovu privilegia a 1715 prodal panství tov. za 630.000 zl. a 1000 dukátů klíčného Janu Dětřichovi Petřvaldskému sv. p. z Petřvaldu.[53]) Ten pak (int. 1724) daroval Tovačov svému synu Amandovi Antonínu sv. p. Petřvaldskému (zemřel 1762).[54]) Po smrti Bernarta Jana sv. p. Petřvaldského 1763 zdědil Tovačov František Josef hr. z Künburgu (zemřel 1793), jehož syn Arnošt Josef hr. z Künburgu pronajal 1793 panství tovačovské Antonínu Valentinovi sv. p. z Kaschnitz.[55]) R. 1832 bylo panství int. Janovi hr. z Künburgu (zemřel 1878) a pak Františkovi hr. z Künburgu, jenž 1887 prodal Tovačov za 2,700.000 zl. Davidovi ryt. Gutmannovi (zemřel 14. května 1912), po němž dědil Dr. Vilém Herman ryt. v. Gutmann.

Pozemková reforma byla provedena v l. 1923—25 (vlastník Dr. Vilém Gutmann, plocha 3405 ha). Vlastníku propuštěny byly ze záboru zbytkové statky Nový Dvůr, Ludvíkov, Trní, Viklice, zámek, cukrovar, sladovna a cihelna v Tovačově; utvořen zbytkový statek Majetín, v záboru zůstává lesní hospodářství. Zcela byly rozděleny dvory Oplocany, Rakodavy, Troubky, Klopotovice a Klenovice.

Klenovice na Hané, dříve městečko, nyní ves, s far. kostelem sv. Bartoloměje. R. 1309 jmenuje se Hrabiše z Klenovic, 1381 náležely pánům z Šternberka;[56]) k 1397 viz u Šternberka. R. 1394 jmenuje se tu farní kostel.[57]) Jindřich z Kravař int. 1412 Klenovice kromě patronátu Janovi z Ptení a Víckova,[58]) jenž 1418 int. Klenovice Petrovi Holému a Janovi bratřím z Bařic.[59]) Kunka z Cimburka prodala před 1491 Klenovice Ctiborovi z Cimburka (Codex Pernštejnský, 174). K 1491—1597 viz u Tovačova. Po válce třicetileté bylo v městečku 27 osedlých a 35 pustých domů.[60]) Fara zanikla za třicetileté války a byla 1681 obnovena.

Annín, dříve Annov, založen 1799.

Arnoštov, založen 1801.

Biskupice bývaly zbožím biskupským (k 1131 viz u olomoucké kapituly), ale biskup Stanislav postoupil 1524 Biskupice záměnou jako alod Janovi z Pernštejna (AČ XX. 322).

Bolelouc; kolem r. 1232 Bolelouc (Boleluch) olomoucký arciděkan Radoslav od syna Protivenova Bohuslava.[61]) Dále jmenují se 1287 Předbor (de Boleluz), 1347 Chřel a 1354 Slavibor z Bolelouce.[62]) Boček z Kunštátu int. 1371 Bolelouc svému bratru Smilovi z Lestnice.[63]) K 1408 viz u Majetína, 1480 u Lestnice, 1522 o Olomouce (klášter sv. Jakuba) a 1490 až 1597 u Tovačova.

Cvrčov připomíná se 1466,[64]) ves pak zanikla a byla obnovena 1790 parcelací panského dvora.

Čechovice, dříve Čihovice, s far. kostelem sv. Prokopa z 1788. R. 1287 psal se Ratmír z Čechovic (de Chyhouich);[65]) 1358 drželi zboží v Čechovicích bratří Ješek Číhovka a Bareš z Číhovic, kteří 1358 int. Čechovice Albertovi a Zdeňkovi bratřím ze Šternberka.[66]) K 1397 viz u Šternberka.

34, Bočkova sb. 10.829. — [47]) ČMM 1894 28. — [48]) ČMM 1915 122. — [49]) ČČH XXXV. 302. — [50]) ZDO XXXVII. 30. — [51]) Schr. XXIII. 11. — [52]) ČMM 1892 64. — [54]) ZDO V. 30. — [55]) ZDO XI. 293. — [56]) CDM VI. 30. ZDO IV. 14. — [57]) MV I. 880. — [58]) ZDO VIII. 72. — [59]) ZDO IX. 253. — [60]) ČMM 1892 154. — [61]) CDM II. 216. — [62]) CDM IV. 250, VII. 734, XV. 66. — [63]) ZDO II. 14. — [64]) P IV. 483. — [65]) CDM IV. 249. — [66]) ZDO

Ludmila z Kravař int. 1480 Čechovice Jakubovi z Sarova, jehož manželkou byla Kateřina z Doubravice,[67]) a ten prodal 1490 Čechovice za 2800 zl. uh. Adamovi a Ctiborovi z Cimburka.[68]) K 1480—1597 viz u Tovačova. Fara byla zde již v 16. st., zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena kuracie, 1870 fara. Jan z Pernštejna pustil 1544 Čechovicům odúmrt a Vratislav z Pernštejna 1577 propůjčil pečetní znamení (AČ XX. 477, LSA 267, obecní archiv v Čechovicích).

Čelčice; k 1078 viz u kláštera Hradiska; 1342 jmenuje se Racek z Čelčic;[69]) k 1480—1503 viz u Tovačova. Petr a Zikmund bratři vl. z Čertorej prodali 1490 Čelčice Ctiborovi z Cimburka (Pernštejnský codex, 175). Jan z Pernštejna dal 1527 Čelčicum právo pastvy na blatech a 1540 snížil roboty (AČ XX. 331, 446).

Čertoryje; r. 1234 náleželo zboží v Čertoryjích olomoucké kapitule,[70]) 1380 psal se Václav z Čertoryj (Czrtoregi).[71]) Král Jiří int. 1464 Čertoryje (Črtoryj) Řehoři Molarovi z Olomouce.[72]) Po smrti Čeňka z Volfenberka spadla ves na krále a Vladislav II. int. ji 1496 olomouckému měšťanu Janu Linkovi.[73]) K 1513—97 viz u Tovačova. Před r. 1537 držel Čertoryje, nejspíše zástavou Mikuláš z Bystřice, po němž tehdy zbyla vdova Barbora z Lomnice.[74])

Hrdibořice přip. se 1254.[75]) Václav II. prodal 1304 rychtu v Hrdibořicích.[76]) K 1321—1597 viz u Tovačova. K 1406—25 viz u Hlubokého. Dobeš z Tvorkova int. 1447 Hrdibořice Bernartovi z Žerotína, jenž 1472 prodal ves Ctiborovi z Cimburka (ZDO X. 663, Codex Pernštejnský, 176).

Charváty, větší část vsi s far. kostelem sv. Jana Křtit. R. 1347 jmenuje se Vicen z Charvát.[77]) K 1522—35 viz u kláštera sv. Jakuba v Olomouci, 1597 u Tovačova. O obsazování fary v Charvátech byl spor mezi Janem z Pernštejna a biskupem, který posléze 1542 patronát podržel; proto také 1574 i 1617 byla charvátská fara katolická.[78])

Chrbov založen před 1713.

Ivaň; dříve Ejvaň, 1359 jmenují se bratři Milota, Lacek a Jindřich, synové Zdeňka z Ivaně (de Eywans).[79]) K 1358—1597 viz u Tovačova.

Klopotovice, k 1213—1535 u kláštera sv. Jakuba v Olomouci, 1503—97 viz u Tovačova.

Majetín; r. 1277 jmenuje se Heřman (de Moiethin) a 1306 Unka z Majetína (de Mogetyn).[80]) K r. 1318 viz u Loučan. Dále Unka, syn Viknana z Majetína prodal 1354 tvrz a ves Majetín (Mayczin) s mlýnem na řece Moravě a ves Lhotku bratřím Janovi Drslavovi z Kravař.[81]) Vedle toho 1318 díl Majetína náležel kapitule olomoucké.[82]) Lacek z Kravař int. 1374 Majetín a Lhotu Valentinovi z Přestavlk, po jehož smrti držel 1408 statek Majetín, Lhotu před Majetínem, díl Bolelic(!) a Duban Bohunek z Majetína, který tu seděl ještě 1434 se svým bratrem Valentina z Majetína.[83]) Král Jiří int. 1464 tvrz a ves Majetín a Dubany Machně z Duban, která vzala 1480 na to zboží svého syna Jindřicha z Vlašimě na spolek.[84]) Oba pak 1481 int. Majetín s tvrzí a pustý Mastník Mikšovi z Kokor, který zde seděl ještě 1484.[85]) Statek sirotků po neb. Mikšovi tvrz a ves Majetín a pustý Mastínek(!) byl prodán pro dluhy (int. 1490) Bohuslavovi z Kokor.[86]) Dále seděl zde 1493 Zdeněk z Kokor, jemuž 1513 Vladislav II. pustil opravu na klášterních vsích Citově a Brodku.[87]) Bratři Jan a Jindřich z Kokor int. 1516 Majetín a Bolelouc Janu Kobíkovi z Opatova.[88]) K 1522—97 viz u Tovačova.

Oplocany, k 1131 viz u olomoucké kapituly, k 1297—1597 viz u Tovačova.

Rakodavy, k 1358—1597 viz u To-

I. 58, 365. — [67]) ZDO XII. 15. — [68]) AČ VI. 523, Codex Pern)tejnský, 158. I. 58, 365. — [67]) ZDO XII. 15. — [68]) AČ VI. 523, Codex Pernštejnský, 158. — [69]) CDM XV. 50. — [70]) CDM II. 254. — [71]) P I. 50. — [72]) ZDO XI. 212. — [73]) ZDO XVI. 2, 10. — [74]) Pernštejnský Codex, 356. — [75]) CDM III. 205. — [76]) CDM V. 165. — [77]) CDM VII. 734. — [78]) KA A VI. d 11, ČČH 1934, 286. — [79]) CDM XV. 79. — [80]) CDM IV. 141, V. 187. — [81]) CDM XV. 66. — [82]) CDM VI. 141. — [83]) ZDO II. 450, P I. 295, III. 82. — [84]) LSA 90, ZDO XII. 14. — [85]) ZDO XII. 21, Stav. arch. 438. — [86]) ZDO XIII. 2. — [87]) P VI. 319, LSA 78, PO VII. 116, Pernštejnský Codex, 221. — [88]) ZDO XVII. 28,

vačova. R. 1368 Beneš z Víckova prodal své zboží v Rakodavech, jež koupil od Tysolta, Onšovi z Lobodic.[89]) R. 1412 psal se Jakoubek z Rakodav.[90])

Troubky s far. kostelem sv. Markéty. R. 1348 náležela ves Heraltovi z Kunštátu.[91]) Vok z Kravař prodal 1380 Troubky s tvrzí a pod. a Člunek Ctiborovi z Cimburka.[92]) K 1503—97 viz u Tovačova, Fara zanikla později, 1767 zřízena lokalie, 1784 kuracie.

Věrovany; k 1131 viz u olomoucké kapituly, r. 1275 psal se Ludmír z Věrovan;[93]) k 1358—1597 viz u Tovačova.

Zaniklé vsi:

Čípp, 1470—1503 předměstí Tovačova.

Člunek zanikl u Troubek, kde jest trať Člunky, k 1351—1418 viz u Troubek.

Hrobí, k 1470 viz u Tovačova.

Lhotka zanikla u Majetína, kde jest trať Lhota, 1318 viz u Loučan, k 1354—1408 viz u Majetína.

Mastník zanikl u Majetína, k 1480—90 viz u Majetína.

Tovačovec splynul pravděpodobně s Tovačovem, k 1358—1470 viz u Tovačova.

Výkleky zanikly u Tovačova, kde jest Vyklický dvur, k 1297—1503 viz u Tovačova.

Liter.: A. Ugwitz, Z minulosti města Tovačova a okolí, 1907. — O patrimonijním archivu pojednává A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivů velikých statků, Praha 1929.

PANSTVÍ KOJETÍN A STATKY VICEMĚŘICE, VŘESOVICE A KOVALOVICE.

Kojetín, municipální město s vlastním magistrátem, far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z konce 17. st. Městečko náleželo již v 13. st. biskupství pražskému a r. 1280 byly upraveny hranice mezi panstvím kojetínským a Bezměrovem: od mostu na řece Hané (Hanna) po této řece až k Moravici (Morauiczam) tak, že řeka Haná jest zcela na území kojetínském; za Moravicí až k jezírku Martin Sehe, které náleží z Bezměrovu, pak k potoku Dílné Struze (Dyelnastruha), pak přímo k Bezměrovské cestě, k potoku „Radsche" a potoku „Teba".[1]) R. 1291 přip. se mýto v Kojetíně.[2]) 1399 připomíná se výslovně farní kostel.[3]) Arcibiskup pražský Zbyněk potvrdil 1406 Kojetínu privilegia, dal odúmrt, městské právo brněnské a udělil vsím Němčicům, Měrovicům a Hruškám odúmrt.[4]) Arcibiskup Konrád zastavil 1415 Kojetín s přísl. Janu Puškovi z Kunštátu v 2000 kopách č.[5]) Král Zikmund zapsal 1436 zboží kojetínské v 5000 zl. uh. Jiříkovi Lukovskému z Šternberka, jeho manželce Anežce, kněžně opavské, Lackovi z Šternberka a Petru Romanovi z Vítovic, z nichž Jiří postoupil již 1437 zástavu Janovi Tovačovskému z Cimburka a jeho manželce Žofii z Kunštátu.[6]) Král Jiří dal 1459 Kojetínu dva jarmarky.[7]) Po Janovi držel zástavu jeho syn Jaroš z Cimburka, jemuž připsal 1465—66 král Jiří 2.000 zl. uh. na zástavě Kojetína a který 1481 postoupil zástavu kojetínskou Janu Heraltovi z Kunštátu.[8]) Vladislav II. 1483 Janu Heraltovi zástavu potvrdil a ten přikoupil 1489 k panství ještě Popovice.[9]) Jan Heralt smluvil se 1487 s Hynkem Rokytským z Ludanic o hranice mezi panstvím kojetským a chropiňským (Codex Pernštejnský, 145).

Dědici po Janu Heraltovi prodali 1495 městečko Kojetín, Němčice, Měrovice, Hrušku, Jaroměřice (u Jevíčka), Dančovice a pusté vsi Dubročov a Kroužek za 9.000 zl. uh. Adamovi

PO XXXVIII. 313. — [89]) CDM XV. 116. — [90]) P II. 401. — [91]) ZDO I. 20. — [92]) AČ VI. 497. — [93]) CDM V. 118.

[1]) CDM IV. 172. — [2]) CDM VI. 140. — [3]) CDM XII. 524. — [4]) CDM XIII. 439, 440. — [5]) Bočkova sb., 8673. — [6]) AČ VI. 499, VII. 571, P III. 448, 564, Sedláček, Zbytky reg. 1320, Codex Pernštejnský v arch. města Brna, 137. — [7]) Bočkova sb. 8663. — [8]) Codex Pernštejnský, 138, 139,, AČ VI. 506, 511. — [9]) Codex Pernštejnský, 141, AČ VI. 522. — [10]) AČ XVI. 469, VI. 534, 541,

z Cimburka, jemuž 1502 Vladislav II. Kojetín i manství Popovice potvrdil.[10]) Týž panovník potvrdil také 1502 privilegia městečka Kojetína.[11]) Po smrti Adamově koupil zboží kojetínské a jaroměřické Jan z Kunovic, pak 1503 Vilém z Pernštejna, který 1506 postoupil měšťanům dva lány roli kněžské.[12]) R. 1523 král Ludvík udělil Kojetínu další jarmark.[13]) Král Ferdinand I. 1538 znovu zastavil zboží kojetínské Janovi z Pernštejna a 1539 udělil opět Kojetínu jarmark.[14]) Jan z Pernštejna pustil 1540 měšťanům některé roboty pod plat a 1541 dal jim řád na šenkování vína.[15]) R. 1566 držel panství kojetínské zástavou od pánů z Pernštejna dočasně Jan Kropáč z Nevědomi.[16]) R. 1567 potvrdil Kojetínu privilegia Maximilian II.[17]) Ještě v pol. 16. st. byla v Kojetíně katolická fara; v l. 1537—91 připomíná se v Kojetíně bratrský zbor.[18]) Od doby pánů z Pernštejna mělo zástavní zboží kojetínské stejné majitele s Tovačovem. R. 1602 celé město vyhořelo. Julius hr. Salm-Neuburg dal 1636 pořiditi urbář panství kojetínského.[19]) V pol. 17. st. bylo v městě 60 židovských domů.[20])

Na sklonku 17. st. vznikly spory mezi zástavními držiteli Kojetína a pražským arcibiskupstvím, jemuž posléze panství kojetínské přiřčeno (int. 1699),[21]) než arcibiskup Ferdinand hr. z Kühnburka 1725 (int. 1726) postoupil Kojetín, jenž zatím stal se jeho privátním statkem Marii Alžbětě vévodkyni šlesvicko-holštejnské, roz. kněžně z Liechtenštejna,[22]) která zemřela 1744 a odkázala Kojetín své dceři Marii Terezii provd. kněžně Oettingen-Spielberg (zemřela 1745).

Dále dědila dcera zemřelé Marie Leopoldina provd. hr. Kaunitz-Rittberg, která 1794 odkázala panství Kojetín, Viceměřice a díl Dědic své dceři Eleonoře, provd. hr. Metternich-Winneburg.[23]) R. 1825 převzal panství syn Eleonory Viktor kníže Metternich-Winneburg (zemřel 17. listopadu 1861); po smrti jeho švakra Mořice hr. Sandora (23. února 1878) dědila Pavlina kněžna Metternich-Winneburg, roz. hr. Sandor a po smrti této 1924 Zofie kněžna Oettingen-Spielberg.

Pozemková reforma byla provedena 1924 (plocha 969 ha); vlastníku propuštěn byl ze záboru zbytkový statek Kojetín a lesní hospodářství, zcela byly rozděleny dvory Kovalovice a Viceměřice.

Městská privilegia potvrdil 1661 Leopold I., 1750 Marie Terezie a 1781 Josef II. R. 1714, 1724, 1746 a 1801 město vyhořelo. — V Kojetíně narodil se 1815 historiograf markr. moravského Beda Dudik.

Němčice nad Hanou, městečko s far. kostelem sv. Marie Magdaleny. K 1406 až 1495 viz u Kojetína. Ferdinand I. vysadil 1563 Němčice na žádost Vratislava z Pernštejna na městečko, nadal je znakem, právem pečetiti zeleným voskem, dvěma jarmarky a trhem.[24]) Fara zanikla za třicetileté války a již 1652 obnovena.

Hruška s far. kostelem sv. Jana Nep. K 1078 viz u kláštera Hradiska, 1406—95 u Kojetína. R. 1851 zřízena kuracie, 1865 fara.

Měrovice nad Hanou s far. kostelem sv. Bartoloměje, k 1406—95 viz u Kojetína. Fara, která tu byla již v 16. st., zanikla za třicetileté války, 1812 zřízena kuracie, 1861 fara.

Popůvky, dříve Popovice, byly od nejstarších dob lénem pražského biskupství; již 1280 jmenují se tu biskupští manové Ospel a Mnihus z Popovic,[25]) 1392 Bohuněk a Jarek z Popovic.[26]) Jan z Popovic prodal své manství, díl Popovic Filipovi z Pačlavic, což 1469 král Jiří potvrdil, a také Kryštof z Popovic prodal 1471 své manství v Popovicích Vojslavovi a Janovi bratřím z Pačlavic.[27]) Kup se neuskutečnil a Kryštof z Popovic prodal ještě 1471 s povolením krále Jiřího manství Popovice Janu Heraltovi z Kunštátu, jemuž 1489 Vladislav II.

Codex Pernštejnský 143. — [11]) Bočkova sb. 8657. — [12]) AČ VI. 542, XVII. 66, Codex Pernštejnský 147. — [13]) Bočkova sb. 8662, AČ XX. 316. — [14]) Kopiář arch. min. vnitra V. 452, Salbuch č. 284., f. 14. — [15]) AČ XX. 44. — [16]) PO XXIV. 156. — [17]) Bočkova sb. 8666, Salbuch č. 287., f. 287. — [18]) ČČH 1934 287. PA IX. 347. — [19]) SA VI. 168. — [20]) ČMM 1892 64. — [21]) ZDO III. 116. — [22]) ZDO V. 125, 220. — [23]) ZDB XI. 352, XII. 93. — [24]) Nová sb., Salbuch č. 287., f. 185. — [25]) CDM IV. 172. — [26]) CDM XV. 340. — [27]) AČ VI. 507, XVI. 174. — [28]) AČ XVII. 148. — [29]) SA VI. 166. — [30])

Popovice osvobodil z manství (týž současně nařídil, aby Popovice nesměl vyplatiti nikdo, než arcibiskup (Codex Pernštejnský, 142). Vilém z Pernštejna dal 1511 Popovicům odúmrt.[28])

Stříbrnice náležely již 1495 k panství kojetínskému; 1843 vykoupily se z roboty.[29])

Na panství zanikly vsi:

Daňkovice stávaly u Kojetína, k 1495 viz u Kojetína, 1503 u Tovačova.

Dubročov, k 1495 viz u Kojetína.

Kroužek, k 1495 viz u Kojetína.

Statek Viceměřice.

Viceměřice s zámkem; kolem roku 1320 jmenuje se man biskupa olomouckého Hartman z Viceměřic (Weczimericz),[30]) pak 1375 Oneš, 1387 Čeněk a 1444 Zdeněk z Viceměřic.[31]) Král Ladislav zapsal Viceměřice s tvrzištěm Karlovi z Vlašimě, jenž 1464 int. toto zboží Janu a Benešovi bratřím z Bílkova (manželkou Benešovou byla 1481 Eliška z Žerotína).[32]) Mikuláš Pražma z Bílkova int. 1532 Viceměřice a Poličky Mikulášovi z Brnička, který tu seděl ještě 1542.[33]) Kateřina, Johanka a Alžběta sestry vl. Brnické z Brnička, které seděly tu již 1547, int. 1558 tvrz a ves Viceměřice a Poličky Matyáši Ořechovskému z Honbic (byl tu již 1550 a měl syny Václava, Jana a Buriana Ořechovské),[34]) po němž seděl tu 1566—73 Václav Ořechovský[35]) a 1583 Matyáš Ořechovský z Honbic, jenž 1591 int. Viceměřice a Poličky Kryštofu Puchomířovi z Puchamu.[36]) R. 1593 získal Viceměřice Frydrych st. z Žerotína, po němž dědil Jan Diviš z Žerotína, který 1604 int. Viceměřice a Poličky Václavu Žalkovskému z Žalkovic, evangelíku.[37]) Po smrti Jiřího Protivce Žalkovského porovnali se 1696 o Viceměřice bratři Václav Ferdinand a František Matyáš Žalkovští z Žalkovic, z nichž podržel statek poslední (ZDO III. 358). Jeho synové Jiří Frydrych a Jan Milota Žalkovští int. 1732 Viceměřice Marii Alžbětě vévodkyni šlesvicko-holštýské, roz. kněžně z Liechtenštejna (ZDO VI. 66).

Dědice, městečko, díl, k 1133 u olomoucké kapituly. Díl Dědic spolu s Nezamyslicemi, porostlinou Budečko s dubovým lesem a Laškovem byl 1460 králem Jiřím potvrzen klášteru lanškrounskému v Olomouci (Sedláček, Zbytky reg., XV. 23). K r. 1620 viz u kláštera Všech sv. v Olomouci. Probošt Caesar Nardus 1623 (než s omezením pro účast v povstání) a probošt Jiří Karásek 1679 obnovili Dědicům privilegia. Klášter Všech sv. v Olomouci int. 1684 Jiřímu Protivci Žalkovskému z Žalkovic díl Dědic (ZDO II. 3); Jiří Frydrych, Jan a Milota Žalkovští int. 1732 díl Dědic Marii Alžbětě vévodkyni šlesvicko-holštejnské, roz. kněžně z Liechtenštejna (ZDO VI. 66).

Pazderna, díl.

Poličky, dříve Puličky; 1348 seděl zde Mikuláš z Pulic[38]); k 1532—1604 viz u Viceměřic.

Panství Vřesovice.

Vřesovice s zámkem a far. kostelem sv. Petra a Pavla. K 1078 viz u kláštera Hradiska, jemuž ves náležela až do zrušení kláštera. Správa náboženského fondu prodala 1825 panství vřesovické ke Kojetínu. Roku 1840 byly Vřesovice int. Klementu Václavu Lotharovi knížeti Metternich-Winneburg (zemřel 11. června 1859) a pak Richardu knížeti Metternichovi. Fara stávala tu již na počátku 15. stol.

Bedihošť příp. se 1249 (Bedihosci) a pak 1275, kdy jmenují se Hodek a Holeš z Bedihoště.[39]) V pol. 14. st. ves náležela klášteru Hradisku; od kláštera držel ji však tehdy zástavou Markvart z Morkovic, který 1355 odkázal Bedihošť markr. Janovi.[40]) K 1355—1504 viz u kláštera Hradiska. Opat Jan dal 1504 Bedihošti odúmrt a opat Pavel 1512 srovnal se s Bedihošťskými o roboty.[41])

Hradčany, k 1078—1412 viz u kláštera Hradiska.

Lechner I. 6. — [31]) P I. 48, CDM XV. 275, AČ VI. 500. — [32]) ZDO XI. 93, XII. 29. — [33]) ZDO XXIII. 10. — [34]) PO XX. 46, XXI. 65. ZDO XXVII. 3. — [35]) PO XXIV. 173, LSA 444. — [36]) PO XXXI. 202, ZDO XXX. 69. — [37]) ZDO XXXIII. 49, ČMM 1922 152. — [38]) ZDO III. 25. — 39. CDM II. 142, V. 118. — [40]) ZDO I. 387. — [41]) Mlčoch, Bedihošť, 40. — [42]) ZDB III. 461,

Obědkovice, k 1078—1513 viz u kláštera Hradiska.

Pivín s far. kostelem sv. Jiří z 1712 až 1716. K 1321 viz u Tovačova. Markr. Jan postoupil 1358 ves Pivín záměnou Ješkovi z Boskovic, jenž však již 1360 ves postoupil markraběti zpět.[42]) K 1503 viz u Tovačova. Před r. 1517 seděl tu Bohuněk Cernín (1517 neb.).[43]) Posléze 1526 (int. 1527) Petr z Vlachovic prodal díl Pivína Janovi z Pernštejna a Jaroslav, Vratislav a Vojtěch bratři vl. z Pernštejna int. 1550 Pivín s pod. a Skaličku Kryštofu Falkenhajnovi z Glošku.[44]) R. 1580 držel Pivín Jan Zalkovský z Žalovic[45]) a Jindřich Žalkovský zapsal 1603 na tvrzi a vsi Skaličce a Pivíně s pod. věno své manželce Elišce Bítovské z Slavíkovic.[46]) Mořic Valerian Žeranovský z Sezemic prodal (int. 1657) Skaličku a Pivín za 10.000 zl. Juliu Šťastnému Smerhovskému z Lidkovic, který již 1658 int. statek (prodej za 13.000 zl.) Marii Alžbětě Lvové z Rožmitálu, roz. z Žerotína.[47]) Tato prodala (int. 1661) statek za 11.000 zl. klášteru Hradisku.[48]) Roku 1784 zřízena byla v Pivíně kuracie.

Skalka, dříve Skalička neb Strerovice. K r. 1550 viz u Pivína. Kryštof Falkenhajn z Glošku na Skaličce (1551) zemřel před 1565 a zanechal děti Bartoloměje, Salomenu, Barboru a Elišku Falkenhajny z Glošku.[49]) R. 1579 seděl tu Jan Žalkovský z Žalkovic, 1610—19 bratři Jindřich, (měl syna Jáchyma Žalkovského i jiné syny, byl evangelík), Hynek a Zdeněk Žalkovští z Žalkovic.[50]) Jiří a Bernart bratři vl. Žalkovští prodali před 1630 Skaličku Janu Jaroslavovi Žeranovskému ze Sezemic (int. 1664), jehož manželkou byla 1631 Anna Krčmová z Konepas a po němž dědil Mořic Valerian Žeranovský (PO XLIII. 15, 88, ZDo I. 161). Dále viz u Pivína. Po třicetileté válce byla ves pustá, ale vznikla znovu 1785 parcelací pivínského dvora pod názvem Strerovice.

Václavovice vznikly 1785 parcelací bedihošťského dvora.

Statek Kovalovice.

Kovalovice s zámečkem. K 1131 viz u olomoucké kapituly. Biskup Bruno udělil 1270 Kovalovice lénem Konrádovi z Landsberka.[51]) Na poč. 14. st. bylo biskupské léno v Kovalovicích (k 1290 viz u Kroměříže) bylo počítáno k obvodu kroměřížskému.[52]) Léno držel 1357—89 Henzlin z Kovalovic,[53]) 1403—13 držel Kovalovice a Čehovice Henzlin z Kovalovic;[54]) Hynek z Rokytnice prodal 1463 léno Kovalovice Janovi z Kamene a ten opět 1473 bratřím Jiříkovi, Mikulášovi, Markvartovi, Milotovi a Štěpánovi z Veselice.[55]) R. 1565 přijal léno na Kovalovice Václav st. Podstatský z Prusinovic.[56]) R. 1619 držel léno Kovalovice evangelík Jindřich Václav Přepiský z Rychenburka.[57]) Témuž bylo léno pro účast v povstání konfiskováno a dáno Janu Kryštofu Orlíkovi z Lažiska a jeho manželce Ludmile Pergarce z Pergu, jimž bylo 1625 povoleno, aby jejich léno bylo dědičné i po přeslici.[58]) Ludmila Pergarka int. 1638 Kovalovice Kornelu Anchemantovi.[59]) R. 1654 bylo uděleno léno na Kovalovice a Lutopecny Janu Mikuláši Reuterovi z Hornšperku a 1670 jeho bratranci Janu Frydrychu Reuterovi.[60]) Syn posledního Ferdinand Mikuláš Reuter z Hornšperku prodal 1691 léno Františku Karlovi Lichnovskému z Voštic,[61]) načež 1723 Leopold Lichnovský prodal léno Janu Rudolfu Kominkovi z Engelshausen.[62]) Maximilian, Ignác a Rudolf ryt. Kominkové z Engelshausen prodali 1791 Kovalovice za 20.000 zl. Matyáši Tomášovi Weissovi v. Lilienburg[63]) a ten opět bratřím sv. p. Cordon. Od poč. 19. st. měl statek stejné majitele s Kojetínem.

CDM IX. 157. — [43]) PO X. 306. — [44]) ZDO XXI. 3, XXV. 71. — [45]) LSA 532. — [46]) ZDO XXXII. 37. — [47]) ZDO I. 228, 230, List. kláštera Hradiště I 143, 145. — [48]) List. kláštera Hradiště I 157, ZDO I. 233. — [49]) PO XXIV. 92, XXI. 178. — [50]) Stav. arch. 737, PO XXXIX. 11, PO XLIII. 119, ČMM 1922 152. — [51]) CDM IV. 47. [52]) Lechner I. 16. — [53]) Lechner II. 12, 17. — [54]) Lechner I. 18, II. 302. — [55]) Lechner I. 82, 88. DM IV. 23. — [56]) DM XV. 2. — [57]) ČMM 1922 157. — [58]) DMB V. 13. — [59]) DMB V. 33. — [60]) DMB IV. 54, IX. 18. — [61]) DMB IX. 141. — [62]) DMB XI. 94. — [63]) DMB XV. 10.

Lutopecny, díl, měl od nejstarších dob stejné držitele s Kovalovicemi.

Liter.: Fr. Peřinka, Kojetský okres, Brno 1930; B. Mlčoch, Bedihošť, 1926; J. Opletal, Paměti Vřesovic, 1933; Josef Chytil, Paběrky z dějů kojetínských, Brno 1851.

PANSTVÍ MOŘICE, STATKY NEZAMYSLICE A VÝŠOVICE.

Mořice s zámkem a fil. kostelem sv. Martina. R. 1238 jmenuje se Předbor, 1267 Zbyslav a 1374 Beneš z Mořic (poslední byl z rodu pánů z Kravař.)[1]) Lacek z Kravař int. 1384 Mořice s tvrzí a patr. Radslavovi z Nětčic.[2]) Dále seděli tu synové Radslavovi 1389 Mikuláš a 1397 Ješek z Nětčic a Mořic.[3]) Po smrti Zicha z Nedachlebic byly Mořice s tvrzí a patr. a Nětčice 1437 int. Janu st. a Janovi ml. Kuželům z Žeravic.[4]) Čeněk Kužel z Žeravic int. 1481 Mořice s tvrzí a patr. Protivcovi st. z Zástřizl a Pavlovic.[5]) R. 1492 seděl na Mořicích Protivcův bratr Mikuláš z Zástřizl[6]) a pak jiný Protivec z Zástřizl a na Miloticích, jehož dcery Anna, Johanka, Kateřina, Mandalena a Alena ze Zástřizl int. 1554 Mořice s piv., dvorem a pod., městečko Tíštín (Čištín!) s pod., Nemochovice, díl pustého Kozojedska, Srbce, Pavlovice s pod., pusté Unčoce a Vitčice Matouši Stošovi z Kounic. Matouš Stoš (manželkou jeho byla Kateřina ze Zástřizl) poručil 1564 statek mořický svým bratřím Otíkovi a Vilému Kundrátovi Stošům z Kounic.[8]) Poslední zanechal zboží. Mandaleně Stošovně z Kounic, která 1579 obdržela list mocný.[9]) Kolem r. 1580 byli z panství vypuzeni predikanti a na fary dosazeni kněží katoličtí (ČMM 1908 251, 1913 242). R. 1586 koupil Mořice s přísl. Kryštof Puchomíř z Puchamu,[10]) který vše prodal 1593 Frydrychovi z Žerotína. Frydrych odkázal Mořice svým příbuzným a Johanka Emilie Valdštejnská z Žerotína, Frydrych z Žerotína, Jetřich z Žerotína, Bernart, Baltazar a Přemysl z Žerotína prodali 1616 (int. 1618) panství mořické za 63.000 zl. mor. Vilému Frydrychovi z Žerotína na St. Jičíně.[11]) Témuž (byl evangelík, zemřel 1622) byly Mořice konfiskovány, oceněny na 60.000 tolarů a darovány Maximilianovi z Liechtenštejnu,[12]) který 1633 daroval panství mořické pavlánskému klášteru na Vranově.

Po zrušení kláštera (1784) náboženský fond prodal 1816 Mořice a Výšovice arcivév. Ferdinandu Österreich-Este. Dále bylo panství Mořice a statky Nezamyslice a Výšovice 1851 int. arciv. Františku Österreich-Este, jenž 1861 (int. 1865) prodal spojené statky za 300.000 zl. Janovi sv. p. Mundy. Týž prodal statky za 400.000 zl. olomouckému arcibiskupu Frydrychu lantkrabí z Fürstenberka, který daroval je 1874 Katolické podpůrné nadaci diecese olomoucké. R. 1885 bylo panství intabulováno olomouckému arcibiskupství.

Pozemková reforma na panství mořickém a statku nezamyslickém byla provedena 1924 (vlastník olomoucké arcibiskupství, plocha 523 ha); vlastníku propuštěny zámek a sladovna v Mořicích, utvořeny zbytkové statky Mořice a Nezamyslice, zcela byl rozdělen dvůr Mořice.

Tištín, městečko, s far. kostelem sv. Petra a Pavla z 1710—19. Polovice Tíštína (Cieszyn) náležela na počátku 14. st. olomouckému biskupu Konrádovi a spadla po jeho smrti na krále, který ji 1327 daroval olomouckému

[1]) CDM II. 290, III. 403, P I. 34. — [2]) ZDO IV. 426. — [3]) ZDO VI. 24, 552. — [4]) ZDO X. 215, AČ XVII. 240. — [5]) ZDB XII. 23. — [6]) ZDO XIV. 9. — [7]) ZDO XXV. 91, PO XXIII. 5. — [8]) ZDO XXV. 92, XXVII. 34, PO XXIV. 93. — [9]) Salbuch č. 287., f. 344, Kopiář archivu min. vnitra č. 89., f. 114. — [10]) PO XXXIII. 388. — [11]) ZDB XXIX. 1, ZDO XXXIV. 2. — [12]) Slovák,

biskupu Hynkovi Berkovi z Dubé.[13]) Později drželi Tištín páni z Šternberka a Matouš z Šternberka int. 1368 městečko Tištín (Sczestyn) své manželce Bolce.[14]) R. 1412 seděl zde Heralt z Kunštátu[15]) (k 1418 viz u Otaslavic). Heník z Valdštejna int. 1437 Tištín, Dobrochov, Vranovice a Služín Vokovi z Holštejna, jenž prodal ještě 1437 (int. 1448) toto zboží Heníkovi z Valdštejna.[16]) V 15. st. nazýval se Tištín opět jen vsí. K r. 1448—1554 viz u Mořic. Po válce třicetileté bylo v Tištíně 43 osedlých a 29 pustých domů,[17]) 1676 nazývá se Tištín opět městečkem.

Pavlovice s far. kostelem sv. Ondřeje z poč. 18. st. R. 1329 psal se Mikuláš z Pavlovic.[18]) V 14. st. byla ves rozdrobena v několik dílů, až Štěpán z Mejlic int. 1406 většinu Pavlovic a Lhotky Racku Skřítkovi z Trpenovic, faráři veselskému. Později náležely Pavlovice s patr. a Lhotka Janovi z Pozdětína, po jehož smrti bylo 1447 zboží int. Heřmanovi z Pavlovic.[19]) Týž byl z rodu Zástřizlů, jimž pak Pavlovice náležely. K 1554 viz u Mořic. Fara zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena kuracie, 1857 fara.

Srbce; k 1131 viz u Přerova; roku 1307 psal se Herbort z Srbec, 1355 až 75 Jeneč z Srbec.[20]) Vavřinek z Jestřebí int. 1389 Srbce Jindřichu a Zbyňkovi bratřím vl. z Krumsína.[21]) Jan House z Krumsína vložil 1418 Srbce Heřmanu Kunáskovi z Nezdenic.[22]) Dále Zikmund z Ořechového a Zdeněk z Strabenic int. 1437 Srbce Onšovi z Šarova, po jehož smrti byl statek int. Jiřímu z Rataj.[23]) Štěpán z Rataj vložil 1481 Srbce Protivcovi st. z Zástřizl.[24]) K 1492—1554 viz u Mořic.

Unčice; k 1131 viz u olomoucké kapituly; k 1274 viz u Moštěnic. Kolem 1320 a 1389 byly Unčice biskupským lénem v obvodu kroměřížském.[25]) Léno držel 1403 Mikuláš z Mořic a 1408 Vojslav z Pačlavic.[26]) Jan z Boru prodal 1469 manství Unčice za 300 zl. Martinovi a jeho synu Jaroslavovi z Hříště.[27]) Za válek uherských Unčice zpustly a Mikuláš z Hrádku vložil 1539 Janu Čertorejskému z Čertorej léno pustou ves Unčice.[28]) Posléze biskup Jan 1547 propustil pusté Unčice Pročkovi ze Zástřizl z léna.[29]) K r. 1554 viz u Mořic.

Vitčice připomínají se 1353.[30]) Roku 1359 psal se Sudek a 1387 Mikšík z Vitčic.[31]) Rukojmí za Jana z Vitčic int. 1466 Vitčice s tvrzí Protivcovi z Pavlovic.[32]) Posléze Jan Proček, syn Heralta z Zástřizl, int. 1537 Vitčice a díl Troubek Pročkovi ml. z Zástřizl.[33]) K r. 1554 viz u Mořic.

Mezi Pavlovicemi a Vitčicemi stávala ves Lhotka, k 1406—47 viz u Pavlovic.

Statek Nezamyslice:

Nezamyslice, městečko (1846 ves), s far. kostelem sv. Václava z 1697 a zámkem. R. 1276 psal se Budislav, 1283 Bohuslav a 1297 Herbort z Nezamyslic (Nisamylys).[34]) Hereš a Bušek bratři z Nezamyslic int. 1353 polovinu Nezamyslic s patr. Janu a Drslavovi bratřím z Kravař.[35]) Na tomto díle seděl 1374 Beneš z Kravař, který 1377 int. jej Ctiborovi z Cimburka.[36]) Ctibor získal také od Onše, Jana a Matouše bratří z Nezamyslic druhou polovici statku a prodal 1383 celé Nezamyslice s patr. a Budětín(!) lanskrounským augustiniánům.[37]) Fara nezamyslická byla na sklonku 14. st. inkorporována lanškrounskému klášteru, což 1397 papež Bonifác IX. potvrdil.[38]) Král Zikmund zapsal 1437 Nezamyslice Rackovi z Vyškova.[39]) K r. 1460 viz u Dědic, 1484 u augustiniánského kláštera v Olomouci. Opat Ondřej pustil 1455 Nezamyslicům roboty pod plat a opat Řehoř dal 1524 Nezamyslickým odúmrt.[40]) R. 1736 provedena revise mezí mořických a 1775 víceměřických a

Konf. prot., 43. — [13]) CDM VI. 341. — [14]) ZDO I. 1057. — [15]) P I. 397. — [16]) ZDO X. 55, 826, Nová sbírka. — [17]) ČMM 1892 154. — [18]) CDM VI. 386. — [19]) ZDO X. 672. — [20]) CDM VI. 9, XV. 69, Lechner II. 61. — [21]) ZDO VI. 118. — [22]) ZDO IX. 190. — [23]) ZDO X. 132, 735. — [24]) ZDO XII. 22. — [25]) Lechner I. 6, 12. — [26]) Lechner I. 18, 27. — [27]) LA k 1469. — [28]) DM V. 17. —[29]) LA k 1547. — [30]) ZDO I. 327. — [31]) CDM XV. 79, 275. — [32]) ZDO XI. 331. — [33]) ZDO XXIV. 9. — [34]) CDM IV. 129, 211, V. 77. — [35]) ZDO I. 325. — [36]) P I. 34, ZDO III. 326, 504. — [37]) CDM XI. 309, 351. — [38]) CDM XII. 389. — [39]) Sedláček, Zbytky reg., 1484. — [40]) LSA 156,

kojetínských.[41]) R. 1756 měli poddaní z Nezamyslic, Tetětic, Kovalovic a Osečan spor s klášterní vrchností o roboty.[42]) Po zrušení kláštera (1784) náležel nezamyslický statek náboženskému fondu, 1813 koupil jej za 76.100 zl. August hr. Ségur a 1819 Nezamyslice byly přikoupeny k Mořicům. R. 1785 byly v Nezamyslicích, Osečanech, Kovalovicích a Tetěticích abolovány roboty (SA III. 112).

Kovalovice, k 1131 viz u olomoucké kapituly, dále přip. se 1349;[43]) 1397 seděl zde Zvěst z Obědovic.[44]) Jindřich z Troubek int. 1412 díl Kovalovic u Tíštína Michálkovi z Morkovic.[45]) Sebor Bořita z Bystřice osvobodil kolem 1490 Kovalovice od odúmrti a int. je 1493 Tobiášovi z Hory Obřanské.[46]) Od r. 1496 náležela ves klášteru Všech sv. v Olomouci. K 1503—63 viz u augustiniánského kláštera v Olomouci. R. 1744 byly revidovány hranice mezi katastrem kovalovickým a tíštínským.[47])

Osíčany, přip. se 1365.[48]) Tehdy držel ves Petr Hecht z Rosic. Jan Dupník z Nitkovic int. 1397 tvrz a zboží v Osíčanech Benešovi z Tlustomast, jehož dcera Luneta vložila 1407 totéž Janu Černému z Domamyslic.[49]) Jiné zboží v Osíčanech nabyl Jan Černý od Drslava z Přiluk (int. 1415) a Lovka a Ondřeje bratří z Bílovic (int. 1415).[50]) Jan Černý z Domamyslic int. 1418 tvrz v Osíčanech Michalu Rarůžkovi z Olomouce.[51]) V pol. 15. st. drželi zboží Černohorští z Boskovic; Dobeš a Beneš bratři Černohorští z Boskovic int. 1492 Osíčany Tobiášovi z Hory Obřanské.[52]) K r. 1492 viz u Olomouce, 1503 u augustiniánského kláštera v Olomouci. R. 1785 byly abolovány v Osíčanech roboty.

Tetětice přip. se 1358.[53]) Ješek Lukovský z Šternberka int. 1391 Tetětice Zbyňkovi z Dřínového a Jan z Dřínového int. 1437 Tetětice a Medlovský les Milotovi z Morkovic.[54]) Na sklonku 15. st. získal ves augustiniánský klášter v Olomouci.

Statek Výšovský:

Výšovice s far. kostelem sv. Vavřince z 1747—48 a zámkem. Ves přip. se 1348.[55]) Markr. Jan postoupil (int. 1371) Výšovice olomoucké kapitule, která zaměnila (int. 1371) ves biskupu Albertovi a jeho synovci Petrovi z Šternberka.[56]) K 1371—1574 viz u kláštera šternberského. Po zrušení kláštera (1784) náležel statek náboženskému fondu a 1809 byl prodán arcivévodu Ferdinandovi Österreich-Este. Dále viz u Mořic. Fara zanikla za třicetileté války a byla 1760 obnovena.

Chvalkovice s kaplí sv. Josefa z 1700. Ves přip. se 1358.[57]) K roku 1420—1528 viz u šternberského kláštera. Kolem r. 1790 byly zde parcelovány dva panské dvory.

Staré Tvorovice přip. se 1371;[58]) k 1376 viz u šternberského kláštera.

Nové Tvorovice vznikly 1785 parcelací panského dvora.

STATKY DOLOPLAZY, DŘEVNICE A TĚŠICE.

Doloplazy s zámkem. Markr. Jan daroval 1354 Doloplazy Henzlínovi z Doloplaz;[1]) dále seděl tu 1378—87 Václav z Doloplaz,[2]) 1406—34 Václav Rús z Doloplaz.[3]) V 15. st. byla ves rozdělena ve dvě části, z nichž jednu int. 1524 Petr z Horky Martinovi ze Stvolové.[4]) R. 1566 seděl tu Nyko-

Parsch, 499. — [41]) List. kláštera august. v Olomouci L 9, 16. — [42]) Tamže, N 8. — [43]) ZDO I. 56. — [44]) ZDO VI. 526. — [45]) ZDO VIII. 95. — [46]) Parsch, 109, ZDO XIV. 20. — [47]) List. august. kláštera v Olomouci, L 13. — [48]) ZDO I. 913. — [49]) ZDO VI. 629, VII. 490. — [50]) ZDO VIII. 439, 441. — [51]) ZDO IX. 197. — [52]) ZDO XIV. 3, XV. 1. — [53]) ZDO I. 508. — [54]) ZDO VI. 245, X. 15. — [55]) ZDO I. 7. — [56]) ZDO II. 31, 115. — [57]) ZDO I. 584. — [58]) ZDO VI. 34.

[1]) CDM VIII. 288. — [2]) CDM XV. 185, P I. 66. — [3]) CDM XIII. 446, P II. 439. — [4]) ZDO XX. 1. — [5]) PO XXIV. 174. — [6]) ČMM 1922 152, PO XL. 1.

dem z Bobolusk.[5]) K 1583 viz u Otaslavic, 1604 u Dobromilic. V l. 1596 až 1625 držel Doloplazy evangelík Jan Žalkovský z Žalkovic.[6]) Témuž byly Doloplazy nejspíše konfiskovány, dány Zdeňku Fr. Lvovi z Rozmitálu a 1628 int. Melicharovi, Ladislavu a Zikmundovi bratřím Doczy z Natluče.[7]) Zuzana Majtiny, roz. Doczy z Natluče, prodala 1668 statek Václavu Bernartovi Bartodějskému z Bartoděj, který již 1669 int. jej Jiřímu Rupertovi Haušperskému z Fanalu.[8]) Jiří Rupert Haušperský prodal 1671 (int. 1676) Doloplazy Marii Alžbětě Sedlnické sv. paní z Choltic, roz. Lickové z Ryznburka, a jejím nezl. synům Maximilianu a Ignáci Sedlnickým z Choltic.[9]) Dále 1715 koupili statek v licitaci za 14.000 zl. Anna Kateřina Saková sv. paní z Bohuňovic, Jan Jiří hr. Walderode a Karel v. Scherfenberg, kteří 1716 int. Doloplazy Johance Zuzaně ovd. sv. paní Stomm.[10]) Dále držel Doloplazy syn Johanky Zuzany František Josef sv. p. Stomm[11]) a po jeho smrti (1749) jeho synové Jan, Karel a František sv. p. Stomm. Po smrti nejstaršího z nich (1790) byly Doloplazy int. jeho dětem Janu Karlovi, Frant. Antoninovi, Josefě a Anně hr. Stomm, 1821 Janu Karlovi hr. Stomm (zemřel 9. května 1852) a pak 1852 na díly Adelheidě sv. paní Ulm-Erbach, Klotildě a Delfině hr. Stomm. R. 1881 byl statek int. Maxu Janovi sv. p. Ulm-Erbach. Pozemková reforma byla provedena 1925 (plocha 166 ha); vlastníku byly propuštěny ze záboru zbytkové statky Doloplazy a Dřevnovice.

Dřevnovice: 1365 jmenuje se Dynhart z Dřevnovic,[12]) k 1376 viz u Nemotic. Štěpán z Běhařovic int. 1382 Řevnovice(!) Ješkovi z Melic.[13]) Roku 1413 seděl tu Jan Číhovka z Číhovic a Václav Číhovka int. 1418 půl Dřevnovic bratřím Protivcovi z Chvalkovic a Ondřeji z Pavlovic.[14]) Václav Žampach z Potnštejna int. 1527 půl Dřevnovic Havlu Chudobínu z Bařic, po jehož smrti int. 1540 poručníci sirotků celé Dřevnovice Mikulášovi Brnickému z Brníčka.[15]) Mikuláš pak int. 1542 Dřevnovice Vilémovi z Žerotína, ten 1548 Janovi z Pernštejna a posléze Jaroslav, Vratislav a Vojtěch z Pernštejna Frydrychovi z Kácova.[16]) Po bitvě bělohorské držel Dřevnovice Šimon Kratzer z Schönsperka, jenž 1631 int. statek Adamu Šponarovi z Blinsdorfu.[17]) Po smrti Beneše Šponara int. byl 1653 statek jeho nejstaršímu synovi Janu Václavovi Šponaru z Blinsdorfa,[18]) po němž dědily jeho dcery Anna Maximiliana Čechovická z Čechovic, Johanka Eleonora Jörgová a Terezie Veronika Přepyská z Rychnburka, roz. Šponarky z Blinsdorfa. Tyto postoupily 1689 Dřevnovice Terezii Veronice.[19]) po jejíž smrti byl 1731 sirotčí statek dřevnovský prodán za 31.000 zl. Františku Josefovi sv. p. Stomm k Doloplazům.[20])

Těšice přip. se 1348 a 1371, kdy náležely pánům z Šternberka.[21]) K 1491—1574 viz u kláštera šternberského. Klášter prodal 1724 ves Ignáci Vilému Sedlnickému z Choltic, který 1726 prodal Těšice Johance Otislavové z Kopenic, provdané za Františka Josefa sv. p. Stomm.[22]) Odtud měly Těšice stejné majetníky s Doloplazy.

STATEK DOBROMILICE.

Dobromilice, městečko (1846 ves) s far. kostelem Všech sv. a zámkem. V l. 1280—82 psal se Adam z Dobromilic.[1]) V 14. st. drželi ves vládykové z Dobromilic, ale některé zboží tu měla od 1334 kapitula olomoucká.[2]) Eliška z Lilče přijala 1492 na Dobromilice na spolek Václava z Ludanic[3]) a

[7]) ZDO XXXVI. 7. — [8]) ZDO I. 200, 202. — [9]) ZDDO I. 284. — [10]) ZDO IV. 153, 206. — [11]) ZDO VII. 199. — [12]) ZDO I. 797. — [13]) ZDO IV. 236. — [14]) P. II. 412, ZDO IX. 178. — [15]) ZDO XXI. 4, XXV. 10. — [16]) ZDO XXV. 24, 50, 62. — [17]) ZDO XXXVII. 15. — [18]) ZDO I. 104. — [19]) ZDO II. 92. — [20]) ZDO VI. 24. — [21]) ZDO II. 179. — [22]) ZDO V. 78, 240.

[1]) CDM IV. 174, 207. — [2]) CDM XII. 524. — [3]) ZDO XIV. 7. — [4]) PO VIII.

Zikmund z Ludanic int. 1519 ves s pod. Jiříkovi z Kokor.[4]) Jiříkovi synové Bohuslav a Vilém Kokorští z Kokor int. 1548 půl Dobromilic s pod. Václavovi z Ludanic, jemuž ještě téhož roku jiní dva synové Jiříkovi Mikuláš a Jindřich z Kokor int. i druhou polovici statku.[5]) Jan z Ludanic int. 1563 Dobromilice s tvrzí pustou a pod. Matyášovi Žalkovskému z Žalkovic, jenž byl vyznání českobratrského.[6]) První manželkou Matyášovou byla Marketa (zemřela 1564, náhrobek v Dobromilicích), druhou Eva z Hrádku (zemřela před 1570), třetí Bohunka Hájovská z Háje a Jalení.[7]) Matyáš zemřel 1590 (náhrobek v Dobromilicích) a zanechal syny Jana, Jiřího, Matyáše, Václava, Michala, Jindřicha, Hynka a Zdeňka Žalkovské z Žalkovic, kteří původně drželi statek v nedílu.[8]) Později držel Žalkovice z těchto bratří Jan (prvá jeho manželka byla Anička Bítovská ze Slavíkovic, zemřela 1609, náhrobek v Dobromilicích, druhá Alina Šlejnicová z Šlejnic), jenž 1593 přikoupil pro sebe i bratry nedílné od olomoucké kapituly díl Dobromilic, vystavěl v Dobromilicích kostel a 1604 spolu se Zdeňkem Žalkovským prodal (int. 1604) za 17.300 zl. mor. Dobromilice s tvrzí a pod. a Doloplazy své manželce Aničce Bítovské ze Slavíkovic.[9]) Po její smrti Jan Žalkovský int. 1614 statek Jiřímu Flodtovi z Bokštejna, evangeliku.[10]) Tomuto byly Dobromilice konfiskovány, odhadnuty na 25.000 zl. mor. a 1624 prodány Jeronýmovi de Bonacina.[11]) Dále držel statek Jan Arnošt z Scherfenberga, po jehož smrti 1690 dědil zboží syn Karel Frydrych (int. 1692).[12]) Posléze Jan Arnošt sv. p. Scherfenberg int. 1699 Dobromilice Janu Václavu Přepiskému z Rychnburku.[13]) Snacha Jana Václava Marie Josefa, roz. Šubířová z Chobyně, provdala se po druhé za Václava hr. Kořenského z Terešova.

Po Františku Antonínovi Kořenském hr. z Terešova dědili 1790 jeho děti Rudolf, Emanuel, Louisa a Františka hr. Kořenští a Eleonora hr. Michaelis, roz. hr. Kořenská. R. 1796 zemské právo prodalo statek za 90.250 zl. Marianě sv. paní v. Reichenau, později provdané hr. Clam-Martinitz (ZDo XI. 362), po níž dědil 1826 Michal hr. z Bukůvky. Týž prodal 1870 zboží za 280.000 zl. olomouckému arcibiskupovi Frydrychu Iantkrabi z Fürstenbergu, který 1874 daroval Dobromilice Katolickému podpůrnému spolku olomoucké arcidiecese, kterýž 1888 prodal je Podpůrnému fondu kněží arcidiecese olomoucké. Pozemková reforma byla provedena 1926 (plocha 300 ha); velkostatek byl propuštěn vlastníku ze záboru. — Fara přip. se již 1353, zanikla za třicetileté války a 1660 byla obnovena.

PANSTVÍ BRODECKÉ A STATEK OTASLAVICE.

Brodek, něm. Prödlitz, městečko s zámkem a far. kostelem Povýšení sv. kříže z r. 1726. V I. 1278—95 psal se Mikuláš z Brodku (de Brodelo, Brodeleins).[1]) Vojtěch, Micháč a Jimram bratří z Otaslavic int. 1376 Pavlovi ze Sovince městečko Brodek, v němž jmenuje se 1394 farní kostel.[2]) Děti Pavla ze Sovince Pavlík, Bolka a Kateřina int. 1379 městečko Brodek Micháčovi z Otaslavic, po němž seděl tu 1405 Jan Puška z Otaslavic.[3]) Městečko přihlásilo se 1439 k právu olomouckému.[4]) Dále seděl tu 1460 Hynek z Otaslavic, který za válek uherských statku pozbyl, načež Brodek byl

103, ZDO XVIII. 10. — [5]) ZDO XXV. 54. — [6]) ZDO XXVII. 17, 28, SH III. 209. — [7]) ZDO XXIX. 2, Kop. E 120. — [8]) Salbuch č. 287., f. 351, LSA 435, ČMMZ XV. 152, 155. — [9]) ZDO XXX. 120, XXXII. 10, PB XXXIV. 273. — [10]) ZDO XXXIII. 40. — [11]) Slovák, Konf. prot., 43, ZDO XXXVI. 5. — [12]) ZDO II. 146. — [13]) ZDO III. 164.

[1]) CDM IV. 148, V. 25. — [2]) ZDO III. 154, CDM XII. 106. — [3]) ZDO III. 506, P I. 160. — [4]) Parsch 152. — [5]) P IV. 328, AČ X. 292, Šembera, Páni

1486 smlouvami jihlavskými přiřčen Dobšovi z Boskovic.[5]) K r. 1492 viz u Otaslavic. Tas Černohorský z Boskovic poručil 1542 Brodek svému bratru Jaroslavovi Černohorskému.[6]) Dále seděl tu Bartoloměj Bruntálský z Vrbna, který 1556 zanechal zcela zadlužený statek sirotkům.[7]) Odtud viz u Otaslavic. Později 1685 Johana Maximilana Říkovská, roz. v. Hüttendorf, int. díl Brodku Janu Maximilianovi Kobylkovi z Kobylího, který již 1685 vložil tento díl Sidonii Kateřině v. Scherfenberg, roz. Šponarové z Blinsdorfu, k panství otaslavickému.[8]) Fara zanikla po třicetileté válce, 1784 zřízena kuracie, 1856 fara.

Panství Otaslavice.

Dolní Otaslavice, městečko.

Horní Otaslavice, ves s far. kostelem arch. Michaela. V l. 1279—87 jmenují se bratři Mikuláš a Vilém z Otaslavic,[9]) 1309 Vojtěch z Otaslavic,[10]) 1337 bratři Ondřej a Soběhrd z Otaslavic.[11]) Již r. 1334 připomíná se tu farní kostel.[12]) R. 1377 držel hrad Otaslavice s přísl. Jan Kuna z Kunštátu, jehož manželkou byla Anna z Otaslavic,[13]) pak 1405 Ješek Puška z Otaslavic, jenž prodal před 1418 (int. 1420) hrad a díl vsi Otaslavic, Lhotu, Kobylníky(!), díl Sněhotic, Tištína, Žešova a Vicova svému bratru Heraltu Puškovi z Otaslavic.[14]) Po smrti Heraltově seděl tu 1437 Henik z Valdštejna.[15]) Po Machně z Valdštejna nabyl stupkem Otaslavice Ctibor Tovačovský z Cimburka, který int. 1492 hrad zbořený a ves Otaslavice, Kobylničky a pustou Lhotku Jakubovi z Šarova.[16]) Téhož roku int. Mikuláš z Otaslavic, syn neb. Hynka Brodeckého z Otaslavic, hrad pustý Vrchní Otaslavice s pustým městištěm (nyní městečko Otaslavice), tvrz nad městečkem Brodkem, městečko Brodek, díl Otaslavic s pod. a lidi v okolí Dobešovi a Benešovi bratřím vl. z Boskovic[17]) (díl tento byl pak při Brodku). Na prvém díle seděl 1516 Jakub z Šarova, jehož manželkou byla Kateřina z Oseka a Rýznberka,[18]) ale již Jan Šarovec z Šarova int. 1533 hrad pustý nad Otaslavicí(!), díl Otaslavic a pustou Lhotku Michalu Závišovi Bítovskému z Slavíkovic, jenž tu seděl ještě 1536.[19]) Po Michalovi zdědil statek Aleš Laškovský z Švábenic, jenž 1552 int. zboží Janovi z Pernštejna.[20]) K r. 1542 viz u Prostějova. Jaroslav, Vratislav a Vojtěch bratři vl. z Pernštejna int. 1554 hrad pustý Otaslavice, polovici Otaslavic a pustou Lhotku Havlovi Šytnpergarovi z Šontálu, za něhož byl 1559 v Otaslavicích farář pod oboji[21]). R. 1583 náležela k panství Otaslavice s pod., městečko Brodek s pustou tvrzí, díl Ondratic, Sněhotic, Doloplaz a Vranovic a půl pustého Nebštychu (ZDO XXIX. 56). Havel int. již 1561 pustý hrad Otaslavice, pustou Lhotu s dvorem, půl Sněhotic, půl pustého Nebštychu a oltář v kostele otaslavském Hynkovi Posadovskému z Posadova, jehož manželkou byla 1566 Apolonie Janauerová z Strachnova.[22]) Hynek Posadovský z Posadova prodal 1591 zboží otaslavické Janu, Jiříkovi, Matyáši, Václavovi, Michalu a Jindřichovi bratřím nedílným Žalkovským z Žalkovic na Brodku, čímž díl tento splynul s dílem brodeckým.[23]) Na díle Otaslavic a městečku Brodku seděl 1574 Václav Bruntálský z Vrbna[24]) a synové Štěpána z Vrbna Jan, Albrecht st., Albrecht ml., Bartoloměj a Karel bratři vl. Bruntálští z Vrbna prodali 1579 (int. 1583) díl Otaslavic a městečko Brodek Janovi Hrubčickému z Čechtína, jehož manželkou byla Bohunka z Žerotína.[25]) Poručníci po neb. Janu Hrubčickém osvobodili 1586 Brodek, Otaslavice, Sněhotice, Ondratice a Doloplazy od hlásek a int. 1586 toto zboží Matyáši Žalkovskému z Žalkovic na Dobroměřicích a 1592 seděli tu Jan, Jiřík, Matyáš, Václav, Michal, Hynek a Zdeněk bratři ned. Žalkovští z Žalkovic,[26]) 1694 až

z Bospovic, 202. — [6]) PO XXVIII. 216. — [7]) PO XLV. 6, 13. — [8]) ZDO II. 30, 31. — [9]) CDM IV. 170, 250. — [10]) CDM VI. 22. — [11]) CDM XV. 44. — [12]) CDM VII. 28. — [13]) ZDO III. 305. — [14]) P I. 117, II. 589, ZDO IX. 312. — [15]) P III. 452. — [16]) ZDO XIV. 3. — [17]) ZDO XIV. 3. — [18]) ZDO XVIII. 1. — [19]) ZDO XXIII. 15, LSA 80. — [20]) ZDO XXV. 85. — [21]) ZDO XXV. 94, Kameníček III. 407, ČČH 1934 275, Salbuch č. 287., f. 24. — [22]) ZDO XXVII. 14, 42, Salbuch č. 287., f. 182. — [23]) PO XXXII. 446. — [24]) PO XXX. 164, 379. — [25]) PO XXXVI. 395, ZDO XXIX. 56. — [26]) Zprávy arch.

1611 pak Jan Zalkovský, jehož manželkou byla 1604 Anna Bítovská z Slavíkovic.[27]) Dále držel 1616 Otaslavice s Brodkem evangelík Bedřich Sedlnický z Choltic, po jehož smrti (po 1619) připadl statek jeho bratru Albrechtovi Sedlnickému.[28]) Týž prodal před 1630 (int. 1635) Otaslavice s Brodkem Jeronýmovi Bonacina.[29]) R. 1662 bylo zboží přisouzeno Jiřímu Valerianovi Podstatskému z Prusinovic, který 1667 vložil je Melicharu Ledenickému z Ledenic.[30]) Dědici po Melicharovi int. 1673 Otaslavice za 15.605 zl. rýn. Václavu Bernartovi Bartodějskému z Bartoděj, který ještě 1673 vložil zboží Jiřímu Haušperskému z Fanalu.[31]) Poslední pak prodal 1684 Otaslavice za 30.000 zl. Sidonii Kateřině v. Scherfenberg, roz. Šponarce z Blinsdorfu, která získala také díl Brodku (viz u Brodku) a prodala 1698 (int. 1699) za 130.000 zl. Otaslavice a Brodek Janu Václavovi Sedlnickému sv. p. z Choltic.[32]) Vdova po Janu Václavovi Eleonora, roz. Zárubová z Hustiřan, prodala jménem sirotků 1707 zboží za 107.000 zl. Pavlu Karlovi sv. p. v. Kleinburg[33]). Již syn Pavla Karla Karel Frydrych sv. p. Kleinburg prodal 1733 Brodek a Otaslavice za 200 tisíc zl. Corsitzovi sv. p. v. Ulfeld, jenž prodal 1766 totéž Ignáci Fr. Antonínu hr. Schrattenbach[34]). Panství dědil pak 1783 jeho syn Vincenc Josef hr. Schrattenbach, biskup brněnský, který 1816 odkázal panství své praneteři Alžbětě hr. Kalnoky, roz. hr. Schrattenbach (zemřela 8. října 1875). Dále dědil Otaslavice a Brodek Gustav hr. Kalnoky (zemřel 14. února 1898), Hugo hr. Kalnoky (zemřel 23. května 1928) a posléze Gustav Kalnoky.

Pozemková reforma byla provedena 1923—27 (vlastník Hugo Kalnoky de Köröspatak, plocha 1214 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Brodek, Bažantnice, Hatě, Otaslavice a pivovar a sladovna v Brodku a cihelna v Dolních Otaslavicích. Utvořen zbytkový statek Želeč, v záboru zůstává lesní hospodářství. Zřícenina hradu Otaslavic propuštěna vlastníku ze záboru.

Ondratice, díl vsi, k 1583 viz u Otaslavic. R. 1798 byl tu parcelován dvůr.

Sněhotice přip. se 1356[35]), 1399 psal se Buzek z Sněhotic.[36]) K 1418 až 1583 viz u Otaslavic. R. 1796 parcelován tu dvůr.

Vincenov, dříve i Dvorek, založen 1798 Vincencem hr. Schrattenbachem na místě parcelovaného dominikálního dvora.

Na panství zanikla: L h o t a, 1391 u kláštera v Prostějově, k 1418—1584 viz u Otaslavic, 1542 u Prostějova, a N e b š t v c h, 1561—83 viz u Otaslavic.

PLUMLOVSKÉ PANSTVÍ.

Plumlov, něm. Plumau, městečko s far. kostelem sv. Trojice z 2. pol. 16. st. a zámkem z konce 17. st. Opavský kníže Mikuláš prodal po r. 1310 králi Janovi hrad Plumlov s městečkem Drahany (Drahuš!) a vsi Smržice, Krasice, Čechovice a j. a král Jan prodal 1322 (podle jiné verse 1325) totéž zboží za 2200 hř. gr. č. Vokovi z Kravař; k obraně hradu byli králem přikázáni lidé z Žárovic, Seloutek, Luchčina (?), Drozdovic a Čechovic.[1]) Po smrti Jindřicha z Kravař držel 1347 zboží plumlovské (hrad a Podhradí v Plumlově-Plumbnaw, vsi Soběsuky, Žárovice, Prostějovice (!), Drahany, Otinoves-Ottenschlag, Bohušín, Maršín, Hartmanice, Čechovice, Krasice a městečko Kostelec jeho bratr Beneš z Kravař, který 1358 držel k Plumlovu ještě Ur-

korresp., Brodek. ZDO XXIX. 76, LSA 435. — [27]) ČMMZ II. 153, PO XXXIX. 221. — [28]) ČMM 1913 421, 1922 144, 161. — [29]) PO XLIII. 30, ZDO XXXVII. 28. — [30]) ZDO I. 175. — [31]) ZDO I. 243, 247. — [32]) ZDO II. 12, III. 87. — [33]) ZDO III. 412. — [34]) ZDO VI. 121, IX. 192. — [35]) ZDO I. 463. — [36]) CDM XV. 389.

[1]) CDM VII. S 177, XV. 38, AČ XVI. 74. — [2]) CDM XV. 55, ZDO I. 503.

čice.[2]) Po smrti Benešově (1375) dědili Plumlov jeho synové Václav a Petr z Kravař, z nichž prvý int. 1376 díl Čechovic kapitule olomoucké a jiný díl téže vsi Smilovi z Lestnice,[3]) Petr z Kravař int. pak 1384 Heraltovi z Kunštátu hrad a městečko Plumlov, polovici patr. v Ohrozimě, Soběsuky, Žárovice, Krasice, Prostějovičky, městečko Drahany s patr., Ottenschlag (jinak Ottonis villa), díl Hartmanic a dvůr Maršín.[4])

Než nedlouho potom nabyl Petr z Kravař panství plumlovské znovu (připomíná se po prvé na Plumlově opět 1388, zemřel 1411) a získal (int. 1391) od Velislava z Meziboří Myslejovice.[5]) Dále držel Plumlov druhorozený syn Petrův Jindřich z Kravař, který padl 1420 v bitvě pod Vyšehradem.[6]) Plumlov převzala pak větev strážnická (nejprve Petr z Kravař, bratr Jindřichův, pak Petrovi synové Václav a Jiřík z Kravař). Jiří z Kravař nabyl 1444 záměnou od Bočka z Otaslavic podací v Smržicích[7]) a zemřel 1466. Podle dílčích smluv mezi dcerami Jiříkovými z r. 1466 podržela zboží plumlovské s městem Prostějovem Johanka z Kravař, která vzala ihned na zboží plumlovské na spolek svého manžela Jana Heralta z Kunštátu.[8]) Jan Heralt přikoupil 1489 Vrahovice a Držovice, zboží sirotků po Jiříkovi z Landštejna, ale 1490 byl již mrtev, neboť tehdy vdova Johanka z Kravař odkázala zboží plumlovské Vratislavovi z Pernštejna, svému zeti (manželu Ludmily z Kunštátu), jenž zemřel již 1494 (náhrobek v Doubravníku).[9]) Johanka dala 1495 Plumlovu odúmrt a osvobodila téhož roku Plumlovské od hlásek a šenku vína.[10]) Plumlov zdědil pak Vratislavův bratr Vilém z Pernštejna, který osvobodil 1518 Plumlovské od robot a honů a 1507 dal Plumlov s příslušenstvím a městem Prostějovem svému synu Janovi z Pernštejna k dílu moravskému.[11]) Jan z Pernštejna (zemřel 1548; manželkou jeho byla 1548 Madalena Zenklovna z Ormozdu).[12]) Dále držel panství Vojtěch z Pernštejna (zemřel 1561), jehož manželkou byla 1556 Kateřina z Postupic, dcerou (1562) Hedvika.[13]) Vojtěch z Pernštejna vydal 1558 pro panství luterský církevní řád a odkázal Plumlov svému bratru Vratislavovi z Pernštejna (zemřel 1582, manželkou jeho byla Marie Maximiliana Manriquezová de Lara), jenž odevzdal duchovní správu svých statků biskupu olomouckému (v Plumlově byl však ještě 1583 luterský farář Tomáš).[14]) R. 1586 vyhořel plumlovský zámek i s městečkem.[15])

Panství dědili pak synové Jan (zahynul 1597 pod Rábem, manželkou jeho byla 1590 Anna Marie Manriquezová) a Maximilian z Pernštejna; tito nejprve 1592 zastavili v 6000 zl. mor. a pak prodali (int. 1597) od panství Ouněves, Hartmanice, Rozstání s patr., pustý Vankuš (Veinkous) a pustou Svatoňůvku Bernartu Drnovskému z Drnovic.[16]) R. 1590 sepsán byl urbář panství plumlovského, jež obsahovalo město Prostějov s předměstím, městečka Kostelec, Určice a Plumlov a vsi Smržice, Držovice, Vrahovice, Krasice, Čechovice, Domamyslice, Stichovice, Ohrozim, Bílovice, Lešany, Žešov, Seloutky, Kobylničky, Myslejovice, Křenuvky, Prostějovičky, Krumsín, Soběsuky, Žárovice, Hamry, Vícov, Stínavu, Drahany, Otinoves, Bousín (!), Hartmanice, Rozstání, Mostkovice, Slatinky, Slatinice, pusté vsi Mitrov (u Určic), Svatoňůvku (u Rozstání), Vankouš a Maršín u Drahan, dále podací v Plumlově, Kostelci, Smržicích, Určicích, Ohrozimě, Drahanech a Mostkovicích.[17])

Poručníci Janova syna Vratislava Eusebia z Pernštejna (padl 1631 u Tangermünde) nemohli pro dluhy panství udržeti a prodali je 1599 (int. 1602) Karlovi z Liechtenštejnu[18]) (zemřel 1627), který potvrdil 1600 městečku Plumlovci (!) list Johanky z Kravař z

III. 466. — [3]) ZDB VI. 224, ZDO III. 205, 206, CDM XV. 170. — [4]) ZDO IV. 349. — [5]) ZDO VI. 513, CDM XII. 52, ZDO VI. 294. — [6]) P I. 371, FRB V. 440. — [7]) P III. 81, AČ VI. 590. - [8]) ZDO XII. 10, 11. - [9]) AČ XVI. 332, VI. 524, ČMMZ VII. 281. - [10]) AČ XVI. 470, Cerroniho sb. II. 8, f. 14, Zlobického sb. - [11]) AČ XVII. 261, 74, Zlobického sb. - [12]) AČ XX. 477, ZDO XXV. 50. [13]) ZDO XXVI. 7, Salbuch č. 287., 168, PO XLV. 63. — [14]) Ludwigova kron. města Brna, 18, ČČH 1934 300. Jireček, Ruk. I. 4. — [15]) Roč. m. Prostějova 1926 58. — [16]) Středovský, Apogr. VI. 144, ZDO XXXI. 20. — [17]) Roč. m. Prostějova 1026 40.42. — [18]) Roč. m. Prostějova 1926 42, ZDO XXXII. 32.

r. 1495 na odúmrt a Viléma z Pernštejna z r. 1518 na pusté pole Skyhrov.[19])

Za třicetileté války 29. července 1619 obsadilo Plumlov stavovské vojsko[20]) a 24. června 1643 zmocnili se zámku pod akordem Švédové, jejichž generál Torstenson v září 1643 poručil, aby zámek byl zbaven posádky i opevnění.[21]) Dne 11. října 1624 započaly na panství plumlovském, zejména v Prostějově, kde byli jen tři katoličtí měšťané, jesuitské misie; z Kostelce, Stínavy, Pěnčína a Mostkovic byli vypuzeni predikanti a dosazeni katoličtí faráři (Hlídka 1905 778). Z knížat Liechtenštejnů drželi pak panství plumlovské Karel Eusebius (zemřel 1684), Jan Adam Ondřej, jenž 1711 odkázal Plumlov Antonínu Florianovi knížeti z Liechtenštejna (zemřel 1721),[22]) 1721—32 Josef Jan Adam, 1732—48 Jan Nep. Karel, 1748—72 Josef Václav Vavřinec, 1772—81 František Josef, 1781—1805 Alois I. Josef, 1805—36 Jan I. Josef, 1836—58 Alois II. Josef, 1858—1929 Jan II. a od 1929 František I. R. 1765 bylo panství plumlovské prohlášeno fideikomisním (ZDo IX. 119).

Pozemková reforma byla provedena 1924—25 (vlastník Jan II. kníže Liechtenštejn, plocha 12956 ha); vlastníku propuštěno ze záboru: cihelna a elektrárna v Plumlově, zámek a hradiště v Plumlově; zřízeny zbytkové statky Kostelec, Stichovice a Určice, zcela rozděleny dvory Krumsín, Plumlov, Ptení, Slatinice. Plumlovské lesy zůstaly v záboru a po mnohých změnách převzalo je 1935 ministerstvo národní obrany pro novou střelnici na Drahansku; jen revíry Hartmanice a Baldovec byly 1934 předány Kolonisačnímu družstvu.

Privilegia městečka Plumlova potvrdil 1734 Karel VI., 1766 Marie Terezie a 1781 Josef II. R. 1810 byla založena na Plumlově rafinerie cukru. Fara byla v Plumlově již před třicetiletou válkou, zanikla, 1789 zřízena kuracie, 1855 fara.

Kostelec na Hané s farním kostelem sv. Jakuba z pol. 18. st. K 1347—1590 viz u Plumlova, 1391 u prostějovského kláštera. Již 1407 přip. se tu farní kostel.[23]) Jindřich z Kravař dal 1417 Kostelci odúmrt, dále potvrdili privilegia 1506 Vilém z Pernštejna, jenž 1516 upravil roboty k rybníkům, 1520 Jan z Pernštejna, který 1543 osvobodil částečně Kostelecké od robot, dále Vratislav z Pernštejna 1562 dal list na šenkování piva a 1564 slíbil, že nebude stavěti pivovarů a sladoven na škodu Kosteleckých. R. 1583 potvrdil privilegia Jan z Pernštejna a 1599 Karel z Liechtenštejna. R. 1753 a 1769 byly upraveny robotní povinnosti. Ferdinand I. udělil 1533 městečku třetí jarmark, což 1706 Josef I. potvrdil.[24])

Určice, městečko s far. kostelem sv. Jana Křtit. Již r. 1288 přip. se v Určicích fara,[25]) která byla 1611 katolickou.[26]) K r. 1358—1590 viz u Plumlova. Díl městečka držela však kapitula olomoucká, která dala 1407 této části odúmrt.[27] Dobeš a Jan Černohorští z Boskovic prodali 1526 Janovi z Pernštejna městečko Určice s pod. a pustou ves Mitrov.[28]) Po válce třicetileté bylo v Určicích 51 domů osedlých a 48 pustých.[29])

Alojzov založen 1784 na půdě dominikální.

Bílovice, díl, přip. se 1349, k 1590 viz u Plumlova.

Bousín, dříve Bohušín, přip. se 1373.[30])

Čechovice, k 1310—1590 viz u Plumlova. Kapitula olomoucká koupila 1411 díl Čechovic od Jana Krumsína.[31]) R. 1786 rozparcelován tu dominikální dvůr.

Domamyslice, přip. se 1355,[32]) kdy držel díl vsi Mikuláš z Domamyslic. Prokop z Domamyslic prodal 1481 ves Jakubovi z Šarova.[33]) K r. 1527 viz u Krumsína, 1590 u Plumlova.

Drahany (od 1908 městečko) s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1790. K 1310 až 1590 viz u Plumlova (v 14. st. byly městečkem, později vsí). Fara byla 1611 katolická,[34]) později za války třicetileté zanikla, v 18. st. zřízena administratura, 1843 fara. U Drahan stával

— [19]) LSA 255. — [20]) ČČH XXX. 255. — [21]) Nápis v Plumlově. — [22]) ČMMZ XI. 267. — [23]) CDM XIII. 496. — [24]) Salbuch č. 283., f. 51. V. Janoušek, Plumlovský okr., článek Kostelec. — [25]) CDM XV. 17. — [26]) ČMM 1903 298. — [27]) CDM XIII. 463. — [28]) AČ XX. 326. — [29]) ČMM 1892 154. — [30]) ZDO II. 394. — [31]) Kapit. archiv A III. b 12. — [32]) ZDO I. 390. — [33]) ZDO XII. 29. — [34]) ČMM 1903 298. — [35]) ZDO III. 305. — [36]) ZDO IV. 761. — [37])

hrad **Smilovo hradiště**, k 1391 viz u prostějovského kláštera.

Hamry založeny krátce před 1590 (viz Plumlov) na místě, kde dolováno na železnou rudu.

Hartmanice, k 1347—1597 viz u Plumlova, 1348 u Vankuše, 1463 u Sloupu.

Kobylničky nál. 1377 Ješku Puškovi z Kunštátu,[35]) k 1418—92 viz u Otaslavic, 1527—90 u Plumlova.

Krasice, k 1310—1590 viz u Plumlova, 1391 u prostějovského kláštera, 1494 u Prostějova. Johanka z Kravař udělila 1494 Krasicům a Stichovicům odúmrt.

Křenůvky int. 1386 Štěpán z Holštejna Mysliborovi a Maršíkovi bratřím z Radovesic.[36]) K 1590 viz u Plumlova.

Krumsín s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1866—67. R. 1349 přip. se Mech z Krumsína.[37]) Bedřich z Krumsína int. 1389 díl Krumsína s patr. Petrovi z Kravař.[38]) Dále Oldřich z Lešan získal díl vsi s patr. od Karla z Opatovic (int. 1408) a jiný díl vsi od Jakuba a Petříka z Krumsína (int. 1415).[39]) Vedle toho držel tu 1411 podíl Jan Húse z Krumsína.[40]) Jan Krumsín z Lešan dal 1438 Krumsínu odúmrt a seděl tu ještě 1448.[41]) Po jeho smrti int. 1466 rukojmí Krumsín s tvrzí a patr. a Prostějúvky Jakubovi (seděl zde ještě 1519., synì jeho byli Jiří a Jan) a Onšovi bratřím z Šarova.[42]) Václav Šarovec z Šarova prodal 1527 (int. 1530) za 5500 zl. uh. tvrz a ves Krumsín s pod., Domamyslice, Prostějovičky, Kobylničky a díl Ohrozimě Janovi z Pernštejna k Plumlovu.[43]) K 1590 viz u Plumlova. Fara v Krumsíně zanikla za třicetileté války, 1766 zřízena kapelanie, 1784 kuracie, 1843 fara.

Lešany, díl vsi. Lešany jmenují se ve falsu z 14. st. k r. 1200 (Friedrich II. 351). V l. 1272—82 připomíná se Albert z Lešan (CDM IV. 69, 206), 1359 Jan z Lešan (CDM XV. 77) a 1399 Vítoslav z Lešan (CDM XII. 524). K 1365 viz u Čech. Po smrti Jana Pušky z Kunštátu držel 1436 Lešany Henik z Valdštejna a 1441 Jan Krumsín z Lešan (P III. 191, AČ VI. 500). Machna z Valdštejna dala 1484 Lešanům odúmrt (List. kl. Všech sv. v Olomouci 6). K 1512 viz u Vícova, 1590 u Plumlova.

Mostkovice s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie (přestavěn 1847—48). K r. 1131 viz u olomoucké kapituly, k 1225 viz u kláštera sv. Petra v Olomouci, 1310—1590 u Plumlova, 1522—35 u kláštera sv. Jakuba v Olomouci. Fara přip. se tu již 1353.[44]) Před 1559 byl tu farářem gramatik Beneš Optát z Telče. V Mostkovicích býval 1 půhončí (viz u Sobíšek).

Myslejovice s far. kostelem Zvěstování P. Marie z 1788. Před r. 1267 olomoucký biskup Bruno prodal 4 lány v Myslejovicích (Myzlagwiz) kapitule olomoucké.[45]) Předota z Skrbně int. 1374 Myslejovice Bystřici z Ojnic,[46]) načež Stach, Mikeš a Viknan z Myslejovic int. 1377 Myslejovice Ješku Kropáčovi z Holštejna.[47]) R. 1407 psal se Mikuláš Roman z Myslejovic.[48]) K r. 1391 viz u prostějovského kláštera, k 1391—1590 viz u Plumlova. Fara byla založena 1788.

Ohrozim s far. kostelem sv. Václava z 1855. K 1131 viz u olomoucké kapituly, k r. 1305 viz u kláštera sv. Kateřiny v Olomouci. Mikuláš Dítě z Ohrozimě int. 1358 díl vsi kapitule olomoucké.[49]) K 1384—1590 viz u Plumlova, 1512 u Vícova. Patronát fary (k 1365 viz u Čech) náležel 1372 Bočkovi z Kunštátu.[50]) Fara zanikla za třicetileté války, 1785 zřízena kuracie, 1859 fara.

Otinoves, k 1347—1597 viz u Plumlova. Jan Adam Ondřej kníže z Liechtenštejna oddělil vsi Otinoves, Rozstání, Hartmanice, pusté vsi Vankuš a Svatoňůvku 1711 od panství plumlovského a odkázal je Janu Antoninovi, synovi Filipa knížete z Liechtenštejnu.[51]) Později tyto vsi byly opět připojeny k Plumlovu.

Prostějov, židovská obec, viz u Prostějova.

Prostějovičky, k 1131 viz u olomoucké kapituly, k 1347—1590 viz u Plumlova; Jindřich z Mezilesic int. 1447 Prostějůvek (!) Janu Krumsínovi z Lešan,[52]) k 1466—1527 viz u Krumsína.

ZDO I. 82. — [38]) ZDO VI. 77. — [39]) ZDO VII. 709, VIII. 503. — [40]) P I. 365. — [41]) Nová sb., P III. 711. — [42]) ZDO XI. 275, Akta Göding 9, P IV. 102, PO XLVII. 10., X. 172. — [43]) AČ XX. 333, ZDO XXIII. 2. — [44]) CDM IX. S 24. — [45]) CDM III. 402. — [46]) ZDO II. 323. — [47]) ZDO III. 371. — [48]) P II. 109. — [49]) ZDO I. 498. — [50]) CDM XV. 144. — [51]) ČMMZ XI. 267. — [52]) ZDO X. 804. — [53]) ZDO I. 538. — [54]) ZDO VI. 816. — [55]) P II.

Rozstání s far. kostelem sv. Michala z 1768—79. R. 1358 držel ves Ješek z Rájce,[53]) 1368 Šebor, Ješek a Heřman z Rájce (ZDO I. 987). Ješek z Rájce prodal 1390 polovici vsi a patronátu Petrovi z Kravař (int. 1391, CDM XV. 303, ZDO VI. 257). Kateřina a Johanka sestry vl. Drnovské z Drnovic prodaly kolem 1620 (int. 1687) Rozstání, Otinoves, Hartmanice a pusté vsi Vankuš a Svatoňůvku Maximilianovi z Liechtenštejna (ZDo II. 62). K 1590—97 viz u Plumlova. Fara přip. se již 1381, zanikla za války třicetileté, 1784 zřízena kuracie, 1863 fara.

Seloutky, k 1310—1590 viz u Plumlova. Hereš z Trpenovic int. 1398 tvrz a zboží v Seloutkách Ludvíkovi z Ubušína.[54]) Dále seděl zde Artleb z Seloutek (1418 neb.)[55]) a Jan z Dobré Vody int. 1437 Selitky (!) Zichovi z Volfsberku, odjinud z Pašovic, který tu seděl ještě 1444.[56]) K 1535 viz u kláštera sv. Jakuba v Olomouci.

Slatinice, větší část vsi (kromě 3 usedlostí) s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1769 a lázněmi (již 1558 jezdili do Slatinic na léčení, 1685 upraveny lázně). K 1247—63 viz u kláštera sv. Petra v Olomouci, 1482—1522 u kláštera sv. Kateřiny v Olomouci, k 1535 u kláštera sv. Jakuba v Olomouci, 1590 u Plumlova. O obsazování fary byl spor mezi Janem z Pernštejna a biskupem olomouckým, jemuž 1542 toto právo přiřčeno.[57]) Proto byla fara 1561 i 1607 katolická.[58]) R. 1642 byla ves pustá, ale nedlouho potom opět osazena.[59])

Slatinky, větší část vsi, k 1247—63 viz u kláštera sv. Petra v Olomouci, 1482—1522 u kláštera sv. Kateřiny v Olomouci, 1535 u kláštera sv. Jakuba v Olomouci, 1590 u Plumlova.

Smržice s far. kostelem sv. Petra a Pavla, k 1131 viz u olomoucké kapituly, k 1310—1590 viz u Plumlova. Již 1355 přip. se tu far. kostel, jehož farářem byl 1592 katolík Jan Václav Cikáda.[60]) Fara za války třicetileté zanikla a byla kolem 1660 obnovena. Vavřinec z Podhájí, olomoucký kanovník, dal 1415 smržické faře plat na smržickém mlýně (Codex Pernštejnský, 122). Boček z Otaslavic zaměnil 1444 podací smržické fary Jiříkovi z Kravař (Codex Pernštejnský, 119). V Smržicích narodil se astronom a matematik Jakub Kresa, jesuita (1648—1715).

Soběsuky, k 1347—1590 viz u Plumlova. R. 1495 obdržely Soběsuky odúmrt.

Stichovice, k 1078 viz u kláštera Hradiska, 1287 psal se Zbyslav z Stichovic (Stihouich),[61]) 1418 Znata z Stichovic,[62]) k 1494 viz u Prostějova, 1590 u Plumlova.

Stínava s fil. kostelem Povýšení sv. kříže. K 1358—1512 viz u Vícova, 1590 u Plumlova. Ladislav z Boskovic udělil 1505 Stínavě odúmrt.[63]) Fara stávala tu již 1407, zanikla však za třicetileté války.

Vícov s far. (od 1854) kostelem sv. Floriana. R. 1358 držel Vícov a Stínavu Henzlín z Vícova.[64]) Později drželi hrad Vícov páni z Boskovic, ale markr. Jošt udělil 1389 zboží vícovské lénem Petrovi z Kravař.[65]) Jan Kuna z Kunštátu prodal (int. 1408) Vícov a půl Stínavy s patr. svému bratru Heraltu Puškovi z Kunštátu.[66]) K 1418 viz u Otaslavic. Ladislav z Boskovic dal 1505 Vícovu a Stínavě odúmrt[67]) a 1512 prodal Vícov s hradiskem, Čechy s tvrzištěm, Služín, Stařechovice s tvrzištěm, díl Stínavy, Lešan a Ohrozimě a pusté vsi Lhotku a Skyhrov Vilémovi z Pernštejna k Plumlovu.[68]) Vratislav z Pernštejna pustil 1563 Vícovským pustý Skyhrov.[69]) R. 1667 byla ve Vícově prováděna protireformace.[70])

Žárovice, k 1078—1160 viz u kláštera Hradiska. K r. 1131 viz u olomoucké kapituly, 1310—1590 u Vícova. R. 1399 držel tu nějaké zboží kostel olomoucký.[71])

Žešov, díl vsi; ves přip. se 1348[72]); k 1418 viz u Otaslavic, 1590 u Plumlova.

Zaniklé vsi:

L h o t k a zanikla u Ohrozimě, kde jest trať v Lhotkách, k 1512 viz u Vícova. — M a r š í n zanikl u Drahan,

564. — [56]) ZDO X. 276, Stav. arch. 349, AČ VI. 500. — [57]) Kapit. arch. A VI. d 11. — [58]) Kameníček III. 321, ČMM 1903 294. — [59]) Roč. m. Prostějova VII. 74. — [60]) ZDO I. 348, Jireček, Ruk., 124. — [61]) CDM IV. 249. — [62]) P II. 602. — [63]) Nová sbírka, LSA 75. — [64]) ZDO I. 564. — [65]) CDM XV. 290. — [66]) CDM XV. 453, ZDO VII. 544. — [67]) LSA 75, Nová sb., Zprávy arch. koresp., Vícov. — [68]) AČ VI. 545, ZDO XVII. 22. — [69]) LSA 77. — [70]) ČMM 1892 22. — [71]) CDM XII. 524. — [72]) ZDO I. 28. — [73]) ZDO IV.

kde jest les Maršín, k 1374—1590 viz u Plumlova. — Skrhov zanikl mezi Vícovem a Ohrozimi, kde jest trať Skyrov, k 1512 viz u Vícova, 1600 u Plumlova. — Valtov zanikl u Rozstání, kde jest samota Baldovec, přip. se 1386.[73]) — Vankuš zanikl jihozápadně Otinovsi, kde jest trať Vainkóše; Lambert z Ráice daroval 1348 své manželce Anně Vankuš, polovici Hartmanic a díl Dobrochova[74]); k 1590 až 1597 viz u Plumlova. — Svatoňůvka zanikla u Rozstání, k 1463 viz u Sloupu, 1590—97 u Plumlova. — Kloboučky zanikly mezi Seloutkami a Čechovicemi. — Lhota zanikla u Určic, jest asi totožná s Lhotou Hrelovou; Filip z Vrahovic prodal 1337 Hrelovu Lhotu Ondřeji z Otaslavic.[75]) — Mitrov zanikl u Určic, kde jest trať Mitrov a Mitruvky, k 1391 viz u Dětkovic, 1526 u Určic, 1590 u Plumlova. — Podhájí splynulo se Smržicemi, jejichž jedna část sluje Podhájí; 1382 psal se Jindřich z Podhájí[76]); 1464 držela ves Kateřina z Rakových a její bratr Jindřich Šašek z Rakových,[77]) k 1492 viz u Vrahovic. — Stará Ves zanikla u Rakousek. — Dolnice zanikly u Prostějovičck, připomínají se 1447.[78])

Prostějov, něm. Prossnitz, ochranné municipální město s radnicí (nyní městské museum a archiv), zámkem, děkanským kostelem Pozdvižení sv. kříže z 1522, fil. kostelem sv. Petra a Pavla z 1728, kostelem sv. Jana při klášteře milosrdných bratří a fil. kostelíkem sv. Trojice. Ve falsu z 14. st. jmenuje se k r. 1201 markraběcí trhová ves Prostějov s mýtem.[79]) V Prostějově stával patrně v 13. st. zemědělský hrad, neboť 1213 datoval v Prostějově listinu markr. Jindřich (in Prosteyow)[80]) a 1255 připomíná se prostějovský úředník Štěpán.[81]) Již v I. pol. 14. st. jmenuje se v Prostějově (in Prosteys) fara, která byla 1331 inkorporována kapitule sv. Petra v Brně.[82]) Tehdy však již bylo městečko alodním zbožím a Ondřej z Šelnberka int. 1365 tvrz a polovici městečka Prostějova s polovicí patronátu Bočkovi z Kunštátu, po jehož smrti 1374 int. poručníci toto zboží Benešovi z Kravař[83]) odtud měl Prostějov stejnou vrchnost s Plumlovem. Markr. Jošt udělil 1390 Prostějovu výroční trh.[84]) Petr z Kravař dal 1406 Prostějovu městské právo olomoucké, odúmrt a rychtu a 1421 potvrdil městu jeho privilegia.[85]) Po válkách husitských (1445) počalo se stavěti nové město za branou Plumlovskou.[86]) Král Matyáš udělil 1486 na přímluvu biskupa Filipce Prostějovu třetí jarmark a právo pečetiti zeleným voskem,[87]) k čemuž Vladislav II. přidal 1491 čtvrtý jarmark a právo pečetiti voskem červeným.[88]) Heralt z Kunštátu udělil 1471 městu právo na řeznické lavice, 1488 prodal městu klášterní les Kněžský újezd a 1486 dal stavěti blíže města na Rohoznici dva rybníčky.[89]) Johanka z Kravař potvrdila 1494 městu privilegia a postoupila témuž pozemky pusté vsi Rakousek,[90]) téhož roku pak postoupila ještě odúmrt Krasicum a Stichovicům.[91]) Po smrti Jana Heralta z Kunštátu prodali rukojmí 1492 městskému špitálu ves Čechuvky.[92]) Velký rozvoj a blahobyt Prostějova nastal za Pernštejnů. Vratislav z Pernštejna počal 1495 stavěti hradby kolem města,[93]) Vilém z Pernštejna potvrdil 1496 Prostějovu privilegia,[94]) 1510 slíbil Prostějovským, že v jejich městě nemá býti nikdo pro víru utiskován a že na prostějovskou faru nemá býti podáván katolický farář,[95]) 1515 znovu potvrdil městská privilegia[96]) a 1516 prodal městu mlýn.[97]) Jan z Pernštejna 1529 a 1533 potvrdil a rozšířil prostějovská privilegia,[98]) 1538 zakázal šlechticům přebývajícím v Prostějově provozovati městské živnosti[1]) a 1542 prodal městu tvrz a ves

761. — [74]) ZDO I. 15. — [75]) CDM XV. 47. — [76]) CDM XV. 223. — [77]) AČ VI. 505, XVI. 153. — [78]) ZDO X. 765; lokalisace zaniklých osad přejata z článku Janouškova v Ročence Musea m. Prostějova, IV. 83 a n. — [79]) Friedrich II. 352. — [80]) Friedrich II. 109. — [81]) CDM III. 218. — [82]) CDM VII. 284. — [83]) ZDO I. 934, II. 532. — [84]) Roč. m. Prostějova, VI. 114. — [85]) CDM XIII. 424, Roč. m. Prostějova 1926, 62, Středovský Apogr., VI. 59. — [86]) ČVSMO XXXII. — [87])—[98]) Privilegia města Prostějova viz Roč. m. Prostějova, VI. 119 a n., Cerroniho sb. II. 249, Zlobického sb., odd. Prostějov, Bočkova sb. č. 10. 220—230, Středovského Apogr., VI. 60—95, Chaos Pessinianum.

[1]) Jako předešlé. — [2]) AČ XX. 463. - [3]) Chaos Pessinianum, ČMM 1901 80,

Dětkovice, díl Vranovic, Dobrochov, pusté Šeborovice, pustý hrad Otaslavice, půl vsi Otaslavic a pustou Lhotu.[2])

V l. 1520—33 byla postavena radnice, 1522 započato se stavbou kostela, 1525 zbudována velká bašta proti zámku a 1531 počala se stavěti velká bašta na bráně Olomoucké; tehdy také založena ulice Kostelecká.[3]) I kulturně Prostějov se vzmáhal; známá byla prostějovská tiskárna, v níž 1527 prostějovský rodák Jan Aorgus Neděle tiskl prvou českou knihu na Moravě; než tiskárna byla přenesena do Lulče. Později tiskl tu 1543 Jan Olivetský z Olivetu, 1544—53 Jan Günther, pak Kašpar Aorgus a jiní.[4]) V Prostějově byla již tehdy silná obec židovská a 1540 připomíná se i židovská škola.[5]) R. 1540 Prostějov vyhořel, 1562 pohubil obyvatelstvo mor a 1563 zpustošila město povodeň.[6]) V pozdější době potvrdil městská privilegia 1552 Vojtěch z Pernštejna,[7]) 1561 Vratislav z Pernštejna, jenž 1580 prodal městu rybník,[8]) 1583 Jan z Pernštejna[8]) a 1610 Karel z Liechtenštejna.[9]) Z králů českých dal Ferdinand I. 1528 týdenní trh, 1534 jarmark a 1539 tři koňské trhy a trh na sukno,[10]) 1564 potvrdil městská privilegia Maximilian II.[11]) a 1590 Rudolf II.[12]) I na sklonku 16. st. byl Prostějov stihán různými pohromami: 1578 vyhořelo 22 domů, 1594 morem pomřelo na 300 osob; r. 1580 stržen byl starý špitál před Vodní branou a vystavěn nový. R. 1590 počítalo se v městě 667 křesťanských a 50 židovských domů. 1619 drželo město 87 poddaných.[13]) Bratrský zbor byl v Prostějově již na sklonku 15. st., 1499 měli tu Bratři synodu a 1531 konali tu nezdařenou schůzku s Habrovanskými.[14]) Také 1535 a 1553 byly v Prostějově bratrské synody.[15]) R. 1532 spravoval prostějovský zbor Martin Michalec, jenž tu 1547 zemřel,[16]) 1555—63 byl správcem zboru Matěj Kličník.[17]) V pol. 16. st. byla tu i bratrská škola.[18]) Vojtěch z Pernštejna zakládal 1557 v Prostějově a okolí zvláštní církev a dostal se proto do sporu s Bratřími[19]) a 1558 po smrti staroutraquistického faráře Jana Zahrádky dosadil na faru luterána Líríka.[20]) Téhož roku byla v Prostějově po prvé sloužena luterská mše, král Ferdinand I. marně poroučel Vojtěchovi z Pernštejna, aby faráře z Prostějova vypudil.[21]) Z dalších luterských duchovních jmenuje se 1567 děkan Matouš Brodský a 1576 Adolf Městecký.[22]) Vratislav z Pernštejna odevzdal duchovní řízení svých statků biskupovi a biskup Stanislav Pavlovský dal 1583 již vzpomenutého faráře Adolfa uvěznit.[23]) Než v l. 1610—15 působil tu opět luterský farář Martin Svornicius.[24]) Rektorem městské školy, která byla ještě 1607 luterskou, byl 1557 nepřítel Bratří Jan Facilis Býčkovský, pak do 1589 Pavel Aquilinas.[25])

Za války třicetileté obsadilo 29. července 1619 prostějovský zámek stavovské vojsko[26]); 1623 bylo město hubeno morem,[27]) v červnu 1643 zpustošili Prostějov Švédové. Po válce třicetileté bylo v městě 272 osedlých a 251 pustých domů vedle 63 domů židovských. Později potvrdil privilegia města 1685 Jan Adam Ondřej kníže z Liechtenštejna a 1747 Marie Terezie.[28]) V 2. pol. 18. st. kvetlo město obchodem, který však byl výlučně v rukou židů, na počátku 19. st. nastal rozvoj tkalcovství (největší firma B. Back měla 1839 300 stavů), od 1807 prosperovala tu Ehrenstammova továrna na sukna, 1844 založen cukrovar.

Prostějovskými rodáky byli Jan Vi-

ČVSMO XXXII. 18, Roč. m. Prostějova 1926, 49, 54. — [4]) ČMM 1875 114, 122, Jireček, II. 26. — [5])—[6]) Roč. m. Prostějova 1926, 49, 54, ČVSMO XXXII. 18. — [7])—[9]) Cerroniho sb. II. 249, Bočkova sb. 10. 241—54, Zlobického sb., Středovský, Apogr. VI. 93—113. — [10]) Roč. m. Prostějova, VI. 130, 131, Zlobického sb., Cerroniho sb., II. 249, Bočkova sb. 10. 232—35, AČ XX. 337, Kopiář v arch. min. vnitra III. 153. — [11]) Cerroniho sb. II. 249, Salbuch č. 287., f. 232. — [12]) Bočkova sb., 10. 250, Cerroniho sb. II. 249, Středovský, Apogr., VI. 114. — [13]) Chaos Pessinianum, Roč. m. Prostějova 1926, 40, ČMM 1922 155. — [14]) PA IX. 353, 357. — [15]) PA IX. 357, Kameníček, III. 496. — [16]) Jireček, II. 26. — [17]) Jireček, 355. — [18]) Schr., X. 28. — [19]) Kameníček, III. 431. — [20]) Jireček, II. 101. — [21]) Winter, Život církevní, 122. — [22]) PO XXVI. nef., Jireček, I. 4. — [23]) Jireček, I. 4. — [24]) Jireček, II. 253. — [25]) Jireček, 19, 187. — [26]) ČČH XXXV. 301. — [27]) Hrubý, Mor. korespondence, 392. — [28]) Bočkova sb. 10. 269—72. — [29]) CDM XII. 52, ZDO

též, biskup varadínský, stavitel Matouš Rejsek z Prostějova, kronikář Pavel Zlýpivo (jeho kronika jest v městském archivu levočském) a lékař Jan Černý-Niger.

Augustiniánský klášter Beatae Virginis v Prostějově založil 1391 Petr z Kravař, jenž daroval témuž kolonisovaný dvůr Kopec před městem, Krasice, Myslejovice, Lhotu, dvůr slove na Kosíři (Nakuserzy), lán v Kníničkách, vinohrady u Kostelce, les Kuteřavu mezi Smilovým hradištěm a Oberskými vraty (int. 1392)[29]). Dále Petr z Kravař int. 1406 za probošta Jakuba kláštera dva lány v Křepicích a Petr z Šternberka 1406 díl Olšan, Vranovic a Rakousek[30]). Kolem roku 1430 byl klášter vypleněn Tábory, augustiniáni odešli do Olomouce, kde 1434 za probošta Mikuláše koupili si dům v Židovské ulici[31]). Probošt Zikmund pohnal 1437 Václava a Jiříka z Kravař, že drží zboží klášterní, a byl proboštem ještě 1446[32]). Za probošta Adama 1459 držel klášter ještě Rakousky[33]). Dále byl proboštem 1480—82 Václav, 1492 Jakub a 1505—12 administrátorem Jan[34]). Klášter již jen živořil, až zcela zanikl, a 1510 na místě kláštera byla utraquistická fara a kostel.[35]) Opravu kláštera drželi po vymření pánů z Kravař páni z Tvorkova, až 1535 Arnošt, Kryštof, Oldřich a Václav z Tvorkova vzdali se nároků na opravu kláštera ve prospěch Jana z Pernštejna.[36])

R. 1739 založen byl na Olomouckém předměstí klášter milosrdných bratří, 1756 na Brněnském předměstí kapucínský klášter, který však byl 16. září 1784 zrušen.

Statek města Prostějova:

Čechůvky; 1360 psal se Bolík z Čechůvek.[37]) Petr z Čertorej int. 1437 ves Barboře, Ludmile, Dorotě a Janovi z Závišic.[38]) K 1492 viz u Prostějova.

Dětkovice připomínají se 1355.[39]) Mysliboř z Radověšic int. 1391 Dětkovice s tvrzí, Křenovice a Mitrůvky Petrovi z Kravař, který opět 1398 vložil Dětkovice s tvrzí Bohunkovi Puklici.[40]) Později seděl tu Petr z Konice, jenž 1446 int. Dětkovice s tvrzí Bohdalovi a Vaňkovi bratřím z Bařic,[41]) načež Vaněk int. 1480 Dětkovice s tvrzí Petrovi a Janovi bratřím vl. Čertorejským z Čertorej, z nichž Jan se tu připomíná již 1464.[42]) R. 1490 seděli tu bratři Jan (1504 byla jeho manželkou Salomena ze Zhoře, 1521 Johanka z Baště), Petr a Zikmund Čertorejští.[43]) Z těchto Jan a Zikmund int. 1501 polovici Dětkovic Jakubovi z Šarova, kterýž však již 1504 vložil totéž Janovi zpět.[44]) Petr Čertorejský prodal posléze 1541 (int. 1542) za 3250 kop č. Dětkovice, Dobrochov, díl Vranovic a pustinu Šeborovice Janovi z Pernštejna.[45]) K 1542 viz u Prostějova.

Dobrochov držel 1337 (Roch) Filip z Vranovic.[46]) K 1347 viz u Vankuše. Heršík z Krakovce prodal 1376 díl Dobrochova Ješku Puškovi z Kunštátu.[47]) K r. 1437 viz Tištína. R. 1448 držel ves Heník z Valdštejna, načež 1492 Ladislav z Boskovic prodal Dobrochov Ctiborovi z Tovačova.[48]) K 1541 viz u Dětkovic, 1542 u Prostějova.

Vranovice s fil. kostelíkem sv. Kunhuty. R. 1278 jmenuje se Dúň z Vranovic.[49]) Filip z Vranovic prodal 1337 zboží ve Vranovicích bratřím Ondřejovi a Soběhrdovi z Otaslavic.[50]) K 1406 viz u prostějovského kláštera, 1437 u Tištína, 1541 u Dětkovic, 1542 u Prostějova, 1583 u Dětkovic. Již 1399 byla tu fara, která však později zanikla.[51])

VI. 380. — [30]) ZDO VII. 317, ZDB VIII. 433. — [31]) Teige, O pramenech kláštera hradištského, 66, Bondy-Dvorský, K historii židů č. 223, Parsch, 131. — [32]) P III. 457, AČ VI. 500. — [33]) AČ XVI. 138. — [34]) AČ VI. 514, P VI. 20, 299, AČ XVII. 58, PO VIII. 11, IX. 47. — [35]) Bočkova sb. 5122. — [36]) AČ XX. 381, Codex Pernštejnský, 330. — [37]) ZDO I. 779. — [38]) ZDO X. 235. — [39]) ZDO III. 193. — [40]) ZDO VI. 256, 837. — [41]) ZDO X. 397. — [42]) ZDO XII. 23, AČ VI. 505. — [43]) AČ VI. 523, ZDO XIX. 1, XVI. 31. — [44]) ZDO XVI. 20, 29. — [45]) LSA 311, ZDO XXV. 23. — [46]) CDM XV. 44. — [47]) CDM XV. 169. — [48]) P III. 712, Pernštejnský Codex, 164. — [49]) CDM IV. 148. — [50]) CDM XV. 44. — [51]) CDM XII. 524, P I. 339. — [52]) ZDO I.

Na statku zanikly vsi:

Drozdovice splynuly s Prostějovem. K 1131 viz u kapituly olomoucké, 1223 u kláštera sv. Petra v Olomouci, 1301 u kláštera sv. Jakuba v Olomouci. Vikář Ortolf odkázal 1305 Drozdovice olomoucké kapitule. K 1322 viz u Plumlova. Vilém z Pernštejna odkázal 1515 Drozdovice svému synu Janovi. R. 1572 byli sousedé z Drozdovic uznáni za rovné s měšťany prostějovskými kromě vinných, pivných a jiných šenků a handlů.

Rakousky zanikly mezi Prostějovem a Bedihošti, příp. se 1356.[52]) R. 1384 držel ves Budiš z Seloutek,[53]) 1405 Jakoubek z Rakousek[54]) a 1434 Jan Světlík z Rakousek.[55]) K 1406 až 1459 viz u prostějovského kláštera, 1494 u Prostějova.

Šeborovice zanikly u Dětkovic; k 1305 viz u kláštera sv. Kateřiny v Olomouci, 1541 u Dětkovic, 1542 u Prostějova.

Stará Ves zanikla u Rakousek.[56])

Literatura: a) Plumlovské panství: V. Janoušek, Plumlovský okres, Brno 1933; V. Janoušek, Tři kapitoly z dějin panství plumlovského, Roč. musea města Prostějova, 1926; V. Janoušek, Německá jména místní na Plumlovsku, Výr. zpr. reálky v Prostějově, 1926; V. Janoušek, Protireformace na panství plumlovském, Roč. m. Prostějova, 1930; K. Pittich, Prostějovský okres, Prostějov 1930; V. Janoušek, Osídlení Plumlovska a Prostějovska v době historické, Roč. m. Prostějova I.; V. Janoušek, Urbář panství plumlovského z r. 1590, Roč. m. Prostějova, 1932, 1933; Fr. Faktor, Popis okr. hejtmanství prostějovského, Praha 1898. Mnoho článků v časopise „Ročenka průmyslového musea města Prostějova), roč. I—XII, V. Janoušek, Politický okres prostějovský, Přerov 1931.

b) město Prostějov: Fr. Koželuha, Paměti o školách prostějovských, Olomouc 1889; Fr. Koželuha, Knihtiskařství v Prostějově v době 16. a 17. st., progr. reálky v Prostějově, XXVII.; J. Mathon, Prostějov a okolí v světle svých historických a uměleckých památek, Prostějov 1934; J. Kühndel, Kulturní a majetkové poměry Prostějova v 16. st., Roč. m. Prostějova, 1924; Fr. Kretz, Kronika města Prostějova, ČVSMO XXXII., J. Kühndel, Finanční stav města Prostějova v době předbělohorské, ČVSMO XXVII.; O. Přikryl, Z těžkých dob Prostějova, Prostějov 1929; J. Kühndel, Pravovárečné měšťanstvo v Prostějově, Roč. m. Prostějova, VIII.; J. Kühndel, Levočské letopisy Pavla Zlýpivo, Roč. m. Prostějova 1926; V. Janoušek, Nejstarší zprávy o Prostějově, progr. reálky v Prostějově 1927; B. Heilig, Urkundliches zur Wirtschaftgeschichte der Juden in Prossnitz, Brno 1929; B. Bretholz, Denkwürdigkeiten der Stadt Prossnitz aus den Jahren 1729—1829; J. Kühndel, Z dějin prostějovského obchodu, Prostějov 1930; J. Kühndel, Znak města Prostějova, Roč. m. Prostějova, VII.; B. Heilig, Zur Entstehung der Prossnitzer Konfektionsindustrie, ZDVGMS 1929; J. Pobucký, Privilegia a majestáty města Prostějova, progr. gymnasia v Prostějově 1915; Fr. Koželuha, Paměti o věcech náboženských v Prostějově, XXVIII. progr. reálky v Prostějově; J. Kühndel, Nejstarší městská kniha prostějovská, Roč. m. Prostějova, 1929; B. Heilig, Hospodářský vliv židů na Prostějov, Roč. m. Prostějova, X.; J. Kühndel, Prostějovské domy, Roč. m. Prostějova, IX.; B. Heilig, Eine mährische Stadt und ihr Ghetto, ZDVGMS 1932; J. Kühndel—J. Mathon, Pernštejnský zámek v Prostějově, Prostějov 1932; J. Kühndel, Dům u zlaté studny, (soukr. tisk), Prostějov 1934; B. Heilig, Aktuelles aus der Geschichte des Hauses Ehrenstamm, ZDVGMS 1934; Prostějov, město a okres, Brno 1933 (vydala Národohospodářská propagace Československa).

c) ostatní obce: V. Janoušek, Smržice v l. 1848—1928, Prostějov 1929; V. Janoušek, Lázně Slatěnice, 1922; V. Janoušek, Příspěvek k dějinám lázní Slatěnic, ČVSMO XXXV.; Fr. Novotný, Stopadesát let od založení Alojzova, Roč. m. Prostějova, X; V. Janoušek, 250 let od založení slatinických lázní, Roč. m. Prostějova, Prostějov 1935; J. Petráš, Plumlov, 1929.

443. — [53]) ZDO IV. 483. — [54]) P I. 113. — [55]) P III. 82. — [56]) Roč. m. Prostějova IV. 82.

STATEK MALÉ HRADISKO.

Malé Hradisko; Vaněk z Boskovic int. 1408 Hradisko Petříkovi z Krumsína, který 1417 vložil stateček Drslavovi z Příluk.[1]) K r. 1601 u olomouckých jesuitů. Kateřina Šarovcová z Šarova int. 1630 Hradisko Šimonu Kratzerovi z Schönsberku, po němž dědili synové František Maximilian a František Adam Kratzerové.[2]) R. 1651 koupil Hradisko Ferdinand Leopold hr. z Náchoda, který je ještě 1651 int. své sestře Eleonoře Marii Schönwitzové, roz. z Náchoda;[3]) získal však statek zpět a int. jej 1658 Konstancii Alžbětě Kotulínské z Kotulína, roz. Hullerové, která int. již 1663 Hradisko Václavu Ferdinandovi Stařínskému z Bítkova a jeho manželce Julianě Eleonoře, roz. Cikánové z Slupska.[4]) Juliana Eleonora, posléze provdaná Žalkovská z Žalkovic, vložila 1674 Hradisko Marketě Františce v. Schneidenau, roz. hr. ze Serynu, která již 1675 vložila je Maximilianě Alžbětě Dohalské z Dohalic, roz. Kratzerové z Schönsberka.[5]) Děti poslední Maximilian František Kratzer, Johanka Františka (provdaná Lvová z Rožmitálu), Anna Barbara (provdaná Hetzerová z Aurachu) a Polixena Konstancie prodali 1682 Hradisko Zikmundovi Rudolfu Prakšickému z Zástřizl.[6]) Roku 1688 int. zemští komisaři stateček Eleonoře Bartodějské z Bartoděj, roz. Zárubové z Hustiřan, ale po soudním sporu 1703 (int. 1705) byl statek přisouzen Zuzaně Terezii hr. z Gellhornu, roz. Orlíkové z Laziska.[7]) Tato int. 1728 Hradisko Marii Alžbětě, vévodkyni holštýnské, roz. kněžně z Liechtenštejna, která již 1739 int. je Leopoldovi hr. z Dietrichštejna, který prodal statek (int. 1763) klášteru Hradisku.[8])

Po zrušení kláštera držel Hradisko náboženský fond, 1825 koupil je za 12.500 zl. Ignác Wahlmüller, po němž dědila 1826 manželka Cecilie Planchová. Tato prodala 1834 statek za 25.000 zl. konv. m. Františkovi hr. Dietrichstein-Proskau, který 1843 daroval Hradisko Marii a Antonii hr. Dietrichstein-Proskau a Terezii hr. Dietrichstein-Proskau, roz. hr. Mennsdorf. Po Antonii, provdané hr. Mitrovské, dědili 1850 František a Arnošt hr. Mitrovští. Od r. 1851 držely Hradisko Marie hr. Dietrichstein-Proskau-Leslie a Terezie Mennsdorf-Pouilly, roz. Dietrichstein-Proskau. Po smrti Marie hr. Dietrichstein 1854 bylo Hradisko int. Terezii hr. Mennsdorf, roz. Dietrichstein (zemřela 29. prosince 1856) a po smrti této Alfonsu hr. Mennsdorf-Pouilly (zemřel 10. prosince 1894). Posléze bylo Hradisko 1894 int. Alfonsovi hr. Mennsdorf-Pouilly.

Okluky přip. se 1786. V těchto místech připomíná se 1358 les Okluky.[9]) U Okluk stávala tvrz *Čertův Hrádek*, připomínaná 1512.[10])

Skřivánkov, založen 1786 na místě parcelovaného dvora.

PANSTVÍ PTENÍ A STATEK SUCHDOL.

Ptení s far. kostelem sv. Martina. K 1131 viz u olomoucké kapituly. R. 1351 psal se Buzek z Ptení,[1]) 1359 držel vsi Ptení (Ptyena), Bernov a Přemyslovice (Prsymislowicz) Hynek z Bouzova;[2]) později 1373 psali se Pešík a Hajnuš z Ptení.[3]) Artleb z Stařechovic int. 1378 Benešovi a jeho synu Janovi z Vickova tvrz a ves Ptení a díl Bernova.[4]) V l. 1397—1446 držel Ptení (1406 Neptení!) jiný Jan z Vickova, jehož manželkou byla 1447

[1]) ZDO VII. 546, IX. 105. — [2]) ZDO XXXVII. 1. — [3]) ZDO I. 44. 45. — [4]) ZDO I. 98, 157. — [5]) ZDO I. 259, 272. — [6]) ZDO I. 341. — [7]) ZDO II. 66, III. 315. — [8]) ZDO V. 320, VI. 244, IX. 7, 12. — [9]) ZDO I. 564. — [10]) Roč. m. Prostějova IV. 87.

[1]) ZDO I. 189. — [2]) CDM XV. 77. — [3]) CDM XV. 148, P I. 49. — [4]) ZDO

Machna z Opatovic,[5]) 1464 Hynek ze Zvole, jenž 1480 int. Ptení a pustý Bernov Janu Heraltovi z Kunštátu, po jehož smrti 1492 bylo zboží int. Vítkovi z Prostějova.[6]) Vítek vložil 1498 Ptení a pustý Bernov Janu Vlkovi z Konecchlumě, jehož synové Bernard a Jan z Konecchlumě int. 1499 statek Jakubovi z Šarova.[7]) Po Jiřím Šarovcovi z Šarova (1526) seděli tu 1547—77 jeho synové Jan a Václav Šarovcové[8]) a 1580 Janovi synové Jiřík, Vilém, Jakub a Václav bratři vl. Šarovcové.[9]) Z těchto Vilém Šarovec prodal 1581 svému bratru Jiříkovi svůj podíl na Ptení, Hluchově a Přemyslovicích.[10]) Poručníci sirotků po Vilémovi Šarovcovi int. 1597 tvrz a ves Ptení (Ptin) Anně Marii Martinkovské z Rozseče.[11]) Posléze 1619 držel Ptení Hynek Šarovec z Šarova (manželkou jeho byla 1628 Anna Odkolková z Oujezdce), jemuž byl statek pro účast v povstání konfiskován a prodán nejprve za 22.000 zl. Jakubu Nedělkovskému z Nedělky, než s kupu sešlo.[12]) Ještě roku 1624 zdržovali se na zboží ptenském predikanti.[13])

Císař int. pak 1631 Ptení Antoninovi Miniatti.[14]) R. 1679 koupil statky Ptení a Suchdol Václav Bernart Bartodějský z Bartoděj, jehož syn Ignác Bartodějský prodal 1683 statek Janu Bapt. Miniatti sv. p. Campolli. Dcera Fr. Fortunata Miniatti Anna Marie hr. z Hodic prodala 1746 za 167.000 zl. rýn. Ptení s zámkem a statkem suchdolským Maximiliane hr. d'Oudaille, roz. Hetzerové z Aurachu, která (provdaná tehdy sv. paní Brettonová) již 1757 prodala panství klášteru sv. Kláry v Olomouci.[15]) Po zrušení kláštera náleželo panství Náboženskému fondu, až je 1825 koupil za 64.000 zl. Filip Ludvík hr. Saint Genois (zemřel 30. června 1857), jehož dědic Mořic hr. Saint Genois d'Anneaucourt prodal 1878 panství Janovi II. knížeti z Liechtenštejna. Odtud držela panství hlavní větev knížat z Liechtenštejna.

Fara v Ptení bývala nejspíše již před 1620, pak zanikla, 1677 zřízena administratura a 1843 fara.

Holubice, něm. Taubenfurth, založeny 1787 a nazvány podle komisaře Jana Taubera z Taubenfurtu.

Nechutín založen 1785 na místě parcelovaného zdětínského dvora.

Nové Ptení založeno 1788 na místě zrušeného dvora; první kolonisté byli Němci.

Ptenský Dvorek založen 1788.

Zdětín přip. se 1368.[16]) K r. 1373 viz u kláštera v Jevíčku. Ludmila z Lešan int. 1480 Zdětín Janu Heraltovi z Kunštátu,[17]) načež byla ves příslušenstvím panství ptenského. Později byla opět oddělena jako samostatný statek, který držel 1583 Václav Šarovec z Šarova[18]) a 1609—19 manželé Eliška ml. Šarovcová z Šarova a Joachym ml. Blekta z Outěchovic, evangelíci.[19]) Jiří Haušperský z Fanalu prodal 1693 (int. 1694) Zdětín Zuzaně Kateřině sv. paní Miniatti de Campolli. roz. Bravantské z Chobřan, za 9.300 zl. k Ptení.[20])

U Ptení, kde jest Bernovský dvůr, zanikla ves Bernov, k 1359—1498 viz u Ptení.

Statek Suchdol:

Suchdol, k 1379—1579 viz u Konice. Joachym Bítovský z Slavikovic prodal 1596 Suchdol Jakubu Jalůvkovi z Melovic a jeho manželce Elišce Špetlové z Prudic za 2450 zl. mor.[21]) R. 1619 seděl tu evangelík Joachym Oneš z Břesovic, jemuž byl zcela zpustošený stateček (odhadnutý původně na 6.000 zl.) ponechán, když složil pokutu.[22]) Salomena Šmerhovská z Lidkovic, rozená Jalůvková z Melovic, int. 1630 Suchdol Janu Šťastnému Podstatskému z Prusinovic, jenž dal 1632 Suchdolu odúmrt a jiné svo-

III. 410. — [5]) ZDO VI. 662, VII. 4, X. 607. — [6]) P IV. 390, ZDO XII. 18, XIV. 5. — [7]) ZDO XVI. 5, 14. — [8]) PO XIII. 21, XX. 48, XXI. 1, XXIII. 43, XXVI. nef., Stav. arch. 818. — [9]) PB XXIX. 19, PO XXIX. 176, Stav. arch. 818. — [10]) ZDO XXIX. 51. — [11]) ZDO XXXI. 21. — [12]) ČMM 1922 151, PO XL. 29, 393, Slovák, Konf. prot., 48. — [13]) ČMM 1915 192. — [14]) ZDO XXXVII. 17. — [15]) ZDO VII. 97, 102, VIII. 64. List. kláštera H 5. — [16]) ZDO I. 1036. — [17]) ZDO XII. 16. — [18]) Bočkova sb. 11131. — [19]) Stav. arch. 1057, ZDO XXXIII. 27, ČMM 1922 147. — [20]) ZDO II. 189. — [21]) Bočkova sb. 10698, ZDO XXXVII. 27. — [22]) ČMM 1922 150, Slovák, Konf. prot. 47. — [23]) LSA 95, Nová sb. 639, ZDO XXXVII. 1.

body,[23]) ale již 1635 byl statek odprodán k panství ptenskému Antonínovi Miniatti.

Hrochov založen kolem r. 1680.

Jednov, něm. Ainsersdorf, s far. kostelem Navšt. P. Marie z 1807—9; založen 1801. R. 1765 byla založena v Suchdolu lokalie, která byla 1809 přenešena do Jednova, 1784 povýšena na kuracii, 1843 na faru.

Klárky založeny 1785.

Labutice, něm. Schatnnenberg, založeny 1786 místo parcelovaného Nového dvora a nazvány po guberniál. radovi v. Schwannenberg.

STATEK HLUCHOV.

Hluchov s zámkem. K 1131 viz u olomoucké kapituly. R. 1373 psal se Jarek z Hluchova,[1]) 1365 byl tu farní kostel.[2]) K 1379 viz u Konice, 1497 u Přemyslovic. R. 1499 držel stateček Jan z Švábenic[3]) a Aleš z Švábenic (manželkou jeho byla Žofka ze Zdětína) int. 1520 Hluchov a Přemyslovice Jakubovi Šarovci z Šarova.[4]) K r. 1581 viz u Pteni. V I. 1596—1608 seděl tu Jiřík Šarovec z Šarova,[5]) 1610 Jan st. Šarovec[6]) a Kateřina ml. Šarovcová z Šarova vzala 1616 na Hluchov svého manžela Bohuslava Tasa Skydinského z Skydině na spolek.[7]) Později seděl zde v I. 1619—25 druhý manžel Kateřiny evangelík Jiřík Martinkovský z Rozseče, po jehož smrti (před 1633) Kateřina provdala se po třetí za Saka z Bohuňovic a seděla dále na Hluchově.[8]) Po smrti Kateřiny r. 1650 byl Hluchov int. jejímu synovi Rudolfu Václavovi Martinkovskému z Rozseče.[9]) Dále držel Hluchov Albrecht Václav Sak z Bohuňovic, po jehož smrti 1661 zemští komisaři prodali statek za 8.000 zl. Vilému Alexandrovi Bravantskému z Chobřan (int. 1686), který již 1686 postoupil Hluchov za 16.000 zl. Františku Ferdinandovi v. Kuckländer.[10]) Týž int. 1696 Hluchov s tvrzí Anně Marii Bartodějské z Bartoděj a ta ještě téhož roku Janu Arnoštovi v. Scherfenberg. Poslední prodal 1697 statek za 22.000 zl. Ignáci Václavovi Bartodějskému z Bartoděj, načež 1707 zemští komisaři int. Hluchov Magdaleně Polexině Pruskauerové (dříve Bartodějské), rozené Fibustern, jakožto matce a poručnici sirotků po Ignáci Václavovi Bartodějském.[11]) R. 1718 (int. 1721) staly se rozdíly mezi těmito dětmi: Josefou Antonií Bartodějskou a Marií Barborou z Bukůvky, roz. v. Freienfels, z nichž Marie Barbora prodala 1720 (int. 1721) za 34.000 zl. a 100 dukátů klíčného Hluchov Františku Vilémovi Sedlnickému sv. p. z Choltic,[12]) jenž sice 1723 int. statek svému otci Františku Karlovi Sedlnickému, obdržel jej však (int. 1732) zpět a prodal 1733 (int. 1734) Hluchov za 42.000 zl, a 50 dukátů Františku Pavlovi v. Gugenberg a jeho manželce Marii Anně.[13]) R. 1756 zdědila statek Marie Barbora Kominková z Engelshausenu, roz. v. Wallenberk, která jej odkázala svému synovi Josefu ryt. Schaffenburg. R. 1759 koupil Hluchov Jan Nep. hr. Pražma (ZDo VIII. 225), po jehož smrti přejala jej 1781 jeho dcera Josefa hr. Khuen, roz. hr. Pražmová.[14]) Tato prodala 1791 Hluchov za 32.000 zl. a 500 zl. klíčného olomouckému kanovníku Josefovi hr. Wallis, po jehož smrti 1793 dědili statek jeho synovci a neteře Josef, Michael, Terezie a Valburga hr. Wallis.[15]) Tito prodali již 1795 statek Karlu Motejlovi z Reichenfeldu, který 1799 prodal Hluchov za 65.000 zl. rýn. bratřím Gabrielu a Florianovi hr. Kergelassy (int. 1802). Poslední z nich prodal 1808 Hluchov

[1]) ZDO II. 325. — [2]) ZDO IV. 548. — [3]) ZDO XVI. 18. — [4]) PO X. 282. ZDO XVIII. 14. — [5]) DM XXI. 141, Stav. arch. 992. — [6]) PO XXXVII. 100. — [7]) ZDO XXXIII. 44. — [8]) ČMM 1922 150, PO XL. 7, PO XLIII. 192. — [9]) ZDO I. 28. — [10]) ZDO II. 44, 47. — [11]) ZDO III. 43, 282. — [12]) ZDO IV. 405, 407. — [13]) ZDO IV. 447, VI. 52, 144. — [14]) ZDO XI. 45. — [15]) ZDO XI. 249, 327.

za 62.550 zl. Josefu Schwatzovi v. Weissenburg, načež 1813 koupil jej v dražbě František ryt. v. Weissenburg. Františkův syn Rudolf v. Weissenburg prodal 1852 statek za 160.000 zl. Augustovi hr. Sylva-Tarroucca, jenž již 1872 prodal Hluchov za 100.000 zl. privil. akciové společnosti Drahanovského cukrovaru. R. 1844 založen byl v Hluchově cukrovar.

PANSTVÍ ČECHY A STATKY DRAHANOVICE A KRAKOVEC.

Čechy pod Košířem s zámkem a děkan. kostelem sv. Jana Křtit. z 1781 až 1794. K 1131 viz u olomoucké kapituly. K r. 1305 viz u kláštera sv. Kateřiny v Olomouci. R. 1349 jmenují se Bernart a Čeněk z Čech, synové Lúčkovi.[1]) Lúček, Beneš a Černín z Čech, synové Čeňkovi, int. 1365 půl tvrze a vsi Čech, Služína, Pěnčína, díl Lešan a patronáty v Čechách a Ohrozimě Bartošovi z Valečova.[2]) Tuto polovinu int. 1391 Vilém z Loučky Velislavovi z Meziboří.[3]) Druhou polovici tvrze a vsi Čech a patronátu v Čechách int. 1389 Bohuněk Puklice z Čech Petrovi z Kravař, který ji ihned vložil rovněž Velislavovi z Meziboří.[4]) Velislavův syn Smil z Meziboří int. 1416 tvrz a ves Čechy s patr., díl Pěnčína a Služína Jindřichovi a Petrovi z Kravař.[5]) Zatím seděli tu 1405 Heralt Puška z Kunštátu a 1437 Heník z Valdštejna.[6]) R. 1512 stal se majetníkem panství Vilém z Pernštejna (viz Vícov).

Jaroslav, Vratislav a Vojtěch bratři z Pernštejna int. 1550 Čechy s pustým tvrzištěm, Stařechovice a Služín Matyášovi z Hartunkova.[7]) Dále seděl tu Mikuláš z Hartunkova, jenž 1575 obdržel list mocný, zemřel 1575 a zanechal sirotky (syn Mikuláše a dcera Eva, která provdala se za Mikuláše, důchodního písaře z Boskovic).[8]) Syn Mikuláše z Hartunkova Matyáš seděl již 1583 na Čechách, 1584 přiznal na svém statku 102 osedlé a prodal 1596 za 22.000 zl. mor. tvrz a ves Čechy s piv., Služín, Stařechovice s pod. a Lhotu své manželce Esteře Pivcové z Hradčan.[9]) Jan Šťastný Podstatský z Prusinovic prodal 1616 Čechy pod Kosířem s přísl. Albrechtu st. Sedlnickému z Choltic, jednomu z hlavních účastníků českého povstání, jenž seděl tu ještě 1627 (manželkou jeho byla tehdy Eufemie Haugvicová z Biskupic).[10]) R. 1635 držela Čechy Polyxena Vetterová, roz. Sedlnická z Choltic,[11]) načež 1665 po smrti Jana Baltazara Vettera v. Lilien int. komisaři Čechy Anně Polexině Skrbenské z Hříště, roz. Kobylkové z Kobylího.[12]) Její manžel Rudolf sv. p. Skrbenský postoupil 1684 panství svému synovi Janu Maximilianovi sv. p. Skrbenskému, jehož vdova Františka Oktavie Zárubová z Hustiřan prodala Čechy Janu Adamu Ondřeji knížeti z Liechtenštejnu (int. 1707).[13]) Dcera Jana Adama Terezie, ovdovělá kněžna savojská, int. 1716 Čechy Ant. Dominiku Winklerovi v. Winklersberg, jenž statky své předlužil.[14]) Proto 1732 koupili z konkursní podstaty statky Čechy, Drahanovice a Krakovec Adam Ignác hr. Berchtold a jeho manželka Marie Anna, roz. v. Aichpichel, z nichž prvý 1753 (int. 1754) prodal tyto statky a Skrbenský dvůr v Kostelci Jiřímu Ant. v. Grechtler.[15]) Týž však již 1768 prodal Čechy, Drahanovice a Krakovec Emanuelovi Telles Duca de Sylva hr. Taroucca, za jehož syna Františka Štěpána staly se Čechy i připojené statky 1772 fideikomisem.[16])

Dále byly Čechy int. 1813 Františku hr. Taroucca, 1841 Ervinovi hr. Ta-

[1]) ZDO I. 67. — [2]) ZDO I. 682. — [3]) P I. 56, ZDO VI. 217. — [4]) ZDO VI. 64. — [5]) ZDO VIII. 636. — [6]) P I. 135, III. 452. — [7]) ZDO XXV. 62, Salbuch č. 287., 332. — [8]) ZDO XXVI. 1, XXXII. 29. — [9]) PO XLV. 304, BOČKOVA sb. 7663, PO XXIV. 129, ZDO XXXI. 20. — [10]) DM XXIII. 359, PO XXXIX. 457, XL. 6, 14, 220. — [11]) PO XLIII. 231. — [12]) ZDO I. 167. — [13]) ZDO I. 214, II. 14, III. 387. — [14]) ZDO IV. 216. — [15]) ZDO VI. 77, VII.

roucca, poněmž 1846 (int. 1848) dědili společně fideikomis Frydrych (zemřel 23. června 1881) a August (zemřel 24. října 1872) hr. Sylva Taroucca, jejichž díly Čech, Drahanovic a Krakovce dědil František hr. Sylva Taroucca. Pozemková reforma byla provedena v l. 1923—26 (vlastník Fr. Josef Sylva-Taroucca, plocha 2469 ha); vlastníku propuštěn ze záboru dvůr Krakovec, lesní hospodářství, pila, mlýn, cihelna, elektrárna a zámek s parkem v Čechách, utvořeny zbytkové statky Čechy, Gabrielov, Drahanovice, Lhota a zcela rozděleny dvory Bohuslavice, Luká a Ludmírov.

Kniničky přip. se 1349;[17]) k 1391 viz u kláštera prostějovského. Petr z Kravař int. 1406 díl Kniniček a Lhotu Beneškovi z Lideřova (ZDO VII. 216). R. 1750 byli tu tři puhončí grunty.

Lhota přip. se 1348;[18]) Přemek z Valečova int. 1376 Lhotu Petrovi, rychtáři z Kostelce (ZDO III. 79). k 1596 viz u Čech.

Služín, k 1131 viz u olomoucké kapituly, k 1305 viz u kl. sv. Kateřiny v Olomouci, 1365—1596 u Čech, 1437 u Tištína a 1512 v Vícova.

Stařechovice s fil. kostelem Nar. P. Marie z 1718. Na Stařechovicích seděl 1361—84 Artleb z Kunštátu,[19]) jehož syn Heralt z Kunštátu a Stařechovic int. 1391 tvrz a ves Stařechovice Heraltovi z Kunštátu, který opět 1398 vložil Stařechovice s patr. Ješku Puškovi z Kunštátu.[20]) K 1512 viz u Vícova, 1550 až 1596 u Čech. Jan Šťastný Podstatský z Prusinovic upravil 1616 Stařechovicům roboty a potvrdil odúmrt, kterou udělil jim Ladislav z Boskovic a Kunka z Kravař.[21]) Fara zanikla za třicetileté války a nebyla již obnovena.

Statek Drahanovice

Drahanovice s far. kostelem sv. Jakuba Větš. z 1799 a zbytkem tvrze. Po Drahanovicích psal se 1322 Přibík, 1337 Martin, 1342 bratři Podoba a Martin a 1347 Jestbor z Drahanovic.[22]) R. 1351 byla tu tvrz a far. kostel.[23]) Vlček z Drahanovic int. 1381 tvrz, patronát a zboží v Drahanovicích Bohušovi z Šumvaldu, který 1412 vložil totéž Vítkovi z Loučan.[24]) R. 1436 seděl tu Jan Tunkl,[25]) 1466 Jan z Dobré Vody, po jehož smrti 1481 byl statek drahanovský int. Kryštofu Drahanovskému z Pěnčína (1484 neb.).[26]) Statek držel později jeho syn Hynek Drahanovský z Pěnčína (1484, 1495 byla jeho manželkou 1495 Kunka z Kateřinic), jenž int. 1498 tvrz, dvůr a ves Drahanovice s pod. Alšovi (jeho manželkou byla 1500 Ofka z Zástřizl), Mikulášovi (seděl tu ještě 1512) a Janovi bratřím vl. z Vrahovic.[27]) Mikuláš z Vrahovic prodal mezi 1512—15 Drahanovice Martinovi ze Stvolové (manželkou tohoto byla 1531 Alena z Kokor.).[28]) Již 1547 seděl tu Jan Drahanovský ze Stvolové, který 1560 dosadil na faru v Drahanovicích ženatého kněze a zemřel 1590 (náhr. v Drahanovicích).[29]) Dále držel statek Bernart Vratislav Drahanovský z Pěnčína (manželkou jeho byla Mandalena Mošovská z Moravčína), jenž 1604 napsal poručenství.[30]) Jeho synovi Vratislavu Bernartovi ze Stvolové (manželkou jeho byla 1625 Johanka Ulštorfarová z Němčího) byl statek pro účast v povstání konfiskován a dán 1634 (int. 1635) Karolině d Austria, kněžně z Contecroy, na úhradu pohledávek.[31]) Tato int. již 1641 statek Antonínu Miniati de Campolli a ten ihned opět Janu Waderbornovi z Dundy, který opět odkázal (int. 1653) Drahanovice svému nejstaršímu synovi Janu Jakubovi Waderbornovi.[32]) Jan Jakub prodal 1671 (int. 1674) Drahanovice s zámkem a třemi osedlými v Vojnicích Přemyslavovi z Žerotína (týž byl 1674 neb.).[33]) Statek dědil pak Maximilian Fr. z Žerotína, jenž jej 1699 int. Fr. Erasmu v. Lacke-

334. — [16]) ZDO IX. 345, X. 172. — [17]) ZDO I. 129. — [18]) ZDO I. 43. — [19]) CDM XV. 83, 250, ZDO III. 487. — [20]) ZDO VI. 397, 749. — [21]) Nová sb. — [22]) CDM VI. 196, VII. 734, XV. 44, 50. — [23]) ZDO I. 218. — [24]) ZDO IV. 159, VIII. 218. — [25]) P III. 112. — [26]) P IV. 511, ZDO XII. 22, XV. 7. — [27]) Stav. arch. 510, ZDO XV. 7, XVI. 8, 17, PO VIII. 58, 67, 120, IX. 112. — [28]) PO X. 65, 214. ZDO XXIII. 5. — [29]) Salbuch č. 287., 24, Zela, Náb. poměry v Olomouci, 18, PO XXIII. 45, SA VI. 117. — [30]) ZDO XXXII. 39, 58. — [31]) PO XL. 73, ZDO XXXVII. 25. — [32]) ZDO XXXIX. 20, ZDO I. 59. — [33]) ZDO I. 251. — [34]) ZDO III. 114. — [35]) ZDO V. 1. — [36]) ZDO I. 13.

now.[34]) načež komise int. 1724 sirotčí statek Lackenovský Ant. Dominikovi Winklerovi v. Winklersberg.[35]) Odtud měly Drahanovice stejné majetníky s Čechami. Fara v Drahanovicích zanikla za války třicetileté, 1725 zřízena administratura, 1792 fara. K Drahanovicům byly v pol. 16. st. přifařeny Kníničky, Lhotka a Ludéřov (PO XXXI. 47).

Statek Krakovec.

Krakovec s zámkem. R. 1348 jmenuje se Ondřej z Krakovce,[36]) Janek z 1399 Hereš z Krakovce.[37]) Janek z Babic prodal 1397 markraběcí léno Krakovec a Rakovou Petrovi st. z Kravař.[38]) Dále psali se 1412 Mikšík a 1437 Václav z Krakovce.[39]) R. 1464 drželi jakožto markraběcí léno Krakovec bratři Jan a Mikuláš Chudobínové z Bařic, jimž král Jiří vybavil statek z léna.[40]) Král Vladislav II. potvrdil osvobození z manství 1497 Janovu synovi Čeňku Chudobínovi z Bařic, jenž seděl tu ještě 1506.[41]) V l. 1505—36 držel Krakovec Havel Chudobín z Bařic, jehož manželkou byla 1508 Klára z Špránku[42]) a po jehož smrti poručníci statku dali 1539 poddaným z Krakovce užívání lesa Světiny pod hradem Krakovcem dřívím a pastvou a intabulovi Krakovec s tvrzí Bohuslavice s pod., Rakůvky, Polom a Luká 1539 Michalu Záviši Bítovskému ze Slavíkovic, po jehož smrti 1550 uvázala se v Krakovec jménem jeho syna Erazima Záviše Apolonie z Žeravic.[43]) Dále seděl tu 1572—79 Hynek Záviše Bítovský,[44]) 1583 Vilém Záviše Bítovský[45]) a Joachym Záviše Bítovský prodal před 1587 (int. 1609) za 18350 zl. mor. tvrz a ves Krakovec, Bohuslavice s pod., Novou Ves a Rakůvky evangelíku Janovi ml. z Zástřizl,[46]) jemuž byl Krakovec s Ludmírovem konfiskován (odhadnut na 24.000 tolarů).[47]) Ferdinand II. daroval 1625 (int. 1626) Krakovec městu Mikulovu,[48]) které již 1657 prodalo Krakovec s Ludmírovem Ferdinandovi knížeti z Dietrichšteina.[49]) Týž prodal 1661 statek za 27.000 zl. rýn. Markovi Lubetič-Capellet, po němž dědil 1676 jeho syn Matyáš Fr. Lubetič-Capellet.[50]) Poslední prodal 1691 Krakovec a Ludmírov Marii Rosalii hr. z Pruskova, roz. hr. Thurnové,[51]) která int. 1713 oba statky Ant. Dominikovi Winklerovi v. Winklersberg.[52]) Odtud měl Krakovec stejné majetníky s Čechami. R. 1752 byla provedena revise hranic mezi panstvím krakoveckým a háňovickým (KA B VI. b 7).

Bohuslavice s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1714. Snad po těchto Bohuslavicích psali se 1288 bratři Zbyslav a Jan z Bohuslavic.[53]) K r. 1319 viz u Loučan. Zdinka z Žampachu int. 1378 díl Bohuslavic s pod. Štěpánovi z Chudobína,[54]) markr. Jošt int. 1384 Bohuslavice s tvrzí Benešovi z Bouzova[55]) a Vilém z Šternberka vložil 1385 ves Oldřichovi z Drahanovic.[56]) Dále Manoušek z Vlasatic int. 1447 Bohuslavice s patr., Polom a Rakovou Brikcímu z Pěnčína, který již 1448 vložil statek Jakoubkovi z Četkovic.[57]) Po Zdeňkovi z Švábenic držel Bohuslavice s pod. a Louku Heřman z Zástřizl, který 1510 prodal statek Havlu Chudobínovi z Bařic a jeho manželce Kláře z Šternberka.[58]) K 1464 až 1550 viz u Rakové, 1550—1609 u Krakovce. Fara zanikla za třicetileté války, ale byla již 1651 obnovena.

Dětkovice, připomínají se po prvé 1592.

Háčky náležely 1381 kapitule olomoucké (viz též u Loučan), která postoupila 1507 záměnou ves Háčky Václavovi z Doubravice.[59]) Jindřich Konický ze Švábenic int. 1557 Háčky Václavovi ml. Laškovskému z Švábenic;[60]) ves byla tehdy pustá a v I. pol. 17. st. obnovena.[61])

— [37]) P I. 13, CDM XII. 524. — [38]) CDM XV. 364. — [39]) P II. 393, III. 509. — [40]) ZDO XVI. 6, AČ XVI. 153. — [41]) ZDO XVI. 6, PO VIII. 4. — [42]) PO VIII. 72, 51, VII. 224, ZDO XVI. 6, XIII. 53, LSA 558. — [43]) PO XXVIII. 350, Salbuch č. 285, 49, PO XX. 19, XXI. 158, Zprávy arch. koresp. Krotkovec. — [44]) PO XXVIII. 184, XXXI. 240. — [45]) Bočkova sb. 7704. — [46]) DM XXI. 137, PO XXXII. 126, ZDO XXXIII. 15. — [47]) Slovák, Konf. prot., 42. — [48]) ZDO XXXV. 5. — [49]) ZDO I. 87. — [50]) ZDO I. 141, I. 283. — [51]) ZDO II. 113. — [52]) ZDO IV. 106. — [53]) CDM IV. 269. — [54]) ZDO III. 472. — [55]) ZDO IV. 433. — [56]) ZDO IV. 629. — [57]) ZDO X. 764, 808. — [58]) P IV. 408, ZDO XVII. 11. — [59]) CDM VI. 141, KA A V. b 7. — [60]) ZDO XXVI. 8. —

Hvozd: 1279 přip. se Hvozdecká cesta na Konicku.[62]) Mikula z Pavlovic int. 1351 Hvozd Adovi z Konice.[63]) K 1382—1481 viz u Bouzova.

Ludmírov, k 1382—1481 viz u Bouzova, 1622 u Krakovce.

Luká s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1732. Artleb z Staříchovic int. 1349 tuto ves Zbyňce z Švábenic, která ihned int. Lukou svému bratru Adamovi z Konice.[64]) Jan z Konice a Strážiště int. 1365 městečko(!) Lukou s patr. a ves Ponikev s lesem Březinou Bohušovi z Šicndorfu, který 1371 vložil totéž Zbyňkovi z Klenového.[65]) K r. 1510 viz u Bohuslavic, 1540 u Rakové. Na počátku 17. st. některou dobu byla Luká samostatným statečkem, který držel 1609 Joachym Bitovský z Slavikovic.[66]) Městečko pokleslo na ves a také fara zanikla, 1784 zřízena lokalie, 1861 fara.

Otročkov přip. se 1592.

Polomí; Ješek z Konice int. 1349 Polomí a polovici Veselí, dědictví synů Miliče z Náměště, klášteru Janua Vitae v Klášterci, ale pak držel ves Milota z Náměště, jenž 1365 int. Polomí Ješku a Zbyňkovi bratřím z Miřetína.[67]) Ješek z Polomí int. 1368 ves Dětřichovi z Senice, který 1384 int. toto zboží Jarkovi z Hluchova.[68]) Jarek vložil 1386 Polomí Záviši a Jakubovi z Moravičan a Jakubovi z Chvalkovic.[69]) Brikci z Pěnčína int. 1448 Polomí Janovi z Pěnčína.[70]) Kryštof Drahanovský z Pěnčína prodal ves před 1464 (int. 1480) Janu a Havlovi Chudobínům z Bařic.[71]) K 1450 viz u Rakové.

Rakůvka, k 1447—64 viz u Bohuslavic, 1540 u Rakové, 1609 u Krakovce.

Na statku zanikla Nová Ves, k 1587 viz u Krakovce.

PANSTVÍ NÁMĚŠŤSKÉ A STATEK LUDĚŘOV.

Náměšť, městečko, s far. kostelem sv. Jindřicha a zámkem z 1760. K 1131 u olomoucké kapituly. Po Náměšti psal se 1249 Milič, 1261—69 Vilém, 1276—97 Všebor a 1318—36 Milič z Náměště.[1]) Na žádost Miličovu povýšil král Jan 1319 Náměšť na městečko s právem jarmarku.[2]) Později psal se 1342—51 Oldřich a 1365—82 Všebor z Náměště.[3]) Markr. Jan dal 1371 tvrz a městečko Náměšť lénem Putovi z Holštejna.[4]) Díl Náměště (asi dnešní Biskupství) náležel biskupství olomouckému a biskup Mikuláš zastavil jej 1388 markr. Joštovi.[5]) Dále seděl na Náměšti 1405 Parcifal a 1418 Artleb z Náměště.[6]) R. 1437 držela městečko Eliška z Melic, která se provdala před 1459 za Ctibora z Cimburka (seděl na Náměšti ještě 1464).[7]) R. 1481 přip. se na Náměšti Alena z Náměště,[8]) pak její synové 1488 Zbyněk a 1502—8 Aleš a Jan z Vrahovic.[9]) Dále byl statek rozdělen na dva díly, z nichž jeden držel 1510 Jan Čertorejský z Čertorej,[10]) druhý 1517 Hynek Štolbašský z Doloplaz.[11]) Polovici Čertorejského získal před 1515 Hynek ze Zvole, který přikoupil 1521 od Jiříka Štolbašského z Doloplaz i druhou pol. městečka, ale 1536 int. tvrz a městečko Náměšť, ves Biskupství a Bernatice Hynkovi Bruntálskému z Vrbna.[12])

Synové Hynka Bruntálského Jan st. a Štěpán bratři vl. Bruntálští int. již 1553 půl tvrze a městečka Náměště s přísl. svému bratru Bartoloměji Bruntálskému, jehož manželkou byla Braxi-

[61]) ČMM 1891 30. — [62]) CDM IV. 170. — [63]) ZDO I. 197. — [64]) ZDO I. 130, 131. — [65]) ZDO I. 938, II. 130. — [66]) Stav. arch. 1096. — [67]) ZDO I. 79, 816. — [68]) ZDO I. 1010, IV. 409. — [69]) ZDO IV. 764. — [70]) ZDO X. 832. — [71]) P IV. 408, ZDO XII. 15.

[1]) CDM III. 142, 325, IV. 30, 122, V. 68, VI. 141, VII. 103. — [2]) CDM VI. 151. — [3]) CDM VII. 394, ZDO I. 181, 786, P I. 55. — [4]) CDM X. 107. — [5]) CDM XI. 527. — [6]) P I. 116, II. 559. — [7]) P IV. 5, 143. — [8]) ZDO XII. 23. — [9]) AČ VI. 521, PO VII. 183, VIII. 18, 104. — [10]) PO VIII. 219. — [11]) PO X. 272. — [12]) PO X. 44, ZDO XIX. 5, Kop. arch. min. vnitra V. 77, ZDO

da z Boskovic.[13]) Bartoloměj zemřel před 1556 (zanechal sirotka Elišku z Vrbna), jeho zboží náměšťské bylo zcela prodluženo.[14]) R. 1573 seděl na Náměšti Bernart z Vrbna (zemřel v prosinci 1587), který 1587 osvobodil Náměšťské od některých robot.[15]) Posléze bratři vl. Jan st., Albrecht, Bartoloměj a Karel Bruntálští z Vrbna int. 1590 tvrz a městečko Náměšť s piv., Biskupství a novou ves Bernatice Hynkovi Bruntálskému z Vrbna, jenž 1591 potvrdil městečku odúmrt, osvobodil Náměšťské od hlásek a dal týmž některé svobody.[16]) Před 1594 koupil zboží Havel Kurovský z Vrchlabí, jenž prodal 1605 (int. 1609) tvrz a městečko Náměšť s přísl. ze 35.500 zl. mor. Václavovi z Zástřizl.[17]) Václav žil ještě 1613, ale 1619 drželi Náměšť již jeho sirotci.[18]) Bernart Morkovský z Zástřizl odkázal (int. 1653) Náměšť svému bratranci Rudolfovi Morkovskému, jenž již 1651 (int. 1653) prodal zboží za 22500 zl. mor. Janu Jakardovskému ze Sudic.[19]) Po smrti Janově dědila 1667 vdova Anna Marie, roz. Soběkurská z Soběkur, která již 1668 postoupila panství a dům v Olomouci Františku Maria Cerboni.[20]) Syn posledního František Maria Cerboni prodal 1706 Náměšť Marii Rosalii hraběnce Proskau, roz. hr. z Thurnu, jejíž dcera Karolina kněžna z Dietrichštejna int. 1720 svůj díl Náměště svému bratru Erdmanu Kryštofovi hr. Proskau.[21])

Kryštof Emanuel hr. Proskau prodal 1719 Náměšť za 76.000 zl. rýn. Františku Jindřichovi Řeplínskému z Berečko, který již 1726 prodal statek Aloisovi Tomáši Raimundovi hr. Harrachovi (ZDo IV. 366. V. 273). Týž předal 1740 Náměšť svému synovi Ferdinandu hr. Harrachovi (ZDo VI. 286), po jehož smrti 1780 dědila jeho dcera Marie Rosa, provd. kněžna Kinská. R. 1828 byl statek int. na díly Dominiku, Rudolfu, Eugenovi, Marii a Anně hr. Kinským, z nichž po 1857 podržel statek Dominik (zemřel 27. února 1875). Dále byl statek int. 1875 Eugenovi hr. Kinskému (zemřel 5. března 1885). R. 1892 dědila zboží Marie hr. Kinská (zemřela 17. června 1903), po níž dědil Eugen hr. Kinský. R. 1916 koupili panství František a Anna Ottahalovi.

Pozemková reforma byla na panství provedena 1926 (vlastník František a Anna Ottahalovi, plocha 1365 ha); vlastníku propuštěn ze záboru velkostatek, pila, cihelna a zámek v Náměšti.

Ferdinand II. 1632 a Leopold I. 1670 potvrdili a rozšířili Náměšti jarmarky. R. 1770 byla zřízena na místě tvrze textilní továrna. Fara stávala v Náměšti již v 16. st., zanikla za války třicetileté a 1725 byla obnovena.

Biskupství (1131 viz u kapituly olomoucké pod heslem Náměšť) držel 1403—11 jako biskupské léno Oibram z Pannovic, 1448 Oldřich z Miličína.[22]) K r. 1453 viz u Kelče. Biskup Tas dal 1461 Biskupství odúmrt a 1462 postoupil je záměnou Vilémovi z Miličína.[23]) Dále seděli tu 1481 sestra Vilémova Ludmila z Miličína a Hynek ml. ze Zvole.[24]) K 1536—90 viz u Náměště. Bernart z Vrbna dal 1587 obci Biskupství les Lísky a Hynek st. Bruntálský z Vrbna osvobodil 1591 Biskupství (!) od robot a potvrdil odúmrt.[25])

Nové Dvory byly založeny 1792.

U Náměště zanikla ves Bernatice, k 1536—90 viz u Náměště.

Statek Ludéřov.

Ludéřov; 1349 psal se Ludeř z Ludéřova[26]); bratři Jan, Hereš a Beneš z Ludéřova int. 1376 své zboží v Ludéřově Divovi z Čekyně.[27]) Ves byla pak rozdělena na několik částí. Kunka z Ludéřova, vdova po Mikulášovi z Bařic, vzala 1490 svého syna Záviše Bítovského ze Slavíkovic na spolek na dvůr v Ludéřově a ves Slavětín, ale prodala před 1504 (int. 1505) tvrz a dvůr v Ludéřově Jiříkovi z Choltic, jehož manželkou byla Alena z Vrahovic.[28]) Po smrti Jiřího koupil statek Havel Chudobín z Bařic, jenž 1536 int. sestře své manželky Alžběty z Lipultovic Anně z Lipultovic tvrz a díl vsi Ludéřova.[29])

XXIV. 8, Bočkova sb. 9186. — [13]) ZDO XXV. 89. — [14]) PO XLV. 6, 161. — [15]) PO XXIX. 264, LSA 51. — [16]) ZDO XXX. 57, Bočkova sb. 9187. — [17]) PO XXXVI. 58, ZDO XXXIII. 14. — [18]) Stav. arch. 1078, ČMM 1922 152. — [19]) ZDO I. 55. — [20]) ZDO I. 175, 180. — [21]) ZDO IV. 350. — [22]) Lechner I. 21, P I. 373, Lechner I. 103. — [23]) DM IV. 92, Lechner I. 117. — [24]) ZDB XI. 18, P VI. 87. — [25]) Zprávy arch. korr., Biskupství, LSA 52. — [26]) ZDO I. 121. — [27]) ZDO III. 74. — [28]) ZDO XIII. 9, XVI. 31, PO VII. 196. — [29]) ZDO XXIII. 6. — [30]) XXV. 3, 64. — [31]) Salbuch č. 285., f. 117, Zela, Náb.

Anna int. 1538 totéž Alši Laškovskému z Švábenic a ten prodal před 1547 (int. 1550) tvrz a ves Ludéřov Lukáši Grymovi z Olomouce.[30]) Po smrti Lukášově uvázal se 1554 v Ludéřov a Střížov olomoucký měšťan Václav Kornox, ale Ferdinand I. prohlásil statek za odumřelý a int. jej 1555 Valentinu Granicarovi z Kynyksdorfu.[31]) Sirotci po Valentinovi Granicarovi (žil ještě 1561) int. 1563 statek ludéřovský Valerimu Hepnarovi z Frankenbergu, který tu seděl ještě 1566.[32]) R. 1568 držel statek Jiřík Feldendorfar z Borotína (manželkou jeho byla Bohunka Janauerová ze Strachnova, dětmi Václav, Alexandr, Jan, Kateřina a Mandalena Feldendorfarové), jenž 1569 odkázal Ludéřov svým synům Václavovi a Alexandrovi.[33]) Dále seděl na Ludéřově Vilém Gedeon z Olešničky a pak Bohuše Kokorský z Kokor, jenž 1579 odkázal statek Ludéřovský svému synu Janovi Laškovskému z Kokor.[34]) Zemští komisaři prodali 1631 Ludéřov Frydrychu Vojskovi z Bogdunčovic, který jej postoupil Janu Waderbornovi z Dundy (zemřel 1653), jenž opět zanechal Ludéřov svému synu Janu Jakubovi Waderbornovi.[35]) Týž prodal 1659 Ludéřov a Střížov za 6000 zl. rýn. Janu Karlovi v. Hüttendorf, po jehož smrti 1669 (int. 1693) rozdělily se o statek otcovský dcery Johanka Maximiliana provd. Říkovská z Dobrčic a Eva Kristina, provd. Saková z Bohuňovic.[36]) Statek podržela Eva Kristina, která jej 1693 odkázala svému synovi Zikmundu Ferdinandovi Sakovi, jenž opět 1703 prodal Ludéřov Leopoldu Eugenu Podštatskému z Prusinovic. R. 1736 koupil Ludéřov Jiří Ondřej ryt. v. Haagen, který 1740 odprodal statek k Náměšti (z Do VI. 254, 293).

Střížov; 1287 psal se Ludeř z Střížova[37]); dalečínský farář Zbyněk int. 1373 Střížov Budkovi z Lukova a 1382 někteří židé int. ves Divovi z Čekyně a Dětřichovi z Senice.[38]) Posléze Zdeněk z Šternberka int. 1385 Střížov Václavovi z Olomouce a Maršík z Radověšic 1408 Beneškovi z Laškova.[39]) Již 1447 jmenuje se Střížov při statku ludéřovském, k 1550 viz u Ludéřova.

Liter.: J. Kratochvíl, Náměšť na Hané, Biskupství a Nové Dvory, Hranice 1925.

STATEK LAŠKOV A LEŠANY.

Laškov s zámkem a far. kostelem Nanebevz. P. Marie z 1612 (1806 rozšířen). Díl vsi náležel augustiniánskému klášteru Všech sv. v Lanškrouně (později v Olomouci), druhý díl byl alodním, teprve 1693 byly oba díly sloučeny. Prvý díl prodal 1384 Bernart Hecht z Šicndorfu lanškrounským augustiniánům.[1]) Laškovský alod držel 1349 Beneš z Laškova,[2]) 1390 Václav a Mikšík z Laškova[3]) a 1409—37 Beneš z Laškova.[4]) Později dílu Laškova nabyl odúmrtí Vladislav II., který jej 1492 int. Bočku Kunovi z Kunštátu.[5]) V l. 1480—92 seděl na Laškově Václav z Švábenic, jehož manželkou byla 1480 Dorota z Jilůvky,[6]) 1497—1500 Zdeněk z Švábenic (1511 vdova po Zdeňkovi Johanka z Kokor),[7]) 1509—50 Aleš z Švábenic,[8]), 1510—26 Alšův bratr Jan z Švábenic (1519 byla jeho manželkou Barbora z Šalše, 1515 syn Pavel z Švábenic, 1566 jmenuje se Anna z Lubné, vdova, a sirotci po Janu Laškovském z Švábenic[9]) a posléze Aleš Laškovský z Švábenic int. 1550 tvrz a ves Laškov Bohuši Kokorskému z Kokor, synovi neb. Jana Kokorského (manželkou Bohuše byla 1560 Marketa z Polanky a 1575 Kateřina, dcera Jana z Šternberka),[10]) jenž 1577 poručil statek laškovský synům Jiříku a Janovi

poměry v Olomouci, 24, ZDO XXVI. 1. — [32]) ZDO XXVII. 26, PO XXIII. 103, XXIV. 124. — [33]) PO XXIV. 358, ZDO XXIX. 38. — [34]) ZDO XXIX. 32. — [35]) ZDO XXXVII. 15, ZDO I. 59. — [36]) ZDO I. 111, II. 153. — [37]) CDM IV. 250. — [38]) ZDO II. 428, IV. 325. — [39]) ZDO IV. 699, VII. 662. [1]) CDM XI. 332. — [2]) ZDO I. 151. — [3]) P I. 8, 10. — [4]) CDM XIV. 116, P III. 508. — [5]) ZDO XIV. 4. — [6]) ZDO XII. 22, P VI. 273. — [7]) AČ VI. 537, PO VII. 45, VIII. 276. — [8]) AČ VI. 544, PO X. 39, 282. — [9]) AČ VI. 544 ZDO XVIII. 11, PO XIII. 5, PO XLV. 92, 103, PB XXIX. 20. — [10]) ZDO XXV. 63, XXVII. 9, PO XXI. 10, XXVIII. 330. — [11]) Salbuch č. 287., 252.

Laškovským z Kokor.[11]) Z těchto Jan seděl tu v l. 1579—1601.[12]) Pak držel statek katolík Bohuše st. Kokorský z Kokor (1625 neb.), jenž prodal 1607 (int. 1609) Havlu Kurovskému z Vrchlabí vsi Klužínek a Ochoz a 1612 vystavěl kostel v Laškově.[13])

Po smrti Bohušově int. 1631 rukojmí Laškov a Přemyslovice Frydrychu Vojskovi z Bogdunčovic a jeho manželce Zuzaně, roz. Thurzo z Bethlenfalvy.[14]) Po smrti kupců 1651 vložili komisaři Laškov a Přemyslovice Melicharu Ledenickému z Ledenic, odloučené vsi Ochoz a Klužínek však Janu Ferdinandovi z Švábenic.[15]) Než Melichar Ledenický int. již 1651 Laškov a Přemyslovice Janovi v. Frey,[16]) jehož syn Jan Felix v. Frey prodal 1683 statek augustiniánskému klášteru Všech sv. v Olomouci, který držel i druhý díl Laškova. Po zrušení kláštera (1784) náležel Laškov náboženskému fondu, který jej prodal 1825 za 60.105 zl. Fr. Kolářovi. R. 1847 byl Laškov int. Fr. Adolfu Kolářovi (zemřel 25. listopadu 1840), 1870 Karlu Jaroslavovi a Hermenegildu Bohumilovi Kolářům, z nichž prvý držel od 1873 statek sám a obdržel později predikát v. Lasskow und Lessan. R. 1901 byly oba statky int. Egonu Kollarzovi šl. Lasskow-Lessan (zemřel 18. ledna 1908), po němž dědil Karel Jaroslav Kollarz šl. Lasskow-Lessan. R. 1918 koupil oba statky Rolnický akciový cukrovar v Drahanovicích.

Fara v Laškově stávala již před třicetiletou válkou, zanikla, 1784 byla obnovena.

Budětsko, dříve Budětín; k 1382 viz u kl. sv. Jakuba v Olomouci, 1383 u Nezamyslic (Buděcko). Ctibor z Cimburka int. 1384 Budětín (!) klášteru lanškrounskému[17]); k 1460 viz u Dědic, 1569 u kl. Všech sv. v Olomouci.

Dvorek založen kolem r. 1800.

Pěnčín; 1279 psal se Ratmír z Pěnčína (de Penczin),[18]) k 1365—1416 viz u Čech. Vilém z Louček a Kunštátu int. 1386 Pěnčín Jarkovi z Pěnčína.[19]) V l. 1455—81 seděl zde Kryštof ze Zvole, jehož manželkou byla 1481 Marketa z Veselíčka.[20]) Potomci Kryštofovi psali se Drahanovští z Pěnčína. Již r. 1501 ves náležela klášteru Všech sv. v Olomouci. R. 1786 byl tu parcelován dvůr.

Raková. R. 1276 psal se Jestbor z Rakové,[21]) 1355—1379 Adam a Bohuněk bratři z Rakové[22]) a 1412—54 Radslav z Rakových (!).[23]) Kryštof z Pěnčína prodal před 1464 (int. 1480) Rakovou a Bohuslavice Václavovi z Švábenic,[24]) než ještě 1490 držel Rakovou (patrně jen díl) Jindřich z Pěnčína.[25]) V l. 1500—19 seděl zde Beneš z Švábenic, jehož manželkou byla 1519 Barbora z Útěšic,[26]) a pak Havel Chudobín z Bařic. Poručníci sirotků po neb. Havlovi int. 1540 tvrz a ves Rakovec (!), Bohuslavice s pod., Rakuvky, Polom a díl Luk s pod. Michalu Bítovskému z Slavíkovic.[27]) Dále seděli na Rakové 1574 Matyáš (týž ještě 1585), Frydrych a Kryštof bratři ned. Laškovští z Švábenic[28]) a vedle nich 1570 Václav ml. Podstátský z Prusinovic.[29]) V l. 1589—1609 držel statek (Velká Raková!) Jan Staroveský z Staré Vsi[30]) a 1619—25 katolík Adam Staroveský z Staré Vsi.[31]) Sirotci po Adamovi Jan a Adam Staroveští prodali před 1633 Rakovou a Vilímov Adamovi Besovi z Vrchlesu a jeho manželce Esteře, kteří ihned postoupili oba statky (int. 1636) Ludmile Františce roz. Hamzové z Zábrdovic, manželce Kryštofa Pivce z Hradčan.[32]) R. 1669 po smrti Ondřeje Orlíka z Laziska nabyl Rakové klášter Všech sv. v Olomouci (Z Do I. 183).

Slavíkov založen 1784.

Zavadilka založena kolem 1784.

Statek Lešany.

Lešany, větší část vsi s kaplí sv. Františka Xav. z 1271 Ctibor z Cimburka prodal 1491 svůj díl Lešan varadinskému biskupu Janovi, který int.

ZDO XXIV. 32. — [12]) Stav. arch. 774, PO XXXVI. 1, Kopiář arch. min. vnitra, č. 89., 133. — [13]) ZDO XXXIII. 56, ČMM 1902 74, ČMM 1922 152, PO XL. 21. — [14]) ZDO XXXVII. 15. — [15]) ZDO I. 42, 43. — [16]) ZDO I. 47. — [17]) ZDO IV. 504. — [18]) CDM IV. 170. — [19]) ZDO IV. 767. — [20]) P IV. 33, 268, ZDO XII. 23. — [21]) CDM IV. 124. — [22]) ZDO I. 378, II. 479. — [23]) P II. 401, AČ VI. 501. — [24]) P IV. 408, ZDO XII. 14. — [25]) P VI. 220. — [26]) ZDO XVI. 18, XVIII. 12. — [27]) ZDO XXV. 14. — [28]) PO XXVI. nef., XXVII. 160, XXVIII. 242, XXIX. 291, XXXVI. 229. — [29]) PO XXVIII. 160. — [30]) ČMM 1902 71, Stav. arch. 1099. — [31]) ČMM 1922 153, PO XL. 24. — [32]) PO XLIII. 195, ZDO XXXVII. 34. — [33]) Parsch, 302, ZDO XIV. 7.

1492 tento díl městu Olomouci tak, aby plat odtud vycházel klášteru Všech sv. v Olomouci.[33] Odtud měl statek stejné majetníky s Laškovem. R. 1735 přip. se tu dědičná rychta (Nová sb. 699).

Liter.: B. Burian, Panství laškovské 1672—1745, ČVSMO 1925.

PANSTVÍ KONICKÉ.

Konice, městečko s far. kostelem Nar. P. Marie z r. 1703 (původní stavba z pol. 16. st.), hřbitovním kostelíkem sv. Jana Křtit. a zámkem z konce 17. st. Ves Konice jmenuje se ve falsu z 14. st. k r. 1200.[1]) V 13. st. byla Konice zeměpanskou, až Václav II. postoupil 1305 Konici záměnou Adamovi z Choliny, který ještě 1342 psal se po Konici.[2]) Záměnu potvrdil 1306 král Jan.[3]) R. 1351 drželi tvrz a městečko Konici a vsi Dzbel (Stebl), Jesenec, díl Březska, Křemence, Čunína, Kložina, Ochoze a celý Runařov Adamovi synové Adam a Jan z Konice.[4]) Janův bratr Sulík z Konice int. 1379 městečko Konice, hrad Stražisko (Grumberg), Jesenec, Dzbel (Stebl), Březsku, Kložín, Ochoz, Oldřichov (Ulraichsdorf), Hluchov, Rezkov, Suchdol, Dešnou, Kněží Lhotku, Runařov, Křemenec, Nestlgrund (s výjimkou patronátu v Konici, jejž si vyhradil do života) bratřím Štěpánu a Ješku Kropáčovi z Holštejna.[5]) Zdeněk z Vartnova a Holštejna int. 1386 hrad Stražisko, jinak Krumperk, městečko Konici s tvrzí a přísl. Ctiborovi z Cimburka, po němž seděl tu 1405—18 Matouš z Cimburka (1414 jeho manželka Anežka z Hradce).[6]) Jan z Cimburka prodal před 1434 (int. 1446) hrad Krumperk a Konici s přísl. Zdeňkovi a Václavovi bratřím z Švábenic.[7]) Manželkou Zdeňkovou (seděl tu ještě 1464) byla 1446 Zuzana z Újezda, manželkou Václavovou (seděl tu ještě 1464) byla 1446 Lida z Pačlavic.[8]) Zdeněk postoupil za válek uherských hrad Strážiště k obsazení knížeti Viktorinovi (P. V. 307). Po Zdeňkovi připomíná se ještě 1480 vdova Ofka z Jetřichovic.[9]) R. 1446 přihlásili se Koničtí českým listem k vrchnímu právu olomouckému.[10]) Polovinu Zdeňkovu držel 1492—1506 syn jeho a Ofky Jiřík z Švábenic, jehož manželkou byla 1493 Marketa z Doubravice.[11]) Za téhož přidal 1491 Vladislav II. Konici jarmark.[12])

Dále seděl na Konici 1518 Aleš z Švábenic, jehož manželkou byla Žofka z Zdětína,[13]) 1515 Zdeněk z Švábenic, jehož manželkou byla 1537 Ludmila z Doloplaz (1550 jako vdova obdržela list mocný) a který zemřel 1545,[14]) a 1549 Frydrych Konický z Švábenic (obdržel tehdy list mocný)[15]) po smrti Frydrychově dědila před 1551 jeho díl jeho sestra Alena, dcera Zdeňka Konického a Ludmily Štolbašské z Doloplaz (PO XXI. 13). R. 1545 seděl na Konici Zdeňkův bratr Jindřich Konický z Švábenic (1550 neb.), jenž přikoupil od Zdeňkovy dcery Aliny Konické díl Konice,[16]) 1559 prodal pusté Stražisko Zikmundu Heltovi z Kementu a zemřel 1572.[17]) Na Strazisku seděl 1579 Václav Laškovský z Švábenic, jenž toho r. prodal Suchdol Václavovi Henigarovi z Heningu na Vilímově[18]) a zemřel 1607.[19]) Matyáš Švábenský z Švábenic zastavil 1584 jinému Matyáši Konickému z Švábenic ves Kložínek.[20]) V této době byla fara konická luterskou a 1580 byl tu farářem Jan Laetus.[21])

V l. 1608—10 seděl tu Jan Konický z Švábenic[22]) a 1619 evangelíci Jindřich, Kryštof Karel a Jan Ferdinand Švábenští z Švábenic.[23]) Janu Ferdi-

[1]) Friedrich II. 351. — [2]) CDM VI. 7, XV. 50. — [3]) CDM VI. 7, XV. 50. — [4]) ZDO I. 181, 199. — [5]) ZDO III. 501, 525. — [6]) ZDO IV. 780, P I. 114. II. 428. 472, ZDO VII. 76, IX. 145. — [7]) ZDO X. 443, P III. 89, 501, 544. — [8]) P III. 89, IV. 408, ZDO X. 506, 507. — [9]) P VI. 90. — [10]) Parsch, 173. — [11]) ZDO XIV. 5, 26, PO VIII. 5. — [12]) Bočkova sb. 3902. — [13]) ZDO XVIII. 9. — [14]) PO X. 25, ZDO XXIV. 10, ČMMZ VI. 312, Salbuch č. 285., 180, náhr. v Konici. — [15]) Salbuch č. 285., 172. — [16]) PO XXI. 55, XXIV. 312, XXVII. 132. — [17]) PO XXIV. 127, ČMMZ VI. 313, náhr. v Konici. — [18]) PO XXXI. 240. — [19]) ČMMZ VI. 313, náhr. v Konicích. — [20]) PO XXXI. 284. — [21]) Hrejsa, Česká konfese, 356. — [22]) Stav. arch. 1029, PO XXXVII. 74. — [23]) ČMM 1922 151. — [24]) Slovák, Konf. prot., 51. — [25]) ZDO I. 109.

nandovi byl zpustošený statek konfiskován, ale ponechán mu, když zaplatil pokutu (statek byl oceněn na 8000 zl.).[24]) Dcera Jana Ferdinanda Johanka Kateřina Ledenická z Ledenic, roz. z Švábenic, prodala 1655 (int. 1658) Konici za 16.000 zl. svému manželu Melicharu Ledenickému z Ledenic, jenž již 1659 int. panství Janu Baltazaru Vetterovi hr. v. Lilien.[25]) Jan Baltazar int. 1660 díl Přemyslovic klášteru Hradisku a téhož r. Konici Petru Sudovi z Hreňové, jehož dcery Kateřina Alžběta Šubířka z Chobyně, Marie sv. paní Želecká z Počenic a Terezie Sudová, roz. Sudovny z Hreňové, int. 1676 Konici Rudolfu Skrbenskému sv. p. z Hříště.[26]) Týž int. 1680 Konici Rudolfu Zellerovi z Rosenthalu, který již 1685 vložil Konici Janu Jiřímu v. Hoffmann,[27]) po němž dědila manželka Anna Alžběta, roz. hr. z Werdenberka. Tato prodala 1699 (int. 1700) Konici a Stražisko klášteru Hradisku.[28]) Po zrušení kláštera náleželo panství náboženskému fondu, ale již 1825 koupil Konici za 149.075 zl. Karel Příza, po němž dědil 1861 Leopold Příza (zemřel 3. července 1888). R. 1888 dědili po čtvrtině Karel, Leopold, Alois a Dr. Eduard Prizové, načež rozdělilo se panství na mnoho podílů. Při pozemkové reformě (plocha 864 ha, vlastník Alžběta Justová a spol.) propuštěn velkostatek, pivovar, sladovna a cihelna v Konici vlastníku ze záboru.

Brodek, Deutsch Brodek, nyní městečko (1846 ves) s far. kostelem sv. Petra a Pavla z 1801—2; přip. se r. 1557. R. 1784 zřízena fara.

Čunín, k 1351 viz u Konice, 1602 u Stražiska.

Nová Dědina, osada novějšího založení.

Dešná, k 1379 viz u Konice, 1574 u kláštera Hradiska. — Potok Dešná mezi Konicí a Jevíčkem přip. se ve falsu z 14. st. k 1200 a 1279 (Nauirchdestneho).[29])

Křemenec, k 1351—79 viz u Konice.

Lhota (Kněží), k 1379 viz u Konice.

Maleny, k 1602 viz u Stražiska. — Říčka Maliná jmenuje se ve falsu z 14. st. k r. 1200 v krajině mezi Konicí a Knínicemi.[30])

Nové Sady založeny 1786 po parcelaci panského dvora.

Přemyslovice s far. kostelem Všech sv. R. 1309 psal se Heřman z Přemyslovic (Prymislawiz). Heřman z Bílovic int. 1358 díl vsi Adamovi z Konice.[31]) K r. 1359 viz též u Ptení, 1378 u kláštera Hradiska. R. 1368 seděl tu Ješek z Konice a 1437 Václav z Švábenic,[32]) Jiřík Konický z Švábenic int. 1497 Přemyslovice s poddan. a Hluchov Zdeňkovi z Kokor,[33]) ale 1500—5 seděl na Přemyslovicích (snad na dílu) Jan z Švábenic.[34]) Aleš z Švábenic vložil 1520 Přemyslovice a Hluchov Jakubu Šarovcovi z Šarova.[35]) R. 1591—1608 seděl tu Jiřík Šarovec a 1610 Jan st. Šarovec z Šarova, který 1612 prodal Přemyslovice s pod. za 9000 zl. mor. Bohuši Kokorskému z Kokor, katolíkovi (int. 1616), jenž tu seděl ještě 1619.[36]) Díl Přemyslovic prodal 1566 Vítek Lhotský z Ptení Janu Záviši Bítovskému z Slavíkovic[37]); k 1581 viz u Ptení. R. 1649 byly vsi Přemyslovice a Březsko, jichž užívali Fdrydrych Vojska z Bogdunčovic a jeho manželka Zuzana, roz. hr. Thurzo, prodány za 14.250 zl. Melicharu ryt. Ledenickému z Ledenic, jenž již 1651 prodal statek za 8800 zl. Baltazaru Vetterovi v. Lilien (List. kl. Hradiska I 133, 134). R. 1654 byl sepsán urbář panství přemyslovického (List. kl. Hradiska I 139). R. 1659 Jan Baltazar Vetter prodal Přemyslovice za 10.000 zl. klášteru Hradisku (List. kláštera Hradiska I 146). Dále viz u Konice. Fara v Přemyslovicích zanikla za třicetileté války, 1784 byla obnovena. R. 1786 parcelován v Přemyslovicích dvůr.

Runářov, k 1351—79 viz u Konic; ještě 1677 a 1771 byla ves zcela česká.[38]) Později se poněmčila.

Růžov vznikl 1786 po parcelaci panského dvora.

Skřípov, něm. Wachtl, s far. kostelem Nanebevst. Páně z 1792. R. 1792 byla farní správa přenešena z Šubířova do Skřípova. Potok Skřípov (Skripouy) jmenuje se 1250.[39])

110. — [26]) ZDO I. 112, 114, 280. — [27]) ZDO I. 313, II. 34. — [28]) ZDO III. 224. — [29]) Friedrich II. 351, CDM IV. 170. — [30]) Friedrich II. 351. — [31]) CDM VI. 22, ZDO I. 503. — [32]) P III. 544, ZDO I. 962. — [33]) ZDO XVI. 7. — [34]) ZDO XVI. 18, VIII. 5. — [35]) ZDO XVIII. 14. — [36]) DM XXI. 153. Stav. arch. 992, PO XXXVII. 100, XXXVIII. 45, List. kláštera Hradiška S 106, ČMM 1922 152. — [37]) PO XXVII. 303. — [38]) ČMM 1892 247, 1897 149. — [39]) CDM III. 158. — [40]) PO XXXVI. 425, ZDO XXXIII. 52. — [41])

Štarnov založen 1786 po parcelaci panského dvora.

Stražisko s far. (od 1858) kostelem Anděla strážce. Nad vsí stával hrad Stražisko, jinak Krumperk (Grünberg): 1379—1584 viz u Konice. Vratislav Bernart z Stvolové prodal (int. 1604) pustý zámek Stražisko, Čunín, Maleny a Újezd Janu Mošovskému z Moravčína.[40]) Janovi synové David, Šebestian, Felicián a Dobiáš bratři vl. Mošovští prodali 1609 (int. 1609) statek Stražisko Bohuši Kokorskému z Kokor a ten již 1612 int. statek Havlovi Kurovskému z Vrchlabí, jehož manželkou byla Apolonie Kokorská z Kokor.[41]) R. 1619 drželi Stražisko sirotci po Jiříkovi Kobylkovi z Kobylího, evangelici.[42]) Jiří Dětřich Petřvaldský z Petřvaldu prodal 1656 (int. 1659) za 6000 zl. statek Janu Baltazarovi hr. v. Lilien, po němž dědil Vilém Karel Waderborn z Dundy, jenž již 1662 int. polovici Strážiska svému švakrovi Frant. Mikulášovi, dědici druhé části.[43]) Fr. Mikuláš Grysl z Gryslau a jeho manželka Anna Alžběta, roz. Wadderbornová z Dundy, int. 1671 Stražisko Rudolfovi hr. Rabatta, který 1671 int. statek Markétě sv. paní Horecké z Horky, roz. hr. Sereny (ZDo I. 220, 222). Marie Františka v. Schneidenau, roz. hr. Sereny, int. 1673 statek Jindřichu Berthonidesovi z Tyranu (ZDo I. 245). Jindřich Berthonides z Tyranu int. 1684 Stražisko Rudolfu Zellerovi z Rosenthalu a ten 1686 Janu Jiřímu v. Hoffmann.[44]) Odtud byl statek spojen s Konicí.

Veselá, dříve i Veselíčko, přip. se 1349.[45])

Na panství zanikly vsi: Nestlgrund, Oldřichov a Rezka; k 1379 viz u Konice. U Skřípova zaniklo Otínsko, připomíná se 1569.[46]) Někde v okolí Konice zanikla Bukovina, připomíná se 1351.[47]) U Brodku zanikla Veličina Lhota, k 1250—1574 viz u kláštera Hradiska.

Lit.: I. Blösl, Die Sprachinsel Deutsch Brodek-Wächtel, Znojmo 1921.

PANSTVÍ JESENECKÉ.

Jesenec s zámkem a far. kostelem sv. Liboria z 1714. K 1351—79 viz u Konice. Zikmund Helt z Kementu int. 1551 Jesenec Jindřichovi z Švábenic.[1]) R. 1619 drželi statek evangelíci Jindřich, Kryštof Karel a Jan Ferdinand Švábenští z Švábenic, z nichž Kryštof Karel oženil se 1629 s Annou, dcerou Zikmunda Bítovského z Slavíkovic.[2]) Anna darovala 1657 Jesenec, Ochoz a Klužínek svým dětem z 2. manželství Janu Bohušovi sv. p. z Zástřizl a Zuzaně Kateřině z Zástřizl.[3]) V pol. 17. st. byly na panství zákupní rychty v Jesenci, Březsku, Dzbelu, Klužínku, Ochozi a Ponikvi.[4]) Zuzana Kateřina odkázala 1690 statek klášteru zábrdovskému,[5]) po jehož zrušení náležel Jesenec náboženskému fondu. R. 1794 koupil Jesenec za 48.900 zl. František v. Dietrich, 1825 koupil statek za 34.110 zl. Jan Polanský, po němž dědili 1845 Adolf, Eugen a Terezie Polanští. Tito prodali 1853 Jesenec za 153.000 zl. Augustu hr. Sylva Tarrouca, od něhož 1868 koupil panství za 140.000 zl. Dr. Karel Schrötter (zemřel 17. listopadu 1872). Pak dědil Dr. Karel Schrötter (zemřel 29. října 1908), po němž dědili po polovici Dr. Karel Schrötter a Eva v. Widmann. R. 1912 koupili Jesenec na polovinu Leopold Zwillinger a Max Jokel. Za pozemkové reformy (vlastníci Max Jokel a Leopold Zwilinger, ploch 691 ha) propuštěn vlastníkům ze záboru velkostatek, pak cihelna, vápenka a mlýn v Dzbelu, pila v Dzbelu zůstává v záboru.

Od konce 17. st. byla v Jesenci residence premonstrátského kláštera zábrdovského, 1784 zřízena kuracie, 1843 fara.

Březsko, k 1351—79 viz u Konice, 1619 náleželo k Jesenci.[6])

Dzbel, k 1351—79 viz u Konice.

Klužínek, k 1351—79 viz u Konice;

ZDO XXXIII. 16, 33. — [42]) ČMM 1922 149. — [43]) ZDO I. 104, 150. — [44]) ZDO I. 366, II. 50. — [45]) ZDO I. 79. — [46]) PO XXXVI. 63, 47, ZDO I. 199.

[1]) ZDO XXV. 80. — [2]) ČMM 1922 151, SA V. 31, PO XLIII. 22. — [3]) ZDO I. 96. — [4]) SA II. 29. — [5]) ZDO III. 263. — [6]) ČMM 1922 151. — [7]) PO

1579 seděl tu Matyáš Laškovský z Švábenic.[7]) K 1584 viz u Stražiska, k 1607—51 viz u Laškova.

Ladín přip. se 1351.[8])

Michnov založen 1785 po parcelaci panského dvora.

Ochoz, k 1351—79 viz u Konice, 1607—51 u Laškova. R. 1611 držel ves, patrně zástavou, Jan Bohuslav ml. Janauer ze Strachnova.[9])

Ponikev, k 1365 viz Luká, 1370 u Miličova. R. 1409 psal se Mareš, 1437 Janek z Ponikve.[10]) Vladislav Malhocký z Vrchlabí int. 1545 Ponikev Zdeňkovi Konickému z Švábenic.[11]) Před 1620 drželi Ponikev bratři Bedřich a Karel Vojskové z Bogdunčovic, jimž byl statek při konfiskacích ponechán.[12]) U Ponikve zanikl Miličov; k 1305 viz u kláštera sv. Kateřiny v Olomouci. Bohuše a jeho syn Bernart Hecht z Šicndorfu prodali 1370 Miličov s patr. a Ponikev Zbyňkovi z Chlen.[13])

Střelná založena 1785.

ŠEBETOVSKÉ PANSTVÍ.

Šebetov s zámkem, parkem a kaplí sv. Anny z 1842 (na místě původní z 1811). K 1201—1784 viz u kláštera Hradiska. Po zrušení téhož kláštera nál. zboží Náb. fondu, 1825 bylo koupeno za 381.000 zl. Karlem hr. Strachwitz, po němž 1837 dědil jeho syn Mořic hr. Strachwitz. R. 1846 založen tu cukrovar. Týž prodal 1860 Šebetov za 1 mil. 155.000 zl. Karlu Oktaviovi říš. hr. zu Lippe-Weissenfeld, než 1862 int. panství opět Mořicovi hr. Strachwitz. R. 1865 koupil Šebetov v dražbě za 1 mil. 136.000 zl. Jan Maja, 1877 pak Mořic sv. p. Königswarter (zemřel 14. listopadu 1893), po němž dědil Jan Alexandr sv. p. Königswarter. Pozemková reforma byla provedena 1923 (vlastník Jan Alexandr Königswarter, plocha 4641 ha); vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Mořicův dvůr, pila, sladovna, cihelna a zámek s parkem v Šebetově, v záboru zůstává lesní hospodářství.

Knínice, městečko s far. kostelem sv. Marka z 1805—6. Stávalo tu proboštství kláštera hradišťského,[1]) k 1201—1784 viz u kláštera Hradiska, 1250 viz u Vážan. R. 1670 obdržely Knínice od kláštera odúmrt. Fara byla do 1784 inkorporována klášteru hradišťskému, 1602 byla katolická (odd. Morava v arch. min. vnitra XIII. 7).

Svitávka, městečko, s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1708. K 1201—1784 viz u kláštera Hradiska. Opat Martin osvobodil 1531 měšťany od úmrtí,[2]) opat Kašpar dal 1564 Svitávce roboty pod plat.[3]) Rudolf II. vysadil 1583 na žádost opata Jana Ponětovského z Ponětova znovu Svitávku na městečko, dal dva jarmarky, týdenní trh, zlepšil erb a dal právo pečetiti červeným voskem.[4]) Opat Jan Ponětovský dal 1586 Svitávce některé svobody a opat Jiří Pavorinus postoupil 1601 městečku vinný šenk.[5]) Ještě r. 1623 zdržoval se v Svitávce evangelický kazatel, ale městečko bylo tehdy obsazeno císařským vojskem.[6]) R. 1718 Svitávka vyhořela Privilegia městečka potvrdil 1738 Karel VI., 1786 Josef II. a 1792 František II.[7]) Fara byla do 1784 inkorporována klášteru Hradisku, 1602 byla katolická (odd. Morava v arch. min. vnitra XIII. 7). V pol. 17. st. vedla Svitávka velký proces s vrchností o svá privilegia (Bretholz, Regesten neuer Urkunden, 4).

Benešov s far. kostelem Nal. sv. kříže z 1786; ves přip. se v 2. pol. 17. st., 1786 založena tu fara.

Cetkovice s far. kostelem sv. Filipa a Jakuba z 1699, k 1160—1784 viz u kláštera Hradiska. Fara, inkorporovaná klášteru Hradisku stávala zde již před třicetiletou válkou, zanikla a 1661 byla obnovena.

Kořenec, k 1499 viz u kláštera Hradiska, 1786 rozparcelován tu dominikální dvůr.

XXIX. 186. — [8]) ZDO I. 199. — [9]) PO XXXVII. 61. — [10]) P I. 333, III. 472. — [11]) ZDO XXV. 37. — [12]) Slovák, Konf. prot., 38. 13., CDM X. 90.

[1]) AČ VI. 581. — [2]) ČPS XII. 28, Zlobického sb., — [3]) ČPS XII. 29, Zlobického sb. — [4]) List. kl. Hradiště N 12, Zlobického sb., ČPS XII. 30, ČMMZ V. 20. — [5]) Zlobického sb. — [6]) Schr. X. 222. — [7]) Nová sb. 668. — [8]) CDM

Okrouhlá, k 1499—1784 viz u kláštera Hradiska, 1544 u Mor. Třebové. R. 1786 rozparcelován tu dvůr.

Pavlov založen 1762 opatem Pavlem Václavíkem.

Pohora vznikla 1786 parcelací dvora.

Přívěsť, něm. Duldungsdorf, založen 1786 na místě parcelovaného dvora.

Světlá, k 1499 viz u kláštera Hradiska, 1787 parcelován tu dvůr.

Horní Štěpánov s far. kostelem sv. Vavřince. Již r. 1275 byla tu (Stephansdorf) zákupní rychta.[8]) R. 1558 byla ves pusta[9]), ale později opět vysazena. R. 1752 založena tu fara.

Uhřice, k 1201—1784 viz u kláštera Hradiska.

Úsobrno, něm. Hausbrunn. Podle falsa z 12. st. daroval kníže Vratislav 1073 Úsobrno (Uzobrno) klášteru opatovickému[10]), k 1078—1784 viz u kláštera Hradiska. R. 1145 připomíná se v Úsobrně celnice.[11]) Klášter břevnovský postoupil 1258 výměnou ves Úsobrno Bohuši, synu Crhovu.[12]) V Úsobrnu býval hrad, jenž byl středem obvodu (1228—58 připomíná se provincie úsobrnská) a po němž psal se 1240 Lambert z Úsobrna (Uzoburna), nejspíše úředník.[13])

Vážany; podle falsa z 12. st. daroval kníže Ota klášteru litomyšlskému Vážany, jež držel klášter ještě 1167.[14]) R. 1250 jmenují se synové Pacha z Vážan Zdeslav, Vlastibor, Bichay, Žalud, Ždan, Hodislav, Gothart a Krateš z Vážan, kteří drželi tehdy klášteru Hradisku les mezi Knínicemi (Knynicz) a místem Strelech; soud přiřkl tehdy les klášteru.[15]) Beneš z Vážan int. 1377 díl Vážan Čeňkovi z Letovic.[16]) Před r. 1406 bylo tu manství k hradu letovskému, které zapsal Smil z Letovic Petru Kuklovi z Huntířova.[17]) Bratři Jiří a Jan Kolesové z Rakové prodali 1511 Vážanům za 300 hř. pustou ves Lhotku.[18]) Jiří Papež, sirotek po Martinu Papežovi z Ochoze, a sirotci po Ondřeji Nečulovi z městečka Konice int. 1565 Vážany Hanuši Haugvicovi z Biskupic.[19]) Později seděla tu Bohunka Mezřická z Lomnice, která dala 1569 Vážanům odúmrt a 1615 osvobodila poddané z Vážan od honů a robot.[20]) Klášter Hradisko nabyl Vážan někdy v 1. pol. 17. st. Privilegia potvrdil Vážanům 1732 Karel VI., 1742 Marie Teresie a 1781 Josef II.[21])

Od konce 18. st. náležely k panství šebetovskému ještě 4 křesťanské domy v Jevíčku, vysazené po 1787 za parcelace nadačního dvora, a 4 židovské domy tamže, vystavěné kolem 1796 na místě zrušené kaple sv. Trojice.

Na panství zanikly vsi: Lhotka u Vážan, k 1511 viz u Vážan; Říkovice, které podle falsa z 12. st. daroval kníže Ota před 1160 klášteru litomyšlskému (stály někde u Vážan)[22]); Vokov stával rovněž u Vážan; klášter litomyšlský postoupil jej 1925 se souhlasem krále Václava II. vyšehradskému proboštu Janovi.[23])

Lit.: K. Lick, Die alte Mautstation Svitavia und die sogenannte Trstenitzer Strasse, ZDVGMS XVII.; Fr. Lipka, Příspěvky k dějinám městečka Svitávky, ČPS XII.

PANSTVÍ OPATOVICKÉ A STATKY JEVÍČKO, JAROMĚŘICE A ROUBANINA.

Velké Opatovice s děkan. kostelem sv. Petra a Pavla z r. 1790 a zámkem. Nejspíše podle těchto Opatovic psal se 1281 Jezdoň z Opatovic,[1]) určitě 1308 Petr, Vrš, Vlček a Vícen rytíři z Opatovic.[2]) Bedřich z Opatovic int. 1379 tvrz a zboží v Opatovicích Smilovi z Lestnice.[3]) Současně (1392) jmenuje se ve vsi kostel sv. Jiří.[4]) V l. 1409—17 seděl Boček z Lestnice,[5]) 1434—40

IV. 120. — [9]) List. kl. Hradiště I 70. — [10]) Friedrich I. 386. — [11]) FRB II. 414. — [12]) CDM III. 266. — [13]) CDM II. 230. — [14]) Friedrich I. 399. — [15]) CDM III. 218. — [16]) ZDO III. 382. — [17]) P I. 154. — [18]) List. kl. Hradiště C 30, Zlobického sb., LSA 142. — [19]) ZDO XXVII. 28. — [20]) List. kl. Hradiště I 249, Zlobického sb., LSA 143. — [21]) Zlobického sb. — [22]) Friedrich I. 399. — [23]) CDM V. 29.

[1]) CDM IV. 183. — [2]) CDM VI. 16. — [3]) ZDO III. 575. — [4]) MV I. 660. — [5]) P I. 325, ZDO IX. 1. — [6]) Stav. arch. 338, AČ XVII. 189, Stav. arch. 345.

Proček z Kunštátu, jemuž dal 1434 markr. Albrecht právo volného poručenství[6]) a posléze Jan Heralt z Kunštátu. Rukojmí za Jana Heralta int. 1492 tvrz Opatovice s přísl. Janu Bočkovi z Kunštátu na Polné.[7]) Dále držel statek Hynek Boček z Kunštátu, jehož manželkou byla 1517 Anna z Hradce.[8]) Ludvík Zajímač z Kunštátu a Jevišovic postoupil statek Vilémovi z Pernštejna, načež 1529 Vojtěch z Pernštejna int. Opatovice Janu Černčickému z Kácova, jemuž 1556 udělil Ferdinand I. list mocný.[9]) Sirotci po Janu Černčickém int. 1563 tvrz a ves Opatovice s pod., Brťoví, Smolno, Malonín, Rudku, Roubaninu, Rosičku a Ústup Divišovi Černčinskému z Kácova.[10]) R. 1588 seděl tu Václav Bílský z Karyšova, jehož manželkou byla Anna Lhotská z Ptení,[11]) a dcera Václavova Barbora Bílská vzala 1612 svého manžela Jana Bartodějského z Bartoděj na Opatovice na spolek.[12])

R. 1643 držel polovici Opatovic Václav Bernart Bartodějský z Bartoděj, jenž nabyl ještě 1651 od Jana Jakardovského z Sudic i druhou polovici statku.[13]) R. 1651 byl zřízen urbář panství opatovického.[14]) Václav Bernart prodal 1681 (int. 1683) Opatovice Markvartu Jiřímiu sv. p. Věžníkovi z Věžník,[15]) jehož manželka a dědička Johanka Felicita Věžníková, roz. v. Schützen, int. 1708 Opatovice Angelině Marii hr. z Bubna.[16]) Porovnáním nabyla však dílu Opatovic jakožto dědictví po otci Adamina Hochbergerová, roz. Věžníková, po níž dědily na díly její děti Anna Marie, Marie Františka, Marie Barbora a Markvart Hochbergerové v. Hemersdorf, ale Markvart skoupil v l. 1717—19 podíly svých sester.[17]) Po smrti Markvartově int. 1719 zem. komise díl Opatovic Arnoštu Leopoldovi hr. Salm.[18]) Arnoštův syn Karel Ota zanechal panství opatovické a statky Jevíčko, Roubaninu a Jaroměřice svému synovi Karlu Vincencovi hr. Salm-Neuburg, po jehož smrti 1784 dědily statky jeho dcery Arnoštka hr. z Lamberka, Henrietta hr. Herberstein a Antonie hr. Černínová, roz. hr. Salm-Neuburg (int. 1797).[19]) Z těchto koupila 1797 statky od svých sester za 350.700 zl. Henrietta hr. Herbersteinová, která odkázala 1815 Opatovice, Jevíčko, Roubaninu a Jaroměřice svému synovi Janu Jindřichovi hr. Herberstein (zemřel 1. září 1881); panství bylo pak int. Ludvíkovi hr. Herberstein. Po smrti Ludvíkově (1. září 1902) dědil panství Jindřich hr. Herberstein. Za pozemkové reformy r. 1926 (plocha 1449 ha, vlastník Jindřich Herberstein) vlastníku propuštěna ze záboru část lesního hospodářství, sladovna a pila v Opatovicích; zcela rozděleny dvory Velké Opatovice, Jevíčko a Suchý dvůr. Fara zanikla za třicetileté války, 1714 obnovena.

Brťov přip. se 1371. Jan, Tas a Vitoslav bratři z Voděrad int. 1389 zboží brťovské Pešikovi z Opatovic a ten opět 1391 Sulkovi z Opatova.[21]) K r. 1563 viz u Opatovic. Václav Bílský z Karyšova prodal 1589 ves Brťoví (!) Alexandru Feldendorfarovi z Borotína.[22])

Malonín přip. se 1374,[23]) k 1563 viz u Opatovic.

Smolná přip. se 1368,[24]) k 1563 viz u Opatovic.

Statek Jaroměřice.

Jaroměřice s zámkem (vystavěn 1592 Janem Blahoslavem Bílským z Karyšova), poutním a farním kostelem Povýšení sv. Kříže z 1713—14 (vystavěn podle vzoru chrámu jerusalemského) a fil. kostelem Všech sv. Jaroměřice byly od nepaměti zbožím biskupství, pak arcibiskupství pražského. R. 1381 přip. se Mikšík, 1399 Kroupa z Jaroměřic.[25]) K 1495 viz u Kojetína. Johanka z Kraiku na Kojetíně zastavila 1504 v 750 kopách č. Jaroměřice a pustý Dubračov Hynkovi Smidarskému z Újezda.[26]) Vladislav II. dal 1510 list mocný zástavnímu držiteli Jaroměřic Petru Šedikovi z Kunčiny, jenž dal v Jaroměřicích na úkor práv jevíčských vařiti pivo a prokázal vydržené právo, poněvadž již jeho předkové pivo vařili, aniž by byli

— [7]) ZDB XII. 19. — [8]) ZDO XVIII. 6. — [9]) ZDO XXII. 6, Salbuch č. 286., 71. — [10]) ZDO XXVII. 26. — [11]) ZDO XXX. 3. — [12]) ZDO XXXIII. 35. — [13]) ZDO I. 5, 51. — [14]) Popelka, Jevícký okr., 186. — [15]) ZDO I. 343. — [16]) ZDO III. 397. — [17]) ZDO III. 404, IV. 239, 263, 281. — [18]) ZDO IV. 318. — [19]) ZDO XII. 8. — [20]) ZDO II. 123. — [21]) ZDO VI. 59, 172. — [22]) ZDO XXX. 56. — [23]) ZDO II. 459. — [24]) ZDO I. 1019. — [25]) ZDO IV. 55, CDM 115. — [30]) Salbuch č. 287., 84, ČVSMO XVIII. 88. — [31]) PO XXX. 644.

od jevických nařikání.[27]) Petr Šedik napsal 1541 poručenství.[28]) R. 1559 rozdělily se o panství jaroměřické sestry Dorota, Anna, Kunka a Manda z Rychnova.[29]) Současně seděl však na Jaroměřicích Jan rytíř z Linhartic, nejspíše manžel některé z uvedených sester, jenž 1562 zemřel (pohřben v Jaroměřicích).[30]) V l. 1564—79 držel Jaroměřice od krále v zástavě v 1200 zl. červ. Petr Bilský z Karyšova (jeho manželkou byla 1568 Johanka Oslavická z Jemničky).[31]) Po smrti Petra Bilského (před 1584) rozdělili se 1586 o Jaroměřice jeho synové Václav a Jan Blahoslav,[32]) z nichž Jan Blahoslav seděl tu ještě 1592.[33]) R. 1619 držel panství evangelík Jiřík Zikmund z Zástřizl, jemuž byl statek sice konfiskován, odhadnut na 30.000 zl., ale pak témuž ponechán (manželkou Jiřího Zikmunda byla 1627 Barbora Bilská z Karyšova).[34]) Na panství jaroměřickém zdržovali se ještě 1624 predikanti, ale ještě před 1627 přestoupil Jiří Zikmund ke katolictví.[35])

Zikmund Rudolf z Zástřizl int. 1661 Jaroměřice Anně Marii Šubířové z Chobyně, roz. z Žerotína,[36]) která odkázala panství svému manželovi Františku Zdeňkovi Šubířovi. Po smrti tohoto dědil 1678 (int. 1679) jeho syn Fr. Julius Ferdinand Šubíř z Chobyně,[37]) jemuž 1703 (int. 1706) postoupil pražský arcibiskup své nároky na Jaroměřice.[38]) Fr. Julius int. 1708 Jaroměřice svému synu Fr. Michalu Augustinovi Šubířovi, jenž 1735 odkázal panství Fr. Xaveru Antoninovi Šubířovi z Chobyně.[39]) Ten zemřel ještě 1735 a zemská komise vydražila 1756 sirotčí panství Karlu Otovi hr. Salm-Neuburg.[40]) Odtud měly Jaroměřice stejné majitele s Opatovicemi a od 1874 s Biskupicemi (viz u Biskupic). Jaroměřice staly se poutním místem po moru 1683. R. 1784 zřízena tu administratura, 1809 fara. U Jaroměřic zanikla ves Dubračov, k 1504 viz u Jaroměřic.

Chobyně založena 1710 na místě rozparcelovaného dvora.

Šubířov s far. kostelem P. Marie Bolestné z 1714, založen 1710 na místě rozparcelovaného dvora. R. 1848 zřízena kuracie.

Statek Roubanina:

Roubanina s far. kostelem sv. Ondřeje. R. 1356 seděla tu Bolka z Roubaniny, jejíž synové byli Budek a Přibek z Roubaniny.[41]) K 1563 viz u Opatovic. R. 1584 držel Roubaninu Jan Leva z Brozánek,[42]) 1619 evangelík Jan Bohuslav Janauer z Strachnova, jenž 1626 int. statek Alonsovi de Castro.[43]) R. 1642 byla Roubanina int. Hanuši Veikhartu Columbanovi v. Hochdamm.[44]) Posléze Jan Melichar Columban int. 1679 Roubaninu Jindřichu Ladislavovi Fr. Žalkovskému z Žalkovic.[45]) Odtud viz u Jevíčka. Již v 16. st. byla tu fara (přip. se 1624), zanikla však a 1866 obnovena.

Statek Jevíčko:

Jevíčko, něm. Gewitsch, municipální město s far. (dříve klášterním) kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1762—66, kaplí Matky Boží bolestné z 1778, městskou věží (zbytek býv. far. kostela sv. Mikuláše), fil. kostelem sv. Bartoloměje, synagogou, budovou býv. kláštera, radnicí a zámkem z pol. 16. st. Jevíčko přip. se po prvé ve falsu z 14. st. k r. 1200 (Gewiczko).[46]) Přemysl II. udělil 1258 městu Jevíčku (Gewiczka) právo magdeburské po způsobu města Uničova, dal městu jurisdikci nad vesnicemi Chornice (Kornicz), Bělá (Alberndorf), Dorflik (Dorflins), Arnoldov (Arnolczdorf), Arnoštov (Ernestendorf), Vražné (Brasen), Hartunkov (Hartungsdorf), Martinov (Martinczdorf), Oměrázka (Unracz), Dolní Oměrázka (Niderunracz), Mitterdorf, Nová Vranová (Neubranow), daroval městu Vranovský les (Branerualde), právo milové a mýto na tři míle v okolí.[47]) Jevíčko bylo tedy již v pol. 13 st.

— [27]) ZDO XXV. 31. PO IX. 147. — [28]) ZDO XXV. 31. — [29]) PO XXIV. 115. — [30]) Salbuch č. č. 287., 84, ČVSMO XVIII. 88. — [31]) PO XXX. 644, LSA 238, Stav. arch. 802, Salbuch č. 287., 251, odd. Mähren v arch. min. vnitra VII. 2. — [32]) PO XXXI. 18, odd. Morava v arch. min. vnitra X. 92. — [33]) Nápis na jaroměřickém zámku. — [34]) ČMM 1922 152, Slovák, Konf. prot., PO XL. 288. — [35]) ČMM 1915 193, 172. — [36]) ZDO I. 137. — [37]) ZDO I. 305. — [38]) ZDO III. 340. — [39]) ZDO III. 400. — [40]) ZDO VIII. 46. — [41]) ZDO I. 454, 646. — [42]) Bočkova sb. 10.351. — [43]) ČMM 1922 149, Kniha rytířstva k 1628, ZDO XXXV. 3. — [44]) ZDO I. 2. — [45]) ZDO I. 249. — [46]) Friedrich II. 351. — [47]) CDM V. S 29. — [48]) CDM III. 142, V. S 29. —

městem markraběcím (jmenuje se tak již 1249), bylo však častěji zastavováno.[48]) Mýto potvrdil městu 1291 Václav II.[49]) Král Jan postoupil 1323 záměnou městečko Jevíčko (Jewizkam) a vsi Chornice, Veselou (Frolichsdorf), Bělou (Alberndorf), Arnoltov (Arnoltsdorf), Arnoštov (Ernestendorf) a Hartunkov (Hartunsdorf) Jindřichovi z Lipého.[50]) Podle dílčích smluv z r. 1346 mezi pány z Lipého měli držeti Jevíčko s přísl. Jindřich, Čeněk a Pertolt z Lipého nedílně.[51]) K r. 1365 viz u Cimburka. Markr. Jan 1353 a král Karel IV. 1355 potvrdili Jevíčku, které jmenuje se ještě 1410 mezi královskými městy, privilej z r. 1258.[52]) Za válek mezi markr. Joštem a Prokopem dobyl města Zikmund z Křižanova.[53])

Král Václav IV. zastavil 1412 Jevíčko Heraltovi z Kunštátu s podmínkou, že město zůstane vždy králi otevřeno,[54]) a král Zikmund zastavil 1421 město Janovi z Boskovic, který tu seděl ještě 1447.[55]) Za válek husitských bylo Jevíčko nejednou husity zpustošeno. Král Ladislav zapsal 1454 Jevíčko Pročkovi z Kunštátu, který 1456 a 1464 rozmnožil městská privilegia,[56]) a 1476 až 1480 držel Jevíčko zástavou Jan Heralt z Kunštátu, jenž 1476 potvrdil městské svobody.[57]) R. 1481 připomíná se v Jevíčku kostel sv. Mikuláše.[58]) Z panovníků potvrdil Jevíčku v této době privilegia 1415 Václav IV., 1454 Ladislav, 1465 Jiří, 1488 Matyáš a 1494 Vladislav II. obnovil městu privilegium na mýto a právo uničovské.[59])

Vladislav II. daroval 1499 město Jevíčko v plné dědictví a zároveň i ochranu nad klášterem v Jevíčku Hanuši Haugvicovi z Biskupic, jehož manželkou byla 1505 Kateřina z Lomnice, synem pak 1517 Vladislav Haugvic.[60]) Václav Haugvic z Biskupic (manželkou jeho byla 1558 Kateřina z Teplé Vody) potvrdil 1538 městu Jevíčku privilegia, ale prodal je ihned Erazimovi z Bobolusk, který 1539 prodal tvrz v městě městské radě.[61]) Erazim int. již 1545 Jevíčko Vítkovi, Ladislavovi, Artlebovi a Zdeňkovi (po Zdeňkovi zůstala 1571 vdova Alina z Prusinovic a sirotci) bratřím vl. Lhotským z Ptení, kteří vložili 1550 tvrz a městečko Jevíčko Václavu Chrousteckému z Malovar.[62]) Sirotci po Václavovi Jan a Rafael Chroustenští int. pak 1557 město Jevíčko s předměstím, pod. a opravou na klášteře Prokopovi Podstatskému z Prusinovic,[63]) který již 1571 int. totéž Václavovi st. Podstatskému z Prusinovic.[64]) Fara v Jevíčku byla 1563 luterská a 1576 byl tu farářem spisovatel Vavřinec Rváčovský.[65])

Později seděl na Jevíčku Hanuš Haugvic z Biskupic, jenž 1580 potvrdil městská privilegia.[66]) Po jeho smrti byl statek (tvrz a město Jevíčko s předm., pod. a opravou na klášteře) 1584 int. Janu Žalkovskému z Žalkovic, který 1594 dal městské radě právo nad sirotky a užívání některých lesů.[67]) Dále seděl zde Jiřík Žalkovský, jehož manželkou byla 1596 Eliška Bludovská z Kornic, druhou pak Božena Bílská z Karyšova,[68]) potom evangelík Václav Žalkovský z Žalkovic. Ladislav Šlejnic z Šlejnic na Hostimě jako poručník sirotků po Václavovi Žalkovském z Žalkovic potvrdil 1616 městu privilegia. Z sirotků přejal Jevíčko Václav Žalkovský, jenž 1626 potvrdil městu privilegia.[69])

Vladislav II. potvrdil 1507 městu privilegia,[70]) král Ludvík dovolil 1518 Jevíčku pečetiti červeným voskem, 1522 potvrdil privilegia a téhož roku přidal jarmark.[71]) Ferdinand I. potvrdil 1546 privilegia,[72]) 1564 učinil totéž Maximilian II.,[73]) 1577 Rudolf II. potvrdil privilegia a přidal třetí a čtvrtý jar-

[49]) CDM V. S 95. — [50]) CDM VII. 217. — [51]) CDM VII. 633. — [52]) CDM VIII. 120, Mähren v arch. min. vnitra VII. 2, CDM XIV. 132. — [53]) P II. 28. — [54]) Sedláček, Zbytky reg. 660, 684. — [55]) Sedláček, Zbytky reg., 920, P III. 656. — [56]) Sedláček, Zbytky reg. XV. 9, P IV. 270, Mähren v arch. min. vnitra VII. 2. — [57]) Nová sb., P VI. 81, Mähren v arch. min. vnitra VII. 2. — [58]) P VI. 165. — [59]) Nová sb., Zlobického sb., Mähren VII. 2. — [60]) AČ XVIII. 164, ZDO XVI. 16, 31, PO XLVII. 8. — [61]) Nová sb., PO XLV. 22. — [62]) ZDO XXV. 33, 71, PO XLV. 155. — [63]) ZDO XXVI. 5. — [64]) PO XXIX. 267. — [65]) Hübel, 33, PB XXVII. 103. — [66]) Nová sb., Mähren VII. 2. — [67]) ZDO XXIX. 62, Zlobického sb., Mähren VII. 2. — [68]) ZDO XXXI. 6, XXXII. 36. — [69]) ČMM 1922 152, Zprávy arch. koresp., Jevíčko. — [70]) Nová sb. — [71]) ČMM 1895 118, Mähren VII. 2. — [72]) Salbuch č. 285., 47, Mähren VII. 2. — [73]) Salbuch č. 297., 229. — [74]) Nová sb., Mähren VII.

mark,[74]) 1613 potvrdil privilegia král Matyáš a 1631 Ferdinand II.[75])

Po r. 1667 drželi Jevíčko synové Václava Žalkovského Jindřich Ladislav a Jiří Protivec Žalkovští, z nichž prvý int. 1706 Jevíčko svému synovi Václavu Žalkovskému z Žalkovic, jenž 1706 potvrdil Jevíčku privilegia.[76]) Po Václavovi dědili na díly jeho synové, z nichž Fr. Zikmund Žalkovský skoupil v letech 1713—18 podíly svých bratří Jana Jindřicha, Josefa Norberta a Jiřího Jana na Jevíčku a Roubanině a int. 1722 oba statky (prodány za 74 tisíc zl. rýn.) Terezii Veronice Přepyské z Rychnburka, roz. Šponarové z Blinsdorfu.[77]) Dcera Terezie Veroniky Anna hr. Pražmová z Bílkova, roz. Přepyská, int. 1730 Jevíčko a Roubaninu Marii Františce roz. hr. z Liechtenštejna, ovdovělé hr. Salm-Neuburg, za níž 1730 město Jevíčko porovnalo se o hranice s panstvím jaroměřským.[78]) Odtud mělo Jevíčko stejné majitele s Opatovicemi. Městská privilegia dále potvrdil 1631 Ferdinand II., 1657 Leopold I., jenž dal Jevíčku týdenní trh, 1717 Karel VI. a 1749 Marie Terezie.[79]) R. 1680 hubil Jevíčko mor, 1758 vojsko. R. 1784 byl zbořen far. kostel sv. Mikuláše. Na počátku 19. st. byla v Jevíčku továrna na bavlněné zboží. V Jevíčku narodil se rektor pražské university Mikuláš z Jevíčka (14. st.), lékařský spisovatel Jan Černý (v 2. pol. 16. st.) a opat kláštera sv. Tůmy v Brně, Cyril Napp.

Augustiánský klášter Matky Boží v Jevíčku byla založen v l. 1353—72. Převor Hertvík koupil 1372 (int. 1373) od Jindřicha z Opole ves Routku[80]) a 1373 od Artleba z Stařechovic díl vsi Zdětína a plat na téže vsi (Stetyn, int. 1378).[81]) Sulík z Radkova prodal 1396 klášteru Bělou (int. 1408) a 1408 int. témuž pol. Závořic.[82]) R. 1399 byl převorem Albrecht.[83]) Za husitských válek byl klášter rozbořen a konvent připojen klášteru sv. Tůmy v Brně. R. 1481 klášter int. Jiřímu Tunklovi z Brníčka půl Závořic, začež obdržel od tohoto Krasíkov.[84]) Z převorů jmenují se 1447 Jiří,[85]) 1464 Linhart,[86]) 1490 Jan,[87]) 1518 Zikmund,[88]) 1554 Štěpán,[89]) 1560 Václav a 1575 Ambrož.[90]) Na počátku války třicetileté klášter sešel, 18. října 1784 byl zrušen, mniši odešli do kláštera sv. Tůmy v Brně a klášterní chrám Nanebevzetí P. Marie přeměněn v farní.

Někde v okolí Jevíčka zanikly vsi Martinov a Mitrdorf, k 1258 viz u Jevíčka.

Lit.: B. Popelka, Jevický okres, Brno 1912; B. Bretholz, Der Gewitscher Judenrichter Josef Dawid, Roč. spol. pro dějiny židů, II.; E. Tutsch, Krátké dějiny města Jevíčka, Jevíčko 1928; Kl. Janetschek, Das Augustinerkloster in Gewitsch, Brno 1889.

PANSTVÍ BOROTÍN A STATKY SLATINA, BĚLÁ A STVOLOVÁ.

Borotín s zámkem z 1774 a far. kostelem Povýšení sv. kříže z 1787—88. R. 1365 jmenuje se Budek z Borotína,[1]) 1398 držel tvrz a ves Borotín Zikmund z Ronova.[2]) Rukojmí za neb. Jana Hlaváče z Mitrova (z rodu Ronovců) int. 1447 Borotín a Malý Nýrovec (Mirawecz) Václavovi z Křetína,[3]) který 1464 int. díl Borotína a M. Nýrovec Hynkovi ze Zvole, jemuž také 1466 Markvart z Lomnice int. tvrz a zboží v Borotíně.[4]) Později byl Borotín zbožím zeměpanským a Vladislav II. dal 1498 výplatu na tvrz a ves Borotín Albrechtovi z Boskovic na Letovicích, jenž 1517 int. tvrz a díl vsi

2. — [75]) Mähren VII. 2, Zprávy arch. koresp., Jevíčko. — [76]) ZDO III. 339, Zprávy arch. koresp., Jevíčko. — [77]) ZDO IV. 111, 217, 247, 421. — [78]) ZDO V. 369, VI. 214. — [79]) Zlobického sb. — [80]) CDM VI. 197, IX. 165, ZDO II. 403. — [81]) CDM XV. 149, ZDO III. 420. — [82]) CDM XII. 317, ZDO VII. 553, 596. — [83]) CDM XII. 555. — [84]) ZDO XII. 19. — [85]) P III. — [86]) P IV. 422. — [87]) P VI. 245. — [88]) Horkého sb. — [89]) Horkého sb. — [90]) Navrátil, Jesuité olomoučtí, 163, PO XXIII. 31.

[1]) ZDO I. 800. — [2]) ZDO VI. 750. — [3]) ZDO X. 710. — [4]) ZDO XI. 138,

Borotína a pustý Nýrovec Matyášovi z Vimperku.[5]) Po Matyášovi dědila jeho dcera Mandalena z Vimperku, jejímuž manželovi Janu Lhotskému z Ptení int. 1530 Zdeněk Konický z Švábenic díl Borotína, načež Jan Lhotský vložil 1532 statek Vincenci Feldendorfarovi z Borotína (seděl tu ještě 1560), jehož manželkou byla Anna Ořechovská z Honbic.[6]) Na menším dílu Borotína seděli 1574 Jan Purchart a Bernart bratří vl. Černčičtí z Kácova,[7]) zatím co na tvrzi a větším díle hospodařil 1566—88 Alexandr Feldendorfar z Borotína, jehož manželkou byla 1588 Johanka Kokorská z Kokor.[8]) Po Alexandrovu bratru Václavovi Feldendorfarovi dědili Borotín bratří Jan a Václav Bartodějští z Bartoděj, kteří 1610 prodali tvrz a ves Borotín s piv., Roudku a pusté Dvořiště Janu Čejkovi z Olbramovic, jenž ještě 1610 prodal statek za 18.000 zl. mor. Adamu Věžníkovi z Věžník.[9]) V l. 1611—12 držel Borotín, nejspíše zástavou, Jiřík Flodt z Bokštejna.[10]) Adam Věžník prodal 1613 statek za 24.000 zl. mor. Jindřichu Václavovi hr. z Thurnu, jehož manželkou byla 1631 Apolonie z Žerotína.[11])

Jindřichův syn Karel Kašpar hr. Thurn int. 1647 Borotín své sestře Alžbětě z Thurnu.[12]) Dále drželi statek Zdeněk Václav a Kateřina (provd. Kratzerová) souroz. Lvové z Rožmitálu, kteří 1675 prodali za 14.600 zl. Borotín Jiřímu Szelepcsenyi, arcibiskupu ostřihomskému (ZDB II.9). Jeden z dědiců Jan Maholany Pohroncz Szelepcsenyi int. 1692 pol. Borotína a Slatiny Štěpánu Kordiči Pohroncz Szelepcsenyi[13]) a Ladislav Jiří Kordič int. 1693 Borotín a Slatinu za 42.000 zl. rýn. Marii Barboře Pruskauerové v. Freienfels, roz. v. Ehrnau.[14]) Marie Barbora int. 1719 Borotín a Slatinu svému synovi Janu Kryštofovi v. Freienfels.[15]) Josef sv. p. Freienfels prodal 1784 Borotín a Slatinu Josefu Marii sv. p. v. Friedenthal, který 1797 prodal za 125 tisíc zl. tyto statky a Bělou Janu Františkovi Heinisch v. Haydenburg, po němž 1801 dědil jeho syn František Heinisch. R. 1841 byly všechny tyto statky int. na díly dětem Františkovým Marii, Augustě, Alexandrovi, Hugovi a Hermině Heinisch v. Haydenburg. Již 1846 koupil Borotín, Slatinu a Bělou za 190.000 zl. Jiří sv. p. Sina (zemřel 18. května 1856), po němž dědil Šimon sv. p. Sina, jenž 1871 prodal Borotín, Bělou a Slatinu za 160.000 zl. Antonínu Müllerovi (zemřel 17. dubna 1875). Posléze byly 1875 int. tyto statky Theodoru Müllerovi. R. 1891 koupili panství borotínské Jan (zemřel 16. dubna 1894) a Gustav Riedlové, po nichž dědil Gustav ml. Riedel. Za pozemkové reformy 1925 velkostatek, továrna na cementové zboží a pila v Borotíně propuštěny vlastníku ze záboru (vlastník Gustav Riedel, plocha 450 ha).

R. 1785 založena v Borotíně kuracie, 1865 fara. U Borotína zanikla ves Dvořiště, k 1610 viz u Borotína.

Frýdntál, založen 1790 Josefem Marií sv. p. z Friedenthalu.

Lhota Skočová, před 1846 díl nál. k panství borotínskému, díl k statku bělskému.

Velká Roudka, dříve Rudka, přip. se 1355,[16]) k 1358 viz u Kunštátu. Vladislav II. dal 1501 Rudku(!) dědičně Hanuši Haugvicovi z Biskupic,[17]) k 1610 viz u Borotína. Od r. 1528 byla Roudka střediskem bratří Habrovanských.[18]) R. 1619 byli tu dva svobodníci.[19])

Malá Roudka, k 1373 viz u jevíckého kláštera, 1563 u Opatovic.

Statek Slatina:

Slatina, k 1573 viz u Želivska. Na počátku 17. st. nál. ves k panství letovskému, až Karel Kašpar hr. Thurn int. 1660 Slatinu a Korbelovu Lhotu za 3000 zl. rýn. Václavu Bernartovi Bartodějskému z Bartoděj,[20]) jenž 1662 int. statek Jiřímu Štěpánovi hr. z Vrbna.[21]) Nadále sdílela Slatina osudy Borotína. R. 1892 odloučena byla Slatina od panství borotínského a prodána po polovině Antonínu a Marii

285. — [5]) AČ VI. 573, XVIII. 97, ZDO XVIII. 7. — [6]) ZDO XXIII. 11, 13, PO XXII. 76. — [7]) PO XXVIII. 188. — [8]) Stav arch. 772, ZDO XXX. 3, Salbuch 287., 252. — [9]) ZDO XXXIII. 20, 21. — [10]) PO XXXIX. 221, Stav. arch. 1126. — [11]) ZDO XXXIII. 38, ZDB XXXIV. 29. — [12]) ZDO I. 9. — [13]) ZDB III. 35. — [14]) ZDB III. 205. — [15]) ZDB IV. 310. — [16]) ZDO I. 363. — [17]) AČ VI. 300. — [18]) Kameníček III. 491. — [19]) ČMM 1922 155. — [20]) ZDB I. 93. — [21]) ZDB I. 119. — [22]) Lechner I. 5. — [23]) Lechner I. 5, 13.

Wimmerovým, z nichž po smrti Antonína 1929 držela celý statek Marie.

Bělá, něm. Albendorf, k 1258—1323 viz u Jevíčka, 1396 u kláštera jevíckého, po jehož zrušení 1790 byl stateček bělský prodán k Borotínu.

Březinka byla poč. 14. st. lénem biskupským v obvodu svitavském,[22]) k 1614 viz u Letovic.

Korbelova Lhota, osada novějšího původu, k 1660 viz u Slatiny.

Lenní statek Stvolová, dříve Želívsko:

Želívsko, něm. Selsen, bylo na poč. 14. st. (Zyelewsco) biskupským lénem v obvodu svitavském, 1389 v obvodu mírovském; r. 1389 držel Želívsko spolu s Milavskem (Milaczka) lénem Bernart Sak.[23]) K r. 1544 viz u Mor. Třebové. R. 1566 přijal léno na Želívsko (Želebsko!), Lhotu, Lhotu Urbancovu a mlýn v Stvolové Hanuš Frydrych hr. z Hardeka,[24]) jenž prodal 1567 Želivsko, Urbanovu Lhotu(!), Zálesní Lhotu a Greifendorf za 4000 zl. mor. Petrovi Podstatskému z Prusinovic[25]) a 1573 přijal léno na totéž a na Slatinu Jan Hejtmánek z Mladkova.[26]) Petr Pavlovský z Pavlovic prodal 1612 léno Želívsko za 2900 zl. mor. Bohušovi st. Kokorskému z Kokor, jenž již 1614 prodal léno za 4500 zl. mor. evang. Bernartu Drahanovskému z Pěnčína.[27]) Poslednímu bylo léno pro účast v odboji konfiskováno a prodáno Alonsovi de Castro, jenž 1629 zapsal na Želívsku své manželce Julianě Veronice Columbanové 1000 zl. rýn. věna, ale před 1639 prodal léno za 2250 zl. rýn. Janu Vaikartu Columbanovi.[28]) Po smrti Melichara Columbana 1672 spadlo léno na biskupa, který je udělil Jindřichovi Žalkovskému z Žalkovic.[29]) R. 1704 bylo uděleno léno na Stvolovou Václavu a Františkovi bratřím Žalkovským z Žalkovic, z nichž František Zikmund prodal 1722 Stvolovou za 4000 zl. rýn. Janu Václavovi Přepyskému z Rychenburka.[30]) Jan Václav sv. p. Přepyský prodal již 1730 Stvolovou Marii Františce hr. Salm-Neuburg.[31]) Po smrti Karla Vincence hr. Salm-Neuburg, syna předešlého, spadla Stvolová na biskupa a byla prodána za 3600 zl. Josefu Maria sv. p. v. Friedenthal, jenž již 1797 prodal léno za 4000 zl. Janu Františkovi v. Haydenburg.[32]). Odtud léno má stejné majitele s Borotínem.

Horákova Lhota, (k 1544 viz u Mor. Třebové), k 1566—68 viz u Želívska. (Zálesní Lhota.)

Rozhraní.

Stvolová, díl (mlýn, palírna a 2 domy), k 1566 viz u Želívska.

Na statku zanikla Lhota Urbancova, k 1544 viz u Mor. Třebové, k 1566 viz u Želívska. K 1568 viz u Želívska.

PANSTVÍ SVITAVSKÉ.

Svitavy, něm. Zwittau, municipální město s děkanským kostelem Navštiv. P. Marie z 1781—96, býv. far. chrámem (nyní hřbitovním) sv. Jiljí z 1679, špitálním kostelíkem sv. Floriana z 1731—33 a radnicí. Podle falsa z 12. st. král Vladislav daroval a 1167 potvrdil klášteru litomyšlskému řádu premonstrátského část lesa na pravém břehu řeky Svitavy.[1]) Premonstráti vystavěli pak blíže dnešních Svitav kostelík sv. Jiljí. Naproti tomu území na levém břehu řeky náleželo od 2. pol. 12. st. biskupství olomouckému. Mezi biskupstvím a klášterem vznikl spor o hranice, urovnaný 1256 tak, že Svitavsko až k vrcholkům hor, s nichž stéká voda na Moravu, mělo náležeti kostelu olomouckému; klášteru byl ponechán patronát fary v Svitavách (nově založenému kostelu v Svitavách náležel díl mýta u Jevíčka, lán u původních Svitav, lán u kostela a lán v Drbálovicích) a patronáty kostelů, které v svitavském újezdu měly býti založeny. Tehdy byla tedy vedle starých Svitav

— [21]) DM XV. 9. — [25]) DM XV. 16, PO XXVI. 48. — [26]) DM XV. 51. — [27]) DMB III. 29, IV. 17. — [28]) DMB V. 5, 9, VI. 8. — [29]) DMB IX. 25. — [30]) DMB XI. 24, 86, KA B IV. c 22, B IV. c 27. — [31]) KA B IV. d 11, DMB XI. 91. — [32]) DMB XV. 25, XVI. 71, XXIV. 78.

[1]) Friedrich I. 399. — [2]) CDM III. 239. — [3]) CDM VI. 392. — [4]) Lechner

založena nová ves (nikoliv ještě město!) Svitavy.[2]) Již za biskupa Brunona byly Svitavy vysazeny na město s rychtou (práva rychty udělená Brunonem byla 1330 potvrzena biskupem Hynkem).[3]) Na počátku 14. st. byly Svitavy střediskem manského obvodu (byl tu tedy biskupský hrad) a také před městem jmenují se biskupská léna.[4]) R. 1389 byla biskupským lénem městská rychta a některé zboží před městem.[5]) Král Jan dovolil 1322 biskupovi chovati v Svitavách žida lichevního.[6]) Biskup Mikuláš osvobodil 1389 Svitavy od odúmrt.[7]) V 2. pol. 14. st. měl nějaký plat z města biskup litomyšlský.[8])

R. 1423 vypálili Svitavy husité.[9]) R. 1425 nalezli útulek v městě litomyšlští premonstráti, kteří drželi tu faru do polovice 16. st. (odešli pak do kláštera Hradiska).[10]) Kolem r. 1436 držel město Vok ze Sovince, za něhož přijímalo se v Svitavách pod obojí, pak Pardus z Rychenburka, jenž musel vydati Svitavy biskupovi.[11]) Biskup Pavel zastavil 1448 Svitavy nejprve Břeclavovi z Petrovic, pak ještě téhož r. Jaroslavovi z Šelenberka.[12]) Než brzo potom zmocnil se Svitav Zdeněk Kostka z Postupic, který město opevnil; biskup Bohuše dožadoval se vrácení panství, ale posléze 1456 zastavil Svitavy v 2.000 zl. uh. Zdeňku Kostkovi, který zemřel 1469.[13]) R. 1480 seděl tu na zástavě Bohuše Kostka a 1484 Ješek Svojanovský z Boskovic.[14])

Král Matyáš udělil 1486 na žádost administrátora biskupství (biskup držel již tehdy Svitavy opět přímo) Svitavám druhý jarmark.[15]) Biskup Stanislav potvrdil 1513 odúmrt (listina na odúmrt byla ztracena ve válkách husitských) městu Svitavám a vsím na panství Grándorfu, Vendolí, Lačnovu, Hynčině, Sklenné, Rausensteinu, Javorníku, Kamenné Horce, Lhotě, Čtyřiceti Lánům, pak městu Březové a vesnicím Chrástové, Mozlovu, Rudné a Dlouhé Vsi.[16]) Týž biskup dal 1527 Svitavám privilej na dvě louky, 1538 dal městu náhradou za rybníkem zatopené pozemky některé kusy lesa a 1540 přidal týdenní trh.[17]) Biskup Jan přidal 1547 městu některé svobody,[18]) biskup Marek přidal 1564 jarmark a pustil městu mýto.[19]) V l. 1560—63 byly spory o hranice mezi panstvím svitavským a zbožím Jana a Hertvíka Žehušických z Nestajova v Čechách.[20]) Biskup Vilém dal 1566 Svitavám 6 trhů na vlnu, biskup Stanislav Pavlovský dal 1570 svitavskému faráři Valentinu Hogovi odúmrt, 1581 dal městu privilej na vaření a vystavování piva, dělání sladu, obchod solí a roboty k dvoru v Kamenné Horce, téhož roku udělil vsím panství svitavského různá privilegia a propustil je z roboty, 1583 pustil Lačnovu desátky a platy za různé roboty, 1587 dal Svitavám mýto na udržování mostů.[21]) R. 1580 koupilo město od Jiřího Kamenohorského z Kamené Hory léno v Grándorfu za 1000 zl. mor. a 1599 také městskou rychtu.[22]) R. 1585 zuřil v Svitavách mor, 1591 město vyhořelo.[23]) Měšťané žádali 1590 biskupa, aby jim dovolil přijímati pod obojí, jak tomu bylo od starodávna, ale jejich žádost byla zamítnuta.[24]) Fara byla 1596 katolická a 1616 byl tu katolický děkan.[25]) Biskup Stanislav Pavlovský pronajal 1590 panství svitavské a mohelnické R. 1581 napsán byl urbář panství svitavského (AA O VIII. b 1). za ročních 4.500 zl. mor. Hanuši Pavlovskému z Pavlovic.[26]) R. 1606 kardinál František z Dietrichštejna potvrdil Svitavám privilegia, udělil právo pečetiti červeným voskem a přidal trh na koně.[27]) 1617 pronajal týž panství svitavské (1619 bylo na panství 1240 poddaných) za ročních 8300 zl. mor. Martinu Půhončímu z Předmos-

I. 4. — [5]) Lechner I. 11, 13. — [6]) CDM VI. 213. — [7]) CDM XI. 581. — [8]) CDM XII. 483. — [9]) ZDVGMS IV. 36. — [10]) Lick, Zwittau, 370. — [11]) Lick, 327. — [12]) AA P I. a 9, O I. a 6. — [13]) AA P I. a 10, Lechner I. 137, Lick, 329. — [14]) P VI. 82, Lick, 331. — [15]) Cerroni II. 8, f. 9, Bočkova sb. 12161, Zlobického sb., AA P I. b 1. — [16]) Cerroni II. 8, Bočkova sb. 12162, Zlobického sb., AA P I. b 1. — [17]) Cerroni II. 8, Bočkova sb. 12169, Zlobického sb., AA P I. b 1. — [18]) Ib. — [19]) Ib., Kop. N 334. — [20]) AA P I. b 3. — [21]) Zlobického sb., AA P I. b 4, 5, Kop. P 5, 334. — [22]) AA P I. b 1, Lick, 16. — [23]) ZVGMS XXI. 83, Lick, 242. — [24]) Kameníček, III. 419. — [25]) LSA 17, ČMM 1903 305. — [26]) AA O I. b 6. — [27]) Cerroni II. 8, Zlobic-

tí,[28]) 1625 obnovil Svitavským privilegia, která ztratili pro účast v povstání, a přidal jim právo šenkovati víno.[29]) Biskup Leopold Vilém potvrdil 1656 městu znovu privilegia a přidal jarmark; dále potvrdili a rozšířili městu privilegia 1669 biskup Karel hr. z Liechtenštejna, 1713 kardinál Volfgang hr. Schrattenbach a 1735 Karel VI. R. 1643 bylo město zpustošeno Švédy. R. 1674 zřízen byl urbář města Svitav, 1781 vyhořelo 247 domů. Za pozemkové reformy (vlastník olomoucké arcibiskupství, plocha 843 ha) lesní půda zůstává v záboru. V pol. 19. st. kvetlo v Svitavách soukenictví, 1841 vyrobilo se tu sukna za 1,200.000 zl. Městu Svitavám náležel díl vsi Gránsdorfu, Kamenné, Horky (k 1580 viz u Svitav) a Čtyřicet Lánů.

Čtyřicet Lánů, něm. Vierzighüben, městečko s zámečkem a klášterem redemptoristů z 1894. Kolem r. 1350 po smrti Ješka z Vysoké spadlo léno „zu den Huben" na biskupa, jenž je udělil Jindřichovi z Alberndorfu; Jindřich 1372 prodal léno Pešíkovi z Lánů (Huben, CDM XV. 135). K 1513 viz u Svitav.

Grándorf, díl vsi.

Březová, něm. Brüsau, ochranné municipální město s far. kostelem sv. Bartoloměje, fil. kostelíkem 14 pomocníků z 1757 a radnicí. Některé statky v újezdu březovském (Brezouia), který se rozkládal mezi Svitavami a Letovicemi, byly na sklonku 13. st. sporné mezi králem a biskupem, ale král Václav II. zřekl se jich 1295 ve prospěch biskupův.[30]) Na poč. 14. st. jmenuje se městečko Březová (1323 Brzvzawia) mezi lény v obvodu svitavském.[31]) Král Vladislav II. dal 1497 Březové jarmark a vysadil městečko na město s názvem Winterberg (název ten však se neujal).[32]) Biskup Stanislav rozšířil 1503 Březové privilegia a 1513 obnovil odúmrt.[33]) Ferdinand I. potvrdil 1534 městu jarmarky a přidal další výroční trh.[34]) Dále biskup Vilém udělil 1566 Březové 6 trhů na vlnu a 1567 třetí jarmark,[35]) biskup Stanislav 1581 udělil Březové nové výsady, propustil vsi panství březovského z odúmrti a 1585 propustil městu mýto na udržování mostů.[36]) R. 1577 městská rada koupila zdejší rychtu.[37]) Kardinál Dietrichštejn potvrdil 1607 městu privilegia a osvobodil je od stavění sirotků.[38]) V pol. 16. st. rozmohlo se v Březové luterství, ale 1598 byla tu fara katolická.[39]) Ještě v I. polovici 17. st. městské knihy byly vedeny česky.

Dále kardinál Dietrichštejn povolil 1625 městu vinný šenk, 1656 potvrdil městská privilegia biskup Leopold Vilém, 1686 učinil totéž Karel hr. z Liechtenštejnu, jenž přidal právo pečetiti červeným voskem, 1713 Volfgang hr. z Schrattenbachu, který osvobodil měšťany od honů, 1736 král Karel VI., 1748 Marie Terezie, 1781 Josef II. a 1794 František II.[40])

R. 1798 město utrpělo povodní řeky Svitavy. V Březové narodil se malíř Eduard Schwoiser (1826) a geodet Karel Kořistka.

Městu Březové náležely ode dávna vsi: **Muslov,** něm. Muslau, **Dlouhá Ves,** něm. Mährisch Wiesen, k 1513 viz u Svitav. Obě vsi, jakožto městu poddané, neměly zákupních rychet.

Biskupskému panství svitavskému náležely přímo vsi:

Grándorf, něm. Greifendorf, větší díl vsi s far. kostelem sv. Kateřiny z 1710. Grándorf připomíná se 1270 jako ves biskupova; již tehdy byl tu farní kostel.[41]) Později byla ves lénem počítaným 1320 k obvodu svitavskému, 1389 k mírovskému.[42]) K r. 1513 viz u Svitav, 1544 u Mor. Třebové. R. 1566 přijal léno na díl vsi Hanuš Frydrych hr. z Hardeka[43]) a 1567 Jetřich st. Podstatský z Prusinovic.[44]) Jetřich a Petr Podstatští prodali 1570 léno Grándorf biskupu Vilémovi, který dal 1570 faráři grándorfskému odúmrt.[45]) Biskup Jan udělil 1573 léno

kého sb., Bočkova sb. 12173, AA P I. c 6. — [28]) AA O I. c 9. — [29]) Bočkova sb. 6972. — [30]) CDM V. 28. — [31]) Lechner I. 5, CDM VII. 214. — [32]) AA P II. a 9, Salbuch č. 283., f. 57. — [33]) AA P II. a 9, P I. b 1. — [34]) Salbuch č. 283., f. 57. — [35]) Kop. P 7, AA P I. a 12. — [36]) AA P I. b 4. — [37]) Horkého sb., Brüsau. — [38]) Bočkova sb. 6973, AA P I. c 6. — [39]) Kameníček, III. 456, LSA 17. — [40]) Bočkova sb. 7972—79, Zprávy arch. koresp., Březová. — [41]) CDM IV. 41. — [42]) Lechner, I. 4, 13. — [43]) DM XV. 9. — [44]) DM XV. 16. — [45]) Kop. E 99, P 207. — [46]) Kop. P 334, DM XV. 52. —

na Grándorf Stanislavu Pavlovskému z Pavlovic.[46])

Již r. 1560 přip. se v Grándorfu škola.[47]) Fara byla 1612 katolická.[48]) Díl vsi drželo lénem město Svitavy (k 1580 viz u Svitav). Mezi Kamenou Horkou a Grándorfem zanikla ves B o l e n; biskup Bruno dal 1272 založiti ves Bolen s kostelíkem, filiálním ke kostelu v Grándorfu (CDM IV. 41).

Kamenná Horka, něm. Mährisch Hermersdorf, s far. kostelem sv. Marie Magdaleny z r. 1749. Biskup Bruno uložil 1266 lokatoru Oldřichovi založiti ves Hermannsdorf; 1270 byla již ves vysazena.[49]) Ves byla později lénem, počítaným 1320 k obvodu svitavskému, 1389 k mirovskému.[50]) Kapitula olomoucká postoupila 1361 Kamennou Horku markr. Janovi,[51]) ale později (1398) náležela ves biskupu litomyšlskému a plat odtud vycházel litomyšlské kapitule.[52]) R. 1437 přijal léno na Kamennou Horku Mikuláš z Kamenné Horky.[53]) K r. 1513 viz u Svitav. Na počátku 16. st. držel léno Hanuš Šiltbergar, jenž je 1519 postoupil svému synu Šimonu Šiltbergarovi.[54]) R. 1582 držel ves lénem Frydrych Odkolek a 1595 Jan Odkolek z Oujezdce.[55]) Fara byla 1617 katolická.[56]) Zákupní rychta přip. se 1522.[57]) Díl vsi drželo lénem město Svitavy (k 1580 viz u Svitav).

Horní Hynčina, něm. Ober Heinzendorf, s far. kostelem sv. Mikuláše z r. 1755. Hynčina byla kolem 1320 lénem v obvodu svitavském (Haynceldorf).[58]) R. 1602 přip. se tu zákupní rychta.[59]) R. 1784 zřízena zde lokalie, 1843 fara.

Chrastová moravská, něm. Mährisch Chrostau; ves byla počátkem 14. st. (Crastawa) lénem v provincii svitavské a biskup Konrád dal 1323 zákupní rychtu v Chrastové Branišovi.[60]) K 1513 viz u Svitav.

Javorník, něm. Mohren, slul na poč. 14. st. Ahorns a byl tehdy lénem v obvodu svitavském.[61]) K 1513 viz u Svitav.

Ostrý kámen, něm. Mährisch Rausenstein; na počátku 14. st. stál tu asi biskupský hrad Rasenstein, jehož purkrabí Heinlin se 1310 jmenuje.[62]) K 1513 viz u Svitav.

Moravský Lačnov, něm. Mährisch Lotschnau. Léno Lačnov bylo počítáno 1320 k obvodu svitavskému, 1389 k mirovskému.[63]) R. 1389 držel ves biskup litomyšlský, nějaký plat odtud vycházel však litomyšlské kapitule.[64]) K 1513—83 viz u Svitav.

Lhota Chrastová, něm. Chrostau-Oehlhütten, k 1513 viz u Svitav.

Dolní Rudná, něm. Nieder Rauden, k 1513 viz u Svitav.

Sklené, něm. Glaserdorf, s far. kostelem sv. Petra a Pavla, bylo 1320 lénem v provincii svitavské (Glaserdorf).[65]) K 1513 viz u Svitav. R. 1784 zřízena lokalie, 1862 fara.

Vendolí, něm. Stangendorf, s far. (od 1842) kostelem sv. Ondřeje, bylo kolem 1320 lénem v provincii svitavské.[66]) R. 1501 byla tu zákupní rychta.[67]) K 1513 viz u Svitav.

Biskupskými lény na Svitavsku byly vsi:

Bezděčí bylo již kolem 1320 biskupským lénem v obvodu svitavském, jež 1472 prodal, Jan z Šelnberka Zikmundovi z Častovic.[68]) K 1544 viz u Mor. Třebové, 1580 u Rumburka.

Deštná s far. kostelem sv. Petra a Pavla z 1781—82. Již kolem 1320 byla Deštná (Desczna) biskupským lénem v obvodu svitavském.[69]) K 1544 viz u Mor. Třebové, 1580 v Rumberka. R. 1788 zřízena lokalie.

Chlum, díl vsi, k 1544 u Mor. Třebové, 1580 v Rumberka.

Kochov, díl vsi, k 1544 u Mor. Třebové.

Novičí, díl vsi, k 1544 viz u Mor. Třebové, 1580 u Rumberka.

Rumberk, díl vsi, viz Brněnský kraj, str. 319.

---

[47]) Horkého sb., art. Greifendorf. — [48]) ČMM 1903 299. — [49]) CDM III. 379, IV. 41. — [50]) Lechner I. 4, 13. — [51]) CDM IX. 235. — [52]) CDM XII. 483. — [53]) Lechner I. 44. — [54]) DM V. 3. — [55]) Nová sb., Hermersdorf, Horkého sb., Hermersdorf. — [56]) ČMM 1903 306. — [57]) Nová sb. 699. — [58]) CDM XV. 218. — [59]) Nová sb. 699. — [60]) Lechner I. 5, CDM VII. S 214. — [61]) Lechner I. 4. — [62]) CDM VI. 36. — [63]) Lechner I. 4, 13. — [64]) CDM XII. 483. — [65]) Lechner I. 4. — [66]) Lechner I. 5. — [67]) Nová sb. 699. — [68]) Lechner I. 5, 86. — [69]) Lechner I. 5. — [70]) Lechner I. 5. — [71]) Lechner I. 5. — [72]) Lechner I. 5.

Horní Smržov jmenuje se počátkem 13. st. biskupským lénem v provincii svitavské (Smursau).[70]) K 1544 viz u Třebové, 1580 u Rumberka.

Svárov byl kolem 1320 lénem v obvodu svitavském.[71]) K 1544 viz u Třebové.

Lenní vsi Kojišova Lhota, Velký a Malý Branišov, Stará Ves (Antiqua villa) a Ihraczow, připomínané v rejstříku z počátku 14. st., nelze nyní lokalisovati.[72])

Liter.: G. Deutsch, Geschichte der Städte Zwittau u. Brüsau, Brno 1880; K. Lick, Kurze Geschichte der Stadt Zwittau, Svitavy 1894; K. Lick, Zur Geschichte der Stadt Zwittau, 1910; T. Czepan, Statistik von Zwittau, Brno 1862; Die Preussen bei Mürau und Zwittau, Not. 1859; A. Mudrak, Zwittau; K. Bilek, Die Stadt Brüsau 1497—1620, MSL XXIV., týž Brüsau im dreissigj. Kriege, MSL XVIII.; týž Die Stadt Brüsau während der Kriegszeiten um die Mitte des 18. Jhdts. MSL XXV. A. Steis, Die Erbhöfe im Gerichtsbezirk Zwittau, Brno 1935. Mnoho článků v Mitteilungen zur Volks- und Heimatkunde des Schönhengster Landes.

PANSTVÍ MORAVSKÁ TŘEBOVÁ A TRNÁVKA.

Moravská Třebová, něm. Mährisch Trübau, ochranné municipální město s děkanským kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1729, hřbitovním kostelíkem Nalezení sv. kříže z 1603, špitálním (piaristickým) kostelem sv. Josefa z Calasanzy (dříve sv. Františka Ser.), františkánským klášterem z 1680—98, (klášter, založený 1680, byl 1784 zrušen, později však opět obnoven), zámkem (část z let 1492—95, jiná část z 1613—16), radnicí z r. 1475 a morovým sloupem na náměstí z r. 1720.

Třebovsko držel v l. 1248—76 Boreš z Rýznburku, který vysadil Třebovou na město (1270 jmenuje se v Třebové-Tribouia-farní kostel) a kolonisoval Třebovsko Němci.[1]) Boreš byl pak Přemyslem II. vypuzen ze země a Třebová připadla jeho bratru Bohuslavovi z Rýznburka (padl 1278 na Moravském poli), za jehož nezletilého syna spravoval panství Frydrych z Šonburku (1280).[2]) Frydrych neblaze proslul loupežnictvím, pročež nejprve 1286 král Václav II. přiměl jej na čas k pokoji, pak 1289 Záviše z Falkenštejna hradu dobyl a přinutil Frydrycha k poslušnosti.[3]) R. 1321 seděl na Třebové ještě syn Bohuslavův Boreš z Rýznburka (Mährische Triba),[4]) po jehož smrti udělil král Jan Třebovou Jindřichovi z Lipého. Při dělení statku lipských r. 1346 byl hrad a město Třebová přiznán Jindřichovi ml. z Lipého, jenž prodal (int. 1365) markr. Janovi za 8.000 hřiven hrad a město Třebovou s mýtem a patr., vsi Čtyři Dvory (Feyerhof), Gruna pod hradem, Údanek (Budox), Sušice, městečko Starou Třebovou, Ulici (Plateam!), Velkou a Malou Kunčinu (Cunczendorf), Rychnov, Mladějov (Mladiksdorf), Seifen (zanikly), Petrušov (Petersdorf), Boršov (Borsendorf), Útěchov (Utiksdorf), Třebovařov (Tribesdorf), Linhartice (Raynesdorf), městečko Křenovou, Loučku, Pohledy (Pohler!), Rudnou (Ruden), Janůvky (Jansdorf), Wenclausdorf (?) a Březinu (Bripper).[5]) Markr. Jan dal 1372 Třebové právo milové a odúmrt.[6]) Markrabí Jošt dal 1391 Třebové jarmark[7]) a 1386 zapsal panství v 4000 hřivnách Heraltovi z Kunštátu.[8]) Roku 1398 markr. Jošt dal v plný alod témuž Heraltovi hrad a město Třebovu (Tribouis) s mýtem, ves St. Třebovou, ulici řečenou Dietrichsdorf, která byla lénem k třebovskému hradu, Rychnov, Tebovařov. Starou a Novou Kunčinu (Cuntyna), Mladějov, Údanky (Undank), Sušice, Linhartice, Podlesí, jež bylo lénem k třebovské-

[1]) CDM III. 392, IV. 46. — [2]) CDM IV. 177. — [3]) FRB IV. 30. — [4]) CDM XV. 34. — [5]) CDM VII. 633, ZDB IV. 225. — [6]) CDM X. 163. — [7]) CDM XII. 39. — [8]) AČ XIV. 520. — [9]) AČ XIV. 538, ZDO VI. 740, VIII. 220. —

mu hradu, Radišov (Radyeczow), léno k třebovskému hradu, Boršov, Loučky, Křenovou, Březinu, Grunu (Grona), Malíkov (Mallyknow), Mezihoří, Hartunkov, Dorflík, Janůvky, Pohled, Rudnou, Grunu za městem, Seifen (Zayff!), Petrušov, Útěchov, Žipotín, Velký a Malý Bohdalůvek, Prklišov (Perklyssow) a Borušov (Posow) s lesy.[9]) Bratři Heralt a Jiří z Kunštátu prodali 1408 městu a vsím na panství odúmrt.[10]) Za válek husitských purkrabí Hanuš Schwarz vydal 1422 hrad Třebovou do rukou biskupa vratislavského.[11]) Dále seděl na Třebové 1436 Heralt z Kunštátu[12]) a 1447 Jiří z Kunštátu a Poděbrad, jenž 1464 dal své dědičné panství hrad a město Třebovou s vesnicemi v léno Zdeňku Kostkovi z Postupic (padl 1468), který udělil 1464 třebovské rychtě různá privilegia.[13])

Zdeňkův bratr Albrecht Kostka z Postupic (zemřel 1477) dal 1470 třebovské rychtě nová privilegia,[14]) ale Jiří Hrabiše Kostka z Postupic prodal záhy (int. 1490) hrad a město Třebovou, vsi Dorflík (!), Březinu, Janůvku (!), Rudný (!), Pohled, Loučku, Útěchov, Boršov s pod., Undanek(!), Sušice, Vrchní a Dolní Kunčinu, Mladějov, dol. a hor. konec Rychnova s pod., Radišov, Třebovařov, pustý Ospit, Petrušov, St. Město s pod., Mostečnou, náležitou k špitálu třebovskému, Mostečnou ulici, Prklišov, Borušov (k faře třebovské náležitý), Grunu s pod., Radkov, Petrůšov, Malíkov, Žipotín, Větší a Menší Bohdalov, Hartvíkov, větší díl Chornic, větší díl Dorfliku u Jevíčka a Mezihoří Janu Heraltovi z Kunštátu a Plumlova, jenž ještě 1490 int. celé panství Ladislavovi z Boskovic.[15]) Ladislav z Boskovic (zemřel 1520 na Letovicích, manželkou jeho byla 1492 Mandalena z Dubé a Lipého) usadil se trvale na Třebové, vystavěl tu zámek, jejž vyzdobil bohatými sbírkami a knihovnou;[16]) 1487 dal městu privilej na prodej soli a obdaroval třebovský kostel, 1503 dovolil městu koupiti rychtu a 1509 udělil farářům na panství třebovském odúmrt.[17]) R. 1508 město vyhořelo, načež bylo za přispění Ladislava z Boskovic pravidelně vystavěno a opevněno 11 baštami (na věž Dolní brány byl tehdy umístěn orloj mistra Vavřince z Litomyšle). Král Vladislav II. dal 1492 Třebové jarmark,[18]) Ludvík II. dovolil 1518 městu pečetiti červeným voskem.[19]) Tehdy nabylo třebovské pivo proslulé pověsti (oblíbeno bylo zvláště v Olomouci, 1521 král Ludvík zakázal šenkovati třebovské pivo na statcích kláštera Hradiska).[20])

Ladislavův syn Kryštof z Boskovic (zemřel 1549 ve Vídni, prvá jeho manželka Kunka kněžna minstrberská zemřela 1530, druhou byla Kateřina z Kunovic), stanovil 1538 počet vářečných domů v Třebové na 83.[21]) R. 1541 Třebová vyhořela až na 5 domů.[22]) Kryštof z Boskovic postoupil 1544 manství biskupské dvůr u Svitav, lán v Lačnově, 11 lánů v Grándorfu, Želívsko, Lhotu, Bezděčí, díl Kochova, Malou Lhotu, Noviči, díl Rumberka, půl Chlumu, Stvolovský mlýn, Okrouhlý, Smržov, Svárov a Deštné Kryštofovi hr. z Hardeka a na Letovicích.[23]) Kryštofův syn Ladislav Velen z Boskovic (manželkou jeho byla 1541 Bohunka z Lipého), zemřel 1549 ještě před smrtí otcovou a zanechal syny Václava a Jana z Boskovic.[24]) Tito drželi Třebovou v nedílu, 1550 vypudili z Třebové katolického faráře a dosadili na faru luterského kněze Jana Sopoucha (týž byl tu farářem i v l. 1568—73), který užíval titulu třebovského děkana.[25]) Po smrti Václavově (1569) držel panství sám Jan z Boskovic (zemřel 1589, manželkou jeho byla 1574 Johanka Eva z Liechtenštejnu,[26]) jenž 1572 osvobodil město od šenkování panského vína a 1580 daroval

[10]) CDM XIV. 6. — [11]) Neumann, Nové prameny, 57. — [12]) P III. 109. — [13]) P III. 620, ZDO XI. 34, Sedláček, Zbytky reg., XV. 88, Weidlichova kron. města Třebové, 328. — [14]) Weidlichova kron. 328. — [15]) ZDO XIII. 8. — [16]) ZDO XIV. 24, AČ I. 131, 132. — [17]) Weidlichova kron. 328, Bočkova sb. 10.853, AA A I. a 32, Zprávy arch. koresp., Třebová. — [18]) Bočkova sb. 10.853. — [19]) Bočkova sb. 10.858. — [20]) ČVSMO XIV. 46, Olmützer Sammelchronik, 5. — [21]) ZDO XIX. 6, ČMM 1919 26, Nová sb., Mähr. Trübau. [22]) Weidlichova kron. — [23]) DM V. 28. — [24]) ZDO XXV. 26, Weidlichova kron. — [25]) PO XXIII. 46, Jireček, II. 241. — [26]) ZDO XXIX. 7, Kepiář min.

městu patronát fary.[27]) Tehdy Třebová velmi vzkvétala; král Maximilian II. potvrdil 1567 městu privilegia a přidal jarmark.[28])

Po smrti Janově dědil panství jeho synovec Ladislav Velen z Žerotína (manželkou jeho byla 1617 Alžběta hr. z Thurnu), za něhož Třebová nabyla velkého významu.[29]) Ladislav Velen rozšířil třebovský zámek (v jeho službách byl zejména vlašský kameník Jan Foncun z Ferrary), usadil se na Třebové, 1604 dal postaviti kostel na Kreutzberku,[30]) ale 1602 odprodal od panství Janovi Němčickému z Němčic Žipotín (Zeypotu, jinak Seybersdorf!).[31]) Pro vynikající účast v českém povstání bylo panství třebovské Ladislavu Velenovi konfiskováno a dáno jakožto léno koruny české Karlovi knížeti z Liechtenštejna,[32]) v jehož rodě již zůstalo. R. 1632 byla Třebová vylidněna morem, v červnu 1643 zpustošili Třebovou Švédové; za války třicetileté poklesla lidnatost tak, že jen 35 domu v městě bylo obydleno. R. 1663 utrpěla Třebová povodní, morem 1714 pomřela třetina obyvatelstva; 1726 město vyhořelo (tehdy byl také zničen orloj na Dolní bráně). — V Třebové narodil se 1795 sběratel historických materiálií, Josef Valentin Horký (zemřel 1844) a politik Karel Giskra (1820—79). — V pol. 19. st. kvetlo v Třebové soukenictví, 1841 vyrobilo se za 300.000 zl. sukna. R. 1575 a 1657 sepsány byly urbáře panství třebovského (Czerny, Der polit. Bezirk Mähr. Trübau).

Pozemková reforma na panství třebovském byla provedena 1923—27 (plocha 6252 ha, vlastník Jan II. kníže z Liechtenštejna); v záboru zůstává zámek v Mor. Třebové, cih. tamže a lesní hospodářství; zřízeny zbytkové statky Rozstání, Trnávka a Mor. Třebové. Dále zůstává v záboru zbytkový statek Staré Město, zcela byly rozděleny dvory Suchý dvur, Chornice, Oměrázka a Útěchov.

Třebovskému špitálu náležely vsi:

Borušov, něm. Pohres, k 1398—1490 viz u Mor. Třebové.

Dětřichov, dříve Mostečné neb Ulice, něm. Dittersdorf. Boreš z Rýznburka udělil 1321 Mostečné (Dietrichsdorf) lénem Tylovi Ziegenkopfovi.[33]) K 1365 až 1490 viz u Mor. Třebové. R. 1391 připomíná se v Mostečné (Dietrichsdorf) fara.[34])

K panství třebovskému náleželo městečko a vsi:

Křenov, něm. Krönau, městečko s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1729. Křenov přip. se 1308,[35]) k 1398—1490 viz u Třebové. R. 1406 byl tu kostel filiální ke kostelu trnáveckému,[36]) 1484 farní. R. 1485 byl Křenov povýšen na městečko.

Bohdalov, něm. Bodelsdorf, dříve byly tu dva vsi Velký a Malý neb Zadní a Přední Bohdalov, k 1365 viz u Cimburka, k 1398—1490 viz u Třebové.

Boršov, něm. Porstendorf, s far. kostelem sv. Anny. R. 1280 psal se Jindřich z Boršova (de Borstendorf);[37]) k 1365—1490 viz u Třebové. Již r. 1407 přip. se tu fara, která byla 1555 luterská.[38]) Za války třicetileté fara zanikla, 1786 byla obnovena.

Březina, něm. Briesen, k 1365—1490 (Bripper) viz u Třebové.

Deřlík, něm. Dörfles, k 1258 viz u Jevíčka, 1398—1490 u Třebové, 1418 až 1502 viz u Chornic.

Gruna, něm. Grünau, s far. kostelem sv. Vavřince z 1834; k 1365—1490 viz u Třebové. Fara zanikla za třicetileté války, 1770 zřízena lokalie, 1784 kuracie, 1863 fara.

Chornice, něm. Kornitz, s far. kostelem sv. Vavřince. K 1258—1323 viz u Jevíčka. Dále náležela ves pánům z Lipého a při dělení lipského zboží 1346 měli držeti Chornici společně probošt Jindřich, Čeněk a Pertolt z Lipého.[39]) K r. 1368 viz u kláštera sv. Tůmy v Brně. Markr. Jošt dal 1402 ves Chornici v dědictví Heraltovi z Kunštátu a Boček z Kunštátu int. 1418 větší díl Chornice a půl Derflíku Janovi z Boskovic.[40]) K 1490 viz u Třebové. Beneš z Boskovic int. 1502 své zboží v Chornici a Derflíku Ladislavovi z Boskovic na Třebové.[41]) R. 1546 byl tu farářem

arch. vnitra č. 89., f. 15. — [27]) Bočkova sb. 10.861, Weidlichova kron., Olmützer Sammelchr., 39. — [28]) Bočkova sb. 10.860, Salbuch č. 287., f. 299. — [29]) ZDO XXXIV. 6. — [30]) Not. 1889 19. — [31]) ZDO XXXII. 29. — [32]) Slovák, Konf. prot., 10. — [33]) CDM XV. 34. — [34]) MV I. 540. — [35]) CDM VI. 21. — [36]) CDM XIII. 405. — [37]) CDM IV. 177. — [38]) ZDO VII. 380, Hübel, 32. — [39]) CDM VII. 633. — [40]) AČ XIV. 543, ZDO IX. 233. — [41]) ZDO

luterský kněz Jan Soupoch.[42]) R. 1802 zřízena v Chornici zákupní rychta (Nová sb. 699).

Janůvky, něm. Johnsdorf, k 1365 až 1490 viz u Třebové.

Kunčina, něm. Kunzendorf, s far. kostelem sv. Jiří z 1755. Již r. 1270 byla v Kunčině (Chuncendorf) rychta.[43]) K 1365—1490 viz u Třebové (byly tu dvě vsi zvané Velká a Malá, Stará a Nová neb Dolní a Horní Kunčina). R. 1555 byla tu luterská fara.[44])

Linhartice, něm. Ranigsdorf, k 1365 až 1490 viz u Třebové.

Dlouhá Loučka, něm. Langenlutsch, k 1365—1490 viz u Třebové.

Ludvíkov, něm. Ludwigsdorf, založen 1789 na místě parcelovaného dvora.

Malíkov, něm. Moligsdorf, k 1365 viz u Cimburka, 1398—1490 u Třebové.

Staré Město, něm. Altstadt, s far. kostelem sv. Kateřiny; slulo původně Stará Třebová (1270 Antiqua Triboua),[45]) k 1365 (městečko) až 1490 viz u Třebové. R. 1575 byl v St. Městě luterský farář (ZVGMS III. 223).

Mladějov, něm. Blosdorf, k 1365 až 1490 viz u Třebové.

Pacov, něm. Putzendorf; Ctibor z Cimburka prodal 1308 zboží v Pacově (Paczendorf) Stanimírovi z Letovic.[46]) K 1365 viz u Trnávky. R. 1390 psal se Zdislav, 1418 Petr Vztekelec a 1418 Matěj Náhradek z Pacova.[47]) Jan Náhradek z Studnic postoupil 1448 Pacov s tvrzí Jakubu Sokolovi z Pacova a posléze Kryštof Knobloch z Varnsdorfu int. 1499 Pacov s tvrzí Ladislavovi z Boskovic na Třebové. R. 1787 parcelován tu dvůr.

Petrušov, dříve Petrovice, něm. Petersdorf. R. 1316 psal se Mikul z Petrovic.[48]) K 1365—1490 viz u Třebové.

Pohledy, něm. Pohler, k 1365—1490 viz u Třebové.

Prklišov, něm. Pirkelsdorf, k 1365 až 1490 viz u Třebové.

Radišov, něm. Rehsdorf; Mikuláš a Zdeněk bratří z Svinčan prodali 1372 Radišov Václavovi z Mladějova, který 1372 přijal ves od markr. Jana v léno.[49]) K 1398—1490 u Třebové.

Radkov, něm. Rattendorf; k 1365 viz u Cimburka. Markr. Jošt int. 1406 Radkov a Petrov s dílem Trnávky Ješku Hruškovi, jenž 1407 int. Radkov Petrušov (Petrovu Ves) a díl Staré Vsi pod hradem Cimburkem Jiříkovi z Pavlovic.[50]) K 1490 viz u Třebové. V Radkově stávala v 14. st. tvrz.

Horní Radná, něm. Ober Rauden, k 1365—1490 viz u Třebové.

Rychnov, něm. Reichenau, s far. kostelem sv. Mikuláše, k 1365—1490 viz u Třebové; 1410 byla tu dědičná rychta.[51]) Fara byla tu 1550 luterská,[52]) za třicetileté války zanikla, 1748 zřízena lokalie, 1784 kuracie, 1843 fara.

Bílá Studně, něm. Lichtenbrunn, založena 1791 na místě parcelovaného panského dvora.

Sušice, něm. Suschitz, k 1365—1490 viz u Třebové.

Svojanov, něm. Wojes, jmenuje se 1575 v třebovském urbáři jakožto pustá ves, 1590 stály zde vsi Horní a Dolní Svanov.[53])

Svojanovský Dvůr založen 1787 na místě parcelovaného dvora, něm. Wojeshof.

Karlín, dříve Šarlotka, něm. Charlottendorf, založen 1787.

Šnekov, něm. Schneckendorf, slul původně Derflík (1464), 1657 nazývá se po prvé Šnekov.[54])

Udánky, něm. Undangs, k 1365 až 1490 viz u Třebové.

Útěchov, něm. Uttigsdorf, k 1365 až 1490 viz u Třebové. R. 1572 koupila tu vrchnost zákupní rychtu a utvořila dvůr.

Nová Ves, dříve Horní Kunčina, něm. Neudorf, k 1365—1490 viz u Třebové (srovnej heslo Kunčina).

Žipotín, něm. Seibelsdorf, k 1365 u Cimburka, k 1398—1602 viz u Třebové.

Na panství zanikla u Petrova ves Seifen, k 1365—98 viz u Třebové, a v neznámé poloze Václavov (Wenczlausdorf), k 1365 u Třebové. U Pacova stával dvur Ušákov, 1390 pustý,[55]) a v neznámé poloze Feuerhof, k 1365 u Cimburka. Dále zaniklo na panství Podlesí, k 1398 viz u Mor. Třebové.

XVI. 23. — [42]) Jireček, II. 241. — [43]) CDM IV. 46. — [44]) Hübel, 32. — [45]) CDM IV. 46. — [46]) CDM VI. 16. — [47]) P I. 10, II. 578, 613. — [48]) CDM VI. 98. — [49]) CDM XV. 139, X. 170. — [50]) ZDO VII. 251, 391. — [51]) Nová sb., Reichenau. — [52]) Hübel, 32. — [53]) Czerny, Bezirk M. Trübau, 189. — [54]) Czerny, fb., 201. — [55]) P I. 10. — [56]) CDM VI. 16. — [57]) ZDO XXV. 42. —

Panství Trnávka:

Trnávka, něm. Turnau, městečko s far. kostelem sv. Jakuba ap. z 1752. R. 1308 jmenuje se Zbyslav z Trnávky (Tyrnavia).[56]) K 1406 viz u Radkova, 1407 u hradu Cimburka, k jehož zboží Trnávka náležela. Kryštof z Boskovic int. 1547 zámek Cimburk, jinak Trnávku, staré město Trnávku(!) s pod., městečko Trnávku a vsi Rozstání, Novou Ves, Arnoštov, Arnoltov, Vražnou(!), Bezděčí, Oměrázku, Mezihoří a Petrůvku Šimonu Ederovi z Šťavnice,[57]) jehož syn Vavřinec Eder prodal před 1565 panství Erazimu Weyzingarovi z Weyzingu.[58]) Nedlouho potom držel zboží v letech 1568—1579 Prokop Podstatský z Prusinovic,[59]) který dal 1572 pořídit urbář panství trnáveckého (k panství náležel tehdy hrad Cimburk, městečko Trnávka a vsi St. Město, N. Ves, Rozstání, Mezihoří, Petrůvka, Pěčíkov, Unerázka, Bezděčí, Borové, přední a Zadní Arnoštov a Vražné).[60]) Dále držel Trnávku 1583—87 Jindřich Podstatský z Prusinovic[61]) a posléze bratří ned. Jan Matyáš a Prokop Podstatští z Prusinovic prodali před 1593 (int. 1600) panství trnávecké za 36.000 zl. mor. Adamu Věžníkovi z Věžník, jenž seděl tu ještě 1610.[62]) R. 1619 drželi Trnávku nezletilí sirotci po neb. Adamovi Václav, Jiří, Adam, Ladislav a Ludmila Věžníkové, evangelici, jejichž matka Mandalena Věžníková, roz. z Říčan, int. 1629 zboží Trnávku Karlu knížeti z Liechtenštejna.[63]) R. 1628 byl pořízen nový urbář panství trnáveckého (tehdy byly na panství zákupní rychty v N. Vsi, Rozstání, Mezihoří, Pěčíkovu, Bezděčí, Zadním a Předním Arnoštově.[64]) Jan Adam Ondřej kníže z Liechtenštejna odkázal 1711 Trnávku Josefu Václavovi Vavřinci knížeti z Liechtenštejnu, synovi Filipa knížete z Liechtenštejna.[65]) R. 1406 jmenuje se v Trnávce farní kostel, jenž byl na počátku 17. st. v rukou Bratří.[66]) Ještě r. 1624 byli na panství predikanti.[67])

Přední Arnoštov, něm. Vorder Ehrnsdorf, k 1572 viz u Trnávky; patrně jest totožný s Arnoltovem, který se přip. 1257—1323 u Jevíčka, 1465 až 1547 u Trnávky.

Zadní Arnoštov, něm. Hinter Ehrnsdorf; k 1253—1323 viz u Jevíčka, k 1465 viz u Cimburka a 1547—72 u Trnávky.

Bezděčí, něm. Mitterdorf, k 1258 viz u Jevíčka (Mitterdorf), 1408—46 u Unerázky, 1547—72 u Trnávky.

Borová, něm. Kieferdörfer, k 1547 až 72 viz u Trnávky.

Langendony, něm. Langendon, založeny 1790.

Mariánov, něm. Mariendorf, založen 1790.

Stará Trnávka, dříve Staré Město Trnávka, něm. Alt Türnau, 1365 až 1465 u Cimburka, 1547—72 u Trnávky.

Mezihoří; 1308 psal se Vraclav z Mezihoří,[68]) k 1365 viz u Cimburka, 1398—1490 viz u Mor. Třebové, 1547 až 72 u Trnávky.

Unerázka, něm. Unrutz. K 1258 (Dolní a Horní Unerázka) viz u Jevíčka. K r. 1365 viz u Cimburka. — Markr. Jošt int. 1408 Unerázku a Bezděčí (Unerazy!) Janu Vojnovi z Litavy, který ještě 1408 int. Unerázku a Bezděčí Janu Vojnovi z Křetína.[69]) R. 1416 psal se Michal z Unerázky.[70]) Anna z Budkovic int. 1446 Unerázku a Bezděčí Mikulášovi z Krakovce.[71]) K 1547—72 viz u Trnávky.

Pěčíkov, něm. Pitschendorf, k 1351 viz u Vacetína, 1497—1533 u Vranové a 1547 u Trnávky.

Petrůvka, k 1365 viz u Cimburka, 1406 u Radkova, 1547—72 u Trnávky.

Plichtinec, něm. Plichtenitz; 1497 stával zde dvůr (viz u Vranové), ves byla založena v pol. 17. st.[72])

Rozstání, něm. Rostitz, k 1365 viz u Cimburka; 1418 psal se Mešek z Rozstání.[73]) K 1547—72 viz u Trnávky.

Nová Ves, též Láz, něm. Loschen, k 1365—1465 u Cimburka, k 1547 až 1572 viz u Trnávky.

---

[58]) PO XXIV. 80. — [59]) PO XXVII. 225, Stav. arch. 799, Salbuch č. 287., f. 326. — [60]) ČMMZ IV. 1. — [61]) Bočkova sb. 10.887, PO XXXI. 438. — [62]) ZDO XXXII. 10, Kameníček, II. 341, PO XXXVII. 75. — [63]) ČMM 1922 151, ZDO XXXVI. 10. — [64]) SA III. 49. — [65]) ČMMZ XI. 267. — [66]) CDM XIII. 415, Hrejsa, Česká konfese, 531. — [67]) ČMM 1915 192. — [68]) CDM VI. 16. — [69]) ZDO VII. 551, 552. — [70]) P II. 494. — [71]) ZDO X. 406. — [72]) Czerny, l. c., 220. — [73]) P II. 559. — [74]) CDM VI. 16, 98. — [75]) CDM VII.

Vražné, něm. Brohsen, k 1258 viz u Jevíčka, 1547—1628 viz u Trnávky.

Hrad **Cimburk** stával u Starého Města a slul též Trnávka. R. 1308 psal se Ctibor z Trnávky, syn Ctibora z Lipnice a 1308—18 Bernart z Cimburku se svými synovci Albertem a Janem.[74]) Později náležel Cimburk pánům z Lipého a při dělení rodových statků 1346 dostal zboží cimburské Jindřich z Lipého, jenž 1365 prodal hrad Cimburk s městečkem (Trnávkou), Staré Město, Pačov (Paczendorf), Lažany, Mezihoří, Petrůvku, Unerázku (Unracz), Rozstání, Malíkov (Malixdorf), Radkov (Rathendorf), Grunu (Grün), Žipotín (Sybothinu), Větší a Menší Bohdalov (Bohlud), Chornici a město Jevíčko markr. Janovi.[75]) Již r. 1406 markr. Jošt int. hrad Cimburk s městečkem Trnávkou a přísl. Markétě, dceři neb. Jindřicha z Šonvaldu a manželce Dobše z Popovic.[76]) Dobeš postoupil ještě před 1446 Cimburk Vaňkovi z Boskovic.[77]) Vaňkův syn Oldřich z Boskovic putil 1465 odúmrt Starému Městu, Lazům, Rozstání, Arnoštovu a Arnoltovu a seděl tu ještě 1492.[78]) R. 1503 seděl tu Artleb z Boskovic.[79]) K r. 1547 viz u Trnávky. R. 1645 byla ještě na Cimburku císařské posádka.

Liter.: M. J. Weidlichs Chronik der Stadt Mähr. Trübau, vydal D'Elvert; M. Grolig, Schulzustände in Mähr. Trübau im 16. und 17. Jhdt, Not. 1889; týž, Ein Capitel aus der Geschichte der Stadt M. Trübau in den J. 1669—74, Not. 1889; K. Müller, Zur Geschichte des Franziskanerkloster in M. Trübau, MSL XIX.; Fr. Stefan, Zur Geschichte d. Meilenrechtes der Stadt M. Trübau, MSL XII.; L. Hübel, Die Entwicklung des Gewerbes in M. Trübau; A. Czerny, Mährisch Trübauer Künstlernamen und Kunsthandwerken, Mitt. Rainerova musea v M. Třebové; St. Popelka, Velký mor v Mor. Třebové 1713, vyd. 1917; F. Spina, Aus der Chronik des M. Trübauer Webermeisters Michael Heger, progr. gymn. v M. Třebové 1904—5; A. Czerny, Der polit. Bezirk M. Trübau, Mor. Třebová, I. vyd. 1882, II. vyd. 1904; M. Grolig, Aus dem Haushalte der Stadt M. Trübau im 16. und 17. Jhdt., Not. 1889; M. Hausman, Zur Geschichte v. M. Trübau, MSL XXIV.; R. Pechhold, Das Stadtarchiv etc. zu M. Trübau, MSL; Fr. Fritscher, Geschichte der Stadt M. Trübau, Mor. Třebová 1880; F. Fritscher, Gedenkbuch der Stadt M. Trübau, M. Třebová 1880; M. Grolig, König Friedrich II. in M. Trübau 1742 und 1758, ZVGMS III.; L. Hübel, Zur Geschichte des Dorfes Reichenau, MSL XVII.; J. Reichert, Platy a roboty poddaného lidu na statku trnáveckém 1572, ČMMZ IV.; J. Horňanský, Urbář statku trnáveckého l. 1628, SA III.; G. A. Molnár, Stručné dějiny českobratrského sboru v Trnávce, 1924; M. Grolig, Die Burg Cimburg zur Schwedenzeit, II. progr. něm. dymn. v Brně. Četné články jsou v Mitteilungen zur Volkskunde des Schönghenster Landes. Mnoho materiálu k dějinám Mor. Třebové v Horkého sbírce (zemský archiv v Brně) art. M. Trübau a archivu Nár. musea v Praze.

PANSTVÍ BISKUPICE A STATKY VRANOVÁ A VRANOVÁ LHOTA.

Biskupice s zámkem z 1713 a far. kostelem sv. Petra a Pavla z r. 1775. Biskupice náležely původně biskupství olomouckému, ale biskup Bruno postoupil je 1262 kapitule olomoucké, která 1361 zaměnila ves Biskupice s patr., a Hartunkov (Hermannsdorf) markr. Janovi, aby si tu vystavěl hrad Hrádek.[1]) Markr. Jan odkázal 1371 hrad Hrádek (Plankenberg) a vsi Biskupice, Březinku (Rzith) a Hartinkov (Hermannsdorf) svému synu Prokopovi, který 1386 udělil lénem hrad Plankenberg s přísl. Heraltu Kunovi z Kunštátu, jemuž také markr. Jošt dal (int. 1412) zboží v alod.[2]) Než markr.

633, X. 389. — [76]) ZDB VII. 375, IX. 128. — [77]) ZDO X. 392. — [78]) Stav. arch. 585. — [79]) PO VII. 181. Stať prohlédl a místy doplnil p. Viktor Pinkava.

[1]) CDM III. 332, IX. 235. — [2]) CDM X. 118, XV. 261, ZDO VIII. 35. — [3])

Prokop zastavil 1401 zboží plankenberské Janu Boskovci z Brandýsa, který tu seděl ještě 1408.[3]) Dcera Heralta z Kunštátu Žofie, manželka Jana z Cimburka, int. 1437 Biskupice bratřím Martinu a Alšovi z Drahanovic, z nichž Martin dal 1439 Biskupicům odúmrt.[4]) Aleš z Polanky a Martin, Znata a Mikuláš z Drahanovic (bratři vl.) int. 1493 Biskupice s pod., Březinku, Lhotín, Lhotku a pustý hrad Hrádek Volfartovi a Janovi bratřím vl. z Kynšperka, z nichž prvý tu seděl ještě 1501.[5]) Dále seděl tu 1569—79 Jan Špetle z Prudic[6]) a 1593 Jiří Špetle, jehož manželkou byla Kateřina Kokorská z Kokor.[7])

Eliška Špetlová z Prudic int. 1614 tvrz a ves Biskupice s pod. a Březinku (prodej za 19.000 zl. mor.) Jaroslavovi Drahanovskému z Pěnčína a jeho manželce Boženě Bílské z Karyšova.[8]) Biskupice byly původně Jaroslavovi konfiskovány, Jaroslav však vykoupil se složením peněžité pokuty, 1623 přestoupil ke katolictví, povolal na panství jesuity a vypudil predikanty.[9]) Jaroslavův syn Jaroslav Bedřich Drahanovský z Pěnčína int. 1638 tvrz a ves Biskupice s přísl. Vilémovi z Švábenic a jeho manželce Julianě z Bokštejna.[10]) Juliana prodala 1660 (int. 1670) statek Jiřímu Vilémovi Dubskému z Třebomyslic, ale již 1661 (int. 1670) prodala za 17.000 zl. vdova po Jiřím Marie Anna, roz. z Švábenic, Biskupice Václavu Bernartovi Bartodějskému z Bartoděj.[11]) Ten již 1667 (int. 1670) prodal Biskupice Zikmundu Leopoldu Sakovi z Bohuňovic.[12]) Po smrti Zikmundově (1700) dědili jeho synové Fr. Ferdinand a Leopold Sakové, z nichž prvý prodal 1713 za 52.000 zl. a 100 dukátů Biskupice s přísl. Vilému Vojtěchovi hr. Libštejnskému z Kolovrat, který 1720 odkázal statek Janu Norbertu Libštejnskému hr. z Kolovrat.[13]) Biskupice dědil pak (1736) jeho nejstarší syn Jeroným Libštejnský.[14]) R. 1786 bylo panství Biskupice a statky Vranová a Vranová Lhota int. Františku a Petrovi hr. z Blümegen, načež 1813 dědil Josef hr. Schafgotsche (zemřel 17. ledna 1874). Později 1874 byly Biskupice int. Antonii kněžně Thurn Taxis, roz. hr. Schafgotsche, a Marianettě hr. Schafgotsche. Antonie darovala 1886 svoji polovinu Jiřímu Lamoralovi princi Thurn-Taxis (zemřel 9. prosince 1903), po jehož smrti zdědili po polovici tohoto dílu Frydrych a Hugo princové Thurn-Taxis. Hugo padl 6. září 1915 a jeho část rozdělena na díly princeznám Marii, Antonii a Ireně Thurn Taxis. Pozemková reforma byla provedena 1924—25 (vlastník Antonie Thurn Taxis a spol., plocha 2599 ha); vlastníkovi propuštěny ze záboru dvory Biskupice a Jaroměřice, pila v Biskupicích, cihelna a mlýn v Jaroměřicích, lihovar v Biskupicích přidělen družstvu, zcela rozděleny dvory Březinky, Hartinkov, Vranová Lhota a Vranová a v záboru zůstává lesní hospodářství.

Fara v Biskupicích zanikla za třicetileté války, 1782 zřízena kuracie, 1864 fara.

Březinka, dříve i Březníky, k 1361 až 1490 viz u Biskupic.

Hartinkov, původně Hermannsdorf, k 1258—1323 viz u Jevíčka, 1371 u Biskupic, 1398 u Mor. Třebové. V l. 1569—81 seděl tu Litvín Špetle z Prudic.[15]) 1606 Jindřich Blekta z Outěchovic,[16]) 1619 jeho dědicové, evangelíci, a 1625 Hynek Šarovec z Šarova.[17])

Hraničky, k 1497 viz u Vranové, zanikly a 1782 obnoveny parcelací dvora.

Starý Komberk založen 1830 na půdě dominikální.

Nový Komberk založen 1838 na půdě dominikální.

Vranová Lhota s far. kostelem sv. Kateřiny z 1788. K 1258 viz u Jevíčka (Nová Vranová). K 1351 viz u Vacetína. R. 1417 seděl tu Proček z Kunštátu (P II. 540),[18]) 1530 Jan Lhotský z Ptení (ČMMZ I. 132), 1565 až 77 Jetřich Lhotský z Ptení (jeho bratr Vilím Lhotský byl 1565 již neb.,

[3]) CDM XV. 411, P I. 285. — [4]) LSA 103. — [5]) ZDO XIV. 27, AČ XVII. 4. — [6]) PO XXVII. 225, Stav. arch. 755. — [7]) Stav. arch. 889, ZDO XXXI. 22. — [8]) ZDO XXXIII. 37. — [9]) Slovák, Konf. prot., 39, PO XL. 54, Hlídka 1905 776. — [10]) ZDO XXXIX. 4. — [11]) ZDO I. 204, 206. — [12]) ZDO I. 208. — [13]) ZDO IV. 142. — [14]) ZDO VII. 64. — [15]) PO XXVII. 225, XXX. 354. — [16]) Kameníček, Sněmy, II. 63. — [17]) ČMM 1922 147, PO XL. 26, 29. — [18])

PO XXX. 32, 92, LSA 112, PO XXIV. 88), 1584 Vratislav a Alexandr Lhotští z Ptení (Bočkova sb. 8917, PO XXXI. 18), 1590 Jan Kobylka z Kobylího (DM XIX. 65), 1594—96 Jan Malaška z Reydichu (DM XXI. 140, Stav. arch. 901), 1614 Václav Drahanovský z Pěnčína,[19]) 1619 evangelík Jaroslav Drahanovský z Pěnčína.[20]) Bedřichu Drahanovskému byla za konfiskací Vranová Lhota ponechána (s výjimkou kolatury), musil však zaplatiti pokutu (Slovák, Konf. prot., 45.). Od 1533 viz u Vranové. Fara stávala zde již před třicetiletou válkou, zanikla, 1766 zřízena lokalie, 1843 fara. U Vranové Lhoty zanikly P ř í k a z y, k 1497—1533 viz u Vranové, někde u Biskupic zanikl L h o t í n, k 1493 viz u Biskupic.

Libštejn založen v I. pol. 18. st.

Nectava vznikla krátce před 1660, kdy přip. se po prvé u panství biskupického.

Stará Roveň náležela již 1351 k zboží vranovskému,[21]) k 1497—1533 viz u Vranové.

Nová Roveň vznikla 1786 parcelací panského dvora; slula též Dvorek.

Vranová stávala již 1258[22]) a náležela za válek husitských k blízkému zeměpanskému hradu V r a n í H o ř e (hrad byl 1425 králem Zikmundem zastaven). Král Vladislav II. potvrdil 1497 Jiříkovi ze Lhoty (manželkou byla 1498 Marketa z Přeboz) list Zikmundův na pustý hrad Vraní Horu, Hraničky, Pěčíkov, dvůr Plichtinec, Svinov, Roveň, Příkazy a pusté vsi Střítež a Vacetín.[23]) Dále seděli tu Lhotští z Ptení a Jan Lhotský int. 1533 svůj díl na pustém hradě Vraní Hoře, tvrzi a vsi Lhotě (Vranové), Pěčíkově, Rovni, Vranové, Svinově a pustých vsích Vacetíně, Střítěži a Příkazích svým bratřím Vaňkovi a Vratislavovi (manželkou tohoto byla Kateřina z Prusinovic) Lhotským z Ptení, kteří drželi i ostatní díly.[24]) Roku 1567 seděl na Vranové Valerí Hepnar z Frankenberku[25]) a pak Hynek Petr Naksera z Hostějovic, jenž 1575 prodal ves Vranovu s rudou a jinými dvěma doly v gruntech plnkoutských, vsi Veselí, Bezděkov a mlýn Kozovský Petrovi Bílskému z Kařišova, jenž tu seděl ještě 1577.[26]) Václav Bílský prodal 1583 statek Sáře Salince z Hyršperku.[27]) Dále seděl na Vranové Vilém Lhotský z Ptení, jehož bratr Václav Lhotský prodal 1586 statek vranovský Jindřichovi Podstatskému z Prusinovic na Trnávce.[28])

Dále Eufrozína, Aurelie a Apolonie sestry vl. Rubigalovny z Karlsdorfu prodaly 1589 (int. 1598) pustý zámek Vraní Lhotu, Vranovou s tvrzí a piv., hamr s mlýnem a hory na rudu železnou v gruntech vranovských a hoře plnkoutské, vsi Veselí a Bezdičkov a dvůr Kozovský za 9500 zl. mor. Brikcímu Drahanovskému z Pěnčína, který tu seděl ještě 1612.[29]) (Manželkou jeho syna Jindřicha Drahanovského byla od 1595 Kateřina z Janovic (PO XXXIII. 600). V I. 1614—15 seděl tu Jaroslav Drahanovský, 1618—22 Václav Drahanovský, 1619—35 evangelík Bedřich Drahanovský, 1636—43 pak Jaroslav Bedřich Drahanovský z Pěnčína.[30]) Díl Vranové držel v II. pol. 17. st. Bernart Vinarský z Křišova, jenž jej 1670 int. Konstancii Alžbětě Kotulínské z Kotulína, roz. Hollerové z Tenkely, která prodala 1676 půl Vranové za 6.000 zl. rýn. Maximilianu Drahanovskému z Pěnčína.[31]) Zbytek drželi dále Drahanovští z Pěnčína. Antonín Xaver Drahanovský int. 1697 třetinu statku Vranové a Vranové Lhoty svému bratru Františku Zikmundovi Drahanovskému, který již 1715 int. svůj díl svému synovi Josefu Bedřichovi Drahanovskému.[32]) Třetí díl Vranové a Vranové Lhoty int. 1696 Jan Drahanovský z Pěnčína Zikmundu Leopoldovi Sakovi sv. p. z Bohuňovic.[33]) Jan Adam Ondřej kníže z Liechtenštejna odkázal 1711 statek Vranovou své dceři Dominice kněžně z Liechtenštejna,[34]) od 1714 měla však Vranová stejné majitele s Biskupicemi.

Vysoká vznikla před r. 1750 na půdě dominikální.

P II. 540. — [19]) SA III. 59. — [20]) ČMM 1922 148. — [21]) ZDO I. 240. — [22]) CDM V. S 29. — [23]) ZDO XVI. 4. — [24]) ZDO XXIII. 14. — [25]) PO XXIV. 365, Salbuch 287., 256. — [26]) PO XXX. 10, LSA 112. — [27]) PO XXXII 126. — [28]) ZDO XXIX. 71. — [29]) ZDO XXXI. 25, 106, SA III. 59. — [30]) SA III. 59, 159, ČMM 1922 149, PO XL. 58. — [31]) ZDO I. 269. — [32]) ZDO III. 25, IV. 142. — [33]) ZDO II. 263, I. 276. — [34]) ČMMZ XI. 267.

BOUZOVSKÉ PANSTVÍ A STATEK ČERVENÁ LHOTA.

Bouzov, něm. Busau, městečko s hradem (1896—1902 renovován), far. kostelem sv. Gotharda a fil. kostelíkem sv. Maří Magdaleny. V l. 1317—39 držel hrad Bouzov Búz z Bouzova.[1]) Dále seděli tu páni z Vildenberka a sice 1351—58 Ješek a bratří jeho Hynek, Púta a Beneš z Vildenberka a Bouzova.[2]) Poslední z nich přikoupil 1359 od Příbka z Mysločovic půl Hradnice, 1353 držel půl Loštic, Palonína, Doubravice a Obectova a 1382 (int. 1384) prodal hrad Bouzov, městečko Loštice a vsi Podolí, Obectov, Olešnici, Jeřmání(!), Hvozdec, Veselíčko, Blažov, Kadeřín, Vojtěchov, Kozov, Svojanov, Bezděkov, Ospělov, Ludmírov, Hvozd a Milkov markr. Joštovi.[3]) Markr. Jošt postoupil 1396 v dědictví zboží bouzovské Heraltovi z Kunštátu.[4]) Heraltovi synové Heralt a Jiří z Kunštátu int. pak 1408 hrad a městečko Bouzov, pak zboží k hradu Správku náležité Loštice, Obectov (Ubistow!), Podolí, Jeřmaň, Veselí, Javořičko, Vojtěchov, V. a M. Hvozd, Ludmírov, Milkov, Ospělov, Svojanov, Blažov, Kadeřín, Kozov, Bezděkov a Hradnici Bočkovi z Kunštátu a Poděbrad.[5]) Jiří z Poděbrad odevzdal (int. 1464) před 1442 zboží bouzovské Zdeňku Kostkovi z Postupic.[6])

Hrabiše z Postupic prodal před 1472 Bouzov s přísl. nejprve Janovi z Selenberka, ale Jiřík Hrabiše z Postupic int. 1481 hrad a městečko Bouzov, městečko Loštice, vsi Obectov, Podolí, Hvozdeček, Javořičko, Veselíčko, Vojtěchov, Kadeřín, Blažov, Milkov, Ludmírov, Ospělov, Hvozd, Svanov, Kozov, Bezděkov, Hradnici, Farářovu Lhotu, Pavlov a Jeřmaň Bočku Kunovi z Kunštátu.[7]) Týž int. již 1494 hrad a městečko Bouzov s hamrem a pod., městečko Loštice s pod., tvrz pustou a městečko Leščnici(!), vsi Podolí, Studenou Loučku, Podolíčko, Něm. Podolí, díl Žádlovic, Výšehoří s pod. a ostatní již jmenované vsi, pak pusté vsi Lechovice, Úvoz, Bašín a Svojanov Hanuši Haugvicovi z Biskupic.[8])

R. 1529 seděl na Bouzově Hanušův syn Václav Haugvic z Biskupic (jeho manželkou byla 1538—57 Kateřina z Teplé Vody), jenž 1545 upravil poddaným robotv a 1547 int. zboží bouzovské Prokopovi Podstatskému z Prusinovic, jehož manželkou byla Kateřina Kropáčka z Nevědomí (zemřela 1564).[9]) Prokop získal (int. 1555) od Jetřicha Lhotského z Ptení ještě Veselí, Loučku, Svojanov, díl Líšnice(!) a Bošina a od Václava Lhotského z Ptení (int. 1573) Svinov, Vacetín a Střítež a zemřel 1560.[10]) Zboží pak dědil Prokopův syn Jetřich Podstatský, po jehož smrti opět dědil pol. městečka Bouzova (dolní stranu) s novosady v oboře postavenými, mýtem, mlýnem Podhradským s pilou a ves Hvozdeček Erazim Weyczingar z Weyczingu, který prodal 1560 tento díl Janu Závišovi Bítovskému z Slavíkovic.[11]) Zbylou část panství držel Jindřich Podstatský z Prusinovic, jenž 1568 obdržel list mocný a 1574 přikoupil od Viléma Bítovského z Slavíkovic dvůr Lechovice, Pavlov, Hradčany a Lhotku.[12]) ale 1583 prodal svůj podíl zboží bouzovského Hynku Petrovi Nakserovi z Chotčiovic.[13]) Hynek Petr int. ještě 1583 zámek a městečko Bouzov (horní stranu) s pod. a piv., Podolí s tvrzí, Jeřmaň, Jeřtov(!), Veselíčko, Javořičko, Vojtěchov, Milkov, Ospělov, Kadeřín, Blažov, Svojanov, Kozov a pustov Olešnici Janu Pergarovi z Pergu.[14]) Jan Pergar měl 1586 spory s poddanými o roboty a seděl tu ještě 1599.[15]) Pak 1600 drželi Bouzov bratří ned. Bohuslav a Karel Per-

[1]) CDM VI 399. — [2]) ZDB II. 1, ZDO I. 254, 492. — [3]) ZDO I. 168, 296, IV. 432, CDM XI. 278. — [4]) AČ XIV. 534, ZDO VI. 517. — [5]) ZDO VII. 621. — [6]) P IV. 442, ZDO XI. 34. — [7]) ČPS XXXII. 22, ZDO XII. 26. — [8]) ZDO XIV. 2. — [9]) PO XLV. 25. — [10]) Kapras II. 218, ZDO XXV. 1, 42, náhrobky v Lošticích, ZDO XXV. 255, XXIX. 7. — [11]) PO XXXI. 244. — [12]) PO XXX. 151, Salbuch č. 287., f. 325. — [13]) ZDO XXIX. 68. — [14]) ZDO XXIX. 68. — [15]) Bočkova sb. 6659, PO XXXVI. 239. — [16]) PB XXXII. 176,

garové (Bohuslav ještě 1613) a po nich Mikuláš Pergar.[16])

Po smrti Mikulášově prodali 1617 (int. 1618) rukojmí zboží bouzovské katolíku Frydrychovi z Oprštorfu.[17]) Dále dědili Bouzov jeho synové Frydrych a Ferdinand hr. z Oprštorfu, z nichž prvý podle porovnání z 1651 ujal se sice panství, ale prodal je 1655 Eusebii Sabině Podstatské z Prusinovic, roz. z Kounic.[18]) Její syn z třetího manželství František hr. z Hodic prodal 1699 panství bouzovské a statek Červenou Lhotu řádu Německých rytířů.

Pozemková reforma na panství byla provedena 1925 (vlastník řád Německých rytířů, plocha 2822 ha), zřízen zbytkový statek Bouzov, zcela rozděleny dvory Červená Lhota a Podolí, v záboru zůstává lesní hospodářství a vlastníkovi propuštěn ze záboru hrad Bouzov.

Fara v Bouzově byla 1567 evangelická,[19]) za války třicetileté zanikla, 1726 obnovena. Po válce třicetileté bylo v městečku jen 6 osedlých a 19 pustých gruntů. R. 1798 František II. potvrdil Bouzovu 4 výroční trhy a týdenní trh na len.

Blažov, k 1382—1563 viz u Bouzova.

Březina založena kolem 1610.

Doly, dříve Na dolách, něm. Hoffnungstal, přip. se 1617, kdy byly zde doly na železnou rudu.

Javoříčko nál. již 1348 k hradu Spránku,[20]) k 1398 u Spránku, 1408—1593 viz u Bouzova.

Jeřmaň, k 1382—1583 viz u Bouzova.

Kadeřín, k 1382—1583 viz u Bouzova.

Kozov přip. se 1348,[21]) k 1382—1583 viz u Bouzova.

Milkov, k 1382—1583 viz u Bouzova.

Obectov, k 1353—1481 viz u Bouzova.

Olešnice; 1358 int. Dětřich z Pateřína Olešnici Benešovi z Bouzova;[22]) na konci 15. st. ves zpustla a teprve 1696 založeny tu panské chalupy.[23])

Ospělov, k 1382—1583 viz u Bouzova.

Podolí (1494 Podolíčko) bylo int. 1349 Janovi z Bouzova,[24]) k 1382—1583 viz u Bouzova, 1490 u Lišnice.

Svojanov, dříve i Svanov, byl na poč. 14. st. (Czwoyanow) lénem biskupství olomouckého,[25]) k 1382—1583 viz u Bouzova, 1480—1547 u Lišnice, 1573 též u Mírova. R. 1494 byl Svojanov pustý, ale pak znovu osazen. K 1565 viz u Křemačova. R. 1570 držel zboží svojanovské (Svojanov, Nový Svojanov, Studenou Loučku a Kříž) Jakub z Mohelnice, po jehož smrti dědila 1579 jeho dcera Anna z Mohelnice, která 1580 prodala statek Václavu st. Bílovskému z Slavíkovic na Doubravici.[26]) Týž postoupil Horní a Dolní Svojanov Jiříku Munkovi z Ejvančic, který tu seděl 1581—82.[27]) Jeho syn Jan Munka prodal po 1582 statek (int. 1590) Janu st. Otíkovi z Oldřišova a jeho manželce Kateřině Minčovně ze Zárušic (seděli tu ještě 1589).[28]) R. 1595 seděl na Svojanově Hynek Posadovský z Posadova a 1596 Jan Posadovský.[29]) 1600 (int. 1604) prodali rukojmí za Mikuláše Stoše z Kounic Dolní a Horní Svojanov za 2300 zl. mor. Janu Němčickému z Němčic.[30])

Veselíčko přip. se 1348,[31]) k 1382—1583 viz u Bouzova. R. 1545 Václav Haugvic z Biskupic srovnal se s poddanými z Veselíčka o roboty (Zlobického sb.). Jetřich, Václav, Vilém a Vítek bratři vl. a nedílní z Ptení int. 1552 Prokopovi Podstatskému z Prusinovic Veselí, Loučku, Svojanov za Loučkou, díl pustého Bosína a městečka Lišnice, jak to jejich otec Vratislav Lhotský koupil od Václava Haugvice z Biskupic (ZDO XXV. 85).

Vojtěchov; Anežka z Vojtěchova int. 1348 pol. Vojtěchova svému manželu Přibíkovi.[32]) K 1382—1583 viz u Bouzova.

Hrad Spránek stával na Spráneckém potoce u Javoříčka. Jeneč ze Spránku odevzdal 1359 hrad Spránek markr. Janovi, který dal 1371 zboží spránecké lénem Půtovi z Holštejna.[33]) Dále seděl tu Bořita z Radkova, ale markr. Jošt dal 1398 zapsati hradiště Spránek, Ja-

206, PO XXXVIII. 211. — [17]) ZDO XXXIV. 4. — [18]) ZDO I. 35, 100. — [19]) Hübel, 34. — [20]) ZDO I. 19. — [21]) ZDO I. 94. — [22]) ZDO I. 719. — [23]) SA I. 69. — [24]) ZDO I. 94. — [25]) Lechner I. 5. — [26]) PO XXX. 92, XXVII. 186. — [27]) ZDO XXX. 31, PO XXX. 611, 630. — [28]) ZDO XXX. 31, PO XXXIII. 24. — [29]) DM XIX. 178, PO XXXIII. 394. — [30]) Kopiář arch. min. vnitra č. 89., f. 170. ZDO XXXII. 43, Stav. arch. 929. — [31]) ZDO I. 79. — [32]) ZDO I. 19. — [33]) ZDO I. 613, CDM X. 108. — [34]) ZDO IV. 741.

voříčko, díl Sobačova, Bezděkov a Hradnici Heraltovi z Kunštátu.[34]) K 1408 viz u Bezděkova.

Na panství zanikly vsi Lhota Farářova, k 1481—1574 viz u Bouzova a Ječtov, k 1583 viz u Bouzova. U Svanova zanikl Chlístov; připomíná se 1359 (ZDO I. 668). Martin z Litochleb prodal 1503 půl pusté vsi Chlustova (!) Václavovi z Vahančic (AA P I. a 11). Václavovi synové Jan ml. a Albrecht Vahanští z Vahančic prodali 1534 pustý Chlustov (!) Jiříku Magrlovi ze Sobíšek, jenž postoupil pustou ves Beneši Krčmovi z Koněpas, který ji již 1540 prodal dvěma usedlým ze Svojanova (AA P I. a 11, 12).

Statek Červenolhotský:

Červená Lhota (1599 slove Lhota Černá, PO XXXVI. 239); 1407 drželi Červenou Lhotu Vítek a Zdislav bratři ze Lhoty.[35]) Rukojmí za Jiřího ze Lhoty int. 1506 Lhotu Albrechtu Rohovladovi z Bukůvky, jenž tu seděl ještě 1556 (manželkou jeho byla Eliška Štablovská z Štablovic).[36]) R. 1558 držel Lhotu Albrechtův syn Petr Bukůvka z Bukůvky (manželkou jeho byla Johanka z Myslibořic), jenž zemřel 1571.[37]) Později seděl tu 1572 Zikmund Bukůvka, 1584—99 Bohuslav Bukůvka[38]) a 1612 Albrecht Rohovlad z Bukůvky, jenž zemřel 1617 a po němž dědili jeho děti (evangelíci).[39]) Zikmund Albrecht Bukůvka z Bukůvky int. 1695 statek Františku Josefovi hr. z Hodic.[40]) Dále viz u Bouzova.

Hrabí díl vsi; 1350 jmenuje se Vlastibor z Hrabí.[41]) Od 1374 náležel díl Hrabí k statku červenolhotskému.

Hvozdeček od 1930 Hvozdečko, k 1382—1560 viz u Bouzova.

Římice, díl vsi; 1356 jmenuje se Anna z Římic,[42]) nedlouho později náležel díl vsi k statku červenolhotskému.

Liter.: M. Blumenwitz, Kurze Chronik der Burg und Domäne Busau, 1899; K. Fuchs, Geschichte der Deutschen-Ordensburg Busau, Vídeň 1905; V. Pinkava, Hrad Búzov, Olomouc 1905. J. Blekta, Objevení trosek tvrze Spránku-Bránek, Roč. m. Prostějova, X. — O patrimonijním archivu viz u A. L. Krejčíka, Příspěvky k soupisu archivů velkých statků, Praha 1929.

PANSTVÍ BÍLÁ LHOTA.

Bílá Lhota, něm. Weissöhlhütten, s far. kostelem sv. Kateřiny z r. 1789. R. 1356 drželi Lhotu vládykové z Římic, z nichž 1356 seděli na Lhotě bratři Zdislav, Mech, Vítek a Vavřinec ze Lhoty,[1]) 1397 Zdislavův syn Oldřich a 1406 Mechův syn Mikuláš ze Lhoty,[2]) 1416—48 Mikulášův syn Ješek ze Lhoty, jenž stranil husitům.[3]) Po smrti Ješka ze Lhoty spadlo zboží na krále a král Jiří int. 1464 tvrz a dvůr v Lhotě, Střemeníčko, Slavětín, Hrabí, Javoříčko a Pateřín Karlovi z Vlašimě na Úsově.[4]) R. 1497 seděl na Lhotě Erazim Záviše Bítovský z Slavíkovic a po něm 1508 jeho synové Michal a Václav bratři vl. Závišové Bítovští ze Slavíkovic.[5]) Tito int. 1527 tvrz a ves Lhotu, Pateřín, Slavětín a Střemení(!) Jiříku Havířovi z Vážan,[6]) než již 1538 bratři ned. Jindřich, Zikmund, Jiří a Kryštof Havířové z Vážan int. Lhotu s tvrzí, Pateřín, Slavětín, Třemeníčko(!) a díl Hrabí Václavu Závišovi Bítovskému z Slavíkovic na Doubravici.[7]) Dále seděl tu 1560—69 Jan Záviše[8]) a 1579—87 Václav Záviše Bítovský z Slavíkovic.[9]) R. 1587 koupil zboží lhotské Mikuláš Kobylka z Kobylího, který tu seděl ještě 1601.[10]) R. 1613 náležela Lhota

[35]) ZDO VII. 454. [36]) ZDO XVII. 3. PO XLV. 11. [37]) PO XXIII. 42. XXIII. 198, XXIX. 114. Houdek, Mor. vývody 15. [38]) PO XXXI. 18, LSA 259. [39]) LSA 19, Houdek, Mor. vývody, 10, 11, CCM 1922 147. [40]) ZDO II. 230. [41]) ZDO I. 170. [42]) ZDO I. 464.

[1]) ZDO I. 464. — [2]) P I. 149, ZDO V. 90. — [3]) ZDO VIII. 595, X. 835. — [4]) ZDO XI. 491. — [5]) P IV. 320, List. kl. velehrad., 47, AČ XVII. 102, PO VIII. 123. — [6]) ZDO XXI. 2. — [7]) ZDO XXV. 5. — [8]) PO XXXI. 244, XXXVIII. 100, Salbuch č. 287., f. 191. — [9]) Stav. arch. 815, PO XXXI. 366. — [10]) PO XXX. 145, XXXI. 438, XXXVI. 2. — [11]) ČMM 1922 152, PO

Michalovi z Hrádku (zemřel 1622 a zanechal vdovu Johanku Pivcovou z Hradčan) a pak 1622—31 sirotkům po tomto Michalovi.[11])

Dále Jan Ladislav ze Zástřizl a jeho manželka Bohunka int. 1635 Bílou Lhotu Janovi st. Jakardovskému ze Sudic, který již 1638 vložil statek Zikmundu Bukůvkovi z Bukůvky.[12]) Barbora Johana Kotulínská z Kotulína, roz. z Hrádku (nejspíše dcera Michalova), int. 1654 Lhotu Václavu Vilémovi Hnátkovi z Wegenfurtu, jehož syn Václav Karel prodal 1678 panství za 10.000 zl. rýn. Petrovi v. Rott.[13]) Po smrti Petrově jeho synové Karel Leopold a František Bernart sv. p. v. Rott porovnali se o Bílou Lhotu a poslední prodal 1688 panství za 17.000 zl. Petru Karlovi sv. p. Forgačovi.[14]) Týž prodal 1720 panství za 31.580 zl. Markvartu Hochbergovi v. Hennersdorf, po němž dědil 1743 jeho bratr Josef Hochberg.[15]) Prodloužené panství však koupil 1747 v licitaci Jan Max Zischka z Trocnova[16]); než ani ten nemohl Bílou Lhotu pro dluhy udržeti a v nové licitaci 1762 koupil panství Rudolf sv. p. Pughetti.[17]) Rudolfův syn Antonín prodal 1782 Bílou Lhotu za 28.000 zl. Kateřině sv. paní Braida, roz. hr. z Ostašova, jejíž dcery postoupily 1791 panství za 31.000 zl. a 50 dukátů Josefu Ant. Slámovi v. Freyenstein.[18]) Týž prodal 1795 panství za 40.000 zl. a 100 dukátů Janu Albertovi Speilovi v. Ostheim (ZDo XI. 339), po němž 1837 dědili panství na díly Karel, Ferdinand, Eduard, Antonie Ostheimové, Františka Gundig, Marie Wranická, Anna Kreutzerová a Karolina Paravicini, roz. v. Ostheim. Již 1837 koupil panství Michal sv. Forgáč, který 1869 prodal za 113.000 zl. Bílou Lhotu Janu Riedlovi, po němž následoval 1872 Gustav Riedel.

Za pozemkové reformy 1926 (vlastníci Quido a Anna Riedlovi, plocha 203 ha) byl velkostatek propuštěn vlastníkům ze záboru. R. 1784 zřízena lokalie, 1855 fara. — R. 1763 obnoveny byly hranice mezi Bílou Lhotou a statkem haňovským.[19])

Hrabí, díl, přip. se 1350,[20]) k 1464—1538 viz u Bílé Lhoty.

Javoříčko, díl, přip. se 1348,[21]) k 1464—1538 viz u Bílé Lhoty.

Pateřín; 1351 psali se bratři Bedřich Dětřich, Oldřich a Zdeněk z Pateřína.[22]) K 1420 viz u Vilímova, 1464—1538 u Bílé Lhoty.

Střemeníčko, přip. se 1384,[23]) k 1464 až 1538 viz u Bílé Hory.

HAŇOVSKÉ PANSTVÍ.

Haňovice s zámkem (k 1131 viz u Olomouce-kapituly) jmenují se 1320 a 1389 (Hoynawicz) lénem biskupským.[1]) K r. 1406 viz u Dolan. Polovici lenního statku v Haňovicích držel 1403 Ondřej z Bystřice,[2]) celý statek držel 1451 Výšek ze Střiteže,[3]) 1461 Šebor z Drahanovic,[4]) 1463—74 Jan Selický z Dobré Vody a bratři Jan a Mikuláš z Chudobína.[5]) V l. 1518—26 seděl na Haňovicích Jan Zoubek ze Zdětína, jehož manželkou byla Kateřina z Leznice,[6]) a pak od 1542 jeho synové bratři ned. Joachym a Bernart (zemřel 1569, manželka jeho Eliška Drahanovská z Stvolové) Zoubkové ze Zdětína, z nichž Joachym přip. se na Haňovicích ještě 1565.[7]) Léno pak držel 1566 Jan Proček z Zástřizl, jenž vystavěl zámek v Haňovicích, zemřel 1583 (náhr. v Cholině) a zanechal Elišku Šternovou z Štatnburku a nedospělé děti.[8]) Od r. 1585 seděl na Haňovicích jeho syn Bernart Prakšický z Zástřizl, evangelík, jenž zúčastnil se povstání a ztratil statek v konfiskacích.[9]) Konfiskované Ha-

XLIII. 63, Hrubý, Mor. korespondence, 287. — [12]) ZDO XXXVII. 24, 72. — [13]) ZDO I. 75. — [14]) ZDO II. 60, 64. — [15]) ZDO IV. 382, VI. 345. — [16]) ZDO VII. 105. — [17]) ZDO VIII. 299. — [18]) ZDO XI. 76, 257. — [19]) KA C I. a 5. — [20]) ZDO I. 170. — [21]) ZDO I. 19. — [22]) ZDO I. 216. — [23]) ZDO 391.

[1]) Lechner I. 6, 12. — [2]) Lechner I. 20. — [3]) Lechner I. 59. — [4]) Lechner I. 77. — [5]) Lechner I. 83, 104. — [6]) DM V. 3, PO X. 304. XIII. 53, XLVII. 34. — [7]) DM V. 25, 43, LA k 1565, PO XX. 118. — [8]) PO XXIV. 188, ZDO XXIX. 59, ČMM 1902 71, PO XLV. 316. — [9]) PB XXXII. 146, PO XXXIII.

ňovice byly pak 1622 bez ocenění darovány kapitule olomoucké za její věrnost.[10]) Neznámo, jakým právem sedéla na Haňovicích 1637 kněžna Karolina d'Austria de Contecroi[11]); později však statek opět držela kapitula. R. 1677 byly Haňovice většinou německé.[12]) R. 1752 byly obnoveny hranice mezi zbožím haňovským a krakoveckým a 1763 mezi haňovským a lhotským,[13]) 1784 byly abolovány roboty.[14]) Za pozemkové reformy (vlastník metropolitní kapitula, plocha 604 ha) velkostatek zůstal v záboru.

Hradečná byla 1365 majetkem bratří Nedvídka a Zbyňka z Dubčan[15]); k 1406 viz u Slavětína. R. 1535 byla Hradečná a Měrotín připojena k Haňovicům.

Kluzov připomíná se teprve 1622.

Louka, díl.

Měrotín s far. kostelem sv. Martina; 1365 byl majetkem bratří Ješka Nedvídka a Zbyňka z Dubčan.[16]) K 1481 viz u Dubčan, 1435 viz u Hradečné, 1536 u Vilémova. Fara stávala tu již v 16. st., zanikla za třicetileté války, 1722 obnovena.

Myslechovice (k 1131 viz u olomoucké kapituly) náležely již 1234 kapitule olomoucké, která 1532 udělila Myslechovicům odúmrt (CDM II. 254, KA A VI. b 28). R. 1677 byly Myslechovice německé (ČMM 1892 246).

Slavín držel 1353 Vítek z Bystřice.[17]) K 1481 viz u Chudobína. R. 1611 Bernart z Zástřizl porovnal se s poddanými ze Savína o roboty.[18])

Slavětín; 1275 jmenuje se lovčí Vítek ze Slavětína[19]); k 1384 viz u Choliny. Jan z Šonvaldu int. 1406 Slavětín s rychtou a díl Hradečné, jak to kdysi držel Bernart Hecht z Mírova, Vítkovi ze Lhoty.[20]) K 1490 viz u Ludéřova, 1527—38 u Bílé Lhoty.

PANSTVÍ CHUDOBÍNSKÉ A STATEK LOUČANY.

Chudobín s zámkem a far. kostelem sv. Františka Ser. Ve falsu z 14. st. k r. 1200 jmenuje se Střemena z Chudobína,[1]) 1349 Mikuláš, 1390—98 Beneš, 1399 Štěpán a 1437 Mikuláš z Chudobína.[2]) Po smrti Výška ze Stříteže byla tvrz a ves Chudobín 1481 int. Janu Zoubkovi ze Zdětína, který současně (int. 1481) nabyl i statek po neb. Janu Selickém z Dobré Vody díl Chudobína, Savín a Kovářov[3]); Jan seděl na Chudobíně ještě 1505, manželkou jeho byla 1490 Anna z Bobolusk a synem Bernart Zoubek.[4]) V l. 1526—28 držel statek jiný syn Janův Jiří Zoubek ze Zdětína,[5]) pak Jiříkův syn Bernart Zoubek, jenž obdržel 1559 list mocný a zemřel 1569 (náhr. v Cholině).[6]) Později držel Chudobín Jan Bohuslav Zoubek (zemřel 1585, náhrobek v Cholině)[7]) a posléze Vilém Zoubek ze Zdětína, který int. 1590 tvrz a ves Chudobín, Sobačov, Kovářov a novou ves Dobrní Václavu Hájovskému z Háje a Jalení (žil ještě 1596).[8]) Manželkou tohoto byla Kateřina Buchlovická z Domamyslic, která vzala 1604 svého druhého manžela Albrechta Bukůvku z Bukůvky, syna Jana Bukůvky a jeho manželky Estery Syrakovské z Pěrkova, na Chudobín s přísl. na spolek.[9]) Albrecht seděl na Chudobíně ještě 1610, pak však 1619 evangelík Bernart Bukůvka z Bukůvky.[10])

Bernart prodal 1622 (int. 1626) statek Adamovi Bestovi z Vrchlesu a jeho

585. — [10]) Slovák, Konf. prot., 26. — [11]) PO XLIII. 256. — [12]) ČMM 1892 246. — [13]) KA B VI. b 7, C I. a 5. — [14]) KA C II. b 15. — [15]) ZDO I. 805. — [16]) ZDO I. 805, 816. — [17]) ZDO I. 275. — [18]) SA V. 191. — [19]) CDM V. 118. — [20]) ZDO VII. 302.

[1]) Friedrich II. 351. — [2]) ZDO I. 88, P I. 10, 90, III. 508, CDM XV. 389. — [3]) ZDO XII. 22, 29. — [4]) ZDO XIII. 3, AČ XV. 281, PO VII. 220, 125, VIII. 5. — [5]) PO XIII. 30, XIV. 42. — [6]) Salbuch č. 286., f. 178, PO XXIV. 2. — [7]) ČMM 1902 70. — [8]) ZDO XXX. 11, DM XXI. 16, PO XXXIII. 395. — [9]) ZDO XXXII. 28, 43. — [10]) Stav. arch. 1119, Houdek, Mor. vývody 13,

manželce Esteře.[11]) Adamovy dcery Kateřina Denhoffová a Anna Zuzana hr. Oprštorfová prodaly 1652 (int. 1659) Chudobín a Vilémov za 31.000 zl. Janu Baltazaru Vetterovi hr. Lilie, který již 1662 vložil oba statky Anně Polexině Skrbenské z Hříště, roz. Kobylkové z Kobylího, a tato int. 1662 Chudobín a Vilémov olomouckému kanovníku Vavřinci Janovi Rudavskému.[12]) Po smrti Rudavského dědil jeho synovec Ondřej Leopold sv. p. Volčínský z Volčína, jenž 1672 udělil Vilémovu právo pečeti a téhož roku pustil Bílsku les borový a březový.[13]) Pavel Leopold Volčínský pustil (int. 1682) panství svému bratru Janovi sv. p. Volčínskému, který již 1682 int. Chudobín a Vilémov Sidonii Kateřině v. Scherfendorf, roz. Šponarové z Blinsdorfa.[14]) Posléze 1689 zemské právo int. Chudobín a Vilémov Anně Kateřině v. Witte, roz. sv. p. v. Kochtitz.[15]) Po synovi poslední Rudolfu Kryštofovi sv. p. Witten, který dal přestavěti zámek v Chudobíně, dědil 1733 Fr. Reinhold sv. p. Andlern-Witten, jenž 1766 odkázal Chudobín svému synovi Rudolfu sv. p. Andlern-Witten (zemřel 1788). Rudolfův bratr Filip sv. p. Andlern-Witten zanechal panství své neteři Marii Anně sv. paní Gilleis, která prodala již 1802 (int. 1806) zboží za 306.000 zl. Františkovi v. Tersch (zemřel 1819). Dále dědil Františkův syn Antonín v. Tersch (zemřel 10. července 1864), pak synovec posledního Emil rytíř Tersch a posléze 1920 Marie Louisa Fries-Tersch. Za pozemkové reformy 1925 (plocha 1190 ha) byly vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Chudobín a Ješov a zámek v Chudobíně. R. 1746 zřízena tu expositura, 1784 kuracie, 1846 fara.

Bílsko, k 1589 viz u Olbramic, 1672 u Chudobína.

Cakov; 1349 psali se Václav a Jakub bratři z Cakova,[16]) k 1350 viz u Studence. R. 1399 měla zde nějaké zboží kapitula olomoucká.[17]) K 1582 viz u Olbramic, 1602 přikoupen byl Cakov k Chudobínu. R. 1622 přip. se tu zákupní rychta.

Ješov; již 1349, kdy Ješov držela Jitka z Unčovic, byl v Ješově (Gessow) kostel.[18]) R. 1355 psal se Berchtold z Ješova[19]); k 1397—1499 viz u Unčovic, 1492 u V. Senice. Koncem 15. st. byla ves pustá, pak opět vysazena. R. 1447 přip. se tu zákupní rychta.

Kovářov příslušel 1376 k Bílé Lhotě,[20]) Mech a Vítek bratři ze Lhoty int. r. 1392 Kovářov, les Lom a půl lesa Skály Kunovi ze Zvole (ZDO VI. 499). k 1481—1590 viz u Chudobína.

Loučka, dříve Malá Loučka. Před r. 1350 zastavil klášter Hradisko Loučku (Loučka, jinak Burckersdorf) Milotovi z Choryně.[21]) R. 1353 vládykové z Loučky int. díl Loučky kostelu olomouckému, který ještě 1399 tu držel zboží.[22]) K 1589 viz u Olbramic. R. 1777 přip. se tu zákupní rychta (Nová sb. č. 699).

Olbramice, dříve Obranice; Beneš ze Strálku získal 1376 Olbramice od Unky z Majetína a int. 1376 ves Anně, manželce Drslava ze Strálku.[23]) K 1480—1504 viz u Kladník. Dále držela Olbramice kapitula olomoucká, která dala 1516 Olbramicům odúmrt a 1589 prodala Olbramice, Cakov, Bílsko, Malou Loučku, Ješov (Dešov!) a role slove Starý Dešov Václavu Hájovskému z Háje a Jalení a Chudobíně.[24]) R. 1672 Ondřej Leopold Volčínský z Volčína dal Olbramicům právo pečeti (Zprávy arch. korespond., Olbramice).

Sobáčov; 1351 náleželo tu některé zboží vládykům z Pateřina,[15]) k 1398 viz u Spránku. R. 1417 držel celou ves Sobáčov Vilém ze Sobáčova, načež vdova po Vilémovi Zdena int. 1447 Sobáčov Janu Zoubkovi ze Zdětína.[26]) K r. 1590 viz u Chudobína. V 17. st. byl Sobáčov většinou německý.

Nová Ves, původně Dobrni, k 1590 viz u Chudobína.

Vilémov s far. kostelem sv. Kateřiny z 1758. Janek ze Strážiště int. 1365 Vilímov Hartlebovi ze Stařechovic.[27]) Jan z Dubčan vložil 1391 ves s patr.

ČMM 1922 147. — [11]) ZDO XXXV. 3, XXXVII. 11. — [12]) ZDO I. 106, 142, 143. — [13]) LSA 36, 124. — [14]) ZDO I. 329, 332. — [15]) ZDO II. 75. — [16]) ZDO I. 114. — [17]) CDM XII. 524. — [18]) CDM VII. 980. — [19]) ZDO II. 371. — [20]) ZDO III. 44. — [21]) Teige, O pramenech kláštera atd., 63. — [22]) ZDB I. 277, CDM XII. 524. — [23]) ZDO III. 17, 18. — [24]) LSA 140, PO XXXII. 216, ZDO XXXII. 26. — [25]) ZDO I. 216. — [26]) ZDO IX. 143, X. 559. — [27]) ZDO I. 961. — [28]) ZDO VI. 185. — [29]) ZDO IX. 375, XI. 219. — [30]) ZDO

Bedřichovi z Udrlic.[28]) Oldřich z Udrlic vložil 1420 Vilémov s pod. a díl Pateřína Janovi ze Sovince, než již Janovi synové Hynek a Jindřich bratři ze Sovince int. 1464 zboží to Baršovi z Čihovic.[29]) K r. 1481 viz u Dubčan. Hynek ze Zvole na Odrách int. 1536 Vilémov s pod., Měrotín s pod. a Hradečnou knězi Bernartovi, Janovi (na Haňovicích) a Jiříkovi Zoubkům ze Zdětína.[30]) Dále Janovi synové Joachym a Bernart Zoubkové int. 1547 Vilémov s přísl. Michalu Závišovi Bítovskému ze Slavíkovic.[31]) V l. 1570—79 držel statek zástavou Václav Henyngar z Henyngu[32]) a posléze Joachym Bítovský ze Slavíkovic prodal 1604 (int. 1610) Vilémov s tvrzí za 4200 zl. mor. Janu Staroveskému z Staré Vsi, který tu seděl ještě 1609.[33]) Posléze 1629 bylo zboží vilémovské int. k Chudobínu. Fara ve Vilémově byla 1594 luterská,[34]) zanikla za války třicetileté, 1784 zřízena kuracie a 1860 fara.

U Olbramic zanikla ves Starý Dešov, připomíná se již 1318. Později náležela pustá ves Dešov kapitule olomoucké a byla dána 1567 pod plat Joachymu Zoubkovi ze Zdětína a jeho synu Janu Frydrychovi Zoubkovi (PO XXIV. 215.

Loučanský statek:

Loučany; k 1131 viz u Olomoucekapituly. R. 1269 psal se Ondřej Kavka z Loučan (de Luchan),[35]) 1318 držel vsi Loučany, Bohuslavice, Háčky, Majetín a Lhotu olomoucký probošt Zbor.[36]) V l. 1381—97 seděl tu Heralt z Kunštátu a 1411 Smil z Kunštátu.[37]) Již 1404 přip. se v Loučanech farní kostel, ale fara později zanikla.[38]) R. 1525 dala si obec loučanská památné zřízení.[39]) Od konce 14. st. náležela ves dolanským kartuziánům (k 1399—1527 viz u Dolan), až 1717 prodali kartuziáni Loučany Rudolfu Kryštofovi bar. Witten k Chudobínu (int. 1720).[40])

Andlerka založena 1786 parcelací dvora.

Slatinky, díl vsi, k 1541 viz u kláštera Hradiska.

Lit.: J. Smyčka, Spory o panství chudobínské a vilímovské 1672—1710, ČMM 1906.

PANSTVÍ ŽÁDLOVICE A STATKY VRANOVÁ, LÍŠNICE A STUDENÁ LOUČKA.

Žádlovice s zámkem z pol. 17. st. K 1078 a 1160 viz u kláštera Hradiska, 1131 u Olomouce-kapituly. R. 1447 jmenuje se Jindřich z Žádlovic, purkrabí na Bouzově,[1]) 1464 Jindřich z Žádlovic.[2]) K r. 1480—90 viz u Líšnice, 1494 u Bouzova. R. 1566 seděl zde Jindřich Podstatský z Prusinovic, jenž 1568 prodal tvrz a dvůr Žádlovice a díl pustých Burianov Drahanovskému z Pěnčína, který tu seděl ještě 1587.[3]) Bohuslav Drahanovský z Pěnčína prodal 1608 (int. 1610) Žádlovice a Lhotku za 6.500 zl. mor. katolíku Stanislavovi a Pavlovskému z Pavlovic, který tu seděl ještě 1619.[4]) Václav Jiří Pavlovský int. 1658 Žádlovice a městečko Líšnici Petru Felixovi Pavlovskému z Pavlovic.[5]) Petrovy dcery Anna Mrakšová a Kateřina Pelhřimová int. 1682 Žádlovice a Líšnici Albrechtu Leopoldovi Bukůvkovi z Bukůvky (ZDO I. 322), jehož syn Zikmund Albrecht Bukůvka zanechal 1705 statek svým synům Zikmundu Janovi, Petru Antonínovi Bukůvkům. Po smrti Petrově, který skoupil podíly bratří, sirotci prodali 1764 panství žádlovské Janu Křtit. hr. Mitrovskému (ZDO IX. 107). Po Janu Křtit. hr. Mitrovském dědil 1811 jeho

XXIV. 8. — [31]) ZDO XXV. 44. — [32]) PO XXVII. 170, XXXI. 240. — [33]) ZDO XXXIII. 20, Stav. arch. 1099. — [34]) ZDVGMS II. 173. — [35]) CDM IV. 30. — [36]) CDM VI. 141. — [37]) CDM V. 219, ZDO VI. 513, P I. 374. — [38]) MV II. 2194. — [39]) SA III. 112, AČ XXXII. 55. — [40]) ZDO IV. 326, List. olom. kartuziánů E 55.

[1]) P III. 681. — [2]) P IV. 446. — [3]) PO XXIV. 124, ZDO XXVIII. 18, PO XXXI. 438. — [4]) ZDO XXXIII. 20, ČMM 1922 153. — [5]) ZDO I. 127. — [6])

syn Alois hr. Mitrovský, jenž 1815 prodal spojené statky Žádlovice, Újezd, Vranovou, Veselí, Studenou Loučku a Líšnici za 433.000 zl. Maxu Frydrychovi a Otilii sv. p. v. Vorst-Gudenau. Otilie odkázala 1844 (int. 1850) svoji polovici Klementovi sv. p. Vorst-Gudenau, jenž zdědil po smrti Maxe Frydrycha (12. června 1855) i druhou polovici. Po smrti Klementově (18. ledna 1857) zdědil tyto statky Arnošt sv. p. Mirbach, jenž 1869 přijal jméno sv. p. Vorst-Gudenau-Mirbach.

Pozemková reforma byla provedena na panství 1925 (vlastník Adolf Dubský, plocha 1654 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkový statek Žádlovice, lesní hospodářství a pila v Újezdě.

Líšnice, dříve Leštnice, něm. Lexen, městečko, přip. se 1355.[6]) Zboží držela v 14. st. větev pánů z Kunštátu, která se také po Líšnici psala, tak 1373—81 Smil a 1397—1415 Boček z Kunštátu a Leštnice(!).[7]) R. 1420 seděli tu bratři Heralt a Oldřich z Kunštátu.[8]) Král Jiří int. 1464 městečko Líšnici Pročkovi z Kunštátu, jenž držel před 1480 městečko Lesnici(!), Pavlov, díl Žádlovic, díl Svojanova(!), Studenou Loučku, Podolíčko, Bošín, Úvoz, Výšehoří (zde však neměl patr.), Hradnici, Újezd a Bolelic(!).[9]) Jan Heralt z Kunštátu int. 1490 tvrz a městečko Leščnici(!), Výšehoří s pod., Pavlov, Veselí, Podolíčko, Studenou Loučku, půl pustého Svojanova, pustý Úvoz, pustý Bošín, Podolí, Lechovice a díl Žádlovic Bočkovi z Kunštátu.[10]) K 1494 viz u Bouzova. Václav Haugvic z Biskupic int. 1547 Líšnici, Studenou Loučku, Veselí a pusté vsi Bošín a Svojanov od panství bouzovského Vratislavu Lhotskému z Ptení, který prodal 1552 Líšnici Václavu Bítovskému z Slavíkovic.[11]) R. 1575 seděla na Líšnici Johanka Věžníčka z Věžník.[12]) Od r. 1656 viz u Žádlovic. Po válce třicetileté bylo v městečku 26 osedlých a 11 pustých dolů.[13]) Farní kostel přip. se v Líšnici již 1374,[14]) záhy však zanikl.

Buková, něm. Dreibuchen, založena před 1750.

Bušín, něm. Puschein, přip. se 1447, k 1480—1547 pustá ves u Líšnice, 1494 u Bouzova; před 1750 byla ves znovu vysazena.

Studená Loučka, něm. Kaltenlautsch, s far. kostelem sv. Marie Magdaleny z pol. 18. st. Ves přip. se 1448,[15]) k 1480—1547 viz u Líšnice, 1494 u Bouzova, 1570 u Svojanova. V pol. 17. st. byla ves samostatným statkem, který 1653 byl int. Václavu Bernartovi Bartoděj skému z Bartoděj a 1663 byl přidělen zemským právem Kašparu Melicharovi Lvovi sv. p. z Rožmitálu.[16]) Týž int. 1663 Studenou Loučku Jindřichu Šťastnému Drahanovskému z Pěnčína.[17]) Václav Bernart Bartodějský prodal 1668 Studenou Loučku Zikmundovi z Zástřizl (ZDO I. 182), načež 1694 Jan Rudolf Goldmüller v. Goldenstein int. statek Zikmundu Albrechtovi Bukůvkovi z Bukůvky (ZDO II. 191). Fr. Ant. sv. p. Bukůvka int. 1723 Studenou Loučku svému staršímu bratru Petru Ant sv. p. Bukůvkovi (ZDo IV. 440). R. 1784 zřízena tu kuracie, 1857 fara.

Paseky, něm. Passek, založeny před r. 1750.

Újezd přip. se 1379[18]) a byl kolem r. 1400 majetkem líšnické větve Kunštátů. Jan Pňovský ze Sovince prodal před 1446 díl Újezda u Mohelnice Markovi z Uničova, měšťanu olomouckému[19]); týž díl prodal Jan Hanapa, měšťan olomoucký, Mikuláši Melcerovi z Olomouce.[20]) K 1480 viz u Líšnice. Dále držel Újezd Havel Chudobín z Bařic, jenž pustil 1526 Újezdským odúmrt.[21]) Poručníci dětí po Havlu Chudobínovi prodali pak 1538 12 usedlých v Újezdě u Mohelnice kapitule olomoucké,[22]) (k 1570 viz u Výšehoří), která 1589 (int. 1591) prodala za 2000 zl. mor. Újezd Hanuši Pavlovskému z Pavlovic.[23]) Hanuš seděl na Újezdě ještě 1594,[24]) ale 1608 Jan st., Stanislav, Mikuláš a Valentin bratři vl. Pavlovští z Pavlovic prodali Újezd svému bra-

ZDO I. 335. — [7]) CDM XV. 148, 219, ZDO VI. 513, P I. 128. — [8]) Šebánek, Archivy zruš. klášterů, 1216. — [9]) ZDO XI. 37, ZDO XI. (české!) 3. — [10]) ZDO XIII. 2. — [11]) ZDO XXV. 43, 85. — [12])PB XXVII. 80. — [13]) ČMM 1892 154. — [14]) ZDO II. 505. — [15]) ZDO X. 723. — [16]) ZDO I. 153. — [17]) ZDO I. 154. — [18]) ZDO III. 519. — [19]) KA A IV. a 5. — [20]) KA A IV. a 11. — [21]) Zlobického sb. — [22]) KA A VI. c 21. — [23]) ZDO XXX. 70. — [24]) Kopiář min. vnitra č. 89.158. DM XXIII. 228, ČMM XXXIII. 55. — [25]) Stav.

tru vl. Petrovi Pavlovskému (int. 1609.[25]) R. 1619 seděl na Újezdě katolík Valentin Pavlovský z Pavlovic, jemuž byl při konfiskacích statek ponechán, když zaplatil pokutu.[26]) R. 1630 byl Újezd int. Mandaleně Pavlovské z Pavlovic, roz. Pivcové z Hradčan (ZDO XXXVII. 1). Pavel Čechovec z Pojova int. 1672 třetinu Újezda Marii Mandaleně Anděle v. Hoff (ZDO I. 240). Později Zikmund Gotfrid Půhončí z Předmostí int. 1680 statek Maximilianu Fr. z Deblína, jenž 1685 int. statek Marii Františce de la Fosse, roz. hr. z Hodic (ZDO I. 310, II. 42).

Zavadilka, dříve též Motichov, něm. Vierhöfen, založena po 1750; byla ještě 1771 česká.

U Líšnice zanikl Úvoz, k 1480—90 u Líšnice, 1494 u Bouzova, 1551 u Něm. Podolí a u Výšehoří.

Statek Vranová.

Vranová, něm. Braune, díl vsi, viz u panství Biskupic.

Bezděkov nad Třebůvkou, k 1382 viz u Bouzova, 1398 u Spránku, 1408 až 1481 u Bouzova a 1575—89 u Vranové.

Veselí přip. se 1323 (viz u Jevíčka) a 1447,[27]) k 1490—1547 viz u Líšnice, 1575—89 u Vranové.

PANSTVÍ DOUBRAVICKÉ.

Doubravice s zámkem. Ves přip. se 1349;[1]) k r. 1353 viz u Bouzova. Roku 1399 psal se Sobčhrd a Vlasák z Doubravice,[2]) 1407 držel Doubravici Přibík z Odlochovic, ačkoliv činil si na statek nárok Habart z Sulešovic.[3]) Smil z Sulešovic int. 1448 Doubravici s tvrzištěm Hynkovi z Rokytnice, jenž vložil 1464 statek Janovi ze Slavíkovic.[4]) K r. 1490 viz u Brníčka. Dále seděl tu 1545—51 Václav Bítovský ze Slavíkovic,[5]) 1548 Záviše Bítovský,[6]) 1568 Hynek Záviše Bítovský,[7]) 1577—80 Václav st. Bítovský[8]) a 1583—86 Vilém Bítovský ze Slavíkovic.[9]) Po smrti Hynka, Václava a Viléma Bítovských staly se 1595 o statek dobravický smlouvy dílčí, podle nichž Doubravici a krčmu v Suchdole obdržel Zikmund Bítovský, který oženil se 1597 s Zuzanou Pavlovskou z Pavlovic a seděl tu ještě r. 1600.[10]) R. 1619 drželi statek sirotci po Zikmundovi, z nichž Anna ze Zástřizl, roz. Bítovská, int. 1628 Doubravici s tvrzí a piv., Líšnici a Studenou Loučku Kateřině Lvové z Rožmitálu, roz. Ulštorfarové z Němčí.[11]) Již 1626 držel Doubravici manžel Kateřiny Zdeněk František Lev z Rožmitálu a Blatné, jenž tu seděl ještě 1631.[12]) Zemský soud prodal 1653 Doubravici za 8339 zl. Michalu Bohuslavovi Zňovskému z Korkyně.[13]) Než již 1657 Jiří Valerian Podstatský z Prusinovic int. Doubravici Václavu Jiřímu a Petrovi Šťastnému bratřím vl. Pavlovským z Pavlovic.[14]) R. 1667 byla Doubravice přisouzena zemským právem Matyldě Pachtové z Rájova, roz. v. Heister, která již 1669 int. statek kartuziánskému klášteru v Olomouci.[15]) Kartouze držela Doubravici pak až do svého zrušení, pak náboženský fond, který 1816 prodal statek Josefu Jantkraběti z Fürstenberka, načež 1817 byla Doubravice int. Josefě Jantkr. z Fürstenberka (zemřela 5. dubna 1857). Dále byl statek 1857 int. Frydrychovi Jantkr. z Fürstenberka, od jehož dědiců koupil Doubravici 1867 biskup Frydrych Jantkr. z Fürstenberka. Týž daroval 1874 Doubravici Katolickému podpůr-

arch. 969, ZDO XXXIII. 16. — [26]) ČMM 1922 153, Slovák, Konf. prot. 49. — [27]) ZDO X. 723.

[1]) ZDO I. 94. — [2]) CDM XII. 524. — [3]) P I. 229. — [4]) ZDO X. 806, XI. 23. — [5]) PO XX. 94. XXXII. 306, XXI. 158. — [6]) Středovský, Apogr., I. 109. — [7]) PO XXX. 32. — [8]) PO XXIX. 173, XXX. 452. — [9]) Bočkova sb. 7704, PO XXXVI. 23. — [10]) PO XXXIV. 143, 284, ZDO XXXII. 32, Kopiář arch. min. vnitra, LXXXIX. 170. — [11]) ČMM 1922 147, ZDO XXXVI. 8. — [12]) PO XL. 86, 88, XLIII. 109. — [13]) ZDO I. 57. — [14]) ZDO I. 125. — [15]) ZDO I. 176, 188, List. kartuzián. kláštera E 25. — [16]) PO XXIV. 261, Salbuch č.

němu spolku olomoucké diecese, 1883 koupil panství Arnošt sv. p. Vorst-Gudenau-Mirbach, 1901 Viktor hr. Dubský z Třebomyslic (zemřel 16. července 1915), po němž dědil Adolf Dubský hr. z Třebomyslic.

Hradnice, před 1930 Radnice, k 1350 viz u Bouzova, 1398 u Spránku, 1408 až 1574 u Bouzova, 1480 u Líšnice, 1566—82 u Lechovic.

Krčmy Dolní a Horní, něm. Unter-, Ober-Schwagersdorf, založeny 1786 na pozemcích parcelovaného dvora „Krčmy".

Lechovice, k 1490 viz u Líšnice, 1494 u Bouzova. Prokop Podstatský z Prusinovic prodal 1566 dvůr Lechovice a vsi Pavlov, Hradnici a Lhotku Erazimovi Weyczingarovi z Weyczingu.[16]) Dále r. 1569 seděl na Lechovicích Vilím Záviše Bítovský z Slavíkovic, jenž 1574 prodal statek lechovský Jindřichovi Podstatskému z Prusinovic na Bouzově (k 1574 viz u Bouzova).[17]) Jindřich zastavil 1581 Lechovice s přísl. Janu Otíkovi st. z Oldřišova a jeho manželce Kateřině Minčovně ze Záruše a 1582 prodal Lechovice, Hradnici, Lhotku a Pavlov Burianovi Drahanovskému z Pěnčína.[18]) V l. 1599—1610 seděl tu Jan Drahanovský,[19]) ale 1612 Anna Drahanovská z Pěnčína vzala na Lechovice na spolek svého manžela Viléma Švábenského z Švábenic, jenž tu seděl ještě 1625.[20]) Juliana Švábenská roz. v. Bokstein, int. 1654 (tehdy již neb.) Lechovice Jaroslavu Bedřichovi Drahanovskému z Pěnčína, načež vdova po tomto Johanka Pavlína, roz. Pivcová z Klimštejna, na místě sirotků int. 1654 Lechovice Jindřichu Ferdinandovi Drahanovskému z Pěnčína.[21]) Poslední pak vložil 1654 statek Františku Maximilianovi Štaudovi z Hamersdorfu.[22]) Fr. Maximilan int. 1669 Lechovice Albrechtu Leopoldovi Maximilianu Bukůvkovi z Bukůvky a jeho manželce Magdaleně Terezii, roz. Humpolecké z Rybenska, z nichž prvý 1699 vložil Lechovice Janu Rudolfu Komínkovi z Engelshausen a jeho manželce Marii Barboře, roz. Johnové z Vojkovic.[23]) R. 1702 koupil statek za 24.600 zl. Zikmund Albrecht Bukůvka z Bukůvky, jehož dědici bratři Zikmund, Petr a František Ant. Bukůvkové prodali 1717 Lechovice za 37.000 zl. olomouckým kartuziánům. Od konce 15. st. byl tu na místě zaniklé vsi Lechovic jen dvůr, jenž byl 1786 parcelován, načež založena nová ves Lechovice.

Mitrovice založeny 1786 na místě parcelovaného dvora.

Moravičany s far. kostelem sv. Jiří. Ve falsu z 14. st. k 1200 svědčí Búz z Moravičan, a 1249 jmenuje se Spitata z Moravičan.[24]) Beneš a jeho syn Proček z Vildenberka prodali 1379 litomyšlskému biskupovi Albertu z Šternberka Moravičany s patr. a ves Palonín, kdežto podle jiné zprávy 1381 Beneš z Vildenberka int. totéž Petru a Janovi bratřím z Rožmberka.[25]) K 1379—1419 viz u Dolan. Fara byla 1610 katolická.[26]) R. 1812 vykoupily se Moravičany z roboty.[27])

Palonín, k 1353 viz u Bouzova, 1379 až 1381 u Moravičan, 1379—1419 u Dolan.

Pavlov přip. se 1355[28]); k 1480—90 viz u Líšnice, 1481—1574 u Bouzova, 1566—82 u Lechovic.

Tkanovice založeny 1786 na místě parcelovaného dvora.

Na panství zanikla Lhotka, k 1566—82 viz u Lechovic.

PANSTVÍ MÍROVSKÉ A STATEK KLADKY.

Mírov, něm. Mürau, městečko s hradem (nyní trestnice) a kaplí sv. Markety. Biskupský hrad Mírov připomíná se nejprve 1266 (Myrowe) a 1389 byl středem lenního obvodu.[1]) R. 1382 psal se man Heralt z Mírova.[2]) Kolem

287., f. 257. — [17]) PO XXVII. 17, XXX. 332. — [18]) PO XXX. 630, 610. — [19]) LSA 259, Stav. arch. 1010, Kop. v arch. min. vnitra, LXXXIX. 170. — [20]) ZDO XXXIII. 35, ČMM 1922 151, PO XL. 83. — [21]) ZDO I. 66, 67, 68. [22]) ZDO I. 68. — [23]) ZDO I. 184, II. 235, III. 84, 310. — [24]) Friedrich II. 351, CDM III. 142. — [25]) CDM XI. 151, ZDO IV. 6. — [26]) ČMM 1903 296. — [27]) SA V. 27. — [28]) ZDO I. 396.

[1]) CDM III. 379, Lechner I. 9. — [2]) Lechner II. 95. — [3]) CDM XIII. 234. —

r. 1402 držel zboží mírovské zástavou Mikuláš Mráz,[3]) 1408 držel lénem hrad Mírov, Zvoli, Skalici, Slavoňov, Krchleby (Krzichleb), Vlachov a Lukavec Petr ze Zvole.[4]) Biskup Pavel odevzdal 1445 Mírov k obraně Oldřichovi z Miličína, ale 1448 předal hrad Mírov s městem Mohelnicí Jarošovi z Šelnberka.[5]) Biskup Jan zastavil před 1454 hrad Mírov Mikuláši Bystřici a Hynkovi bratřím z Ojnic, než Mikuláš 1456 vyměnil toto zboží Vilémovi z Miličína, který ještě téhož roku postoupil Mírov Janovi ze Zvole.[6]) V l. 1460-65 drželi Mírov Jan st. a Jan ml. ze Zvole.[7]) Dále držel lénem hrad Mírov s dvěma dvory v Řepové a pusté vsi Ospit a Sudinu Vilém z Miličína, po jehož smrti 1466 biskup Tas udělil léno na Mírov Janu Zoubkovi ze Zdětína.[8]) Než Soběslav z Miličína prodal 1471 léno hrad Mírov, Křižanov a Křemačov Janovi z Jezera a jeho manželce Dorotě z Troubek za 300 zl.[9])

Kolem r. 1560 mnozí z Mírova přijímali pod obojí;[10]) na hradě bývali v 16. st. vězněni provinilí katoličtí kněží.[11]) Zboží bylo tehdy již stolním statkem, ač ještě 1573 ojediněle asi zástavou držel Mírov s Křemačovem, Ráječkem, Jestřebím, Lupěným, Svojanovem a Křižanovem Jan z Boskovic.[12]) Biskup Stanislav Pavlovský dal 1581 pořiditi urbář panství mírovského,[13]) 1582 pustil odúmrt Mirovečku, Žádlovicům, Květínu, Řepovu, Krchlebům, Hynčině, Maletínu, Pobučí a Jestřebíčku[14]) a 1590 pronajal panství mírovské a svitavské za ročních 4500 zl. mor. svému bratru Hanuši Pavlovskému z Pavlovic.[15]) Kardinál František z Dietrichštejna osvobodil 1613 Mírov, Miroveček, Maletín, Hynčinu, Krchleby, Řepov, Křemačov, Květín, Slavoňov, Lukavec, Zvoli, Rájec, Ráječek, Jestřebí, Vlachov a Lupené od šenkování panského vína[16]) a 1617 pronajal panství svitavské a mírovské za ročních 8300 zl. mor. Martinu Půhončímu z Předmostí.[17]) V červnu 1643 zmocnil se zámku Mírova Torstenson a vypálil jej.[18]) Panství mírovské bylo 1644 tak zpustošeno, že z 881 poddaných zůstalo jen 431 (v Mohelnici z 235 jen 167, v Mírově z 26 jen 7, ZVGMS XXIX. 36). R. 1679 byl hrad opevněn proti Turkům. R. 1786 byla na panství vykoupena robota. Po pozemkové reformě 1922 (plocha 4174 ha, vlastník olomoucké arcibiskupství) zůstává velkostatek v záboru.

Dolní Hynčina, něm. Unter Heinzendorf, s far. kostelem sv. Stanislava z r. 1725; ves byla již na poč. 14. st. (Haynceldorf) lénem v provincii svitavské a 1389 v provincii mírovské.[19]) K 1582—1613 viz u Mírova. R. 1784 založena kuracie a 1843 fara.

Hynčina, něm. Heinzhof, založen 1779.

Javoří, něm. Ohrnes, držel 1389 man biskupský Henzlín.[20]) K 1465 viz u Rájce.

Jestřebí, něm. Gross Jestřeb, k 1273 až 1275 viz u Mohelnice, 1365 u Křemačova. R. 1389 držel Jestřebí u Lupěné lénem Vavřinek,[21]) 1437 Jan Sekavec, po jehož smrti 1441 byly dány obě vsi lénem Janu Horynovi z Lipan.[22]) K 1527—54 viz u Rájce, 1573 až 1613 u Mírova.

Jestřebíčko, něm. Klein Jestřeb, k 1582 viz u Mírova; ještě 1771 byla ves česká.[23])

Kolorédov vznikl 1787 na místě parcelovaného panského dvora a nazván po arcibiskupu Kolloredo-Waldsee.

Křemačov, něm. Kremetschau. K 1273 viz u Mohelnice. Počátkem 14. st. byla ves lénem v provincii mohelnické, 1389 (Crymczow) v mírovské.[24]) R. 1462 držel Křemačov, Křižanov a půl Svojanova lénem Soběslav z Miličína.[25]) K 1471—1613 viz u Mírova. V l. 1559—65 drželi lénem Křemačov, Ráječko, Jestřebí, Lupěné, Svojanov a Křižanov Jan a Václav bratři z Boskovic.[26])

Krchleby, něm. Chirles, k 1273 viz

[4]) Lechner I. 26. — [5]) Aa O I. a 5, Bočkova sb. 9109, Aa O I. a 6. — [6]) Aa O I. a 8. — [7]) P IV. 326, DM IV. 84, Lechner I. 137. — [8]) Lechner I. 74, 115, DM IV. 110. — [9]) Aa O I. a 10. — [10]) Kameníček, III. 408. — [11]) Kameníček, III. 332. — [12]) LA k 1573, Kop. P 344. — [13]) Aa O VIII. b 1. — [14]) LSA 433, Kop. C 86. — [15]) Ruk. sb. III. 13 b 4, č. 3006. — [16]) Aa O I. c 815. - [17]) Aa O I. c 9. — [18]) Schr. XXIII. 10. — [19]) Lechner I. 5. 13. - [20]) Lechner I. 13. — [21]) I. 12. — [22]) Lechner I. 46, 97. — [23]) ČMM 1897 149. — [24]) Lechner I. 5, 12. - [25]) Lechner I. 80. - [26]) DM V. 70, XV. 2. - [27]) Lechner

u Mohelnice. Kolem 1320 byla ves (Crisleb) lénem v provincii mohelnické.[27]) K 1408—1613 viz u Mírova, 1554—64 u Zvole.

Křižanov, něm. Chrises, byl kolem 1320 lénem v provincii mírovské (Czrisanow), 1389 v mohelnické (Crisans),[28]) k 1471—1573 viz u Mohelnice, k 1565 u Křemačova. Ves později zanikla a byla 1779 obnovena parcelací panského dvora.

Květín, něm. Kwittein, k 1273 viz u Mohelnice. Biskup Stanislav zapsal 1499 Květín jako léno Václavovi z Květína.[29]) K 1582—1613 viz u Mírova.

Lukavice, něm. Lukawetz, k 1273 viz u Mohelnice. Kolem 1320 byla ves lénem v provincii mohelnické (Lukawicz), 1389 v mírovské.[30]) K 1408 až 1613 viz u Mírova, 1554—64 u Zvole.

Lupěné, něm. Lupelle, bylo kolem 1320 lénem v provincii svitavské;[31]) k 1365 viz u Křemačova, 1389—1441 viz u Jestřebí, 1465—1554 u Rájce a 1573—1613 u Mírova.

Mírovský Grunt, něm. Müraugrund, osada novějšího původu.

Sady Nové, něm. Mürau Neustift, osada novějšího původu.

Mirovíček, něm. Möhrdörfel, k 1582 až 1613 viz u Mírova.

Nový Maletín, něm. Neu Maletein, vzniki 1779 parcelací dvora Templu. Stateček Templ (něm. Templhof) obsahoval původně tvrz s dvorem a byl zvláštním biskupským lénem. Roku 1546 seděl na tvrzi Maletíně slove Templ Bedřich Vrahovský z Vrahovic,[32]) 1555 držel Templ a Maletín Arnošt Panvic z Věžné.[33]) Roku 1583 koupil manství Kašpar Štysl z Alšic, jehož manželkou byla 1584 Mandalena Borynská z Roztropic.[34]) Po smrti Kašpara Otislava z Kopenic spadl Templ na biskupa a ten udělil léno na Templ 1602 Janovi Závadskému ze Zavádky; 1609 držel léno Templ katolík Valentin Pavlovský z Pavlovic a před 1643 uděleno léno na Templ Jakubu Pfendlerovi v. Loschnerg.[35]) R. 1779 byl dvůr zrušen.

Starý Maletín, něm. Alt Moletein, s far. kostelem sv. Mikuláše z 1802. Kolem r. 1320 byl Maletín lénem v provincii mohelnické.[36]) Kolem r. 1401 dal biskup Jan Maletín lénem svému bratru Mikuláši Mrázovi.[37]) K 1408 viz u Rájce, 1555 u Templu, 1564 u Zvole. 1582—1613 u Mírova. Fara stávala zde již v 16. st.

Pobučí, něm. Pobutsch, s far. (od 1851) kostelem sv. Jana a Pavla, k 1275 viz u Mohelnice, 1582 u Mírova. R. 1501 přip. se tu dědičná rychta.[38]) Ještě 1771 byla ves česká.[39])

Podolí, dříve Německé Podolí, něm. Gross Poidl. R. 1389 držel Podolí, Lhotu (před tím pustou) a Zábřeh lénem Zigota,[40]) 1437 seděl tu Čeněk z Podolí a posléze Albert z Humberku int. 1447 Podolí s rychtou Janovi z Humberku.[41]) K r. 1494 viz u Bouzova. Václav Haugvic na Bouzově prodal Německé Podolí, Podoličko, Výšehoří s pod. a pustý Úvoz biskupu Janovi, který již 1551 int. tento statek Jindřichu Kobylkovi z Kobylího (týž seděl tu ještě 1570).[42]) R. 1568 držel Podolí nejspíše zástavou Vratislav Feldendorfer z Borotína, jehož synové byli Jaroslav a Bohuslav Feldendorfarové (PO XXIV. 446). Dále držel Podolí 1573 Frydrych Kobylka,[43]) 1581—89 Václav Kobylka,[44]) 1599 Mikuláš Kobylka, jenž zemřel 1605.[45]) R. 1619 držel statek evangelík Jan Burian Kobylka, po jehož smrti koupil konfiskovaný statek za 20.000 zl. kard. Dietrichštein k panství mírovskému.[46]) R. 1787 byl tu parcelován dvůr.

Podoličko, něm. Klein Poidl, k 1480 až 1490 viz u Líšnice, 1551 u Podolí. R. 1748 založena zde dědičná rychta (Nová sb. 699).

Rájec, něm. Gross Rasel; k 1273 viz u Mohelnice. Již kolem 1320 jmenují se vsi Rájec a Ráječek (Raicz et Raykz) lénem v provincii mohelnic-

I. 5. [28]) Lechner I. 5, 12. - [29]) LSA 107. - [30]) Lechner I. 5. 12. — [31]) Lechner I. 5. — [32]) DM V. 30. — [33]) Kop. N 23. — [34]) DM XV. 159. — [35]) ČMM 1922 158, DMb III. 25, VI. 5. — [36]) Lechner I. 5. — [37]) CDM XIII. 89. — [38]) Nová sb. — [39]) ČMM 1897 149. — [40]) Lechner I. 12. — [41]) Lechner I. 41, ZDO X. 604. — [42]) ZDO XXV. 81, PO XXVII. 251. — [43]) PO XXVIII. 39. — [44]) Houdek, Mor. vývody, 39, PO XXXII. 36. — [45]) Annales Mus. Fr. 1898, 144, PB XXII. 146, Žerotínovi zápiskové, 5. — [46]) ČMM 1922 149.

ké.[47]) R. 1389 držel lénem obě vsi (Rajec Moravicalis, Rajec Minor) lénem Heralt,[48]) vsi Rájec a Moletín držel 1408 lénem Vaněk z Mírova,[49]) 1437 Hanuš z Rájce,[50]) a 1453 Jindřich z Rájce, který 1465 přijal léno na Velký Rájec s tvrzí, Malý Rájec, Lupěné a Javoří.[51]) Dále drželi Rájec 1466 Alexandr z Mírova[52]) a 1483 až 1499 Jan z Mírova.[53]) Václav Rájecký z Mírova postoupil 1527 svému bratru Haškovi Rájeckému (manželkou tohoto byla 1530 Kateřina z Plotišť) Rájec Javoří a díl Maletína a bratru Lvovi Rájeckému Ráječko, Jestřebí a Lupěné.[54])

R. 1542 přijal léno na tvrz a ves Rájec s přísl. Hanuš Rájecký z Mírova[55]) a 1552 Hanušovi synové Zikmund, Markvart a David bratři Ráječtí z Mírova.[56]) Hašek Rájecký dal 1552 Rájci odúmrt, což jeho synové Zikmund a Markvart Ráječtí 1554 potvrdili.[57]) Zikmund Rájecký prodal 1554 Rájec Petrovi z Žerotína.[58]) R. 1558 přijali léno na Rájec s přísl. Petr, Jan, Zikmund a Bedřich bratři vl. z Žerotína, z nichž Zikmund potvrdil 1560 Rájci odúmrt.[59]) K r. 1613 viz u Mírova. R. 1787 byl tu parcelován dvůr.

Ráječek, něm. Klein Rasel, k 1320 a později viz u Rájce. R. 1554 přijal léno na Ráječko, Jestřebí a Lupěné Jan z Mírova.[60]) K 1564 viz u Zvole, 1565 u Křemačova, 1613 u Mírova.

Řepová, něm. Rippau; 1275 byla ves majetkem biskupa, tehdy byla tu zákupní rychta.[61]) R. 1389 byla Řepová lénem v provincii mírovské.[62]) K 1460 až 1613 viz u Mírova.

Slavoňov, něm. Schützendorf, byl kolem 1320 lénem v provincii mohelnické, 1389 v mírovské.[63]) K 1273 viz u Mohelnice, 1408—1613 u Mírova, 1554—64 u Zvole. Zikmund z Žerotína dal 1560 Slavoňovským právo na roubání dříví z panských lesů.[64])

Theodorov založen 1787 parcelací panského dvora, pojmenován po arcibiskupu Kolloredovi.

Valdsee, ves založena 1787 a pojmenována po arcibiskupu hr. Kolloredo-Waldsee.

Dlouhá Ves, něm. Grunddorf, založena 1779 na místě parcelovaného dvora.

Vlachov, něm. Wolledorf, k 1408 viz u Mírova, 1554—64 u Mírova, 1613 u Mírova.

Výšehoří, něm. Allerheiligen, s far. kostelem Všech sv. Již 1381 jmenuje se tu far. kostel Všech sv.[65]) K 1480 až 1490 viz u Líšnice, 1490 u Brníčka, 1551 u V. Podolí. K Výšehoří byla 1570 přifařena kapitulní ves Újezd.[66]) Fara zanikla za války třicetileté, 1663 byla obnovena. Ještě v červenci 1622 byl ve Výšehoří, které náleželo Janu Burianovi Kobylkovi, predikant (Hrubý, Mor. korespondence, 243).

Zvole, něm. Schmole, s far. kostelem Poč. P. Marie. K 1273—75 viz u Mohelnice. Kolem r. 1320 byla ves lénem v provincii svitavské.[67]) K 1389 viz u Skaličky, 1408 u Mírova. Ves držel lénem 1370 Václav ze Zvole,[68]) 1465 Zikmund ze Zvole a 1464—70 jeho synové Znata a Jindřich ze Zvole, kteří přidržovali se krále Matyáše.[69]) Po r. 1500 držel léno Petr z Žerotína, pak jeho syn Vilém z Žerotína, který 1534 postoupil léno svému bratru Zikmundovi z Žerotína, 1543 vdova po Zikmundovi Ludmila z Valdeka)[70]). Roku 1554 přijal léno na tvrz a ves Zvoli, Lukavici, Vlachov, Slavoňov, Krchleby a Skalici Petr z Žerotína (1558 neb.), jenž byl 1555 přijat mezi pány starožitné, a 1558 bratři nedílní Petr, Jan, Zikmund a Bedřich z Žerotína.[71]) Zikmund z Žerotína postoupil 1560 zboží Markovi Weyzingarovi z Weyzingu, jehož manželkou byla 1561 Ludmila Podstatská z Prusinovic a který 1564 prodal biskupu Zvoli, Ráječek, Lukavici, Vlachov, Slavoňov,

Slovák, Konf. prot., 52. — [47]) Lechner I. 5. — [48]) Lechner I. 12. — [49]) Lechner I. 25. — [50]) Lechner I. 44. — [51]) Lechner I. 64, 65. — [52]) P IV. 528. — [53]) ČMM 1907 207, PO VII. 4. — [54]) DM V. 8, 13, Kop. H 40. — [55]) DM V. 22. — [56]) DM V. 38. — [57]) LSA, 68, 69, Bočkova sb. 10.336, 10.337, Aa O I. b 2. — [58]) DM V. 51. — [59]) DM V. 66, Aa O I. b 2, Bočkova sb. 10.351. — [60]) DM V. 51. — [61]) CDM V. 48. — [62]) Lechner I. 12. — [63]) Lechner I. 5, 13. — [64]) Aa O I. b 3. — [65]) CDM XV. 219. — [66]) PO XXVII. 210. — [67]) Lechner I. 5. — [68]) Lechner II. 42. — [69]) Lechner I. 84, P IV. 371, DM V. 53. — [70]) DM V. 13, Kopiář arch. min. vnitra, XXVII. 5. — [71]) DM V. 51, 66, PO XLV. 22, 1. — [72]) DM V. 70, Kop. N 191, Aa O I. b 4. —

Závoří a díl Krchleb i Maletína.[72]) K r. 1613 viz u Mírova. Fara v Zvoli byla již v 15. st.,[73]) 1617 byla katolická. R. 1786 byl tu parcelován dvůr.

Žádlovice, díl, k 1273 viz u Mohelnice, 1582 u Mírova.

Na panství mohelnickém zanikly vsi:

Brumovice; k 1131 viz u Olomouce — kapituly; kníže Soběslav daroval před 1180 Brumovice (Brunowicz) kostelu olomouckému (Friedrich I. 292); později byla ves od kostela zcizena a teprve biskup Bruno koupil ji od velmože Kuny (z rodu pánů z Obřan), což markr. Přemysl potvrdil (CDM III. 156).

Mykalné postoupil 1180 (Micalne) biskup olomoucký záměnou knížeti Frydrychovi (Friedrich I. 292).

Raclavice jmenují se na počátku 14. st. lénem biskupským v obvodu svitavském (Raczlabs, Lechner I. 5).

Galicz, k 1273 viz u Mohelnice.

Hudkendorf, k 1273 viz u Mohelnice.

Stebnicz, k 1273 viz u Mohelnice.

Achorns, počátkem 14. st. biskupské léno v obvodu mohelnickém (Lechner I. 5).

Statek Kladky:

Kladky, něm. Rom, s far. kostelem sv. Cyrila a Methoda z 1713. Kolem r. 1320 byla ves (Roma!) lénem v provincii mohelnické.[75]) Biskup Stanislav 1590 pustil Kladeckým roboty pod plat.[76]) R. 1784 byla založena fara. R. 1623 přip. se tu dědičná rychta.[77])

Ošikov, ves novějšího původu.

Trpín založen kolem 1780.

Město Mohelnice a jeho statek:

Mohelnice, něm. Müglitz, ochranné municipální město s radnicí a děkanským kostelem sv. Tomáše Cantuarského. K 1131 viz u Olomouce-kapituly. Kníže Frydrych dal 1180 záměnou biskupství olomouckému ves Mohelnici (Mogylnicze) a biskup Dětleb (1172—82) nabyl v okolí Mohelnice nových statků.[78]) Biskupu náležel 1274 také patr. far. kostela P. Marie v Mohelnici (Moheltz).[79]) R. 1273 připomíná se v Mohelnici (Miglicz) rychta, již byly podřízeny i vsi Libiva (Lubyn), Lukavice (Lukawecz), Zvole (Smola), Slavoňov, Rájec a Ráječek (Reyssiel Magnum et Parvum), Galicz (?), Hudkendorf (?), Jestřebí (Gestrzeb), Květín (Quittein), Krchleby (Kirchlebs), Křemačov (Crymoiczow), Stebnicz(?) a Žádlovice.[80]) R. 1275 připomíná se v Mohelnici škola; k mohelnickému kostelu byly tehdy přifařeny vsi Jestřebí (Iestrebe), Pobučí (Pobus), Pobitz(?) a filiální kostel ve Zvoli (Smol).[81]) R. 1302 jmenuje se v Mohelnici biskupský hrad, který byl tehdy středem manského okrsku (1389 středem tohoto obvodu byl již hrad mírovský).[82]) Také na předměstí mohelnickém přip. se 1389 léno a téhož roku byla lénem mohelnická rychta.[83]) Král Jan dovolil 1322 biskupovi chovati v Mohelnici žida lichevného.[84]) Biskup Mikuláš osvobodil 1389 Mohelnici od odúmrti.[85]) V městské radě byli 1387, soudě podle jmen, jen Němci.[86])

Za válek husitských spálili 1424 Mohelnici husité a 1433 Táboři,[87]) načež 1444 biskup Pavel potvrdil městu odúmrt.[88]) K r. 1448 viz u Mírova. Biskup Jan zastavil Mohelnici do života Mikulášovi Bystřici z Ojnic, jenž 1456 zaměnil město Vilémovi z Miličína (ten seděl tu ještě 1461).[89]) Biskup Tas z Boskovic potvrdil a rozšířil 1460 Mohelnickým za věrnost ve válkách husitských privilegia[90]) a 1466 zastavil v 450 hř. městečko Mohelnici s předměstím Libivou a tvrzí vystavěnou Vilémem z Miličína Janovi Zoubkovi ze Zdětína a Jakšovi z Ojnic.[91]) Než již 1468 biskup Tas zboží za zástavy vyplatil.[92]) Za válek husitských se Mohelnice zcela počeštila, dopisovala si s

[73]) P IV. 371. — [74]) ČMM 1903 308. — [75]) Lechner I. 5. — [76]) Aa O I. c 7. — [77]) Nová sb. č. 699. — [78]) Friedrich I. 292. — [79]) CDM III. 100. — [80]) CDM IV. 75. — [81]) CDM IV. 105. — [82]) Lechner I. 3, 9. — [83]) Lechner I. 12, 13. — [84]) CDM VI. 213. — [85]) CDM XI. 582. — [86]) CDM XI. 420. — [87]) ZDVGMS IV. 36, Teige, O pramenech, 67, Neumann, Nové prameny, 59. — [88]) DM III. 48, Lechner I. 95. — [89]) Aa O I. a 8, Šebánek, Archivy zruš. klášterů, 1464. — [90]) DM IV. 13, Bočkova sb. 9164, Aa O I. b 1. — [91]) Aa O I. a 9. — [92]) Aa M I. a 10. — [93]) Parsch, 200. — [94]) ZDVGMS 1927 13,

Litovlí jen česky a brala od 1522 z Olomouce jen česká naučení.

Král Ladislav 1455 udělil městu jarmark a týdenní trh,[93]) Vladislav II. přidal 1499 další jarmark.[94]) Dále biskup Marek přidal 1553 městu týdenní trh, 1554 potvrdil městská privilegia, 1560 dal dva jarmarky na vlnu a 1562 mohelnickému faráři Ondřeji Hauptmannovi odúmrt.[95]) Fara byla tehdy katolická (oltáři sv. Ducha v kostele mohelnickém náleželi 1510 někteří lidé v Třeštině a Rohli).[96]) Město žřídilo 1561 novou cihelnu, aby Mohelnice, dílem pobořená, mohla býti znovu vystavěna.[97]) Dále město koupilo 1567 za 3825 zl, mor. od Jindřicha Podstatského z Prusinovic vsi Střítež, Svinov a Vacetín.[98]) Biskup Vilém dal 1566 Mohelnici třetí jarmark a 1570 právo pečetiti červeným voskem.[99]) Biskup Stanislav potvrdil 1583 koupi z 1567 a 1587 potvrdil a rozšířil městská privilegia,[100]) kardinál Dietrichštejn 1617 potvrdil Mohelnici privilegia a dovolil konati dobytčí trhy před každým jarmarkem.[1])

V polovici 16. st. počalo se v Mohelnici silně rozmáhati luterství; poněvadž však nekatolické bohoslužby nesměly se v městě konati, chodili Mohelničtí na bohoslužby do okolí (1599 docházeli až do Šternberka);[2]) katolickým děkanem byl tu 1600 Jan Lobenstein z Allenwerthu a také 1610 jmenuje se tu katolický farář.[3]) Roku 1656 potvrdil Mohelnici privilegia biskup Leopold Vilém (KA B III. a 23). Dne 17. června 1642 Švédové vypálili Mohelnici i s kostelem,[4]) 1715 zuřil v městě mor, 1742 a 1758 vyplenili město Prušáci.

V Mohelnici narodili se pražští arcibiskupové Antonín Brus z Mohelnice a Martin Medek.

Libiva, něm. Libein, k 1273 a 1466 viz u Mohelnice.

Svinov, něm. Schweine, k 1351 viz u Vacetína, 1497—1533 u Vranové, 1567 u Mohelnice.

Vacetín, Bernart z Mrdic int. 1351 svým bratřím Záviši a Benešovi z Rychenburku polovici zboží Vacetína, Vranové, Lhoty, Rovně (Wrowny), Pěčíkova, Střítеže a Svinova.[5]) K 1497 až 1533 viz u Vranové, 1567 u Mohelnice.

Na statku zanikla ves Střítež; kolem 1320 jmenuje se Střítež (Crzietes) lénem v provincii svitavské.[6]) K 1351 viz u Vacetína. R. 1437 psal se Výšek z Střítеže.[7]) Král Jiří dal později Střítež lénem do života písaři zemských desk brněnských Mikulášovi.[8]) Jiří z Vlašímě int. 1505 tvrz a dvůr v Střítеži Václavu Koblihovi z Říčan, načež Eliška z Říčan int. 1527 statek Jiříkovi z Rokytníka a jeho manželce Elišce z Slavíkovic;[9]) Jiřík z Rokytníka však ještě 1527 int. tento statek Michalu Bítovskému z Slavíkovic, který 1538 int. tvrz a díl vsi Střítеže Bernartovi, Jiříku a Janovi bratřím vl. Zoubkům ze Zdětína; tito pak ihned int. zboží Erhartovi Mandwellovi z Arnhauzu.[10]) R. 1565 seděl tu Václav Lhotský z Ptení[11]) a Václav Lhotský z Ptení prodal 1565 Jindřichu Podstatskému z Prusinovic za 4000 zl. mor. Střítež, Svinov a Vacetín, jak to měl po svém otci Vratislavovi Lhotském.[12]) Díl vsi k 1497—1533 u Vranové, 1547 u Úsova, 1567 celá ves u Mohelnice. Ves pak zanikla a zbyl jen dvůr.

Literatura: E. Syručzek, Geschichte der Munizipalstadt Müglitz, Ml. Boleslav 1841; A. Breitenbacher, Die Müglitzer Stadtchronik, ZDVGMS XXIX.; J. Kux, Der Gemeindehaushalt der Stadt Müglitz (1569 ZDVGMS VIII.; Fischer-Jarmer, Dokumente zur Geschichte der Stadt Müglitz 1642—50, MSL XVIII.; tíž, Dokumente zur Gischichte der Herrschaft Mürau 1642 až 1650. MSL XVIII.; Die Preussen 1758 bei Mürau, Not. 1859.

Aa O I. b 1. — [95]) DM IV. 13, Kop. N 286, Kameníček, III. 131. — [96]) PO VIII. 213. — [97]) Kameníček, III. 296. — [98]) Aa O I. b 1. — [99]) ZDVGMS 1927 14, Aa O I. b 1. — [100]) Aa O I. b 1.

[1]) ZDVGMS 1927 18. — [2]) Kameníček, III. 324, Opluštil, Z minulosti našeho kraje, 156. — [3]) DM XIX. 273, ČMM 1903 297. — [4]) Schr. XXIII. 10. — [5]) ZDO I. 240. — [6]) Lechner I. 5. — [7]) P III. 508. — [8]) ZDO XIV. 24. — [9]) ZDO XVI. 34, XXI. 1. — [10]) ZDO XXI. 3, XXV. 5. — [11]) PO XXIV. 74. — [12]) Aa O I. b 5.

STATEK SKALIČKA.

Skalička byla kolem r. 1320 biskupským lénem v obvodu mohelnickém;[1]) 1389 držel manství Skalici(!) a Zvoli v obvodu mírovském Kunik ze Zvole (k 1408 viz u Mírova) a Jan Kepina ze Zvole odevzdal 1436 léno Skaličku Jindřichovi z Žeranovic.[2]) V l. 1455 až 1463 seděl zde Ondřej ze Skaličky.[3]) Jan z Petřvaldu prodal 1477 léno Skaličku Janovi z Rudkovce, který je postoupil Petrovi z Maletína, jenž odevzdal léno opět Vavřínu Staruštíkovi z Poličky.[4]) K 1554 viz u Zvole. Zikmund z Žerotína postoupil 1560 Skalici(!) Tomáši Skálovi z Kolínce (jeho manželkou byla 1563 Kunka Drahanovská z Pěnčína).[5]) Jan Skála z Kolínce prodal 1573 ves Brikcímu Drahanovskému z Pěnčína, jenž tu seděl ještě 1598.[6]) R. 1614 přijal léno na Skaličku Brikcího syn Kryštof Drahanovský z Pěnčína.[7]) R. 1617 spadlo odumřelé léno na biskupa a ten daroval jej 1623 Martinu Půhončímu z Předmostí.[8]) R. 1640 přijal léno na Skaličku Jan Kaltschmied v. Eisenberg, jenž prodal 1651 Skaličku Václavu Vilémovi Hnátkovi v. Wegefurt.[9]) Po smrti Jana Adama Hnátka spadlo léno opět na biskupa, který je 1724 prodal Karlu, Janovi, Františkovi a Michalu bratřím Bartodějským z Bartoděj.[10]) Jan Bartodějský koupil (int. 1731) statek od svých bratří, ale prodal je 1746 za 8200 zl. Josefu Baltazaru Schořovi v. Mardersfeld.[11]) Roku 1785 arcibiskup prodal léno za 6582 zl. Michalu Václavovi Chorynskému sv. p. z Ledské.[12]) Po Michalu hr. Chorynském (zemřel 1868) dědili statek František, Jindřich, Ignác, Marie, Matylda, Anna st. a Anna ml. hrabata Chorynští z Ledské. Roku 1891 koupil Skaličku Gustav Müller, 1891 Ludmila Ronsy, 1897 po polovici statku Rudolf a Marie Smekalovi, 1907 Jan a Františka Láskovi, 1908 František a Zdenka Hrubí, 1912 Josef a Marie Dočkalovi a 1914 Cyril a Marie Knobovi.

Rudolfov založen 1830.[13])

PANSTVÍ ZÁBŘEŽSKÉ A STATEK KRASÍKOV.

Zábřeh, něm. Hohenstadt, ochranné municipální město s děkanským chrámem sv. Bartoloměje z 1757, hřbitovním kostelíkem sv. Barbory z 1773 a radnicí. R. 1254 psal se Sulislav ze Zábřeha (Zabryeh).[1]) Díl Zábřeha byl lénem biskupským, jež držel 1275 až 1301 Protiva ze Zábřehu (de Zabirsy, de Honstat);[2]) kolem 1320 bylo léno zábřežské (Zabrieg) počítáno k provincii mohelnické.[3]) K 1389 viz u Podolí. Většina Zábřeha byla však zbožím královským; král Václav II. daroval statek v Zábřeze Adamovi z Choliny, ale týž 1305 statek králi vrátil.[4]) R. 1351 připomíná se v Zábřehu (Alta civitas) farní kostel.[5]) Zboží zábřežské drželi pak od I. pol. 14. st. jakožto léno královské páni z Šternberka a sice 1360—78 bratří Zdeněk a Smil z Šternberka.[6]) Na počátku 15. st. drželi léno páni z Kravař, z nichž Jindřich a Beneš bratři z Kravař dali 1411 Zábřehu městské právo olomoucké, stanovili, že panské hamry v Rudě a Raškově smí brátí své potřeby jen ze Zábřehu a tamže míti své sklady, že vsi Dubicko, Třeština, Leština, Bohuslavice, Svébohov, Jedle, Komňátka, Raškov, Lhota, Hartvíkov, Jakubovice, Ru-

[1]) Lechner I. 5. — [2]) Lechner I. 12, 39. — [3]) Lechner I. 5, LA k 1463. — [4]) DM IV. 30. — [5]) DM V. 70, LA k 1563. — [6]) DM XV. 51. PO XXX. 406, ČMM XXXIII. 59. — [7]) SA III. 59. — [8]) ČMM 1922 169, DMb V. 2. — [9]) DMb VI. 18, 19. — [10]) DMb XI. 105. — [11]) DMb XII. 25, XIII. 1. — [12]) DMb XV. 25. — [13]) SA I. 70.

[1]) CDM III. 205. — [2]) CDM IV. 118, V. 113, 118. — [3]) Lechner I. V. — [4]) CDM V. 184, VI. 107. - [5]) CDM VIII. 80. - [6]) ZDO I. 708, II. 1, III. I, 406. —

da a jiné tři vsi mají podléhati městskému soudu v Zábřeze a z téhož města bráti pivo, a přidali právo milové.[7]) Petr z Kravař potvrdil 1437 Zábřehu městská privilegia;[8]) 1437 seděli tu synové Petrovi Jiří a Václav z Kravař, z nichž prvý prodal (int. 1447) léno zábřežské a alodní vsi k Zábřehu náležité Rovensko, Budišov, Leštinu, Bohuslavice, Třeštinu, Jedli s patr., Rudu s patr., Kubčov, D. a H. Hoštice, Hartvíkov, Janušov, Lhotu, Svébohov, Komňátka, Raškov s hamry a dvůr v Krumpachu Janu Tunklovi z Brníčka.[9])

Jan Tunkl prodal 1455 Zábřežským a Krumpašským dvůr, 1458 potvrdil Zábřehu městská privilegia a 1458 vymohl Zábřehu od krále Jiřího jarmark (zemřel asi 1463).[10]) Patrně již tehdy koupilo město rychtu.[11]) Po smrti Janově rozdělili se synové o otcovská panství tak, že Jiřík Tunkl podržel Zábřeh, Jan Tunkl Brníčko. Král Jiří dal 1464 bývalé manství hrad a město Zábřeh a vsi Krumpach a Dubicko v pravé dědictví Jiříkovi Tunklovi (potvrzeno 1473 Vladislavem II.),[12]) který přikoupil 1462 od Karla z Vlašimě za 750 zl. uh. Závořice,[13]) stranil za válek uherských králi Jiřímu, zřídil na pozemcích spálené vsi Závořic u Postřelmova rybník (také jinde založil mnoho rybníků),[14]) 1480 daroval Zábřežským a Krumpašským louku Okrouhlici a některé pastviny a téhož roku potvrdil Zábřehu privilegia, utlačoval však poddané a vyvolal jejich vzpouru.[15]) R. 1471 bylo panství zábřežské zpustošeno hejtmanem krále Matyáše Francem z Háje. Již 1492 seděli na Zábřehu Jiříkovi synové Jiří a Jindřich Tunklové (manželkou posledního byla 1499 Kateřina z Rožmitálu), z nichž Jindřich 1497 potvrdil Zábřehu privilegia a připojil Sudkov, Hrabišinu a Studénku k řadě vsí, do nichž Zábřežští vystavovali pivo.[16]) Jindřich Tunkl založil dále 1506 v Zábřehu špitál a prodal před 1508 panství zábřežské Zdeňku Trčkovi z Lípy.[17])

Dále získal panství Ladislav z Boskovic, jenž 1546 spolu se svým synem Ladislavem Velenem potvrdil Zábřehu privilegia (téhož roku Zábřeh vyhořel).[18]) Bratři Václav a Jan z Boskovic osvobodili 1561 bratrský dům v Zábřehu od robot a dávek; později seděl zde Jan sám (zemřel 1589), jenž koupil před 1568 od Bedřicha st. z Žerotína Postřelmov, 1574 zprostil Zábřežské za 450 zl, povinnosti šenkovati panská vína a 1581 rozšířil privilegia Bratří.[19]) Po smrti Janově dědil syn jeho sestry Kunhuty z Boskovic Ladislav Velen z Žerotína, jehož poručníci 1596 potvrdili Zábřehu odúmrt.[20]) Dále r. 1610 král Matyáš udělil Zábřehu dva jarmarky a dva dobytčí trhy.[21]) Ladislav Velen (manželkou jeho byla 1617 Alžběta hr. z Thurnu) dovolil 1615 v českém evang. farním kostele zábřežském konati německé bohoslužby a 1617 (int. 1618) prodal Nemile Kryštofovi st. Hubrykovi z Belnstorfu.[22]) Za konfiskaci bylo zboží zábřežské Ladislavu Velenovi konfiskováno a dáno jakožto léno koruny české Karlovi knížeti z Liechtenštejna.[23]) Dále drželi Zábřeh regenti domu Liechtenštejnů, z nichž Karel Euseb 1634 potvrdil s některými výminkami Zábřehu privilegia.[24])

Protireformace postupovala na panství jen pozvolna: kolem 1633 katolické bohoslužby konaly se v jediném chrámu zábřežském (druhý, pikartský, nebyl ještě vysvěcen), farář obstarával také správu kostelů v Tatenici, Krasíkově, Postřelmově, Jedli a Cotkytli, jichž patronem byl kníže z Liechtenštejnu. Tehdy v Zábřehu přicházela sotva třetina obyvatelstva k velikonoční zpovědi, obce Krumpach, Drozdov, Pivonín, Václavov, Hoštejn, Kožišov a Sudkov byly ještě téměř zcela evangelické.[25]) R. 1638 mohl již regent sděliti, že na panství není již nekatolí-

[7]) Bočkova sb. 8000. — [8]) Nová sb., Hohenstadt. — [9]) P III. 438, ZDO X. 592. — [10]) Bočkova sb. 8002—3, Falz, Geschichte der Stadt Hohenstadt, 14, P IV. 295. — [11]) Falz, 16. — [12]) ZDO XII. 13. — [13]) Parsch, 223. — [14]) Falz, 18—20. — [15]) Falz, 18—20. — [16]) Stav. arch. 581, 582, Bočkova sb. 8005, Nová sb., Hohenstadt, PO VII. 8. — [17]) Bočkova sb. 8006, PO VIII. 70. [18]) Bočkova sb. 8009, Falz, 27. — [19]) PO XXIV. 350, Šembera, Páni z Boskovic, 192, Olmützer Sammelchr., 39, Falz 44. — [20]) Bočkova sb. 8011. — [21]) Bočkova sb. 8013. — [22]) ZDO XXXIV. 6, ČČH XXXV. 53. — [23]) Slovák, Konf. prot., 10. — [24]) Nová sb., Hohenstadt. — [25]) Falz, 93.

ků, ovšem nutno jeho zprávu bráti s reservou.[26]) Teprve 1651 dosáhli zábřežští Němci znovu, že ve farním kostele byla opět vedle českých i německá kázání.[27])

Jan Adam Ondřej z Liechtenštejna potvrdil 1693 Zábřehu privilegia a 1711 odkázal léno koruny české Zábřeh Antonínu Florianovi knížeti z Liechtenštejna.[28]) R. 1710 král Josef I. udělil Zábřehu právo pečetiti červeným voskem a potvrdil privilegia.[29]) Dne 19. července 1793 vyhořelo v Zábřehu 90 domů, 1802 vyhořelo Dolní předměstí.[30]) František II. 1796 potvrdil Zábřehu privilegia, udělil dva koňské a dobytčí trhy a 1821 přidal dobytčí trh (Zprávy arch. koresp., Zábřeh). R. 1843 byla přeložena z Tišnova do Zábřehu barvírna. Ještě r. 1771 v církevním popisu uvádí se Zábřeh jako jednojazyčné české město.[31]) Za pozemkové reformy 1922—23 (vlastník Jan II. kníže z Liechtenštejna, plocha 7234 ha) zřízeny zbytkové statky Kolšov, Rovensko, Nový dvůr, zcela rozdělen dvůr Zábřeh, v záboru zůstává lesní hospodářství.

Městský archiv v Zábřehu jest velmi chudý, obsahuje jen privilegia města a aktový materiál; rovněž vrchnostenský archiv v Zábřehu jest chudý.[32])

Benkov, dříve Venkov, něm. Benke, přip. se 1385,[33]) k 1397—1490 viz u Brníčka.

Bohuslavice, k 1358 viz u Dubicka, 1411—47 u Zábřeha, 1490 u Brníčka a 1501 u Postřelmova.

Brníčko, dříve Brné, něm. Brünnless, s fil. kostelíkem Nar. P. Marie a zříceninami hradu. R. 1353 psal se Ctibor Morava z Brníčka a 1377—84 jeho syn Mikuláš Morava z Brníčka.[34]) Po smrti Mikulášově spadlo zboží odúmrtí na markr. Jošta, který 1397 int. hrad a městečko Brníčko(!) a vsi Medelské, Obedné, Venkov(!), Nedvězí, Kamenné, Strupšín a díl Rohle Bernartovi z Šicndorfu.[35]) Zboží poznovu nabyl pak markr. Jošt, který před 1406 prodal je za 620 hř. Janovi z Šonvaldu.[36]) Dále seděl tu 1413 Hynek z Šonvaldu a 1417—37 Jan z Šonvaldu,[37]) po jehož smrti 1447 bylo zboží hrad a ves Brníčko, jinak městečkem nazvané(!), Medelské, Obědné, Venkov(!), Nedvězí, Kamenné, Rohle a Srupštín int. Janu Tunklovi ze Zábřeha.[38]) R. 1464, kdy jmenuje se kostel Matky Boží pod Brníčkem, držel zboží Brníčko jeho syn Jan Tunkl, zvaný též z Eychholze a Kožišova.[39]) Po smrti Janově, který stranil za válek uherských králi Matyášovi, ujal se panství jeho bratr Jiřík Zábřežský. Synové Jiříkovi Jan, Jiří, Albrecht, Jindřich a Kryštof bratři vl. Tunklové z Brníčka int. 1490 hrad a městečko Brníček(!), vsi Sloňov(!), Dlouhomilov, Studénku, Medelské, Venkov(!), Nedvězí, Kamenné, Třeštinu, Bohuslavice, Strubšín(!), Budišovský dvůr, Obědné, Rovensko, Postřelmůvek, Vyšehoří, Rohli s pod., Lezinu(!) s pod., Klášterec s klášterem, Olšany, Doubravici, Bušín, Hartvíkov, Zamišov(!), Rudu, Hoštice, jiné Hoštice pust, Zborov, Komnatku(!), Raškov, Jedli s pod., Lhotu, Dřínovice, Svébohov, hamr u Raškova, Michalův hamr u Rudy a Lorencův hamr u Doubravice Jiříku Tunklovi z Brnička.[40]) Dále náleželo Brníčko k Zábřehu.

Cotkytle, něm. Zottküttel, s far. kostelem sv. Jana Nep., z 1726. Již roku 1351 byl tu far. kostel (Zackicel), který náležel k děkanátu šumperskému a diecesi litomyšlské.[41]) K 1446 viz u Tatenic, 1481 u Šilperka. Fara zanikla za třicetileté války, 1779 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1848 fara. R. 1687 přip. se tu dědičná rychta (Nová sb. 699).

Dlouhomilov, něm. Lomigsdorf, s far. kostelem Všech sv. R. 1356 jmenují se Arnold a Bohuněk z Dlouhomilova.[42]) K 1490 viz u Zábřeha. R. 1602 přip. se tu dědičná rychta.[43]) R. 1784 zřízena lokalie, 1858 fara.

Drozdov, něm. Drossenau; k 1464 viz u Hoštýna, 1602 byla tu zákupní rychta.[44])

[26]) Falz, 90. — [27]) Falz, 97. — [28]) Bočkova sb. 8819, ČMMZ XI. 267. — [29]) Falz, 122. — [30]) Falz, 190, 195. — [31]) ČMM 1897 149. — [32]) Falz, 3, zpráva z r. 1911. — [33]) ZDO IV. 543. — [34]) ZDO I. 252, III. 364, IV. 387. — [35]) ZDO VI. 720. — [36]) P I. 238. — [37]) P II. 407, 542, III. 525. — [38]) ZDO X. 560. — [39]) P IV. 444, 535. — [40]) ZDO XIII. 12. — [41]) CDM VIII. 80. — [42]) ZDO I. 482, 493. — [43]) Nová sbírka. — [44]) Nová sb. — [45]) CDM IV. 30, 148, 170, 249. — [46]) CDM XV. 21. —

Dubicko s far. kostelem Povýšení sv. kříže z r. 1710. R. 1269 jmenuje se Beneda (de Dubiszco), 1278 Milíč (de Dubczisk), 1279—87 Vilém (de Dubyszco, Dubczisk) a 1297 Vlk, Pavel a Lubomír z Dubicka (de Dubich).[45]) R. 1297 byl tu far. kostel (plebán Jaroslav).[46]) Vojtěch a jeho bratři z Otaslavic zaměnili (int. 1358) Jaroslavovi z Šternberka na Zábřehu Dubicko s patr., pol. Bohuslavic, pol. Třeštiny a mlýn při řece Moravě.[47]) K roku 1384 viz u H. Sukolomě, k 1411—64 u Zábřeha a 1501 u Postřelmova. R. 1769 byla tu dědičná rychta (Nová sb. 699).

Filipov, něm. Philippstal, osada novějšího původu.

Knížecí Grunt, něm. Fürstengrund, s zámkem, osada novějšího původu.

Hněvkov, k 1464 viz u Hoštejna.

Hoštejn, něm. Hochstein, s far. (od 1892) kostelem sv. Anny z 1815. R. 1267 jmenuje se Mutiš z Hoštejna (de Honstein.)[48]) Karel IV. udělil 1353 zámek Hohenstein lénem Hynku Berkovi z Dubé.[49]) Dále drželi zboží zábřežští Šternberkové. Smil z Šternberka int. 1378 hrad a zboží Hoštejn (Hohnstayn) Zdeňkovi a Ješkovi bratřím z Šternberka.[50]) Dále seděl zde Smil z Šternberka, jenž 1398 učinil poručenství.[51]) Neznámo, jakým právem držel 1437 Hoštejn Markvart ze Sudkova.[52]) Posléze Matouš z Šternberka int. 1464 hrad pustý a městečko(!) Hoštejn (Hohenstein), Kosov, Střížov, Nemilé, Byčánkov, Hněvkov, Drozdov, Protivnov, Jakubovice, Pisařov, Březnou, D. Jankov, a Zborov Jiřímu a Janovi Tunklům z Brníčka.[53]) Již 1351 byla tu (Altus Lapis) fara náležitá k děkanství šumperskému (CDM VIII. 89).

Hrabová, dříve Hrabyšín, něm. Raabe. K 1343 viz u Úsova, 1391 u Závořic, 1399 u Kolšova. R. 1407 držel Hrabovou markrabě,[54]) 1442 Jan Koblih z Říčan.[55]) Král Vladislav II. dal 1493 Hrabovou(!), která byla dříve lénem markraběcím, v dědictví Jiříku Tunklovi z Brníčka na Zábřeze.[56]) R. 1769 byla tu dědičná rychta (Nová sb. 699).

Janoušov, něm. Johannestal, k 1397 viz u Leštiny, 1447 u Zábřeha.

Jedlí, něm. Jedl, s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1781. Ves přip. se 1373,[57]) k 1447 viz u Zábřeha, 1490 u Brníčka. R. 1597 byla tu evang. fara,[58]), fara zanikla, 1699 zřízena administratura, 1843 fara.

Kamenná, něm. Steine, připomíná se 1385,[59]) k 1447—90 viz u Brníčka.

Klášterec, něm. Klösterle. V 1. pol. 14. st. byl tu založen klášter řehole benediktinské (Claustrellum, Cella Janua vitae s. Mariae), který byl 1351 počítán k diecesi litomyšlské.[60]) Z proboštů jmenuje se 1405 Oldřich.[61]) Jiřík z Kravař postoupil 1447 ochranu nad klášterem Janu Tunklovi z Brníčka[62]) a Matouš ze Šternberka int. 1464 ochranu nad klášterem Jiřímu a Janovi bratřím Tunklům z Brníčka.[63]) Klášter sám zanikl nejspíše již za válek husitských.

Kolšov, dříve Kojišov neb Kožišov, něm. Kolleschau, přip. se 1358.[64]) Tvrz a zboží v Kolšově držel 1384 Bedřich z Kolšova.[65]) R. 1399 Damian ze Závořic int. tvrz a zboží v Kojišově vě(!), půl Olešné a díl Hrabišína Vokovi a Svatoborovi ze Závořic, z nichž Svatobor int. 1415 tvrz a zboží v Kožušově(!), 3 poddané v Třídvořích, rychtu v Olešné, díl Studénky, díl Střemešku(!) s patr., díl Postřelmova a Chromče Beneškovi z Víckova (týž seděl tu ještě 1418).[66]) Posléze Albert z Kolšova int. 1437 tvrz Kožišov(!) Janu Tunklovi a Čeněk Tunkl z Brníčka int. 1480 Jiřímu Tunklovi z Brníčka na Zábřeze tvrz a ves Kojišov(!), Brné(!), Svinov, Olešnou, Václavov a Pivonín.[67])

Koruna, něm. Maria-Kron. Boreš z Rýznburka založil 1267 u Krasíkova augustiánský klášter Corona s. Mariae a daroval témuž horu a les mezi vsí Budíkovem (Vudicsdorff) a řekou Sázavou (Zazauia), 4 lány a mlýn mezi vsí Třebařovem (Trivernsdorff, Tribuensdorff) a Sázavou, část řeky Sá-

[47]) ZDO I. 581. — [48]) CDM III. 392. — [49]) CDM VIII. 220. — [50]) ZDO III. 434. — [51]) CDM XII. 492, AČ I. 141. — [52]) P III. 472. — [53]) ZDO XI. 61. — [54]) CDM XV. 454. — [55]) Stav. arch. 349. — [56]) ZDO XV. 1. — [57]) ZDO II. 306. — [58]) Hübel, 39. — [59]) ZDO IV. 543. — [60]) CDM VIII. 80. — [61]) P I. 130. — [62]) ZDO X. 592. — [63]) ZDO XI. 61. — [64]) ZDO I. 493. — [65]) ZDO IV. 498. — [66]) ZDO VI. 955, VIII. 517, P II. 597. — [67]) ZDO X. 311, XII.

zavy a 20 lánů v Třebařově (1275), dále polovici vsi Tatenic (Tetnicz) a 4 lány v Třebařově (1267).[68]) Roku 1270 jmenuje se převor Oldřich.[69]) Karel IV. potvrdil 1364 klášteru privilegia udělená Boršem z Rýznburka a Frydrychem z Šumburka.[70]) Za válek husitských klášter velmi utrpěl a 1460 převor Václav pohnal Jana a Jiříka Tunkly z Brníčka, že drží všechny klášterní statky.[71]) K 1481 viz u kláštera jevíckého. R. 1492 uvázal se v opravu kláštera Jiřík Tunkl z Brníčka.[72]) Z pozdějších převorů přip. se 1490 Jan a 1518 Augustin.[73]) Kolem r. 1550 klášter zanikl.

Kosov, něm. Kosse, přip. se 1360.[74]) k 1464 viz u Hoštejna.

Krasíkov, něm. Budigsdorf, viz u u Koruny. Zdeněk z Šternberka int. 1360 Marketě, vdově po Bolkovi, vévodovi kozelském, Krasíkov, Tatenice a díl Tateniček (ZDO I. 708). Komise pro prodej státních statků prodala 1793 Krasíkov za 11.826 zl. Aloisovi knížeti z Liechtenštejna (ZDo XI. 290). R. 1807 byla tu dědičná rychta. (Nová sb. č. 699).

Krumpach; 1389 psal se Pešík z Krumpachu.[75]) K 1447—64 viz u Zábřeha.

Lesnice; s far. kostelem sv. Jakuba Větš., 1349 psal se Černín z Lesnice[76]) a později rozvětvený vládycký rod. Fara byla v Lesnici již v 14. st., zanikla za třicetileté války, 1784 byla fara znovu zřízena. R. 1782 byla tu zákupní rychta. (Nová sb. 699).

Leština; markr. Jošt int. 1397 Leštinu, Rovensko, Rudu, Hartvíkov, Janoušov, Lhotu Štědrákovu, Velkou a Malou Hostíž(!), Kubčov, Komňátku, Raškov a Budišov Petrovi z Kravař.[77]) R. 1410 držel ves letovický farář Jindřich.[78]) K 1411—90 viz u Zábřeha. R. 1602 jmenuje se tu dědičná rychta.[79])

Levenov, něm. Löwenau, osada novějšího původu.

Lichtenštejn vznikl kolem r. 1780.

Lubník, něm. Lussdorf, s far. (od 1850) kostelem sv. Petra a Pavla. Již 1351 byl tu (Lutwici villa) farní kostel který náležel k děkanátu šumperskému a diecesi litomyšlské.[80]) K roku 1446 viz u Tatenic, 1481 u Šilperka. Jan Šilperský z Dalčic a Aleš Krčma z Koněpas int. 1492 Lubník s pod. a Šumvald Janu Šedíkovi z Kunčiny a jeho synu Petrovi.[81]) Janův syn Petr z Kunčiny int. 1519 Lubník s pod. a pusty Šumvald Ladislavovi z Boskovic k Zábřehu.[82])

Nedvězí, něm. Nebes, přip. se 1385,[83]) k 1397—1490 viz u Brníčka. R. 1799 byla tu zákupní rychta (Nová sb. 699).

Nemile, něm. Nemühle, k 1464 viz u Hoštejna, 1617 u Zábřeha. Při konfiskacích byl stateček ponechán Kryštofu Hubrykovi z Belnstorfu, když zaplatil pokutu.[84]) Po Kunhutě Berchtoldové roz. Litvicové z St. Roudna, dědil Nemile Kristian Pruskovský z Pruského, který prodal stateček Karlu Eusebiovi knížeti z Liechtenštejna (int. 1668, ZDo I. 177, 178).

Obědně, něm. Liebesdorf, přip. se 1348.[85]) K 1397—1490 viz u Zábřeha. R. 1602 přip. se tu dědičná rychta.[86])

Horní Olešná, něm. Ulischen, přip. se 1371,[87]) k 1391 viz u Závořic, 1399 až 1480 viz u Kolšova. R. 1602 jmenuje se tu dědič. rychta.[88])

Pivonín přip. se 1392,[89]) k 1480 viz u Kolšova.

Postřelmov, něm. Gross Heilendorf, s far. kostelem sv. Matouše z 1665, přip. se 1353.[90]) Markr. Jošt int. 1398 Postřelmov Heraltovi z Kunštátu.[91]) K 1414 viz u Chromče, 1450 u Kolšova. Jan st. ze Zvole int. 1464 Postřelmov s patr. a díl Chromče svým bratřím Znatovi a Zikmundovi ze Zvole, z nichž Znata vložil 1501 Postřelmov, díl Chromče, Dubicka a Bohuslavic Petrovi z Žerotína, jenž dal 1514 Postřelmovu odúmrt.[92]) K 1514 viz u Šumperka. R. 1556 seděl tu Petr z Žerotína, jehož manželkou byla tehdy

15. — [68]) CDM III. 392, IV. 119, 120. — [69]) CDM IV. 46. — [70]) CDM XV. 100. — [71]) P IV. 321. — [72]) P VI. 295. — [73]) P VI. 242, Nová sb. — [74]) ZDO I. 711. — [75]) AČ I. 142. — [76]) ZDO I. 126. — [77]) ZDO VI. 725. — [78]) P I. 366. — [79]) Nová sb. — [80]) CDM VIII. 80. — [81]) ZDO XIV. 8. — [82]) ZDO XVIII. 11. — [83]) ZDO IV. 543. — [84]) Slovák, Konf. prot., 52. — [85]) ZDO IV. 543. — [86]) Nová sb. — [87]) ZDO II. 86. — [88]) Nová sb. — [89]) ZDO VI. 458. — [90]) ZDO I. 262. — [91]) ZDO VI. 757. — [92]) ZDO XI. 90, XVI. 20, SA IV. 172. — [93]) ZDO XXVI. 7. — [94]) Nová sb. — [95]) List.

Alžběta z Hardeku.[93]) K 1568 viz u Zábřeha. R. 1602 byla tu dědičná rychta.[94]) Postřelmov trpěl založením rybníku Závořického na panství zábřežském, až 1489 Jiřík Tunkl smluvil se s Znatou ze Zvole o topení rybníkem na grunty postřelmovské.[95]) Bedřich z Žerotína počal nutiti Postřelmovské k nebývalým robotám, tito se zprvu bouřili, ale 1567 uvolili se konati roboty pevně stanovené.[96]) Fara v Postřelmově zanikla za války třicetileté, ale 1668 byla obnovena. R. 1677 přip. se tu dědičná rychta. (Nová sb. 699).

Postřelmůvek, něm. Klein Heilendorf; litomyšlský biskup Albert z Šternberka int. 1365 Postřelmovec(!) kapitule olomoucké.[97]) Již na sklonku 14. st. ves náležela k panství zábřežskému.

Rohle s far. kostelem sv. Martina z 1806. Ves přip. se 1356;[98]) k 1384 viz u H. Sukolomě, 1397 u Zábřeha. Markvart ze Zvole int. 1447 rychtu a patr. v Zvoli Janu Tunklovi z Brníčka.[99]) K 1448—90 viz u Zábřeha, 1490 u Brnička. R. 1583 byla v Rohli luterská fara;[100]) táž zanikla za třicetileté války a 1720 byla obnovena.

Rovensko, něm. Rowenz; přip. se 1373.[1]) K 1397 viz u Leštiny, 1448 u Zábřeha a 1490 u Brníčka.

Strupšín přip. se 1385.[2])

Sudkov, něm. Zautke, s kaplí sv. Prokopa z 1795. Jimram a Micháč z Brníčka int. 1356 Sudkov Pavlovi ze Sovince, který 1373 vložil ves Sudkov díl Sluhoňova, díl Studénky a Křivč mirovskému purkrabímu Gerhartovi.[3]) K 1464 viz u Šumvaldu. Markvart ze Zvole postoupil 1490 Sudkov záměnou Jiřímu Tunklovi z Brníčka na Zábřehu.[4])

Svébohov, něm. Schwillbogen, s far. (od 1892) kostelem Nanebevzetí P. Marie, přip. se 1360.[5]) R. 1405 seděl tu Tas z Brandýsa a jeho syn Jan z Hrádku.[6]) K 1411—48 viz u Zábřeha, 1490 u Brnička. R. 1481 držela Svébohov Kateřina z Šternberka.[7]) Roku 1602 přip. se tu dědičná rychta.[8])

Janoslavice, dříve Svinov, něm. Schweine, 1343—71 viz u Úsova, 1384 u H. Sokolomě. K 1480 viz u Kolšova, 1492 u Šumvaldu. Jiří st. Tunkl z Brníčka na Zábřeze postoupil 1489 Svinov záměnou Markvartovi ze Zvole.[9]) R. 1799 byla zde dědičná rychta (Nová sb. 699).

Šumvald, něm. Schönwald, k 1446 u Tatenice, 1492—15 pustý u Lubníka.

Tatenice, něm. Tattenitz, s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1780. K roku 1267—1360 viz u Koruny. Již 1281 přip. se tu (Thetnicz) zákupní rychta.[10]) R. 1351 jmenuje se v Tatenici far. kostel (Detintz), náležitý k děkanství šumperskému a diecesi litomyšlské.[11]) Vilém z Rýznburka zapsal 1446 v 500 hř. vsi Tatenice, Lubník, Cotkytl, Šumvald, Jankov a Sudinu Půtovi a Heršovi bratřím ze Sovince.[12]) K 1481 viz u Šilperka. R. 1490 držel ves Jan Šilperský z Dalčic a 1508 Aleš Krčma z Koněpas.[13]) Kateřina z Dalčic, pak Beneš a Vaněk bratři vl. z Koněpas int. 1517 tvrz a ves Tatenici s pod. a rychtou zákupní, pustý Hadovec, Otlikov a Sudinu Ladislavovi z Boskovic na Zábřeze.[14]) Později 1542 ves náležela Hynku Berkovi z Dubé a Lipého,[15]) 1546 Bohunce z Lomnice, (Salbuch č. 285, 49), 1568 Zikmundu Švejnochovi z Šveynhauzu.[16]) Zikmund zemřel 1597 bezdětek a Tatenici dědili jeho bratr Jan Švejnoch z Švejnochu a synové jeho neb. bratra Jiříka Švejnocha Purkart a Kašpar Švejnochové z Švejnochu (odd. Morava v arch. min. vnitra XI. 132). Po r. 1600 přikoupil Ladislav Velen z Žerotína Tatenici k panství třebovskému,[17]) ale Karel Euseb kníže z Liechtenštejnu přidělil ves opět k panství zábřežskému. Fara v Tatenici zanikla za třicetileté války a byla 1707 obnovena. Roku 1515 přip. se tu zákupní rychta (Nová sb. č. 699).

otištěna u Fr. Poštulky, Hejtmanství Zábřežské, 46. — [96]) Otišt. tamže, 50, Nová sb. 137. — [97]) ZDO I. 896. — [98]) ZDO I. 436. — [99]) ZDO X. 616. — [100]) Hübel, 36.

[1]) ZDO II. 295. — [2]) ZDO IV. 543. — [3]) ZDO I. 461, II. 349. — [4]) ZDO XIII. 12, Parsch, 294. — [5]) ZDO I. 709. — [6]) P I. 130. — [7]) P VI. 114. — [8]) Nová sb. — [9]) ZDO XIII. 11, Parsch, 294. — [10]) CDM IV. 1, 86. — [11]) CDM VIII. 80. — [12]) ZDO X. 386. — [13]) P VI. 242, AČ VI. 543. — [14]) ZDO XVIII. 5. — [15]) Salbuch č. 284., f. 106. — [16]) PO XXIV. 344, XXXIII. 542. — [17]) ČČH XXXV. 36. — [18]) CDM IV. 46, Nová sb. — [19]) LSA 87, 89. — [20])

Třebařov, dříve Třebovařov, něm. Triebendorf, nyní městečko (1846 ves), s far. kostelem sv. Trojice, k 1267—75 viz u Koruny. R. 1270 jmenuje se tu zákupní rychta, 1602 dvě zákupní rychty (jedna na velké, druhá na malé straně).[18]) K 1365—1490 viz u Mor. Třebové. R. 1770 zřízena lokalie, 1784 kuracie, 1843 fara.

Třebařov Malý, něm. Klein Triebendorf, k 1602 viz u Třebařova (malá strana).

Třebařovský dvůr, něm. Triebenhof, založen kolem 1780.

Třeština, něm. Trittschein, s far. (od 1852) kostelem sv. Ant. Pad., k 1353 viz u Dubicka, 1384 u H. Sukolomě, 1411—47 u Zábřeha a 1490 u Brnička. Oldřich, Vilém a Heřman bratři z Miličína pustili 1515 Třeštině roboty pod plat a 1565 Jan z Boskovic dal Třeštině odúmrt.[19])

Václavov, něm. Watzelsdorf, přip. se 1392,[20]) k 1480 viz u Kolšova.

Výšehoří přip. se 1397.[21])

Zborov, k 1464 viz u Hoštejna. R. 1602 byla tu zákupní rychta.[22])

Na panství zábřežském zanikly vsi:

Budišov u Krasíkova, který má odtud své německé jméno Budigsdorf, přip. se 1360,[23]) k 1397 viz u Leštiny, 1447 u Zábřeha a 1490 u Brnička.

Byčánkov, k 1464 viz u Hoštejna.

Hadovec u Tatenice, přip. se 1412,[24]) k 1481 viz u Šilperka, 1517 u Tatenice.

Medelské, přip. se 1385,[25]) k 1397—1490 viz u Brnička.

Ospit; po smrti Jana Kliče z Ospitu 1460 připadly pusté vsi Ospit a Sudín Vilémovi z Miličína.[26]) K 1460 viz u Mírova, 1490 u Mor. Třebové.

Otlíkov u Tatenice, 1481 u Šilperka, k 1517 viz u Tatenice.

Sluhoňov, též Sloňov neb Slohoňůvek, přip. se 1349,[27]) k 1373 viz u Sudkova, 1384 u H. Sukolomě, 1490 u Brnička.

Sudina, k 1447 viz u Tatenice, 1460 u Ospitu, 1460 u Mírova, 1517 u Tatenice.

Tateničky, k 1360 viz u Krasíkova.

Dřínovice, k 1490 viz u Brnička.

Závořice zanikly blíže Postřelmova. Již 1382 jmenuje se tu tvrz.[29]) Svatobor z Závořic int. 1391 tvrz a zboží v Závořicích, půl Olešné a Hrabyšiny Výškovi a Domanovi bratřím ze Závořic.[30]) Kunrát Zilstrank z Sobotína int. 1415 tvrz a zboží v Závořicích Markvartovi ze Zvole, který int. 1437 toto zboží Janovi z Mírova.[31]) Karel z Vlašimě int. 1466 půl Závořic s tvrzištěm Janu Tunklovi z Brníčka.[32]) Díl Závořic byl biskupským lénem a 1441 držel jej spolu s Ráječkem Jan z Závořic.[33]) Jiný díl viz k 1408 až 1481 u Jevíčka, 1564 viz u Zvole.

Střížov, k 1464 viz u Hoštýna.

Jankov, k 1446 u Tatenic, 1464 u Hoštýna.

Protivanov zanikl u Drozdova, k 1464 viz u Hoštýna.

Studenec, k 1373 viz u Sudkova.

Lhota, k 1447 viz u Zábřeha, 1490 u Brnička.

Zamišov, k 1490 u Brnička.

Literatura: L. Falz, Geschichte der Stadt Hohenstadt, Zábřeh 1920; Fr. Poštulka, Okr. hejtmanství Zábřežské, Zábřeh 1920; V. Mildner, Pamětní kniha obce Jedlí; Die ehem. Augustiner-Eremiten-Kloster Mariakron bei Budigsdorf, Not. 1888; L. Hoffmann, Augustiner Eremitenkloster Mariakron, ZVGMS XI.; Fr. Hrubý, Závořice, SA VIII. O patrimoniálním archivu viz u A. L. Krejčíka, Příspěvky k soupisu archivů velikých statků, Praha 1929.

BLUDOVSKÉ PANSTVÍ A STATEK CHROMEČ.

Bludov, něm. Blauda, s zámkem z r. 1624 (1708 rozšířen), far. kostelem sv. Jiří (zde hrobka Žerotínů), poutním kostelíkem Božího Těla (týž byl 1784 zrušen, ale 1835 znovu otevřen a zbytky hradu Bludova. Ve falsu z 14. st.

ZDO VI. 458. — [21]) ZDO VI. 520. — [22]) Nová sb. — [23]) ZDO I. 708. — [24]) ZDO VIII. 48. — [25]) ZDO IV. 543. — [26]) Lechner I. 109. — [27]) ZDO. I. 126. — [28]) ZDO IV. 237. — [29]) ZDO VI. 373. — [30]) ZDO VIII., 523, X. 171. — [31]) ZDO XI. 269. — [32]) Lechner I. 101.

k r. 1200 jmenuje se Blud z Bludova,[1]) 1262 pak Jindřich z Bludova (Blutaw).[2]) V prvé pol. 14. st. drželi Bludov páni z Lipého a podle dědických smluv z r. 1346 měli Bludov držeti nedílně bratři Jindřich, Čeněk a Pertolt z Lipého.[3]) Později koupil hrad Bludov od Čeňka z Lipého markrabí Jan, jenž 1371 odkázal hrad a ves Bludov a vsi Radomilov (Radmolsdorf), Bratrušov (Bratersdorf), Chromeč (Chrumicz) a neznámý dnes Engelsdorf svému synu Prokopovi.[4]) Zboží pak přešlo na markr. Jošta, jenž 1397 zastavil Bludov Jindřichovi z Dambořic.[5]) V l. 1412—18 seděl tu Smil Loučanský z Kunštátu, ačkoliv král Václav IV. dal 1415 hrad a ves Bludov a Bohutín lénem jeho protivníku Bočkovi z Kunštátu.[6]) Po válkách husitských držel Bludov nejprve (od 1436) Beneš z Valdštejna, pak Tunklové z Brnička, až 1496 Jindřich Tunkl prodal zboží bludovské Janovi st. z Žerotína. Odtud měl Bludov stejné majitele s Šumperkem; tak 1549 seděl tu syn Petra z Žerotína Přemek († 1558), jehož manželkou byla Kateřina z Rýzmberka,[7]) pak Bedřich z Žerotína, jenž dal 1565 Bludovským odúmrt a 1568 prodal olomouckému biskupu Vilémovi za 11.000 zl. mor. hrad a ves Bludov s pod.[8]) Než již biskup Jan prodal 1573 Bludov za 12.000 zl. Janovi z Boskovic (vyminil si však podací).[9]) Jan dal Bludov v manství Petru ml. Horeckému z Horky (manželkou jeho byla Eliška z Víckova), jenž 1578 odkázal léno svým dcerám Alině a Johance Horeckým.[10])

Po smrti Jana z Boskovic 1589 dědil Bludov jeho synovec Ladislav Velen z Žerotína, od něhož však brzo koupil zboží Jan z Žerotína na Losíně. R. 1610 seděl tu Janův syn Frydrych z Žerotína (jeho manželkou byla 1612 Johanka Bruntálská z Vrbna), který 1613 osvobodil Bludovské od některých robot a 1613 prodal (int. 1614) za 35.000 zl. mor. Bludov evangelíku Janu st. Odkolkovi z Oujezdce.[11]) Fara byla však pod kolaturou biskupa a proto 1613 uvádí se mezi farami katolickými.[12]) Jan st. Odkolek byl 24. března 1619 od svých služebníků v Temenici zavražděn (pohřben v Šumperku),[13]) načež jeho synovci Janu ml. Odkolkovi byl statek pro účast v povstání konfiskován, odhadnut na 60.000 tolarů a dán Karlovi knížeti z Liechtenštejna.[14]) Než již 1624 seděl na Bludově Kryštof Karel hr. z Liechtenštejn-Kastelkornu (intabulováno však teprve 1634),[15]) jenž zemřel 1648. Bludov dědil pak jeho synovec Maximilian hr. z Liechtenštejn-Kastelkorn, jenž 1667 potvrdil Bludovu privilegia a zanechal 1676 panství svému synovi Kryštofu Filipovi hr. Liechtenštejn-Kastelkorn. Dále dědil Bludov syn Kryštofův František Antonín, jenž 1708 potvrdil Bludovu privilegia a prodal 1710 Bludov a Chromeč za 182.400 zl. Janu Joachymovi z Žerotína na Losíně (int. 1726, ZDO V. 128, 194, 199, zemřel 1716). Janův syn Jan Ludvík hr. z Žerotína (zemřel 1761) měl 1738 s Bludovskými velké spory o roboty a jejich privilegia.

R. 1763 byl Bludov s Chromčí a Třemeškem int. synum Jana Ludvíka Janu Karlovi, Ludvíku Antoninovi a Josefu Karlovi hr. z Žerotína (ZDO VIII. 18). Po Josefu Karlovi (zemřel 26. září 1818), dědil syn Fr. Josef hr. z Žerotína (zemřel 30. května 1845). Syn Fr. Josefa Zdeněk hr. z Žerotína prodal 1863 Bludov za 297.000 zl. Gabriele hr. z Žerotína, rozené hr. de Almassy (zemřela 17. listopadu 1896), která 1885 postoupila Bludov a Chromeč svému synovi Karlovi hr. z Žerotína (zemřel 26. prosince 1934). Pozemková reforma byla na panství provedena 1921—24 (vlastník Karel Zierotin, plocha 1176 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Bludov, Horní dvůr, většina lesního hospodářství, lihovar, zámek s parkem v Bludově a zřícenina Nový Hrad; zřízen byl zbytkový statek Chromeč a část lesu odprodána městu Šumperku. — Fara zanikla za třicetileté války, ale již 1631 byla obnovena. Na panství bludovském bylo od konce 15. st. mnoho rybníků.

Bohutín, v 15. st. Bohutínek, k 1415

[1]) Friedrich II. 351. — [2]) CDM V. S 33. — [3]) CDM VII. 633. — [4]) CDM X. 118, ZDB VI. 4. — [5]) CDM XII. 415. — [6]) P II. 398, ZDO IX. 145, Sedláček, Zbytky reg., 861. — [7]) ZDO XXV. 58. — [8]) PO XXIV. 7, Aa C I. b 23. — [9]) Kop. E 149, PO XXX. 305. — [10]) ZDO XXIX. 34, Kopiář arch. min. vnitra č. 89., f. 60. — [11]) ZDO XXXIII. 28, 36, PO XXXVIII. 221. — [12]) ČMM 1903 301. — [13]) Chaos Pess. — [14]) Slovák, Konf. prot., 14. — [15]) ZDO XXXVII. 21. — [16]) ZDO XXVII. 13, 24, PO XXX. 92. — [17]) ZDO I.

viz u Bludova, 1561 u Bartoňova a 1583 viz u Chromče.

Bratrušov, něm. Brattersdorf, s far. kostelem Všech sv. z 1603. K 1371 viz u Bludova, 1391 u Šumperka a 1570 u Losin. Fara byla 1603 evangelická, zanikla za třicetileté války, 1781 zřízena kuracie a 1860 fara.

Velviz, něm. Pföhlwies, přip. se teprve 1577.

Chromeč, něm. Krumpisch. Kolda z Postřelmova int. 1353 díl Chromče Svatoboru ze Závořic[17]); k 1371 viz u Bludova. R. 1414 držel zboží v Chromči, Postřelmově a Studénce Svatobor z Kožišova.[18]) K 1450 viz u Kožišova, 1464—1501 u Postřelmova. Karel ml., Bernart a Jan z Žerotína int. 1560 Chromeč, D. Studénky, Olešnou, Loučky, Hrabětín a pusté Třemeško (Střemeško!) Petrovi Bukůvce z Bukůvky, jenž koupil 1583 za 1000 zl. mor. od Jana a Zikmunda bratří vl. Felčanů z Hrabové Bohutínek (! int. 1587).[19]) V l. 1583—1609 seděl na Chromči syn Petrův Zikmund Bukůvka, po němž 1612 zůstala vdova Barbora Okrouhlická z Knínic a syn Albrecht Rohovlad Bukůvka (zemřel 1617).[20]) R. 1619 seděla na Chromči vdova po Albrechtovi Johanka, roz. Pivcová z Hradčan, a sirotci, evangelíci (poručníkem sirotků byl 1631 Michal z Hrádku).[21]) Johanka Pivcová byla posléze provdána za Bernarta Vinarského z Křišova, jenž 1654 int. Chromeč s tvrzí Zikmundovi Bukůvce z Bukůvky, který ještě téhož roku int. Chromeč své manželce Johance, roz. Kobylkové z Kobylího.[22]) Johanka (tehdy provdaná z Ostašova) prodala 1658 Chromeč s tvrzí a piv. a Bohutín za 15.000 zl. Maximilianovi hr. z Liechtenštejn-Kastelkornu.[23]) Odtud sdílel statek osudy Bludova.

Kopřivná, něm. Geppersdorf, s far. kostelem sv. Trojice; přip. se 1414 v městských knihách šumperských (Gunpersdarff). Fara přip. se tu 1594.[24])

Osikov, něm. Aspendorf, k 1570 viz u Losin. Ves byla krátce před 1570 založena Přemkem z Žerotína na místě lesa Czatzwald, kde pálily se miliře (Nová sb. č. 501).

Rejchartice, něm. Reigersdorf, s far. kostelem sv. Michala z 1643. Již 1351 byl tu (Richard villa) farní kostel (náležitý k děkanství šumperskému a diecesi olomoucké).[25]) K 1417 viz u N. Hradu. Fara zanikla za války třicetileté, 1784 zřízena kuracie.

U Kopřivné stával **Nový Hrad** (také Neuhaus, Furchtenberg neb Gabelsberg); přip. se 1374. Kolem r. 1400 držel zeměpanský hrad Nový Hrad a město Šumperk zástavou Boreš z Rýznburka a Jindřich z Lažan, od nichž tehdy vyplatil zástavu Mikuláš z Lobkovic.[26]) Václav IV. zapsal 1417 znovu hrad Neuhaus, řeč. Furchtenberg, město Šumperk, vsi Temenici, Bohdíkov, Hynčice, Rejchartice, Losiny, Rapotín, Petrovice, Vikýřovice, Sviberk (neznámé), Nánosné (neznámé), Frankštát, Hrabyšín, Novou Ves, Pusté Žibřidovice a Bartoňov Mikulášovi z Lobkovic, jenž tu seděl ještě 1420.[27]) Král Zikmund 1423 dal lénem Nový Hrad, jinak Gabelsberg, Benešovi z Valdštejna, který zboží držel ještě 1438.[28]) Dále seděl tu 1447 Bernart z Šumperka[29]) a 1480 držel Nový Hrad, k němuž náležela jako manství ves Mařikov, Jiřík Tunkl z Brníčka.[30])

Na panství zanikla ves Engelsdorf, k 1371 viz u Bludova a Neuhaus, k 1570 viz u Losin.

Literatura: J. Březina, Paměti obce Bludova, Bludov 1927.

PANSTVÍ RUDA A STATEK MLÝNICE.

Ruda nad Moravou, něm. Eisenberg an der March, dříve Moravská Ruda, městečko (od 1860) s far. kostelem sv. Vavřince z 1784 a zámkem z 1610. Již r. 1351 byl tu far. kostel (Ferreus Mons), náležitý k šumperskému děka-

260. — [18]) P II. 417. — [19]) ZDO XXVII. 8, XXIX. 87. — [20]) PO XLV. 131, ZDO XXIX. 78, Stav. arch. 1061, LSA 19. — [21]) ČMM 1922 147, 163, PO XLIII. 63. — [22]) ZDO I. 72, 73. — [23]) ZDO I. 102. — [24]) Březina, Šumperský okr., 265. — [25]) CDM VIII. 80. — [26]) AČ I. 538. — [27]) Sedláček, Zbytky reg., 78, 1043. — [28]) Ibid., 851, Bočkova sb. 10.503. — [29]) P III. 674. — [30]) P VI. 29.

nátu.[1]) K 1397 viz u Leštiny, 1411—47 u Zábřeha a 1490 u Brnička. Odtud sdílela Ruda osudy Zábřeha, až poručníci Ladislava Velena z Žerotína prodali 1596 Mor. Rudu, Bartoňov, Hostice, Kubčov, Komňátka, Raškov, novou ves Vlaské, Štědrákovu Lhotu, Janoušov, Hartíkov, Bušín, Olšany, Doubravici, Písařov, Bílou Vodu, Březnou a Bludov za 52.500 zl. mor. Janovi st. z Žerotína na Losíně, ale Ladislav Velen koupil 1615 od poručníků po neb. († 1614) Bernartovi z Žerotína, synovi Janovu, panství (tvrz a ves Rudu, Bartoňov, Hostice, Komňátka, Kubčovský dvůr, Raškov s pod., novou ves za Raškovem (nynější Holba), novou ves na Vlaském, Hartíkov, Lhotu, Janoušov, Jakubovice s pod., Bílou Vodu, Březnou (Horní Březinu), Písařov s pod., Bušín, Olšany, Doubravský dvůr, městečko Krumperky s pod., Vysoký Potok, novou ves Valteřovice a Křivou Vodu.[2]) Ladislavu Velenovi byla Ruda konfiskována a dána jakožto léno království českého Karlovi knížeti z Liechtenštejna.[3]) Léno drželi pak regenti domu knížat z Liechtenštejna. Pozemková reforma byla na panství rudském, kolštejnském a hanušovickém provedena 1922—28 (plocha 14993 ha, vlastník Jan II. kníže z Liechtenštejna), postátněno bylo lesní hospodářství, pily v Hanušovicích a Karlově, vlastníku byl propuštěn zámek a zříceniny hradu v Kolštejně; zcela byly rozděleny dvory Doubravice, Gotzendorf, Kolštejn, Vikantice a Vojtíškov.

Fara v Rudě byla 1563 luterská,[4]) za váky třicetileté zanikla, 1678 byla obnovena. U Rudy byly již v 14. st. doly na železnou rudu, Komenského mapa Moravy uvádí tu také sklárny. R. 1885 byla Ruda rozdělena v Horní a Dolní Rudu, ale po převratě byly opět obě obce sloučeny.

Krumperky, něm. Grumberg, městečko s far. kostelem sv. Marie Magdaleny. Krumperky založil 1598 Bernart z Žerotína, který dal 1612 obci rozsáhlá privilegia. R. 1612 byly Krumperky povýšeny na městečko. (Zprávy arch. koresp., Krumperk.)

Šilperk, něm. Schildberg, městečko s radnicí a děkanským kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1755. R. 1351 připomíná se v Šilperku far. kostel, náležitý k děkanátu šumperskému.[5]) Již v pol. 14. st. drželi Šilperk Šternberkové.[6]) Později drželi Šilperk, nejspíše zástavou, 1446 bratři Pardus a Bohušek z Drahanovic,[7]) 1460 Hynek z Mírova a 1466 Hroch z Přeboz,[8]) než teprve 1481 Albrecht st. z Šternberka int. Janovi z Dalčic (manželkou tohoto byla Anežka z Lešan) tvrz a městečko Šilperk s pod. Tatenice s pod., Lubník, Crhov, Hadovec, Psotkytl(!), Janušov, V. a M. Herultice, Šumvald s pod., Orlíkov, Sudinu, železný hamr nad Šilperkem a huti sklenářské.[9]) Dcera Janova Kateřina z Dalčic provdala se pak za Alše Krčmu z Koněpas, jehož synové Beneš a Vaněk Krčmové darovali 1521 městečku Šilperku a vsím Březné, Bukovici a Cotkytli odúmrt a dovolili poddaným z těchto vsí bráti dříví z hor panských.[10]) Beneš Krčma int. 1531 Šilperk s příslušenstvím Hynkovi Berkovi z Dubé, jehož manželkou byla Bohunka z Lomnice.[11]) Tato po smrti manželově 1556 osvobodila poddané v Šilperku, Březné, Bukovici i jinde od robot, 1560 stanovila počet várečných domů v Šilperku na 29, 1562 pustila odúmrt Studénkám a seděla tu ještě 1569.[12]) Dále nabyl panství šilperské Jan z Boskovic, který je 1574 int. Matyáši Žalkovskému z Žalkovic.[13]) R. 1577 městečko vyhořelo.[14]) Jan Žalkovský z Žalkovic potvrdil 1593 29 krčem vařecích v Šilperku a nařídil, aby poddaní z vesnic brali pivo jedině z Šilperka,[15]) a spolu s bratřími nedílnými Hynkem a Zdeňkem Žalkovskými int. 1598 hrad pustý a městečko Šilperk s pod. a předměstím, Dolní Březnou, Studénky s pod., Bukovici, Crhov, Herultice, Mlýnici s huti sklenou, Červenou Vodu a Šanov Pavlovi Katharynovi z Katharu.[16]) Pavlovi synové Petr a Jan Katharynové int. již 1602 zboží (prodej za 16.000 zl. mor.) Janovi st. Odkolkovi z Oujezdce, jemuž byl pro účast v odboji konfiskován a dán jakožto léno koruny české Karlovi kni-

[1]) CDM VIII. 80. — [2]) ZDO XXXIV. 7, ČČH XXXV. 36, 40. — [3]) Slovák, Konf. prot., 10. — [4]) Hübel, 32. — [5]) CDM VIII. 80. — [6]) ZDO I. 532. — [7]) P III. 562. — [8]) P IV. 297, 498. — [9]) ZDO XII. 20, 21. — [10]) Nová sb. — [11]) ZDO XXIII. 7, 10. — [12]) Nová sb., LSA 60, 143. — [13]) ZDO XXIX. 21. — [14]) ZDVGMS XXI. 83. — [15]) Nová sb. — [16]) ZDO XXXI. 25. — [17]) ZDO

žeti z Liechtenštejna.[17]) Ještě r. 1624 zdržovali se na panství šilperském predikanti.[18])

Před válkou třicetiletou bylo městečko ještě s polovice české (1602 přijímalo z Olomouce česká naučení)[19]), kolem 1670 již jen třetina měšťanů měla česká jména. Maximilian kníže z Liechtenštejna udělil 1630 Šilperku dva jarmarky.[20]) R. 1713 zuřil v Šilperku mor, 1742 vypálili městečko Prusové a 1802 Šilperk znovu vyhořel.

Alojzov, něm. Aloisthal, 1846 železárna u Rudy.

Bartoňov, něm. Bartelsdorf. K r. 1417 viz u N. Hradu. Karel ml. z Žerotína int. 1561 Bartoňov, Bohutínek a Radomilov Mikuláši Felcanovi z Hrabové, jehož manželkou byla 1562 Salomena z Nadějova a který seděl tu ještě 1570.[21])

Český Bohdíkov, něm. Böhmisch Märzdorf, s far. kostelem (od 1869) ap. Petra a Pavla z 1725. Již r. 1351 byl tu (Martini villa) far. kostel, náležitý k děkanátu šumperskému.[22]) K 1417 viz u N. Hradu. V l. 1564—69 seděl tu Tobiáš Prog z Velmic, jehož manželkou byla Anna, dcera Šimona Edera z Šťavnice,[23]) a 1594 Jan st. Odkolek z Oujezdce, jemuž bylo panství pro účast v odboji konfiskováno a připojeno k Rudě.[24]) Fara zanikla za třicetileté války a byla 1869 obnovena.

Horní Březná, něm. Friesedorf, náležela již 1358 k zboží šilperskému[25]); k 1464 viz u Hoštejna, 1481—1598 u Šilperka.

Bukovice, k 1521—98 viz u Šilperka.

Bušín, k 1490 viz u Brníčka.

Crhov, k 1481—1598 viz u Šilperka.

Březenský Dvůr, něm. Friesehof, dříve Dolní Březná, vznikl parcelací dvora.

Hartíkov, něm. Hacklesdorf, k 1397 viz u Leštiny, 1447 u Zábřeha, 1490 u Brníčka.

Heroltice, něm. Herautz, s far. (od 1854) kostelem sv. Jana Křtit., 1481 Velké a Malé Heroltice, k 1481—1598 viz u Šilperka.

Holba, něm. Halbseit, nyní část Hanušovic (viz u Hanušovic).

Hostice, něm. Hosterlitz, k 1397 u Leštiny, 1411—47 u Zábřeha (Dolní a Horní Hostice), 1490 u Brníčka.

Hrabenov, něm. Rabenau, přip. se 1480.

Jakubovice, něm. Jokelsdorf, dříve i Kubčov, s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie. Již r. 1351 byl tu (Jacobi villa) far. kostel, jenž byl počítán k šumperskému děkanátu.[26]) K 1397 viz u Leštiny, 1411—47 u Zábřeha, 1464 viz u Hoštejna. Fara zanikla za třicetileté války, 1785 zřízena lokalie.

Janoušov, něm. Janauschendorf, přip. se 1397 (viz u Leštiny), k 1481 viz u Šilperka.

Karlov, něm. Karlsdorf, s far. kostelem sv. Josefa Cal. z 1792; osada vznikla teprve v 17. st., 1786 zřízena lokalie, 1843 fara.

Komňátka, něm. Kömeth, k 1397 viz u Leštiny, 1411—47 u Zábřeha, 1490 u Brníčka.

Štědráková Lhota, něm. Tschödrich, přip. se 1397, 1411 viz u Zábřeha. R. 1509 přip. se tu zákupní rychta.

Olšany, něm. Olleschau, k 1490 viz u Brníčka.

Písařov, něm. Schreibendorf, s far. kostelem Rozeslání apošt. (1785 sv. Barbory). R. 1351 byl tu far. kostel (Scriptoris villa), náležející k děkanství šumperskému[27]); k 1464 viz u Zábřeha. Fara zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena kuracie.

Vysoký Potok, něm. Hohenfluss, přip. se 1615.

Zlatý Potok, něm. Goldenfluss, vznikl v 2. pol. 16. st.

Radomilov, něm. Radomühl, k 1371 viz u Bludova, 1561 u Bartoňova.

Rašťkov, něm. Nikles, s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1722—33. Již r. 1351 byl tu (Nicols) far. kostel náležitý k děkanství šumperskému.[28]) K r. 1397 viz u Leštiny, 1411—47 u Zábřeha, 1490 u Brníčka. Obecní registra byla vedena do 1671 česky, odtud německy. Fara zanikla a byla teprve 1784 obnovena.

Dolní Studénky, něm. Schönbrunn, s far. kostelem sv. Leonharda z 1840. R. 1353 držel půl Studének Vok ze So-

XXXIII. 32, Slovák, Konf. prot., 14. — [18]) ČMM 1915 192. — [19]) Berger, Die Besiedlung etc. 222. — [20]) Nová sb. — [21]) ZDO XXVII. 13, 24, PO XXX. 92, Salbuch č. 287., f. 336. — [22]) CDM VIII. 80. — [23]) PO XXIV. 52. — [24]) PO XXX. 304, Slovák, Konf. prot. 17. — [25]) ZDO I. 532. — [26]) CDM VIII. 80. — [27]) CDM VIII. 80. — [28]) CDM VIII. 80. — [29]) ZDO I. 262. —

vince[29]); k 1414 viz u Chromče. Jan z Eychholze int. 1446 Studénky, půl Sluhoňova a Dluhomilova Janu Tunklovi z Brnička.[30]) K 1450 viz u Kolšova, 1490 u Brnička. Ladislav z Boskovic int. 1518 Studénky Kateřině z Dalčic a jejím synům Benešovi a Vaňkovi Krčmům z Konepas[31]) a posléze Kryštof z Boskovic int. 1527 Studénky a pusté Třemeško Petrovi z Žerotína.[32]) K 1562—98 viz u Šilperka. Fara zanikla tu v pol. 17. st., 1784 obnovena kuracie

Šanov, něm. Schönau, přip. se 1567, k 1598 viz u Šilperku.

Temenice (1438 Tymenec), něm. Hermesdorf; k 1417 viz u N. Hradu. V pol. 16. st. tvořila ves vlastní statek, jejž držel 1566—82 Frydrych Odkolek z Oujezdce,[33]) pak 1595 jeho synovec evang. Jan st. Odkolek z Oujezdce, který byl 24. března 1619 ubit v Temenici vlastní čeládkou.[34]) Statek byl pak konfiskován a dán pluk. Hanibalovi z Schaumburka, který jej postoupil Karlovi knížeti z Liechtenštejna.[35]) V 1. pol. 17. st. založena byla Horní Temenice, nyní část vsi. Gruntovní knihy 1617 založené byly české.

Vlaské, něm. Blaschke, založeno krátce před 1596, neboť toho r. jmenuje se nová ves slove „na Vlaským" (PO XXXVII. 372).

Bílá Voda, něm. Weisswasser, přip. se teprve 1615.

Červená Voda, něm. Rothwasser, nyní městečko s far. kost. sv. Matouše z 1686. Ves vznikla krátce před 1596 na místě zaniklých Horních Heroltic[36]) (k 1598 viz u Šilperku) a měla na poč. 17. st. již faru; táž zanikla, ale 1640 byla obnovena.

Křivý Potok, něm. Krummwasser, přip. se 1615.

Na panství zaniklo Nánosné, k 1417 viz u N. Hradu. Adolfov, 1351 byl tu (Adolfi villa) farní kostel, jenž náležel k děkanátu šumperskému (CDM VIII. 80).

Statek Mlýnice:

Mlýnice, něm. Lenzdorf.

Dvůr Mlýnice, něm. Lenzhof, s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1773. R. 1574, kdy byla zde sklárna, náležela Mlýnice k Šilperku. Po r. 1620 byla Mlýnice samostatným statkem, který Ferdinand Ota Langer v. Langendorf prodal 1739 za 15.000 zl. rýn. k panství rudskému.

Město Šumperk, něm. Mährisch Schönberg, municipální ochranné město s radnicí (nová z r. 1908), bývalým zámkem, děkan. kostelem sv. Jana Křtit. z 2. pol. 17. st., hřbitovním kostelíkem sv. Barbory z 1753, fil. kostelem Zvěstování P. Marie (dříve dominikánským). R. 1297 připomíná se v Šumperku (Senberch) dominikánský klášter.[1]) Město bylo původně zbožím zeměpanským, ale v 1. pol. 14. st. drželi je zástavou páni z Lipého. Markr. Karel udělil 1340 Pertoltovi, Čeňkovi a Jindřichovi z Lipého pro jejich panství šumperské táž horní práva, jakých užíval Německý Brod.[2]) Při dělení lipských panství 1346 měli držeti Šumperk všichni bratří z Lipého společně, ale 1347 Jindřich a Pertolt z Lipého zastavil město Čeňkovi z Lipého.[3]) Roku 1351 jmenuje se děkanát šumperský, který byl tehdy připojen k diecesi litomyšlské.[4]) V 2. pol. 14. st. byl Šumperk již přímo v držení markraběte. Markr. Jošt dal 1391 městu privilej, aby na mili cesty kolem města pivo šenkováno nebylo, téhož roku osvobodil od odúmrti a udělil městské právo olomoucké Šumperku, Frankštatu a St. Městu (Antiquae Goldes) a odúmrt rychtářům v Losinách (Ulrichsdorf), Rapotíně (Reypotendorf), Petrovicích (Petersdorf), Vikýřovicích (Weykersdorf) a Bratrušově (Bradruschendorf).[5]) K r. 1400 viz u N. Hradu. R. 1425 zpustošili město a zničili dominikánský klášter husité. V 15. st. drželi město zástavou držitelé N. Hradu (viz u N. Hradu). Privilegia města potvrdil 1419 Václav IV., 1437 král Albrecht a 1492 Vladislav II.[6])

Před r. 1490 koupil zástavu města Albrecht st. z Šternberka,[7]) později získal je Jan z Kunovic, který prodal r. 1507 se svolením Vladislava II. Šumperk Petrovi z Žerotína.[8]) R. 1513

[30]) ZDO X. 449. — [31]) ZDO XVIII. 7. — [32]) ZDO XXI. 4. — [33]) PO XXVII. 292, XXX. 383. — [34]) Chaos Pess., Kronika města Šumperka. — [35]) Slovák, Konf. prot., 14. — [36]) Berger, Die Besiedlung, 65.

[1]) CDM V. 61. — [2]) CDM VIII. 273. — [3]) CDM VII. 633, 716. — [4]) CDM VIII. 80. — [5]) CDM XII. 34, PO XXX. 3. — [6]) Chaos Pess., Cerroni II. 249. — [7]) P VI. 245. — [8]) Bočkova sb. 10.053. — [9]) Chaos Pess., Cerroni II. 249.

město i s klášterem dominikánským vyhořelo.[9]) Petr z Žerotína (katolík) dal 1514 odúmrt Postřelmovu a 1520 zapsal šumperskému špitálu úrok na Chromči[10]); byl velmi zámožným (tak 1528 zapůjčil Ferdinandovi I. 1044 kop č.)[11]) a zemřel 26. prosince 1530. Pak seděl na Šumperce syn Petrův Přemek z Žerotína (1530—58)[12]) a dále synové Přemkovi Bedřich, Jan a Petr z Žerotína.[13]) Bratři Jan a Petr byli 1559 přijati mezi pány starožitné, 1561 učinili s měšťany smlouvu o vystavování piva blíž míle města.[14]) R. 1562 Šumperští vykoupili se za 11.200 zl. mor. od Jana a Petra z Žerotína z poddanství, takže Šumperk stal se městem komorním, a 1569 koupili od Jana z Žerotína za 12.000 zl. mor. zámek v Šumperku, městečko Frankštát a ves Hraběšice.[15]) Zatím Petr z Žerotína (luterán) zemřel 1567 zanechav vdovu Zdislavu Berkovnu z Dubé a sirotka.[16])

Městská privilegia potvrdili a rozšířili: 1559 a 1562 Ferdinand I., 1567 Maximilian II., jenž 1574 slíbil, že Šumperk má býti napříště držán vždy jen ke komoře královské, 1577 Rudolf II. a 1610 Matyáš.[17]) R. 1581 Šumperk vyhořel.[18]) 1571 zuřil v městě mor, rovněž 1585.[19]) Fara byla 1566 luterská, také městská rada byla v 2. pol. 16. st. vždy luteránská, teprve 1604 byla osazena katolíky.[20]) R. 1619 počítalo se v městě 56 domů a na panství městském 131 poddaných.[21])

Pro účast v povstání ztratilo město své svobody a bylo darováno Karlu knížeti z Liechtenštejna.[22]) Již r. 1623 zahájena byla v městě protireformace. R. 1633 Karel Eusebius kníže z Liechtenštejna potvrdil Šumperku privilegia, ale zakázal evangelíkům pobyt v městě.[23]) Dne 18. června 1643 zmocnil se Šumperka švédský generál Torstenson. Po třicetileté válce nastaly v městě i okolí čarodějnické procesy (v Šumperku bylo v krátké době popraveno 25 osob, mezi nimi purkmistr Sattler a děkan Lautner. R. 1669 Šumperk i s kostely, radnicí a předměstími vyhořel, 1714 pomřelo morem na 300 lidí. Roku 1740 Marie Teresie potvrdila Šumperku privilegia.[24]) Dne 5. září 1786 byl Josefem II. zrušen zdejší dominikánský klášter. Roku 1785 založil vídeňský velkoobchodník Klapproth v Šumperku velkou továrnu na manchestr, 1805 založena dále Wagnerova a 1817 Oberleithnerova továrna na plátno, 1840 mechanická přádelna lnu, 1858 továrna na hedvábné látky, takže Šumperk zaujal přední místo mezi menšími moravskými průmyslovými městy.

S Šumperkem splynula ves Kunzendorf, která tvoří nyní šumperské předměstí.[25])

Na statku města Šumperku byly vsi:

Frankštát, něm. Frankstadt, s far. kostelem Nar. P. Marie. Ves přip. se 1350, kdy byla tu rychta.[26]). K 1391 viz u Šumperka, 1398 u Rabštejna, 1417 u N. Hradu, 1569 u Šumperka. Fara byla 1599 luterská, za války třicetileté fara zanikla, 1768 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1843 fara. Frankštát jmenuje se 1391 městečkem, 1398 až 1562 vsí a od 1569 opět městečkem.

Privilegium markr. Jošta z 1391 potvrdil Frankštátu 1419 Václav IV., 1437 Albrecht, 1492 Vladislav II., 1559 Ferdinand I., 1574 Maximilian II. a 1610 Matyáš.

Hraběšice, něm. Rabenseifen, přip. se 1569 (viz u Šumperku). R. 1841 zřízena zde kuracie při far. kostele sv. Martina a 1569 přip. se tu zákupní rychta.

Šentál, něm. Schönthal, založen 1690.

Les Rabenstein stával nejspíše u Hraběšic; r. 1519 přip. se v tomto lese zlaté a stříbrné doly, pro něž vydal 1528 Petr z Žerotína zvláštní horní řád.[27])

Liter.: Kronika města Šumperka v Chaos Pessinianum vydána D'Elvertem pod názvem Chronik der Stadt Schönberg; Fr. Harrer, Geschichte der

— [10]) LSA 246, PO XXIV. 140. — [11]) Kopiář arch. min. vnitra V. 21. — [12]) PO XVIII. 9, XXVI. 1. — [13]) PO XXIV. 410. — [14]) PO XLV. 33, PO XXVII. 195. — [15]) Chaos Pess., Cerroni II. 249, PO XXXI. 1, ZDO XXVII. 26. — [16]) PO XXIV. 329, ZDO XXVII. 6, PO XLV. 120. — [17]) Salbuch č. 287. f. 84, Bočkova sb. 10.509—15, Cerroni II. 249, Chaos Pess. — [18]) ZVGMS XXVII. 26. — [19]) Chaos Pess. — [20]) Hübel, 33, Hlídka XXII. 701. — [21]) ČMM 1922 175. — [22]) Slovák, Konf. prot., 11. — [23]) Nová sb. 501. — [24]) Bočkova sb. 8985. — [25]) Berger, Die Besiedlung, 223. — [26]) ZDO I. 170. — [27]) AČ XX. 305, Chlumecky, Reg., Iglau, 332.

Stadt Mähr. Schönberg, Šumperk 1923; E. Kubíček, K dějinám Šumperska, Mor. Sever 1924; I. Březina, Politický okres Šumperský, 1930; K. Umlauft-Fr v. Tersch. Chronik der Stadt M. Schönberg, 1901; I. Březina, Šumperský okres Brno 1932; K. Janetschek, Geschichtliche Nachrichten über Frankstadt und das Gut Johrnsdorf, 1884. Mnoho místopisných článků a politického okresu šumperského jest v časopisu Unsere Heimat, roč. I.—XIV.

PANSTVÍ TŘEMEŠEK.

Třemešek, něm. Johrnsdorf, zámek s dvorem. V pol. 14. st. náležel Třemešek pánům z Lipého a Čeněk z Lipého int. 1353 Třemešek s rychtou Svatoborovi ze Závořic.[1]) Dále před 1406 nabyl statku sňatkem s Kateřinou ze Závořic Beneš z Víckova, který před 1418 (int. 1420) prodal Třemešek s patr. Janu Gancarovi z Kolšova.[2]) K r. 1450 viz u Kolšova. R. 1464 psal se Toman Liška z Třemešku.[3]) Anna z Kolšova int. 1480 půl vsi Třemeška Jiříku Tunklovi z Brnička, který držel již druhou polovici vsi, k Zábřehu.[4]) Za válek uherských ves zpustla a před 1510 držel pustý Třemešek Jindřich Tunkl z Brnička.[5]) R. 1527 získal záměnou od Kryštofa z Boskovic pustý Třemešek, Dolní Studénky a Hrabišín Petr z Žerotína.[6]) K r. 1560 viz u Chromče. Jan Bukůvka z Bukůvky, syn Petra Bukůvky (zemřel 4. března 1561) a jeho manželky Johanky Zubovny z Mysločovic (zemřela 1585), založil 1587 zámek Třemešek (I. manželkou jeho byla Estera Syrakovská z Přerkova, zemřela 1589, II. r. 1592 Johanka Morkovská z Zástřizl).[7]) Jan Bukůvka zemřel 1617 a zanechal panství svému synovi Bernartu Bukůvkovi z Bukůvky, evangelíku, na jehož statku Třemešku zdržovali se ještě 1624 predikanti.[8]) Ještě r. 1633 poddaní na panství byli vesměs evangelíci.[9])

Po smrti Bernartově (zemřel 23. listopadu 1631) dědila dcera Anna Kateřina Maximiliana, provd. hr. z Martinic, která prodala 1653 (int. 1664) zámek Třemešek, Dol. Studénky s pod., Loučky s rychtou, Hrabišín s rychtou a Olešnou s rychtou za 18.000 tolarů Janovi hr. z Rotálu.[10]) Týž však 1674 int. statek Přemyslavovi z Žerotína,[11]) načež náležel Třemešek držitelům Bludova, Josef Karel hr. z Žerotína prodal 1771 Třemešek Antonii Oktavii z Žerotína, provdané sv. paní v. Stillfried, která 1804 postoupila statek svému synovi Rudigeru sv. p. v. Stillfried, jenž 1812 prodal Třemešek za 330.000 zl. Františkovi v. Tersch. R. 1861 koupili Třemešek Dr. Eduard Ulrich a Marie Ulrichová, roz. Kleinová. Po smrti Eduarda (zemřel 4. října 1881) dědil jeho polovici jeho syn Dr. Eduard Ulrich (zemřel 19. března 1904). Tuto polovici a také polovinu Marie Ulrichové, která zemřela 29. října 1904, dědily na třetiny Marie bar. Bourgouignon-Baumberg, Fanny bar. Maly-Wewanowic a Leopoldina bar. d' Elvert. R. 1906 koupil celé panství Richard ryt. Mauthner. Pozemková reforma byla provedena v I. 1922—26 (vlastník Richard Mauthner, plocha 562 ha); vlastníku propuštěn ze záboru dvůr a lihovar v Třemešku; dvůr D. Studénky byl zcela rozdělen.

Hrabišín, něm. Rabersdorf, přip. se 1358;[12]) v 14. st. seděli zde vládykové z Postřelmova a Závořic. K 1398 viz u Rabštejna, 1417 u N. Hradu a 1560 (Hrabětín) u Chromče.

Královec, něm. Königsgrund, vznikl na sklonku 17. st.

Krenišov, něm. Kröneshof, založen po r. 1750.

Loučky, něm. Wiesen, Vladislav II. int. 1498 Loučky a pusté Žibřidovice Janovi Rájeckému z Mírova.[13]) Lev a

[1]) ZDO I. 259. — [2]) P I. 150, II. 597, ZDO IX. 337. — [3]) P IV. 440. — [4]) ZDO XII. 16. — [5]) ZDO XVII. 10. — [6]) ZDO XXI. 4. — [7]) Houdek, Mor. vývody, 12, SA VI. 143, ZDO XXX. 139, XXXIII. 33. — [8]) ČMM 1922 147, 1915 192. — [9]) Falz, Geschichte von Hohenstadt, 93. — [10]) ZDO I. 6, 163. 1915 192. — [9]) Falz, Gesýhichte von Hohenstadt, 93. — [10]) ZDO I. 6, 163. — [11]) ZDO I. 264. — [12]) ZDO I. 600. — [13]) ZDO XVI. 3. — [14]) ZDO XXIII. 3. [15]) ZDO XIV. 9.

Hašek bratři Ráječtí z Mírova int. 1530 Loučku a díl Olešné Petrovi z Žerotína.[14]) K 1560 viz u Chromče.

Dolní Olešná, něm. Nieder-Ullischen, přip. se 1352; k 1384 viz u H. Sukolomě, Marketa Hřivínka z Honbic int. 1493 díl Olešné Jiříkovi z Vlašimě na Úsově a ten opět ihned Janu Rájeckému z Mírova.[15]) K 1530 viz u Loučky, 1560 u Chromče.

Plechy, něm. Plötsch, založena v pol. 17. st.

Dolní Studénky, něm. Schönbrunn, s far. kostelem sv. Leonharda, přip. se 1353; k 1510 viz u Třemešku. Stará fara 1653 zanikla, 1784 zřízena kuracie.

Liter.: K. Janetschek, Geschichtliche Nachrichten über Franstadt und das Gut Johrnsdorf, 1884.

PANSTVÍ KOLŠTEJNSKÉ.

Kolštejn, něm. Goldenstein, 1846 městečko (nyní město) s zámkem z 1597—1613, zříceninami hradu Kolštejnu a děkanským kostelem sv. Michala. Hrad Kolštejn vznikl při obchodní cestě z Moravy na Frývaldovsko, která přip. se v slezských pramenech již v l. 1282 a 1355. Zdá se, že na poč. 14. st. náležel okolí Kolštejna k Slezsku. Hrad kolštejnský připomíná se již 1301[1]) a 1325 držel zboží kolštejnské Jan Wustehube, který daroval toho roku klášteru P. Marie v Kamenci zboží v městečku St. Městě (Goldek) a vsi k témuž náležitě Mikulášovice (Niclausdorf), Stříbrnice (Stubensyfen), Wynrybe, Kunčice (Cunczendorf), Špiklice (Spilix), Chrastice (Kraftesdorf), Vysoké Žibřidovice (Syfirdesdorf), Valteřice (Waltersdorf), dvojí Vojtíškov (Woycehsdorf), lesy od hranic polských až k hranicím provincie kladské, k pramenům řeky Moravy (Marc) a po ves Šleglov (Slegelsdorf) a Sobotín (Sybothendorf).[2]) Již tehdy dolovalo se na Kolštejnsku hojně zlato a markr. Karel daroval 1340 Pertoltovi, Čeňkovi a Jindřichovi z Lipého pro jejich panství kolštejnské táž horní práva, jaká mělo jejich zboží německobrodské.[3]) Při dělení statků lipských 1346 obdržel panství kolštejnské (Goldenstein) Čeněk z Lipého, jenž však ještě téhož roku zaměnil zboží svému bratru Pertoltu z Lipého.[4]) R. 1351 jmenuje se v Kolštejně (Golddescam) farní kostel, jenž náležel k děkanství šumperskému a diecesi litomyšlské.[5])

Na počátku 15. st. držel zástavou neb jako léno královské Kolštejn Heník z Valdštejna, jenž stranil husitům a byl 1427 zabit v Praze, načež jeho syn Heník z Valdštejna int. 1437 hrad Kolštejn (Goldstein), a městečko St Město (Goldenek), Habartice, Hanušovice, Chrastice, Žibřidovice, Valteřice, Šleklov (Sleglaw) a Vikantice s skelnou hutí Benešovi a Haškovi bratřím vlastním z Valdštejna, z nichž Beneš prodal ještě před 1437 (int. 1448) hrad a městečko Kolštejn s mýtem, dvě skelné huti, městečko St. Město s mýtem, Chrastice, Vysoké Žibřidovice, Valteřice, Hanušovice, Habartice, Vikantice a Šleklov Markvartovi ze Zvole (seděl tu 1437—39).[6]) Již 1448 seděl na Kolštejně Markvartův syn Hynek ze Zvole (manželkou jeho byla Anna z Miličína, synové 1467 Jan, Bohuš a Vilém ze Zvole), jenž stál ve válce 1468 na straně Matyáše Korvina a zemřel 1486.[7]) Po jeho smrti drželi panství nedílně jeho synové Jan (zemřel 1516), Vilém a Bohuš (zemřel 2. února 1530) ze Zvole.[8])

Po Bohušovi dědili 1530 jeho synové Hynek (zemřel 1536), Petr a Jan ze Zvole, dále seděli tu 1542—48 bratři vl. Hynek a Jindřich ze Zvole[9]) a posléze Václav ze Zvole (syn Bohuše ze Zvole), jenž obtěžoval poddané na Kolštejnsku robotami a dávkami a zemřel před 1567 (přip. se vdova Mar-

[1]) Berger, Die Besiedlung etc., 236. — [2]) CDM VI. 289. — [3]) CDM VII. 273. — [4]) CDM VII. 633, 637. — [5]) CDM VIII. 80. — [6]) ZDO X. 11, 798, P III. 351, Cerroni II. 249. — [7]) ZDO X. 798, XII. 18, LA k 1467. — [8]) P VI. 225, VII. 162, 264, PO VIII. 121. — [9]) ZDB XXII. 35. — [10]) Salbuch č. 286.,

keta Hodějovská z Hodějova a jeho sestra Barbora Zvolská);[10]) tehdy prodávala se příze ze St. Města a Kolštejna až do Vratislavy.[11]) Václavova sestra Barbora provdala se za Jana st. Černčického z Kácova, který před 1570 prodal zboží kolštejnské Karlovi st. z Žerotína, na jehož žádost Maximilian II. znovu vysadil 1570 Kolštejn na městečko a nadal je dvěma jarmarky.[12]) Karel st. z Žerotína postoupil 1578 zboží kolštejnské Janovi ml. z Žerotína, jehož sestra Bohunka z Žerotína po smrti Janově prodala 1581 zámek a městečko Kolštejn s piv., hamry, mýtem a pod., městečko Staré Město s mýtem a pod., Grunt s pilou na řece Bortě, Nový Losín, Vysokou Elbu, Pleč (Platsch), Hanušovice s pod., Habartice, Rudku (Erzberg!), Vikantice, Šleklov, Chrastice, Žibřidovice, Valteřice, Vojtíškov s mýtem, N. Moravu s pod., Velkou Moravu, Novou Ves, Hynčice, Stříbrnice (Štubnsyfn), Špiklice, Kunčice a Ostružnou (Špernhaub!) Hynkovi Bruntálskému z Vrbna.[13])

Hynek Bruntálský daroval 1592 Kolštejnským les a patronát kostela a 1592 nařídil, aby na celém panství byli přijímáni za faráře jen kněží luterští.[14]) Hynek zemřel 1596 a zanechal syny Jana, Jiřího a Štěpána Bruntálské a vdovu Krystynu z Rogendorfu (PO XXXIII. 385, 387). Hynkův syn Hanuš Bruntálský († 1608) potvrdil 1604 Kolštejnu privilegia[15]) a zanechal panství svým synum Hynkovi († 1614) a Bernartovi († 1613) Bruntálským z Vrbna, kteří 1611 postoupili Kolštejnu dům na radnici a 1613 vystavěli v Kolštejně nový kostel.[16]) Po smrti Hynkově (týž měl 1609 svatbu na zámku rosickém) 1615 prodali rukojmí za 130.000 zl. mor. zboží kolštejnské evangeliku Hanuši Petřvaldskému z Petřvaldu.[17]) Týž zúčastnil se stavovského povstání, zemřel však ještě před konfiskacemi, jeho statek kolštejnský byl konfiskován a dán jakožto léno koruny české (v ceně 200.000 tolarů) Karlu knížeti z Liechtenštejna.[18]) V l. 1645—48 byla na zámku císařská posádka, která činila Švédům v okolí značné potíže. Panství drželi pak vždy vladaři rodu knížat z Liechtenštejna; privilegia potvrdil 1685 Jan Adam Ondřej kníže z Liechtenštejna, jenž odkázal léno kolštejnské 1711 Ant. Floriánovi knížeti z Liechtenštejna, 1784 Alois, 1793 František a 1806 Jan knížata z Liechtenštejna.[19])

Z průmyslových závodů na sklonku 18. st. byly u Kolštejna mosazné hamry, ve Vikanticích a Pleči železné hamry, sklárny byly v Stříbrnici, Špiklici, V. Vrbně, Rudkově, Morávce (nyní ves Sklenné), 1732—89 pracovala skelná huť v Josefově, 1788 založena huť v Kunčicích.[20]) Na počátku 19. st. byly v provozu železárny Františkov. Roku 1570 přip. se tu zákupní rychta.

Staré Město, něm. Altstadt, město s far. kostelem sv. Anny, radnicí z 1. pol. 17. st. R. 1325 náleželo St. Město klášteru Kamenci (viz u Kolštejna), bylo však zcizeno a teprve 1346 Pertoltem z Lipého klášteru vráceno (Antiquum Goldek).[21]) R. 1351 stával tu farní kostel, náležitý k děkanství šumperskému (Antiquum Goldeck).[22]) K 1391 viz u Šumperka, 1447 u Kolštejna. Za uherských válek kolem 1470 bylo město vypáleno Jiříkem Tunklem z Brníčka.[23]) Fara byla tu 1559 luterská.[24]) Ferdinand I. dal 1560 na žádost Václava ze Zvole vysadit Staré Město znovu na město s právem dvou jarmarků a týdenního trhu.[25]) Hynek Bruntálský udělil 1582 St. Městu právo prodeje soli ve vsích Valteřicích a Chrasticích, Vojtíškově, Velké a Malé Moravě, Nové Vsi Žibřidovicích, Kunčicích, Špiklici, Skelné Huti a St. Hoře a 1584 přeměnil St. Městu pěší i jízdné roboty v plat.[26]) Hanuš st. Bruntálský potvrdil a rozšířil 1604 městu privilegia, jež dále potvrdil 1684 Jan Adam Ondřej kníže z Liechtenštejnu a 1750 Marie Terezie.[27]) Fara staroměstská byla 1627 obsazena katolickým farářem, ale ještě 1647 byla většina far-

f. 84, PO XLV. 27, 112, XXVII. 3, XXIII. 97. — [11]) PO XXIV. 140. — [12]) Salbuch č. 287., f. 352, Horkého sb. — [13]) PO XXX. 374, 434, XXXI. 335, ZDO XXX. 69. — [14]) Hrejsa, Česká konfese, 351, Horkého sb. — [15]) Horkého sb. — [16]) Horkého sb. — [17]) ZDO XXXIII. 41. — [18]) Slovák, Konf. prot., 22. — [19]) ČMMZ XI. 267, Nová sb., Kolštejn. — [20]) Not. 1858 21, 22. — [21]) CDM VII. 278, 688. — [22]) CDM VIII. 80. — [23]) P VI. 54. — [24]) Hübel, 32. — [25]) Zlobického sb., Bočkova sb. 6572, Salbuch č. 287., f. 32. — [26]) Zlobického sb., Bočkova sb. 6573. — [27]) Nová sb., Bočkova sb. 6571. —

níků nekatolických. R. 1645 vyplenili St. Město Švédové.

Adamov, něm. Adamstal, 1686 byla tu tavírna železa a hamr, před 1700 založena ves.

Alojzov, něm. Aloisdorf, založen 1783. R. 1819 byla tu železárna.

Dolce, něm. Grund, založeny 1570, k 1581 viz u Kolštejna.

Elba, něm. Elbe, založena 1563, k 1581 viz u Kolštejna.

Habartice, něm. Ebersdorf; 1351 byl v Habarticích far. kostel, náležitý k děkanství šumperskému (Eberhardi villa),[28]) fara i kostel později zanikly. K 1437—1581 viz u Kolštejna. R. 1565 jmenuje se tu zákup. rychta (Nová sb. č. 699). R. 1562 byl tu železný hamr (PO XLV. 78).

Hajmrlov, něm. Heimerstahl, založen 1789 na místě parcelovaného dvora.

Mosazné Hamry, něm. Messinghammer, vznikly na sklonku 17. st.

Hanušovice, něm. Hannsdorf, městečko (od 1920) s far. kostelem sv. Mikuláše; přip. se 1325 a 1351 (Johannis villa), kdy byl zde far. kostel, náležitý k děkanství šumperskému.[29]) Fara byla tu 1561 luterská,[30]) zanikla a 1661 obnovena. K 1437—1581 viz u Kolštejna. R. 1439 jmenuje se tu zákup. rychta.[31])

Holba, něm. Halbseit, založena 1595, od 1920 spojena s Hanušovicemi.

Hynčice pod Sušinou, něm. Heinzendorf unter der Dürren Koppe, k 1581 viz u Kolštejna. R. 1557 přip. se tu rychta.[32])

Josefová, něm. Neu Josefstal, založena 1789 na místě zrušené sklárny.

Chrastice, dř. Krastice, něm. Kratzdorf, k 1325—1581 viz u Kolštejna, 1582 u St. Města. R. 1562 přip. se tu dědičná rychta.[33])

Kronfelzov, něm. Kronfelstal, založen na poč. 19. st.

Kunčice, něm. Kunzendorf, k 1325 až 1581 viz u Kolštejna, 1582 u St. Města. R. 1564 přip. se tu dědičná rychta.[34])

Květná, něm. Blumenbach, založena 1788 na místě bývalé sklárny.

Nové Losinky, něm. Neu Ullersdorf, s far. kostelem sv. Isidora, založeny 1561, k 1581 viz u Kolštejna. R. 1581 jmenuje se tu zákupní rychta.[35]) R. 1784 zřízena kuracie.

Horní Morava, něm. Ober Mohrau, založena po 1677.

Velká Morava, něm. Gross Mohrau, s far. kostelem sv. Aloise z 1801. Ves založena 1564 (toho roku přip. se také dědičná rychta),[36]) k 1581 viz u Kolštejna. R. 1802 zřízena kuracie.

Malá Morava, něm. Klein Mohrau, s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1689. Ves stávala již v pol. 14. st., zanikla však a 1563 byla obnovena (tehdy jmenuje se také dědičná rychta).[37]) K 1581 viz u Kolštejna, 1582 u St. Města. R. 1725 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1843 fara.

Ostružná, něm. Spornhau, s far. kostelem Třech králů z 1794. Ves založena 1561, k 1581 viz u Kolštejna. R. 1589 jmenuje se tu dědičná rychta.[38]) R. 1784 zřízena kuracie.

Petříkov, něm. Peterswald, založen 1617 Hanušem Petřvaldským z Petřvaldu.

Pleče, něm. Platsch, dříve i Rejchartice, k 1581 viz u Kolštejna.

Rudkov, něm. Erzberg, k 1581 viz u Kolštejna.

Nový Rumburk, něm. Neu Rumburg, založen 1769 a kolonisován částečně z českého Rumburku.

Sklené, něm. Glasdörfel, dříve Skelná Huť, k 1582 viz u Kolštejna, 1689 po zrušení sklárny založena ves.

Šleglov, něm. Schlögelsdorf, k 1325 až 1581 viz u Kolštejna.

Špiklice, něm. Spieglitz, s far. kostelem sv. Jana Křtit., k 1325—1581 viz u Kolštejna, 1582 u St. Města. Ves zpustla asi na konci 15. st., 1561 obnovena (tehdy přip. se tu dědičná rychta).[39]) R. 1766 založena lokalie, 1784 kuracie. Na sklonku 18. st. vznikly tu sklárny.

Štěpánov, něm. Stiepanau, vznikl teprve na poč. 19. st.

Stříbrnice, něm. Stubenseifen, k 1325 až 1581 viz u Kolštejna. Po válkách husitských Stříbrnice zpustly, 1564 znovu vysazeny. Na sklonku 18. st. vznikly zde sklárny.

Valtеřice, něm. Waltersdorf, k 1325

[28]) CDM VIII. 80. — [29]) CDM VI. 289, VIII. 80. — [30]) Hübel, 32. — [31]) Nová sb. 699. — [32]) Nová sb. 699. — [33]) Nová sb. 699. — [34]) Nová sb. 699. — [35]) Nová sb. 699. — [36]) Nová sb. 699. — [37]) Nová sb. 699. — [38]) Nová sb. — [39]) Nová sb. 699. — [40]) Nová sb. 699. — [41]) Nová sb. 699. — [42]) Nová sb. 699. — [43]) Nová sb. 699.

až 1581 viz u Kolštejna, 1582 u St. Města. Již 1422 přip. se tu zákupní rychta.[40])

Ves Nová, něm. Neudorf, k 1581 viz u Kolštejna, 1582 u St. Města. R. 1563 jmenuje se tu dědičná rychta.[41])

Vikantice, něm. Weigelsdorf, s fil. kostelem sv. Volfganga, k 1437—1581 viz u Kolštejna. R. 1566 přip. se dědičná rychta.[42])

Vlaské, něm. Walbergsdorf, vznikl na poč. 19. st.

Vojtíškov, něm. Woitzdorf, s far. kostelem Nar. P. Marie z 1807—09. K 1325—1581 viz u Kolštejna, 1582 u St. Města. Stará fara (luterská) zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena lokalie, 1859 fara. Původně byly zde 1325 Vojtíškovy dva, z nichž jeden zanikl.

Malé Vrbno, Klein Würben, založeno 1780.

Velké Vrbno, Gross Würben, založeno 1615, kdy přip. se tu dědičná rychta.[43]) Na sklonku 18. st. vznikly tu sklárny.

Vysoké Žibřidovice, něm. Hohen Seibersdorf, s far. kostelem sv. Leonharta. K 1325—1581 viz u Kolštejna, 1582 u St. Města. R. 1503 přip. se tu dědičná rychta.[44]) Fara zanikla za třicetileté války, 1735 zřízena lokalie, 1784 kuracie.

Na panství zanikly vsi Mikulášovice, k 1325 viz u Kolštejna, a Stará Hora, k 1582 viz u St. Města.

Liter.: F. Klein, Zur Geschichte der Besiedlung des Altstädter Kessels, ZVGMS XXXII.; J. Březina, Staroměstský okres, Brno 1932; F. Klein, Das Erbgericht zu Heinzendorf, ZDVGMS XXX.

LOSINSKÉ PANSTVÍ.

Velké Losiny, něm. Gross Ullersdorf, s zámkem z 2. pol. 16. st. (přestavěn 1731—38), bohatým zámeckým archivem (obsahuje pozemkové knihy a urbáře z 1577 a 1591 pro panství losinské), s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1603 a lázněmi (známé již 1576). Již r. 1351 byl v Losinách (Ulrici villa) farní kostel, náležitý k děkanátu šumperskému.[1]) Okolí Losin náleželo v 14. st. markraběti (1391 jmenuje se zákupní rychta v Losinách).[2]) K 1417 viz u N. Hradu. R. 1463 seděl na Losinách Vaněk Zichlík,[3]) ale od konce 15. st. drželi zboží spolu s Šumperkem Žerotínové. Teprve když Šumperk stal se komorním městem, nabyly Losiny významu jakožto středisko panství, jež držel po 1500 Jan ml. z Žerotína (psal se po Teplici Losinské, jeho první manželkou byla Bohunka z Dubé a Lipého, druhou Marie Žampachová z Potštejna † 1572, třetí Anna z Limberka, čtvrtá Anděla Ryšanová z Modřic, zemřel 8. května 1608, pohřben v kostele losinském), jenž měl 1581 se svými poddanými z panství losinského spor.[4]) Tehdy (1570) k panství náležely tvrz a ves Losiny, Vikýřovice, Rapotín (Rejpotín), Petrovice, Maršíkov (Maršendorf!), Bukovice (Puchlštorf!), Rejhotice (Reytenhof!), Pekařov (Pekengrund), Pusté Žibřidovice (Sayfenštorf), Potůčník (Lautpach!), Štolnava (Štulhoven), Nová Ves (Neydorf), Březinec (Martensdorf), Rejchartice (Raykerštof!), Osikov (Ašndorf!), Neuhaus a Bratrušov; v Losinách přip. se 1566 železné hamry.[5]) Panství losinské, ztenčené o zboží vízmberské, dědil 1608 syn Janův Jan Jetřich z Žerotína, jehož manželkou byla po 1612 Kateřina Žampachová z Potnštejna.[6]) Jan Jetřich zúčastnil se českého povstání, ale v prosinci 1620 vzbouřili se proti němu vlastní poddaní; byl pak potrestán konfiskacemi a jeho statek losinský (byl oceněn na 80.000 tolarů) měl původně připadnouti arciknížeti Karlovi, než ten postoupil Losiny opět Janu Jetřichovi.[7]) Ještě r. 1624 zdržovali se na panství predikanti.[8]) Po smrti Jana Jetřicha r. 1645 ujal se panství nejprve jeho bratr Přemek (zemřel 1652) a pak Přemkův syn Přemek II. z Žerotína, který byl

[1]) CDM VIII. 80. — [2]) CDM XII. 34. — [3]) P IV. 283. — [4]) PO XXIV. 194, Kameníček, III. 664, ČMM 1925 210. — [5]) PO XXIV. 128, XXVI. nef. — [6]) ZDO XXXIII. 26, XXXIV. 7, ČMM 1922 145. — [7]) Hrubý, Mor. kores-

ještě 1653 evangelíkem (zemřel 1673). V l. 1659—62 vypukly na panství velké bouře poddaných a nedlouho později zahájeny smutně proslulé procesy s čarodějnicemi. V této době byli ještě poddaní napořád vyznání luterského.

Dále drželi panství 1673—1716 syn Přemka II. Jáchym z Žerotína, 1716 až 1761 Ludvík hr. z Žerotína a pak Ludvík Ant. hr. z Žerotína, jenž 1802 prodal panství losinské Karlovi knížeti z Liechtenštejna (zemřel 7. dubna 1865), po něm dědil Karel kníže z Liechtenštejna (zemřel 16. ledna 1899), pak Rudolf kníže z Liechtenštejna (zemřel 15. prosince 1908) a pak Alois kníže z Liechtenštejna.

Pozemková reforma byla provedena r. 1928 (plocha 6341 ha, vlastník Alois kníže z Liechtenštejna); vlastníku propuštěn zbytkový statek V. Losiny, část lesního hospodářství, cihelna a pivovar ve V. Losinách a zámek v Losinách, zřízen zbytkový statek Rapotín, v záboru zůstává většina lesního hospodářství a zcela byl rozdělen Anenský dvůr.

Annaberk, něm. Annaberg, vznikl 1803—15 jako osada u Koutů.

Hynčice nad Moravou, něm. Heizendorf an der March, k 1417 viz u N. Hradu. R. 1569 psal se po Hynčicích Bedřich z Žerotína.[9])

Kouty, něm. Winkelsdorf, 1718 byl tu mlýn, ves založena kolem 1780. Na sklonku 18. st. vznikly zde sklárny.

Německý Bohdíkov, dříve i Březinec, něm. Märzdorf, přip. se 1414, k 1570 viz u Losin.

Ludvíkov, něm. Ludwigsthal, založen 1770 Ludvíkem Ant. hr. z Žerotína.

Potůčník, něm. Lauterbach, k 1570 viz u Losin.

Přemyslov, něm. Primiswald, založen 1651.

Rapotín, něm. Reitendorf, s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie. R. 1351 přip. se tu (Odendorf) kostel, který náležel k děkanátu šumperskému; k 1391 viz u Šumperka, 1417 u N. Hradu a 1570 u Losin.

Sklená, něm. Glasdorf, vznikla před 1677.

Štolnava, něm. Stollenhau, k 1570 viz u Losin.

Nová Ves, něm. Neudorf, s fil. kostelem sv. Martina; již 1355 byla tu dědičná rychta.[10])

Vikýřovice, něm. Weikersdorf, k 1391 viz u Šumperka, 1417 u N. Hradu, 1570 u Losin.

Pusté Žibřidovice, něm. Wüst Seibersdorf, s far. kostelem sv. Marie Magdaleny z 1735. R. 1382 přip. se tu dědičná rychta (Sifridi villa);[11]) než za husitských neb uherských válek ves zpustla a Vladislav II. propustil 1497 pusté Žibřidovice z manství Janu Rájeckému z Mírova.[12]) R. 1577 byla ves opět osedlá a měla luterskou faru; ta zanikla však za třicetileté války, 1742 zřízena lokalie, 1784 kuracie a posléze 1866 fara.

Andělské Žleby, něm. Engelstahl, vznikly na sklonku 18. st.

Na panství zanikly vsi Mackov a Reytenhof; Jindřich Tunkl z Brničky, jemuž 1494 Vladislav II. propustil Mackov a Reytenhof z manství, int. 1495 obě vsi Janovi st. z Žerotína.[13])

Liter.: J. Paukert, Das Schlossarchiv zu Gross Ullersdorf, Arch. z. n. Geschichte Österreichs, I.

VÍZMBERSKÉ PANSTVÍ.

Vízmberk, něm. Wiesenberg, s zámkem z poč. 17. st. a far. kostelem sv. Cyrila a Meth. z 1774. Území pozdějšího panství vízmberského náleželo původně k Losinám. Synové Jana z Žerotína (zemřel 8. května 1608) Jan Dětřich a Přemyslav z Žerotína, vystavěli zámek Vízmberk, jenž stal se pak střediskem panství.[1]) — Oba bratří zúčastnili se stavovského povstání a potrestáni konfiskací tří čtvrtin statků, Vízmberk byl jim ponechán.[2]) Po smrti Přemyslavově 1652 dědili Vízmberk jeho synové Přemyslav a Karel

pondence, 45, Slovák, Konf. prot., 45. — [8]) ČMM 1915 192. — [9]) PO XXVIII. 139. — [10]) Březina, Šumperský okr., 378. — [11]) CDM XV. 225. — [12]) ZDO XVI. 3. — [13]) ZDO XV. 2, 5.

Jindřich z Žerotína, 1673 syni Přemyslava II. Max Fr. Antonín a Jan Jáchym, Jan Jáchym (od 1712 říšský hrabě z Žerotína zemř. 1716 a zanechal Vízmberk svému synovi Janu Ludvíku (zemřel 1761), jehož syn Jan Karel hr. z Žerotína se zadlužil tak, že komisaři prodali 1770 zboží vízmberské za 322 tisíc zl. rýn. klášteru velehradskému.[3]) R. 1774 byly revidovány hranice mezi panstvím vízmberským a rabštejnským.[4]) Po zrušení kláštera velehradského 1784 náležel velkostatek náboženskému fondu, který 1833 prodal Vízmberk za 216.050 zl. Ant. Frydrychovi hr. Mitrovskému z Nemyšle. Týž soustředil na Vízmberku vzácnou knihovnu a sbírku rukopisů (nyní majetek archivu města Brna). Po smrti Ant. Frydrycha hr. Mitrovského prodal 1843 Ant. hr. Mitrovský průmyslníkum bratřím Františkovi, Liboru, Albertovi (týž obdařen 1859 predikátem z Vízmberku) a Hubertu Kleinum, pocházejícím z Kociánova. Po smrti Albertově (31. října 1877) dědil nejprve Frydrych sv. p. Klein v. Wiesenberg (zemřel 8. prosince 1882) a po smrti tohoto František, Alfred, Marie Ludvíka, Rudolf a Leopoldina Kleinové v. Wiesenberg a Fanny a Frederika sv. paní Ringhoffer. Většinu podílu skoupil 1887 František Klein v. Wiesenberg, po němž dědil 1931 jeho syn František Klein. Při provádění pozemkové reformy (vlastník Fr. Klein-Wiesenberg, plocha 6580 ha) byla propuštěna vlastníku pila v Teplicích a malá část lesního hospodářství, kdežto pila v Sobotíně a většina lesního hospodářství zůstává v záboru. — Již Komenského mapa Moravy uvádí doly na železnou rudu u Vízmberka; na sklonku 18. st. byla tu prosperující železárna, 1811 založena továrna na zbraně a kovové zboží, ale ta zakrátko byla přenešena do slezského Vrbna. Rozkvět průmyslu nastal však hlavně za Ant. Frydrycha hr. Mitrovského a za Kleinu. Ves Vízmberk vznikla pod zámkem teprve na sklonku 18. st., fara založena byla 1784.

Bukovice, něm. Buchelsdorf, přip. se 1559.

Filipová, něm. Phillippsthal, založena 1773 po parcelaci dvora a nazvána po velehradském opatu Filipovi Zurém.

Klepáčov, něm. Kleppel, založen kolem 1594.

Kociánov, něm. Kozianau, založen 1784 na místě panského dvora.

Maršíkov, něm. Marschendorf, s fil. kostelíkem sv. Michala. R. 1351 byl tu (Marschonis villa) farní kostel, který náležel k děkanství šumperskému;[5]) k 1570 viz u Losin. R. 1784 založen u Maršíkova na místě parcelovaného panského dvora Nový Maršíkov.

Pekařov, něm. Beckengrund, k 1570 viz u Losin.

Petrovice nad Desnou, něm. Petersdorf an der Tess; již 1354 přip. se tu rychta.[6]) 1391 viz u Šumperka, 1417 u N. Hradu, 1570 u Losin.

Rejhotice, něm. Reutenhau, přip. se 1577.

Rudoltice, něm. Rudelsdorf, k 1498 až 1573 u Sobotína.

Sobotín, něm. Zöptau, s far. kostelem sv. Vavřince z 1605. K 1325 viz u Kolštejna. R. 1351 byl v Sobotíně (Sobecinna) farní kostel, náležitý k děkanství šumperskému.[7]) Po smrti Jiříka Pěnice spadla tvrz a ves Sobotín na krále, Vladislav II. int. je 1497 jako alod Karlovi a Jiříkovi z Vlašimě a ti již 1498 vložili Sobotín s pod. a Rudoltice Janu Havířovi z Vážan.[8]) Jiřík Havíř z Vážan int. 1504 statek Petrovi z Žerotína;[9]) posléze jiný Petr z Žerotína int. 1560 Sobotín s tvrzíškem, pod. a zákup. rychtou, Rudoltice s zákupní rychtou a pustou ves Vernířovice Václavu Berkovi z Dubé, který pustil Sobotínské a Rudoltické z robot pod plat.[10]) Karel kníže z Minstrberka a jeho manželka Kateřina z Dubé potvrdili 1573 Sobotínu a Rudolticum privilegia a dali odúmrt.[11]) Od 1578 náležel Sobotín a Rudoltice k zboží losinskému a pak k vízmberskému. Roku 1573 přip. se v Sobotíně železné hamry.[12]) Fara byla 1563 luterská,[13]) za války třicetileté fara zanikla, 1675 obnovena. R. 1819 byly tu železárny. — V nejnovější době byl Sobotín oddělen od panství vízmberského jako samo-

[1]) ČMM 1925 210. — [2]) ČMM 1922 145, Slovák, Konf. prot., 45. — [3]) List. kl. Velehradu G 172, ZDO III. 220, X. 89. — [4]) List. kl. Velehradu M 7. — [5]) CDM VIII. 80. — [6]) Berger, Die Besiedlung etc., 70. — [7]) CDM VIII. 80. — [8]) ZDO XVI. 6, 9. — [9]) ZDO XVI. 28. — [10]) ZDO XXVII. 5, Sb. ruk., 472. — [11]) Sb. ruk., 472. — [12]) Sb. ruk., 472. — [13]) Hübel, 32.

statný statek; pozemková reforma byla provedena 1926 (plocha 882 ha, vlastník Dr. Vojtěch Klein), vlastníku propuštěna většina lesního hospodářství, zřízeny zbytkové statky Amalienhof a Maršíkov.

Svobodín, něm. Freiheitsberg, založen 1786 na místě zrušeného dvora sobotínského.

Štětínov, něm. Stettenhofen, založen 1786 a pojmenován po Joachymu ryt. Stettenhofenovi.

Švagrov, něm. Schwagersdorf, založen 1786.

Terezín, něm. Theresienthal, založen 1789 po parcelaci petrovického dvora a pojmenován po Terezii hr. z Žerotína.

Vernířovice, něm. Wermsdorf, s far. kostelem sv. Matouše z 1711; 1560 byly pusté (viz u Sobotína), pak před 1577 znovu osazeny. R. 1777 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1863 fara.

Liter.: J. Neumann, Übersicht der Herrschaft Wiesenberg, Brno 1803; J. Březina, Vízmberský okres, Brno 1932.

PANSTVÍ JANOVICKÉ.

Janovice, něm. Janowitz, s zámkem. V 2. pol. 16. st. držel Janovice Šimon Eder z Šťavnice, jenž 1555 učinil poručenství;[1]) syny jeho byli Lorenc, jenž zdědil Janovice a Vít Eder, který zdědil Boskovice, dcerami pak Krystýna (provdala se 1560 za Valerí Hepnara z Frankenbergu), Anna (provdala se 1564 za Tobiáše Proka z Velmic), Juliana a Zuzana Ederovi.[2]) Lorenc držel Janovice jakožto zápisné zboží zeměpanské ještě 1576,[3]) 1619 pak seděl tu evangelík Volfgang Dětřich Hofman z Grynpychlu, za něhož ještě 1624 byli na panství predikanti.[4]) Jeho dcera Marie Alžběta Hofmanová provdala se za Zikmunda hr. z Dietrichštejna a 1678 přejala panství. Po její smrti zdědila 1706 panství janovické a statek Dlouhou Ves její dcera Arnoštka hr. z Dietrichštejna,[5]) později provdaná za Aloise hr. Harracha (zemřela 1740). Po její smrti zdědil panství její nevlastní syn Ferdinand Bonaventura hr. Harrach (zemřel 1778). Dále bylo panství 1778 int. Arnoštu Quidovi hr. Harrachu (ZDo X. 340), 1785 Janovi hr. Harrachu, 1842 Františku Arnoštovi hr. Harrachu, 1884 Alfredu hr. Harrachovi (zemřel 5. ledna 1914) a pak Františku hr. Harrachovi. R. 1757 byl v Janovicích mlýn na papír, kolem 1780 železárny. Roku 1747 založena plátenická továrna.

Pozemková reforma na panství byla provedena 1926—28 (vlastník Fr. Harrach, plocha 8917 ha); v záboru zůstává zbytkový statek Janovice, lesní hospodářství, pily v St. Vsi, Bedřichově a Karlově; vlastníku propuštěny ze záboru elektrárna a cihelna v Janoušově, železárny a hutě v St. Vsi a Rýmařově, pivovar v Janovicích, zřícenina Rabštein a zámek s parkem v Janovicích.

Horní Město, dříve i Bergštát, něm. Bergstadt (Hangenstein), městečko s far. kostelem sv. Maří Magdaleny z 1611—12.[6]) Městečko vzniklo v pol. 16. st. z kolonie při dolech hankštejnských. Ctibor z Cimburka propůjčil 1489 několika jihlavským nákladníkům privilej na otevření stříbrných dolu v Hankštejně[7]) a Ferdinand I. dovolil 1538 nákladníkům hor hankštejnským, aby sami zjednávali si olovo k své potřebě.[8]) K 1539 viz u Rabštejna. Dále Ferdinand I. dal 1542 horní řád pro hory hankštejnské.[9]) Rudolf II. povýšil 1580 domy, které stály při stříbrných dolech hankštejnských na svobodné horní město Hangenstein.[10]) Fara byla po 1580 do Horního Města přenešena z Hankštejna, 1625 byla luterská,[11]) za války třicetileté zanikla, 1653 byla obnovena. Na sklonku 18. st. byly tu železárny. Ferdinand III. udělil 1657 Hornímu Městu Hankštejnu jarmark a týdenní trh. Marie Terezie udělila 1757 Hornímu Městu týdenní trh na přízi, Josef II. 1784 a František II. 1795 potvrdili privilegia (Bret-

[1]) PO XXIV. 51. — [2]) PO XXIV. 52. — [3]) LSA 444. — [4]) ČMM 1922 143, 1915 193. — [5]) ZDO III. 351. — [6]) Cerroni I. 97, f. 85. — [7]) Schr. XV. 132. — [8]) Kopiář v arch. min. vnitra V. 422. — [9]) ZVGMS XII. 231. — [10]) ZVGMS XII. 234. — [11]) ČMM 1915 133. — [12]) Nová sb. č. 100. — [13]) Schr.

holz, Regesten neuer Urkunden, 10, 11).

Bedřichov, něm. Friedrichsdorf, s far. kostelem (od 1871) sv. Frydrycha. Ves byla založena 1660 Volfgangem Frydrychem Hofmanem z Grynpychlu.

Brandzejf, něm. Brandseifen, založen mezi 1658—93.

Dobřečov, něm. Doberseik, přip. se 1528, kdy byla tu zákupní rychta.

Edrovice, něm. Edersdorf, založenv před 1563 Hanušem Vítem Ederem.[12]) Již 1658 jmenuje se tu zákupní rychta.

Ferdinandov, něm. Ferdinandsthal, založen kolem 1760 od Ferdinanda hr. Harracha.

Hankštejn, něm. Hangenstein, s fil. kostelem sv. Václava. K r. 1398 viz u Rabštejna, 1457 připomínají se tu doly na drahé kovy.[13]) Fara byla tu 1563 luterská,[14]) ale pak přeložena do Horního Města.

Harrachov, něm. Harrachsdorf, založen 1748 Ferdinandem hr. Harrachem a kolonisován ze Šluknovska.

Jamartice, něm. Irmsdorf, k 1398 viz u Rabštejna. R. 1658 přip. se tu zákupní rychta.

Janoušov, něm. Johnsdorf, k 1398 viz u Rabštejna.

Karlov, něm. Karlsdorf, přip. se 1693. R. 1819 byly tu železárny.

Najfunk, něm. Neufang, přip. se 1584; vznikl na místě, kde po 1540 počalo se dolovati na stříbrnou rudu.

Ondřejov, něm. Andersdorf, k 1398 viz u Rabštejna.

Rešov, něm. Reschen, s far. kostelem sv. Kateřiny. R. 1351 byl tu (Reschendorf) farní kostel, příslušející k děkanství úsovskému.[15]) K 1398 viz u Rabštejna. V l. 1571—1625 přip. se tu luterský farář,[16]) fara však zanikla za třicetileté války, 1777 zřízena lokalie, 1784 kuracie.

Růžová, něm. Rosendorf, založena po 1757 a kolonisována z Šluknovska.

Tvrdkov, něm. Pürkau, s far. kostelem sv. Antonína Pad. Drslav z Šumvaldu int. 1353 Tvrdkov Ješkovi z Šumvaldu.[17]) K 1398 viz u Rabštejna. R. 1784 zřízena kuracie.

Nová Ves, něm. Neudorf, založena před 1604 (Oderberg, Berger, Die Besiedlung, 98). R. 1616 slula Hoffmannsdorf.

Stará Ves, něm. Altendorf, s far. kostelem Pozdvižení sv. kříže; ves přip. se 1561, kdy založena tu zákupní rychta. R. 1775 založena tu lokalie, 1784 kuracie a 1843 fara.

Hrad **Rabštejn** stával blíže Bedřichova u myslivny Rabenstein. Biskup Konrád postoupil 1318 hrad Rabštejn (Rabinstein) záměnou králi Janovi.[18]) R. 1398 držel od markrabí Jošta zástavou zeměpanské zboží rabštejnské: hrad Rabštejn, město Rýmařov a vsi Jamartice (Jermaersdorf), Ondřejov (Andresdorf), Janoušov (Jansdorf), Rešov (Reschdorf), Hankštejn, Tvrdkov, Frankštát a Hrabyšín (Rabisindorf) Proček z Bouzova.[19]) Král Zikmund dovolil 1424 Herbortovi z Fulštejna vyplatiti Rabštejn od neznámého zástavního držitele.[20]) R. 1437 seděl tu Jiřík Stoš z Albrechtic,[21]) ale král Jiří zastavil 1464 hrad Rabštejn s Rýmařovem Jindřichovi z Jenštejna, jenž seděl tu ještě 1467, a 1470 Jiříku Tunklovi z Brničky.[22]) R. 1480 držel zboží zástavou Čeněk Tunkl z Kolšova.[23]) V 15. st. těžilo se na panství rabštejnském zlato, stříbro, měď, olovo a jiné kovy, ale za válek uherských těžba upadala. R. 1510 seděl tu Václav Berka z Dubé (PO VIII. 273). R. 1537 držel zboží rabštejnské zástavou Vilém z Kunštátu,[24]) 1516—28 Petr z Žerotína[25]) a kolem 1539 Marek von Weisingkau, který přivedl doly hankštejnské k nebývalému rozkvětu (tehdy těžilo se stříbro zejména na Silberbergu a štole sv. Ant. Pad.)[26]) R. 1552 přešla zástava v 8.000 zl. mor. na Šimona Edera ze Štavnice, za něhož byla zřízena v Rýmařově mincovna; 1556 zdědil panství jeho syn Vít Eder, jenž udělil 1557 pro panství horní řád.[27]) Vítův bratr Vavřinec Eder prodal 1586 zástavu, která tehdy byla změněna v alodní panství (hrady Rabštejn a Strálek, Rýmařov s farou a Dvorce, městečko Hankštejn a vsi Ja-

XV. 142. — [14]) Hübel, 32. — [15]) CDM VIII. 80. — [16]) Hübel, 34, ČMM 1915 133. — [17]) ZDO I. 267. — [18]) CDM VI. 128. — [19]) CDM XII. 469. — [20]) Sedláček, Zbytky reg., 1863. — [21]) P III. 442. — [22]) Sedláček, Zbytky reg., 1804, 1829, AČ XVI. 165. — [23]) P IV. 5. — [24]) ZVGMS XII. 229. — [25]) ZVGMS XII. 342, PO X. 112. — [26]) ZVGMS XII. 230, PO XXI. 102. — [27]) Archiv min. vnitra, odd. Mähren VII. 2, ZVGMS XII. 232. — [28]) ZVGMS

noušov, Starou Ves, Edrovice, Jamartice, Ondřejov, Rešov, Tvrdkov a Nejfunk) Ferdinandu Hofmanovi z Grynpychlu.[28]) Po Ferdinandovi zdědil 1607 panství jeho syn Ondřej Hofman a po tomto 1616 jeho syn Volfgang Hofman (zemřel kolem 1641 v Lešně), který nařídil, aby na fary v Rýmařově, Hankštejně a Rešově byli dosazováni jen kněží konfese augšpurské.[29]) Za vpádu Švédů 1645 byl hrad dočasně Švédy obsazen. R. 1658 (tehdy byly na panství dědičné rychty v Jamarticích, Ondřejově, Janoušově, Staré Vsi, Nové Vsi, Nejfunku, Hankštejně, Dobřečově, Tvrdkově, Rešově, Dolní Dlouhé Vsi a Horním Městě) a 1670 byly pořízeny urbáře panství.[30]) V l. 1667—68 bylo obráceno na panství na katolictví 1167 osob (plná čtvrtina obyvatelstva), nejvíce v Rýmařově, Horním Městě a Staré Vsi (zde téměř polovice obyvatelstva).[31]) Od konce 17. st. byl hrad Rabštejn v zříceninách a sídlem vrchnostenských úřady staly se Janovice.

Hrad **Strálek** stával u Ondřejova. Po Stráliku psal se 1282 Beneš ze Štítiny z rodu Benešovičů.[32]) Později psal se z jeho potomstva 1323—42 Zbyněk ze Strálku,[33]) 1329 Dobeš ze Strálku, po němž jmenuje se 1337 vdova Alžběta.[34]) Potomstvo usadilo se později na Opavsku a psalo se po Strálku i tehdy, když v pol. 14. st. hrad přešel do rukou markraběte.

Rýmařov, něm. Römerstadt, s radnicí, děkanským kostelem sv. Michala z poč. 17. st. a fil. kostelem Navštívení P. Marie z 1710. Již r. 1351 byl v Rýmařově farní kostel, který byl počítán k děkanství úsovskému.[35]) K r. 1398 viz u Rabštejna. Za domácích válek 1405 město vyhořelo, proč ž markr. Jošt dal 1406 Rýmařovu lhůtu na placení berně a udělil městu táž práva, jakých užívali Brněnští a Olomoučtí.[36]) Privilegium toto potvrdil 1464 král Jiří.[37]) Také Ferdinand I. 1537 českým listem potvrdil Rýmařovu privilegia, dovolil městu postaviti železné hamry, slévárnu a mlýn.[38]) R. 1567 potvrdil měst. privilegia Maximilian II. a 1577 Rudolf II.[39]) R. 1410, 1442 a 1556 zuřil v Rýmařově mor, 1559, 1561 a 1609 město vyhořelo. V 16. st. přiznával se Rýmařov k městskému právu olomouckému.[40]) Fara byla v l. 1565—1625 luterská.[41]) Na sklonku 16. st. bylo v městě 47 šenkovních domů. Za války třicetileté bylo město 1643 vypleněno Švédy. R. 1651 započali měšťané spory s vrchností, která porušovala některá městská privilegia. Zatím Ferdinand III. 1654 potvrdil městu privilegia a 1662 Leopold I. rozhodl spor celkem ve prospěch města.[42]) R. 1656 byly znovu vystavěny brány Dolní a Horní, 1661—65 radnice, ale 27. května 1668 téměř celé město vyhořelo.[43]) R. 1680 pomřelo v Rýmařově morem 137 osob (1683 postaven na náměstí morový sloup) a 1715 167 osob.[44]) Kolem r. 1789 byly v Rýmařově železárny. — Město nebylo opevněno hradbami, nýbrž jen valy a palisádami; městské brány sluly Horní, Dolní a Školní.

Liter.: K. Berger, Geschichte der Stadt Römerstadt, ZVGMS XII., XIII.; V. Pinkava, Rýmařovský okres, Brno 1922; Fr. Stowitschek, Das Römerstädter Ländchen, Liberec 1921; Fr. Tutsch, Die älteste Chronik Römerstadts und ihr Verfasser, XVI. progr. reálky v Rýmařově; J. Springer, Chronik der Stadt Römerstadt, Rýmařov 1908; K. Berger, Zur Geschichte der Stadt Römerstadt, ZVGMS 1939; Fr. Tutsch, Die Herrschaft Rabenstein—Janowitz in den ersten zwei Jahrzenten des Dreissigjährigen Krieges, ZVGMS 1931.

XII. 354. — [29]) ZVGMS XII. 355—59. — [30]) ZVGMS XIII. 75, 81. — [31]) ZVGMS XIII. 87. [32]) Pinkava, Rýmařovský okr., 323. — [33]) CDM VI. 225, XV. 50. — [34]) CDM VI. 381, VII. 164. — [35]) CDM VIII. 89. — [36]) CDM XIII. 400. — [37]) Zlobického sb. — [38]) Salbuch č. 283., f. 114, ZVGMS XII. 233. — [39]) Salbuch č. 287., f. 289, Zlobického sb. — [40]) Kameníček, III. 105. — [41]) Hübel, 33, ČMM 1915 133. — [42]) ZVDMS XIII. 69. — [43]) ZVGMS XIII. 68. — [44]) ZVDMS XIII. 93, 235.

ÚSOVSKÉ PANSTVÍ.

Úsov, něm. Mährisch Aussee, město s zámkem, far. kostelem sv. Jiří z r. 1736 a synagogou z 1784. Hrad Úsov náležel 1260 Jiljímu ze Švábenic,[1]) 1269 Hrabiši z Úsova (Vssow).[2]) Tito drželi však hrad jen zástavou, neboť 1276 jmenuje se Úsov zbožím zeměpanským a téhož r. byl tu královským lovčím Vlček.[3]) Král Jan zastavil zboží úsovské bratřím Jaroslavovi a Albertovi z Šternberka a markr. Karel udělil 1344 týmž lénem hrad Úsov s městečkem a mýtem, mýto v Uničově, ves Medlov (Medl), Hrabovou, Vitošov (Vythoschow), Troubelice, Polici, Džbánov (Czbanow), Svinov, Lazce (Lazem), Hlivice (Hlvbicz), Benkov (Sbinkow), Staveníci (Stabelicz), Hradec, Hradečnou, Mor. Libinu (Lubina Moravicalis), Mostkov (Mostrob) a jiné vsi.[4]) Již r. 1351 byl v Úsově děkanský kostel a děkanství bylo přiděleno k diecesi Litomyšlské.[5]) Markr. Jan odkázal 1371 panství úsovské a sice hrad Úsov s Doubravou a ves Medlov (Medla), Džbánov (Krug), Benkov (Pinkov), Pískov, polovici Římic, Hlivice, Klopinu, Troubelice, Mor. Libinu (bez Stránky), Staveníci, Mostkov, Hrabovou, Dlouhou Loučku (u Mor. Třebové), Vitošov, Zálavčí, Zadní Újezd, Dědinku (Újezd), Mladoňovice, Třemeško, Wincenedorf, Polici, Mladeč, Bezděkov, Svinov, Veleboř, Brničko, Lazy (asi část Králové), Hradec a Hradečnou markrabí Prokopovi.[6]) Po smrti Prokopově zdědil panství markr. Jošt, který 1408 zastavil od hradu Úsova Mladeč Heraltovi Puškovi z Kunštátu.[7]) Hrad a zboží držel však téhož roku zástavou Ota z Kurovic, od něhož vyplatil zámek Úsov s přísl. Jan z Vlašimě, jemuž 1416 Václav IV. zástavu potvrdil s podmínkou, že hrad zustane králi otevřen.[8])

Král Zikmund potvrdil 1432 zástavu zboží úsovského Arnoštu, Janovi, Karlovi a Václavovi bratřím z Vlašimě.[9]) Markr. Albrecht 1438 a král Ladislav 1455 potvrdili zástavu Václavovi a Karlovi z Vlašimě.[10]) Později r. 1509 král Vladislav II. potvrdil zástavu Úsova bratřím Karlovi (jeho manželkou byla 1495 Jitka z Lomnice) a Jiřímu (manželkou jeho byla 1516 Barbora z Žerotína) z Vlašimě, kteří pustili 1492 odúmrt Troubelicům, Polici, Džbánovu, Bezděkovu, Dědince (Moravský Újezd) a Zadnímu (Německému) Újezdu, Klopině, Králové (Lazy!), Hlivicům, Benkovu a Úsovu.[11]) Jiří z Vlašimě potvrdil 1512 vsím na panství odúmrt,[12]) 1514 dosáhl od Vladislava II. povolení na zřízení železných hor a hamru u Medlova a Zadního Újezda (Storzendorf)[13]) a 1519 int. úsovskému špitálu ves Staveníci.[14])

Jiří z Vlašimě postoupil zboží úsovské s městem Litovli Ladislavovi z Boskovic, jemuž je také dal 1513 Vladislav II. v alod (int. 1527).[15]) Část panství mu však nadále zustala (patrně Medlov, Troubelice, Mladeč a Stavenice) a teprve Kryštof z Boskovic po jeho smrti získal tuto část zpět k Úsovu, když 1532 získal od Anny z Vlašimě ves Mladší(!) s mýtem, díl Římic a díl železné hory medelské, od Johanky z Vlašimě (int. 1527) Troubelice a od Barbory z Vlašimě ves Medlí(!).[16]) Kryštof z Boskovic int. 1547 hrad Úsov s městečkem a kostelíkem nad Úsovem, pivovarem a sladovnou, město Litovel, Polici s pod., Džbánov, Bezděkov, Veleboř, Lipinku, Pískov, Klopinu, díl Střiteže, Hradec, Hradečnou s pod., Troubelice, Medlov, Dědinku (Přední Ujezdeček), Zadní Újezd, díl Mor. Libiny, Mostkov, Mladoňov s pod., Benikov(!), Hlivice, Královou, díl Římic, Mladší(!), Staveníci, Šumvald s pod., Břevenec(!), Mirotínek a díl Plynkoutu Janu Jetřichovi Černohorskému z Boskovic,[17]) na

[1]) Reg. V. 259., 186, listina není otištěna v CDM. — [2]) CDM IV. 30. — [3]) CDM IV. 129. — [4]) CDM VII. 482, 572. — [5]) CDM VIII. 80. — [6]) CDM X. 118, 123. — [7]) CDM XIV. 9. — [8]) P I. 74, AČ VII. 571, Sedláček, Zbytky reg., 725. — [9]) Sedláček, Zbytky reg., 1027. — [10]) AČ VII. 573, Sedláček, Zbytky reg., XIII. 1. — [11]) LSA 352, Zlobického sb., Horkého sb., odd. Aussee, ZDO XV. 5, PO X. 138. — [12]) Horkého sb. — [13]) ZVGMS 1925 32. — [14]) ZDO XVIII. 11. — [15]) ZDO XXI. 1. — [16]) ZDO XXI. 4, XXIII. 15. — [17]) ZDO XXV. 42. — [18]) LSA 354, Zlobického sb., Horkého sb. Salbuch

jehož žádost dal 1547 Ferdinand I. Úsovu dva jarmarky a týdenní trh.[18]) Jan Jetřich přikoupil od Oldřicha Mládence z Miličína díl Lazců, Břevence a Stránky v Mor. Libině (int. 1548), od Jana, sirotka po Havlovi z Bařic, Měník (int. 1555)[19]) a 1551 osvobodil měšťany úsovské i poddané z vesnic od hlásek.[20])

Jan Jetřich Černohorský int. 1557 hrad Úsov s přísl. a městem Litovli Albrechtu Černohorskému z Boskovic,[21]) jenž 1565 propustil Úsovské z vození a šenkování panského vína a 1563 daroval Mor. Libině les zvaný Libinská obec.[22]) R. 1571 potvrdil Maximilian II. Úsovu trhy a přidal třetí jarmark.[23]) Po smrti Albrechtově 1572 dědil Úsov jeho nevlastní bratr Jan Šembera Černohorský z Boskovic a pak dcera posledního Kateřina Anna, provdaná za Karla knížete z Liechtenštejna. Odtud drželi již Úsov Liechtenštejnové. Jan Adam Ondřej kníže z Liechtenštejna odkázal 1711 Úsov své dceři Gabriele kněžně z Liechtenštejna, načež 1765 zemská komise int. panství Josefu Václavovi, Emanuelovi a Františkovi knížatům z Liechtenštejna.[24])

Pozemková reforma byla provedena v l. 1923—25 (vlastník Jan II. kníže z Liechtenštejna, plocha 7721 ha); vlastníku propuštěn ze záboru zámek v N. Zámcích s okolím, zámek v Úsově a krápníkové jeskyně pod Třesinem. V záboru zůstává zbytkový statek N. Dvůr, Klopina, Úsov a lesní hospodářství; zřízeny zbytkové statky Králová a Šumvald, zcela rozdělen byl dvůr Nové Zámky.

Úsov byl v 16. st. český stejně jako okolní vsi a ještě po válce třicetileté bylo městečko z dvou třetin české. Poutní kostelík nad Úsovem byl zrušen r. 1783. Urbáře panství úsovského byly sepsány 1564, kolem 1600 a 1660 (jsou uloženy v městském archivu litovelském).

Benkov, něm. Pinke, k 1344—1547 viz u Úsova.

Bezděkov, k 1371—1547 viz u Úsova.

Břevenec, dříve Hřbinec, něm. Trübenz, přip. se 1338, k 1384 viz u H. Sukolomě, 1464—1527 u Šumvaldu, 1547 u Úsova.

Dědinka, dříve Přední, Velký neb Moravský Újezd, něm. Dörfl, k 1371 až 1547 viz u Úsova.

Hlivice, něm. Hliwitz, k 1344—1547 viz u Úsova. 1778 vysazena tu zákupní rychta (Nová sb. č. 699).

Hradec, něm. Grätz, k 1344—1547 viz u Úsova; ves poněmčila se teprve po 1750.

Hradečná, něm. Markendorf, s far. kostelem sv. Vavřince z 1763. K 1344 až 1547 viz u Úsova, k 1384 u Cholinv, 1481 u Dubčan, 1536 u Vilímova. Fara byla tu 1569 evangelická, 1606 katolická.[25]) Albrecht Černohorský z Boskovic udělil 1563 Hradečné odúmrt. R. 1770 vysazena tu zákupní rychta (Nová sb. č. 699).

Klopina, něm. Kloppe, k 1371 až 1547 viz u Úsova. R. 1776 vysazena tu zákupní rychta (Nová sb. č. 699).

Králová, dříve Králova Ves neb Královy Lazy, něm. Königlosen, k 1391 až 1547 viz u Úsova.

Lazce, v 16. st. Lazníky neb Benátky, něm. Deutschlosen, k 1344 viz u Úsova. Později byla ves oddělena k Šumvaldu, s nímž 1548 opět připojena k Úsovu, k 1557 viz u Mor. Libiny. R. 1769 vysazena tu zákupní rychta (Nová sb. č. 699). R. 1547 Oldřich Mládenec z Miličína upravil Lazcům roboty (Zprávy arch. koresp., Lazce).

Moravská Libina, něm. Mährisch Liebau; k 1344—1563 viz u Úsova. Albrecht Černohorský z Boskovic pustil 1563 Libině les (Zprávy arch. kor., Mor. Libina). V 16. st. připomíná se tu zákupní rychta. Ještě po třicetileté válce byla Libina česká. — Díl vsi na levém břehu Oskavy nazýval se **Stránka;** k 1495 viz u Šumvaldu. Oldřich, Anna a Salomena Přepiští z Rychenburka int. 1557 Janu Jetřichovi Černohorskému z Boskovic své zboží v Libině na Stránce a v Laznicích, jinak v Benátkách, jak to dostali od sester Elišky a Zofky z Miličína (ZDO XXVI. 8).

Lipinka, něm. Lepinke, vznikla asi v 2. pol. 15. st., k 1547 viz u Úsova.

Medlov, něm. Meedl, s far. kostelem sv. Petra a Pavla. Medlov byl již na

č. 285., f. 88. — [19]) ZDO XXV. 57, XXVI. 3. — [20]) Zlobického sb., Horkého sb. — [21]) ZDO XXVI. 8, XXVII. 5. — [22]) Zlobického sb., Nová sb., odd. Mor. Libina. — [23]) LSA 357, Zlobického sb., Horkého sb. — [24]) ČMMZ XI. 267, ZDO IX. 149. — [25]) ČČH 1934 295, ČMM 1903 292. — [26]) CDM XV.

počátku 14. st. osadou zeměpanskou a král Jan proměnil 1315 Medlovským (Medla prope Novam civitatem) roboty v plat.[26]) K 1343—1547 viz u Úsova. Vladislav II. vložil 1494 Jiříkovi z Vlašimě Medlov a Troubelice v pravé dědictví.[27]) Na počátku 16. st. se v Medlově hojně dolovala železná ruda; 1516 mezi kverky byli měšťané olomoučtí, pak bratří vlastní Jiřík a Jan Zoubkové ze Zdětína a Jan Vítek ze Ptení.[28]) Fara byla odedávna prebendou kapituly brněnské, pak olomoucké, tudíž pod jednou, než Albrecht Černohorský z Boskovic dosadil 1567 faráře pod obojí.[29]) R. 1610 byla fara však opět katolickou.[30]) R. 1769 byla tu vysazena zákupní rychta (Nová sb. č. 699). R. 1802 Medlov vyhořel, 1873 povýšen na městečko.

Měník, dříve Měnínek; 1358 psal se Zdeněk z Měníka.[31]) Radslav z Měníka prodal 1371 Měník(!) markr. Janovi.[32]) K r. 1387 viz u Řimic. Jan Haštal z Měníka int. 1437 Měnínek(!) Janu Chudobínovi z Bařic.[33]) K r. 1555 viz u Úsova.

Mirotínek, něm. Merotein, přip. se 1381, kdy náležel k Šumvaldu; k 1481 až 1527 viz u Šumvaldu, 1547 u Úsova.

Mladeč, k 1371 viz u Úsova. Markr. Jošt zapsal 1408 ves Mladší(!), dříve k zboží úsovskému náležitou, Heraltu Puškovi z Kunštátu.[34]) Později byla ves opět majetkem zeměpanským a Kunštátové drželi ji v zástavě. Rukojmi za Jana Pušku z Kunštátu prodali 1437 zástavu Mladší(!) Ješkovi ze Lhoty, jeho sestře Marketě (manželce Výška ze Stříteže) a Ješkovi z Húzové.[35]) Král Jiří zastavil 1460 Mladeč Karlovi z Vlašimě na Úsově a posléze Vladislav II. zapsal Mladeč 1504 k pravému dědictví Jiříkovi z Vlašimě.[37]) K 1533 až 1547 viz u Úsova.

Mladoňov, něm. Bladensdorf, s far. kostelem sv. Mikuláše z 1740. K 1371 až 1547 viz u Úsova. Již r. 1351 byl tu (Bladavis villa) farní kostel, náležitý k děkanství úsovskému.[38]) Fara byla 1563 evangelická,[39]) ale zanikla 1610 a kostel byl filiálním k Hradečné.[40]) R. 1757 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1861 fara.

Mostkov, něm. Moskelle, k 1343 až 1547 viz u Úsova. R. 1562 přip. se tu zákupní rychta.[51])

Nemrlov, něm. Waldheim, dř. Elend, přip. se 1613.

Oskava, něm. Oskau, dříve Hütten, s far. kostelem sv. Floriana z 1803. Ves vznikla v 16. st. u dolů na železnou rudu a přip. se 1613. R. 1778 založena lokalie, 1784 kuracie, 1843 fara.

Pančava, něm. Waitzenfeld, založena 1778.

Pískov, něm. Pissendorf, přip. se 1348, k 1371—1548 viz u Úsova. R. 1630 přip. se tu zákupní rychta.

Police, něm. Polaitz, s fil. kostelíkem sv. Mikuláše, k 1344—1547 viz u Úsova. R. 1769 vysazena tu zákupní rychta.[42])

Řimice, přip. se 1356,[43]) polovice vsi náležela k Úsovu (k 1371—1548 viz u Úsova), druhá polovice k Červené Lhotě. Markr. Jošt int. 1387 Řimice a Měník (Menes) Oldřichu Stošovi z Bránic a svým komorníkům Ješkovi a Jindřichu Pluhovi.[44])

Stavenice, něm. Steinmetz. R. 1273 byla ves (Stebnicz) podřízena rychtáři mohelnickému.[45]) K 1344—1547 viz u Úsova. R. 1779 vysazena tu zákupní rychta (Nová sb. č. 699).

Šumvald, něm. Schönwald, s far. kostelem sv. Mikuláše, tvořil se Stránkou, Břevencem, Plynkoutem, Mirotínkem a Tenčínem do 16. st. zvláštní statek. V l. 1287—97 psal se Oneš ze Šumvaldu (de Schonenwalde, původně z Čistého Slemene) a 1329 Adam ze Šumvaldu.[46]) R. 1351 byl tu farní kostel, náležitý k děkanátu úsovskému.[47]) Z pánů ze Šumvaldu byl nejznámější Beneš ze Šumvaldu (1355—75) a 1437 jeho syn Jan ze Šumvaldu.[48]) Dále drželi statek páni ze Zvole; Jan st. a Hynek bratří ze Zvole int. 1464 bratru Zbyňkovi ze Zvole tvrz, patronát a zboží v Šumvaldě, díl Plynkoutu, Bře-

30. — [27]) ZDO XV. 1. — [28]) PO X. 138, 236. — [29]) Arch. min. vnitra, Morava, VII. 1, ČČH 1934 294. — [30]) ČMM 1903 297. — [31]) ZDO I. 506. — [32]) CDM X. 106, ZDO XX. 98. — [33]) ZDO X. 52. — [34]) ZDO I. 816. — [35]) AČ VII. 587. — [36]) AČ VII. 588. — [37]) Sedláček, Zbytky reg., 1730, ZDO XVI. 33. — [38]) CDM VIII. 80. — [39]) Hübel, 32. — [40]) ČMM 1903 304. — [41]) Nová sb. — [42]) ZDO VI. 368. — [43]) ZDO I. 464. — [44]) Nová sb. č. 699. — [45]) CDM IV. 75. — [46]) CDM V. 25, 77. — [47]) CDM VIII. 80. — [48]) P III. 525. — [49]) ZDO XI. 87. — [50]) ZDO XII. 29, XIV. 4, 8. — [51]) PB

vence, Stránku v Mor. Libině, Sudkov a hamr na Oskavě.[49]) Puta z Lichtenburka int. 1481 Ludmile z Miličína Šumvald s pod., Lazce, Sukolom (Sokolín!), Břevence(!) Plynkout (Plnkuty!), Mirotínek a Stránku a Ludmila vzala 1492 na díl Šumvaldu s pol. podací kaple Všech sv. s přísl. na spolek svého manžela Přibíka Mládence z Miličína, jemuž také 1492 Markvart ze Zvole int. dvůr a tvrziště v Šumvaldě s pol. podací, část Plynkoutu, Břevence a Stránky.[50]) Přibík byl 1510 neb. a zanechal vdovu Ludmilu a děti Oldřicha, Viléma a Elišku z Miličína.[51]) Ludmila držela pak tak zv. Větší stranu Šumvaldu, které dala 1533 list na roboty, odúmrt a nestavění sirotku.[52]) Menší část, tak zv. Panskou stranu, držel Vilém Mládenec z Miličína, jenž dal svému dílu 1523 odúmrt a seděl tu ještě 1528.[53]) Ludmila prodala 1527 svůj díl Šumvaldu, Mirotínka, Břevence a Plynkoutu za 3600 zl. uh. Janovi z Pernštejna; koupě se však neuskutečnila a Ludmila prodala 1533 (int. 1535) toto své zboží Kryštofovi Černohorskému z Boskovic k Úsovu.[54]) Na Panské straně seděl ještě 1548 Vilém z Miličína (1551 neb.), 1550 Jan Mládenec a 1551 Vilémův syn Jiřík Mládenec z Miličína.[55]) Posléze dcera Vilémova Ludmila z Miličína a její manžel Jan Štolbašský z Doloplaz int. 1567 dvůr v Šumvaldě s pol. pod. a Novou Ves (asi dnešní Nevrlov) Albrechtovi Černohorskému z Boskovic k Úsovu.[56]) Fara v Šumvaldě byla 1568 luterská, 1569 katolická,[57]) Po válce třicetileté stěhovali se do Šumvaldu Němci, takže ves byla 1771 německá.[58]) R. 1768 byla tu založena zákupní rychta.[59])

Třemešek, něm. Tschimischl, k 1371 viz u Úsova. Na sklonku 15. st. ves zpustla, byla však znovu vysazena.

Troubelice, něm. Treublitz, k 1344 až 1547 viz u Úsova, 1494 u Medlova. R. 1492 obdržela ves odúmrt, 1535 parcelován dvůr, 1549 připomíná se tu zákupní rychta.

Zadní Újezd, dříve Německý neb Malý Újezd, něm. Storzendorf, k 1371 až 1547 viz u Úsova.

Václavov, něm. Wenzeldorf, vznikl 1767 na místě parcelovaného panského dvora, založeného Václavem z Vlašimě.

Veleboř, k 1371—1547 viz u Úsova.

Nový Zámek, něm. Neuschloss, zámek vystavěný 1690. Na klonku 18. st. byl tu proslulý chov koní a blíže zámku stávala továrna na hedvábí (Not. 1858 21).

Na panství zanikly vsi:

Zeif na Mladoňovském potoku, kde jest mlýn Seifen, příp. se 1600. — Tenčín, Stanšín, stával asi v severní části dnešní vsi Oskavy, příp. se 1358.[60]) — Čisté Slémě zaniklo u Šumvaldu, ač nebylo-li to původní jméno této vsi; 1280 jmenuje se Bořita z Čistého Slemene,[61]) 1305 Oneš z Čistého Slemene (de Chistesleme),[62]) r. 1349 stávala tu tvrz.[63]) - Winczendorf, k 1371 viz u Úsova. — Zálavčí, k 1371 viz u Úsova. — Vítošov, k 1343 viz u Úsova. — Džbánov, k 1343—1547 viz u Úsova.

Litovel, něm. Littau, ochranné municipální město s far. kostelem sv. Martina, fil. kostelíkem sv. Jiří, kostelem sv. Filipa a Jakuba a radnicí z r. 1572; dříve vedla do města brána Uničovská a Olomoucká, před níž bylo Uničovské a Olomoucké předměstí.

Město náleželo od svého založení (připomíná se po prvé 1249 a 1267 jmenuje se Staré město in Luthowl) markrabětí. Před městem stával již 1267 kostel P. Marie a hospitál sv. Ducha[64]) (1342 byl jeho magistrem Konrád, 1394 Jan; hospitál připomíná se ještě 1545).[65]) Lokatorem města byl Epich, k jehož rychtě náleželo 1287 mýto, rybáři a dům v Litovli (Luthouia), 2 lány v Července (Schwarzpach), 2 lány na nekrálovské půdě, zahrady na Starém městě a dvur Kuttelhof.[66]) Václav II. potvrdil 1291 Litovli městské právo, povolil právo mi-

IX. 9, LSA 553, PB IX. 24, PO VIII. 198, X. 249, XIV. 20, 42. — [52]) Pinkava, Uničovský okr., 225. — [53]) Pinkava, Uničovský okr., 226, Kopiář arch. min. vnitra, III. 116. — [54]) AČ XX. 333, ZDO XXIV. 2. — [55]) PO XIII. 105, XX. 137, XXI. 59, 111, XLV. 15. — [56]) ZDO XXVIII. 3. — [57]) Hübel, 34, PO XXIII. 116. — [58]) ČMM 1897 149. — [59]) Nová sb. — [60]) Soukr. zpráva prof. B. Weigla, ZDO I. 580. — [61]) CDM IV. 174. — [62]) CDM V. 181. — [63]) ZDO I. 89. — [64]) CDM III. 142, 407. — [65]) CDM VII. 438, XII. 183, Bočkova sb. 8969, Pinkava, Litovelský okres, 116. — [66]) CDM

lové a měšťanům právo zakupovati se na venkově;[67]) král Jan dovolil 1327 měšťanům opevniti město hradbami a propůjčil Litovelským právo olomoucké.[68]) R. 1359 byla městská rada veskrze německá.[69]) Markr. Jan odkázal 1371 Litovel svému synu Prokopovi,[70]) jemuž také město 1382 náleželo.[71]) R. 1401 potvrdil městská privilegia Václav IV. (Zprávy arch. koresp., Litovel). V l. 1410—13 jmenuje se Litovel výslovně mezi královskými městy moravskými a ještě 1440 pečetilo město s ostatními královskými městy landfrýd.[72]) Městské knihy v Litovli byly založeny 1359 (prvý český zápis v nich jest teprve z r. 1464).[73])

Město bývalo často zastavováno, tak 1406 držel je zástavou Přibík z Odlochovic.[74]) Král Zikmund potvrdil 1421 městu i městské rychtě privilegia,[75]) téhož roku podřídil Litovel biskupu olomouckému a 1422 zapsal město neznámému s podmínkou, že zustane králi otevřeno.[76]) Také markrabí Albrecht potvrdil 1426 rychtě a 1430 městu privilegia.[77]) R. 1437 dobyli města Táboři, ale byli Olomouckými a Uničovskými poraženi.[78]) Král Ladislav zapsal 1450 Litovel Pročkovi z Kunštátu,[79]) 1454 dal městu jarmark a 1455 potvrdil privilegia rychty.[80]) R. 1460 připomíná se v Litovli kostel sv. Marka.[81])

Král Jiří potvrdil 1459 privilegia rychty, 1461 dovolil městu pečetiti zeleným voskem, daroval Litovelským klučeniny v lese Doubravě[82]) a 1465 zapsal město Karlovi z Vlašimě na Úsově;[83]) od té doby měla město v zápisném držení vrchnost úsovská. Vladislav II. dal 1502 Litovli některá privilegia, zejména právo pečetiti červeným voskem.[84]) R. 1527 královna-vdova Marie koupila od Kateřiny z Vlašimě díl Litovle a vesnic (tento díl náležel králi do r. 1623).[85])

Dále potvrdil městská privilegia 1522 král Ludvík,[86]) 1560 Ferdinand I.,[87]) 1590 Rudolf II.[88]) a 1609 Matyáš.[89]) Ladislav z Boskovic pustil 1537 město frejunk na maso, 1545 potvrdil městská privilegia Kryštof z Boskovic,[90]) 1590 Jan Šembera Černohorský z Boskovic[91]) a 1600 Karel z Lichtenštejna.[92]) R. 1571 připomíná se v Litovli luterský farář a koncem 16. st. bylo město zcela luterské;[93]) Jan Šembera Černohorský postoupil městu pro případ, že by jeho rod vymřel po meči, podací, aby dosazovali ke kostelu taráře vyznání augšburského.[94]) V 2. pol. 16. st. byla tu početná menšina německá, pročež 1582 Jan Šembera Černohorský nařídil, aby luterský farář litovelský byla znalý obojího jazyka. Matriky z let 1592—1610 jsou již německé.

Již r. 1447 drželo město ves Mezice,[95]) 1527 koupilo od Barbory, Markety, Johanky, Kateřiny a Anny z Vlašimě (sester a dcer Karla a Jiřího z Vlašimě) ves Nasoburky (int. 1527).[96]) Městská rada vdělila 1615 odúmrt Chořelicum, 1616 Července (Černé!) a dílu Mezic a 1618 Třídvorum.[97]) R. 1619 bylo na městských statcích 230 poddaných.[98]) R. 1598 a 1599 zuřil v Litovli mor.[99]) Na den sv. Marka 1629 Litovel více než s polovice vyhořela.[100])

S panstvím úsovským přešla Litovel do majetku knížat z Liechtenštejna. R. 1623 Ferdinand II. postoupil Karlovi z Liechtenštejna i svoji třetinu města a vesnic.[1]) R. 1624 konány tu prvé

IV. 261. — [67]) CDM IV. 294. — [68]) CDM VI. 324. — [69]) CDM IX. 132. — [70]) CDM X. 118. XI. 251. — [71]) CDM XII. 295. — [72]) CDM XIV. 132, Chlumecky, Reg., Iglau, 81, Stav. arch. k 1440. — [73]) Berger, Die Besiedlung etc., 186. — [74]) P I. 167. — [75]) Bočkova sb., 8963—64. — [76]) Sedláček, Zbytky reg., 826, 1162. — [77]) Bočkova sb. 8965, 8967. — [78]) ZVGMS IV. 48, Olmützer Sammelchronik, 3, Teige, O pramenech kláštera hradištského, 68, FRB V. 531. — [79]) AČ VII. 275, 575. — [80]) Pinkava, Litovelský okr., 88. — [81]) P IV. 324. — [82]) Pinkava, Litovelský okr., 91. — [83]) Sedláček, Zbytky reg., 1765. — [84]) AČ XVIII. 278, ČMM 1895 268. — [85]) Kopiář archivu min. vnitra, III. 63, Pinkava, Litovelský okr., 89. — [86]) Pinkava, 94. — [87]) Salbuch č. 287., f. 9. — [88]) Kopiář arch. min. vnitra č. 89., 140. — [89]) Pinkava, 94. — [90]) Pinkava, 96. — [91]) Pinkava, 97. — [92]) Pinkava, 98. — [93]) ČČH 1934 295, Hübel, 35, Kameníček, III. 459. — [94]) Pinkava, 97. — [95]) P III. 659. — [96]) ZDO XXI. 3. — [97]) LSA 118, 132, 147, 162. — [98]) ČMM 1922 155. — [99]) Pinkava, 103. — [100]) Hlídka 1905 778.

[1]) Pinkava, 89. — [2]) Bočkova sb. 8985. — [3]) Pinkava, 167. — [4]) ČMM 1892

jesuitské misie a 1625 dosazen na faru katolický farář. Dne 16. června 1642 zmocnili se města Švédové. R. 1643 a 1714 pomřelo mnoho měšťanů morem. R. 1747 potvrdila privilegia města Marie Terezie.[2]) V pol. 18. st. byla v městě papírna. R. 1671 byl sepsán urbář městských statků.[3])

Městu náležely vsi:

Brníčko, něm. Pirnik; díl náležel 1381 špitálu sv. Ducha v Litovli, k 1399 viz u Uničova.

Červenka, dříve Černá, k 1287—1616 viz u Litovle; 1658 byla ves pustá, pak osazena. R. 1859 založen tu klášter redemptoristů s kostelem sv. Alfonse z 1862.

Chořelice, k 1371 viz u Seničky, 1615 u Litovle. Ještě 1677 byla tu značná německá menšina.[4])

Mezice, díl, k 1447—1616 viz u Litovle.

Nasobůrky, původně Našiměřice, německy Aschmeritz; 1373 drželi ves vladykové z Chudobína,[5]) v l. 1437 až 1447 seděl na Malých Nasobůrkách Víšek z Stříteže a 1481 Barbora z Tučína.[6]) K 1527 viz u Litovle. Ještě 1677 byla ves německá.[7])

Tři Dvory, přip. se 1393, kdy drželi tu statky litovelští měšťané.[8]) K 1618 viz u Olomouce. Ještě 1677 tvořili tu Němci značnou menšinu.

Víska přip. se 1432 (Dorfle!)[9]) R. 1672 byla ves většinou německá.[10])

Liter.: Ulrich Donat, Geschichte der Stadt Littau, 1850; J. Smyčka, Založení města Litovle, ČMMZ XIII., XIV.; Littau unter den Herren von Wlaschim, Not. 1881; V. Pinkava, Litovelský okres, Brno 1903; J. Kux, Geschichte der Stadt Littau; O. Kühnert, Pirnik, Uničov 1927; Welzl, Notizen zur Chronik der Stadt Littau, Not. 1896.

KRÁLOVSKÉ MĚSTO UNIČOV.

něm. Mährisch Neustadt, s radnicí z pol. 17. st., děkanským kostelem Nanebevzetí P. Marie z konce 18. st., filiálním (dříve minoritským) kostelem Povýšení sv. kříže a Mariánským sousoším. Město bývalo dříve dobře opevněno; do města vedly brány Šumvaldská, Medelská, Brníčská, Litovelská a Vodní. Podle vsi Uničova psal se podle falsa z 14. st. r. 1220 Protiva z Uničova (de Vniczow).[1]) Markr. Jindřich Vladislav vysadil Uničov na město a dal měšťanům právo říditi se právem bruntálským, což 1223 potvrdil Přemysl I.[2]) Týž král potvrdil 1234 znovu městská privilegia, přidal právo milové, právo dolování na kovy a ves Střelice.[3]) R. 1249 jmenuje se Uničov (Vnichow) výslovně městem markrabětcím.[4]) Král Jan udělil 1327 Uničovu (Nova civitas) práva, jakých užívali Brněnští a Olomoučtí.[5]) K r. 1343 viz u Úsova (mýto). Mark. Jan udělil 1354 Uničovu jarmark, 1359 odúmrt a 1364 potvrdil právo milové, stanovil, aby cesta z Olomouce do Čech vedla přes Uničov[6]) a 1371 odkázal město svému synu Prokopovi, jenž 1380 potvrdil práva uničovské rychty a 1399 dal městu ves Brníčko (Pirnik).[7]) Markrabí Jošt dovolil 1391 Uničovu (Newenstat), aby město zřídilo bělidlo, které mělo požívati práva bělidla krnovského a biliti tkaniny do tří mil v okolí města a 1407 osvobodil město od mýta a cla po celé Moravě.[8]) Poslední privilegium potvrdil 1418 Václav IV.[9])

Král Zikmund podřídil 1421 Uničov biskupu olomouckému Janovi Železnému tak, aby mohl purkrabí sesaditi a jiného, sobě věrného, dosaditi, ale 1422 Uničov byl dobyt vojskem Zikmunda Korybutoviče.[10]) Městské vsi byly za válek husitských zcizeny, neboť král Zikmund zapsal 1424 Střelice a Renoty Hynčíku Stošovi z Kounic.[11]) Král Ladislav dovolil r. 1453, aby Uničovští brali si dříví k opevňování městských

246. — [5]) ZDO II. 423. — [6]) P III. 508, 590, VI. 129. — [7]) ČMM 1892 247. — [8]) Pinkava, 291. — [9]) Pinkava, 302. — [10]) ČMM 1892 247.

[1]) Friedrich II. 376. — [2]) Friedrich II. 246. — [3]) CDM II. 243. — [4]) CDM III. 142. — [5]) CDM VI. 322. — [6]) CDM IX. 377. — [7]) CDM X. 118, XI. 203, XII. 563. — [8]) CDM XII. 49, XIII. 485. [9]) Bočkova sb. 9251. — [10]) Sedláček, Zbytky reg., 1362, ZVGMS IV. 34. — [11]) Sedláček, Zbytky reg., 865. — [12]) Zlo-

hradeb z královského lesa Doubravy a 1454 vypudil z Uničova židy.[12]) Za válek husitských město se počeštilo; 1464 z 12 konšelů 8 mělo česká jména, od 1469 městská rada úřadovala jen česky a brala z Olomouce jen česká naučení. V 2. pol. 15. st. zřízena byla při kostele česká kaple, kde podávalo se pod obojí; když pak Čechové dosáhli v městě většiny, přejali kostel a Němci ujali se této kaple. Proto také Uničov od počátku boje krále Jiřího, který 1460 dal Uničovským frejunk na prodej chleba a masa, proti panské lize stál věrně na straně královské; král Jiří dovolil 1468 opatu hradištskému, aby si vystavěl v Uničově tvrz,[13]) 1469 dal Uničovským privilej, že město nemá býti odcizováno od komory královské, že Němci nemají býti v městě přijímáni do úřadu, rady, ani mýta že nemají užívati, že Uničovští mohou červeným voskem pečetiti a dříví k své potřebě v královské Doubravě sekati.[14]) Než již 1470 bylo město králem zastaveno Albrechtu Kostkovi z Postupic.[15]) Za válek uherských byli z města vypuzeni Němci, ale na měšťany byla uvalena církevní klatba. Proto 1473 Uničovští slíbili, že vráti statky vystěhovalým z města, jen když bude klatba s nich sňata.[16]) Také králi Vladislavovi zachovalo město věrnost, pročež král Vladislav 1477 dovolil, aby úřad uničovský sám si rychtáře volil, 1479 pak potvrdil privilegia a stanovil, aby vsi Střelce a a Rejnoty(!) nikdy nebyly od města odlučovány.[17]) Dále Vladislav II. 1513 poručil, aby sul a železo na mili od města se neskládaly, a král Ludvík 1522 potvrdil městská privilegia.[18]) Tehdy město koupilo (int. 1518) od Viléma Mládence z Miličína díl Zadní Sukolomě.[19])

Dne 4. října 1531 vyhořel celý Uničov až na radnici, načež Ferdinand I. 1531 osvobodil město na 15 let od daní.[20]) Týž král přidal 1539 Uničovu jarmark a 1555 potvrdil městská privilegia.[21]) Také Maximilian II. potvrdil 1567 městská privilegia a 1576 dal Uničovu týdenní trh.[22]) Vlivem biskupa Stanislava Pavlovského byl z města vypuzen evang. farář a nahrazen katolickým; než nový farář Jan Rozenplut z Švarcenpachu nemohl se mezi evangelickými měšťany uživiti a 1580 opustil město.[23]) Rudolf II. potvrdil 1577 městu privilegia a 1602 vydal mandát, aby městská rada zvelebila katolické náboženství a nepřijímala do města nekatolických měšťanů.[24]) Roku 1610 byla tu fara katolická.[25]) Král Matyáš potvrdil 1610 městu privilegia a 1612 přidal nový jarmark.[26]) Město koupilo 1585 od Jindřicha Podstatského z Prusinovic za 6000 kop č. městečko Loštice (int. 1587) a od poručníků Ladislava Velena z Žerotína Rudu s doly zlatými, stříbrnými a železnými (int. 1598).[27]) R. 1594 téměř celé město vyhořelo. R. 1619 bylo v městě 138 domů a na statcích městských 459 poddaných.[28])

R. 1619 město přistoupilo k stavům a farní kostel byl předán evangelíkům, než 1621 byl kostel vrácen katolíkům a v městě zřízen úřad královského rychtáře.[29]) Za konfiskací bylo pak město dáno do ochrany Karlovi z Liechtenštejnu a přestalo tak býti královským městem.[30]) R. 1626 uhájilo se město proti Dánům, pročež Ferdinand II. 1633 potvrdil Uničovu privilegia, vrátil témuž postavení král. města a osvobodil 1636 od placení posudného.[31]) Také Ferdinand III. 1637 potvrdil Uničovu privilegia.[32]) Později, 18. června 1642, zmocnili se Uničova Švédové, kteří 31. května 1643 město vypálili.[32]) V září 1643 Tortenson poručil, aby Uničov byl opevněn a opatřen švédskou posádkou. Po válce

bického sb., Parsch, 196. — [13]) ZVGMS IV. 76, Sedláček, Zbytky reg., XVI. 54. — [14]) Bočkova sb. 9257. — [15]) Sedláček Zbytky reg., XVI. 91. — [16]) DM IV. 134. — [17]) Zlobického sb., Bočkova sb. 9258. — [18]) Bočkova sb. 9260, 9273, Zlobického sb. — [19]) ZDO XVIII. 8. — [20]) ZVGMS XX. 373, Olmützer Sammelchr., 9, Bočkova sb. 9264, Zlobického sb., Salbuch č. 283., f. 12. — [21]) Zlobického sb., Bočkova sb. 9265, Salbuch č. 286., f. 49. — [22]) Bočkova sb. 9265, Zlobického sb., Salbuch č. 287. — [23]) ČMM 1908 251, Jireček, Ruk. II. 199. — [24]) Bočkova sb. 9267, Zlobického sb., Kameníček, III. 394. — [25]) ČMM 1903 296. — [26]) Bočkova sb. 9271—72, Zlobického sb. — [27]) Zlobického sb., ZDO XXIX. 78, XXXI. 25. — [28]) ČMM 1922 155. — [29]) Kameníček, II. 507. — [30]) Slovák, Konf. prot., 11. — [31]) ČČH XXXVI. 38, Schr. XIII. 7, Nová sb. 353, Bočkova sb., 9279, 9281. — [32]) Bočkova sb.

třicetileté Uničov byl v zříceninách; český živel válkou velmi utrpěl, ačkoliv město bylo ještě v 2. pol. 17. st. více než s polovice české. R. 1778 a 1796 Uničov vyhořel. R. 1770 byla v Uničově konána schůzka Josefa II. s pruským králem Frydrychem II. Na počátku 19. st. byla v Uničově velká továrna na sukno. Z rodáků uničovských vynikl Albík z Uničova, pražský arcibiskup.

Minoritský klášter sv. kříže připomíná se v pramenech teprve 1381 a pak 1463, kdy jmenuje se kvardian Štěpán;[33]) dále jmenuje se 1464 kvardián Staněk a 1466—80 Mikuláš.[34]) Na sklonku 16. st. byl klášter opuštěn; teprve po 1620 objevují se minorité znovu v Uničově, ale jejich klášter byl 22. září 1815 zrušen.

K panství náležely vsi:

Dětřichov, něm. Dittersdorf, náležel 1399 kapitule olomoucké,[35]) na počátku 17. st. byl Dětřichov koupen městskou radou uničovskou.

Německá Libina, něm. Deutsch Liebau, městečko s far. kostelem sv. Jiří. Libina náležela původně k zboží šumvaldskému (přip. se 1348). Bedřich z Žerotína prodal 1565 Německou Libinu Janovi z Žerotína na Náměšti, který 1568 prodal Libinu s patr. městu Uničovu.[36]) R. 1577 jmenuje se tu zákupní rychta.[37]) Fara byla 1571 evangelická,[38]) za třicetileté války zanikla a 1651 byla obnovena. Ferdinand I. dal 1543 Ludmile z Valdeka, vdově po Zikmundovi z Žerotína, lhůtu na 7 let na doly v Něm. Libině (Kopiář arch. min. vnitra č. 27., 5).

Velké a Malé Novosady, něm. Gross und Klein Neustift, uničovská předměstí založená 1780.

Renoty, něm. Einoth, s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z konce 18. st.; k 1424—79 viz u Uničova. R. 1790 zřízena zde fara. R. 1792 byla zde dědičná rychta (Nová sb. 599).

Německá Ruda, něm. Deutsch Eisenberg, s far. kostelem P. Marie Sněžné z pol. 18. st. Ves přip. se 1348, kdy koupil zde zboží olomoucký kanovník Štěpán.[39]) K 1492—1510 viz u Sovince. Rudolf II. udělil 1584 nákladníkům v Něm. Rudě právo kutati drahé a užitkové kovy.[40]) Po Janovi z Boskovic držel Rudu Ladislav Velen z Žerotína, jenž prodal 1597 ves Uničovu za 10.500 zl. mor. (k 1598 viz u Uničova).[41]) R. 1758 zřízena tu lokalie, 1784 kuracie a posléze 1851 fara. Na sklonku 18. st. byly tu železárny. — U Rudy zanikla ves Markov (potok u Rudy slove dosud Markhofbach), přip. se 1358.

Střelice, k 1234—1479 viz u Uničova. R. 1771 zřízena byla v Střelicích zákupní rychta (Nová sb. 599).

Nová Dědinka, něm. Schröfelsdorf, založena 1780 na místě bývalého rybníka.

Loštice, něm. Loschitz, ochranné město s far. kostelem sv. Prokopa a radnicí. K 1350—1494 viz u Bouzova. V l. 1374—78 držel Loštice Puta z Loštic a Vildenberka.[42]) Václav Haugvic z Biskupic postoupil 1565 Lošticum dvur.[43]) Jindřich st. Podstatský z Prusinovic prodal 1572 městečko Loštice Vilému Závíši Bítovskému ze Slavíkovic, jenž ještě 1572 int. je Janu Cedlarovi z Hoffu, který opět 1577 prodal městečko Loštice s přísl. Prokopovi Podstatskému z Prusinovic.[44]) K r. 1585 viz u Uničova. Fara byla v pol. 16. st. utraquistická, 1595 a 1661 luterská,[45]) zanikla však za války třicetileté a po 1647 byla obnovena. Již r. 1578 přip. se v Lošticích židé a v pol. 17. st. bylo tu 26 židovských domů.[46]) Ferdinand I. dal 1536 Lošticum dva jarmarky.[47]) R. 1609 smluvily se Loštice s městskou radou uničovskou o některé sporné otázky, což 1746 potvrdila Marie Terezie, která tehdy přidala Lošticum jarmark a týdenní trh. R. 1781 potvrdil privilegia městečka Josef II. R. 1791 Loštice vyhořely.

Liter.: J. N. Engel, Geschichte der königl. Stadt Mähr. Neustadt, Olmouc 1831; J. Kux, Geschichte der königl. Stadt Mähr. Neustadt. Uničov

9282. — [33]) P IV. 284. — [34]) P IV. 440, 593, V. 4. — [35]) CDM XII. 524. — [36]) PO XXIV. 140, ZDO XXVIII. 13. — [37]) Nová sb. — [38]) Hübel, 35. — [39]) ZDO I. 35. — [40]) Schr. XV. 161. — [41]) ZDO XXXI. 26. — [42]) ZDB VI. 167, X. 123. — [43]) Zlobického sb. — [44]) PO XXVII. 424, XXVIII. 184, XXX. 464. — [45]) Zela, Náb. poměry v Olomouci, 18, ZVGMS II. 173, ČVSMO XIV. 40, Hübel, 40. — [46]) Bočkova sb. 9601, ČMM 1892 64. — [47]) Salbuch č. 283., f. 106.

1923; V. Pinkava, Uničovský okres, Brno 1922; M. Tschamler, Zur Deutung des ältesten M. Neustädter Stadtplanes, ZVGMS 1927; Uničovsko v minulosti a dnes, 1928; některé zprávy o dějinách Uničova viz v programu něm. reál. gymn. v Uničově 1890, 1893 od K. Klementa; Fr. Čepička-V. Houdek, Loštice, rodiště Jana Havelky, Olomouc 1891; V. Kubíček, Z dějin města Loštic, Brno 1917; R. Fischer, Loštice od r. 1848, Olomouc 1914; Reiner, Mähr. Neustadt als mittelalterliche Festung, ZVGMS XXVIII.

PANSTVÍ SOVINECKÉ.

Sovinec, něm. Eulenberg, městečko s hradem. Předkem mocného rodu pánů ze Sovince byl Vok, syn moravského komornika Pavla, jemuž biskup Konrád dal 1318 v léno ves Křižovice (nyní Kř žov).[1] Vok držel kolem 1320 spolu s bratry Markvartem a Pavlem rozsáhlá biskupská léna v okolí Brunzejfu.[2] R. 1333 psali se již bratři Vok a Pavel po hradě Sovinci (Aulnburk).[3] R. 1368—97 jmenuje se Vokův syn Pavlík ze Sovince (Ewlnburg) a 1374—99 Pavlíkův syn Ješek ze Sovince (1373 hrad píše se Sobyněcz, jinak Eulnburk).[4] K hradu náležela 1379 ves Paseka, jinak Techancz.[5] Bratři Aleš a Heralt ze Sovince int. 1409 svému staršímu bratru Pavlovi ze Sovince své podíly na Sovinci.[6] Po Pavlovi dědí Sovince jeho syn Zikmund ze Sovince (zemřel 1452) a posléze Jan Heralt z Sovince.[7] Po smrti tohoto byl 1492 statek (hrad a městečko Sovinec, Paseka, Brunařov!, Jiříkov, Těchanov, Křivá, část Loučky s pod., Stránské, Moravice, Šťáhle, městečko Frýdlant, Mníšek, Brunzejf, Valšov, Vajglov, Albrechtice, jinak Helvíkov, Arnoltice, díl Rudy, Křižov a Karlov s podacími, vše mimo manství biskupských) Janovi Pňovskému ze Sovince, jehož manželkou byla Machna z Lomnice[8]) a který vystavěl část sovineckého hradu.

Synové Janovi Vok a Heralt Pňovští ze Sovince rozdělili se 1510 o panství tak, že Vok (manželkou jeho byla 1510 Eliška z Dubé, sestra Václava z Dubé na Šternberce) dostal zámek Sovinec, městečko Húzovou s pod. a mýtem, Paseku s pod. a vinohradem(!), Loučku s mýtem a hamrem, Jiříkov, Těchanov s pod., Rudu, Křivou, Křižov, Karlov, Arnoltice, Moravice, Valšov, mlýn Hukovec, pusté městečko Frýdland, pustý Brunařov, pusté městečko Brunzejf, pustou Lomnici, dům v Olomouci a dům v Uničově, kdežto Heralt obdržel zboží pňovické.[9] Vokův (Vok žil ještě 1524) syn Ješek Pňovský ze Sovince (manželkou jeho byla Anna z Vrbna, zemřel 1548 a pohřben v klášteře šternberském) prodal 1543 (int. 1545) zámek a městečko Sovinec, Jiříkov, Těchanov, Karlov, Křivou, Moravici, díl Loučky, díl Rudy, ves Paseku, tvrz pustou a pusté městečko Frýdland, městečko Brunzejf, pusté Arnultice, pustý Valšov, pustý Vajglov, pustý Mišk v(!), pustou Lomnici, pustý Ptajlov(!), pustý Helvíkov, pusté Stránské, pusté Nové Šťáhly, pustý Kutzendorf a jiné pustiny s hamrem, sladovnou a pivovarem u vsi Loučky a s horami kovuv všelijakých Kryštofovi z Boskovic.[10])

Kryštof z Boskovic provedl na hradě některé stavby, ale již Jan z Boskovic prodal Sovinec s příslušenstvím Šimonu Ederovi z Šťavnice, jenž r. 1555 učinil poručenství.[11]) V l. 1556 až 1588 seděl na Sovinci Šimonův syn Lorenc Eder z Šťavnice, jehož manželkou byla Sara Sobišovna z Hiršperku, dcerami Anna, provdaná za Jana st. Kobylku z Kobylího, Aurelie, provdaná Rubigalovna z Karlsdorfu, a Apolonie.[12]) Sovinec dědila po Lorencovi Anna, takže 1600 seděl tu její manžel

[1]) CDM VI. 135. — [2]) Lechner, I. VI. — [3]) CDM IX. S 27. — [4]) ZDO I. 1096, VI. 513, CDM XV. 157, XII. 524, ZDO II. 307. — [5]) CDM XI. 173. — [6]) ZDO VII. 736. — [7]) P VI. 144. — [8]) ZDO XIV. 10, 11. — [9]) LSA 553, Parsch, 423, ZDO XIX. 2, PO VIII. 193. IX. 3. — [10]) ZDO XXIII. 16, XXV. 34. — [11]) PO XXIV. 51. — [12]) PO XXX. 304, Kameníček, II. 111, PO XXIX.

Jan Kobylka z Kobylího (luterán), který dal 1609 zříditi urbář panství sovineckého a 1616 sl. bil českou listinou chrániti své poddané augšburské konfese z farností Sovince, Brunzejfu, Frýdlandu, D. Moravice, Vel. Šťáhle, Lomnice, Arnultic, Helvíkova, Stránky, Jiříkova, Těchanova a Pasek.[13]) Ještě 1624 byli na panství sovineckém predikanti.[14]) Janu Kobylkovi bylo panství konfiskováno a postoupeno jako léno nejprve Karlovi knížeti z Liechtenštejna, který pak musil 1624 Sovinec postoupiti řádu Německých rytířů, což 1624 Ferdinandem II. potvrzeno.[15]) Dne 25. října r. 1626 zmocnil se hradu Sovince vojenský sbor vévody výmarského,[16]) v září 1643 vzdal se Sovinec Švédům, kteří zde získali velkou kořist a hrad teprve 1650 opustili. Na počátku 18. st. byly v Sovinci železárny. R. 1837 byl hrad restaurován. K 1595 viz u H. Sukolomě.

Brunzejf, něm. Braunseifen, městečko (nyní město) s radnicí z r. 1624 a far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1758. Na počátku 14. st. jmenuje se mezi lény biskupství olomouckého město Brunzejf (Brunsif), jež drželi tehdy manové Markvart, Vok a Pavel, předkové pánů ze Sovince.[17]) Dále držel Brunzejf lénem 1391 Pavlík ze Sovince, 1408 Petr a Pavlík ze Sovince a 1437 držel lénem Brunzejf a vsi Brunářov (Gromaczow), Vajglov (Weiglowwicz), Miškov (Mnissek), Tylov (Tylowicz) a j. Pavlíkův syn Štěpán ze Sovince.[18]) V pol. 16. st. a ještě 1622 byl v Brunzejfu luterský farář (staré matriky zachovaly se od roku 1583),[19]) 1625 již farář katolický. K 1492—1616 viz u Sovince. Ješek Pňovský ze Sovince obnovil a rozšířil 1536 Brunzejfu privilegia, Rudolf II. udělil 1577 městečku dva jarmarky a 1599 Jan Kobylka z Kobylího a jeho manželka Anna Ederovna z Šťavnice určili českým listem Brunzejfským roboty.[20]) R. 1600 město prohlásilo, že bude bráti soudní naučení jen z Olomouce.[21]) R. 1643 bylo město vypleněno Švédy, 1637 a 1874 Brunzejf vyhořel. Kolem r. 1780 byly zde železárny. Privilegia městečka potvrdil 1785 Josef II. a 1793 František II. (Bretholz, Regesten neuer Urkunden, 10, 11).

Frýdlant nad Moravicí, něm. Friedland an der Mohra, městečko s far. kostelem sv. Tří králů. K 1492—1616 viz u Sovince. Fara byla zde 1588 luterská (matriky zachovaly se od 1598),[21]) za války třicetileté zanikla, 1784 zřízena kuracie a 1859 fara. V železných hutích frýdlantských byly v pol. 17. st. lity dělové koule a také 1780 připomínají se tu železárny.

Dolní Dlouhá Loučka, něm. Unterlangendorf, ves (nyní městečko) s zámkem a far. kostelem sv. Bartoloměje. R. 1333 psali se Oneš a Mikuláš z Loučky (Luczka);[23]) Mikuláš int. 1368 svůj díl Loučky, kde již 1355 přip. se far. kostel (Longendorf), kapitule olomoucké.[24]) Také Jan Kropáč z Holštýna int. svůj díl Loučky, jinak Langendorf, s třetinou patr. kapitule a markr. Jošt int. 1385 díl Loučky, jak jej nabyl od Pavlíka ze Sovince, téže kapitule.[25]) R. 1399 jmenuje se Loučka zbožím kapitulním.[26]) Fara byla tu 1569 luterská, 1613 katolická.[27]) Valerian Hepnar z Frankenberku prodal 1570 Studenou Loučku, Svanov, Nový Svanov a ves Křížov Jakubovi z Mohelnice (PO XXX. 92). V l. 1599—1625 seděl tu Joachym Pivce z Klimštejna a Hradčan, jenž 1602 int. tvrz a ves Loučku své manželce Johance Bítovské z Slavíkovic.[28]) Odtud byla Loučka připojena k panství janovickému, až Filip hr. Gallas int. 1708 Dolní Dlouhou Loučku řádu Něm. rytířů k Sovinci.[29]) R. 1736 byla založena v Dolní Dlouhé Loučce zákupní rychta (Nová sb. č. 699). Dolní Dlouhá Loučka bývala od pradávna česká a ještě 1519 Vok Pňovský ze Sovince pohnal kapitulu olomouckou, aby v Loučce byly podle starobylého způsobu konány české bo-

174, PO XXXVI. 2. — [13]) PO XXXVI. 17, Annales Mus. Fr. 1898 145, ČMM 1922 149. — [14]) ČMM 1915 192. — [15]) Bočkova sb. 3315, ZDO I. 60. — [16]) ČČH XXXV. 37, Not, 1858, 43 Schr. XXIII. 7. — [17]) Lechner I. 6. — [18]) Lechner I. 27, II. 173, I. 46. — [19]) ZVGMS VII. 386. — [20]) Zlobického sb., Annales Mus. Fr. 1898 144. — [21]) Parsch, 1208. — [22]) Hübel, 37. — [23]) CDM VI. S XXVII. — [24]) ZDO I. 361, 1065. — [25]) CDM IX. 218, XI. 345, ZDO III. 262, 609, 646. — [26]) CDM XII. 524. — [27]) Hübel, 34, ČMM 1903 301. — [28]) ČMM 1922 150, PO XL. 43, Annales Mus. Fr. 1898 144, ZDO XXXII. 30. — [29]) ZDO III. 406. — [30]) Lechner I. 6. — [31]) CDM VIII. 80. — [32]) Lechner

hoslužby. Pozemková reforma na statku Dlouhá Loučka-Sukolom byla provedena 1926 (plocha 6594 ha, vlastník Řád Německých rytířů); vlastníku propuštěna ze záboru pila v Horní Dlouhé Loučce, zřízeny zbytkové statky Horní dvůr, Kočov a Horní Sukolom, odprodán mlýn v Dolní Dlouhé Loučce, zcela byly rozděleny dvory Dolní dvůr a Střední dvůr; v záboru zůstává lesní hospodářství.

Horní Dlouhá Loučka, něm. Oberlangendorf, ves, k 1492—1545 viz u Sovince. Na počátku 19. st. byla v Loučce továrna na papír.

Albrechtice, dříve Helvíkov, něm. Olbersdorf, s far. kostelem sv. Trojice z pol. 17. st. již na poč. 14. st. byla ves (Albrechczdorf) lénem biskupským v obvodu olomouckém[32]) a 1351 byl tu (Alberti villa) farní kostel, počítaný k děkanství úsovskému.[31]) K 1492—1616 u Sovince. Ves v 2. pol. 15. st. zpustla a byla po 1550 znovu vysazena, než fara obnovena teprve 1665. R. 1585 přip. se tu dědičná rychta (Nová sb. 699).

Arnoltice, něm. Arnsdorf, byly počátkem 14. st. biskupským lénem v obvodu olomouckém (Arnolddorf).[32]) K 1492—1616 viz u Sovince. V 2. pol. 15. st. ves zpustla a po 1550 byla znovu vysazena. R. 1678 jmenuje se tu zákupní rychta.

Haukovice, něm. Haukowitz, k 1510 viz u Sovince.

Jiříkov, něm. Girsig, s far. kostelem sv. Michala z 1787 (před 1655 sv. Jiří). Na poč. 14. st. byly Jiříkov (Inzrichowicz) biskupským lénem v obvodu olomouckém.[33]) K 1492—1616 viz u Sovince. Fara byla tu 1622 evangelická.[34]) R. 1442 založena či obnovena tu zákupní rychta.

Karlov, něm. Karlsdorf, k 1492 až 1545 viz u Sovince.

Kněžpole, dříve Brunařov, něm. Herzogsdorf, dříve Herzogwald, Grünhof neb Gründorf, bylo již na poč. 14. st. (Grundorf) biskupským lénem v obvodu olomouckém.[35]) K 1492—1545 viz u Sovince.

Moravský Kočov, něm. Mährisch Kotzendorf, dříve Kutzendorf, s far. kostelem sv. Michala z 1658. Kočov byl počítán 1405 k Opavsku (Berger, Die Besiedlung etc., 82). Vladislav II. pustil 1504 pustou ves Kočov bratřím z Bewdení(!) k pravému dědictví.[36]) Vítek, Ladislav, Artleb a Zdeněk bratří vl. nedíl. Lhotští ze Ptení na Přovicích int. 1538 tvrz a ves Kočov s pod. Joachymovi Rozhoňovi z Kopřic.[37]) Jiřík Rozhoň (seděl tu již 1551) int. již 1560 totéž i se skelnou hutí Jindřichu Adlšpachovi z Nyklštorfu, jenž 1565 vložil Kočov a novou ves slove Krykstorf(!) s pod. Jindřichu Donátovi z Velké Polomě na Nové Cerekvi.[38]) Bratří Jindřich a Albrecht Donátové int. 1568 totéž Arnoštu Gelhornovi ze St. Grutkova na Wolfersdorfu.[39]) Bedřich a Jan Václav Sedlničtí z Choltic a Karel Jindřich Donát Novocerekvický postoupili (int. 1618) statek Bruntálským z Vrbna.[40]) Štefan ml. Bruntálský int. 1609 obě vsi i s pod. v Kočově Janovi st. Bruntálskému[41]) a rukojmí za Hynka Bruntálského int. 1617 (prodáno za 30.000 zl. mor.) Kočov a Vojnovice Janovi ml. Bruntálskému.[42]) Tehdy byl Kočov součástí panství bruntálského a byl nejspíše za konfiskací opět připojen k Moravě. Fara byla 1565 luterská,[43]) zanikla za třicetileté války a 1785 byla obnovena.

Křivá, něm. Pudelsdorf, přip. se 1365,[44]) k 1373 viz u Sudkova, k 1492 až 1545 viz u Sovince.

Křížov, dříve Křížovice, něm. Kreuz; Albert z Šternberka daroval kapitule olomoucké ves Křížov (Cryzvw), což 1299 Václav II. potvrdil.[45]) K 1318 až 1492 viz u Sovince, k 1570 u Svanova.

Lomnice, něm. Lobnig, s far. kostelem sv. Jiří z 1603. Počátkem 14. st. byla nově založená ves Lomnice biskupským lénem.[46]) R. 1351 byl tu farní kostel, počítaný k děkanství úsovskému.[47]) K 1397 viz u Šternberka, 1510—1616 u Sovince. Fara, dříve luterská, zanikla za třicetileté války, 1784 obnovena.

Dolní Moravice, něm. Nieder Mohrau, dříve Gross Mohrau, s far. kostelem sv. Jakuba Větš. z konce 18. st. Roku 1351 byl tu (Morav) farní kostel, ná-

I. 6. — [33]) Lechner I. 6. — [34]) ČMM 1894 28. — [35]) Lechner I. 6. — [36]) ZDO XVI. 34. — [37]) ZDO XXV. 5. — [38]) ZDO XXVII. 6, 37, PO XXI. 102. — [39]) ZDO XXVIII. 6, PO XXIV., nef. — [40]) ZDO XXXIV. 3. — [41]) ZDO XXXIII. 13. — [42]) ZDO XXIV. 3. — [43]) Hübel, 33. — [44]) ZDO I. 905. — [45]) CDM V. S 107. — [46]) Lechner I. 6. — [47]) CDM VIII. 80. — [48]) CDM

ležející k děkanátu úsovskému.[48]) R. 1570 byla tu luterská fara (Hübel, 34). K 1492—1616 viz u Sovince. V zdejších železárnách byla v pol. 17. st. lita děla.[49]) Jan z Boskovic udělil 1573 Moravici odúmrt.

Horní Moravice, něm. Obermohrau, přip. se 1678, kdy byla zde zákupní rychta.

Paseka, dříve Těchanov, něm. Passek, s far. kostelem sv. Kunhuty z poč. 17. st. Počátkem 14. st. byla ves (Těchanov) biskupským lénem v obvodu olomouckém.[50]) R. 1351 byl tu (Novum Cochans) farní kostel, počítaný k děkanátu úsovskému.[51]) K 1379—1616 viz u Sovince. Fara byla 1559 luterská.[52]) R. 1703 přip. se v Pasece zákupní rychta (Nová sb. č. 699).

Plinkout, něm. Pinkaute, náležel již 1348 k zboží šumvaldskému;[53]) k 1371 viz u Úsova, 1384 u Hor. Sokolomě, 1464—1527 u Šumvaldu. R. 1547 seděl zde Oldřich Mládenec z Miličína, bratr Viléma Mládence na Šumvaldě, kterýž 1548 prodal díl Plinkoutuv(!) s hamrem Moularovským na řece Oskavě, s horami rudnými, železnými a urburou Kryštofovi z Boskovic k Sovinci.[54]) K 1547 viz u Úsova, 1575 až 1589 u Vranové. R. 1665 byla tu založena zákupní rychta.[55])

Stránské, něm. Zechitz, s fil. kostelem sv. Kateřiny, k 1492—1616 viz u Sovince. Před válkou třicetiletou bývala tu fara. R. 1599 přip. se zákupní rychta (Nová sb. 699).

Dolní Sukolom, něm. Saibnuss; roku 1327 nabyla zde některé zboží kapitula olomoucká (Selplaz).[56]) Před 1589 kapitula postoupila ves Bruntálským z Vrbna.

Horní Sukolom, dříve Zadní Sukolom, něm. Aichen. R. 1318 psal se František, 1326 Viktor a Oneš a 1352 Dětoch z Sukolomě.[57]) Poslední int. 1368 Sukolom s tvrzí Bohušovi z Slavoňova.[58]) Bohušův syn Bernart z Slavoňova držel 1384 k Sukolomi Lazy, díl Hřbince (Triben[illegible]), Plinkov[illegible] (Plnkuth), Rohle, Svinova, Dubicka, Třeštiny, Sluhoňova, Lazec a Olešné.[59]) R. 1437 seděl tu Jan z Šumvaldu[60]) a posléze Bernart ze Zvole int. 1504 Moravskou Sukolom(!) Oldřichovi, Vilémovi a Hermanovi bratřím vl. z Miličína.[61]) Z těchto Vilém Mládenec z Miličína na Šumvaldě int. 1518 svůj díl Zadní Sukolomě městu Uničovu.[62]) Oldřich Mládenec z Miličína spolu se sestrou Žofkou z Miličína, provdanou za Jindřicha Berku z Dubé, dostal na svůj díl Moravskou Sukolom, Lazce (jinak Benátky) a Malou Stránku v Mor. Libinách.[63]) Posléze Ludmila z Miličína, vdova po Janu Krušinovi z Lichtenburka, prodala 1579 (int. 1584) Zadní Sukolom Zdislavě Berkové z Dubé a ta opět int. 1584 zboží Hynkovi st. Bruntálskému z Vrbna.[64]) Hynek Bruntálský prodal 1595 (int. 1596) tvrz a ves Horní Sukolom, Dolní Sukolom a Loučku Joachymu Pivcovi z Hradčan a Jiříku Malaškovi z Rejdychu, jehož manželkou byla 1596 Anna Hepnarová z Frankenburgu.[65]) R. 1619 drželi Horní a Dolní Sukolom evangelík Jiřík Malaška, na jehož statku zdržoval se ještě 1624 predikant.[66]) Při konfiskacích byl prodlužený statek kromě kolatury (fara se však později nepřipomíná) ponechán Jiříku Malaškovi, který však 1625 prodal Sukolom Janu Kavánovi z Bugery (int. 1629).[67])

Velká Šťáhle, něm. Gross-Stohl, s fil. kostelem sv. Trojice. Václav II. dal 1298 klášteru kamenickému záměnou ves Šťáhle (Stalsdorf) u Bruntálu na Opavsku (CDM V. 84) a ještě 1405 ves byla počítána k Opavsku (Berger, Die Besiedlung etc., 81). K 1492 až 1616 viz u Sovince. Před válkou třicetiletou stávala zde fara. Zákupní rychta přip. se 1593.

Malá Šťáhle, něm. Klein Stohl, přip. se 1574 (Nová Šťáhle).

Těchanov, něm. Zechan, uvádí se v lenním rejstříku biskupství olomouckého z poč. 14. st. K 1492—1609 viz u Sovince. Před r. 1620 stávala tu fara, která za války třicetileté zanikla a již nebyla obnovena, takže kostelík sv. Šimona a Judy jest jen filiálním.

VIII. 89. — [49]) ZVGMS XIII. 67. — [50]) Lechner I. 6. — [51]) CDM VIII. 80. — [52]) Hübel, 32. — [53]) ZDO I. 31. — [54]) ??? — [55]) PO XX. 13, 137, ZDO XXV. 57. — [56]) CDM VI. 357, PO VIII. 91. — [57]) CDM VI. 141, 303, VIII. 183. — [58]) ZDO I. 1088. — [59]) ZDO IV. 396. — [60]) P III. 525. — [61]) ZDO XVI. 30. — [62]) ZDO XVIII. 8. — [63]) PO XVIII. 4. — [64]) ZDO XXIX. 68, PO XXXI. 227. — [65]) PO XXXIII. 408, 450, ZDO XXXI. 5. — [66]) ČMM 1922 149, 1915 123. — [67]) Slovák, Konf. prot., 486, PO XL. 13, ZDO

Tylov, dříve i Ptejlov, něm. Tillendorf; na počátku 14. st. byla ves (Tylendorf) biskupským lénem v obvodu olomouckém.[68]) R. 1351 byl tu (Tylonis villa) farní kostel, který náležel k děkanství úsovskému.[69]) K 1397 viz u Šternberka, 1415 u Brunzejfu. R. 1656 přip. se tu rychta zákupní.

Vajglov, něm. Weigelsdorf, k 1492 až 1545 viz u Sovince; v 2. pol. 15. st. ves zpustla, před 1579 znovu vysazena. R. 1609 přip. se tu dědičná rychta.

Valšov, dř. Vojnovice, něm. Kriegsdorf; r. 1377 byly Vojnovice počítány k Opavsku (Berger, Die Besiedlung etc., 82). K 1565—1617 viz u Kočova.

Veveří, kdysi Veveřice neb Mnišek, něm. Eichhorn, v 14. st. Einsiedel. Ves (Genzidl) byla na počátku 14. st. lénem biskupským.[70]) K 1497—1545 viz u Sovince.

Na panství zanikly vsi:

Bradlov (1609) zanikl u Těchanova, kde jest pole Brédl. Albert z Šternberka daroval Bradlné(!) olomoucké kapitule, což 1299 Václav II. potvrdil (CDM V. 107, Archiv f. österr. Geschichte LXIV. 563. — Mutkov (1576) zanikl v neznámé poloze. — Valšov zanikl u Těchanova, kde jest údolí Welschdorf, k 1492—1545 viz u Sovince. — Někde u Brunzejfu zanikly vsi Skalkodorf a Muchochov, jež byly kolem r. 1320 biskupskými lény v obvodu olomouckém.[71]) — U Sovince, kde jest trať Taschenthal, zanikla ves Tassenthal (1510, Berger, Die Besiedlung etc., 78). — V okolí Brunzejfu stávaly tyto vsi, které jmenují se v rejstříku z počátku 14. st. jakožto léna biskupství olomouckého: Welendorf, Zratowicz a Dětřichova Lhota, vysazená krátce před 1320.[72]) — Kunzendorf, k 1545 viz u Sovince. — U Sukolomě zanikly Lazy, jinak Lazce. Markr. Přemysl daroval 1239 celou ves Lazy (Lazi) Viktorinovi, synu Bludovu (CDM II. 310). Snad psali se po Lazích 1272 Veliš a 1284 Přibík z Lažan (CDM IV. 69, 227); k 1384—1560 viz u Hor. Sukolomě.

Liter.: Geschichte der Eulenburg, Schr. XIV., Burg Eulenburg, Not. 1878; W. Bergmann, Die Eulenburg, 1904; A. Schleser, Beitrag zur Ortsgeschichte des Dominiums Eulenburg bis zum J. 1623, Not. 1891; J. Blaschke, Die älteste Friedländer Pfarrmatrik, ZVG MS XXII. O patrimonijním archivu pojednává A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivů velkých statků, Praha 1929; Schleser, Das Städtchen Braunseifen 1624—1740, Not. 1896.

ŠTERNBERSKÉ PANSTVÍ.

Šternberk, něm. Sternberg, ochranné municipální město s zámkem, radnicí, děkanským kostelem Zvěstování P. Marie z 1784, fil. hřbitovním kostelíkem Očištění P. Marie. R. 1269 připomíná se hrad Šternberk (viz u kláštera Hradiska), po němž psal se 1279 Albert, 1284 Jaroslav z Šternberka a jiní.[1]) Albert z Šternberka držel 1296 k hradu Šternberku vsi Třebčín (Trsebschyn), Stadlce(!), Lhotu, Lužice, Lipinu, Stachov (Stachonis villa), Oldřichov (Ulrici villa) a Loděnici; Šternberk jmenuje se již tehdy městem s farním kostelem.[2]) V l. 1307—18 seděl tu Diviš z Šternberka, jenž držel 1314 od kláštera Hradiska zástavou některé vsi,[3]) 1339 Štěpán z Šternberka, za něhož připomíná se v Šternberku kostel sv. Jiří.[4]) Albert z Šternberka, biskup litomyšlský, osvobodil 1364 město od odúmrti, což 1381 jeho synovec Petr z Šternberka potvrdil.[5]) Petr z Šternberka učinil 1397 poru-

XXXVI. 15. — [68]) Lechner I. 6. — [69]) CDM VIII. 80. — [70]) Lechner I. VI. — [71]) Lechner I. 6. — [72]) Lechner I. 6.

[1]) CDM IV. 30, 170, V. 73. — [2]) CDM V. 54. — [3]) CDM VI. 1, 75, 141. — [4]) CDM VII. 240. — [5]) ZDO I. 955, CDM IX. 334, XI. 238. — [6]) AČ I. 139. —

čenství a odkázal své moravské statky svým bratřím Markvartovi z Šternberka a Petrovi z Kravař.[6]) Markvart z Šternberka spolu s Petrem z Kravař int. 1397 Anně, kněžně opavské a ratibořské a vdově po Petrovi z Šternberka, věnem vsi k hradu Šternberku náležité: Klínovice, Čihovice, Újezd, Hnojice, Húzovou, Mošťánky, Benátky, Dubany, dvůr Brníčko, Lužice, Lhotu, Babice, Velislav, Chabičov, Stachov, Lipinu, Loděnici. Dálov, Veselí, Zezhule(!), Krahujčí(!), Ondřejovice(!), Sedmdvůr(!), Novou Ves, Starou Libovou(!) Čabovou, Rejchartice, Křesťanovice, Roudno, Majvald, Bluční, Jakubčovice, Šternek, Herčíkvald, půl Týlovic a půl Lomnice.[7]) Dále seděl zde Petr z Kravař, který 1409 potvrdil Šternberku privilegia, propůjčil městské právo olomoucké a právo mílové, poručil, aby z Šternberka brali pivo vesnice Újezd, Hnojice, Húzová, Mladějovice, nejmenované čtyři vsi u Mladějovic, Babice, Lužice, Benátky, Lhotka, Starnov, Dědinka, Velislavov, Chabičov, Dálov, Veselí, Lipina, Stachov a Krahující a 1410 založil v Šternberku špitál.[8]) Již r. 1405 připomínají se v Šternberku židé a 1413 škola.[9]) Městská rada šternberská přihlásila se r. 1426 českým listem k vrchnímu právu olomouckému.[10])

R. 1430 oblehli město, které náleželo tehdy vdově po Petrovi z Kravař, husité, kteří je po osmnedělním obležení přinutili k vzdání.[11]) Dále seděl zde Petrův syn Jiřík z Kravař, jenž dal 1448 odúmrt Hnojicům a Mladějovicům a 1459 potvrdil privilegia šternberské rychty.[12]) Po jeho smrti rozdělily se o statky 1466 jeho dcery, z nichž hrad a město Šternberk s přísl. obdržela Ludmila z Kravař, která přijala na spolek svého manžela Jana Berku z Dubé a Lipého.[13]) R. 1487 stalo se porovnání mezi měšťany šternberskými a ulickými o les Doubravu a jiné rozepře a Vladislav II. dal 1492 Šternberku dva jarmarky.[14]) Jan Berka dal 1488 odúmrt Lužicům a 1490 potvrdil privilegia šternberské rychty.[15]) Jeho nástupce Václav Berka z Dubé a Lipého (jeho manželkou byla 1505 Johanka z Boskovic, dcerou 1539 Apolonie provdaná z Krajku) dal 1513 Ulickým šternberské vinohrady pod plat, propustil je z robot a 1520 dal pořídit urbář panství šternberského;[16]) zemřel 1520. Jeho syn Ladislav Berka z Dubé a Lipého potvrdil 1522 Šternberku privilegia a 1529 obdržel list mocný.[17]) R. 1528 a 1538 Šternberk vyhořel.[18]) Ladislavův syn Václav Berka z Dubé a Lipého (jeho manželkou byla 1551 Mandalena z Žerotína) potvrdil 1546 Šternberku privilegia (přidal právo prodeje soli), 1547 propustil měšťany z povinnosti prodávati panské víno a pivo, 1562 potvrdil a rozšířil privilegia Mladějovicům, 1561 učinil obdarování rychtě loděnické a 1562 dal některé svobody Hnojicům.[19]) Biskup Marek dal Václavu Berkovi v léno Medlice, městečko Domštat, Mladějovice, Novou Vésku (!), Rejchartiecu, Dobrou Lhotu, Krakořice, Skřipov, Bělou, Heczendorf(!), pustý Bušovec, Hraničnou, Kunčice a Kerhartice.[20])

Václav Berka zemřel 1565.[21]) Jeho dcera Kateřina Berkovna z Dubé a Lipého provdala se 1570 za Karla knížete minstrberského, jemuž biskup Stanislav Pavlovský pustil 1588 s povolením krále Rudolfa II. uvedené léno medlické v alod.[22]) Kníže Karel zakázal 1577 židům zdržovati se na panství šternberském, 1582 potvrdil privilegia Žerotínu, 1583 pustil Želechovicum odúmrt a svobodu na pečeť, 1588 potvrdil Želechovicum privilegia, téhož roku dal některé svobody Mor. Húzové, Dědince a Benátkám, 1591 potvrdil Újezdu list na roboty z 1562, 1597 obdaroval rychtu v Karlovci, 1599 dal Přovicum list na užívání pastvin, luk a lesů a 1600 dal sepsati urbář pan-

[7]) ZDO VI. 642. — [8]) CDM XIV. 113, 145. — [9]) P I. 116, List. kláštera šternberského F 1. — [10]) Parsch 110. — [11]) FRB V. 203. — [12]) Ruk. sb. č. 472, Bočkova sb. 7912. — [13]) ZDO XII. 10, 11. — [14]) Ruk. sb. 472, Bočkova sb. 10.694. — [15]) Ruk. sb. č. 472, PO VII. 19. — [16]) ZDO XVI. 31, PO XLVII. 64, Ruk. sb. č. 472. — [17]) Ruk. sb. č. 472, Bočkova sb. 10.635, Kopiář archivu min. vnitra III. 284. — [18]) Olmützer Sammelchronik, 7, 9, ZVGMS XXI. 83. — [19]) PO XXVII. 87, Ruk. sb. č. 472, Bočkova sb. 10.648, ZDO XXV. 73. — [20]) ZDB XXVII. 49. — [21]) Salbuch č. 285., f. 61. — [22])

ství šternberského.[23]) Kníže Karel zemřel 1617 a zanechal syny Jindřicha Václava (zemřel 1637) a Karla Frydrycha (zemřel 1647) knížata z Minstrberka. Již na konci 16. st. město silně se poněmčovalo (1580 byl tu vedle českého i německý kazatel), než protokoly městské rady byly psány ještě do 1624 česky, pak německy.[24])

R. 1534 připomíná se v Šternberku bratrský zbor.[25]) Šternberský farář Havel počal 1559 tvořiti v městě vlastní církev.[26]) Tehdy již byla tu luterská obec, která znamenitě vzrostla za Václava Berky přistěhovalectvím cizinců,[27]) zejména Václav Berka dosazoval predikanty na fary panství šternberského.[28]) Kníže Karel zahájil 1590 v Šternberku pronásledování Bratří, z nichž mnozí odešli do Hranic, a 1592 postavil v městě luterský kostel sv. Trojice.[29]) Na sklonku 16. st. byla v Šternberku proslulá luterská škola, na níž studovalo mnoho šlechticů.[30]) R. 1614 vydal kníže Karel pro panství šternberské luterský církevní řád.[31]) Ještě 1624 zdržovali se na panství predikanti.[32]) R. 1625 započala na panství šternberském protireformace, ale neměla úspěchu; teprve 1669 bylo na panství obráceno od jesuitů přes 4000 osob a panství pokatoličtěno.

Za třicetileté války dobyl 24. prosince města Ladislav Velen z Žerotína.[33]) R. 1626 dobyli Šternberka Dánové a emigranti a zajali tu císařskou posádku.[34]) Dne 22. června 1643 dobyli města Švédové a generál Torstenson poručil v září téhož roku, aby v Šternberku byla udržována švédská posádka. Knížata Jindřich Václav a Karel Frydrych potvrdili 1620 privilegia Želechovicům[35]) a 1624 rozšířili svobody města. Ferdinand II. přidal 1637 Šternberku další dva jarmarky. Po smrti knížete Karla Frydrycha dědila panství jeho dcera Marie Alžběta, provdaná za Sylvia Nimroda, vévodu virtenberského. Po smrti Sylviově rozdělili jeho synové Kristian Oldřich, Karel a Sylvius Frydrych vévodové virtenberští panství na tři díly, ale první dva prodali 1695 své díly Janu Adamu Ondřeji knížeti z Liechtenštejna, jemuž 1700 int. Jindřich Jan hr. Strattmann i třetí díl panství, který nabyl od vévody Sylvia Frydrycha.[36]) Jan Adam odkázal 1711 panství šternberské a statek pňovický své dceři Gabriele kněžně z Liechtenštejna.[37]) Dále držela panství mladší větev knížat z Liechtenštejna (jako Mor. Krumlov), až 1765 zemská komise int. panství šternberské Josefu Václavovi, Emanuelovi a Františkovi knížatům z Liechtenštejna (z starší větve).[38])

Pozemková reforma byla provedena v l. 1925—26 (plocha 14.293 ha). Vlastníku (Janu knížeti z Liechtenštejna) bylo propuštěno ze záboru: pily, v Dětřichově a Olomouci a zámek v Šternberku; zřízeny zbytkové statky Chomoutov, Mladějovice a Popůvka, zcela rozdělen dvůr Hnojice. V záboru zůstávají zbytkové statky Karlovec, Lužice a lesní hospodářství.

R. 1715 zuřil v Šternberku mor, 1788 Josef II. udělil dva týdenní trhy a právo voliti si rychtáře, 1789 město utrpělo povodní, 1792 František II. potvrdil městu privilegia. V I. pol. 19. st. kvetl v Šternberku plátenický průmysl.

Augustiniánský klášter Zvěstování P. Marie v Šternberku zal. 1371 magdeburský arcibiskup Albert z Šternberka, který stanovil, aby v klášteře byl probošt a 14 bratří, a daroval klášteru vsi Výšovice s patr. a Stadlice(!);[39]) mimoto dal klášteru spolu s Petrem ze Šternberka (int. 1376) Roštění, Kladruby, Tvorovice a dvůr v Hostkovicích, k čemuž Petr ze Šternberka přidal ještě 1379 Všetuly, Hostkovice a některé zboží v Húzové.[40]) Dále Petr z Kravař a Markvart z Šternberka int. 1397 klášteru Vítovice a Kyselovice, Petr z Kravař 1406 dvůr v Žerotíně a lesy Napředov a Odlubně a Anna, vdova po Petrovi z Kravař odkázala 1405 (int. 1407) klášteru Ba-

ZDB XXVII. 49. — [23]) Ruk. sb. 472, LSA 385. — [24]) ZVGMS II. 85. — [25]) PA IX. 362. — [26]) Kameníček, III. 333. — [27]) SHK 1896 113. — [28]) St. Zela, Náb. poměry v Olomouci, 21. — [29]) PA IX. 362, SHK 1896 113. — [30]) Schr. X. 28. — [31]) Hrejsa, Česká konfese, 354. — [32]) ČMM 1915 193. — [33]) ČČH XXXV. 516. — [34]) ČČH XXXVI. 38. — [35]) LSA 452. — [36]) ZDO II. 202, 238. III. 207. — [37]) ČMMZ XI. 267. — [38]) ZDO IX. 149. — [39]) CDM X. 111. — [40]) CDM XI. 334, XV. 167, ZDO III. 9, 490. — [41]) ZDO VI. 646.

bice.[41]) V l. 1386—1400 byl tu proboštem Frydrych,[42]) 1402—19 Florian[43]) a pak Jan, jenž 1420 postoupil záměnou lán v Žerotíně Všeboru a Janovi bratřím z Dubčan za jejich zboží díl Chvalkovic (u Ivanovic).[44]) R. 1413 vzal papež Jan XXIII. klášter do své ochrany.[45])

Kolem r. 1430 byl klášter vypálen tábority.[46]) R. 1464 byl proboštem Vlk, za něhož 1464 Karel z Vlašimě int. kláštera polovici Chvalkovic, jak ji nabyl po smrti Zdeňka a Čeňka bratří z Víceměřic od krále Ladislava.[47]) Dále 1474 nabyl klášter od Albrechta Kostky z Postupic patronát v Babicích.[48]) Probošt Mikuláš (1480—1500) nabyl 1480 záměnou za Všetuly, Roštění a pusté Kladoruby od Václava a Jindřicha z Žerotína tvrz a ves Žerotín (int. 1480),[49]) int. 1480 Janovi st. z Žerotína Vítonice.[50]) 1482 získal od Jana Berky z Dubé a jeho manželky Ludmily z Kravař Hnojický les,[51]) 1487 koupil od Beneše Pražmy z Bílkova za 500 zl. Těšice,[52]) 1491 postoupil Hnojickým 3 lány polí[53]) a 1496 pustil Žerotínu odúmrt.[54]) Probošt Beneš z Litovle (1516—26) postoupil 1516 Václavu Berkovi z Dubé záměnou ves Stádlo za díl Brníčka a podací v Hnojicích[55]) a 1520 pustil Chvalkovicum odúmrt.[56]) Biskup Stanislav int. 1528 klášteru 5 člověků v Chvalkovicích.[57])

R. 1534 byl nastolen probošt Mikuláš Ludvič, který 1544 prodal šternberské vrchnosti zboží v Brníčku a Lhotě a byl proboštem ještě 1551,[58]) 1560 byl proboštem Šalomoun (PO XXIII. 53). V pol. 16. st. nastaly v klášteře zlořády, které byly shledány 1563.[59]) Roku 1573 byl nastolen probošt Frydrych Bořikovský, který koupil 1578 od Jiřího Štofa řečeného Gotze dvůr v Babicích.[60]) Po Bořikovském, jehož rozmařilostí klášter velmi poklesl, stal se 1584 proboštem Jan z Švarcenpachu, který 1588 musil hájiti svobod kláštera proti šternberské vrchnosti.[61]) Roku 1607 dal klášter odúmrt Babicům a 1619 držel 193 poddané.[62]) R. 1636 přikoupil klášter za 2000 zl. dům v Nožířské ulici v Olomouci, 1723 (int. 1724) od Anny Říkovské z Dobrčic za 20.200 zl. díl Kyselovic, ale 1725 int. Ignáci Vilémovi sv. p. Sedlnickému z Choltic Těšice.[63]) R. 1784 byl klášter zrušen a jeho zboží připadlo náboženskému fondu.

Beroun, něm. Bärn, ochranné municipální město s radnicí, far. kostelem Nanebevzetí P. Marie a fil. kostel Nalezení sv. kříže. Zboží berounské držel 1339 Štěpán z Šternberka,[64]) 1406 držel hrad a město Lacek z Kravař, ale 1407 byl zveden na toto zboží (Werona) Petr z Kravař, jenž 1410 potvrdil práva berouské rychty.[65]) Privilegia rychty potvrdil 1589 Karel kníže minstrberský, ale 1619 koupilo rychtu město.[66]) V II. pol. 16. st. měli převahu v Berouně luteráni.[67]) Rudolf II. udělil 1577 Berounu dva jarmarky[68]) a kníže Karel dal 1588 odúmrt městu Berounu a vsím na panství Staré Libavé, Čabové, Nové Vésce, Dětřichovu, Ondrášovu a Sedmi Dvorům.[69]) Za války třicetileté město velmi trpělo, tak v letech 1623—24 zaplatilo 15.400 tolarů kontribuce. R. 1635 potvrdili privilegia města, Jindřich, Václav a Karel Frydrych knížata minstrberská a 1648 učinili tak Sylvius, vévoda virtenberský, a jeho manželka Alžběta Marie, rozená kněžna minstrberská.[70]) Město vzdo-

VII. 309, 340, CDM XIII. 376. — [42]) CDM XV. 268, XIII. 23. — [43]) CDM XIII. 201, Šebánek, Archivy etc., 1209. — [44]) ZDO IX. 341, 342. — [45]) Šebánek, Archivy etc., 1169. — [46]) Teige, O pramenech, etc., 66. — [47]) P IV. 407, ZDO XI. 217. — [48]) Boučkova sb. 6608. — [49]) ZDO XII. 16 Klášterní listiny K 2, I 5, Ruk. sb. č. 472, LSA 330, KA A V. a 5, PO VII. 19. — [50]) ZDO XII. 16. — [51]) Klášterní listiny K 2. — [52]) Ibid. I 5. — [53]) Ruk. sb. č. 472. — [54]) Ruk. sb. č. 472, LSA 320. — [55]) Klášt. list. D 2, Středovský, Apogr., I. 71, LSA 376, Klášt. list. F 2, ZDO XVIII. 2. — [56]) Bočkova sb. 5135, 5136. — [57]) ZDO XXII. 3. — [58]) Klášt. list. D 3, I 18, PO XX. 47, XXI. 112. — [59]) Kameníček, III. 313. [60]) Klášt. list. B 2, PO XXVIII. 129, XXIX. 473. — [61]) Klášt. list. D 5, Bočkova sb. 5147. — [62]) List. kláštera I 15, ČMM 1922 154. — [63]) List. kláštera I 6, 44, ZDO V. 12, 78. — [64]) CDM VII. 240. [65]) P I. 146, 159, CDM XIV. 121. — [66]) Schr. IX. 455, 456. — [67]) Kameníček, III. 456. — [68]) Bočkova sb. 6640, Schr. IX. 456. — [69]) Bočkova sb. 6641, Schr. IX. 456. — [70]) Bočkova Sb. 6643, 6645. — [71]) SHK 1897 53.

rovalo dlouho protireformaci a ještě 1663 jesuitské misie v Berouně se nedařily.[71]) V l. 1656—70 a 1720—40 byly zde četné čarodějnické procesy. R. 1744 a 1779 město vyhořelo.

Důležité byly berounské doly na železnou rudu a huti, které se připomínají již 1339.[72]) Počátkem 16. st. měl Beroun vlastní horní právo, jež bylo 1635 potvrzeno knížaty minstrberskými.[73]) R. 1570 jmenuje se velký hamr pod městečkem a 1594 byly tu čtyři železné hamry, které byly zničeny za třicetileté války.[74])

Bělá, dříve Haučovice, něm. Seibersdorf, k 1403—48 viz u Medlic, 1550 u Šternberka.

Benátky, k 1397—1588 viz u Šternberka.

Brníčko, něm. Pirnik, díl vsi, k 1397 viz u Šternberka, 1516—44 u kláštera šternberského.

Dalov, něm. Dohle, k 1397—1409 viz u Šternberka.

Domášov nad Bystřicí, dříve Domštat, něm. Domstadtl, město s far. kostelem sv. Anny z 1791. již v 2. pol. 13. st. byl Domášov manstvím biskupství a 1274 jmenuje se man Heidenreich z Domášova.[75]) Děkan Budiš daroval Domášov kapitule olomoucké, která 1323 postoupila Domášov (Thomastat) biskupu Konrádovi.[76]) Léno držel pak 1358 Racek a 1380 Jeník a Svatobor z Domášova.[77]) K 1403—48 viz u Medlic. R. 1408 přijal léno na městečko Domášov a hrad Medlice Petr z Kravař a později seděly tu sestry Alžběta a Kateřina z Kravař.[78]) Jan Berka z Dubé obnovil 1500 Domášovu požárem zničená privilegia (tato byla potvrzena vrchností i 1519 a 1577)[79]) a 1548 Václav Berka obdaroval domášovské fojtství.[80]) Václav Berka přijal 1554 léno na městečko Domášov, Kunčice, Kerhartice a Medlice.[81]) Dále viz u Šternberka. Král Matyáš dal 1614 Domášovu jarmark.[82]) Jindřich Václav a Karel Frydrych knížata Minstrberská pustili 1626 Domášovu roboty pod plat, 1636 dal právo várečné a odúmrt, vévoda Sylvius osvobodil 1690 městečko od stavění sirotků. R. 1789 Josef II. dal Domášovu trh na vlnu. R. 1799 městská rada prodala měšťanům na rynku pivovar (Zprávy arch. koresp., Domášov.) R. 1758 byli u Domášova poraženi Prusové od vojska císařovny. R. 1766 zřízena v Domášově lokalie, 1784 kuracie a 1856 fara.

Nové Dvorce, něm. Neuhof, založeny 1784 na místě parcelovaného dvora.

Horní Grunt, něm. Obergrund, založen 1784.

Hlásnice, něm. Wächtersdorf, poněmčila se teprve po 1625.[83])

Hnojice, něm. Gnoitz, s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie; k 1131 viz u Olomouce (kapitula). Blud z Ličína dal 1302 faře hnojické (Hnoynicz) desátek ze své vsi Pňovic.[84]) K 1397 až 1562 viz u Šternberka, fara k 1482 až 1516 u kláštera šternberského. R. 1562 Václav Berka z Dubé osvobodil městečko(!) Hnojice od dovozu soli na šternberský zámek.[85]) R. 1771 byla založena v Hnojicích dědičná rychta.[86]) R. 1805 ves vyhořela.

Hraničné Petrovice, dříve Petrovice neb Hraničná, něm. Petersdorf, s far. kostelem sv. Petra a Pavla z 1766. Racek z Dolan int. 1353 Hraničnou Bolkovi z Úpy.[86]) K 1403—48 viz u Medlic, 1550 u Šternberka. R. 1588 připomíná se tu dědičná rychta.[88]) R. 1785 zřízena kuracie, 1858 fara.

Moravská Húzová, něm. Mährisch Hause, s far. (od 1890) kostelem sv. Floriana, k 1379 viz u šternberského kláštera, 1397—1588 u Šternberka.

Chabičov, něm. Gobitschau, k 1397 až 1409 viz u Šternberka. Markr. Jošt daroval 1403 Chabičov Ješkovi z Sulíkova.[89])

Dětřichov, dříve Jetřichovice, něm. Dittersdorf, s far. kostelem sv. Jiří z

— [72]) CDM VII. 240. — [73]) ZVGMS 1925 39, Bočkova sb. 6644. — [74]) PO XXVII. 211, Not. 1861 6, ZVGMS II. 88. — [75]) CDM IV. 83. — [76]) CDM VI. 226, XV. 35. — [77]) Lechner II. 19, 91. — [78]) Lechner II. 312. — [79]) Ruk. sb. č. 472. — [80]) Ruk. sb. č. 472. — [81]) DM V. 42. — [82]) ZVGMS II. 79. — [83]) ZVGMS II. 80. — [84]) CDM V. 139. — [85]) ZVGMS II. 122. [86]) Nová sb. 599. [87]) ZDO I. 270. — [88]) Nová sb. 599. — [89]) CDM XIII. 249. — [90]) ZVGMS

1766. K 1410—1588 viz u Berouna. R. 1786 zřízena tu kuracie.

Komárov, něm. Komarn. Beneš z Kravař potvrdil 1413 privilegia rychty v Komárově.[90])

Válečný Kopec, něm. Wallberg, založen 1785.

Krahulčí, něm. Sperbersdorf, k 1397 až 1409 viz u Šternberka.

Krakořice, něm. Krokersdorf; biskup Bruno udělil 1273 lénem ves Krakovice(!) a zboží v Mošťánkách (Mosson) olomouckému měšťanu Meingottovi.[91]) K r. 1295 viz u Mladějovic, 1448 u Medlic a 1550 u Šternberka. R. 1783 vysazena tu zákupní rychta.[92])

Lhota, něm. Allhütten, k 1296—1409 viz u Šternberka, 1544 viz u kláštera šternberského.

Lichtental, něm. Liechtenthal, založen r. 1783.

Lipina, něm. Lippein, k 1296—1409 viz u Šternberka.

Německá Loděnice, dříve i Horní Loděnice, něm. Deutsch Lodenitz, s far. kostelem sv. Isidora, k r. 1296—1561 viz u Šternberka, k 1314 u kláštera Hradiska. V pol. 16. st. byla tu fara, která však za války třicetileté zanikla a 1784 byla obnovena. Již r. 1410 byla v Loděnici dědičná rychta, jejíž privilegia byla 1561 potvrzena.[93])

Lužice, něm. Luschitz (k 1131 viz u olomoucké kapituly), náležely podle falsa z 14. st. k r. 1220 původně markraběti;[94]) k 1280 viz u kláštera Hradiska, 1296—1488 viz u Šternberka. Jan Berka z Dubé dal 1488 Lužicům odúmrt a Václav Berka osvobodil 1562 Lužické od dovozu kuchyňské soli na šternberský zámek.[95])

Mladějovice, něm. Bladowitz, s far. kostelem sv. Marie Magdaleny z 1792. K r. 1131 viz u Olomouce (kapitula). Biskup Dětřich udělil 1295 Mladějovice (Bladowiz), Novou Ves (Nevndorf), Řídče (Rietschz), Dobroslavovu Lhotu (Dobroslalhota) a Krakovice (Krycowiz) lénem manu Brunovi.[96]) Na počátku 14. st. bylo léno (Mladicowicz) počítáno k obvodu olomouckému.[97]) R. 1380 držel léno Jindřich z Mladějovic a 1422 (Mladějovice a pět okolních vsí) sestry Alžběta a Kateřina z Kravař.[98]) K r. 1448 viz u Medlic. Jiřík z Kravař osvobodil 1448 Mladějovice od odúmrtí a Václav Berka z Dubé 1562 od dovozu kuchyňské soli na šternberský zámek.[99]) K r. 1407 a později viz u Šternberka. R. 1515 připomíná se tu zákupní rychta, tato zanikla a 1771 byla znovu vysazena.[100]) Fara v Mladějovicích zanikla za třicetileté války. 1684 zřízena administratura (z Šternberka), 1804 fara.

Ondrášov, něm. Andersdorf. K r.1397 viz u Šternberka, 1588 u Berouna. R. 1600 připomíná se tu zákupní rychta.[1])

Pňovice, něm. Knibitz, s far. kostelem sv. Václava z 2. pol. 18. st. Roku 1249 jmenuje se Oneš a jeho syn Blud z Pňovic (de Pnouicz), z nichž poslední seděl tu ještě 1280.[2]) Desátky z Pňovic náležely 1302 farnímu kostelu v Hnojicích.[3]) V pol. 14. st. seděli zde páni z Sovince. Pavlík ze Sovince int. 1368 manželce své Kláře tvrz a ves Pňovice (Pneywicz), Ratibořov, Lávku a Vřitov, jinak Krottendorf.[4]) V l. 1405 až 1420 seděl tu Ješek ze Sovince[5]) a 1446 Hynek ze Sovince, jenž 1464 int. tvrz a ves Pňovice, Lhotu a Lávku své manželce Elišce z Kunštátu.[6]) Dále drželi statek Hynkovi synové 1481 Jan ze Sovince a 1490—98 Jiří ze Sovince.[7]) Při dělení statku mezi bratřími Pňovskými ze Sovince (viz Sovinec) 1510 obdržel tvrz a ves Pňovice, Želechovice, Senici s pod., Popůvky, pustou Lávku a pustou Lhotu Heralt Pňovský ze Sovince, jenž 1528 prodal panství za 16.000 zl. Janovi z Pernštejna.[8]) Než kup byl zmařen a Kryštof, Zikmund a Jiří bratří vl. nedílní z Sovince int. 1532 tvrz a ves Pňovice, Želechovice a Popovice Janovi Lhotskému z Ptení, jehož manželkou byla Mandalena z Vimperku.[9]) R. 1539 (a

II. 121. — [91]) CDM IV. 71. — [92]) Nová sb. č. 699. — [93]) ZVGMS II. 122. — [94]) Friedrich II. 376. — [95]) Ruk. sb. 472. — [96]) CDM V. 25. — [97]) Lechner I. 6. — [98]) Lechner II. 91, 312. — [99]) Ruk. sb. 472. — [100]) PO X. 37, Nová sb. č. 69.

[1]) ZVGMS II. 94. — [2]) CDM III. 142, IV. 174. — [3]) CDM V. 139. — [4]) ZDO I. 1056. — [5]) P I. 122, ZDO IX. 266. — [6]) P III. 234, KA A IV. b 17; ZDO XI. 92. — [7]) P VI. 202, 221, ZDO XVI. 11. — [8]) LSA 553, AČ XX. 336. —

ještě 1547) drželi statek Janovi synové Vítek, Ladislav, Artleb a Zdeněk bratří ned. Lhotští z Ptení (tito vařili a vystavovali v Pňovicích pivo proti privilegiu městu Uničova, zemské právo však 1550 rozhodlo v jejich prospěch), až Zdeněk Lhotský int. 1555 tvrz a ves Pňovice s piv., Popůvky a Želechovice Václavu Berkovi z Dubé.[10]) R. 1771 zřízena lokalie, 1784 kuracie.

Řídeč, něm. Rietsch, k 1295 viz u Mladčjovic.

Rybníček, něm. Ribnik, náležel 1399 kapitule olomoucké.[11]) Kapitula udělila ves 1541 odúmrt, ale 1569 prodala ji za 3500 zl. mor. Karlovi knížeti minstrberskému k Šternberku.[12])

Sedm Dvorů, něm. Siebenhöfen, k 1397 viz u Šternberka, 1588 u Berouna.

Stádlo, něm. Staadl, k 1296 viz u Šternberka, 1371—1516 u šternberského kláštera. Ves poněmčila se teprve po 1636.[13])

Stachov, něm. Stachendorf, k 1296 až 1409 viz u Šternberka. R. 1353 držel ves Štěpán z Šternberka, 1358 byl Stachov int. Albertu a Zdeňkovi bratřím z Šternberka.[14])

Štarnov, něm. Starnau, s far. kostelem sv. Mikuláše z 1749. K r. 1269 viz u kláštera Hradiska, 1409 u Šternberka. R. 1786 založena v Starnově dědičná rychta.[15]) R. 1785 zřízena tu kuracie, 1866 fara.

Újezd, něm. Augezd, s far. kostelem sv. Jana Křtit. R. 1280 psal se Vojslav z Újezda;[16]) již 1296 byl tu farní kostel.[17]) K 1397—1588 viz u Šternberka. Václav Berka z Dubé dosadil tu evangelického faráře (tehdy byla do Újezda přifařena kapitulní ves Rybníček).[18])

Dlouhá Ulice, něm. Langgass, u Šternberka byla do 1850 samostatnou obcí; k 1487—1513 viz u Šternberka.

Želechovice; k 1078 a 1160 viz u kláštera Hradiska. R. 1252 jmenuje se Pavel a 1283 Předbor z Želechovic (Selechowiz).[19]) Bohuš ze Ždánic postoupil 1349 arciděkanu Vítkovi, svému bratru, a svým synům Želechovice (Zelchowicz) s tvrzí a Unčovice.[20]) Markvart ze Zvole potvrdil 1436 Želechovicům privilej na odúmrt,[21]) Vok a Heralt bratří Pňovští z Sovince upravili 1508 znovu odúmrt a pustili Želechovským některé roboty[22]) a Heraltův syn Znata Pňovský ze Sovince pustil 1539 jim zbylé roboty.[23]) K 1510 až 1555 viz u Pňovic a 1583—1620 viz u Šternberka. Jan Karel kníže z Liechtenštejna potvrdil 1748 Želechovicům privilegia (Bočkova sb. 12.207).

Hrad **Šternberk** stával u Lichtentalu; viz u Šternberka.

Na panství zanikly vsi:

Berlau u Lhoty, kde jest trať Berlau.

Dědinka, nyní část Mor. Huzové, k 1409—1588 viz u Šternberka.

Dubčov zanikl u Chabičova.

Heczendorf, k 1569 viz u Šternberka.

Lávka zanikla mezi Popovským dvorem, Strukovem a Želechovicemi, kde jest trať Lavecký rybník, k 1368 až 1510 viz u Pňovic.

Lhota, zanikla u Pňovic, kde jest trať Lhotiska, k 1464—1510 u Pňovic.

Dobroslavova Lhota zanikla u Mladčjovic, k 1295 viz u Mladčjovic, k 1448 u Medlic, k 1569 u Šternberka.

Loděničky, 1397 pusté.[24])

Mošťánky zanikly blíže Hnojic, k 1273 viz u Krakovic, 1397 u Šternberka.

Oldřišov zanikl u Lipiny, kde jest trať Ulrichsdorf; přip. se 1296,[25]) k 1296 viz u Šternberka.

Popovice zanikly na Pňovicku, kde jest Popovský dvůr. K 1510 až 1555 viz u Pňovic.

---

[9]) ZDO XXIII. 12. — [10]) PO XVIII. 2, XX. 20, XXI. 8, ZDO XXV. 33, XXVI. 1. — [11]) CDM XII. 524. — [12]) KA VI. d 9. Ruk. sb. č. 472, AA G III. a 6. — [13]) ZVGMS II. 100. — [14]) ZDO I. 266, 566. — [15]) Nová sb. č. 566. — [16]) CDM IV. 174. — [17]) CDM V. 54. — [18]) Zela, Náb. poměry v Olomouci etc., 18. — [19]) CDM III. 184, IV. 211. — [20]) ZDO I. 80. — [21]) LSA 323, Cerroniho sb. II. 8, p. 13, Ruk. sb. 472. — [22]) Ibid., LSA 324. — [23]) Ruk. sb. 472. — [24]) ZDO VI. 647. — [25]) CDM III. 142. — [26]) PO VIII. 278.

Prlov zanikl u Starnova; náležel původně olomoucké kapitule, ale 1510 držel ves Václav Berka k Šternberku.[26])

Ratiborov zanikl u Pňovic, k 1368 viz u Pňovic. Střiteš zanikla blíže Pňovic. R. 1280 psal se Bohuslav ze Střiteše (CDM IV. 174). Litomyšlský biskup Petr daroval 1371 ves Střiteš litomyšls. augustiniánům (CDM XI. S 8). — Skřípov, k 1448 viz u Medlic. 1550 u Šternberka.

Tošntal, zanikl u Štarnova, náležel kapitule olomoucké, 1510 pustý (PO VIII. 199).

Třebčín, k 1296 viz u Šternberka.

Velislavov, k 1397—1409 viz u Šternberka.

Nová Ves zanikla v okolí Mladějovic, k 1295 viz u Mladějovic, k 1562 u Šternberka.

Veselí. 1275—76 psal se Budislav z Veselí.[27]) K 1397—1409 viz u Šternberka.

Vřitov, něm. Krotendorf, zanikl mezi Popovským dvorem, Dětřichovem a Želechovicemi, kde jest Řitovský rybník, k 1368 viz u Pňovic.

Zezhule, k 1397 viz u Šternberka.

Liter.: D' Elvert, Zur Geschichte der Städte Sternberg, Hof und Bärn, Not. 1880; Fr. Meitner, Sternberg und sein Land, Liberec 1922; E. Hawelka, Die Besiedlung des polit. Bezirkes Sternberg, ZVGMS II.; týž, Die Gerichtsbarkeit der Stadt Sternberg, Šternberk 1894, též ZVGMS III.; I. Michal, Geschichte der Stadt Hof und der Burg Sternberg, Praha 1901; Burg Sternberg, Not. 1858; Aug. Neumann, Bedřich, šternberský probošt, 1383 až 1401, Hlídka 1926; H. Kux, Ortsgeschichte von Starnow, ZVGMS 1928; O. Schier, Die Kämpfe bei Gundersdorf und Domstadtl, ZVGMS XII.; K. Berger, Geschichte der Stadt Bärn, Brno 1901; Zur Geschichte der Stadt Bärn, Not. 1880; Zur Geschichte der Stadt Bärn, Schr. IX.; Die Preussen in Bärn, Not. 1856; Fr. Hrubý, Osady opuštěné na panství Pňovském, SA VI.; Fr. Hrubý, Z věžové báně Želechovské, SA VII. O patrimonijním archivu viz u A. L. Krejčíka, Příspěvky k soupisu archivů velikých statků, Praha 1929.

KARLOVECKÉ PANSTVÍ.

Karlovec, něm. Karlsberg, s far. kostelem sv. Jana Nep. z 1727. K r. 1594 viz u Šternberka. Vévoda virtenberský Sylvius Friedrich prodal 1693 od panství šternberského oddělené panství karlovecké za 220.000 zl. a 1000 dukátů kličného Dětřichu Jindřichovi hr. Strattmann, ale již jeho dědic Jindřich Jan hr. Strattmann prodal 1699 panství Janu Adamu Ondřeji knížeti z Liechtenštejna, který 1711 odkázal je své dceři Gabriele kněžně z Liechtenštejnu.[1]) Později drželi panství vždy majitelé Šternberku z rodu knížat Liechtenštejnů. R. 1726 založena v Karlovci lokalie, 1784 kuracie. R. 1597 byla v Karlovci založena zákupní rychta (ZVGMS II. 121).

Bílčice, něm. Heidenpiltsch, s far. kostelem sv. Markéty z 1782. K 1410 až 1517 viz u Dvorců. R. 1569 byla zde evangelická fara,[2]) která zanikla za třicetileté války; r. 1784 založena tu kuracie. Dne 15. srpna 1778 porazili tu císařští Prusy. — R. 1597 připomíná se tu zákupní rychta.[3])

Čabová, dříve Prokovice, něm. Brokersdorf, k 1397 viz u Šternberka, 1588 u Berouna.

Hajmrlov, něm. Heimerldorf, vznikl na konci 18. st. na místě parcelovaného panského dvora.

Moravská Harta, něm. Mährisch Hartau, vznikla v 18. st.

Herčivald, něm. Herzogwald, s far. kostelem Všech sv. z 1718. K r. 1397 u Šternberka, 1410—1517 u Dvorců. R. 1501 připomíná se tu zákupní rychta.[4]) R. 1781 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1858 fara.

[1]) CMMZ XI. 267. — [2]) Hübel, 34. — [3]) Nová sb. č. 699. — [4]) Nová sb.

Kerhartice, něm. Gersdorf, s fil. kostelem sv. Martina z 1804. K r. 1403 viz u Dvorců, 1550 u Šternberka, 1554 u Domášova. Již r. 1397 byla zde dědičná rychta.[5])

Křišťanovice, dříve Křesťanovice, něm. Christdorf, s far. (od 1867) kostelem Navštív. P. Marie, k 1397 viz u Šternberka, 1410 u Dvorcu. R. 1410 byla zde založena zákupní rychta.[6])

Kunčice, něm. Kunzendorf, s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1769. R. 1393 přip. se tu far. kostel (CDM XII. 142). K 1403 viz u Medlic, 1517 u Dvorcu, 1550 u Šternberka a 1554 u Domášova. R. 1557 připomíná se tu zákupní rychta.[7])

Stará Libavá, něm. Alt Liebe, k 1397 viz u Šternberka, 1588 u Berouna.

Mejvald, něm. Maiwald, k 1397 viz u Šternberka, 1410 u Dvorců.

Medlice, něm. Mödlitz, s fil. kostelem Navštívení P. Marie z 1766. K 1131 viz u olomoucké kapituly. Hrad Medlice byl již kolem 1320 biskupským lénem.[8]) Biskup Lacek dal 1403 Petrovi z Kravař lénem hrad a městečko(!) Medlice, vsi Kunčice, Kerhartice, Šternek, tvrz a městečko Domštat s vesnicemi Hnaničnou, Bouzovem, Bělou a s hamrem.[9]) K r. 1408 viz u Domašova. Biskup Pavel udělil 1448 léno na hrad Medlice, městečko Domášov a vsi Mladějovice, Novou Ves, Reichazz, Dobroslavovou Lhotu, Krakovice, Skřipov, Krifferzdorf(!), Zenfersdorf(!), Kunčice (Cunczendorf), Petersdorf(!), Hinczendorf(!), Bělou, Bouzovec a Hranice Jiříkovi z Kravař.[10]) K 1554 viz u Domašova, 1562 u Šternberka.

Nová Pláň, něm. Neurode, založena kolem 1690.

Rejchartice, něm. Reigersdorf, k 1397 viz u Šternberka, 1410—1517 u Dvorců, 1550 u Šternberka.

Roudno, něm. Rautenberg, s far. kostelem sv. Michala z pol. 17. st. K r. 1397 viz u Šternberka, 1410—1517 u Dvorců. R. 1577 přip. se tu zákupní rychta.[11]) R. 1782 zřízena tu lokalie, 1784 kuracie.

Nové Valteřice, něm. Neu Waltersdorf, s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1767. Ves byla založena Dětřichem Jindřichem hr. Strattmannem 1692, slula původně Meindörfel, 1702 Neuwaltersdorf.[12]) R. 1786 založena tu kuracie. — U Valteřic zanikla ves Sommerau.

Nová Véska, něm. Neudörfel, 1397 až 1588 u Berouna.

Volárna, něm. Ochsenstall, vznikla v 2. pol. 18. st.

Ves Jokelsdorf stávala u Bílčic (1561 pustá). — Šternek, ves s hradem, stávala u Bílčic, k 1397 viz u Šternberka, 1403 u Medlic, 1410 u Dvorců. 1561 pustá.

Na panství zanikly vsi:

Hetzendorf, k 1448 viz u Medlic, 1550 u Šternberka. — Krifferzdorf, k 1448 viz u Medlic. — Reichazz, k 1448 viz u Medlic. — Zenfersdorf, k 1448 viz u Medlic. — Nová Ves, k 1448 viz u Medlic. — Jakubčice, 1397 viz u Šternberka, 1410 u Dvorců. — Bluč, k 1397 viz u Šternberka. — Bouzovec, k 1403—48 u Medlic, 1550 (Bušovec) u Šternberka.

Mezi Dvorci a Budišovem stával hrad **Wildenstein.**[13])

Dvorce, něm. Hof, municipální ochr. město s děkanským kostelem sv. Jilji z pol. 18. st., hřbitovní kaplí sv. Kateřiny a radnicí z 1782. R. 1339 připomíná se tu (de Curiis) fara.[14]) Albert z Šternberka dal 1363 Dvorcům odúmrt, což 1403 Lacek z Kravař potvrdil.[15]) R. 1407 nabyl města zvodem Petr z Kravař a Plumlova, jenž 1410 potvrdil Dvorcům odúmrt a dal list na vystavování piva a masa do vesnic, milové právo a také městské právo šternberské tak, aby k městskému právu slušely vsi Křišťanovice (Cristanowicz), Roudno, Jakubčice, Bílčice, Majvald, Šternek, Herčivald, Rejhartice a dva hamry na řece Moravici.[16]) Krátce před husitskými válkami zasedali v městské radě vesměs Čechové.[17])

[5]) č. 699. — [6]) CDM XV. 369. — [7]) CDM XIV. 134. — [8]) Nová sb. 699. — [9]) Lechner I. 7. — [10]) CDM XV. 427. — [11]) Lechner I. 58. — [12]) Nová sb. č. 699. — [13]) ZVGMS II. 96. — [14]) ZVGMS XI. 210, 211. — [15]) CDM VII. 249. — [16]) CDM IX. 313, XIII. 239. — [17]) P I. 146, CDM XIV. 123. —

Václav z Dubé a Lipého dovolil 1517 lidem z panství dvoreckého a sice z města Dvorců a vsí Rejhartic, Křišťanovic, Roudna, Bílčic, Kunčic, Medlic a Herčivaldu, roubati dříví v lesích panských.[18]) Ferdinand I. udělil 1527 městu dva jarmarky.[19]) R. 1561 potvrdil městu privilegia Václav Berka z Dubé, jenž přidal tehdy privilej na mýto, o 1577 Karel kníže Minstrberský, který dovolil Dvoreckým postaviti si mlýn na Moravici (prvá německá listina vydaná pro Dvorce).[20]) Již r. 1538 počal zaváděti luterství farář Jan Teufel; také 1576 byla v Dvorcích luterská fara.[21]) Patronát farního kostela i filiálního kostelíka sv. Kateřiny náležel v 16. st. vrchnosti.[22]) Privilegia zákupní rychty v Dvorcích byla potvrzena r. 1503.[23]) R. 1600 bylo v Dvorcích 46 usedlých v městě a 98 na předměstí; do města vedly tehdy brány Horní a Dolní a dvě fortny.[24]) R. 1614 vydlážděno náměstí, 1620 zlepšena městská opevnění (Not. 1859 4).

R. 1630 dosazen byl do Dvorců katolický farář, protireformace neměla však úspěchu.[25]) R. 1642 bylo město vypleněno Švédy. Jindřich Václav a Karel Frydrych vévodové minstrbenští 1635 potvrdili městu privilegia a osvobodili předměšťany od stavění sirotků na Šternberk.[26]) Sylvius Nimrod, vévoda virtenberský, a jeho manželka Marie Alžběta kněžna minstrberská potvrdili 1648 Dvorcům privilegia a dovolili městu zříditi si pálenici.[27]) Roku 1672 potvrdil privilegia města, které mělo tehdy velké spory s vrchností pro omezování městských práv, Leopold I. R. 1695 vzdalo se město práva vystavovati piva do vesnic ve prospěch vrchnosti. Teprve r. 1669 zahájena byla ve Dvorcích úspěšná protireformace. R. 1751 město vyhořelo.

Liter.: Zur Geschichte der Stadt Hof etc., Not. 1880; I. Michal, Die Geschichte der Stadt Hof und der Burg Sternberg, Praha 1901; K. Berger, Geschichte der Stadt Hof, ZVGMS XI., XII. (též separát).

PANSTVÍ VELKÁ BYSTŘICE.

Velká Bystřice, něm. Gross Wisternitz, městečko s zámkem a děkanským kostelem Stětí sv. Jana. R. 1276 jmenuje se Lambert a 1282 Bořita z Bystřice;[1]) 1283 připomíná se tu farní kostel.[2]) Jan Dolan odkázal 1336 díl Bystřice kapitule olomoucké;[3]) na jiném dílu seděl 1337—42 Albert a 1365 Bareš z Bystřice.[4]) Bohuše, Erazim a Záviše bratři z Bystřice int. 1381 tvrz v Bystřici a díl Paseky Václavovi z Doloplaz, jenž nabyl (int. 1397) od kapituly olomoucké i zbytku Bystřice, než 1447 int. tvrz a ves Bystřice, Čechovice a Mrsklesy olomouckému rychtáři Lukáši Salczerovi.[5]) Týž vložil toto zboží ihned Ondřejovi z Studnice, který tu seděl ještě 1463.[6]) Václav z Studnice int. 1480 tvrz a ves Bystřice, Čechovice a Mrsklesy Petrovi z Zástřizl a Hluku, Protivcovi z Zástřizl a Jarošovi z Zástřizl a Kunkovic.[7]) Roku 1481 seděli zde již synové neb. Jana Mléčka z Zástřizl a Anny z Tvorkova, jimž 1481 biskup Tas udělil léno na Varhošť.[8]) Eliška z Zástřizl a její manžel Jan z Potnštejna prodali před 1486 (int. 1490) Bystřici, která byla povýšena na městečko králem Jiřím, s pod., manskou ves Varhošť, zbořený hrad Hluboký, ves Hluboček, díl Posluchova a pustě vsi Lhotu, jestřebí a Beranov Vilémovi z Pernštejna, který dal 1486 odúmrt Bystřici, Ne-

ZDVGMS XI. 201. — [18]) Ruk. sbírka 472. — [19]) ZVGMS XI. 213. — [20]) Ruk. sb. 472, Nová sb., ZVGMS XI. 213, 215. — [21]) Kameníček, III. 451, Hübel, 36. — [22]) ZVGMS XI. 294. — [23]) ZVGMS II. 89. — [24]) ZVGMS XI. 294. — [25]) ZVGMS XI. 311. — [26]) ZVGMS XI. 341, 342, Nová sb. — [27]) ZVGMS XI. 342, Nová sb.

[1]) CDM IV. 124, 206. — [2]) CDM IV. 212. — [3]) CDM VII. 147. — [4]) CDM VII. 194, XV. 47, 102. — [5]) ZDO IV. 105, VI. 701, X. 746. — [6]) P IV. 266. — [7]) ZDO XII. 18. — [8]) DM IV. 117. — [9]) Bočkova sb. 11.008, ZDO XIII.

přívazi, Posluchovu, Mrsklesům a Varhošti a 1492 int. zboží bystřické varadínskému biskupu Janovi.[9])

Biskup Jan vzal 1492 na Bystřici a Hluboký na spolek svoji sestru Dorotu z Prostějova a její děti, z nichž seděl tu pak Jan z Kunovic.[10]) Na žádost Jana z Kunovic propůjčil 1502 Vladislav II. Bystřici pečeť a pečetní znamení.[11]) Dále seděl zde 1505 Martin a 1517 Filip ze Stvolové (bratr předešlého Martina ze Stvolové na Drahanovicích), po němž dědil syn jeho manželky Elišky z Hradčan z prvého manželství Herburt z Fulštejna, jenž 1542 obdržel list mocný a zemřel 1558 (náhrobek v Bystřici).[12]) Jeho synové Frydrych a Karel Herburtové z Fulštejna byli 1562 přijati mezi pány starožitné.[13]) Karel Herburt obdržel 1567 list mocný, upravil téhož roku Bystřickým roboty a 1571 dal týmž roboty pod plat a různé svobody,[14]) ale 1573 (int. 1589) prodal statek bystřický Hynkovi Bruntálskému z Vrbna.[15])

Hynek postoupil 1582 Bystřickým dva kusy lesa, začež tito zavázali se pomáhati vrchnosti při plavení vorů při řece Bystřici, 1589 pustil Hlubočku a Mrsklesům po kusu lesa a 1589 zapsal 30.000 zl. věna na statku bystřickém svým dcerám po prvé své manželce Rebece z Vrbna i druhé Krystyně z Rogendorfu: Kateřině, Mandaleně, Alině, Aničce, Bohunce, Alžbětě, Marii a Marketě.[16]) Poddaní na panství bystřickém byli 1589 vesměs luterány.[17]) Synem a dědicem Hynkovým byl pak Jan ml. Bruntálský z Vrbna, jenž r. 1602 (int. 1612) zaměnil panství bystřické kapitule olomoucké za tři vsi u Uničova a 30.500 zl. mor.[18]) Kapitula vypudila pak z Bystřice luterského faráře a zavedla katolické bohoslužby, než 1619 stavovský generál Buchheim dosadil opět predikanta.[19]) Král Matyáš potvrdil 1612 Bystřici privilegium krále Jiřího na trhy.[20]) Za války třicetileté městečko velmi utrpělo. R. 1737 revidovány byly hranice s panstvím libavským, 1749 s zbožím kláštera Hradiska a 1765 s Jívovou.[21]) R. 1787 byly puštěny roboty na celém panství bystřickém poddaným pod plat.[22]) R. 1832 a 1835 městečko vyhořelo. Pozemková reforma byla provedena 1927 (vlastník metropolitní kapitula v Olomouci, plocha 6003 ha) zůstaly v záboru zbytkové statky V. Bystřice, Doloplazy, Tršice, lesní hospodářství a cihelna ve V. Bystřici.

Čechovice; 1397 jmenují se bratři Bolík a Pešík z Čechovic.[23]) K 1447—80 viz u V. Bystřice.

Hlubočky, něm. Hombok (s far. kostelem Nejsv. Srdce), přip. se 1368 Záviše z Bystřice int. 1391 půl vsi Hlubokého(!) Lackovi z Kravař.[24]) K 1406—1447 viz u hradu Hlubockého, 1488 až 1589 u Bystřice.

Jestřabí, něm. Habicht, s far. kostelem sv. Trojice. K 1447 viz u Hlubokého, 1488 u Bystřice. Již v 16. st. byla zde fara. Zákupní rychta měla privilej z 1628, jež byla 1750 kapitulou potvrzena.[25])

Mrsklesly, něm. Nirklowitz, připomínají se 1368;[26]) 1381 psal se Aleš z Bystřice, řečený z Mrskles.[27]) K 1447 až 1589 viz u V. Bystřice.

Nepřívaz, něm. Epperswagen, 1406 až 1488 viz u Vel. Bystřice. R. 1749 založena dědičná rychta (Nová sb. 699).

Posluchov, něm. Posluchau, k 1305 u kláštera sv. Kateřiny v Olomouci 1406—47 u Hlubokého, 1486—88 u V. Bystřice.

Varhošť, něm. Haslicht, k 1131 viz u olomoucké kapituly, byl již 1380 lénem biskupským.[28]) Zdeněk z Šternberka prodal 1394 Varhošť a pustý

14, AČ XVI. 320, KA A IV. d 3, AČ XVII. 549, ZDO XIV. 2. — [10]) ZDO XIV. 2. — [11]) KA A V. a 16. — [12]) PO X. 214, ZDO XVIII. 12, PB XXIII. 36, Salbuch č. 284., f. 128. — [13]) PO XLV. 63. — [14]) Salbuch č. 287., f. 272, Bočkova sb. 7034, KA B I. b 22, B I. c 10. — [15]) PO XXIX. 382, ZDO XXX. 7. — [16]) KA B I. d 27, B II. a 10, 11, ZDO XXX. 9. — [17]) Olmützer Sammelchronik, 40. — [18]) ZDO XXIX. 70, KA B II. b 22, KA B V. b 5. — [19]) ČMM 1903 309, 1908 250, 251, Schriften I. 47. — [20]) Bočkova sb. 11.018. — [21]) KA B V. b 31, d 24, C I. a 12. — [22]) KA C II. b 17. — [23]) ZDO VI. 659. — [24]) ZDO I. 910, VI. 333. — [25]) KA B VI. a 6. — [26]) ZDO I. 870. — [27]) CDM XV. 218. — [28]) Lechner II. 85. — [29]) CDM XII. 210, XIII. 279,

Hermanštat Václavovi z Doloplaz, jemuž biskup Lacek udělil 1403 léno na Varhošť a který tu seděl ještě 1408.[29]) Jiný Václav z Doloplaz prodal 1440 léno Lukáši Salczerovi.[30]) K 1467—86 viz u Velké Bystřice. Filip ze Stvolové postoupil 1521 městečko(!) Varhošť Elišce z Hradčan a jejímu synovi Herbortovi z Fulštejna, jenž 1554 přijal léno na městečko Varhošť.[31])

Hrubá Voda, něm. Grosswasser, založena nedlouho před 1657.

Hrad Hluboký stával u vsi Hlubočku. Náležel původně biskupu Janu Volkovi, po jehož smrti spadl na krále Karla, který hrad 1351 daroval markrabi Janovi.[32]) Markrabí Jošt daroval 1382 Lackovi z Kravař do života zámek Hluboký, ves Skrbeň a jiné vsi a 1406 int. témuž hrad Hluboký, Nepřívaz, Hlubočky, Hrdibořice a půl Posluchova.[33]) Roku 1418 drželi zboží hlubocké Milota a Ondřej z Tvorkova.[34]) Markrabí Albrecht odňal hrad a zboží (ves Hlubočec s mýtem, Nepřívaz, Hrdějovice, krčmy pod hradem a díl Poslucháně!) Dobšovi z Tvorkova, přívrženci husitů, a udělil je lénem Janovi ze Sovince.[35]) Než r. 1425 Dobeš z Tvorkova v čele Táborů zmocnil se hradu a prodal před 1437 (int. 1447) hrad zbořený Hluboký, ves Hlubočky, Nepřívaz, díl Posluchova a pusté vsi Lhotku, Jestřabí a Beranov Petrovi z Žerotína.[36]) Týž int. 1447 panství olomouckému rychtáři Lukáši Salczerovi a ten ještě téhož roku Ondřejovi z Studnic k Bystřici.[37])

Na panství zanikly vsi: Beranov, k 1447 viz u Hlubokého. 1488 u V. Bystřice; Hermanštat, k 1394 viz u Varhoště; Lhota, k 1448 viz u Hlubokého, 1488 u V. Bystřice.

Literatura: J. Černoch, Archiv městečka Velké Bystřice, SA VII.

Lechner I. 25. — [30]) Lechner I. 49. — [31]) DM V. 4, 48. — [32]) CDM VIII. 123. — [33]) CDM XV. 229, ZDO VII. 106. — [34]) P II. 569. — [35]) AČ VII. 571. — [36]) ZVGMS I. 57, ZDO X. 665. — [37]) P III. 468, ZDO X. 675, 707.

VI. PŘEROVSKÝ KRAJ.

PANSTVÍ HRANICKÉ A STATEK DRAHOTUŠE.

Hranice, něm. Mährisch Weisskirchen, město s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1754—63, solárnou (dříve kostel sv. Šebestiána), radnicí, zámkem z 1. pol. 16. st., fil. kostelíkem P. Marie a synagogou. Kníže Frydrych daroval 1169 proboštství rajhradskému na prosbu poustevníka Juřika místo Hranice (Granice), popluží ve Špičkách (Stpicki) a území od říčky Sebenik až k řece Odře.[1]) Podle falsa z 14. st. daroval 1201 markr. Jindřich Břetislav klášteru hradištskému trhovou ves Hranice (v provincii přerovské) s patr. a vsi Polom, Heřmanice, Loučky, Bělotín, Na horách, Jesenici s rozsáhlým lesem.[2]) Než teprve 1222 byl újezd hranický (Rayngicz) prodán od Rajhradu klášteru Hradisku.[3]) R. 1250 potvrdil zboží hranické klášteru Václav I.[4]) Opat Budiš vysadil 1276 Hranice (Alba Ecclesia) na město a nadal je právem hlubčickým[5]); král Václav II. dovolil 1284 klášteru Hranice opevniti a opat Chvalek potvrdil 1292 vysazení Hranic a postoupil 1296 újezd hranický do života vyšehradskému proboštu Janovi.[6]) Markrabě Jošt zastavil 1398 tvrz a město Hranice Mikuláši Tunklovi.[7]) Kolem r. 1430 obléhl město a zmocnil se jej Jan Tovačovský z Cimburka, jenž 1431 potvrdil Hranicum privilegia, zejména odúmrt, a 1451 prodal městu některé pastviny.[8]) Klášter hradištský zapsal 1464 Hranice s příslušenstvím Ctiborovi z Cimburka, jemuž král Jiří připsal 1465 na zástavě hranické 2000 zl. uh.,[9]) než Ctibor, který potvrdil 1465 městu privilegia a dal měšťanům pole pod plat (zatím 1464 král Jiří daroval Hranicím mýto), postoupil 1470 zástavu Albrechtu Kostkovi z Postupic, jenž 1475 ji prodal Vilému a Janovi z Pernštejna.[10]) Král Matyáš dal zboží hranické Vilémovi z Pernštejna v dědictví a posléze klášter hradištský int. 1499 Vilémovi z Pernštejna město Hranice s předměstím, vsi Partultovice (!), Jindřichov (Henrychwald!), Střítež, Šumvaldy(!), Blahutovice(!), Lučiště, Nejdek, Loučku, Bělotín, Zbrašov, Heřmanice a díl Poluvsí.[11])

Vilém z Pernštejna 1484 potvrdil městu privilegia, slíbil 1510, že na faru hranickou bude dosazovati vždy jen faráře pod obojí a 1507 odkázal Hranice svému synu Janovi z Pernštejna, jenž int. 1548 zboží hranické Václavu Haugvicovi z Biskupic.[12]) Václav Haugvic int. 1553 zboží hranické Janu st. Kropáčovi z Nevědomí (manželka jeho Veronika z Leskovce zemřela 1565 a pohřbena v Hranicích, dospělý syn Janův Bohuslav Kropáč zemřel 28. srpna 1571).[13]) R. 1568 byl v Hranicích mor.[14]) R. 1566 počali se organisovati utraquističtí kněží na panství hranickém.[15]) Jan Kropáč založil 1569 urbář panství hranického a drahotušského,[16]) zemřel morem 23. října 1572 (pohřben v Hranicích) a zanechal panství své dceři Anně Kropáčce z Nevědomí, která provdala se 1572 za Jana z Kunovic, jehož vzala 1573 na zboží hranické na spolek.[17]) Jan z Kunovic potvrdil 1575 městu privilegia (totéž učinila 1579 jeho manželka Anna Kropáčka z Nevědo-

[1]) Friedrich I. 247. — [2]) Friedrich II. 352. — [3]) Friedrich II. 225. — [4]) CDM II. 327. — [5]) CDM IV. 122. — [6]) CDM IV. 302, V. 42. — [7]) CDM XII. 463. — [8]) Teige, O pramenech kláštera hradišťského, 66, Nová sbírka, odd. Hranice, Zprávy arch. koresp., Hranice. — [9]) Teige, l. c., 69, AC VI. 505, Pernštejnský Codex, 88. — [10]) AČ XVI. 170, VI. 510, Zprávy arch. koresp., Hranice. — [11]) AČ XVI. 24, ZDO XVI. 12. — [12]) Zprávy arch. koresp., Hranice. AČ XVII. 74, ZDO XXV. 51. — [13]) PB XXVI. 41, ZDO XXV. 88, Cerroniho sb. I. 97, f. 61, Záhorská kron. XVII. 12. — [14]) Roč. mus. m. Prostějova 1926, 56. — [15]) Hrejsa, Česká konfese, 34. [16]) V zámeckém archivu v Lipníku. — [17]) Záhorská kron. XVII. 12, PO XXVIII. 328, ZDO

mí), ale 1589 seděl tu již Janův syn Jan Jetřich z Kunovic, jenž 1596 zastavil zboží hranické a drahotušské Janovi Skrbenskému z Hříště a posléze 1600 zaměnil panství Zdeňku Zampachovi z Potnštejna a jeho manželce Anně Marii z Kunovic.[18]) Zdeněk Zampach prodal 1609 (int. 1612) zboží hranické a drahotušské za 175.000 zl. mor. Karlu Pergarovi z Pergu a jeho manželce Kateřině Onšíčce z Bělkovic, kteří již 1612 prodali obě panství Václavu Molovi z Modřelic.[19]) R. 1609 sepsán byl nový urbář panství hranického a drahotušského.[20]) R. 1582 působil v Hranicích luterský farář Kryštof Slanský.[21]) Bratrský zbor připomíná se v Hranicích již 1498; jeho privilegia potvrdil 1612 Karel Pergar z Pergu.[22])

Václavu Molovi z Modřelic byly Hranice a Drahotuše pro účast v povstání konfiskovány a darovány kardinálu Dietrichštejnovi, který 1629 potvrdil Hranicím privilegia.[23]) Přechodně zmocnilo se Hranic v červenci 1621 vojsko markrabí krnovského a v září téhož roku emigrant Jan Adam z Vickova, jenž pobil tu vojsko císařské.[24]) Ještě r. 1622 byl v Hranicích luterský farář a měšťané žádali kardinála o náboženskou svobodu, byli však potrestáni vojskem a v červenci 1622 zahájil v městě i na panství misie jesuita Drachovius i jiní jesuité.[25]) Později měšťané i sedláci z panství přidali se nadšeně k Mansfeldovi, ale 11. července 1626 bylo město dobyto vojskem císařským a řada měšťanů byla popravena, jiní pak potrestáni konfiskacemi.[26]) R. 1643 vyplenili Hranice Švédové. Dále potvrdil privilegia města 1637 Maximilian kníže z Dietrichštejna, 1660 Ferdinand kníže z Dietrichštejna a 1704 Leopold kníže z Dietrichštejna.[27]) R. 1714 zuřil v Hranicích mor. R. 1783 založena byla v Hranicích keramická továrna (zanikla 1796), na počátku 19. st. kvetlo tu soukenictví (1841 vyrobeno za 432 tisíc zl. sukna). R. 1783 přeložen byl z Olomouce do Hranic krajský úřad kraje přerovského.

Po smrti kardinála Dietrichštejna (19. září 1636) dědil zboží hranické a drahotušské jeho synovec Maximilian kníže z Dietrichštejna (1636—55), dále držel panství 1655—98 Maximiliánův syn Ferdinand, 1698—1708 Leopold, Valter Xaver, 1738—81 Karel, 1781—1808 Jan Karel, pak František Josef (zemřel 8. června 1854) a Josef (zemřel 10. července 1858) knížata z Dietrichštejna. Po smrti posledního převzala Hranice dcera jeho Gabriela, provdaná hr. Hatzfeld-Weissweiler (zemřela 24. prosince 1909), po níž dědila Antoinette hr. Althan. Privilegia města Hranic potvrdili 1660 Ferdinand, 1704 Leopold a 1777 Karel knížata z Dietrichštejna a 1783 a 1786 císař Josef II., 1795 František II. (Zprávy arch. koresp.).

Pozemková reforma byla provedena 1923—25 (plocha 3212 ha), vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Polouvsí a Slavíč, vápenka a cihelna ve Skalce, sladovna v Hranicích; zřízeny zbytkové statky Čaputův dvůr, odprodány lázně Teplice, pila a mlékárna v Hranicích, v záboru zůstává pila v Hranicích a lom v Hrabuvce, postátněno lesní hospodářství a zcela rozděleny dvory Bělotín, Horní dvůr, Klokočí, Opatovice a Velká.

V Hranicích narodil se buditel Heřman Agapit Galaš (1756—1848).

Drahotuše, městečko s far. kostelem sv. Vavřince z 1784—87 a zříceninami hradu. V l. 1269—81 držel hrad Drahotuše Bohuše z Drahotuš s manželkou Žofií[28]); 1280—82 Beneš z Drahotuš[29]); později připomínají se z rodu pánu z Drahotuš 1337—51 Jaroš a 1348 Čeněk z Drahotuš.[30]) Kuna z Drahotuš int. 1353 se souhlasem svých bratří Čeňka a Matějka své manželce Elišce pul městečka Drahotuš v 200 hř. a pul Jezernice v 100 hř. a Kačně, manželce Matějkově, Slavíč v 100 hř.[31]) Jindřich z Drahotuš int. 1365 svému bratru Jarošovi z Drahotuš

XXIX. 2. — [18]) Zprávy arch. koresp., Hranice. PO XXXIII. 18, 552, XXXVI. 3, 164. — [19]) ZDO XXXIII. 27, XXXVIII. 56. — [20]) V zámeckém archivu lipnickém. — [21]) Jireček, Ruk. II. 109. — [22]) PA IX. 342, Kameníček, III. 449. — [23]) Slovák, Konf. prot. 11, Bočkova sb. 8124. — [24]) ČČH XXXV. 502, 510. — [25]) ČMM 1915 111, Hlídka 1905 779, Hrubý, Mor. korespondence, 259. — [26]) ZVGMS XXVIII. 158. — [27]) Bočkova sb. 8125—7. [28]) CDM IV. 30, 155, 202. — [29]) CDM IV. 176, 207. — [30]) CDM VII. 164, ZDO I. 5, 182. — [31]) ZDO I. 261. — [32]) ZDO I. 899. — [33]) CDM X. 104.

tvrz a zboží v Drahotuších, Radíkově, Středulesí a Sobíkově[32]) a bratři Kunik, Jaroš, Ješek a Bohuš z Drahotuš int. 1371 hrad a městečko Drahotuš(!), Jezernici, Podhoří, Milenov, Slavíč, Hrabůvku, Klokočí, Velkou, Mikulov, Radíkov, Svatošov, Středulesí, Sobíkov, Uhřínov, Juřitinov a třetinu Bohuslavic markr. Janovi a také Machník z Drahotuš prodal 1371 témuž díl Drahotuš, Klokočí a díl Uhřiny Lhoty.[33])

Markr. Jošt zastavil Drahotuše s přísl. v 2244 hř. gr. č. Ctiborovi z Cimburka a jeho synu Albrechtovi, který 1408 udělil Drahotuším městské právo a propustil měšťany z odúmrti a robot.[34]) Posléze král Václav IV. dal 1416 hrad a městečko Drahotuš(!), Podhoří, Bohuslávky, Jezernici, Slavíč, Milenov, Klokočí, Velkou, Hrabuvku, Mikuluvku, Uhřínov, Středulesí a Sobíkov v alod Lackovi z Kravař (int. 1418)[35]). R. 1437 byl hrad a zboží int. Heníkovi z Valdštejna, od něhož získal panství (int. 1446) Boček Puklice z Pozořic, který tu seděl již 1437.[36]) Dále držel zboží Jan z Lomnice a Deblína,[37]) 1447 Jan z Cimburka,[38]) 1463 Jan Zub z Moravan[39]) a posléze Ctibor Tovačovský z Cimburka, jenž 1465 potvrdil Drahotušim svobody a 1476 prodal (int. 1480) hrad a městečko Drahotuše, Jezernici, Slavíč, Milenov, Klokočí, Velikou Ves(!), Mikuluvku, Podhoří, Středulesí, Bohuslávky, Hrabuvku, Radíkov a pusté vsi Žabíkov (Sobíkov), Jiřatsko a Popelov za 6500 zl. uh. Vilémovi z Pernštejna.[40]) Vilém z Pernštejna zapsal 1492 zboží drahotušské, městečko Lipník, Osek, Podolší, dva Újezdy a Kozlovice své manželce Johance z Liblic, 1487 vyměnil Drahotušským svuj les Hadovec za jejich Drahotuch, 1500 propustil je z šenku panského vína a 1516 i ze zbylých robot.[41]) Dále Jan z Pernštejna prodal 1548 zboží drahotušské a hrad Svrčov s přísl. Václavu Haugvicovi z Biskupic[42]); odtud sdílely Drahotuše osudy zboží hranického.

R. 1552 potvrdil Drahotuším privilegia Václav Haugvic, 1575 Jan z Kunovic a 1582 Jan ml. z Žerotína[43]); Rudolf II. potvrdil 1585 městu čtyři jarmarky, Zdeněk Žampach potvrdil městu privilegia a dovolil jim svobodné vaření a šenkování piva, ale 1604 měl s Drahotušskými spory, když je nutil k nebývalým robotám.[44]) Kardinál Dietrichštejn poručil 1629, aby směli býti přijímáni v Drahotuších za měšťany jen katolíci,[45]) 1638 potvrdil městu privilegia Ferdinand III. a 1704 Leopold kníže z Dietrichštejna.[46]) V l. 1643—46 Drahotuše velmi utrpěly od Švédů. R. 1847 a 1884 město vyhořelo. V l. 1561—1622 byla v Drahotuších evangelická fara a také bratrský zbor, který spravoval 1620 Mikuláš Drabík.[47]) V Drahotuších narodil se 1527 bratrský kněz Václav Solín.

Bělotín, něm. Bölten, s far. kostelem sv. Jiří z r. 1754, k 1201 viz u Hranic. R. 1349 přip. se Pešek z Bělotína,[48]) 1412—37 seděl tu Jindřich ze Špiček,[49]) 1450 Tas z Rýznburka,[50]) 1464 Jan z Cimburka.[51]) K 1499 viz u Hranic. V 16. st. byla tu fara, která zanikla za třicetileté války a byla 1690 obnovena. Na počátku 19. st. vzniklo tu parcelací dvora 25 dominikálních domkařů. V 16. st. byla tu zákupní rychta, kterou držel 1620 Malík, známý z hranického odboje 1626.

Blahutovice, něm. Blattendorf, k 1499 viz u Hranic.

Černotín s far. (od 1880) kostelem sv. Cyrila a Methoda, přip. se 1406[52]); k 1447—52 viz u Helfštýna.

Dub, něm. Daub, k 1412—1501 viz u Polouvsi.

Heřmanice, něm. Hermitz, k 1499 viz u Hranic. Heřmanice byly ještě 1771 česk. V 18. st. byla tu zákupní rychta.

Hluzov, něm. Hleis, přip. se 1447,[53]) k 1447—52 viz u Helfštýna.

105, ZDO II. 69, 73. — [34]) ZDO IX. 226, Záhorská kron. XVI. 91. — [35]) ZDO IX. 226. — [36]) ZDO X. 116, 417. — [37]) P III. 448, ZDB XII. 192. [38]) P III. 676. — [39]) P IV. 275. — [40]) Záhorská kron. XVI. 91, AČ VI. 510, ZDO XII. 14. — [41]) AČ XVI. 417, Záhorská kron. XVI. 91. — [42]) ZDO XXV. 52. — [43]) Záhorská kron. XVI. 91. — [44]) Záhorská kron. XVI. 91. — [45]) Nová sb., Bočkova sb. 7770. — [46]) Bočkova sb. 7771—2. — [47]) Hübel, 32, ČMM 1894 26, Jireček, Ruk. 168. — [48]) ZDO I. 477. — [49]) P II. 401. — [50]) AČ VI. 501. — [51]) P IV. 451. — [52]) ZDO VII. 83. — [53]) ZDO X. 555.

Hrabětice, něm. Grafendorf, založeny 1772 na místě panského dvora.

Hrabůvka, k 1371—1476 viz u Drahotuš, V 18. st. byla tu zákupní rychta.

Jezernice s far. kostelem sv. Martina. K 1353—1476 viz u Drahotuš. Jan z Cimburka int. 1448 Jezernici, Slavič a pul Milenova své manželce Žofce z Kunštátu.[54]) Fara zanikla tu za třicetileté války, 1784 zřízena kuracie. V 18. st. byla tu zákupní rychta.

Jindřichov, něm. Heinrichswald, s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1752; k 1499 viz u Hranic. R. 1802 zřízena kuracie. V 18. st. byla tu zákupní rychta.

Klokočí, k 1371—1746 viz u Drahotuš. V 18. st. byla tu zákupní rychta.

Lhotka, dříve Uhřina Lhota, k 1371—1492 u Drahotuš.

Kozí Loučky, něm. Litschel, k 1201 viz u Hranic. Ves byla ještě 1771 česká. V 18. st. byla tu zákupní rychta.

Lučice, něm. Lutschitz, k 1499 viz u Hranic.

Milenov, přip. se 1353 (viz u kláštera sv. Jakuba v Olomouci), k 1416—76 viz u Drahotuš, 1448 u Jezernice. V 18. st. byla tu zákupní rychta.

Novosady, nyní Ústí, založeny 1707.

Nejdek, něm. Neudek, s fil. kostelem sv. Urbana, přip. se 1412, k 1499 viz u Hranic. Ještě 1771 byl Nejdek český. V 18. st. byla tu zákupní rychta.

Olšovec, něm. Olspitz, přip. se 1548 při prodeji panství hranického. V 18. st. byla tu zákupní rychta.

Opatovice, k 1447—67 u Helfštýna, 1569 u Hranic.

Partutovice, něm. Bartelsdorf, s far. kostelem sv. Mikuláše z 1786—9. K 1499 viz u Hranic, fara zanikla tu za třicetileté války a 1784 zřízena kuracie.

Podhoří s fil. kostelem sv. Havla, k 1371—1476 viz u Drahotuš.

Polouvsí, něm. Halbendorf, k 1371 viz u Drahotuš. Lacek z Kravař int. 1412 Polouvsí a Dub Bedřichovi z Rýznburka,[55]) 1466—78 seděl tu Jan Všekec z Rýznburka.[56]) Vladislav II. daroval 1499 tvrz a ves Polouvsí a Dub Janu Žopskému z Žop, který prodal 1501 obě vsi za 800 zl. uh. Vilémovi z Pernštejna.[57])

Polom, něm. Pohl, k 1201—76 u kláštera Hradiska; 1437 držel Polom Jindřich ze Špiček k Bělotínu.[58]) V 18. st. byla tu zákupní rychta.

Radíkov, něm. Radelsdorf, k 1353—1476 viz u Drahotuš. V 18. st. byla zde zákupní rychta.

Rybáře, nyní část Drahotuš, založeny 1770.

Slavíč, k 1353—1476 viz u Drahotuš, 1448 u Jezernice, 1505 u Helfštýna.

Středolesí, něm. Mittelwald, k 1353—1476 viz u Drahotuš. V 18. st. byla tu zákupní rychta.

Střítež, něm. Ohrensdorf, s far. kostelem sv. Matouše, přip. se 1412, k 1499 viz u Hranic. Fara zanikla tu za třicetileté války, 1767 zřízena lokalie, 1784 kuracie.

Uhřínov, něm. Ungersdorf, k 1371—1416 viz u Drahotuš.

Ústí bylo původně biskupským lénem v obvodu keleckém, jež držel 1389 s poloviny Hrabiše z Podolí[59]); k 1389—1403 viz u Choryně, 1429 u Kelče, 1447 u Helfštýna.

Velká, k 1371—1476 viz u Drahotuš.

Zbrašov s lázněmi Teplice, k 1230—1329 viz u kláštera Hradiska, 1447—52 u Helfštýna, 1499 u Hranic.

U Hranic stával hrad **Svrčov,** jejž int. 1386 Oldřich z Mydlovar Lackovi z Kravař.[60]) K 1548 viz u Drahotuš.

Na panství hranickém zanikly vsi:

N a h o r á c h, k 1201 viz u kláštera Hradiska.

J u ř i t i n o v, pustý slul Juřatsko, zanikl u Podhoří, k 1371—1476 viz u Drahotuš.

L h o t i s k o zaniklo v katastru hranickém, 1519 pusté na zboží hranickém.

M i k u l ů v k a zanikla u Milenova, k 1371—1476 viz u Drahotuš.

P o d o l š í zaniklo u Oseka, kde jest mlýn Podolší; Mrakeš a Zdeněk z Kokor int. 1368 Podolší Janovi z Kravař[61]); k 1406 viz u Helfštýna, 1492 u Drahotuš.

P o p e l o v zanikl u Loučky na Lipnicku, kde jest trať Popelov. k 1476 viz u Drahotuš.

[54]) ZDO X. 784. — [55]) ZDO VIII. 59. — [56]) P IV. 509, Kapras, II. 101. — [57]) ZDO XIV. 25, AČ VI. 540. — [58]) P III. 443. — [59]) Lechner I. 14. — [60]) ZDO IV. 808. — [61]) ZDO I. 1003.

Svatošov, k 1371 u Drahotuš.

Žabíkov, též Sobíkov, zanikl u Podhoří, kde jest trať Žabík, k 1471 viz u Drahotuš.

Literatura: V. Bartovský, Hranický okres, Hranice 1909; V. Bartovský, Hranice, lázně Teplice, I. vydání Hranice 1905. II. vydání Hranice 1924; J. H. Gallaš, Geschichte der Stadt Weiskirchen, Olomouc 1836; K. Umlauff, Bezirk Weisskirchen in Mähren, Těšín 1864; Kurzgefasste Geschite der Schutzstadt Weisskirchen, Olomouc 1836; Zur ältesten Geschichte der Stadt Weisskirchen, I. výr. zpráva něm. gymn. v Hranicích; Vl. Fialová, Účast Hranic v Mansfeldské rebelii 1627, Naše Valašsko II.; B. Indra, Dům a dvůr Čaputovský, Záhorská kronika XV.; B. Indra, Dvůr Tamfeldský v Hranicích, Záhorská kronika XV.; H. Hassinger, Die mährische Pforte und ihre benachbarten Landschaften, Abhandlungen der geogr. Gesselschaft in Wien, XI.; J. Malý, Hranice za Mansfeldova vpádu. VMO XXXVII. Mnoho pojednání v Záhorské kronice, roč. I. až XVI.; B. Indra, Morové rány v Hranicích, Záh. kronika XVIII., Fl. Zapletal Hranice a jejich zámek, Záh. kronika XVIII., Fl. Zapletal, Hranice za Kostky z Postupic a Bělika z Kornic, Záh. kron. XVIII., B. Indra, Alexandr Holub z Nadějova (k Hranicím), Záh. kron. XVIII., J. Mráček, Drahotuše v urbáři z 1569, Záh. kron. XVIII., Fl. Zapletal, Hrad Teplice nad Bečvou, Hranice 1935, Fl. Zapletal, Hrad Svrčov a lázně Teplice u Hranic, Přerov 1935; Fl. Zapletal, Pusté vsi na Drahotušsku, Záhorská kronika 1931.

POTŠTÁTSKÉ PANSTVÍ.

Potštát, něm. Bodenstadt, ochranné město s zámkem, far. kostelem sv. Bartoloměje a hřbitovním kostelíčkem Matky Boží z 17. st. R. 1322 jmenuje se Záviše z Potštátu.[1]) Později náleželo město Kunštátům a Boček z Kunštátu int. 1377 hrazené městečko Potštát s vesnicemi své manželce Elišce a 1388 postoupil městu, které bylo téměř zcela zničeno, pivovar.[2]) Markr. Prokop dal 1394 Potštátu městské právo olomoucké a přikázal, aby právem potštátským řídily se vsi Rudoltice (Rudosan), Boškov (Botzkau), Milovany (Milbans), Luboměř, Spálov (Spanw), jiná Luboměř (Landmar), Bernov (Bernau), Kovářov (Smetzan), Kylířov (Gaisterdorf), Zigartice (Sighartau) a Heřmánky (Hermannsdorf)[3]). Boček z Kunštátu int. 1408 městečko Potštát s patr., hradiště Potštát s dvorem, ves Předhradí, Boňkov, Boškov s patr., Heřmánky, Zigartice, Rudoltice s patr., Bernov s patr., Luboměř (Litulgal) s patr., Milovany a patr., Lindavu (Lyndnaw) s patr., Spálov s patr., Kyžlířov, Kovářov a ves Padesát Lánu Tasovi z Prusinovic.[4]) R. 1426 bratři Václav Mladota, Jan Zbyněk a Prokop Podstatští z Prusinovic dali odúmrt Potštátu a Padesáti Lánum. (Zpráva arch. koresp.)

V l. 1437—47 seděl tu Jan Podstatský z Prusinovic, jehož manželkou byla 1437 Anna z Čekyně,[5]) 1464 Prokop z Prusinovic,[6]) 1484 Jan z Prusinovic,[7]) 1486 Václav z Prusinovic[8]) a 1492—1527 Jetřich Podstatský z Prusinovic.[9]) Jetřichuv syn Mladota Podstatský z Prusinovic int. 1538 svůj podíl po neb. otci díl zámku podštátského, přihradku v městečku, na předměstí, Rudoltice s pod., Milovany s pod., Zigartice, Boškov s pod., pusté Nové Milovany a pusté Heřmansko Václavu st. z Prusinovic,[10]) který znenáhla soustředil i ostatní podíly: Žibřid Podstátský z Prusinovic int. 1545 svému bratru Václavu ml. Podstatskému z Prusinovic zámek a městečko Potštát s přísl. a ten int. 1554 svému bratru Václavovi st. Podstatskému díl městečka Potštátu, Kovářov, Lindavu s pod.[11]) Žibřid, Václav

[1]) CDM VI. 196. — [2]) ZDO III. 302, CDM XI. 522. — [3]) CDM XII. 220. — [4]) ZDO VII. 660. — [5]) ZDO X. 228, P III. 538. — [6]) ZDO XI. 167. — [7]) Stav. arch. 498. — [8]) AČ VI. 518. — [9]) PO VII. 38, VIII. 138, 263, IX. 4, XIV. 4. — [10]) ZDO XXV. 4. — [11]) ZDO XXV. 24, 93. — [12]) PO XLV.

st. i Václav ml. byli bratři Hynka Podstatského, který zemřel před 1562.[12]) Václav st. Podstatský (manželkou jeho byla 1548 Anna Krčmová z Koněpas) učinil 1556 různá nadání potštátskému špitálu a prodal 1555 na místě sirotků po neb. Mladotovi Podstatském z Prusinovic třetinu zámku a města Potštátu s pod. a Lindavu s pod. Václavovi ml. Podstatskému, který ihned totéž int. Václavu st. Podstatskému z Prusinovic.[13])

V l. 1569—73 seděl tu Aleš Podstatský z Prusinovic, jehož manželkou byla Kunka z Korotína,[14]) a 1574 Jetřich Podstatský z Prusinovic (zemřel 1598), jenž dal 1582 Potštátským v užívání pusté Heřmansko a 1583 osvobodil Kovářov, Boškov, Padesát lánů, Milovany a Rudoltovice od dalekých fůr.[15]) Dále 1610 držel panství Jetřichův syn Bernart, který 1607 osvobodil Lindavu a Luboměř od dalekých fůr a 1613 obdaroval špitál v Potštátě.[16]) Za Jana Šťastného Podstatského, evangelíka, který dal 1615 Potštátu list na šenk vína, město 1617 vyhořelo.[17]) Týž ztratil za konfiskací panství potštátské, které bylo císařem darováno (int. 1635) Karolině d' Austria kněžně Contecroi.[18]) Po smrti Karoliny spadlo panství na císaře, který je prodal 1663 za 50.000 zl. Janovi sv. p. Walderode, který utvořil 1670 z panství fideikomis a zanechal je 1674 Janu Jiřímu sv. p. Walderode, který 1693 potvrdil Potštátu privilegia.[19]) R. 1701 potvrdil městu privilegia Leopold I.[20])

Po smrti Jana Jiřího 1734 dědil Jan Fr. sv. p. Walderode (zemřel 1746), načež panství bylo 1746 int. Fr. Janovi sv. p. (pak hr.) Walderode (ZDO VII. 77), jenž zemřel 1797, 1798 jeho dceři Johance provd. hr. Renaud, 1816 Josefu hr. Desfours-Walderode (zemřel 20. listopadu 1838), Fr. hr. Desfours-Walderode, 1873 Arturovi hr. Desfours-Walderode a po jeho smrti 1921 Zikmundu Desfours-Walderode. R. 1690, 1787, 1790 a 1832 město vyhořelo. Dále z panovníků potvrdil Potštátu privilegia 1737 Karel VI., 1757 Marie Terezie, 1782 Josef II. a 1793 František II. (Zprávy arch. koresp.).

Za pozemkové reformy (plocha 2034 ha) byly vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Liptáň, Potštát, lesní hospodářství, pila a cihelna v Potštátě, zřícenina Pustý zámek s parkem v Potštátě.

Boňkov, dříve Bojkov, něm. Punkendorf, s fil. kostelem sv. Maří Magdaleny, k 1408 viz u Potštátu. Po smrti Markety Stojanky z Přestavlk 1574 uvázal se v dvůr a ves Boňkov Václav Čáslav Koza z Hradiště, ale 1576 seděla tu Kateřina z Přestavlk, manželka Mikuláše Bošovského z Polanky.[21]) Nedlouho potom náležela ves opět k Potštátu.

Boškov, něm. Poschkau, k 1394—1538 viz u Potštátu.

Heřmánky, něm. Hermsdorf, k 1201 viz u kláštera Hradiska, k 1408—82 u Potštátu; v 16. st. byly pusté, pak obnoveny.

Kovářov, něm. Schmiedsau, k 1394—1554 viz u Potštátu.

Kyžlířov, dříve též Rypářov, něm. Gaisdorf, k 1394—1408 viz u Potštátu. R. 1621 Jan Šťastný Podstatský z Prusinovic dal Kyžlířovským některé roboty pod plat a 1636 Jan Jiří sv. p. Walderode upravil Kyžlířovu roboty. (Zprávy arch. koresp.)

Padesát Lánů, něm. Fünfzighuben, k 1408 viz u Potštátu.

Lindava, něm. Lindenau, s fil. kostelíkem sv. Jana Nep., k 1394—1555 viz u Potštátu. R. 1547 jmenuje se tu zákupní rychta. (Zprávy arch. koresp.)

Luboměř, dříve Liptáň, něm. Liebenthal, s far. kostelem P. Marie Sněžné z 1794; k 1394—1408 viz u Potštátu. V 16. st. tvořila ves zvláštní statek, 1571—74 připomíná se na Liptejně(!) Diviš Podstatský z Prusinovic (PO XXVII. 365, XXIX. 22, XXXII. 305), syn Mladoty Podstatského, 1625 Jan Šťastný Podstatský (PO XL. 8) a 1637 Karolina d'Austria kněžna Contecroi (PO XLIII. 260). Fara byla tu již v 15. st., zanikla a 1785 zřízena kuracie. R. 1630 byla tu zákupní rychta (Nová sb. 699). Václav ml.

60. — [13]) Bočkova sb. 6764, ZDO XXVI. 5. — [14]) ZDO XXIX. 2. — [15]) PO XXX. 81, LSA III. 155, Žerotínovi zápiskové, 4, Zprávy arch. koresp., Potštát. — [16]) PO XXXVII. 61, Středovský, Apogr. I. 139, Zprávy arch. koresp., Potštát. — [17]) Not. 1859 5, ČMM 1922 150, Středovský, Apogr. VI. 359. — [18]) ZDO XXXVII. 25, 65. — [19]) Nová sb., Bočkova sb. 6770. — [20]) Bočkova sb. 6768. — [21]) PO XXVIII. 79, PB XXVII. 120. —

Podstatský z Prusinovic int. 1554 Luboměř (Liptava!) s podacím a Barnoví s pod. svému bratru Mladotovi Podstatskému z Prusinovic (ZDO XXV. 93).

Michalov, něm. Michelsbrunn, založen 1793 na místě parcelovaného panského dvora.

Milovany, něm. Milbes, s far. kostelem sv. Kateřiny. K 1394—1538 viz u Potštátu. Fara byla tu již v 15. st., zanikla a 1784 zřízena kuracie. V 2. pol. 17. st. byla tu zákupní rychta. Jan Jiří hr. Walderode reluoval Milovanům 1711 roboty. (Zprávy arch. koresp.)

Rudoltovice, něm. Rudelzau, s far. kostelem sv. Mikuláše z 1758—60. K 1394—1538 viz u Potštátu. Již v 15. st. byla tu fara, zanikla, 1780 zřízena lokalie, 1784 kuracie. R. 1557 přip. se tu zákupní rychta. (Zprávy arch. koresp.)

Zigartice, něm. Siegertsau, s fil. kostelíkem sv. Jana Nep. z 1792. K 1394—1408 viz u Potštátu. R. 1518 přip. se tu zákupní rychta.[22]) R. 1608 Petr Podstatský z Prusinovic zmírnil Zigarticům roboty.[23])

Na panství zanikly vsi:

Nové Milovany, k 1538 viz u Potštátu.

Předhradí splynulo nejspíše s Potštátem, k 1408 viz u Potštátu.

Smolná, přip. se 1364, 1371 u Volového Újezda, k 1406 u Helfštýna, po 1406 zanikla.[24])

Literatura: Fr. Götz, Etwas aus der Geschichte der Poschkauner Kirche, Kuhländchen 1931.

SPÁLOVSKÝ STATEK.

Spálov, něm. Sponau, městečko (od 1832) s zámkem a far. kostelem sv. Jakuba z 1734. K 1394—1408 viz u Potštátu. R. 1569 seděli na Spálově v nedílu synové Mladoty Podstatského z Prusinovic Žibřid a Diviš, z nichž prvý držel statek v l. 1571—1602 samojediný.[1]) Bernart Podstatský prodal 1611 tvrz a ves Spálov s pod., Luboměř a Barnov za 31.000 zl. mor. evangeličce Krystyně z Rogendorfu, která zemřela 1621.[2]) R. 1624 držel zboží Jan Gotfrid Breuner.[3]) Dále nabyl polovice statku spálovského klášter Porta coeli ve Vídni, který 1671 int. tento díl Kašparu v. Scherz, majiteli druhé poloviny.[4]) Kašpar zanechal 1723 statek svým dcerám Barboře, Pavlíně v. Bock a Rosalii Ludvíce v. Zeno. Dcery poslední Marie Antonie provd. Matyášovská z Matyášovic a Anna Josefa z Fragsteina, obě roz. v. Zeno, prodaly 1730 (int. 1732) statek manželu poslední Rudolfu Vendelínovi z Fragsteina,[5]) po němž dědil jeho syn Jiří Leopold z Fragsteina, který 1756 odkázal Spálov své neteři Antonii z Fragsteina, provdané Závišové z Osenice. Její manžel Emanuel Kajetán Záviše z Osenice zanechal 1769 statek svému synu Emanuelovi a ten opět 1787 svým synům Antonínu a Emanuelovi Závišům z Osenice, z nichž od 1790 seděl tu Antonín. R. 1843 statek byl int. Mořici sv. p. Záviši z Osenice a 1883 koupil statek Filip hr. Kinský. R. 1885 koupil Spálov Viktor ryt. Bauer (zemřel 30. září 1911), jenž zanechal statek Dr. Viktoru ryt. Bauerovi, Petrovi ryt. Bauerovi a Dr. Mořici ryt. Bauer-Chlumetzky, jenž držel od 1919 zboží sám.

Za pozemkové reformy 1925 (vlastník dr. Mořic Bauer-Chlumecký, plocha 753 ha) byl velkostatek propuštěn vlastníku ze záboru. Fara v Spálově byla 1598 luterská a ještě 1624 měšťkali na statku predikanti.[6]) Za třicetileté války fara zanikla, ale již 1644 byla obnovena.

[22]) Nová sb. 699. — [23]) Berger, Die Besiedlung etc., 93. — [24]) Zprávy arch. korespondentů.

[1]) PO XXVII. 89, Stav. arch. 944. — [2]) PO XXXVIII. 129, ZDO XXXIII. 34, ČMM 1922 145, Hrubý, Mor. koresp., 123. — [3]) ČMM 1915 192. — [4]) ZDO I. 217. — [5]) ZDO VI. 38. — [6]) Hübel, 39, ČMM 1915 192. — [7]) Nová sb. 699.

Barnov, něm. Bernhau, s far. kostelem Všech sv. z 1792. K 1394—1408 viz u Potštátu, 1611 u Spálova. Fara byla tu již 1408, zanikla však a teprve 1784 zřízena kuracie. R. 1591 jmenuje se tu zákupní rychta.[7])

Heltínov, též Šercov, něm. Scherzdorf, založen 1719.

Luboměř, něm. Laudner, s fil. kostelíkem sv. Vavřince z 1777; k 1394—1408 viz u Potštátu, 1611 u Spálova.

STATEK LIBAVÁ.

Libavá, něm. Liebau, město s far. kostelem Povýšení sv. kříže z poč. 19. st. Původně byla tu ves Libavá (1307 Antiqua Lubonia), kterou daroval v 2. pol. 13. st. děkan olomoucké kapituly Budislav kapitule olomoucké; vedle vsi vzniklo město Libavá, v níž jmenuje se 1301 rychta.[1]) Olomoucká kapitula postoupila 1323 Libavou (Lobouia) záměnou biskupu Konrádovi.[2]) Na sklonku 14. st. držel zboží libavské zástavou od biskupa král Zikmund, který je 1400 zastavil oravskému kastelánovi Jiřímu Mesnpekovi.[3]) Biskup Bohuše ze Zvole zastavil 1456 statek Mikulášovi Bystřici z Ojnic, než 1465 držel Libavou zástavou Zbyněk ze Zvole.[4]) Biskup Stanislav potvrdil 1504 Libavé ztracené privilegium na právo hlubčické, městu a všem vsím na panství odúmrt a přidal Libavé ještě týdenní trh.[5]) Ferdinand I. udělil 1546 městu právo dvou jarmarků a výročního trhu.[6]) Biskup Marek potvrdil a rozšířil Libavé 1555 pro příchylnost měšťanů ke katolictví privilegia, 1563 potvrdil koupi městské rychty městskou radou a 1564 udělil dobytčí jarmark.[7]) Biskup Stanislav potvrdil 1581 Libavským privilegia a osvobodil je od robot (téhož roku byl zřízen urbář panství libavského),[8]) kardinál Dietrichštejn potvrdil 1612 městu i vsím na panství privilegia a 1629 udělil městu nový znak, jakož i právo pečetiti voskem červeným.[9]) Fara v Libavé byla 1563 luterská, 1617 však katolická.[10])

R. 1619 zúčastnili se Libavští odboje proti kardinálovi. Městská privilegia potvrdili dále biskupové 1655 a 1657 arciv. Leopold Vilém, 1666 Karel z Liechtenštejna, jenž 1683 osvobodil Libavou od robot, 1713 Volfgang Karel hr. Schrattenbach, 1733 Karel VI., 1747 kardinál Troyer, 1747 Marie Terezie, 1782 Josef II., 1791 arcibiskup Antonín Theodor a 1792 František II. (Zprávy arch. koresp.). Ferdinand V. udělil 1840 Libavé jarmark. R. 1737 byly revidovány hranice mezi panstvím libavským a bystřickým.[11]) R. 1914 koupila statek od biskupa olomoucká kapitula. Za pozemkové reformy statek (plocha 1100 ha) zůstal v záboru.

Dřemovice, něm. Drömsdorf, přip. se 1456 v zástavní listině libavské,[12]) k 1504 viz u Staré Vody. Již 1581 přip. se tu zákupní rychta.

Heroltovice, něm. Herlsdorf, přip. se 1456 (Heroltsdorf).[13]) R. 1634 přip. se tu zákupní rychta.

Keprtovice, něm. Gepertsau, přip. se v urbáři 1581, kdy byla zde zákupní rychta.

Norberčany, něm. Nürnberg, přip. se 1456 v zástavní listině libavské (Nirinberg).[14]) R. 1581 byla tu zákupní rychta.

Olejovice, něm. Ölstadtl, dříve též Olštátl, k 1533—45 pustý u Střelné: ves byla obnovena před 1581, kdy byla tu zákupní rychta.

Smilov, něm. Schmeil, s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1595; přip. se 1456 při zboží libavském (Smylov)[15]), 1581 byla tu zákupní rychta. Fara byla založena 1883.

Stará Voda, něm. Altwasser, s poutním farním kostelem sv. Jakuba Větš. a sv. Anny z konce 17. st. Ves přip.

[1]) CDM XV. 35, VI. 1, V. 127. — [2]) CDM VI. 226. — [3]) CDM XIII. 1. — [4]) AA O I. a 8, Lechner I. 137. — [5]) Bočkova sb. 8920. — [6]) AA M I. b 2, Bočkova sb. 8921. — [7]) AA M I. b 2, Kop. N 31, 343, Bočkova sb. 8923. — [8]) AA M I. b 1, b 3. — [9]) AA M I. b 2, ČMMZ V. 22. — [10]) Hübel, 33, ČMM 1903 308. — [11]) KA B V. b 31. — [12]) — AA O I. a 8. — [13]) AA

se 1456 při statku libavském,[16]) 1581 byla tu rychta. R. 1696 založena tu piaristická kolej s gymnasiem (zaniklo 1774). R. 1784 zřízena tu fara. Již 1581 přip. se zákupní rychta. Piaristický klášter byl 1922 předán benediktinům.

Trhavice, dříve Vytrhlice, něm. Reisendorf, přip. se 1581, 1739 byla tu zákupní rychta.

Vojnovice, něm. Kriegsdorf, s fil. kostelem sv. Trojice z 1589. Ves přip. se 1504 na statku libavském.[17]) R. 1581 byla tu zákupní rychta.

Na panství připomíná se 1581 pustá ves Batlsdorf, která zanikla mezi Starou Vodou a Vojnovicemi. Snad stávala tu také ves Steinbach, neboť Dětřich z Fulštejna, kanovník olomoucký, dal 1301 lokátoru Konrádovi les k založení vsi Steinbach.[18])

Literatura: K. Berger, Zur Geschichte der Stadt Liebau, ZVGMS XX.; J. Malý, Libavský okres, Brno 1931.

BUDIŠOVSKÝ STATEK.

Budišov, něm. Bautsch, municipální ochranné město s děkanským kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1747—55. Na sklonku 13. st. náležel Budišov (Budischow), který byl již 1301 městem, olomoucké kapitule[1]); byl sice králem Václavem II. zcizen, ale týmž 1305 kapitule restituován.[2]) Kapitula pak 1323 postoupila Budišov záměnou biskupu olomouckému.[3]) R. 1316 přip. se tu zákupní rychta, které 1441 Dětřich a Jindřich z Vildenštejna udělili ruzná privilegia.[4]) Biskup Mikuláš osvobodil 1389 město a vsi na panství od odúmrti, 1399 Budišov vyhořel.[5]) Biskup Jan zastavil mezi 1450—54 statek budišovský Mikulášovi Bystřici z Ojnic (spolu s vesnicemi: Guntramovice, dvoji Oldřůvky, Šumvald a Königsdorf) a 1465 drželi zboží v zástavě Jan st. a Jan ml. ze Zvole.[6])

Král Ludvík udělil 1518 Budišovu dva jarmarky a 1526 i týdenní trh[7]) a biskup Stanislav postoupil 1538 městu pusté vsi Poluvsi (Halbendorf) a Miltschendorf.[8]) Město přiznávalo se k právu olomouckému.[9]) Biskup Marek prodal 1558 městu pro jeho přichylnost ke katolictví zákupní rychtu a udělil týdenní trh, 1560 potvrdil městská privilegia a 1564 dal Budišovu jarmark.[10]) Biskup Jan potvrdil 1577 městu i vesnicím odúmrt.[11]) Také biskup Stanislav potvrdil 1581 městu privilegia, osvobodil město i vesnice od robot a 1585 dal sepsati urbář panství budišovského.[12]) Kardinál Dietrichštejn potvrdil 1612 městu i vsím privilegia, 1613 dovolil městu pečetiti červeným voskem a udělil nový znak.[13])

R. 1604 vyhořelo v Budišově 54 domu; město velmi trpělo za třicetileté války. R. 1621 porazili tu Slezané Poláky, 1623 obsadil město Mansfeld a 1642 zaplatili Budišovští Švédům 500 tolarů výpalného.[14]) Také za slezských válek město mnoho trpělo. Městská privilegia byla dále potvrzena 1656 biskupem Leopoldem Vilémem, 1683 Karlem z Liechtenštejna, 1713 a 1732 Volfgangem hr. z Schrattenbachu, 1738 Karlem VI., 1747 Marii Teresii, která dala 1756 Budišovu trhy na obilí, 1782 Josef II. a 1848 Ferdinand V. R. 1914 koupila statek budišovský od arcibiskupa kapitula olomoucká.

Guntramovice, něm. Gundersdorf, s far. kostelem sv. Jakuba Větš. z pol. 18. st. Ves přip. se 1456, 1585 přip. se tu zákupní rychta, 27. června 1758 byli tu poraženi Prusové Rakušany. Fara byla 1613 katolická.[15])

Nové Oldřůvky, dříve Nová Ves, něm. Neudorf, jmenují se 1456 při

O I. a 8. [14–16]) AA O I. a 8. — [17]) Bočkova sb. 8920. — [18]) CDM V. 127.
[1]) CDM V. 127. — [2]) CDM V. 179. — [3]) CDM VI. 226. — [4]) CDM VI. 102, Zprávy arch. koresp. (Budišov). — [5]) CDM XI. 578, XII. 546. — [6]) AA O I. a 8, Lechner I. 137. — [7]) AA M I. b 1. a 8. — [8]) Cerroniho sb. II. 8. — [9]) Kameníček, III. 105. — [10]) AA M I. b 1. — [11]) AA M I. b 1, 4. [12]) AA M I. b 1, 4. — [13]) AA M I. b 1. — [14]) Hofferiana v Mitrovského sb.

panství budišovském. K r. 1577 viz u Šumvaldu. R. 1656 přip. se tu rychta.

Staré Oldřůvky, dříve Stará Ves, něm. Altendorf, s far. kostelem Navštív. P. Marie z 1769. Ves jmenuje se 1456 při panství budišovském, k 1577 viz u Šumvaldu. Fara zanikla za války třicetileté, 1784 zřízena kuracie, 1859 fara. Již 1552 přip. se tu rychta.

Šumvald, něm. Schönwald, s far. kostelem sv. Mikuláše, připomíná se 1456 při panství budišovském. Biskup Jan potvrdil 1577 Šumvaldu, Guntramovicům, St. a N. Oldřůvkám odúmrt.[16]) Již 1580 byla tu zákupní rychta. R. 1784 zřízena kuracie.

Na panství zanikly vsi:

Kinigsdorf, přip. se 1456 na panství budišovském.

Miltschendorf stával u Budišova, kde jest les Miltschendorferwald, přip. se 1456, k 1538 viz u Budišova.

Poluves, něm. Halbendorf, přip. se 1316.[17]) K 1538 viz u Budišova.

Hrad Wildenstein stával nad Lobnicí severozáp. od Budišova. R. 1316 drželi hrad Dětřich a Jindřich z Vildštejna, kanovníci olomoučtí.[18])

Literatura: F. C. Hallaschka, Die freie Munizipalstadt Bautsch, Praha 1842; J. Zukal, Geschichte der Stadt und Herrschaft Bautsch, Not. 1880; W. Vesely, Chronik der Stadt Bautsch, 1905.

STATEK VELKÁ STŘELNÁ.

Velká Střelná, něm. Gross Waltersdorf, s far. kostelem sv. Mikuláše. R. 1240—84 jmenuje se na zboží kláštera Hradiska městečko Opatova Střelná (viz u kláštera Hradiska). Aleš z Bystřice a Mrkles prodal 1382 pol. vsi Střelné s pol. patr. a pul velkého lesa mezi Střelnou a Hlubokým bratřím Lackovi a Vokovi z Kravař.[1]) Druhou pol. vsi int. 1398 Bohuše z Bystřice Martinkovi Pacholíkovi a jeho synům.[2]) Později byl statek lénem biskupským, které držel 1514 Petr z Kreyzenberku, na poč. 16. st. Jetřich Podstatský z Prusinovic a po jeho smrti 1533 Prokop Podstatský z Prusinovic, jenž 1545 prodal léno Střelnou, Čermnou a pustý Olštatl Prokopu Pavlátovi z Olšan,[3]) který seděl tu ještě 1550.[3]) R. 1552 přijali léno na tvrz, dvůr a ves Střelnou a Čermnou bratři Viktorin, Jan, Albrecht a Artleb Pavlátové z Olšan.[4]) R. 1554 přijal léno na statek Artleb ze Lhoty[5]) a ještě téhož roku Zdeněk Lhotský z Pteně, jenž 1558 postoupil léno svému bratru Ladislavu Lhotskému z Pteně.[6]) V l. 1566—75 seděl tu však opět Zdeněk Lhotský.[7]) R. 1575 přijal léno na zboží Jan Lhotský z Pteně, jenž 1581 prodal Střelnou za 6250 zl. mor. Janovi Horeckému z Horky (zemřel 1594), který smluvil se 1594 s Střelenskými o roboty a jehož manželkou byla 1590 Elena Majlath hr. Fogaroš.[8]) V l. 1597—1608 držel léno Lukáš Dembiňský z Dembině, jehož manželkou byla 1601 Alžběta Horecká z Horky.[9]) Po jeho smrti držela 1619 zboží dcera Eliška Polexina Dembiňská, katolička,[10]) provdaná později za Václava hr. z Vrbna. Tato postoupila 1665 léno svému synovi Janu Fr. hr. z Vrbna.[11]) R. 1705 bylo uděleno léno na Střelnou synum Jana Fr. Janu Josefovi, Janu Antonínovi a Janu Norbertovi hr. z Vrbna. R. 1739 nastoupil Václav Michal hr. z Vrbna a pak jeho synovec Josef Václav hr. z Vrbna, který statek zcela prodlužil.[12]) Jeho syn Jan Nep. hr. z Vrbna zemřel 1823, načež dědil Eugen Václav hr. z Vrbna z české větve rodu (zemřel 1848). Dále seděli zde Rudolf Eugen hr. z Vrbna (zemřel 6. února 1883), pak Rudolf ml. hr. z Vrbna (zemřel

městského archivu v Brně č. 11. — [15]) ČMM 1903 300. — [16]) AA M I. b 1. — [17]) CDM VI. 102. — [18]) CDM VI. 102.

[1]) CDM XV. 223, ZDO IV. 315. — [2]) ZDO VI. 868. — [3]) Zprávy arch. koresp., Střelná. DM V. 11, 30, LA k 1550. — [4]) DM V 38. — [5]) DM V. 45. [6]) DM V. 52, 65. — [7]) DM XV. 13, Kameníček, III. 327. — [8]) DM XV. 88, Zprávy arch. koresp., Střelná. LA k 1581, DMb I. 8. — [9]) LA k 1597, Stav. arch. 993, DMb III. 4. — [10]) ČMM 1922 158, PO XLIII. 141. —

4. června 1893), dále Rudolf hr. z Vrbna. R. 1906 koupili po polovici statku Robert Langer a Richard Breit, 1915 pak Alfons říš. hr. z Vrbna. Za pozemkové reformy (plocha 1110 ha) byl velkostatek propuštěn majiteli ze záboru. — Fara v Střelné zanikla za třicetileté války, 1773 zřízena tu lokalie, 1787 kuracie. R. 1667 přip. se tu dědičná rychta. R. 1785 byly na statku abolovány roboty.

Čermná, něm. Gross Dittersdorf, s far. kostelem sv. Maří Magdaleny. Počátkem 14. st. byla ves pustá, ale kolem 1324 byla znovu vysazena (Dietrichsdorf).[13]) R. 1399 náležela ves kostelu olomouckému.[14]) K r. 1406 viz u Helfštýna, 1552—66 u V. Střelné. R. 1619 seděl tu katolík Melichar Gašinský z Gašína,[15]) ale nedlouho později náležela Čermná opět k Střelné. R. 1780 založena tu lokalie, 1784 kuracie. R. 1676 přip. se tu zákupní rychta.

U Čermné zanikla ves Fridrichswald, přip. se 1324 současně s Čermnou.

Literatura: K. Berger, Der grosse Strelnawald, ZVGMS XIX.

PANSTVÍ TRŠICE A STATKY PACETLUKY A VÝKLEKY.

Tršice, městečko s zámkem a far. kostelem Nar. P. Marie z 1905—6. R. 1282 jmenuje se Oneš, 1365 Liban a Zdeněk z Tršic.[1]) Farní kostel stával tu již 1374.[2]) Ves byla tehdy rozdělena v několik podílu: Valentin z Přestavlk int. 1376 díl Tršic markr. Janovi a na jiném díle seděl 1399 Unka, syn Viknana z Tršic.[3]) Markr. Jošt prodal 1403 již celé Tršice s tvrzí a patr. Lackovi z Kravař, který zboží to 1407 int. Václavu Rúsovi a Hanúškovi bratřím z Doloplaz.[4]) Tito vložili 1437 zboží Mladotovi z Prusinovic.[5]) R. 1460 seděla tu vdova po Mladotovi Anežka z Rokytnice,[6]) 1465—92 pak Bohuslav z Kokor, jehož manželkou byla nejprve dcera Mladotova Markéta z Prusinovic, pak 1480 Markéta z Vrahovic.[7]) Bohuslavův syn Záviše z Kokor prodal 1501 (int. 1502) za 3400 zl. uh. Tršice s tvrzí, pustou Bělou, Otěhřiby, Zákřovice (zde bylo půl dědictví a půl manství) a Zátěš Hynkovi z Vrahovic a jeho manželce Zuzaně z Prostějova.[8]) Syn Zuzany Jan z Kunovic int. 1517 zboží tršické Jetřichovi z Prusinovic na Potštátě, který dal 1520 Tršicum odúmrt.[9])

Dále seděl tu Jiřík Žabka z Limberka (manželkou jeho byla 1532 Dorota Neydekerová z Neydeku), na jehož žádost 1525 král Ludvík vysadil Tršice na městečko s právem jarmarku, týdenního trhu a pečeti.[10]) Jiřík Žabka int. 1532 zámek a městečko Tršice s pod., pusté Otěhřiby, pustou Bělou, půl manství a půl dědictví z Zákřovicích, Zátěš a dále vsi Vacanovice a Lipňany, které obdržel od Ferdinanda I., Žibřidovi z Bobolusk, jehož manželkou byla tehdy Alžběta z Vojslavic.[11]) Žibřid měl však o Zákřovice a Zátěš spor s biskupem, který posléze 1536 pustil tyto vsi Žibřidovi a jeho dětem Nikodemovi a Ludmile z Bobolusk do jejich života.[12]) Ještě 1539 seděl tu Žibřid, 1553 však jeho syn Nykodem z Bobolusk, který měl 1560 spor s biskupem o faru v Tršicích a který 1568 postoupil zboží tršické a léno zákřovské biskupu Vilémovi.[13]) Týž biskup postoupil 1568 panství kapitule olomoucké záměnou za některé

[11]) DMb IX. 1. — [12]) DMb XIV. 37. — [13]) CDM VI. 265. — [14]) CDM XII. 524. — [15]) ČMM 1922 158.

[1]) CDM IV. 207, ZDO I. 804. — [2]) P I. 34. — [3]) ZDO III. 151, CDM XII. 524. — [4]) ZDO VII. 337, P I. 194. — [5]) ZDO X. 102. — [6]) P IV. 28, 315. [7]) KA A IV. b 19, P VI. 264, ZDO XII. 19. — [8]) KA A V. a 7, ZDO XXVI. 23, PO VII. 127, VIII. 85, IX. 42. — [9]) PO X. 1, ZDO XVIII. 6. — [10]) KA A VI. a 25, ZDO XXIII. 5. — [11]) ZDO XXIII. 10, 12, KA A VI. b 30. — [12]) KA A VI. c 15, 17. — [13]) LSA 126, ČMM 1907 209, Kameníček, III. 497, KA B I. b 25, 26, AA C III. b 7. — [14]) Kop. E 39, KA B I. b 30. —

vsi kapitulní na Vyškovsku.[14]) Kapitula postoupila sice zboží biskupu Tomášovi, ale biskup Jan je 1576 kapitule vrátil.[15]) R. 1788 byly v Tršicích abolovány roboty.[16]) Zboží drží posud kapitula olomoucká. R. 1820 udělil císař František Tršicům čtyři jarmarky. Fara byla 1613 katolická,[17]) zanikla za třicetileté války a 1666 byla obnovena.

Daskabát připomíná se po prvé 1581.

Grymov, něm. Grimstal, založen 1788.

Kocourov, něm. Liliendorf, založen 1799.

Lipňany; r. 1281 přip. se Hřivín a jeho syn Ceren z Lipňan (Lippnan),[18]) k 1373 viz u kláštera sv. Kateřiny v Olomouci. Král Ferdinand I. dal 1532 vsi Lipňany a Vacanovice v pravé dedictví Jiříku Žabkovi z Limberka, jenž je ještě 1532 postoupil Žibřidovi z Bobolusk. (Viz též u Tršic.).[19]) Posléze 1536 biskup Stanislav postoupil své právo na Lipňany a Vacanovice Žibřidovi z Bobolusk.[20])

Oldřichov vznikl 1788 parcelací sušického dvora.

Pacetluky, původně biskupské léno. K 1131 viz u Přerova, k 1270 viz u Komárovic. Lacek z Šternberka odevzdal 1446 léno Pacetluky Prokopovi z Prusinovic, který tu seděl ještě 1455.[21]) R. 1475 přijali léno na Pacetluky bratři Artleb a Filip z Víckova, z nichž Artleb potvrdil 1499 list své matky Kateřiny z Žerotína, jímž pustila Pacetluckým pustinu Lhotecko pod plat.[22]) K r. 1499 viz u Libosvar. R. 1542 přijal léno na Pacetluky a Němčice Přemek z Víckova, jenž 1554 odevzdal obě vsi svému synovi Janu Vilémovi z Víckova.[23]) R. 1583 přijali léno na Pacetluky synové Jana Viléma bratři vl. ned. Jan Přemek, Artleb, Jan Bohuslav a Vilém z Víckova.[24]) Posléze Vilém int. 1616 Pacetluky kapitule olomoucké.[25])

Radslavice; 1375 jmenuje se Jaroslav z Radslavic,[26]) 1382 držel Radslavice a Sušice Ješek Hromada z Horky, jenž prodal obě vsi markr. Joštovi.[27]) Týž pak prodal 1392 (int. 1397) Radslavice a Sušice kapitule olomoucké, která postoupila 1587 Radslavicům a Sušicům odúmrt.[28]) K 1465 viz u Uhřičic, 1469 u Soběsuk, 1586 u Holešova.

Sušice, k 1160 viz u kláštera Hradiska, 1382—1587 u Radslavic, 1465 u Uhřičic.

Vacanovice náležely do 1353 kostelu v Hradci u Opavy.[29]) K 1532—36 viz u Tršic a Lipňan.

Výkleky, díl vsi; na falsu z 13. st. k 1203 píše se lovčí Vratík z Výklek (Wiklak).[30]) Později náležela ves k mense biskupské a biskup Bruno daroval ji (Wiklech) 1258 kapitule olomoucké.[31]) Již 1508 byly Výkleky přifařeny do Tršic.[32])

Zákřov založen 1788 po parcelaci dvora na místě pustých Zákřovic.

Na panství zanikly vsi:

B ě l á zanikla u Tršic, kde jest trať Bělá, přip. se 1365,[33]) k 1502—32 viz u Tršic.

K u d l o v i c e zanikly u Sušic, kde jest mlýn Kudlov.

L h o t a zanikla mezi Pacetlukami a Kozrálem, kde jsou trati Lhotska a na Lhotských, k 1464—99 viz u Prusinovic, 1499 u Pacetluk.

M y d l o v a r y zanikly u Velkých Prosenic, kde bývala trať Mydlovary, přip. se 1360,[34]) k 1497 viz u Prosenic.

O t ě h ř i b y zanikly u Daskabátu. Biskup Robert daroval 1232 Otěhřiby (Ottegriby) nově zřízenému probošství olomouckému.[35]) V l. 1281—83 jmenuje se Vran z Otěhřib a 1371 int. Jaroslav z Odlochovic Otěhřiby Sulíkovi z Tvorovic, jenž tu seděl ještě 1381.[36]) Po Sulíkovi z Tvorovic držel ves Jan z Šternberka, jenž 1406 int. Otěhřiby Rachmanovi z Vladyčího Újezda, který tu seděl ještě 1418.[37]) Ctibor z Otěhřib int. 1446 Otěhřiby

[15]) Kop. I. 19. — [16]) KA C II. b 49. — [17]) ČMM 1903 299. — [18]) CDM IV. 179. — [19]) ZDO XXIII. 13, Salbuch č. 283., 15, Kop. arch. min. vnitra I. 441. — [20]) AA bez sign., Salbuch č. 283., f. 46. — [21]) Lechner I. 55, 67. [22]) DM IV. 26, SA IV. 244. — [23]) DM V. 23, 59. — [24]) DM XV. 155. — [25]) KA B II. c 3, DMb II. 15. — [26]) P I. 19. — [27]) ZDO IV. 233, VI. 554, CDM XII. 109. — [28]) KA B II. a 8. — [29]) CDM VIII. 217, ZDO I. 1039. — [30]) Friedrich II. 356. — [31]) CDM III. 262. — [32]) PO VIII. 95. — [33]) ZDO I. 810. — [34]) ZDO I. 782. — [35]) Friedrich II. 220. — [36]) CDM IV. 179, 211, O II. 33, P I. 52. — [37]) ZDO VII. 168, P II. 602. — [38]) ZDO X. 167, 557. —

Elišce z Býkovic a ta 1447 opět prodala ves s tvrzí Janu Lapkovi z St. Jičína.[38]) Po smrti Jana Lapky spadla ves na krále Ladislava, jenž ji 1456 zapsal Jindřichovi z Bystřice,[39]) ale posléze Jan Selický z Dobré Vody postoupil 1480 Otěhřiby s rychtou zákupní Václavu Škodovi z Zástřizl, Havlovi z Bařic a Zdeňkovi z Štěchovic, kteří 1481 prodali totéž Bohušovi z Kokor.[40]) K 1502—32 viz u Tršic.

Zákřovice zanikly na místě nynějšího Zákřova. K 1349 viz u Helfštýna. Zbyněk z Vrahovic int. 1371 Zákřov(!) Stachovi z Šarova.[41]) Posléze Markvart z Ohnišťan int. 1382 tvrz a ves Zákřovice Oldřichovi z Mydlovar a ten opět Sudkovi z Podolí, jenž držel 1404 i manskou část vsi.[42]) Jan ze Smržova int. 1412 Zákřovice s tvrzí Sulkovi z Křekovic.[43]) V l. 1451 až 55 seděl zde na manství Jan Lapka z Oprostovic, 1461 Boček Puklice z Pozořic, pak Vilém Puklice, jenž 1475 prodal léno Zákřovice Bohuslavovi z Kokor a Tršic, jemuž int. 1480 bratří Jan a Mikeš ze Zákřovic i alodní část vsi.[44]) Po smrti Jetřicha Podstatského z Prusinovic přijal 1529 léno na Zákřovice Jiřík Žabka z Limberka, jenž 1532 postoupil léno Žibřidovi z Bobolusk.[45]) R. 1554 přijal léno na Zákřovice Nykodem z Bobolusk.[46]) K 1502—32 viz u Tršic.

Zátěš, původně Zátěšice, zanikla u Tršic. R. 1356 jmenuje se Matěj ze Zátěšic.[47]) K 1502—32 viz u Tršic.

Literatura: V. Nešpor, Paměti obce Vacanovic u Olomouce, Přerov 1923.

LIPNICKÉ PANSTVÍ.

Hrad **Helfštejn,** jehož zříceniny jsou nad vsí Týnem. Hrad vystavěl na konci 13. st. loupežný rytíř Fridúš z Linavy, jemuž byl hrad králem Václavem odňat a darován Vokovi z Kravař, jehož synové Jan a Drslav tu 1349 seděli.[1]) Tito koupili 1359 od Milotky, Lacka a Jindřicha bratří z Ejvaně statek zděděný po jejich otci Zdeňkovi v Buku, Zákřovicích a Újezdě.[2]) R. 1372 seděl tu Lacek z Kravař, jenž koupil 1406 od Václava Rúsa z Doloplaz městečko Újezd a vsi Kozlov, Smolno a Čermnou, jinak Dietrichsdorf, a zemřel 1416 (náhrobek v Fulneku).[3]) Petr z Kravař postoupil 1421 hrad těšínskému knížeti Přemkovi, ale 1434—43 seděl tu loupeživý Jan Mesnpek.[4]) Petrův syn Jiřík z Kravař int. 1447 hrad Helfštýn, město Lipník a vsi Osek, Podolší, Loučku, Vladyčí Újezd, Slavkov, Ranošov, Neplachov, Kozlov, díl Výklek, Lazníky, Staniměřice, Trnávku, Horku, Volavý Újezd, Týn, Lhotu, Hlinsko, Soběchleby, Radotín, H. a D. Nětčice, Opatovice, Zimotín, Rakové, Parešovice, Černotín, Symře, Valšovice, pul Zbrašova, Ústí, díl Kladník a Hlízov Vokovi z Sovince, jenž zapsal 1448 své manželce Machně z Meziříčí vsi Soběchleby a H. Nětčice a 1452 obnovil odúmrt vsím Oseku, Trnávce, Vladyčímu a Volavému Újezdu, Staniměřicum, Výklekám (kromě kněžského dílu), dílu Lazník, Slavkovu, Loučce, Hlízovu, Černotínu, Valšovicum, Parišovicum(!), Rakovu, H. Nětčicum, Hlinště(!) a polovici Zbrašova.[5])

Vok a jeho synové Ctibor a Jaroslav ze Sovince prodali 1467 hrad a zboží Helfštýn bratřím Albrechtovi, Zdeňkovi a Janovi Kostkum z Postupic, Ludmile z Kravař a Jiřikovi z Landštejna za 30.000 zl. uh.[6]) R. 1468 obsadil hrad vojensky král Matyáš.[7]) Albrecht Kostka prodal 1475 zboží helfštejnské Vilémovi z Pernštejna (int. 1480), jenž 1492 daroval panství své manželce Johance z Liblic.[8]) Vilém dal 1505 ně-

[38]) ZDO XII. 33. c 15. — [39]) KA A IV. c 15, a 19. — [41]) ZDO II. 126. — [42]) ZDO IV. 267, 809. — [43]) ZDO VIII. 74. — [44]) Lechner I. 59, 66, 112, 89, DM IV. 27, ZDO XII. 80. — [45]) DM V. 9, 10. — [46]) DM V. 47. — [47]) ZDO I. 448.

[1]) ZDO I. 97, 405. — [2]) CDM XV. 79. — [3]) CDM X. 157, XV. 445, Cerroniho sb. I. 97, f. 82. — [4]) FRB V. 526, Stav. arch. 338, ZDO X. 307, Měst. archiv v Brně k 1443. — [5]) ZDO X. 575, 809, LSA 274. — [6]) AČ XVI. 164, Codex Pernštejnský, 78, Mráček, Listář k děj. Lipníka, 7. — [7]) ZVGMS

které svobody Slavicům, 1510 pustil odúmrt Prusům a Podolíčku, odkázal panství helfštýnské synu Janovi a zemřel 1520 (náhrobek v Doubravníku).[9]) Dále držel panství Jan z Pernštejna (zemřel 1548, náhrobek v Doubravníku).

Bratři vl. Jaroslav (jeho manželkou byla 1552 Alžběta Thurzo z Bethlenfalvy na Fryštátu nad řekou Váhem) a Vratislav z Pernštejna int. 1554 panství, na němž připomínají se mimo jiné pusté vsi Lomec a Neplachov, Půtovi z Ludanic.[10]) Dále seděl tu 1560 Václav z Ludanic (pohřben v pátek po pam. sv. Františka 1571 v Rokytnici), jehož dcera Kateřina z Ludanic vzala 1580 svého manžela Petra Voka z Rožmberka na zboží helfštýnské na spolek, ale 1593 prodala spolu s Petrem Vokem zboží Hynkovi st. Bruntálskému z Vrbna.[11]) Hynek zemřel 1596 (vdova po něm Krystyna z Rogendorfu zemřela 1621) a zanechal zboží helfštýnské svým synům Janovi, Jiřímu a Štěpánovi bratřím vl. Bruntálským z Vrbna, kteří seděli tu v nedílu.[12]) Další osudy panství viz u Lipníka. Dne 28. října 1622 dobyli hradu. Valaši, 1642 obsadili Helfštýn Švédové a 1646 byla tu císařská posádka. R. 1788 byl hrad opuštěn a zanechán osudu.

Lipník, něm. Leipnik, ochranné municipální město s radnicí z 16. st., děkanským kostelem sv. Jakuba Větš., fil. kostelíkem sv. Františka Ser. (dříve sv. Trojice) z 1610, kostelíkem sv. Kateřiny z 1590 a zámkem. Do města vedly dříve brány Hranická, Osecká a fortna.

Již r. 1238 připomíná se tu farní kostel,[13]) než na město byl Lipník vysazen teprve později. R. 1294, kdy město bylo patrně zeměpanským, držel mýto v Lipníku, jinak Novém Městě (in Nova civitate) Oldřich z Hradce.[14]) R. 1349, kdy připomínají se konšelé lipničtí s jmény většinou německými, držel město Lipník a vsi Trnavu (Tyrnava) a Horku Jan z Kravař k Helfštýnu.[15]) Lacek z Kravař (zemřel 1416) a jeho starší syn Jan dali 1378 městu odúmrt a některé pozemky a 1394 pastviny mezi Horkou, Trnávkou, Bohuslávkami a Loučkou.[16]) K 1447 viz u Helfštýna. R. 1449 jmenuje se v Lipníku špitál, který koupil tehdy od Matyáše Skály z Žákovic dvůr v Prusích.[17]) Vilém z Pernštejna vymohl 1499 od Vladislava II. pro město jarmark, dal 1500 městu Lipníku volné vystavování piva v městě i vesnicích panství helfštýnského, 1510 udělil špitální vsi Prusům a farní vsi Podolíčku(!) odúmrt, 1510 udělil měšťanum privilej, aby ve víře své pod obojí utiskováni nebyli a aby na faru lipnickou vždy farář pod obojí byl dosazován, a 1518 potvrdil a rozšířil městu privilegia.[18]) Jan z Pernštejna prodal 1519 městu mlýn na Bečvě a 1540 povolil sklad a prodej soli.[19]) V polovině 16. st. vzniklo předměstí Novosady.

Puta a jeho syn Václav z Ludanic potvrdili 1553 Lipníku privilegia a 1558 řád lipnickým literátům, Václav z Ludanic (zemřel 1571) dal 1569 Lipníku privilej na školu a 1570 potvrdil městská privilegia.[20]) Dále potvrdila 1580 městu privilegia Václavova dcera Kateřina z Ludanic a 1583 její manžel Petr Vok z Rožnberka.[21]) R. 1568 a 1584 zuřil v Lipníku mor, 1593 byla předměstí zatopena Bečvou.[22]) R. 1594 Hynek Bruntálský z Vrbna potvrdil městu privilegia a dal městské radě správu kostela a fary s podmínkou, aby dosazovala faráře vždy jen konfese augšburské[23]); týž dovolil 1594 rozmnožení počtu lipnických židovských domů.[24]) R. 1597 potvrdil privilegia města a lipnických žida Jiří Bruntálský z Vrbna,[25]) jenž 1611 prodal městu dvůr v Lipní-

IV. 783. — [8]) ZDO XII. 13, AČ VI. 599, Mráček, l. c., 9, 17. — [9]) PO XXXVI. 331, LSA 410, AČ XVII. 74. — [10]) PO XXIV. 51, LSA 361, ZDO XXV. 94. — [11]) PO XXVIII. 296, XXVII. 332, Salbuch č. 287, f. 25. ZDO XXIX. 44, Mráček, l. c., 53. — [12]) PO XXXIII. 385, Hrubý, Mor. koresp., 123. — [13]) CDM II. 296. — [14]) CDM V. 11. — [15]) CDM XV. 57. — [16]) CDM XV. 187, Mráček, l. c., 2. — [17]) Zlobického sb., Mráček, l. c., 4. [18]) AČ XVII. 123, 253, XVIII. 121, Mráček, l. c., 19, 22, 24, 27. — [19]) AČ XX. 203, Mráček, l. c., 28, 33. — [20]) Cerroniho sb. II. 248, Mráček, l. c., 37, 41, 43. — [21]) Mráček, l. c., 47, 53. — [22]) Roč. m. Prostějova, 1926, 56, SA V. 39, Cerroniho sb., II. 248. — [23]) Mráček, l. c., 55, 56. — [24]) Ibid., 57. — [25]) Ib., 64, 65. — [26]) Zlobického sb., Cerroniho sb., II. 248. —

ku, zatím co město odprodalo téhož r. svůj dvůr v Oseku.[26]) Král Matyáš udělil 1613 Lipníku čtvrtý jarmark.[27]) Dne 14. dubna 1613 vyhořelo město s kostelem, farou, radnicí, školou a špitálem.[28])

Již r. 1565 byl tu luterský farář a 1609—18 byl tu luterským děkanem Kryštof Plorantius.[29]) Jiří Bruntálský z Vrbna založil 1610 pro luterány německého jazyka při zámku kostel (nyní sv. Trojice) a 1613 zřídil i německou luterskou školu, kterou připojil k městské škole české.[30]) Bratrský zbor v Lipníku stál již (na kopci) r. 1500 a 1513 lipnický farář Jan vystupoval proti zdejším Bratřím.[31]) Správcem zboru byl 1555—68 Adam Šturm Hranický a po 1576 Pavel Jesenius[32]); r. 1558, 1589, 1591 a 1592 konaly se v Lipníku bratrské synody.[33]) R. 1585 udělili Kateřina z Ludanic a Vok z Rožmberka Bratřím privilegium na zbor a 1590 počal se bořiti starý zbor a stavěti nový.[34])

Jiří Bruntálský z Vrbna zemřel ještě za českého povstání, panství lipnické bylo však konfiskováno a dáno 1622 (int. 1626) kardinálu Dietrichštejnovi,[35]) jenž 1628 obnovil a zlepšil privilegia, udělil nový městský znak a 1634 založil piaristickou kolej s gymnasiem. V červenci 1622 zahájil na panství protireformaci jesuita Drachovius i jiní jesuité.[36]) R. 1624 pomřelo tu morem 800 lidí (Záhor. kr. XVII. 13). Za dánského vpádu 1626 připojili se sice sedláci z venkovských obcí k nepříteli, ale Lipník se uhájil. Zato 1643 zmocnil se Lipníka po krátkém odporu švédský generál Torstenson, jenž dal pobořiti městská opevnění. Také r. 1646 město velmi utrpělo od Švédů.

Dále držel panství lipnické 1636—55 Maximilian kníže z Dietrichštejna, 1655—98 jeho syn Ferdinand, 1698—1708 Ferdinandův syn Leopold, 1708—38 druhý syn Ferdinandův Walter Xaver, za něhož 1714 město hubil mor a 1733 Karel VI. potvrdil městská privilegia. Dále držel panství 1738—81 Karel Max kníže z Dietrichštejnu, který potvrdil 1747 městská privilegia (Marie Terezie učinila tak 1759), pak 1782—1808 Jan Karel kníže Dietrichštejn, 1808—54 jeho syn František Josef kníže Dietrichštejn-Proskau-Leslie (zemřel 8. července 1854), dále 1854—58 Josef kníže Dietrichštejn-Proskau-Leslie (zemřel 10. července 1858) a posléze dcera posledního Gabriela, provdaná hr. Hatzfeld-Weissweiller, která 1909 odkázala panství své dceři Antonii, provd. hr. Althann.

Za pozemkové reformy 1922—25 (plocha 5508 ha) propuštěn vlastníku ze záboru zbytkový statek Lipník, v záboru zůstává lesní hospodářství a zřícenina Helfštýna, zcela rozděleny byly dvory: Nové dvory, Hlinsko, Lýsky, Podolší, Tupec a Týn.-Urbáře panství lipnického byly sepsány 1609 a 1649.[37])

Na počátku 19. st. kvetla v Lipníku továrna na sukna, která vyrobila 1841 sukna za 150.000 zl. Z rodáků lipnických vynikl Tobiáš Závorka (poč. 17. st.).

Bohuslávky, původně Bohuslavice, k 1371—1476 viz u Drahotuš. R. 1406 držel ves markr. Jošt, ale připovídal se k ní Jan z Tupce.[38]) R. 1768 založena tu zákupní rychta.[39])

Býškovice, dříve Vyškovice. Markr. Jan udělil 1372 Heršovi z Rokytnice lénem půl tvrze a vsi Býškovic (CDM X. 142). V l. 1407—17 seděl tu Aleš Kabát z Býškovic (ZDO VII. 360, P II. 532). Král Jiří postoupil 1470 Býškovice a Zahnašovice Albrechtu Kostkovi z Postupic (Codex Pernštejnský, 199). Albrecht Kostka z Postupic postoupil 1472 ves Ctiborovi z Ledské (A Č VI. 509). R. 1774 založena tu rychta (Nová sb. 699).

Hlinsko s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1886. R. 1304, kdy připomíná se v Hlinsku farní kostel (viz u kláštera Hradiska), jmenuje se Pardus z Hlinska.[40]) R. 1374 jmenuje se Milota z Hlinska.[41]) Jošt a Zikmund, synové Fraňka z Kunovic, int. 1373 Hlinsko

[27]) Zlobického sb. — [28]) Zlobického sb., Progr. reálky v Lipníku 1911—12 6. — [29]) Hübel, 33, Jireček, II. 125. — [30]) Zlobického sb., Středovský, Apogr., I. 87. — [31]) PA IX. 349, Jireček, 453. — [32]) Jireček, II. 272, I. 317. [33]) PA IX. 349. — [34]) Středovský, Apogr., I. 90, Mráček, 1. c., 51. — [35]) Slovák, Konf. prot., 28, ZDO XXXV. 5. — [36]) Hrubý, Mor. koresp., 259. [37]) Uloženy v zámeckém archivu v Lipníku. — [38]) P I. 185. — [39]) Nová sb. 699. — [40]) CDM V, 163. — [41]) P I. 45. — [42]) ZDO II. 204. — [43]) Nová sb.

markr. Janovi.[42]) K 1447—52 viz u Helfštýna. Fara zanikla za třicetileté války, 1787 zřízena tu kuracie.

Lhota, původně Lhota Kozařina. R. 1349 koupil Beneš ze Strálek půl Kozařiny a půl Měsíční Lhoty (ZDO I. 70) a 1398 int. Drslav ze Strálek svému otci Benešovi a bratru Zbyňkovi ze Strálek dvůr v Kozařině Lhotě a Křtomily (ZDO VI. 759). K 1447 viz u Helfštýna, 1492 u Drahotuš.

Loučka s far. (od 1870) kostelem sv. Karla Borr. z 1769, přip. se 1394, k 1447—52 viz u Helfštýna. R. 1774 založena tu zákupní rychta.[43])

Lýsky; před 1234 markr. Přemysl potvrdil kapitule olomoucké zboží v Lýskách.[44]) K 1481—91 viz u Prosenic. R. 1499 přešla ves spolu s Prosenicemi k panství helfštýnskému.

Dolní a Horní Nětčice přip. se 1384, k 1474—52 viz u Helfštýna. R. 1774 založeny v D. a H. Nětčicích zákupní rychty.[45])

Osek s far. kostelem Povýšení sv. kříže z 1790; ves přip. se 1374, k 1447—52 viz u Helfštýna, 1492 u Drahotuš. Na poč. 19. st. vzniklo tu 17 dominikálních chalup, tak zv. Hliníky. Fara byla tu již v 16. st. R. 1791 založena tu rychta.

Paršovice s far. kostelem sv. Martina; Jeník z Dobrotic a Ješek Hromádka z Horky int. 1371 Vokovi z Kravař Paršovice, Rakov a Valšovice.[46]) K 1447—52 viz u Helfštýna. V l. 1608—22 byla tu evangelická fara,[47]) která zanikla za třicetileté války, 1774 zřízena kuracie, 1857 fara.

Příkazy; 1349 jmenuje se Mikeš z Příkaz.[48])

Velké Prosenice s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1787. Ves přip. se 1358; dále viz u M. Prosenic. Fara založena 1784.

Malé Prosenice; 1276 jmenuje se Lev z Prosenic.[49]) Oldřich z Prosenic int. 1374 Prosenice Mikuláši a Hynkovi z Prosenic.[50]) Dále Tervart z Domaželic int. 1406 Prosenice s tvrzí Václavu a Otíkovi bratřím z Lutopecen, kteří 1408 int. totéž Artlebovi z Veteřova.[51]) Artleb int. pak 1415 M. Prosenice s tvrzí Mikšíkovi z Kokor a Bohuše z Kokor vložil je 1437 Václavovi z Žeravic, jenž tu seděl ještě 1442.[52]) Později Protivec z Pavlovic a Jan Mléčko z Chvalkovic int. 1446 tvrz a ves Prosenice Petrášovi z Ochab, po němž 1462 seděl tu Jan z Ochab.[53]) Jan Prosenický z Ochab i na místě bratřích svých ml. Petra a Jindřicha z Ochab int. 1480 tvrz a ves Prosenice a Sedlec Ruprechtovi z Vrchlabí, jenž tu seděl již 1475 a 1481 prodal tvrz a ves Prosenice, Sedlec a půl Kozlovic za 1600 zl. uh. Vilémovi z Pernštejna.[54])

Na Velkých Prosenicích (k 1482 viz u Kozlovic) seděl zatím Jan Mukař z Kokor, jenž 1485 pustil poddaným z Prosenic, Lýsek a svého dílu Radvanic odúmrt.[55]) Posléze Vilém, Kunik a Jan bratři z Vrchlabí prodali 1497 (int. 1498) za 1800 zl. uh. (Velké) Prosenice, Lýsky, díl Radvanic a pusté Mydlovary Vilémovi z Pernštejna.[56]) Vok z Rožnberka stanovil 1588 V. a M. Prosenicím roboty.

Prusy; po 1348 jmenují se vládykové z Prus, k 1385 viz u Přerova, 1510 u Helfštýna.

Radotín, k 1447 viz u Helfštýna.

Rakov, k 1371 viz u Paršovic, 1447—52 u Helfštýna.

Slavkov, něm. Schlock, s far. kostelem sv. Frant. Ser. z 1763, k 1447—52 viz u Helfštýna. Kolem r. 1600 těžilo se u Slavkova zlato.[57]) Fara byla tu již v 16. st., zanikla za třicetileté války a 1788 zřízena kuracie.

Soběchleby s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1765—67. R. 1368 přip. se Jakub z Soběchleb,[58]) 1416 byl tu již farní kostel[59]); k 1447—48 viz u Helfštýna. Fara byla v l. 1586—91 evangelická. R. 1774 byla tu vysazena zákupní rychta.[60])

Sobíšky, původně Soběšovice; 1275 jmenuje se Slavoň z Soběšovic, 1375 Petr z Sobíšek,[61]) Od nejdávnějších dob byla ves sídlem půhončích a jejich střediskem (v Sobíškách bylo 16, v Radvanicích a Hostkovicích po 6,

699. — [44]) CDM II. 254. — [45]) Nová sb. 699. — [46]) ZDO II. 78, 81. — [47]) ČMM 1894 28. — [48]) ZDO I. 75. — [49]) CDM V. 118. — [50]) ZDO II. 526. — [51]) ZDO VII. 176, 629. — [52]) ZDO VIII. 570, X. 358, Stav. arch. 349. — [53]) ZDO X. 426, AČ XVI. 145. — [54]) ZDO XII. 18, 33. — [55]) LSA 306. — [56]) AČ VI. 537, ZDO XVI. 10. — [57]) Schr. XV. 141. — [58]) ZDO I. 984. — [59]) P II. 496. — [60]) Nová sb. 699. — [61]) CDM V. 118, P I. 13. —

v Nelešovicích 4, v Kyničkách 3, v Dubčanech 2, v Předmostí, Mostkovicích a Kněhnicích po 1). Moravští půhončí tvořili jedinou obec, jejíž rychtář a purkmistr býval ze Sobíšek. R. 1597 (int. 1600) odprodali stavové moravští 16 půhončích Karlovi z Žerotína.[62]) Po odprodeji zbylo v Sobíškách jen 9 půhončích.

Símře, nyní část Soběchleb; již v 14. st. bylo zde několik dvorství (dvůr Hrachovec držel 1353 Hereš z Symře)[63]), k 1447—48 viz u Helfštýna.

Trnávka. R. 1275 jmenuje se Svrč z Trnavy (CDM IV. 118). Kníže opavský Mikuláš prodal 1293 díl Trnavy Zbyslavovi z Bohuslavic (CDM IV. 317). K 1349 viz u Lipníka, 1447—52 u Helfštýna.

Tupec; 1275 jmenuje se Ratibor, 1382 Bohušek a 1418 Ješek z Tupce.[64]) V l. 1484—88 seděl tu Jan z Petřvaldu.[65]) R. 1508 seděl tu Jan z Svrčova, načež Mikuláš Tupecký z Svrčova prodal 1523 za 1200 kop míš. tvrz a ves Tupec Janovi z Pernštejna k Helfštýnu.[66]) V l. 1573—75 seděl tu, nejspíše na zástavě, Jakub st. Vojska z Bogunčovic.[67])

Týn s far. kostelem Jména P. Marie z 1750; k 1447 viz u Helfštýna. Na poč. 19. st. vznikla při Týně kolonie Novosady s 29 domkaři. R. 1805 zřízena kuracie.

Dolní Újezd, s far. kostelem sv. Havla z pol. 19. st. K 1349—1452 viz u Helfštýna. Vilém z Pernštejna osvobodil 1503 Dolní Újezd od robot. R. 1787 zřízena kuracie, 1859 fara. R. 1704 jmenuje se tu zákupní rychta.[69]) R. 1619 bylo tu 5 svobodníků (ČMM 1922 155).

Horní Újezd, dříve Volavý Újezd, s far. kostelem Nar. P. Marie. Pavel ze Sukovic prodal 1486 H. Újezd Vilémovi z Pernštejna.[70]) 1785 zřízena tu kuracie.

Valšovice, k 1371 viz u Paršovic, 1447—52 u Helfštýna.

Nová Ves, něm. Neueigen, původně slula Oderberg, založena v 16. st.

Vítonice s far. (od 1900) kostelem sv. Cyrila a Meth. Ves přip. se 1381.[71]) Jan z Žerotína prodal 1486 (int. 1490) Vítonice za 1000 zl. uh. Vilémovi z Pernštejna k Helfštýnu.[72])

Na panství zanikly vsi:

Banošov přip. se 1447.[73])

Horka, k 1349 viz u Lipníka, 1447 u Helfštýna; stávala v trati Horecko u Lipníka.

Chřeličnice. Hereš a Sezima z Chylec int. 1358 ves markr. Janovi.[74])

Kožišov, zanikl u Slavkova (trať Kožuch), 1554 pustý při panství helfštýnském.

Měsíčná Lhota, nyní dvůr Lhotsko u Soběchleb, 1416 jmenuje se neb. Pavlík z Měsíčné Lhoty,[75]) k 1492 viz u Drahotuš (Lhota), 1522 u Šišmy.

Lomec, zanikl u Loučky, kde jest lesní trať Lomec, k 1545 viz u Helfštýna.

Neplachov, zanikl u Loučky, kde jest lesní trať Neplachov, přip. se 1374, k 1447—1545 viz u Helfštýna.

Odončí, zaniklo u Lipníka, kde jest trať Hodončí, přip. se 1406.

Popelov, zanikl u Loučky, kde jest lesní trať Popelov, k 1371 viz u Bohuslavic.

Střitež, zanikla u Slavkova, kde jest trať Čitiš (1609 Třetězí), jmenuje se 1554 při panství helfštýnském.

Zbyslavice zanikly u Slavkova, kde 1609 jmenuje se Zbyzovská kluč; Mikuláš a Jan z Bohuslavic int. 1371 Zbyslavice markrabí Janovi.[76])

Zlechov, zanikl u Týna, 1503 pustý.

Zimotín, zanikl v neznámé poloze, k 1442—52 viz u Helfštýna.

Literatura: J. Baďura, Lipenský okres, Brno 1919; I. Kott, Die Gemeindehaushalt der Stadt Leipnik im J. 1612, IX. progr. něm. reálky v Lipníku; I. Kahlig, Bankrot města Lipníka, I. výr. zpráva Pöttingea, Fr. Jansa, Piaristé a jejich školy v Lipníku, progr. č. reálky v Lipníku; J. Mráček, Listář k dějinám města Lipníka, progr.

[62]) ZDO XXXII. 17, Archiv min. vnitra, Mähren, III. 3. — [63]) ZDO I. 292. [64]) CDM V. 118, P I. 58, II. 569. — [65]) Stav. arch. 433, AČ VI. 521. — [66]) PO VIII. 76. AČ XX. 318. — [67]) PO XXVIII. 24, XXIX. 281. — [68]) ZDO I. 698. — [69]) Nová sb. 699. — [70]) AČ VI. 517. — [71]) ZDO IV. 14. [72]) AČ XVI. 291, ZDO XII. 4. — [73]) ZDO X. 575. — [74]) ZDO I. 494. — [75]) P II. 496. — [76]) ZDO II. 18.

reálky v Lipníku 1911 a n.; J. Mráček, Archiv města Lipníka, příloha Nár. listů, 1927; Fl. Zapletal, Bývalý bratrský zbor v Lipníku 1930; J. Mráček, Z pamětní knihy B. Heydučka, progr. reálky v Lipníku 1911—12; I. Kahlig, Die Burg Helfenstein, 1897; I. Kahlig Hrad Helštýn, 1914; Fl. Zapletal, Kostel sv. Trojice v Lipníku, Záhorská kron., XV.; Fr. Krestýn, Půhončí obce Sobíšky, ČVSMO XLIV.; A. Fröhlich, Selské usedlosti a obyvatelé D. Újezda, Záh. kronika XVII.; J. Malý, Lipník za Mansfeldova vpádu, VMO 1932; A. Fröhlich, Město Lipník a hrad Helštýn, 1931.

STATEK VESELÍČKO.

Veselíčko, dříve Veselí, s zámkem. R. 1275 jmenuje se Budislav z Veselí, 1337 psal se Boleslav z Veselí, 1359 Býček z Veselí a Racek z Veselí posléze 1377 int. Veselí Mikulášovi z Býkovic.[1]) Sulík ze Zákřovic int. 1415 Veselíčko Ondřejovi z Kelče, načež 1437 Lítek z Veselíčka vložil ves Janu Obešlíkovi z Lipultovic, jenž tu seděl ještě 1466.[2]) Dále držel ves 1475—88 Ctibor Obešlík z Lipultovic, po jehož smrti byl sirotčí statek Veselíčko a Chýlce prodán 1491 (int. 1492) za 600 zl. uh. Vilémovi a Vratislavovi z Pernštejna.[3]) Jan z Pernštejna prodal 1545 (int. 1548) Veselíčko, městečko Újezd, Buk, Chýlec a Staniměřice Erazimovi z Bobolusk, jehož manželkou byla 1563 Anna z Zástřizl a který int. 1558 tvrz a ves Veselíčko s piv., Chýlice(!), Staměřice, městečko Velký Újezd, Buk, díl Výklek a Lazníček a pusté vsi Ranošov, Kozlov, Sedliště, Kojenku(!), Meziříčko a Vícenov Jiříkovi z Zástřizl.[4]) Jiřík obdržel 1553 list mocný a 1559 učinil poručenství; po jeho smrti 1565 poručníci prodali panství Oldřichovi a Kryštofovi z Kounic.[5]) Tito prodali již 1569 zboží Václavovi z Ludanic, ale po jeho smrti 1573 koupil Veselíčko Karel st. Podstatský z Prusinovic.[6]) Dále seděli tu synovci Karlovi Jindřich (1576), Tas (1579) a Bernart (1601—12) Podstatští z Prusinovic.[7])

R. 1636 držel Veselíčko syn Tasův Kryštof Karel Podstatský, jehož manželkou byla Marie Alžběta Pražmová z Bílkova.[8]) Po jeho smrti (1645) bylo panství (1647) int. synům Jiřímu Valerianovi (zemřel 1688), Zikmundu Ondřejovi a Karlu Šebestianovi Podstatským, kteří se rozdělili tak, že Veselíčko připadlo Zikmundu Ondřejovi.[9]) Než 1655 bylo Veselíčko int. Jiřímu Valerianovi, po němž dědil jeho syn František Dominik Podstatský (zemřel 1721). Týž zanechal syny Karla Maxe, Fr. Valeriana a Jana Josefa, z nichž ujal se Veselíčka nejstarší z nich, jenž odkázal 1738 zboží svému bratru Fr. Valerianovi, za něhož panství stalo se 1744 (int. 1746) fideikomisem.[10]) Po Fr. Valerianovi dědil 1776 Alois hr. Podstatský-Liechtenštejn, 1797 int. Veselíčko jeho synovi Leopoldovi, 1821 synu tohoto Leopoldovi (zemřel 12. května 1848) a posléze Leopoldu Felixovi hr. Liechtenštejn-Podstatský (zemřel 17. února 1902). Dále dědil Veselíčko Alois hr. Podstatský-Liechtenštejn (zemřel 18. října 1918) a pak Leopold hr. Podstatský-Liechtenštejn.

Za pozemkové reformy 1924 (vlastník Leopold Podstatzky-Liechtenstein, plocha 2817 ha) propuštěny vlastníku zbytkové statky Lazníky a Veselíčko, mlýn a pila v Staměřicích, sladovna ve Veselíčku a zámek s parkem ve Veselíčku; v záboru zůstává lesní hospodářství a pila v Kozlově.

Kozlov, něm. Kozlau, přip. se 1371, k 1406 viz u Helfštýna, 1557 pusty u Veselíčka. V pol. 17. st. byla ves již opět vysazena.

[1]) CDM XXV. 52, 53. XV. 79, 44, ZDO III. 405. — [2]) ZDO VIII. 482, X. 150, P IV. 505. — [3]) AČ XVI. 220, 523, 525, ZDO XIV. 2. — [4]) PO XXIII. 10, 59, XLV. 85, ZDO XXIV. 9. XXV. 52, 53. — [5]) ZDO XXVII. 140. — [6]) PO XXVIII. 168. — [7]) PO XXIX. 114, Stav. arch. 800, PO XXXVI. 8, XXXVII. 8, XXXVII. 290. — [8]) ZDO XXXVII. 37. — [9]) ZDo I. 11. — [10]) ZDo I. 83, VII. 80. [11]) ZDO I. 375. — [12]) ČMM 1907 209, PO XXIII.

Lazníky (v 16. st. Velké Lesinky), držel 1355 Rivín z Lipňan.[11]) Pavel z Holštejna int. 1368 Lazníky a Lhotku Pútovi z Holštejna, který int. 1377 obě vsi Matěji ze Zelenic (ZDO I. 981, III. 348). Karel z Opatovic int. 1417 Lazníky Matěji a Havlovi z Vrbětic a bratřím Matějkovi Kozlovi a Buškovi ze Strabenic (k 1447 viz též u Helfštýna), načež Kateřina ze Strabenic int. 1490 Lazníky Jiříkovi z Zástřizl a Janovi z Čertorej (ZDO IX. 132, XIII. 3, k 1499 viz u Kroměřížekapituly). Jan Čertorejský z Čertorej int. 1538 Lazníky a Lhotku Mikulášovi Brnickému z Brnířka, než Kateřina, Johanka a Alžběta sestry vl. ned. z Brnířka int. 1547 Lazníky s pod. a Lhotu opět Petrovi Čertorejskému z Čertorej (ZDO XXV. 5, 48). V l. 1548—67 držel Lazníky Jindřich Otík z Pěnčic,[12]) posléze sirotci po Hynkovi Otíkovi z Pěnčic int. 1563 tvrz Lazníky Václavu Rejskovi z Roudné, jenž 1568 int. tvrz a pul vsi Laznik Jiřímu Mrakšovi z Noskova.[13]) Po r. 1569 držel ves Brikci Morava z Meziříčí a po jeho smrti syn Daniel Morava, jenž prodal před 1576 (int. 1584) Velké Lesniky(!) Václavu Čáslavovi Kozovi z Hradiště.[14]) Václav prodal 1590 Velké Lesinky(!) Arnoštu Fliglovi z Guldenštejna, který int. 1597 Lazníky Jetřichovi st. z Prusinovic a jeho manželce Anně Bílské z Bělé.[15]) R. 1610 seděla na Velkých Lesinkách(!) Anna Podstatská z Prusinovic a 1616 již Kryštof Karel Podstatský z Prusinovic na Veselíčku.[16])

Lazníčky (v 16. st. Malé Lesinky), přip. se 1365, 1557 náležely k Veselíčku. R. 1619 byli tu 4 svobodníci (ČMM 1922, 155).

Ranošov, dříve Prusinovice, náležely 1355 Rivínovi z Lipňan.[17]) Pertolt a Drch bratři z Lipňan int. 1368 Ranošov, Meziříčí a Provodov Janovi z Kravař.[18]) K 1447—67 viz u Helfštýna, 1557 pustý u Veselíčka, před 1656 byl znovu osazen, slul pak Novosady neb Nové Prusinovice.

Radvanice přip. se 1374, k 1481—97 viz u Prosenic; v 16. st. bylo tu 6 půhončích. R. 1636 ves náležela již k Veselíčku.

Staměřice (dříve i Staniměřice) přip. se 1364. Diva z Čekyně prodal 1382 Lackovi z Kravař Staniměřice(!), Neplachov a Trnávku.[19]) K 1447—52 viz u Helfštýna, 1557 pusté u Veselíčka, později ves opět osazena. R. 1780 parcelován tu dvůr.

Svrčov přip. se 1336.

Velký Újezd, dříve Vladyčí, s far. kostelem sv. Jakuba Větš. z 1751. R. 1324 jmenuje se Žibřid z Újezda (CDM VI. 265). Markr. Jan dal 1371 Újezd, Smolnou a Střelné lénem Pútovi z Holštejna (CDM X. 107). K 1557 viz u Veselíčka. Fara byla tu 1616 katolická (ČMM 1903, 303), zanikla za třicetileté války; 1737 zřízena tu administratura, 1744 fara. V 15. a 16. st. byl Velký Újezd městečkem.

Výkleky, díl vsi, nál. 1258 k mense biskupské (CDM III. 262), k 1447—52 viz u Helfštýna, 1557 u Veselíčka.

Na panství zanikly vsi:

Chylec splynul s Veselíčkem, 1347 přip. se Sezema z Chylce,[20]) k 1492—1557 viz u Veselíčka. Ještě 1775 byl Chylec samostatnou obcí.

Kylianka, též Kyjanka neb Kojenka, 1557 pustá u Veselíčka.

Lhota zanikla u Laznik, k 1368—1547 viz u Laznik; Mareš ze Lhotky int. 1399 tuto ves Soběnovi z Troubek.[21])

Meziříčí, k 1368 viz u Ranošova, 1548 náleželo k Veselíčku.

Provodov, k 1368 viz u Ranošova.

Vícenov zanikl u Veselíčka, kde jest samota Vícenov, 1548 náležel, již pustý, k Veselíčku.

Židlochov zanikl u Staměřic, kde jest trať Židlochov, přip. se 1377.

267, XXVIII. 57, 296. — [13]) ZDO XXVII. 27, PO XXIV. 414. PO XXVII. 1, XXVIII. 130. — [14]) PO XXIX. 109, XXXIII. 39, XXX. 496, ZDO XXIX. 61. [15]) ZDO XXX. 30, XXXI. 12, 22, Stav. arch. 876. — [16]) PO XXXVII. 69, XXXIX. 1. — [17]) ZDO I. 375. [18]) ZDO I. 1004. — [19]) ZDO IV. 232. — [20]) ZDO I. 494. — [21]) ZDO VI. 948.

STATEK PODOLÍ.

Podolí drželi před 1349 bratři Gunter a Fridúš z Linavy[1]); markr. Jošt postoupil 1382 Podolí Lackovi z Kravař a ten již 1392 Bočkovi a Mikulášovi z Labut.[2]) Od sklonku 15. st. náležela ves, které Vilém z Pernštejna pustil 1510 odúmrt, faře v Lipníku.[3]) Odtud statek náleží děkanství lipnickému.

PANSTVÍ PŘEROVSKÉ A STATEK ŽELATOVICE.

Přerov, ochranné municipální město s zámkem (obnoven 1610—12), děkanským kostelem sv. Vavřince (přestavěn 1720—30) a kostelem sv. Michala; kostelík sv. Marka byl zrušen. Do města vedly brány Severní, Mostní, Troubecká, Jižní, Šířavská, Žižkova a Kroměřížská. Podle falsa z 12. st. daroval Břetislav I. po r. 1046 kapitule staroboleslavské 1 hřivnu a 2 voly úroku z hradu Přerova a podle jiného falsa z 12. st. daroval kníže Vratislav 1073 devátý díl výnosu z trhu v Přerově.[1]) Nejstarší bezpečná zpráva v Přerově jest v listině Zdikově z 1131, kdy kostelu přerovskému náležely Dluhonice, usedlost v Tučapech, celé vsi Újezdec a Moštěnice, 4 usedlí v Tršalech, celé Pacetluky, 1 usedlý v Zahnášovicích, 1 v Probicích, 1 v Roštění, 1 v Kostelci, 1 v Tlumačově, 1 v Tetčovicích, 1 v Otrokovicích, 1 v Turovicích, 1 v Kladorubech, 1 v Pačlavicích, 1 v Březí(?), 1 v Parešovicích, 1 v Kunkovicích, 1 v Hlubčicích(?), 2 ve Vyškovicích, 1 v Litenčicích, v Rošťoutkách, 2 v Černčíně, celé Nesobice, 2 v Hlubočanech, 1 v Srbcích, a Rohozov(?).[2]) Přerovský hrad byl středem provincie, která připomíná se ve falsu z 13. st. k 1183 (tehdy patřil k Přerovsku i Hradec u Opavy) a ve falsu z 14. st. k r. 1201.[3]) Z hradských úředníků jmenuje se 1174 kastelán Jaroš,[4]) 1213 purkrabí Blud,[5]) 1222 kastelán Čistibor,[6]) 1234 župan Heralt,[7]) 1236 purkrabí Viktor,[8]) 1250 kastelán Oneš[9]) a 1255 kastelán Smil.[10])

Ves Přerov (k 1225 viz u kláštera Hradiska, 1232 u Olomouce) byla zpustošena Kumány a Uhry, načež byla 1256 Přemyslem II. vysazena na město s právem olomouckým.[11]) Město bylo velmi příhodně položeno, neboť již tehdy stával tu (1275) důležitý most přes Bečvu.[12]) R. 1331 jmenuje se tu farní kostel a 1346 kaple sv. Vavřince.[13]) Hrad a město zůstalo i v 14. st. zeměpanským (1354 byl tu purkrabím Ješek z Kokor).[14]) Markrabě Jan dal 1355 městu jarmark a dva týdenní trhy[15]) a odkázal 1371 Přerov svému synovi Prokopovi, který držel jej i 1384.[16]) Mýto v Přerově bylo však tehdy lénem biskupa olomouckého.[17]) Markr. Jošt daroval 1386 Přerovským odúmrt a užívání některých markraběcích lesů[18]); král Václav IV. zapsal 1413 hrad a město Přerov Milotovi z Tvorkova a Kravař (manželkou tohoto byla 1415 Anna z Weissenburga) s podmínkou, že Přerov zůstane vždy králi otevřen.[19])

R. 1423 dobyli města husité a 1430 oblehli Přerov znovu husité pod Janem z Cimburka a po třínedělním obležení města se zmocnili.[20]) Dále dr-

[1]) ZDO I. 111. — [2]) ZDO IV. 645, VI. 450. — [3]) AČ XVII. 123.
[1]) Friedrich I. 382, 386. — [2]) Friedrich I. 115. — [3]) Friedrich I. 402, II. 352. [4]) Friedrich I. 270. — [5]) Friedrich II. 109. — [6]) Friedrich II. 239. — [7]) CDM II. 243. — [8]) CDM II. 278. — [9]) CDM II. 327. — [10]) CDM III. 218. [11]) CDM III. 142, 228, privilegia města Přerova jsou opsána v Středovského Apogr., VI. 187—288. — [12]) CDM IV. 100. — [13]) CDM VI. 421, VII. 658. — [14]) CDM VIII. 130, XV. 66. — [15]) CDM VIII. 302. — [16]) CDM X. 118, XV. 245. — [17]) Lechner I. 12. — [18]) CDM XI. 400. — [19]) Sedláček, Zbytky reg., 680, ZDO VIII. 408. — [20]) ZVGMS IV. 34, Teige, O pramenech kl.

žel město zástavou Vok ze Sovince, za něhož král Zikmund 1437 potvrdil Přerovským svobodné užívání kalicha.[21]) R. 1439 potvrdil privilegia městu, tehdy ohněm zkaženému, král Albrecht a 1453 učinil podobně i král Ladislav, který 1457 zapsal hrad, kopec a město Přerov a Šířavu v 3000 zl. uh. Janovi Tovačovskému z Cimburka.[22]) Král Jiří potvrdil 1458 městu privilegia a přidal druhý jarmark.[23]) Jan Tovačovský prodal 1461 městu louky, zemřel r. 1464[24]) a zanechal zástavu svému synovi Ctiboru Tovačovskému z Cimburka, jenž ji 1470 postoupil Albrechtu Kostkovi z Postupic.[25]) Albrecht postoupil již 1475 Přerov Vilémovi z Pernštejna. Posléze král Matyáš s povolením Vladislava II. z 1487 daroval 1487 Vilémovi z Pernštejna v dědictví hrad a město Přerov, vsi Šířavu, Předmostí a Lhotu a many k hradu přerovskému hledící ve vsi Čechách.[26]) R. 1448 jmenuje se v Přerově ulice Židovská.[27]) Za Viléma z Pernštejna osazen byl kopec, kde vzniklo nové (Horní) město; toto bylo 1498 s povolením Viléma z Pernštejna spojeno s Dolním městem v jedinou obec.[28]) Vladislav II. daroval 1499 městu třetí jarmark a 1512 povolil přerovským soukenikům míti vlastní pečeť a označovati sukna městským znakem.[29]) Vilém z Pernštejna zapsal 1497 Přerov své manželce Johance z Liblic, dal 1500 měšťanům svobodu na šenkování vína, 1513 potvrdil městu privilegia, slíbil, že ponechá je při víře podobojí, a změnil jim roboty v plat, téhož roku prodal Přerovským dvur a 1520 potvrdil a rozšířil privilegia Horního města v Přerově.[30]) R. 1511 jmenuje se v Přerově městský špitál.[31])

Vilém z Pernštejna zemřel 8. dubna 1521 (pohřben v Doubravníku) a zanechal zboží přerovské podle testamentu z 1507 svému synovi Janovi z Pernštejna.[32]) Jan vystavěl 1525 luterský kostelík na Horním městě, 1531 dal měšťanům privilej na šenkování piva a vína a 1539 zlepšil Hornímu i Dolnímu městu v Přerově odúmrt[33]); padl 8. září 1548 v bitvě u Rábu. Jeho syn Vratislav z Pernštejna potvrdil 1555 Přerovu privilegia a 1563 potvrdil literátský řád v Přerově; r. 1561 potvrdil městu privilegia Ferdinand I.[34]) Po smrti Vratislavově (27. října 1582) zdědil panství jeho syn Jan z Pernštejna, který 1596 prodal zámek, Dolní i Horní město v Přerově, předměstí a vesnice městské radě přerovské.[35]) Než město neobdrželo práva míti deskový statek a proto dalo se ještě téhož roku dobrovolně v poddanství Frydrychovi st. z Žerotína, který zato 1597 potvrdil a rozšířil Přerovu privilegia a odevzdal městu faru a kostel tak, aby dosazovalo faráře konfese augšburské.[36]) Frydrych (zemřel 31. května 1598) odkázal panství přerovské Karlovi st. z Žerotína, jenž 1600 potvrdil městu privilegia, přestavěl zámek a 1609 dovolil městské radě umístniti na zámecké věži hodiny s cimbálem.[37]) R. 1599 zuřil v Přerově mor. Bratrská obec v Přerově připomíná se již 1484 a před r. 1500 postavili si Bratří na kopci kostelík.[38]) Správcem bratrského zboru, který byl vedle ivančického nejdůležitějším na Moravě, byl 1536—48 Br. Wolf, 1567—72 Jan Aquinus-Vodička a 1598—1600 Zachariáš Ariston.[39]) R. 1562 a 1594 konali Bratří v Přerově synody.[40]) Fara byla 1568 luterská a ještě r. 1624 zdržovali se na panství predikanti.[41]) Za války třicetileté odrazili na podzim 1621 Přerovští útok Uhru,[42]) než 1643 byl Přerov dobyt

Hradiště, 66. — [21]) AČ VI. 436. — [22]) Bočkova sb. 10281, 10284, Zlobického sb., AČ XVI. 135, Sedláček, Zbytky reg., XIV. 55. — [23]) Bočkova sb. 10.285, Zlobického sb. — [24]) Zlobického sb., ČPS XXXII. 21. — [25]) AČ XVI. 170. — [26]) AČ XVI. 190, VI. 519, ZDO XIII. 5. — [27]) ZDO X. 839. — [28]) AČ XVI. 528, 529. — [29]) AČ VI. 575, XVII. 173, Bočkova sb. 10.287, Zlobického sb. — [30]) Mráček, Listář k děj. Lipníka, 17. AČ XVII. 182, 267, Zlobického sb. — [31]) Zlobického sb. — [32]) AČ XVII. 74. — [33]) AČ XX. 437, Zlobického sb. — [34]) Zlobického sb., Kameníček III. 476, Salbuch č. 287., f. 36. — [35]) Zlobického sb. — [36]) Zlobického sb., ZDO XXXI. 21, ČMM 1913 397. — [37]) Zlobického sb., Bočkova sb. 10.282. — [38]) PA IX. 356, Jireček, Ruk., 389. — [39]) Jireček, Ruk., 330, 21, 22. — [40]) Jireček, Ruk., 21, 165. — [41]) Hübel, 34, ČMM 1915 192. — [42]) Hrubý, Mor. korespondence,

Švédy a vypleněn; v září téhož roku Torstenson nařídil, aby Přerov byl zbaven posádky a opevnění městská aby byla stržena.

Po Karlovi st. z Žerotína (zemřel na Přerově 9. října 1636) zdědili panství přerovské Přemysl, Bartoloměj, Karel Kryštof a Jan Jetřich z Žerotína, kteří 1638 přenechali Přerov Baltazarovi z Žerotína (zemřel 1659), jenž počal Přerovské utiskovati. Za jeho syna Františka Ludvíka z Žerotína (zemřel 1669) poměr mezi městem a vrchností stal se ještě napjatějším; r. 1664 větší část města i s kostelem sv. Marka vyhořela. Františkův bratr a nástupce Karel Jindřich ml. z Žerotína zemřel 1688, načež komisaři zemského práva prodali 1690 v dražbě město Přerov a vsi Beňov, Kozlovice, Popovice a Předmostí Karlu Juliovi sv. p. Sedlnickému z Choltic,[43]) který již 1695 prodal panství Gottliebovi hr. Windischgrätz.[44]) V l. 1714—15 zuřil v Přerově mor.. Leopold Jan Viktorin hr. Windischgrätz int. 1732 Přerov a statky Čekyni a Zábeštní Lhotu Janu Václavovi Želeckému z Počenic,[45]) který musil je však již 1745 (int. 1753) prodati pro dluhy za 164.000 zl. Amandu Ant. sv. p. Petřvaldskému,[46]) jenž zemřel 1762. Po jeho synovci Bernartovi Petřvaldském dědil 1763 panství Fr. Josef hr., Künburg, jenž již 1767 prodal Přerov a Čekyni za 150.000 zl. Arnoštovi sv. p. Petraš,[47]) za něhož mělo město s vrchností velké spory o pastviny a lesy. Arnošt postoupil 1774 Přerov svému synovi Fr. Josefu sv. p. Petraš.[48]) Týž musil 1780 prodati panství přerovské s Želatovicemi a Tučínem za 95.097 zl. Hyacintovi sv. p. Bretton,[49]) který po velkých sporech s městem prodal 1795 panství za 210.000 zl. Antonínovi hr. Magnis.[50]) Dále držel panství Vilém hr. Magnis (zemřel 22. června 1851), pak jeho synovec Antonín hr. Magnis (zemřel 29. prosince 1894), posléze synovec posledního Antonín hr. Magnis. R. 1917 koupila panství Moravská agrární a hypoteční banka v Brně. R. 1762 potvrdila Přerovu privilegia Marie Terezie (Bočkova sb. 10.300).

R. 1859 byl v Přerově založen cukrovar. R. 1664, 1764, 1831, 1832 a 1868 město vyhořelo. V Přerově narodil se 1523 biskup Jednoty Jan Blahoslav.

Beňov s far. (od 1870) kostelem sv. Fr. Seraf. z 1854. R. 1318 psal se Nahrad z Beňova (Binov)[51]) Liban a Beneš z Tršic int. 1365 Beňov a Běškovice Heršovi z Rokytnice[52]) a markrabě Jošt int. 1385 Beňov, Prusy, Želatovice a Podolí Lackovi z Kravař,[53]) jenž 1406 vložil Beňov a Běškovice Zbyňku Hřivnáčovi z Hněvošic.[54]) Jan Hřivnáč int. 1447 Beňov Kateřině z Lilče, které také Václav z Doloplaz 1444 prodal své právo na Beňově.[55]) R. 1466 držel statek syn Kateřiny Hynek z Pačova,[56]) dále pak Václav Sulovský z Třebule, po jehož smrti nemohli sirotci zadlužené zboží udržeti a prodali 1491 tvrz a ves Beňov (Bymov) za 1200 zl. uh. Vilémovi z Pernštejna,[57]) který dal již jako poručník sirotků Sulovských 1481 Beňovu odúmrt.[58]) Dále Vratislav z Pernštejna osvobodil 1566 Beňov od většiny robot.[59])

Kozlovice; 1353 jmenuje se Jiljí z Kozlovic.[60]) Markr. Jan udělil 1371 Kozlovice lénem Václavu z Mladějova.[61]) V pol. 15. st. držel polovici vsi Bernart ze Sezenic, po jehož smrti byl 1482 statek int. Ruprechtovi z Vrchlabí (k 1481 viz u Prosenic), který však téhož r. int. tvrz a ves Prosenice a Kozlovice Vilémovi z Pernštejna.[62]) K 1492 viz u Drahotuš.

Popovice, dříve Popůvky, daroval před 1346 spolu s Popovicemi u Kroměříže, dvorem ve Vinarech a kaplí sv. Vavřince v Přerově mansionářům kaple P. Marie při kostele sv. Víta v Praze, což 1388 markr. Jošt potvrdil.[63]) Později držela ves kapitula kroměřížská, která 1510 prodala Popůvky(!) Vilémovi z Pernštejna,[64]) jenž 1511 udělil Popovským odúmrt.[65])

155. — [43]) ZDo II. 107. — [44]) ZDo II. 257. — [45]) ZDo VI. 55. — [46]) ZDo VII. 312. — [47]) ZDo IX. 286. — [48]) ZDo X. 289. — [49]) ZDo XI. 29. — [50]) ZDo XI. 348. — [51]) CDM VI. 141. — [52]) ZDO I. 803. — [53]) ZDO IV. 645. — [54]) ZDO VII. 78. — [55]) ZDO X. 732, Parsch, 19. — [56]) Lechner I. 109. — [57]) AČ XVI. 379. — [58]) LSA 1. — [59]) LSA 3. — [60]) ZDO I. 287. — [61]) CDM X. 128. — [62]) ZDO XII. 33. — [63]) CDM XI. 473. — [64]) AČ VI. 544. — [65]) AČ XVII. 148. — [66]) ZDO I. 1023, P I. 19. —

Předmostí s far. kostelem sv. Maří Magdaleny. R. 1368 psal se Matěj a 1375 Adam Běs z Předmostí.[66]) Již r. 1410 byl tu farní kostel.[67]) K r. 1487 viz u Přerova. Jan z Pernštejna změnil 1539 Předmostským roboty v plat.[68]) Fara zanikla za třicetileté války a 1660 byla obnovena. Již v 14. st. bylo tu několik půhončích.

Tučín, díl vsi. Před 1351 drželi tu zboží bratři Dobeš a Beneš z Strálek (ZDO I. 243); pak byla ves rozdrobena na více dílů. Díl vsi (12 lidí v Tučíně a dvůr osecký) prodali 1580 sirotci po Janu Pilarovi z Pilhu Zikmundovi ml. Čišvicovi z Borové, který tu seděl ještě 1584 (PO XXX. 451, Bočkova sb. 10.929), druhý díl prodala 1596 kapitula olomoucká Viktorinu Freybergarovi z Wasserhofu (Bočkova sb. 8742). K r. 1609 viz u Želatovic.

Želatovice; 1282 psal se Předbor z Želatovic a 1349 Kadold z Želatovic.[69]) K r. 1385 viz u Beňova. Lacek z Kravař int. 1392 Želatovice a Podolí Bočkovi a Mikulášovi bratřím z Labuť.[70]) R. 1463 držel ves Jan Tovačovský z Cimburka[71]) a pak Václav z Heraltic, jenž 1481 int. Želatovice Bernartovi a Čeňkovi bratřím vl. z Štatenberka (manželkou Bernartovou byla 1481 Ludmila z Vojslavic).[72]) R. 1492 seděl tu Václav Štern z Štatenberka, jehož manželkou byla Kateřina, dcera Jindřicha z Domamyslic.[73]) Dále náležela ves k Domaželicům, až sirotci po Janu Šternovi z Štatenberka prodali 1592 Želatovice Jáchymu Žeranovskému z Sezemic a jeho manželce Anně Bítovské z Slavíkovic.[74]) R. 1609 koupil Želatovice a 12 poddaných v Tučíně Zdeněk Přepyský z Rychenburka, evangelík, který tu seděl i za českého povstání.[75]) Dále před 1682 dědili statek bratři Jan, František a Karel Přepyští a po Janovi 1725 jeho synové Isidor, Josef a Jan Václav Přepyští. Isidor 1727 zanechal Želatovice své manželce Marii Josefě Šubířce z Chobyně (pak provdané hr. Kořenské z Terešova), která int. 1731 statek Janu Ant. hr. z Lamberka.[76]) Týž int. 1733 statek Františku Josefovi sv. p. Stomm, který prodal jej 1747 Emerencii Minkwitzové z Minkwitzburku, roz. Otislavové z Kopenic (zemřela 1766). Její dcera Zuzana Minkwitzová prodala posléze 1766 Želatovice Hyacintovi sv. p. Bretton,[77]) který přikoupil panství přerovské. Pozemková reforma na statku byla provedena 1924 (vlastník Rolnický akciový cukrovar v M. Prosenicích, plocha 384 ha); zbytkové statky Želatovice, Tučín a cukrovar v M. Prosenicích byly propuštěny vlastníku ze záboru.

U Beňova v trati Běškovska zanikly B ě š k o v i c e, k 1131 viz u Přerova, 1365—1406 u Beňova. S Přerovem splynulo předměstí Š i ř a v a, k 1457—87 viz u Přerova.

L i t e r a t u r a: Fr. Bayer, Přerovsko, 1893; R. Kreutz, Přerovský okres, Brno 1927; V. L. Rosický, Dějiny a paměti cechů města Přerova, Přerov 1893; Fr. Levý, Českobratrská církev v Přerově, Přerov 1909; Fr. Levý, Přerov za pánů Windischgrätzů, ČVSMO XXXI.; Fl. Zapletal, Zkáza Přerova 1433 smyšlenkou, Přerov 1933; L. Nopp, Želatovice a Tučín, Strážnice 1918.

STATEK CITOV.

Citov s zámečkem a far. kostelem sv. Jiří z 1735. Ve falsu z 14. st. k 1220 jmenuje se Předbor z Citova (Cetow) a 1283 přip. se Milič z Citova (Chethow).[1]) K 1305—1513 viz u kláštera sv. Kateřiny v Olomouci, 1628 u Kokor. Vladislav II. zastavil 1513 Citov a Brodek Zdeňkovi z Kokor na Majetíně. V pol. 18. st. vzbouřili se poddaní na statku proti klášterní vrchnosti. Po zrušení kláštera prodal náboženský fond 1827 statek Janu a To-

[67]) CDM XIV. 147. — [68]) AČ XX. 440. — [69]) CDM IV. 207, ZDO I. 129. — [70]) ZDO VI. 450. — [71]) P IV. 269. — [72]) ZDO XII. 22, 23. — [73]) ZDO XIV. 7. [74]) ZDO XXX. 136. — [75]) ČMM 1922 150. — [76]) ZDo VI. 21. — [77]) ZDo VI. 133, IX. 212, 283.

[1]) Friedrich II. 376, CDM IV. 211. — [2]) ČMM 1903 298. — [3]) SA I. 184.

biášovi Pauspertlům z Drachentalu za 79.500 zl. Od r. 1843 držel statek Tobiáš sám (zemřel 9. července 1852), dále seděl tu Hugo Pauspertl v. Drachental (zemřel 6. května 1863), pak Pavlína Panspertlová z Drachentálu (zemřela 12. srpna 1908) a pak Pavel Levin de Navarre. R. 1765 zřízena tu lokalie, 1784 kuracie, 1860 fara.

Fara byla 1611 katolická,[2]) zanikla za třicetileté války, 1765 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1860 fara.

Brodek (nyní městečko) s far. (od 1914) kostelem sv. Jana Křtit. náležel od 1305 klášteru sv. Kateřiny v Olomouci až do jeho zrušení. Klášter sv. Kateřiny dal 1753 Brodku řád a 1772 pustil poddaným některá role a pastviny.[3])

Císařov, něm. dříve Kaiserwerth, založen 1785. Při založení slul Josefslust.

Literatura: K. Cigánek, Popis a paměti obce Brodku u Přerova, Olomouc 1893; R. Kreutz, O selském vzbouření v Brodku a Citově, ČMM 1912.

STATEK PŘESTAVLKY.

Přestavlky s zámkem; 1275 jmenuje se Alexandr z Přestavlk,[1]) v 14. st. vládykové z Přestavlk. Jan z Přestavlk int. 1347 zboží v Přestavlkách Jakubovi z Dobrčic a také jeho dcery Marketa, Barbora a Anežka z Přestavlk int. 1448 témuž Jakubovi zboží v Přestavlkách.[2]) V l. 1463—1518 seděl tu Vítek z Dobrčic a 1488—1504 Ctibor z Dobrčic (1505 neb.).[3]) Dále držel 1526—62 Přestavlky s tvrzí, Újezd, Honětice a Chlum Ctiborův syn Vítek z Dobrčic, vedle něhož seděl v Přestavlkách 1543 Burian Říkovský z Dobrčic.[4]) R. 1609 seděl tu jiný Ctibor z Dobrčic, jenž zemřel 1610,[5]) a 1619 držel alod i biskupské léno v Přestavlkách Ctiborův syn Jan Šťastný Říkovský z Dobrčic, jemuž byly Říkovice za konfiskací ponechány, když zaplatil pokutu.[6])

Jan Šťastný, který seděl tu ještě 1630, zanechal Přestavlky synovi Janu Ctiborovi, po jehož smrti 1653 poručníci sirotků postoupili Přestavlky vdově po Janu Šťastném Magdaleně Pavlíně, roz. Kobylkové z Kobylího.[7]) Dále držely Přestavlky její děti z prvého i druhého (s Václavem Bartodějským z Bartoděj) manželství, které 1676 (int. 1678) prodaly zboží Janu Vilémovi Říkovskému z Dobrčic.[8]) Poručníci sirotka po Janu Vilémovi prodali 1679 (int. 1683) panství Sidonii Kateřině v. Scherfenberg, roz. Šponarové z Blinsdorfu, která již 1683 prodala Přestavlky za 24.000 zl. Ferdinandovi hr. z Magni a jeho manželce Angelice Marii, roz. hr. Braida.[9]) Dále dědil 1717 Max Filip hr. Magni, dále jeho syn Max Mořic hr. Magni, který 1759 odkázal statek Antoninu hr. Magni (zemřel 1817), jehož syn Vilém prodal 1837 Přestavlky za 100.000 zl. Vincencovi hr. Vetter v. Lilien (zemřel 25. listopadu 1862). Po smrti posledního byly Přestavlky int. Rudolfovi hr. Vetter v. Lilien, Františce hr. Dembinské, Emilii sv. paní Forgach po čtvrtině a zbylá čtvrtina Zdeňku, Bohuslavovi, Jaroslavovi, Marii a Františce v. Widmann. R. 1863 koupil statek za 184.000 zl. Arnošt lantkrabí z Fürstenberka, arcibiskup olomoucký, po jehož smrti získalo statek arcibiskupství olomoucké.

Za pozemkové reformy 1923—25 (vlastník: arcibiskupství olomoucké, plocha 478 ha) zbytkový statek St. Ves přidělen zemi Moravskoslezské, dvůr Přestavlky byl zcela rozdělen.

Dobrčice; 1356 seděl tu Budek z Dobrčic a 1466 Jindřich z Dobrčic a

[1]) CDM V. 118. — [2]) ZDO X. 209, 843. — [3]) P IV. 266, DM V. 3, AČ VI. 521, LSA 327, PO VIII. 5. — [4]) PO XIII. 32, XVIII. 157, DM V. 26, LA k 1531, PO XXVIII. 296. — [5]) Stav. arch. 1079. — [6]) ČMM 1922 151, Slovák, Konf. prot., 45. — [7]) PO XLIII. 12, ZDo I. 76. — [8]) ZDo I. 289. — [9]) ZDo I. 350, 354. — [10]) ZDO I. 485, P IV. 516. — [11]) ZDO XXV. 8. — [12]) ZDO I. 111. — [13]) ZDO XVI. 3. — [14]) AČ XVIII. 31.

Tučína.[10]) Sybila a Mandalena, sirotci po Janovi z Dobrčic, int. 1539 Dobrčice, Věžky, Sazovice a pusté Tršaly Vítkovi z Dobrčic k Přestavlkům.[11])

Věžky, přip. se 1349, kdy drželi pol. vsi Gunter a Fridúš z Linavy.[12]) Marketa ze Sezemic int. 1498 Věžky Ctiborovi z Dobrčic.[13]) K 1539 viz u Dobrčic.

Na panství zanikly vsi:

Krnůvky zanikly mezi Přestavlkami a Dobrčicemi, kde jest trať Krnov, 1564 byly již pusté.

Sazovice, k 1397 viz u Količína, 1466 u Dobrčic.

Tršaly stávaly u Řikovic, kde jest trať Tršálek. K 1131 viz u Přerova. Ves bývala lénem biskupským. R. 1466 byla již pustá a náležela k Dobrčicům. Jan a Jiří z Ojnic zapsali pusté Tršaly v 400 zl. uh. Štěpánovi ze Zápolí, což 1498 Vladislav II. potvrdil.[14]) K 1539 viz u Dobrčic.

STATEK ŘIKOVICE.

Řikovice s zámkem a far. (od 1915) kostelem sv. Anny z 1909. K 1274 viz u H. Moštěnice. Na poč. 14. st. byly Řikovice (Richowicz) biskupským lénem v obvodu kroměřížském a biskup Hynek udělil 1328 zboží v Řikovicích, Nemeticích, Zámrsku a Skaličce lénem Vlčkovi z Donky.[1]) R. 1358 seděl zde Záviše a 1389 Vlček z Řikovic,[2]) 1413 Michálek z Bařic, 1435—52 Stanislav z Řikovic a Kokor.[3]) R. 1461 přijal léno na Řikovice Vaněk Pivo z Bařic, jehož manželkou byla 1463 Kateřina z Bystřice.[4]) Po jeho resignaci 1476 přijali léno na Řikovice bratři Vítek a Ctibor z Dobrčic, načež Ctiborův (Ctibor seděl tu ještě 1517) syn Vítek Řikovský z Dobrčic vzdal se 1532 léna ve prospěch svého bratra Jana Řikovského, který připomíná se na Řikovicích v l. 1526—35.[5]) R. 1543 přijal léno na tvrz a ves Řikovice a Újezd Burian Řikovský z Dobrčic.[6]) Přechodně držel léno Filip Líškovský z Fryštátu, za něhož 1554 udělil biskup Marek Řikovicům právo pečeti.[7]) Již 1554 přijal léno na Řikovice Ctibor Řikovský z Dobrčic, jehož manželkou byla Salomena Zoubková ze Zdětína.[8]) Odtud náležely Řikovice Řikovským z Dobrčic k Přestavlkům. R. 1602 držel zboží Ctibor Řikovský z Dobrčic, jehož manželkou byla Mandalena Přepyská z Rychnburka,[9]) 1619 evangelík Jan Šťastný Řikovský z Dobrčic.[10]) Jan Šťastný zanechal statek svému synu Ctiborovi, po němž dědil 1653 syn Václav Řikovský. Václavův syn Jan Václav Řikovský odkázal 1772 Řikovice svému synu Janu Křtit. Řikovskému z Dobrčic (zemřel 1786). Po smrti posledního biskup prodal 1790 léna za 30.000 zl. Václavu hr. Ugarte. R. 1854 koupili statek na díly Jan, Viktor a Hugo ryt. Chlumečtí. Po smrti Viktorově 24. května 1894 dědili statek Jan a Hugo ryt. Chlumečtí, Terezie v. Amberg, Emilie bar. Fiedler a Marie Anna v. Bauer, roz. Chlumecké. R. 1925 po Janu Chlumeckém dědil Řikovice Leopold Chlumecký.

Za pozemkové reformy 1923 (vlastník Jan a Leopold Chlumečtí, plocha 168 ha) vlastníku propuštěn dvůr Újezd, kdežto dvůr Řikovice byl celý rozdělen.

Újezdec, k 1131 u Přerova, k 1290 viz u Kroměříže. R. 1389 byl Újezdec lénem biskupským v obvodu kroměřížském, jež držel 1408 Hanuš z Štablovic.[11]) Vít z Dobrčic resignoval 1476 na léno Újezdec, které přijal jeho bratr Ctibor z Dobrčic.[12])

[1]) Lechner I. 6, CDM VI. 369. — [2]) Lechner II. 19, I. 12. — [3]) Lechner I. 61. [4]) Lechner I. 77, LA k 1463. — [5]) DM IV. 28, PO VIII. 2, XLVII. 6. DM V. 10, PO XIII. 31, LSA III. 67. — [6]) DM V. 26. — [7]) LA k 1554. — [8]) DM V. 52. — [9]) DMb III. 10. — [10]) ČMM 1922 157. — [11]) Lechner I. 12, 26. — [12]) DM IV. 28.

DŘEVOHOSTICKÉ PANSTVÍ A STATEK DOMAŽELICE.

Dřevohostice, městečko s zámkem a far. kostelem sv. Havla. V pol. 14. st. seděli tu Ješek a Hereš bratří z Dřevohostic, kteří 1368 int. Cecilii, vdově po Ještovi z Konice, a Ctiborovi z Cimburka půl městečka Dřevohostic s tvrzí a půl Turovic.[1]) Také Drslav Šelnberka int. 1371 polovici Dřevohostic a Turovic Ctiborovi z Tovačova.[2]) R. 1405 seděl tu Předbor z Cimburka,[3]) 1412—33 Ctibor z Cimburka[4]) a posléze Jan z Cimburka int. 1447 Oldřichu Stošovi z Bránic Dřevohostice s tvrzí, Turovice, dvůr Radkovice a půl Lipové.[5]) Oldřich dal 1466 Dřevohosticům odúmrt a 1480 int. tvrz a městečko Dřevohostice, Radkovy(!), Turovice, půl Lipové, Lhotku, pusté Radkovsko a podací v Dřevohosticích Janu, Bernartovi a Jindřichovi bratřím vl. z Žerotína.[6]) Vladislav II. vysadil 1508 městečku dva jarmarky. (Zprávy arch. koresp.) Dále seděl tu 1489—1515 Václav z Žerotína,[7]) 1908—51 Bernart z Žerotína, jehož prvou manželkou byla 1523 Kateřina z Bačkovic, druhou 1550 Eliška z Fulštejna,[8]) a 1547—60 Vilém z Žerotína,[9]) Bedřich ml. z Žerotína prodal 1566 Dřevohostice s přísl. Hynkovi Pavlovskému z Vidbachu,[10]) jehož syn Jan Pavlovský seděl tu ještě 1571.[11]) Po smrti Janově uvázali se v Dřevohostice Vilím a Jan bratři vl. Vaneční z Jemničky a pak Bartoloměj Vanecký z Jemničky, jehož manželkou byla Anna ze Zámrsku a jenž dal 1585 Dřevohosticům vinný šenk.[12]) R. 1580 táhl se na Dřevohostice Jan Pavlovský z Vidbachu (jeho bratři byli Filip a Fabian Pavlovští), ale musil se nároků vzdáti ve prospěch Bartoloměje,[13]) jenž učinil 1587 poručenství.[14]) R. 1605 seděl tu Karel st. z Žerotína, jenž potvrdil 1614 městečku privilegia, 1617 dal Dřevohostickým právo vařiti a šenkovati pivo, a 1618 int. panství dřevohostické za 95.000 zl. mor. Janovi st. Skrbenskému z Hříště.[15]) Fara v Dřevohosticích byla v 16. st. utraquistická a 1542 byl tu farářem Matěj Křižkovský.[16]) V l. 1523—98 připomíná se tu i bratrský zbor.[17])

Janovi Skrbenskému z Hříště byly Dřevohostice konfiskovány a darovány císařem Zdeňkovi knížeti z Lobkovic (int. 1640)[18]) Václav kníže z Lobkovic prodal 1635 (int. 1651) některé vsi panství dřevohostického (Šišmu, Kladníky, Bezuchov, Oprostovice, Žákovice, Mrlínek, Sovadinu, Lhotu, Radkovy, Lipovou a Křtomile) Janovi z Rotálu,[19]) a prodal 1646 panství dřevohostické za 41.753 zl. Maximilianu hr. z Valdštejna, jenž je prodal již 1649 (int. 1651) Janu Kaltschmiedovi v. Eisenberg.[20]) Dědici Janovi Jan Ignác, Karel Joachym a Kateřina Kaltschmiedové v. Eisenberg a jeptišky Mariana a Isabela Kaltschmiedovy int. 1694 Dřevohostice za 89.000 zl. Frydrychovi hr. Oppersdorf,[21]) po jehož smrti dědil 1696 jeho syn Jiří Frydrych hr. Oppersdorf. R. 1788 Josef II. přidal Dřevohosticum čtvrtý jarmark.[22]) Po smrti Frydrycha Ferdinanda hr. Oppersdorf dědily 1781 Dřevohostice a Domaželice vdova Josefa, roz. v. Fragstein, a dcery Marie Josefa a Marie Antonie hr. Oppersdorf.[23]) R. 1798 byly statky Dřevohostice a Domaželice int. Josefě hr. Matuškové, roz. hr. Oppersdorf, a Antonii hr. Oppersdorf. R. 1805 bylo panství int. na polovici manželu Josefy Jindřicha hr. Matuškovi, na polovici jeho dětem Eduardu a Albrech-

[1]) ZDO I. 973. [2]) ZDO II. 95. [3]) P I. 121. [4]) ZDO VIII. 46, AČ XVII. 181. [5]) ZDO X. 715. [6]) P III. 440, IV. 272, ZDO XII. 12. [7]) ČMMZ IX. 71, 72, PO X. 10. [8]) LSA 266, PO VIII. 111, XXIV. 163, PB XX. 97, ZDB XVI. 4, PO VIII. 86, XLVII. 24, Salbuch č. 285, 195. [9]) PO XX. 13, Salbuch 285, 224, PO XXIII. 43, ZDO XXVI. 15, Salbuch č. 285., f. 224. [10]) PO XXIV. 331. [11]) PO XXVII. 364, Salbuch č. 287, 343. [12]) PO XXVIII. 3, ZDO XXX. 32. [13]) PO XLV. 271. [14]) ZDO XXX. 32. [15]) Zlobického sb. Zprávy arch. koresp. (Dřevohostice) ZDO XXXIV. 4. [16]) Jireček, Ruk. 422. [17]) PA IX. 340. [18]) Slovák, Konf. prot., 14, ZDO 14. [19]) ZDo I. 32. [20]) ZDo I. 35, 40. [21]) ZDo II. 181. [22]) Bočkova sb. 7794 [23]) ZDo XI. 133. [24]) ZDO I. 528, II. 514. [25])

tovi hr. Matuškům. R. 1839 byly Dřevohostice a Domaželice int. Karlovi sv. p. Badenfeld (zemřel 5. března 1864) a pak Leonii sv. paní Skrbenské z Hříště, roz. sv. paní Badenfeld. R. 1897 koupila panství obec dřevohostická. R. 1674 Dřevohostice vyhořely.

Čechy, dříve Čechy nad řekou Hostýnskou neb nad Moštěnkou. V l. 1358—74 jmenuje se Václav, 1374 Arnošt a pak jiní vládykové z Čech.[24]) K r. 1487 viz u Přerova. Vladislav II. vložil díl Čech Janu Karasovi z Dolohenky, který tu seděl ještě 1511.[25]) Jan a Václav bratři vl. Kokorští z Kokor prodali (int. 1561) tvrz a ves Čechy svému bratru vl. Jiřikovi Kokorskému z Kokor, který ještě před 1547 spolu s manželkou Marketou z Přestavlk prodal statek Václavu Vahanskému z Vahančic.[26]) Václav seděl již 1547 s bratry svými nedíl. Vilémem a Benešem, syny neb. Jana Vahanského na dílu Čech, 1562 byl neb. a zanechal dcery Kateřinu a Dorotu Vahanské z Vahančic.[27]) Dále seděl tu, nejspíše jako manžel některé z sester Vahanských, 1569 Frydrych Bošovský z Polanky,[28]) 1570—73 Jan Pivce z Hradčan a Klimštejna,[29]) 1574—76 Brikcí Morava z Meziříčí[30]) a 1582 Jan Vilém z Víckova, jehož manželkou byla Eva Rotnberková z Ketře.[31]) Přemek, Vilém a Artleb bratři ned. Prusinovští z Víckova prodali 1586 (int. 1589) tvrz a ves Čechy nad řekou Hoštejnskou za 4500 zl. Anně z Oberhamu,[32]) která již 1593 prodala statek Janu Sakovi z Bohuňovic.[33]) Jan Sak prodal již 1596 Čechy Janu Malaškovi z Reydichu a ten 1599 (int. 1604) prodal statek Viktorinu Freybergarovi z Wasserhofu.[34]) R. 1609 držel Čechy Vít Freybergar z Wasserhofu a 1619 pozůstalí jeho sirotci, evangelíci.[35]) Za českého povstání držel statek Hanuš Osecký z Oseka, jemuž byly Čechy při konfiskacích ponechány, poněvadž dokázal, že polovice statku náleží jeho manželce.[36]) Později drželi statek Ullersdorfarové z Němčího, až Burian Ullersdorfar prodal 1687 Čechy k Dřevohosticům. R. 1747 založena tu zákupní rychta (Nová sb. 699).

Domaželice s far. kostelem sv. Jakuba Větš. V 14. st. psali se vládykové z Domaželic, z nichž připomíná se 1339 Jiří a 1360—63 Zdeněk a Lítek.[37]) Bůň a Lucek z Domaželic a synové Luckovi Záviše a Jiří prodali 1369 Domaželice s tvrzí bratřím Janu, Vokovi, Benešovi a Lackovi z Kravař (int. 1371).[38]) Lacek z Kravař int. pak 1374 Domaželice s tvrzí a patr. Hynčíkovi a Mikulášovi z Prosenic.[39]) V l. 14060—63 držel ves Tervart z Nákla, syn Mikulášův, a po jeho smrti Dorota z Volsfberka.[40]) Po smrti Doroty byl její statek Domaželice s tvrzí a patr. 1481 int. Václavu, Bernartovi a Čeňkovi bratřím vl. Šternům ze Štatenburku, kteří získali i díly statku po Johaně a Aleně z Volfsberka.[41]) V l. 1511—15 seděl tu Jan Štern (jeho manželka Alžběta z Prusinovic seděla tu ještě 1528),[42]) 1547 až 1565 Albrecht a Bernart bratří ned. Šternové,[43]) 1572—1589 Bernartův syn Jan Štern z Štatenburka.[44]) Dále 1597—1609 držel statek Viktorin Freybergar z Wasserhofu[45]) a 1619 sirotci po Viktorinovi, evangelíci.[46]) Fara byla 1589 byla evangelická a Domaželice dlouho vzdorovaly protireformaci; ještě 1661 bylo na statku jesuity obráceno 35 luteránů.[47]) Od r. 1639 držel statek Ctibor Říkovský z Dobrčic a 1654 Rudolf Maximilian Říkovský z Dobrčic int. Domaželice Mandaleně Ulštorfarové z Němčího, roz. Říkovské z Dobrčic.[48]) Kryštof a Ferdinand Ulštorfarové z Němčího a Marie Josefa sv. paní Minkwitzová z Minkwitzburku, roz. Ulštorfarová, int.

ZDO XIV. 8, AČ VI. 544, PO VIII. 65. [26]) ZDO XXVII. 16, PO XXVI. 21. [27]) PO XXVII. 22, XX. 69, Salbuch č. 286., f. 102. [28]) PO XXVII. 71. [29]) PO XXVII. 239, XXVIII. 39. [30]) PO XXIX. 92, 181. [31]) ZDO XXIX. 51. [32]) ZDO XXX. 7. [33]) PO XXXVI. 66, ZDO XXXIII. 50. [34]) PO XXXVI. 66, ZDO XXXIII. 50. [35]) PO XXXVI. 66, ZDO XXXIII. 50. Stav. arch., 1083, ČMM 1922 148. [36]) Slovák, Konf. prot., 38. [37]) CDM VII. 240, Lechner II. 27, 32. [38]) CDM XV. 121, ZDO II. 159. [39]) ZDO II. 547. [40]) P IV. 269, ZDO VIII. 419. [41]) ZDO XII. 23. [42]) PO X. 52, XIV. 50. [43]) PO XX. 13, XXVIII. 296, XXIV. 91. [44]) PO XLV. 180, XXIV. 91, DM XIX. 48. [45]) Kameníček, II. 351, Stav. arch. 1083. [46]) ČMM 1922 148. [47]) Hübel, 37, ČMM 1892 20. [48]) ZDo

1688 statek domaželický Janu Burianovi Ulštorfarovi z Němčího,[49]) který 1693 int. Domaželice Frydrychovi říšskému hr. Oppersdorf k Dřevohosticům.[50]) R. 1747 založena byla v Domaželicích dědičná rychta.[51])

Hradčany, k 1348—1558 viz též u Šišmy. Beneš ze Strálek int. 1359 Hradčany Zdeňkovi z Šternberka,[52]) 1368 seděl tu opět Beneš ze Strálek, jenž 1398 int. Hradčany s tvrzí svému synu Drslavovi.[53]) R. 1501 seděl zde Albrecht z Baště a 1552 Burian Barský z Baště, jehož manželkou byla Eliška z Žerotína.[54]) Od 1558 náležela ves k Dřevohosticům. R. 1747 založena tu dědičná rychta.[55])

Nahošovice int. 1365 Janek z Nahošovic Bedovi z Nahošovic a Lacek z Kravař int. ves 1406 Drslavovi a Zbyňkovi bratřím ze Strálku.[56]) K 1522—58 viz u Šišmy. Od 1558 náležela ves k Dřevohosticům. R. 1747 byla zde založena dědičná rychta.[57])

Pavlovice s far. kostelem sv. Jiljí. R. 1349 přip. se bratři Smil a Protivec z Pavlovic.[58]) Olomoucký kanovník Pardus z Pavlovic int. 1368 Pavlovice a Prusinky Janovi z Kravař a Vok z Kravař int. 1371 Pavlovice a díl Prusinek Ješkovi Hromadovi z Horky.[59]) Ješek Hromada int. 1384 Pavlovice s podacím, Prusinky, díl Tučína a pustou Lhotu Mukařovi z Kokor, načež 1446 Jan Mukař z Kokor int. Pavlovice s tvrzí, Prusinky a pustou Lhotu Jindřichu Mojkovi z Vidbachu, který dal 1462 Pavlovicům a Prusinkám odúmrt a pastviska slove Lhota na vsi pusté.[60]) V l. 1482—84 seděl tu Jan z Vidbachu,[61]) 1488—1513 Václav Pavlovský z Vidbachu,[62]) 1529 Jan z Vidbachu, jehož manželkou byla Marketa z Popůvek, 1547 Hynek, Jindřich a Petr bratři ned. Pavlovští z Vidbachu, z nichž ještě 1565 byl tu Hynek.[63]) Po smrti Jana Pavlovského z Vidbachu drželi 1576 Pavlovice Vilém a Frydrych bratři vl. Vanečtí z Jemničky a 1581 Bartoloměj Vanecký z Jemničky na Dřevohosticích.[64]) Fara zanikla za třicetileté války, byla však před 1670 obnovena. V l. 1703—13 byl tu farářem historik Jan Jiří Středovský. R. 1747 byla zde založena zákupní rychta.[65])

Prusinky, k 1368—1462 viz u Pavlovic.

Tučín, díl, k 1384 viz u Pavlovic.

Turovice; 1365 psali se bratři Ješek a Hereš z Turovic[66]); Zdeněk Lukovský z Šternberka int. 1381 polovici Turovic Ctiborovi z Cimburka.[67]) K 1368—1480 viz u Dřevohostic. R. 1747 byla zde založena zákupní rychta.[68])

Na panství zanikly vsi:

B r á n k a, stávala u Domaželic, zpustla za třicetileté války.[69]) — L h o t a zanikla u Pavlovic, kde jest trať Lhota, k 1384—1462 viz u Pavlovic, 1480 u Dřevohostic. — H r u s i c e zanikly u Domaželic, kde jest trať Hrusicko, 1522—58 ves měla stejné majitele s Hradčanami.

STATEK HORNÍ MOŠTĚNICE.

Horní Moštěnice, městečko s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1792. K 1131 viz u Přerova. Biskup Bruno dal 1274 Moštěnici (Mosniz) s patr., Štolbach, Řikovice a půl Unčic lénem Jindřichovi a Gunterovi, bratřím z Brandýsa.[1]) K 1290 viz u Kroměříže, 1294 u Velehradu. Na počátku 14. st. i 1389 bylo léno Moštěnice počítáno k obvodu kroměřížské-

I. 65. [49]) ZDo II. 73. [50]) ZDo II. 163. [51]) Nová sb. 699. [52]) ZDO I. 661. [53]) ZDO I. 1044, VI. 758. [54]) LSA II. 46, ZDO XXV. 82. [55]) Nová sb. 699. [56]) ZDO I. 872, VII. 107. [57]) Nová sb. 699. [58]) ZDO I. 135. [59]) ZDO I. 1005, IV. 431. [60]) ZDO X. 430, LSA 500. [61]) Stav. arch. 434, P VI. 194. [62]) PO VIII. 100, AČ VI. 521. [63]) PO XLVII. 155, XX. 13. PB XX. 309, PO XXVIII. 206. [64]) PO XXIX. 105, XXX. 275. [65]) Nová sb. 699. [66]) ZDO I. 893. [67]) ZDO IV. 138. [68]) Nová sb. 699. [69]) Kreutz, Přerovský okr. 257.

mu.[2]) K r. 1408—75 viz u Štolbachu. V l. 1500—12 seděl tu Václav Skrbenský z Doloplaz.[3]) R. 1521 přijal léno na polovici Moštěnice a Lověšic Adam Štolbašský z Doloplaz,[4]) 1543 a 1554 Jan Štolbašský z Doloplaz.[5]) R. 1527 udělil biskup léno na druhou polovinu Moštěnice a Lověšic Zdeňkovi Konickému z Švábenic, který tu seděl ještě 1541,[6]) 1547 Frydrychovi Konickému z Švábenic,[7]) 1550 na půl městečka Moštěnice(!) s tvrzí a půl Lověšic Joachymu Zoubkovi ze Zdětína a 1565 udělil témuž lénem celé městečko Moštěnice s tvrzí, tvrz Štolbach a Lověšice témuž.[8]) Joachym zemřel 1571 (pohřben u jesuitů v Olomouci) a zanechal léno synům Janu Bohuslavovi, Janu Jiříkovi a Vilémovi Zoubkům ze Zdětína.[9]) Za Viléma Zoubka (zemřel 7. března 1608) byli vypuzeni ze statku predikanti a zavedeny katolické bohoslužby.[10]) Také r. 1610 byla fara v Moštěnici katolická.[11]) R. 1619 seděla tu dcera Vilémova Kateřina Alžběta Zoubková ze Zdětína.[12])

R. 1627 přijal léno na Moštěnici František sv. p. Magnis, který prodal 1633 za 25.000 zl. léno Janu Burianovi Kobylkovi z Kobylího. Po smrti Janových synů Mikuláše Viléma a Jana Maximiliana Kobylků spadlo 1667 léno na biskupa. R. 1668 přijal léno na Moštěnicí Hanuš Zikmund sv. p. Petřvaldský z Petřvaldu, 1688 jeho syn Jan Jetřich Petřvaldský, jenž 1718 prodal Moštěnici Fr. Felixovi Žalkovskému z Žalkovic (zemřel 1725), po němž dědili jeho synové Amand Karel, Jiří Bedřich a Jan František Žalkovští. Po smrti Jana Františka 1755 udělil biskup Moštěnici lénem Kryštofovi hr. Troyer a pak jeho synovi Ferdinandovi hr. Troyer (zemř. 1788). Dále dědili Moštěnici děti posledního Jan, Ferdinand, František (zemřel 18. září 1854) a Josefa hr. Troyer. Roku 1854 ujal se panství olomoucký arcibiskup Frydrych lantkrabí z Fürstenberka a 1893 arcibiskupství. Pozemková reforma byla provedena 1924 (plocha 546 ha), mlýn Vrbák byl přidělen vlastníku, zbytkové statky Hor. Moštěnice a Záhatí zemi Moravskoslezské, zcela byl rozdělen dvůr Věžky.

Na sklonku července 1643 zřídil zde Torstenson vojenský tábor, který opustil 28. srpna téhož roku. Za pruského vpádu 1742 a pak 1784 Moštěnice vyhořela.

Lověšice; k 1290 viz u Kroměříže. Ves bývala biskupským lénem, které drželi 1363 Protiva z Lověšic, 1408 Sulik z Konice, 1413 Jakub a 1436 Jan z Lověšic.[13]) Jan z Prus prodal 1458 Lověšice za 145 hř. Janovi z Chomoutovic a již 1460 koupil léno Jan Skrbenský z Doloplaz.[14]) R. 1474 přijal léna na Lověšice Václav Skrbenský z Doloplaz, jenž dal 1492 Lověšicum odúmrt a pole pod plat.[15]) — K 1521—68 viz u Moštěnic. R. 1846 Lověšice vyhořely.

U H. Moštěnice na Moštěnce, kde jest mlýn Štulbach, zanikla tvrz a ves Stolbach. K r. 1274 viz u Moštěnice, v 14. st. bylo biskupské léno Štolbach počítáno k obvodu kroměřížskému.[16]) Léno držel 1368 Frydúš z Štolbachu, 1378 Pešík z Varty, 1408 (spolu s Moštěnicí) Jan z Šonvaldu.[17]) Boček z Kunštátu postoupil 1437 tvrz Štolbach a Moštěnici Janu a Petrovi Donátům z Polomě a Jan Donát prodal 1441 léno Václavovi Skrbenskému z Doloplaz.[18]) R. 1451 drželi léno Štolbach a Moštěnici Jan a Václav Skrbenští a 1475 přijali léno na Štolbach a Moštěnici Bohdal Skrbenský z Doloplaz a 1518 Jiřík Štolbašský z Doloplaz.[19]) K 1568 viz u H. Moštěnice.

[1]) CDM IV. 85. — [2]) Lechner I. 6, 13. — [3]) PO VII. 49, DM VI. 33. — [4]) DM V. 3. — [5]) DM V. 26, 45. — [6]) DM V. 8, ZDO XXV. 17. — [7]) DM V. 31. — [8]) DM V. 33, XV. 1. — [9]) PO XXVII. 209, LA k 1587, LSA 123. [10]) ČMM 1908 253, 1913 242. — [11]) ČMM 1903 296. — [12]) ČMM 1922 158. [13]) Lechner II. 31, I. 27, 30, 39. — [14]) LA k 1458 a 1460. — [15]) Lechner I. 90, La k 1492. — [16]) Lechner I. 6. — [17]) Lechner II. 38, CDM XV. 185, Lechner I. 25. — [18]) Lechner I. 41, 51. — [19]) List. kláštera velehrad. G 40, DM IV. 27, V. 3.

STATKY ROKYTNICE, PŘESTAVLKY A VINARY.

Rokytnice s zámkem a far. kostelem sv. Jakuba Větš. V l. 1349—80 jmenuje se Heřman z Rokytnice,[1]) 1360 jeho bratr Dětřich z Rokytnice[2]) a 1378 Adam z Rokytnice.[3]) Vok z Kravař int. 1385 tvrz, patronát a zboží v Rokytnici a zboží v Lukové Rudolfovi z Frankštatu, načež syn tohoto Jan z Frankštatu int. 1397 totéž Jindřichovi z Dambořic, který tu seděl ještě 1399.[4]) V l. 1412—41 seděli tu bratří Jan a Hynek z Rokytnice,[5]) 1466 pak Hynek z Ludanic,[6]) 1468 až 1472 Jan z Ludanic, jenž za válek uherských přidržel se krále Jiřího,[7]) 1480 pak synové Janovi Hynek a Jan bratří z Ludanic, z nichž Hynek seděl tu ještě 1504.[8]) R. 1517 držel Rokytnici Václav z Ludanic (jeho syn Hynek zemřel 1536 a pohřben v Rokytnici),[9]) 1526 syn Hynkův Půta z Ludanic, jehož manželkou byla 1546 Marie Anna z Lipého a 1555 Johanka ze Zástřizl a který zemřel 1559 (pohřben v Rokytnici).[10]) Statek převzal pak jeho bratr Václav z Ludanic, jehož manželkou byla 1565 Johanka Meziříčská z Lomnice a jenž zemřel 1571 (pohřben v Rokytnici v pátek po pam. sv. Františka 1571).[11]) Václavova dcera Kateřina z Ludanic statek neudržela a Rokytnici koupil Jetřich st. Podstatský z Prusinovic, jehož manželkou byla 1574 Alžběta, dcera Žibřida Boboluského z Bobolusk.[12])

Již r. 1577 seděl na Rokytnici katolík Joachym Haugvic z Biskupic, jenž vypudil z panství predikanty a nahradil je katolickými faráři, napsal 1605 poručenství (tělo své poručil pohřbíti v jesuitském kostele sv. Františkána v Olomouci a dítky jeho měly býti vychovávány v náboženství katolickém) a zemřel 1607, zanechal vdovu Marii Magdalenu z Žerotína.[13]) Joachymův syn a dědic Karel Haugvic vystavěl 1616 v Rokytnici katolický kostel[14]) a druhorozený Joachymův syn Ladislav Alois Haugvic prodal 1667 (int. 1669) panství olomouckým jesuitům.[15]) Po zrušení řádu 1773 připadl statek studijnímu fondu a 1786 byly abolovány roboty v Rokytnici, Kokorách a Lukové.[16]) R. 1824 koupil statky Rokytnici, Přestavlky a Vinary za 156.100 zl. Ludvík v. Lewenau, po jehož smrti 1825 dědili je Jan Nep. a Marie v. Lewenau. Od r. 1827 držel Jan Nep. statky sám, prodal je však 1834 za 187.000 zl. Jiřímu Šimonu sv. p. Sina a ten již 1835 Josefovi sv. p. Eichhoff (zemřel 1. ledna 1867), po němž dědil nejprve Josef sv. p. Eichhoff (zemřel 17. listopadu 1897) a pak Josef sv. p. Eichhoff.

Pozemková reforma byla provedena 1924 (vlastník Josef Eichhoff, plocha 1376 ha), vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Rokytnice, palírna a cihelna v Rokytnici, utvořen zbytkový dvůr Sobíšky a zcela rozdělen byl dvůr Čekyně.

Patronát kostela náležel v 17. st. klášteru Hradisku, jemuž 1726 císař Karel VI. patronát potvrdil;[17]) fara nebyla však tehdy obsazena a ves byla přifařena do Kokor, teprve 1866 byla fara obnovena.

Buk připomíná se 1275, kdy psal se Vlk z Buku.[18]) K 1349 viz u Helfštejna. Franěk z Kunovic int. 1371 díl Buku Unkovi z Majetína,[19]) dále Zbyněk z Kokor int. 1377 díl vsi s tvrzí Petříkovi z Žeranovic[20]) a Crha z Kokor int. 1397 jiný díl vsi s tvrzí v Penčicích Hanušovi z Vikštejna;[21]) na tomto díle seděl 1418 Záviše z Vikštejna.[22]) Jan z Cimburka int. 1466

[1]) ZDO I. 127, 266, 803, P I. 15. — [2]) ZDO I. 753. — [3]) CDM XV. 185. — [4]) ZDO IV. 668, VI. 522, CDM XII. 524. — [5]) P II. 378, AČ VI. 500. — [6]) P IV. 512. — [7]) SH IV. 372, AČ XVI. 177. — [8]) P VI. 26, LSA 199. — [9]) PO XLVII. 6. — [10]) PO XX. 43, XIII. 40, ZDO XXVI. 4, 15. — [11]) ZDO XXVII. 37, PO XXVII. 332. — [12]) PO XXVIII. 1, 279. — [13]) PO XXXIII. 16, ČMM 1908 251, 1913 242, ZDO XXXIII. 53. — [14]) PO XXXVII. 85, ČMM 1903 304. — [15]) ZDo I. 192. — [16]) SA I. 221. — [17]) Bočkova sb. 4086. — [18]) CDM V. 117. — [19]) ZDO II. 24. — [20]) ZDO III. 383. — [21]) ZDO VI. 567. — [22]) P II. 592. — [23]) ZDO XI. 262. — [24]) Codex

Buk Onšovi z Kunčic.[23]) Později seděl zde Hynek z Kunčic, jehož manželkou byla 1493 Eliška z Bítkova a Bránek a který 1497 (int. 1498) prodal tvrziště a ves Buk za 1250 zl. uh. Oldřichu Šiškovi z Bránic a jeho manželce Anně z Landštejna.[24]) Oldřich pak 1498 postoupil tvrz a ves Buk Vilémovi z Pernštejna (AČ VI. 537). K 1557 viz u Veselíčka. V I. pol. 17. st. seděli tu jako na Čekyni Bravantští z Chobřan, kteří 1651 prodali Buk Janovi hr. z Rotálu. R. 1654 koupil Buk Jiří Štěpán hr. z Vrbna a téhož roku Mikuláš Vilém Kobylka z Kobylího, jehož dcery prodaly 1668 statek olomouckým jesuitům.

Henčlov založen 1786.

Hostkovice, větší díl. R. 1275 jmenuje se Raclav a 1389 Ondřej z Hostkovic.[25]) Později byla ves samostatným statkem, který Zuzana Rannerová prodala 1600 Bernartu Gedeonovi z Olešničky.[26]) V I. 1619—25 držel ves evangelík Jan Vilém Gedeon z Olešničky.[27]) V 18. st. bylo tu 6 půhončích.

Kokory, městečko s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1809. V I. 1279—83 jmenuje se Ludeř z Kokor,[28]) 1351—58 Ješek z Kokor,[29]) 1371—1415 Zdeněk a Mukař z Kokor[30]) a 1413 Mikšík z Kokor.[31]) Posléze Bohuslav z Kokor int. 1492 Kokory s tvrzí a pod. Hynkovi z Ludanic, jehož manželkou byla 1496 Anežka z Gutštejna (1512 bylo v Kokorách 13 krčem).[32]) Odtud náležely Kokory, které byly 1535 vysazeny na městečko s právem dvou jarmarků a týdenního trhu Ferdinandem I.,[33]) k Čekyni. Po třicetileté válce bylo tu 24 osedlých a 26 pustých domů.[34]) Fara připomíná se tu 1373;[35]) Slávek z Dobré Vody int. 1447 patronát kostela Kateřiny z Čihovic.[36]) Fara byla 1611 katolická a 1628 bylo do Kokor přifařeno 11 vsí (z těchto byly Citov, Čekyně, Lhotka a Žeranovice ještě evangelické).[37]) Za války třicetileté fara zanikla a byla 1700 obnovena.

Luková, k 1385 viz u Rokytnice.

Přestavlky; 1358—74 jmenují se Valentin a Hereš z Přestavlk.[38]) — Bratří Bohunčk, řečený Valentin, a Jan z Majetína int. 1407 Přestavlky Adámkovi z Přestavlk.[39]) Po smrti Ondřeje Vlčka z Přestavlk táhl se 1481 na Přestavlky Jan Heralt z Kunštátu.[40]) R. 1501 seděl tu Záviše z Kokor, jenž prodal mezi 1514—16 (int. 1517) Přestavlky Kunšovi a Vilémovi bratřím vl. z Vrchlabí.[41]) Kunata z Vrchlabí int. 1558 Přestavlky blíže Týnce Janovi st. Bořejčkovi z Břišťan, jenž zemřel 1566.[42]) Jeho bratr Heřman Bořejčka přiznal na statku přestavlckém 20 poddaných a prodal 1580 Přestavlky s dvorem Dorotě Arany z Aranyad[43]), kup se však neuskutečnil a Jan Burian Bořejčka prodal 1592 ves Šťastnému Zárubskému z Hoferic, načež Ctibor Zárubský z Hoferic prodal 1595 (int. 1596) za 4500 zl. mor. tvrz a ves Přestavlky Janu Kaufmannovi z Olomouce.[44]) Poručníci sirotků po Janu Kaufmannovi prodali 1600 za 5000 zl. mor. tvrz a ves Přestavlky Jindřichu Drahanovskému z Pěnčína (int. 1604).[45]) R. 1608 seděl zde Arnošt Detelštejner z Ebersbergu a 1619—25 evangelík Jiřík Kozlík z Kašenavy.[46]) Témuž byl statek konfiskován a císař int. 1641 Přestavlky Janu Karlovi v. Hütendorf.[47]) Ten int. 1655 statek Janu Andrýskovi z Olomouce, který prodal 1651 (int. 1655) Přestavlky olomouckým jesuitům.[48])

Vinary; 1282 jmenuje se Kuneš z Vinar.[49]) V 14. a 15. st. seděli zde na

Pernštejnský, 86, ZDO XIV. 13, XVI. 4, AČ VI. 537, XVI. 511. — [25]) CDM V. 118, P I. 12. — [26]) PO ZXXXVI. 81. — [27]) ČMM 1922 148, PO XL. 48. [28]) CDM IV. 170, 211. — [29]) ZDO I. 181, Lechner II. 17, CDM XV. 66. — [30]) CDM XV. 150, Lechner II. 303. — [31]) P II. 406. — [32]) ZDO XIV. 5, XVI. 2, PO IX. 25. — [33]) Salbuch č. 283., f. 91. — [34]) ČMM 1892 154. — [35]) CDM XV. 150. — [36]) ZDO X. 773. — [37]) ČMM 1903 298, SA II. 298. — [38]) ZDO I. 557, P I. 15, 34. — [39]) ZDO VII. 535. — [40]) P VI. 123. — [41]) LSA III. 45, PO VII. 196, VIII. 83, IX. 302, X. 135, ZDO XVIII. 6. — [42]) ZDO XXVII. 5, Salbuch č. 287., f. 75, Houdek, Mor. vývody, 35. — [43]) SA VIII. 114, PO XXX. 120. — [44]) PO XXXII. 516. — [45]) ZDO XXXI. 9, XXXII. 42. — [46]) Stav. arch. 1019, ČMM 1922 149, PO XL. 66. — [47]) ZDO XXXIX. 20. — [48]) ZDo I. 90, 91. — [49]) CDM IV. 203. — [50]) ZDO

dílech vladykové z Vinar, na počátku 16. st. náležela ves k Čekyni. Kunata Kurovský z Vrchlabí prodal před 1576 (int. 1579) Vinary, Zábeštní Lhotu, Radvanice a pustý Sedlec Janu Otíkovi z Pěnčic, jenž tu seděl ještě 1586.[50]) Joachym Pivce z Hradčan prodal 1590 (int. 1596) Vinary a pustinu Sedlec za 4650 zl. Joachymu Haugvicovi z Biskupic.[51]) Dále Johanka Stelzová, roz. Žalkovská z Žalkovic, prodala Vinary evangelíku Janu Jiřímu Přepyskému z Rychenburka, kterému byl statek konfiskován.[52]) Statek koupil pak Bernart Václav Bravantský z Chobřan, jehož manželkou byla 1631 Salomena Lichnovská z Voštic.[53]) Bernart Vilém Alexandr a Jindřich Maximilian bratří vl. Bravantští int. 1664 Vinary Janovi hr. z Rotálu, který je 1664 int. Jiřímu Štěpánovi hr. z Vrbna a Johance hr. z Vrbna, roz. Vojskové z Bogdunčovic (ZDO I. 164, 165). Jiří Štěpán int. 1664 Vinary Mikuláši Vilému Kobylkovi z Kobylího, jehož dědici int. 1669 ves olomouckým jesuitům (ZDO I. 166, 196). R. 1786 usazeni tu po parcelaci dominikálních pozemků familianti.

U Rokytnice zanikla ves Rokytnice, přip. se 1353.[54]) U Vinar zanikl Sedlec; k 1380—1481 viz u Prosenic. Bohuš ze Sedlce int. 1406 Sedlec Vítkovi z Dobrčic,[55]) Vlček z Tučína int. 1418 ves Václavovi z Žeravic,[56]) Bareš z Číhovic int. 1447 Sedlec Petrašovi z Ochab[57]) a posléze Vratislav a Vilém z Pernštejna int. 1494 pustý Sedlec Janu Mukařovi z Kokor.[58]) K r. 1557 viz u Veselíčka (Sedliště), 1576—90 u Vinar.

PANSTVÍ ČEKYNĚ A STATKY PĚNČIČKY A ZÁBEŠTNÍ LHOTA.

Čekyně s zámkem. Po Čekyni psal se vladycký rod, z něhož se jmenuje 1318 Zdeněk a jeho syn Viknan,[1]) 1368 bratří Zdeněk, Protiva a Diva[2]) a 1437 opět Diva z Čekyně.[3]) R. 1368 stávala tu již tvrz.[4]) Dcery Divovy Marketa, Eliška, Anna a Kateřina z Čekyně int. 1447 tvrz a ves Čekyni s patronátem v Kokorách, Hřivínovu Lhotu, Jurkovu Lhotu a Lhotu Zábeštní Janu Mukařovi z Kokor, který tu seděl ještě 1492.[5]) R. 1497 drželi Čekyni bratří vlastní Vilím, Kuník a Jan z Vrchlabí, 1526 Kuneš z Vrchlabí, 1550 Oldřich, Havel a Kunata bratří ned. z Vrchlabí (jejich bratr Mukař byl již neb.) a 1553 Jan Kurovský z Vrchlabí,[6]) dále 1562 Kunata Kurovský z Vrchlabí,[7]), 1574 Jan Pivce z Hradčan,[8]) pak Tas Podstatský z Prusinovic, jehož manželkou byla Mandalena Přepyská z Rychenburka,[9]) 1597 syn jeho Jetřich ml. Podstatský z Prusinovic, jehož manželkou byla 1602 Bohunka Odkolková z Újezdce,[10]) 1609—33 druhý syn Tasův Tas Václav Podstatský z Prusinovic.[11]) K r. 1628 viz u Kokor.

Dlouholeté spory o Čekyni po smrti Tasa Václava byly 1662 rozhodnuty ve prospěch Jindřicha Maxe Bravantského z Chobřan, jehož synové Ferdinand, Max a Zikmund Rudolf Bravantští prodali 1681 (int. 1683) Čekyni a Pěnčičky za 23.506 zl. Janovi Bapt. Miniati sv. p. Campoli.[12]) Po smrti posledního byl 1698 sirotčí statek čekyňský int. Marii Teresii ovdo-

XXIX. 39, Stav. arch. 817, PO XXIX. 107, Bočkova sb. 11.017. — [51]) ZDO XXXI. 3. — [52]) PO XLIII. 151, ČMM 1922 150. — [53]) PO XLIII. 2, 79. — [54]) ZDO I. 266. — [55]) ZDO VII. 179. — [56]) ZDO IX. 179. — [57]) ZDO X. 657. — [58]) ZDO XV. 3.

[1]) CDM VI. 141. — [2]) ZDO I. 1093. — [3]) P III. 461. — [4]) ZDO I. 1093. — [5]) ZDO X. 769, Akta Göding, 9. — [6]) AČ VI. 537, PO VII. 38, XXI. 18. LSA III. 33, ČMM 1907 209. — [7]) PO XXII. 103, XXVIII. 111, Salbuch č. 287., f. 97. — [8]) PO XXXVIII. 167. — [9]) Cerroni I. 97 f. 53. — [10]) PO XXXIII. 574, ZDO XXXII. 23. — [11]) ČMM 1922 153, PO XLIII. 178. — [12]) ZDO I. 361. — [13]) ZDo III. 51. — [14]) ZDO I. 374. — [15]) ZDO III. 71.

vělé hr. Windischgrätz.[13]) Odtud do 1780 mělo panství stejné držitele s panstvím přerovským. František Josef sv. p. Petrasch prodal 1801 (int. 1802) Čekyni, Pěnčičky a Zábeštní Lhotu za 205.375 zl. Antonínovi hr. Braida, jenž proslul dobročinností, 1804 založil u Čekyně továrnu na sukna a zemřel 1825. Statek dědily pak jeho dcery Karolina, Antonie a Mořic sv. paní Braida (podíl Antonie dědily po její smrti děti Felix a Josefina hr. Vetterové), ale 1835 byly statky Čekyně, Pěnčičky a Zábeštní Lhota prodány v licitaci za 103.200 zl. Josefovi ryt. v. Eichhoff, který 1860 daroval tyto statky Josefovi sv. p. Eichhoff (zemřel 17. listopadu 1897), po němž dědil Josef sv. p. Eichhoff.

Lapač založen 1772.

Lhotka, dříve Lhota Hřivínova (podle Hřivína z Lipňan); 1355 držel ves Unka z Majetína.[14]) Drch a Pertolt z Lipňan int. 1368 Lhotu Valentinovi z Přestavlk, který ji vložil 1377 Zbyňkovi z Čekyně (ZDO I. 997, III. 325). K 1447 viz u Čekyně.

Žeravice, k 1078—1201 viz u kláštera Hradiska. Mareš z Číhovic int. 1376 svému bratranci Maršovi z Číhovic.[15]) V l. 1401—21 psal se Mrakeš z Žeravic.[16]) Za válek husitských drželi díl Žeravic Zástřizlové, z nichž Ondřej z Chvalkovic a Heřman z Pavlovic int. 1446 tvrz pustou a zboží v Žeravicích Jindřichovi z Kokor.[17]) Dále seděli na Žeravicích 1481 Jiřík z Kokor, 1488 Jindřich z Kokor a posléze Bartoš z Kokor int. 1506 tvrz a polovinu vsi Žeravic a díl Lhoty Hynkovi z Ludanic.[18]) Jan, Václav a Půta bratří vl. z Ludanic int. 1527 Žeravice Vilémovi a Kunšovi bratřím vl. Kurovským z Vrchlabí k Čekyni.[19])

Zábeštní Lhota náležela od 1447 k Čekyni, k 1627 viz u Kokor. Jan Bernart, Vilém Alexandr a Jindřich Alexandr bratří vl. Bravantští z Chobřan int. 1696 Zábeštní Lhotu Evě Maximilianě Halčínovské (prodej 1660), jejíž syn Vojtěch Halčínovský z Halčínova prodal 1691 ves Anně Kateřině sv. paní Volčínské z Volčína, která již 1694 (int, 1699) prodala statek Karlu Josefovi sv. p. Cerboni.[20]) Týž pak int. 1700 Zábeštní Lhotu dětem Marie Terezie ovdovělé hr. Windischgrätz k Čekyni.[21])

Pěnčičky; 1350 jmenuje se Filip z Pěnčiček.[22]) Od pol. 16. st. náležela ves jakožto zvláštní statek k Čekyni. Oldřich, Havel a Kunata z Vrchlabí pustili 1550 Pěnčičkám les.[23])

Na panství zanikla ves Jirkov, jinak Jurkova Lhota, přip. se 1368; Diva z Čekyně int. 1377 polovinu Jirkova Baršovi z Číhovic.[24]) K 1447 u Čekyně, 1506 viz u Žeravic. (I. L. Červinka, Pusté vsi na panství čekyňském, Záhorská kron., XVII.)

PANSTVÍ KROMĚŘÍŽSKÉ A STATEK CHROPYŇSKÝ.

Kroměříž, něm. Kremsier, arcibiskupské residenční a ochranné municipální město s barokním kostelem sv. Jana Křtit. (dříve piaristickým) z 1737 až 68, kolegiátním kostelem sv. Mořice, děkanským kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1724—36, synagogou, radnicí, arcibiskupským zámkem (s bohatým archivem, knihovnou a obrazárnou) a parkem s kolonádou a rotundou. Do města vedly brány Kovářská, Mlýnská a Moravská (jinak Vodní). Původní předměstí bylo Kovářské a Sladovnické.

Kroměřížsko bylo původně zbožím zeměpanským, až kníže olomoucký, Ota II. (1107—25) prodal olomouckému biskupu Janovi Kroměříž (Gromesir) a celé vsi Sazany (Zazane), Těšice (Cesici), Zámrsky (Zamrisc), Nemetice (Nemitci), Milotice a Býkovice, Mejlice (Melici), Dluhonice (Dil-

[16]) CDM XIII. 92, List. kláštera velehrad. G 31. — [17]) ZDO X. 427. — [18]) Stav. arch. 433, AČ VI. 521, ZDO XVI. 35. — [19]) ZDO XXIII. 3. — [20]) ZDO III. 12, 100. — [21]) ZDO III. 180. — [22]) ZDO I. 178. — [23]) Zprávy arch. koresp. (Penčičky). — [24]) ZDO III. 314.

gonici), Nenakunice a Újezdec.[1]) R. 1207 potvrdil Přemysl I. kostelu sv. Václava v Olomouci trhovou ves Kroměříž.[2]) Již 1232 připomíná se tu kaple, jejíž výnos daroval biskup Robert nově založenému probošství v Olomouci; zároveň týž biskup postoupil kapitule olomoucké i výnos z krčmy v Kroměříži.[3]) Teprve však biskup Bruno velmi si Kroměříž oblíbil, vystavěl tu hrad, obnovil kostel sv. Mořice a učinil hrad sídlem biskupským.[4]) R. 1266 jmenují se v okolí města vinice.[5]) Biskup Dětřich dal 1281 měšťanům les k vyklučení a 1290 dal Kroměříži městské právo brněnské, stanovil svobody a práva města, k jehož právu měly náležeti také biskupské vsi směrem k Přerovu: Loveše (Lobsczicz), Újezd, Moštěnice (Moschnicz), Rakovice (Racowicz) Skaštice (Kaschicz), Rulant(?) a Lesice (?), na druhém břehu Moravy pak: Sulešovice (Sulswicz), Jarohněvice (Gernowicz), Vážany, Kovalovice (Chowalowicz), Soběl ice (Zobilicz), Lutopecny (Lutopecz) a Štěchovice (Sechwicz).[6]) Na počátku 14. st. byl Kroměříž střediskem manského obvodu a sídlem manského soudu biskupství olomouckého.[7]) Král Jan dovolil 1322 biskupu chovati v Kroměříži žida lichevního a 1377 bylo již v městě mnoho židů.[8]) Biskup Mikuláš osvobodil 1389 město od odúmrtí,[9]) městská privilegia potvrdil Kroměříži 1340 markr. Karel a 1411 král Václav IV.[10]) R. 1403 připomíná se v Kroměříži škola.[11])

R. 1423 připravili husité pod Kroměřížem biskupovi porážku a zmocnili se města.[12]) Biskup zmocnil se v krátké době opět města, ale již 1432 dobyli Kroměříže husitští páni Smil, Zbyněk, Mikuláš, Jan st. a Jan ml. z Moravan, kteří 1436 prodali město králi Zikmundovi, když tento odpustil Kroměřížským, že se proti němu postavili, a zaručil měšťanům přijímání pod obojí.[13]) Než ještě r. 1436 zastavil král Zikmund Kroměříž s hradem za 3500 kop pražských znovu bratřím Smilovi, Zbyňkovi, Mikulášovi, Janovi st. a Janovi ml. z Moravan.[14]) Papež Kalixt III. zakročil 1455 proti zástavě města husitským pánům z Moravan, poněvadž Kroměříž stal se za jejich vlády střediskem husitství v zemi, a Mikuláš z Moravan postoupil 1456 Kroměříž biskupovi.[15]) Zatím 1453 potvrdil městu privilegia král Ladislav a 1459 král Jiří, jenž přidal téhož roku jarmark.[16]) V l. 1459—66 držel Kroměříž zástavou Jan z Ojnic.[17]) Město bylo i tehdy husitským a přidržovalo se krále Jiřího, 1468 musilo však uzavříti s ligisty příměří[18]) a později bylo opatřeno uherskou posádkou, která byla 1470 Čechy marně obléhána. — Král Matyáš vyplatil 1479 Kroměříž od Jaroslava a Zdeňka z Šternberka, zastavil ji Emerichovi a Štěpánovi bratřím ze Zápolí a udělil 1482 na žádost Štěpána městu právo pečetiti červeným voskem.[19]) R. 1500 bylo město od Zápolských vyplaceno, načež biskup Stanislav započal stavěti kroměřížský zámek. Král Ferdinand I. dal 1528 Kroměříži nový jarmark a 1534 psal biskupu, aby dovolil židům přebývati v Kroměříži a jich nepronásledoval.[20]) Biskup Jan vydal 1550 mlynářský řád pro panství kroměřížské,[21]) biskup Vilém dal 1567 Kroměřížským řád na vaření a vystavování piva.[22]) Biskup Stanislav udělil 1592 městu lénem díl Těšnovic a Bařic, kardinál Dietrichštejn dal 1602 měšťanům privilej, že mohou volně odkazovati i mimo město[23]) a 1617 pronajal městu panství kroměřížské za 12.000 zl. mor. ročně.[24])

Fara u sv. Mořice byla v pol. 16. st. ještě katolická, později evangelická,

[1]) Friedrich I. 115. — [2]) Friedrich II. 59. — [3]) CDM II. 220. — [4]) FRB II. 529, CDM III. 406. — [5]) CDM III. 377. — [6]) CDM IV. 197, 291. — [7]) Lechner I. 3, 9. — [8]) CDM VI. VI. 213, XV. 80. — [9]) CDM XV. 299. — [10]) CDM VII. 275, Zlobického sb., AA F III. a 1. — [11]) Lechner I. 18. — [12]) ZVGMS IV. 34. — [13]) Bočkova sb. 8739, Sedláček, Zbytky reg., 1547, 1555, AA F III. a 1. — [14]) AA F I. a 19. — [15]) AA F I. b 2, 3, Sedláček, Zbytky reg., XIV. 32. — [16]) AA F I. a 1, b 3, Zlobického sb., Cerroniho sb. II. 248. — [17]) Cerroniho sb. II. 248, Akta Göding, 26. — [18]) ZVGMS IV. 81. — [19]) ČPS XXXII. 33, AČ IX. 343, AA F III. a 1, Zlobického sb., P V. 239. — [20]) AA F III. a 1, Zlobického sb., Bondy, K historii židů č. 409. — [21]) Kop. M 99. — [22]) Kop. O 83. — [23]) AA F III. a 12. — [24]) Kop. D 1. — [25]) ČMM

až biskup Stanislav 1587 obnovil katolické bohoslužby v kostele sv. Mořice, vypověděl některé evangeliky z města a odňal svými komisaři měšťanům evangelické knihy.[25]) Město zůstalo pak katolickým a když 1619 stavové napomínali měšťany, aby se k nim připojili, slibovali jim, že budou při víře katolické zachováni.[26]) Za českého povstání obsadil v červenci 1619 Kroměříž biskup svým vojskem, ale stavové darovali v únoru 1620 konfiskované panství kroměřížské s Hulínem králi Frydrychovi.[27]) Dne 18. října 1621 porazil u Kroměříže Valdštejn vojsko knížete krnovského.[28]) Dne 26. června 1643 město bylo dobyto Švédy a Valachy a při tom i s kostelem sv. Mořice a sv. Trojice i s františkánským klášterem vyhořelo. Později bylo město ještě dvakrát Švédy zpustošeno a zkáza dovršena hrozným morem 1645, kdy pomřelo na 1200 lidí.

R. 1657 potvrdil privilegia města biskup Leopold Vilém.[29]) Biskup Karel hr. Liechtenštejn-Kastelkorn (1664 až 95) dokončil stavbu zámku, založil zámecký park a piaristické gymnasium. R. 1701 potvrdil privilegia města biskup Karel Lotrinský. Tehdy bylo v Kroměříži neméně než 28 řemeslnických cechů, z nichž některé byly mateřskými všech cechu příbuzných v biskupských městech. R. 1715 byla Kroměříž zpustošena hrozným morem. R. 1736 kardinál Schrattenbach dal městu pivovarský řád a zapověděl židům šenkovati víno (Zprávy arch. koresp.). R. 1742 drancovali v Kroměříži Prusové, 16. března 1752 město vyhořelo (i s zámkem). R. 1805 dal František I. Kroměříži šestý jarmark. Od 22. listopadu 1848 zasedal v Kroměříži říšský sněm, který byl 7. března 1849 rozpuštěn. Za pozemkové reformy 1923—27 (vlastník arcibiskupství olomoucké, plocha 3927 ha) byly vlastníku propuštěny zbytkové statky Chropyně, Kroměříž, část lesního hospodářství, pivovar, cihelna, mlýn a pila v Kroměříži a zámky v Kroměříži a Chropyni; v záboru zůstává většina lesního hospodářství, zcela rozdělen dvůr Pravčice.

Františkánský klášter při kostelíku sv. Trojice vznikl teprve za kardinála Dietrichštejna 1606 a byl 14. února 1788 zrušen (1790 zbořen i kostelík). Již r. 1612 stal se pokus usaditi v Kroměříži jesuity, ale teprve bohatý odkaz Kateřiny Zoubkové ze Zdětína umožnil založení koleje, která byla pro nepřízeň poměrů přeložena do Uh. Hradiště.

Kolegiátní kapitulu u sv. Mořice založil zajisté biskup Bruno, který daroval 1262 téže biskupský mensální statek Martinice (Mertinicz) u Holešova, 1265 Lesice (darované králem Přemyslem II.) a 1267 Bílany (Belen) a Skaštice (Cassicz);[30]) týž daroval 1267 probošství kapituly ves Jarohněvice (Gernowiz) a dovolil téhož roku kapitule voliti si děkana a kanovníky.[31]) R. 1299 měla kapitula statky u neznámé vsi Mohtil na Příborsku.[32]) Biskup Petr připojil 1315 kapitule kostel P. Marie v Kroměříži a stanovil, aby děkan kapituly byl současně farářem tohoto kostela,[33]) a biskup Konrád odkázal 1326 kapitule Těšánky.[34]) R. 1352 přikoupila kapitula dva lány v Divokách, 1379 od Václava z Doloplaz a Alše ze Svitav půl Těšánek[35]) a nedlouho potom Nitkovice (potvrzeno 1387 markr. Joštem),[36]) 1398 pak Popůvky u Kojetína.[37]) Za válek husitských bylo však zboží kapitulní rozchváceno. Kapitula pak jen živořila a prodala 1510 Popůvky u Přerova Vilémovi z Pernštejna.[38]) Kolegiátní kapitulu obnovil 1587 biskup Stanislav Pavlovský, který také poukázal kapitule platy.[39]) Kapitule náležela mimo jiné také probošství v Olbramkostele a fary v Uh. Brodě, Kdousově a Újezdě.

Kapitulními probošty byli: 1264 až 67 Heydolf, 1270 Albert, 1334 Mikuláš, 1341 Frydrych, 1353 Mikuláš, 1368—90 Albert, 1394—1414 Čeněk z Lipého, 1418—30 Petr z Račic, 1437 Jan, 1480 Ondřej, 1499 Tomáš, 1560 až 62 Vilém Prusinovský z Víckova, 1565 Florian Machovius, 1580—87

1908 248, 251. — [26]) ČMM 1922 129. — [27]) ČČH XXXV. 300. — [28]) Not. 1859 1. — [29]) Bočkova sb. 8784. — [30]) CDM III. 332, 369, 402. — [31]) CDM III. 402, 406. — [32]) CDM V. 114. — [33]) CDM VI. 91. — [34]) CDM VI. 314. — [35]) ZDO III. 549. — [36]) CDM XI. 446. — [37]) CDM XII. 461. — [38]) ČMM 1912 62, AČ VI. 544. — [39]) ČMM 1908 248. — [40]) Fr. Peřinka, Kroměříž-

Ekard z Švoben, 1587—96 Albert Kozubius, 1696—1600 Zachariáš Seemüller, 1600—8 Benedikt Knaur, 1608 až 12 Jan Bapt. Ciuallus, 1612—23 Vavřinec Zwetler, 1624—26 Ondřej Orlík z Lažiska, 1626—29 Jan Křtit. Spielmann, 1629—40 Jan Luttner, 1643 Václav Mikuláš Humpolecký z Rybenska, dále 1645—66 Dominik Seraglio de Comitibus, 1666—92 Jiří Bedřich hr. Sallaburg, 1730 Leopold Bedřich hr. Egkh, 1773 Jan Leopold Hay, 1784—87 Alois Krakovský hr. Kolovrat, 1787 Richard hr. Trautmannsdorf.[40])

V Kroměříži narodil se Milíč z Kroměříže a historik Adolf Pilař (1742 až 95).

Hulín, město s románským far. kostelem sv. Václava (1750—55 rozšířen). Hulín přip. se 122[41]) a 1248 jmenuje se střediskem markraběcího hradského obvodu (vladařem hulínským byl tehdy Chisling).[42]) Přemysl II. daroval 1261 újezd hulínský s městečkem (Hulyn) a vesnicemi Pravčicemi (Praweziz), Němčicemi (Nemeziz) a Starou Ves (Altendorf) biskupu Brunovi.[43]) V l. 1292—94 jmenuje se tu far. kostel a biskupská tvrz.[44]) Na počátku 14. st. bylo v Hulíně několik manství náležitých k obvodu kroměřížskému a z manů jmenuje se 1353 Racek, 1356 Racek, Vojek a Bohuněk a 1413 Bartoš z Hulína.[45]) Biskup Konrád prodal 1412 s povolením krále Václava IV. mensalní městečko Hulín olomoucké kapitule s výhradou předkupu a kapitula 1421 vrátila statek biskupství.[46]) R. 1447 držel město zástavou Mikuláš z Moravan.[47])

Manství v Hulíně koupili 1454 Jindřich a Bohuše z Tučína;[48]) na počátku 16. st. držel léno Přemek z Víckova, jenž 1520 potvrdil poddaným svým v Hulíně osvobození od robot.[49]) Po smrti Jetřicha Podstatského z Prusinovic přešlo léno (20 poddaných) na Prokopa Podstatského, který prodal 1536 toto manství biskupu olomouckému.[50]) Biskup Stanislav pustil 1533 měšťanům les k vyklučení, biskup Jan dal 1547 Hulínským svobodu na užívání lesů a luk i na prodej soli[51]) a biskup Stanislav propustil 1584 Hulín z šenkování panského piva.[52]) V pol. 16. st. počalo se v Hulíně rozmáhati luterství, fara zůstala však katolickou a biskup Marek dal 1559 hulínskému faráři odúmrt.[53]) R. 1587 byl tu katolickým farářem Jiří Laurentiades Kostelecký a také na počátku 17. st. byla tu katolická fara.[54]) Mimo to byl tu i bratrský zbor.[55]) Roku 1657 potvrdila kapitula Hulínu privilegia.[56]) R. 1657 a 1775 městečko vyhořelo. R. 1795 byl Hulínu udělen čtvrtý jarmark a 1792 uděleny týdenní trhy.

Chropyně, městečko s far. kostelem sv. Jiljí z počátku 18. st. a zámkem. K 1261—1502 viz u Vizovic, 1421 až 1502 u Velehradu. R. 1481 držel zástavou Chropyni, Zářičí a půl Bochoře Hynek z Ludanic, jemuž Vladislav II. 1502 zástavu potvrdil.[57]) Fundatoři kláštera vizovského, Jan a Vilém bratří Kunové z Kunštátu, prodali 1517 za 2000 kop gr. č. své právo na zboží chropyňské (Chropyně, půl Zářičí a Plešovec) Hynkovi z Ludanic, jehož synové Jan a Půta z Ludanic postoupili 1526 své podíly na Chropyni svému bratru Václavovi z Ludanic.[58]) Ferdinand I. vysadil 1535 Chropyni na městečko s právem dvou jarmarků a týdenního trhu.[59]) Václav z Ludanic (manželkou jeho byla Johanka z Lichtenburka), získal 1530 od biskupa Stanislava 11 poddaných v Zářičí, 1532 od kláštera velehradského polovici vsí Bochoře a Plešovce a posléze 1542 od velehradského opata Mikuláše se svolením Ferdinanda I. zboží chropyňské v alod.[60]) Po Václavovi dědili jeho synové Jan a Hynek z Ludanic, kteří 1558 pustili Chropyňským roboty pod plat.[61]) Po smrti

ský okr., 230 a n. — [41]) Friedrich II. 265. — [42]) CDM III. 117. — [43]) CDM III. 323. — [44]) CDM IV. 308, V. 1. — [45]) Lechner I. 6, II. 1, 12, P II. 416. [46]) Bočkova sb. 8144—45, KA A III. b 17, AA F I. a 15. — [47]) P III. 516, AA F I. b 6. — [48]) P V. 191. — [49]) AA F III. a 4. — [50]) DM V. 11, LSA III. 67. — [51]) Nová sb. — [52]) Kop. C 116. — [53]) Kameníček, III. 324, Kop. N 132. — [54]) Jireček, Ruk., 398, ČMM 1903 301. — [55]) PA IX. 343. — [56]) KA B III. a 23. — [57]) P VI. 171, AČ VI. 590. — [58]) AA F III. a 4, LSA III. 47. — [59]) Salbuch č. 283., 91. — [60]) AA F I. c 14, LSA 301, Ruk. sb.

Hynkově držel panství Jan z Ludanic sám, 1561 pustil bratřím v Chropyni zbor a dal jim některé svobody a 1564 dal Chropyňským odúmrt;[62]) 1567 prodal za 41.000 zl. č. městečko Chropyni s tvrzí, Zářičí, Bochoř, Vlkoš s pod. a Plešovec Vratislavovi z Pernštejna, který ještě 1567 prodal panství Hanuši Haugvicovi z Biskupic.[63]) Hanuš vystavěl v Chropyni s povolením Rudolfa II. na obranu proti Uhrům tvrz Nový Haugvicov.[64]) Po smrti Hanušově (11. srpna 1580) poručníci jeho dětí (Václav, Hanuš Vilém, Jan Bartoš, Alexandr Jošt a Rudolf Haugvicové) dali 1581 Chropyni některá privilegia a prodali 1581 hrad Nový Haugvicov, tvrz a městečko Chropyni s piv., Zářičí, Bochoř, Vlkoš s pod., Plešovec, Žalkovice s pod., Bezmirov(!) a Hradisko s pod. Janovi Purkartovi Černčickému z Kácova[65]) (manželkou jeho byla Alžběta z Krajku, Jan Purkart učinil 1585 poručenství a zemřel 1585).[66]) Janova sestra Kunka Černčická z Kácova, manželka Jindřicha Slavaty z Chlumu a Košumberka (týž zemřel 14. ledna 1599), prodala 1595 zboží chropyňské Bernartu Pražmovi z Bílkova.[67]) Posléze Šebor Pražma z Bílkova prodal 1615 panství chropyňské za 153.000 zl. mor. kardinálovi Františku z Dietrichštejna, který je držel jakožto soukromé zboží.[68]) Kardinál dal 1615 zavříti bratrské gymnasium v Chropyni a zříditi tamže školu katolickou a téhož roku konali jesuité na panství misie.[69]) Již r. 1615 změnil Dietrichštejn s povolením krále Matyáše a papeže Pavla V. zboží chropyňské biskupství olomouckému za zboží žďárské a pronajal je nejprve 1617 (spolu s panstvím kroměřížským) na 6 let městu Kroměříži, téhož roku však na 6 let opět Janu Neumannovi z Ryglic a Štěpánovi Winterbergarovi z Habří za 10.000 zl. ročně.[70]) Stavové zboží chropyňské za českého povstání konfiskovali a darovali je králi Frydrychovi, ale po bitvě bělohorské náleželo panství opět biskupství. R. 1621 bylo městečko vypleněno Valachy, 1643 Švédy. Roku 1769 byly Chropyni obnoveny trhy. Chropyně byla původně přifařena do Vlkoše, 1729 zřízena lokalie, 1784 kuracie, 1854 fara. R. 1769 byly městečku obnoveny trhy.

Bělidla, připomínají se 1554, nyní část Kroměříže.

Bezměrov, k 1078—1577 viz u kláštera Hradiska (1280 u Kojetína); 1470 držel ves od kláštera zástavou Václav Šatný, 1481 Václav Hutě ze Stvolové.[71]) K r. 1595 viz u Chropyně. V dubnu 1742 za pruského vpádu ves vyhořela. Kardinál Dietrichštejn upravil 1628 Bezměrovu, Hradisku a Zlobicům roboty (LSA 309).

Bílany, k 1267 viz u kapituly v Kroměříži; biskup Jan dal 1545 Bílanum odúmrt.[72]) R. 1747 zřízena tu zákupní rychta.[73])

Bochoř s far. (od 1884) kostelem sv. Floriana z 1884. K 1294—1542 viz u Velehradu, 1373—1501 u Vlkoše, 1501 u Vizovic, 1502—95 u Chropyně. Již 1717 připomínají se tu lázně.

Bojanovice, k 1195 viz u kláštera Hradiska, 1358—1521 u Postoupek. R. 1747 založena tu rychta.[74])

Břest s far. kostelem sv. Jakuba Větš., k 1220—1550 viz u Velehradu, 1261 u Vizovic. Obec břestská koupila 1426 od kláštera velehradského dvur Prosice a 1524 porovnala se z poručení králova s vrchností o roboty.[75]) Klášter velehradský postoupil 1550 Břest a Žalkovice (Žaukovice) v dědictví Václavovi z Ludanic, jehož dcera Kateřina prodala 1572 Břest s pod. a Žalkovice Hanuši Haugvicovi z Biskupic k Chropyni za 9700 kop mor.[76]) R. 1614 byla tu fara katolická, lid však evangelický. R. 1638 potvrdil Ferdinand III. Břestu a Žal-

III. 13 b 4, ZDO XXVI. 1. — [61]) Salbuch č. 286., 146, Ruk. sb. III. 13 b 4 č. 2943, 2960. — [62]) AA F II. a 11, F III. a 8. — [63]) Ruk. sb. III. 13 b 4 č. 2971, 2973. — [64]) AA F II. b 1. — [65]) AA F III. a 10, Ruk. sb. III. 13 b 4 č. 2995, ZDO XXXI. 7. — [66]) ZDO XXIX. 72, PO XXXIII. 37, Žerotínovi zápiskové, 4. — [67]) LSA III. 143, Ruk. sb. III. 13 b 4 č. 3012. — [68]) Ruk. sb. III. 13 b 4 č. 3029, AA F III. a 14. — [69]) Kameníček III. 508, Hlídka XXII. 773. — [70]) AA F III. a 15, Ruk. sb. III. 13 b 4 č. 3033, 3034, AA F III. b 16. — [71]) P VI. 201. — [72]) Kop. M 39. — [73]) Nová sb. 699. — [74]) Nová sb. 699. — [75]) Zlobického sb. — [76]) ZDO XXV. 67, AA F III. a

kovicům svobody.[77]) Za pruského vpádu 1742 Břest vyhořel.

Drahlov, původně Dražejovice neb Dražůvky. Janek z Kurovic int. 1376 Dražejovice Janovi Puklici a Burian Zachovalý prodal je 1531 biskupu Stanislavovi a kapitule kroměřížské.[78]) K r. 1540 viz u Jarohněvic. Biskup Stanislav dal 1589 Drahlovu odúmrt.[79])

Hradisko s far. kostelem Všech svatrch z 1760—76. K 1575—1601 viz u kláštera Hradiska, pak u Chropyně. R. 1779 byla tu založena lokalie, 1843 fara.

Chřášťany přip. se 1557; 1747 byla zde znovuvysazena zákupní rychta.[80])

Jarohněvice; k 1267 viz u kroměřížské kapituly, 1290 u Kroměříže. Alodní část (k 1507 viz u Kvasic) nabyl od Jindřicha z Zástřizl Jan st. z Šternberka, který ji 1531 prodal Mikuláši z Hrádku na Počenicích;[81]) olomoucký kanovník Hynek z Počenic prodal 1540 pol. Jarohněvic a lidi v Drahlově za 350 kop č. biskupu Bernartovi.[82]) Druhá polovina vsi náležela od nejstarších dob biskupství olomouckému. R. 1747 byla v Jarohněvicích vysazena dědičná rychta.[83])

Kanovsko, původně Kanovice, přip. se 1408, ves později zanikla, před 1566 znovu vysazena a 1614 přikoupena k biskupství.

Kotojedy; lenní část drželi 1357 spolu s polovicí Těšnovic a Bařic Petr, Soběn a Jaroslav, synové neb. Otonka z Kotojed[84]) (k 1353—1545 viz u Těšnovic), 1376 Pavlík z Kotojed,[85]) 1403 Kašpar z Šonvaldu,[86]) 1437 Jan z Bařic,[87]) 1455 Jindřich z Bařic, jenž prodal 1461 léno Kotojedy a půl Těšnovic Zichovi Kuželovi z Žeravic a ten opět ihned Jiřímu Kuželovi z Kvasic.[88]) Albert z Šternberka pustil 1511 půl lenní vsi Kotojed biskupu Stanislavovi.[89]) Léno bylo počítáno 1389 k obvodu kroměřížskému.[90]) Alodní část Kotojed náležela od 1353 stále ke Kvasicům (1465 viz u Kvasic), až Jan st. z Ludanic postoupil ji 1547 biskupu olomouckému.[91]) R. 1747 byla v Kotojedech vysazena zákupní rychta.[92])

Lobodice s far. kostelem Neposkvrněného poč. P. Marie z 1771. K 1131 viz u Kroměříže. Kolem roku 1320 byly Lobodice manstvím biskupským v obvodu olomouckém,[93]) jež držel 1366 Bernart z Lobodic a 1386 bratří Oneš a Janek z Lobodic.[94]) Ctibor z Cimburka odevzdal 1435 léno Janovi Tovačovskému z Cimburka, jehož syn Ctibor Tovačovský udělil 1490 Lobodicům odúmrt.[95]) Jan z Šelnberka potvrdil 1503 Lobodicům odúmrt, než téhož roku postoupil Lobodice Vilémovi z Pernštejna, jemuž je biskup Stanislav ještě 1503 udělil v léno.[96]) Vilém z Pernštejna dal 1506 Lobodským právo vařiti pivo k vlastní potřebě.[97]) Dále Jan z Pernštejna zmírnil 1526 Lobodským roboty.[98]) R. 1552 přijal léno na Lobodice Vojtěch z Pernštejna a 1557 Vratislav z Pernštejna, jenž 1562 pustil Lobodským pastviny na Blatech pod plat.[99]) Jan z Pernštejna potvrdil 1597 Lobodským privilegia.[100]) R. 1600 byl sepsán urbář léna Lobodic.[1]) Dále drželi léno tovačovští Salmové, až r. 1704 spadly Lobodice odúmrtí na biskupa a byly připojeny k panství kroměřížskému. Ferdinand Julius hr. Salm srovnal se 1668 s Lobodskými o roboty (SA VI. 243). R. 1790 byl tu parcelován dvur. R. 1770 založena v Lobodicích lokalie, 1784 kuracie a 1860 fara.

Lutopecny, díl vsi. K 1290 viz u Kroměříže. Na počátku 14. st. byla ves biskupským lénem v obvodu kroměřížském a 1376 držel ji Aleš z Lutopecen.[2]) R. 1546 přijal léno na 12

8, ZDO XXIX. 43. — [77]) LSA 328. — [78]) ZDO III. 203, AA F II. c 3, ZDO XXIII. 4. — [79]) Kop. C 235. — [80]) Nová sb. 699. — [81]) ZDO XXIII. 8. — [82]) AA F III. a 7. — [83]) Nová sb. 699. — [84]) Lechner II. 16. — [85]) Lechner II. 63. — [86]) Lechner I. 20. — [87]) P III. 461. — [88]) Lechner I. 65, 76. [89]) AA F I. c 8. — [90]) Lechner I. 12. — [91]) AA F II. a 5, ZDO XXV. 66. — [92]) Nová sb. 699. — [93]) Lechner I. 6. — [94]) Lechner II. 37, CDM XV. 116. [95]) Lechner I. 68, AA F III. a 3. — [96]) SA VI. 243, AČ XVII. 32. — [97]) AA F III. a 3, AČ XVII. 67. — [98]) AČ XX. 328. — [99]) DM V. 38, 62, XV. 16, Ruk. sb. III. 13 b 4 č. 2965. — [100]) Ib. č. 3014.

[1]) AA F III. a 12. — [2]) Lechner I. 6, II. 63. — [3]) DM V. 30, 44, LA k 1555.

člověků v Lutopecnách Petr Stojan z Přestavlk, po jehož smrti (1555) spadlo léno na biskupa a bylo 1555 uděleno Jiříku Buchlovickému z Domamyslic.[3]) Dále seděl tu Jiřík z Londbistu, jenž 1558 postoupil léno Onšovi z Zástřizl.[4]) Onšovi synové postoupili 1559 tento díl Adamovi Ořechovskému z Zástřizl.[5]) R. 1619 seděl tu evangelík Jindřich Václav Přepyský z Rychnburka.[6]) Později držel ves Jan Frydrych Reuter z Hornsperka (int. 1670, DMB IX. 18).

Miňůvky, původně Miňovice. Petr a Zikmund z Modřic prodali 1415 lenní ves Miňovice s tvrzí za 90 hř. Otíku Štošovi z Bránic, jenž 1437 odevzdal léno Janu Svinkovi a Benešovi ze Zvonovic.[7]) Prvý z nich vzdal se 1439 léna ve prospěch Jakuba z Lazník, který držel ves s tvrzí ještě 1476.[8]) Posléze bratří Václav a Vilém ze Strachnova prodali 1504 manství Miňůvky za 700 zl. uh. biskupu Stanislavovi.[9]) Mlýn Stráž u Miňůvek přip. se 1590.

Nětčice přip. se 1349.[10]) R. 1375 seděl tu Jenčík z Pavlovic, 1389 Mikuláš z Nětčic.[11]) K 1437 viz u Mořic, 1507—25 u Kvasic. Jan st. z Šternberka na Kvasicích osvobodil 1523 Nětčice od odúmrti a 1524 prodal ves Janovi z Pernštejna, který ji ihned zaměnil biskupu Stanislavovi.[12]) Biskup Vilém potvrdil 1568 Nětčicům privilegia.[13]) R. 1831 byly v Nětčicích abolovány roboty.

Němčice (k 1261 viz u Hulína) byly již na poč. 14. st. lénem v obvodu kroměřížském.[14]) V l. 1353—74 seděl zde Dalibor z Němčic,[15]) 1403—8 Jeneč z Kostelce a Rakodav,[16]) 1413 přijal léno na Němčičky Jenčův bratr Jakoubek z Postoupek[17]) a 1437 držel ves Mešek z Kostelce.[18]) Po smrti Václava Skrbenského udělil biskup Stanislav uvolněné léno 1529 Janu Doubravkovi z Hradiště, Přemkovi z Víckova a Erazimu Pilarovi z Pilhu.[19]) K 1524—54 viz u Pacetluk. R. 1653 byly tu poraženy roboty pod plat. R. 1747 založena dědičná rychta.[20])

Nitkovice, díl, k 1387 viz u kroměřížské kapituly.

Novosady vznikly za Kovářskou branou, přip. se teprve 1554 a jsou nyní částí Kroměříže.

Oskol, nyní část Kroměříže, přip. se 1554.

Plešovec, k 1261—13—6 viz u Vizovic, 1306—1542 u Velehradu, 1517 až 32 u Chropyně. Ves byla od kláštera velehradského často zastavována. Tak 1489 kroměřížský měšťan Petřík dal zástavu Plešovce svému bratranci Janu Hrstkovi, který 1498 postoupil zástavu Hynkovi z Ludanic, jemuž Vladislav II. 1498 zástavu potvrdil.[21])

Popovice připomínají se teprve v pol. 17. st.

Postoupky; Dětmar z Postřelmova int. 1349 Postoupky své manželce Ofce. ale 1358 Dětmar a Skoch z Postřelmova int. Postoupky, Bojanovice a Měrůtky Ctiborovi a Jarošovi bratřím z Cimburka.[22]) Ctibor int. 1359 díl tohoto zboží Ješkovi z Postoupek a Oldřich Ješek bratří z Boskovic int. 1371 Postoupky, Měrůtky a díl Bojanovic Benešovi z Víckova;[23]) ten pak 1377 int. toto zboží Anně ze Šternberka, vdově po Hertlínovi z Liechtenštejna.[24]) Později byly Postoupky, Měrůtky, Bojanovice a díl Zářičí v rukou Jana Pušky z Kunštátu, jenž 1406 int. toto zboží Jakoubkovi, Jenčovi a Rackovi bratřím z Rakodav.[25]) Jindřich z Tučína prodal 1456 ves Janu Kepinovi ze Zvole, ale 1481 statek po neb. Janu Kepinovi (Postoupky s tvrzí, Měrůtky, Bojanovice a půl Zářičí) byl int. Jakubovi z Kostelce.[26]) Jan, Jindřich a Václav bratří vl. ned. z Kostelce int. 1521 Postoupky s pustou tvrzí, Měrůtky, Bojanovice a půl Zářičí biskupu Stanislavovi, jenž dal 1522 pustý dvůr obci Postoupkám pod plat a osvobo-

[4]) DM V. 66. — [5]) DM V. 67, XV. 14. — [6]) ČMM 1922 157. — [7]) Kop. L 59, Lechner I. 42. — [8]) Lechner I. 47, 117. — [9]) AA F I. c 6. — [10]) ZDO I. 66. — [11]) CDM XV. 161, ZDO VI. 24. — [12]) Ruk. sb. III. 13 b 4 č. 2921, AČ XX. 322, ZDO XXII. 3. — [13]) Kop. P 111. — [14]) Lechner I. 6. — [15]) Lechner II. 2, 55. — [16]) Lechner I. 20, 27. — [17]) Lechner I. 30 — [18]) Lechner I. 41. — [19]) Kop. H 48. — [20]) Nová sb. 699. — [21]) AA F I. b 11, 15, 16. — [22]) ZDO I. 54, 572. — [23]) ZDO I. 635, II. 146. — [24]) ZDO III. 304. — [25]) ZDO VII. 62. — [26]) P V. 191, ZDO XII. 28. — [27]) ZDO

díl Postoupky, Měrůtky a Bojanovice od odúmrti.[27]) R. 1747 byla tu vysazena zákupní rychta.[28])

Pravčice, k 1261 viz u Hulína; na poč. 14. st. byly Pravčice (Prawyczicz) lénem v obvodu kroměřížském.[29]) Již 1590 byla tu zákupní rychta.

Skaštice, k 1267 viz u kroměřížské kapituly, 1290 u Kroměříže. R. 1747 založena zde dědičná rychta.[30]) — R. 1853 Skaštice vyhořely.

Sobělice, k 1290 viz u Kroměříže. Na poč. 14. st. byla ves lénem v obvodu kroměřížském;[31]) léno drželi 1362 bratří Bedřich a Jindřich z Sobělic a 1403—8 Pešlín z Čechovic.[32]) R. 1437 přijal léno na Sobělice Ondřej z Chvalkovic, jenž je prodal 1439 Janu Bořitovi z Bystřice.[33]) R. 1451 koupil Sobělice Mikeš z Lazník,[34]) 1455 seděl tu Ctibor z Věžek.[35]) — R. 1747 založena dědičná rychta.[36])

Šelešovice, k 1290 viz u Kroměříže, 1464 držel ves Smil z Věžek.[37]) V 2. pol. 15. st. byly Šelešovice připojeny k panství kroměřížskému. R. 1747 vysazena tu dědičná rychta.[38])

Štěchovice, dříve Čechovice, nyní část Kroměříže. K r. 1290 viz u Kroměříže. Na poč. 14. st. byla ves (Wczechowicz, Chechowicz) lénem v obvodu kroměřížském.[39]) R. 1390 psal se man Drslav z Čechovic, 1447 Bareš z Čechovic.[40]) R. 1455 přijal léno na Čechovice(!) Otmar Vlašek.[41]) Vilém Kurovský z Vrchlabí prodal 1521 léno Čechovice za 298 zl. měšťanu kroměřížskému Pavelkovi.[42]) — R. 1545 biskup Jan osvobodil ves od odúmrti.[43]) R. 1579 držel léno Filip st. Borynský z Roztropic, který prodal 1609 manský dvůr v Štěchovicích za 4000 zl. mor. Jiřímu Klatovskému z Tulešic, jenž opět 1609 jej za 3000 zl. mor. prodal Jiřímu Oppelovi z Partultovic;[44]) r. 1619 seděl tu katolík Jan Najman z Ryglic[45]) a 1630—31 Zdeněk Lev z Rožmitálu u Blatné.[46])

Těšany Velké, k 1379 viz u kroměřížské kapituly.

Těšánky, díl.

Vážany, k 1290 viz u Kroměříže. R. 1747 založena zde dědičná rychta.[47])

Stará Ves s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie, k 1261 viz u Hulína. Biskup Jan upravil 1577 Staré Vsi roboty.[48]) V 16. st. stávala zde fara, která však zanikla za třicetileté války, 1768 zřízena tu lokalie, 1784 kuracie a 1860 fara.

Vlkoš s far. kostelem sv. Prokopa z 1724—37. K r. 1294 viz u Velehradu. R. 1373 držel Vlkoš, Vésky, půl Kokor a půl Bochoře Fridúš z Štolbachu.[49]) Albert z Šternberka int. 1391 půl tvrze a vsi Vlkoše Hynkovi z Bouzova.[50]) R. 1404 seděl tu Kunik z Drahotuš,[51]) 1437 Jakub Jakuš z Vlkoše, jenž držel i Bochoř.[52]) Smil z Šelešovic int. 1448 tvrz a zboží ve Vlkoši s patr. Janovi a Hynkovi bratřím z Ludanic, kteří 1464 int. zboží Anně a Barboře z Blažejovic.[53]) R. 1480 seděli tu bratří Jindřich a Hynek z Choltic, kteří 1480 dali svým poddaným z Vlkoše odúmrt a 1484 potvrdili Bochoři odúmrt a výkup z roboty.[54]) R. 1493 seděl tu syn Jindřicha a Anny z Blažejovic, Petr z Choltic a 1500 syn Hynka a Barbory z Blažejovic, Jiřík z Choltic, jehož manželkou byla Alena z Vrahovic.[55]) Jiřík z Choltic prodal 1501 Vlkoš s tvrzí a patr. a díl Bochoře za 1800 zl. uh. Janu Císařovi z Hlinika, který již 1502 prodal zboží Hynkovi z Ludanic.[56]) Odtud viz u Chropyně.

Zářičí, k 1261—1502 viz u Vizovic, 1421—1502 u Velehradu, 1406—81 u Postoupek, 1502—95 u Chropyně.

XIX. 1, AA F III. a 5. — [28]) Nová sb. 699. — [29]) Lechner I. 6. — [30]) Nová sb. 699. — [31]) Lechner I. 6. — [32]) Lechner II. 25, I. 20, 25. — [33]) Lechner I. 41, 48. — [34]) Lechner I. 60. — [35]) Lechner I. 69. — [36]) Nová sb. 699. — [37]) P IV. 425. — [38]) Nová sb. 699. — [39]) Lechner I. 6. — [40]) CDM XV. 307, AČ VI. 500. — [41]) Lechner I. 68. — [42]) DM V. 4. — [43]) Kop. M 37. — [44]) Stav. arch. 735, DMb IV. 1. — [45]) ČMM 1922 158. — [46]) PO XLIII. 6, 109. — [47]) Nová sb. 699. — [48]) Kop. I. 4. [49]) ZDO II. 232. — [50]) ZDO VI. 173. — [51]) AČ I. 144. — [52]) P III. 472. — [53]) ZDO X. 807, XI. 122. — [54]) AA F III. a 3, LSA 144, Bočkova sb. 6782, P VI. 176. — [55]) P VI. 321, LSA III. 45, 46. — [56]) ZDO XVI. 17, AA F I. c 1, ZDO XVI. 24. —

Zlobice s far. (od 1900) kostelem sv. Cyrila a Methoděje, k 1078—1577 viz u kláštera Hradiska. Od 1577 ves náležela k Chropyni.

Žalkovice (v 13. st. Sukovice) s far. kostelem sv. Mikuláše, k 1220 až 1550 viz u Velehradu, 1550—92 u Břestu. Přemysl II. osvobodil 1252 Sukovice od hradských robot.[57]) Velehradský opat Mikuláš daroval 1466 Žalkovicům odúmrt a Ferdinand III. potvrdil 1638 Žalkovicům privilegia.[58]) K r. 1595 viz u Chropyně. — R. 1747 byla tu založena zákupní rychta.[59]) Fara byla tu založena 1874.

Vésky zanikly mezi Hradiskem, Bezměrovem a Bojanovicemi, byly 1698 pusté.

Ve větší neb menší vzdálenosti od Kroměříže zanikly vsi:

Bohuslavice, v 14. st. byly biskupským lénem v obvodu kroměřížském.[60])

Lesice, k 1265 viz u kroměřížské kapituly, 1290 u Kroměříže.

Rakovice, k 1290 viz u Kroměříže.

Rulant, k 1290 viz u Kroměříže.

Sloměšice byly ve 14. st. biskupským lénem v obvodu kroměřížském.[61])

Stirina byla v 14. st. lénem obvodu kroměřížském.[62])

Literatura: K. Lechner, Zur Geschichte d. ehem. Franciskanerklosters in Kremsier, progr. něm. gymn. v Kroměříži 1895; K. Lechner, Zur Gesch. des Schlosses Kremsier, ZVG MS I; K. Lechner, Die Pest in Kremsier im J. 1715, Not. 1891; V. Prasek, Řemeslnické cechy v Kroměříži, ČMM XXVII; J. Doležal, Kroměříž na konci války třicetileté, ČMM XX; F. V. Peřinka, Kroměřížský okres, Brno 1912; Fr. Peřinka, Ze starého Kroměříže, Kroměříž 1910; Fr. Peřinka, Kroměříž za doby biskupa Stanislava Tuřího, ČMM XXXVI; Fr. Peřinka, Mor v Kroměříži 1680, 1917; Fr. Peřinka, Dějiny města Kroměříže, Kroměříž 1913; A. Breitenbacher, Dějiny arcibiskupské obrazárny v Kroměříži, Kroměříž 1925—27; A. Breitenbacher, Oprava kostela sv. Mořice v Kroměříži biskupem Stanislavem Pavlovským, IV. zpr. arcib. gymn. v Kroměříži; Fr. V. Peřinka, Prusové v Kroměříži 1742, ČMM XXXVII; Fr. V. Peřinka, Osm let jesuitské koleje v Kroměříži, SHK XXXIII; B. Dudik, Bibliothek und Archiv im fürsterzbischöflichen Schlosse zu Kremsier; O. Kajdoš, Dějiny obce Bílan, Kroměříž 1924; J. Opletal, Z minulosti Bezměrova, 1903; A. Ugwitz, Paměti městečka Chropyně, Prostějov 1902; A. Frankl, Geschichte der Juden in Kremsier, Vratislava 1896—1901.

STATKY BAŘICE A TĚŠNOVICE.

Bařice, k 1220 viz u Velehradu, 1357 u Kotojed, 1403 u Choryně. R. 1389 držel léno Bařice, které náleželo k obvodu kroměřížskému, Jiří Mazanec z Bařic,[1]) 1408 Michálek z Morkovic, 1436 Záviše z Bařic a 1447 Vaněk z Bařic.[2]) K 1455—65 viz u Těšnovic. R. 1516 seděl tu Petr z Vichrova (PO X. 101). Petr Bařický z Bařic prodal 1525 ves Janovi st. z Šternberka.[3]) K 1545—92 viz u Těšnovic.

Těšnovice s far. kostelem sv. Petra a Pavla. Manskou část držel 1307 Soběn z Těšnovic,[4]) 1376 Dalibor z Těšnovic.[5]) K 1357—1461 viz u Kotojed. R. 1545 přijal léno na polovici Těšnovic a Kotojed a celé Bařice Jan z Ludanic,[6]) Václav z Ludanic pak 1555 postoupil toto léno svým synům Janovi a Hynkovi a Jan vzdal se 1559 svého podílu ve prospěch bratra Hynka z Ludanic.[7]) Po smrti Hynkově

[57]) CDM III. 187. — [58]) LSA 328. — [59]) Nová sb. 699. — [60]) CDM VI. 141, Lechner I. 6. — [61]) Lechner I. 6. — [62]) Lechner I. 6.

[1]) Lechner I. 12. [2]) Lechner I. 28, 39, AČ VI. 500. [3]) DM V. 7. [4]) CDM VI. 9. [5]) Lechner I. 12, II. 63. [6]) DM V. 29. [7]) DM V. 55, 68, LA k 1547, DM XV. 11. [8]) LA k 1570, DM XV. 52. [9]) DM XV. 134, SA VIII. 114. [10]) LA k

spadlo léno (Bařice, Těšnovice a Kotojedy) na biskupa a ten udělil je lénem Filipu Bibrštejnovi z Bojišova, načež 1573 přijal léno na půl Těšnovic a Bařice s tvrziskem Václav Bibrštejn z Bojišova,[8]) 1580 Jiřík Kamenohorský z Kamené Hory, jenž tu 1584 přiznal 45 poddaných,[9]) a 1592 Joachym Kamenohorský z Kamené Hory, jehož manželkou byla Bohunka Chorynská z Ledské (1614 vdova).[10]) Po smrti Joachymově koupil 1614 manskou část vsi a Bařice Filip st. Borynský z Rostropic, načež koupilo tento statek město Kroměříž (před 1619),[11]) které zboží posud drží.

Alodní část: Bratří Racek a Ješek ze Zborovic int. 1353 polovici Těšnovic s patr. a půl Kotojed Milotovi a Budišovi bratřím z Kvasic.[12]) Beneš z Kvasic int. 1391 toto zboží Benešovi z Tlustomast a ten opět 1397 Petrovi z Trpína.[13]) Jan Lukovský z Šternberka int. 1399 polovici Těšnovic a díl Kotojed Buškovi z Krásna a Martin Pernštejn z Podnitovic opět 1412 (v Těšnovicích byla tehdy tvrz) Arnoštovi z Málkova.[14]) V l. 1455 až 57 držel polovici Těšnovic s patr., půl Bařic a Kotojed Jan Kužel z Žeravic a 1460 jeho syn Jiřík Kužel, kdežto druhou polovici Bařic držela 1467 Hedvika z Morkovic, manželka Onše ze Zástřizl.[15]) 1465—1547 viz u Kvasic. Václav z Ludanic prodal 1570 díl Těšnovic Kašparu Víškotovi z Vodnik.[16]) Od 1593 měla tato část stejného majitele s částí manskou. Roku 1574 byly do Těšnovic přifařeny vsi Těšany, Bařice a Kotojedy.[17]) R. 1609 byla fara katolická.[18])

STATEK KYSELOVICE.

Kyselovice s zámkem. K 1078 viz u kláštera Hradiska. Zbyněk a Pomněn bratří z Vlkoše prodali 1377 (int. 1378) své zboží v Kyselovicích, které získali od Beneše z Kravař, olomoucké kapitule (k 1465 viz u Uhřičic), která prodala 1590 23 usedlé v Kyselovicích za 2100 zl. mor. Jindřichu Blektovi z Outěchovic, jenž seděl tu ještě 1608.[1]) R. 1619 seděli tu dědici po Jindřichovi Blektovi.[2]) Tento díl int. 1630 Eliška Švábenská z Švábenic, roz. Bukůvková z Bukůvky Zdeňku Františkovi Lvovi z Rožmitálu a Blatné.[3]) Zdeňkův syn Kašpar Melichar Baltazar Lev z Rožmitálu prodal 1652 díl Kyselovic za 2200 zl. Mandaleně Pavlíně Říkovské z Dobrčic, roz. Kobylkové z Kobylího, která 1654 prodala zboží za 3171 zl. Janovi hr. z Rotálu.[4]) Hanuš Zikmund sv. p. z Rotálu prodal 1709 (int. 1711) půl Kyselovic Janu Václavovi Říkovskému z Dobrčic, jehož díl statku prodala 1723 vdova Marie Anna, roz. v. Schneidenau, klášteru šternberskému.[5]) Druhý díl viz již k 1397 u Šternberka.

Po zrušení šternberského kláštera náležel statek náboženskému fondu a správa státních statků prodala jej za 41.000 zl. Fr. Ignáci Tkanému, který postoupil 1790 Kyselovice svému bratru Janu Nep. Tkanému. Po Janu Nep. dědil 1804 jeho syn Alois František Tkaný a 1830 jeho nezletilé děti. R. 1836 koupilo Kyselovice arcibiskupství olomoucké, které připojilo statek k panství kroměřížskému.

1590, DM XV. 172. [11]) DM XXIII. 264. [12]) ZDO I. 302. [13]) ZDO VI. 251, 637. [14]) ZDO VI 902, VIII. 190. [15]) Lechner I. 66, P III. 461, LA k 1463, Lechner I. 76. LA k 1467. [16]) PO XXXVIII. 276. [17]) PO XXXVIII. 196. [18]) ČMM 1903 296.

[1]) ZDO I. 956. [2]) Středovský, Apogr. VI. 299. [3]) ČPS XXXII. 25. ZDO 3007, DM XIX. 245, Kameníček, Sněmy I. 493. [2]) ČMM 1922 147. [3]) ZDO XXXVI. 19. [4]) List. kláštera šternberského I 30, 31, ZDo I. 63, 64. [5]) List. kl. šternberského I 39, 44, ZDo IV. 54, V. 12.

BYSTŘICKÉ PANSTVÍ A STATEK PRUSINOVICE.

Bystřice pod Hostýnem, městečko (nyní město) s zámkem z 1765—68 a far. kostelem sv. Jiljí z 1744. Albert z Šternberka int. 1368 půl městečka Bystřice, půl Lhotky a díl Lukova Bočkovi z Kunštátu.[1]) K 1373—1447 viz u Obřan. Později seděl zde Jiřík z Landštejna, který dal 1461 Bystřici privilegium na odúmrt,[2]) a pak Ctibor Tovačovský z Cimburka, který 1480 zastavil tvrz a městečko Bystřici za 4000zl. uh. Mikulášovi z Hustopeč a 1493 prodal zboží bystřické Benešovi a Albrechtovi Hustopeckým z Hustopeč.[3]) Manželkou Albrechtovou (žil ještě 1539) byla Kunka z Bystřice (1547 vdova).[4]) Albrechtova dcera Mandalena vzala 1542 svého manžela Buriana Žabku z Limberka na zboží bystřické na spolek a Ferdinand I. dal 1544 témuž lhůtu na deset let na stříbrné hory na panství bystřickém.[5]) Jiří Žabka dal 1545 měšťanům právo vařiti a vystavovati pivo a 1555 prodal Přemkovi Prusinovskému z Víckova městečko Bystřici s podacím a vsi Lhotku, Chvaličov, Slavkov, Brusné, Chomýž, Jeníkovice, Dobrotice, Hlinsko, Bílavsko s pod., Rychlov, Blažice, Libosváry, Újezd, Loukov s pod., pusté vsi Mrlínek, Novou Ves, Hroznov, Jančí, Jestřebí a Lhotu a hrady Obřany, Křidlo, Chlum a Chvaličov.[6]) Ferdinand I. potvrdil 1554 Bystřici dva jarmarky a přidal týdenní trh.[7])

Přemek Prusinovský zemřel 1561 a zanechal syna Jana Viléma Prusinovského (zemřel 1583), po němž dědili jeho syni Artleb (zemřel 1608) a Vilém Prusinovští z Víckova.[8]) Posléze seděl tu Vilém Prusinovský z Víckova (1606 pustil Bystřici pole, manželka jeho 1610 Kateřina Morkovská), jehož dcera Bohunka Prusinovská int. 1612 Bystřici s přísl. svému manželu Václavu Bítovskému z Bítova.[9]) Témuž bylo panství, na němž dolováno tehdy na železnou rudu, konfiskováno a darováno Zdeňku Vojtěchovi knížeti z Lobkovic (int. 1640).[10]) R. 1620 vyplenili Bystřici polští kozáci. Zdeňkův syn Václav Eusebius kníže z Lobkovic prodal 1650 zámek a městečko Bystřici s patr., Lhotku, Chvalčov, Slavkov, Brusné, Chomýž, Jankovice, Dobrotice, Hlinsko, Bílavsko s pod., Rychlov, Blažice, Libosváry, Loukov s pod., pusté vsi Mrlínek, Pacov, Novou Ves, Jenči, Jestřebí, Lhotu a pusté hrady Obřany, Křidlo, Chlum a pusté šlechtické sídlo Chvalčov Janovi z Rotálu (ZDO I. 32 viz též u Holešova). Jan Kryštof hr. z Rotálu zřídil 1692 z panství bystřického fideikomis a odkázal je 1696 svému synovi Janu Zikmundovi sv. p. z Rotálu (mladší jeho synové byli Josef a Leopold sv. p. z Rotálu).[11]) Po smrti Jana Zikmunda 1717 dědil panství jeho syn František Antonín, jenž 1762 zanechal panství na stejné díly svým dcerám Marii Amalii provd. de Monte l'Abbate, Marii Anně provd. hr. Dietrichštejn a dětem po neb. své dceři, provd. za Fr. hr. Nadasdy, Františkovi, Tomášovi a Marii hr. Nadasdy. Při dílčích smlouvách 1763 podržela si Bystřici a Prusinovice Marie Amalie, která int. 1790 oba statky svému synovi Fr. Ant. sv. p. de Monte l'Abbate.[12]) Týž zanechal 1804 panství svému synovci Janovi Nep. hr. Wengerskému, po němž dědil 1827 Olivier sv. p. Loudon. Olivier postoupil panství 1856 Arnoštovi sv. p. Loudon (zemřel 26. května 1915), po němž dědil Arnošt Gideon sv. p. Loudon. V l. 1789—1809 byla v Bystřici keramická továrna. Privilegia bystřická potvrdila 1747 Marie Teresie (přidala týdenní trh), 1787

[1]) ZDO I. 956. [2]) Středovský, Apogr. VI. 299. [3]) ČPS XXXVII. 25, ZDO XIV. 9. [4]) ZDO XIX. 2, XXIV. 2, PO XX. 38. [5]) ZDO XXV. 30, Kopiář arch. min. vnitra č.27. f. 54 [6]) Zprávy arch. koresp. (Bystřice) Středovský, Apogr. VI. 299, ZDO XXVI. 2. [7]) Salbuch č. 286. f. 41. [8]) Salbuch č. 287. f. 231, Kameníček III. 272. [9]) ZDO XXXIII 18, Středovský, Apogr. VI. 301. ZDO XXXIII. 35. [10]) Slovák, Konf. prot., 13, ZDO XXXIX. 14. [11]) ČMMZ X. 110. [12]) ZDo IX. 1, 6, XI. 230. [13]) ZDO I. 885. [14]) ZDO II. 40, 408. [15]) ZDO VIII.

Josef II. a 1794 František II. (Zprávy arch. koresp., Bystřice.)

Pozemková reforma byla provedena 1924 (plocha 4177 ha); vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Bystřice, Nový Dvůr, Chlum a zámek s parkem v Bystřici; v záboru zůstalo lesní hospodářství, cihelna v Loukově a pily v Chvalčově a Brusném.

Bezuchov přip. se 1365.[13]) Anna a její manžel Pešek z Bělotína int. 1371 Bezuchov Přikušovi a Mikulášovi z Příkaz, z nichž poslední int. 1373 ves Jenčovi ze Správek.[14]) Díl Bezuchova int. 1412 Franěk z Morkovic Janu Čechovi z Traplic.[15]) Petr Břízek a Jan Vlásek bratří vl. z Chuchelné int. 1437 Bezuchov Janu Šišmovi.[16]) Dále Oldřich, Havel a Kunata, bratří vl. z Vrchlabí prodali 1552 Bezuchov Vilémovi z Žerotína na Dřevohosticích.[17]) V l. 1567—94 přip. se tu bratrský zbor.[18]) R. 1747 založena tu zákupní rychta (Nová sb. 699).

Bílavsko s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1784. Již r. 1364 jmenuje se tu farní kostel.[19]) Pešík z Veletin int. 1373 Bílavsko a Rychlov markr. Janovi.[20]) K r. 1447 viz u Obřan, 1555 až 1650 u Bystřice. Fara zanikla za třicetileté války, 1784 byla obnovena. R. 1747 založena tu zákupní rychta (Nová sb. 699).

Blazice s far. kostelem Nal. sv. kříže z 1788. R. 1358 koupili Blazice bratří Albert a Zdeněk z Šternberka.[21]) K r. 1397 viz u Količína. Jan z Šternberka int. 1406 ves Ješkovi z Prus a ten int. 1406 díl Blazic bratřím Martinovi a Bavorovi z Prus.[22]) Roku 1447 seděl tu Martin z Kladník,[23]) 1480 Matěj z Starého Sedla.[24]) Blažek Sovadský z Logova int. 1494 Blazice s dvorem Václavovi Mrlínskému z Špráneka a Klára z Špráneka int. 1503 totéž Mikulášovi z Hrádku.[25]) K r. 1511 viz u Libosvár. Prokop z Prusinovic int. 1536 Blazice a Libosváry s pustým Rácovem Albrechtovi z Hustopeč.[26]) K 1555—1650 viz u Bystřice. R. 1784 zřízena tu kuracie.

Brusné, přip. se 1358 (ZDO I. 577), k 1365 viz u Slavkova, 1374 u Rymic, 1365—1481 u Křídla, 1555—1650 u Bystřice p. H. R. 1747 založena zákupní rychta (Nová sb. 699).

Chvalčov, k 1447 viz u Obřan, 1555 až 1650 u Bystřice. R. 1747 založena tu zákupní rychta (Nová sb. 699).

Kladníky; markr. Jan udělil 1372 Kladníky s přísl. lénem břím Oldřichu, Damiánovi a Štěpánovi z Kladník, z nichž Oldřich seděl tu ještě 1381.[27]) Markr. Jošt int. 1406 tvrz a ves Kladníky (Kladnycz) Mysliboru Rýsovi z Kladník.[28]) Martin z Prus int. 1437 Kladníky s tvrzí Janu Bradkovi, jenž tu seděl ještě 1447.[29]) K 1447 až 52 viz u Helfštýna. Žofka z Hrušové vzala 1480 svého manžela Valentina z Leznice na Kladníky a Olbramice na spolek a sestry vl. Kateřina, Eliška a Kuna z Leznice int. 1504 Kladníky a Olbramice Hynkovi z Vidbachu.[30]) Po Hynkovi uvázal se před 1518 v Kladníky Václav Pavlovský z Vidbachu (PO X. 309). Anna z Vidbachu vzala 1519 svého manžela Jana Fichného z Pačlavic na Kladníky na spolek a 1528 int. statek Bernartovi z Žerotína na Dřevohosticích.[31]) K 1635 viz u Dřevohostic. R. 1737 založena tu zákupní rychta.[32])

Křtomil; Jeník z Dobrotic int. 1365 Křtomil Beneši Šišmovi ze Štrálku a Drslav ze Štrálku int. 1406 ves Petříkovi z Křtomile.[33]) Sirotci po Benešovi z Křtomile int. 1498 Křtomil(!) s tvrzkou, půl Lipové a půl pustiny Karlovské Artlebovi z Víckova, který int. 1500 ves s přísl. Bernartovi a Václavovi bratřím vl. z Žerotína k Dřevohosticům.[34]) K 1635 viz u Dřevohostic. R. 1737 založena tu zákupní rychta.

Lhota Chvalčova, k 1368—1650 viz u Bystřice; Boček z Kunštátu int. 1369 Lhotu u Chvalčova Heraltovi z Bučovic (ZDO V. 261).

215. [16]) ZDO X. 49. [17]) PO XXI. 211, ZDO XXV. 85. [18]) PA X. 49. [19]) CDM XV. 95. [20]) ZDO II. 203. [21]) ZDO I. 568. [22]) ZDO VII. 169, 177. [23]) P III. 673. [24]) P VI. 30. [25]) ZDO XV. 3. [26]) ZDO XXIV. 5. [27]) CDM X. 161, XV. 218. [28]) ZDO VII. 2. [29]) ZDO X. 312. P III. 662. [30]) ZDO XII. 12, XVI. 28. [31]) ZDO XVIII. 10. [32]) Nová sb. 699. [33]) ZDO I. 871, VII. 274. [34]) ZDO XVI. 11, 15. [35]) ZDO I. 205, 1140, III. 212. [36]) P I. 176. [37]) P III. 541. [38])

Lhota Radkova, přip. se 1397 (ZDO VI. 640).

Libosváry; 1351 držel Libosváry Jaroš z Drahotuš, jenž je 1368 int. Petru Žampachovi a posléze Kunik z Drahotuš int. 1376 ves Pešíkovi ze Zlámaného.[35]) R. 1406 jmenuje se Petr z Libosvár, syn Jezdoně z Libosvár,[36]) 1446 seděl tu Jan z Opatovic,[37]) 1480—84 Matěj z Starého Sedla,[38]) 1490 Lukáš z Starého Sedla, jemuž teprve 1495 Zdeněk z Kokor tvrz a ves Libosváry intabuloval.[39]) Statek neb. Lukáše byl 1510 int. Mikuláši Tarantovi z Hrádku na Sovadině, jenž 1511 int. Libosváry, Blazice a Rácov Jetřichovi z Prusinovic.[40]) K r. 1536 viz u Blazic, 1555—1650 u Bystřice.

Lipová, k 1373 viz u Radkova, 1447 až 80 u Dřevohostic. Král Matyáš int. 1490 Lipovou Benešovi z Křtomile.[41]) K 1498 viz u Křtomile, 1635 u Dřevohostic. R. 1747 založena tu zákupní rychta.

Líšná, přip. se 1366,[42]) k 1381 viz u Bořenovic. V pol. 15. st. držel statek Vaněk z Prus, po jehož smrti byla ves 1481 int. Ctiborovi z Tučína.[43]) Po smrti Ctibora spadla ves na krále Matyáše, který dal 1482 ves Leščnu(!) a úrok na Tučapech a Přezdraticích(!) Zdeňkovi z Lichtenburka.[44]) K 1493 viz u Tučap. Albrecht z Šternberka int. 1493 ves Leščnu(!) Václavovi Skrbenskému z Doloplaz, který ji 1504 vložil Jetřichovi z Prusinovic na Podštátě.[45]) R. 1539 seděl zde Prokop Podštatský z Prusinovic, jehož manželkou byla Kateřina Kropáčka z Nevědomí a který int. 1550 Leščnou(!) Přemkovi z Víckova.[46]) K 1650 viz u Prusinovic. R. 1770 založena tu dědičná rychta.[47])

Loukov s far. kostelem sv. Václava. Ves přip. se 1348,[48]) k 1368 až 1550 viz u Bystřice, 1373—1447 u Obřan. Fara zanikla tu za války třicetileté, 1755 zřízena lokalie, 1784 kuracie, 1843 fara. R. 1747 založena tu dědičná rychta.[49]) V 1. pol. 19. st. byla tu továrna na majoliku.

Mrlínek, dř. Mrlín, přip. se 1348.[50]) Mikuláš z Malenovic int. 1365 Mrlín, díl Loukova a Novou Ves Bočkovi z Kunštátu (ZDO I. 932). K 1373—1444 viz u Obřan. R. 1447 seděl tu Urban z Mrlína,[51]) 1480—81 Augustin z Špránku,[52]) 1506 Jan Obešlík z Lipultovic a 1507 Václav Obešlík, který 1520 int. tvrz a ves Mrlín Jeronýmu z Baště.[53]) K 1552 viz u Šišmy (pustý), 1555—1650 u Bystřice. R. 1747 založena tu zákupní rychta.[54])

Oprostovice. R. 1368 psal se Jezdoň z Oprostovic.[55]) Beneš z Laškova int. 1437 Oprostovice Janu Lapkovi z St. Jičína, který 1437 int. ves Petrovi ze Symře.[56]) Vok ze Sovince a Proček z Vyškovic prodali (int. 1466) Oprostovice s tvrzištěm Artlebovi z Medařic, který tu seděl již 1460.[57]) R. 1480 držela statek Eliška z Lipové a Veletin.[58]) Mikuláš z Bělic int. 1493 Oprostovice Vlačkovi z Petropimě a ten opět Valentinovi z Leznice, načež Kateřina a Johanka sestry vl. z Leznice int. 1517 Oprostovice Václavovi Pavlovskému z Vidbachu.[59]) Dále seděl tu Václav Kokorský z Kokor, jehož manželkou byla 1574 Kateřina Minčovna ze Zárušic.[60]) Po smrti Václavově mezi 1574—76 uvázal se v Oprostovice Václav Mol z Modřelic, ale před 1587 nabyl soudní při Oprostovic na Molovi Bartoloměj Vanecký z Jemničky, jenž 1587 odkázal ves Karlu ml. z Žerotína a jeho bratru Janu Divišovi z Žerotína.[61]) R. 1747 založena tu zákupní rychta.[62])

Prusinovice s far. kostelem sv. Kateřiny (loď z 1601, presbyteř novější). R. 1349 přip. se Sezima z Prusinovic,[63]) 1355—65 drželi Prusinovice a Jaroslavice Jetřich a Mladota bratří z Prusinovic, z nichž Jetřich prodal 1386 díl Prusinovic s patr., Kolkova a Lhoty Tasovi z Prusinovic, který tu seděl ještě 1418, sloučil téměř celou ves v svých rukou a zanechal syny

P VI. 30, Stav. arch. 434. [39]) Stav. arch. 570, ZDO XV. 6. [40]) ZDO XVII. 9, 13. [41]) ZDO XIII. 9. [42]) ZDO I. 971. [43]) ZDO XII. 30. [44]) ZDO XIV. 4. [45]) ZDO XVI. 28. [46]) ZDO XXV. 8, 72. [47]) Nová sb. 699. [48]) ZDO I. 24. [49]) Nová sb. 699. [50]) ZDO I. 24. [51]) P III. 673. [52]) P VI. 151, Stav. arch. 428. [53]) PO VIII. 22, 68, ZDO XVIII. 14. [54]) Nová sb. 699. [55]) ZDO I. 995. [56]) ZDO X. 325. 684. [57]) ZDO XI. 2, 78, P IV. 327. [58]) ZDO XII. 4. [59]) ZDO XIV. 18, XVIII. 6. [60]) PO XXVIII. 59, XXX. 124. Kopiář arch. min. vnitra č. 89. f. 11. [61]) ZDO XXX. 33. [62]) Nová sb. 699. [63]) ZDO I. 127. [64])

Jana, Hynka, Mladotu, Prokopa, Vincence, Mikuláše a Jakuba Podstatské z Prusinovic.[64]) Z těchto Prokop int. 1464 Prusinovice s tvrzí, patr. a pusté vsi Jaroslavice, Kolkov a Lhotu Artlebovi a Filipovi bratřím z Víckova a jejich matce Kateřině z Žerotína, která 1499 pustila Pacetluckým pustinu Lhotsko.[65]) Artleb Prusinovský z Víckova (manželka jeho 1481 Kateřina ze Zástřizl) zemřel 1517 (náhrobek v Prusinovicích) a zanechal syny Viléma, Přemka, Albrechta, Mikuláše, Znatu, Filipa a Onše Prusinovské z Víckova, kteří drželi pak statek v nedílu.[66]) Z těchto Vilém (manželkou jeho byla 1504 Alena z Lilče) již 1522 se oddělil a Znata z Víckova int. 1523 díl tvrze v Prusinovicích Přemkovi z Víckova, jehož manželkou byla 1523 Dorota ze Lhoty (zemřela 1524, náhrobek v Prusinovicích), 1527 Kateřina z Lomnice a 1533 Bohunka z Lichtenburka.[67]) Přemek zemřel 1561 (náhrobek v Prusinovicích) a zanechal syna Jana Viléma Prusinovského z Víckova, jenž zemřel 1583 (manželky jeho byly postupně Anna Černohorská z Boskovic (zemřela 1571, náhrobek v Prusinovicích), 1575 Barbora z Fulštejna a 1582 Eva Rotnberková z Ketře),[68]) pohřben byl v Prusinovicích.

Po smrti Jana Viléma drželi statek prusinovský jeho synové Jan Přemek (zemřel 1590), Artleb (zemřel 1608, náhrobek v Prusinovicích), manželkou jeho byla nejprve Anna Sedlnická z Choltic (zemřela 1587, náhrobek v Prusinovicích), pak Šťastná Pražmová z Bílkova (zemřela 1598, náhrobek v Prusinovicích) a posléze Lukrecie Nekešová z Landeka a Vilém (zemřel 1616, manželkou jeho byla Kateřina Morkovská z Zástřizl), jenž dal 1610 Prusinovicům odúmrt.[69]) V letech 1576—98 přip. se tu bratrský zbor, který spravoval 1594 Eliáš Joram.[70]) Vilémova dcera Bohunka byla provdána za Václava Bítovského z Bítova, jemuž byly Prusinovice pro účast v povstání konfiskovány, odhadnuty na 36.000 tolarů a darovány císařem Zdeňkovi knížeti z Lobkovic.[71]) R. 1629 sepsán byl urbář statku prusinovského. Václav Euseb kníže z Lobkovic int. 1651 Janovi hr. z Rotálu zámeček a ves Prusinovice s patr., Kostelec s patr., Roštění, Bořenovice a Líšnou.[72]) Dále viz u Bystřice p. H. — Fara v Prusinovicích zanikla za třicetileté války, 1755 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1843 fara. Dědičná rychta přip. se tu 1772. R. 1789 zřízen reformovaný zbor.

Radkovy přip. se 1358,[73]) k 1371 viz u Bořenovic. Zdeněk a Jan bratří z Šternberka int. 1373 Radkovy a díl Lipové Ctiborovi z Cimburka.[74]) Artleb z Drahotuš int. 1437 tvrz v Radkových Kunce z Víckova.[75]) K 1480 viz u Dřevohostic. R. 1747 založena tu dědičná rychta.[76])

Rusava, původně Rotálovice, s far. kostelem Nal. sv. kříže z 1779. Založena v 2. pol. 17. st. R. 1777 založena zde kuracie, 1861 fara.

Rychlov; Dalibor z Rychlova int. 1359 ves Mikulášovi z Příkaz, jenž 1360 int. ves (Richlaw) Dětřichovi z Nítkovic a ten opět 1365 Ješkovi, Pešíkovi, Mikšíkovi a Závišovi bratřím z Veletin.[77]) K 1373 viz u Bílavska, 1447 u Obřan, 1555—1650 u Bystřice. R. 1747 založena tu dědičná rychta.[78])

Slavkov pod Hostýnem; r. 1349 psal se Oneš Trdlo ze Slavkova, jenž 1365 int. tvrz a ves Slavkov Bočkovi z Kunštátu.[79]) K 1373—1447 viz u Obřan, 1555—1650 u Bystřice.

Sovadina; 1480 seděl tu Vaněk z Logova.[80]) Jan z Lipého postoupil 1519 (int. 1521) tvrz a ves Sovadinu Janovi z Pernštejna, jenž int. 1521 toto zboží Přemkovi z Víckova.[81]) Přemek int. 1524 tvrz a ves Sovadinu Bernartovi z Žerotína.[82]) K 1635 viz

ZDO I. 868, IV. 404, 795, CDM XV. 95, Lechner II. 71, P II. 565. [65]) ZDO XI. 167, ZDO XII. 20, LSA 250, Houdek, Náhrobky Prusinovských, 17. [66]) ZDO XII. 20, Houdek, l. c., 17. [67]) ZDO XVI. 30, XIX. 7, 9, 32, XXXIII. 16. [68]) Salbuch č. 285. f. 177, Houdek, l. c. 25, 15, Salbuch č. 287. f. 241 [69]) ZDO XXV. 130, XXIX. 42, 56, 201, XXXIII. 11, LSA 253, Houdek, l. c. 6, 21. [70]) Jireček, Ruk., 323. [71]) Slovák, Konf. prot., 13, ZDO XXXIX. 14. [72]) ZDO I. 32. [73]) ZDO I. 535. [74]) ZDO II. 355. [75]) ZDO X. 119. [76]) Nová sb. 699. [77]) ZDO I. 634, 763, 404. [78]) Nová sb. 699. [79]) ZDO I. 122, 929. [80]) P V. 3. [81]) AC XX. 302, ZDO XIX. 1. [82]) ZDO XX. 1. [83]) PO VIII. 73.

u Dřevohostic. R. 1508 držel tu dvůr Mikuláš Tarant z Hrádku.[83]) R. 1747 byla tu vysazena zákupní rychta.[84])

Šišma; 1348 drželi Šišmu a Hradčany bratří Beneš a Dobeš z Šišmy, 1374 seděl zde Lovek z Šišmy.[85]) Jan Diva z Šišmy int. 1437 Šišmu s tvrzí Artlebu Klepařovi z Medařic, jenž 1466 vložil zboží Prokopovi z Prusinovic.[86]) Prokop int. 1466 tvrz a ves Šišmu Janovi z Ludanic a Jindřichu Mojkovi z Vidbachu, kteří int. statek ihned Matějovi z Rozstání.[87]) Po smrti Matějově byla ves 1481 int. Václavu Sulovskému z Třebule, Jan Sulovský z Třebule int. 1498 Šišmu s tvrzí Janovi z Kozojed a Mikuláš z Kozojed int. 1503 totéž Albrechtovi z Baště, který tu seděl ještě 1516.[88]) Johanka, Eliška, Kateřina a Ažběta sestry vl. z Baště int. 1522 tvrz a ves Šišmu a tvrz a ves Hradčany, Nahošovice, Žákovice, pustou Houserovu Lhotu, mlýn v Měsíční Lhotě a pusté Hrušice Jeronýmovi Barskému z Baště.[89]) Dále seděl tu 1551 Burian Barský, jenž 1558 int. tvrz a ves Šišmu, Hradčany, Nahošovice, Žákovice, Mrlínek a pusté vsi Hrušice a Lhotsko Vilémovi z Žerotína, jehož manželkou byla Ludmila z Lipého.[90]) R. 1747 založena tu dědičná rychta.[91])

Žákovice; Unka z Majetína int. 1376 Žákovice Baršíkovi z Čihovic, který je int. 1377 Zdeňkovi Lukovskému z Šternberka, jenž opět 1385 postoupil půl vsi svému bratru Ješkovi z Šternberka.[92]) Marketa z Žákovic int. 1464 Žákovice Janu Dunovi z Žákovic, jenž 1466 int. Žákovice Prokopovi z Prusinovic.[93]) Václav z Prusinovic int. 1482 Janovi Všekecovi z Rýznburka.[94]) Král Matyáš dal r. 1489 (int. 1493) Žákovice Janovi Žopskému z Žop, jenž 1500 int. ves Albrechtovi Barskému z Baště.[95]) K 1522 viz u Šišmy. R. 1545 seděl tu Jan ml. Barský z Baště, jehož manželkou byla Eliška z Žerotína.[96]) K 1558 viz u Šišmy, 1635 u Dřevohostic. R. 1747 byla tu založena dědičná rychta.[97])

Na vrchu Hostýně byl již v pol. 17. st. kostelík P. Marie, který 1769 vyhořel. Kostel stal se oblíbeným poutním místem.

Na panství zanikly vsi:

Bezměrov, přip. se 1466 (ZDO XI. 243).

Hroznov stával u Hlinska, kde jest trať Hroznova; Vilém z Pernštejna prodal 1492 pustý Hroznov Artlebovi a Filipovi z Víckova.[98])

Jaroslavice zanikly mezi Hrádkem a Lipinami, kde jest trať Jaroslavsko, k 1364—1464 viz u Prusinovic.

Jenč, k 1373 viz u Obřan, 1555 až 1560 viz u Bystřice.

Jestřebí, k 1373 viz u Obřan, k 1555—1650 viz u Bystřice.

Karlov, Karlovsko, k 1498 viz u Křtomile.

Kolkov, zanikl mezi Kozrálem a Lipovou, 1464 viz u Likosvár Kozrál zanikl mezi Prusinovicemi a Líšnou, kde jest trať Kozrálska a Kozrálský potok, k 1381 viz u Bořenovic. Lacek z Šternberka int. 1448 pusté Kozraly(!) Mechovi z Kostelce.[99]) K 1480 viz u Kostelce.

Lhota zanikla mezi Pacetlukami a Kozrálem, přip. se 1368, 1555—1650 viz u Bystřice.

Lhota Mladá, k 1373—1447 viz u Obřan.

Lhota Stará, k 1373 u Obřan.

Lhota Vysoká, k 1373 viz u Obřan.

Lhota Houserova; 1413 jmenuje se Jan Hroznovec z Houserovy Lhoty (P II. 415), k 1522—58 viz u Šišmy.

Rácov (přip. se 1417, ZDO IX. 90), držel 1460—66 (již pustý) Vaněk z Rácova, před 1490 Zdeněk z Kokor a 1490 bratří Matěj a Martin Rácovští.[100]) Jan z Rácova int. 1505 pustý Rácov Mikulášovi z Hrádku.[1]) K 1511 viz u Libosvár, 1536 u Blazic. Před 1550 držel pustinu Jiřík Košíř z Rácova.[2]) K 1650 viz u Bystřice, k 1365 viz u Mrlínku.

[84]) Nová sb. 699. [85]) ZDO I. 44, P I. 30. [86]) ZDO X. 139, XI. 308. [87]) ZDO XI. 320, 322. [88]) ZDO XII. 23, XVI. 10, 27, AC 547. [89]) ZDO XIX. 9. [90]) Salbuch č. 285., f. 208. ZDO XXVII. 4. [91]) Nová sb. 699. [92]) ZDO III. 249, 350, IV. 589. [93]) ZDO XI. 96, 323. [94]) ZDO XII. 33. [95]) ZDO XIV. 25, XVI. 16. [96]) ZDO XXV. 37. [97]) Nová sb. 699. [98]) AČ VI. 417 [99]) ZDO X. 791. [100]) P IV. 322, 514, ZDO XIII. 8, P VI. 231.

Újezd, k 1555 viz u Bystřice.

Nová Ves, k 1447 u Obřan, 1555 až 1650 u Bystřice.

U Bílavska stával hrad Chlum, k 1555—1650 viz u Bystřice.

Hrad Obřany 5 km východně od Bystřice. Boček z Kunštátu int. 1373 markr. Janovi hrad Obřany, městečko Bystřici, Dobrotice, Jeníkovice, Slavkov, Horní Mrlín, díl Loukova, Lhotu a pusté vsi Jestřebí, Vysokou Lhotu, Starou Lhotu a Jenče.[4]) Později držel zboží zástavou Václav Ples ze Sloupna a král Václav zapsal 1415 Obřany s přísl. a městečko Bystřici Milotovi z Tvorkova, jenž zboží podržel jako alod.[5]) Milota int. 1447 zbořený hrad Obřany, městečko Bystřici s tvrzí, Loukov, Mrlín, Novou Ves, Chvaličov, Lhotku, Slavkov, Bílavsko, Rychlov, Hlinsko, Dobrotice a Jeníkovice Vokovi z Sovince, který ihned toto zboží int. Janu ml. Zubovi z Moravan.[6]) Smil z Landštejna vložil 1466 zboží obřanské Matoušovi z Šternberka a ten ihned opět Jiřímu z Landštejna.[7]) Jiříkova dcera Alžběta z Landštejna int. 1493 obřanské zboží: tvrz a městečko Bystřici, Loukov, Dobrotice, Jeníkov, Bílavsko, Slavkov, Lhotu, Chvaličov, Hlinsko, Rychlov, Novou Ves, Horní Mrlín, Jestřebí, Lhotu, Vysokou Lhotu, Starou Lhotu, Mladou Lhotu, Jenče s Královem a Bezměrovem Ctiboru Tovačovskému z Cimburka, jenž 1493 int. totéž Benešovi a Albrechtovi Hustopečským z Hustopeč.[8])

U Prusinovic stával hrad Kasařov (Kvasnička, Holešovský okres, 315), přip. se 1522.

Literatura: E. Peck, Okresní hejtmanství holešovské, Holešov 1892; J. Šobr, Robota na panství bystřickém 1775, Záhorská kronika XV; J. Lužný, Urbář panství prusinovského z r. 1629, SA IV; Fr. Táborský, Rusava, Olomouc 1928; Aug. Neumann, K sporu o Hostýn, Hlídka L. (srovnej J. Šebánek v ČMM LIX. 392 a n.).

KELECKÉ PANSTVÍ.

Kelč, poddanské město s zámkem, jehož jádro bylo vystavěno biskupem Stanislavem Pavlovským, děkanským kostelem sv. Petra a Pavla z 18. st. a fil. kostelíkem sv. Kateřiny. Ve falsu z 14. st. k 1201 pro klášter hradišťský jmenuje se na hranicích obvodu hranického místo Kelč (Kelecz),[1]) dále přip. se tu 1247 kostel sv. Petra a 1282 biskupský hrad před Kelčí.[2]) K r. 1270 viz u Komárovic. V 14. st. byl hrad kelecký středem manského biskupského obvodu a někteří manové drželi i léna v Kelči: 1251 Gebhart (de Gels), 1275 Martin (Kelcz), 1299 Mikuláš (Gelss), 1307 Konrád, 1356—59 Ctibor z Kelče a 1372 Bedřich z Staré Kelče (léna byla vesměs před Kelčí, která jmenuje se 1377 městem.)[3]) Biskup Mikuláš osvobodil 1389 Kelč od odúmrtí,[4]) biskup Jan zastavil 1400 Kelč Heršovi Smetanovi z Záhlinic a biskup Lacek 1406 Jindřichovi z Bystřice.[5])

R. 1429 náleželo k farnosti kelecké: městečko Kelč s předměstím a sedmi dvory, Těšice, Malhotice, Ústí, Skalice, Kamenec, Zámrsk, Nemetice, Kladeruby, Milotice, Komárovice, Choryně, Choryňka (jinak Jarcova Lhota), Bránky, Hořecko (tato ves náležela faře kelecké), Pánkov (dříve náležel faře kelecké), Stanišov, Kunovice, Hradní Lhota (dříve Šaumburk), Bílá Ves, Babice a Všechovice.[6]) Z lén kelecký jmenuje se 1435 léno 4 lány v Starém Městě před Kelčí, dvůr Krhovský, jejž držel 1460 Pa-

[1]) ZDO XVI. 33. [2]) ZDO XXII. 77. [4]) ZDO II. 307. [5]) Sedláček, Zbytky reg., 706. [6]) ZDO X. 639, 640. [7]) ZDO XI. 243, 244. [8]) ZDO XIV. 13, 19.
[1]) Friedrich II. 352. [2]) CDM IIII. 100, IV. 203. [3]) CDM IV. 106, V. 112, VI. 9, Lechner II. 12, 21, 51, Lechner I. 7, CDM XV. 174. [4]) CDM XI. 583. [5]) CDM XIII. 37, 425. [6]) ČMM 1912 398. [7]) Lechner I. 55, 57, 73. [8]) AA K

vel z Hrádku, dvůr Črtovský, který držel 1460 Hereš z Příluk, a 1447 dvůr Kruhukova, vesměs před Kelčí.[7])

Biskup Pavel zastavil 1437 Kelč a hrad Šaumburk Zikmundovi a jeho synu Mikulášovi z Bítova a Hanušovi z Liptejna v 650 hř. a Jan a Zikmund z Bítova po smrti svého otce Zikmunda z Bítova postoupili 1451 zástavu Janovi z Cimburka.[8]) Již 1455 biskup Bohuš zastavil městečko Kelč a hrad Šaumburk (zbořený) v 1500 zl. uh. Janovi a Benešovi bratřím z Heršpic,[9]) pak 1460—65 držel zástavu Hynek ze Zvole[10]) a pak Jiřík z Landštejna postoupil Kelč s tvrzí králi Matyášovi.

Král Matyáš zapsal nejprve zástavu Kelče v 300 zl. uh. Ladislavu Bělíkovi z Kornic a pak 1468 v 2000 zl. uh. Dobšovi z Boskovic.[11]) Biskup Tas osvobodil 1481 Kelč od dávek a robot, neboť město bylo za válek zničeno požárem.[12]) Vladislav II. dal 1493 na prosbu Dobše z Boskovic Kelči dva jarmarky a současně témuž potvrdil držení Kelče.[13]) R. 1507 držel zástavu Ladislav z Boskovic.[14]) Biskup Stanislav koupil 1512 lenní dvory před Kelčí od Marty z Miličína[15]) a biskup Marek 1555 osvobodil Kelecké od robot a postoupil městu svůj pivovar v Kelči.[16]) R. 1580 koupilo město mlýn.[17])

Tehdy bylo již město nekatolické a bouřilo se 1559 proti katolickému faráři; také 1589 vzbouřili se poddaní z panství keleckého, ale vzpoura byla násilně potlačena.[18]) Biskup Stanislav Pavlovský osvobodil 1580 od robot, jež proměnil v plat, město Kelč, Kunovice, Polici, Podhradní Lhotu, Kladeruby a Záhumní Lhotu.[19]) R. 1613 fara byla katolická (náležel sem i fil. kostel v Špičkách).[20]) R. 1622 vypálili město a zpustošili panství Valaši, 1646 učinili tak Švédové (zámek se tehdy ubránil). R. 1732 potvrdil privilegia Kelče Karel VI.[21]) R. 1742 město i s zámkem vyhořelo. R. 1747 potvrdila privilegia města Marie Teresie a biskup Troyer. R. 1792 František II. dal Kelči týdenní trh (Zprávy arch. koresp., Kelč). R. 1759 narodil se v Kelči národní buditel Tomáš Fryčaj.

Za pozemkové reformy 1923—24 (vlastník: arcibiskupství olomoucké, plocha 5983 ha) utvořen zbytkový statek Všechovice, v záboru zůstaly zbytkové statky Kamenec a lesní hospodářství a zcela rozděleny byly dvory: Kelč, Provodovice, Rouské a Skalička.

Babice, k 1270 viz u Komárovic. R. 1320 bylo léno babické (Wabicz) počítáno k obvodu keleckému.[22]) Léno drželi 1363 Zdeněk a Lutek z Domaželic[23]) (k 1408—1596 viz též u Malhotic, 1429 u Kelče), 1437 přijal léno na Babice Zikmund z Bítova.[24]) Václav z Doloplaz prodal 1452 léno Babice za 214 zl. uh. Jindřichovi z Špiček, který 1465 prodal ves za 300 zl. uh. Bedřichovi z Vranovic.[25]) R. 1547 přijal léno na Babice Dalibor Obešlík z Lipultovic, který 1559 prodal léno svému bratru Lipoltovi Obešlíkovi.[26]) Jiří Bernart Obešlík prodal 1602 Babice za 3400 zl. mor. Jindřichu Opršalovi z Jetřichovic, jenž již 1611 prodal léno za 4400 zl. mor. Mikulášovi Vrochyni z Reptu.[27]) Statek po neb. Mikulášovi byl 1613 pro dluhy prodán opět Jindřichu Opršalovi z Jetřichovic, jemuž bylo panství konfiskováno; 1625 bylo léno uděleno Bohunce Kravařce z Šlevic, ale po 1640 byla ves připojena k panství keleckému.[28])

Kladeruby byly již 1389 lénem biskupským v obvodu keleckém, jež 1413—45 držel Čeněk z Kladerub.[29]) R. 1476 přijal léno na tvrz a ves Kladeruby, Nemetice a Komárovice Jaroš z Kladerub,[30]) 1484—1508 seděl tu Jaroš z Svrčova,[31]) Jarošův syn

I. a 8, L I. a 7. [9]) AA L I. a 8. [10]) P IV. 380, Lechner I. 137. [11]) AA L I. a 9, Šembera, Páni z Boskovic, 196. [12]) AA L I. b 1. [13]) LSA 567, AA L I. b 1. [14]) PO VIII. 60. [15]) Ruk. sb. III. 13 b 4 č. 2916. [16]) Zprávy arch. koresp. (Kelč). AA L I. b 2. [17]) AA L I. b 2. [18]) Kameníček III. 350, ČMM 1903 91. [19]) Kop. C 66, LSA 434. [20]) ČMM 1903 300. [21]) Bočkova sb. 8601. [22]) Lechner I. 7. [23]) Lechner II. 32. [24]) Lechner I. 44. [25]) Parsch, 236. [26]) DM V. 32, 67. [27]) DMb I. 19, III. 12, DM XXIII. 217, AA L I. b 6. [28]) DMb II. 16, V. 13. [29]) Lechner I. 14, 31, 101. [30]) DM IV. 28. [31]) Stav.

Jan Kladerubský z Svrčova prodal 1521 léno díl Kladerub, Komárovice a Nemetice svému bratru Alšovi z Svrčova.[32]) R. 1528 seděli na Kladerubech bratří Aleš a Mikuláš z Svrčova[33]) a 1540 Jan st. Obešlík z Lipultovic prodal léno na tvrz a ves Kladeruby a Komárovice Vilémovi z Žerotína.[34]) K 1429 a 1580 viz u Kelče, 1540 u Kunovic, 1542 u Kunčic, 1565 až 1602 u Špiček, 1618 u Komárna. Kolem 1640 byla ves připojena k panství keleckému.

Komárovice; biskup Bruno dal 1270 lénem Kateřině, vdově po manu Albertovi, Komárovice, novou ves Bránky (Branech), Babice, Tučapy (Tutspech), Pacetluky (Paczotluch) a zboží u Kelče (Gelcz).[35]) R. 1380 jmenuje se man Jarník z Komárovic a posléze Víchek z Komárovic postoupil 1392 léno Komárovice Jindřichovi z Bělé a Arnoltovic.[36]) K 1429 viz u Kelče, 1476—1540 u Kladerub, 1542 u Kunčic, 1565—1602 u Špiček.

Komárno; Komárno (Chomarne) bylo již na poč. 14. st. biskupským lénem, 1355 jmenuje se man Stach z Komárna.[37]) Později držel léno Jindřich z Arnoltovic, jenž 1391 prodal ves Heršíkovi.[38]) R. 1411 držel léno Jindřich z Šaumburku[39]) (1464—1532 u Všechovic), 1574 přijal léno na Komárno Záviše Kunčický z Kunčic, jenž 1589 prodal ves za 2250 zl. mor. biskupu Stanislavovi ke Kelči.[40]) Kardinál Dietrichštejn dal 1618 odúmrt Komárnu, Kladerubům, Kunovicům, Podhradní Lhotě, Osíčku a Záhumní Lhotě.[41])

Kunčice; r. 1389 držel léno Kunčice v obvodu keleckém Oneš z Kunčic,[42]) 1405 Hanuš z Kunčic, 1437 půl vsi Jan z Kunčic, který 1447 postoupil svůj díl biskupovi, a 1443—50 seděl na polovině Kunčic Jindřich z Kunčic.[43]) K 1461—1602 viz u Špiček.

Kunovice; alexandrijský patriarcha Václav dal 1415 rychtu v Kunovicích Mikšíkovi z Kunovic.[44]) K 1429—1580 viz u Kelče. Biskup Stanislav upravil 1540 roboty Kunovicům, Polici, Záhumní Lhotě a Kladerubům.[45]) K 1618 viz u Komárna.

Podhradní Lhota s far. kostelem Nar. P. Marie z 1717; k 1429—1580 viz u Kelče, 1618 u Komárna. R. 1726 založena tu fara. R. 1653 přip. se tu zákupní rychta (Nová sb. 699).

Lhotka, asi totožná s Lhotou Záhumení, k 1540 viz u Kunovic, 1580 u Kelče a 1618 u Komárna.

Němětice, k 1131 viz u Kroměříže. Biskup Hynek dal 1328 Němětice lénem Vlčkovi z Donky.[46]) R. 1389 bylo léno počítáno k obvodu keleckému a 1408 držel je Václav z Němětic.[47]) K 1429 viz u Kelče, 1476—1521 u Kladerub. Aleš z Svrčovic postoupil 1524 Němětice svému bratru Mikuláši ze Svrčova, jenž 1542 prodal Němětice biskupu Janovi za 800 kop č.[48]) K 1542 viz u Kunčic, 1602 u Špiček. R. 1623 byla ves připojena k panství keleckému.

Osíčko, původně Nový Osek; Zdeněk z Domaželic prodal 1360 ves Nový Osek u hradu Šaumburku kapitule olomoucké.[49]) K 1618 viz u Komárna.

Police náležela biskupu již 1383, kdy byla tu zákupní rychta.[50]) K 1540 viz u Kunovic, 1580 u Kelče.

Posvátno náleželo 1588, kdy biskup Stanislav potvrdil této vsi privilegia, faře kelecké.[51])

Rajnochovice, pasekářská osada, založená 1721 báčou Rajnochem. Roku 1810 zřízena tu keramická továrna.

Rouské, původně Ruské. Léno Ruské jmenuje se již 1320 v obvodu keleckém;[52]) 1359 psal se Tas, 1377 až 90 Lucek a 1438—44 Bedříšek z Ruského.[53]) R. 1448 seděl tu Jan Všekec z Poluvsi a Rýznburka, jenž 1465 prodal Rouské Augustinovi z Ejvaně, který tu seděl ještě 1476.[54]) V letech 1516—26 držel Rouské Jan Obešlík z Lipultovic,[55]) 1547 přijal léno na tvrz

arch. 533, AČ VI. 518, PO VIII. 52, 110. [32]) DM V. 3. [33]) DM VI. 91. [34]) DM V. 17. [35]) CDM IV. 36. [36]) Lechner II. 87, 184. [37]) Lechner I. 7, II. 10. [38]) Lechner II. 169. [39]) Lechner II. 290. [40]) DM XV. 88, AA L I. b 5. [41]) AA L I. a 15. [42]) Lechner I. 14. [43]) Lechner I. 23, 42, 62, AČ VI. 501, Lechner I. 57. [44]) Kop. G 33. [45]) AA L I. a 13. [46]) CDM VI. 369. [47]) Lechner I. 25. [48]) DM V. 6, Kop. M 62. [49]) CDM VIII. 158. [50]) CDM XV. 231. [51]) LSA 533, AA L I. b 4. [52]) Lechner I. 7. [53]) Lechner II. 21, CDM XV. 174, 307, Lechner I. 100, 46. [54]) Lechner I. 61, 103, 84, 117. [55]) PO X. 88,

a ves Rouské Lipult Obešlík a 1554 Oneš ze Zástřizl, jenž 1555 postoupil léno Petrovi Šmerhovskému z Lidkovic, který tu seděl ještě 1560.[56]) Roku 1580 přijali léno na tvrz a ves Rouské Jan, Oldřich a Matyáš Šmerhovští, z nichž Jan seděl tu ještě 1619.[57]) Kolem 1636 seděl tu Jindřich Rotnberk z Ketře, po jehož smrti 1653 bylo Rouské připojeno k panství keleckému.

Splavsko, něm. Flössdorf, založeno 1788 na místě parcelovaného panského dvora u Komárna.

Špičky, něm. Speitsch, s far. kostelem sv. Šimona a Judy. K 1169 viz u Rajhradu. Ve falsu z 14. st. k 1201 jmenuje se les Špičky (Spiczki lez) a potok téhož jména v újezdu hranickém.[58]) Biskup Bruno dal 1270 Špičky lénem Eberhartovi, jenž se i 1275 po Špičkách psal.[59]) R. 1354 psal se man Ješek a 1437 Jindřich z Špiček,[60]) 1441 seděl tu Pelhřim z Čižova,[61]) 1443 Jan z Špiček,[62]) 1460 až 1500 Bedřich z Krumsína, jenž držel Špičky, Zámrsky a pul Kunčic.[63]) Biskup Stanislav odňal 1531 témuž pro neplnění manských povinností Špičky, Zámrsky a Kunčice a dal je lénem Přemkovi z Víckova a Janovi z Doubravky.[64]) R. 1542 přijal léno na Špičky, Kunčice, Kamenec, obojí Těšice, Zámrsky, Kladeruby, Komárovice a Němetice Vilém z Žerotína a 1542 Karel z Žerotína, který seděl tu ještě 1565.[65]) R. 1602 držel k Hustopečím léna Špičky, Němetice, Kunčice, D. a H. Těšice, Zámrsky, půl Kladerub, Komárovice, díl Kelče a dvur Kamenec Viktorin z Žerotína, který 1608 odkázal toto zboží svým dcerám Johance, Emilii a Anně Marii z Žerotína.[66]) Z těchto Emilie, provdaná z Valdštejna, prodala 1617 tyto manské vsi za 40.000 zl. Frydrychu Vilémovi z Žerotína.[67]) Kolem r. 1640 náležely tyto vsi již k panství keleckému. Fara v Špičkách byla již v 16. st., zanikla za třicetileté války a 1771 byla obnovena.

Dolní a Horní Těšice, k 1131 viz u Kroměříže. R. 1389 byly Velké i Malé Těšice biskupským lénem v obvodu keleckém.[68]) K 1408 viz u Malhotic, 1429 u Kelče. V l. 1437—47 seděl tu Albert Tamfald,[69]) 1476—84 Václav z Tamfaldu,[70]) 1507—14 Hynek z Kunčic[71]) a posléze Heralt Kuna z Kunštátu, po jehož smrti spadly obojí Těšice na biskupa Stanislava, který je udělil 1527 v léno Janovi z Doubravky.[72]) K 1542—1602 viz u Špiček.

Vrchovec, něm. Hohendorf, založen 1788.

Zámrsky, k 1131 viz u Kroměříže. Biskup Hynek udělil 1328 Zámrsky lénem Vilémovi z Donky.[73]) R. 1389 bylo léno počítáno k obvodu keleckému[74]) (k 1429 viz u Kelče); 1420 seděl tu Aleš ze Zámrsk.[75]) Biskup Tas dal 1461 Zámrsky lénem Bedřichovi z Krumsína na Špičkách.[76]) K 1531 až 1602 viz u Špiček.

Nad Podhradní Lhotou stával hrad Šaumburk (Sonnberg, CDM. IX. 158), založený biskupem Brunonem z Šaumburku; v l. 1282—1302 psal se Mikuláš z Šaumburku (hrad Schonwenburg jmenuje se výsl. 1287.)[77]) Biskup Jan zastavil 1400 hrad Herši Smetanovi ze Záhlinic.[78]) R. 1406 byl tu purkrabím Jindřich z Bystřice.[79]) K 1437—53 viz u Kelče.

Na panství zanikly vsi:

Hodonovice, Hodonavsko, zanikly u Rajnochovic, kde jest trať Hodonica; k 1390 viz u Polomě.

Hořecko, nyní mlýn u Police, k 1429 viz u Kelče.

Kamenec, nyní dvůr u Zámrsku; 1376 držel dvůr Kamenec lénem Svach z Kamence, 1389 Hereš, Ješek a Adam z Kamence, 1413 Jan z Kamence.[80]) K 1429 viz u Kelče.

DM VI. 63 [56])DM V. 32, 43, 57, PO XXVIII. 296, XXII. 78. [57]) DM XV. 136, ČMM 1922 157. [58]) Friedrich II. 352. [59]) CDM IV. 37, 106. [60]) Lechner I. 8, P III. 443. [61]) Lechner I. 50. [62]) Lechner I. 62. [63]) Lechner I. 72, AČ XVIII. 219. [64]) Kop. H 50. [65]) DM V. 23, XV. 15. [66]) DM XIX. 134, Not. 1863 14. [67]) DMb III. 31. [68]) Lechner I. 14. [69]) Lechner I. 42, 103. [70]) Lechner I. 91, Stav. arch. 473. [71]) AČ XVII. 87, DM XXIII. 34. [72]) Kop. H 5. [73]) CDM VI. 369. [74]) Lechner I. 14. [75]) Lechner II. 310. [76]) DM IV. 91. [77]) CDM IV. 206, 309. V. 137, 75. [78]) CDM XIII. 37. [79]) Lechner I. 24. [80]) Lechner II. 63, I. 14, 30. [81]) Lechner I. 62, 82. [82]) AČ XVII. 87. [83])

V l. 1443—63 seděli tu Otík a Jan z Kamence.[81]) K 1542—1602 viz u Špiček.

Kateřinice, Kateřinsko, zanikly u Rajnochovic, k 1390 viz u Polomě.

Košovy, zanikly u Rajnochovic, kde jest trať Košovy.

Pánkov, Pankovy, zanikl u Loučky, kde jest trať Pankovy, k 1429 viz u Kelše. R. 1507 držel Pánkov a Stanišov Hynek z Tamfeldu.[82]) K 1563 viz u Loučky.

Polom, Polomsko, zanikl u Rajnochovic, kde jest trať Polomsko. Ves náležela již 1272 biskupovi.[83]) Jan a Jindřich z Arnoltovic prodali 1390 biskupovi k jeho mense pusté vsi Polom, Hodonavice a Kateřinice v obvodu keleckém.[84])

Sazany zanikly u Kelče, k 1131 viz u Kroměříže; léno držel 1362 Bohuněk a 1370 Racek z Sazan.[85]) R. 1389 jmenuje se ulice Sazany před Kelčí lénem biskupským.[86])

Stanišov zanikl pod horou Stanišovem, kde jest trať Stanišová; k 1429 viz u Kelče, 1507 u Pánkova, 1563 u Loučky.

Bílá Ves, 1429 Bílá Lhota, k 1429 viz u Kelče.

Černá Ves, zanikla u Rajnochovic, kde jest trať Černá bařina.

Zubřice, zanikly u Podhradní Lhoty, kde jest trať Zubersko; Jindřich z Přílep postoupil 1272 záměnou ves Zubřice (Zubricii).[87]) Na kopci Baště nad Podhradní Lhotou stával v 15. st. hrádek Zubřič.

Literatura: Fr. Snopek, Fara kelecká r. 1429, ČMM 1912; I. L. Červinka, Pusté vsi na bývalém panství keleckém, Zálhotský sborník, II.; Fl. Zapletal, Hrad Šumburk, Naše Valašsko II.; Fl. Zapletal, Poloha a jméno hradu Šaumburka, Záhorská kronika XV.; Fl. Zapletal, Zástavní držitelé Kelče v l. 1451—69, Záhorská kronika, XV.; Vsi horní, Zálhotský sborník, VI.; Vladycký hrádek Zubřič, Zálhotský sborník, VI. O patrimonijním archivu viz Krejčík, Příspěvky k soupisu archivů. Fl. Zapletal, Renesanční jádro dnešního zámku v Kelči (Záh. kronika XVII.); E. Talpa, Babice u Kelče, Záhorská kronika 1930.

STATEK VŠECHOVICE.

Všechovice s zámkem a far. kostelem sv. Trojice z 1775. R. 1281 jmenuje se Dobroslav z Všechovic (Wcsiechowtz).[1]) Král Václav II. daroval 1285 ves Všechovice (Vchechowitz, na Opavsku!) kapitule olomoucké.[2]) Na poč. 14. st. byla ves lénem biskupským, jež držel 1362 Lutík, 1369 Aleš, 1370 Bedřich z Všechovic,[3]) 1376 Vok z Kravař, jenž 1378 zastavil Všechovice Heršovi z Rokytnice,[4]) 1380 Martinek z Všechovic a 1389 Beneš Šišma z Štrálek a jeho syn Drslav.[5]) Biskup Jan dal 1398 Všechovice lénem Janovi z Klatov.[6]) Později drželi léno Všechovice a Provodovice 1403 bratří Drslav, Jan a Hynek z Štrálku.[7]) K 1429 viz u Kelče. Biskup Tas udělil 1464 Všechovice s tvrzí, Provodovice a Komárno lénem Václavovi z Baště, jehož manželkou byla 1480 Kateřina ze Strmenu a který tu seděl ještě 1484.[8]) V r. 1492 seděl tu Albrecht z Baště, 1497—1527 bratří Burian a Jeroným (týž měl syny Buriana a Jana Barské) Barští z Baště.[9]) R. 1532 přijali léno na Všechovice s tvrzí, Skaličku, Provodovice a Komárov bratří Jan a Jaroš Kunčičtí z Kunčic, z nichž Jaroš seděl tu ještě 1560.[10]) Dále přijal 1565 léno na Všechovice Jan Kunčický z Kunčic, jehož manželkou byla 1576 Kateřina Želecká z Počenic a který

CDM IV. 63. [84]) CDM XI. 608. [85]) Lechner II. 29, 43. [86]) Lechner I. 14. [87]) CDM IV. 63.

[1]) CDM IV. 179. [2]) CDM IV. 229. [3]) Lechner I. 7, II. 25, 43, CDM XV. 121. [4]) Lechner II. 66. [5]) Lechner II. 87, I. 14. [6]) CDM XII. 496. [7])[8] Lechner I. 20, P II. 438, AČ I. 154. [8]) LA k 1464, P IV. 327, Šembera, Páni z Boskovic, 196, ZDO XII. 18. [9]) P VI. 290, AČ VI. 537, LSA 33, DM VI. 72, Kop. H 50, LA k 1531. [10])DM V. 11, 69, Kop. M 82. PO XXII. 78. [11]) DM

přijal 1576 léno také na Provodovice a pustou Lhotku, jež držel 1574 Mikuláš Kunčický.[11])

Po Janovi Kunčickém (seděl tu ještě 1579) držel statek Jiřík Vlk z Konecchlumě, jenž 1583 prodal léno Janu Želeckému z Počenic, jehož manželkou byla 1592—1602 Anna, dcera Jana Janauera ze Strachnova.[12]) Anna Oplová z Partultovic, roz. Čechovková z Pantenova, prodala 1612 statek za 5000 zl. mor. Janu Neumannovi z Ryglic.[13]) Později seděl tu 1631 Ondřej Orlík sv. p. z Lažiska a pak Mikuláš Orlík, který prodal 1658 (int. 1662) Všechovice Václavu Felixovi Želeckému z Počenic, jehož manželkou byla Helena Bujakovská z Knurova.[14]) Dále držel 1685 syn Václavův Filip Václav a od 1710 syn posledního Jan Václav Alexandr Želecký z Počenic,[15]) 1774 pak Václav Arnošt hr. Želecký z Počenic, jehož manželkou byla Eufemie z Deblína.[16]) Roku 1808 koupil Všechovice Ferdinand Stücker v. Weyershofen, který 1824 zanechal statek svému synu Fr. Hubertu Stückerovi. R. 1877 koupilo statek arcibiskupství olomoucké.

Fara ve Všechovicích přip. se již 1408, 1613 byla katolická, ale pak evangelická, a ještě 1624 byl tu predikant.[17])

Provodovice byly již na poč. 14. st. lénem biskupským.[18]) Lacek z Ruského prodal 1377 Provodovice Dětřichovi z Prusinovic a jeho manželce Ofce;[19]) posléze Tas z Prusinovic prodal kolem 1389 léno Provodovice Štěpánu, Ješkovi a Adamovi bratřím z Rokytnice.[20]) K 1403—1576 viz u Všechovic.

Literatura: Předchůdcové Jana Jiskry ve Všechovicích, Zálhotský sborník VI.

STATEK SKALIČKA.

Skalička s zámkem; k 1328 viz u Říkovic. K 1429 viz u Kelče, 1532 u Všechovic. R. 1548 Jan z Pernštejna dal Skaličku Janu Žernovskému z Žernového (manželkou jeho byla 1549 Ludmila Šternová z Štatenburku), jenž přijal 1554 léno na tvrz a ves Skaličku a seděl tu ještě 1574.[1]) 1587 až 99 seděl tu Jindřich Žernovský. R. 1577 přijal léno na Skaličku Jan ml. Žernovský, který tu seděl ještě 1580,[2]) a 1615 přijali léno bratři Václav a Bernart Žernovští z Žernového.[3]) Dále seděl tu 1626 Zdeněk Fr. Lev z Rožmitálu a Blatné, jehož manželkou byla Kateřina Ulštorfarova z Němčího.[4]) Kateřina postoupila 1634 léno svému bratru Vilému Otovi ml. Ulštorfarovi z Němčího, jehož manželkou byla 1639 Magdalena roz. Říkovská z Dobrčic a který postoupil 1677 léno svému synovi Kryštofu Ulštorfarovi.[5]) Po smrti Jana Josefa Ulštorfara byla 1738 Skalička int. Kryštofu Erdmannovi sv. p. Minkwitz z Minkwitzburku, po jehož smrti dědil před 1779 jeho syn Ota Antonín sv. p. Minkwitz.[6]) Týž prodal léno Richardovi sv. p. z Mattencloit, který prodal 1807 Skaličku Fr. Quiardovi hr. Saint Julien. Dále držel statek Ferdinand sv. p. Bujakovský z Knurova, jenž jej 1878 prodal arcibiskupství olomouckému.

XV. 3, 88, 104, LA k 1576, Stav. arch. 771. [12]) DM XV. 161, XIX. 146, DMb I. 6. [13]) DMb III. 28. [14]) DMb VII. 11, IX. 106. [15]) DMb XI. 30. [16]) DMb XV. 3. [17]) Lechner I. 25, ČMM 1903 300, 1915 192. [18]) Lechner I. 7. [19]) CDM XV. 174. [20]) Lechner I. 14.

[1]) LA k 1549, PO XXVIII. 187, DM V. 33, 51. [2]) DM XV. 114, Stav. arch. 837. [3]) LA k 1615. [4]) PO XL. 88. [5]) DMb VI. 7. I. 33, IX. 44. [6]) DMb XII. 119, XV. 9.

STATKY LOUČKA A PODOLÍ.

Loučka s zámkem a far. kostelem Spasitele. Ve falsu z 14. st. pro klášter hradišťský k 1201 jmenuje se v újezdu hranickém ves Loučka.[1]) Roku 1307 seděl tu biskupský man Jan z Loučky (Luczka),[2]) 1389 bylo léno počítáno k obvodu keleckému a seděli tu bratří Jindřich, Ota a Albert Tamfaldové.[3]) R. 1395 udělil biskup Mikuláš lénem Loučku bratřím Habartu a Frydrychovi Tamfeldům.[4]) Dále seděl tu 1437 Hynek z Tamfeldu, 1455 Jošt z Tamfeldu, jenž vzdal se 1467 léna ve prospěch sirotků po Janovi z Tamfeldu, 1484 Jan z Tamfeldu a počátkem 16. st. Hynek z Tamfeldu, který byl 1526 neb.[5]) R. 1527 přijal léno na Loučku, Podolí a pustý Stanišov Jan z Ledské, 1563 pak Adam a Václav bratří vl. Chorynští z Ledské int. svému bratru mladšímu Hynkovi Chorynskému tvrz a ves Loučku, Podolí a pusté vsi Pankov a Stanišov; týž seděl tu ještě 1593.[6]) R. 1610 seděl tu Jan Chorynský z Ledské, jehož manželkou byla Alena Stošová z Kounic a který byl zavražděn 1624 při vpádu kozáků.[7]) Současně s Janem držel Loučku Ctibor Chorynský z Ledské, jemuž byla Loučka konfiskována a udělena 1628 lénem Hynkovi Severskému z Kulířova.[8]) R. 1653 byla Loučka int. Janu Kaltschmiedovi z Eisenberku.[9]) Michal Paris sv. p. Kaltschmied z Eisenberku postoupil 1675 Loučku svému bratru Janu sv. p. Kaltschmiedovi, který 1720 postoupil léna Loučku a Podolí Antonínu Fr. z Deblína.[10]) Po smrti Karla Fr. z Deblína bylo 1769 uděleno léno na Loučku a Podolí Leopoldovi hr. z Lamberka, za něhož byly 1787 obnoveny hranice mezi manstvím Loučkou a panstvím vsackým.[11]) Týž prodal 1803 Loučku a Podolí za 32.000 zl. Janu Nep. Mohrweiser, po němž dědil 1840 jeho syn Adam ryt. Mohrweiser (zemřel 1879). Dále dědil Ota Messenský, jenž 1901 prodal statek Dr. Aloisu Mikyškovi ml., načež 1906 koupil Loučku Armin sv. p. Popper z Podhradí, 1907 Karel Munk, 1910 Dr. Augustin Lipčík a 1918 Tomáš Baťa. R. 1784 zřízena tu kuracie, 1856 fara.

Lázy vznikly jako pasekářská osada v 18. st.

Podolí; v l. 1370—77 seděl tu biskupský man Všebor, 1376 Jindřich a 1380 Bedřich z Podolí.[12]) K 1527—63 viz u Loučky. Podolí tvořilo zvláštní manský statek, jenž měl od poč. 16. st. stejné majitele s Loučkou.

STATEK MALHOTICE.

Malhotice; biskupské léno Malhotice jmenuje se již 1320, 1354—62 držel Lítek z Malhotic, 1362 Ondřej a Stanimír z Malhotic, 1374 Jaroš, 1380 Vojtěch a 1408 Jaroš z Malhotic.[1]) R. 1408 Jan z Malhotic přijal léno na půl Malhotic, Těšice a Babice.[2]) K 1429 viz u Kelče. Po smrti Václava z Litopecen spadly Malhotice na biskupa a ten je udělil 1441 lénem Mikuláši Bráneckému z Příluk.[3]) R. 1442 seděl tu Bedřich z Špiček (jeho manželkou byla 1466 Kateřina z Křižánkova),[4]) 1461 Jindřich z Krumsína a Špiček, který 1465 prodal za 950 zl. uh. léno Malhotice s tvrzí a Babice Bedřichovi z Vrahovic.[5]) Hynek z Vrahovic prodal 1492 Malhotice a Babice za 1000 zl. uh. Janovi z Vrchlabí.[6]) R. 1506 držel Malhotice, Těšice

[1]) Friedrich II. 352. [2]) CDM VI. 9. [3]) Lechner I. 14. [4]) CDM XV. 354. [5]) Lechner I. 42, 65, DM IV. 20, Stav. arch. 473, DM VI. 69. — [6]) DM V. 8, 77, LA k 1593. [7]) DMb IV. 9, Hrubý, Mor. koresp., 405. [8]) DMb V. 6. [9]) DMb I. 47. [10]) DMb IX. 42, XI. 73. [11]) DMb XIV. 31, XV. 15, Nová sb. 261. [12]) Lechner II. 43, CDM XV. 174, Lechner II. 63, 88.

[1]) Lechner I. 7, II. 8, 27, 28, 55, 88, I. 25. — [2]) Lechner I. 25. — [3]) LA k 1441. — [4]) Lechner I. 98, LA k 1466. — [5]) Parsch, 235, 239, Lechner I. 83, 109. — [6]) Parsch, 311. — [7]) PO VIII. 32, LA k 1515. — [8]) DM V. 4.

a Babice Hynek z Kunčic, jenž dal 1515 Malhoticům odúmrt.[7]) Dále Ctibor Čech z Hrádku postoupil 1521 léno Alšovi z Švábenic, jenž je prodal 1522 Janu Obešlíkovi z Lipultovic.[8]) R. 1547 přijali léno na Malhotice bratří Jiřík a Jetřich Obešlíkové, z nichž Jetřich postoupil 1555 svůj podíl Jiříkovi, jenž 1571 propustil Malhotice z robot.[9]) R. 1573 přijali znovu léno na tvrz a ves Malhotice a Babice bratří Jiřík a Jetřich Obešlíkové.[10]) R. 1596 přijali léno na totéž zboží Jan Šťastný (manželkou jeho byla 1597 Maruše Tluková), Bernart, Ctibor a Jiřík Obešlíkové.[11]) Jan Šťastný prodal 1604 Malhotice za 7600 zl. mor. Adamu Kravařskému z Šlevic, jenž již 1609 prodal léno za 9000 zl. Zdeňku Žalkovskému z Žalkovic.[12]) Týž prodal 1626 Malhotice za 3000 zl. a 100 dukátů Kryštofu Bujakovskému z Knurova,[13]) v jehož rodě již Malhotice zůstaly. R. 1846 dědil po Vilémovi sv. p. Bujakovském Malhotice Ferdinand sv. p. Bujakovský z Knurova, jenž 1897 zanechal statek Frydrychovi sv. p. Bujakovskému. R. 1925 byl statek int. Marii Dietrscholdové-Bujakovské. Roku 1928 koupili Malhotice na díly Jaroslav a Marie Janáčkovi, Dr. Karel a Marie Skuherští a Ludvík a Anna Januškovi. Za pozemkové reformy 1926 (plocha 282 ha, vlastník Bedřich Bojakovský) zbytkový statek Malhotice a většina lesního hospodářství byly propuštěny vlastníku ze záboru.

Literatura: Das olmützer bischöfliche Lehen Malhotitz, Not. 1895.

STATEK LEŠNÁ.

Lešná s zámkem a far. kostelem sv. Michala. R. 1355 psal se Dětřich z Lešné,[1]) k 1368 viz u Krásna. R. 1415 držel tvrz a zboží v Lešné Hanuš z Pržného, 1437 Milota z Leštné(!), který držel kromě Lešné i Pernou, Vysokou, Žabokrky a půl Stříteže, a 1466 Protivec z Litenčic.[2]) R. 1481 byl statek po neb. Janu Selitském z Dobré Vody Leštná(!) s pod. a tvrzí, Vysoká, Perná a Lhotka int. Janovi z Čertorej, Beneši Pražmovi z Bílkova a Janu Zoubkovi ze Zdětína a současně tito int. zboží Beneši Pražmovi z Bílkova, který byl 1505 neb. a zanechal sirotky (jejich poručnicí byla Eliška z Žerotína).[3]) V l. 1509—36 seděli tu bratří vl. ned. Petr, Bernart a Mikuláš Pražmové,[4]) pak ještě 1555 sám Petr, po němž zůstala vdova Veronika Kropáčka z Nevědomí.[5])

Tehdy nebylo však již zboží jistý čas alodním, neboť král Ludvík dal 1519 Lešnou a Pernou Janu Kunovi z Kunštátu tak, aby mu odtud sloužil, ale Jan Kuna převedl již 1536 své právo na statek na syny neb. Beneše Pražmy Mikuláše, Petra a Beneše Pražmy z Bílkova.[6]) R. 1560 seděli tu bratří nedílní Jan, Bohuslav, Šebor a Petr Pražmové; manželkou Petrovou byla Anna Kropáčka z Nevědomí (PO XXI. 245, XXIII. 33). Jan Pražma z Bílkova int. 1567 Lišnou(!) s tvrzí, Pernou, Vysokou, Přílukem(!), Lhotu a díl Stříteže Beneši ml. Pražmovi, za něhož byla 1589 fara v Lešné evangelická.[7]) R. 1595 seděl tu Jan Pražma a 1612 Beneš Pražma z Bílkova, jehož manželkou byla Ludmila roz. Pillarová z Pilhu.[8])

Beneš Pražma byl sice za konfiskací pro účast v odboji potrestán, ale Lešná byla ponechána jeho manželce Ludmile, roz. Pillarové.[9]) Ještě r. 1624 zdržovali se na statku predikanti.[10]) Ludmila Pražmová, roz. Pillarová, prodala 1628 (int. 1635) Lešnou s tvrzí a patr., Vysokou, Pernou, Přílukem, Lhotku a dvůr v Střítěži za

[9]) DM V. 32, 57, LA k 1571. — [10]) DM XV. 53. — [11]) DM XV. 200, DMb II. 7. — [12]) DM XXII. 91, LA k 1609, DMb IV. 6, 7. — [13]) DMb IV. 48.
[1]) ZDO I. 400. — [2]) ZDO VIII. 366, P III. 447, IV. 508. — [3]) ZDO XII. 28, 29, PO VIII. 2. — [4]) PO VIII. 148, X. 234, 313. — [5]) PO XIII. 23, ZDO XXVI. 1, Salbuch č. 284., f. 129, Salbuch č. 286., f. 167. — [6]) ZDO XXIV. 9, 10. — [7]) ZDO XXVIII. 5, ČMM 1894 28. — [8]) Stav. arch. 897, ZDO XXXIII. 26. — [9]) Slovák, Konf. prot., 28. — [10]) ČMM 1915 193. — [11]) ZDO

12.000 zl. Martinu Půhončímu z Předmostí, jehož synové Matyáš, Ladislav, Frydrych a Matouš bratří vl. Půhonči postoupili 1641 (int. 1654) statek Hynkovi Severskému z Kulířova.[11]) Již 1657 byla Lešná s přísl. prodána Volfgangu Frydrychovi Hofmannu sv. p. Grynpychlu,[12]) jehož dcera Johanka, provd. hr. Dietrichštejnová, prodala 1684 Lešnou Františce Eleonoře z Žerotína, roz. Podstatské z Prusinovic, po níž dědil Rudolf sv. p. Podstatský. Dále nabyl statku sňatkem Filip hr. Guicciardi, který 1774 int. Lešnou Josefovi v. Bereczko.[13])

R. 1793 koupil Lešnou Josef sv. p. Bees, 1842 byl statek int. Jiřímu sv. p. Bees, jenž prodal 1865 Lešnou za 130.000 zl. Adolfu hr. Dubskému z Třebomyslic. Než ten prodal již 1868 statek Janu ml. Raškovi. Vdova po Janu Raškovi, Marie Rašková, prodala 1869 Lešnou Aloisi hr. Fünfkirchen, roz. kněžně z Liechtenštejnu, která ji prodala již 1877 Josefu Sponerovi. R. 1881 koupil statek Richard Blühdorn, 1887 za 250.000 zl. August hr. Kinský (zemřel 18. dubna 1891), po němž dědil Filip hr. Kinský.

Za pozemkové reformy 1925 (plocha 457 ha) byl velkostatek propuštěn vlastníku Bedřichu Kinskému ze Záboru. Fara zanikla tu za třicetileté války a 1730 byla obnovena.

Lhotka, dříve Lešenská Lhota, přip. se 1347, k 1481—1628 viz u Lešné.

Perná; 1355 jmenuje se Olbram, 1368 Stach a Bohuněk z Perné.[14]) K 1368 viz u Krásna, 1437—1628 u Lešné.

Příluky; 1358 psal se Jan Světlík z Příluk.[15]) Drslav a Jindřich z Příluk int. 1406 Příluky Bohušovi z Roštění, jenž int. ihned ves Bedřichovi z Ruského.[16]) Bedřich int. 1406 Příluky Ješkovi, Ondřejovi a Beneškovi z Poruby, z nichž Ondřej int. 1437 ves Pavlíkovi z Pržného.[17]) Rukojmí za Pavlíka z Pržného int. 1481 Příluky s tvrzí Jakubovi z Šarova, jenž již 1493 int. statek Beneši Pražmovi z Bílkova na Lešné.[18]) K 1567—1628 viz u Lešné.

Vysoká přip. se 1351; k 1374 viz u Krásna. Biskup Lacek dal 1406 Vysoké a Lhotku Hanušovi z Pržného.[19]) K 1437—1628 viz u Lešné.

STATEK BRANKY.

Branky s far. kostelem Neposkvrn. poč. P. Marie a zámkem. K r. 1270 viz u Komárovic. R. 1389 byla ves biskupským lénem v obvodu kelecském, jež držel 1363 Jan z Branek a 1413 Jindřich z Branek.[1]) K 1429 viz u Kelče. R. 1435 seděl tu Mikuláš Branecký z Příluk,[2]) 1477—84 Klement z Bítkova.[3]) R. 1546 přijal léno na tvrz a ves Branky Jan ml. Obešlík z Lipultovic, jenž 1566 prodal léno Janu st. Žernovskému z Žernoví.[4]) R. 1608 seděl tu Ctibor a pak Viktorin Žernovský z Žernoví, jenž zúčastnil se povstání, ale zemřel ještě před konfiskacemi. R. 1629 seděl tu František Lev Zdeněk z Rožmitálu, po jehož smrti vdova Kateřina, roz. Ulštorfarová z Němčího, prodala 1634 léno Vilému Otovi Ulštorfarovi z Němčího; týž postoupil 1677 Branky svému synovi Kryštofu Vilémovi Ulštorfarovi, který prodal 1701 léno za 13.000 zl. Fr. Erazimovi Lockner v. Lockenau.[5]) Syn posledního Jan Zikmund int. 1733 Branky svému bratru Maximilianu Locknerovi, který 1746 prodal léno Filipu Josefovi sv. p. Wippler-Uschitz.[6]) R. 1807 uděleno léno na Branky Janu hr. Troyer, Ferdinand hr. Troyer prodal 1848 léno Bedřichu hr. Erlachovi a ten 1852 Karlovi Noe ryt. z Nordbergu, který 1855 postoupil statek Heřmanovi sv. p. Pillersdorfu. R. 1886

XXXVII. 25, ZDo I. 60. — [12]) ZDo I. 94. — [13]) ZDo X. 280. — [14]) ZDO I. 398, 1049. — [15]) ZDO I. 524. — [16]) ZDO VII. 232, 239. — [17]) ZDO VII. 240, X.81. — [18]) ZDO XII. 22, XIV. 14, 16. — [19]) ZDO VII. 72.

[1]) Lechner I. 15, 29, II. 32, 303. — [2]) Lechner I. 38. — [3]) Nová sb., Stav. arch. 428. — [4]) DM V. 31, XV. 12, PO XXIII. 115, XXIV. 122. — [5]) DMb IX. 44, X.71. — [6]) DMb XII. 33, 108.

koupil statek Dr. Hans Huber, 1910 Jan Weigel, 1916 Erich a Alžběta sv. p. Dillerovi. Polovina Erichova int. 1928 na díly Elišce, Fr. Josefovi, Marii Gisele Dillerovým a Elišce Lentzendorferové.

Za pozemkové reformy (plocha 499 ha, vlastník Erich a Alžběta Dillerovi) byl vlastníku propuštěn ze záboru Horní dvůr, lesní hospodářství a pila v Brankách, zemi Moravskoslezské byl odprodán zbytkový statek Dolní dvůr. R. 1785 zřízena tu kuracie, 1843 fara.

STATEK CHORYNĚ.

Choryně s zámkem a far. kostelem sv. Barbory z 1787. K 1131 viz u Olomouce-kapituly. Biskup Bruno udělil 1263 Choryni (Chorin) lénem svému manovi Mikulášovi, který držel je se svými syny Jenčem a Fraňkem z Choryně.[1]) Léno bylo počítáno k obvodu keleckému.[2]) Dále drželi léno 1355 Bušek a Franěk z Choryně a 1362—80 Záviše a Vlček z Choryně.[3]) R. 1389 držel lénem polovici Choryně, Lhoty a Střítěže Závišův syn Michálek z Choryně, který ještě 1403 přijal znovu léno na díl Choryně, Střítež, Lhotu a Bařice,[4]) kdežto druhou polovinu Choryně, Lhoty a Ústí držel 1389 Jošt z Volfsberku, po němž Václav z Volfsberku přijal 1403 léno na tento díl Choryně, Juřeninu Lhotu, Mikulášovu Lhotu, Drozdovu Lhotu, Ústí a díl Střítěže.[5]) V l. 1410—22 seděl tu Jindřich z Bystřice a Choryně, jenž odkázal léno Choryni, trojí Lhotu a Střítež svému bratru Janu Tlačisvětovi z Bystřice (týž přijal léno 1435).[6]) Po jeho smrti vdova Veronika z Opatovic vzala na tento statek na spolek svého syna Václava Tlačisvěta z Bystřice, jenž tu seděl ještě 1474.[7]) Stupkem nabyl pak statku Jiří Buček z Doloplaz, který prodal 1480 Choryni, Lhotu a díl Střítěže Ctiborovi z Ledské, jehož manželkou byla Anna z Doloplaz, sestra Václava Štolbašského z Doloplaz.[8]) V l. 1493—1540 seděl tu jejich syn Jan Choryňský z Ledské, jehož synové Ctibor, Adam, Václav, Albrecht a Hynek Choryňští z Ledské přijali 1542 léno na tvrz a ves Choryni, Prostřední Lhotku a díl Střítěže.[9]) Z těchto seděli tu 1559 ještě Adam, Václav a Hynek, 1565 a 1579 jen již Adam a Václav.[10]) R. 1593 držel Choryni, Střítež a Lhotu Václav Choryňský z Ledské, 1605 pak evangelík Ctibor Choryňský, jenž súčastnil se povstání a zemřel 1621.[11]) Ještě 1624 zdržoval se na Choryni predikant.[12])

Ctiboru Choryňskému bylo manství konfiskováno a prodáno 1628 za 5000 zl. mor. Hynkovi Severskému z Kulířova, po jehož smrti bylo 1653 léno na Choryni uděleno Janu Kaltschmiedovi z Eisenberku.[13]) Syn posledního Michal Paris sv. p. Kaltschmied int. 1675 Choryni svému bratrovi Janu sv. p. Kaltschmiedovi[14]) a posléze Jan Nep. sv. p. Kaltschmied z Eisenberku zanechal statek svému zeti Janu Křtit. sv. p. Forgach. R. 1831 koupili léno bratři Jindřich, Vincenc a Štěpán ryt. Holle, z nichž Vincenc postoupil 1871 Choryni Jindřichovi sv. p. Holle. R. 1873 koupili statek Robert hr. Lichnovský a Artur sv. p. Königsbrunn, kteří jej prodali nejprve Emanuelovi hr. Pötting a Gustavovi hr. Belrup. R. 1882 koupil statek arcibiskupský seminář v Kroměříži za 182.000 zl. Za pozemkové reformy 1926 byl statek

[1]) CDM III. 353, VI. 9. — [2]) Lechner I. 7. — [3]) Lechner II. 11, 24, 87. [4]) Lechner I. 14, 18. — [5]) Lechner I. 15, 19. — [6]) CDM XIV. 131, P II. 303, Lechner I. 38. — [7]) Lechner I. 108, LA k 1474. — [8]) Lechner I. 92, PO VIII. 203. — [9]) P VI. 298, PO VIII. 142, 203, X. 65, XVIII. 5, DM V. 23. [10]) DM V. 69, XV. 8, 136. — [11]) LA k 1593, DM XXII. 39, Hrubý, Mor. korespondence, 142. — [12]) ČMM 1915 157. — [13]) DMb V. 6. — [14]) DMb I. 47, IX. 42. — [15]) CDM XII. 14, Lechner II. 181.

(plocha 377 ha) propuštěn vlastníku. R. 1784 zřízena kuracie, 1874 fara.

Lhota u Choryně, dříve Drozdova neb Prostřední Lhota, k 1389—1593 viz u Choryně. R. 1392 držel Drozdovu Lhotu Markvart z Volfsberka.[15]) K 1429 viz u Kelče.

Střítež náležela k Choryni již 1325, k 1389—1593 viz u Choryně, díl k 1437—1628 viz u Lešné.

STATEK VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ.

Valašské Meziříčí, dříve Meziříčí nad řekou Bečvou, nebo Meziříčí pod Rožnovem, ochranné municipální město s radnicí, děkanským kostelem Nanebevzetí P. Marie, hřbitovním kostelíkem sv. Trojice a zámkem. Již v 13. st. bylo Meziříčí zbožím biskupským a sice lénem, jež držel 1297 Vrš z Meziříčí.[1]) K 1376 viz u Arnoltovic. R. 1377 udělil biskupský man Oldřich z Kortenlangen městu Meziříčí odúmrt.[2]) Jindřich z Arnoltovic postoupil 1392 město Meziříčí a vsi Křivé, Hrachovec, půl Střítеže, Veselou, hrad a ves Arnoltovice, Piškovu a Jarcovu Lhotu, Branky a pustý dvůr Dvorce u Kelče biskupu Mikulášovi, který prodal 1396 zboží meziříčské Lackovi z Kravař.[3]) Po Janovi z Kravař dědil 1434 léno Ctibor z Cimburka (zemřel 1437) a po smrti Ctiborově Vok ze Sovince, jenž 1442 pustil Meziříckým louky pod plat.[4]) Již 1446 seděl tu Jan z Mesnpeku, jenž t. r. pustil městu prodej soli, než teprve 1461 uzavřel řádnou koupi statku s Janem z Cimburka.[5]) Posléze Jan z Cimburka uvázal se znovu v zboží meziříčské a zanechal 1473 je dceři Kunce z Cimburka, která provdala se za Petra hr. od Sv. Jiří a Pezinka.[6]) Petr osvobodil 1500 Meziříčské od vybírání mýta a 1502 dal městu les a pustinu Řehlov, zatím co král Vladislav II. obnovil 1498 Meziříčí privilegium na mostné.[7]) Dále mělo město stejné majitele s Rožnovem. R. 1538 město opevnilo se hradbami.[8]) Meziříčí náleželo až do r. 1565 k vyššímu právu hlubčickému, odtud k olomouckému.[9]) R. 1548 Jan z Pernštejna prodal Meziříčí Vilémovi st. z Pernštejna, jenž vystavěl v Meziříčí zámek a zanechal statek svým synům Janu, Karlovi a Bernartovi z Žerotína.[10]) Tito učinili 1561 rozdíly a Meziříčí podržel Bernart, jenž 1560 obdaroval bratrskou obec v Meziříčí, 1565 přijal léno na Meziříčí, Arnoltovice, Jarcovu a Juřinu Lhotu, Poličnou a Raclavovu Lhotu,[11]) 1563 vydal řád pro město a 1568 pro Krásno, 1588 pustil městu správu sirotčích peněz,[12]) 1576 obdržel list mocný a zemřel 1602 (pohřben v Meziříčí).[13]) Meziříčí dědili pak jeho synové Jan Vilém (zemřel 1608) a Jetřich z Žerotína.[14]) Jan Vilém potvrdil 1607 Meziříčí privilegia a po jeho smrti držel statek Jetřich, jenž přestoupil 1617 ke katolictví.[15]) R. 1607 vyhořelo v Meziříčí 80 domů, kostel a radnice a lid mřel morem.[16]) R. 1615 vystavěn pro město vodovod.[17])

Meziříčská fara byla v l. 1589—1622 luterská (1590 byl farářem Jakub Stefanides) a ještě 1624 byli na statku predikanti.[18]) Bratrský zbor spravoval po 1572 Jan Efreim a 1595—98 Zachariáš Ariston, 1616 Jiří Třanovský.[19]) Jetřich z Žerotína připojil se k stavovskému povstání, ale přestoupil včas k císaři a zachoval si tak statek. Dne 29. dubna 1621 město vyhořelo. Dne 7. června 1621 vypálili vzbouření Valaši meziříčská předměstí, ale vojáci vypadli z města a Valachy

[1]) CDM V. 75. — [2]) Listina v archivu města, viz Domluvil, Val. Meziř. okres, 174. — [3]) CDM XII. 114, 333. — [4]) Lechner I. 38, II. 318, LA k 1442. [5]) LA k 1446, Lechner I. 76. — [6]) LA k 1476. — [7]) LA k 1500 a 1502, AČ XVIII.92. — [8]) Not. 1858 č. 6. — [9]) Schriften XXVI. 373. — [10]) DM V. 42. [11]) DM V. 73, AČ XXII. 251, Not. 1858 č. 6, DM XV. 15. — [12]) Not. 1858 č. 6, LA k 1576 a 1588. — [13]) PO XXXVI. 395, Kopiář arch. min. vnitra č. 89. f. 32. — [14]) Not. 1858, 34. — [15]) LA k 1607, Not. 1858 34. — [16]) Not. 1858 33. — [17]) Not. 1858 34. — [18]) ČMM 1894 28, Jireček, II. 244, ČMM 1915 192. — [19]) Jireček, I. 22, 179, Not. 1858 34. — [20]) DMb

porazili. R. 1623 stál Jetřich z Žerotína opět mezi nepřáteli císaře a zemřel v Sedmihradsku v exilu. Zboží ujal se pak syn Jana Viléma Baltazar z Žerotína, jenž nabyl také (int. 1629) podíly svého strýce Jetřicha a svého bratra Bernarta, těmto pro účast v povstání později konfiskované (int. 1629).[20]) R. 1648 vyplenili město Švédové. Po válce třicetileté bylo v městě 126 osedlých a 151 pustých domů. Baltazar z Žerotína zemřel 1659 a zanechal panství svým synům Bernartu Ferdinandovi a Karlu Jindřichovi z Žerotína, kteří 1672 dali Meziříčí rozsáhlou samosprávu. Karel Jindřich prodal však 1675 svůj podíl statku za 5000 zl. svému bratru Bernartu Ferdinandovi sv. p. z Žerotína,[21]) jenž 1676 pořídil urbář panství a lenního statku meziříckého a zemřel 1694.

Po jeho smrti bylo 1696 uděleno léno na Meziříčí Maximilianu Antoninovi z Žerotína (z větve víznberské), který zanechal 1706 Meziříčí Janu Jáchymovi z Žerotína (z větve falkenberské), jenž zemřel 1716. V l. 1716 až 1761 držel léno syn Janův Jan Ludvík hr. z Žerotína-Lilgenau, pak dva synové posledního 1761—1808 Ludvík Antonín a 1808—14 Josef Karel hr. z Žerotína. R. 1814 dědil léno syn Josefa Karla František Josef hr. z Žerotína zemřel 1845), dále držel statek 1845—87 Zdeněk hr. z Žerotína a 1887—1934 Karel Emanuel hr. z Žerotína. Za pozemkové reformy 1925—27 (plocha 821 ha) propuštěno vlastníku lesní hospodářství, zcela rozděleny dvory Mansko a Vystrkov.

Jarcová, dříve Jarcova Lhota, k 1392 viz u Meziříčí, 1429 (slove Choryňka) viz u Kelče, 1437—63 u Arnoltovic, 1565 u Meziříčí.

Juřinka, dříve Juřina Lhota; k 1353 jmenuje se Markvart z Juřiny Lhotky,[22]) k 1403—35 viz u Choryně, 1437—63 u Arnoltovic, 1505—31 u Rožnova a 1565 u Meziříčí.

Oznice přip. se 1396 na zboží arnoltovickém, k 1447—63 viz u Arnoltovic, 1505 pustá u Rožnova. Kolem 1663 byla osada obnovena.

Poličná přip. se 1391,[23]) k 1447—63 viz u Arnoltovic.

Na statku zanikly vsi:

Arnoltovice s hradem stávaly při Braneckém potoku nad Poličnou. Ves byla biskupským lénem, jež držel 1307 biskupský maršálek Jiří z Arnoltovic a které bylo na poč. 14. st. počítáno k obvodu keleckému.[24]) R. 1355 seděl tu Jeneč ze Střebec, jenž 1376 prodal hrad a půl vsi Arnoltovic, městečko Meziříčí, polovici Juřiny Lhoty, Střítеže, celé vsi: Kirschine(?), Hrachovice, Veselou, Pešíkovu Lhotu, Oznici, Polomsko, Kateřinice a Hodonavsko Oldřichovi z Kortenlangen.[25]) Dále seděl tu před 1382 olomoucký kanovník Vilém z Kortenlangen, 1389 Lacek z Kravař a 1390 Jan a Jindřich z Bělé.[26]) K 1391 viz u Meziříčí. Na poč. 15. st. držel léno Jindřich z Choryně, který byl 1420 neb.,[27]) 1437 Arnoltovice, Jiřinu, Píškovu a Jarcovu Lhotu Jan z Bystřice.[28]) Jindřich z Bystřice odevzdal 1447 léno Arnoltovice s tvrzí, Poličnou, Jiřinu, Radslavovu, Jarcovu a Píškovu Lhotu a Oznici Janovi z Brňova, načež Václav z Brňova prodal Arnoltovice s tvrzí, Jarcovu, Jiřinu, Raclavovu a Píškovu Lhotu a Oznici Zichovi z Nezdenic.[29]) K 1565 viz u Valašského Meziříčí.

Mikulášova Lhota, 1403—35 viz u Choryně.

Píškova Lhota, dříve Pešíkova Lhota, k 1376—1463 viz u Arnoltovic, 1505—31 u Rožnova.

Raclavova Lhota, k 1437—47 viz u Arnoltovic, 1505—31 u Rožnova, 1565 u Val. Meziříčí.

Žabokrky, k 1437 viz u Lešné.

Literatura: E. Domluvil, Paměti města Val. Meziříčí a městečka Krásna, I. vyd. Brno 1877, II. vyd. Brno 1879; E. Domluvil, Valašskomeziřícký okres, Brno 1914; E. Domluvil, Listiny týkající se dávnověkosti města Meziříčí nad Bečvou, IX. a X. progr. gymnasia ve Val. Meziříčí; E. Domluvil v Notizenblatt 1858 (kronika z 16. st.) a 1880 (válečné události a mory); drobné zprávy v Sborníčích Musejní společnosti ve Val. Meziříčí a Našem Valašsku.

V. 9. — [21]) DMb IX. 40. — [22]) Lechner II. 3. — [23]) Lechner II. 170. — [24]) CDM VI. 9, Lechner I. 5. — [25]) CDM VI. S 11, Lechner II. 11, 28. [26]) Lechner II. 96, I. 15, CDM XI. S 8, XV. 301. — [27]) Lechner II. 315. [28]) Lechner I. 41. — [29]) Lechner I. 57, 81, 104.

PANSTVÍ VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ A STATKY ROŽNOV A KRÁSNO.

Krásno, městečko (nyní město) s radnicí a fil. kostelem sv. Jakuba. V l. 1299—1310 jmenuje se biskupský man Bohuslav z Krásna a 1348 bratři Koten, Veš, Stonař a Bušek z Krásna.[1]) Dále držel tu a v Bynině některé zboží Franěk z Kunovic, který je int. 1368 Bohuňkovi a Stachovi z Perné.[2]) Také markr. Jan dal kolem 1368 díl Krásna, Perné, Střítěže s patr. a celou Byninu, díl Jesenice, Vysoké, Lhoty, pusté Zašové a Mstěnovic a dva díly lesa Srnova (Syrnov) v Zašové lénem Janu Vokovi z Perné a posléze 1374 Vokovi z Kravař.[3]) Oldřich z Kortenlangen dal 1377 městu(!) Krásnu (Schonstat) odúmrt a právo novojičínské.[4]) Dále drželi statek Krásno majitelé Val. Meziříčí, z nichž Jan z Cimburka potvrdil 1465 Krásnu odúmrt a Petr od Sv. Jiří a Pezinka potvrdil 1496 Krásenským odúmrt a osvobodil je od robot.[5]) Vladislav II. povýšil 1491 Krásno znovu na městečko.[6]) K 1505—31 viz u Rožnova, 1568 u Val. Meziříčí. R. 1596 Bernart z Žerotína postoupil Krásnu mýto (Zprávy arch. koresp., Krásno). Statek Krásno byl 1899 oddělen od panství rožnovského a náležel pak dále Rudolfovi hr. Kinskému. — Fara v Krásně přip. se 1386,[7]) zanikla však v pol. 16. st. Privilegia městečka potvrdila 1747 Marie Terezie.[8]) Městečko řídilo se do 1611 právem hlubčickým, pak olomouckým.[9])

Rožnov, městečko s far. kostelem Všech sv. z 1748—52, zbytky hradu a zámkem. Biskup Bruno založil před 1267 na půdě, která byla odedávna biskupskou, ves Rožnov (Rosenowe).[10]) R. 1310 držel Rožnov od biskupa lénem Bohuslav z Krásna, jenž toho r. dal vysaditi Zubří s dědičnou rychtou,[11]) 1366 Ješek z Kravař, 1382 Jindřich a 1389 Jan z Bělé.[12]) Lacek z Kravař dal 1411 odúmrt městečku Rožnovci(!) a vsím Házovicím, Vigantícím, Zubří, Zašové, Střítěži, Strachově a Tomášově Lhotě, Vidči a Brňovu.[13]) Po Janovi z Kravař seděl zde 1436 Ctibor z Cimburka, 1437—42 Vok ze Sovince, 1446 Jan z Mesnbeku, 1464 Přemek, kníže těšínský, a 1466 Jan z Cimburka, jehož dcera Kunka z Cimburka provdala se za Petra hr. od sv. Jiří a Pezinku.[14])

Petr hr. od sv. Jiří prodal 1502 (int. 1505) hrad Rožnov s městečky Rožnovcem a Krásnem a vsi Vigantice, Házovice, Tylovice, Zubří, Zašovou, Lukánovu a Malou Lhotu, Vitče(!), Střítež, Veselou, Hrachovec, Brňov, Křivou, Jarcovu a Jiřinu Lhotu, Moravskou Jesenici(!), Mstěnovice(!), Byninu a Krhovou a pusté vsi Raclavovu a Píškovu Lhotu, Oznici a půl pustého Hondorfu Janovi (manželkou jeho byla 1504 Dorota ze Zástřizl), Smilovi, Zikmundovi, Vilémovi a Jindřichovi bratřím vl. Kunům z Kunštátu.[15]) Podle dílčí smlouvy z 1506 (int. 1522) obdržel zboží rožnovské Jan Kuna z Kunštátu, jenž 1531 int. Janovi a Jaroslavovi bratřím vl. z Šelnberka a Kosti hrad a městečko Rožnov s mýtem, městečko Krásno, Vyhančice(!), Házovice, Tylovice, Zubří, Zašovou, Lukanovu a Malou Lhotu, Vitče(!), Střítež, Veselou, Hrachovec, Brňov, Křivou, Jarcovu a Jiřinu Lhotu, Mor. Jesenici, Mstěnovice, Byninu a pusté vsi Raclavovu Lhotu, Píškovu Lhotu a půl pustého Hondorfa.[16]) Jan a Jaroslav prodali 1532 (int. 1535) panství za 28.000 zl. Janovi z Pernštejna, jenž měl 1535 spory o pohraniční pozemky s Janem Podmanickým a 1548 int. panství Vilémovi st. z Žerotína.[17]) Dále drželi Rožnov majitelé Val. Meziříčí. R. 1621 a později ještě několikrát za války

[1]) CDM V. 114, VII. 179, ZDO I. 4. — [2]) ZDO I. 1049. — [3]) CDM X. 57, XV. 160. — [4]) CDM XV. 176. — [5]) Zlobického sb., LSA 437, 439. — [6]) Nová sb., LSA 438. — [7]) P I. 69. — [8]) Bočkova sb. 8747. — [9]) Schriften XXVI. 373. — [10]) CDM III. 402. — [11]) CDM VII. 179. — [12]) CDM XV. 105, XI. 271, Lechner I. 11. — [13]) Not. 1858 č. 6. — [14]) P IV. 429, VI. 179. — [15]) ZDO XVI. 28, 33. — [16]) Annales Mus. Fr. 1896 174, ZDO XIX. 6, AČ XVII. 87, ZDO XXIII. 8. — [17]) ZDO XXIV. 1, AČ XX. 372, 42, ZDO XXV.

třicetileté vzbouřili se Valaši na panství rožnovském. R. 1663 byl Rožnov zpustošen Tatary; 1676 sepsán urbář panství rožnovského.

Po smrti Ludvíka hr. z Žerotína zdědila 1808 Rožnov jeho dcera Josefa, provd. lantkraběnka z Fürstenberku, která 1815 prodala panství za 850.000 zl. Františkovi de Paula Josefu hr. Kinskému z Vchynic a Tetova (zemřel 17. listopadu 1823). Z jeho dětí (Dominik, Rudolf, Eugen, Marie, Anna a Františka hr. Kinští) podržel panství posléze Eugen hr. Kinský, jenž 1879 zanechal je svému synu Rudolfovi hr. Kinskému, který 1898 prodal zboží rožnovské za 7,200.000 K. Armínu bar. Popperovi z Podhradí.

Za pozemkové reformy 1923—25 na statku Krásnu (vlastník dr. Ladislav Seilern) vlastníku propuštěn zbytkový statek Krásno s mlýnem a lihovarem, zcela rozděleny dvory Domorac a Mariánský; na panství rožnovském (vlastník Vítkovické horní a hutní těžířstvo, plocha 9615 ha) propuštěny ze záboru zbytkové statky Hradisko a Zubří, v záboru zůstává lesní hospodářství.

Bečva Dolní, Horní a Prostřední; Horní a Dolní Bečva vznikly v pol. 17. st. a jmenují se již v urbáři z 1676, Prostřední Bečva vznikla později. R. 1707 nazývaly se všechny tři osady společně Velkou Bečvou. V Horní Bečvě vystavěn 1787 kostel sv. Jana a Pavla a 1784 zřízena fara.

Brňov; biskup Bruno dal 1277 lénem díl vsi Brňova (Brunnaz) svému maršálkovi Dětřichovi Stange a posléze dal les k novému vysazení vsi Brňova (Brunnow) Mikulášovi z Schauenburka, jemuž biskup Dětřich léno na Brňov potvrdil (CDM IV. 143. V. 75). K 1411—1531 viz u Rožnova.

Bynina, k 1368 viz u Krásna, 1505—31 u Rožnova.

Valašská Bystřice (dříve Velká Bystřice) s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1722—78; ves uvádí se po prvé v gruntovní knize z 1651. V urbáři z 1676 slove Nová neb Randýskova Bystřice (podle fojta Randýska).[18])

Malá Bystřice vznikla kolem r. 1620.

Hážovice, k 1411—1532 viz u Rožnova.

Hrachovec, snad jest totožným s Strachovcem připomínaným 1374[19]); k 1392 viz u Val. Meziříčí, 1505—31 viz u Rožnova.

Hutisko s far. kostelem sv. Josefa z 1748. Ves založena před 1662. R. 1735 založena tu lokalie, 1784 kuracie a 1843 fara. Ves vznikla při skelných hutích. R. 1662 přip. se tu zákupní rychta (Nová sb. 699).

Jasenice, dříve Moravská Jesenice, k 1374 viz u Krásna, 1505—32 u Rožnova.

Velké Karlovice (1846 ves, nyní městečko) s far. kostelíkem P. Marie Sněžné z 1754. O pozemky v okolí nynějších Karlovic byl od 1515 spor mezi Moravou a Uhrami a 1698 komise přiřkla Uhrům právo na spolupastvu; teprve 1736 stanovena tu hranice. Ves byla založena 1710 Karlem Jindřichem z Žerotína a osazena Moravany, Slováky a Poláky a pojmenována Karlovem (dříve slulo údolí Ugartina dolina). R. 1733 porazili Karlovičtí Uhry, kteří sem učinili vpád. V 18. st. byla tu stanice portášů. R. 1755 zřízena v Karlovicích lokalie, 1784 kuracie a 1843 fara.

Krhová přip. se 1442, k 1505 viz u Rožnova. Hanzl z Neyvaldu int. 1535 tvrz a ves Krhovou Václavovi Bošovskému z Polanky a sirotci po Václavovi int. 1542 totéž Janovi z Pernštejna k Rožnovu.[20])

Křivé; Nykl z Loučky int. 1373 Křivé Pavlíkovi z Sovince.[21]) K 1392 viz u Val. Meziříčí, 1505—32 u Rožnova. Jan Kuna z Kunštátu daroval 1510 Křivé pastviny.[22])

Velká Lhota (původně Strachova Lhota) s českobratrskou modlitebnou, k 1374 viz u Krásna, k 1411 u Rožnova.

Lhotka, k 1411—1532 viz u Rožnova.

53. — [18]) SA VII. 176. — [19]) ČMMZ VII. 229. — [20]) ZDO XXIV. 2, XXV. 22. — [21]) ZDO II. 434. — [22]) Not. 1858 č. 6. — [23]) Lechner I. 7. — [24]) ČMMZ VII. 230. — [25]) ZDO I. 4.

Mštěnovice, k 1374 viz u Krásna, 1505—31 u Rožnova.

Solanec pod Soláněm měl již 1583 fojta a 1657 organisován jako osada.

Střítež; ves byla na počátku 14. st. biskupským lénem v obvodu keleckém (Schretes)[23]); k 1368 viz u Krásna, 1392 u Val. Meziříčí, 1411—1531 u Rožnova.

Tylovice, k 1505—31 viz u Rožnova.

Veselá s far. kostelem sv. Martina; ves přip. se 1376, k 1392 viz u Val. Meziříčí, 1505—31 u Rožnova. Fara byla tu již v 16. st., zanikla a 1784 fara obnovena.

Vidče, dříve Vitče, k 1411—1531 viz u Rožnova.

Vigantice, k 1411—1531 u Rožnova.

Zašová s far. a poutním kostelem Nanebevz. P. Marie z 1714—25. K 1374 viz u Krásna, 1411—1531 u Rožnova. František Ludvík z Žerotína založil tu 1722 trinitářský klášter, který byl 28. prosince 1783 zrušen. R. 1784 zřízena fara.

Zubří s far. kostelem sv. Kateřiny z 1785; k 1310—1531 viz u Rožnova. Na poč. 18. st. založeny tu železné hutě, 1785 fara.

Na panství zanikly vsi:

Hondorf zanikl u Zubří, kde jest trať Hodorf, k 1505—31 viz u Rožnova.

Konvice zanikla u Pržna při Bečvě, 1582 pustá (PO XXX. 355).

Lhota Lukánova, k 1505—31 viz u Rožnova.

Lhota Tomášova, k 1411 viz u Rožnova.

Řehlov u Křivé, kde jest trať Řehlov.[24])

Vyšová a Nová Vyšová; Chot, Vrš, Stonař a Bušek bratři z Krásna postoupili 1348 záměnou Vyšovou, Novou Vyšovou a les podél Bečvice Čeňkovi z Drahotuš.[25])

Literatura: Gedenkbuch des Marktes Krásno, Not, 1858, Die Besitzer von Krasna, Not. 1867; Gedenkbuch des Ortes Rožnau, Not. 1858; Die Possessores zu Rožnau, Not. 1867; K. Papica, Osazení kraje rožnovského, Příbor 1911; Č. Kramoliš, Poddanské poměry v Rožnově a okolí, v 17. st., Roč. mus. spol. ve Val. Meziříčí 1900; Č. Kramoliš, Rožnovský okres, Brno 1907; J. Koláček, Založení Hutiska a jeho fojtství, Roč. mus. spol. ve Val. Meziříčí 1910; E. Domluvil, Zašová, Brno 1908; mnoho v časopise Naše Valašsko. Viz též literaturu u statku Val. Meziříčí; Č. Kramoliš, Ročenka města Rožnova a osad v okrese, 1931.

HUSTOPECKÝ STATEK.

Hustopeče nad Bečvou, městečko s s far. kostelem Nal. sv. kříže z 1752 a zámkem. Ve falsu kláštera hradišťského z 14. st. k 1201 jmenuje se Hustopecká říčka.[1]) Milota z Bránic int. 1349 Hustopeče svému bratru Benešovi z Bránic, který již 1359 int. své zboží v Hustopečích Janu Drslavovi bratřím z Kravař.[2]) R. 1397 seděl tu Lacek z Kravař,[3]) 1446 Beneš z Hustopeč.[4]) Petr hr. od Sv. Jiří zapsal 1492 své manželce Žofce z Valdštejna věno na městečku Hustopečích, Miloticích a Vysoké.[5]) K 1498 viz u St. Jičína. Od konce 16. st. seděli tu (jako na St. Jičíně) Žerotínové a 1577 rozdělili se o statek Karel st. a Jan ml. z Žerotína.[6]) Na poč. 17. st. seděl tu Viktorin z Žerotína, jenž vystavěl v Hustopečích kostel (fara byla 1589—1610 evangelická), zemřel 1611 (náhrobek v Hustopečích) a zanechal statek své dceři Johance Emilii, provdané z Valdštejna.[7]) Tato prodala 1617 Hustopeč(!) evangelíku Vilému Frydrychovi z Žerotína, jenž súčastnil se povstání a zemřel 1622 (manželkou jeho byla Anna Hofmannka z Grynpychlu).[8]) Po smrti Viléma Frydrycha byl statek za konfiskací ponechán

[1]) Friedrich II. 352 .— [2]) ZDO I. 100, 622. — [3]) ZDO VI. 595. — [4]) P III. 552. — [5]) ZDO XIV. 2. — [6]) PO XXX. 374. — [7]) Not. 1863 14, ČMM 1894 26,PO XXXVII. 76, Cerroni I. 97 f. 14. — [8]) ZDO XXXIV. 5, ČMM

vdově, za níž zdržoval se ještě 1624 v Hustopečích predikant.[9]) R. 1642 vyplenili Hustopeče Švédové.

Manžel dcery Anny Hofmannové Johanky Alžběty Vilém z Roupova prodal 1679 (int. 1682) zboží hustopecké za 25.000 zl. a 300 zl. kličného Johance Marii Xaverii hr. Dietrichštejn, roz. Hofmannové z Grynpychlu, která již 1685 int. Hustopeče Františce Eleonoře z Žerotína, roz. sv. paní Podstatské z Prusinovic.[10]) Po smrti manžela Františky Bernarda Ferdinanda z Žerotína 1693 dědili synové Julia Karla sv. p. Podstatského z Prusinovic, z nichž Leopold int. 1719 svoji třetinu svému otci Juliu Karlovi a svým bratřím Juliu Alexandrovi a Karlu Jiřímu sv. p. Podstatským z Prusinovic.[11]) Poslední dva rozdělili se 1722 o zboží a Hustopeče připadly Juliu Alexandrovi, který 1737 int. Hustopeče svému synovi Janu Nep. sv. p. Podstatskému.[12]) Po smrti Janově 1758 rozdělily se jeho dcery Marie Antonie provd. sv. paní Skrbenská, Ludovika, provd. hr. Kořenská z Terešova a Karolina o statek, a Hustopeče připadly Ludovice a její manžel Fr. Ant. hr. Kořenský prodal 1673 za 141.000 zl. panství Ignáci Fr. Pagatschovi v. Paburg.[13]) Dále seděl tu syn posledního Jan Pavel Pagatsch v. Paburg, jenž 1799 prodal Hustopeče za 165.000 zl. Janu Ludvíkovi sv. p. z Baillou, po němž dědil 1802 Josef sv. p. Baillou, jehož syn Josef 1868 daroval statek Alfredu bar. Baillou a jeho manželce Amalii Marii bar. Baillou, roz. Czerny. Po smrti Alfredově (zemřel 8. června 1898) dědila vdova Amalie Marie, která darovala třetinu statku 1904 Otovi říš. sv. p. Baillou (zemřel 12. května 1911), po němž dědili Alžběta Charlota, Aglaja Marie a Karel Jan říš. sv. pán a sv. paní Baillou. Tito dědili po smrti Amalie Marie 1923 její díl. R. 1847 dal Ferdinand V. Hustopečím privilej na jarmarky a týdenní trh. (Zprávy arch. koresp. Hustopeče.)

Za pozemkové reformy 1924—26 (plocha 600 ha) byl vlastníku propuštěn zbytkový statek Hustopeče a lesní hospodářství. Fara zanikla tu za třicetileté války a 1683 byla obnovena.

Milotice nad Bečvou, k 1131 viz u Kroměříže. Ve falsu z 14. st. listiny hradišťské k 1201 jmenují se na pomezí zboží hranického ves Milotice (Milothiz) a Milotický potok (Milothiski potok).[14]) Biskup Bruno udělil 1263 Milotice lénem manu Mikulášovi a ještě 1389 byla ves biskupským lénem.[15]) K 1429 viz u Kelče, k 1492 viz u Hustopeč, 1498 u St. Jičína.

Vysoká, k 1492 viz u Hustopeč, k 1498 u St. Jičína.

STAROJIČÍNSKÉ PANSTVÍ.

Starý Jičín, městečko s far. kostelem sv. Václava z poč. 18. st., zámkem a hradem. Ve falsu z 14. st. k r. 1201 jmenuje se na hranicích újezdu hranického místo Jičín (Gycin).[1]) V l. 1278—1302 psal se Blud z Jičína (de Tyczeyn)[2]), 1348—55 seděli tu Jan a Drslav bratři z Kravař.[3]) Drslavův syn Vok dal 1383 kanovníku Vilémovi Kortenlangen do života ves Jeseník (Jessenik).[4]) Již tehdy (1376) připomíná se v Jičíně farní kostel.[5]) V l. 1386—1406 seděli tu synové Vokovi Vok a Lacek (biskup olomoucký) z Kravař.[6]) R. 1417 držela polovici statku jejich sestra Anna z Kravař, druhou polovici pak Vokův syn Jan z Kravař, jenž 1433 odkázal St. Jičín Ctiborovi z Cimburka.[7]) Poručníci po Ctiborovi z Cimburka int. 1437 Veřovice (Vernýřovice), Mořkov Hodslavice, Rohlinu, Bludovice, Žilinu a Ži-

1922 145, Hrubý, Mor. koresp., 243. — [9]) Slovák, Konf. prot., 43, ČMM 1915 116, 192. — [10]) ZDo I. 336, II. 39. — [11]) ZDo IV. 265. — [12]) ZDo V. 103, VI. 203. — [13]) ZDo VIII. 236, 276, IX. 72. — [14]) Friedrich II. 352. [15]) CDM III. 353, Lechner I. 15.

[1]) Friedrich II. 352. — [2]) CDM IV. 148, V. 139. — [3]) ZDO III. 146. — [4]) CDM X. 157, XI. 14. — [5]) ZDO III. 146. — [6]) CDM XV. 360, P I. 147. [7]) P II. 513, ZDO IX. 72, AČ I. 154, XVII. 181. — [8]) ZDO X. 98. — [9])

votice Vilému Puklici z Pozořic.[8]) V l. 1447—63 seděl na Jičíně Jan z Cimburka[9]) a posléze Kunka z Cimburka vzala 1480 na zboží starojičínské na spolek svého manžela Petra hr. od Sv. Jiří, jenž 1498 int. Janovi z Kunovic hrad St. Jičín, městečko Hustopeče, městečko St. Jičín, Loučku, Bernartice, Palačov, Petřkovice, Šenov, Vysokou, Milotice, Janovice, Horku, Lhotu, Porubu, Straník, Hostašovice, Kojetín, Kunvald a Jeseník.[10]) Jan z Kunovic int. již 1500 toto zboží Viktorinovi, Janovi, Jiříkovi, Bartolomějovi a Bernartovi bratřím vl. z Žerotína.[11]) Po smrti Viktorinově, který posléze sám držel panství staro- i novojičínské, byla 1533 panství opět rozdělena mezi jeho syny tak, že v Starý Jičín uvázal se Vilém, v N. Jičín Bedřich z Žerotína.[12]) Po smrti Bedřichově dědili před 1560 jeho synové Karel st. (manželkou jeho byla 1584 Johanka Černčická z Kácova), Jan ml. a Bernart z Žerotína, z nichž první dva byli 1555 přijati mezi panské rody starožitné.[13]) Karel st. z Žerotína odkázal před 1597 panství svým synům Viktorinovi a Vilému Frydrychovi, kteří seděli na St. Jičíně v nedílu.[14]) Luterskými faráři v St. Jičíně byli 1572—78 Jakub Kunvaldský a 1583 Martin Filadelfus Zámrský[15]); ještě r. 1624 zdržovali se na panství starojičínském predikanti.[16])

St. Jičín držel posléze Vilém Frydrych sám (manželkou jeho byla Anna Hofmanka z Grynpychlu); týž súčastnil se povstání a zemřel 1622.[17]) Panství starojičínské bylo konfiskováno, odhadnuto na 62.000 tolarů a prodáno Volfgangu Frydrychovi Hofmannovi sv. p. z Grynpychlu.[18]) V létě 1626 byl hrad St. Jičín obsazen Dány (jejich komandantem byl tu Jan Jakub hr. z Thurnu), opevněn a teprve v červenci 1627 kapituloval císařským.[19]) Po smrti Volfganga Frydrycha byly o panství velké spory, jež skončily teprve 1651 odevzdáním panství dcerám po Volfgangu Frydrychovi (int. 1709).[20]) Dcera jedné z nich Marie Terezie, rozená a provd. hr. z Dietrichštejna, prodala 1706 (int. 1709) St. Jičín s přísl. Antonínu v. Zeno zu Danhaus[21]) (zemřel 1738). Dále bylo panství int. 1738 synovi Antonínovu Václavovi v. Zeno, 1765 jinému synu Antonínovu Šebestianovi v. Zeno,[22]) který prodal 1772 (int. 1782) St. Jičín Kristianu Augustovi hr. Seilern,[23]) po němž dědil 1801 Karel hr. Seilern, 1812 Karlovy děti Kristian, Josef, František, Johanka a Krescencie hr. Seilern (na díly); od 1838 držel St. Jičín Josef Jan hr. Seilern, 1855 Karel Maximilian hr. Seilern a 1906 koupil velkostatek Dr. Frydrych Deym hr. ze Stříteže.

Pozemková reforma byla provedena 1926 (plocha 600 ha); vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek St. Jičín, většina lesního hospodářství, cementárna, zámek a zřícenina hradu v St. Jičíně, zcela byly rozděleny dvory Hůrka a Palačovská Keř.

František II. obnovil 1793 St. Jičínu tři výroční trhy. Hrad byl od 1707 zříceninou. Zámek byl vystavěn 1724 (nyní škola).

Hostašovice, k 1498 viz u St. Jičína. V novější době tvořily zvláštní statek. Za pozemkové reformy (plocha 1153 ha, vlastníci Julius a Fr. Seilern) propuštěno vlastníkům lesní hospodářství, zcela rozdělen dvůr Poruba.

Hůrka náležela již 1397 k St. Jičínu,[24]) k 1498 viz u St. Jičína.

Janovice náležely 1464 k St. Jičínu,[25]) k 1498 viz u St. Jičína.

Jičina přip. se teprve 1656.

Kojetín přip. se teprve 1656.

Starojická Lhota, něm. Katzendorf, přip. se 1429, k 1498 viz u St. Jičína.

Loučka, něm. Ehrenberg, k 1498 viz u St. Jičína.

P. III. 586, Lechner I. 108. — [10]) ZDO XII. 15, XVI. 4. — [11]) ZDO XVI. 17. — [12]) PO XVIII. 9. — [13]) PO XXIII. 44, XXX. 374, XLV. 1, 321. — [14]) ZDB XXVII. 39, PO XXXVII. 103, Parsch, 1214. — [15]) Jireček, Ruk., I. 433, II. 109. — [16]) ČMM 1915 192. — [17]) Hrubý, Mor. korespondence, 243. — [18]) Slovák, konf. prot., 43. — [19]) ZVGAS X. 90, XXVIII. 158, Schr. V. 241. — [20]) ZDo IV. 1. — [21]) ZDo IV. 8. — [22]) ZDo IX. 88. — [23]) ZDo XI. 85. — [24]) ZDO VI. 641. — [25]) ZDO XI. 144. — [26]) ZDO VI. 266. [27]) ZDO VIII. 244.

Palačov, něm. Palzendorf, přip. se 1377, k 1498 viz u St. Jičína.

Petřkovice, k 1498 viz u St. Jičína.

Poruba; Lacek z Kravař int. 1391 Porubu Fence Závišině.[26]) K 1498 viz u St. Jičína.

Straník; 1412 přip. se Lítek z Straníku,[27]) k 1498 viz u St. Jičína.

Vlčnov, něm. Wolfsdorf, přip. se teprve 1656.

Literatura: Fl. Zapletal, Pohled na St. Jičín z 1593, Naše Valašsko II.

NOVOJIČÍNSKÉ PANSTVÍ A STATEK ŠTRAMBERK.

Nový Jičín, něm. Neutitschein, ochranné municipální město s radnicí z 16. st., zámkem, děkanským kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1729, fil. kostelíkem sv. Trojice a tak zv. Španělskou kaplí. R. 1354 drželi město Jičín (Thyczin) bratři Jan a Drslav z Kravař,[1]) dále Vok z Kravař a jeho syn Ješek, kteří dali 1373 městu odúmrt.[2]) Obyvatelstvo města bylo převážně německé a 1382 jmenují se v městské radě jen Němci, 1380 připomínají se tu židé.[3]) K 1417 viz u St. Jičína. Kolem r. 1430 dobyl města Jan z Cimburka, načež 1434 držel město Ctibor z Cimburka, jemuž 1433 Jan z Kravař hrad a město Jičín poručil.[4]) R. 1455 král Ladislav udělil Jičínu třetí jarmark.[5]) Kunka z Cimburka provdala se za Petra hr. od sv. Jiří a Pezinku, který tu v l. 1468—89 seděl.[6]) Král Vladislav II. udělil 1492 Jičínu čtvrtý jarmark, 25. dubna 1503 město s kostely, farou, školou a radnicí vyhořelo.[7])

Po smrti Petra hr. od Sv. Jiří nabyli zboží páni z Žerotína (viz u St. Jičína) a při dílčích smlouvách 1533 obdržel zboží novojičínské Bedřich z Žerotína, za něhož 1543 Ferdinand I. udělil N. Jičínu právo pečetiti červeným voskem.[8]) Bedřichův syn Jan ml. z Žerotína byl 1555 přijat mezi rody starožitné a 1558 prodal městu Novému Jičínu za 39.000 zl. mor. zámek a město N. Jičín, hrad a město Štramberk a vsi Bernartice, Šenov, Žilinu, Bludovice, Životice, Mořkov, Hodslavice, Rohlinu a Libhošť.[9]) Novojičtí prodali se pak králi a Jičín stal se městem komorním. Ferdinand I. udělil 1560 Novojičínským a Štramberským privilej, že nemají býti od králů českých zastavováni, potvrdil téhož roku Jičínu privilegia a přidal týdenní trh, nařídil, aby šlechtici nebyli do města přijímáni a stanovil, aby z panství novojičínského a štramberského nebrali odjinud piv, než z Jičína a Štramberka,[10]) 1562 vykázal z panství židy a nařídil, aby Novojičínští řídili se právem olomouckým a nikoliv právem hlubčickým, které tehdy počalo vydávati nálezy jen v německém jazyce (v 16. st. N. Jičín užíval v svých úřadech českého jazyka).[11])

R. 1570 město chtělo se podati biskupovi za různé výhody, vymiňovalo si však patronáty a svobodu vyznávati náboženství pod obojí, biskup však na jejich podmínky nepřistoupil a zboží zůstalo tak komorním.[12]) R. 1572 zemřelo tu morem 748 lidí.[13]) R. 1567 potvrdil privilegia města Maximilian II.[14]) Rudolf II. dal 1578 městu privilej, že nebude nikomu zastaveno, 1586 dovolil, aby byl zámek změněn v radnici a 1604 potvrdil městu privilegia.[15]) Město přikoupilo 1588 od panství kunvaldského vsi Ženklavu a Rybí a 1619 drželo 578 poddaných (v městě bylo 126 domů).[16])

[1]) CDM XV. 66. — [2]) ZDO III. 301. — [3]) CDM XI. 257, XV. 211. — [4]) Teige, O pramenech etc., 66, Kravařsko II. 97, Stav. arch. 338. — [5]) ZVGMS XIV. 249. — [6]) Šebánek, Archivy zruš. klášterů, 1507, Stav. arch. 489, AČ XVI. 333. — [7]) ZVGMS XIV. 249. — [8]) Ib. 249, Salbuch č. 284. f. 161. — [9]) Salbuch č. 286. f. 47, PO XLV. 1, ZVGMS XIV. 250. — [10]) Zlobického sb., Nová sb. Salbuch 287., 3, 5. — [11]) Bočkova sb. 9296, ZVGMS XIV. 236, Parsch 848, 852. — [12]) LA k 1570. — [13]) ZVGMS XIV. 255. — [14]) Salbuch 287. f. 273. — [15]) Zlobického sb. — [16]) ZVGMS XIV. 250, ZDO

Již r. 1543 připomíná se v městě bratrský zbor, který spravoval tehdy Havel Dřevínek; 1573 byli tu Bratři pronásledováni.[17]) V pol. 16. st. byli měšťané luteráni a 1581 povolali si do města luterského kazatele Martina Filadelfa Zámrského, musili jej však propustiti[18]); sám Jan Šembera z Boskovic přimlouval se 1584 u krále, aby bylo Novojičínským povoleno vyznávati augšpurskou konfesi.[19]) Na sklonku 16. st. městská rada vypudila z Jičína katolického faráře.[20])

Město horlivě se súčastnilo českého povstání a král Frydrych potvrdil 1620 N. Jičínu privilegia a povýšil jej na královské město.[21]) Dne 24. července 1621 vojsko markrabí Krnovského přepadlo zde a pobilo španělský oddíl (při boji město vyhořelo).[22]) Měšťané i potom zůstávali v odporu (kardinál Dietrichštejn nazval N. Jičín „jiskrou všeho kacířství a rebelie"), 1623 bylo město obsazeno znovu císařskými a pleněním potrestáno za zradu.[23]) R. 1624 byl Nový Jičín, zpustošený morem, spolu s Štramberkem a Rybím vypálen a zcela zničen Poláky.[24]) Dne 20. srpna 1626 obsadili město Dánové, kteří vypudili katolické duchovenstvo, ale vynutilo na měšťanech velké výpalné.[25]) R. 1643 vyplenili město Švédové.[26])

Ferdinand II. městu panstvi pro účast v povstání konfiskoval a daroval je 1624 (int. 1642) olomouckým jesuitům na vydržování alumnátu.[27]) Rektor jesuitské koleje potvrdil 1629 N. Jičínu privilegia a také Ferdinand II. vzal 1626 zpustošené město do své ochrany a nařídil zastavení exekucí.[28]) Panství bylo 1635 olomouckými jesuity pokatoličtěno.[29]) R. 1715 a 1741 zuřil v městě mor, 9. června 1768 město i s far. kostelem vyhořelo. Po zrušení řádu jesuitského bylo 1775 město osvobozeno z poddanství a prohlášeno za svobodné a panství dáno 1781 Tereziánské rytířské akademii ve Vídeňském N. Městě. R. 1799 založena byla v Jičíně Hücklova továrna na klobouky; v 1. pol. 19. st. kvetlo tu soukenictví, továrny produkovaly 1841 za 820.000 zl. sukna. Za pozemkové reformy (Nadace Ferdinanda II. a Pensijní fond Tereziánské akademie) v záboru zůstává pila v Mořkově, lesní hospodářství a zbytkový statek Štramberk; zcela rozdělen dvůr Bernartice a odprodán hrad Štramberk. Městská privilegia potvrdila 1748 a 1775 Marie Teresie, 1784 Josef II. a 1795 František II. (Zprávy arch. kor., N. Jičín.)

Štramberk, dříve německy Strahlenberg, městečko (nyní město) s zbytkem hradu a far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1723. Hrad Štramberk byl původně zeměpanským a markr. Jan vysadil 1359 pod hradem na právu olomouckém město (Strahlenberg).[30]) Markr. Jošt udělil 1380 Štramberk lénem Vokovi z Kravař, který tu seděl ještě 1406.[31]) Dále seděl tu Lacek z Kravař, který dal 1411 městu Štramberku a vsím na panství: Butovicům, Veřovicům, Ženklavě, Libhošti, Rybímu, Mořkovu, Skorotínu, Žilině, Albrechticím, Mošnovu, Hodslavicím, Hukovicím, N. Horce, Bartošovicím, Životicím a Sedlnici odúmrt,[32]) a Jan z Kravař, který odkázal 1433 Štramberk Ctiborovi z Cimburka na zaplacení dluhů.[33]) Dále seděl tu 1434 Jan Puklice z Pozořic, pak Vilém Puklice, který byl 1442 neb., a posléze 1460—63 Boček Puklice z Pozořic.[34]) Vedle toho držel díl zboží štramberského 1446 Václav z Doloplaz a před 1466 Jan z Doloplaz.[35])

Burian Puklice z Pozořic podal se dobrovolně s panstvím štramberským v léno králi Jiřímu, ale po 1471 prodal Štramberk Jindřichovi z Boskovic, načež bratři ned. Tas, Dobeš a Beneš Černohorští z Boskovic int. 1481 hrad a městečko Štramberk a vsi Ženkleb(!), Rybí, Libhošť, Vernýřo-

XXX. 28. ČMM 1922 155. — [17]) Jireček, 171, PA IX. 346. — [18]) Kameníček III. 456, Jireček II. 109. — [19]) Kameníček III. 456. — [20]) ČMM 1908 253. — [21]) Zlobického sb. — [22]) ČČH XXXV. 502, ZVGMS V. 285. — [23]) ČČH XXXV. 538. — [24]) ZVGMS XIV. 258. — [25]) Schr. V. 237,, XXIII. 7, ZVGMS XXVIII. 7. — [26]) Schr. XXIII. 11. — [27]) ZDO XXXIX. 24. — [28]) Nová sb. 186, 356. — [29]) Hlídka 1905 855. [30]) CDM IX. 141. — [31]) CDM XI. 201, XV. 445. — [32]) Bočkova sb. 10. 666. — [33]) AČ XVII. 181. — [34]) Stav. arch. 338, 349, Lechner I. 73, P IV. 280. — [35]) P III. 554, IV.

vice(!), Hodslavice, Mořkov, Rohlinu, Žibotice(!), Žilinu, Bludovice a díl Závišic a biskupská manství Skorotín, Staré Albrechtice s dvorem řeč. Nunhiebl(!), dva lány v Petřvaldě, Závišice a Velký i Malý Mošnov Benešovi z Hustopeč, jenž tu seděl ještě 1493.[36]) Dále seděli tu synové Benešovi Albrecht (obdržel 1502 list mocný a žil ještě 1515) a Lacek z Hustopeč, z nichž poslední int. 1524 hrad a městečko Štramberk, Ženkleb(!), Rybí, Libhošť, Vernířovice(!), Mořkov, Hoclavice(!), Rohlinu, Žibotice(!), Bludovice a díl Závišic Bernartovi ml. z Žerotína.[37]) R. 1533 při dělení statků obdržel Štramberk Bedřich z Žerotína, jehož manželkou byla 1539 Libuše z Lomnice.[38]) Další osudy statku viz u N. Jičína. R. 1613 porovnali se Štramberští s vrchností o svá práva a povinnosti. 1642 Ferdinand III. udělil Štramberku dva výroční trhy, 1697 Leopold I. potvrdil městu jarmarky a 1845 Ferdinand V. vysadil další dva trhy.[39]) Hrad byl zbořen okolo 1782. Fara byla 1614 evangelická.[40])

Bernartice nad Odrou, něm. Bernsdorf, s far. kostelem Navštív. P. Marie z 1795. Ves přip. se 1397[41]); k 1498 viz u St. Jičína, 1558 u N. Jičína. R. 1797 zřízena lokalie, 1896 fara.

Bludovice, něm. Blauendorf; 1302 psal se Blud z Bludovic.[42]) K 1437 viz u St. Jičína, 1481—1524 u Štramberka, 1558 u N. Jičína. R. 1595 přip. se zákupní rychta. Do konce 17. st. byly Bludovice české.

Hodslavice, něm. Hotzendorf, s českobratrskou modlitebnou a far. (od 1858) kostelem sv. Ondřeje z 1906. K 1411—1524 viz u Štramberka, 1437 u St. Jičína, 1558 u N. Jičína. Fara byla tu již v 15. st., zanikla však a 1858 obnovena. V Hodslavicích narodil se 1798 František Palacký.

Libhošť, něm. Liebisch, s far. kostelem sv. Jakuba Větš. z 1776; k 1411—1524 viz u Štramberka, 1437 u St. Jičína, 1558 u N. Jičína. R. 1777 zřízena lokalie, 1784 kuracie.

Mořkov, něm. Murk, s far. kostelem sv. Jiří; k 1411—1524 viz u Štramberka, 1437 u St. Jičína, 1558 u N. Jičína. Fara byla tu již v 15. st., zanikla za třicetileté války a 1899 obnovena.

Rybí, něm. Reimlich, s far. kostelem Nal. sv. kříže. K 1411—1524 viz u Štramberku, 1541 u Fulneka, 1558—1624 u N. Jičína. R. 1822 zřízena tu kuracie, 1867 fara.

Šenov, něm. Schönau, s far. kostelem sv. Martina; přip. se 1383, již 1435 jmenuje se tu zákupní rychta.[43]) K 1498 viz u St. Jičína, 1558 u N. Jičína. R. 1589 držel Šenov Václav Skrbenský z Hřiště.[44]) Fara byla 1566 luterská.[45])

Veřovice, dříve Veřmířovice, něm. Wernersdorf, s far. kostelem Nanebevz. P. Marie z 1852. K 1411—1524 viz u Štramberka, 1437 u St. Jičína, 1558 u N. Jičína. Fara byla tu již v 15. st., zanikla a 1785 zřízena kuracie.

Závišice, něm. Sawersdorf, díl vsi (Malé Závišice na levém břehu Sedlničky) s fil. kostelíkem sv. Kateřiny. K 1481—1524 viz u Štramberka.

Ženklava, něm. Senftleben, s far. kostelem Navštív. P. Marie; k 1411—1524 viz u Štramberka, 1558 u N. Jičína. R. 1784 zřízena kuracie, 1864 fara. Z Ženklavy pocházel tesař Kristian David, zakladatel obce ochranovské.

Žilina, něm. Söhle, s fil. kostelíkem sv. Mikuláše; přip. se 1399, k 1411—1524 viz u Štramberka, 1437 u St. Jičína, 1558 u N. Jičína.

Životice, něm. Seitendorf, s far. kostelem sv. Jana Křtit.; k 1411—1524 viz u Štramberka, 1437 u St. Jičína a 1558 u N. Jičína. Lacek z Hustopeč osvobodil 1528 Životice od robot za plat.[46]) Fara byla tu již 1337, 1566 byla luterská,[47]) zanikla za třicetileté války a 1689 byla obnovena.

Na panství zanikly vsi:

R o h l i n a, splynula s Hodslavicemi, k 1437 viz u St. Jičína, 1481—1524 u Štramberka.

280. — [36]) ZDO XII. 20, P VI. 321. — [37]) AČ XVIII. 278, PO X. 9, XLVII. 12. ZDO XX. 2. XXIII. 9. — [38]) Salbuch 283. f. 112, ZDO XXV. 8. — [39]) B. Blažek, Z archivu města Štramberka. — [40]) Ibid. — [41]) ZDO VI. 641. — [42]) CDM V. 137. — [43]) Nová sb. 500. — [44]) PO XXXIII. 41. — [45]) Hübel, 33. — [46])CDM XV. 45. Nová sb. — [47]) Hübel, 33.

Támovice, něm. Tannendorf, zanikly u Závišovic, kde jest kaple sv. Kateřiny, k 1558 viz u N. Jičína.

Literatura: V. Severa, Novojičínský okres, Brno 1933; J. Beck, Geschichte der Stadt Neutitschein, N. Jičín 1854; Liebisch, Ein Neutischeiner Stadtbuch des Syndikus Neysser, ZVGMS XIV.; J. Hermann, Chronik der Stadt Neutitschein vom J. 1801—81, Kuhländchen; Die Befestigung Neutitscheins, ZVGMS XXIII.; K. Berger, Über das Alter v. Neutitschein, ZVGMS XXI.; Liebisch, Die Stadtbefestigung Neutitscheins, ZVGMS XV; Die Mannsfelder und Dännen in Neutitschein, Schr. V.; J. Ulrich, Neutitscheins Aufschwung nach dem Sturmjahre 1848, ZVGMS 1928; Fl. Zapletal, Z dějin Štramberka v 15. st., Naše Valašsko III.; F. Hajnoczy, Z evangelické minulosti na Štramborsku, Evang. hlasy; Fr. Linhart, Štramberk a okolí, VII. progr. gymn. v Místku; B. Blažek, Štramberk a Štramberský hrad, 1926; B. Blažek, Z archivu města Štramberku, 1928; Mor. Kravařsko, Příbor 1898. Mnoho z dějin Novojičínska viz v časopisech Kravařsko a Kuhländchen.

KUNVALDSKÉ PANSTVÍ.

Kunvald, něm. Kunwald, s zámkem z r. 1720 a far. kostelem Nal. sv. kříže. R. 1416 seděl tu Racek Pohořílka z Kunvaldu[1]); k 1498 viz u St. Jičína, 1507—41 u Fulneka. R. 1583 držel Kunvald Jan Balcar Cetrys z Kynšperka, jehož manželkou byla 1602 Kateřina Buchtovna z Buchtic a který zemřel 25. července 1621.[2]) Jeho sestra Judita Cetrysová vzala 1629 svého manžela Jana Mořice z Rödern na tvrz a ves Kunvald a ves Suchdol na spolek.[3]) Jan Mořic zemřel 1639 a jeho synové Jiří Jindřich a Karel Mořic sv. p. Rödern int. 1653 panství Gabrielovi Serenyimu.[4]) Od 1664 držel Kunvald Gabrielův bratr František Serenyi a od 1691 jeho syn František hr. Serenyi. Vdova po Františkovi Marie Magdalena, roz. hr. Thunová, odkázala 1708 Kunvald své sestře Eleonoře Barboře kněžně z Liechtenštejnu, roz. Thunové.[5]) Dcery poslední Marie Karolina hr. Salm, roz. kněžna z Liechtenštejnu, a Marie Anna kněžna z Liechtenštejnu int. 1726 panství své sestře Eleonoře hr. Harrachové, roz. kněžně z Liechtenštejna.[6]) Syn Eleonory Frant. Xav. hr. Harrach odkázal 1781 Kunvald své dceři Valpurce hr. Zeilwaldburg-Truchsess. R. 1828 zdědil panství Emil Frydrych Schindler (zemřel 18. března 1867), dále Frydrych Schindler a 1870 koupil je za 560.000 zl. Arnošt lantkrabí z Fürstenberka, po němž dědil 1889 jeho syn Josef Frydrych lantkr. z Fürstenberka. R. 1895 koupili panství Viktor a Marietta Bauerovi.

Za pozemkové reformy 1925—26 (vlastníci Dr. Petr a Dr. Viktor Bauerové, plocha 689 ha) propuštěny vlastníkům zbytkové statky Kunvald, Suchdol, lesní hospodářství, mlýn v Suchdole a cihelna a pivovar v Kunvaldě; zcela rozdělen Horní dvůr v Suchdole.

Za protireformace ještě 1624 zdržovali se na panství predikanti.[7]) R. 1759 zřízena v Kunvaldě lokalie, 1812 fara. R. 1797 přip. se tu zákupní rychta (Nová sb. 699).

Butovice, něm. Botenwald, s far. kostelem Všech sv. z 1775—81. R. 1411 ves náležela k hradu Štramberku, k 1507—41 u Fulneku. R. 1620 byla ves vypleněna Poláky. Ještě 1771 byly Butovice české. V 16. st. byli tu luteráni, od 1625 katoličtí faráři[8]); fara zanikla za třicetileté války, 1733 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1843 fara.

[1]) Lechner II. 304. — [2]) Stav. arch. 858, ZDO XXXII. 25, ZVGMS VIII. 775. [3]) ZDO XXXVI. 14. — [4]) ZDo I. 58. — [5]) ZDo III. 436. — [6]) ZDo V. 228. — [7]) ČMM 1915 102. — [8]) ZVGMS VIII. 226. — [9]) CDM XV. 45. — [10]) ZVGMS V. 186. — [11]) Nová sb. 699.

Suchdol, něm. Zauchtel, nyní městečko, s far. kostelem sv. Trojice. Již 1337 přip. se tu far. kostel (Cuchental).[9]) R. 1437 držel Suchdol Smil Doubravka (Kapras I. 26). K 1541 viz u Fulneka, 1628 u Kunvaldu. Ještě r. 1623 byl tu bratrský kazatel.[10]) V l. 1724—27 emigrovalo odtud na 100 osob do lužického Ochranova. Fara zanikla za třicetileté války a byla 1729 obnovena. R. 1734 přip. se tu zákupní rychta.[11])

Literatura: A. Hausotter, Das Archiv des Ortsmuseums in Kunewald, ZVGMS XII., XIV.; A. Hausotter, Zwei alte Turminschriften aus Bothenwald, ZVGMS VIII.; A. Hausotter, Geschichte der Gemeinde Kunewald, 1911.

STATEK NĚMECKÝ JESENÍK.

Německý Jeseník, něm. Deutsch Jasnik, s zámkem a far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z 1752. Ve falsu kláštera hradištského z 14. st. k 1201 jmenuje se na pomezí újezdu hranického říčka Jesenice (Jessenicie).[1]) K 1383—1498 viz u St. Jičína, 1541 u Fulneka. R. 1599 seděl na Něm. Jeseníku Bohuše ze Zvole,[2]) 1619 evangelík Adam Šťastný Žampach z Potnštejna, jenž horlivě súčastnil se povstání, zemřel 1621 a zanechal nedospělé syny.[3]) Ještě 1624 zdržovali se na statku predikanti.[4]) R. 1639 seděl tu Ludvík Tharoulle. Jmenovaní byli asi zástavními pány statku, neboť v pol. 17. st. seděl tu opět Jan Bernart sv. p. ze Zvole, po jehož smrti 1675 porovnali se synové Jan Gottlieb a Karel Jindřich sv. p. ze Zvole o statek tak, že jej převzal poslední.[5]) Karel Jindřich int. 1684 N. Jeseník a Dolní Vražné Jiřímu Kryštofovi sv. p. z Pruskova, který již 1685 int. oba statky Anně Kateřině v. Witten, roz. sv. paní v. Kochtitz, za 17.000 zl.[6]) Anna Kateřina odkázala 1691 Jeseník a Vražné svému synu Rudolfu Kryštofovi sv. p. Witten, po němž dědil 1733 jeho nevl. syn Fr. Reinhold sv. p. Andlern.[7]) Týž odkázal 1766 oba statky svým synům Rudolfu a Filipovi sv. p. Andlern-Witten, z nichž 1766 převzal Jeseník a Vražné Filip.[8]) Po Filipovi dědila 1789 jeho příbuzná Marie Anna, ovd. v. Gilleis, která 1800 prodala za 90.000 zl. statek Valpuře hr. Truchsess-Zeil-Frauenburg. R. 1821 koupil statek za 65.000 zl. Dr. Valentin Laminet, 1831 za 106.000 zl. Fr. Hubert ryt. Stücker v. Maiersdorf a jeho manželka Anna, 1835 za 79.000 zl. Emanuel Julius Roger de Ressequier markýz Miremont, 1848 za 120.000 zl. Maximilan Viktor d'Harnoncourt, jenž 1851 prodal Jeseník za 140.000 zl. Ferdinandu Zinnerovi (zemřel 15. ledna 1862), načež statek byl int. Pavlíně Zinnerové (zemřela 10. ledna 1892) a pak Karolině v. Cischini.

Za pozemkové reformy 1927 (vlastník Karolina Cischini, plocha 277 ha) vlastníku byl propuštěn zbytkový statek Něm. Jeseník se sladovnou; zcela rozdělen byl dvůr D. Vražné. Fara přip. se tu již 1383, zanikla za třicetileté války, 1683 obnovena. R. 1710 ves vyhořela.

Dolní Vražné, dříve Velké Vražné, něm. Gross Petersdorf, s far. kostelem sv. Petra a Pavla. R. 1282 psal se Bohuše a 1283 Volfram z Petrovic.[9]) Bohuše z Kosové int. 1398 tvrz a zboží v Petrovicích Smilovi z Kosové.[10]) Pak náleželo Vražné k panství oderskému do Opavska, ale bylo na sklonku 15. st. zcizeno k panství fulneckému (Rolleder, Odrau, 68). K 1481—1541 viz u Fulneka, od 1599 u Něm. Jeseníku. Fara byla 1564—1616 evangelická, 1629 katolická,[11]) zanikla za třicetileté války a 1785 obnovena.

[1]) Friedrich II. 352. — [2]) Stav. arch. 918. — [3]) ČMM 1922 145, Hrubý, Mor. koresp., 112. — [4]) ČMM 1915 192. [5]) ZDo II. 9, 28. — [7]) ZDo II. 111. — [8]) ZDo IX. 188, 206. — [9]) CDM IV. 206, 211. — [10]) ZDo VI. 872. — [11]) Hübel, 33, ČMM 1894, 28.

FULNECKÉ PANSTVÍ.

Fulnek, město s zámkem, far. kostelem Nejsv. Trojice z 1748—60, hřbitovním kostelíkem sv. Rocha a kapucínským klášterem. Již r. 1293, kdy Fulnecko náleželo Oldřichovi z Lichtenburka, jmenuje se ve Fulneku far. kostel a městská rychta.[1]) Na sklonku 13. st. náleželo město pánům z Kravař, 1329—55 seděli tu synové Voka z Kravař Jan a Drslav, z nichž poslední prodal 1372 zákupní rychtu v Trnávce (Tirnavia) Mikulášovi Krátkému z Lukavce a 1378 prodal Mikulášovi z Lubojed a jeho manželce Anně z Heroltic Starou Ves a Oslův mlýn do jejich životů.[2]) Dále seděl tu 1389 Lacek z Kravař, jenž dal 1413 městu Fulneku list na vaření piva a vystavování piva do vesnic a zemřel 1416 (pohřben v Fulneku).[3]) Pak následoval 1417 Beneš z Kravař.[4]) Faře fulnecké náleželo 1377 některé zboží v Jerlochovicích (villa Gerlaci); vedle far. kostela jmenuje se 1400 ve Fulneku také špitální kostel Všech sv.[5]) Za válek husitských 1429 Fulnek i s klášterem augustiniánským vyhořel.[6])

Jan z Kravař potvrdil 1429 Fulneku privilegia, zapsal 1432 hrad Fulnek s městečkem a vsí Jerlochovicemi v 4000 hř. Anežce, kněžně opavské a manželce Jiřího z Šternberka, a 1433 téže zboží fulnecké odkázal.[7]) Zápis z r. 1432 svědčí, že Fulnecko bylo tehdy počítáno k Opavsku. Po smrti Jiřího z Šternberka ujal se panství Lacek z Šternberka,[8]), ale 1448 seděl tu Albrecht z Lešan.[9]) 1454—57 Jan Krumsín z Lešan a 1464 Jan Čapek z Krumsína.[10]) Posléze získal panství král Jiří, jenž je zastavil Janovi z Žerotína a jeho synu Petrovi do jejich životů; synové krále Jiřího, knížata minstrberská, postoupili 1481 zboží fulnecké Janovi z Žerotína jako statek zpupný (Fulnek byl tehdy již počítán k Moravě).[11]) K panství náležely tehdy vsi: Butovice, Kujavy, Životice, Stachovice, Suchdol, Vražné, Kletné, díl Pohoře, Jestřabí, Vlkovic, Valtéřovic, Gručovic, pustá ves Goldseyfen a léna Pohořílky a Slatina. Jan z Žerotína dal 1485 odúmrt Pustějovu a seděl tu ještě 1500 (manželkou jeho byla tehdy Anna z Ludanic a dříve Machna z N. Cerekve).[12]) Špitál ve Fulneku založila před 1423 Anežka Lukovská z Šternberka, 1477 získal špitál mlýn v Gerlichově.[13])

Po smrti Janově seděli tu jeho synové (dcerou Janovou byla Barbora z Žerotína) Viktorin, Jiřík (zemřel 1507, pohřben ve Fulneku) a Bernart (manželkou jeho byla 1531 Marketa z Oinic), kteří dali 1507 městu nové privilegium na vystavování piva do Kunvaldu a Butovic.[14]) Tehdy byl mezi Moravou a Opavskem spor o příslušnost Fulnecka, až posléze Bernart z Žerotína vyznal, že připojil se s zámkem a panstvím fulneckým k právu olomouckému.[15]) Kolem r. 1540 těžilo se na panství fulneckém olovo.[16]) Karel z Žerotína prodal 1541 (int. 1542) hrad a město Fulnek, Jerlochovice, Stachovice, Kujavy, Životice, Kunvald, Suchdol, Jesenici, Vražné, Pohoř, Kletné, Jestřabí, Vlkovice, Valtéřovice, Gručovice, Butovice, Rybí a pusté Goldseifen Oldřichu Cetrysovi z Kynšperku.[17]) R. 1541 dal Ferdinand I. Fulneku jarmark.[18]) Vdova po Oldřichovi Barbora z Rotálu vzala 1548 (ačkoliv z prvého manželství zbyla jí dcera Anna Marie Cetrysovna) na Fulnek na spolek svého druhého manžela Baltazara Švejnice z Pilmesdorfu.[19]) Baltazar (1560 druhá jeho manželka Šťastná Sedlnická z Choltic) udělil léno na ves Pohořílku, k hradu

[1]) CDM IV. 314. — [2]) CDM VI. 378. ZDO I. 405, CDM XV. 140, 188. — [3]) CDM XII. 55, Zlobického sb., PO XXXIII. 279, Cerroni I. 97, f. 82, ČMM 1907 24. — [4]) P II. 510. — [5]) CDM XV. 45, MV III. 1612. — [6]) Cerroniho sb. II. 248. — [7]) Archiv Nár. musea v Praze, odd. Fulnek, Kapras, II. 24, Kravařsko II. 97. — [8]) P III. 620. — [9]) Kapras I. 49. — [10]) AČ VI. 502, Šebánek, Archivy zruš. kl. 1437. — [10]) Kapras I. 73.. — [11]) Sedláček, Zbytky reg., 1819, ZDO XII. 31. — [12]) LSA 104, ZDO XVI. 31, PO VII. 5. — [13]) Šebánek, l. c. 1246, Cerroniho sb. II. 248. — [14]) PO XXXVIII. 25. — [15]) Bočkova sb. 5011. — [16]) Schr. V. 142. — [17]) Salbuch č. 283, f. 87, ZDO XXV. 17, Salbuch č. 284. — [18]) Salbuch 284, f. 66. — [19]) ZDO XXV.

fulneckému náležitou, Jiříku Kotulínskému z Kotulína, 1559 potvrdil privilegia bratrského zboru ve Fulneku, potvrdil spolu se svojí sestrou Annou Anastasií, manželkou Petra Pražmy z Bílkova, Fulneku privilej z 1507, kšaftoval 1566 a zanechal dcery Juditu a Barboru.[20])

Již r. 1585 seděl na Fulneku Jan Skrbenský z Hříště (manželkou jeho byla Maruše Okrouhlická z Knínic), jemuž Anna Anastasie Švejnicová int. 1590 také svůj díl panství.[21]) Jan Skrbenský byl příznivcem Bratří, odňal klášteru fulneckému patronáty na panství (kromě Fulneku) a dosadil všude predikanty; i Fulnecké přiměl, aby opatřili si luterského faráře (při fulneckém kostele byl 1584 český i německý kazatel). Než Jan Skrbenský byl posléze nucen patronáty klášteru vrátiti a 1594 byl klášteru vrácen i kostel P. Marie ve Fulneku.[22]) Bratrský zbor byl ve Fulneku již na poč. 16. st., jeho správcem byl 1534 Michal Tham, 1555 Jan Jelecký, 1566 Petr Herbert, 1616—21 J. A. Komenský; při zboru byla i škola, kterou řídil 1598 Albrecht z Kaménka.[23])

Jan Skrbenský napsal 1597 poručenství.[24]) Jeho nástupcem byl Jan Skrbenský z Hříště, za něhož ještě 1617 Fulnečtí užívali práva hlubčického.[25]) Janovi Skrbenskému bylo panství pro účast v povstání konfiskováno a prodáno 1622 císařem za 50.000 tolarů Václavovi Bruntálskému z Vrbna.[26]) R. 1621 vyplenili Fulnek Španělé, po 1624 prováděl tu bezohledně protireformaci kapucím Bonaventura z Kolína,[27]) v létě 1626 dočasně obsadili Fulnek Dánové,[28]) 1643 Švédové, kteří udržovali tu posádku a teprve 1648 Fulnek opustili (městské hradby byly zbořeny 1716).[29])

Po smrti Václava Bruntálského 1649 dědil panství fulnecké, které zatím stalo se fideikomisem, jeho syn Jan Fr. Bruntálský z Vrbna, jenž 1674 založil kapucínský klášter s kostelem a Loretánskou kaplí. Po smrti Jana Fr. dědili 1705 Fulnek jeho synové Jan Ant., Josef a Norbert hr. Bruntálští z Vrbna.[30]) Z těchto Josef Fr. zanechal 1755 panství svému synovi Václavu Michalovi hr. z Vrbna (manželkou jeho byla Marie Eleonora hr. z Mansfeldu) a ten již 1755 svým nedospělým dětem Josefu, Václavovi a Eleonoře Bruntálským hr. z Vrbna.[31]) Josef Václav hr. z Vrbna prodal 1788 panství za 377.000 zl. Karlu Čžejke v. Badenfeld, jenž je již 1806 postoupil svému synu Karlovi Josefovi v. Badenfeld. R. 1842 koupil Fulnek za 740.000 zl. Kristian Frydrych sv. p. Stocknar, jenž 1855 prodal zboží fulnecké za 333.000 zl. princi Filipovi hrabětí z Flander (zemřel 17. listopadu 1905), po jehož smrti dědila polovinu Henriette Marie princezna belgická, provdaná vévodkyně Vendome, polovinu Josefina Karla princezna belgická, provdaná princezna Hohenzollern. R. 1926 koupili panství fulnecké Jaromír Špaček a František Chrastina, z nichž prvý odkoupil 1928 o polovici Chrastinovu.

Za pozemkové reformy 1925 (plocha 2636 ha) byly vlastníkům propuštěny zbytkové statky Nový dvůr, Velký dvůr, Karlov, většina lesního hospodářství, zámek s parkem ve Fulneku; zřízeny zbytkové statky Městský dvůr s lihovarem, Zámecký dvůr, Pohořílky, Valtéřovice. Zcela rozdělen byl dvůr Stachovice a v záboru zůstává část lesního hospodářství a mlýn v Hladkých Životicích.

R. 1801 vyhořel zámek a část města, 1789 založil Röchert továrnu na sukna (1841 produkovala sukna za 734.000 zl.) a 1839 založen cukrovar. R. 1735 narodil se v Fulneku královéhradecký biskup Jan Leopold z Haye. Augustiniánský klášter ve Fulneku založil se svolením biskupa olomouckého 1389 Lacek z Kravař, který daroval 1391 klášteru Bělov a Starou Ves a 1399 Petrovice, zatím co Alšík z Brandýsa

49, XXV. 59, Salbuch č. 285., f. 191. — [20]) Salbuch 287, f. 9, POXXVII. 7, Kameníček, III. 434, XXXVIII. 24, ZDO XXXVIII. 32. — [21]) PO XLV. 322, XXXI. 540, ZDO XXX. 9, 30. — [22]) Kameníček III. 461, SHK XXXII. 253, 114. — [23]) Jireček II. 288, I. 238, I. 312, I. 7. — [24]) ZDO XXXI. 24. — [25]) Schr. XXVI. 373. — [26]) Slovák, Konf. prot., 14, List. kláštera fulneckého I 29, ZDO XXXII. 9. — [27]) SHK 1894. — [28]) ZVGAS XXVIII. 158. — [29]) ZVGMS XVI. 103. — [30]) ZDo III. 329. — [31]) ZDo VIII. 24, 25. —

daroval 1391 témuž 5 lánů v Děrném a Beneš z Kravař 1391 zbytek Děrného a Jilovec (zboží to bylo int. 1433 knížetem Václavem).[32]) R. 1397 přip. se probošt Jan,[33]) probošt Zikmund pohnal 1437 Vaňka Třicátníka z Vojetína, že drží klášteru Pustějov a Bělov[34]) a probošt Augustin potvrdil 1448 privilegia zákup. fojtství v Staré vsi.[35]) Za probošta Cyrila (1502—16) prodali klášteru Jan a Jiřík bratři vl. Nedvídkové z Jakubčovic Lukavec a pusté Požahy (int. 1513),[36]) ale 1516 Bernart z Žerotína držel klášteru Bělov a Pustějov.[37]) Na počátku 16. st. byl spor, zda klášterství náleží k Moravě či k Opavsku (viz u Fulneka).[38]) Opravnými pány byli původně páni z Kravař, od 1528 Tvorkovští z Kravař. V l. 1552—54 byl proboštem Jarolím, 1556 Štěpán, za něhož mravnost v klášteře upadala (proto Štěpán 1557 sesazen). R. 1557 kázal Ferdinand I. vyhnati z kláštera ženatého probošta Jana Katze, ale opat žďárský jej uvedl zpět.[39]) Po smrti Janově byl 1559 zvolen proboštem Jiřík Šimberger, který byl pro nepořádky uvězněn na Hukvaldech. Klášter trpěl hlavně nepořádky mravními, byl zcela zadlužen a sešel tak, že 1564 byl tu pouze jediný mnich.[40]) V l. 1564—66 byl tu proboštem Řehoř Slonimský, pak Petr z Nisy, jenž snažil se klášter povznésti, 1572 dal odúmrt Děrnému a Lukavci, 1582 smluvil se o roboty se Staroveskými a zemřel 1586.[41]) Dále následoval probošt Jan z Waiterfeldu (1586—94), Jan Bohuše z Velvárek (1594—1610) a Tomáš Schiller (1610—24). Privilegia kláštera potvrdil 1601 Rudolf II.,[42]) papež Klement X. propůjčil 1672 proboštům právo infule. V 18. st. náležela klášteru také ves Dědičná Sedlnice (1770 odprodána). Klášter byl zrušen r. 1784.

Jerlochovice, něm. Gerlsdorf, s fil. kostelem Nanebevz. P. Marie. R. 1293 byl tu (villa Gerlaci) farní kostel, zasvěcený 1380 P. Marii.[43]) K 1329—1541 viz u Fulneka. R. 1777 jmenuje se tu zákupní rychta.[44])

Gručovice, něm. Groitsch, k 1480—1541 viz u Fulneku; 1450 byla tu dědičná rychta.[45])

Jestřabí, něm. Jastersdorf; k 1480—1541 viz u Fulneka. Petr z Víckova prodal 1497 manství k hradu Fulneku dvůr v Jestřabí, dvůr v Pohoří a lidi v Kletném Martinovi z Marek, dostal je však zpět a odkázal je před 1512 spolu s Johankou z Dobrotic Janovi z Žerotína a Fulneka.[46])

Kletné, něm. Kletten. R. 1437 držel Kletné Smil Doubravka (Kapras I., 26), k 1480—1541 viz u Fulneka, 1497—1512 u Jestřabí.

Kujavy, něm. Klantendorf, s far. kostelem sv. Michala z 1830—33. R. 1399 seděli tu Ota a Adam Běsové z Kujav, 1437—58 Čeněk z Podolí.[47]) K 1480—1541 viz u Fulneka. Fara připomínaná 1337 (Clementis villa, CDM XV. 45), byla od nejstarších dob osazována fulneckými augustiniány. R. 1293 byla tu rychta (CDM IV., 313).

Pohoř, něm. Pohorsch, s far. kostelem sv. Prokopa z 1793. K 1480—1541 viz u Fulneka, 1497—1512 u Jestřabí. R. 1542 dolovala se tu stříbrná a olověná ruda.[48]) R. 1784 zřízena tu kuracie.

Pohořílky, něm. Schimmelsdorf. R. 1447 psal se Racek z Pohořílky (! Kapras I. 47), k 1480 viz u Fulneku. R. 1564 byly lénem k hradu Fulneku, které držel 1583 Jan Balcar Cetrys z Kynšperku.[49])

Stachovice, něm. Stachenwald, s fil. kostelem sv. Kateřiny z 1780. R. 1293 jmenuje se tu (Stachinwalde) zákupní rychta, 1327 psal se Martin z Stachovic (Stachewald), nejspíše rychtář.[50]) K 1480—1541 viz u Fulneka.

Valtéřovice, něm. Waltersdorf, s far. kostelem sv. Jiří z konce 18. st.; r.

[32]) CDM XII. 55, 538, 57, Kapras II. 28. — [33]) CDM XII. 391. — [34]) Kapras I. 49. — [35]) LSA III. 102. [36]) Kapras II. 170. [37]) PO X. 96. — [38]) Kameníček, III. 74. — [39]) Winter, Život církevní, 741. — [40]) Kameníček III. 309, 311. — [41]) List. kláštera F IV. 1, 16, 57, LSA III. 103. — [42]) Bočkova sb. 5015, List. kláštera F I. 21. — [43]) CDM IV. 313, XV. 203. — [44]) Nová sb. 699. — [45]) Nová sb. 699. — [46]) ČMM 1896 339, PO IX. 28. — [47]) CDM XII. 524, P. III. 447, Kapras, I. 61. — [48]) Schr. XV. 142. — [49]) Star. arch. 858. — [50]) CDM IV. 313, XV. 45. — [51]) Kapras I. 26, VMO XVII. 58.

1437—59 držel Valtéřovice Jan Čapek z Kroměšína,[51]) k 1480—1541 viz u Fulneku. R. 1787 založena tu kuracie.

Moravské Vlkovice, něm. Mährisch Wolfsdorf, k 1480—1541 viz u Fulneka.

Nové Vrbno, něm. Neu Würben, založeno 1729 na místě pusté vsi Goldseifen.

Hladké Životice, něm. Seitendorf, s far. kostelem sv. Mikuláše z 1686. K 1480—1541 viz u Fulneku. R. 1784 založena tu kuracie.

Na panství zanikla ves Goldseifen na místě, kde jest nyní N. Vrbno, k 1480—1541 viz u Fulneka, k 1608 (dvůr) u Sedlnice.

Literatura: St. V. Oppl, Z kroniky staroslavného města Fulneku, Fulnek 1928; Zur Geschichte der Stadt Fulnek, Not. 1886; G. Beck, Fulnek im dreissigjährigen Kriege, Kuhländchen III.; R. Tschamler, Brandchronik der Stadt Fulnek, Kuhländchen III; D'Elvert, Zur Geschichte der Stadt Fulnek, Not. 1886; Mor. Kravařsko, Příbor 1898; Fr. V. Peřinka, Augustiniáni kanovníci ve Fulneku do války třicetileté, SHK XXXII; A. Tollich, Die Gemeinde Pohorsch, Pohoř 1903; J. Loserth, Das Archiv der Stadt Fulnek, Mit. des Ver. für Gesch. der Deutschen in Böhmen, XVII.

STATEK HUKOVICE.

Hukovice, něm. Hausdorf, s far. kostelem Navštív. P. Marie z 1765 a zámkem. Ves náležela původně k zboží štramberskému a Lacek z Kravař dal 1411 Hukovicům odúmrt.[1]) R. 1447 seděla zde Kateřina z Rýznburka, 1464—76 Jan z Domamyslic,[2]) 1492—96 Jan z Ochab, jehož synu Jindřichovi z Ochab na Hukovicích udělil 1499 Vladislav II. list mocný.[3]) V l. 1514—47 držel Hukovice Zikmund Sedlnický z Choltic a pak Jan Sedlnický.[4]) Ferdinand I. postoupil 1550 Hukovice, které byly posud lénem markraběcí, záměnou za Začany biskupu olomouckému, aby byly biskupským lénem.[5]) Jan Sedlnický postoupil 1552 léno Hukovice s tvrzí Jiříkovi ml. Sedlnickému z Choltic, ale 1553 přijal léno na Hukovice Václav Sedlnický (seděl tu ještě 1565), jenž ihned přijal své bratry Mikuláše a Jana Sedlnické na Hukovice na spolek.[6]) Po jeho smrti přijali léno na Hukovice jeho synové Albrecht, Zikmund, Jan a Bernart Sedlničtí; z těchto Zikmund postoupil 1592 Hukovice svému bratru Albrechtovi.[7]) Po smrti Bernarta Sedlnického udělil 1610 biskup Hukovice lénem Maximilianovi z Dietrichštejna (k 1611 viz u Sedlnice) a 1618 kardinál prodal Hukovice Janu Kryštofovi Orlíku z Lažiska a jeho manželce Ludmile Pergarce z Pergu.[8]) Poddaní byli na poč. 17. st. evangelíky, ale kardinál nařídil 1617, aby přijali víru katolickou.[9])

Po Janu Kryštofovi (seděl tu ještě 1639) drželi léno jeho synové František Jiří a jiní Orlíkové z Lažiska, kteří prodali 1651 Hukovice Janu Mikulášovi Reiterovi z Hornberka, načež 1670 bylo uděleno léno na Hukovice Janu Frydrychovi Reiterovi z Hornberka.[10]) Mikuláš Ferdinand Reiter prodal 1697 za 13.000 zl. rýn. Janu Arnoštovi v. Tetzler, po jehož smrti dědil syn Jiří Ant. v. Tetzler.[11]) Josef v. Tetzler postoupil 1757 svůj podíl na Hukovicích svému bratru Janu Frydrychovi v. Tetzler. Po smrti Leopolda v. Tetzler spadlo léno na biskupa a bylo uděleno 1792 Karlu Čejkovi v. Badenfeld, který 1806 prodal

[1]) Blažek, Z archivu města Štramberka. — [2]) P III. 607, Kapras, I 89, 118. — [3]) Kapras II. 126, AC XVIII. 161. — [4]) PO IX. 258. — [5]) AA D II. a 2. — [6]) DM V. 37, 39, XV. 2. — [7]) DM XV. 163, 187. — [8]) DMb III. 32, IV. 9. — [9]) ČMM 1903 308, 1913 249. — [10]) DMb IX. 18. — [11]) DMb IX. 25.

statek svému synu Karlu Josefovi Čejkovi v. Badenfeld. R. 1877 koupil statek Josef Heissig (zemřel 1888), po němž následoval Richard (zemřel 2. října 1900) a posléze Reinhold Richard Heissigove.

Literatura: O Hukovicích viz Kravařsko III. 76 a n.

STATEK BARTOŠOVICE A DĚDIČNÁ SEDLNICE.

Bartošovice, něm. Partschendorf, s zámkem a far. kostelem sv. Ondřeje z 1905—6. Ves připomíná se 1383 a pak 1398 (Parsdorf), kdy lán v Bartošovicích náležel rychtě příborské.[1]) Na počátku 15. st. náležely Bartošovice pánům z Kravař, až poručníci za neb. Jana z Kravař int. 1437 Bartošovice s patr. Drslavovi z Ochab.[2]) V l. 1467—72 seděl tu Jan z Ochab, jenž 1492 int. Bartošovice s tvrzí Václavu Čeplovi z Belku[3]); týž seděl tu ještě 1515, manželkou jeho byla před 1505 Dorota z Petřvaldu, 1505 Alžběta z Kateřinic.[4]) Václavův syn Jan Čeple z Belku (manželkou jeho byla 1516 Kateřina z Bitova) int. 1522 Bartošovice s tvrzí Zikmundovi Sedlnickému z Choltic, jenž 1546 byl se svými zletilými syny Mikulášem a Janem přijat do stavu panského (později byli do panského stavu přijati také mladší jeho synové Jiří a Václav; manželka jeho Voršila z Lideřova zemřela 1523).[5]) Po smrti Zikmundově 1547 dědil Bartošovice jeho syn Václav Sedlnický, nejvyšší sudí knížectví opavského, jenž zemřel 1588,[6]) a po smrti Václavově jeho syn Albrecht Sedlnický, jehož prvou manželkou byla Kateřina Supovna z Fulštejna (zemřela 1586), druhou 1599 Anna Podstatská z Prusinovic.[7]) Sedlničtí bývali protestanty, ale Albrecht přestoupil ke katolictví, vypudil z panství predikanty a přijal faráře katolické.[8]) Po Albrechtovi (zemřel 1606) zbyla jediná dcera Alžběta Kateřina Sedlnická z Choltic, která seděla pak na N. Hůrce.[9])

Vdova po Albrechtovi Anna Podstatská prodala 1616 (int. 1628) panství Janu Šťastnému Podstatskému z Prusinovic[10]); týž byl evangelík, ale 1624 přestoupil ke katolictví, vypudil z panství predikanty a povolal jesuity.[11]) Po jeho smrti kolem 1634 dědil Bartošovice Kryštof Karel Podstatský, jenž zemřel 1645 a odkázal statek svým synům Jiřímu Valerianovi, Zikmundu Ondřejovi a Karlu Šebestiánovi Podstatským.[12]) Při dělení panství byly Bartošovice (int. 1647) ponechány Jiřímu Valerianovi.[13]) Dále držel Bartošovice syn Jiřího František Dominik (zemřel 1721) a pak druhý syn Jiřího Jan Josef. Dědici po Janu Josefovi bratři Leopold Ant., Karel, Josef a Alois hr. Podstatští prodali 1768 statek za 110.000 zl. a 600 zl. klíčného Marii hr. Taaffe, roz. hr. Chotkové, později provdané hr. Malabaila z Canalu, která darovala 1787 Bartošovice a Sedlnici své dceři Josefě hr. z Canalu, provd. hr. Pachtové z Rájova.[14])

Josefa odkázala 1833 panství Josefu Meinertovi (zemřel 19. června 1858), po němž dědily Ida Kúbinyi de Felsö Kubinyi, Ema Drasenovič a Rosa, Charlotta a Otilie Meinertové. Tyto prodaly 1867 Bartošovice za 420.000 zl. Emě Aresinové, roz. Fatton, po níž dědil 1871 manžel Josef Maria Aresin (zemřel 1900), jehož synové prodali 1900 statek Šalomounu a Dr. Artu-

[1]) CDM XII. 456. — [2]) ZDO X. 112. — [3]) Kapras, Pozůstatky, 114, 129, ZDO XIV. 4. — [4]) ZDO XVI. 31, Kapras, II. 164, PO VIII. 43, 91. — [5]) Kapras, II. 164, DM VI. 23, LA k 1516, náhrobky v Sedlnici. — [6]) Houdek, Mor. vývody, 19. — [7]) ZDO XXXII. 11, náhrobky v Sedlnici. — [8]) ČMM 1908 294. — [9]) DM XXII. 73. — [10]) PO XL. 266, ZDO XXXVI. 8. — [11]) ČMM 1922 150, SHK 1897 52, Hlídka 1905, 778. — [12]) ZDo I. 11. — [13]) ZDo 1. 11. — [14]) ZDo IX. 319, XI. 204. — [15]) ZDO XXIX. 24. —

rovi Czeczowiczkům. Za pozemkové reformy (vlastník Salomon Czeczowicka, plocha 609 ha) propuštěn byl vlastníku zbytkový statek Bartošovice, zřízeny zbytkové statky Luční dvůr, Dolní dvůr a Horní dvůr. Zcela byl rozdělen Horní dvůr. R. 1674 sepsán byl urbář panství.

Dědičná Sedlnice, něm. Erb-Sedlnitz, s far. kostelem sv. Michala z 1826—28. Do 1578 viz u Sedlnice Manské. Synové Mikuláše Sedlnického z Choltic Zikmund a Jindřich, bratři vl., int. 1578 Sedlnici Václavu Sedlnickému z Choltic.[15]) Po smrti Bernarta Sedlnického 1608 bylo jeho zboží díl Sedlnice s pod. a dvůr Goldzeyf (int. 1610) postoupeno Jiříkovi st. Sedlnickému a po smrti tohoto dědila 1613 vdova Kateřina Šilerová z Herderu, která tu seděla ještě 1619.[16]) Kolem r. 1630 přešla Sedlnice dědictvím na Fr. Oldřicha v. Poppen, jehož syn Leopold Rudolf sv. p. v. Poppen int. Sedlnici Jiřímu Václavovi, Martinu Josefovi a Maximilianu Františkovi Halamům z Jičína za 14.500 zl. a 200 zl. klíčného.[17]) Z těchto Maximilian odkázal 1768 statek klášteru fulneckému. Klášter prodal 1770 (int. 1772) za 20.000 zl. Sedlnici Gottfriedu Emanuelovi a Janu Václavovi v. Mönnich, kteří 1773 int. statek Josefu z Bereczkö, jenž již 1774 int. Sedlnici Marii Brigitě hr. z Canalu, roz. hr. Chotkové.[18]) Fara byla tu již v 16. st., zanikla za třicetileté války, ale byla na sklonku 17. st. obnovena.

STATEK SEDLNICE MANSKÁ.

Manská Sedlnice s zámkem z 17. st. V závěti biskupa Brunona z 1267 jmenuje se v obvodu hukvaldském říčka Sedlnice (Zedelniz).[1]) K 1359 u Hukvald. R. 1374 držel Vok z Kravař lénem půl vsi Sedlnice, Mošnova (Engelswald) a celou Novou Hůrku (Newshiebel), později seděl tu Lacek z Kravař, jenž dal 1411 Sedlnici odúmrt.[2]) Dále seděl tu 1438 Jiří, 1447 Jan z Choltic a 1472 přijali léno na Sedlnici s tvrzí Jiří a Mikuláš z Choltic, z nichž Jiří seděl tu ještě 1490.[3]) V l. 1501—47 seděl tu syn Mikulášův Zikmund z Choltic (zemřel 1547, náhr. v Sedlnici)[4]) a 1547 přijali synové Zikmundovi Mikuláš, Jan, Jiřík a Václav bratři vl. z Choltic léno na tvrz a půl vsi Sedlnice.[5]) Jan a Václav Sedlničtí prodali 1550 tvrz, dvůr a půl vsi Sedlnice za vodou Sedlnickou svému bratru Mikuláši Sedlnickému, jehož manželkou byla 1553 Marketa z Fulštejna a který 1554 přijal na Sedlnici léno.[6]) Po smrti Mikulášově přijali 1564 léno na tvrz a manskou část vsi jeho synové Zikmund a Jindřich Sedlničtí, kteří tu seděli ještě 1573.[7]) Dále seděl tu svrchupsaný Václav Sedlnický, po jehož smrti 1588 přijali léno na Sedlnici jeho synové Albrecht, Zikmund, Jan a Bernart Sedlničtí z Choltic.[8]) Po smrti Bernartově udělil 1610 biskup léno na Sedlnici Maximilianovi z Dietrichštejna, který 1611 prodal léno Jiřímu Pergarovi z Pergu.[9]) R. 1617 koupil kardinál Sedlnici od Pergara a udělil ji 1618 lénem Hanuši Kryštofu Orlíkovi z Lažiska a jeho manželce Ludmile Pergarce z Pergu.[10]) Hanušův syn Mikuláš Felix Orlík sv. p. z Lažiska prodal 1655 Sedlnici za 5000 zl. Hartvíku Erdmannovi v. Eichendorf a Jan Rudolf sv. p. Eichendorf int. 1710 Sedlnici svému bratru Karlu Maximilianovi sv. p. Eichendorf.[11]) Dále držel léno Josef, pak Adolf (zemřel 1818), Adolfovi synové Vilém a Josef (zemřel 1857) a Josefův syn Rudolf sv. p. Eichendorf, jenž prodal 1890 Sedlnici za 80.000 zl. Mořici hr. Vetterovi z Lilien k Nové Hůrce.

[16]) ZDO XXXIII. 26, 37, ČMM 1922 144, 161. — [17]) ZDo V. 25, List. kláštera fulneckého I 54. — [18]) List. kláštera fulneckého I 61, ZDo X. 193, 299, 268.

[1]) CDM III. 402. — [2]) Lechner II. 55. — [3]) LSA 397, P III. 665, 217, Kapras II. 12 o, DM IV. 21. — 4. ZDO XVI. 24, LSA 74, DM VI. 33, V 22, PO VIII. 18, X. 62. — [5]) DM V. 31. — [6]) DM V. 34, 42, LA k 1553. — [7]) DM XV. 6, 55. — [8]) DM XV. 163. — [9]) LA k 1611, DMb IV. 9, 14. — [10]) DMb III. 32. — [11]) DMb I. 43, XI. 32.

STATKY NOVÁ HORKA, NOVÝ STIKOVEC A KATEŘINICE.

Nová Horka, dříve Nelhuble, něm. Neuhübel, s zámkem. K 1374 viz u Sedlnice, 1481 u Štramberka. R. 1437 přijal Vilém Puklice z Pozořic léno na Nulhubl(!), Skorotín, Nové Albrechtice a půl Sedlnice s pod.[1]) Anna Marie Cetrysová z Kynšperka postoupila 1554 dvůr Neuhibl(!), Závišice, Skorotín, Velký a Malý Mošnovec(!), Albrechtice a díl Petřvaldu Hanuši Haugvicovi z Biskupic.[2]) Hanuš Haugvic a Anna Marie Cetrysová postoupili 1561 tvrz a dvůr Nelhubl(!), V. a M. Mošnov, Skorotín a Albrechtice Frydrychu Herbortovi z Fulštejna, který již 1563 postoupil zboží to Karlu Herbortovi z Fulštejna.[3]) R. 1565 přijal léno na tvrz a ves Nelhubl(!), Mošnov, Mošnůvek, Malé Albrechtičky(!) a Skorotín Bernart Petřvaldský z Petřvaldu, jenž tu seděl ještě 1579.[4]) R. 1579 přijal léno na statek Václav Sedlnický z Choltic a po jeho smrti 1588 jeho synové Albrecht, Zikmund, Jan (na Nonhubli!, zemřel 1591, náhrobek v Bartošovicích) a Bernart bratři ned. Sedlničtí z Choltic.[5]) R. 1592 prodal Albrecht Sedlnický léno svému bratru Zikmundovi Sedlnickému, jenž zemřel 1602 a pohřben v Bartošovicích.[6]) Dcera Albrechtova Alžběta Kateřina Sedlnická, odkázala 1630 léno svým dětem z 1. manželství Bruntálským z Vrbna a svému 2. manželovi Karlu Zdeňkovi Žampachovi z Potnštejna.

R. 1643 udělil biskup léno na Novou Horku Michalu Ferdinandovi hr. z Althanu (zemřel 1650) a vdova Barbora Kateřina, roz. sv. paní Trautmannsdorf, prodala 1660 léno za 16.500 zl. jakožto poručnice svého syna bratřím Janu Baltazarovi a Albrechtu Bedřichovi hr. Vetter v. Lilien.[7]) R. 1671 přijal léno na statek bratr posledních Ferdinand Fortunát hr. Vetter, po němž nastoupil před 1742 jeho syn Karel František a posléze před 1760 syn Karlův Karel Josef hr. Vetter v. Lilien (seděl tu ještě 1694). Dále dědili jeho synové Karel, František, Vincenc a Felix hr. Vetter. R. 1856 koupil podíly dědiců syn Františkův Felix hr. Vetter, po jehož smrti 1913 dědil jeho syn Mořic hr. Vetter v. Lilien.

Za pozemkové reformy 1924 (vlastník Dr. Mořic Vetter-Lilie, plocha 1546 ha) propuštěny vlastníku zbytkové statky Nová Hůrka, Mošnov, Sedlnice, lesní hospodářství a mlýn v N. Hůrce; zcela byly rozděleny dvory Kateřinice, Stikovec a Trnávka.

Albrechtičky, něm. Klein Olbersdorf, s far. kostelem sv. Mikuláše. Ves náležela již 1408 jako manství biskupské k Štramberku. Burian z Pozořic prodal 1460 léno Nové Albrechtice(!) Bočkovi Puklici z Pozořic na Štramberku.[8]) K 1481 viz u Štramberka, 1437—1565 u Nové Horky. Již 1596 byla zde fara, která zanikla za třicetileté války, ale 1864 byla obnovena.

Harty, něm. Lilien, založeny 1780.

Kateřinice, něm. Kattendorf; r. 1358 seděl tu na manství biskupském Tas z Kateřinic, 1375—1401 držel Kateřinice (Katherendorf) a Bertolsdorf Maršík z Kateřinic, 1408 Kateřinice a Rychaltice Mikuláš z Kateřinic a 1416—37 Jan z Kateřinic.[9]) R. 1437 přijal léno na Kateřinice Pavel z Kateřinic,[10]) 1476 na tvrz a ves Kateřinice Mikuláš z Kateřinic.[11]) V l. 1542 přijali léno na tvrz a ves Kateřinice, Trnávku, Loučku, Podolí a pusté vsi Stanišov a Pankovu bratři Ctibor, Adam, Václav, Albrecht a Hynek Chorynští z Ledské, kteří seděli tu i 1554 (Václav ještě 1579).[12]) R. 1605 seděl tu evangelík Ctibor Chorynský z Ledské,[13]) jemuž bylo léno konfiskováno a prodáno Janu Kryštofu Orlíkovi z Lažiska, jenž již 1628 prodal léno za 6900 zl. Janu Jiřímu Harasov-

[1]) Lechner I. 41. — [2]) DM V. 50. — [3]) DM V. 72, 75. — [4]) DM XV. 4, Stav. arch. 741. — [5]) DM XV. 147, 163, Houdek, Mor. vývody, 20. — [6]) DM XV. 187, PO XXXIII. 547, Houdek, Mor. vývody, 19. — [7]) DMB VIII. 9. — [8]) Lechner I. 73. — [9]) Lechner I. 15, II. 57, CDM XIII. 89, Lechner I. 25, 43, II. 303. — [10]) Lechner I. 43. — [11]) DM IV. 28. — [12]) DM V. 23, 43, XV. 136. — [13]) DM XXII. 39, ČMM 1922 157. —

skému z Harasova. Dále měl statek stejné držitele s Trnávkou, až po smrti Jáchyma Václava Harasovského z Harasova 1763 byl prodán Karlovi Josefu hr. Vetterovi z Lilie k Nové Horce. (DMb XIII. 33.)

Mošnov, něm. Engelswald, s far. kostelem sv. Markety z 1806—7. K 1374 viz u Sedlnice. Jan z Kravař poručil 1433 V. a M. Mošnov svému maršálku Janovi z Pyzdratic, který r. 1437 přijal léno na dvůr Mošnovec a ves Mošnov.[14]) K 1481 viz u Štramberka, 1554—65 u N. Horky. Fara stávala tu již v 16. st., zanikla za třicetileté války a 1784 zřízena kuracie.

Stikovec, dříve Síkovec neb Sikovice, něm. Sikowitz. R. 1380 psal se Ješek z Stikovic.[15]) R. 1513 seděl tu Jindřich Krašovský z Krašovic,[16]) 1571 Jan ml. Lubovský z Lubovic, jenž 1573 prodal dvůr Stikovský a dvůr v Skotnici Janovi st. Lubovskému z Lubovic, který tu seděl ještě 1610.[17]) Vedle toho na jiném dvoře seděl tu 1586 Václav Laryš z Načeslavic, jenž se tehdy porovnal s poddanými z Nového Stikovce o roboty,[18]) 1615 seděl na N. Stikovci Zdeněk Žampach z Potnštejna[19]) a 1619 evangelík Jiřík Macák z Otenburku, jemuž byl statek konfiskován a prodán Marianě Opplové z Bartultovic, která 1629 prodala dvůr N. Stikovec Jiřímu st. Tamfaldovi z Tamfeldu.[20]) Pozdeji Jan Karel z Tamfeldu prodal (int. 1678) Nový Stikovec Františku Adamovi Wagen v. Wagensberg,[21]) jehož syn Adam František prodal 1710 Stikovec Bernartu Adamovi hr. Vetter z Lilie k Nové Horce. (DMb XI. 63.) Dvory v Stikovci byly lénem biskupským. R. 1616 byl sepsán urbář dvora Stikovce.[22]) Ves byla ještě 1771 česká, pak se poněmčila.[23])

Skorotín, něm. Gurtendorf; 1278 jmenuje se Zbyslav z Skorotína.[24]) Beneš ze Štítiny postoupil 1282 ves Skorotín v kraji přerovském biskupu Dětřichovi.[25]) K 1437—1565 viz u N. Horky, 1481 u Štramberka.

U Mošnova zanikl Mošnůvek, jinak Malý Mošnov, k 1433 viz u Mošnova, k 1481 viz u Štramberka, 1554—65 viz u N. Horky.

STATEK TRNÁVKA.

Trnávka s zámkem a far. kostelem sv. Kateřiny. R. 1307 jmenuje se biskupský man Blud z Trnavy (Trenauia) z rodu hrabat přiborských.[1]) K 1359 viz u Hukvald, 1372 u Fulneka. R. 1380 seděl tu Damián, 1389—1408 Mikuláš z Trnávky a 1432 bratři Racek Pohořilka a Jindřich z Petřvaldu[2]) Jan Důň z Žákovic postoupil 1437 Trnávku Rybníčkovi ze Zdislavic a 1441 seděl tu Pavel z Trnávky.[3]) R. 1462 držel léno Jan Kytle ze Lhoty, jehož manželkou byla Pavlova dcera Zuzana a který 1466 prodal léno tvrz a ves Trnávku Smilovi z Barchova, jenž však 1475 prodal léno Janu Kytlovi zpět.[4]) Pavel a Jan bratři Kytlové prodali 1481 Trnávku s tvrzí Mikulášovi z Kateřinic.[5]) K 1542 viz u Kateřinic. Kolem r. 1550 přijali léno na Trnávku s přísl. synové Jana Chorynského z Ledské Adam, Václav a Hynek bratři ned. Chorynští, z nichž první dva seděli tu ještě 1579 a Václav ještě 1593.[6]) R. 1596 držel přechodně léno Adam Věžník z Věžník, ale 1619 opět Ctibor Choryňský z Ledské, evangelík, jemuž byla Trnávka konfiskována a dána Janu Kryštofu Orlíkovi z Lažiska.[7])

Týž prodal 1628 Trnávku a Kateřinice za 6900 zl. Janu Jiřímu, Bedřichu a Janovi Harasovským z Harasova, z nichž Bedřich prodal 1682 léno Maxu Harasovskému z Harasova.[8]) R. 1698

[14]) Lechner I. 46. — [15]) Lechner II. 88. — [16]) SA III. 158. — [17]) SA V. 69, Kop. O 365, DM XXII. 122. — [18]) LA k 1586. — [19]) DM XXIII. 303. — [20]) ČMM 1922 157, DMb V. 16. — [21]) DMb IX. 56. — [22]) LA k 1616. — [23]) Kravařsko III. 27. — [24]) CDM IV. 148. — [25]) CDM IV. 205.

[1]) CDM VI. 9. — [2]) Lechner II. 87, I. 15, 25, Kapras II. 26. — [3]) Lechner I. 41, 73. — [4]) LA k 1462, Lechner I. 81, 85, DM IV. 27. — [5]) DM IV. 32. — [6]) DM V. 69, XV. 136, LA k 1593. — [7]) DM XXI. 123, CMM 1922 157. — [8]) DMb V. 14, IV. 55, IX. 71. — [9]) DMb XI. 4. — [10]) LA k 1610.

seděli tu bratři Václav a Max Harasovští.[9]) Bratři Jiří Fr. a Ant. Josef Harasovští prodali 1726 své díly Trnávky bratru Josefu Viktorinovi. Dále drželi Trnávku Harasovští z Harasova. Po Filipu Harrasovi ryt. z Harrasova, jenž zemřel 17. srpna 1869 dědil nejprve Dr. Filip Harras ryt. z Harrasova (zemřel 10. července 1890) a pak vdova po posledním Teresie Harrasovská z Harrasova. R. 1891 koupil statek Mořic hr. Vetter-Lilien.

Urbář léna Trnávky byl založen r. 1610.[10]) Fara v Trnávce byla již v 15. st., zanikla za třicetileté války a 1784 zřízena kuracie.

STATKY PETŘVALD, ST. BĚLÁ A ZÁBŘEH.

Petřvald, něm. Gross Peterswald, s zámkem a far. kostelem sv. Mikuláše z 1793. Ves byla od nejstarších dob lénem biskupství, jež držel 1377—82 Pavlík z Žeranovic[1]); v l. 1389—1413 držel lénem Velký a Malý Petřvald, Košatku a Proskovice Petr Meissner,[2]) 1416 seděl tu Hanuš z Petřvaldu[3]) a 1444—73 držel Petřvald a půl Proskovic jiný Hanuš z Petřvaldu, jehož manželkou byla 1444 Eliška z Moštěnice.[4]) K 1481 viz u Štramberka. R. 1542 přijal léno na tvrz a ves Petřvaldy(!), Petřvaldíky(!) a Košatku Jan ml. z Petřvaldu, po jehož smrti 1544 dědili synové Bernart a Jetřich Petřvaldští.[5]) Tito drželi statek nejprve v nedílu, ale 1560 rozdělili se a 1565 přijal znovu léno na tvrz a ves Petřvald, Petřvaldík a Košatku Jetřich Petřvaldský, jenž tu seděl ještě 1573.[6]) R. 1591 přijal léno na tvrz a ves Petřvald s piv., Petřvaldík a Košatku Jetřichův syn Hanuš Petřvaldský z Petřvaldu, evangelík, jemuž bylo léno pro účast v povstání konfiskováno a dáno náhradou za škody kapitule olomoucké.[7]) R. 1788 byly v Petřvaldu, Petřvaldíku a Košatce abolovány roboty.[8])

Za pozemkové reformy (vlastník Gabriela Thun-Hohensteinová, plocha 475 ha) vlastníku propuštěn zbytkový statek s lihovarem v Petřvaldu a lesní hospodářství. R. 1657 připomíná se v Petřvaldu zákupní fojtství.[9]) Fara bývala tu již v 16. st., zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena kuracie, 1884 fara.

Košatka nad Odrou; 1375—80 jmenuje se biskupský man Hereš z Košatky (k 1389 viz u Petřvaldu), ale 1392 hlučínský farář Petr prodal Košatku Mstěchovi.[10]) R. 1400 dal biskup Jan Košatku (Kosatci) lénem schauensteinskému purkrabí Vojslavu Mníškovi z Ježovic, který tu seděl ještě 1403.[11]) Dále drželi léno 1408 Ješek z Košatek, 1437 Petr z Petřvaldu a 1462 Pavlík z Trnávky.[12]) K 1542—1788 viz u Petřvaldu.

Malá Košatka založena kolem r. 1780.

Petřvaldík, něm. Klein Peterswald, k 1389 viz u Petřvaldu. R. 1476 biskup udělil léno na Petřvaldík Petrovi Košatskému z Petřvaldu.[13]) K 1542—1788 viz u Petřvaldu.

Dvorek, dříve i Dvorkovice neb Rožmitál, něm. Rosental, vznikl 1789.

Stará Bělá s far. kostelem sv. Mikuláše. Biskup Bruno udělil 1272 Bělou lénem bratřím Helmholdovi, Otovi a Gunterovi z Velína.[14]) R. 1301 jmenuje se man Jindřich z Bělé a 1390 jiný Jindřich z Bělé.[15]) R. 1408 přijal Hanuš z Bělé léno na Bělou a Výškovice, ale již 1415 odevzdal obě vsi Mikulášovi a Františkovi z Pelhřimova.[16]) Jan z Cimburka postoupil 1465

[1]) CDM XV. 174, 227. — [2]) Lechner I. 15, 30. — [3]) Lechner II. 303. — [4]) DM IV. 27. — [5]) DM V. 22, LA k 1544. — [6]) DM V. 46, XV. 3, 54. — [7]) DM XV. 183, CMM 1922 157. — [8]) KA C II. b 52. — [9]) LSA 273. — [10]) Lechner II. 57, 87, 176. — [11]) CDM XIII. 45, Lechner I. 21. — [12]) Lechner I. 25, 43, LA k 1462. — [13]) DM IV. 28. — [14]) CDM IV. 64. — [15]) CDM XV. 301, Lechner II. 151. — [16]) Lechner I. 22, 34. — [17]) Lechner

léna Bělou a Výškovice Václavovi Skrbenskému z Doloplaz (synové Václavovi byli Alexí a Jiří Skrbenští), jenž 1467 osvobodil Bělou a Výškovice od odúmrti.[17]) Jan Čeple z Belku prodal 1524 tvrz a ves Starou Bělou a Výškovice Ladislavovi z Kadaně, jenž zemřel 1539.[18]) Dále Zikmund z Kadaně prodal 1550 toto zboží sirotkům po Bedřichovi z Žerotína.[19])

R. 1554 držel Starou Bělou a Výškovice Jan z Žerotína na St. Jičíně, jenž 1558 postoupil léno Janovi ml. Petřvaldskému z Petřvaldu, po němž dědil před 1566 jeho syn Hanuš Petřvaldský.[20]) V l. 1590—93 držel léno Ondřej Bzenec z Markvartovic, jenž měl 1590 spor s Starobělskými o les, darovaný jim 1558 Janem z Žerotína.[21]) Dále mělo léno stejné majitele s Zábřehem.

Za pozemkové reformy 1920—27 (plocha 1256 ha, vlastník metropolitní kapitula v Olomouci) byly rozděleny dvory St. Bělá, Petřvald, St. Ves a Zábřeh, v záboru zůstává lesní hospodářství a zámek v St. Vsi.

Výškovice, k 1408—1554 viz u St. Bělé, k 1595 u Zábřeha.

Zábřeh nad Odrou, s far. kostelem Navštív. P. Marie z 1815. 1389 držel lénem Zábřeh, Lhotu, kdysi pustou, a Podolí Zigota a 1437 Čeněk z Podolí,[22]) 1444 Jan ze Zábřehu, jehož manželkou byla Anna z Prahy, a 1465 bratři Jan Hřivnáč a Václav z Heraltic, z nichž poslední prodal půl Zábřeha Mikuláši Pelkovi z Hořovic.[23]) R. 1514 seděl tu Jan Pelka z Hořovic.[24]) Dále Bernart z Kadaně prodal 1534 Zábřeh za 1700 zl. mor. Hanuši Petřvaldskému z Petřvaldu, jenž dal 1537 Zábřehu odúmrt.[25]) Po smrti Hanušově dědil 1544 léno jeho syn Jiří Petřvaldský.[26]) R. 1554 přijal léno na tvrz a ves Zábřeh Jan ml. Petřvaldský, syn Markety Sedlnické z Choltic, jenž 1556 prodal čtyřem poddaným z Zábřehu pustá pole Křečkovska, 1561 osvobodil Bratřím v Zábřeze zbor a seděl tu ještě 1574.[27]) Téhož roku přip. se však vdova po Janovi Kateřina Podstatská z Prusinovic a na Zábřehu tehdy seděly sestry vl. ned. Alina a Anna Petřvaldské z Petřvaldu.[28])

R. 1576 držel léno Proček ze Zástřizl, jenž 1579 osvobodil Zábřežské od hlásek,[29]) 1589 však Jan st. Prakšický z Zástřizl, jehož manželkou byla Anna Marie Lvová z Rožmitálu a Blatné.[30]) R. 1593 držel Zábřeh, St. Bělou a Výškovice Ondřej Bzenec z Markvartovic, který vzal 1593 Jindřicha Zencze z Rudelsdorfu, hejtmana panství střelínského, na spolek na tvrz a ves Zábřeh, St. Bělou a Výškovice a jenž zemřel před 1595, a Jindřich Bzenec prodal 1597 zboží zábřežské Ctiboru Syrakovskému z Pěrkova.[31]) Dále drželi léno 1606—15 bratři vl. Jan a Ctibor Syrakovští z Pěrkova (manželkou Janovou byla 1606 Helena Skrbenská z Hříště) a 1619 evangelík Jan Skrbenský z Hříště.[32]) Po bitvě bělohorské bylo léno uděleno nejprve Stolzovi ze Simsendorfu, 1628 Václavovi hr. Bruntálskému z Vrbna,[33]) dále Ondřejovi sv. p. Orlíkovi z Lažiska a posléze jeho synovcům Stanislavu a Mikulášovi sv. p. Orlíkům z Lažiska. Biskup Leopold Vilém daroval 1652 Zábřeh a připojený statek St. Bělou kapitule olomoucké. — Odhad panství zábřežského z 1591 viz v DM XXII. 71, urbář léna zábřežského v LA k 1616. Fara byla v Zábřehu již v 16. st., za války třicetileté zanikla, 1784 založena kuracie a 1874 fara.

I. 84, LA k 1467. — [18]) DM V. 7, náhrobek v St. Bělé. — [19]) DM V. 7. — [20]) DM V. 52, 66, 76. — [21]) KA B II. a 20. — [22]) Lechner I. 14, 41. — [23]) LA k 1444, Lechner I. 100, Lechner I. 85, DM IV. 32. — [24]) Adamus, Sbírka listin k děj. Mor. Ostravy, 38. — [25]) DM V. 13, LA k 1537. — [26]) LA k 1544. — [27]) DM V. 44, Prasek, Kopiář biskupa Viléma, 79, KA B I. a 26, LA k 1561, ZDO XXVIII. 34. — [28]) PO XXVIII. 74, 205. — [29]) SA VII. 91, LA k 1579. — [30]) DM XIX. 85. — [31]) DM XV. 195, LA k 1597, DMb I. 7. — [32]) KA B II. b 13, 31, DM XXIII. 314, DMb III. 24. — [33]) DMb V. 9.

HUKVALDSKÉ PANSTVÍ.

Hrad Hukvaldy (něm. Hochwald) stával již v 1. pol. 13. st. a byl původně majetkem rodu hrabat z Hukvald (Huckswag, Hohensuag), z nichž jmenuje se 1228—37 Arnold, před 1267 Franěk a 1184—92 Fraňkovi synové Blud a Jindřich hrabata z Hukvald a Příbora.[1]) R. 1327 držel hrad Jindřich Kytlice.[2]) R. 1359 získal olomoucký biskup Jan k svému biskupství hrad Hukvaldy, městečko Příbor (Freiburg) a vsi Kozlovice, Tichou, Novou Tichou, Sklenné (Gleserdorf), Petrovice, Kornice, Trnávku (Tirnov), Leibenhow (snad Libhošt?), Mesthlieshow(?), Závišice (Zawisthendorf) a půl Sedlnice (Sedlitz).[3]) R. 1389 byly Hukvaldy středem biskupského obvodu.[4]) Biskup Jan zastavil 1400 zboží hukvaldské: hrad Hukvaldy (Hawkwald), vsi Sklenné (Glezendorf), Kozlovice (Pokmansdorf), Tichou (Teychaw), Staříč, Petrovice a Klokočov (Klokoczendorf) a města Ostravu (Ostrawa), Příbor (Freyberg) a Brušperk (Brawnsperg) a hrad Šauenštejn (Schawenstein) králi Zikmundovi, který ještě 1400 postoupil tuto zástavu oravskému kastelánovi Jiřímu Mesnpekovi.[5]) R. 1437 zastavil král Zikmund zboží hukvaldské a šauenštejnské Mikuláši Sokolovi z Lamberka a sice hrad Hukvaldy, městečko Příbor a Brušperk a vsi Staříč, Fryčovice, Petrovice, Skotnici, Chlebovice, Vítkovice, Palkovice, Metylovice (Motylovice), Kozlovice, Větřkovice (Dětřkovice!), Mniší, Velký a Malý Sklenov, Hnojovu Lhotu(!), Tichou a Klokočov.[6])

V l. 1438—46 držel zboží hukvaldské Jan Čapek ze San,[7]) 1465 opět král.[8]) Nedlouho před r. 1480 zastavil biskup Tas z Boskovic zboží hukvaldské svým bratřím Benešovi a Dobšovi Černohorským z Boskovic a také biskup Stanislav 1501 zástavu Dobšovi z Boskovic potvrdil.[9]) R. 1512 náležel již panství opět k statkům biskupským. Biskup Marek vydal 1554 městům na panství řád a 1563 pustil Kozlovicům a Tiché roboty pod plat,[10]) biskup Vilém dal 1568 odúmrt Staříči, Fryčovicům a Palkovicům.[11]) R. 1580 sepsán byl urbář panství hukvaldského.[12]) Biskup Stanislav proměnil 1581 Lichnovu některé dávky v plat, 1584 osvobodil Tichou, Vlčovice, Bordovice, Lichnov, Kopřivnici, Závišice, Mniší, Jetřichovice(!), Drnholec, Chlebovice, Palkovice, Metylovice, Klokočov, Fryčovice a Kozlovice od povinnosti dávati vola,[13]) 1587 pustil Kopřivnici, Závišicům a Bordovicům roboty pod plat,[14]) 1588 udělil privilegia sklárně v Kunčicích[15]) a 1593 pronajal panství hukvaldské a místecké na 3 roky za 3500 zl. ročně Valentinu Pavlovskému z Pavlovic.[16]) Hradu užívalo se v 16. st. jakožto vězení nepořádných katolických kněží. Tehdy kvetlo na panství sklářství v Sklenově a Kunčicích a dolování na železnou rudu (u Kunčic, Tichové a Frydlandu; 1576 nalezl Jiří Fišer z Telče na panství i zlaté žíly a stříbrnou rudu (zlato těžilo se ještě 1664).[17])

Kardinál Dietrichštejn dal 1612 některé svobody Metylovicům[18]) a 1617 pronajal celé panství (1619 bylo na panství 1213 poddaných) za ročních 9000 zl. městu Příboru.[19]) V listopadu 1621 odrazila posádka útok Valachů, v srpnu 1626 odrazili Příborští, kteří se uchýlili na hrad, a posádka pod Janem Kryštofem Orlíkem z Lažiska útok Mansfeldských,[20]) 1642 a 1645 odolal hrad Švédům. R. 1695 vznikly na panství selské bouře.

Za pozemkové reformy 1924—25 (plocha 20.035, vlastník olomoucké arcibiskupství) byly zřízeny zbytkové

[1]) Friedrich II. 318, CDM II. 284, V. 14, III. 402, IV. 227, 309. — [2]) CDM VI. 356. — [3]) CDM IX. 142. — [4]) Lechner I. 9. — [5]) CDM XIII. 1. — [6]) Sedláček, Zbytky reg., 1315, 1454, Nová sb. — [7]) P III. 549, LSA III. 185. — [8]) Lechner I. 137. — [9]) P. VI. 126, KA A IV. d 3, Bočkova sb. 8024. — [10]) Kameníček III. 600, Kop. N 297. — [11]) AA E II. b 9, Kop. P 113, LSA 469. — [12]) Nová sb. — [13]) AA E II. c 12, Kop. C 131. — [14]) AA E II. d 17. — [15]) ČMM 1896 292. — [16]) AA E II. d 17. — [17]) ČVMO 1929, 166, 167, ČMM 1896 290. — [18]) AA E II. d 19. — [19]) Kop. D 33. — [20]) Schr. XXIII. 7. — [21]) CDM III. 402, IV. 266. — [22]) Lechner I. 15. —

statky Hájov, Hukvaldy (tento odprodán metropolitní kapitule), Stařič; vlastníku propuštěn zámek v Hukvaldech a pivovar s palírnou tamže; zcela rozděleny dvory Maxův dvůr a Rovná a v záboru zůstávají lesní hospodářství a železárny v Frýdlandu.

Místek, původně Friedberg, poddanské město s děkanským kostelem sv. Jana a Pavla z 1763—81, fil. (dříve farním) kostelem sv. Jakuba a hřbitovním kostelíkem Všech sv. z poč. 18. st. Již r. 1267 jmenuje se biskupské městečko Friedeberg(!) a biskup Bruno udělil 1277 Místek (Vridberg), Swensir, Kunčice (Cunczendorf) a Heinrichsdorf lénem Dětřichovi Stange; léno toto drželi 1288 Dětřich, Jindřich a Erkemberk Stange.[21]) R. 1389 držel lénem městečko Friedberg s lesy, pustý Swermwemsdorf, pustý Quittenow, Frýdland a Halbrandorf Hanek z Frýdlandu,[22]) než na poč. 15. st. nabyl léna těšínský kníže Bolko, který 1416 pustil měšťany místecké (Neuenstadtel) z odúmrtí.[23]) Kníže Kazimír dal 1490 Místku týdenní trh a 1505 pustil tamnímu fojtovi knížecí pivovar.[24])

Knížata těšínská chtěla si panství místecké zcela přisvojiti a připojiti je k svému knížectví. Proto biskup Stanislav smluvil se 1522 s knížaty tak, že kníže Kazimír, syn jeho Václav a syn Václavův mají držeti Místek jako alod do tří životů, jejich nástupci však mají bráti na Místek léno od biskupů.[25]) R. 1542 a 1585 hubil Místek mor.[26]) V l. 1545—50 držel zboží místecké zástavou Jan z Pernštejna, 1553 Jiřík Čelo z Čechovic, 1565 Burian Barský z Baště.[27]) Kníže Václav prodal 1573 léno místecké Matouši a Jiříku bratřím z Logova, než 1573 biskup dal Místek a Frýdland lénem Jindřichu Grodeckému z Brodu a jeho nedospělým synům Ludvíkovi, Petrovi, Frýdrychovi a Kryštofovi.[28]) Dále dal biskup Jan 1577 lénem Místko(!), jinak Friedberg, Kunčice, D. a H. Sviadnov a Hodonice Matyášovi Žalkovskému z Žalkovic, načež 1580 byl sepsán urbář léna místeckého.[29]) R. 1581 vzdal se Jiřík z Logova definitivně léna ve prospěch biskupa Stanislava Pavlovského, který 1584 potvrdil městu privilegia s podmínkou, že měšťané zůstanou katolíky, a přidal čtvrtý jarmark.[30]) Biskup byl však 1590 nucen vyzvati měšťany, aby ustáli od přijímání pod oboji (1591 byl tu také bratrský zbor)[31]) a 1593 pronajal panství místecké na 3 roky Valentinu Pavlovskému z Pavlovic.[32]) Fara byla tu 1617 v rukou katolíků.[33])

Kardinál Dietrichštejn potvrdil 1609 a znovu (pro věrnost měšťanů za povstání) 1629 Místku privilegia.[34]) R. 1615 vyhořelo město i s kostelem.[35]) Za třicetileté války vyplenili 1621 Místek Uhři, 1626 Dánové a 1646 Švédové, 1625 obyvatelstvo hubil mor[35]); stejně i 1714. R. 1712 potvrdil privilegia města kardinál Schrattenbach.[36]) R. 1669 byly v okolí Místku spory o hranice mezi panstvím hukvaldským a frýdeckým.[37]) Na počátku 18. st. dostoupil Místek největšího rozkvětu, 1741 byl však vypleněn Prusy. R. 1773 vystavěna byla nová radnice. Na počátku 19. st. kvetlo tu tkalcovství. Na počátku 17. st. stavové slezští počítali Místek stále do Slezska, ale císař rozhodl o jeho příslušenství k Moravě; proto 1618 zboží místecké platilo kontribuci na Moravu. Než stavové slezští rozhodnutí císařovu bránili; teprve 1628 bylo panství místecké škrtnuto z berního rejstříku slezského (Acta publica, 1618, 26, 50, Biermann, Geschichte des F. Teschen, 103). Ještě 1682, ovšem marně, činili stavové těšínští nárok na příslušnost Místecka k Těšínsku (Biermann, l. c., 103).

Frýdlant nad Ostravicí, městečko s far. kostelem sv. Bartoloměje z 1665. R. 1300 jmenuje se man biskupa olomouckého Heidenreich z Frýdlantu (Vridelanth),[38]) 1354 Jindřich, 1370 Hynek a 1381 Smil z Frýdlantu.[39]) K 1379—1573 viz u Místku. R. 1680 byla

[23]) Bočkova sb. 7861, AA E I. a 14. — [24]) AA E I. a 24, 26, CMM 1898 186. — [25]) AA E II. a 45, Bočkova sb. 2834, Not. 1875 29. — [26]) Not. 1859 31. — [27]) Not. 1873 76. — [28]) AA E II. b 10. — [29]) Kop. I 34, AA E II. c 11. [30]) AA E II. c 13, 16. — [31]) PA IX. 353. — [32]) AA E II. d 19. — [33]) ČMM 1903 306. — [34]) AA E II. s 18, Zlobického sb., Bočkova sb. 7862 až 7863. — [35]) Not. 1859 31. — [36]) Bočkova sb. 7865. — [38]) CDM V. 116.

ves i s hamry vypleněna kuruci, 1782 Frýdlant byl vysazen na městečko. Fara byla zde založena 1665. R. 1819 připomínají se tu železárny.

Antonínov založen 1789 na místě parcelovaného panského dvora, nyní část Brušperka.

Bordovice, k 1584—87 viz u Hukvald.

Čeladná s far. kostelem sv. Jana Nep. z 1784. Ves vznikla teprve v 17. st. Na poč. 18. st. byla tu stanice portášů a 1819 přip. se tu železárny. R. 1784 zřízena tu kuracie, 1851 fara.

Drnholec nad Lubinou, k 1437 viz u Schauensteinu, 1584 u Hukvald. R. 1438 přip. se tu zákupní rychta.

Fryčovice s far. kostelem P. Marie. Biskup Bruno koupil 1267 od hraběte z Hukvald 60 lánů ve Fryčovicích (Fritzendorf), daroval je nově založeným kanovnickým prebendám v Olomouci a 1270 dal ves vysaditi podle práva magdeburského.[40]) K r. 1269 viz u Brušperka. R. 1349 a 1389 byla ves lénem biskupským.[41]) Olomoucká kapitula dala 1374 Fryčovice lénem Mikulášovi z Úsova a Kuncovi von der Wachte.[42]) K 1437 viz u Hukvald. Jaroš Čech z Hrádku prodal 1522 léno Fryčovice biskupovi.[43]) K 1568—84 viz u Hukvald, 1580 u Brušperka. Fara byla tu již v 16. st., zanikla však, 1786 zřízena kuracie, 1858 fara.

Hájov byl založen mezi 1780—97 na pozemcích dvora rychaltického.

Hodoňovice, k 1577 viz u Hukvald.

Hukvaldy s far. kostelem sv. Maximiliana. Ves byla založena na poč. 18. st.

Chlebovice, k 1437—1584 viz u Hukvald. R. 1467 přip. se tu zákupní rychta, 1581 biskup Stanislav dal obci pozemky k rozšíření vsi (Zprávy arch. koresp.).

Klokočov, něm. Klogsdorf, k 1307 viz u Příbora. R. 1390 jmenuje se biskupský man Ješek z Klokočova.[44]) K 1400—1584 viz u Hukvald. R. 1611 stal se odhad vsí Klokočova a Skotnice.[45])

Koloredov založen 1790 arcibiskupem Koloredem na místě zrušeného dvora.

Kopřivnice, něm. Nesselsdorf (název ten nevyskytuje se před 1850), nyní městečko s far. kostelem sv. Bartoloměje, k 1437 u Schauensteinu, 1584—87 u Hukvald. R. 1869 zřízena fara. Po r. 1840 založena tu keramická továrna.

Kozlovice, původně Paczmannsdorf neb Pomazandy, s far. kostelem sv. Michala z 1742. K 1294 viz u Příbora, 1359—1584 u Hukvald. R. 1390 jmenuje se man Vojtěch z Paczendorfu(!), 1417 Ješek Leyloch z Kozlovic.[46]) R. 1784 zřízena tu fara.

Kunčice pod Ondřejníkem s far. kostelem sv. Maří Magdaleny z 1812—14; k 1288—1588 viz u Hukvald. R. 1578 seděl tu na manství biskupském Kašpar Čelo z Čechovic,[47]) 1615 Václav Skrbenský z Hříště.[48]) R. 1784 zřízena kuracie, 1856 fara. V 17. a 18. st. byly tu sklárny.

Kunčičky u Bašky, přip. se 1402.

Lhotka.

Lichnov s far. kostelem sv. Petra a Pavla; 1320 jmenuje se Zybota z Lichnova (Lichtenow),[49]) 1371 Aleš z Lichnova.[50]) K 1437—1584 viz u Hukvald. R. 1558 přip. se tu dědičná rychta (Nová sb. 699). 1784 založena kuracie. 1848 fara.

Lotrinkovice založeny 1712 biskupem Karlem Lotrinským.

Lysůvky vznikly v 2. pol. 17. st.

Měrkovice založeny 1795 na místě parcelovaného panského dvora.

Metylovice s far. kostelem Všech sv. K 1437—1584 viz u Hukvald. Kardinál Dietrichštejn zprostil 1612 poddané z Metylovic povinnosti loviti ryby v říčce Čeladné a voziti je na Huk-

— [39]) Lechner II. 9, 42, 48, 87. — [40]) CDM III. 402, IV. 35. — [41]) CDM XV. 56, 546. — [42]) CDM XV. 159. — [43]) Ruk. sb. R III. 13 b 4. — [44]) Lechner II. 51. — [45]) DM XXII. 279 a n. — [46]) CDM XV. 306, P II. 533. — [47]) List. kláštera Velehradu G 79. — [48]) Ruk. sb. R III. 13 b 4 č. 3026. — [49]) CDM VI. 171. — [50]) Lechner II. 47. — [51]) Nová sb. — [52]) Lechner

valdy, což 1657 biskup Leopold Vilém potvrdil. (Zprávy arch. kor.) R. 1784 založena kuracie, 1859 fara.

Mniší, původně Zdislavice, k 1437—1584 viz u Hukvald, 1480 u Velehradu. Biskup Stanislav vysadil 1503 v Mniši rychtu.[51])

Myslík přip. se 1564.

Ostravice s far. kostelem sv. Trojice z 1789. R. 1784 založena tu lokalie, 1810 fara.

Palkovice s far. kostelem sv. Jana Křtit., k 1437—1587 viz u Hukvald. R. 1785 založena kuracie, 1558 fara.

Prchalov vznikl před 1789 parcelací skotnického dvora a nazván po Josefu Prchalovi, hukvaldském úředníku.

Pstruží.

Ptáčník založen 1789.

Rychaltice s far. kostelem sv. Mikuláše z 1729; k 1389—1408 (Bertoldesdorf) viz u Kateřinic. Biskupské léno Rychaltice držel 1462—84 Jiřík z Kateřinic[52]); před 1511 bratři Bernart, Bohuše a Václav Rychvaldští z Kateřinic zastavili Rychaltice Benešovi z Boskovic a Černé Hory (PO VIII. 275). Bohuš Rychvaltský z Kateřinic prodal 1517 Rychvaltice(!) Ladislavovi z Kadaně.[53]) Po smrti Hanuše Zeydlice z Kaufunku spadly Rychaltice a dvůr v Skotnici na biskupa, jenž 1552 udělil léno na tvrz a ves Rychvaltice(!) Jaroši Syrakovskému z Pěrkova, jenž tu seděl ještě 1565.[54]) Ctibor Syrakovský z Pěrkova prodal 1570 Rychvaltice(!) s dvorem, mlýnem a vápenkou za 3000 zl. mor. biskupovi olomouckému.[55]) K 1571 viz u Hukvald. Fara stávala tu již v 16. st. a byla 1616 katolická.[56])

Sklenov Horní a Dolní; 1294 byla tu (Glosseri villa) zákupní rychta, která měla výsadní privilej od biskupa Brunona, potvrzenou 1354 biskupem Janem.[57]) K 1359—1439 (Velký a Malý Sklenov) viz u Hukvald.

Skotnice, něm. Köttnitz; přip. se 1330 (Chotnitz), k 1437 viz u Hukvaid. Odhad dvora a vsi Skotnice z 1598 viz v DM XXII. 211. K 1611 viz u Klokočova.

Staříč s far. kostelem sv. kříže z 1656. Biskup Bruno daroval 1258 k vysazení 66 lánů lesa v újezdě staříčském (juxta Staricz)[58]); 1267 ves jmenuje se výslovně majetkem biskupským (k 1269 viz u Brušperka), ale počátkem 14. st. byla počítána mezi léna biskupská.[59]) K 1400—1568 viz u Hukvald. R. 1400 připomíná se tu farní kostel, 1608 byla fara katolická.[60])

Nová Staříč, založena 1789.

Sýkorec založen 1789.

Sviadnov, k 1577 (Dolní a Horní Sviadnov) viz u Místku.

Tichá, dříve i Tichov, s far. (od 1874) kostelem sv. Mikuláše, k 1359—1584 viz u Hukvald. R. 1563 přip. se tu kostel.[61])

Trojanovice skládaly se před 1750 z ojedinělých pasek; kolem 1750 založena biskupem Ferd. hr. Troyer obec.

Větřkovice, původně Dětřichovice neb Jetřichovice, s far. kostelem sv. Václava; k 1302 viz u Příbora, 1302—1480 u Velehradu, 1437—1584 u Hukvald. Biskup Stanislav vysadil tu 1503 zákupní rychtu.[62])

Vítkovice (nyní město) s far. (od 1888) kostelem sv. Pavla. Ves bývala manstvím biskupským, které drželi 1357 Petr a Jan bratři vl. z Packova; tehdy byla tu i zákupní rychta.[63]) R. 1829 byly zde založeny železárny, které byly 1843 prodány Salomonu Maierovi sv. p. Rotschildovi za 321.500 zl. (Adamus, Sbírka listin, 143).

Vlčovice s far. (od 1893) kostelem Všech sv., k 1437—1584 viz u Hukvald. R. 1467 přip. se tu zákupní rychta.[63])

I. 111, Stav. arch. 459. — [53]) DM V. 1, Kop. H 19. — [54]) Kop. M. 149, DM V. 37, XV. 3. — [55]) Kop. E 106. — [56]) ČMM 1903. — [57]) ČMM V. 14, XV. 68. — [58]) CDM III. 262. — [59]) CDM III. 402, Lechner I. 7. — [60]) CDM XIII. 59, ČMM 1903 295. — [61]) LSA 512. — [62]) Nová sb. — [63]) CDM IX. 62. — [46]) CDM XIII. 125. — [65]) ČMM 1922 151. — [66]) CDM III. 402. —

Závišice, něm. Sewersdorf, díl vsi. R. 1401 seděl tu Mikuláš z Choltic,[64]) k 1437—1587 viz u Hukvald. Díl vsi byl lénem biskupským (k 1554 viz u Nelhuble), jež držel 1619 evangelík Eliáš Řepa.[65]) Díl Závišic postoupil 1561 Hanuš Haugvic z Biskupic a Anna Marie Cetrysová z Kynšperka k stolním statkům Biskupic (DMb V. 72).

Zelinkovice založeny 1789.

Zaniklé vsi:

Bezkyd, nyní část Ostravice, založen 1790.

Brunneswerde zaniklo blíže Brušperka. Biskup Bruno koupil před 1267 újezd Brunneswerde od Konráda z Plavče.[66]) K 1269 viz u Brušperka. Později byla ves lénem, jež držel 1371—82 Lutolt z Brunneswerde a 1415 Vítek z Červené Lhoty.[67]) R. 1389 jmenuje se biskupský újezd Braunswerde na Ostravsku.[68])

Ebirmannsdorf zanikl u Místku, při němž se 1402 jmenuje; jest asi totožný s pustinou Habrvinovice, která se 1536 u Místku jmenuje.[69])

Halbransdorf, zanikl u Místku, k 1389 viz u Místku.

Heynrichsdorf, zanikl u Místku, k 1288 viz u Místku, 1389 byla ves biskupským lénem v obvodu hukvaldském.[70])

Kornice, k 1359 viz u Hukvald.

Leibenhow, k 1359 viz u Hukvald.

Hnojová Lhota, k 1437 viz u Hukvald.

Mesthlieshow, k 1359 viz u Hukvald.

Mohtil, k 1299 viz u kroměřížské kapituly.

Muritz; biskup Bruno udělil 1274 manovi Mravíkovi lénem ves Murizt.[71])

Nemašchleba, ves byla na poč. 13. st. pustá (náležela biskupu) a 1320 obnovena[72]); ještě 1504 byla osedlá.[73])

Podolí zaniklo u Mor. Ostravy, k 1389 viz u Zábřehu.

Quittenow zanikl na Místecku, k 1389 pustý viz u Místku.

Swerwemsdorf, k 1388 pustý u Místku.

Nová Tichá, k 1359 viz u Hukvald.

Zdislavice jsou totožné s Mniším.

Zwenser u Místku byl 1267 zbožím biskupským.[74]) Biskup Bruno dal 1277 lénem svému maršálku Dětřichovi Stange 20 lánů ve vsi Zwenser.[75]) K 1288—1389 viz u Místku.

Malý Zwenser, k 1389 viz u Paskova.

Hrad **Schauenstein** stával nad Kopřivnicí. Před r. 1358 koupil hrad Alšík z Fulštejna.[76]) V l. 1378—80 seděl tu Ješek z Schauensteina, 1382 Václav z Schauensteina a před 1398 Jošt z Wolfsberka.[77]) K 1400 viz u Hukvald. R. 1403 přijal léno na hrad a tři vísky pod hradem biskupský kuchmistr Hanuš.[78]) R. 1408 držel hrad Scheibstein(!) lénem Záviše z Schauensteinu.[79]) Později koupil zboží schauensteinské král Zikmund od Jana z Cimburka a zapsal je (hrad Schauenstein, městečko Frenštát, Lichnov, Vlčovice, Drnholec, Kopřivnici a půl Závišic) 1437 Mikuláši Sokolovi z Lamberka.[80])

Brušperk, německy Brauensberg, ochranné municipální město s far. kostelem sv. Jiří. Město (Brunsperh) založil 1269 biskup Bruno, který je nadal právem magdeburským a k městskému právu přikázal vsi Stařič s rychtou zákupní, Fryčovice (Vreccendorf) s rychtou zákupní, Brunneswerde a Paskov (Passecow).[81]) Dě-

[67]) Lechner II. 48, 95, I. 34. — [68]) Lechner I. 15. — [69]) AČ XX. 394. — [70]) Lechner I. 15. — [71]) CDM IV. 80. — [72]) CDM VI. 171. — [73]) KA A V. a 26. — [74]) CDM III. 402. — [75]) CDM V. 143. — [76]) Lechner II. 20. — [77]) Lechner II. 71, 88, CDM XV. 225, Lechner II. 199. — [78]) Lechner I. 19. — [79]) Lechner I. 27. — [80]) Sedláček, Zbytky reg., 1454. — [81]) CDM IV. 28.

dičnou rychtu držel v Brušperku 1292 Artleb z Deblína a Brušperka[82]); 1305 jmenuje se tu farní kostel.[83]) Biskup Mikuláš dal 1389 Brušperku osvobození od odúmrti.[84]) K 1400—37 viz u Hukvald. R. 1438 držel Brušperk lénem Jiří z Trnávky a 1476 byla lénem také městská rychta.[85]) Biskup Jan dal 1545 Brušperku výroční a týdenní trh,[86]) biskup Marek dal 1555 jarmark a obnovil shořelá privilegia,[87]) biskup Vilém dal 1567 Brušperským právo vařiti a vystavovati pivo a 1568 dal městu třetí jarmark,[88]) biskup Stanislav přikázal 1580 Staříči a Fryčovicům brátí pivo jen z Brušperka, 1584 propustil Brušperské, Staříčké a Fryčovské z šenku panského piva a 1590 vyzval Brušperské, aby upustili od přijímání pod obojí.[89]) Kardinál Dietrichštejn osvobodil 1618 Brušperské od robot.[90]) Fara byla 1607 katolická.[91]) R. 1643 byl Brušperk vypleněn Švédy, 1666 vystavěna radnice. R. 1713 potvrdil městu privilegia kardinál Schrattenbach.[92])

Frenštát, něm. Frankstadt, ochranné municipální město s far. kostelem sv. Martina z konce 17. st. a fil. kostelíkem sv. Jana Křtit. z 17. st. Biskup Dětřich dal 1299 synovi Vlka z Násilé Farkašovi 60 lánů lesa k založení města Farkasstatu.[93]) R. 1382 jmenuje se v Frenštátě dědičná rychta.[94]) K 1437 viz u Schauensteinu. Jan Čapek ze San potvrdil 1437 privilegia, zničená za válek husitských.[95]) Dále biskup Marek dal 1556 Frenštátu jarmark a týdenní trh,[96]) biskup Jan přidal 1577 městu dva jarmarky,[97]) Stanislav Pavlovský potvrdil 1584 Frenštátským privilegia, pokud budou se přidržovati katolictví, a 1628 učinil totéž i kardinál Dietrichštejn.[98]) R. 1568 dolovalo se u Frenštátu na železnou rudu.[99]) Později potvrdili privilegia města biskupové 1657 Leopold Vilém, 1713 Volfgang hr. z Schrattenbachu a 1747 královna Marie Teresie.[100]) R. 1661 město vyhořelo, 1680 bylo vypleněno kuruci. Na počátku 19. st. kvetlo tu tkalcovství.

Moravská Ostrava, dříve jen Ostrava, v 16. st. Německá Ostrava, ochranné municipální město s far. kostelem sv. Václava. R. 1297 jmenuje se v Ostravě farní kostel.[1]) Král Karel IV. dal 1362 městu jarmark,[2]) biskup Mikuláš 1389 odúmrt,[3]) král Jiří 1461 jarmark,[4]) 1523 král Ludvík třetí jarmark[5]) a 1525 biskup Stanislav potvrdil Ostravským různé nemovitosti.[6]) K 1400—37 viz u Hukvald. V l. 1426—34 držel město Ostravu zástavou opolský kníže Bolko,[7]) 1509 držel město v zástavě Dobeš z Černé Hory[8]) a biskup Stanislav zastavil 1511 Ostravu v 3000 zl. uh. Jiřímu Thurzo z Bethlemfalvy.[9])

Biskup Jan pustil 1543 městu oba své pivovary v Ostravě,[10]) biskup Marek dal 1563 Ostravě trh na maso a 1564 různé svobody,[11]) biskup Vilém přidal 1566 čtvrtý jarmark a 1570 právo pečetiti červeným voskem,[12]) biskup Stanislav udělil 1584 Ostravě městský řád a 1593 potvrdil a rozšířil městská privilegia, zejména právo vybírati mýto.[13])

R. 1533 koupilo město od Ladislava z Kadaně za 350 zl. Čertovu Lhotku (nyní Mariánské Hory), kterou 1539 biskup Stanislav vyvázal z manských povinností,[14]) a 1555 od sirotků po Jiříku Kravařském z Ševic za 1550 zl.

— [82]) CDM IV. 309. — [83]) CDM V. 170. — [84]) CDM XI. 579. — [85]) LSA 397, Lechner I. 117. — [86]) AA E II. b 6, Bočkova sb. 6807. — [87]) AA E II. b 3, 7, Bočkova sb. 6809. — [88]) AA E II. b 3, Bočkova sb. 6812—13. — [89]) AA B II. b 3. — [90]) Bočkova sb. 6817. — [91]) ČMM 1903 295. — [92]) Bočkova sb. 6818. — [93]) CDM V. 112. — [94]) CDM XV. 225. — [95]) Nová sb., AA E II. a 1. — [96]) Kop. N. 40, 140. — [97]) Kop. I 26. — [98]) Kop. C 135. — [99]) ČVSMO 1928 167. — [100]) Bočkova sb. 7823—25.

[1]) CDM V. 62. — [2]) CDM IX. 279. — [3]) CDM XI. 580. — [4]) AA E I. a 17, Bočkova sb. 10.044, Adamus, Sbírka listin M. Ostravy, 21. — [5]) AA E II. a 1, Bočkova sb. 10.045, Adamus, l. c., 43. — [6]) Adamus, l. c. 44. — [7]) Adamus, l. c., 11, 13. — [8]) PO VIII. 159. — [9]) Adamus, l. c. 33. — [10]) Adamus, l. c. 67. — [11]) AA E II. a 1, Adamus, l. c., 79, 80. — [12]) Bočkova sb. 10.052, AA E II. a 1, Adamus, l. c., 81, 83. — [13]) Adamus, l. c., 97, AA E II. a 1, Bočkova sb. 10.054. — [14]) Adamus, l. c., 50, 61, Bočkova sb., 10.049, 10.066.

mor. tvrz a ves Přívoz, jejž 1555 biskup Marek propustil Ostravským z manství.[15]) R. 1619 drželo město 30 poddaných.[16]) Časté byly spory Ostravských s majiteli sousedních panství slezských o hranice, neboť Odra a Ostravice často měnily své toky, tak 1558 smluvili se o hranice proti vsi Svinovu, 1561 porovnali se o hranice proti panství hlučínskému, 1575 o hranice proti Polské Ostravě.[17])

Kolem r. 1570 měšťané lnuli k luterství[18]); biskup Stanislav Pavlovský vyzval 1590 měšťany, aby ustali od přijímání pod obojí a 1591 udělil řád ostravským literátům.[19]) Fara byla 1596 i 1610 katolickou a farář nazýval se ostravským děkanem.[20])

R. 1643 byla Ostrava dobyta a vypleněna Švédy. R. 1713 potvrdil privilegia Volfgang kardinál z Schrattenbachu, 1748 Marie Teresie, která 1755 dala Ostravě nový jarmark, a 1782 Josef II. dal Ostravě trh na vlnu a potvrdil privilegia (Adamus, Sbírka listin k děj. Mor. Ostravy, 128—138). R. 1795 potvrdil privilegia František II. (Adamus, 140). R. 1847 založen tu cukrovar. Kamenouhelná ložiska v Ostravě byla objevena 1750 Boleslavem Wernerem, těžbu uhlí zahájil zde 1787 Fr. Josef hr. Vlček.

Městu Ostravě náležely vsi:

Mariánské Hory, ještě v pol. 19. st. Čertova Lhotka, nyní město. R. 1365 psal se Hereš z Čertovy Lhotky (Teuffilsdorf),[21]) 1380 Petr z Čertovy Lhotky (Diaboli villa), syn Smilův,[22]) (k 1389 viz u Zábřeha), 1396 přijal léno na Čertovu Lhotu, jinak Teufelsdorf Mikuláš z Brandýsa.[23]) Vavřinec z Šonova prodal 1426 Čertovu Lhotku za 50 kop Martinu Bosovi,[24]) Jan Čapek ze San prodal 1444 Čertovu Lhotku za 40 kop Janu Studénkovi ze Studénky.[25]) R. 1465 držel ves lénem Jan Šambor ze Studénky,[26]) 1473 seděli tu Mikuláš a Jiří bratři z Čertovy Lhoty, synové Markety z Bránice, z nichž přijal 1476 Jiřík znovu léno na tvrz a ves Čertovu Lhotku.[27]) K 1533—39 viz u Mor. Ostravy.

Přívoz, něm. Oderfurt (název z 2. pol. 19. st.), nyní město, byl již 1389 biskupským lénem a 1437 drželi po polovině ves Zikmund a Kuneš z Přívozu.[28]) R. 1476 přijal léno na Přívoz Mikuláš Farkl z Čochtendorfu, jenž tu seděl ještě 1498.[29]) Biskup Stanislav dal 1516 půl Přívozu lénem Stanislavu Sudivoji z Boronína (týž seděl tu již 1512), jehož manželkou byla 1516 Anna z Vracova[30]) a který prodal 1518 tuto polovici Janovi z Březovic (jeho manželkou byla Žofie Cikánova z Slupska).[31]) Druhou polovici léna prodal 1524 Jan Svině z Dětmarovic Matyáši Falklovi z Čechendorfu, jenž získal také od Albrechta Sedlnického z Choltic na Polské Ostravě kouty a louky na levém břehu Ostravice záměnou za pozemky u Hrušova a Muglinova na těšínské straně.[32]) Polovici léna držel 1534—9 lénem Fabián Bzenec z Markvartovic,[33]) druhou polovici 1538 Jan st. z Petřvaldu.[34]) K 1555 viz u Mor. Ostravy. R. 1639 přip. se tu zákupní rychta.[35])

Nová Ves přip. se 1584.[36])

Příbor, něm. Freiberg, ochranné municipální město s děkanským kostelem Nar. P. Marie, fil. (piaristickým) kostelem sv. Valentina z 1740—50 a radnicí. Do města vedly brány Slezská, Valašská, Olomoucká a fortna. R. 1292 jmenují se bratři Blud a Jindřich hrabata z Příbora, synové Franka z Příbora a Hukvald; tehdy přip. se v Příboře i far. kostel (viz též u Velehradu).[37]) Jindřich z Příbora (Fryburg) daroval 1294 ves Kozlovice

— [15]) Adamus, l. c., 71, 73, AA E II. a 1, b 7, LSA 495. — [16]) ČMM 1922 155. — [17]) Adamus, l. c., 74, 78, 84, AA E I. b 15. — [18]) Kameníček, III. 350. — [19]) Adamus, l. c., 105. — [20]) Adamus, l. c., 110, ČMM 1903 293, 298. — [21]) Lechner II. 34. — [22]) Lechner II. 85, 89. — [23]) Lechner I. 15. — [24]) Adamus, l. c., 11. — [25]) Adamus, l. c., 16. — [26]) Lechner I. 85. — [27]) Adamus, l. c., 23, DM IV. 28. — [28]) Lechner I. 14, 43. — [29]) Lechner I. 85, Kapras, II. 136. — [30]) Kop. H 8, Adamus, l. c., 38. — [31]) Kop. H 16, DM V. 2. — [32]) DM V. 7, Sb. ruk. III. 13 b 4 č. 2932, Adamus, l. c., 51. — [33]) Adamus, l. c., 63, DM V. 12. — [34]) DM V. 15. — [35]) Nová sb. č. 699. — [36]) Adamus, l. c., 96. — [37]) CDM IV. 309. — [38]) CDM V. 14. —

(Pozmansdorf) příborskému rychtáři Sydelmannovi.[38]) Bratři Blud a Jindřich hrabata z Příbora (de Vriburch) potvrdili donaci svého otce Franka z Hukvald a jeho manželky Trojslavy na les kolem městečka Příbora na 52 lánů k založení vsi (tato slula pak Větřkovice, Theodorici villa) klášteru velehradskému.[39]) R. 1309 psal se Hajman hrabě z Příbora (Prsybor).[40]) R. 1307 připomíná se v Příboře opět rychta, již náležel lán v Petrovicích (Petersdorf) a dva lány v Klokočově (Glokeschaw); rychta byla 1389 lénem biskupství.[41]) Město přiznávalo se původně k právu hlubčickému, od 1557 k olomouckému.[42])

Biskup Mikuláš dal 1389 Příboru odúmrt,[43]) Vladislav II. 1493 dva jarmarky,[44]) biskup Marek udělil 1555 městu svobodu na vaření a vystavování piva, 1560 potvrdil týdenní trh a přidal dva jarmarky a 1564 stanovil počet várečných domů na 44[45]); biskup Vilém potvrdil 1567 privilej z 1555,[46]) Stanislav Pavlovský potvrdil 1580 městu zboží dvůr a ves Petrovice, jinak Niklasdorf,[47]) vydal 1589 nový městský řád, podle něhož směli býti přijímáni do města jen katolíci a 1590 vyzval Příborské, aby zanechali přijímání pod obojí.[48]) Kardinál Dietrichštejn potvrdil a rozšířil 1615 městská privilegia a zlepšil městský znak, ale usiloval, aby Příborští podrobili se vyššímu právu ostravskému[49]); ještě 1617 Příborští prosili kardinála, aby směli brátí naučení v Olomouci a nikoliv v Ostravě a 1619 městská rada přiznala se znovu k právu olomouckému.[50]) R. 1617 město najalo si za ročních 9.000 zl. mor. od kardinála panství hukvaldské.[51]) Fara příborská byla 1615 katolická.[52])

V létě 1621 dobylo Příbora vojsko markraběte krnovského, v prosinci 1621 přepadli město emigranti a zcela jej vypálili; podobně Jan Adam z Vickova učinil s Valachy 18. října 1622.[53]) Za vpádu Mansfeldova 1626 opustili Příborští město a ubránili se na Hukvaldech.[54]) R. 1628 kardinál Dietrichštejn udělil městu 4 trhy na dobytek.[55]) Dne 17. srpna 1643 byl Příbor vypálen Švédy. R. 1694 založena v Příboře piaristická kolej a gymnasium. Dále potvrdil privilegia města 1654 biskup Leopold Vilém, 1713 kardinál Volfgang hr. Schrattenbach, 1748 Marie Teresie, 1781 arcibiskup Ant. Theodor hr. Colloredo, 1783 Josef II. a 1792 František II.[56]) Na počátku 19. st. kvetlo v Příboře soukenictví (1841 produkovalo se tu za 310.000 zl. sukna) a 1846 založen v Příboře cukrovar. V Příboře narodil se 1741 národohospodář Josef Ignác Buček (rytíř z Heraltic), 1788 národní buditel Bonifác Buzek a 1793 topograf Tomáš Řehoř Volný.

Městu Příboru náležely vsi:

Benátky, příborské předměstí.

Véska, dříve Mikulovice (Niklasdorf). Ves Niklasdorf náležela již 1267 biskupu olomouckému[57]); k 1307 viz u Příbora, 1359—1437 u Hukvald. R. 1389 byl Niklasdorf lénem biskupským v obvodu hukvaldském.[58]) R. 1526 přijal léno na Vésku či Niklsdorf(!) a dvůr Petrovice (u Příbora) po smrti Jana z Bruzovic jeho syn Jaroslav z Bruzovic.[59]) R. 1535 přijal léno na Vésku Vilém z Vickova, 1542—46 seděl tu (i na Petrovicích) Vavřinec z Bobolusk, 1552—77 Žibřid Boboluský z Bobolusk.[60]) K 1580 viz u Příbora.

Literatura: Ferd. Pokorný, Příborský okres, Brno 1917; Fr. Linhart, Místecký okres, Brno 1915; Jiří Felix, Frenštátský okres, Brno 1908; Fr. Pinkava, Brušperk a okolí, Olomouc 1869; Moravské Kravařsko, Příbor 1898; J. Kohn, Vývoj škol v Příboře, I. progr. r. v Příboře; J. Kämmerling,

[39]) CDM V. 137. — [40]) CDM VI. 9. — [41]) CDM VI. 356, Lechner I. 15. — [42]) Kameníček, III. 105. — [43]) CDM XV. 298. — [44]) AA E II. a 1. — [45]) AA E II. a 1, b 2, b 7. — [46]) AA E II. a 1. — [47]) LSA 23. — [48]) Kameníček, III. 131. — [49]) AA E II. a 1, Kameníček, III. 132, Bočkova sb. 7844. — [50]) Parsch, 1457. — [51]) Kop. D 33. — [52]) ČMM 1903 302. — [53]) ČČH XXXV. 502, 516, Not. 1858 43. — [54]) Schr. XXIII. 7. — [55]) Kameníček, III. 132. — [56]) Bočkova sb. 7852—53, 14, 25, 37. — [57]) CDM III. 402. — [58]) Lechner I. 15. — [59]) SA III. 158, DM V. 7. — [60]) Reg. města Příbora R I., LSA 22, DM V. Zprávy arch. koresp., Příbor. 51, XV. 114.

Die Geschichte der Stadt Freiberg, 1880; Piaristenkloster in Freiberg, Not. 1859; Památník Matice místecké, Místek 1905; A. Adamus, Z minulosti Ostravska a Ostravy, Mor. Ostrava 1925; A. Adamus, Z dějin dolování v ostravsko-karvinském revíru, Ostrava 1925; A. Adamus, Dějiny města Ostravy do 1860, Mor. Ostrava 1927; A. Adamus, Sbírka listin k dějinám Mor. Ostravy (Codex diplomaticus civitatis Ostraviae), M. Ostrava 1929; Die Olmützer Fürst-erzbischöfliche Herrschaft Hochwald, 1868; Fr. A. Slavík, Hnutí v lidu poddanském na Hukvaldsku, ČMM XXVII; Fr. Snopek, Drobné zprávy z Hukvaldska 1648—53, SA VI; J. Felix, Hrad Hukvaldy, I. vyd. 1913, II. vyd. Mor. Ostrava 1925; Fr. Horák, Hospodářství na panství hukvaldském, ČVSMO 1929; Fr. Horák, Poddanství na panství hukvaldském, ČVSMO 1928; Fr. Linhart, Frenštát a okolí až do konce 15. st., VI. progr. rg v Místku; J. Felix, Město Frenštát, Frenštát 1904; V. Plotěný, Mistopisné črty z okolí města Frenštatu, ČMM XX; Fr. Wattolik, Beiträge zur Geschichte der Stadt M. Ostrau; Kremer, Leitfaden zur Verfassung einer Geschichte der Stadt M. Ostrau; V. Prasek, Nejstarší zprávy o Mor. Ostravě, VMO III; R. Drapala, Geschichte der Kirche und Pfarre zu Mähr. Ostrau, Die Heimat 1924; Fr. Klobouk, Staré listiny v Mor. Ostravě Hlidka XXXIV; A. Adamus, Z ostravské historie, Ostravský denník 1923; A. Adamus, Z dějin moravskoostravské radnice, 1930; J. Srovnalík, Přivez, Praha 1924; Fr. Linhart, Staříč-Fryčovice, progr. gymn. v Místku 1899—1900; řada pojednání z dějin Ostravy a Ostravska ve Věstníku archivu a musea Ostravska I. a II. V. Prasek, Frýdek a Místek, VMO IV.

STATEK STARÁ VES.

Stará Ves nad Ondřejnicí s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1580—87 náležela již r. 1301 biskupství olomouckému,[1]) byla však později udělována lénem. Tak 1416 držel léno Vítek ze Staré Vsi,[2]) 1444 Martin Žabka z Staré Vsi,[3]) 1465 přijal léno na St. Ves Smil z Barchova, který 1483 spolu s Jiříkem z Červené Lhoty udělil St. Vsi odúmrt.[4]) V l. 1516—19 držel St. Ves a Proskovice lénem Jan Čeple z Belku,[5]) 1525 Mikuláš Čeple, jehož manželkou byla Marketa z Křenovic,[6]) 1542 přijal léno na St. Ves a Proskovice Petr a Bohuněk Čeplové a 1552 přijali léno na tvrz a ves St. Ves a Proskovice Bohuš Čeple z Belku.[7]) Biskup Stanislav udělil 1536 St. Vsi právo pečeti a biskup Jan 1552 různá privilegia.[8]) Po smrti Bohuše Čeple, jenž 1557 potvrdil St. Vsi odúmrt, 1560 spadlo léno na biskupa a bylo (tvrz a ves St. Ves a Proskovice) ihned uděleno Hynkovi st. Krušinovi z Lichtenburka a Janovi Syrakovskému z Pěrkova.[9]) Od r. 1570 drželi léno bratři Jan a Ctibor Syrakovští, z nichž poslední dal 1570 a 1574 St. Vsi různé svobody a zemřel 1600 (pohřben v St. Vsi).[10]) R. 1610 drželi lénem St. Ves a Proskovice Ctiborovi synové Ctibor (manželkou jeho byla Anna Bruntálská z Vrbna) a Jan Syrakovští z Pěrkova.[11]) R. 1613 byla fara v St. Vsi katolická.[12]) Odhad na Starou Ves a Proskovice z 1617—18 viz v DM XXII. 327 a n. Janovi Syrakovskému bylo léno pro účast v povstání konfiskováno a uděleno katolíku Karlovi Podstatskému z Prusinovic. R. 1674 porovnali se o léno staroveské bratři Karel Šebestian a Julius Karel sv. páni Podstatští z Prusinovic.[13]) R. 1763 bylo uděleno léno na St. Ves

[1]) CDM V. 118. — [2]) Lechner II. 304. — [3]) LA k 1444. — [4]) Lechner I. 84, LA k 1483, Zlobického sb. (St. Ves), LSA 397. — [5]) LA k 1516, ČMM 1907 208, Po X. 295. — [6]) LA k 1525. — [7]) DM V. 23, 36. — [8]) LSA 475, Kop. M 139. — [9]) LA k 1560. — [10]) DM XV. 24, 87, LA k 1570, 1574, Zlobického sb. (St. Ves), PB XXX. 128. — [11]) DM XXIII. 314, DMb IV. 8. — [12]) ČMM 1903 299. — [13]) DMb IX. 48. — [14]) Nová sb. 699. — [15]) DM XV 13.

a Proskovice Leopoldovi, Fr. Karlovi, Fr. Josefovi a Aloisovi hr. Podstatským-Liechtenštejn (DMb XIV. 4). Po smrti Leopolda hr. Podstatský-Liechtenstein dědili 1813 léno jeho synové Leopold, Adolf a Gustav hr. Podstatští-Liechtenštejnové. Po smrti Adolfově (7. dubna 1898) dědili jeho bratři Leopold a Gustav a po smrti Leopoldově (17. února 1902) držel statek Gustav hr. Podstatský-Liechtenštejn sám. R. 1904 koupila statek kapitula olomoucká. R. 1773 přip. se tu zákupní rychta.[15])

Proskovice, k 1389 viz u Petřvaldu, 1516—1618 u St. Vsi. Joachym Zoubek ze Zdětína postoupil 1566 léno Proskovice Jarošovi Syrakovskému z Pěrkova.[16])

PANSTVÍ PASKOVSKÉ.

Paskov, městečko s zámkem a far. kostelem sv. Vavřince z 1740. Ves Paskov připomíná se po prvé 1267 (Paztecowe, Pazkow) a byla zbožím biskupským.[1]) K r. 1269 viz u Brušperka. Biskup Dětřich udělil 1300 lénem Paskov Janovi Stange.[2]) R. 1389 držel lénem Paskov, Malý Swenzer, Novou Hrabovou a díly Staré Hrabové a N. Bělé Jošt z Wolfsberku.[3]) Dále držel Paskov, Starou Hrabovou, Novou Hrabůvku a St. Bělou 1403—11 Jan z Wolfsberka[4]) 1437—47 Mikuláš z Wolfsberka, po jehož smrti 1460 dědil jeho syn z 1. manželství Jan z Wolfsberka.[5]) Machna z Wolfsberka měla 1484 o zboží paskovské spor s Dobšem a Benešem bratřími z Boskovic.[6])

R. 1530 držel léno paskovské Ladislav z Kadaně a 1533 Bernart z Kadaně, ale 1534 rukojmí odevzdali tvrz a městečko Paskov, Velkou a Malou Hrabovou, Novou Bělou, Krmelín a Žabeň(!) s podacími Janovi z Doubravky a ten postoupil 1538 zboží záměnou Janovi z Pernštejna; tehdy byl Paskov vybaven z manství a stal se zbožím alodním.[7]) Jan z Pernštejna int. 1548 Paskov Janu Čelovi z Čechovic a Kašpar Čelo z Čechovic, jenž seděl tu již 1567, prodal 1578 tvrz a městečko Paskov s pod., Velkou Hrabovou s pod., Malou Hrabůvku, Novou Bělou, Krmelín a Žabno za 21.000 zl. slezských Ondřeji Dudičovi z Horehovice.[8]) Ondřej potvrdil 1578 Bratřím v Paskově školu a privilegia daná Janem z Žerotína na Strážnici, Annou Sedlnickou z Choltic, Jiříkem Čelem z Čechovic na Valči, Mikulášem Čelem z Čechovic na M. Kunčicích a Jiříkem Čelem z Čechovic.[9]) V l. 1579—1600 seděl tu Ctibor Syrakovský z Pěrkova (jeho manželkou byla 1581 Johanka Bruntálská z Vrbna, dětmi 1596 Alina, Hynek, Jan a Ctibor Syrakovští).[10]) Dále držel Paskov 1608—12 Hynek Syrakovský z Pěrkova, jehož manželkou byla Alina Mašvanderová z Švanav,[11]) 1619 evangelík Kryštof Czedlar z Hofu, jehož manželka Anna zemřela 1622.[12])

Kolem 1625 držel panství Václav Bruntálský z Vrbna, jenž odkázal 1649 Paskov svému synovi Janu Fr. Bruntálskému, který prodal 1690 Paskov za 63.000 zl. Paskov Frydrychu hr. z Oppersdorfa.[13]) Frydrych dal 1706 Paskovu různé svobody, ale po smrti jeho syna Františka Josefa hr. Oppersdorf int. komisaři zemského práva 1717 panství Filipovi ryt. Hoch, jenž již 1733 prodal panství Samuelovi Fr. sv. p. Rebentisch.[14]) Achác sv. p. Rebentisch int. 1765 zboží Karlovi v. Pommersberg, než Františka Lindnerová, roz. Gruberová, jakožto universální dědička po manželce Karlově

[1]) CDM V. 73. — [2]) CDM V. 116. — [3]) Lechner I. 15. — [4]) Lechner I. 20, 25, II. 289. — [5]) Lechner I. 43, 103, 111. — [6]) Nová sb., Paskov. — [7]) Nová sb., Paskov, ZDO XXV. 7, AČ XX. 42, LA k 1538. — [8]) ZDO XXV. 50, Salbuch č. 287. f. 321, List. kláštera Velehrad. G 79. — [9]) LSA III. 49.— [10]) ZDO XXIX. 42, Stav. arch. 806, PO XXXII. 128, 385. — [11]) Kameníček I. 493, ZDO XXXIII. 31. — [12]) ČMM 1922 147, Hrubý, Mor. koresp., 282. — [13]) ZDo II. 109. — [14]) LSA III. 106, ZDo IV. 228. — [15]) ZDo VI.

Anně Marii Kateřině v. Pommersberg zu Kettenburg int. 1779 zboží paskovské Josefovi sv. p. Mitrovskému z Nemyšle.[15])

Josef sv. p. Mitrovský odkázal 1808 Paskov Antonínu Frydrychovi hr. Mitrovskému z Nemyšle, který prodal již 1809 panství za 600.000 zl. Filipu Ludvíkovi hr. Saint Genois d'Annaucourt, po jehož smrti (30. července 1857) dědil Mořic hr. Saint Genois. R. 1880 bylo panství int. Güntherovi hr. Stolberg-Stolberg.

Za pozemkové reformy r. 1925 (vlastník Dr. Ota Stolberg-Stolberg, plocha 992 ha) byly vlastníku propuštěny zbytkové statky Paskov a Žabeň, lihovar, elektrárna, sladovna, zámek s parkem v Paskově a lesní hospodářství; zřízen zbytkový statek Hrabová. — R. 1518 přip. se v Paskově zákupní rychta.[16]) R. 1828 František II. potvrdil Paskovu dva jarmarky (Zprávy arch. koresp.).

Nová Bělá, k 1389—1578 viz u Paskova. R. 1699 přip. se tu zákupní rychta.[17])

Starý Dvůr založen 1790 parcelací dvora.

Hrabová s far. kostelem sv. Kateřiny, dříve Stará Hrabová. Biskup Bruno založil před 1267 na území ode dávna biskupském při řece Ostravici ves Hrabovou (Grabove, Grabow).[18]) R. 1376 jmenuje se biskupský man Vích ek z Hrabové.[19]) K 1389—1578 viz u Paskova. R. 1781 založena zde lokalie, 1784 kuracie. R. 1777 jmenuje se tu zákupní rychta.[20])

Hrabůvka, dříve Nová Hrabová, nyní město, k 1389—1578 viz u Paskova. R. 1462 seděl tu Pavlík z Trnávky.[21])

Krmelín držel od 1447 lénem Mikuláš z Wolfsberka[22]); k 1534—78 viz u Paskova. R. 1699 jmenuje se tu zákupní rychta.[23])

Lichtenberk založen v 2. pol. 18. st. na místě parcelovaného dvora.

Mitrovice založeny po 1780 na místě parcelovaného dvora.

Oprechtice založeny kolem r. 1700 hrabětem z Oppersdorfu.

Paskov, ves, nyní část městečka Paskova.

Žabeň, k 1534—78 viz u Paskova.

Literatura: Fr. Linhart, Dějiny Paskova, XIV. progr. reálky v Místku; R. Skácel, Poddanství na Paskovsku, SA X.

IX. 141, XI. 1. — [16]) Nová sb. 699. — [17]) Nová sb. 699. — [18]) CDM III. 402, V. 75. — [19]) Lechner II. 63. — [20]) Nová sb. 699. — [21]) Lechner I. 113. — [22]) Lechner I. 102. — [23]) Nová sb. 699.

VII. MORAVSKÉ ENKLAVY VE SLEZSKU.

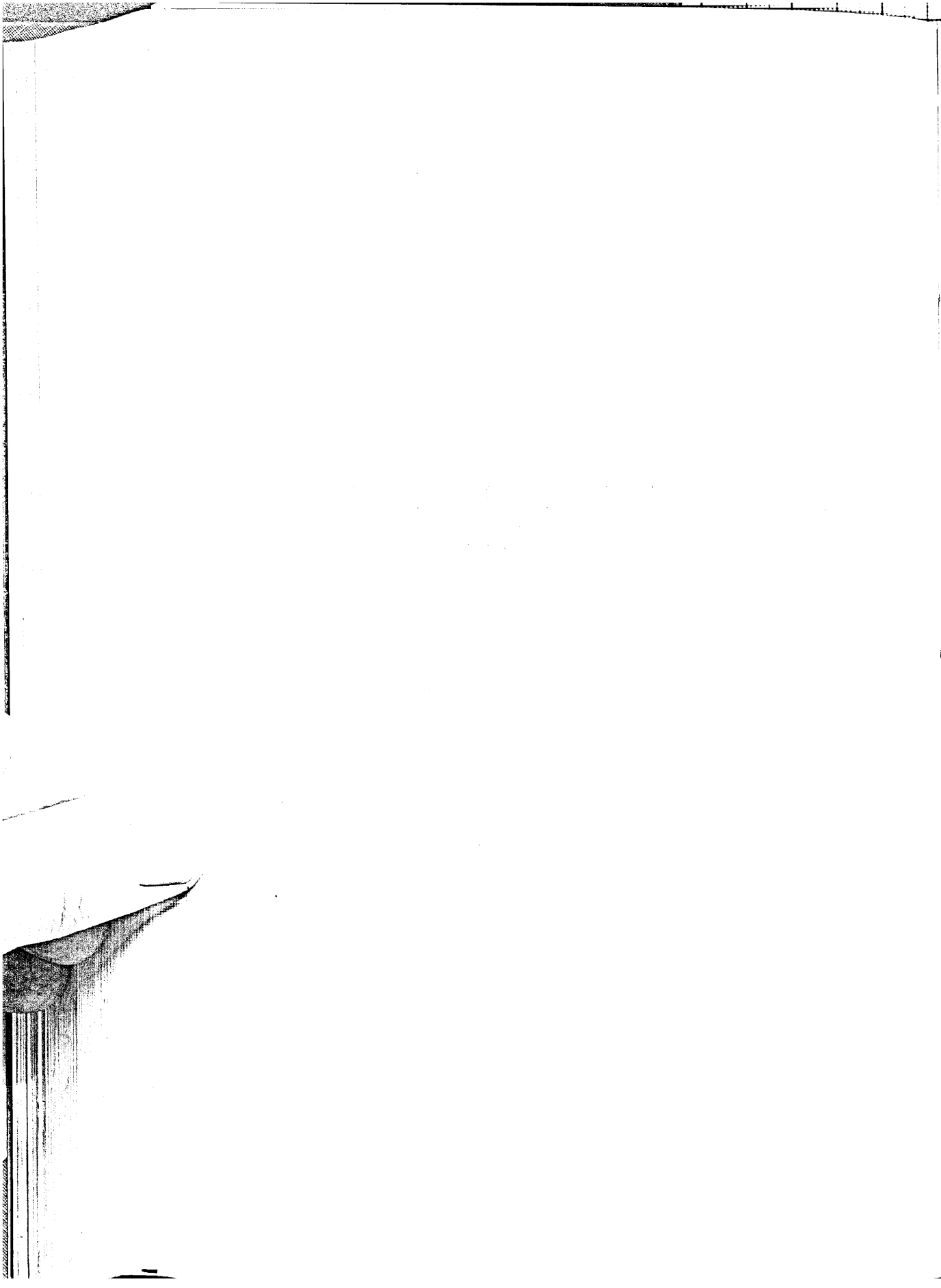

Již v polovici 13. st. drželi biskupové olomoučtí některá zboží na Opavsku. Tyto statky zůstaly při biskupství i tehdy, když vzniklo knížetství opavské, a splynuly i s biskupstvím s Moravou. R. 1742 připadlo z nich Ketřsko království pruskému (tvořilo pak tak zvanou pruskou Moravu) a při reorganisaci krajského zřízení za Marie Terezie ostatní enklavy byly přiděleny dílem ke kraji olomouckému, dílem k přerovskému. R. 1783 připojil sice Josef II. enklavy ke kraji krnovskému, ale 1792 sloučeny opět s krajem olomouckým, případně přerovským. Poněvadž správa vzdálených enklav byla z Brna obtížná, byly tyto 1849 v oboru správy soudní a berní připojeny k Slezsku, politicky zůstaly však při Moravě. Teprve po státním převratě 1918 splynuly enklavy se Slezskem, ačkoliv i potom některé zvláštnosti (na příklad organisace okresních školních výborů) ukazují na zvláštní poměry enklav. K enklavám náležela arcibiskupská panství (léna koruny české) Osoblaha, Rusín a Ketř, statky kapituly olomoucké (léna koruny české) Vlaštovičky, Kozlůvky a Sucholazce, arcibiskupská léna (podléna koruny české) Hrozová, Pelhřimov, Jindřichov, Janov, Bartultovice, Životice, Matějovice, Litultovice. Německé Pavlovice, Rudoltice, Fulštejn, Dolní a Horní Povelice, Bučávka, Slavkov, Životice, Štáblovice, Uhlířov, Deštné, Ketř a Velké Petrovice, pak panství Johanitů Dívčí Hrady a alodní statek Slatina.



PANSTVÍ OSOBLAŽSKÉ A STATKY RUSÍN A VLAŠTOVIČKY

Osoblaha, něm. Hotzenplotz, ochranné municipální město s radnicí, děkanským kostelem sv. Maří Magdaleny z 1581 a hřbitovním kostelíkem sv. Mikuláše. Osoblaha připomíná se již 1233 (versus Osoblagam) a 1251 byla tu městská rychta (Hocemploz, Hozenplaga).[1]) Za biskupa Brunona byla Osoblaha středem rozsáhlého biskupského panství, k němuž náleželo město Osoblaha (Hocenpla) a vsi Vysoká (Wiztogh), Pavlovičky, Pavlovice, Sádek (Zadik), Hlinka (Minus Glynik) a vsi založené za biskupa Brunona Petrovice (Peterswalde), Janov (Ianestorph), Jindřichov (Henrikestorph), Arnoldov (Arnoldestorph), Bartultovice (Bertoldestorph), Bitárno (Beterne), Liptaň (Leuendal), Třemošná (Reinfriedesdorf), Piskořov (Pizkerstorph), k čemuž biskup Bruno přikoupil ještě 11 lánu v Petrovicích (1267).[2]) R. 1273 jmenuje se v Osoblaze (Hoczenplocz) farní kostel, 1300 Osoblaha výslovně jmenuje se městem a 1299 přip. se zdejší rychtář (rychta byla lénem biskupským) Gerhard z Osoblahy (Hoczenplocz).[3]) Na počátku 14. st. byla Osoblaha střediskem biskupského lenního obvodu.[4])

Biskup Mikuláš udělil 1389 Osoblaze odúmrt, 1392 jarmark a některá privilegia a 1390 dal osoblažskému hejtmanu Pavlovi Schönwitzovi lénem mlýn v Osoblaze.[5]) Biskup Václav Králík 1415 dal městu privilej na pusté grunty, přívoz chleba a masa do města a prodej dříví z biskupských lesů.[6]) Panství osoblažské držel krátce před 1400 v zástavě král Zikmund, jenž 1400 postoupil zástavu oravskému kastelánovi Jiřímu Mesnpekovi.[7]) Za válek husitských bylo město obleženo 1424 Zikmundem Korybutovičem a 1429 husity.[8]) Biskup Kunc dal 1433 Osoblahu bratřím Janovi a Benešovi ze Zvole náhradou za škody válečné a biskup Pavel pronajal 1448 Osoblahu, Vysokou a Janov na 10 let Štěpánu Malému z Vítkovic s podmínkou, že postaví v Osoblaze zámek.[9]) V l. 1481—90 držel Osoblahu zástavou Hynek ze Zvole.[10])

Biskup Stanislav prodal 1535 městu rychtu, biskup Marek dal 1555 městu dva jarmarky a týdenní trh,[11]) biskup Vilém nařídil 1566 rychtářům a šenkýřům panství osoblažského, aby brali pivo jen z Osoblahy, 1569 potvrdil Osoblaze privilegia a přidal třetí jarmark a trh na obilí,[12]) 1570 přijal do města 10 nových židovských rodin z Prudníku a téhož roku potvrdil městu mýto.[13]) R. 1580 pořízen byl urbář panství osoblažského.[14]) Kardinál Dietrichštejn přidal 1609 Osoblaze druhý týdenní trh.[15]) R. 1619 bylo na biskupském panství osoblažském 407 poddaných.[16])

R. 1577 koupilo město od Jana Stoše z Kounic léno Studnici, však bez lenních závazků, jak to 1577 biskup Jan potvrdil[17]); statek byl sice opět zcizen, ale 1612 koupili Osoblažští Studnici znovu od Bohuslava Pavlovského z Pavlovic za 7796 tolarů.[18]) V

[1]) CDM II. 320, III. 166. — [2]) CDM 403. — [3]) CDM IV. 77, V. 112, 116. [4]) Lechner I. 3, 9. — [5]) CDM XI. 579, XV. 339, 301. — [6]) AA K I. c 5. [7]) CDM XIII. 1. — [8]) Horského sb., art. Hotzenplotz. — [9]) AA K I. a 6, 9, Bočkova sb. 8656. — [10]) P VI. 158, 243. —[11]) AA K I. c 5. — [12]) AA K I. c 5. — [13]) AA K I. c 5, b 2. — [14]) AA K I. b 2. — [15]) AA K I. b 4. — [16]) ČMM 1922, 153. — [17]) AA K I. b 2. — [18]) AA K I. b 2. — [19]) Kameníček, III. 342. — [20]) ČMM 1903, 245, 293,

l. 1556—60 přestoupilo v Osoblaze 25 měšťanských rodin k luterství a tak město stalo se luterským, ačkoliv biskup Marek napomínal 1561 měšťany, aby se spravovali katolickým farářem.[19]) O pokatoličtění města usiloval na poč. 17. st. kardinál Dietrichštejn; fara byla 1610 katolická.[20]) Vedle toho byla tu i četná obec židovská, jíž kardinál 1616 potvrdil výsadu na synagogu a 32 židovských domů.[21]) Dne 24. června 1545 vyhořelo město i s kostelem, 2. března 1563 vyhořelo 40 domů, 1607 hubil město mor.

Za stavovského povstání obsadil město kníže krnovský, katolíkům odňat farní kostel a dosazen luterský farář; 1621 kostel byl vrácen katolíkům a za konfiskací Osoblaha ztratila statek Studnici i privilegia. Dne 21. září 1626 dobyli a vypálili město Mansfeldští. Kardinál Dietrichštejn 1629 vrátil a potvrdil Osoblaze privilegia a rozšířil je, pokud se týkalo práva várečného, šenkování piva a nestavění sirotků.[22]) R. 1676 biskup Karel dal městu další dva jarmarky a 1713 kardinál Schrattenbach potvrdil městská privilegia.[23]) V červenci 1778 vpadlo do Osoblahy 600 Prusů, kteří vybrali 1500 tolarů výpalného a vyplenili 30 domů, byli však císařskými poraženi. Dne 24. srpna 1804 celé město vyhořelo, 1858 založen tu cukrovar.

Městu náležel statek a ves STUNDORF, dříve Studnice, něm. Stubendorf. Ves byla již 1389 lénem biskupským v obvodu osoblažském, jež 1403 držel Mikuláš Hausdorf.[24]) R. 1445 přijal léno na Studnici Oldřich Mládenec z Miličína,[25]) 1548—66 držel Studnici s novou tvrzí Alexandr Bírka z Násile,[26]) dále Štěpán z Vrbna a po jeho smrti uděleno 1571 léno Jiřímu Kamenohorskému z Kamenné Hory.[27]) Dále držel léno Alexandr Vok Bírka z Násile a po jeho smrti od 1573 Filip Borynský z Roztropic a Stanislav Pavlovský z Pavlovic.[28]) K 1555 viz též u Vína, 1557 u Něm. Pavlovic, 1554 u Fulštejna, 1577 u Osoblahy a 1601 u Jindřichova. R. 1597 přijal léno na Studnici Václav Pavlovský z Pavlovic a 1601 Bohuslav Pavlovský z Pavlovic.[29]) K 1612 viz u města Osoblahy, které Studnice pak náležela s vyjímkou let 1621—29.

Damašek, něm. Damasko, dříve Neu Röwersdorf. V l. 1565—78 biskup Vilém vystavěl tu biskupský dvůr, jejž biskup Stanislav prodal 1581 Hanuši Speilovi za 800 zl. mor. Hanuš Kryštof Twardawa z Twardawy prodal 1657 dvůr Neuröwersdorf Jindřichu Bilzerovi, fojtovi z Třemošné.[30]) Před 1750 založena tu ves Damašek.

Jaktař s far. kostelem sv. Petra a Pavla. Již 1247 byl tu (lectare) farní kostel sv. Petra, jehož podací držel biskup olomoucký.[31]) Ves byla lénem biskupským (1320 v obvodu opavském, 1389 v ketřském), jež držel 1301 Jindřich z Jaktaře (Jecter).[32]) Biskup Mikuláš udělil 1390 dvůr v Jaktaři lénem Joštovi z Volfsberku.[33]) Později byla ves mensálním statkem biskupským. Biskup Pavel zastavil 1447 Jaktař s pod. v 200 hř. bratřím Hanuškovi a Držkovi z Dešného.[34]) Biskup Stanislav Pavlovský odprodal 1584 Jaktařským pole od svého dvora,[35]) ale 1591 prodal ves jakožto léno za 1600 zl. mor. Ondřeji Bzencovi z Markvartovic, jenž 1593 vzal na Jaktař na spolek Helebranta a Kašpara bratry vl. Huffy z Kantorovic.[36]) Poslední prodali 1595 Jaktař za 2100 zl. mor. biskupovi, aby ves byla opět statkem mensálním; peníze na výkup poskytli Jaktařští, pročež biskup Stanislav dal 1595 Jaktaři odúmrt a osvobození od robot s podmínkou, že nebudou trpěti v obci nekatolíků.[37]) R. 1602 potvrdil privilegia Jaktaři kardinál Dietrichštejn, jenž 1613 dal obci správu sirotčích peněz, a 1657 biskup Leopold Vilém.[38]) Fara v Jaktaři byla 1607 katolická.[39])

1913, 245. — [21]) Not. 1867. — [22]) Bočkova sb. 8065. — [23]) Bočkova sb. 8069. — [24]) Lechner I. 16, 22. — [25]) LA k 1445. — [26]) DM XV. 9. — [27]) LA k 1571. — [28]) LA k 1573. — [29]) DM XV. 202. — [30]) Not. 1868 55. — [31]) CDM III. loc. 100. — [32]) CDM V. 118, Lechner I. 7, 16. — [33]) CDM XV. 311. — [34]) Lechner I. 129, 103, DM III. 61. — [35]) AA K I. b 3. — [36]) AA K I. b 3, DMb I. 7. — [37]) AA K I. b 3. — [38]) AA K I. b 3, Bočkova sb. 8213. — [39]) ČMM 1903, 295. — [40]) CDM III. 232. — [41]) CDM

Liptaň, něm. Liebental, s poutním farním kostelem Nanebevzetí P. Marie. Ves založil před 1256 (Leuendal) Helmbert de Turri, jenž postoupil 1256 Liptaň biskupu.[40]) Kapitula olomoucká prodala 1262 ves (Luptin) rychtáři osoblažskému.[41]) K 1267 viz u Osoblahy. Na sklonku 13. st. byla ves lénem biskupským (v obvodu osoblažském), jež 1300 Jan Stange záměnou postoupil biskupu.[42]) Albert z Liptaně prodal 1437 léna Liptaň a Mussna Jiříku Stošovi z Bránice.[43]) Biskup Vilém upravil 1570 vsi roboty, Stanislav 1581 pustil roboty pod plat.[44]) R. 1629 potvrdil kardinál Dietrichštejn Liptani privilegia. Již v 16. st. byla tu zákupní rychta.

Třemešná, něm. Röwersdorf, s far. kostelem sv. Šebestiana z 1780. Ves založil Helenbert de Turri, který ji (Renuerdestorp) postoupil 1256 biskupu olomouckému[45]); k 1267 viz u Osoblahy. Na počátku 14. st. byla Třemešná (Rinfridisdorf) biskupským lénem v obvodu osoblažském, které držel 1389 Mikuláš Stoš z Bránic (Reynersdorf).[46]) Biskup Jan dal 1402 Třemešnou lénem Zikmundovi z Mírova, ale 1437 seděl tu opět Jan Stoš z Bránice.[47]) R. 1407 přip. se tu zákupní rychta. Za válek uherských ves zpustla a biskup Stanislav dal 1535 pustou Třemešnou k vysazení osoblažskému měšťanu Lukáši Reinischovi.[48]) Biskup Vilém upravil 1570 Třemešné roboty a biskup Stanislav pustil 1581 roboty pod plat.[49]) K 1601 viz u Jindřichova. R. 1619 držel léno evangelík Václav Grodecký.[50]) Kardinál Dietrichštejn potvrdil 1629 Třemešné privilegia.[51]) Fara byla tu již v 16. st., zanikla a 1786 obnovena.

Vysoká, něm. Waissak, s far. kostelem sv. Urbana z 1766—67. K 1267 a 1448 viz u Osoblahy. Biskup Vilém upravil 1570 Vysoké roboty a biskup Stanislav dal 1581 roboty pod plat.[52]) R. 1530 jmenuje se tu zákupní rychta. Fara byla 1580 luterská, 1615 katolická,[53]) zanikla však, 1781 zřízena lokalie, 1784 kuracie a 1820 fara.

Na panství osoblažském zanikly vsi:

Hirsitz dal 1251 biskup Bruno lénem manu Bertholdovi.[54])

Kozlov prodal 1274 (Coselowe) biskup Bruno kapitule olomoucké.[55])

Křížovice, Křížkovice, byly v 14. st. biskupským lénem v obvodu osoblažském (Kristendorf, Krzizkendorf),[56]) jež udělil 1318 biskup Konrád Vokovi, synu komornika Pavla (Křížovice).[57])

Muschil slulo v 14. st. biskupské léno v obvodu osoblažském (1320 Musschen, 1389 Muschil)[58]); již 1389 byla ves pustá, k 1437 viz u Liptaně.

Plumleinsdorf, kolem 1320 biskupské léno v obvodu osoblažském.[59])

Raclavice odkázal 1252 (Razlawiz) biskup Bruno čtyřem nově zřízeným kanonikátům kapituly olomoucké (CDM III. 181); ještě 1399 byla ves probendou těchto kanonikátů (CDM XII. 524).

Waltersdorf, 1389 biskupské léno v obvodu osoblažském; 1389 držel pustý Waltersdorf lénem Jindřich z Fulštejna.[60])

Statek Rusín:

Rusín, něm. Rausen, získal 1331 Aleš z Fulštejna, načež 1366 Herbort Sup z Fulštejna odkázal statek kapitule olomoucké, aby byla prebendou rektora kaple sv. Anny. Kapitula 1598 osvobodil Rusín od šenku panského vína a zmírnila roboty. K 1566 viz u Fulštejna. Statek zůstal pak již prebendou rektora kaple sv. Anny.

Statek Vlaštovičky:

Vlaštovičky, něm. Wlastowitz. Přemysl I. daroval před 1230 Vlaštovičky

III. 350. — [42]) Lechner I. 7, 17, CDM V. 116. — [43]) Lechner I. 41. — [44]) AA K I. b 2, c 5. — [45]) CDM III. 232. — [46]) Lechner I. 7, 16. — [47]) CDM XIII. 215, Lechner I. 42. — [48]) Not. 1870, 46. — [49]) Kop. P 197, AA K I. c 5, 7. — [50]) ČMM 1922/165. — [51]) Not. 1870 46. — [52]) AA K I. b 49, 2, 5. — [53]) ČMM 1903 302. — [54]) CDM III. 166. — [55]) CDM IV. 77, 81. — [56]) Lechner, I. 7, 17. — [57]) CDM VI. 135. — [58]) Lechner I. 7, 16. — [59]) Lechner I. 7. — [60]) Lechner I. 17. — [61]) KA A IV. c 14, B I. b 30, Kop. E 39.

kapitule olomoucké, která 1568 postoupila ves záměnou biskupství olomouckému.[61])

Literatura: Ed. Richter, Beiträge zur Chronik der Stadt Hotzenplotz, Not. 1867; Ed. Richter, Beitrag zur Geschichte der Judengemeinde in Hotzenplotz, Not. 1889; Beiträge zur Geschichte des Kammergutes Jaktar, Not. 1867; Ed. Richter, Zur Geschichte der Dörfer in der Enklave Hotzenplotz: Damašek, Not. 1868, Třemešná, Not. 1870; Liptaň, Not. 1870, Vysoká, Not. 1884, Rusín, Not. 1884, Stundorf, Not. 1886; Christ, Geschichte der Entwicklung des Bezirks Hotzenplotz, časopis Heimat.

BISKUPSKÉ LENNÍ STATKY HROZOVÁ A PELHŘIMOVY.

Hrozová, něm. Grosse, s zámkem a far. kostelem sv. Michala. R. 1378 přip. se tu fara (Grosovia, 107). Již 1389 byla Hrozová biskupským lénem v obvodu osoblažském.[1]) K 1554—66 viz u Fulštejna. R. 1589 seděl tu Jaroslav Sedlnický z Choltic, 1619 evangelík Karel Kryštof Sedlnický z Choltic, jemuž byla Hrozová konfiskována.[2]) V 1. pol. 17. st. držel léno Mikuláš a pak Kryštof Trachové z Březí; po smrti posledního 1694 byla léna Hrozová a Pelhřimov prodány za 14.000 zl. Bernartu Antonínu Lvovi sv. p. z Rožmitálu a Blatné, jehož manželkou byla 1703 Voršila Helena v. Furtenburg.[3]) Po jeho smrti bylo léno na obě vsi 1716 uděleno Janu Ant. ryt. v. Friedenthal,[4]) jehož synové Josef a Karel Maria sv. p. v. Friedenthal int. 1787 obě léna svému bratru Jakubu Felixovi sv. p. Pino v. Friedenthal,[5]) jenž zemřel 1790. Statek dědili pak na poloviny jeho synové Albert (zemřel 1873 bez potomků) a Volfgang (zemřel 1829). Polovinu Volfgangovu zdědili 1829 jeho synové Konstantin, Heřman a Julius sv. p. Pino v. Friedenthal. Později byl statek rozdělen na mnoho podílů. Fara byla tu (Grozovia) již 1378,[6]) zanikla však, 1785 zřízena kuracie, 1862 fara.

Pelhřimovy, něm. Mährisch Pilgersdorf, s fil. kostelíkem sv. Jiří. Na poč. 14. st. byly Pelhřimovy (Pilgrimsdorf) biskupským lénem v obvodu osoblažském, jež dal 1402 biskup Jan lénem (Polgreinsdorf) Zikmundovi z Mirova.[7]) Biskup Tas dal 1475 Pelhřimovy lénem Janovi z Kamence.[8]) V 1. pol. 16. st. seděl tu Ojíř z Fulštejna (zemřel 1543) a pak jeho syn Lacek Ojíř z Fulštejna. Albrecht z Fulštejna upravil 1560 Pelhřimovským roboty.[9]) Po Mandaleně Herburtě Supovně z Fulštejna dědila 1578 Anna Tvorkovská z Kravař, načež 1600 kardinál dal Pelhřimovy lénem Jaroslavu st. Sedlnickému z Choltic, jemuž však statek za konfiskací odňal. Dále držel statek 1660 Ludvík Tharoulle; k 1694—1716 viz u Hrozové. R. 1722 bylo uděleno léno na Pelhřimovy Jiřímu ryt. z Sternecku, 1728 Karlu Janovi Halamovi z Jičína, jenž prodal statek Františku Karlovi sv. p. z Rožmitálu. Po smrti posledního spadlo léno na biskupa a 1766 uděleno Janu Ant. Pino v. Friedenthal.[10]) Dále viz u Hrozové.

Literatura: Ed. Richter, Zur Geschichte der Dörfer in der Enklave Hotzenplotz: Pelhřimov, Not. 1884, Hrozová, Not. 1890 a 1891.

[1]) Lechner I. 17. — [2]) Not. 1885 48, ČMM 1922, 156, Zukal Slezské konfiskace, 56. — [3]) Zukal, Slezské konfiskace, 111, DMb X. 8, XI. 7. — [4]) DMb XIV. 19. — [5]) DMb XV. 28. — [6]) CDM XI. 106. — [7]) Lechner I. 7, CDM XIII. 215. — [8]) LA k 1475. — [9]) LA k 1560. — [10]) Not. 1884.

LENNÍ STATKY ARCIBISKUPSTVÍ JINDŘICHOV A STATKY JANOV, BARTULTOVICE, ŽIVOTICE A MATĚJOVICE.

Jindřichov, něm. Hennersdorf, s zámkem a far. kostelem sv. Mikuláše z 1677. Jindřichov (Henrikestorp) byl již 1256 vysazen na právu německém,[1]) k 1267 viz u Osoblahy. Biskup Dětřich udělil 1288 léno na Jindřichov (Heynrichsdorf) Jindřichovi, Dětřichovi a Erkenbertovi řečeným Stange.[2]) V 14. st. byl Jindřichov lénem biskupským v obvodu osoblažském.[3]) K 1554 viz u Fulštejna. Jan Sup z Fulštejna postoupil 1559 svému bratru Ekrykovi Supovi z Fulštejna Jindřichov (Hendersdorf), les Dubovu horu, les Olovničku, les Bezděkov nad vsí Vínem a les Fuchswinkel.[4]) Dále držel Jindřichov Joachym Zoubek ze Zdětína, jenž 1568 prodal léno Alexandru Bírkovi z Násile.[5]) Biskup Stanislav Pavlovský udělil kolem 1580 léna Jindřichov a Janov s přísl. Václavovi Pavlovskému z Pavlovic, jehož syn Bohuslav Pavlovský (manželkou jeho byla Kateřina Wachtlová z Patenova) držel 1601 k lénu Jindřichov (Hennersdorf), městečko Janov (Johannesthal), Petrovice (Petersdorf), Arnultovice (Arnsdorf), Bartultovice (Betlsdorf), Životice (Seitendorf), Studnici (Stubendorf) a dvůr Novou Třemešnou (Neu Röwersdorf) spolu s mladším svým bratrem Janem Pavlovským, který seděl tu ještě 1625 (Jan byl katolík, za povstání zůstal věren biskupovi, jeho manželkou byla 1625 Alžběta purkraběnka z Donína.)[6]) R. 1633 koupil statek Jan Jiří Maximilian sv. p. z Hodic (od 1641 říšský hrabě), jenž zanechal léno synům Ludvíku Maximilianovi, Maximilianu Jiřímu a Juliu Leopoldovi hr. z Hodic. R. 1689 bylo uděleno léno na Jindřichov synu Maximilianovu Františku Ant. hr. z Hodic (zemřel 1723),[7]) 1723 Josefu Tadeášovi hr. z Hodic, po jehož smrti 1739 léno spadlo na biskupa. Biskup udělil 1739 léno na Jindřichov, Janov a Matějovice Janu Kryštofovi sv. p. Bartenstein, 1767 pak jeho synovi Josefovi sv. p. Bartenstein (zemřel 1784).[8]) R. 1784 zdědil panství Antonín Karel sv. p. Bartenstein, po jeho smrti 1829 Emanuel (zemřel 16. února 1838) a posléze jeho syn Josef sv. p. Bartenstein.

Za pozemkové reformy (plocha 1790 ha, vlastník Dr. Vojtěch Klein) propuštěny vlastníku zbytkové statky Damašek, Zámecký a Horní dvůr, lesní hospodářství, pivovar, lihovar, pila a elektrárna v Jindřichově. — Fara v Jindřichově byla 1568 katolická.[9]) R. 1616 pořízen byl urbář panství.[10])

Janov, něm. Johannestal, městečko s far. kostelem sv. Trojice z 1780—83. K 1267—1546 viz u Osoblahy. Biskup Pavel pronajal 1448 Janov Štěpánu Malému z Vítkovic,[11]) biskup Stanislav povýšil 1535 Janov na svobodné horní městečko a biskup Jan 1577 dal pro stříbrné hory u Janova řád.[12]) Biskup Jan dal také 1577 Janovu dva jarmarky a týdenní trh,[13]) biskup Stanislav prodal 1580 městečku les, 1581 propustil městečku za 100 zl. mor. horu Silberberg a osvobodil je od robot a odúmrtí.[14]) Týž biskup zcizil však Janov od stolních statků biskupských a udělil je 1588 lénem Václavu Pavlovskému z Pavlovic.[15]) K 1601 viz u Jindřichova. Dále držel Janov Hanuš Pavlovský, který 1614 potvrdil městečku privilegia, a 1619 Valentin Pavlovský z Pavlovic.[16])

[1]) CDM III. 232. — [2]) CDM IV. 266. — [3]) Lechner I. 7, 17. — [4]) DM V. 68. [5]) V. Prasek, Sbírka listu posílacích, 10. — [6]) LA k 1601, DM XXIII. 18, ČMM 1922, 158, DMb V. 8, Zukal, Slezské konfiskace 58. — [7]) DMb IX. 131. — [8]) DMb XII. 52, XIV. 12. — [9]) Prasek, Sbírka listů posílacích, 25. — [10]) LA k 1616. — [11]) Not. 1885. — [12]) LA k 1546. — [13]) LA k 1577. — [14]) LA k 1580 a 1581. — [15]) DM XV. 166. — [16]) ČMM 1922, 158. —

Dále potvrdil privilegia městečka 1636 Jan Jiří sv. p. z Hodic, 1783 Josef II. a 1795 František II., jenž přidal třetí jarmark. V pol. 17. st. mělo městečko s vrchností o privilegia spory, jež skončeny porovnáním 1672. Dne 16. března 1741 městečko vyhořelo. R. 1754 zřízena tu lokalie, 1784 lokalie, 1843 fara.

Arnultovice, něm. Arnsdorf. K 1267 viz u Osoblahy. Na poč. 14. st. byly Arnultovice biskupským lénem v obvodu osoblažském (Arnoldisdorf).[17]) K 1391 viz u Bartultovic. 1566 u Hlinky, 1571 u Dívčích Hradů. Johanka z Vrbna prodala 1578 léno Arnultovice svému manželu Půtovi hr. z Donína.[18]) K 1601 viz u Jindřichova.

Bartultovice, něm. Bartelsdorf, dříve Bertholdsdorf neb Batzdorf. K 1267 viz u Osoblahy. Na poč. 14. st. byla ves (Berchtoldisdorf, Bertholdi villa) biskupským lénem v obvodu osoblažském, jež držel 1389 Hanek Gugkemann.[19]) Biskup Mikuláš dal 1391 Bartultovice a díl Arnultovic lénem kunčickému rychtáři Janu Kugelinovi.[20]) R. 1431 seděl na Bartultovicích (Bertsdorf) Jiří z Bartultovic a 1437 (Partowicz) Matouš z Bartultovic.[21]) K 1460—1539 viz u Dívčích Hradů, 1601 u Jindřichova. R. 1595 Karel Bítovský z Bítova prodal Václavu Pavlovskému z Pavlovic díl Bartultovic a Životic (DMb II. 3).

Petrovice, něm. Petersdorf, s far. kostelem sv. Rocha z 1829. R. 1208 získal Petrovice biskup Robert záměnou od Sirotka.[22]) K 1267 viz u Osoblahy. R. 1389 držel léno Petrovice, tehdy pusté, Jindřich z Fulštejna.[23]) Biskup Jan zastavil 1573 půl Petrovic v 1300 zl. mor. opavskému měšťanu Jiřímu Krausovi, vymínil si však patronát.[24]) Později držel Petrovice a Životice lénem Karel Bítovský z Bítova, jenž postoupil 1595 obě vsi Václavu Pavlovskému z Pavlovic.[25]) K 1601 viz u Jindřichova. R. 1784 zřízena lokalie, 1858 fara.

Životice, něm. Seitendorf, k 1594 viz u Petrovic, 1595 u Bartultovic.

Statek Matějovice:

Matějovice, něm. Matzdorf. Biskup Bruno dal 1266 Matějovice (Mathisdorf) lénem Dětřichovi z Brodu a 1274 díl téže vsi (Mathei villa) Achilovi v. Hemenhausen.[26]) Na poč. 14. st. byla ves (Mathesdorf) lénem v obvodu osoblažském, jenž držel 1403 Jindřich Stoš z Kounic.[27]) K 1540 viz u Fulštejna. R. 1554 držel léno Jiřík Sup z Fulštejna,[28]) pak Lacek Ojíř z Fulštejna, jenž zemřel 1566,[29]) 1567 držel lénem Matějovice a půl Poruby Lacek Kravařský z Šlevic,[30]) 1580 přijal léno na totéž Jiřík z Fulštejna.[31]) Po smrti Jiříka Bohdaneckého ze Slimákova přijali 1588 léno na Matějovice jeho synové Jan, Frydrych, Volf a Jiřík, bratři vl. Bohdanovští ze Slimákova.[32]) R. 1597 koupil léno za 2000 zl. mor. Jiří ze Slimákova,[33]) ale 1611 int. sirotci po Volfu Bohdanovském z Slimákova Matějovice evangeliku Janu Jiřímu Kotulínskému z Kotulína a Friedbergu.[34]) Jan Kotulínský súčastnil se stavovského povstání, pokutován na penězích a zemřel kol 1627 (Zukal, Slezské konfiskace, 57). R. 1660 uděleno léno na Matějovice Ludvíkovi ryt. Tharoulle, po němž dědili 1666 jeho synové Jindřich Václav, Leopold Vilém a Zikmund sv. p. Tharoulle. Dále drželi 1714 léno bratři Karel Severin, Jindřich a Jiří v. Sterneck, načež 1740 uděleno léno na Matějovice Janu Kryštofovi v. Bartenstein, jenž držel i Jindřichov.[35]) Za pozemkové reformy (vl. Artur Peschke a spol., plocha 217 ha) byl velkostatek propuštěn vlastníku.

Literatura: Ed. Richter, Zur Geschichte der Dörfer in der Enklave Hotzenplotz, Janov, Not. 1885.

[17]) Lechner I. 7. — [18]) LA k 1578. — [19]) Lechner I. 7, 17. — [20]) CDM XV. 330. — [21]) Lechner I. 30, 42. — [22]) Friedrich II. 70. — [23]) Lechner I. 17. — [24]) AA C III. b 8. — [25]) DMb I. 3. — [26]) CDM III. 385, IV. 86. — [27]) Lechner I. 7, 22. — [28]) DM V. 48. — [29]) Prasek, Kopiář listů posílacích, 77. — [30]) LA k 1567. — [31]) DM XV. 137. — [32]) DM XV. 165. — [33]) DMb I. 10. — [34]) DMb IV. 13, CMM 1922, 157. — [35]) DMb XI. 52, XII. 88.

ARCIBISKUPSKÉ LÉNO LITULTOVICE.

Litultovice, něm. Leitersdorf, nyní městečko, s far. kostelem sv. Bartoloměje a zámkem. Ves byla poč. 14. st. (Lutoldisdorf) lénem v obvodu opavském, 1389 (Lutersdorf) v obvodu ketřském.[1]) R. 1412 držel Litultovice lénem Zikmund z Litultovic (viz též u Životic), 1436—46 držel ves s tvrzí Václav Kosíř z Litultovic a 1451—83 Bernart Bírka z Násile.[2]) Jiří Bírka prodal 1516 Litultovice Janu Stošovi z Kounic, jenž seděl na Litultovicích, Deštném, Lhotce a dílu Heršic ještě 1542.[3]) Jeho syn Matouš Stoš z Kounic postoupil 1558 Litultovice s tvrzí a Lhotku Frydrychu Stošovi z Kounic a ten opět 1560 Otíkovi z Kounic, jenž 1565 přijal na toto zboží léno.[4]) Pak léno spadlo na biskupa, který dal nejprve 1567 Litultovice a Lhotku lénem Bohuslavovi z Víckova a Janu Bohuslavovi ze Zdětína a pak 1573 prodal léno za 7000 zl. mor. Otíku Stošovi z Kounic, jenž 1573 utopil se v Ostravici.[5]) Po smrti Jana Stoše z Kounic seděla tu 1580 jeho sestra Dorota Stošovna z Kounic, ale ještě téhož roku přiznal Karel Bítovský z Bítova, nejspíše manžel Doroty, na svém zboží litultovském 60 poddaných.[6]) Karel seděl tu ještě 1599, ale 1601 drželi léno v nedílu již jeho synové Václav a Jiřík Bítovští z Bítova.[7]) Václav prodal 1614 (int. 1616) léno za 14.000 zl. mor. Mikuláši Rohrovi ze Stínavy a jeho manželce Barboře Adlšpachové z Nyklštorfu.[8]) R. 1619 seděl tu evangelík Kašpar Rejbic z Petrovic, který súčastnil se povstání.[9]) Před 1647 dal biskup Litultovice a Lhotku lénem Janu Kryštofovi, Stanislavovi a Mikulášovi ml. Orlíkům z Lažiska a 1680 Frant. Jeronýmovi sv. p. Orlíkovi z Lažiska.[10]) Po smrti posledního spadlo léno 1694 na biskupa, který je udělil nejprve sirotkům po Görtzovi z Asteinu, 1704 prodal pak za 20.000 zl. Janu Arnoštovi v. Tetzlern, po němž dědili 1718 jeho synové Josef a Jan Frydrych v. Tetzlern.[11]) Dále seděli tu v l. 1760—70 bratři Emanuel, Jan a Leopold v. Tetzlern a 1781 bratři Karel a Jan v. Tetzlern.[12]) Po smrti Frydrycha v. Tetzlern spadlo léno na biskupa, který je prodal 1792 za 48.000 zl. Maximilianovi Butz sv. p. Rollsberk,[13]) po němž dědil Josef sv. p. Rollsberg.

Za pozemkové reformy 1926 (vlastník: pozůstalost po Karlu Rollsbergovi, plocha 443 ha) propuštěn velkostatek, lihovar a pila v Litultovicích vlastníku ze záboru. Fara byla před válkou třicetiletou a ještě 1624 luterská,[14]) zanikla a 1784 byla obnovena.

Lhotka, přip. se 1381,[15]) k 1542—1792 viz u Litultovic.

Literatura: P. Tesař, Nejstarší dějiny enklav moravských, VMO XXIII.

PANSTVÍ DÍVČÍ HRAD.

Dívčí Hrad, též Dívčí Hrady či Děvice, něm. Maidelberg, s zámkem. Dívčí Hrad náležel původně k Opavsku a 1385 drželi jej (Maidburg) od knížete Mikuláše zástavou knížata kozelská Konrád II. a Konrád III. (Grünhagen-Markgraf, II. 493). V l. 1403—37 držel léna biskupská Dívčí a Hlin-

[1]) Lechner I. 6, 7. — [2]) Lechner I. 28, 40, 102, 60, 76. — [3]) DM V. 1, 22, LA k 1518. — [4]) DM V. 65, 72, XV. 2. — [5]) Salbuch č. 287, 348, LA k 1567, DM XV. 87, LA k 1573, Zukal, Opavské paměti, 159. — [6]) PO XXX. 130, SA VIII. 114. — [7]) DM XIX. 165, LA k 1601, DM XXIII. 2. — [8]) DMb II. 13, SA IV. 197. — [9]) ČMM 1922, 157, Zukal, Slezské konfiskace, 55. — [10]) ČMMZ IX. 86, DMb I. 29, IX. 81. — [11]) DMb X. 102, XII. 47. — [12]) DMb XV. 13. — [13]) KA C II. c 26. — [14]) ČMM 1915, 192. — [15]) VMO XXIII. 121.

ku Hynčík z Vrbna a pak opolský kníže Bolek, po jehož smrti 1640 biskup Tas dal lénem hrad a ves Dívčí, Hlinku, Pitarné (Pinterno!), Sádek, dvůr Wolfshain a dvůr Bartultovice (Bartelsdorf) svým bratřím Jindřichu, Dobšovi a Benešovi Černohorským z Boskovic.[1]) Za válek uherských byla na Dívčím Hradě posádka královská, ale hrad byl 1474 dobyt vojskem krále Matyáše.[2]) Jan Neuhauser prodal 1495 Dívčí Hrad, Pitarné, Sádek, Wolfshain a Bartultovice Jindřichu Peřinovi z Ketře.[3]) R. 1539 přijal léno na hrad a ves Dívčí, tvrz a ves Hlinku, Sádek, pustý Volfsberk, pustou Červenou Hlinku, Pitárné, Bartultovice, pusté Albrechtice a mlýn před Osoblahou Jiřík z Vrbna.[4]) Po smrti Štěpána z Vrbna spadlo léno na biskupa, který udělil nejprve 1571 Dívčí Hrad s nově vystavěným zámkem a přísl. (mezi nimi i Arnultovice) Jiříku Kamenohorskému z Kamenné Hory, 1573 však Hynkovi Bruntálskému z Vrbna.[5]) Hynek prodal 1589 svůj díl léna luteránovi Hanuši Sedlnickému z Choltic (ten 1596 napsal poručenství a zvolil si pohřeb v kostele vladěninském, manželkou jeho byla 1596 Anna Bítovská z Bítova), jemuž také Bernart Bruntálský z Vrbna postoupil 1593 svůj díl léna.[6]) Po smrti Hanušova syna Petra ml. Sedlnického z Choltic léno spadlo na biskupa, jenž je 1613 prodal za 14.000 zl. Jaroslavovi st. Sedlnickému z Choltic.[7]) R. 1619 seděl zde evangelík Karel Kryštof Sedlnický z Choltic, jemuž bylo panství (Dívčí Hrad, Hlinka, Sádek a Pitárné) konfiskováno, oceněno na 39.000 zl. a odevzdáno arciknížeti Karlovi (zemřel 1624).[8]) Po smrti posledního obdržel panství jako alod řád Německých rytířů, 1768 řád Johanitů. — Pozemková reforma byla provedena 1926 (vlastník: komenda řádu Maltezského, plocha 742 ha), vlastníku propuštěny zbytkové statky Hlinka, Dívčí Hrad, lesní hospodářství a hrad Dívčí Hrady.

Hlinka, něm. Glemkau. K 1267 viz u Osoblahy, 1403—1539 viz též u Dívčího Hradu. R. 1389 byla Hlinka biskupským lénem v obvodu osoblažském, jež držel 1403 Konrád z Hlinky.[9]) R. 1566 přijal Štěpán z Vrbna léno na Hlinku s tvrzí, pustý Dívčí Hrad, Pustinu, Arnultovice a pustý Volfshag.[10]) R. 1568 byla v Hlince katolická fara, která však později zanikla.[11])

Pitárné, něm. Pittarn, s far. kostelem Navštív. P. Marie. K 1267 viz u Osoblahy, 1460—1539 viz u Dívčího Hradu. R. 1294 a kolem 1320 byla ves (Bitarne, Bitern) zvláštním biskupským lénem v obvodu osoblažském.[12]) Fara připomíná se tu již 1594, kdy byla luterská.

Sádek, něm. Zottig. K 1267 viz u Osoblahy, 1460—1539 u Dívčího Hradu, 1566 u Hlinky. Biskup Bruno udělil 1274 Sádek (Shadicz) a díl Matějovic (Mathei villa) Achillovi v. Hemenhausen.[13])

Na panství zanikly vsi:

Albrechtice, 1539 pusté viz u Dívčího Hradu.

Červená Hlinka, 1539 pustá viz u Dívčího Hradu.

Pustina, k 1566 viz u Hlinky.

Wolfshain, 1389 biskupské léno v obvodu osoblažském,[14]) které držel 1413 Mikšík z Pavlovic.[15]) K 1460—1539 viz u Dívčího Hradu, 1566 u Hlinky.

Literatura: Ed. Richter, Zur Geschichte der Dörfer in der Enklave Hotzenplotz, Dívčí Hrad, Not. 1889, Hlinka, Not. 1888.

---

[1]) Lechner, I. 22, 42, DM IV. 88. — [2]) AČ X. 293. — [3]) LA k 1495. — [4]) DM V. 16. — [5]) LA k 1571, Kop. P 328. — [6]) ZDO XXXII. 8, DM XV. 106, XIX. 37. — [7]) LA k 1613. — [8]) ČMM 1922, 144, Slovák, Konf. prot., 27. — [9]) Lechner I. 16, 22. — [10]) DM XV. 11. — [11]) Prasek, Sbírka listů posílacích, 25. — [12]) CDM V. 3, Lechner I. 7. — [13]) CDM IV. 86. — [14]) Lechner I. 17. — [15]) Lechner I. 30.

ARCIBISKUPSKÉ LÉNO NĚMECKÉ PAVLOVICE.

Německé Pavlovice, něm. Deutsch Paulowitz, s zámkem z 1537—70 a fil. kostelíkem sv. Ondřeje. K 1267 viz u Osoblahy, 1275 u Fulštejna. R. 1389 byla ves biskupským lénem v obvodu osoblažském, které držel tehdy Jindřich z Fulštejna.[1]) K 1554 viz u Fulštejna, 1555 u Vína. Jan Sup z Fulštejna prodal 1557 léno Něm. Pavlovice a Studnici Alexandru Vokovi Bírkovi z Násile, po jehož smrti spadla ves na biskupa a dána 1573 lénem Filipu Borynskému z Roztropic a Stanislavu Pavlovskému z Pavlovic.[2]) R. 1577 přijal léno na Něm. Pavlovice Kryštof Bzenec z Markvartovic, než Ondřej Bzenec 1588 postoupi léno Heřmanovi Kochtickému z Kochtic.[3]) R. 1589 seděl tu Jan Štolc z Simsdorfu (z Gostunky), jenž byl 1601 neb. a zanechal léno svým synům Jindřichu a Zikmundovi Štolcům z Simsdorfu.[4]) Polovinu Jindřichovu pustil 1609 kardinál Dietrichštejn za 3500 zl. počtu opavského Janu Jiřímu Kotulínskému z Kotulína, evangelíku, jemuž také ještě 1609 Zikmund Štolc prodal za 7000 zl. svůj díl léna.[5]) Jan Jiří Kotulínský seděl tu ještě 1619, pak jeho syn Gotfrid Kotulínský z Kotulína, za něhož 1629 byli poddaní ještě luteráni.[6]) R. 1649 udělil biskup Něm. Pavlovice lénem Sebaldovi v. Vierbaum, jehož syn Jan Rudiger v. Vierbaum koupil 1674 od svých bratří Leopolda Viléma, Jana Ignáce a Jana Jakuba v. Vierbaum jejich podíly.[7]) Po smrti Jana Rudigera spadlo léno na biskupa, který je 1684 udělil Maximilianu Beesovi v. Kreslin (zemřel 1731), po němž dědil léno jeho syn Josef Eusebius a posléze vnukové Maximilian Heřman a Alexí Beesové v. Kresslin, kteří 1766 prodali Něm. Pavlovice za 22.000 zl. Janovi sv. p. Mattencloit.[8]) Týž zemřel 1823 a zanechal léno svým synům Josefu Richardovi a Gottfriedovi (zemřel 1861) sv. p. Mattencloit. Za pozemkové reformy (vlastníci Just Osvald a pozůstalost po Janu Josefu Mattencloit, plocha 173 ha) byl velkostatek propuštěn vlastníku ze záboru.

Lit.: Ed. Richter, Deutsch Paulowitz, Not. 1886.

ARCIBISKUPSKÉ LENNÍ PANSTVÍ RUDOLTICE A STATKY FULŠTEJN, DOLNÍ A HORNÍ POVELICE A BUČÁVKA.

Rudoltice, něm. Rosswald, městečko s zámkem. K 1255 viz u Fulštejna. R. 1389 byly Rudoltice (Rudolfswald) zvláštním biskupským lénem v obvodu osoblažském.[1]) K 1554—66 viz u Fulštejna. V l. 1587—1603 držel léno Jan Jiří Sedlnický z Choltic, jehož manželkou byla 1594 Barbora Slevická z Kravař a jenž zemřel 1609,[2]) 1609—12 Petr st. Sedlnický a 1619 syn Jana Jiřího, evangelík Petr ml. Sedlnický z Choltic.[3]) Ještě 1624 zdržovali se na panství predikanti.[4]) Petrovi Sedlnickému (zemřel kolem 1628, manželkou jeho byla Barbora Dlouhomilová z Biravy) bylo léno konfiskováno a dáno Maximilianu hr. z Dietrichštejna, který prodal 1630 panství

[1]) Lechner I. 17. — [2]) DM V. 65, LA k 1573. — [3]) DM XV. 113, 167. — [4]) DM XIX. 93, XXIII. 2. — [5]) LA k 1609, DMb IV. 12. — [6]) ČMM 1922, 157, 1915, 181. — [7]) DMb VI. 6, IX. 51. — [8]) DMb IX. 103, XIV. 10.
[1]) Lechner I. 16. — [2]) LA k 1603, DMb I. 7, II. 1, Zukal, Slezské konfiskace, 131. — [3]) DM XXII. 289, ČMM 1922, 156. — [4]) ČMM 1915, 192. — [5]) DMb V. 11, Zukal, Slezské konfiskace, 131. — [6]) DMb X. 1. — [7]) DMb

za 15.000 zl. Jiřímu sv. p. z Hodic.[5]) Z tří synů posledního převzal pak Rudoltice Julius Leopold hr. z Hodic (zemřel 1686), jehož synové Karel Josef a František Josef Filip hr. z Hodic porovnali se o statky otcovské tak, že léno připadlo prvému z nich.[6]) Po smrti Karla Josefa (manželkou jeho byla 1697 Eleonora Barbora roz. z Tenčína) 1741 dědil jeho syn Karel Josef ml. (zemřel 1760),[7]) pak bratr posledního Isidor hr. z Hodic (zemřel 1765). Za bratra Isidorova Alberta hr. z Hodic (zemřel 1778) stal se rudolticky zámek důležitým střediskem kulturního života i technického pokroku. Panství stalo se pak komorním královským statkem, ale již 1790 bylo vráceno jakožto podléno koruny české arcibiskupství. R. 1791 koupil léno za 113.000 zl. Karel Czaike ryt. z Badenfeldu (zemřel 1809), po němž dědili jeho synové Karel, František, Josef a Emanuel ryt. Czaike z Badenfeldu. Od 1829 drželi panství Karel a Josef ryt. Czaike a syn Františkův Arnošt ryt. z Badenfeldu.

Za pozemkové reformy 1925 (vlastníci Anna, Jindřich a František Steuerovi, plocha 765 ha) propuštěn vlastníkům zbytkový statek Rudoltice, lesní hospodářství, pila v Rudolticích a zříceniny ve Fulštejně; zcela byly rozděleny dvory Fulštejn a Povelice.

Rudoltice, něm. Rosswald, ves s far. kostelem sv. Kateřiny. Fara byla tu již v 16. st.

Amalín, něm Amalienfeld, založen 1787 na místě zrušeného rudoltického dvora.

Antonínov, něm. Antonsberg, založen 1785 na místě zrušeného koberského dvora.

Bučávka, dříve Bušovec, něm. Butschafka, byl zvláštním lenním statkem, který měl od poč. 17. st. stejné držitele s Hornímí Povelicemi. K 1566 viz u Fulštejna.

Fulštejn, něm. Füllstein, s far. kostelem sv. Martina, zámkem a zříceninami hradu Fulštejnu. Biskup Bruno dal 1255 lénem půl hradu Fulštejnu (Wlmensten), Rudoltice (Rudoluswalt), ves Gottfriedsdorf (Goderiudesdorp), nynější ves Fulštejn, která ještě 1752 vystupuje pod názvem Gottfriedsdorf) s 35 lány a Slavkov (Zlawecowe) s 35 lány Herbortovi z Fulštejna, který tu seděl ještě 1266,[8]) a 1275 udělil týž biskup léno na půl hradu Fulštejnu a Pavlovice Herbortovu synovi Ekrykovi z Fulštejna, který tu seděl ještě 1302.[9]) Biskup Jan dal 1310 lénem hrad Fulštejn s přísl. Ekrykovu synu Herbortovi z Fulštejna.[10]) V l. 1378—82 seděl tu Jindřich z Fulštejna,[11]) 1437—60 Jindřich Sup z Fulštejna, jehož prvou manželkou byla 1446 Anna z Mesnpeku, druhou 1460 Kateřina ze Zvole a který dostal 1460 od biskupa list mocný.[12]) R. 1476 dobyli Fulštejna Jan z Vrbna a jiní straníci krále Matyáše (ZGKS XI. 128). R. 1479 přijali léno na Fulštejn bratři Jiří, Jindřich a Václav Supové z Fulštejna, synové Viléma z Fulštejna.[13]) Jiří Sup zemřel 1496, načež léno na Fulštejn přijal jeho syn Jan Sup z Fulštejna, jehož prvou manželkou byla Anna Švihovská z Rýznburka, druhou 1527 Eliška Stošová z Kounic a který osvobodil 1540 Matějovice od robot a seděl tu ještě 1542.[14]) Jeho synové Ekryk, Jiří a Jan Supové drželi nejprve Fulštejn a Albrechtice v nedílu, pak po rozdílech podrželi zboží fulštejnské Ekryk (zemřel 1562) a Jan, kteří přijali 1548 léno na zámek Fulštejn, Poříčí, Hrozové, Rudoltice (Russbold), Jindřichov (Hendersdorf), Pavlovice, Manovu Ves, Koberno, Velké a Malé Povelice (Pavlovice!) a Studnici.[15]) Jan Sup byl horlivým luteránem a povolal na panství luterské faráře; 1565 odevzdal panství svému bratru Jiříku Supovi z Fulštejna, který 1566 prodal léno zámek Fulštejn, Poříčí, Hrozové, Rudoltice, Víno, Piskořov, Dolní a Horní Povelice, Koberno, Tošnberk, Novou Ves, Bušovec a Rusín za 29.000 tolarů Václavu st. Sedlnickému z Choltic (Jiřík Sup zemřel 1572 jako poslední svého rodu, pohřben byl v Fulštejně, jeho dcera Helena byla po druhé provdána za Václava Sedlnického z Choltic).[16])

X. 18. — [8]) CDM III. 222, 385. — [9]) CDM IV. 106, V. 137. — [10]) CDM VI. 37. — [11]) Lechner II. 71, 95. — [12]) Lechner I. 42, III. DM IV. 84, LA k 1446, 1460. — [13]) DM IV. 30. — [14]) DM V. 1, 21, LA k 1527, k 1540. — [15]) DM V. 33, 42. — [16]) LA k 1566, PO XXX. 52, DM XV. 10, ZVGMS XV. 373.

V l. 1573—80 seděli na Fulštejně Václavovi synové (Václav zemřel 1572) Jan, Jindřich (zemřel 1577), Petr, Frydrych (manželkou jeho byla 1588 Kateřina Planknarka z Kynšperka), Jaroslav a Karel bratři ned. Sedlničtí z Choltic.[17]) R. 1601 seděl z nich na Fulštejně ještě Jaroslav Sedlnický z Choltic, jehož manželkou byla Anna Nimptsch z Čičervice.[18]) Otcovskou pozůstalost držel původně Karel Kryštof Sedlnický s bratry Jiříkem a Frydrychem společně, ale 1617 rozdělili se: Jiří dostal D. a H. Povelice, Frydrych Hrozovou, Karel Kryštof Fulštejn. Poslední súčastnil se povstání a ztratil 1622 za konfiskací statky (zemřel 1651 v exilu v Štětíně).[19]) Za války třicetileté bylo panství zcela zpustošeno.

R. 1623 bylo uděleno léno na Fulštejn Pavlu Michnovi z Vacínova (od 1632 hrabětí), jehož dědici postoupili 1641 za 18.000 zl. Fulštejn Janovi sv. p. z Jarošína. Syn posledního Julius Ferdinand sv. p. z Jarošína prodal 1668 Fulštejn Juliu Leopoldovi hr. z Hodic k Rudolticům.[20]) — Fara v Fulštejně stávala již v 13. st.

Grundek, něm. Grundeck, vznikl 1779 parcelací panského dvora.

Karlov, něm. Karlsdorf, založen 1785 na místě parcelovaného dvora.

Kašnice, něm. Kaschnitzberg, původně Hoditzfeld, založen 1785 na místě parcelovaného dvora.

Koberno, něm. Kawarn, bylo již 1389 biskupským lénem v obvodu osoblažském[21]); k 1554—66 viz u Fulštejna.

Nový Les, něm. Neuwald.

Piskořov, něm. Peischdorf; k 1267 viz u Osoblahy. Na poč. 14. st. byl Piskořov (Piskersdorf) lénem v obvodu osoblažském, které držel 1389 Jindřich z Fulštejna.[22]) R. 1474 byla ves pustá, před 1554 znovu osazena. K 1554—58 viz u Vína, 1566 u Fulštejna. Ekryk z Fulštejna zastavil 1555 Piskořové(!) Albrechtu Supovi z Fulštejna.[23])

Dolní Povelice s zámkem a **Horní Povelice,** dříve Dolní a Horní Pavlovice, něm. Nieder- a Ober- Paulowitz. K 1267 viz u Osoblahy. R. 1389 jmenují se biskupská léna Pavlovičky a Pavlovice pod hradem v obvodu osoblažském.[24]) K 1554—66 viz u Fulštejna. Po smrti Petra ml. Sedlnického z Choltic udělil 1613 kardinál Dietrichštejn léno na D. a H. Pavlovice(!) Jaroslavovi st. Sedlnickému z Choltic[25]); 1619 drželi obě vsi lénem bratři Karel Kryštof, Jiří a Frydrych Sedlničtí z Choltic.[26]) Po smrti Jiřího Sedlnického 1623 kardinál prodal Povelice s Bušávkou a Novou Vsí Jindřichu Švábovi z Salburgu, jenž prodal 1626 D. Pavlovice za 16.000 zl. Gothardu Sičovi z Bukové.[27]) Kolem 1636 získal léno Ludvík z Tharoulle, 1706 držel je Jan Karel sv. p. z Tharoulle,[28]) načež 1720 koupil léno D. Pavlovice za 12.500 zl. Karel Josef hr. z Hodic a H. Pavlovice s Bušovcem Fr. Ludvík Hantke v. Lilienfeld, jenž 1721 prodal statek Janu Valentinovi v. Jokay.[29]) Vnuk posledního Isidor v. Jokay prodal 1808 také H. Pavlovice k Rudolticům.

Nové Povelice, něm. Neu Paulowitz, založen 1784 na místě parcelovaného dvora.

Ostrá Hora, něm. Schärfenberg, založen 1785 na místě parcelovaného dvora.

Tošovice, něm. Taschenberg, byly již 1389 (Tassenberg) lénem biskupským v obvodu osoblažském.[30]) K 1566 viz u Fulštejna.

Víno, něm. Weine, bylo 1389 lénem v obvodu osoblažském, jež držel tehdy Jindřich Sup z Fulštejna.[31]) R. 1554 přijal léno na vsi Víno a Piskořové(!) Ekryk a Jan z Fulštejna, jimž však 1555 byly vsi Víno, Piskořov, Něm. Pavlovice, Nová Ves a Studnice odňaty a dány biskupem Jáchymovi Zoubkovi ze Zdětína a Filipovi Lískovskému z Fryštátu.[32]) R. 1558 držel Víno

— [17]) PO XXVIII. 23, 68, XXX. 52. — [18]) DMb III. 2, LA k 1601. — [19]) ČMM 1922, 156, ZVGMS XV. 374, Zukal, Slezské konfiskace, 57. — [20]) DMb IX. 10. — [21]) Lechner I. 17. — [22]) Lechner I. 7, 17. — [23]) DM V. 58. — [24]) Lechner I. 17. — [25]) DMb I. 19. — [26]) ČMM 1922, 156. — [27]) DMb V. 31, Zukal, Slezské konfiskace, 57. — [28]) DMb XI. 21. — [29]) DMb XI. 71, 77, XII. 16. — [30]) Lechner I. 17. — [31]) Lechner I. 17. — [32]) DM V. V. 49, LA k 1555. — [33]) LA k 1558. — [34]) Lechner I. 17, 22.

a Piskořov opět Ekryk Sup z Fulštejna.[33]) K 1566 viz u Fulštejna.

Nová Ves, něm. Neudörfel, k 1555 viz u Vína, 1566 u Fulštejna.

Na panství zanikly vsi:

Poříčí; biskupské léno Poříčí v obvodu osoblažském držel 1389—1403 Jindřich z Fulštejna.[34]) K 1554—66 viz u Fulštejna.

Manova Ves, k 1554 viz u Fulštejna.

Literatura: Ed. Richter, Zur Geschichte der Dörfer in der Enklave Hotzenplotz: Fulštejn, Not. 1895; Piskořov, Not. 1884; Th. Gröger, Geschichtliche Mitteilungen über Füllstein, ZVGAS 35.

ALODNÍ STATEK SLATINA.

Slatina, něm. Schlatten, s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie a zámkem. R. 1439 drželi díl Slatiny Jan z Vřesiny a jeho manželka Marketa, z nichž Jan psal se ze Slatiny ještě 1461.[1]) Dále seděla tu 1467 Kateřina z Bítova.[2]) Salomon Moš z Bittendorfu prodal 1602 Slatinu s tvrzí a pod. Alině Bruntálské z Vrbna, která prodala[3]) statek opět Benešovi Pražmovi z Bílkova, jehož manželkou byla Ludmila Piklarka z Grodic).[4]) Témuž byla Slatina konfiskována a prodána za 12.000 zl. Janu Lasotovi z Steblova, jenž zemřel kolem 1627.[5])

Kolem 1650 držel statek Ludvík v. Tharoulle a po jeho smrti 1657 Jan Fr. v. Tharoulle. R. 1661 komisaři zemského práva int. Slatinu Jindřichu Václavovi Halamovi z Jičína, jehož děti Jan, Vilém, Eva, Jan, Ferdinand a Marie Felicie int. 1689 Slatinu svému nejstaršímu bratrovi Karlu Frydrychovi Halamovi z Jičína.[6]) Po Karlu Frydrychovi dědili 1694 jeho synové Fr. Josef, Karel Ant., Jiří Alexandr a Ludvík Leopold Halamové, z nichž podle smlouvy (int. 1722) podržel statek Karel Ant. Halama.[7]) Anna Ludmila, roz. Donátka z Velké Polomě, vdova po Fr. Josefu Halamovi, a Karel Ant. Halama z Jičína prodali 1722 (int. 1723) Slatinu za 20.200 zl. Janu Jindřichovi Kretschmerovi v. Stolzenheim.[8]) Zemské právo prodalo 1726 (int. 1730) statek Zikmundovi Lichnovskému z Voštic a jeho manželce Františce Alžbětě, roz. Ellbognerové z Unterschönfeldu.[9]) Tito prodali 1733 Slatinu Karlovi v. Guerin, který již 1741 prodal statek za 27.500 zl. Maximilianu Jindřichovi sv. p. Sobkovi z Kornic.[10]) Týž pak 1767 int. statek své manželce Karolině Josefě, roz. Rogojské z Rogoznik.[11]) R. 1772 koupil statek Josef Malabayla hr. z Canalu.[12]) R. 1827 byl statek int. Josefově dceři Josefině, provd. hr. Pachtové, 1833 koupil Slatinu za 41.200 zl. Ludvík sv. p. Baillou a 1847 za 71.000 zl. Raimund Volfgang ryt. v. Manner.

Karlovice založeny kolem 1714.

Ohrada vznikla po 1741.

Nový Svět vznikl těsně před 1765.

ARCIBISKUPSKÉ LÉNO SLAVKOV.

Slavkov, něm. Schlakau, s zámkem a far. kostelem sv. Anny. R. 1238 jmenuje se biskupský les v Slavkově (Zlancob. CDM II. 290). K 1255 viz u Fulštejna. R. 1389 byl Slavkov biskupským lénem v obvodu ketřském,[1]) jež držel spolu s Uhlířovem 1403 Herbortík ze Slavkova,[2]) 1436 Mikuláš

[1]) Kapras II. 40, I. 51, Nová sbírka. — [2]) Kapras I. 97. — [3]) ZDO XXIII. 26. — [4]) Zukal, Slezské konfiskace, 50. — [5]) Zukal, Slezské konfiskace, 50. — [6]) ZDO XXXVII. 6, ZDo I. 135. — [7]) ZDo II. 85. — [8]) ZDo IV. 418, 447. — [9]) ZDo V. 363. — [10]) ZDo VI. 102, VII. 216. — [11]) ZDo IX. 218. — [12]) ZDo X. 210.

[1]) Lechner I. 16. — [2]) Lechner I. 22. — [3]) Lechner I. 40. — [4]) Lechner I.

z Fulštejna,[3]) 1451 Hanuš ze Sosnového[4]) a 1467 Pavel z Heraltic.[5]) Beneš Černohorský z Boskovic prodal 1480 tvrz a ves Slavkov a Uhlířov Onšovi z Lukavce, načež 1523 Stanislav Střela z Lukavce postoupil léno tvrz a ves Slavkov s pod., Uhlířov, Zlatníky, díl Jarkovic a dům v Opavě za 1600 kop č. Janu Vlkovi z Konecchlumě (jeho manželkou byla Barbora Kunčická z Kunčic, zemřela 1562), jenž zemřel 1543.[6]) R. 1543 přijali léno na Slavkov a Uhlířov Janovi synové Hynek, Bernart, Petr, Jiří a Vaněk Vlkové, z nichž Hynek (manželkou jeho byla 1557 Anna Oderská z Lideřova) držel polovici léna ještě 1576.[7]) Druhou polovici léna držel jeho bratr Petr (zemřel 1572) a pak od 1572 Petrův syn Jiří Vlk (zemřel 1598), který odkázal před 1596 celé léno Slavkov a Uhlířov Šalomounu Moschovi z Bittendorfu, jehož manželkou byla Anna Vlková z Konecchlumě a který zemřel 1626.[8]) Šalomounovi synové Jiřík a Jan bratři Moschové z Bittendorfu prodali 1636 Slavkov za 12.000 zl. Janu Václavovi Sedlnickému z Choltic.[9]) Z synů posledního (Ladislav, Václav Zikmund a Karel Maximilian) podržel 1668 statek Václav Zikmund sv. p. Sedlnický z Choltic, který dal 1665 vystavěti v Slavkově kostel a po jehož smrti 1677 spadlo léno na biskupa.[10]) Biskup udělil 1677 léno na Slavkov Jiřímu Valerianovi Podstatskému sv. p. z Prusinovic,[11]) po němž dědil jeho syn Fr. Dominik hr. Podstatský z Prusinovic. Dále měl Slavkov stejné držitele s panstvím Veselíčkem. — Za pozemkové reformy 1924 (plocha 511 ha, vlastník Karel Weisshuhn a synové) propuštěn byl vlastníku zbytkový statek Slavkov, lesní hospodářství a pily v Slavkově a Bretnové. — Farní kostel v Slavkově připomíná se již 1426,[12]) 1616 byla tu fara katolická.[13])

ARCIBISKUPSKÉ LÉNO ŽIVOTICE.

Dolní Životice, něm. Schönstein, s zámkem. Na počátku 14. st. počítalo se léno Životice (Schonnenstein) k obvodu opavskému, 1389 (Schonstein) ke ketřskému.[1]) R. 1412 držel léno Životice, Litultovice a Hertice Ješek Pykus z Životic.[2]) V l. 1518—42 držel Životice lénem Jan Stoš z Kounic, jehož syn Matouš Stoš postoupil kolem 1550 léno tvrz a ves Životice a Hertice svému bratru Jiřiku Stošovi z Kounic.[3]) R. 1553 přijal léno na Životice s tvrzí a Hertice Šťastný Mošovský z Moravčína,[4]) 1556—73 držel léno Tobiáš Mošovský z Moravčína (manželkou jeho byla 1572 Eva z Bobolusk) a jeho bratří.[5]) R. 1574 přijali léno na Životice bratři Šťastný, Jan a Jiří Mošovští z Moravčína,[6]) 1604—10 seděl tu Jan Mošovský, jehož manželkou byla 1610 Johanka Kobylková z Kobylího, a 1610—31 držel Dolní Životice(!) katolík David Šebestian Mošovský z Moravčína, který súčastnil se stavovského povstání.[7]) Vdova po Davidu Šebestianovi Anna Marie, roz. Fragsteinka z Nimtschdorfu, prodala 1659 léno za 6000 zl. Stanislavu Jeronýmovi Orlíku sv. p. z Lažiska.[8]) R. 1669 přijal léno na Životice jeho syn Petr Leopold sv. p. Orlík,[9]) po němž dědil 1721 nejprve Karel Fr. hr. Orlík z Lažiska a pak Jindřich a Jan Křtit. hr. Orlíkové. Po-

60. — [5]) Lechner I. 86. — [6]) DM IV. 31, V. 7, 22, LA k 1523, V. Prasek, Nápisy ve Slezsku, 25. — [7]) DM V. 24, XV. 7, PO XXIX. 95, LA k 1557. — [8]) DM XV. 51, DMb II. 8, I. 7, ZDO XXXII. 26, VMO XXXVIII. 92. — [9]) DMb I. 29, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 26. — [10]) DMb VI. 27. — [11]) DMb IX. 47. — [12]) AA K I. a 4. — [13]) ČMM 1903, 304.

[1]) Lechner I. 7, 16. — [2]) Lechner I. 28. — [3]) LA k 1518, DM V. 22, 36. — [4]) LA k 1553. — [5]) DM V. 561, XV. 3, 51, PO XXVII. 453. — [6]) DM XV. 104. — [7]) Kameníček, III. 147, DMb IV. 13, Stav. arch. 1060, DMb V. 27, Zukal, Slezské konfiskace, 55. — [8]) DMb VII. 1. — [9]) DMb IX. 34. — [10]) DMb XV. 22. — [11]) ČDM III. 166. — [12]) Lechner I. 16.

sléze seděli tu 1784 bratři Karel a Jan Kryštof hr. Orlíkové[10]) a Jan Křtit. hr. Orlík z Lažiska prodal 1800 statek Janovi hr. Larisch-Mönnich, po němž seděl tu jeho syn Jindřich hr. Larisch Mönnich.

Hertice, něm. Hertitz. Biskup Bruno dal 1251 Hertice (Hirsitz) lénem manu Bertholdovi.[11]) Hertice byly 1389 biskupským lénem v obvodu ketřském.[11]) Od 1412 viz u Životic (k 1542 také u Litultovic).

Hory, něm. Berghof, vznikly 1777 parcelací dvora.

Literatura: P. Tesař, Nejstarší dějiny enklav moravských, VMO XXII., XXV.

ARCIBISKUPSKÁ LÉNA ŠTÁBLOVICE A UHLÍŘOV.

Štáblovice, něm. Stablowitz, s zámkem a far. kostelem sv. Vavřince. R. 1389 byla ves (Stabilsdorf) lénem v obvodu ketřském, jež držel 1363 Niklin a 1380 Ondřej z Štáblovic.[1]) R. 1408 držel lénem Štáblovice a Mikolajice Jan z Liptáně, 1451 Jiří z Štáblovic, po jehož smrti dal biskup 1460 Štáblovice lénem Tomanovi z Kovalovic.[2]) R. 1476 přijali léno na Štáblovice a Mikolajice bratři Jiřík a Aleš z Kovalovic.[3]) Dále 1528 přijali léno na tvrz a ves Štáblovice a Mikolajice bratři Pavel, Jan a Václav ze Žďáru, ale Petr Štáblovský ze Žďáru postoupil 1531 léno Janu Vlkovi z Konecchlumě, jenž zemřel 1543.[4]) R. 1543 přijal léno na obě vsi Hynek Vlk z Konecchlumě a jeho bratři, 1554 Petr Vlk a jeho bratři a posléze 1557 Václav Vlk z Konecchlumě, jenž 1558 postoupil léno Kašparu ml. Rotnberkovi z Ketře.[5]) Kašpar Rotnberk (manželkou jeho byla 1570 Žofie z Fulštejna, zemřela 1600 a pohřbena v Štáblovicích) dal 1603 vystavěti kostel v Štáblovicích, zemřel 1608 (náhrobek v Štáblovicích), zanechal statek nejprve Adamovi, pak Jindřichovi Rotnberkovi z Ketře, jemuž byl statek konfiskován.[6]) Biskup udělil pak léno 1629 Martinu z Simogy, 1650 Michalu Bohuslavovi Zňovskému z Korkyně a posléze 1654 prodal Štáblovice a Mikolajice za 6300 zl. Janu Lescourantovi, komandantu pevnosti olomoucké.[7]) Ještě r. 1624 meškali na manství predikanti.[8]) Po smrti Fr. Karla sv. p. Lescourant spadlo léno opět na biskupa, jenž udělil je 1745 Karlu Otovi hr. Salm-Neuburg, který již 1759 prodal Štáblovice a Mikolajice za 24.500 zl. Maximilianu Jindřichovi sv. p. Sobkovi z Kornic (manželkou tohoto byla Karolina roz. Rogojská z Rohoznik).[9]) Dále seděli tu synové posledního Kajetán, Josef a František sv. p. Sobkové z Kornic (kolem 1790) a posléze (kolem 1840) Viktor sv. p. Sobek z Kornic. — Za pozemkové reformy 1925 (plocha 862 ha, vlastník Viktorin Sobek-Skal) vlastníku propuštěny zbytkové statky Štáblovice a Uhlířov, lihovar v Štáblovicích a pila v Mikolajicích. Zcela rozdělen byt dvůr v Mikolajicích. Fara stávala tu již v 16. st., zanikla za třicetileté války, 1784 zřízena kuracie, 1854 fara.

Mikolajice, něm. Niklowitz, byly lénem v obvodu osoblažském již 1389, kdy držel je (Niclouicz) Ota Stoš z Bránice.[10]) Od 1408 viz u Štáblovic.

Uhlířov, něm. Köhlersdorf, byl již 1389 biskupským lénem v obvodu ketřském.[11]) Od 1403—1650 viz u Slavkova. Kolem 1659 seděl tu Hanuš Mosch z Bittendorfu a Jan Leopold Mosch z Bittendorfu prodal 1680 Uhlí-

[1]) Lechner I. 16, 27, 87. — [2]) Lechner I. 25, 60, LA k 1460. — [3]) DM IV. 29. — [4]) DM V. 8, 9, 22. — [5]) DM V. 24, 44, 61, 65. — [6]) LA k 1570, Cerroniho sb. I. 97, f. 35, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 26. — [7]) DMb V. 15, I. 40, KA B III. a 21. — [8]) ČMM 1915, 192. — [9]) DMb XIII. 22, XIV. 25. — [10]) Lechner I. 17. — [11]) Lechner I. 16. — [12]) DMb IX. 78, 124. — [13]) DMb XIII. 8. — [14]) Lechner I. 7.

řov Ludvíku Ferdinandovi v. Lescourant, jehož manželkou byla 1687 Kateřina, roz. Matušková z Topolčan.[12]) Karel v. Lescourant prodal 1701 léno Maximilianu Görtzovi v. Astein, jehož dědici bratři Görtzové v. Astein prodali 1751 Uhlířov Karlu Otovi hr. z Salm-Neuburgu k Štáblovicům.[13])

Ve vzdálenějším okolí Štáblovic zanikly Štěpánovice, které byly již na počátku 14. st. lénem biskupským v obvodu opavském.[14])

STATEK SUCHÉ LAZCE, LÉNO KORUNY ČESKÉ.

Suché Lazce připomínají se 1377 v dílčí listině knížat opavských (díl vsi náležel tehdy k Štítině). R. 1413 seděl tu Ješek z Suchých Lazců (de Durnlaze),[1]) 1420—29 Adam z Lazců.[2]) V pol. 16. st. drželi ves synové Václava Bítovského z Bítova, pak Jan Šlevický z Kravař postoupil 1565 Suché Lazce výměnou Mikulášovi z Tvorkova a Kravař, který zemřel 1599.[3]) Statek dědil pak Mikulášův syn Pertolt z Tvorkova, jenž zemřel kolem 1637.[4]) Dále seděl tu Hynek Václav Tvorkovský z Kravař (zemřel kolem 1653), pak syn posledního Julius Euseb a posléze synové tohoto Jan Ludvík, Arnošt Václav, Karel František a Petr Leopold.[5]) R. 1715 seděl tu na manství biskupském Adam Bohumír Tvorkovský sv. p. z Kravař (jeho manželkou byla Oldřiška Krystyna Pottová z Lubrasu),[6]) 1732 Ondřej Bohumír sv. p. Tvorkovský a pak Antonín sv. p. Tvorkovský z Kravař, jehož manželkou byla Jenovefa hr. Lichnovská a jenž zemřel 1777.[7]) Pak získal manství Fr. Emanuel sv. p. Replínský z Berečka, jenž zemřel 13. března 1819, po něm dědil jeho syn Karel. Odtud drží statek majitelé Štítiny. Statek náležel původně k Opavsku, na konci 16. st. byl lénem biskupským, později pak jakožto léno české koruny byl prebendou děkana kapituly olomoucké, než býval dáván v podléno.

Kravařov, jinak Hadrunek, založen kolem 1740.

U Suchých Lazců připomíná se 1854 víska Strážnice, která však zanikla.[8])

Literatura: J. Zukal, Spor pánů Štítinských s pány Sucholazeckými, VMO XVII.

ARCIBISKUPSKÝ LENNÍ STATEK DEŠTNÉ.

Deštné, něm. Dorfteschen, s zámkem a fil. kostelíkem Navštív. P. Marie. Na počátku 14. st. byla ves (Deschna) biskupským lénem v obvodu opavském, 1389 v ketřském; 1363 držel je Buláč z Deštného.[1]) Roku 1437 seděl tu Matyáš Stoš z Kounic[2]) a v pol. 16. st. Matouš Stoš z Kounic (syn Jana Stoše), který 1551 postoupil léno pustou tvrz a ves Deštné svému bratru Otíku Stošovi z Kounic, který 1573 utonul v Ostravici.[3]) K 1552—73 viz též u Litultovic. Po smrti Jana Stoše z Kounic držela 1580 léno jeho dcera Dorota Stošova,[4]) ale ještě téhož roku přijal léno na půl tvrze a

[1]) Kapras I. 6. — [2]) Kapras I. 11. — [3]) Zukal, Opavské paměti, 182, 345, VMO XVIII. 40. — [4]) Zukal, Zápisky opavských dominikánů, 8. — [5]) Praskova pozůstalost. — [6]) Zukal, Opavské paměti, 249. — [7]) Praskova pozůstalost. — [8]) Praskova pozůstalost.

[1]) Lechner I. 7, 16, II. 28. — [2]) Ib. I. 96. — [3]) DM V. 36, XV. 2, Zukal,

vsi Deštného Václav Mitrovský z Nemyšle, kdežto na druhou polovici s pod. Jindřich ml., Bartoloměj a Melichar bratři ned. Donátové z Polomě.[5]) R. 1588 sepsán byl urbář vsi Deštného.[6]) Synové Václavovi Petr a Jindřich Mitrovští prodali 1603 za 4500 zl. půl vsi (tak zv. Dolní Deštné) Jiřímu Eisakovi z Rychnova, jenž 1628 int. tuto polovici olomouckému kanovníkovi Karlovi v. Hüttendorf.[7])

Na druhé polovici léna seděl na poč. 17. st. Václav Běšín z Běšin, jenž prodal 1608 za 2000 zl. půl léna (Horní Deštné) Volfovi z Drahotuš.[8]) Témuž bylo léno konfiskováno a dáno olomouckému kanovníkovi Karlovi v. Hüttendorf,[9]) jenž odkázal 1634 zcelený již statek Janu Karlovi v. Hüttendorf.[10]) Po smrti Jana Karla v. Hüttendorf spadlo Deštné na biskupa, jenž 1665 udělil léno na Deštné Adamu Kašparovi v. Schertz, po němž dědil syn Karel Ferdinand v. Schertz.[11]) R. 1724 dal biskup Deštné lénem Fr. Zikmundovi hr. Schrattenbach a 1761 Ondřejovi hr. Renaud,[12]) po němž držel statek od 1800 jeho syn Ondřej hr. Renaud. Za pozemkové reformy 1926—27 (plocha 550 ha, vlastník Dr. Josef Richter) byl velkostatek, lihovar, pila a mlýn v Deštném propuštěny vlastníku.

V době předbělohorské byla v Deštném nejspíše fara, neboť 1624 zdržoval se tu predikant.[13])

Literatura: P. Tesař, Nejstarší dějiny enklav moravských, VMO XXV.

KOMORNÍ ARCIBISKUPSKÝ STATEK TLUSTOMOSTY, LENNÍ STATEK KETŘ, STATEK KOZLŮVKY A LENNÍ STATEK VELKÉ PETROVICE.

Tlustomosty, něm. Stolzmütz. Biskup Bruno udělil 1270 léno Tlustomosty (Tlustemoz) Gotfridu, Jindřichovi a Bertholdovi bratřím v. Emse.[1]) R. 1389 jmenuje se ves mezi lény obvodu ketřského, které prodal 1391 Pešík Rivnáč z Tlustomost (de Stulczmut, seděl tu již 1379) Ješku Želigovi ze Stráže, jemuž také 1391 biskup Mikuláš udělil na Tlustomosty léno.[2]) Ješek Želiga seděl tu ještě 1415.[3]) R. 1451 biskup udělil léno na Tlustomosty Hanuši Šelihovi ze Zubřic, synu Heralta z Tlustomost, jenž 1475 prodal ves Mikulášovi z Ketře.[4]) Po smrti Samsona z Ketře přijali 1525 léno na tvrz a ves Tlustomosty jeho synové Kašpar a Melichar Tlustomostští z Ketře, z nichž Kašpar postoupil 1533 svůj díl Melicharovi (týž seděl tu ještě 1542, manželkou jeho byla Barbora z Pohorelé).[5]) R. 1562 přijali léno na tvrz a ves Tlustomosty bratři Jiřík (seděl tu ještě 1579, jeho manželkou byla Barbora Felkenbergová z Tětčína) a Mikuláš Rotnbergové z Ketře[6]); 1598—1623 seděl tu jiný Jiřík Rotnberg, jenž súčastnil se stavovského povstání; léno bylo proto konfiskováno a dáno jeho synovi Janu Samsonu Rotnberkovi. Posléze 1650 seděl tu Jindřich st. Rotnberk z Ketře, po jehož smrti 1653 léno spadlo na biskupa a tvořilo pak mensalní statek biskupský.[7]) R. 1742 mírem vratislavským bylo panství a připojené statky

Opavské paměti, 159. — [4]) PO XXX. 130. — [5]) DM XV. 148. — [6]) LA k 1588. — [7]) DMb IV. 5, V. 3. — [8]) DMb IV. 18. — [9]) DMb V. 4. — [10]) DMb VI. 3. — [11]) DMb VIII. 14. — [12]) DMb XII. 88, XIII. 35. — [13]) ČMM 1915, 192.

[1]) CDM IV. 38. — [2]) Lechner I. 16, ZVGMS V. 254, CDM XV. 329. — [3]) Lechner I. 35. — [4]) Lechner I. 59, DM IV. 27. — [5]) DM V. 7, 11, Kop. M 19. — [6]) DM V. 74, Kop. F 6, Stav. arch. 777. — [7]) ČMM 1922, 157,

postoupeny Prusku (obvod slul pak Pruská Morava).

Ketř, něm. Katscher, větší díl městečka s děkanským chrámem sv. Tomáše. Přip. se již 1267 (Keytser) a 1275, kdy biskup Bruno dal svému manovi Alexandrovi třetí díl mlýna v Ketři (Ketschir).[8]) Biskup Konrád (1316—25) vysadil Ketř na městečko.[9]) Biskup Jan zastavil Ketř králi Zikmundovi, jenž 1400 postoupil zástavu oravskému kastelánovi Jiřímu Menspekovi.[10]) Nedlouho potom zástava vypiacena a biskup Václav Králík udělil 1415 vsím náležitým ke Ketři Ehrenbergu, Langovu, Kněžpoli a dílu Krotfulu odúmrt.[11]) Biskup Konrád zastavil 1433 Ketř na 8 let Janovi ze Zvole, načež jiný Jan ze Zvole postoupil 1482 zástavu Janovi z Žerotína.[12]) Biskup Stanislav dal 1534 ketřskému faráři Klementovi odúmrt. 1535 snížil platy poddaných z Ketře, Langova, Ehrenbergu, Krotfulu a Kněžpole, 1536 potvrdil a rozšířil Ketři privilegia a 1538 dal Ketřským právo vařiti a vystavovati pivo.[13]) Biskup Marek dal 1557 městečku dva jarmarky a týdenní trh.[14]) biskup Vilém postoupil městečku mýto[15]) a biskup Jan prodal 1573 Ketřským některá pole.[16]) R. 1602 kardinál Dietrichštejn zastavil za 20.000 zl. mor. na 6 let městečko Ketř a vsi Ehrenberg, Langov, Krotful a Kněžpole, vše kromě fary v Ketři (tato byla 1568 katolická) a filiálního kostela v Kněžpoli Melicharu Gašínskému z Gašina a na tvrzi v Ketři.[17]) R. 1580 a 1589 byly sepsány urbáře zboží ketřského.[18]) Biskup Marek dal 1577 Ketři dva jarmarky a týdenní trh (Bočkova sb. č. 8. 580). R. 1626 byla některý čas v Ketři dánská posádka (ZVGAS XXVIII. 157).

Ehrenberg, díl vsi; k 1415—1602 viz u Ketře.

Kněžpole, něm. Knispel, s far. kostelem sv. Bartolomčje. K 1415—1602 viz u Ketře. Biskup Stanislav osvobodil 1580 poddané z Kněžpole od robot.[19]) R. 1778 založena lokalie.

Krotful, díl vsi, něm. Krotful, k 1415—1602 viz u Ketře.

Langov, něm. Langenau, díl vsi, k 1415—1602 viz u Ketře.

Nový Ketř, něm. Neu-Katscher, osada novějšího založení.

Lenní statek Ketř:

Ketř, něm. Katscher, díl městečka s zámkem. Díl Ketře byl již 1275 lénem biskupským a hrad ketřský byl 1389 středem biskupského lenního obvodu.[20]) R. 1389 držel tu léno Herbort z Fulštejna[21]) a později jeho potomstvo. Kašpar Rotnberk z Ketře a jeho syn Adam postoupili 1532 tvrz v Ketři svému synu a bratrovi Francovi z Ketře, který 1533 postoupil biskupovi 6 lánu v Krotfulu a 1534 odevzdal lenní zboží v Ketři Janu Oderskému z Lideřova.[22]) Jan Oderský vyměřil 1535 poddaným z Langova a Krotful roboty a 1542 potvrdil těmto vsím roboty.[23]) Rukojmí za Václava a Hanuše Bílovské z Fulštejna postoupili 1545 tvrz Ketř a díly vsí Langova, Krotfulu a Ehrenberku Mikuláši Klemu Kocourkovi ze Lhoty.[24]) Po smrti Mikulášově (po 1552) dědily léno jeho dcery Anna, provdaná za Zikmunda Rejzvice z Kadeřína, a Mandalena, provdaná za Mikuláše Gašínského z Gašina. Tento přikoupil 1559 díl Anny a seděl tu ještě 1565.[25]) Dále držel lénem tvrz v Ketři s příslušenstvím Mikulášův syn Melichar Gašínsky, jenž nepřipojil se k povstání,[26]) pak Mikuláš Karel hr. Gašínský z Gašina, dále syn posledního Melichar Ferdinand hr. Gašínský (zemřel 1650), Jan Jiří hr. Gašínský (zemřel 1657),[27]) Jiří Adam hr. Gašínský (zemřel 1719) a synové Jiřího Adama Fr. Karel a Jan Josef hr. Gašínští z Gašina.

Ehrenberg, díl vsi; byl 1389 lénem v obvodu ketřském, jež držel 1403

Schr. V. 47, VMO XXXVII. 94. — [8]) CDM III. 402, V. S. 47. — [9]) Schr. V. 41. — [10]) CDM XIII. 11. — [11]) Sb. ruk. R III. 13 b 4 č. 2890, AA N I. b 1. — [12]) AA K I. a 6, 8, N I. a 6. — [13]) Kop. H 79, AA N I. b 2, 3. — [14]) AA N I. b 3. — [15]) AA N I. b 3. — [16]) AA N I. c 4. — [17]) AA N I. a 9. — [18]) AA N I. c 4, K I. b 4. — [19]) AA N I. c 4. — [20]) CDM V. S 47, Lechner I. 7, 9. — [21]) Lechner I. 9, II. 88. — [22]) DM V. 10, 12. — [23]) LA k 1535, 1542. — [24]) DM V. 30, 48. — [25]) DM V. V. 64, XV. 7, Salbuch 285, 224. — [26]) AA N I. c 5, LA k 1592, Zukal, Slezské konfiskace, 55. — [27]) DMb I. 28.

Mikšík z Řepů.[28]) K 1535—42 viz u Ketře.

Krotful, díl vsi; lidi v Krotfulu (Crotenpful) v obvodu ketřském držel 1389 lénem Herbort z Fulštejna.[29]) K 1534—45 viz u Ketře.

Langov, díl vsi, něm. Langenau. Lidi v Langově v obvodu ketřském držel 1389 lénem Herbort z Fulštejna.[30])

Statek Kozlůvky:

Kozlůvky, něm. Kössling. Biskup Bruno prodal 1274 Kozlůvky (Cozelowe) v provincii opavské kapitule olomoucké.[31]) Odtud byla ves prebendou kapituly olomoucké.

Lenní statek Velké Petrovice:

Velké Petrovice, něm. Gross Peterwitz, s zámkem a far. kostelem sv. Víta. R. 1389 jmenuje se léno Petrovice v obvodu ketřském, jež držel 1413 Čeněk z Petrovic.[32]) R. 1465 seděli tu Šimek Malač a Jan z Kolovrat, z nichž Jan prodal 1475 léno Janovi z Ketře.[33]) V l. 1523—45 držel lenní část vsi s tvrzí Jan Rotnberk z Ketře,[34]) 1555 přijal léno na tvrz a díl Petrovic Sebestian Rejzvic z Kadeřina (seděl tu ještě 1560),[35]) 1580 Jan Rejzvic z Kadeřina a po jeho smrti 1601 jeho syn Jiřík Rejvic z Kadeřina, evangelík, jenž seděl tu ještě 1619.[36]) Adam Jindřich Rejzvic z Kadeřina prodal 1676 za 13.000 zl. léno Václavu hr. z Oprsdorfu.[37]) Po smrti Karla Josefa hr. Oprsdorfa udělil 1713 biskup léno na Petrovice Otovi Jindřichu hr. Schrattenbach.[38]) Dále drželi léno synové posledního Ota Volfgang (manželkou jeho byla 1787 Alžběta hr. ze Starhenbergu) a Vincenc Josef hr. Schrattenbach.[39]) Část vsi byla mensálním statkem biskupským. Tuto část vsi zastavil 1526 biskup Stanislav v 850 zl. uh. Janu Peřinovi z Ketře a biskup Marek 1560 v 900 zl. kroměřížskému proboštu Vilémovi z Víckova, jenž dal 1563 tomuto dílu Petrovi odúmrt.[40]) Posléze biskup Stanislav prodal 1591 mensální část vsi kromě patronátu za 3100 zl. Janu Rejzvicovi z Kadeřina k lénu.[41])

Literatura: Gr. Branowitzer, Geschichtliche Notizen über die im k. preussischen Anteile Schlesiens gelegene Besitzungen der Olmützer Kirche, Schr. V.; Th. Gröger, Geschichtliche Beschreibung der Pfarkirche in Katscher, 1892; Th. Gröger, Historische Beiträge zur Geschichte der Stadt und Herrschaft Katscher, 1897.

— [28]) Lechner I. 16, 22. — [29]) Lechner I. 16. — [30]) Lechner I. 16. — [31]) CDM IV. 81, 93. — [32]) Lechner I. 30. — [33]) DM IV. 27. — [34]) LA k 1523, DM V. 22. — [35]) DM V. 58, LA k 1560. — [36]) LA k 1591 a 1600, ČMM 1922, 157. — [37]) DMb IX. 53. — [38]) DMb XI. 39. — [39]) DMb XV. 18. [40]) LA k 1526, 1560, 1563, PB XIX. 73. — [41]) LA k 1601.

VII. OPAVSKÝ KRAJ.

1. Knížectví opavské.
2. Knížectví krnovské.
3. Status minor Bruntál.
4. Status minor Albrechtice.
5. Knížectví nisské (československ. podíl).



I. KNÍŽECTVÍ OPAVSKÉ.

Knížectví opavské vyvinulo se z kraje holasického (1201 provincia Golassizch, 1213 provincia Golessicensis, 1218 provincia Holachiz, 1229 Golesisco, 1238 districtus Holacensis, 1240 districtus Holascensis), jehož hlavním hradem byly Holasice a který náležel k údělu olomouckému. Původní název ustoupil v 1. pol. 13. st. pojmenování kraj opavský (1220 provincia Opauiensis, provincia, districtus, terra neb dioecesis Opaviensis neb Opavie) a na místě Holasovic přenešeny krajské úřady do Hradce. Manželka Přemysla II. Kunhuta měla již 1266 zajištěno v Opavsku (na Nové Cerekvi) věno a také král Rudolf I. 1278 zapsal Kunhutě 3000 hřiven věna na Opavsku. Tato psala se pak domina terrae Opavie a sídlela na Hradci. Vedle toho psal se však již 1269 pánem opavským nemanželský syn Přemysla II. Mikuláš, který 1280 zmocnil se Opavska, měl o kraj spory s královnou Kunhutou, ale v l. 1284—96 vládl Opavskem nerušeně, užívaje titulu Dei gratia dux Opavie. R. 1296 ujal se Opavska přímo Václav II., ale po smrti Václava III. 1306 byl pánem kraje opět kníže Mikuláš, který byl ze země vypuzen za domácích zmatků 1309 knížaty vratislavskými Jindřichem a Vladislavem. Posléze Jan Lucenburský zastavil 1311 Opavsko v 8000 hř. vratislavským knížatům Bolkovi, Jindřichovi a Vladislavovi. Již r. 1315 uznávalo se Opavsko za zemi od Moravy odlišnou.

Král Jan oddělil Opavsko definitivně od Moravy a udělil je spolu s titulem knížete opavského v dědičné léno synovi neb. Mikuláše I. (zemřel 1318), Mikulášovi II. (zemřel 8. prosince 1365, jeho prvou manželkou byla Anna kněžna ratiborská, druhou Hedvika kněžna olešnicko-břežská, třetí Jitka z Falkenbergu). Mikuláš II. potvrdil 1318 stavům knížectví opavského práva a privilegia, jakých užívají páni a rytíři v markrabství moravském (1338 nadání obnovil) a 1339 slíbil věrnost a poslušnost králi českému. Stavové opavští řídili se pak právem moravským, jednak proto, že na Moravě byl větší rozvoj stavovských svobod než ve Slezsku, jednak rozhodovalo tu vědomí společného původu a dávné příslušnosti. Král Karel I. 1348 prohlásil Opavsko za bezprostřední léno koruny české a položil je na roveň markrabství moravskému a biskupství olomouckému.

Roku 1336 přijal Mikuláš II. od krále Jana také léno na knížectví ratibořské (však bez Kozlí a Hlivic), ale za jeho vlády doznalo teritorium opavské značné změny: r. 1337 král Jan odňal Mikulášovi Prudnicko, které postoupil knížeti opolskému Bolkovi z Nemodlínsku (fary v Prudníku, Potěkrbích a Dlouhých mostech náležely do roku 1629 k diecesi olomoucké a pak teprve k vratislavské), a 1339 také hrad Edelstein a město Cukmantl, kteréž byly pak pod přímou vládou krále českého, až 1361 Karel I. připojil je opět k Opavsku. Při smrti Mikuláše II. hranicí Opavska proti Moravě byla řeka Moravice od Sněžky až po Hartu, kde vnikala do Opavska enklava slavkovská, pak od Krucberku řeka Budišovka až k Odře a posléze Odra, takže Fulnek i Odry náležely k Opavsku.

Kníže Mikuláš II. zanechal vedle nedílného bratra Václava ještě syny Jana, Mikuláše III., Václava a Přemka. Václav st. vzdal se dětictví ve prospěch svých synovců, z nichž Jan (jeho manželkou byla Anna kněžna hlohovská) byl poručníkem bratří a přijal 1366 Opavsko od Karla I. v léno. Mimoto vdova po Mikuláši II. Jitka měla zapsané věno na Hlubčicích a Landeku a psala se také kněžnou hlubčickou. Král Karel rozhodl 1367 spory o dědictví mezi bratřími tak, že každý z nich měl podržeti čtvrtinu (Mikuláš III. však ještě před 1374 postoupil svůj

podíl knížeti kozelskému Konrádovi) a posléze 1377 rozdělili se bratři tak, že Hanuš podržel dědictví své matky Ratibořsko, pak Krnovsko s Bruntálem, Mikuláš III. Hlubčicko, Cukmantl a Novocerekvicko, Václav (zemřel 1381) a Přemek pospolu Opavu, Hlučín, Fulnek Odry a Hradec. Z těchto podílu toliko Opavsko psalo se knížectvím, ostatní jen zeměmi. K dílu knížat Jana a Mikuláše připadly hrady Fürstenwalde a Edelstein, města Krnov, Hlubčice, Bruntál, Cukmantl, Nová Cerekev, ves a dvur Holasovice, kostel v Neplachovicích, zboží pana Václava z Kravař (P u l i c e, Hoštice, Rozumice, V í t k o v i c e, Vrbka, K r o n a v, Kylešovice, díl Tisku, Vladěnín), zboží pana Paška (Bořutín, obojí Chuchelná, Vojnovice, S e i f r i d, Boleslav, Chřenovice, Šamařovice, Strachovice, Sudice, Petřatín, Rohov, Stibořice), zboží panny Anny Kobeřice, zboží Alšíka z Heraltic (V. a M. Heraltice s tvrzí ve V. Heralticích, díl J e n o v i c, Ježkov, Rakov, Petrovice), zboží Herborta z Ketře (Ketř, Chrastelov), zboží pana Bavora (Drslav, Nasile, Rohozany), zboží Mikušovo (Liptyn), zboží Frydrycha Stoše z Branice (Branice s tvrzí, Lidměřice), zboží Henzlína Stoše z Branice (Posutice), zboží pana Mikuláše (Hošťálkovy, Levice, pul Pelhřimov, Dobešovy, Hradčany, Utěchovice, Jakubčovice a V ý s e k), zboží pana Kuníka (Vladěnín), zboží Peškovo (Zubřice), Ješkovo (Žopovy), Linhartovo (Rovné, Bohdanovy, Džbánce, Jindřichovice, Hynčice, O n d ř e j o v, K u t t e n d o r f), zboží pana Štěpána z Vartnova (Vartnov s tvrzí, Brumovice, Loděnice, Ublo, město Benešov, pul Leskovec, Milotice, Zátor), zboží Ševicovo (Sosnová, Bykov, Dubnice), zboží Smila z Bruntálu (Bruntál), zboží Jaroslava a Mrakoty (Bělá), Těmika (Mokrá, Opavice, Matyášovy, B a d r k o v), Závišovo (Neplachovice), Wustenhubenu (Pomorčovice), Jindřichovo (Stibořice), Petra Čelma (Kytlice), Frydrycha (W e n i g e n d o r f), Mikuláše (Linhartovy), Drslava (Kobylí), Oty (Petrovice), Henzlína a Oty (Lobenstein, P e c z e), Ševice (Sosnová), Znaty (Hynčice), Lobka (Dětřichovice), Vinceliga (Radyně, Bertolsdorf), Rosata (Markvartice), Mikuláše (K u n i l, Vogelzejf), Hubenek (Arnoltovice), Kunce (Lichtvard), Vikarta (Brantice), Oty (Šťáhle), Jaroše (Neplachovice), Mošvice (Trmantice), zboží hlubčických křižovníku (Lysotice, Malgota, Hrobniky, Šonborn, Babice, Jarohněv, Drslav, Ludměřice a Bernartice), zboží německých křižovníku (Křižovice, Křižovy, Hažovice), statek špitálu hlubčického Roczen, zboží ratiborských dominikánek (Bavorov, Děhylov, Červenkov, Bezděkov, Suchá Pština a Nekázanice), zboží opavských klarisek (Vodka, Tvorkov, Chabičov, díl Džbáncu a díl Jakubovice).

K dílu knížat Václava a Přemka připadly: město Opava s příslušenstvím, hrad Landek s příslušenstvím, Koblov, Markvartovice, Bobrovníky a město Hlučín, zboží Drslava z Kravař (hrad a město Fulnek s přísl.), zboží Beneše z Kravař (Dívčí hrady), zboží Mikuláše Stoše z Branice (Bravinné, Lubojaty, E b e l i g), zboží Bolka v. Profandsdorf (P r o f a n d s d o r f), zboží Ješka z Bitova, zboží Jindřicha ze Lhoty, zboží Šternberku (Odry s příslušenstvím), zboží Vojtěcha z Šternberka (město Vítkov, Klokočov, Nikošov, Čermná, Radkov, Melč, S t o s c h o t e n d o r f, S c o b e r w i t z), zboží Hynka z Štitiny (Štitina, Lazce, díl Novosedlic díl S. Lazcu), zboží p. Ješka (Olbramice, Zbyslavice, Myslíkova Lhota), zboží Adama z Bitova (B r y s a n, Hýlov); dále manové v Plesné, Pustkovci a Benešově, hledící k hradu Hradci, zboží Jindřicha z Bitova (Hrabyně, Čavišov, Dobroslavice, Smolkov, dvur Polom), zboží dětí Albrechtových (L o h o s k, Lhotka), zboží Miloty (Raduň, díl Vršovic), zboží Pavlíkovo (Moravice, Lipina), zboží p. v. Schauenstein (Kralujčí, Lublice, Kružberk, Svatoňovice), zboží Konrádovo (Jakubčovice, Lukavec, Požahy), zboží Bohuše z Černé (Benešov, Bohuslavice, Kosernitz, Závodí), zboží Bohušova bratra (dvur v Malé Straně), zboží Peška z Štemplovce, zboží Oldřicha a Pelhřima (Třebom a Hradčánky), zboží Hřivnáče (Hněvošice), zboží Paškovo (Petrovice), zboží Mikulášovo (M š a n y, Šileřovice), zboží Kunce z Varty (dvůr u Hlučína), Hanušovo (Darkov, Ludeřovice), Milotovo (H e r k o v i c e, M. Darkovice),

Žibřidovo (Swatausdorf), zboží Alšíka z Štěpánkovic, Hanuše (díl Držkovic), Jaroše v. Drotau (dvůr Hradčance), zboží Šlechty a Václava (Skrochovice a Bobolusky), Zigharta (díl Držkovic), statky klášterů velehradského, hradišťského, třebíčského, Vlaštovičky, špitální statky opavské, Štěpánkovice, zboží fary hradecké a hrad Hradec s přísl. Všechna čtyři knížata dostala stejný podíl na urbuře dolu v Cukmantlu. (G-M II. 484—487). Také Václav IV. udělil 1378 léno na na Opavsko bratřím Václavovi a Přemkovi.

Z bratří Přemek nabyl nejprve dědictví po Václavovi, 1394 pak také po zemřelém Mikulášovi III. a vyplatil také Mikulášem III. knížeti kozelskému Konrádovi II. zastavené statky (kromě Chřenovic, Hlučína a hradu Maidburku) hrady Edelstein a Landek a města Hlubčice a Cukmantl. Kníže Přemek (zemřel 28. září 1433, jeho první manželkou byla Kateřina kněžna minstrberská, druhou Helena NN) přikláněl se spíše k Slezsku, 1389 spolu s Mikulášem II. připojil se k slezskému landfrýdku a 1419 spolu se stavy slezskými holdoval ve Vratislavi králi Zikmundovi. Za knížete Přemka r. 1431 stala se čeština na Opavsku úřední řečí (do 1747).

Přemek I. zanechal syny Václava II., Mikuláše IV., Viléma, Arnošta a Přemka II., dcery Anežku, manželku Jana z Kravař, Gutu, manželku Jiřího hr. od Sv. Jiří a Pezinku, Kateřinu, manželku Jana z Cimburka, a Hedviku, abatyši kláštera střelinského. Podle Přemkovy závěti měl Václav II. vládnouti nerozděleným Opavskem, ostatním bratřím měla býti vyplácena apanáž a vdova Helena měla dostati věnem hrad Vikštejn s příslušenstvím.

Než r. 1434 bratři se rozdělili: Mikuláš IV. obdržel hrad Edelštejn, pak města Hlubčice a Cukmantl, dále statky Hanuše z Arnoltovic (Arnoltovice, Kravaře a Pelhřimovy), Jindřicha Stoše (Albrechtice, Potužikov a díl Levice), Jindřicha z Fulštejna (Hynčice a díl Stěbořic), pana Buška (Rovné), Klodbukuv (Pomorčovice), Hanse Gisena (díl Wenigsdorfu), Libnavského (díl Wenigsdorfu), Chrastelovského (Malgota, Kytlice), Laryše (Závišice a Bohdanovice), Žopovského (Žopovy), Rakovských (Rakov) a statek kapituly olomoucké Rusín, Václav, Vilém a Arnošt rozdělili si pak zbytek (i město Opavu) v tři díly. R. 1437 bratři dělili se znovu, Mikuláš IV. tehdy dostal Krnov, Bruntál a Bavorov. Kníže Václav II. zval se knížetem opavským a hlubčickým, zemřel kolem 1446 a zanechal syny Jana (dostal Hlubčicko a zemřel 1482, manželkou jeho byla Kateřina Meklenburská) a Hanuše (dostal díl Opavska a zemřel před 1454). Kníže Vilém získal také knížectví minstrberské, zemřel 23. října 1452 (pohřben v farním kostele v Opavě) a zanechal syny Václava III. a Frydrycha, jeho dědictví připadlo však bratru Arnoštovi, který zastavil 1454 bývalý podíl Viléműv v 28.000 zl. knížeti opolskému Bolkovi a zemřel po 1467.

Po smrti Bolkově nastal spor o zastavu dvou dílu Opavska mezi Bolkovým synem Mikulášem a králem Jiřím, jemuž Mikuláš posléze 1460 svuj nárok na Opavsko postoupil. Král Jiří ustanovil nad Opavskem svého hejtmana (Bernarta Birku z Nasile), 1461 potvrdil stavum opavským privilegia, 1464 získal ještě díl Opavska od knížete Jana a 1465 udělil své díly Opavska lénem svým synum.

V 15. st. lze pozorovati větší odklon Opavska od Moravy, hlavně pod vlivem válek husitských; ještě r. 1434 kníže Václav naposledy podepsal moravský landfrýd, ale při udělování lén 1436 byla knižata opavská již počítána mezi knižata slezská.

Synové krále Jiřího rozdělili se 1472 o své statky tak, že Viktorinovi připadla celá třetina Opavska, kdežto zlaté doly v Cukmantlu drželi bratři společně. Kníže Viktorin zapsal 1474 věno na svém díle Opavska své manželce kněžně těšínské Žofii a 1477 potvrdil stavum opavským privilegia. Za válek uherských bylo území opavské podstatně změněno, biskup vratislavský zmocnil se 1467 hradu Edelsteinu a města Cukmantlu, které byly králem Matyášem 1474 biskupům vratislavským potvrzeny a tak od Opavska definitivně zcizeny.

Kníže Viktorin postoupil 1485 svuj díl Opavska králi Matyášovi, který již 1482 odňal knížeti Janovi Hlubčicko

(toto počalo se na sklonku 15. st. pokládati za samostatný kraj) a připojil je později k Opavsku, 1485 potvrdil privilegia stavů opavských a jmenoval knížetem opavským svého levobočka Jana Korvína, jenž 1494 potvrdil privilegia stavů a 1501 postoupil Opavsko záměnou králi Vladislavovi II. Na sklonku 15. st. utužovalo se spojení Opavska se Slezskem, ale soud opavský stále bral si naučení na Moravě.

Vladislav II. udělil 1501 Opavsko lénem svému nejmladšímu bratrovi Zikmundovi, jenž 1501 potvrdil stavům privilegia, ale, když se stal králem polským, Zikmund zastavil Opavsko 1506 Mikuláši Trčkovi z Lípy. Stavové opavští však proti zástavě protestovali, že zástava jest proti jejich svobodám, cti a náboženství, a posléze zapůjčili Zikmundovi peníze na výplatu. Již r. 1511 vyplatil Opavsko od Zikmunda Vladislav II., který zavázal se stavům opavským za pomoc při výplatě, že Opavsko nemá býti nikomu zastavováno; současně na protest českých stavů, že udílel Opavsko lénem jakožto král uherský, prohlásil, že země nemá býti nikdy zcizena od koruny české. Vladislav II. spravoval pak dále Opavsko svým hejtmanem a 1515 udělil léno na hejtmanství knížeti těšínskému Kazimírovi (zemřel 1528). Král Ludvík potvrdil 1522 stavům privilegia, 1523 ustanovil knížete Kazimíra doživotním hejtmanem opavským a zároveň slíbil, že na Opavsku nemá býti příště nikdo hejtmanem, než pán nebo zeman v zemi usedlý. I nadále drželi Opavsko přímo čeští králové, z nichž stavovská privilegia potvrdil 1528 Ferdinand I., 1565 Maximilian II., 1577 Rudolf II. a 1611 Matyáš. Král Matyáš udělil za 150.000 zl. rýn. léno na Opavsko Karlovi knížeti z Liechtenštejnu, jenž 1622 potvrdil privilegia stavů. Potom drželi knížectví lénem vždy vladaři rodu liechtenštejnského, z nichž potvrdili privilegia země 1632 Karel Eusseb, 1680 Jan Adam Ondřej. Z králů českých potvrdil privilegia 1652 Ferdinand III., 1673 Leopold I., 1727 Karel VI. a 1747 Marie Terezie.

Mírem vratislavským 1742 Marie Terezie postoupila menší část Opavska Prusku, načež 1772 byla správa českých částí knížectví opavského, krnovského a nisského sjednocena v krajském úřadě v Opavě. Mírem versaillským 1919 Německo pak část bývalého Opavska (tak zv. Hlučínsko) postoupilo Československé republice.[1])

V 16. st. spor o příslušnost Opavska mezi Moravou a Slezskem zůstal nerozhodnut, po stránce politické a berní náleželo Opavsko do Slezska, po stránce soudní na Moravu. Teprve udělení léna knížeti Karlovi z Liechtenštejnu 1614 znamenalo definitivní obrat, neboť kníže obdržel výslovně místo mezi knížaty slezskými a země podřízena Slezsku.

V 16. a 17. st. bylo k Opavsku počítáno také panství vladislavské (město Vladislav a vsi Polom, Laziska, Moštěnice, Mšané, Radlín, Jedlovník, Velká Turí, Malá Turice a Vlchvy; před r. 1607 byly od panství odprodány Marklovice, zato před 1643 přikoupeny Kokošice, Skřišov a Krostovičky). Toto panství dal si Jan Planknar z Kynšperka zapsati do zemských desk opavských (1528) a odtud bylo považováno za součást Opavska. Teprve v pol. 17. st. bylo Vladislavsko ze zemských desk opavských vymazáno.[2])

Hranice Opavska (Moravy) vůči Opolsku doznaly některé změny. Tak Prudnicko nenáleželo původně k Opolsku, nýbrž k Moravě (a pravděpodobně stejně jako Edelštejn a Cukmantel k Opavsku). Prudnicko držel v pol. 13. st. Vok z Rožmberka, který daroval 1260 tu klášteru vyšebrodskému ves Kočím, a po jeho smrti (1262) jeho syn Jindřich z Rožmberka. Dále byl pánem Prudnicka (nejspíše zástavním) 1321 Jakeš z Snelenvaldu, 1331 pak Vok a Dětřich z Snelenvaldu. Král Jan vyplatil zástavu Prudnicka od Alše z Chřenovic a postoupil 1337 město Prudnik s podacím, Skřipce, Křížkovice (tyto byly ještě 1318 majetkem biskupství olomouckého), Kočím, Dlouhé Mosty s podacím, Louky, Potěkrbí s podacím a Jeseň za 2000 hřiveň knížeti Bolkovi k zemi nemodlínské. Fary na Prudnicku kolísaly pak dlouho mezi diecesí olomouckou a vratislavskou, až 1629 definitivně byly při diecesi vrati-

[1]) Podle citovaných prací Biermannových, Praskových a Kaprasových. — [2]) VMO XXX. 17, ZDOp VII. 34, VIII. 14, IX. 1, X. 1. — [3]) V. Prasek

slavské. Také Frývaldov s okolím byl na počátku 13. století sporným mez. Moravou a biskupstvím vratislavským (viz u Frývaldova). Hrad Edelštejn, město Cukmantl a ves Arnoltovice byly teprve 1480 po některém kolísání odloučeny od Opavska k Nissku.

Před rokem 1255 kníže opolský Vladislav postoupil vsi Klezim, Tomnice a Šonov (severovýchodně Osoblahy) biskupu olomouckému Brunovi, který 1255 udělil Klezim a Tomnice lénem Herbortovi z Fulštejna a Šonov Helembertovi de Turri; nedlouho však po tom byly tyto vsi a patrně i současně kapitulní ves Raclavice (severně Osoblahy) postoupeny opět knížeti opolskému.[3])

Lit.: G. Biermann, Geschichte der Herzogthümer Troppau u. Jägerndorf, Těšín 1874; V. Prasek, Kníže Mikuláš II., VMO XXIV.; Kopetzky, Zur Geschichte und Genealogie der Przemyslidischen Herzoge von Troppau und Jägerndorf, Opava 1874; V. Prasek, Dějiny kraje Holasovického čili Opavského, Opava 1891; Ens, Geschichte des Herzogtums Troppau, 1835; Sladký, Opavsko za válek husitských, progr. gymn. v Opavě 1909 a 1910; Fr. Kopetzky, Regesten zur Geschichte des Herzogthums Troppau, Archiv für österr. Geschichte XLV.; J. Zukal, Die Besitzungen der mährischen Klöster im Oppalande; J. Zukal, Slezské konfiskace; J. Zukal, Die Liechtensteinsche Inquisition in den Fürstentümern Troppau und Jägerndorf aus Anlasse des Mansfeldschen Einfalls 1626 bis 1627; G. Biermann, Geschichte des Protestantismus in Österr. Schlesien, Praha 1897; J. Zukal, Paměti opavské Opava 1913.

Kapras, O státoprávním poměru Opavska, VMO XVI., XVII.; J. Kapras, Opavské právní dějiny doby knížecí, VMO XXIV.; Ens, Über das frühere Verhältniss des Fürstentums Troppau zu Böhmen, Monatsschrift des Vaterländ. Museums in Prag, 1827; Fr. Tiller, Über das Verhältniss der Fürstentümer Troppau und Jägerndorf in Schlesien und Mähren, Slawische Zentralblätter, 1849; B. Dudik, Des Herzogtums Troppau ehemalige Stellung zur Markgrafschaft Mähren, Vídeň 1857; J. Lepař, Za jakými příčinami a kdy bylo Opavsko a Krnovsko od Moravy odtrženo a do Slezska vtěleno, ČČM 1860 (totéž německy, Not. 1861); J. Kapras, Pozůstatky knih zemského práva knížectví opavského, I., II., Praha 1907—8; Kapras, Srovnání sporů stavů opavských r. 1534, VMO 1910; J. Zukal, Rozepře mezi stavem panským a rytířským o zemské úřady knížectví opavského, VMO XXI.

Ens, Das Oppaland, Vídeň 1835; B. Kneifel, Topografie des kais. königl. Anteils von Schlesien, 1806; V. Prasek, Proměny na severních hranicích moravských, ČMM XI.; V. Prasek, Prudnicko příslušenstvím někdy moravským, ČMM XV.; V. Prasek, Prudnicko kdy odpadlo od diecese olomoucké, ČMM XVII.; V. Prasek, Historická topografie země Opavské, Opava 1889; V. Hauer, Mapa knížectví opavského, VMO XXIV.; Weltzel, Besiedlungen des nördlich der Oppa gelegenen Landes, 1891; D'Elvert, Die Verfassung und Verwaltung von Österr. Schlesien, Brno 1854; Lepař, Historické hovory o našem Slezsku, Praha 1881; Kürschner, Einlösung des Herzogtums Troppau durch Wladislaw II. von Böhmen, Vídeň 1865.

MĚSTO OPAVA.

Opava, něm. Troppau, město s proboštským (od 1878) kostelem Nanebevzetí P. Marie (patronát vál. řádu něm. rytířů), far. (od 1784) minoritským kostelem sv. Ducha, býv. jesuitským kostelem sv. Jiří, johanitským kostelem sv. Jana, zámkem, městskou věží z 1618, radnicí, zem. museem z r. 1814 a předměstím Hradeckým, Jaktařským, Ratibořským a Karlovcem. Prvá zmínka

[3]) v ČMM XV. 39 a n., 138 a n., XVII. 114 a n. Sem zařadil jsem i některé bývalé vsi olomouckého biskupství a olomoucké kapituly pro přehled změn na hranicích slezských.

o Opavě jest z r. 1195, kdy olomoucký kníže Vladimír datoval tu (Oppavia) listinu.[1]) Některý majetek držel tu tehdy klášter Hradisko, jemuž 1201 Přemysl I. potvrdil 5 krčem v Opavě (Oppau)[2]), a klášter velehradský (kolem r. 1220 olomoucký arciděkan Radoslav daroval klášteru velehradskému dům a rolí „in Oppauia"; dále Ekart „de Oppauia" postoupil dva lány před Opavou, které koupil od Oty z Ratiboře a Ekarta, markraběti Jindřichu Vladislavovi, jenž daroval 1222 ony dva lány klášteru velehradskému; klášter udělil toto zboží v léno Ekartovi z Opavy a jeho synu Jakubovi).[3]) Král Přemysl I. potvrdil 1228 klášteru velehradskému dva dvory v Opavě.[4])

Král Přemysl I. stanovil 1224 městská práva opavská (Oppavia), osvobodil Opavské od mýta v Hlubčicích, daroval odúmrt a podřídil městskému právu vsi do míle od města ležící Ondřejovice (Andreowicz), Lutkovice (Lutconis villa), Luboměřice (tyto zaměnil král za Kravaře), Slavíkovu ves (Slawicowawes), s druhé strany řeky Hvozdnice (Hosdnicz) pak vsi Napsdicari a Drahul, náležité potud k královskému hradu Hradci, pak statek dříve lovčího Prosimira pul vsi Lechsdorf; daroval také současně tyto vsi městu.[5]) Již r. 1238 jmenuje se několik opavských měšťanů s německými jmény.[6]) R. 1244 jmenuje se děkan opavský. Za vpádu tatarského 1241 město velmi utrpělo, procež markr. Přemysl 1247 udělil Opavským jarmark a osvobodil je od placení mýta na Moravě.[7]) R. 1253 uhájil Beneš z Benešova Opavu proti Rusům a Polákům, ale okolí města bylo hrozně zpustošeno.[8])

Město řídilo se od svého založení právem magdeburským.[9]) Král Přemysl II. dovolil 1256 Opavským zaměniti s johanity dvůr ve Slavkově za dvůr v Opavici, [10]) 1260 propustil je z platu z krčem,[11]) 1271 daroval Opavským 40 lánu v lesích hradeckých a dovolil jim užívati horního práva jihlavského[12]) a 1277 postoupil městu les u Skřipova (Ksrippaw) a dal měšťanum privilej na návštěvu jarmarku v Uh. Brodě. [13]) R. 1296 Král Václav II. dal Opavě právo třídenního skladu zboží.[14]) Kníže Mikuláš pustil 1283 Opavě židovské dávky. Opavští měli sice s knížetem Mikulášem nevůli, ale smířili se 1284,[15]) načež kníže 1284 potvrdil městu donaci Skřipovského lesa a daroval také ves Skřipov (Crsypow),[16]) 1290 rozšířil městská privilegia stran řemesel, trhu, odúmrti a pokut,[17]) 1305 potvrdil Opavě privilegia[18]) a 1307 vydal privilegium, že nepotrestá žádného opavského měšťana bez soudního výroku.[19]) Nejstarší zpráva o pečeti města Opavy je z r. 1271.[20])

V červenci 1311 složili měšťané slib věrnosti králi Janovi, který ihned zastavil město knížatum slezským Bolkovi, Jindřichovi a Vladislavovi.[21]) Kníže Mikuláš II. rozšířil 1325 Opavě městská privilegia, 1327 dal rozsáhlá privilegia opavským kupcum, 1333 zřídil v špitálu kapli pro trhovce, 1341 daroval špitálu sv. Mikuláše zboží v Kylešovicích, ale 1359 předal špitál johanitum. [22]) Před r. 1350 založen byl kostel sv. Vojtěcha (později sv. Jiří) na Dolním náměstí, který byl v 14. st. filiálním k farnímu kostelu P. Marie (týž připomíná se 1361). [23]) R. 1357 založeny byly v Opavě městské knihy.[24]) Již r. 1361 drželo město ves Otice (Akta slezská komory. T. VI. c W 1, 220).

Knížata Jan, Mikuláš, Václav a Přemek potvrdila 1377 městu privilegia a téhož roku město s poddanými vesnicemi Oticemi a Skřipovem připadlo k dílu knížat Přemka a Václava.[25]) Kníže Přemek potvrdil 1382 Opavě privilegia, zejména právo magdeburské a odvolání k vyššímu právu vratislav-

[1]) Friedrich I. 353. — [2]) Friedrich II. 21. — [3]) Friedrich II. 222, 346. — [4]) Friedrich II. 265. — [5]) Friedrich II. 265. — [6]) CDM II. 291. — [7]) CDM III. 97. — [8]) Kopetzky, 64. — [9]) CDM IV. 28. — [10]) CDM III. 235. — [11]) CDM 287. — [12]) CDM IV. 54. — [13]) CDM IV. 137. — [14]) CDM V. 56. — [15]) CDM IV. 217. — [16]) CDM IV. 277. — [17]) CDM IV. 293. — [18]) CDM V. 198, G-M II. 465. — [19]) Ruk. Fr. musea č. 596., 19. — [20]) Vojtíšek, O pečetech, 242. — [21]) CDM VI. 48. — [22]) CDM VII. S. 231, 232, VI. 452, VII. 352, Kopetzky, 232. — [23]) CDM IX. 241. — [24]) Schr. XXVI. 159. — [25]) Ruk. Fr. musea č. 596., 39, progr. gymn. v Opavě 1890, 10, Kopetzky, 368. —

skému,[26]) 1390 založil českou kapli sv. Kříže (zrušena 1789) a dal náhradou far. kostelu P. Marie les u Vikštejna[27]) a vystavěl kolem r. 1400 v Opavě zámek.[28]) R. 1372 připomíná se v Opavě městská škola a židovská obec, [29]) 1423 špitál sv. Alžběty.[30]) Dne 31. července 1431 Opava vyhořela (tehdy shořely i zemské desky).[31]) R. 1433 knížata Václav, Mikuláš, Vilém a Arnošt dovolila Opavě raziti drobnou minci, tak zvané opavské haléře,[32]) 1434 městská rada dala řád kramářům,[33]) 1461 potvrdil městu privilegia král Jiří a 1464 kníže Jan.[34]) Dne 9. srpna 1461 město vyhořelo.[35]) Dále král Jiří 1464 udělil městu čtvrtý jarmark a potvrdil odúmrt.[36]) R. 1467 opět Opava vyhořela[37]) a v listopadu 1469 vojsko krále Jiřího vypálilo opavská předměstí i okolní vesnice.[38]) Kníže Viktorin spolu s bratrem Jindřichem potvrdil 1472 městská privilegia, 1473 zastavil městu v 1000 zl. uh. fojtství v Opavě a opavská předměstí a 1476 propustil předměšťany z robot a hlásek. [39])

V 2. polovině 15. st. byli Opavští katoliky, třebas s počátku stranili králi Jiřímu. [40]) Kníže Viktorin nařídil, aby předměšťané podléhali městskému právu v Opavě a postoupil 1485 město a zámek Janu Trnkovi z Ratibořan pro krále Matyáše, který ještě 1485 potvrdil privilegia města.[41]) Dále 1492 potvrdil Opavě městská privilegia kníže Jan Korvin a 1501 král Vladislav II., který 1504 potvrdil městu i právo skladu.[42]) Také kníže Zikmund potvrdil Opavě 1505 privilegia a 1507 právo skladu.[43])

Z králů českých Ludvík 1522 potvrdil městu privilegia a vypudil na žádost městské rady z Opavy židy,[44]) Ferdinand I. potvrdil 1540 privilegia a dal současně čtvrtý jarmark,[45]) 1561 potvrdil městu některá pastviska,[46]) Maximilian II. potvrdil 1567 privilegia,[47]) Rudolf II. 1577 potvrdil privilegia a 1579 zlepšil městský znak (štít jest od vrchu dolů uprostřed rozdělen, pravá polovice červená, levá stříbrné barvy; v pravé polovici půl orla stříbrné barvy, v levé tři krokvice červené, rozdílné jedna po druhé špicemi dolů obrácené).[48]) R. 1610 potvrdil Opavě privilegia král Matyáš.[49])

Majetek města: R. 1523 koupilo město od Jiřího Nedvídka z Jakubčovic za 370 zl. op. Jakubčovice a pustou ves Přední Hrabí.[50]) Město zapujčovalo velké obnosy králům a zcela se zadlužilo (1587 bylo městských dluhů za 60.000 zl. rýn.).[51]) R. 1593 městská rada koupila od rukojmí za Jiřího Cetrysa z Kynšperka za 3200 zl. op. dům na Horním rynku.[52])

Náboženské poměry: Kníže Jan Korvin daroval r. 1500 kolatury oltářů ve farním kostele, pak patronáty kostelu sv. Jana a sv. Vojtěcha městu a dovolil městské radě vypuditi z města židy (Tiller VI., Ruk. Frant. musea č. 596, 32). R. 1541 řád německých rytířů postoupil městu Opavě farní kostel P. Marie, což 1542 Ferdi-

[26]) Kopetzky, 393, Ruk. Fr. musea č. 596., 45. — [27]) VMO XV. 60, Tiller III. — [28]) Zukal, Paměti, 33. — [29]) Kopetzky, 365. — [30]) Biermann, Troppau, 469. — [31]) Kopetzky, 468. — [32]) Kopetzky, 477, Ruk. Frant. musea č. 596., 3. — [33]) Kopetzky, 486. — [34]) Kopetzky, 591, Ruk. Fr. musea č. 596., 29, 43. — [35]) Not. 1876, 86. — [36]) Bočkova sb. 10.004, Akta slezské komory T VI. b 502, Ruk. Fr. musea č. 596, 47, 54. — [37]) Not. 1876, 86. — [38]) CDS VII. 217. — [39]) SHK XVIII. 126, Tiller V., Akta slezské komory T VI. b 325, Bočkova sb. 10.005. — [40]) Biermann, Troppau, 236. — [41]) G-M II. 521, Bočkova sb. 9999, Ruk. Fr. musea č. 596., 57, Akta slezské komory T VI. c W 1, 207. — [42]) Bočkova sb. 9998, Biermann, Troppau, 243, 245. — [43]) Ruk. Fr. musea č. 596., 26, Biermann, Troppau, 254. — [44]) Ruk. Fr. musea č. 596., 37, 41, Tiller VIII. — [45]) SHK XVIII. 191, Salbuch č. 284., 43, 44. — [46]) Tiller IX., Salbuch č. 287., 40. — [47]) Salbuch č. 287., SHK XVIII., 209, Tiller IX. Akta slezské komory T VI. c W 1, 400. — [48]) Tiller XI., SHK XVIII., 205, Not. 1884, 55, Akta slezské komory T VI. c W 1, 409. — [49]) Tiller XI., SHK XIX. 32. — [50]) SHK XVIII. 185, Kopiář arch. min. vnitra III. 405. — [51]) Akta slezské komory T VI. c 21, 55, 110, T VI. c 2, 137, zde seznam dluhů. — [52]) VMO VI. 22. — [53]) Salbuch č. 284., 110, Listiny opavských

nand I. potvrdil s podmínkou, že fara bude osazována faráři pod jednou a to s vědomím biskupa olomouckého.[53]) Městská rada dosadila sice 1555 ještě faráře katolického (luterství počalo se v Opavě šířiti kolem r. 1540), ale již 1565 luterského.[54]) R. 1561 farář opavský postoupil za 2000 tolarů své právo na Holasovice, Nikelsdorf a Smíšovy Albrechtovi z Fulštejna.[55]) Městská rada vykonávala také od r. 1500 patronát kostelíka sv. Vojtěcha před branou Ratibořskou (paní Klimkovská darovala 1452 tomuto kostelíku ves Chvalíkovice); v 16. st. slul tento kostelík sv. Jiří a konány tu moravské bohoslužby.[56]) I tu dosadila městská rada luterského faráře, a když biskup pokoušel se jej odstraniti, vznikly v městě náboženské nepokoje.[57]) Biskup pokusil se 1569 o vrácení far. kostela katolíkům, ale vyvolal tím jen bouři evangelických měšťanů.[58]) Od r. 1570 do 1603 konaly se v farním kostele jen luterské bohoslužby, třebas král usiloval o zavedení bohoslužeb katolických; 1596 biskup Stanislav přísně nařídil městské radě, aby alespoň k předměstskému kostelíku P. Barbory presentovala kněze katolické.[59]) Město tehdy bylo zcela luterské, katolických měšťanů bylo 1580 tu jen 18.[60]) Roku 1584 byl luterským farářem v kostele u sv. Jiří spisovatel Martin Filadelfus Zámrský.[61])

R. 1602 Rudolf II. nařídil městské radě, aby propustila luterské kazatele a dosadila katolické. Když se město nepodrobilo, král odňal radě patronát a město achtoval: za bouří odtud vzniklých byl vypleněn minoritský klášter a v únoru 1604 měšťané znovu se zmocnili kostela. Teprve r. 1607 Geisbergův pluk přiměl město, které se hospodářsky za tohoto zápasu téměř zcela shroutilo, k povolnosti[62]) R. 1608 kardinál Dietrichštejn dosadil do Opavy za děkana horlivého katolického kněze Mikuláše Sarkandera, ale katolické bohoslužby byly i napotom jen skrovně navštěvovány.[63]) R. 1609 Rudolf II. postoupil opavským luteránům kostel sv. Jiří, kde kázalo se střídavě česky a německy (podobně bylo tak i u sv. Barbory).[64])

J i n é : 1534 porovnali se měšťané opavští se stavy knížectví opavského o vaření piva, skladu, clu, mostném, obilí, předměšťany, berni, zatýkání dlužníku, vysazování krčem, o svědky, mordy a stání k právu zemskému.[65]) Dne 14. června 1556 vyhořelo v Opavě 80 domů s kostelem sv. Václava a 1561 Opava opět vyhořela.[66]) R. 1572 hubil Opavu mor.[67]) Četné domy v Opavě držela i okolní šlechta: 1496 Aleš z Bítova držel dům u sv. Ducha,[68]) 1496 Jan z Chobřan držel dům u sv. Ducha.[69]) R. 1506 Albrecht Sobek z Suleva držel dům u zámku a papírový mlýn před městem.[70]) R. 1564 Kryštof Bzenec z Markvartovic prodal mlýn papírový na předměstí Ratibořském Hanušovi Blodovi.[71]) Po stránce národnostní bylo město smíšené a 1565 městská rada přiznala, že česká obec v Opavě jest tak veliká, ne-li větší, jako německá;[72]) v městských knihách používalo se však němčiny, třebaže český jazyk nebyl zcela vyloučen.[73]) Při holdování r. 1609 a 1632 měšťané skládali přísahu česky i německy.[74])

Z á m e k : Ferdinand I. zastavil 1530 zámek v Opavě s přísl. Oldřichu Cetrysovi z Kynšperka,[75]) 1542 v 10.000 kopách č. Jindřichovi hr. z Hartenštejna a pánu z Plavna, který pustil 1543 zástavu (zámek Opavu s dvorem a dvěma mlýny a ves Kylešovice) Václavu Bučovskému z Boskovic.[76]) Již r. 1544 zastavil Ferdinand I. zámek s přísl. v 20.000 zl. rýn. stavum knížectví opavského, před 1550 Janu

jesuitů B 1, 2. — [51]) VMO VI. 1. — [55]) Tiller IX. — [56]) VMO XV. 61. — [57]) VMO VI. 1. — [58]) Biermann, Troppau, 278. — [59]) Zukal, Paměti, 50, Tiller XI. — [60]) Biermann, Troppau, 286. — [61]) VMO IV. 22. — [62]) Zukal, Paměti, 50, ČČH 1931, 593, Biermann, Troppau, 283. — [63]) Tiller XII. — [64]) Tiller XI., Schr. XXVI. 375. — [65]) SHK XVIII. 187, VMO XVIII. 4. — [66]) Zukal, Zápisky opavských domin., 2, Not. 1876, 86. — [67]) Zukal, Paměti, 124. — [68]) Tiller VI. — [69]) Tiller VI. — [70]) Tiller VI., Akta slezské komory T VI. b 577. — [71]) Akta slezské komory T VI. b 581. — [72]) VMO XV. 67. — [73]) Zukal, Paměti, 13. — [74]) Schr. XXVI. 375. — [75]— Akta slezské komory T VI. b 3, Kopiář arch. min. vnitra V. 100. — [76]) Kopiář arch. min. vnitra

Planknarovi z Kynšperka,[77]) ale 1556 seděl tu na zástavě Frydrych Planknar z Kynšperka a 1559 Ojíř Lacek z Fulštejna.[78]) R. 1562 zapsal Ferdinand I. pro stálé spory držitelů zámku s městem v 22.000 zl. rýn. zámek s přísl. měšťanům opavským.[79]) Na počátku 17. st. (1604) Rudolf II. zastavil zámek Jiřímu Bastovi hr. z Hustu a spanovi stolice honské, po jehož smrti (1607) dědil nejprve jeho syn Karel (zemřel 1612) a pak druhorozený syn Ferdinand hr. Basta, jenž 1614 zástavu postoupil knížeti Karlovi z Liechtenštejna.[80])

Kníže Karel z Liechtenštejna potvrdil 1614 Opavským privilegia a také svobodu na konfesi augšburskou, než náboženský útisk neustál a slezský sněm v červnu 1619 usnesl se pomoci evangelíkům v Opavě.[81]) V červenci 1619 zmocnili se luteráni již farního kostela.[82]) R. 1623 pomřelo v Opavě morem na 4000 lidí.[83]) Kníže Karel přijal po přemožení povstání Opavské na milost a udělil jim 1623 privilegium, aby nebyli pohánění k právu zemskému, ale před samotného knížete.[84]) Na jaře 1625 zahájila v Opavě činnost protireformační komise, evangeličtí duchovní byli vypuzeni, kostel devzdán jesuitum (25. března v farním kostele opět poprvé kázáno katolickým knězem), do městské rady dosazeni katolíci a městská rada postavena pod dozor knížecího rychtáře.[85])

V srpnu 1626 město vzdalo se dobrovolně Dánům; dánským komisařem jmenován tu Jáchym Miclav, farní kostel byl opět odevzdán luteránům a jesuité opustili město; Dánové Opavu znamenitě opevnili, zejména Hradeckou bránu.[86]) Již 15. července 1627 obléhali město Valdštejnští, posádka kapitulovala po statečném odporu 29. července; město bylo pokutováno 60.000 tolary, Valdštejn uvedl pak jesuity do hlavního kostela i do kostelíka sv. Jiří a do konce r. 1629 byla Opava zcela katolická.[87]) R. 1630 založeno v Opavě jesuitské gymnasium a 1631 upraven pro Opavu náboženský statut, který byl současně císařem potvrzen.[88]) V březnu r. 1634 vzbouřila se po smrti Valdštejnově v Opavě císařská posádka pod vedením plukovníka Albrechta Freibergra, jenž dosadil novou sobě oddanou městskou radu, vzdala se však již 19. března; město bylo pokutováno 8000 tolarů.[89])

R. 1632 potvrdil privilegia města kníže Karel Euseb, jenž vyhradil městu i svobodnou volbu městské rady.[90]) R. 1642 obsadili Opavu Švédové.[91]) V pol. 17. st. drželo město statky Otice s rychtou, Skřipov s rychtou a Jakubčovice s rychtou. R. 1663 zesílena pro nebezpečí tureckého vpádu městská opevnění (do města vedly brány Jaktarská, Hradecká a Ratiborská, hradby byly pobořeny na sklonku 18. st.).[92]) Dne 24. května 1689 vyhořelo 321 domů. R. 1716 byla v Opavě založena tiskárna (tiskař Jan Václav Šindler tiskl většinou české spisy). Městská privilegia byla potvrzena 1732 Karlem VI., 1747 Marií Terézií, 1782 Josefem II. a 1793 Františkem II.

Za válek slezských Opava mnoho trpěla a velmi se zadlužila. Prusové obsadili 1741 město, které vyklidili teprve 28. července 1742, pak znovu je obsadili 9. prosince 1745. Dne 25. srpna 1758 vyhořelo 336 domů a kostely P. Marie, sv. Michala, františkánský, sv. Alžběty, dominikánský a radnice; téhož roku bylo zde hlavní skladiště válečného materiálu. R. 1778 byla

XXVII. 55. — [77]) Kopiář arch. min. vnitra XXVII. 94, T VI. c W 1, 295. — [78]) Salbuch č. 286., 144, POp XIV. 1. — [79]) Archiv slezské komory T VI. b 86, T VI. c 11. 8, Salbuch č. 287., 133. Akta slezské komory T VI. c 160, zde vylíčen stav zámeckého hospodářství, T VI. c W 1, 295. — [80]) Akta slezské komory T VI. c 317, VMO XX. 11. — [81]) Tiller XI., Acta publica z 1619, 158. — [82]) ZVGAS X. 89. — [83]) Kreuzinger, 38. — [84]) Tiller XII. — [85]) Zukal, Konfiskace, 59, ZVGAS X. 90. — [86]) Zukal, Konfiskace, 67, 73, ZVGAS XXVII. 179. — [87]) Zukal, Konfiskace, 75, ZVGAS XXVIII. 168. — [88]) ZGKS I. 184, Biermann, Troppau, 531. — [89]) Zukal, Paměti, 84. — [90]) Tiller XII., Ruk. Frant. musea č. 596., 72. — [91]) Biermann, Troppau, 565. — [92]) Zukal, Paměti, 112. — [93]) Prasek, Organisace práv magdeburských, 268.

Opava opět obsazena Prusy a 1790 vyhořela. R. 1820 konal se v Opavě diplomatický kongres. V 1. pol. 19. st. kvetlo tu soukenictví (1841 vyrobilo se sukna za 700.000 zl.), 1858 na Ratibořském předměstí založena rafinerie cukru. R. 1819 bylo v městě 4429 obyvatel, na předměstí 3996 obyvatel. V Opavě bývaly četné kláštery a kostely: farní kostel P. Marie, johanitský sv. Jana Křtit., dominikánský sv. Václava, minoritský sv. Ducha, kostel sv. Kláry, františkánský sv. Barbory, hřbitovní sv. Michala, na Ratibořském předměstí kostelík sv. Kateřiny, kostelík sv. Kříže a na Jaktařském předměstí kostel sv. Trojice a kostelík sv. Vavřince.

Opava řídila se právem magdeburským a od 1361 přijímala naučení z Vratislavě.[93]) V Opavě narodil se lékař Fr. Emerich (1497—1560) a 1561 kalvinský theolog Adam Polan z Polansdorfu.

Literatura: F. Ens, Geschichte der Stadt Troppau, Vídeň 1835; E. Kreuzinger, Chronik der alten und neuern Zeit Troppaus, Opava 1862; G. Stumpf, Entwicklung des Stadtbildes von Troppau, Die Heimat 1923; W. Wann, Die Troppauer Chronik auf dem Fürstenstein, Neues Tagblatt (Opava); J. Schwerdfeger, Aus Alt-Troppau, Höhenfeuer I., II.; J. Zukal, Das Stadtgebiet von Troppau am Ende des 17. Jahrhunderts, ZGKS I.; Gerber, Alt-Troppau, ZDVGMS 1910 až 1914; G. Kürschner, Die Urkunden des Troppauer Stadtarchives, progr. něm. gymn. v Opavě 1885, 1886; J. Zukal, Paměti opavské, Opava 1912; J. Zukal, Die Einführung der Reformation in Troppau, ZGKS II.; J. Zukal, Bouře proti biskupu Vilémovi Prusinovskému v Opavě, VMO VI.; G. Biermann, Verfassungsgeschichte der Stadt Troppau bis 1640, progr. gymn. v Těšíně 1871, 1872; Die Gründung und Wappen der Stadt Troppau, Not. 1884.

J. Zukal, Český kostel a česká škola v Staré Opavě, VMO XV.; J. Zukal, Biskup Vilém Prusinovský a Linhart Freiberger, radní opavský, VMO XIX.; Knaflitsch, Lokalgeschichtliches zum Troppauer Kongress 1820, ZGKS V—VIII.; Starowski, Zur Geschichte des Musiklebens in Troppau, ZGKS VI.; J. Zukal, Das Criminalregister des Stadgerichtes zu Troppau, ZVGAS XIV.; J. Zukal, Z nejstarších matrik opavských, VMO VII.; V Prasek, Vynikající osoby opavské z 16. st., VMO V.: Starowski, Zur Geschichte der Entwicklung des Musiklebens in Troppau, ZGKS VIII.; G. Biermann, Einnahmen und Ausgaben der Stadt Troppau im J. 1594, Not. 1868; J. Zukal, Troppauer Baumeister des 17. Jahrhunderts, ZGKS II.; V. Prasek, Kostel sv. Jiří v Opavě, VMO IV.; J. Zukal, K dějinám opavské radnice, VMO VI.; J. Zukal, Troppauer Ärztewesen im 16. und 17. Jahrhundert, ZGKS VI.; J. Zukal, Die erste Troppauer Druckerei, ZGKS VI.

E. Braun, Alt-Troppauer Goldschmiedekunst, ZGKS I.; K. Knaflitsch, Zur Geschichte der Troppauer Volksschule, ZGKS I.; J. Urbánek, Z historie opav. nemocnic. VMO XXXVI., Rektoři a žáci starých opavských škol, VMO II.; J. Zukal, Aus der Troppauer Museumsbibliothek, progr. něm. reálky v Opavě 1881 a 1882; J. Zukal, Die Troppauer Zünfte und Ratsherr Hans Günter, progr. něm. reálky v Opavě 1884—85; J. Zukal, Beiträge zur Häuser- und Bürgerchronik des Oberringes von Troppau, progr. něm. reálky v Opavě 1898; J. Zukal, Beiträge zur Häuserchronik der Stadt Troppau, ZGKS XVI.; K. Knaflitsch, Geschichte des Troppauer Gymnasiums, progr. něm. gymn. 1901—6; E. Braun, Zwei Alt-Troppauer Adelshäuser. ZGKS I.; Fr. Hrubý, Kalvinský theolog a bouře opavská 1603; ČČH 1931; V. Prasek, Svobodný dům někdy hrabat Vlčku v Opavě, progr. gymn. v Opavě 1888; Starowski, Zur Geschichte des Troppauer Volksschulwesens, ZGKS V.; G. Biermann, Verfassungsgeschichte der Stadt Troppau bis 1614, Těšín 1872; E. Gieler, Die Errichtung des königlichen Amtes in Troppau, ZGKS XX.; W. Wann, Mittelalterliche Troppauer Kirchenschätze, ZGKS XX.; E. Rzehak, Die Wappen der Städte Troppau und Jägerndorf, ZGKS III.; Ant. Kubíček, České listiny v městské knize opavské, SHK XIX.; V. Hauer, K dějinám mlýna na Palhanci, VMO XVI.; M. Janek, opavská fara a její statek v době bělohorské, VMO XL.; VI. Denkstein, K stavební historii farního kostela Nanebevzetí P. Marie v Opavě, VMO XL.

Statek města Opavy:

Jakubčovice, něm. Jogsdorf, přip. se 1377 při rozdílech Opavska, kdy držel ves Kunat z Jakubčovic. R. 1435 psal se Nedvídek z Jakubčovic.[1]) Hanuš a Vítek bratři z Jakubčovic int. 1506 Jakubčovice s tvrzí a půl Předního Hrabí Joštovi z Tamfeldu, který 1512 int. statek Janu a Jiříkovi bratřím Nedvídkum z Jakubčovic.[2]) K r. 1531 viz u Opavy. — U Jakubčovic zaniklo Přední Hrabí, k 1523 viz u Opavy.

Otice, něm. Ottendorf. Kníže Mikuláš daroval 1318 za věrné služby Otice Janovi z Hlubčic.[3]) R. 1361 ves (Otlindorf), ležící na řece Hvozdnici, náležela již městu Opavě.[4]) R. 1440 vsi Otice a Skřipov drželi Mikuláš z Posutic a Jan z Branice.[5]) Nadále vždy ves náležela městu Urbář vsi byl sepsán r. 1640; tehdy bylo tu svobodné fojtství.[6]) — U Otic vznikla po r. 1866 kolonie Provazovec (něm. Liechtenstein), nyní část Otic.

Skřipov s far. (od 1787) kostelem sv. Jana Křtit.: od r. 1271 viz u Opavy, k 1440 též u Otic.

Klášter Dominikánský. Dominikáni v Opavě připomínají se již 1237,[7]) než klášter se patrně neujal a 1291 byl řád znovu do Opavy knížetem Mikulášem uveden.[8]) Kníže Mikuláš II. založil u kláštera kostel sv. Václava, který byl 1336 olomouckým biskupem Janem vysvěcen.[9]) R. 1536 za moru pomřeli všichni členové konventu, takže klášter zůstal několik let pustým,[10]) a také 1556 klášter vyhořel (Ferdinand I. dal tehdy na výstavbu kláštera 300 zl. rýn., převor dal dělati za tento dar nádherný oltář, ale 1601 bylo klášterní stavení ještě ve velmi bídném stavu).[11]) Král Rudolf II. potvrdil 1577 opavským dominikánům všechna privilegia.[12]) Mikuláš Hynek Tvorkovský z Kravař daroval 1630 klášteru patronát kostela v Mokrých Lazcích.[13]) R. 1651 vyhořel klášter i s kostelem sv. Václava a teprve 1723 počala se stavěti nová budova konventu. Klášter (stával v Solné ulici) byl zrušen 12. srpna 1786; náležel původně k provincii české, Ferdinand I. přivtělil jej k provincii polské a teprve Josef I. přidělil klášter opět k provincii české.[14])

Lit.: J. Zukal, Zápisky opavských dominikánu, Opava 1877.

Klášter minoritský. Minoritský klášter v Opavě přip. se 1269.[15]) Kníže Mikuláš I. dovolil minoritům kolem r. 1300 postaviti si klášter vedle jeho domu.[16]) R. 1741 minoritský klášter s kostelem sv. Ducha vyhořel a byl teprve 1756 obnoven.[17]) Z kvardiánu jmenuje se 1288 Arnold,[18]) 1440 Jan,[19]) 1569 Adam, od 1586 Theodor di Brundisio, 1607 Alexander Paenitius a 1612 Pavel Meinhart. Fundatory kláštera byli Tvorkovští z Kravař.[20]) Kníže Viktorin osvobodil 1485 klášter od vozních robot a různých dávek.[21])

Františkánský klášter. Kníže Vilém založil 1451 před branou Ratibořskou, kde býval dříve kostelník sv. Jana Křtit., bosácký klášter (povoláni sem bosáci z Kozlí) zasvěcený sv. Barboře.[22]) Založení kláštera potvrdil 1454 kníže Arnošt a 1514 Vladislav II., 1567 potvrdil privilegia kláštera Maximilian II.[23]) V pol. 16. st. klášter rchle upadal, až zanikl, Maximilian II. daroval pak 1574 klášter městu, které jej přeměnilo v špitál;[24]) v kostele sv. Barbory byly pak konány luterské bohoslužby.[25]) R. 1627 budova klášterní vyhořela.[26]) R. 1659 vrátili se bosáci do Opavy a 1675 vystavěli si nový klášter, který byl 1797 zrušen.[27])

[1]) Kapras II. 33. — [2]) Tiller VII., Kapras II. 153, 165. — [3]) PP. — [4]) CDM IX. 241. — [5]) Kopetzky, 520. — [6]) PP. — [7]) CDM II. 282. — [8]) Kopetzky, 163. — [9]) CDM VII. 145. — [10]) Biermann, Troppau, 456. — [11]) Akta slezské komory T VI. e 2, 39. — [12]) Bočkova sb. 5583. — [13]) Listiny kl. domin. v Opavě B 1. — [14]) Zukal, Zápisy opavských dominikánu, 2. — [15]) CDM IV. 24. — [16]) List. kláštera min. vnitra K 95, L 100. — [17]) Kreuzinger, Chronik, 38. — [18]) CDM IV. 269. — [19]) Kapras I. 32. — [20]) Zukal, Pomněti, 42. — [21]) Tiller VI. — [22]) Tiller V., Kopetzky, 564, 565. — [23]) Kopetzky, 575, Biermann, Troppau, 250, VMO XII. 13. — [24]) Zukal, Paměti, 38, VMO XII. 13. — [25]) Zukal, Paměti, 38. — [26]) ZGKS XX. 49. — [27]) VMO XII. 20, Biermann, Troppau, 641. — [28]) CDM VI. 7. — [29]) Kopetzky, 194. — [30]) CDM

Lit.: J. Morr, Zur Geschichte des Klosters der Troppauer Franziskaner, ZGKS XX., J. Zukal, Osudy řehole bosácké v Opavě, VMO XII.

Klášter sv. Kláry. Klášter sv. Kláry (sv. Kateřiny) byl založen Václavem II., 1306 vysvěcen a 1307 kníže Mikuláš I. potvrdil jeho založení. [28]) R. 1308 přip. se abatyše Marketa.[29]) Dále Mikuláš II. 1364 osvobodil klášterní zboží od dávek a berně[30]) a markr. Jošt pustil 1403 vrchní právo na klášterství Peškovi ze Sudic.[31]) Jan a Drslav bratři z Kravař (dvě jejich sestry byly jeptiškami v klášteře) postoupili 1330 klášteru Štěpánkovice s pod.,[32]) Svatomír z Kobylí (de Pulchro Prato) prodal 1349 dva lány v Jarkovicích (Jerkowicz),[33]) Pavel z Březiny a jeho syn Ješek prodali 1350 ves Vodku (Alta taberna),[34]) Heinz z Hlubčic odkázal 1357 klášteru zboží před Hlubčicemi,[35]) kníže Mikuláš II. přidal 1359 některé desátky z Hlubčic a 1365 daroval jako alodní zboží statek Romslov (nejspíše v Kateřinkách),[36]) Vítek prodal 1365 lán v M. Hošticích[37]) a kolem r. 1420 Petr z Kravař prodal klášteru Jilešovice.[38]) Při rozdílech Opavska 1377 klášterní statky Vodka, Tvorkov, Chabičov a díly Džbánců a Jarkovic připadly k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[39]) R. 1402 bratři Hanušek a Herbort z Vladěnína zřídili 1402 v klášteře oltář sv. Mikuláše.[40]) Z abatyši přip. se 1349—50 Eliška, 1378 Marketa, 1386 Kateřina, 1412 Anna Voglová a 1423—27 Eliška z Fulštejna. R. 1437 koupil klášter klarisek od kláštera velehradského úrok na dvorech v M. Hošticích a Tvorkově,[41]) 1464 Mikuláš a Žibřid z V. Polomě int. klášteru pul mlýna v Chabičově,[42]) kněžna Barbora darovala 1507 několik lidí v Milostovicích,[43]) Mikuláš Rejnička z Čermnik 1507 prodal klášteru vrchní právo na Babicích[44]) a markr. Jiří 1526 potvrdil klášteru Chabičov.[45]) Abatyšemi v tomto období byly: 1437 Anna, 1467—78 Kateřina Donátka z V. Polomě, 1506—11 Dorota a 1515—27 Žofie, dcera Jindřicha z Děhylova. R. 1540 polský král Zikmund dovolil klariskám přihnati každoročně z Polska 20 volů bez cla.[46]) R. 1614 byl klášter zpustlý a zchudlý.[47]) R. 1555 klášter koupil od Jiřího Sedlnického z Choltic Hrušov na Těšínsku.[48]) Abatyšemi v údobí reformace byly: 1527—43 Salomena Čeplová z Belku, 1545—47 Žofie z Děhylova, 1560—71 Kateřina Kotulínská z Kotulína, dcera Jakuba Kotulínského, 1584—1611 Alena Mozgovna z Cyřijovic a 1617—37 Anna z Ševic, 1629 však Kateřina Gočálkovská z Gočálkovic.

R. 1689 klášter vyhořel a 1692 prodal dvůr Vodku Kašparovi v. Franzen.[49]) Abatyšemi byly v údobí protireformačním: 1644 Barbora Košemborovna z Korkova, 1652—56 Barbora Linčovská z Linčov, 1663 Konstancie Reyská z Reysku, 1670 Anna Meyssingerová z Grzymaly, 1674—75 Klára Estera Skalská z Dubu, 1678—81 Eva Konstancie Reyská z Reysku, 1687—92 Kateřina Terezie Fetterová z Defetteru, 1696—1703 Johanka Rotterová z z Hoštětína, 1704—10 Koleta Lubovská z Lubovic, 1711—20 opět Johanka Rotterová, 1728—40 Marie Angela Světlíková z Gesesu. Klášter, jenž stával v Panské ulici byl zrušen 20. července 1783, jeho statky Jilešovice, Chabičov, Palhanec a díly Milostovic, Jarkovic a Kateřinek připadly náboženskému fondu. R. 1570 stal se fundatorem kláštera Jiřík Tvorkovský z Kravař.

Lit.: V. Prasek, Klášter sv. Kláry v Opavě, progr. gymn. v Opavě 1892 (odtud také výčet abatyší, doplněný a opravený vlastními výpisky).

IX. 368. — [31]) Prasek, Klášter sv. Kláry, 11. — [32]) CDM VI. 398, Šebánek, Archivy, 111. — [33]) CDM VII. 940. — [34]) CDM XV. 62, Kopetzky, 296. — [35]) CDM IX. 59. — [36]) Šebánek, Archivy, 157, Kopetzky, 343. — [37]) Kopetzky, 344. — [38]) Zukal, Paměti, 266. — [39]) Progr. gymn. v Opavě, 1890, 16. — [40]) CDM XIII. 197, 218. — [41]) Tiller VI., Šebánek, Archivy, 275. — [42]) Kapras II. 75. — [43]) Archiv kláštera A 14, Tiller VI. — [44]) Bočkova sb. 5341. — [45]) Bočkova sb. 5342. — [46]) Archiv kláštera A 16, Klášter. listiny v archivu min. vnitra K 95 L 100. — [47]) Bočkova sb. 5371. — [48]) Bočkova sb. 5343. — [49]) Archiv kláštera E 13, Bočkova sb. 5376. — [50]) Tiller XII., Archiv koleje A 1. B 13, zruš. klášterů v arch. min. vnitra K 05, L 100, Bier-

Jesuitská kolej. Již r. 1631 otevřeli tu jesuité gymnasium, ale teprve r. 1631—42 vybudoval tu Karel Euseb kníže z Liechtenštejna jesuitskou kolej; město postoupilo tehdy jesuitům (1655) domy od Ratibořské brány až k příkopu, kostel sv. Jiří a starou českou i novou latinskou školu a také řád něm. rytířů vzdal se 1655 ve prospěch koleje kostelíka. sv. Jiří.[50]) Kolej držela od r. 1673 svob. dvůr v Kateřinkách,[51]) 1674 koupila od Barbory hr. z Ursenburgu za 30.000 zl. rýn. Šilheřovice, Darkovice, Koblov a Markvartovice (jesuité nutili Markvartovické k velkým robotám a teprve 1707 smluvili se s poddanými z Markvartovic o jejich výši)[52]) a 1754 koupili za 70.500 zl. Melč.[53]) Rektor koleje byl od 1684 zemským prelátem.[54]) Jesuitský kostel sv. Jiří obdržel v l. 1709—65 od papežů ruzné milosti (tyto týkaly se hlavně Mariánského obrazu).[55]) R. 1773 byla kolej zrušena a statky připadly studijnímu fondu.

Komenda johanitů. Kníže Mikuláš II. založil 1362 při špitálu sv. Mikuláše na předměstí Ratibořském kostel sv. Jana Křtit. a Jana Ev. a odevzdal jej johanitům;[56]) kníže Jan pak 1368 rozhodl spor o mlýn Steinmühl mezi johanity a městem ve prospěch komendy.[57]) Dům johanitu na ratiborském předměstí kolem 1400 zanikl a ještě před 1453 byla komenda přeložena na nové místo, kde vystavěn nový kostel sv. Jana. [58]) Ze statků komendy zustaly při rozdělení Slezska 1742 jen Vávrovice, díl Vršovic, díl Jarkovic, díl Kateřinek, díl Malých Hoštic a díl Vysoké. Komendory v Opavě byli: 1528 Mikuláš Hertvík, Jiřík Lesota ze Steblova (zemřel 1573) Jiřík Adelsbach z Domsdorfu (zemřel 1587), 1610 Jindřich z Logova, 1616 Ferdinand hr. Trautson z Falkensteina.

Lit.: V. Prasek, Křižovníci sv. Jana na Opavsku, progr. gymn. v Opavě 1887; K. Knaflitsch, Besitzungen des Johanniterordens in Troppau am Ende des 17. Jahrhunderts, ZGKS I.

Statek johanitské komendy:

Jarkovice, díl; při rozdílech Opavska 1377 Jarkovice a Držkovice, které držel Milota z Jarkovic, připadly k dílu knížat Přemka a Václava (viz též u V. Heraltic).[59])Díl náležel ke knížectví krnovskému: 1410 Herbortík ze Slavkova int. jej Mikuláši a Janovi z Ślevic k V. Heralticům (k 1522—35 viz u V. Heraltic),[60]) 1410—17 držel část tohoto dílu Martin z Držkovic.[61]) Jan Straš ze Strašova int. 1424 své zboží v Jarkovicích Purkartu Stošovi,[62]) Bartoš z Držkovic pak 1434 svůj díl Janovi, Bohuňkovi a Slaviborovi bratřím z Vysoké.[63]) Kryštof a Alexandr bratři z Vysoké int. 1501 dva lány v Jarkovicích Janovi Kyjovskému z Kyjovic[64]) a Stanislav Střela z Lukavce int. 1526 díl Jarkovic Janu Vlkovi z Konecchlumě k Slavkovu.[65]) R. 1543 koupila k Opavsku náležitou část vsi kapitula ratiborská, která ji prodala 1693 za 1000 zl. opavské komendě johanitů.[66]) R. 1637 krnovský díl byl pustý. R. 1650 obdrželi Jarkovští některá privilegia, jež 1737 Karel VI. potvrdil (Zukal, Poz.).

Kateřinky, díl městečka

Milostovice, díl přikoupený 1792 od panství hradeckého.

Vávrovice; k 1308 viz u Lysotic; již 1591 drželi ves johanité. Za pozemkové reformy 1923 (vlastník: řád něm. rytířů, plocha 510 ha) vlastníku propuštěno ze záboru lesní hospodářství, dvůr Vávrovice rozdělen celý. R. 1603 přip. se tu zápupní fojtství (VMO XXX. 14). R. 1581 poddaní vzbouřili se proti vrchnosti (Zukal, Poz.).

Vršovice, díl; 1288 psal se Slavibor z Vršovic.[67]) Při rozdílech 1377, kdy ves byla zbožím johanitů, připadly Vršovice k dílu knížat Přemka a Václava.[68]) K 1377—1586 viz též u Raduně.

mann, Troppau, 565. — [51]) Zukal, Paměti, 253. — [52]) Archiv koleje D 63, Zukal, Paměti, 253. — [53]) Archiv koleje D 43. — [54]) Biermann, Troppau, 568. — [55]) List. zruš. kl. v archivu min. vnitra K 95, L 100. — [56]) CDM IX. 295. — [57]) CDM X. 45. — [58]) VMO XX. 1. — [59]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12. — [60]) ZDK I. 5. — [61]) ZDK I. 6. — [62]) ZDK I. 25. — [63]) ZDK I. 29. — [64]) ZDK I. 59. — [65]) ZDK II. 1. — [66]) ZDOp XX. 34. — [67]) CDM IV. 270, 271. — [68]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12. — [69]) Friedrich II. 40. —

Komenda řádů německých rytířů. Markr. Vladislav a král Přemysl I. darovali kolem r. 1200 řádu německých rytířů faru v Opavě, Holasovičky, Křižovy, Mikulajovice a Smichovy, což potvrdil 1204 papež Inocenc III. a 1237 Václav I.[69]) R. 1256 vyměnila komenda městu Opavě svůj dvůr na Opavici za dvůr v Slavkově,[70]) dále Albrecht ze Šternberka daroval komendě les „Lubuscha" a horu „Rudinberg", což 1283 kníže Mikuláš I. potvrdil.[71]) Při rozdílech Opavska 1377 připadly řádové statky fara v Opavě, Holasovičky, Smichovy, Křižovy a Vratišovy k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[72]) R. 1432 stavěl se konvent řádový v Opavě a 1452 kníže Vilém založil při far. kostele v Opavě kapli Božího hrobu.[73]) Kromě farního kostela držela v 15. st. komenda také kostelík sv. Vojtěcha a 1463 založený kostelík sv. Trojice.[74]) Na počátku 16. st. byla komenda v finanční nouzi a musila 1519 prodati dům u kostela sv. Alžběty naproti škole.[75]) R. 1522 král Ludvík potvrdil řádu německých rytířů v Opavě privilegia.[76]) R. 1540 komenda musila pro nouzi prodati patronát farního kostela městu a 1655 postoupila i filiální kostelík sv. Jiří (dříve sv. Vojtěcha) řádu jesuitskému.[77]) S komendou opavskou byla 1532 sloučena komenda německého řádu v Makově.[78]) Z komendorů jmenují se r. 1270 Leupold,[79]) 1337 Dětřich,[80]) 1362 Konrád,[81]) kolem 1420 Jakub a 1429 Kristian,[82]) 1450 Mikuláš.[83]) Komendě náležel dvůr Klipl ák, něm. Klippenhof, v Opavě založený v r. 1625—40 komturem Jiřím Kliplem z Elkershausen. Za pozemkové reformy (vlastník řád něm. rytířů, plocha 228 ha) velkostatek zustává v záboru.

PANSTVÍ KOMORY OPAVSKÉ, LÉNO ČESKÉ KORUNY.

Kateřinky, městečko (nyní město), něm. Katharein, díl s far. (od 1789) kostelem sv. Kateřiny (tak zv. knížecí obec). Kateřinky dělily se dříve v tyto obce: knížecí, Štítinskou, komendorskou (johanitskou), minoritskou, městskou, stavovskou, Klimkovskou a Meleckou (podle vrchnosti). Kateřinky přip. se 1377 při rozdílech Opavska. R. 1858 založen tu cukrovar. Klimkovské obci dal 1597 Kryštof Bzenec z Markvartovic odúmrt. (Progr. gymn. v Opavě 1888, 13).

Kružberk, něm. Kreuzberg, přip. se 1377 (viz u Krahují), kdy náležel k Lublici. R. 1429 seděl tu Jindřich Kosíř z Kružberku (Kreuzburg).[1]) Kníže Arnošt propustil 1439 z manství Dětochovi z Čochtendorfu půl Kružberku a pusté vsi Krahují a Krkošice.[2]) Druhou polovinu vsi k 1440 viz u Svatoňovic. R. 1529 seděl tu Jan Dětoch z Čochtendorfu,[3]) 1542 Jan Stoš z Kounic,[4]) pak Bohuslav Stoš z Kounic; Dále byla ves int. 1588 Albrechtovi ml. z Vrbna[5]) a konečně před 1620 Kružberk byl prodán Karlovi knížeti z Liechtenštejnu k zámku opavskému.

Kylešovice, něm. Gilschwitz, s far. (od 1872) kostelem sv. Jana Nep. Kníže Mikuláš II. dal 1346 dvůr v Kylešovicích (Killizowicz) opavskému měšťanu Hankovi Čechovi.[6]) Díl k 1377 viz u Kravař. Knížata Václav, Mikuláš, Vilém a Arnošt potvrdili 1434 Konrádu Bayerovi fojtství a zboží v Kylešovicích a Moravici; Konrád Bayer a jeho manželka Kateřina int. 1436 fojtství a dvůr v Kylešovicích a ves Moravici zemskému písaři Mikulášo-

[70]) CDM III. 235. — [71]) CDM IV. 209. — [72]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 16. — [73]) Bočkova sb. 3334, 3335. — [74]) Biermann, Troppau, 458. — [75]) Tiller IX. — [76]) Tiller III. — [77]) List. zruš. kláštera v arch. min. vnitra K 95, L 100, Salbuch č. 284., 110. — [78]) Prasek, Nápisy ve Slezsku, 10. — [79]) Kopetzky, 105. — [80]) Kopetzky, 252. — [81]) Kopetzky, 341. — [82]) Kopetzky, 460. — [83]) Kopetzky, 560.

[1]) Kapras I. 19. — [2]) Kapras II. 40. — [3]) POp VIII. 235. — [4]) ZDOp V. 24. — [5]) ZDOp VIII. 8. — [6]) CDM VII. 685. — [7]) Kopetzky, 481, Kapras II. 34.

vi.[7]) V r. 1436—63 seděl na Kylešovicích, kde byla tehdy tvrz, Jindřich z Liptyně a 1464 držel ves kníže Viktorin, jenž 1485 pustil Kylešovským náhradou za roli rybníkem zatopenou jiná pole.[8]) Jan Korvin dal 1498 mlýn v Kylešovicích v alod Albrechtovi Kavanovi z Dědibab.[9]) Mlýn tento byl pak deskovým statkem a 1571 int. jej Jiří Tvorkovský z Kravař městu Opavě.[10]) Maximilian II. potvrdil 1567 Kylešovicům privilegia.[11]) Rudolf II. 1588 osvobodil Kylešovské od fur na opavský zámek a 1604 osvobodil je od odúmrti.[12]) Podle zprávy dominikánského převora z Opavy bylo 1596 v Kylešovicích 66 osedlých, z nichž byla asi čtvrtina evangelíku.[13]) K r. 1542 viz též u Opavy. R. 1674 a 1721 ves vyhořela. Privilegia Kylešovic potvrdila 1748 Marie Teresie a 1788 Josef II. V r. 1817—19 vystavěn byl kostel. Rycntu v Kylešovicích propustil kníže 1443 janu Kyjovcovi z Lukavce z léna (Tiller V.).

Staré Lublice s far. (od 1785) kostelem sv. Floriána. R. 1283 psal se Trutvín z Lublice,[14]) 1288 Trutvín a Vítek bratři z Lublice.[15]) K 1377 viz u Krahují. R. 1423 seděl tu Jindřich Kosíř z Kružberku.[16]) R. 1567 byla ves pustá (k 1611 viz u Moravice). R. 1618 seděl tu Jan Odkolek z Oujezdce a 1638 Ferdinand II. postoupil Lublice komoře opavské.[17])

Nové Lublice, něm. Neu Lublitz, s far. (od 1785) kostelem sv. Trojice, založený v r. 1588—1693.[18])

Moravice, něm. Morawitz, s far. kostelem sv. Filipa a Jakuba. R. 1283 psal se Jaroslav z Moravice.[19]) Při rozdílech Opavska 1377, kdy držel ves Pavlik z Moravice, připadla Moravice k dílu knížat Přemka a Václava. [20]) V l. 1415—33 seděl tu Kryštof z Moravice, jehož syny byli Budivoj, Jindřich a Hynek z Moravice (k 1434-36 viz u Kylešovic).[21]) Z nich 1449 seděl tu Budivoj, jemuž 1464 odňal pro odboj statek král Jiří.[22]) Kníže Arnošt int. 1464 Moravici s tvrzí Vaňkovi z Moravice.[23]) Pak držel ves po Janovi Dlouhém z Roudnice Jan Pivce z Hradčan (1494) a později 1514 Jindřich Moravický z Roudnice.[24]) R. 1526 byl statek přiděděn Janu Stošovi z Kounic, jenž zemřel r. 1549 a zanechal vdovu Annu Kotulínskou z Jelče a dále děti Jiříka, Matouše Otíka Viléma Kundráta, Maruši (manželku Jaroše Kunčického z Kunčic), Barboru a Dorotu.[25]) Z těchto Vilém Kundrát prodal po r. 1554 ves Frydrychu Stošovi z Kounic (padl 1566 pod Rábem), načež ujal se Moravice Otík Stoš (utonul 1573 v Ostravici a zanechal vdovu Kateřinu z Drahotuš).[26]) Potom vládl Moravicí, která porovnala se 1564 s Frydrychem Stošem o roboty, opět Vilém Kundrát (zemřel 1578).[27]) Dále Jan Stoš z Kounic prodal mezi 1584—88 Moravici, Kružberk a pusté vsi Krkošice a Krahují Albrechtovi z Vrbna na Heraltících, po němž dědil jeho syn Vilém.[28])

Hynek z Vrbna na Moravici zemřel 1610 a odkázal statek moravický Janovi z Vrbna, který 1611 prodal Moravici a Lublice s přísl. Janovi st. Odkolkovi z Oujezdce.[29]) Témuž byl statek pro účast na stavovském povstání konfiskován a prodán 1625 Šalomounu Královi z Dobré Vody, po jehož smrti Moravice připadla knížecí komoře.[30]) Fara byla tu již v 16. st., zanikla za třicetileté války a 1784 duchovní správa obnovena.

Na panství zanikly vsi: H e j d o v á, někde u Moravice, 1588 byla pustá. K r a h u j í; při rozdílech Opavska 1377 připadl statek pána z Životic Krahují, Lublice, Kružberk a Svatoňovice k dílu knížete Přemka a Václava.[31]) R. 1429 psal se Kunrát Stoš z

— [8]) Zukal, Poz. — [9]) Tiller VI. — [10]) ZDOp VII. 25. — [11]) Zukal, Poz. — [12]) Tiller VIII. — [13]) Akta slezské komory T VI. e 2, 11. — [14]) Zukal, Poz. — [15]) CDM IV. 209. — [16]) Kapras I. 19. — [17]) Zukal, Poz. — [18]) Zukal, Poz. — [19]) CDM IV. 277. — [20]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12. — [21]) Kapras I. 8, VMO XXVI. 2. — [22]) Kapras I. 50, VMO XXVI. 4. — [23]) Kapras II. 79. — [24]) Kapras II. 127, POp VI. 279, VIII. 69. — [25]) VMO XV., Moravice, VMO XXV. 62, Zukal, Paměti, 159, Zukal, Poz. — [26]) Zukal, Poz. — [27]) Zukal, Poz. — [28]) Zukal, Konf., 46. — [29]) Zukal, Konf., 49. — [30]) Zukal, Konf.,

Kravhují (!).[32]) Krkošice, k 1377 viz u Vítkova, 1439 u Kružberku. R. 1585 byly Krkošice pusté, 1622 osedlé, ale pak opět zpustly.[33])

Lit.: J. Zukal, O svobodných mlýnech kylešovských, VMO XX.; o Kylešovicích viz Not. 1886, 63; o Moravici L. Svoboda v VMO XV.

STATEK ŠTÍTINA.

Štítina, dříve i Štětina. s zámkem. Původně slul Štítina jen hrad, kdežto jméno osady pod hradem bylo Troubky. R. 1282 psali se bratři Vok a Jaroslav, syni Drslava z Štítiny, 1283—1330 Beneš ze Štítiny (Zhitin, Schytyn), 1329—40 Benešův bratr Vok a naposledy Jan z Štítiny, jímž 1370 vymřeli páni z Kravař a na Štítině.[1]) Při rozdílech 1377 připadla tvrz Štítina a vsi Mokré Lazce, Nové Sedlice a díl Suchých Lazců, zboží Hynka z Štítiny, k dílu knížete Přemka a Václava.[2]) V l. 1400—13 seděli na Štítině bratři Ješek, Vojtěch a Mikuláš z Bítova.[3]) Kníže Přemek vzdal 1420 tvrz Štítinu s přísl. Hartlu Tunklovi, jenž 1430 vysadil zákupní fojtství v Mokrých Lazcích a 1432 int. Štítinu a Mokré Lazce Čeňkovi z Tvorkova.[4]) Čeněk int. sice Štítinu, Mokré Lazce a Nové Sedlice Hartlu Tunklovi zpět, ale ten int. 1434 statek Zbyňkovi Hřivnáčovi z Heraltic, jemuž ještě 1441 kníže Václav postoupil Lhotku.[5]) Vdova po Zbyňkovi Kateřina z Tvorkova int. 1446 statek Tasovi z Bítova, jehož manželkou byla Eliška z Tvorkova.[6]) Tas zaměnil kolem 1450 zboží knížeti Vilémovi a kníže Arnošt int. 1461 tvrz Štítinu s vsí, Mokré Lazce a Nové Sedlice Jaroslavovi Stošovi z Posutic (seděl tu 1464), jehož synové byli Jiřík, Jan a Petr Stošové z Posutic.[7]) Z těchto ujal se zboží Petr (manželkou jeho byla Anna z Drahotuš), jenž zemřel před 1512[8]) R. 1512 seděl tu Petruv syn Volf Stoš z Kounic, jenž 1513 int. Štítinu (tvrz a ves), Mokré Lzace, Nové Sedlice, Přerovec a pustou Lhotku Matyášovi Bystřickému ze Studnic, jehož manželkou byla 1523 Kateřina z Belku.[9])

Matyášova sestra Marketa Bystřická z Studnic, manželka Jana Volfa Bírky z Nasile, int. 1536 (prodej byl již před 1531)tvrz a ves Štítinu, Mokré Lazce, Nové Sedlice, Přerovec a Pustou Lhotku Jindřichu Šípovi z Branice, jehož manželkou byla Sabina Cetrysová z Kynšperka.[10]) Jindřich zemřel 1553 (pohřben u dominikánu v Opavě) a zanechal syny Jiřika, Jaroslava, Albrechta, Frydrycha, Zikmunda, Karla, Viléma, Bedřicha a Jindřicha Šípy z Bránice.[11]) Ti drželi nejprve (ještě 1556) statek společně, [12])při rozdílech podržel však Štítinu Jaroslav Šip (jeho manželka byla Anna z Tvorkova), jenž 1569 prodal statek za 13.000 zl. slezských Václavu Frydrychovi st. z Kynšperka.[13])

Václav Frydrych zemřel asi 1571 a zanechal syny Albrechta, Jiřika ml., Oldřicha a Jana Baltazara Cetrysy, kteří 1582 prodali statek Mikulášovi Tvorkovskému z Kravař.[14]) Mikuláš udělil 1582 Štítině odúmrt a zemřel 1599.[15]) Jeho syn Karel Janák Tvorkovský z Kravař (nedostatečného rozumu, jeho manželka Anna z Vrbna) prodal 1612 statek své manželce Anně z Vrbna, která zemřela 1616.[16]) Jejich syn Mikuláš Hynek Tvorkovský (rov-

49. — [31]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12. — [32]) Kapras I. 19. — [33]) Zukal, Poz.

[1]) CDM IV. 271, 277, VI. 381, CDS II. 35, III. 1755. — [2]) Progr. gymn. v Opavě 1890 10. — [3]) Zukal, Paměti, 339. — [4]) Zukal, Paměti, 339, Kapras II. 23. — [5]) Kapras II. 32. — [6]) Kapras II. 50, VMO XV., Štítina. — [7]) Kapras I. 66, II. 68. VMO XV., Štítina. — [8]) VMO XV., Štítina, Kapras II. 116, 142. — [9]) Kapras II. 164, 166, 193, POp VI. 242, VIII. 19, 232. — [10]) Kapras II. 229, VMO XV., Štítina, POp XI. 122, XII. 135. — [11]) Prasek, Nápisy v Slezsku, 24, VMO XV., Štítina. — [12]) POp XIII. 34, 184. — [13]) Salbuch buch č. 287., f. 336, VMO XV., Štítina, Zukal. — [14]) ZDOp VIII. 13, Zukal, VMO XV., Štítina. — [15]) Zukal, VMO XXI. 31. — [16]) ZDOp X. 14,

něž nedostatečného rozumu), katolík, byl za dánského vpádu zemským hejtmanem a prodal 1631 hrad Štítinu, Troubky, Mokré Lazce a Nové Sedlice Karlu Mošovskému z Moravčína, johanitskému komendoru v Mailberku, za něhož byl hrad silně r. 1645 obsazen císařskými.[17]) Karel Mošovský prodal již 1649 statek Janovi z Bocku (podržel jej do své smrti 1652), jenž 1662 prodal Štítinu za 16.000 zl. Zikmundu Václavovi Sedlnickému z Choltic.[18]) Václav Zikmund skutečně 1667 ještě se po Štítině psal, ale kup byl zmařen, do desk nezapsán a na Štítině seděli dále Bockové a sice: Jan (manželka Anna Mandalena Kfellerová z Sachsengrünn), jenž zemřel 1678, pak jeho syn Arnošt Ferdinand sv. p. Bock (manželka Johanka Terezie hr. z Vrbna), dále synové posledního Jan František (zemřel 1729) a Josef sv. p. Bockové.[19])

Josefova dcera Marie Anna, manželka Karla Josefa hr. z Hodic, darovala 1755 Štítinu své dceři Marii Barboře hr. z Hodic, manželce Ignáce Dominika sv. p. Chorynského z Ledské (od 1761 hrabě, zemřel 1792).[20]) Jejich dcera Marie Anna, provdána hr. ze Sprinzensteina, prodala 1806 Štítinu za 88.000 zl. rýn. Karlovi a Františkovi (zemřel 1829) bratřím Čejkum ryt. z Badenfeldu.[21]) Františkův syn Arnošt Ota ryt. z Badenfeldu prodal 1837 Štítinu s Dvořiskem řádu Německých rytířů.[22])

Za pozemkové reformy 1925 (plocha 1830 ha, vlastník řád Německých rytířů) zřízeny zbytkové statky Hrabyně a Štítina, družstvu odprodán lihovar v Štítině, zcela rozděleny dvory Hadruneck a Smolkov a v záboru zůstávají mlýn v Hrabyni a lesní hospodářství.

Dvořisko, něm. Oppahof, vzniklo r. 1884 parcelací Komárovského dvora a tvořilo zvláštní statek. Kolem r. 1800 držel Dvořisko Antonín Gothard hr. Schafgotsch, jenž zemřel 1811 a zanechal děti Josefa, Annu, Marii, Ladislava, Antonii (provdanou markyzu Trotti) a Marii Hedviku; z těch dědil Dvořisko Josef, jenž 1815 int. Dvořisko Gabrielovi Rudzinskému, který 1826 vložil statek Františku rytíři z Badenfeldu k Štítině (ZDK XVII. 70, 96, XVIII. 66).

Staré Mokré Lazce, s far. (od 1784) kostelem sv. Jana Křtit., k 1377—1631 viz u Štítiny. Pertold z Tvorkova vystavěl tu na náklad Mikuláše Hynka z Tvorkova kostel sv. Jana Křtit., jehož patronát Mikuláš Hynek daroval kolem r. 1630 opavským dominikánům, aby tam zřídili katolickou faru (potud byla ves přifařena k evangelickému kostelu v Kravařích). Díl vsi držel 1626 dominikánský klášter v Opavě.[23]) R. 1607 přip. se tu zákupní fojtství (VMO XXX. 16).

Nové Mokré Lazce vznikly 1785 parcelací dvou svobodných dvorů, které náležely dříve opavským dominikánům, a 1807 ves byla prodána náboženským fondem k Hrabyni.[24])

Přerovec, k 1513—36 viz u Štítiny, 1576 jmenuje se pustý zámek Přerovec a pustá ves Lhotka.[25]) R. 1800 založena ves na místě parcelovaného dvora.[26])

Nové Sedlice, k 1377—1631 viz u Štítiny.

Lhota, též Lhota Hřivnáčova; při rozdílech 1377 dostala se Lhotka, kterou držel dílem zeman Jindřich, dílem děti zemana Albrechta, k podílu knížat Přemka a Václava.[27]) Před 1410 seděl tu Oneš ze Lhoty.[28]) Kníže Václav int. 1441 Lhotu Zbyňku Hřivnáčovi ze Štítiny, Václav Hřivnáč z Heraltic int. 1492 pustou Lhotku pod Přerovcem Petru Stošovi z Kounic.[29]) Viz u Štítiny.

Troubky, původní jméno vsi Štítiny, viz u Štítiny. R. 1797 vznikly u Nových Sedlic na dominikálu vsi Mariánov a Chorýňskovice, ale

Zukal, Paměti, 349. — [17]) ZDOp XII. 4, Zukal, Konfiskace, 141, VMO XV., Štítina. — [18]) ZDOp XIV. 3, Zukal Paměti, 358, VMO XV., Štítina. — [19]) ZDOp XX. 70, XXV. 35, Zukal, Paměti, 362. — [20]) ZDOp XXIX. 243, 252. — [21]) ZDOp XXXIV. 491, XXXIX. 258, Zukal, Paměti, 398. — [22]) ZDOp XLVII. 393, XLIX. 164. — [23]) Zukal, Paměti, 357, 353. — [24]) Zukal, Paměti, 388, Prasek. — [25]) Zukal. — [26]) Kneifel. — [27]) Progr. gymn. v Opavě 1890 10. — [28]) PP. — [29]) Kapras II. 46, 125. — [30]) Zukal, Paměti, 388. — [31]) Zukal, Paměti, 343.

splynuly s Novými Sedlicemi.[30]) V y s t r k o v, připomínaný 1570 na statku štítinském, splynul asi s Štítinou.[31])

L i t.: J. Zukal, Spor pánů Štítinských s pány Sucholazeckými, VMO XVII.; J. Zukal, O zámku Štítině a příslušenství jeho, Opavský týdeník XLI.; viz též Zukal, Opavské paměti, dále Not. 1886 str. 63, Peter, Burgen II. a L. Svoboda v VMO XV.

HRABYŇSKÉ PANSTVÍ.

Hrabyně, městečko s zámkem, letohrádkem Charlottenburg a far. (od 1758) kostelem Nanebevzetí P. Marie. Při rozdílech r. 1377 držel Hrabyni, Čevišov, Dobroslavice, Smolkov a díl Velké Polomě Jindřich z Bítova; tehdy připadl statek k dílu knížat Přemka a Václava.[1]) V l. 1439— 61 seděli tu bratři Jindřich a Aleš Hrabyňkové z Hrabyně (teprve 1461 byla však jim Hrabyně intabulována.[2]) a r. 1476 ještě týž Aleš z Bítova a jeho syn Aleš,[3]) 1496 pak syn Alšuv Aleš,[4]) jenž byl 1514 neb. a po němž připomíná se 1529 vdova Marketa z Drahotuš.[5]) R. 1514 seděl tu Alšuv syn Jiřík z Bítova, jenž 1528 držel Hrabyni, Horní Lhotu, Smolkov a vrchní právo na Budišovicích a téhož roku prodal Hrabyni s tvrzí a Smolkov Jindřichovi z Fulštejna, jehož manželkou byla 1530 Anna ze Žďáru.[6]) Týž Jindřich pustil kolem 1530 (int. 1539) Hrabyni s příslušenstvím Jindřichu Šípovi z Bránice, jenž zemřel 1553.[7]) Z jeho synů podržel pak Hrabyni Smolkov a Horní Lhotu Jiřík Šíp z Bránice,[8]) jenž 1565 prodal zboží hrabyňské Jiříkovi Tvorkovskému z Kravař (zemřel 1586 bezdětek).[9]) Statky Jiříkovy dědil Pertold, syn Mikuláše Tvorkovského z Kravař, který 1606 pustil Hrabyni svému bratru Janu Konstantinovi Tvorkovskému, jehož manželkou byla Mandalena z Vrbna.[10]) Jan Konstantin zemřel před 1620 a zanechal zboží synu Jiřímu Rudolfovi, po němž dědil jeho bratr Bernart Leopold Tvorkovský; jejich statky byly zcela prodluženy a poslední zpustošil tu lesy a utratil i kostelní majetek.[11]) R. 1629 byla Hrabyně zpustošena.

Posléze r. 1647 věřitelé prodali statek hrabyňský za 5500 zl. Marii Mandaleně Syrakovské z Přerkova, vdově po Albrechtovi Rembovském z Rembova, která kolem 1660 prodala Hrabyni svému druhému manželovi Jindřichu Karlovi ml. Donátovi z Velké Polomě.[12]) Jindřich Karel prodal 1667 Hrabyni za 6250 tolaru Albrechtu Maissugerovi z Grzymaly, jenž zemřel 1684.[13]) Švakr posledního Jana František Ctibor Rembovský z Rembova prodal již 1687 zboží hrabyňské Maximilianovi Mitrovskému z Nemyšle (zemřel 1715),[14]) který již 1711 prodal panství svému bratrovi Arnoštu Matyášovi Mitrovskému.[15]) Arnošt Matyáš, který vystavěl v Hrabyni kostel, popustil 1730 Hrabyni svému synovi Arnoštu Benjaminovi Mitrovskému a ten1766 opět svému synovci Josefovi Mitrovskému z Nemyšle (zemřel 1774).[16]) R. 1774 dědil Josef hrabě (od 1767) Mitrovský, jenž zemřel 1808 a odkázal panství Antoninovi hr. Mitrovskému (zemřel 1842), který 1832 prodal Hrabyni, Smolkov a Lhotu za 160.000 zlatých Arnoštu Otovi z Badenfeldu.[17]) Týž prodal 1837 Hrabyni řádu Německých rytířů.[18])

R. 1721 vystavěn kostel, 1758 založena lokalie, 1780 Hrabyně povýšena na městečko s právem šesti jarmarků.

Josefov, něm. Josefsburg, osada založena kolem 1780 Josefem hr. Mitrovským z Nemyšle.

L i t.: J. Zukal, Osudy městečka Hrabyně, Opavský týdeník XLII.; J. Zukal, Paměti opavské.

[1]) Progr. gymn. v Opavě 1890 10. — [2]) Kapras II. 39, I. 61, II. 65. — [3]) Kapras II. 93. — [4]) Tiller VI. — [5]) POp VI. 272, VIII. 228. — [6]) Kapras II. 213, 216, 221. — [7]) ZDOp V. 13. — [8]) Zukal, Paměti, 293. — [9]) Zukal, Paměti, 294, ZDOp VII. 16. — [10]) Zukal, Paměti, 295. — [11]) Zukal, Paměti, 295, Ruk. sbírky Fr. musea č. 614. k 1637. — [12]) Zukal, Paměti, 296, ZDOp XIII. 4. — [13]) Zukal, Paměti, 297, ZDOp XV. 60. — [14]) ZDOp XVI. 46. — [15]) ZDOp XX. 77. — [16]) ZDOp XXIII. 35, XXXI. 50. — [17]) ZDOp XXXIX. 233, XLVI. 272. — [18]) ZDOp XLIX. 164.

STATEK SMOLKOV.

Smolkov s zámkem; k r. 1377 viz u Hrabyně. R. 1433 držel Smolkov a Lhotku Jindřich ze Smolkova, 1464 Jiřík ze Smolkova a posléze před Hedvika z Bítova vzala na spolek na Smolkov a Lhotu svého manžela Jana z Bartošovic a Ochab, který prodal (int. 1473) obě vsi Alšovi z Bítova k Hrabyni.[1]) Jiřík z Bítova prodal 1528 statek Jindřichovi z Fulštejna.[2]) R. 1560 seděl tu Jiřík Šip z Branice, pak 1560 Jiří Tvorkovský z Kravař, po němž 1590 dědil Milota Tvorkovský z Kravař.[3]) Po Janovi Konstantinovi Tvorkovském z Kravař (zemřel 1613) držel Smolkov jeho syn Bartoloměj Maximilian Tvorkovský z Kravař, katolík, jenž zůstal za povstání věrným císaři, zemřel r. 1630 a zanechal vdovu Annu Marii purkr. z Donína.[4]) Rukojmi za bratry Bartoloměje Jiřího a Bernarta Leopolda Tvorkovské prodali 1640 statek vdově Anně Marii, tehdy provdané sv. paní Buttlerové, ale 1657 seděl tu opět Bernart Leopold Tvorkovský z Kravař, který zemřel 1666 a zanechal vdovu Kateřinu Eysakovou z Rychnova a syna Frydrycha Leopolda Tvorkovského, jenž Smolkov zdědil[5]) a seděl tu ještě 1696.

Vdova po Frydrychu Leopoldovi Anna Cecilie Dubinová z Rudiš prodala 1710 za 28.000 zl. Smolkov, Zábřeh a Lhotu Františku Bernartovi sv. p. Lichnovskému z Voštic.[6]) Dále byl statek int. 1728 Karlu Josefovi, pak Františku Bernartovi, 1740 Františku Leopoldovi, 1751 Janu Karlovi a 1789 Karlovi hr. Lichnovským z Voštic.[7]) Vilém hr. Lichnovský koupil 1791 Smolkov a Zábřeh od svých bratří a prodal 1803 statek Josefovi Ant. hr. Mitrovskému z Nemyšle.[8]) Odtud sdílel Smolkov osudy Hrabyně a 1837 koupil statek řád Německých rytířů.[9]) R. 1642 připomíná se tu zákupní fojtství, tvrz byla 1666 dřevěná.[10])

Lhota sdílila (již 1433) osudy Smolkova.

STATEK RADUŇ.

Raduň s far. (od 1859) kostelem sv. Trojice a zámkem. R. 1320 psal se Frydrych z Raduně (Radyn);[1]) při rozdílech opavských 1377 připadla ves s dílem Vršovic, statek Miloty z Raduně, k dílu knížat Přemka a Václava.[2]) R. 1413 seděl tu Buzek z Raduně, 1431 bratří Ota, Mikuláš, Milota a Jan z Raduně, kteříž prodal před 1441 Raduň, Vršovice a Jarkovice Onši Kyjovcovi, a 1464 Bavor z Raduně.[3]) Kníže Viktorin int. 1475 Raduň jakožto alod Václavovi z Tvorkova, jenž držel k tvrzi raduňské Raduň, půl Vršovic, díl Podvihova a Pusté Polomě a jehož manželkou byla Froňa z Vojetína.[4]) Po jeho smrti spadlo zboží na knížete a kníže Viktorin pustil před 1476 (int. 1484) tvrz a ves Raduň, půl Vršovic a vrchní právo na Pusté Polomi a Podvihově Albrechtu Kavánovi z Dědibab, jenž tu seděl ještě 1498 a jehož manželkou byla Eliška z Letin.[5])

Albrecht int. 1505 zboží raduňské Jiřikovi z Tvorkova a ten již 1509 svému synovci Arnoštovi z Tvorkova,[6]) jehož manželkou byla 1513 Růža z Dobré Zemice, 1522 pak Anežka ze Žitné.[7]) Arnošt zemřel 1535 a zanechal sirotky Jana a Bartoloměje, jejichž

[1]) Kapras II. 27, 70, 82, I. 129. — [2]) Zukal, Paměti, 293. — [3]) Zukal, Poz., ZDOp VII. 16. — [4]) ZDOp X. 2, Zukal, Konfiskace, 142. — [5]) Zukal, Poz., Zukal, Konfiskace, 142, PP, Ruk. Frant. musea č. 614. k 1660. — [6]) ZDOp XX. 61. — [7]) ZDOp XXIII. 25, XXVI. 7, XXVIII. 12, XXXIV. 563. — [8]) ZDOp XXXV. 63, XXXVIII. 14. — [9]) ZDOp XLIX. 164. — [10]) Zukal, Poz.

[1]) CDM VI. 156. — [2]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12, Kopetzky, 378. — [3]) Kapras I. 4, 39, 65. — [4]) Kapras II. 95. — [5]) Kapras II. 107, 141, Tiller VI. — [6]) Kapras II. 152, 157, G-M II. 536. — [7]) Kapras II. 169, 187. — [8])

jménem byl statek prodán Oldřichovi z Tvorkova, jehož manželkou byla Barbora z Něm. Lutyně.[8]) Oldřichovi (zemřel 1542) synové Jiřík a Mikuláš drželi nejprve (1544) statek v nedílu, ale při rozdílech podržel jej Jiřík, jenž zemřel 1586 bezdětek a odkázal Raduň své manželce Anně Haugvicové z Biskupic.[9]) R. 1587 dědil jeho statek Raduň, Vršovice, Kunčice a Hlubočec jeho synové Pertolt Tvorkovský z Kravař (oženil se 1593 s Kateřinou Bruntálskou z Vrbna, která zemřela 1605, náhrobek v Raduni), jenž vystavěl v Raduni kostel (1614 fara katol.), byl 1610—20 hejtmanem země opavské a hlavou katolíků, vzdal se však v lednu 1620 úřadu hejtmanského, aby se nemusil připojiti k povstání, zato však markraběcí lid jeho statek zplundroval; zemřel r. 1631.[10])

Jeho syn Hynek Václav Tvorkovský z Kravař (manželkou jeho byla Helena Eleonora Sedlnická z Choltic) postoupil 1652 Kunčice své sestře Juditě Barboře provdané Skrbenské z Hříště, zemřel 1652 a zanechal Raduň synovci Juliu Eusebiovi Tvorkovskému z Kravař, který postoupil Raduň své matce, tehdy provdané za Albrechta Eusebia hr. z Vrbna.[11]) Albrecht Euseb zemřel 1688 a odkázal Raduň své dceři Johace Terezii hr. z Vrbna, provdané sv. paní v. Bock, po níž dědil syn Josef sv. p. Bock.[12]) Ještě 1691 konány v Raduni jesuitské misie.[13])

Josef sv. p. Bock zemřel 1745 v pruském zajetí v Nise, zanechal vdovu Barboru Pavlínu Scherzovou v. Scherz a odkázal Raduň dcerám Marii Anně a Marii Josefě, z nichž poslední, provdaná za Jana Adama sv. p. Gruttschreibera, Raduň podržela.[14]) Marie Josefa zemřela 1760 a zanechala syna Jana Adama sv. p. Gruttschreibera, jenž 1780 postoupil Raduň záměnou Janu Václavovi sv. p. z Mönnichu.[15]) Jan Václav (zemřel 1787) a zanechal statek dceři Anně Marii, provdané za Jana hr. Laryš-Mönnicha, po níž dědili její dcera Marie, provdaná za Gebharta Leberechta (od 1841 knížete) hr. Blüchera.[16]) Dále bylo zboží int. 1883 Gebhartu hr. Blücher von Wahlstatt. (od 1894 knížeti), 1912 Lotarovi a 1930 Hugonovi hr. Blücher v. Wahlstatt. Za pozemkové reformy 1926 (plocha 1552 ha) zustaly v záboru zbytkové statky Raduň, Hlubočec, mlýn a pila v Kylešovicích a lesní hospodářství, zcela rozdělen byl dvůr Podvihov.

Hlubočec, něm. Tiefengrund, náležel od nepaměti (přip. se 1487) k Oldřišovu (k 1526 viz u Oldřišova) až do r. 1577, kdy ves byla odprodána k Raduni. R. 1607 přip. se tu zákup. fojtství (VMO XXX. 14.).

Podvihov s zámkem náležel od dávna klášterství hradišťskému (k 1475—1536 viz u Raduně, 1526 u Oldřišova). R. 1441 psal se Jan Raduňský z Podvihova.[17]) Kryštof Tvorkovský z Kravař int. 1541 Podvihov Oldřichovi Tvorkovskému, po němž dědil jeho syn Mikuláš.[18]) Dále seděl tu Bartoloměj Kravařský z Šlevic (zemřel 1559),[19]) 1566 jeho vdova Mandalena z Fulštejna, která se opět provdala za Jiřika Bernarta Tvorkovského z Kravař.[20]) Mikuláš Tvorkovský z Kravař (zemřel 1599) int. 1598 Podvihov Jiřímu Rotnberkovi z Ketře, který tu seděl již 1593.[21]) Po Adamu Rotnberkovi držela Podvihov vdova Dorota Střelovna z Dílav, která se opět provdala za Kryštofa Oderského z Lideřova.[22])

Kryštof Oderský byl pokutován za účast na vpádu dánském na penězích, seděl tu ještě 1641 a zanechal statek vdově Dorotě Lichnovské z Voštic, která se znovu provdala 1658 za Jindřicha st. Donáta z V. Polomě.[23]) Již

Kapras II. 225, POp XIV. 129. — [9]) POp XI. 23, XIV. 129, Zukal, Paměti, 295. — [10]) VMO XXXVII. 233, Zukal, Paměti, 196, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 33, ZDOp VIII. 34. [11]) ZDOp XII. 6, VMO XXXVII. 233, Ruk. Frant. musea č. 614. k 1653, PP, VMO XV., Raduň. — [12]) ZDOp XV. 70, PP. — [13]) PP. — [14]) ZDOp XXIX. 243, PP. — [15]) ZDOp XXXI. 111, XXXIV. 369. — [16]) ZDOp XLVIII. 296. — [17]) Kapras I. 38. — [18]) ZDOp V. 21. — [19]) Zukal, Poz. [20]) Zukal, Poz. — [21]) ZDOp VIII. 24, Prasek, Nápisy v Slezsku, 20, Zukal, Poz. — [22]) PP. — [23]) Zukal, Konfiskace, 121, PP, VMO XV., Podvihov, Zukalova pozůstalost. — [24]) Zukal, Paměti, 264, PP. — [25]) ZDOp XV. 34, Zukal, Paměti, 264. — [26]) ZDOp XVII. 35, XXI. 57, XXII. 69.

r. 1643 seděl tu syn Doroty Střelovny Kašpar Rotnberk z Ketře (jeho manželkou byla Anna Žopovská z Žopových), jenž zemřel 7. června 1666.[24]) Statek dědil po smrti Anny 1673 Kryštov ml. Tvardava z Tvardavy (1. jeho manželka Alžběta Konstancie Koziglovská z Geissenfelsu, 2. Eleonora Petronela Tvorkovská z Kravař), jenž zemřel 1692 a zanechal statek vdově Eleonoře Petronele.[25]) Ta prodala 1696 Podvihov Karlu Františkovi sv. p. Poppen; vdova po posledním Marie Anna, roz. hr. Berchtoldová, prodala 1713 statek Leopoldu Rudolfovi sv. p. Poppen a ten 1724 Josefovi sv. p. z Bocku k Raduni.[26])

Lit.: J. Zukal, Pan Pertold Tvorkovský z Kravař na Raduni a opavští Kolartové, Opava1886; J. Zukal, Na Raduni v červenci 1621, Opavský týdenikXLII.; o Raduni viz též Zukal, Paměti opavské, Peter, Burgen etc. II.; L. Svoboda v VMO XV., Not. 1886, str. 62. O Podvihově viz L. Svoboda v VMO XV.

STATKY DOBROSLAVICE A TŘEBOVICE.

Dobroslavice s zámkem. Ves náležela 1377 k Hrabyni (viz tu). V l. 1424—37 seděl tu Jindřich Falkl z Čochendorfu, [1]) 1481—1514 Zikmund z Čochendorfu, jehož syn Jiřík int. 1515 svůj díl tvrze a vsi Dobroslavic svému bratru Dětochovi.[2]) Dětoch z Čochendorfu int. 1517 Dobroslavice s tvrzí, Plesnou a Pustkovec Jindřichovi z Děhylova (manželkou jeho byla Anna Šlikovna z Kotnar), který zemřel již 1518.[3]) Dcera posledního Kateřina z Děhylova provdala se před 1537 za Václava Tvorkovského z Kravař, jenž zemřel r. 1545,[4]) načež vdova provdala se opět za Ondřeje Bzence z Markvartovic. Statek byl pak 1559 int. synum Václavovým Jiřímu, Bernartovi a Janu Konstantinovi Tvorkovským z Kravař,[5]) ale již před 1554 prodal zemský hejtman tento sirotčí statek (tvrz a ves Dobroslavice, Plesnou, Děhylov, Pustkovec a díl Poruby) Štěpánovi z Vrbna (zemřel 1567).[6]) Dále seděl tu 1571 Jan z Vrbna a 1577 Albrecht z Vrbna, jenž 1592 pustil Dobroslavice s zámkem, Pustkovec, Plesnou, Martinov a Děhylov svému bratru Bartoloměji z Vrbna, který zemřel 1604.[7])

Dobroslavic ujala se pak Kateřina Stošovna z Kounic, provdaná Sedlnická z Choltic, která 1607 prodala celý statek Janu Cikánovi ze Slupska (zemřel 1611); synové Janovi (luteráni) Jan Jiří (zemřel 1640) Karel Jindřich (zemřel 1635) a Václav Frydrych Cikánové drželi nejprve Dobroslavice společně, ale po rozdílech podržel je Václav Frydrych, který zemřel 10 února 1654.[8]) Statek byl zcela prodlužen a stavové opavští zastavili jej 1659 pro zasedělou berni v 5000 zl. plukovníku Robertu Gordonovi, který 1662 postoupil jej Gotfridovi z Logova a ten opět vyměnil jej Karlovi Mitrovskému z Nemyšle; proti poslednímu se poddaní bouřili a Karel byl nucen 1671 postoupiti Dobroslavice s přísl. Jiřímu Štěpánovi hr. z Vrbna.[9]) Jiří Štěpán prodal 1681 statek za 8000 tolaru Ignáci Gothartu Meisingarovi z Grzymaly, jenž zaměnil jej opět Karlu Juliovi Sedlnickému z Choltic, který jej opět prodal 1689 Václavu Albrechtovi hr. z Vrbna.[10])

Dále dědila švakrová posledního Marie Eleonora, roz. vévodkyně šlesvicko-holštýnská, vdova po Ferdinandu Oktaviánovi hr. z Vrbna.[11]) Tato provdala se za Karla Ant. hr. Gianini

[1]) Kapras I. 25. — [2]) POp VI. 347, 280, Kapras II. 133, 171. — [3]) Kapras II. 173, VMO XVIII. 39, POp VI. 347. — [4]) ZDOp V. 17, POp VIII. 399, X. 96, XI. 139, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 19. — [5]) ZDOp VII. 5. — [6]) POp XII. 86. — [7]) Zukal, Poz., Kopiář arch. min. vnitra č. 89., 54, I. 306, VMO XXI. 41. — [8]) ZDOp X. 8, Zukal, Paměti, 221, Zukal, Poz. — [9]) Zukal, Paměti, 221—28. — [10]) ZDOp XVI. 10, 13, XVI. 50, Zukal, Poz. — [11]) ZDOp XX. 79.

a zemřela 1714.[12]) Pak byly Dobroslavice int. 1743 synum Karla Antonína Fr. Řehořovi a Alexandrovi hr. Giannini a 1748 samotnému Alexandrovi.[13]) Týž zemřel 1775 a odkázal Dobroslavice svému strýcovi Josefovi hr. Wengerskému,.[14]) Dále byl statek int. 1792 Antonínovi hr. Wengerskému, 1800 Vilémovi v. Richthofen, 1805 Jiřímu princi hesenskému, 1808 Emanuelovi sv. p. Bartenstein, 1809 Antonínovi hr. Mitrovskému z Nemyšle, 1812 Pavlovi v. Czaderski, 1813 Josefovi v. Czaderski, 1819 Janovi v. Czaderski.[15]) Později držela Dobroslavce Anna Marie Mönnichová k Raduni, ale Marie hr. Blücherová v. Wahlstatt prodala 1860 Dobroslavice Janu Nep. hr. Wilczkovi; 1926 byl statek int. Janu Wilczkovi, 1931 Janu Wilczkovi.

Za pozemkové reformy 1924—27 (plocha 819 ha) vlastníku byly propuštěny statky Dobroslavice a Plesná, zcela rozdělen byl dvůr v Dobroslavicích a družstvu přidělen lihovar v Plesné.

Děhylov; kolem r. 1400 seděl tu Stach z Děhylova a 1432—40 jeho syn Jindřich z Děhylova,[16]) pak 1466 držel Děhylov a Plesnou Václav z Děhylova a 1484—1518 Jindřich z Děhylova (zemřel 1518, 1. jeho manželkou byla Kateřina z Kunčic. 2. Dorota z Držkovic).[17]) Odtud viz u Dobroslavic. R. 1551 přip. se tu zákupní fojtství.[18])

Martinov; k 1424—78 viz u Bílovce, 1478 u Hošťálovic. Mikuláš ml. z Fulštejna prodal 1466 Martinov za 360 zl. Mikulášovi Zajíčkovi z Hošťálkovic.[19]) Jiřík, Václav Šťastný a Jakub bratři vl. Zajíčkové z Hošťálkovic int. 1502 Martinovi Janovi ze Šťávna.[20]) Dále náležela ves ke Klimkovicum, ale Štěpán z Vrbna připojil 1558 Martinov k statku dobroslavickému. Od tohoto statku byl Martinov oddělen, když 1639 byla ves přisouzena dědicům Baltazara Berneckera z Burghausen, jehož dcera Justina provdala se za Jiřího Kitzlera.[21]) Její dcera Anna Františka provdala se za Jiřího Viléma Wipplara z Ušic (zemřel 1705), po němž dědil jeho syn Jiří Rudolf.[22]) Syn Jiřího Rudolfa Rudolf Wipplar zemřel 1776 bezdětek a jeho synovcům Karlu a Antonínovi Wipplarum byl statek 1790 pro dluhy prodán k Dobroslavicum.[23])

Stará Plesná s far. kostelem sv. Jakuba Větš. Ves náležela v 13. stol. klášteru žďárskému (k 1255 viz u Milostovic). K r. 1377—1429 viz též u Pustkovce. Při rozdílech r. 1377 připadla manská část Plesné k dílu knížat Přemka a Václava.[24]) Jiřík z Děhylova int. 1464 svůj díl Plesné svému bratru vl. Václavovi z Děhylova.[25]) Dále viz u Děhylova a Dobroslavic. V 16. st. byla tu fara luterská, teprve 1654 byl dosazen katolický farář, ale farníci byli ještě tehdy luterány.[26])

Nová Plesná založena 1784.

Pustkovec; při rozdílech Opavska 1377 byli přiděleni zdejší manové, kteří hleděli k hradům Hradci a Benešovu, k dílu knížat Přemka a Václava [27]) Kníže Přemek prodal 1429 svůj nápad, jež naň spadl po smrti hlučínského faráře Matěje Niky, na Pustkovci a Plesné za 40 hř. mor. Petru Přečkovi z Chuchelné tak, aby je postoupil sirotkum po Kunatu Stošovi.[28]) R. 1747 držel díl Pustkovce kníže Vilém, zbytek pak int. 1447 Marketa Bravinská Jindřichovi z Děhylova.[29]) K 1424 viz u Klimkovic, pak u Dobroslavic.

Třebovice, městečko s fil. (1553 farním) kostelem Nanebevzetí P. Marie, připomíná se r. 1377.. R. 1424 držel Třebovice Jan z Kravař.[30]) R. 1434 kníže Václav int. Třebovice, Porubu a Svinov Janu, Sobkovi a Matějovi bratřím z Kornic, z nichž Matěj Bělík z Kornic int. 1451 Třebovice, Porubu a pul Svinova Štěpánu Střelovi z Chechla.[31]) Štěpán Střela zemřel po 1507

— [12]) Zukal, Poz. — [13]) ZDOp XXVI. 33. — [14]) ZDOp XXXII. 520. — [15]) ZDOp XXXV. 52, XXXVI. 644, XXXVIII. 205, XXXIX. 41, 183, 643, XL. 232, XLII. 233. — [16]) Kapras I. 20, 33, II. 24. — [17]) Kapras I. 94, II. 105, 143, VMO XVIII. 39. — [18]) Zukal, Poz. — [19]) Svoboda VMO XV., Martinov. — [20]) Kapras I. 147. — [21]) VMO XV., Martinov. — [22]) ZDOp XVIII. 30, XXI. 40. — [23]) ZDOp XXVII. 3, 72, XXXII. 491, XXXIV. 759. —[24]) Progr. gymn. v Opavě 1890 10. — [25]) Kapras II. 78. — [26]) Zukal, Paměti, 227. — [27]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 10. — [28]) Tiller IV., Kopetzky, 459, Šebánek, Archivy atd., 265. — [29]) Kapras, II. 60. — [30]) Kopetzky, 450. — [31]) Kapras

a zanechal statek synovi Jiřímu Střelovi z Chechla, jenž zemřel kolem r. 1513.[32]) Sestra posledního Marketa Střelovna, provdaná Bzencová z Markvartovic vzala své syny Fabiana a Jindřicha Bzence z Markvartovic na Třebovice na spolek. Za Jindřicha Bzence (zemřel 1553, pohřben v Třebovicích, jeho manželka 1537 Anna z Bohušic) Ferdinand I. povýšil 1532 Třebovice na městečko s právem dvou jarmarku (do znaku městečko obdrželo okřídleného kapra.[33]) Tehdy, r. 1541 zvedl se na statek Jindřicha Bzence Jiří Šilhan z Otmutu a 1543 po smrti Jiřího jeho synové Mikuláš a Václav Šilhanové. [34]) Jindřich zanechal syny Petra, Jana, Ondřeje, Fabiana (zemřel 1578) a Albrechta Bzence z Markvartovic; při rozdílech 1556 podržel polovinu Třebovic nejprve Fabian, který přikoupil i polovinu svého bratra Jana.[35]) Po smrti Fabiánově dědil Třebovice jeho bratr Ondřej, hejtman země opavské, jenž byl 27. dubna 1595 u Podvihova úkladně zastřelen.[36]) Po smrti Ondřejově dědil jeho synovec Kryštof Bzenec z Markvartovic (zemřel 1600, pohřben v Klimkovicích), po němž dědil Jan Vlček z Dobrozemice.[37]) Janův syn Mikuláš Vlček z Dobrozemice prodal 1619 Třebovice s tvrzí Janu Václavovi Sedlnickému z Choltic (zemřel po 1645, jeho manželkou byla Kateřina Cikánka ze Slupska), jenž zanechal Třebovice synum Ladislavu, Václavovi (jeho manželkou byla Alžběta Pražmová z Bílkova), Zikmundu a Karlu Maximilianovi Sedlnickým.[38])

Dcery Václavovy Beata Alžběta Sedlnická, Eleonora sv. paní z Poppen a Anna Kateřina Sedlnická prodaly 1684 Třebovice Václavu Leopoldovi Gussnarovi z Komorné a jeho manželce Polyxeně Viktorii rozené Tvorkovské z Kravař.[39]) Václav Leopold zemřel 1697 (pohřben v Opavě) a zanechal Třebovice svému synovi Antonínu Leopoldovi Gussnarovi (zemřel 1713), jehož vdova Marie Josefa Želecká z Počenic přinesla Třebovice věnem Jiříku Wipplarovi z Ušic.[40]) Její syn Karel Frant. Wipplar z Ušic prodal 1756 Třebovice Josefovi Řeplínskému sv. p. z Berečka a ten opět 1763 Karlu Josefovi Trachovi z Březí, který 1772 int. statek Janu Bartoloměji Bídovskému z Baldensee.[41]) Jeho syn Fran. Bídovský prodal 1791 Třebovice Josefovi Vaníčkovi a ten ihned Antonínovi hr. Wengerskému.[42]) Dále byly Třebovice int. 1800 Vilémovi sv. p. Richthofen, 1805 Jiřímu Karlovi princi hesenskému, 1808 Emanuelovi sv. p. Bartenstein, 1809 Ant. hr. Mitrovskému z Nemyšle, 1812 Pavlovi v. Czadersky, pak Josefovi v. Czadersky, jenž pustil 1815 statek své sestře Marii, provdané Piatkové, od jejichž dědiček koupil jej Jindřich hr. z Demblína.[43]) Heřman Pohl prodal 1865 Třebovice a Martinov Josefu Stonavskému, 1915 byl statek int. Marii Scholzové, roz. Stonavské. Za pozemkové reformy 1926 (plocha 388 ha), vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Třebovice, Martinov, lihovar a továrna na droždí v Třebovicích.

Lit.: A. Prokop, Třebovice, asi 1921; o Třebovicích od V. Praska v programu gymnasia v Opavě 1888 a od L. Svobody v VMO XV.; o Martinově L. Svoboda v VMO XV.; J. Zukal, K dějinám fary Plesenské, VMO XVIII.

STATEK KYJOVICE.

Kyjovice s zámkem z r. 1783. Ves náležela od nepaměti klášteru hradišťskému, ale vrchní právo držel již 1430 a ještě 1461 Václav Felkl z Čochendorfu.[1]) Mikuláš Felkl z Čochendorfu int. 1498 vrchní právo na Kyjovicích

I. 43, II. 31, 62. — [32]) G-M II. 536, L. Svoboda v VMO XV., Třebovice. — [33]) SA I. 104, Salbuch č. 283., 28, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 37, POp VIII. 393. — [34]) Zukal, Poz., POp XI. 2, XII. 46, 52, 64. — [35]) POp XIII. 166, Zukal, Poz. — [36]) Zukal, Paměti, 183, ZDOp VII. 32. — [37]) Prasek, Nápisy ve Slezsku, 7, ZDOp VIII. 31. — [38]) ZDOp XII. 1, Ruk. Frant. musea č. 614. k 1660, ZGKS IV. 35. — [39]) ZDOp XVI. 17. — [40]) ZDOp XIX. 13, XXI. 39. — [41]) ZDOp XXVII. 8, XXIX. 235, XXX. 302, XXXII. 17. — [42]) ZDOp XXXIV. 761. — [43]) ZDOp XXXVI. 644, XXXVIII. 205, XXXIX. 41, 183, 643, XL. 232, 755.

a Těškovicích, pak na zaniklých vsích Vyškovicích a Žebrákově Janovi a Václavovi z Fulštejna.[2]) K r. 1526 viz u Oldřišova. Václav z Fulštejna prodal ještě před 1529 vrchní právo na statku Kryštofovi Tvorkovskému z Kravař, jemuž byly Kyjovice 1537 int. v alod.[3]) Kryštof prodal 1338 Kyjovice a Těškovice k Bílovci; 1568 dědil obě vsi Jan ml. Pražma z Bílkova a pak před 1602 jeho syn Beneš ml. Pražma, jehož manželkou byla Ludmila Piklarka z Grodic.[4]) Beneš (zemřel kolem 1627) súčastnil se stavovského povstání, pročež byly mu Kyjovice oceněny na 8034 tolarů a konfiskovány.[5]) Beneš odkázal však Kyjovice vdově Ludmile, která provdala se opět za Martina Puhončího z Předmostí, zemřela 1645 a odkázala Kyjovice Anně Marii Piklarce z Grodic, provdané Brandstätterové.[6]) Po smrti Anny Marie ujal se 1656 Kyjovic její synovec Karel Frydrych Kalkreuther z Dolska.[7]) Dále drželi statek, snad zástavou, 1663 Václav Zikmund Sedlnický z Choltic, 1666 pak Kryštof Bernart sv. p. Skrbenský z Hříště; statek byl tehdy zcela prodlužen.[8]) Než Kyjovice byly 1710 int. synovi Karla Frydrycha Karlu Maxovi sv. p. z Kalkreuthu, který zemřel 1715, 1717 synům posledního Karlu, Františkovi a Antonínovi sv. p. Kalkreuther, 1775 synu Antonínovu Guidovi sv. p. Kalkreuth.[9]) Dcera posledního Terezie provdala se za Arnošta hr. Falkenhaina, zemřela 1807 a zanechala Kyjovice dětem Rudolfovi, Karlovi, Františce a Johance hr. Falkenhainum z Glošku.[10]) Františka, provdaná bar. Sobková z Kornic, držela 1828 Kyjovice sama a prodala je svému otci Arnoštu Augustinovi hr. Falkenhainovi z Glošku (zemřel 1841). Dále seděl tu syn posledního Theodor hr. Falkenhain (zemřel 24. dubna 1883), pak byl statek int. Bertě hr. Stolberg-Stolberg, roz. hr. Falkenhain, 1906 Frydrychovi hr. Stolberg-Stolberg. Za pozemkové reformy 1926 (plocha 1836 ha) propuštěny vlastníku statek Nový dvur, Pustá Polom a mlýn v Kyjovicích, odprodán lihovar v Pusté Polomi. R. 1607 přip. se tu zákupní fojtství (VMO XXX. 11)

Pustá Polom s far. kostelem sv. Martina. K r. 1201—76 viz u kláštera Hradiska. Již r. 1276 byl tu far. kostel. Při rozdílech Opavska 1377 připadla klášterní ves Polom k dílu knížat Přemka a Václava.[11]) R. 1441 seděl tu Jan z Raduně[12]) a také k 1475—1536 viz u Raduně, k 1526 viz u Oldřišova. Kryštof z Tvorkova prodal 1541 Polom Oldřichovi Tvorkovskému z Kravař, který zemřel 1542 a zanechal syny Jiřika a Mikuláše.[13]) Polom byla v 15. st. pustou, ale před 1550 byla obnovena, slula pak čas Novou Polomí. Ze synu Oldřichových přejal Polom, kde byla tvrz, Mikuláš, jenž 1565 postoupil ves Janu Kravařskému ze Slevic.[14]) Jan byl velmi zadlužen a pustil 1570 Novou Polom zpět Mikulášovi z Tvorkova (zemřel 1599), ale ten prodal před 1586 Polom Albrechtu Donátovi z Velké Polomě.[15]) Před r. 1589 koupil Polom Karel Herbort z Fulštejna, jenž zemřel 1592.[16]) Vdova po Karlovi Mandalena Bruntálská z Vrbna provdala se opět za Jana Konstantina Tvorkovského z Kravař.[17]) Jan Konstantin žemřel 1613 a zanechal Pustou Polom synovi Bernartu Leopoldovi Tvorkovskému, katolíku, který byl za účast na vpádu dánském pokutován na penězích a prodal 1661 statek za 4000 tolarů Abrechtu Eusebiovi hr. z Vrbna.[18]) Abrecht Eusebiovi seděl tu ještě 1675, pak 1680 Ferdinand sv. p. Bock, načež Johanka Terezie Danátová z V. Polomě prodala 1692 Pustou Polom ke Kyjovicum.[19])

[1]) Kapras I. 61. — [2]) Kapras II. 136. — [3]) ZDOp V. 4. — [4]) Zukal, Beiträge zur Häuserchronik, 15, Konfiskace, 50. — [5]) Akta slezské komory, Böhmische Herrschaftsakten T VI. c 495, Zukal, Konfiskace, 59. — [6]) Zukal, Poz. — [7]) Ruk. Frant. musea č. 614. k 1659, ZDOp XX. 43. — [8]) Zukal, Konf. — [9]) ZDOp XXI. 51, 61, XXXII. 229. — [10]) ZDOp XXXVIII. 83, XLII. 9. — [11]) Progr. gymn. v Opavě 1890 12. — [12]) Kapras I. 38. — [13]) ZDOp V. 21, Zukal, Poz. — [14]) POp XI. 318, XIII. 16, XIV. 10, XVI. 15, 220, VMO XVIII. 40. — [15]) ZDOp VII. 25, VIII. 15. — [16]) ZDOp VIII. 15, VMO XV., V. Polom. — [17]) Zukal, Poz. — [18]) ZDOp XIII. 4, XV. 30, VMO XV., Pustá Polom. — [19]) ZDOp XVII. 7. — [20]) Zukal, Poz. — [21]) VMO XXX. 11. — [22]) ZGKS II. 26.

Těškovice náležely již 1439 ke Kyjovicům (dále viz u Kyjovic), k 1526 viz u Oldřišova. R. 1710 náležely Jiřímu Adamovi hr. Gašinskému z Gašina,[20]) ale nedlouho potom byly připojeny opět ke Kyjovicum. R. 1607 přip. se zákupní fojtství.[21]) VMO XXX 11..

Žebrákov stával pod kopcem Zaječím u Vyškovic. K r. 1498 viz u Kyjovic; 1606 jmenuje se sice Žebrákov, ale ves byla pustá.[22])

Lit.: O Pusté Polomi L. Svoboda v VMO XV.

KLIMKOVSKÉ PANSTVÍ.

Klimkovice, něm. Königsberg, město s zámkem, far. (fara obnovena kolem 1660) kostelem sv. Kateřiny a hřbitovní kaplí sv. Trojice. Beneš z Kravař pustil 1416 Klimkovským odúmrt a 1424 držel Klimkovice Jan z Kravař a Jičína,[1]) po jehož smrti spadl statek na knížata opavská. K 1424 viz u Bílovce. Ješek z Klimkovic, který se 1422 připomíná, byl patrně klimkovským fojtem.[2]) V pol. 15. st. držel Klimkovice Zbyněk Hřivnáč z Heraltic, který zaměnil Klimkovice Tasovi, synu Onše z Bítova.[3]) R. 1451 kníže Vilém vložil městečko Klimkovice a ves Lagnov Tasovi z Bítova, který tu seděl ještě 1455, jakožto alod.[4]) V l. 1466—82 držel statek Tasuv syn Jiří z Bítova a jeho bratr Jan z Bítova.[5]) Jiříkova dcera Johanka z Bítova int. 1496 městečko Klimkovice, Lagnov a díl Polanky svému manželovi Janovi ze Šťávna, který tu seděl ještě 1507.[6]) Po smrti manželově provdala se Johanka 1513 po druhé za Hynka z Vrbna, který byl od 1528 zemským hejtmanem a zemřel 1543, Johanka držela pak Klimkovice sama, dala 1545 městečku obdarování na šenk vína a zemřela 1553.[7]) Ještě za svého života 1546 Johanka postoupila Janovi st. z Vrbna a jeho příbuzným díl Polanky, Olbramic a Zbyslavic.[8])

R. 1554 seděl tu Bartoloměj z Vrbna a po jeho smrti 1564 Hynek z Vrbna, jenž byl 1572—4 zemským hejtmanem a prodal 1573 městečko Klimkovice, Martinov, Lagnov, dvur Hýlov a díly Polanky a Svinova Janu Bravantskému z Chobřan, který ihned pustil zboží Ondřeji Bzencovi z Markvartovic.[9]) Ondřej Bzenec (manželkou jeho byla Kateřina z Děhylova) vystavěl 1578 zámek a kostel v Klimkovicích (před 1570 byli tu faráři pod obojí), byl zemským hejtmanem a 27. dubna 1595 byl zavražděn u Podvihova.[10]) Po smrti Ondřejově dědil jeho bratranec Kryštof Bzenec z Markvartovic (jeho druhá manželka byla Apolonie Tvorkovská z Kravař, třetí 1599 Kateřina Porembská z V. Poremby), za něhož byl 1597 sepsán urbář panství klimkovského a který 1597 dal Klimkovským privilej na vaření a šenkování piva a zemřel 1600 bezdětek.[11]) Statek klimkovský dědil pak Jan st. Vlček z Dobrozemic, za něhož 1607 uvedeni do Klimkovic opět predikanti, a po jeho smrti 1613 Mikuláš ml. Vlček (jeho manželkou byla Barbora Bludovská z D. Bludovic, zemřela 1667), jenž 1615 potvrdil poddaným privilegia a zemřel 1664.[12]) R. 1635 měli Klimkovští s vrchností spory o kostel, špitál, roboty a sladu vaření.[13])

V 1. pol. 17. st. byly o panství klimkovské velké spory a o panství hlásil se nejprve Jiří Petr Mrakeš z Noskova a pak 1625 jeho dědici Frydrych a Vilém Mrakšové a posléze Frydrych, Petr a Kateřina Mitrovští z Ne-

[1]) Tiller IV. — [2]) Kapras I. 12, 48. — [3]) Zukal, Paměti, 339. — [4]) Kapras II. 60, Kopetzky, 577. — [5]) Kapras I. 93, 127, Registrum Sti Venceslai, 342. — [6]) Kapras II. 130, 147, Tiller VI., G-M II. 536. — [7]) Kapras II. 168, Zukal, Konfiskace, 27, Salbuch č. 284, f. 129, POp VII. 418, VIII. 31, XI. 51, Zukal, Poz. — [8]) Zukal, Poz. — [9]) ZDOp VII. 38, VIII. 31, VMO XXI. 40. — [10]) VMO XXI. 39, Zukal, Poz. — [11]) Progr. gymn. v Opavě 1888, 15, ZGKS XIII. 123, ZDOp VIII. 31. — [12]) Progr. gymn. v Opavě 1888 16, Zukal, Poz. — [13]) Zukal, Poz. — [14]) Progr. gymn. v Opavě 1888 16. — [15]) Zukal, Poz. —

myšle; zdá se však, že panství zůstalo trvale v rodu Vlčků. Již r. 1655 seděl tu syn Mikulášův Kašpar Vlček z Dobrozemice, který zemřel r. 1665 a zanechal vdovu Annu Kateřinu Pačínskou z V. Pačiny a syny Kašpara ml. a Jindřicha Viléma Vlčky.[14]) Za Jindřicha Viléma (1714 povýšen na říšského hraběte, zemřel 1739) Leopold II. dal 1672 Klimkovicům druhý jarmark, dva trhy na vlnu a dobytek a týdenní trh.[15]) Po Jindřichovi Vilémovi dědil jeho starší syn Josef hr. Vlček (zemřel 1777), za něhož vznikly na panství selské bouře,[16]) a pak syn Josefův Frant. Josef hr. Vlček (zemřel 1834). Dále byl fideikomis klimkovský int. synovi posledního Stanislavu hr. Vlčkovi (zemřel 1847), pak synovi Stanislavovu Janu Nep. Marii hr. Vlčkovi, 1924 Janu Wilczkovi, 1931 Janu Wilczkovi. Za pozemkové reformy 1923—24 (plocha 3022 ha) propuštěno vlastníku ze záboru: zbytkové statky Poruba, Svinov, Nové Dvory, lesní hospodářství, zámek v Klimkovicích, lihovary v Hrušově a Svinově, pila v Horní Lhotě; utvořeny byly zbytkové statky Hýlov, Klimkovice, V. Polom a Pustkovec, družstvu přidělen byl lihovar v Klimkovicích, zcela rozděleny byly dvory Horní Lhota a Vřesina. — Klimkovice řídily se v 15. st. právem hlubčickým.[17])

Budišovice byly založeny v 13. st. na statku kláštera hradišťského a 1282 držel je od kláštera do života Vok z Kravař a Budišovic.[18]) K r. 1526 viz u Oldřišova. R. 1537 byla ves int. Kryštofovi Tvorkovskému z Kravař, jenž ji prodal 1539 Jindřichu Šípovi z Branice.[19]) R. 1560 byly Budišovice int. Jiřímu a Jaroslavovi Šípům z Branice,[20]) dále drželi ves Cetrysové k Hradci. K r. 1619 viz u V. Polomě. Na počátku 17. st. seděl tu Jan Pražma z Bílkova, syn Mikuláše Pražmy (zemřel 1612), jehož manželkou byla Anna Geraltovská z Geraltovic a který byl pro účast na vpádu dánském pokutován na penězích.[21]) V l. 1654—66 držel Budišovice Vilém Pražma.[22]) R. 1678 byl statek int. Karlu Štěpánovi hr. Pražmovi,[23]) pak Ferdinandu Oktavianovi hr. z Vrbna, 1685 klášteru velehradskému,[24]) 1702 Jindřichu Vilémovi sv.p. Vlčkovi;[25]) odtud ves sdílela osudy Klimkovic.

Čavišov, dříve i Čevišov, náležel při rozdílech 1377 k Hrabyni (viz tu). R. 1431 byla ves int. Mikšíkovi a Taskovi z Bítova.[26]) K r. 1446—61 viz u Lubojat. Zbyněk Hřivnáč z Heraltic int. 1464 Čavišov a Lhotku Mikulášovi a Zibřidovi bratřím z Polomě.[27]) Od r. 1486 viz u V. Polomě. U Budišovic stával kolem 1700 dvur Jankovce.

Hýlov; k 1377 viz u Vřesiny, 1439—1520 u Olbramic. Ondřej Lutka z Bítova int. 1505 pustý Hýlov Janovi z Šťávna.[28]) R. 1578 byl pustý Hýlov int. Bernartu a Jindřichovi z Vrbna, 1578 Ondřeji Bzencovi z Markvartovic.[29]) Od 1618 viz u Klimkovic. Ještě r. 1665 byl tu již jen dvur.[30]) V 18. st. byla ves znovu vysazena.

Josefovice, založeny 1737—77.

Lagnov, něm. Lagnau, nyní část Klimkovic, k 1424 u Bílovce, 1451—1618 viz u Klimkovic.

Dolní Lhota, k 1486—1619 viz u V. Polomě.

Horní Lhota, k 1446 viz u Čavišova. Jan, Adam a Otík bratři z Bravantic int. 1447 H. Lhotu Jindřichovi a Alšovi bratřím z Hrabyně (Kapras II. 52). Dále náležela ves k Budišovicům, k 1619 viz u V. Polomě.

Dolní Polanka, viz Polanka.

Krásné Pole, k 1424 viz u Klimkovic. R. 1438 pustil kníže Krásné Pole v alod Hanuškovi z Deštného a 1447 Janu Donátovi z V. Polomi.[31]) K 1486—1619 viz u V. Polomi.

Velká Polom s zámkem z r. 1573 a far. kostelem sv. Václava. R. 1288 psal se Vikart z Polomě.[32]) K r. 1377 viz u Hrabyně. R. 1416 psali se Adam a Hanušek Donátové z V. Polomě.[33]) Mi-

[16]) Progr. gymn. v Opavě 1888 18, Zukalova poz. — [17]) Prasek, Organisace práv magdeburských, 264. — [18]) CDM IV. 204. — [19]) ZDOp V. 4, 12. — [20]) ZDOp VII. 6. — [21]) ZDOp XIII. 4, Zukal, Konfiskace, 124. — [22]) Zukal, Poz. — [23]) ZDOp XV. 58. — [24]) ZDOp XVI. 19. — [25]) ZDOp XVIII. 11. — [26]) Kapras II. 18. — [27]) Kapras II. 76. — [28]) Kapras II. 151. — [29]) ZDOp VII. 37, 38. — [30]) Zukal, Poz. — [31]) Kapras I. 27, II. 59. — [32]) CDM IV. 269.

kuláš Prase z V. Polomě i na místě svých sourozencu int. 1446 díl V. Polomě Janu a Petrovi bratřím vl. Donátům z V. Polomě a také kníže Vilém zapsal 1447 podací ve V. Polomi Janu Donátovi.[34]) Jan Donát byl 1451 neb., ale Petr tu tehdy ještě seděl.[35]) Jindřich Donát z V. Polomě int. 1486 tvrz (Milotičku) a ves V. Polom, tvrz a ves Krásné Pole, Vřesinu, Čavišov, Lhotku a pod. v Polomi Matějovi a Petrovi Osinským v Žitné,[35]) ale Petr Osinský int. již 1492 toto zboží Janovi z Ochab, jeho manželce Hedvice z Bítova a synovi Jindřichu z Ochab.[37]) Jindřich z Ochab int. sice 1500 zboží polomské Jiříku Šípovi z Branice, ale již 1506 Martin Šíp vložil V. Polom s přísl. Jidřichovi z Ochab zpět.[38])

Jindřich z Ochab zemřel r. 1530 a zanechal V. Polom své dceři Kateřině z Ochab, která provdala se za Mikuláše Pražmu z Bílkova; týž oženil se pak po druhé s Šťastnou Sedlnickou z Choltic a zemřel r. 1555.[39]) Při rozdílech (1566) jeho synů Beneše ml., Jana ml. a Bernarta Pražmu podržel V. Polom Jan (manželkou jeho byla Barbora z Žerotína).[40]) Jan Pražma zanechal děti Mikuláše Bartoloměje Viléma, Šebora, Beneše, Karla, Šťastnou, provdanou za Artleba Prusinovského z Víckova, a Kateřinu, provdanou za Ctibora Chorynského z Ledské.[41])

Z těch přejal V. Polom Mikuláš Bartoloměj Pražma z Bílkova, jenž zemřel r. 1612 a zanechal vdovu Elišku, dceru Stanislava Rejzvice z Kateřina, a syny Jana a Bernarta, kteří drželi zprvu statky otcovské v nedílu.[42]) Fara v Polomi byla 1571—1625 evangelická, od 1637 katolická.[43]) Při rozdílech r. 1619 obdržel Jan Horní a Dolní (Malou) Lhotu, Budišovice a Čavišov, Vilém Velkou Polom, Krásné Pole a Vřesinu, kdežto Bernart zemřel krátce po r. 1619.[44]) Vilém, jenž 1623 pustil obci les, byv pro účast na dánském vpádu pokutován na penězích, byl 1659 povýšen pak do stavu hraběcího a zemřel 8. června 1666; jeho první manželka byla Ludmila Buchtovna z Buchtic, druhou pak Helena Petronela hr. z Vrbna.[45]) Jeho syn Karel Štěpán Josef hr. Pražma z Bílkova, jehož manželkou byla Ludovika Marie hr. z Opersdorfu, prodal Velkou Polom s přísl. Jiřímu Štěpánovi hr. z Vrbna, jehož syn Ferdinand Oktavian hr. z Vrbna prodal 1685 Velkou Polom klášteru velehradskému; než klášter ještě 1685 prodal statek Jindřichovi Vilémovi sv. p. Vlčkovi ke Klimkovicum.[46]) Ve Velké Polomi narodil se spisovatel Jakub Mitis Akanthides.

Poruba s zámkem z r. 1573 a far. kostelem sv. Mikuláše. Ves příp. se 1377, k 1434—1536 viz též u Třebovic. R. 1541 seděl tu Jiří Šilhan a 1545 Mikuláš a Václav Šilhanové,[47]) 1554 Kateřina z Děhylova, vdova po Václavovi Tvorkovském z Kravař,[48]) 1556 vyženil statek Ondřej Bzenec z Markvartovic, jenž byl zavražděn r. 1595 a zanechal vdovu Kateřinu z Děhylova.[49]) Kryštof Bzenec z Markvartovic prodal 1599 Porubu od Klimkovic Jindřichu Vaneckému z Jemničky, který tu seděl ještě 1614 a zanechal statek před 1625 synovi Zikmundu Václavovi Vaneckému (manželka Václavova Kateřina Štirnská ze Štirn zemřela 1650); tehdy byla v porubě tvrz a farní kostel.[50]) Dcera posledního byla Ludmila Konstancie, provdaná za Jiřího Frydrycha Skrbenského z Hříště, kalvinistu, který tu seděl ještě r. 1671.[51]) Dále seděli zde 1685 synové Jiřího Frydrycha Jan Zikmund a Jiří Mikuláš (zemřel 1690) Skrbenští z Hříště.[52]) Před r. 1689 koupil Porubu Václav hr.

— [33]) Kapras I. 8, 12. — [34]) Kapras II. 50, 59. — [35]) Kapras I. 53. — [36]) Kapras II. 113, PP. — [37]) Kapras II. 123. — [38]) Kapras II. 142, 152. — [39]) POp VIII. 260, 290, IX. 3, XI. 108, Kapras II. 222. — [40]) Zukal, Poz., VMO XV., V. Polom. — [41]) VMO XV., V. Polom. — [42]) Zukal, Poz., Weltzel, Geschichte des Geschlechts Praschma, 37, PP, VMO XV., V. Polom. — [43]) VMO XVIII. 43. — [44]) VMO XVIII. 43. — [45]) Zukal, Poz., Weltzel, 1, c., 46, PP. — [46]) ZDOp XVI. 19, XVIII. 11, PP, Weltzel, 1. c., 54, Zukal, Poz. — [47]) Zukal, Poz. — [48]) PO XII. 88. — [49]) ZDOp VII. 32, POp XIII. 162, 249, XIV. 67, Salbuch č. 287. f. 241, Zukal, Poz. — [50]) ZDOp IX. 6, XI. 1, Zukal, Konfiskace, 61, Zukal, Poz. — [51]) Ruk. Frant. musea č. 614. k r. 1660 a 1666, VMO XXI. 49, Zukal, Poz. — [52]) Zukal, Poz. — [53]) Progr. gymn. v Opavě

Opersdorf,[53]) načež Poruba byla za Josefa Marie hr. Vlčka připojena ke Klimkovicům.

Svinov, něm. Schönbrunn, od 1936 městečko, náležel již v pol. 13. st. klášteru velehradskému, k 1265 viz u Štěbořic, 1424 u Bílovce, 1434—1536 u Třebovic. Bernart Těšovský z Těšové prodal před 1544 od zboží třebovického část Svinova bratřím Petru a Albrechtovi Bzencům z Markvartovic; 1553, kdy táhl se na Svinov klášter velehradský, drželi již celý Svinov společně bratři Petr (manželkou jeho byla Mariana Mouřinovská z Mezilesic, zemřela 1569), Jan, Ondřej a Fabian bratři Bzencově.[54]) Při rozdílech mezi zbylými bratřími po smrti Petrově obdržel Svinov Ondřej a ves zustala již při Klimkovicích.[55]) Jména obyvatelu z r. 1554 byla německá.[56]

Vřešina R. 1350 psal se Pavel z Vřesiny. [57]) Při rozdílech Opavska r. 1377 podržela Vřesinu a Hýlov, které držel pan Adam, knížata Přemek a Václav.[58]) Později spadla Vřesina na knížete, který ji 1431 int. Janovi z Pelhřimova.[59]) R. 1451 Jarošek z Benešova int. 1451 Vřesinu Janu a Jiříkovi bratřím Šutharum,[60]) dále Oneš z Lukavce int. 1461 ves Janu a Jiříkovi, synum Tasa z Bítova, a Jan z Bítova opět 1461 Petru Donátovi, Mikulášovi a Žibřidovi bratřím z V. Polomě.[61]) K r. 1486—1619 viz u V. Polomi.

Lit.: V. Prasek, Klimkovské panství, progr. gymn. v Opavě 1888; V. Hauer, Výnos panství klimkovského 1618, VMO XX.; J. Kudela, Svinov, 1926; A. Drozdek, Kronika farnosti Velkopolomské, 1929; Josef Bystřičan, Dějiny farnosti porubské, 1903; o V. Polomi viz od L. Svobody v VMO XV.

BÍLOVECKÉ PANSTVÍ.

Bílovec, něm. Wagstadt, ochranné municipální město s zámkem z r. 1595 (rozšířen 1736), radnicí a far. kostelem sv. Mikuláše. Město (Wokstat) založil kolem r. 1323 Vok z Kravař,[1]) jehož vnuk Drslav z Kravař na Fulneku prodal 1371 měšťanum bílovečkým dvůr v Slatině.[2]) Po Drslavovi dědil Beneš z Kravař, který pustil 1383 Bílovci a Radotínu odúmrt).[3]) R. 1419 ujal se zboží bílovečkého Jan z Kravař, jenž zapsal 1424 své manželce kněžně opavské Anežce, dceři knížete Přemka, 4000 hř. mor. věna na městě Bílovci, městečku Klimkovicích, Lagnově, Radotíně, Albrechticích, Butovicích, Polance, Lhotce, Svinově, Jistebnice, Krásném Poli, Kujavách, Martinkově, Pustkovci, Stachovicích a Valteřovicích.[4]) Po smrti Janově držela zboží bílovecké vdova Anežka, ale již v pol. 15. st. držel Bílovec s přísl. (Martinov, Radotín a díl Jistebnika) zástavou Mikuláš kníže opolský, který 1465 postoupil zástavu králi Jiřímu.[5]) R. 1440 jmenuje se tu městská zákupní rychta, kterou držel 1455 Hanuš z Bílovce.[6])

Již r. 1464 měl Bílovec lénem Mikuláš ml. z Vladěnína a Fulštejna, jenž sice 1478 odprodal Martinov Mikuláši Zajíčkovi z Hošťálkovic a 1478 obdržel od Knížete Viktorina zboží bílovické v alod; seděl tu ještě 1482, ale 1484 byl neb.[7]) Mikulášovi synové Jan (zemřel před 1518, jeho manželka byla Anna, dcera Václava z Heraltic) a Václav z Fulštejnu měli Bílovec v nedílu a po smrti Janově 1517 seděli tu vedle Václava ještě synové Janovi Mikuláš, Václav a Hanuš bratři z Fulštejna.[8]) Z těch zustali 1536 jen Václav a Hanuš a král Ferdinand I. dal Václavovi z Ful-

1895, 4. — [54]) POp XII. 71, XIV. F 12, XVI. 156, PP. — [55]) ZDOp VII. 32. PP. — [56]) Zukal, Poz. — [57]) Kopetzky, 296. — [58]) Progr. gymn. v Opavě 1890 10. — [59]) Kapras II. 14, Tiller IV. — [60]) Kapras II. 64. — [61]) Kapras II. 65, 67.

[1]) VMO XXIV. 50. — [2]) Kopetzky, 360. — [3]) Kopetzky, 398. — [4]) Kapras II. 2, Kopetzky, 450. — [5]) Codex Sancti Venceslai, 273. — [6]) Biermann, Opavsko, 424, Kapras I. 60. — [7]) Kapras II. 71, 102, 103, 108, CDS VI. 342. [8]) Kapras II. 139, 142, 174, 175, 214. — [9]) Kapras II. 227, Kopiář arch. min.

štejna šestiletou lhůtu na nově založené stříbrné doly u Bílovce; současně (1542) dal Ferdinand I. Bílovci třetí jarmark.[9])

Zadlužené panství koupil 1543 Jan Oderský z Lideřova (jeho 1. manželka byla Kateřina Rotnberková z Ketře, 2. Eliška z Fulštejna), jenž zemřel r. 1445 (náhrobek v Bílovci) a zanechal syny Jaroslava (zemřel 1548, pohřben v Bílovci), Petra a Václava Oderské z Lideřova.[10]) Kolem r. 1550 koupil od těchto sirotku zboží bílovecké Mikuláš Pražma z Bílkova (zemřel 1553, jeho 1. manželka byla Kateřina Hukovská z Ochab, 2. Šťastná Sedlnická z Choltic), po němž drželi Bílovec v nedílu jeho synové Beneš ml., Jan a Bernart Pražmové z Bílkova.[11]) Tehdy obsahovalo panství město Bílovec a vsi Radotín, Albrechtice, Bítov, Lhotku, Tisek, Lubojaty, Bravinné, Jistebník a 3 poddané v Slatině. Po r. 1540 počalo se v Bílovci šířiti luterství a 1561 byla tu i luterská fara.[12]) Beneš, Jan a Bernart drželi nejprve Bílovec společně, 1566 se rozdělili a panství podržel Bernart (jeho manželkou byla Barbora z Lapic), který vystavěl v Bílovci zámek, zemřel kolem r. 1600 a Bílovec poručil synum svého bratra Jana Vilému, Šeborovi a Karlovi Pražmum z Bílkova, kteří se r. 1604 rozdělili a Bílovec podržel Karel.[13]) R. 1605 sepsán byl urbář panství, na němž bylo 1607 365 poddaných.[14]) Karel Pražma (1. jeho manželkou byla Anna Marie v. Schlibitz, 2. Johanka Sedlnická z Choltic) byl náčelníkem protestantské šlechty na Opavsku, 1618 uložen na jeho zámku bílovecké zemské desky a privilegia (Karel najal na jejich ochranu 100 knechtu); 1620 byl Bílovec vypleněn císařskými, 1624 uhájil se proti kozákum, ale 1627 za vpádu dánského by Bílovec zpustošen a zničena i městská privilegia, pročež je 1634 Ferdinand II. obnovil.[15]) Karel Pražma zemřel r. 1628, zanechal vdovu Johanku Sedlnickou z Choltic a děti Viléma Frydrycha a Bohunku Alžbětu Pražmy; panství (město Bílovec, V. Albrechtice, Radotín, Tísek, Lubojaty, Bítov, Lhotka, Bravinné, Výškovice a Jistebník) bylo však pro účast Karlovu za vpádu dánského konfiskováno, odhadnuto na 71.456 tolaru a zastaveno fiskem 1632 Hedvice Seitendorfské, rozené Kreuterové z Rosebeku, provdané pak za Jindřicha Vilémovského z Vojkovic.[16])

Po smrti Hedviky (1638) byl Bílovec pronajat Jindřichu Vilémovskému z Vojkovic, který počal poddané utiskovati.[17]) R. 1648 ujala se panství Bohunka Alžběta Pražmová (zemřela 1652), manželka Václava Zikmunda Sedlnického z Choltic (zemřel 1669), která tu měla značné pohledávky po matce a potvrdila 1648 Bílovci privilegia.[18]) R. 1660 potvrdil privilegia města král Leopold I.[19]) Po smrti Václava Zikmunda Sedlnického přejala polovici Bílovce vdova Valburka Helena z Holdorfu (1673 provdala se za Jana Fr. hr. z Vrbna) a druhou polovici pak jeho děti Eleonora Isolda, provdaná sv. paní Poppen, Anna Kateřina, provd. v. Messe, a Beata Alžběta, provdaná Sedlnická z Choltic.[20]) Manžel poslední František Vilém Sedlnický z Choltic (zemřel 1695) sjednotil opět všechny díly.[21]) 1695 byl sepsán urbář panství bílovecké.[22])

Dále bylo panství int. 1732 Václavu Karlovi sv. p. Sedlnickému z Choltic, 1777 Karlu Janovi sv. p. Sedlnickému z Choltic, po jehož smrti 1790 dědili jeho tři synové, z nichž přejal panství Karel Josef sv. p. Sedlnický z Choltic (zemřel 29. června 1859). Dále seděl tu syn posledního Mořic sv. p. Sedlnický (zemřel 17. ledna 1886), pak Stanislav Zdeněk sv. p. (od 1908 hr.) Sedlnický-Odrovous a 1913 byl Bílovec int. Dr. Zikmundovi hr. Sedlnické-

[10]) ZDOp VI. 4, 14, Zukal, Poz., PO XI. 229, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 36. [11]) ZDOp VI. 14. POp XII. 41, XIII. 91, 184, A. Weltz, Geschichte des Geschlechtes Praschma, 31. — [12]) Biermann, Opavsko, 271, Zukal, Poz. — [13]) ZDOp VIII. 25, XI. 4, ZGKS II. 2, A. Weltzel Geschichte des Geschlechtes Praschma, 33. — [14]) ZGKS II. 12, Zukal, Poz. — [15]) ZGKS II. 3, Weltzel, Geschichte des Geschl. Prachma, 43, Zukal, Poz. — [16]) Zukal, Konfiskace, Akta slezské komory, Böhmische Herrschaftsakten T VI. c 236, 454, ZGKS II. 4. — [17]) ZGKS II. 4. — [18]) Zukal, Konf., 123, Zukal, Poz. — [19]) Zukal, Poz. — [20]) ZGKS II. 11, ZDOp XVI. 36. — [21]) ZDOp XVII. 5. — [22]) ZGKS

mu.[23]) Za pozemkové reformy 1925 (plocha 551 ha) propuštěny vlastníku zbytkové statky Anny a Bílovec, pak pivovar v Albrechticích; zřízen byl zbytkový statek Bítov. — V 1. pol. 19. st. kvetlo tu soukenictví a 1841 produkovalo se za 1,000.000 zl. sukna.

Velké Albrechtice, něm. Gross Olbersdorf, s far. (od 1784) kostelem sv. Jana Křtit. K 1424—1620 viz u Bílovce, 1492 u Lubojat. Jindřich Vilém z Vojkovic nutil 1638 poddané z Albrechtic k velkým robotám, z čehož povstaly spory (ještě 1651).[24]) R. 1520 přip. se tu zákupní fojtství.[25])

Bítov držel 1377 Ješek z Bítova, 1432 Jindřich z Bítova.[26]) Václav z Bítova int. 1519 Bítov, Tísek a Lhotku Václavovi z Fulštejna.[27]) Od r. 1543 viz u Bílovce.

Bravinné, něm. Brawin, náleželo 1377 k Lubojatum (viz tu). R. 1414 seděl tu na dílu Kunata Stoš,[28]) Marketa z Bravinné a Kateřina z Bítova int. 1447 Bravinné Janovi ze Zbraslavic, Janovi z Kovářova a jeho manželce Kateřině z Logova, ale již 1461 Jan Bořivoj vložil ves Marketě z Barchova.[29]) R. 1523 seděl tu Jan z Fulštejna,[30]) 1527 bratři Mikuláš a Jindřich z Fulštejna (bratr jejich Vilém byl již neb.)a posléze Václav z ,Fulštejna který 1536 int. Bravinné s tvrzí Václavu a Hanušovi bratřím vl. ned. z Fulštejna.[31]) Od r. 1543 viz u Bílovce. Bratři Beneš, Jan a Bernart Pražmové z Bílkova osvobodili 1563 Bravinné od odúmrti, Bernart Pražma 1570 i od hlásek.[32]) R. 1605 byla tu zákupní rychta.[33]) R. 1855 koupil Bravinné Filip hrabě flanderský, 1907 byl statek int. Henriettě Marii a Josefině Karole princeznám belgickým, 1926 Jaromíru Špačkovi a Frant. Chrastinovi, 1928 Jaromíru Špačkovi samotnému.

Hrabství, dříve i Zadní Hrabí neb Hrabské. Ves původně náležela asi k hradu Hradci a 1460 byla pustá (SA V. 206). K r. 1500 viz u Leskovce. R. 1560 seděl tu Jan Kyčka z Velké Pložnice (Zukal, Poz.), 1561 Eliáš Hatlák z Prachatic (POp XIV. 144). Eliška Bartultovna, vdova po Janu Laryšovi z Načeslavic, koupila po r. 1561 Hrabství a provdala se pak za Jiříka Rozhoně z Kopřic, který tu seděl 1572 a zemřel 1576 (Zukal, Poz.). R. 1581 držel Hrabství Albrecht Kravařský z Slevic (ZDOp VII. 48), 1608 Melichar Gašínský z Gašína a 1636 Jan Jiří hr. z Gašína (Zukal, Poz.). Dále náleželo Hrabství k Bílovci, než po smrti Mořice sv. p. Sedlnického z Choltic 1886 bylo int. jako zvláštní statek Pavlovi sv. p. Sedlnickému z Choltic, 1906 Davidu a Izákovi Klugerum, 1919 Lotharu, knížeti Blücherovi v. Wahlstatt a 1930 Hugovi hr. Blücherovi v. Wahlstatt.

Nový dvůr, něm. Neuhof, založen 1786.[34])

Kunčice, něm. Kuncendorf, s far. (od 1784) kostelem sv. Vavřince. Kanovník olomoucký Dětřich z Fulštejna dal 1301 Kuncovi les k vysazení vsi řečené Steinbach;[35]) nová ves náležela do r. 1412 probošství březovskému,[36]) k 1412 viz u Březové. R. 1498 držel ves jakožto manství k Fulneku Jan st. Čapek z Krumsína, jehož dcerou byla Kateřina Čapková, jejímž manželem byl 1527 Jiřík Koleso z Rakových; Kunčice držela však tehdy vdova po Janovi st. Hedvika Čapková z Velevsi a Jiřík Koleso prodal kolem 1536 (int. 1547) Kunčice Jindřichu Šípovi z Branice.[37]) R. 1541 stal se pokus připojiti Kunčice k Moravě.[38]) Jindřich Šíp zemřel 1553 a Kučice dědil jeho syn Jiřík Šíp, který 1556 prodal za 600 kop č. Kunčice Janu Tomášovi ze Zvole k Odrám.[39]) Prodej se však neuskutečnil a Jiříkův bratr Jaroslav Šíp zastavil nejprve 1574 Kunčice Danielu Macákovi z Otendorfu a pak prodal léno Jiříku Tvorkovskému z Kravař na Raduni.[40]) K r. 1586 viz u Raduně. Teprve r. 1586 byly Kunčice int. jakožto alod Jindřichu Tvorkovskému z Kravař, 1601 Pertoltovi Tvorkovskému, 1635 Jindřichu, Václavu, sv. p. Tvorkovskému a 1652 Juditě Barboře Tvor-

II. 12. — [23]) ZDOp XXIV. 15, XXXII. 393, XXXVIII. 43, 332. — [24]) SA I. 213, Zukal, Poz. — [25]) Zukal, Poz. — [26]) Kapras II. 26. — [27]) Kapras II. 178. — [28]) Kapras I. 5. — [29]) Kapras II. 58, 69. — [30]) SHK XXXVIII. 185. — [31]) POp VIIII. 172, 177, 209, Kapras II. 227. — [32]) ZGKS II. 27. — [33]) ZGKS II. 25. — [34]) PP. — [35]) CDM V. — [36]) Rolleder, Odrau, 96. — [37]) Rolleder, Odrau, 104, 162, POp VIII. 176 ZDOp VI. 9. — [38]) Rolleder, Odrau, 104. — [39]) Zukal, Poz. — [40]) Rolleder, Odrau, 162. — [41]) ZDOp

kovské z Kravař, provd. Skrbenské z Hříště.[41]) R. 1560 totiž Jindřich Václav Tvorkovský prodal Kunčice za 5000 tolarů své sestře Juditě Barboře, než téhož r. držel ves zástavou Jan Kryštof Tvardava z Tvardavy.[42]) R. 1659 byl statek int. Kryštofu Bernartovi sv. p. Skrbenskému, 1676 Františku Albrechtovi sv. p. Skrbenskému, pak Fr. Karlovi sv. p. Skrbenskému z Hříště, načež 1699 koupila Kunčice Beata Alžběta Sedlnická z Choltic k Bílovci.[43]) Rychta zákupní byla dědičnou v rodě Teltschiků.

Lhotka, dříve Ješkova neb Myslíkova Lhota, něm. Blaschdorf, přip. se 1377 (Myslíkova Lhota), viz u Olbramovic. Hanušek Křipovský int. 1431 Ješkovu Lhotu Marketě Prokopové a jejímu synu Jankovi.[44]) Od r. 1424 viz u Bílovce.

Lubojaty, něm. Laubias, s far. (od 1784) kostelem sv. Jiří. R. 1276 jmenuje se tu na zboží kláštera hradišťského kostelík filiální k Polomi; tehdy psal se i Budislav z Hlubojat (Hluboiat).[45]) Při rozdílech r. 1377 připadly Lubojaty a Bravinné, zboží Mikuláše z Malenovic, k dílu knížat Přemka a Václava.[46]) R. 1422 seděl tu Mikuláš Stoš z Branice, 1436 Tas z Bítova,[47]) neboť 1436 Kateřina z Lazce int. Lubojaty s tvrzí a mlýnem na Moravici Tasovi z Bítova, jenž opět 1446 Lubojaty a Čavišov Kateřině z Tvorkova.[48]) Kateřina vložila 1461 obě vsi svým synům Zbyňkovi a Václavovi z Heraltic, kteří 1467 int. Lubojaty Mikulášovi z Fulštejna (1466 viz u Studénky).[49]) Při rozdílech mezi Vilémem, Václavem a Janem bratry z Fulštejna podržel Lubojaty Vilém, jenž je 1478 int. (i s podacím) Bohuslavovi z Kokor, který 1492 vložil Lubojaty a díl Velkých Albrechtic Janovi a Václavovi bratřím z Fulštejna.[50]) Odtud viz u Bílovce. R. 1605 bylo tu zákupní fojtství (ZGKS II. 25).

Radotín, něm. Radnitz, nyní část Bílovce, k 1383—1628 viz u Bílovce.

Tísek, k 1377 viz díl u Kravař. Mikuláš Zlatnický ze Studénky int. 1505 díl Tisku Hanuši z Bítova a 1505 jiný díl byl int. Václavovi z Bítova.[51]) Od r. 1543 viz u Bílovce. R. 1605 přip. se tu zákupní fojtství.[52])

Výškovice byly 1466 pusté, k 1498 viz u Kyjovic. R. 1543 pustá ves byla již příslušenstvím panství bílovického, 1696 byly již osazeny a 1805 tu kolonisován dvůr.[53])

Lit.: Zukal, Zur Geschichte der Herrschaft Wagstadt, ZGKS II.; A. Peter, Burgen und Schlösser im Herzogthum Schlesien; J. Malý, Majetek kostela v Kunčicích r. 1631, VMO XXXVII.

STATEK POLANKA.

Polanka s zámkem; přip. se 1424 (viz u Klimkovic). R. 1431 držel díl Polanky Jan z Čičova, jehož manželkou byla Manka z Bařic a kníže Bolek int. 1461 Polanku Mikuláši a Václavovi z Fulštejna a Vladěnina.[1]) Václav a Hanuš bratři z Fulštejna prodali 1540 za 5000 zl. Polanku Hynkovi z Vrbna na Klimkovicích,[2]) po jehož smrti držela statek vdova Johanka z Bítova. Dále Jan ml. z Vrbna prodal před 1558 Polanku Janovi st. Sedlnickému z Choltic, jenž zemřel r. 1573.[3]) Zikmund ml. Sedlnický prodal za 18.000 zl. 1595 Polanku s tvrzí Kryštofu Bzencovi z Markvartovic, který již 1599 zapsal statek své manželce Konstancii Kornicové Porubské z V. Poruby.[4]) Po její smrti (po 1614) část Polanky dědil její bratr Zikmund Porubský z V. Poruby, druhou část její sestra Anna Porubská, manželka

VIII. 4, 34, XII. 6, XIII. 8, Ruk. Frant. musea č. 614. k 1653. — [42]) Zukal, Poz. — [43]) ZDOp XIV. 4, XV. 49, XVIII. 2, Zukal, Poz. — [44]) Kapras II. 20. — [45]) CDM IV. 124. — [46]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 10. — [47]) Kapras I. 12, 24. — [48]) Kapras II. 35, 51. — [49]) Kapras II. 69, 80. — [50]) Kapras II. 100, 125. — [51]) Kapras II. 151. — [52]) ZGKS II. 25. — [53] PP. [1]) Kapras II. 15, 67. — [2]) ZDOp V. 20. POp XI. 18, Zukal, Poz. — [3]) ZDOp VII. 7, Salbuch 286., 146, VMO XXI. 31. — [4]) ZDOp VIII. 2, X. 10. —

Jindřicha Vaneckého z Jemničky.[5]) Díl Zikmunda Porubského nazýval se nadále Horní Polanka. Také tento díl dědila posléze Anna, provdaná Vanecká z Jemničky, která měla syny Zikmunda Václava, Jana Viléma (záhy zemřel) a Jana Kryštofa Vanecké z Jemničky a postoupila 1625 Dolní Polanku synovi Zikmundu Václavovi, jehož manželkou byla Kateřina Štyrnská z Štyrn; po smrti posledního (1647) dědila jeho dcera Konstancie Vanecká z Jemničky, která 1650 provdala se za Jiřího Jindřicha Skrbenského z Hříště, zemřela 1680 a zanechala statek nejprve manželovi a pak svým synům Janu Zikmundovi a Jiřímu Mikulášovi Skrbenským.[6]) Tito zemřeli bez potomků a 1698 připojena byla Dolní Polanka ke Klimkovicum.

Horní Polanku držel po své matce Anně Porubské její syn Jan Kryštof Vanecký z Jemničky, jenž zemřel 1674 a zanechal vdovu Helenu Salomenu Müllerovou z Reichenbergu, která se provdala nejprve za Jiřího Mořice Kotulínského sv. p. Melče a pak za Heřmana hr. z Opersdorfu a zemřela 1692 bezdětna.[7]) Po její sestře Johance Müllerové z Reichenberku, provd. Pankuchové z Wienecku, dědila její dcera Rosina Helena, provd. Želecká z Počenic; ta zemřela 1703 a zanechala statek svým dětem Janu Václavovi, Marii Josefě a Marii Heleně Želeckým z Počenic.[8]) Dále byla Horní Polanka int. 1718 Marii Heleně Želecké, provdané v. Mönnich, pak Gottfriedu Emanuelovi a Janu Václavovi v. Mönnich, 1752 Janu Václavovi v. Mönnich, 1787 Anně hr. Larisch-Mönnich.[9]) Poslední odkázala 1829 statek své dceři Marii, provdané hr. Blücher-Wahlstatt.[10]) Odtud měla Horní Polanka stejné držitele s Bravanticemi, kdežto Dolní Polanka náležela k panství klimkovskému.

Fonovice, nyní část Polanky, založeny v 2. pol. 18. st.

Janová, nyní část Polanky, založena kolem 1760.

Václavovice, nyní část Polanky, založeny kolem 1760.

STATEK JISTEBNÍK.

Jistebník, něm. Stiebnig, s zámkem a far. kostelem sv. Petra a Pavla. K 1424—1628 viz u Bílovce. Karel Pražma z Bílkova na Bílovci byl za vpádu dánského náčelníkem evangelické šlechty, zemřel 1628 a zanechal vdovu Johanku Sedlnickou z Choltic, syna Viléma Frydrycha a dceru Bohunku Alžbětu Pražmy.[1]) Bílovec byl témuž sice konfiskován, ale vdova vyrovnala se s novým majitelem Jindřichem Vilímovským z Kojkovic tak, že převzala Bílovec a ponechala Vilímovskému Jistebník. Vdova Anna Marie Vilímovská, roz. Fragsteinka z Načeslavic odkázala 1671 statek jistebnický Heleně Salomeně Vanecké z Jemničky, roz. Müllerové z Reidenburgu, než 1680 seděli tu Regina Kateřina Orlíková z Lažiska, Marie Anežka hr. Listinšová, roz. Orlíková, a Jiří Mořic Kotulínský z Kotulína sv. p. z Melče,[2]) 1694 pak Rosina Želecká z Počenic.[3]) Její dcery roz. Želecké Marie Josefa, provdaná Gusnarová, zdědila dvě třetiny statku (Dolní Jistebník) a Marie Helena, provd. v. Mönnich, třetinu (Horní Jistebník).[4]) R. 1746 spojil celý Jistebník v svých rukou Alexandr Kašpar v. Mönnich, načež statek int. 1777 Janu Václavovi v. Mönnich, 1787 Anně hr. Larisch-Mönnich, která 1829 odkázala Jistebník své dceři Marii, provd. hr. Blücherové v. Wahlstatt.[5]) Dále měl Jistebník stejné držitele jako jiné statky Blücherovské. — Fara stávala tu již v 16. st., za války třicetileté zanikla a 1781 byla duchovní správa obnovena.

[5]) Zukal, Poz. — [6]) Zukal, Poz. — [7]) ZDOp XI. 2, Zukal, Poz. — [8]) Zukal, Poz., PP. — [9]) ZDOp XXI. 54, XXII. 7, XXVIII. 24, XXXIV. 360. — [10]) ZDOp XLIV. 439.

[1]) Zukal, Konfiskace, 123. — [2]) ZDOp XV. 80, XVI. 1, Zukal, Poz. — [3]) Zukal, Paměti, 119. — [4]) ZDOp XXI. 34, 39. — [5]) ZDOp XXVII. 8, XXXIV. 360, XLIV. 439.

STATEK STUDÉNKA.

Studénka, něm. Stauding, s zámkem a far. kostelem sv. Bartoloměje. Studénka náležela 1431 Čeňkovi z Tvorkova (manželkou jeho byla Marketa z Nasile), jenž 1436 int. Studénku Janovi Třebickému, který ještě 1436 int. ves Bočkovi a Vilémovi bratřím Puklicum z Pozořic.[1]) Boček Puklice int. 1441 Studénku Janovi Skrbenskému z Doloplaz a ten opět 1447 Smilovi Kobylkovi.[2]) Kolem r. 1450 Zbyněk a Václav bratři Hřivnáčové z Heraltic, kteří nabyli statek (int. 1467) od Oldřicha Kobylky, prodali Studénku (int. 1467) Mikulášovi z Fulštejna, jenž zanechal Studénku a Lubojaty synům svým Mikulášovi, Vilémovi, Václavovi a Janovi z Fulštejna; ti se 1478 rozdělili tak, že Studénku podrželi Václav (seděl tu ještě 1499) a Jan z Fulštejna.[3]) Václavovi synové Jan, Mikuláš, Vilém a Jindřich bratří vl. Supové z Fulštejna int. 1525 Studénku s tvrzí a pod. Ojířovi z Fulštejna.[4]) Než Ojíř int. již 1528 statek Mikuláši, Václavovi, a Hanušovi bratřím z Fulštejna zpět.[5]) Pak sdílela Studénka osudy Bílovce, r. 1554 seděl tu Herbort z Fulštejna a 1560 bratři Frydrych a Karel Herbotovi z Fulštejna.[6]) Karel Herbort prodal 1569 Studénku Hynkovi z Vrbna, který 1580 int. ves Bernartu Pražmovi z Bílkova.[7]) Bernart (manželkou jeho byla Kristina z Lapic) zanechal Studénku synovi Šeboru Pražmovi z Fulštejna (po smrti prvé manželky Aliny z Redern oženil se 1621 s Bohunkou Stošovnou z Kounic), jenž přestoupil ke katolictví a zemřel 1623[8]) Královská komora prodala 1634 Studénku s tvrzí Václavovi hr. z Vrbna.[9]) Dále náležel statek k Fulneku, až Josef Frant. hr. z Vrbna prodal 1722 Studénku Jindřichovi Řeplínskému z Berečka, po němž dědili synové Josef Kryštof a Antonín (zemřel 1756) Řeplínští.[10]) Josef Kryštof sv. p. Řeplínský int. 1772 statek Gotfriedu Emanuelovi a Janu Václavovi v. Mönnich, z nichž pak podržel Studénku poslední.[11]) Po tomto dědila jeho dcera Anna Marie hr. Larisch-Mönnich, která odkázala (int. 1835) Studénku své dceři Marii hr. Blücherové v. Wahlstatt.[12]) Odtud měla Studénka stejné majitele s Raduní. — R. 1695 byla v Studénce zákupní rychta.[13]) R. 1766 vzbouřili se poddaní proti vrchnosti.[14])

Lit.: O Studénce viz od L. Svobody v VMO XV.

STATEK BRAVANTICE.

Bravantice, něm. Brosdorf, s zámkem a far. kostelem sv. Valentina. Při rozdílech Opavska 1377 připadly Bravantice, jež držel Elblík a Boleslav z Bravantic, k dílu knížat Přemka a Václava.[1]) Již kolem r. 1420 Vilém Šlechta prodal díl vsi Otíkovi z Rohova, ale teprve 1434 byly Bravantice a Lhotka int. Janu, Otíkovi a Adamovi bratřím z Rohova.[2]) Dále seděl tu 1421 Vernik z Hradčan, 1436 Urban z Bravantic a 1466 Mikuláš z Bravantic.[3]) R. 1440 připomíná se v Bravanticích farní kostel (Kopetzky, 519). Otík z Rohova int. 1478 díl Bravantic své sestře Marketě, která vzala svého manžela Jana z Chobřan na Bravantice na spolek.[4]) Jan z Chobřan seděl tu ještě 1509 a zanechal syny Mikuláše, Bernarta, Jana a Jiříka Bravantské z

[1]) Kapras II. 23, 33, 37. — [2]) Kapras II. 47, 58. — [3]) Kapras I. 94, 101, II. 81, 100, 140, POp VI. 46. — [4]) Kapras II. 207, POp VIII. 31, 73. — [5]) Kapras II. 214, POp VIII. 178. — [6]) POp XIII. 5, 22, ZDK I. 15, ZDOp VII. 11. — [7]) ZDOp VII. 12, 46. — [8]) Weltzel, Geschichte des Hauses Praschma, 41, PP. — [9]) ZDOp XIII. 3, Zukal, Konfiskace, 125. — [10]) ZDOp XXII. 34, XXIX. 104, XXX. 111, 117. — [11]) ZDOp XXXII. 54, 518. — [12]) ZDOp XXXIV. 360, XLVIII. 296. — [13]) ZGKS II. 28. — [14]) Zukal, Poz.

[1]) Progr. gymn. v Opavě 1890 10. — [2]) Kapras I. 12, II. 30. — [3]) Kapras I. 11, 25, 94. — [4]) Kapras II. 103, 104. — [5]) POp VI. 75, Tiller VII., VMO

Chobřan.[5]) Jan a Jiřík zahynuli ve službě polského krále v boji proti Tatarům, Mikuláš připomíná se tu ještě 1526, Bernart však přežil bratry (jeho manželkou byla Barbora Sedlnická z Chobřan) a zanechal syna Jana Bravantského z Chobřan, který tu seděl již 1541.[6]) Fara byla 1561 katolická.[7])

Jan Bravanský z Chobřan int. 1598 Bravantice, Olbramice a Zbyslavice svému synovi Janovi ml. Bravantskému, po jehož smrti byl statek int. sirotkům.[8]) Zemské právo však 1602 (int. 1603) prodalo sirotčí statek bravantský Zikmundovi Štyrnskému ze Štyrn (jeho 1. manželkou byla Kateřina Rudzká z Rudz, 2. Kateřina Pilarovna z Pil'hu); za Zikmundova syna Jana Štyrnského měli 1610 poddaní s vrchností spory o roboty.[9]) Vdova po Zikmundovi Kateřina Pilarová prodala 1614 zboží bravantické Mikulášovi Rohrovi ze Stínavy a jeho manželce Barboře Adelsbachové z Nyklštorfu.[10]) Mikulář Rohr pozbyl za konfiskací pro vynikající účast na vpádu dánském Bravantice, nabyl jich však zpět, zemřel 1647 a zanechal vdovu Annu Apolonii, roz. z Vrbna a dvě dcery.[11]) Tyto prodaly 1651 Bravantice a Olbramice Jiřímu Štěpánovi hr. z Vrbna, který prodal je před 1666 Maxmilianu Františkovi Boryni ze Lhoty.[12]) Později seděl tu opět Jiří Štěpán hr. z Vrbna, jenž zemřel 1682,[13]) pak jeho syn Leopold Fr. hr. z Vrbna,[14]) před 1696 koupil Bravantice Václav Bernart hr. z Vrbna,[15]) 1709 int statek jeho synovi Kajetánu hr. z Vrbna a 1716 Josefu Fr. hr. z Vrbna.[16])

R. 1722 koupil Bravantice s přísl. Fr. Jindřich Řeplínský z Berečka,[17]) jenž zemřel 1754. Dále dědil jeho syn František sv. p. Řeplínský.[18]) R. 1771 vypukla na statku selská vzpoura.[19]) R. 1797 koupila statek Marie Anna hr. Larisch-Mönnich.[20]) Dále byly Bravantice int. 1835 Marii hr. Blücherové v. Wahlstatt a později měly stejné majitele jako jiné statky Blücherů. Pozemková reforma byla provedena 1926 (vlastník Lothar Blücher hr. z Wahlstattu, plocha 2799 ha), zřízeny byly zbytkové statky Bílov I—II., Zámecký dvůr I—II., Nový dvůr I—II., Nový dvůr a Zámecký dvůr u Studénky, Zbyslavice; v záboru zůstal zbytkový statek Bravantice, listebník, lesní hospodářství, pila v Zbyslavicích, cihelna v Bravanticích, pila a mlýn v Polance. R. 1643 přip. se tu zákupní fojtství (VMO XXX. 4.).

Janovice, vznikly před r. 1709.[21])

Olbramice, něm. Wollmersdorf s far. (od 1900) kostelem sv. Bartoloměje. Při rozdílech Opavska r. 1377 připadly Olbramice, Zbyslavice a Myslíkova Lhota, jež držel pan Ješek, k dílu knížat Přemka a Václava.[22]) Jan z Tvorkova postoupil kolem r. 1429 Olbramice a Hýlov Pavelcovi, po jehož smrti kníže Přemek zapsal 1431 Olbramice a vésku Hýlov Vaňkovi a Janovi bratřím z Vojetína.[23]) Vdova po Vaňku Třicátníkovi z Vojetína Anežka z Branice int. 1475 své právo na obou vsích Václavovi a Janovi bratřím vl. Loutkům z Olbramic, než oba Loutkové seděli tu již 1448.[24]) Jan Loutka vložil 1498 Olbramice (ponechal si do smrti jen pustý Hýlov) svému synovi Ondřeji Loutkovi, jehož manželkou byla 1509 Eliška z Čochendorfu a který 1520 int. Olbramice s tvrzí a pustý Hýlov Hynkovi Bruntálskému z Vrbna.[25]) Dále náležely Olbramice k Bravanticům. Od r. 1771 Olbramice se poněmčily.[26]) R. 1608 přip. se tu zákupní fojtství (VMO XXX. 4.).

Zbyslavice připomínají se r. 1359, kdy psal se Bohuslav ze Zbyslavic[27]) k 1377 viz u Olbramic. R. 1413 psal se Myslibor a 1431 Jan ze Zbyslavic.[28]) V l. 1466—71 seděl tu Jiřík z Rýznberka.[29]) Zuzana ze Zbyslavic vzala 1498 na Zbyslavice na spolek Jana z Přívozu a Hynka Kepinu ze

XXV. 34. — [6]) POp X. 101, XIII. 10. — [7]) Zukal, Poz. — [8]) ZDOp VIII. 24. [9]) ZDOp IX. 8, Zukal, Poz. — [10]) ZDOp XI. 4, Zukal, Poz. — [11]) Zukal, Konf., 128, Zukal, Poz. — [12]) Zukal, Konf., 128, Zukal, Poz., Ruk. Frant. musea č. 614. k r. 1660. — [13]) Zukal, Poz. — [14]) Zukal, Poz. — [15]) ZDOp XIX. 18, Zukal, Poz. — [16]) ZDOp XIX. 47, XXI. 31. — [17]) ZDOp XXII. 34. — [18]) ZDOp XXIX. 114. — [19]) Zukal, Poz. — [20]) ZDOp XXXVI. 399. — [21]) ZDOp XIX. 47. — [22]) Progr. gymn. v Opavě 1890 10. — [23]) Kapras II. 15, VMO XV., Olbramice. — [24]) Kapras I. 48. — [25]) Kapras II. 184. — [26]) Kravařsko III. 27. — [27]) CDM IX. 117. — [28]) Kapras I. 4, II. 20. —

Zvole, ale po její smrti 1513 dědicové int. Zbyslavice Václavovi z Bítova, který opět 1519 vložil ves Hynkovi Bruntálskému z Vrbna.[30]) Po smrti Hynkovy vdovy Johanky z Bítova připadl statek jinému Hynkovi z Vrbna, který 1573 int. statek Janu Bravanskému z Chobřan k Bravanticum (ZDOp VII. 34.). Po smrti Jana ml. Bravantského zemské právo int. sirotčí statek 1603 Zikmundovi Štyrnskému ze Štyrn, který zanechal syny Jana, Petra, Stanislava a Jiřika a dcery Kateřinu, Annu a Ludmilu Štyrnské.[31]) Z těchto dědil Zbyslavice nejprve Jan a po jeho smrti 1621 katolík Jiří Štyrnský (jeho manželkou byla Alena Donátová z V. Poloně), který zemřel 1659.[32]) Jeho dcera Zuzana Magdalena odkázala 1662 Zbyslavice svému manželovi Karlu Maxmiliánu Rejzvicovi z Kadeřína, jenž 1673 postoupil ves druhé dceři Jiřikově Anně Alžbětě, provdané za Jiřika Fragštejna z Načeslavic, která opět prodala 1678 Zbyslavice Jiřímu Štěpánovi hr. z Vrbna.[33])

Lit.: O Olbramicích L. Svoboda v VMO XV.

HRADECKÉ PANSTVÍ.

Hradec, něm. Grätz, městečko s děkanským kostelem sv. Petra a Pavla (1295 sv. Václava) z r. 1603 a zámkem. Býval tu od pradávna důležitý pomezní hrad, který byl 1061 od polského knížete Boleslava marně obléhán a počítán na sklonku 12. st. k provincii přerovské.[1]) Od Hradce vedla cesta jednak do Polska (1078, 1160), jednak ke Kelči (falsum z 14. st. k 1201) a r. 1078 olomoucký kníže Ota daroval nově založenému klášteru Hradisku šestý denár z mýta u Hradce, což 1160 král Vladislav II. potvrdil (Gradecz, Gradek).[2]) Královskými úředníky na Hradci byli 1214—1224 purkrabí Vítek, 1228 kastelán Diviš, 1234 purkrabí Vok, 1234 purkrabí Přibyslav, 1236 kastelán Bořuta, 1239 vladař Smil, 1240 kastelán Ratibor a 1255—61 purkrabí Janáč z Deblina.[3])

Vdova po Přemyslovi II. královna Kunhuta zřídila si na jaře r. 1279 na Hradci stkvělý dvur; jejím purkrabím byl tu 1279 Kuna z Kunštátu a 1281 Záviše z Falkenštejna.[4]) Po smrti Kunhuty držel Hradec nepochybně král Václav II. sám a jeho purkrabím byl tu 1288 Strachota.[5]) R. 1296 olomoucký biskup Dětřich dal svému protonotáři Ambrožovi desátý díl tržného a mýto v Hradci.[6]) R. 1311 drželi Hradec spolu s ostatním Opavskem v zástavě knížata lehnická Boleslav a Vladislav, jejichž kastelánem na Hradci byl tehdy Jindřich z Bělic.[7]) Dále držela již Hradec knížata opavská a úředníky tu byli 1320 purkrabí Přech, 1359 purkrabí Slavata z Outěchovic, 1357 purkrabí Vojslav ze Zbyslavic, 1362 purkrabí Petr řečený Rokyta.[8])

Při rozdílech Opavska r. 1377 připadl hrad Hradec k dílu knížat Přemka a Mikuláše, než kníže Přemek postoupil jej 1383 zástavou Vokovi a Lackovi z Kravař, 1409 náležel však hrad opět již knížeti.[9]) V 14. a 15. st. knížata opavská sídlila zpravidla na Hradci. Posléze kníže Viktorin postoupil 1485 hrad a městečko Hradec s přísl. Janu Trnkovi z Ratibořan k ruce krále Matyáše.[10]) Král Ferdinand I. zastavil 1530 zámek a zboží Hradec Jiřímu a jeho synovi Burianovi Žabkum z Limberka do jejich životů,[11]) než již 1531 seděl tu na zástavě Jiřík Cetrys z Kynšperka.[12]) Po Jiříkovi dr-

[29]) Kapras II. 101, I. 98. — [30]) Kapras II. 137, 169, 177. — [31]) ZDOp VIII. 24, IX. 8, XIII. 26. — [32]) ZDOp XIII. 26. — [33]) ZDOp XV. 65.

[1]) Friedrich I. 402. — [2]) Friedrich I. 79, 208, II. 352. — [3]) Friedrich II. 321, 265, CDM II. 243, 246, 310, III. 227, 323. — [4]) CDM IV. 168, Kopetzky, 130. — [5]) CDM IV. 270. — [6]) Grecz, CDM V. 58. — [7]) CDM VI. 52. — [8]) CDM VI. 156, IX. 117, Kopetzky, 322, 339. — [9]) Kopetzky, 396, 426, G-M II. 493. — [10]) G-M II. 521. — [11]) Kopiář arch. min. vnitra V. 104, Akta slezské komory T VI. c W 1, 5. — [12]) Prasek, Historická topografie, 268. — [13]) Salbuch č. 285., f. 203. — [14]) Zukal, Poz. — [15]) VMO XIV. 11. —

žel 1551 jeho syn Frydrych Cetrys[13]) a po jeho smrti jeho bratr Adam Cetrys, který zemřel 1565 a zanechal zástavu svým synům Jiříkovi a Frydrychu ml. Cetrysům.[14]) Od r. 1570 držel zástavu Frydrych sám.[15])

R. 1574 byl sepsán urbář panství hradeckého, k němuž tehdy náležel zámek Hradec s pivovarem, dvůr Stránka, Dolní dvůr, který náležel původně farářům hradeckým, městečko Hradec s fojtstvím zákupním, předměstí Podolí, Žimorovice s fojtstvím, Benkovice s fojtstvím, Branka s fojtstvím, Bohučovice, Větřkovice s fojtstvím, městečko Březová s fojtstvím, Albrechtice s fojtstvím, Jančí s fojtstvím pusté Vojkovice u Vetřkovic a pustá Lipina, pak vrchní právo na Kamenci, Chvalíkovicích a Vejhovicích (tyto byly majetkem fary hradecké).[16])

R. 1581 přešla zástava na Kašpara Pruskovského z Pruskova a 1585 Rudolf II. prodal témuž v alod zámek a městečko Hradec s pod., Větřkovice (Jetřichovice) s pod., Jančí, Albrechtice, Žimorovice (Žiměřovice), Benkovice, Branku, Bohučovice, Fojtovice (později Jelenice), pustý statek Lipinu a vrchní právo na Kamenici, Chvalíkovicích a Vejhovicích.[17]) Po Kašparovi dědil kolem r. 1606 jeho strýc Jan Kryštof Pruskovský (zemřel 1625), za něhož v prosinci 1619 Slezané zámku dobyli, ale byli zahnáni lidem biskupským z Hukvald.[18]) Dále dobyl Hradce 22. července 1621 markrabí krnovský, v srpnu 1626 Dánové a 24. července 1627 císařští.[19])

Za války třicetileté držel Hradec Jiří Kryštof Pruskovský a po jeho smrti (1663) jeho synové Jan Kryštof a Jiří Kryštof Pruskovští.[20]) Jiří Kryštof postoupil 1669 panství svému synovi Erdmanu Kryštofovi hr. Pruskovskému,[21]) jenž 1733 prodal je Volfu Konradovi sv. p. Neffzern,[22]) po němž dědil 1755 Karel sv. p. (Thomagnini) Neffzern.[23]) Týž prodal Hradec 1778 knížeti Janovi Lichnovskému z Vošic,[24]) po něm dědil jeho syn Karel (zemřel 1814). Dále bylo panství jakožto fideikomis int. Eduardovi knížeti Lichnovskému (zemřel 1845), jenž zcela zadlužen prodal 1835 Hradec své matce Kristině kněžně Lichnovské.[25]) Robert hr. Lichnovský postoupil 1857 Hradec Karlovi knížeti Lichnovskému, 1903 int. panství Karlu Maxovi knížeti Lichnovskému a 1929 Vilémovi princi Lichnovskému.

Kníže Viktorin udělil 1481 městečku jarmark, což 1567 Maximilian II. potvrdil.[26]) Leopold I. 1702 vysadil Hradec znovu na městečko.[27]) Kníže Viktorin dovolil 1481 Hradci užívati práva opavského.[28])

Fara hradecká bývala přední na Opavsku a Václav II. potvrdil již 1287 kostelu v Hradci (Grecz) vsi Moravu a Vejhovice (Sidelberch) na Opavsku a Vacanovice (Wachinov) na Moravě.[29]) R. 1295 jmenuje se tu výslovně kostel sv. Václava, farář měl již na počátku 14. st. (1302) titul arcijáhna. R. 1353 kostel hradecký zaměnil se souhlasem markraběte vzdálené Vacanovice za plat na Milostovicích[30]) a kníže Mikuláš dal 1357 kostelu v Hradci desátek z polí pod hradem Hradcem takový, jaký brai kostel z jiných polí, u řeky Moravice, vsi Žimorovic až k příkopu řečenému Landgraben, k malému mlýnu na Moravici a vsi Brance.[31]) V polovici 16. st. (fara byla tehdy katolická) psali se farářové hradečtí děkany knížectví opavského.[32]) Na sklonku 16. st. již vsi kostelní Vejhovice, Chvalíkovice a díl Milostovic byly drženy k panství hradeckému.[33])

Za pozemkové reformy 1923—25 (vlastník pozůstalost Karla Maxe knížete Lichnovského, plocha 4468 ha) propuštěna vlastníku většina lesního hospodářství, cihelna v Brance, pila v Hradci a zřízen zbytkový statek Dolní dvur.

[16]) VMO XIV. 4. — [17]) VMO XXXI. 47, Zukal, Poz., VMO XIV. 1, ZDOp VIII. 1, Tiller, XI. — [18]) ZVGAS X. 89. — [19]) Zukal, Konfiskace, 67, ZVGAS XXVIII. 158. — [20]) ZDOp XV. 15. — [21]) ZDOp XIX. 17. — [22]) ZDOp XXIV. 27. — [23]) ZDOp XXX. 88. — [24]) ZDOp XXXII. 512. — [25]) ZDOp XLI. 779, XLVIII. 247. — [26]) Salbuch č. 287., 276. — [27]) Prasek, Histor. topografie, 271. — [28]) Prasek, Organisace práv magdeburských, 273. — [29]) CDM V. S 82. — [30]) CDM VIII. 217. — [31]) Kopetzky, 322. — [32]) Zukal, Paměti, 23, Pozůstalost. — [33]) Prasek, Histor. topografie, 281. — [34]) Prasek, To-

Lesní Albrechtice, k 1574 viz u Hradce.

Benkovice měly 1414 zákupní fojtství, k 1574 viz u Hradce.

Branka přip. se 1339,[34]) k 1347 až 1574 viz u Hradce.

Bohučovice měly 1413 zákupní fojtství, k 1574 viz u Hradce.

Březová (kdysi městečko) s far. kostelem sv. Mikuláše. Před r. 1238 daroval Semislav z Morkovic svému zeti Vojtěchovi, později mnichu doubravnickému, újezd Semislav v obvodu holasickém s hranicemi od biskupského lesa v Slavkově (Zlaucob) až k lesu hradeckému, od tohoto lesa k lesu Březové, odtud k lesu Jedlové (Gedlaw), pak k Střelné a potoku Deštné.[35]) Později přešel újezd na klášter třebický, jemuž náležel ještě při rozdílech Opavska 1377 (tehdy byl újezd přidělen k dílu knížat Přemka a Václava).[36]) V 15. st. sídleli tu probošti třebičtí, z nichž Štěpán 1412 potvrdil fojtu v Kunčicích jeho zboží v Goldzýfu.[37]) K 1574 viz u Hradce. Za třicetileté války městečko pokleslo na ves, fara zanikla a byla 1691 obnovena.[38]) R. 1568 přip. se tu zákupní fojtství (Zukal, Poz.).

Domoradovice připadly při rozdílech 1377, kdy držel je Ježek z Domoradovic, k dílu knížat Přemka a Václava.[39]) Kníže Arnošt int. 1439 Domoradovice Jeronýmovi, Benešovi a Janovi bratřím z Lideřova, z nichž Beneš int. je 1451 Janu Čapkovi z Valteřovic, jehož manželkou byla Marketa z Vřesiny a který tu seděl ještě 1471 (Kapras II. 38, 61, I. 98). Jan Čapek z Kroměšína int. 1498 Domoradovice své dceři Machně a jejímu synovi Janovi (Kapras II. 137). Machna z Prudníka seděla tu ještě 1549, 1552—62 však její zeť Martin Pavlát z Olšan,[40]) po němž dědil 1569 jeho bratr Jakub Pavlát z Olšan.[41]) Týž prodal 1570 ves Kašparu Rotnberkovi z Ketře, jehož syn Jindřich Rotnberk zemřel 1592 (náhrobek v Štablovicích).[42]) Po smrti Adama Rotnberka dědil Domoradovice před 1609 jeho syn Kašpar Rotnberk z Ketře,[43]) který 1609 prodal ves Jiřímu Frydrychovi Jakwekovi z Krölkau,[44]) jehož manželkou byla Anna Marie Mošovská z Moravčína a který prodal (int. 1667) Domoradovice za 6.000 tolaru k Hradci.[45])

Kozí Hradec, něm. Ziegenburg, založen 1795.

Chvalíkovice náležely od počátku k panství hradeckému. Kníže Václav dal 1445 Chvalíkovským privilej na sbírání dříví z lesů hradeckých a prodal 1452 ves paní Klimkovské, která ji darovala ihned oltáři sv. Jana Křtit. v kostele sv. Vojtěcha v Opavě.[46]) K 1574 viz u Hradce.

Jančí, něm. Jantsch; již 1412 bylo tu zákupní fojtství, k 1574 viz u Hradce.

Jelenice, něm. Hirschdorf; původně byla tu ves Fojtovice neb Vojtovice, k 1584 viz u Hradce. Fojtovice zpustly a před 1720 vysazena tu ves Jelenice.[47])

Kajlovec (1661—95 slul Hradečná) vznikl před 1663.[48])

Moravský Leskovec, něm. Böhmisch Markersdorf. R. 1412 seděl tu Mikšík z Leskovce, 1432 Václav z Leskovce, 1464 pak Mikuláš Medvídek z Leskovce.[49]) Jan Medvídek z Leskovce zemřel kolem r. 1500 a sirotci prodali zadlužený Leskovec a půl vsi Hrabí Mikulášovi z Červené Lhoty, jehož manželkou byla Johanka z Petřvaldu.[50]) Mikuláš zemřel před 1540 a zanechal syny Jana, Václava, Kašpara, Balcara a Jiříka z Červené Lhoty.[51]) Ti int. Leskovec 1544 Jiříkovi Stošovi z Kounic a ten ihned Jakubu Volskému z Kalení, který seděl tu ještě 1549, ale 1554 zanechával vdovu Kateřinu z Kadaně a sirotky.[52]) Jakub Volský prodal před 1554 ves Frydrychu Cetrysovi z Kynšperka k Hradci.[53]) R. 1559 seděl tu Petr Rottenberk z Ketře (jeho manželkou byla Eva Šípovna z Brani-

pogr., 54. — [35]) CDM II. 290. — [36]) Progr. gymn. v Opavě 1890 12. — [37]) Tiller IV. — [38]) SA V. 207, Prasek, Topogr., 71. — [39]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12. — [40]) ZDOp VII. 8, POp XII. 40, XVI. 36. — [41]) ZDOp VII. 21, Zukal Poz. — [42]) ZDOp VII. 24, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 26. — [43]) ZDOp XIII. 1, Zukal, Konfiskace, 130. — [44]) ZDOp XIV. 4. — [45]) ZDOp XV. 6. — [46]) VMO XXXI. 47, Kopetzky, 567. — [47]) Prasek, Topogr., 361. — [48]) Prasek, Topogr., 391. — [49]) PP, Kapras I. 65. — [50]) Kapras II. 143. — [51]) PP, VMO XV., Leskovec, POp VIII. 209, Zukal, Poz. — [52]) ZDOp VI. 2, POp XII. 117, XI. 316. — [53]) ZDOp VII. 1, 2. — [54]) POp XIV. 74,

ce), který byl 1560 neb.[54]) Již 1560 držel Leskovec Alexandr Laryš ze Lhoty, který 1591 prodal ves Anně Podstatské z Prusinovic.[55]) Tato vzala 1591 na spolek manžela Bartoloměje Rona z Rotvic a Kašic (byl 1613 neb.) a seděla tu ještě 1614. [56]) Dále seděl tu 1621 Bernart Ron, 1633 Jan Ron, jenž zemřel 1639, posléze Alžběta Voršila Fragsteinka z Načeslavic a Jan Arnošt z Fragsteina prodal 1678 Leskovec za 3650 zl. k Hradci.[57]) R. 1599 byla tu luterská fara.[58]) R. 1633 byl Mor. Leskovec pustý, pak znovu osazen.[59]) R. 1607 přip. se tu zákupní fojtství (VMO XXX. 12.).

Německý Leskovec, něm. Deutsch Markersdorf, založen 1782 a osazen kolonisty z panství oderského.[60])

Lipina, něm. Lippein, připadla při rozdílu Opavska 1377 (tehdy náležela několika zemanům) k dílu knížat Přemka a Václava.[61]) R. 1431 seděl tu Mikuláš Chlebičovský[62]) a 1494 kníže Jan Korvin prodal Lipinu Janu Renič-kovi z Čermník.[63]) Později ves náležela dominikánům opavským, zpustla a 1574 měl v nájmu velkostatek hradecký.[64]) Rudolf II. postoupil pak 1585 pustou Lipinu k Hradci.[65]) R. 1793 byla ves obnovena a osazena z panství oderského.[66])

Podolí, k 1574 viz u Hradce.

Větřkovice, s far. (od 1900) kostelem Nanebevzetí P. Marie, k 1574 viz u Hradce.

Žimorovice, přip. se 1357[67]) 1357 až 1574 viz u Hradce.

Liter.: J. Zukal, Urbář panství hradeckého z r. 1574, VMO XIV.; E. Rzehak, Zur alten Geschichte der ehemaligen Burg und Stadt Graetz an der Mohra von 1031 bis 1500, ZGKS III.; F. Vašek, Z kroniky chvalikovské. VMO XXXI., o hradě Hradci viz Peter, Burgen II. o Mor. Leskovci od L. Svobody v VMO XV.

PANSTVÍ PUSTĚJOV.

Pustějov, něm. Petrowitz, s far. (od 1784) kostelem sv. Maří Magdaleny. Ves náležela klášteru fulneckému, 1437 držel Pustějov a Bílov Vaněk Třicátník z Vojetína, ale na zboží táhl se klášter fulnecký.[1]) Jan z Žerotína pustil 1485 Pustějovu odmrt.[2]) Po zrušení kláštera 1784 stal se Pustějov s ostatními klášternímí vesnicemi statkem náboženského fondu, který jej 1825 prodal za 60.200 zl. Karlovi z Badenfeldu.[3]) R. 1855 koupil panství Filip hr. Flanderský, odtud měl Pustějov stejné držitele s Fulnekem.

Bílov, něm. Bielau, s far. (od 1814) kostelem sv. Vavřince. Jan a Drslav bratři z Kravař zapsali 1429 dědičné fojtství v Bílově Bořislavě, vdově po Rudlínovi.[4]) R. 1391 Lacek z Kravař daroval ves s pod. klášteru fulneckému, jemuž náležela až do zrušení kláštera.[5]) K r. 1437 viz u Pustějova.

Děrné, něm. Tyrn. R. 1293 byl tu (Dirnauia, Thyerna) farní kostel a téhož roku prodal Oldřich z Lichtenburka a Milič z Citova zákupní rychtu v Děrné Tylmanovi.[6]) R. 1372 držel Děrné k Fulneku Drslav z Kravař a Beneš z Kravař daroval 1389 Děrné s lesem a Jilovec klášteru fulneckému.[7])

František Ron z Kašic prodal 1609 za 10.000 zl. Děrné Bottovi Kašparovi purkrabí z Donína, ale s kupu sešlo; v 2. pol. 17. st. bylo Děrné lénem biskupství olomouckého, léno držel po

118. — [55]) ZDOp VII. 8, VIII. 18, POp XIV. F 18, XVI. 109, Kopiář arch. min. vnitra č. 89., f. 79. — [56]) ZDOp VIII. 19, Zukal, Poz., PP. — [57]) ZDOp XV. 73, Zukal, Poz. — [58]) ZVGMS X. 287. — [59]) SA V. 207. — [60]) PP. — [61]) Progr. gymn. v Opavě 1893 12. — [62]) Kapras II. 22. — [63]) PP. — [64]) Zukal, Pozúst. — [65]) PP. — [66]) PP, Berger, Die Besiedlung, 125. — [67]) Kopetzky, 322.

[1]) Kapras I. 26. — [2]) LSA III. 104. — [3]) Zukal, Paměti, 320. — [4]) CDS VI. 381, Šebánek, Archivy zruš. klášterů, 110. — [5]) Kapras II. 28. — [6]) CDM IV. 314. — [7]) Šebánek, Archivy zruš. kláštera, 199, Kapras II.

smrti Jana Karla v. Hüttendorf 1664 Adam Kašpar v. Scherz (Zukal Poz.). V 16. st. byla ves česká a ještě 1771 měla české obyvatelstvo.[8])

Jílovec, něm. Eilowitz. Oldřich z Lichtenburku prodal 1293 zákupní fojtství v Jílovci Štědroňovi.[9]) Beneš z Kravař na Fulneku daroval 1389 Jílovec klášteru fulneckému.[10])

Kostelec, něm. Hochkirchen, založen 1789.[11])

Labuť, něm. Wipplarsdorf, založen 1788 na dvořisku bělovském.[12])

Lukavec; při rozdílech Opavska r. 1377 Lukavec a Požahy, které držel Kunata z Jakubovic, připadly k dílu knížat Přemka a Václava.[13]) R. 1412 seděl tu Hanušek Skřipovský (Kapras II. 25), 1441 Oneš Kyjovec z Lukavce,[14]) 1464 Jan z Lukavce.[15]) Marketa z Dobroslavic prodala 1504 Lukavec Kateřině Chlebíčovské, která 1512 int. Lukavec a pusté Požahy Janu a Jiříkovi bratřím vl. Nedvídkům z Jakubčovic,[16]) kteří 1513 int. toto zboží klášteru fulneckému.[17])

Stará Ves, něm. Altstadt; Drslav z Kravař a Fulneka prodal 1378 Starou Ves s mlýnem Oslovem Mikulášovi z Lubojat, komorníku cúdy opavské, a jeho manželce Anně, dceři Bořity z Heroltic.[18]) Lacek z Kravař daroval kolem r. 1400 Starou Ves klášteru fulneckému.[19]) Fulnecký probošt Augustin potvrdil 1448 privilegia staroveského zákupního fojtství,[20]) 1582 probošt Petr z Nisy porovnal se s Staroveskými o roboty.[21]) K 1458 viz u Bílovce.

Požahy zpustly severně od Lukavce, k 1377—1513 viz u Lukavce.

Lit.: R. Schünke, Ein Beitrag zur Seschichte der Gemeinde Bielau, Kuhländchen VIII.; R. Schünke, Bilau, Kuhländchen VI.; St. V. Oppl, Děrné, 1935; O Lukavci L. Svoboda v VMO; Fr. V. Peřinka, Vzpoura dědin St. Vsi a Pustějova na fulneckém panství r. 1614, SA XI.

ODERSKÉ PANSTVÍ.

Odry, něm. Odrau, město s zámkem, radnicí, far. kostelem sv. Bartoloměje, předměstími Dolním, Horním předměstím a Novým městem; do města vedly brány Horní, Dolní a Zámecká. Původně stávala tu (nejspíše v trati „das böhmische Dorf") ves kláštera tišnovského Vyhnanov (viz u Tišnova); ještě 1563 a 1581 jmenuje se u Oder topické pojmenování Vynanovice.[1]) Knížě opavský Mikuláš dal 1346 dvůr a ves Odry v dědictví Zbyňkovi z Tvorkova[2]) před r. 1357 držel Odry Štěpán ze Šternberka, pak 1357—80 Albert ze Šternberka, jenž 1362 pustil Odrám odúmrt a spolu se svým synovcem Petrem z Šternberka osvobodil 1374 vsi panství oderského: Vražné, Hynčice, Veselí, Dobešov, Loučky, Jakubčovice, Heřmanice, Heřmánky, Velkou a Malou Kamenku, Velké a Malé Vlkovice a Tošovice od odúmrtí.[3]) R. 1373 připomíná se v Odrách fara[4]) a při rozdílech mezi knížaty 1377 připadly Odry k dílu knížat Přemka a Václava.[5]) Po Albertovi držel Odry jeho synovec Petr ze Šternberka (1380—97) a pak vdova po Petrovi Anna, kněžna opavská, která zemřela 1405.

Po této dědil Lacek z Kravař, jenž 1406 udělil Odrám jarmark, zemřel 1416 a zanechal Odry své dceři Elišce z Kravař, ovdovělé ze Šternberka a jejímu synovi Jiříku Lukovskému ze

28. — [8]) Kravařsko III. 127. — [9]) CDM IV. 313. — [10]) Šebánek, Archivy, 199, Kapras II. 28. — [11]) Zukal, Paměti, 320. — [12]) Zukal, Paměti, 320. — [13]) Progr. gymn. v Opavě 1890 12. — [14]) Kapras I. 38. — [15]) Kapras I. 72. — [16]) Kapras II. 149, 164, VMO XV., Lukavec. — [17]) Kapras II. 170. — [18]) CDM CXV. 188. — [19]) Kapras II. 28. — [20]) LSA III. 102. — [21]) LSA III. 103.

[1]) Rolleder, Odrau, 35. — [2]) Kopetzky, 278, CDS VI. 15. — [3]) Rolleder, Odrau, 41—44. — [4]) Rolleder, 43. — [5]) Progr. gymnasia v Opavě 1890,

ce), který byl 1560 neb.[54]) již 1560 držel Leskovec Alexandr Laryš ze Lhoty, který 1591 prodal ves Anně Podstatské z Prusinovic.[55]) Tato vzala 1591 na spolek manžela Bartoloměje Rona z Rotvic a Kašic (byl 1613 neb.) a seděla tu ještě 1614.[56]) Dále seděl tu 1621 Bernart Ron, 1633 Jan Ron, jenž zemřel 1639, posléze Alžběta Voršila Fragsteinka z Načeslavic a Jan Arnošt z Fragsteina prodal 1678 Leskovec za 3650 zl. k Hradci.[57]) R. 1599 byla tu luterská fara.[58]) R. 1633 byl Mor. Leskovec pustý, pak znovu osazen.[59]) R. 1607 přip. se tu zákupní fojtství (VMO XXX. 12.).

Německý Leskovec, něm. Deutsch Markersdorf, založen 1782 a osazen kolonisty z panství oderského.[60])

Lipina, něm. Lippein, připadla při rozdílu Opavska 1377 (tehdy náležela několika zemanům) k dílu knížat Přemka a Václava.[61]) R. 1431 seděl tu Mikuláš Chlebičovský[62]) a 1494 kníže Jan Korvin prodal Lipinu Janu Reničkovi z Čermník.[63]) Později ves náležela dominikánům opavským, zpustla a 1574 měl v nájmu velkostatek hradecký.[64]) Rudolf II. postoupil pak 1585 pustou Lipinu k Hradci.[65]) R. 1793 byla ves obnovena a osazena z panství oderského.[66])

Podolí, k 1574 viz u Hradce.

Větřkovice, s far. (od 1900) kostelem Nanebevzetí P. Marie, k 1574 viz u Hradce.

Zimorovice, přip. se 1357[67]) 1357 až 1574 viz u Hradce.

Liter.: J. Zukal, Urbář panství hradeckého z r. 1574, VMO XIV.; E. Rzehak, Zur alten Geschichte der ehemaligen Burg und Stadt Graetz an der Mohra von 1031 bis 1500, ZGKS III.; F. Vašek, Z kroniky chvalikovské. VMO XXXI., o hradě Hradci viz Peter, Burgen II. o Mor. Leskovci od L. Svobody v VMO XV.

PANSTVÍ PUSTĚJOV.

Pustějov, něm. Petrowitz, s far. (od 1784) kostelem sv. Maří Magdaleny. Ves náležela klášteru fulneckému, 1437 držel Pustějov a Bílov Vaněk Třicátník z Vojetína, ale na zboží táhl se klášter fulnecký.[1]) Jan z Žerotína pustil 1485 Pustějovu odmrt.[2]) Po zrušení kláštera 1784 stal se Pustějov s ostatními klášterními vesnicemi statkem náboženského fondu, který jej 1825 prodal za 60.200 zl. Karlovi z Badenfeldu.[3]) R. 1855 koupil panství Filip hr. Flanderský, odtud měl Pustějov stejné držitele s Fulnekem.

Bílov, něm. Bielau, s far. (od 1814) kostelem sv. Vavřince. Jan a Drslav bratři z Kravař zapsali 1429 dědičné fojtství v Bílově Bořislavě, vdově po Rudlinovi.[4]) R. 1391 Lacek z Kravař daroval ves s pod. klášteru fulneckému, jemuž náležela až do zrušení kláštera.[5]) K r. 1437 viz u Pustějova.

Děrné, něm. Tyrn. R. 1293 byl tu (Dirnauia, Thyerna) farní kostel a téhož roku prodal Oldřich z Lichtenburka a Milič z Citova zákupní rychtu v Děrné Tylmanovi.[6]) R. 1372 držel Děrné k Fulneku Drslav z Kravař a Beneš z Kravař daroval 1389 Děrné s lesem a Jilovec klášteru fulneckému.[7])

František Ron z Kašic prodal 1609 za 10.000 zl. Děrné Bottovi Kašparovi purkrabí z Donína, ale s kupu sešlo; v 2. pol. 17. st. bylo Děrné lénem biskupství olomouckého, léno držel po

118. — [55]) ZDOp VII. 8, VIII. 18, POp XIV. F 18, XVI. 109, Kopiář arch. min. vnitra č. 89., f. 79. — [56]) ZDOp VIII. 19, Zukal, Poz., PP. — [57]) ZDOp XV. 73, Zukal, Poz. — [58]) ZVGMS X. 287. — [59]) SA V. 207. — [60]) PP. — [61]) Progr. gymn. v Opavě 1890 12. — [62]) Kapras II. 22. — [63]) PP. — [64]) Zukal, Pozůst. — [65]) PP. — [66]) PP, Berger, Die Besiedlung, 125. — [67]) Kopetzky, 322.

[1]) Kapras I. 26. — [2]) LSA III. 104. — [3]) Zukal, Paměti, 320. — [4]) CDS VI. 381, Šebánek, Archivy zruš. klášterů, 110. — [5]) Kapras II. 28. — [6]) CDM IV. 314. — [7]) Šebánek, Archivy zruš. klášterů, 199, Kapras II.

smrti Jana Karla v. Hüttendorf 1664 Adam Kašpar v. Scherz (Zukal Poz.). V 16. st. byla ves česká a ještě 1771 měla české obyvatelstvo.[8])

Jílovec, něm. Eilowitz. Oldřich z Lichtenburku prodal 1293 zákupní fojtství v Jílovci Štědroňovi.[9]) Beneš z Kravař na Fulneku daroval 1389 Jílovec klášteru fulneckému.[10])

Kostelec, něm. Hochkirchen, založen 1789.[11])

Labuť, něm. Wipplarsdorf, založen 1788 na dvořisku bělovském.[12])

Lukavec; při rozdílech Opavska r. 1377 Lukavec a Požahy, které držel Kunata z Jakubovic, připadly k dílu knížat Přemka a Václava.[13]) R. 1412 seděl tu Hanušek Skřipovský (Kapras II. 25), 1441 Oneš Kyjovec z Lukavce,[14]) 1464 Jan z Lukavce.[15]) Marketa z Dobroslavic prodala 1504 Lukavec Kateřině Calebičovské, která 1512 int. Lukavec a pusté Požahy Janu a Jiříkovi bratřím vl. Nedvídkům z Jakubčovic,[16]) kteří 1513 int. toto zboží klášteru fulneckému.[17])

Stará Ves, něm. Altstadt; Drslav z Kravař a Fulneka prodal 1378 Starou Ves s mlýnem Oslovem Mikulášovi z Lubojat, komorníku cúdy opavské, a jeho manželce Anně, dceři Bořity z Heroltic.[18]) Lacek z Kravař daroval kolem r. 1400 Starou Ves klášteru fulneckému.[19]) Fulnecký probošt Augustin potvrdil 1448 privilegia staroveského zákupního fojtství,[20]) 1582 probošt Petr z Nisy porovnal se s Staroveskými o roboty.[21]) K 1458 viz u Bílovce.

Požahy zpustly severně od Lukavce, k 1377—1513 viz u Lukavce.

Lit.: R. Schünke, Ein Beitrag zur Seschichte der Gemeinde Bielau, Kuhländchen VIII.; R. Schünke, Bilau, Kuhländchen VI.; St. V. Oppl, Děrné, 1935; O Lukavci L. Svoboda v VMO; Fr. V. Peřinka, Vzpoura dědin St. Vsi a Pustěiova na fulneckém panství r. 1614, SA XI.

ODERSKÉ PANSTVÍ.

Odry, něm. Odrau, město s zámkem, radnicí, far. kostelem sv. Bartoloměje, předměstími Dolním, Horním předměstím a Novým městem; do města vedly brány Horní, Dolní a Zámecká. Původně stávala tu (nejspíše v trati „das böhmische Dorf") ves kláštera tišnovského Vyhnanov (viz u Tišnova); ještě 1563 a 1581 jmenuje se u Oder topické pojmenování Vynanovice.[1]) Knížě opavský Mikuláš dal 1346 dvůr a ves Odry v dědictví Zbyňkovi z Tvorkova[2]) před r. 1357 držel Odry Štěpán ze Šternberka, pak 1357—80 Albert ze Šternberka, jenž 1362 pustil Odrám odúmrt a spolu se svým synovcem Petrem z Šternberka osvobodil 1374 vsi panství oderského: Vražné, Hynčice, Veselí, Dobešov, Loučky, Jakubčovice, Heřmanice, Heřmánky, Velkou a Malou Kamenku, Velké a Malé Vlkovice a Tošovice od odúmrti.[3]) R. 1373 připomíná se v Odrách fara[4]) a při rozdílech mezi knížaty 1377 připadly Odry k dílu knížat Přemka a Václava.[5]) Po Albertovi držel Odry jeho synovec Petr ze Šternberka (1380—97) a pak vdova po Petrovi Anna, kněžna opavská, která zemřela 1495.

Po této dědil Lacek z Kravař, jenž 1406 udělil Odrám jarmark, zemřel 1416 a zanechal Odry své dceři Elišce z Kravař, ovdovělé ze Šternberka a jejímu synovi Jiříku Lukovskému ze

28. — [8]) Kravařsko III. 127. — [9]) CDM IV. 313. — [10]) Šebánek, Archivy, 199, Kapras II. 28. — [11]) Zukal, Paměti, 320. — [12]) Zukal, Paměti, 320. — [13]) Progr. gymn. v Opavě 1890 12. — [14]) Kapras I. 38. — [15]) Kapras I. 72. — [16]) Kapras II. 149, 164, VMO XV., Lukavec. — [17]) Kapras II. 170. — [18]) CDM CXV. 188. — [19]) Kapras II. 28. — [20]) LSA III. 102. — [21]) LSA III. 103.

[1]) Rolleder, Odrau, 35. — [2]) Kopetzky, 278, CDS VI. 15. — [3]) Rolleder, Odrau, 41—44. — [4]) Rolleder, 43. — [5]) Progr. gymnasia v Opavě 1890,

Šternberka.[6]) R. 1427 zmocnili se města husité, jejichž hejtmanem byl tu pověstný Dobeš Puchala a posléze 1433 opavský kníže Přemek.[7]) Již před 1437 ujal se Oder opět Jiří Lukovský ze Šternberka, jenž zemřel 1440 bezdětek a zanechal statek svému bratrovi Lackovi Lukovskému ze Šternberka.[8]) R. 1446 seděli na Odrách bratři Jeroným, Beneš a Jan z Lideřova, z nichž Beneš psal se tu ještě 1462.[9]) V l. 1470 až 1515 držel Odry Jeronýmův syn Jeroným z Lideřova, věrný přívrženec krále Jiřího, který udělil Odrám privilegium na mýto a za to obdržel od Jeronýma k svému panství fulneckému Malé Vlkovice.[10]) Roku 1480 stal se pokus vtěliti panství oderské do zemských desk olomouckých, ale porovnáním mezi stavy moravskými a opavskými z r. 1481 měly vsi na pravém břehu Odry slušeti na Moravu, na levém do Opavska.[11])

Vedle Jeronýma, který 1485 obdaroval oderský špitál, seděli tu 1505—19 bratři Jaroslav a Petr z Lideřova, kteří prodali 1519 statek Janu a Václavovi z Fulštejna, načež synové Janovi postoupili Odry Ojířovi z Fulštejna, který tu seděl ještě r. 1530.[12]) Ojíř z Fulštejna prodal před 1535 Odry Hynkovi ze Zvole (jeho manželkou byla Žofie z Potnštejna), jenž postavil v Odrách radnici, 1534 pustil Dobešovu roboty pod plat a zemřel 1536.[13])

Hynkův syn Jan Tomáš ze Zvole (1567 povýšen do stavu panského, jeho manželkou byla 1568 Anna z Žerotína, která zemřela 1596) měl spor o privilegia s měšťany, kteří 1571 žalovali u zemského práva a dosáhli v celku příznivého rozsudku.[14]) Jan Tomáš dal 1555 Odrám privilegium na šenkování vína, vaření piva (tehdy bylo v Odrách 50 varečných domů) a jeho vystavování do vesnic Hynčic, Louček, Jakubčovic, Heřmanic, Heřmánek, Vésky, Vlkovic a Tošovic (tímto privilegiem byla práva městská spíše zmenšena), 1559 vymohl od Ferdinanda I. pro Odry dva jarmarky a 1568 potvrdil privilegia Mankovic.[15]) Také poddaní na panství oderském bouřili se proti Janu Tomášovi pro přílišné roboty a stavové moravští činili si 1581 ještě právo na Odry jakožto příslušenství Moravy.[16]) Jan Tomáš zemřel 1585 (pohřben v Odrách), zanechal syna Jana Bohuše a dcery Kateřinu, provdanou za Joachyma Haugvice z Biskupic, Žofii, provdanou za Karla z Vrbna na Silheřovicích, Annu Marii, provdanou za Mikuláše Cikána ze Slupska, Esteru a Juditu.[17])

Za Jana Bohuše ze Zvole (zemřel 17. listopadu 1607) 1602 pomřela morem v Odrách třetina obyvatelstva a 1604 měšťané i poddaní z vesnic měli s vrchností opět spory o roboty a privilegia.[18]) Vdova po Janu Bohuslavovi Barbora z Dluhomilova a jiní poručníci sirotku prodali 1612 zámek a město Odry s předměstím a podacím, Mankovice s pod., Loučky, Jakubčovice, Heřmánky, Vražné, Kamenku, Vésku a Tošovice s pod. Jiříku Sičovi z Polské Jagly.[19]) R. 1612 seděl tu Jan Frydrych Síč z Polské Jagly, který prodal 1616 zboží oderské Šeborn Pražmovi z Bílkova (prvou jeho manželkou byla Helena z Redern, zemřela 1620, druhou Bohunka Stošovna z Kounic), jenž zvýšil roboty poddaných, zemřel 1623 a zanechal syny Jana Bernarta, Jana Dětřicha a dva jiné.[20]) Již 1553 byla v Odrách luterská fara a 1615 byly tu nepokoje proti luterskému faráři, který zaváděl novoty.[21]) Ještě r. 1627 zdržoval se v Odrách luterský pastor.[22]) R. 1623 obsadili Odry Sedmihradští.[23])

Po Šeborovi dědili jeho synové Hanuš Bernart (stal se katolíkem), Hanuš Mořic, Šebestian a Hanuš Dětřich

10. — [6]) Rolleder, 47, 50. — [7]) Rolleder, 59. — [8]) Rolleder, 60, Kapras I. 32. — [9]) Rolleder, 61, VMO XVII. 58, XXVI. 4. — [10]) Rolleder, 66, Kapras I. 105. — [11]) Rolleder, 66. — [12]) Rolleder, 74, 76, VIII. 270, G-M II. 536, Kopiář arch. min. vnitra V. 74, VMO XV., Odry. — [13]) Rolleder, 78, Not. 1869, 82, VMO XV., Odry. — [14]) Rolleder, 91, Salbuch č. 287., 284, Arch. min. vnitra, Morava, VII. — [15]) Rolleder, 82, 100, Tiller, IX., Salbuch č. 286., 171. — [16]) Rolleder, 104. — [17]) Prasek, Nápisy ve Slezsku, 36, VMO XV., Odry. — [18]) Rolleder, 110, Not. 1869, 84, VMO XV., Odry. — [19]) ZDOp X. 16, VMO XV., Odry. — [20]) Rolleder, 166—72, ZDOp XII. 13, VMO XV., Odry. — [21]) Rolleder, 148, ZVGAS X. 89. — [22]) Schr. V. 243. — [23]) ZVGAS X. 90. — [24]) Rolleder, 178, 182, VMO. XV., Odrau. —

Pražmové, ale 1632 seděl tu sám Šebestián; panství bylo však pro dluhy sekvestrováno a 1640 prodáno erárem Janovi sv. p. Wintz (zemřel 1642 v Uh. Skalici), jehož manželkou byla Polyxena hr. z Hodic.[24]) Tato provdala se 1644 po druhé za Michala Alvernia Saluzzo markýze Clavesano.[25]) Za války třicetileté 1632 Odry trpěly velkými kontribucemi, 1635 byli lapeni tu dva predikanti a 1646 město vypleněno Švédy.[26])

Dále dědila dcera Janova Kristina Marketa sv. paní Wintz, která provdala se za Jana Bapt. říšského hr. z Werdenbergu, který založil v Odrách Nové město, a zemřela 1675. Její dcera Anna Alžběta hr. z Werdenbegu provdala se za Jana Jiřího sv. p. Hoffmanna, za něhož nastaly velké spory poddaných s vrchností.[27]) V l. 1691-92 po požáru byl v Odrách vystavěn nový kostel. Anna Alžběta předala 1699 Odry svému bratrovi Janu Petrovi hr. z Werdenberga, jenž zemřel 1716. Jeho dcera Barbora Kajetána provdala se za Františka Leopolda sv. p. Lichnovského z Voštic, za něhož byly opět velké spory s poddanými a 1720 založen urbář panství a který zemřel 22. prosince 1742. Jeho syn Jan Karel hrabě Lichnovský pustil nejprve Odry do života své matce Barboře Kajetáně (zemřela 1755), 1757 oženil se s Marií Karolinou hr. z Althanu, 1773 povýšen byl do stavu pruských knížat a zemřel 19. dubna 1788. R. 1747 počala se dolovati stříbrná a olověná ruda na hoře Pohoři u Oder, ale 1796 byly doly zrušeny.[28]) Těsně před r. 1773 byly na panství založeny dominikální vsi Vítberk (Werdenberg) a Nová Ves.[29])

Syn Jana Karla Karel kníže Lichnovský prodal 1792 Odry za 420.000 zl. rýn. a 500 dukátu klíčného Marii Terezii říšské hraběnce Schlabrendorf, rozené hr. v. Niemptsch, po jejíž smrti (1830) koupila v dražbě panství za 500.500 zl. víd. její sestra Charlotta lantkr. z Fürstenbergu.[30]) Zatím František II. potvrdil 1792 Odrám čtyři jarmarky a týdenní trh a 1794 udělil dva dobytčí trhy.[31]) Továrna na sukna v Odrách produkovala 1841 za 330.000 zlatých sukna.

Po smrti Charlotty dědila 1864 její sestra Evelina hr. Sickingen-Hohenburg, která 1868 postoupila Odry svému synovi Františkovi hr. Sickingen-Hohenburg. R. 1887 koupila Odry v dražbě centrální pozemková úvěrní banka ve Vídni za 671.00 zl., 1889 Viktor ryt. Klobassa-Zrencki na Zrencině, 1892 za 901.000 zl. Mořic a jeho syn Josef Lazarus a 1906 Adam hr. Potocki. — Odry náležely vždy k městskému právu opavskému.[32])

Za pozemkové reformy 1923—25 (vlastník Adam kníže Potocki, plocha 1879 ha) vlastníku propuštěn zbytkový statek Odry, lesní hospodářství, pila v Loučkách a cihelna v Odrách, utvořen byl zbytkový statek Vítberk a zcela rozdělen dvůr Mankovice.

Dobešov, něm. Dobischwald, s far. (od 1867) kostelem sv. Mikuláše, k 1374—1555 viz u Oder. V 16. st. slul Babihrádky.[33])

Emauzy, něm. Emaus, založeny 1786.

Heřmanice, něm. Gross Hermsdorf, k 1374—1555 viz u Oder. 1453 byla tu rychta zákupní.[34])

Heřmánky, něm. Klein Hermsdorf, k 1374—1555 viz u Oder.

Hynčice, něm. Heinzendorf, 1374—1555 viz u Oder.

Jakubčovice, něm. Jogsdorf, k 1374 až 1555 viz u Oder.

Kamenka, něm. Kamitz, k 1374—1555 viz u Oder. Ves Malá Kamenka (k 1374 viz u Oder) zanikla.

Loučky, něm. Lautsch, k 1374—1555 viz u Oder.

Mankovice, něm. Mankendorf, s far. (od 1785) kostelem Navštív. P. Marie. R. 1374 drželi Mankovice páni z Kravař k Něm. Jasenici na Moravě.[35]) Jan z Kravař zastavil před 1434 ves Ondřeji a Mikulášovi z Tvorkova a 1437 byla ves již u panství oderské-

[25]) Rolleder, 189. — [26]) Rolleder, 189, ZVGAS X. 91. — [27]) Rolleder, 228. — [28]) Rolleder, 379. — [29]) Rolleder, 347. — [30]) ZDOp XXXVI. 10, XLIX. 136. — [31]) Rolleder, 442. — [32]) Prasek, Organisace práv magdeburských, 281. — [33]) Rolleder, Odrau, 111. — [34]) Rolleder, 52. — [35]) Rolleder, Odrau,

ho.[36]) V únoru 1620 Poláci vyplenili Mankovice.[37]) Fara byla v l. 1590 až 1627 luterská, od 1638 katolická.[38]) K r. 1555 viz též u Oder.

Neumark, nyní část města Oder, založen na sklonku 17. st.

Šternfeld, něm. Sternfeld, osada vzniklá na konci 18. st.

Tošovice, něm. Taschendorf, 1381 připomíná se tu zákupní fojtství[39]) k 1374—1555 viz u Oder.

Véska, něm. Dörfel, s far. (od 1784) kostelem Navštív. P. Marie. K 1555 viz u Oder.

Nová Véska, něm. Neudörfel, založena 1777.

Veselí, něm. Wessiedel, s far. (od 1809) kostelem sv. Trojice, k 1374—1555 viz u Oder.

Vítberk, něm. Werdenberg, založen 1773.

Slezské Vlkovice, něm. Schlesisch Wolfsdorf, k 1374—1555 viz u Oder. Vojtěch z Šternberka potvrdil 1360 privilegia zdejšího zákupního fojtství (Rolleder, Odrau, 41.).

Horní Vražné, něm. Klein Petersdorf, k 1374—155 viz u Oder, 1694 slulo Petroňovice.

Liter.: R. Trampler, Chronik der Stadt Odrau, Not. 1869; týž Odrau und Umgebung während des dreissigj. Krieges, ZVGAS X.; A. Rolleder, Beitrag zur Geschichte der Stadt Odrau, program reálky ve Štýru 1888; A. Rolleder, Odrau zur Zeit des Siebenjährigen Krieges, Not. 1895; A. Rolleder, Odrau einst Winanow genannt, ZVGMS I.; A. Kettner, Odrau, Kuhländchen II.; V. Thomas, Odrau vor 300 Jahren, Kuhländchen II.; A. Rolleder, Geschichte der Stadt und Gerichtsbezirkes Odrau, Štýr 1902; viz též A. Peter, Burgen.

VÍTKOVSKÉ PANSTVÍ.

Vítkov, něm. Wigstadtl, město s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie z r. 1625 a radnicí. Vítkov (Wytchenau) připomíná se nejprve 1301[1]) a byl založen patrně Vítkem z Kravař. Při rozdílech Opavska 1377 připadla zboží pana Vojtěcha město Vítkov s hradem Vikštejnem, Velký Klokočov, Malý Nikušov, Čermná, Radkov, Melč, Krkošice a „Scobirwicz" k dílu knížat Přemka a Václava.[2]) Dále viz u Vikštejna. Král Ludvík udělil 1523 Vítkovu týdenní trh a Maximilian II. 1567 dva jarmarky.[3]) R. 1661 byl Vítkov oddělen od panství vikštejnského a int. Mikuláši ml. Vlčkovi z Dobrozemice,[4]) ale 1671 připojen opět k Vikštejnu. R. 1708 bylo městečko Vítkov s D. a H. Vsí opět odděleno a int. Františku Karlovi Wipplarovi z Uschitz,[5]) který zemřel 1743 v Opavě a zanechal syny Františka Karla a Filipa, z nichž prvý (int. 1738) uvázal se v panství ještě před smrtí otcovou.[6]) Ten přikoupil 1751 od Antonína Josefa z Blumenskronu Čermnou, zemřel 1761 a zanechal syny Karla, Josefa, Viléma a pět dcer; při rozdílech (int. 1780) převzal Vilém Vítkov a Čermnou, Karel Klokočov.[7]) Vilém postoupil 1793 Vítkov Gustavu Pertoltovi Pačínskému z Pačína, ten pak 1798 Janu Strengovi, sklenáři z Opavy, který 1802 prodal Vítkov Emanuelovi sv. p. Záviše z Osenice.[8]) Dále 1876 panství int. městu Vítkovu, 1889 Kamilovi hr. Razumovskému a Marii hr. Razumovské, roz. Wiener v. Welten, k Vikštejnu.

Po r. 1708 měli Vítkovští s vrchností o privilegia velké spory, které končily porovnáním r. 1728.[9])

Čermná, něm. Tschirm, s far. (od 1899) kostelem sv. Markety. K 1377—80 viz u Vítkova a Vikštejna, 1671 u

61. — [36]) Not. 1873 42, Rolleder, Odrau, 61. — [37]) ZVGAS X. 89. — [38]) ZVGAS X. 89, Rolleder, Odrau, 273. — [39]) PP.

[1]) CDM V. 127. — [2]) Progr. gymn. v Opavě 1890 10. — [3]) Tiller VIII., IX., Salbuch č. 287., f. 270. — [4]) ZDOp XIV. 9. — [5]) ZDOp XIX. 27. — [6]) ZDOp XXV. 34, PP. — [7]) ZDOp XXXII. 495, XXXIII. 17, PP. — [8]) ZDOp XXXVI. 72, 303, 429, XXXVIII. 2. — [9]) ZVGMS 1932 32. — [10]) Kopetzky, 487.

Melče. R. 1435 byla tu (Tzirmnaw) zákupní rychta, k níž náležely dva lány, krčma a pivovar.[10])

Dolní Ves, něm. Niederdorf, nyní předměstí Vítkova.

Horní Ves, něm. Oberdorf, nyní předměstí Vítkova s zámkem, k 1611—1708 viz u Vikštejna, pak u Vítkova.

Lit.: A. Klose, Wigstadtl, Heimat 1923; J. Ulrich, Einer für alle, ZVGMS 1932; několik článků v časopise Kuhländchen.

VIKŠTEJNSKÉ PANSTVÍ.

Vikštejn, hrad nad vsí Horním Vikštejnem. Hrad připomíná se při rozdílech Opavska r. 1377 (viz u Vítkova) a byl původně v rukou knížat opavských. Kníže Přemek odkázal 1434 Vítkov své manželce Heleně.[1])

Kníže Arnošt postoupil před 1447 hrad s přísl. Budivojovi z Moravčína a jeho bratřím Jindřichovi a Hynkovi, synům Křistka z Moravčína,[2]) než král Jiří odňal 1464 pro odboj zboží Budivojovi z Moravčína.[3]) Před r. 1473 (tehdy hleděli k hradu i někteří manové) nabyl Vikštejnu Hynčík Bírka z Nasile, který byl za domácích bojů jat od knížete Viktorina (hradu však uhájil tehdy Dětoch z Šumvaldu a Jan Čapek z Domoradovic);[4]) posléze dobyl r. 1476 hradu král Matyáš, který Vikštejn pobořil.[5]) Hynčík Bírka z Nasile odpíral konati knížeti lenní povinnosti (1502)a tvrdil, že prý král Jiří podřídil Vikštejn přímo králům českým.[6]) Hynčík Bírka zanechal panství svým synům Bernartu, Jiřikovi a Janu Vokovi Bírkům z Nasile; při rozdílech mezi bratry r. 1506 podržel Vikštejn Bernart (1518 neb.), který chtěl intabulovati zboží do zemských desk olomouckých.[7]) Král Vladislav II. dal nejprve 1512 hrad v dědictví Pročkovi z Četně, ale později držel zboží Ojíř z Fulštejna, který před r. 1525 pustil hrad s přísl. Janu Planknarovi z Kynšperka (jeho manželkou byla Mandalena Krejzingerová z Markvartic) a také král Ludvík 1525 int. témuž hrad Vikštejn s městem Vítkovem, Čermnou, Lhotkou, Velkým a Malým Klokočovem, Melčí a Radkovem.[8]) Václav Proček z Četně táhl se sice 1528 na hrad odvolávaje se na obdarování Vladislava II., ale byl právem odmrštěn, poněvadž list byl proti svobodám země.[9])

Jan Planknar z Kynšperka vystavěl 1532 znovu hrad Vikštejn, 1544 obdržel od Ferdinanda I. lhůtu na 8 let na hory vikštejnské a zemřel r. 1556 zanechav vdovu Mandalenu.[10]) Vikštejn dědil pak jeho syn Frydrych Planknar, ale po časné jeho smrti spravovala 1561—76 zboží vdova po Janovi Mandalena Krejzingerová a pak její syn Jan Planknar z Kynšperka.[11]) R. 1591 držel zboží, jehož urbář byl sepsán r. 1599, Jan st. Bravantský z Chobřan.[12]) R. 1602 seděl tu Šalomon Moš z Bittendorfu, ale 1611 koupil hrad Vikštejn, město Vítkov, Horní Ves, Velký a Malý Klokočov a Lhotku Adam st. Oderský z Lideřova.[13]) Adam st. seděl tu ještě 1617, ale 1619 již jeho synové Vilém Alexandr a Jiří Adam bratři Oderští z Lideřova.[14]) R. 1626 vzdal se zámek bez odporu Dánům, proto byli bratři (Vilém Alexandr byl mdlý na rozum) potrestáni konfiskací (panství bylo tehdy odhadnuto na 54.412 tolarů, kdežto dřívější jeho cena byla 91.723 tolarů).[15])

[1]) G-M II. 504. — [2]) VMO XXVI. 2, Kapras I. 60. — [3]) VMO XXVI. 2. — [4]) POp X. 16, VMO XXIII. 88. — [5]) Peter, Burgen. — [6]) Tiller VI. — [7]) G-M II. 527, VMO XXIII. 95, Peter, Burgen. — [8]) Rolleder, Odrau, 75, Kapras II. 208, 219. — [9]) POp VIII. 187. — [10]) Kopiář arch. min. vnitra XXVII. 89, Peter, Burgen, Zukal, Poz. — [11]) POp XIV. 138, Zukal, Poz. — [12]) Akta slezské komory W 1, 36, Böhmische Herrschaftsakten, Peter, Burgen. — [13]) VMO XXVIII. 7, Ruk. Františkova musea č. 614. k r. 1612. — [14]) SA VI. 72, Zukal, Poz. — [15]) Zukal, Konfiskace, 67, Akta slezské komory W 1, 170, zde jest velmi mnoho materiálu k hospodářským poměrům na panství vikštejnském na konci 16. a počátku 17. st. — [16]) Peter, Bur-

R. 1646 vyhodili zámek císařští do povětří.[16]) Fiskus zastavil 1632 konfiskované panství (hrad Vikštejn, městečko Vítkov, vsi Dolní a Horní Ves, V. a M. Klokočov, Čermnou, St. a N. Těchanovice, Svatoňovice, Lhotku, Ratkov a Melč) Hedvice Seitendorfské, rozené Kreuterové z Rosebeku a provdané pak za Jindřicha Vilémovského z Vojkovic, a po její smrti 1638 pronajala panství Kryštofu Eggsteinovi z Ehrenecku.[17]) R. 1640 náležel k panství hrad Vikštejn, městečko Vítkov s kolaturou, Horní a Dolní Ves, Velký a Malý Klokočov (s rychtou ve Vel. Klokočově), Čermná s rychtou, Svatoňovice s rychtou, St. Těchanovice s patr., Nové Těchanovice s rychtou a patr., Lhotka s rychtou, Melč s rychtou a Radkov s patr.[18])

R. 1657 uvázal se v panství znovu Vilém Alexandr Oderský z Lideřova, jenž zemřel 1671; zboží bylo pak rozděleno mezi jeho děti a Vikštejn s Vítkovem, Dolní a Horní Ves, Radkov a Lhotku podržel z nich Jan Václav Oderský.[19]) V l. 1696—1708 držel hrad Vikštejn, městečko Vítkov, H. a D. Ves, Ratkov, Lhotku, N. Těchanovice a V. a M. Klokočov Antonín Ferdinand Erdman Oderský z Lideřova;[20]) ten však nemohl panství pro dluhy udržeti a prodal 1708 Velký a Malý Klokočov Františku Matyášovi Josefu sv. p. Eiselburg, Vítkov s D. a H. Ves Františku Karlovi v. Wipplar-Uschitz a posléze Vikštejn s Ratkovem a Lhotkou Marii Františce v. Reich, ovdovělé Piglowské.[21]) Již r. 1708 koupil Vikštejn Arnošt Matyáš Mitrovský z Nemyšle,[22]) dále bylo zboží int. 1748 Marii Terezii sv. paní Mitrovské, provdané hraběnce Serenyi, 1755 Karlovi Troilo sv. p. zu Troiburg, 1765 Janu Juliovi v. Frobl, 1743 Janu Erdmannovi hr. z Tenczina, 1803 Janovi hr. z Tenczina, 1814 Janovi hr. Arz a 1815 Karolině hr. Arz.[23])

Karolina hr. Arz, roz. hr. z Tenczina a vdova po Janovi hr. Arz, odkázala 1829 panství vikštejnské, odhadnuté za 220.823 zl., svým dětem Anně, provdané sv. paní Skrbenské z Hříště, Karlovi hr. Arz, Marii hr. Arz a Ferdinandovi hr. Arz, z nichž posléze podržel poslední Vikštejn samojediný.[24]) R. 1860 koupil Vikštejn Emanuel Glassner, 1884 Karel a Marie hr. Razumovští, 1919 dědil Kamil ml. hr. Razumovský v. Wigstein.

Za pozemkové reformy 1926—27 (plocha 1781 ha, vlastník Kamil a Marie Razumovští) vlastníku propuštěny zbytkové statky Horní Vikštejn, Vendolí, lihovar v Radkově, Moravický a Melčský mlýn, továrna na dřevinu a lepenku v Horní Vsi, zříceniny Vikštejn a břidlicový lom v Radkově, pak lesní hospodářství, zřízen zbytkový statek Melč a odprodány lihovar a elektrárna v Melči.

Hertmanice, něm. Erdmannsdorf, osada založena 1797 Janem Erdmannem hr. z Tenczina na místě zrušeného dvora Zálužné.

Lhotka, něm. Nitschenau, k 1377—1708 viz u Vikštejna. R. 1377 píše se Nicoschaw.

Radkov, něm. Ratkau, s far. kostelem Navštiv. P. Marie, k 1377—1708 viz u Vikštejna. Jan Planknar z Kynšperka vystavěl po vyhoření kostela nový kostel (Zukal, Poz.). Poddaní měli 1640 česká jména (Zukal, Poz.).

Dolní Ves, něm. Niederdorf, nyní část Vítkova, 1611—1708 u Vikštejna.

Dolní Vikštejn, něm. Nieder Wigstein, osada novějšího původu.

Horní Vikštejn, něm. Ober Wigstein, s zámkem a zříceninami hradu, osada novějšího původu.

Scobirwitz, zaniklo, k 1377 viz u Vítkova.

Lit.: Zukal, Urbar der Herrschaft Wiegstein, ZGKS IV.; A. Peter, Burgen und Schlösser im Herzogthum Schlesien.

gen. — [17]) Zukal, Konfiskace, 122. — [18]) ZGKS IV. 1. — [19]) Zukal, Paměti, 257. — [20]) ZVGMS 1932 32, Zukal, Poz. — [21]) ZDOp XIX. 24, ZVGMS 1932 32. — [22]) ZDOp XXI. 53. — [23]) ZDOp XXVII. 21, XXIX. 47, XXX. 285, XXXV. 68, XXXVIII. 62, XL. 558, XLI 67. — [24]) ZDOp XLIV. 209, XLV. 144, XLVIII. 371.

STATEK KLOKOČOV.

Klokočov, něm. Gross Glockersdorf, s far. (od 1784) kostelem sv. Ondřeje a zámkem. K 1377—1640 viz u Vítkova, 1671 u Melče. František Matyáš sv. p. z Eyselberku prodal r. 1720 Klokočov a Klokočuvek Janu Václavovi Želeckému z Počenic.[1]) Od r. 1743 opět statek příslušel k Vítkovu, ale Karel Wipplar z Ušic prodal 1790 Klokočov Alžbětě sv. paní z Henneberku, rozené Tvorkovské z Kravař, která 1803 prodala jej Karlovi a Františkovi Čejkum z Badenfeldu.[2]) Arnošt Ota rvt. Badenfeld prodal 1873 Klokočov Gottliebu Haase šl. Buchstein, načež Klokočov byl int. 1894 Janu hr. Platter van den Broël, 1916 Karlu Weisshuhmovi a 1926 revírní radě v Mor. Ostravě. Za pozemkové reformy 1925 (vlastník Karel Weisshuhn a synové, plocha 636 ha) propuštěny vlastníku pila a mlýn ve Spálově, zřízeny zbytkové statky Františkův dvůr, Zámecký dvůr, odprodáno lesní hospodářství. Klokočov a Klokočůvek se od r. 1771 poněmčily.[3])

Klokočůvek, něm. Klein Glockersdorf, sdílel osudy Klokočova. R. 1643 přip. se tu fojtství.[4])

MELČSKÉ PANSTVÍ.

Melč, něm. Meltsch, ves s zámkem a far. (od 1784) kostelem sv. Antonína Pad. K r. 1377—1708 viz u Vikštejna. R. 1612 získal Melč, Radkov, Čermnou, Svatoňovice a Těchanovice Adam st. Oderský z Lideřova.[1])
Po smrti Viléma Alexandra Oderského z Lideřova 1671 dědila Melč, V. a M. Klokočov, Svatoňovice, Čermnou a St. Těchanovice jeho dcera Anna Magdalena, která se provdala 1683 za Ferdinanda Maximiliana hr. z Trautmannsdorfu, 1691 pak za Františka Josefa hr. z Hodic, jemuž 1705 statek zanechala.[2]) František Josef přikoupil 1706 za 6000 zl. statek Nový Dvur od Marie Františky Piglarové (tato jej koupila od Antonína Ferdinanda Oderského z Lideřova), založil ves Filipovice (1706) a zemřel 1722 (v pozůstalosti zůstala velká bibliotheka a obrazárna). Pak bylo panství int. Antonínovi hr. z Hodic, 1731 Matyášovi Ant. hr. z Hodic, 1755 opavským jesuitum.[3]) Po zrušeni řádu náležel statek studijnímu fondu, který jej prodal 1810 Janovi hr. z Tenczina.[4]) Dále byla Melč int. 1814 Janovi hr. Arz, 1815 Karolině hr. Arz, 1836 Karel hr. Arz,[5]) 1869 koupil větši díl panství Felix a Klementian hr. Skrbenský z Hříště, 1885 August Bartel, od 1888 náležel tento díl majitelum Vikštejnu. Menší díl byl int. 1867 Felixovi hr. Arz, 1884 Karlovi Weisshuhnovi a 1895 sloučen s větším dílem panství. R. 1643 jmenují se na panství zákupní fojtství v Melči, Svatoňovicích a N. Těchanovicích (VMO XXX. 16).

Nový dvůr, něm. Neuhof, k 1706 viz u Melče.

Filipovice, něm. Philippsdorf, založeny 1706.

Háj, něm. Freiheitsau, osada založená 1785 na místě parcelovaného dvora Chabičovského.

Chabičov. K r. 1366—1546 viz u kláštera sv. Kláry v Opavě. Markr. Jošt pustil r. 1403 vrchní své právo na Chabičov Ješkovi ze Sudic.[6]) Opavské klárisky pustily 1610 Chabičovu roboty pod plat.[7]) Po zrušení kláštera byl Chabičov int. 1798 náboženskému fondu, 1808 Josefovi hr. Mitrovskému, 1809 Antonínovi hr. Mitrovskému, 1810

[1]) ZDOp XXII. 12. — [2]) ZDOp XXXIV. 770, XXXVIII. 101, XLVII 393. — [3]) Kravařsko III. 27. — [4]) VMO XXX. 16.
[1]) Ruk. Frant. musea č. 614. k 1612. — [2]) ZDOp XVII. 2, XVIII. 22, Zukal, Paměti. — [3]) ZDOp XXIII. 37, XXIV. 6, XXIX. 45. — [4]) ZDOp XXXIX. 307. — [5]) ZDOp XXIII. 37, XXIV. 6, XXIX. 45. — [6]) Šebánek, Archivy, 221, Tiller III. — [7]) Archiv opavských klarisek P 10. — [8]) ZDOp XXXVI.

Františkovi z Badenfeldu, pak Arnoštu Otovi z Badenfeldu a 1837 řádu Německých rytířů.[8]) R. 1709 připomíná se tu zákupní rychta.[9]) V 15. a 16. st. byl Chabičov počítán do Krnovska.

Janské Koupele, něm. Johannisbrunn, lázně založené 1812.

Jarkovice, díl, který náležel klariskám v Opavě a slušel do Krnovska. K r. 1349 viz u kláštera klarisek v Opavě, od zrušení kláštera sdílel tento díl osudy Chabičova.

Jilešovice držel kolem r. 1366 Václav z Kravař, jehož syn Petr z Kravař prodal je kolem 1420 klášteru klarisek v Opavě. Sdílely pak osudy Chabičova a náležely do Krnovska.[10])

Kateřinky, díl, který náležel 1660 opavským jesuitům a sdílel od 1755 osudy Melče.

Mokré Lazce, díl, který náležel dříve opavským dominikánům.

Milostovice, díl. Boček z Perneku daroval 1255 Milostovice, Plesnou a polovici Plště klášteru žďárskému, což 1277 papež Jan XXI. potvrdil.[11]) K r. 1507 viz u kláštera klarisek v Opavě, dále sdílel tento díl osudy Chabičova.

Palhanec náležel opavským klariskám a sdílel osudy Chabičova.

Svatoňovice, něm. Schwansdorf. Při rozdílech r. 1377 připadl díl Žibřiduv knížatům Přemkovi a Václavovi (viz též u Krahují.[12]) R. 1429 psal se Jindřich Kosíř ze Svatoňovic,[13]) ale 1440 Svatoňovice a díl Kružberka byly int. Dětochovi z Šumvaldu, jehož syn Dětoch 1496 int. Svatoňovice a Staré i Nové Těchanovice Hynčíku Bírkovi z Nasile.[14]) Bernart Bruntálský z Vrbna int. 1522 Anně Krejzingerové z Markvartovic, která 1536 vložila totéž svému manželovi Janu Planknarovi z Kynšperka na Vikštejně.[15]) K r. 1628—40 viz u Vikštejna, od 1671 u Melče.

Staré Těchanovice (něm. Alt Zechsdorf) náležely 1377 Alšíkovi z Těchanovic.[16]) Mnišek z Těchanovic prodal 1431 obojí Těchanovice Dětochovi z Šumvaldu,[17]) odtud sdílely osudy Svatoňovic. R. 1516 držel Staré a Nové Těchanovice od Bernarta Bírky z Nasile zástavou Václav z Fulštejna na Bílovci (Zukal, Poz.). R. 1561 měli poddaní jen česká jména, 1640 v St. Těchanovicích 4/5 českých jmen, v N. Těchanovicích jen německá (Zukal, Poz.).

Nové Těchanovice, něm. Neu Zechsdorf, s far. (od 1785) kostelem sv. Mikuláše, od 1431 viz u St. Těchanovic.

Zálužné, něm. Moradorf, založeno 1785 na místě parcelovaného dvora.

Lit.: O Melči viz Not. 1886, str. 63; Fr. Myslivec, Založení Háje nad Opavicí, VMO XXX.

STATEK MLADECKO.

Mladecko, něm. Mladetzko, původně Mladotice. Ves náležela již v pol. 13. st. klášteru velehradskému (1265 viz u Stěbořic). R. 1540 držel ves tehdy pustou, zástavou Jan Stoš z Kounic (zemřel 1550) a po jeho smrti Otík Stoš postoupil 1555 zástavu pánům z Vrbna.[1]) Albrecht z Vrbna prodal 1594 pusté Mladotice a osedlé vsi Jezdkovice a Bratříkovice Karlovi Bítovskému z Bítova, jehož syn Václav Bítovský prodal 1614 týž statek Mikuláši Rohrovi z Kamene a jeho manželce Barboře Adelsbachové z Nyklštorfu.[2]) Dále koupil Mladecko a Bratříkovice Adam st. Moravický z Roudnice, který byl spolu se synem Karlem Jindřichem Moravickým pokutován za účast na dánském vpádu na penězích.[3]) Karel Jindřich Moravický prodal 1635 Mladecko Kateřině Mošovně z Bitendorfu, manželce Volfa z Drahotuš,[4]) ale r.

337, XXXIX. 91, 233, 291, XLVII. 393, XLIX. 164, Zukal, Paměti, 297 a n. — [9]) Zukal, Poz. — [10]) Zukal, Paměti, 266. — [11]) CDM III. 223, VI. S 7. — [12]) Progr. gymn. v Opavě 1890 12. — [13]) Kapras I. 19. — [14]) Kapras I. 34, II. 45, 134. — [15]) Kapras II. 186, 225. — [16]) Progr. gymn. v Opavě 1890 12. — [17]) Kapras II. 22.

[1]) PP. — [2]) VMO XV., Mladotice. — [3]) ZDOp XII. 12, Zukal, Konfiskace, 117. — [4]) Zukal, Konfiskace, 101. — [5]) ZDOp XVI. 32, VMO XV., Mlado-

1640—46 (tehdy byl tu jen dvůr a mlýn) již seděl tu Jan st. Sedmohradský ze Sedmohrad a pak Karel Vilém Sedmohradský, jenž 1687 prodal Mladecko Janu Pavlovi v. Scherz (zemřel 25. listopadu 1711).[5]) Sirotci po Janu Pavlovi v. Scherz prodali 1712 Mladotice Karlu Ferdinandovi v. Scherz (zemřel 17. října 1720), jeho dcera Barbora Pavlína zanechala 1725 statek své dceři Josefě sv. paní Grutschreiberové.[6]) Ta int. 1752 Mladecko Anně Marii hr. z Hodic, roz. sv. paní Miniatti z Campoli, která opět 1756 vložila je Karlovi Filipovi v. Schlangenfeld.[7]) Posléze sirotci po Karlu Filipovi prodali 1765 Mladecko Františce v. Tetzler, sv. paní Neffzern, a ta pak 1781 Ondřeji hr. Renardovi.[8]) Dále byl statek int. 1800 Ondřeji ml. hr. Renardovi, 1872 Adolfovi Stonavskému, 1888 Dr. Josefovi Hartigovi a 1926 dědicům Hartigovým.

Za pozemkové reformy 1923 (plocha 172 ha) velkostatek s lihovarem v Mladecku byl propuštěn vlastníku ze záboru.

Lit.: O Mladecku viz L. Svoboda v VMO XV.

STATKY HLAVNICE, BRATŘÍKOVICE A N. DVŮR.

Hlavnice s zámkem z 1792 a far. (od 1800) kostelem sv. Trojice. Již v pol. 13. st. (1250) Hlavnice náležela klášteru velehradskému (1265 viz u Stěbořic). Část vsi patřila v 15. st. k V. Hošticům a Mikuláš Slevický z Kravař int. 1490 Hlavnici Jindřichu Donátovi z V. Polomě,[1]) jehož syn Jan Donát vložil 1513 Hlavnici Janovi z Lukavce, který opět postoupil 1520 své právo na ves Janovi Stošovi z Kounic.[2]) Již 1559 seděl tu Jan z Vrbna, jemuž byla Hlavnice 1561 jakožto alod intabulována.[3]) R. 1575 poddaní z Hlavnice zdráhali se robotovati.[4]) R. 1654 byla Hlavnice int. Karlovi v. Strasoldo, ale téhož r. držela ji i s kolaturou Ana Marie Neuhauserová, roz. v. Strasoldo;[5]) později byla ves int. 1710 Janu Františkovi v. Neuhaus, 1719 Ludvíce Františce hr. Neuhaus, 1719 Anně Barboře hr. Neuhaus, 1729 Janovi de Pino, 1742 Janu Ondřejovi Pino v. Friedenthal, 1765 Janu Antoninovi Pino, 1769 Josefovi Marii de Pino, 1780 Ondřejovi hr. Renard, který vystavěl zde 1792 zámeček, 1798 Karolině v. Weissenbach, 1810 Josefovi v. Gussnar, 1825 Františce v. Friedenthal, roz. v. Mükusch, která 1832 prodala za 30.000 zl. Hlavnici Ludvíkovi a Anně v. Klettenhof.[6]) R. 1878 koupili Hlavnici Jiří a Ida Rosshirtovi, 1880 Linhart Kreisel, 1886 Robert Beyer v. Bayersburg, 1913 Helena Beyer v. Bayersburg, roz. Schreiterová v. Schwarzenfeld a 1913 Fraut. Beyer v. Bayersburg.

Bratříkovice, něm. Brättersdorf, náležely již 1250 klášteru velehradskému (viz u Stěbořic) r. 1528 držel je v zástavě Jan z Bobolusk.[7]) V 16. st. ves náležela k Heralticum, ale Albrecht ml. z Vrbna prodal 1594 (int. 1610) ves Karlovi Bítovskému z Bítova, načež tato náležela Mikulášovi Rohrovi z Kamene a jeho manželce Barboře Adelsbachové z Nyklštorfu.[8]) Za povstání seděl tu Adam st. Moravický z Roudnice a jeho syn Karel Jindřich Moravický, kteří byli za účast na dánském vpádu pokutováni na penězích.[9]) Později byly Bratříkovice int. klášteru velehradskému, 1641 bratřím z Vrbna, pak Karlu Vilémovi Semoradzkému, 1688 Pavlovi v. Scherz, 1689 Rosalii Maximiliane v. Scherz, 1711 Barboře Ludvíce v. Scherz, provdané v. Kuhbach, 1725 Barboře Pavlíně sv. paní Bock und Burgwicz, 1751 Josefě sv. paní Gruttschreiber, roz. Bockové, 1752 Anně

tice. — [6]) ZDOp XX. 76, 78, XXV. 36, XXVIII. 15. — [7]) ZDOp XXVIII. 28, XXIX. 140. — [8]) ZDOp XXXIII. 589.

[1]) Kapras II. 20. — [2]) Kapras II. 170, 181. — [3]) POp XIII. 102, ZDOp VII. 8. — [4]) Zukal, Poz. — [5]) ZDOp XIII. 14, Ruk. Frant. musea č. 614. k 1654. — [6]) ZDOp XX. 40, XXI. 68, 70, XIII. 30, XXVI. 30, XXX. 283, XXXI. 139, XXXII. 567, XXXVI. 331, XXXIX. 350, XLIII. 295, XLVI. 150. — [7]) Zukal, Poz. — [8]) ZDOp X. 3. — [9]) Zukal, Konfiskace, 117, ZDOp XII.

Marii hr. Hodic, 1757 Karlu Filipovi v. Schlangenfeld, 1765 Marianě hr. Renard, 1797 Marii Johance sv. paní Buday, 1804 Eugenovi hr. z Vrbna.[10]) R. 1628 připomíná se tu zákupní fojtství, 1660 byla ves zcela zpustošena.[11]) Od r. 1795 měly Bratříkovice stejné majitele s Heralticemi.

Nový Dvůr byl založen vedle panského dvora po r. 1650 a měl stejnou vrchnost s Hlavnicí, až Ludvík v. Klettenhof 1839 odprodal Hlavnici a podržel si jen Nový Dvůr; 1862 koupil statek Ant. Luft, 1876 Jan Hanzl, 1906 Guido Riedel, 1928 Dr. Valter Schubert.

STATEK JEZDKOVICE.

Jezdkovice, něm. Jeschkowitz, s zámkem, náležely již v 13. st. klášteru velehradskému (k 1270 u Stěbořic). R. 1450 připomíná se Budivoj z Jezdkovic.[1]) V 1. pol. 16. st. držel zástavou vsi kláštera velehradského Jezdkovice, Heřmanice, Bratříkovice, pak pusté vsi Držkovice a Heřmínovy Jan Vok Bírka z Nasile a pak 1540—52 jeho zeť Jiří Stoš z Kounic (jeho manželkou byla Mandalena Bírková z Nasile).[2]) Po smrti Mandaleny Bírkové oženil se 1547 Jiřík Stoš znovu s Annou, dcerou Jana Čeple z Belku, zemřel 1552 a zanechal syna Jana Stoše z Kounic.[3]) Dále seděl tu na zástavě Jiří Rotnberk z Ketře (zemřel 1553) a po jeho smrti Franc Rotnberk z Ketře.[4]) K r. 1589 viz u Stěbořic.

Albrecht Bruntálský z Vrbna přenesl 1591 z Bruntálu do Jezdkovic tiskárnu, ale 1594 (int. 1610) prodal Jezdkovice za 9.000 zl. opav. Karlovi Bítovskému z Bítova.[5]) Již r. 1616 seděl zde Frydrych Mitrovský z Nemyšle,[6]) jenž zemřel 1619,[7]) 1628—42 Jan st. Semoradský z Semorad,[8]) 1658 až 89 Václav Ignác hr. Oppersdorf.[9]) Dále byly Jezdkovice int. Janu Bohuslavovi ze Zvole, 1690 Františku Albrechtovi sv. p. Poppen, 1717 Karlu Fr. sv. p. Poppen, 1723 Karlu Janovi Halamovi, 1738 pak Jindřichu Filipovi sv. p. Halamovi.[10]) Antonie a Marie Anna, dcery neb. Jindřicha Filipa, prodaly 1752 statek za 19.000 zl. Anně Marii hr. z Hodic, roz. Miniatti z Campolli, a ta již 1754 Františce v. Tetzler.[11]) Dále byly Jezdkovice int. 1794 Prokopovi hr. Klebelsberg, 1797 Elise sv. paní Henneberg, 1821 Václavovi sv. p. Sedlnickému z Choltic, 1838 Antoninovi sv. p. Sedlnickému (zemřel 19. března 1879), pak Arnoštovi sv. p. Sedlnickému a 1904 Mořici bar. Sedlnickému z Choltic.[12]) R. 1537 přip. se tu zákupní fojtství.[13])

Choltice byly založeny 1847 Antoninem sv. p. Sedlnickým z Choltic.[14])

Na statku zanikly Držkovice, které náležely již 1270 klášteru velehradskému. K r. 1519 viz u Sv. Heřmanic, 1542 u Jezdkovic, 1589 u Stěbořic. R. 1520 byly pusté a na jejich místě vznikl dvůr Dirstendorf.

Lit.: Choltice u Opavy v SA I.

STATEK STĚBOŘICE.

Stěbořice s zámkem a far. kostelem Nanebevzetí P. Marie. Ves náležela původně klášteru velehradskému a byla spravována zvláštním hofmistrem (magister curiae); odtud statek slul stěborským hofmistrovstvím. Již roku 1228 Přemysl I. potvrdil klášteru velehradskému vsi Stěbořice (Zdeboritz) a Sirotky (Sirothki) a také r. 1261 papež Alexandr IV. potvrdil klášteru zboží v Stěbořicích (Stiboricz).[1]) Klášter rozvinul na Opavsku rozsáhlou kolo-

12. — [10]) ZDOp XIII. 8, XVI. 32, XX. 75, XXII. 58, XXVIII. 15, 28, XXIX. 140, XXX. 254, XXXVI. 311, XXXVIII. 139. — [11]) Zukal, Poz.

[1]) Kapras I. 51. — [2]) POp X. 50, XI. 291. — [3]) VMO XXV. 59, 65. — [4]) POp XII. 106, Zukal, Poz. — [5]) ZDOp XI 3, Zukal, Poz. — [6]) Zukal, Paměti, 325. — [7]) Zukal, Poz. — [8]) Zukal, Poz. — [9]) ZDOp XVI. 7, ZGKS XII. 77. — [10]) ZDOp XVI. 42, XXI. 37, XXII. 37, XXV. 28. — [11]) ZDOp XXVIII. 17, XXX. 104. — [12]) ZDOp XXXVI. 80, 321, XLII. 434, L. 296. — [13]) Zukal, Poz. — [14]) SA I. 45.

nisační činnost, ještě před 1250 vysadil Jakartovice, Svobodné Heřmanice a Horní Životice a před 1270 ještě Malé (nyní pusté) Jakartovice, přikoupil kolem 1256 od Smila z Bílkova Zlatníky a před 1270 ještě Vřesinu.[2]) R. 1265 náležely klášteru na Opavsku: Siegfriedsdorf (zanikl na Hlučínsku), Darkovice (Darcendorf), Pišť (Piess), Bolatice (Bolatiz), Chlebičov (Clebegowe), Hoštice (Hossicz), Stěbořice (Stiboriz), Leskovec (Lescowiz u H. Benešova), Jamnice (Gemniz), Sádek (Zadeh), Hlavnice (Labniz), Bratříkovice (Bratricowiz), Mladotice (Mladotiz), Jakartovice (Eckardi villa), Svobodné Heřmanice (Hermanni villa), Bohdanovice (Bochdanewiz), Svinov (Schouenbrunne); 1270 mimo tyto ještě Jezdkovice (Iezdcowiz), Držkovice (Driscowiz, zanikly), Zábřeh (Zeberzi), Malé Hoštice (Minus Hoschiz), Malé Jakartovice (Minus Ekhartowitz, nyní Pusté Jakartovice) a tři dvory v Tvorkově (Turcho).[3]) Při rozdílech mezi knížaty 1377 hofmistrovství stěborské, které náleželo klášteru velehradskému, připadlo k dílu knížat Přemka a Václava.[4]) R. 1450 připomíná se tu fara.[5])

Za krále Jiřího 1467 klášter zastavil zboží stěborské Bernartu a jeho synu Hynkovi Birkům z Nasile.[6]) Po smrti Hynkově (si 1502) uvázali se v zástavu jeho synové Bernart, Jiřík, Hynek a Jan Vok Birkové; při rozdílech r. 1506 podržel Hynek Stěbořice, Jamnici a Sádek, Jiřík Jezdkovice, Jakartovice, Bohdanovice a Mladotice, kdežto Svob. Heřmanice, Bratříkovice a Držkovice drželi i nadále oba bratří společně.[7]) Jiřík Birka prodal však 1534 vrchní právo na pustých Mladoticích a 1541 i zástavu Hlavnice Janu Stošovi z Kounic, jehož syn Jiřík Stoš získal ještě Bratříkovice, Svob. Heřmanice a Držkovice.[8]) Hynek Birka prodal 1514 alodní statek Heraltice a své vrchní právo na Stěbořicích, Sádku a Jemnici Bernartu Bruntálskému z Vrbna, jehož synové Jan (zemřel 1559), Albrecht (zemřel 1541) a Štěpán (zemřel 1567). Bruntálští z Vrbna získali ještě zástavu Bohdanovic a Jakartovic, 1553 Hlavnice, 1557 pustých Držkovic a 1561 i Svob. Heřmanic, Bratříkovic a Jezdkovic.[9]) Po smrti Albrechtově zbylí bratří vyžádali si od Ferdinanda I. znovu zástavu pro sebe a Janova syna Bernarta do tří životů.[10]) Po smrti Bernartově (1580) chtěl klášter zástavu vyplatiti, ale Hynek st., Karel a bratří vl. Albrecht a Hynek z Vrbna přiměli 1589 opata Ekarta ze Švoben, že jim klášter pustil Stěbořice, Jamnice, Sádek, Hlavnici, Jezdkovice, Bratříkovice, Svob. Heřmanice, Jakartovice, Bohdanovice a pusté vsi Držkovice a Mladotice v dědičný nájem za 800 zl. ročně.[11])

Dále bylo panství int. jakožto alod 1641 bratřím z Vrbna, pak Karlovi v. Strassoldo, 1654 Anně Kateřině Marii v. Neuhaus, roz. Strassoldo, dále Caesarovi hr. Neuhaus, 1719 Ludovice Františce hr. Neuhaus, 1729 Janovi de Pino, 1766 Karlu Leopoldovi Pino v. Friedenthal, 1802 Karlovi v. Friedenthal (od 1819 byla spolumajitelkou Františka v. Friedenthal a děti po Karlovi[12]) Za pozemkové reformy 1925—27 (plocha 312 ha, vlastníci Jindřich a Mariana Janottovi) velkostatek byl propuštěn vlastníkům ze záboru. R. 1607 příp. se tu zákupní fojtství.[13]) R. 1770 a 1776 byly na statku selské bouře.[14])

Březová připomíná se 1617 u Štemplovce, zanikla však a 1751—59 byla znovu vysazena.[15])

Zlatníky náležely již v 13. st. klášteru velehradskému, k 1492—1502 viz u Hradčancu. R. 1544 seděli tu Hynek (zemřel kolem 1553 a zanechal vdovu Šťastnou Oderskou z Lideřova), Bernart, Petr, Jiřík a Václav Vlkové z Konecchlumě,[16]) z nichž 1589 seděl tu ještě Jiřík;[17]) tehdy byly Zlatníky příslušenstvím zboží slavkovského na Mo-

[1]) Friedrich II. 321, CDM III. 316. — [2]) R. Hurt, Dějiny cisterc. kláštera na Velehradě, 51, 52. — [3]) CDM III. 370, IV. 34. — [4]) Progr. gymn. v Opavě, 1890, 12. — [5]) Kapras I. 51. — [6]) Hurt, l. c., 120. — [7]) Hurt, l. c., 188. — [8]) Hurt, l. c., 189. — [9]) Hurt, l. c., 189. — [10]) PP. — [11]) LSA 391, PP. — [12]) ZDOp XIII. 8, 14, XXI. 68, XXIII. 30, XXX. 320, XXXVII. 254, XLIII. 114. — [13]) Zukal, Poz. — [14]) Zukal, Poz., VMO XXX. 191. — [15]) Prasek, Topografie, 67. — [16]) Zukal, Poz. — [17]) Zukal, Paměti, 217. — [18]) Zukal,

ravě. Vdova po Petru Vlkovi Anna provdala se pak za Šalomona Moše z Bitendorfu, jenž zemřel 1626 a zanechal Zlatníky svým synům Jiřímu, Janovi a Hynkovi Mošům, kteří za konfiskací byli potrestáni na penězích.[18]) Jan Moš zemřel 1660 a správy statku ujala se jménem sirotků vdova Alena Zuzana roz. Košemborová.[19]) Z jeho synů Jan Leopold Moš zemřel 1694 a zanechal syna Jana Leopolda, jímž 1718 Mošové vymřeli.[20]) Vdova Marie Alžběta, roz. Volfová z Rosenthalu, prodala 1728 Zlatníky Janu Antonínovi (od 1726 šlechtici a od 1728 sv. p. z Friedenthalu) v. Pino.[21]) Ten odkázal 1768 Zlatníky svému synovi Josefu Marii Pinovi v. Friedenthal, který je 1779 prodal svému bratru Karlu Leopoldovi.[22]) Dále byly Zlatníky int. 1802 Karlovi v. Friedenthal.[23])

Malé Hradčance, též Mošovec, stávaly u Zlatník. Při rozdílech Opavska 1377 dvůr Malé Hradčance, který držel Jaroš z Drahotuš, připadl k dílu knížat Přemka a Václava.[24]) Kníže Arnošt osvobodil 1438 dvůr z léna a dal jej v alod Hanušovi z Liptyně.[25]) Dále 1464 drželi M. Hradčance opět lénem od knížete Zibřid a Mikuláš z Hradčanců, ale 1492 kníže Hanuš propustil dvůr Malé Hradčance a vrchní právo na Zlatníkách z léna Janu Reničkovi z Čermnik, po jehož smrti rukojmí 1502 int. vše to Janovi z Lukavce.[26]) Dále r. 1525 Stanislav, Jakub a Oneš bratři vl. ned. Střelové z Lukavce int. Hradčanský dvůr u Opavy Janu Vlčkovi z Konecchlumě.[27]) Dále tvrz a dvůr M. Hradčance byly int. 1613 Matyáši Uhlorotovi a pak Salomeně ovd. Laryšové z Načeslavic.[28])R. 1685 držel statek Jan Leopold Moš (odtud Mošovec) z Bitendorfu, jenž zemřel 1694.[29]) R. 1716 byly M. Hradčance int. Marii Albětě Mošové, roz. v. Rosethal, 1725 Kristianu Josefovi v Johnsfeld a 1727 Janu Fr. v Johnsfeld.[30]) R. 1840 byl dvůr parcelován.

Lit.: O Stěbořicích viz L. Svoboda v VMO XV.

PANSTVÍ VELKÉ HERALTICE.

Velké Heraltice, něm. Gross Herrlitz, s zámkem a far. kostelem Neposkvr. poč. P. Marie. R. 1265 psal se Borslav z Heraltic (de Horoltstorff),[1]) 1330—49 Bořita z Heraltic.[2]) Při rozdílech r. 1377 připadly Heraltice s tvrzí, Malé Heraltice a díl Jarkovic, jež držel Alšík z Heraltic, k dílu knížete Hanuše.[3]) Kolem r. 1400 držel větší díl Heraltic Čeněk z Drahotuš,[4]) menší díl vsi prodal Herbort ze Slavkova 1410 bratřím Mikulášovi a Janovi ze Šlevic.[5]) Čeněk z Drahotuš prodal 1411 svůj díl s tvrzí Zbyňku a Hanušovi Hřivnáčům, kteří int. opět celé Heraltice Petrovi z Šlevic.[6]) Petrův syn Pavel z Šlevic int. 1474 statek Zbyslavu a Absolonovi bratřím z Tvorkova.[7]) R. 1488 seděl na Heralticích Hynčík Bírka z Nasile, jemuž Mikuláš Ševický z Kravař int. 1492 také Malé Heraltice.[8]) Hynek Bírka prodal kolem r. 1522 zboží V. Heraltice s podacím, Malé Heraltice a mlýn Jarkovský Bernartovi z Vrbna (zemřel 1529, manželkou jeho byla Kateřina z Šternberka), jenž nechtěl zůstati v Krnovsku pod markrabětem a proto s povolením krále, který dal 1525 Bernartovi zboží heraltické v alod, vložil panství do zemských desk opavských.[9]) Po smrti Bernartově drželi jeho synové Jan, Albrecht a Štěpán (zemřel 1542, pohřben v Heralticích) bratři z Vrbna Heraltice s přísl.

Konfiskace, 118. — [19]) Zukal, Paměti, 204. — [20]) Zukal, Paměti, 217. — [21]) ZDOp XXIII. 32. — [22]) Zukal, Poz., ZDOp XXXII. 548. — [23]) ZDOp XXXVII. 261. — [24]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12. — [25]) Kapras I. 27, II. 45. — [26]) Kapras II. 124, 146. — [27]) Kapras II. 206. — [28]) ZDOp X. 30. — [29]) Zukal, Paměti, 107. — [30]) ZDOp XIX. 43, XXI. 29, XXII. 61, XXIII. 13.

[1]) CDM IX. S. 3. — [2]) CDM VI. 398, VII. 940. — [3]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [4]) ZDK I. 2. — [5]) ZDK I. 2. — [6]) ZDK I. 10, 12, 36. — [7]) ZDK. I. 52. — [8]) Kapras II. 119, ZDK I. 51. — [9]) Kapras II. 206, 210,

v nedílu a 1554 bylo jejich zboží rozděleno tak, že Jan z Vrbna, syn neb. Albrechta z Vrbna, podržel Heraltice s přísl.[10]) Jan z Vrbna, horlivý luterán (také fara v Heralticích byla tehdy luterská), pustil 1564 Kamenci odúmrt a zemřel r. 1572.[11]) Po smrti Janově dědili Heraltice jeho synové Albrecht (zemřel 1596, jeho manželkou byla Johanka Sedlnická z Choltic), Vilém, Hynek a Štěpán z Vrbna, kteří drželi nejprve zboží nedílně.[12]) Z těchto Štěpán z Vrbna prodal kolem 1600 zboží Zikmundovi ml. Sedlnickému z Choltic (zemřel 1606, jeho manželkou byla Anna Tvorkovská z Kravař), jenž zanechal syny Jana Václava, Jiřího Albrechta a Hynka Viléma Sedlnické z Choltic.[13]) Jan Václav Sedlnický prodal 1611 Heraltice Bohuslavovi Pavlovskému z Pavlovic, po jehož smrti rukojmí 1618 prodali Heraltice katoliku Václavovi sv. p. z Opersdorfu,[14]) jehož manželkou byla Sybila Polexina hr. z Thurnu.[15]) Václav vypudil z panství evangelické faráře (1628) a dosadil do far kněze katolické, zemřel 1644.[16]) Jeho syn Václav Ignác hr. Opersdorf prodal 1668 (téhož r. byl pořízen urbář panství heraltického) panství pro peněžní tíseň Jiřímu Štěpánovi hr. z Vrbna.[17]) Syn Jiřího Štěpána Ferdinand Oktavian hr. z Vrbna prodal 1694 (tehdy byl sepsán nový urbář panství) Heraltice klášteru velehradskému,[18]) který r. 1767 prodal panství opět Eugenovi hr. z Vrbna.[19]) Dominik hr. z Vrbna prodal 1840 Heraltice Mitrovským z Nemyšle, 1849 koupila panství Vilemína kněžna Kinská z Vchynic. Ferdinand kníže Kinský prodal 1899 panství Rudolfině hr. Bellegarde, roz. Kinské. R. 1901 byly Heraltice int. Františkovi hr. Bellgarde, 1913 Augustovi hr. Bellegarde a 1931 jeho dědicum. Za pozemkové reformy (plocha 2697 ha) vlastníku propuštěny zbytkové statky Velké Heraltice, Horní Životice, lesní hospodářství, lihovar ve Velkých Heralticích, pila v Starých Heřmínovech; zřízeny zbytkové statky Pusté Držkovice, Sádek, Sosnová I., II., odprodán lihovar v H. Životicích a St. Heřmínovech; zcela rozděleny byly dvory Svobodné Heřmanice, Kamenec, Skrochovice a Tábor.

R. 1603 připomíná se v Heralticích, Sádku, Jarkartovicích, Bohdanovicích, Heřmínech, Životicích, Košeticích a M. Heralticích zákupní fojtství, 1666 Heraltice vyhořely.[20]) V Heralticích narodil se topograf Fr. J. Schwoy.

Malé Heraltice, něm. Klein Herrlitz, od 1377 viz u V. Heraltic.

Bohdanovice, něm. Boidensdorf, náležely již 1265 klášteru velehradskému (viz u Stěbořic). K r. 1302 viz u Leskovce. Marketa z Lichnova int. 1409 Bohdanovice Zikmundu Czelmovi z Brantic.[21]) R. 1520 držel ves Jiřík Hynčík Bírka z Nasile.[22]) Od r. 1525 Bohdanovice náležely k Heralticum.

Slezská Harta, něm. Schlesisch Hartau. R. 1541 jmenuje se tu les Harta, 1607 byly tu dvě krčmy, 1682 již ves.[23])

Svobodné Heřmanice, něm. Frei Hermersdorf, s far. (od 1783) kostelem sv. Trojice, náležely již v pol. 13. st. klášteru velehradskému (k 1265 viz u Stěbořic) a patřily k panství stěborskému. Jiřík a Hynek Bírkové z Nasile zastavili před r. 1519 Svobodné Heřmanice a pusté Držkovice v 220 zl. Janovi z Bobolusk.[24]) K r. 1542 viz Jezdkovic, 1589 u Stibořic. R. 1613 ves byla int. Bohuslavu Pavlovskému z Pavlovic k Heralticum.[25]) R. 1660 bylo ve Svobodných Heřmanicích 57 svobodných usedlostí, vrchnost však po koušela se je nutiti 1731 k velkým robotám.[26])

Staré Heřmínovice, něm. Alt Erbersdorf, k 1512—21 viz u Horních Životic, tehdy byly pusté a pak před 1682 znovu vysazeny; byla zde rychta zákupní.[27])

VMO XXI. 28, XXIII. 91, 99, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 28. — [10]) POp VIII. 31, XIX. 19, XII. 5, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 28. — [11]) Zukal, Poz., Prasek, Nápisy ve Slezsku, 28. — [12]) Zukal, Poz., Zukal, Konfiskace, 46. — [13]) Zukal, Poz., Prasek, Topogr. [14]) ZDOp XII. 2, Zukal, Poz., Prasek, Topografie. — [15]) Ruk. Frant. sbírky č. 614. k 1659. — [16]) Prasek, Topografie. — [17]) ZDOp XV. 14. — [18]) ZDOp XVII. 25. — [19]) ZDOp XXXXI. 167. — [20]) Zukal, Poz. — [21]) ZDK I. 4. — [22]) VMO XXIII. 99. — [23]) Zukal, Poz. [24]) VMO XIII. 99. — [25]) ZDOp X. 28. — [26]) ZGKS IV. 87. — [27]) Zukal,

Jakartovice, něm. Eckersdorf, s děk. kostelem Nar. P. Marie. Ves náležela již v pol. 13. st. klášteru velehradskému (k 1265 viz u Stěbořic). R. 1472 ves zanikla a slula pak Pusté Jakartovice. R. 1540 byly Jakartovice již osedlé a držány k Heralticům. V 1. pol. 17. st. seděl tu Jiří Abraham Kalkreuter, jenž 1635 zemřel a zanechal vdovu Hedvíku a sirotka Karla Frydrycha Kalkreutera, který 1656-70 tu seděl.[28]) V novější době tvořily Jakartovice zvláštní velkostatek. Při pozemkové reformě 1927 (plocha 170 ha, vlastníci Max a Selma Rittnerovi) velkostatek zůstává v záboru. R. 1671 připomíná se tu zákupní fojtství[29])

Košetice, něm. Koschendorf. R. 1413 přep. se Kosíř z Košetic, 1431—39 seděl tu Hanuš Kosíř, jehož manželkou byla Anežka z Bobolusk.[30]) K r. 1506 viz u Benešova, k 1511—22 u Bobolusk. Bohuslav Stoš z Branice int. 1588 Košetice k Heralticům.[31])

Sáček, něm. Zattig, náležel od 13. st. klášteru velehradskému (1265—1589 viz u Stěbořic), pak k Heralticum. Jména osedlých z r. 1608 jsou česká.[32])

Horní Životice, něm. Seitendorf. H. Životice náležely již v pol. 13. stol. klášteru velehradskému (k 1265 viz u Stěbořic, 1280 u Benešova). R. 1377 připadly Životice k dílu edelštejnskému (progr. gymn. v Opavě 1890, 18). R. 1411 seděl tu Mikuláš Laryš ze Závišic (Kopecký, 427). V letech 1422—39 seděl tu (Zibotindorff) Hanuš Kosíř z Životic.[33]) Zibřid z Bobolusk int. 1512 Horní Životice s pod. a pusté vsi Heřvínovy (!) a Vidle Janovi z Bobolusk,[34]) jenž 1522 int. H. Životice a pusté Heřvínovy Jaroslavovi z Lideřova.[35]) Jaroslav int. 1523 statek Bernartovi ze Zvole, ten ihned Janovi z Bobolusk a ten pak 1531 H. Životice a pusté vsi Heřvínovy a Vidle s doly železnými Janu, Albrechtovi a Štěpánovi bratřím vl. z Vrbna k Heralticům.[36]) R. 1590 seděl tu Frydrych Kladrubský ze Svrčova,[37]) 1596 Adam Scipion Kievzyn, jehož manželkou byla Kateřina Marklovská z Žebráku;[38]) dále Adam Semoradzky z Semorad na H. Životicích byl pro účast na dánském vpádu pokutován na penězích.[39]) V l. 1658—63 držel H. Životice Michal Saluzzo, načež statek náležel k Heralticům.[40]) Po smrti Karla ryt. Friedenthal statek byl 1860 int. Arturu, Ervinovi, Eddě a Rosalii v. Friedenthal, 1884 Hugovi Janattovi, 1903 Jindřichu a Marii Janattovým.

Za pozemkové reformy 1925 (plocha 611ha, vlastník Ondřej a Marie Razumovští) byl vlastníku propuštěn ze záboru zbytkový statek Zámecký dvůr a lihovar v Životicích a zřízen zbytkový statek Nový Dvůr. — 1541 byla jména usedlých česká.[41])

Na panství zanikla ves Vidle, k 1512—31 viz u H. Životic.

Markvartice zanikly mezi Heralticemi a Kmencem; 1486 držel Pusté Markvartice Hynčík Bírka z Nasile (VMO XXIII. 90. ZDK I. 55).

Lit.: A Pospíšil, Paměti velehradské ve Slezsku, Opavský týdeník, 1907; J. Malý, Poddanství a robota na Heralticku a jiných panstvích na Opavsku v 17. a poč. 18. st., příloha k VMO XXXIX.; o V. Heralticích viz Not. 1886, 63.

STATKY ŠTEMPLOVEC A JAMNICE.

Štemplovec, něm. Stremplowitz. Při rozdílech knížat 1377 Štemplovec, který držel Pešek ze Štemplovce, byl přidělen k dílu knížat Přemka a Václava.[1]) R. 1429 psal se Šteflík z Štemplovce.[2]) R. 1477 byla ves pustou. Po smrti Petra Lichnovského z Voštic drželi 1556 Štemplovec jeho synové Jan, Jindřich, Jaroslav a Mikuláš bratři ned. Lichnovští z Voštic (Zukal, Poz.).

Poz. [28]) Zukal, Poz., Ruk. Frant. musea č. 614. k 1635. — [29]) Zukal, Poz. — [30]) Kapras II. 19, 39. — [31]) ZDOp VIII. 7. — [32]) Zukal, Poz. — [33]) Kapras I. 12, 19. — [34]) Kapras II. 165. — [35]) Kapras II. 187. — [36]) Kapras II. 196, 223. — [37]) Zukal, Poz. — [38]) Schr. V. 181. — [39]) Zukal, Konfiskace, 133. — [40]) Zukal, Poz. — [41]) Zukal, Poz.

[1]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12. — [2]) PP. — [3]) POp XIV. 25, XVI. 28.

Před r. 1599 Jan Lichnovský z Voštic prodal pustý dvůr Štemplovec Jiřímu Kobylkovi z Kobylího, který byl 1562 v Heralticích zavražděn.[3]) Vdova Juliana Sosnovská z Výčap provdala se znovu za Albrechta Šipa z Branice, ale poručníci dětí Jiřího (Mikuláše a Evy Kobylků) prodali 1564 statek Janovi z Vrbna na Heralticích.[4]) Dále seděl tu 1590 Vilém a pak Hynek Bruntálský z Vrbna, jenž 1610 zemřel bezdětek.[5]) Dědil pak Jan ml. Bruntálský z Vrbna, jenž 1617 prodal Štemplovec (již vysazený) s tvrzí, Kamenec, Jamnici, Stěbořice, Březovou, a Hlavnici Karlovi v. Strassoldo.[6]) Týž zanechal vdovu Annu Kateřnu, roz. Šicovou z Jagly, a dceru Kateřinu, provdanou za Leonharta sv. p. z Neuhausu.[7]) Dcery posledního provdaly se za sv. p. z Neuhausu a sice Anna Terezie za Julia Caesara a Alžběta za Julia Jindřicha sv. p. z Neuhausu; Julius Jindřich postoupil svůj díl svému synovi Janovi sv. p. z Neuhausu, po jehož smrti vdova Anna Barbora Přepiská z Rychnburka prodala 1732 díl svuj Janu Ant. Pinovi z Friedenthalu.[8]) Díl Julia Caesara koupil 1728 Mikuláš hr. Neuhaus.[9]) Jan Ant. Pino postoupil 1742 statek svému synovi Janu Ondřejovi, jehož bratři 1779 prodali Štemplovec Karlu Traugottovi sv. p. Skrbenskému z Hříště.[10]) R. 1813 byl statek int. Karlovi sv. p. z Gastheimu, 1814 Ondřejovi hr. Renardovi, 1815 Marii Anně bar. Sedlnické, roz. hr. Vlčkové, po jejíž smrti 1850 dědila dcera Leopoldina, provdaná za Antonína sv. p. Widmanna. Pak statek náležel synovi posledního Viktoru hr. Widmann-Sedlnitzky a sdílel osudy Loděnice. R. 1911 koupila Štemplovec a Loděnici akciová společnost opavského cukrovaru.

Jamnice náležela již v pol. 13. st. klášteru velehradskému (k 1265 viz u Stěbořic) a sdílela osudy Štemplovce. V l. 1712—25 měli Jamničtí zápasy s vrchností o roboty.[11]) R. 1814 byla ves oddělena od Štemplovce a int. Josefovi v. Vaníček, 1835 Marii Elgerové v. Frohberg, roz. v. Vaníček, 1887 Gisele Elgerové v. Frohberg, 1906 Karlovi Weisshuhn, 1913 Karlovi a Antonii Jedličkovým, 1933 Vilémovi Jedličkovi a 1935 Marii Homolové.

Kamenec náležel 1282 klášteru hradišťskému.[12]) Kniže Zikmund osvobodil 1506 Kamenec od žlásek.[13]) K 1526 viz u Oldřišova. R. 1537 byla ves int. Kryštofovi z Tvorkova.[14]) K r. 1574—85 viz u Hradce, dále však ves náležela k Štemplovci. R. 1718 přip. se tu zákupní fojtství.[15])

Lit.: O Štemplovci viz L. Svoboda v VMO XV.

STATKY BOBOLUSKY A SKROCHOVICE.

***Bobolusky,** něm. Boblowitz. K r. 1289 viz u Branice, 1377 u Skrochovic. R. 1414 držel ves lénem Čeněk a 1429 až 51 Žibřid z Bobolusk.[1]) Kniže Viktorin pustil 1475 Bobolusky a Skrochovice v alod Žibřidovi z Bobolusk, jenž zanechal syny Václava, Jana, Mikuláše a Žibřida z Bobolusk.[2]) Z těchto držel 1511 Bobolusky, Skrochovice a Košetice Mikuláš (manželkou jeho byla Anna z Děhylova), který 1522 int. Bobolusky s tvrzí, Skrochovice a Košetice svému bratru Janovi z Bobolusk (manželkou jeho byla Barbora z Lukavce, druhou Alina Bohdanovská ze Slimákova).[3]) Jan seděl tu ještě 1531 a zanechal syny Vavřince, Petra, Erazima a Žibřida z Bobolusk, z nichž prvý 1539 int. Bobolusky s tvrzí, Skrochovice a Košetice Volfovi z Drahotuš.[4]) Volf (manželkou jeho byla Barbora z Něm. Lutyně) držel statek ješ-

Zukal, Poz. — [1]) Zukal, Poz. ZDOp VII. 12. — [5]) Prasek, Nápisy ve Slezsku, 28, Zukal, Poz. — [6]) ZDOp XIII. 14, Zukal, Poz. — [7]) Zukal, Poz. — [8]) ZDOp XX. 40, XXI. 70, XXIV. 13, Zukal, Poz. — [9]) Zukal, Poz. — [10]) ZDOp XXXII. 535. — [11]) Zukal, Poz. — [12]) CDM IV. 204. — [13]) Zukal, Poz. [14]) ZDOp V. 7. — [15]) Zukal, Poz.

[1]) Kapras I. 5, 19, Kopetzky, 565. — [2]) Kapras II. 89. — [3]) Kapras II. 158, 187, 204. — [4]) Kapras II. 223, POp X. 146, Zukal, Poz. — [5]) POp X. 96,

tě 1564 a zanechal syny Jana, Jiříka a Mikuláše, z nichž otce přežil jen poslední (jeho manželkou byla Barbora Bířkovská z Šebířova).[5]) Kašpar purkrabí z Donína prodal 1602 Bobolusky a Skrochovice Václavovi Šamařovskému z Rohova,[6]) načež statek byl int. 1635 Karlu Danwitzovi z Johnsdorfu, 1674 Janu Joachymovi Moravickému z Roudnice a 1710 Janu Jindřichovi Moravickému z Roudnice.[7]) Odtud náležely Bobolusky do 1777 k Branici.

Skrochovice, něm. Skrochowitz. Při rozdílech Opavska r. 1377 připadly Skrochovice a Bobolusky, které drželi Šlechta a Václav z Bobolusk, knížatům Přemkovi a Václavovi.[8]) R. 1476 držel ves Žibřid z Bobolusk (jeho manželkou byla Dorota z Žerotína).[9]) Dále k 1511—22 viz u Bobolusk. Skrochovice, Bobolusky a Branice byly int. 1756 Eleonoře Amalii sv. paní Moravické z Roudnice a 1762 Johance Eleonoře hr. Reinkenbachové.[10]) R. 1777 byl statek branický přisouzen Reichenbachum, kdežto Skrochovice a Bobolusky byly int. 1777 Janu Karlovi sv. p. Moravickému, 1783 Josefovi sv. p. Moravickému, 1822 Josefovi sv. p. Moravickému a 1827 Anně Marii hr. Sedlnické z Choltic, provd. hr. Vlčkové.[11]) Její dcera byla Leopoldina, provdaná za Ant. sv. p. Widmanna (zemřela 7. února 1898) a posléze dědil syn poslední Viktor hr. Widmann-Sedlnitzky. R. 1912 koupil statek opavský cukrovar. R. 1856 byl tu založen cukrovar. Ještě r. 1806 mluvilo se v Skrochovicích česky.

STATEK LINHARTOVY.

Linhartovy, něm. Geppersdorf, s far. (od 1786) kostelem Pozdvižení sv. kříže a zámkem. Při rozdílech r. 1377 připadly Linhartovy, které držel lénem Mikuláš z Vidbachu, k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[1]) R. 1410 kníže Přemek prodal Linhartovy s tvrzí, Opavici, Mathesdorf a Radíkovy Hanuši Herbortovi, Sigfridovi, Otovi a Mikulášovi z Vladěnína.[2]) R. 1466 seděl tu Trojan z Vladěnína, který přidržoval se krále Jiřího; proto 1470 hejtman Franc z Háje dobyl po krátkém obležení tvrze linhartovské.[3]) K 1478 viz u Opavice. V l. 1504—42 seděl tu Ojíř z Fulštejna (jeho manželka Bohunka ze Šternberka zemřela 1540), který zemřel 1545 a zanechal sirotky.[4]) Z těchto 1545 drželi Linhartovy Václav, Lacek Ojíř a Albrecht bratři z Fulštejna.[5]) Po smrti Lacka Ojíře (zemřel 1566 a zanechal vdovu Mandalenu Rotenberkovou z Ketře) dědily jeho sestry Anna a Mandalena z Fulštejna.[6]) Z těchto podržela statek (tvrz a ves Linhartovy, městečko Opavici, Hošťálkovy, Mokré, Křižov, Mikulajovice, Smíchovy, Malý Václav a Holčovice) Mandalena (1578 již neb.), provdaná za Jiřího Bernarta Tvorkovského z Kravař, který 1570 Linhartovským upravil roboty.[7]) Její dcery Anna, Kateřina a Bohunka, provdané Kravařky z Slevic, se 1578 o panství rozdělily tak, že Anna dostala půl Poruby, Křižov, Mikolajovice a Smíchovy, Kateřina pak, provdaná za luterána Václava Haugvice z Biskupic, Linhartovy s tvrzí, městečko Opavici, Burgvíz, Smíchovy, tvrz a městečko Oldřišov, Služovice a vrchní právo na Radíkovách.[8]) Václav Haugvic oženil se po smrti Kateřiny s Annou z Bítova, zemřel 1588 a zanechal statek svému synu Karlu Haugvicovi z Biskupic.[9])

XI. 283, 319, XIII. 206, XIV. 62, XVI. 101, PK I. 189, Zukal. Poz. — [6]) Zukal , Poz. — [7]) ZDOp V. 8, XII. 10, XV. 36, XX. 50. — [8]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12. — [9]) Kapras II. 93. — [10]) ZDOp XIII. 1, XX. 50, XXIX. 90, XXX. 77. — [11]) ZDOp XXXII. 427, 491, XLIV. 75. —

[1]) Progr. gymn. v Opavě 1890 16. — [2]) Biermann, Opavsko, 185. — [3]) Zukal, Poz. — [4]) POp VI. 66, IX. 13, 52, XI. 117. — [5]) POp IX. 144, XII. 99, XIII. 261. — [6]) VMO VI. 21, Zukal, Beiträge zur Häuserchronik, 1—. — [7]) Nová sbírka č. 696., Ortsakten, Geppersdorf v zem. arch. v Opavě. — [8]) Nová sb. v zem. arch. v Brně č. 696. — [9]) ZDOp VII. 45, VIII. 11. —

Za Karlova syna Ladislava Aloise Haugvice bylo panství nepřátelskými vpády tak zpustošeno, že nebylo tu téměř živého člověka; Ladislav Alois prodal 1658 Linhartovy s zámkem, městečko Opavici, ves Burgvíz a vrchní právo na M. Radíkovech za 26.000 zl. Karlu Maximilianovi Sedlnickému sv. p. z Choltic.[10]) Již 1682 seděl tu Karel Julius Sedlnický.[11]) Dále byl statek int. 1738 Karlu Josefovi Sedlnickému, 1762 Josefu Odrovousovi Sedlnickému a 1820 Antoninovi hr. Sedlnickému,[12]) 1855 Hanušovi Rolle hr. Opersdorf, 1879 jeho dědicum, 1892 Eduardovi Vencelidesovi a 1939 Erichovi Wüllersdorf-Urbair.

Za pozemkové reformy 1925 (plocha 544 ha, vlastníci Marie Hörmannová a Karel a Rudolf Wenzelidesovi) propuštěny vlastníkům zbytkové statky Kobylí, Zámecký dvůr, lesní hospodářství, cihelna a elektrárna v Krásných Loučkách a mlýn v Linhartovech. R. 1578 přip. se tu zákupní fojtství, fara byla 1615 katolická.[13]) Díl Linhartov byl 1742 postoupen Prusku.

Burkvíz, něm. Burgwiese, k 1578 viz u Linhartov.

Opavice, něm. Tropplowitz, městečko a ves. K 1256 viz u Opavy, 1410 u Linhartov. R. 1408 přip. se tu farní kostel,[14]) 1410 kníže Přemek potvrdil Opavici týdenní trh,[15]) 1429 psal se Mikuláš z Opavice.[16]) Kníže Viktorin int. 1478 Opavici v alod Václavovi z Vladěnína.[17]) K 1571—88 viz u Linhartov. R. 1578 přip. se tu zákupní fojtství.[18]) R. 1742 část městečka a vsi byla postoupena Prusku.

Radíkovy zanikly, přip. se 1377. V l. 1552—87 seděli tu Bernart a Hynek Šípové z Branice,[19]) 1607—18 Václav Fragstein z Načeslavic (Radíkovy náležely vrchním právem k Linhartovám),[20]) pak za dánského vpádu Janu Jiříkovi Fragsteinu z Načeslavic.[21]) 1650 Mikulášovi Rašicovi, 1661—72 Karlu Maximilianovi Sedlnickému z Choltic a 1681 Karlu Juliovi Sedlnickému z Choltic.[22])

Lit.: J. Zukal, Zur Geschichte von Tropplowitz, ZGKS IV.

STATEK JAKUBOVICE.

***Jakubovice,** díl. R. 1431 držel opavskou část Jakubovic a Hradčany Dětoch z Šumvaldu, jehož manželkou byla Marketa z Kornic.[1]) R. 1464 držel díl Jakubovic a Hradčany Jan Hrot, jehož manželkou byla Dorota z Jestřabí.[2]) Dále seděli tu Šípové z Branice a Jindřich Šíp prodal 1534 za 513 zl. díl Jakubovic Václavovi z Bítova a Hanuš z Bítova se svými bratry prodali 1557 tento díl Jiřímu Tvorkovskému z Kravař.[3]) Odtud byl tento díl spojen s krnovskou částí.

STATEK DRŽKOVICE.

Držkovice, díl vsi; viz u Držkovic v knížectví krnovském.

STATEK HOŠŤÁLKOVY.

Hošťálkovy, něm. Gotschdorf, s zámkem. Ves (Godesalci) jmenuje se poprvé r. 1281.[1]) Při rozdílech Opavska r. 1377 připadlo zboží Mikuláše z Vidbachu Hošťálkovy, Levice, půl Pelhřimova, Dobešovy, Hradčany, Útěchovice, Jakubovice a Vysoká k dílu knížete Hanuše.[2]) Od r. 1477 do 1578 ná-

[10]) ZDOp XIV. 6, Zukal, Poz., Ruk. Frant. musea č. 614. k 1660. — [11]) ZDOp XVI. 6, Progr. gymn. v Opavě 1895, 8. — [12]) ZDOp XXV. 27, XXX. 50, XLII. 325. — [13]) Zukal, Poz. — [14]) CDM XIV. 11. — [15]) Biermann, Troppau, 185. — [16]) Kapras I. 19. — [17]) Kapras II. 102. — [18]) Zukal, Poz. — [19]) POp XIII. 261, Zukal, Poz. — [20]) Zukal, Poz. — [21]) Zukal, Konf., 194. — [22]) Zukal, Poz.

[1]) Kapras II. 16. — [2]) Kapras II. 73. — [3]) ZDOp VII. 5, Zukal, Poz.

[1]) CDM IV. 200. — [2]) Progr. gymn. v Opavě 1890 14. — [3]) Zukal, Poz. —

ležely Hošťálkovy k Linhartovám. Při rozdílech r. 1578 obdržela Hošťálkovy Bohunka Kravařská z Šlevic, manželka Jana Skrbenského z Hříště (zemřel 1598), který dědil 1582 po své manželce Hošťálkovy s tvrzí, Vraclávek, Holčovice, Mokry, Novou Ves a některé pusté vsi.[3]) Tehdy byla v Hošťálkovách a Nové Vsce luterská fara.[4]) Jan zanechal panství svým synovcům Jaroslavovi a Petrovi Skrbenským z Hříště, z nichž prvý převzal Hošťálkovy, zemřel po 1602 a zanechal syny Jaroslava, Václava Slavibora, Jana, Bernarta a Jindřicha Skrbenské.[5]) Prvorozený Jaroslav vysadil opět pustý Kutlberk, kde jmenuje se 1610 zákupní fojtství, 1615 vystavěl v Hošťálkovách kostel a zemřel kol 1616.[6]) Po Jaroslavovi dědil Hošťálkovy jeho bratr Jan Skrbenský, který byl za účast na dánském vpádu pokutován na peněz'ch a zemřel kolem 1662.[7]) R. 1672 seděl tu syn Janův Kryštof Bernart sv. p. Skrbenský z Hříště (zemřel 1686, 1. jeho manželka Judita Barbora Tvorkovská z Kravař zemřela 1659, 2. Kateřina Apolonie Bořitová z Budče zemřela 1698), evangelík.[8]) R. 1670 konali na panství misie jesuité, ale bez jakéhokoliv výsledku.[9])

Syn Kryštofův Jan Bernart sv. p. Skrbenský z Hříště zemřel již 1725 bezdětek a Hošťálkovy byly přiřčeny jeho příbuzným Karlu Františkovi a Leopoldovi Jiřímu bratřím Skrbenským,[10]) za nichž se Hošťálkovy poněmčily. Dále byl statek int. 1751 Karlu Traugottovi, 1790 jeho synovi Karlu Traugottovi Skrbenskému, který 1831 prodal Hošťálkovy za 140.000 zl. Karlovi hr. Strachwitz.[11]) R. 1837 koupil statek Jindřich hr. Arco (zemřel 4. května 1871), po němž dědil Karel říš. hr. Arco (zemřel 2. ledna 1895), pak Gerhart hr. Arco a posléze 1914 Karel říš. hr. Arco Za pozemkové reformy (plocha 2539 ha) propuštěn vlastníku mlýn v Dolních Holčovicích, v záboru zůstal zámecký dvůr a lesní hospodářství.

Holčovice, něm. Hillersdorf, s far. (od 1784) kostelem Neposkvrněného početí P. Marie a luterským tolerančním kostelem. K r. 1377 viz u Rovné, 1478 u Opovice. Později Holčovice zanikly a 1558 byly opět obnoveny.[12]) K 1571 viz u Linhartov. Jaroslav Skrbenský z Hříště dal 1604 Holčovicům privilej na augšburskou konfesi a 1606 vystavěn tu nový dřevěný kostel.[13]) Již r. 1781 založena tu luterská fara.[14]) R. 1799 rozděleny byly Holčovice na Horní a Dolní.

Hutě, něm. Hütte, založeny na sklonku 18. st.

Hyršperk, něm. Hirschberg, založen 1666 Kryštofem Bernartem Skrbenským z Hříště.

Kružberk, něm. Kreuzberg, byl založen 1592 Janem Skrbenským z Hříště. R. 1622 přip. se tu zákupní fojtství.[15])

Kutlberk, něm. Kuttelberg, založen 1608 Jarošem Skrbenským z Hříště; k 1608—10 viz u Hošťálkových. R. 1884 vznikla tu luterská obec.[16])

Dlouhá Ves, něm. Langendorf. Ještě 1578 byly tu velké lesy, 1606 založena ves (Zukal, Poz.).

Nová Ves, něm. Neudörfel, s far. (od 1756). kostelem sv. Šimona a Judy, byla založena 1578 Johankou Kravařskou z Šlevic na místě pustiny.[17]) Viz u Hošťálkových.

Vraclávek, něm. Klein Bressel, zanikl na sklonku 15. st., pustina náležela do 1578 k Albrechticům, pak k Hošťálkovům.[18]) K 1570 (Malý Václav!) viz u Linhartov. Před r. 1582 byla ves obnovena a 1867 založena tu luterská fara.[19])

Matyášovy, něm. Mathisdorf, zanikly mezi Vraclávkem a Novou Vsí, kde jest dvůr Matzdorf; přip. se 1377, 1578 byly pusté. K 1410 viz u Linhartov.[20])

[4]) Biermann, Geschichte des Protest., 74. — [5]) Prasek, Nápisy ve Slezsku, 38. — [6]) Not. 1886, 84, Zukal, Poz. — [7]) VMO XVI. 53, Zukal, Konfiskace, 134. — [8]) VMO XXI. 49, XXV. 70, ZDOp XV. 49. — [9]) Biermann, Geschichte des Prot., 75. — [10]) ZDOp XX. 21, XXIII. 24. — [11]) ZDOp XXVIII. 4, XXXIV. 638, XLVI. 6. — [12]) Troppauer Zeitung z 12. list. 1886. — [13]) Biermann, Geschichte des Protest., 74, Zukal, Poz. — [14]) Biermann, Gesch. des Prot., 141. — [15]) Zukal, Poz. — [16]) Biermann, Geschichte des Protest., 146. — [17]) Troppauer Zeitung z 13. XI. 1886. — [18]) SA V. 207. — [19]) Biermann, Geschichte des Protest., 46. — [20]) SA V. 207, PP.

***Mokré,** něm. Möker, náležely již 1600 k Hošťálkovám. Při rozdílech 1377 Mokré, jež držel Tomík z Vidbachu, připadlo k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[21]) 1571 viz u Linhartov.

***Šternová,** přip. se 1653.[22])

Lit.: Dobroslav Novák, Kurzer Abriss der Geschichte der ev. Kirchengemeinde in Hillersdorf, 1908.

Stiftungsurkunde des Dorfes Hirschberg, Not. 1884.

STATEK PETŘÍKOVY.

***Petříkovy,** něm. Petrowitz. Při rozdílech Opavska 1377 připadly Petříkovy, jež držel Otík z Petříkov k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[1]) Kolem r. 1464 držel Petříkovy a Vratišovy Hynčík Stoš z Albrechtic, jehož dcera Johanka z Kounic int. 1484 obě vsi Jiříkovi, Janu a Petrovi bratřím vl. Stošům z Štítiny, z nichž při rozdílech r. 1478 podržel Petříkovy Jan (jeho manželkou byla Kateřina Rychvaldská z Kateřinic.[2]) Volf a Eliška Stošové z Kounic, děti nejspíše Petrovy, int. r. 1512 Petříkovy a Vratišovy Kašparovi z Ketře, jehož syn Adam z Ketře prodal r. 1538 Petříkovy svému švakrovi Václavovi z Bítova na Vladěníně.[3]) Václav (manželkou jeho byla Anna z Ruchova) zemřel před 1557 a statek dědili jeho synové Hanuš, Václav a Karel bratři z Bítova, z nichž po rozdílech 1559 Petříkovy podržel Hanuš a Karel (jejich sestry byly Justina a Mandalena z Bítova).[4]) Hanuš zemřel 1558 (náhrobek ve Vladěníně) bez potomku a celý statek dědil pak Karel z Bítova, který 1598 prodal Petříkovy své neteři Anně Bítovské z Bítova, provdané nejprve za Jana Jiřika Bílovského z Fulštejna (zemřel 1586), pak za Václava Haugvice z Biskupic (zemřel 1588) a posléze za Jana st. Sedlnického z Choltic.[5]) Její syn z druhého manželství Václav Joachym Haugvic z Biskupic zanechal syna Václava Albrechta Haugvice (zemřel kolem 1620) a vdovu Bohunku z Vrbna, která poručila 1656 Petříkovy a Vratišovy své sestře Juditě z Vrbna, manželce Jana Skrbenského sv. p. z Hříště.[6]) Dědicové po Juditě prodali 1680 statek za 13.500 tolarů Františku Albrechtovi sv. p. Skrbenskému z Hříště (zemřel 1685), po němž dědil syn Kryštof Bernart Skrbenský, který prodal 1706 Petříkovy Karlu Juliovi hr. Sedlnickému z Choltic.[7]) Jména trati byla 1559 česká a také sousedé měli 1568 česká jména.[8])

***Choltice,** založeny 1793 Karlem Ferdinandem hr. Sedlnickým z Choltic.[9])

***Vratišovy,** dříve i Vratislavy, něm. Bratsch, s far. (od 1778) kostelem sv. Jana Nep. K r. 1377 (Bratrisch) viz u komendy německých rytířů v Opavě, od 1464 viz u Petříkov. R. 1515 Kašpar Rotnberk z Ketře pustil Vratišovským hlásky a odúmrt a upravil roboty, což 1650 Bohunka Bruntálská z Vrbna potvrdila.[10]) Za válek uherských ves zpustla, ale byla pak znovu vysazena.[11]) Jména sousedů z 1568 jsou česká; 1687 byly tu jesuitské misie.[12]) R. 1607 přip. se zákupní fojtství ve Vratišovách a Petříkovách.[13])

***Salisvald,** osada novějšího původu.

Lit.: O Petříkovech viz L. Svoboda v VMO XV.

[1]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 16. — [2]) Kapras II. 107, 116. — [3]) Kapras II. 164, ZDOp V. 5, PP. — [4]) POp XIII. 261, XIV. 63, LSA III. 141 (Petříkovice.), Salbuch č. 287., 241. — [5]) ZDOp IX. 3, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 31, PP, Zukal, Poz. — [6]) VMO XXXVIII. 7, Prasek, Nápisy, 32, Zukal, Konfiskace, 107, Zukal, Poz. — [7]) ZDOp XVIII., 16, 27, XXV. 27, Zukal, Poz. — [8]) Zukal, Poz. — [9]) Prasek, Historická topografie, 303. — [10]) PP. — [11]) PP. — [12]) Zukal, Poz. — [13]) VMO XXX. 17.

STATEK ZUBŘICE.

***Zubřice,** něm. Sauerwitz, s far. (od 1803) kostelem sv. Petra a Pavla. R. 1281 psal se hlubčický měšťan Valtr z Zubřic (Sanvricz),[1]) 1429 Jachník z Zubřic[2]) a 1464 Hanuš a Ješek z Zubřic.[3]) R. 1504 seděli tu bratři Jan a Zikmund Šelihové z Zubřic a Vladislav II. int. 1511 Zubřice a pod. v alod Zikmundu Šelihovi, jehož manželkou byla Kateřina z Petřvaldu a který tu seděl ještě 1546.[4]) V l. 1557—67 seděli tu Zikmundovi synové Jiřík (zemřel 1570, náhrobek v Zubřicích, jeho manželkou byla Eliška Karvinská z Karviné) a Jan (jeho manželkou byla Kateřina Karvinská z Karviné) Šelihové z Zubřic.[5]) Jan zdědil i díl bratrův a zanechal Zubřice synovi Zikmundovi, jehož sestra Eva Šelihová, manželka Jana Stoše z Kounic, prodala Zubřice svému zeti Putovi Kašparovi purkrabímu z Donína (jeho manželkou byla Eliška Stošová z Kounic), který opět již 1611 prodal statek Adamu Konstantinovi Cetrysovi z Kynšperka.[6]) Dále dědil bratr posledního Frydrych Cetrys (1620 jmenuje se vdova po Frydrychovi Zuzana Štablovská z Kovalovic) a pak třetí z bratří Kryštof Cetrys, který prodal 1620 Zubřice Václavu Selihovi z Zubřic.[7]) Jindřichu Šelihovi z Zubřic (zemřel 1625 velmi zadlužen) byl statek konfiskován a prodán za 12.000 tolarů Janu Bernartovi st. hr. Herberstein, který 1662 postoupil Zubřice své dceři Julianě Marii, provdané sv. paní Vengerské.[8]) Ta odkázala Zubřice svým dcerám Marii Eleonoře, manželce Jana Bernarta z Opersdorfu, a Františce Karolině, manželce Jindřicha Josefa hr. Zmeškala z Dománkovic.[9]) Poslední z nich koupila i podíl své sestry a zemřela 1730. Dále držel zboží Josef hr. z Vrbna a pak Václav hr. z Vrbna prodal 1808 velkostatek obci zubřické, která pozemky parcelovala.[10])

Lit.: O Zubřicích viz VMO XV. od L. Svobody.

STATEK SMÍCHOVY.

***Smíchovy,** též Hažovice, německy Schmeisdorf. K 1237 a 1377 viz u komendy německých rytířů v Opavě. Kníže Viktorin dal 1476 Smíchovy v alod Václavovi z Vladěnína.[1]) R. 1561 řád německých rytířů prodal Smíchovy, Holasovičky a Křižovice za 2000 tolarů Albrechtu Ojířovi z Fulštejna na Linhartovách.[2]) K r. 1571—88 viz u Linhartov. R 1618 seděl tu Václav Joachym Haugvic z Biskupic (jeho manželkou byla Bohunka Bruntálská z Vrbna) a po jeho smrti syn Václav Albrecht Haugvic z Biskupic.[3]) Tyž zemřel kolem r. 1630 a zanechal statek dceři Aleně, provdané od 1651 za Daria sv. p. z Neuhausu, po níž dědil Julius Jindřich sv. p. z Neuhausu, který 1676 prodal zboží řádu německých rytířů.[4]) R. 1583 byly Smíchovy již německé[5]) R. 1695 připomíná se tu zákupní rychta.[6])

***Holasovičky,** též Křižovice, něm. Kreuzendorf s far. (od 1654) kostelem sv. Martina. K r. 1237 a 1377 viz u komendy německých rytířů v Opavě. R. 1301 byla tu komenda řádu německých rytířů.[7]) Dále měly Holasovičky stejnou vrchnost se Smíchovy. Vsi Smíchovy, Holasovičky a Křižovice

[1]) CDM IV. 209. — [2]) Kapras I. 19. — [3]) Kapras I. 65. — [4]) Kapras II. 158, 223, POp VI. 69, VIII. 379. — [5]) Salbuch č. 286., f. 103, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 29, 30, POp XVI. 226. — [6]) PP, Zukal. Poz. — [7]) VMO VII. 47, Zukal, Konfiskace, 137, PP, Zukal, Poz. — [8]) ZDOp XIV. 14, 16. — [9]) ZDOp XVI. 33. — [10]) ZDOp XX. 8, XXV. 1. PP.

[1]) Kapras II. 94. — [2]) ZDOp VII. 16. — [3]) ZDOp VIII. 11, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 32, Zukal, Konfiskace, 107. — [4]) Ruk. Frant. musea č. 614., k 1660, ZDOp XX. 3, PP, Zukal, Poz. — [5]) Zukal, Poz. — [6]) Weltzel, Die Besiedelungen, II. 109. — [7]) Prasek, Historická topografie, 222. — [8]) ZGKS

byly ještě kolem r. 1676 luterské.[8]) Již r. 1383 bylo tu zákupní fojtství a kostel[9])

***Křižovy,** Křižovany, dříve Mikolajovice, něm. Kreisewitz. K r. 1237 a 1377 viz u opavské komendy řádu německých rytířů Kníže Viktorin int. 1476 pusté Mikolajovice (!) u Hlubčic v alod Václavovi z Vladěnína.[10]) Od 1561 sdílela ves osudy Smíchov. K 1571—78 viz též u Linhartov. R. 1493 přip. se tu zákupní fojtství.[11])

STATEK VLADĚNÍN.

***Vladěnín,** městečko, něm. Bladen, s zámkem a far. kostelem sv. Trojice. Unčík z Vladěnína prodal 1283 hlubčickému měšťanu Ješkovi 3 lány v Bohdanovech a Dobešovách; tehdy přip. se Vladěníně zákupní fojtství.[1]) Při rozdílech Opavska 1377 byl Vladěnín, jenž náležel panu Kunikovi, přidělen k dílu knížete Hanuše.[2]) K 1377 viz i u Borutína. V l. 1409—31 drželi Vladěnín a Vojnovice bratři Hanuš, Herbort (1431 byl byl již. neb. a zanechal syny Václava a Herborta) a Mikuláš z Vladěnína,[3]) 1451 Mikuláš st. a Mikuláš ml. z Vladěnína,[4]) 1464 Herbort z Vladěnína, který byl manem knížete,[5]) 1488 synové Václava z Vladěnína Jan, Ambrož a Ojíř z Fulštejna, z nichž Jan 1494 přijal mýto ve Vladěníně od Vladislava II. v dědictví.[6]) Ojíř z Fulštejna prodal před 1514 Vladěnín s tvrzí a pod. Hynkovi Bělíkovi z Kornic a jeho sestře Johance z Kornic.[7]) Hynek int. 1522 statek Václavovi z Bítova (zemřel 1553, jeho manželkou byla Hedvika z Belku, pak Anna Rotenberková z Ketře a třetí Anna Šelihovna z Ruchova, která zemřela 1578), který vystavěl 1537 zámek ve Vladěníně a zanechal Vladěnín synům Hanušovi, Václavovi a Karlovi z Bítova.[8]) Při rozdílech mezi bratry 1599 podržel Vladěnín Václav z Bítova který zemřel 1575 a zanechal vdovu Kateřinu Sedlnickou z Choltic a sirotky.[9])

Václavova dcera Anna byla nejprve provdána za Jana Jiřího Bílovského z Fulštejna (zemřel 1586 neb 1587) a odkázala Vladěnín svému synovi Václavu Joachymovi Haugvicovi z Biskupic, jehož manželkou byla 1618 Bohunka Bruntálská z Vrbna.[10]) Syn Václava Joachyma Václav Albrecht Haugvic záhy zemřel a statek připadl dcerám Václava Joachyma, z nichž Anna Johanka přinesla statek věnem manželovi Juliu Caesarovi sv. p. z Neuhausu (zemřel 1660).[11]) Jeho syn Julius Jindřich sv. p. (později hr.) v. Neuhaus zemřel 1725 a zanechal Vladěnín svému synovi Ferdinandu Jindřichovi hr. Neuhaus, jenž zemřel r. 1768.[12]) — U Vladěnína vznikla na sklonku 18. st. osada **Josefov**, něm. Josefsthal.

Lit.: O Vladěníně viz L. Svoboda v VMO XV.

STATEK VOJNOVICE.

***Vojnovice,** něm. Wanowitz, s far. (od 1791) kostelem sv. Šimona a Judy. K r. 1294 viz u N. Cerekve, 1377 u Borutína. Již r. 1408 byl tu far. kostel.[1]) R. 1464 držel Vojnovice Mikuláš ml. z Vladěnína (jeho manželkou byla Alena z Vrbna), po jehož smrti byl statek 1484 int. Marketě z Miletínka,[2])

V. 51. — [9]) Weltzel, Die Besiedlungen, II. 104. — [10]) Kapras II. 96. — [11]) Zukal, Poz., Weltzel, Die Besiedlungen, II. 107.

[1]) RGS III. 1755. — [2]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [3]) Codex Sancti Venceslai, 113, Tiller IV., Kapras I. 11, 28, II. 14. — [4]) Kopetzky, 564. — [5]) Kapras I. 70. — [6]) Tiller VI. — [7]) Kapras II. 184, POp VI. 58, 288. — [8]) Kapras II. 177, 185, 184, 219, 226, POp VIII. 321, X. 79, XI. 283, XII. 176, XIII. 172, XIV. A 12, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 31. — [9]) POp XIV. 63. — [10]) Zukal, Poz., PP, VMO XXXVII. 7, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 32. — [11]) Zukal, Konfiskace, 107, Ruk. Frant. musea č. 614., ZDOp XIII. 6. — [12]) ZDOp XIX. 20, PP, Nová sbírka v zem. archivu v Brně č. 696.

[1]) CDM XII. 14, Kopetzky, 424. — [2]) Kapras II. 72, 108. — [3]) ZDOp VI.

Dále viz u Rohozan. R. 1550 byly Vojnovice int. Václavovi z Fulštejna,[3]) pak Jindřichu Donátovi z V. Polomě, který 1575 zabral tu některé poddanské pozemky a zřídil z nich dvůr.[4]) R. 1594 seděl tu Albrecht Donát z V. Polomě.[5]) Kolem r. 1600 Kašpar Střela z Dílav vystavěl tu kostel, ale Zuzana a Alena Střelovny prodaly 1610 Vojnovice Václavu ml. Šelihovi z Zubřic, který tu seděl ještě 1626.[6]) R. 1661 věřitelé prodali Vojnovice Zuzaně Moravické z Roudnice, roz. Žírecké, a 1681 seděl tu Václav Valerian hr. z Vrbna.[7]) Ještě r. 1680 většina poddaných byla luterská.[8]) R. 1583 přip. se ve Vojnovicích zákupní fojtství.[9])

Lit.: O Vojnovicích L. Svoboda v VMO XV.

STATEK NOVÁ CEREKEV.

***Nová Cerekev,** něm. Deutsch-Neukirch, městečko s far. kostelem sv. Petra a Pavla. Markr. Přemysl daroval 1234 patronát kostela v N. Cerekvi (Nové Ecclesie) na hranicích Opavska klášteru oslavanskému, což potvrdil 1236 a 1240 Václav I. a 1237 biskup Robert.[1]) Později měl klášter o patronát s notářem českého krále Arnolda spor, jejž biskup Bruno 1253 rozhodl ve prospěch kláštera;[2]) dále osobovala si právo na patronát královna Kunhuta, která však 1266 na domluvu biskupa Brunona postoupila patronát klášteru oslavanskému.[3]) Královna Kunhuta dovolila 1272 poddaným z N. Cerekve bráti bezplatně dříví z lesa Lipovice (Kopetzky, 108). Biskup Děthřich 1281 potvrdil klášteru patronát kostela sv. Petra v N. Cerekvi a kníže Mikuláš přidal k dvěma kostelním lánům ještě 1294 lán třetí, vystavěl kostelík ve Vojnovicích, filiální k N. Cerekvi, daroval témuž kostelíku lán na vydržování kaplana a stanovil, aby Vojnovští podle svého závazku dávali dávky oběma kostelům.[4])

Již r. 1281 jmenuje se N. Cerekev městečkem a při rozdílech Opavska 1377 připadlo toto zeměpanské městečko k dílu knížat Hanuše[5]) a při dalších rozdílech téhož roku přišlo k dílu edelštejnskému.[6]) V l. 1420—29 psal se Hejda z N. Cerekve (z Nové Církve, de Nova Katholica,[7]) 1464 seděl tu Nicek Hejda z N. Cerekve na manství.[8]) Po jeho smrti kníže Viktorin 1475 vybavil Novou Cerekev s tvrzí z léna Jindřichu Donátovi z V. Polomě a jeho manželce Kateřině Hejdové z Nové Cerekve.[9]) V l. 1494—1508 seděl tu syn Jindřichův Jindřich Donát z V. Polomě, po němže dědili synové Jaroš a Jan Donátové.[10])

Jan (jeho manželkou byla Kateřina z Fulštejna) zemřel 1526 a zanechal N. Cerekev synům Jindřichu, Kryštofovi a Bartoloměji Donátům z V. Polomě, kteří 1539 drželi statek nedílně, ale při rozdílech podržel jej Bartoloměj.[11]) Bartoloměj postoupil Novou Cerekev bratru Jindřichu Donátovi (zemřel 1564, jeho manželkou byla) Sedena Cetrysovna z Kynšperka.[12]) Zatím r. 1523 král Ludvík udělil Nové Cerekvi týdenní trh, což 1567 Maximilian II. potvrdil.[13]) Jindřich zanechal syny Jana, Jindřicha a Albrechta Donáty z V. Polomě, z nichž poslední prodal 1585 (int. 1591) Novou Cerekev Albrechtovi Bruntálskému z Vrbna (zemřel 1597).[14]) Vdova po

10. — [4]) Zukal, Poz., ZDOp VIII. 10. — [5]) Zukal, Poz. — [6]) Zukal, Poz. — [7]) Zukal, Poz. — [8]) PP. — [9]) Zukal, Poz.

[1]) CDM II. 257, 273, 285, 323. — [2]) Šebánek, Archivy, 21. — [3]) CDM III. 381. — [4]) Šebánek, Archivy, 51, 66, CDM V. 88. — [5]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [6]) Ibid., 18. — [7]) Kapras I. 11, 19. — [8]) Kapras I. 65. — [9]) Kapras I. 104, II. 93. — [10]) Kapras II. 126, C-M II. 536, POp VII. 386. — [11]) Kapras II. 225, Tiller VIII. — [12]) Kapras II. 225, POp X. 21, XIII. 238, XIV. 185, Weltzel, Die Besiedlungen, 29, PP. — [13]) Salbuch č. 287, 176. — [14]) ZDOp VI. 5, VIII. 15, Weltzel, l. c. — [15]) Ruk. Frant. musea č. 614., k

Albrechtovi Bruntálském Anna Tvorkovská z Kravař měla 1614 s poddanými spory o roboty.[15]) Po smrti Anny Tvorkovské koupil 1635 statek v licitaci Bernart Bruntálský z Vrbna (zemřel 1652).[16])

Po Bernartovi (zůstala i vdova Marie Ludvíka roz. Pavlovská z Pavlovic) dědil syn Václav Valerian hr. z Vrbna (1655—68), pak jeho syn Jan Václav a posléze Kajetán hr. z Vrbna, jenž zemřel 1736.[17]) Jeho dcera Marie Josefa provdala se za Jindřicha Josefa (od 1716 hraběte) Zmeškala z Dománkovic, který odkázal statek Josefu Václavovi hr. z Vrbna, jenž 1770 aboloval roboty. R. 1808 statek i s zámkem koupila obec Nová Cerekev.[18])

Fara byla 1592 katolická, pak evangelická, 1690 konány tu jesuitské misie. R. 1666 městečko vyhořelo. R. 1688 vystavěn hřbitovní kostel sv. Václava a 1784 vystavěn nový farní kostel.[19])

***Bezděkov,** něm. Biskau. R. 1331 Frydrych a Ješek bratři z Linavy prodali ratibořským dominikánkám 4 lány v Bezděkově (Besdaw), což 1331 kníže Mikuláš potvrdil.[20]) K 1377 viz u Bavorova. R. 1559 seděl na Bezděkově Markvart Slepotický.[21])

***Rohozany,** něm. Rosen. Rohozany připomínají se 1377 při rozdílech Opavska. R. 1441 seděl zde Mikuláš z Vladěnína[22]) a 1473 Jan z Vrbna a jeho manželka Dorota z Rudy prodali Rohozany Mikulášovi a Václavovi z Vladěnína.[23]) Václav a Hanuš Bílovští z Fulštejna prodali 1541 Rohozany a Vojnovice Jindřichu Donátovi z V. Polomě, po němž dědil je jeho syn Jindřich Donát.[24]) Jindřichův bratr Albrecht Donát z V. Polomě prodal 1598 tvrz a ves Vojnovice a Rohozany Kašparu Střelovi z Dílav.[25]) Kašparovy dcery Zuzana, manželka Jana z Kunovic, a Alena, manželka Václava Šelihy z Ruchova, prodaly 1610 Rohozany, Vojnovice a Bohuchvalovy Václavu Šelihovi z Ruchova.[26]) R. 1662 koupila tyto tři vsi Zuzana Žírovská a Žírové, jejíž syn Karel Moravický z Roudnice prodal 1680 zboží to Václavu Valerianovi hr. z Vrbna.[27]) Dále Rohozany sdílely osudy N. Cerekve.

Lit.: O N. Cerekvi L. Svoboda v VMO XV., o Rohozanech a Vojnovicích L. Svoboda v VMO XV.

STATEK BOHUCHVALOVY.

***Bohuchvalovy,** něm. Hohendorf, s far. (od 1685) kostelem sv. Petra a Pavla. Bohuchvalovy jmenují se (Bohuchwalov) na Holasicku ve falsu z 13. st. k 1183.[1]) Václav I. potvrdil 1240 ves Bohuchvalovy (Hohendorf) klášteru tišnovskému, který je 1319 zaměnil olomouckému biskupu Konrádovi.[2]) Později statek náležel opět klášteru tišnovskému a při rozdílech Opavska 1377 připadl k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[3]) Za válek husitských přivlastnila se Bohuchvalovy knížata krnovská, ale 1459 král Jiří potvrdil opět statek klášteru.[4]) V pol. 15. st. byly Bohuchvalovy zastaveny zároveň s rybnickou polovinou zboží bavorovského, ale klášter tišnovský posléze prodal 1524 ves Jindřichu Donátovi z V. Polomě.[5]) Dále sdílely Bohuchvalovy osudy Rohozan (viz tu). Kolem r. 1800 byl velkostatek koupen poddanými a parcelován.[6]) R. 1611 přip. se tu zákupní fojtství (Zukal, Poz.).

1614. — [16]) ZDOp XIII., ZGKS III. 77. — [17]) Ruk. Frant. musea č. 614. k 1660, ZDOp XVI. 49. XXII. 64. — [18]) ZDOp XXVI. 20, Weltzel, 1. c., 29. — [19]) Weltzel, 1. c., 19, Biermann, Geschichte des Protest., 75. — [20]) CDM VII. S 277, Kopetzky, 237, 302. — [21]) Salbuch č. 286., 178. — [22]) Kapras II. 46. — [23]) ZGKS XI. 127. — [24]) ZDOp VI. 10. — [25]) Zukal, Poz., ZDOp VIII. 27. — [26]) ZDOp X. 11, Zukal, Konfisk., 137. — [27]) ZDOp XIV. 12, XV. 75, XXII. 64, XXVI. 30.

[1]) Friedrich I. 402. — [2]) CDM II. 330, Šebánek, Archivy, 87. — [3]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 16. — [4]) Šebánek, Archivy, 307. — [5]) Tiller VIII.,

Kašpar Střela z Dílav, jenž koupil Bohuchvalovy 1597 od Václava Kokoře, vystavěl tu 1602 kostel sv. Matouše (fara byla tehdy katolická, 1607 evang.). Fara zanikla za třicetileté války a 1685 byla obnovena.[7])

***Nové Vrbno,** něm. Neu Würbenthal, osada založená 1791.[8])

HROBNICKÝ STATEK.

***Hrobníky,** něm. Gröbnig, s far. kostelem sv. Jana Křtit. z r. 1700. Podle falsa z 13. st. kníže Frydrych potvrdil 1183 pražským johanitům statky, které jim daroval Hellův syn Držislav a sice Bělčice, pustinu v Modlejovicích, k hradu Hradci náležitou, zboží v Kobeřicích, pak Hrobniky (Hrobeniky) z strany od Hlubčic nad řekou Pštinou (Pzina) s přísl. až k hranicím Bohuchvalov a k proutěnému mostu Bezstreiova hať, až k Kozidolu a odtud k řece Milič (Milich).[1]) R. 1243 potvrdil johanitům újezd hrobnický Václav I. a 1256 a 1263 Přemysl II.[2]) R. 1256 hrobničtí johanité postoupili olomouckému komorníku Pardusovi do života ves Újezd a nabyli současně od téhož díl vsi Drslavě (Dirsizlawe).[3]) Královna Kunhuta eximovala 1270 statky hrobnických johanitů (Grobnich) z pravomoci cúdy.[4]) Dále 1288 Adelheida, manželka Konrada Holzhina, darovala johanitům ves Smodrovice (Šamařovice?), což 1288 kníže Mikuláš potvrdil.[5]) Kníže Mikuláš, který měl zprvu s johanity nevůli, potvrdil jim 1307 Hrobníky, Lysotice, Samařovice, Drslav, Babice, Schönbrunn, Jarohněv, Lidměřice a Bernartice.[6]) R. 1281 vystěhoval se johanitský komendor z Hlubčic do Hrobnik, načež 1282 Hlubčičtí pobořili komendu v Hrobnicích, aby jej donutili k návratu; johanité pak zakoupili si v Hlubčicích dva domy.[7]) Komendory hlubčickými byli 1239 Bohuše a 1288 Dětřich.[8])

K r. 1377—1478 viz u Hlubčic. V pol. 15. st. držel zboží hrobnické zástavou od knížete Arnošta v 1200 zl. uh. Herbort z Vladěnína; král Jiří zboží vyplatil a postoupil je nejprve v zástavu biskupu vratislavskému Joštovi, a když biskup od krále odpadl, 1469 Bernartu Birkovi z Nasile.[9]) Než zemské právo rozhodlo 1486, aby Birka vrátil zboží johanitům, poněvadž bylo dobyto mečem.[10]) V 16. st. poddaní komendy byli napořád protestanty, po r. 1650 byly však vsi pokatoličtěny kromě Lidměřic, kde ještě 1674 byly konány jesuitské misie.[11]) R. 1742 mírem vratislavským bylo zboží komendy přiřčeno Prusku, 1811 komenda byla sekularisována, statek pak prodán soukromníku a později parcelován.[12]) Johanité vysadili na svém zboží zákupní fojtství v Hrobnicích, Bernarticích, Babicích, Jarohňově a Lidměřicích.[13])

***Bernartice,** též Vernhartice, něm. Wernersdorf. Markrabí Vladislav 1222 daroval ves Bernartice (Wernharticj) na hranicích polských Vernhartovi.[14]) K 1308 viz u Hrobnik, 1377 u Lysotic.

***Lysotice,** něm. Leissnitz, s far. kostelem Nal. sv. kříže. K. 1308 viz u Hrobnik, 1377 u Hlubčic. Jiřík Stoš z Kounic postoupil Lysotice Janu Stošovi z Kounic, jemuž 1492 kníže Hanuš vyvázal ves z léna.[15]) Volf Stoš z Kounic int. 1517 Lysotice Janu Planknarovi z Kynšperka, ale na ves táhli se johanité a Jan Planknar prodal 1523 Lysotice hrobnickým johanitům.[16]) Velký převor Zbyněk Berka z Dubé potvrdil 1549 privilej na lysotické fojt-

Kapras II. 198. — [6]) Weltzel, Die Besiedelungen, 27. — [7]) Weltzel, l. c., 27, Zukal, Poz. — [8]) PP.

[1]) Friedrich I. 402. — [2]) Kopetzky, 49, CDM VII. S 111, 125, RGS II. 1169. — [3]) CDM III. 236, 237. — [4]) CDM IV. 160, 169. — [5]) CDM IV. 270, 271. — [6]) CDM VII. S 175, RGS IV. 2976. — [7]) Biermann, Troppau, 34, RGS III. 1687. — [8]) CDM II. 312, RGS III. 2067. — [9]) Tiller V., VI. — [10]) Tiller VI. — [11]) ZGKS V. 49. — [12]) Schles. Geschichtsblätter 1916 33. Weltzel, Die Besiedlungen II. 115. [13]) POp VII. 550, k 1521. — [14]) CDM II. 125, ČMM LX. 60. — [15]) Kapras II. 116, 124. — [16]) Kapras II. 173. —

ství.[17]) Fara byla 1615 katolická.[18]) R. 1318 byly určeny hranice vsi Lysotic proti Slezsku (RGS V. 3825).

*Nové sady, něm. Neustift, založeny byly na sklonku 18. st.[19])

*Šimborn, něm. Schönbrunn, k 1307 viz u Hrobnik, 1377 u Hlubčic.

*Babice, něm. Babitz, s far. (od r. 1826) kostelem sv. Kateřiny. Od r. 1307 viz u Hrobnik, 1308 u Šamařovic a Lysotic. Kníže Vilém zastavil 1439 Babice v 100 zl. uh. Mikuláši Erlhauptovi z Polné, který dal 1455 své právo na Babice Bernartu Bírkovi z Nasile.[20]) K 1507 viz u opavských klarisek. Hrobnický komendátor vystavěl tu 1582 nový kostel.[21])

*Jarohněv, něm. Jernau; od 1307 viz u Hrobnik, 1377 u Hlubčic.

* Lidměřice, něm. Leimerwitz. Od r. 1307 viz u Hrobnik, k 1377 viz u Hlubčic. Při rozdílech Opavska 1377 připadl dvůr v Lidměřicích, který držel Frydrych z Lidměřic, k dílu knížete Hanuše.[22]) Marek z Hradčan int. 1432 dvůr v Lidměřicích Vítkovi z Lidměřic, který tu seděl 1424—42.[23])

* Modlejovice zanikly, k 1183 viz u Hrobnik.

* Újezd zanikl, k 1256 viz u Hrobnik.

PANSTVÍ OLDŘIŠOVSKÉ.

**Oldřišov, něm. Odersch, dříve městečko s far. (od 1670) kostelem Nar. P. Marie. Újezd oldřišovský náležel již v 2. pol. 12. st. klášteru hradišťskému a markr. Přemysl udělil r. 1234 klášternímu zboží oldřišovskému (Oldrisowe) rozsáhlé výsady.[1]) Již r. 1386 byla tu fara.. Klášter měl tu své probošty (1461 Jakub, 1464 Hynek).[2]) Hradišťský opat Jan Keil prodal 1526 klášterní zboží Oldřišov, Služovice, Kamenec, Podvihov, Budišovice, Hlubotec, Kyjovice, Těškovice a Pustou Polom Kryštofovi Tvorkovskému z Kravař, který prodal 1542 Oldřišov, Služovice a Hlubotec Janovi Unruh.[3]) R. 1548 seděli tu bratři vl. ned. Ondřej, Václav, Jakub a Mikuláš Unruhové z Hermsdorfu, z nichž Ondřej prodal kolem 1553 městečko Oldřišov, Hlubotec a Služovice za 6300 zl. Jindřichovi z Drahotuš (zemřel 1558).[4]) Jindřichovi synové Beneš, Albrecht a Jan z Drahotuš prodali 1561 Oldřišov s přísl. Václavu Rejzvicovi z Kadeřína, jenž 1562 postoupil to zboží Lacku Ojířovi z Fulštejna (zemřel 1566).[5]) Lackovy sestry Anna a Mandalena z Fulštejna prodaly pro dluhy před 1574 Oldřišov s přísl. Jiřímu Bernartovi z Tvorkova (jeho manželkou byla Mandalena z Fulštejna), který 1574 dal Oldřišovu odúmrt a seděl tu ještě 1583.[6]) Jiří Bernart zabíral poddanské statky v Třebomi a Hradčanech a nutil poddané k větším robotám, ale zemské právo rozhodlo v jeho neprospěch.[7]) R. 1588 držel Oldřišov jeho zeť Václav Haugvic z Biskupic a poručníci po Václavu Haugvicovi prodali 1590 tvrz a městečko Oldřišov s pod., pustou ves Freihuby a Služovice Jindřichu Šenicovi z Rudelsdorfu, hejtmanu panství střelínského.[8])

V l. 1597—1607 držel Oldřišov s přísl. Adam Oderský z Lideřova (jeho manželkou byla Barbora z Herbersteina), dále Frydrych Sedlnický z Choltic (zemřel před 1609, manželkou jeho byla Kateřina Stošovna z Kounic), jehož synové Kryštof ml. a Bohuslav bratři vl. a ned. Sedlničtí nemohli pro dluhy statek udržeti a prodali 1612 městečko Oldřišov s tvrzí a Služovice

[17]) PP. — [18]) Zukal, Poz. — [19]) PP. — [20]) Kopetzky, 508, Šebánek, Archivy etc., 300. — [21]) Zukal, Poz. — [22]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [23]) Kapras I. 20, ZDK. I. 29, 34.

[1]) CDM II. 240, 241. — [2]) Kapras I. 62, 70. — [3]) ZDOp V. 4, VI. 1, POp VIII. 203, 377. — [4]) POp XI. 162, XVI. 41, PP, Zukal, Poz. — [5]) ZDOp VII. 7, 10, POp XIV. 62, XVI. 1, Salbuch č. 287., 47. — [6]) ZDOp VII. 19, PK I. 303, Nová sb. č. 696, Zukal, Poz., PP. — [7]) SA II. 212. — [8]) ZDOp VIII. 11, PP, Zukal, Poz. — [9]) ZDOp X. 20, Zukal, Poz. — [10]) ZDOp XI. 1,

Karlovi Danvicovi z Johnsdorfu.[9]) Karel Danvic prodal 1614 statek za 22.000 zl. opavských evangeliku Frydrychu Tschamerovi z Lambinova (a jeho manželce Zuzaně rozené Adelsbachové z Nikelsdorfu, jemuž byl pro účast na dánském vpádu statek konfiskován a oceněn na 13.000 tolarů.[10]) Po smrti Frydrychově (1627) byl Oldřišov vrácen vdově Zuzaně, která se 1631 opět provdala za Jiřika Vranínského v Vranína.[11]) Pustý a zcela ruinovaný statek oldřišovský byl 1659 zastaven pro zasedělou berni v 8000 zl. rýn. Jiřímu Štěpánovi hr. z Vrbna (1660—61 seděl tu však na zástavě Mikuláš Kryštof Ivary), který 1680 postoupil statek své dceři Anně Aleně, provdané nejprve Pražmové z Bílkova, pak Oderské z Lideřova.[12]) R. 1689 koupil zboží Jan Karel hr. z Vrbna, jenž je postoupil své manželce Julianě Polexině z Gondu.[13]) Ta provdala se 1707 za Jana Rudolfa hr. z Gašína (zemřel 1714), po němž dědil Oldřišov jeho bratr Jiří Adam hr. z Gašína (zemřel 1719), jehož syn Jan Josef hr. z Gašína prodal 1727 Oldřišov s přísl. Leopoldu Rudolfovi sv. p. Poppen (zemřel 1733). Vnučka posledního Karolina provdala se 1748 za Viléma hr. Gesslera, jehož syn Karel Frydrych hr. Gessler prodal 1795 Oldřišov za 224.000 tolarů Janu Nep. hr. Vlčkovi z Dobrozemice.[14]) Dále Arnošt joachym hr. Strachwitz (zemřel 1826) zanechal panství svému synu Janovi. R. 1835 koupil Oldřišov Eduard kníže Lichnovský, 1839 Arnold a František Xaver Lejeune a po Jakubovi Lejeune dědil 1859 Julius Lejeune.[15])

Za pozemkové reformy r. 1923 (vlastník Max Pinkus, plocha 1769 ha) utvořeny byly zbytkové statky Arnoštov, Frajhuby, Nový dvur, Oldřišov, zcela rozděleny byly dvory Služovice a Vrbka, družstvu byl odprodán lihovar v Oldřišově. — Fara v Oldřišově byla v 16. st. luterská, ale za Vrbnů odevzdána katolíkům.

****Hněvoštice,** dříve i Nebožtice, něm. Schreibersdorf. Na Hněvošticích seděli patrně 1288 bratř Trutvín a Vítek.[16]) Při rozdílech r. 1377 připadly Hněvoštice, které držel Zbyněk Hřivnáč, k dílu knížat Přemka a Václava.[17]) V l. 1423-29 držel ves Oneš Kyjovec jakožto manství.[18]) Teprve 1470 kníže Viktorin propustil Hněvoštice z manství bratřím Janovi a Václavovi (manželkou jeho byla Barbora z Hrabyně) Kyjovcům z Lukavce, 1490 seděl tu pak ještě Jan Kyjovec, jenž 1501 int. Hněvoštice s tvrzí a pod. Matyášovi ze Studnic, jehož manželkou byla Kateřina z Belku.[19]) Po jeho smrti 1546 seděla tu vdova Kateřina, sestra Jana Čeple z Belku, která odkázala statek Janovi Kravařskému z Slevic.[20]) Jan Kravařský zaměnil 1565 Hněvoštice Mikulášovi Tvorkovskému z Kravař, jenž tu seděl ještě 1576.[21]) Roku 1598 byl statek int. Adamovi Šofovi, řečenému Gočovi z Tisovic, jenž zemřel 1613 a zanechal syny Jiřího Šofa (zemřel 1657) a Jana Šofa, kteří drželi Hněvoštice nedílně a byli pro účast na vpádu dánském pokutováni na penězích.[22])

Po smrti Jiřího držela 1661 Hněvoštice až do smrti či stavu proměnění vdova Salomena, rozená Skřišovská z Třečkovic[23]) a pak jeho dcery Anna Laryšová z Načeslavic, Kateřina Sarovcová z Šarova, Mariana Ohmová Janušová z Vyšehradu, Salomena Blahová z Lub, Voršila Moravická z Roudnice a vnučka Salomena Marie Tetourová z Tetova.[24]) Posléze přejala všechny díly Kateřina, která kolem r. 1700 zanechala statek svým synum Jiřímu Hynkovi a Janu Kryštofovi Šarovcům z Šarova. Syn Janův Jan Rudolf (zemřel 1774) vystavěl 1730 v Hněvošticích filiální kostel a

Ruk. Frant. musea č. 614. k 1612, Akta slezské komory T VI. e 481, Zukal, Poz., PP. — [11]) Zukal, Konfiskace, 99, Ruk. Frant. musea č. 614. k 1635. — [12]) Zukal, Poz., Weltzel, Geschichte des Geschlechts Praschma, 46. — [13]) PP, Weltzel, Besiedlungen, 4, ZDOp XV. 62. — [14]) ZDOp XVI. 47, XIX. 1, XX. 72, 105, XXIII. 2, Zukal, Poz., PP, Weltzel, l. c., 4. — [15]) PP, Weltzel, l. c., 4. — [16]) CDM IV. 271. — [17]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12. — [18]) Kapras I. 13, 19. — [19]) Kapras II. 89, 93, 120, 144, 154, 174, POp VI. 69. — [20]) POp XI. 162. — [21]) ZDOp VII. 25, VMO XVIII. 49, Kopiář arch. min. vnitra č. 89., 14, Zukal, Paměti, 345. — [22]) Zukal, Konfiskace, 136. — [23]) Ruk. Frant. musea č. 614. k 1661. — [24]) Zukal, Poz. — [25]) ZDOp XV.

prodal 1746 Hněvoštice za 20.000 tolarů své manželce Charlottě Rosině sv. paní z Frankenbergu. Jejich syn Jan Rudolf Šarovec prodal 1777 Hněvoštice Žofii Karolině hr. v. Dyrhn a ta ještě 1777 Ludvíku Frydrychovi hr. Schlabrendorf. Týž prodal 1780 pozemky poddaným, které osvobodil od robot, a 1782 prodal Hněvoštice Vilémovi hr. Gessler, po němž dědil syn Karel Frydrych hr. Gessler, jenž 1795 prodal statek Janovi sv. p. Vlčkovi z Dobrozemice (zemřel 1811).[25]) Odtud ves náležela k Oldřišovu. R. 1607 připse tu zákupní fojtství.[26])

**Služovice, něm. Schlausewitz; přip. se 1377 a náleželi vždy k Oldřišovu (viz tu).

Na panství zpustlý Freihuby, k 1590 viz u Oldřišova, později byl tu svob. dvůr.[27])

STATEK NASILE.

***Nasile,** něm. Nassiedel, s far. kostelem sv. Jakuba Větš. Za války Přemysla II. s Uhry dobyli 1253 Nasile Rusové a Poláci. R. 1269 psal se Svrš (de Nascil), 1279 Lutolt, 1283-94 Markvart, Vlk a Milota, synové Svrše z Nasile, 1299 Farkaš, syn Vlka z Nasile a 1335 Svrš a Markvart bratři z Nasile, kteří darovali patronát kostela v Nasile klášteru Hradisku.[1]) Při rozdílech Opavska 1377 Nasile, které náleželo (již 1361) Bavorovi ze Zdenkova, spolu s Rohozanami připadlo k dílu knížete Hanuše.[2]) R. 1422 seděl tu Jindřich Kosíř, jenž 1439 spolu s Čeňkem z Tvorkova int. Nasile Anně z Nasile, která 1439 vzala na ves svého manžela Bernarta Bírku z Nasile na spolek.[3]) Po Bernhartu Bírkovi držel Nasile v l. 1474—1503 jeho syn Hynčík Bírka z Nasile, jenž zanechal Nasile a Útěchovice svému synovi Janu Vokovi Bírkovi z Nasile (manželkou tohoto byla 1511 Marketa Bystřická ze Studnic).[4]) Jan Vok Bírka int. 1522 Nasile s pod. Bernartovi Bruntálskému z Vrbna.[5]) R. 1570 bylo Nasile int. Janovi st. Bruntálskému z Vrbna a 1639 Jiřímu Štěpánovi Bruntálskému z Vrbna.[6]) Před r. 1650 získal Nasile Jan Václav Sedlnický z Choltic (zemřel 1651, jeho manželkou byla nejprve kolem 1630 Alena Herbortka z Fulštejna, druhou pak Kateřina Cikánka ze Slupska.[7]) R. 1658 dědil statek Karel Maximilian Sedlnický z Choltic (zemřel 1678 v Nise, jeho 1. manželkou byla Maximiliana hr. z Thurnu, 2. Marie Alžběta Donátová z V. Polomě.[8]) Dále držel Nasile Karel Julius (od 1695 říšský hrabě) Sedlnický (zemřel 1731, jeho 1. manželkou byla Johanka Sidonie hr. z Nostic, 2. Marie Kazimíra Penáčková z Sídlovic).[9]) Za Antonína Josefa hr. Sedlnického, jenž vystavěl v Nasile zámek, bylo tu 1753 selské vzbouření.[10]) Dále následoval Josef hr. Sedlnický (zemřel 1839, jeho manželkou byla Josefa hr. Haugwitz) a Antonín hr. Sedlnický (zemřel 1850).[11]) Fara byla 1552 katolická, pak luterská a 1639 opět katolická.[12]) R. 1656 byl sepsán urbář statku nasilského, tehdy bylo v Nasile zákupní fojtství.[13])

***Klemštejn,** též Klimštejn, něm. Klemstein. Při rozdílech r. 1377 připadl dvůr v Klemštejně k dílu knížat Přemka a Václava.[14]) R. 1464 držel Klemštejn lénem Jan Pivec z Klemštejna, jemuž 1477 kníže Viktorin int. Klemštejn v alod, a 1497 jeho synové Bernart, Kryštof a Hynek bratři z Hradčan, z nichž poslední int. 1523 Klemštejn s tvrzí Jindřichu Šípovi z Branice.[15]) Jindřich Šíp int. 1536 zbo-

68, XX. 33, XXIII. 2, Weltzel, Die Besiedlungen, 9. — [26]) VMO XXX. 8. — [27]) Zukal, Poz.

[1]) CDM IV. 24, 168, 209, 271, 348, V. 8, VII. 37, RGS III. 1755. — [2]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [3]) Kapras I. 13, II. 42. — [4]) VMO XXIII. 88, Kapras II. 161. — [5]) Kapras II. 185. — [6]) ZDOp VII. 24, XIII. 3. — [7]) Weltzel, Besiedlungen, 19, PP. — [8]) Weltzel, l. c., PP. — [9]) Weltzel, l. c., PP, ZDOp XX. 25. — [10]) Weltzel, l. c., PP, ZDOp XXV. 14. — [11]) PP. — [12]) Weltzel, l. c. — [13]) Zukal, Poz. — [14]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12.

ží Klemštejn s polovicí Hradčan Jiříkovi Potmylskému z Potmylna a ten ještě 1536 Mikulášovi Syrakovskému z Syrakova.[16]) Dále seděl tu Jan z Vrbna (zemřel 1572, manželkou jeho byla Johanka z Žerotína)[17]); před r. 1638 Bernart z Vrbna postoupil Klemštejn Jiřímu Štěpánovi z Vrbna.[18]) Dále 1659 byl statek int. Vilémovi hr. Pražmovi z Bílkova, jenž jej 1660 zastavil manželce Anně Aleně Petronile z Vrbna (1667 vdova).[19]) R. 1673 seděl tu Karel Štěpán hr. Pražma, 1683 statek int. Karlu Juliovi sv. p. Sedlnickému z Choltic a odtud náležel k Nasile.[20])

STATEK DRSLAV.

* **Drslav,** něm. Dirschel, s far. (od r. 1810) kostelem sv. Bartoloměje. Komorník olomoucký Pardus daroval ves Drslav (Dirsizlave) 1256 hrobnickým křižovníkům.[1]) K r. 1308 viz u Šamařovic, Hrobnik a Lysotic, 1377 u Hlubčic. Křižovníci prodali 1437 Drslav knížeti Vilémovi, který 1451 int. ves Jiříkovi z Ketře.[2]) Jindřich Peřina z Ketře int. 1496 Drslav s tvrzí Samsonovi, Kašparovi a Hanušovi bratřím vl. z Ketře, z nichž ještě 1537 seděl tu Kašpar (1. jeho manželkou byla 1498 Barbora z Bítova, 2. 1523 Anna z Hočovic.).[3]) Kašpar zemřel 1537 a zanechal syny Jindřicha a Adama Rotenberky z Ketře.[4]) Jindřich zemřel před 1544 a téhož roku prodalo zemské právo jménem sirotka po Jindřichovi Kašpara Rotenberka za 4.000 zl. uh. Drslav Janovi Oderskému z Lideřova, který ještě téhož roku int. ves Janu Kokorovi z Kamence.[5]) R. 1550 seděli tu bratři Jan, Mikuláš, Frydrych a Václav Kokorové z Kamence a 1573 Drslav int. samojedinému Václavovi (seděl tu ještě 1592).[6]) Po Václavově synu Pavlovi Kokorovi (zemřel 1595) dědil Petr Dluhomil z Bíravy, jehož vdova Barbora z Herbersteina provdala se pak za Adama Oderského z Lideřova, za něhož 1600 vznikl urbář panství drslavského.[7])

Dále držela statek Zuzana z Opersdorfu, roz. hr. z Hardeku, jejíž dcery Anna Maximiliana provd. z Žerotína, Voršila Žofie provd. hr. Šliková a Kateřina Alžběta provd. v. Schemk prodaly před 1625 Drslav Samuelovi Blachovi z Lub, jenž byl pro účast na vpádu dánském pokutován na penězích.[8]) Po smrti Mikuláše Rudolfa Blacha 1659 dědili sirotci Jindřich Stanislav a Frydrych Leopold Blachové z Lub, statek byl však zcela prodlužen.[9]) R. 1675 seděl však na díle prvého Adam Střela z Dilav a druhý díl koupil Jan Bernart Brix v. Moncle (zemřel 1690).[10]) Později byl statek int. Sylvii Julianě ovd. v. Brix, která 1698 prodala statek Františku Albrechtovi sv. p. Poppen, po němž 1716 dědil jeho syn Leopold Rudolf sv. p. Poppen.[11]) R. 1772 seděla na Drslavi Leopoldina v. Poppen, manželka Arnoša Frydrycha hr. Gianiniho; po její smrti 1774 dědil August Vilém hr. Gesler a jeho manželka Marie Pavlina v. Poppen, jejichž syn Karel Frydrych hr. Gesler prodal 1795 Drslav Bekerovi v. Thun. R. 1799 téměř celý velkostatek byl rozprodán poddaným a zbytek koupil Ferdinand Alexandr Laryš ze Lhoty (1829).

Lit.: F. A. Larisch: Dirschel (kolem 1840).

— [15]) Kapras I. 65, II. 97, 193, POp VI. 84, VII. 514, Kapras II. 121. — [16]) Kapras II. 227. — [17]) Zukal, Poz. — [18]) ZDOp XIII. 3. — [19]) Zukal, Poz., Ruk. Frant. musea č. 614. k 1659, ZDOp XIV. 3. — [20]) ZDOp XVI. 9, XXV. 14.

[1]) CDM III. 237. — [2]) Kapras II. 63. — [3]) Kapras II. 131, 139, 164, 171, 192, 216, POp VIII. 346. — [4]) POp IX. 3, 15, Zukal, Poz. — [5]) POp XIV. A 2, ZDOp VI. 2. — [6]) ZDOp VII. 30, Zukal, Poz. — [7]) Prasek, Topografie, 134. — [8]) Zukal, Konfiskace, 97, ZDOp X. 4, XI. 3. — [9]) Ruk. Frant. musea č. 614. k 1659, Zukal, Poz., ZDOp XIII. 24. — [10]) ZDOp XV. 43, XX. 1, XXI. 37.

STATEK RAKOV.

*Rakov, něm. Rakau. Rakov přip. se 1377. Knížata Mikuláš a Václav odevzdali 1482 díl Rakova Mikulášovi Rakovskému z Rakova.[1]) R. 1530 byl Rakov int. Kašparu Rotenberkovi z Ketře, který tu seděl ještě 1559 a jehož manželkou byla Žofie Zvěřinová z Rakova.[2]) V l. 1562-66 seděl tu Balcar Rotenberk, 1581-1608 Kundrát Rotenberk, 1611 Jiří Rotenberk a 1619 Jiříkův syn Jan Samson Rotenberk z Ketře, jenž 1626 int. Rakov Janovi Ronavi z Rotvic.[3]) Jan Ron byl pro účast na dánském vpádu pokutován na penězích a statek po jeho smrti (zemř. 1639) držela vdova Anna Žirovská z Žirové a pak jejich dcery.[4]) Než r. 1669 stavové opavští prodali statek Rakov pro dluhy za 5.500 tolarů Jindřichovi ml. Trachovi z Březí, jenž zemřel před 1675 a zanechal vdovu Eleonoru v. Gruttschreiber a děti.[5]) Dále držel Rakov Kryštof Zikmund Dressler v. Scherfenstein a po jeho smrti (1675) jeho děti Jan Frydrych, Helena, Anna Kateřina (manželka Fr. Albrechta Laryše z Načeslavic) a Eleonora.[6]) R. 1740 koupil statek od sirotků po Fr. Albrechtu Laryšovi Vincenc baron Pilati, ale 1764 koupil statek z konkursní podstaty za 30.850 zl. Vincenc v. Köhler.[7])

Lit.: O Rakově viz L. Svoboda v VMO XV.

STATEK MALÉ HOŠTICE.

**Malé Hoštice, něm. Klein Hoschütz. K 1269 viz u V. Hoštic, 1270 u Stěbořic, 1364 u opavských klarisek. Kníže opavský Mikuláš potvrdil 1365 opavským klariskán popluží v M. Hošticích, jež klášter koupil od vdovy po Vítovi z Hoštic, a osvobodil je od berně a břemen.[1]) Jiná část vsi náležela již v 15. st. opavským johanitům. R. 1559 drželi jinou část vsi a pustou ves Malé Jakartice bratři ned. Jiř Bernart a Jan Konstantin Tvorkovští z Kravař.[2]) Na sklonku 16. st. držel tuto část Mikuláš Tvorkovský z Kravař (zemřel 1599, byl syn Oldřicha Tvorkovského z Kravař), po němž dědil jeho syn Janák Karel Tvorkovský a pak Janákův syn Mikuláš Hynek Tvorkovský z Kravař (mdlého rozumu, zemřel 1654), jenž 1631 prodal Malé Hoštice Jiřímu Abrahamu Kalkreuthovi z Dulska.[3]) Jiří Abraham zemřel před 1635 a zanechal vdovu Hedviku Piklarovnu a syna Karla Frydrycha Kalkreutha, jenž zemřel kolem 1680.[4]) Dále seděl tu 1672 Jiří František Kalkreuther a 1712 Karel Maximilian bar. Kalkreuther, jehož manželkou byla Marie Alžběta hr. z Hodic.[5]) R. 1718 byl statek int. Antonínu Leopoldovi sv. p. Kalkreuther.[6]) K 1742 viz u opavských jesuitů, 1783 u Chlebičova. Roku 1819 byla většina dominikálu rozparcelována mezi poddané.[7]) Jan Guden prodal roku 1822 díl Malých Hostic Juditě von Gellhorn, jejíž dědici prodali 1880 tento díl Maxovi Braune.[8]) Za pozemkové reformy 1923 (vlastník komenda maltézského řádu, plocha 127 ha) zbytkový statek M. Hoštice byl propuštěn vlastníku ze záboru.

[1]) VMO XV., Rakov. — [2]) Kapras II. 221, POp IX. 15, XII. 59, XIV. 2. — [3]) Zukal, Poz., PP. — [4]) Zukal, Konfiskace, 128, ZDOp XI. 5, PP, Zukal, Poz. — [5]) ZDOp XV. 12, Zukal, Poz., PP, VMO XV., Rakov. — [6]) ZDOp XV. 13, PP, Zukal, Poz. — [7]) ZDOp XXVI. 24, Zukal, Poz., VMO XV., Rakov.

[1]) Šebánek, Archivy, 163. — [2]) POp XIV. 61. — [3]) Zukal, Konfiskace, 141. — [4]) Zukal, Beiträge zur Häuserchronik, 16, Ruk. Frant. sbírky č. 614. k 1635. — [5]) ZDOp XX. 45, Zukal, Poz. — [6]) ZDOp XXI. 61. — [7]) Weltzel, Die Besiedlungen, II. 96. — [8]) — Zukal, Poz. — [9]) Zukal, Poz.

*Pusté Jarkartice, něm. Klingenbeutel. Ves náležela již 1270 klášteru velehradskému (Malé Jakartice). Na konci 15. st. ves zpustla. 1656-70 seděl na P. Jakarticích Karel Frydrych Kalkreuter.[9])

*Vehovice, něm. Wehowitz. K 1574 viz u Hradce, 1783 u Chlebičova.

STATEK STRAHOVICE.

**Strahovice, něm. Strandorf. K r. 1377 viz u Boleslavi, 1459 u Chřenovic. Po smrti Jana Šamařovského z Rohova dědil Strahovice jeho syn Václav, jemuž byly 1563 Strahovice propuštěny z léna Tomášem Zvolským ze Zvole od kbitu Chřenovského.[1]) Václav Šamařovský prodal 1611 Strahovice Bernartovi Lichnovskému z Voštic, jehož dcera Alena provdala se nejprve za Jana Brixe v. Moncle (zemřel 1649) a po jeho smrti po druhé za Adama Budivoje Moravického z Roudnice, jemuž zboží strahovické prodala.[2]) Adam Budivoj odkázal 1658 Strahovice opět Aleně, která provdala se po třetí za Jindřicha Švejnocha z Kolbnic a Strahovice zastavila (žila ještě r. 1666) svému synovi evangeliku Janu Bernartovi Brixovi v. Moncle.[3]) Týž prodal 1676 statek Karlu Maximiliánovi Lichnovskému z Voštic na 8.000 tolarů.[4]) Nadále sdílely Strahovice osudy V. Chuchelné (k 1668—1773 viz u Chuchelné).

PANSTVÍ CHUCHELNÁ.

**Chuchelná, dříve Velká Chuchelná, něm. Kuchelna, s zámkem. K r. 1377 viz u Bořutína. R. 1429 seděli tu sirotci po Kunatu Stošovi, 1449—1451 Petr Břízka z Chuchelné.[1]) K r. 1459 viz u Chřenovic. Na konci 15. st. a v 1. pol. 16. náležela Chuchelná k Šamařovicům. R. 1545 seděl tu Václav Šamařovský z Rohova, 1554 jeho synové Václav (tento ještě 1559) a Jiří bratři vl. Šamařovští z Rohova.[2]) Do r. 1563 byla ves manstvím k Chřenovicům.[3]) R. 1566 držel Chuchelnou Jan Šamařovský z Rohova[4]) a Václav Šamařovský prodal 1611 Chuchelnou a Strahovice Bernartu Lichnovskému z Voštic (zemřel 1637, 1612 oženil se s Alenou Oderskou z Lideřova), který byl za účast na vpádu dánském pokutován na penězích a zanechal syny Václava, Jiříka a Jana Františka.[5]) Z těchto při rozdílech podržel Chuchelnou Jiřík (jeho manželkou byla Eliška Rejzvicová z Kadeřína), než 1650 byla ves int. Zikmundu Jaroslavovi Skrbenskému z Hříště, manželu Salomeny Lichnovské z Voštic.[6]) Týž prodal 1670 Chuchelnou Rosině Polexině Mošovské z Moravčína, manželce kalvinisty Karla Maximiliana Lichnovského z Voštic (syna Václavova).[7]) Syn posledního František Bernart (od 1702 sv. p., od 1721 hr.) Lichnovský přestoupil ke katolictví a zemřel 1747 (pohřben v Bořetíně).[8]) Jeho syn Frant. Leopold hr. Lichnovský zanechal statek Chuchelnou synovi Janu Karlovi (od 1773 knížeti) Lichnovskému (zemřel 19. dubna 1788 v Opavě, 1757 oženil se s Marií Karolinou hr. z Althanu), jenž vytvořil fideikomis z Chuchelné, Bořutína, Boleslavě, Ov-

[1]) ZDOp VII. 10, PP. — [2]) ZDOp X. 13, Ruk. Frant. musea č. 614. k 1611, Zukal, Poz., PP. — [3]) ZDOp XIII. 29, XV. 57, VMO XXI. 49, Zukal, Poz., PP. — [4]) ZDOp XVI. 4, Zukal, Poz., PP.

[1]) Šebánek, Archivy, 265, Kapras I. 50, 54. — [2]) POp IX. 67, XI. 89, XII. 114. — [3]) ZDOp VII. 10. — [4]) VMO VI. 21. — [5]) ZDOp X. 13, Ruk. Frant. musea č. 614. k 1611, VMO XVI. 50, Zukal, Konfiskace, 112. — [6]) ZDOp XIV. 20. — [7]) VMO XXI. 49, Zukal, Paměti, 276, VMO XXI. 49, Prasek, Hist. topogr. — [8]) ZDOp XXI. 36, Prasek, Hist. topogr. — [9]) Rolleder,

sáště, Píšť, Vřesiny, Štrandorfu, Rohova, Kobeřic a Štěpánkovic.[9]) Dále dědil fideikomis jeho syn Karel kníže Lichnovský (zemřel 15. dubna 1814 ve Vídni), pak syn Karluv Eduard Maria (zemřel 1845 v Mnichově), dále syn posledního Felix kníže Lichnovský (zavražděn 1848 ve Frankfurtě) a poslézen Eduardův syn Karel Maria Faustin kníže Lichnovský.

Za pozemkové reformy 1927 (vlastník pozůstalost Karla Maxa knížete Lichnovského, plocha 4107 ha) propuštěny byly vlastníku zbytkové statky Albertovec, Střední dvur, Chuchelná a většina lesního hospodářství; utvořeny byly zbytkové statky Bolatice, Padělky, Píšť, Rohov, Strahovice, Štěpánkovice a Vřesina. V záboru zůstává část lesního hospodářství.

Bolatice, něm. Bolatitz, s zámkem a far. (od 1688) kostelem sv. Stanislava z 1713. Bolatice náležely již v pol. 13. st. velehradskému klášteru (k 1265 viz u Stěbořic). R. 1467 psal se Otík Bolatic.[10]) R. 1526 přip. se tu volenství.[11]) R. 1538 zapsal Ferdinand I. od kláštera Bolatice a Zábřeh Oldřichovi z Tvorkova, který tu seděl ještě r. 1544.[12]) Dále držel kolem 1550 Bolatice, Bohuslavice a Kozmice od kláštera zástavou Beneš z Drahotuš a po jeho smrti Alena z Drahotuš.[13]) V Bolaticích sídlil v 16. a 17. st. však i cisterský probošt.[14]) Po zrušení velehradského kláštera zabral Bolatice pruský stát, který je 1784 prodal bratřím Eugenovi a Aloisovi Hennum sv. p. z Henneberku.[15]) Po smrti Eugenově (1798) Alois (zemřel 1823) prodal 1822 Bolatice a Heneberk za 83.054 tolaru Eduardovi knížeti Lichnovskému a 1844 statek byl připojen k fideikomisu Chuchelné.[16]) R. 1607 přip. se v Bolaticích zákupní fojtství.[17])

Heneberky, něm. Henneberg, osada založená kolem 1790 na statku bolatickém.

***Bořutín,** dříve i Borotín, s kaplí sv. Jana Křtit. Ves přip. se již r. 1302.[18]) Při rozdílech Opavska 1377 připadlo zboží bořutínské (Bořutín, V. a M. Chuchelná, Vojnovice a Vladěnín), které držel Pešek z Bořutína, k dílu knížete Hanuše.[19]) R. 1514 seděl tu Vilém Šeliha z Ruchova,[20]) 1527 Mikuláš Šeliha z Ruchova (zemřel 1530, zanechal vdovu Annu z Bělé), po jehož smrti drželi Bořutín jeho bratři Jan a Václav společně se svým strýcem Jindřichem Šelihou z Ruchova.[21]) R. 1536 byl Bořutín prodán pod cenou Mikuláši Bravantskému z Chobřan, jenž seděl tu ještě 1559 a zanechal statek synovi Janovi Bravantskému.[22]) Tomuto pustil pán chřenovský Bořutín z manství (k 1459 viz u Chřenovic). Ještě r. 1596 seděl tu Jan Bravantský z Chobřan, ale 1612 koupil Bořutín s tvrzí Václav Adam Podstatský z Prusinovic, jehož manželkou byla Barbora Bravantská z Chobřan a který, ačkoliv byl katolík, ušel 1632 ze země.[23]) Týž prodal před 1635 Bořutín s tvrzí Bernartovi Barskému z Baště (zemřel kolem 1640) a jeho manželce Apolonii Lesotové z Steblova.[24]) Vdova Apolonie seděla na Bořutíně a Boleslavi ještě 1652, ale 1660 zemské právo pro zasedělou berní zastavilo nejprve Bořutín Jiřímu Ferdinandovi Laryšovi z Načeslavic a pak prodalo jej Jiřiku Františkovi Meissingerovi z Grzymaly, který 1679 prodal statek za 5.500 zl. Karlu Maximiliánovi Lichnovskému z Voštic k Chuchelné.[25])

Kobeřice, něm. Köberwitz, s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie. K r. 1183 viz u Hrobníků. Markr. Přemysl potvrdil 1236 hrobnickým johanitům zboží v Kobeřicích.[26]) R. 1431 seděl tu Václav z Kokor a Dorota z Kokor prodala před 1464 (int. 1478) Kobeřice s tvrzí a pod. Ondřejovi z Tvorkova.[27]) Ondřej pak postoupil 1486

Odrau, 362. — [10]) Kapras I. 95. — [11]) Zukal, Poz. — [12]) Salbuch č. 283. 183, POp XIV. 129. — [13]) Zukal, Poz. — [14]) Zukal, Poz. — [15]) Weltzel, Die Besiedlungen, 140. — [16]) Ibid. — [17]) Zukal, Poz., VMO XXX. 3. — [18]) VMO III. 33. — [19]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [20]) POp VII. 444. — [21]) POp VIII. 175, 377, 394. — [22]) Zukal, Poz., POp IX. 102, XIV. 33. — [23]) POp XVI. 189, Zukal, Poz., VMO XXVI. 44, ZDOp X. 23, Sbírka Frant. musea č. 614. k 1612, Zukal, Konfiskace, 61, Progr. gymn. v Opavě 1895, 4. — [24]) ZDOp XII. 9, Zukal, Poz., Ruk. Frant. musea č. 614. k 1635 a 1644. — [25]) Zukal, Poz., ZGKS V. 52, XII. 77, ZDOp XV. 67. — [26]) CDM II. 278. — [27]) Kapras I. 69, II. 21, 102. — [28]) POp VI. 6, Kapras II. 114, 127, 139. —

Kobeřice svému synu Janovi z Tvorkova, jehož manželkou byla Anežka ze Zátora a který 1496 int. Kobeřice s tvrzí a pod. Jindřichu Donátovi z V. Polomě.[28]) R. 1545 seděl tu Kryštof Donát z V. Polomě,[29]) načež Jindřich Donát int. 1553 Kobeřice Vavřincovi z Drahotuš k Benešovu,[30]) jehož osudy pak Kobeřice sdílely. Jiří Šíp z Branice pustil r. 1595 za 16.000 tolarů Kobeřice v užívání svému bratru Jindřichovi st. Šípovi z Branice.[31]) Dále držel Kobeřice k Benešovu David Mošovský z Moravčína, jemuž také Kobeřice s Rohovem a Štěpánkovicemi při rozdílech panství benešovského 1619 připadly.[32]) David Šebestian Mošovský zachoval za vpádu dánského císaři věrnost a 1630 (int. 1635) prodal Kobeřice Frydrychu Kryštofovi Šípovi z Branice (zemřel 1636), který zanechal vdovu Eleonoru Haglerovou z Rozeneku a sirotka; vdova pak se provdala před 1639 za Jiřika Jetřicha Kotulínského z Kotulína.[33]) Dále drželi Kobeřice Karel Jindřich a František Ludvík bratři Sobkové z Kornic, 1663-73 Karel Frydrych sv. p. Kalkreuther.[34]) R. 1679 koupil Kobeřice Jan Bernart Brix v. Moncle, který 1681 int. Kobeřice Karlu Maximilianovi Lichnovskému z Voštic k Chuchelné.[35]) R. 1642 přip. se tu zákupní fojtství (VMO XXX. 11).

***Ovsiště,** něm. Owschitz. Ovsiště náleželo r. 1425 k Hlučínu, k 1439—1519 viz u Hati, 1612 u Piště a bylo prodáno od Hlučína Bernartovi Lichnovskému z Voštic (zemřel asi 1637, jeho manželkou byla Alena Oderská z Lideřova), který postoupil ještě za života 1625 Ovsiště synovi Václavovi st. (týž oženil 1629 s Evou Skrbenskou z Hříště a zemřel 1650.[36]) Dále seděl tu Václavův syn Karel Maximilian Lichnovský z Voštic (zemřel 1709, 1. jeho manželkou byla Rosina Polyxena Mošovská z Moravčína, 2. Salomena Bludovská z Bludovic), jenž přestoupil ke katolictví.[37]) R. 1666 seděly však na Ovsišti dcery Václava st. Alžběta Kateřina, manželka Karla Davida Kobylky z Kobylího, a Marie Polexina Lichnovská, než 1675 Karel David Kobylka prodal Ovsiště s tvrzí Karlu Maxovi Lichnovskému.[38]) Karel Maximilian zanechal syny Františka Bernarta a Maximiliana Ladislava Lichnovské z Voštic.[39]) Odtud sdílelo Ovsiště osudy Chuchelné.

****Pišť,** s far. kostelem sv. Vavřince. Pišť náležela již v pol. 13. st. klášteru velehradskému (k 1265 viz u Stěbořic). R. 1269 psal se Miroslav z Piště.[40]) R. 1437 seděl tu na zástavě Ceněk z Tvorkova, pak Bírka z Nasile, 1480 Bělík z Kornic, na počátku 16. st. Bernart Zvolský ze Zvole, jenž přikoupil 1529 svobodné fojtství v Pišti a pustou Lhotu nad Hati.[41]) Dále náležela ves k Hlučínu (k 1558 viz u Hlučína), ač klášter velehradský činil 1552 pokusy o revindikaci.[42]) Václav a Jindřich z Vrbna na Hlučíně zastavili 1617 Pišť Václavu Adamovi Podstatskému z Prusinovic.[43]) Nedlouho potom koupil Pišť a Ovsiště od panství hlučínského Bernart Lichnovský z Voštic (zemřel 1637, pohřben v Neplachovicích, jeho manželkou byla Alena Oderská z Lideřova), jenž zanechal syny Václava, Jiřika a Jana Fr. Lichnovský.[44]) Pišť dědil pak Václav Lichnovský (zemřel 1651), za něhož byla válkou ves z větší části zničena.[45]) Po Janu Františkovi Lichnovském dědily Salomena Taurová a Anna Voršila Laryšová ze Lhoty, rozené Lichnovské, které 1660 prodaly Pišť Karlu Maximilianovi Lichnovskému z Voštic.[46]) Dále náležela ves k Chuchelné. Fara byla od r. 1644 katolická, 1743 byl tu vystavěn farní kostel.[47])

****Štěpánkovice,** něm. Sczepankowitz, s far. (od 1814) kostelem sv. Kateřiny. R. 1303 psal se Tilo z Štěpánkovic.[48]) K 1330 viz u opavských klarisek. Při dělení Opavska 1377

[29]) POp XI. 93. — [30]) ZDOp VI. 12. — [31]) Zukal, Poz. — [32]) Zukal, Poz. — [33]) Zukal, Konfiskace, 119, Zukal, Poz., Ruk. Frant. sbírky č. 614. k 1636. — [34]) ZDOp XV. 72, Poz. — [35]) ZDOp XV. 77, 80. — [36]) Zukal, Poz., Zukal, Konfiskace, 112, VMO XVI. 50, PP. — [37]) ZDOp XIII. 5, Zukal, Poz., PP. — [38]) ZDOp XIV. 12, XV. 55, Zukal, Poz., PP. — [39]) ZDOp XVI. 14, Weltzel, Die Besiedlungen, 133. — [40]) CDM IV. 24. — [41]) Weltzel, Besiedlungen, 129, Kapras II. 183. — [42]) Zukal, Poz. — [43]) Zukal, Poz. — [44]) ZDOp XIII. 5, Zukal, Poz. — [45]) Zukal, Poz. — [46]) ZDOp XIV. 7, XV. 2, 4, Rukopis Frant. sbírky č. 614. k 1666. — [47]) Weltzel, l. c., 129. — [48]) CDS VII. S 159.

(tehdy náležela ves opavským klariskám) připadly Štěpánkovice k dílu knížat Přemka a Václava.[49]) Od poloviny 16. st. byly drženy k Benešovu a při rozdílech panství benešovského 1619 podržel je David Mošovský z Moravčína (zemřel 1641), jenž za dánského vpádu zůstal věrným císaři.[50]) Po Davidu Šebestianovi dědily jeho dcery Regina Kateřina Orlíková z Lažiska, Anna Marie v. Jakwek a Rosina Polexina Lichnovská z Voštic, již posléze 1672 byly Štěpánkovice intabulovány.[51]) Posléze klášter klarisek prodal 1712 ves Janu Bernartovi Lichnovskému z Voštic.[52]) Odtud Štěpánkovice sdílely osudy Chuchelné. Fara byla v 16. st. luterská. R. 1756 vystavěn tu nový kostel.[53])

***Nová Ves,** něm. Neudörfl, u Ovsiště, připomíná se 1736.[54])

****Vřešina,** něm. Wrzeschin. Kryštof Poglar int. 1530 pul Vřesiny Jiříku Širockému z Široké, jenž zemřel 1546 a zůstavil statek svému synovi Mikulášovi (zemřel 1571, zustavil vdovu Barboru Brauchvicovou z Šiendorfu.[55]) Syn posledního Jiřík Široký z Široké prodal 1590 polovinu Vřesiny a tvrze Jindřichu Hynalovi z Kornic, který před 1595 prodal tento díl Melicharu Kozlíkovi z Kašenavy, jenž opět po 1598 prodal totéž Alexandru Kropovi z Harty.[56]) Po r. 1600 seděl tu Kryštof Lubovský z Lubovic (jeho manželkou byla Mandalena Vlková z Konecchlumě), po němž dědil bratr Jan st. Lubovský, který prodal Vřesinu před 1610 Mandaleně Bruntálské z Vrbna, jejíž manžel Jiří Frydrych Donát z V. Polomě koupil 1610 od zboží hlučínského i druhou polovici vsi.[57]) Týž byl pro účast na vpádu dánském pokutován na penězích.[58])

Druhou polovinu vsi int. 1530 Jan a Vavřinec bratři z Drahotuš Bernartovi ze Zvole k Hlučínu.[59]) Jiří Frydrych Donát zemřel 1653 a zanechal Vřesinu dcerám Aleně, Alžbětě a Juditě, z nichž statek převzala Alžběta, provdaná za Jana Ferdinanda Laryše z Načeslavic; její dcera Marie Johanka, provdaná Rogojská z Rohoznik, prodala 1682 Vřesinu Karlu Maximiliánovi Rejzvicovi z Kadeřína.[60]) Roku 1696 seděl tu Albrecht Donát z V. Polomě, 1699-1701 Jan Antonín Meissinger.[61]) Dále byl statek int. 1725 Julianu Ant. v. Zornberg a Karlovi v. Hunter, 1729 Janu Ant. de Pino a 1737 Frant. Erdmannovi Tauberovi z Taubenfurtu.[62])

Na panství zanikly vsi:

Malá Chuchelná, k 1377 viz u Bořutína, 1459-1519 u Chřenovic. V l. 1472-1563 ves připomíná se jakožto pustá.

Lhota nad Hatí, přip. se 1425; Melichar Sukovský z Sukovic, int. 1517 pustou Lhotu Bernartovi Zvolskému ze Zvole k Pišti.[63])

Lit.: O Pišti viz L. Svoboda v VMO XV.

STATEK CHŘENOVICE.

***Chřenovice,** něm. Kranowitz, městečko s far. kostelem sv. Václava a ves. Král Přemysl II. potvrdil 1265 Herbortovi z Fulštejna koupi Chřenovic (Cranevitz) a Štěpánkovic (Zepanovich) eximoval území ze zemského práv a dovolil témuž vysaditi Chřenovice na město na právo hlubčickému.[1]) od 1403 řídily se však Chřenovice právem olešnickým[2]). R. 1283 seděl na Chřenovicích syn Herbortuv Jan Hening z Chřenovic (Crenouitz)[3]) a 1288 jmenuje se tu farní kostel.[4]) Král Jan 1313 potvrdil privilegia

— [49]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12. — [50]) Zukal, Poz., Zukal, Konfiskace, 118. — [51]) ZDOp XV. 27, Zukal, Poz. — [52]) Zukal, Poz., ZDOp XXI. 4. — [53]) Weltzel, Die Besiedelungen, II. 86. — [54]) PP. — [55]) Kapras II. 220, PP. — [56]) PP. — [57]) PP, Zukal, Poz., ZDOp X. 7. — [58]) Zukal, Konfiskace, 100. — [59]) Kapras II. 220. — [60]) PP, Zukal, Poz., ZDOp XXIII. 29. — [61]) Zukal, Poz. — [62]) ZDOp XXII. 66, XXIII. 29, XXV. 25. — [63]) PP.

[1]) RGS II. 1200, Kopetzky, 93. — [2]) Prasek, Organisace práv magdeburských, 262. — [3]) CDM IV. 209. — [4]) VMO III. 33. — [5]) CDM VI. 72. —

Chřenovic.[5]) R. 1338 držel Chřenovice Albert z Chřenovic, jehož synv byli 1371 Herbort, Jindřich a Ekrik z Chřenovic.[6]) Při rozdílech r. 1377, kdy držel Chřenovice, Boleslav, Šamařovice a Strahovice Žibřid z Chřenovic, připadl gbit chřenovský k dílu knížete Mikuláše, který 1385 zastavil gbit chřenovský a hrad Maidburg olešnickým knížatům Konrádu II. a Konrádovi III.[7]) Odtud po celé 15. st. drželi Chřenovice s příslušenstvím zástavou knížata olešnická.

Kníže Konrád III. a jeho synové potvrdili 1403 Chřenovicům odúmrt a exempci ze zemského práva, král Jiří pak 1459 potvrdil knížatům olešnickým město Chřenovice s hradem Fulnovem, Chuchelnou, Šamařovice, Bořutín, Strahovice a M. Chuchelnou (t. zv. gbit chřenovský). Král Vladislav II. postoupil před r. 1492 Chřenovice s přísl. knížeti těšínskému Kazimírovi, jenž je opět prodal Hanušovi Trnkovi z Ratibořan.[8]) Než již r. 1506 kněžna opavská Barbora a kníže Jiří z Šelenberka a Kosti postoupili své právo na Chřenovice Mikulášovi, Janovi a Valentinovi knížatům opavským.[9]) Odtud byl gbit chřenovský počítán k Opavsku. Dále kníže těšínský Kazimír int. 1518 Chřenovice Bernartovi ze Zvole, jenž již 1519 vložil Chřenovice s pustým zámkem Fulnovem a M. Chuchelnou Jaroslavovi z Lideřova.[10]) Zatím Vladislav II. udělil 1498 Chřenovicům dva jarmarky a 1515 propůjčil městu i mýto.[11])

R. 1526 seděl na Chřenovicích Ojíř z Fulštejna, ale 1534 koupil je Hynek ze Zvole a pak držel je Jan Tomáš ze Zvole.[12]) Poslední potvrdil 1561 Chřenovicům privilegia a prodal 1565 Chřenovice, Šamařovice, pustý hrad Fulnov a pustou Malou Chuchelnou Janovi Bravantskému z Chobřan, který 1574 dal Chřenovským privilegium na šenkování a vaření piva, a 1583 založil skoupením selských statků v Chřenovicích nový dvůr, musil jej však z nařízení zemského práva rozprodati.[13]) R. 1564 potvrdil Chřenovicum privilegia Maximilian II.,[14]) 1570-88 byl tu nekatolický farář.[15]) R. 1597 seděl na Chřenovicích Janův syn Vilém Bravantský z Chobřan a 1602 sestra Vilémova Barbora Bravantská, provdaná za Václava Adama Podstatského z Prusinovic, prodala 1602 Chřenovice s pod., a vsi Stranu, Val a Podošinu ,při městečku ležící, Bartoloměji Ludvíkovi Rejzvicovi z Kadeřina.[16]) Bartoloměj Ludvík zemřel 1617 a zanechal zboží svým synum Janu Ferdinandovi (zemřel 1633) a Václavu Maximilianovi (jeho manželkou byla Anna Sara Bravantská z Chobřan) Rejzvicum z Kadeřina.[17]) V l. 1638-39 držel Chřenovice zástavou Jan Jetřich z Petřvaldu.[18]) Za války třicetileté město velmi utrpělo, bylo téměř pusté a kostel vypálen.

Václavuv syn Karel Maximilian zemřel 1687 a zanechal syny Frant. Maximiliana (zemřel 17. ledna 1724), Jana Ludvíka a Frydrycha Gottlieba.[19]) R. 1721 a 1732 město vyhořelo. Jan Ludvík zanechal Chřenovice synovi Janu Františkovi Rejzvicovi z Kadeřina, jehož manželkou byla Englberta Želecká z Počenic a který zemřel 30. července 1778 (pohřben v Chřenovicích). Syn posledního František Frydrych Rejzvic zanechal statek synovi Janu Nep. Františkovi (od 1792 hraběti) Rejzvicovi, který 1799 rozprodal Chřenovice a Šamařovice poddaným. R. 1808 byl v Chřenovicích zřízen magistrát.

***Šamařovice**, něm. Schammerwitz, připomínají se 1288 pod jménem Smodrovic neb Snoderwitz u Hrobnik.[20]) K r. 1307 viz u Hrobnik. Kníže Mikuláš potvrdil 1308 hrobnickým johanitům Šamařovice, Lišnice s lesem, Drslav, Babice, Jarohněv, Šimborn, Lidměřice a Verneřice.[21]) K 1377 viz u Boleslavi, dále u Chřenovic. V l. 1497-1510 seděl tu Jeroným z Rohova,[22]) 1521-23 Vaněk z Rohova,[23]) 1528 Jan Čeple z Belku,[24]) 1544-51

[6]) CDS XXX. 6159, Kopetzky, 359. — [7]) Kopetzky, 400, G-M II. 493. — [8]) VMO XVII. 27, G-M II. 524. — [9]) CDS VI. 462, G-M II. 533. — [10]) Kapras II. 177, 178. — [11]) Biermann, Troppau, 479, Tiller VIII. — [12]) ZDOp VII. 10. — [13]) ZDOp VII. 18, SA I. 213, Zukal, Poz. — [14]) Weltzel, l. c. — [15]) Zukal, Poz. — [16]) ZDOp X. 8, Zukal, Poz. — [17]) ZDOp XII. 4. — [18]) Zukalova pozůstalost. — [19]) ZDOp XXI. 16, XXIII. 2. — [20]) CDM IV. 347, 349. — [21]) CDS VII. S 175. — [22]) POp VI. 37, 114. — [23]) POp VI. 489,

však Václavovi synové Jiří a Václav bratři ned. z Rohova,[25]) načež Jiří prodal je Jindřichovi z Drahotuš, jenž zemřel 1558.[26]) Po Jindřichovi dědil Šamařovice, jež byly tehdy lénem k Chřenovicům, jeho synovci Beneš, Albrecht a Jan bratři ned. z Drahotuš.[27]) Beneš prodal 1561 léno Šamařovice Jiřímu Konstantinovi Cetrysovi z Kynšperka, jenž je již 1562 prodal svému pánu Janu Tomášovi ze Zvole k Chřenovicům.[28])

Jan Tomáš prodal již 1565 Šamařovice s Chřenovicemi Janovi Bravantskému z Chobřan a ten opět samotné Šamařovice Matyášovi Rotenberkovi z Ketře (zemřel 1593, jeho manželkou byla Kateřina Tvorkovská z Kravař).[29]) Stryna posledního Alena Rotenberková z Ketře, manželka Albrechta Donáta z V. Polomě, prodala 1599 Šamařovice Bartoloměji Ludvíku Rejzvicovi z Kadeřína k Chřenovicům (jeho manželka Voršila Šofová, řeč. Gočová).[30]). Odtud zůstaly Šamařovice u Chřenovic. Zámek (1565 jmenuje se tu tvrz) vyhořel 1878 a nebyl již obnoven. Statek Šamařovice a Chřenovice koupil 1869 obchodník Benedikt Karplus z Ratiboře za 125.500 tolarů, 1872 pak Mendl Tarlau a Löbel Schlesinger z Ratiboře.

Hrad Fulnov stával u Chřenovic, kde jsou fulnovské louky, k 1459-1519 viz u Chřenovic.

Vsi Strana (přip. se 1561), Val a Podolšina splynuly s Chřenovicemi, k 1602 viz u Chřenovic. Štěpánovice zanikly u Chřenovic, k 1265 viz u Chřenovic.

PANSTVÍ ŠILHEŘOVICE.

**Šilheřovice, něm. Schillersdorf, s zámkem. Při rozdílech Opavska 1377, kdy držel Šilheřovice Mikuláš Mšan, připadla ves k dílu knížat Přemka a Václava.[1]) R. 1459 psal se Mikuláš z Šilheřovic,[2]) 1492 seděl tu Hynek a 1496 Jan Kepinové ze Zvole.[3]) V l. 1537-47 držel Šilheřovice Jan Vok Bírka z Nasile (manželkou jeho byla Marketa ze Studnic, synem Alexandr, z dcer Mandalena provdala se za Jiříka Stoše z Kounic, Anna za Pavla z Tvardavy, Alena za France Rotenberka z Ketře, Ludmila za Kryštofa z Markvartovic a Zuzana za Bohuše Čeple z Belku), který vyženil statek s manželkou Marketou, zemřel 1547 a zanechal Šilheřovice synu Alši Bírkovi z Nasile.[4]) Aleš (manželkou jeho od 1552 byla Johanka Supová z Fulštejna) prodal 1557 Šilheřovice Matyášovi, synu neb. France Rotenberka z Ketře, a ten kolem 1560 opět Štěpánovi z Vrbna k Hlučínu.[5]) R. 1552 nařikal Šilheřovice klášter velehradský.[6])

Štěpán z Vrbna (zemřel 1569) zanechal Šilheřovice, Koblov, Darkovice a Hať synu Karlovi z Vrbna, takže tyto vsi staly se opět samostatným statkem; z Karlových synů držel panství nejprve Karel (zemřel 1609) a pak Jan z Vrbna, který prodal 1609 (tehdy jmenují se zákupní fojtství v Koblově, Markvartovicích, Darkovicích a Hati) panství Bohunce Stošové z Kounic, manželce Jana Geraltovského z Geraltovic.[7]) R. 1612 přip. se v Šilheřovicích fara.[8]) Po Janovi Geraltovském dědil jeho syn Václav, jenž prodal statek 1619 za 5.000 tolarů svému bratru Joachymu Geraltovskému z Geraltovic, který opět (manželkou jeho byla Anna Kochtická z Kochtic) potvrdil 1619 privilegia šilheřovské rychty.[9]) Vdova po Joachymovi Anna provdala se před 1632 za Jana Jindřicha

VII. 23. — [24]) POp VIII. 202. — [25]) Zukal, Poz. — [26]) Zukal, Poz., POp XI. 3, 389. — [27]) Zukal, Poz. — [28]) POp XIII. 258, XIV. D 7. — [29]) Zukal, Paměti, 347, ZDOp VII. 18. — [30]) ZDOp IX. 4, Ruk. Frant. musea č. 614. k 1612.

[1]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12. — [2]) VMO XVII. 59. — [3]) CDS VI. 402, VMO XXIII. 92, Kapras II. 131. — [4]) VMO XXIII. 104, POp IX. 13, X. 16, 43, 50, XI. 113. — [5]) VMO XXIII. 108, Salbuch č. 287., 58, Zukal, Poz. — [6]) Zukal, Poz. — [7]) ZDOp X. 21, VMO III. 21, XXXIX. 75, PP. — [8]) ZGKS III. 99. — [9]) VMO XXXVII. 7, Acta publica k 1618, 48, Nová sb., List. ko-

hr. Šlika (zemřel 1639), po němž dědil syn Vilém Jindřich hr. Šlik (zemřel 1660).[10]) Sirotek po Vilémovi Marie Žofie hr. Šliková zemřela v mládí bez poručenství a statek dědil František hr. Borro a Barbora Perpetua hr. z Ursenburku, roz. sv. paní Mörderová.[11]) Poslední prodala 1674 Silheřovice s přísl. opavské jesuitské koleji, která vystavěla 1713 kostel v Šilheřovicích a 1731 kostel v Hati.[12]) R. 1743 byly Šilheřovice postoupeny záměnou nisským jesuitům a po zrušení řádu 1773 připadly králi.[13]) R. 1787 koupil za 50.000 tolarů Šilheřovice, Koblov, Antošovice, Markvartovice, Hať a Darkovice Karel sv. p. Laryš, který prodal ještě 1787 statek Frydrychovi sv. p. Eichendorf (zemřel 1815), jenž založil v Šilheřovicích nový zámek. Roku 1817 byla na panství zrušena robota. R. 1835 koupil Šilheřovice Fr. Huber Stücker v. Wayershof, 1856 Salomon Meyer v. Rotschild, po němž dědil 1876 Nathanael sv. p. Rotschild.[14])

Za pozemkové reformy 1927 (plocha 3945 ha, vlastník Dr. Alfons Rotschild) vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Darkovičky, Paseky, Šilheřovice, lesní hospodářství, zámky v Šilheřovicích a Hlučíně, zřízeny zbytkové statky Vinná Hora I.-III., Hošťálkovice, Karlov, Ludgeřovice, Markvartovice, Hať.

****Antošovice,** něm. Antoschowiitz, osada novějšího založení, připomíná se po prvé 1714.[15])

****Darkovice,** něm. Gross Darkowitz; náležely již v 2. pol. 13. st. klášteru velehradskému (k 1265 viz u Stěbořic) a 1320 hradecký purkrabí Přech přijal pusté Darkovice od kláštera do života.[16]) K r. 1518-58 viz u Hlučína, dále u Šilheřovic. Bartoloměj z Vrbna dala 1578 Darkovicům odúmrt.[17])

****Hať,** něm. Haatsch, s far. kostelem sv. Matouše. Ves náležela od nepaměti klášteru velehradskému, který 1439 zastavil v 300 kop. gr. vsi Hať, Pišť a Ovsiště Čeňkovi z Tvorkova a jeho manželce Markétě.[18]) R. 1448 přip. se tu zákupní fojtství.[19]) V l. 1485-92 držel ves Jan z Drahotuš.[20]) Jan Makošovský z Makošova int. 1519 tvrz a rychtu v Hati Bernartovi ze Zvole;[21]) k 1518-58 viz u Hlučína, dále u Šilheřovic. R. 1625 koupil Hať a Ovsiště Bernart Lichnovský z Voštic,[22]) ale později ves náležela opět k Šilheřovicům. Fara v Hati (přip. se 1576) byla na sklonku 16. st. luterská, za války třicetileté zanikla a 1657 byla obnovena; far. kostel byl vystavěn 1731.[23])

****Koblov,** něm. Koblau; k 1377 viz u Hlučína, dále u Šilheřovic.

****Markvartovice,** něm. Marquartowitz; při rozdílech 1377, kdy držel ves lénem Rosat, připadly Markvartovice k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[24]) R. 1464 seděl tu Jindřich Bzenec z Markvartovic (jeho syn byl Zikmund Bzenec).[25]) V l. pol. 16. st. držel ves Fabian Bzenec z Markvartovic (jeho manželkou byla Anna Šliková z Koltnar), jenž zemřel kol. 1537 a zanechal syny Kryštofa, Jana, Jiřího a dceru Marketu.[26]) Z těch při rozdílech podržel Markvartovice Kryštof (1. jeho manželkou byla Ludmila Birková z Nasile, 2. Apolonie Tvorkovská z Kravař, 3. Konstancie Kornicová Porembská z Poremby), jenž 1551 prodal ves Jakubovi Volskému z Vole (1554 neb., zanechal vdovu Kateřinu z Kadaně).[27]) Sirotci po Jakubovi prodali 1554 Markvartovice Benešovi z Blinsdorfu, který pustil poddaným vozní roboty a zanechal statek brzo po 1558 synu Danielovi Šponarovi.[28]) Daniel prodal pak Markvartovice k Hlučínu. Bartoloměj z Vrbna (zemřel 1583) potvrdil 1578 Markvartovickým svobodu na vozní roboty a osvobodil je od hlásek.[29]) R. 1582 byly Markvartovice odděleny od Hlučína k Šilheřovicům. Dále potvrdili privi-

leje jesuitské v Opavě D 8, Zukal. Poz. — [10]) PP, Zukal, Poz., Rukopis Frant. musea č. 614. k 1660. — [11]) PP, Ruk. Fr. musea č. 614. k 1662. — [13]) List. jesuitské koleje v Opavě D 63. ZDOp XIV. 11, XV. 38. — [14]) PP, Weltzel, Die Besiedlungen, 117. — [15]) Weltzel, 1. c., 123. — [16]) CDM VI. 155. — [17]) Listiny opavských jesuitu D 10. — [18]) Kopetzky, 506. — [19]) ZGKS XI. 127. — [20]) POp VI. 49. — [21]) Kapras II. 179. — [22]) Zukal, Konfiskace, 112. — [23]) Weltzel, 1. c., 123. — [24]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 16. — [25]) Šebánek, Archivy, 313. — [26]) VMO XXV. 54, PP. — [27]) PP, Progr.

legia 1607 Václav st. a Jan Bruntálští z Vrbna.[30]) K 1671-1714 viz u opavských jesuitů. Opavští jesuité nutili Markvartovické k nenáležitým robotám a teprve po dlouhém sporu 1707 rektor opavské koleje Karel Pfeferkorn z Otopachu potvrdil jim privilegia.[31])

Žibřidovice zanikly u Hatě, náležely již 1265 klášteru velehradskému a také 1334 držel je (Sifriderdorff) klášter.[32]) R. 1377 knížata Mikuláš a Přemek postoupili klášteru velehradskému rybník v Žibřidovicích (Sifridi villa).[33]) R. 1382 přip. se tu zákupní fojtství.[34])

Lit.: O Šilheřovicích L. Svoboda v VMO XV., o Markvartovicích L. Svoboda v VMO XV. V. Hauer, Privilegia Markvartovic. VMO XXXIX.

HLUČÍNSKÉ PANSTVÍ.

**Hlučín, něm. Hultschin, město s děkanským kostelem sv. Jana Křt., kostelíkem sv. Markety z 1818 (původní byl založen 1538) a evangelickým kostelem. Město bylo založeno od Přemysla II. a náleželo k obvodu hradu Landeku (viz též u Landeku). R. 1303 landecký pán Žibřid z Baruthu daroval svému městu Hlučínu (Hulczin) pole při řece Opavici.[1]) R. 1493 zástavní pán kniže kozelský Konrád potvrdil Hlučínu odúmrt a exempci ze zemského práva.[2]) Do tohoto roku užívalo také město práva hlubčického, odtud olešnického[3]) Kniže Arnošt zastavil 1439 Hlučín Hynčíkovi z Vrbna (ZGKS XI. 127). Král Matyáš udělil 1478 Hlučínu dva jarmarky. R. 1511 seděl na Hlučíně Bernart ze Zvole, ale teprve r. 1518 kn že těšínský Kazimír int. zámek a město Hlučín s pustým hradem Landekem, ves Hati (!) V. Darkovice, Ludgeřovice, Koblov, Petřkovice, Lhotku a Bobrovníky Bernartovi do zemských desk.[4]) Vedle toho seděli tu však ještě 1497-1514 Melichar a Baltazar Vlčkové z Dobrozemice a Hlučína a ještě 1521 Baltazar a jeho synovci Mikuláš a Melichar Vlčkové.[5]) Bernart ze Zvole nabyl i zboží Vlčků, dal vystavěti hradby a brány Opavskou a Ostravskou a zemřel 1536.[6]) Zatím r. 1528 Ferdinand I. dal Hlučínu třetí jarmark.[7]) Bernartův syn Kryštof ze Zvole (zemřel 1542) vystavěl kostel sv. Markety a zastavil Hlučín s přísl. Hynkovi z Vrbna a jeho synovcům Janovi, Albrechtovi a Štěpánovi z Vrbna.[8]) Ti zboží hlučínské 1542 po smrti Kryštofově dědili (Hynek a Albrecht byli však již neb. a Albrecht zanechal sirotka Jana z Vrbna).[9])

Za Štěpána z Vrbna (zemřel 1567, manželkou jeho byla Marta z Zerotína), jenž obhájil Piště, Hatě a V. Darkovic proti nárokům kláštera velehradského, udělil 1562 Ferdinand I. Hlučínu čtvrtý jarmark.[10]) Štěpán měl syny Jana, Albrechta, Václava, Bernarta, Karla a Bartoloměje z Vrbna; ti drželi nejprve zboží hlučínské v nedílu, ale po rozdílech seděl tu Jan (zemřel 1592, 1. jeho manželkou byla Mandalena z Fulštejna, 2. Maruše Tvorkovská z Kravař).[11]) Fara byla sice 1588-92 katolická, ale dosti měšťanů bylo evangelíků; ti konali tu tajné schůze.[12]) Jan z Vrbna zanechal syny Matyáše (zemřel 1602), Štěpá-

gymn. v Opavě 1888, 11, Zukal, Poz. — [28]) POp XIII. 161, Bočkova sb. 9034, VMO XXXIX. 75, PP. — [29]) PO, VMO XXXIX. 75. — [30]) Bočkova sb. 9035, VMO XXXIX. 75. — [31]) Bočkova sb. 9036, VMO XXXIX. 75. — [32]) CDM VII. 11. — [33]) CDM XI. 78. — [34]) CDM XV. 225.

[1]) CDM VII. S 159, RGS IV. 2741. — [2]) VMO XVII. 27. — [3]) Prasek, Organisace práv magdeburských, 262. — [4]) Kapras II. 159, 177. — [5]) POp VI. 39, Kapras II. 171, G-M II. 546. — [6]) Kyas, Hlučínské paměti, 32, náhrobek v Hlučíně. — [7]) Biermann, Troppau, 479. — [8]) Kyas, Hlučínské paměti, 63, ZGKS XI. 126, PB XXXIX. 94, náhr. v Hlučíně. — [9]) PB XXXIX. 94, PO XX. 104. — [10]) PO XLV. 31, Prasek, Sbírka listů posélacích, 16, Salbuch č. 287., 167, náhr. Štěpána z Vrbna v Hlučíně. — [11]) Progr. gymn. v Opavě 1895, 7, Weltzel, 40, Zukal, Poz. — [12]) Zukal, Poz. — [13]) VMO

na, Václava (1624 stal se hrabětem, jeho manželkou byla Alžběta Polyxena Dembinská z Dembině) a Jindřicha z Vrbna, všechny katolíky.[13]) R. 1616 a 1634 Hlučín vyhořel; po prvém požáru byl znovu vystavěn zámek v Hlučíně.[14]) R. 1625 obdrželi Hlučínští od vrchnosti svobodu od mýta na celém panství.[15])

Václav hr. z Vrbna prodal 1629 město Hlučín s zámkem, M. Darkovice, Ludgeřovice, Petřkovice, Hošťálkovice, Lhotku a Bobrovníky za 35.000 tolarů (int. 1654) Janu Jiřímu hr. Gašinskému z Gašina, jenž 1654 napsal česky testament a zemřel 1658.[16]) Jeho syn Jan Rudolf hr. z Gašina (zemřel 1714) osvobodil 1694 Hlučín z poddanství, takže město stalo se ochranným, a zanechal panství svému mladšímu bratrovi Jiřímu Adamovi hr. z Gašina, jehož druhorozený syn Jan Josef hr. z Gašina prodal 1727 panství hlučínské Karlu Antoninovi Gianini markyzu Carpineti.[17]) Týž postoupil 1736 Hlučín svému synu Františku Řehořovi Gianini hr. Carpineti (zemřel 1762).[18]) R. 1772 koupil panství v konkursu Adam Jan sv. p. Gruttschreiber, jehož syn Josef Adam prodal 1804 panství za 230.000 tolarů Emanuelovi sv. p. Spens-Boden.[19]) R. 1808 koupil Hlučín (kromě uhelných dolů) za 190.000 tolarů August v. Poser-Nädlitz, 1814 přejal ho opět Emanuel sv. p. Spens-Boden, 1832 koupil je za 92.000 tolarů Hubert Stücker ryt. Weyershof, 1836 za 110.500 tolarů Jan rvt. Czaderski, 1841 za 155.000 tolarů Dr. Viktor Wichura, 1844 za 110.000 tolarů opět Hubert Stücker a 1844 za 110.000 tolarů Salomon Meyer sv. p. Rotschild (zemř. 1855), po němž panství dědil jeho syn Anselm Salomon Meyer. R. 1871 přešlo panství na Nathanaela Meyera sv. p. Rotschild.[20]) R. 1733 vystavěn byl v Hlučíně nový zámek, 1732 potvrdil privilegia města Karel VI., dále Frydrych II. dovolil městu konati tři dobytčí trhy. Dne 12. března 1761 Hlučín vyhořel i s radnicí a pivovarem. V Hlučíně narodil se známý kazatel Bohumír Hynek Bilovský. R. 1607 přip. se zákupní fojtství na panství v Pišti, Ovsišti, Vřesince, M. Darkovicích, Ludgeřovicích, Petřkovicích, Hošťálkovicích, Lhotce a Bobrovnikách (VMO XXX. 7.).

**Darkovičky; při rozdílech Opavska 1377 Darkovičky a Ludgeřovice, které držel zeman Hanuš, připadly k dílu knížat Hanuše a Přemka.[21]) Na počátku 16. st. byly Darkovičky samostatným statkem, který připadl 1537 po smrti Fabiána Bzence z Markvartovic jeho synům Jiřímu (zemř. 1550) a Kryštofu Bzencům z Markvartovic.[22]) Kryštof prodal 1567 Darkovičky s tvrzí k Hlučínu.[23]) R. 1628 byly Darkovičky pusté, pak znovu vysazeny.[24])

**Ludgeřovice; 1377 viz u Darkoviček. R. 1467 držel ves Hanuš Čéč, 1492 Mikuláš Tiše z Ludgeřovic.[25]) K r. 1518 viz u Hlučína. Farní kostel sv. Mikuláše byl vystavěn 1795; fara byla 1587 katolická.[26])

**Petřkovice; r. 1377 při rozdílech Opavska, kdy držel Petřkovice Pašek z Petřkovic, připadla ves k dílu knížat Přemka a Hanuše.[27]) K r. 1518 viz u Hlučína. R. 1768 připomíná se tu zákupní fojtství.[28])

Hrad **Landek** stával u Hlučína. R. 1288-1303 držel hrad Landek lénem od knížete Mikuláše Žibřid z Barutu.[29]) Dále jmenuje se hrad Landek v smlouvě o hranice (pro nestálý a měnící se tok Odry) mezi biskupem olomouckým a těšínským knížetem Měškem.[30]) R. 1349 držel hrad lénem Petr,

XXXVII. 7, Zukal, Konfiskace, 39, Zukal, Poz. — [14]) Weltzel, Die Besiedlung, 40. — [15]) Weltzel, Die Besiedlung, 40. — [16]) ZDOp XIII. 19, ZGKS XII. 77. — [17]) ZDOp XIX. 1, XX. 105, XXII. 45, XXIII. 9, Weltzel, Die Besiedlung. — [18]) ZDOp XXV. 29. — [19]) Weltzel, Die Besiedlung, ZDOp XXXII. 592, XLII. 429, XLIV. 401. — [20]) Weltzel, Die Besiedlung. — [21]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12. — [22]) Akta slezské komory T VI. v 582, Weltzel, Die Besiedlung, 110, Zukal, Poz. — [23]) Progr. gymn. v Opavě 1888, 12. — [24]) Zukal, Poz. — [25]) Adamus, Sbírka listin, 22, Codex Sancti Venceslai, 402. — [26]) Weltzel, Die Besiedlung, 111. — [27]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12. — [28]) Weltzel, l. c., 114. — [29]) CDM IV. 349, RGS IV.

bývalý fojt těšínský.[31]) Karel IV. udělil 1359 hrad Landek lénem Jitce, manželce knížete Mikuláše, která jej měla zapsaný věnem.[32]) Při rozdílech Opavska 1377 zeměpanský hrad Landek, město Hlučín a vsi Koblov, Markvartovice a Bobrovníky připadly k dílu knížat Přemka a Václava.[33]) Kníže Mikuláš zapsal ještě před 1385 Landek s přísl. kozelským knížatům Konrádu II. a Konrádovi III. a ještě 1459 král Jiří potvrdil Landek knížatům olešnicko-kozelským.[43]) Nejspíše za válek uherských byl hrad Landek rozbořen a správa panství přenesena do Hlučína. Jan a Václav Bělíkové z Kornic postoupili 1492 zboží hlučínské králi Vladislavovi II. a také téhož roku město Hlučín a rytířstvo k Hlučínu náležitě přísahali témuž králi věrnost.[35]) Vladislav II. postoupil pak Landek s územím hlučínským těšínskému knížeti Kazimírovi, který sice přiřadil hlučínské panství do knížectví těšínského, ale již 1495 propustil je opět ze svazku knížectví těšínského a prodal Hanuši Trnkovi z Ratibořan (G-M II. 524, 527). Kněžna Barbora a Jiří z Šelenberka jakožto knížata krnovská vzdali se 1506 svého práva na Hlučín a Landek ve prospěch knížat opavských Mikuláše, Jana a Valentina.[36])

Na panství zanikly vsi: Dlouhá Ves, něm. Langendorf, připomíná se 1350 a splynula s Hlučínem.[37]) Nikolsdorf; 1303 vystupuje na listině hlučínské jako svědek Jindřich de Nicolsdorff.[38]) Rovniny byly založeny jako kolonie na sklonku 18. st. splynuly s Hlučínem.[39]) Závodí a Podhoří zanikly pod hlučínským mlýnem. Jan Tlumok ze Slavikova int. 1498 Závodí a Podhoří při řece Opavici Zikmundovi z Dobroslavic.[40])

Lit.: K. Kyas, Staré české pozemkové knihy v Hlučíně, VMO XX. VIII.; Weltzel, Besiedlungen des nördlich der Oppa gelegenen Landes, 1891; Kaluža, Die ehemalige Mautgerechtigkeit der Stadt Hultschin, Oberschles. Heimat XII.; K. Kyas, Hlučínské rybníky, VMO XXXVII.; K. Kyas, Hlučínské paměti, Vyškov 1926; O Hlučíně viz též Not. 1886, str. 64. S. Pohludka, Burg Landek, Silesia z 28. června 1885. O Landeku Peter, Burgen und Schlösser im Herzogtum Schlesien II.

STATEK HOŠŤÁLKOVICE.

Hošťálkovice s fil. kostelem Všech sv. z 1793. R. 1413 přip. se Albrecht z Hošťálkov(!) a 1461 Mikuláš Zajíček z Hošťálkovic, kteří drželi Hošťálkovice lénem.[1]) Teprve kníže Viktorin propustil 1478 Hošťálkovice a Martinkov z léna Lackovi a Václavovi Zajíčkům z Hošťálkovic a posléze Jiří, Václav, Šťastný a Jakub bratři vl. ned. Zajíčkové z Hošťálkovic int. 1502 Hošťálkovice Jindřichovi z Děhylova, který již 1505 int. ves s pod. Mikuláši Lutkovi z Olbramic.[2]) Ondřej Lutka (I. jeho manželkou byla 1525 Anna z Rovných, 2. 1529 Alena ze Syření) seděl tu ještě 1530 a po jeho smrti 1536 byla sirotčí ves Hošťálkovice int. Bernartovi ze Zvole.[3]) Tak byly Hošťálkovice připojeny k Hlučínu.

R. 1809 byly Hošťálkovice odprodány od Hlučína za 30.000 zl. Florianu Josefu Langerovi, po němž dědil 1818 jeho syn Florian Vilém Langer. R. 1832 koupil Hošťálkovice Antonín Josef Römisch, jenž 1842 přikoupil od panství hlučínského ještě Bobrovníky, Lhotu, Ludgeřovice, Markvartice a Petrovice za 81.000 tolarů a 50 dukátů. R. 1847 koupil celé panství Salomon Meyer v. Rotschild, po němž 1876 dědil Nathanael sv. p. Rotschild.[4]) R. 1588 stávala tu fara, ta však zanikla

2741. — [30]) CDM V. 73. — [31]) Kopetzky, 291. — [32]) G-M II. 475. — [33]) Progr. gymn. v Opavě 1899 10. — [34]) G-M II. 493, VMO XVII. 27. — [35])CDS VI. 389, 399, Codex santi Venceslai, 389, 399. — [36]) G-M II. 533, CDS VI. 462. — [37]) Weltzel, l. c., 109. — [38]) CDM VII. S 159. — [39]) PP. — [40]) Kapras II. 136.

[1]) Kapra I. 4, 67. — [2]) Kapras II. 101, 146, 151. — [3]) Kapras II. 208, 218, 226, POp VII. 456, VIII. 72, 279. — [4]) Weltzel, I. 115. — [5]) Kapras II. 139.

a 1672 ves byla přifařena do Hlučína. Bývala tu též rychta zákupní.

**Bobrovníky náležely 1377 k hradu Landeku (viz u Landeku), k 1518 viz u Hlučína.

**Lhotka; Štěpán Střela z Chechla int. 1494 Lhotku pod Hošťálkovicemi Janu Trnkovi z Ratibořan, který již 1498 int. Lhotku Melicharu a Baltazarovi Vlčkům z Dobrozemice.[5]) K r. 1518 viz u Hlučína. R. 1783 byla tu zákupní rychta.

STATEK BENEŠOV.

**Benešov, dříve Dolní Benešov, něm. Beneschau, městečko s far. kostelem sv. Martina. Velmož Beneš dovolil 1253 lokatorům Ervigovi a Quidonovi založiti město Benešov na právu hlubčickém.[1]) R. 1259 seděli tu bratři Beneš a Milota z Benešova,[2]) 1320 psal se Spasman z Benešova,[3]) 1329 Zbyslav a Dobeš ze Strálku a Benešova, 1334 pak Dobeš, syn Zdislava z Benešova.[4]) Při rozdílech Opavska 1377 bylo zboží Bohuše z Drahotuš Benešov, Bohuslavice, Kosmice a Závada přiděleno k dílu knížat Přemka a Václava.[5]) Dále držel Benešov Ceněk z Drahotuš a 1411 Čeňkův syn Jan z Drahotuš,[6]) 1431 pak bratr posledního Mikuláš z Drahotuš (1411 připomíná se v Benešově tvrz), který spolu s bratrem Jaroškem z Drahotuš 1441 int. Benešov s tvrzí Kunšovi, Jarošovi a Benešovi z Drahotuš,[7]) z nichž Jaroslav seděl tu ještě 1475, Beneš (jeho manželkou byla Eliška z Petřvaldu) ještě 1489.[8])

R. 1493 Vladislav II. povýšil Benešov na městečko, dal jarmark a týdenní trh a právo pečetiti zeleným voskem a 1515 udělil Janovi a Vavřincovi bratřím vl. z Drahotuš právo, aby bylo vybíráno clo v Benešově neb Bohuslavicích.[9]) V této době 1507 držel Benešov Beneš z Drahotuš,[10]) který zanechal syny Jana (seděl tu ještě 1539 a zanechal vdovu Alenu Zvolskou ze Zvole) a Vavřince (zemřel 1557 a zanechal vdovu Marketu z Lideřova, která žila ještě 1569.[11]) Jan a Vavřinec bratři ned. a vl. z Drahotuš osvobodili 1535 Benešov od robot a dali Benešovským právo varečné.[12]) Ferdinand I. potvrdil 1560 Benešovu privilegium z r. 1493.[13])

Po Janovi dědil jeho syn Jindřich, jenž zemřel kol 1558 bez potomků a zanechal svůj díl bratrancum, po Vavřincovi pak jeho synl Beneš, Albrecht a Jan, kteří drželi nejprve Benešov v nedílu.[14]) Poslední z těchto bratří zemřel Beneš, který nezanechal stejně jako jeho bratři potomku, takže Benešov, Kozmice, Bohuslavice, Bolatice, Štěpánov, Závada, Kobeřice a dům v Opavě přešly na jeho sestru Alenu z Drahotuš, provdanou za Kašpara Bohdanovského ze Slimákova (1577 vdova).[15]) Také Alena zemřela 1590 bez potomku a odkázala zboží svému druhému manželovi Davidovi Mošovskému z Moravčína, který zemřel 1593.[16]) Tehdy byly na panství tvrze v Benešově a Kobeřicích; podací kostela v Benešově držel klášter hradišťský.[17]) Fara v Benešově byla 1594 katolická.[18])

Po smrti Benešově zemské právo přisoudilo Benešov 1594 Jiříkovi Šipovi z Branice a po tomto dědili jeho synové Petr a Pertolt Šipové; než rozhodnutím krále 1598 panství připadlo Šťastnému, Janovi, Jiříkovi a Petrovi, synům Tobiáše Mošovského z Moravčína,[19]) z nichž Šťastný zemřel r. 1608. Kolem r. 1600 byl znovu vystavěn kos-

[1]) ZGKS XX. 36. — [2]) CDM III. 283. — [3]) CDM VI. 156. — [4]) CDM VII. 16. [5]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12. — [6]) Tiller IV. — [7]) Kapras II. 19, 47. — [8]) Kapras II. 51, 106, 120. — [9]) Salbuch č. 287., f. 16. — [10]) G-M II. 536. — [11]) Kapras II. 158, 192, 212, Adamus, Sbírka listin Mor. Ostravy, 62, Salbuch č. 285., f. 135, č. 287., f. 374, POp VII. 351, VIII. 392, IX. 69, XI. 88, XII. 98, XIV. 1. — [12]) Zukal, Poz. — [13]) Salbuch č. 287., f. 16. — [14]) POp XIII. 269. [15]) PK I. 232, Zukal, Poz., ZDOp VIII. 21. — [16]) Kopiář arch. min. vnitra č. 89., f. 54, Zukal, Paměti, 30. — [17]) VMO XXVI. 38. — [18]) Zukal, Poz. — [19]) VMO XXVI. 39. — [20]) Prasek, Nápisy ve Slezsku, 32. — [21]) ZDOp

tel v Benešově.[20]) Dále drželi panství v nedílu synové Jana Mošovského David Šebestian (zemřel 1654) a Felician Mošovští z Moravčína. Po smrti Davida Šebestiana dědily jeho dcery Regina Kateřina, manželka Stanislava Jeronýma sv. pána Orlíka z Lažiska, Anna Marie, vdova po Jiřiku Frydrychovi Jakwekovi z Krelkova, a Polexina Rosina, manželka Maximiliana Lichnovského z Voštic.[21]) Tyto se 1673 rozdělily tak, že Regina Kateřina podržela dvě třetiny, Anna Marie, tehdy provdaná Kotulínská, třetinu.[22])

Dále držela již celé panství Marie Alžběta sv. p. z Kalkreutu, načež 1710 Benešov byl int. Karlu Maxovi sv. p. Kalkreutovi, 1716 Marii Alžbětě sv. paní Kalkreutové, 1720 Jiřímu Fr. Heřmanskému z Heldenfeldu a 1721 Janu Bapt. Marxovi.[23]) R. 1774 koupil panství Gottlieb sv. p. z Henneberku. Za pozemkové reformy 1927 (plocha 2443 ha) ze záboru byl vyňat zbytkový statek Benešov, Velký dvur a Morávka, lesní hospodářství, Ihovar a sušárna ve Velkém dvoře, mlýn, elektrárna a pila v Benešově, zřízeny zbytkové statky Kozmice I., II., Bělá, Závada a Kafárna. V Benešově narodil se 1822 slezský buditel Cyprian Lelek. R. 1676 Benešov vyhořel. R. 1643 přip. se zákupní fojtství v Bohuslavicích, Závadě a Kozmicích (VMO XXX. 2).

Bohuslavice. R. 1288 drželi Bohuslavice bratři Zbyslav a Jan z Bohuslavic.[24]) Dále náležela ves k panství benešovskému a také 1377 viz u Benešova. R. 1420 psali se Jan Schutter a Mikuláš bratři z Bohuslavic.[25]) V l. 1434-39 držel Bohuslavice Jaroslav z Benešova,[26]) 1475 Jiřík Šutnar z Drahotuš,[27]) 1488 pak Jiřík z Drahotuš.[28]) R. 1514 seděl na části Bohuslavic Kryštof Pivec z Klimštejna[29]) a 1523 Žofie z Drahotuš int. tvrz a větší část vsi Bohuslavic Janovi a Vavřincovi bratřím z Drahotuš.[30]) Větší část náležela pak Benešovu, menší část byla int. 1537 Janu Klenovi Kocourovi ze Lhoty.[31]) Roku 1557 Anna Klenová vzala na svůj díl Bohuslavic na spolek manžela Zikmunda Rejzvice z Kadeřína a současně Mandalena Klenová vzala na spolek na svou část manžela Mikuláše Gašinského z Gašína.[32]) R. 1677 připomíná se tu zákupní rychta.[33])

Kozmice, něm. Kosmütz. K. roku 1377-1590 viz též u Benešova. R. 1424 seděl tu Kuneš z Kozmic.[34]) Mikuláš Felkl z Čochtendorfu int. 1446 Kozmice Václavu Felklovi z Čochtendorfu, jenž tu seděl ještě 1464.[35]) R. 1483 Mikuláš Felkl z Čochtendorfu int. Kozmice Janovi a jeho synu Václavovi Bělikům z Kornic.[36]) R. 1511 tato část vsi (Horní Kozmice) náležela k Benešovu. Díl vsi držel 1468 Jan Všekec z Rýznburka a pak Jan ze Zvole, za něhož 1477 byly Kozmice vypáleny Janem Stošem z Albrechtic.[37]) R. 1497 drželi H. Kozmice Melichar a Baltazar bratři Vlčkové z Dobrozemice (PO VI. 39).

**Závada. K r. 1377-1590 viz u Benešova. R. 1431 držel ves Jan Schutter z Drahotuš (jeho manželkou byla Ofka z Těšova), jenž 1439 int. Závadu Jankovi z Bělé.[38]) Jindřich z Bělé int. 1501 Závadu Ctiboru Doupovcovi a ten opět 1504 Martinu Šípovi z Branice, který 1506 vložil ves Stanislavu Sudivojovi z Borynina a jeho manželce Anně z Vracova.[39]) Stanislav Sudivoj int. 1512 Závadu Joštovi z Tamfeldu, který 1524 vložil ji Oldřichovi Tvorkovskému z Kravař a ten 1530 Janovi a Vavřincovi bratřím z Drahotuš k Benešovu.[40])

V okolí Benešova zanikl M l ý n o v; Eliška z Kravař, vdova po Dobešovi ze Strálku dala 1337 Jarošovi z Drahotuš mlýn v Mlýnově a sousední les.[41])

Lit.: W. Latzke, Die Anfänge der Stadt Bennisch, ZGKS XX.; Schneider, Zur Geschichte von Beneschau, Oberschlesiche Heimat II.

XIII. 28. — [22]) ZDOp XV. 27. — [23]) ZDOp XX. 41, XXI. 17, XXII. 1, 26. — [24]) CDM IV. 269. — [25]) Kapras I. 11. — [26]) Kapras II. 32, 43. — [27]) Kapras I. 99. — [28]) Kapras II. 120. — [29]) POp VII. 352. — [30]) Kapras II. 192. — [31]) ZDOp V. 4. — [32]) ZDOp VII. 2. — [33]) Zukal, Poz. — [34]) Kapras I. 20. — [35]) Kapras II. 24, I. 61, 64. — [36]) Kapras II. 104, 115. — [37]) Kapras I. 97, VMO XXIII. 89, Zukal, Poz. — [38]) Kapras I. 31, II. 16, 43. — [39]) Kapras II. 145, 150, 152. — [40]) Kapras II. 165, 205, 222. — [41]) CDM VII. 164, Šebánek, Archivy etc., 123.

STATEK ZÁBŘEH.

**Zábřeh. Ves náležela v 2. pol. 13. st. klášteru velehradskému (k 1270 viz u Stibořic). R. 1441 držel statek zástavou Břízek z Chuchelné, načež 1464 velehradský opat Štěpán zastavil Zábřeh Jindřichovi z Markvartovic a jeho synu Jindřichovi ml.[1]) Kníže těšínský Kazimír int. 1518 Zábřeh Bernartovi ze Zvole, jenž 1519 int. Zábřeh synům Jiříka Tvorkovského z Tvorkova Kryštofu, Oldřichovi, Jiříku a Václavovi Tvorkovským, kteří se 1525 rozdělili a Zábřeh a Bolatice podržel Oldřich (jeho manželkou byla Barbora z Něm. Lutyně).[2]) Klášter velehradský táhl se 1552 ještě na Zábřeh, po smrti Oldřichově koupil sice zpět Bolatice, ale Zábřeh zdědili Oldřichovi synové Jiří (zemřel 1586 bezdětek) a Mikuláš Tvorkovští z Kravař.[3]) Ti se 1563 rozdělili a Zábřeh podržel Jiřík Tvorkovský, po němž dědil syn Mikulášův Pertolt z Tvorkova, jenž 1601 prodal díl Zábřehu za 5500 zl. Aleně Rotenberkové z Ketře, manželce Albrechta Donáta z V. Polomě[4]) Ta postoupila 1608 tvrz a ves Zábřeh za 8000 zl. svému synu Karlu Jindřichu Donátovi, jenž seděl tu ještě 1636 (měl syny Jiřího Frydryčna a Jana Albrechta Donáty z V. Polomě).[5])

Dále seděl na Zábřeze 1654-60 Karel Maximilian sv. p. Sedlnický z Choltic (jeho manželkou byla Marie Alžběta Donátová z V. Polomě), pak Karel Julius sv. p. Sedlnický, jenž 1683 prodal Zábřeh Gothardu Ignáci Meissingerovi z Grzymaly.[6]) Jan Ant. Meisinger prodal 1699 Zábřeh Anně Cecilii Tvorkovské z Kravař a ta 1710 prodala Zábřeh, Smolkov a Lhotu Františku Bernartu Lichnovskému z Voštic.[7]) R. 1728 byl statek int. Karlu Josefovi hr. Lichnovskému, pak Františku Bernartovi hr. Lichnovskému a 1740 Františku Leopoldovi hr. Lichnovskému z Voštic.[8])

Za Lichnovských náležel statek k Chuchelné, ale 1803 koupil jej za 31.400 tolarů Josef hr. Schafgotsch, 1815 Gabriel v. Rudzinski, 1825 za 36.000 tolarů Eduard kníže Lichnovský, 1835 Dr. Klaps z Opavy, 1856 za 32.000 tolarů Emil v. Wrochem a 1872 Lukáš Meixner.

Lit.: L. Svoboda v VMO XV.

STATEK POSUTICE.

*Posutice, něm. Possnitz, s far. kostelem sv. Mikuláše z konce 18. st. Posutice připomínají se r. 1336, kdy zdejší fara byla pod patr. kláštera hradišťského. K r. 1373 viz u Branice. Před r. 1431 držel Posutice Pavlík Stoš z Branice, jehož synové byli (1436) Mikuláš a Jaroslav bratři ned. z Posutic.[1]) Jaroslav a Václav Stošové z Posutic int. 1464 Posutice Jiříku Stošovi z Albrechtic, který 1475 int. ves Janovi z Žerotína na Fulneku.[2]) Jan z Žerotína postoupil před 1507 Posutice Bernartovi ze Zvole, jenž 1511 int. Posutice Janu Donátovi z V. Polomě.[3]) V l. 1520-36 seděl tu Jiřík st. Cetrys z Kynšperka, po němž dědili jeho synové Frydrych, Adam, Konstantin a Jiří Cetrysové,[4]) dcery Jiříka st. byly: Sentenci, provdaná za Jindřicha Donáta z V. Polomě, Eva, provd. za Václava z Fulštejna na Bílovci, a Sabina, provdaná za Jindřicha Šípa z Branice.[5]) Ze synu jeho držel 1541 Posutice Adam Cetrys, jenž zemřel 1566 a zanechal syny F-

[1]) VMO XV., Zábřeh. — [2]) Kapras II. 177, 180, 207, 211. — [3]) ZDOp VII 17, POp XIII. 150, Zukal, Paměti, 293, 295. — [4]) ZDOp IX. 5, PP, Zukal, Poz. — [5]) ZDOp X. 5, Ruk. Frant. musea č. 614. k 1612, Zukal, Poz., PP. — [6]) ZDOp XVI. 13, Ruk. Frant. musea č. 614. k 1660, Zukal, Poz., PP. — [7]) ZDOp XVIII. 1, XX. 61, Zukal, Poz. — [8]) ZDOp XXIII. 25, XXVI. 7.

[1]) Kapras II. 29, 33, VMO XV., Posutice. — [2]) Kapras II. 77, 88. — [3]) G-M II. 536, Kapras II. 160. — [4]) Kapras II. 225, POp VIII. 45, Kopiář arch. min. vnitra V. 563. — [5]) VMO XV., Posutice. — [6]) Salbuch č. 285., f. 5, ZDOp

říka (jeho manželkou byla 1574 Sedena Donátová z V. Polomě, pak Kateřina Vojkovská z Mlhostic. Jiřík zanechal syny Adama Konstantina, Kryštofa a Frydrycha Cetrysy) a Frydrycha (jeho manželkou byla Kateřina Donátova z V. Polomě) Cetrysy z Kynšperku.[6])

Po Jiříkovi držel Posutice nejprve jeho syn Adam Konstantin Cetrys (jeho manželkou byla Johanka Petrovičová z Vítče, zemřel bezdětek po r. 1507), po němž dědil jeho bratr Kryštof Cetrys (1. jeho manželkou byla Dorota Střelovna z Dílav), který zemřel 1619 a zanechal vdovu Annu Bořkovou z Malejova a syna Jiřika Cetryse, který tu 1628 seděl.[7]) Za konfiskací byly Posutice Jiříkovi konfiskovány a erár pustil je dcerám Eleonory Hasslerové z Rosenecku, z nichž Johanka Eleonora, provdaná Šípová z Branice, prodala 1645 Posutice Kašparu Fragštejnovi z Načeslavic.[8]) Vdova po Kašparovi Marketa Jakobina, rozená Lorenkhoferová z Lorenkhofu, provdala se 1673 za Karla Viléma Semohradského z Semohradu, jenž 1697 prodal Posutice s tvrzí Ferdinandu Leopoldovi Fragsteinovi z Načeslavic.[9]) Ferdinand Leopold zemřel 1725 a zanechal statek synům Jiřímu Leopoldovi a Rudolfu Landelinovi, z nichž poslední prodal 1729 statek Marii Julianě Blankovské sv. paní z Dembčic, roz. Skrbenské z Hříště (zemřela 1754).[10]) Po smrti Marie Juliany koupil Posutice Ferdinand Jindřich hr. Neuhaus (zemřel 1768), který zanechal statek synovi Františku Augustovi hr. Neuhaus (zemřel 1790, jeho manželkou byla Antonie Sedlnická z Choltic, jejich dcera Alžběta provdala se za Arnošta v. Stockmann).

Arnošt v. Stockmann prodal 1798 Posutice za 133.000 tolaru Frydrychovi v. Sak, který je již 1804 prodal Frydrychovi v. Kloch. Dále koupili statek Jan Karel v. Müller a jeho manželka Eufemie v. Trach, 1811 pak za 93.000 tolaru Josef Adam sv. p. Gruttschreiber, 1834 Ludvík sv. p. Bibra, jenž zemřel 1841 a jehož dědici prodali 1847 statek Albertu Schmidtovi, po němž dědil roku 1886 jeho syn Eugen.[11])

Lit.: O Posuticích psal L. Svoboda v VMO XV.

STATEK BRANICE.

*Branice s zámkem, katolickým farním (od 1738) kostelem Nanebevzetí P. Marie a luterským kostelem z 1872. Branice náležela od nejstarších dob Benešovicům, z nichž 1283 seděli tu bratři Vok a Beneš z Branice.[1]) Po smrti Vokově Beneš (manželka jeho slula Eliška, děti Vok, Adelheid a Objička) 1289 daroval klášteru Hradisku kostely v Branici a Úvalnu (Vualen, que dicitur Lobenstein) s věnem kostela branického (dva lány a 2 krčmy v Branici, plný desátek z dvora branického a přifařenou ves Bobolusky) a úvalenského (dva lány v Úvalnu); ke kostelu branickému byly tehdy přifařeny vsi Bobolusky, Býkov, Dubnice a Hradecká Dubnice.[2]) R. 1302 seděl tu Beneš z Benešova. Při rozdílech Opavska 1377 vsi Branice s tvrzí, Khentzil a Posutice, které držel Hanušek Stoš z Kounic, připadly k dílu knížete Hanuše.[3]) R. 1407 seděl tu Kunrát Stoš z Branice, 1434 Petřík Stoš a 1451 drželi ves na díly Jaráč a Kunčík bratři z Branice, synové Kunrátovi, z nichž prvý prodal před 1475 tvrz a zboží v Branici Janu, Jiříkovi, Kunrátovi, Mikulášovi a Kryštofovi, synum svého bratra Jana Stoše z Kounic.[4]) Tito Stošové za válek uherských stranili králi Matyášovi a tu dílu Branice zmocnila se Kateřina z Lešan a její syn Jan, který tu seděl

VI. 11, Zukal, Poz. — [5]) ZDOp IX. 8, Zukal, Poz. — [6]) Zukal, Konfiskace, 98. — [7]) ZDOp XVII. 8, XX. 30. — [8]) ZDOp XXIV. 1. — [9]) Weltzel, I. 24. [1]) CDM IV. 209. — [2]) CDM IV. 281. — [3]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [4]) Codex sancti Venceslai č. 113., Kapras II. 32, 62, 89. — [5]) Kapras

v l. 1475-85.[5]) Kateřina Zvolská z Lešan int. 1496 tento díl s tvrzištěm svému synu Bernartovi ze Zvole; týž int. 1511 díl Branice Janu Donátovi z V. Polomě a ten ještě 1511 Janu a Václavovi bratřím vl. z Fulštejna na Bílovci, čímž tento díl splynul s ostatní vsí.[6])

Jan Stoš z Kounic int. 1498 díl Branice s tvrzištěm svému bratru Kunrátovi Stošovi z Kounic, po jehož smrti dědic Václav Hřivnáč z Heraltic na Polské Ostravě int. 1500 Stošovský díl Janovi a Václavovi bratřím vl. z Fulštejna na Bílovci.[7]) Bratři z Fulštejna prodali 1540 celou Branici Frydrychovi Stošovi z Kounic (zahynul 1566 ve válce proti Turkům v Uhřích), za něhož 1560-65 vzbouřili se poddaní, ačkoliv 1561 smluvili se s vrchností o pasení dobytka v Paní lese a 1556 Frydrych Stoš osvobodil Branické od hlásek.[8]) Po jeho smrti statek spadl nejprve na jeho sestru Mandalenu Stošovnu, provdanou Březnickou z Náchoda, ale 1562 seděli na díle Branice bratři vl. Jaroslav, Jiřík, Albrecht, Frydrych, Zikmund, Karel, Vilém, Bedřich a Jindřich Šípové z Branice.[9]) Po smrti Vilémově jeho sestry 1579 postoupily díl vsi Janovi Šípovi z Branice (manželkou jeho byla Eva Šelihová z Ruchova).[10]) Janův syn Bohuslav Stoš z Kounic (zemřel 1593) zanechal statek svým sestrám Elišce, Kateřině, Zuzaně a Bohunce Stošovnám z Kounic, které 1595 prodaly statek Vilémovi Kusému z Mukoděl (zemřel 1601).[11]) Jan Kusý z Mukoděl prodal ještě 1601 Branici, Bobolusky a Skrochovice Elišce Stošové z Kounic, jejíž manžel Kašpar purkrabí z Donína prodal 1604 nejprve statek za 26.000 zl. Adamu Konstantinovi Cetrysovi z Kynšperku, potom však 1609 znovu Václavu Šamařovskému z Rohova, jehož manželkou byla Zuzana Stošovna z Kounic.[12]) Roku 1609 byla tu fara evangelická.[13])

Václav Šamařovský potahoval 1610 Branické v nenáležité roboty a po jeho smrti 1619 dědila jeho sestra Voršila Šamařovská, ovdovělá Lichnovská z Voštic, která 1626 prodala Branici s hradem, Skrochovice a Bobolusky s tvrzí za 69.000 zl. Karlu Danvicovi z Johnsdorfu (zemřel r. 1639).[14]) Po Karlovi dědil Branici Václav Žirovský z Žirova a pak luteránka Zuzana Žirovská z Žirova, manželka Karla Jindřicha Moravického z Roudnice (1654 až 1666).[15]) Po Karlu Jindřichovi dědil kolem 1670 Branici, Skrochovice a Bobolusky jeho syn Jan Joachym (od 1695 svob. pán) Moravický z Roudnice.[16]) Synové posledního 1705 se rozdělili tak, že Karel Joachym dostal Branici a Jan Jindřich Bobolusky a Skrochovice.[17]) Karel Joachym zemřel 1747 a zanechal statek synovi Janu Karlovi sv. p. Moravickému z Roudnice, jehož dcera Johanka Eleonora sv. paní Moravická, provdaná hr. Reichenbachová, přikoupila opět Bobolusky a Skrochovice a zemřela 1761.[18]) Dále dědil její syn Jindřich Arnošt hr. Reichenbach, který 1798 prodal Branici za 150.000 tolaru Michalovi hr. Haugwitz, po němž dědil 1811 Konrád hr. Sternberg.[19]) R. 1819 získal statek Jan Karel hr. Sedlnický, 1837 Dr. Josef Klaps, 1868 pak Benedikt Karolus a Antonín Gagala.[20]) R. 1847 Branice vyhořela. R. 1742 část Branice byla postoupena Prusku. Česká část Branice byla 1819 int. Janovi knížeti z Liechtenštejna, 1819 Janu Beierovi, který ji postoupil 1839 synu Heřmanu Beierovi. Dále byla int. Rudolfu Grümovi a Benediktu Karplüsovi, 1881 Rudolfu Rosshirtovi a 1888 Jindřichovi Hornému. **Michalov,** založen 1802.

I. 100, POp VI. 15, Zukal, Poz. — [6]) Kapras II. 128, 142, 159, 160. — [7]) Kapras II. 140, Zukal, Poz. — [8]) POp IX. 66, XII. 122, ZDOp V. 23, Ruk. Frant. musea č. 614. k 1614, Zukal, Poz. — [9]) PO XLV. 64. — [10]) Weltzel, Besiedlungen, 15. — [11]) Zukal, Poz., Weltzel, 1. c., 15. — [12]) Weltzel 1. c., 15. Zukal, Poz. — [13]) Zukal, Poz. — [14]) ZDOp XII. 10, Weltzel, 1. c., Zukal, Poz. — [15]) Zukal, Poz., VMO XXI. 49. — [16]) Zukal, Poz., Weltzel. — [17]) ZDOp XX. 50. — [18]) ZDOp XXVII. 19, 44. — [19]) ZDOp XXX. 77, XXXI. 186, XXXII. 446, XXXVIII. 353, XXXIX. 498, XLII. 120. — [20]) Weltzel, 1. c. — [21]) ZDOp XLII. 120, L. 373.

STATEK KALDÚNY.

***Kaldúny,** něm. Galdaun. Jan Moravický z Roudnice pustil 1664 pustý dvůr Kaldúny Jindřichu Matuškovi z Topolčan a 1689 seděl tu Jan Karel Matuška z Topolčan.[1]) Dále držel dvůr Kašpar Adam v. Franzen, 1719 Kaldúny byly int. Marii Terezii Brixové v. Moncle a ještě téhož roku Františku Vilémovi Brixovi, jejímu manželovi.[2])

V knížectví opavském zanikly mimo uvedené ještě vsi, jejichž polohu nelze blíže určiti:

Banrovice, příp. se (Banrovicz) 1368 u Opavy.[1])

Borina, jinak Woytresdorf, k 1354 viz u Rašic.

Laziska. Adam Trdlo z Vítkov int. 1351 Laziska Janu Planknarovi z Kynšperka.[2]) Laziska zanikla nejspíše mezi Vikštejnem a Hradcem.

Potožíkov, k 1447 viz u Opavska.

Radlin držel kolem 1600 Frydrych Sedlnický z Choltic, 1609 Jiří Charvát Plavecký z Plavky.[3])

Rašice. Kníže Mikuláš prodal 1354 Štěpánovi z Rašic své právo na Rašicích a Borině, jinak Woytresdorfu.[4])

Třebenice. Klášter v Kamenci postoupil 1298 králi Václavovi II. záměnou ves Třebenice.[5])

Usoší, též Vusoší. V l. 1502-4 seděl tu Albrecht Sobek z Suleva a 1523 Baltazar, Melichar a Zikmund, sirotci po témž Albrechtu Sobkovi.[6])

Wenigsdorf, 1447 viz u Opavska.

2. KNÍŽECTVÍ KRNOVSKÉ.

Krnovsko vzniklo, když r. 1377 synové Mikuláše II., knížete opavského, rozdělili se o otcovské dědictví; Krnovsko obdržel tehdy kníže Jan, jenž zemřel 1382 a zanechal své zboží svým synum Janovi II. a Mikulášovi (jeho dcera Marketa provdala se za knížete těšínského Bolka, Anna provdala se za Petra ze Šternberka; manželkou Jana I. byla Anna, kněžna hlohovská). Bratři Jan a Mikuláš velmi se zadlužili a zastavili Krnovsko (kromě Bruntálska, které si podrželi) 1385 Ladislavovi, knížeti opolskému. R. 1388 držel zástavu sice Ladislavův zeť Jindřich, kníže hlohovský, ale Ladislav prodal 1390 Krnovsko za 11.200 kop gr. pražských markraběti moravskému Joštovi. Tehdy sice nebylo Krnovsko nazýváno knížectvím, ale již 1379 mělo své vlastní právo a 1406 založeny pro Krnovsko i zvláštní zemské desky a zřízen úřad hejtmanský.

Po smrti Joštově spadlo Krnovsko na krále Václava IV., který 1411 potvrdil privilegia stavů tak, aby byla stejná jako stavů moravských a opavských, a slíbil, že Krnovska od koruny české a zvláště od markrabství moravského neodcizí. Stejně potvrdil privilegia 1420 bratr a nástupce Václavův Zikmund, jenž však již 1422 zastavil Krnovsko Ludvíkovi, knížeti břežskému a olešnickému. Od posledního vyplatil zástavu již 1422 opavský kníže Hanuš II. (zemřel 1423, zanechal vdovu Helenu, dceru Korybuta Litevského, a syny Mikuláše a Václava), jenž přijal Krnovsko od Zikmunda v léno a 1422 potvrdil práva stavů krnovských; prvý psal se knížetem krnovským, jeho synové Mikuláš (týž přihlásil se 1435 k landfrýdu slezskému, čímž po prvé projevil se odklon Krnovska k Slezsku) a Václav zprvu drželi dědictví společně. 1437 však se rozdělili: Mikuláš dostal Krnovsko, Bruntálsko a Bavorov, Václav pak Ratibořsko. Kníže Mikuláš (zemřel 22. prosince 1452 v Rybníku) připojil ke Krnovsku hrad Cvilín.

[1]) Zukal, Poz. — [2]) ZDOp XX. 49, 50.
[1]) CDM X. 45. — [2]) Kapras II. 224. — [3]) ZDOp X. 2. — [4]) Kopetzky, 307. — [5]) CDM V. 84. — [6]) Kapras II. 146, POp VI. 69, Kapras II. 195.

který se stal sídlem knížat, zastavil však Bruntálsko pánum z Vrbna a zanechal vdovu Barboru Rockenbergovou (prvou jeho manželkou byla Marketa Klemová ze Lhoty), syny Jana a Václava a dcery Barboru a Marketu. Z jeho synů Jan (zemřel 1483) při rozdílech 1464 podržel Krnovsko, Cvilín a díl Bavorova, Václav pak Rybnicko. Kníže Jan stranil za válek uherských králi Jiřímu, pročež bylo jeho knížectví zpustošeno a Jan byl na rozkaz krále Matyášem knížetem Viktorinem 1474 jat; kníže Viktorin pak svěřil správu Krnovska Janu Bělíkovi z Kornic a Mikulášovi Hrdému z Klokočné. Král Matyáš držel pak Krnovsko, které i nadále řídilo se zemským právem moravským, bezprostředně.

Po smrti krále Matyáše již v srpnu 1491 vládla Krnovskem dcera předešlého knížete krnovského Jana Barbora (zemřela 1510 neb 1511, jejím manželem byl Jan, kníže osvětimský), která 1498 potvrdila stavům krnovským zemská privilegia. Než král Vladislav II. prohlásil po smrti Matyášově Krnovsko za odumřelé léno a udělil je 1493 lénem kancléři království českého Janovi z Šelenberka a Kosti. Mezi Janem a Barborou vznikl pak o Krnovsko spor, který byl urovnán tak, že Janův syn Jiřík z Šelenberka vzal si za manželku dceru Barbořinu, načež Vladislav II. r. 1506 propůjčil Krnovsko Jiřímu z Šelenberka, jejž nazval výslovně knížetem, v léno; Barbora byla však Jiříkovou spoluvládkyní.

Kníže Jiří propustil Bruntálsko ze svazku knížectví krnovského (Bruntálsko pak náleželo k Opavsku) a 1523 prodal zámek Cvilín, město Krnov a Hlubčice, díl městečka Bavorova, vsi Úvalno, Úblo, Brumovice, Holasovice, Křižovice, Blištice, Plšť, Krasov, Leskovec, pustou Razovou, pustě Markvartice, pustý Ebersdorf, pusté Hvnčice, Tvorkov, Jakubovice, Vodku, Děhylov, Suchou Pštinu, Bezděkov, Čermenky, Nekázanice, Dobersdorf, Pomorčovice, Žabčice a Dubnici za 58.900 zl. uh. s povolením Ferdinanda I. (1532) markraběti braniborsko-ansbašskému Jiřímu z Hohenzollern, jehož manželkou byla Blažena, vdova po Janovi Korvinovi. Markrabí Jiří, horlivý luterán, počal zaváděti na Krnovsku luterství, zřídil 1533 pro Krnovsko luterskou konsistoř, potvrdil sice 1528 privilegia knížectví krnovského, ale s určitými výhradami, podporoval hornictví, přikupoval ke komoře krnovské zemanské statky a zemřel 1543. R. 1535 byl sepsán urbář komorního panství krnovského.

Za nedospělosti jeho syna Jiřího Frydrycha Hohenzollernského do roku 1557 vedl správu země markrabí Albrecht. Jiří Frydrych přijal 1557 Krnovsko od krále v léno, sídlel téměř trvale na Krnově a správu Krnovska vedla tehdy knížecí rada s zemským hejtmanem a dvěma rady v čele; kníže razil tehdy na Krnově i vlastní minci. Poněvadž kníže usiloval o zavedení slezského práva a němčiny do úřadu a soudu a omezoval moc stavu, došlo v l. 1559-70 k velkým sporům mezi stavy a knížetem. Maximilian II. 1567 a Jiří Frydrych 1570 potvrdili sice privilegia země, ale do knížecích úřadu připuštěna i němčina. Roku 1558 náležela ke komoře krnovské města Krnov, Hlubčice a Benešov a vsi Adamov, Úblo, Brumovice, Bretnov, Dětřichovice, Heřmínovice, Karlov, Holasovice, Krasov, Lichnov, Úvalno, Markvartice, Milotice, Pocheň, Radim, Razová, Zátor, Leskovec, Dubnice a Loučky; k tomu 1581 přikoupen byl ještě Komárov.

Jiří Frydrych, jímž vymřela ansbašská větev Hohenzollernu, zemřel 26. dubna 1603, zanechal Krnovsko ve vzorném pořádku a odkázal je braniborskému kurfiřtu Joachymu Frydrychovi Hohenzollernskému. Ten však již 1606 předal Krnovsko svému druhorozenému synovi Janovi Jiřímu, který 1608 potvrdil stavovská privilegia a 1609 vydal stavům revers, že zemským hejtmanem může se státi jen šlechtic v zemi usedlý. Jan Jiří počal stejně jako jeho předchůdce Jiří Frydrych zaváděti na Krnovsku a Hlubčicku kalvinismus, ale musil po vydání slezského majestátu z r. 1609 učiniti některé náboženské ústupky ve prospěch luterství. Král Rudolf II. pokládal Krnovsko po smrti Jiřího Frydrycha za odumřelé léno a zdráhal se uznati Jana Jiřího za knížete; proto Jan Jiří přiklonil se za stavovského odboje r. 1608 k arciknížeti Ma-

tyášovi, ale ani ten, když stal se králem českým, neuznal ho za knížete krnovského. Za stavovského povstání 1618 byl kníže Jan Jiří vůdcem slezských stavů a nepokořil se ani po bitvě bělohorské. Proto byl dán do achtu a knížectví krnovské bylo konfiskováno. Tehdy přímo náležela komoře krnovské město Krnov a Hlubčice, horní městečko Benešov a vsi Blištice, Hradčany, Holasovice, Brumovice, Úvalno, Úblo, Lichnov, Dubnice, Leskovec, Razová, Bretnová, Markvartice, Dětřichovice, Krasov, Čaková, Zátor, Loučky, Heřmínovy, Rovné, Plšť a Komárov.

Ještě před smrtí Jana Jiřího (v Levoči 12. března 1624) Ferdinand II. 1622 udělil knížectví krnovské lénem Karlovi z Liechtenštejnu, který r. 1622 obnovil privilegia země i svobodu augšburského vyznání, ale započal také protireformaci. Za války třicetileté česká národnost velmi utrpěla (1666 stala se němčina úřední řečí zemského práva) a po válce vymýceno i nekatolictví. Krnovsko drželi pak vládnoucí knížata z rodu Liechtenštejnů. Privilegia země potvrdil 1632 kníže Karel Euseb a 1685 Jan Adam, 1670 Leopold I., 1708 Josef I., 1727 Karel VI. a 1747 Marie Terezie. R. 1749 zdvihl svá práva na Krnovsko král pruský Bedřich; mírem vratislavským 1742 byla část Krnovska přiznána Prusku, zbytek pozbyl 1746 své samosprávy a byl připojen k zemskému právu opavskému.

Za pozemkové reformy 1923-26 (plocha 9397 ha, vlastník Jan II. kníže z Liechtenštejnu) zůstal v záboru zbytkový statek Krnov a lesní hospodářství, zřízeny zbytkové statky Brantice, Býkov, Cvilín, Knížecí dvůr, Holasovice a Úvalno.

(Dějiny podle Kaprase, Biermanna a Schulze).

Lit.: H. Schulz, Markgraf Johann Georg von Brandenburg und der Streit um Jägerndorf und Oderberg 1607-24, ZVGAS XXXII.; G. Kürschner, Regesten zur Geschichte Jägerndorfs unter den Herrschern aus dem Hause Brandenburg, progr. něm. gymn. v Opavě 1891-92; J. Zukal, Nejstarší registr zemského práva krnovského, VMO XVIII.; G. Biermann, Geschichte der Herzogthümer Troppau und Jägerndorf, Těšín 1874; Streitigkeiten zwischen den Besitzern von Jägerndorf, Not. 1868; Biermann, Jägerndorf unter der Regierung der Hohenzollern, ZVGAS XI.; viz též literaturu u knížectví opavského.

PANSTVÍ KRNOVSKÉ KOMORY, LÉNO KORUNY ČESKÉ.

Krnov, něm. Jägerndorf, město s předměstími Hlubčickým, Horním a Opavským, děkanským kostelem sv. Martina, minoritským klášterem a kostelem Nar. P. Marie, špitálním kostelíkem sv. Ducha, poutním kostelem P. Marie Bolestné na Buchbergu, radnicí a zámkem. Krnov (Jägerdorf) připomíná se jakožto město již roku 1221[1]) a 1253 jmenuje krnovský rychtář Sigfrid.[2]) Újezd krnovský (Kyrnov) v obvodu holasickém náležel od nejstarších dob zeměpánům, ale Václav II. daroval jej 1240 klášteru tišnovskému.[3]) Město obdrželo od krále Přemysla II. některá privilegia, jež 1279 potvrdila královna Kunhuta; táž nařídila současně, aby v městské míli zůstaly Přemyslem II. městu darované vsi Blištice, Chomýž, Kostelec a Chařová.[4]) Kníže Mikuláš daroval 1281 Krnovským (Iegendorfe), když ho za svého pána uznali, 24 lánů lesa nad Opavicí a současně daroval řádu německých rytířů patronát farního kostela v Krnově (Iegerndorf), 1306 potvrdil Krnovu privilegia a 1307 zaručil, že nepotrestá žádného krnovského měšťana bez soudního řízení.[5])

Dále knížata opolská Bolek a Jindřich zdvihli nárok na Krnov, 1302 potvrdili řádu německých rytířů pa-

[1]) ZGKS XX. 2. — [2]) ZGKS XX. 45. — [3]) CDM II. 316. — [4]) Formulář královny Kunhuty. — [5]) CDM IV. 200, 194, V. 198, Ruk. Frant. musea č. 596.,

tronát v Krnově a 1311, když se v město skutečně uvázali, konfirmaci obnovili.[6]) Král Jan dal 1316 Krnovu nový jarmark.[7]) R. 1318 držel Krnov opět Mikuláš II., který 1325 rozšířil soudní pravomoc města a 1334 daroval znovu patronát farního kostela sv. Martina v Krnově (Kirnouia, nomine teutonico Jegendorff) řádu německých rytířů, jehož krnovský komtur Ditlin koupil tehdy pustou ves Ježník a dal ji Krnovským k vysazení.[8]) Město má doloženou městskou pečeť se znakem tří loveckých trubek z r. 1311.[9]) R. 1371 byl dán cechovní řád krnovským pekařům.[10])

Při rozdílech r. 1377 připadl Krnov k dílu knížete Hanuše, který spolu se svým synem Janem potvrdil r. 1379 Krnovu bělidla.[11]) R. 1385 koupili Krnovští od Ješka Celina za 75 hřiven ves Türmitz, 1386 připomíná se v Krnově minoritský špitál.[12]) Dále markr. Jošt dal 1390 Krnovským svobodu od mýta na celé Moravě, 1406 potvrdil městu privilegia a 1408 daroval témuž špitál v Krnově.[13]) Městský špitál koupil pak 1409 od Mikuláše Geruschera ves Heinrichwitz, která byla od špitálu odprodána teprve 1782.[14]) Pak potvrdili městská privilegia králové Václav IV. 1411, 1420 Zikmund, 1421 kníže Ludvík, 1422 kníže Jan a 1425 kníže Jan a kněžna Helena.[15]) R. 1408 založen byl v Krnově špitál sv. Ducha a město dalo v odškodnění faře u sv. Martina mlýn v Kostelci, kde byl tehdy kostel sv. Benedikta.[16]) R. 1425 drželo město zástavou i městskou rychtu.[17])

R. 1478 potvrdil Krnovu městská privilegia král Matyáš, jenž současně propůjčil městu právo pečetiti červeným voskem a 1485 potvrdil odúmrt.[18]) R. 1491 potvrdil Krnovu privilegia kníže osvětimský Jan a kněžna Barbora, 1497 Vladislav II., jenž tehdy dovolil Krnovským i voziti bez cla sůl na Moravu, 1520 Jiří z Šelenberka, který prodal tehdy Krnovu městskou rychtu, a 1524 král Ludvík.[19]) R. 1529 byl Krnov za nebezpečí tureckého vpádu opevněn.[20])

Markrabí Jiří podporoval v městě luterství, kolem r. 1525 odňal německým rytířům městskou faru, vypudil z města minority a jejich klášter přeměnil v sýpku a obsadil všechny fary na Krnovsku luterskými faráři, které podřídil krnovskému superintendentovi.[21]) Markrabí Jiří Frydrych, který potvrdil 1574 Krnovu privilegia, pokoušel se zavésti kalvinismus, ale narazil na prudký odpor občanstva, jemuž musil 1599 uděliti privilej na konfesi augšburskou.[22]) Také markrabí Jan Jiří snažil se zaváděti kalvinismus a dal kázati kalvinským kněžím ve farním kostele i zámecké kapli; Krnovští chodili na bohoslužby raději do venkovských luterských kostelů a r. 1616 vznikly v Krnově i náboženské bouře. Spor měšťanů s knížetem byl urovnán 1616 tak, že ve farním kostele měl střídavě kázati knížecí kazatel kalvinský a městský luterský.[23]) Vedle německého kazatele byl v Krnově již 1553 a ještě na počátku 17. st. český kazatel; česky kázalo se v kapli sv. Václava. Ještě r. 1616 bylo město dvoujazyčné.[24]) Na sklonku 16. stol. bylo v Krnově 162 vařečných domů.[25]) Mor zuřil v Krnově 1558, 1564, 1572 a 1610.[26]) Markrabí Jan Jiří potvrdil r. 1609 městská privilegia a 1619 pustil městu les Mösnig, náležitý špitálu sv. Ducha v Krnově.[27]) Město tehdy chtělo své venkovské statky (Rozumice a Pomorčovice) vymaniti z zemské jurisdikce, ale s nezdarem; proto raději Rozumice i Pomorčovice prodalo.[28])

Kníže Karel z Liechtenštejnu potvrdil sice 1622 Krnovu privilegia i augšburskou konfesi, ale 1623 vrátil minoritům jejich klášter, 1625 odevzdal farní kostel katolickému faráři a téhož roku již počala v Krnově pu-

13. — [6]) CDM V. 128, Kopetzky, 202. — [7]) CDM VI. 105. — [8]) CDM VII. 16. VII. S 231, Kopetzky, 245. — [9]) Vojtíšek, O pečetích etc., 36. — [10]) Kopetzky, 358. — [11]) ZGKS I. 120. — [12]) ZGKS I. 120, Tiller III. — [13]) Tiller III., Kopetzky, 406. — [14]) Tiller III. — [15]) ZGKS I. 121, Tiller IV. — [16]) CDM XIV. 11. — [17]) Tiller IV. — [18]) ZGKS I. 121. — [19]) ZGKS I. 122, 124. — [20]) ZVGAS XI. 43. — [21]) ZVGAS XI. 44. Zukal, Paměti, 19. — [22]) Tiller XI. — [23]) ZVGAS XI. 77. — [24]) Schr. XXVI. 378, Biermann, Gesch. des Prot., 10. — [25]) Biermann, Opavsko, 487. — [26]) Ibid., 503, Zukal, Paměti, 124. — [27]) ZGKS I. 124, 125. — [28]) ZVGAS XI. 80. — [29]) ZGKS I. 126, Biermann,

sobiti protireformační komise, do městské rady byli přibráni katolíci a zřízen v Krnově i úřad knížecího rychtáře; luterští kazatelé zůstali však ve městě a působili pravděpodobně ve hřbitovní kapli sv. Kříže.[29]) Za vpádu Mansfeldova vzdalo se město dobrovolně Dánům, měšťané vypudili katolického faráře a dosadili luterského predikanta; než velitel městské posádky František Albrecht, vévoda saskolünneburský, kapituloval již 2. července 1627 před Valdštejnem, město pak pokutováno kontribucí 20.000 tolarů a evangeličtí kněží byli opět z Krnova vypuzeni.[30]) Dalším trestům předešlo město přijetím katolické víry a 1630 knížata Gundakar a Maximilian z Liechtenštejnu vydali městu nový katolický řád; r. 1672 byli v Krnově již jen 4 evangeličtí měšťané.[31]) Dále byl Krnov obsazen Švédy, kteří opustili město teprve 21. července roku 1650.[32]) Později potvrdili městská privilegia 1662 kníže Karel Eusebius (zvláště řád vaření piva), 1662 král Leopold I., 1729 Karel VI., 1747 Marie Terezie, 1782 Josef II., 1792 František II. a 1836 Ferdinand V.[33]) R. 1669 byl Krnov za nebezpečí tureckého vpádu opevňován, 1779 vyhořel. V l. 1624-1962 mělo město spor s knížetem o prodej piva v komorních vesnicích (Zukal, Poz.). Na počátku 19. st. kvetlo tu soukenictví a 1841 vyrobily zdejší továrny sukna za 648.000 zl. Od r. 1626 městské právo krnovské stalo se odvolací stolicí také pro některá města moravská.[34]) R. 1815 byly městu int. vsi Blištice, Chomýž, Kostelec a Krottendorf (ZDK XVII. 144).

Adamov, něm. Adamsthal, k r. 1558 viz u Krnovska, později ves zpustla a byla 1725 po zrušení karlovských železáren znovu vysazena.

Horní Benešov, něm. Bennisch, municipální horní město s far. kostelem. Přemysl II. 1271 potvrdil opavským nákladníkům stříbrné doly u Benešova a poručil jim, aby se řídili právem jihlavským.[35]) Město držel pak Beneš z Branice, který daroval 1288 klášteru Hradisku patronát far. kostela v Benešově a filiálního kostela v Životicích (Sybotndorf) s užitky z Benešova, Razové, (zaniklého) Schwarzendorfu, Životic (Sejwetndorff), Jelení (Wokendorf), Milotic (Milotndorff) a zaniklého Rábova (Rabendorff).[36]) Václav II. dovolil 1298 Opavským dolovati stříbro u Benešova a kníže Mikuláš 1325 rozšířil sudní pravomoc města Benešova.[37]) Na sklonku 14. st. náležel Benešov k zboží vartnovskému a za válek uherských kolem 1470 byl zpustošen.

R. 1506 obnovila kněžna Barbora městu ohněm zničená privilegia a podřídila znovu městskému právu vsi Lichnov, Sosnovou, Brumovice, Košetice, Žibřidovice a Jelení; tehdy jmenuje se v Benešově ještě městská rychta.[38]) Na počátku 16. st. byly na Benešovsku již jen zbytky původního slovanského obyvatelstva.[39]) R. 1523 byl sepsán urbář panství benešovského (nyní v zámeckém archivu v Bučovicích.[40]) Kolem r. 1535 konaly se v Benešově prvé luterské bohoslužby.[41]) Fara byla 1573 evang. (Zukal, Poz.). K r. 1558-1620 viz u Krnovska. R. 1699 Leopold I. udělil Benešovu tři jarmarky,[42]) 1746 a 1829 město vyhořelo.

Brumovice, něm. Braunsdorf, s far. kostelem Nar. P. Marie. Ves náležela 1377 k zboží vartnovskému; k 1558-1620 viz u Krnovska. R. 1609 byla fara evang. (Zukal, Pozüst.)

Čaková, něm. Friedersdorf, přip. se 1498; k 1520 viz u Zátoru, 1558-1620 u Krnovska.

Dětřichovice, něm. Dittersdorf, s far. (od 1786) kostelem sv. Michala z r. 1774. Při rozdílech Opavska 1377 připadly Dětřichovice, jež tehdy držel lénem Bobek z Dětřichovic, k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[43]) K r. 1520

Troppau, 563, Zukal, Konfiskace, 60. — [30]) Zukal, Konfiskace, 67, 73, ZVGAS XXVIII. 148. — [31]) Biermann, Troppau, 531, 550, Tiller XII. — [32]) Biermann, Gesch. des Protest., 65. — [33]) ZGKS I. 126-33. — [34]) Prasek, Organisace práv magdeburských, 267. — [35]) CDM IV. 54. — [36]) CDM IV. 269. — [37]) Kopetzky, 180, 228. — [38]) Tiller VI. — [39]) ZGKS XX. 35. — [40]) ZGKS XX. 35. — [41]) Biermann, Geschichte des Protest., 8. — [42]) VMO II. 28. — [43]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [44]) SA V. 206. — [45]) ZDK

viz u Zátora, 1558-1620 u Krnovska. Na počátku 16. st. byla ves pustá, pak znovu osazena.[44])

Dubnice, něm. Taubnitz; k r. 1289 viz u Branice, 1377 u Sosnové, Zikmund Čelm z Brantic int. 1409 Heřmanovu Dubnici 1409 Marketě z Lichnova, která zanechala statek svým dětem Čelmům z Brantic.[45]) Marketa nabyla zboží znovu a 1434 int. Horní Dubnici svému manželovi Ondřeji z Životic.[46]) R. 1435 bylo zboží int. Pavlovi z Lichnova, jenž 1451 zanechal statek svým dětem.[47]) Odtud náležela Dubnice k Lichnovu, ale k 1523-1620 viz u Krnova. — Dubnický potok (Taubnitzer Fleeslein) jmenuje se již r. 1221.[48])

Nové Heřminovy, něm. Neu Erbersdorf; 1406 seděl zde Zikmund Znata z Hynčic,[49]) 1411 jeho sestra Marketa z Hynčic,[50]) 1431 Ludmila z Hynčic a její manžel Jiří z Bruntálu,[51]) než táž Ludmila int. 1451 své zboží v Heřminovech (Heřvminovy) svým bratřím Bohuši, Kryštofu a Janovi ze Zátoru.[52]) Za válek uherských Heřminovy zpustly. K r. 1523 viz na Krnovsku.

Holasovice, něm. Kreutzendorf, byly v 12. a 13. st. středem hradského obvodu holasovického, jehož úřady byly později přeneseny do Hradce, pak konečně do Opavy (viz u Opavska). K r. 1198 viz u Oldřišova. Při rozdílech Opavska r. 1377 připadly Holasovice, které tehdy náležely komoře knížecí, k dílu knížete Hanuše.[53]) K r. 1558-1620 viz u Krnovska. V Holasovicích narodil se 1820 hudební skladatel Pavel Křižkovský.

Karlovice, něm. Karlsthal, s far. (od 1765) kostelem sv. Jana Nep.; ves přip. se 1558 na Krnovsku, zanikla a založena na místě zrušených železných hamrů.

Kolná, něm. Jagdhase, založena na sklonku 18. st.

Krasov, něm. Kronsdorf, založen před 1502, 1523-1620 viz na Krnovsku.

Leskovec, něm. Spachendorf, s far. (od 1768) kostelem sv. Vavřince. Předr. 1224 Přemysl I. nabyl záměnou poloviny vsi Leskovce (Lechsdorf).[55]) Milota z Benešova, jeho syn Dobeš a arciděkan hradecký Beneš z Benešova darovali 1302 půl vsi Leskovce (Spatendorf vel Leschowicz), která směřuje k Bohdanovicum, až po řeku Moravici klášteru velehradskému.[56]) Roku 1341 připomíná se tu zákupní fojtství.[57]) K 1523-1620 viz u Krnovska. R. 1688 byl tu vystavěn nový kostel na místě evangelické modlitebny.[58])

Lichnov, něm. Lichten, s far. (od 1755) kostelem sv. Mikuláše. R. 1340 jmenuje se Přesek z Lichnova, 1385 Petr z Lichnova, 1409 dcera posledního Marketa, provdaná za Jindřicha Čelma, 1410 jejich děti.[59]) R. 1419 seděli tu bratři Mikuláš, Dynhart a Pavel z Lichnova, z nichž Pavel (žil ještě 1463) daroval špitálu sv. Ducha v Krnově les u Lichnova.[60]) R. 1486 držel Lichnov Mikuláš z Lichnova, jehož manželka Žofie z Drahotuš provdala se po jeho smrti kolem r. 1491 za Hanuše z Voštic, jemuž přinesla Lichnov věnem.[61]) Hanuš Lichnovský z Voštic seděl tu ještě 1506 a zanechal syny Jindřicha, Kašpara, Petra a Bernarta z Voštic, z nichž Petr (zemřel před 1563, manželkou jeho byla Eliška z Trojanovic) Lichnov podržel.[62]) Petr Lichnovský z Voštic zanechal syny Jana, Jaroslava a Mikuláše Lichnovské, kteří drželi nejprve statek v nedílu.[63]) Z nich Jaroslav (manželkou jeho byla Eliška Žopovská z Žopu) byl zabit 1575 v Opavě; při rozdílech mezi zbylými bratry 1575 dostal Lichnov Mikuláš, jenž zanechal syny Jana, Buriana, Mikuláše, Petra a Jindřicha.[64]) Jan zemřel 1611, zanechal vdovu Voršilu Šamařovskou z Rohova, syna Jana Václava Lichnovského z Voštic a zcela zadlužený statek lichnovský.[65]) R. 1622 koupila Lichnov komora krnovská. K 1558-1620 viz též u Krnovska.

I. 4, 6. — [46]) ZDK I. 28. — [47]) ZDK I. 30, 36, 40, 46. — [48]) ZGKS XX. 2. — [49]) ZDK I. 3. — [50]) ZDK I. 9. — [51]) ZDK I. 28. — [52]) ZDK I. 40, 47. — [53]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [54]) Friedrich II. 265. — [55]) CDM V. 129. — [56]) Kopetzky, 262. — [57]) Zukal, Poz. — [58]) VMO XV., čl. Lichnov, ZDK I. 3. — [59]) ZDK I. 21, Peter, Burgen I. 89, VMO XV., Lichnov. — [60]) ZDK I. 46, 54, 62. — [61]) ZDK I. 83, 99. — [62]) POp XVI. 68. — [63]) Peter, Burgen, 89. — [64]) Zukal, Konfiskace, 115, Poz. — [65]) ZDK I. 46. — [66]) PP,

Loučky, něm. Wiese; od 1431 viz u Zátora, 1558-1610 u Krnovska.

Markvartice, něm. Markersdorf, přip. se (Markvardizdorf) při rozdílech Opavska 1377. R. 1486 držel pusté Markvartice Jindřich Bírka z Nasile.[66]) K 1523-1620 viz u Krnovska.

Milotice, něm. Milkendorf, dříve sluly i Milotendorf neb Dochov. K roku 1288 viz u Benešova. R. 1453 byla ves pustá, 1608 však Hanušem Lichnovským z Voštic znovu založena a osazena 22 zahradníky. [67]) K r. 1558 viz u Krnovska, 1612 ves prodána s Lichnovem komoře knížecí.

Pocheň, něm. Pochmühl, k 1558 viz u Krnovska; ves byla založena na sklonku 18. st.[68])

Razová, něm. Raase, s far. (od 1781) kostelem sv. Michala; k 1288 viz u Benešova. Na počátku 16. st. byla ves pustá, 1548 však nově vysazena a zalidněna kolonisty z Branibor a Dolního Slezska.[69]) Fara byla 1575 luterská, 1627 zahájena tu protireformace.[70]) K 1523-1620 viz u Krnovska.

Úblo, něm. Aubeln, přip. se 1377, k 1523-1620 viz u Krnovska.

Úvalno, něm. Lobenstein, s far. (od 1772) kostelem sv. Mikuláše a zříceninami hradu Lobensteinu. K r. 1289 viz u Branice. Hrad slul původně Cvilín; hrad přip. se nejprve 1253, 1283 konán tu sněm Opavska, před 1253 byl tu cúdařem Jindřich, 1288 (Czevelin) purkrabím Bohdal.[71]) V 2. pol. 13. st. hrad náležel Benešovicům, z nichž Beneš psal se 1281-88 z Lobensteinu.[72]) Dále držela Lobenstein knížata opavská a při rozdílech Opavska 1377 hrad Lobenstein, na němž seděli tehdy manové Henzlín a Otík z Lobensteinu, připadl k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[73]) Kníže Mikuláš zastavil 1385 hrad knížatům kozelským Konrádu II. a Konrádu III.[74]) Hartl Tunkl, purkrabí na Lobensteině, vyměnil 1420 své zákupní fojtství, k němuž náleželi i poddaní, ve vsi Úvalnu Adamovi ze Džbánic.[75]) R. 1415 připomíná se v Úvalnu i fara.[76]) V 15. st. stal se Lobenstein sídlem knížete i úřadů knížectví krnovského. R. 1529 byl Lobenstein opevňován proti Turkům.[77]) Hrad byl rozbořen za třicetileté války. K 1523-1620 viz u Krnovska.

Zátor, něm. Seifersdorf, s far. kostelem sv. Trojice. Ves přip. se 1377. R. 1409 seděl tu Bohuše ze Zátora, jehož syny byli Ješek a Znata ze Zátora.[78]) R. 1413 bylo tu zákupní fojtství.[79]) R. 1431 držel Zátor a Loučky Pavel ze Zátora,[80]) pak 1451 připomínají se bratři Bohuš, Kryštof a Jan ze Zátora.[81]) Zikmund z Lomnice prodal 1492 tvrz a pustou ves Zátor, Loučky, Čakovou a Bretnov Janu Kralickému z Kralic, který 1503 int. zboží zátorské Janovi Lichnovskému z Voštic.[82]) Janovi synové Jindřich, Petr, Kašpar a Bernart Lichnovští prodali 1520 tvrz a pustou ves Zátor, Čakovou, Loučky a Bretnov a pusté vsi Jakubčovice, Dětřichovice a půl pustých Heřmínov Janu Vokovi Bírkovi z Nasile, jehož manželkou byla Marketa ze Studénky.[83]) Jan Vok prodal 1535 toto zboží komoře krnovské. R. 1540 byly v Zátoře železárny[84]) a později byla ves obnovena. K 1558-1620 viz u Krnovska.

Hrad **Vartnov** stával jižně od Krnova. V l. 1680-88 seděl na Vartnově Zachariáš Nuzerus.[85]) Při rozdílech r. 1377 přišel hrad Vartnov, město Benešov, Brumovice, Loděnice, Úblo, Jelení, Zátor a půl Leskovce k dílu knížete Hanuše..[86]) Tehdy v l. 1377-85 držel zboží vartnovské Štěpán z Vartnova a jiný Štěpán z Vartnova postoupil 1447 Vartnov s přísl. Bernartu Bírkovi z Nasile, straníku krále Jiřího, který tu seděl ještě 1474.[87]) Za vpádu uherského r. 1474 byl hrad rozbořen a zboží odtud náleželo komoře krnovské.[88]) Pozemky v okolí hradu náležely v pol. 17. st. krnov-

ZGKS III. 114. — [67]) Berger, Die Besiedlung, 110. — [68]) ZVGMS X. 264. — [69]) ZVGMS X. 267, 273. — [70]) CDM IV. 270, 276, ZGKS XX. 45. — [71]) CDM IV. 200, 277, RGS III. 1755. — [72]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 16. — [73]) G-M II. 493. — [74]) Tiller IV., Kopetzky, 442. — [75]) Tiller IV. — [76]) Progr. něm. gymn. v Opavě 1892, 5. — [77]) ZDK I. 3. — [78]) Tiller IV. — [79]) ZDK I. 27. — [80]) Peter, Burgen, 92. — [81]) ZDK I. 62. — [82]) ZDK I. 101. — [83]) Tiller IX. — [84]) CDM IV. 269. — [85]) Progr. gymn. v Opavě 1890 14. — [86]) Zukal, Paměti, 322, Peter, Burgen, 86. — [87]) Zukal, 322. — [88]) Peter,

ským minoritům, kteří je 1668 prodali krnovské komoře.[89]) Zříceniny hradu jsou nad Brumovicemi při potoku Čižině. Kolem r. 1795 založena v těchto místech kolonie Pocheň.

Bretnov, něm. Breitenau, s far. (již 1671) kostelem sv. Martina. R. 1498 držel ves Jan z Kralic, který prodal 1503 Bretnov Janovi z Voštic; posléze Ondřej, Petr a Kašpar bratři Lichnovští z Voštic int. Bretnov Janu Vokovi Bírkovi z Našile.[90]) K 1520 viz u Zatoru. 1558-1620 u Krnovska. —

U Bretnova zanikly Jakubčovice, k 1522 viz u Zátora.

Komárov, něm. Komorau, s far. (od 1668) kostelem sv. Prokopa z 1764. Kníže Mikuláš dal 1350 mlýn na řece Moravici lénem Benešovi ze Štitiny (de Zitbeyn).[91]) Při rozdílech Opavska 1377 připadl Komárov, který držel Václav z Kravař, k dílu krnovskému.[92]) Petr z Kravař postoupil 1420 Komárov Janu Čelmovi z Vyškovic, který 1422 prodal vrchní právo na Komárově Hanušovi ze Šlevic.[93]) Synové Hanušovi Petr a Jan z Šlevic prodali 1439 vrchní právo na Komárově Zbyňku Hřivnáčovi z Heraltic.[94]) Kateřina z Tvorkova, vdova po Zbyňkovi, prodala opět 1446 vrchní právo na Komárově Mikuláši Faulherinkovi, který již delší čas ves držel.[95]) Posléze Alena, vdova po Mikulášovi, provdala se za Hynka Kravařského z Šlevic, který tu seděl ještě 1487 a zanechal ves synovi Mikulášovi Kravařskému z Šlevic (zemřel kolem 1520).[96]) K r. 1550 viz u V. Hoštic. R. 1559 přip. se tu fara.[97]) Bartoš Kravařský z Šlevic (manželka jeho Mandalena z Fulštejna zemřela 1578) zanechal Komárov své dceři Kateřině Kravařce, manželce Václava st. Haugvice z Biskupic.[98]) Kateřina int. 1578 statek Jiřímu Bernartu Tvorkovskému z Kravař, který 1581 prodal Komárov krnovské komoře.[99]) Markrabí dosadil 1581 na faru luterského pastora a potvrdil Komárovu, který se téhož roku vykoupil z roboty, privilegia.[100]) R. 1420 přip. se tu zákupní fojtství.[1])

Komárovské chaloupky přip. se roku 1748.[2])

****Plšť,** něm. Piltsch, s far. kostelem Nanebevzetí P. Marie. V l. 1253-77 (Putsche, Pulgs) ves náležela klášteru žďárskému (viz u Milostovic).[3]) K 1377 (Pulitz) viz u Kravař. Před 1420 držel ves Petr z Kravař, pak před 1423 Pavel ze Sovince.[4]) Odtud Plšť náležela komoře krnovské. Za války třicetileté ves zpustla, později byla znovu osazena kolonisty z Lužice.[5]) Fara byla v l. 1565-1619 luterská.[6])

Radímek, něm. Neu Raden. Dříve stávala tu ves Bartoltovy, k 1377 viz u Radimě. V l. 1503-19 ves byla již pustá a byl tu jen dvur.[7]) R. 1666 stávala tu ves Radimek, kterou držel Karel Maximilian Sedlnický z Choltic.[8])

** **Trmantice,** něm. Türmitz. R. 1377 při rozdílech Opavska připadly Horní Trmantice, které držel lénem Mošovic, k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[9]) (K 1385 viz u Krnova.) Adam Rotenberk z Ketře int. 1551 pusté Trmance(!) Václavu Bítovskému z Bítova na Vladěníně.[10])

****Utěchovice,** něm. Auchwitz. Král Václav II. potvrdil 1285, že královna Kunhuta darovala Utěchovice kostelu olomouckému (Vchechowitz).[11]) Roku 1359 přip. se Slavata z Utěchovic, purkrabí hradecký.[12]) K r. 1377 viz u Hošťálkov. R. 1411 držel díl vsi Zikmund a Jindřich z Litultovic, 1415 Erasmus Hotzinger, 1416 celý statek Jindřich Kosíř.[13]) K r. 1503 viz u Našile. Jan, Albrecht a Štěpán z Vrbna prodali 1538 Utěchovice Václavovi Bítovskému z Bítova, jehož synové Hanuš, Václav a Karel Bítovští z Bítova prodali 1557 Utěchovice a 3 lány

Burgen, 86. — [89]) Prasek, Topografie, 66, ZDK I. 101. — [90]) CDM XV. 60. — [91]) Viz u Kravař. — [92]) ZDK I. 19, 20, 23, 27. — [93]) ZDK I. 34, 31. — [94]) ZDK I. 55. — [95]) VMO XIX. 22, ZDK I. 55. — [96]) Zukal, Paměti, 23. — [97]) Prasek, Topografie, 473. — [98]) ZDK II. 30, III. 1. — [99]) Tiller XI., Zukal, Paměti, 285.

[1]) Tiller IX. — [2]) PP. — [3]) CDM III. 200, 295, VII. 370. — [4]) ZDK I. 19, 24. — [5]) PP. — [6]) Zukal, Poz. — [7]) SA V. 206. — [8]) ZGKS IV. 35. — [9]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 16. — [10]) PP. — [11]) CDM IV. 279. — [12]) CDM IX.

v Jakubovicích za 700 kop č. Jiříkovi Tvorkovskému z Kravař.[14]) Jan Šťastný a Karel Mošovští z Moravčína prodali před 1601 Utěchovice Jiříkovi z Drahotuš, ale 1617 seděl tu Kryštof Cetrys z Kynšperku, po němž dědila vdova Anna Bořkovna z Malejova.[15]) R. 1654 koupil Utěchovice a Jakubovice Jindřich Matuška z Topolčan (zemřel kolem 1676, 1. jeho manželka Anna Marie Cetrysovna z Kynšperka, 2. Kateřina Hedvika Skrbenská z Hříště), který odkázal statek synovi Janu Karlovi Matuškovi.[16]) Jan Karel (manželka Marketa Mandalena Šmerhovská z Lidkovic) prodal 1687 Utěchovice a Jakubovice Kašparovi v. Franzen (zemřel 1694).[17]) Roku 1715 byly Utěchovice int. Marii Terezii Hennovi v. Henneberg.[18])

**Bližčice, něm. Bleischwitz, s far. (od 1780) kostelem sv. Kateřiny. K r. 1279 viz u Krnova. R. 1419 přip. se tu zákupní fojtství a 1430 kostel, jehož patronát náležel odedávna k zámku Cvilínu.[19]) K 1558-1620 viz u Krnovska.

Lit.: Über die Herstellung der Jägerndorfer Festungswerke, Not. 1868; Spatzier, Beiträge für die alte Geschichte des Burgrechtes der Umgebung und der Stadt Jägerndorf, 1880; Zur Geschichte der Stadt Jägerndorf, Not. 1865; Rzehak, Die Wappen der Städte Troppau und Jägerndorf; ZGKS III.; Th. Gröger, Geschichte der Burgbergkirche in Jägerndorf, 1905; G. Kürschner, Regesten zur Geschichte Jägernsdorfs, progr. něm. gymn. v Opavě 1892; J. Czeike, Quellenbeiträge zur Brandkatastrophe von Jägerndorf v. 1779, ZGKS XIX.; E. Rzehak, Regesten über die Rechte und Freiheiten der Bürger der Stadt Jägerndorf, ZGKS I.; A. Königer, Schicksal Jägerndorfs während des bayerischen Erbfolgekrieges, ZGKS XVI.; Jegel, Die schlesischen Besitzungen der fränkischen Hohenzollern, ZGKS X.; Rzehak, Jägerndorf als Münzstätte, ZGKS IV.; F. Königer, Die Jägerndorfer Stadtpfarrer, Heimat III.; P. Heider, Die Preussen in Jägerndorf, Heimat IV.; Jägerndorf, Liberec 1928; H. Schullig, Ein Heimatbuch für Bezirke Jägerndorf und Olbersdorf, Opava 1923; E. Königer, Das Krotendorfer Erbrichterprivileg und die Anfänge von Jägerndorf, ZGKS XX.; mnoho též ve vlastivědném časopise Jägerndorfer Ländchen; L. Svoboda v VMO XV. o Zátoře a Lichnově; A. Peter, Burgen und Schlösser im Herzogthum Schlesien o Cvilíně, Lichnově, Zátoru a Vartnově; o Loučkách a Zátoru viz Not. 1886; E. Königer, Das Dorf Lobenstein in der 1. Hälfte des 16. Jhdts, ZVGMS 1930; Berger, Zur Geschichte zweier schlesischer Dörfer (Razová); Schneider, Zur Geschichte von Milkendorf, ZGKS VI.; Gregor-Schulte. Die Kastellanei Gradice Golesicezke, Oberschlesiche Heimat IV.; M. Pavlík, Ku germanisaci Brumovic, VMO XIV.; Berger, Zur Geschichte zweier schles. Dörfer (Leskovec), ZVGMS X., A. Vašek, Komárov k r. 1788, VMO XIII.

*Hlubčice, něm. Leobschütz, město s far. děkanským kostelem Navštívení P. Marie a luterským kostelem.[1]) Hlubčice připomínají se k r. 1183 ve falsu z 13. st. kn. Frydrycha pro hrobnické johanity a 1224 jmenuje se tu mýto.[2]) Zboží na kterém byly Hlubčice jako město vysazeny, bylo majetkem královým, Přemysl II. 1259 potvrdil svému kaplanu Eliášovi a jeho nástupcům desátek z královského platu a mýta a úrok z kostela v Hlubčicích (Hlupchyzho), 1265 daroval městu Hlubčicím 20 lánů lesa u Opavice a r. 1270 potvrdil a rozšířil městské právo.[3]) Také Rudolf I., jemuž se město dobrovolně podalo, potvrdil 1278 městu privilegia.[4]) Královna Kunhuta potvrdila 1279 patronát v Hlubčicích (Lubsitz) johanitům (stejně učinil 1279 i biskup Bruno) a kníže Mikuláš 1281 potvrdil johanitům jejich zboží v Hlubčicích a 1306 po-

117. — [13]) ZDK I. 8, 13, 14, 20. — [14]) ZDK I. 84, 100, II. 13, 14, 24, 27, PP, Zukal. Poz. — [15]) ZDK III. 20, Zukal, Poz., PP. — [16]) PP, Zukal, Poz. — [17]) ZDK V. 10, Zukal, Poz., PP. — [18]) ZDK VII. 89, Zukal, Poz., PP. — [19]) Tiller IV., Kopetzky, 465.

[1]) Dějiny Hlubčicka viz u Krnovska. — [2]) Friedrich I. 402, II. 265. — [3]) CDM III. 283, IV. 43, Kopetzky, 95, RGS II. 1033, 1204, 1345. — [4]) Kopetzky, 119. — [5]) CDM IV. 168, 169. — [6]) CDM IV. 199, V. 199, G-M II. 465, RGS III.

tvrdil i městská privilegia, když se mu Hlubčice podaly.[6]) Král Václav II. udělil 1298 Hlubčickým právo nakupovati alodní statky, dal právo skladu a 1302 potvrdil johanitům patronát v Hlubčicích.[7]) V Hlubčicích při kostele byla johanitská komenda, kterou 1281 komtur opustil, vystěhovav se do Hrobníků; měšťané chtěli donutiti komtura k návratu a pobořili johanitskou komendu, zavázali se pak k náhradě, načež komtur vrátil se do města.[8]) Z městských fojtů jmenují se v této době 1253 Dětřich a 1269 Gumpert.[9])

Když r. 1311 král Jan zastavil Opavsko slezským knížatům Bolkovi a jiným knížatům vratislavským, složili Hlubčičtí týmž hold.[10]) Dále držel Hlubčice kníže Mikuláš II., který 1325 zvýšil soudní pravomoc města a 1332 vzdal se některých platů z Hlubčic ve prospěch města.[11]) Král Karel I. udělil 1359 Jitce z Falkenbergu, manželce knížete Mikuláše, Hlubčice, které měla zapsány věnem, lénem a Jitka prodala 1377 fojtství v Hlubčicích Ondřeji Birknerovi.[12]) Johanitská komenda koupila 1328 za komtura Petra od Lapoty, mana knížete kozelského, díl Dětmarova.[13]) Při rozdílech Opavska 1377 připadly Hlubčice k dílu knížete Hanuše, ale zboží johanitské komendy Lysotice, Malgota, Hrobníky, Šonborn, Babice, Jarohňov, Drslav, Lidměřice a Bernartice a špitálský statek hlubčický k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[14])

Kníže Mikuláš zastavil před r. 1385 Hlubčice, Cukmantl, hrad Edelstein, zámek Landek s městem Hlučínem, zámek Lobenstein, tvrz Meidburg a město Chřenovice olešnickým knížatům Konrádovi II. a Konrádovi III.[15]) Po smrti knížete Mikuláše III. 1394 Hlubčice připadly knížeti Přemkovi, jenž dovolil 1416 Mikulášovi Lange prodati městskou rychtu městu.[16]) R. 1395 založili měšťané ve farním kostel oltář sv. Kateřiny.[17]) R. 1416 připomíná se v Hlubčicích brána Dolní a Hrobnická, před Hrobnickou branou 1388 připomíná se Hrobnické předměstí.[18]) Městu náležela na počátku 15. st. ves Heinzendorf.[19]) Knížata Václav, Mikuláš, Vilém a Arnošt dovolila 1433 městu raziti tak zv. opavské haléře.[20]) R. 1436 držel Hlubčice kníže Václav, ale kníže ratibořský Mikuláš 25. listop. 1416 město náhle přepadl a dobyl; za těchto nepokojů město velmi trpělo, pročež kníže Václav 1441 potvrdil městu les nad Opavicí a daroval Hlubčicum rybník před Hrobnickou branou, městský příkop, všechna cla, mostné, dědičné platy a pusté domy v městě.[21]) Týž kníže 1445 přeložil johanitský špitál, založený královnou Kunhutou (býval před Dolní branou) do vnitřního města ke kostelu.[22]) Kníže Jan založil 1448 před Hrobnickou branou minoritský klášter a povolal tam mnichy z Kozlí a 1455 dovolil měšťanům vyplatiti svým otcem zastavenou ves Královice.[23]) Za válek uherských Hlubčice a okolí velmi trpěly, johanitské komendě odňal 1478 Hynčík Bírka z Nasile mocí Hrobníky, Bernartice a Šonborn (vrátil je teprve při uzavření míru) a Hlubčic zmocnil se král Matyáš, který připojil Hlubčicko opět ke Krnovsku a dal je spravovati Janem Bělikem z Kornic (1478 zdvihl nárok na Hlubčice jménem svých dětí jakožto na dědictví po knížeti Janovi Jan Zajíc z Hasenburka).[24])

Král Matyáš potvrdil 1484 privilegia Hlubčic a zastavil před 1490 město Petru Haugvicovi z Biskupic.[25]) Dále držel Hlubčicko krnovský kníže Hanuš z Šelenberka a 1506 Vladislav II. potvrdil Hlubčicko Hanušovi z Šelnberka a jeho synu Jiřímu, jímž ještě před 1511 dal je v dědictví.[26]) V l. 1514-24 seděl tu na zástavě Jan Planknar z Kynšperka[27]) a již 1524 neb 1526 konány tu prvé luterské bo-

1654, IV. 2915. — [7]) CDM VI. S 8, V. 140, RGS IV. 2722, 2507. — [8]) Viz u Hrobník. — [9]) ZGKS XX. 45, CDM IV. 24. — [10]) CDM VI. 48, CDM VII. S 231, Kopetzky, 228. CDM VI. S 30. — [11]) G-M II. 475, Kopetzky, 384. — [12]) Kopetzky, 233. — [13]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14, 16. — [14]) G-M II. 493, Codex sancti Venceslai, 70. — [15]) Kopetzky, 409, 434, Tiller IV. — [16]) Tiller III. - [17]) Tiller III.. - [18]) Tiller III., IV. - [19]) Tiller IV. - [20]) Ruk. Frant. musea č. 596., 13, Kopetzky 477. - [21]) Birmann, Troppau, 201, Kopetzky, 521. - [22]) Kopetzky, 541. — [23]) Kopetzky, 555. — [24]) VMO XXIII. 89, Tiller V. — [25]) Tiller VI. — [26]) G-M II. 534, 541. — [27]) Kapras II. 205, Tiller VIII., POp VI. 334, VIII. 4. — [28]) ZVGAS XI. 44. [29]) ZVGAS XI. 44, Biermann, Ge-

hoslužby.[28]) Tehdy již držel Hlubčice krnovský kníže Jiří, jenž zaváděl v městě luterstvi, vypudil násilně minority a jejich klášter proměnil v sýpku;[29]) 1543 kníže Jiří Frydrych udělil Hlubčicům privilej, aby nemusili trpěti v městě židů, a dal třetí. 1559 čtvrtý jarmark a 1561 právo pečetiti červeným voskem.[30]) R. 1572 pomřelo v Hlubčicích morem 1200 lidí.[31]) Město koupilo 1577 Blinsdorf a 1581 od Václava a Zikmunda Šelihů z Ruchova Kytlice.[32]) Na počátku 17. st. chtěli se Hlubčičtí vytrhnouti z pravomoci zemského soudu, ale marně. Kníže Jiří Frydrych potvrdil 1599 Hlubčicům právo milové a dal privilej na vyznání augšburské konfese, ale již 1605 objevily se v městě stopy kalvinství.[33]) R. 1609 vyměnilo město knížeti Rovné záměnou za Dubnici.[34]) S Krnovem byly i Hlubčice markraběti Janu Jiřímu konfiskovány a dány Karlovi knížeti z Liechtenštejnu, jenž 1622 potvrdil Hlubčickým všechna privilegia (i náboženská).[35]) V květnu 1625 navštívila Hlubčice reformační komise, ale evangeličtí měšťané se vzbouřili a komise odešla bez pořízení.[36]) R. 1626 háji! města proti Dánům hejtman Arzat, který — ačkoliv měšťané sympatisovali s nepřítelem — kapituloval teprve 22. listopadu 1626. Než již 22. června 1627 dobyl Valdštejn Hlubčic zpět po několikadenním obležení a uložil měsu 12.000 tolarů konribuce.[37]) R. 1629 byli již luteráni v Hlubčicích horlivě pronásledováni, ale za švédského vpádu znovu ovládli město a teprve po odchodu Švédů 1650 byl vypuzen luterský farář.[38]) R. 1671 konány zde jesuitské misie, tehdy velká část měšťanstva emigrovala.[39]) Roku 1677 byl obnoven i klášter a předán františkánum.[40]) Privilegia města obnovil 1681 kníže Karel Eusch a 1685 Jan Adam Ondřej kníže z Liechtenštejna.[41]) R. 1743 byl v Hlubčicích zřízen kapitanát pro pruskou část Krnovska.[42]) Johanitská komenda byla 1811 sekularisována.[43])

Již r. 1272 město užívalo pečeti (na hlubčické pečeti z r. 1283 jest korunovaný dvouocasý lev v skoku) a 1311 používalo nové pečeti.[44]) Město řídilo se od založení právem magdeburským a práva hlubčického užívala i mnohá města slezská a moravská, pokud se řídila právem saským; od r. 1562 Hlubčičtí počali vydávati pro podřízené městské soudní instituce výhradně německé ortely, pročež mnohá moravská města přestala se do Hlubčic odvolávati.[45]) Nejstarší zachovaná právní městská kniha hlubčická byla sepsána 1421 krakovským vikářem Mikulášem.[46])

K panství hlubčickému bylo počítáno město Hlubčice a statky Rovné, Bohdanovy, Poruba, Vidov, Kytlice a Žopovy (Zukal, Poz.).

Městu náležely vsi:

***Blimsdorf,** něm. Blümsdorf. Kníže Václav daroval 1438 dvůr Blümsdorf u Hlubčic Hanuši Čertovi von Moschen.[47]) K 1577 viz u Hlubčic.

***Dubnice,** něm. Taumlitz. Komora krnovská postoupila 1609 Dubnici záměnou komoře krnovské (Prasek, Topografie).

***Královice,** něm. Königsdorf, s far. (od 1802) kostelem sv. Vavřince. Královice přip. se 1437. R. 1450 seděl tu Jan Zvěstovský (Kapras I. 51). K 1455 viz u Hlubčic.

***Kytlice,** něm. Kittlewitz. R. 1321 psal se Jindřich z Kytlice.[48]) Při rozdílech Opavska 1377 připadly Kytlice, které držel Petr Čelm, k dílu knížete Hanuše a Mikuláše. (Progr. gymn. v Opavě 1890, 16). Rukojmí za Mikuláše Trnávku int 1488 Kytlice Jiříku Šípovi z Branice, pak Jan Neuhauser int. r. 1501 Kytlice s tvrzí Vojtkovi z Březí.[49])

schichte des Protest., 8. — [30]) Tiller IX. — [31]) Zukal, Paměti, 124. — [32]) Prasek, Historická topografie, 204, Tiller XI. [33]) ZVGAS XI. 80. — [34]) Prasek, Historická topografie, 204. — [35]) Tiller XII. — [36]) Zukal, Konfiskace, 60. — [37]) Zukal, Konfiskace, 75, Schr. XXIII. 7, ZVGAS XXVIII. 148. — [38]) Biermann, Troppau, 550. — [39]) Biermann, Troppau, 551. — [40]) Biermann, Troppau, 564. — [41]) Tiller XII. — [42]) Progr. gymn. v Opavě 1895. — [43]) Schles. Geschichtsblätter, 1916 33. — [44]) Vojtíšek, O pečetech etc., 17. — [45]) Prasek, Organisace práv magdeburských, 260, Schr. XXVI. 373. — [46]) Prasek, Organisace práv magdeburských, 260. — [47]) Kopetzky, 504. — [48]) CDM VI. 179. — [49]) Kapras II. 118, 145. — [50]) PP. — [51]) Ko-

R. 1829 držel Kytlice Václav Bělský z Bělčic (Zukal, Poz.) a 1577 Václav Šeliha z Ruchova (PK I. 248). K 1581 viz u Hlubčic.

***Šlegenberk,** něm. Schlegelberg, na zboží města Hlubčic. R. 1352 byl na tomto místě les, 1736 ves Šlegenberk již stávala.[50])

***Trnková,** něm. Tränkau, založena před 1736 na statku města Hlubčice (PP).

Žabčice, něm. Schabschütz, s far. kostelem sv. Maří Magd. Kníže Přemek propůjcil 1415 lénem hlubčickému měšťanu Mikuláši Hermelovi mlýn v Žabčicích.[51])

***Kaldúz,** něm. Kaltenhaus. R. 1457 držela tu dvůr Kateřina z Kaldúzu.[52]) R. 1559 byl tu jen mlýn, 1612 jen dvůr, který prodal 1612 za 4000 zl. Adam Střela z Dílav komoře krnovské.[53]) R. 1652 seděl tu Jindřich Kryštof v. Dresske, luterán, a 1662—64 Ferdinand v. Dresske.[54]) R. 1679 držel statek Jindřich Kašpar v. Tauer, který 1687 int. Kaldúz městu Hlubčicům.[55])

Malgota stávala u Královic; k 1377 viz u Hlubčic, po 1439 se již nepřipomíná.[56])

Dětmarov, něm. Dittmerau, zanikl někde u Hlubčic. Hlubčický měšťan Jan Czesnicz prodal 1311 Dětmarov johanitum.[57]) K r. 1328 viz u Hlubčic.

Lit.: Kleiber, Geschichte von Leobschütz, 1864; Troska, Geschichte der Stadt Leobschütz, 1892; Minsberg, Geschichte der Stadt Leobschütz, 1828; Zukal, Eine Faustaufführung in Leobschütz, ZGKS IV.; Dittrich, Orts- und Flurnamen der Leobschützer Gegend, Mitteilungen der schles. Gesellschaft für Volkskunde, XV.; Hasak, Die katholische Stadtpfarrkirche in Leobschütz, Oberschlesien III.; Hofrichter, Heimatkunde des Kreises Leobschütz, 1910.

STATEK MĚSTA KRNOVA.

Guntramovice, něm. Güntersdorf, založený 1793.[1])

Chařová, něm. Krotendorf, nyní část Krnova, k 1279 a 1579 viz u Krnova. R. 1221 přip. se tu zlaté rýžoviště.[2])

Chomýž, něm. Komeise; k 1279 viz u Krnova. R. 1469 přip. se tu zákupní fojtství. R. 1742 část vsi byla postoupena Prusku.

Ježník, něm. Mösnig, k 1334 viz u Krnova. Za války třicetileté ves zanikla a byla obnovena patrně teprve v 18. st.

Kostelec, něm. Weisskirch, nyní část Krnova s far. (od 1755) kostelem sv. Benedikta. K r. 1279 a 1408 viz u Krnova. Již 1408 vzpomíná se zdejšího kostela sv. Benedikta.[3])

Staré Purkartice, něm. Alt Bürgersdorf, přip. se 1669.[4])

Nové Purkartice, něm. Neu Bürgersdorf.

STATEK ROVNÉ.

***Rovné,** něm. Roben, s far. kostelem sv. Petra a Pavla. Při rozdílech Opavska 1377 připadlo Rovné, Bohdanovy, Džbánce, Jindřichovice, Hynčice, Albrechtice a Holčovice, jež náležely Linhartovi z Rovného, k dílu knížete Hanuše.[1]) R. 1415 držel ves Mikuláš z Ševic, načež Mikuláš z Vladčnina int. 1439 pul vsi Hartlu Tunklovi, který ves opět zcelil.[2]) R. 1441 držel Rovné Hartluv syn Jan Tunkl, 1446 pul vsi Mikuláš z Dobrozemice.[3]) R. 1461 kni-

petzky, 433. — [52]) Prasek, Historické topografie, 392. — [53]) ZDK III. 9, Tiller XI. — [54]) ZGKS V. 53, Zukal, Poz. — [55]) Zukal, Poz., ZDK V. 1. — [56]) SA V. 207. — [57]) RGS III. 3, 177.

[1]) Berger, Die Besiedlung, 110. — [2]) ZGKS XX. 2. — [3]) CDM XIV. 11. — [4]) Zukal, Poz.

[1]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [2]) Kapras I. 8, VMO XV., Rovné. —

že Jan int. ves Kryštofovi Barutovi a 1479 dal ji kníže Jan Jarošovi z Dobešova v alod.[4]) Kníže krnovský Jan z Šelenberka osvobodil 1506 Rovné z léna Jiříku Supovi z Fulštejna.[5]) Před 1558 po Janu Supovi dědil jeho syn Jiří Sup z Fulštejna, který 1563 prodal Rovné Jiříku Tvorkovskému z Kravař; než kup byl zrušen a statek prodán knížeti krnovskému.[6]) R. 1570 drželo ves město Hlubčice.[7]) K r. 1620 viz u Krnovska. R 1688 seděl tu Jiří František Meissinger z Grzymaly.[8]) O Rovném viz L. Svoboda v VMO XV.

STATEK BRANTICE.

Brantice, něm. Bransdrf, s zámkem a far. (od 1784) kostelem Nanebevzetí P. Marie. Při rozdílech Opavska r. 1377 byly Brantice, které držel lénem man Vejkart z Brantic, přidělený k d.lu knížat Hanuše a Mikuláše.[1]) Teprve r. 1449 dal kníže Mikuláš Brantice s tvrzí a pod. v plný alod bratřím Janu a Václavovi bratřím Mejskum z Brantic.[2]) R. 1485 seděl tu Jiřík z Tvorkova,[3]) ale ještě před 1488 bratři Jiřík a Martin Šípové z Branice.[4]) R. 1492 byl statek int. Janu Neuhauserovi, 1495 Janovi st. Vladěninskému z Fulštejna, pak Ojířovi a Ambrožovi z Fulštejna, 1498 Jiřímu z Tvorkova a 1503 Onšovi z Kovalovic,[5]) který tu seděl ještě 1514.[6]) R. 1522 koupil Brantice Jindřich Kordule ze Sloupna, načež Jaroslav, Vaněk, Albrecht, Eliška, Alena a Johanka souroz. vl. Kordulové ze Sloupna 1540 int. Brantice s tvrzí a Radim komoře krnovské.[7])

V 2. pol. 16. st. byly Brantice a Radim manstvím knížectví krnovského, až 1621 markr. Jan Jiří propustil je z léna Linhartovi z Jendorfu.[8]) Posléze synové Valentina Dresslera z Šarfenštejna (zemřel 1605) Jeroným, Kristian, Adam a Jan Frydrych Dresslerové prodali 1625 Brantice Jindřichu Dreskovi z Martinkovic, jenž byl za účast na vpádu dánském pokutován na penězích a seděl tu ještě roku 1649.[9]) Po smrti Jindřichově dědil Brantice jeho syn, luterán, Ferdinand Dreske z Martinkovic, jenž zemřel 1668; vdova po Ferdinandovi Anna roz. Rejzvicová z Kadeřína provdala se pak za Karla sv. p. Tracha z Březího (zemřel 1686).[10]) R. 1681 konány na statku jesuitské misie.[11]) Dále držel Brantice syn posledního luterán Karel Sylvius sv. p. Trach, jenž zemřel 1710, 1710–44 pak bratr Sylviův Karel Gottlieb sv. p. Trach, od 1744 vdova po posledním Helena, roz. Sobková z Kornic,[12]) která odkázala statek svému strýci Karlu Jindřichovi hr. Sobkovi z Kornic, načež 1783 nabyl statek brantický Karel Erdmann v. Larisch.[13]) Týž prodal 1802 za 148.000 zl. Brantice Zikmundovi sv. p. z Kühnburgu, který 1833 postoupil jej opět svým synům Ferdinandu a Amandovi hr. z Kühnburgu.[14]) R. 1841 stal se podrobný popis velkostatku brantického.[15]) Po smrti Ferdinanda hr. z Kühnburgu (5. června 1869) byly Brantice int. Klementovi hr. z Kühnburgu, 1901 Janovi knížeti z Liechtenštejnu a 1930 Františku Josefovi knížeti z Liechtenštejnu.

Býkov, něm. Pickau, s far. (od r. 1781) kostelem P. Marie z hory Karmel. Beneš z Branice odevzdal 1282 užitek ze vsi Býkova (Bycov) biskupu olomouckému.[16]) K 1289 viz u Branice. Při rozdílech 1373 měl Býkov stejné osudy se Sosnovou. R. 1431 byl Býkov int. Janovi ze Sosnové, 1451 jeho bratru Petrovi ze Sosnové, 1465 Absolonovi z Tvorkova, pak Al-

[3]) Kapras II. 48, 51. — [4]) Kapras II. 67, Tiller V. — [5]) Tiller VI. — [6]) Zukal, Poz., Tiller IX. — [7]) Zukal, Poz. — [8]) Zukal, Poz.

[1]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 16. — [2]) ZDK I. 43, Tiller V. — [3]) POp VI. 83. — [4]) ZDK I. 49, Kapras II. 118. — [5]) ZDK I. 50, 53, 55, 62. — [6]) POp VI. 278.—[7]) ZDK I. 89, II. 17. — [8]) Zukal, Poz. — [9]) Zukal, Konfiskace, 102, progr. gymn. v Opavě 1895, 4. — [10]) ZGKS V. 50. — [11]) Zukal, Poz. — [12]) ZGKS V. 50, XII. 78, ZDK VII. 99, IX. 39. — [13]) ZDK XIII. 98. — [14]) ZDK XVI. 121, XVIII. 106. — [15]) ZDK XVIII. 192. — [16]) CDM IV. 206.

brechtovi z Výčap, 1501 Janovi z Bobolusk, 1519 Janu a Kašparovi z Bílova a 1520 Mikuláši Ojířovi z Protivce.[17]) Mikuláš Ojíř spolu s manželkou Salomenou z Košatky int. 1529 Býkov Janovi Štablovskému z Kovalovic.[18]) Do r. 1573 náležel Býkov k Sosnové, tehdy za Václava Štablovského z Kovalovic osamostatnil se jako zvláštní statek.[19]) Václavův syn Jan Štablovský z Kovalovic, jehož manželkou byla 1594 Marketa Kokorská z Kokor, prodal 1596 Býkov Bernartu Lichnovskému z Voštic, jenž již 1602 prodal statek Burianovi Lichnovskému.[20]) Burian zemřel 1617 a zanechal statek synům Bohuslavovi a Janu Jiřímu, z nichž prvý 1626 prodal Býkov za 10.200 zl. luteránovi Františkovi Bohdanovskému ze Slimákova.[21]) Od dědiců Františkových (zemřel 1651) koupil statek, který napotom byl držán k Branticum, Karel sv. p. Trach z Březího. R. 1873 koupen byl Býkov ke komoře krnovské.

Láryšov, něm. Larischau, založen byl 1793 a nazván ku poctě Karla sv. p. Laryše.

Radim, něm. Gross Raden; při dělení Opavska 1377 připadlo zboží Radim a Bartultovy, které držel lénem Venclík z Radimě, k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[22]) Od r. 1485 náležela ves k statku brantickému.

Bartultovy (Pertoltice) zanikly tam, kde jest dnes ves Radimek. K 1377 viz u Radimě.

Lhotka zanikla u Býkova. Hanuš z Sosnové int. 1451 Lhotku u Sosnové Petříkovi z Heroltic.[23]) Dále náležela Lhotka, která byla 1591 pustá, k Sosnové.

Lit.: O Brantících viz A. Peter, Burgen und Schlösser im Herzogthum Schlesien, o Býkově, Not. 1886.

STATEK KOBYLÍ.

Kobylí, něm. Kohlbach. Při rozdílech Opavska 1377, kdy držel ves lénem Drslav z Kobylí, připadlo Kobylí k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[1]) Šmil a Albrecht bratří z Kobylí int. 1439 zástavu dílu Kobylí Janu a Slaviborovi z Vysoké.[2]) Kníže Jan pustil před 1492 Kobylí v léno Burianovi z Kobylí[3]) a 1492-1503 seděli tu bratří Burian a Šťastný, synové Oldřicha z Kobylího.[4]) Burian zanechal syny Jana (manželka Anna z Broumova), Mikuláše, Václava a Jindřicha Kobylky z Kobylího. Z těchto Jan zemřel 1544 (náhrobek v Kobylím) a zanechal syny Buriana, Jiřího a Mikuláše.[5]) Bratří Jiřík a Mikuláš Kobylkové int. 1557 Kobylí s tvrzí Frydrychovi Beřkovskému z Šebířova (jeho manželka Rosina Cetrysová z Kynšperka), který tu seděl ještě 1580 a zanechal statek synům Vilémovi a Jiřímu Konstantinovi Beřkovským.[6]) Ti se r. 1606 podělili tak, že Horní Kobylí přijal Vilém (jeho manželka Alžběta z Herbersteina), Dolní Kobylí Jiří Konstantin.[7])

Salomena Beřkovská, roz. Fragštejnka z Načeslavic, prodala 1625 Horní Kobylí svému zeti Hanuši Geraltovskému z Geraltovic (zemřel roku 1656), jenž přestoupil sice ke katolictví, zúčastnil se však vpádu dánského a byl pokutován na penězích.[8]) Jeho dcera Anna Eliška, manželka Kašpara Fragštejna z Načeslavic, prodala 1682 tehdy pusté Horní Kobylí Karlovi Juliovi sv. p. Sedlnickému z Choltic k D. Kobylí.[9]) Dolní Kobylí bylo sice Jiřímu Konstantinovi pro účast na vpádu dánském konfiskováno, ale opět vdově bez patronátu kostela vráceno.[10]) R. 1637 koupil D. Kobylí Adam Borynský z Roztropic, jehož syn Vilém (1652 katolík) prodal 1682

[17]) ZDK I. 39, 45, 59, 79, 86. — [18]) ZDK II. 5. — [19]) PK I. 199. — [20]) ZDK III. 6, Zukal, Poz. — [21]) Zukal, Konfiskace, 115, Zukal, Poz. — [22]) Progr. gymn. v Opavě 1890 16. — [23]) Kapras II. 64.

[1]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 16. — [2]) ZDK I. 32. — [3]) ZDK I. 79. — [4]) VMO XVIII. 19, 21, Nová sb. č. 696. — [5]) Zukal, Poz., Prasek, Nápisy ve Slezsku. 29. — [6]) ZDK III. 7, PK I. 91, VMO VIII. 25. — [7]) ZDK III. 8. — [8]) Zukal, Konf., 61, 103, ZGKS V. 52, ZDK VII. 64. — [9]) ZDK VII. 68. —

D. Kobylí Karlu Juliovi sv. p. Sedlnickému, který připojil i H. Kobylí.[11]) Odtud mělo Kobylí stejnou vrchnost s Linhartovami. R. 1742 byla část vsi (Dolní Kobylí) postoupena Prusku. Po smrti Antonína hr. Sedlnického dědil 1855 Hanuš Rolle hr. Oppersdorf, 1880 statek Kobylí int. jeho dědicum hr. z Oppesdorfu, 1892 Eduardu Vencelidesovi, 1930 Erichovi Wüllersdorf-Urbair.

Krásné Loučky, něm. Schönwiese. R. 1330 přip. se Beneš z Krásné Loučky (de Pulcro prato), 1349 Svatomír de Pulchro Prato.[12]) R. 1600 slušela ves ke Kobylí.

STATEK SOSNOVÁ.

Sosnová, něm. Zossen, v 16. st. i Sosnišovice, s zámkem a far. (od r. 1765) kostelem sv. Kateřiny z r. 1727. Při rozdílech Opavska 1377 připadly vsi Sosnová, Býkov a Dubnice a také manský statek v Sosnové, jež držel Petřík z Slevic, k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[1]) V l. 1443-51 seděl tu Hanuš Slevic z Sosnové, jemuž 1446 pustil kníže manskou část vsi v alod,[2]) 1451 jeho bratr Petr z Sosnové.[3]) Dále byla Sosnová int. 1465 Absolonovi z Tvorkova, pak Albrechtovi z Výčap a 1501 Janovi z Bobolusk.[4]) Jan z Bobolusk (bratr jeho ned. byl Mikuláš) vložil 1513 Sosnovou Janu a Kašparovi bratřím z Bítova.[5]) R. 1520 byl statek int. Mikuláši Ojíři z Protivce (jeho manželkou byla Salomena z Košatky), který 1529 int. Sosnovou Janu Štablovskému z Kovalovic,[6]) jenž tu seděl ještě 1545. Po Janovi dědili jeho synové Bartoloměj, Václav, Jaroslav, Hynek a Bedřich, kteří seděli tu v nedílu 1556 (a po smrti Václavově ještě 1571).[7]) Z těch Bedřich prodal před 1581 svůj díl Kryštofu Helebrantovi z Janovic, který přikoupil i čtvrtinu Jaroslavovu,[8]) ale již 1582 prodal své zboží v Sosnové Martinu Kinnerovi z Šarfenštejna.[9]) Posléze Frydrych Revber z Příbora prodal 1606 tento díl za 8500 tolaru Kryštofu Světlíkovi z Gesesu, jenž zemřel 1626[10]) a zanechal statek synovi Volfu Arnoštovi Světlíkovi z Gesesu (zemřel před 1629, jeho manželkou byla Kateřina Lichnovská z Voštic), jemuž byl statek pro účast na dánském vpádu konfiskován a puštěn královskou komorou Albrechtovi Kotulínskému z Kotulína.[11]) Také synové Volfa Arnošta Karel Albrecht a Volf Dětřich prodali 1636 svůj nárok na Sosnovou Albrechtu Kotulínskému, evangelíku, jenž zemřel 1650 a zanechal zboží své vnučce Františce Heleně, provdané nejprve za Jindřicha z Eichendorfu, pak za Jindřicha Václava z Tharoulle.[12])

Hynek Štablovský z Kovalovic držel díl vsi ještě 1612,[13]) ale posléze prodal svůj díl se starou tvrzí za 6000 zl. (int. 1618) Václavu Grodeckému z Grodce a ten opět Kryštofu Světlíkovi z Gesesu.[14]) Čtvrtý díl držel konečně 1589 Bartoloměj Štablovský z Kovalovic (jeho manželkou byla Hedvika Žopovská z Žopu), pak syn Václava Štablovského Jindřich Štablovský z Kovalovic a 1625 Mikuláš Štablovský, který ujel ze země a dal se v službu švédskou.[15]) R. 1653 seděla tu již Anna Marie Štablovská, provdaná Danvitzová z Johnsdorfu, která kolem 1679 prodala týž díl Jiřímu Štěpánovi hr. z Vrbna.[16]) Františka Helena

[10]) Zukal, Konf., 96. — [11]) ZGKS V. 50, 52, ZDK VII. 68. — [12]) CDM VII. S 942.

[1]) Progr. gymn. v Opavě 1890 16. — [2]) Tiller V., Kapras H. 49. — [3]) ZDK I. 39. — [4]) ZDK I. 45, 59. — [5]) ZDK I. 97, POp VI. 100, 232. — [6]) POp VIII. 87, 363, XI. 148, ZDK I. 86, II. 5. — [7]) PK I. 3, 95. — [8]) Zukal, Poz., PK I. 410. — [9]) PP. — [10]) ZDK III. 18, 22. — [11]) Zukal, Konfiskace, 136, Progr. gymn. v Opavě 1895 4, ZGKS XII. 77. — [12]) PP, Zukal, Poz. — [13]) Progr. gymn. v Opavě 1888 15. — [14]) ZDK III. 18, 22. — [15]) PP, Zukal,

Kotulínská prodala 1689 celou ves s tvrzí Janovi Juliovi v. Frobel, po němž dědil syn Jan Julius v. Frobel (jeho manželkou byla Marie Barbora v. Ehrenkron), jenž vystavěl v Sosnové zámek a kostel.[17]) R. 1783 byl statek int. synovi posledního Janu Josefovi v. Frobel, jenž 1772 založil kolonii Froblov a zemřel 1792.[18]) Jeho bratranec Jan Julius v. Frobel zemřel 1809 a zanechal vdovu Antonii sv. paní Witorf.[19])

R. 1862 koupila statek k V. Heralticům za 160.000 zl. Rudolfina hr. Bellegarde, roz. hr. Kinská, 1901 dědil František hr. Bellegarde, 1912 August hr. Bellegarde a 1931 dědici Bellegardové.

Froblov, něm. Frobelhof, založen 1772 (viz u Sosnové).

STATEK LODĚNICE.

Loděnice s zámkem. V l. 1288—94 jmenuje se Budislav z Loděnice,[1]) 1337 Bedřich z Loděnice.[2]) Při rozdílech r. 1377 ves náležela k hradu Vartnovu. Burian z Kobylího a Oldřich z Výčap int. r. 1500 Loděnici s tvrzí Martinu Šípovi z Branice (zemřel 1510), po němž dědila nejprve vdova Barbora z Tvardavy a pak 1519 jeho synovec Jindřich Šíp z Branice.[3]) Jindřich Šíp int. 1532 statek Jindřichovi z Fulštejna a ten již 1536 Jindřichovi Moravickému z Roudnice, jenž zemřel 1550.[4]) Synové posledního Jiří (zemřel 1582) a Bernart Moravičtí (manželkou Bernartovou byla Marketa Kyčková z V. Plužnice) rozdělili se před 1573 a Jiří prodal kolem 1584 díl Loděnice Martinu Kynarovi z Šarfenštejnu, jenž vystavěl tu tvrz a zemřel 1597.[5]) Tehdy (1592) byla přeložena z Jezdkovic do Loděnice tiskárna. Martin Kynar zanechal syny Krystyana, Jana, Jiříka a Daniela, z nichž Jan přejal t. zv. Velkou stranu a Daniel Malou stranu Loděnice.[6])

Jan Kynar prodal před 1622 Velkou stranu za 16.000 zl. Jiříku Varkočovi z Doběrtic, který zemřel 1641 a zanechal vdovu Annu Taurovou z Viklína.[7]) R. 1635 byl statek Loděnice zcela pustý. R. 1652 seděl na Velké straně v Loděnici luterán Kryštof Vilém v. Salisch,[8]) načež 1662 stavové krnovští prodali Velkou stranu pro dluhy podplukovníku Abrahamu Steinhellerovi.[9]) Vdova po Abrahamovi Marie Alžběta prodala 1680 tento díl Loděnice Adamu Leopoldovi z Esslingu.[10]) R. 1686 koupil Velkou stranu Julius Jindřich sv. p. z Neuhausu, 1694 Kašpar Julius ryt. z Franzen, který téhož roku zemřel.[11]) Dědici, z nichž Kašpar Adam v. Franzen Loděnici podržel, přikoupili 1704 i Malou stranu.[12])

Daniel Kynar (zemřel 1658) držel Malou stranu v Loděnici, byl katolíkem, ale pro účast na vpádu dánském byl pokutován na penězích a prodal 1656 svůj díl Václavovi z Opersdorfu.[13]) Dále držel tento díl Ferdinand Oktavian hr. z Vrbna a od 1689 Ludvík Ferdinand Čírkevský z Tybí, jenž zemřel 1695 a jehož vdova Helena Eva, rozená Donátka z V. Polomě, prodala 1704 stateček Anně Polexině v. Franzen, roz. sv. paní Frey.[14])

Kašpar Adam v. Franzen zemř. 1715, načež statek držel jeho tchán Krystyan Florian Simon z Ehrenkronu, který zemřel 1724, dále Marie Barbora, provdaná za Jana Julia z Froblu, po níž dědil její syn Jan František z Froblu.[15]) Po Janu Františkovi (zemřel 1754) dědil jeho syn Jan Josef v. Frobel, který zemřel 1783 bezdětek a odkázal statek Janu Juliovi v. Fro-

Poz. — [16]) PP. — [17]) ZDK VI. 5, VII. 101, Zukal, Paměti, 336. — [18]) ZDK XIII. 14. — [19]) ZDK XIII. 26.

[1]) CDM IV. 277, V. 8. — [2]) CDM VII. S 300, CDS II. 30. — [3]) ZDK I. 58, 76, 80, VMO XXIII. 94, Kapras II. 193, POp VI. 76. — [4]) ZDK II. 8, POp VIII. 211, 229, 413, XI. 204, Zukal, Paměti, 325. — [5]) PK I. 131, Zukal, Paměti, 325. — [6]) Zukal, Paměti, 325. — [7]) Zukal, Paměti, 325, PP. — [8]) Zukal, Paměti, 332. — [10]) Zukal, Paměti, 332. — [11]) ZDK VI. 8. — [12]) ZDK VI. 8. — [13]) Zukal, Konfiskace, 111. — [14]) ZDK VII. 7, Zukal, Paměti, 336. —

bel, jenž 1786 prodal Loděnici Karlu (od 1781 ryt.) Töpferovi.[16]) R. 1799 byly na statku abolovány roboty.[17]) Karel ryt. Töpfer prodal 1812 Loděnici za 110.500 zl. Anně Marii hr. Vlčkové, provd. za Antonína hr. Sedlnického z Choltic,[18]) po jejíž smrti 1850 dědila dcera Leopoldina, provdaná za Antonína sv. p. Widmanna, která zemřela 7. února 1898 a zanechala statek svému synu Viktorovi hr. Widmann-Sedlnitzky. R. 1911 koupila statek Marie hr. Bellegarde, roz. princezna z Öttingen-Wallerstein.

Tábor, původně jen dvůr, který r. 1694 náležel k Velké straně Loděnice, po r. 1806 vysazena zde ves.

Lit.: O Loděnici viz Not. 1886.

STATEK NEPLACHOVICE.

Neplachovice s zámkem a far. kostelem sv. Jana Křtit. R. 1257 držel tu (Niplawiz) farní kostel řád Německých rytířů.[1]) Při rozdílech 1377 připadl alodní i manský díl Neplachovic, které držel Jaroš z Neplachovic, k dílu knížat Hanuše a Václava.[2]) Kněžna Barbora pustila 1490 Neplachovice Martinu Šipovi z Branice v alod.[3]) Martin Šíp int. 1499 Neplachovice s pod. a Džbánce Janovi z Žopových, ale Jindřich z Žopových vložil 1520 statek Půtovi z Vranova.[4]) Dále Ctibor z Vranova int. 1532 Neplachovice Jiříku Všelickému z Všechlap a ten ihned Petrovi Lichnovskému z Voštic, jehož manželkou byla Eliška z Trojanovic.[5]) Roku 1556 drželi Neplachovice v nedílu Petrovi synové Jan, Jindřich, Jiřík, Jaroslav (týž byl 1576 neb. a zanechal vdovu Elišku Žopovskou z Žopů) a Mikuláš Lichnovští z Voštic a ještě 1576 bratři Jan a Mikuláš Lichnovští.[6]) Při rozdílech podržel Neplachovice Jan, který zemřel 1586 a zanechal syny Jindřicha, Bernarta a Jiřího Frydrycha Lichnovské, kteří drželi nejprve statek v nedílu, pak při rozdílech podržel statek Jindřich, který zemřel po 1592 a zanechal syna Jindřicha.[7])

Na počátku 17. st. seděl na Neplachovicích jiný syn Janův Jiří Frydrych (evangelík, zemřel 1631 a zanechal vdovu Johanku Skrbenskou z Hříště); témuž byl statek, oceněný na 8269 tolarů, pro účastenství na vpádu dánském zprvu konfiskován, ale pak vrácen vdově.[8]) Dále seděli tu 1641 synové Jiřího Frydrycha Karel a Jan Lichnovští, luteráni. Již r. 1637 byla tu katolická fara. Vdova po Frydrychu Karlovi Kateřina Dreskovna prodala 1664 Neplachovice Ferdinandu Dreskovi z Martinkovic.[9]) Než kolem r. 1669 koupil Neplachovice Karel Maximilian Lichnovský z Voštic, který je prodal 1686 Julianě Voršile hr. z Opersdorfu, roz. Kotulínské z Kotulína, od níž koupil statek za 12.000 zl. Jan Ferdinand Halama z Jičína.[10]) Jan Ferdinand zanechal syny Karla Jana a Jindřicha Filipa (r. 1742 povýšen do stavu svobodných pánů), z nichž ujal se 1727 Neplachovic poslední,[11]) jenž zemřel 1750 a zanechal statek dceři Antonii, provdané za Viléma Raimunda sv. p. z Wittorfu.[12])

Syn Antonie Vilém baron Wittorf zemřel 1790 a zanechal statek svému synovi Vilémovi bar. Wittorf, který postoupil ihned statek Eugenu Hennovi sv. p. z Henneberku, jenž ještě 1798 přenechal statek své manželce Alžbětě roz. Tvorkovské z Kravař.[13])

[15]) ZDK VII. 89, VIII. 23, Zukal, Paměti, 336. — [16]) ZDK IX. 56, XIII. 26, 79. — [17]) ZDK XVI. 85. — [18]) ZDK XVII. 80.

[1]) CDM III. 244–46. — [2]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [3]) Tiller VI., ZDK I. 51, 55, Kapras II. 137. — [4]) ZDK I. 85, 73, POp XIII. 131. — [5]) ZDK II. 7. — [6]) POp XIII. 131, PK I. 218. — [7]) Zukal, Poz., PP. — [8]) Zukal, Konfiskace, 61, 112, Akta slezské komory T VI. c 473. — [9]) Zukal, Konfiskace, 114, ZGKS V. 53. — [10]) ZDK V. 14, PP. — [11]) ZDK VIII. 48, PP. — [12]) ZDK IX. 49, PP, Zukal, Paměti, 249. — [13]) ZDK XIII. 110. — [14]) ZDK XVI. 114, ZDOp XLVI 160.

Ta prodala 1798 Neplachovice za 20.000 zl. Josefu šl. Vaničkovi (zemřel 1832, zanechal vdovu Antonii v. Welzenstein), jehož dcera Marie provdala se za Kryštofa Elgera z Eichbergu.[11]) Dále byl statek int. 1887 Gisele Elgerové z Frohbergu, 1898 koupili Neplachovice Robert (zemřel 25. října 1905) a Kateřina sv. p. Pillersdorf a 1907 dědili Egon a Marketa sv. p. Pillersdorf.

Heneberg, kolonie, založena na místě parcelovaného dvora 1798, splynula s Neplachovicemi.

Zadky, něm. Johannesfeld, osada novějšího původu.

Lit.: O Neplachovicích viz Not. 1886.

STATEK DRŽKOVICE.

Držkovice, díl náležel ke Krnovsku, díl k Opavsku. K 1270 viz u Stěbořic. R. 1283 psali se Držek a jeho syn Ješek z Držkovic.[1]) Při rozdílech roku 1377 připadl díl vsi, který držel Hanuš, a díl, který držel Žihart, k podílu knížat Přemka a Václava.[2]) Beneš Čirka prodal před r. 1404 (int. 1416) díl Držkovic Mikšíku Liškovi z Držkovic.[3]) Dále psali se po vsi 1411 Martin a 1429 Gunter z Držkovic[4]) a posléze Kateřina z Držkovic int. 1429 svůj díl Držkovic svému manželu Pavlovi z Liptyně.[5]) Později seděli tu 1439 Jan Hřivnáč z Heraltic a Bartoloměj z Držkovic,[6]) 1451 Jan Svojše z Adlar, který 1487 int. svůj díl Zikmundovi z Dobroslavic.[7]) Díl drželi 1491 Jan a Bernart ze Zvole[8]) a Jiří a Dětoch z Čechendorfu int. 1516 svůj díl Baltazaru Vlčkovi z Dobrozemice, který jej 1520 vložil Petrovi z Lideřova.[9]) Petr int. Držkovice Mikuláši Ojířovi z Protivce a jeho manželce Salomeně z Petřvaldu, kteří 1539 int. krnovskou polovici Držkovic Šťastnému Mošovskému z Moravčína a jeho manželce Anežce z Gočálkovic.[10])

Šťastný Mošovský z Moravčína zemřel r. 1558 a zanechal syny Tobiáše, Davida a Jana, z nichž poslední (jeho manželkou byla Dorota Laryšová ze Lhoty) nejprve při rozdílech Držkovice podržel a 1572 prodal svůj díl vsi za 2.400 zl. Mandalené Falkenhajnce z Glošku provdané Horecké z Horky, která držela i opavskou část vsi[11]).

Opavskou část Držkovic drželi po smrti svého otce Bernarta (zemřel 1541) 1541—59 v nedílu bratři Jan a Vaněk (padl 1566 v Uhřích) z Držkovic,[12]) 1567 pak (i s tvrzí) Anna Kašovna z Jankovic.[13]) R. 1576 měl díl Mandaleny Falkenhajnky Jiří Kotulinský z Kotulína.[14]) Od Jiřího koupil Držkovice Heřman Kochtický z Kochtic, jenž prodal pak 1583 opavský díl Držkovic za 8.300 tolaru opavskému měšťanu Haruši Richterovi.[15]) R. 1612 byl krnovský díl (sirotčí) prodán Linhartu Enychovi, který měl i opavskou část. Za dánského vpádu seděl tu slabomyslný Volf Enych z Enychu, jenž byl pro účastenství na odboji pokutován na penězích,[16]) zemřel bez dědiců a v díl opavský uvázali se 1641 stavové opavští.[17]) Tito prodali 1651 opavskou část generálu Volfu Colbovi a ten opět 1672 Mikuláši Ferdinandovi z Fragštejna, který zemřel 1672 a statek zanechal vdově Anně Barboře, rozené Hornerově.[18]) Na krnovském dílu seděl 1652 katolík Jakub Roden v. Hirzenau.[19])

V l. 1695—1721 seděl na Držkovicích Petr Leopold Orlík z Lažiska, po němž dědil jeho syn Karel František Orlík.[20]) Později 1736 bylo zboží int. Janu Ludvíkovi hr. z Žerotína a 1749 Barboře sv. paní Bock, rozené v. Schertz.[21]) Mírem vratislavským byla

[1]) CDM IV. 175. — [2]) Progr. gymn. v Opavě 1890 12. — [3]) ZDK I. 15. 7. — [4]) ZDK I. 8, Kapras I. 19. — [5]) ZDK I. 26. — [6]) ZDK I. 32. — [7]) ZDK I. 43, 47, 56. — [8]) ZDK I. 48. — [9]) ZDK I. 74, 81. — [10]) ZDK II. 8, 14. — [11]) VMO XXVI. 32, Zukal, Poz. — [12]) POp X. 128, XIV. a 9, Zukal, Poz. — [13]) Zukal, Poz. — [14]) PK I. 214. — [15]) Zukal, Poz. — [16]) Zukal, Konfiskace. 103. — [17]) Zukal, Poz. — [18]) Zukal, Poz. — [19]) ZGKS V. 5. — [20]) Zukal.

1742 ves rozdělena v část rakouskou a (větš.) pruskou. Rakouskou část držela od 1753 komora krnovská, ale 1792 Alois kníže Liechtenštejn prodal ji 1792 za 14.000 zl. Traugottovi v. Sack a ten ještě 1792 za 14.000 zl. Antonínu Strahlerovi, načež 1815 poslední prodal rakouskou část Držkovic za 22.690 zl. Václavu sv. p. Sedlnickému z Choltic.[22]) R. 1838 byly Držkovice int. Antonínovi sv. p. Sedlnickému (zemřel 19. března 1879), pak Arnoštovi sv. p. Sedlnickému, 1904 Zikmundovi Askenazy, 1904 Janu Bartoňovi a 1910 Augustinu Kosterovi. Pruský díl Držkovic zůstal i po ř. 1919 v Německu. R. 1643 přip. se v Držkovicích zákup. fojtství.[23])

STATEK VYSOKÁ.

*__Vysoká,__ něm. Waissak. Ves připomíná se poprvé 1377 při rozdělech Opavska (viz u Hošťálkov). R. 1469 seděl tu Drslav z Vysoké,[1]) 1416 Sigfrid Šlechta,[2]) 1451 Jiřík Šlechta z Vysoké[3]) a 1463 Jindřich z Vysoké.[4]) Tito drželi ves jěnem a teprve 1502 kníže pustil Vysokou jakožto alodní zboží Jiř. mu Požárovi z Černíkov.[5]) R. 1527 držel Vysokou Alexandr z Vysoké, jehož manželkou byla Barbora z Pěnčína,[6]) dále Jiřík Vysocký z Vysoké (jeho manželkou byla Markéta Domátka z V. Poломě), který zemřel 1572 a zanechal Vysokou synům Alexandru a Kryštofovi Vysockým z Vysoké.[7]) R. 1575 seděl tu Joachym v. Dome, 1582 Martin Kynar z Šarfenštejna, jenž zemřel 1597,[8]) dále jeho syn Kristian z Šarfenštejna (1608 povýšen do stavu uherského, zemřel 1627), po němž dědili jeho bratři Jiřík a Daniel Kynarové z Šarfenštejna.[9]) Ti prodali 1633 statek Marii purkraběnce z Donína, provdané Buttlerové.[10]) Na sklonku třicetileté války měli tu Švédové po několik let opevněný tábor.[11])

R. 1652 držel Vysokou katolík Pavel Irmbler,[12]) dále František Kristian hr. Schratenbach a 1694 Marie Anna hr. Schratenbachová.[13]) R. 1723 koupil Vysokou Leopold Rudolf sv. p. Poppen (zemřel 1733), po němž dědila jeho dcera Gabriela.[14]) R. 1783 ujala se Vysoké Maximiliana Skrbenská z Hříště, manželka Jana Nep. Karla hr. Sobka z Kornic (zemřel 1798), jehož syn Jan Nep. Karel hr. Sobek (zemřel kol 1836), poslední svého rodu, prodal 1821 statek vysocký a jakubovský za 52.000 tolarů obci Vysoké.[15])

STATEK VELKÉ HOŠTICE.

**__Velké Hoštice,__ něm. Gross Hoschütz, s far. (od 1780) kostelem Jana Křtit. Kolem r. 1226 olomoucký arcijáhen Radoslav daroval klášteru velehradskému díl Hoštic (Hossicz) a 1228 stanovil, aby po jeho smrti také další jeho zboží v Hošticích, Kladorubech a Opavě připadlo klášteru.[1])K 1265 viz u Stěbořic. Velehradský opat Hartleb prodal za 84 hř. dvur a díl vsi V. Hostic a zboží v M. Hošticích (Hosschiz) opavskému měšťanu Heřmanovi Lohen prodej byl však právně závadný a r. 1269 opat Lupinus zdvihl na statek nárok; úmluvou vzdal se Heřman statku v M. Hošticích a ponechal si jen

Poz., ZDK VIII. 75. — [21]) ZDK VIII. 148, 218. — [22]) Zukalova poz., ZDK XVII. 162. — [23]) VMO XXX. 5.

[1]) ZDK I. 2. — [2]) ZDK I. 14. — [3]) Kopetzky, 564. — [4]) ZDK I. 44. — [5]) ZDK I. 69. — [6]) ZDK II. 3, I. 89. — [7]) ZDK II. 22, PP. — [8]) PP, Zukal, Paměti, 325. — [9]) ZDK III. 7, Zukal, Konfiskace, 119, PP. — [10]) Zukal, Konfiskace, 110. — [11]) PP. — [12]) ZGKS V. 53. — [13]) ZDK VI. 12, PP. — [14]) ZDK VIII. 82, PP. — [15]) PP, Weltzel, Die Besiedlungen, II. 168.

[1]) Friedrich II. 346, Šebánek, Archivy, 39. — [2]) CDM IV. 24. — [3]) CDM

statek ve V. Hošticích.[2]) Biskup olomoucký Jan rozhodl 1372 spor mezi olomouckým děkanem a Benešem z Kravař o Velké Hoštice tak, aby Beneš a jeho potomci drželi ves od děkana lénem.[3]) K 1377 viz u Kravař.

Od pánů z Kravař získal kolem 1400 Hoštice Jan Čelm z Chotěrad a Vilém Čelm int. 1419 toto zboží Mikuláši Faulheringovi, měšťanu opavskému.[4]) Vdova po Mikulášovi Alena provdala se kolem 1450 za Hynka z Ślevic (připomíná se naposledy 1487), po němž dědil syn Mikuláš Ślevický z Kravař (zemřel kolem 1520).[5]) Jeho synové Jan, Hynek, Bartoloměj, Jiřík a Bernart Ślevičtí drželi otcovský statek nejprve společně, ale 1550 se rozdělili a V. Hoštice s Komárovem a polovinou Koutu podržel Bartoloměj, jenž zemřel 1559.[6]) Vdova po Bartolomějovi Mandalena z Fulštejna provdala se znovu za Jiřika Bernarta Tvorkovského z Kravař, jenž počal Hoštické a Komárovské utiskovati.[7]) Po smrti Mandaleny dědila dcera z prvého manželství Bohunka, manželka Jana Skrbenského z Hříště, která prodala Hoštice Danielovi Macákovi z Otenburku.[8]) Daniel Macák (zemřel 1600) zanechal synovi Jiřikovi Macákovi (zemřel 1630), jemuž byl statek velkohoštický pro účast na dánském vpádu konfiskován a puštěn vdově Anně Kateřině Odkolkové z Oujezdce, znovuprovdané za France Volfa Jordana z Klausenburka.[9]) R. 1613 byli Hoštičtí Jiřikem Macákem robotami velmi utiskováni.[10]) V l. 1634—36 seděla na V. Hošticích Jiřikova sestra Alena Macáková, manželka Jana Bartoloměje Štablovského z Kovalovic,[11]) ale r. 1636 koupila statek od věřitelů Anna Marie Nittebergová, ovdovělá Lichnovská z Voštic.[12])

R. 1652 seděl na V. Hošticích katolík Baltazar Církevský (zemřel 1689) a po jeho smrti 1690 vdova Marie Alžběta Petová z Lubnos, znovu provdaná Šmerhovská z Lidkovic.[13]) Zatím 1672 Gabriel Církevský s matkou svojí Kateřinou Alžbětou, roz. Lichnovskou z Voštic, dal opraviti hoštický kostel.[14]) R. 1718 byly V. Hoštice int. Josefě Johance Rogojské z Rohoznik, roz. Šmerhovské z Lidkovic (její manžel Karel Rogojský zemřel 11. listopadu 1736) a 1731 Karlu Ludvíkovi hr. z Gašína.[15]) Kolem r. 1760 držel V. Hoštice Ignác Dominik hr. Chorynský z Ledské (zemřel 1792), po jehož smrti dědila zboží jeho dcera Marie Anna, provdaná hr. ze Sprinzensteina.[16])

Za pozemkové reformy 1927 (vlastník: pozůstalost po Arturovi Sprinzensteinovi, plocha 477 ha) velkostatek byl propuštěn vlastníkem ze záboru a zřízen zbytkový statek Angelika.

STATEK CHLEBIČOV.

**Chlebičov, něm. Klepsch. Chlebičov náležel již v pol. 13. st. klášteru velehradskému (k 1265 viz u Stěbořic), později 1433 kníže Přemek dovolil Hartlu Tunklovi ze Štítiny prodati léno Chlebičov a dvůr před Ratibořskou branou v Opavě za 150 kop č. Bedrovi z Bítova.[1]) R. 1464 držel Chlebičov lénem Hynek Kravařský z Ślevic a Mikuláš z Ślevic prodal 1485 dvůr Chlebičov Janovi Fulštejnovi z Slavkova[2]) a Jan z Bystřice prodal 1485 týž dvůr Jiřímu z Bystřice.[3]) Dále Albrecht Sobek ze Suleva prodal 1506 Chlebičov Jiřikovi z Lančovic, jemuž vyvázal 1506 kníže Zikmund to-

XV. 136. — [4]) ZDK I. 18, 22, 23, 36. — [5]) ZDK I. 39, 55, 71, VMO XIX. 22. — [6]) ZDK II. 19, VMO XIX. 22, Zukal, Paměti, 284, POp XIII. 227, PKI. 7, 357. — [7]) Zukal, Paměti, 284. — [8]) ZDK II. 29, Zukal, Poz. — [9]) Zukal, Konfiskace, 115. — [10]) Progr. něm. gymn. v Opavě 1892, 12. — [11]) Zukal, Poz., Zukal, Konfiskace, 115. — [12]) Zukal, Poz. — [13]) ZDK V. 25, Zukal, Poz. — [14]) Zukal, Poz. — [15]) ZDK VII. 104, Zukal, Poz., ZDK VIII. 96. — [16]) Zukal, Paměti, 379, 387.

[1]) Kopetzky, 475, Šebánek, Archivy, 269. — [2]) Tiller VI., Archiv klarisek

to zboží z léna.[4]) Posléze kněžna Barbora prodala 1531 dvůr Chlebičov opavským klariskám.[5]) Vedle dvora vznikla později ves Chlebičov. Chlebičov zůstal na klášterství až do zrušení kláštera, načež královská pruská komora ve Vratislavi prodala 1783 Chlebičov a také ostatní statky kláštera Malé Hoštice, Turkov a díl Vejhovic za 28.550 tolarů Janu Adamovi sv. p. Gruttschreiber na Hlučíně.[6]) Po Janu Adamovi dědili 1802 jeho synové Josef a Karel Gruttschreiberové, 1805 koupil Chlebičov Jan Karel v. Šimonsky, po němž 1809 dědil jeho syn Karel. R. 1817 nabyl statku Arnošt hr. Strachwitz, 1832 Eduard kníže Lichnovský, 1839 koupil Chlebičov Jan Jakub Lejeune (zemřel 1856), po němž dědil jeho vnuk Julius Lejeune.[7])

STATEK VRBKA.

Vrbka. K 1377 viz u Kravař. Petr z Kravař prodal 1420 své vrchní právo na Vrbce Ješkovi z Libosvar.[1]) Později byl tu jen dvůr a Kryštof a Bohuslav bratři Sedlničtí z Choltic prodali 1612 dvůr Vrbku za 3050 zl. Bernartu Dobšicovi z Plavu, evangeliku, který tu seděl ještě 1628.[2]) Za konfiskací byl statek ponechán vdově.[3]) Po válce třicetileté byl statek Vrbka zcela pustý a neobydlený.[4]) Dále seděl tu Jiří Donát z V. Polomě, který zemřel 1685 a Anna Kateřina v. Lebenberg postoupila před 1708 Vrbku svému manželovi Karlu Rudolfovi v. Meesse.[5]) Marie Helena v. Feldern, rozená z Tvardavy, prodala 1721 Vrbku Josefu Janovi sv. p. Bock, jenž ji již 1726 int. Maximiliane Eleonoře v. Sedlitz, roz. v. Lescourant.[6]) Ta pak 1727 int. statek Janu Rudolfovi sv. p. Eichendorf.[7])

STATEK KRAVAŘE.

Kravaře, něm. Deutsch Krawarn, s far. kostelem sv. Bartoloměje a zámkem. Král Přemysl I. pustil před 1224 Kravaře (Crawar) záměnou šlechtici Lutkovi.[1]) R. 1249 psal se Vítek z Kravař (Krawar),[2]) 1269 Mrakota z Kravař (Crawarn),[3]) 1269—83 Vok, syn Drslava z Kravař.[4]) R. 1320 psali se Vok a Jaroslav bratři z Kravař (Chrabarn),[5]) 1340 pak Beneš a jeho syn Drslav z Kravař.[6]) Při rozdělení Opavska r. 1377 připadlo zboží pana Václava z Kravař Kravaře s tvrzí, Plšt, Hoštice, Kouty, Rozumice, Víckovice, Vrbka, Komárov, díl Kylešovic, Tisku a Slatiny k dílu knížete Hanuše.[7]) Václavův syn Petr z Kravař prodal 1420 Kravaře s patr. a Kouty Mikulášovi z Šlevic, po jehož synu Hynkovi (příp. se ještě 1487) dědil statek syn Hynkův Mikuláš Šlevický z Kravař.[8]) Mikuláš zemřel kolem r. 1520 a zanechal syny Jana, Hynka, Bartoloměje, Jiřika a Bernarta Kravařské z Šlevic.[9]) Ti se r. 1550 rozdělili tak, že Kravaře a polovici Koutů podržel Jan (jeho manželkou byla Anna Hošková z Lutyně.[10]) Janův syn Adam Kravařský zemřel před 1574 a statek byl 1574 int. Janovi st. Kravařskému z Šlevic.[11])

v Opavě E 8. — [3]) Archiv etc. E 9. — [4]) Tiller VI., Kapras II. 153. — [5]) Archiv kláštera E 11. — [6]) Progr. gymnasia v Opavě 1892, 46. — [7]) Weltzel, Die Besiedlungen, II. 89. —

[1]) Tiller IV. — [2]) ZDK III. 13, Zukal, Poz. — [3]) Zukal, Konfiskace, 61, 99. — [4]) ZGKS V. 52. — [5]) Zukal, Poz., ZDK VII. 28. — [6]) ZDK VII. 129, VIII. 34, 39.

[1]) Friedrich II. 265. — [2]) CDM III. 135. — [3]) CDM IV. 24. — [4]) CDM IV. 30, 209. — [5]) CDM VI. 156. — [6]) CDS II. 35. — [7]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [8]) ZDK I. 18, 22, Kapras I. 11. — [9]) VMO XIX. 22. — [10]) VMO XIX. 22 ZDK II. 4, 16. — [11]) ZDK II. 28. — [12]) Zukal Poz., PK

Týž prodal 1575 statek Kryštofu Elblovi z Hernštorfu (manželkou jeho byla Anna Širocká z Široké), po němž seděli tu 1582 sirotci Barbora, Kryštof, Abraham a Arnošt Elblové z Hernštorfu (též z Hartmansdorfu.[12]) Ti záhy prodali Kravaře a půl Koutů Danielovi Macákovi z Otenburku, po němž dědil Matouš Macák (zemřel 1613).[13]) Fara v Kravařích byla za Macáku evang.

Matoušův syn Kašpar Macák z Otenburku (zemřel před 1637, jeho manželkou byla Anna Donátka z V. Polomě) súčastnil se dánského vpádu; jeho statek Kravaře a Kouty byl konfiskován, odhadnut na 38.161 tolaru (1632 byl sepsán urbář statku kravařského) a postoupen 1630 fiskem pověstnému alchymistovi Michalu Sendivojovi sv. p. ze Skorska (zemřel v létě 1636).[14]) Ještě r. 1630 byla tu evangelická fara.[15]) Michalova dcera Veronika Marie odkázala 1636 Kravaře svému manželovi Jakubovi v. Eichendorf, jenž zemřel 1667 a odkázal Kravaře Hertvíku Erdmannovi sv. p. Eichendorf, proti němuž 1669 vzbouřili se poddaní.[16]) Syn posledního Ferdinand Purkart sv. p. Eichendorf zemřel 1699 a zanechal Kravaře synum Karlu Maxmilianovi a Janu Rudolfovi sv. p. Eichendorf, z nichž po rozdílech podržel Kravaře poslední (zemřel 10. listopadu 1750), jenž 1721 vystavěl v Kravařích zámek.[17])

Dále byly 1783 Kravaře int. Antonínovi hr. Schafgotsch,[18]) 1815 dědil statek Josef hr. Schafgotsch,[19]) 1826 Kravaře int. Gabrielovi Rudzinskému,[20]) 1856 koupil je Ondřej hr. Renard, ale prodal je Vilémovi v. Fontasine.

***Kouty,** něm. Kauthen. R. 1283 psal se Zbyslav z Koutu (Cuth), syn Drslava z Kravař.[21]) K r. 1377 a dále viz u Kravař. Od r. 1533 byly Kouty rozděleny v dvě polovice, jedna slušela ke Kravařům, druhá k V. Hošticům (viz k 1550 u V. Hoštic). Jiří Bernart Tvorkovský z Kravař prodal 1581 tuto polovici ke Kravařům.[22]) K 1420—1550 viz též u Chřenovic. R. 1502 jmenuje se tu zákupní fojtství.[23])

Lit.: J. Slawik, Deutsch Krawarn zur Zeit der Reformation, Opoli 1919; J. Zukal, Alchymista Michal Sendivoj pánem na Kravařích a Koutech, VMO XVII.

STATEK BENEŠOV (DÍL).

****Bělá,** něm. Bielau. Při rozdílech Opavska 1377 ves Bělá, kterou držel tehdy Jaroslav a Mrakota z Bělé, případly k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[1]) R. 1424 seděl tu Jan z Bělé, 1426 int. Jaroslav z Bělé Bělou Ješkovi a jeho synu Janovi z Bělé.[2]) Dále Václav z Bělé int. 1464 Bělou svému bratrovi Janovi z Bělé.[3]) Posléze Jindřich z Bělé vložil 1498 Bělou s tvrzí Ctiboru Doupovcovi ze Stěbořic, který již 1506 int. zboží Martinu Šípovi z Branice, jenž již 1507 int. Bělou Stanislavu Sudivojovi z Goromne.[4]) R. 1512 koupil Bělou Jošt z Tamfeldu, jenž 1526 int. ves Oldřichovi Tvorkovskému z Kravař.[5]) Oldřich prodal 1529 Bělou Kašparovi Bludovskému z Kornic (jeho manželkou byla Kristina z Držkovic), jenž zemřel před 1559 a zanechal Bělou synum Janovi a Mikulášovi Bludovským z Kornic.[6]) Již r. 1561 seděl tu Jan Laryš z Nečeslavic, 1577 Václav Laryš a 1580 Jiřík Laryš ml. z Načeslavic.[7]) Zároveň však 1573 jmenuje se držitelem vsi Kryštof Falkenhajn z

I. 195, 417. — [13]) ZDK IV. 1, Zukal, Poz. — [14]) Akta slezské komory T VI. c 467, Zukal, Konfiskace, 116, VMO XVII. 2. — [15]) Zukal, Paměti, 353. — [16]) Progr. gymn. v Opavě 1895, 4, ZDK IV. 9, Zukal, Konfiskace, 116. — [17]) Zukal, Poz., ZDK VII. 81. — [18]) ZDK XIII. 11. — [19]) ZDK XVII. 126. — [20]) ZDK XVIII. 66. — [21]) CDM IV. 209. — [22]) ZDK III. 3. — [23]) Zukal, Poz.

[1]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 16. — [2]) ZDK I. 25, 26. — [3]) ZDK I. 44, 52. — [4]) ZDK I. 55, 65, 68, 72, 87, 90. — [5]) ZDK I. 71, 93, 97, II. 1, POpVI.57,263, 488, VII. 123. — [6]) ZDK II. 6, I. 47. — [7]) PK I. 232, 389.

Glošku,[8]) ale teprve 1612 Václav Rousecký z Ejvaně int. Bělou s tvrzí Zikmundu Falkenhajnovi z Glošku.[9]) Dále držel Bělou Žibřid Falkenhajn z Glošku; k 1651 viz u Sudic. Alžběta Konstancie Brixová, Anna Marie Meissingerová a Žofie Kyselovská int. 1688 Bělou Janu Bernartovi Brixovi, načež 1711 statek int. Marii Terezii Hennové z Henneberku.[10]) Později byl statek připojen k panství benešovskému. R. 1605 přip. se tu zákupní rychta.[11])

PANSTVÍ CHUCHELNÁ (DÍL).

*__Boleslav.__ Při rozdílech Opavska r. 1377 zboží boleslavské (Boleslav, Chřenovice, Šamařovice, Strahovice, Sudice, Petřetín, Rohov a Stibořice), jež držel Žibřid z Chřenovic, připadlo k dílu knížete Hanuše.[1]) Jan a Ceněk bratři z Tvorkova prodali 1417 Boleslavice (!) za 253 polských hřiven Štěpánovi z Rašic,[2]) jehož dcera Machna int. zboží 1446 manželovi Mikuláši Šilhanovi z Otmutu.[3]) Mikuláš Šilhan int. 1486 pol. Boleslavě Vaňkovi Černickému a druhou polovinu Jiřímu Šilhanovi z Otmutu,[4]) z nichž poslední int. 1503 svůj díl Pavlovi Charvátovi z Vetče, jenž přikoupil i díl Valentina Černického.[5]) Později Hynek Kravarský z Šlevic prodal Boleslav Anně Filušové, převoře ratibořských dominikánek, která 1544 prodala zboží Čeňkovi a Jindřichovi z Drahotuš.[6]) Dále byla ves int. Janu a Karlovi Mošovským z Moravčína, načež Jan Felix Mošovský int. 1626 Boleslav Adamu Václavovi Podstatskému z Prusinovic na Bořutíně (k 1625—51 viz u Bořutína), který 1631 prodal ves Bernartovi Barskému z Baště.[7]) R. 1681 koupil Boleslav Karel Maximilian Lichnovský z Voštic k Chuchelné.[8]) Dominikální pozemky koupila 1853 obec.[9])

**__Rohov.__ K r. 1377 viz u Boleslavě. R. 1420 držel díl Rohova Otík z Rohova a jiný díl int. 1425 Vilém Šlechta svému bratru Žibřidovi z Rohova, který jej opět int. Otíkovi z Rohova.[10]) Dále Otík a Adam bratři z Rohova spolčili se na své díly Rohova.[11]) Také Jindřich z Liptyně int. 1434 díl vsi Janu Ovečkovi z Liptyně.[12]) Dále seděl tu 1494 Vavřinec z Rohova, 1499 Jan Šimák z Slavíkova, z nichž poslední odkázal Rohov svým dcerám Kateřině a Marianě.[13]) Jan Tvardava z Tvardavy int. 1533 Rohov Petrovi Karvinskému z Karviné a Šebestian Karvinský z Karviné opět 1540 Janovi a Vavřincovi bratřím z Drahotuš.[14]) V l. 1546—63 držel Rohov, snad zástavou, Hynek Tamfald z Tamfaldu a 1557 polovinu vsi Jindřich z Drahotuš.[15]) Po Aleně z Drahotuš dědili Rohov Mošovští z Moravčína a při rozdílech panství benešovského 1619 dostala se ves k dílu koberskému.[16]) R. 1652 seděl na Rohově Jindřich Vilímovský z Kojkovic, luterán.[17]) Dále 1667 koupil zpustlý statek Jiří Frydrych v. Jakwek a Regina Kateřina Orlíková z Lažiska a Anna Marie v. Jakwek postoupily 1676 Rohov a nově vystavěný dvůr Světlovice Karlu Maximilianovi Lichnovskému z Voštic k Chuchelné.[18]) Fara byla tu 1571 katolická.[19])

U Rohova stávala tvrz Světlov. Kněžna Barbora pustila 1502 tvrz Světlov v alod Jiříku Požárovi z Černíkova.[20]) Díl Světlova, který náležel dříve Jiříkovi z Vysoké, byl 1512 int. Alexandrovi z Vysoké.[21]) Tvrz zanikla nejspíše za třicetileté války a na konci 17. st. vznikl zde dvůr.

POp XIV. 121. — [8]) Not. 1873 80. — [9]) ZDK III. 9. — [10]) ZDK V. 20, VII. 94. — [11]) ZGKS II. 25.

[1]) Progr gymn. v Opavě 1899, 14. — [2]) ZDK I. 17, 20. — [3]) ZDK I. 20. — [4]) ZDK I. 47, 55. — [5]) ZDK I. 61, 80, 81. — [6]) Zukal, Poz. — [7]) ZDK IV. 1, Zukal, Poz. — [8]) ZDK VI. 24. — [9]) Weltzel, Die Besiedlungen, 136. — [10]) Kapras I. 11, ZDK I. 16, 22, 25. — [11]) ZDK I. 40. — [12]) ZDK I. 39. — [13]) ZDK I. 32, 36, 76, 84. — [14]) ZDK II. 10, 15, Zukal, Poz., PP. — [15]) Zukal, Poz. — [16]) Zukal, Poz. — [17]) PP, Zukal, Poz., ZGKs V. 52. — [18]) ZDK VI. 21, PP. — [19]) Zukal, Poz. — [20]) Tiller VI., ZDK I. 60, 80. — [21]) ZDK I. 71.

STATEK SUDICE.

**Sudice, něm. Zauditz, městečko s far. kostelem sv. Jana Křtit. Kníže Mikuláš prodal 1327 sice Sudice ratibořským dominikánům, ale 1330—31 seděl tu Jindřich Svojše z Sudic.[1]) K r. 1377 viz u Boleslavi. Ofka a Anna, dcery Půty ze Sudic, prodaly 1409 zboží v Sudicích Beneši a Oldřichovi bratřím Doupovcům.[2]) Již tehdy byl v Sudicích farní kostel.[3]) Dále Štěpán z Vartnova int. 1447 Sudice Žofii Bírkové z Nasile, vdově po Hynčíkovi z Vrbna, a jejím synům Štěpánovi, Bernartovi a Janovi z Vrbna.[4]) Posléze Hynek Bírka z Nasile int. Sudice Janovi st. z Žerotína, jemuž také Jan st. Čeple z Belku int. 1494 díl Sudic.[5]) Později držel Sudice kníže a Jiří ze Šelenberka int. 1533 městečko (!) Sudice Jaroslavovi Oderskému z Lideřova, zatím co jiný díl nabyli současně Jan, Jakub a Daniel bratři Macákové.[6]) Petr Oderský z Lideřova zemřel 1544 bez potomků a zboží dědil jeho synovec Petr Oderský (jeho manželkou byla Mandalena z Drahotuš), jenž r. 1557 přikoupil díl bratří Macáku a zemřel 1571;[7]) Sudice drželi (1574) nejprve jeho syni Jiřík, Jaroslav, Jan, Adam, Frydrych a Volf Oderští z Lideřova společně, ale Jaroslav a Jan prodali 1591 toto zboží Arnoštu Falkenhajnovi z Glošku.[8]) V l. 1612—17 držel Sudice Žibřid Falkenhajn z Glošku, jenž zanechal statek své sestře Anně Marketě Falkenhajnové, provdané Rejbicové (zemřela 1632).[9]) Ta odkázala Sudice Rudolfovi z Reichenbachu, ale po dlouhých sporech nabyl statku Jiří Adam Falkenhajn z Glošku, po němž dědila vdova Eva Feliciana Hostivarská z Kostelce (zemřela r. 1651).[10]) Ta zanechala Sudice, M. Petrovice a Bělou svému manželovi katolíkovi Janu Benediktovi Panskému z Šibic, po němž dědily jeho dcery Alžběta Konstancie, provdaná Brixová z Moncle, Anna Marie, manželka Jiřího Františka Meissingera z Grzymaly, a Helena Žofie, manželka Maximiliana Kyselovského.[11]) Tyto prodaly 1676 statek Janu Bernartovi Brixovi v. Moncle (zemřel 1690).[12] R. 1692 koupil Sudice v dražbě Frydrych Gottlieb v. Reisswitz, jenž je přenechal opět Františku Vilémovi Brixovi v. Moncle (zemřel 1711), po jehož smrti vdova Marie Terezie v. Franzen provdala se za Jana Jindřicha v. Henneberg.[13]) R. 1693 byly v Sudicích konány jesuitské misie.[14])

*Petřatín, něm. Klein Peterwitz. K 1377 viz u Boleslavi. R. 1411 seděl tu Sighart z Držkovic,[15]) načež 1412 Aleš z Braunsdorfu int. díl vsi Vavřinci Čepánkovi z Petřatína.[16]) Dále seděl tu 1412 Bohuš, syn Zdislava z Liptyně, 1416. Bedřich ze Zbyslavic, 1424 Jan Čepánek z Petřatína, 1451 Jan Ovečka z Liptyně, pak Jan z Braunsdorfu a Jan z Kornic, 1486 Jan Havranovský z Vysoké.[17]) Po Adamu Ovečkovi z Liptyně dědila jeho dcera Barbora, provdaná za Kašpara Rotenberka z Ketře díl Petřatína a zanechala jej svým synům Adamovi, Františkovi a Kateřině Rotenberkům, kteří 1540 int. tento díl Jindřichu, Kryštofovi a Bartoloměji, synům Jana Donáta z Velké Polomě.[18]) R. 1587—92 seděl tu Bartoloměj Kravařský z Šlevic, jehož manželkou byla Eliška Supovna z Fulštejna; týž byl 1596 neb. a zustala jen vdova Eliška.[19]) Po smrti Žibřida Falkenhajna z Glošku ujala se 1617 Petřatína jeho sestra Anna Marketa Falkenhajnová.[20]) Odtud náležel Petřatín k Sudicům.

*Stibořice, něm. Steuberwitz, s luteským far. kostelem. Ves přip. se 1377. Kolem r. 1400 seděla tu Marketa, man-

[1]) CDS II. 136, 131, CDM VI. 398. — [2]) ZDK I. 3. — [3]) ZDK I. 17. — [4]) ZDK I. 42, 37, ZGKS XI. 127. — [5]) ZDK I. 51, 65, 66. — [6]) ZDK II. 10, 19. — [7]) ZDK II. 24, 25, ZGKS XI. 124, POp XVI. 63, XVI. 214. — [8]) ZDK III. 4, PK I. 155, PP. Zukal, Poz. — [9]) ZDK IV. 3, progr. gymn. v Opavě 1895, 4, PP, Zukal, Poz. — [10]) ZGKS V. 52, PP, Zukal, Poz. — [11]) ZGKS V. 50, PP. — [12]) ZDK V. 20, Zukal, Poz., PP. — [13]) ZDK V. 22, 32, VII. 94, ZGKS VII.94, PP. — [14]) Zukal, Poz. — [15]) ZDK I. 10. — [16]) ZDK I. 11. — [17]) ZDK I. 11, 14, 25, 40, 46. — [18]) ZDK II. 18, PP, Zukal, Poz. — [19]) Zukal, Poz. — [20]) ZDK IV. 3, Zukal, Poz., PP. — [21]) ZDK I. 4. —

želka Mikuláše z Ketře,[21]) 1410 Ota z Rohova.[22]) Jan Ovečka z Liptyně int. 1422 díl Stibořic Mikuláši Švábovi z Stibořic, Jindřich z Liptyně 1434 díl vsi Janu Ovečkovi z Liptyně a 1442 byl týž díl int. Jindřichovi, synovci Jana Ovečky z Liptyně.[23]) R. 1499 Ctibor Doupovec int. svůj díl vsi Adamovi z Liptyně a téhož roku Vavřinec z Logova jiný díl Janu Tlmokovi z Slavíkovic.[24]) Adam z Liptyně a jeho zeť Kašpar z Ketře int. 1503 díl Stibořic Janu Stošovi z Štítiny, který vložil totéž svému bratru Jiříkovi Stošovi.[25]) Jiný díl int. Jeroným z Rohova 1507 Matyášovi ze Studnic a ten opět 1518 Volfu Stošovi z Kounic.[26]) Před 1557 prodal ještě díl vsi Jiří Sup z Fulštejna Volfu Bohdanovskému z Slimákova[27]) a 1557 Alexandr Vok Bírka z Nasile int. díl Stibořic Jindřichovi z Drahotuš.[28]) Dále drželo Stibořice město Krnov, které je 1613 prodalo Hertvíkovi z Stütten.[29]) Pak byla ves int. Levinovi v. Bayern, 1687 Pavlu Reinhartovi sv. p. a Levinu Ludvíkovi v. Bayern, 1718 Anně Charlotě sv. paní Trachové z Březího.[30])

STATEK LIPTYNĚ.

***Liptyně,** dříve i Liptejn s far. (od 1814) kostelem Nar. P. Marie. Liptyně byla původně lénem biskupství olomouckého a Oldřich v. Hohenbuch prodal 1262 Liptyni (Luptyn) osoblažskému fojtu Jindřichovi (CDM III. 350). Při rozdílech Opavska r. 1377 Liptyně, kterou držel Mikuláš z Liptyně, připadla k dílu knížete Hanuše.[1]) Před r. 1409 seděl tu Drslav z Liptyně,[2]) 1414 bratři Oneš, Stanislav a Bohuš z Liptyně, 1415 Jan Ovečka z Liptyně,[3]) 1434 Jindřich z Liptyně, jenž 1442 int. pol. vsi Janu Ovečkovi,[4]) a 1487—1500 Adam z Liptyně, syn Jana Ovečky.[5]) Již 1498 seděla tu Barbora z Bítova, manželka Kašpara Rotnberka z Ketře, který 1531 prodal Liptyni s pod., pusté Vičkovice a vrchní právo na Herberku Hynkovi Slevickému z Kravař (zemřel mezi 1549—57 a zanechal vdovu Elišku z Vysoké).[6]) Po Hynkovi dědili jeho synové Alexandr (zemřel 1592), Jaroslav, Vavřinec a Jan Slevičtí z Kravař, z nichž poslední prodal 1575 statek Frydrychu Beřkovskému z Šebířova.[7]) Frydrychův syn Vilém Beřkovský prodal 1598 svůj díl Liptyně Frydrychovi Oderskému z Lideřova (jeho manželkou byla Rosina Fragsteinka z Načeslavic), jemuž byla Liptyně pro účast na vpádu dánském konfiskována, oceněna na 9.525 tolarů a dána Anně Marii purkraběnce z Donína, katoličce po níž dědil její bratr Jan Jiří purkrabí z Donína (seděl tu 1658—62).[8]) Kolem r. 1640 vznikl urbář statku liptyňského.[9]) Pak sdílela Liptyně osudy Vysoké, ale Leopold Rudolf sv. p. Poppen int. 1723 Liptyni Marii Anně hr. Dernach.[10])

***Herborek,** něm. Ehrenberg, alodní díl; 1414 držel tento díl Alš.k z Lidměřic, 1421 Mikšík z Štablovic a 1457 Helena Vítková a její synové Matyáš, Jan a Mikuláš z Herborku int. alodní díl Herborku Mikulášovi Pelkovi.[11]) R. 1499 byla int. polovice zpupného zboží Kryštofu a Alšovi z Vysoké, druhá polovice Bernartu Pivcovi z Klimštejna, 1502 poslední polovice Martinu Šípovi z Branice, prvá pak 1505 faře liptyňské.[12]) K 1531 viz u Liptyně. Dále seděl tu Vilém Beřkovský z Šebířo-

[22]) ZDK I. 4. — [23]) ZDK I. 24, 28, 30, 33, 35. — [24]) ZDK I. 56, 73, 74. — [25]) ZDK I. 81, 85. — [26]) ZDK I. 68, 76, 90, 95. — [27]) PK I. 27. — [28]) ZDK II. 21. — [29]) ZDK III. 12. — [30]) ZDK V. 13, VII. 96.

[1]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [2]) ZDK I. 6. — [3]) ZDK I. 5, 12, 17. — [4]) ZDKI. 33, 35, 38. — [5]) ZDK I. 47, 51, Kapras II. 143. — [6]) Kapras II. 139, ZDKI. 88, POp XI. 149, Zukal, Poz. — [7]) LSA 564, ZDK II. 21, PK I. 227, Zukal, Poz. — [8]) Zukal, Konfiskace, 120, ZGKS V. 53, ZDK III. 21, Zukal, Poz. — [9]) Zukal, Poz. — [10]) ZDK VIII. 82. — [11]) ZDK I. 12, 14, 21, 42, 48. — [12]) ZDK I. 57, 60, 63. — [13]) Zukal, Konf., 120. — [14]) ZDK III. 21, VI. 12, VIII. 82. — [15]) Zukal, Poz.

va, 1618 Frydrych Oderský z Lideřova, jemuž byl Herborek za jeho účast na dánském vpádu konfiskován a dán Anně Marii purkraběnce z Donína, po níž dědil 1632 její bratr Jan Jiří purkrabí z Donína.[13]) R. 1694 byl statek int. Marii Anně hr. z Schrattenbachu, roz. sv. paní Berchtold, 1723 Leopold Rudolf sv. p. v. Poppen.[14])

Viskovice; zanikly; k 1377 viz u Kravař, 1551 u Liptyně. R. 1587 přip. se Viskovský háj u Liptině.[15])

PANSTVÍ BAVOROVSKÉ.

***Bavorov,** něm. Bauerwitz, město s far. kostelem Nar. P. Marie. Bavorov s přísl. náležel původně pánum z Kravař a Jindřich a Ješek bratři z Kravař a Plumlova prodali 1340 městečko Bavorov (Baworob), Sulkov (Sulcau), Červenkov (Czirbenkau) a Děhylov (Dgeholhau) za 650 hř. gr. ratibořské kněžně Eufemii a jejím neteřím Alžbětě, Anežce a Anně, dcerám Mikuláše II., knížete opavského.[1]) Eufemie odkázala 1358 zboží bavorovské jmenovaným neteřím s podmínkou, že po jejich smrti připadne ratibořským dominikánkám.[2]) Při rozdílech Opavska 1377 připadlo zboží kláštera ratibořského Bavorov, Děhylov, Červenkov, Bezděkov, Suchá Pština a Nekázanice k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[3]) R. 1386 připomíná se v Bavorově farní kostel.[4]) Při rozdílech Krnovska 1456 připadla polovina zboží bavorského k Rybníku, polovina ke Krnovu.[5]) V pol. patnáctého století kníže rybnický Václav zastavil polovici Bavorova a vsi Kozly a Bohuchvalovy v 1400 zl. Janovi z Cimburka, který odkázal zástavu Jindřichovi z Boskovic, po němž zboží dědili Dobeš a Beneš Černohorští z Boskovic (těmto 1477 král Matyáš zástavu potvrdil.[6]) Posléze knížata ratibořská měla o rybnickou polovinu Bavorova s klášterem velké spory před papežskou kurií, až Mandalena, vdova po Janovi III., knížeti ratibořském, a její synové Mikuláš, Jan a Valentin před 1493 vrátili tuto polovinu Bavorova s přísl.[7]) Také Jiří z Šelenberka odňal 1503 klášteru krnovskou polovici Bavorova a vrátil ji teprve 1514.[8]) K r. 1523 viz u komory krnovské. Kolem r. 1535 konaly se v Bavorově luterské bohoslužby, 1618 fara však, která byla pod patronátem kláštera, byla katolická.[9]) Klášter sv. Ducha v Ratiboři držel pak nadále Bavorov s přísl. R. 1626 obsadili Bavorov Dánové.[10])

***Červenkov,** něm. Tschirmkau, k 1340—77 viz u Bavorova. R. 1637 byl Červenkov zcela pustý.[11])

***Děhylov,** něm. Eiglau, k 1340—77 viz u Bavorova, 1523 u krnovské komory.

***Nekázanice,** něm. Osterwitz. Kunka, kněžna mazovská, koupila 1361 Nekázanice a odkázala je klášteru dominikánek v Ratiboři (CDS II. 54, 162 163) . K 1377 viz u Bavorova, 1523 u Krnovska.

***Suchá Pština,** něm. Zauchwitz, s far. (od 1639) kostelem sv. Jošta. Kníže opavský Mikuláš II. prodal 1337 Suchou Pštinu (Suchapsina) klášteru dominikánek v Ratiboři.[12]) K 1377 viz u Bavorova.

***Sulkov,** něm. Zülkowitz; k 1340—77 viz u Bavorova.

Lit.: M. Koselka, Bauerwitz. Oberschlesische Heimat IV.

[1]) CDM VII. S 302, 303, CDS II. 35, 36, 37. — [2]) G-M II. 470. — [3]) Progr. gymn. v Opavě 1890,16. — [4]) Tiller IIII. — [5]) Not. 1868, 62. — [6]) Not. 1868, 62, CDS II. 90. — [7]) Not. 1868, 62. — [8]) Tiller VI. — [9]) Biermann, Geschichte des Protest., 8, Bočkova sb. 6661. — [10]) ZVGAS XXVIII. 157. — [11]) Zukal, Poz. — [12]) CDS II. 30, CDM VII. S 300.

STATEK DŽBÁNCE.

*__Džbánce__, něm. Krug. K 1335 viz u Nekázanic, 1377 u Rovné. R. 1424 seděl tu Dynhart z Džbánce,[1]) 1451 Pavel z Lichnova.[2]) K 1499 viz u Neplachovic. Petr z Bobolusk int. 1492 Džbánce Martinu Šípovi z Branice, jenž je již 1499 vložil Janovi z Žopu.[3]) Jan z Žopu int. 1503 Džbánce Anně z Cerekve, jejímu synovi Kryštofovi z Hradčan a dceři Elišce z Hradčan; Eliška z Hradčan a její syn Herbort a dcery Anna a Marketa z Fulštejna vložily 1520 statek Zikmundu Šelihovi ze Zubřic.[4]) Témuž int. 1526 ženský klášter v Ratiboři i svuj díl Džbánce.[5]) Dále seděl tu Jan Šeliha z Ruchova a 1575 Karel Bítovský z Bítova.[6]) Na počátku 17. st. držel Džbánce Oldřich Fragstein z Načeslavic, po němž dědil 1635 jeho syn Jan Jiří Fragstein z Načeslavic, který zemřel 1644.[7]) R. 1661 stavové krnovští prodali za 3.500 zl. Džbánce Jindřichu Rotenberkovi z Ketře.[8]) Dále Jindřich Julius hr. Neuhaus int. 1715 ves Ferdinandu Leopoldovi Fragšteinovi z Načeslavic.[9]) Později 1725 byly Džbánce int. Rudolfu Landelínovi z Fragsteina a 1729 Marii Julianě Blankovské sv. paní z Dembčic.[10])

Lit.: V. Hauer, Poddaní v Džbáncích na počátku 17. st., VMO XXX.

STATEK CHRASTELOV.

*__Chrastelov__, něm. Krastilau. Při rozdílech Opavska 1377 Chrastelov, který držel Herbort z Ketře, připadl k dílu knížete Hanuše.[1]) Purkart Stoš zapsal 1419 ves své manželce Marketě, ale 1431 seděli tu již jeho synové Jan, Jiřík a Pavel Stošové a 1442 celý Chrastelov byl int. Jiříku Stošovi z Albrechtic.[2]) Jiří int. 1449 statek Mikulášovi st. z Vladěnína, po němž 1463 seděl tu Jan Trojan z Vladěnína.[3]) R. 1499 byl Chrastelov int. Samsonovi Rotnberkovi z Ketře (zemřel 1518).[4]) Dále dědil Chrastelov jeho syn Kašpar Rotnberk, pak Balcar Rotnberk a 1586 seděl tu Konrád Rotnberk z Ketře (jeho manželkou byla Anna Cetrysová z Kynšperku), jenž postoupil před 1608 Bedřichovi Sedlnickému z Choltic.[5]) R. 1609 seděli tu však Jindřich, Bernart a Albrecht bratři Sedlničtí, synové Judity Kralické z Kralic.[6]) Jindřich Sedlnický prodal 1610 tvrz a ves Chrastelov Janu Fragsteinovi z Načeslavic (jeho manželkou byla Alena Bohdanovská z Slimákova), jemuž byl Chrastelov zprvu konfiskován, ale později vrácen.[7]) K r. 1625—1704 viz též u Levice.

Dále seděl tu 1636 Jiřík Václav Fragstein, jehož vdova Dorota Rejzvicová z Kadeřína provdala se mezi 1639—52 za luterána Karla Mořice Nava z Obišova (týž seděl tu 1652 až 1684).[8]) Později byl Chrastelov int. Janu Kryštofovi sv. p. Sedlnickému, 1704 Karlu Juliovi sv. p. Sedlnickému, 1736 pak Antonínu Hyacintovi hr. Sedlnickému z Choltic. Později Chrastelov sdílel osudy statku Nasile.[9])

STATEK VODKA.

*__Vodka__, něm. Hochkretscham, s far. (od 1778) kostelem sv. Tekly. K 1350 až 1692 viz u opavských klarisek. Týž klášter prodal 1692 Vodku Kašparovi v. Franzen, ale později ves opět náležela klášteru a po jeho zrušení 1783 byla prodána Janu Adamovi sv. p. Gruttschreiber.[1]) Odtud měla stejnou vrchnost s Tvorkovem.

[1]) ZDK I. 25, 29. — [2]) ZDK I. 42. — [3]) ZDK I. 51, 63. — [4]) ZDK I. 63, 82. — [5]) ZDK I. 2. — [6]) PK I. 196. — [7]) Zukal, Konf., 104, Zukal, Poz. — [8]) ZDK V. 3, Zukal, Poz. — [9]) ZDK VII. 114. — [10]) ZDK VIII. 68, 102.

[1]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [2]) ZDK I. 2, 33, Kapras I. 11. — [3]) ZDK I. 38, 37, 44. — [4]) ZDK I. 57, 75. — [5]) ZDK III. 5, Zukal, Poz. — [6]) PB XXXIV. 2. — [7]) ZDK III. 17, 12, 14, Zukal, Konfiskace, 105. — [8]) ZGKS V. 53, Progr. gymn. v Opavě 1895, 6, Ruk. Frant. musea č. 614., k 1659. — [9]) ZDK VII. 14, VIII. 142.

[1]) Weltzel, Die Besiedlungen, II. 93.

STATEK HRADČANY.

*Hradčany, něm. Ratschein neb Hradschein. K 1377 viz u Hošťálkov. R. 1422 seděl tu Oldřich z Hradčan.[1]) K 1464—1536 viz u Jakubovic. Kněžna krnovská Barbora int. 1498 Hradčany s tvrzí Bernartu Pivcovi z Klemštejna (jeho manželkou byla Anna z Bludovic), jenž 1502 int. zboží Martinu Šípovi z Branice.[2]) Jindřich Šíp z Branice prodal kolem r. 1520 půl Hradčan Jiřímu Čapnárovi z Potmlýna.[3]) Vdova po Jiřím Kateřina Šelihová z Zubřic int. 1539 Hradčany a Klemštejn Mikulášovi Syrakovskému z Syrakova (manželkou jeho byla Barbora Rotenberková z Ketře), jenž zemřel po 1552 a zanechal syny Jana, Balcara, Jiříka a Kašpara Syrakovské, z nichž Jiří (manželkou jeho byla Lukrecie Lesotová z Steblova) seděl tu ještě 1610.[4]) Dále držel Hradčany Jiříkův syn Jan Karel Syrakovský z Pěrkova (zemřel 1643)[5]) a Hradčany sdílely osudy Klemštejna.

STATEK JAKUBOVICE.

*Jakubovice, díl s far. (od 1892) kostelem sv. Anny. K r. 1377 viz u Hošťálkov. Díl náležel pak ke Krnovsku. Před r. 1420 Matyáš z Jakubovic postoupil část Jakubovic svému bratru Duchoňovi Krbovi, jehož syn Mikšík z Jakubovic tu 1421 seděl.[1]) R. 1498 krnovská část vsi byla int. Martinu Šípovi z Branice.[2]) Později bratři Ondřej, Petr a Kašpar Lichnovští z Voštic int. díl Jakubovic, tehdy pustých, Janu Vokovi Bírkovi z Nasile.[3]) K r. 1523 viz u komory krnovské. R. 1594 až 1599 držel krnovskou část vsi a Útěchovice Petr Mošovský z Moravčína (jeho manželkou byla Anna Bořková z Malejova).[4]) Vdova po Petrovi Anna provdala se pak za Kryštofa Cetryse z Malejova (zemřel 1625), po němž dědil jeho syn Jiří Cetrys.[5]) Díl int. však Jan Felix Mošovský z Moravčína 1617 Jiřímu z Drahotuš.[6]) Dále seděl tu 1652—75 katolík Jindřich hr. Matuška z Topolčan (jeho manželkou byla Hedvika Kateřina Skrbenská z Hříště) a pak Jan Karel Matuška z Topolčan.[7]) Poslední prodal 1687 Jakubovice, Útěchovice a Kaldúny Kašparovi ryt. v. Franzen, jenž zemřel 1694 a zanechal statek synovi Kašparu Adamovi v. Franzen.[8]) Posléze 1715 byl statek int. Marii Terezii Hennové v. Henneberg, roz. v. Franzen.[9])

STATEK TVORKOV.

*Tvorkov, něm. Turkau. K r. 1270 viz u Stěbořic, 1377—1437 u opavských klarisek. R. 1420 seděl tu Ondřej a jeho syn Arnošt z Tvorkova, 1429 Jan, Čeněk, Mikuláš a Ondřejek bratři z Tvorkova, 1507 Hanuš Stoš a 1513 Volf Stoš z Kounic.[1]) R. 1537 drželi Tvorkov Hynek, Vaněk a Mikuláš bratři red. z Tamfaldu, synové neb. Jošta z Tamfaldu.[2]) R. 1556 drželi dvůr v Tvorkově bratři Mikuláš a Petr Karvinští a 1576—82 Bartoloměj Nudožerský z Nudožer.[3]) R. 1592 Albrecht, Hynek ml. a Štěpán Bruntálští z Vrbna dali Tvorkovským výhon do pole pusté vsi Šenkovic.[4]) R. 1612 bylo v Tvorkově 12 sedláků.[5]) Dále náležela ves klášteru klarisek v Opavě až do jeho zrušení, k 1783 viz u Chlebičova. Po Janu Karlovi v. Šimonsky dědil 1810 Tvorkov jeho syn Emanuel v. Šimonsky. R. 1828 koupil statek Jan Ludvík hr. Sprinzenstein (zemřel 10. dubna 1845), po němž dědil jeho syn Arnošt hr. Sprinzenstein.[6])

[1]) Kapras I. 12. — [2]) ZDK I. 71, 75, 79, VMO XVIII. 18. — [3]) ZDK I. 17. — [4]) ZDK II. 18, III. 7, Zukal, Poz. — [5]) Zukal, Poz.

[1]) ZDK . 20, Kapras I. 11. — [2]) ZDK I. 55. — [3]) ZDK I. 101. — [4]) VMO XXVI. 44, Zukal, Poz. — [5]) Zukal, Poz. — [6]) ZDK III. 20. — [7]) ZGKS V. 52, XII. 78. — [8]) ZDK V. 4, 9. — [9]) ZDK VII. 97, 89.

[1]) Kapras I. 11. 17, II. 166, Tiller VII. — [2]) POp XIII. 343, 393. — [3]) Zukal, Poz. — [4]) PP. — [5]) PP. — [6]) Weltzel, Die Besiedlungen, I. 90. —

STATEK JINDŘICHOVICE.

*Jindřichovice, něm. Hennerwitz. Ves přip. se 1377, kdy náležela k Rovné. Krnovský měšťan Mikuláš Geruscher zastavil 1404 Jindřichovice špitálu krnovskému a 1410 ves byla int. témuž špitálu.[1])

STATEK LEVICE.

*Levice, něm. Löwitz, s far. (od r. 1846) kostelem sv. Maří Magdaleny; ves náležela klášteru zábrdovskému, jemuž markrabí Přemysl osvobodil r. 1234 Levici (Leuiz) od zem. robot.[1]) K 1377 viz u Hošťálkov. V 15. st. byly tu dva statky, jeden náležel 1434 Jindřichu Stošovi z Kounic, na druhý pak 1425 Adam z Bítova vzal na spolek Tasa z Bítova,[2]) který prodal 1446 své zboží v Levicích Kateřině z Tvorkova. Anna Břízková z Levic prodala 1465 7 lánů v Levicích Mikulášovi z Ketře.[3]) Bratři Zbyněk a Václav Hřivnáčové prodali 1467 Levice Mikuláši Fulštejnovi ze Slavkova, jehož syn Vilém Fulštejn prodal 1475 Levice Bohuslavovi z Kokor.[4]) V l.1575-78 seděl tu Konrád Rotenberk z Ketře.[5]) Dále náležel statek komoře krnovské, až 1610 kníže Jan Jiří prodal Levici Jiříkovi z Drahotus a jeho manželce Julianě z Herbersteina.[6]) Po Jiříkovi dědil jeho syn Jiřík Adam z Drahotuš, jenž 1625 prodal Levice s tvrzí za 14.000 tolarů Barboře z Herbersteinu, manželce Adama Oderského z Lideřova.[7]) R. 1644 držel Levice a Chrastelov Václav sv. p. Sedlnický z Choltic (1666 slabomyslný), jehož syn Jan Kryštof Sedlnický z Choltic prodal 1704 statek Karlu Juliovi sv. p. Sedlnickému z Choltic.[8]) Již r. 1718 seděl tu František Karel sv. p. Blankovský z Dembčic, jehož manželkou byla Marie Julie Skrbenská z Hříště.[9]) R. 1754 koupil Levice Antonín Jakub sv. p. Sedlnický (zemřel r. 1776), jehož manželkou byla Bohunka Lichnovská z Voštic, pak seděl tu jeho syn Josef Sedlnický (jeho manželkou byla Josefa hr. Haugvicová z Biskupic), 1812 Josefův syn Jan Karel Sedlnický. R. 1837 koupila velkostatek za 62.200 tolarů obec levická.[10]) — Fara připomíná se již 1510, za války třicetileté na čas zanikla a 1652 byla katolická.[11]) Ještě 1672 mluvilo se tu česky.[12])

STATEK DOBEŠOVY.

*Dobešovy, něm. Dobersdorf. K r. 1283 viz u Vladěnína. Adam z Džbánců postoupil 1420 dvůr v Dobešovech záměnou Hartlu Tunklovi.[1]) K 1377 viz u Hošťálkov. Kníže Václav zapsal 1433 Dobešovy Janu, Jiříkovi, Pavlovi a Frydrychovi Stošům z Chrastelova, kteří tu seděli ještě 1440.[2]) V 16. st. Dobešovy náležely krnovské komoře (k 1523 viz u Krnova). Kníže Jan Jiří int. 1612 Dolešovy v alod Zikmundovi v. Losau (jeho manželkou byla Mandalena Lichnovská z Voštic).[3]) Jan Kynar z Scharfensteina prodal 1622 Dobešovy a Trnávku Janovi ml. Odervolfovi z Dolní Straduně, jenž byl za

[1]) ZDK I. 1, 5.

[1]) CDM II. 256. — [2]) ZDK I. 22, 25, PP. — [3]) Kapras I. 77, ZDK I. 47, 54. — [4]) PP. — [5]) Zukal, Poz. — [6]) ZDK III. 16, Zukal, Poz. — [7]) ZDK IV. 2, Zukal, Konfiskace, 101, Zukal, Poz. — [8]) ZDK VII. 14, ZGKS V. 50, Zukal, Poz. — [9]) ZDK VII. 71, PP. — [10]) Weltzel I. 36. — [11]) Weltzel, I. 36, ZGKS V. 53. — [12]) PP.

[1]) Kopetzky, 442. — [2]) Kapras II. 30, I. 35. — [3]) ZDK III. 11. — [4]) Zu-

účast na dánském vpádu pokutován na penězích. [4]) Dále byla ves rozdělena ve dva díly, jeden držel 1652 Janův syn Daniel Odervolf z D. Straduně, katolík (zemřel 1653), a druhý Hynek Laryš z Načeslavic, luterán.[5]) Později koupil Dobešovy Jiří Vilém v. Eichendorf, jenž 1685 prodal je Karlu Juliovi Sedlnickému z Choltic.[6]) Dále držel ves František Bernart v. Roth, který prodal 1708 Dobešovy Frydrychu Ludvíkovi v. Blumenskron.[7])

STATEK PELHŘIMOV.

***Pelhřimov,** původně Poruba, něm. Schlesisch Pilgersdorf, alodní část vsi, s far. (od 1803) kostelem sv. Joseta. K 1377 viz u Pelhřimov. R. 1431 seděl tu Jan z Pelhřimova, jehož manželkou byla Marketa z Deštné.[1]) Barbora Tunklová int. 1461 polovinu Poruby Václavovi a Mikulášovi bratřím z Vladěnína.[2]) Dále Lacek Ojíř z Fulštejna odkázal Porubu Lackovi Kravařskému z Ślevic[3]) a později náležela Poruba k Linhartovům. Na sklonku 16. st. držela alodní část Poruby (druhá část byla lénem biskupství olomouckého) Anna Tvorkovská z Kravař a 1599 Jan Tvardava z Tvardavy.[4]) R. 1616 koupil za 9000 zl. alodní část Pelhřimova s tvrzí Valentin Stařínský z Bítkova, jenž prodal 1632 statek za 13.000 tolarů Frydrychu Stahrovi,[5]) načež 1636 dědili jeho synové Jindřich, Lipolt a Zikmund Stahrové.[6]) Nedlouho potom nabyl Pelhřimova zeť Valentina Stařínského Ludvík Tharoule z Tharouie (zemřel 1648), po němž dědil jeho syn Hanuš Fr. Tharoule z Tharoule, katolík.[7]) R. 1681 držel statek syn posledního Zikmund Rudolf sv. p. z Tharoule, 1692 Václav Vejkhart hr. z Opersdorfu, který 1694 prodal za 16.500 zl. Pelhřimov Jiřímu Ant. Partschovi ze Sternecku, jehož syn Jindřich Honorius sv. p. Parsch ze Sternecku prodal 1718 statek Karlu Janovi Halamovi z Jičína.[8]) Poslední prodal 1723 zboží Františku Karlovi sv. p. Lvovi z Rožmitálu.[9]) R. 1727 koupila Pelhřimov v dražbě Rosa Alběta sv. paní Lvová, roz. v. Brisson, která jej již 1728 prodala Frydrychu Ludvíkovi v. Blumenkron.[10])

***Burgstadt,** ves novějšího založení.

O Porubě (Pelhřimově) psal L. Svoboda v VMO XV.

STATEK ŽOPOVY.

***Žopovy,** něm. Soppau, s far. (od 1784) kostelem sv. Michala. Při rozdílech Opavska r. 1377 Žopovy, které držel Ješek z Žopů, připadly k dílu knížete Hanuše.[1]) R. 1415 psal se Hanušek z Žopů a posléze Jan Vlostek z Bohdanovic int. 1451 zboží v Žopích Hynkovi z Žopu, který zapsal tu 1461 své manželce Dorotě z Tlustomost věno.[2]) V l. 1554—56 seděl tu Hynek Žopovský z Žopů, jenž zemřel před 1573 a zůstavil vdovu Marketu Šatko-

kal, Poz., Zukal, Konfiskace, 123. — [5]) ZGKS V. 53. — [6]) Zukal, Poz. — [7]) ZDK VII. 1, 24.

[1]) Kapras II. 19. — [2]) Kapras II. 66. — [3]) VMO XV., Poruba. — [4]) PP. — [5]) PP, VMO XV., Poruba. — [6]) PP. — [7]) VMO XV., Poruba, Zukal, Konfiskace, 135, ZGKS V. 52. — [8]) ZDK VI. 9, VII. 31, 74. — [9]) ZDK VIII. 42. — [10]) ZDK VII. 66, 69.

[1]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [2]) Kapras I. 5, II. 56, 65. — [3]) POp

vu, syny Jana a Frydrycha a dcery Hedviku, provdanou za Bartoloměje Štablovského z Kovalovic, Elišku, provdanou za Jaroslava Lichnovského z Voštic, Johanku a Filomenu Žopovské.[3]) Frydrych Žopovský prodal 1579 Žopovy s fojtstvím zákupním Arnoštu Falkenhajnovi z Glošku.[4]) R. 1613 za Zikmunda Falkenhajna byl tu vystavěn kostel.[5]) Rukojmí za Zikmunda prodali tvrz a ves Žopovy Frydrychu Czammerovi z Lamsdorfu (jeho manželkou byla Zuzana Adelsbachová z Nyklsdorfu), ale týž již 1615 prodal zboží za 20.000 zl. Frydrychu Cetrysovi z Kynšperku (jeho manželkou byla Zuzana Adelsbachová z Niklsdorfu), ale týž již 1615 prodal zboží za 20.000 zl. Frydrychu Cetrysovi z Kynšperku (jeho manželkou byla Zuzana Štablovská z Kovalovic), který prodal před 1625 pusté Žopovy Frydrychu Fragsteinovi z Načeslavic.[6]) Při prodeji 1615 prodávající vyminil si, aby do Žopů byli vždy dosazováni jen faráři konfese augšpurské. Po smrti vdovy Frydrychovy Evy Danvicové z Johnsdorfu uvázal se v statek její bratr Karel Danvic z Johnsdorfu, po jehož smrti statek zcela zpustli a poddaní se rozběhli.

Stavové krnovští prodali 1640 statek pro dluhy katolíku Michalu Wellimovi v. Saalhausen, který 1660 prodal Žopovy Karlu Jindřichovi sv. p. z Jarošína a po zrušení kupu Adamu Leopoldovi v. Esslingen.[8]) Julie Konstancie hr. Herberstein, ovdovělá sv. paní Wengerská prodala 1682 Žopovy za 17.0000 zl. rýn. řádu německých rytířů.[9]) R. 1810 byl statek řádu státem zabrán, ačkoliv požitky z statku byly do 1863 vyhraženy řádu německých rytířů.[10]) Fara zanikla za třicetileté války a 1783 byla obnovena.

Lit.: O Žopových L. Svoboda v VMO XV.

STATEK POMORČOVICE.

*Pomorčovice, něm. Pommerswitz, s far. (od 1790) kostelem sv. Jana Křtit. Již r. 1321 přip. se tu farní kostel.[1]) Při rozdílech Opavska připadly Pomorčovice, které drželi tehdy lénem Wustehubenové, k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[2]) Ota a Purkart Stošové z Branice prodali 1411 Pomorčovice Jindřichovi Klodbug.[3]) Teprve r. 1440 kníže Václav propustil Pomorčovice z léna Bernartovi a Hanušovi Birkum z Nasile.[4]) Dále náležela však ves knížeti (1523 viz u Krnovska) a kníže Jan Jiří pustil Pomorčovice v alod 1612 Hertvíkovi v. Stütten, jemuž náležely i Rozumice a Stibořice.[5]) Hertvík súčastnil se také vynikající měrou stavovského povstání a byl také v této době zemským hejtmanem knížectví krnovského; za konfiskací byly mu sice Pomorčovice odňaty (také kardinál odňal 1621 luteránum kostel v Pomorčovicích), pak ale vráceny.[6]) Po smrti Reinharta v. Kickpusch 1638 drželi Pomorčovice, Vidov, Rozumice a Stibořice jeho děti, ale 1657 koupil statek jejich švakr luterán Lewin v. Beyern.[7]) Dále drželi statek Lewinovi synové Pavel Reinhart a Lewin Ludvík (zemřel 1713) v. Bevern, načež dcera posledního Anna Charlota přinesla Pomorčovice věnem Janu Gottliebovi Trachovi z Březího.[8]) Fara byla tu 1565 luterská 1651 katolická.[9])

XII. 114, PK I. 31, 218, Zukal, Poz. — [4]) PP, Zukal, Poz. — [5]) Weltzel, Besiedlungen, II. 110. — [6]) VMO XV., Žopovy, Zukal, Poz., PP. — [7]) ZDK III. 2, 23, Zukal, Poz. — [8]) ZGKS V. 52, Zukal, Poz., VMO XV., Žopovy, PP. — [9]) ZDK V. 7, Zukal, Poz. — [10]) Weltzel, Besiedlungen, II. 110.

[1]) VMO XXIV. 50. — [2]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [3]) Kopetzky, 427. — [4]) Kapras I. 36, II. 45. — [5]) ZDK III. 10. — [6]) Zukal, Konfiskace, 53, ZDK III. 10. — [7]) ZGKS V. 50, 52. — [8]) ZDK V. 13, VII. 96. — [9]) ZGKS V. 50, Zukal, Poz.

STATEK VÍDOV.

***Starý Vídov,** něm. Alt-Wiendorf. Při rozdílech Opavska 1377 připadl Vídov, který tehdy držel lénem Frydrych z Vídova k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[1]) V 1. pol. 16. st. držel Vídov Alexandr Vok Bírka z Nasile (jeho manželka Johanka Supovna z Fulštejna zemřela 1567) jemuž kníže statek odňal, dále Jan Stoš z Kounic prodal statek městu Osoblaze a toto město opět 1577 městu Hlubčicům.[2]) Město Hlubčice prodalo 1613 Vídov Jindřichovi v. Stütten.[3]) K 1615—38 viz u Pomorčovic. Dále držel statek Lewin v. Beyern, 1687 Vídov int. Pavlu Reinhartovi a Lewinu Ludvíkovi v. Beyern.[4]) 1718 pak Anně Charlottě sv. paní Trachové z Březího.[5]) Vilém sv. p. Rotenberk vystavěl tu kolem r. 1820 zámek.

***Amálky,** něm. Amaliengrund, založeny 1776.[6])

***Nový Vídov** (něm. Neu-Wiendorf) založen 1776.[7])

STATEK BOHDANOVY.

***Bohdanovy,** něm. Badewitz, s far. (od 1719) kostelem Povýšení sv. kříže. Markr. Jindřich Vladislav dal 1218 ves Bohdanovy v Holasicku (Bogdonaue) v dědictví Štěpánovi z Medlova.[1]) K 1283 viz u Vladěnína. R. 1368 Reynfold z Hlubčic zapsal úrok na Bohdanovách opavskému měšťanu Heinlinovi.[2]) K r. 1377 viz u Rovné. R. 1420 seděl zde Vlostek z Bohdanova a 1434—39 bratři Janek Semenec a Michal z Bohdanova, 1433 držel však díl vsi Jan z Brantic, jehož manželkou byla Kateřina z Paskova, 1436—51 měl Bohdanovy i s tvrzí Jan Vlostek z Bohdanov.[3]) R. 1524 psal se na Bohdanovách Jiří Hynčík Bírka z Nasile.[4]) Než již 1517 držel díl Bohdanov Volf Bohdanovský ze Slimákova (zemřel 1555, jeho manželka Sybila Huntová z Oseku a Starého Grodkova zemřela 1562), jenž zanechal syna Kašpara a Jiřího Bohdanovské, kteří nejprve (1556) drželi Bohdanovy v nedílu; při rozdílech podržel Bohdanovy Kašpar (seděl tu 1573, kdy jeho manželkou byla Alena z Drahotuš, ale 1577 byl neb.).[5]) Po smrti Kašparově dědil jeho bratr Jiří (zemřel 1584), jehož syn Frydrych (zemřel kolem 1611) zanechal statek synum Františku a Frydrychovi Bohdanovským ze Slimákova.[6]) Ti drželi nejprve Bohdanovy společně a při rozdílech obdržel ves Frydrych (zemřel 1651 a zanechal vdovu Alenu, rozenou Sludžickou, a syny Jana Volfa a Bernarta Viléma Bohdanovské), jemuž byl statek pro účast na dánském vpádu nejprve konfiskován, ale 1642 vrácen.[7])

R. 1666 byly Bohdanovy pro zasedělou berní zemským právem prodány Karlu Maximilianovi z Kavanu (seděl tu ještě 1685), po jehož smrti držela ves Alžběta Josefa Sidonie Kavanová, manželka Karla Frydrycha sv. p. v. Nimptsch.[8]) Týž seděl tu ještě 1723, posléze však prodal (int. 1728) Bohdanovy Janu Gottliebovi sv. p. Wittorf.[9]) Vdova po Janu Gottliebovi Mariana, roz. Burkartka v. Klee zemřela 1740 a po její smrti její sestra Marie Antonie Burkartka prodala 1740 statek Václavu Karlovi sv. p. Sedlnickému z Choltic.[10])

[1]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 16. — [2]) PP, Zukal, Poz., Zukal, Konfiskace, 7. — [3]) ZDK III. 13, 15. — [4]) ZDK V. 13. — [5]) ZDK VII. 96. — [6]) PP. — [7]) PP.

[1]) Friedrich II. 161. — [2]) CDM X. 29. — [3]) Kapras I. 11, 20, 31, 56, II. 29, 35. — [4]) POp VIII. 51. — [5]) Kapras II. 172, PK I. 3, 27, 232, Kopiář arch. min. vnitra č. 89., 5, Zukal, Poz., Prasek, Nápisy ve Slezsku, 30. — [6]) Prasek, Nápisy ve Slezsku, 30, Zukal, Poz. — [7]) Zukal, Konfiskace, 97, Zukal, Poz. — [8]) ZDK V. 11, progr. gymn. v Opavě 1895, Zukal, Poz. — [9]) ZDK VII. 3, VIII. 58, Zukal, Poz. — [10]) ZDK VIII. 183, IX. 13. —

*Nová Ves, též Hlubčická Nová Ves. Nová Ves přip. se 1352, kdy již náležela k Bohdanovám. Kníže Václav int. 1440 Novou Ves Hlubčickou Janovi Rájskému a jeho manželce Veronice.[11]) Na počátku 16. st. ves náležela Bohdanovským ze Slimákova k Bohdanovám, ale po smrti Jiříka Bohdanovského držel ji 1584 odděleně jeho syn Volf Bohdanovský z Slimákova.[12]) Dále náležela ves opět k Bohdanovám, až 1666 po odprodeji Bohdanov podrželi ji bratři Jan Volf a Bernart Vilém Bohdanovští ze Slimákova, kteří se 1667 rozdělili (jejich díly pak slují Horní a Dolní Nová Ves).[13]) R. 1714 spojil oba díly Karel Jindřich Bohdanovský ze Slimákova (rod Bohdanovských psal se od pol. 17. st. Badewitzer v. Schneckenhaus).[14]) Před r. 1811 byla Nová Ves opět spojena s Bohdanovy.

STATEK PETROVICE.

*Petrovice, něm. Gross Peterwitz, alodní díl s far. kostelem sv. Víta. R. 1283 psal se Jaroslav, 1294 Jaroslav a Bohuš a 1288 Volfram z Petrovic.[1]) Při rozdílech Opavska 1377 připadl alodní díl Petrovic, který držel Herbort z Fulštejna, k dílu knížete Hanuše.[2]) R. 1410 seděl tu Valter z Ketře, po jehož smrti vdova Dorota int. 1412 díl vsi svému manželu Janovi z Tvorkova.[3]) Knížata Mikuláš a Václav prodali 1432 svůj odúmrtní nápad na Petrovicích (po neb. Čeňkovi) Mikulášovi z Rakova.[4]) Dále seděla tu Machna, dcera Petříka z Ketře, pak Jan a Mikuláš Zvěřinové, 1451 Markus a Jaroš z Rakova;[5]) později 1484 seděl tu Jiřík z Ketře[6]) a Jan Kolovrat int. 1486 díl Petrovic Jiřímu Peřimovi z Petrovic.[7]) Adam a František Rotenberkové z Ketře int. Petrovice Jindřichu, Kryštofovi a Bartoloměji bratřím Donátům z V. Polomě.[8]) R. 1566 seděl tu Jan Rotenberk z Ketře, jehož sestrou byla Eliška, provdaná Rejzvicová z Kadeřína,[9]) 1600 Bartoloměj Rejzvic z Kadeřína[10]) a pak Václav Rejzvic (zemřel 1640), který zanechal alodní díl Petrovic synovi, luteránu Adamu Jindřichu Rejzvicovi z Kadeřína.[11]) R. 1713 byly Petrovice int. Karlu Josefovi hr. Oppersdorf a 1722 Otovi Jindřichovi hr. Schrattenbach.[12]) Fara byla 1617 katolická.[13])

STATEK HRADČÁNKY.

*Hradčánky, něm. Ratsch. K 1377 viz u Třebomě, 1620 u Krnovska. Od r. 1621 ves náležela řádu německých rytířů a 1863 stala se doménou královskou.[1])

**Třebom, něm. Thröm, s far. kostelem sv. Jiří. Při rozdílech Opavska r. 1377 připadly vsi Třebom a Hradčánky, které náležely Oldřichu a Pelhřimovi z Třebomě, k dílu knížat Přemka a Václava.[2]) R. 1429 držel Třebom Čeněk z Hradčan, ale vedle něho připomínají se 1429 Oldřich a Bohuš bratři z Třebomě (!), 1465 pak Oldřich

[11]) Kapras I. 25. — [12]) PP. — [13]) ZGKS V. 50, PP. — [14]) ZDK VII. 91, ZGKS V. 50.

[1]) CDM IV. 209, 270, V. 8. — [2]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [3]) ZDK I. 3, 11. — [4]) ZDK I. 28, Tiller IV. — [5]) ZDK I. 39. — [6]) Kapras II. 105. — [7]) ZDK I. 47. — [8]) ZDK II. 18. — [9]) Protokol zemského práva krnovského z 1566, 2. — [10]) Kopiář archivu min. vnitra č. 89., 170. — [11]) ZGKS V. 53, Zukal, Konfiskace, 127. — [12]) ZDK VII. 36, 139. — [13]) Zukal, Poz.

[1]) Weltzel, II. 102. — [2]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 12. — [3]) Kapras

z Hradčan.[3]) Kníže Viktorin int. 1483 Třebom a Hradčánky v alod Kryštofu a Elišce, sirotkům po Oldřichovi z Hradčan.[4]) Již 1454 přip. se tu fara.[5]) R. 1522 seděl tu Filip Bystřický ze Stvolové, jehož manželkou byla Eliška z Hradčan,[6]) po smrti Lacka Ojíře Supa z Fulštejna byl 1567 statek int. Jiřiku Bernartovi Tvorkovskému z Kravař, jehož 1580 poddaní obvinili, že je nutil proti jejich privilegiím k robotám.[7]) Dále koupil 1606 obě vsi Štěpán z Vrbna, po jehož smrti 1609 dědil jeho bratr Hynek st. z Vrbna, který 1610 zanechal statek Janovi z Vrbna; tehdy byly tu velké spory o roboty mezi vrchností a poddanými.[8]) R. 1679 byla ves Malá Třebom pustá.[9]) R. 1773 stávalo tu zákupní fojtství.[10])

STATEK ROZUMICE.

**Rozumice, něm. Rösnitz. K 1377 viz u Krnova, 1377 u Kravař. Petr z Kravař prodal 1420 Rozumice Bočkovi z Labuť, ale současně int. je Zbyňku Hřivnáčovi z Heraltic.[1]) Po smrti Jana Hřivnáče z Heraltic spadl statek na knížete Jana, který jej 1461 spolu s dvorem v Držkovicích int. Janu Svojšovi z Adlar.[2]) Dále seděl tu Přibík Svojše, který 1491 int. statek Janovi a Bernartovi z Zvole, z nichž poslední vložil 1518 Rozumice Baltazaru, Mikuláši a Melicharovi bratřím Vlčkum z Dobrozemice.[3]) Dále Baltazar Vlček int. 1520 Rozumice Petrovi z Lideřova.[4]) Dále drželo statek město Krnov, které prodalo jej 1613 Hertvíkovi v. Stütten.[5]) K 1615—38 viz u Pomorčovic. Dále byly Rozumice int. Levinovi v. Beyern, 1687 Pavlu Reinhartovi sv. p. a Levinu Ludvíkovi v. Beyern, 1718 Anně Charlotě sv. paní Trachové z Březí.[6]) R. 1687 konány tu jesuitské misie.

3. STATUS MINOR BRUNTÁL.

Bruntál, něm. Freudenthal, město s zámkem, děkanským kostelem Nanebevzetí P. Marie, piaristickým kostelem a kolejí (založena 1731), Krnovským, Olomouckým a Nisským předměstím. Bruntál (Froudental) měl již r. 1223 městské právo magdeburské.[1]) R. 1238 byl mezi měšťany opavskými Albert de Vrendendal.[2]) Již tehdy dolovaly se u Bruntálu drahé kovy a biskup vratislavský Tomáš rozsoudil 1263 při sporu o dědictví mezi syny otmachovského fojta Vítka, aby každý z nich užíval polovice výnosu z hor u Bruntálu (Vrudental).[3]) R. 1279 potvrdila Bruntálu privilegia královna Kunhuta, 1306 pak opavský kníže Mikuláš, který dal 1307 Bruntálu další privilegium, že nepotrestá žádného bruntálského měšťana bez výroku soudu.[4]) Již r. 1295 přip. se tu kostel sv. Václava R. 1296 olomoucký biskup Dětřich dal svému pro-

I. 19, 75. — [4]) Kapras II. 104. — [5]) Weltzel, II. 99. — [6]) Zukal, Poz. — [7]) Zukal, Poz. — [8]) Zukal, Poz. — [9]) Zukal, Poz. — [10]) Weltzel, II. 99.
[1]) Tiller IV., ZDK I. 19, 22. — [2]) ZDK I. 33, 43, 50. — [3]) ZDK I. 48, 58, 67, 77. — [4]) ZDK I. 81, 96. — [5]) ZDK III. 12. — [6]) ZDK V. 13, VII. 96.
[1]) Friedrich II. 246. — [2]) CDM II. 291. — [3]) CDM III. 359. — [4]) CDM V. S. 65, V. 198, G-M II. 465, Ruk. Frant. musea č. 596., f. 13. — [5]) CDM

tonotáři Ambrožovi desátý díl výnosu mýta v Bruntálu (Veudenthal).[5]) R. 1298 Bruntál vyhořel (CDM V. 80). R. 1325 potvrdil městu privilegia kníže Mikuláš II.[6]) Právo bruntálské bylo velmi důležité a do r. 1352 hledali v v Bruntálu naučení dokonce i Olomoučtí.[7])

Při rozdílech Opavska r. 1377 připadlo město Bruntál k dílu knížete Hanuše.[8]) Týž prodal sice před r.1390 Bruntál s přísl. opolskému knížeti Ladislavovi, ale nedlouho potom drželi panství synové Hanušovi; ti podrželi Bruntálsko i tehdy, když Krnovsko bylo prodáno markr. Joštovi (tím bylo ve skutečnosti Bruntálsko již od Krnovska odděleno), a 1405 rozdělili se o Bruntál tak, že Jan dostal vše, co bylo v levo od silnice z Krnova do Kočova, Mikuláš pak vše, co bylo v pravo.[9]) Již v pol. 15. st. drželi Bruntálsko v zástavě páni z Vrbna, král Matyáš týmž zástavu potvrdil a kněžna Barbora potvrdila 1496 zástavu Bruntálu na dalších 10 let bratřím Bernartu, Hynkovi a Mikulášovi z Vrbna.[10]) Vladislav II. potvrdil sice r. 1506 panství bruntálské Hanušovi z Šelenberka a jeho synu Jiřímu, ale téhož roku kněžna Barbora a Jiří z Šelenberka prodali Bruntál s zámkem a vsi Vogelzejf, Horní Velkruby, Dolní Velkruby, Lichtvard, Staré město, Widerfle, Novou Vésku, pusté vsi Jarnič, Jelení, Loučky, doly zlaté, stříbrné, olověné, železné a měděné Bernartu, Hynkovi a Mikulášovi bratřím z Vrbna.[11]) Páni z Vrbna měli držeti panství jakožto příslušenství Krnovska ale záhy počal se Bruntál osamostatňovati. Již r. 1516 propustil Jiří z Šelenberka, kníže krnovský, Bernarta a Hynka bratry vl. z Vrbna a jejich zboží bruntálské z poddanství, což r. 1523 král Ludvík i Jan a Jaroslav z Šelenberka znovu potvrdili.[12])

Hynek a Bernart z Vrbna s povolením krále vložili 1523 zboží bruntálské do zemských desk opavských, ale situace byla komplikovaná, když téhož roku král Ludvík postoupil své právo na Bruntálsko a díla horní v tomto území knížeti krnovskému.[13]) Odtud rozvinul se spor, zda Bruntálsko patří k Opavsku či Krnovsku.[14]) Nadále byl pak Bruntál počítán k Opavsku.

Po smrti Bernarta Bruntálského z Vrbna 1529 (náhrobek v Bruntále) ujal se panství jeho mladší bratr Hynek a posléze nejstarší syn Bernartův Jan z Vrbna; tehdy dolovalo se zlato, stříbro, měď a železo u Lichtvardu, Suchého Zejfu a Staré Vody.[15]) Za Jana Bruntálského z Vrbna (zemřel 1559, manželkou jeho byla Johanka z Bítova) dal Ferdinand I. 1558 Bruntálu nový jarmark a týdenní trh, ale město stalo se poddanským.[16]) Jan přikoupil ještě díl Bruntálu od Bartoloměje z Vrbna, takže mimo díl Januv zůstala jež jen čtvrtina Štěpána z Vrbna na Hlučíně a jeho dědiců.[17]) R. 1568 koupilo město panský pivovar a sladovnu.[18]) Po smrti Janově dědili Bruntál jeho synové Bernart (zemřel v Bruntále 1582) a Štěpán (zemřel r. 1567), po jejichž smrti přejal 1582 panství třetí syn Janův Hynek Bruntálský z Vrbna, který 1576 získal pro Bruntál od Rudolfa II. čtvrtý jarmark, 1584 založil nový špitál u Staroměstské brány a 1592 vydal pro panství bruntálské luterský církevní řád;[19]) zemřel r. 1596 a zanechal vdovu Krystynu z Rogendorfu.[20]) R. 1591 byla v Bruntálu tiskárna (tiskla se zde postila Zámrského), ale ještě téhož roku byla tiskárna přeložena do Jestkovic).[21])

Po smrti Hynkově dědili Bruntál jeho synové Jan, Jiřík a Štěpán bratři vl. ned. z Vrbna.[22]) Po smrti Hynka ml. z Vrbna 1617 koupil město Bruntál, Andělskou Horu a Vrbno a všech 12 vesnic na panství Jan z Vrbna, syn Albrechta z Vrbna na Heralticích; týž snažil se na Bruntálsku zavésti kal-

V. 58 — [6]) CDM VII. S 231. — [7]) Prasek, Organisace práv magdeburských, 65. — [8]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [9]) G-M II. 494, 497. — [10]) G-M II. 534. — [11]) G-M II. 534, Tiller VI., ZDK I. 65. — [12]) Tiller VIII., Kapras II. 200. — [13]) Zukal, VMO XXI. 28, Slezské konfiskace, 4, Kapras II. 200. — [14]) VMO XI. 6. — [15]) VMO XI. 8. — [16]) Salbuch č. 286., 161. — [17]) VMO XI. 14. — [18]) Biermann, Opavsko, 487. — [19]) ZGKS III. 173, Biermann, Geschichte des Protest., 45, VMO XXI. 31. — [20]) PO XXXIII. 385, 387. — [21]) Zukal, Paměti, 325. — [22]) PO XXXIII. 385. — [23]) Zukal, Konfiskace,

vinství, ale musil se vzdáti svého plánu pro odpor poddaných. Jan (zemřel 1642) byl pro účast v povstání odsouzen hrdla a statku a císař odevzdal 1621 konfiskovaný statek bruntálský za 200.000 zl. svému bratru Karlovi, biskupu vratislavskému a velmistru řádu Německých rytířů tak, aby byl komorní komendou řádu.[23]) Za války třicetileté prožilo město pohnuté události; posádka knížete krnovského udržela se tu do 1622,[24]) 1625 konány tu jesuitské misie,[25]) 20. října 1626 zmocnili se Bruntálu Dánové, pak bez boje opět císařští.[26])

R. 1639 bylo Bruntálsko vyňato z Opavska a povýšeno na status minor, podřízeno pak přímo ústřední vládě slezské ve Vratislavě. R. 1645 a 1648 vyplenili Bruntál Švédové, 1764 město vyhořelo. R. 1683 bylo Bruntálsko za velmistra Jana Kašpara v. Ampringen povýšeno na knížectví, ale jen do jeho života. Za pozemkové reformy (vlastník řád Německých rytířů, plocha 13.081 ha) propuštěny vlastníku zbytkové statky Bruntál, Staré Město, část lesního hospodářství, pivovar, sladovna, továrna na likéry a lihovar v Bruntálu, železárny ve Frýdlandu, lázně Karlova Studánka; v záboru zůstává většina lesního hospodářství.

Andělská Hora, něm. Engelsberg, s far. kostelem Nar. P. Marie, horní město. Andělská Hora (původně Engelstadt) byla založena kolem r. 1550 a již 1553 zřízena tu horní registra, 1556 Jan Bruntálský z Vrbna udělil městu horenský řád a Rudolf II. dva jarmarky a týdenní trh.[27]) R. 1625 konány tu jesuitské misie,[28]) v červenci 1627 dobyli císařští města po menším odporu.[29]) R. 1732 Andělská Hora vyhořela s kostelem i radnicí. [30]) V 18. st. kvetlo tu lnářství.[31]) Město řídilo se od svého založení právem jihlavským.[32])

Vrbno, něm. Würbenthal, horní město s far. (od 1723) kostelem sv. Michala z 1635. Město bylo založeno Hynkem Bruntálským z Vrbna r. 1611 blízko bývalého hradu Fürstenwaldu a zlatých rýžovišť a nazváno podle vsi Vrbna u Lehnice, odkud rod Bruntálských z Vrbna pocházel;[33]) 1633 řídilo se právem olomouckým.[34]) R. 1623 byl z Vrbna vypuzen predikant.[35]) R. 1811 přenesena sem z Vizinberku továrna na zbraně a kovové zboží.[36])

Jelení, něm. Wockendorf, s far. (od 1783) kostelem Nanebevzetí P. Marie. r. 1670 Ves (Wokendorf) přip. se již 1288 (viz u Benešova), kdy náležela k Branici, zpustla pak (k 1506 viz u Bruntálu). Na sklonku 16. st. byla ves znovu vysazena.

Slezský Kočov, něm. Schlesisch Kotzendorf, založen 1544 (ZVGMS X. 264).

Lichtvard, něm. Lichtewerden. Bruntálský rychtář Bertold dal 1267 Jindřichovi z Valdova les Lichtenwerde k vysazení nové vsi s fojtstvím.[37]) Při rozdílech Opavska r. 1377 přidělen byl Lichtvard, který držel tehdy lénem man Kuneš, k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[38]) K r. 1506 viz u Bruntálu.

Ludvíkov, něm. Ludwigsthal, ves vznikla u železáren založených 1672 (Zukal, Poz.).

Staré Město, něm. Altstadt, ves, připomíná se 1377 pod jménem Starý Bruntál, tehdy Staré Město, jež držel Smil z Bruntálu, připadlo k dílu knížat Hanuše a Mikuláše (Progr. gymn. v Opavě, 1890, 16); k 1506 viz u Bruntálu, Slulo 1377 Alt Freidintal, 1495 Aldinstat 1506 St. Město (88).

Malá Morávka, něm. Klein Mohrau, s far. (od 1769) kostelem, založena mezi 1524—1628.

Mezina, něm. Messendorf, s far. (od 1784) kostelem sv. Trojice. R. 1334 připomíná se Petr z Meziny (Mesten-

46. — [24]) Zukal, Konfiskace, 46. — [25]) Biermann, Opavsko, 550. — [26]) Scr. XXIII. 7, ZVGAS XXVIII. 158, Zukal, Konfiskace, 72. — [27]) VMO XI. 10. — [28]) Biermann, Opavsko, 550. — [29]) ZVGAS XXVIII. 158. — [30]) Not. 1876, 93. — [31]) Schles. Geschichtsblätter 1908, 29. — [32]) Prasek, Organisace práv magdeburských, 74. — [33]) PP. — [34]) Prasek, Organisace, 199. — [35]) PP. — [36]) Not. 1859, 39. — [37]) ZGKS XVIII. 74. — [38]) Progr. gymn. v Opavě

dorf).[39]) Kolem r. 1506 ves náležela městu Bruntálu, od 1568 panství Bruntálskému.

Skrbovice, něm. Schreiberseifen, vznikly asi v 18. st.

Dlouhá Stráň, něm. Langenberg, s far. kostelem sv. Anny z r. 1778; ves vznikla teprve po 1524.

Karlova Studánka, něm. Karlsbrunn, do 1802 slula Hinnewieder, kolem 1800 založeny tu lázně.

Špilendorf, něm. Spillendorf, připomíná se 1408.[40])

Dolní a Horní Velkruby, něm. Nieder- a Ober-Wildgrub, s far. (od r. 1665) kostelem Neposkvrněného poč. P. Marie. R. 1405 jmenují se Horní Velkruby, takže již tehdy byly i Dolní Velkruby.[41]) Kníže Vilém propustil r. 1439 Velkruby z manství zemskému písaři opavskému Mikulášovi.[42]) R. 1474 obojí Velkruby náležely k panství vartnovskému.[43]) K r. 1506 viz u Bruntálu.

Nová Véska, něm. Neudörfel, přip. se 1405; 1629 bylo tu zákupní fojtství.[44])

Stará Voda, něm. Alt. Wasser, k 1506 viz u Bruntálu.

Starý Vogelzejf, něm. Alt Vogelseifen, s far. (od 1769) kostelem sv. Jana Křtit. Při rozdílech Opavska r. 1377 připadl Starý Vogelzejf, který držel lénem Nikel Kunil, k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[45]) K r. 1506 viz u Bruntálu.

Nový Vogelzejf, něm. Neu Vogelseifen, založen po 1524.

Wiedergrün založen 1634; r. 1771 byl tu parcelován dvůr.[46])

Suchý Zejf, něm. Dürrseifen, vznikl mezi 1524—55.

Na panství zanikly vsi: F i d e r f l e, něm. Wierderfle, 1506 byly osedlé na panství bruntálském. — L o u č k y, 1506 pusté na panství bruntálském. — R á b o v, něm. Rabendorf, zanikl mezi Lichnovem a Miloticemi, k 1288 viz u Benešova. — S c h w a r z e n d o r f, zanikl u Jelení, kde jest trať Schwarzseifenried, k 1288 viz u Benešova. — S t a l s d o r f, zanikl jižně od Bruntálu; Václav II. postoupil Stalsdorf s fojtstvím zákupním 1298 záměnou klášteru kameneckému.[47]) — P ř e d n í V é s k a připomíná se 1506 a ještě 1629 byla samostatnou obcí, pak byla sloučena se Starým Městem.[48]) J a r n i č, jinak Zarnice, zanikla v okolí Vrbna, k 1506 viz u Bruntálu.

Hrad **Fürstenwalde** byl původně zeměpanským, při rozdílech Opavska 1377 připadl k dílu knížete Hanuše.[49]) Kníže Hanuš prodal 1390 hrad knížeti opolskému Ladislavovi.[50]) R. 1471 za vpádu Uhrů byl hrad Fürstenwalde i s blízkou osadou G e s e n e k pobořen.[51]) Hrad stával blíže nynějšího Vrbna.

L i t.: V. Prasek, Bruntál-Freudenthal, VMO XIX.; Das Bergbau im Bezirke Freudenthal, Freudenthaler Wochenblatt XXX.; J. Zukal, O panství bruntálském a dolování v horách jesenických v 16. st., VMO XI.; J. Thiel, Versunkene Dörfer im Freudenthaler Ländchen, Freudenthaler Ländchen I.; V. Latzke, Drei Lichtenwerder Urkunden, ZGKS XVIII.; K. Schneider, Zur Geschichte von Wockendorf. ZGKS III.; O. Kloske, Chronik von Würbenthal, Vrbno 1911; 300 Jahre Freier der Stadt Würbenthal, Freudenthaler Wochenblatt 1911; 300 Jahre Freie Bergstadt Würbenthal, Freudenthaler Zeitung, 1911; mnoho článků o dějinách Bruntálska viz v časopise o dějinách Bruntálska viz v časopise Freudenthaler Ländchen, příloze novin Freudenthaler Zeitung (vychází od r. 1919; o patrimoniálním archivu viz A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivů velikých statků, Praha 1929; o hradě Fürstenwalde viz Peter, Burgen II.

1890, 16. — [39]) CDM VII. 24. — [40]) PP. — [41]) PP. — [42]) Kapras II. 41. — [43]) PP. — [44]) PP. — [45]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 16. — [46]) PP. — [47]) CDM V. 84. — [48]) PP. — [49]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 14. — [50]) G-M II. 494. — [51]) SA V. 206.

4. STATUS MINOR ALBRECHTICE.

Albrechtice, něm. Olbersdorf, město s zámkem, far. (od 1707) kostelem z 1747 a fil. kostelíkem Matky Boží. Albrechtice přip. se 1377 (viz u Rovného). R. 1434 držel je Hynčík Stoš z Kounic a pak Jiřík Stoš z Kounic, znamenitý stranik krále Jiřího za válek uherských. Později Eliška Stošovna z Kounic přinesla zboží albrechtické věnem svému manželu Janu Supovi z Fulštejna (oba zemřeli 1548, pohřbeni ve Fulštejně); z jejich synů při rozdílech podržel Albrechtice Jiří Sup z Fulštejna (manželka Barbora z Vrbna), který zemřel 1566 a zanechal zboží (Albrechtice s tvrzí a farou, Hynčice, Stibořice, Rovné, Matějovice a Malou Vésku) své dceři Elišce, provdané za Jana ml. z Valdštejna.[1]) Později po smrti manželově provdala se Eliška znovu za Bartoloměje Kravařského z Šlevic, který se 1592 po Albrechticích psal a zemřel 1596.[2])

Albrechtice držel dále Vilém z Valdštejna (zemřel po 1600 a zanechal vdovu Annu Falkenhainovou z Glošku), pak 1617 Hanuš Kryštof z Valdštejna, jemuž bylo panství pro účast v povstání konfiskováno a dáno 1622 řádu německých rytířů.[3]) Velmistr řádu něm. rytířů arcikníže Karel postoupil 1623 panství záměnou nisským jesuitům, načež 1625 bylo panství vyňato z knížectví krnovského.[4]) R. 1629 Albrechtičtí vyznali, že vzbouřili se i s vesnicemi proti vrchnosti a vzdali se na milost a nemilost.[5]) Město a vesnice byly pokatoličtěny však teprve po r. 1650.[6]) R. 1652 Ferdinand III. dal Albrechticům privilej na trhy, což 1692 Leopold I. potvrdil.[7]) R. 1716 Karel VI. povýšil panství albrechtické na status minor, zemské správě ve Vratislavi bezprostředně podřízeny.

Při rozdělení Slezska 1742 nabyli od nisských jesuitů Albrechtice jesuité opavští záměnou za Šilheřovice, ale po zrušení řádu 1773 stalo se panství majetkem studijního fondu. Později r. 1824 koupil Albrechtice Karel Traugott Skrbenský z Hříště, 1825 pak opavští kupci V. Tlach a V. Keil. Dále držela panství Anna Hirschová (zemřela 2. února 1874), po níž dědili Karel, Anna a Jindřich Bayerovi a Dr. Gustav Hirsch. Za pozemkové reformy (vlastníci Dr. Leo a Marie Brunnerovi a Nina Kopitschová, plocha 2093 ha) vlastníku propuštěn zbytkový statek Albrechtice a většina lesního hospodářství, pila, lihovar a zámek v Albrechticích, Jindřichova a Karlova pila v Hynčicích; v záboru zůstala část lesního hospodářství.

Albrechtice, něm. Olbersdorf, ves při Albrechticích.

Biskupice, něm. Bischofswalde, založena v 18. st.

Heindorf byl 1523 pustý na Krnovsku (viz u Krnova), 1555 Jiříkem Supem z Fulštejna znovu vysazen; 1600 byla tu rychta, 1690 konaly se jesuitské misie.[8])

Hynčice, něm. Heinzendorf, s far. kostelem z 1778. Při rozdílech Opavska 1377, kdy držel ves lénem man Znata, připadly Hynčice k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[9]) R. 1535 byly pusté, později opět vysazeny.[10])

Nová a Stará Komora, něm. Alt- a Neu-Kammer, založena 1592 Bartolomějem Kravařským z Šlevic.[11])

Budíkovy, něm. Reigelsdorf, přip. se 1602.[12])

Stará a Nová Dlouhá Voda, něm. Alt- a Neu-Langwasser, založena i s

[1]) Not. 1886 83, Zukal, Poz., PK I. 27. — [2]) Zukal, Poz. — [3]) Zukal, Konfiskace, 51, ZGKS V. 49. — [4]) Zukal, Konf., 51, ZGKS V. 49. — [5]) Archiv nisských jesuitů A 28. — [6]) ZGKS V. 49. — [7]) Archiv nisských jesuitů A 25. — [8]) Not. 1886, 83, Troppauer Zeitung z 12. XI. 1886, Biermann, Geschichte des Prot., 75. — [9]) Progr. gymn. v Opavě 1890, 16. — [10]) SA V. 207. — [11]) Troppauer Zeitung z 12. XI. 1886, Not. 1884, 39. — [12]) Berger, Die Besiedlung, 106. — [13]) Troppauer Zeitung z 13. XI. 1886. — [14]) Troppauer Zeitung z 13. XI. 1886.

fojtstvím zákupním krátce před r. 1618 Hanušem Kryštofem z Valdštejna.[13])

Ztracená Voda, něm. Verlorenwasser.

Velký Valštejn s far. (od 1786) kostelem a **Malý Valštejn,** něm. Gross- a Klein-Wallstein, založen i s fojtstvím zákupním krátce před r. 1618 Hanušem Kryštofem z Valdštejna.[14])

Žáry, něm. Oberschaar, založeny v 18. st.

Lit.: Die Pfarrkirche in Olbersdorf, Not. 1882; Beiträge zur Colonisationsgeschichte des Herzogthums Schlesien, Not. 1886; K. Blažek, Beiträge zur Kolonisationsgeschichte des Herzogthums Schlesien, Troppauer Zeitung 1886; H. Schullig, Ein Heimatbuch für Bezirke Jägerndorf und Olbersdorf, Opava 1923; A. Peter, Burgen und Schlösser im Herzogtum Schlesien Gründungsurkunde des Dorfes Kammer, Not. 1884.

5. KNÍŽECTVÍ NISSKÉ.

(ČESKOSLOVENSKÁ ČÁST.)

Území nissko-otmachovské bylo darováno 1199 bisupství vratislavskému, jemuž 1290 vévoda Jidřich dal teritorium v plné vlastnictví. Později biskup vratislavský byl současně i knížetem nisským. Biskupové kolonisovali pak posud řídce osídlený kraj a zavedli lenní systém. Biskup Přeclav z Pogarele stal se před 1342 lenníkem krále českého. Mírem vratislavským 1742 bylo Nissko roztrženo v část pruskou a menší část českou, takže biskup vratislavský zustal lenikem krále českého. Ústřední správa českého Nisska byla pak ve Vidnavě.

Biskupy vratislavskými byli: 1051 až 1062 Jeroným, 1063—72 Jan I., 1074 až 1111 Petr I., 1111—20 Ziroslav, 1120—26 Heimo, 1127—40 Robert Korabita, 1141 (!)—49 Jan II., 1148—69 Valter Zaroda, 1170—93 (?) Ziroslav Rosen, 1193 (?)—98 Swanko Prawdita, 1199—1201 Jaroslav, 1201— před 1206 Ciprian, 1207—32 Vavřinec Doliveta, 1232—68 Tomáš Kozlowaroga, 1268—70 Vladislav, 1270—92 Tomáš Zaremba, 1292—1301 Jan III. Romka, 1302—19 Jindřich II. z Vrbna, 1319—25 Vít de Habdank, 1326—41 Nanker de Oxa, 1341—76 Přeclav de Pogarella, 1376—82 Dětřich, 1382—1417 Václav, 1417—47 Konrád, 1447—56 Petr II. Novák, 1456—67 Jošt z Rožmberka, 1468—82 Rudolf z Rüdesheimu, 1482 až 1506 Jan Roth, 1506—20 Jan Thurzo, 1521—39 Jakub von Salza, 1539—62 Baltazar von Promnitz, 1562—74 Kašpar z Logau, 1574—85 Martin Gerstmann, 1585—96 Ondřej Jerin, 1599—1600 Pavel Vojtěch, 1600—8 Jan ze Žiče, 1608—24 Karel Rakouský, 1625—55 Karel Ferdinand Vasa, 1655 až 1662 Leopold Vilém Rakouský, 1663—4 Karel Josef Rakouský, 1664—71 Šebestian Rostock, 1671—82 Bedřich Hessen-Darmstadtský, 1683-1732 František Ludvík, falckrabí Rýnský 1732—47 Filip z Sinzendorfu, 1748—75 Filip Schafgotsch, 1789—1817 Jan Kristian Hohenlohe, 1824—32 Emanuel Šimonsky, 1836—40 Leopold Sedlnický z Choltic, 1843—44 Josef Knauer, 1845—53 Melchior Diepenbrock, 1853—81 Jindřich Förster, 1882—86 Robert Herzog, 1887—1914 Jiří Kopp, od 1914 Adolf Bertram.[1])

Lit.: E. Barta, Die Entstehung des Fürstentums Neisse und seine Ge-

[1]) Seznam biskupů podle V. Hrubého, Úvod do archivní teorie i prakse.

schichte bis in die Zeiten Karls IV., progr. něm. reálky v Krnově 1906—7; K. Peter, Die älteste Geschichte des Fürstentums Neisse, Not. 1885; J. K. Schipp, Historisch-topographische Beschreibung des Bresslauer k. k. Dioezesanteil, Těšín 1828; Die Colonisation im Fürstenthume Neisse, Not, 1884; A. Peter, Zur Geschichte des Bergbaues im schles. Gesenke, Not. 1884; V. Prasek, K topografii a etnografii Nisska, VMO XXI.; B. König, Die Lehenswassallen der Fürstbischöfe von Bresslau, ZGKS XIV.; J. Pfitzner, Besiedlungs- Verfassungs- und Verwaltungsgeschichte des Bresslauer Bistumslandes, Liberec 1926; Nitsche, Geschichte des polit. Bezirkes Freiwaldau, Die Heimat; J. Mittmann, Der Freiwaldauer Bezirk im 13. Jahrhundert, Frývaldov 1927; A. Drechsler, Altvaterland, I., II., kolem 1925. J. Morr, Der Diözese Bresslau nach den Visitations ehemals österreichischer Anteil der berichten des 16. und 17. Jahrhunderts, ZGKS.

PANSTVÍ FRÝVALDOVSKÉ.

Frývaldov, něm. Freiwaldau, horní město s zámkem, radnicí a arcipřístským kostelem. Frývaldov jmenuje se poprvé 1267 (Vriwald) v sousedství vsi Vysoké, 1284 byl ještě vsí (Vrowald), ale 1295, kdy biskup Jan potvrdil privilegia frývaldovské rychty (tehdy bylo tu 40 velkých lánu a jmenuje se i řeka Bělá), byl Frývaldov (Vrienwalde) již městem.[1]) R. 1318 jmenuje se tu farní kostel,[2]) 1374 biskupský hrad (týž stál zajisté již 1284, neboť tehdy vypočítává se obvod frývaldovský) a doly na železnou rudu.[3]) R. 1420 náleželo městečko Frývaldov (Freynwalde) s tvrzí a železnými hamry k biskupskému obvodu hlucholazskému.[4]) Na počátku husitských válek frývaldovský rychtář Hynek Muščín z Hohenštejnu přidržoval se husitů, proto biskup Konrád odňal 1422 témuž fojtství ve Frývaldově, dvur před městem a vsi Českou Ves a Široký Brod a dal to jeho bratranci Hanuškovi Muščínovi.[5]) Za Jiřího z Poděbrad držel hrad a město Frývaldov s fojtstvím a Bukovici Hynčík z Šilperku, po jehož smrti 1468 vdova prodala to zboží za 200 zl. biskupství vratislavskému.[6]) Vratislavský biskup Rudolf udělil 1478 léno na Frývaldov s hradem Urbanu Stošovi a po jeho smrti 1481 opět Baltazaru a Melicharovi bratřím z Močílnice,[7]) z nichž Baltazar prodal 1492 totéž Pavlu Otweinovi (Altvaterland, 72). Biskup Jan udělil 1497 Frývaldov a vsi Široký Brod, Sandhýbl, Českou Ves a Bukovici lénem Linhartu Vogelovi.[8]) Než nedlouho po r. 1506 biskup Jan Thurzo postoupil Antonínu Fuggerovi z Augšburka Frývaldov s zámkem, Široký Brod, Českou Ves, Bukovici a Adolfovice, aby tam obnovil těžbu zlata.[9]) Fugger prodal před 1527 léno kromě zlatých a stříbrných dolu Filipu Jakubovi v. Jerin.[10]) Od r. 1527 drželi léno frývaldovské opět Fuggerové, ale před 1553 koupil je zpět vratislavský biskup Baltazar.[11]) Nelze opomenouti že také králové čeští činili si tehdy na frývaldovské doly nárok a král Ludvík postoupil 1523 královská práva na Frývaldovsku markraběti braniborskému Jiřímu.[12]) Fara ve Frývaldově byla pod patronátem biskupa, za Fuggerů byla fara i město luterské a teprve 1579 byl dosazen prvý (ženatý!) katolický farář.[13]) R. 1637 Frývaldov i s kostelem vyhořel.[14])

Po válce třicetileté 1651 bylo město již zcela katolické, ale rozšířila se tu víra v čarodějnice tak, že tedy bylo pro čarodějnictví neméně než 127 lidí

[1]) RGS II. 1276, 1815, III. 18, CDM XIV. 13, CDM V., 32. Pfitzner. Das Bistumsland, 351. — [2]) Altvaterland, 69. — [3]) Altvaterland, 69. — [4]) Darstellungen III. 253. — [5]) G-M II. 248. — [6]) Altvaterland, 70. — [7]) G-M II. 286. — [8]) Altvaterland, 72. — [9]) ZVGAS XXVIII. 317. — [10]) Darstellungen III. 264. — [11]) ZVGAS XXVIII. 317, Altvaterland, 73. — [12]) G-M II. 550. — [13]) Altvaterland, 75. — [14]) ZGKS X. 13, ZVGMS XII. 307, Not. 1876 92. —

upáleno.[15]) R. 1689 sepsán byl urbář panství frývaldovského, k němuž náleželo město Frývaldov, Domašov s rychtou, Adolfovice s rychtou, Bukovice s rychtou, Lipová s rychtou, Česká Ves s rychtou, Seyffen s rychtou a Široký Brod s rychtou,[16]) tehdy bylo již železářství na Frývaldovsku v úpadku. R. 1737 vyhořelo město znovu i s kostelem a zámkem.[17]) 1784 rozparcelován biskupský dvůr ve Frývaldově.[18]) Město držel v 18. st. biskup vratislavský, jen malou část držel (1743) v. Magnire,[19]) tehdy tu kvetl lnářský prumysl.[20]) Ve Frývaldově narodil se Fr. Priessnitz.

Městská privilegia byla Frývaldovu obnovena 1506 biskupem Janem Thurzo a 1631 biskupem Karlem Ferdinandem.[21]) Horní privilegia obnovil městu 1519 biskup Jan Thurzo (Frývaldov náležel k hornímu právu do Jihlavy), 1529 biskup Jakub.[22]) Ještě v l. 1770 až 1870 dolovala se u Frývaldova železná ruda.

Adolfovice, něm. Adelsdorf, náležel 1284 (Adolphi villa, Adolcovici) k újezdu otmachovskému,[23]) 1305 (Adolphi villa) byl tu kostel, zákupní fojtství a 30 lánu,[24]) a kolem 1420 byla ves Adolfsdorf s 30 lány a fojtství lénem v obvodu ziegenhalském;[25]) k r. 1406—1689 viz u Frývaldova.

Bobrovník, něm. Bieberteich, viska u Frývaldova, náležela k tak zvaným „Haugemeinde".[26])

Široký Brod, něm. Breitenfurt, s far. (od 1890) kostelem Povýšení sv. kříže z 1825; k 1422-1689 viz u Frývaldova.

Bukovec, něm. Buchberg, založen na sklonku 18. st.

Bukovice, něm. Buchelsdorf, dříve Vysoká neb Hochdorf. Biskup Tomáš udělil 1267 manu Kursikovi lénem ves Vysokou u Frývaldova a 1271 připomíná se ve Vysoké (tato ležela na potoku Ceschidlniza) fojtství.[27]) V soupisu biskupských desátků z r. 1305 slula ves Hodorf,[28]) ale téhož roku byla tu také německá ves Buchwaldstorph s 9 lány, fojtstvím zákupním.[29]) Také kolem r. 1420 byla ves Bythilsdorf s 15 lány a fojtstvím příslušenstvím biskupství.[30]) V l. 1468—1689 viz u Frývaldova, k 1470 u Vidnavy. Fojtství bylo rytířským statkem, jež držel 1527 Dr. Hanuš Sachse, 1747 Jan Filip Kuntschky, 1748 Gottfried Giebel a 1798 Jan Giebel.[31])

Dětřichov, něm. Dittershof, založen 1793 a pojmenován po Karlovi Ditters von Dittersdorf.[32])

Ditrichtejn, něm. Dittrichstein, dříve ves u Frývaldova novějšího původu, nyní část Frývaldova.

Domašov, něm. Thomasdorf (dříve i Thomasberg), dělí se na Dolní (s farním kostelem sv. Tomáše Ap.) a Horní Domašov (s far. kostelem). Domašov (Thomasbergk) přip. se 1284 (CDS XIV. 14). Kolem r. 1420 pustý Thomasberg 40 lány náležel k obvodu ziegenhalskému.[33]) Později v pol. 16. st. byla ves obnovena. R. 1725 byla založena fara v Dolním a 1796 v Horním Domašově.

Ficová, Franková a **Štrejtová,** něm. Fietzenau, Frankenhau a Sreitenhau, vznikly v 18. st. a od 1765 měly společnou zákupní rychtu; sluly dohromady Haugemeinde.[34])

Filipovice, něm. Philipsdorf, založen 1779.[35])

Geislersfeld, založen mezi 1787—92.[36])

Gräfenberg, od 1831 lázně.

Hamrová, něm. Hammerhau, založena 1790 na místě bývalých hamrů.[37])

Chebzí, něm. Hollunder, založen r. 1772.

[15]) ZGKS X. 13. — [16]) ZGKS XI. 95. — [17]) Not. 1876 92. — [18]) Altvaterland, 79. — [19]) Darstellungen III. 273. — [20]) Schles. Geschichtsblätter 1908 29. — [21]) ZVGMS XII. 302. — [22]) Altvaterland, 88. — [23]) CDS XIV. 14. — [24]) CDS XIV. 14. — [25]) Darstellungen III. 252. — [26]) Kneifel. — [27]) RGS II. 1276, 1383, Not. 1884 90, 91, VMO XXI. 24, Altvaterland, 91. — [28]) CDS XIV. 13. — [29]) CDS XIV. 18. — [30]) Darstellungen III. 236. — [31]) Darstellungen III. 266, ZGMS XIV. 172, 173. — [32]) Altvaterland, 100. — [33]) Darstellungen III. 253. — [34]) Altvaterland, 102. — [35]) Altvaterland, 115. — [36]) Altvaterland, II. 142. — [37]) Altvaterland, 101. — [38]) CDM XIV. 14,

Dolní Lipová, něm. Nieder Lindewiese, s far. (od 1785) kostelem sv. Václava z r. 1785—88. Ves (Lipowa) náležela 1284 k panství otmachovskému a již tehdy vedla tu cesta z Nisy na Moravu.[38]) 1305 slula Lynde. Kolem r. 1420 Lipová (Linda) hleděla k hradu Frývaldovu,[39]) později bývala udílena lénem, tak 1527 Kochtickému.[40]) K 1689 viz u Frývaldova. R. 1743 díl držela kapitula vratislavská, díl lénem paní v. Wimmersberg (Darstellungen III. 274).

Horní Lipová, něm. Ober Lindewiese, vznikla v 2. pol. 17. st.[41])

Mikulovice, něm. Niklasdorf, nyní městečko s far. (od 1672) kostelem. K 1230—63 u Cukmantlu. Již r. 1263 jmenuje se tu zákupní rychta a 1284 byla ves (Niclai villa) počítána k distriktu otmachovskému.[42]) 1420 byly Mikulovice s 40 lány biskupským lénem, které držela 1527 paní Světlíková.[43]) Kolem r. 1650 byly tu četné čarodějnické procesy.[44]) Zdejší zákupní fojtství bylo rytířským lénem.

Ramzová, něm. Ramsau, vznikla těsně před 1788.[45])

Sandhýbel, něm. Sandhübel, s far. (od 1782) kostelem z r. 1753. Ves připomíná se 1373 pod jménem Pustá Cerekev (Wustekirche).[46]) Od pol. 16. st., kdy byla opět vysazena, sluje Sandhýbl.[47]) K r. 1497 viz u Frývaldova. Bývala tu zákupní rychta.

Supíkovice, něm. Saubsdorf, se zříceninami zámku a far. (od 1822) kostelem; náležely (Supicovici) již 1284 a 1294, kdy bylo tu zákupní fojtství, k distriktu otmachovskému.[48]) Kolem r. 1420 ves s 15 lány (Svpigisdorf) byla biskupským lénem.[49])

Svoboda, něm. Freiheit, osada novějšího založení, nyní část Frývaldova.

Valdenburk, něm. Waldenburg, založen 1798.[50])

Česká Ves, něm. Böhmischdorf, s far. (od 1929) kostelem sv. Josefa z 1928. Připomíná se r. 1416 pod jménem Böhmischdorf.[51]) K 1422—1689 viz u Frývaldova.

Ves Nová, něm. Neudorf, založena 1685.[52])

Studený Zejf, něm. Kaltenseifen, založen 1583 frývaldovským hejtmanem Jiřím Springfeldem.[53])

Zaniklé osady: Dětmarovice stávaly asi u Supíkovic. na řece Bělé,[54]) 1284 náležely k obvodu otmachovskému (Dittmari villa), 1305 bylo tu zákupní fojtství a 70 lánu.[55]) — Ekartovice zanikly asi blíže Frývaldova,[56]) připomínají se (Eckardi villa) 1305.[57]) — Falkenhayn zanikl u Sandhýblu,[58]) připomíná se (Valkenhayn) 1305.[59]) — Heidau bylo vysazeno 1263.[60]) — Miroslavice (snad dnešní Česká Ves) připomínají se (Miroslai villa) 1305.[61]) Popaline zaniklo v okolí Frývaldova, přip. se 1284 a 1292 (Popralin), kdy byl tu i kostel.[62]) — Richardovice zanikly (Richardi villa), připomínají se 1305.[63]) — Schicovice připomínají se 1284.[64]) R. 1551 byla v sousedství Frývaldova ves Freiheit.[65]) Ves Výsoká stávala nad potokem Ceschidlniza, snad v trati Hundorf u Frývaldova, přip. se 1271 s fojtstvím (RGS II. 1383, Pfitzner, I. c., 88). Biskup Tomáš udělil 1267 tuto ves lénem manu Kursikovi (RGS II. 1276). V údolí Bělé zanikly Valteřovice, které (Waltherovici, Walteri villa) s 53 lány (CDS XIV. 13).

Lit.: Frývaldov, město a panství: B. König, Der Bergbau auf der Herrschaft Freiwaldau. Katowice 1912; A.

ZVGAS LVIII. 11. — [39]) Darstellungen III. 264. — [40]) Darstellungen III. 264. — [41]) Altvaterland, 123. — [42]) RGS II. 1167, Not. 1884, 36, 91. — [43]) Darstellungen III. 253, 264. — [44]) Biermann, Opavsko, 573. — [45]) Altvaterland, 125. — [46]) ZGKS X. 20, VMO XXI. 23. — [47]) Altvaterland, 135. — [48]) CDS XIV. 13. — [49]) Darstellungen III. 242. — [50]) Altvaterland, 116. — [51]) VMO XXI. 20. — [52]) Altvaterland, 41. — [53]) Altvaterland, 157. — [54]) Pfitzner, Besiedlungsgeschichte, 89. — [55]) CDS XIV. 13. — [56]) Pfitzner, Besiedlungsgeschichte, 89. — [57]) CDS XIV. 14. — [58]) Pfitzner, Besiedlungsgeschichte, 89. — [59]) CDS XIV. 14. — [60]) Pfitzner, Besiedlungsgeschichte, 79. — [61]) CDS XIV. 14, Pfitzner, I. č., 88. — [62]) VMO XXI. 23. — [63]) CDS XIV. 14. — [64]) VMO XXI. 22. — [65]) Altvaterland, 227.

Kettner, Am 28. Februar 1689 (urbář frývaldovský), ZGKS XI.; A. Kettner, Die Fugger in Freiwaldau; K. Peter, Die Goldbergwerke bei Freiwaldau, ZVGAS XIX.; A. Kettner, Beiträge zur Geschichte der Haugemeinde bei Freiwaldau, ZGKS V.; Fr. X. Gröger, Niklasdorf im Bielatale, Mikulovice 1904; B. Kettner, Steuern der Stadt Freiwaldau, ZDKS XII.; K. Sonnenberg, Nieder Lindewiese, Die Heimat, 1923.

PANSTVÍ CUKMANTLSKÉ.

Cukmantl, něm. Zuckmantel, ochranné municipální město s far. kostelem. Již na počátku 13. století byly tu zlaté doly, které náležely původně biskupství vratislavskému, ale markrabí moravský Vladislav zmocnil se před r. 1222 tohoto území.[1]) Obvod cukmantlský kolísal pak mezi Moravou (později Opavskem) a biskupstvím vratislavským. Ještě za biskupa Vavřince (zemřel 1232) založeny byly v okolí Cukmantlu vsi Mikulovice (villa Nicolai), Velké Kunětice (Conradi villa), Dlouhá Ves (Longa villa), Ondřejovice (villa Andreae), Kolnovice (villa Scorosonis) a (nyní zaniklý) Lichtenberg, dále biskup Tomáš dal 1249 rytíři Smilovi biskupský les mezi Waldau, Moravou, Ciegenhals a Langendorfen, jenž náležel hraběti Jakšovi a rytíř Smil založil r. 1249 ves Ludvikov (Ludvigi villa).[2]) Biskup Vavřinec udělil rychtu obvodu otmachovského Vítkovi, který přibral si za společníka Sigfrída. Po jejich smrti 1263 biskup Tomáš rozsoudil dědice (Vítkovy syny Mojka, Vítka, Reymbolda a Vavřince a syna Sigfrídova Dětřicha) takto: rychta otmachovská připadla synum Vítkovým, 30 lánů u Ziegenhals měli držeti dědici společně, rychtu a 41 lánu v Dlouhé Vsi měli držeti synové Vítkovi, 25 lánů tamže Dětřich, rychtu v Mikulovicích synové Vítkovi, ale užitek z této vsi na polovici synové Vítkovi a Dětřich; z ostatních vsí Kunětic, Ondřejovic, Kolnovic (?), Lichtenbergu a zlatých hor u Cukmantlu měli držeti polovici užitku synové Vítkovi, polovici Dětřich; kromě toho přidal biskup ještě synům Vítkovým rychtu v Ludvíkově.[3])

Tehdy držel tedy obvod již opět biskup vratislavský, který založil nad Cukmantlem hrad **Edelstein.** Kolem roku 1280 drželi hrad bratři Ota a Oldřich z Linavy, kteří škodili odtud biskupství. Proto kníže opavský Mikuláš koupil od nich 1281 Edelstein a podhradí Cukmantl a postoupil je 1281 biskupu Tomášovi.[4]) R. 1285 zmocnil se hradu Edelsteinu a města Cukmantlu kníže vratislavský Jindřich IV., který však záhy postoupil obojí biskupovi.[5]) Nedlouho potom náleželo území k Opavsku a kníže Mikuláš udělil 1306 městu Cukmantlu privilegia,[6]) ale kníže Mikuláš II. postoupil 1339 králi Janovi hrad Edelstein, městečko Cukmantl, městečko Heřmanovice a ves Arnoltovice s zlatými doly a jiným příslušenstvím, fojtstvími a patronáty, aby usmířil si krále[7]) a teprve Karel IV. 1361 sloučil opět Cukmantl s přísl. s Opavskem.[8])

Při rozdílech r. 1377 připadl hrad Edelstein a město Cukmantl k dílu knížete Hanuše, ale kníže Mikuláš zastavil 1385 statek knížatům kozelským Konrádu II. a Konrádovi III.[9]) Za bouří husitských byl hrad Edelstein rozbořen.[10]) Knížata Václav, Mikuláš, Vilém a Arnošt dali 1433 městu Cukmantlu právo raziti drobnou minci.[11]) Při rozdílech Opavska r. 1434 připadl

[1]) RGS I. 126, Pfitzner, Das Bistumsland, 8, 356, ZVGAS LVIII. 3. — [2]) ZVGAS LVIII. 3, Pfitzner, l. c., 79. — [3]) CDM III. 359. — [4]) RGS III. 1674, 1831, G-M II. 198, Pfitzner, Geschichte der Stadt Zuckmantel, 21. — [5]) Not. 1885 37, RGS III. 1894, 2015. — [6]) ZVGAS XIX. 40, RGS IV. 2872. — [7]) CDM VII. 224, CDS XXX. 6296, G-M II. 469. — [8]) CDM IX. 256, CDS VI. 1361, Codex Sancti Venceslai, 28, G-M II. 478. — [9]) G-M II. 493. — [10]) Pfitzner, Geschichte etc., 37. — [11]) Ruk. Frant. musea č. 596., f. 13.

sice Cukmantl s Edelsteinem knížeti Mikulášovi,[12]) ale kníže Václav zastavil Edelstein s Cukmantlem a zlatými horami v 800 kopách mor. knížeti opolskému Bolkovi.[13]) Tehdy byly zlaté doly u Cukmantlu v rozkvětu (Cukmantlští hledali od 1339 naučení v Jihlavě).[14]) Kníže Bolko dal 1455 Cukmantlu různá privilegia.[15])

Kníže opolský Mikuláš postoupil 1460 zboží edelsteinské králi Jiřímu, jehož hejtmanem byl tu husita Jan z Žerotína, který za domácí války plenil odtud zboží biskupa vratislavského.[16]) Proto 31. července 1467 zmocnili se biskupští hradu a pobořili jej,[17]) než teprve 1477 kníže minstrberský Jindřich vzdal se definitivně území ve prospěch biskupství vratislavského.[18]) Král Matyáš udělil 1474 léno na hrad Edelstein s příslušenstvím biskupu Rudolfovi, jenž 1477 dal čtyřem měšťanům vratislavským právo obnoviti hory cukmantlské.[19])

Již biskup Jan zastavil 1488 Cukmantl s doly v 400 zl. uh. Heinzu Reibnitzovi a Hanuši Böttnerovi[20]) a 1493 Hanuši Nimptschovi z Nisy,[21]) od něhož 1506 biskup Jan Thurzo nabyl záměnou zástavu zpět.[22]) Za Jana VI. Thurzo (1506—20), Jakuba ze Salzy (1520—39) a Baltazara z Promnitz (1540—62) dosáhly zlaté a měděné doly cukmantlské největšího rozvoje, zásobovaly i biskupskou mincovnu,[23]) pak již upadaly. R. 1579 přip. se v Cukmantlu far. kostel sv. Valentina (ZGKS X. 57).

R. 1602 Cukmantl vyhořel (Not. 1876—92), v lednu 1627 zmocnili se Cukmantlu Dánové,[24]) 1635 vzal Ferdinand II. město Cukmantl a vsi Heřmanovice, Dolní a Horní Grunt do zvláštní své ochrany,[25]) biskup Leopold Vilém dal 1661 městu privilej na provážení suken, biskup Karel Josef 1663 na nedělní trhy, biskup Frydrych 1676 a František Ludvík 1686 potvrdili Cukmantlu privilegia.[26]) R. 1699, 1702 a 1741 Cukmantl vyhořel.[27]) V 18. st. kvetlo tu lnářství.[28])

Privilegia na hory v Cukmantlu byla vydána biskupy Janem Thurzo 1510, Jakubem ze Salzy 1524, Baltazarem z Promnitz 1541 a 1550, biskupem Karlem 1612 a biskupem Frydrychem lantkrabím hesenským 1670 a 1676.[29])

Buchbergstál, něm. Buchbergsthal, založen 1795.

Heřmanovice, něm. Hermannstadt, s far. (od 1672) kostelem a rytířskou rychtou; k 1339-1635 viz u Cukmantlu. V 14. st. byly Heřmanovice městečkem, pak ves.

Dolní a Horní Grunt, něm. Nieder Grund a Ober Grund, s far. kostelem v H. Gruntě, k 1635 viz u Cukmantlu.

Mnichov, něm. Einsiedel, s far. (od 1762) kostelem z r. 1716 a svob. rychtou. Založen v 2. pol. 17. st. na místě bývalé sklárny.

Rejvíz, něm. Reichwiese, s far. kostelem, založen 1794.

Rožmitál, něm. Rosenthal, založen 1786.

Skřivánkov, něm. Lerchenfeld, založen na sklonku 18. st.

***Arnoltice.** Při rozdílech Opavska 1377 připadly Arnoltice, které držel man Hubenek, k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.[30]) (Progr. gymn. v Opavě 1890, 16). Později ves byla s Cukmantlem připojena k Nissku a 1742 postoupena Prusku.

Lit.: K. Peter, Die Goldbergwerke bei Zuckmantel, ZVGAS XIX.; Das Privilegium der Zuckmantler Obermühle, Die Heimat 1924; J. Hoffmann, Die Rochuskirche bei Zuckmantel, Cukmantl 1908; B. König, Bergrealitäts-Rechte über die Goldbergwerke bei Zuckmantel, ZGKS IV.; B. König,

— [12]) G-M II. 505, CDS VI. 188. — [13]) Codex Sancti Venceslai, 205, CDS VI. 205, Kopetzky, 516, CDS VI. 259, 284. — [14]) Pfitzner, Das Bistumsland, 356, ZVGAS XIX. 40. — [15]) Not. 1885 31, Biermann, Opavsko, 213. — [16]) CDS VI. 248, VII. 115. — [17]) CDS VII. 115. — [18]) G-M II. 511, ZVGAS XIX. 44. — [19]) Pfitzner, Geschichte, 81, ZVGS XIX. 46. — [20]) ZVGAS XIX. 46, G-M II. 522. — [21]) G-M II. 524. — [22]) G-M II. 534, ZVGAS XIX. 46. — [23]) Pfitzner, Geschichte, 85. — [24]) ZVGAS XXVII. 179. — [25]) ZVGAS X. 396. — [26]) ZVGAS X. 396, 397. — [27]) Not. 1876 92. — [28]) Schles. Geschichtsblätter 1908, 29. — [29]) ZVGAS X. 396, ZGKS VI. 132.

Bergordnungen und Freiheiten für die Goldbergwerke von Zuckmantel und Obergrund, ZGKS VI.; J. Pfitzner, Geschichte der Bergstadt Zuckmantel, Cukmantl 1904; Trampler, Urkundliche Beiträge über die Stadt Zuckmantel, ZVGAS X.; K. Peter, Die Statuten der Stadt Zuckmantel, Not. 1885; König, Geschichte des Zuckmantler Bergbaues, Oberschlesien IV.; J. Pfitzner, Die älteste Geschichte der Stadt Zuckmantel, ZVGAS LVIII.; J. Hoffmann, Chronik und Führer von Zuckmantel und Umgebung, 1889; K. Bruno, Geschichte des Zukmantler Bergbaues, Oberschlesien IV.

MĚSTO VIDNAVA.

Vidnava, něm. Weidenau, ochranné municipální město s radnicí, zámkem, far. kostelem sv. Kateřiny, lenním fojtstvím, Dolním a Horním předměstím. Dříve bylo město opevněno a do města vedly brány Dolní a Horní. Vidnava byla vysazena na město biskupem Jindřichem v l. 1266—68 a biskup Tomáš potvrdil 1291 městu (Wydna) privilegia; již tehdy bylo tu zákupní fojtství.[1]) R. 1285 připomíná se tu farní kostel.[2]) Na počátku 15. st. byla Vidnava (Wydnaw) středem biskupského distriktu,[3]) 1444 jmenuje se mezi městy knížectví nisského,[4]) ale 1428 byla vypleněna a vypálena husity, pročež také biskup daroval 1441 mlýn, aby se vzpamatovala z pohromy.[5]) R. 1470 držel zástavou Vidnavu, Černou a Červenou Vodu, Hukovice, Velkou Kraš, Kobylou, Hermansdorf, Bertilsdorf, Buchilsdorf a zámek Kaltštejn otmachovský purkrabí Hynek v. Meinholt, jemuž biskup Rudolf připsal ještě na Vidnavě, Croppechtendorf, Heinersdorf, Kalkau a Wiesau.[6]) Dále zastavil 1472 biskup Rudolf v 2700 zl. Kunci Elsterbergerovi město Vidnavu, Croppechtigegem, Dorfe, Lame Seite, Wiese, Kalkau, Mesen, Hermansdorf, Heinrichsdorf, Lassewitz, Kempning, Clodebogk, Beuthmannsdorf, Bertilsdorf, Buchilsdorf, Kobylou, Bukovici, Arnsdorf, Černou a Červenou Vodu, Velkou Kraš, Fojtovu Kraš a Bischofswald.[7]) K r. 1497 viz u Kaltensteinu.

Privilegia města potvrdil 1549 biskup Baltazar v. Promnitz,[8]) 1551 vystavěna radnice, 1562 město obdrželo od biskupa Kašpara jarmark.[9]) R. 1574, 1632 a 1713 Vidnava vyhořela.[10]) R. 1772 při novém rozdělení krajů stala se Vidnava sídlem krajských úřadů pro knížectví nisské.[11]) R. 1867 byla pobořena stará radnice a vystavěna nová.

Rytířské fojtství na Horním předměstí bylo lénem biskupským; držel je: 1612 Joachym v. Reideburg (zemřel 1612), 1640 spolu s pustým statkem Schwandorf Matouš Forgaš, který prodal Schwandorf za 7000 tolarů Kašparovi v. Reideburg, 1748 Vavřinec, Rochus a Ruprecht v. Gilgenheim, 1762 Josef Valentin v. Gilgenheim, 1769 bratři Augustin, Karel a Jindřich v. Gilgenheim, 1783 synové neb. Josefa Antonín a Leopold, synové neb. Karla Robert, Jan, Ferdinand a Jindřich, a synové neb. Jindřicha Robert, Antonín, Frydrych a Vilém v. Gilgenheim, 1839 Erdman, Erhart, Josef a Theodor v. Gilgenheim, 1851 pak František hr. Schafgotsch.[12]) K lénu náleží vsi Schwanndorf, Franzdorf v Pruském Slezsku.

Lit.: Fr. Prosch, Dokumente zur Geschichte des Gymnasiums in Weidenau, progr. gymn. ve Vidnavě 1902—3; F. Schauer, Geschichte der Pfarre in Weidenau, progr. gymn. ve Vidnavě 1884; F. Schauer, Geschichte der Vogtei in Weidenau, progr. gymn. ve Vidnavě 1885; J. Neugebauer, Ein Beitrag zur Geschichte von Weidenau, progr. gymn. ve Vidnavě 1874.

[1]) Pfitzner, Das Bistumsland, 81, 350, Not. 1884 92. — [2]) RGS III. 1933, CDS XXX. č. 6229. — [3]) Darstellungen III. 249. — [4]) G-M II. 255. — [5]) Altvaterland II. 22. — [6]) G-M II. 281. — [7]) G-M II. 285. — [8]) Altvaterland, II. 26. — [9]) Altvaterland, II. 26. — [10]) ZGKS X. 39. — [11]) ZGKS V. 19. — [12]) Not. 1884 27, ZGKS XIV. 172.

PANSTVÍ FRÝDBERSKÉ.

Frýdberk, něm. Friedeberg, město s zříceninami hradu, zámkem a farním (od r. 1810) kostelem sv. Josefa. Frýdberk vznikl nejspíše na místě dvou vsí Sestrochovic, které se tu 1305 připomínají.[1]) Kolem r. 1305 vystavěl tu Jan Wustehube hrad.[2]) Bratři Hynek a Václav Haugvicové prodali 1358 hrad Frýdberk a městečko pod hradem, pak vsi Schwammelwitz, Mezno, Hermasdorf, Kaindorf, Skorošice, Zighartice, Vilémovice, Krutvald, Markersdorf, Tomíkovice a mlýny v Kraši biskupu vratislavskému Přeclavovi z Pogarele;[3]) tehdy byla ve Frýdberku zákupní rychta. Kolem r. 1420 náležel hrad biskupu vratislavskému.[4]) V pol. 15. st. držel hrad zástavou Mikuláš von Meynholt, který 1465 vrátil hrad biskupovi.[5]) Na konci 15. a poč. 16. století drželi od biskupů hrad s panstvím Kotulínští z Kotulína;[6]) hrad byl tehdy pustý a teprve 1582 byl biskupem Martinem Gerstmannem obnoven.[7]) Dne 8. května 1657 vyhořelo téměř celé městečko, které 1793 bylo povýšeno na město.[8])

Hraničná, něm. Gränzgrund, vysazena 1690 na půdě dominikální.[9])

Nové Chaloupky, něm. Neuhäuser, založeny na sklonku 18. st.

Kamenné, něm. Steingrund, osada novějšího původu.

Polka, něm. Polke, osada novějšího založení.

Sedmlánů, něm. Siebenhuben, osada novějšího původu.

Petrovice, něm. Petersdorf; již 1284 bylo tu (Petri villa) zákupní fojtství,[10]) kolem 1420 byla ves (Petirsdorf) s 12 lány a zákupním fojtstvím počítána k distriktu vidnavskému.[11])

Skorošice, něm. Gurschdorf, s far. kostelem sv. Martina; snad stávala tu 1284 ves Wsdarch,[12]) 1305 (bylo tu 60 lánů, kostel a zákupní fojtství) slula ves Scoronsdorph,[13]) 1420 Scoransdorf, alias Goransdorf.[14]) V 16. st. byli farníci vesměs luteráni.[15])

Sorge, osada novějšího původu.

Tomíkovice, něm. Domsdorf, s rytířským fojtstvím, náležely (Thomicovici) k distriktu otmachovskému, 1291 sluje Dominici villa, 1305 (bylo tu zákupní fojtství a 14 lánů) Thomicovici.[16]) R. 1420 ves (Thomiciuilla, jinak Domnigsdorf) s 24 lány a zákupním fojtstvím byla většinou pustá a náležela k distriktu vidnavskému.[17]) Fojtství bylo 1671 Petrovi v. Caraseno povýšeno na rytířské a od 1737 držel je klášter sv. Magdaleny v Nise, 1807 koupila je Josefa Oehl, která 1808 přijala na fojtství léno.[18])

Černá Voda, něm. Schwarzwasser, díl s zámkem a far. (od 1787) kostelem. Ves (Nigra aqua) připomíná se 1284 s 8 lány a fojtstvím a pak 1420 s 8 lány a zákupním fojtstvím náležela k distriktu vidnavskému.[19]) K 1470 viz u Vidnavy. V l. 1579—81 byla ves, dotud pustá, znovu vysazena.[20]) Fojtství bylo rytířské a náleželo 1748 Janu Zikmundovi v. Mikusch, 1768 Antonínovi v. Modbach, 1768 Johance v. Mikusch, 1802 Janovi Tschirsch, 1818 Janovi Staffin, 1832 Janovi Hohlbaum, pak do 1846 Janovi Oehl, do 1861 Fridolínovi Thrull, pak jeho dceři Vilemíně provdané za Augusta Hoppe, a od 1901 Dr. Gustavu Linnartz.[21]) K r. 1732—98 viz též u Červené Vody.

Zighartice, něm. Setzdorf, s far. (od 1781) kostelem sv. Martina. Ves přip. se 1291 pod jménem Sygisdorf a 1305

[1]) CDS XIV. 17. — [2]) CDS XIV. 22. — [3]) Peter, Burgen, 111. — [4]) Darstellungen, III. 236. — [5]) Peter, Burgen, 111. — [6]) Altvaterland, 166. — [7]) Peter, Burgen, 111. — [8]) Peter, Burgen, 111. — [9]) Altvaterland, 195. — [10]) CDS XIV. 17. — [11]) Darstellungen III. 251. — [12]) CDS XIV. 14, Altvaterland, 176. — [13]) CDS XIV. 17. — [14]) Darstellungen III. 242. — [15]) ZGKS X. 51. — [16]) CDS XIV. 17, 13. — [17]) Darstellungen III. 252. — [18]) ZGKS XIV. 173, 174, Altvaterland, 205. — [19]) CDS XIV. 17, Darstellungen III. 251. — [20]) Altvaterland, 215. — [21]) ZGKS XIV. 173, V. 24. — [22]) CDS XIV. 17. — [23]) Darstellungen III. 251. — [24]) Altvaterland, 197. —

(bylo tu zákupní fojtství a 8 lánů) Sychesdorf.[22]) Kolem r. 1420 pustá ves Schichesdorf s 8 lány a zákupním fojtstvím náležela k distriktu vidnavskému.[23]) Kolem r. 1580 byla ves obnovena.[24])

Hrad **Kaltenstein** stával jižně od Frýdberku a byl založen biskupy vratislavskými. Na sklonku 13. st. zmocnil se hradu svídnický kníže Bolko, ale musil jej 1296 vrátiti biskupu.[25]) Později byl Kaltenstein často zastavován, tak 1307 neznámému a 1368 Pečkovi z Kaltensteinu.[26]) R. 1420 držel sice hrad opět biskup (příslušenstvím hradu byly vsi Wilmansdorf a Stübendorf), ale biskup Rudolf zastavil 1470 Kaltenstein do života opavskému knížeti Přemkovi.[27]) Dále držel hrad zástavou Mikuláš Mevnholt a pak 1482 jeho syn Hynek Meynholt.[28]) Hynek prodal 1497 se svolením biskupa Jana hrad Kaltenstein a Vidnavu za 2700 zl. uh. Jindřichovi z Tetova a biskup Jan 1499 slíbil, že tyto statky nevyplatí před smrtí Hynkovou.[29]) K r. 1470 viz též u Vidnavy. R. 1505 byl hrad biskupem vyplacen a zrušen.[30])

Pod hradem Frýdberkem stávala 1358 ves Strakkinhayn, která později zanikla.[31]) K 1377 viz u Frýdberku.

Lit.: A. Kettner, Friedeberg, Die Heimat 1923; E. Hetfleisch, Das Friedeberger Ländchen, Liberec 1927; J. Czeppan, Goldenstein, Altvater XLIII.; B. König, Burgruine Kaltenstein bei Friedeberg, Schlesien 1907-8; A. Peter, Burgen und Schlösser im Herzogthum Schlesien (Kaltenstein, Frýdberk).

PANSTVÍ JANSKÝ VRCH.

Janský Vrch, něm. Johannesberg, zámek u Javorníku s far. kostelem a podhradím, které dnes tvoří část města Javornika. Stával tu biskupský hrad Janov, který byl za válek uherských zbořen a na konci 15. st. znovu vystavěn.[1]) R. 1715 založen tu nový kostel a přenešena sem fara z Javornika.[2])

Javorník, něm. Jauernig, ochranné municipální město s radnicí, rytířským fojtstvím a dříve far. kostelem sv. Trojice. V registru biskupských desátku z r. 1305 jmenuje se ves Jawornik s 40 lány zákupním fojtstvím a kostelem a 1307 na místě dnešního Janského vrchu byl již hrad, jehož kastelánem byl Richolf.[3]) Díl Javorníka náležel však knížatum svídnickým a kníže Bolek postoupil 1348 svůj díl na hradě javornickém biskupu vratislavskému;[4]) biskup Přeclav sice postoupil tehdy hrad opět knížeti Bolkovi, ale jen do života a tak, aby byl vždy biskupům otevřen.[5]) R. 1371 držel hrad neprávem kníže falkenberský Jindřich.[6]) Kolem r. 1420 příslušel však již hrad Javorník se vsí o 60 lánech a fojtstvím biskupovi.[7])

R. 1576 Javorník vyhořel.[8]) Městem stal se Javorník poměrně pozdě, ještě 1579 jmenuje se vsí, 1638 však městem.[9]) R. 1579 bylo tu katolické arcipřišství, ale 1715 fara byla přeložena do Janského Vrchu.[10]) R. 1825 město opět vyhořelo. Za pozem. reformy 1925—27 (vlastník vratislavské biskupství, plocha 33.795 ha) zůstaly v záboru statky Bernartice, Dolní a Horní dvůr, Javorník a lesní hospodářství; vlastníku byly propuštěny hutě v Buchbergsthalu a cihelna ve Frýdberku. V 16. st. dolovala se tu železná ruda.[11])

[25]) VMO XXI. 21. — [26]) RGS IV. 2924, VMO XXI 21. — [27]) Darstellungen III. 251, Peter, Burgen, 102, G-M II. 283. — [28]) Codex Sancti Venceslai, 338, G-M II. 284. — [29]) G-M II. 290. — [30]) Altvaterland, 213. — [31]) Pfitzner, l. c., 89.

[1]) ZGKS IV. 132. — [2]) ZGKS X. 22. — [3]) CDS XIV. 18, RGS IV. 2961. — [4]) G-M II. 211. — [5]) G-M II. 212. — [6]) G-M II. 228. — [7]) Darstellungen III. 239. — [8]) Not. 1876 96. — [9]) Pfitzner, Das Bistumsland, 353, ZGKS X. 22. — [10]) ZGKS X. 22. — [11]) Altvater, II. 148. — [12]) CDS XIV. 18. —

Javorník, něm. Jauernig, ves u města Javorníku s fil. kostelem.

Bernartice, něm. Barzdorf, s far. (již v 16. st.) kostelem. Ves připomíná se 1284 (Bernhardi villa), kdy náležela k obvodu otmachovskému, 1291 (Bertholdi villa), 1305 (Bertholdi villa), kdy bylo tu zákupní fojtství, 75 lánů a kostel.[12]) R. 1420 ves (Bertoldisdorf) s 75 lány, kostelem a fojtstvím úročila k hradu Frýdberku.[13]) R. 1579 přip. se tu fara.[14])

Buková, něm. Buchsdorf, s rytířským fojtstvím, byla vysazena 1248 rytířem Vrokaviem na lesní půdě a osazena Poláky.[15]) Za pozemkové reformy (vlastník Dr. Albert a Marie Buďe, plocha 177 ha) velkostatek a lihovar v Bukové propuštěny vlastníku.

Červený Důl, něm. Rothengrund, založen 1778.[16])

Dolní Fořt (Domkáři, Mlatci, Zahradníci), něm. Niederforst Pribnerleuten, Niederforst Dreschgärtner) založen před 1569.[17])

Horní Fořt, něm. Oberforst, s rytířským fojtstvím, založeno 1669.[18])

Gotartovice, něm. Gotthartsdorf, založeny 1780.[19])

Horní Hoštice, něm. Ober Gostitz, s rytířským fojtstvím, přip. se 1296, kdy bylo tu 9 lánů a zákupní rychta. Již v 16. st. drželo tu léno město Pačkov. Za pozemkové reformy (vlastník: město Pačkov, plocha 1986 ha) velkostatek propuštěn vlastníku ze záboru.

Hraničky, něm. Gränzdorf, vznikly na konci 18. st.

Serksdorf, něm. Sörgsdorf, s far. (od 1801) kostelem. Již 1305 bylo tu (Sorykesdorph) 20 lánů a zákupní fojtství a kolem r. 1420 ves (Serksdorf) s 20 lány náležela biskupství.[20]) Zákupní fojtství bylo biskupským lénem, jež držel 1747 Kryštof Anders, 1748 Antonín Anders.[21])

Valdek, něm. Waldek, s far. (od r. 1785) kostelem z r. 1751. Ves připomíná se teprve 1585.[22]) Biskup vratislavský osvobodil 1637 Valdek od robot.[23])

Nové Vilémovice, něm. Neu Wilmsdorf, s far. (od 1767) kostelem. R. 1310 připomíná se ves Vilémovice (Wylemowici) s 12 lány; kolem 1420 byla pustá ves (Wilemowici) s horami, 20 lány biskupským lénem.[24]) R. 1580 byla ves nově vysazena a byla přímým zbožím biskupským.[25])

Černá Voda, díl.

Zastávka, něm. Stillstand, založena 1735.[26])

Hrad **Karpenstein** stával u Valdeku, hrad **Reichenstein** stával u Javorníku blíž kladských hranic.

Stará Červená Voda, něm. Alt Rothwasser, s far. kostelem. R. 1580 rozeznává se Stará a Nová Červená Voda.[1]) R. 1748 přijal léno na Starou Červenou Vodu Frant. Urban v. Mikusch, kdežto na Novou Červenou Vodu nisští jesuité.[2]) Farní kostel připomíná se tu 1579, jeho patronát měl původně opat heinrichovský, pak biskup vratislavský.

Nová Červená Voda, něm. Neu Rothwasser, s rytířským fojtstvím, viz u Staré Červené Vody. Zákupní fojtství drželi tu lénem nisští jesuité a po zrušení jesuitského řádu Studijní fond.

Horní Heřmanice, něm. Ober Hermsdorf. Ves (Hermanni villa) připomíná se již 1291 a 1305, kdy bylo tu zákupní fojtství, kostel a 38 lánů.[3]) Ko-

---

[13]) Darstellungen III. 249. — [14]) ZGKS X. 29. — [15]) RGS II. 486. — [16]) Altvaterland, II. 165. — [17]) Altvaterland, II. 174. — [18]) Altvaterland, II. 175. — [19]) Altvaterland, II. 196. — [20]) CDS XIV. 18. Darstellungen III. 241. — [21]) ZGKS XIV. 172. — [22]) Altvaterland, II. 160. — [23]) ZGKS VI. 25. — [24]) CDS XIV. 22, Darstellungen III. 252. — [25]) Altvaterland II. 162, Darstellungen III. 272. — [26]) Altvaterland, II. 170.

[1]) ZGKS X. 45, VMO XXI. 23. — [2]) ZGKS XIV. 173. — [3]) CDS XIV.

lem r. 1420 (Hermansdorf) náležely Heřmanice s fojtstvím, kostelem a 38 lány k hradu Frýdberku.[4]) K 1470 viz u Vidnavy. Léno na H. Heřmanice přijali 1527 Julius Mettel,[5]) 1748 Filip Kuntschky, 1808 Gabriel v. Rudzinski, 1814 Leopold v. Gilgenheim.[6]) Za pozemkové reformy velkostatek (232 ha, vlastník Marie Gerblichová) byl propuštěn vlastníku ze záboru.

Hukovice něm. Haugsdorf, s rytířským fojtstvím, přip. se 1284 a 1305 s 10 lány (Cras Hugonis), 1420 náležely (Cros Hugonis) k distriktu vidnavskému.[7]) K r. 1470 viz u Vidnavy. Biskup Jan postoupil 1506 Hukovice (Hawgkross), Velkou Kraš, Fojtovu Kraš, Malou Kraš, Šubrtovu Kraš, Kobylou, Červenou Vodu a Bischofswald Hanušovi v. Nimptsch.[8]) R. 1527 držel Hukovice lénem od biskupa Adam Weziger.[9])

Malá Kraš, něm. Klein Krosse, 1284 slula Dlouhá Kraš (Longum Craz), 1305 Žibřidova Kraš (Syffridi Craz); tehdy bylo tu zákupní fojtství a 15 lánů.[10]) K r. 1470 viz u Vidnavy, 1506 u Hukovic. V pol. 17. st. držel Malou Kraš lénem Jan Mikusch v. Buchberg (zemřel 1662) a po něm jeho syn Jan Ignác v. Mikusch.[11])

Velká Kraš, něm. Gross Krosse, s fil. kostelíkem, přip. se 1284 (Magnum Craz) 1305 bylo tu 24 lánů.[12]) R. 1420 Velká Kraš s 26 lány náležela k distriktu vidnavskému.[13]) K 1506 viz u Hukovic.

Fojtova Kraš, něm. Voigts Krosse, přip. se 1284 (Advocati Craz), 1305 bylo tu 17 lánů.[14]) R. 1420 ves s fojtstvím a 16 lánů náležela k obvodu vidnavskému.[15]) K r. 1470 viz u Vidnavy, 1506 u Hukovic.

Bílý Potok, díl, viz u Hamberku.

Dále připomínají se 1305 Bernartova Kraš s 12 lány a Rudgerova Kraš s 16 lány.[16])

Lit.: B. König, Jauernig-Johannesberg, Die Heimat 1923; B. König, Gedenkschriften vom Schlosse Johannesberg, ZGKS IV.; A. Kettner, Waldek ZGKS VI.; A. Peter, Burgen und Schlösser im Herzogthum Schlesien (Janský Vrch a Reichenstein); B. König, Burgruine Karpenstein, Die Heimat 1924; B. König, Bergruine Reichenstein, Heimat 1923; G. Stumpf, Ruine Reichenstein bei Jauernig, ZGKS IV.

LENNÍ STATEK VLČICE.

Vlčice, něm. Wildschütz, s zámkem a far. (od 1678) kostelem. Již r. 1248 jmenuje se tu potok Wilchicha, 1310 i ves Wylcziczs s kostelem, zákupním fojtstvím a 60 lány.[1]) Ves byla udílena lénem, tak 1420 držel ji (Wilcicz) s kostelem, fojtstvím, 60 lány a horami neznámý man.[2]) 1527 Jindřich v. Maltitz,[3]) 1748 přijali léno na Vlčice synové neb. Františka Filipa v. Maltitz, 1768 František Ignác v. Maltitz, 1791 Josef říš. hr. Schafgotsch a od 1846 (Vlčice, Vojtovice, Niedervald, Novou Vésku a Pilcberk) František hr. Schafgotsch.[4]) Vlčice byly int. 1875 Rudolfovi hr. Schafgotsch (zemřel 6. června 1914), pak Aloisovi hr. Schafgotschovi, 1920 Augustovi a Herbertu Schubertovi a Josefovi a Marketě Mertům. Za pozemkové reformy vlastníci

17. — [4]) Darstellungen III. 251. — [5]) Darstellungen III. 265. — [6]) ZGKS XIV. 173. — [7]) CDS XIV. 17, Darstellungen III. 250. — [8]) G-M II. 534. — [9]) Darstellungen III. 266. — [10]) CDS XIV. 17. — [11]) ZGKS V. 13. — [12]) Darstellungen III. 250. — [13]) Darstellungen III. 250. — [14]) CDS XIV. 17. — [15]) Darstellungen III. 250. — [16]) CDS XIV. 17.

[1]) CDS XIV. 18. — [2]) Darstellungen III. 244. — [3]) Darstellungen III. 265. — [4]) ZGKS XIV. 169. — [5]) Altvaterland, II. 13. — [6]) Altvaterland, II. 8. — [7]) Altvaterland, II. 11. — [8]) Altvaterland, II. 8.

August a Hubert Schubertovi) byl velkostatek propuštěn vlastníku ze záboru.

Bergov, něm. Bergau, založen 1804.[5])

Niederwald, u Kneifela Niederwaltersdorf, založen před 1604.[6])

Pilcberk, něm. Pilzberg, založen před 1722.[7])

Nová Véska, něm. Neudörfel, založena na sklonku 18. st.

Vojtovice, něm. Woitzdorf, založeny 1561.[8])

STATEK KOLNOVICE.

Kolnovice, něm. Kohlsdorf; 1263 psal se Scorosonis villa, 1305 Corussindorph,[1]) k 1230—63 viz u Cukmantlu. Léno na Kolonovie přijala 1748 Anna Františka v. Grobst, 1768 Arnošt v. Hund, 1775 Josef sv. p. Hund, 1782 Karel Josef v. Schimonsky, 1799 Josef Rennert.[2])

Renertov, něm. Rennersfeld, založen 1791.[3])

Terezín, něm. Theresienfeld, založen před 1793.[4])

STATEK BÍLÁ VODA.

Bílá Voda, něm. Weisswasser, městečko s zámkem, piaristickou kolejí a far. kostelem z r. 1604. Bílá Voda připomíná se poprvé teprve 1532,[1]) 1564 byla tu fara (kněz byl ženatý). V 2. pol. 16. st. drželi statek v. Maltitz, kolem r. 1612 Jan Zikmund v. Maltitz, který stal se 1617 svob. pánem, 1655 Jiří říš. hr. z Hodic, 1661 jeho syn Jiří Maximilián, který zemřel 1666, pak vdova Alžběta, roz. hr. v. Donau, která provdala se pak za Erdmanna Ferdinanda Pavlovského z Pavlovic (zemřel 1684). Po smrti posledního dědila statek jeho druhá manželka Marketa Florentina, roz sv. pani z Žerotina. R. 1688 držel Bílou Vodu František Karel říš. hr. z Liechtenštejnu, pak 1714 dědil Jakub Arnošt říš. hr. z Lichtenštejn-Kastelkornu, jenž 1728 založil v Bílé Vodě piaristické gymnasium. V 1. 1749—76 držel Bílou Vodu Karel Ota říš. hr. Salm-Neuburg, načež 1794 koupil statek Antonín říš. hr. Schlegenberg, jenž zanechal jej svému zeti Otovi říš. hr. z Haugvitz (zemřel 17. února 1842). R. 1809 přijali léno na Bílou Vodu Václav a Antonín hr. Haugvitz, 1837 Barbora d'Ambly. Dále seděl tu Josef a Alexandr hr. d' Ambly a od 1854 princezna Mariana Nassau-Oranien (zemřela 29. května 1883). Bílá Voda byla int. 1885 Alexandře princezně pruské, 1907 Charlottě princezně Reuss, vévodkyni meklenbursko-zvěřínské, 1918 Josefu a Frídě Kutzum a 1934 Maxu Weissovi. Za pozemkové reformy (plocha 1510 ha, vlastníci Josef a Bedřiška Kutzovi) vlastníkům propuštěny ze záboru velkostatek, pila a zámek s parkem v Bílé Vodě.[2]) Ještě 1742 mluvilo se v Bílé Vodě, v blízkých Horních Hoštících dokonce ještě na sklonku 18. st. polsky.[3])

---

[1]) CDS XIV. 13. — [2]) ZGKS XIV. 173. — [3]) Altvaterland, 47. — [4]) Altvaterland, 47.

[1]) Altvaterland, II. 228. — [2]) ZGKS XIV. 173, ZVGMS XIX. 328. — [3]) ZVGMS XIX. 328. — [4]) Altvaterland, II. 228. — [5]) Altvaterland, II. 229. — [6]) Altvaterland, II. 231.

Bílá Voda, něm. Weisswasser Dorf, ves při Bílé Vodě.

Kamenička, něm. Kamitz-Überschar, připomíná se (Kemnitz) 1369.[4]) V 16. st. byl tu farní kostel.[5])

Růženec, něm. Rosenkranz, stával 1638.[6])

Lit.: Morr, Zur Ortsgeschichte Weisswassers. ZVGMS XVIII., XIX.

STATEK DOLNÍ ČERVENÁ VODA.

Dolní Červená Voda, něm. Nieder Rothwasser, s zámkem. Ves (Rutta aqua, 1373 Rotin Wasser) náležela k distriktu otmachovskému, 1305 bylo tu zákupní fojtství a kostel.[1]) Kolem r. 1420 ves Červená Voda (Ruffa aqua) s 60 lány, kostelem a fojtstvím náležela k obvodu vidnavskému a byla více než s poloviny pustá.[2]) K 1470 viz u Vidnavy, 1506 u Hukovic. R. 1527 držel ves lénem Kryštof v. Maltitz,[3]) později Jan Mikusch v. Buchberg, jenž zemřel 1662, dále jeho syn Jan Ignác Mikusch, jehož syny byli Jan Jiří a Jan Zikmund (zemřel 1732) Mikuschové v. Buchberg. Poslední z nich držel Červenou a Černou Vodu, jež pak dědil jeho syn Fr. Urban Mikusch v. Buchberg, jehož manželkou byla Marie Johanka Falkenhaynová z Glošku. Po těchto dědili synové Arnošt (zemřel 1814) a František Karel (zemřel 1837). Arnošt prodal však 1773 Dolní Červenou Vodu a Černou Vodu Konradovi hr. z Šternberka a jeho manželce Antonii sv. paní Skrbenské z Hříště, kteří přijali 1798 na statek léno. R. 1838 přijal léno na D. Červenou Vodu Karel hr. Šternberk.[4]) R. 1869 koupil D. Červ. Vodu Antonín Latzel, 1907 dědil Ant. Latzel ml., 1916 Ant. Latzel. Za pozemkové reformy (vlastník Antonín Latzel, plocha 324 ha) velkostatek, lihovar a kaolinové doly v Dolní Červené Vodě byly propuštěny vlastníku.

Johanka, něm. Johannaburg, založena kolem r. 1750.

Nová Malá Kraš, něm. Neu Kleinkrosse, založena před r. 1814.

Šropengrunt, něm. Schroppengrund, osada novějšího založení.

Stachlovice, něm. Stachlowitz, založeny kolem r. 1750.

U Dolní Červené Vody zanikla ves Hlina, která (Glina) se připomíná r. 1284.[5])

STATEK ONDŘEJOVICE.

Ondřejovice, něm. Endersdorf, s zámkem a far. kostelem z r. 1777. K r. 1230–63 viz u Cukmantlu. Ves (Villa Andraeae) náležela 1263 k rychtě otmachovské, 1305 (tehdy měla 14 lánů) s poloviny biskupu,[1]) 1420 (Andrisdorf) s 40 lány byla biskupským lénem v obvodu hlucholazském.[2]) R. 1413 byl tu far. kostel. Léno držel 1527 Jindřich v. Maltitz,[3]) 1651 Zikmund v. Maltitz,[4]) 1743 držel Ondřejovice a Šumvald v. Jerin, 1748 přijala léno na statek Anna Františka v. Jerin, roz v. Rottenbach, 1750 Lazar v. Wimmersberg, 1768 sirotci po Michalovi v. Wimmersberg, 1797 Karel v. Salis, 1827 Vincenc Tlach a Vincenc Keil.[5]) R. 1928 koupila statek rodina Rudzinski. Fara připomíná se tu 1579 a byla pod patronátem biskupa vrati-

[1]) CDS XIV. 17. — [2]) Darstellungen III. 251. — [3]) Darstellungen III. 265. — [4]) ZGKS V. 13—19, XIV. 173. — [5]) CDS XIV. 6, VMO XXI., 21.
[1]) RGS II. 1168, CDS XIV. 12. — [2]) Darstellungen III. 252. — [3]) Dar-

slavského.[6]) R. 1735 srovnali se poddaní s vrchností o roboty.[7]) Za pozemkové reformy 1925 (vlastník Rudolf Rudzinski a spol., plocha 1237 ha) velkostatek, slévárna, pila a vápenka v Ondřejovicích propuštěny vlastníku, odprodána strojírna v Ondřejovicích.

Dolní Grunt, něm. Nieder Grund,, díl.

Salisov, něm. Salisfeld, založen 1798.[8])

Latzdorf zanikl nejspíše za třicetileté války.

STATEK VELKÉ KUNĚTICE.

Velké Kunětice něm. Gross Kunzendorf, s zámkem, rytířským fojtstvím a far. kostelem. K 1230—63 viz u Cukmantlu. Ves (Conradi villa) náležela 1263 k fojtství otmachovskému, dále jmenuje se 1284 (Cunati villa) a 1305 (Cunczendorf) měla 60 lánů, zákupní fojtství a farní kostel.[1]) Kolem r. 1420 byly Kunětice (Cvnczindorf) s 60 lány, zákupním fojtstvím a kostelem počítány k distriktu vidnavskému.[2]) R. 1597 byl tu sice ženatý kněz, ale konal bohoslužby podle ritu katolického.[3]) R. 1641 koupil statek Kunětice Matyáš Forgaš,[4]) 1748 přijal léno na V. Kunětice Ignác Fr. v. Skal, 1768 Jan Fr. v. Skal a 1797 Karel sv. p. Strachwitz.[5]) Mírem vratislavským 1742 severní část vsi byla přiznána Prusku, kdežto jižní království českému.

Františkov, něm. Franzberg, založen 1798 na místě parcelovaného dvora.

Harte, nyní část V. Kunětic.

Strachovičky, něm. ‚Strachwitzthal založeny 1798 na místě parcelovaného dvora.

STATEK HRADEC.

Hradec, něm. Gröditz, s zámečkem. Ves byla pojmenována patrně podle Mikuláše Grödis z r. 1424[1]) a bývala spolu s Bělou udílena biskupem jakožto léno, jež držel 1768 Jan Václav hr. Trautmannsdorf, 1772 Gabriela ovd. hr. Trautmannsdorf, která 1782 prodala léno Henkelovi říš. hr. v. Donnersmark, 1789 koupil léno Erdmann hr. Pückler, 1790 přijali léno na Hradec Karel a František hr. Pückler, 1797 Maximilian hr. Pückler, jenž 1805 prodal statek Janovi hr. Larisch; 1842 koupil statek Ferdinand sv. p. Schikfuss.[2]) V 19. st. byl statek rozdělen na několik dílů.

LENNÍ STATEK KRUTVALD.

Krutvald, něm. Krautenwalde, s far. kostelem Početí P. Marie. Ves (Cruthwalde, Cruthenwalde) s 40 lány připse 1295 a 1305.[1]) Kolem r. 1420 ves (Crutenwalde) s 40 lány náležela k biskupskému hradu Javorníku;[2]) v o-

stellungen III. 264. — [4]) ZGKS X. 65. — [5]) ZGKS XIV. 173. — [6]) ZGKS X. 65. — [7]) Altvaterland, 60. — [8]) Altvaterland, 61.

[1]) RGS II. 1168, CDS XIV. 13, 15. — [2]) Darstellungen III. 250. — [3]) ZGKS XIV. 48. — [4]) Altvaterland, II. 115. — [5]) ZGKS XIV. 173. — [1]) Altvaterland, 147. — [2]) ZGKS XIV. 173.

[1]) CDS XIV. 22. — [2]) Darstellungen III. 241. — [3]) ZGKS X. 250. — [4]) ZGKS XIV. 19, 173.

kolí vsi byl tehdy velký Polský les.[3]) R. 1748 přijal léno na Krutvald Augustin hr. Falkenhain, 1815 Josef hr. Schafgotsch, 1851 František hr. Schafgotsch.[4]) R. 1875 Krutvald int. Rudolfovi hr. Schafgotsch (zemřel 6. června 1915), pak Aloisovi hr. Schafgotsch, 1919 Frídě Kutzové, 1934 Maxovi Weissovi.

STATEK HAMBERK.

Hamberk, něm. Hahnberg, založen před 1733. Antonín v. Wyschetzky prodal 1841 Hamberk a Bílý Potok za 72.000 zl. Vincenci Priessnitzovi.[1]) Za pozemkové reformy (vlastník Dr. Erich Lundwall, plocha 301 ha) velkostatek a lihovar v Bílém Potoce propuštěn vlastníku ze záboru.

Bílý Potok, něm. Weissbach, s far. kostelem, díl; připomíná se 1310 (Wyzbach), kdy bylo tu 20 lánu, kostel a zákupní fojtství;[2]) kolem 1420 ves (Weissbach) s 33 lány a kostelem náležela k hradu Javorníku.[3]) Kolem r. 1527 držel Bílý Potok lénem David Grotzner a Kašpar Zedlitz.[4]) R. 1579 byla tu fara.[5]) R. 1748 držel tu lénem 3 lány Baltazar v. Rothkirch, 1768 Luisa v. Gilgenheim, 1769 Josef v. Gilgenheim, 1769 Augustin a bratři Karel a Jindřich v. Gilgenheim, 1774 Augustin sv. p. Stillfried, 1783 Marie Anna ovd. sv. paní Stillfried a sirotci Leopold a Bernart sv. p. Stillfried, 1792 Kryštof Arnošt v. Mannstein, načež 1797 léno přešlo do rukou nešlechtických.[6]) R. 1853 byl statek int. Priessnitzovi, pak rozdělen v 12 dílů a 1920 int. Dr. Erichu Lundwallovi.

STATEK KOBYLÁ.

Kobylá, něm. Jungferndorf, s zámkem z r. 1570 a far. (od 1787) kostelem. Ves přip. se (Cobila) již 1284, kdy náležela k distriktu otmachovskému,[1]) 1305 (Kobula) s 24 lány a zákupním fojtstvím,[2]) 1378 sluje Juncfrowindorf.[3]) Kolem r. 1420 ves (Cobula alias Junkfrawendorf s 24 lány, zákupním fojtstvím a horami náležela k distriktu otmachovskému.[4]) K r. 1479 viz u Vidnavy, 1506 u Hukovic. R. 1509 připomínají se tu sklárny.[5]) Rytířskou rychtu držel lénem od biskupa vratislavského 1527 Jindřich Nimic,[6]) později rukojmí za neb. Arnošta Frydrycha v. Nimitz prodali lenní statek Kobylou Jindřichovi Nimitz v. Wilkau a ten opět 1611 Janu Matoušovi Wackerovi v. Wackenfels. Poručníci Jana Fr. Erdmanna z Kounic prodali 1692 léno za 12.000 zl. Karlu Jindřichovi v. Winanko und Wertenstein, Jan Leopold v. Winanko prodal 1740 Kobylou za 21.000 slezských tolarů a 50 dukátů Janovi Fr. v. Mondbach, 1768 přijal léno na Kobylou Jan Arnošt v. Skal, 1815 Karel bar. Skal a 1839 Ferdinand baron Skal, jenž zemřel 12. ledna 1879.[7]) Dále držel Kobylou Karel a od 1905 Ferdinand baron Skal. Za pozemkové reformy (vlastník Ferdinand Skal, plocha 518 ha) zámek, mlýn, pila a velkostatek v Kobylé propuštěny ze záboru vlastníku.

Annaberk, něm. Annaberg, založen 1803 Annou sv. paní Skal.[8])

[1]) ZGKS XIV. 170. — [2]) CDS XIV. 13. — [3]) Darstellungen III. 243. — [4]) Darstellungen III. 243. — [5]) ZGKS X. 26. — [6]) ZGKS XIV. 172.

[1]) CDS XIV. 17. — [2]) CDS XIV. 17. — [3]) VMO XXI. 21. — [4]) Darstellungen III. 250. — [5]) Not. 1884 35. — [6]) Darstellungen III. 250. — [7]) Not. 1884 39, ZGKS XIV. 174. — [8]) Altvaterland II. 66.

LENNÍ RYTÍŘSKÉ FOJTSTVÍ V BERNARTICÍCH.

Bernartice, něm. Barzdorf, zde rytířské fojtství. Za pozemkové reformy (vlastník Bedřich Latzel, plocha 240 ha) propuštěny vlastníku ze záboru dvory Bernartice a Horní dvůr, pak mlékárna a lihovar v Bernarticích, odprodán mlýn v Bernarticích.

Pavlinka, něm. Paulinaburg, založena 1780.[1])

LENNÍ RYTÍŘSKÉ FOJTSTVÍ V ZIGHARTICÍCH.

Zighartice, něm. Setzdorf, zde rytířské fojtství.

Nýznerov, něm. Niesnerberg, vznikl před r. 1806.

[1]) Altvaterland, II. 195.

VIII. TĚŠÍNSKÝ KRAJ

1. Knížectví těšínské.
2. Status minor Frýdek.
3. Status minor Bohumín.
4. Status minor Rychvald.
5. Status minor Německá Lutyně.
6. Status minor Fryštát.
7. Status minor Ráj.
8. Knížectví bílské.

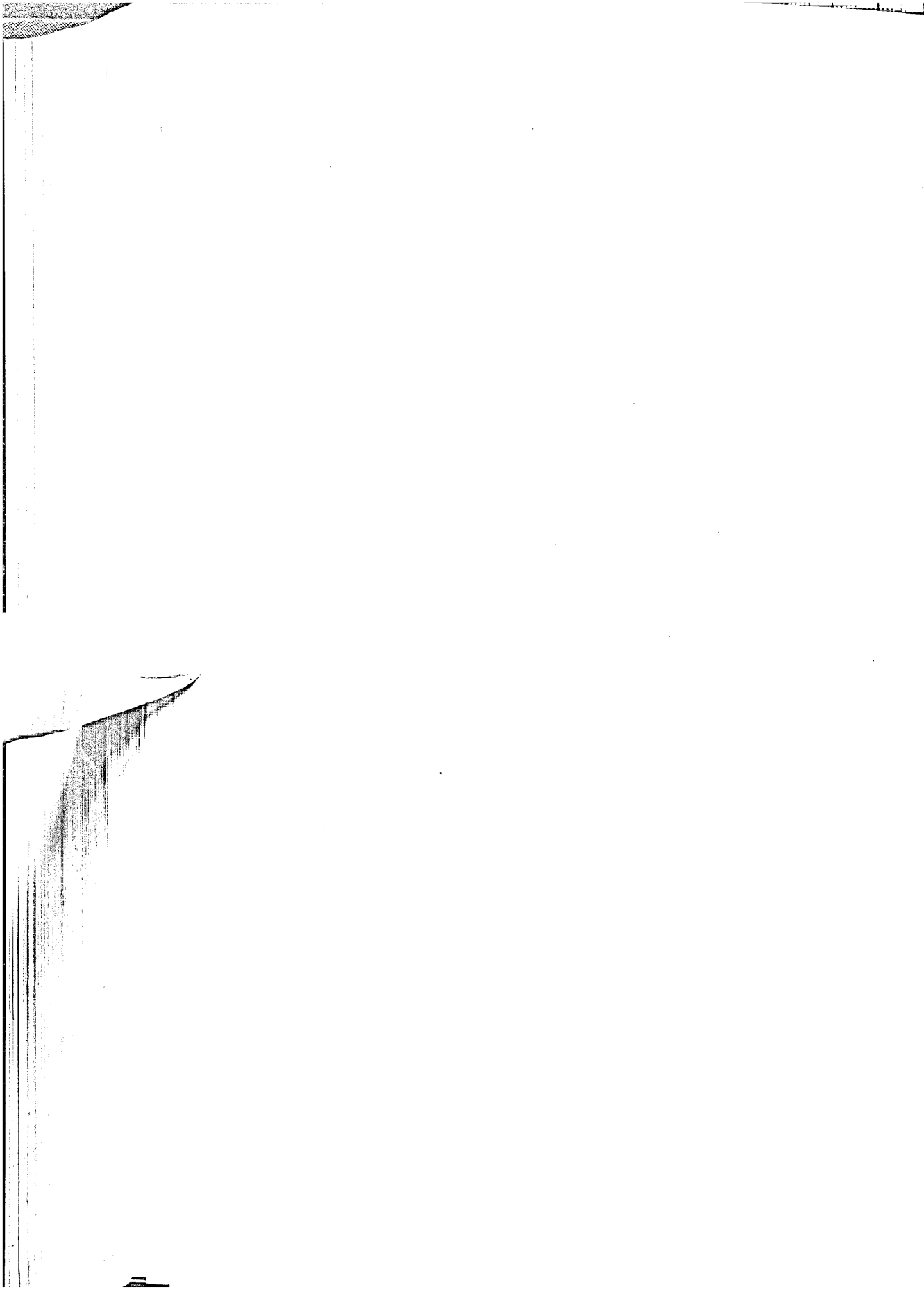

I. KNÍŽECTVÍ TĚŠÍNSKÉ.

Území Těšínska náleželo původně ke knížectví opolskému, které bylo po smrti knížete Vladislava I. (z rodu Piastovců) 1282 rozděleno v knížectví opolské, bytomské, ratibořské a těšínsko-osvětimské; posledního ujal se Vladislavův syn Měšek, který r. 1291 uznal vrchní vládu krále českého Václava II. a 1297 pro stále měnící se tok řeky Ostravice smluvil se o hranice s biskupem olomouckým tak, aby napříště tvořila od Landeku hranici řeka Odra až k ústí řeky Ostravice a odtud stávající tok řeky Ostravice (tam, kde řeka dělila se v ramena, měl tvořiti pomezí hlavní tok). Měšek (jeho dcera Viola provdala se 1305 za českého krále Václava III.) zemřel r. 1316 a zanechal syny Vladislava a Kazimíra, z nichž Těšínsko přejal Kazimír. Kníže Kazimír přijal r. 1327 od českého krále Jana Lucenburského léno na hrad a město Těšín, města Bílsko a Fryštát, městečka a tvrze Skočov a Jemnici a hrad Ostravu, a zemřel r. 1358. Jeho syn Přemek (1358—1407) přijal 1366 od českého krále Karla I. léno na Těšínsko a zanechal knížectví svému synovi Bolkovi I. (1407—31, první jeho manželkou byla Markéta Opavská, zemřela 1406, druhou Eufemie Mazovská a třetí Žofie).

Bolkovi synové Václav I., Přemek II. a Bolek II. (čtvrtý syn Vladislav měl sice titul knížete těšínského, ale nijak nezasahoval do poměru těšínských, byl knížetem hlohovským a padl, bojuje na straně krále Jiřího proti Uhrům; jeho potomstvo vymřelo již synem Přemkem, kanovníkem hlohovským, r. 1477) vládli nejprve Těšínskem v nedílu, ale pak se rozdělili. Václav I. podržel Bílsko, kdežto pány vlastního Těšínska zustali Přemek II. (zemřel 11. března 1471) a Bolek II. (zemřel 1452, jeho manželkou byla Anna Ruská). Tito dva rozdělili se 1447 o věno své zemřelé matky Zofie: Přemek podržel městečko Skočov s příslušenstvím, Vislici s přísl., Těrlicko, Hradiště, Blogocký dvůr, Stonavu, Stanislavice, Solcu, pak šlechtické zboží Malé Ochaby, Semoradz, Dubovec, Dolní a Horní Kunčice, Žibřidovice, Marklovice, Petrovice, Prštnou, Závadu, Ráj, Kačice, Otrubkov, Pohvizdov, Pruchnou, město Fryštát, Staré Město a Darkov; kníže Bolko podržel Rychvald s příslušenstvím, šlechtické statky Karvinnou, Albrechtice, Šepetovice, Věřňovice, Skřečoň, Čerminu, obojí Lutyni, Dětmarovice, Koukolnou, Záblatí, Porubu, Doubravu, Vrbici, Hrušov, Heřmanice, obojí Suchou, Lazy a Chotěbuz[1]).

Kníže Bolko postoupil r. 1452 knížeti Václavovi Hradec, Jilovnici, Roztropice, Mazančovice, Lhotu, Rudici a Jasenici záměnou za Bílsko a Staré Bílsko[2]), zemřel 1452 a zanechal děti Kazimíra, Žofii, manželku Viktorina, knížete minstrberského, a Barboru, manželku Baltazara, knížete zaháňského. Kníže Přemek přidržoval se ve válce uherské zprvu krále Jiřího, 1469 musil sice ve Vratislavě holdovati králi Matyášovi, ale již 1471 i se synovcem Kazimírem stranil opět Vladislavovi II. Po Přemkovi zůstala jediná dcera Hedvika (později manželka Štěpána Zápolského) a tak po r. 1471 vládl Těšínskem sám Kazimír, jemuž potvrdil privilegia 1498 Vladislav II. a 1519 král Ludvík[3]). Kazimírovi synové Fridrich a Václav zemřeli ještě před smrtí otcovou (zemřel 13. prosince 1528), takže po Kazimírovi dědil jeho vnuk (a syn Václavův) Václav Adam, jehož poručníkem byl Jan z Pernštejna. Kníže Václav Adam vládl od r. 1540 samostatně, jmenoval 1560 svého

[1]) G—M II. 563. — [2]) G—M II. 564. — [3]) G—M II. 571, 573. — [4]) Urbáře komory těšínské, panství skočovského a strumeňského z r. 1621 v archivu komory těšínské.

syna Fridricha Kazimíra (jeho manželkou byla Kateřina, dcera lehnického knížete Fridricha) spoluvládcem, 1572 zavázal se, že od Těšínska žádného území neodcizí a 1575 vydal pro Těšínsko zemské zřízení a již 1573 prohlásil češtinu za úřední jazyk na Těšínsku. První manželkou Václava Adama byla Marie z Pernštejna (zemřela 1566), druhou Kateřina Zdeňka, kněžna saská; Václav Adam zemřel 4. listopadu 1579, a poněvadž jeho prvorozený syn Frydrych Kazimír již 1571 zemřel, dědil jeho druhý syn Adam Václav, který se stal 1595 plnoletým (téhož roku oženil se s kněžnou Alžbětou Kuronskou). Adam Václav byl zprvu horlivým luteránem, ale 1610 se stal katolíkem a zemřel 13. července 1617. Za nedospělého jeho syna Frydrycha Viléma (zemřel 19. srpna 1625) vedli poručnickou vládu arcikníže Karel, biskup vratislavský, Karel kníže z Lichtenštejna a Jiří z Opersdorfu, zemský hejtman knížectví opolského, jejichž ostrý postup proti luteránům vyvolal zakročení slezských stavů.

R. 1621 k přímému panství knížete náleželo panství těšínské (město Těšín se 6 mlýny, mýtem, Bobrek s fojtstvím, Humna, která byla 1627 lidem vojenským velmi zplundrována, Ohrazená s fojtstvím, Hodišov, Tisovnice s fojtstvím, Malá Tisovnice, Holešov s fojtstvím, Bažanovice, Puncov s fojtstvím, Dolní Žukov s fojtstvím, Mistřovice s fojtstvím, Svibice s fojtstvím, Březuvka, Mosty s fojtstvím, Bystřice s fojtstvím, Písek s fojtstvím, Bukovec s fojtstvím, které mělo privilegium z r. 1358, město Jablunkov s mlýnem a pilou, Hrádek s fojtstvím, Karpentná, Milíkov, Jistebník, Mosty u Jablunkova s fojtstvím, Návsí s fojtstvím, Oldřichovice s fojtstvím, Bočanovice, Smilovice s fojtstvím, Guty s fojtstvím, Lhotka, Javořinka a Nová Ves na Visle s fojtstvím), panství skočovské (město Skočov dobře vystavěné a zbudované, s 68 domy šenkovními, 20 domy jinými, 29 domky na vale, zámkem, kostelem a špitálním kostelíkem, dvěma mlýny a mýtem, Vislice s dvorem, Kyčice s volenstvím, Kovaly s dvorem, Věščentná s dvorem, Lazy, Malé Gurky s volenstvím, Brynna [sic!], kde bylo 1621 nově osazeno 12 zahradníku na Malé Brynné výše Chrobáčího, s dvorem, hutí skelnou a dvěma mlýny pilnými a Lipovec s dvorem) a panství strumeňské (město Strumeň, poněkud dobře vystavěné, s kostelem a špitálním kostelíkem, panským domem, dvorem, mlýnem a mýtem, Zbytkov s dvorem a vsi Zaříčí a Záblatí).[4])

Frydrych Vilém zanechal knížectví své sestře Alžbětě Lukrecii (1625-53), provdané za Gundakara, knížete z Liechtenštejnu, než koruna česká zdvihla nárok na Těšínsko, jakožto odumřelé léno. Spor byl r. 1638 urovnán tak, aby Alžběta Lukrecie podržela Těšínsko do své smrti, která následovala 19. května 1653. Těšínsko spadlo pak jakožto odumřelé léno na českou korunu a Ferdinand III. udělil zemi ihned v léno svému synovi Ferdinandovi IV., který zemřel již 1654. Odtud až do r. 1722 drželi Těšínsko králové čeští bezprostředně a teprve Karel VI. propujčil 1722 Těšínsko lénem Leopoldovi, vévodovi lotrinskému, a 1731 jeho synovi Františkovi I., potomnímu císaři, po jehož smrti dědil 1765 jeho syn Josef II., který již 1766 prodal léno své matce Marii Terezii.

R. 1766 náležely komoře těšínské statky: Bobrek, Kuldov, Humna, Ohrazená, Godišov, Holešov, Tisovnice, Svibice, Mistřovice, Mosty u Těšína, Puncov, Dolní Žukov, Březuvka, Oldřichovice, Guty, Smilovice, Mosty u Jablunkova, Písek, Bukovec, Jistebná, Javořinka, Bočonovice, Milíkov, Návsí, Visla, Karpentná, Hrádek, Bystřice, Košariska, Horní Ustroň, Kozákovice, Ližbice, Vendryně, Dolní Ustroň, Dolní Holešov, Velké Kozákovice a Lhota.

Marie Terezie udělila Těšínsko lénem své dceři, arcikněžně Marii Kristině, po jejíž smrti 1798 zdědil léno její manžel Albert princ saský (zemřel 1822), který znamenitě panství komory rozmnožil koupěmi statku; 1791 koupil Harbutovice, 1792 Kalembici, Nýdek, Ližbice, Střítež, Vělopole, 1793 Dubovec, Hazlach, Parchov, Jilovnici a Kyselov, 1794 Mezisvětí a Blatnici, 1795 Krásnou a Mnichy, 1797 Blogotice a Pohvizdov, 1798 Drahomyšl, Pruchnou, Rychvald, Boňkov a 1799 Třinec. Urbáře komory těšín-

ské z 1621, 1643 a 1647 (české), z 1722, 1725 a 1755 (německé), jsou v archivu komory těšínské.

R. 1825 bylo Těšínsko uděleno lénem arciknížeti Karlovi (zemřel 30. dubna 1847), pak jeho synu arciknížeti Albrechtovi a posléze arciknížeti Bedřichovi, jehož statky byly po převratě zabrány státem. Za pozemkové reformy r. 1927 (plocha 389 ha) přejata státem část dvora Nové Panské Dvory, dvur Bruzovice, dvur Frýdek, dvur Střítež, zřízen byl zbytkový statek Sedliště.

Lit.: Fr. Sláma, Dějiny Těšínska, Praha 1889; V. Prasek, Dějiny knížectví Těšínského (do 1433), Opava 1894; A. Heinrich, Versuch über die Geschichte des Herzogthums Teschen, 1818; G. Biermann, Geschichte des Herzogthums Teschen, I. vyd., Těšín 1863, II. vyd., Těšín 1894; Fr. Popiolek, Dzieje Śląska Cieszynskiego, Těšín 1913; G. Biermann, Geschichte des Protestantismus in Österr. Schlesien, Praha 1897; A. Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711 až do doby Marie Terezie; A. Adamus, Přehled dějin Těšínska za vlády Marie Terezie; A. Adamus, K dějinám žídu na Těšínsku, VMO XXVIII.; J. Kapras, Privilegia těšínská z r. 1498 a 1572, VMO XX.; J. Morr, Die Diözese Bresslau österreichischer Anteil nach den Visitationsberichten des 16. und 17. Jahrhunderts, ZGKS; R. Kneifel, Topographie von Schlesien (k. k. Antheil), II. 1, Brno 1804; Anton von Richard, Beschreibung des Herzogthums Teschen, 1780; J. K. Schipp, Historisch-topographische Beschreibung des Bresslauer k. k. Dioezesanteil, Těšín 1828; V. Karger, Beiträge zur Geschichte des Teschner Münzwesens, ZGKS IX., X.; ostatní literatura o Těšínsku viz u Zíbrta, II. 6337-64.

Těšín, polsky Cieszyn, německy Teschen, město; dělí se nyní na Český Těšín (na levém břehu Olzy) a Polský Těšín; zámek (1659 byl v zříceninách, 1837 znovu vystavěn) s prastarou kaplí, radnice (1661 renovovaná, 1788 znovu vystavěná), farní kostel Matky Boží (do 1790 dominikánský, slul dříve německým kostelem, neboť zde byly střídavě bohoslužby německé a polské, kdežto ve starém kostele byly bohoslužby jen polské), kostelík sv. Trojice z 1594, klášter a kostel Nanebevzetí P. Marie, milosrdných bratří, z 1700-2, jesuitský kostel sv. Kříže z 1782, špitální kostelík sv. Jiří, klášter a kostelík boromejek; Milostivý kostel z r. 1710, synagoga z 1838 a kasárna (do 1789 stál na jejich místě starý farní kostel sv. Maří Magdaleny). Do města vedly do r. 1789 brány Horní, Fryštátská a Vodní.

Již r. 1154 v listině pro biskupství vratislavské jmenuje se těšínský hrad (Tescin), který byl střediskem kastelanie.[1]) Z kastelánů těšínských jmenuje se 1228-39 Jan, 1257-8 Ruprecht a 1297 Jan[2]), z podkomoří 1281 Jindřich, 1283 Ješek z Kornic a 1297 Vojtěch[3]). Kníže opolský Měšek odkázal r. 1246 hrad Těšín do života své matce[4]). Pod hradem vzniklo podhradí. Biskup vratislavský daroval r. 1223 klášteru sv. Spasitele v Rybníku mimo jiné také desátky z podhradí těšínského (Tessin), kostelu sv. Mikuláše v Těšíně však zůstala třetina desátků ze vsí Cravarr, Rachov a Lichan, nyní neznámých[5]). Zda byl v l. 1211—23 pod hradem Těšínem klášter benediktinu, jest sporné[6]). Na hradě připomíná se 1284 zámecká kaple (tehdejším kaplanem byl Bartoloměj), v okolí hradu připomínají se téhož roku vsi Pulchra villa a Cleczomie[7]). R. 1292 byl Těšín vysazen na město podle práva löwenberského[8]). R. 1332 připomíná se tu dominikánský klášter, 1333 fara a 1447 arcipřištství[9]).

Kníže Přemek potvrdil r. 1364 privilegia města Těšína a propůjčil městu místo posavadního švábského práva löwenberského právo magdeburské (jiná města na Těšínsku a Osvětimsku řídila se pak právem těšínským).[10]). Městské fojtství (fojt Petr učinil 1364 nadaci pro dva kaplany při

[1]) RGS VII. 40, Darstellungen, III. 175. — [2]) Not. 1860. 91, CDM II. 312, V. 73, RGS VII. 528, 979, 1006. — [3]) CDM IV. 180, V. 73. — [4]) RGS VII. 646. — [5]) RGS VII. 267. CDM II. 149. — [6]) Adamus, K dějinám opatství v Orlové, 4, ale Biermann, Teschen, 27, existenci kláštera popírá. — [7]) RGS III. 1805. — [8]) RGS III. 2251, Prasek, Organisace práv, 83, 140, 281. — [9]) CDS XXII. 5091, Biermann, Teschen, 27, 185. — [10]) Biermann, Teschen.

farním kostele těšínském) koupil r. 1388 kníže[11]). Tehdy stávalo již předměstí Fryštátské, kde připomíná se 1425 špitál a kostel sv. Trojice[12]). Dále kníže Bolek dal 1416 Těšínu odúmrt, právo milové, dovolil měšťanům držeti venkovské statky a potvrdil městu držení vsi Lhotky, jinak Burgersdorf[13]) a 1421 obnovil městu privilegia[14]). Kníže Přemek a kníže Vladislav dali 1442 Těšínským privilegium na rybník nad bělidlem, což r. 1445 kníže Bolko potvrdil[15]). Později 1461 kníže Václav jakožto poručník dětí po bratru svém Bolkovi zastavil půl hradu a města Těšína s přísl., dva mlýny, dvůr Goldow naproti těšínským bělidlům, Svibici a tvrz Jana Mozgovce v Albrechticích v 2000 zl. uh. svému bratru Přemkovi, který ještě před 1470 založil v Těšíně klášter bernardinů[16]). Pro věrné služby Přemkovy udělil 1475 král Matyáš městu Těšínu další jarmark[17]). R. 1472 koupila městská rada pro špitál od Jindřicha Čela z Čechovic ves Bohušovice[18]).

Kníže Kazimír poručil Těšínským strhnouti radnici a prodal jim 1496 dva knížecí domy na náměstí pro novou radnici[19]). Město bylo tehdy jazykově smíšené. 1449 připomíná se tu polský a 1501 německý kazatel (ak tomu bylo i po celé 16. st.)[20]). Týž kníže smluvil se 1520 s biskupem olomouckým Stanislavem o sklad mědi v Těšíně[21]), 1521 potvrdil a rozšířil privilegia města, dal témuž vinný šenk na opravu hradeb a vystavění hradby u Fryštátské brány, kde byl potud jen parkán[22]), a 1523 dal ještě privilegium na masný trh a stanovil, aby z Těšína odbíraly pivo vsi Hazlach, Zámrsky, Pohvizdov, Marklovice, Humna, Ohrazená, Kostkovice, Děhylov, Dolní a Horní Lištná, Vendryně, Bystřice, městečko Jablunkov, Starý Jablunkov, Písek, Bukovice, Nýdek, Hradiště, Třanovice, Stanislavice, Koňákov, Chotěbuz, Dolní a Horní Žukov, Vělopole, Ropice, Konská, Třinec, Střítež, Puncov, Radovice, Bobrek, Bažanovice, Bohušovice, Kalembice, Svibice, Mistřovice, Oldřichovice, Smilovice, Guty, Krásná Ves a Lhota[23]).

R. 1532 koupila městská rada v Těšíně pro špitál od Františka z Budína za 100 zl. folvark v Bobrku[24]), Ferdinand I. dal 1539 městu právo pečetiti červeným voskem[25]), Jan z Pernštejna dovolil 1540 Těšínským užívati knížecích bělidel[26]) a kníže Václav potvrdil 1545 městská privilegia, 1547 pustil městu místo na Novém městě, 1547 povolil domům na Horním městě právo váreční, 1556 potvrdil znovu městská privilegia a 1571 i vinný šenk[27]). Dne 1. srpna 1552 Těšín i se zámkem vyhořel kromě Stříbrné ulice[28]), 1553 koupilo město od Václava Ruckého z Rudz Strumenské rybníky a před 1573 ještě folvark při Olze[29]); král Rudolf II. přidal 1581 městu jarmark a kněžna Sidonie Kateřina potvrdila 1583 privilegia[30]). R. 1585 pomřelo morem v Těšíně na 3000 lidí a na památku moru byl založen kostel sv. Trojice (na kostele jest český nápis) za přispění kněžny Sidonie Kateřiny r. 1594[31]). R. 1603 vyhořel Těšín i se

41, 75, Prasek, Organisace práv, 83, 140, 281. — [11]) Prasek, Děj. Těšínska, 140, 145, Biermann, Teschen, 75. — [12]) Prasek, Děj. Těšínska, 163, Biermann, Teschen, 188. — [13]) Ruk. Frant. musea č. 118., Schr. V. 182, Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 7, Nová sb. č. 557. — [14]) Biermann, Teschen, 76. — [15]) Ruk. Frant. musea č. 118. — [16]) G—M II. 567, Biermann, Teschen, 89. — [17]) Ruk. Frant. musea č. 118., Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 9, Schr. V. 181. — [18]) Not. 1874, 90. — [19]) Ruk. Frant. musea č. 118., Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 12, Not. 1873, 13. — [20]) Schr. XVI. 379, Not. 1874, 83. — [21]) Bočkova sb. 10.760. — [22]) Ruk. Frant. musea č. 118., Not. 1873, 17, Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 13, Schr. V. 183, Nová sb. č. 557. — [23]) Not. 1863, Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 17. — [24]) Biermann, Teschen, 108. — [25]) Salbuch č. 284., 13, Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 17, Not. 1873, 30. — [26]) Not. 1873, 30. — [27]) Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 22, VMO VIII. 19, 20, Schr. V. 184. — [28]) ZGKS I. 75, Biermann, Teschen, 116. — [29]) VMO VIII. 20, Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 28. — [30]) Ruk. Frant. musea č. 118., Schr. V. 184, Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 28. —

zámkem[32]). Kníže Adam Václav potvrdil 1595 a 1596 privilegia města, 1598 dal měšťanům právo sbírati dříví v blízkých knížecích lesích a 1608 rozšířil vystavování městského piva ještě na vsi Holešov, Hodišov, Tisovnici, Kozákovice, Střížnou, Lhotku, Březuvku, Rudník a udělil městu nový řád na šenkování piva[33]).

Luterství začalo pronikat do Těšína již před r. 1545, kdy kníže Václav daroval luteránům dominikánský kostel a klášter bosácký s kostelem pustil městskému špitálu[34]). R. 1548 byla již v městě luterská fara (1566 byl v Těšíně i český luterský kazatel).[35]) Kníže Adam Václav dal r. 1598 Těšínským privilegium na augšburskou konfesi a nařídil, aby netrpěli v městě jiné víry než luterské,[36]) než již r. 1610 vypudil z města predikanty a 1613 uvedl znovu do Těšína dominikány[37]). Za poručnické vlády žádali Těšínští znovu o náboženskou svobodu, ale byli odmítnuti, ačkoliv se jich ujímali i slezští stavové. Sněm slezský nařídil v lednu 1620 vrácení kostela a fary evangelíkům, kteří se také obojího zmocnili[38]).

Za války třicetileté Těšín velmi trpěl. V červenci roku 1621 zmocnili se města Neapolitánci, kteří je vyplenili, 1622 zmocnil se Těšína markrabí Jan Jiří, který vypudil z města katolické duchovenstvo, vrátil kostely luteránům a zanechal na zámku posádku pod hrabětem Ortenburgem, ale ještě téhož roku zmocnili se města císařští a uložili výpalné 18.779 tolaru.[39]) R. 1623 pomřelo v Těšíně morem 1500 lidí.[40]) Koncem listopadu zmocnil se Těšína Mansfeld a město zůstalo v rukou Dánů do června roku 1627.[41]) Teprve po odchodu Dánů byla zahájena protireformace, 1628 pod nátlakem vrchnosti přestoupila i městská rada ke katolictví a r. 1629 kněžna zapověděla přijímati nekatolíky do města.[42]) R. 1646 zmocnili se města Švédové, kteří se vzdali v dubnu 1647 císařským.[43]) R. 1649 Těšínští žádali, aby evangelickým bohoslužbám byl vyhrazen hřbitovní kostel, ale jejich žádost byla 1652 císařem zamítnuta a 1654 byly luterské bohoslužby v tomto kosteliku zastaveny.[44]) R. 1667 bylo znovu nařízeno přijímati za měšťany jen katolíky, Leopold I. 1671 výslovně zakázal jiná vyznání než katolické a kolem 1679 luterství v městě téměř zcela vypleněno, ač v okolí konali jesuité ještě 1673 až 1676 misie a 1688 byly venkovské přifařené obce luterské.[45]) Po stránce jazykové bylo město v 16. st. trojjazyčné, vedle kazatele německého byli tu i kazatelé český a polský. R. 1590 těšínský cech zámečníku a puškařů si dal přeložiti pro neznalost němčiny cechovní řád do češtiny; naproti tomu pekaři podle starých svých výsad stále nepřijímali Slovany do cechu.[46])

R. 1624 kníže Frydrych Vilém nařídil, že domy v Těšíně nemají býti prodávány šlechticům,[47]) 1626 potvrdila privilegia kněžna Alžběta Lukrecie,[48]) 1640 král Ferdinand III.[49]) a 1654 Ferdinand IV.;[50]) r. 1657 král Leopold I. udělil městu 5. jarmark.[51]) Podle ustanovení smlouvy altranstädt-

[31]) Biermann, Teschen, 128, Prasek, Nápisy v Slezsku, 39. — [32]) Biermann, Teschen, 131. — [33]) Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 31, Schr. V. 184, Ruk. Frant. musea č. 118. — [34]) Schr. V. 183, VMO VIII. 19, Biermann, Teschen, 111. — [35]) Biermann, Teschen, 112, Biermann, Gesch. des Protest., 15. — [36]) Progr. polského gymn. 1906/7, 31, Schr. V. 184, VMO VIII. 21, Biermann, Teschen, 134. — [37]) Not. 1861, 29, Acta publica k 1618, 222, Biermann, Teschen, 134. — [38]) Acta publica k 1620, 9. — [39]) Biermann, Teschen, 140—141, Not. 1861, 31. — [40]) Biermann, Teschen, 142, Not. 1861, 32. — [41]) Not. 1861, 32, Schr. XXIII. 7, Biermann, Teschen, 147. — [42]) Biermann, Gesch. des Protest., 59, Biermann, Teschen, 149. — [43]) Not. 1861, 39, Biermann, Teschen, 153. — [44]) Biermann, Teschen, 154, 219. — [45]) Biermann, Teschen, 223, Bočkova sb., 10.770, ČMM 1892, 23, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [46]) Schr. XXVI. 379. — [47]) Schr. V. 184. — [48]) Ruk. Frant. musea č. 118., Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 39, VMO VIII. 21. — [49]) Bočkova sb. 10.766, Ruk. Frant. musea č. 118., VMO VIII. 21, Schr. V. 184. — [50]) VMO VIII. 21. — [51]) Ruk. Frant.

ské byl založen 1709 v Těšíně luterský milostný kostel (vystavěn roku 1709—29, věž přistavěna 1750) a při kostele otevřena luterská škola.[52]) R. 1715 pomřelo morem na 1500 lidí, 24. května 1718 vyhořelo Horní předměstí, 14. května 1720 vyhořel celý Těšín až na Horní město, 1758 obsadil Těšín pruský generál Werner, který uložil městu kontribuci 40.000 tolarů, 1764 obdrželo město dva trhy na vlnu, 1772 při reorganisaci slezské zemské správy stal se Těšín sídlem krajského úřadu pro Těšínsko a Bílsko, 1774 obdrželo město dva svobodné trhy (tyto byly 1780 zrušeny), 1779 uzavřen tu mír mezi Pruskem a domem rakouským, 1783 potvrdil privilegia města Josef II., 6. května 1789 Těšín vyhořel (starý farní kostel nebyl po požáru již obnoven), 1798 založil tu Mundy továrnu na sukna, 1792 Leopold II. udělil městu dobytčí trhy, 1798 potvrdil privilegia František II. V 18. st. kvetlo v Těšíně soukenictví a puškařství (výroba pušek zvaných těšínek). Při rozdělování Těšínska po světové válce připadla hlavní část města Polsku (Cieszyn), část na levém břehu Olzy Československu.

R. 1591 narodil se v Těšíně Jiří Třanovský, 1701 bratrský kazatel Liberda, 1747 historik Leopold Jan Šeršník.

Dominikánský klášter v Těšíně připomíná se po prvé 1332 a náležel k řádové provincii polské.[53]) Kníže Přemek přistavěl ke klášteru kapli sv. Spasitele a nařídil, aby v klášteře bylo chováno 20 kněží a 8 laiků.[54]) V 1. pol. 16. st. klášter trpěl finanční nouzí, odprodával statky (na bývalých klášterních pozemcích bylo vystavěno Nové město) a kolem r. 1540 dominikáni město opustili.[55]) Kníže Adam Václav povolal po r. 1610 dominikány opět do města, 1613 udělil jim právo voliti si převora, daroval klášteru již před 1540 témuž náležité zboží, dvůr Mönichhof u města a ves Krásnou a přikázal robotou k dvoru poddané z knížecích vsí Gut a Oldřichovic: Mnichy a Krásnou prodala 1565 Sabina Liebigová z Eilenbergu za 2600 tolarů knížeti Václavovi.[56]) R. 1707 byli těšínští dominikáni odloučeni od provincie polské a přiděleni k provincii české.[57]) Dne 12. března 1790 byl klášter zrušen.

Klášter bosácký byl založen před r. 1470 knížetem Přemkem a 1536 evangelíky demolován, načež kníže Václav daroval 1545 opuštěný klášter, zvaný bosák, městu na špitál.[58])

Jesuitská residence s gymnasiem byla v Těšíně založena 1670[59]) a 1703 král Leopold I. daroval tu jesuitům tři domy.[60]) R. 1773 byla residence zrušena. Klášter milosrdných bratří byl založen r. 1700 z odkazu Adama Borka, sv. p. z Roztropic, který odporučil na zřízení jeho statky Hradiště a Vendryní.[61]) R. 1754 bylo založen v Těšíně klášter a špitál řádu alžbětinek.[62])

Literatura: A. Peter, Teschen, Těšín 1878; A. Kaufmann, Gedenkbuch der Stadt Teschen (rukopis v knihovně arcivévody Bedřicha ve Vídni); Fr. Popiolek, Dzieje Cieszyna, Těšín 1916; A. Peter, Geschichte der Stadt Teschen, Těšín 1880; o hradě Těšíně Peter, Burgen und Schlösser im Herzogthum Schlesien, II.; A. Landsfeld, Městský archiv těšínský, VMO VIII.; A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivu velkých statků, Praha 1929 (zde uveden obsah patrimoniiních archivu na komorním velkostatku); R. Müller, Teschener Archivstudien, ZGKS I.; Z dávnověkosti Těšína, VMO VII.; R. Radda, Beiträge zur Geschichte der Stadt Teschen, progr. reálky v Těšíně 1878; J. Volf, Lament Těšínských z r. 1654, ČČM 1913; J. Volf, Lament měšťanů z Těšína r. 1629, ČČM 1911; G. Biermann, Die Stadt und das Herzogthum Teschen während des dreissigj. Krieges, Not. 1861; G. Biermann, Geschichte des Brauurbars der Stadt Teschen, Not. 1863; G. Biermann, Das Weinregal der Stadt Teschen, Not. 1863 J. Zítek, Švédové a císařští v Těšíně, VMO

musea č. 118., VMO VIII. 22, Schr. V. 184. — [52]) Biermann, Teschen, 225. — [53]) Not. 1871, 82. — [54]) Šebánek, Archivy, 231. — [55]) Biermann, Teschen, 110. — [56]) Not. 1871, 82, 1861, 29, Biermann, Teschen, 110, Bočkova sb., 5566. — [57]) Biermann, Teschen, 248. — [58]) Schr. V. 183, Not. 1871, 85. — [59]) Sláma, Dějiny Těšínska, 181. — [60]) List. jesuitské koleje v Těšíně A 3. — [61]) Not. 1883, 67. — [62]) Biermann, Teschen, 227.

V.; G. Biermann, Geschichte des evang. Gymnasiums in Teschen, 1859; Fr. Popiolek, Das Piastenschloss in Teschen, ZGKS VI.; Die evangelische Gnadenkirche in Teschen, 1909; Kasperlik, Die kirchlichen Zustände in Teschen vor Einführung der Reformation, Not. 1874; Fr. Popiolek, Zur Wirtschaftsgeschichte der alten Stadt Teschen, ZGKS IV.; Das Kloster der Barmherzigen Brüder in Teschen, Not. 1883; Kasperlik, Das Dominikanerkloster in Teschen, Not. 1871, 1872; Kasperlik, Das Franziskanerkloster in Teschen, Not. 1871, 1872.

Jablunkov, polsky Jablonków, městečko, nyní město s farním kostelem (nyní sídlo arcipřišství). Již r. 1447 přip. se tu farní kostel.[1]) R. 1532 rozeznával se Starý Jablunkov a městečko Jablunkov (viz u Těšína). Kníže Václav dovolil 1560 Jablunkovským šenkovati víno, vařiti pivo a vystavovati je v Bystřici a Bukovci, dal jim právo pastvy, týdenní trh a právo voliti si fojta (týž zustal však knížecím úředníkem).[2]) Kníže Adam Václav potvrdil 1596 Jablunkovu privilegia a nařídil, aby měšťané netrpěli v městečku jiného vyznání než augšburského, dovolil brátí dříví z lesů knížecích a připojil k městu sousedy ze vsi Písku, kteří se usadili na městských gruntech.[3]) R. 1639 Ferdinand III. udělil Jablunkovu tři jarmarky.[4]) Luterství bylo tu již 1679 potlačeno, 1688 byl sice zdejší kostel katolický a v městečku většina katoliku, ale v přifařených obcích převládali ještě evangelici.[5]) Dále privilegia Jablunkova potvrdili 1750 Marie Terezie, 1784 Josef II. a 1792 František II.[6]) Kolem r. 1730 kvetlo tu tkalcovství a ještě na počátku 19. st. byl v Jablunkově silný lnářský průmysl. Jablunkovský průsmyk nabyl významu za krále Matyáše, který 1474 dal ochranu cesty průsmykem knížeti těšínskému, a význam průsmyku vzrostl ještě v 1. pol. 16. st. provozem mědi z Fuggerovských a Thurzovských bání na Slovensku do Vratislavě.[7]) Na ochranu cesty byly za nebezpečí vpádů kuruckých a tureckých vybudovány šance, které nabyly velkého významu za války třicetileté a válek slezských. R. 1799 byla silnice průsmykem přebudována.

§ **Skočov,** polsky Skoczów, něm. Skotschau, město se zámkem a far. kostelem sv. Petra a Pavla z 1762 a špitálním kostelíkem Nal. sv. kříže. Skočov (Zchotschow) přip. se 1327 mezi městy knížectví těšínského.[8]) Kolem r. 1440 držela Skočov s přísl. kněžna Ofka a po její smrti 1447 z pozustalosti obdržel Přemek II. městečko Skočov, Vislici, Těrlicko, Hradiště, Blahotický dvůr, Stonavu, Stanislavice, Solcu a zemanské vsi Malé Ochaby, Semorad, Dubovec, Petrovice, Prstnou, Závadu, Ráj, Kačice, Otrubkov, Pohvizdov, V. a M. Pruchnou a Rychvald.[9]) R. 1453 přip. se u Skočova velký knížecí rybník.[10]) Později Skočov vyhořel a kníže Přemek II. potvrdil 1470 městu ohněm zničená privilegia, zejména městské právo těšínské, odúmrt a právo mílové.[11]) Kníže Kazimír potvrdil 1504 Skočovu privilegia a 1505 Vladislav II. udělil městu právo vybírati mýto v městských branách.[12]) R. 1505 přip. se městský špitál.[13]) R. 1549 kníže Václav potvrdil Skočovu privilej, zejména vinný šenk, vaření a vystavování piva do vesnic, právo mílové a právo stavěti domky na městských valech.[14])

Kníže Václav prodal 1573 města Skočov a Strumeň za 36.000 zl. Gothartovi z Logu a Staré Vsi, takže obě panství stála napříště bezprostředně pod českým králem;[15]) Gothart (jeho manželkou byla Sara Haugvicová z Biskupic) seděl tu ještě 1588, 1591 byl však již neb. a Skočov a Strumeň drželi jeho bratří Mates a Jiřík z Logu.[16]) Ještě před r. 1600 město nabyla opět komora knížecí a 1600 Adam

[1]) Biermann, Teschen, 185. — [2]) ZGKS II. 113. — [3]) ZGKS II. 113. — [4]) ZGKS II. 114. — [5]) Biermann, Teschen, 223, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [6]) ZGKS II. 115. — [7]) ZGKS II. 151. — [8]) CDM VII. S 239. — [9]) Not. 1873, 3. — [10]) Not. 1873, 30. — [11]) ZVGAS XIV. 99. — [12]) ZVGAS XIV. 100. — [13]) Biermann, Teschen 188. — [14]) ZVGAS XIV. 101. — [15]) Not. 1873, 88. — [16]) Puhony těšínské z 1591, 78, PP. — [17]) ZVGAS

Václav s kněžnou Alžbětou potvrdil městská privilegia.[17]) Týž kníže však 1615 pronajal statky skočovský a strumeňský na 4 leta Kristianu Tikoskému z Václavic.[18]) Farní kostel sv. Petra a Pavla ve Skočově jmenuje se 1447.[19]) Již kolem r. 1550 byli měšťané luterány a 1566 byla i fara luterskou.[20]) Kníže Frydrych Vilém vypudil 1617 ze Skočova predikanta, ale slezský sněm v červnu 1619 usnesl se pomoci Skočovským v této záležitosti.[21]) Protireformace pokračovala, 1667 bylo dovoleno přijímati za měšťany jen katolíky a 1679 bylo tu luterství již zcela vypleněno.[22]) R. 1688 patronát farního kostela měl císař, měšťané byli tehdy katolíci, ale přifařeně vesnice luterské.[23]) R. 1623 pomřelo ve Skočově morem 287 osob.[24]) V 2. pol. 17. st. bylo na panství skočovském a strumeňském mnoho rybníků.[25]) K těmno panstvím byly počítány vsi: Vislice, Kyčice, Kovaly, Lazy, Lipovec, Brená, Záblatí, Zářičí, Chyby, Mnich, Frelichovec a Zbytkov.[26]) R. 1713 Skočov vyhořel.[27]) Kolem r. 1730 kvetlo tu tkalcovství, 1859 založena továrna na sukna. R. 1777 založeno tu arcipřišství, 1862 luterská obec.

Privilegia města potvrdila 1638 kněžna Alžběta Lukrecie, 1676 Leopold I., 1743 Marie Terezie dala městu tři dobytčí trhy, 1798 František II. přidal čtyři velké týdenní trhy a 1806 čtvrtý jarmark.[28]) Skočov řídil se již v 15. st. právem těšínským.[29]) Gruntovní registra z 1655 jsou česká (archiv komory těšínské).[30]) R. 1576 narodil se ve Skočově Jan Sarkander. Urbáře panství skočovského a strumeňského z 1621, 1722 a 1755 jsou v archivu komory těšínské.

§ **Strumeň,** polsky Strumień, německy Schwarzwasser, město s zámkem a far. kostelem sv. Barbory. R. 1283 přip. se sice řeka Czorny Strumień, ale existence vsi Strumeně jest doložena daleko později (1447 nebylo tu ještě kostela): 1409 psal se Hanuš Pentlet z Strumeně, 1450 Ondřej Pentlet ze Strumeně, ale 1430—46 držel ves Strumeň Hanuš Sobek z Kornic.[31]) 1483 Machna Ogrodzinská se synem Haškem prodala ves Strumeň v knížectví blštinském Mikulášovi Brodeckému z Brodku (seděl tu ještě 1514), který 1491 dal Strumeni odúmrt.[32]) Zatím kníže Kazimír 1483 povýšil Strumeň na město a dovolil městu, které se řídilo od počátku právem těšínským, bráti dříví k stavění z lesů knížecích.[33]) Král Vladislav II. potvrdil 1503 privilegium z 1483, dovolil městu opevniti se, užívati znaku a pečeti a dal městu dva jarmarky a týdenní trh.[34]) R. 1518 přip. se městský špitál.[35])

Po smrti Mikuláše Brodeckého koupil 1527 Strumeň kníže Kazimír; kníže Václav potvrdil 1551 Strumeni privilegia, dovolil založiti městský rybník a udělil právo milové, 1569 dovolil Strumenským vybírati mýto a 1572 dovolil i měšťanum bráti dříví z knížecích lesů k vlastní potřebě.[36]) K 1573—1666 viz u Skočova. Kníže Adam Václav potvrdil 1604 městu privilegia.[37])

Kostel sv. Barbory přip. se 1530.[38]) Kolem r. 1550 bylo město již luterské a 1588 i fara;[39]) r. 1611 byl ze Strumeně a Skočova vypuzen luterský farář a nekatolíci byli pronásledováni; proto v červnu 1619 usnesl se slezský sněm pomoci strumeňským evangelíkům a v červenci téhož roku byl farní kostel předán luteránum.[40]) Po válce třicetileté zahájena byla protireformace, 1667 bylo dovoleno přijímati za měšťany jen katolíky a kolem 1679 bylo tu již luterství zcela vypleněno.[41])

XIV. 104. — [18]) ZVGAS XIV. 104. — [19]) ZVGS XIV. 153. — [20]) Biermann, Teschen, 115, Zukal, Poz. — [21]) Acta publica k 1618, 222, k 1619, 158. — [22]) Biermann, Teschen, 223. — [23]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [24]) Not. 1861, 32. — [25]) Akta slezské komory T II. 11. — [26]) ZGKS III. 141. — [27]) Biermann, Teschen, 246. — [28]) ZVGAS XIV. 105 a n. — [29]) Prasek, Organisace práv magdeburských, 282. — [30]) SA VI. 94. — [31]) PP, Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 20, Registrum Sancti Venceslai, 218. — [32]) PP, LSA 344, ZGKS III. 101. — [33]) ZGKS III. 100, 101. — [34]) ZGKS III. 101. — [35]) Biermann, Teschen, 187. — [36]) Zukal, Poz., ZGKS III. 101, 102. — [37]) ZGKS III. 103, Schr. V. 181. — [38]) PP. — [39]) Zukal,

R. 1688 kostel katolický a také farníci katoliky.[42])

R. 1660 vrchnost osvobodila město od šenku panského vína,[43]) 1688 a 1793 město vyhořelo.[44]) Na počátku 18. st. kvetlo tu tkalcovství.[45]) Privilegia města potvrdil 1670 Leopold I., jenž přidal třetí jarmark, 1783 Josef II. a František II.[46]) Gruntovní registra z 1655 jsou česká (v archivu komory těšínské).[47])

§ **Ústroň,** polsky Ustroń, městečko s far. kostelem sv. Klementa. Ústroň (Ustrona) jmenuje se v soupisu desátku biskupství vratislavského z r. 1305.[48]) V l. 1478—91 psal se Mikuláš Kloch z Ústroně, 1520 Martin Kloch a 1566—87 Václav Kloch z Ústroně.[49]) Dále 1590 seděli tu Jindřich, Martin a Kašpar, bratři ned. Klochové z Ústroně;[50]) později byl statek rozdělen na Dolní a Horní Ústroň. Horní Ústroň držel 1602—15 Martin Kloch z Ústroně, jehož manželkou byla Hedvika Karvinská z Karvinné, 1627 Marta, manželka Mikuláše Radockého z Radoče, a Hedvika, manželka Jindřicha Nosa z Hrabové, obě rozené Karvinské z Karvinné, 1633 držela tento díl již komora těšínská.[51]) Dolní Ústroň držel 1602 Mikuláš Kloch z Ústroně, 1717 držel tento díl Leopold Čamer z Jiskřičina, který jej prodal 1729 za 7200 tolarů Karlu Leopoldovi Spens v. Boden; Anna Josefa ovd. Spens v. Boden prodala 1738 Dolní Ústroň komoře těšínské.[52]) K 1766 viz u těšínské komory. Kolem r. 1772 vznikly tu železné hamry.[53])

Již r. 1447 přip. se tu farní kostel,[54]) který byl 1688 filiálním k Holešovu.[55]) R. 1787 vystavěn nový kostel a zřízena fara.[56]) Gruntovní registra z 17. st. jsou česká (v archivu komory těšínské).[57])

§ **Bažanovice,** polsky Bazanowice. K r. 1523 viz u Těšína. Kníže Frydrych Vilém daroval 1626 ves Maxmilianu Procklovi z Proksdorfu, jenž tu seděl ještě 1630.[58]) Po jeho synu Maximilianovi, kterému 1652 Ferdinand III. a kněžna Lukrecia donaci potvrdila, dědila 1666 jeho sestra Helena Sidonie Procklová, provdaná za Filipa Saint Genois d'Anneaucourt. Po její smrti 1703 dědil Bažanovice a Ropici její syn Filip Kašpar Saint Genois (manželka Anna Marie Gurecká z Kornic) a pak syn posledního Maximilian Adam sv. p. Saint Genois (manželka Johanka Konstancie Viplarová z Ušic).[59]) Arnold sv. p. Saint Genois prodal 1793 statek komoře těšínské. R. 1746 jmenuje se tu fojtství.[60]) Gruntovní registra z 16. st. jsou česká (v archivu komory těšínské).[61])

Purkrechtní Bělá, polsky Zamkowa Biała, vznikla před 1757.[62])

§ **Blahotice,** polsky Błogocice, něm. Blogotitz, s zámečkem. Ves přip. se r. 1443, k 1447 viz u Skočova. R. 1585 seděl tu Václav Mitmajer a 1588 Kryštof Mitmajer z Blahotic,[63]) 1595 Jiřík Sobek z Kornic, jenž měl toho r. spor s obcí svibickou, když řeka Olza z toku starého se vytrhla a přes grunt blahotský nový tok si učinila.[64]) Týž držel ves i 1617, zanechal pak vdovu Justinu Radockou z Radoče, syna Adama Jindřicha i jiné sirotky.[65]) R. 1654 byl tu pánem Bohuslav Kyselovský z Kyselova (jeho manželkou byla Dorota Rousecká z Ejvaně), jenž prodal Blahotice Eleonoře Beesové, roz. Geraltovské z Geraltovic.[66]) R. 1661 Ondřej Wildau z Lindewiese

Poz. — [40]) Acta publica z 1618, 222, z 1619, 158. — [41]) Biermann, Teschen, 223. — [42]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [43]) ZGKS III. 105. — [44]) Not. 1876, 92, 94. — [45]) Adamus, Přehled dějin Těšínska za Marie Terezie, 5. — [46]) ZGKS III. 105, 106. — [47]) SA VI. 94. — [48]) CDS XIV. 111. — [49]) PP. — [50]) PP, Puhony těšínské z 1591, 36, z r. 1565, 106. — [51]) PP, Akta o prodejích statku k 1615. — [52]) PP, Výpisky Dr. E. Janouška z archivu komory těšínské. — [53]) Adamus, Přehled dějin Těšínska za Marie Terezie, 6. — [54]) ZGKS XIV. 140. — [55]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [56]) ZGKS XIV. 140, Biermann, Teschen, 248. — [57]) SA VI. 94. — [58]) PP, Zukal, Poz. — [59]) VMO II. 10, 27, ZGKS II. 114, PP. — [60]) PP. — [61]) SA VI. 94. — [62]) PP. — [63]) PP, Sláma, Dějiny Těšínska, 90. — [64]) Puhony těšínské z 1591, 117. — [65]) PP. — [66]) Zukal, Poz. —

prodal Blahotice s panským sídlem a právo na Stanislavovicích, 1657 od Jiřika Karvinského z Karvinné nabyté, za 3750 zl. Janu Damovi z Friedersdorfu; než již 1665 drželi Blahotice sirotci po Joachymu Marklovském, který ves koupil od Dama.[67]) R. 1694 seděl tu, pak na Landeku a Rudici, Rudolf Sobek z Kornic, jenž 1701 prodal Blahotice Maximilianu Procklovi.[68]) Dále byl tu pánem Filip de Saint Genois, po jehož smrti 1716 koupila Blahotice a Rudici Anna Mariana bar. Saint Genois. Jan Josef Spens Boden prodal 1745 Blahotice Ignáci Danielovi Spens-Boden, který tu seděl ještě 1766.[69]) Při rozdílech r. 1780 podržel Blahotice a Pohvizdov Karel sv. p. Spens Boden a po jeho smrti 1796 Emanuel sv. p. Spens Boden, který prodal 1797 obě vsi komoře těšínské.[70]) Zámek byl kolem r. 1800 prodán sv. p. Mundy na soukenickou továrnu.

§ **Dolní a Horní Blatnice,** polsky Dolna a Górna Blatnica, něm. Nieder- a Ober-Bladnitz. Dolní Blatnice náležela do 1797 k statku Vilémovicům a byla 1797 přikoupena komorou těšínskou. Horní Blatnice náležela k statku Heřmanicům a byla 1796 koupena komorou těšínskou.

§ **Bobrky,** polsky Bóbrka, něm. Bobrek. Ves byla původně knížecí a kníže Kazimír dal 1322 v alod ves Bobirdorf fojtovi těšínskému Martinovi.[71]) Již v 14. st. zakupovali se tu hojně těšínští měšťané a 1434 kníže Václav potvrdil bratřím Mikulášovi a Petrovi Lehsen zboží v Bobrkách.[72]) Vedle toho bylo tu i několik dvorů šlechtických a 1613 přip. se zákupní fojtovství.[73]) K 1523—32 viz u Těšína. R. 1638 seděl tu Jidřich Vilémovský a před 1657 dědila po něm vdova Anna Marie, roz. Fragštejnka z Načeslavic.[74]) Ves byla však rozdělena v několik dílů, tak 1714 náležela část vsi Rudolfu Sobkovi z Kornic k V. Rudici, druhá část 1718 Kašparu Pelhřimovi z Třankovic, třetí k Ráji a čtvrtá komoře těšínské, 1787 držela část Eleonora sv. pani Trachová z Březí, která 1793 prodala své zboží v Bobrkách komoře těšínské. R. 1817 komora přikoupila i jiný díl vsi.[75]) Na sklonku 18. st. bylo tu 9 volenství.[76]) Gruntovní registra z 16. st. jsou česká (v archivu komory těšínské).[77])

Bocanovice, polsky Boconowice, přip. se 1615.[78]) K r. 1766 viz u komory těšínské, ale téhož roku měl tu nějaký statek Max Adam svob. pán Saint Genois.[79]) Od počátku 17. st. vedla se gruntovní registra česky.[80])

§ **Bonkov,** polsky Bąka, přip. se 1529. Kníže Václav postoupil 1552 Bonkov a lesy za Vendryní Petru Čelovi z Čechovic na M. Kunčicích a Kašpar Čelo prodal 1568 ves Václavu Cikánovi ze Slupska.[81]) V 17. st. Bonkov náležel k M. Kunčicům. R. 1798 koupila Bonkov a Rychvald komora těšínská.[82])

Brandýs, nyní část města Českého Těšína, přip. se 1619; registra z 17. st. jsou česká.[83])

§ **Břehy,** dvůr u Vilamovic, přip. se 1638; 1642 koupil Břehy Václav Vlček z Dobrozemice, jehož manželkou byla Eva Gočálkovská z Gočálkovic. R. 1753 dvůr náležel k Vilamovicům.[84])

§ **Brenná** s far. (od 1785) kostelem sv. Jana Křtit. R. 1490 díl vsi náležel k Pohoři. Kníže Frydrych Kazimír pustil 1564 Brennou v alod Václavu Vodovi z Kojkovic, který prodal 1573 Brennou, Brosov a Mnichy Gothardovi z Logova k Skočovu.[85]) K 1766 viz u Skočova. R. 1559 přip. se tu zákupní fojtství.[86]) Gruntovní registra z 1714 jsou česká (v archivu komory těšínské).[87])

§ **Březůvka,** polsky Brzezówka, přip. se 1442 a náležela do r. 1612 knížeti, pak k Marklovicům.[88]) K 1608 viz u Těšína. 1766 u těšínské komory. Ves slula původně Březovice. Grun-

[67]) Zukal, Poz. — [68]) PP, Akta o prodejích statku k 1694. — [69]) PP, ZGKS III. 114. — [70]) PP. [71]) RGS V. 4230. — [72]) Peter, Burgen, II. 36. — [73]) PP. — [74]) Zukal, Poz. — [75]) PP. — [76]) Biermann, Teschen, 234. — [77]) SA VI. 94. — [78]) PP. — [79]) ZGKS III. 139. — [80]) SA VI. 94. — [81]) ZDVGMS XVIII. 273, Peter, Burgen, II. 64. — [82]) Biermann, Teschen, 236. — [83]) PP, SA VI. 94. — [84]) PP, J. Pilnáček, Die älteste Genealogie der Grafen Wilczke, 42. — [85]) Not. 1873, 75, PP, Půhony těšínské z 1565, 52. — [86]) PP. — [87]) SA VI. 94. — [88]) PP. — [89]) SA VI. 94. — [90]) Not. 1873, 35. — [91]) PP.

tovní registra z 1620 jsou česká (v archivu komory těšínské).[89])

Bukovec, polsky Bukowiec. Kníže Kazimír daroval 1353 Petru Grossovi les „Vlgar" k založení vsi Bukovce a dal témuž výsadní listinu na rychtu tamtéž; ves měla míti 60 franckých lánů.[90]) Odtud náležel Bukovec těšínské komoře; k 1532 viz u Těšína, 1566 u Jablunkova, 1766 u komory těšínské. Na ochranu Těšínska proti Uhrám byly zde zřízeny šance. Gruntovní registra z 1623 v archivu komory těšínské.

Bystřice, polsky Bystrzyca, s katol. filiálním kostelíkem a luterskou modlitebnou. Ves přip. se 1523;[91]) k 1532 viz u Těšína, 1560 u Jablunkova, 1766 u komory těšínské. Bystřičtí vystavěli si 1595 kostelík filiální do Vendryně, ale 1654 byl kostelík předán katolíkům.[92]) R. 1688 byl kostelík přifařen do Vendryně, patronem byl katolík Adam Borek sv. p. z Roztropic, ale farníci byli většinou katolíci.[93]) R. 1782 zřízena zde luterská obec.[94]) R. 1681 přip. se tu zákupní fojtství.[95]) Gruntovní registra z 16. st. v archivu komory těšínské.

§ **Děhylov,** polsky Dzięgelów, se zámkem. Ves (Zengilow) přip. se v soupisu desátků biskupství vratislavského z r. 1305.[96]) R. 1441 knížata Vladislav a Přemek udělili Děhylov lénem Matěji z Rochova, jenž téhož roku přikoupil díl Děhylova od Hanuše Hunta ze Stonavy.[97]) R. 1456 Pelka z Děhylova prodal Děhylov za 225 hř. své dceři Kateřině z Děhylova a jejím dětem.[98]) Později 1494 Jiří Děhylovský z Děhylova prodal své zboží v Děhylově za 200 zl. uh. Jindřichu Čelovi z Čechovic, který ještě 1496 přikoupil za 170 zl. díl Jana Děhylovského z Děhylova.[99]) K 1532 viz u Těšína. R. 1547 držel Děhylov, Lišnou a Nýdek Achác Čelo z Čechovic, syn neb. Barbory z Něm. Lutyně, který se oženil 1578 s Annou Klochovnou z Kornic, 1583 ještě žil, ale 1584 byl neb.[100]) Po jeho smrti uvázala se v Děhylov vdova Anna Klochovna, ale 1583—93 seděly tu a na Roztropicích dcery Achácovy Kateřina a Eliška Čelovny z Čechovic.[1]) Z těchto Kateřina provdala se před 1591 za Hanuše Gočálkovského z Gočálkovic na Dubovci, jenž tu seděl ještě 1597.[2]) Po Hanuši Gočálkovském podržel Děhylov, H. Lišnou a Nýdek jeho syn Adam Gočálkovský, jemuž 1611 kníže Adam Václav statek potvrdil a který tu seděl ještě 1634.[3]) Fara v Děhylově byla 1598 luterská, ale Gočálkovští počali luterány potlačovati, pročež v červnu 1619 usnesl se slezský sněm přispěti děhylovským evangelíkům.[4]) V l. 1655—71 seděl na Děhylově, H. Lišné a Nýdku Karel Gočálkovský z Gočálkovic, 1700-8 Adam Václav Gočálkovský.[5]) Gočálkovští prodali 1791 Děhylov Josefovi sv. p. Beesovi z Chrostiny, který jej 1793 prodal komoře těšínské.[6]) R. 1440 se tu přip. zákupní rychta.[7]) Gruntovní registra od 1641 jsou česká (v archivu těšínské komory).[8])

§ **Drahomyšl,** polsky Dragomiszel, s zámkem a luterským kostelem. R. 1487 držel Drahomyšl a Závadu Mikuláš Grodecký, po jehož smrti statek spadl odúmrtí na knížete.[9]) V l. 1516—42 seděl tu Jan Čelo z Čechovic, jehož synem byl Adrian Čelo, 1577 farář v Něm. Lutyni, 1569—98 Kašpar Čelo z Čechovic, jehož dcera Kateřina přinesla statek věnem 1619 Frydrychu Bludovskému z D. Bludovic (oba zemřeli 1654).[10]) R. 1666 seděl tu Jiří Frydrych Bludovský z D.

— [92]) LSA 20, Biermann, Teschen, 219. — [93]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [94]) Biermann, Teschen, 248. — [95]) PP. — [96]) CDS XIV. 111. — [97]) Biermann, Teschen, 83, Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 20. — [98]) Bretholz, l. c., 21. — [99]) Bretholz, l. c., 22. — [100]) Bretholz, l. c., 24, Not. 1873, 80, POp XVI. 71, Puh. těšínské z 1565, 32, 106 a 1591, 24, 25. — [1]) Puh. těšínské z 1565, 102 a 1591, 78, PP. — [2]) Bretholz, l. c., 25, Puhony těšínské z 1591, 154. — [3]) PP, Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 39, SA VI. 101, Akta o prodejích statku k 1626. — [4]) Zukal, Poz., Acta publica k 1619, 158. — [5]) VMO II. 10, PP, SA VI. 101. — [6]) Kneifel. — [7]) Peter, Burgen, II. 36. — [8]) SA VI. 94. — [9]) Biermann, Teschen, 104, PP. — [10]) LSA 71, Not. 1873, 30, 1874, 3, PP, Puh. těšínské

Bludovic, jenž zemřel 9. května 1730 a zanechal dceru Bohumilu Anežku Bludovskou.[11]) Dále 1737 držel Drahomyšl Kristian Kalisius sv. p. z Kalisze, po něm vdova Alžběta Petroczy a synové Frydrych Gottlieb Kalisius, který přejal Drahomyšl, Perstec, Záhoří a Uchylany, a Maximilián Vilém Kalisius, jenž přejal Velké a Malé Ochaby, Pruchnou, Rychvald a Bonkov.[12]) Frydrych sv. p. Kalisius prodal 1798 Drahomyšl komoře těšínské.[31]) R. 1788 zřízena tu luterská fara.[14])

§ **Dubovec,** polsky Dębowiec, něm. Baumgarten, se zámkem a far. kostelem sv. Markéty. Ves (Dambonczal, to jest Dambów dział) přip. se 1305 v soupisu desátků biskupství vratislavského,[15]) 1335 slul již Baumgarten (tehdy jmenuje se tu far. kostel).[16]) R. 1415 nabyl Dubovce kníže Kazimír, ale nepodržel vsi dlouho, neboť 1438 seděl tu Mikuláš Kornic Maršálek z Baumgarten, který 1442 prodal Dubovec a Jiskřičín za 600 hř. Janovi Frydrychovskému.[17]) Týž přip. se na Dubovci ještě 1466, ale 1470 sestry z Dubovce prodaly Dubovec za 700 zl. uh. Mikuláši z Křemže (seděl tu ještě 1482), po němž 1483 dědil Zich z Křemže.[18]) R. 1492 psal se Melichar z Dubovce. V 16. st. byla ves rozdělena na Dolní a Horní Dubovec. Na H. Dubovci seděli 1573 Jan a Mikuláš, bratři Halčínovští z Halčínova (jejich sestra byla Anna Halčínovská), 1575—1602 Hanuš Gočálkovský z Gočálkovic (jeho manželkou byla Kateřina Čelovna z Čechovic),[19]) 1623—55 (a také na Kostkovicích a Zámrscích) Achácí Gočálkovský z Gočálkovic, jehož manželkou byla Anna Vlčková z Dobrozemice.[20])

Na Dolním Dubovci seděl 1528—29 Kuneš Čamer z Jiskřičína, 1575 Jan Čamer z Jiskřičína, jenž zemřel kolem 1589 (vdova Marketa Zolgovna z Koronu provdala se pak za Kašpara Sobišovského z Šinovic) a zanechala děti Jiřika, Annu a Evu Čamery z Jiskřičína, z nichž Eva se provdala před 1600 za Mikuláše Ruckého z Rudz.[21]) R. 1616 seděl tu Mikuláš Gurecký z Kornic, 1657 Petr Gurecký, jenž zemřel 1665, pak Jiří Bernart Gurecký, který zemřel 1720. Vdova Alžběta Gurecká prodala pak před 1734 Dolní Dubovec Václavu Laryšovi z Načeslavic, po němž dědila 1748 Judita Helena Laryšová, roz. Zemecká z Zemetic. Dále držel 1766 Adam a Václav Laryš již D. a H. Dubovec, zanechal je Karlu Laryšovi a posléze 1793 Jan Laryš prodal Dubovec, Hazlach a Parchov komoře těšínské.[22])

Farní kostel v Dubovci přip. se již 1335.[23]) V 16. st. byla fara evang., ale 1654 předána katolíkům; 1688 fara byla sice katolická, ale farníci většinou evangelíci a také patroni kostela Jiří Gurecký, Zuzana Zemecká ze Zemetic a Mikuláš Javorský byli evangelíci.[24])

§ **Frelichov,** něm. Frölichhof, k 1766 viz u Skočova.

Guty přip. se v soupise desátku z r. 1305 (Gutha).[25]) K r. 1523 viz u Těšína, 1613 u dominikánu těšínských, 1766 u komory těšínské. Ves náležela komoře těšínské. R. 1563 postavila obec kostelík Božího Těla, který byl 1654 předán katolíkům.[26]) R. 1688 byl kostelík, jehož patronem byla komora těšínská, sice katolický, ale farníci byli většinou evangelíky.[27]) Gruntovní registra z 16. st. jsou česká (v archivu

z 1565, 81, Akta o prodejích panství k 1626. — [11]) PP, Akta o prodejích panství z 1692. — [12]) ZGKS III. 145, PP. — [13]) Biermann, Teschen, 236, PP. — [14]) Biermann, Teschen, 248. — [15]) CDS XIV. 111. — [16]) ZGKS XIV. 143. — [17]) PP, ZGKS III. 150, Biermann, Teschen, 83, Prasek, Děj. Těšínska, 166. — [18]) PP, Zukal, Poz., Biermann, Teschen, 89, Peter, Burgen, II. 36, G—M II. 562, Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 21. — [19]) Registrum Sancti Venceslai, 389, PP, Zukal, Poz., Not. 1874, 11, Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 21, Půhony těšínské z 1594, 36, 154, Puhony těš. z 1565, 33. — [20]) PP, J. Pilnáček, die älteste Genealogie der Grafen Wilczke, 42. — [21]) PP, Schr. V. 181, Půhony těš. z 1565, 53, 110. — [22]) PP, VMO II. 28, ZGKS III. 144. — [23]) ZGKS XIV. 143. — [24]) Biermann, Teschen, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [25]) CDS XIV. 111. — [26]) PP, Biermann, Teschen, 219. — [27]) Adamus, Přehled dějin Tě-

komory těšínské).[28]) R. 1615 přip. se tu fojtství.[29])

§ **Harbutovice** přip. se 1521 a byly původně knížecí. Kníže Václav postoupil 1558 Harbutovice Václavu Tomanovi Rudickému z Kyčic, který tu seděl ještě 1578; 1591 drželi ves Mikuláš a Jiřík (manželkou tohoto byla Salomena Čamerová z Jiskřičína),[30]) pak Jiřík Čamer z Jiskřičína a 1624 Karel Čamer prodal Harbutovice Janovi ml. Kyselovskému z Kyselova.[31]) Kolem r. 1628 držel Harbutovice Jan Gurecký z Kornic, 1711 Vilém a Rudolf Pelhřimové z Tránkovic prodali Harbutovice Adamu Marklovskému z Žebráče, 1713 koupil ves Jiřík Alexandr Halama z Jičína, jenž ji 1723 prodal Johance Kristině Marklovské, která ves opět postoupila Karlu Benjaminovi Vilémovskému z Kojkovic. R. 1793 koupila statek komora těšínská.[32])

§ **Hazlach,** polsky Haszlach, něm. Haslach. Ves Hesleth s 20 lány přip. se již v soupisu desátků biskupství vratislavského z r. 1305.[33]) Emerich z Hazlachu prodal 1365 polovici Hazlachu a polovinu Parchovic za 150 hř. Ješku Bilikovi.[34]) R. 1445 seděli tu Mikuláš a Jan z M. Kunčic a 1450 koupil Hazlach za 260 hř. Mikuláš z Dubovce.[35]) V l. 1462—67 psal se Laskař z Hazlachu.[36]) K 1532 viz u Těšína. R. 1555 seděl tu Kašpar Bludovský z D. Bludovic,[37]) 1571 Joachym Bludovský z D. Bludovic (jeho manželka Kateřina Cetryska z Kynšperku zemřela 1595, náhrobek v Hazlachu), jenž zemřel 1607 (náhrobek v Hazlachu),[38]) 1616—29 Frydrych Bludovský z D. Bludovic, 1633 vdova po Frydrychovi Kateřina Čelovna z Čechovic a 1651 Jiří Frydrych Bludovský z D. Bludovic, jenž 1716 postoupil Hazlach manželovi své dcery Marie Louisy Bludovské, Adolfu Bohuslavovi ze Schmellingu.[39]) R. 1758 držela statek dcera posledního Leopodla ze Schmellingu, 1770 Arnošt Leberecht Bludovský z D. Bludovic a ještě téhož r. Maximiliana Laryšová, roz. Holá.[40]) R. 1793 koupila statek komora těšínská.

R. 1447 přip. se v Hazlachu far. kostel sv. Bartoloměje (1644 byl tu luterský farář), který byl 1654 odevzdán katolíkům; farníci byli 1688 většinou evangelíci.[41])

§ **Heřmanice,** polsky Hermanice. R. 1650 seděl tu Jáchym Marklovský z Žebráče, jenž byl 14. listopadu 1660 zavražděn, 1679—1713 Adam st. Marklovský (také na Nerodimi), 1720 Helena Zuzana Marklovská, roz. Fragsteinka z Načeslavic (také na Nerodimi), která 1733 prodala Heřmanice a Nerodim za 14.000 tolarů Jáchymu Václavovi Posadovskému z Postelvic.[42]) R. 1763 koupil oba statky v licitaci Antonín sv. p. Gočálkovský z Gočálkovic, 1791 držel je však Jan sv. p. z Mattencloit a 1793 koupila Heřmanice i Nerodim komora těšínská.[43])

§ **Hodišov,** polsky Godieszów, přip. se 1445; k 1607 viz u Těšína, 1766 u těšínské komory. R. 1612 přip. se tu zákupní fojtství.[44]) Gruntovní registra z 16. st. jsou česká (v archivu komory těšínské).[45])

§ **Holešov,** polský Goleszów, něm. Golleschau, se zámkem a far. kostelem sv. Michala. Biskup vratislavský Vavřinec daroval 1223 desátky z Holešova (Golesow) klášteru rybnickému.[46]) Ves byla knížecí a kníže Měšek se svými syny Vladislavem a Měškem daroval 1290 Holešovským les a vymínil si v něm jen lov, což 1415 a 1447 kníže Boleslav potvrdil.[47]) K 1608 viz u Těšína. R. 1629 seděl tu Václav Gurecký z Kornic, který se 1630 oženil s Kateřinou Borynskou z Roztropic. V pol. 17. st. seděl na D. Holešově a H. Kozákovicích Veikhart Skrbenský z Hříště, jenž 1673 prodal

šínska od 1711, 6. — [28]) SA VI. 94. — [29]) PP. — [30]) PP, Půh. těšín. z 1565, 82, 157. — [31]) ČČM 1909, 11. — [32]) PP. — [33]) CDS XIV. 111. — [34]) Biermann, Teschen, 72, PP. — [35]) PP. — [36]) Registrum Sancti Venceslai, 256. — [37]) Zukal, Poz. — [38]) PP, Not. 1874, 11, Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 25, VMO V. 65, Půh. těšínské z 1565, 30, a 1591, 52, 78, 154. — [39]) PP. — [40]) PP. — [41]) ZGKS XVIII. 2, PP, Biermann, Teschen, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 7. — [42]) PP, ZVGAS XIV. 105. — [43]) PP, ZGKS III. 144. — [44]) PP. — [45]) SA VI. 94. — [46]) CDS II. 149. — [47]) Schr. XII. 168, VMO IV. 34, PP. — [48]) Akta o prodejích

obě vsi za 4500 zl. Petru Marklovskému z Zebráče, který opět 1696 prodal D. Holešov a H. Kozákovice za 8400 tolarů Ludvíku Gureckému z Kornic a jeho manželce Anně Heleně Gusnarce z Komorna; Ludvík Gurecký postoupil 1727 tento statek Františku Karlovi Kardinálovi z Viderna, jehož manželkou byla Anna Eleonora Gurecká z Kornic. František Karel prodal 1736 D. Holešov a H. Kozákovice za 11.400 zlatých Janu Filipovi říš. sv. p. z Saint Genois a jeho manželce Heleně, roz. Lhotské ze Lhoty.[48]) R. 1768 držela celý Holešov již komora těšínská a dvůr v Horním Holešově byl parcelován.[49]) Fojtství v Holešově držel 1613 Petr Gurecký z Kornic.[50])

Farní kostel v Holešově přip. se 1447, 1568 byl luterský, 1614 katolický.[51]) R. 1688 fara byla sice katolická, ale většina farníku evangelíci; 1789 zřízena tu i luterská fara.[52]) Gruntovní registra z 16. st. byla česká, jsou v archivu komory těšínské.[53])

Hrádek, polsky Gródek. Přip. se r. 1583,[53]) k 1766 viz u těšínské komory. R. 1621 jmenuje se tu zákupní fojtství.[54]) Gruntovní registra z 17. st. v archivu komory těšínské.

§ **Humna,** polsky Gumna. Ves přip. se 1523, k 1532 viz u Těšína. Kněžna Alžběta koupila 1600 od synu neb. Jaroše Humenského folvark v Humnech a postoupila jej svému hejtmanu Kašparovi st. Ruckému z Rudz; 1669 držel folvark Jindřich Gočálkovský z Gočálkovic.[55]) R. 1610 přip. se tu zákupní fojtství. Již 1640 jmenuje se tu volenství, které se uchovalo do zrušení poddanství.[56]) Gruntovní registra z 16. st. jsou česká (v archivu komory těšínské).[57])

§ **Velké a Malé Hůrky,** polsky Wielkie a Male Górki, s dvěma zámky a far. kostelem ve V. Hůrkách. Velké Hůrky sluly dříve Dolními, Malé Horními Hůrkami. Ves Gorkii, která náležela vladařovi, jmenuje se nejprve v soupisu desátků biskupství vratislavského z r. 1305.[58]) R. 1394 jmenují se Vincenc, Ranitbor a Ondřej, synové neb. Jejka z Hůrek.[59]) Ondřej Pientlat z Ohrazené pustil 1447 vrchní právo na V. a M. Hůrkách Petru Ramšovi z Hůrek.[60]) V l. 1521—40 seděl tu Mikuláš Gurecký z Kornic, zatím co 1542 měl tu menší zboží Jiří Šeliha Černický z Ruchova,[61]) 1570—76 Kašpar a Petr bratři Gurečtí z Kornic.[62]) Z těchto Petr seděl tu ještě 1585 a zanechal syny Jana, Petra, Jiříka a Mikuláše Gurecké z Kornic, z nichž Jiří (jeho manželkou byla Ružena Vlčková z Dobrozemice) přikoupil 1613 statek Dílavy, ale již 1622 odprodal Hurky i Dílavy Mandaleně Mitrovské z Nemyšle.[63]) R. 1625 seděl tu Mikuláš st. Rucký z Rudz, jenž zemřel 14. května 1658 (pohřben v Těšíně).[64]) Dále seděli tu 1688 Erazim a Jindřich Gurečti z Kornic, evangelíci, a 1697 koupil statek Jan Adam Bludovský z D. Bludovic.[65]) Helena Kateřina Bludovská z D. Bludovic prodala 1721 Hurky a Dílavy Mikuláši Bludskému z D. Bludovic, od něhož získal statek Gottfried Logau ze St. Vsi, který 1734 prodal D. a H. Hurky a Dílavy Erdmanovi Marklovskému z Pernštejna.[66]) Posléze vdova Maximiliana Marklovská prodala 1774 Arnoštovi Konstancovi Karvinskému z Karvinné D. Hurky, jež pak 1800 koupila těšínská komora, a podržela si jen H. Hurky, které držela pak Karolina Marklovská z Pernštejna a její manžel Frydrych Marklovský z Pernštejna, od nichž je 1802 koupila těšínská komora.[67])

Far. kostel přip. se již 1447, v l. pol. 17. st. byl luterský, ale 1654 předán katolíkům. Tehdy byl filiálním, ale fara byla později obnovena.[68])

§ **Chyby,** polsky Chibi, náležely

statků 1678, 1696, 1733, 1745, PP. — [49]) PP. — [50]) Biermann, Teschen, 185, Zukal, Poz., Sláma, Děj. Těšínska, 111. — [51]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6, Biermann, Teschen, 248. — [52]) SA VI. 94. — [53]) PP. — [54]) PP. — [55]) PP. — [56]) SA I. 197, Biermann, Teschen, 234. — [57]) SA VI. 94. — [58]) CDS XIV. 111. — [59]) PP. — [60]) Biermann, Teschen, 86. Peter, Burgen, II. 39, PP. — [61]) PP, POp X. 138. — [62]) PP, Puh. těš. z 1565, 35. — [63]) Not. 1873, 11, Puh. těšínské z 1591, 52, PP. — [64]) PP, VMO V. 64. — [65]) PP. — [66]) PP. — [67]) PP, ČČM 1909, 11, ZGKS III. 145. — [68]) ZGKS XIV. 150, Biermann, Teschen, 219, Adamus, Přehled dějin Tě-

1560 k Strumeni, k 1766 viz Skočova.

§ **Jasenice,** polsky Jasienica, něm. Heinzendorf, s far. (od 1786) kostelem sv. Jiří. Ves (Gessenita) s 12 lány přip. se již v soupisu desátků biskupství vratislavského z r. 1305.[69]) Farní kostel přip. se tu již 1447, v 1. pol. 17. st. byl luterský a 1654 předán katolíkům.[70])

§ **Jasnovice,** polsky Jasnowice.

§ **Javořinka,** polsky Jaworzynka, vznikla těsně před 1649.[71]) K 1766 viz u těšínské komory. U vsi byly šance na obranu proti Uhrám. Gruntovní registra z 17. st. byla česká (v archivu komory těšínské).[72])

§ **Jilovnice,** polsky Ilownica, něm. dříve Niklasdorf, se zámkem. Ves (Gylownita) přip. se 1305 v soupisu desátků biskupství vratislavského.[73]) R. 1392 psal se Ješek z Jilovnice, 1434 Mikuláš z Jilovnice. R. 1552 kníže Václav zapsal Jilovnici Ondřeji Kecherlovi.[74]) R. 1552 seděl tu Tomáš Mléčko, který 1571 prodal ves Václavu Ruckému z Rudz.[75]) V l. 1588-1600 držel díl Jilovnice Michal Radocký z Radoče, díl Jan Kecherle.[76]) Prvý díl prodal 1600 Michal Radocký Albrechtu Jakubovi Byšinskému z Byšiny (jeho manželkou byla Hedvika Krušovská z Krušova), po němž 1631 seděl tu Adam Byšinský z Byšiny.[77]) Později držel Jilovnici Jiří Fragštejn z Načeslavic, jenž zemřel 1666.[78]) Jan Šebestian, František a Kazimír Hugonicové z Jugavic(?) prodali 1687 Jilovnici Kazimíru Celestovi z Celestinu, jehož manželkou byla Eleonora Esslingenová z Lohe.[79]) Syn posledního Karel Václav Celesta z Celestinu (seděl tu již 1720) prodal 1793 Jilovnici komoře těšínské.[80])

§ **Jiskřičín,** polsky Iskrzyczyn, s zámkem. Biskup vratislavský Vavřinec postoupil 1223 desátky z Jiskřičína (Aschrichino) klášteru rybnickému.[81]) Kníže Bolko daroval 1416 Jiskřičín za věrné služby Michalovi z Frydrychovic, Hanuš z Frydrychovic prodal 1440 ves Mikuláši Maršálkovi z Dubovce, a ten opět 1453 Františkovi z Přívozu.[82]) R. 1528 seděl tu Kuneš Čambor (Čamer) z Jiskřičína, 1567 připomíná se Kateřina, vdova po Jiřím Čamborovi z Jiskřičína.[83]) Adam Čambor z Jiskřičína prodal před 1575 Jiskřičín Kryštofovi Semoradskému ze Semorad a jeho manželce Kateřině Anně Borynské z Roztropic, než Kryštof po smrti manželky před 1592 prodal ves Jakubovi a Jiřímu Halčínovským z Halčínova.[84]) V l. 1593—1616 seděl tu na díle Jakubově Mikuláš Halčínovský z Halčínova, jehož manželkou byla Ludmila Gurecká z Kornic.[85]) Ves byla rozdělena tedy ve dva díly, 1637 držel jeden Petr Gurecký z Kornic, druhý Jan Adam Hošek z Belku.[86]) Zuzana ovdovělá Gurecká z Kornic prodala 1723 Jiskřičín za 11.000 zl. Karlu Ant. Halamovi z Jičína, načež 1766—68 seděl tu Karel Radocký z Radoče a 1781 (společně s Pohoří) Traugott Jaroslav a Benigna Radočtí z Radoče.[87]) R. 1798 koupila statek komora těšínská.

§ **Jistebná,** polsky Istebna, s far. kostelem. Ves přip. se po prvé 1583 (Jistebné), 1618 přip. se zákupní fojtství. R. 1794 vystavěn nový kostel a 1793 zřízena fara.[88]) K 1766 viz u komory těšínské. Gruntovní registra z 17. st. v archivu komory těšínské.

Kalubice, polsky Kalbice, s zámkem. Ves (Chalambyci) se 6 lány přip. se již v soupisu desátků biskupství vratislavského z r. 1305.[89]) K 1523 viz u Těšína. V l. 1567—73 seděl tu Michal Radocký,[90]) 1580—92 Václav Kapple z Labachu,[91]) 1603 Jiří ml. Foglar z Studené Vody, jehož manželkou byla Anna Gočálkovská z Go-

šínska od 1711, 5. — [69]) CDS XIV. 111. — [70]) Biermann, Teschen, 185, 219. — [71]) PP. — [72]) SA VI. 94. — [73]) CDS XIV. 111. — [74]) PP. — [75]) Puhony těšínské z 1591, 150, výpisky Dr. E. Janouška z archivu komory těšínské. — [76]) Puhony těšínské z 1591, 75, 78, 125, VMO IX. 6, Schr. V. 81. — [77]) Schr. V. 81, PP. — [78]) PP. — [79]) Výpisky Dr. E. Janouška z archivu komory těšínské. — [80]) PP. — [81]) CDM II. 149. — [82]) Biermann, Teschen, 89, Peter, Burgen, II. 34, PP. — [83]) PP. — [84]) Puhony těš. z 1565, 57, 83 a 1591, 22, 52. — [85]) Schr. V. 181, PP. — [86]) PP. — [87]) ZGKS III. 144, PP. — [88]) PP. — [89]) CDS XIV. 112. — [90]) PP, Not. 1873, 80, Puh. těšín. z 1565, 120. — [91]) Puh. těšínské z 1565, 98 a 1591, 46, VMO IX. 5,

čálkovic, 1619—35 Václav st. Pelhřim z Třánkovic, 1672 Jindřich ml. Javorský z Javoří prodal Kalubice Janu Ignácovi Zimovi; 1720 seděl tu Adam Václav Vilémovský z Kojkovic, jenž 1735 prodal ves Karlu Mořicovi Blachovi z Lub, který opět 1743 prodal Kalubici Karlu Frydrychovi Zmeškalovi z Dománkovic.[92]) V l. 1766—89 seděl tu Rudolf Ignác sv. p. Celesta z Celestinu, jehož syn Filip sv. p. Celesta prodal 1792 Kalubice komoře těšínské.[93])

Kamenec, něm. Steinplatz, přip. se 1591.[94])

Karpentná, dříve i Kopentná, polsky Karpentna, přip. se 1619.[95]) R. 1660 meškal tu evang. predikant.[96]) K 1766 viz u těšínské komory. Registra gruntovní byla v 17. st. česká (v archivu komory těšínské).[97])

§ **Knaj** náležel 1737 k Drahomyšli.

Kojkovice, polsky Kojkowice. Kníže Přemek prodal 1457 Kojkovice v alod za 160 hř. č. Martinu Gyzlarovi.[98]) R. 1492 seděl tu Petr Pelka z Kojkovic, 1624 Bernart Tluk z Tošonovic, jehož manželkou byla Marie Anna Vlčková z Dobrozemice.[99]) Později ves náležela opět těšínské komoře. Gruntovní registra z 1619 jsou česká (v archivu komory těšínské).[100])

§ **Kostkovice** připomínají se snad pod jménem Goschegowitz s 20 lány v soupisu desátků biskupství vratislavského z r. 1305.[1]) K 1532 viz u Těšína. R. 1568 seděl tu Hanuš Gočálkovský z Gočálkovic, 1574—91 Petr Gočálkovský, jehož manželkou byla Alina Staroveská ze Staré Vsi, 1622—1655 Achací Gočálkovský z Gočálkovic.[2]) Dále náležely Kostkovice k Dubovci. R. 1692 seděl na Kostkovicích Mikuláš Javorský z Javoří.[3]) R. 1702 koupil Kostkovice za 7500 zl. Adam Václav hr. Pačinský, 1771 seděl tu Jan Tobiáš sv. p. Seeger z Durenbergu a 1785 Jan v. Parchwitz, který založil Nový Dvur.[4]) R. 1802 koupila statek komora těšínská.[5])

Košařiska, polsky Koszarzyska, vznikla mezi 1615—1678,[6]) k 1766 viz u těšínské komory. Gruntovní registra byla vedena v 17. st. česky (v archivu komory těšínské).[7])

§ **Kovále,** polsky Kowale, přip. se 1645,[8]) k 1766 viz u těšínské komory. Gruntovní registra z 17. st. jsou česká (v archivu komory těšínské).[9])

§ **Dolní a Horní Kozákovice** přip. se asi v soupisu desátků biskupství vratislavského z r. 1305 pod jménem Goschegowitz se 14 lány.[10]) K 1608 viz u Těšína. Kníže Adam Václav pustil 1603 Kozákovice Frydrychu Pelhřimovi z Třankovic a Elišce Halčínovské z Halčínova, 1612 seděl tu Jan Golkovský z Golkovic, 1630—35 na Horních Kozákovicích a D. Holešově Václav Gurecký z Kornic.[11]) Petr Marklovský z Žebráče prodal 1696 H. Kozákovice a D. Holešov Gureckým z Gurek, 1727 Ludvík Gurecký prodal obě vsi Františku Karlovi Kardinálovi z Viderna, který 1736 pustil totéž za 11.400 zl. Janu Filipovi hr. Saint Genois.[12]) Malé či Dolní Kozákovice pustil 1612 Kašpar Karvinský z Karvinné svému bratru Janovi Karvinskému, který je 1617 prodal Kašparu Rogojskému z Rohoznik. R. 1653 držel D. Kozákovice Bernart Tluk z Tošonovic; 1768 koupila je komora těšínská, která tehdy již držela H. Kozákovice.[13]) Gruntovní registra z 16. st. jsou česká (v archivu komory těšínské).[14])

§ **Krásná,** dříve něm. Schöndorf, k 1523 viz u Těšína. Po zániku dominikánského kláštera v Těšíně držela Krásnou a Mnichy Sabina Libigová z Eilenbergu, která prodala 1565 obě vsi knížeti.[15]) K 1613 viz u dominikánského kláštera v Těšíně. R. 1795 koupila Krásnou a Mnichy komora tě-

PP. — [92]) PP. — [93]) ZGKS III. 139, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 1. — [94]) PP. — [95]) PP. — [96]) PP. — [97]) SA VI. 94. — [98]) Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 21. — [99]) PP, J. Pilnáček, Die älteste Genealogie der Grafen Wilczke, 47. — [100]) SA VI. 94. — [1]) CDS XIV. 111. — [2]) PP, Pilnáček, Die älteste Genealogie der Grafen Wilczke, 42, Puh. těš. z 1565, 40, 116, 126. — [3]) Akta o prodejích panství k 1692. — [4]) PP. — [5]) Biermann, Teschen, 236. — [6]) PP. — [7]) SA VI. 94. — [8]) PP. — [9]) SA VI. 94. — [10]) CDS XIV. 111. — [11]) PP, SA VI. 96. — [12]) PP. — [13]) PP. — [14]) SA VI. 94. — [15]) Not. 1871, 87. — [16]) Biermann, Teschen, 236. —

šínská.[16]) Gruntovní registra z 16. st. jsou česká, od 1759 německá (v archivu komory těšínské).[17])

§ **Kuldov,** polsky Kuldów, něm. Guldau; 1461 byl tu jen folvark, 1714 několik zahradniku.[18]) K 1766 viz u těšínské komory.

§ **Kyčice,** polsky Kiczyce. R. 1316 psal se Petr z Kyčic, 1415 Mitka z Kyčic.[19]) Kníže pustil 1444 vrchní právo na Kyčicích Gochovi z Ochab a 1462 Mikuláš Ochabský z Ochab prodal své zboží v Kyčicích Jaškovi z Ochab.[20]) Gruntovní registra z 17. st. jsou česká (v archivu komory těšínské).[21])

§ **Kyselov,** polsky Kisielów. R. 1415 jmenuje se Jašek z Kyselova, 1439 Heřman z Kyselova.[22]) Kníže Přemek prodal 1447 své vrchní právo na dílu Kyselova Jaškovi z Kyselova,[23]) 1478 psal se Matěj Kyselovský z Kyselova, 1558 Jiřík Kyselovský, 1573 Kašpar Kyselovský z Kyselova.[24]) R. 1598 seděla tu Anna Rousecká z Ejvaně,[25]) 1609 Jan Kyselovský z Kyselova, 1626 Kašpar Kyselovský z Kyselova, 1648 Jindřich Skočovský z Vilémovic, 1676 Jan st. a Jindřich Gočálkovští z Gočálkovic prodali Kyselov Václavu Jiřímu Skočovskému z Vilémovic.[26]) R. 1686 Anna Lubovská z Lubovic, roz. Pačinská z Pačína, prodala díl Kyselova Jáchymovi Marklovskému z Žebráče, kolem 1689 držel Kyselov Julius Adam Vilémovský z Kojkovic, 1692 prodala Kyselov Alžběta Kateřina Pelhřimová z Třánkovic Janovi Čamerovi z Jiskřičína, 1704 koupili statek Celestové, 1723 Jan Rudolff Celesta z Celestýnu prodal Kyselov za 7300 tolaru Karlu Václavovi Celestovi, který 1739 pustil svůj díl Rudolfu Ignáci Celestovi.[27]) Dále náležel Kyselov k Jilovnici. R. 1793 koupila statek komora těšínská. R. 1447 přip. se tu farní kostel, který byl v 17. st. přifařen do Těšína.[28])

§ **Landek** přip. se r. 1550 a slušel vždy k Rudici. V l. 1678—96 seděl na Landeku Rudolf Sobek sv. p. z Kornic, 1766 Karel Frant. sv. p. Skrbenský z Hříště.[29]) R. 1802 koupila Landek komora těšínská.[30])

§ **Lazy,** původně Bučí Lazy; 1447 seděl tu Štencl Viplar, 1496 kníže Kazimír postoupil Bučí Lazy Stanislavovi Viplarovi z Ušic, 1523 seděl tu Jiří Viplar z Ušic a 1624 ves náležela již těšínské komoře.[31]) Gruntovní registra z 17. st. jsou česká (v archivu komory těšínské).[32])

Komorní Lhotka, polsky Kameralna Ligotka, slula dříve Střížná či Valašská Lhota, snad i Bučkova Lhota.[33]) Matyáš z Vělopole prodal 1455 Bučkovu Lhotu za 55 hř. Ješkovi z Bítkova, který ji prodal 1483 knížecí komoře.[34]) K 1523—1766 viz u Těšína a těšínské komory. R. 1782 vznikla zde luterská obec.[35]) Gruntovní registra z 1615 jsou česká (v archivu komory těšínské).[36])

§ **Lipovec,** polsky Lipowiec, s far. kostelem Povýšení sv. kříže. Lipovec (Lyppowetz) jmenuje se již v soupisu desátku biskupství vratislavského z r. 1305.[37]) Náležel vždy knížeti. R. 1563 přip. se tu zákupní fojtství.[38]) R. 1335 byla tu fara, ale již 1447 nikoliv.[39]) R. 1781 zřízena lokalie. Gruntovní registra z 17. st. jsou česká (v archivu komory těšínské).[40])

Dolní Lištná, polsky Dolna Liszna, dříve i Lešná neb Leščna, také Polská Lešná, s zámkem. Ves (Lessna Principalis) s 20 lány jmenuje se již v soupisu desátků z 1305 a byla tehdy majetkem komorním.[41]) R. 1457 Petr Nýdek z Leščné pustil polovinu vsi svému synu Janu Nýdkovi.[42]) R. 1573—78 seděli tu Franc, Kašpar a

[17]) SA VI. 94. — [18]) PP. — [19]) Prasek, Děj. Těšínska, 112, 166. — [20]) Peter, Burgen, II. 39, Registrum sancti Venceslai, 256. — [21]) SA VI. 94. — [22]) PP. — [23]) PP. — [24]) PP. — [25]) Puhony těšínské z 1591, 162. — [26]) PP, Akta o prodejích panství k 1626. — [27]) ZGKS III. 143, ČČM 1909, 11, Výpisky Dr. E. Janouška z archivu komory těšínské. — [28]) Biermann, Teschen, 236, ZGKS XIV. 124. — [29]) PP, ZGKS III. 143, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 1. — [30]) Biermann, Teschen, 236. — [31]) PP. — [32]) SA VI. 94. — [33]) VMO V. 65, SA V. 206. — [34]) PP. — [35]) Biermann, Gesch. des Protest., 146. — [36]) SA VI. 94. — [37]) CDS XIV. 111. — [38]) PP. — [39]) ZGKS XIV. 151. — [40]) SA VI. 94. — [41]) CDS XIV. 111. — [42]) PP. —

Václav bratři Mléčkové z Jilovnice, synové neb. Tomana Mléčka.[43]) Po smrti Buriana Barského z Baště držel 1592 Dolní Líštnou jeho syn Jan Barský z Baště.[44]) R. 1629—59 seděl tu Augustin Bees z Chrostiny,[45]) 1670—1690 Vilém Bees z Chrostiny[46]) a 1716—23 Ludvík Vlček z Dobrozemice.[47]) R. 1766 držel statek opět Jiří sv. p. Bees z Chrostiny,[48]) ale 1793 koupila jej komora těšínská.[49]) Gruntovní registra z 1641 jsou česká (v archivu komory těšínské).[50]) K 1532 viz též u Těšína.

Horní Líštná, polsky Górna Liszna, dříve i Lešná, Leščna neb Německá Lešná, s far. kostelem sv. Martina. Ves (Lesna Snessonis) připomíná se již v soupisu desátků z 1305 a náležela tehdy šlechtici Svěntošovi.[51]) R. 1447 byl tu farní kostel.[52]) Těšínský kníže Kazimír prodal 1486 Horní Líštnou za 300 zl. uh. Janovi z Lutyně.[53]) K 1532 viz u Těšína, 1550—1708 u Děhylova. R. 1568 seděl tu Kašpar Čelo z Čechovic,[54]) 1568—73 Achác Čelo z Čechovic, po jehož smrti kolem 1580 dědila Horní Líštnou jeho sestra Kateřina Čelová, provdaná za Jana Gočálkovského z Gočálkovic.[55]) V l. 1630—54 seděl tu Adam Gočálkovský z Gočálkovic.[56]) Kostel byl v 1. pol. 17. st. luterský, ale 1654 byl předán katolíkům; 1688 byla fara katolická, patrony kostela byli tehdy Anna Marie Gočálkovská a její syn Adam Václav Gočálkovský z Gočálkovic, farníci byli většinou evangelíci.[57]) Adam Václav Gočálkovský sv. p. z Gočálkovic vystavěl 1731 v Horní Líštné nový kostel.[58]) Jeho dědici však 1791 prodali statek Josefovi sv. p. Beesovi z Chrostiny, který 1793 prodal jej komoře těšínské.[59]) Gruntovní registra z 17. st. jsou česká.[60])

Dolní Lomná a Horní Lomná, polsky Dolna Lomna a Górna Lomna, vznikly na sklonku 17. st.[61]) V Horní Lomné jest farní kostel.

§ **Loučka,** polsky Łączka, přip. se 1466; 1573 seděl tu Hanuš Gočálkovský z Gočálkovic, 1591 Vávlav Halčínovský z Halčínova, 1629 Adam Mitmajer, 1689 Julius Adam Vilémovský z Kojkovic a 1781 Jan z Parchwitz.[62]) R. 1802 koupila Loučku komora těšínská.[63])

Lyžbice, polsky Lyżbice, náležela v 1. pol. 16. st. komoře těšínské, která před 1562 zastavila ves v 500 zl. Františkovi z Budina a kníže Václav dal 1562 výplatu na Lyžbici Mikulášovi Běsovi z Myšovic.[64]) R. 1568 seděl tu Valentin Běs z Myšovic,[65]) 1588 Adam Karvinský z Karvinné, jehož manželkou byla Anna Čelová z Čechovic (jejich dcerou byla Kateřina Karvinská),[66]) 1598 Jan ze Lhoty,[67]) pak kolem 1610 Václav Lhotský ze Lhoty, jenž založil kolonii Fryvald;[68]) po smrti posledního seděl tu 1616—24 bratr Václavův Valentin Lhotský ze Lhoty a jeho bratr Mikuláš Lhotský, 1624 Karel Sobek z Kornic, 1635—55 Augustin Bes z Chrostiny,[69]) 1670—80 Vilém Bes z Chrostiny,[70]) pak Leopold Bes, jenž zemřel 1715.[71]; Nadále měla ves stejné osudy s Dolní Lišnou, až 1793 koupila statek Lyžbici komora těšínská. Gruntovní registra z 1703 vedena česky. (V archivu komory těšínské.[72])

§ **Marklovice.** R. 1528 držel ves Jan z Pernštejna, k 1532 viz u Těšína, 1563 seděl tu Toman Marklovský z Žebráče a 1570—75 Petr Marklovský z Žebráče. Na počátku 18. st. náležela ves již komoře těšínské.[73])

§ **Mezisvětí,** polsky Miedzyświec. Mikuláš Střelka prodal 1448 Mezisvětí za mice, ale jiný díl držel 1621—26 Jiřík Lutyně.[95]) Pelka z Děngylova prodal

[43]) Půh. těš. z 1565, 39, 89, 81. — [44]) PT z 1591, 195. — [45]) SA VI. 101, 99, VMO II. 10, PP. — [46]) PP. — [47]) PP. — [48]) ZGKS III. 144. — [49]) Kneifel, 250. — [50]) SA VI. 94. — [51]) CDS XIV. 111. — [52]) Biermann, Teschen, 185. — [53]) PP. — [54]) PP. — [55]) Biermann, Teschen, 180, PP, Půh. těšín. z 1565, 32. — [56]) PP. — [57]) Biermann, Teschen, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [58]) ZGKS XIV. 116. — [59]) Kneifel, 251. — [60]) SA VI. 94. — [61]) PP. — [62]) PP, Puh. těš. z 1565, 31, 116. — [63]) Biermann, Teschen, 236. — [64]) PP. — [65]) PP. — [66]) Puhony těšínské z 1592, 78. — [67]) Progr. polského gymnasia v Těšíně 1906/7, 33. — [68]) PP. — [69]) SA VI. 99, VMO II. 10, Výpisky Dr. E. Janouška z archivu komory těšínské. — [70]) PP. — [71]) PP. — [72]) SA VI. 94. — [73]) PP, Puh. těš. z 1565,

230 hř. Berkovi z Prodse; odtud ves slušela k Vilémovicům. R. 1648 seděl tu Václav Skočovský z Vilémovic, 1689 Adam Vilémovský z Kojkovic, 1723 Leopold Vilémovský z Kojkovic, pak zeť posledního Adolf sv. p. v. Bucco, 1766 sirotci Adolfovi a posléze Erdman Radocký z Radoče prodal r. 1798 statek komoře těšínské.[74])

Milíkov, polsky Milików, vznikl v 16. st.;[75]) k 1766 viz u těšínské komory. Gruntovní registra byla vedena od 17. st. česky (v archivu komory těšínské).[76])

Mistřovice, polsky Mistrzowice. V l. 1440—56 jmenuje se Levík z Mistřovic.[77]) Ves náležela stále komoře těšínské (k 1523—1766 viz u těšínské komory). Gruntovní registra z 16. st. jsou česká (v archivu komory těšínské).[78])

§ **Mnich,** 1559—71 byl pustý (slul Mnišek), k 1766 viz u Skočova.[79])

§ **Mnichy,** něm. Mönichhof, k 1565 až 1795 viz u Krásné. Po zrušení dominikánského kláštera v Těšíně statek náležel náboženskému fondu, který jej prodal před 1804 komoře těšínské.

Mosty (u Jablunkova) s far. kostelem sv. Hedviky. R. 1573 byla zde vystavěna fil. kaple sv. Kříže;[80]) r. 1580 seděl tu Michal Radocký z Radoče.[81]) Gruntovní registra byla vedena v 16. st. česky (v archivu komory těšínské).[82])

Mosty (u Těšína) přip. se 1495. Kníže dal 1565 Mostským list na díl lesa.[83]) K 1766 viz u těšínské komory. Gruntovní registra byla v 16. st. česká (archiv komory těšínské).[84])

Návsí, polsky Nawsie, přip. se r. 1580;[85]) k 1766 viz u těšínské komory. R. 1791 zřízena tu luteránská fara.[86]) Gruntovní registra byla vedena v 17. st. česky (v archivu komory těšínské).[87])

§ **Nerodim,** polsky Nierodzim. R. 1439—45 psal se Hanuš Frabol z Nierodzimě,[88]) 1468 seděl tu Jan Skočovský z Kojkovic, 1521 Jan a Štěpán z Nerodimě,[89]) 1574—77 Jiřík Rudický z Kyčic, 1592 Jeremiáš Čambor z Jiskřičina, 1592—4 Jiřík Čambor z Jiskřičina, jehož manželkou byla Eva Kyselovská z Kyselova,[90]) 1621 koupil díl vsi Jan ml. Vlček z Dobrozemicz, ale jiný díl držel 1621—26 Jiřík Čambor a 1670 jiný Jiří Čambor z Jiskřičina.[91]) R. 1679 držel Nerodim Adam st. Marklovský z Žebrače, 1720 Helena Zuzana Marklovská, 1769 Antonín sv. p. Gočálkovský z Gočálkovic.[92]) R. 1805 byla ves přikoupena komorou těšínskou.[93]) R. 1450 přip. se tu rychta zákupní.[94])

Nýdek, polsky Nydek. Kníže Bolko udělil 1430 Nýdek lénem N. Týčkovi z Logova a Petru Nitkovi z Polské Lytiny.[95]) Pelka z Děngylova prodal 1458 ves za 60 hř. Jiřímu z Lešné,[96]) načež 1502 Jan Mikuláš Vavřek a Petr Jaškový z Lešné prodali 1502 své zboží v Nýdku za 80 zl. Janu Čelovi z Čechovic.[97]) R. 1568 seděl tu Achác Čelo z Čechovic.[98]) K r. 1532 viz u Těšína, 1550—1708 u Děhylova. Zdejší filiální kostelík byl do 1654 luterský, pak katolický (byl přifařen do Bystřice), ale 1688 farníci byli převahou evangelíci.[99]) R. 1793 koupila Nýdek s Děhylovem komora těšínská. Gruntovní registra byla od 17. st. vedena česky (v archivu komory těšínské).[100])

§ **Obora** byla založena 1772 parcelací pozemku knížecího dvora Ohrady.[1])

§ **Ohrazená,** polsky Ogrodzona, s far. kostelem sv. Matouše. Vratislav-

63. — [74]) PP, ZGKS III. 145, Biermann, Teschen, 236. — [75]) PP. — [76]) SA VI. 94. — [77]) PP, ZGKS II. 104. — [78]) SA VI. 94. — [79]) SA V. 205. — [80]) PP. — [81]) Zukal, Poz. — [82]) SA VI. 94. — [83]) PP. — [84]) SA VI. 94. — [85]) PP. — [86]) Biermann, Teschen, 248. — [87]) SA VI. 94. — [88]) Peter, Burgen, II. 38, PP. — [89]) PP, Zukal, Poz. — [90]) Schr. V. 180, Půhony těšínské z 1591, 36, z 1565, 157. — [91]) PP, VMO IV. 34, Akta o prodejích panství k 1626. — [92]) PP, ZVGAS XIV. 105, ZGKS XIV. 153. — [93]) Biermann, Teschen, 236. — [94]) Biermann, Teschen, 85. — [95]) Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 20. — [96]) Bretholz, l. c., 22. — [97]) Bretholz, Ib., 22. — [98]) Biermann, Teschen, 180. — [99]) Biermann, Teschen, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [100]) SA VI. 94.

[1]) SA I. 51. — [2]) CDM II. 149. — [3]) PP, ZGKS II. 104, Registrum Sancti

ský biskup Vavřinec postoupil 1223 desátky z Ohrazené (Ogrozona) klášteru rybnickému.[2]) R. 1366 psal se Bělík z Ohrazené, 1388 Hanuš a Jeřek z Ohrazené, kteří toho roku prodali Ohrazenou Bělikovi z Kornic, r. 1394—1402 Bolek z Ohrazené, 1442 až 1477 Ondřej Pentlat z Ohrazené, který však již ves nedržel.[3]) Jan z Ohrazené prodal 1466 půl vsi Janu Vislovi.[4]) Dále náležela Ohrazená komoře knížecí. K 1532 viz u Těšína, 1766 u těšínské komory. Již r. 1447 byl tu farní kostel (1572 fara luterská), který byl 1688 filiálním k Těšínu. Za Josefa II. byla zde zřízena opět fara.[5]) Gruntovní registra z 17. st. jsou česká (v archivu komory těšínské).[6])

Š **Velké Ochaby,** polsky Wielki Ochab, s far. kostelem sv. Martina. Ves (Ochabe) přip. se 1305 v soupisu desátků biskupství vratislavského.[7]) R. 1392 Mikuláš z Vojtěchova, Mikuláš Petire a jeho syn Martin prodali svůj díl Ochab Gochovi z Ochab, jenž tu seděl ještě 1450.[8]) Mikuláš Ochabský prodal 1452 svůj mateřský díl ve V. Ochabech a Kyčicích svému otci Jaškovi z Ochab.[9]) Kníže Kazimír dal r. 1481 Ochaby za věrné služby Mikulášovi Brodeckému, který tu seděl ještě 1488.[10]) Zich House z Kremže prodal 1497 V. Ochaby Janu Cikánovi ze Slupska, který tu seděl ještě 1518 a jehož syny byli Jan a Mikuláš Cikánové ze Slupska, z nichž poslední seděl tu ještě 1540.[11]) Krátce před r. 1570 prodal Václav Cikán ze Slupska Velké Ochaby Františku Gelhornovi z Starého Grotkova, který tu seděl i r. 1574.[12]) R. 1575 držel ves Daniel Špigl z Šídlovic, 1592 Joachym, Jan ml., Jiří (jeho manželkou byla Eliška z Tamfeldu), Petr (jeho manželkou byla Alžběta Porubská z V. Poruby, 1592 vdova) a Václav bratři Halčínovští z Halčínova a téhož roku Jakub Halčínovský postoupil svému bratru Joachymovi Halčínovskému díl V. Ochab.[13]) R. 1597 koupil Ochaby Kryštof ml. Borynský z Roztropic, 1615 od rukojmí za Petra Halčínovského Vilém Fragštejn z Načeslavic.[14]) Kolem r. 1660 seděl tu Ferdinand Frydrych Sobek z Kornic, 1688—92 evangelik Jan st. Radocký z Radoče a 1698 Judita Marklovská z Žebráče prodala V. Ochaby Jiřímu Frydrychovi Bludovskému z D. Bludovic.[15]) Maximilian sv. p. z Kališe prodal 1798 statek komoře těšínské.[16])

Far. kostel sv. Martina byl tu již r. 1447, v 1. pol. 17. st. byl evangelický, ale 1654 předán katolikům a přifařen do Hradce; za Josefa II. byla fara obnovena.[17]) R. 1688 byli farníci vesměs protestanty.[18])

Š **Malé Ochaby,** dříve Ochabce, polsky Maly Ochab, přip. se 1392. Roku 1420 koupil ves Goch z Ochab, 1540 seděl tu Mikuláš Kloch Kornic z Bestvě,[19]) 1592—5 Václav Řepický z Radoně,[20]) 1602 koupil M. Ochaby za 6500 zl. Jiří z Tamfeldu,[21]) dále seděl tu Jiří Golkovský z Golkovic, který byl 1625 zavražděn, 1630—92 Jan Radocký z Radoče, 1722 koupil M. Ochaby z kridy Jiří Frydrych Bludovský z Bludovic k V. Ochabům.[22])

Oldřichovice, polsky Oldrzychowice, připomínají se 1305 (Ulrici villa) v soupisu desátku biskupství vratislavského.[23]) K 1523 viz u Těšína, 1613 u těšínských dominikánů, 1766 u těšínské komory. Gruntovní registra byla od 17. st. vedena česky (v archivu komory těšínské.[24])

Š **Otrubkov,** polsky Otrębów. K r. 1447 u Skočova. Knížata Bolek a Přemek prodali 1446 ves Hynkovi z Otrubkova.[25]) V l. 1569—96 seděl tu Matyáš Pilar z Pilhu, jehož syny byli

Venceslai, 244. — [4]) PP. [5]) Biermann, Teschen, 185, 248, Zukal, Poz., Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [6]) SA VI. 94. — [7]) CDS XIV. 111. — [8]) PP. — [9]) CDS VI. 256. — [10]) Biermann, Teschen, 104. — [11]) PP, Adamus, Sbírka listin k dějinám Mor. Ostravy, 41, Not. 1873, 30, Schr. V. 180. — [12]) Půh. těšínské z 1565, 4, 40. — [13]) Schr. V. 180, Půh. těšínské z 1565, 170, 182, 186. — [14]) VMO IX. 9, PP. — [15]) PP, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 5. — [16]) Kneifel. — [17]) ZGKS XVIII. 12, Biermann, Teschen, 219, 248. — [18]) Adamus, Přehled dějin Těšínska ood 1711, 5. — [19]) PP, Zukal, Poz., Not. 1873, 30. — [20]) PP, Půhony těš. z 1591, 213. — [21]) Peter, Burgen II. 83, PP. — [22]) PP. — [23]) CDS XIV. 111. — [24]) SA VI. 94. — [25]) PP. — [26]) Puhony těšínské z 1565, 71, 126 a puhony těšín.

Jiřík a Mikuláš Pilaři z Pilhu.[26]) Z těchto seděl tu 1636 Jiří Pilar.[27]) Kolem r. 1650 seděl zde Kašpar Gurecký z Kornic (jeho manželkou byla Alžběta Pelhřimová z Tránkovic), po jehož smrti 1665 dědil jeho syn Mikuláš Gurecký z Kornic (zemřel 1710).[28]) Anna Marie Pelhřimovna z Tránkovic, roz. Čamerová z Jiskřičina, prodala 1716 Otrubkov Ludvíku Frydrychovi Vlčkovi z Dobrozemice a jeho manželce Heleně sv. paní Saint Genois, ale Ludvík Frydrych prodal již 1748 statek Jiřikovi a Ludmile Oseckým z Oseku.[29]) Jiří Osecký prodal statek Gotfriedu Spensovi z Boden, načež Ostrubkov byl připojen ke Kačicum.

§ **Paršovice,** něm. Parchau, splynuly s Hazlachem, k 1358 viz u Hazlachu, 1793 u Dubovce.

Písečná, polsky Pioseczna. R. 1466 přip. se tu zákupní fojtství.[30])

Písek, polsky Piosek; k 1532 viz u Těšína, 1596 u Jablunkova, 1766 u těšínské komory. Gruntovní registra byla vedena v 17. st. česky (v archivu komory těšínské)[31])

§ **Pohvizdov,** polsky Pogwiezdów, s far. kostelem. K 1447 viz u Skočova. Kníže Přemek prodal 1454 Pohvizdov za 100 zl. Hanušovi a Petrovi bratřím z Šumbarku.[32]) K 1532 viz u Těšína. V l. 1574—96 seděl tu Jiří Marklovský z Žebráče,[33]) 1621—37 slabomyslný Jiřík Rymultovský z Rymultovic, jenž 1637 přestoupil ke katolictví, kolem r. 1700 Adolf Rousecký z Ejvaně, 1729 nabyl Pohvizdova přisudkem Rudolf Sobek z Kornic, 1729 koupil ves za 8000 zl. Rudolf Skrbenský z Hřiště, načež Jan Maximilian Skrbenský prodal Pohvizdov za 8000 zl. Janu Petrovi Marklovskému z Žebráče, 1756 koupil ves Jiří Frydrych Marklovský z Žebráče.[34]) R. 1765 seděl tu Karel (od 1782 sv. p.) Spens-Boden, jehož syn Emanuel sv. pán Spens-Boden prodal 1797 statek komoře těšínské.[35]) R. 1817 vystavěn tu kostel.[36])

§ **Prstec,** polsky Pierściec, něm. Perstetz, s far. kostelem sv. Mikuláše. Kníže Václav pustil 1545 Prstec Ondřeji Kecherlovi z Těšína, jenž tu seděl ještě 1552.[37]) R. 1568 seděli tu Ondřejovi synové Jan, Jiřík a Václav Kecherlové z Prstce (Václav ještě r. 1575), 1588 Kašpar Kecherle a 1596 až 1625 Jan Kecherle z Prstce.[38]) R. 1692 držel Prstec Kryštov Vilém Mitmayer z Blogotic.[39]) Od r. 1725 viz u Drahomyšle. Zdejší luterský kostel byl 1654 předán katolíkum, za Josefa II. zřízena lokalie.[40])

§ **Pruchá** s far. kostelem sv. Anny. Ves (Prochna) přip. se již 1305 v soupisu desátku biskupství vratislavského.[41]) Mikuláš a Petr Lesenové prodali 1435 za 100 hř. Pruchnou Alšíkovi z Orlové a kníže Václav pustil 1439 vrchní práva na Malou Pruchnou Jakubovi z Březovic.[42]) K 1447 viz u Skočova. Kryštof z Pruchné prodal 1470 Pruchnou Petru Cikánovi ze Slupska, načež Jan Cikán ze Slupska prodal 1529 Velkou a Malou Pruchnou Janu Čelovi z Čechovic.[43]) Kateřina Čelová přinesla 1619 Pruchnou věnem svému manželu Frydrychovi Bludovskému z D. Bludovic.[44]) Roku 1692 seděl tu Jiří Frydrych Bludovský, který zemřel 1730 a zanechal statek dceři Bohumile Anežce Bludovské, provd. hr. Manteuffelové, která prodala 1737 Pruchnou Kristianu Kalisiusovi sv. p. z Kališe.[45]) R. 1789 koupila ves komora těšínská. Far. kostel sv. Anny přip. se 1447, na poč. 17. st. byl luterský, ale 1654 předán katolíkům; ačkoliv fara byla katolická, farníci byli 1688 většinou evangeličtí.[46])

Puncov s far. kostelem sv. Jiří. Již r. 1223 vratislavský biskup Vavřinec postoupil klášteru sv. Spasitele v Ryb-

z 1592, 36, 78, 228, Zukal, Poz., PP. — [27]) PP. — [28]) PP. — [29]) J. Pilnáček, D'e älteste Genealogie der Grafen Wilczek, 44. — [30]) PP. — [31]) SA VI. 94. — [32]) Biermann, Teschen, 89. — [33]) Puh. těš. z 1565, 40, 82. — [34]) PP. — [35]) Weltzel, Besiedlungen, 61. Biermann, Teschen, 236. — [36]) ZGKS XIV. 125. — [37]) Peter, Burgen, II. 63. Zukal, Zoz. — [38]) Puhony těšínské z 1565, 63, púhony těš. z 1591, 150, Zukal, Poz., PP. — [39]) Akta prodeju velkostatku k 1692. — [40]) Biermann, Teschen, 219. — [41]) CDS XIV. 111. — [42]) Peter, Burgen, II. 36. — [43]) Not. 1873, 30. — [44]) Kneifel. — [45]) PP. — [46]) Biermann, Teschen, 185, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 7. —

níku desátky v Puncově (Punco).[47]) R. 1500 přip. se tu fara.[48]) Kníže Kazimír vystavěl 1530 v Puncově nový kostel; v kostele kázalo se (fara byla již tehdy luterská) 1549 střídavě česky a německy, přifařeny byly vsi Kojkovice a Děhylov.[49]) Ještě na počátku 17. st. byla fara luterská, ale kníže dal ji katolíkům; proto v červnu 1619 usnesl se zemský sněm slezský pomoci puncovským evangelíkům.[50]) Roku 1688 byl kostel (patronem byla těšínská komora) sice katolický, ale farníci byli většinou evangelíci.[51]) K 1523 viz u Těšína, 1766 u komory těšínské. Gruntovní knihy z 1619 jsou české (v archivu komory těšínské).[52]) Roku 1920 byl Puncov rozdělen na část československou **(Český Puncov)** a polskou.

Řeka, polský Rzeka, dříve Řeka Smilovská, připomíná se 1644.[53])

§ **Ruda,** něm. Rudau. R. 1598 seděl tu Hanuš Geraltovský z Geraltovic, 1601 Eva Frankenbergerová z Protic.[54])

§ **Rudice,** polsky Rudzice, něm. Riegersdorf, s zámkem a far. kostelem sv. Jana Křtit. Ves přip. se (Rudgeri villa) již 1305 v soupisu desátků biskupství vratislavského.[55]) R. 1466 psal se Jan z Rudice,[56]) 1527 seděli zde Jiří a Petr Beesové z Chrostiny,[57]) 1552—75 Václav Rucký z Rudz, jenž zanechal vdovu Mandalenu Klochovnu z Kornic, syny Erazima a Mikuláše a dcery Kateřinu, Mandalenu, Annu a Barboru.[58]) R. 1591 sepsán byl urbář statku rudického.[59]) Dále seděl tu Melichar Rucký z Rudz, jenž zemřel před 1594 a zanechal Velké Rudice a Landek Zikmundu Ruckému z Rudz, jenž však po výroku práva musil dáti podíly Kašparu st. Erazimu st., Janovi st. a Mandaleně, dětem Jana Ruckého z Rudz, bratra neb. Melichara a Erazimu ml., Mikulášovi ml., Mandaleně a Barboře, sourozencům vl. Ruckým z Rudz.[60]) R. 1608 ujal se statku Jiřík Sobek sv. p. z Kornic, jenž zemřel 1649 (soupis jeho pozůstalosti, zejména bohaté knihovny jest v ruk. Františkova musea v Brně č. 379).[61]) R. 1688 seděl tu i na M. Rudici Rudolf Sobek sv. p. z Kornic, katolík, jenž zemřel 1693,[62]) dále Rudolf Sobek, který zemřel 1720, pak Max Jindřich sv. p. Sobek z Kornic, jenž 1725 prodal Rudici Jiřiku Leop. Skrbenskému z Hříště.[63]) Na sklonku 18. st. drželi statek Laryšové a kolem r. 1800 František Xaver Poninský. R. 1802 koupila Rudici komora těšínská.

Farní kostel přip. se již 1447, na poč. 17. st. byl luterský, ale 1654 byl předán katolíkům, 1688 byl katolický a také farníci byli katolíci.[64]) S Rudicí splynula Malá Rudice, která vznikla po r. 1452; Jan Berkal ml. z M. Rudice prodal 1566 M. Rudici Rudolfovi Václavovi Ruckému z Rudz; 1609—1619 seděl tu Albrecht Byšínský. Později náležela ves k Rudici.[65])

§ **Rychuld,** k 1529 viz u Pruchné. R. 1479 seděl tu Petr Cikán, Mikuláš Cikán prodal 1529 Rychuld Janu Celovi z Čechovic a Kašpar Čelo z Čechovic prodal 1568 ves Václavu Cikánovi.[66]) R. 1592 seděl tu Michal Radocký z Radoče.[67])

§ **Samlovec,** polsky Samlowiec. R. 1802 koupila ves komora těšínská.

Smilovice, polsky Smilowice. Roku 1448 psal se Ozan z Smilovic a 1458 až 1460 František z Smilovic.[68]) K 1532 viz u Těšína. Kníže Václav daroval Smilovice s řekou Ropicí, horu od Gutů, hory Velkou a Malou Ropici (slove Magury) až po horu Javorovou od Gutů a na druhou stranu od Frýdeckého po Prašivku Václavu Pelhřimovi z Třánkovic, jenž tu seděl ještě 1560 (manželkou jeho byla Marie z Jarošína).[69]) Dále Kryštof Pelhřim z

[47]) CDM II. 149. — [48]) ZGKS XIV. 125. — [49]) VMO III. 35, Biermann, Teschen, 113. — [50]) Acta publica z 1619, 158. — [51]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [52]) SA VI. 94. — [53]) PP. — [54]) Puhony těšínské z 1591, 163, 270, Schr. V. 181. — [55]) CDS XIV. 111. — [56]) PP. — [57]) Peter, Burgen, II. 158. — [58]) ZGKS II. 113, Not. 1873, 80, PP, Puh. těšín. z 1565, 41, 128. — [59]) ZGKS XIII. 123. — [60]) Puhony těšínské z 1591, 85, z 1565, 118. — [61]) Ruk. Frant. musea č. 379. — [62]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 1. — [63]) PP. — [64]) Biermann, Teschen, 185, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 4. — [65]) PP. — [66]) PP. — [67]) Puhony těš. z 1591, 46. — [68]) PP. — [69]) Puhony těšínské z 1591, 51. — [70]) Puhony těšínské

Třánkovic prodal 1587 Smilovice Martě Jeřábkové, rozené Hynalce z Kornic, manželce Jana Jeřábka z Mořkova.[70]) K 1766 viz u těšínské komory. Gruntovní registra z 17. st. jsou česká.[71])

Střítež, polsky Strzycież, s zámkem a far. kostelem sv. Michala. Ves (Trezhes) přip. se v soupisu biskupských desátků 1305.[72]) R. 1483 seděl tu Jan z Koňákova,[73]) 1566 Václav Hynal z Kornic,[74]) 1575 Franc Hynal z Kornic[75]) a 1570—92 Jan Jeřábek z Mořkova (jeho manželkou byla Marta Hynalka z Kornic),[76]) 1592-8 Daniel Zemecký z Zemětic,[77]) 1602 Hedvika Kreuterová z Rosenberka,[78]) 1625—34 Petr Mitrovský z Nemyšle,[79]) 1636 Ladislav Mitrovský,[80]) 1650 Karel Mitrovský z Nemyšle, který 1662 zaměnil Střítež Gotfriedovi Logau z Altendorfu, jenž tu seděl ještě 1732.[81]) R. 1742 držel Střítež Karel Gotfried Logau z Altendorfu, po jehož smrti 1792 koupila statek komora těšínská.[82]) Farní kostel připomíná se tu 1447, 1566 fara byla luterská, ale 1654 předána katolikum;[83]) r. 1688 farní kostel ve Střítěži byl připojen k Ropici, farníci byli tehdy většinou protestanti.[84]) Gruntovní registra z 1752 byla česká (v archivu komory těšínské).[85])

Svibice, polsky Swibica, německy Schwibitz; k 1461—1523 viz u Těšína, 1766 u těšínské komory. Gruntovní registra z 16. st. jsou česká (v archivu komory těšínské).[86])

š **Velká Tisovnice**, polsky Ciszowa Wielka, něm. Gross Zeislowitz. Ves (Cyssownica) přip. se již 1305 v soupisu desátku biskupství vratislavského.[87]) R. 1423 psal se Dobeš z Tisovnice.[88]) Před r. 1526 prodal kníže Kazimír Tisovnici za 310 zl. červ. a 80 zl. polských Janu Celovi z Cechovic, jenž byl 1526 neb. a zanechal sirotky.[89]) V pol. 16. st. ves náležela již opět komoře těšínské, k 1628 viz u Těšína, 1766 u komory těšínské. Registra gruntovní z 16. st. jsou česká (v archivu komory těšínské).[90])

š **Malá Tisovnice,** polsky Mala Ciszowa, něm. Klein Zeislowitz. R. 1570—72 seděl tu Filip st. Borynský (jeho manželkou byla Zofie, dcera Augustina Rouseckého z Ejvaně), 1573 Valentin Běs z Mišovic.[91])

Třinec, polsky Trzyniec, nyní město s far. kostelem z 1885. R. 1444 psal se Machník z Třince, 1472 Mikuláš z Třince.[92]) V pol. 16. st. seděl na Třinci Adam Mitmajer z Blogotic, který zemřel 1565, 1570—83 jiný Václav Mitmajer z Blogotic[93]) a 1593—95 Kryštof Mitmajer z Blogotic.[94]) V l. 1655—1692 držel statek Jiří Leopold Bees z Chrostiny,[95]) 1723—40 Ludvík sv. p. Vlček z Dobrozemice,[96]) 1766 Jiří sv. p. Saint Genois,[97]) načež 1799 koupila statek komora těšínská. Na sklonku 18. st. byl tu jeden svobodník.[98])

š **Tokárna,** původně Josefsdorf, založena 1792.

Vělopolí, polsky Wielopole. R. 1448 seděl zde Matouš z Vělopole, 1517 Beneš a Šťastný z Velého Pole (!), 1545—68 Václav Pelhřim z Třánkovic, jehož manželkou byla Mariana z Jarošína (1576 vdova), a 1579 jeho syn Kryštof Pelhřim z Třánkovic.[99]) V l. 1608—29 držel Vělopolí Erazim Rucký z Rudz,[100]) 1630—34 Petr Mitrovský z Nemyšle a 1654 Jan Mitrovský z Ne-

z 1591, 58, z 1565, 104. — [71])SA VI. 94. — [72]) CDS XVI. 111. — [73]) PP. — [74]) Zukal, Poz. — [75]) PP. — [76]) Půhony těšínské z 1591, 52, 185, PP. — [77]) Půhony těšínské z 1591, 154, Progr. polského gymnasia v Těšíně 1906/7, 33. — [78]) Biermann, Teschen, 129, PP. — [79]) Schr. III. 9, Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 39. — [80]) Schr. III. 9. — [81]) Zukal, Poz., PP. — [82]) ČČM 1909, 11, ZGKS III. 144, PP, Biermann, Teschen, 236. — [83]) Biermann, Teschen, 185, 219, Zukal, Poz. — [84]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [85]) SA VI. 94. — [86]) SA VI. 94. — [87]) CDS XIV. 111. — [88]) PP. — [89]) Nová sbírka č. 654. — [90]) SA VI. 94. — [91]) PP, Půhony těš. z r. 1565, 13, 33. — [92]) PP. — [93]) PP, Not. 1874, 10, Puh. těš. z 1565. 3. — [94]) Půh. těšínské z 1591, 52, 122. — [95]) PP, VMO II. 9, Akta slezské komory., II., 11, 199, Akta prodeju velkostatku k 1692. — [96]) PP. — [97]) ZGKS III. 144. — [98]) Biermann, Teschen, 234. — [99]) PP, Progr. polského gymnasia v Těšíně 1906/7, 21, Puh. těš. z 1565, 68. — [100]) Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 25, Progr. polského gymnasia v Těšíně 1906/7, 39, PP.

myšle.[1]) Adam Bees z Chrostiny prodal 1665 statek za 4200 zl. Kašparu Tlukovi z Tošanovic, po jehož smrti vdova Dorota Tluková, roz. Holá z Ponětic, prodala 1671 Vělopolí za 4150 zl. Gotfridu Logovi z Altenberku.[2]) Odtud náleželo Vělopolí k Stříteži a 1792 obě vsi koupila komora těšínská. Gruntovní registra z 1752 jsou česká (v archivu komory těšínské).[3])

Vendryně, polsky Wendryně, s far. kostelem sv. Kateřiny. Ves (Wandrina) připomíná se v rejstříku desátku biskupství vratislavského z r. 1305.[4]) Ves byla knížecí, až kníže Bolko postoupil 1426 Vendryni s podacím Alšíkovi z Orlové.[5]) R. 1447 přip. se tu farní kostel.[6]) Dále Jan Cigán ze Slupska postoupil 1497 Vendryni a Lideřov Zichovi Húseti z Kremže.[7]) Jan z Pernštejna jakožto poručník knížete dal záměnou 1529 Vendryni Janu Čelovi z Čechovic.[7]) K r. 1532 viz u Těšína. R. 1547 seděl tu Petr Čelo z Čechovic, jemuž kníže Václav pustil 1552 lesy a hory za Vendryní, za vodou Olzou od potoka Lideřova až po řeku Malou Kopetnou až na vrch Kozinec.[8]) Kašpar Čelo ze Čechovic prodal 1568 (tehdy byla tu luterská fara) Vendryni, Rybářovice a Dolní Lišnou Kašparu Borkovi z Roztropic, který seděl tu ještě r. 1592 a zanechal syny Jiřika, Balcara, Jakuba a Mikuláše Borky z Roztropic;[9]) tito seděli tu společně ještě 1608.[10]) R. 1628 držel Vendryni Václav Borek z Roztropic,[11]) 1633—50 vedle Mikuláše Borka Jan Borek z Roztroskou z Gočálkovic a 1649 skoupil všechny díly Vendryně).[12]) Jeho syn katolík Adam Borek z Roztropic (seděl tu již 1654) oženil se 1673 s Annou Kateřinou, dcerou Jana nejst. Skrbenského z Hříště a 1694 odkázal Vendryni na zřízení kláštera a nemocnice milosrdných bratří v Těšíně.[13]) Statek koupila však 1702 za 31.000 zl. komora těšínská.[14]) Kostel byl v 1. pol. 17. st. luterský, 1654 byl předán katolikum, ale farníci byli ještě 1688 většinou evangeliky.[15]) Gruntovní registra z 1785 jsou česká (archiv komory těšínské).[16]) — U Vendryně zanikly vsi Ludgeřovice (též Lideřov, k 1497—1568 viz u Vendryně), Pstružná a Rybářovice; poslední byly 1568 obnoveny Kašparem Borkem z Roztropic, ale splynuly pak s Vendryní.[17])

S **Věščút,** polsky Wieszczat; 1610 byl tu jen knížecí folvark, 1645 již ves.[18])

S **Vilamovice;** kníže Kazimír postoupil 1331 Vilamovice Vlastiborovi z Bítkova.[19]) R. 1448 Mikuláš Střelka prodal za 230 hř. Vilamovice a Mezisvětí Mikulášovi Berkovi v. Prodtse, který tu seděl ještě 1458.[20]) Později ves náležela opět knížecí komoře, až kníže Václav a Frydrych Kazimír darovali 1559 Vilamovice a Mezisvětí Janovi Skočovskému z Kojkovic.[21]) R. 1564 seděl tu Jáchym Skočovský z Kojkovic, 1568 Jan Skočovský, po něm jmenuje se 1570—75 vdova Dorota Mozgovna z Čirejovic,[22]) 1578—1604 Václav Skočovský z Kojkovic, jehož manželkou byla Helena Rogojská z Rohozník,[23]) 1630—34 Adam Skočovský z Kojkovic, 1666—76 Václav Skočovský z Kojkovic, pak Gurečtí z Kornic;[24]) Adam Václav Laryš ze Lhoty prodal 1748 Vilamovice a Břehy Janu Karlovi Radockému z Radoče, načež Erdman Radocký z Radoče prodal 1793 Vilamovice a Mezisvětí komoře knížecí.[25]) Gruntovní registra z 1774 jsou česká (v archivu komory těšínské).[26])

S **Visla,** polsky Wisła, něm. Weichsel. Biskup vratislavský Vavřinec postoupil 1223 desátky z Visly (Vizla) klášteru sv. Spasitele v Rybníku; jedná se však o nějakou jinou Vislu, po-

[1]) PP, Schr. III. 9. — [2]) PP, ČČM 1909, 11, ZGKS III. 144. — [3]) SA VI. 94. — [4]) CDS XVI. 111. — [5]) Biermann, Teschen, 77, PP. — [6]) Biermann, Teschen, 185. — [7]) Not. 1873, 30, PP. Zukal, Poz. — [8]) Not. 1874, 3 VMO II. 27. — [9])VMO XXVI. 41, IX. 5, Puhony těšínské z 1592, 36, 78, PP, Zukal, Poz. — [10]) Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 37, PP. — [11]) Zukal, Poz. — [12]) Prasek, Sbírka listu posélacích, 61. — [13]) Biermann, Teschen, 227, PP. — [14]) Biermann, Teschen, 227. — [15]) Biermann, Teschen, 219 Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [16]) SA VI. 94. — [17]) VMO II. 14, SA V. 205. — [18]) PP. — [19]) CDS V. 4088. — [20]) PP. — [21]) PP. — [22]) PP. Not. 1873, 74, Puh. těš. z 1565, 31. — [23]) Puhony těšínské z 1591, 154, z 1565, 166, ZGKS II. 113, III. 104. — [24]) PP. — [25]) PP. —

zději zanikl.[25]) Visla přip. se později teprve r. 1623, k 1766 viz u těšínské komory. V 17. st. byla Visla střediskem odporu proti protireformaci, 1782 zřízena tu luterská fara.[28]) Gruntovní registra z 1620 jsou česká (v archivu komory těšínské).[29])

§ **Vislice,** polsky Wiślica, k 1447—1766 viz u Skočova. Gruntovní registra z 1645 jsou česká (v archivu komory těšínské).[30])

§ **Záblatí;** ves náležela 1486 k Skočovu;[31]) Anna Brodecká z Brodku prodala 1526 Záblatí a Německou Ves knížeti Kazimírovi.[32]) V l. 1693—99 seděl tu Jan Dětřich Gočálkovský z Gočálkovic (jeho manželkou byla Anna Maria roz. Pačinská).[33]) Gruntovní registra z 17. st. jsou česká (v archivu komory těšínské).[34])

§ **Záboří,** polsky Zaborze; 1574 psal se Jan ml. Koláčkovský ze Záboří, 1630 ves náležela k Prstci, 1737 k Drahomyšli.[35])

§ **Zámrsk,** s far. kostelem; ves slula snad v 15. st. Merkitschdorf. Biskup vratislavský Vavřinec postoupil 1223 desátky ze Zámrsku klášteru sv. Spasitele v Rybníku.[36]) Ves byla stále knížecí, jen 1415 psal se Verner Šelha z Merkitschdorfu.[37]) Kolem r. 1700 seděl tu Adam Václav hr. Pačinský, pak 1714 Jindřich Vilém Vlček z Dobrozemice, jenž zemřel 1739.[38]) Po Jindřichu Vilémovi dědil zámek jeho mladší syn Josef Maria hr. Vlček z Dobrozemice (zemřel 1787).[39]) R. 1766 seděl tu Jan Erdman Radocký z Radoče, který 1772 prodal statek Zikmundovi sv. p. Trachovi z Březího.[40]) R. 1802 koupila zámek komora těšínská.[41]) Kostel byl v 1. pol. 17. st. luterský, ale 1654 předán katolikům; za Josefa II. zřízena fara.[42]) R. 1577 přip. se v Zámrsku volenství.[43]) Gruntovní registra z 17. st. jsou česká.[44])

§ **Zářičí,** polsky Zarzyce, s far. kostelem P. Marie Sněžné z r. 1787.[45]) Ves přip. se 1630,[46]) k 1766 viz u Skočova. Gruntovní registra z 1713 jsou česká (v archivu komory těšínské).[47])

§ **Zbytkov,** polsky Zbytków. Ves náležela 1561 knížeti, ale 1610 kníže Adam Václav prodal za 1000 zl. Zbytkov Václavu Konrádovi z Rumberku.[48]) K 1766 viz u Skočova.

Dolní Žukov, polsky Dolny Żuków. K 1229—68 viz u Orlové, 1532 u Těšína, 1766 u těšínské komory. V pol. 17. st. bylo tu volenstvo.[49]) Gruntovní registra z 1613 jsou česká (v archivu komory těšínské).[50])

Zaniklé vsi:

Radovice splynuly s Puncovem, jejichž jedna část posud sluje Radovice. Biskup vratislavský Vavřinec daroval 1223 desátky z vsi Radouisque klášteru sv. Spasitele v Rybníku.[51]) R. 1505 přip. se tu zákupní fojtství.[52]) K 1523 viz u Těšína. Ještě 1559 byly Radovice samostatnou vsí.[53])

Lideřov, jinak Ludgeřovice, zanikl mezi Karpentnou a Bystřicí, kde je Lideřovský potok. Jan Cikán ze Slupska prodal 1497 Lideřov Zichu Houseti z Krumsína.[54]) Ves přip. se ještě 1540.[55])

Biskup vratislavský Vavřinec daroval 1223 desátky ze vsí Nageruizi, Suenchiezi, Zasere, Clechemuje a Nouoza, nyní neznámých, klášteru sv. Spasitele v Rybníku.[56])

Lit.: Fr. Popiolek, Regesten zur Geschichte der Stadt Jablunkau, ZGKS II.; Fritz Maywald, Zur Geschichte des Jablunkapasses, Oberschlesien, XIV.; J. P. Lubojacki, Děje farního kostela ve Vendryni (polsky), 1913; zprávy z dějin Skočova přináší kronika Jana Tilgnera; A. Peter, Urkund-

[26]) SA VI. 94. — [27]) CDM II. 149, CDS VII. 266. — [28]) Sláma, Dějiny Těšínska, 181, Biermann, Gesch. des Protestantismus, 248. — [29]) SA VI. 94. — [30]) SA VI. 94. — [31]) PP. — [32]) Peter, Burgen, II. 54. — [33]) Adamus, Sbírka listin k dějinám Mor. Ostravy, 125, Akta prodeju velkostatků z 1704. — [34]) SA VI. 94. — [35]) PP. — [36]) CDM II. 149. — [37]) Prasek, Děj. Těšínska, 166. — [38]) Progr. č. gymn. v Opavě 1888, 18. — [39]) Ibid., 18. — [40]) ZGKS III. 145. — [41]) Biermann, Teschen, 236. — [42]) Biermann, Teschen, 219, 248. — [43]) SA I. 197. — [44]) SA VI. 94. — [45]) ZGKS XVIII. 31. — [46]) PP. — [47]) SA VI. 94. — [48]) PP. — [49]) SA I. 197. — [50]) SA VI. 94. — [51]) CDM II. 149. — [52]) PP — [53]) SA V. 205. — [54]) SA II. 106. — [55]) PP. — [56]) CDM II. 149.

liche Beiträge zur Geschichte der Stadt Skotschau, ZVGAS XIV.; P. Konieczny, Aus der Vergangenheit der Stadt Schwarzwasser, Silesia z 24. XI. 1889; Fr. Popiolek, Regesten zur Geschichte der Städte Oderberg und Schwarzwasser, ZGKS III.; o patrimonijním archivu v Mostech viz L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivů velikých statků, Praha 1929; o Ohrazené viz V. Prasek v Kalendáři slezském r. 1899.

STATEK TĚŠÍNSKÉHO ŠPITÁLU.

§ **Bohušovice,** polsky Boguszowice. Kníže Měšek se svými syny Vladislavem a Kazimírem potvrdili 1290 lokátoru Bohušovi 10 franckých lánů blíže Těšína na řece Olze, které koupil od mincmistra Fritta, aby tam založil ves Bohušovice.[1]) R. 1388 Ješek a Hanuš z Ohrazené prodali 1388 Bohušovice za 60 hřiven Bělikovi z Kornic, načež Mikuláš z M. Kunčic prodal 1450 ves za 180 hř. Mikulášovi z Třankovic.[2]) Jan Mnišek z Kunčic prodal 1457 Bohušovice za 132 hř. Mikuláši Střelkovi z Rogova a 1467 Jiřík Olta z Žebráče postoupil 1467 ves záměnou Jindřichu Marklovskému.[3]) Jindřich Čelo z Čechovic prodal 1472 Bohušovice těšínskému špitálu.[4]) K 1472—1523 viz u Těšína.

STATEK STANISLAVOVICE.

Stanislavice, polsky Stanislowice, německy Stänzelsdorf. K 1447 viz u Skočova. V l. 1445—53 psal se Kryštof z Stanislavic, 1482 Smil z Stanislavic a 1521 seděl tu Jan Borek z Roztropic.[1]) K 1532 viz u Těšína. Dále byl statek rozdělen a po Karlu Vilémovi Lhotském ze Lhoty držel Horní Stanislavice Jáchym Bludovský z Bludovic.[2]) R. 1656 seděl na statku Adam Jiří Karvinský z Karviné (jeho manželkou byla Kateřina Polyxena roz. Scipionovna z Mistřovic,[3]) 1676 Zuzana Rousecká z Ejvaně, roz. Rymultovská z Rymultovic, 1685 Václav Lhotský ze Lhoty, pak 1690 Václav Ferdinand Kyselovský prodal Stanislavice Václavu Kyselovskému; 1710 koupil Dolní Stanislavice Gotfried Tluk z Tošonovic (jeho manželkou byla Anna Františka roz. Wiplarka z Úšic), načež dolní statek držel od 1724 Sunek hr. z Jesenice, jenž jej 1728 prodal za 4.000 tolaru Heleně Marketě ovd. Spens z Boden, roz. Pelkovně z N. Města; 1734 držel D. Stanislavice Jan Ant. Spens z Boden, jenž je 1737 prodal Robertovi Rossovi z Thortonu,[4]) později 1755 koupil tento statek Jan Grešlovic, zlatník z Těšína.[5]) Na Horních Stanislavicích seděl 1723 Jiř. Leopold sv. p. Skrbenský z Hříště, pak Helena Marketa Spensová v. Boden.[6]) Ignác Harasovský rytíř z Harasova prodal 1801 obojí Stanislavice Janovi hr. Larisch-Mönnich.[7]) Dále měl statek stejné osudy s Petrovicemi.

STATEK CHOTĚBUZ.

Chotěbuz, polsky Kocobędz. K 1229—68 viz u Orlové, 1447 u Fryštátu. Kněžna Žofie, vdova po Bolkovi I., postoupila 1447 Chotěbuz Janu Kyselovskému z Kyselova.[1]) K 1532 viz u Těšína. V 16. st. náležela ves opět komoře, ale kníže Václav postoupil 1559 Chotěbuz svému kancléři Václavu Ruckému z Rudz, který seděl tu ještě 1578.[2]) Týž zanechal (1586) vdovu Mandalenu Klochovnu z Kornic.[3]) R. 1595 seděli tu bratři Erazim

[1]) RGS III. 2129, Schr. XII. 164. — [2]) Not. 1874, 90. — [3]) Not. 1874, 90, Schr. XII. 164. — [4]) Schr. XII. 164.

[1]) PP. — [2]) PP. — [3]) SA VI. 100. — [4]) PP. — [5]) Zukal, Poz. — [6]) PP. — [7]) Kneifel, 324.

[1]) Not. 1872, 94, PP, Zukal, Poz. — [2]) Not. 1872, 94, ČČM 1909, 5, PP, Zukal. Poz., Půhony těšínské z 1565, 167. — [3]) Puhony těš. z 1591, 213, PP. —

a Mikuláš Ručtí z Rudz, kteří 1603 prodali Chotěbuz Kašparovi st. Ruckému z Rudz, jenž tu seděl ještě 1619.[4]) R. 1651 držel statek Mikuláš st. Rucký z Rudz, jenž zemřel 1658 (náhrobek v Těšíně),[5]) 1701 Mikuláš Gurecký (zemřel 1710), dále Joachym sv. p. Marklovský z Pernštejna, pak 1717 jeho dcera Helena Kateřina, manželka Kristiana Frydrycha v. Liebe, 1757 Karel Lichnovský z Voštic, 1766 Anna Charlotta ovdovělá Lichnovská (také na Lhotě), 1771 Karel Josef (od 1764 sv. p.) Trach z Březi, jehož manželkou byla Karolina sv. paní Beesová z Chrostiny, a posléze syn posledního František sv. p. Trach.[6]) R. 1802 koupila Chotěbuz a Zpupnou Lhotu komora těšínská.[7])

Lhota Zpupná, polsky Alodjalna Ligota, slula dříve Burgersdorf (k 1416 viz u Těšína). K 1490 viz u Koňákova. Již r. 1657 ves náležela k Chotěbuzi (viz tu).

Koňákov, polsky Koniaków. Ješek z Bitkova postoupil 1461 Koňákov, pak právo na Hnojníku, Střítěži a v Hrušově knížeti Kazimírovi.[8]) K 1532 viz u Těšína. R. 1561 seděl tu Adam Rucký z Rudz,[9]) 1571—83 Jiř. Pelhřim z Třánkovic,[10]) 1588—1602 Václav Vilém Barský z Baště (jeho manželkou byla Kateřina Pelhřimová z Třánkovic), s nímž měli 1594 Koňákovští spory o berni.[11]) Vedle toho 1601 jmenuje se pánem na Koňákově Jan st. Rucký z Rudz a 1627 přejal statek Kašpar Pelhřim z Třánkovic.[12]) Dále drželi statek 1633 Václav st. Pelhřim z Třánkovic, 1666 Max Prökl a 1674 Kateřina Šebišovská, roz. Pelhřimová z Třánkovic, která prodala před 1711 díl Koňákova za 1450 tolarů Maxovi de Saint Genois, jenž opět 1712 prodal Koňákov za 9500 tolarů Liborovi sv. p. z Gesu.[13]) R. 1723 držel statek Jiří Ferdinand Šebišovský, 1764—66 Karel sv. p. Bees z Chrostiny a 1767 Alexi sv. p. Bees, jehož manželkou byla Mariana Laryšová ze Lhoty.[14]) Dále byl statek spojen s Chotěbuzí a 1805 prodán komoře těšínské.[15])

Koty, díl.

Podobora.

STATEK ŽIVOTICE.

Životice, polsky Żywocice. R. 1533 držel ves Tobiáš Mošovský, kolem 1570 Jiřík Borynský z Roztropic, 1576—78 Bedřich Šip z Branice, 1578 Dorota Čamerová z Jiskřičina, 1580 Pavel Bludovský z Kornic, 1591—94 Frydrych Kladorubský ze Svrčova, 1597 Adam Scipion z Kretčina, jehož manželkou byla Kateřina Marklovská z Žebrače; Petr Rymultovský z Rymultovic pustil kolem 1602 Životice Anně Marklovské z Žebrače, která tu seděla ještě 1614. R. 1621 seděl na Životicích Jan Tluk z Tošanovic, 1630 Levin Kardinál z Viderna, 1679 Jindřich Skočovský z Kojkovic, jehož manželkou byla Anna Javorská z Javoří, 1718 Bernart Marklovský z Pernštejna, načež 1768 koupila statek Charlotta v. Franke, roz. Laryšová ze Lhoty.[1])

STATEK ŠUMBARK.

Šumbark, polsky Szumbark, s fil. kostelem sv. Kateřiny. R. 1438 přip. se Zbyněk z Šumbarku, 1447 Jan z Šumbarku, 1450 Šimek z Šumbarku, 1454—76 bratři Jan Kornic a Petr z Šumbarku a 1482—94 Pavel z Šumbarku.[1]) Dále náležel statek komoře těšínské. V l. 1530—33 držel ves Šťastný Borynský z Roztropic,[2]) který prodal před 1559 pul městečka (!)

[4]) Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 25, Program polského gymnasia v Těšíně 1906/7, 37, PP, Akta o prodejích velkostatku k 1615. — [5]) PP. — [6]) PP, ZGKS III. 145. — [7]) Biermann, Teschen, 236, ZD v Opavě. — [8]) PP, Peter, Burgen, II. 54. — [9]) PP. — [10]) PP, Program polského gymnasia v Těšíně 1906/7, 27, Zukal, Poz. — [11]) PP, Zukal, Poz., Puhony těšínské z 1591, 80. — [12]) PP. — [13]) PP. — [14]) PP, ZGKS III. 140, Kneifel, 230. — [15]) ZD v Opavě.

Šumbarku Hanušovi Rudzkému z Rudz,[3]) 1574 Frydrych Pelhřim z Tránkovic,[4]) 1594 Jan st. Lubovský z Lubovic, jenž 1604 prodal ves (!) Šumbark Janu Rostkovi ze Bzí.[5]) R. 1631 seděl tu Bernart Rostek z Bzí,[6]) 1686-8 Jan Rymultovský, evangelík, 1750 Jiří Vilém Rymultovský z Rymultovic, který 1764 prodal za 16.800 zl. Karlu Fr. Viplarovi z Ušic, po němž 1782 dědil Ant. Viplar z Ušic.[7]) R. 1790 koupil Šumbark Karel Rousecký z Ejvaně, 1827—35 držel statek Frydrych hr. Arco, 1837 přejal jej Josef Karel Neisser, 1863—81 držel statek Emerich sv. p. Mattencloit, 1881—97 Dr. Jan Santorius.[8]) Kostel byl do 1654 luterský, pak katolický, 1688 byl přifařen k Bludovicum; 1842 byl vystavěn nový kostel.[9])

STATEK DOLNÍ BLUDOVICE.

Dolní Bludovice, něm. Nieder Bludowitz (původně Blaude), polsky Dolne Błędowice, s zámkem a far. kostelem sv. Markety. R. 1425 psal se Mikuláš z Bludovic,[1]) 1447 byl tu farní kostel.[2]) Kníže Bolko dal 1447 právo na Bludovice Janu Hundtovi von der Blaude (psal se také z Nižních Bludovic), jenž 1483 odevzdal Bludovice svým čtyřem mladším synum.[3]) R. 1543 seděl tu Mikuláš Kladorubský z Svrčova,[4]) 1554 Jaroš Kladorubský z Svrčova, 1576 Frydrych Kladorubský z Svrčova.[5]) 1571—83 Joachym Bludovský z Kornic,[6]) 1582 Pavel Bludovský z Kornic.[7]) R. 1587 koupil Dolní Bludovice Petr Marklovský z Žebráče, který tu seděl ještě r. 1600.[8]) Luterský farní kostel byl 1654 uzavřen, 1688 byli tu farníci evangelíci i katolický, statek držel 1686 Jindřich Kyselovský z Kyselova a 1688 Ferdinand Bees z Chrostiny a jeho manželka Eliška Borynská z Roztropic, evangelíci.[9]) R. 1670 seděl tu Jiří Vilém z Kojkovic.[10]) Mandalena ovdovělá paní Kardinálová z Widerna, prodala 1710 Dolní Bludovice za 5000 tolaru Joachymu Kryštofovi Marklovskému z Žebráče; 1749 drželi statek Amadeus Rudolf a Jiří Marklovští a 1771 Jiří Erdman Marklovský z Žebráče.[11]) R. 1781 koupili Dolní Bludovice a Datyni Jan a Tobiáš svobodní p. Seegerové; po smrti posledního dědila statek vdova Karolina roz. Radocká.[12]) R. 1782 zřízena tu luterská obec.[13]) Dále sdílely Dolní Bludovice osudy Prostředních Bludovic. Za pozemkové reformy (vlastník Báňská a hutní společnost v Brně, plocha 1907 ha) zustávají v záboru dvory Prostřední Bludovice, Nová Ves, Životice, lesní hospodářství a lesní objekty. V Dolních Bludovicích narodil se 1801 Matyáš Kasperlik (později von Teschenfeld).

Dolní Datyně, něm. Nieder Dattin, polsky Dolne Datynie, díl. R. 1577 držel Datyni Pavel Bludovský z Kornic.[14])

STATEK HORNÍ BLUDOVICE.

Horní Bludovice s zámkem. V 15. a 1. pol. 16. st. ves sdílela osudy Dolních Bludovic. R. 1573 drželi H. Bludovice bratři Jan a Pavel Bludovští z Bludovic (jejich sestry byly Žofka, Marketa a Káče Bludovské) a ještě

[1]) PP, Peter, Burgen, 83, Puh. těš. z 1565, 83, 175.
[1])PP, Registrum Sancti Venceslai, 418. — [2]) Adamus, Sbírka listin, 49, Not. 1874, 71. — [3]) PP. — [4]) Puhony těšínské z 1565, 143, PP. — [5]) ZGKS II. 113, Program polského gymnasia v Těšíně 1906/7, 33, Zukal, Poz., Puhony těšínské z 1565, 196, PP. — [6]) Zukal, Poz. — [7]) PP, ZGKS III. 145. — [8]) PP. — [9]) Biermann, Teschen, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 5, PP.
[1]) Prasek, Děj. Těšínska, 178. — [2]) Biermann, Teschen, 185. — [3]) Nová sbírka, LSA 344, Not. 1873, 42. — [4]) Zukal, Poz. — [5]) Zukal, Poz. — [6]) Zukal, Poz., Puh. těš. z 1591, 78. — [7]) Zukal, Poz. — [8]) Puhony těš. z 1591, 96, 154, Zukal, Poz, PP. — [9]) Biermann, Teschen, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 5. — [10]) PP. — [11]) PP. — [12]) PP. — [13]) Biermann, Teschen, 248. — [14]) PP.

1582 seděl na polovici vsi Pavel Bludovský (zanechal syny Adama a Pavla Bludovské a vdovu Zuzanu Kochtickou z Kochtic), kdežto druhou polovici držel 1582—92 Václav Kotulínský z Kotulína, po němž zustala 1607 vdova Marketa Skřišovská.[1]) Jaroslav Kotulínský postoupil po r. 1600 své zboží v H. Bludovicích Janovi ml. Marklovskému z Žebráče a 1688 seděl na tomto díle evangelik Joachym Marklovský.[2]) Po smrti Kašpara Marklovského prodali 1724 poručníci tento díl za 5353 tolarů Leopoldu Bludovskému z D. Bludovic a 1725 seděl tu Jiří sv. p. Bludovský.[3]) Druhý díl vsi koupil 1621 Kašpar Pelhřim z Třánkovic, který tu seděl ještě 1626.[4]) Erbové po Anně Ludmile Pelhřimové z Třánkovic prodali 1705 tento díl za 6000 tolaru Rudolfu Pelhřimovi z Třánkovic, který jej však 1706 prodal za 7650 tolaru Janu Rymultovskému z Kornic a jeho manželce Anně roz. Kardinálové z Viderna.[5]) R. 1735 seděl tu Jiří Frydrych Rymultovský a 1746 Karel Sylvius Rymultovský z Kornic, který prodal za 14.000 zl. 1768 H. Bludovice Anně Richterové z Resandu, roz. Lhotské ze Lhoty, která tu seděla ještě 1804.[6])

Třetí díl držel 1668 Jan st. Rousecký z Ejvaně, pak Jiří st. Rousecký, jenž zanechal statek svým synum Jiřímu Ferdinandovi a Kryštofu Bernartovi (tento koupil díl bratrův) Rouseckým z Ejvaně.[7]) R. 1685 prodala Mandalena Prokopová, roz. Rousecká, za 190 tolaru dvur v H. Bludovicích Juditě Rousecké, roz. Tlukové z Tošonovic, a téhož roku Kryštof Bernart Rousecký a jeho manželka Judita, roz. Tluková, prodali svuj statek v H. Bludovicích Anně Rosině Marklovské, roz. Mikušové z Buchberku, manželce Joachyma Kryštofa Marklovského z Žebráče, za 3640 tolaru.[8]) — Čtvrtý díl vsi prodala 1679 Anna Skočovská z Kojkovic za 6650 tolaru Ferdinandu Bees z Chrostiny, který jej již 1697 prodal za 7450 tolaru Rudolfu ml. sv. p. Sobkovi z Kornic.[9])

Do r. 1902 držela H. Bludovice rodina Grossova, pak Šindlerova.

STATEK PROSTŘEDNÍ BLUDOVICE.

Prostřední Bludovice s zámkem. Tato ves náležela k Horním Bludovicum, od nichž byla část (slula pak Prostř. Bludovice) 1711 odprodána Kašparu Marklovskému z Žebráče, po jehož smrti vdova prodala 1740 statek Václavu Karvinskému z Karviné.[1]) Arnošt Konstanc Karvinský prodal 1772 Prostř. Bludovice Karlovi Gussnarovi z Komárna (zemřel 1797), po jehož smrti držela statek vdova Josefa, rozená Greslovičová.[2]) Karel Gussnar odprodal sice 1777 díl Jiřímu Oseckému, ale již 1789 vrátil se tento díl ke kmenovému statku.[3]) R. 1848 statek byl int. Gustavu Kašpárkovi, 1899 Gustavu ml. Kašpárkovi a 1908 Rakouské báňské a hutní společnosti.

Dolní Datyně, polsky Dolne Datynie, něm. Nieder Dattin, díl.

STATEK HRADIŠTĚ.

Hradiště, polsky Grodziszcze. Ves přip. se v soupisu desátku r. 1305 (Grodische, villa Suessonis).[1]) Na počátku 15. st. náleželo Hradiště knížeci komoře (k 1447 viz u Skočova, ale 1450 kníže Přemek pustil ves Mikuláši Maršálkovi z Dubovce.[2]) Filip Borynský z Roztropic prodal 1520 Hradiště za 600 zl. uh. Janovi Bruzovskému z Bruzovic a jeho synům Jindři-

[1]) Puhony těš. z 1565, 30, 46, 187, 190, Zukal, Poz. — [2]) PP, Adamus ‚Přehled dějin Těšínska od 1711, 5. — [3]) Akta prodeju velkostatku k 1724, ZGKS XVIII. 16, PP. — [4]) Progr. polského gymn. v Těšíně 1884, 9. PP. — [5]) Akta o prodejích velkostatku z 1705 a 1706. — [6]) Akta o prodejích velkostatků z 1768, PP. — [7]) Akta o prodejích velkostatků z 1668. — [8]) Akta o prodejích velkostatku z 1685. — [9]) Akta o prodejích velkostatků z 1679 a 1697.

[1]) PP. — [2]) PP, ZGKS III. 144. — [3]) Kneifel, Topographie, 155.

chovi a Jakubovi, z nichž prvý prodal 1529 statek za 530 zl. uh. Janu Čelovi z Čechovic.[3]) K 1532 viz u Těšína. R. 1633 seděl tu Joachym Bludovský z Bludovic,[4]) 1646 pak Karel Jindřich Bludovský z D. Bludovic, jenž 1651 prodal Hradiště Adamu Borkovi sv. p. z Roztropic.[5] Adam zemřel r. 1694 a odkázal statek na zřízení kláštera a kostela milosrdných bratř. v Těšíně.[6]) Z císařského nařízení bylo Hradiště prodáno, koupil je 1701 za 12.000 zl. Mikuláš Gurecký z Kornic (zemřel 1710). R. 1715 seděl tu Joachym sv. p. Marklovský z Pernštejna a posléze Gottlieb Rudolf sv. p. Marklovský prodal 1766 statek za 1870 zl. své sestře Heleně Leopoldině Skrbenské, roz. Marklovské.[7]) Dále 1779 držel Hradiště Karel Fr. sv. p. Marklovský z Pernštejna a 1790 koupil je Erdmann v. Klettenhof.[8]) V 2. pol. 19. st. drželi statek Gochové, načež rozdrobil se statek v několik dílu.[9]) Za pozemkové reformy 1923 (vlastník J. Pollach, pak Leopold a Petr Vávrovi, plocha 363 ha) zbytkové statky Dolní a Horní dvůr a lihovar v Hradišti byly propuštěny vlastníku ze záboru.

STATEK HORNÍ SOBĚŠOVICE.

Horní Soběšovice s zámečkem a fil. kostelem Navšt. P. Marie. Viz též u D. Soběšovic. R. 1615 seděla tu Anna Czirochowna z Pontenova,[1]) 1626 Kašpar Rapiš, 1636—41 Jiří Rapiš, 1668 Alžběta Pilarová z Pilhu, roz. Rapišová.[2]) Jiří Tluk z Tošonovic prodal 1703 H. Soběšovice Karlu Leopoldovi Beesovi z Chrostiny, načež 1722 seděl tu Frydrych Křídlovský z Křídlovic, jehož manželkou byla Helena sv. paní Saint Genois, a 1766 Leopold Schick v. Lenz.[3]) Karel Křídlovský prodal 1790 statek Josefu Skulinovi (zemřel 1794).[4]) Již r. 1447 jmenuje se tu farní kostel, který byl do r. 1654 luterský, pak katolický; 1688 byl kostel filiálním k Domaslavicům.[5])

STATEK PITROV.

Pitrov. Kašpar Šobišovský z Šinovic prodal 1580 Petrov (!) za 600 zl. Petru Čevlejovi z Pruskova a jeho manželce Voršile Zemecké ze Zemetic.[1]) R. 1738 koupil Pitrov Ignác Spens z Boden a 1766 seděl tu Ignác Daniel Spens z Boden.[2]) Kolem r. 1770 koupil statek Jiří de Kolonich, pak svobodníci Josef Jung a Josef Skulina; 1806 náležel Pitrov Anně Jungové, rozené Mojžíškové.[3]) Díl Pitrova nazýval se na sklonku 18. st. Krosov.

STATEK DOLNÍ DOMASLAVICE.

Dolní Domaslavice jmenují se spolu s Horními Domaslavicemi (utrumque Domaslawitz) v soupisu biskupských desátku z r. 1305.[1]) V 16. st. drželi ves Tlukové z Tošonovic a 1565 dědili statek Zikmund a Jakub Tlukové z Tošonovic, z nichž Jakub seděl tu ještě 1593, ale 1600 byl již neb. a zanechal vdovu Annu Marklovskou z Žebráče.[2]) R. 1603 koupil D. Domaslavice za 4700 zl. Adam Scipion z Kretčína, jehož manželkou byla Kateřina Marklovská z Žebráče.[3]) Po jeho smrti vdova Kateřina provdala se znovu za Jiřího Ruckého z Rudz a držela D. Domaslavice a Šebišovice ještě 1637.[4]) Na sklonku 17. st. seděl tu Václav a Rudolf Pelhřimové z Třánkovic (ještě 1717) a posléze František Pelhřim z Třánkovic prodal 1731 svůj díl a jiný

[1]) CDS XIV. 111. — [2]) VMO II. 27, PP. — [3]) LSA 71, PP. — [4]) SA II. 214 — [5]) PP — [6]) Biermann, Teschen, 227, PP. — [7]) ZGKS III. 145, PP. — [8]) Kneifel, 204. — [9]) ZD v Opavě.
[1]) Zukal, Poz. — [2]) PP. — [3]) PP, ZGKS III. 144. — [4]) Kneifel, 309. — [5]) Biermann, Teschen, 185, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6.
[1]) Puhony těšínské z 1591, 155. — [2]) PP, ZGKS III. 144. — [3]) Kneifel, 289.
[1]) CDS XIV. 112. — [2]) PP, Výpisky Dr. A. Turka z AA v Kroměříži. —

díl D. Domaslavic a D. Volovce, náležitý sirotku po Maximilianovi Gottliebovi Skrbenském z Hřiště, Janu Filipovi sv. p. Saint Genois a ten opět 1735 prodal D. Domaslavice Antonínu Václavovi Harasovskému z Harasova.[5]) Dále seděl tu Jáchym Václav Harasovský, jenž 1753 oženil se s Karolinou hr. Waffenberg.[6]) Pak seděl tu Jiřík Ohm Janušovský z Vyšehradu (zemřel 1773), pak jeho syn Karel Ohm Janušovský (zemřel 1794), dále Karlův bratr Jiřík Ohm Janušovský, jenž vystavěl 1804 v D. Domamyslicích zámek.[7]) R. 1836 držel statek novojický kupec František Knězek, pak postupně Rudolf Mosler, Felix Roter, 1876 Jakub Kulban, 1883 Pavel Goch a 1894 Artur a Emilie Gochovi.[8]) Gruntovní registra od 16. st. jsou česká.[9])

Vilém Rudolf Pelhřim z Třánkovic odprodal 1717 od statku Prostřední Domaslavice a Horní Volovec za 3720 zl. Karlu Vilémovi Lhotskému ze Lhoty (manželkou tohoto byla Anna Alžběta Tluková z Tošonovic), jenž však již 1733 prodal obě vsi za 5.000 tolarů Antonínu Václavovi Harasovskému z Harasova k Dol. Domaslavicům zpět.[10])

Kocourovice. R. 1582 seděli tu Jakub a Kašpar Tlukové z Tošonovic.[11]) R. 1716 Karel Julius Schmied prodal Kocourovice Heleně Frederice Javořské z Javoří, která je 1733 prodala Jiřímu Františkovi Harasovskému z Harasova.[12]) Týž prodal 1753 statek Johance Karolině Marklovské z Žebrače, provdané Vilémovské z Kojkovic, která jej 1755 prodala Karlu Bernartovi Rouseckému z Ejvaně.[13]) R. 1800 byly Kocourkovice přikoupeny k D. Domaslavicům.[14])

Volovec. Již 1604 náležela ves k D. Domaslavicům. K 1733 viz u D. Domaslavic.

STATEK HORNÍ DOMASLAVICE.

Horní Domaslavice s zámkem a far. kostelem sv. Jakuba. Ves přip. se již r. 1305 (viz Dolní Domaslavice). Již r. 1447 byl tu farní kostel.[1]) R. 1485 přip. se Smilek z Domaslavic a 1494 seděl tu Jiřík Marklovský z Žebrače.[2]) R. 1564 držel statek Zikmund Tluk z Tošonovic, který zemřel 1589 a zanechal syny Jakuba, Kašpara, Baltazara, Stanislava, Buriana a Václava Tluky z Tošonovic; tito seděli tu ještě 1596 v nedílu.[3]) V l. 1602—20 držel Horní Domaslavice, půl Tošonovic, Dobratic a Bukovice, půl Tošonovic, Tošonovic (první jeho manželkou byla 1588 Barbora Prakšická z Zástřizl, druhou Dorota Špiglovna z Seydlovic).[4]) Fara byla tehdy luterská, ale 1654 byla i s kostelem předána katolíkům.[5]) R. 1688 byly fara i kostel katolické, ale farníci byli většinou evangelíci; patrony kostela byli tehdy Helena sv. paní Saint Genois, katolička, Jan Stařínský z Bítkova, evangelík, Jindřich Žirovský z Žirovic, evangelík, Jiřík Stařínský z Bítkova, evangelík, Václav Pelhřim z Třánkovic, evangelík, Mandalena Tluková z Tošonovic, evangelička, Mandalena Suchodolská, evangelička, a Václav Tluk z Tošonovic, evangelík.[6]) Díl Horních Domaslavic držel 1655 Jan ml. Tluk z Tošonovic,[7]) ale 1654 koupil Horní Domaslavice a Dobratice Filip de Saint Genois (jeho manželkou byla Helena Sidonie Proklovna z Proksdorfu), po jehož smrti 1683 dědil Horní Domaslavice, a H. Žukov (později i Koňákov) jeho syn Karel Maximilian de Saint Genois (jeho manželkou byla Terezie

[3]) PP. — [4]) PP. — [5]) Akta o prodejích velkostatků, D. Domaslavice, PP. — [6]) Akta o prodejích velkostatků, D. Domaslavice, PP. — [7]) Kneifel, 174, PP. — [8]) PP. — [9]) SA VI. 94. — [10]) Akta o prodejích velkostatků, D. Domaslavice, PP. — [11]) Zukal, Poz. — [12]) PP. — [13]) PP. — [14]) Kneifel, 174. [1]) Biermann, Teschen, 185. — [2]) PP. — [3]) PT z 1591, 34, 138. — [4]) PP. — [5]) PP, Biermann, Teschen, 219. — [6]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [7]) VMO II. 10. — [8]) PP. — [9]) PP, ZGKS XIV. 82, Akta

Františka Beesová z Chrostiny).[8]) Syn posledního Karel Josef de Saint Genois prodal 1718 za 16.000 zl. Horní Domaslavice a Dobratice Gotfridu Rudolfovi Tlukovi z Tošonovic (jeho manželku byla Anna Františka Viplarová z Ušic) a ten opět 1724 Jiřiku Františkovi Harasovskému z Harasova (jeho manželkou byla Františka Rosalie Sabatinka ze Sabony), který tu 1739 vystavěl nový kostel.[9]) Jiř. František Harasovský prodal 1753 za 18.000 zl. H. Domaslavice, Dobratice, Bukovice a Paleninu Erdmanu Sylviovi Marklovskému sv. p. z Pernštejna, po jehož smrti vdova Helena Josefa roz. sv. paní Sobková s dětmi Gottliebem Rudolfem, Jiřím Fr., Helenou Leopoldinou a Helenou Charlotou Marklovskými prodala statek za 18.500 zl. Kryštofu Vilémovi sv. p. Marklovskému; poslední pak prodal jej 1759 za 19.450 zl. Janu Augustovi v. Neutschitz.[10]) R. 1782 koupil statek v. Grohmann, 1785 dědil Jan v. Grohmann a 1800 bratr posledního Rudolf v. Grohmann.[11]) R. 1883 byl statek int. Gustavu Mentelovi, 1894 Hanuši sv. p. Mattencloit.[12]) Purkrechtní registra byla psána v 17. st. česky.[13])

Fr. Havlas, Děje Domaslavické farnosti, Opava 1887.

STATEK HORNÍ TOŠANOVICE.

Horní Tošanovice, polsky Górne Toszonovice, s zámkem. Viz nejprve u D. Tošanovic. R. 1662 seděla tu Marie Anna Tluková z Tošanovic, roz. Vlčková z Dobrozemice;[1]) 1666 koupila je Kateřina Karvinská, roz. Pelhřimová z Třánkovic, která je 1681 prodala Ondřejovi Zírovskému z Zírové.[2]) R. 1692 přejal H. Tošanovice Jiří František Marklovský z Pernštejna, který spolu s manželkou Maximilianou, roz. rovněž Marklovskou z Pernštejna, prodal je za 7.500 zl. Jiřiku Fr. st. Harasovskému z Harasova. Týž postoupil 1757 statek svému synovi Jiřímu ml. Harasovskému z Harasova.[3]) Od r. 1804 H. Tošanovice náležely Emanuelovi Harasovskému z Harasova, který je 1836 postoupil svému synovi Karlovi Harasovskému.[4]) Za pozemkové reformy (vlastník Pozemková banka, filiálka v Mor. Ostravě, a Berta Heissigová a spol., plocha 210 ha) byl velkostatek propuštěn vlastníkům ze záboru.

Dolní Soběšovice, dříve Šobišovice neb Šobišovice. Ves přip. se již r. 1305 při výčtu desátků biskupství vratislavského (apud Sobnonem).[5]) R. 1475 psal se Pašek Sobišovský, 1521 Kryštof Šobišovský, 1545 seděl tu Jan Hnojnický, 1573 bratři Kašpar a Kryštof Šobišovští z Šinovic, 1580—98 Jeremiáš Šobišovský z Šinovic,[6]) ale současně drželi Dolní Soběšovice Bedřich, Jiří, Frydrych, Jindřich a Karel bratři Šipové z Branice.[7]) Dále rozlišují se vždy Dolní a Horní Soběšovice. Na D. Soběšovicích seděl 1602 Jiřík Bibrštejn z Bojišova,[8]) 1610 (jen na polovině) Jan Foglar z Studené Vody, 1616 Adam Scipion z Kretčina, 1668 Joachym Kyselovský, kolem 1670 Adam Golkovský, a 1695 Kateřina Františka Lipovská z Balče, rozená Osecká, která 1704 prodala Dolní Soběšovice Václavu Vilémovi Pelhřimovi z Třánkovic.[9]) R. 1723 držel ves Karel Frydrych Křidlovský z Křidlovic, který prodal statek 1726 Evě Zuzaně Ozorovské a ta opět za 2800 tolarů Janu Filipovi sv. p. Saint Genois.[10]) R. 1739 seděl tu Ignác Spens z Boden, 1766 Karel Křidlovský z Křidlovic.[11]) Na sklonku 18. st. byli v D. a H. Soběšovicích 4 svobodníci.[12])

o prodejích velkostatků, H. Domaslavice. — [10]) ZGKS III. 144, Akta o prodejích velkostatků, H. Domaslavice. — [11]) Kneifel, 175. — [12]) PP. — [13]) SA VI. 94.

[1]) Kneifel, 331. — [2]) Kneifel, 332. — [3]) Kneifel, 332, ZGKS III. 144. — [4]) Zukal, Poz. — [5]) PP. — [6]) PP, Půh. těš. z 1565, 110, 30. — [7]) Zukal, Poz. — [8]) Zukal, Poz. — [9]) PP. — [10]) PP. — [11]) PP, ZGKS III. 144. — [12]) Biermann, Teschen, 234.

STATEK DOLNÍ TOŠANOVICE.

Dolní Tošanovice s zámkem. Ves (Tessinowitz) přip. se 1305 v soupisu desátků biskupství vratislavského.[1]) R. 1316 psal se Vincenc z Tošanovic,[2]) 1445—49 Stanislav Tluk z Tošinovic (!), 1520—33 Jan Tluk a 1540 Zikmund Tluk z Tošanovic.[3]) Zikmund Tluk z Tošanovic seděl tu ještě v l. 1564—75 a zanechal syny Jakuba, Kašpara, Stanislava, Balcara, Melichara, Buriana a Václava Tluky z Tošanovic, z nichž 1593 přip. se tu Melichar, 1598 Kašpar a 1591—1604 Václav, jehož manželkou byla Barbora Prakšická ze Zástřizl.[4]) Dále rozlišují se D. a H. Tošanovice. Na D. Tošanovicích seděl 1602 Bohuše Tluk z Tošanovic,[5]) 1636—48 Jan ml. Tluk z Tošanovic a 1665 Kašpar Tluk z Tošanovic.[6]) Daniel Stařinský z Bítkova pustil D. a Prostřední Tošanovice Janu Jiřímu Rouseckému z Ejvaně, jehož manželka Helena Alžběta Stařinská prodala 1752 Prostřední Tošanovice Janu Rudolfovi Tlukovi z Tošanovic a jeho manželce Anně rozené Harasové z Harasova.[7]) Dále seděl na D. Tošanovicích Karel Bernart Rousecký z Ejvaně, který 1756 prodal za 10.000 zl. statek Josefu Ignáci Tlukovi z Tošanovic a jeho manželce Josefě roz. Křidlovské z Křidlovic.[8]) Zatím 1754 Jan Rudolf Tluk prodal 1754 Prostřední Tošanovice Frydrychu Křidlovskému z Křidlovic a jeho manželce Marii Josefě roz. Zavadské z Zavadky (Frydrych seděl tu ještě 1766).[9]) R. 1798 postoupil statek D. Tošanovice Karel Křidlovský z Křidlovic Janovi sv. p. Mattencloit.[10]) Za pozemkové reformy (plocha 342 ha, vlastník Dr. Vítězslav Chlumský) velkostatek byl propuštěn vlastníku ze záboru.

Bukovice náležely již 1602 k Tošanovicům.[11]) Gruntovní registra z 17. st. jsou česká.[12])

Dobratice s far. (od 1868) kostelem. Kolem r. 1580 seděl tu Zikmund Tluk z Tošanovic, jenž zanechal syny Jakuba, Kašpara, Stanislava, Baltazara, Buriana a Václava Tluky z Tošanovic.[13]) R. 1602 držel ves Bohuše Tluk z Tošanovic.[14]) Registra z 16.—18. st. jsou česká.[15])

Poleniny, nyní část D. Tošanovic, přip. se 1577;[16]) díl náležel na poč. 19. st. k statku H. Tošanovicům.

STATEK HORNÍ TŘANOVICE.

Horní Třanovice, polsky Górne Trzanowicze. Viz i u Dolních Třanovic. R. 1607 nabyl vsi Horních Třanovic Kryštof Sobišovský z Šinovic, jenž je držel ještě 1628.[1]) R. 1633 seděl tu Jan Harasovský z Harasova.[2]) Baltazar Karvinský prodal 1714 za 2800 tolarů H. Třanovice Václavovi Lhotskému ze Lhoty,[3]) v l. 1748—90 seděl tu Jiří Bees z Chrostiny, díl držel však 1766 Jan Josef Lhotský ze Lhoty.[4])

STATEK DOLNÍ TŘANOVICE.

Dolní Třanovice, polsky Dolne Trzanowice, s fil. kostelíkem sv. Bartoloměje. Kolem r. 1440 Mikuláš Pelhřim z Třanovic (!) prodal za 110 hř. Třanovice Machníkovi z Třince.[1]) Kašpar Čelo z Čechovic, kanovník vratislavský, prodal 1533 Třanovice za 230 tolarů Kašparu Tlukovi z Tošanovic,[2])

[1]) CDS XIV. 112. — [2]) RGS V. 3563. — [3]) PP. — [4]) PP, VMO IX. 13, Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 33, Půh. těš. z 1565, 30. — [5]) PP. — [6]) PP. — [7]) PP. — [8]) PP. — [9]) PP, ZGKS III. 144. — [10]) Kneifel, 331. [11]) PP. — [12]) SA VI. 94. — [13]) VMO IX. 13. — [14]) PP. — [15]) SA VI. 94. — [16]) PP.

[1]) PP, Zukal, Poz. — [2]) Zukal, Poz. — [3]) Zukal, Poz., PP, ZGKS III. 144

[1])Biermann, Teschen, 85, Peter, Burgen II. 61. — [2]) Peter, Burgen II. 61,

načež 1568 Frydrych Alexandr Tluk pustil Dolní Třanovice Jiříku Tlukovi z Tošanovic.[3]) V l. 1598—1604 seděli tu Burian (manželkou jeho byla Anna Rousecká z Ejvaně) a Stanislav Tlukové z Tošanovic, 1651—65 Kašpar Tluk, 1673 Frydrych Alexandr Tluk (manželkou jeho byla Ludmila Zaťčková z Hošťálkovic), který prodal 1681 statek svému bratru Jiřímu Rudolfovi Tlukovi.[4]) Synové posledního Ondřej Ant. a Gottfried Tlukové pustili statek 1705 svému bratru Kašparovi Tlukovi, který již 1717 prodal D. Třanovice za 8700 tolarů Gotfrídu Tlukovi, jehož manželkou byla Františka Viplarová z Ušic.[5]) Gotfrid Rudolf Tluk prodal 1744 statek za 10.000 zl. Jiřímu sv. p. Beesovi z Chrostiny, jehož manželkou byla Anna Marie Newiadomská z Newiadomi.[6]) Týž již 1753 prodal D. Třanovice za 10.000 zl. Jáchymu Václavovi Posadovskému z Posadova, jehož manželkou byla Helena Eleonora Marklovská z Pernštejna.[7]) Jáchym Václav prodal 1768 statek za 14.600 zl. Karlu Bernartovi Rouseckému z Ejvaně, jehož syn Jiří Rousecký prodal jej 1804 Bernartu Galgonovi a ten opět jej postoupil 1826 svému synu Janovi Galgonovi.[8]) Kostel byl do 1654 luterský, pak katolický, 1688 byl přifařen k Domaslavicům.[9]) K statku náležely vždy i Prostřední Třanovice.

STATEK HORNÍ ŽUKOV.

Horní Žukov, polsky Górny Żuków. Viz též u Dolního Žukova. R. 1442 psal se Slim z Žukova.[1]) R. 1532 seděl tu Melichar Sobek z Kornic, 1574 Jan Sobek z Kornic, který zemřel kolem 1591,[2]) 1591-8 Jan Lhotský ze Lhoty,[3]) 1600 Adam Voglar z Studené Vody,[4]) načež 1605 Anna Krayderová z Rosenbachu prodala Horní Žukov Adamu Rodovskému z Hustiřan, který tu seděl ještě 1615.[5]) V l. 1624—27 držel statek Václav Lhotský ze Lhoty, 1629 Maximilian Pröckl z Proksdorfu, jehož manželkou byla Eva Borková z Roztropic, 1644 opět Maximilian Pröckl, asi syn předešlého, který zemřel 1683;[6]) dále syn Maximiliánův Karel Maximilian Pröckl, pak 1724 Karlův syn Jan Maximilian Pröckl z Proksdorfu,[7]) 1766 Karel František Skrbenský z Hříště,[8]) a 1781 koupil statek Arnošt Bludovský z D. Bludovic.[9])

Koty (díl) byly založeny před 1764, k 1766 viz u Koňákova.

STATEK ROPICE.

Ropice, polsky Ropica, s zámkem a far. (od 1810) kostelem. Ves (Ropiza) připomíná se nejprve v soupisu biskupských desátků z r. 1305.[1]) R. 1430 seděl tu Sobek z Kornic, 1434 Jan Kornic z Ropice, 1481 Jan a Stašek bratři z Ropice a 1523 Václav Sobek z Ropice.[2]) K r. 1532 viz u Těšína. Dále držel Ropici syn posledního Václava (zemřel 1562) Václav Sobek z Kornic, 1573 syn posledního Mikuláš Sobek z Kornic (jeho man-

Biermann, Teschen, 108. — [3]) VMO II. 27. — [4]) Zukal, Poz. — [5]) Zukal, Poz. — [6]) Zukal, Poz. — [7]) Zukal, Poz, ZGKS III. 144. — [8]) Zukal, Poz. — [9]) Biermann, Teschen, 219, Adamus, Dějiny Těšínska od 1711, 6.

[1]) PP. — [2]) PP, Biermann, Teschen, 108, ZDVGMS XVIII. 274. — [3]) Program polského gymn. v Těšíně 1906, 7, 33, PP. — [4]) Puh. těšínské z 1591, 268. — [5]) Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 37, Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 25, PP, Akta o prodejích velkostatku k 1615. — [6]) PP, ZGKS II. 114. — [7]) PP. — [8]) ZGKS III. 143. — [9]) Kneifel, 352.

[1]) PP. — [2]) PP. — [3]) Zukal, Poz., PP, Půh. těš. z 1565, 33. — [4]) Půh. těš.

želkou byla Johanka Pelhřimovna z Tránkovic),[3]) 1576—92 Jiřík Sobek z Kornic,[4]) 1599 Mikuláš Sobek,[5]) 1617—36 Karel Sobek (1615 sepsán soupis statku Ropice),[6]) pak Jiří Sobek sv. p. Sobek z Kornic.[7]) V l. 1652—57 seděl tu Kašpar Borek sv. p. z Roztropic,[8]) pak opět 1671 Rudolf Sobek sv. p. z Kornic, jenž zemřel r. 1693.[9]) Kolem r. 1700 nabyl Ropice Filip sv. p. Saint Genois, po jehož smrti 1716 dědila statek vdova Anna Marie sv. paní Saint Genois, rozená Gurecká, která 1726 prodala Ropice za 12.000 zl. svému synovi Jiřímu Kašparovi sv. p. Saint Genois (ten seděl tu ještě 1774).[10]) R. 1774 dědil Karel sv. p. Saint Genois, který 1785 prodal statek Gabriele sv. paní Coelestové, roz. Skrbenské z Hříště.[11]) Po smrti Zoe sv. paní Mattencloit (13. února 1862) dědil Ropici Emanuel baron Spens-Boden a 1926 statek byl int. Heřmanovi Künburg-Spens.[12]) Za pozemkové reformy (1925, plocha 350 ha) velkostatek spolu s lihovarem v Ropici byl propuštěn vlastníku ze záboru, dvůr Valdhof byl celý rozdělen. Na sklonku 18. st. byl tu 1 svobodník.[13]) Již r. 1447 přip. se tu far. kostel,[14]) fara byla 1568 luterská,[15]) ale 1654 spolu s kostelem předána katolíkům.[16]) R. 1688 fara i kostel byly katolické, farníci však evangelíky.[17])

STATEK KONSKÁ.

Konská, polsky Końska, s far. kostelem Všech svatých z 1795. Ves (Conka) přip. se již v soupisu desátků r. 1305;[1]) 1447 byl tu far. kostel.[2]) K 1532 viz u Těšína. V l. 1570—73 seděl tu Jiří st. Sobek z Kornic, 1588 až 1595 Jiří ml. Sobek z Kornic, 1632 až 1634 Karel Sobek z Kornic a 1651 až 1657 jeho syn Jan Jiří Sobek.[3]) Kostel byl tehdy evangelický, ale 1654 předán katolíkům; ještě 1660 meškal tu predikant, 1688 byl kostel filiálním k Ropici, farníci byli však evangelíky.[4]) R. 1661 držely statek Anna Marie Sobková z Kornic, roz. Šarovcová z Žarova, a Helena Matyášovská z Matyášovic.[5]) 1665—70 Vejkhart Skrbenský z Hříště, po něm zůstala vdova Anna Ludmila Trachová z Březího, kdežto Konskou zdědil jeho syn Maximilian Bernart Skrbenský z Hříště; 1686 Jan Dětřich Gočálkovský z Gočálkovic prodal za 6.000 tolarů Konskou Adamu Václavovi Pačinskému z V. Pačiny, který zemřel 1727.[6]) Poslední odkázal Konskou svému synovci Jindřichu Vilémovi hr. Vlčkovi z Dobrozemice, po němž držel Konskou jeho syn Josef hr. Vlček.[7]) František hr. Vlček prodal 1790 statek Jiříkovi sv. p. Beesovi z Chrostiny.[8]) R. 1850 byl statek int. Karlovi sv. p. Beesovi, 1894 Guidovi a Karolině Grohmannům a 1913 Spolku ziemska czieszyńska.[9]) Za pozemkové reformy 1924 (vlastník Spolka ziemska czieszyńska, plocha 412 ha) statek Konská zůstává v záboru, dvůr Nebory zcela rozdělen. Za Josefa II. zřízena tu lokalie. Konská dělila se v pol. 17. st. na Dolní a Horní Konskou, majitele jednotlivých polovin nelze však určiti.

---

z 1591, 36, 78. — [5]) Půh. těš. z 1599, 259. — [6]) PP, Ruk. Frant. musea č. 379. — [7]) Ruk. Frant musea č. 379. — [8]) PP, VMO II. 9. — [9]) PP. — [10]) PP. — [11]) PP. — [12]) Nové zemské desky v Opavě. — [13]) Biermann, Teschen, 234. — [14]) Biermann, Teschen, 185. — [15]) Zukal, Poz. — [16]) Biermann, Teschen, 219, — [17]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6.

[1]) CDS XIV. 111. — [2]) Biermann, Teschen, 185. — [3]) PT z 1591, 36, 78, z 1565, 3, 26, 32, PP, Zukal, Poz., LSA 20, Weltzel, Geschichte des Geschlechts Praschma, 48. — [4]) Biermann, Teschen, 219, PP, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [5]) Akta slezské komory T II. 11, 199. — [6]) Program gymn. v Opavě 1888, 18, PP, Akta o prodejích velkostatků, Konská. — [7]) PP. — [8]) Kneifel, 231. — [9]) ZD v Opavě.

STATEK NEBORY.

Nebory, polsky Niebory, přip. se r. 1403.[1]) R. 1425 Michal Neborovský prodal folvark v Neborách Šamborovi a Mikulášovi Neborovským.[2]) R. 1614 seděl tu Jiřík Neborovský z Neborů, 1640 Jiřík Tamfald z Tamfaldu, 1651 Jiří ml. a Mikuláš ml. Tamfaldové z Tamfaldu, z nichž Jiří 1662 odkázal svůj díl Vejkartovi Skrbenskému z Hříště, který již 1672 prodal tento díl Jiřímů sv. p. Beesovi z Chrostiny, jenž tu seděl i 1679.[3]) Na díle Mikulášově seděl 1677 Adam Jiří Tamfald.[4]) R. 1754 držel statek Frant. sv. p. Bees z Chrostiny, 1762 Jiří sv. p. Bees, po němž dědil 1819 jeho syn Karel sv. p. Bees z Chrostiny.[5]) R. 1645 byl tu farní kostel.[6])

STATEK HNOJNÍK.

Hnojník, polsky Gnojník, s zámkem a far. kostelem. Ves (Gnoynik) jmenuje se v soupise desátků z r. 1305.[1]) Ješek z Bítkova 1483 pustil své právo na Hnojník, Koňákov, Střítež, Hrušov a Lhotu knížeti Kazimírovi (k 1490 viz u Koňákova), který 1506 vzdal Hnojník Erazimu Gellhornovi z Baukovic.[2]) Dále seděl tu Zikmund Tluk z Tošanovic, který 1556 prodal Hnojník za 550 tolarů Václavu Pelhřimovi z Tránkovic.[3]) R. 1602 seděl na Hnojníku a Rakovci Václav st. Pelhřim z Tránkovic, jenž prodal 1613 statek za 8000 tolarů Kašparovi Marklovskému z Žebrače, který zemřel před r. 1625.[4]) Evangelický kostel byl 1654 předán katolíkům a byl 1688 jako filiální připojen k farnímu kostelu v Domaslavicích.[5]) V l. 1694—98 držel Hnojník a Rakovec Albrech Vilda z Lindewiese, načež František Albrecht Vilda z Lindewiese prodal 1736 obě vsi Karlu Václavovi Beesovi Chrostiny, který tu seděl ještě 1751.[6]) Vdova Karolina Beesová, roz. Rejzvicová z Kadeřína, prodala za 20.400 zl. Hnojník a Rakovec svému synovi Jiřímu sv. p. Beesovi, který také 1766 z statku holdoval.[7]) Od r. 1792 měl statek stejné osudy s Rájem. R. 1903 seděl tu Jiří Bees sv. p. z Chrostiny.[8]) Za pozemkové reformy v l. 1923—26 (vlastník Jiří Bees-Chrostin, plocha 498 ha) zůstaly v záboru zbytkové statky Hnojník, Horní Tránovice, lesní hospodářství a Ihovar v Hnojníku. R. 1785 zřízena tu lokalie.

Rakovec, polsky Rakowiec, náležel 1608—1761 k Hnojníku.[9]) R. 1766 seděl tu Jiří sv. p. Bees z Chrostiny.[10])

STATEK ŠENOV.

Šenov, něm. Schönhof, s zámkem a far. kostelem z 1761. Šenov (Sonow) jmenuje se již v soupisu biskupských desátků z 1305.[1]) R. 1388 psal se Šašek z Šonova, 1423—35 Vavřinec Šašek z Šonova, 1440—50 Mikšík z Šonova a 1440—56 Jan Lvík z Šonova.[2]) R. 1522 seděl tu Jan Čeple z Belku, načež 1531 Kašpar z Ketře prodal Šenov Janovi Sedlnickému z

[1]) PP. — [2]) Prasek, Děj. Těšínska, 178. — [3]) PP, Akta slezské komory T II. 11. — [4]) PP. — [5]) PP, ZGKS III. 144. — [6]) PP.

[1]) CDS XIV. 111. — [2]) PP. — [3]) PP. — [3]) Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 25, PP. — [5]) Biermann, Teschen, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [6]) PP, ZGKS III. 144. — [7]) PP. — [8]) PP. — [9]) PP. — [10]) ZGKS III. 144.

[1]) CDS XIV. 112. — [2]) PP. — [3]) Zukal, Poz. — [4]) Zukal, Poz. — [5]) Prasek,

Choltic.[3]) R. 1561 seděl tu Albrecht Sedlnicky z Choltic,[4]) 1576 již Václav Skrbenský z Hříště, po němž 1592 zustala vdova Eliška Cedlarka z Hofu a dve dcery; statek sám byl tehdy puštěn Václavovým bratřím Hanušovi, Jaroslavovi a Petrovi Skrbenským z Hříště.[5]) Jaroslav Skrbenský zemřel po r. 1602 (náhrobek v Šenově) a zanechal syny Jaroslava, Václava Slavibora, Jana, Bernarta a Jindřicha, z nichž podržel Šenov nejprve Jan (1620), pak Václav Slavibor.[6]) V l. 1635—59 držel Šenov Jan st. Skrbenský z Hříště; tehdy byla ves zcela luterská a 1654 byl luteránům odňat zdejší kostel.[7]) Jan st. Skrbenský zanechal (1665) syny Jana Jaroslava, Jiřího Frydrycha, Kryštofa Bernarta (zemřel 1686, I. jeho manželka byla Judita Tvorkovská z Kravař, zemřela 1659, 2. Kateřina Apolonie Bořitovna z Budče, zemřela 1698), Maximiliana, Karla Jetřicha, Jana Rudolfa a Julia Ferdinanda, evangelíky.[8]) Fara v Šenově byla 1688 katolická, ale farníci byli většinou evangelíci.[9])

V l. 1720—66 seděl tu Karel Frant. Skrbenský z Hříště, spolu s Karlem Traugottem sv. p. Skrbenským, 1768 až 1780 Ota sv. p. Skrbenský,[10]) po jehož smrti 1794 rozdělili se o panství jeho synové tak, že Jan Karel přejal Kunčice a Antonín sv. p. Skrbenský Šenov, který však za krátko prodal prvému. R. 1767 byl statek int. Fany Fattonové, 1883 dědicům Arezin-Fattonovým, 1893 koupil jej Jindřich hr. Larisch-Mönnich a 1918 dědil Frydrych hr. Larisch-Mönnich. Za pozemkové reformy 1925 (plocha 1758 ha) vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Antonín, Volenský dvůr, Zámecký dvůr, lesní hospodářství, lihovar a zámek s parkem v Šenově) zřízen zbytkový statek Dvůr na kopci, zcela rozděleny dvory Stromořady, Skrben a Václavovice.

Bartovice, dříve i Bartultovice, něm. Bartelsdorf. Ves (Bertoltowitz) připomíná se již 1305 při soupisu biskupských desátků.[11]) R. 1388 psal se Štefek z Bertolsdorfu.[12]) Ješek z Lomnice prodal 1411 s povolením knížete Bolka Bartovice Ondřejovi z Tvorkova.[13]) K 1476 viz u Slezské Ostravy. R. 1674 držel Bartovice, Lipinu a Radvanice Jan Jaroslav nejstarší Skrbenský z Hříště.[14]) 1738 Maxmilian Gottlieb Skrbenský z Hříště prodal Bartovice, Radvanice a Lipinu Karlu Frant. Skrbenskému z Hříště za 39.000 zl., načež 1768—80 seděl tu Ota Sylvius sv. p. Skrbenský z Hříště.[15])

Horní Datyně. R. 1662 držel H. Datyni a Venclovice Karel Sobek z Kornic;[16]) odtud náležela ves k Šenovu. R. 1766 seděl tu Karel Fr. sv. p. Skrbenský z Hříště.[17]) 1768—80 Ota Sylvius sv. p. Skrbenský z Hříště.[18])

Václavovice u Frýdku, dříve i Věclavovice, připomínají se (Wenceslaowitz; 1305 v rejstříku biskupských desátku.[19]) Kolem r. 1440 Jan Čapek ze San zapsal Václavovice Mikulášovi z Volfenberku.[20]) R. 1593 držel Václavovice a Lipovou Jiří ml. Sobek z Kornic.[21]) Dále náležela ves k Šenovu.

Lit.: H. Lankočí, Obec a panství Šenov, Moravsko-slezská revue, 1914.

STATEK KUNČICE.

Kunčice nad Ostravicí připomínají se v soupisu biskupských desátku r. 1305 (Cuncindorf).[1]) Kníže Kazimír prodal 1482 Kunčice Václavu Hřivnáčovi z Heraltic.[2]) Dále náležela ves k Slezské Ostravě. V l. 1577—98 dr-

Nápisy v Slezsku, 38, PP. — [6]) PP, Prasek, l. c., 38, Zukal, Konfiskace, 134, 139. — [7]) Zukal, Poz., Biermann, Teschen, 219. — [8]) PP, VMO XXV. 70. — [9]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 5. — [10]) ZGKS III. 139, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 39. — [11]) CDS XIV. 111. — [12]) PP. — [13]) Nová sbírka, Peter, Burgen II. 34. — [14]) Zukal, Poz. — [15]) PP, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 39, Akta o prodejích velkostatků, Šenov. — [16]) PP. — [17]) ZGKS III. 143. — [18]) Prasek, Nápisy ve Slezsku, 39. — [19]) CDS XIV. 112. — [20]) Nová sbírka. — [21]) Puhony těšínské k 1591, 63.

[1]) CDS XIV. 112. — [2]) Peter, Burgen, II. 55, Biermann, Teschen, 104, Zu-

žel Kunčice Jaroslav Skrbenský z Hříště (jeho 1. manželkou byla Marketa Sedlnická z Choltic, 2. Anna Morkovská ze Zástřizl), který zanechal syny Jaroslava, Václava, Jana, Bernarta a Jana Jetřicha Skrbenské.[3]) Z těchto Jan zanechal syny Albrechta Václava, Jana Jaroslava, Jiřího Bedřicha, Maxmiliana, Karla Jetřicha, Rudolfa Julia a Kryštofa Bernarta Skrbenské z Hříště (všichni byli evangelíci).[4]) V l. 1606—19 seděl na Kunčicích Václav Slavibor Skrbenský,[5]) 1620 Jan Jetřich Skrbenský, jehož manželkou byla Helena Plavecká z Plavče[6]) a 1629—65 syn posledního Jiří Jaroslav Skrbenský z Hříště.[7]) R. 1666 držel Kunčice Kryštof Bernart Skrbenský,[8]) 1720 Max Skrbenský, jenž 1720 pro stáří a nemoc postoupil V. Kunčice, Vratimov, Venclovice, Datyně a Rakovec Karlu Františkovi sv. p. Skrbenskému,[9]) který tu seděl ještě 1766[10]) a 1768—80 Ota Sylvius sv. p. Skrbenský z Hříště.[11]) Od Skrbenských koupil statek před 1790 Jan hr. Larisch, který prodal 1800 Kunčice Eduardovi hr. Wimpfen.[12]) Kolem r. 1827 koupil Kunčice Filip hr. Saint Genois (zemřel 30. června 1857), po němž dědil Mořic hr. Saint Genois (zemřel 12. června 1886) a posléze Gabriela hr. Saint Genois. R. 1898 koupila statek I. Moravská spořitelna v Brně, 1910 Fr. a Julie Metzovi.[13]) Za pozemkové reformy 1926 (vlastník I. Moravská spořitelna v Brně, plocha 738 ha) vlastníku propuštěn zbytkový statek Kunčice, většina lesního hospodářství, lihovar, cihelna a pila v Kunčicích. Gruntovní registra z 1675 jsou v zemském archivu v Brně.

Lipina. 1675—80 seděl tu Jan Jaroslav Skrbenský z Hříště.[14])

Radvanice, díl.

Rakovec přip. se 1602[15]) (k 1611 viz u Vratimova), od 1720 náležel k Šenovu, později ke Kunčicím nad Ostravicí.

Řepiště s fil. kostelem sv. Michala. R. 1545 držel ves Zikmund Rucký z Rudz, jemuž 1567 Řepičtí odpírali roboty a který 1572 prodal Řepiště Václavu Kačerovskému z Raboně.[16]; Před r. 1580 koupil statek Jiřík Moravický z Roudnice, který tu seděl ještě r. 1584,[17]) 1591 Jakub Tluk z Tošonovic.[18]) Jiřík, Jakub a Václav, synové Matěje Kuchaře z Frýdku, prodali 1606 Řepiště s podacím za 3400 tolarů Janovi Němčickému z Němčic, jehož manželkou byla Hedvika Rodovská z Hustiřan.[19]) Jan Němčický prodal Řepiště opět Janovi ml. Skrbenskému z Hříště, který prodal 1620 ves za 9000 zl. slezských Janu Bartoloměji Štablovskému z Kovalovic, manželu Janovy sestry Aleny Skrbenské, ovdovělé Syrakovské z Pěrkova, který tu seděl ještě 1633.[20]) R. 1665 Řepiště příslušelo ke Kunčicům, ale 1673 až 1688 držel ves kalvinista Jan Teodor Vlk z Kvítkova a pak Volf Vlk v Kvítkova, který zemřel 1723 bezdětek.[21]) Dále náleželo Řepiště ke Kunčicům. Zdejší kostelík byl 1654 odňat luteránům a přifařen (1688) k Šenovu.[22]) R. 1591 přip. se tu zákupní fojtství.[23])

Vratimov (s far. kostelem) připomíná se 1305 (Wrothimow) v soupisu biskupských desátků.[24]) Kníže Kazimír pustil 1488 ves Jiřiku Mejskovi.[25]) R. 1508 držel ves Albrecht Sedlnický z Choltic,[26]) dále seděl tu Jan Sedlnický z Choltic (zemřel 1551), jehož manželkou byla dcera Petra Osinského z Žitné.[27]) Do r. 1565 náležel Vratimov k Slezské Ostravě, ale při rozdílech 1568 podržel jej Albrecht Sedlnický z Choltic (zemřel 1588, jeho manžel-

kal, Poz. [3]) Zukal, Poz., PP, VMO XXV. 69. — [4]) VMO XXV. 69. — [5]) Zukal, Poz., VMO XVIII. 46. — [6]) VMO XVI. 51, PP. — [7]) VMO XVI. 51, PP. — [8]) ZDKS IV. 35. — [9]) PP, Akta o prodejích velkostatku, Kunčice. — [10]) ZGKS III. 143. — [11]) Prasek, Nápisy ve Slezsku, 30. — [12]) PP. — [13]) Zemské desky v Opavě. — [14]) Zukal, Poz. — [15]) PP. — [16]) LSA III. 118, PP, Zukal, Poz., PP, z 1565, 69. — [17]) PP, Zukal, Poz. — [18]) PP. — [19]) SA VI. 94, PP, Archiv. min vnitra, odd. Morava XIII. 13, kr. XVIII. — [20]) Zukal, Konfiskace, 139, PP, Zukal, Poz. — [21]) PP, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 5. — [22]) Biermann, Teschen, 219, Adamus, 1. c., 5. — [23]) Půhony těšínské 1591, 8. — [24]) CDS XIV. 112. — [25]) Biermann, Teschen, 104, PP. — [26]) PP. — [27]) Adamus, Dějiny městyse Michalkovic, 4. —

ka Helena Skrbenská z Hříště, zemřela 1592), který zanechal syny Bernarta (zemřel 1590, jeho manželka byla Helena Šípová z Branice), Jana (zemřel 1597) a Petra, jenž Vratimov podržel[28]) a jehož manželkou byla Kateřina Pražmová z Bílkova.[29]) Dále držel statek Jaroslav Skrbenský z Hříště, po jehož smrti 1602 dědil Vratimov, Rakovec a Petřvald jeho syn Václav Slavibor Skrbenský z Hříště.[30]) Dále sdílela ves osudy Kunčic. Max Skrbenský z Hříště prodal 1720 Vratimov, Václavovice, Datyni a Rakovec Karlu Františkovi Skrbenskému z Hříště.[31]) Za pozemkové reformy (vlastníci Jan a Anna Sedlaříkovi) byl velkostatek Vratimov propuštěn vlastníku ze záboru. Ještě r. 1652 Vratimovští byli luteráni.[32]) Gruntovní registra z r. 1705 v zemském archivu v Brně.

PANSTVÍ SLEZSKÁ OSTRAVA.

Slezská Ostrava, dříve Polská Ostrava, město (1804 ves) s zámkem z 1560 a far. kostelem sv. Josefa z 1783. Ostrava přip. se 1229 v listině kláštera týneckého. K 1229—68 viz u Orlové. R. 1297 biskup olomoucký Dětřich a kníže těšínský Měšek ratifikovali smlouvu o hranice na Ostravsku, které byly pro časté změny koryta Ostravice nejisté; hranice měly napříště vésti počnouc od řeky Odry tekoucí pod Landekem a od ústí Ostravice po tehdejším toku Ostravice s výjimkou u Hrabové a Paskova, kde zboží biskupské přesahovalo na pravý břeh řeky; v listině jmenuje se kastelán ostravský Heřman Speher, který byl kastelánem ještě 1307.[1]) V letech 1312—32 psal se kastelán ostravský Drslav.[2]) R. 1327 přijal kníže Kazimír Ostravu s hradem současně s ostatním Těšínskem v léno od krále Jana.[3]) Kníže Přemek zaměnil 1380 zámek Slovanskou Ostravu (zur Wendischen Ostra) a Nové Kunčice (nyní Kunčičky) Arnoštovi z Tvorkova záměnou za fojtství v Těšíně.[4]) V l. 1409—13 seděl tu Ondřej z Tvorkova, 1423 Čeněk a Mikuláš bratři z Tvorkova a 1434 bratři Arnošt, Ondřej, Zbyněk a Jan bratři z Tvorkova na zápisném zboží.[5]) R. 1428 zmocnili se Ostravy husité.[6]) Knížata těšínská zapsala 1440 Ondřeji a Janovi bratřím z Tvorkova a Kravař, kteří téhož roku byli povýšeni do stavu panského, Polskou Ostravu s příslušenstvím v pravé dědictví, než již 1444 seděl tu Jan Čapek ze San, který dosadil do Ostravy husitského faráře.[7])

Kníže Přemyslav prodal r. 1476 Ostravu, Petřvald, Radvanice, Kunčičky, Michalkovice, Bartultovice, Hrušov a Muglinov za 1440 zl. uh. Václavu Hřivnáčovi z Heraltic, jehož dcera Anna byla provdána za Jana z Fulštejna na Bílovci a který prodal 1508 Polskou Ostravu, Petřvald, Radvanice, Kunčičky, Michálkovice, Muglinov a Hrušov za 5330 zl. uh. Janovi Sedlnickému z Choltic.[8]) Jan Sedlnický, jehož manželkou byla Marketa Osinská z Žitné, byl zemským hejtmanem těšínským, měl 1531 s biskupem olomouckým spor o hranice a zemřel 1551 (náhrobek v Sl. Ostravě).[9]) Z jeho synů dědil Ostravu Jiří Sedlnický (zemřel 1568, náhrobek v Sl. Ostravě), za něhož byl 1555 vystavěn farní kostel sv. Jiří (nyní sýpka) a který zanechal syny Frydrycha Kryštofa, Jana, Bernarta a Bedřicha ml. Sedlnické, bratry nedílné.[10]) Z těch podržel posléze Ostravu Frydrych (zemřel 1591,

[28]) Prasek, Nápisy ve Slezsku, 38, PP, Zukal, Poz. — [29]) Weltzl, Geschichte des Geschlechts Praschma, 35. — [30]) PP. — [31]) PP. — [32]) ZGKS XI. 208.
[1]) CDM V. 73, Prasek, Děj. Těšínska, 94. — [2]) Biermann, Těšínsko, 43, CDM VII. S 286, CDS XXII. 5087. — [3]) CDM VII. S 239. — [4]) Prasek, Děj. Těšínska, 145, Adamus, Z dějin Slezské Ostravy. — [5]) PP. — [6]) Biermann, Teschen, 81. — [7]) Nová sb. 654, Peter, Burgen, 227, Biermann, Teschen, 83, Adamus, Z dějin Slezské Ostravy. — [8]) G-M II. 569, Biermann, Teschen, 89, 104, Kapras II. 142, Not. 1873, 92. — [9]) Not. 1872, 91, 92, Prasek,

náhrobek v Sl. Ostravě), jehož manželka Kateřina z Tvorkova zemřela 1588 (náhrobek v Sl. Ostravě).[11]) Frydrych smluvil se 1584 s měšťany z Mor. Ostravy o vedení Ostravice na rybníky polskoostravské.[12]) Frydrychův syn Jiřík Sedlnický odprodal 1606 Hrušov a Marklovice Bernartu Barskému z Baště a zemřel před 1616 (1610 byla v Ostravě evangelická fara), zanechav vdovu Alenu z Vrbna.[13]) Bratr Jiřího Kryštof Sedlnický zemřel 1620 bezdětek.[14]) R. 1621 vyplenili zámek i ves Ostravu Neapolitánci, 1626 Mansfeldští.[15])

V l. 1622—50 držel Polskou Ostravu Bohuslav Sedlnický z Choltic a po jeho smrti 1673 držela panství vdova Anna Marie Vlčková z Dobrozemice.[16]) Ta postoupila zboží svému synovi Františku Antonínu Vilémovi Sedlnickému z Choltic, který přestoupil kolem 1678 ke katolictví a zemřel 1706.[17]) Tehdy byla dovršena protireformace, 1654 byl kostel evangelíkům odňat; farníci byli 1688 katolíky.[18]) Františkův syn Bohuslav Karel Sedlnický (zemřel 1731) prodal 1710 zboží ostravské za 24.000 tolarů své manželce Johance Heleně Barboře z Bohuňovic a ta opět své sestře Evě Rosině Hrušovské, rozené Sakové z Bohuňovic.[19]); R. 1714 koupil panství Jindřich Vilém hr. Vlček z Dobrozemice (zemřel 19. března 1739 ve Vratislavi), který zřídil z Ostravy, Heřmanic, Vrbice a Muglinova fideikomis.[20])

Z jeho synů dědil starší Josef Maria (zemřel 1. března 1777) fideikomis Ostravu, Michálkovice, Hrušov, Muglinov, Vrbice a Heřmanice, mladší Jan Baltazar pak Ráj s Petrovicemi, Zámrsk a Bobrek.[21]) Kolem r. 1776 objeveny tu kamenouhelné flece a 1799 započato s těžbou uhlí. Dále drželi zboží František Josef (zemřel 1837), Stanislav (1847) a pak Jan Nep. hr. Wilczkové. R. 1926 było panství int. Janu Wilczkovi, 1931 Janu Wilczkovi. Za pozemkové reformy 1927 (plocha 2100 ha) propuštěny byly vlastníku zbytkové statky Slezská Ostrava, Heřmanice, Hrušov, Radvanice, lihovary v Radvanicích a Hrušově, cihelna v Slezské Ostravě a Muglinově, uhelné doly, továrna na betonové zboží a čedičový lom v Slezské Ostravě, utvořen zbytkový statek Vrbice.

Heřmanice s far. kostelem. Ves (Hermanni villa) přip. se 1305 v soupisu biskupských desátku.[22]) R. 1447 byl tu far. kostel.[23]) Kniže Kazimír zastavil 1481 Heřmanice Petru Osinskému z Žitné (k 1496 viz u Orlové), který seděl tu ještě 1514 a zanechal statek svým synum Ondřejí a Václavovi Osinským z Žitné.[24]) Než již 1520 dcera Petrova Marketa Osinská přinesla Heřmanice, Vrbici a Záblatí věnem svému manželu Janovi Sedlnickému z Choltic (zemřel 1551).[25]) Dále ves slušela k Ostravě, 1593 držel ji Kryštof Sedlnický, 1595 Bernart ml. Sedlnický z Choltic a Jiří Sedlnický prodal kolem 1600 Heřmanice Janu Barskému z Baště, po němž 1617 seděl tu Jeroným Barský z Baště.[26]) Ještě před r. 1639 koupil za 23.000 zl. z pozůstalosti Barských Heřmanice, Vrbici a Záblatí Mikuláš st. Vlček z Dobrozemice (zemřel 11. prosince r. 1664), za něhož byly 1652 Heřmanice ještě zcela luterské[27]) (filiální kostelík byl 1688 přifařen do Ostravy.[28]) Manželkou Mikulášovou byla Eva Laryšová ze Lhoty.[29]) Po smrti Mikulášově dědil jeho syn Frydrych Jiří Vlček z Dobrozemice (jeho manželka

Nápisy ve Slezsku, 37, Peter, Burgen, 227. — [10]) Prasek, Nápisy ve Slezsku, 37, Adamus, Z dějin Slezské Ostravy, PP. — [11]) PP, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 37. — [12]) Zukal, Poz. — [13]) PP. — [14]) PP, Adamus, Sbírka listin Mor. Ostravy, 117, Adamus, Dějiny Michálkovic, 6. — [15]) Not. 1861, 30, Peter, Burgen, 227. — [16]) PP, Peter, Burgen, 227. — [17]) PP, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 5. — [18]) Biermann, Teschen, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska, 5. — [19]) PP, Peter, Burgen, 327. — [20]) PP, Peter, Burgen, 327, J. Pilnáček, Die älteste Genealogie der Grafen Wilczke, 43. — [21]) Peter, Burgen, 327, A. Adamus, Z dějin Slezské Ostravy. — [22]) CDS XIV. 112. — [23]) Biermann, Teschen, 185. — [24]) Biermann, Teschen, 104, Peter, Burgen, II. 54, Adamus, Sbírka listin, 37, PP. — [25]) PP, Adamus, Dějiny Michálkovic, 4. — [26]) PP, Zukal, Poz., VMO II. 28. — [27]) PP, ZGKS XI. 196, Pilnáček, Die älteste Genealogie der Grafen Wilczke. 38. — [28]) Ada-

Judita Bludovská z D. Bludovic zemřela 1668), který zemřel 22. srpna 1668 a odkázal statek svému adoptovanému synovi Jindřichu Vilémovi Vlčkovi z Dobrozemice (týž stal se 1698 říšským hrabětem a oženil se s Marií Charlottou de Saint Hilaire, zemřel 1739).[30]) Jindřich Vilém Vlček připojil k svému statku i zbylé díly Heřmanic. Na díle Heřmanic a Hranečníku (Hraničné!) seděl 1673 Jiří st. Rousecký z Ejvaně a 1685 Anna Kechendorfová, roz. Rousecká, prodala tento díl Jindřichu Vilémovi. Jiný díl vsi držela od 1671 Judita Tluková z Tošanovic, po níž dědil její manžel Jan Jiří Kochtický z Kochtic, jenž 1683 postoupil statek Jindřichu Vilémovi Vlčkovi z Dobrozemice.[31])

Hladnov, nyní část Slezské Ostravy, k 1770 viz u Ostravy.

Hranečník, nyní část Slezské Ostravy, k 1673 (Hraničná) viz u Heřmanic, k 1770 viz u Ostravy.

Hrušov, nyní městečko (1804 ves) s far. kostelem. Hrušov (Grussene) připomíná se již v listině o rozhraničení Moravy a Těšínska kolem 1270 a pak (Grussow) v soupisu desátku biskupství vratislavského z r. 1305.[32]) Kníže Kazimír potvrdil 1332 privilegia zákupního fojtství v Hrušově (Gruschow).[33]) R. 1447 byl díl Hrušova přikoupen k Ostravě; na jiném dílu seděl 1481—83 Mikuláš Kropáč z Hrušova.[34]) V l. 1492—96 držel Hrušov Jiří Kobeřický z Tvorkova, ale již 1508 náležela celá ves k Ostravě.[35]) R. 1555 náležel Hrušov Jiříku Sedlnickému z Choltic,[36]) 1580 až 1597 Jan ml. Sedlnický z Choltic, jehož manželkou byla Judita Kralická z Kralic,[37]) až Jiří ml. Sedlnický z Choltic prodal kolem 1605 Hrušov a Marklovice za 9000 tolaru Bernartovi Barskému z Baště.[38]) Po smrti Jeronýma Barského z Baště prodali poručníci 1630 Hrušov a Michálkovice Jiříku Gošickému z Gošic, po jehož smrti již 1636 poručníci jeho sirotků prodali Hrušov Jiřímu Gočálkovskému z Gočálkovic, jenž tu seděl ještě 1673.[39]) R. 1652 byl ještě Hrušov zcela luterský.[40]) R. 1687 držel statek Jan Detřich Gočálkovský z Gočálkovic, který prodal 1704 za 19.200 zl. Hrušov a Michálkovice Jindřichu Vilémovi hr. Vlčkovi z Dobrozemice.[41]) Odtud náležela ves k Ostravě.

Křivec, nyní část Radvanic, vznikl kolem 1670; díl vsi náležel k statku Šenovu.

Malé Kunčice s far. kostelem, k 1380—1770 viz u Ostravy.

Michálkovice, nyní městečko (1806 ves) s far. kostelem. K 1476—1620 viz u Slezské Ostravy, dále u Hrušova. R. 1539 přip. se tu zákupní fojtství.[42])

Muglinov přip. se !Muglin; v soupisu desátků biskupství vratislavského z 1305 a pak (Muglin) 1332.[43]) Od r. 1476 viz u Slezské Ostravy, 1739 u Heřmanic.

Podborčí, nyní část Slezské Ostravy, k 1770 viz u Ostravy.

Radvanice, díl, s far. kostelem, přip. se (Radvanowitz) již 1305 v soupisu desátků biskupství vratislavského.[44]) Od 1476 viz u Slezské Ostravy. Díl držel 1675—80 Jan Jaroslav nejst. Skrbenský z Hříště a Jan Max Skrbenský prodal 1738 tento díl k Šenovu.[45]) R. 1488 přip. se tu zákupní fojtství.[46])

Vrbice. K 1229—1496 viz u Orlové, 1447 u Fryštátu, 1550—1739 u Heřmanic, 1739—70 u Ostravy. Opat orlovský Jan přifařil 1291 ves Vrbici (Wierbicz) ke kostelu bohumínskému.[47])

Zámostí, nyní část Slezské Ostravy, náleželo 1673 k Ostravě, k 1770 viz u Ostravy.

---

mus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 5. — [29]) PP. — [30]) PP, Pilnáček, 1. c., 38. — [31]) Akta o prodejích velkostatků, Heřmanice. — [32]) CDM VII. S 370, CDS XIV. 112. — [33]) CDM VII. S 286, CDS XXII. 5087. — [34]) PP, ZGKS XI. 130. — [35]) PP, Codex Sancti Venceslai, 402, ZGKS XI. 130. — [36]) Zukal, Poz. — [37]) PP, Not. 1874, 11, Prasek, Nápisy ve Slezsku, 38. — [38]) Peter, Burgen, II. 83, PP. — [39]) PP, Adamus, Dějiny Michálkovic, 5. — [40]) ZGKS XI. 198. — [41]) Zukal, Paměti opavské, 254, Adamus, Sbírka listin, 125, Akta o prodejích velkostatků, Hrušov. — [42]) Adamus, Dějiny Michálkovic. — [43]) CDS XIV. 112, XXII. 5087, CDM VII. S 286. — [44]) CDS XIV. 112. — [45]) PP. — [46]) PP. — [47]) RGS III. 2212.

Lit.: A. Peter, Burgen und Schlösser im Herzogtum Schlesien; K. Bukovanský, Polská-Ostrava a okolí, Olomouc 1877; Fr. Popiolek, Orlowa i Ostrawa Polska, Těšín 1915; A. Adamus, Z dějin Slezské Ostravy, Ostrava 1925; E. Sládeček, Z dějin obce Michálkovic, 1903; A. Adamus, Dějiny městyse Michálkovic, Ostrava 1927.

STATEK ZÁBLATÍ.

Záblatí. K r. 1229 viz u Orlové. Již r. 1305 jmenuje se tu zákupní fojtství.[1]) Ves náležela knížecí komoře a byla 1532 prodána v alod Janovi Sedlnickému z Choltic.[2]) K r. 1550 viz u Heřmanic. R. 1617 seděl tu Jeroným Barský z Baště, 1665—73 Jan Sobek z Kornic a 1675 jeho syn Vilém Bohumil Sobek z Kornic.[3]) R. 1739 koupil statek Karel Ludvík hr. z Gašína[4]) a Záblatí mělo pak stejné osudy s Rychvaldem.

STATEK PETŘVALD.

Petřvald (Petirswalde) připomíná se nejprve v soupisu desátků biskupství vratislavského r. 1305.[1]) Ves byla původně knížecí a kníže Bolko prodal 1409 Petřvald Ondřejovi z Tvorkova k Polské Ostravě.[2]) K r. 1476 viz u Ostravy, 1611 u Vratimova. Karel Frant. Skrbenský z Hříště prodal 1720 Petřvald Mikulášovi hr. Taaffe k Německé Lutyni,[3]) ale kolem 1790 koupil statek Jan hr. Larisch-Mönnich. Po Jindřichovi hr. Larisch-Mönnich 1895 dědil Eugen hr. Larisch-Mönnich, jenž zemřel 1880 a zanechal statek Gabriele hr. Larisch-Mönnich, od 1897 provdané hr. Thun-Hohenstein. Za pozemkové reformy (vlastník Gabriela Thun-Hohenstein, plocha 475 ha) byl vlastníku propuštěn zbytkový statek s lihovarem v Petřvaldu a lesní hospodářství.

Farní kostel v Petřvaldu přip. se r. 1447.[4]) V 1. pol. 17. st. byl luterský (také 1652 farníci byli vesměs luteráni), ale 1654 byl luteránům odňat a jako filiální přifařen k Šenovu.[5]) Nyní jest v Petřvaldu opět farní kostel.

STATEK ORLOVÁ.

Orlová, město (1806 ves) s zámkem a far. kostelem Matky Boží. Ves náležela od nejstarších dob polskému benediktinskému klášteru týneckému, jemuž 1228 papež Řehoř IX. ves Orlava (!) potvrdil; týž papež potvrdil 1229 klášteru týneckému desátky z Orlové (Orlava), Doubravy (Dombrowa), Chotěbuze (Koczobecz). Těrlicka (Cierlitzka), Velkých Heřic (Major Gorzice), Uchylska (Uchilsko), Ostravy (Ostrawa), Vrbice (Wierzbica), Záblatí (Zablocie), Žukova (Zukow), Lachant (Lachanty, nejspíše u Hlivic) a Golkovic (Golkowice).[1]; Z těchto vsí náležela však klášteru jen Orlová a Doubrava. R. 1268 opolský kníže Vladislav potvrdil týneckým be-

[1]) PP. — [2]) PP. — [3]) Zukal, Poz., PP. — [4]) PP.
[1]) CDS XIV. 112. — [2]) PP. — [3]) PP. — [4]) Biermann, Teschen, 185. — [5]) ZGKS XI. 208, Biermann, Teschen, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 5.
[4]) Biermann, Teschen, 185, 187. — [5]) Not. 1872, 91, Adamus, K dějinám

nediktinům jejich statky na Orlovsku: těžbu soli na tomto území, Doubravu (Dambrowa), Chotěbuz (Chotebanz), Vrbice (Wirbiza), Záblatí (Zablocie) a krčmy v Szutowo, Těrlicku (Sierliczko), a Ostravě (Ostrawa); vyminil si však, že v Orlové (1260 jmenuje se orlovský kaplan Martin) zřídí benediktini opatství.[2]) Opatství bylo tu skutečně zřízeno a 1291 jmenuje se tu opat Jan.[3])

R. 1447 připomíná se tu farní kostel a 1465 byl při klášteře vystavěn nový poutní kostel.[4]; K r. 1447—1572 viz též u Fryštátu. Orlovský opat Jan 1492 zastavil a 1496 prodal Vrbici a Heřmanice Petrovi Osinskému z Žitné.[5]) Opat Ondřej Gniady zastavil r. 1515 Záblatí v 100 zl. Petru Osinskému z Žitné a jeho synům Ondřeji a Václavovi; zboží bylo sice vyplaceno, ale již 1532 prodáno v dědictví za 436 zl. Janovi Sedlnickému z Choltic.[9]) Na počátku 16. st. byla vystavěna nová prelatura a klášterní budovy.[7]) V l. 1532—44 byl opatem Vincenc Beranowski, jehož nástupce Burciziński byl pro pohoršlivý život sesazen.[8]) V pol. 16. st. klášter rychle upadal a 1561 zanikl, statek byl zabrán knížetem Frydrychem Kazimírem, který dosadil do Orlové luterského faráře; polský král Zikmund August marně usiloval o restituci kláštera.[9])

R. 1571 přejal Orlovou Václav Cikán ze Slupska, po jehož smrti (1577; dědil jeho starší syn Mikuláš Cikán ze Slupska, který 1615 prodal Orlovou a Lazy za 9000 slezských tolarů Jáchymu Bludovskému z Bludovic.[10]) R. 1619 seděl na Orlové Karel Jindřich Bludovský z Bludovic, jehož manželkou byla Mandalena Klochovna z Kornic,[11]) 1656—1720 Jáchym Bludovský z Bludovic, 1713—78 Arnošt Leberecht Bludovský, dále sestra předešlého Barbora Arnoštka Bludovská (zemřela 1819), která odkázala statek svému bratrancovi Arnoštu Antonínovi Bludovskému z Bludovic. R. 1838 koupil statek Jiří Thomke (zemřel 1840), po jehož smrti vdova prodala 1844 Orlovou a Lazy Mikulášovi bar. Mattencloit (zemřel 1852). jenž zanechal statek synovci Richardu bar. Mattencloit (zemřel 1888). Syn posledního Richard bar. Mattencloit prodal 1902 Orlovou za 500.000 K Báňské a hutní společnosti.[12])

Za pozemkové reformy 1928 (vlastník Maximilian Guttmann, plocha 1703 ha) utvořen byl zbytkový statek Dolní Bludovice, v záboru zůstávají zbytkové statky D. Suchá, Šumbark, lesní hospodářství, zámek v Orlové, cihelny v Lazích a Orlové, uhelné doly v Lazích, D. Suché, Orlové a Porubě, lihovary v D. Suché a Šumbarku; lihovar v D. Bludovicích byl odprodán družstvu. Fara v Orlové byla luteránům odňata a předána katolikům; odtud obsazoval faru opat týnecký.[13]) Téhož roku byl také obnoven klášter, ale 1722 připojili se orlovští benediktini ke klášteru broumovskému v Čechách.[14]) Farníci byli ještě 1688 evangelíky.[15]) R. 1678 byl v Orlové otevřen solivar, který však brzo zanikl; 1817 započato s těžbou kamenného uhlí.[19]) R. 1922 byla Orlová povýšena na město.

Lazy, městečko (1806 ves). Lazy (Lazy Paczconis) připomínají se po prvé v soupisu desátků biskupství vratislavského r. 1305.[17]) K 1447—1572 viz u Fryštátu. V l. 1469—83 psal se Mikuláš z Lazů, který 1483 prodal Lazy Janu Fiolovi a 1496 Petr Křivadský prodal ves Petrovi Karvinskému z Karvinné.[18]) K 1615—1840 viz u Orlové. R. 1618 seděl tu Joachym Bludovský z Bludovic a 1690 jiný Joachym Bludovský z D. Bludovic.[19])

Lit.: G. Biermann, Das ehemalige Benediktinerstift im Teschnischen, progr. gymn. v Těšíně 1862; Kasper-

benedikt. kláštera v Orlové, 9. — [6]) Not. 1872, 91, Adamus, 1. c., 10. — [7]) Not. 1872, 92, Adamus, 1. c., 10. — [8]) Not. 1872, 92. — [9]) Not. 1872, 92, 93, Adamus, 1. c., 11 — [10]) Adamus, Z dějin Orlové, 101. — [11]) Acta publica k 1619, 48. — [12]) Adamus, Z dějin, 101 a n. — [13]) Biermann, Teschen, 150, Adamus, Z dějin etc., 187. — [14]) Adamus, K dějinám etc., 14. — [15]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 7. — [16]) Adamus, Z dějin, 110 Biermann, Teschen, 277. — [17]) CDS XIV. 112. — [18]) PP. — [19]) Acta publica k 1618, 48, Adamus, Sbírka listin, 123.

lik, Saecularisation der Benediktiner Abtei in Orlau, Not. 1872; Albin Heinrich, Die Benediktiner Abtei Orlau, Hormayers Archiv 1820; E. Kolář, Dějiny kostela orlovského, 1868; Fr. Popiolek, Orlowa i Ostrawa Polska, Těšín 1915; A. Adamus, Z dějin Orlové, 1926; A. Adamus, K dějinám benediktinského opatství v Orlové, Opava 1923; V. Burda, Majetek Arnošta Leberechta Bludovského, progr. rg. v Orlové 1932—33.

STATEK DOUBRAVA.

Doubrava, dříve Dombrová, v 16. st. však vždy Doubrava, nyní městečko (1806 ves) s zámkem a far. kostelem nového založení. K r. 1229—68 viz u Orlové, 1447—1572 u Fryštátu. Roku 1447 byl tu far. kostel a na poč. 16. st. připomíná se tu zákupní rychta.[1]) R. 1573 držel Dombrovou a Porubu Alexí Zálužský z Nového Města (jeho manželkou byla Anna Sobišovská z Šinovic), jenž zemřel před r. 1575 a zůstavil dceru Evu Zálužskou. Vdova Anna Sobišovská provdala se pak za Jana Barského z Baště, jenž r. 1575 Dombrovou a Porubu koupil a zemřel před 1593, načež vdova Anna Sobišovská prodala 1593 obě vsi Bernartovi Barskému z Baště.[2]) R. 1615 přejal Dombrovou a Porubu Kašpar Vlček z Dobrozemice,[3]) 1661 seděl tu Jan Jindřich Kosieglovský v. Gaisenfels.[4]) Adam Vilém Štolc z Gostonky prodal 1680 Doubravu za 5500 tolarů Karlu Jindřichovi Tvardovi z Tvardavy a jeho manželce Anně Marii rozené Odervolfové z Dolní Stradouně a Karel Jindřich Tvardava prodal již 1695 statek za 7300 tolaru Kateřině Alžbětě Laryšové, roz. Ružicové z Hoelmu.[5]) Nehospodárností Pavla Laryše z Načeslavic přišla Doubrava do konkursu a statek koupil Rudolf říš. hr. z Gašína a jeho manželka Juliana Polexina, roz. šlechtična z Gonim, za 7200 zl., ale již Karel Ludvík hr. z Gašína prodal 1746 Doubravu za 21.000 zl. rýn. Františkovi sv. p. z Mattencloit.[6]) V l. 1751—66 seděl tu Jan Rejchart sv. p. Mattencloit,[7]) pak Richard sv. p. Mattencloit (zemřel 21. září 1790), jehož manželkou byla nejprve Johanka Marie z Ostašova, druhou pak Renata sv. p. Beesová.[8]) Za pozemkové reformy (vlastník Vítkovické horní a hutní těžařstvo, plocha 1954 ha) zůstává v záboru zbytkový statek Doubrava a lihovar v Doubravě. R. 1822 objeveny tu uhelné flece.

PANSTVÍ KARVINNÁ.

Karvinná, polsky Karwina, město (1806 ves) s zámkem a far. kostelem sv. Petra z Alcantary. Slula původně Arnoldsdorf. Ves Arnoldsdorf s 12 lány jmenuje se nejprve v soupisu desátků biskupství vratislavského roku 1305.[1]) R. 1331 přip. se tu (Karwin, Arnoldsdorf) zákupní fojtství.[2]) Ves byla původně knížecí, ale kníže Bolko daroval r. 1419 Karvinnou, jinak Arnoldsdorf Mikuláši Stopákovi z Dolního, který tu seděl ještě 1436, ač není-li totožný s Mikulášem Karvinským z Karvinné, jenž se jmenuje v l. 1461—77.[3]) R. 1528 drželi ves bratří Šebestian a Petr Karvinští z z Karvinné.[4]) R. 1570—73 seděl na Karvinné Jiří Laryš ze Lhoty, jehož manžel-

[1]) Biermann, Teschen, 185, Not. 1872, 94. — [2]) PP. — [3]) Not. 1872, 94. — [4]) Akta slezské komory T II. 11, f. 199. — [5])Akta o prodejích velkostatků, Doubrava. — [6]) Akta o prodejích velkostatků, Doubrava. — [7]) ZGKS III. 143, PP. — [8]) Adamus, Z dějin Orlové, 103.

[1]) CDS XIV. 112. — [2]) CDS XXII. 5012, CDM VII. S 276. — [3]) PP, Peter, Burgen, II. 44. — [4]) PP. — [5]) Not. 1873, 80, 1874, 11, Prasek, Nápisy ve

kou byla Žofie Rucká z Rudz (zemřela 1584) a který zemřel r. 1588 (náhrobky obou v Karvinné).[5]) Jeho dědicem byl Frydrych Laryš ze Lhoty (jeho manželka Barbora Adelšpachová), který tu seděl ještě 1602,[6]) pak 1612 Jindřich Laryš ze Lhoty (1624 byl neb. a zanechal vdovu Evu Vlčkovou z Dobrozemice)[7]) a posléze Jindřichův syn Jan Frydrych Laryš ze Lhoty, který byl 1654 povýšen do panského stavu českého, krátce před r. 1667 přestoupil ke katolictví a zemřel 22. ledna 1685.[8])

Janův bratr Frant. Vilém Laryš sv. p. ze Lhoty prodal 1693 Karvinnou a Albrechtice za 34.000 tolarů Jindřichu Ferdinandovi sv. p. Laryšovi, jenž zřídil z panství karvinského fideikomis a zemřel bezdětek r. 1750.[9]) Jeho strýc Jan František sv. p. (od 1754 hrabě) Laryš, jehož manželkou byla Anna Kozovna z Hradiště, vystavěl 1756 v Karvinné farní kostel.[10]) Roku 1760 seděli tu Kalixt a Jan hr. Laryšové ze Lhoty, pak jiný Jan hr. Laryš ze Lhoty (první jeho manželkou byla Marie Anna hr. z Hodic, 1790 oženil se s Annou sv. paní z Mönnich a obdržel povolení psáti se hr. Larisch-Mönnich), jenž zemřel r. 1820.[11]) Odtud mělo panství stejné držitele s jinými statky Laryšu.

Za pozemkové reformy 1924—27 (vlastník Dr. Jan Larisch-Mönnich, plocha 8281 ha) zůstávají v záboru zbytkové statky Bartošůvka, Bělehrad, Červenky, Darkov, Dřevěník, Důlský, Nový dvůr u Luk, Nový dvůr u Stonavy, Vesnický dvůr, Zámecký dvůr, Stará ovčárna, Smolkovec, lesní hospodářství; postátněny byly zbytkové statky Bezdínek, Červín, Zámecký dvůr, Pilař, Martinov, Nerad a lihovar v Něm. Lutyni. Vlastníku byly propuštěny zbytkové statky Nový Bohumín, Nový dvůr u Fryštátu, Karvinná, Olšiny, Ráj, Solca, Horní Suchá, zámky a parky ve Fryštátě, Solce a Ráji, lihovary v Karvinné, Stonavě, H. Suché a Ráji, rafinerie lihu, octárna, pivovar, pila a uhelné doly v Karvinné, továrna na sodu v Petrovicích, cihelna v H. Suché, jodové lázně v Darkově, mlýn v Loukách a doly na uhlí v H. Suché. Utvořeny byly zbytkové statky: dvůr Lihovar, Malý dvůr, Horní dvůr u H. Těrlicka, Zámecký dvůr u H. Lutyně, D. Marklovice, Staré Město, Mizerov, Petrovice, Horní Těrlicko a Závada. K zbytkovým statkům byly přiděleny lihovary v Starém Městě, Marklovicích, Stanislavicích a Závadě. Zcela rozděleny byly dvory Klárovec, Kostelec, Osekovec, Pitrov a Prstná.

Farní kostel v Karvinné přip. se 1447,[12]) v 16. st. byl evangelický, ale 1654 byl evangelíkům odňat.[13]) Roku 1688 byla fara katolická a také farníci byli katolíky.[14]) R. 1759 bylo zřízeno karvinské arcipřišství.

Uhelné flece v Karvinné byly objeveny r. 1776 a 1785 zahájena těžba.[15])

Albrechtice, polsky Olbrachcice, s fil. kostelem sv. Petra a Pavla. K r. 1447 viz u Fryštátu, 1461 u Těšína. Již 1447 byl tu far. kostel.[16]) V l. 1452—56 psal se Jan Sudiš z Albrechtic, 1461 Jan Mozgovec z Albrechtic,[17]) pak před 1494 seděl tu Arnošt Makrota z Hysince,[18]) 1529—44 Mikuláš Stoják z Albrechtic, jehož manželkou byla Hedvika Bludovská,[19]) kolem 1550 Mikuláš Rucký z Rudz,[20]) 1571 Václav Rucký z Rudz,[21]) 1574 Mikuláš Rucký z Rudz (PT z 1565, 138), 1598 Jan ml. Rucký z Rudz a 1599 Václav Rucký prodal díl Albrechtic Kašparu ml. Pelhřimovi z Třenkovic, který tu seděl ještě 1626, kdežto druhý díl vsi náležel ještě 1611 Janovi Ruckému.[22]) Od r. 1611 viz u Karvinné. Horní Albrechtice byly však ještě dále samostatným statkem, který prodal 1673 Joachym Kyselovský z Kyselova za 1200 tolarů Evě Logové, roz. Kalkreutové, a posléze 1680 Maxi-

Slezsku, 38, PT z 1565, 13. — [6]) Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 33, LSA 20, PP. — [7]) PP. — [8]) VMO II. 10, Biermann, Teschen, 223, Peter, Burgen, II. 145, PP. — [9]) Akta o prodejích velkostatků, Karvinná, PP. — [10]) PP. — [11]) PP. — [12]) Biermann, Teschen, 185. — [13]) Biermann, Teschen, 219. — [14]) Adamus, Dějiny Těšínska od r. 1711, 7. — [15]) Adamus, Z dějin Orlové, 111. — [16]) Biermann, Teschen, 185. — [17]) Zukal, Poz., PP. — [18]) Registrum Sancti Venceslai č. 418. — [19]) PP. — [20]) Peter, Burgen, II. 64. — [21]) Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 27. — [22]) PP, Progr. polského

milian Kyselovský z Kyselova prodal svůj díl H. Albrechtic za 1100 tolarů Gotfridu Logovi z Altendorfu, který 1681 prodal statek za 2250 zl. Frydrychu Vilémovi Skočovskému z Kojkovic.[23]) R. 1654 byl zdejší kostel odňat luteránům a přifařen do Karvinné.[24])

Kostelec, skupina chalup s kostelíkem, který byl do 1654 luterským a pak filiálním ke kostelu v Těrlicku.[25])

Solca s zámkem z r. 1873. K r. 1447 viz u Skočova. Kníže Frydrych Kazimír pustil r. 1567 Solcu Jiřímu Šreterovi z Nisy, aby tu volně sůl vyvařoval a bez cla vyvážel.[26]) R. 1574 koupil Solcu od Jiřího Šretera Jiřík Češ z Koriše, načež 1578 Stanislav Opl z Bartultovic prodal ves Bartoloměji Tamfaldovi z Tamfaldu, který tu seděl ještě 1607.[27]) R. 1614 Solca náležela již ke Karvinné.

Stonava, polsky Stonawa, německy Steinau, s far. kostelem sv. Maří Magdaleny. R. 1388 jmenuje se Hanek ze Stonavy, 1415 Zbyněk ze Stonavy a 1432—41 Jan Hunt ze Stonavy.[28]) Kníže Přemek postoupil 1437 vrchní právo na Stonavě Machníku ze Stonavy, který tu seděl ještě 1466.[29]) K r. 1447 viz u Skočova. V l. 1517—20 seděl tu Jindřich Hynal z Kornic.[30]) Kníže Václav zastavil 1559 polovici Stonavy v 500 zl. uh. Sabině Libijce, která již 1563 postoupila zástavu Václavovi Pelhřimovi z Třenkovic.[31]) R. 1565 koupil půl Stonavy Jan Vlček z Dobrozemice.[32]) Díl držela tu tehdy (1575) Anna Vranická z Vranína, vdova po Jiříku Zemeckém ze Zemetic, která se provdala za Mikuláše Klocha z Kornic; její díl držel 1580 Zikmund Sedlnický z Choltic a po jeho smrti (spolu s tvrzí) Mikuláš Cikán ze Slupska (1584—1633). Jiný díl Stonavy prodali 1585 Jakub Tluk z Tošonovic a Jeremiáš Sobišovský z Šinovic Frydrychu Laryšovi ze Lhoty.[34]) R. 1613 seděl tu Mikuláš Hynal z Kornic (výpisky dr. A. Turka). K r. 1611 viz u Karvinné. V l. 1654—66 seděl tu Jiří Gočálkovský z Gočálkovic, 1673 Jiřík Ludvík Gočálkovský z Gočálkovic, 1679 Anna Ludmila Trchová z Březího, vdova po Vejkhartu Skrbenském z Hříště a 1704 Jiří Ludvík Gočálkovský prodal Stonavu za 22.000 tolarů Janu Jetřichovi Gočálkovskému z Gočálkovic a jeho manželce Anně Barboře hr. Pačínské z Tenčína.[35]) Roku 1738 seděl tu Maximilian Gottlieb sv. p. Skrbenský z Hříště.

Farní kostel v Stonavě jmenuje se již 1447.[36]) V 16. st. a 1. pol. 17. st. byl luterský, 1654 fara a kostel byly odňaty luteránům a dány katolíkům, ale ještě 1666 byl tu predikant.[37]) R. 1688 byl kostel filiálním ke Karvinné.[38])

Dolní a Horní Těrlicko, polsky Dolne a Górne Cierlicko, s zámkem a far. kostelem sv. Trojice. K 1229—68 viz u Orlové, 1447 u Skočova a Fryštátu. Již r. 1430 přip. se tu far. kostel.[39]) V l. 1454—58 seděl tu Machník Kornic z Czerliczka (!),[40]) 1466 Mikuláš House z Tierliczka (!), 1470 Kryštof z Pruchné,[41]) 1515 Válav Rousecký z Ejvaně,[42]) 1523—45 Melichar Rousecký z Ejvaně,[43]) 1566 bratři Václav (1573 byl neb. a zanechal vdovu Dorotu Čamborovou z Jiskřína a syna Kryštofa Rouseckého) a Jan Rousečtí, synové neb. Augustina Rouseckého z Ejvaně a jeho manželky Doroty Skřišovské, z nichž ještě 1597 seděl tu Jan.[44]) Dále rozeznává se Dolní a Horní Těrlicko.

gymn. v Těšíně 1906/7, 39, Peter, Burgen, II. 83. — [23]) Akta o prodejích velkostatků, Albrechtice. — [24]) Biermann, Teschen, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 7. — [25]) Biermann, Teschen, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [26]) Peter, Burgen, II. 64, PP. — [27]) Půhony těšínské z r. 1594, 36, 78, 154, z 1565, 65, 94, Not. 1874, 11, PP. — [28]) PP. — [29]) Půhony těšínské z 1594, 142, PP. — [30]) Zukal, Poz., PP. — [31]) PP. — [32]) PP. — [33]) Půhony těšínské z 1594, 46, 100, z 1565, 63, 71, VMO IX. 6, PP, Zukal, Poz. — [34]) Půhony těšínské z 1594, 142. — [35]) Akta o prodejích velkostatků, Stonava, PP, Zukal, Poz. — [36]) Biermann, Teschen, 185. — [37]) Biermann, Teschen, 219, PP. — [38]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 7. — [39]) Prasek, Děj. Těšínska, 182. — [40]) Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 21, PP. — [41]) PP. — [42]) Zukal, Poz. — [43]) Not. 1873, 44, Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 22. [44]) PT z 1565, 2, 13. — [45])

Na Dolním Těrlicku seděli 1596 luteráni Jan st. (týž ještě 1611, jeho první manželkou byla Kateřina Karvinská z Karvinné, druhou Eva Bludovská z Dolních Bludovic) a Mikuláš bratři Vlčkové z Dobrozemice,[45]) 1651 Jan Kyselovský z Kyselova a Jan Mitrovský z Nemyšle, 1673 Jan Karvinský z Karvinné prodal D. Těrlicko Ferdinandu Mitrovskému z Nemyšle, než 1686 seděl tu již Václav Jiří sv. p. Vlček z Dobrozemice.[46]) Karel Leopold Bees z Chrostiny 1720 díl Těrlicka Frydrychu Adamovi Stařinskému z Bitkova a 1742 prodal Karel Václav Bees týž díl Karlu Maxovi Tlukovi z Tošanovic.[47]) Na H. Těrlicku seděl 1604—1620 Jan ml. Vlček z Dobrozemice (jeho manželkou byla Eva Rousecká z Ejvaně),[48]) 1621 Václav Veselovský ze Skočova,[49]) 1629 Frydrych Kardinál z Viderna;[49]) jiný Frydrych Kardinál prodal spolu s manželkou Zuzanou Beesovou z Chrostiny 1711 za 7050 tolarů Janu Jiřímu Rouseckému z Ejvaně a ten opět 1731 za 8000 tolarů Františku sv. p. Laryšovi ze Lhoty.[50])

V 1. pol. 18. st. vzniklo v Těrlicku (asi při konfiskaci H. Těrlicka Kardinálum r. 1702 komorou) 16 volenstev (na sklonku 18. st. bylo jich tu 34).[51]) Kostel byl do 1654 luterský, 1688 byla tu katolická fara, ale většina farníku byla protestanská.[52])

Lit.: O Karvinné viz Peter, Burgen, II,; A. Adamus, Z dějin dolování nerostů v Ostravsko-Karvinském revíru, Mor. Ostrava, 1925

STATEK DOLNÍ SUCHÁ.

Dolní Suchá, polsky Dolna Sucha, se zámkem. Dolní a Horní Suchá (Sucha utraque) jmenuje se již v soupisu desátků biskupství vratislavského z r. 1305.[1]) K r. 1447 obě Suché viz u Fryštátu. R. 1471 seděl tu Petr Kusý ze Suché, jenž 1471 prodal Horní Suchou Jiřímu Hynalovi z Kornic, který také koupil 1490 od Tomana ze Slupska Dolní Suchou.[2]) Posléze 1526 Anežka ze Suché dala dobrou vůli na své zboží v Suché knížeti Kazimírovi.[3]) V l. 1573—80 seděl na D. Suché Petr Borek z Roztropic, 1579 Melichar Borek z Roztropic, 1588 Jan st. Lubovský z Lubovic, 1590—92 Mikuláš Vlček z Dobrozemice, 1594 Jan st. Vlček z Dobrozemice a kolem 1602 přejala zboží Kateřina Vlčková z Dobrozemice.[4]) R. 1620—21 držel Dolní Suchou, kterou již 1611 koupil Kryštof Rousecký z Ejvaně, Petr Zajíček z Hošťálkovic.[5]) R. 1677 Helena Pelhřimovna z Třenkovic prodala sice statek Mandaleně Skočovské, ale 1690 seděl tu Matyáš Pelhřim z Třenkovic, téhož roku Kašpar Pelhřim z Třenkovic, pak Matyáš Mikuláš Rostek, který 1696 prodal D. Suchou Jiřímu Antonínu Janušovskému z Vyšehradu (týž žil ještě 1722), po jehož smrti 1741 seděl tu jeho syn František Ohm Janušovský; D. Suchá byla však tehdy rozdělena na více dílu.[6]) František prodal kolem 1754 statek Vojtěchu Jiřímu Dziembowskému, načež Antonie Madalinská odkázala 1774 statek Tomáši Dziembowskému. R. 1780 koupil D. Suchou těšínský měšťan Josef Weber, který již 1782 prodal statek těšínskému měšťanu Tomáši Kašpárkovi. Dále držel statek Mikuláš sv. p. Mattencloit, po němž 1853 dědil Konrád sv. p. Mattencloit (zemřel 12. května 1888), pak dědil Richard sv. p. Mattencloit. Roku 1902 statek int. rytířům Guttmannům a 1933 České obchodní společnosti.

Schr. V. 181, VMO IX. 7, PT z 1591, 36, 78. — [46]) PP, Schr. III. 9. — [47]) PP. — [48]) PP, J. Pilnáček, Die älteste Genealogie der Grafen Wilczek, 39. — [49]) Zukal, Poz. — [50]) Akta o prodejích velkostatků, Těrlicko. — [51]) SA I. 198, Biermann, Teschen, 234, PP. — [52]) Biermann, Teschen, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6.

[1]) CDS XIV. 112. — [2]) PP. — [3]) PP. — [4]) VMO IX. 5, 6, Peter, Burgen, II. 83, Půhony těšínské z 1594, 36, 78, z 1565, 37, Zukal, Poz., PP. — [5]) PP. — [6]) PP. — [7]) PP, ZGKS III. 145. — [8]) PP. — [9]) Biermann, Teschen, 185, 248, 219, ZGKS XI. 203.

Kašpárkovice založeny 1788 Tomášem Kašpárkem na D. Suché.

Prostřední Suchá, polsky Srednia Suchá, s far. kostelem sv. Jana Křtit. z 1774. Ves vznikla oddělením od D. Suché. Jan Jiří Lhotský ze Lhoty prodal 1725 ves Jiřímu Václavovi Lhotskému ze Lhoty, načež Jan Lhotský ze Lhoty ji prodal 1748 Janu Josefovi sv. p. Saint Genois. Tento díl přešel pak na Jana Adama Gočálkovského z Gočálkovic, od něhož jej koupil 1764 za 6550 zl. František Julius Schmied v. Eisenberg, který prodal tento díl Anně Aloisii v. Troilo; dále držel tento díl Karel Bernart Rousecký z Ejvaně.[7]) V 1. pol. 18. st. utvořil tu zemanský statek skoupením selských gruntů Jan Kaschnitz v. Weinberg, jenž jej prodal 1751 za 4000 zl. Janu Richardovi sv. p. Mattencloit.[8]) Již. r. 1447 přip. se farní kostel (tehdy v D. Suché), který byl 1654 odňat luteránům a dán katolíkům; fara zanikla a byla za Josefa II. obnovena.[9])

STATEK HORNÍ SUCHÁ.

Horní Suchá, polsky Górna Sucha, s far. kostelem. K 1305—1471 viz u D. Suché. V 1. pol. 16. st. drželi ves Preusnerové, 1568 Balcar Borek z Roztropic, 1573—95 Václav Bees z Chrostiny, který zde 1592 vystavěl evangelický kostel,[1]) 1613 Adam Rodovský z Hustiřan, 1629 (a také na Bažanovicích) Maximilian Pröckel, 1630 Augustin Bees z Chrostiny.[2]) R. 1677 Kateřina Sobková, roz. Rymultovská, prodala Horní Suchou Evě Blachovně z Lub, rozené Harasovské z Harasova, načež 1715 koupila statek Zuzana Marie bar. Sobková z Kornic, roz. Centnerová.[3]) Kolem r. 1720 držel tu díl Václav Harasovský z Harasova, pak 1731 Ludvík Nostic z Noces, 1750 František Julius Schmied z Eisenberka (manželka Zuzana sv. paní Saint Genois), který 1761 prodal H. Suchou za 8000 zl. Karlovi Bernartovi Rouseckému z Ejvaně a jeho manželce Bohumile, roz. Gošické z Gošic.[4]) R. 1766 přip. se tu opět, patrně na dílu, Ludvík Nostic z Noces.[5]); Kolem r. 1800 statek náležel Karolině, ovdovělé Rousecké z Ejvaně. Dále měl statek stejné osudy s Fryštátem.

Lit.: R. Olszak, Z dějin farnosti v Horní Suché, SHK XXXI.

STATEK MIZEROV.

Mizerov; R. 1618 seděla tu Zuzana Marklovská z Žebráče, 1657 Václav ml. Pelka z N. Města, 1663 Žibřid z Promnitz, 1749 koupil statek Mikuláš hr. Taaffe k Fryštátu.[1])

STATEK PRSTNÁ.

Prstná, polsky Pierśna, K 1447 viz u Skočova. V 1. 1573—92 seděl tu Jiří Pilar z Pilhu (jeho manželkou byla Barbora Rousecká z Ejvaně), jehož synem byl Jan Pilar,[1]) 1686 koupila statek Judita Kotulínská z Kotulína.

[1]) Půhony těšínské z 1594, 36, 78, LSA 20, SHK XXXI. 109, Zukal, Poz., PP. — [2]) Zukal, Poz., PP, SA VI. 101, PT z 1565, 138. — [3]) PP. — [4]) PP. — [5]) ZGKS III. 145.

[1]) PP.

[7]) PP, PT z 1565, 34, 188. — [8]) PP.

která 1703 prodala Prstnou Adamovi Centurio z Cukmantlu a ten opět 1724 za 4000 tolarů Bernartovi Lhotskému. R. 1744 Zuzana Polexina sv. paní Skrbenská z Hříště prodala Prstnou Josefu Marii hr. Vlčkovi z Dobrozemice a ten opět 1794 Mikuláši hr. Trachovi z Březího; r. 1796 koupil Prstnou od Jana hr. Larisch-Mönnicha Vojtěch Gussnar z Komorné.[2]) Roku 1879 koupil statek Jiří hr. Larisch, 1882 Robert sv. p. Pillersdorf, 1893 Jindřich hr. Larisch-Mönnich.

STATEK DOLNÍ MARKLOVICE.

Dolní Marklovice, polsky Dolne Marklowice. Ves (Marclowitz) s 30 lány jmenuje se po prvé v soupisu desátků biskupství vratislavského z r. 1305;[1]) téhož r. připomínají se bratři Václav a Stanislav z Marklovic.[2]) V l. 1560—68 seděl zde Jiřík Liška z Něm. Lutyně,[3]) 1592 Petr Marklovský z Žebráče,[4]) 1592 Bernart Barský z Baště, který 1606 přikoupil díl Marklovic od Jiřího Sedlnického z Choltic na P. Ostravě[5]) (k 1611 viz u Hrušova), 1594 Vilém Barský z Baště, 1604 Jan Barský z Baště[6]) a 1626—38 Oldřich Barský z Baště.[7]) R. 1657 seděl tu Adam Vilém Štolc z Gostonky, pak Karel Jindřich Tvardava prodal D. Marklovice Jiřímu Rudolfu Tlukovi z Tošonovic, který 1675 prodal statek za 1100 zl. uh. Alžbětě Pilarové z Pilhu.[8]) Dále Ondřej Antonín Tluk z Tošonovic prodal 1717 díl D. Marklovic Karlu Františkovi Oseckému z Oseku, jehož díl koupila 1720 Eleonora Kateřina Gusnarová, roz. Centnerová z Cententhalu.[9]) R. 1737 koupil statek Erdman Vilém Czammer, dále držel D. Marklovice Jan Reichart sv. p. Mattencloit, který 1765 přikoupil Prostřední Marklovice a zemřel 1780; dále František Xav. sv. p. Mattencloit na D. Marklovicích přikoupil 1796 i Horní Marklovice.[10])

STATEK HORNÍ MARKLOVICE.

Horní Marklovice, polsky Górne Marklovice, s zámkem. Ves přip. se již r. 1305. Jiří Marklovský postoupil 1467 H. Marklovice Jiřímu Oltovi z Žebráče. V l. 1497—1518 seděl tu Jiří Marklovský ze Žebráče (k 1524 viz u Žibřidovic); Jan Charvát z Vetče prodal 1585 Marklovice k Žibřidovicům. Později seděl tu Jiřík Sedlnický z Choltic, který prodal 1600 Marklovice Bernartu Barskému z Baště, po němž 1604 držel statek Jan Barský z Baště a 1625 Oldřich Barský z Baště.[1]) R. 1664 seděl tu Gotfried Vlček z Dobrozemice,[2]) na počátku 18. st. Ferdinand Leopold Centner z Centnerhalu, pak Erman Ferdinand Gussnar a posléze syn posledního Albrecht Gussnar prodal 1796 statek Františku Xaverovi sv. p. Mattencloit.[3]) V 16. st. měly H. Marklovice česká gruntovní registra.[4])

STATEK ŽIBŘIDOVICE.

§ **Dolní a Horní Žibřidovice,** polsky Dolne a Górne Żebrzydowice, něm. Nieder- a Ober- Seibersdorf, s far. kostelem Matky Boží v D. Žibřidovicích, zámkem v D. Žibřidovicích a zámkem v H. Žibřidovicích. Ves (Siff-

[1]) CDS XIV. 110. — [2]) Prasek, Děj. Těšínska, 93. — [3]) Zukal, Poz. — [4]) Puh. těšínské z r. 1594, 36. — [5]) Peter, Burgen, II. 227 a n. — [6]) PP. — [7]) Zukal, Poz. — [8]) PP. — [9]) PP. — [10]) Adamus, Z dějin Orlové, 103.
[1]) Not. 1874, 91, PP. — [2]) J. Pilnáček, Die älteste Genealogie der Grafen Wilczek, 47. — [3]) Knefel. — [4]) SA VI. 94.

ridi villa) s 40 lány přip. se již r. 1305 v soupisu desátků biskupství vratislavského.[1]) Již 1447 byl tu far. kostel[2]) (k témuž r. viz u Fryštátu). R. 1467 Mikeš z Jedlovnika prodal díl Žibřidovic a Marklovice za 1400 zl. uh. Janu Buřejovi z Klvova.[3]) R. 1492—95 seděl tu Pavel z Kornic a Šumperka a Hynek Bilík z Kornic prodal 1524 Žibřidovice a Marklovice za 1550 uherských dukátů Jiřímu Liškovi z Něm. Lutyně, jenž zemřel 1530 (téhož roku zemřel jeho syn Jan Liška).[4]) Dále dědil statek Jiří Liška z Něm. Lutyně (jeho manželkou byla Anna Čelová z Čechovic), jenž 1568 odkázal Žibřidovice a Marklovice svému synovi Mikuláši Liškovi z Něm. Lutyně.[5]) V l. 1577—80 seděl tu druhý syn Jiříkův Hynek Liška z Něm. Lutyně (jeho sestry byly Barbora, Marta a Juliana), 1587 Jan Brodecký z Brodů, pak Jan Petrovič v Větče, jenž 1590 prodal Žibřidovice za 8.000 tolarů Janovi st. Bravantskému z Chobřan, a 1592—97 Frydrych Prokop ze Svěntošovic.[6])

Později byly již Žibřidovice rozděleny na Dolní a Horní. Dolní Žibřidovice držel 1640 František Ludvík Sobek z Kornic, 1714 koupil je za 9500 tolarů Jan Leopold Zemecký ze Zemetic, jehož manželkou byla (Helena Kateřina Grodecká), 1741 koupil je za 31.000 zl. Karel Josef hr. z Hodic a 1748 držela je již Anežka z Mattencloit.[7]) Horní Žibřidovice držel 1678 Vilém Lhotský ze Lhoty a 1698 prodal je Jan Kryštof Lhotský ze Lhoty Václavovi Lhotskému ze Lhoty, který je 1704 prodal Václavu Jiřímu Kyselovskému z Kyselova, jenž je opět 1725 prodal za 6.200 zl. svému synovi Adamu Václavovi Kyselovskému z Kyselova (týž seděl tu ještě 1751, jeho manželkou byla od 1724 Marie Anna roz. Pelková). R. 1765 seděl tu František Jan Kyselovský a 1767 Karel Kyselovský z Kyselova.[8])

Oba statky držel později František Ludvík sv. p. z Mattencloit (zemřel 1768) a pak jeho syn Richard sv. p. z Mattencloit (zemřel 21. září 1790, 1. jeho manželkou byla Marie Johanka z Ostašova, 2. Renata sv. paní Beesová z Chrostiny).[9]) Po smrti posledního držel D. Žibřidovice Karel sv. p. Mattencloit, H. Žibřidovice pak František Xaver sv. p. Mattencloit, který tu 1796 koupil jakýsi statek od Alberta Gussnara.[10])

Žibřidovice byly ještě 1652 zcela luterské, ale 1654 byl zdejší kostel předán katolíkům (od 1669 jmenuje se tu stále katolický farář). R. 1688 farníci byli již většinou katolíky. Nový kostel byl vystavěn 1739.[11])

STATEK KAČICE.

§ **Dolní a Horní Kačice** s zámkem v Horní Kačici, polsky Kaczyce Dolne a Górne. R. 1332 psal se Pelhřim z Kačic a 1413 Měšek z Kačic.[1]) K 1447—1766 viz u Skočova. Kníže Frydrych Kazimír prodal 1567 Kačice Mikulášovi Karvinskému z Karvinné.[2]) R. 1591 seděli tu bratři Jiří a Jáchym Halčínovští z Halčínova. Dále držel statek Mikuláš Vlček z Dobrozemice, po němž před r. 1650 dědil Kačice a Rudník jeho syn evangelík Frydrych Jiří Vlček z Dobrozemice (1. jeho manželkou byla Johanna de Ferret, druhou Judita Bludovská z D. Bludovic), jenž zemřel 22. srpna 1668 a odkázal Kačice a Rudník svému adoptovanému synovi Jindřichu Vilémovi Vlčkovi z Dobrozemice.[3]) Po smrti Jindřichově 1707 dědili Kačice a Rudník jeho synové Frydrych Jiří, Ludvík Frydrych a Mikuláš Vlčkové, z nichž

[1]) CDS XIV. 111. — [2]) Biermann, Teschen, 185. — [3]) PP. — [4]) Nová sb. č. 654., PP, Zukal, Poz., POp VIII. 238. — [5]) Zukal, Poz., PP, PT z 1565, 1. — [6]) Kopiář v arch. min. vnitra č. 89., 54, PP, Zukal, Poz., Puh. těšínské z 1592, 154, z 1565, 76, 178. — [7]) PP. — [8]) PP, ZGKS III. 144. — [9]) Adamus, Z dějin Orlové, 103. — [10]) Kneifel, — [11]) ZGKS XI. 186, Biermann, Teschen, 219, Adamus. Přehled dějin Těšínska od 1711, 7.

[1]) CDS XXII. 5087, ZGKS III. 146. — [2]) PT z 1565, 170, PP. — [3]) J. Pilnáček, Die älteste Genealogie der Grafen Wilczek, 40. — [4]) J. Pilnáček,

prostřední seděl tu ještě 1747.[4]) Dále byl statek rozdělen na Dolní a Horní Kačice a sice 1751 Jan sv. p. Saint Genois prodal Dolní Kačice Jiřímu Leopoldovi Skronskému, načež 1753 Anna Skronská prodala je Anně ovd. Spens v. Boden, roz. Halamové z Jičína, načež 1760 koupil D. Kačice Karel Traugott v. Spens, po němž děd. Emanuel sv. p. Spens. R. 1860 Jiří sv. p. Spens přikoupil D. Kačice k Ráji.[5]) Horní Kačice prodala 1760 Anna Regina Šonovská z Laziska za 4500 zl. Karlu Gothardovi Spens v. Boden (od 1782 sv. p.), po jehož smrti 1796 dědil Emanuel sv. p. Spens v. Boden. R. 1863 koupil H. Kačice dr. Demel, načež i tyto byly připojeny k Ráji.[6])

STATEK MALÉ KUNČICE.

§ **Malé Kunčice,** polsky Male Kunczyce, s far. kostelem Matky Boží. Ves (Cunczindorf Pasconis) s 29 lány příp. se již 1305 v soupisu desátků biskupství vratislavského.[1]) Mikuláš Milotuv, farář v Lubomi, a Janík z Křižanovic prodali 1388 díl Kunčic Petrovi z Holasovic, načež Jan z Holasovic prodal 1416 Kunčice za 200 hř. Zikmundovi z Křemže, který tu seděl ještě 1434.[2]) V l. 1439—55 příp. se bratři Jan a Mikuláš z Kunčic.[3]) R. 1530 držel Malé Kunčice Petr Karvinský z Karvinné, 1531 Šebestian Karvinský,[4] 1552 Petr Čelo z Čechovic (jeho manželka slula Barbora) a 1568—98 Kašpar Čelo z Čechovic, jehož manželkou byla Hedvika Šelihová z Ruchova.[5]) Dcera posledního Eva Čelovna provdala se nejprve za Václava Slavibora Skrbenského z Hříště (zemřel 1619) a pak za Reicha; její dcera Kateřina Skrbenská provdala se pak za Jindřicha Matušku z Topolčan[6]) a 1656 prodala M. Kunčice Václavu Skočovskému z Kojkovic.[7]) Dále seděl tu 1657 Václav Pelka z Nového Města a 1685 Anna Pelková, roz. Gočálkovská z Gočálkovic, prodala statek za 10.000 tolarů Janu Adamovi Pelkovi z N. Města, jenž tu seděl ještě 1724 (jeho manželkou byla Marketa, roz. z Saint Genois). Jan Filip Pelka prodal 1743 M. Kunčice za 20.000 zl. Adamu Václavovi Kyselovskému z Kyselova a jeho manželce Marii Barboře roz. Pelkové, načež 1754 opět Adam Václav prodal statek za 24.000 zl. Janu Filipu Pelkovi pro jeho syna Jana Pelku. Max Pelka prodal pak 1759 M. Kunčice Florimundě sv. paní z Neubachu, roz. v. Rebentisch, za 28.000 zl.[8]) Než již 1766 seděl tu opět Max Pelka a 1806 Jiří Pelka z N. Města.[9]) Maximiliana Otthausová, roz. Pelková, prodala 1832 M. Kunčice Ondřeji Folvarečnému.[10]) Kostel příp. se tu 1447,[11]) v 1. pol. 17. st. byl luterský, ale 1654 byl odňat luteránům a dán katolikům; 1688 byl přifařen k Pruchně a farníci byli tehdy již katolíci.[12])

PANSTVÍ VELKÉ KUNČICE.

§ **Velké Kunčice,** polsky Wielkie Kunczyce, s zámkem a far. kostelem sv. Michala z 1777. Ves (Cunczindorf Principalis) s 40 lány připomíná se již r. 1305 v soupisu desátku biskupství vratislavského a 1335 jmenuje se tu far. kostel sv. Michala.[1]) Snad podle těchto Kunčic psal se 1413 Mníšek a 1453 Mikuláš Mníšek z Kunčic.[2]) Není také jisto, zda tyto Kunčice prodal

Ibid., 44. — [5]) PP. — [6]) PP, Weltzel, Besiedlungen, 61.

[1]) CDS XIV. 111. — [2]) PP, Peter, Burgen, II. 34. — [3]) PP, Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 21. — [4]) PP, Not. 1874, 79. — [5]) PT z 1565, 6, 8, 103, PP. — [6]) PP. — [7]) PP. — [8]) Akta o prodejích velkostatků, M. Kunčice, 7, ZGKS III. 144. — [9]) PP, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 7, ZGKS III. 144. — [10]) PP. — [11]) Biermann, Teschen, 185. — [12]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 7, Biermann, Teschen, 219.

[1]) CDS XIV. 112. ZGKS XVIII. 1. — [2]) PP. — [3]) Peter, Burgen, II. 34,

1416 Ješek z Kornic Verneru Šelihovi.[3]) R. 1540 seděl zde Šebestian Karvinský z Karvinné,[4]) 1559—85 Mikuláš Karvinský z Karvinné (jeho manželkou byla Kateřina ze Sloupna) a vedle toho 1564—74 Mikulášův bratr Petr Karvinský z Karvinné.[5]) Dále seděl zde Adam Karvinský z Karvinné, jenž zemřel před 1596 a zanechal vdovu Kateřinu Mléčkovou a děti.[6]) V 16. st. byla zdejší fara luterskou.[7]) Již r. 1597 držel V. Kunčice Joachym Bludovský z D. Bludovic, jenž zemřel 1607 a zanechal vdovu Evu Laryšovnu ze Lhoty, později provdanou Vlčkovou z Dobrozemice (táž seděla tu ještě 1633).[7]) Její dcera Anna Marie Vlčková z Dobrozemice provdala se za Bohuslava Sedlnického z Choltic, ale V. Kunčice držel dále její manžel Mikuláš Vlček z Dobrozemice, jenž zemřel 22. srpna 1668 a zanechal statek svému synovi Frydrychu Jiřímu Vlčkovi z Dobrozemice.[8]) R. 1654 byl zdejší kostel odňat luteránům a předán katolíkům, 1688 byla fara katolickou, farníci většinou evangelíci, ale patron Frydrych Jiř. Vlček byl katolík.[9]) Frydrych Jiří odkázal Kunčice svému adoptovanému synovi Jindřichu Vilému Vlčkovi, po jehož smrti 1707 dědili synové Frydrych Jiří, Ludvík Frydrych a Mikuláš Vlčkové.[10]) Z těchto Ludvík Frydrych prodal 1780 V. Kunčice za 30.200 zl. Josefu Juliovi rzt. Harasovskému z Harasova (a jeho matce Eleonoře Karolině roz. Janušovské), po němž dědila nejprve jeho manželka Filipina, roz. rovněž Harasovská, a 1796 Karel a Josef ryt. Harasovští z Harasova.[11]) Později držel panství Jan hr. Larisch, dále od 1872 jeho manželka Henrietta Haugvicová z Biskupic a posléze Eugen hr. Larisch.

§ **Rudník,** polsky Rudniki. V l. 1566—72 seděl tu Valentin Běs z Myšovic; dále kníže Adam Václav zastavil Rudník nejprve v 1000 tolarech městu Těšínu (k 1608 viz u Těšína) a 1616 prodal jej Evě Vlčkové z Dobrozemic, roz. Laryšové ze Lhoty k V. Kunčicům.[12])

STATEK SEMORAD.

§ **Semorad,** polsky Szymoradź. Ves (Semoraz) s kostelem přip. se již v soupisu desátků biskupství vratislavského r. 1305.[1]) R. 1415 psal se Zikmund z Semoradu, 1438 Hanuš Jančar ze Semoradu.[2]) K 1447 viz u Skočova. R. 1473 jmenuje se Zikmund ze Semoradu, 1481—94 Mikuláš ze Semoradu,[3]) 1570—76 Tobiáš Semoradský ze Semoradu, jehož manželkou byla Anna Borkovna z Roztropic, ale 1575 držel díly vsi Erazim Bělský z Bělé a Václav Pohořský z Pohoří a 1579 Kašpar Javořský z Javoří a Jiřík st. Rudecký z Kyčic.[4]) V l. 1589—1608 seděl tu Frydrych Mléčko z Jilovnice, 1625—37 Jan Mléčko z Jilovnice na Dolním Semoradu, kdežto na H. Semoradu seděl 1630—34 Jan st. Semoradský z Semoradu.[5]) Vedle toho držel díl vsi H. Semoradu 1603 Frydrych Vlček z Dobrozemice, 1647—78 Václav Vlček, jehož manželkou byla Eva Gočálkovská z Gočálkovic.[6]) Na D. Semoradu seděla 1689 Anna Pelhřimovna z Třánkovic.[7]) Petr Marklovský z Žebráče (seděl tu již 1696) postoupil 1716 Semorad svému adopto-

Prasek, Děj. Těšínska, 166. — [1]) Zukal, Poz., PP. — [2]) PO XVI. 14, VMO IV. 33, Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 24, Not. 1873, 80, 1874, 11, Zukal, Poz., Kop. v Kroměříži XIII. 19 podle sdělení Dr. A. Turka, PO XXIII. 19. — [3]) Puh. těšínské z 1592, 144. — [4]) Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 33, PP, Zukal, Poz. — [5]) Progr. polského gymn. v Těšíně 1906/7, 39, LSA 25, PP, Zukal, Poz. — [6]) Biermann, Teschen, 219, ZGKS XVIII. 1. Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 7. — [10]) PP, J. Pilňáček, Die älteste Genealogie der Grafen Wilczek, 38, 40, 44. — [11]) PP, Akta o prodejích velkostatku, V. Kunčice. — [12]) PP, Biermann, Teschen, 132, PT z 1565, 130.
[1]) CDS XIV. 111. — [2]) PP. — [3]) PP, ZGKS II. 105. — [4]) PT z 1565, 53, PP. — [5]) Puhony těšínské z 1591, 154, Zukal, Poz., PP. — [6]) PP, Pilňáček, Die älteste Genealogie der Grafen Wilczek, 42, 47, PP. — [7]) Výpisky Dr.

vaném synovi Adamu Václavovi Markiovskému,[8]) 1766 seděl tu Adam Václav Markiovský a 1773 Beata Helena Vrochyňka z Reptu, která prodala 1799 Semorad Arnoštovi Bludovskému z D. Bludovic.[9]) Na dílu vsi však seděl 1722 Jan Jiří Mitrovský z Nemyšle.[10]) Karel Žižka prodal 1850 statek komoře těšínské.[11]) Farní kostel v Semoradu přip. se již 1305 a 1447.[12]) Fara byla v i. pol. 17. st. luterská, ale 1654 kostel byl předán katolíkům (přifařen byl do Dubovce), ale farníci byli ještě 1688 většinou evangelíci.[13])

STATEK POHOŘÍ.

S **Pohoří**, polsky Pogorz, s zámkem, přip. se 1305 (Pogorsz) v soupisu desátků biskupství vratislavského.[1]) R. 1416 Mikuláš Groll prodal Pohoří Petru Forgačovi z Meziříčí.[2]) Dále jmenuje se 1452 Vaněk z Pohoří[3]) a kníže Kazimír dal 1480 vrchní právo na Pohoří Arnoštovi z Lužnice.[4]) R. 1492 držel polovinu vsi Mikuláš Pohorský, pak seděl tu 1500 Vavřinec Pohorský, 1545—54 Štěpán Pohorský (vdova po Štěpánu Pohorském, s nímž měla dva syny Václava a Štěpána Pohorské, Dorota z Poruby provdala se před 1575 za Kašpara Pelhřima z Třánkovic), 1576 Jindřich Grodecký z Brodu,[5]) 1588—97 Kašpar Pelhřim z Třánkovic,[6]) 1613 Mikuláš Kelč z Limburku, 1657 (a také na Jilovnici) Jiří ml. Fragstejn z Načeslavic, jenž zemřel 1666, 1689 Vilém Lhotský ze Lhoty (na Horním Pohoří), 1690 Karel Ferdinand Fragštejn z Načeslavic (na Dolním Pohoří). 1733 Karel Leopold Fragštejn na D. Pohoří a Gottfried z Logu na H. Pohoří, pak Adam Adolf sv. p. Bucco na D. Pohoří, 1750 jeho dcera Johanka sv. paní Bucco. R. 1781 koupil Pohoří Traugott Radocký z Radoče.[7])

Dílavy prodal 1613 Vilém Kelč z Limburka Jiřiku Gureckému.[8])

STATEK HRADEC.

S **Hradec**, polsky Grodziec, s zámkem a far. kostelem sv. Bartoloměje. Ves přip. se 1305. V l. 1442—52 psal se Pelka z Grodce, 1453 Vaněk z Grodce, 1516—18 Matyáš z Grodce, 1566—74 seděl tu Jan Grodecký z Brodu, probošt brněnský,[1]) 1571 Jindřich Grodecký z Brodů, jenž zemřel 1590 (náhrobek v Hradci) a zanechal vdovu Žofii Čamerovou z Jiskřičina a dcery Annu a Alenu, 1591 Frydrych Grodecký z Brodů, 1600 Jindřichův syn Jiří Grodecký, 1600—15 Jindřichův syn Kryštof Grodecký z Brodu.[2]) R. 1650 držel Hradec, Loučku, Zámrsky Joachym Marklovský z Žebráče, jehož manželkou byla Mandalena Bludovská z D. Bludovic a který zanechal své statky synovi Adamu Marklovskému.[3]) R. 1666 seděl tu Jiří Karel sv. p. z Kornic a Karel Sobek z Kornic prodal 1701 Hradec, Světošovku a Běry za 1700 tolarů Jindřichu Ferdinandovi Laryšovi ke Karvinné.[4]) R. 1758 byly znovu od Karvinné odprodány vsi Hradec, Roztropice, Bělovicko, Bíry a Světošovka Erdmanovi Marklovskému z Pernštejna, jenž zemřel 1765 a jehož dcera Helena Marklovská přinesla statek věnem Frydrychovi sv. p. z Kališe. Dále držel statek sv. p. Zobel, pak hr. Zámojský,

E. Janouška z archivu komory těšínské. — [8]) PP. — [9]) ZGKS III. 144. — [10]) Schr. III. 9. — [11]) PP. — [12]) CDS XIV. 111, Biermann, Teschen, 185. — [13]) Biermann, Teschen, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6.

[1]) CDS XIV. 111. — [2]) Peter, Burgen, II. 34. — [3]) PP. — [4]) Biermann, Teschen, 104. — [5]) PT z 1565, 78, 115, PP, Zukal. Poz. — [6]) Puhony těšínské z 1591, 36, 78, 154. — [7]) PP, Zukal, Poz. — [8]) PP.

[1]) PP. — [2]) ZGKS II. 113, Puhony těšínské z 1591, 164, Peter, Burgen, II. 93, Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 25, PP. — [3]) PP. — [4]) S.

který prodal 1884 Hradec, Bělovicko, Běry a Roztropice Františku Strzygovskému.[5]) Farní kostel přip. se tu 1447, 1654 byl odňat luteránům a dán katolíkům.[6]) Gruntovní registra z 17. st. byla česká.[7])

§ **Bělovicko,** polsky Bielowiczko. Ves přip. se již r. 1223, kdy zdejší desátky byly darovány klášteru rybnickému.[8]) Bělovicko bylo původně knížecí, ale kníže Kazimír dal 1497 ves v alod Jindřichu Čelovi z Čechovic.[9]) Již Jan Čelo z Čechovic prodal 1539 za 800 zl. uh. svoji polovici Bělovicka knížecí komoře a kníže ihned prodal toto zboží Tomáši Mléčkovi z Bělovicka.[10]) Na zbylé části Bělovicka seděl 1568 Achác Čelo z Čechovic.[11]) Filiální zdejší kostel byl v 17. st. přifařen do Skočova.[12]) V l. 1674—1758 mělo Bělovicko stejnou vrchnost s Karvinnou. R. 1758 František Vilém hr. Laryš prodal ves k Hradci.[13])

§ **Běry,** též Bírov, polsky Bierów, německy původně Beyersdorf. K r. 1611 viz u Hradce. R. 1673 seděl tu a na Svěntošůvce Jiří Karel sv. p. Sobek z Kornic, 1692 Ferdinand Jindřich sv. p. Sobek z Kornic.[14])

§ **Rostropice** přip. se (Roztropitz) v soupisu desátků biskupství vratislavského z r. 1305.[15]) Kolem r. 1440 kníže pustil vrchní právo na Rostropicích Mikulášovi Borkovi.[16]) V l. 1481—92 seděl tu Jan Borynský z Rostropic, 1568 Achác Čelo z Čechovic (jeho dcery byly Kateřina a Eliška Čelovy), 1591 Valentin Gošický z Gošic, jehož manželkou byla Eliška Čelová z Čechovic,[17]) pak Achác Gošický z Gošic, jenž zemřel 1624 a zanechal vdovu Annu Bludovskou z D. Bludovic,[18]) 1626 Jiří Gošický z Gošic, 1651—75 Jan Frydrych Laryš.[19]) R. 1701 ves byla připojena k Hradci.

§ **Svěntošůvka,** polsky Swiętoszówka, náležela již v 16. st. k Hradci.[20])

2. STATUS MINOR FRÝDEK.

Frýdek, něm. Friedeck, město s Dolním a Horním předměstím, zámkem, arcipřištským kostelem sv. Jana Křtit., poutním kostelem P. Marie 1740—56 a zámeckou kaplí sv. Barbory. Na počátku 14. st. byla tu ves Jamnice, město Frýdek bylo vysazeno mezi 1327—1423. Kníže Bolko udělil 1423 Frýdku odúmrt, soudní právo (město řídilo se právem magdeburským), právo milové a některé jiné svobody.[1]) Knížata Václav, Vladislav, Přemek a Boleslav zastavili 1434 město Frýdek a ves Bruzovice, Staré Město, Bašku, Lhotu a Místek v 500 kopách č. do 4 let Arnoštovi z Tvorkova.[2]) V l. 1442—47 držel město zástavou Mikuláš Maršálek z Dubovce; tehdy (1447) připomíná se tu farní kostel;[3]) v l. 1458—63 byl Frýdek opět příslušenstvím komory těšínské a 1463 král Jiří udělil městu dva jarmarky.[4]) Později 1466 seděl zde na zástavě Jan Bělík z Kornic, 1471 Jan Buřej z Klvova, jenž ještě před 1480 postoupil zástavu knížeti Kazimírovi,

VI. 106, PP. — [5]) PP. — [6]) Biermann, Teschen, 185, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 4. — [7]) SA VI. 94. — [8]) VMO II. 13. — [9]) Biermann, Teschen, 104. — [10]) Biermann, Teschen, 109, Peter, Burgen, II. 60. — [11]) Biermann, Teschen, 180. — [12]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 6. — [13]) PP. — [14]) PP, Akta o prodejích velkostatku z 1692. — [15]) CDS XIV. 111. — [16]) Biermann, Teschen, 85. — [17]) Puhony těšínské z 1591, 78, 98, z 1565, 102, 177, PP. — [18]) PP. — [19]) VMO II. 10, PP, Akta o prodejích velkostatků z 1626.

[1]) PP.

[1]) Not. 1873. 35, Frýdecký kopiář, 1. — [2]) Not. 1873, 41, PP. — [3]) Not. 1873, 2, G-M II. 562, Zukal, Poz., PP, Biermann, Teschen, 185. — [4]) PP,

který 1480 zastavil opět Frýdek v 2200 zl. uh. Hanuši Labuťovi z Křin.[5]) Hanušův syn Vladek pustil opět zástavu knížeti, který město znovu zastavil před 1488 Janu Trnkovi z Ratibořan, jenž 1490 odkázal plat z Žilmanic (Žermanice), koupené za 200 zl. uh. od Václava Hřivnáče z Heraltic, kostelnímu záduši frýdeckému.[6]) Již r. 1492 byla zástava knížetem vyplacena a král Ludvík udělil 1519 Frýdku mýto.[7]) R. 1523 přip. se městský špitál.[8]) Kníže Václav zastavil 1545 Frýdek s přísl. v 12.000 zl. uh. Janovi z Pernštejna (zemřel 1548), jenž šířil tu luterství (1564 fara byla luterská) a po jehož smrti dědili zástavu synové Jaroslav, Vratislav a Vojtěch z Pernštejna.[9])

Kníže Václav potvrdil 1550 Frýdku privilegia a pustil městu místo k založení rybníka, 1565 potvrdil pak městu právo várečné, ale již 1554 zastavil Frýdek s přísl. v 11.000 zl. uh. Jiřímu Čelovi z Čechovic a pak 1555 Burianovi Barskému z Baště.[10]) Burian Barský seděl tu ještě 1568, ale téhož roku již Jan Piklar z Grodiska.[11]) Kníže Václav prodal posléze 1573 panství Frýdek (město Frýdek a vsi Leskovec, Sedliště, Bruzovice, Dobrozemici, Staré město, Dolní a Horní Lhotu, Vojkovice, Raškovice, Skalici, Janovice, Bašku, Potměnošovice, Pržno, Lubno a Pazdernu; později byly na panství založeny vsi Kanovice, Morávka, Krásná, Mohelnice, Nová Ves a Staré Hamry) za 36.000 zl. slezských Matvášovi a Jiřímu bratřím z Logova s podmínkou, že bratři zaplatí ještě vdově po Piklarovi 19.000 zl. na výplatu.[12]) Již Jiří z Logova zahájil na panství protireformaci[13]) a prodal 1581 zástavu biskupství olomouckému.[14]) Dále byl o Frýdecko spor, zda jest příslušenstvím Moravy, či Slezska, až 1594 Frýdecko bylo za souhlasu biskupa olomouckého opět včleněno do Slezska.[15]) Biskup Stanislav prodal již 1584 Frýdek s přísl. za 28.000 slezských tolaru Bartolomějovi Bruntálskému z Vrbna (zemřel 1604 a zanechal vdovu Annu, dceru Zikmunda Víškoty z Vodník), jenž pokračoval v protireformaci a 1604 nařídil, aby při kostelích na panství (farní kostel ve Frýdku, kostely v Lískovci, Bruzovicích, Sedlišti, Dobrozemici a Skalici; patronáty těchto kostelů byly 1617 puštěny biskupům vratislavským) byli dosazováni jen katoličtí kněží.[16]) Po smrti Bartolomějově přejala Frýdek vdova Anna Víškotová, která 1604 potvrdila městu privilegia, zemřela 1606 a zanechala panství (zámek a město Frýdek, Leskovec, Sedliště, Bruzovice, Pazdernu, Vojkovice, Dobrozemici, Potměnošovice, D. a H. Lhotu, Skalici, Raškovice, Janovice, Lubno, Pržno, Bašku, Staré Město a Novou Ves (synům Karla Bruntálského z Vrbna Václavovi st. a Janovi ml. Bruntálským z Vrbna, kteří 1606 potvrdili Frýdku privilegia.[17]) R. 1607 město vyhořelo a morem pomřelo ve Frýdku 550 lidí.[18]) Král Matyáš potvrdil 1611 shořelá privilegia, zejména 4 jarmarky.[19])

Jan Bruntálský z Vrbna (katolík) vystavěl 1612 na Horním předměstí kostelík sv. Jošta, 1613 založil Kaňovice, později i Morávku a Malenovice a posléze byl 18. září 1620 i s čeledí zavražděn v lese Chlebovském, když se vracel z Nového Jičína.[20]) Vdova Alžběta Sedlnická z Choltic provdala se 1631 za Karla Zdeňka Žampacha z Pernštejna;[21]) v tomto období byli poddaní velmi utiskováni, 1624 zemřelo ve Frýdku morem na 1000 osob a 1626 Mansfeldští pobili tu 82 lidí.[22]) Král Ferdinand II. 1629 potvrdil městská privilegia a 1633 za věrnost Frýdeckých za vpádu Mansfeldovských rozšířil městu právo mýta.[23])

Panství bylo velmi zadluženo a 1636

Frýdecký kopiář, 2, Not. 1873, 67. — [5]) Not. 1873, 42, 43, PP. — [6]) Not. 1873, 43, PP, Frýdecký kopiář, 3. — [7]) PP. — [8]) Biermann, Teschen, 188. — [9]) PP, Zukal, Poz. — [10]) Not. 1873, 68, 69, 84, 95, Frýdecký kopiář, 7, 15, PP. — [11]) PP, Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 24. — [12]) Not. 1873, 79, 88, PP, Zukal Poz. — [13]) VMO XXXVIII. 102. — [14]) PP. — [15]) Zukal, Poz. — [16]) Zukal, Poz., PP, Weltzl, Geschichte des Geschlechts von Praschma, 113, Kopiář frýdecký, 8. — [17]) A. Weltzel, Geschichte des Geschlechts Praschma, 113, Zukal, Poz., PP. — [18]) PP. — [19]) Not. 1873, 69. — [20]) Fr. Hrubý, Mor. koresp., 116, PP, Zukal, Poz. — [21]) Weltzl, Geschichte

koupil je od věřitelů Jiří hr. z Oberstorfu (zemřel 16. května 1651), jenž dal 1636 zříditi urbář panství (tehdy byla zákupní fojtství v Bašce, Dobré, Janovicích, D. Lhotě, Lubně, Potměnošovicích, Pržně, Raškovicích a Vojkovicích), 1637 započal stavěti zámek ve Frýdku a 1641 porovnal se s měšťany stran vaření piva, kontribuce a ubytování vojska.[24]) Jiří zanechal syny Františka Eusebia a Matyáše Rudolfa hr. z Opersdorfu.[25]) Z bratří přejal panství František Euseb (1. jeho manželkou byla Salomena Kateřina Petrovičová z Větře, 2. Zuzana Beesová z Vrchlesu), jemuž biskup vratislavský 1669 opět vrátil patronáty na panství (1686 vystavěn nový kamenný kostel v Dobrozemici); r. 1657 přidal Ferdinand III. městu další jarmark a 12. dubna 1688 Frýdek s zámkem, kostelem i předměstími vyhořel.[26]) František Euseb zemřel 17. března 1691 a zanechal syny Jana Jiřího (na Ratiboři) a France Eusebia (na Hlohově) hr. z Opersdorfu a tři dcery. Frýdek podržela nejprve vdova Anna Zuzana Beesová (zemřela 1699) a po její smrti dcera Marie Ludovika hr. z Opersdorfu, vdova po Karlu Štěpánovi hr. Pražmovi (zemřel 1693).[27])

Marie Ludovika postoupila 1708 panství svému synovi Františku Vilémovi hr. Pražmovi (zemřel 1731 ve Wohlau), po němž dědil jeho syn Jan Nep. hr. Pražma z Bílkova. Poslední prodal 1797 panství frýdecké komoře těšínské. — Město vlastnilo na počátku 17. st. vsi Raškovice, Malenovice, Morávku a Novou Ves, ale pustilo je 1641 vrchnosti.[28]) V 18. st. kvetlo zde soukenictví. Ve Frýdku narodil se 1598 církevní spisovatel Jiří Johanides Frýdecký a 1638 Bohumír Kristian Hirschmentzl. Gruntovní registra z 1555 jsou v zemském archivu v Brně.

Baška, k 1434—1636 viz u Frýdku. Gruntovní registra z 1611 v zemském archivu v Brně.

Borová s far. (od 1773) kostelem sv. Ignáce z 1673.

Bruzovice s far. kostelem sv. Stanislava z r. 1677. Ves připomíná se již (Bruschowitz) v soupisu biskupských desátků z 1305.[29]) K 1434—1573 viz u Frýdku. R. 1458 jmenuje se tu služebnické volenstvo.[30]) Farního kostela vzpomíná se již 1447,[31]) fara byla 1568 i 1688 katolická.[32]) Gruntovní registra z 1608 v zemském archivu v Brně.

Dobrá, původně Dobrozemice, s far. kostelem sv. Jiří. Ves přip. se v soupisu biskupských desátků z 1305 (Dobrazemicza).[33]) R. 1414 psal se Jan Vlček z Dobrozemice, 1473—88 Kryštof Mrakota z Dobrozemice, předkové hrabat Vlčků z Dobrozemice.[34]) K 1573—1636 viz u Frýdku. Farního kostela vzpomíná se již 1447, 1688 byl znovu z kamene vystavěn; 1688 byla fara katolická a také farníci byli katolíci.[35]) Gruntovní registra z 1610 v zemském archivu v Brně.

Nový Dvůr, ves stávala již r. 1700.

Panské Nové Dvory byly založeny kolem 1660 a sluly původně Nové Dvorce.[36]) Gruntovní registra z 1668 v zemském archivu v Brně.

Staré Hamry připomínají se 1649; 1885 zřízena tu luterská fara.[37]) Gruntovní registra z 1639 v zemském archivu v Brně.

Janovice s far. kostelem nového založení. Ves jistě není totožná s Jannutha, jmenovanou v soupise desátků z 1305 a připomíná se teprve

des Geschlechts Praschma, 113. — [22]) PP. — [23]) Frýdecký kopiář, 13, 20. — [24]) Zukal, Poz., PP, A. Weltzl, Geschichte des Geschlechts Praschma, 113, SA II. 31, VMO III. 1, Frýdecký kopiář, 24. — [25]) Weltzl, Geschichte des Geschlechts Praschma. 113. — [26]) Not. 1873, 69, Weltzl, Geschichte des Geschlechts Praschma, 113, PP, Frýdecký kopiář, 9. — [27]) Weltzel, Geschichte des Geschlechts Praschma, 54, PP. — [28]) LSA 412. — [29]) CDS XIV. 112. — [30]) SA I. 197. — [31]) ZGKS XIV. 74, Biermann, Teschen, 185. — [32]) Prasek, Sbírka listu posélacích, 25, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 5. — [33]) CDS XIV. 112. — [34]) PP, Pilnáček, Die älteste Genealogie der Grafen Wilczek, 27, 29. — [35]) ZGKS XIV. 81, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 5. — [36]) VMO XXXVIII. 104. — [37]) PP, Biermann, Gesch.

1573.[38]) K 1636 viz u Frýdku. Gruntovní registra z 1608 v zemském archivu v Brně.

Kaňovice byly založeny 1613.[39]) Gruntovní registra z 1626 v zemském archivu v Brně.

Krásná vznikla kolem 1636.[40]) Gruntovní registra z 1639 v zemském archivu v Brně.

Nižní Lhoty, dříve i Dolní neb Spodní Lhoty, v soupisu biskupských desátků z r. 1305 sluje Rudgeri villa, k 1434—1636 viz u Frýdku. Gruntovní registra z 1607 v zemském archivu v Brně.

Vyšní Lhoty, též Horní Lhota, sluly v soupisu desátků z 1305 Varmuntovice (Warmnuthowicz),[41]) 1524 pak Moudrého Lhota.[42]) K 1434—1636 viz u Frýdku. R. 1596 vysazeno tu fojtství.[43]) Gruntovní registra z 1611 v zemském archivu v Brně.

Liskovec s fil. kostelem sv. Šimona a Judy z 1791. K 1573 viz u Frýdku. R. 1520 přip. se tu volenství.[44]) Gruntovní registra z 1608 v zemském archivu v Brně.

Lubno; kníže opolský Vladislav daroval 1281 premonstrátům 100 velkých franckých lánů od hranic vsi Lubna na pomezí moravském při řece Ostravici a Sitině k vystavění kláštera a kolonisaci.[45]) K 1573—1636 viz u Frýdku. Gruntovní registra z 1609 v zemském archivu v Brně.

Malenovice vznikly mezi 1611—17.[46]) K 1641 viz u Frýdku. Gruntovní registra z 1740 v zemském archivu v Brně.

Staré Město, k 1434—1573 viz u Frýdku. Gruntovní registra z 1608 v zemském archivu v Brně.

Morávka s far. kostelem sv. Jana Nep. z 1812. Ves vznikla kolem 1620, k 1641 viz u Frýdku. R. 1762 zřízena lokalie, 1785 fara. Část vsi zvaná Lipový vznikla kolem r. 1709. Gruntovní registra z 1651 v zemském archivu v Brně.

Nošovice, dříve i Potměnošovice, k 1573—1636 viz u Frýdku. Gruntovní registra z 1609 v zemském archivu v Brně.

Pazderna, k 1573 viz u Frýdku. Gruntovní registra z 1628 v zemském archivu v Brně.

Pražma; ves založil 1777 Jan hr. Pražma na místě bývalého dvora.

Pržno, k 1573—1636 viz u Frýdku. Gruntovní registra z 1608 v zemském archivu v Brně.

Raškovice. R. 1261 přip. se Vojtěch z Raškovic.[47]) K 1573—1641 viz u Frýdku. Gruntovní registra z 1614 v zemském archivu v Brně.

Sedliště s far. kostelem Všech svatých. Ves přip. se (Sedlicz) v soupise desátků biskupství vratislavského z 1305.[48]) K 1573 viz u Frýdku. Již r. 1447 byl tu farní kostel, 1688 však jen filiální (přifařen do Bruzovic), později opět farní.[49]) Gruntovní registra z 1611 v zemském archivu v Brně.

Skalice s far. kostelem sv. Martina z 1617. Ves přip. se (Scalicza) již v soupisu biskupských desátků z 1305.[50]) R. 1483 psal se Pelka ze Skalice, 1481—83 Václav ze Skalice a 1492 Jiřík ze Skalice.[51]) K 1573 viz u Frýdku. Kostel byl v 17. st. přifařen do Dobré, 1785 zřízena fara.[52]) Gruntovní registra z 1614 v zemském archivu v Brně.

Nová Ves vznikla kolem r. 1600, k 1641 viz u Frýdku. Gruntovní registra z 1610 v zemském archivu v Brně.

Vojkovice, přip. se 1520,[53]) k 1573—1636 viz u Frýdku. Gruntovní registra z 1629 v zemském archivu v Brně.

Žermanice, dříve i Žilmanice. R. 1461 držel ves Jan Hundt z Kornic,[54]) jemuž dovolil kníže Kazimír 1483 rozděliti zbožé mezi 6 synu, z nichž Žermanice podrželi nejstarší Jan a Vernek Hundtové z Kornic.[55]) K 1490—1550 viz u Frýdku. Od 1490 ves nále-

des Protestantismus, 146. — [38]) CDS XIV. 112, PP. — [39]) PP. — [40]) PP. — [41]) CDS XIV. 112. — [42]) Not. 1873, 44. — [43]) PP. — [44]) PP. — [45]) CDM IV. 180. — [46]) PP. — [47]) CDM III. 324. — [48]) CDS XIV. 112. — [49]) Biermann, Teschen, 185, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 5. — [50]) CDS XIV. 112. — [51]) PP. — [52]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 5, PP. — [53]) PP. — [54]) Zukal, Poz. — [55]) Not. 1873, 44, LSA 344. — [56]) CDS XIV. 112. — [57]) CDS XIV. 112, VMO II. 14.

žela městu Frýdku. Gruntovní registra z 1633 v zemském archivu v Brně.

Na panství zanikly vsi:

In der Holzmul, neznámé polohy, připomíná se v soupisu biskupských desátků 1305.[56])

Jemnice stávala na místě Starého Města, připomíná se v soupisu biskupských desátku 1305 (Jamnitha), 1325 připomíná se tu tvrz.[57])

Liter.: K. Findinski, Geschichte der Pfarrkirche in Friedek, 1876; K. Findinski, Dějepis far. kostela sv. Jana Křtit. ve Frýdku, Těšín 1876; V. Prasek, Frýdek a Místek, VMO IV.; K. Findinský, Dějiny města Frýdku, 1876 (též německy); Fr. Havlas, Zámecká kaple ve Frýdku, VMO III.; Fr. Havlas, Podací k farám panství frýdeckého, VMO III.; Kasperlik, Die Stadt und Herrschaft Friedek, Not. 1872; Kasperlik, Zur Geschichte der Stadt und Herrschaft Friedek, Not. 1873; Kasperlik, Die Privilegien der Stadt Friedek, Not. 1873; Frýdek pod biskupem olomouckým 1581—84, Opavský týdeník XLII., O Frýdku viz též Peter, Burgen, II.; B. Šretrová, Letem dějinami Frýdku, VMO XXXVIII.; J. Pospíšil, Z památní knihy fary Bruzovské, VMO XIII.; Fr. Havlas, Janovice a původ tamní farnosti, 1894; Fr. Havlas, Janovice, VMO IV.; Jar. Mikuláš, Památník Raškovic a okolí, Příbor 1912; Fr. Havlas, Skalice u Frýdku, Brno 1886; V. Prasek, Valaši na Frýdecku, VMO V.; O patrimonijních archivech ve Frýdku, Starých Hamrech a Pražmě viz A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivu velkých statku, Praha 1929; o Žermanicích V. Prasek v Kalendáři slezském 1899.

3. STATUS MINOR BOHUMÍN.

Bohumín, něm. Oderberg, město s zámkem, far. kostelem a radnicí. Ves Bogun připomíná se již r. 1262 na hranicích mezi Moravou a Opolskem.[1]) R. 1264 a 1292 připomíná se tu farní kostel P. Marie, který byl pod patronátem kláštera orlovského.[2]) Bohumín počítal se tehdy k Ratibořsku a také ve výčtu desátků biskupských z r. 1305 uvádí se Bohumín (Odirbergh) v arcipřišství ratibořském.[3]) Bohumínský hrad nazýval se Barutswerde a po hradu psal se poprvé 1248 Jindřich de Baruth.[4]) Dále seděl tu Pašek a posléze 1337—43 Paškův syn Verner Longus de Barutswerde (jinak de Oderberk).[5]) V l. 1365—82 držel Bohumín opět jiný Pašek de Barutswerde, jemuž (poněvadž témuž ratibořský kníže Lešek spálil privilegia) udělil ratibořský kníže Jan 1373 znovu list na léno hrad Barutswerde, městečko Bohumín, půl vsi Zabulkova (Sabulkow in polonico et in vulgo Neuschurgersdorf) a celé vsi Krysov (Krischow) a Slatinu (Grunow sive Slaczin), aby odtud sloužil s jedním oděncem a dvěma lučištníky.[6])

Již r. 1409 seděl tu Ondřej z Tvorkova a Čeněk a Mikuláš bratří z Tvorkova spolu s Benešem z Svrklan prodali 1423 své zboží v Bohunči (!) Bělíkovi z Kornic, který 1426 udělil Bohumínu odúmrt.[7]) Také kníže opavský Mikuláš potvrdil 1428 Bělíkovi z Kornic řečený kup.[8]) Tehdy (1409 a pak ještě do 1478) bylo již Bohumínsko počítáno do Opavska, třebas ještě 1437 Bělík z Kornic vystupuje mezi šlechtou knížectví ratibořského.[9]) V l. 1435—51 seděl již na Bohumíně bratr Sobka Bělíka z Kornic Matěj Bělík.[10]) Před r. 1480 Jan z Cimburka prodal zboží bohumínské Štěpánovi z Vrbna, který 1480 potvrdil výsady fojtství kopytovského.[11]) Zatím r. 1471 Vladi-

[1]) CDM VII. S 370. — [2]) RGS III. 2212, Not. 1872, 91. — [3]) Prasek, Děj. Těšínska, 101. — [4]) RGS VII. č. 667. — [5]) CDS XXX. 6152, Kopetzky, 254. — [6]) Registrum Sancti Venceslai č. 51. — [7]) PP, ZGKS III. 97. — [8]) CDS VI. 177. — [9]) Prasek, Děj. Těšínska, 160, Biermann, Opavsko, 224. — [10]) CDS

slav II. propujčil mýto v Bohumíně Janovi z Vrbna.[12]) Štěpán z Vrbna, který výslovně uznal, že jest manem knížete ratibořského, prodal 1482 tvrz a město Bohunčí, Starý a Nový Zabulkov, Odru, Olzu, Kopytov, Pudlov, Šunychl a Lhotu Janu Bureji z Klvova, po jehož smrti před 1485 spadlo léno na ratibořského knížete Hanuše.[13]) O dědictví hlásil se však 1485 Petr Buřej z Klvova.[14]) Kníže Hanuš udělil 1486 léno na Bohumín Sobku Bělikovi z Kornic (zatím 1488 dal král Matyáš Bohumínu jarmark), ale Sobek prodal již 1492 Bohumínsko knížeti Hanušovi za 5000 zl. zpět.[15])

Ratibořský kníže Valentin prodal 1521 Bohumín s příslušenstvím za 5177 zl. uh. knížeti opolskému Janovi, jenž 1523 postoupil 1523 Bohumínsko markraběti Jiřímu z Hohenzollern tak, aby drželi zboží oba společně a teprve po smrti Janově aby byl Jiří na Bohumíně pánem.[16]) Odtud drželi Bohumín knížata krnovská. Markrabí Jiří (zemřel 1543) postoupil zástavu ihned svému synovi Jiřímu Frydrychovi, který dal 1575 Bohumínu druhý jarmark.[17]) Čeští králové z rodu habsburského však Hohenzollery za držitele Bohumínska neuznávali a mezi komorou a Hohenzollery nastal dlouholetý spor. Král Rudolf II. dovolil r. 1606 Lazaru st. Henckelovi, který půjčil králi peníze, Bohumín od markraběte vyplatiti a pokládal také Henckela za zástavního pána, ale fakticky zustal držitelem Bohumína i nadále markrabí Joachym Frydrych, který 1606 postoupil Bohumínsko svému synovi Janu Jiřímu, jenž 1612 rozšířil městu Bohumínu privilegia a přidal třetí jarmark.[18])

R. 1618 spor byl definitivně rozhodnut ve prospěch krále, ale Jan Jiří Bohumínsko proti rozsudku podržel (1620 byl vystavěn nynější kostel), až konečně 1622 bylo Bohumínsko pro účast v povstání Hohenzollerum konfiskováno a dáno v dědictví Lazaru ml. (od 1636 sv. pánu) Henckelovi v. Donnersmarck, pražskému bankéři; dodatečně 1629 císař vyhradil si práva vrchnostenská, věci horní, náboženské a patronát.[19]) Henckelové byli 1650 povýšeni do stavu říšských hrabat. V l. 1669—99 seděl na Bohumíně Eliáš Odřej Henckel říš. hr. Donnersmarck a pak 1704 bratři vl. Jan Arnošt, Václav Ludvík a Erdman Jindřich Henckelové potvrdili Bohumínu tři jarmarky a přidali ke každému jarmarku ještě trh koňský a dobytčí.[20]) R. 1740 Bohumín vyhořel. Mírem vratislavským 1742 bylo Bohumínsko rozděleno: Velké a Malé Gořice, Uchylsko, Odra, Olza, a Golkovice byly postoupeny Prusku, kdežto u české části zustaly jen Bohumín, Kopytov, Šunychl a Pudlov. Lazar hr. Henckel prodal 1763 zbylou část panství bohumínského Erdmannu ryt. Gusnarovi z Komárna (zemřel 1797), za něhož Leopold II. potvrdil Bohumínu čtyři jarmarky.[21]) R. 1835 koupila panství Marie hr. Rudnická, pak držel je její zeť Leopold von Heydebrandt. R. 1868 bylo panství bohumínské int. Konrádovi sv. p. Mattencloit, 1875 Richardu sv. p. Mattencloit, 1886 Jindřichovi hr. Larisch-Mönnich a 1923 Dr. Janovi Larisch-Mönnich.

Bohumín náležel nejprve asi pod švábské právo v Ratiboři a od 1523 pravděpodobně pod právo krnovské.[22]) Dne 13. května 1778 porazili Prusové u Bohumína rakouský oddíl.[23])

Nový Bohumín, město s farním kostelem, původně slul Šunychl, k 1482 viz u Bohumína.

Kopytov, polsky Kopidów, k 1480 viz u Bohumína.

Pudlov, něm. Pudlau, k 1428—82 viz u Bohumína.

U Bohumína stával hrad **Barutswerde** (viz Bohumín) a pod hradem byla ves Barutov, která (Baruthow)

VI. 191, Kapras II. 62. — [11]) LSA 10, CDS VI. 345. — [12]) ZGKS XI. 127. — [13]) CDS VI. 345. — [14]) Nová sbírka č. 696. — [15]) Registrum Sancti Venceslai č. 402., 404., 372. — [16]) Registrum Sancti Venceslai, č. 508., 513. — [17]) ZVGAS XI. 45, ZGKS III. 98. — [18]) Tiller XI., ZGKS I. 44, III. 98, ZVGAS XI. 74. — [19]) Zukal, Konfiskace, 53, ZGKS I. 44, ZVGAS XI. 76. — [20]) ZGKS III 99. — [21]) ZGKS III 99. — [22]) Prasek, Organisace práv magdeburských, 283. — [23]) Biermann, Teschen, 233. — [24]) CDS XIV. 112. — [25]) Registrum

jmenuje se v soupisu desátku biskupství vratislavského z r. 1305.[24])

* **Gořice Velké a Malé,** k 1229 viz u Orlové; při soupisu desátků biskupství vratislavského 1305 byly Gořice počítány do arcipřišství ratibořského. R. 1492 seděla na Gořicích a Uchylsku paní Anna z N.[25]) R. 1538 seděli na Gořičkách bratři Jan a Mikuláš Trdlové z Vítkovic, jejichž vrchním pánem byl Jan Planknar z Kynšperka, 1577 Jan Křidlovský z Křidlovic.[26])

* **Odra;** kníže ratibořský Mikuláš dal 1346 ves a dvůr Odru v pravé dědictví Zbyňkovi z Tvorkova.[27]) K 1482 viz u Bohumína.

* **Oiza,** k 1482 viz u Bohumína.

* **Uchylsko;** k 1229 viz u Orlové; v soupisu desátků biskupství vratislavského z r. 1305 počítá se do arcipřišství ratibořského. K 1492 viz u Gořic.

* **Zabylkov,** k 1365—1492 u Bohumína. Nový Zabylkov, k 1482 viz u Bohumína.

Zaniklé vsi: Krysov, k 1365—73 viz u Bohumína; Lhota, k 1428—82 viz u Bohumína; Milotendorf, k 1288 viz u Bohumína; Slatina, k 1365—73 viz u Bohumína.

Liter.: Fr. Popiolek, Regesten zur Geschichte der Städte Oderberg und Schwarzwasser, ZGKS III.; Fr. Dostal, Leitfaden und Beiträge zur Geschichte der Herrschaft und der Stadt Oderberg, Bohumín 1913; J. Novotný, Vznik a vývoj Nového Bohumína, IV. a V. progr. č. rrg. v N. Bohumíně; A. Müller, Oderberg, Die Heimat, 1924.

4. STATUS MINOR RYCHVALD.

Rychvald s zámkem z 1577 a far. kostelem sv. Anny z 1. pol. 17. st. Rychvald připomíná se (Richinwalde, 41 lánů) nejprve v soupisu biskupských desátků z r. 1305.[1]) Ves náležela knížeti, k 1447 viz u Fryštátu, k němuž Rychvald nadále náležel. R. 1573 koupil Rychvald, Polskou Lutyni, Dětmarovice a Porubu Burian Barský z Baště, po němž dědil 1574 jeho syn Bernart Barský (seděl tu ještě 1615).[2]) V l. 1617—26 držel Rychvald Jeroným Barský z Baště, jenž se oženil 1618 s Apolonií Lesotovou ze Stehlova, která po jeho smrti opět se provdala za Bernarta Barského z Baště.[3]) Dále byl pánem na Rychvaldě Joachym Haugvic z Biskupic, jehož dědička Johanka Eusebie Haugvicová provdala se nejprve (před 1638) za Karla Zdeňka Žampacha z Potnštejna, pak (před 1660) za Jana Karla hr. z Vrbna.[4]) Vdova po Janu Karlovi Juliana Polexina sv. paní Gond provdala se po druhé (Jan Karel žil ještě 1692) za Rudolfa hr. z Gašina (zemřel 1715 bezdětek), jemuž 1709 panství odkázala.[5]) Po smrti Rudolfa dědil jeho bratr Jiří Adam hr. z Gašina (zemřel 1719) a pak nejmladší syn posledního Karel Josef hr. z Gašina.[6]) Posléze Amand hr. z Gašina prodal Rychvald Janovi Václavovi sv. p. Mönnich (zemřel 1787), po němž dědila dcera Anna Tekla (zemřela 1828), provdaná za Jana Laryše Mönnicha. Jejich syn Jindřich hr. Larisch-Mönnich zemřel 21. dubna 1859 a zanechal panství synovi Eugenu hr. Larisch Mönnich (zemřel v Benátkách 14. prosince 1880), po němž dědila Františka hr. Larisch-Mönnich, od 1906 provdaná kněžna Starhenbergová. Za pozemkové reformy 1926 (plocha 813 ha) propuštěn vlastníku zbytkový statek Rychvald, Záblatí, cihelna v Záblatí.

Sancti Venceslai, 406. — [26]) POp IX. 35. — [27]) Registrum Sancti Venceslai, 15.

[1]) CDS XIV. 112. — [2]) Adamus, Sbírka listin, 92, Not. 1872, 94, Zukal, Poz. — [3]) VMO II. 28, Acta publica k 1618, 26, Zukal, Poz., PP. — [4]) ZGKS II. 110, PP, Zukal, Poz. — [5]) Weltzel, Besiedlungen, 5. PP. — [6]) Weltzel, Be-

lihovar v Rychvaldě, továrna na hliněné zboží v Polské Lutyni a továrna na barvy v Petřvaldě.

Farní kostel v Petřvaldě jmenuje se již 1390 a 1447.[7]) R. 1688 fara byla sice katolická, ale farníci většinou evangelíci.[8])

Polská Lutyně, polsky Polska Lutynia. K 1305—65 viz u Něm. Lutyně, 1447—1572 u Fryštátu, 1719 u Rychvaldu.

Poruba, k 1579 viz u Fryštátu, 1615 u Doubravy, 1719 u Rychvaldu.

Lit.: V. Prasek, Rychvald. Opava 1905.

5. STATUS MINOR NĚMECKÁ LUTYNĚ.

Německá Lutyně s dvěma zámky a far. kostelem sv. Jana Křtit. V soupisu biskupských desátku z r. 1305 jmenuje se ves Luthina s 72 lány.[1]) Ves byla původně knížecí, ale kníže Přemek prodal 1365 za 400 hřiven a Německou a Polskou Lutyni Paškovi z Barutswerde.[2]) K 1447—1572 viz též u Fryštátu. R. 1447 připomíná se v Něm. Lutyni farní kostel.[3]) V l. 1475—86 psal se Jan z Lutyně, 1540—68 Jiřík Liška z Německé Lutyně.[4]) V l. 1577—79 seděl na Něm. Lutyni Kašpar st. Vlček z Dobrozemice, jenž se 1581 oženil s Annou Rudzkou z Rudz (jejich syn Kašpar ml. Vlček byl již 1594 neb.).[5]) V l. 1586—1614 držel statek Hanuš Geraltovský z Geraltovic, jehož manželkou byla Eva Frankenbergová z Prosbic.[6]) 1620 Jáchym Geraltovský z Geraltovic, jehož manželkou byla Anna Kochtická z Kochtic,[7]) 1635 Jan Pražma z Bílkova, jehož manželkou byla Anna Geraltovská z Geraltovic.[8]) R. 1639 po Anně Kochtické z Kochtic držel Něm. Lutyni její druhý manžel Jan Jindřich hr. Šlik a později Jindřich Vilém hr. Šlik, po jehož smrti (1660) ujala se statku vdova Alžběta Maximiliana svob. paní z Drahotuš, která se opět provdala nejprve za Františka Arnošta hr. Šlika a pak za Františka hr. Taafe, který r. 1700 Něm. Lutyni zdědil.[9])

R. 1652 byla ještě ves zcela luterská, 1688 již katolická a také farní kostel byl tehdy katolický.[10]) Po Františkovi dědil statek jeho synovec Jan Theobald hr. Taafe (zemřel 1738), dále Mikuláš hr. Taafe, jenž vystavěl 1746 v Lutyni kostel, zemřel 1766 a zanechal statek svému vnuku Rudolfovi hr. Taaffe, který prodal 1792 Něm. Lutyni ke Karvinné.[11]) Odtud status minor měl stejné majitele s Karvinnou. Za pozemkové reformy (vlastník Dr. Jiří Hahn a spol., plo-

siedlungen, 51, PP. — [7]) Prasek, Děj. Těšínska, 96, Biermann, Teschen, 149. — [8]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 7.

[1]) CDS XIV. 112. — [2]) Prasek, Poz. — [3]) Biermann, Těšínsko, 185. — [4]) PP, Zukal, Poz. — [5]) Kopiář arch. min. vnitra č. 89., 60, Puh. těšínské z 1595, 103, z 1565, 71, PP. — [6]) Schr. V. 181, VMO XXXVII. 7, PP. — [7]) PP, Zukal, Poz. — [8]) Zukal, Poz. — [9]) PP. — [10]) ZGKS XI. 164, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 7. — [11]) PP. — [12]) CDS XIV. 112. — [13]) PP. — [14]) PP, ZGKS III. 148. — [15]) PO VIII. 148. — [16]) Bier-

cha 324 ha) byl vlastníku propuštěn zbytkový statek Polská Lutyně, v záboru zustává zbytkový statek Poruba.

Dětmarovice s far. kostelem. Ves (Dithmari villa) jmenuje se nejprve v soupise desátků biskupství vratislavského z r. 1305, kdy měla 38 lánů.[12]) Ves byla původně knížecí a kníže Přemek prodal 1362 pul Dětmarovic Držkovi z Věřňovic.[13]) R. 1392 jmenuje se Štěpán, 1423 Michálek a 1424 Mikuláš z Dětmarovic.[14]) K 1447—1572 viz u Fryštátu. R. 1509 seděl tu, snad na zástavě, Kryštof z Břesovic.[15]) Již r. 1447 připomíná se tu far. kostel.[16]) V 16. st. a ještě 1652 byly Dětmarovice zcela luterské, 1687 bylo tu již jen 80 luteránů a fara byla katolická.[17])

Skřečoň, polsky Skrzeczoń. Ves (Crezhin) s 6 lány připomíná se povratislavského z r. 1305.[18]) K 1572 viz prvé v soupisu desátku biskupství u Fryštátu.

Věřňovice, polsky Wierzniowice, dříve také česky Vernartice neb Vilměřovice a německy Wernersdorf. R. 1362 přip. se Držek z Wernersdorfu.[19]) V l. 1362—1430 ves náležela k Dětmarovicům a 1430 Držek z Dětmarovic prodal Věřňovice Čamborovi z Gořic.[20]) K 1447—1573 viz u Fryštátu, pak u Něm. Lutyně.

Nová Ves, polsky Nowa Wieś.

U Něm. Lutyně, kde jest mlýn a dvur na Čermině, zanikla ves Čermina. K r. 1447 viz u Fryštátu. Později byla ves samostatným statkem, který držel 1569 Jiří Šip z Branice.[21]) Anna Rucká z Rudz, vdova po Kašparu Vlčkovi z Dobrozemice, prodala 1586 Čerminu Hanuši Geraltovskému z Geraltovic, který 1599 zapsal ves své manželce Evě Frankenbergerové z Prosčic.[22]) Ves byla ještě 1599 osedlá a zanikla nejspíše za války třicetileté.[23])

Šepetovice, zpustly nejspíše při soutoku Olzy a Petruvky. R. 1434 psal se Vrchník z Šepetovic.[24]) K 1447 viz u Fryštátu, 1571 pusté u Něm. Lutyně.

Lit.: A. Adamus, Dějiny školy „u kostela" v Něm. Lutyni.

6. STATUS MINOR FRYŠTÁT.

Fryštát, polsky Frysztat, něm. Freistadt, město s zámkem, radnicí, far. kostelem a fil. kostelíkem sv. Marka. Fryštát byl vysazen jako město na sklonku 13. st. vedle staré vsi Čule, s níž (Frienstad) jmenuje se výslovně v soupisu desátku biskupství vratislavského z r. 1305;[1]) 1327 jmenuje se městem.[2]) Město spravovalo se původně právem těšínským, od poč. 16. st. vratislavským.[3]) R. 1447 přip. se tu far. kostel.[4]) Po válkách husitských bylo město s přísl. věnem kněžny Oiky, po níž r. 1447 dědil kníže

mann, Teschen, 185. — [17]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 7, ZGKS XI. 166. — [18]) CDS XIV. 112. — [19]) PP. — [20]) Peter, Burgen, II. 34, PP. — [21]) PP. — [22]) Schr. V. 181, PP. — [23]) O Čermině viz SA I. 118. — [24]) PP.

[1]) CDS XIV. 110. — [2]) CDM VII. S 239. — [3]) Prasek, Organisace práv magdeburských, 282. — [4]) Biermann, Teschen, 185. — [5]) Not. 1873, 3.

Bolko město Fryštát, vsi Těrlicko (tuto však postoupil knížeti Přemkovi záměnou za Rychvald) a Darkov, pak zemanské vsi Albersdorf, Sepetovice (zanikly u Fryštátu a byly 1573 pusté), Věřnovice, Čerminu, Skřečoň, Německou a Polskou Lutyni, Dětmarovice, Koukolnou, Záblatí, opatství orlovské, Dombrovou, Vrbici, Hrušov, Heřmanice, H. a D. Suchou a Kocobendy.[5]) Kníže Bolko dal 1447 Fryštátu právo těšínské, odúmrt a právo milové.[6])

Po smrti Bolkově uvázala se v Fryštát jeho manželka Anna, která založila 1472 tu kapli sv. Bartoloměje a špitál u dolní brány (darovala témuž úrok na Věřnovicích) a držela panství až do r. 1490.[7]) R. 1473 král Vladislav II. udělil Fryštátu dva jarmarky a 1513 mýto.[8]) Již r. 1504 přip. se tu knížecí pivovar.[9]) Kníže Kazimír obnovil 1511 městu, které vyhořelo, privilegia a 1525 daroval témuž Karvinský rybník a dovolil, aby se město opevnilo hradbami.[10]) R. 1534 Jan z Pernštejna dovolil Fryštátským založiti rybníky směrem k Petrovicím.[11]) R. 1560 potvrdil Ferdinand I., městu dva jarmarky a téhož roku kníže Václav dal Fryštátu privilej, aby rytíři, kteří by se v městě zakoupili, s měšťany se v řádu srovnávali, stanovil počet várečných domů na 82, dal vinný šenk a potvrdil milové právo a odúmrt; 1569 potvrdil městu privilegia Maximilian II.[12])

Kníže Frydrych Kazimír daroval 1567 městu čtyři rybníčky a potvrdil 1569 privilegia a 1569 prodal město Fryštát, vsi Staré Město, Koukolnou, Závadu, Petrovice, Ráj, Loukv a Darkov městu Fryštátu.[13]) Než již r. 1572 koupil Fryštát s jmenovanými vesnicemi, pak Žibřidovice, Dombrovou, Porubu, Orlovou, Lazy, Německou a Polskou Lutyni, Věřnovice, jež pak tvořily svobodné panství fryštátské, Václav Cikán ze Slupska (jeho manželkou byla Barbora Čelová z Čechovic, zemřela 1572), jenž zemřel r. 1577.[14]) Z jeho synů dědil Mikuláš Cikán Ráj a Jan Ignác Cikán (jeho manželkou byla Anna Marie z Redern) Fryštát.[15]) Jan Cikán potvrdil 1590 Fryštátu právo várečné a 1592 dal cechu pekařskému privilegium, aby do cechu nebyl přijímán nikdo, kdo by nebyl vyznání augšburského; zemřel kolem r. 1611.[16]) R. 1611 potvrdil privilegia města král Matyáš, téhož r. byla tu fara luterská a město vyhořelo.[17]) Před r. 1591 držel Fryštát od Jana Cikána zástavou Bernart a Jan Barští z Baště a 1592 Kašpar Šobišovský z Šinovic.[18]) Po smrti Janově dědili Fryštát jeho synové Jan Jiří (manželka Mariana Kochtická z Kochtic, zemřel 1640), Karel Jindřich a Václav Frydrych Cikánové ze Slupska, luteráni (1622 byl ve Fryštátě kněz moravský a německý), kteří 1624 zastavili Fryštát, Staré Město, Koukolnou a Závadu za 56.000 zl. Petru Konieckému z Emdenu; statek však již nebyl vyplacen a 1637 byl prodán v dražbě.[19]) R. 1623 pomřelo ve Fryštátě morem 1400 osob.[20]) R. 1637 koupili panství v dražbě Karel Zdeněk Žampach z Potnštejna a jeho manželka Johanka Eusebie Haugvicová z Biskupic (2. její manžel 1640—55 byl Matyáš de Vaggii, 3. do 1660 Jan Karel hr. z Vrbna), kteří 1638 potvrdili městu privilegia.[21]) R. 1639 potvrdil městu privilegia nový majitel Jindřich Václav kníže minstrberský, 1647 vyplenili město Švédové, 1654 byl zdejší kostel (jeho zadní kaple nazývala se 1679 českou) odňat luteránům.[22])

Po smrti Melichara Ferdinanda říš. hr. z Gašina (zemřel 1656) dědili panství synové jeho bratra Jana Jiřího hr. z Gašina (zemřel 1659) a sice Jiří Adam (zemřel 1719), Ferdinand

— [6]) Not. 1873, 67. — [7]) ZGKS II. 105, PP. — [8]) ZGKS II. 105, 106. — [9]) ZGKS II. 105. — [10]) PP. — [11]) PP. — [12]) ZGKS II. 107, 109, Salbuch č. 286., 26, č. 287., 337, PP. — [13]) ZGKS II. 108, PP. — [14]) Peter, Burgen, II. 139, Not. 1873, 79, Zukal, Paměti, 221, PP. — [15]) PP. — [16]) ZGKS II. 109, PP. — [17]) ZGKS II. 110, PP. — [18]) Půhony těšínské z 1593, 13, 46. — [19]) Zukal, Paměti, 221, Zukal, Konf., 99, Zukal, Poz., PP. — [20]) Not. 1861, 32, Biermann, Teschen, 142. — [21]) Zukal, Poz. — [22]) ZGKS II. 110,

Ota a Jan Rudolf (zemřel 1719) hrabata z Gašína.[25]) První manželkou Jana Rudolfa byla 1707 Juliana Polyxena sv. paní Gond, druhou od 1710 Marie Josefa hr. z Žerotína a třetí Marie Kateřina hr. Libštejnská z Kolovrat.[24]) R. 1719 přejal panství Karel Ludvík (zemřel 1754, jeho manželkou byla Marie Anna hr. z Althanu), syn Jiřího Adama hr. z Gašína.[25]) Posléze Josef Baltazar Vlček prodal 1749 panství Mikulášovi hr. Taaffe (zemřel 1766), po jehož smrti snacha Marie Brigita hr. Chotková, vdova po jeho synovi Janu Filipovi, provdala se za Emanuela hr. z Canalu. R. 1784 dědil panství její syn Rudolf hr. Taaffe, jenž 1792 prodal Fryštát, Ráj a Lutyni Janovi hr. Laryšovi (zemřel 21. listopadu 1820), po němž následoval syn Jindřich hr. Larisch-Mönnich.[26]) Z králů českých potvrdili Fryštátu privilegia 1652 Ferdinand III., 1671 Leopold I., 1747 Marie Terezie, která 1750 přidala dva trhy na vlnu, 1792 František II., jenž 1804 přidal pátý jarmark.[27]) — V 18. st. kvetlo ve Fryštátu plátenictví, 1823 Fryštát vyhořel.[28])

Jindřich hr. Larisch Mönnich zemřel 21. dubna 1859, jeho nástupce Jan hr. Larisch-Mönnich zemřel 3. června 1884 v Anglii; dále dědil Jindřich hr. Larisch-Mönnich a 1923 Dr. Jan Larisch-Mönnich.

Městské knihy fryštátské byly v 16. a 17. st. vedeny česky.[29]) R. 1503 narodil se ve Fryštátě právník Jan Lange.

Koukolná, polsky Konkolna. K l. 1447—1572 viz u Fryštátu. R. 1478 Anna Mníšková odkázala Koukolnou knížeti Kazimírovi.[30])

Staré Město, polsky Stare Miasto. Staré Město jest asi na místě vsi Čule, která se (Cula) s 40 lány připomíná v soupisu desátků biskupství vratislavského z r. 1305.[31]) R. 1447 stával v Čuli farní kostel.[32]) K 1308 (Čula) a 1572 (Staré Město) viz u Fryštátu.

Petrovice, polsky Piotrovice, s far. kostelem sv. Martina. Ves vznikla mezi r. 1305—35, 1394 přip. se Ješek a Pašek z Petrovic, 1440 Miklík a pak jeho syn Mikuláš z Petrovic.[33]) K r. 1447 viz u Skočova; téhož r. připomíná se tu farní kostel.[34]) Kostel byl do 1654 luterský, pak katolický a byl filiálním do Fryštátu (1688 byl patronem Adam Centurio de Zugmantel).[35]) Ves sama náležela do 1727 k Ráji, pak k 1770 viz u Ostravy a na sklonku 18. st. byla Janem Larisch-Mönnichem přikoupena k Fryštátu.[36]) Za Josefa II. byla tu zřízena lokalie.

S **Špluchov,** polsky Szpluchów, přip. se 1758.[37])

Závada, polsky Zawada. K 1447 viz u Skočova. R. 1487 seděl tu Mikuláš Brodecký,[38]) 1570 Bartoloměj Tamfeld z Tamfeldu. K 1572 viz u Fryštátu. Jan hr. Larisch Mönnich prodal 1796 dvur a díl vsi Vojtěchu Gussnarovi. Tento díl byl pak samostatným statkem.

Bertoldesdorf zanikl někde v okolí Fryštátu. Jmenuje se (Bertholdi villa) s 45 lány v soupisu desátků biskupství vratislavského z r. 1305.[39])

Lit.: J. Zukal, Páni Cikáni z Slupska na Fryštátě, Opavský týdeník XLI.; Fr. Popiolek, Regesten zur Geschichte der Städte Freistadt und Jablunkau, ZGKS II.; Peter, Burgen, II. 111, Zukal, Poz. — [23]) Zukal, Poz. — [24]) Weltzel, Besiedlungen, 5. — [25]) Peter, Burgen II. 139. — [26]) PP. — [27]) ZGKS II. 111, 112. — [28]) Not. 1876, 94. — [29]) SA I. 91. — [30]) Not. 1874, 91. — [31]) CDS XIV. 112. — [32]) Biermann, Teschen, 185. — [33]) PP. — [34]) Biermann, Teschen, 185. — [35]) Biermann, Teschen, 219, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 7. — [36]) Peter, Burgen, II. 142. — [37]) PP. — [38]) Biermann, Teschen, 104, PT z 1565, 13, 130. — [39]) CDS XIV. 111.

7. STATUS MINOR RÁJ.

Ráj, polsky Raj, s zámkem. Ves (Ray) přip. se již 1305 v soupisu desátků biskupství vratislavského.[1]) K r. 1447 viz u Fryštátu. R. 1448 kníže Přemek prodal Ráj za 250 hř. Petříkovi z Karvinné, který tu seděl ještě 1466.[2]) Dále náležela ves opět k Fryštátu. Po smrti Václava Cikána ze Slupska seděl tu 1594 starší syn Václavův Mikuláš Cikán (jeho manželkou byla Anna ze Zvole), který prodal mezi r. 1615—28 Ráj, Darkov, Louky a Bonkov Janovi Šelndorfarovi.[3]) Později, ale před 1660 získal Ráj sňatkem s Marií Alžbětou Cikánovou ze Slupska Abraham Steinkeller.[4]) Pak seděl tu Emerich sv. p. Sunek z Budatína, jenž zemřel 6. prosince 1660, dále jeho syn Jan Jiří sv. p. Sunek z Budatína, posléze Adam Václav Pačínský hr. z Tenčína, po jehož smrti 1727 dědil Ráj jeho synovec Jindřich Vilém hr. Vlček.[5]) Josef Maria Baltazar hr. Vlček (zemřel 1787) prodal statek Martinu Wienczkowskému, který již 1745 prodal jej opět Mikulášovi hr. Taaffe.[6]) R. 1792 koupil Ráj Jan hr. Larisch, ale prodal jej ihned Jiřímu sv. p. Beesovi z Chrostiny, který zde seděl ještě 1819. Po smrti Jana sv. p. Beesa z Chrostiny (27. února 1871) dědil Jiří sv. p. Bees z Chrostiny a 1899 koupil Ráj Jindřich hr. Larisch-Mönnich, v jehož rodě statek již zůstal.

Darkov, polsky Darków. K 1447 viz u Fryštátu.

Louky, polsky Łąki, s far. (od 1785) kostelem sv. Barbory z r. 1809. Již r. 1536 náležely k panství fryštátskému, k 1572 viz u Fryštátu.

Lit.: O Ráji viz Peter, Burgen, II.

8. KNÍŽECTVÍ BÍLSKÉ.

Territorium knížectví bílského (vlastní knížectví bílské, pak panství Javoří a Čechovice) bylo původně součástí knížectví těšínského, třebas bylo v pol. 15. st. výjimečně spravováno knížetem Václavem (zemřel 1474 bezdětek) jako zvláštní panství (viz při dějinách Těšínska). Oddělení od komory těšínské nastalo r. 1571, když kníže Frydrych Kazimír prodal za 80.000 zl. město Bílsko, městské vsi Mikulovice, Bystrou a Olšavku, komorní vsi Brunov, Dědice, Lhotu, Jasenici, Kamenici, Dolní Olšavku, H. a D. Meziříčí, Vápenici, Mazančovice a Zábřeh a alodní vsi Javoří a Čechovice Karlovi sv. p. Promnitz.[1]) Toto panství podléhalo pak bezprostředně králi českému jakožto vévodě slezskému.[2]) Karel sv. p. Promnitz prodal

[1]) CDS XIV. 110. — [2]) PP, Peter, Burgen, II. 38. — [3]) PP. — [4]) Zukal, Paměti, 332. — [5]) PP, Peter, Burgen, II. 39. — [6]) PP, Progr. gymn. v Opavě, 1888, 18.

[1]) Not. 1873, 79, Sbírka Frant. musea č. 379. — [2]) PP. — [3]) Not. 1860,

již 1580 panství Adamu Schafgotschovi z Kynastu, který je již 1592 prodal Janovi sv. p. Suneghovi z Jesenice a Budatína (jeho 1. manželkou byla Alžběta sv. paní Promnitz, 2. Anna Thurzo z Bethlenfalvy), jenž zemřel 1641 a zanechal syny Julia a Emericha sv. p. Suneghy.[3]) Z těchto dědil Bílsko prvý (jeho 1. manželkou byla Eleonora v. Promnitz, 2. Alžběta z Ostrozie), který zemřel 1676 a zanechal syny Julia Gottlieba a Jana Suneghy. Julius Gottlieb hr. Sunegh zemřel 1724 bezdětek, načež 1728 koupil panství Jindřich Vilém hr. Solms, který je 1746 prodal za 280.000 zl. rýn. Frydrychu Vilémovi hr. Haugvitz.[4]) Za Frydrycha Viléma povýšila Marie Terezie panství na status minor, takže jeho majitelé skládali lenní přísahu králi českému, byli podřízeni přímo ústředním slezským úřadům a měli theoretický hlas v knížecím slezském kolegiu.[5]) Frydrych Vilém prodal 1752 status minor za 600.000 zl. Alexandru Josefovi hr. Sulkowskému (zemřel r. 1762), jemuž Marie Terezie 1752 povýšila status minor na knížectví.[6]) Po Alexandru Josefovi následoval jeho syn August Kazimír (zemřel 7. ledna 1786), pak bratr posledního Alexandr (zemřel 1786), pak další bratr František de Paula kníže Sulkowski, jenž rozšířil bílský zámek. Syn posledního Alexandr zemřel 1811 a zanechal knížectví svému bratru Janovi (zemřel 1835), po jehož synovi Ludvíku Janovi Nep. (zemřel 18. února 1879) zdědil knížectví syn posledního Josef Maria Ludvík kníže Sulkowski.[7])

§ **Bílsko,** polsky Bielsko, něm. Bielitz, s Dolním, Horním a Żywieckým předměstím, s zámkem, radnicí, far. kostelem sv. Mikuláše, fil. kostelem sv. Trojice a luterským kostelem; do města vedly dříve brány Dolní a Horní. Město vzniklo vedle Starého Bílska a bylo vysazeno patrně za knížete Měška na sklonku 13. st. Týž kníže daroval r. 1312 městu Bílsku les u Mikušovic (Niklasdorf) až k hranicím vsi Kamenice.[1]) Nedlouho později město koupilo 4 lány pastvin a dalšího půl lánu pastvin u veřejné cesty (téhož užívali spolu s osadníky z St. Bílska), což 1316 potvrdil kníže Kazimír, který daroval 1316 2 lány v St. Bílsku bílskému měšťanu Petru Pinteierovi.[2]) Kníže Bolko potvrdil r. 1413 Bílsku privilegium z r. 1312 a 1424 (tehdy držel Bílsko v zástavě zemský sudí těšínský Měšek Janč z Meziříčí,) pustil městu odúmrt.[3]) Knížata Vladislav a Přemek dali 1440 městu privilegium na sklad soli.[4]) Již tehdy byl v Bílsku knížecí hrad a 1462 jmenuje se tu hejtman Tomek Prchala.[5]) R. 1447 jmenuje se tu farní kostel.[6])

Kníže Kazimír daroval 1521 městu Bílsku rybník Hrabový v Dědicích, svuj pivovar v Bílsku a vinný šenk, 1525 udělil městu trh na maso a potvrdil témuž 4 haltýře pod zámkem.[7]) R. 1541 bylo město opevňováno proti Turkum.[8]) Kníže Václav 1547 potvrdil Bílsku privilegia, 1548 koupil lesa a luk, 1550 daroval rybník v Zábřehu a 1551 upravil plat purkmistra, fojta a radních.[9]) Zatím r. 1534 udělil Ferdinand I. Bílsku třetí jarmark.[10]) Kníže Frydrych Kazimír dal 1561 městu privilej na pivní urbář, 1565 dal list na šenk piva a vína a téhož roku dal bílským soukeníkům privilej, že nemusí přijímati do cechu Slovany (město však používalo v úředním styku vedle němčiny také češtiny a polštiny a na panství bílském byla čeština úředním jazykem do r. 1568) a 1570 prodal městu za 2100 tolarů ves Mikušovice (Horní) Olšavku a Bystrou.[11]) Karel sv. p. Promnitz založil kolem r. 1575

72, Acta publica k 1618, 26, Peter, Burgen, II. 257, PP. — [4]) Biermann, Teschen, 237, Not. 1866, 14, Peter, Burgen, 257, PP. — [5]) Peter, Burgen, 257, Not. 1866, 14, Biermann, Teschen, 237. — [6]) Ibid. — [7]) Peter, Burgen, 257.

[1]) Not. 1860, 70, Schr. XII. 166, RGS IV. 3285. — [2]) Schr. XII. 167, Not. 1860, 70. — [3]) Not. 1860, 70, ZGKS III. 146, 150. — [4]) Not. 1860, 71, ZGKS III. 150. — [5]) Registrum Sancti Venceslai, 256. — [6]) Biermann, Teschen, 185. — [7]) Not. 1860, 71. — [8]) Peter, Burgen, II. 257. — [9]) Not. 1860, 71, 72. — [10]) Salbuch č. 283., 59, Not. 1860, 72. — [11]) Not. 1860, 72, 1873, 74, VMO XX. 21, Schr. XXVI. 380, ZGKS III. 151, 152. —

na Dolním předměstí špitál s kostelíkem sv. Anny.[12])

Již r. 1566 byl v Bílsku luterský farář a 1608 jmenuje se tu i luterský děkan.[13]) Adam Schafgotsch udělil 1587 městu i vesnicím privilegium na augšburskou konfesi a 1604 luteráni v Bílsku vystavěli si na místě hřbitovního kostelíka kamenný kostel sv. Trojice.[14]) Za protireformace r. 1628 musil opustiti město evangelický farář Jiří Třanovský, fara byla dána katolíkum, měšťané byli Liechtenštejnskými dragouny přinuceni ke katolictví a také evangelická vrchnost musila dočasně město opustiti.[15]) Protireformace byla dovršena 1654, kdy kostel sv. Trojice v Bílsku a kostel v St. Bílsku byl předán katolíkum.[16]) K děkanskému kostelu v Bílsku byl na sklonku 17. st. přifařen i farní kostel v St. Bílsku a filiální kostel v Kamenici, farníci byli však většinou evangelíky.[17]) R. 1781 zřízena tu opět nová luterská fara.[18])

Privilegia města potvrdil 1638 Ferdinand III., 1747 Marie Terezie, 1782 Josef II., 1793 František II., jenž 1819 dal Bílsku týdenní trh.[19]) R. 1646 vyhořel bílský zámek, 1659 celé město,[20]) 4. října 1682 vyplenil Bílsko kurucký hejtman Petróczy,[21]) r. 1753 a 1808 město opětně vyhořelo.[22]) Již kolem 1730 kvetlo v Bílsku tkalcovství a soukenictví, produkty vyvážely se ponejvíce do Polska, 1760 založena továrna na sukno, která byla 1786 změněna v továrnu na výrobu kašmíru. R. 1841 produkovalo se v Bílsku sukna za 3,544.000 zl.[23]) Znak města: žehnající biskup Mikuláš, pod ním štípený štít, v pravé polovici půl zlaté těšínské orlice v modrém poli, v levé polovici tři bílé lilie v červeném poli. — Bílsko bylo nadáno právem těšínským.[24])

§ **Alexandrovice,** něm. Alexanderfeld, založeny mezi 1752—62 Alexandrem Josefem knížetem Sulkovským.[25])

§ **Staré Bílsko,** polsky Stare Bielsko, něm. Alt-Bielitz, s fil. kostelem sv. Stanislava a evang. farním (od 1827) kostelem. K 1316 viz u Bílska. Kostel byl ještě v 17. st. farním.[26])

§ **Dědice,** polsky Dziedzice, s far. kostelem. Ves (k 1521 viz u Bílska) náležela stále bílské komoře.

§ **Brúnov,** něm. Braunau, přip. se 1568.[27])

§ **Jasenka,** jinak Nalenž, polsky Jasienka neb Nalęncz, založena 1792 a slula původně Canžovice (podle hr. Saint Genois.[28])

§ **Kamenice,** polsky Kamienica, německy Kamitz, s far. kostelem sv. Markety. Ves přip. se již 1305 v soupisu desátků biskupství vratislavského.[29]) K 1312 viz u Bílska. R. 1328 seděl zde Sobek z Kornic, 1394 Vincenc, Ranibor a Ondřej, synové neb. Jaška z Gurek prodali třetinu Kamenice Bolkovi z Ohrazené.[30]) R. 1455 držel Kamenec (!) lénem od knížete Jan z Kamence, jehož manželkou byla Voršila z Víčkovic.[31]) Jan Čelo postoupil 1529 Kamenici záměnou Janovi z Pernštejna.[32]) Již r. 1530 seděl tu Kašpar Rucký z Rudz, jenž tu 1552 vystavěl kostel a držel Kamenici ještě 1566.[33]) Kostel byl luterský, 1654 byl odevzdán katolíkum a přifařen k Bílsku, 1679 zřízena fara.[34])

§ **Německé Komorovice,** něm. Batzdorf, přip. se již v soupisu desátků biskupství vratislavského z r. 1305 (Bertoltowitz).[35])

---

[12]) Peter, Burgen, II. 257. — [13]) Biermann, Geschichte des Prot., 17. — [14]) Biermann, Teschen, 115, PP, ZGKS IV. 37. — [15]) Biermann, Gesch. des Protest., 58, Biermann, Teschen, 149. — [16]) Biermann, Teschen, 219. — [17]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 4. — [18]) Biermann, Gesch. des Protest., 141. — [19]) Biermann, Teschen, 149, Not. 1860, 70. — [20]) Not. 1876, 91. — [21]) Not. 1860, 72. — [22]) Not. 1876, 93, 94. — [23]) Adamus, Přehled dějin Těšínska za Marie Terezie, 5. — [24]) Prasek, Organisace práv magdeburských, 281. — [25]) PP. — [26]) ZGKS XI. 142. — [27]) PP. — [28]) PP. — [29]) CDS XIV. 111. — [30]) PP. — [31]) LSA 158. — [32]) Not. 1873, 30. — [33]) ZGKS II. 113, XI. 149, PP. — [34]) Biermann, Te-

§ **Lhota**, polsky Ligota, něm. Ellgoth, s far. kostelem z r. 1800. Ves náležela již 1452 k Bílsku.[36])

§ **Mazančovice,** polsky Mazancowice, něm. Matzdorf, s far. kostelem sv. Maří Magdaleny. Ves přip. se již 1305 (Mansanczovicz) v soupisu desátků biskupství vratislavského.[37]) R. 1416 psal se Vítek z Mazančovic, 1566 až 1593 držel díl Mazančovic Jan Mazančovský z Mazančovic a 1566—91 jiný díl Jiřík Lhotský ze Lhoty.[38]) Kostel byl 1688 přifařen do Mezeříčí, farníci byli tehdy většinou evangelíky.[39])

§ **Dolní a Horní Meziříčí,** polsky Dolne a Górne Międzierzyce, něm. Nieder und Ober Kurzwald, původně Konradswald, s far. Kostelem. Již v seznamu desátků biskupství vratislavského z r. 1305 jmenuje se ves Mesirozha s 40 lány.[40]) Na H. Meziříčí seděl 1407—13 Petr Farkáč z Meziříčí, 1413—55 Mikuláš Jenec z Meziříčí.[41]) Dále Meziříčí náleželo k Bílsku. Již r. 1447 byl tu far. Kostel, v 1. pol. 17. st. byl kostel luterský, ale 1654 předán katolíkům.[42]) Později byl kostel přifařen k Rudicům, farníci byli 1688 katolíky i evangelíky, národnosti německé.[43]) R. 1866 byla zde založena luterská obec.[44])

§ **Dolní Olšavka,** polsky Dolna Olszawka, něm. Nieder Ohlisch, přip. se 1570.[45])

§ **Vápenice,** něm. Lobnitz, vznikla po 1568.[46])

§ **Zábřeh,** s far. (od 1786) kostelem sv. Josefa. Ves přip. se 1516, k 1550 viz u Bílska. R. 1598 seděl tu Hanuš Geraltovský z Geraltovic, 1601 Eva Frankenbergová z Prostic.[47])

Mosciska, zanikla u Zábřeha.[48])

Lit.: V. Terlitza, Heimatkunde des polit. Bezirkes Bielitz, Bílsko 1890 až 1892; A. Peter, Burgen und Schlösser im Herzogthum Schlesien, II.; Die Erhebung der Stadt Bielitz, Not. 1866; Bielitzer Urkunden, Not. 1860; George, Aus den Beziehungen der Stadt zur Herrschaft Bielitz, ZGKS IV.; George, Zum hundertjährigen Bestande der Dreifaltigkeitskirche in Bielitz, ZGKS IV.; George, Zur Einführung des Mittwochmarktes in Bielitz, ZGKS IV.; E. Hanslik, Über die Entstehung und Entwicklung von Bielitz, Bílsko 1903; Schlauer, Die St. Stanislauskirche in Alt Bielitz, Oberschlesien, 1905; A. Vogel, Zur Abhandlung: Beziehungen der Stadt Bielitz zur Herrschaft Bielitz, ZGKS XIII.; Haase, Die Bielitz-Bialer Schafwollindustrie, 1873; M. Decker, Die Geschichte der Bielitzer Realschule, progr. něm. reálky v Bílsku 1903—4; S. George, Ältere Privilegien der Stadt Bielitz, ZGKS III.; A. Schmidt, Reformation und Gegenreformation in Bielitz und Umgebung, Vídeň 1907; A. Schmidt, Beiträge zur Geschichte der Reformation in Bielitz, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich, XXX. Rukopisné kroniky: evangelického faráře Otýpky z 17. st. a Ondřeje Meklera z 1760.

STATEK MĚSTA BÍLSKA.

§ **Bystrá,** polsky Bystre, náležela již 1570 městu Bílsku.[1])

§ **Mikušovice,** polsky Mikuszowice, něm. Nickelsdorf, k 1412 viz u Bílska. R. 1573 seděl tu Vavřinec Halčínovský z Halčínova, 1577 Jan Pačínský z Velké Pačiny.[2])

§ **Horní** Olšavka, polsky Górna Olszawka, něm. Ober-Ohlisch.

---

schen, 219, PP, ZGKS XI. 149. — [35]) CDS XIV. 111. — [36]) PP. — [37]) CDS XIV. 111. — [38]) PP, ČČM 1909, 5, Puhony těšínské z 1591, 52, z 1565, 15, 29. — [39]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 4. — [40]) CDS XIV. 111. — [41]) PP. — [42]) Biermann, Teschen, 185, 219. — [43]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 4. — [44]) Biermann, Gesch. des Protest., 146. — [45]) PP. — [46]) PP. — [47]) Puhony těšínské z 1591, 163, 270. — [48]) ZGKS XI. 157.

[1]) PP. — [2]) PT z 1565, 39, 163.

STATEK KOMOROVICE.

§ **Komorovice,** něm. Mückendorf. Ves (Muthindorf) přip. se v soupisu desátků biskupství vratislavského z r. 1305.[1]) R. 1568 seděl tu Achác Čelo z Čechovic,[2]) 1587 Hanuš Gočálkovský a Valentin Gošický z Gošic; tehdy byl statek vypleněn vojskem polského krále Zikmunda.[3]) Dále držel Komorovice 1674—80 Jan Frydrych Laryš, 1706 Joachym Marklovský z Žebráče prodal za 5500 zl. Komorovice Karlu Františkovi hr. Kotulínskému z Kotulína a 1765 František Karel hr. Kotulínský postoupil je Ondřeji hr. Renardovi.[4])

PANSTVÍ JAVOŘÍ.

§ **Dolní, Horní a Prostřední Javoří,** polsky Jaworz Dólny, Górny a Sredny, něm. Nieder- Ober- a Mittel-Ernsdorf, s zámkem a far. kostelem Všech sv. Ves (Jaworse) přip. se r. 1305 v soupisu desátků biskupství vratislavského.[1]) V l. 1434—54 psal se Mikuláš v. Arnsdorf,[2]) později náležela ves knížeti, 1570 držel ji Jan, Alexi a Mesichar Javorští z Javoří.[3]) Od r. 1571 náleželo panství k status minor Bílsku. V l. 1613—30 seděl tu Petr Gurecký z Kornic,[4]) 1652 Jindřich Rudecký z Kyčic.[5]) Ves byla později rozdělena v D. a H. Javoří a 1701 Zuzana Centnerová z Centnerthalu, manželka Karla sv. p. Sobka z Kornic, prodala 1701 D. Javoří, které držel 1730 Arnošt Leopold Lasovský z Lasova a pak Jiřík Ludvík Lasovský, jenž 1752 koupil Horní Javoří (toto držel 1730—52 Karel Bohumil Marklovský z Žebráče). Po Jiřím Ludvíkovi dědila 1782 jeho dcera Julie Lasovská, která 1787 pustila statek svému bratru Jiřímu Adamovi Lasovskému (zemřel 1792) R. 1793 koupil Javoří Arnold sv. p. Saint Genois, jehož syn Filip Ludvík (od 1827 hrabě) Saint Genois zemřel 1858 a zanechal panství Synovi Mořicovi hr. Saint Genois.[6]) Ještě r. 1652 bylo Javoří luterské, 1654 byl však kostel předán katolíkům; 1688 byl kostel přifařen k Jasenici. R. 1782 zřízena zde opět luterská a později i katolická fara.[7])

STATEK ČECHOVICE.

§ **Čechovice,** polsky Czechowice, s zámkem a far. kostelem sv. Kateřiny. Ves vystupuje snad pod jménem Chotowitz Theutonicum et Polonicum již v soupisu desátků biskupství vratislavského z r. 1305.[1]) V l. 1471—92 psal se Jindřich Čelo z Čechovic, 1492—1520 Jan Čelo z Čechovic, jehož manželkou byla Kateřina Sekerková z Sedčic.[2]; Jeho dcera Kateřina Čelová provdala se 1536 za Mikuláše Vlčka z Dobrozemice, který zanechal syny Kašpara, Jana a Kryštofa Vlčky z Dobrozemice; z těchto držel Čechovice 1554 (jeho manželkou byla Anna Staroveská z Staré Vsi), jenž zemřel před 1569 a zanechal syny Jana, Petra a Mikuláše Vlčky z Dobrozemice.[3])

[1]) CDS XIV. 111. — [2]) Biermann, Teschen, 180. — [3]) PP. — [4]) PP, Akta o prodejích velkostatků z 1765.
[1]) CDS XIV. 111. — [2]) PP. — [3]) ČČM 1909, 5, PT z 1565, 15, 18. — [4]) PP, Akta o prodejích velkostatků z 1615. — [5]) ZGKS XI. 161. — [6]) PP. — [7]) ZGKS XI. 161, Biermann, Teschen, 219, 248.

R. 1570 koupil Čechovice Frydrych Šelndorf z Hornšperku, který je již 1573 prodal Žofii z Maršovic.[4]) R 1578 seděl tu Abraham Sokolovský z Sokolova (jeho manželkou byla Alžběta Oračovská z Přibislavic), 1586—1602 jeho synové Abraham a Jáchym Sokolovští z Sokolova, z nichž Abraham postoupil 1608 Čechovice své manželce Mandaleně Charvátové z Vetče.[5]) Odtud byl statek rozdělen na Horní a Dolní Čechovice. D. Čechovice držela 1615 Anna Sokolovská, provdaná Chelmská, kdežto H. Čechovice 1615 Anna Porubská z Poruby, 1618 Anna hraběnka Zborovská a kastelánka zátorská, rozená Trachová z Březí, která toho roku dala Čechovicům privilej na vyznávání katolického náboženství.[6]) R. 1626 stalo se porovnání mezi Kateřinou Laskovskou z Palčovic, manželkou Martina Laskovského, instigatora koruny polské a vojevody osvětimského, a Alžbětou Preclavskou z Palčovic, manželkou Petra Preclavského z Preclavic, sestrami vlastními ze strany jedné a Ondřejem z Vitňan hrabětem Zborovským na Melštejně, kastelánem osvětimským a starostou ustěckým, na místě sirotků po Anně Zborovské, rozené Trachové z Březí, manželky své, kterým obě sestry prodaly dolní díl panství čechovského, jak to držela dříve jejich matka Anna Sokolovská ze Sokolova, za 13.000 zl. sirotkům Zborovkým. (Akta o prodejích velkostatků, Čechovice). R. 1675 prodal Ondřej Víznberk, podstolní země přemyšlské, za 18.000 širokých tolarů Čechovice a Třemší Frydrychu Alexandrovi sv. p. Kotulínskému z Kotulína. (Akta o prodejích velkostatků, Čechovice). R. 1688 držel již celý statek Jan Frydrych Kotulínský z Kotulína, katolík, 1706 František Karel hr. Kotulínský z Kotulína a 1765 František Karel hr. Kotulínský prodal Čechovice a Komorovice za 63.000 zl. Ondřeji říšskému hraběti Renardovi, který založil ves Renardovice a zemřel 1800.[7]) Ondřej říš. hr. Renard prodal 1856 Čechovice za 240.000 zl. Bernartu sv. p. Heldreichovi a ten 1866 Josefu Heisserovi; 1874 koupil statek Aleandr Zipser.[8])

Farní kostel přip. se tu již 14547 a byl vždy katolický.[9]) R. 1729 byl tu vystavěn nový kostel. Díl panství slul r. 1586 Svirkovice.[10])

§ **Renardovice** vznikly 1795 na zrušeném rybníku Dembině.[11])

Třemše, přip. se 1602 na panství čechovickém.[12])

Žebračí, přip. se 1568 na statku čechovickém.[13])

Lit.: O Čechovicích viz V. Prasek v Kalendáři slezském na r. 1899.

[1]) CDS XIV. 111. — [2]) Registrum Sancti Venceslai č. 389., 409, PP. — [3]) J. Pilnáček, Die älteste Genealogie der Grafen Wilczek, 33, 34, 36. — [4]) PP, PT z 1565, 33, 51. — [5]) Půhony těš. z 1591, 213, 258, PT z 1565, 191, VMO IX. 9, 11. — [6]) ZGKS XI. 151, PP. — [7]) Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 5, PP, Akta o prodejích velkostatků, Čechovice. — [8]) PP. — [9]) Biermann, Teschen, 185, Adamus, Přehled dějin Těšínska od 1711, 5. — [10]) PP. — [11]) Kneifel. — [12]) PP. — [13]) PP.

IX. DOPLŇKY A OPRAVY.

REJSTŘÍK MÍSTNÍCH JMEN.

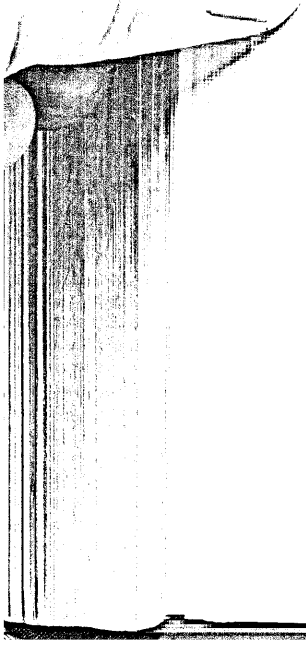

I. JIHLAVSKÝ KRAJ.

Jihlava: Jihlava měla v 16. st. brány Špitálskou, Matky Boží, Brtnickou, Českou a Křížovou; před branami byla předměstí Špitálské, Matky Boží a Brtnické. Městské hradby byly zbořeny za saského vpádu 1742.

Vyhnanov k r. 1234 stával u Oder v Opavsku a nikoliv na Jihlavsku. Již r. 1249 měla Jihlava městskou pečeť; nejstarší dochovaná pečeť s obrazem dvouocasého lva ve skoku jest z roku 1268 (Vojtíšek, O pečetech, 11, 14). Městské knihy jihlavské dochovaly se od r. 1359 a byly vedeny vzdělaným městským písařem Janem z Gelnhausen (Schr. XXVI. 146). R. 1540 připomíná se u Jihlavy papírový mlýn, prvý toho druhu na Moravě. V l. 1567-73 zaplatilo se z Jihlavy průměrně ročně posudného 228 kop č. 21 gr. (groš z jednoho sudu; Archiv min. vnitra, odd. Morava, VI. 1). Datum královských lén v okolí Jihlavy 1570 (Chlumecký) jest nesprávné; podle jmen měšťanů nutno je přesunouti asi k r. 1500. K 1621 čti kardinál místo kancléř. Kapucínský klášter byl zrušen 1787, nikoliv 1781. O založení a obvěnění jesuitské koleje viz odd. Archivy zrušených klášteru K 95, L 100 v archivu min. vnitra a ZDB XXXIII. 4. Jihlavští přestoupili za švédské okupace opět k luterství (Hlídka 1905, 939). R. 1748 potvrdila Jihlavě privilegia Marie Terezie (Bočkova sb. 8. 526).

Na počátku 19. st. Jihlava slynula soukenickým průmyslem, 1841 produkovaly jihlavské továrny sukna za 5,000.000 zlatých.

Václav z Jihlavy nebyl kronikář, nýbrž právnický spisovatel.

Liter.: Četné historické články viz v časopise Igelland (od 1926); M. Burian, O povstání jihlavské obce, Vlast. sborník českého jihovýchodu 1929/30; J. Fried, Jihlava a válka šmalkaldská, Vlast. sborník českého jihovýchodu 1929/30; J. Fried, Válečné relace švédského plukovníka Oesterlinga z Jihlavy, progr. ref. reál. gymnasia v Jihlavě 1931/32; E. Schwab, Iglau, Mähr. Grenzbote 1934; J. Fried, Valdštejn v Jihlavě, HP XI.; E. Schwab, Alte Ansichten und Pläne von Iglau, ZVGMS 1934: Wieviele Einwohner zählte Iglau nach der Schwedenzeit, Igelland 1934; L. Halla, Wappen Iglauer Adelsgeschlechter, Igelland 1934; B. Bretholz, Die Bergstadt Iglau, Igelland 1934; R. Stephan, Am Vorabend der Reformation in Iglau, Igelland 1934; Č. Sameš. Přátelé Švédů v Jihlavě r. 1648, 1933: totéž německy, Igelland 1934; A. Altrichter, Iglau, Liberec 1920; Schlesinger, Die deutsche Sprachinsel von Iglau, MGDB XXIII.; A. Altrichter, Zur Geschichte der Wiedertäufer in Iglau, ZVGMS XXX.; Andreas Sterly, Erinnerungen an die französische Occupation der Stadt Iglau, Jihlava 1849; Reimchronik eines Iglauer Bürgers aus dem 17. Jahrhundert, Schr. XII.; Th. Fischer, Das musikalische Leben Iglaus im 19. Jahrhundert, ZVGMS 1934; E. Göth a Em. Schwab, Iglau. Aus Anlass der 500 Jahrfeier der Baseler Kompaktate, Jihlava 1936; Altrichter, Heimatbuch der Iglauer Sprachinsel, Jihlava 1921; Johann Heinrich Marzy, Tausendjährige Jubel-Feier der königl. Bergstadt Iglau, Jihlava 1799; Fr. Ruby, Das Iglauer Handwerk, Brno 1887; Em. Schwab, Die Minoritenkirche in Iglau, Jihlava 1933; K. Werner, Die Verhältniss des Selauer Prämonstraterstiftes zu Iglau, MGDB VI.: W. Schmidt, Iglau, Selauer Curatie, MGDB XII.

J. A. Tomaschek, Der Oberhof Iglau, Innsbruck 1868; K. Werner, Urkundliche Geschichte der Iglauer Tuchmacherzunft, Lipsko 1861; Fr. Wurzinger, Bilder aus Iglaus Vergangenheit, Brno 1904; V. Zodl, Denkwürdigkeiten der Stadt-Pfarrkirche St. Jakob in Iglau, Jihlava 1880; J. Fried, Byly ukořistěny některé knihy Švédy v Jihlavě? HP XII.; E. Schwab, Das ehemalige Do-

minikaner Kloster zum Hl. Kreuz in Iglau, Mähr. Grenzbote 1934; Iglauer Kapuzinernekrolog, Mähr. Grenzbote 1933; J. Fried, Bouřliváci v Jihlavě, HP XI.; J. Wallner, Iglau's Wiederstand gegen die Anerkennung Georgs von Podiebrad, MDGB XXII.; L. Schlesinger, Die deutsche Sprachinsel von Iglau, MDGB XXIII.; A. Zycha, Über die Echtheit der Iglauer Stadthandfeste von 1249, MDGB XXXIX. Četné články o dějinách Jihlavy od Sterlyho v Iglauer Sonntagsblatt 1848 a 1849.

Panství král. města Jihlavy.

Cerekvička, něm. Neustift bei Iglau.

Handlovy Dvory prodal 1721 Josef Handel za 10.000 zl. městu Jihlavě (Altrichter, Dörferbuch, 163).

Hruškové Dvory připomínají se r. 1378; robota zrušena 1778, nikoliv 1771 (Altrichter, Dörferbuch, 12).

Falknov přip. se 1356 (Altrichter, Dörferbuch, 47).

Henčov přip. se 1356 (Altrichter, Dörferbuch, 65).

Hosov přip. se 1425 (Altrichter, Dörferbuch, 81).

Horní Kosov, něm. Obergoss, přip. se 1425 (Altrichter, Dörferbuch, 114).

Kostelec; kostel sv. Kunhuty z 1805. Fara byla do 1623 evang. (Altrichter, 252). Kostelecká tvrz zanikla u Cejle v Čechách, kde jest samota Vesteč (Pátek, Jihlav. okres, 185). V nejnovější době tvořil Kostelec samostatný statek. Za pozemkové reformy 1926 (vlastníci Manfred, Heřman, Egon, Rudolf a Marie Pollersdorfové, plocha 166 ha) velkostatek zustal v záboru.

Měšín; 1715 zřídila tu vrchnost poplužní dvůr.

Prostředkovice přip. se 1379 (Altrichter, Dörferbuch, 107).

Rančířov přip. se 1359; v 16. a 17. st. byly tu doly na stříbrnou rudu (Altrichter, Dörferbuch, 142).

Salavice; Jan z Pernštejna postoupil 1532 Salavice Mikulášovi Batelovskému z Prostého (Altrichter, Dörferbuch, 199).

Stonařov; před 1509 drželi Stonařov a Kostelec s tvrzí Vavřinec Kobík z Opatova a jeho manželka Johanka; oba byli 1509 nebožtíky a zanechali sirotky (PB VIII. 52). Fara byla luterská do 1623. R. 1782 Josef II. udělil Stonařovu privilegium na trhy. Místo Stonařovic u Hirschspielu čti Stonařov.

Suchá přip. se 1386 (Altrichter, Dörferbuch, 38).

Ulice Horní, škrtni celý článeček, jedná se o záměnu s Horním Kosovem u Volného.

Vílanec (správně místo Vilanec). Fara byla do 1623 luterská (Altrichter, Dörferbuch, 243).

Vysoká přip. se 1359 (Altrichter, Dörferbuch, 71).

Panství Batelovské.

Batelov. R. 1434 čti Vilém z Batelova místo Havel z Batelova. R. 1505 král Vladislav potvrdil clo v Batelově Jindřichovi, Petrovi a Jiříkovi bratřím z Prostého (Salbuch č. 287., f. 42). 1566 seděl tu Jeroným Macák z Čížova (Salbuch č. 287., f. 252). Jan Jiří Čížovský z Čížova int. 1626 Batelov Hynku Ladislavovi z Vajtmile, jemuž také 1629 Eva Vrochyňka z Reptu int. dva dvory: „na Stránce" a Spělov (ZDB XXXII. 15, 16). Rudolf Jindřich sv. p. Odkolek z Oujezdce int. 1690 díl Batelova Jaroslavu Šťastnému sv. p. Odkolkovi, načež 1697 po smrti Viléma Františka sv. p. Odkolka dědili jeho bratři Rudolf Jindřich, Jaroslav Šťastný a Leopold Arnold sv. p. Odkolkové (ZDj I. 199); z těchto pak Jaroslav a Leopold int. ještě 1697 své díly Rudolfu Jindřichovi (ZDj II. 44—78). Zemští komisaři int. 1732 statek Marii Maximiliané sv. paní Odkolkové, roz. sv. paní z Waldorfu, která 1735 int. Batelov Janu Kryštofu Purkartovi sv. p. Klee (ZDj III. 63, 117).

R. 1839 bylo panství int. Karlovi hr. Blankenstein, jenž zemřel 10. září 1891 a zanechal Batelov Janovi hr. Blankenstein. Za pozemkové reformy 1924—27 (vlastník Jan Blankenstein, plocha 1135 ha) vlastníku propuštěny ze záboru dvory Batelov, Nový Dvůr, Rácov, lesní hospodářství, lihovar, pila a cihelna v Batelově; zcela rozdělen dvůr Medličky, utvořeny zbytkové statky Švábov a Stránky.

Palupín. R. 1564 seděl na Palupíně Jindřich Radkovec z Mirovic (jeho bratr Karel Radkovec byl již neb., PB XXIII. 311). Jindřich Radkovec z r. 1617 zemřel r. 1660 (náhrobek v Pa-

lupině, Tiray, Telecký okres, 270). Václav Jindřich Radkovec int. 1699 Palupín Adamu Jindřichovi Allmannovi z Almsteina (ZDj II. 99). Zemská komise int. 1725 sirotčí statek Allmannovský Palupín Františku Ignáci Hozlauerovi z Hozlau, po jehož smrti (int. 1725) dědil jeho syn Václav Hozlauer (ZDj II. 391, 396). Jan Václav Hozlauer int. 1751 Palupín Gottfriedu Gerhardu Pitschko v. Rosenthal a 1783 Terezie Anna, ovd. v. Rosenthal, roz. Hozlauerová, int. statek Františku Kölbelovi v. Löwengrün (ZDj IV. 28, 353). R. 1798 byl statek vložen Františce v. Wiedersberg, roz. v. Ehrenfeld. R. 1803 koupil statek za 37.000 zl. Benedikt v. Ritterstein, 1819 za 24.000 zl. Arnošt Dlouhoveský z Dlouhé Vsi spolu s manželkou Ludmilou, roz. Panoše z Kreuzinfeldu, 1823 za 26.000 zl. Leopold sv. p. Pillersdorf, 1827 za 21.000 zl. Jindřich hr. Blankenstein k Batelovu. Než 1884 koupili Palupín Vilém a Regina Schulzovi a 1895 byl velkostatek int. Arnoldu Schulzovi. Za pozemkové reformy (vlastník Arnold Schulz, plocha 232 ha) vlastníku propuštěn ze záboru velkostatek, lihovar a škrobárna v Palupíně a mlýn ve Velkém Jeníkově.

Statek Rantířov.

Rantířov. Správa náboženského fondu prodala 1800 za 31.932 zl. Rantířov Frydrychovi Göldlein v. Tiefenau a jeho manželce Eleonoře; 1808 statek koupil za 80.000 zl. Jiří Prokop v. Lilienwald, po němž 1836 dědil Adolf v. Lilienwald. R. 1844 koupil Rantířov za 48.110 zl. Josef ryt. Laminet, 1864 za 142.000 zl. Rudolf Uhlíř. Dále 1868 z konkursní podstaty Uhlířovy koupil Rantířov Josef ryt. Laminet, jenž jej prodal 1868 za 89.100 zl. Františku Müllerovi, který zemřel 17. listopadu 1901 a zanechal statek svým synům Edwinu a Ivanovi Müllerum. R. 1906 koupil statek František Hejkal, 1910 dědil Karel a Marie Hejkalovi, kteří jej 1910 prodali městu Jihlavě. R. 1918 koupila statek Marie Porghesová, 1928 František a Marie Šaškovi. Za pozemkové reformy (plocha 311 ha) dvůr Rantířov, lesní hospodářství, lihovar, škrobárna a mlýn v Rantířově zůstávají v záboru.

Statek Beranov.

Velký Beranov. Apolena Hordarovna z 1591 byla dcerou Pavla Hordara z Puklic. Hanibal ze Schaumburku int. 1636 Beranov Euchariovi Horstovi, který již 1638 int. statek Eberhartovi z Rancířova (ZDB XXXIV. 37, XXXV. 1). R. 1676 byl Beranov int. Mandaleně Dorotě Dohalské z Dohalic, roz. z Roupova, která jej 1676 int. Anně Františce Gringerové, roz. sv. paní z Ostašova (ZDj I. 104, 105). Zemští komisaři int. 1677 Beranov Alžbětě Zuzaně ovd. Salavové z Lípy, roz. Kořenské z Terešova, ale 1684 Anna Františka Gringerová int. jej Kateřině Františce Vltavské z Přestavlk a Chlumčan, která jej již 1688 vložila Heleně Norbertě Lichnovské z Voštic, roz. Urmeny z Urmenu (ZDj I. 111, 151, 194). Poslední vložila 1689 statek Tobiáši Ladislavovi z Horneku, který jej 1694 int. Janu Dětřichovi z Rummerskirchen (ZDj I. 195, 240). Antonín Ferdinand z Rummerskirchen int. 1708 Beranov Janu Antonínovi Pachtovi z Rájova, načež 1727 Fr. Ant. sv. p. Pachta z Rájova int. Beranov a Dřevěné Mlýny Filipu Ludvíkovi hr. Sinzendorf (ZDj II. 194, 399), jenž vložil 1727 Dřevěné Mlýny jihlavským sladovníkům (ZDj III. 1). Než již 1735 int. Filip Ludvík Beranov a Dřevěné Mlýny vévodovi saskému Mořici Adolfu Karlovi (ZDj III. 85), statek Dřevěné Mlýny byl však 1744 přisouzen Karlu Josefovi sv. p. Palm (ZDj III. 225). R. 1770 byl Beranov a Dřevěné Mlýny int. Karlu Josefovi Fürst v. Palm, 1824 na polovici Karlu Josefovi Fr. Fürst v. Palm a Josefě v. Leon, roz. v. Altenberg, 1836 Mořici Zdekauerovi, velkoobchodníku z Prahy (týž byl 1862 neb.), a 1882 jeho dědicum. R. 1899 koupil oba statky Leo šl. Tomaschek, 1907 pak Antonín Vlach.

Panství třešťské.

Třešť, něm. Triesch, nyní město. Kryštof Vencelík z Vrchovišť kšaftoval 1580 (Pátek, Jihlavský okr., 234). Po smrti Jana Václava Vencelíka 1606 nastoupil nejprve jeho syn Zikmund Matouš Vencelík, pak Kryštof Adam Vencelík (Pátek, Jihlavský okr., 235). Po smrti Václava Ebrharta hr. Her-

bersteina zdědil 1730 fideikomisní panství třešťské jeho syn Leopold hr. Herberstein (ZDj III. 49) a po smrti Karla Josefa hr. Herbersteina 1754 jeho syn Josef hr. Herberstein (ZDj IV. 48). R. 1821 bylo panství int. Otovi hr. Herberstein, 1842 Josefu Šebestianovi sv. p. Sternbach, 1844 Ferdinandovi sv. p. Sternbach, jenž zemřel 22. dubna 1897 a zanechal panství Leopoldovi říšskému sv. p. Sternbach. R. 1920 bylo panství int. Leopoldovi, Marii, Janovi, Ferdinandovi, Karlovi, Arnoštu, Pavlovi, Gobertu a Václavovi Sternbachům. Za pozemkové reformy 1923 až 1925 (plocha 2755 ha) vlastníku propuštěny zbytkové statky Hodice, Pouště, Třešť I., Třešť II., lesní hospodářství, pivovar, elektrárna, cihelna, lihovar, pila a zámek s parkem v Třešti a mlýn v Jezdovicích. Zřízen byl zbytkový statek Pavlov a druhý lihovar v Třešti byl přidělen družstvu.

Panenská Rozsíčka (díl), správně místo Pannenská Rozsíčka.

Panství telecké.

Telč. Ve výčtu památek jest opomenuta věž u sv. Ducha. Předměstí telecká byla Podolí, Staré Město, Štěpnice. Dále vypusť slova „Podle falsa z 2. pol. 13. st." až ... „v Telči některý statek", neboť zápis týká se vsi Telče v Čechách (opravil univ. prof. dr. J. V. Šimák).

Jan z Hradce z r. 1414 zemřel 1423 a jeho syn Jan z Hradce zemřel 1452 (Tiray, Telecký okr., 104). Manželkami Jindřicha z Hradce (zemřel 1507) byly postupně Eliška ze Šternberka, Anežka z Cimburka, Magdalena z Gleichen a Anna kněžna minstrberská (Tiray, Telecký okr., 16). Manželkou Adama z Hradce (zemřel 1531) byla Anna z Rožmitálu a Blatné (Tiray, Telecký okr. 16). R. 1669 konaly se na panství jesuitské misie (ČMM 1892, 22).

Dědictví po Leopoldu Vilémovi hr. Slavatovi bylo 1694 int. Františku Antonínovi hr. z Liechtenštejn-Kastelkornu (ZDj I. 229). R. 1712 bylo panství prohlášeno fideikomisem (ZDj II. 251). R. 1761 bylo panství int. Aloisovi hr. Podstatsky-Liechtenstein, 1797 Leopoldovi hr. Podstatsky-Liechtenstein, 1850 Amalii hr. Podstatsky-Liechtenstein, roz. hr. Clary-Aldringen, která zemřela 24. srpna 1865, pak Leopoldovi hr. Podstatsky-Liechtenstein, jenž zemřel 17. února 1902 a zanechal panství Aloisu hr. Podstatsky-Liechtenstein, který zemřel 18. října 1918. Dále bylo panství int. Leopoldovi hr. Podstatsky-Liechtenstein.

Za pozemkové reformy 1923—24 (plocha 5323 ha) vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Telč, Rozsíčky a část lesního hospodářství, lihovar, pila a dva mlýny v Telči, pila v H. Dvorcích, mlýn v Dobré Vodě, zámek v Telči, hrad Roštýn, zříceniny hradů Šternberka a Janštejna. Zřízeny zbytkové statky Borovná a Žatec; v záboru zustávají zbytkový statek Radkov a většina lesního hospodářství.

R. 1757 byl v Telči mlýn na papír, 1808 založena továrna na sukna, která 1841 produkovala sukna za 240.000 zl.

Velký Pěčín; Franěk z Vepic byl synem Odolena z Pěčína, nikoliv bratr.

Slavonice. Reutter soudí podle koncovek německého topického názvosloví na —s a pak podle opakujících se pomístných jmen v Francích, Rakousích a na Slavonicku, že kolonisté přišli na Slavonicko z Frank přes Rakousy (ZDVGMS 1912, 9). R. 1260 přip. se tu (Zlawnicz) fara (Reg. II. 266;. Mezi r. 1437—50 mizela v Slavonicích pravomoc rychtáře a nastal rozvoj samosprávy (ZDVGMS 1912, 43). — Fara slavonická byla v 15. st. velmi bohatá, 1486 nazýval se farář děkanem, 1515 však již nikoliv (ZDVGMS 1912, 58, 59).

Na sklonku 16. st. byly Slavonice znamenitě opevněny, 1575 bylo tu v městě a na předměstí 152 osazených domů, panský dům, radnice, špitál, fara a 7 mlýnu; části města byly: Unterer Platz, Oberer Platz, Rosengasse a Lange Gasse a předměstí Spittlgasse (ZDVGMS 1912, 319). K špitálu slavonickému náležela tehdy ves Peč s 26 osedlými, ves Tieberschlag s 21 osedlými a pustá ves Pfaffenschlag (ZDVGMS 1912, 342).

Jindřich z Hradce a 1514 Adam z Hradce dovolili městu zakládati rybníky (Zprávy arch. koresp.). Zachariáš z Hradce dosadil 1589 do Slavonic katolického faráře, než v městě došlo k nepokojum; fara zustala pak

katolická a evangelické bohoslužby konaly se v kostelíku Božího Těla (tehdy zvaný sv. Ducha; tento kostelík byl před 1437 pobořen husity), jehož patronát měla městská rada (ZDVGMS 1912, 339, 1913, 29). Za povstání předána byla fara a kostel opět evangelíkům; v prosinci 1620 obsazeny byly Slavonice císařskými a fara i kostel dány opět katolíkům (ZDVGMS 1913, 29, Schr. XXIII. 5). R. 1622 město mnoho utrpělo od císařských a 1624 bylo tu 73 pustých domů (ZDVGMS 1912, 348, 1913, 32). Vilém hr. Slavata nařídil 1623, aby měšťané v Slavonicích přijímali jen pod jednou způsobou (Nová sb. čís. 628).

Městská privilegia byla potvrzena 1653 Ferdinandem Vilémem hr. Slavatou a 1691 Leopoldem Vilémem hr. Slavatou (Zprávy arch. koresp.). R. 1762 město koupilo špitální vsi Peč, Léštnici a Kadolec (ZDj IV. 172). R. 1560 zřízena byla v Slavonicích poštovní stanice, 1645 obsadili město na čas Švédové a 1750 Slavonice vyhořely (Tiray, Slavonický okr.).

Peč. Slavonický měšťan Jan Netolička prodal 1608 Peč Kryštofu Zöckovi, faráři deštenskému (Zprávy arch. koresp., Slavonice).

Raclavec nezanikl, nýbrž jest totožným s vsí **Rubašov** (něm. Rubaschhof, dříve Ratzlhof), k 1464 viz u Slavonic, 1569 u Chvaletína.

Mrákotín; r. 1747 potvrdila privilegia Marie Terezie a 1782 Josef II. (Zprávy arch. koresp.). R. 1784 a 1890 městečko vyhořelo.

Černíč; uchovala se posud tvrz.

Holešice; 1564 seděl tu Zikmund Rubaš z Hrádku (Salbuch č. 287., f. 227).

Chvaletín; vypusť zprávy k 1353 a 1385, které se týkají Chvalkovic u Hobzí.

Velká Lhota; Joachym z Hradce dovolil 1551 vystavěti v Rozseči(!) kostel (Nová sb. č. 350).

Kostelní Myslová byla 1580 sídlem rychty. R. 1795 byla jen přestavba kostela.

Pavlov; 1522 byla tu fara (PB VIII. 125).

Radkov byl 1580 sídlem rychty. Fara byla tu již 1360.

Růžená (místo Ružena).

Urbanov; fara jmenuje se tu výslovně r. 1515 (PB VIII. 87).

Borovná; Burian z Borovné byl r. 1522 neb. a zanechal vdovu Mandalenu Špetlovnu z Prudic a dcery Dorotu a Kateřinu z Borovné (PB VIII. 110, 113). R. 1522 seděl na Borovné již Hynek Konias z Vydří (PB VIII. 113). Po smrti Františka Eberharta Rengera byla 1642 Borovná int. Eufrozině Rengerové, roz. Schindtgrabnerové, ale 1662 •Mandalena Koniasová z Vydří, provdaná Salavová z Lípy, int. Borovnou svému synovi Vilímu Oldřichovi Salavovi z Lípy (ZDj I. 4, 58). Alžběta Zuzana, ovd. v. Löwenberg, int. 1697 Borovnou Františku Antoninovi Salavovi z Lípy, který ji ještě 1697 vložil Janu Rudolfovi Schönowitz v. Ungersberg und Adlersleben (ZDj II. 18, 21). Zemská komise vložila 1710 Borovnou Gerhartu Jindřichovi Butzovi v. Rollsberg, který ji 1726 int. Františku Antoninovi hr. Liechtenstein-Kastelkorn k Telči (ZDj II. 234, 396).

Lit.: Th. Deimel, Das Jahr 1683 in der Geschichte von Zlabings, Deutschmähr. Heimat, 1930; Th. Deimel, Schützen-Freiheit und Ordnung des Bürgerlichen Schützenkorps, ZDVGMS XXXV.; Josef Pelikán, Zánik svobodných rychtářu na Telecku, ČDV XXIII.; H. Reutter, Beiträge zur Geschichte von Pfaffenschlag, Zlabingser Wochenblatt, 1932.

Panství Studená.

Studená. R. 1506 seděl tu Jindřich z Višňového (PB IX. 56). Vedle Jana připomíná se 1524 na Studené Ondřej Studenský ze Studené (PB XIII. 69). R. 1580 byla Studená sídlem rychty. Ferdinand hr. Slavata zmírnil 1669 Studené roboty. Za pozemkové reformy 1923—24 (vlastník Leopold Podstatsky-Liechtenstein, plocha 2256 ha) vlastníku propuštěny lihovar s pilou ve Studené, v záboru zůstávají zbytkový statek Skrýchov a lesní hospodářství, zřízen zbytkový statek H. Meziříčko, lihovar v Studené přidělen družstvu, pila v H. Dvorcích zustává v záboru, zcela rozděleny dvory H. Dvorce a Prostý.

Býkovec. R. 1360 přip. se Mareš z Býkovce (ZDB III. 514). R. 1480 držel Býkovec Václav z Vydří a Era-

zim z Dlouhé Brtnice, ale ti měli postoupiti Býkovec Jiříkovi z Rozseče, který jej zdědil po svém dědu (PB VIII. 4). Rosina Hozlauerová z Hozlau, roz. Žihartka z Nasavrk, int. 1654 Býkovec Jindřichovi ml. Hozlauerovi z Hozlau (ZDj I. 21).

Panské Dubenky drželi v pol. 14. st. Vilém z Březnice a Mikuláš z Dubenek (Tiray, Telecký okr., 186). Anna Strachovská, roz. Dubenská z Dubenek, int. 1675 Dubenky Václavovi st. Hozlauerovi z Hozlau, který ihned int. statek svému synovi Václavu Jindřichovi Hozlauerovi (ZDj I. 93, 95). Po smrti Jiřího Vojtěcha Hozlauera z Hozlau (int. 1685; dědili jeho vlastní bratři Vilém Felix a Frant. Ignác Hozlaueři, kteří 1686 int. Dubenky Janu Jáchymovi hr. Slavatovi (ZDj I. 167, 168). R. 1695 Marie Marketa hr. z Kolovrat, roz. Slavatová, int. Dubenky, Prostý, Dvorce a Skrýchov Antoninovi hr. z Liechtenštejn-Kastelkornu (ZDj I. 259).

Horní Dvorce. Jan Babka seděl na H. Dvorcích ještě r. 1523 (PB XIII. 42), R. 1576 seděl tu Mikuláš Dobrovodský z Dobré Vody (PB XXVIII., nef.), 1590 pak Jan Dobrovodský z Dobré Vody (PB XXVIII. nef.). Marie Renáta, ovd. hr. z Náchoda, int. 1695 jménem svých dcer Marie Charlotty, Marie Polyxeny, Marie Terezie a Marie Markety Dvorce Janu Jáchymovi hr. Slavatovi (ZDj I. 251).

Jihlávka; v 15. st. byla zde tvrz.

Jilem nenáležel pánům z Hradce, nýbrž hradeckému měšťanu Mikuláši Kadoldovi. R. 1524 seděl tu Jan Studenský ze Studené (PB XIII. 68).

Kaliště přip. se po prvé 1407 (PB IX. 58).

Klatovec; Hynek Konias z Vydří prodal 1536 Klatovec a 13 usedlých v Jihlávce Adamovi z Hradce k Telči Nová sb. č. 350).

Horní Meziříčko. R. 1529 seděl tu Jan Babka z Meziříčka, jehož manželkou byla Kateřina z Borovné (PO XLVII. 155). Ves byla prodána k Telči 1593.

Prostý; 1563 seděli tu Mikuláš a Jan bratři vl. Dobrovodští z Dobré Vody, synové Jetřicha Dobrovodského a jeho manželky Kateřiny z Osečan (PB XXIII. 138), 1590 Dorota Dobrovodská z Dobré Vody (PB XXVIII., nef.). Anna Marie Hozlauerová, roz. Babková z Meziříčka, vdova po Václavu Jindřichovi Hozlauerovi z Hozlau, int. 1695 jménem svých dětí Prostý a M. Jeníkov Václavovi st. Hozlauerovi z Hozlau, který prodal (int. 1676) statek Janu Jáchymovi hr. Slavatovi k Telči (ZDj I. 97, 101).

Skrýchov. Jan Adam Babka z Meziříčka vložil Skrýchov svému bratru vl. Jiřímu Ondřeji Babkovi, který 1687 int. statek Janu Jáchymovi hr. Slavatovi s podmínkou, že statek má býti separován jako alod od telečského fideikomisu (ZDj I. 97, 101).

Světlá, správně místo Světlov.

Vesce; Jan a Petr z Kounic prodali 1544 Vesce Joachymovi a Zachariášovi bratřím z Hradce (ZDj I. 175, 182).

Statek Popelín.

Popelín. Zikmund Kundrát Vrchotický z Loukova na Popelíně padl 1621 v císařských službách v Uhrách a zanechal vdovu Magdalenu Vrchotickou z Loukova (Fr. Hrubý, Mor. koresp.). Jan Inčovský z Rosenportu int. 1640 Popelín jesuitské koleji v Jindřichově Hradci (ZDB XXXV. 27). R. 1848 byl statek int. Ludvíku Kalinovi, jenž zemřel 19. května 1870, načež držela statek Barbora Kalinová a od 1892 Luvík Kalina. Za pozemkové reformy 1925 (plocha 377 ha) byl statek, lihovar a škrobárna v Popelíně propuštěn vlastníku ze záboru.

Statek Česká Olešná.

Česká Olešná s zámkem. Před r. 1513 Zdeslav Koňas z Vydří prodal Č. Olešnou Hynkovi a Jindřichovi bratřím vl. z Vydří (PB VIII. 80). Po Adamu Ostrovském ze Skalky a jeho manželce Heleně, roz. Koniasové z Vydří, dědil (int. 1704) třetinu České Olešné jejich syn Václav Ferdinand Ostrovský ze Skalky (ZDj II. 120). R. 1704 Justina Florentina Allmannová, roz. Tichtlová, Helena Salomena a Marie Felicita Allmannky z Almsteina int. Č. Olešnou a Maršov Adamu Jindřichovi Allmannovi z Almsteina (ZDj II. 132). Dále 1751 dědici po Amalii Karolině v. Almstein int. statek Karlu Jindřichovi v. Moschlitz (ZDj IV. 32). Později držela statek Marie

Ludmila Schaly v. Schalzen, roz. v. Almstein (zemřela před 1772, ZDj IV. 261), pak Karel Jindřich Moschlitz a po jeho smrti byl 1781 statek int. jeho synum Arnoštu, Maxovi, Josefu a Antoninovi v. Moschlitz (ZDj IV. 335). R. 1797 Č. Olešná byla int. Zuzaně v. Moschlitz, 1802 Jindřichovi a Anně v. Holle, 1809 Karlu Wittichovi v. Streitfeld, 1810 koupil statek za 150 tisíc zl. Josef v. Laboriette, 1827 int. Terezii hr. Trautmannsdorf, 1838 Josefovi hr. Trautmannsdorf, 1867 Karlu Lenertovi, 1892 Karlu Brdlíkovi a 1919 Ludvíku Brdlíkovi. Za pozemkové reformy (plocha 416 ha) byl velkostatek, lihovar a mlýn v České Olešné propuštěn vlastníku ze záboru.

Dačické panství.

Dačice; předměstí Antonínské, Hradecké a Stráňské. Kostel byl přestavěn 1775—88. Lipolt a Jindřich z Krajku drželi Dačice společně ještě 1512 (PO XLVII. 85; druhorozeným synem Jindřichovým byl (1524) Jiří Krajíř (PO XLVII. 27). Ferdinand I. postoupil 1537 Volfovi Krajířovi podací v Dačicích (Salbuch č. 283., f. 136). Jiří Volf Krajíř zemřel 1565, Jan Krajíř 1564 (Tiray, Dačický okr., 45). Kateřina Krajířka dala 1601 privilej pravovárečnému měšťanstvu v Dačicích (Zprávy arch. kor.). Kateřina Krajířka byla nejprve manželkou Jana z Lipého, pak Volfa Děthřicha z Althanu (Tiray, Dačický okr., 45). Vilém Dubský byl 1608 povýšen do stavu panského a dal 1615 vsím panství dačického privilej, aby místo odvádění přediva platili, a 1617 osvobodil je od povinnosti šenkovati panské víno (Zprávy arch. koresp.).

Po smrti Ferdinanda Fr. hr. Berky byly 1644 Dačice int. jeho matce Hypolitě Františce hr. Berkové, roz. hr. z Fürstenberka (ZDj I. 14), která je 1644 odkázala svému synovi Frydrychu Rudolfovi hr. z Fürstenberka (ZDz I. 15). Mezi Fürstenberky a Berky z Dubé vznikl o Dačice dlouholetý spor a panství bylo 1672 po smrti Lva Buriana hr. Berky int. Františku Ant. hr. Berkovi (ZDz I. 224), ale 1704 Prosperu Ferdinandovi lantkr. z Fürstenberka (ZDj II. 118). Posléze Václav Vojtěch hr. z Vrbna int. 1728 Dačice, Markvarec a Olšany Jindřichu Karlovi sv. p. Ostein (ZDj III. 19). Dále bylo panství int. 1776 Janu Frydrychovi sv. p. Ostein, 1812 Frydrychu Dalberg-Ostein, 1820 Karlu Maximilianovi Egbertu sv. p. Dalberg, jenž založil 1828 v Dačicích cukrovar a zemřel 20. března 1859, dále Frydrychu říš. sv. p. Dalberg, komorníku wormskému, který zemřel 19. srpna 1908, pak jeho synu Frydrychovi, jenž zemřel 9. března 1914, a posléze Josefovi sv. p. Dalberg. Za pozemkové reformy 1923—25 (plocha 3638 ha) vlastníku propuštěny dvory Dačice, Dvorek, Karlov, Zahrádky, část lesního hospodářství, cihelna v Kostelním Vydří, lihovar, mlékárna, pila, pivovar, sladovna a cihelna v Dačicích, dvůr a pila v Lipnici, zámek v Dačicích se sbírkami a parkem; zřízeny zbytkové statky Cizkrajov a Kostelní Vydří, zcela rozděleny dvory Maršovský, Chlumec a D. Němčice, postátněna většina lesního hospodářství.

Datum požáru oprav na 1690 (místo 1698), další požáry 1707, 1864 a 1876. V Dačicích narodil se 1815 národní buditel Matěj Mikšíček.

Bílkov. Jan z Kravař byl manželem Elišky, dcery Heřmana z Hradce; Eliška provdala se po smrti Janově za Jiřího z Lichtenburka. Menhart z Hradce z r. 1424 byl synem Jana z Hradce, prodal 1428 Bílkov a Němčice Štěpánu Krajířovi z Krajku (Nová sb. č. 350). Dole poznámka č. [29]) má zníti ZDB XIV. 28.

Cizkrajov. Klášter zderazský pustil 1489 patronát v Cizkrajově Jindřichovi z Hradce (Nová sb. č. 350). R. 1585 byl z Cizkrajova vypuzen evang. farář (ZDVGMS 1912, 328).

Hradišťko. Mareš z Ustrašína z 1376 byl purkrabím na Roštejně.

Malý Jeníkov. R. 1504 držel Jeníkovec Hron ze Stoječína (PB IX. 26). Václav st. Hozlauer z Hozlau pustil (int. 1698) Malý Jeníkov své dceři Anně Marii, provd. Zedlitzové z Neykirchu (ZDj II. 81), která int. statek 1698 Václavu Františkovi sv. p. z Tamu (ZDj II. 81), jenž opět 1738 vložil M. Jeníkov Antonínu Františkovi z Deblína (ZDj II. 417).

Lidéřovice (správně místo Lideřovice), něm. Lidhersch, s fil. kostelem sv. Leonarda (dříve, 1465, sv. Jiří). R.

1483 ves neměla fary a poddaní byli katolíci.

Manešovice přip. se 1365 (Tiray, Dačický okr., 159). Anna Kateřina hr. Schellard. roz. v. Lindenspur. int. 1718 potud k Budíškovicům náležitý díl Manešovic k Dačicům (ZDz IV. 224).

• **Markvarec.** Po Václavovi z Marejže seděla tu 1480 jeho dcera Barbora, manželka Jana z Osečan; její dcera Eliška z Osečan provdala se za Jiřího Čelouda z Pálovic, který prodal 1539 Markvarec Oldřichovi z Osečan (Tiray, Dačický okres. 162). Čtvrtým synem Artleba z Hodějova byl Smil Hodějovský z Hodějova, který 1565 seděl se svými bratřími na Markvarci (PB XXIII. 238, 345).

Hynek Ladislav z Vajtmile int. 1639 tvrz a ves Markvarec, Heřmaneč a Lipnici Ferdinandu Fr. Berkovi hr. z Dubé k Dačicům (ZDB XXXIV. 9). Po smrti Matyáše Ferdinanda hr. Berky bylo zboží int. 1642 Hypolitě Františce hr. Berkové, roz. hr. z Fürstenberka, a po její smrti ještě 1642 Frydrychu Rudolfovi hr. Fürstenberg (ZDj I. 6, 7).

Maršov. Rosina Hozlauerová z Hozlau, roz. Žihartka z Nasavrk, int. 1648 Maršov Adamu Ostrovskému ze Skalky, po jehož smrti byl 1707 statek int. Václavu Ferdinandovi Custos sv. p. ze Zubří (ZDj I. 15, II. 174). Než 1711 zemská komise int. Maršov Antonínu Fr. z Deblína, který 1722 vložil statek Václavu Vojtěchovi hr. z Vrbna (ZDj II. 240, 381).

Horní Němčice prodala 1580 Anna Krajířka z Kraiku svému manželovi Vilému z Roupova (PO XLV. 273).

Olšany. R. 1464 seděl tu Václav z Vydří. v 16. st. ves náležela k Markvarci. Jiří Valerian Fabricius v. Löwenburg int. 1686 Olšany a Jeníkov Vilému Felixovi Hozlauerovi z Hozlau, který 1696 vložil Olšany a V. Jeníkov Janu Rudolfovi Schönowitz v. Ungersberg und Adlersleben (ZDj I. 172, II. 1). R. 1710 statek byl int. Antonínu Františkovi z Deblína (ZDj II. 221) a 1722 Olšany, Velký a Malý Jeníkov byly vloženy Václavu Vojtěchovi hr. z Vrbna (ZDj II. 381).

Třebětice s far. kostelem sv. Václava z 1854; 1869 založena fara.

Urbaneč. Stanislav Houska ze Zahrádek seděl tu ještě r. 1533 (PB XXVIII. nef. k r. 1583). K 1536 čti správně Dobrovodskému.

Kostelní Vydří. Klášter zderazský postoupil 1489 patronát ve Vydří do života Jindřichovi z Hradce (Nová sb. č. 350). Zdeslav Konias z 1496 byl synem Václava z Vydří (ZDB VIII. 73). Jan Štítenský z Kostník seděl na Vydří již 1504 (PB IX. 26). R. 1562 seděli tu Simeon, Jan, Jindřich, Adam a Kašpar Koniasové, synové neb. Hynka Koniasa (PB XXIII. 33).

Karel Gryn ze Štyrcenperka a jeho manželka Anna, roz. Dubská z Třebomyslic, int. 1633 Vydří Petru Walterovi z Waltersberka a jeho manželce Justině Eleonoře roz. Rausserové (ZDB XXXIV. 25), jenž 1642 int. statek Janovi sv. p. Montrochier a ten opět 1652 Kláře v. Schönkirchen (ZDj I. 8, 19). R. 1683 bylo Vydří int. Marii Konstancii ovd. hr. z Lamberka, roz. sv. paní z Questenberku, která ještě 1683 int. je Janu Jáchymovi hr. Slavatovi (ZDj I. 146). Marie Marketa hr. Slavatová, provd. z Kolovrat, int. 1694 Vydří Arnoštu Gotfriedovi v. Waldorf, jenž 1695 vložil statek Jindřichu Butzovi v. Rollsberg (ZDj I. 146, 245, 261). Josef Butz int. 1770 Kostelní Vydří Janu Matyášovi Butzovi (ZDj IV. 236). Dále byl statek vložen 1808 Josefovi sv. p. Butzovi v. Rollsberg, 1826 koupil jej za 61.000 zl. Karel sv. p. Dalberg k Dačicum. R. 1829 byl tu zřízen první moravský řepný cukrovar.

Brandlín držel 1504 Jan Štítenský z Kostník, nikoliv tedy Artleb (PB IX. 26).

Řečice. R. 1498 držel Řečici Jan Čeloud z Pálovic, jehož manželkou byla Kunka z Lazu (PB VIII. 37). Jindřich Řečický z 1542 byl synem Bohuňkovým. R. 1580 seděli na Řečici Jan Hynek a Jan Jiří bratři vl. Čeloudové, synové neb. Jiřího Čelouda z Pálovic, jejichž bratr Václav Čeloud byl 1581 již neb. a zanechal vdovu Elišku ze Zástřizl (PB XXIX. 3, PO XLV. 287). Jáchym Lipovský z Lipovic postoupil (int. 1657) svůj díl Řečice Václavu Lipovskému z Lipovic (ZDj I. 37). Dále byla Řečice int. 1797 Antonínu Lipovskému, 1797 Emanuelu Lipovské-

mu a Josefě v. Koy, roz. Lipovské, a 1838 Frydrychovi sv. p. Lipovskému, který 1839 prodal Řečici k Dačicům. R. 1909 koupil statek od panství dačického Dr. Robert sv. p. Bach, 1910 Antonín Sychra, 1925 pak Karel a Anna Šikýřovi. Za pozemkové reformy (plocha 280 ha) dvůr Řečice byl celý propuštěn vlastníku ze záboru.

Lipová (správně místo Lipová).

Českorudolecké panství.

Český Rudolec. Beneš z r. 1437 byl synem Oldřicha z Miličína. R. 1554 seděli na Českém Rudolci Jan a Zdeněk bratři vl. Hodičtí z Hodic (PB XXI. 155). Kateřina Bořitovna z Budče, roz. hr. z Hodic, int. 1630 Český Rudolec Rudolfovi Hanuši Matyášovskému z Matyášovic (ZDB XXXIIII. 34). Král int. 1652 Rudolec Kateřině Pogranové a jejím dětem Anně, Františce a Salomeně Pogrankám (ZDj I. 17). R. 1673 vložili zemští komisaři statek Marii Marketě hr. Trautmannsdorfové (ZDz I. 225). R. 1791 prodala zemská komise Český Rudolec a Bolíkov za 138.002 zl. Antonii hr. Wilczkové, ovd. hr. z Daunu (ZDj V. 60). Dále bylo panství int. 1801 Marii Anně sv. p. Stillfried, 1805 Václavovi sv. p. Ubelli, 1806 koupil Český Rudolec s Bolíkovem za 600.000 zl. Karel hr. Buttler v. Clenebough, 1808 za 600.000 zl. Ferdinand hr. Colloredo-Mansfeld, 1813 za 750.000 zl. Řehoř hr. Razumovský. Lev hr. Razumovský prodal Český Rudolec s Bolíkovem Angelovi Picchioni, jenž zemřel 6. února 1891 a zanechal panství Ludvíkovi ryt. Picchioni, který zemřel 23. března 1908. Dále dědil panství Arnošt Reinhart ryt. Picchioni.

Za pozemkové reformy r. 1925 (plocha 2346 ha) propuštěny byly vlastníku zbytkové statky Bílý dvur, Nový dvur, Český Rudolec, část lesního hospodářství, lihovary v Stoječíně a Českém Rudolci, zámek s parkem v Českém Rudolci; utvořen byl zbytkový statek Stálkov, postátněn dvůr Rožnov a většina lesního hospodářství.

Dolní Radíkov slul dříve Velký Radíkov.

Horní Radíkov slul dříve Malý Radíkov.

Rožnov; skelná huť vznikla tu před 1720, zanikla 1726.

Bolíkov; Adam Věžník z Věžník zaměnil 1639 (int. 1642) Bolíkov a lidi v Mařiži Karlu Grynovi ze Štyrcenperka a jeho manželce Kateřině, roz. Dubské z Třebomyslic, kteří 1642 int. statek Bartoloměji v. Tannazoll-Zill a jeho manželce Anně Marii, roz. Kehlerové v. Schwanndorf (ZDj I. 3, 5). R. 1671 byl Bolíkov int. Karlu Jakubovi. Ferdinandovi, Kryštofu Fortunátovi a Anně sourozencům Tannazoll-Zill, z nichž Kryštof Fortunát int. svůj díl ihned Karlu Jakubovi (ZDj I. 76, 77). Posléze Karel Jakub Tannazoll-Zill int. 1693 Bolíkov Řehoři Ignácovi Košinskému z Košína a Cyril Josef a Dyonis Ignác bratři Košinští int. 1703 Bolíkov Janovi z Rosenthalu (ZDj I. 213, II. 111). Gotfríd v. Rosenthal int. 1748 Bolíkov Frant. Alexandrovi šl. Hartenberg (ZDj III. 249).

Statek Mařiž.

Mařiž; Bohuslav Řečický seděl tu ještě 1562 a měl syna Bohunka (PB XIII. 69, XXIII. 51). Jan Řečický seděl tu 1591—1601. Bartoloměj v. Tannazoll-Zill int. 1648 od statku bolíkovského 5 poddaných v Mařiži Jakubovi Zinn v. Zinnburg v Mařiži (ZDj I. 14). R. 1674 byl statek int. Janu Františkovi v. Zinnburg, jenž jej 1688 vložil Otovi Rudolfovi hr. z Schaumburga a Marii Renátě hr. z Schaumburga (ZDj I. 92, 188). Ti pak 1693 int. Mařiž Janu Rudolfovi Goldmüllerovi v. Goldenstein, jenž 1702 vložil statek Janu Jiřímu Haušperskému z Fanalu (ZDj I. 213, II. 109). R. 1713 zemská komise int. Mařiž Maxovi Želeckému sv. p. z Počenic, jenž již 1714 vložil statek Janu Rudolfu Komínkovi sv. p. z Engelshausen a ten opět 1717 Matyáši Jindřichovi Butz v. Rollsberg (ZDj II. 278, 289, 339). Po smrti posledního rozdělili se jeho synové Heřman Antonín, Jan Matyáš a Josef Ignác Butzové v. Rollsberg o jeho statky Kostelní Vydří a Mařiž (int. 1750, ZDj III. 279). R. 1791 byl statek int. Janu Bapt. sv. p. Madrovskému, 1793 prodán za 27.750 zl. Janu Ruggovi v. Ehrenstrom, 1816 int. Vilému, Františkovi, Anně Marii a Karolině Ruggům v. Ehrenstrom, 1818 samojedinému Vilémovi, 1823 koupen za 45.000 zl. Františkem v. Leon, 1840 za 100.000 zl. Bertou sv. paní v. Erben, 1844 int.

Julovi v. Cerboni di Sposetti, 1844 Vilému Ferdinandovi Bischofovi v. Wiederstein, 1847 Janu Dvořáčkovi, 1863 Vilému Hefele, 1866 Františce Finkey šl. v. Westwelles, 1866 prodán za 80.000 zl. Prokopovi Rychlému, 1872 za 100.000 zl. Václavu Welzovi, 1880 prodán Lvovi (později ryt. v.) Stanglerovi, 1898 Heleně sv. paní Offermann, která zemřela 5. září 1914 a zanechala Mařiž Jindřichovi hr. Dobřenskému z Dobřenic. R. 1917 koupil statek Alois Löwenstein, 1917 Schulim a Jetti Schreyerové, 1923 Josef a Terezie Miesslerovi a 1929 Julius Hofmann.

Panství želetavské.

Želetava. R. 1828 panství int. Gustavu Aloisovi hr. Podstatsky-Liechtenstein, 1860 Gustavu hr. Podstatsky-Liechtenstein, 1870 Karlu Kammelovi šl. Hardegger, jenž zemřel 28. června 1901, a pak Anně hr. Attems. Za pozemkové reformy 1923—26 (plocha 1728 ha) vlastníku propuštěny zbytkové statky Krasonice, N. Meziříčsko, Šašovice, Zdeňkov, Želetava, pivovar, sladovna a cihelna v Želetavě, pila a lihovar v Šašovicích, cihelna a vápenka v Krasonicích, zřízen zbytkový statek Bítovánky. — Děkanství v Želetavě bylo zřízeno r. 1730.

Bítovánky držel kolem r. 1360 Jimram z Jakubova. R. 1526 držel pusté Bítovánky zástavou Bohuše Hrubčický z Čechtína (PB VIII. 145). — Schaumburgové int. 1633 Bítovánky a Krasonice Baltazaru Wüllersdorferovi v. Urbair (ZDB XXXIV. 25). Štěpán Kusý z Mukoděl vložil 1681 Bítovánky Adamu Ladislavovi sv. p. z Věžník, který je 1681 int. nejprve Jetřichu Gedeonovi z Olešničky, pak téhož roku Pavlovi hr. Morzin (ZDz II. 34, 37). Karel Maximilian hr. Thurn int. 1697 statek Janu Kryštofovi Říkovskému z Dobrčic a ten opět 1709 spolu s N. Meziříčkem Fr. Ant. hr. z Liechtenstein-Kastelkornu k Telči (ZDz III. 175, IV. 5). R. 1712 byly statky Bítovánky a N. Meziříčko prohlášeny fideikomisem (ZDj II. 251).

Krasonice (správně místo Krásonice); kostel byl 1771 jen přestavěn. Eufrozina Mitrovská z Nemyšle, roz. Koniasová z Vydří, darovala 1610 Krasonicům dva kusy lesa a pastvisko (Zprávy arch. kor.). Baltazar Wüllersdorfer v. Urbair postoupil (int. 1677) Krasonice Šimonu Kratzerovi z Schönsperka, který int. 1677 Krasonice Zdeňkovi Matyášovskému z Matyášovic a ten opět 1678 Maximilianě hr. z Thurnu, roz. kněžně z Liechtenštejna (ZDz I. 263, 270, 272). R. 1820 byly tu spory o roboty. R. 1817 narodil se v Krasonicích národní buditel Vincenc Furch.

Meziříčko (správně místo Nové Meziříčko) přip. se 1316. R. 1516 seděl tu Jiřík Bořita z Budče (Salbuch č. 285., 47), 1561 Jan Bořita z Budče (Salbuch č. 287., 51). Maximilian v. Mohr int. 1641 Nové Meziříčko(!) Jiřímu Dubskému z Třebomyslic (ZDB XXXIV. 32). Fr. Kryštof, Jindřich Burkart a Ant. Josef v. Schneidenau int. 1695 statek Jiřímu Vilémovi v. Moschlitz (ZDz III. 145). R. 1698 sirotčí statek N. Meziříčko byl int. Janu Kryštofovi Říkovskému z Dobrčic (ZDz III. 192). Dále viz u Bítovánek.

Zdeňkov. R. 1701 byl zemským právem zveden na Zdeňkov Karel Maximilian hr. Thurn (ZDz III. 240).

Velinice zanikly na statku zdeňkovském, k 1505 viz u Nové Říše.

Závětice; Kristian Jan Matheides ze Závětic založil 1721 u Zdeňkova ves Závětice, která však 1749 zanikla (Tiray, Telecký okr., 399).

Novořišské panství.

Klášter v N. Říši. Starý konventní kostel byl zasvěcen P. Marii. R. 1504 přip. se převora Voršila (PB IX. 31). Převora Anna prodala 1532 pusté Martinice u Klobouk za 100 zl. klášteru zábrdovskému (Zprávy arch. kor.). Privilegia kláštera potvrdil 1503 Pius III., 1504 Vladislav II., jenž dal 1513 ochranu nad klášterem dědičně Adamovi z Hradce ale již 1515 vzal klášter do vlastnictví své ochrany a potvrdil konventu svobodnou volbu představených, což 1521 král Ludvík potvrdil (Zprávy arch. koresp.). Ferdinand I. potvrdil 1558 privilegia kláštera (Salbuch č. 286., 144, Zprávy arch. kor.).

Probošty byli: 1330—45 Nicislav, 1428—46 Ondřej, pak Michal (zemřel 1462), 1462—92 Prokop, 1492—1513 Bartoloměj, 1521—42 Zikmund, 1542 až 1555 Ondřej, 1562—70 Kašpar

Schönauer, 1570—95 Urban, 1595—97 Šebestian Chotěbořský, 1599—1605 Jan Kostelecký, 1605—31 Adam Scotus, 1686—98 Karel Kratochvil, 1698—1708 Bernart Leupold v. Löwenthal; opaty: 1755—92 Josef Pelikán, 1793 až 1819 Jan Pelikán, 1821—52 Ferdinand Seka (Tiray, Telecký okr., 311 a n.).

Za pozemkové reformy 1924 (plocha 1541 ha, vlastník kanonie premonstrátů) propuštěny vlastníku zbytkové statky Bohuslavice, Nová Říše, Sedlatice, Vystrčenovice, lihovar v Bohuslavicích, pivovar a cihelna v Nové Říši, pila a mlýn ve Vystrčenovicích, klášter se zahradou, knihovnou, obrazárnou a archivem; zcela rozdělen byl dvur Svojkovice.

Nová Říše; privilegia městečka potvrdil 1782 Josef II. a 1792 František II., jenž přidal týdenní trh (Zprávy arch. kor.). Jan Čeloud z Pálovic prodal tvrz v Nové Říši obci novořišské a ta 1536 za 200 kop č. klášteru (Zprávy arch. kor.). R. 1515 naležel faře novořišské desátek z Nové Říše a Hrádku (PB VIII. 87).

Rozseč s far. (od 1908) kostelem Srdce Ježišova.

Vápovice (správně místo Vapovice).

Panství brtnické.

Brtnice. Král Matyáš udělil 1486 Brtnici dva jarmarky, týdenní trh a hrdelní právo (Hofferiana v měst. archivu brněnském č. 7.). Zdeněk a Burian z Valdštejna pustili 1493 odúmrt Opatovu, Brtnici, Lhotě, Smrčnému, Malému, Přimělkovu, Střížovu, Komárovicům, Uhřinovicům, Jestřebí, Brancouzum, Čichovu, Radoninu, Čáslavicum a Hvězdoňovicům (Pátek, Brtnice Trhová, 17). Ferdinand I. potvrdil r. 1534 Burianovi z Valdštejna opravu na Hrutově, Brodcích a Vésce (králi náležela oprava těchto vsí, které patřily někdy kostelu kněžickému na podací královského kláštera želivského, Kopiář archivu min. vnitra č. V., f. 253). Burian Brtnický z Valdštejna byl již 1544 neb. a zanechal vdovu Kateřinu z Ludanic (Salbuch č. 284., 178). Druhou manželkou Zdeňka Brtnického z Valdštejna (zemřel 1561) byla Mandalena hr. z Thurnu (ČČH 1922, 100). Po smrti Zdeňkově drželi nejprve Brtnici v nedílu jeho synové Hynek, Václav, Jan Lhošle a Jindřich bratři vl. Brtničtí z Valdštejna, pak Hynek samojediný (odd. Morava v archivu min. vnitra, VII. 1). Urbář z r. 1566 jest nyní v zemském archivu v Brně (Sbírka rukopisů č. 638). Hynek Brtnický z Valdštejna zemřel 1596. R. 1605 přip. se tu literátské bratrstvo (Pátek, Brtnice, 23).

Pavlánský klášter v Brtnici byl založen 1644 Blankou Polyxenou hr. Collalto, zrušen 17. srpna 1784 (Bočkova sb., 5., 246). R. 1645 zaplatili měšťané Švédům 900 tolarů výpalného (Hofferiana v měst. archivu brněn. č. 7.). R. 1657 vyhořel kostel, škola, radnice, mlýn a 59 domů (ib.). R. 1671 Leopold I. přidal Brtnici dva jarmarky (Zprávy arch. kor., Hofferiana na uvedeném místě).

Po Vinciguerovi hr. Collalto dědil Brtnici, Něm. Rudolec a Černou (int. 1722) jeho syn Antonín Rombald hr. Collalto (ZDj II. 379), pak seděl tu Vinciguera Tomáš hr. Collalto (jeho manželkou byla Antonie hr. Monte a Santo), po němž dědil (int. 1769) všechna tři panství jeho syn Jan Nep. hr. Collalto (ZDj IV. 224). R. 1773 byla Brtnice, Černá a Něm. Rudolec int. Františkovi hr. Collalto (ZDj IV. 267), 1802 Odoardovi hr. Collalto, jenž založil 1802 v Brtnici továrnu na bavlněné výrobky, 1825 Antonínu Oktavianovi hr. Collalto, 1845 Eduardovi hr. (pak knížeti) Collalto (zemřel 24. března 1862), pak Emanuelovi knížeti Collalto a posléze 1928 Manfredovi Collalto. Za pozemkové reformy 1923—25 (plocha 6189 ha) zřízeny byly zbytkové statky Hynkov, Kněžice a Přísecka, v záboru zustávají dvory Brtnice, Karlín, lesní hospodářství a lihovar v Opatově, zámky a parky v Brtnici a Kněžicích a zřícenina Rukštýn. Odprodán byl pivovar v Brtnici a rozděleny dvory Heraltice, Hvězdoňovice, Nepomuky, Petrovice, Pokojovice, Přímělkov a Zhořec. Městská privilegia potvrdil 1793 František II. a 1836 Ferdinand V., jenž přidal pátý a šestý jarmark.

Heraltice. R. 1519—21 seděl na Heralticích Jan Heraltický z Heraltic; tehdy byla tu katolická fara (PB VIII. 92, 113). Při dělení statků po Hynkovi Brtnickém z Valdštejna podržel Nové Heraltice(!) Václav z Valdštejna,

který tu seděl 1578 (Kopiář arch. min. vnitra č. 89., 60).

Komárovice; v 18. st. doly na stříbrnou rudu.

Krahulov, dříve i Kraluhov.

Předín; Přibík z r. 1490 byl syn Oldřicha Mládence z Miličína.

Přibyslavice; r. 1500 kapitula brněnská smluvila se o desátek z Přibyslavic s Vilémem z Pernštejna (Codex Pernštejnský v měst. archivu v Brně, f. 136). Na počátku 18. st. putovalo mnoho poutníků k zázračnému obrazu Matky Boží v Přibyslavicích. V 17. st. byl tu železný hamr, na počátku 18. st. papírna, která pracovala ještě 1818.

Hrad **Střiliště** stával asi v lese Království, kde jsou posud zbytky hradu.

Příseka s zámkem.

Radonín; k 1409 čti Hynek z Pacova, k 1447 Drslav z Opatova.

Vyhnanov nezanikl u Malého, nýbrž u Oder na Opavsku.

Okříšky; manželkou Vita Jindřicha Porta z Arlsberka byla 1636 Eva Rosina, roz. Hýblová (ZDB XXXIV. 37, 50). Sirotci po neb. Vítu Jindřichovi int. 1654 Okříšky Jakubovi Lewese, 1670 statek int. Janu Adamovi v. Lewese, načež po Janu Vilémovi v. Lewese zdědila (int. 1674) statek jeho manželka Anna Alžběta roz. Hörnerová (ZDj I. 23, 76, 90). Sirotci Věžníkovští z Věžník int. 1709 Okříšky a Pokojovice Norbertu Leopoldovi v. Hoch, načež 1723 František v. Hoch int. oba statky svému bratru Josefu Norbertovi v. Hoch, který opět 1738 int. Okříšky a Pokojovice svému bratru Filipu Ignácovi v. Hoch (ZDj II. 204, 389, III. 153). Filip Ignác int. 1743 oba statky Kariu Josefovi Heřmanskému v. Heldenherz, který již 1752 vložil Okříšky a Pokojovice Vincigueru Tomášovi hr. Collalto k Brtnici (ZDj III. 179, IV. 40). Za pozemkové reformy 1923 (plocha 313 ha) vlastníku propuštěn zbytkový statek Okříšky, lesní hospodářství, lihovar, pila a pivovar v Okříškách. R. 1913 zřízena tu farní expositura.

Lit.: J. Tenora, Prebenda kapituly brněnské v Přibyslavicích, ČMM 1933; J. Drbohlav, Vývoj a dějiny obce Kněžic, 1931; V. Richter, K výrobě habánské keramiky v Brtnici, ČPS 1934; O patrimoniálním archivu v Brtnici viz V. Černý v HP VIII.

Statek Puklice.

Puklice s zámkem. Vít Hordar seděl tu již 1565 (Pátek, Jihlavský okr., 207). Pavel Hordar z Puklic byl 1585 neb. a zanechal vdovu Dorotu Vejhorskou z Kaškovic a dceru Apolonii (PO XLV. 117). Sirotci Hordarovi int. 1673 Puklici Jakubu Maxuellovi v. Tümmel (ZDj I. 79). R. 1788 zdědili statek Jan, Marie Anna a Barbora Malovcové (ZDj V. 23). Dále koupil Puklici 1807 za 125.300 zl. Ota sv. p. Skrbenský z Hříště, jenž zemřel 26. února 1860 a zanechal statek Otovi Skrbenskému sv. p. z Hříště. R. 1879 koupil statek Karel hr. Blankenstein, jenž zemřel 10. září 1891; dále Puklice int. Janovi hr. Blankenstein. R. 1893 koupili statek Miloslav a Anna Peškové, pak 1905 Siegfried Fischmann, po němž 1917 dědil Richard Fischmann. Za pozemkové reformy 1925 (plocha 281 ha) velkostatek s lihovarem a škrobárnou v Puklicích propuštěn vlastníku.

Statek Jamné.

Jamné přip. se 1444. Kardinál František z Dietrichštejna int. 1627 Jamné a Meziříčko jesuitské koleji v Jihlavě (ZDB XXXIII. 4). R. 1864 oba statky int. Janu Nussbaumovi, 1896 jeho dědicům, 1899 koupil je Karel Schiller, po němž 1919 drželi je dědici. Za pozemkové reformy 1925 (plocha 661 ha), propuštěn vlastníku zbytkový statek Jamné, v záboru zůstává lesní hospodářství, pila, cihelna a vápenka v Jamném.

Věžnice (místo staršího Bahenná Věžnice).

Lit.: B. Simonides, Spory poddaných s vrchností na Jamenském panství, HP X.; B. Simonides, Obecní účty, HP XI.

Panství Luka.

Luka nad Jihlavou (úřední název). Apolonie z Počepic na Lukách provdala se před 1560 po druhé za Jindřicha Březnického z Náchoda (Salbuch č. 287., f. 24). Císař int. 1629 Luka s přísl. Vítu Jindřichovi hr. z Thurnu, jemuž byl statek přiřčen náhradou za konfiskované statky (ZDB XXXIIII. 26, ČČH 1922, 323). Jan Kryštof Říkovský z Dobrčic int. 1721 Luka Fr. Ant. hr. Gellhorn, jehož manželka An-

na Magdalena roz. sv. paní Saková z Bohuňovic vložila 1737 panství Maximilianu Oldřichovi hr. z Kaunic, jemuž (int. 1748) císař dovolil zříditi z tohoto panství fideikomis pro sekundogenituru (ZDj II. 369, III. 148, 174). Po smrti Maximiliana Oldřicha Luka int. 1747 Mořicovi hr. z Kaunic, po jehož smrti dědil (int. 1757) Dominik hr. z Kaunic (ZDj III. 239, IV. 88). Týž int. 1769 Luka Josefovi sv. p. Widmann (ZDj IV. 206). Dále bylo panství int. 1792 Vincencovi sv. p. Widmann, 1807 Františku, Albertovi, Antonínu a Vincencii sv. p. Widmannum, 1814 Arnoštce sv. paní Widmann, roz. sv. paní Roden, Františku Albertu a Antoninovi sv. p. Widmann-Sedlnitzky; od r. 1830 držel Luka sám Antonín, jenž zemřel 10. září 1866, a pak Viktor hrabě Widmann-Sedlnitzky, jenž 1870 utvořil z panství fideikomis a zemřel 25. ledna 1886. Potom dědil Antonín hr. Widmann-Sedlnitzky. Za pozemkové reformy 1924 vlastníku propuštěny zbytkové statky Luka, Rytířsko, Svatoslav, lesní hospodářství, pila, přádelna, zámek s parkem a oborou v Lukách, zcela rozděleny dvory Bítovčice, Kozlov a Vysoká Studnice. R. 1755 Marie Terezie povýšila Luka na městečko (Zprávy arch. kor.). V 16. st. Luka slula vždy Louka.

Kozlov. R. 1451 koupili Kozlovští od kláštera třebíckého dědičnou rychtu (Pátek, Jihlavský okr. 182).

Otín přip. se v urbáři třebíckém z 1556.

Rytířsko bylo 1721 znovu vysazeno.

Vysoké Studnice (správně místo Vysoká Studnice).

Panství Černá.

Měřín; probošty měřínskými byli 1440 Daniel, 1447 Matěj, 1453 Jan, 1466 Dominik.

Německý Rudolec s zámkem. Správné datum intabulace Václavem z Ludanic jest 1553 a sice Václavu Chroustenskému z Malovar. R. 1562 seděl tu Jan Chroustenský z Malovar, jenž r. 1580 učinil poručenství tak, aby statek v případě úmrtí jeho syna Václava připadl Rafaelovi Chroustenskému a jeho potomstvu, a zanechal vdovu Kateřinu Přepiskou z Rychenburka (Salbuch č. 287., f. 133, PO XLV. 273). Za pozemkové reformy 1923 (vlastník Manfred Collalto et San Salvatore, plocha 2011 ha) byly zcela rozděleny dvory Arnolec, Chlumek, Jersín, Stáj, Zhoř; zřízeny zbytkové statky Černá a Německý Rudolec, v záboru zůstává lesní hospodářství.

Lit.: O zámeckém archivu v Černé viz Krejčík, Příspěvky k soupisu archivů, Praha 1929.

Panství třebíckě.

Třebíč. Zakládací listina kláštera třebíckého jest středověkým falsem (upozornil univ. prof. Dr. J. Šebánek) V l. 1260—77 byl opatem Matyáš a teprve 1277 Martin; Adam byl opatem v l. 1342—70. V březnu r. 1422 obsadili Rakušané Třebíč proti husitům (Bretholz, Übergabe Mährens etc., 298). R. 1435 markr. Albrecht potvrdil Třebíči privilegia; město bylo tehdy ještě převážně katolické (Dvorský, Třebický okres, 69). Potvrzení privilegií králem Ladislavem bylo 1454. R. 1531 seděl na Třebíči Jan Jetřich Černohorský z Boskovic (Salbuch č. 283., f. 4). Burian Osovský zřídil v Třebíči panský pivovar. Zřízení selské bylo vydáno 1575 (nikoliv 1573). V jednu 1621 stalo se město útočištěm evangelických kněží z širokého okolí (Hrubý, Mor. korespondence, 63). R. 1665 konali jesuité na panství třebíckém misie (ČMM 1892, 21).

Po Arnoštovi držel panství Antonín hr. Valdštejn-Vartenberk (zemřel 13. března 1848), Kristian hr. Valdštejn-Vartenberk (zemřel 24. prosince 1858), Albert hr. Valdštejn-Vartenberk (zemřel 16. srpna 1868), Jan hr. Valdštejn-Vartenberk (zemřel 3. června 1876), Josef hr. Valdštejn-Vartenberk (zemřel 31. července 1903), Arnošt hr. Valdštejn-Vartenberk (zemřel 1. srpna 1904), pak Josef Vincenc hr. Valdštejn-Vartenberk; 1925 panství int. na třetinu Evženu a Josefovi Valdštejn-Vartenberk a Marii hr. Bossi-Fedrigotti; třetina Evženova int. 1932 Dr. Josefu a Emanuelovi Valdštejn-Vartenberk. Dne 23. července 1873 město zničeno požárem.

Za pozemkové reformy 1922—25 (plocha 4012 ha) vlastníku propuštěny ze záboru dvory Čechtín, Podklášteří, Račerovice, Střítež, Dolní Vilémovice, lesní hospodářství, cihelna v

Račerovicích; zřízeny zbytkové statky Nový Dvůr, Okrašovice a Slavičky, zcela rozdělen dvůr Vartenberk. Družstvům přiděleny lihovary v Čechtíně, Slavičkách, Podklášteří; v záboru zůstávají cihelna v D. Vilémovicích a pila v Červené Lhotě.

Kamenice; v 16. st. slula Starorodní Kamenice. Tvrz uchovala se posud. Fara byla v 2. pol. 16. st. evang.

Vladislav; 1624 odešel poslední evangelický farář vladislavský Samuel Kurcius do vyhnanství (Hrubý, Mor. koresp., 439).

Benetice, chrám sv. Marka z let 1853—59.

Čechtín, v 15. st. byla tu tvrz.

Číhalín (správně místo Čihalín).

Hostákov; čti vládykové z Hostákova místo z Hostsíkova. R. 1406 Ondřej z Hostákova.

Červená Lhota; 1573 seděli tu Ctibor a Šťastný Zárubští z Hoteřic.

Okrašovice; místo 105 čti 1505.

Slavičky (správně místo Slavičky). Smil Osovský z Doubravice zastavil 1571 Slavičky v 750 kopách č. Šimonu Vídeňskému z Českého Ostrova a jeho manželce Ludmile Bořitovně z Budče (Dvorský, Třebický okr., 389). R. 1632 byly Slavičky opět přikoupeny k Třebíči.

Horní Vilémovice (správně místo H. Vilímovice).

Dolní Vilémovice (správně místo D. Vilímovice).

Lit.: Třebíč, město a okres, Třebíč, 1932; Č. Sameš, Opravy opatského chrámu třebíckého v l. 1725—32, Třebíč 1934; Č. Sameš, Třebíč a venkov r. 1848, Třebíč 1936; týž, Kapitola z historie třebické fary u sv. Martina, Třebíč 1935; týž, Pečeti a znak města Třebíče, Třebíč 1935; týž, Město Třebíč na začátku r. 1848, Třebíč 1935; týž, Dva obrázky města Třebíče, HP X.; týž, Příspěvek k dějinám třebíčského klášterství, ČPS 1936; Aug. Neumann, Ze života v Třebíči 1815—1834, HP X.

Budišovské panství.

Budišov. R. 1365 psal se Ješek z Budišova, pak Budiš z Budišova, jímž rod r. 1415 vymřel. R. 1536 (nikoliv 1538) Ferdinand I. povýšil Budišov na městečko s právem užívání zeleného vosku, znaku, dvou jarmarku a týdenního trhu (Salbuch č. 283., f. 189). Jiří Mrakeš z r. 1552 byl syn Janův. Václav Berka z Dubé kšaftoval r. 1577 a Budišov držel pak po jeho smrti syn Václav Berka z Dubé, jenž zemřel r. 1610 (Dvorský, Třebický okr., 188).

Po smrti Matouše Ferdinanda hr. Berky bylo 1644 panství int. jeho matce Hypolitě Františce hr. Berkové, roz. hr. z Fürstenberka, která (int. 1647) odkázala Budišov svému bratru Frydrychu Rudolfovi hr. z Fürstenberka (ZDj I. 8, 10). R. 1704 dědil panství Prosper Ferdinand lantkrabí z Fürstenberka (ZDj II. 118), načež Václav Albrecht hr. z Vrbna int. 1716 Budišov Marii Anně hr. Paarové (ZDb IV. 216). Jan Václav hr. Paar zaměnil 1768 Budišov za Kardášovu Řečici Františku Josefovi sv. p. Jungwirt (ZDb X. 196). R. 1792 bylo panství int. Marii Kateřině sv. paní Dubské z Třebomyslic, Josefě sv. paní Friedenthal, rozeným sv. panim v. Jungwirt, a Terezii a Františce sv. panim Jungwirt. R. 1794 koupil Budišov za 150.000 zl. Joachym v. Stettenhofen, 1844 Karel ryt. Baratta (zemřel 11. června 1880), pak panství int. Norbertu bar. Baratta-Dragono (zemřel 7. července 1883), dále Richardu bar. Baratta-Dragono. Za pozemkové reformy 1924—27 (plocha 1488 ha) vlastníku propuštěny zámek v Budišově s oborou, dvory Budišov, Holeje, Obora, Oslava, lesní hospodářství, lihovar a pila v Budišově, zřízen zbytkový statek Topol, družstvu přiděleny lihovary v Náramči a Tasově, odprodána cihelna v Tasově, mlýn a pila v D. Heřmanicích, zcela rozděleny dvory Dolní Heřmanice, Tasov, Valdíkov a Holubí Zhoř.

Tasov. Údaj z r. 1365 netýká se Uličky u Tasova, nýbrž Bítovčic u Brtnice. Dvůr Komárov koupil 1482 od Jiřika Vaneckého z Jemničky Martin Rohovský, jehož potomci drží dvůr posud (Kvaterny svobodníků, I.).

Hodov int. 1349 Beneši z Meziříčí.

Kamenná. R. 1711 byli tu dva svobodní dvořáci.

Mihoukovice (správně místo Mihonkovice).

Náramec s tvrzí.

Holubí Zhoř; bývali tu čtyři svobodní dvořáci.

Velkomeziříčské panství.

Velké Meziříčí; nejstarší zachovaná městská kniha jest z r. 1387. Václav z Lomnice byl r. 1455 neb., jeho manželkou byla Kateřina ze Šternberka. Ještě v pol. 16. st. byla ve Velkém Meziříčí katolická fara (ČČH 1934, 287). R. 1611 bylo ve Velkém Meziříčí literátské bratrstvo (Zprávy arch. kor.). Ladislav Berka z Dubé potvrdil r. 1600 Meziřickým právo vařiti pivo a nařídil, aby všechny krčmy na panství braly pivo z města; zato Meziříčtí se zavázali k ročnímu platu (Zprávy arch. kor.). Dne 13. prosince 1620 vpadli do Meziříčí císařští a vyplenili zámek, evangelický farář musil před nimi uprchnouti a v dubnu 1621 byl tu již katolický děkan (Hrubý, Mor. koresp., 27, 33, 91). Rudolf hr. Kaunic dovolil 1651 měšťanům páliti a šenkovati kořalku (Zprávy arch. kor.).

Ferdinand hr. Kaunic int. 1676 panství Petrovi sv. p. Ugarte (ZDj I. 107), 1681 int. panství Arnoštu sv. p. Ugarte (ZDj I. 116), jenž 1682 potvrdil městu Meziříčí privilegia (Zprávy arch. kor.). František Ferdinand hr. Ugarte int. 1731 panství Velké Meziříčí a Radostín svému staršímu bratru Janovi hr. Ugarte, jenž 1735 int. vše to Leopoldovi vévodovi šlesvicko-holštýnskému (ZDj III. 60, 96). Po Leopoldovi dědily Marie Terezie kněžna Oettingen, Marie Eleonora vévodkyně z Guastally, Marie Gabriela ovd. kněžna Fürstenberg a Marie Charlotta hr. Löwenstein-Wertheim (int. 1751, ZDj III. 293). R. 1765 porovnal se Alois kníže Oettingen se svými dcerami Leopoldinou, provd. hr. Kaunitz-Rittberg, a Eleonorou, provd. kněžnou z Liechtenštejna, o panství velkomeziřické, které bylo 1765 int. Eleonoře kněžně z Liechtenštejna (ZDo IX. 98, ZDj IV. 187).

Dále bylo panství int. 1816 Mořici knížeti z Liechtenštejnu, 1824 Marii Luise, Eleonoře a Leopoldině kněžnám z Liechtenštejna, 1834 Leopoldině kněžně z Liechtenštejnu, později provdané kněžně z Lobkovic, která zemřela 8. prosince 1899 a zanechala panství svému synovi Rudolfu knížeti z Lobkovic (zemřel 9. dubna 1908), po němž dědil František hr. Harrach (Zemské desky, zpráva p. velkostatkáře Harracha). Za pozemkové reformy 1923—27 (plocha 6580 ha) vlastníku propuštěny ze záboru dvory Křeptov, Stránecká Zhoř, pivovar ve Velkém Meziříčí, cihelna v Martinicích a Radostíně, lihovar v Křeptově, zámek s parkem ve Velkém Meziříčí; utvořeny zbytkové statky Nové Dvory, Oslavička, Zahradiště; v záboru zůstávají zbytkový statek Velké Meziříčí a lesní hospodářství. Zcela rozděleny byly dvory Batouchovice, Netín, Pohořílky, Nová Zhoř; družstvum přiděleny lihovary v Batouchovicích a Stránecké Zhoři; v záboru zůstávají pily ve Velkém Meziříčí a Krásnovsi, mlýny v Boru, Olší, Peklo, Manův a Markluv mlýn, odprodán mlýn v Znětínku.

Dolní Bory, dříve Moravské Bory, s fil. kostelem sv. Jiljí; r. 1769 přip. se tu zákupní rychta (Nová sb. č. 699).

Mostiště; zbytky hradu.

Oslavička; 1559 seděla na Oslavičce Ludmila z Malíkova, vdova po Jiříkovi Oslavickém z Jemničky (PO XLV. 36).

Osové (správně místo Osová).

Radostín; r. 1621 vypuzen z Radostína evangelický farář a dosazen katolický (Hrubý, Mor. kor., 91).

Ruda; Jan Pšenička z Račína prodal 1482 Rudu Hynkovi z Kukvic (Pernštejnský codex v městském archivu v Brně, f. 288).

Rudíkov, dříve Rudvíkov. Václav Bystřický z Studnice prodal 1494 Rudíkov svému bratru Janovi Bystřickému z Studnice, jenž prodal 1496 ves s polovicí patronátu Janovi z Lomnice k Velkému Meziříčí (Pernštejnský codex v městském archivu v Brně, f. 286, 297). V pol. 16. st. držel od kláštera oslavanského podací v Rudíkově a ves Telečkov zástavou Jiří Volf Krajíř z Krajku a jeho bratří, kteří zboží 1557 zastavili Zikmundovi Heltu z Kementu v 115 kopách č. (Salbuch č. 286., f. 109).

Uhřínov; 1349 přip. se tu fara.

Zhoř Stránecká (správně místo Stránská Zhoř). V l. 1599—1609 seděl na Pivcově Zhoři Aleš Stránecký ze Zhoře (Kopiář arch. min. vnitra, č. 89., f. 168, PB XXXIV. 92), 1609 Kateřina Dubská z Třebomyslic (PB XXXIV. 55). R. 1653 bylo zboží int. karmelitá-

num v Männersdorfu, kteří je 1681 int. Rudolfovi hr. Rabatta (ZDj I. 20, 117). Syn posledního Rudolf hr. Rabatta int. 1695 Zhoř Janu Dětřichovi sv. p. Rummerskirchen (ZDj I. 264). R. 1716 porovnali se o Zhoř Josef Ferdinand, Ignác Leopold, Karel Josef a Ferdinand Joachym bratři sv. p. z Rummerskirchen (ZDj II. 320) a 1729 Ignác Leopold a Karel Josef sv. p. z Rummerskirchen int. Zhoř Janovi hr. Ugarte a jeho nezletilému bratru (ZDj III. 27). R. 1527 přip. se v Pivcově Zhoři svobodný dvořák (PB XIII. 206).

Kochánov (správně místo Kochtanov).

Otín; r. 1770 byla tu zákupní rychta (Nová sb. č. 699).

Pavlínov; v 16. st. byla v Pavlínově tvrz a zákupní rychta.

Svařenov (správně místo Svařanov).

Zadní Zhořec (správně místo Zadní Zhoř).

Lit.: J. Vlček, Městská kniha Velkomeziříčská, HP X.; J. Vorel-J. Vlček, Prameny k dějinám Velké Meziříče, HP XII.; J. Fr. Svoboda, Urbář panství Velkomeziříckého z r. 1695, V. a VI. ročenka musea ve Velkém Meziříčí. O vrchnostenském archivu ve V. Meziříčí viz A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivu, Praha 1929.

Osovské panství.

Osová. Hynek z Doubravice seděl na Osové již 1481 (PB VIII. 4). Zikmund z Doubravice byl již 1510 neb. a zanechal vdovu Marketu z Kukvic (PB VIII. 56, IX. 170). Spolu s Janem seděl 1563 na Osové Erazim Polcar z Parařova (Salbuch č. 287., f. 193). R. 1663 rozdělili se o Osovou a Rojetín Mandalena Terezie Bukuvková z Bukuvky a Marie Eufemie Žalkovská z Žalkovic, roz. Humpolecká z Rybenska (ZDb I. 125). Poslední z nich int. 1694 Osovou a Rojetín svému manželovi Janu Vítovi sv. p. v. Schwalbenfeld, po jehož smrti 1720 statek int. Kateřině ovd. sv. paní v. Waldorf, která 1720 int. Osovou a Rojetín svému synovi Gotfridu Ignácovi sv. p. Waldouf (ZDb III. 164, IV. 330). Pak byla Osová int. 1739 Ignáci Gotfridu sv. p. Waldorf, 1797 Frant. Kajetánovi hr. Chorynskému z Ledské, 1797 Jindřichu hr. Haugvicovi a 1842 Karlovi hr. Haugvitzovi. R. 1874 bylo panství vloženo Jindřichovi hr. Haugvitz (zemřel 29. listopadu 1907) a pak Karlovi hr. Haugvitz. Za pozemkové reformy 1924 (plocha 1518 ha) vlastníku propuštěny ze záboru zbytkové statky Bítýška Osová, Osová, lesní hospodářství, Fhovar, škrobárna, cihelna, zámek s parkem v Osové. Zcela byly rozděleny dvory Milešín a Rojetín.

Bítýška Osová. R. 1581 seděli tu Jan a Pavel Polcarové z Parařova, synové Anny Čížovské z Čížova (PB XXVIII., nef.). Na počátku 19. st. založila tu vrchnost továrnu na kuže.

Milešín; Jindřich Lechvický ze Zástřizl prodal 1512 (int. 1513) Milešín a Edi ve Vídoníně Vilémovi z Pernštejna (AČ XVII. 152, ZDB XIV. 16).

Rojetín příp. se 1353 (ZDB III. 39); v 14. st. psali se odtud vládykové z Rojetína. V pol. 15. st. náležel Rojetín Janu st. Vojnovi z Litavy, jenž 1464 int. ves Ignáci Kožichovskému z Kvíčovic, jehož dcery Adlička a Marta z Kvíčovic int. 1481 díl Rojetína Filipu Bulovi z Bořitova (ZDB XIII. 29, XI. 18). K 1589–1610 viz u Mitrova. R. 1607 seděl tu, patrně na zástavě, Kundrát Heczer z Auráchu (PO XXXVIII. 279), pak Kateřina Čížovská z Čížova, která 1617 prodala Rojetín, Borovník, Rozsíč, Milešín s rychtou, Vídoníu, nově založenou Rýsovskou ves a pusté hrady Rýsov a Víckov za 14.299 zl. Janu Jiřímu Humpoleckému z Rybenska na Osové (ZDB XXXI. 11). Při porovnání r. 1663 zdědila Rojetín Mandalena Terezie Bukuvková z Bukuvky, která však 1663 int. statek Václavu Zikmundovi Žalkovskému z Žalkovic (ZDb I. 128). R. 1686 stalo se porovnání mezi Jindřichem Ladislavem a Jiřím Protivcem bratřími Žalkovskými z Žalkovic a Marií Eufemií Žalkovskou o Rojetín a Hozlauerovský dvur v Osové Bítýšce; statek obdržela poslední, která jej 1688 int. Jiřímu sv. p. Gevmannovi (ZDb II. 128, 167). Pak byl Rojetín připojen opět k Osové. R. 1521 (a také 1619) přip. se tu svob. dvořák, který držel i některé poddané Edi v Borovníku (PB VIII. 120, ČMM 1922, 155)..

Víckov (správně místo Víčkov).

Křižanovské panství.

Křižanov (správně místo Křižanov). Milota (manželka Eliška z Lipého) i Zikmund (manželka Machna z Rukštejna) z Křižanova byli za domácích válek na konci 14. st. na straně markr. Jošta (Kratochvil, Velkomeziřický okr., 223). Zdeněk Lhotský ze Ptení seděl tu již 1561 (Salbuch č. 287., f. 41). Prvou manželkou Prokopa Lhotského ze Ptení (1608) byla Božena Přepyská z Rychenburka, druhou Anna Hodějovská z Hodějova (Kratochvil, Velkomeziřický okr., 230). Maximilian Oldřich hr. z Kaunic prodal 1710 Křižanov za 180.000 zl. Jiřímu Václavovi z Schwalbenfeldu (Archiv kl. žďárského G 19). Při rozdílech 1722 mezi bratry Janem Josefem a Filipem Jakubem z Schwalbenfeldu podržel panství prvý, který 1723 osvobodil Křižanovské od poplatku z pastvin a dovolil im prodávati sůl (ZDB IV. 394, Nová sb. č. 241., Bočkova sb. č. 8841, LSA III. 122) a prodal 1727 Křižanov klášteru žďárskému (Archiv kl. žďárského G 37). Karel Endsmann založil 1794 v Křižanově továrnu na sukna a 1811 koupil od správy státních statků za 234.500 zl. panství, jež bylo 1830 int. Antonínu Endsmannovi ryt. z Ronova, 1858 Lutgardě Mold v. Moldheim, Kornelii Kočičkové, pak Hugovi, Odonovi a Vladimírovi Zhořským ze Zhoře, kteří prodali 1865 panství křižanovské za 525.000 zl. Josefu, Vilémovi a Mořici šl. Teuberům. Po smrti Viléma Teubera 1884 ujali se panství dědicové, z nichž Eugen šl. Teuber skoupil ostatní podíly. Za pozemkové reformy 1924 vlastníku propuštěny zbytkové statky Jakubovice, Křižanov, lesní hospodářství, lihovar a pila v Křižanově.

Jivoví (správně místo Jivové). Manželka Zdeňka Lhotského ze Ptení sluła Alena Podstatská z Prusinovic (nikoliv Anna).

Ořechov (správně, dříve Nový Ořechov). K r. 1596 škrtni slova „svému manželi". Kardinál František z Dietrichštejna int. 1626 Ořechov Alžbětě Pergarové z Pergu, roz. Kummerové (ZDB XXXII. 15). R. 1649 byl statek ořechovský int. Burianu Divišovi Odkolkovi z Oujezdce, jehož manželkou byla Anna Marie Želecká z Počenic a po němž dědil syn Karel Lev Albrecht Odkolek z Oujezdce (ZDb I. 179, 167). Posléze 1673 Anna Marie Odkolková, roz. Želecká z Počenic, int. Ořechov Antonínu Fr. hr. Collalto, který však již 1677 int. statek Janu Pavlovi v. Garsee (ZDb I. 204, II. 14). R. 1687 jeho nevl. dcera Anna Kateřina Kagerová z Dauburgu int. Ořechov, Křižánkov a Kadolec Dominiku Ondřejovi hr. Kaunic (ZDb II. 152'. Odtud zůstal Ořechov již při zboží křižanovském. Na sklonku 17. st. byly v Ořechově sklárny (ČMM 1931, 110).

Ronov; před založením vsi byla tu tvrz Ronov.

Sklené (správně místo Sklenné). R. 1778 byla tu zákupní rychta (Nová sb. č. 699).

Laštovičky (správně místo Vlaštovičky).

Dobrá Voda; r. 1649 prodal žďárský opat Jan Greifenfels z Pilsenburka Dobrou Vodu a Bory za 3560 zl. Františku Maximilianovi Staudovi z Hammersdorfu (Archiv kl. žďárského A 186, ZDb I. 29). R. 1676 byl statek int. Anně Marii sv. paní z Rogendorfu a Františce Prisce Želecké z Počenic, roz. sestrám Staudovým z Hammersdorfu, z nichž podržela statek poslední, která jej 1678 int. Eleonoře hr. z Opersdorfu (ZDb I. 262, II. 18). R. 1779 založena v Dobré Vodě zákupní rychta (Nová sb. č. 699).

Lit.: Jindřich Chylík, Poznamenání vzešlých útrat a škod na statku křižanovském od lidu vojenského 1641—1643, ČPS XI.; o vrchnostenském archivu v Křižanově viz A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivů, Praha 1929.

Panství radešínské.

Radešín; před r. 1566 držel dvůr Radešín syn Jana Radešína Tomáš Radešín, který jej 1566 svatební smlouvou zajistil své manželce Kunhutě, dvořačce z Rojetína; pak držel dvůr od kláštera žďárského Kašpar Štysl z Alšic (1602 neb.), po jehož smrti připadl dvůr opět klášteru a opat Antonín Vadianus prodal dvůr dědičně Samuelovi Radešínskému (odd. Morava v archivu min. vnitra IV. 3). R. 1828 koupil Radešín za 83.050 zl. František Schneider, jenž zemřel 1. ledna 1863 a zanechal statek Mořici Schnei-

derovi (zemřel 26. dubna 1879). Dále dědila Radešín Marie Duré a 1907 Dr. Max Duré. Za pozemkové reformy (plocha 756 ha) zbytkový statek Radešín, lesní hospodářství, lihovar a pila v Radešíně byly vlastníku propuštěny ze záboru.

Dolní Bobrová; klášter žďárský dal 1452 Dolní Bobrové odúmrt, 1517 dovolil Dolnobobrovským udělati rybník ve Vojáckém lese, 1559 dovolil vystavěti pivovar, vařiti a vystavovati pivo. Privilegia městečka potvrdil 1661 Leopold I., 1783 Josef II., 1793 František II. a 1838 Ferdinand V. (Zprávy arch. kor.).

Horní Bobrová; Vilém z Pernštejna dal 1478 Horní Bobrové a Podolí odúmrt a obecní řád. R. 1661 Leopold I. dal Horní Bobrové tržní právo, což potvrdili 1783 Josef II., 1792 František II. a 1836 Ferdinand V. (Zprávy arch. kor.).

Branišov; r. 1867 vznikl zvláštní statek branišovský, když Mořic Schneider prodal díl zboží radešínského s Branišovem Františku hr. Mitrovskému z Nemyšle (zemřel 2. května 1875); po smrti Františkově int. 1/6 statku Vladimíru a 5/6 Arnoštovi hr. Mitrovským. Po smrti Arnoštově (14. srpna 1875) dědil celý statek Vladimír.

Řečice; 1790 tu parcelován dvůr.

Horní Rožínka; 1366 seděl tu Hertvík ze Zvole.

Panství moravecké.

Moravec. Beneš Vahanský z Vahančic seděl na Moravci ještě r. 1524 (PB XII. 67). Jan Jakub sv. p. Magni int. nejprve 1628 statek Moravec a Mitrov Františkovi sv. p. Magni, 1630 však František Jakub sv. p. Magni int. oba statky Janu Bapt. Bergamasco (ZDB XXXIII. 7, XXXIV. 6). František Kazimír sv. p. z Moravce int. 1745 Moravec a Mitrov Karlovi sv. p. z Moravce, který 1758 vložil Mitrov a svob. dvůr v Rožínce Kryštofovi sv. p. Blümegen (ZDb VII. 52, IX. 57). Později byl 1792 Moravec int. Karlovi sv. p. Seldern, 1802 koupila jej Marie Anna hr. Maldeghem, 1803 dědil jej Karel hr. Maldeghem, 1820 koupil za 150.000 zl. Antonín hr. Mitrovský z Nemyšle, 1834 za 230.000 zl. Sidonie hr. Fünfkirchen, 1845 za 530.000 zl. Louisa princezna Vasa, roz. princezna z Badenu; dále byl statek int. 1855 korunní princezně saské Karolině, roz. princezně Vasa, 1858 Gabrielovi sv. p. Gudenus, 1874 na díly Jindřichovi a Gabrielovi říš. sv. p. Gudenus, 1881 Gabrielovi samotnému; týž stal se r. 1910 hrabětem a zemřel 19. května 1917; statek pak dědila Karola Nádherná z Borotína a Gabriela Dreihahn-Holenia. Za pozemkové reformy 1924 plocha 1897 ha) vlastníkum propuštěn zbytkový statek Moravec a Radkov, lesní hospodářství, lihovar, škrobárna a zámek s parkem v Moravci, vápenka ve Strážku a cihelna v Meziboří; utvořeny byly zbytkové statky Dolní a Horní Libochová.

Dolní Libochová přip. se po prvé r. 1350.

Pikarec (správně místo Pikárec).

Mitrov sdílel 1628—1758 osudy Moravce. R. 1892 koupil Mitrov Louis v. Skene, jenž zemřel 2. července 1921 a zanechal 3/4 statku Robertovi Skene a 1/4 Jance Skene-Firmian. Za pozemkové reformy 1925 (plocha 524 ha) vlastníku propuštěny ze záboru Nový dvůr, Mitrov, lesní hospodářství, lihovar, cihelna, zámek a park v Mitrově.

Moravecké Janovice, sluly druhdy Janovičky.

Meziboří (správně místo Meziboří). R. 1517 Apolonie z Čtenic dala své právo na Meziboří svým synum Jindřichu, Václavovi, Vilémovi a Janovi Meziříčským z Lomnice (Pernštejnský codex v archivu m. Brna, 295).

Moravecké Pavlovice, druhdy Pavlovičky.

Panství bystřické.

Bystřice nad Pernštejnem, hřbitovní kostel sv. Trojice z 1614. Vilém a Štěpán z Pernštejna darovali 1412 Bystřici louku (Zprávy arch. kor.). Vilém a Vratislav z Pernštejna učinili 1495 nadaci na zřízení špitálu v Bystřici (Zprávy arch. kor.). V prosinci 1620 porazili Bystřičtí plenící Poláky (Hrubý, Mor. kor., 42). Jan Čejka z Olbramovic přestoupil ve vězení ke katolictví, jeho manželkou byla Kateřina ze Žďáru (Hrubý, Mor. kor., 164). R. 1627 král int. Bystřici Jiřímu hr. z Náchoda (nikoliv tedy z Hodic! ZDB XXXIII. 2). Při údaji k r. 1731 škrtni Matyášovskému.

Arnošt Benjamin sv. p. Mitrovský z Nemyšle int. 1758 svůj otcovský podíl na Bystřici a Rožínce svému staršímu bratru Janovi Nep. sv. p. Mitrovskému z Nemyšle a také Jan Bapt. sv. p. Mitrovský int. 1759 svůj podíl Janovi Nep. a Maximilianovi sv. p. Mitrovským z Nemyšle (ZDb IX. 42, 93). Dále byla Bystřice int. 1782 Janu Nep. Mitrovskému, 1800 Vilémovi hr. Mitrovskému (zemřel 7. června 1857), pak Vladimírovi hr. Mitrovskému z Nemyšle; odtud má stejné držitele s Pernštejnem. Při pozemkové reformě 1923—27 (plocha 3498 ha) postátněn zbytkový statek Domanínek, zřízeny zbytkové statky Nový dvůr, Dolní Rozsíčka, Skalský dvůr a Vojetín, v záboru zustává zbytkový statek Dolní Rožínka, rozdělen dvůr Rozsochy. Vlastníku propuštěna většina lesního hospodářství (menšina zustává v záboru), vápenka v D. Rožínce, cihelny v Černvíru a Rozsochách, zříceniny Pyšolce a Zubštejna, v záboru zůstává pila v Domanínku a mlýn v Bystřici. V Bystřici narodili se bratrští kněží Isaiáš Cibulka (Caepola) a Jan Kapito.

Blažejovice; býval tu svob. dvořák.

Bohuňov; 1610 přip. se tu zákupní rychta.

Velké Janovice (správně místo Janovice).

Lhota; 1610 přip. se tu zákupní rychta.

Liskovec (správně místo Lisek).

Písečné; 1750 byli tu dva svob. dvořáci.

Věchnov; 1610 přip. se zákupní rychta.

Vítochov; k 1349—90 viz u Dalečína.

Vojtěchov; 1610 přip. se tu zákupní rychta.

Lit.: J. F. Svoboda, Městský a musejní archiv v Bystřici n./P., Bystřice 1923; J. Herzog, Svobodné dvory na Bystřicku, ČDV XX.; Aug. Neumann, Příspěvky k náboženským dějinám Bystřicka, SHK XXI.

Novoměstské panství.

Nové Město na Moravě (úřední název), 1846 ochranné municipální město. Zpráva z r. 1226 netýká se Nového Města, netýká se zápis z r. 1226. Osada byla založena nepochybně za Bočka z Obřan v pol. 13. st. a nazvána Bočkonov (1267 jmenuje se újezd de Botzkonowe). Rozdíly statku pánů z Lipého byly r. 1346. R. 1362 jmenuje se v Novém Městě fara; tehdy město náleželo Jindřichovi z Lipého. R. 1438 děje se zmínka o městské rychtě. Vilém Z Pernštejna osvobodil r. 1500 Nové Město a vsi novoměstského panství od povinnosti šenkování panského vína. Ferdinand I. dal 1537 městu trh na koně (nikoliv výroční trh) a trh týdenní. Jan z Pernštejna dovolil 1540 Novoměstským, aby skoupili k svému užitku grunty vsi Mnichova a 1547 dal obci zřízení o vaření piva, 1548 pak prodal za 550 zlatých mor. obci městskou rychtu. Roku 1555 byla dokončena stavba radnice. (Doplněno z publikace J. F. Svobody a J. Fialy, Novoměstský listinář.) R. 1550 koupilo město od vrchnosti pozemky pusté vsi Michova (Schr. IX. 244). R. 1623 byly na panství novoměstském konány jesuitské misie (Hlídka 1905, 777). Dne 3. dubna 1723 v Novém Městě vyhořelo 51 domů, kostel, fara, radnice a pivovar (Schr. IX. 292). Za pozemkové reformy 1926—27 (plocha 7035 ha, vlastník Dámský ústav Marie Školské) vlastníku propuštěn Horní dvůr, zcela rozděleny dvory Cinzndorf, Dlouhé, Fryšava, Chobot, Kadov, Mor. Křižánky, Lišná, Milovy a Olešná; v záboru zůstává lesní hospodářství a pila v Německém.

Kadov; 1780 byly tu železárny.

Moravské Křižánky (správně místo Moravské Křižánky).

Milovy (správně místo Milovy).

Německé, nyní městečko.

Moravská Svratka (správně místo Svratka).

Studnice; kolem 1500 držel Studnici po své matce Dorotě ze Svratečky její syn Ondřej z Jemničky a po jeho smrti 1510 Václav z Jemničky (PB VIII. 58).

Vříšť (správně místo Vříšť).

Lit.: J. F. Svoboda a J. Fiala, Novoměstský listinář, I., Nové Město 1937.

Jimramovské panství.

Jimramov. R. 1623 byly konány na panství jimramovském jesuitské misie (Hlídka 1905, 777). R. 1778 byl Jimramov int. Antonínu a Theodoře hr.

Belcredi, 1820 Eduardovi hr. Belcredi, jenž zemřel 1838, pak držel Jimramov Egbert hr. Belcredi (zemřel 10. října 1894), Eduard hr. Belcredi (zemřel 6. července 1896), Dr. Ludvík Belcredi (zemřel 6. září 1914) a posléze Egbert hr. Belcredi. Za pozemkové reformy 1924 (plocha 1562 ha) vlastníku propuštěn zbytkový statek Jimramov a část lesního hospodářství; družstvu odprodán zbytkový statek Pavlovice s lihovarem.

Nový Jimramov; na sklonku 18. st. byla tu papírna.

Spělkov (správně místo Spělkovice).

Žďárské panství.

Zámek Žďár. O založení kláštera usiloval již Přibyslav z Křižanova; zakladatel kláštera Boček z Obřan byl manželem Přibyslavovy dcery Eufemie. K r. 1480 čti les Dářko místo ves. K r. 1493 čti Radostin (místo Radostínek) a Škrdlovice místo Stulovice. Klášter žďárský prodal 1668 klášteru Králové na Starém Brně patronát kláštera v Zaječí (arch. kláštera, E 2), ale 1709 koupil od Františky Beatrice hr. Kinské za 55.000 zl. a 100 dukátů kličného statek Nové Veselí (archiv kláštera, G 16), 1710 prodal Františku Leopoldovi Bechyni z Lažan Heinrichsdorf u Chotěboře za 9000 zl. (archiv kláštera, G 57), 1711 koupil od Leopolda Viléma hr. z Valdštejna Ronov na Čáslavsku za 141.000 zl. (G 21), 1727 prodal však týž statek za 195 tisíc zl. Barboře ovdovělé hr. Věžníkové z Věžník, roz. Švihovské z Riesenburku (G 32). R. 1738 potvrdil privilegia kláštera Karel VI. (A 218). Klášter byl zrušen 22. října 1784. R. 1826 koupil panství žďárské za 179.550 zl. Josef hr. Wratislaw, 1831 František Josef kníže Dietrichštejn-Proskau-Leslie (zemřel 8. června 1854), dále držel panství Josef kníže Dietrichštejn-Proskau-Leslie (zemřel 10. července 1858), pak Klotilda hr. Clam Gallas, roz. hr. z Dietrichštejna (zemřela 31. října 1899), potom po polovici Eduarda kněžna Khewenhüller-Metsch, roz. hr. Clam-Gallas, jejíž díl přešel 1910 na Eleonoru hr. Kinskou, a Klotilda hr. Festeticsová, roz. hr. Clam-Gallas.

Město Žďár, dříve jen Žďár, německy Saar. Dne 27. září 1663 vyhořelo tu 50 domů. R. 1707 potvrdil městu privilegia Josef I. (Bočkova sb. č. 10.469), Josef II. dal 1782 městu trh na vlnu (Nová sb. č. 490). U Žďáru stávaly tři železné hamry, ale 1792 byly zrušeny. Na sklonku 17. st. mělo město s klášterem velké spory o svobody, až Leopold I. rozhodl celkem ve prospěch města (r. 1703). Předměstími byly Mělkovice a kolonie Šlakhamry.

Dolní a Horní Hamry, čti Frendlhammer místo Freudlhammer.

Hlinné; 1513 přip. se tu zákupní rychta.

Kaly; 1386 psal se Mikeš Číš z Kalu (ZDB VII. 432), 1434 Lovek z Kalů (P III. 83). K 1483 viz u kláštera Žďáru.

Kocanda byla založena 1789 na místě parcelovaného dvora (nikoliv 1879); německy slula Gottseida.

Česká Mez, dříve i Čechomez.

Najdek (správně místo Nýdek).

Sklené (správně místo Sklenné); 1444 přip. se tu zákupní rychta.

Slavkovice (správně místo Slavíkovice); 1790 parcelován tu dvůr.

Šlakhamry; 1453 byl tu hamr, po 1824 vznikla ves.

Nové Veselí. Ferdinand I. připojil také N. Veselí k právu velkomezířickému (Salbuch č. 287., f. 183). Alna Berková Mezířická z Lomnice zemřela na Novém Veselí v noci na pátek po hodu Vzkříšení 1610 (PB XXXIV. 319). Lev Burian Berka z Dubé vypověděl v červnu 1621 z Nového Veselí evangelické kazatele (Hrubý, Mor. kor., 111). Po smrti Matyáše Ferdinanda Berky z Dubé byl statek 1642 int. Hypolité Františce hr. z Dubé, roz. hr. Fürstenberkové, a po její smrti 1642 jejímu bratru Frydrychu Rudolfovi hr. Fürstenberg (ZDj I. 6, 7). Berkové uvázali se však v N. Veselí znovu a 1672 byl statek int. Františku Ant. hr. Berkovi z Dubé (ZDz I. 224), 1704 však Prosperu Ferdinandovi lantkrabí z Fürstenberka (ZDj II. 118, ZDz III. 266) a Františka Beatrice hr. Kinská, roz. hr. z Dubé, prodala 1709 statek klášteru žďárskému (ZDj II. 218). R. 1790 byl tu parcelován dvůr.

Budeč, dříve i Buč.

Ostrov nad Oslavou (správně místo Ostrov), od r. 1922 městečko s farním (od 1873) kostelem sv. Jakuba

Větš. Jakub Michek z Radostína seděl tu již 1576 (PB XXVIII. nef.). Václav Michek z Radostína, syn Judity Polcarky z Parařova, byl 1612 neb. a zanechal vdovu Marketu Haugvicovou z Biskupic (PB XXXIV. 331).

Lit.: Dva klášterní letopisy jsou vydány v FRB II.; J. Tenora, První zánik cisterciáckého kláštera ve Zďáře r. 1614, zvl. otisk z Hlídky, Brno 1912; Fr. V. Peřinka, Oč mezi biskupem Stanislavem Pavlovským a Zďárem činiti bylo, SHK XXX., XXXI.; E. Assmann, Chronik von Saar des Heinrich von Heimburg, Hist. Vierteljahrschrift 1934; J. F. Svoboda, Žďárský okres, Brno 1937.

II. ZNOJEMSKÝ KRAJ.

Královské město Znojmo.

Znojmo; tak zvaná loupežnická věž zřítila se r. 1892. Nejstarší městská pečeť jest doložena z r. 1310; vedle ní mělo však město r. 1337 i menší pečeť (Vojtíšek, O pečetech a erbech, 29). R. 1421 bylo město opevněno proti husitům (Bretholz, Übergabe Mährens, 278).

Hrad náležel 1523 královně Marii; jejím hejtmanem byl tu tehdy Vilém Kuna z Kunštátu (PB XIII. 34). Král Ferdinand I. zapsal 1535 znojemský hrad Václavovi Mezifickému z Lomnice (Kopiář archivu min. vnitra I. 486), jemuž připsal 1549 na zástavě hradu 300 kop č. (Kopiář arch. min. vnitra XXVII. 266, LI. 261). Dále týž panovník rozšířil 1563 zástavu hradu také na Václavova syna Hojera Mezifického z Lomnice (Salbuch č. 287., 194). R. 1630 hrad vyhořel (Peřinka, Znojemský okr., 70).

Ferdinand I. dovolil 1551, aby Ludmila, abatyše kláštera Matky Boží ve Znojmě, pustila městu patronát kostela sv. Michala s podmínkou, že tam budou dosazováni jen kněží pod jednou (Odd. Morava v archivu min. vnitra VI. 1). Mnoho materiálu k náboženským dějinám Znojma z konce 16. a počátku 17. st. jest v archivu ministerstva vnitra, odd. Morava VI. 1).

Lit.: K. Polesný, Znojemští husité, HP X.; K. Kolesný, Znojemský převrat, HP XI.

Panství král. města Znojma.

Olbramkostel vysadil 1538 Ferdinand I. na městečko, dal témuž erb, týdenní trh a jarmark (Salbuch č. 283., 187). R. 1628 konány v Olbramkostele jesuitské misie (Hlídka 1905, 853).

Mansberk (správně místo Mansberg), něm. Mannsberg, nyní část Znojma.

Častohostice; 1779 zrušen tu dvur.

Bližkovice nazývají se 1489 městečkem. R. 1513 jmenuje se tu zákupní rychta (PB VIII. 71). Privilegia městečka byla potvrzena 1655 městem Znojmem, 1732 Karlem VI., 1747 Marií Terezií a 1781 Josefem II. Marie Terezie přidala 1750 třetí, 1783 Josef II. čtvrtý jarmark a 1792 František II. (Zprávy arch. koresp.).

Loucké panství.

Louka; fara byla založena r. 1784. Táboři dobyli kláštera 1425. Před r. 1524 koupil klášter od Ctibora a Jiřika bratří z Křivče pustou tvrz a ves Krhovice a od Jana Čelouda z Pálovic lidi ve Vrbovci a Kolndorfu (PB XIII. 114). Ferdinand I. potvrdil 1544 za opata louckého Metoděje Hrúzu, takže opata Přibyslava III. jest nutno z řady opatu vyloučiti (Salbuch č. 284., 174). Metoděj Hruza zastavil 1544 na 6 let v 1250 kopách č. Jiřímu Žabkovi z Limberka Loděnici s pod. a Štatndorf (Kopiář arch. min. vnitra XXVII. 99) a 1565 zastavil sirotkům po Zdeňkovi Brtnickém z Valdštejna Domamily, pusté Komárovice, Rokytnici, Pokojovice a díl Hobzí v 3500 zl. mor. (Odd. Morava v archivu min. vnitra, X. 87, krabice XIII.). Opat Jiří Vohrazenický resignoval již 1573 (nikoliv 1583) a urbář z 1575 byl sepsán za opata Freytaga.

Klášter prodal 1663 Danielovi Pachtovi z Rájova (nikoliv tedy Věžníkovi) za 10.000 zl. Rokytnici a Pokojovice (arch. kláštera, H 158), koupil však 1663 od Štěpána Kusého z Mu-

koděl za 7300 zl. Štěpkov (Ibid., H 159), 1665 od Renaty Marie hr. Slavatové, roz. hr. z Náchoda, za 9000 zl. Damice a Suchohrdly (Ib., H 163); dále klášter prodal 1665 Matyáši Gotfridu sv. p. Wunschwitz za 6000 zl. Slavětín (Ib., H 331), 1667 Jindřichu Slavíkovci ze Slavíkovic za 3500 zl. dům na Horním rynku ve Znojmě (Ib., H 174), 1669 královskému rychtáři v Brně Jiřímu Hüllingovi za 2500 zl. Babice (Ib., H 172), 1693 Maximiliánu Arnoštovi sv. p. z Vlašimě za 10.000 zl. Chlupice (Ib., H 226) a 1694 Marii Markétě Trautschein hr. zu Falkenstein za 10.000 zl. díl Hobzí (Ib., H 228). Dále klášter koupil 1693 za 35.000 zl. a 300 zl. kličného od Ferdinanda Matyáše hr. Morzina Miroslav (H 223) a 1700 od Václava Leopolda hr. ze Schaumburga dům na Horním rynku ve Znojmě za 6600 zl. (Ib., H 245).

Privilegia kláštera byla potvrzena 1733 Karlem VI., 1747 Marií Terezií a 1782 Josefem II. (Archiv kláštera, A 26, 27, 29). Klášter byl zrušen 27. července 1784.

Strachotice s far. kostelem sv. Jiří (nikoliv sv. Jiljí).

Bohumilice (správně místo Bohumělice).

Derflice 1852 vyhořely.

Podmolí náleželo již 1433 klášteru louckému.

Dobšice (nyní úřední název místo Sošíkovičky).

Vrbovec; Ferdinand I. potvrdil 1535 „městečku neboližto vsi Vrbovicům" list Václava II. na starodávná práva, zvyklosti, svobody a obyčeje (Salbuch č. 283., 87).

Lit.: J. Tenora, Resignace opata louckého Zikmunda Kohela 1614, Hlídka 1923.

Panství přímětické.

Přímětice držel 1516 Jan z Gutnštejna k hradu znojemskému (PB X. 187).

Panství Hradiště sv. Hypolita.

Hradiště sv. Hypolita. Markrabí Albrecht potvrdil 1434 proboštství privilegia (Zprávy arch. kor.). R. 1445 přip. se probošt Kurzberger (Ib.). Probošt Martin dal 1505 odúmrt Havraníkům a Popovicům (Peřinka, Znojemský okr., 234). Jan Zeller byl proboštem od 1535 (nikoliv od 1531). R. 1551 nabylo proboštství od kláštera Matky Boží ve Znojmě Devět mlýnů (Zprávy arch. kor.). Za povstání r. 1619 zmocnil se klášterních statku Vilém z Roupova (ČČH 1923, 116). R. 1624 byl proboštem Jiří Vitásek (Zprávy arch. kor.).

Havraníky; privilegia potvrdili velmistři 1708 Martin Beinlich, 1751 Julius Vácha a 1755 Ant. Suchánek (Zprávy arch. kor.).

Hodonice; fara přip. se již 1415 (Zprávy arch. kor.).

Lit.: Fr. Peřinka, Počátky proboštství křižovníků s červenou hvězdou na Hradišti u Znojma, SHK II.

Statek Milfron.

Milfron; původní kostel byl zasvěcen sv. Vavřinci.

Jevišovské panství.

Jevišovice, nyní město. Zámek z r. 1668. Starý kostel sv. Mikuláše byl 1830 zrušen. Syn Ludvíka hr. Raduita de Souches Karel Josef zřídil 1686 z panství jevišovského fideikomis (Peřinka, Znojemský okr., 275). František II. udělil 1794 Jevišovicům třetí a čtvrtý jarmark (Peřinka, Znojemský okr., 256).

Černín s fil. kostelem sv. Jakuba, který byl před válkou třicetiletou farním; v 14. st. byla tu tvrz (Peřinka, Znojemský okr., 168).

Hluboké Mašůvky (nyní úřední název místo Mašuvky).

Únanov, něm. Winau, 1523 přip. se tu fara (PB VIII. 128).

Lit.: O patrimoniálním archivu v Jevišovicích V. Černý v HP VIII.

Statek Plaveč.

Plaveč, něm. Platsch. R. 1519 seděl tu Petr Jankovský z Vlašimě, syn neb. Jindřicha Jankovského a jeho manželky Mandaleny, dcery Jana Zeleného z Říčan (PB VIII. 91). R. 1583 Zdeněk Hodický z Hodic byl již neb. a zanechal syna Jiřího a dcery (PO XLV. 292).

Němčičky; zbytky tvrze, která se přip. 1416.

Rudlice; v 18. st. byla tu železná huť, od 1790 papírna (Peřinka, Znojemský okr., 456).

Statek Mikulovice.

Mikulovice držel 1590 zástavou od kláštera strahovského Hynek z Náchoda a 1599 Kateřina z Valdštejna (Odd. Morava v archivu min. vnitra, XII. 8, krabice XI.).

Horní Dunajovice; Oldřich z Náchoda seděl tu již 1496, jeho manželkou byla tehdy Anna z Tavikovic (PB VIII. 30). Oldřichovým bratrem byl Jindřich Březnický z Náchoda, po němž 1513 zustala vdova Eliška Hadburková ze Sobušic (PB VIII. 78). Jiný Jindřich Březnický z Náchoda seděl tu již 1527 (PB XIII. 299) a Frydrych Březnický již 1553 (Salbuch č. 286., 6). V l. 1562—78 seděl na H. Dunajovicích Jindřich Březnický z Náchoda (jeho manželkou byla 1578 Afra z Pohnání), syn neb. Jana Březnického a jeho manželky Apolonie z Počepic (PO XLV. 239, PB XXIII. 46). Ferdinand I. vysadil 1565 Dunajovice a Domčice na městečko s právem dvou jarmarku, týdenního trhu, erbu a pečetění zeleným voskem (Salbuch č. 287., 245). Ještě kolem r. 1620 byli tu novokřtěnci (Hrubý, Die Wiedertäufer, 108).

Panství Želetiče.

Želetice; zámek byl 1862 zbořen. R. 1527 seděli tu bratři Jindřich a Ludvík z Náchoda.

Žerotice; r. 1504 jmenuje se Anna z Kamenné Hory, vdova po Ladislavovi z Vajtmile na Žeroticích (PB IX. 22).

Panství Lechovice.

Lechovice s zámkem; 1511 náležely k farnosti oleksovické (PB IX. 195).

Statek Tvořihráz.

Tvořihráz; 1515 byl tu svobodný dvořák (PB X. 180).

Jaroslavické panství.

Jaroslavice. R. 1515 držel Jaroslavice a Hrádek, nejspíše zástavou, Oldřich Březnický z Náchoda (PB VIII. 84). Ferdinand I. přidal 1535 Jaroslavicum jarmark (Salbuch č. 283., 101). Jiří Volff, Vilém a Albrecht Krajířové z r. 1564 byli synové Volfa Krajíře (nikoliv tedy Jiřího). Mikuláš hr. z Archu z 1583 byl synem Scipiona hr. z Archu. Vdova po Bernartu Ludvikovi z Tovaru Alena, rozená Berková z Dubé a Lipého, prodala 1599 Jaroslavice za 100.000 tolaru Rudolfovi II., který je ihned prodal za stejný obnos Ladislavu Berkovi z Dubé a Lipého (odd. Morava v archivu min. vnitra I. 5). Michal Adolf hr. z Althanu zemřel 1638, pak dědil jeho syn Michal Jan II. hr. z Althanu, který zemřel 1702.

Šatov. Markr. Jošt udělil 1387 Šatovským privilegium, aby neplatili mýta z toho, co do Znojma dovezou neb ze Znojma vyváží (Salbuch č. 287., 237), 1392 osvobodil Šatovské od desátku, dávaných klášteru louckému (ib.). R. 1565 porovnali se Šatovští s vrchností Petrem Čertorejským z Čertorej o roboty, šenk panského piva a stavění sirotku (Zprávy arch. kor.). Ladislav Berka z Dubé osvobodil 1601 Šatov od robot a šenku panského vína a Rudolf II. přidal 1601 městečku jarmark (Zprávy arch. kor.). Privilegia městečka potvrdil 1628 Ferdinand II., 1670 Leopold I., 1727 Karel VI. a 1747 Marie Terezie (Nová sb., Bočkova sb. č. 10.483-4). Desátek z Unczendorfu (Wanczendorf) náležel 1504 faře šatovské (PB IX. 30).

Dyjákovičky; Jan Feldendorfar z Borotína zemřel před 1569 a zanechal vdovu Kateřinu ze Zahrádek a sirotky Jiříka, Oldřicha a Voršilu Feldendorfary (PO XLV. 140, PB XXIX. 2). R. 1580 držel Dyjákovičky Gothart Feldendorfar z Borotína (PB XXIX. 2).

Křičlůvky. R. 1540 žďárský díl vsi a později i podíl znojemských dominikánů byly připojeny k panství jaroslavickému (Peřinka, Jaroslavický okr., 102).

Micmanice, něm. Mitzmanns.

Hrušovanské panství.

Hrušovany nad Jevišovkou (správně místo Hrušovany). Vladislav II. vysadil 1495 Hrušovany na žádost Vratislava z Pernštejna na městečko, dal erb, dva jarmarky a týdenní trh, což 1557 Ferdinand I. potvrdil (Salbuch č. 286., 88). Petr Čertorejský z Čertorej seděl na Hrušovanech již 1565, jeho dcerou byla Kateřina Čertorejská (PO XLV. 96). Michal Ehrenreich hr. z Althanu zemřel 1714 a Hrušovany dědil jeho syn Michal Antonín, jenž

zemřel 1765. Dále uvázal se v panství syn posledního Gundakar (zemřel r. 1773) a konečně syn tohoto Michal František hr. z Althanu, jenž zemřel 1784 (Peřinka, Jaroslavický okr., 91).

Hevlín, nyní pouze ves. Vladislav II. dal výplatu na Hevlín Benešovi a Ladislavovi z Vajtmile; 1527 držel městečko Benešův syn Šebestian z Vajtmile (Kopiář arch. min. vnitra III. 89, 91).

Fryšavské panství.

Fryšava; původní kostel byl zasvěcen sv. Bartoloměji. Ještě 1620 byla tu novokřtěnská obec (Fr. Hrubý, Die Wiedertäufer in Mähren, 108).

Bohunice, k 1610 viz u Kyjovic.

Kyjovice; při prodeji 1610 byly i Bohunice. R. 1613 přip. se tu novokřtěnci (Peřinka, Znojemský okr., 289).

Práče (správně místo Prače).

Moravskokrumlovské panství.

Moravský Krumlov, 1848 ochranné město s vlastním magistrátem. Ferdinand I. udělil 1558 Krumlovu dva jarmarky (Zprávy arch. kor). R. 1581 přip. se tu literátský sbor (Ib.). Pertolt z Lipého zakázal 1613 krumlovským židum vinný šenk (Ib.). V prosinci 1620 císařští a 1621 Uhři poplenili zcela panství, takže toto bylo kromě měst Krumlova a Ivančic uvedeno v úplnou zkázu (Fr. Hrubý, Mor. kor., 47, 376). R. 1627 konali jesuité misie v Krumlově a Ivančicích, ale 1643 museli misie na panství opětovati (Hlídka 1905, 852, 859). R. 1633 Ferdinand II. dal městu dva nové jarmarky (Nová sbírka). Gundakar z Liechtenštejna udělil 1635 městu některá privilegia a 1644 dovolil svému městu „Liechtenštejnu" rozšířiti městský znak erbem Liechtenštejnu (Nová sbírka). R. 1748 potvrdila městu privilegia Marie Terezie (Nová sbírka).

Ivančice; v srpnu 1421 zmocnili se města husité, ale v březnu 1422 obsadili je Rakušané (Bretholz, Die Übergabe Mährens, 285, 298). Manželkou Jindřicha z Lipého (z r. 1460) byla Barbora, dcera Jiřího z Poděbrad. Podací ivančické fary náleželo před 1485 kapitule brněnské (nikoliv tedy proboštu mělnickému). Fara byla ještě 1566 katolická (ČČH 1934, 287). R. 1613 užívali Ivančičtí i mýta v Oslavanech a Neslovicích (odd. Morava v arch. min. vnitra, II. 1, zde jest i tarif mýta). Ferdinand Jan kníže z Liechtenštejnu zrušil 1654 úřad primatora, ustanovil knížecího rychtáře a rozdělil město v čtyři čtvrti: Radnickou, Hornonáměstskou, Svatojirskou a Novobranskou (Kratochvíl, Ivančický okr., 50). Městské knihy v Ivančicích uchovaly se od r. 1442 (ibid., 62). Městská pečeť jest doložena nejprve 1382 (Vojtíšek, O pečetech, 52).

Hostěradice; Ferdinand I. dal 1551 Hostěradicum čtvrtý jarmark (Salbuch č. 285., 207).

Olbramovice; Vilém z Pernštejna pustil 1487 městečku vinný desátek za 1500 zl. uh. (Zprávy arch. kor.). Jiří Hodický z Hodic dal 1596 Olbramovským vinný šenk a právo spravovati sirotčí pokladnu, 1610 pustil městečku i šenk panského vína pod plat (Zprávy arch. kor.). R. 1634 císařovna Eleonora potvrdila městečku privilegia (Nová sb.) a 1717 Antonín Florian kníže z Liechtenštejna zmírnil městečku roboty (Nová sb.). R. 1785 Olbramovice vyhořely. R. 1505 byly do Olbramovic přifařeny i Vedrovice (PB IX. 38).

Prosiměřice; Ferdinand I. povýšil 1540 na prosbu Karla a Sezimy bratří Zajímačů z Kunštátu Prosiměřice na městečko, dal do erbu zajíce v zeleném poli, dva jarmarky a týdenní trh (Salbuch č. 284., 45). Zikmund Zajímač z Kunštátu proměnil 1544 městečku roboty pod plat (Zprávy arch. kor.). Privilegia městečka potvrdil r. 1696 Leopold I. a 1747 Marie Terezie (Bočkova sb. 10.218, Nová sb. č. 427). Fara bývala pod patronátem kláštera louckého a byla i za reformace katolickou.

Rouchovany. Patronát kostela držel 1340 klášter zbraslavský (nikoliv tedy klášter Králové). Jan z Lipého zapověděl 1533 předměšťanům vařiti pivo. 1574 Pertolt z Lipého potvrdil Rouchovanum odúmrt a 1597 Jan z Lipého potvrdil městečku privilegia (Zprávy arch. kor.).

Vémyslice; 1507 držel díl Vémyslic Matěj Vrcek z Tupanova (PB IX. 35). Klášter tišnovský osvobodil 1547 Vémyslice od robot, odúmrti, šenkování

vína a dal právo rybolovu, vinného šenku, právo várečné a vedení sirotčí pokladny, což 1599 potvrdil (Zprávy arch. kor.). R. 1600 Rudolf II. potvrdil městečku privilegia a přidal třetí jarmark (Zprávy arch. kor.). R. 1613 připomíná se tu literátský sbor (Zprávy arch. kor.).

Budkovice držel Jan z Herultic již 1522 (PB VIII. 124). R. 1554 seděl tu Jan Sokolnický z Bítova (PB XXI. 193).

Dyjákovice; Fr. V. Peřinka (Jaroslavický okr., 50), byly Dyjákovice r. 1882 povýšeny na městečko; úřední seznam míst uvádí je však jako ves.

Mackovice; ještě 1620 byla tu křtěnská obec (Fr. Hrubý, Die Wiedertäufer in Mähren, 108).

Polánka (správně místo Polanka).

Rokytná, něm. Rottigel. Přemysl Otakar I. daroval kolem 1220 křižovníkům s červenou hvězdou kostel v Rokytné; v l. pol. 16. st. křižovníci však nemohli faru osaditi a proto 1539 postoupili kostel Janovi z Lipého, což 1540 Ferdinand I. potvrdil (Salbuch č. 284., 29). R. 1560 seděl tu Hynek Dubňanský z Bařic (Salbuch č. 287., 19).

Senerady (správně místo Senohrady).

Jezeřany spolu s Německými Bránicemi zastavil 1540 klášter želivský Václavovi z Boskovic (Salbuch č. 284., 47). Klášter strahovský koupil Jezeřany s dílem Lidměřic již 1594.

Lit.: E. Sloschek, Eine Schenkungsurkunde für das Kromauer Spital, Ein Beitrag zum Codex diplomaticus Moraviae a Die Geschichte des Augustinerklosters in Mähr. Kromau, vše v ZDVGMS 1934; E. Sloschek, Liechtenstein, ZDVGMS 1936; L. Vašek, Ivančické vinařství, Roč. musea v Ivančicích, 1934.

Statek Dukovany.

Dukovany; 1691 zřízena tu kuracie.

Statek Tulešice.

Tulešice. Jan z Peče na Tulešicích byl již 1507 neb. (PB IX. 75). Manželkou Jindřicha Březnického z Náchoda na Tulešicích byla 1563 Markéta Pohnánka z Pohnání; bratr téhož Adam Březnický z Náchoda byl již tehdy neb. a zanechal vdovu Áfru z Mírova a sirotka (PO XLV. 80, 239). R. 1629 byly v Tulešicích konány jesuitské misie (Hlídka 1905, 853).

Horní Dubňany; potvrzení patronátu bylo 1279 (nikoliv 1297).

Panství Bohutice.

Bohutice. R. 1508 seděl na Bohuticích ještě Jiří Kusý z Mukoděl, kdežto jeho bratr vl. Štěpán Kusý byl tehdy již neb. (PB IX. 85), 1511 seděl tu již syn Jiřího Kusého a Doroty z Batelova Jan Kusý z Mukoděl (PB VIII. 63, IX. 179). Havel Kusý byl již 1569 neb. a zanechal sirotka (PO XLV. 141). Vilém Kusý byl 1575 neb. a zanechal vdovu Alinu z Petřvaldu a sirotky (PO XLV. 207). Kolem r. 1620 byla tu obec křtěnců (Fr. Hrubý, Die Wiedertäufer in Mähren, 108).

Maršovice přip. se po prvé 1368; Jan Ferdinand kníže z Liechtenštejnu int. 1663 Maršovice pavlánskému klášteru v Mor. Krumlově (ZDb I. 130).

Statek Jiřice.

Jiřice přip. se po prvé 1387.

Miroslavské panství.

Miroslav s českobratrským kostelem a synagogou z 1845. Manželkou Zikmunda Valeckého z Mírova byla 1523 Kateřina z Kukvic (PO XLVII. 23). R. 1533 Ferdinand I. daroval podací kostela v Miroslavi Zikmundovi Valeckému (Salbuch č. 283., 44), 1531 pustil od kláštera oslavanského obilný desátek z Miroslavě a přilehlých vsí do života Janovi z Lipého a jeho synům Pertoltu, Čeňkovi a Vilémovi (Kopiář arch. min. vnitra III. 390) a 1562 pustil dědičně Pertoltovi z Lipého i vinný desátek (Kopiář arch. min. vnitra LXX. 94). R. 1624 a 1628 byly konány v Miroslavi jesuitské misie (Hlídka 1905, 778, 853).

Kašenec založen Kaschnitzem von Weinberg.

Suchohrdly náležely v l. 1557—1613 k Miroslavi.

Lit.: L. Wieder, Damitz, 1934

Panství Višňové.

Višňové. R. 1510 seděl tu Jan Beránek z Petrovce (jeho sestra vl. byla Eliška z Petrovce, PB IX. 131). Roku 1554 drželi Višňové nedílně bratři Jindřich a Jiřík a jejich němý strýc Melichar Višňovští z Petrovce (PB XXI.

170). Druhá dcera Jindřicha Višňovského Anyška Višňovská z Petrovce byla 1580 provdána za Václava Hrubčického z Čechtína na Budkově (PB XXIX. 48). Fara višňovská držela 1506 několik poddaných ve Višňovém (PB IX. 61), zanikla za třicetileté války a 1869 byla obnovena.

Džbánice; v 16. st. byla tu tvrz. R. 1667 byla ves pustá, nedlouho později opět osazena.

Trstěnice, dříve i Křtěnice. Podací fary náleželo 1527 kapitule olomoucké (PB VIII. 150).

Statky Skalice, H. Kounice atd.

Biskupice; Maximilian II. dal 1570 Biskupicum dva jarmarky, týdenní trh, erb a právo pečetiti zeleným voskem (Salbuch č. 297., 349).

Horní Kounice; int. Janovi z Petrovce byla 1517 (nikoliv 1570).

Skalice; 1519 přip. se vdova po Jindřichovi Jankovském z Vlašimě na Skalici Mandalena z Říčan, slabá na rozumu, dcera Jana Zeleného z Říčan; jejím synem byl Jan Jankovský v Vlašimě na Skalici (PB VIII. 91). Hynek Jankovský na Skalici byl 1554 neb. a zanechal vdovu Dorotu ze Mstěnic (PB XXI. 157). Albrecht Jankovský z Vlašimě byl 1566 již neb. a téhož r. seděl na Skalici Hynek Jankovský z Vlašimě, syn Frydrycha Jankovského a vnuk Doroty ze Mstěnic (PO XLV. 105).

Slatina; Zikmund Volf Jankovský z Vlašimě na Slatině, kalvinista, zemřel 1622 (Fr. Hrubý, Mor. koresp., 265).

Panství Hrotovice.

Hrotovice. Podací fary drželi 1504 křižovníci P. Marie v Opavě (PB IX. 24).

Krhov. Ještě 1503 seděli na Krhově Jan a Kateřina souroz. vl. z Říčan (PB IX. 17), 1511 Janův syn Ondřej z Říčan (PB IX. 198), 1527 pak Jan Zelený z Říčan, po němž 1564 zustaly siroty Kateřina a Veronika (PO XLV. 87, 124, PB XIII. 258). Jan Zahrádecký ze Zahrádek, jehož manželkou byla Barbora Višňovská z Petrovce, seděl na Krhově ještě 1583 (PO XLV. 293). Intabulace Krhova Janem Arnoštem z Schärfenberka byla 1653 (nikoliv 1613).

Lit.: A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivu velikých statku, Praha 1929; o patrimoniálním archivu v Hrotovicích viz i V. Černý v HP VIII.

Dalešické panství.

Dalešice; Karel z Žerotína dal 1553 svoji zástavu klášterství dalešického v 4500 kopách č. Burianovi z Doubravice, který 1556 (tehdy nebylo již v klášteře jeptišek) zastavil znovu klášterství Jindřichovi Kralickému z Kralic (Kopiář v arch. min. vnitra II. 56, Salbuch č. 287., 170); ježto však dříve Jindřich Kralický královně Marii v Nizozemí platné služby konal, prodloužil témuž Ferdinand I. zástavu do dvou životu (Salbuch č. 287., f. 170). Ferdinand I. udělil 1564 Dalešicum i vsím na panství odúmrt (Salbuch č. 287., 199). Před r. 1620 byla v Dalešicích evang. fara, 1629 konány tu jesuitské misie (Hlídka 1905, 853).

Slavětice. Frydrych z Náchoda jakožto poručník sirotku po Vilémovi Jankovském z Vlašimě prodal 1590 Slavětice sirotkům po Jindřichovi Kralickém z Kralic (Dvorský, Hrotovický okr., 280).

Třebenice, dříve i Střebenice.

Valeč (správně místo Valč) s zámkem z 1534. K 1480 bratři sluli Zikmund a Markvart (nikoliv Václav) Ráječtí z Mirova.

Holoubek. Konrád Bayer int. 1553 hrad Holoubek a ves Plešice, D. Vilémovice a Slavětice svému bratru Bohušovi ze Stařče (ZDB II. 110). Intabulace Hanušovi z Rájce byla 1447.

Myslibořické panství.

Myslibořice. Ferdinand I. 1538 vysadil Myslibořice na městečko s právem dvou jarmarku, týdenního trhu a užívání zeleného vosku (Salbuch č. 284., 1). Po smrti Rafaela Chroustenského z Malovar (1568) držel Myslibořice Jan Chroustenský z Malovar (1580 jmenuje se vdova po Janovi Kateřina Přepyská z Rychenburka), jenž 1580 odkázal statek Myslibořice, kdyby jeho syn Václav zemřel, Petrovi Chroustenskému z Malovar (PO XLV. 273, 274). Manželkou Jana Rafaela Chroustenského z Malovar (1620) byla Anna Šarovcová z Šarova. R. 1629

konány na panství jesuitské misie (Hlídka, 1905, 853).

Panství Tavíkovice.

Tavíkovice. Syn Jana z Tavíkovic Ludvík z Tavíkovic (k 1477) zanechal syna Jana Tavíkovského z Tavíkovic a ten opět syna Jindřicha a dcery Kateřinu, Annu a Marketu Tavíkovské z Tavíkovic (PB VIII. 29, k 1495).

Běhařovice; 1527 byly do Běhařovic přifařeny Chřípice (PB XIII. 243).

Přeskače, kostel byl do 1629 farním.

Šemíkovice (správně místo Šamíkovice).

Náměšťské panství.

Náměšť nad Oslavou (správně místo Náměšť). Jan a Václav bratři vl. z Lomnice seděli na Náměšti ještě r. 1505 (PB IX. 43). Jan Diviš z Žerotína zemřel r. 1616. Marie Františka hr. z Kufštejna int. 1738 svoji polovici panství svému manželovi Janu Leopoldovi hr. z Kufštejna, kdežto druhá dědička Marie Antonie hr. Enkenvoirt, provdaná nejprve hr. Salmová, pak hr. z Rotálu, int. teprve 1745 spolu s Leopoldem hr. Salm-Reifferscheidt polovici panství Marii Františce hr. z Kufštejna (ZDb VI. 115, 229, VII. 88). Kapucínský hospic v Náměšti byl zrušen 11. září 1784.

Velká Bíteš; fara byla v pol. 16. st. ještě katolická (ČČH 1934, 287). Ferdinand I. potvrdil 1560 Bíteši privilegia (Salbuch č. 287., 1). Týž panovník zastavil 1558 patronát v Bíteši městu, které odtud dosazovalo faráře konfese augšburské; 1603 klášter tišnovský marně usiloval o revindikaci fary (odd. Moravy v arch. min. vnitra II. 5).

Janovice; Ctibor z Janovic prodal 1504 Janovice bratřím Janovi a Václavovi z Lomnice (Zprávy arch. kor.).

Mohelno. Kostnický koncil 1415 dovolil, aby patronát kostela v Mohelně byl vrácen od kláštera oslavanského Petru Genzarovi z Mohelna (list. městského archivu k 1415). Vladislav II. dal 1507 městečku jarmark a Jan z Pernštejna dovolil 1515 Mohelenským vysaditi vinohrady (Zprávy arch. kor.).

Březník, far. kostel Nanebevzetí P. Marie z 2. pol. 12. st. s gotickou přístavbou z 15. st. (Zprávy památkové péče, I.). Zbyněk a Blud z Kralic (1481—96) byli syny Víta z Kralic; jejich bratr Petr z Kralic byl 1496 již neb. (PB VIII. 20, 33). R. 1496 držel díl Březníka Brikcí z Náchoda (PB VIII. 32). R. 1521 k faře březnické náleželo 5 poddaných v Březníku (PB VIII. 119). Patronát kostela náležel 1345 klášteru zderazskému (CDM VII. 803).

Hartvíkovice; podací fary držel 1505 Markvart Valecký z Mírova (PB IX. 40).

Jasenice; 1503 držel Jasenici Jiřík z Jasenice, 1526 Ctibor z Jasenice (PB IX. 17, XIII. 192). Jiří Vanecký z Jemničky prodal 1595 Jasenici Anně Zámrské ze Zámrsku (Dvorský, Náměšťský okres, 157).

Jestřabí (správně Jestřábi).

Jinošov; 1563 seděl tu Jindřich Březnický z Náchoda (Salbuch č. 297., 193).

Kladeruby nad Oslavou (správně místo Kladoruby).

Kralice (správně místo Králice). Vít z Kralic zemřel 1476. Manželkou Bluda z Kralic (z 1480) byla nejprve Zuzana z Vartnova, pak Machna z Broslavic. Jindřich Kralický z Kralic zemřel 1576 a byl pohřben v Kralicích.

Níhov (správně místo Nihov).

Otradice; k 1504 Jindřich Jankovský z Vlašimě (místo Jetřich Jankovský). R. 1511 byl tu svobodný dvořák (PB IX. 206).

Nové Sady u Velké Bíteše (správně místo Nové Sady), přip. se již 1356 (ZDB III. 151). R. 1637 byly připojeny k Náměšti.

Třesov. R. 1464 psal se Mikuláš z Třesova, man kláštera třebíckého (Dvorský, Náměšťský okres, 317).

Vaneč; 1557 seděl tu Jiří Vanecký z Jemničky (Salbuch č. 286., f. 144).

Batouchovice náležely v 15. st. klášteru třebíckému. R. 1497 psali se Matouš a Eliška sourozenci vl. z Batouchovic (PB VIII. 35). R. 1566 seděl na Batouchovicích Ctibor Pohnán z Pohnání (Salbuch č. 287., 252). Jindřich hr. Haugvic prodal 1881 statek Batouchovice rodinám Hellerové a Lieblichově.

Lit.: Vl. Dufka-V. Richter, Kostel v Březníku, ČPS 1934; o patrimoniálním archivu na Náměšti viz V. Černý v HP VIII.

Panství Sádek.

Čáslavice, nyní městečko.

Rokytnice nad Rokytnou (správně místo Rokytnice), nyní městečko.

Stařeč; Ferdinand I. udělil r. 1534 Stařči dva jarmarky (Salbuch č. 283., 59). Roku 1611 byla vydána statuta literátského bratrstva stařečského (Schr. XII. 3). R. 1676 městečko Stařeč a vsi Kojetice a Mastník byly přisouzeny Gotfridovi z Walldorfu (ZDz I. 255).

Panství Lesonice.

Lesonice; po Jindřichu Pintovi z Ertišovic zustala 1520 vdova Ludmila z Kyjovic (PB VIII. 101). Karel Gottlieb v. Aichbüchel zemřel 1716 (náhrobek v Martínkově). Terezie, Marie Josefa a Eleonora z 1772 byly dcery Karla Rudolfa v. Aichbüchel (nikoliv sestry).

Babice; 1506 držel Babice s podacím fary Adam z Bačkovic (PB IX. 61).

Martínkov měl 1421 husitskou posádku (Bretholz, Die Übergabe Mährens, 295). Před r. 1480 zdědil ves Jiřík z Rozseče, ale 1480 drželi ji neprávem Václav z Vydří a Erazim z Dlouhé Brtnice (PB VIII. 4).

Ratibořice; Jan Hostakovský z Arklebic (jeho sestry vl. byly Ludmila a Anna Hostakovské) seděl na Ratibořicích již 1507 spolu s bratrem svým Heřmanem Hostakovským (PB IX. 69, 83); jejich sestra Anna byla 1508 provdána za protivce z Bystřice (PB IX. 99). Jan Hostakovský byl 1519 zabit v putce s Zikmundem z Ludanic od Čeňka z Kolešovic a toho r. seděli na Ratibořicích jeho bratři Heřman a Kryštof Hostakovští z Arklebic (PB VIII. 96.

Výčapy; 1576 seděl tu Vilém Dubský z Třebomyslic, jehož manželkou byla Johanka z Vranova (PO XLV. 231).

Lit.: Jan Fišer, Selské nepokoje na Moravě r. 1775, ČDV XXII.; o patrimoniálním archivu v Lesonicích viz V. Černý v HP VIII.

Jaroměřické panství.

Jaroměřice nad Rokytnou (správně místo Jaroměřice), nyní město. R. 1437 byl tu farářem Pavel z Miličína (Zprávy arch. kor.). Půta z Lichtenburka seděl tu ještě 1489 (ibid.). Zikmund z Tiefenbachu udělil 1611 Jaroměřicum právo vinného šenku (ibid.). Privilegia městečka potvrdil 1643 Ferdinand III., 1732 Karel VI., 1747 Marie Terezie, 1780 Josef II., jenž 1786 přidal 4 trhy na koně a dobytek, 1790 Leopold II., 1793 František II. a 1844 Ferdinand V., jenž přidal pátý jarmark (Zprávy arch. kor.). R. 1781 byly Jaroměřickým abolovány roboty (ib.). Servitský klášter byl zrušen 18. září 1784. Faře jaroměřické náležel 1516 desátek z Ratibořic a Vacenovic (PB X. 193).

Bohušovice; Jan Herynk ze Sloupna udělil r. 1593 odúmrt Bohušovicum (Zprávy arch. kor.). K r. 1615 čti Arnoštu Stokhornarovi místo Petru Stokhornarovi.

Jakubov; Kunka Bystřická, abatyše oslavanská, převedla 1529 podací fary v Jakubově na Ferdinanda I. a ten dal je dědičně Volfovi st. Krajířovi z Krajku (Kopiář arch. min. vnitra III. 280).

Dolní Lažany; Půta z Lichtenburka dal 1489 odúmrt Lažanům a Popovicům (Zprávy arch. kor.).

Příštpo; Albrecht z Lichtenburka dal 1516 Příštpu odúmrt (Zprávy arch. kor.).

Lit.: O patrimonijním archivu v Jaroměřicích viz V. Černý v HP VIII.

Panství Moravské Budějovice.

Moravské Budějovice. R. 1517 byl tu farářem olomoucký kanovník Strachota Pinta z Ertišovic (PO X. 250). R. 1626 konali jesuité na panství mise a získali pro katolictví město Budějovice a 5 vsí, tehdy také Hanibal ze Schaumburka vypověděl z panství predikanty (Hlídka, 1905, 852).

Dolní a Horní Vranín tvoří nyní obec **Vranín.** Vranín náležel již 1644 k panství budějovickému.

Panství hostimské.

Hostim; 1510 faře hostimské náležel desátek z Obrazenic (PB IX. 163).

Grešlové Mýto (správně místo Grešlovo Mýto).

Lit.: J. Fišer, Spor pánu z Bukoviny s klášterem perneckým o patronát hostimského kostela, HP XI.; o patrimonijním archivu v Hostimi viz V. Černý v HP VIII.

Jemnické panství.

Jemnice; pečeť města jest doložena z r. 1384 (Vojtíšek, O pečetech, 244). Dne 10. března 1422 udeřili na město

hus. č. ale měšťané, podporovaní vojskem markraběte Albrechta, odolali, ačkoliv útočníci měli v městě spojence (Jahrbuch für Landeskunde Niederösterreichs 1929, 18). R. 1515 seděli tu synové Václava z Ludanic Jan, Hynek, Zikmund a Beneš z Ludanic (PB X. 182). R. 1519 město drželo některé poddané v Pálovicích (PB VIII. 95). R. 1529 Jemničtí zřídili si vodovod do města a učinili smlouvu o vedení vodv se svým pánem Janem z Pernštejna (Kopiář arch. min. vnitra III. 262). Ferdinand I. udělil 1533 Jemnici v alod Jindřichovi Mezířickému z Lomnice a 1540 dal témuž a jiným nákladníkum šestiletou lhutu na nově založené stříbrné doly na panství jemnickém (Kopiář arch. min. vnitra, I. 452, V. 523, Salbuch č. 283., 39). Klášter sedlecký prodal 1549 podací kostela sv. Jakuba v Jemnici Jindřichovi Mezířickému z Lomnice (Kopiář arch. min. vnitra XXVII. 301, PO XLV. 4). Ferdinand I. potvrdil 1546 Jemnici privilegia a dal právo užívání červeného vosku (Salbuch č. 285., 47). R. 1568 seděl tu Ludvík Mezířický z Lomnice (Salbuch č. 287., 330). R. 1717 vypukly spory města s vrchností, kteréž byly skončeny teprve r. 1733 porovnáním (Nová sbírka). Privilegia města byla potvrzena 1670 Leopoldem I., 1733 Karlem VI., 1774 Marií Terezií, 1783 Josefem II. a 1796 Františkem II. (Zprávy arch. kor., Bočkova sb. 7894, Nová sb.).

Louka; 1570 seděl tu Jiřík Rechenperk z Želetic, syn neb. Petra Rechenperka (PO XLV. 144).

Rácovice; 1516 seděl tu Jindřich Hroch z Pošny (PB X. 196).

Lit.: J. Bílý, Bořečkovice, HP XII.; o patrimoniálním archivu v Jemnici viz V. Černý, HP VIII.

Budkovské panství.

Budkov. Po smrti Adama Hrubčického z Čechtína seděl tu 1574 bratři Jan a Václav Hrubčičtí, z nichž Jan postoupil 1577 Budkov Václavovi a 1588 byl nebožtíkem (PB XXVI. 491, XXX. 247, 312, 667). První manželkou Václava Hrubčického z Čechtína byla 1580 Anyška, dcera Jindřicha Višnovského z Petrovce (PB XXIX. 48). K r. 1610 čti Zdeňka z Roupova místo Zikmunda z Roupova.

Mladoňovice; manželkou Václava Kraříře z Krajku na Mladoňovicích byla 1572 Alina ze Zástřizl (Kopiář arch. min. vnitra LXXXIX. 15).

Oponešice (správně místo Oponěšice); manželkou Bohuše z Čechtína byla 1522 Mandalena, dcera Václava Divučka z Počepic na Louce; jejich synem byl Jan z Čechtína (PB VIII. 126).

Slavíkovice, u Volného Lovčovice; manželkou Mikuláše Klouzala z Rynarce na Slavíkovicích byla r. 1522 Anyžka, dcera neb. Jana z Mstěnic (PB VIII. 127). R. 1562 seděli tu Jindřich a Mikuláš ml. bratři ned. Klouzalové z Rynarce (PB XXIII. 69). V 16. st. bývala zde fara, které náležel 1527 desátek ze Lhotic (PB XIII. 240).

Lit.: J. Bílý, Pergamenová listina v Budkově z r. 1432, HP XII.

Panství Budeč.

Budeč; Kašpar Koňas z Vydří z r. 1579 byl synem Jindřicha Koňasa. Patronát zdejšího kostela držel do r. 1588 klášter pustiměřský, pak biskup. Eufrozina Koňasová z Vydří z 1608 byla dcerou Jindřicha Koňasa. Volf Zikmund Jankovský z Vlašimě byl kalvinistou a zemřel 1622 (Fr. Hrubý, Mor. korespondence, 265. Manželkou Jana Matyášovského z Matyášovic byla Justina Strachovská ze Strachovic, která zemřela 1625. R. 1661 koupila panství Marie Anna sv. paní Cerboni, roz. Švábenská ze Švábenic, která prodala 1662 Budeč za 12.000 zl. klášteru louckému (List. kláštera louckého H 150, 152). Patronát kostela v Budči postoupil 1666 biskup Karel Chorynský z Ledské zámčnou klášteru louckému (List. klátera louckého F 37).

Domamil; far. kostel jest z 16. st. (Zprávy památkové péče, I. 7. Ferdinand I. zapsal 1541 Domamil, Litohoř, Rokytníci, Pokojovice a lidi z Hobzí Jiřiku Žabkovi z Limberka (Salbuch č. 284., 56).

Štěpkov; k 1677 čti Šimon Kratzer z Schönsperku místo Šimon Katzer.

Knínice; Jindřich Koňas z Vydří zemřel 1559 (náhrobek v Budči). Josef hr. Wallis koupil 1789 statek za 50.236 zl.

Panství Budíškovice.

Budíškovice. Po Janovi ze Zahrádek 1525 drželi Budíškovice jeho bratři Oldřich, Jindřich, Václav a Linhart ze Zahrádek (PB XIII. 128).

Červený Hrádek; hrad Hrádek s dvorem a vsí držel 1490 Mikuláš Za-

hrádecký z Hobzí, 1519 Oldřich Zahrádecký ze Zahrádek (PB VIII. 91), 1564 Jan Zahrádecký ze Zahrádek (Salbuch č. 287., 201).

Horní Slatina; Adam Jindřich Matyášovský z Matyášovic zemřel 1662 (náhrobek v H. Slatině).

Vesce přip. se po prvé 1356.

Panství Staré Hobzí.

Staré Hobzí, nyní městečko, s zámkem. Mikuláš ze Zahrádek seděl tu již 1480 (PB VIII. 13). R. 1522 seděli na Hobzí bratři vl. Oldřich, Jindřich, Václav a Linhart (bratr jejich Jan byl již neb. a zanechal vdovu Anežku z Drnovic) Zahrádečtí ze Zahrádek (PB VIII. 122). Z těchto Oldřich držel Hobzí ještě 1534 a zanechal syna Jana ze Zahrádek (PB XXI. 159). Jiří ze Zahrádek seděl tu již 1554 (PB XXI. 159). R. 1685 sepsán byl urbář panství (Ruk. sbírka č. 610.). Zprávu o smrti Alexandra Pallavicini k 1925 vypusť.

Bělčovice; 1787 parcelován tu dvur.

Chvalkovice, něm. Chwalkowitz, má býti správně místo Chvaletín. Proto všechna slova Chvaletín nahraď slovy Chvalkovice. Po Janu Házlovi dědila Chvalkovice jeho sestra Johanka Házlová z Nové Vsi, manželka Volfa Ruczyngara z Russhofu, který se v l. 1557—1600 na Chvalkovicích připomíná (Salbuch č. 286. 87, PB XXVIII. nef., k 1583). Synem Volfovým byl Adam Ruczyngar z Russhofu (PB XXVIII. nef., k 1583).

Marketa (správně místo Morketa).

Modletice a Čermákovice prodal před 1448 Menhart z Hradce Janovi z Hobzí (Nová sb. č. 350).

Lit.: R. Hruschka, Kurze Beiträge zur Geschichte Südmährens, ZVGMS 1932; R. Hruschka, Die Entstehung der Ortschaft Frauendorf, Neueste Zlabingser Nachrichten 1933; R. Hruschka, Johann Peter Ritter von Flick und seine Erben, ZDVGMS 1935.

Statek Rancířov.

Lit.: R. Hruschka, Das Untertansverhältnis der Gemeinde Ranzern-Winterzeile und ihre Auflehnung gegen der Grundobrigkeit, ZDVGMS 1934.

Statek Písečné.

Slavětín; polovinu vsi drželi 1555 Melichar, Kašpar, Adam, Jan, Volf, Ludmila, Alžběta, Anna, Rosina sourozenci vl. Koňasové z Vydří (PB XXI. 262).

K teritoriu statku náleželo původně také území dolnorakouské obce **Neu Riegers.**

Lit.: R. Hruschka, Eucharius Horst von Horstenau, ZDVGMS 1936; R. Hruschka, Die Enstehung des Dorfes Neu-Riegers, Waldviertel, VI.

Panství Police.

Police; Adam z Bačkovic seděl tu již 1501, jeho sestra Dorota z Bačkovic byla provdána za Jana z Petrovce (PB VIII. 43). Jan z Tavíkovic seděl na Polici již 1524; toho roku jej pohnali Jemničtí, že v Polici vaří pivo městu na škodu, ale byli odmítnuti, poněvadž tomu dříve nebránili (PB VIII. 138). Jan Lhošle z Valdštejna seděl tu 1580 (Salbuch č. 287. 247).

Kojatice přip. se po prvé 1446.

Radotice; 1369 psal se Ondřej z Radotic (ZDB V. 190).

Županovice (Stoppans) byly 1320 biskupským lénem v provincii modřické (Lechner I. 4).

Panství uherčické.

Uherčice, dříve Nové Uherčice. Václav Krajíř z Krajku prodal Uherčice s přísl. r. 1560 (Nová sb. č. 350). Volf Strejn ze Švarcenavy seděl na N. Uherčicích již 1562 a tehdy byl se svými syny Honsem Volfartem a Reinhartem přijat na přímluvu císaře za obyvatele země (PO XLV. 62). Roku 1775 dědil Uherčice, Písečné a Slavětín Frant. hr. Collalto (ZDj IV. 267).

Frejštejn, městečko.

Vratěnín držel 1528 Volf ml. Krajíř z Krajku (PB XIII. 311). R. 1631 provedena v městečku rekatolisace (Hlídka 1905, 854). Augustiniánský klášter byl zrušen 15. září 1814.

Lit.: O patrimoniálním archivu v Uherčicích viz V. Černý v HP VIII. a A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivu velikých statků, Praha 1929.

Bítovské panství.

Bítov. Zpráva Jarlochova jest k 1185 (nikoliv k 1085). Při prodeji 1498 čti Častohostice místo Častohovice. Václav ml. z Lichtenburka seděl na Bítově ještě 1554 (Salbuch č. 286., 41), 1564 byl však již neb. a zanechal vdovu Kateřinu z Valdštejna (Salbuch č. 287., 205). Jindřich Bítovský z Lichtenburka udělil 1570 odúmrt Velkému

a Malému Dešovu, Oslnovicum a Novým Sadum (Zprávy arch. kor.). Urbáře panství bítovského byly sepsány 1612, 1664 a 1695 (Nová sb. č. 697., 700., 701.). R. 1514 byly do Bítova přifařeny Lovčovice, Plačovice a Dančovice (PB VIII. 79). Při prodeji r. 1628 čti Lubnici místo Dubnici.

Cornštejn byl 1422 v rukou husitů (Bretholz, Die Übergabe Mährens, 297). R. 1526 seděl tu Volf st. Krajíř z Krajku (PB XIII. 154).

Lit.: O patrimoniálním archivu na Bítově viz V. Černý v HP VIII.

Vranovské panství.

Vranov. Po smrti Jiřího z Lichtenburka držel 1481 Vranov jeho bratr Jindřich z Lichtenburka (PB VIII. 8). Zdeněk Mezířický z Lomnice udělil 1548 Vranovu odúmrť (Zprávy arch. kor.). Petr Čertorejský z Čertorej dal 1568 Vranovu právo pečeti (Zprávy arch. kor.). Při prodeji 1618 přip. se u Vranova železné hamry a doly. R. 1646 byla na vranovském zámku císařská posádka (Not. 1859).

Šatov; privilegia městečka obnovil 1628 Ferdinand II. a 1747 Marie Terezie (Salbuch č. 284., 49, Nová sb. č. 491, Bočkova sb. 10.476).

Onšov, dříve Unašov.

Lit.: O patrimoniálním archivu ve Vranově viz V. Černý v HP VIII.

III. BRNĚNSKÝ KRAJ.

Brno. Již r. 1247 mělo Brno městskou pečeť a 1315 užívalo vedle ní ještě menší pečeti (Vojtíšek, O pečetech, 12). — V březnu 1422 opatřeno bylo město rakouskou posádkou (Bretholz, Die Übergabe Mährens, 298). — K r. 1520 na str. 189 čti správně: Po r. 1520 byl zřízen nový vodovod. — Ulice Hartluvka (Hortlgosn) příslušela 1523 k Starému Brnu a byla majetkem kláštera Králové (PB VIII. 130). — R. 1602 nezúčastnili se v Brně průvodu Božího těla měšťané Matouš Zidlochovský, Jakub z Hachu, Jakub z Hoffu, kotlář, Zacharyáš Kresl, Kryštoff Jordan, David Reyss a Simon Smuterher (Odd. Morava v archivu m'n. vnitra, XII. 8). Na str. 191 při prodeji Špilberka doplň: městu Brnu (k r. 1560).

Literatura: R. Hurt, Ke sporu Olomouce s Brnem o primát, Vlastivěda střední a severní Moravy; Rössler, Die Stadtrechte von Brünn, Praha 1853; B. Bretholz, Ein neuer Bericht über die Belagerung der Stadt Brünn durch die Schweden, ZVGMS III.; J. Šmída, Brněnské textilní cechy v 1. třetině 18. st., ČMM 1934; Eug. Dostál, Umělecké památky Brna, Praha 1928; St. Sochor, Arrighoniho pohled na Brno z poč. 19. st., Umění 1932; Zd. Hájek, Špilberk v memoarech polských vězňů, Pekařův sborník; Zd. Hájek, Polský revolucionář na Špilberku, Brno 1932; J. Tenora, Svatyně sv. Barbory na Petrově, Hlídka 1928; J. Dřímal, Nová brněnská radnice, Brno 1935; J. Šmída, Hospodářská politika vlády a brněnské textilní cechy v 18. st.; ČPS XLIII.; B. Mendl, Knihy počtu města Brna z let 1343—65, Brno 1935; V. Richter, Z počátku města Brna, ČMM 1936.

Klášter herrburský. R. 1525 převora Sabina (PB XIII. 133), 1526 převora Perpetua (PB XIII. 195).

Klášter sv. Anny. R. 1583 převora Anna z Boltštorfu (PB XXVIII. nef.), 1588 převora Anna Lipenská z Velkého Lipna (PB XXVIII. nef.).

Klášter sv. Michala. R. 1510 převor Václav (PB IX. 151), 1526 převor Martin (PB XIII. 181). Klášter dominikánský koupil 1666 od kláštera sv. Anny Těšany za 2000 zl. (Arch. brněnských dominikánu) Klášter byl zrušen 24. února 1785.

Jesuitská kolej. Rudolf II. dal koleji v Brně právo užívati všech statku kláštera Matky Boží (Listiny jesuitské koleje v zem. archivu v Brně XLIII. O). Ferdinand II. dovolil 1625 jesuitům vyšenkovati ročně 30 věder vína (Ib. IX. E). Privilegia koleje potvrdil 1740 Karel VI. a 1747 Marie Terezie (Ib. I. a, II. b).

Kapitula sv. Petra v Brně.

Podolí; 1911 zřízena farní expositura.

Prace (místo Pratce).

Lit.: J. Tenora, Statek sv. Petra v Brně a kapitulní prebendy, ČPS 1934; J. Tenora, Horenské právo v Nebovi-

dech 1652, HP 1932; J. Tenora, Smlouva o Nebovidy r. 1599, ČPS XXXVIII.

Starobrněnské panství.

Klášter: králem byly potvrzeny abatyše 1627 Voršila, 1714 Rosina Wegmannová, 1723 Marie Antonie Janovská, 1734 Gertruda Lequesin, 1741 Marie Ulriková (List. kláštera F 12—20). R. 1668 koupil klášter od kláštera žďárského patronát v Zaječí s dvorem (List. kláštera M 28), 1687 od kláštera strahovského Jezeřany a díl Lidměřic za 13.000 zl. (M 30), 1712 panství oslavanské za 130.000 zl. (P 98), 1714 prodal za 10.100 zl. Janu Bapt. Kaschnitzovi v. Weinberg Dolnice (M 32), 1716 za 20.500 zl. Bernartu Antonínovi ryt. Bravantskému z Chobřan Hlubočany (M 33).

Lit.: B. Trapp, Die St. Wenzl- oder lange Brücke in Altbrünn, Deutschmähr. Heimat 1932.

Královopolské panství.

Královo Pole, nyní město. Ferdinand II za převora Jana Vogelia dal 1623 kartuziánskému klášteru svob. dvůr Radlas na předměstí Ceili a díl Nové Ulice, konfiskované Vilému Munkovi z Ejvančic (Hrubý, Mor. kor., 306). Lit.: J. Kuthan, Z historie královopolského kláštera kartuziánů, Brno, 1936.

Černovice, 1295 psal se man biskupský Štěpán de Jernowiz (CDM V. 34).

Ivanovice u Brna (správně místo Ivanovice).

Zábrdovické panství.

Šaratice, od 1869 městečko.

Křtiny, nyní městečko, s zámkem.

Proseč, přip. se 1395.

Lit.: J. Tenora, Zábrdovice, 1935; J. Tenora, Opati v Zábrdovicích v 17. st., Hlídka 1935.

Líšeňské panství.

Líšeň, něm. Lösch. K r. 1522 čti Rychvaldský z Kateřinic místo z Kadeřína. R. 1524 Barbora z Nevědomí na Leštné(!) byla vdovou po Bohušovi Rychvaldském z Kateřinic (PB XIII. 81). R. 1629 byly tu misie brněnských jesuitů (Hlídka, 1905 853). R. 1846 abolovány na panství roboty.

Tvarožná; 1602 byla fara katolická na patronátě kláštera hradišťského (Odd. Morava v archivu min. vnitra, XIII. 7). Klášter Hradisko postoupil 1679 patronát v Tvarožné klášteru Králové ale již 1684 obdržel je zpět (List. kláštera Hradiska, G 13. 18).

Sokolnické panství.

Jiříkovice držel Oldřich ze Svojkova ještě r. 1521 (PB VIII. 107).

Lit.: J. Tenora, Pán a poddaní v Jiříkovicích r. 1601, ČPS 1934.

Chrlické panství.

Chrlice; 1783 byly roboty téměř zcela abolovány.

Šlapanice, na dílu byla rychta zákupní.

Tuřany, 1527 imenuje se fara na podací biskupském (PB VIII. 157).

Újezd, od 1909 městečko.

Žatčany, dříve Začany. Jan z Kyjovic seděl tu ještě 1527 (PB XIII. 238).

Swassow s farou přip. se 1292 v okolí Modřic (CDM IV. 305).

Statek Troubsko.

Troubsko. Jan Munka z r. 1570 byl synem Matyáše Munky z Ejvančic. — Hugo Ftačník zemřel 1928 a jeho polovinu přejala Josefa Gabriela Ftačníková; za pozemkové reformy nedržela statek Marie, nýbrž Josefa Gabriela Ftačníková (opr. Ing. Petr Fuchs).

Panství kuřimské.

Deblín; 1784 parcelován tu dvůr, 1834 vznikla po vykácení panského lesa nová část městečka, zvaná Ochoz.

Lelekovice: manželkou Viléma Valeckého z Mírova byla 1551 Anna, dcera neb. Jana z Lomnice na Brumově (PB XXI. 155).

Nuzířov slul dříve i Nořizov.

Skalička; Vladislav II. dal 1491 Skaličku v alod Vratislavovi z Pernštejna, který ji 1494 int. Bohuši z Vahančic (ZDB XII. 39).

Vohančice. Na Vohančicích a Heroltičích seděl ještě 1599 Jan st. Pergar z Pergu, 1583—1611 Karel Pergar z Pergu, 1599—1612 Bohuslav Pergar, pak Mikuláš Pergar, jenž 1615 prodal statek Janu Kryštofovi Pergarovi z Pergu, 1623—28 Hanuš z Mölsingu, 1631 Marie Mölsingerová, 1637—60 Alfons de Castro, jehož manželkou byla Juliana Veronika, roz. Columbanová (Gruntovní registra Heroltic z 16. st. v archivu Nár. musea v Praze, odd. Heroltice, PB XXX. 145, PO XXXIX. 181).

Panství Veveří.

Veveří. R. 1213 byl tu kastelánem Štěpán z Medlova (Weuerin, Friedrich II. 109). Král Jan zastavil 1311 Veveří Janovi z Vartenberka. R. 1516 seděl tu Jan z Ludanic, syn Václava z Ludanic (PO X. 140). Zikmund z Ludanic na Veveří (1519) byl katolíkem (PB VIII. 92).

Veverská Bítýška; Pertolt z Lipého pustil 1557 Bítýšce vinný šenk, 1638 potvrdil privilegia městečka Ferdinand III., jenž 1650 přidal jarmark, 1651 potvrdil privilegia Rudolf z Tiefenbachu; 1732 Karel VI. a 1747 Marie Terezie (Zprávy arch. kor.).

Hvozdec; 1784 parcelován tu dvůr.

Komín; k r. 1323 čti královna Eliška místo Konstancie.

Žebětín; k r. 1481 čti Dorota z Červené Vody místo z Červené Lhoty.

Dolnokounické panství.

Dolní Kounice, nyní město, synagoga. Probošt Volfgang a převora Kateřina udělili 1483 městečku odúmrt, což 1497 Vladislav II. potvrdil (Not. 1861, 77). K r. 1544 škrtni prvou manželku Jiříka Žabky Mandalenu z Hustopeč. Manželka Buriana Žabky k 1554 slula Mandalena Štramberská z Hustopeč. Maximilian II. potvrdil 1571 Kounicům privilegia (Not. 1861, 77). Zikmund ze Zástřizl dal 1567 městečku privilej na vinohrady (Not. 1861, 77). První manželkou Zdeňka Lva z Rožmitálu byla Estera Osovská z Doubravice, druhou Justina z Portheimu. R. 1622 konali na panství misie brněnští jesuité (Hlídka 1905, 776). Privilegia městečka potvrdil 1737 Karel VI. (Zprávy arch. kor.).

Pravlov; Jiří Žabka z Limberka osvobodil 1547 městečko od robot; Jan Drnovský z Drnovic dal r. 1612 Pravlovu privilej na augšburskou konfesi. Privilegia městečka potvrdil 1696 Ferdinand kníže z Dietrichštejnu, 1709 Valter kníže z Dietrichštejnu a 1792 František II. (Zprávy arch. kor.).

Vlasatice, nyní městečko, náleželv na poč. 16. st. kounickému klášteru. Ještě kolem r. 1620 byla tu křtěnská obec (Fr. Hrubý, Die Wiedertäufer, 108). František hr. Thurn koupil 1574 Vlasatice a Prštice za 150.000 zl.; za jeho vlády vznikl urbář panství vlasatícko-prštického. František zemřel 25. února 1586 a statek dědili nejprve společně jeho synové Jindřich Matyáš a Jeroným Václav (ČČH 1932, 18, 34, 36). Posléze Vlasatice podržel Jeroným Václav hr. Thurn, jenž oženil se s Annou hr. z Hardeku a zemřel 27. září 1613, zanechav syny Víta Jindřicha a Jana Jakuba hr. z Thurnu (ČČH 1922, 102, 305). Vít Jindřich oženil se 1615 s Zuzanou z Tiefenbachu a při rozdílech 1618 podržel Vlasatice (ČČH 1922, 305, 312). R. 1571 byla ve Vlasaticích luterská fara (ČČH 1934, 295).

Cvrčovice přeial 1586 po svém otci Františkovi Jindřich Matyáš hr. Thurn, který své dědictví postupně prodal (ČČH 1922, 91, 94). Mandalena ze Serynu z 1604 nebyla švakrová Martina hr. z Thurnu, nýbrž jeho manželka.

Malešovice, 1571 byla tu luterská fara (ČČH 1934, 295).

Němčičky, něm. Klein-Němčitz.

Pasohlávky; ještě kolem 1620 byli tu novokřtěnci (Hrubý, Die Wiedertäufer, 108).

Silůvky, k 1277 (Sulostovice) viz u kláštera Králové na St. Brně.

Vranovice, od r. 1880 městečko.

Lit.: K. Tříska, Příspěvek k dějinám kounického kláštera, Rosa coeli, ČPS II.; Pokorný-Svoboda-Jungmann, Klášter Rosa coeli v D. Kounicích, 1935; Fr. Hrubý, Hrabata z Thurnu a Valsassina, ČČH 1922.

Rajhradské panství.

Za českého povstání stavové klášterní zboží konfiskovali a prodali Rajhrad za 41.000 zl. Jiřímu Ebenbergerovi a Domašov s Ostrovačicemi za 20.000 zl. Zikmundovi z Tiefenbachu (Hrubý, Mor. koresp., 94, ČČH 1923, 115).

Rajhrad, městečko bylo 5. září 1663 vypleněno Tatary (Not. 1856, 9).

Lit.: V. Pokorný, Z rajhradských pamětí, Brno 1932; K. Uhl, Benediktinské opatství v Rajhradě od 1813, Kalendář Moravan 1934; K. Uhl, Dějiny farnosti rajhradské, Rajhrad 1934.

Židlochovické panství.

Židlochovice, nyní město. Ladislav z Boskovic proměnil 1505 Židlochovským některé roboty pod plat, 1533 osvobodil Jan z Pernštejna měšťany od šenkování panského vína, 1551 Jaroslav z Pernštejna potvrdil městečku privilegia, 1559 Vratislav z Pernštejna potvrdil privilegia a 1592 Frydrych z Žerotína dal Židlochovským privilej

obchodu solí (Zprávy arch. kor.). Na počátku ledna 1621 byly císařskými vypáleny Židlochovice, Blučina a Vojkovice (Fr. Hrubý, Mor. koresp., 59). Za moru 1645 pomřelo na panství z 1478 hospodářů 862, nejvíce utrpěly Křepice (Not. 1856, 55).

Pohořelice byly 1278 věnným městem královny Kunhuty. Městská pečet jest doložena již 1378 (Vojtíšek, O pečetech, 52). Ještě kolem 1620 byli tu novokřtěnci (Fr. Hrubý, Die Wiedertäufer, 108). Dne 5. září 1663 vyplenili Tataři Pohořelice a Moutnice (Not. 1856, 9). R. 1830 dal František I. Pohořelicům dva trhy na obilí (Zprávy arch. kor.). Měs ské knihy byly vedeny v 16. st. česky, od 1620 německy (ZDVGMS XIX. 177).

Měnín; poddaní byli ještě 1633 protestanty (ČMM 1892).

Nosislav; ještě kolem 1620 byla tu křtěnská obec (Fr. Hrubý, Die Wiedertäufer, 108). Karel VI. potvrdil 1732 městečku privilegia (Bočkova sb. 9338). V době předtoleranční byla Nosislav střediskem jihomoravských evangelíků (Bednář, Zápasy moravských evangelíků, 191).

Velké Němčice. Zikmund Helt z Kemetu dal 1579 Němčickým privilegium na dělání vinohradu v hoře Österreicher (Zprávy arch. kor). Dne 4. ledna 1621 Uhři porazili císařské mezi Němčicemi a Hustopečemi, při čemž byly Němčice vypáleny (ČČH 1923, 100). Jan Vilém Šipek v. Schönhofen dal 1709 Němčickým privilegium na vinohrady v hoře Nedaný (Zprávy arch. kor.).

Bratčice (správně místo Bračice).

Hrušovany u Brna (správně místo Hrušovany). Maximilian Gränzner von Grenzenbach prodal 1697 Hrušovany k panství židlochovickému (Archiv olomouckých kartuziánů, E 34).

Ivaň; ještě kolem 1620 byla tu obec křtěnců (Fr. Hrubý, Die Wiedertäufer, 108).

Ledce (správně místo Ledec).

Nikolčice; ještě kolem 1620 byla tu obec křtěncu (Fr. Hrubý, Die Wiedertäufer, 108).

Přibice; ještě kolem 1620 byla tu obec křtěnců (Fr. Hrubý, Die Wiedertäufer, 108).

Vojkovice; privilegium na odúmrt obnovil 1596 Frydrych z Zerotína a 1764 Karel kníže z Dietrichštejna (Zprávy arch. kor.).

Ujezd, k 1276 viz u D. Kounic, 1281—1535 u Tišnova.

Prštice; manželkou Buriana Žabky z Limberka byla Mandalena Štramberská z Hustopeč; oba byli již 1564 neb. (PB XXIII. 311). Jan Jakub hr. Thurn oženil se 1586 s Mandalenou, dcerou Mikuláše Zrinského, zemřel as. 1596 a zanechal sirotka Mikuláše (ČČH 1922, 101).

Lit.: J. Burk, Historie židlochovských domů a jejich držitelů 1609—1791, Židlochovice 1936; o patrimoniálním archivu viz A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivů velikých statku, Praha 1929.

Drnholecké panství.

Drnholec držel 1508 Erazim z Liechtenštejna (PB IX. 83).

Dolní Dunajovice; kolem 1570 byla tu luterská fara (ČČH 1934, 306). Zikmund z Tiefenbachu dal 1624 Dunajovicům odúmrt a 1639 potvrdil vinný šenk, privilegia potvrdili 1639 Rudolf sv. p. z Tiefenbachu, 1676 Václav Vojtěch hr. z Šternberka, 1709 František Václav hr. Trautmannsdorf, 1781 Josef II., 1791 Leopold II. a 1793 František II. (Zprávy arch. kor.). Zprávu o požáru r 187 doplň na 1787. R. 1785 parcelován tu dvůr.

Troskotovice; 1627 byly tu katolické misie (Hlídka, 1905, 852). R. 1785 parcelován tu dvůr.

Frélichov; nová ves Frélichov stávala již 1538 (HP XII. 101).

Kolenfurt, 1785 parcelován zde dvůr.

Novosedly; František Václav hr. Trautmannsdorf dovolil 1715 vysadit nové vinohrady (Zpráva arch. kor.).

Prátlsbrun (správně místo Prátlsprun).

Nová Ves zanikla u Novosedel blíže kolenfurtského ovčína (HP XII. 101).

Lit.: A. Turek, K lokalisaci zaniklých osad na jižní Moravě, HP XII.; K. Petzina, Unter Tannowitz, Deutschmähr. Heimat 1935.

Mikulovské panství.

Mikulov, synagoga. Bývala zde vždy velmi početná židovská obec. Ladislav Kereczenyi seděl tu ještě 1569 (odd.

Morava v arch. min. vnitra, XIV. 6). Za českého povstání bylo panství mikulovské konfiskováno a dáno králi Frydrychovi (Fr. Hrubý, Mor. kor., 40). V l. 1618—22 byly na panství ještě křtěnské obce v Mikulově, Pouzdřanech a Strachotíně (Fr. Hrubý, Die Wiedertäufer, 108). Kardinál Dietrichštejn zřídil 1624 z panství mikulovského fideikomis pro primogenituru svého rodu. R. 1625 Ferdinand II. potvrdil městu Mikulovu držbu statku Krakovce a Ludmírova (Bočkova sb., 9328). Po bitvě u Jankova 1645 obsadili Švédové Mikulov, Děvičky a Sirotčí Hrady; poslední pobořili a do prvých dvou zámků vložili posádky, než v dubnu 1646 dobyl Raduit de Souches Mikulova a Děviček zpět (Schriften, XXIII. 12). Privilegia města potvrdil 1649 Maximilian kníže z Dietrichštejna, Leopold I. dal 1660 Mikulovu jarmark; dále potvrdili privilegia 1709 Valter Xaver kníže z Dietrichštejna, 1768 Marie Terezie, 1782 Josef II. a 1795 František II.; r. 1765 město porovnalo se s vrchností o roboty a 1800 byly Mikulovským roboty reluovány (Not. 1871, 72, Bočkova sb. 9331, 9334). Kapucínský klášter byl 1784 zrušen.

Pouzdřany držel 1510 Volfgang z Liechtenštejna (PB IX. 156).

Dolní Věstonice; 1578 Adam z Dietrichštejna pustil městečku odúmrť; privilegia městečka potvrdil 1582 Rudolf II., 1792 František II. (Zprávy arch. kor.).

Klentnice; 1613 kardinál z Dietrichštejna potvrdil Klentnicum privilegia a statuta (Zprávy arch. kor.).

Pavlov, něm. Pollau (správně místo Polau).

Bahnov zanikl mezi Frélichovem a Miroslaví (PB XII. 102).

Radměřice přip. se v listinách 1353 a 1398, stávaly při Dyji u Mušova (HP XII. 102).

Újezdec zanikl nejspíše na Mikulovsku, zdejší (Waysdecz) kostel náležel 1275 kapitule staroboleslavské (CDM IV. 121).

Lit.: J. Falke, Geschichte des fürstlichen Hauses Liechtenstein, I.-II., Vídeň 1868; H. Triesel, Nikolsburger Denkwürdigkeiten, ZDVGMS 1935; B. Bretholz, Das fürstliche Dietrichsteinsche Schlossarchiv in Nikolsburg, Vídeň 1906; J. Freising, Ortsgeschichte von Muschau, 1934; o patrimoniálním archivu v Mikulově viz též A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivů velkých statků, Praha 1929.

Lednické panství.

Lednice; 1569 seděli na Lednici a Valticích Jiřík a Volf z Liechtenštejna (odd. Morava v archivu min. vnitra, XIV. 6).

Hustopeče. R. 1636 potvrdil privilegia Ferdinand II., 1728 Josef Adam kníže z Liechtenštejnu, 1747 Marie Terezie, 1747 Jan Karel kníže z Liechtenštejnu, 1775 František Josef kníže z Liechtenštejnu, 1782 Josef II., jenž téhož roku dal městu trh na vlnu, 1784 Alois kníže z Liechtenštejnu, r. 1793 František II., jenž 1798 povolil tři týdenní dobytčí trhy (Zprávy arch. kor.). Počátkem září 1663 poplenili Hustopeče Tataři, kteří 200 lidí pobili a 300 zavlekli do otroctví (Not. 1856, 9).

Nové Mlýny (správně místo Nové mlýny).

Nejdek správně místo Nýdek.

Přítluky; 1575 klášter velehradský osvobodil Přítluky od desátku (Zprávy arch. kor., Přítluky).

Lit.: H. Recht, Eisgrub in alter Graphig, Deutsch-mähr. Heimat 1934; J. Falke, Geschichte des fürstlichen Hauses Liechtenstein, I., II., Vídeň 1868.

Břeclavské panství.

Břeclav. V l. 1618—22 byly ještě na panství křtěnské obce v Břeclavi, Staré Břeclavi, Lanžhotě, Podivíně, Bílovicích a Lanštorfě (Hrubý, Die Wiedertäufer in Mähren, 108). R. 1626 a 1628 konali jesuité na panství břeclavském misie (Hlídka 1905, 852, 853). Po bitvě u Jankova 1645 obsadili Břeclav Švédové (Schr. XII. 12).

Podivín; městská pečet jest doložena z r. 1297 (Vojtíšek, O pečetech, 28). Původní kostel byl pozdně románský z 1. pol. 13. st. (Zprávy památkové péče, I. 8).

Velké Bílovice (správně místo Bílovice).

Mikulčice, fara byla 1794 obnovena.

Moravská Nová Ves, nyní městečko.

Moravský Žižkov (správně místo Žižkov).

Lit.: J. Falke, Geschichte des fürstlichen Hauses Liechtenstein, I., II., Vi-

deň, 1868. O patrimoniálním archivu viz A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivů velkých statků, Praha 1929; Fr. Hrubý, Ladislav Velen z Zerotína, Praha 1930.

Hodonské panství.

Hodonín. Za českého povstání bylo Žampachovi panství konfiskováno a dáno Jindřichu Matyášovi hr. Thurnovi (ČČH 1923, 115). V l. 1618—22 byly ještě na panství novokřtěnské obce v Hodoníně, Kobylí a Prušánkách (Fr. Hrubý, Die Wiedertäufer, 108).

Hovorany; lokálie byla založena r. 1752 (nikoliv 1784).

Lužice, k 1250 viz u Velehradu. R. 1852 Lužice vyhořely.

Ratíškovice (správně místo Ratíškovice).

Nový Poddvorov (správně místo Nový Podvorov).

Starý Poddvorov (správně místo Starý Podvorov).

Lit.: Vlasta Fialová, Jan Adam z Víckova 1620—28, Brno 1935. O patrimoniálním archivu viz A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivů velkých statků, Praha 1929. G. Treixler, Gödinger Judengemeinde, ZDVGMS XXI. (Na str. 265 chybně Jugendgemeinde).

Statek Velké Pavlovice.

Kurdějov, starobylá kaple Všech svatých. Podací kostela náleželo ještě 1504 klášteru kounickému (PB IX. 24). Frydrych hr. z Opersdorfu pustil 1658 Kurdějovským kopec Spilberk na vinohrady (LSA 474). Marie Antonie kněžna z Liechtenštejnu potvrdila 1713 Kurdějovu privilegia (SA III. 236).

Němčičky; 1650 Frydrych hr. z Opersdorfu pustil Němčičkám les Obce (LSA 228).

Rakvice; 1487 nemohli Rakvičtí pro vodu do kostela podivínského, pročež vystavěli si kapli sv. Ondřeje (KA A IV. d 3). Frydrych hr. z Opersdorfu pustil 1651 Rakvicum vinný šenk a 1656 potvrdil privilegia (LSA 208, 210).

Zaječí; Marie Antonie kněžna z Liechtenštejnu zmírnila Zajeckým roboty (Zprávy arch. koresp.).

Statky Diváky a Boleradice.

Diváky; brněnští jesuité pustili 1584 Divákům roboty pod plat (List. jesuitské koleje v Brně XXX. I.).

Boleradice; křtěnská obec byla tu ještě kolem 1620 (Hrubý, Wiedertäufer, 108). R. 1782 parcelován tu dvůr.

Panství klobouckě.

Klobouky, zámek a českobratrský kostel z r. 1787. Opat Volfgang dal 1504 Klobouckým hory Ostrou a Novosady na dělání vinohradu pod plat a 1512 i odúmrt (Zprávy arch. kor.).

Bohumilice (správně místo Bohumělice) byly obnoveny krátce před 1668.

Šitbořice; 1784 parcelován tu dvůr.

Rozářin (správně místo Rozařín).

Žďánické panství.

Bošovice; 1460 seděl tu Jan Zajíc z Valdeka.

Dambořice; 1556 seděli na Dambořicích bratří ned. Petr, Oldřich a Kryštof z Kounic (PB XXI. 275). V srpnu 1621 vypálili Dambořice císařští Valoni (Fr. Hrubý, Mor. koresp., 148).

Dražůvky, nyní jen ves.

Karlín (správně místo Karlov).

Otnice; 1520 přip. se tu fara (PB VIII. 107).

Želetice; Michal Krčma z Koněpas zemřel 1607 (PB XXVIII. nef.).

Senstráž; Přibík a Lacek bratří vl. z Šternberka int. 1437 Senstráž Markvartovi z Prakšic a Malenovic (ZDB XII. 283); 1460 seděla tu Adlička z Kojátek (P IV. 54).

Lhota; Artleb z Veteřova int. 1412 Lhotu Blaženi Rackovi z Dambořic (ZDB IX. 261), ale 1413—47 držel Lhotu lénem od biskupa Jan Racek z Mrdic (Lechner I. 31, 56, P III. 296) a 1453 Václav Racek z Mrdic (Lechner I. 63).

Bučovické panství.

Bučovice; Maximilian z Liechtenštejnu osvobodil 1600 Bučovice od robot, hlásek a stavění sirotku, načež město postoupilo vrchnosti vinný šenk. Dne 1. ledna 1620 vypálili městečko Uhři (ČČH 1923, 94), 1626 konány na panství jesuitské misie (Hlídka 1905, 852).

Brankovice, nyní městečko.

Vícemilice, 1551 seděl tu Jan Křetský z Byšovce (PO XXI. 106).

Lit.: K. Černohorský, Příspěvek k dějinám fajansové výroby v Bučovicích, Bučovice 1933; J. Racek, Příspěvek k hudebním dějinám Bučovic, Bu-

čovice 1933; o patrimoniálním archivu viz A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivu velkých statku, Praha 1929.

Vyškovské panství.

Vyškov; děkanský kostel z r. 1781 s barokní kaplí sv. Otilie. Za českého povstání bylo panství biskupu konfiskováno a dáno Frydrychovi z Tiefenbachu (ČČH 1923, 115). Požár Vyškova byl 1753 (nikoliv 1760;. R. 1757 byly revidovány hranice mezi panstvím vyškovským a račickým (KA B VI. c 23).

Dědice; kardinál Dietrichštejn potvrdil 1628 Dědicum privilegia a stanovil roboty (Bočkova sb. 7718).

Pustiměř; 1512 abatyše Anna (PO IX. 65). K r. 1713 čti Volfgang ze Schrattenbachu místo ze Schrattentalu. K r. 1407 čti Křižanovice místo Křižovice.

Švábenice. R. 1713 biskup Volfgang z Schrattenbachu potvrdil Švábenicům odúmrt (Bočkova sb. 10.546).

Brňany; biskup Bruno koupil tu zboží od Raclava z Želče, nikoliv od Jaroslavy. R. 1403 přijal Petr z Petřvaldu léno na 6 lánu před Vyškovem slove Brnění (CDM XIII. 301). R. 1408 držel Brňany lénem Jan Lysek z Brandýsa (doplnila redakce Zálhotského sborniku).

Drysice; 1438 psal se Mikuláš z Drysic (redakce Zálhotského sborníku).

Lhota, k 1255 viz u Žďáru.

Nosálovice; Václav Karel Košinský z Košína prodal 1709 díl Nosálovic městu Vyškovu.

Nouska (správně místo Noska), něm. Mels.

Nové Sady (správně místo Novosady).

Radslavice (správně místo Velké Raclavice).

Radslavičky (správně místo Raclavičky).

Zvonovice, něm. Swonowitz.

Lit.: Die deutsche Sprachinsel von Wischau, Deutsch-mähr. Heimat 1930; Fr. Peřinka, Zrušení kláštera benediktinek v Pustiměři, SHK VI., VII.

Statek Křečkovice.

Křečkovice. R. 1759 porovnali se Křečkovští s kapitulou o roboty (KA B VI. d 10).

Statek Želeč.

Želeč; farní kostel náležel k dílu vyškovskému, nikoliv k lennímu statku. R. 1408 obdržel léno na Želeč Jan Lysek z Brandýsa (redakce Zálhotského sborníku).

Račické panství.

Lit.: O patrimoniálních archivech v Račicích a Drnovicích viz A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivu velkých statků, Praha 1929.

Ivanovické panství.

Ivanovice na Hané (správně místo Ivanovice), nyní město. R. 1507 Vladislav II. udělil Ivanovicům jarmark (Zprávy arch. kor.). Jindřich hr. Slik povolal 1624 do Ivanovic jesuity, ale ti neměli úspěchu (Hlídka 1905, 778). Mikuláš Pasmany int. 1662 panství Karlu Jindřichovi nejmladšímu z Žerotína (ZDo I. 149). Karolina Josefa z Valdštejna, roz. sv. paní z Žerotína, a její sestra Marie Zuzana sv. paní z Žerotína int. 1702 Ivanovice Hanuši Zikmundovi sv. p. z Rotálu (ZDo III. 250). František Antonín sv. p. z Rotálu prodal 1718 Ivanovice Maximilianě Marii, ovd. sv. paní z Rotálu, roz. kněžně z Liechtenštejna (ZDo IV. 256). Maximiliana Marie int. 1719 panství Janu Václavovi Přepyskému z Rychnburka (ZDo IV. 289). Po Františce sv. paní Bukůvkové z Bukůvky dědily její dcery Marie Anna v. Reichenau, Marie Barbora v. Ortigosa a Marie Antonie, všechny roz. sv. paní z Bukůvky, které se 1770 o dědictví rozdělily (ZDo X. 81). R. 1796 po Marii Anně v. Reichenau dědila Ivanovice její dcera Nepomucena hr. Auersperková (ZDo XI. 361).

Statek Habrovany.

Habrovany; 1649 a 1650 konány tu jesuitské misie (ČMM 1894, 263).

Luleč; 1523 drželi Luleč a Nemojany bratři Jan, Hynek a Vilém Dubčanští ze Zdenína (PB VIII. 136). Faře lulecké náležel 1523 desátek z Tučap, Zvonovic a Rostěnic (PB XIII. 3).

Slavkovské panství.

Slavkov. R. 1243 komendor Oldřich. K r. 1422 čti z Hodětic místo z Hodalic, k 1566 Maximilian II. místo Ferdinand I. Oldřich z Kounic propustil 1606 Slavkov z šenku panského vína (Zprávy arch. kor.). R. 1630 prová-

děna v Slavkově protireformace, jejímž následkem byla emigrace mnoha měšťanů (Schr. V. 30). Textilní manufaktura byla 1716 zrušena (ČMM 1932, 129). Již v 16. st. byla v Slavkově silná obec židovská. Bohatý archiv města Slavkova jest nyní uložen v zemském archivu v Brně.

Rousínov (správně místo Nový Rousínov). Oldřich z Kounic osvobodil r. 1598 Rousínovské od robot (Zprávy arch. kor.). Karel VI. potvrdil 1732 Rousínovu privilegia (Nová sb.).

Heršpice; ještě kolem 1620 byla tu křtěnská obec (Fr. Hrubý, Die Wiedertäufer, 108).

Holubice; Gedeon Gedeon z Olešničky postavil tu krátce před 1600 tvrz.

Kruh jest nyní součástí Holubic.

Letonice; Jindřich Václav hr. Thurn oženil se 1616 s Mandalenou z Zerotína, vdovou po Bohušovi z Zástřizl, a vyženil Letonice (ČČH 1922, 100). Ještě kolem 1620 byla tu křtěnská obec (Fr. Hrubý, Die Wiedertäufer, 108).

Lysovice, k 1376 viz u kláštera šternberského.

Moravské Málkovice (správně místo Málkovice).

Tlustomasty; Beneš z Tlustomast postoupil r. 1407 Tlustomasty Mysliborovi a Maršíkovi z Radověšic (ZDO VII. 433), 1407 Maršík z Radověšic int. ves Znatovi z Mejlic (ZDB XI. 12) a 1481 Majnuš z Melic int. Tlustomasty Janovi z Boru.

Lit.: R. Pátek, Obec Heršpice u Slavkova, 1929.

Vážanský statek.

Linhartské Vážany; fara založena 1911.

Pozořické panství.

Pozořice. Podací v Pozořicích prodal 1444 Jiřík z Kravař Bočkovi z Otaslavic (Codex Pernštejnský, 119). R. 1521 přip. se tu fara (PB VIII. 120), která byla 1557 katolická (ČČH 1934, 291).

Bílovice nad Svitavou (správně místo Bílovice).

Kovalovice (správně místo Koválovice).

Řícmanice (správně místo Řícmanice).

Viničné Šumice (správně místo Šumice).

Vranov; kostel byl dříve (v 16. st.) zasvěcen sv. Barboře.

Lit.: O patrimoniálním archivu viz A. L. Krejčík, Příspěvky k soupisu archivů velkých statků, Praha 1929.

Rájecké panství.

Rájec, nyní městečko, zámek z r. 1763.

Doubravice nad Svitavou (správně místo Doubravice). R. 1525 seděl na Doubravici Petr ze Sovince; tehdy slušely faře desátky z Jabloňova, Holešína, Klemova a Obory (PB XIII. 116). Ferdinand I. dal 1557 Doubravici čtyři jarmarky, což potvrdil 1670 Leopold I., 1747 Marie Terezie a 1783 Josef II. (Zprávy arch. kor.). R. 1743 Charlotta hr. Rogendorfová dala Doubravici roboty pod plat (Zprávy arch. kor.).

Holštejn; tuto stať před Karolínem (3 řádky) vypusť.

Housko, k 1437—1550 viz u Holštejna.

Kotvrdovice; 1525 seděl tu Oneš Gedeon z Olešničky (PB XIII. 127).

Marianín (správně místo Mariánov).

Molenburk, od 1876 far. kostel.

Ostrov u Macochy (správně místo Ostrov), nyní městečko; přip. se 1349.

Rudice; k 1567 čti Gedeonové místo Genedonové.

Jedovnice (množné číslo). Markr. Karel dal 1335 Jedovnickým za vojenské služby lesy Stříbrnou horu, Stříbrnku a Homolu, 1356 král Karel potvrdil městečku lesy Komput, Tipeček, Homolu a Stříbrnku, 1410 Václav IV. potvrdil Přední a Zadní Harbech; 1453 král Ladislav vzal Jedovnice v ochranu a potvrdil jim lesy; dále potvrdil privilegia 1576 Rudolf II., pak Karel VI., 1782 Josef II., jenž přidal 1786 trh na vlnu, 1795 František II. a 1847 Ferdinand I. potvrdil čtyři jarmarky a dobytčí trhy. Mimoto potvrdil Jedovnickým privilegia 1626 Jan Zdislav z Hajsenštejna a 1667 Karel a Kristian z Rogendorfu (Zprávy arch. kor.).

Blansko, nyní město. Kašpar Melichar Lev sv. p. z Rožmitálu pustil 1648 městečku místo na stavbu radnice; 1784 Josef II. potvrdil Blansku trhy (Zprávy arch. kor.). Na sklonku 18. st. byla tu vysoká pec a dva hamry (Not. 1858, 22).

Lit.: Ant. Mayer, Ein altes Germanennest in Mähren, ZDVGMS XXX.

Boskovice; za českého povstání panství velmi trpělo. do 1624 bylo tu na 200 zběhlých poddaných (Fr. Hrubý, Mor. korespondence, 382). R. 1628 konali jesuité na Boskovsku misie, ale ještě 1632 kladlo panství protireformaci tuhý odpor (Hlídka 1905, 853, 855). R. 1648 panství bylo int. bratřím Bohuslavovi, Oldřichu Desideriovi a Karlu Františkovi sv. p. ze Zástřizl (ZDo I. 20). Jan Bohuše sv. p. ze Zástřizl potvrdil 1650 Boskovicům právo na vaření a vystavování piva a robotní povinnosti (Bretholz, Regesten der Originalurkunden, 5). R. 1744 potvrdila městu privilegia Marie Terezie (Bretholz, Regesten etc., 10), 1781 učinil tak Josef II. a 1793 František II. (Zprávy arch. kor.). Již v 16. st. byla tu početná židovská obec.

Drvalovice (správně místo Drbalovice); k 1499 čti Kuneš Naksera z Chotěvic.

Chrudichromy; 1349 psal se Vojslav z Chrudichrom (ZDB I. 71).

Malá Lhota (nyní místo Šibenná Lhota).

Protivanov, od 1873 městečko.

Hrádkov (správně místo Hradkov).

Lit.: Fr. Lipka, Archivní prameny města Boskovic, ČPS IX.

Letovické panství.

Letovice byly 1936 povýšeny na město. Borut přip. se k r. 1203. Jindřich Václav hr. Thurn dal 1641 Letovicum právo vinného šenku a prodeje soli; 1782 potvrdil privilegia městečka Josef II. a 1793 František II. (Zprávy arch. kor.). Ještě 1652 byly Letovice zcela nekatolické (Hlídka 1905, 942).

Bahna (správně místo Bahno).

Kladoruby; 1610 seděl zde Adam Nesylovský z Nesylova (PO XXXVII. 84), R. 1619—25 evangelik Baltazar Dewunt z Grytenberku (ČMM 1922, 148, PO XL. 59), 1627 Anna Drahanovská z Pěnčína, vdova po Baltazarovi (PO XL. 268).

Kněževisko (správně místo Kněževiska).

Lhota u Letovic (správně místo Lhotka).

Novičí. Hynek z Ronova postoupil 1415 Novičí, Lhotku, Bezděčí a díl Kochova, léno biskupské, Vítoslavovi z Voděrad (Lechner I. 34).

Podolí; bývala tu rychta zákupní.

Dolní Smržov; bývala tu rychta zákupní.

Vanovice; 1763 založena tkalcovna.

Vilémov (správně místo Vilímov).

Křetínský statek.

Křetín. Po Mikuláši Ferdinandovi sv. p. Walderode dědil 1704 statek jeho syn Jan Jiří sv. p. Walderode (ZDo V. 278). Dále držel Křetín Jan František sv. p. Walderode, po němž 1746 dědil František sv. p. Walderode (ZDo VII. 77). R. 1798 dědila statek Johanka ovd. hr. Renaud, roz. hr. Walderode (ZDO XII. 81).

Kunštátské panství.

Kunštát; k 1596 čti Mikulášovi Matyášovskému z Matyášovic.

Olešnice. Roku 1638 Jindřich hr. Šlik potvrdil městečku privilegia, 1782 potvrdil privilegia Josef II., jenž 1789 dal Olešnici trh na vlnu, a 1794 František II., který přidal tehdy jarmark a 1826 týdenní trh (Zprávy arch. kor.). Hnutí evangelíků v Olešnici mělo velký vliv na vydání tolerančního patentu r. 1781 (Bednář, Zápas moravských evangelíků, 215).

Lhota u Olešnice (správně místo Lhota).

Nedvězíčko bylo 1924 vyloučeno z Moravy a připojeno k obci Nedvězí v Čechách.

Moravská Radiměř (správně místo Radiměř), něm. Mährisch Rothmühl.

Lit.: Aug. Neumann, Příspěvky k náboženským dějinám Kunštátska, SHK XXI.

Statek Drnovice.

Lhotka u Lysic (správně místo Lhotka).

Černohorské panství.

Černá Hora. Karel Eusseb kníže z Lichtenštejna potvrdil 1676 městečku 4 jarmarky a týdenní trh, což také 1794 potvrdil František II. (Zprávy arch. kor., Bretholz, Regesten neuer Urkunden, 11).

Svéslav (správně místo Svejslav).

Optávcova Lhotka slula též Petrova Lhota. Heralt Puška z Kunštátu int. 1407 Petrovu Lhotu Pešíkovi z Holešina (ZDB IX. 104). Mikuláš, Václav a Jan bratři z Vážan int.

1437 Petrovu Lhotu Přechovi z Voděrad (ZDB XII. 236).

Nedabylova Lhota zanikla u Milonic; Mikuláš z Vážan int. 1447 Nedabylovu Lhotu Jiřímu Noskovi z Hostěhrádek (ZDB XII. 689).

Pernštejnské panství.

Pernštejn, Adam Lev Licek z Rýznburku zachoval za českého povstání věrnost císaři; po jeho smrti vdova Estera Zeidlitzová z Šenfeldu přestoupila ke katolictví, když se provdala za Kryštofa Pavla hr. z Liechtenštejna (Schr. XXIII. 82, Hlídka 1905, 777). R. 1640 byla na panství provedena protireformace — (Hlídka 1905, 857). Na panství pernštejnském na konci 18. st. byl mlýn na prach a mlýn na papír v Doubravníku, měděné hamry v Olešnici, železné hamry v Borovníku, doly na železnou a stříbrnou rudu u Švařce a lomy na mramor u Nedvědic a Ujčova (Not. 1858, 22).

Doubravník; Pornich z roku 1235 jsou Pornice na Vyškovsku. R. 1567 Maximilian II. potvrdil Doubravníku trhy (Zprávy arch. kor.). R. 1594 Jan z Pernštejna osvobodil městečko od robot za roční plat 60 zl. (Zprávy arch. kor.). R. 1631 byla vydána statuta literátských bratrstev v Doubravníku, Štěpánov a Nedvědicích (Schr. XII. 15). Pavel Kryštof hr. z Liechtenštejnu dal 1631 Doubravníku svobodu na vaření a vystavování piva a prodej soli, což 1660 Max hr. z Liechtenštejnu potvrdil (Zprávy arch. kor.).

Nedvědice; Vilém a Vratislav z Pernštejna osvobodili 1483 Nedvědické od odúmrti a 1487 i od hlásek, 1589 Jan z Pernštejna osvobodil je od robot, Pavel Kryštof hr. z Liechtenštejna potvrdil 1642 městečku lesy a osvobození od robot, Marie Terezie potvrdila 1771 městečku tři jarmarky a týdenní trh a podobně učinili i 1783 Josef II. a 1792 Leopold II. R. 1828 František I. přidal čtvrtý jarmark (Zprávy arch. kor.).

Kasany (správně místo Kasány).

Koroužné (správně místo Koroužná).

Kovářová (správně místo Kovářov). řov).

Lesoňovice (správně místo Leseňovice.).

Rodkov (správně místo Rotkov).

Vrtěžíř (správně místo Vrtěříž).

Lit.: Ladislav Klicman, Počátky kláštera Doubravnického, ČČH IV.

Tišnovské Panství.

Tišnov. R. 1572 abatyše dosadila na faru utraquistického faráře (ČČH 1934, 286). V lednu 1621 Poláci pobili v Tišnově na 200 lidí, kteří jim vyšli pokojně vstříc (Hrubý, Mor. kor., 136). R. 1628 Ferdinand II. potvrdil městečku privilegia (Bočkova sb., 10. 780). R. 1608 a 1707 Tišnov vyhořel.

Dolní Loučky, far. kostel sv. Martina.

Ochoz (správně místo Vochoz).

Říkonín (správně místo Říkonín).

Skryje (správně místo Skreje).

Svatoslav; fara zanikla za třicetileté války, 1756 zřízena lokalie, 1858 fara.

Žďárec; k faře náležely 1511 desátky z Lubně a Víckova (PB IX. 199).

Lit.: G. Friedrich, Codex Tišňovský, ČČH III.

Lomnické panství.

Lomnice; 1521 seděli na Lomnici Jiřík a Jan bratři vl. z Lomnice, synové neb. Znaty z Lomnice (PB VIII. 108).

Brusna (správně místo Brusný).

Čebín; po Jiřím Pňovském ze Sovince dědila před 1514 Čebín jeho dcera Kateřina ze Sovince (PS VIII. 77).

Unín, dříve Hunín.

Statek Ostrovačice.

Ostrovačice, nyní městečko.

Rosické panství.

Rosice, nyní město. Ferdinand I. obnovil 1535 na žádost Dobše Černohorského z Boskovic Rosicum právo pečeti, užívání zeleného vosku, týdenní trh a spojení Pendorfu s Rosicemi (Salbuch č. 283., 85). K r. 1562 čti Janovi z Žerotína místo Janovi z Pernštejna. Jiří Frydrych Haušperský z Fanalu pustil 1693 Rosicum roboty pod plat (Zprávy arch. kor.).

Lukovany; ještě 1629 byla tu fara. fara.

Tetčice; k r. 1434 čti Bohuněk a Valentin bratři z Majetína místo z Vojetína.

Zakřany (správně místo Zákřany). ny).

Zhoř Zálešná (správně místo Zhoř), k 1464—1562 viz u Rosic.

U Litostrova, kde jest trať Na Lhotech zanikla ves Lhotka; před 1420 držel tvrz a ves Lhotku Bernart Hecht z Rosic (P III. 64).

Lit.: Vl. Dufka a V. Richter, Kostel sv. Martina v Rosicích, ŠPS 1935; Vl. Dufka a V. Richter, Filiální kostelík sv. Václava v Lukovanech, ČPS 1936.

Oslavanské panství.

Oslavany; 1524 abatyše Valburka (PB XIII. 82), 1527 Kunka ze Studnice (PB XIII. 224, 304). V prosinci 1620 vyplenili Oslavany Poláci (Fr. Hrubý, Mor. korespondence, 40). R. 1627 konaly se na panství jesuitské misie (Hlídka 1905, 852).

IV. HRADIŠŤSKÝ KRAJ.

Královské město Uherské Hradiště.

Uh. Hradiště; r. 1595 měli sice Hradišťští v městě katolického faráře, ale chodili raději přes pole k faráři evangelickému (Archiv min. vnitra, odd. Morava, XII.).

Staré Město, nyní jen ves.

Lit.: V. Richter, Zpráva G. Pieroniho o opevnění města Uh. Hradiště, PA XXXVII.

Velehradské panství.

Domanín; klášter osvobodil 1594 Domanínské pro velkou vzdálenost od robot za plat roční 100 zl., což 1596 Rudolf II. potvrdil (Zprávy arch. kor.).

Kostelany nad Moravou (správně místo Kostelany).

Lit.: Ant. Rejzek, Táborští na posvátném Velehradě, SHK XXI.

Buchlovské panství.

Osvětimany, nyní městečko.

Napajedelské panství.

Žlutava (správně místo Žutava).

Statek Pohořelice.

Pohořelice; po smrti Dalibora Onšika z Bělkovic drželi 1561 Pohořelice v nedílu jeho synové Petr a Dalibor Sezima Onšikové z Bělkovic (PO XXIII. 115).

Louky nad Dřevnicí (správně místo Louky).

Zlínské panství.

Želechovice nad Dřevnicí (správně místo Želechovice).

Lit.: A. Šiška, Zlínský okres, Zlín 1930.

Kvasické panství.

Karolín (správně místo Karolínov).

Morkovické panství.

Morkovice; 1551 seděl tu ještě Jiřík Morkovský ze Zástřizl; jeho synem byl Jaroslav Morkovský ze Zástřizl (PO XXI. 242).

Pačlavické panství.

Pačlavice, nyní jen ves. Manželkou Jana Cedlara z Hoffu (1523) byla Anna ml., dcera Jiřika st. ze Zástřizl (PO XXI. 259).

Pornice, k 1235 viz u kláštera Doubravníka (Pornich).

Statek Zborovice.

Zborovice, nyní městečko.

Statek Zdislavice.

Rozářín (správně místo Rozárov).

Panství Cetechovice.

Cetechovice; 1559 seděli tu bratři vl. ned. Jan a Joachym ze Zástřizl (PO XXIII. 24).

Statek Uhřice.

Uhřice; k 1499 čti: Janovi Miňovskému z Laznik. R. 1550 seděli tu bratři ned. Jan a Václav Miňovští z Laznik (PO XXI. 63). K 1806 čti Fr. Xaver.

Statek Hoštice.

Hoštice; 1551 seděl tu Jaroš ze Zástřizl, syn neb Jiřika st. ze Zástřizl (PO XXI. 259).

Panství Koryčany.

Lískovec (správně místo Leskovec).

Král. město Kyjov.

Kyjov; privilegia města potvrdili 1629 Ferdinand II., 1638 Ferdinand III., 1747 Marie Terezie a 1793 František II., jenž dal 1810 Kyjovu pátý jarmark (Zprávy arch. kor.).

Kelčany držel 1558 Ondřej Janauer ze Strachnova (PO XXIII. 9).

Statek Žádovice.

Žádovice; k 1420 čti Heralt ze Sovince. Kolem r. 1620 byla tu ještě křtěnská obec (Fr. Hrubý, Die Wiedertäufer in Mähren, 108).

Bzenecké panství.

Bzenec; 1755 potvrdil privilegia města Karel VI. (Zprávy arch. kor.).

Vracov; 1565 Michal Loranth z Inky upravil Vracovským roboty, 1634 dal Jan Kryštof Pruskovský z Pruskova Vracovu velmi skrovné právo odúmrtní a 1797 František II. povýšil Vracov na městečko s právem tří jarmarků (Zprávy arch. kor.).

Ostrožské panství.

Uherský Ostroh; privilegia města potvrdila 1748 Marie Terezie, 1782 Josef II. a 1793 František II. (Zprávy arch. kor.).

Blatnice, nyní městečko. R. 1417 psal se Mikuláš z Brozic, odjinud z Blatnice (redakce Zálhotského sborníku).

Boršice; 1417 seděl tu Oldřich Stoš z Branic (redakce Zálhotského sborníku).

Milokošť (správně místo Milokošt).

Strání, nyní městečko.

Ostrožská Nová Ves (správně místo Nová Ves). Ještě kolem r. 1620 byla to novokřtěnská obec (Fr Hrubý, Die Wiedertäufer, 108).

Žeravíny (správně místo Žeravinky).

Veselské panství.

Veselí nad Moravou (správně místo Veselí). Ještě kolem r. 1620 byla tu novokřtěnská obec (Fr. Hrubý, Die Wiedertäufer, 108).

Moravský Písek (správně místo Písek).

Strážnické panství.

Lidéřovice (správně místo Lideřovice).

Suchov (správně místo Súchov).

Hrubá Vrbka (správně místo Velká Vrbka).

Kanšperk; 1417 seděl na hradě Jan Lysek z Brandýsa (redakce Zálhotského sborníku).

Lit.: E. Edgar, Z pamětí kostela sv. Maří Magdaleny ve Velké, ČPS XIV.

Uherskobrodské panství.

Uherský Brod, k 1048—1251 viz u Rajhradu (nikoliv u Velehradu).

Bystřice pod Lopeníkem (správně místo Bystřice).

Velký Ořechov, nyní městečko.

Polichno; 1551 seděl tu Zikmund Vlachovský z Vlachovic (PO XXI. 192).

Újezdec (správně místo Újezd).

Zlámanec (správně místo Zlámaný Újezd).

Lit.: Fr. Borák, K topografii některých zpráv u Kosmy, Hlídka 1937.

Světlovské panství.

Nový Světlov stál již r. 1480 (Zpráva p. Aloise Jaška z Bojkovic). Burian z Vlčnova (1550) zanechal vdovu Ludmilu Mezifickou z Lomnice (PO XXI. 6). Pozemková reforma byla provedena 1928; byly utvořeny zbytkové statky Nezdenice, Mrmlov, Rudice, Ústsko (Žofin dvůr), Krhov, na větší díly rozdělen manský dvůr Vasilsko, odprodán Zámecký dvůr; obcím byly odprodány lesy manství Vasilsko, obec Komňa koupila revír Nové Dvory a díl revíru Lopeník, k zbytkovému statku Zámecký dvůr byl přidělen revír Seče; likvidovány pila na Starém Hrozénkově a lihovar v Bojkovicích; v záboru zůstávají revíry Lopeník, St. Hrozénkov, Pitín a zámek N. Světlov, parní pila v Bojkovicích byla postoupena družstvu (zpráva p. A. Jašky z Bojkovic).

Bojkovice. V Bojkovicích pracovala od 1834 draslárna a kolem 1850 železárny a pivovar. Bojkovské sukno vyváželo se už do Levanty; městečko i okolí slynulo živností zvěroklestičskou. V 17. st. byla tu solnice (A. Jašek z Bojkovic).

Komňa (správně místo Komna).

Luhačovické panství.

Luhačovice byly 1936 povýšeny na město.

Kaňovice; 1551 seděl tu Jan Onšík z Bělkovic (PO XXI. 230).

Ludkovice (správně místo Lidkovice).

Pozlovice, nyní městečko.

Prádlisko (správně místo Pradlisko).

Řetechov (správně místo Řětěchov).

Brumovské panství.

Brumov; Jan z Lomnice (1526) zanechal dcery Annu, provdanou za Viléma z Mírova, a Kateřinu, provdanou za Přemka Prusinovského z Víckova, a syna Adama z Lomnice (PO XXI. 155).

Valašské Klobouky, nyní město.

Valašská Polanka (správně místo Polanka).

Štítná nad Vláří (správně místo Štítná).

Valašské Příkazy (správně místo Příkazy).

Študlov (správně místo Šťudlov).

Statek Hrádek.

Hrádek na Vlárské dráze (správně místo Hrádek).

Vsacké panství.

Vsetín; Protiva z Doubravice získal na sklonku 13. st. území po obou březích řeky Bečvy (Beyx) a dílem je prodal, dílem odkázal 1297 řádu templářskému, který 1308 postoupil na 31 let Vokovi z Kravař městečko Vsetín (Setteinz; řád vyhradil si tu toliko faru a kostel s přísluš.), hrad **Freundsberk** (Vreundsberk) a říčku Rokytnici (Roknitz) s územím až k řece Bečvě (Bersch; na lokalisaci upozornil univ. prof. Dr. J. Šebánek, ČDM V. 77, VI. 17. Zikmund z Šumburka seděl na Vsetíně 1447 (nikoliv tedy 1477, opravil p. Cyril Kret, učitel v N. Hrozenkově).

Lhota u Vsetína (správně místo Lhota).

Velké Karlovice (správně místo Karlovice).

Lit.: K. Kobliha, Sklářství na Vsacku, Naše Valašsko, I.; M. Vaclavek, Důležitá obdarování města Vsetína, ČPS II.

Holešovské panství.

Holešov. V pol. 16. st. byla v Holešově ještě katolická fara (ČČH 1934, 287).

Hlinsko pod Hostýnem, nyní úřední název.

Kostelec u Holešova, nyní úřední název.

Žopy; 1504 Jan z Železného dal Žopům odúmrt, 1524 Aleš z Švábenic smluvil se s Žopskými o roboty, 1538 Jiřík Janauer ze Strachnova osvobodil Žopské od honů, 1593 Artleb Prusinovský z Víckova smluvil se s Žopskými o roboty (Zprávy arch. koresp. ze zámeckého archivu v Roudnici).

Statek Přílepy.

Přílepy; Václav Krsovský z Krsovic koupil Přílepy mezi 1555—58 přímo od Ondřeje Janauera ze Strachnova (PO XXIII. 21).

Lukovské panství.

Slušovice; Jan a Přemek bratři Nekešové z Landeka dali městečku svobodu na vystavění radnice, Václav Nekeš z Landeka dal 1582 městečku svobodu vařiti a vystavovati pivo a šenkovati víno a 1612 Albrecht z Valdštejna osvobodil Slušovské od robot kromě honu na vlky a medvědy a osvobodil je od stavění sirotků (Zprávy arch. koresp., Slušovice).

Kostelec u Štípy nyní úřední název.

Lhota Podkopná nyní úřední název.

Ostrata; Smil Kuna z Kunštátu udělil 1522 Ostratě odúmrt (Zprávy arch. koresp., Ostrata).

Lit.: Vlasta Fialová, Jan Adam z Víckova 1620—28, Brno 1935.

Vizovské panství.

Vizovice; syn Jana z Ludanic (k 1502) slul Hynek z Ludanic. Jan ml. z Žerotína a Anna Kropáčka z Nevědomí pustili 1582 Lutonině, Jasenné, Ublu, Pozděchovu, Prlovu, Lípě a Rohový(?) lesy (Zprávy arch. kor.). R. 1599 měli Vizovští s vrchností velké spory o roboty a j. (Archiv min. vnitra, odd. Morava, XV.).

Želechovice nad Dřevnicí (správně místo Želechovice). R. 1252 [illegible] se Pavel a 1283 Předbor z Želechovic (CDM III. 184, IV. 211, opravil prof. B. Weigl).

Lit.: A. Horcicka, Notiz über de Zerstörung des Klosters Smilheim durch die Hussiten, MVDGB XLVI.

V. OLOMOUCKÝ KRAJ.

Král. hlavní město Olomouc.

Lit.: V. Nešpor, Dějiny města Olomouce (Vlastivěda mor.), Brno 1936; B. Dedic, Geschichte des Protestantismus in Olmütz, Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich, L—LII.; J. Röder, Geschichte der Vorstadt-Pfarrkirche SS Philippi et Jacobi in Olmütz-Neustift, 1935; R. Bartocha, Půlstoletí Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci, ČVMO XLVII.; J. Kachník, Olomoucký metropolitní chrám sv. Václava, Olomouc 1931; J. Matzura, Der Domchor in Olmütz und seine Bauherrn, ZDVGMS XXXIII.; V. Nešpor, Sochaři a kameníci v Olomouci kolem 1700, ČPS 1933.

Německá Húzová; snad r. 1351 bylo tu děkanství (srovnej Blaschke v čas. Unsere Heimat 1933, 15).

Metropolitní kapitula olomoucká.

Velký Týnec; o sporu poddaných z V. Týnce, Dluhonic a Čelechovic s kapitulou 1604 viz v archivu min. vnitra, odd. Morava XIII., 74, krabice XIX.

Čelechovice na Hané (správně místo Čelechovice).

Senice na Hané (správně místo Senice).

Statek Nenakonice.

Dub nad Moravou, nyní městečko.

Klášterní Hradisko, panství a připojené statky.

Domašov u Šternberka (správně místo Domašov).

Chomoutov (správně místo Chomutov).

Pavlovičky (správně místo Pavlovice).

Senice na Hané (správně místo Senice).

Čelechovice na Hané (správně místo Čelechovice).

Kaple (správně místo Čelechovská Kaple).

Strukov (správně místo Strvkov).

Kožušany byly za českého povstání klášteru konfiskovány a dány Václavu Bítovskému z Bítova (ČČH 1923, 116).

Lit.: J. Vrbka, Nákelská fara, ČVMO 1936; St. Krejčí, Dolanské cechy, Dolany 1936; Aug. Neumann, Ztracené středověké kroniky moravské; Kronika kláštera Hradiska, SHK XXIII.

Kralické panství.

Kralice na Hané (správně místo Kralice).

Tovačovské panství.

Tovačov; fara byla 1610 evangelická (VMO VII. 10).

Čehovice (správně místo Čechovice).

Majetín s farou (od 1872) kostelem.

Kojetínské panství.

Pivín; k 1580 čti Jan Žalkovský z Žalkovic (místo z Žalovic).

Kovalovice u Kojetína (správně místo Kovalovice).

Mořické panství.

Pavlovice u Kojetína (správně místo Pavlovice).

Kovalovice u Tištína (správně místo Kovalovice).

Statek Dřevnovice

(správně místo Dřevnice).

Statek Dobromilice.

Dobromilice, nyní ves.

Panství Brodecké.

Lit.: Fr. Novotný, Nejstarší farní matrika v H. Otaslavicích, Roč. musea města Prostějova XII.

Plumlovské panství.

Plumlov; 1810 založena tu rafinerie cukru.

Kostelec na Hané, nyní městečko.

Určice; Určičtí obdrželi 1445 privilegium na odúmrt, 1561 na radnici, 1567 na vinný šenk. Jaroslav, Vratislav a Vojtěch z Pernštejna darovali

Určicum 1550 rybník Bořitín; privilegia Určic byla potvrzena 1600 Karlem z Liechtenštejna (Zprávy arch. kor.).

Lit.: K. Černohorský, Poznámky k fajansové výrobě v Prostějově, Roč. musea města Prostějova XII.; J. Kühndel, Archiv a hospodářská registratura panství plumlovského, Roč. musea města Prostějova XII.; J. Kühndel, Požáry a hasičství v prostějovské minulosti, Památník sboru dobrovolných hasičů v Prostějově 1934; Zd. Opluštil, Stará privilegia Kostelce, Vlast. sborník sev. a střední Moravy 1930—1931; B. Černý, Vývoj dopravnictví na Prostějovsku, 1933; J. V. Novák, Spor Bratří s p. Vojtěchem z Pernštejna v Prostějově, ČČM 1891; Fr. Novotný, Dědičné rychty na panství plumlovském, Roč. musea města Prostějova XI.

Statek Malé Hradisko.

Malé Hradisko; Heřeš z Přiluk int. 1480 ves Hradisko s fojtstvím zákupním Jarošovi a Janovi Nemotickým ze Zástřizl, kteří int. 1481 spolu s Václavem ze Zástřizl statek Janu Kryštofovi z Pěnčína (ZDO XII. 17, 27). Než Jindřich z Pěnčína int. 1490 Hradisko s pod. Mikulášovi ze Zástřizl a ten opět ihned Kateřině z Doubravice a jejím synům Janovi a Jiříkovi z Šarova (ZDO XIII. 14). R. 1609 seděl tu Joachym ml. Blekta z Outěchovic, jehož manželkou byla Eliška ml. Šarovcová z Žarova, jemuž byl statek po složení pokuty ponechán (Stav. archiv č. 1057, ZDO XXXIIII. 27, Slovák, Konf. protokol, 48). R. 1670 seděl na Hradisku Jiřík Protivec Zalkovský z Zalkovic (ČMMZ IX. 96).

Panství Čechy.

Čechy pod Kosířem (správně místo Čechy pod Košířem).

Krakovec s zámkem z 1609 (doplnil p. B. Burian).

Bohuslavice; k r. 1447 čti Hanuš z Vlasatic místo Manoušek (opravil p. B. Burian). Fara byla 1580 evang., 1624 katolická (doplnil p. B. Burian).

Háčky přip. se r. 1317, v 17. st. sluly Nová Ves (doplnil p. B. Burian).

Náměšťské panství.

Náměšť na Hané (správně místo Náměšť).

Statek Laškov.

Laškov. R. 1437 dědila Laškov Benešova dcera Eliška z Laškova, manželka Václava z Švábenic (doplnil p. B. Burian).

Dvorek vznikl 1799 rozdělením ovčírny (doplnil p. B. Burian).

Kandie vznikla 1826 (doplnil p. B. Burian).

Raková u Konice (správně místo Raková).

Zastávka vznikla r. 1825 (doplnil p. B. Burian).

Zavadilka založena 1724 a rozšířena 1784 parcelací dvora (opravil p. B. Burian).

Konické panství.

Konice; potvrzení prodeje Konice králem Janem bylo 1316 (nikoliv 1306). K r. 1386 čti Štěpán z Vartnova místo Zdeněk z Vartnova. Matouš z Cimburka byl synem Ctiborovým a zemřel r. 1430. Jan Ferdinand Švábenský z Švábenic přestoupil ke katolictví. K 1685 Jan Jiří Hoffmann psal se v. Kochersberg.

Brodek náležel původně klášteru Hradisku a 1699 byl připojen ke Konici; 1872 byl Brodek povýšen na městečko.

Čunín byl 1684 připojen ke Konici.

Dešná přip. se 1353.

Nová Dědina založena 1706.

Křemenec, 1785 byl tu parcelován dvur a 1787 abolovány roboty.

Lhota náležela od r. 1574 klášteru Hradisku a 1699 byla připojena ke Konici.

Skřípov byl 1553 pustý, pak osazen; náležel již v 16. st. klášteru Hradisku.

Stražisko; na počátku 18. st. byly zde železné hamry.

Veselá vznikla teprve 1785 parcelací křemeneckého dvora a nazvána byla podle vrchního panství V. Veselého.

Bukovina zanikla mezi Runářovem a Skřípovem, kde jest les Bukovina.

Otinsko zaniklo mezi Konicí a Skřípovem, kde jest trať Otínsko.

Újezd přip. se 1590 a splynul s Ružovem.

Všechny doplňky a opravy k panství konickému podal B. Burian, ředitel v Konici.

Jesenecké panství.

Jesenec s zámkem z 1711. Kryštof Karel Švábenský z Švábenic přestoupil 1624 ke katolictví.

Březsko; zdejší dvůr byl 1786 parcelován a roboty zrušeny.

Dzbel; na počátku 18. st. byly tu doly na železnou rudu.

Poníkev; Zuzana Kateřina ze Zástřizl darovala 1661 Ponikvi lesy; v 17. st. byla tu zákupní rychta.

Všechny doplňky k panství jesenec-kému podal B. Burian, ředitel v Konici.

Šebetovské panství.

Šebetov; za českého povstání bylo panství kláštera konfiskováno a postoupeno stavy Ladislavu Velenovi z Žerotína (CČH 1923, 116).

Knínice u Boskovic (správně místo Knínice).

Lit.: Fr. Lipka, Příspěvek k dějinám městečka Svitávky, ČPS IX.

Statek Slatina a panství Borotín.

Slatina; 1551 seděl tu Jan Hejtmánek z Mladkova (PO XXI. 158). Jiřík Protivec Drahanovský z Pěnčína int. 1651 Slatinu Janu Pospíšilovi z Haydelsdorfu, který ji již 1653 int. svému nejstaršímu synovi Janu Aloisovi Pospíšilovi z Haydelsdorfu a posléze Konstancie Alžběta Kotulínská z Kotulína, roz. Hullerová, vložila 1658 statek Ferdinandu Leopoldovi hr. z Náchoda (ZDo I. 45, 54, 100).

Skočova Lhota (správně místo Skočová Lhota).

Svitavské panství.

Čtyřicet Lánů, něm. Vierzighuben (správně místo Viervighüben).

Muzlov (správně místo Muslov).

Moravská Dlouhá (správně místo Dlouhá Ves).

Moravská Chrastová (správně místo Chrastová moravská).

Ostrý Kámen (správně místo Ostrý kámen).

Sklené, něm. Glaselsdorf (správně místo Glaserdorf).

Bezděčí u Velkých Opatovic (správný název).

Lit.: K. Bilek, Der Gemeindehaushalt Brüsau im 18. Jhdt, MSL 1930; K. Bilek, Die Gemeindevertretung von Brüsau, MSL 1932.

Moravskotřebovské panství.

Derflík (správně místo Defrlík).

Chornice; k 1546 čti Jan Sopouch místo Jan Soupoch.

Bezděčí u Trnávky (správně místo Bezděčí).

Městečko Trnávka (správně místo Trnávka).

Cimburk; Albrecht a Jan byli synové Bernarta z Cimburka, nikoliv synovci.

Borová, něm. Kieferdörfel (správně místo Kieferdörfer).

Plechtinec (správně místo Plchtinec).

Nová Ves sluje nyní německy Neudorf.

Mařín (správně místo Mariánov).

Lit.: Fr. Hrubý, Ladislav Velen z Žerotína; J. Tilscher, Aus alten Kornitzer Kirchenbüchern, MSL 1936; M. Hausmann, Zur Geschichte der beiden Burgen von Mährisch Trübau, MSL 1930.

Biskupské panství.

Březinky (správně místo Březinka).

Hartinkov (správně místo Hartinkov).

Bouzovské panství.

Doly; 1617 přip. se tu jen Podhradní mlýn; ves vznikla teprve později při dolech na železnou rudu.

Hvozdečko (správně místo Hvozdeček).

Rimice (správně místo Rimice).

Lit.: E. Schuppler, Burg Busau, Deutsch-mähr. Heimat 1934;

Panství Bílá Lhota.

Bílá Lhota; k 1747 čti prodloužené panství místo prodloužené panství.

Střemeníčko; k 1464—1538 čti u Bílé Lhoty místo u Bílé Hory.

Panství Haňovice.

Luká (správně místo Louka); 1545 město Olomouc prodalo díl Luké k Haňovicům (doplnil B. Burian z Konice).

Savín (správně místo Slavín).

Doubravické panství.

Dolní a Horní Krčmy, něm. Unter- a Ober-Schwägersdorf (správně místo Schwagersdorf).

Radnice (správně místo Hradnice).

Lit.: Vl. Ambrož, Pamětní záznamy v obecních registrech moravičanských, ČVMO XLIV.; Vl. Ambrož, Další pamětní záznamy moravičanské, ČVMO XLV.; Vl. Ambrož, O tak zvaný Paloninský obecní les, ČVM 1935.

Mírovské panství.

Hynčinov (správně místo Hynčina).

Jestřebičko, něm. Klein Jestřebí (správně místo Klein Jestřeb).

Mírovíček (správně místo Mírovíček).

Podolí; údaj k r. 1389 a 1437 týká se Podolí u Kelče (opravil Msgre Jan Malota ze Zábřeha); Podolí nebylo tedy nikdy manstvím biskupským.

Teodorov (správně místo Theodorov).

Vyšehoří (správně místo Výšehoří); odkaz k 1490 k Brníčku škrtni.

Ošíkov (správně místo Ošikov).

Vacetín, něm. Dwazetin.

Lit.: E. Teichmann, Die Müglitzer Stadtprivilegien, ZDVGMS 1936.

Zábřežské panství.

Zábřeh. Děkanský chrám jest z r. 1754 (nikoliv 1757). Protiva ze Zábřehu a Vildenberka (1275—1301) pocházel z rodu pánů z Vildenberka. Zábřeh (k r. 1320) nebyl nikdy lénem biskupským; to se týká Zábřeha u Ostravy (také odkaz k r. 1389 týká se Zábřeha u Ostravy a Podolí u Kelče). R. 1492 držel panství zábřežské Jiří Tunkl z Brníčka, 1493 však již jeho jediný syn Jindřich Tunkl (Jiří a Jindřich nebyli tedy bratři). — R. 1651 kníže Karel Euseb z Liechtenštejna nařídil zábřežskému faráři Kosmovi, aby na základě starého privilegia Ladislava Velena z Žerotína kázal také německy (již předchůdcové Kosmovi kázali na přání knížecího úřednictva a městské rady také německy), Kosmas však německy nekázal a raději odešel na faru postřelmovskou. (Opravil a doplnil Msgre Jan Malota ze Zábřeha).

Brníčko vzniklo z tří dřívějších samostatných obcí: vsi Brné, hradu a městečka Brníčka a vsi Sluhoňova. R. 1407 patřila některá část Brníčka Alšovi z Lesnice, jehož manželkou byla Anežka z Holštejna. Anežka provdala se po r. 1417 za Jana Tunkla z Drahanovic, který se také od 1437 psával z Brníčka. Po smrti Jana Tunkla z Brníčka (1480 byl neb.) dědili přímo synové Jiřího Tunkla Jan, Jiří, Albrecht atd. V int. z r. 1490 jest správně Lezina Lesnice, Sloňov jest Sluhoňov. (Opravil Msgr. Jan Malota ze Zábřeha.)

Hoštejn; údaje z 1267 a 1353 nepatří k tomuto Hoštejnu. R. 1347 držel Hoštejn a Šilperk Jaroslav z Šternberka (zemřel 1360), po jehož smrti rozdělili se synové tak, že Zdeněk přejal Zábřeh, Smil (zemřel 1398 bezdětek) Hoštejn. Střížov v int. z r. 1464 jest zaniklý Strýcov, na nějž upomíná podnes trať „na Strýcově". (Doplnil a opravil Msgre Jan Malota ze Zábřeha.)

Hrabová nejmenovala se dříve Hrabyšin (Msgre Jan Malota).

Lvínov (správně místo Levenov) založen 1791 a pojmenován podle přednosty liechtenštejnské dvorské kanceláře Josefa von Lewenaux (Msgre Jan Malota).

Obědná (správně místo Obědné).

Horní Olešná, něm. Ober Ullischen (správně místo Ullischen).

Vyšehoří, k 1490 viz u Brníčka (doplnil Msgr. Jan Malota).

Budišov, nezanikl u Krasíkova a neslul Budigsdorf, zanikl mezi Zábřehem a Postřelmovem, kde jest trať „na Budišově". — Medelské splynulo s Dluhomilovem, jehož část sluje „na Medelské". — Sluhoňov splynul s Brníčkem, jehož horní část za potokem sluje posud Sluhoňov. — Závo-

řice zanikly u řeky Moravy, 1464 Jan Tunkl z Brníčka zřídil zde rybník, který jeho bratr Jiří 1489 rozšířil. Klášter jevícký postoupil 1477 díl Závořic Jiřímu Tunklovi, kdežto jiný díl vsi získal Jan Tunkl od Karla z Vlašimě. Žádný díl Závořic nebyl manstvím biskupským. — Střížov, správně Strýcov, viz u Hoštejna. — Studenec jest snad totožný z Dolními Studénkami. (Podal Msgr. Jan Malota ze Zábřeha.)

Lit.: Fr. Hrubý, Ladislav Velen z Žerotína, Praha 1930.

Bludovské panství.

Lit.: A. Brauner, Geppersdorf, Šumperk 1935.

Rudské panství.

Moravský Karlov, něm. Mährisch Karlsdorf (správně místo Karlov a Karlsdorf).

Křivá Voda (správně místo Křivý Potok).

Horní Studénky (správně místo Dolní Studénky, něm. Schönbrunn). Data k 1353, 1414 a 1450 týkají se Dolních Studének, rovněž k 1527. (Msgr. Jan Malota ze Zábřeha.)

Lit.: Fr. Hrubý, Ladislav Velen z Žerotína, Praha 1930; Fr. Thiel, Beiträge zur Geschichte der Herrschaft Eisenberg, Unsere Heimat XIV.; Fr. Thiel, 1624—1654 (o Šumpersku), Unsere Heimat XIV.

Panství Třemešek.

Králec (správně místo Královec).

Dolní Studénky, sem náleží data z r. 1353, 1414, 1450 a 1527 na str. 580 u Dolních (recte Horních Studének).

Kolštejnské panství.

Hajmrlov, něm. Heimerlsthal (správně místo Heimersthal).

Nové Losiny (správně místo Nové Losinky).

Losinské panství.

Andělské Žleby, něm. Engelsthal (správně místo Engelstahl).

Vízmberské panství.

Štětínov, něm. Stettenhof (správně místo Stettenhofen).

Janovické panství.

Janušov (správně místo Janoušov). Lit.: Fr. Tutsch, Geschichte des nordmährischen Gebirgsortes Karlsdorf, progr. něm. reálky v Krnově 1932—33.

Úsovské panství.

Úsov; o existenci děkanství z r. 1351 se pochybuje (srovnej Blaschke v čas. Unsere Heimat 1933, str. 15).

Bezděkov u Úsova (správně místo Bezděkov).

Dědinka, něm. Dörfel (správně místo Dörfl).

Hradečná, něm. Markersdorf (správně místo Markendorf).

Nové Zámky (správně místo Nový Zámek).

Zalavčí, dnes část obce Leštiny, která sluje „Za lávkou". — Vítošov, dnes kolonie Hrabové (doplnil Msgre Jan Malota ze Zábřeha).

Lit.: Vl. Novotný, Přepadení Litovle husity 1437, Vlast. sborník severní a střední Moravy 1929/30; A. Brauner, Aus Littaus Schwedenzeit, ZDVGMS 1935; Fr. Krestýn, Memoria fide sacerdotali sacrata (Šumvald), ČVMO 1936; Fr. Thiel, Bergbau in der Umgebung von Oskau, Unsere Heimat XIV.

Král. město Uničov.

Uničov; 31. května 1643 celé město vyhořelo.

Střelice, k 1131 viz u olomoucké kapituly.

Nová Dědina (správně místo Nová Dědinka).

Sovinecké panství.

Lomnice byla v 1. pol. 16. st. pustá, 1558 byla kolonisována ze Slezska (ZDVGMS X. 264).

Velká Štáhle (správně místo Velká Šťáhle) byla 1377 manstvím knížectví opavského, které držel tehdy man Otík; při rozdílech Opavska téhož roku připadla k dílu knížat Hanuše a Mikuláše.

Malá Štáhle (správně místo Malá Šťáhle) byla roku 1545 kolonisována (ZDVGMS I. 264).

Šternberské panství.

Šternberk byl dobyt Ladislavem Velenem z Žerotína 1622, Dány 13. ledna 1627 (nikoliv 1626, ZVGAS XXVII. 179).

Moravský Beroun (správně místo Beroun); 1619 koupilo město za 2150 tolaru městské fojtství (Zprávy arch. kor.). R. 1643 bylo panství berounské ve velmi zbědovaném stavu (Zprávy arch. kor.). Jarmarky potvrdil 1783 Josef II., 1794 František II., jenž přidal 1829 další dva jarmarky (Zprávy arch. kor.).

Domašov nad Bystřicí (správně místo Domášov).

Krahulčí, něm. Sperberdorf (správně místo Sperbersdorf).

Valberk (správně místo Válečný Kopec).

Lichtntál (správně místo Lichtental).

Želechovice; údaje k 1252 a 1283 týkají se Želechovic nad Dřevnicí (opravil prof. B. Weigl).

Lit.: J. Theimer, Flur- und Ortsnamen von Bärn, Deutsch-mähr. Heimat XXI.

Karlovecké panství.

Čabová, něm. Brockersdorf (správně místo Brokkersdorf).

Dvorce; Václav Berka z Dubé dal 1507 fojtu dvoreckému dva lány s mlýnem a právo vařiti a šenkovati pivo; Václav Berka dal 1561 městu právo koupiti fojtství. Josef II. potvrdil 1783 městská privilegia (Zprávy arch. kor.).

Velkobystřické panství.

Nepřivaz (správně místo Nepřívaz).

Hrubá Voda, něm. Gross-Wasser (správně místo Grosswasser).

VI. PŘEROVSKÝ KRAJ.

Hranické panství.

Nové Sady jsou zvláštní ves u Ústí, nikoliv s Ústím totožné.

Lit.: R. Janovský, Jana Kropáče z Nevědomí poddanské zřízení na panství hranické. ČVMO 1932; Fl. Zapletal, Byly dva hrady jménem Drahotuš? Záhorská kronika XVI.; Fl. Zapletal, Vilém z Pernštejna a Hranice, Hranice 1936; B. Indra, Hraničtí tiskaři, Záhorská kronika XV.; A. Fröhlich, Stará pamětní kniha města Drahotuš, Záhorská kronika XVI.; J. Mráček, Hranice v urbáři z r. 1569, Záhorská kronika XVI.; B. Indra, Zdeněk Zampach a Drahotušti, Záhorská kronika XVI.

Potštátské panství.

Potštát. Zikmund Desfour-Walderode zemřel 1936.

Luboměř pod Strážnou (správně místo Luboměř).

Lit.: K. Raab, Bodenstadt im Jahre 1866, Podštát 1936.

Statek Libavá.

Libavá-Město, něm. Stadt Liebau (správný název).

Keprtovice, něm. Geppertsau (správný název).

Statek Budišov.

Budišov nad Budišovkou (správný název). Potvrzení privilegií rychty bylo 1316 (nikoliv 1441). R. 1691 město vyhořelo (Not. 1880, 11).

Tršické panství.

Kocourovec (správně místo Kocourov).

Lipnické panství.

Lipník nad Bečvou (správný název).

Osek nad Bečvou (správný název).

Tupec, k 1573 čti z Bogdunčovic místo z Bogdunovic.

Lit.: K. Svoboda, Uměv v dějinách Lipníku nad Bečvou, Sborník Lipník nad Bečvou, město a okres, 1933; J. Mráček, Selské usedlosti D. Újezda, Záhorská kronika XVI.; J. Mráček, Václav Mol z Modřelic a Lipenští, Záhorská kronika XVI.; Fl. Zapletal, Křestní list zámku v Lipníku, ČVMO XLIV.; Fr. Snopek, Německý kostel v Lipníku, ČČM 1920.

Statek Veselíčko.

Velký Újezd, nyní městečko.

Přerovské panství.

Lit.: I. L. Červinka, Pusté vsi na panství přerovském, Záhorská kronika XVI.; Fl. Zapletal, Kostel sv. Jiří v Přerově, Přerov 1936; Fl. Zapletal, Prvních sto let v dějinách Přerova, Přerov 1936; Fl. Zapletal, Přerov a okolí za markr. Jana, Přerov 1936.

Dřevohostické panství.

Domaželice, čti 1460 místo 14060.

Pavlovice u Přerova (správně místo Pavlovice).

Čechy; Vilém, Václav a Beneš Vahanští (k 1547) byli synové neb. Jana Vahanského z Vahančic a jeho manželky Marty z Dolobenky; jejich sestry byly Anna a Kateřina Vahanské (PO XXI. 3, 151).

Nahošovice držel 1447 Jan Jiskra z Brandýsa (redakce Zálhotského sborníku).

Čekyňské panství.

Penčičky (správně místo Pěnčičky).

Kroměřížské panství.

Kroměříž; u kapituly Mohtil k 1299 jsou Metylovice.

Chrášťany (správně místo Chřášťany).

Bystřické panství.

Bystřice pod Hostýnem. Podkomoří Přemek Prusinovský z Víckova zemřel 1561 a zanechal Bystřici svému synu Arklebovi, jenž zemřel 1583. Dále dědil Arklebův syn Přemek z Víckova, rytíř Božího hrobu (zemřel 1584). Pak vládl Bystřici druhý vnuk podkomořího Přemka a syn Jana Viléma z Víckova Jan Přemek a později postupně dva bratři Jana Přemka Arkleb (jeho manželkou byla Lukrecie Nekešovna z Landeka) a Vilém Prusinovští z Víckova (opravil p. Julius Šobr, okr. šk. inspektor).

Kolkov; k 1464 čti u Libosvár místo u Likosvár.

Kelecké panství.

Podhradní Lhota; 1437 osvobozuje se zdejší fojtství (redakce Zálhotského sborníku).

Statek Všechovice.

Všechovice; 1415 seděl tu Zbyněk ze Štrálku (redakce Zálhotského sborníku), 1431—37 držel Všechovice lénem Jan Jiskra z Brandýsa (redakce Zálhotského sborníku, Lechner II. 326).

Lit.: Fl. Zapletal, Páni na Všechovicích, Záhorská kronika XVI.

Statek Skalička.

Skalička; 1389 držel léno Luděř ze Skaličky (Lechner I. 4).

Statek Loučka.

Lázy; r. 1815 založena tu Josefem Löblem toufárna (redakce Zálhotského sborníku).

Statek Valašské Meziříčí.

Mikulášova Lhota zanikla.

Lit.: K. Černohorský, Příspěvek k dějinám fajansové výroby ve Valašském Meziříčí, Naše Valašsko III.

Panství Valašské Meziříčí.

Krásno nad Bečvou (úřední název).

Lhotka nad Bečvou (úřední název).

Hustopecký statek.

Lit.: Fl. Zapletal, Renesanční zámek v Hustopečích, Naše Valašsko II.

Novojičínské panství.

Mořkov; sem náleží zpráva z r. 1274 u Muritz na str. 702.

Životice; fara přip. se teprve 1437 (nikoliv 1337).

Lit.: R. Hosch, Zur Entwicklung der Tuchindustrie in Neutitschein, Kuhländchen I.; Eine Neutitscheiner Chronik (Matyáše Scheitenhauera z 1607), Kuhländchen I., Zur Kronik Neutitschein, Kuhländchen I.; G. Stumpf, Die Schänkhäuser in Neutitschein, Kuhländchen I.; Zur Chronik Neutitscheins, Kuhländchen I.; J. Ullrich, Blauendorf, Kuhländchen I.; Chronistische Nachrichten aus Neutitschein, Kuhländchen II.; J. Beck, Die Mannsfelder in Neutitschein, Kuhländchen II.; K. Vláčil, Kapitoly o novojickém kloboučnickém průmyslu, Kravařsko III.; A. Turek, Ze staré kroniky libhošťské, Kravařsko III.; Aug. Neumann, Kardinál Dietrichštejn a Novojičtí v r. 1624, Hlídka 1935; J. Šebánek, Pověst štramberská, ČMM 1935; J. Šmída, Charakter novojických cechů, Kravařsko II.

Kunvaldské panství.

Butovice; k 1424 viz u Bílovce.

Lit.: Ullrich, Zur Geschichte der Schulen in Botenwald, Kuhländchen I.; R. Schünke, Gedenkschriften im Turmkopfe der Zauchteler Pfarrkirche, Kuhländchen II.

Fulnecké panství.

Fulnek. Při rozdílech Opavska, jehož součástí tehdy Fulnek byl, 1377 připadlo zboží hrad a město Fulnek s příslušenstvím, náležité Drslavovi z Kravař, k dílu knížat Přemka a Václava (Progr. gymn. v Opavě 1890, 10).

Kujavy, k 1424 viz u Bílovce.

Valtéřovice, k 1424 viz u Bílovce.

Hladké Životice, něm. Seitendorf bei Zauchtel (správný název).

Goldzyf náležel 1412 proboštství březovskému (tehdy byla tu zákupní rychta), po válkách husitských k Fulneku.

Lit.: A. Turek, Příspěvky k dějinám manských statků na panství fulneckém, Slezský sborník I.; J. Šmída, K hospodářským dějinám Fulneku, ČPS 1936; Beck, Aus Fulneks alten Tagen, Kuhländchen I.; Beck, Versuch einer Geschichte der Brüdergemeinde in Fulnek, Kuhländchen II.; St. Oppl, Jak kdysi Fulnečtí piva vařívali, Kravařsko III.; J. Loserth, Das Archiv der Stadt Fulnek, MVGDB XVIII.

Statek Hukovice.

Lit.: Fr. Sedláček, Hukovice, Kravařsko III.; Fl. Zapletal, Hukovice v 15. st., Hukovice III.

Statek Nová Horka.

Lit.: Fr. Sedláček, Panství Nelhubl, Kravařsko II.

Statek Petřvald.

Stará Bělá; 1620 byla tu evangelická fara (VMO VII. 11).

Petřvald; vypusť partii o pozemkové reformě (týká se Petřvaldu na Těšínsku).

Zábřeh nad Odrou; k 1277 (Heinrichsdorf) viz u Místku. V l. 1406-8 náležela třetina Zábřeha Mikuláši z Brandýsa a Čertovy Lhoty (redakce Zálhotského sborníku).

Hukvaldské panství.

Hukvaldy; k r. 1359: Leibenhow jsou Chlebovice, Mesthlieshow jest Hnojová Lhota, dnes Lhotka (Richard Skácel, ředitel měšť. školy v Brušperku).

Místek; k 1277 Swensir jest Husinec (dnes část Sviadnova), Heinrichsdorf jest Zábřeh nad Odrou; k 1389 Halbransdorf jsou Habrnovice, Swerwemsdorf jsou Hodoňovice (Richard Skácel). R. 1402 Lacek a Vok bratři z Kravař prodali Sobkovi Kornicovi z Ohrazené, knížeti těšínskému Přemkovi a jeho synu Bolkovi Newenstetl (Místek), Frydland, Kunčice, Hodoňovice, Habrnovice a Sviadnov (Richard Skácel). K 1577 čti Hodoňovice místo Hodonice.

Antonínov byl pojmenován podle arcibiskupa Antonína hr. Koloredo-Waldsee (Richard Skácel).

Fryčovice; 1467 přip. se tu zákupní fojtství (Richard Skácel).

Hodoňovice, původně Swermwermsdorf, k 1389 viz u Místku.

Chlebovice, k 1359 (Leibenhow) viz u Hukvald.

Lhotka, dříve Hnojová Lhota, k r. 1359 (Mesthlieshow) viz u Hukvald.

Lotrinkovice jsou totožné s Lysůvkami.

Metylovice, k 1299 (Mohtil) viz u kroměřížské kapituly (Richard Skácel).

Sviadnov, k 1402 viz u Místku.

Brunneswerde, byly dvě vsi toho jména (Maior a Minor), jedna na místě Mor. Ostravy, druhá u Brušperka (Richard Skácel).

Kornice z 1359 jsou totožné se Skorotínem (Richard Skácel).

Mohtil z 1299 jest totožný s Metylovice.

Hnojová Lhota jest totožná s nynější Lhotkou.

Muritz, správně Murizt, z 1274 jest Mořkov.

Swerwemsdorf jsou nynější Hodoňovice.

Zwenser jest nynější část Sviadnova, zvaná Husinec.

Brušperk, něm. Braunsberg. Nynější radnice byla vystavěna teprve v 2. pol. 18. st.; město bylo vypleněno Švédy 5. dubna 1647 (nikoliv 1643); zákupní rychta přip. se ještě 1567. Karel hr. Liechtenštejn-Kastelkorn, biskup olomoucký, vydal 1665 Brušperku obecní artikule; privilegia města potvrdil 1781 arcibiskup Ant. Theodor hr. Koloredo-Waldsee, 1784 Josef II. a 1792 František II. (opravil a doplnil Richard Skácel).

Frenštát pod Radhoštěm (úřední název).

Lit.: I. L. Červinka, Pusté vsi na panství hukvaldském, Kravařsko III.; L. Ulčák, Valašská daň na panství hukvaldském, ČDV XXII.

Statek Stará Ves.

Stará Ves; Jan a Ctibor (zemřel r. 1600, jeho manželkou byla Alena Prusinovská z Vickova; náhrobky Ctibora a Aleny jsou v kostele staroveském) Syrakovští z Pěrkova byli synové Jaroše Syrakovského a jeho manželky Kateřiny z Petřvaldu (náhrobek Jarošův jest rovněž v St. Vsi; Richard Skácel).

Paskovské panství.

Paskov. Ctibor Syrakovský z Pěrkova daroval 1582 Paskovským a Staroveským výnos z mýta v Paskově; k r. 1608 čti správně Alina Manšrajberová z Šanau, byla to dcera Jana Skrbenského z Hříště (doplnil a opravil Richard Skácel).

Světlov (správně místo Lichtenberk).

ENKLAVY.

Osoblažské panství.

Liptaň, něm. Liebenthal (správně místo Liebental).

Hirsitz nezaniklo, jsou to dnešní Hertice (opravil prof. Arnošt Kober z Krnova).

Kozlov nezanikl, jest totožný s Kozlůvkami u Ketře (opravil prof. Arnošt Kober).

Křižovice nezanikly, jsou totožné buď s Životicemi (Seitendorf) u Osoblahy (Wurst-Chowanetz, Hotzenplotzer Schulbezirk), či s Kreisewitz u Prudníku (Prasek) neb s Křižkovicemi (u Prudníku) již na pruském území (opravil prof. Arnošt Kober).

Muschel, Muschil, stával na místě Damašku, kde jest potok Muschelbach a mlýn Muschelmühle (doplnil prof. Arnošt Kober).

Plumleinsdorf nezanikl, jest totožný s Blümleinsdorfem u Hlubčic (doplnil prof. Arnošt Kober).

Raclavice nezanikly, jsou totožné s Německými Raclavicemi v Prusku (opravil prof. Arnošt Kober).

Waltersdorf; na Osoblažsku není po takové vsi stopy, spíše budou to Valtéřovice na Fulnecku (prof. A. Kobert). Doplňuji: snad jest to Střelná v kraji přerovském.

Rusín; kníže Mikuláš potvrdil 1331, že Henzlín a Ješek, synové Ješka z Rusína, prodali ves Rusín Hynkovi z Hlubčic (CDM VI. 423, CDS VI. 324). Později náležela ves kapitule olomoucké a při rozdílech Opavska 1377 byla připojena k dílu knížat Hanuše a Mikuláše (Progr. gymnasia v Opavě 1890, 16). K 1447 viz u Opavska.

Vlaštovičky; při rozdílech Opavska 1377 přiděleno bylo zboží kapituly olomoucké Vlastovice(!) k dílu knížat Přemka a Václava (Progr. gymn. v Opavě 1890, 12).

Lit.: Fr. Sedláček, K dějinám manství olomouckého kostela 1590—1640, VMO XXXVII.; J. Malý, Několik poznámek k dějinám olomouckého biskupství 1590—1640, VMO XXXVIII.; J. Malý, Příspěvky k dějinám manství olomouckého 1590—1640, VMO XXXVII.; Wurst-Chowanetz, Hotzenplotzer Schulbezirk.

Statek Pelhřimovy.

Pelhřimovy sluly dříve Poruba. Jan Ojíř z Fulštejna postoupil léno půl Poruby 1526 Jaroslavovi a jeho synu Janovi Oderským z Lideřova (DM V. 8). R. 1552 přijali léno na půl Poruby Ojíř Lacek a Albrecht bratří z Fulštejna a po smrti Albrechtově 1565 přijal léno na půl Poruby a Matějovice Lacek Ojíř z Fulštejna sám (DM V. 39, 80, XV. 2).

Hrozová; po Volfgangu Pino sv. p. Friedenthal 1833 dědili Lev, Viktor, Pavel a Heřman Pinové v. Friedenthal, pak byl statek rozdělen na díly. Roku 1908 Hrozová int. Ignáci Czuczkovi, 1909 Richardu a Bertě Krömerovým, 1929 Ervinu Krömerovi.

Statek Jindřichov.

Jindřichov. R. 1868 koupil velkostatek Jindřichov a Matějovice Albert rytíř Klein, 1882 oba velkostatky int. Vilémovi sv. p. Kleinovi v. Wiesenberg, jenž zemřel 23. října 1913; dále dědil Jindřichov Dr. Adalbert sv. p. Klein v. Wiesenberg, Matějovice Artur Peschke a 1921 Viktor Peschke.

Janov, nyní město.

Statek Litultovice.

Litultovice; 1551 seděli tu Matouš, Jiřík, Otík a Vilém Kundrát bratři vl. Stošové z Kounic, jejichž sestra byla Mandalena Stošovna, vdova po Jaroslavu Oderském z Lideřova (PO XXI. 157). Maximilian sv. p. Rollsberg na Litultovicích zemřel 21. dubna 1872 a zanechal statek Karlovi sv. p. Rollsberg, po němž 1923 dědili dědicové.

Panství Dívčí Hrad.

Dívčí Hrad. Při rozdílech Opavska 1377 zboží Beneše z Kravař Dívčí Hrad bylo přiděleno k dílu knížat Přemka a Václava (Progr. gymn. v Opavě 1890, 10). K 1385 viz u Chřenovic.

Červená Hlinka zanikla u Hlinky, kde jest trať Roth-Glemkauer Fläche (doplnil prof. Arnošt Kober).

Pustina není vlastní název vsi (opravil prof. Arnošt Kober).

Lit.: O Dívčím Hradě viz Peter, Burgen II.

Rudoltické panství.

Rudoltice-Městys, něm. Rosswald-Markt (úřední název).

Rudoltice-Ves, něm. Rosswald-Dorf (úřední název).

Koberno; 1309 psal se Konrád z Koberna (jeho bratr Herbort byl neb.; CDM VI. 23).

H. Povelice a Rudoltice byly int. r. 1867 Fr. Pavlovi sv. p. Badenfeld, r. 1889 koupil oba statky Jindřich Steuer, po němž 1902 dědili Steuerové.

Poříčí a Manova Ves byly snad na Moravě (prof. Arnošt Kober).

Lit.: O Fulštejnu a Rudolticích viz Peter, Burgen II.

Statek Slatina.

Slatina; k 1371—1543 viz u Bílovce, 1371 u Kravař. R. 1514 seděl tu Mikuláš ze Studénky (POp VI. 298), 1541 Jiřík Slatinský ze Studénky, syn Anny Hynčikové Bírkové z Nasile (POp X. 92, 600). Ludvík sv. p. Baillou prodal 1847 Slatinu za 71.000 zl.

Raimundu Volfgangovi říš. rytíři v. Manner, dále byl statek int. 1894 Dr. Ant. Richterovi, 1901 Rudolfu Richterovi, 1903 Mořici Lampelovi, 1904 Karlu Dobnerovi v. Dobenau a 1910 obci Slatině.

Statek Štáblovice.

Štáblovice; statek dědil 1839 Viktor sv. p. Sobek, 1888 byly Štáblovice int. Karlu sv. p. Sobek-Skal z Kornic (zemřel 22. března 1914) a 1915 Viktorinovi sv. p. Sobek-Skal.

Statek Suché Lazce.

Suché Lazce. Jan z Raduně prodal 1446 Suché Lazce a Hrabyni Jindřichovi a Alšovi bratřím vl. z Bítova. Václav z Bítova na Suchých Lazcích zemřel 1555 a zanechal vdovu Annu z Ruchova a syna Hanuše z Bítova. R. 1565 seděl tu Jiří Kotulínský z Kotulína. R. 1800 byly na statku abolovány roboty (Zukal, Poz.).

Kravařov; osada Hadrunek jmenuje se po prvé 1569 (1575 sluje Nový Hrádek, 1577 Nové Stavení), kdy byla tu tvrz. Mikuláš z Tvorkova prodal kolem 1583 Hadrunek Kryštofu Elblovi z Hartmansdorfu (jeho manželkou byla Anna Širocká z Široké), jenž zemřel 1578 (VMO XVIII. 40). V l. 1590—92 seděl na Hadrunku (Neugebäude) Jiřík Širocký z Široké, 1595 opavský měšťan Hanuš Ginter a na počátku 17. st. Pertolt z Tvorkova (VMO XVIII. 42).

Lit.: J. Zukal, O založení Kravařova-Hadrunku.

Statek Deštné.

Deštné; Ondřej hr. Renard zemřel 21. listopadu 1874 a zanechal statek Ludmile hr. Schlieffen; dále byl statek int. 1881 Josefu Richterovi, 1894 Dr. Josefu Richterovi a 1934 Dr. Josefu a Karolině Morrovým.

Lit.: J. Morr, Das Dorfteschener Urbar aus dem Jahre 1694, ZGKS XIX.

Statek Slavkov.

Slavkov. Po smrti Leopolda hr. Podstatského 1821 dědili statek jeho děti Leopold, Rudolf a Gustav hr. Podstatští; po smrti Leopoldově (12. května 1848 dědil jeho díl syn Leopold ml. hr. Podstatský. Adolf hr. Podstatský zemřel 7. dubna 1898, načež byl statek rozdělen v několik dílů. Dále byl Slavkov int. 1907 Jindřichu Keilovi (od 1908 v. Eichenthurm), 1908 Karlovi Weisshun a 1932 Rudolfovi Thien.

Statky Ketř, Kozlůvky a V. Petrovice.

Louky, něm. Ehrenberg, 1565 Šebestian Rejzvic z Kadeřína přijal léno na tvrz a ves Louky a díl V. Petrovic (DM XV. 4).

Kozlůvky; před 1273 získal olomoucký kanovník Jan z Homburku 8 lánů v Kozlově (Coselow), z nichž 4 daroval kapitule olomoucké, 4 kroměřížské (CDM IV. 77).

VII. OPAVSKÝ KRAJ.

Město Opava.

Opava. Opavské duchovenstvo stěžovalo si r. 1610, že neodvádějí se ani farní desátky, ani důchody, že fundace jinam než k faře se obracejí, křty, oddavky a pohřby se od nich odjímají a jinam přenášejí, plat roční jim, ani škole nevychází, a posměchy v službě se jim dějí (Archiv min. vnitra, odd. Morava, XII. 28, okr. XVI.).

Statek Johanitské Komendy.

Kateřinky (od 1932 město).

Lit.: Matěj Valík, Kateřinky kdysi a nyní.

Statek Štítina.

Dvořisko bylo založeno 1784 (nikoliv 1884).

Hrabyňské panství.

Josefovice (nyní úřední název místo Josefov).

Statek Smolkov.

Smolkov. Jiřík ze Smolkova vzal Hedvíku na spolek před 1472.

Statek Kyjovice.

Kyjovice. Kryštof Tvorkovský z Kravař prodal Kyjovice 1538 (nikoliv r. 1338).

Klimkovské panství.

Čavisov (nyní úředně místo Čavišov, do 1926 Čabysov).

Dolní Lhota slula dříve Malá Lhota.

Vřesina (správně místo Vřešina).

Bílovecké panství.

Nový Dvůr (správně místo Nový dvůr).

Kunčice, něm. Kunzendorf (správně místo Kuncendorf).

Statek Polanka.

Polanka nad Odrou (nyní úřední název).

Statek Bravantice.

Zbyslavice sluly do 1926 Byslavice.

Hradecké panství.

Moravský Leskovec (správně místo Moravský Leskovec).

Lipina, německy Lippin (správně místo Lippein).

Žimrovice (nyní úřední název místo Žimorovice).

Panství Pustějov.

Lit.: Aus der Geschichte der Gemeinde Tyrn, Kuhländchen II.

Oderské panství.

Nová Ves (nyní úředně místo Nová Véska).

Lit.: J. Loserth, Materialien zur Geschichte deutscher Ansiedlungen in nördlichen Mähren und Schlesien, MVGDB XX.

Vítkovské panství.

Lit.: J. Ullrich, Das Sturmjahr 1848 in Wigstädtel, ZDVGMS 1934.

Melčské panství.

Nový Dvůr (správně místo Nový dvůr).

Kateřinky, díl (nyní město).

Panství Velké Heraltice.

V. Heraltice, k 1603 čti v Jakartovicích, Heřminovech.

Staré Heřminovy (úřední název místo Staré Heřmínovice).

Statek Linhartovy.

Linhartovy. Karel Maximilian Sedlnický z Choltic oženil se 1665 s Maximilianou Františkou hr. z Thurnu (ČČH 1922, 329).

Statek Vojnovice.

Vojnovice. R. 1603 zemřel Kašpar Střela z Dílav na Vojnovicích a Bohuchvalovech a zanechal dcery Zuzanu a Elenu Střelovny (odd. Morava v arch. min. vnitra, XII. 84, kr. XVII.).

Panství Chuchelná.

Bolatice. Bohuslavice a Kosmice nebyly majetkem kláštera velehradského, nýbrž alodem (opravil Dr. Hurt).

Vřesina (správně místo Vřešina).

Statek Malé Hoštice.

** **Pusté Jakartice** (správně místo s jednou hvězdičkou).

Panství Šilheřovice.

Koblov (k 1518 viz u Hlučína) držela na poč. 17. st. Bohunka Stošová z Kounic, 1612 pak její manžel Jan Geraltovský z Geraltovic (ZDOp X. 21). K r. 1674 viz u opavských jesuitů.

Statek Benešov.

Dolní Benešov, nyní úřední název.

Panství Krnovské komory.

Horní Benešov, německy Benisch (správně místo Bennisch).

Leskovec nad Moravicí (nyní úřední název).

* **Pišť** (správně místo dvou hvězdiček).

* **Trmantice** (správně místo dvou hvězdiček).

* **Útěchovice** (správně místo dvou hvězdiček).

* **Bližčice** (správně místo dvou hvězdiček).

* **Žabčice** (uvedeno omylem bez hvězdičky).

Statek Brantice.

Brantice, německy Bransdorf.

Statek Kravaře.

** **Kouty** (správně místo s jednou hvězdičkou).

Statek Rozumice.

* **Rozumice** (správně místo s dvěma hvězdičkami).

Status minor Albrechtice.

Město Albrechtice, něm. Olbersdorf Stadt (úřední název).

Ves Albrechtice, něm. Olbersdorf Dorf (úřední název).

Rudíkovy, čti správně místo Budikovy.

Knížectví Nisské.

Správný název článku jest: J. Morr, Der ehemals österreichischer Anteil der Diözese Bresslau nach den Visitationberichten des 16. und 17. Jhdts.

Frývaldovské panství.

Ficová, něm. Fietzenhau (správně místo Fietzenau).

Filipovice, něm. Philippsdorf.

Sandhýbl (nyní úřední název).

Studený Zejř, německy Kaltseifen (správně místo Kaltenseifen).

Frýdberské panství.

Lit.: H. Weinelt, Die Burg Friedeberg in Schlesien, ZDVGMS 1936.

Panství Janský Vrch.

Janský Vrch, správně místo Janský Vrh.

Město Javorník, německy Jauernig Stadt (úřední název).

Ves Javorník, něm. Jauernig Dorf (úřední název).

Statek Kolnovice.

Kolnovice; k 1748 čti na Kolnovice.

Statek Bílá Voda.

Městys Bílá Voda, něm. Weisswasser Markt (úřední název). K alodnímu statku Bílé Vodě náležel 1463 Hertwigswaldau (nyní v Prusku) a celý statek držel tehdy Jan z Nostic. Marie Terezie povýšila Bílou Vodu na městečko (ZDVGMS XIX. 328).

Ves Bílá Voda, něm. Weisswasser Dorf, úřední název.

Lit.: A. Kettner, Weisswasser, ZDVGMS XIX.

Statek Kobylá.

Kobylá nad Vidnavkou (úřední název).

VIII. TĚŠÍNSKÝ KRAJ.

Knížectví těšínské.

§ **Kalubice,** polsky Kalębice (správně místo Kalubice, polsky Kalbice).

§ **Pruchná** (správně místo Pruchá).

Vendryně, polsky Wędrynie (správně místo Wędryně).

Statek Dolní Domaslavice.

Dolní Domaslavice, k 1804 čti v D. Domaslavicích místo Domamyslicích.

Panství Slezská Ostrava.

Kunčičky (správně místo Malé Kunčice).

Statek Horní Marklovice.

§ **Horní Marklovice** (správně místo Horní Marklovice).

Statek Pohoří.

§ **Dílavy** (správně místo Dílavy).

IX. VALTICKO.

Mírovou smlouvou v Saint Germain en Laye, ratifikovanou 10. září 1919, získala Československá republika od Rakouska obce Valtice, Poštornou, Chorvatskou Novou Ves, Hlohovec a Úvaly v celkové výměře 8726 ha s 10.936 obyvateli (1921). Území toto bylo správně připojeno k Moravě.

Valtice, něm. Feldsberg, město s zámkem z pol. 17. st., parkem, farním kostelem Navštív. P. Marie z 1631-71, klášterem milosrdných bratří a četnými uměleckými stavbami v okolí (vesměs z počátku 19. st.). Město bylo patrně kolonisováno na sklonku 12. st. biskupy pasovskými z Pasovska (v okolí Pasova jest rovněž místo Feldsberg, které také náleželo biskupům pasovským. Pasovský biskup Wolfger postoupil 1192 hrad Veldesperch s 12 lány rakouskému truksasu Vichartovi ze Seefeldu (zemřel kolem 1221). Již 1207 seděl tu Vichartuv syn Kadold Truksas z Seefeldu (zemřel po 1244) a pak Kadolduv syn Albero Truksas z Seefeldu, věrný stranik Přemysla II. a poslední mužský člen rodu (zemřel 1270). Albero zanechal 6 dcer, z nichž Adelheida provdala se za Jindřicha z Kuenringu (zemřel 1286 ve Valticích), Anežka za Lipolta z Kuenringu (zemřel 1312), Eliška za Oldřicha z Pilichdorfu, Jitka za Heralta z Obřan; neprovdány zustaly Gisela a Dymuda. Dcery držely nejprve Valtice společně, pak se rozdělily (dlouho bylo panství rozděleno v 6 dílu, proto další osudy Valtic byly velmi spletité a nejasné) a konečně biskup řezenský Lev udělil 1277 Valtice s příslušenstvím lénem Litoltovi a Jindřichovi z Kueringu a Oldřichovi z Pilichdorfu. Po Litoltovi dědili jeho podíl synové Jan a Litolt z Kuenringu, kteří 1346 prodali Valtice pánům z Potendorfu.

Díl Eliščin a pak patrně i jiné díly držel na počátku 14. st. Albero z Rauhensteinu (zemřel 1354), na němž 1336 dočasně Valtic dobyl český král Jan. Frydrych z Potendorfu prodal r. 1391 své právo na Valtice Hanušovi z Liechtenštejna, který 1395 sňatkem s Alžbětou z Puchheimu vyženil i zbytek Valtic. Po jeho smrti drželi do r. 1408 jeho synovci Matyáš, Jan, Jindřich a Hartneid z Liechtenštejnu Valtice jako zeměpanské léno, od 1408 jako alod. R. 1414 město Valtice dělilo se na Staré a Nové město a mělo předměstí Alochgasse, Geltscheinsgasse, Hafnergasse, In dem Rasenfeld, Auf dem Sand, In den Hofstätten. R. 1426 zpustošili Valtice husité.

Po válkách husitských seděli tu Jindřichovi synové Kryštof II. (zemřel 1445) a Jiří IV. (zemřel 1444) z Liechtenštejnu. Prvý z nich zanechal syna Viléma (zavražděn 1459), druhý Jana V. (zemřel 1474) a Jindřicha IV. (zemřel 1483), za nichž Valtice byly 1458 vypáleny Moravany. Po smrti Jindřichově byl hlavou rodu Liechtenštejnů jeho mladší bratr Kryštof III. (zemřel 1506, pohřben v Mikulově). Ještě za života Kryštofova 1504 rozdělili se Liechtenštejnové o statky v linii moravskou (Mikulov), rakouskou (Valtice) a štyrskou; Valtice podržel tehdy syn Kryštofova bratra Jiřího V. Hartman I. (zemřel 1540), jenž zanechal syny Jiřího Hartmana (zemřel 12. července 1562 ve Valticích) a Jana Kryštofa. Syn Jiřího Hartmana, protestant, podržel sice po rozdílech se svými bratry 1570 jen Valtice, Úvaly, Chorvatskou Novou Ves, Poštornou a Hlohovec, ale nabyl po vymření moravské a štyrské větve také moravských a štyrských rodových statků. S manželkou Annou hr. z Ortenburga měl tři syny: Karla, Maximiliana a Gundakara. Ti uzavřeli 1606 posud platnou rodinnou smlouvu, podle níž měli všichni tři bratři držeti zboží valtické společně a vladařem měl býti vždy prvorozený z potomstva prvorozeného. Z r. 1570 pochází urbář panství valtického, z 1589-1630 urbář města Valtic. Fary na panství byly 1580 kromě poštorenské všechny luterské.

Karel (později kníže) z Liechtenštejna (narozen 1569, zemřel 1627 a pohřben na Vranově u Brna, jeho manželkou byla Anna Marie Černohorská z Boskovic) byl zakladatelem rodové moci Liechtenštejnů a zřídil si

ve Valticích stkvělý dvůr. Nejvíce kvetly Valtice za vlády Karlova syna Karla Eusebia knížete z Liechtenštejnu 1627—84 (jeho manželkou byla Johanka Beatrice kněžna z Dietrichštejna). Pak byl regentem syn Karla Eusebia Jan Adam Ondřej kníže z Liechtenštejna 1684—1712 (manželkou jeho byla Erdmunda Marie Terezie kněžna z Dietrichštejna, zemřela 15. března r. 1737), jenž zemřel bez mužských potomků. Následoval pak 1712—21 vnuk Gundakarův Antonín Florian (manželka jeho Eleonora Barbora hr. Thunová), 1721—32 syn Antonínův Josef Jan Adam, 1732—48 syn Josefův Jan Nep. Karel (manželka Marie Josefa hr. Harrachová), 1748—72 druhorozený syn Josefův Josef Václav Vavřinec, jenž zemřel bezdětek. V l. 1772—81 vládl na Valticích synovec posledního František Josef (manželka Marie Leopoldina hr. z Šternberka), 1781—1805 syn Františkův Alois I. Josef (manželka Karolina hr. Manderscheidová), jenž ozdobil okolí Valtic několika pseudoantickými stavbami a zemřel bez potomstva. Jeho bratr Jan I. Josef (manželka Josefa Žofie lantkraběnka z Fürstenberka), jenž pokračoval v stavbách předchůdce a zemřel 20. dubna 1836. Dále držel Valtice Januv syn Alois II. Josef (manželka Františka hr. Kinská), jenž zemřel 4. února 1858, a odtud jeho syn Jan II. kníže z Liechtenštejna.

Fara připomíná se r. 1243, v l. 1571 až 1601 byla luterská, pak katolická. Již v 14. st. byl tu minoritský klášter, který zanikl nejspíše za válek husitských, a pak 1487 založen klášter františkánský (zrušen 1803). R. 1664 založen tu klášter milosrdných bratří.

Hlohovec, něm. Bischofwart, připomíná se teprve 1570; byl téhož roku založen a kolonisován Chorváty, kteří se však počeštili.

Poštorná, něm. Unter Themenau, nyní městečko, s far. kostelem Navštív. P. Marie z 1908. V urbáři z r. 1414 jmenuje se ves Themenau, ta však byla pustá. R. 1570 byla ves opět obydlena a kolonisována nedlouho před tím Charváty, kteří se i tu počeštili. V urbáři z 1570 sluje Undter Krabattendorf. Katolická fara jmenuje se tu 1570 a 1629, v 17. st. kázalo se tu pro Poštornou a přifařené vsi Hlohovec a Chorvatskou Novou Ves chorvatsky.

Úvaly, něm. Garschönthal, s fil. kostelem sv. Stanislava. Ves náležela již 1269 k panství valtickému. R. 1414 byla osedlá.

Chorvatská Nová Ves, něm. Ober Themenau, připomíná se teprve 1570; byla založena krátce před tím rokem a kolonisována Chorvaty, kteří se však počeštili.

V okolí Valtic zanikly vsi:

Geltschein, též Geltschingen, česky patrně Genža, připomíná se r. 1322 a pak v urbáři z 1414; zaniklo jihovýchodně od Valtic těsně na státní hranici.

Aloch připomíná se v urbáři z r. 1414 a ještě 1570 byl obydlen, stál u nynějšího Belvederu, kde jest trať Allachfeld.

Königsbrunn připomíná se r. 1338, stával u rybníku Nesytu, kde jest trať Königsbrunner Feld.

Potendorf připomíná se 1359, stával za zámeckým parkem, kde jest trať Pottenberg.

Reibensdorf, zanikl v neznámé poloze, byl 1259 při panství valtickém.

Literatura: Topographie von Nieder Österreich II. (Bischofwart), III. (Feldsberg, Garschönthal), Höss, Geschichte der Stadt Feldsberg, 1902; St. Wick, Allach, Geltschingen etc., Blätter des Vereines für Landeskunde Niederösterreichs, 1893; B. Bretholz, Das Urbar der Liecht. Herrschaften; K. Vyhlídal, Hlohovecká pamětní kniha z r. 1846, Břeclav 1929; A. St. Kolek, K dějinám Charvátu na Poštorensku, SA XIV.; Adolf Turek, Charvátská kolonisace na Moravě, ČMM 1937.

Tato stať sestavena vesměs podle uvedené literatury, zejména Topographie von Nieder Österreich.

ŠEMBEROVA MAPA MORAVY A SLEZSKA

Napsal dr. B. Horák

V literární činnosti historika a filologa A. V. Šembery významnou složkou je jeho práce na poli vlastivědného výzkumu, která těsně souvisí s oborem zeměpisu. Jeho monografie o Boskovicích, Vysokém Mýtě a Olomouci[1]) zpracovávají látku namnoze geografickou, ve svých dějinách české literatury[2]) přihlíží autor v náčrtcích o vývoji odborného písemnictví také k literatuře zeměpisné a topografické, a v témže díle podal jakožto první badatel celkový přehled historického vývoje národnostních poměrů nejen v českých zemích, ale i na Slovensku. Jeho připravované podrobné místopisné dílo o Moravě, očekávané se zájmem[3]), zůstalo pohříchu v rukopise. Cenným příspěvkem vlastivědným byly také Šemberovy Základy dialektologie československé (ve Vídni 1864)[4]).

Zvláště se však Šembera zasloužil o českou geografii svým zpracováním kartografického obrazu země moravské a slezské. Již za svého pobytu v Olomouci (1840—47) pojal plán sestaviti podrobný popis území, obydleného národem československým a podnikl za tím účelem od roku 1841 po celé jeho sídelní oblasti četné cesty, na nichž sbíral materiál pro své práce jazykovědné, topografické a statistické[5]). Tak vznikly jeho články, uveřejněné v Čas. Čes. Musea, Některé zprávy statistické o Moravě a Slezku (r. 1840, str. 375—387), Jazyk moravský v Pruském Slezku (r. 1842, str. 394—404), O Slovanech v Dolních Rakousích (r. 1844, str. 536—549, 1845, str. 163—189, 346—357), pak stati v Týdenníku[6]), Osady chorvatské v Moravě (čís. 1 a 2) a Co Slovanů a co Němců jest v Moravě (čís. 17). Byly to zároveň přípravné práce k mapě Moravy a sousedních oblastí, jež vyšla ve Vídni roku 1863. Má název Mapa země moravské s částmi pohraničnými Slezska, Čech, Rakous i Uher. Sestavil a vydal Alois Vojtěch Šembera.

S přípravami k tisku mapy, jejíž chystané vydání uvítal Sušil r. 1842 radostně slovy: „Na mapu se již těším; jest to věc právě

[1]) Historie pánů z Bozkovic a hradu Bozkova na Moravě. S popsáním panství a města. V Brně 1836. Druhé vydání ve Vídni 1870 s názvem: Páni z Boskovic, potomní držitelé hradu Boskovického na Moravě. Přidáno popsání hradu, města a okresu Boskovického. — Vysoké Mýto, královské věnné město v Čechách. V Holomouci 1845. — Paměti a znamenitosti města Olomouce. Ve Vídni 1861.

[2]) Dějiny řeči a literatury české. Ve Vídni, 3. vydání 1869.

[3]) Dopis Sušilův Šemberovi z 5. ledna 1842 a z 14. ledna 1864. (P. Vychodil, Z doby Sušilovi I. str. 53, 89.)

[4]) Odtud přejal vymezení oblasti československého národa J. Gebauer v úvodě k své historické mluvnici jazyka českého I. (Praha, Vídeň, 1894, str. V.-VI.).

[5]) J. Bartocha, Alois Vojtěch Šembera. Vysoké Mýto 1907. str. 15.

[6]) Týdenník, listy ponaučné a zábavné. Red. J. Ohéral. V Brně 1848.

à propos,“[7]) započal Šembera již r. 1850, kdy dal zhotoviti měděné plotny[8]). Ale rytí mapy se nadmíru protáhlo. V listopadu r. 1855 psal Šembera Sušilovi: „Že mapa Mor. posud nevyšla, není mou vinou. Od r. 1851 ryjí se hory, ale jak zdlouhavě, když není rytců schopných. Teprv koncem tohoto roku budou snad hotové.“[9]) Dohotovena byla tato část mapy teprve na jaře 1856. „Po mnoholeté přetržené a protahované práci, obdržel jsem nyní konečně od rytce mapu Moravskou s horami vyrytými,“ napsal Šembera v listu Sušilovi 27. března 1856 a pokračuje: „I nastala mi doba, kde teprv mohu rozhraní jazykové, rozhraní vod atd. na ni přenášeti.“[10]) Ale 4. července 1857 opět si stěžoval Sušilovi na rytce, že mapu „posud neupravil.“[11]) Ač podle Šemberova dopisu z 2. června 1859 byla mapa „již téměř zcela hotova“, oznamuje až 12. září 1863 Lepařovi, že se dokončuje a že bude vydána ještě téhož roku a pokračuje pak: „Abych chyby jakékoliv ještě před tiskem odvaroval, rozesílám ji po částkách znatelům jedné každé krajiny, a též Vám tuto posílám ještě jednou část Opavska, abyste ji ohledal, a shledal něco vadného, opravil a doplnil.“[12])

Ke konci r. 1863 mapa také konečně vyšla, ale dávno před jejím vydáním zapůjčil Šembera její otisk P. J. Šafaříkovi k jeho etnografickým a historickým studiím.[13]) Šemberovo oznámení o vydání mapy je datováno ve Vídni 1. prosince 1863.[14]). Před samými svátky vánočními je rozesílal a v dopise, zaslaném 31. prosince Sušilovi, netajil se nikterak svými obavami, že jeho mapa nalezne asi sotva dostatečný odbyt. „Obávám se,“ píše, „že se mi s mapou Moravskou špatně povede. Všechna mysl obrácena jest k politice a žurnalistice a literatury a umění málokdo si všímá. Náklad jest veliký, stojíť totiž kreslení a rytí s plotnami dvojími výše 2600 zl. a tisk, papír atd. 500 ex. státi bude výše 500 zl.; tedy útraty vydání činí výše 3000 zl., nepočítajíc útrat mých cest po Moravě, porta po tolik let, mé práce atd. Aby se jen útraty řečené zapravily, potřebí 500 odbiratelů, a ti se nenajdou. Usnadnil jsem to tak, že by si ti, kdož nemají 6 fl. pohromadě, mohli po 2 neb 3 měsících vždy bráti jeden list, a měli by za 8 měsíců celou mapu. Však na šetření nyní málo se myslí, pivo a zábava bývá milejší. Od 19. t. m., co jsem počal program rozesílati, přihlásilo se podnes toliko 8 předplatitelů, 5 Čechů, 2 Mor. a 1 Chorvat. Kdežto pak naši teprv se rozmýšlejí,

[7]) P. Vychodil, Z doby Sušilovy I. str. 55.

[8]) Dopis Fáborského Sušilovi z 15. března 1853. (P. Vychodil, Z doby Sušilovy I. str. 355.).

[9]) P. Vychodil, na u. m. str. 64. Dopis je datován 26. listopadu.

[10]) P. Vychodil, na u. m. str. 66.

[11]) P. Vychodil, na u. m. str. 76.

[12]) Jos. Teige, Několik dopisů Šemberových o věcech moravských z let 1852—1868. Č. M. M. sv. 29. 1905., str. 248, 266. Dopisy tu uveřejněné byly zaslány prof. Lepařovi.

[13]) V dopise Sušilovi z 19. července 1857. P. Vychodil, na u. m. str. 77.

[14]) Toto oznámení otiskly Moravské Noviny v čísle 104 z 29. prosince 1863 a 1. z 1. ledna 1864, Moravská Orlice v čís. 239 23. prosince 1863.

mají-li si mapu Mor. zjednati, dělají na ni uličníci v Maehr. Corresp. paškvily.[15]) Vidíte, jak ten Mefisto jest činný, aby nás pohltil, a jak my jsme liknaví. Poslal jsem oběma pp. biskupům Mor., všem mor. prelatům a kanoníkům (tak) návěští, posud ale nikdo se nehlásil."[16])

Vskutku se odběratelů scházelo málo. Věci dotýká se list Sušilův Šemberovi z 14. ledna 1864, v němž píše: „Dáleji vzdávám Vám díky, že konečně jste vydal mapu země naší moravské a že již jednou ryzými jmény osady budeme nazývati moci. Chtěl jsem několik předplatitelů sebrati, ale již to činil p. dr. Vašátko a já sám jsem nyní k němu přistoupil i s těmi, jenž slíbili, že snad přidají se ku počtu tomu. Bude jich snad přes dvadcet něco, ovšem což to jest na Brno; ale račte považiti, že o novém létě právě nejvíce vydání bývá a tudyž že se každý ukrčuje a odvracuje od vydání, jež nevyhnutelná nejsou. Také a svrchovaně i to místo má, o čem dotýkáte, že nová generace v baživosti zabředá a v požitkářství se zapředá a to ihned z mládí ne bez viny našich matek a otců holým a čirým zábavám zvyká pilnosti a mravnosti nešetříc a neprohlédajíc k tomu, aby raději něco pro podporování dobrých účelů a literatury uschránila. Líto mi, že se Vašnosti tak špatně s odbytem vede nyní; ale nadějte se, že později s radostí nejeden napraví, čeho nyní hned zanedbal. Račte poslati návěští do Mikulova p. kanovníku Matěji Kittnerovi: snad on přece také odebere aspoň sám nějaký exemplář a možné, že i jiný p. kanovník to učiní, snad p. Edvard Karlík nedávno tam z Brna přesazený, jemuž by také svědčilo, kdyby co bývalý náš pokladník Vašnostinou mapou se opatřil..."[17])

O mapu se potom sice jevil značný zájem v několika moravských obcích,[18]) ale Šembera v dopise Sušilovi z 23. dubna 1866 znovu si stýská, že nejde na odbyt. Obává se, jak píše, dáti nové vydání Dějin české literatury do tisku, že by je pak měl „se škodou ležeti, jako mapu Moravskou a Dialektologii".[19])

Přes to mohl po dvou letech pořídit nové vydání své mapy. Šemberova mapa je zpracována v měřítku 1:288.000 (1 palec = 4000 vídeňských sáhů).[20]) Obsahově je velmi bohatá. S velkou úplností je na ní zpracována topografie, horopisná a vodopisná soustava, komunikace a sídelní poměry, při čemž se značky pro osady rozlišují na 9 skupin podle počtu obyvatelstva (podle statistiky z r. 1857), k nimž ještě přistupují zvláštní značky pro města hlavní a pevnosti. Dále je mapa opatřena zvláštními značkami pro zámky, zříceniny,

[15]) V čísle 298 z 29. prosince 1863 str. 3.

[16]) P. Vychodil, na u. m. str. 87. Ke konci ledna 1864 píše, že má „posud jen asi 50 prenumerantů! (Z Čech 9, ze Slezska, ze Slovenska a z Rakous ani jednoho)." Z předplatitelů v Čechách bylo 6 v Něm. Brodě. Č. M. M. sv. 29. 1905, str. 269-70.

[17]) P. Vychodil, na u. m. str. 89.

[18]) Viz zprávy v Mor. Orlici (Brno 1864, roč. II.), čís. 45 a 146.

[19]) P. Vychodil, na u. m. str. 92.

[20]) 1 sáh = 72 palcu, 1 sáh = 1·8965 m. 1 palec = 26·3 mm. — Technický slov., díl III., str. 462.

dvory, hospody, myslivny a mlýny, pošty, poštovní expedice, železniční stanice, minerální vody, a zaznamenává i doly (železné, kamenouhelné a hnědouhelné) a hutě železné i skelné. Rozeznává značkami kostely farní od filiálních, podle vyznání liší od katolických kostely evangelické a synagogy, zaznamenává kláštery a označuje zvláštními znaky děkanství (v Čechách vikářství, v diecési vratislavské arcikněžství) a arcipryštství (archipresbyteriáty). Po stránce administrativní znázorňuje mapa politické a soudní rozdělení země podle organisace z r. 1860. „Od zrušení 6 krajů politických r. 1860 rozdělena jest Morava na 76 okresů, postavených přímo pod c. k. místodržitelstvím v Brně, někdejší kraje politické jsou nyní tolik okršlky soudů krajských,[21]) kromě kterých jest 76 okresů soudních s okresy politickými se srovnávajících.[22]) Slezsko dělí se na 2 kraje soudní[23]) a má 22 okresů politických, postavených přímo pod vládou zemskou v Opavě, kteréž okresy činí spolu okresy soudní.“[24]) Tak čteme ve vysvětlující legendě.

Podle organisace z r. 1860 rozeznávaly se: okresní úřady jenom politické, okresní úřady politické i soudní, soudy okresní a zároveň vyšetřovací. Tyto úřady zaznamenává také naše mapa. Okresních úřadů jenom politických bylo na Moravě šest (v Brně a v Olomouci jen pro okolí, v Novém Jičíně, v Uherském Hradišti, ve Znojmě a v Jihlavě), ve Slezsku dva (v Opavě jen pro okolí a v Těšíně).

Soudů okresních a zároveň vyšetřovacích bylo na Moravě 19, ve Slezsku 3.[25]) Tabulka k mapě připojená vypočítává soudní kraje na Moravě a ve Slezsku a udává jejich plošné výměry, počet obyvatelstva, počet okresů a obcí, náležejících k jednotlivým krajům. V jiné rubrice se uvádí souhrnný počet obyvatelstva (podle statistiky z r. 1857) na Moravě a ve Slezsku a jeho rozvrstvení národnostní,[26]) a počet obyvatelstva v největších městech obou zemí.[27])

[21]) Jsou to: kraj brněnský, jihlavský, znojemský, olomoucký, novojičínský a uherskohradišťský.

[22]) Výčet jejich viz u Kořistky, Die Markgrafschaft Mähren u. das Herzogthum Schlesien. Wien u. Olmütz 1861 str. 293.

[23]) Jsou to: kraj opavský a těšínský.

[24]) Výčet u Kořistky, na u. m. str. 294.

[25]) V Boskovicích, Uherském Brodě, Dačicích, Hranicích, Hustopečích, Kroměříži, Krumlovu, Kyjově, Litovli, Novém Městě, Valašském Meziříčí, Mikulově, Místku, Mohelnici, Prostějově, Šternberku, Šumberku, Moravské Třebové, Vyškově. Ve Slezsku: v Bílsku, Javorníku, Krnově, Chr. d'Elvert, Zur österr. Verwaltung-Gesch. mit besonderer Rücksicht auf die böhm. Länder. Schriften der histor.-statist. Section der k. k. mähr.-schles. Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur und Landeskunde. Band 24. Brünn 1880 str. 579. Kořistka, Die Markgrafschaft Mähren, str. 297.

[26]) Šembera zaznamenal 1,867.094 obyvatelů na Moravě, z nich 1,400.349 národnosti slovanské, 466.775 národnosti německé a 443.912 obyvatelů ve Slezsku, z toho 238.863 Slovanů a 205.049 Němců, kdežto Kořistka (Die Markgrafschaft Mähren str. 251) udává pro obyvatelstvo slovanské na Moravě 1,317.933, pro Němce 518.566, ve Slezsku pro Slovany 238.555, pro Němce 220.216.

[27]) Srov. k tomu uvedené dílo Kořistkovo str. 268/69. U Boskovic (5521 obyv.) čítá Šembera také obyvatelstvo židovského města, kdežto Kořistka udává bez něho 3907 obyv.

Další legenda se týká církevního rozdělení. „Diecése olomoucká obsahuje v sobě: Olomoucko, Novojičínsko, Uh. Hradištsko a část Brněnska; diecése Brněnská ostatní Brněnsko, Znojemsko a Jihlavsko. Slezsko náleží k diecési Olomoucké a Vratislavské; k oné knížetství Opavské a Krnovské (v Rakousku i Prusku), k této knížetství Těšínské a část knížetství Nisského.“ Na zvláštní tabulce se pak uvádí počet arcikněžství (archipresbyteriátů), děkanství, far a jiných beneficií, celkový počet obyvatelstva, dále počet katolíků, evangelíků a židů v jednotlivých diecésích.[28])

V znázornění povrchového reliefu, provedeném šrafováním, rozeznávají se hory vyšší od hor nižších a pahrbků. Hlavní předlohou pro zpracování topografického obrazu Šemberovy mapy byla generální mapa Moravy a Slezska v měř. 1:288.000, vydaná ve čtyřech listech.[29]) Je to zmenšené vydání speciální mapy v měřítku 1:144.000, obsahující pro Moravu a Slezsko 20 listů,[30]) jež se zakládá na vojenském mapování obou zemí v letech 1836—41. Mapy vídeňského vojenského ústavu zeměpisného, které jsou skvělou prací kartografickou po stránce technické svým zpracováním terénu, svým provedením, jasností a přesností, měly podle úsudku Kořistkova dva základní nedostatky.[31]) Byl to předně příliš malý počet zaznamenaných výšek a za druhé často chybné psaní místních názvů, zvláště v krajinách slovanských. Šemberova mapa Moravy měla odstraniti oba tyto nedostatky, hlavně ovšem chybné názvosloví. Jejímu autoru šlo především o zjištění a zachování správných českých názvu topografických.[32]) Ale i počet zaznamenaných výšek je na Šemberově mapě daleko větší nežli na mapách vojenského ústavu zeměpisného. Šembera zaznamenal totiž výšku podle vídeňských sáhů asi u 300 míst. Významnější vrcholky s výškou od 402 sáhů vypočítává v poznámce na okraji mapy, tam zaznamenal také šest nejníže položených míst od 75 do 100 sáhů.

Výškové údaje na Šemberově mapě se opírají o měření generál-

[28]) Seznam archipresbyteriátů a děkanství těchto tří diecési viz v Kořistkově spisu Die Markgrafschaft Mähren und das Herzogthum Schlesien na str. 309—312.

[29]) General-Karte der Markgrafschaft Mähren mit den Antheilen des Herzogthums Schlesien nach der Specialkarte reduzirt, gezeichnet und gestochen im k. k. Militaerischen Geographischen Institute in Wien 1846.

[30]) Special Karte der Markgrafschaft Mähren mit den Antheilen des Herzogthums Schlesien. Astronomisch trigonometrisch vermessen, topographisch aufgenommen, reduzirt gezeichnet und gestochen von dem k. k. Militaerischen Geographischen Institute in Wien, herausgegeben im Jahre 1844.

[31]) C. Kořistka, Die Markgrafschaft Mähren und das Herzogthum Schlesien. Wien und Olmütz 1861, str. 13.

[32]) Jak poznamenal F. Čenský (A. V. Šembera. Osvěta XII. 1882 str. 485), vytýkaly se Šemberovi některé topografické názvy, jakožto pouhé jeho domněnky, které nemají oporu ani v historických dokladech, ani v lidovém názvosloví. Že Šembera názvy také prosté překládal, přiznává sám v dopise z 12. září 1863. Hungerberg jsem nazval Hladnou, Hundsrücken či Fichtbuch „Psí hřbet“. Č. M. M. sv. 29 str. 267. Oba vrcholky jsou ve Vysokém Jeseníku, ale druhý se nazývá Fichtlich.

ního štábu a za druhé o výsledky hypsometrických měření, jež uveřejnil profesor K. Kořistka.[33])

Největší počet výškových údajů (absolutní výška 978 bodů nad Adriatickým mořem) byl zjištěn při katastrálních vyměřováních, jež se konala v letech 1824—30 a 1833—35 na Moravě a 1836 ve Slezsku.[34]) Podle protokolů těchto měření vyšel soupis výšek s nadpisem: Höhenleiter Mährens, aus den Protokollen der Generaldirektion der k. k. Katastral- Landesvermessung. Nach der alphabetischen Aufstellung des Hrn. Professors A. Baumgartner v 7 ročnících Zpráv moravsko-slezské společnosti pro zvelebení rolnictví, znalosti přírody a vlasti.[35]) Z týchž protokolů pocházejí i výškové údaje v úvodních statích k jednotlivým krajům moravským v díle Ř. Volného,[36]) jichž autorem byl profesor A. Heinrich, a Senonerův seznam výškových měření na Moravě a ve Slezsku.[37]) Z nich čerpal konečně i Kořistka ve svém regionálním spise o Moravě a Slezsku a ve své rozpravě o jejich hypsometrii. Ale Kořistka vykonal také sám v letech 1851—59 četná vlastní měření výšková. V pracích, které o nich vydal v šesti svazcích říšského geologického ústavu ve Vídni,[38]) uveřejnil též výsledky měření několika jiných badatelů, totiž Fr. Foetterla, H. Wolfa a J. Schmidta.

Výšky na Šemberově mapě se ponejvíce shodují s výškovými údaji v Kořistkově knize Die Markgrafschaft Mähren und das Herzogthum Schlesien.[39]) Kde se vyskytuje v údajích rozdíl, jako na př. u Moravské Třebové, u níž udává Šembera 167 sáhů, kdežto Kořistka 1122 vídeňských stop (186·95 sáhů),[40]) jde asi o tiskovou chybu na mapě.

Horopisné názvosloví na Šemberově mapě není bohaté, ale vzbuzuje náš zájem hlavně několika názvy. Pro Chřiby najdeme na mapě názvy: Hříbčí hory (východně od Koryčan), Zdounecké

[33]) Viz Šemberovo ohlášení mapy v Mor. Novinách 29. prosince 1863, str. 415.

[34]) C. Kořistka, Hypsometrie von Mähren u. Österr. Schlesien. Brünn 1863 str. 2. První kapitola toho spisu (str.1—10) podává vůbec obsažný přehled dějin výškových měření na Moravě a v Slezsku.

[35]) Mittheilungen der k. k. Mährisch-Schlesischen Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur und Landeskunde in Brünn, od čís. 18. roč. 1833 až do čís. 16. roč. 1839.

[36]) Die Markgrafschaft Mähren. I. sv. Prerauer Kreis str. XXX.—XXXIII. II. sv. Brünner Kreis str. XIV—XVI. III. sv. Znaimer Kreis str. XV.—XVII. IV. sv. Hradischer Kreis str. XI.—XIII. V sv. Olmützer Kreis str. XVIII—XX., VI. sv. Iglauer Kreis str. IV.—VII.

[37]) A Senoner, Zusammenstellung der bisher gemachten Höhenmessungen in den Kronländern Mähren und Schlesien. Jahrbuch d. k. k. geolog. Reichsanstalt. III. 1852. str. 115—132.

[38]) Jahrbuch d. k. k. geolog. Reichanstalt. Wien. IV. (1853). Str. 12—32. V. (1854) str. 161—183. VI. (1855) str. 72—78. VII. (1856) str. 279—307., IX. (1858) str. 80—102., X. (1859) str. 237—256.

[39]) „Prostudoval jsem spis Kořistkův a dal jsem vyrýti netoliko mnoho nových jmen, ale nejméně 250 míst popsal jsem dle výšky, jak uvidíte u Sněžky, (Altvater) a jiných hor, u měst Bruntálu, Krnova, Opavy atd." — Dopis Šemberův J. Lepařovi z 12. září 1863. Č. M. M. sv. 29. str. 266.

[40]) Die Markgrafschaft Mähren str. 25, 473. Hypsometrie von Mähren str. 61. —

hory (jižně od Zdounek) a Maršovy hory (mezi Buchlovicemi a Osvětimany). Javorníky nazývají se Javorníky vlastní spolu s Bílými Karpaty, pokračování pohraničního horského pásma od pramene Kysuce se zove Beskydy, ale v dopise, který zaslal 19. července 1857 Sušilovi, píše Šembera o „pásmu Tater čili Beskydů, v nichž Radhošť se vypíná“.[41]) Název Českomoravská vysočina byl patrně teprve dodatečně upraven, neboť ještě v Šemberově dopise z 12. září 1863 čteme: „Českomoravské p o h o ř í srovnává se dle mého mínění s povahou krajiny; vždyť pohoří nejsou h o r y. P a h r b i n a by se mi nelíbilo.“[42])

Zvláštností vodopisného obrazu Šemberovy mapy je vymezení evropského předělu mezi Černým mořem na jedné a mořem Severním a Baltským na straně druhé.

Ale Šemberova mapa je také mapou historickou a jazykovou. Z materiálu historického zaznamenává názvy pustých osad bez značky pro jejich polohu, zříceniny hradů, bojiště (obvyklou značkou dvou zkřížených šavlí s připojeným letopočtem) a prehistorická naleziště (žaroviště pohanská, jak píše autor) značkou nádoby. Jak právě tato naleziště Šemberu zajímala a jak pracně sháněl o nich doklady, je patrno z jeho listu Sušilovi z 27. března 1856.[43]) Píše v něm na konci: „Zaznamenávám sobě pilně místa na Moravě, kde se objevily hroby pohanské, popelnice a podobné věci, jakožto svědectví nejvyššího stáří osad. Také jsem dal na mappě mor. vyryti každé hradiště, kdekoli jsem které nalezl též z příčiny takového vysokého věku.“ Žádá pak Sušila o zprávu o takových místech a pokračuje: „Každá popelnice a každé hradiště jest diplom z časů Předcyrilských. Posud víme o takových památkách z okolí Rajhradského a Židlochovského, Mikulovského, Olomouckého a Holasovického v Opavsku.“ V okolí všech uvedených míst najdeme také na mapě značky pro „žaroviště pohanská“.

Konečně je Šemberova mapa mapou jazykovou. Zaznamenává totiž rozhraní řeči české, německé a polské, charvátské území na jižní Moravě, v jazykové oblasti české pak její nářečí (české, moravské a slovenské) a různořečí československá. V Čechách jsou zakresleny hranice různořečí podkrkonošského, na Moravě podhorského, horského, hanáckého, valašského, lašského, opavského a moravsko-slovenského, na Slovensku bělohorského, trnavského a trenčanského. Slovným doprovodem k tomuto grafickému znázornění jsou pak odstavce v Šemberových Základech dialektologie československé (ve Vídni 1864), jež se týkají Moravy, Slezska a sousedních krajů. Tu rozeznává autor mezi moravskými různořečími ještě dolské či litavské (na str. 38 a 45) a dolnobečevské či polohanácké (na str. 38 a 51), která však na své mapě nezaznamenává.

[41]) P. Vychodil, na u. m. str. 77.

[42]) Č. Č. M. sv. 29. str. 267. Šembera sám připomíná v dopise z 25. ledna 1864 „že ještě všelico poslední chvíli opraveno jest —“ (na u. m. str. 269)

[43]) P. Vychodil, na u. m. str. 69.

Šembera si při zpracování dialektologických hranic počínal velmi pečlivě a svědomitě. Způsob jeho práce prozrazuje dopis, který zaslal 27. března 1856 Sušilovi. Píše v něm: „Sestavuje pak sobě ze zápisů svých rozhraní různořečí horáckého v kraji Brněnském, uhodil jsem na některé nesnáze; maje pak za to, že Vašnosti krajina ta alespoň z části bude známější, ucházím se k Vám s prosbou, abyste pochybnosti mé na vedlejším listu vytknuté dobrotivě uvážiti, pokud možná je zdvihnouti aneb jinak mi laskavě poraden býti ráčil. Jest to nesnadný úkol, vytknouti meze řeči takořka od místa k místu se měnící, však jinde dosti se mi to povedlo, na př. při rozřečí valašském, lašském, slovenském i hanáckém, toliko horáčina na straně Brněnské se nechce podati . . .“[44])

Jak Šembera sám posuzoval a oceňoval své dílo, je patrno ze dvou jeho dopisů, zaslaných J. Lepařovi, v nichž ho žádal, aby o jeho mapě napsal posudek.[45]) V prvním z 12. září 1863 poznamenává: „Nebudu snad neskromný, když podotknu, že co názvosloví topického se týče, posud podobné mapy (Vlachy snad vyjímajíc) v Rakousku není.“ V druhém z 25. ledna 1864 píše mu, že by mohl „poukázati k tomu, kterak ta mapa přispěje k poznání vlasti. Pohlédněte jen na ten věrný obraz země Moravské, jak představí se Vám před oči minulost slovanská, a to vědomí, že jsme tu bývali sami domovem! Však tu opatrnosti potřebí, aby se neřeklo více, než radno.

Mimo to můžete směle říci, že jest mapa pravé dílo umělecké a že jest slušnou a důstojnou památkou r. 1863. Pochybuji věru, že se kdo po mně v 50 letech do podobné práce pustí, aniž toho bude potřebí, zvláště když by ještě spis vyšel: neboť pak má Morava správnou mapu místní a jazykovou (top. a ethnografickou), výšeměrnou (hypsometrickou), geognostickou (právě se dělá v geolog. ústavu ve Vídni) a katastrální (od geogr. ústavu). Zajisté žádná země v Rakousku nemá takových map jako nyní Morava.“

Nové vydání Šemberovy mapy Moravy vyšlo r. 1868.[46]) Podrob-

[44]) P. Vychodil, na u. m. str. 66. Rozhraní moravských nářečí dotýká se několik vzájemných dopisů Šemberových a Sušilových z let 1856 a 1857. (Srov. jejich korespondenci u Vychodila na str. 66 a d., 70—71, 74—76.) Podobně jako při vymezování dialektických hranic postupoval Šembera i v jiných otázkách, jak o tom svědčí dotazník zaslaný Lepařovi a způsob, jak zjišťoval název Cvilín pro hrad nad Krnovem. (Č. M. M. sv. 29. str. 267 a d., 271.).

[45]) Č. M. M. sv. 29. str. 267, 269, 270.

[46]) Rok druhého vydání Šemberovy mapy se v literatuře udává často chybně. Tak Riegrův Slov. Nauč. IX. 1872 str. 34 a Bartocha (na u. m. str. 15), mají rok 1869. F. Čenský (Osvěta XII. str. 485) píše, že na Šemberové mapě „jsou vyznačeny okresy politické a soudní se všemi změnami až do r. 1878 učiněnými.“ Týká se to bezpochyby připravovaného dalšího vydání mapy, ale odtud asi vznikl omyl v Hanušově článku (v Ottově Slov. sv. XXIV. 1906 str. 583), že mapa byla r. 1875 znovu upravena a r. 1878 vydána. Tento rok uvádí také Fr. Kameníček (Vlastivěda Mor. I. 1897 str. 14), který nadto omylem pokládá vydání z r. 1868 za vydání první (podobně v Ottově Slov. XXVII. 1901 str. 602), a L. Niederle (Slov. Svět. Praha 1909 str. 178).

ný referát, který o něm přinesly Památky archaeologické a místopisné (díl VII., v Praze 1868, str. 245—46), je zkrácené a poněkud upravené oznámení, které rozesílal Šembera v prosinci r. 1863. Nové vydání zaznamenává především změny, k nimž došlo r. 1868 v uspořádání správních celků. Morava byla totiž rozdělena na 30 politických okresů, podřízených přímo místodržitelství v Brně, Slezsko na 7 politických okresů, podřízených zemské vládě v Opavě.[47]) Dřívější rozdělení soudní (6 krajů a 76 okresů na Moravě, 2 kraje a 22 okresů ve Slezsku) zůstalo i nadále v platnosti.[48]) Zakresleny jsou na mapě nové železnice.

Posledního prosince r. 1869 konalo se sčítání lidu. S použitím statistických dat, uveřejněných o tomto sčítání r. 1871 a 1872 v úředních publikacích, sestavil Šembera svou rozpravu Obyvatelstvo české a německé na Moravě (ve Vídni 1873). Tato práce podobně jako stať Mnoho-li jest Čechů, Moravanů a Slováků a kde obývají (v Čas. Čes. Mus. 1876, str. 393—418, 647—685) jsou v těsné souvislosti s přípravami k novému vydání mapy, které Šembera chystal na základě statistiky z r. 1869. Ale Šembera připravoval ještě další její vydání podle sčítání z 31. prosince 1880. Zemřel však dříve (23. března 1882), nežli mohl svou práci dokončit.

K žádnému z obou chystaných vydání již nedošlo, ale přípravy k nim prozrazují provedené korektury na deskách Šemberovy mapy.[49])

Změny se týkají především legend. Podle statistiky z r. 1869 byly upraveny údaje o počtu obyvatelstva v jednotlivých soudních krajích na Moravě[50]) a ve Slezsku, kde v opavském kraji se uvádí 16 soudních okresů (proti 14 ve vydáních z r. 1863 a 1868). Nově přibyl totiž r. 1869 soudní okres vrbenský a r. 1873 okres jindřichovský.[51]) Města Vrbno a Jindřichov jsou na mapě také označena značkou pro sídla okresních soudů a hranice jejich byly tam též zakresleny. Podle statistiky z r. 1869 je také upravena náboženská statistika diecésí na Moravě a ve Slezsku.[52]) Proti oběma starším vydáním mapy rozlišuje se v této rubrice při olomoucké diecési část její v Rakousku a v Prusku.

V odstavci o politickém rozdělení Moravy uvádí Šembera, že se země dělí na 31 politických okresů. K bývalým 30 okresům přibyl totiž r. 1877 nový, rozdělením kroměřížského okresu na okresy

[47]) Je to 7 okresních hejtmanství, zřízených již r. 1849 a 1851 opět zrušených, s tím rozdílem, že se místo ve Frýdku zřídilo hejtmanství ve Fryštátě. (Srov. D'Elvert, Zur österr. Verwaltungsgeschichte str. 595 a 596).

[48]) Výčet 30 okresů politických (okresních hejtmanství) viz u Šembery (Obyv. české a německé na Moravě str. 8—10. Výčet soudních krajů a okresních soudů jim podřízených, tamtéž na str. 11—13.).

[49]) Jsou uloženy v museu Šemberova rodiště, ve Vysokém Mýtě.

[50]) Srov. Šemberovo Obyv. české a něm. na Moravě str. 12, 13.

[51]) Reichsgesetzblatt für die im Reichsrathe vertretenen Königreiche u. Länder. Wien; roč. 1869 č. 71 a 139; roč. 1873, čís. 13 a 148.

[52]) Ale součet obyvatelstva v obou zemích podle náboženského vyznání je 2,491.723 proti 2,509.478 podle soudních okresů.

dva: přerovský (se soudním okresem přerovským a kojetínským) a kroměřížský (se soudním okresem kroměřížským a zdounec-kým).[53]) U města Přerova je také zaznamenána značka pro okresní hejtmanství, ale při opravě vypadla tu značka pro okresní soud.

Podle statistiky z r. 1880 byly pak upraveny údaje v rubrice o nejlidnatějších městech na Moravě a ve Slezsku. Proti oběma dřívějším vydáním vypadly tu Boskovice a Svitavy a přibyly Moravská Ostrava a Lipník.[54]) Ale seřadění měst v tomto seznamu poukazuje na starší seřadění podle dat z r. 1869.[55]) Ve sloupci s nejlidnatějšími městy ve Slezsku se nově uvádí město Fridek na šestém místě.

Celkový počet obyvatelstva na Moravě podle sčítání z r. 1880 byl podle Šembery 2,147.022. Na obyvatelstvo české počítal 1,610.267, na obyvatelstvo německé 536.755. Úřední statistika zaznamenala proti tomu z 2,153.407 obyvatelů 1,507.328 Čechů a 628.907 Němců.[56]) Ve Slezsku bylo podle Šembery 565.772 obyv., z nich 297.923 Slovanů a 267.849 Němců, podle úřední statistiky 565.475 obyv., z nich 281.272 Slovanů a 269.338 Němců.[57])

Nelze pochybovati o tom, že Šembera chtěl také místopis své mapy upraviti podle sčítání z r. 1880. Dokládá to na př. jeho oprava písma a značky města Rožnova.[58]) To však již nevykonal.

Četná místa (městyse a osady, na př. Kninice, Hustopeče na Hranicku, Lhota Hroznová, Arklebov (Archlebov), Dětmařovice a j.) zůstala neopravena.

Šembera opravil též názvosloví, na př. Unčov (Unišov) místo Unišov (Unčov), nebo Labutice místo Švamberk (jižně od Konic) na vydáních z r. 1863 a 1868. Opravil dále národnostní hranice u V. Klokočova ve vítkovském okresu, nebo západně od Šternberka, u brodeckého ostrova na Konicku,[59]) kde odstranil také bývalý německý ráz Růžova (Rosendorf) a Štarnova (Sternheim). Drobných oprav nalezneme na mapě mnoho. K zřícenině u Stražiska v konickém okresu je připojen název Stráž, jinde jsou doplněny značky pro poštu (na př. u Dubu nebo Tršic), jinde opět značky pro „žaroviště pohanská", na př. pod osadou Ainzerovem (Jednov

[53]) D'Elvert, Zur österr. Verwaltungsgesch. str. 604.

[54]) Šemberovy údaje se tu někde neshodují úplně s údaji uveřejněnými v Podrobném seznamu míst na Moravě, jejž vydala c. k. statistická ústřední komise (ve Vídni 1885). Tak na př. uvádí Šembera u Frenštátu 6.541 obyv. (Podrobný seznam: 6.107); u Přerova 11.019 obyv. (Podrobný seznam: 11.190).

[55]) Srov. k tomu Šemberovo obyv. české a něm. na Moravě str. 14, 15.

[56]) Podrobný seznam míst na Moravě str. 186.

[57]) Podrobný seznam míst v Slezsku (1885)) str. 59.

[58]) Rožnov náležel dříve do skupiny městysů. Kořistka, Die Markgrafschaft Mähren str. 485, Šembera, Obyv. české a něm. na Moravě str. 16.

[59]) K těmto opravám srov. Šemberovo obyvatelstvo české a něm. na Moravě str. 21.

na Konicku), nebo na Olomoucku u Těšetic, Příkaz, Náměště, dále u Býčí skály, u Výpustku, u Štramberka nebo u Tršic.[60])

Také síť železniční je doplněna a vyznačena ještě trať místní dráhy ze Suchdola do Nového Jičína, na níž se zahájila doprava v prosinci r. 1880.[61])

Fysický obraz země zůstal, vyjímajíc některé místní opravy (na př. že nejsou již zakresleny tři rybníky na záp. od Šternberka, mezitím zrušené[62])), v podstatě nezměněn se svým horopisným názvoslovím i s výškovými údaji podle vídeňských sáhů.

Nově připravované vydání Šemberovy mapy má letopočet 1881. Ale autor ji nemohl již zpracovati tak, aby její obsah byl v plné shodě s tímto rokem. Přesto je Šemberova mapa i ve svém nedokončeném stavu dílo významné, zvláště pak se zřetelem k účelu, pro který se znovu vydává. Má býti vhodnou a celkem spolehlivou kartografickou přílohou k dílu o historickém místopisu země Moravskoslezské.

PŘÍLOHY

I.

Moravské Noviny. V Brně, roč. XV. 1863, čís. 104, 29. prosince, str. 415 a roč. XVI. 1864, čís. 1, 1. ledna, str. 2.

Nářčtí o mapě země Moravské

a pohraničních částí Slezska, Čech, Rakous a Uher, kterouž sestavil a vydal *Alois Vojtěch Šembera*, profesor řeči a literatury české na c. k. universitě Vídeňské. Ve Vídni, 1863. 4 listy ve mědi ryté, 38 palců zdélí a 30 palců zšíří.

Ve spisech topografických Moravy se týkajících, v moravských katalocích diecesánských, v úředních seznamenáních osad a na mapách moravských, shledává se velká *neurčitost a nesprávnost ve jménech místních*, na kterouž úřadové, duchovní, jazyko-zpytci, statistikové a všichni ti, jimž na pravém pojmenování míst záleží, ode dávna ne bez příčiny stížnost vedou.

Jména taková nesprávně psaná jsou na př.: Czaczowicze, Czepy, Jarzowa, Dobrzicze, Borzice, Jerzice a p., kdež jediné od lidu obecného nebo z listin se dovídáme, že čísti sluší takto: Cačovice (ne Čačovice), Štěpí (ne Cepy), Jarcová (ne Jařová), Dobrčice, Držovice, Boršice, Jersice a p.; při jiných jménech zase nejisto jest, jak mají v genitivu, na př. když psáno jest: Běla, Hana, Deschny, Popukeř a p.: též při jménech: Konice a Kornice, Studénka

[60]) O nálezech na uvedených místech, které spadají do 70. let, viz podrobnější údaje v Brandlově Knize pro každého Moravana. 2. vydání. V Brně 1892, str. 84 a d.

[61]) Viz stať inž. L. Synka, Vývoj drah na Moravě v odpol. vydání Lid. Novin 23. května 1927.

[62]) Z nich byl pňovický jeden z největších rybníků na Moravě. (Kořistka, Die Markgrafschaft Mähren str 79.)

a Rohlenka, Lutopecny a Vratišovy a j., kdež opět jen z lidu se poučujeme, že psáti náleží: Bělá, Haná, Deštné, Popův keř (z Popova keře), a že se říká: do Konice a do Kornic, ze Studének a z Rohlenky, v Lutopecnech a ve Vratišovách atd.

Chtěje odvarovati tuto hlavní vadu karto- a topografie moravské a položiti základ k dokonalému místopisu moravskému, obral jsem sobě již před více než 20 léty za úkol, bych veškerá jména míst, hor a řek v Moravě dle listin a desk zemských bedlivě ohledal, a se jmény, jak nyní v národu se zachovala, je porovnaje, správné názvosloví na mapu uvedl. Kteroužto práci po mnohém přerušení nyní dokonav a mapu Moravskou takto upravenou v obecnost podávaje, tato připomenutí k ní činím:

Mapa tato jde od Hory Kutné a od Dolních Kralovic v Čechách až k Bělé v Haliči a k Sv. Martinu na Slovensku, a od Kladska a Nisy v pruském Slezsku až k Suchým Kruptám a Dlouhé Louži blíž Křemže v Rakousích. Vyobrazuje se tedy na ní kromě Moravy i celé Slezsko rakouské, velká část Horního Slezska pruského s Kladskem, východní díl Kr. Hradecka, téměř celé Chrudímsko a Čáslavsko i část Táborska v Čechách; severní Nadmanhartsko a Podmanhartsko v D. Rakousích a stolice Nitranská a Trenčanská s cípem stolice Prešpurské a Turčanské na Slovensku.

Míra mapy té (1 palec = 4.000 sáhů Vídeňských aneb 1/288.000 velikosti skutečné) zvolena jest tak, že na ní jsou všechny i sebe menší osady (jich jest výše 10.500) písmem zřetedlným vyznačeny, nevyjímajíc ani dvorů a mlýnů důležitějších.

Kreslena jest mapa tato dle nejlepších pomůcek, totiž dle map katastrálních, dle map generálního štábu, úředních map silnic atd. a ryta jest od umělců v rytectví na slovo vzatých (od r. 1850—58). Zejména jsou hory s velkou pilností vypodobněny, a nešetřeno ani času ani nákladu, aby podávaly věrný obraz povrchu země, písma nezatemňujíce. Při čemž pro určitější vyznačení zvýšenin a nížin udáno asi při 300 místech číslem, kolik sáhů Vídeňských leží každé místo nad hladinou mořskou dle trigonometrického vyměření generálního štábu a dle vyměření, učiněného nejnověji prof. Kořistkou.

Ježto tato mapa má dosti činiti potřebám praktickým i vědeckým, vyznamenány jsou na ní nejen hranice soudů krajských a vyšetřovacích, úřadů okresních a hranice diecesánské, ale i hranice jazykové a důležité na Moravě rozhraní vod evropejských (Labe, Odry a Visly se strany jedné, a Dunaje se strany druhé). Hranice diecése Olomoucké a Brněnské, ježto prvé byly spolu hranicemi krajskými, staly se změnami, učiněnými roku 1849 a 1854 v rozdělení politickém a roku 1863 v rozdělení církevním, hranicemi samostatnými, rovněž jako jsou již od dávné doby hranice diecése Olomoucké a Vratislavské v Opavsku rakouském a pruském rozhraním o sobě, znamenajíce tam spolu hranice někdejší říše České a Polské. Týmž způsobem vyznačeny jsou na pomezí českém hra-

nice diecésí moravských a českých, tu kde od hranic zemských se odchylují, onyno zabíhajíce na některých místech (u Jihlavy, u Žďáru, u Jimramova a u Landškrouna) do Čech, tyto pak na vzájem (u Kunžaku, u Počátek a u Svitav) do Moravy.[1])

Co se týče hranic jazykových či etnografických, vytknuto jest na mapě rozhraní řeči české a německé, řeči polské a německé, české a polské, nářečí českého, moravského a slovenského a různořečí československých: podkrkonošského, horáckého, hanáckého, valašského, moravsko-slovenského, Bělohorského atd. a to vše dle zpráv, jež jsem sobě na cestách svých po Moravě byl shledal.

Týmž způsobem vyznačena jsou sídla úřadů politických a soudních, arcipřišství, děkanství (vikářství v Čechách, arcikněžství v diecési Vratislavské), fary katolické i evangelické, kláštery, kostely filiální a synagogy, z příčiny pak obchodu a průmyslu pošty a expedice poštovské, štace na železnicích, doly železné, kameno- a hnědouhelné i hutě železné a sklené, lázně a zdravé vody, vesměs tak, jak vše bylo památného roku 1863. Konečně vyznamenány jsou přátelům historie a starožitností také žaroviště pohanská, bojiště, zámky, zříceniny hradů a jiné památky dějepisné, jakož i vesnice pusté, pokud se v lidu zachovala paměť, kde ondy ležely.

Aby osady od sebe se rozeznávaly netoliko dle kategorie (co města, městysy a vesnice), ale i dle lidnatosti, užito zvláštních znamení a rozdílného písma. Lze tedy rozeznati vesnice, v kterých jest 1000 obyv., od těch, které mají 400 až do 1000 obyv., 100 až 400 obyv. a méně 100 obyvatelů atd.

Na tabulce k mapě přidané vysvětluje se, jak Morava rozdělena jest, co se týče správy politické, soudní a církevní, které jsou v Moravě nejvyšší hory a místa nejníže nad mořem ležící a která jsou města nejlidnatější.

Kromě mapy vydáno bude později také „*Popsání Moravy a Slezska*", kteréž spořádáno jsouc dle okresů, obsahovati bude:

1. jméno každé osady, jak jest na mapě, vyhledané totiž z listin a desk zemských: varianty jeho, zachované v lidu obecném; jméno zašlé, jestli jaké: jméno německé a zde onde i latinské;

na příklad takto: Olomouc, vůbec Holomouc a Holomúc; dial. Holomóc a Volomóc (gen. masc.), něm. Olmütz, lat. Olomucium; Úsoší u Deblína, v lidu: Ousoší, Ósoší a Hósoší, zast. Úsuší, něm. Ausoschi: Ivančice, v lidu: Vančice, zast. Ejvančice a Evančice, něm. Eibenschitz, chybně Eibenschütz: Zdislavice u Zdounek, v lidu: Žižlavice: Dehtářov u Viškova (od dehtářů = kolomazníku), v lidu: Rechtářov, v kancel. Rychtářov: Mojetín u Olomouce, v lidu: Majetín, něm. Mojetein: Mniší hora (Mons monachorum) u Brna, v lidu: Myší hora: Gottfridovice u Rajce (Godofredi villa), v lidu: Kotrdovice a Kotvrdovice a j.:

2. faru, ku které osada náleží:

3. statek, k němuž ondy příslušela:

[1]) Roč. XV. 1863. str. 415.

4. kolik domů má osada a
5. kolik obyvatelů;
6. kterého jazyka jsou obyvatelé a
7. kterého roku osada ponejprv se připomíná v listinách a v dějinách vůbec, kterážto poslední rubrika bude v sobě zavírati úplný materiál k historické mapě Moravské. Ku konci přidán bude abecední rejstřík jmen místních ve spise a na mapě obsažených a rejstřík jmen hor a řek, obsažených na mapě, v jazyku českém a německém. Tímto rejstříkem vysvětlí se zvláště mnoho neznámých posud jmen slovanských v D. Rakousích a v pruském Slezsku, kteráž jsem jednak z listin jednak z úst obecného lidu vyhledal a tuto ponejprv na mapu položil.

Hledě k velkému nákladu, jehož vydání této mapy vyhledává, a poďávaje milým krajanům svým dílo kartografické, jemuž dosavade u nás podobného není, naději se, že dojdu u podniknutí svém hojné pomoci; i vznáším žádost přátelskou na všechny ušlechtilé národovce, aby k rozšíření té mapy v úřadech, v domech obecních, na farách, ve školách a v příbytcích vlastimilů soukromých dle možnosti přičiňovali.

Dostati ji lze u nížepsaného vydavatele buď list po listu (1. list obsahuje Moravu severozápadní, 2. severovýchodní, 3. jihozápadní a 4. jihovýchodní), nebo všechny čtyři listy najednou.

List mapy nemalované jest za 1 zl. 50 kr., po poště za 1 zl. 60 kr.; celá mapa za 6 zl., po poště za 6 zl. 20 kr.

List mapy s malovanými hranicemi zemskými, krajskými a jazykovými jest za 1 zl. 70 kr., po poště 1 zl. 80 kr.; celá mapa malovaná za 6 zl. 80 kr., po poště za 7 zl.; v knihkupectvích za 8 zl.

Malování hranic úřadů okresních a soudů vyšetřovacích (budoucích okresních soudů a okresních hejtmanství) na požádání za náhradu 30 kr. zvláště se opatří.

Měl-li by kdo rád mapu podlepenou plátnem a v pouzdře, nechť k ceně výše vyměřené přiloží 1 zl. 50 kr.

Kdo předplatí na 8 exemplářů najednou, obdrží exemplář nádavkem. Ve Vídni, dne 1. pros. 1863.

Alois V. Šembera,
bytem Josefstadt, Lederergasse Nr. 23.[2])

II.

Mährischer Correspondent. Brünn. 3. Jahrgang. 1863. Nro. 298. 29. Dezember. Str. 3.

(Ein Programm zu einer neuen Karte Mährens.) Dieser Tage wurde von Herrn A. Šembera, Professor der böhmischen Sprache und Ritter des russischen St. Annen-Ordens, ein Programm zu einer von ihm entworfenen Karte Mährens mit böhmischem Texte versendet. Dieses Programm betont besonders die grosse Unsicherheit in Beziehung der Ortsnamen, denn man höre, ein Dorf werde unter andern Dobrschitz geschrieben statt Dobrčic(!). Die Verdeutschung kann nicht geduldet, sondern es muss vielmehr die vor hundert

[2]) Roč. XVI., 1864, str. 2.

Jahren übliche Bezeichnung gewählt werden. Diese Karte wird viel mehr Orte als die jetzt bestehenden Karten enthalten, und zwar wegen der — einfachen böhmischen Ortographie (!). Ein Hauptvorzug dieser Karte wird aber in der Bezeichnung der Sprachgränzen bestehen. Herr Šembera hat Mähren bereist und nach seinen unparteiischen Wahrnehmungen hat er uns Deutsche aus Mähren hinaus dividirt. Denn es gibt nach seinen Programmen böhmisch- und polnisch-deutsche, böhmisch-polnische und böhmisch-slavische Dialecte. Für diese Entdeckung dürfte der Preis gegen acht Gulden für die Karte nicht zu hoch gefunden werden.

III.

Moravská Orlice. V Brně II. roč. 1864, čís. 234, dne 13. října.

Pánům majetníkům „Mapy Moravské"!

Ačkoliv silnice okresní na „Mapě Moravské" mnou vydané s největší pilností dle úřední mapy silnic z r. 1862 kresleny jsou, vytknuli mi dva pp. majitelové mapy této chyby v nich. I vznáším tedy na všechny odběratele „Mapy Moravské" snažnou žádost, pakli by nějaké podobné vady v ní shledali, by mi to pro opravení dalších výtisků laskavě oznámili.

Ve Vídni, dne 11. října 1864.

A. V. Šembera,
bytem: Alsergrund, Berggasse, Nr. 20.

IV.

Památky archaeologické a místopísné. (Red. Fr. J. Zoubek.) Díl VII. V Praze 1868. Str. 245/46.

Mapa Moravská, kterouž sestavil a vydal Alois V. Šembera ve Vídni. 4 listy ve mědi ryté, 38 palců zdéli a 30 palců zšíří.

V posavadních popisech a mapách moravských shledává se velká neurčitost a nesprávnost ve jménech místních, na kterouž jak spisovatelé, tak i všichni ti, jimž na pravém pojmenování míst záleží, ode dávna ne bez příčiny stížnost si vedli. Chtěje tuto hlavní vadu kartografie a topografie moravské odvarovati a základ k dokonalému místopisu moravskému položiti, obral si vydavatel již před více než 20 lety za úkol, by veškerá jména míst, hor a řek v Moravě dle listin a desk zemských bedlivě ohledal, a porovnav je se jmény, jak nyní v národu se zachovala, správné názvosloví na mapu uvedl, kteroužto práci dokonav a mapu dle toho upravenou v obecnost podávaje, toto připomenutí k ní činí:

Mapa Moravská jde od Hory Kutné v Čechách až k Bělé v Haliči a ke Sv. Martinu na Slovensku, a od Kladska i Nisy v Pruském Slezsku až k Suchým Kruptám a Dlouhé Louži blíž Kremže v Rakousích. Vyobrazeno jest na ní kromě Moravy celé Slezsko rakouské, velká část Horního Slezska pruského s Kladskem, východní část Královhradecka, téměř celé Chrudímsko a Čáslavsko, i část Táborska v Čechách, severní Nadmanhartsko a Podmanhartsko v Dolních Rakousích a stolice Nitranská a Trenčanská s cípem stolice Prešpurské a Turčanské na Slovensku.

Rozměr té mapy (1 palec = 4000 sáhů Vídeňských, aneb 1/288.000 velikosti skutečné) jest tak velký, že na ní jsou všechny i sebe menší osady (na počet výše 10.500) písmem zřetedlným vyryty, nevyjímajíc ani dvorů a mlýnů důležitějších.

Kreslena jest mapa Moravská dle nejlepších pomůcek, totiž dle map katastrálních, map generálního štábu, úředních map silnic atd., a ryta jest od umělců na slovo vzatých vesměs rytců c. k. voj. geografického ústavu ve Vídni.[3]) Zejména co hor se týče, nešetřeno ani času ani nákladu, aby podávaly věrný obraz povrchu země, písma nezatemňujíce, i udáno pro lepší vyznačení zvýšenin a nížin asi při 300 místech, kolik sáhů Vídeňských leží nad hladinou mořskou.

Ježto tato mapa dosti činiti má potřebám praktickým i vědeckým, vyznačeny jsou na ní hranice politické, soudní a diecesánské, i hranice jazykové a rozhraní vod evropejských (řek Labe, Odry a Visly se strany jedné, a Dunaje se strany druhé). Co do hranic jazykových či ethnografických, vytknuto jest rozhraní řeči české a německé, polské a německé, české a polské, nářečí českého, moravského a slovenského a různořečí: podkrkonošského v Cechách, podhorského, horského, hanáckého, valašského, lašského, opavského a moravsko-slovenského na Moravě, též Bělohorského, Trnavského, Trenčanského a j. na Slovensku.

Týmž spůsobem vyznamenány jsou úřady politické a soudní, arcipřištství, děkanství (vikářství), fary katolické i evangelické, kláštery, kostely filiální a synagogy; taktéž pošty a expedice poštovské, štace na železnicích, doly železné, kameno- a hnědouhelné i hutě železné a sklené, lázně a zdravé vody, vše dle r. 1866. Mimo to shledají tu přátelé historie a starožitností vyznačená žaroviště pohanská, bojiště, zámky, zbořené hrady a jiné památky historické, jakož i vesnice pusté, pokud se zachovalo v paměti, kde ondy ležely.

Po dokonané organisaci politické a soudní vydáno bude k mapě Popsání Moravy (a Slezska), spořádané dle okresů, s rejstříkem všech jmen místních, českých i německých, v popsání a na mapě obsažených.

Hledíce k velkému nákladu, jehož vydání této mapy vyhledává, a k praktické užitečnosti, ozdobnosti a důkladnosti její, pronášíme přání, aby nebylo na Moravě úřadu, fary, školy, pošty a větší obce, kde by se nenacházela. Pročež vznášíme žádost na milovníky vědomostí a umění vlastenského, aby k rozšíření jejímu dle sil svých přičiňovali.

Těm, kteří by mapu od vydavatele samého (ve Vídni, Alsergrund, Berggasse Nr. 20.) koupili, prodává se mapa laciněji, nežli v knihkupectví a dává se na 6 exemplářů sedmý nádavkem.

[3]) Podle poznámky na dolním okraji mapy ryli Jos. Riss a K. Steingruber písmo, Fr. Rotter hory.

REJSTŘÍK MÍST

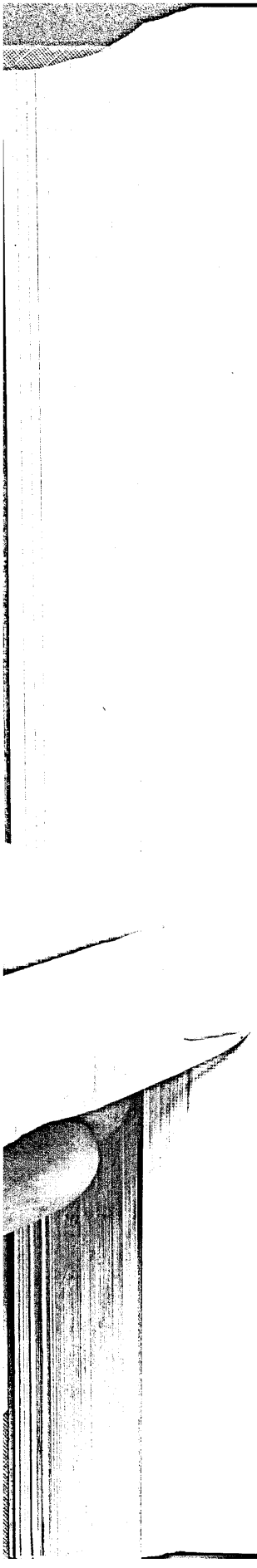

PŘEDMLUVA

Místní rejstřík k Historickému místopisu země Moravskoslezské není pouhým stránkovým ukazatelem sídlišť, o nichž pojednáno v Historickém místopisu. Uvádí souborně ještě nadto staré místní názvy moravskoslezské, české, německé a latinské a zaniklá místa i s jejich lokalisací. Je proto důležitou pomůckou i jako samostatný svazek pro všechny badatele v historickém místopisu.

Jména místní jsou seřazena v abecedním pořadí tak, že č, ř, š a ž jsou pokládána za samostatná písmena. Česká jména složená jsou abecedně zařazena podle podstatného jména nebo předložky. Stejné názvy míst následují za sebou v tomto pořadí: 1. místa existující, seřazená podle abecedního pořadí soudních okresů, v nichž se nalézají, 2. staré názvy míst a 3. zaniklé obce.

Místní osady jsou uvedeny zvlášť mimo politické obce, k nimž přísluší. Také zbytkové statky, pokud mají zvláštní jméno (zde hlavně viz heslo „dvur"). Latinská jména, jejichž nominativ nelze dobře určiti, jsou uvedena v tom tvaru, jak byla nalezena v pramenech.

Tiskovou úpravou jsou místní názvy roztříděny do dvou skupin. V první, vysunuté vlevo, jsou uvedeny v úředním znění jen obce a místní osady dosud existující. Ve druhé skupině, posunuté poněkud vpravo, jsou uvedena jména částí obcí, ulic, samot, zbytkových statků, zámků, hradů, klášterů a jiných sídlišť, existujících nebo zaniklých, dnešní německé nebo staré české, německé a latinské názvy obcí, a zaniklé obce.

Za každým názvem posud existující obce nebo místní osady je v závorce uveden soudní okres — nebo u obcí, které již k naší republice nepatří, území — k němuž místo přísluší. Jména bez tohoto doplňku jsou okresními městy. U zaniklých obcí, které jsou lokalisovány u některé dnešní obce nebo na některém panství, vztahuje se v závorce uvedený soudní okres k místu, u něhož obec zanikla, nebo k středisku panství, na němž obec zanikla. Je-li u zaniklé obce v závorce uvedeno pouze jméno okresu nebo jiného cizího území, znamená to, že obec zanikla někde na zmíněném okresu nebo cizím území. U zaniklých obcí, které se dosud nepodařilo lokalisovat, je poznačena neznámá poloha.

Staré názvy (nebo dnešní německé názvy) se vztahují k obcím, označeným sluvkem „viz". **Zaniklé obce jsou označeny křížkem (†).** Za jejich jménem je uvedeno místo nebo území, kde zanikly.

U existujících obcí a osad nebo u zaniklých míst je uvedena pravidelně jedna strana, která určuje pouze počátek zvláštního pojednání o určitém sídlišti v Historickém místopisu. Dvě i více stran je zaznačeno u těch obcí, o nichž je v místopisu zvlášť pojednáno na více místech. Jedná-li se o některé osadě i na jiných stranách místopisu mimo zvláštní pojednání o ní, je ve zvláštním pojednání poukázáno, u které obce se o ní ještě jedná a čtenář si podle rejstříku snadno najde hledané místo. U některých obcí jsou u druhého čísla strany uvedeny hospodářské objekty, jichž se dotkla pozemková reforma. V těch případech se jedná na určených stranách jen o těchto objektech (v odstavci o pozemkové reformě). Někde je o nich pojednáno zvlášť na týchž stranách jako o obcích, k nimž patří. V těch případech jsou v rejstříku zaznačeny za číslem strany a čtenář si v místopisu najde záznam o nich na téže straně, na niž je pojednání o obci, k niž patří, ale mimo rámec tohoto pojednání (na př.: „Návojná [Klobouky Val.] 441 zb. st." — pojednání o zbytkovém statku v Návojné je na téže straně jako o obci Návojné, ale mimo heslo „Návojná").

ZKRATKY UŽITÉ V REJSTŘÍKU

cih. — cihelna.
dv. — dvůr.
kl. — klášter.
lih. — lihovar.
ml. — mlýn.
nezn. — neznámo.
p. — panství.
piv. — pivovar.
předm. — předměstí.
slad. — sladovna.
spl. — splynulý.
váp. — vápenka.
zám. — zámek.
zb. st. — zbytkový statek.
zříc. — zřícenina.

Rejstřík ke straně 1—84, 266—462, 731—1000 Historického místopisu zpracoval Dr. Lad. Hosák, ke straně 85—265 a 463—730 B. Weigel.

V Brně v lednu 1938.

A

Abdove, viz Opatov (Třebíč),
Adamov (Brno) . . . . 306, pila,
Adamov (Město Staré) . . . 586,
Adamov (Vrbno) 819,
Adamsthal, viz Adamov (Brno, Město Staré, Vrbno),
Adelsdorf, viz Adolfovice (Frývaldov),
Adolfi villa, viz † Adolfov (p. Ruda nad Moravou),
† Adolfov na panství Ruda nad Moravou (Šumperk) 581,
Adolfovice (Frývaldov) . . . 855,
Adolphi villa, viz Adolfovice (Frývaldov),
Advocati Craz, viz Kraš Fojtova (Vidnava),
Ahorns, viz Javorník (Svitavy),
† Achorns v obvodu mohelnickém (Mohelnice) 568,
Aichen, viz Sukolom Horní (Uničov),
Ainsersdorf, viz Jednov (Konice),
Alba Ecclesia, viz Hranice,
Albendorf, viz Bělá (Jevíčko),
Alberndorf, viz Bělá (Jevíčko),
Alberti Villa, viz Albrechtice (Rýmařov),
Albertovec, zb. st. (Hlučín) . 801,
Albrechczdorf, viz Albrechtice (Rýmařov),
Albrechtice (Bystřice n./P.) . . 72,
Albrechtice (Fryštát) 915,
Albrechtice (Rýmařov) 603,
† Albrechtice na panství Dívčí Hrad (Osoblaha) 720,
Albrechtice Dolní, viz Albrechtice (Fryštát),
Albrechtice Horní, viz Albrechtice (Fryštát),
Albrechtice Lesní (Vítkov) . . 769,
Albrechtice, Město 852, 998,
Albrechtice Nové, viz Albrechtičky (Příbor),
Albrechtice Velké (Bílovec) 762, lih.,
Albrechtice, Ves (Albrechtice, Město) 852, 998,
Albrechtičky (Příbor) 694,
Albrechtičky Malé, viz Albrechtičky (Příbor),
Aldicovici, viz Valdíkov (Třebíč),
Aldinstat, viz Město Staré,
Alexanderfeld, viz Alexandrovice (Polské Těšínsko),
Alexandrovice (Polské Těšínsko) 937,
Alexovice (Ivančice) 118,
Alínkov, dv. v H. Kounicích . 140,
Allerheiligen, viz Vyšehoří (Mohelnice),
Allhütten, viz Lhota (Šternberk),
Aloch, viz † Náloch (Slavkov),
† Aloch u Valtic (Mikulov) . 1000,
Aloisdorf, viz Alojzov (Město Staré),
Aloisthal, viz Alojzov (Šumperk),
Alojzov (Město Staré) 586,
Alojzov (Plumlov) 516,
Alojzov (Šumperk) 580,
Alt Bielitz, viz Bílsko Staré (Polské Těšínsko),
Alt Bürgersdorf, viz Purkartice Staré (Krnov),
Alt Erbersdorf, viz Heřminovy Staré (Benešov H.),
Alt Freidintal, viz Město Staré (Bruntál),
Alt Hart, viz Hobzí Staré (Slavonice),
Alt Kammer, viz Komora Stará (Albrechtice),
Alt Langwasser, viz Voda Dlouhá Stará (Albrechtice),
Alt Moletein, viz Maletín Starý (Mohelnice),
Alt Petrein, viz Petřín Starý (Vranov),
Alt Rothwasser, viz Voda Červená Stará (Šilperk),
Alt Schallersdorf, viz Šaldorf Starý (Znojmo),
Alt Türnau, viz Trnávka Stará (Třebová Mor.),
Alt Vogelseifen, viz Vogelzejf Starý (Bruntál),
Alt Vasser, viz Voda Stará (Bruntál, Libavá),
Alt Wiendorf, viz Vídov Starý, (Pruské Slezsko),
Alt Zechsdorf, viz Těchanovice Staré (Vítkov),
Alta Civitas, viz Zábřeh,
Altendorf, viz Oldřuvky Staré, viz Ves Stará (Přerov, Rýmařov),
Altenmarkt, viz Břeclav Stará (Břeclav),
Altliebe, viz Libavá Stará (Dvorce),
Altstadt, viz Město Staré (Město Staré, Třebová Mor.), viz Ves Stará (Bílovec),
Altus Lapis, viz Hoštejn (Zábřeh),
Altwasser, viz Voda Stará (Libavá-Město),
Amalienfeld, viz Amalín (Osoblaha),

Amaliengrund, viz Amálky (Pruské Slezsko),
Amalienhof, zb. st. (Vizmberk) 590,
Amalín (Osoblaha 722,
Amálky (Pruské Slezsko) . . . 846,
Andersdorf, viz Ondřejov (Rýmařov), viz Ondrášov (Šternberk),
Andlerka (Prostějov) 561,
Andreae Villa, viz Ondřejovice (Cukmantl),
Andresdorf, viz Ondřejov (Rýmařov),
Andrisdorf, viz Ondřejovice (Cukmantl),
Angelika, zb. st. (Hlučín) . . 834,
Annaberg, viz Annaberk (Vidnava, Vizmberk),
Annaberk (Vidnava) 867,
Annaberk (Vizmberk) 588,
Annín (Kojetín) 502,
Annov, viz Annín (Kojetín),
Anny, zb st. (Bílovec) . . . 762,
Anšov, dvůr v Hevlíně (Jaroslavice) 111,
Antiqua Lubonia, viz Libavá Město,
Antiqua Tribouia, viz Město Staré (Třebová Mor.),
Antiqua Villa, viz Ves Stará (neznámo, která),
Antiquae Goldes, viz Město Staré,
Antiquum Erpurk, viz Hrádek (Jaroslavice),
Antiquum Goldeck, viz Město Staré,
Antonín, zb. st. (Frýdek) . . 907,
Antonínov (Místek), nyní část Brušperka 700, 993,
Antonínov (Osoblaha) 722,
Antonsberg, viz Antonínov (Osoblaha),
Antošovice (Hlučín) 806,
Arena, viz Písek Moravský (Ostroh Uh.),
Archlebov (Ždánice) 272,
† Arklebice u Kožichovic (Třebíč) 54,
Arnolczdorf, viz Arnoštov Přední (Třebová Mor.),
Arnolddorf, viz Arnoltice (Rýmařov),
Arnoldestorph, viz Arnultovice (Jindřichov),
Arnoldisdorf, viz Arnultovice (Jindřichov),
Arnoldov, viz Arnoštov Přední (Třebová Mor.),
Arnoldsdorf, viz Karvinná (Fryštát),
Arnolec (Jihlava) . . . 49, dv. 955,
Arnoltice (Rýmařov) 603,
Arnoltice (Pruské Slezsko) . . 858,
Arnoltov, viz Arnoštov Přední (Třebová Mor.),
† Arnoltovice u Poličné (Meziříčí Val.) 677,
Arnoltsdorf, viz Arnoštov Přední (Třebová Mor.),
Arnoštov (Kojetín) 502,
Arnoštov, zb. st. (Hlučín) . . 796,
Arnoštov Přední (Třebová Mor.) 551,
Arnoštov Zadní (Jevíčko) . . . 551,
Arnsdorf, viz Arnultovice (Jindřichov),
Arnsdorf, viz Arnoltice (Rýmařov),
Arnultovice (Jindřichov) . . . 718,
Aschrichino, viz Jiskřičín (Polské Těšínsko),
Aspendorf, viz Osikov (Šumperk),
Assmeritz, viz Nasoburky (Litovel),
Ašndorf, viz Osikov (Šumperk),
Au, viz Grygov (Olomouc),
Aubeln, viz Úblo (Krnov),
Augezd, viz Újezd (Uničov),
Augustov, dv. u Střelové (Vranov) 178,
Auchwitz, viz Útěchovice (Pruské Slezsko,
Aula Regia, viz Brno-cisterský klášter,
Aula Sanctae Mariae, viz Brno-cisterský klášter,
Aulnburk, viz Sovinec (Rýmařov),
Aurčice na Bílém břehu, viz Pasohlávky (Pohořelice),
Auršperk, hrad (Bystřice n/P) 73,
Auspitz, viz Hustopeče,
Austerlitz, viz Slavkov u Brna,
Auverschitz, viz Uherčice (Hustopeče),
Aychhorns, viz Veveří, hrad (Tišnov).

B

Babice (Brno) 306,
Babice (Budějovice Moravské) 151, 970,
Babice (Hradiště Uherské) . . 361,
Babice (Hranice) 667,
Babice (Ivančice) 344,
Babice (Krumlov Mor.) . . . 124,
Babice (Šternberk) 497,
Babice (Pruské Slezsko) . . . 795,
Babihrádky, viz Dobešov (Odry),

Babín, viz Mez Česká (Žďár),
Babolky (Boskovice) 318,
Bačice (Hrotovice) 133,
Bačkovice (Jemnice) 173,
Bačov (Boskovice) 315,
Badewitz, viz Bohdanovy (Pruské Slezsko),
Bahna (Boskovice) . . . 318, 981,
† Bahnov u Frélichova (Mikulov) 251, 977,
† Bachelcz (neznámo kde) . . 167,
Baka, viz Bonkov (Fryštát),
† Bala splynula se Znoimem (Znojmo) 86,
Baldovec, samota (Plumlov) . 519,
Balinka, viz Baliny (Meziříčí Vel.),
Baliny (Meziříčí Vel.) 60,
† Banošov na panství Lipnickém (Lipník) 635,
Bánov (Brod Uh.) . . . . 423, dv.,
Báňovice (Jemnice) 162,
† Banrovice v neznámé poloze (Opavsko) 815,
Bantice (Znojmo) 106,
Bantich, viz Bantice (Znojmo),
Bärn, viz Beroun Moravský,
Barnov (Libavá Město) . . . 626,
Bärnsdorf, viz Bernartice nad Odrou (Jičín N.),
Bartelsdorf, viz Bartoňov (Šumperk), Bartovice (Frýdek), Bartultovice (Jindřichov), Partutovice (Hranice),
† Bartoltovy u Radimku (Krnov) 822,
Bartoňov (Šumperk) 580,
Bartošovice (Příbor) 692,
Bartošuvka, zb. st. (Fryštát) . 915,
Bartovice (Frýdek) 907,
Bartultovice (Jindřichov) . . . 718,
Bartultovice, viz Bartovice (Frýdek),
Bartultovy, viz Bartoltovy (Krnov),
† Barutov u Bohumína (Bohumín) 929,
† Barutswerde, hrad u Bohumína (Bohumín) 929,
Barzdorf, vis Bernartice (Javorník),
Bařice (Kroměříž) 659,
Baška (Frýdek) 926,
Batelov (Třešť) 13, 944,
Batholoucz, viz Batelov (Třešť),
† Batlsdorf u Staré Vody (Libavá Město) 627,
Batouchovice (Meziříčí Vel.) 148, 969, dv., lih. 957,
Batzdorf, viz Bartultovice (Jindřichov), viz Komorovice Německé,
Bauerwitz, viz Bavorov (Pruské Slezsko),
Bauhenice, viz † Bochence (Boskovice),
Baumgarten, viz Dubovec (Polské Těšínsko),
Baumöhl, viz Podmolí (Znojmo),
Bautsch, viz Budišov nad Budišovkou (Libavá),
Bavorov (Pruské Slezsko) . . . 840,
Bavory (Mikulov) 250,
Bazanovice, viz Bažanovice (Polské Těšínsko),
Bažanovice (Polské Těšínsko) . 879,
Bažantnice, zb. st. v H. Otaslavicích (Prostějov) 514,
Beckengrund, viz Pekařov (Vizmberk),
Bečva Dolní (Rožnov) 679,
Bečva Horní (Rožnov) 679,
Bečva Prostřední (Rožnov) . . 679,
Bečva Velká, viz Bečva Dolní, Horní, Prostřední (Rožnov),
Bedihosci, viz Bedihošť (Prostějov),
Bedihošť (Prostějov) 506 (Prostějov),
Bedrovice, viz Vedrovice (Krumlov Mor.),
Bedřichov (Dačice) 30,
Bedřichov (Kunštát) 327,
Bedřichov (Rýmařov) 591, dv. 590,
Bedřichovice (Brno-venkov) . . 201,
Běhařovice (Hrotovice) . . 140, 969,
Bělá (Hlučín) . . . . 836, dv. 811,
Bělá (Jevíčko) 543,
Bělá (Šternberk) 609,
† Bělá na panství dačickém (Dačice) 31,
† Bělá u Tršic (Lipník) . . . 630,
Bělá Nová (Ostrava Mor.) . . 708,
Bělá Purkrechtní (Jablunkov) . 879,
Bělá Stará (Ostrava Mor.) 696, 993, dv. 697,
Belawiz, viz Bílovice (Hradiště Uh.),
Belcowe, viz Bílkov (Dačice),
Bělčovice (Jemnice) . . . 170, 972,
Běleč (Tišnov) 339,
Bělehrad, zb. st. (Fryštát) . . 915,
Belen, viz Bílany (Kroměříž),
Bělidla, část Kroměříže . . . 655,
Bělidla, část Olomouce . . . 475,
Bělkovice (Olomouc) 480,
Belkowici, viz Bělkovice (Olomouc),
Bellowitz, viz Bedřichovice (Brno),
Bělotín (Hranice) . . 621, dv. 620,
Bělov (Kroměříž) 379,

Bělovicko (Polské Těšínsko) . . 924,
Benátky (Šternberk) 609,
Benátky, část Příbora . . . 705,
† Benátky u Protivanova (Boskovice) 316,
Benátky, viz Lazce (Uničov),
† Benedín na panství dačickém (Dačice) 31,
† Benedín u Oslavičky (Meziříčí Velké) 61,
Beneschau, viz Benešov Dolní (Hlučín),
Benešov (Boskovice) 536,
Benešov Dolní (Hlučín) . 810, 997,
Benešov Horní 819, 997,
Benetice (Třebíč) . . . 53, 956,
Benikov, viz Benkov (Uničov),
Benisch, viz Benešov Horní,
Benke, viz Benkov (Šumperk),
Benkov (Šumperk) 572,
Benkov (Uničov) 594,
Benkovice (Opava) 769,
Beňov (Přerov) 640,
† Beranov na panství velkobystřickém (Olomouc) 616,
Beranov, viz Lhota Malá (Blansko),
Beranov Malý (Jihlava) . . . 14,
Beranov Velký (Jihlava) . 14, 945,
Beranovec (Jihlava) 10,
Bergau, viz Bergov (Javorník),
Bergen, viz Perná (Mikulov),
Berghof, viz Hory (Opava),
Bergov (Javorník) 864,
Bergstadt, viz Město Horní (Rýmařov),
Bergštát, viz Město Horní (Rýmařov),
Berchtoldesdorf, viz † Novošice (Židlochovice),
Berchtoldisdorf, viz Bartultovice (Jindřichov),
Berk, viz Perná (Mikulov),
† Berlau u Lhoty (Šternberk) . 611,
Bernartice (Javorník) . . 862, 868,
Bernartice nad Odrou (Jičín Nový) 685, dv. 684,
Bernartice (Pruské Slezsko) . . 794,
† Bernartice u Náměště (Olomouc) 530,
Bernau, viz Barnov (Libavá),
Bernhardi villa, viz Bernartice (Javorník),
Bernhau, viz Barnov (Libavá),
† Bernov u Ptení (Plumlov) 524, dv.,
Beroun Moravský 608, 991,
Bertholdesdorf, viz † Novošice (Židlochovice),
Bertholdi Villa, viz Bartultovice (Jindřichov), viz Bertoldesdorf (Fryštát),
Bertholdisdorf, viz Bernartice (Javornik),
Bertholdsdorf, viz Bartultovice (Jindřichov),
† Bertoldesdorf na panství fryštátském (Fryštát) 934,
Bertoldesdorf, viz Rychaltice (Místek),
Bertoldestorph, viz Bartultovice (Jindřichov),
Bertolsdorf, viz Bartovice (Frýdek),
Bertoltowitz, viz Bartovice (Frýdek),
Bertoltowitz, viz Komorovice Německé,
Bertsdorf, viz Bartultovice (Jindřichov),
Běry (Polské Těšínsko) . . . 924,
Besdaw, viz Bezděkov (Třešť),
† Běškovice u Beňova (Přerov) 641,
Beterne, viz Pitárné (Jindřichov),
Bethil, viz † Vetly (Zďár),
Bethow, viz Bítov (Vranov),
Betlsdorf, viz Bartultovice (Jindřichov),
Betove, viz Bítov (Vranov),
Beyersdorf, viz Běry (Polské Těšínsko),
Bezce, viz Vesce (Budějovice Mor.),
Bezděčí u Trnávky (Jevíčko) 551, 988,
Bezděčí u Velkých Opatovic (Jevíčko) 546, 988,
† Bezděčice v neznámé poloze 50,
† Bezděčice na panství blanenském (Blansko) 313,
Bezděkov (Bítěš Velká) . . . 143,
Bezděkov (Třešť) 15,
Bezděkov (Pruské Slezsko) . . 793,
† Bezděkov mezi Štěměchami, Chlístovem a Předínem (Třebíč) 45,
Bezděkov nad Třebůvkou (Mohelnice) 563,
Bezděkov u Úsova (Mohelnice) 594, 990,
Bezdínek, zb. st. (Fryštát) . . 915,
Bezkov (Znojmo) 99,
Bezkyd, část Ostravice (Místek) 702,
Bezměrov (Kroměříž) 655,
† Bezměrov na panství bystřickém (Bystřice p. H.) 665,
Bezmerov, viz Bezměrov (Kroměříž),
Bezna, viz † Zbožná (Zlín),
Bezthucici, viz † Bezděčice,
Beztrycich, viz Bystročice (Olomouc),

Bezuchov (Bystřice p. H.) . . . 662,
Biala Zamkowa, viz Bělá Purkrechtní (Jablunkov),
Biberteich, viz Bobrovník (Frývaldov),
Bielau, viz Bělá, viz Bílov (Bílovec),
Bielitz, viz Bílsko (Polské Těšínsko),
Bielowiczko, viz Bělovicko (Polské Těšínsko),
Bielsko, viz Bílsko (Polské Těšínsko),
Bielsko Stare, viz Bílsko Staré (Polské Těšínsko),
Bierów, viz Běry (Polské Těšínsko),
Biescha, viz Pišť (Hlučín),
Bietes, viz Bítеš Velká,
Bílany (Kroměříž) 655,
Bílavsko (Bystřice p. H.) . . . 662,
Bílčice (Dvorce) 612,
Bílence, viz Bylnice (Klobouky Val.),
Bílkov (Dačice) 28, 949,
† Bílkovice na panství jaroslavickém (Jaroslavice) 109,
Bílov (Bílovec) . . . 770, dv. 766,
Bílovec 760,
Bílovice (Hradiště Uh.) 358,
Bílovice (Plumlov) . . . 484, 516,
Bílovice nad Svitavou (Brno-venkov) 306, 980,
Bílovice Velké (Břeclav) . 257 977, dv. 255,
Bílsko (Litovel) 560,
Bílsko (Polské Těšínsko) . . . 936,
Bílsko Staré (Polské Těšínsko) . 937,
Binov, viz Beňov (Přerov),
Birchow, viz Brťovi (Kunštát),
Birnbaumhof, viz Dvory Hruškové (Jihlava),
Bírov, viz Béry (Polské Těšínsko),
Bisenz, viz Bzenec (Ostroh Uh.),
Bischici, viz Vevčice (Znojmo),
Bischofswalde, viz Biskupice (Albrechtice),
Bischofswart, viz Hlohovec (Břeclav),
Biskau, viz Bezděkov (Mohelnice),
Biskoupky (Krumlov Moravský) 118,
Biskupice (Albrechtice) . . . 852,
Biskupice (Brod Uh.) 424,
Biskupice (Hrotovice) . . 129, 968,
Biskupice (Jevíčko) 552,
Biskupice (Prostějov) 502,
† Biskupice v neznámé poloze (Ivančice?) 346,
† Biskupice v okolí Spytihněvě (Napajedla) 371, 363,
† Biskupice v okolí Modřic (Brno) 220,
Biskupice, viz Biskoupky (Krumlov Mor.),
Biskupství (Olomouc) 530,
Bissou, viz Zbýšov (Slavkov),
Bistrouan, viz Bystrovany (Olomouc),
Bitarne, viz Pitárné (Jindřichov),
Bitern, viz Pitárné (Jindřichov),
Bítеš Velká 142, 969,
Bítov (Bílovec) . . . . 762, dv.,
Bítov (Vranov) 176, 972,
Bítovánky (Telč) 36, 952, zb. st. 952,
Bítovčice (Jihlava) 42,
Bítovčice Dolní, viz Bítovčice (Jihlava),
Bítovčice Horní, viz Bítovčice (Jihlava),
Bítovec, viz Bítov (Vranov),
Bítýška Malá, viz Bítýška Osová Bítеš V.),
Bítýška Osová (Velká Bítеš) 64, 958, zb. st. 958,
Bítýška Veverská (Tišnov) 227, 975,
Bizente, viz Bzenec (Ostroh Uh.),
Bladavis Villa, viz Mladoňov (Šumperk),
Bladen, viz Vladěnín (Pruské Slezsko),
Bladensdorf, viz Mladoňov (Šumperk),
Bladonowicz, viz Mladoňovice (Jemnice),
Bladowitz, viz Mladějovice (Šternberk),
Blahoňov (Tišnov) 223,
Blahotice (Polské Těšínsko) . . 879,
Blahutovice (Jičín Nový) . . . 621,
Blanczk, viz Blansko,
Blanné (Budějovice Mor.) 160, dv.,
Blansko . . . 312, 980, dv. 309,
Blanzko, viz Blansko,
Blaschdorf, viz Lhotka (Bílovec),
Blaschke, viz Vlaské (Šumperk),
Blaswitz, viz Blažovice (Slavkov),
Blatec (Olomouc) 476,
Blatiny (Město Nové) 75,
Blatnica Dolna, viz Blatnice Dolní (Polské Těšínsko),
Blatnica Górna, viz Blatnice Horní (Polské Těšínsko),
Blatnice (Budějovice Mor.) 154, dv.,
Blatnice (Ostroh Uh.) . . 414, 984,
Blatnice Dolní (Polské Těšínsko) 880,
Blatnice Horní (Polské Těšínsko) 880,
Blatnice Stará, viz Blatnice (Ostroh Uh.),

Blatnička (Ostroh Uh.) 414,
Blattendorf, viz Blahutovice (Jičín Nový),
Blauda, viz Bludov (Šumperk),
Blaude, viz Bludovice Dolní (Těšín Český),
Blauendorf, viz Bludovice (Jičín N.),
Blazice (Bystřice p/H) 662,
Blažejovice (Bystřice n/P.) 72, 961,
Blažejovičky, viz Blažejovice Bystřice n/P),
Blažkov (Bystřice n/P) . . . 73,
† Blažkov u Bohdalova (Žďár) 49,
Blažov (Litovel) 556,
Blažovice (Slavkov . 217, dv. 216,
† Blažovičky u Blažovic (Slavkov) 217,
Bleich, viz Bělidla (Olomouc),
Blejčovice, viz Bělčovice (Jemnice),
Bleischwitz, viz Bližčice (Pruské Slezsko),
Blimsdorf (Pruské Slezsko) 825, 994,
Blišice (Kyjov) . . . . 398, dv.,
† Blištice u Hrádku (Klobouky Val.) 433,
Blizkov (Meziříčí Vel.) 49,
Bližčice (Pruské Slezsko) . 823, 998,
Blížkovice, Městys (Budějovice Mor.) 92, 963,
Blížkovice, Ves (Budějovice Mor.) 92,
Blogocice, viz Blahotice (Polské Těšínsko),
Blogotitz, viz Blahotice (Polské Těšínsko),
Blosdorf, viz Mladějov (Třebová Mor),
† Bluči na panství karloveckém (Dvorce) 613,
Blučina (Židlochovice) 238,
Bludov (Šumperk) . . . 576, 990,
Bludovice (Jičín Nový) 685,
Bludovice Dolní (Těšín Český) . 898, lih. 913,
Bludovice Horní (Frýdek) . . . 898,
Bludovice Prostřední (Frýdek) . 899, dv. 898,
Bluchine, viz Blučina (Židlochovice),
Blumenbach, viz Květná (Město Staré),
Blümleinsdorf, viz Blimsdorf (Pruské Slezsko),
Blümsdorf, viz Blimsdorf (Pruské Slezsko),
Blutaw, viz Bludov (Šumperk),
Bobálov, viz Zvolenov (Strážnice),
Bobikozle, viz † Pobikozly (Jihlava),
Bobirdorf, viz Bobrky (Polské Těšínsko),
Boblowitz, viz Bobolusky (Pruské Slezsko),
Bobolusky (Pruské Slezsko) . . 785,
† Bobrek u Vsetína (Vsetín) . 446,
Bobrek, viz Bobrky (Polské Těšínsko),
Bobrka, viz Bobrky (Polské Těšínsko),
Bobrky (Polské Těšínsko) . . 880,
Bobrounici, viz † Bobrovníky (neznámé polohy),
Bobrová Dolní (Město Nové) 68, 960,
Bobrová Horní (Město Nové) 68, 960,
† Bobrovany u Domašova (Ivančice) 345,
Bobrovník (Frývaldov) 855,
Bobrovníky (Hlučín) 810,
† Bobrovníky (neznámé polohy) 481,
Bobrůvka (Město Nové) . . . 68,
Bocanovice (Těšín Český) . . 880,
Boconowice, viz Bocanovice (Polské Těšínsko),
Bočkonov, viz Město Nové na Moravě,
Boda, viz Podomí (Blansko),
Bodelsdorf, viz Bohdalov (Třebová Mor.),
Bodenstadt, viz Potštát (Hranice),
Bogun, viz Bohumín,
Boguszowice, viz Bohušovice (Těšín .Č.),
Bohanschitz, viz Vohančice (Tišnov),
Bohany, dv. v Štítarech (Vranov) 180,
Bohdalec (Město Nové) . . . 68,
† Bohdalevsko u Molenburku (Blansko) 311,
Bohdalice (Bučovice) 296,
Bohdalov (Třebová Mor.) . . 549,
Bohdalov (Žďár) 49,
Bohdalov Malý, viz Bohdalov (Třebová Mor.),
Bohdalov Přední, viz Bohdalov (Třebová Mor.),
Bohdalov Velký, viz Bohdalov, (Třebová Mor.),
Bohdalov Zadní, viz Bohdalov (Třebová Mor.),
Bohdaluvka, viz Bohdalevsko (Blansko),
† Bohdančice u Brodcu (Jihlava) 45,
Bohdanovice (Benešov Horní) . 783,
Bohdanovy (Pruské Slezsko) . . 846,
Bohdíkov Český (Šumperk) . . 580,
Bohdíkov Německý (Vízmberk) . 588,

Bohdíkovice, viz Budíkovice (Třebíč),
Bohlud, viz Bohdalov (Třebová Mor.),
Böhmdorf, předměstí Hustopeč 253,
Böhmdorf, viz Pemdorf, část Miroslavě (Krumlov Mor.),
Böhmdorf, viz Pendrov, ulice v Blučině (Židlochovice),
Böhmischdorf, viz Ves Česká (Frývaldov),
Böhmisch Grillowitz, viz Křídlovice České (Jaroslavice),
Böhmisch Liebau, viz Libina Moravská (Uničov),
Böhmisch Markersdorf, viz Leskovec Moravský (Vítkov),
Böhmisch Märzdorf, viz Bohdíkov Český (Šumperk),
Böhmisch Rudoletz, viz Rudolec Český,
Bohorliz, viz Pohořelice,
Bohosudov, viz Osoudov (Dačice),
Bohučovice (Opava) 769,
Bohuchvalovy (Pruské Slezsko) 793,
Bohumělice, viz Bohumilice (Klobouky, Znojmo),
† Bohumělice na panství mikulovském (Mikulov) 251,
Bohumilice (Klobouky) . 270, 978,
Bohumilice (Znojmo) . . 96, 964,
Bohumín 928,
Bohumín Nový (Bohumín) . . 929, dv. 915,
Bohunčí, viz Bohumín,
Bohunice (Brno-Město) . . . 201,
Bohunice (Znojmo) . . . 113, 966,
Bohuňov (Bystřice n/P) . 72, 961,
Bohuňov (Kunštát) 321,
† Bohuňov u Otrokovic (Napajedla) 374,
Bohuňovice (Šternberk) . . . 494,
Bohuslavice (Hlučín) . . 811, 997,
Bohuslavice (Klobouky Val.) 439, 441,
Bohuslavice (Konice) . . 528, 987, dv. 527,
Bohuslavice (Kyjov) 281,
Bohuslavice (Telč) . . . . . 39, zb. st. a Th. 953,
Bohuslavice (Zábřeh) 572,
Bohuslavice (Zlín) 374,
† Bohuslavice v obvodu kroměřížském (Kroměříž) 659,
† Bohuslavice u D. Dubňan (Krumlov Mor.) 121,
Bohuslavice, viz Bohuslávky (Lipník),
Bohuslávky (Lipník) 633,
Bohušice (Budějovice Mor.) 154, 970, dv. 154,
† Bohušice u Rašovic (Slavkov) 304,
Bohušín, viz Bousín (Plumlov),
Bohušovice, část obce Chotěbuze, část v Polském Těšínsku . 896,
Bohutice (Krumlov Mor.) . 124, 967,
† Bohutice u Archlebova (Ždánice) 279,
Bohutín (Šumperk) 577,
Bohutínek, viz Bohutín (Šumperk),
Bohutovice, viz Bohutice (Krumlov Mor.),
Bochdanewiz, viz Bohdanovice (Pruské Slezsko),
Bochdiz, viz Bohutice (Krmlov Mor.),
† Bochenec u Pavlova (Boskovice) 316,
Bochmelicz, viz Bohumilice (Znojmo),
Bochoř (Přerov) 655,
Bochovice (Třebíč) 148,
Bochovičky, viz Bochovice (Třebíč),
Boidensdorf, viz Bohdanovice (Pruské Slezsko),
Bojanov (Meziříčí Velké) . . . 69,
Bojanovice (Kroměříž) 655,
Bojanovice (Znojmo) . . 101, pila,
Bojanovice Dolní (Hodonín) . . 260,
Bojanovice Dolní, viz Bojanovice (Znojmo),
Bojanovice Horní (Hustopeče) . 268,
Bojanovice, viz Bojanov (Meziříčí Vel.),
Bojkov, viz Boňkov (Hranice),
Bojkovice . . . 432, 984, lih. a pila,
Bolatice (Hlučín) . 801, 997, dv. 801,
† Boleboř, nyní část Strážku (Bystřice n/P) 69,
Bolehradiz, viz Boleradice (Klobouky),
Bolelic, viz Bolelouc (Olomouc),
Bolelice, viz Bolelouc (Olomouc),
Bolelouc (Olomouc) 509,
Boleluch, viz Bolelouc (Olomouc),
† Bolemilčice v neznámé poloze (Jihlava) 3,
† Bolen u Grándorfu (Svitavy) 546,
Boleradice (Klobouky) . . 269, 978,
Boleradicih, viz Boleradice (Klobouky),
Boleslav (Pruské Slezsko) . . . 837,
† Boleslavice (neznámé polohy) 481,
Boleslavice, viz Boleslav (Pruské Slezsko),

† Bolešice v neznámé poloze (Náměšť n/O.) 148,
Bolešín (Kunštát) 323,
† Bolešín (Žďár) . . . 81, 68,
Bolevčice, viz Volevčice (Telč),
Bolezlauenses, viz † Boleslavice (neznámé polohy),
Bolíkov (Slavonice) 34,
Bolíkov (Telč) 34, 951,
Bolíkovice (Budějovice Mor.) 149, dv.,
Bölten, viz Bělotín (Hranice),
Boněcko, viz † Bonětice (Zlín),
† Bonětice u Přiluk (Zlín) . . 377,
Bonitz, viz Bohunice (Znojmo),
Bonkov (Fryštát) 880,
Boňkov (Hranice) 624,
Boňov (Budějovice Mor.) . . . 151,
Bor (Tišnov) 333,
† Bor u Rudíkova (Meziříčí Vel.) 50, 62,
Bor Německý, viz Bory Horní (Meziříčí Vel.),
Borač (Tišnov) 339,
† Borce u Lubného (Tišnov) . 340,
Borcowaz, viz Borkovany (Klobouky),
Bordovice (Frenštát) 700,
Borek (Dačice) 28,
Borihnev, viz † Bořihněv (Bystřice n/P),
† Borina v neznámé poloze (v Opavsku) 815,
Borkovany (Klobouky) 271,
Borkowene, viz Borkovany (Klobouky),
† Borky na panství milotickém (Kyjov) 406,
Borlitz, viz Pohořelice,
† Boronavice u Přibic (Židlochovice) 242,
Boronavice České, viz † Boronavice (Židlochovice),
Borotice (Znojmo) . . . 106, dv.,
Borotice České, viz Borotice (Znojmo),
Borotice Moravské, viz Borotice (Znojmo),
† Borotice Německé u Borotic (Znojmo) 106,
Borotín (Jevíčko) 541,
Borotín, viz Bořutín (Pruské Slezsko),
Borová (Boskovice) 318,
Borová (Frýdek) 926,
Borová (Třebová Mor.) . 551, 988,
Borovec (Bystřice n/P) . . . 333,
Borovice, viz † Boronavice (Židlochovice),
Borovice, viz Dvory Nové (Dačice),
Borovná (Telč) . . 22, 947, dv. 946,
Borovná Stará, viz Borovná (Telč),
Borovnice (Město Nové) . . . 77,
Borovník (Biteš Velká) 65,
Borovsko, viz † Boronavice (Židlochovice),
Borstendorf, viz Boršov (Třebová Mor.),
Boršice (Hradiště Uh.) 362,
Boršice (Ostroh Uh.) . . 414, 984,
Boršov (Kyjov) 401,
Boršov (Třebová Mor.) . . . 549,
Borušov (Třebová Mor.) . . . 549,
Bory České, viz Bory Dolní (Meziříčí Vel.).
Bory Dolní (Meziříčí Velké) 60, 957,
Bory Horní (Meziříčí Velké) . . 67,
Bory Moravské, viz Bory Dolní Meziříčí Vel.),
† Bořečkovice na panství jemickém (Jemnice) . . . . . , 163,
Bořenovice (Holešov) 448,
Bořetice (Hustopeče) . 265, dv. 260,
Bořetín (Čechy) 23,
† Bořihněv u Ujčova (Bystřice n/P) 336,
† Bořikovice u Hrotovic (Hrotovice), nyní dvur . 132, 133, 134,
Bořinov (Bystřice n/P) . . 331, lih.,
† Bořišov v neznámé poloze (Jihlava) 3,
Bořitov (Blansko) 329,
Bořutín (Pruské Slezsko) . . . 801,
Bosenitz, viz Tvarožná (Brno-venkov),
Boskovice 314, 981,
Boskovštejn (Budějovice Mor.) 160, dv.,
Bosonohy (Brno-venkov) . . . 227,
Bossycz, viz Božice (Jaroslavice),
Bosudov, viz Osoudov (Dačice),
Boškov (Hranice) 624,
Bošovice (Klobouky) . . 273, 978, dv., lih. 281,
Botenwald, viz Butovice (Fulnek),
Botethicz, viz Borotice (Znojmo),
Botzkau, viz Boškov (Hranice),
Bouda Nová, viz Šaldorf Nový (Znojmo),
Bouda Stará, viz Šaldorf Starý (Znojmo),
Boudky, samota (Židlochovice) 240,
Boudy (Tišnov) 339,
Bounici, viz Bohunice (část Brna),
Bousín (Plumlov) 516,
Bouzov (Litovel) 555,
† Bouzovec na panství karlovecké

(Dvorce) 613,
Boynycze, viz Vojnice (Olomouc),
Bozkovice, viz Boskovice,
Božice (Jaroslavice) . 109, dv. 108,
Braczlabs, viz Zbraslav (Běteš V.),
Bračice, viz Bratčice (Židlochovice),
† Bradles mezi Hosovem a Kostelcem (Jihlava) 13,
Bradlné (Kunštát) . . . 318, 321,
Bradlné, viz Bradlov (Rýmařov) a Brandlín (Dačice),
Bradlné Dolní, viz Bradlné (Kunštát),
Bradlné Horní, viz Bradlné (Kunštát),
Bradlo (Jihlava) 46,
† Bradlov u Těchanova (Rýmařov) 605,
Bradruschendorf, viz Bratrušov (Šumperk),
Brachizlaui, viz Břeclav,
† Bralová u Střílek (Zdounky) 395,
† Brána Česká u Tasova (Meziříčí Velké) 57,
Brandlín (Dačice) . . . 32, 950,
Brandseifen, viz Brandzejf (Rýmařov),
† Brandýs, nyní část Č. Těšína 880,
Brandzejf (Rýmařov) 591,
Branech, viz Branky (Meziříčí Val.),
Branice (Pruské Slezsko) . . . 813,
Bránice Moravské (Ivančice) . . 232,
Bránice Německé (Ivančice) . . 232,
Branissowicz, viz Branišovice (Pohořelice),
Braniškov (Tišnov) 223,
Braniškov, viz Branišov (Bystřice n/P),
Braniškovice, viz Braniškov (Tišnov),
Branišov (Bystřice n/P) . 68, 960,
† Branišov Malý (neznámé polohy) 547,
† Branišov Velký (neznámé polohy) 547,
Branišovice (Pohořelice) . . . 122,
Branka (Opava) . . 769, cih. 768,
† Bránka (Přerov) 646,
Braneksdorf, viz † Lhota Vrankova (Blansko),
† Brankersdorf, buď Branky, předměstí Blanska, neb Lhota Vrankova (Blansko) 313,
Brankovice (Bučovice) . . 281, 978,
Branky (Meziříčí Val.) 674,
Bránky, předm. Blanska . . . 312,
Branowitz, viz Vranovice (Židlochovice),
Bransdorf, viz Brantice (Krnov),
Bransouze (Třebíč) 42,
† Bransudice u Fryšavy (Jaroslavice) 112,
Bransudy, viz Bransouze (Třebíč),
Brantice (Krnov) 827, 998, dv. 817,
Branycz, viz Bránice Moravské (Ivančice),
Branzodiz, viz † Bransudice (Jaroslavice),
Brasen, viz Vražné (Jevíčko),
Bratčice (Židlochovice) . . 240, 976,
Bratelsbrunn, viz Prátlsbrun (Mikulov),
Bratislauie, viz Břeclav,
Bratrisch, viz Vratišovy (Pruské Slezsko),
Bratrušín (Bystřice n/P) . . . 72,
Bratrušov (Šumperk) 578,
Bratřejov (Vizovice) 460,
Bratříkovice (Benešov Horní) . 779,
Bratsch, viz Vratišovy (Pruské Slezsko),
Brattersdorf, viz Bratrušov (Šumperk),
Brättersdorf, viz Bratříkovice (Benešov H.),
Braunau, viz Brúnov (Polské Těšínsko),
Braune, viz Vranová (Mohelnice),
Braunsberg, viz Brušperk (Místek),
Braunsdorf, viz Brumovice (Krnov),
Braunseifen, viz Brunzejf (Rýmařov),
Bravantice (Bílovec) . 765, cih. 766,
Bravinné (Bílovec) 762,
Brawatiz, viz Mramotice (Znojmo),
Brawin, viz Bravinné (Bílovec),
Brawnsperg, viz Brušperk (Místek)
Braziz, viz Prakšice (Brod Uh.),
Brazla, viz Zbraslav (Běteš V.),
Breclabs, viz Zbraslav (Běteš V.),
Breczowicz, viz † Břečkov Dolní (Vranov),
Breitenau, viz Bretnov (Bruntál),
Breitenfurt, viz Brod Široký (Frývaldov),
Brenditz, viz Přímětice (Znojmo),
Brenná (Polské Těšínsko) . . . 880,
Brennan, viz Brňany (Vyškov),
Brenne, viz Brno,
Bretnov (Bruntál) 822,
Bretyzla, viz Břeclav,
Breznawicz, viz Řeznovice (Ivančice),

Breznik, viz Březník (Náměšť),
Breznowcz, viz Řeznovice (Ivančice),
Brezouia, viz Březová (Svitavy),
Briesen, viz Březina (Třebová Mor.),
Brieschane, viz Fryšava (Jaroslavice),
Briessan, viz Fryšava (Jaroslavice),
Bripper, viz Březina (Třebová Mor.),
Britteluche, viz Přítluky (Hustopeče),
Briwiz, viz Přibice (Židlochovice),
Brňany (Vyškov) 291, 979,
Brné, viz Brníčko (Zábřeh),
Brnen, viz Brno,
Brnění, viz Brňany (Vyškov),
Brníčko (Uničov) 598, 609,
Brníčko (Zábřeh) 572, 989,
Brno 185,
Augustiner-grund 198, Brno Staré 205, 974, Cejl Malá 201, Cejl Velká 201, Derrendrusl, mlýn na Dornychu 207, Dornych 198, 202, 208, Hlinky 207, Hrobní ulice 209, Josefov 209, Kamenný dvůr na St. Brně 205, kapitula a proboštství sv. Petra 199,
kláštery mužské: augustiniánský sv. Tůmy 197, dominikánský sv. Michala 196, 973, františkánský sv. Bernarda 196, jesuitská kolej 196, 973, johanitská komenda na Božím poli (špitál sv. Ducha) 206, kapucínský 197, minoritský sv. Jana 196,
kláštery ženské: augustiniánský (herrburský) 194, 973, cisterciácký klášter Králové (Aula regia) 203, dominikánský sv. Anny 195, 973, voršilek 197,
Křídlovská ulice 207, 209, Křížová 207, Nová Malá ulice 208, 209, Nová Velká ulice 208, 209, Olomoucká ulice 210, 213, Petrov 202, Petrská ulice 202, Polní ulice 202, Předměstí sv. Anny 218, Radlas 208, Starobrněnské panství 203, Špilberk (hrad) 187, 188, 189, 191, 192, 193, Švábská ulice 210, Vídeňská ulice 206,
Brňov (Meziříčí Val.) 679,
Brockersdorf, viz Čabová (Dvorce),
† Brod v neznámé poloze . . 50,
Brod, viz Brodek (Přerov),
Brod Široký (Frývaldov) . . . 855,
Brod Uherský . 421, 984, mlýn 368,
Brodce (Jihlava) 42,
Brodek (Konice) 534, 987,
Brodek (Prostějov) 512, 986, dv. 514,
Brodek (Přerov) 642,
† Brodek u Kanic (Brno) . . 308,
† Brodské u St. Hrozénkova (Bojkovice) 133,
Brohsen, viz Vražné (Jevíčko),
Brokkersdorf, viz Čabová (Dvorce),
Bronowire, viz Brumov (Klobouky Val),
Brosdorf, viz Bravantice (Bílovec),
Brozowitz, viz Fryšava (Jaroslavice),
Brsuchothyn, viz Břuchotín (Olomouc),
Brtnice (Jihlava) 40, 953,
Brtnice Dlouhá (Třešť) 19,
Brtnice Nová (Třebíč) 42,
Brtnice Trhová, viz Brtnice (Jihlava),
Brtníčka (Třebíč) 42,
Brťov (Blansko) 329,
Brťov (Jevíčko) 538,
Brťoví (Kunštát) 323,
Brťoví, viz Brťov (Jevíčko),
Brumov (Klobouky Val.) . 436, 440, 441, 985,
Brumov (Tišnov) 342,
Brumovice (Klobouky) 261,
Brumovice (Krnov) 819,
† Brumovice na panství mohelnickém (Mohelnice) 568,
Brunařov, viz Kněžpole (Rýmařov),
Brünn, viz Brno,
Brunnaz, viz Brňov (Meziříčí Val.),
† Brunneswerde u Brušperka (Místek) 702, 994,
Brünnles, viz Brníčko (Zábřeh),
Brunnow, viz Brňov (Meziříčí Val.),
Brunouicih, viz Brumovice (Mohelnice),
Brúnov (Polské Těšínsko) . . . 937,
Brunow, viz Brumov (Klobouky Val.),
Brunowicz, viz Brumovice (Mohelnice),
Brunsif, viz Brunzejf (Rýmařov),
Brunsperk, viz Brušperk (Místek),
Bruntál 848,
Brunzejf (Rýmařov) 602,
Bruschowitz, viz Bruzovice (Frýdek),
Brusná (Tišnov) 342, 982,
Brusné (Bystřice p/H) 662,
Brüssau, viz Březová (Svitavy),
Brušovec (Město Nové) . . . 74,

Brušperk (Místek) . . . 702, 994,
Bruzovice (Frýdek) 926,
Brys, viz Březí (Biteš Velká),
Brzezówka, viz Březůvka (Polské Těšínsko),
Brzyzawia, viz Březová (Svitavy),
Břeclav 253, 977,
Břeclav Stará (část Břeclavě) . 257,
† Břečkov Dolní (Vranov) . . 182,
Břečkov Horní (Vranov) . . . 180,
Břehy (Polské Těšínsko) . . . 880,
† Břehy na panství veselském (Ostroh Uh.) 417,
Břesovice, viz Vřesovice (Kyjov),
Břest (Kroměříž) 655,
Břestek (Hradiště Uh.) 365,
† Břesty v okolí Spytihněvě (Napajedla) 371,
† Břešťany v okolí Brna . . . 50,
Břevenec (Uničov) 594,
Březce (Olomouc) 494,
Březejc (Meziříčí Velké) . . . 60,
Březí (Biteš Velká) 65,
Březí (Žďár) 82,
† Březí (?, ves kostela přerovského v neznámé poloze) 638,
Březí Horní, viz Březí (Biteš Velká),
Březice, viz Březejc (Meziříčí Vel.),
Březina (Biteš Velká) 344,
Březina (Brno) 306,
Březina (Konice) 556,
Březina (Tišnov) 339,
Březina (Třebová Mor.) . . . 549,
Březina (Vyškov) 291,
Březinec, viz Bohdíkov Německý (Vízmberk),
Březinka (Jevíčko) 543,
Březinky (Jevíčko) 553, 988, dv. 553,
Březka (Biteš Velká) 143,
Březná (Šilperk) 580,
Březná Dolní, viz Dvůr Březenský (Šilperk),
Březnice (Zlín) 377,
Březník (Náměšť) 143, 969,
Březníky, viz Březinky (Jevíčko),
Březolupy (Napajedla) 366,
Březová (Brod Uherský) . . . 424,
Březová (Opava) 781,
Březová (Svitavy) 545,
Březová (Vítkov) 769,
Březová (Vizovice) 455,
† Březová na panství malenovském (Napajedla) 374,
† Březová mezi Římovem, Roketnicí a Štěměchami (Třebíč) 45,
† Březová na panství kláštera Sv. Hypolita (Znojmo) 99,
† Březová na panství bučovském (Bučovice) 283,
Březové (Litovel) 476,
Březská, viz Březské (Biteš V.),
Březské (Biteš Velká) 144,
Březsko (Konice) 535, 988,
Březůvka (Polské Těšínsko) . . 880,
Březůvky (Zlín) 424,
† Břízov v obvodu blanenském (Blansko) 313,
Břuchotín (Olomouc) 484,
Bucouaz, viz Bukovany (Olomouc),
Bucouin, viz Bukovina (Budějovice Mor.),
Bučávka (Osoblaha) 722,
Bučovice 280, 978,
Budax, viz Udánky (Třebová Mor.),
Buděcko, viz Budětsko (Konice),
Buač (Dačice) 166, 971,
Budeč (Žďár) 82, 962,
† Budějovice na panství vyškovském (Vyškov) 293,
Budějovice Moravské . . 156, 970,
† Budějovičky u Zdeňkova (Telč) 37,
Budětín, viz Budětsko (Konice),
Budětsko (Konice) 532,
Budewigez, viz Budějovice Moravské,
Budigsdorf, viz † Budišov (Zábřeh) a Krasíkov (Zábřeh),
Budíkovice (Třebíč) 53,
† Budín u H. Pole (Telč) . . 25,
Budischow, viz Budišov nad Budišovkou (Libavá),
Budiškovice (Dačice) . . 167, 971, dv. 166,
Budišov (Třebíč) 55, 956,
† Budišov mezi Zábřehem a Postřelmovem (Zábřeh) . . 576, 989,
Budišov nad Budišovkou (Libavá-Město) 627, 991,
Budišovice (Opava) 758,
Budwice, viz Budějovice Mor.,
Budkouene, viz † Budkovany (Blansko),
Budkov (Jemnice) . . . 164, 971,
Budkov (Hradec Jindřichův) . . 23,
† Budkovany u Jedovnic (Blansko) 311,
Budkovice (Krumlov Mor.) 118, 967,
Budšovice, viz Bučovice,
Budwih, viz Budějovice Moravské,
Buchberg, viz Bukovec (Frývaldov),
Buchbergstál (Vrbno) . . . . 858, hutě 861,
Buchbergsthal, viz Buchbergstál (Vrbno),

Buchelsdorf, viz Bukovice (Vízmberk, Frývaldov),
Buchlov, zámek (Hradiště Uh.) 363.
Buchlovice (Hradiště Uh.) . . 364, dv. mlýn, cih., piv., zámek,
Buchsdorf, viz Buková (Javorník),
Buchwaldstorph, viz Bukovice (Frývaldov),
Buk (Přerov) 648,
Bukouane, viz Bukovany (Olomouc),
Bukov (Bystřice n/P. 333,
Buková (Boskovice) . . . 315, pila,
Buková (Javorník) 862,
Buková (Mohelnice) 562,
Buková (Třešť) 16,
† Buková v neznámé poloze (Jihlava) 3,
† Buková na panství žďárském (Žďár 82,
Bukovany (Kyjov) 401,
Bukovany (Olomouc)) 480,
† Bukovany u Omic (Ivančice) 345,
Bukové, viz † Bukovec (Bystřice n/P.),
Bukovec, hrad (Bystřice n/P.) 333,
Bukovec (Frývaldov) 855,
Bukovec (Jablunkov) . . . 881,
Bukovice (Frývaldov) 855,
Bukovice (Šilperk) 580,
Bukovice (Těšín Český) . . . 903,
Bukovice (Tišnov) . . . 329, 342, dv. 329, 341,
Bukovice (Vízmberk) 589,
Bukovina (Brno-venkov) . . . 213,
Bukovina (Brno-venkov) . . 213, 160,
† Bukovina u Runářova (Konice) 535, 987
Bukovina, hrad (Budějovice Mor.),
Bukovinka (Brno-venkov) . . . 213,
Bukowiec, viz Bukovec (Jablunkov),
Bulgarn, viz Pulgary (Mikulov),
Bulgaři, viz Pulgary (Mikulov),
Bulíkovice, viz Bolíkovice (Budějovice Mor.),
Bunaw, viz Boňov (Budějovice Mor.),
Bunouici, viz Bohuňovice (Šternberk),
Bunouich, viz Bohuňovice (Šternberk,
Buňov, zb. st. (Napajedla) . . 370,
Buňov, viz † Bohuňov (Napajedla),
Boňov (Budějovice Mor.),
Buňovice, viz Bohuňovice (Šternberk),
Bunowici, viz Bohuňovice (Šternberk),
Burckersdorf, viz Loučka (Litovel),
Burgersdorf, viz Lhota Zpupná (Těšín Č.),
Burgstadt (Pruské Slezsko . . 844,
Burgwiese, viz Burkvíz (Albrechtice),
Burkersdorf, viz Loučka (Litovel),
Burkvíz (Albrechtice) 787,
Busau, viz Bouzov (Litovel),
Busine, viz Bzenec (Ostroh Uh.),
Bušín (Mohelnice) 562,
Bušín (Šilperk) 580,
† Buškovice na panství vyškovském (Vyškov) 293,
Bušovec, viz Bouzovec, viz Bučávka (Osoblaha),
Butovice (Fulnek) . . . 686, 993,
Butschafka, viz Bučávka (Osoblaha),
† Byčánkov na panství zábřežském (Zábřeh) 576,
Býkov (Krnov) . . 827, dv. 817,
Býkovec (Telč) 24, 947,
Býkovice (Kunštát) 329,
Bylnice (Klobouky Val.) . . . 439, sklárna, 368,
Bymov, viz Beňov (Přerov),
Bynina (Meziříčí Val.) 679,
Byslavice, viz Zbyslavice (Klimkovice),
Bysou, viz Zbýšov (Slavkov),
Bystrá (Polské Těšínsko) . . . 938,
Bystrc (Brno-venkov) 227, dv. 344,
† Bystrc u Jedovnic (Blansko) 312,
Bystre, viz Bystrá (Polské Těšínsko),
Bystročice (Olomouc) 494,
Bystrovany (Olomouc) 476,
Bystrzyca, viz Bystřice (Jablunkov),
Bystřec, viz Bystrc (Brno),
Bystřice (Jablunkov) 881,
Bystřice Malá (Meziříčí Val.) . 579,
Bystřice nad Pernštejnem . 71, 960,
Bystřice pod Hostýnem . . 661, 992,
Bystřice pod Lopeníkem (Brod Uherský 424, 984,
Bystřice Valašská (Rožnov) . . 679,
Bystřice Velká (Olomouc). . . 614,
Bystřice, viz Bystrc (Brno-venkov),
Bystřice Nová, viz Bystřice Valašská (Rožnov),
Bystřice Randýskova, viz Bystřice Valašská (Rožnov),

Bystřice Velká, viz Bystřice Valašská (Rožnov),
Bystřička (Vsetín) 445,
Bystřička, viz Bystřice pod Lopenikem (Brod Uher.),
Býškovice (Bystřice pod Hostýnem) 633,
Býšovec (Bystřice n/P.) . . . 333,
Bzenec (Ostroh Uh.) . . 419, 984, dv. 408,
Bznatici, viz † Znatice,
Bzová (Bojkovice) . . . 432,

C

† Cacovice u Husovic (Brno-město) 206,
Cahovice, viz † Cacovice (Brno-město),
Caknovo, viz † Caknov (Hrotovice),
† Caknov v okolí Hrotovic 50, 134,
Cakov (Litovel) 560
Cancouici, viz † Čenkovice (Klobouky),
Cancowiz, viz † Čenkovice (Klobouky),
Canžovice, viz Jasenka (Polské Těšínsko),
Caprisce, viz † Kapřiště (Hodonín),
Cascouici, viz † Částkovice (Klobouky),
Casow, viz Čížov (Vranov),
Cassicz, viz Skaštice (Kroměříž),
Castcowici, viz † Částkovice (Klobouky),
Cebranice, viz Sebranice (Kunštát),
Cechach, viz Čechy (Prostějov),
Cejl, viz Brno,
Cella castitatis, viz Brno-klášter herrburský,
Cella sanctae Mariae, viz Brno-klášter herrburský,
Celczici, viz Kelčice (Prostějov),
Cemire, viz Čímeř (Třebíč),
Cerekev Pustá (Pruské Slezsko) 792,
Cerekev Pustá, viz Sandhýbl (Frývaldov),
Cerekvička (Jihlava) . . 11, 944,
Cernicouicih, viz † Černikovice (Kyjov),
Cerninoue, viz Černín (Znojmo),
Cerony (Hradiště Uh.) 361,
Cesici, viz Těšice Horní a Dolní,
Cetechnovice (Zdounky) . 393, 983,
Cetkovice (Jevíčko) 536,
Cetow, viz Citov (Přerov),
Cidlina (Budějovice Mor.) . . 151,
Cidlinka, viz Cidlina (Budějovice Mor.),
Cierliczko Dolne, viz Těrlicko Dolní (Těšín Č.),
Cierlicko Górne, viz Těrlicko Horní (Těšín Č.),
Ciesczyn, viz Tištín (Kojetín),
Cieszyn, viz Těšín,
Cíchov, viz Tichov (Klobouky Val.),
Cikánka Moravská (Město Nové) 74,
Cikháj (Žďár) 81,
Cimburk, hrad (Kyjov) . . . 398,
Cimburk, hrad (Třebová Mor.) 552, 988,
Cinzendorf, viz Česká (Brno-venkov),
Cinzndorf, dvůr u Olešné (Město Nové) 961,
Církev Nová, viz Cerekev Nová (Pruské Slezsko),
Císařov (Přerov) 642,
Ciszowa Mala, viz Tisovnice Malá (Polské Těšínsko),
Ciszowa Wielka, viz Tisovnice Velká (Polské Těšínsko),
Citonice (Znojmo) 91,
Citov (Přerov) 641,
Cizkrajov (Slavonice) . 28, 949, dv.,
Cladisse, viz † Kladiš (neznámo),
Cladorubech, viz Kladoruby (Olomouc),
Cladrub, viz Kladoruby (Boskovice),
Cladrun, viz † Kladruby (Brno-venkov),
Clebegowe, viz Chlebičov (Hlučín),
† Cleczomie (Těšínsko) . . . 873,
† Clechemuje (Těšínsko) . . 895,
Clementis villa, viz Kujavy (Fulnek),
Clemticz, viz Klentice (Mikulov),
Cleynedorpf, viz Hnanice (Znojmo),
Clobuc, viz Klobouky,
Clococh, viz Klokočí (Tišnov),
Clubuk, viz Klobouky,
Clupicz, viz Chlupice (Krumlov Mor.),
Cobila, viz Kobylá (Vidnava),
Cobula, viz Kobylá (Vidnava),
Cocherov, viz Kučerov (Vyškov),
Colben, viz Prasklice (Zdounky),
Colniczi, viz Kelníky (Brod Uh.),
Condorf, viz Chvalovice (Znojmo),
Conradi villa, viz Kunětice Velké (Frývaldov),
Cornick, viz Havraníky (Znojmo),
Corsitz, viz † Schořice (Židlochovice),

† Cornštejn, hrad (Vranov) 178, 973,
Corusindorph, viz Kolnovice (Frývaldov),
Coselowe, viz Kozlůvky (Pruské Slezsko),
Coschegowitz, viz Kostkovice (Polské Těšínsko),
Costeleche, viz Kostelany (Hradiště Uh.),
Cotkytle (Šilperk) 572,
Coualouici, viz Kovalovice (Slavkov),
Coualov, viz † Kovalov (Židlochovice),
Couthouici, viz Kohoutovice (Brno-město),
Cowal, viz † Kovalov (Židlochovice),
Cowals, viz Kobylí (Hustopeče),
Cowalowici, viz Kovalovice (Slavkov),
Cozelicz, viz Kostelec (Kyjov),
Cozelowe, viz Kozlůvky (Pruské Slezsko),
Cracovici, viz † Krakovice (Třebíč),
Cranewitz, viz Chřenovice (Pruské Slezsko),
Cras Hugonis, viz Hukovice (Vidnava),
Crastawa, viz Chrastová Mor. (Svitavy),
† Cravarr na Těšínsku . . . 873,
Craz Magnum, viz Kraš Velká (Vidnava),
Crenouicz, viz Chřenovice (Pruské Slezsko),
Cretes, viz Střítež (Bystřice n/P),
Crewczdorf, viz Křižínkov (Bítеš Velká),
Crezhin, viz Skřečoň (Těšínsko),
Crhov (Kunštát) 323,
Crhov (Šilperk) 580,
Crikzeman, viz Krčmaň (Olomouc),
Crilowycz, viz Křidlovice České (Jaroslavice),
Crisanovo, viz Křižanov (Třebíč),
Crisanowicih, viz Křižanovice (Slavkov),
Crisans, viz Křižanov (Mohelnice),
Crisleb, viz Krchleby (Mohelnice),
Cristanowicz, viz Krišťanovice (Dvorce),
Cronviz, viz Krumvíř (Klobouky),
Cros Hugonis, viz Hukovice (Vidnava),
Crotenpful, viz Krotful (Pruské Slezsko),
Crsyppow, viz Skřipov (Bílovec),
Cruspan, viz Hrušovany (Jaroslavice),
Cruthenwalde, viz Krutvald (Javorník),
Cruthwalde, viz Krutvald (Javorník),
Crymczow, viz Křemačov (Mohelnice),
Crymov, viz † Křímov (Vranov),
Crysanlis, viz Křižínkov (Bítеš Velká),
Cryzans, viz Křižanov (Meziříčí Velké),
Cryzyw, viz Křížov (Rýmařov),
Crzietes, viz Střítež (Mohelnice),
† Ctiboři v okolí Jihlavy (Jihlava) 3,
Ctidružice (Budějovice Mor.) . . 92,
Cuchental, viz Suchdol (Fulnek),
Cukmantl 857,
Cula, viz Čule (Fryšták),
Cumein, viz Komín (Brno-venkov),
Cunati villa, viz Kunětice Velké (Frývaldov),
Cuncendorf, viz Kunčice nad Ostravicí (Frýdek), viz Kunčice (Dvorce), viz Kunětice Velké (Frývaldov), Kunčice (Město Staré), Kunčice pod Ondřejníkem (Frenštát), viz Kunčina (Třebová Mor.),
Cuncindorf, viz Kunčice nad Ostravicí (Frýdek),
Cunczindorf Pasconis, viz Kunčice (Polské Těšínsko),
Cunczindorf Principalis, viz Kunčice Velké (Polské Těšínsko),
Cuneghesveld, viz Pole Královo (Brno-město),
Cunicz, viz Kounice Dolní (Ivančice),
Cunisueld, viz Pole Královo (Brno-město),
Cunouic, viz Kunovice (Hradiště Uh.),
Custyna, viz Kunčina (Třebová Mor.),
Cuprawicz, viz Kupařovice (Pohořelice),
Curdiejow, viz Kurdějov (Hustopeče),
Curia Nova, viz Huštěnovice (Hradiště Uh.),
(de) Curiis, viz Dvorce,
Cuth, viz Kouty (Hlučín),
Cvcouicz, viz † Kukvice (Ivančice),
Cvczmans, viz Micmanice (Jaroslavice),
† Cvikov u Dyjčic (Ždánice) . 279,

Cvilín, viz Úvalno (Krnov),
Cvlcharuitz, viz Kuchařovice (Znojmo),
Cvrčov (Kojetín) 502,
Cvrčovice (Pohořelice) . . 232, 975, dv. 230,
Cvrčovice (Zdounky) . . . 390,
Cyethkouici, viz Cetkovice (Jevíčko),
Cyetow, viz Citov (Přerov),
Cyrilov (Meziříčí Velké) 67,
Cyrmna Paruą, viz † Černá Malá (Jaroslavice),
Cyssownica, viz Tisovnice Velká (Polské Těšínsko),
Cythowicz, viz Cetkovice (Jevíčko),
† Czasam, na panství ostrožském (Ostroh Uh.),
Czbanow, viz Džbánov (Mohelnice),
Czeczowicz, viz Čajkovice (Znojmo),
Czechen, viz † Český (Znojmo),
Czechowice, viz Čechovice (Polské Těšínsko),
Czenvir, viz Černvír (Tišnov),
Czeskowe, viz Částkov (Brod Uh.),
Czessicz, viz Těšice (Hodonín),
Czevelin, viz Úvalno (Krnov),
Cziemich, viz Štěměchy (Třebíč),
Czirbenkau, viz Červenkov (Pruské Slezsko),
Czircze, viz Černíč (Telč),
Cziskray, viz Cizkrajov (Slavonice),
Cziskrnis, viz Cizkrajov (Slavonice),
Czlewin, viz Slavonice,
Czolowicz, viz Siluvky (Ivančice),
Czorenštejn, viz † Cornštejn (Vranov),
Czrisanow, viz Křižanov (Mohelnice),
Czuchoherdl, viz Suchohrdly (Znojmo),
Czwoyanow, viz Svojanov (Litovel),
Czynhols, viz Senetářov (Blansko),
Czynols, viz Senetářov (Blansko),

Č

Čabová (Dvorce) 612, 991,
Čabysov, viz Čavisov (Klimkovice),
Čajkovice (Znojmo) 106,
Čaková (Krnov) 819,
† Čalonice u Dalešic (Hrotovice) 137,
Čáslavice (Třebíč) . . . 149, 970,
Částkov (Brod Uherský) 424, dv. 423,
Částkovec, dv. (Klobouky) . 271,
Částkovice (Telč) 20,
† Částkovice u Borkovan (Klobouky) 271,
Častohostice (Budějovice Mor.) . 92, 159, 963,
Častotice (Náměšť) 144,
Čavisov (Klimkovice) . . 758, 997,
Čebín (Tišnov) . 342, 982, dv. 341,
† Čeblovice u Holasic (Tišnov) 225,
Čebranice, viz Sebranice (Kunštát),
Čehovice (Prostějov) . . 502, 986,
Čechočovice (Třebíč) 149,
Čechomez, viz Mez Česká (Žďár),
Čechovice (Olomouc) 615,
Čechovice (Plumlov) 516,
Čechovice (Polské Těšínsko) . . 939,
Čechovice, viz Štěchovice (Kroměříž),
Čechtín (Třebíč) . 54, 956, dv. 955, lih. 956,
Čechuvky (Prostějov) 521,
Čechy (Přerov) 645, 992,
Čechy, viz † Čížky (Tišnov),
Čechy pod Kosířem (Plumlov) 526, 987,
Čechyně (Slavkov) . . . 287, dv.,
Čejč (Hodonín) . . 261, dv. 260,
Čejkovice (Hodonín) 263, dv. 260,
Čekyně (Přerov) . . 650, dv. 648,
Čeladice (Židlochovice) . . . 235,
Čeladná (Frenštát) 700,
Čelčice (Kojetín) 503,
Čelechovice (Olomouc) . 484, 986,
Čelechovice na Hané (Prostějov) 497, 986,
Čeložnice (Kyjov) 404,
Čenkov (Třešť) 20,
† Čenkovice u Těšan (Klobouky) 271,
Čepí Dolní (Bystřice n/P) . . . 333,
Čepí Horní (Bystřice n/P) . . 333,
Čepkov, ulice u Zlína (Zlín) . 376,
Čermákovice (Krumlov Mor.) . 123, dv. 140,
† Čermákovice na panství St. Hobzí (Slavonice) 171,
Čermánkovice, viz † Čermákovice (Slavonice),
† Čermina u Něm. Lutyně (Bohumín) 932,
Čermná (Libavá-Město) . . . 629,
Čermná (Vítkov) 774,
Černá (Meziříčí Velké) . . 48, 955,
Černá, viz Červenka (Litovel),
† Černá Malá na panství jaroslavickém (Jaroslavice) 109,
Černákovice, viz † Čermákovice (Slavonice),

Černčín (Bučovice) 282, 287, dv. 281,
Černíč (Telč) 20, 947,
† Černikov (neznámo kde) . 340,
† Černikovice u Koryčan (Kyjov) 399,
Černín (Znojmo) . 101, 964, dv. 101,
Černotín (Hranice) 621,
Černovice (Brno-město) . . . 208,
Černovice (Kunštát) 333, 974, pila 331,
Černovír (Olomouc-město) . . 494,
Černvír (Tišnov) 333, cih. 331, 961,
Čertoryje (Olomouc) 503,
† Čertovec mezi Radoninem, Přibyslavicemi a Čichovem (Třebíč) 44,
Červenka (Litovel) 598,
Červenkov (Pruské Slezsko) . . 840,
Červín, zb. st. (Fryštát) . . . 915,
Česká (Brno-venkov) 223,
† Český mezi Lukovem (Vranov), Podmolím a Mašovicemi (Znojmo) 182,
Češkovice, zb. st. (Blansko) . 309, viz též Těškovice (Blansko),
Čevišov, viz Čavisov (Klimkovice),
Číčovice, viz Šakvice (Hustopeče),
Čidružice, viz Ctidružice (Budějovice Mor.),
Čihalín (Třebíč) 54, 956,
Číhovice, viz Čechovice (Prostějov),
Čichov (Třebíč) 42, 54,
Čikov (Bíteš Velká) 144,
Číměř (Třebíč) 54,
Čip, předměstí Tovačova (Kojetín) 504,
Čípeček, viz † Tipeček (Blansko),
Čištín, viz Tištín (Kojetín),
Čížkovice, viz † Křížlovice (Jemnice),
Čížky (Tišnov) 223,
Čížov (Jihlava) 11,
Čížov (Vranov) 180,
† Čížov u St. Říše (Telč) . . 45,
Čížovice, viz † Křížlovice (Jemnice),
† Člunek u Troubek (Přerov) 504,
Črtoryj, viz Čertoryje (Olomouc),
Čtyři Studně, viz Studnice (Město Nové),
Čtyřicet Lánu (Svitavy) . 545, 988,
Čučice (Náměšť) 118,
Čule (Jaroslavice) . 109, dv. 108,
† Čule u Fryštátu (Fryštát) 932, 934,
Čunín (Konice) . . . . 534, 987.

D

Dačice 27, 949,
Dalanawicz, viz † Dalenky (Napajedla),
Dalečín (Bystřice n/P) 323, dv. 322, přádelna 322,
Dalenky, viz † Dalenovice (Napajedla),
† Dalenovice u Pohořelic (Napajedla) 375,
Dalešice (Hrotovice) . 134, 968, dv., piv. 132, lih. 133,
† Daletice asi u Skalice (Boskovice) 316,
† Dalibořice asi u Myslibořic (Hrotovice) 138,
Dalov (Šternberk) 699,
Damasko, viz Damašek (Jindřichov),
Damašek (Jindřichov) 714, dv. 717,
Damboczal, viz Dubovec (Polské Těšínsko),
Dambořice (Ždánice) 273, 978, dv. 281,
Dambrowa, viz Doubrava (Fryštát),
Damig, viz Domanín (Ostroh Uh.),
Damitz, viz Damnice (Krumlov Mor.),
Damnice (Krumlov Mor.) . . . 127,
Dančovice (Jemnice) 173,
Daňkovice (Město Nové) . . . 77,
† Daňkovice u Kojetína (Kojetín) 506,
Darcendorf, viz Darkovice (Hlučín),
Darkov (Fryštát) . . 935, dv. 915, jodové lázně 915,
Darków, viz Darkov (Fryštát),
Darkovice (Hlučín) . 806, dv. 806,
Darkovičky (Hlučín) 808,
im Darnach, mlýn u Hodonic (Znojmo) 100,
Daskabát (Lipník) 630,
† Dašovice u Předína (Třebíč) 44,
Datyně Dolní (Těšín Český) 898, 899,
Datynie Dolne, viz Datyně Dolní (Těšín Český),
Datyně Horní (Frýdek) . . . 907,
Daub, viz Dub (Hranice),
Deblín (Tišnov) 223, 974,
Dębowiec, viz Dubovec (Těšínsko Polské),
Dědice (Budějovice Mor.) . . . 173,
Dědice (Vyškov) . 289, 506, 979,
Dědice (Polské Těšínsko) . . . 937,
Dedicih, viz Dědice (Vyškov),
Dědina, viz Svět Nový (Olomouc-město),

Dědina Nová (Konice) . . 534, 987,
Dědina Nová (Kroměříž) . . . 379,
Dědina Nová (Uničov) . . 600, 990,
Dědina Nová, viz Hrozénkov Nový (Vsetín),
Dědinka (Uničov) . . . 594, 990,
Dědinka, nyní část Huzové Mor. (Šternberk) 611,
Dědkov (Meziříčí Velké) . . . 49,
Děhylov (Klimkovice) 754,
Děhylov (Polské Těšínsko) . . 881,
Děhylov (Pruské Slezsko) . . 840,
Deiax, viz Dyjákovice (Jaroslavice),
Derfle (Hradiště Uh.) 414,
† Derfle na panství vyškovském (Vyškov) 297,
Derflice (Znojmo) 96, 964,
Derflík (Jevíčko) 549, 988,
Derflík, viz Šnekov (Třebová Mor.),
Děrné (Bílovec) 770,
Dernouicih, viz Drnovice (Vyškov),
Derscowicz, viz † Držkovice (Pohořelice),
Desczna, viz Deštná (Jevíčko),
Deschna, viz Deštné (Opava),
Dešná (Jemnice) 174,
Dešná (Konice) 534, 987,
Dešná (Vizovice) 455,
Dešov, viz Ješov (Litovel),
Dešov Malý (Budějovice Mor.) . 164, dv. 178,
Dešov Velký (Budějovice Mor.) 178,
† Dešov Starý u Olbramic (Litovel) 561,
Deštná (Jevíčko) 318, 546,
Deštné (Opava) 727, 996,
Detintz, viz Tatenice (Zábřeh),
Dětkovice (Konice) 528,
Dětkovice (Prostějov) 521,
Dětkovice (Zdounky) 383, dv. 383,
† Dětmarov v okoli Hlubčic (Pruské Slezsko) 826,
Dětmarovice (Fryštát) 932,
† Dětmarovice asi u Supíkovic (Frývaldov) 856,
Dětřichov (Frývaldov) 855,
Dětřichov (Šternberk) 609 pila 607,
Dětřichov (Třebová Mor.) . . 549,
Dětřichov (Uničov) 600,
Dětřichovice (Bruntál) . . . 819,
Dětřichovice, viz Větřkovice (Příbor),
Dětřkovice, viz Větřkovice (Příbor),
Deuichki, viz Děvičky (Mikulov),
Deutsch Brodek, viz Brodek (Konice),
Deutsch Eisenberg, viz Ruda Něm. (Rýmařov),
Deutsch Hause, viz Húzová Něm. (Šternberk),
Deutsch Jasnik, viz Jeseník Něm. (Jičín N.),
Deutsch Konitz, viz Konice Něm. (Znojmo),
Deutsch Krawarn, viz Kravaře (Hlučín),
Deutsch Liebau, viz Libina Něm. (Šumperk),
Deutsch Lodenitz, viz Loděnice Německá (Šternberk),
Deutsch Markersdorf, viz Leskovec Německý (Vítkov),
Deutsch Märzdorf, viz Bohdíkov Německý (Šumperk),
Deutsch Neukirch, viz Cerekev Nová (Pruské Slezsko),
Deutsch Pawlowitz, viz Pavlovice Německé (Osoblaha),
Deutschlosen, viz Lazce (Uničov),
Děvice, viz Hrad Dívčí (Osoblaha),
Děvičky, hrad nad Pavlovem (Mikulov) 250,
Dewiczki, viz Děvičky (Mikulov),
Dgeholhau, viz Děhylov (Hlučín),
Dhiuicz, viz † Divice (Klobouky),
Diaboli Villa, viz Horv Mariánské (Ostrava Mor.),
Diakouich, viz Dyjákovičky (Znojmo),
Dietrichsdorf, viz Čermná (Libavá-Město), Dětřichov (Třebová Mor.), Větřkovice (Příbor),
Dílavy (Polské Těšínsko) 923, 998,
Dilgonici, viz Dluhonice (Přerov),
Dirnauia, viz Děrné (Bílovec),
Dirnholcz, viz Drnholec (Mikulov),
Dirschel, viz Drslav (Pruské Slezsko),
Dirsizlawe, viz Drslav (Pruské Slezsko),
Dirsouicih, viz Držovice (Prostějov),
Dirstenhof, dvůr u Opavy (Opava),
Ditrechštein (Frývaldov) . . . 855,
Dittersdorf, viz Dětřichov (Šternberk, Třebová Mor., Uničov),
Dittmari Villa, viz Dětmarovice (Fryštát),
Dittersdorf, viz Dětřichovice (Bruntál),
Dittershof, viz Dětřichov (Frývaldov),
Dittmerau, viz Dětmarov (Pruské Slezsko),
Dittrichstein, viz Ditrichštejn (Frývaldov),

Diuaci, viz Diváky (Klobouky),
Diuik, viz † Divice (Klobouky),
Diváky (Klobouky) . . . 269, 978,
† Divice u Brumovic (Klobouky) 262,
Divišov (Bystřice n/P) 72,
Divnice (Bojkovice) 436,
Divočí, viz Divoky (Zdounky),
Divoky (Zdounky) 390,
Diwaci, viz Diváky (Klobouky),
Dlohonocz, viz † Dluhonoc,
Dlouhá, ulice u Zlína (Zlín) . 376,
Dlouhá Moravská (Svitavy) 545, 988,
Dlouhé (Město Nové) . 74, dv. 961,
Dlouhomilov (Zábřeh) 572,
Dluhonice (Přerov) 488,
† Dluhonice mezi Hruškami, Kosticemi a Tvrdonicemi (Břeclav) 258,
† Dluhonoc, neznámé polohy . 94,
Dobelice (Krumlov Mor.) . . . 118,
Dobersdorf, viz Dobešovy (Pruské Slezsko),
Doberseik, viz Dobřečov (Rýmařov),
Dobešov (Odry) 773,
† Dobešovice asi u Nevojic (Bučovice) 283,
Dobešovy (Pruské Slezsko) . . 843,
Dobischwald, viz Dobešov (Odry),
Dobliz, viz Dobelice (Krumlov Mor.),
Dobrá (Frýdek) 926,
Dobratice (Těšín Český) . . . 903,
Dobratin, viz † Dobřetín (Hustopeče),
Dobrazemicza, viz Dobrá (Frýdek),
Dobrčice (Přerov) 642,
Dobrensco, viz Dobřínsko (Krumlov Mor.),
Dobrenz, viz Dobřinsko (Krumlov Mor.),
Dobretin, viz Dobřetín (Hustopeče),
Dobrkovice (Brod Uh.) 425,
† Dobrkovice u Petrovic (Jihlava) 44, 50,
Dobrní, viz Ves Nová (Litovel),
Dobročkovice (Bučovice . . . 285,
Dobrohošť (Dačice) 29,
Dobrochov (Prostějov) . . . 521,
† Dobrochovice, neznámé polohy 481,
Dobromilice (Kojetín) . . 511, 986,
Dobronice (Hrotovice) . . 140, dv.,
Dobroslalhota, viz † Lhota Dobroslavova (Šternberk),
Dobroslavice (Klimkovice) . . . 753,
Dobrotice (Holešov) 448,
Dobrozemice, viz Dobrá (Frýdek),
† Dobrutoys v neznámé poloze (Třebíč) 50,
Dobřečov (Rýmařov) 591,
† Dobřetín, újezd u Strachotína (Hustopeče) 249,
Dobřínsko (Krumlov Mor.) . . . 118,
† Dobříšov v neznámé poloze (Jihlava) 3,
Dobšice (Znojmo) . . . 97, 964,
Dohle, viz Dalov (Šternberk),
Dochov, viz Milotice (Bruntál),
Dokovany, viz Dukovany (Hrotovice),
Dokwan, viz Dukovany (Hrotovice),
Dolany (Olomouc) 495,
Dolce (Město Staré) 586,
Dolenice (Krumlov Mor.) 112, dv. 112,
Dolněmčí, viz Němčí Dolní (Ostroh Uh.),
† Dolnice u Prostějovíček (Plumlov) 519,
Doloplazy (Kojetín) 510,
Doloplazy (Olomouc) 498, dv. 615,
Doly (Litovel) 556, 988,
Doly Vlčí (Zdounky) . . 385, 392,
Domamil (Budějovice Mor.) 166, 971,
Domamyslice (Plumlov) . . . 516,
Domanín (Bystřice n/P) . . . 72, zb. st. a pila 961,
Domanín (Ostroh Uh.) . . 362, 983, dv. 361,
Domanínek (Bystřice n/P) . . 72,
Domaningen, viz Domanín (Ostroh Uh.),
Domankowitz, viz Domanín (Ostroh Uh.),
Domaslavice Dolní (Těšín Č.) 900, 998,
Domaslavice Horní (Těšín Č.) . 901,
Domassow, viz Domašov u Šternberka (Šternberk),
Domašín (Telč) 18,
Domašov (Frývaldov) 855,
Domašov (Ivančice) . 343, dv. 235,
Domašov Dolní, viz Domašov (Frývaldov),
Domašov Horní, viz Domašov (Frývaldov),
Domašov nad Bystřicí (Šternberk) 609, 991,
Domašov u Šternberka (Šternberk) 454, 986,
Domaželice (Přerov) . . 645, 992,
Dombrová, viz Doubrava (Fryštát),
Dombrowa, viz Doubrava (Fryštát),
Domčice (Znojmo) 105,
Domeschau, viz Domašov u Šternberka (Šternberk),
Dominici Villa, viz Tomíkovice (Vidnava),
Domnigsdorf, viz Tomíkovice (Vidnava),

Domoradovice (Opava) 769,
Domoraz, dvůr v Bynině (Meziříčí Val.) 679,
Domsdorf, viz Tomíkovice (Vidnava),
Domstadtl, viz Domašov nad Bystřicí (Šternberk),
Domštat, viz Domašov nad Bystřicí (Šternberk),
Donawitz, viz Dunajovice Dolní (Mikulov),
Donka, viz Zdounky,
Dörfel, viz Véska (Hradiště Uh.), viz Dědinka (Uničov),
Dorfle, viz Víska (Litovel),
Dörfles, viz Derflík (Jevíčko),
Dorflik, viz Derflík (Jevíčko),
Dorflins, viz Derflík (Jevíčko),
Dörflitz, viz Derflice (Znojmo),
Dorfteschen, viz Deštné (Opava),
Dorneho, viz Brno-Dornych,
Dornfeld, viz Pole Trnové (Pohořelice),
† Dornhof, dvůr u Modřic (Brno-venkov) 219,
Dornrössel, viz Brno-Dornych,
Döschen, viz Dešná (Jemnice),
† Doubkov u Malého (Jihlava) 45,
† Doublý u Mor. N. Vsi (Břeclav) 258,
Doubrava (Fryštát) 914,
† Doubrava u Valdikova (Třebíč) 55,
Doubravice (Mohelnice) . . . 563,
Doubravice nad Svitavou (Blansko) 309, 980, dv., cih. 309,
Doubravice, dvůr v Olšanech (Šumperk) 579,
† Doubravičky Dolní u Malenovic (Zlín) 374,
† Doubravičky Horní u Malenovic (Zlín) 374,
Doubravník (Tišnov) . . 331, 982,
Doubravy (Brod Uh.) 425,
Doupě (Telč) 20,
Dragnic, viz † Drahnice (Tišnov),
Dragomiszel, viz Drahomyšl (Polské Těšínsko),
Drahanovice (Olomouc) . . . 527, zb. st. 527,
Drahany (Plumlov) 516,
Drahlov (Kroměříž) 656,
Drahlov (Olomouc) 484,
† Drahnice snad u Doubravníku (Tišnov) 331, 340,
Drahomyšl (Polské Těšínsko) . 881,
Drahonewici, viz † Drahoňovice,
Drahonín (Tišnov) 339,
† Drahoňovice, neznámé polohy 211,
Drahotuš, viz Drahotuše (Hranice),
Drahotuše (Hranice 620,
Drahuš, viz Drahany (Plumlov),
Draseiouicih, viz † Dražejovice (Holešov),
Drásov (Tišnov) 339,
Dražejovice, viz Drahlov (Kroměříž),
† Dražejovice u Všetul (Holešov) 451, 481,
Dražovice (Bučovice) 291,
Dražovice Dolní, viz Dražůvky (Ždánice),
Dražůvky (Ždánice) . . . 274, 978,
Dražůvky, viz Drahlov (Kroměříž),
Drbalovice, viz Drvalovice (Boskovice),
Drei Eichen, viz Chotěbudice (Dačice),
Dreibuchen, viz Buková (Mohelnice),
Dreuniche, viz † Dřevnovice (Tišnov),
Drinouici, viz Drnovice (Vyškov),
Driscowiz, viz Držkovice (Opava),
Drnholec (Mikulov) . . . 244, 976,
Drnholec nad Lubinou (Příbor) 700,
Drnovice (Klobouky Val.) . . 439,
Drnovice (Kunštát) . . . 327, tov.,
Drnovice (Vyškov) . 295, mlýn 288,
Drömsdorf, viz Dřemovice (Libavá-Město),
Droscowitc, viz Troskotovice (Pohořelice),
Droscuwitz, viz Troskotovice (Mikulov),
Drossenau, viz Drozdov (Zábřeh),
Drozdouicih, viz Drozdovice (Prostějov),
Drozdov (Zábřeh) 572,
Drozdovice, nyní část Prostějova (Prostějov) 522,
Drozkewicz, viz Troskotovice (Pohořelice),
Droznouicih, viz † Droznovice,
† Droznovice (v neznámé poloze) 481,
Droždín (Olomouc) 494,
Drslav (Pruské Slezsko) . . . 798,
Drslavice (Brod Uh.) 425,
† Drslavičky u Drslavic (Brod Uh.) 425,
†Drumpach u Choliny (Litovel) 478,
Drunowici, viz Drnovice (Vyškov),
Drvalovice (Boskovice) . 315, 981,
Drysice (Vyškov) . . . 292, 979,

Držková (Holešov) 455,
Držková Dolní, viz Držková (Holešov),
Držková Horní, viz Držková (Holešov),
Držkovice (Opava) . . 787, 832,
† Držkovice u Jezdkovic (Opava) 780,
† Držkovice u Malešovic (Pohořelice) 233,
Držkovice Pusté, zb. st. (Opava) 783,
† Držkrajovice u Českých Křídlovic (Jaroslavice) 110,
Držkravice, viz † Držkrajovice (Jaroslavice),
Držovice (Prostějov) . 499, dv. 499,
Dřemovice (Libavá-Město) . . 626,
Dřevěník, zb. st. (Fryštát) . . 915,
Dřevnovice (Kojetín) . . . . 511, dv. 511, 986,
† Dřevnovice v okolí Tišnova? (Tišnov?) 331,
Dřevohostice (Bystřice p/H) . . 644,
Dřínovice (Zdounky) 391,
† Dřínovice na panství zábřežském (Zábřeh) 576,
Dub (Hranice) 621,
Dub nad Moravou (Olomouc) 488, 986,
Dubany (Prostějov) 497,
Dubčany (Litovel) 476,
† Dubčov u Chabičova (Šternberk) 611,
† Dubec u Cidliny (Budějovice Mor.) 151,
Dubenky Horní (Třešť) . . . 24,
Dubenky Panské (Telč) . 24, 948,
Dubicko (Zábřeh) 573,
Dubin, viz Dubňany Horní (Krumlov Mor.),
† Dubkov v okolí Jihlavy (Jihlava) 3,
Dubňany (Hodonín) 261,
Dubňany Dolní (Krumlov Mor.) 118,
Dubňany Horní (Krumlov Mor.) 124, 967,
Dubnice (Krnov) 820,
Dubnice (Pruské Slezsko) . . . 825,
Dubovec (Polské Těšínsko) . . 882,
Dubovec Dolní, viz Dubovec (Polské Těšínsko),
Dubovec Horní, viz Dubovec (Polské Těšínsko),
† Dubračov u Jaroměřic (Jevíčko) 539,
Dubraunic, viz Doubravník (Tišnov),
† Dubročov u Kojetína (Kojetín) 506,
Duby, hrad v Tasově (Meziříčí Vel.) 57,
Duerrnholcz, viz Drnholec (Mikulov),
Dukovany (Hrotovice) . . 122, 967,
Důl Červený (Javorník) . . . 862,
Duldungsdorf, viz Přívěsť (Jevíčko),
Důlský, zb. st. (Fryštát) . . 915,
† Dunajovice u Otmarova (Židlochovice) 236,
Dunajovice Dolní (Mikulov) 245, 976,
Dunajovice Horní (Znojmo) 103, 965, dv. 103,
Dunayowicz, viz Dunajovice Dolní (Mikulov),
Durans, viz Tuřany (Brno-město),
Durens, viz Tuřany (Brno-město),
Durchlass, viz Tvořihráz (Znojmo),
Dürnholz, viz Drnholec (Mikulov),
Dürrmbach, viz † Drumpach (Litovel),
Dürre, viz Suchá (Jihlava),
Dürrseifen, viz Zejf Suchý (Bruntál),
Dvorce 613, 991,
† Dvorce, tvrz u Heršpic (Slavkov) 302,
† Dvorce mezi Ratiboří a Prznem (Vsetín) 446,
Dvorce Dolní (Telč) . . 20, pila 946,
Dvorce Horní (Telč) . . 24, 948, pila, dv. 947,
Dvorce Nové (Šternberk) . . . 609,
Dvorce Nové, viz Dvory Panské, Nové (Frýdek),
† Dvorec u Kotvrdovic (Blansko) 312,
Dvorec Zámecký, zb. st. ve Fulneku (Fulnek) 689,
Dvorek (Konice) 532,
Dvorek (Příbor) 696,
Dvorek, dvůr v Ohrozenici (Budějovice Mor.) 154,
Dvorek, dvůr (Dačice) . . . 949,
Dvorek, viz Roveň Nová (Jevíčko), viz Vincencov (Prostějov),
Dvorek, dvůr u Hluchova (Konice) 987,
Dvorek Ptenský (Plumlov) . . 524,
Dvorkovice, viz Dvorek (Příbor),
Dvorky Nové, viz Zhoř Nová (Meziříčí Vel.),
Dvorska (Brno-venkov) . . . 219,
Dvoru Sedm (Šternberk) . . . 611,
Dvory Čtyři (Kunštát) 333,
Dvory Handlovy (Jihlava) 11, 944,

Dvory Hruškové (Jihlava) . 11, 944,
Dvory Nové (Dačice) . . 31, 168,
Dvory Nové (Olomouc) . . . 530,
Dvory Nové, dvůr na panství blanenském (Blansko) . . . 309,
Dvory Nové, zb. st. u Lukova (Holešov) 455,
Dvory Nové, zb st. v Hrotovicích (Hrotovice) . . 132, lih. 133,
Dvory Nové, zb. st. u Klimkovic (Klimkovice) 758,
Dvory Nové, část Lipníka nad B. (Lipník) 633,
Dvory Nové, zb. st. u Martinic (Meziříčí Vel.) 957,
Dvory Nové, předměstí Třebíče 50,
Dvory Nové, dvur na panství bítovském (Vranov) 178,
Dvory Panské Nové (Frýdek) . 926, dv. 873,
Dvory Tři (Litovel) 598,
Dvory Tři, viz Kroužek (Slavkov),
Dvořisko (Opava) 749,
Dvořiště (Bystřice n/P) . . . 73,
† Dvořiště na panství budíškovském (Dačice) 169,
† Dvořiště u V. Pěčína (Dačice) 18,
† Dvořiště u Borotína (Jevíčko) 542,
Dvur Anenský v Hevlíně (Jaroslavice) 111,
Dvur Anenský ve Vikýřovicích (Šumperk) 588,
Dvur Bílý u Stoječína (Slavonice) 951,
Dvur Bořikovský v Litovanech (Hrotovice) . 132, lih. 133, 134,
Dvur Boži na panství lednickém (Mikulov) 252,
Dvur Březenský (Šilperk) . . . 580,
Dvur Čaputuv u Hranic (Hranice) 620,
Dvur Črtovský u Kelče (Hranice) 667,
Dvůr Dolní, zb. st. v Brankách (Meziříčí Val.) 675,
Dvůr Dolní, zb. st. u Branky (Opava) 768,
Dvur Dolní u Bartošovic (Příbor) 693,
Dvur Dolní, zb. st. u Hradiště (Těšín Český) 900,
Dvur Dolní u Dolní Dlouhé Loučky (Uničov) 603,
Dvůr Františkuv u Klokočova (Vítkov) 777,
Dvur Horní u Uh. Brodu (Brod Uh.) 423,
Dvur Horní v Suchdole (Fulnek) 686,
Dvur Horní na panství hranickém (Hranice) 620,
Dvůr Horní u Bernartic (Javorník) 868,
Dvůr Horní na panství jindřichovském (Jindřichov) 717,
Dvůr Horní u N. Města na Mor. 961,
Dvůr Horní v Brankách (Meziříčí Val.) 675,
Dvur Horní na statku bartošovském (Příbor) 693,
Dvur Horní na panství bludovském (Šumperk) 577,
Dvur Horní u Hradiště (Těšín Český) 900,
Dvůr Horní u H. Těrlicka (Těšín Český) 915,
Dvůr Horní u Dolní Dlouhé Loučky (Uničov) 603,
Dvur Hubertův v Odunci (Hrotovice) 132,
Dvur Jalový u Heršpic (Slavkov) 301,
Dvur Janský v Břeclavi (Břeclav) 255,
Dvur Jindřichuv na panství oslavanském (Ivančice) 348,
Dvur Karluv na panství náměšťském (Náměšť) 141,
Dvur Kateřinský v Nesachlebech (Znojmo) 100,
Dvur Klášterský u Tišnova (Tišnov) 339,
Dvur Knížecí na panství krnovském (Krnov) 817,
Dvůr Krevlický v Březce (Biteš Velká) 142,
Dvur Krhovský u Kelče (Hranice) 666,
Dvur Kruhukova u Kelče (Hranice) 667,
Dvur Lhota v Lipníku (Hrotovice) . 132, lih. 133, 138,
Dvur Luční na panství bartošovském (Příbor) 693,
Dvur Luitgardin v Lančově (Vranov) 180,
Dvůr Malý na panství fryštátském (Fryštát) 915,
Dvůr Malý u Koryčan (Kyjov) 398,
Dvůr Mariánský v Mštěnovicích (Meziříčí Val.) 679,
Dvůr Maxův na panství hukvaldském (Místek) 699,
Dvur Městský na panství fulneckém (Fulnek) 689,

Dvůr Mlýnický (Šilperk) . . . 581,
Dvůr Mořicův v Šebetově (Boskovice) 536,
Dvůr na kopci u Šenova (Frýdek) 907,
Dvůr Nový (Bílovec) 762, dv. 689,
Dvůr Nový na panství V. Heraltice (Benešov H.) 784,
Dvůr Nový u Pusté Polomě (Bílovec) 766,
Dvůr Nový u Studénky (Bílovec) 766,
Dvůr Nový u Břeclavě (Břeclav) 252,
Dvůr Nový u Bystřice n/P . . 961,
Dvůr Nový v Mrlínku (Bystřice p/H) 662,
Dvůr Nový (Frýdek) 926,
Dvůr Nový u Fryštátu (Fryštát) 915,
Dvůr Nový u Luk (Fryštát) . 915,
Dvůr Nový u Stonavy (Fryštát) 915,
Dvůr Nový na statku oldřišovském (Hlučín) 796,
Dvůr Nový u Břestku (Hradiště Uh.) 361,
Dvůr Nový ve Fryšavě (Jaroslavice) 112,
Dvůr Nový v Šanově (Jaroslavice) 111,
Dvůr Nový v Mešovicích (Jemnice) 175,
Dvůr Nový na panství tovačovském (Kojetín) 502,
Dvůr Nový u Kvasic (Kroměříž) 379,
Dvůr Nový u Jedova (Náměšť) 144,
Dvůr Nový (Opava) 780,
Dvůr Nový na panství česko-rudoleckém (Slavonice) . . 951,
Dvůr Nový u Spělova (Třešť) 944,
Dvůr Nový u Trnavy (Třebíč) 956,
Dvůr Nový v Benkově (Uničov) 594,
Dvůr Nový (Vítkov) 777,
Dvůr Nový u Melče (Vítkov) . 997,
Dvůr Nový v Postřelmově (Zábřeh) 572,
Dvůr Nový u Kyjovic (Znojmo) 756,
Dvůr Nový, viz Huštěnovice (Napajedla),
Dvůr Nový, viz Marketa (Slavonice),
Dvůr Panin v Novém Petříně (Vranov) 180,
Dvůr Placký v Ocmanicích (Náměšť) 141,
Dvůr Rajmundský v Kostnicích (Jemnice) 173,
Dvůr Skalský u Lhoty (Bystřice n/P) 961,
Dvůr Spálený v Pozdatině (Náměšť) 142,
Dvůr Starý (Ostrava Mor.) . 708,
Dvůr Střední na panství hlučínském (Hlučín) 801,
Dvůr Střední na statku Dol. Dlouhá Loučka (Uničov) 603,
Dvůr Suchý na panství opatovickém (Jevíčko) 538,
Dvůr Suchý v Petrůvce (Třebová Mor.) 549,
Dvůr Svojanovský u Karlína (Třebová Mor.) 550,
Dvůr Široký u Mor. Žižkova (Břeclav) 255,
Dvůr sv. Tomáše v Brně (Brno-město) 198,
Dvůr Tovární u Hrušovan (Jaroslavice) 111,
Dvůr Travní v Hrabětičích (Jaroslavice) 111,
Dvůr Týnický v Jemnici (Jemnice) 162,
Dvůr Velký na panství fulneckém (Fulnek) 869,
Dvůr Velký v Bohuslavicích (Hlučín) 811,
Dvůr Velký v Pohořelicích (Pohořelice) 237,
Dvůr Vesnický na panství fryštátském (Fryštát) 915,
Dvůr Volenský (Frýdek) . . 907,
Dvůr Zámecký u Bílovce . . 766,
Dvůr Zámecký u Hošťálkov (Albrechtice) 788,
Dvůr Zámecký u Linhartov (Albrechtice) 787,
Dvůr Zámecký u Studénky (Bílovec) 766,
Dvůr Zámecký u N. Lutyně (Bohumín) 915,
Dvůr Zámecký u Bojkovic . . 984,
Dvůr Zámecký u Šenova (Frýdek) 907,
Dvůr Zámecký na panství fryštátském (Fryštát) . . . 915,
Dvůr Zámecký na panství fryštátském (Fryštát) . . . 717,
Dvůr Zámecký u Vítkova (Vítkov) 777,
Dvůr Žižlavský u Těchova (Blansko) 314,
Dwazetin, viz Vacetín (Mohelnice),
Dyax, viz Dyjákovice (Jaroslavice),
Dyax, viz Dyjákovičky (Znojmo),

Dýčka Malá, viz Dyjička (Telč),
Dygicz, viz Dyjice (Telč),
Dyjákovice (Jaroslavice) . 118, 967,
Dyjákovice Dolní, viz Dyjákovice (Jaroslavice),
Dyjákovice Horní, viz Dyjákovičky (Znojmo),
Dyjákovičky (Znojmo) . . 109, 965,
Dyje, viz Na Dyji (Znojmo),
Dyjice (Telč) 20,
Dyjička (Telč) 20,
Dyrnholz, viz Drnholec (Mikulov),
Dyrnpach, viz Drumpach (Litovel),
Dyvax, viz Diváky (Klobouky),
Dzbel (Konice) . . . . 635, 988, dv., cih., váp., mlýn, pila, 635,
Dzial Dambów, viz Dubovec (Polské Těšínsko),
Dziedzice, viz Dědice (Polské Těšínsko),
Dziegelów, viz Děhylov (Polské Těšínsko),
Džbánce (Pruské Slezsko) . . 841,
Džbánice (Krumlov Mor.) . 128, 968, zb. st. 128,
† Džbánov na panství úsovském (Mohelnice) 596,

E

† Ebenfeld v okolí Chrlic (Brno-venkov) 220,
Eberhardi Villa, viz Habartice (Město Staré),
Ebersdorf, viz Habartice (Město Staré),
Ebirmannsdorf, viz † Habrnovice (Místek),
Eckardi Villa, viz † Ekartovice (Frývaldov),
Eckardi Villa, viz Jakartovice (Benešov H.),
Eckersdorf, viz Jakartovice (Benešov H.),
Edelspitz, viz Sedlešovice (Znojmo),
Edelstein, hrad (Cukmantl) . 857,
Edenthurm, viz Vracovice (Vranov),
Edersdorf, viz Edrovice (Rýmařov),
Edmitz, viz Citonice (Znojmo),
Edrovice (Rýmařov) 591,
Ehrenberg, viz Loučka (Jičín N.), viz Louky (Pruské Slezsko),
Eibenschitz, viz Ivančice,
Eibis, viz Ivaň (Zidlochovice),
Eiglau, viz Děhylov (Pruské Slezsko),
Eichhorn, viz Veveří (Tišnov, Rýmařov),
Eilowitz, viz Jílovec (Bílovec),
Einoth, viz Renoty (Uničov),
Einsiedel, viz Mnichov (Vrbno), viz Veveří (Rýmařov),
Eisenberg an der March, viz Ruda nad Moravou (Šumperk),
Eisgrub, viz Lednice (Mikulov),
Ejvaň, viz Ivaň (Kojetín, Zidlochovice),
Ejvanovice, viz Vanovice (Boskovice),
† Ekartovice asi u Frývaldova (Frývaldov) 856,
Elba (Město Staré) 586,
Elbe, viz Elba (Město Staré),
Elend, viz Nemrlov (Uničov),
Eleonorovice, viz Halenkovice (Hradiště Uh.),
Ellgoth, viz Lhota (Polské Těšínsko),
Emaus, viz Emauzy (Odry),
Emauzy (Odry) 773,
Endersdorf, viz Ondřejovice (Cukmantl),
Endmannsdorf, viz Osoudov (Dačice),
Engelsberg, viz Hora Andělská (Bruntál),
Engelsberg, viz Sehradice, hrad (Vizovice),
† Engelsdorf u Bludova (Šumperk) 578,
Engelstadt, viz Hora Andělská (Bruntál),
Engelsthal, viz Žleby Andělské (Vizmberk),
Engelswald, viz Mošnov (Příbor),
Enkenfurt, viz Bezděkov (Bíteš - Velká),
† Epice u Vracovic (Vranov) . 182,
Epperswagen, viz Nepřivaz (Olomouc),
Erb-Sedlnitz, viz Sedlnice Dědičná (Příbor),
Erdberg, viz Hrádek (Jaroslavice),
Erdmannsdorf, viz Hertmanice (Vítkov),
Erdpurga, viz Hrádek (Jaroslavice),
Ernestendorf, viz Arnoštov Zadní (Jevíčko),
Erpurg, viz Hrádek (Jaroslavice),
Eršpice, viz Heršpice (Slavkov),
Erzberg, viz Rudkov (Město Staré),
Esseklee, viz Nesachleby (Znojmo),

Etmicz, viz Citonice (Znojmo),
Eulenberg, viz Sovinec (Rýmařov),
Eulnburg, viz Sovinec (Rýmařov),
Evančice, viz Ivančice,
† Evaneč mezi D. Radíkovem a Matějovcem (Slavonice) . . . 34,
Evaneč, viz Vaneč (Náměšť),
Ewlnburg, viz Sovinec (Rýmařov),
Eysgrueb, viz Lednice (Mikulov),

F

Falkenau, viz Falknov (Jihlava),
† Falkenhayn u Sandhýblu (Frývaldov) 856,
Falknov (Jihlava) 11, 944,
Farkasstat, viz Frenštát,
Feldgasse, viz Brno-Polní ulice,
Feldsberg, viz Valtice (Mikulov),
Ferdinandov (Rýmařov) . . . 591,
Ferdinandsthal, viz Ferdinandov (Rýmařov),
Ferreus Mons, viz Ruda nad Mor. (Šumperk),
Feuerhof, † dvur na panství třebovském (Třebová Mor.) . . . 550,
Feyrhof, viz Feuerhof (Třebová Mor.),
Ficová (Frývaldov) . . . 855, 998,
† Fiderfle na panství bruntálském (Bruntál),
Fiegelhammer, viz Hamry Horní (Žďár),
Fietzenau, viz Ficová (Frývaldov),
Filipov (Zábřeh) 573,
Filipová (Vízmberk) . . . 589, 998,
Filipovice (Frývaldov) 855,
Filipovice (Vítkov) 777,
Filipovice (Znojmo) 106,
Fischhäusel, viz Hostěrádky (Znojmo),
Flandorf (Jemnice) 21,
Foilsprun, viz Sedlec (Mikulov),
† Fojtovice u Jelenic (Vítkov) 769,
Fonovice, část Polanky (Klimkovice) 764,
Fons Sanctae Mariae, viz Zámek Žďár (Žďár),
Fořt Dolní-Domkaři (Javorník) . 862,
Fořt Dolní-Mlatci Zahradníci (Javorník) 862,
Fořt Horní (Javorník) 862,
Foydaspu, viz Sedlec (Mikulov),
Foytlsprun, viz Sedlec (Mikulov),
Frain, viz Vranov,
Frainersdorf, viz Ves Vranovská (Znojmo),
Frainspitz, viz Branišovice (Pohořelice),
Frajhuby, dv. u Oldřišova (Hlučín) 796,
Franckovice (Holešov) 448,
Frankenhau, viz Franková (Frývaldov),
Franková (Frývaldov) 855,
Frankstadt, viz Frankštát (Šumperk), viz Frenštát,
Frankštát (Šumperk) 582,
Franštát, ulice u Ivanovic (Vyškov) 298,
Františkov (Frývaldov) . . . 866,
Františkov (Hrotovice) 139,
Franzberg, viz Františkov (Frývaldov),
Fratting, viz Vratěnín (Jemnice),
Frauendorf, viz Flandorf (Jemnice), viz Rozseč (Telč),
Fredingen, viz Vratěnín (Jemnice),
Frei Hermersdorf, viz Heřmanice Svobodné (Benešov Horní),
Freiberg, viz Přibor,
Freiburg, viz Přibor,
Freidelhammer, viz Hamry Dolní (Žďár),
Freiheit, viz Svoboda (Frývaldov),
Freiheitsau, viz Háj (Opava),
Freiheitsberg, viz Svobodín (Vízmberk),
Freistadt, viz Fryštát,
Freistein, viz Frejštejn (Vranov),
Freiwaldau, viz Frývaldov,
† Freihuby u Odřišova (Hlučín) 797,
Frejštejn (Vranov) . . . 175, 972,
Frelestorf, viz Frélichov (Mikulov),
Frélichov (Mikulov) . . . 245, 976,
Frelichov (Polské Těšínsko) . . 882,
Frendlhammer, viz Hamry Dolní a Horní (Žďár),
Frenspicz, viz Branišovice (Pohořelice),
Frenštát pod Radhoštěm . 703, 994,
Freudenthal, viz Bruntál,
Freudsberg, hrad u Vsetína . 985,
Freyberg, viz Přibor,
Freyenwalde, viz Frývaldov,
† Fridrichswald u Čermné (Libavá-Město) 629,
Friedberg, viz Místek,
Friedberg, viz Frýdberk (Vidnava), viz Místek,
Friedeck, viz Frýdek,

Friedersdorf, viz Čaková (Krnov),
Friedland an der Mohra, viz Frýdlant nad Moravicí (Rýmařov),
Friedrichsdorf, viz Bedřichov (Dačice, Rýmařov),
Friedrichsfelder Dörfel, viz † Ves Nová (Židlochovice),
Frienstadt, viz Fryštát,
Friesedorf, viz Březná (Šilperk),
Friesehof, viz Dvůr Březenský (Šilperk),
Frischau, viz Fryšava (Jaroslavice),
Fritzendorf, viz Fryčovice (Místek),
Frobelhof, viz Froblov (Benešov H.),
Froblov (Benešov Horní) . . . 830,
Frolesdorf, viz Frélichov (Mikulov),
Frolichsdorf, viz Veselí (Mohelnice),
Frölichhof, viz Frelichov (Polské Těšinsko),
Fröllersdorf, viz Frélichov (Mikulov),
Fryburg, viz Příbor,
Fryčovice (Místek) . . . 700, 993,
Frýdberk (Vidnava) . . . 860, 998, cih. 861,
Frýdek . . . . . 924, dv. 873,
Frýdlant nad Moravicí (Rýmařov) 602, železárny 850,
Frýdlant nad Ostravicí (Místek) 699,
Frýdntál (Jevíčko) 542,
Frysztat, viz Fryštát,
Fryšava (Jaroslavice) . . 112, 966,
Fryšava (Město Nové) . 75, dv. 961,
Fryšov, viz Fryšava (Jaroslavice),
Fryšták (Holešov) 455,
Fryštát 932,
Frývaldov 854,
Füllstein, viz Fulštejn (Osoblaha),
Fulnek 688, 993,
Fulnov, hrad u Chřenovic (Pruské Slezsko) 805,
Fulštejn (Osoblaha) . . . 722, dv.,
Fünfzighuben, viz Lánu Padesát (Hranice),
Furchtenberg, viz Hrad Nový (Šumperk),
Fürstengrund, viz Grunt Knížecí (Zábřeh),
Fürstenwalde, hrad u Vrbna (Vrbno) 851,
Fussdorf, viz Rantířov (Jihlava),

G

Gabbals, viz Kobylí (Hustopeče),
Gabelsberg, viz Hrad Nový (Šumperk),
Gabrielov, zb. st. v Čechách pod Kosířem (Plumlov) . . . 527,
Gairsperk, viz Kanšperk (Ostroh Uh.),
Gaisdorf, viz Kyžlířov (Hranice),
Gaisterdorf, viz Kyžlířov (Hranice),
Gaiwitz, viz Kyjovice (Znojmo),
Galdaun, viz Kaldúny (Pruské Slezsko),
† Galicz na panství mírovském (Mohelnice) 568,
Ganeiouici, viz Haňovice (Litovel),
Garschönthal, viz Úvaly (Mikulov),
Gaya, viz Kyjov,
Gaychin, viz Hejčín (Olomouc, město),
Geblersdorf, viz Geblov (Olomouc),
Geblov (Olomouc) 496,
Gedwicz, viz Jedovnice (Blansko),
Gehilcz, viz Chýlče (Lipník),
Geislersfeld (Frývaldov) . . . 855,
Gelbowe, viz Jalubí (Hradiště Uh.),
Gelcz, viz Kelč (Hranice),
Gelss, viz Kelč (Hranice),
† Geltschein u Valtic (Mikulov) 1000,
Geltschingen, viz † Geltschein (Mikulov),
Gelube, viz Jalubí (Hradiště Uh.),
Gemolitz, viz Jamolice (Krumlov Mor.),
Gemniz, viz Jemnice,
Genzidl, viz Veveří (Rýmařov),
Genža, viz † Geltschein (Mikulov),
Geppersdorf, viz Linhartovy (Albrechtice), viz Kopřivná (Šumperk),
Geppertsau, viz Keprtovice (Libavá-Město),
Gerenowiz, viz Jarohněvice (Hodonín),
Gerlaci Villa, viz Jerlachovice (Fulnek),
Gerlsdorf, viz Jerlochovice (Fulnek),
Gernowicz, viz Jarohněvice (Kroměříž),
Gernowiz, viz Jarohněvice (Kroměříž),
Gersdorf, viz Kerhartice (Dvorce),
† Gerstendorf v neznámé poloze 346,

Gerstenfeld, viz Ječmeniště (Znojmo),
Geršov (Meziříčí Velké) . . . 49,
Gerz, viz † Jehřice (Krumlov Mor.),
† Gesenek u Vrbna (Vrbno) . 851,
Gesnik, viz Kostníky (Jemnice),
Gessenita, viz Jasenice (Polské Těšínsko),
Gessow, viz Ješov (Litovel),
Gewiczko, viz Jevíčko,
Gewitsch, viz Jevíčko,
Ghelczicz, viz Kelčice (Prostějov),
Giebau, viz Jívové (Šternberk),
Giesshübel, viz Kyselov (Olomouc),
Gilkendorf, viz Jilkov (Šternberk),
Gilschwitz, viz Kylešovice (Opava),
Girsig, viz Jiřikov (Rýmařov),
Glasdorf, viz Sklená (Vizmberk),
Glasdörfel, viz Sklené (Město Staré),
Glaselsdorf, viz Sklené (Svitavy),
Glemkau, viz Hlinky (Osoblaha),
Glemptitz, viz Klentnice (Mikulov),
Gleserdorf, viz Sklené (Svitavy), viz Sklenov Dolní a Horní (Místek),
Glezendorf, viz Sklenov Dolní a Horní (Místek),
Glokeschaw, viz Klokočov (Příbor),
Glosseri Villa, viz Sklenov Dolní a Horní (Místek),
Glubocaz, viz Hlubočany (Vyškov),
Gluchouo, viz Hluchov (Konice),
Gnadlersdorf, viz Hnanice (Znojmo),
Gnanleizdorf, viz Hnanice (Znojmo),
Gnanlitz, viz Hnanice (Znojmo),
Gnaspitz, viz † Knašpice (Jaroslavice),
† Gnast u Dyjákoviček (Znojmo) 108, 109,
Gnespul, viz Kněžpole (Hradiště Uh.),
Gneuotine, viz Hněvotín (Olomouc),
Gnevotine, viz Hněvotín (Olomouc),
Gnoici, viz Hnojice (Šternberk),
Gnoitz, viz Hnojice (Šternberk),
Gnojnik, viz Hnojník (Těšín Český),
Gobels, viz † Kovalov (Židlochovice),
Gobitschau, viz Chabičov (Šternberk),
Gobza, viz Hobzí Staré (Slavonice),
Goderindesdorp, viz Fulštejn (Osoblaha),
Godesalci, viz Hošťálkovy (Albrechtice),
Godieszów, viz Hodišov (Polské Těšínsko),
Göding, viz Hodonín,
Godonin, viz Hodonín,
Goldek, viz Město Staré,
Goldenek, viz Město Staré,
Goldenfluss, viz Potok Zlatý (Šumperk),
Goldenkron, viz Ves Vranovská (Znojmo),
Goldenstein, viz Kolštejn (Město Staré),
Goldow, dvur u Těšína (Polské Těšínsko),
† Goldseifen u Nového Vrbna (Fulnek) 691, 993,
Goldstein, viz Kolštejn (Město Staré),
Goldzeyf, viz † Goldseifen (Fulnek),
Golesouici, viz Holešov,
Golessow, viz Holešov (Polské Těšínsko),
Goleszów, viz Holešov (Polské Těšínsko),
Goransdorf, viz Skorošice (Vidnava),
Gorki Male, viz Hurky Malé (Polské Těšínsko),
Górki Wielkie, viz Hurky Velké (Polské Těšínsko),
Gořice Malé (Pruské Slezsko) . 930,
Gořice Velké (Pruské Slezsko) . 930,
Gossau, viz Kosov (Jihlava),
Gotartovice (Javorník) 862,
Gothfridslog, viz Kotvrdovice (Blansko),
Gotschdorf, viz Hošťálkovy (Albrechtice),
Gotšelkovice, viz Hošťálkovice,
Gottfriedsdorf, viz Fulštejn (Osoblaha),
Gottfriedsschlag, viz Kotvrdovice (Blansko),
Gotthartsdorf, viz Gotartovice (Javorník),
Gottseida, viz Kocanda (Žďár),
Gotzendorf, dv. na panství rudském (Šumperk) 579,
† Gozchich v neznámé poloze . 482,
Gozlane, viz Kozlany (Náměšť),
Grabengasse, viz Brno-Hrobní ulice,
Grabov, viz Hrabová (Ostrava Mor.),
Gradcane, viz Hradčany (Prostějov),
Gradec, viz Hrádek (Jaroslavice),
Gradecz, viz Hradec (Opava),
Gradek, viz Hradec (Opava),
Gräfenberg (Frývaldov) . . . 855,
Grafendorf, viz Hrabětice (Jaroslavice, Jičín Nový),

Grándorf (Svitavy) 545,
Granice, viz Hranice,
Gränzdorf, viz Hraničky (Javorník),
Gränzgrund, viz Hraničná (Vidnava),
Grätz, viz Hradec (Opava, Uničov),
Greifendorf, viz Grándorf (Svitavy),
Greliz, viz Kralice (Náměšť),
Grideborici, viz Hrdibořice (Prostějov),
Grillowitz, viz Brno-Křídlovská ulice,
Grillwitz, viz Brno-Křídlovská ulice,
Grimsthal, viz Grymov (Přerov),
Gripovici, viz Ripov (Třebíč),
Griseleins, viz Křižínkov (Biteš Velká),
Gröbnig, viz Hrobníky (Pruské Slezsko),
Gródek, viz Hrádek (Jablunkov),
Grodische, viz Hradiště (Těšín Český),
Gröditz, viz Hradec (Frývaldov),
Grodzice, viz Hradec (Polské Těšínsko),
Grodziszcze, viz Hradiště (Těšín Český),
Groffndorf, viz Hrabětice (Jaroslavice),
Groitsch, viz Gručovice (Fulnek),
Gromaczow, viz Kněžpole (Rýmařov),
Gromesir, viz Kroměříž,
Grona, viz Gruna (Třebová Mor.),
Gronviz, viz Krumvíř (Klobouky),
Grösinghof, viz † Křeslík (Vranov),
Grosovia, viz Hrozová (Osoblaha),
Gross Darkowitz, viz Darkovice (Hlučín),
Gross Dittersdorf, viz Černná (Libavá-Město),
Gross Glockersdorf, viz Klokočov (Vítkov),
Gross Heilendorf, viz Postřelmov (Zábřeh),
Gross Hermsdorf, viz Heřmanice (Odry),
Gross Herrlitz, viz Heraltice Velké (Benešov H.),
Gross Hoschütz, viz Hoštice Velké (Hlučín),
Gross Jestřebi, viz Jestřebí (Zábřeh),
Gross Krosse, viz Kraš Velká (Vidnava),
Gross Kunzendorf, viz Kunětice Velké (Frývaldov),
Gross Maispitz, viz Mašovice (Znojmo),
Gross Mohrau, viz Moravice Dolní (Rýmařov),
Gross Mohrau, viz Morava Velká (Město Staré),
Gross Neustift, viz Novosady Velké (Uničov),
Gross Olbersdorf, viz Albrechtice Velké (Bílovec),
Gross Olkowitz, viz Oleksovice (Znojmo),
Gross Petersdorf, viz Vražné Dolní (Jičín Nový),
Gross Peterswald, viz Petřvald (Příbor),
Gross Peterwitz, viz Petrovice Velké (Pruské Slezsko),
Gross Poidl, viz Podolí (Mohelnice),
Gross Raden, viz Radim (Krnov),
Gross Rasel, viz Rájec (Zábřeh),
Gross Seelowitz, viz Židlochovice,
Gross Steurowitz, viz Starovice (Hustopeče),
Gross Stohl, viz Šťáhle Velká (Rýmařov),
Gross Tajax, viz Dyjákovice (Jaroslavice),
Gross Ullersdorf, viz Losiny Velké (Vízmberk),
Gross Wallstein, viz Valdštejn Velký (Albrechtice),
Gross Waltersdorf, viz Střelná Velká (Libavá-Město),
Gross Wasser, viz Voda Hrubá (Olomouc),
Gross Wisternitz, viz Bystřice Velká (Olomouc),
Gross Würben, viz Vrbno Velké (Město Staré),
Gross Zeislowitz, viz Tisovnice Velká (Polské Těšínsko),
Grosse, viz Hrozová (Osoblaha),
Grosse Zeile, viz Brno-Cejl Velká,
Grozovia, viz Hrozová (Osoblaha),
Gručovice (Fulnek) 690,
Grumberg, hrad, viz Stražisko (Konice),
Grün, viz Gruna (Třebová Mor.),
Gruna (Třebová Mor.) 549,
Grünau, viz Gruna (Třebová Mor.),
Grünberg, hrad, viz Stražisko (Konice),
Grund, viz Dolce (Město Staré),
Grunddorf, viz Ves Dlouhá (Mohelnice),
Grundeck, viz Grundek (Osoblaha),
Grundek (Osoblaha) 723,
Grundorf, viz Kněžpole (Rýmařov),

Gründorf, viz Kněžpole (Rýmařov),
Grünhof, viz Kněžpole (Rýmařov),
Grunov, viz Slatina (Bohumín),
Grunt Dolní (Cukmantl) 858, 866,
Grunt Horní (Cukmantl) . . . 858,
Grunt Knížecí (Zábřeh) . . . 573,
Grunt Mírovský (Mohelnice) . . 566,
Grünwald, viz Krumvald, hrad (Dačice),
Grusbach, viz Hrušovany nad Jevišovkou (Jaroslavice),
Grusouaz, viz Hrušovany nad Jevišovkou (Jaroslavice),
Gruspan, viz Hrušovany nad Jevišovkou (Jaroslavice),
Grussene, viz Hrušov (Ostrava Slezská),
Grussow, viz Hrušov (Ostrava Slezská),
Gryczin, viz † Křičeň (Brno-venkov),
Grygov (Olomouc) 476,
† Grygov u Zlína (Zlín) . . 377,
Grykovici, viz † Hrejkovice,
Grymov (Přerov) 630,
Gubschitz, viz Kubšice (Krumlov Mor.),
Guetenfeld, viz Pole Dobré (Mikulov),
Guglawitz, viz Kudlovice (Napajedla),
Guldau, viz Kuldov (Polské Těšínsko),
Guldenberg, viz Kolenfurt (Mikulov),
Guldenfurt, viz Kolenfurt (Mikulov),
Gumna, viz Humna (Polské Těšínsko),
Gumpersdarff, viz Kopřivná (Šumperk),
Gumrawitz, viz Komárov (Brno-město),
Gundersdorf, viz Guntramovice (Libavá-Město),
Gundrams, viz Komořany (Vyškov),
Gundrum, viz Komořany (Vyškov),
Güntersdorf, viz Guntramovice (Krnov),
Guntramovice (Krnov) 826,
Guntramovice (Libavá-Město) . 627,
Gurdau, viz Kurdějov (Hustopeče),
Gurhew, viz Krhov (Hrotovice),
Gurrhew, viz Krhov (Hrotovice),
Gurschdorf, viz Skorošice (Vidnava),
Gurtendorf, viz Skorotín (Příbor),
Gurwitz, viz Krhovice (Znojmo),
Gutha, viz Guty (Těšín Český),
Guttenfeld, viz Pole Dobré (Mikulov),
Guty (Těšín Český) 882,
Guzoue, viz Húzová Německá (Šternberk),
Gycin, viz Jičín Starý (Jičín Nový),
Gylownita, viz Jilovnice (Polské Těšínsko),
Gyranowys, viz Žeranovice (Holešov),
Gywau, viz Jívová (Šternberk).

H

Haatsch, viz Hať (Hlučín),
Habartice (Město Staré) . . . 586,
Habelsdorf, viz Hablov (Prostějov),
Habicht, viz Jestřabí (Olomouc),
Hablov (Prostějov) 494,
† Habrnovice (Místek) . 702, 993,
† Habrov mezi Nýrovem, Újezdem a Sasinou (Kunštát) . . . 326,
Habrovany (Slavkov) . . 299, 979,
Habruvka (Brno) 306,
Habrvinovice, viz † Habrnovice (Místek),
Habří (Bystřice n/P) 70,
Háčky (Konice) 528, 987,
† Hadovec u Tatenice (Zábřeh) 576,
Hadrunek, viz Kravařov (Opava),
Hadrunek, dv. (Opava) . . . 749,
Hafnerluden, viz Lubnice (Jemnice),
Hahnberg, viz Hamberk (Javorník),
Háj (Opava) 777,
Hajany (Brno-venkov) 221,
Hájek (Tišnov) 339,
Hajmrlov (Dvorce) 612,
Hajmrlov (Město Staré) . 586, 990,
Hájov (Příbor) . . 700, dv. 699,
Hakelsdorf, viz Hartikov (Silperk),
Halbendorf, viz Polouvsi (Jičín Nový), viz Poluves (Libavá-Město),
Halbransdorf, viz † Habrnovice (Místek),
Halbseit, viz Holba (Město Staré),
Halenkov (Vsetín) 444, dv. a ml. 445,
Halenkovice (Napajedla) 370, dv. 370,
Haluzice (Klobouky Val.) . . . 446,
† Haluzice u Koryčan (Kyjov) 399,
Hamberk (Javorník) 867,
Hamiltony (Vyškov) 292,
† Hamlíkov u Podomí (Blansko) 312,
Hamlínkov, viz † Hamlíkov (Blansko),

Hammerhau, viz Hamrová (Frývaldov),
Hamrová (Frývaldov) 855,
Hamry (Plumlov) 517,
Hamry Dolní (Žďár) . . 81, 962,
Hamry Horní (Žďár) . . 81, 962,
Hamry Mosazné (Město Staré) . 586,
Hamry Staré (Frýdek) 926,
Handelsdorf, viz Dvory Handlovy (Jihlava),
† Hanebnice u Prosetína (Kunštát) 326,
Hangenstein, viz Hankštejn (Rýmařov), viz Město Horní (Rýmařov),
Hankštejn (Rýmařov) 591,
Hankštejn, viz Město Horní (Rýmařov),
Hannsdorf, viz Hanušovice (Město Staré),
Haňovice (Litovel) 558,
Hanušovice (Město Staré) . . . 586, pila 579,
Harasov, dv. v Morkovicích (Zdounky) 381,
† Hrasy u Brumovic (Klobouky) 262,
Harbechy, dv. u Lažánek (Blansko) 309, 312,
Harbutovice (Polské Těšínsko) . 883,
Hard, viz Hobzí Staré (Slavonice),
Hardec, viz Hrádek (Jaroslavice),
Harrachov (Rýmařov) 591,
Harrachsdorf, viz Harrachov (Rýmařov),
Harta Moravská (Dvorce) . . 612,
Harta Slezská (Benešov H.) . . 783,
Harte (Frývaldov) 866,
Hartíkov (Šilperk) 580,
Hartinkov (Jevíčko) 553, 988, dv. 553.
† Hartluvka v Brně (Brno-město) 202, 973,
Hartmanice (Plumlov) 517,
Hartolz, viz † Rapolec (Slavonice),
Hartungsdorf, viz Hartinkov (Jevíčko),
Hartunkov, viz Hartinkov (Jevíčko),
Hartunsdorf, viz Hartinkov (Jevíčko),
† Hartvíkov u Budkova (Jemnice) 166,
Hartvíkovice (Náměšť) . . 144, 969, dv. 142,
† Hartwigsschlag u Holštejna (Blansko) 312,
Harty (Přibor) 694,
Haslach, viz Hazlach (Polské Těšínsko),
Haslicht, viz Varhošť (Olomouc),
Haszlach, viz Hazlach (Polské Těšínsko),
Hať (Hlučín) . . . 806, dv. 806,
Hatě, zb. st. v H. Otoslavicích (Prostějov) 514,
Haučovice, viz Bělá (Šternberk),
Haugemeinde (Frývaldov) . . 855,
Haugsdorf, viz Hukovice (Vidnava),
Haukovice (Uničov) 603,
Haukowitz, viz Haukovice (Uničov),
Hausbrunn, viz Úsobrno (Jevíčko),
Hausdorf, viz Hukovice (Jičín Nový),
Havraníky (Znojmo) . . 99, 964,
Havřice (Brod Uherský) . . . 425,
Hawgkross, viz Hukovice (Vidnava),
Hawkwald, viz Hukvaldy, hrad (Místek),
Hayans, viz Hajany (Brno-venkov),
Haychin, viz Hejčín (Olomouc-město),
Haynceldorf, viz Hynčina Dolní (Zábřeh), viz Hynčina Horní (Svitavy),
Hazlach (Polské Těšínsko) . . 883,
Házovice (Rožnov) 679,
Házovice, viz Smichovy (Pruské Slezsko),
† Hecclevici v neznámé poloze na Třebíčsku,
† Heczendorf na panství šternberském 611,
Heczendorf, viz Hetzendorf (Dvorce),
† Heidau na panství frývaldovském 856,
Heidenpiltsch, viz Bílčice (Dvorce),
Heiliger Berg, viz Kopeček Svatý (Olomouc),
Heimerldorf, viz Hajmrlov (Dvorce),
Heimerlsthal, viz Hajmrlov (Město Staré),
Heindorf (Albrechtice) 852,
Heinrichs, viz Biteš Velká,
Heinrichsdorf, viz Zábřeh nad Odrou (Ostrava Mor.),
Heinrichswald, viz Jindřichov (Hranice),
Heinzdorf, viz Hynčina Dolní (Zábřeh),
Heinzendorf, viz Henčov (Jihlava), viz Hynčice (Odry), viz Jasenice (Polské Těšínsko),
Heinzendorf an der March, viz Hynčice nad Moravou (Město Staré),
Heinzendorf unter der Dürren Kop-

pe, viz Hynčice pod Sušinou (Město Staré),
Heinzhof, viz Hynčinov (Zábřeh),
Hejčín (Olomouc-město) . . . 494,
† Hejdová u Moravice (Vítkov) 747,
Hejnice, dvůr v St. Hobzí (Slavonice) 162, 171,
Hekkartici, viz Okarec (Náměšť),
Helenkov, viz Halenkov (Vsetín),
Helfštejn, hrad (Lipník) 631, 633,
Heltínov (Hranice) 626,
Helvíkov, viz Albrechtice (Rýmařov),
Henčlov (Přerov) 649,
Henčov (Jihlava) 11, 944,
Hendersdorf, viz Jindřichov,
Heneberg, nyní díl Neplachovic (Opava) 832,
Heneberk (Prostějov) 497,
Heneberky (Hlučín) 801,
Henneberg, viz Heneberky (Hlučín),
Hennersdorf, viz Jindřichov,
Hennerwitz, viz Jindřichovice,
Henrikestorph, viz Jindřichov,
Henrychwald, viz Jindřichov (Hranice),
Herálec (Město Nové) 75,
Heraltice (Třebíč) 42, 953, dv. 953,
Heraltice Malé (Benešov H.) . . 783,
Heraltice Velké (Benešov H.) 782, 997,
Herautz, viz Heroltice (Šilperk),
Herborek (Pruské Slezsko) 729, 839, 996,
Herboricz, viz Hrdibořice (Prostějov),
Herbowe, viz Hrbov (Meziříčí Vel.),
Herčivald (Dvorce) 512,
Herlsdorf, viz Heroltovice (Libavá-Město),
Hermanice, viz Heřmanice (Polské Těšínsko),
Hermanni Villa, viz Heřmanice Horní (Javorník), viz Heřmanice Svobodné (Benešov Horní), viz Heřmanice (Slezská Ostrava),
Hermansdorf, viz Heřmanice Horní (Javorník),
Hermannsdorf, viz Hartinkov (Jevíčko), viz Heřmánky (Hranice), viz Heřmanov (Znojmo), viz Horka Kamenná (Svitavy),
Hermannstadt, viz Heřmanovice (Cukmantl),
Hermanschlag, viz Heřmanov (Biteš Velká),
Hermanšlak, viz Heřmanov (Biteš Velká),
† Hermanštat na panství velkobystřickém (Olomouc) . . 616,
Hermesdorf, viz Temenice (Šumperk),
Hermitz, viz Heřmanice (Hranice),
Hermsdorf, viz Heřmánky (Hranice),
Heroltice (Šilperk) 580,
Heroltice (Tišnov) 223,
Heroltice (Vyškov) . . . 292, 297,
Heroltice Horní, viz Voda Červená (Šilperk),
Heroltice Malé, viz Heroltice (Šilperk),
Heroltice Velké, viz Heroltice (Šilperk),
Heroltovice (Libavá-Město) . . 626,
Heroltsdorf, viz Heroltovice (Libavá-Město),
Heroutice, viz Heroltice (Vyškov),
Herrmannsschlag, viz Heřmanov (Biteš Velká),
† Heršice na panství jemnickém 163,
Heršpice (Slavkov) . . . 302, 980,
Heršpice Dolní (Brno-město) . . 201,
Heršpice Horní (Brno-město) . 201,
Hertice (Opava) . . 726, 994, 715,
Hertitz, viz Hertice (Opava),
Hermanice (Vítkov) 776,
Hertwigslog, viz † Hartwigsschlag (Blansko),
Herultice, viz Heroltice (Vyškov),
Herzogsdorf, viz Kněžpole (Rýmařov),
Herzogwald, viz Herčivald (Dvorce), viz Kněžpole (Rýmařov),
Heřmaneč (Dačice) 29,
Heřmanice (Hranice) 621,
Heřmanice (Hrotovice) 118,
Heřmanice (Odry) 773,
Heřmanice (Ostrava Slezská) 910, dv.,
Heřmanice (Polské Těšínsko) . 883,
Heřmanice, splynuly s M. Budějovicemi 157,
† Heřmanice v okolí Olomouce 478,
Heřmanice Dolní (Meziříčí Velké) 60, mlýn, pila, dv. 956,
Heřmanice Horní (Javorník) . . 862,
Heřmanice Horní (Meziříčí Velké) 50,
Heřmanice Svobodné (Benešov Horní) . . . . . 783, dv.,
Heřmánky (Hranice) 624,
Heřmánky (Odry) 773,
Heřmanov (Biteš Velká) . . . 148,
Heřmanov (Znojmo) 106,
Heřmanovice (Cukmantl) . . . 858,
Heřminovy Nové (Bruntál) . . 820,
Heřminovy Staré (Benešov Horní) 783, 997, pila a lih. 783,

Heřvinovy, viz Heřminovy Staré (Benešov H.),
Heřvminovy, viz Heřminovy Nové (Bruntál),
Hesleth, viz Hazlach (Polské Těšínsko),
Hestings, viz Hostim (Budějovice Mor.),
† Hetzendorf na panství karlovecké (Dvorce) 613,
Hevlín (Jaroslavice) 111, 966, dv. 111,
Hevlín Dolní, viz Hevlín (Jaroslavice),
Heynrichsdorf, viz Jindřichov,
† Heynrichsdorf u Místku . . 702,
Heysly, viz Hýsly (Kyjov),
Hfrelawitz, viz Křídlovice České,
Hillersdorf, viz Holčovice (Albrechtice),
Hinnewieder, viz Studánka Karlova (Vrbno),
Hinzendorf, viz Hetzendorf (Dvorce),
Hinter Ehrnsdorf, viz Arnoštov Zadní (Jevíčko),
Hirschberg, viz Hyršperk (Albrechtice),
Hirschdorf, viz Jelenice (Vítkov),
† Hirschspiel, tvrz v Stonařově (Jihlava) 12,
Hirsitz, viz Hertice (Opava),
Hiski, viz † Český (Znojmo),
Hladnov (Ostrava Slezská) . . 911,
Hladov (Telč) 39,
Hlásnice (Šternberk) 609,
† Hlavatice mezi Šumicemi, Kubšicemi, Olbramovicemi a Lidměřicemi (Krumlov M.) 121, dv. 126,
Hlavnice (Opava) 779,
Hleis, viz Hluzov (Hranice),
Hlína (Ivančice) 232,
Hlinka (Osoblaha) . 720, dv. 720,
† Hlinka u Hvozdce (Tišnov) . 228,
† Hlinka Červená u Hlinky (Osoblaha) 720, 995,
Hlinné (Žďár) 81, 962,
Hlinsko (Lipník) . . . . 633, dv.,
Hlinsko pod Hostýnem (Holešov) 448, 985,
Hlinště, viz Hlinsko (Lipník),
Hlivice (Uničov) 594,
Hliwitz, viz Hlivice (Uničov),
Hlohovec (Břeclav) 1000,
Hlochkovany, viz Lukovany (Ivančice),
Hlubčice (Pruské Slezsko) . . . 823,
Hluboczan, viz Hlubočany (Vyškov),
Hlubočany (Vyškov) 299, 298, dv. 299,
Hlubochan, viz Hlubočany (Vyškov),
Hlubočec (Opava) . 752, dv. 752,
Hlubočky (Olomouc) 615,
Hlubojaty, viz Lubojaty (Bílovec),
Hluboká (Jemnice) 176,
Hluboká, dv. u Hrádku (Klobouky Val.) 442,
Hluboké (Bítěš Velká) 343,
Hluboké (Bystřice n/P) . . . 323,
Hluboké (Kunštát) . 315, 328, 329,
Hluboké (Náměšť) 144,
Hluboké (Tišnov) 342,
Hluboké, viz Hlubočky (Olomouc),
Hluboký, hrad (Olomouc) . . 616,
Hlučín 807,
Hluchov (Konice) 525,
Hluk (Ostroh Uh.) . 412, dv. 412,
Hlumane, viz Chlum (Třebíč),
Hlupchyzho, viz Hlubčice (Pruské Slezsko),
Hlussouicz, viz Hlušovice (Olomouc),
Hlušovice (Olomouc) . . 476, 484,
Hluzov (Hranice) 621,
Hlybicz, viz Hlivice (Uničov),
Hnanice (Znojmo) 108,
Hněvkov (Zábřeh) 573,
Hněvošice (Hlučín) 796,
Hněvotín (Olomouc) 476,
Hnojice (Šternberk) . 609 dv. 607,
Hnojník (Těšín Český) 906,
Hnoynicz, viz Hnojice (Šternberk),
Hobzí Nové (Slavonice) . . . 170,
zámek, dvůr, cih., pila, lih. 162,
Hobzí Staré (Slavonice) . 169, 972,
Hocemploz, viz Osoblaha,
Hocenpla, viz Osoblaha,
Hoclavice, viz Hodslavice (Jičín Nový),
Hoczenplocz, viz Osoblaha,
Hodějice (Slavkov) 302,
Hodena, viz † Hodiňany (Olomouc),
Hodětice, viz † Hodice (Slavonice),
Hodice (Třešť) 16, 946,
† Hodice u St. Hobzí (Slavonice) 171,
† Hodiňany u Olomouce . . 487,
Hodiškov (Žďár) 81,
Hodišov (Polské Těšínsko) . . 883,
Hoditzfeld, viz Kašnice (Osoblaha),
Hödnitz, viz Hodonice (Znojmo),
Hodolany (Olomouc-město) . . 484,
Hodonavsko, viz Hodonovice (Bystřice p/H),
Hodonice (Znojmo) . . 99, 100, 964,

Hodonín 259, 978,
Hodonín (Kunštát) 333,
† Hodonovice u Rajnochovic (Bystřice p/H) 669,
Hodoňovice (Místek) . . 700, 993,
Hodov (Meziříčí Velké) . . 57, 956,
Hodslavice (Jičín Nový) . . . 685,
Hof, viz Dvorce,
† Hoferice u Okříšek (Třebíč) 45,
Hoffmannsdorf, viz Ves Nová (Rýmařov),
Hoffnungstal, viz Doly (Litovel),
Höflein, viz Hevlín (Jaroslavice),
Hohen Seibersdorf, viz Žibřidovice Vysoké (Město Staré),
Hohendorf, viz Bohuchvalovy (Pruské Slezsko), viz Vrchovec (Meziříčí Val.),
Hohenfluss, viz Potok Vysoký (Šumperk),
Hohenstadt, viz Zábřeh,
Hohenstein, viz Hoštejn (Zábřeh),
Hohensuag, viz Hukvaldy (Místek),
Hohnstayn, viz Hoštejn (Zábřeh),
Hochdorf, viz Bukovice (Frývaldov), viz Vysoká (Jihlava),
Hochkirchen, viz Kostelec (Bílovec),
Hochkretscham, viz Vodka (Pruské Slezsko),
Hochstein, viz Hoštejn (Zábřeh),
Hochwald, viz Hukvaldy, hrad (Místek),
† Hojšiny u H. Boru (Meziříčí Vel.) 67,
Holanicz, viz † Holenice (Mikulov),
† Holánkov u Ostrova (Tišnov) 340,
Holasice (Tišnov) 223,
Holasice (Židlochovice) . 235, cih.,
Holásky (Brno-venkov) . . . 219,
Holasovice (Opava) . 820, dv. 817,
Holasovičky (Pruské Slezsko) . 790,
† Holawich, v neznámé poloze 98,
Holba (Město Staré) . . . 580, 586,
Holčovice (Albrechtice) . 788, mlýn,
Holčovice Dolní, viz Holčovice (Albrechtice),
Holčovice Horní, viz Holčovice (Albrechtice),
Holeje, dvůr u Budišova (Třebíč) 956,
† Holenice u Drnholce (Mikulov) 246,
Holenstein, viz Hoštejn (Blansko),
Holešice (Slavonice) . . . 20, 947,
Holešín (Blansko) 310,
Holešov 446, 985,
Holešov (Polské Těšínsko) . . 883,
Holešov Dolní, viz Holešov (Polské Těšínsko),
Holešov Horní, viz Holešov (Polské Těšínsko),
Holice (Olomouc) 476,
Holíkov, dvůr v Lipové (Klobouky Val.) 444,
Holleschitz, viz Holešice (Slavonice),
Hollunder, viz Chebzí (Frývaldov),
Holoubek, hrad u Plešic (Hrotovice) 136, 968,
Holštejn (Blansko) . . . 310, 980,
Holubice (Plumlov) 524,
Holubice (Slavkov) . . . 302, 980,
zb. st. 301,
† Holubice u Budkova (Jemnice) 166,
Holzmühle, viz Mlýny Dřevěné (Jihlava),
† In der Holzmul na Frýdecku 928,
Holzowe, viz Holešov,
Hombok, viz Hlubočky (Olomouc),
Hončovice, viz Unčovice (Litovel),
Hondorf u Zubří (Rožnov) . . 680,
Honětice (Zdounky) . . . 388, dv.,
Hönitzhof, viz † Hejnice (Slavonice),
Hora Andělská (Bruntál) . . . 850,
Hora Černá (Blansko) . . 328, 981,
Hora Holubí, viz † Holubice (Jemnice),
Hora Kraví, hrad u Kuroslep (Náměšť) 146, 142,
Hora Mokrá (Brno-venkov) . . 210,
Hora Ostrá (Osoblaha) . . . 723,
† Hora Stará na panství kolštejnském (Město St.) 587,
Hora Vinná, zb. st. (Hlučín) . 806,
Hora Vraní, hrad u Vranové (Mohelnice) 554,
Hora Zelená (Vyškov) 292,
Horákov (Brno-venkov) . . . 216,
† Horenčice u Žeravic (Kyjov) 366,
† Horka u Lipníka nad B. . . 635
Horka Kamenná (Svitavy) . . 546,
Horka nad Moravou (Olomouc) . 476,
Horka Nová (Přibor) . . 694, 993,
Horky (Budějovice Mor.) . . . 151,
zb. st. 151,
Horky, předměstí Třebíče . . 59,
† Horky v okolí Hrádku (Jaroslavice) 109,
Horněměí, viz Němčí Horní (Ostroh Uh.),
Hornice (Budějovice Mor.) . . 173,

Horoltstorff, viz Heraltice V. (Benešov H.),
Hortlgosn, viz Hartlůvka (Brno-město),
Horus, viz Ořešín (Brno-venkov),
Hory (Opava) 726,
Hory (Telč) 36,
Hory Mariánské (Ostrava Mor.) . 704,
Horynice, viz Hornice (Budějovice Mor.),
† Hořecko u Police (Meziříčí Val.) 669,
Hořice (Blansko) 313,
Hosnovice, viz Oslnovice (Vranov),
Hosov (Jihlava) 11, 944,
Hospoda Nová, zb. st. v Martinkově (Budějovice Mor.) 151,
Hossau, viz Hosov (Jihlava),
Hosschitz, viz Hoštice Velké (Hlučín),
Hossicz, viz Hoštice Velké (Hlučín),
Hostákov (Třebíč) . . . 54, 956,
Hostašov, viz † Ostašov (Kyjov),
Hostašovice (Jičín Nový) . . . 582,
Hostějov (Kyjov) 410,
Hostěnice (Slavkov) 307,
Hostěradice (Krumlov Mor.) 116, 966,
Hosteradici, viz Hostěrádky Velké (Klobouky),
Hostěrádky (Slavkov) 219,
Hostěrádky (Znojmo) 113,
Hostěrádky Velké (Klobouky) . 274,
Hosterlitz, viz Hostěradice (Krumlov Mor.), viz Hostice (Šumperk),
Hostes, viz Hostkovice (Slavonice),
Hostětice (Telč) 20,
Hostětín (Bojkovice) 433,
Hostice (Šumperk) 580,
† Hostice u Rudlic (Znojmo) . 102,
Hostice Dolní, viz Hostice (Šumperk),
Hostice Horní, viz Hostice (Šumperk),
Hostim (Budějovice Mor.) . 159, 970,
Hosting, viz Hostim (Budějovice Mor.),
Hostišová (Zlín) 448,
Hostkovice (Olomouc) 549,
Hostkovice (Slavonice) 29,
Hostraditz, viz Hostěrádky (Slavkov),
Hostýn, poutní místo (Bystřice p/H) 665,
† Hošperk na panství boskovském 316,
Hošťálková (Vsetín) 441,
Hošťálkovice (Hlučín) 809, zb. st.,
† Hošťálkovice u Studence (Náměšť) 147, 50,
Hošťálkovy (Albrechtice) . . . 787,
Hoštejn (Zábřeh) 573, 989,
Hoštice (Vyškov) . 298, dv. 298,
Hoštice (Zdounky) . . . 396, 983,
Hoštice Horní (Javorník) . . . 862,
Hoštice Malé (Hlučín) 799,
Hoštice Velké (Hlučín) 833,
† Hoštínek u Tlumačova (Zlín) 370,
Hotman, viz Lhota Otmanova (Zlín),
Hotzendorf, viz Hodslavice (Nový Jičín),
Hotzenplotz, viz Osoblaha,
Housko (Blansko) 980,
Hovězí (Vsetín) 445,
Hovorany (Hodonín) . . 261, 978,
Hoynawicz, viz Haňovice (Litovel),
† Hoznšpic u Šumic (Pohořelice 121,
Hozthacov, viz Hostákov (Třebíč),
Hoztheradic, viz Hostěradice (Krumlov Mor.),
Hrabenov (Šumperk) 580,
Hraběšice (Šumperk) 582,
Hrabětice (Jaroslavice) 111,
Hrabětice (Jičín Nový) 622,
Hrabětín, viz Hrabišín (Šumperk),
Hrabí (Litovel) 557, 558,
† Hrabí Přední u Jakubčovic (Bílovec) 743,
Hrabí Zadní, viz Hrabství (Bílovec),
Hrabišín (Šumperk) 583,
Hrabová (Ostrava Mor.) 708, zb. st.,
Hrabová (Zábřeh) . . . 573, 989,
Hrabová Nová, viz Hrabůvka (Ostrava Mor.),
Hrabová Stará, viz Hrabová (Ostrava Mor.),
Hrabské, viz Hrabství (Bílovec),
Hrabství (Bílovec) 762,
Hrabuvka (Hranice) . 622, lom 620,
Hrabůvka (Ostrava Mor.) . . . 708,
Hrabyně (Opava) . . . . . 750, zb. st. a mlýn 749,
Hrabyšín, viz Hrabová (Zábřeh),
Hrad Dívčí (Osoblaha) . . 719, 995,
Hrad Kětkovský (Náměšť) . . 119,
Hrad Nový, hrad (Blansko) . 307,
Hrad Nový, hrad (Šumperk) 578, 577,
† Hradčance Malé u Zlatník (Opava) 782,

Hradčánky (Pruské Slezsko) . . 847,
Hradčany (Bystřice p/H) . . . 646,
Hradčany (Prostějov) 506,
Hradčany (Tišnov) 339,
Hradčany (Pruské Slezsko) . . 842,
Hradčovice (Brod Uh.) . . . 425,
Hradec (Frývaldov) 866,
Hradec (Opava) 767,
Hradec (Uničov) 594,
Hradec (Polské Těšínsko) . . . 923,
Hradec Kozi (Opava) 769,
Hradečná (Litovel) 559,
Hradečná (Uničov) . . . 594, 990,
Hradečná, viz Kajlovec (Opava),
Hrádek (Jablunkov) 884,
Hrádek (Jaroslavice) . . 108, zb. st.,
Hrádek, hrad (Jevíčko) . . . 552,
† Hrádek, tvrz v Tasově (Meziříčí Vel.) 57,
Hrádek Čertuv, hrad (Blansko) 308,
† Hrádek Čertův, tvrz u Okluk (Plumlov) 523,
Hrádek Červený (Dačice) . 168, 971, dv. 166,
Hrádek na Vlárské dráze (Bojkovice) 441, 985,
Hrádek Nový, hrad (Vranov) 181,
Hrádek Starý, viz Hrádek (Jaroslavice),
Hrádek Šturmuv, viz Hrádek Červený (Dačice),
Hradisko (Kroměříž) 656,
Hradisko, zb. st. v Rožnově p. R. 679,
Hradisko Klášterní (Olomouc-město) 488,
Hradisko Malé (Plumlov) . 523, 987,
Hradiště (Těšín Český) . . . 899,
† Hradiště u Luk (Jihlava) . . 47,
Hradiště sv. Hypolita (Znojmo) 98, 964,
Hradiště Uherské 351, 983, cukr. 368,
Hradišťko (Dačice) . . . 29, 949,
Hrádkov (Boskovice) . . 315, 981, mlýn 315,
Hradnice, viz Radnice (Mohelnice),
Hradská, ulice u Zlína . . . 376,
Hrady Dívčí, viz Děvičky (Mikulov), viz Hrad Dívčí (Osoblaha),
Hrady Sirotčí, viz Waisenstein (Mikulov),
Hrachovec (Meziříčí Val.) . . . 679,
Hrachovec, dvůr, viz Simře (Lipník),
Hranečník (Ostrava Slezská) . . 911,
Hranice 619,
Hranicz, viz Hranice,
Hraničky (Javornik) 862,
Hraničky (Mohelnice) 553,
Hraničná (Vidnava) 860,
Hraničná, viz Hranečník (Ostrava Sl.), viz Petrovice Hraničné (Šternberk),
Hrastouicih, viz † Hrastovice (Ždánice).
† Hrastovice u Dražuvek (Ždánice) 254,
Hrbov (Meziříčí Velké) 60,
† Hrbov u Rosic (Ivančice) . 345,
† Hrděbořice v neznámé poloze na Třebicku 50,
Hrdibořice (Prostějov) 503,
† Hrejkovice v neznámé poloze na Třebicku 50,
† Hrobí na panství tovačovském (Kojetín) 504,
Hrobice (Vizovice) 456,
Hrobniky (Pruské Slezsko) . . 794,
† Hrohož na panství novoměstském 75,
Hrochov (Konice) 525,
Hrotovice 132, 968,
Hrozenkov Nový (Vsetín) . . . 445,
Hrozenkov Starý (Bojkovice) . 433, pila 984, 432,
Hroznatín (Meziříčí Vel.) . . . 148,
† Hroznětice na panství drnholeckém (Mikulov) 246,
† Hroznov u Hlinska (Holešov) 448, 665,
Hrozová (Osoblaha) . . . 716, 995,
Hrubčice (Prostějov) 487,
Hrubšice (Krumlov Mor.) . . . 118,
Hruda, viz Ruda (Meziříčí Velké),
Hrudschih, viz Hrubšice (Krumlov Mor.),
† Hrusice u Domaželic (Přerov) 646,
Hruška (Kojetín) 505,
Hruška, viz Hrušky (Břeclav),
† Hruškovice u Osvětiman (Kyjov) . . . 366, zb. st. 364,
Hrušky (Břeclav) . 257, zb. st. 255,
Hrušky (Slavkov) . . . 207, 304,
Hrušky, viz † Hruškovice (Kyjov),
Hrušov (Ostrava Slezská) . . . 911, zb. st. 910, lih. 758, 910,
Hrušovany nad Jevišovkou (Jaroslavice) 110, 965,
Hrušovany u Brna (Židlochovice) . . . 240, 976,
Hrutov (Jihlava) 42,
Hrutovice, viz Hrotovice,
Hrziz Antiqua, viz Říše Stará (Telč),
Hrzus, viz Říše Nová (Telč),
Hřbinec, viz Břevenec (Uničov),

Hřebčín, viz Řepčín (Olomouc-město),
Hříšice (Dačice) 29,
Huben, viz Čtyřice, Lánu (Svitavy),
Hubertov, dv. u Odunce (Hrotovice) 133,
Huckswag, viz Hukvaldy, hrad (Místek),
Hudčih, viz Chudčice (Tišnov),
Hudčice, viz Udeřice (Hrotovice),
† Hudkendorf na panství mírovském (Mohelnice) 668,
Huestz, viz Hvozdec (Tišnov),
Hukovice (Jičín Nový) . . 691, 993,
Hukovice (Vidnava) 863,
Hukvaldy (Místek) . . . 700, 993,
zámek, zb. st., p'v. 699,
Hukvaldy, hrad (Místek) . . 698,
Hulín (Kroměříž) 654,
Hulka, viz Hluk (Ostroh Uh.),
Hultschin, viz Hlučín,
Hulyn, viz Hulín (Kroměříž),
Humna (Polské Těšínsko) . . . 884,
Hunětice, viz † Unětice (Hradiště Uh.),
Hunín, viz Unín (Tišnov),
Hurka (Jičín Nový) . . . 682, dv.,
Hurky Dolní, viz Hurky Velké (Polské Těšínsko),
Hurky Horní, viz Hurky Malé (Polské Těšínsko),
Hurky Malé (Polské Těšínsko) . 884,
Hurky Velké (Polské Těšínsko) . 884,
Husí, viz Housko (Blansko),
Hušťcz, viz Husovice (Brno-město),
Hušínec, část Sviadnova (Místek) 993,
Husle (Tišnov) 333,
† Huslná na panství vsackém . 446,
Husoutia, viz Húzová Německá (Šternberk),
Husovice (Brno-město) 206,
Hustopeč, viz Hustopeče nad Bečvou,
Hustopeče 252, 977,
Hustopeče nad Bečvou (Hranice) 680, 992,
Huswicz, viz Husovice (Brno-město),
Huštěnovice (Hradiště Uh.) . . 362,
Huť Skelná, viz Sklené (Město Staré),
Hutě (Albrechtice) 788,
Hutě Staré (Hradiště Uh.) . . . 365,
Hutisko (Rožnov) 679,
Hütte, viz Hutě (Albrechtice),
Hütten, viz Oskava (Uničov),
Húzová Moravská (Šternberk) . 609,
Húzová Německá (Šternberk) 478, 986,
Hvězdlice Nové (Bučovice) . . 286,
Hvězdlice Staré (Bučovice) . . 287,
Hvězdoňovice (Třebíč) . 43, dv. 953,
Hvězdovice, viz Jezdovice (Třešť),
Hvozd (Konice) 529,
Hvozdec (Tišnov) . . . 227, 975,
Hvozdeček, viz Hvozdečko (Litovel),
Hvozdečko (Litovel) . . . 557, 988,
Hvozdná (Zlín) 456,
Hýlov (Klimkovice) . . . 758, dv.,
Hynčice (Albrechtice) 852, pily 852,
Hynčice (Odry) 773,
Hynčice nad Moravou (Město Staré) 588,
Hynčice pod Sušinou (Město Staré) 586,
† Hynčina u Přílep (Holešov) 453,
Hynčina Dolní (Zábřeh) . . . 565,
Hynčina Horní (Svitavy) . . . 546,
Hynčinov (Zábřeh) . . . 565, 989,
Hynkov (Olomouc) 477,
Hynkov, dv. na panství brtnickém (Jihlava) 41, 953,
Hypice, viz † Epice (Vranov),
Hyršperk (Albrechtice) . . . 788,
Hýsly (Kyjov 402,
Hyssil, viz Hýsly (Kyjov),

Ch

Chabičov (Opava) 777,
Chabičov (Šternberk) 609,
Chaikovici, viz Čajkovice (Znojmo),
Chalambyci, viz Kalubice (Polské Těšínsko),
Chaloupky Komárovské (Opava) 822,
Chaloupky Nové (Vidnava) . . 860,
Chanchouici, viz † Čenkovice (Klobouky),
Charlottenburg, hrádek (Opava) 750,
Charlottendorf, viz Karlín (Třebová Mor.),
Charváty (Olomouc) . . . 484, 503,
Charváty, viz Pasohlávky (Pohořelice),
Chařová, část Krnova 826,
Chatow, viz Šatov (Znojmo),
Chattow, viz Šatov (Znojmo),
Chebzi (Frývaldov) 855,
Chedomitz, viz Citonice (Znojmo),
Chegost, viz Gnast (Znojmo),

Chechowicz, viz Štěchovice (Kroměříž),
Chelesiz, viz Želešice (Brno),
Chernouir, viz Černvír (Tišnov),
Chethow, viz Citov (Přerov),
Chewernik, viz Havraníky (Znojmo),
Cheyze, viz Čejč (Hodonín),
Chibi, viz Chyby (Polské Těšínsko),
Chirles, viz Krchleby (Mohelnice),
Chlebičov (Hlučín) 834,
Chlebovice (Místek) 700,
Chlébské (Tišnov) . 333, 993, 994,
Chlévské Dolní, viz Chlébské (Tišnov),
Chlévské Horní, viz Chlébské (Tišnov),
Chlístov (Třebíč) 43,
† Chlístov u Svojanova (Mohelnice) 557,
† Chlístov u Březejce (Meziříčí Velké) 60,
Chlostov, viz † Chlístov (Meziříčí Velké),
Chlum (Boskovice) . . . 318, 546,
Chlum (Bystřice n/P) 323,
Chlum (Třebíč) 54,
Chlum (Zlín) 374,
† Chlum u Strážku (Bystřice n/P) 69,
Chlum, hrad u Bílavska (Bystřice p/H) . 666, zb. st. 662,
Chlum, zb. st. u Kvasic (Kroměříž) 379,
Chlum, viz † Chlumec (Zdounky),
Chlumec (Dačice) . . . 29, dv. 949,
† Chlumec u Bořenovic (Holešov) 448,
† Chlumec u Četechovic (Zdounky) 395,
† Chlumečné u Chomýže (Holešov) 448,
Chlumek (Meziříčí Velké) 49, dv. 955,
Chlupice (Krumlov Mor.) . . . 130,
Chlustov, viz Chlístov (Mohelnice),
† Chmelník na panství boskovském 316,
Chobelnych, viz Kobylnice (Brno-venkov),
† Chobot u Třebelovic (Jemnice) 163,
Chobot, dv. u Kuklíku (Město N.) 961,
Chobyně (Jevíčko) 539,
Chochow, viz Kochov (Boskovice),
Cholina (Litovel) 477,
Choltice (Opava) 780,
Choltice (Pruské Slezsko) . . . 789,
Chomarne, viz Komárno (Bystřice p/H),
Chomoutov (Olomouc) . . . . 494, zb. st. 607, 986,
† Chomoutovice u Četechovic (Zdounky) 395,
Chomut, viz Chomoutov (Olomouc),
Chomutowici, viz Chomoutov (Olomouc),
Chomýž (Holešov) 448,
Chomýž (Krnov) 826,
Chorin, viz Choryně (Meziříčí Val.),
Chornice, viz † Horenčice (Kyjov),
Chornice (Jevíčko) 549, 988, dv. 549,
Choryně (Meziříčí Val.) . . . 675,
Choryňka, viz Jarcová (Meziříčí Val.),
Choryňka, viz Lhota u Choryně (Meziříčí Val.),
Chorýňskovice, díl Nových Sedlic (Opava) 749,
Chořelice (Litovel) 598,
Chotebanz, viz Chotěbuz (Těšín Český),
Chotěbudice (Dačice) 168,
Chotěbuz (Těšín Český) . . . 896,
† Chotěvice v okolí Hrádku (Jaroslavice) 109,
Chothevie, viz † Chotěvice (Jaroslavice),
Chothloken, viz † Kotlasy (Žďár),
Chotnicz, viz Skotnice (Přibor),
Chotowitz Polonicum, viz Čechovice (Polské Těšínsko),
Chotowitz Theutonicum, viz Čechovice (Polské Těšínsko),
Chowalowicz, viz Kovalovice (Kojetín),
Chrabarn, viz Kravaře (Hlučín),
Chrastelov (Pruské Slezsko) . . 841,
Chrastěšov (Vizovice) 460,
Chrasti, zb. st. ve Vedrovicích (Krumlov Mor.) 125,
Chrastice (Město Staré) . . . 586,
Chrasťová Moravská (Svitavy) 546, 988,
Chrášťany (Kroměříž) . . 656, 992,
Chrauzko, viz Kravsko (Znojmo),
Chrbov (Kojetín) 503,
Chrelow, viz Křelov (Olomouc),
Chrisens, viz Křižanov (Meziříčí Vel.),
Chrises, viz Křižanov (Mohelnice),
Christdorf, viz Křišťánovice (Dvorce),
Chrlice (Brno-venkov) . . 218, 974,
Chrlopy, viz Korolupy (Jemnice),
Chromeč (Šumperk) 578, zb. st. 577,

Chropyně (Kroměříž) 654, zb. st. 653,
Chrostau-Oehlhütten, viz Lho'a Chrastová (Svitavy),
Chroustov (Hrotovice) 135,
Chroustov (Žďár) 49,
† Chroustov u Litostrova (Ivančice) 345,
† Chroustov u Rudíkova (Meziříčí Velké) 62,
Chruděchromy, viz Chrudichromy (Boskovice),
Chrudichromy (Boskovice) 315, 981,
Chrumicz, viz Chromeč (Šumperk),
† Chřástov u Olšan (Telč) . 39,
† Chřelčnice na panství lipnickém 635,
Chřenovice (Pruské Slezsko) . . 803,
Chřenovice, viz Křenovice (Slavkov),
† Chřeptov u Rohu (Meziříčí Vel.),
Chřipice, viz Křepice (Hrotovice),
Chubschicz, viz Kubšice (Krumlov Mor.),
Chudčice (Tišnov) 227,
Chudobín (Bystřice n/P) . . . 323, přádelna, mlýn 322,
Chudobín (Litovel) 559,
Chuchelná (Hlučín) 800,
† Chuchelná Malá u Chuchelné (Hlučín) 803,
Chuchelná Velká, viz Chuchelná,
Chuncendorf, viz Kunčina (Třebová Mor.),
Chunicz, viz Kounice Dolní (Ivančice), viz Kunovice (Hradiště Uh.),
Chunsak, viz Kunžak),
Chunycz, viz Kounice Dolní (Ivančice),
Churin, viz Kuřim (Tišnov),
Chutčice, viz Chudčice (Tišnov),
Chvalatice (Vranov) . 178, čh. 178,
Chvalčov (Bystřice p/H) . 662, pila,
Chvalotín (Slavonice) . . 20, 947,
Chvalíkovice (Opava) 769,
† Chvališov u Deblína (Tišnov) 226,
Chvalkovice (Bučovice) . . . 397,
Chvalkovice (Jemnice) . . 170, 972, zb. st. 162,
Chvalkovice (Olomouc-město) . 480,
Chvalkovice (Vyškov) 510,
Chvalnov (Zdounky) . . 387, dv.,
Chvalovice (Znojmo) 96,
Chwalatitz, viz Chvalatice (Vranov),
Chwalkowitz, viz Chvalkovice (Jemnice),
Chwasiz, viz Kvasice (Kroměříž),
Chyby (Polské Těšínsko) . . . 884,
Chylec, část Veselička (Lipník) 637,
Chylice (Ostroh Uh.) 414,
Chýlice, viz Chylec (Lipník).

I

Iama, viz Jámy (Žďár),
Ianestorph, viz Janov (Jindřichov),
Iectare, viz Jaktař (Opava),
Iedouicz, viz Jedovnice (Blansko),
Ieschkendorf, viz Jezdkovice (Opava),
Iglau, viz Jihlava,
† Ihraczow v neznámé poloze . 547,
Ilownica, viz Jilovnice (Polské Těšínsko),
Ingrowitz, viz Jimramov (Město Nové),
Insula, viz † Ostrovy (Olomouc),
Inzrichowicz, viz Jiřikov (Rýmařov),
Ipice, viz † Epice (Vranov),
Irmsdorf, viz Jarmartice (Rýmařov),
Irritz, viz Jiřice (Krumlov Mor.),
Iskrzyczin, viz Jiskřičín (Polské Těšínsko),
Istebna, viz Jistebná (Polské Těšínsko),
Ivaň (Kojetín) 503,
Ivaň (Židlochovice) . . . 241, 976,
Ivančice 115, 966,
Ivanovice, viz Vanovice (Boskovice),
Ivanovice Brněnské (Brno-město) 221,
Ivanovice na Hané (Vyškov) 297, 979,
Ivanovice u Brna (Brno-venkov) 209, 974,
Izuestouicih, viz † Zvěstovice (neznámé polohy).

J

Jabloňany (Boskovice) 329,
Jablonków, viz Jablunkov,
Jabloňov (Bystřice n/P) . . . 333,
Jabloňov (Meziříčí Velké) . . . 60,
Jablunka (Vsetín) 445,
Jablunkov 877,
Jackov (Budějovice Mor.) . 157, dv,
Jackov, viz Jakubov (Budějovice Mor.),
Jacobi villa, viz Jakubovice (Šilperk),
Jacou, viz Jakubov (Budějovice Mor.),

Jagdhase, viz Kolná (Krnov),
Jägerndorf, viz Krnov,
Jägersfeld, viz Krnov (Šternberk),
Jáchymov (Biteš Velká) . . . 57,
Jáchymov (Litovel) 494,
Jaispitz, viz Jevišovice (Znojmo),
Jakartice Malé, viz Jakartice Pusté (Hlučín),
Jakartice Pusté (Hlučín) . 800, 997,
Jakartovice (Benešov H.) . . . 784,
Jakartovice Pusté, viz Jakartovice (Benešov H.),
Jakravice, viz † Arklebice (Třebíč),
Jaktař (Opava) 714,
† Jakubčice na panství karloveckém (Dvorce) 613,
Jakubčovice (Bílovec) 743,
Jakubčovice (Odry) 773,
† Jakubčovice u Bretnova (Bruntál) 822,
Jakubov (Budějovice Mor.) 155, 970, zb. st., lih. 154,
Jakubov (Náměšť) 144,
Jakubovice (Šilperk) 580,
Jakubovice (Pruské Slezsko) 787, 842,
† Jakubovice u Jívovi (Meziříčí Vel.) . . . . 67, zb. st. 959,
Jalovisko, dv. u Měnína (Židlochovice) 237,
Jalubí (Hradiště Uh.) 362,
Jamartice (Rýmařov) 591,
Jamné (Jihlava) 46, 954,
Jamné (Tišnov) 339,
Jamnice (Opava) 785,
Jamnitha, viz Jemnice (Frýdek),
Jamnitz, viz Jemnice,
Jamolice (Krumlov Mor.) . . . 119,
Jámy (Žďár) 81,
† Jámy na panství pernštejnském (Tišnov) 336,
Janauschendorf, viz Janoušov (Šumperk),
Jančí (Vítkov) 769,
Janíkovice, viz Jankovice (Hradiště Uh.),
† Jankov u Zábřeha 576,
Jankovce, bývalý dv. u Budišovic (Opava),
Jankovice (Holešov) 449,
Jankovice (Hradiště Uh.) . . . 370,
† Jannutha na Těšínsku . . . 926,
Janoslavice (Zábřeh) 575,
Janoušov (Šilperk) 573,
Janoušov (Šumperk) 580,
Janov (Jindřichov) . . . 717, 995,
Janov, dv. u Uhřic (Zdánice) . 281,
† Janová u Kašavy (Holešov) 456,
Janová, část Polanky (Klimkovice) 764,
Janovice (Frýdek) 926,
Janovice (Jičín Nový) 682,
Janovice (Klimkovice) 766,
Janovice (Rýmařov) 590,
Janovice, předm. Velké Biteše 142, 969,
Janovice Moravecké (Bystřice n/P) 71, 960,
Janovice Pernštejnské (Bystřice n/P) 333,
Janovice Velké (Bystřice n/P) 72, 961,
Janovičky (Bystřice n/P) . . . 72,
Janovičky Kopřivné, viz Janovice Pernštejnské (Bystřice n/P),
Janowitz, viz Janovice (Rýmařov),
Jansdorf, viz Janušov (Rýmařov),
Jansdorf, viz Januvky (Třebová Mor.),
Janštejn, hrad (Třešť) . 24, 946,
Janušov (Rýmařov) . . . 591, 990, elektr. a cih. 590,
Januvka, viz Januvky (Třebová Mor.),
Januvky (Třebová Mor.) . . . 550,
Jarcová (Meziříčí Val.) 677,
Jarkovice (Opava) . . . 745, 778,
† Jarnič u Vrbna 851,
Jarohněv (Pruské Slezsko) . . 795,
Jarohněvice (Kroměříž) 656,
† Jarohněvice u Dubňan (Hodonín) . . . 262, dv. 260,
Jaroměřice (Jevíčko) . . . . . 538, dv., cih., mlýn 553,
Jaroměřice nad Rokytnou (Budějovice Mor.) 153, 970,
Jaroslavice 107, 965,
Jaroslavice (Zlín) 377,
† Jaroslavice mezi Hrádkem a Lipinami (Bystřice p/H) . . . 565,
Jarošov (Hradiště Uh.) 354,
Jasenice (Meziříčí Val.) . . . 679,
Jasenice (Náměšť) 144, 969, dv. 142,
Jasenice (Polské Těšínsko) . . 885,
Jasenka (Vsetín) 445,
Jasenka (Polské Těšínsko) . . 937,
Jasenná (Vizovice) 460,
Jasienica, viz Jasenice (Polské Těšínsko),
Jasienka, viz Jasenka (Polské Těšínsko),
Jasinov (Kunštát) . . . 319, 323,
Jasnovice (Polské Těšínsko) . . 885,
Jasnowice, viz Jasnovice (Polské Těšínsko),
Jasowitz, viz Jazovice (Vranov),
Jastersdorf, viz Jestřabí (Fulnek),

Jauernig (Stadt, Dorf) viz Javornik (Město, Ves),
Javorek (Město Nové) 77,
Javorníček, viz Javorovec (Hradiště Uh.), viz Javornik (Strážnice),
Javornik (Město, Ves), 861, 862, 998,
Javornik (Strážnice) 420,
Javornik (Svitavy) 546,
Javornik, viz Javorovec (Hradiště Uh.),
Javorovec (Hradiště Uh.) . . . 354,
Javoří (Mohelnice) 565,
† Javoří u Radotic (Jemnice) . 174,
Javoří Dolní (Polské Těšínsko) . 939,
Javoří Horní (Polské Těšínsko) . 939,
Javoří Prostřední (Polské Těšínsko) 939,
Javořičko (Litovel) . . . 556, 558,
Javořinka (Polské Těšínsko) . . 885,
Javurek (Ivančice) . 227, zb. st. 344,
Jaworse, viz Javoří (Polské Těšínsko),
Javorz Dolny, Górny, Średny, viz Javoří (Polské Těšínsko),
Jaworzynka, viz Javořinka (Polské Těšínsko),
Jazowic, viz Jazovice (Vranov),
Jazovice (Vranov) 181,
Jeclov (Jihlava) 46, 47,
Jecter, viz Jaktař (Jihlava),
Ječmeniště (Znojmo) 96,
Jedl, viz Jedlí (Šilperk),
† Jedle na panství rájeckém (Blansko) 312,
† Jedle na panství černohorském (Blansko) 330,
† Jedle u Lelekovic (Brno-venkov) 313,
Jedlí (Šilperk) 573,
Jednov (Konice) 525,
Jedov (Náměšť) 144,
Jedovnice (Blansko) . . . 310, 980, dv., pila, lih. 309,
Jehnice (Brno-venkov) 210,
Jehřice, viz Jiřice (Budějovice Mor.),
† Jehřice u Višňového (Krumlov Mor.) 129,
Jejkov, předm. Třebíče . . . 50,
Jeleni (Bruntál) 850,
Jelenice (Vitkov) 769,
Jemnice (Bystřice n/P) . . . 70,
Jemnice 160, 970,
† Jemnice na panství frýdeckém 928,
Jemnička, viz Jemnice (Bystřice n/P),
† Jemnička Stará na panství jemnickém 163,
† Jenč u Bystřice p/H . . . 665,
Jeneč (Blansko) 329,
Jenikov Malý (Dačice) . . 29, 949,
Jenikov Velký (Dačice) 29, mlýn 945,
Jenikovec, viz Jenikov Malý (Dačice),
Jenikovice, viz Jenikov Velký (Dačice),
† Jenišov u Opatova (Třebíč) . 45,
† Jenišovice u Osvětiman (Kyjov) 366,
† Jenišovice na panství Staré Hobzí (Slavonice) 171,
Jerecz, viz Jiřice (Budějovice Mor.),
Jerischow, viz Jarošov (Hradiště Uh.),
Jerlochovice (Fulnek) 690,
Jermaersdorf, viz Jamartice (Rýmařov),
Jernau, viz Jarohněv (Pruské Slezsko),
Jersice (Dačice) . 168, zb. st. 166,
Jersín (Meziříčí Velké) . 49, dv. 955,
Jeřmaň (Litovel) 556,
Jeřmáni, viz Jeřmaň (Litovel),
† Jeřtov na panství bouzovském (Litovel) 557,
Jesenec (Konice) 535, 988,
† Jesenec u Protivanova (Boskovice) 316,
Jesenice Moravská, viz Jasenice (Meziříčí Val.),
Jeseník Německý (Jičín Nový) . 687,
Jesenka, viz Jasenka (Vsetín),
† Jesenov u Mostišť (Meziříčí Vel.) 61,
Jeschkowitz, viz Jezdkovice (Opava),
Jessenik, viz Jesenik Německý (Jičín Nový),
Jestřabí (Biteš Velká) . . 144, 969,
Jestřabí (Fulnek) 690,
Jestřabí (Klobouky Val.) . . . 439,
Jestřabí (Olomouc) 615,
Jestřabí Kuřimské (Tišnov) . . 223,
Jestřabí Pernštejnské (Tišnov) . 334,
Jestřabice (Kyjov) 398,
Jestřebí (Blansko) 329,
Jestřebí (Jihlava) 43,
Jestřebí (Zábřeh) 565,
† Jestřebí u Bystřice p/H . 665,
Jestřebíčko (Zábřeh) . . 565, 989,
Jeswicz, viz Jazovice (Vranov),
Ješov (Litovel) . . 560, zb. st. 560,
Ještěbořice, viz Šitbořice (Klobouky),
Jetřichovice, viz Dětřichov (Šternberk), viz Větřkovice (Příbor),

Jevíčko . . . . . 539, dv. 538, aug. klášter Matky Boží 541,
Jevišovice (Znojmo) . . . 100, 964,
Jewizkam, viz Jevíčko,
Jezdkovice (Opava) 780,
Jezdoňovice, viz Hvězdovice (Třebíč),
Jezdovice (Třešť) . . 16, mlýn 946,
Jezera (Slavkov) 307,
Jezernice (Lipník) 622,
† Jezero na panství klobouckém 271,
† Jezero Černé v okolí Hrádku (Jaroslavice) 109,
Jezeřany (Krumlov Mor.) . 122, 967,
Jezevči, viz Jazovice (Vranov),
Ježek, býv. dvur u Budkova (Jemnice) 164,
Ježkovice (Vyškov) . 296, dv. 295,
Ježník (Krnov) 826,
Ježov (Kyjov) 402,
† Ježov u Lukova (Holešov) . 456,
ježovice, viz Ježov (Kyjov),
Jičín Nový 683,
Jičín Starý (Jičín Nový) . . . 681,
Jičina (Jičín Nový) 682,
Jihlava 3, 943,
Jihlávka (Třešť) 25, 948,
Jilem (Telč) 25, 948,
Jilešovice (Opava) 778,
Jílkov (Šternberk) 494,
Jilm, viz Jilem (Telč),
Jilmoví (Tišnov) 339,
Jilovec (Bílovec) 771,
Jilovnice (Polské Těšínsko) . . 885,
Jimramov (Město Nové) . 76, 961,
† Jimramov u Mrákotína (Telč) 20,
Jimramov Nový (Město Nové) 77, 962,
Jinačovice (Brno-venkov) . . . 227,
Jindřichov (Bítеš Velká) . . . 144, zb. s. 142,
Jindřichov (Hranice) 622,
Jindřichov 717, 995,
† Jindřichov v neznámé poloze 346,
Jindřichovice (Telč) 36,
Jindřichovice (Pruské Slezsko) . 843,
Jinošov (Náměšť) 144, 969, zb. st. 142,
Jiratice (Jemnice) 164,
† Jirkov u Čekyně (Přerov) . 651,
Jiřice (Budějovice Mor.) . . . 160,
Jiřice (Krumlov Mor.) . . 125, 967,
Jiřice, viz † Jehřice (Krumlov Mor.),
† Jiříkov u D. Kounic (Ivančice) 233,
Jiříkov (Rýmařov) 603,
Jiříkovice (Brno-venkov) 215, 217, 974, dv. 216,
Jiříkovice (Město Nové) . . . 81,
† Jiříkovice u Milotic (Kyjov) 406,
Jiskřičin (Polské Těšínsko) . . 885,
Jistebná (Polské Těšínsko) . . 885,
Jistebné, viz Jistebná (Polské Těšínsko),
Jistebník (Klimkovice) . . . . 764, zb. st. 766,
Jívová (Šternberk) 496,
Jívoví (Meziříčí Velké) . . 67, 959,
Jogsdorf, viz Jakubčovice (Odry),
Johanka (Vidnava) 865,
Johannaburg, viz Johanka (Vidnava),
Johannesberg, viz Vrch Janský (Javorník),
Johannesfeld, viz Zadky (Opava),
Johannesthal, viz Janoušov (Šilperk), viz Janov (Jindřichov),
Johannis Villa, viz Hanušovice (Město Staré),
Johannisbrunn, viz Koupele Janské (Vítkov),
Johanová (Vsetín) 445,
Johnsdorf, viz Janušov (Rýmařov), viz Januvky (Třebová Mor.), viz Třemešek (Šumperk),
† Jokelsdorf u Bílčic (Dvorce) 613,
Jokelsdorf, viz Jakubovice (Šilperk),
Josefov (Bystřice n/P) 334,
Josefov (Hodonín) 261,
Josefov (Opava) 759,
Josefov (Pruské Slezsko) . . . 791,
Josefová (Město Staré) 586,
Josefovice (Klimkovice) . . . 758,
Josefovice (Opava) . . . 750, 996,
Josefsburg, viz Josefovice (Opava),
Josefsdorf, viz Tokárna,
Josefslust, viz Císařov (Přerov),
Josefsthal, viz Josefov (Pruské Slezsko),
Josephstadt, viz Brno-Josefov,
Joslowitz, viz Jaroslavice,
Judendorf, viz Jundrov (Brno-město),
Juliánov (Brno-město) 213,
Julienfeld, viz Juliánov (Brno-město),
Jundrov (Brno-město) 209,
Jungferndorf, viz Kobylá (Vidnava),
Juřatsko, viz † Juřitinov (Lipník),
† Juřenovice v neznámé poloze na Třebíčsku 53,
Juřinka (Meziříčí Val.) 677,
† Juřitinov u Podhoří (Lipník) 622,

K

Kaczyce Dolne a Górne, viz Kačice Dolní a Horní (Polské Těšínsko),
Kačice Dolní (Polské Těšínsko) . 920,
Kačice Horní (Polské Těšínsko) 920,
Kadeřín (Konice) 556,
† Kadišina u Sloupu (Blansko 312,
Kadolec (Meziříčí Velké) . . . 67,
Kadolec (Slavonice) 19,
Kadov (Krumlov Moravský . . 119,
Kadov (Město Nové) . . 75, 961, dv. 961,
Kafárna (Hlučín), zb. st. . . 811,
† Kachnovice u Dyjákovic (Jaroslavice) 121,
Kaidling, viz Havraníky (Znojmo),
Kaiserwerth, viz Císařov (Přerov),
Kajlovec (Opava) 769,
Kaldúny (Pruské Slezsko) . . . 815,
Kaldúz (Pruské Slezsko) . . . 826,
Kalčice, viz Kalubice (Polské Těšínsko),
Kaliště (Telč) 25, 948,
Kallendorf, viz Chvalovice (Znojmo),
Kaltenhausen, viz Kaldúz (Pruské Slezsko),
Kaltenlautsch, viz Loučka Studená (Mohelnice),
Kaltenstein, hrad (Vídnava) . 861,
Kaltseifen, viz Zejf Studený (Frývaldov),
Kalubice (Polské Těšínsko) 885, 998,
Kalv (Tišnov) 81, 962,
Kámen, viz Zubštýn (Bystřice n/P),
Kámen Ostrý (Svitavy) . . 546, 988,
Kamenec (Opava) . . 785, dv. 783,
Kamenec (Těšín Český) . . . 886,
† Kamenec u Zámrsk (Hranice) 669, dv. 667,
† Kamenec u Bohumile (Kloboucky) 271,
† Kamenec u Olomouce . . . 495,
Kamenec, viz Kamenice (Polské Těšínsko),
Kamenice (Jihlava) . . . 53, 956,
Kamenice (Polské Těšínsko) . . 937,
Kamenice Starorodní, viz Kamenice (Jihlava),
Kamenička (Javorník) 865,
Kamenička (Jihlava) 54,
Kamenka (Odry) 773,
† Kaménka Malá u Lelekovic (Brnovenkov) 226,
† Kamenka Malá u Oder . . 773,
Kamenná (Třebíč) . . . 57, 956,
Kamenná (Zábřeh) 573,
Kamenné (Vídnava) 860,
Kamienica, viz Kamenice (Polské Těšínsko),
Kaminka, zb. st. u Roštína (Zdounky) 395,
Kamitz, viz Kamenka (Odry), viz Kamenice (Polské Těšínsko),
Kamitz-Ueberschar, viz Kamenička (Javorník),
Kanice (Konice) 987,
Kanice (Brno) 307,
Kanitz, viz Kounice Dolní (Ivančice),
Kaňovice (Brod Uherský) 435, 985, dv. 435,
Kaňovice (Frýdek) 927,
Kanovice, viz Kanovsko (Přerov),
Kanovsko (Přerov) 656,
Kanšperk u Suchova (Os.roh Uh.), hrad 420, 984,
† Kapanice mezi D. Bojanovicemi, Mutěnicemi a Čejkovicemi (Hodonín) 262,
Kapellwobra, viz Bobrůvka (Město Nové),
Kaple (Čelechovská) (Prostějov) 497, 986,
† Kapřiště u Hodonína . . . 263,
Karasín (Bystřice n/P) 72,
Karle, viz Karlov (Uničov),
Karlín (Třebová Mor.) 550,
Karlín (Ždánice) 274, 978,
Karlín, dv. u Opatova (Třebíč) 953,
Karlov (Osoblaho) 281,
Karlov (Rýmařov) . . 590, pila 591,
Karlov (Uničov) 603,
Karlov, dv. u Bílkova (Dačice) 949,
Karlov, zb. st. v Životicích Hladkých (Fulnek) 689,
Karlov, zb. st. na panství Ilheřovském (Hlučín) 806,
Karlov, dv. v Šanově (Jaroslavice) 111,
Karlov, předm. Velkého Meziříčí 57,
Karlov, viz Karlovice Velké (Vsetín),
† Karlov na panství Bys.řice p/H. 665,
Karlov, zb. st. v Násedlovicích (Ždánice) 281,
Karlov Moravský (Šilperk) 530, 990, pila 579,
Karlovec (Dvorce) 612, zb. st. 607,
Karlovec, předměstí Opavy . . 737,
Karlovice (Bílovec) 724,

Karlovice (Holešov) 449,
Karlovice (Napajedla) 374,
Karlovice (Vrbno) 820,
Karlovice Malé (Vsetín) . . . 446,
Karlovice Velké (Vsetín) 679, 985,
Karlovinc, viz Karlovice (Napajedla),
Karlovsko, viz Kařlov (Bystřice p/H),
Karlsberg, viz Karlovec (Dvorce),
Karlsbrun, viz Studánka Karlova (Bruntál),
Karlsburg, hrad (Šternberk) 496,
Karlsdorf, viz Karlov (Osoblaha, Rýmařov),
Karlsthal, viz Karlovice (Vrbno),
Karolín (Blansko) 310,
Karolín (Kroměříž) . . . 379, 983,
Karolín, zb. st. v Trstěnicích (Krumlov Mor.) 128,
Karpenstein, hrad (Javorník) 862,
Karpentna, viz Karpentná (Jablunkov),
Karpentná (Jablunkov) 886,
Karvinná (Fryštát) 914,
Karwin, viz Karvinná (Fryštát),
Karwina, viz Karvinná (Fryštát),
Kasany (Bystřice n/P) . . 334, 982,
Kasárna (Znojmo) 98,
Kasařov, hrad (Holešov) . . 666,
Kaschicz, viz Skaštice (Kroměříž),
Kaschnitzberg, viz Kašnice (Osoblaha),
Kaschnitzfeld, viz Kašenec (Krumlov Mor.),
Kašava (Holešov) 456,
Kašenec (Krumlov Mor.) 127, 967, zb. st. 126,
Kašnice (Klobouky) 271,
Kašnice (Osoblaha) 723,
Kašpárkovice (Fryštát) 918,
Kateřina Svatá (Blansko) . . . 313,
Kateřinice (Příbor) . . . 694, dv.
Kateřinice (Vsetín) 445,
Kateřinice, viz Halenkovice (Napajedla),
† Kateřinice u Rajnochovic (Bystřice p/H) 670,
Kateřinky (Opava) 475, 746, 778, 996, 997,
Kateřinsko, viz † Kateřinice (Bystřice p/H),
Katharein, viz Kateřinky (Opava),
Katherendorf, viz Kateřinice (Příbor),
Katov (Bítov Velká) 223,
Katscher, viz Ketř (Pruské Slezsko),
Kattendorf, viz Kateřinice (Příbor),
Katzendorf, viz Lhota Starojická (Jičín Nový),
Kauthen, viz Kouty (Hlučín),
Kavriánov (Slavkov) 213,
Kawarn, viz Koberno (Osoblaha),
† Kbelka u Luk (Jihlava) . . 47,
Kdousov (Jemnice) . . . 163, 173,
Kelcz, viz Kelč (Hranice),
Kelč (Hranice) 666,
Kelčany (Kyjov) 401, 984,
Kelčice (Prostějov) 484,
Kelecz, viz Kelč (Hranice),
Kelníky (Brod Uherský) . . . 425,
Kemnitz, viz Kamenička (Javorník),
Kepkov, hrad (Slavkov) . . 302,
Kepřovice (Libavá-Město) 626, 991,
Kerhartice (Dvorce) 613,
Keř Palačovská, dvur v Starém Jičíně (Jičín Nový) 682,
Keř Popuv, viz Popov (Klobouky Val.),
† Kešuvka u Dolní Lhoty (Blansko) 313,
Ketkovice (Náměšť) 119,
Ketř (Pruské Slezsko) 729,
Ketř Nový (Pruské Slezsko) . . 729
Ketschir, viz Ketř (Pruské Slezsko),
Keytser, viz Ketř (Pruské Slezsko),
Kiczyce, viz Kyčice (Polské Těšínsko),
Kieferdörfel, viz Borová (Třebová Mor.),
Kigow, viz Kyjov,
Killizowic, viz Kylešovice (Opava),
† Kinigsdorf na panství budišovském (Libavá-Město) 628,
Kirlitz, viz Chrlice (Brno-venkov),
Kirnoufa, viz Krnov,
Kirtina, viz Křtiny (Brno-venkov),
Kirwein, viz Skrbeň (Olomouc),
Kisielów, viz Kyselov (Polské Těšínsko),
Kittlewitz, viz Kytlice (Pruské Slezsko),
Kladeruby (Mezříčí Val.) . . . 667,
† Kladeruby u Roštění (Holešov) 450,
Kladeruby nad Oslavou (Náměšť) 145, 969, zb. st. 142,
† Kladiš v neznámé poloze . . 211,
Kladky (Jevíčko) 568,
Kladná (Bojkovice) 435,
† Kladná Stará u Kladna (Bojkovice) 435,
Kladníky (Lipníky) 662,
Kladnycz, viz Kladníky (Lipník),

Kladoruby (Boskovice) . 319, 981,
† Kladoruby u Kvasic (Kroměříž) 379,
† Kladoruby u Samotišek (Olomouc) 487
† Kladoruby u Žebětína (Brno-venkov) 228,
Klantendorf, viz Kujavy (Fulnek),
Klárky (Konice) 525,
Klárovec, zb. st. (Frýštát) . . 915,
Klášterec (Zábřeh) 573,
Klatovec (Telč) 25, 948,
† Klečany u Velké Bíteše . . 142,
† Klečany u Nedvědice (Tišnov) 336, dv. 331,
Klečuvka (Vizovice) 460,
Klein Bressel, viz Vraclávek (Albrechtice),
Klein Glockersdorf, viz Klokočůvek (Vítkov),
Klein Grillowitz, viz Křídluvky (Jaroslavice),
Klein Heilendorf, viz Postřelmuvek (Zábřeh),
Klein Hermsdorf, viz Heřmánky (Odry),
Klein Herrlitz, viz Heraltice Malé Benešov H.),
Klein Hoschütz, viz Hoštice Malé (Hlučín),
Klein Jestřebi, viz Jestřebíčko (Zábřeh),
Klein Krosse, viz Kraš Malá (Vidnava),
Klein Mariazell, viz Mariacel Malá Brno-město),
Klein Mohrau, viz Morava Malá (Město Staré), viz Morávka Malá (Bruntál),
Klein Neustift, viz Novosady Malé (Uničov),
Klein Němčitz, viz Němčičky (Pohořelice),
Klein Olbersdorf, viz Albrechtičky (Příbor),
Klein Olkowitz, viz Oleksovičky (Jaroslavovice),
Klein Petersdorf, viz Vražné Horní (Odry),
Klein Peterswald, viz Petřvaldík (Příbor),
Klein Peterwitz, viz Petřatín (Pruské Slezsko),
Klein Poidl, viz Podoličko (Mohelnice),
Klein Rasel, viz Ráječek (Zábřeh),
Klein Seelowitz, viz Zelovice (Krumlov Mor.),
Klein Stohl, viz Šťáhle Malá (Rýmařov),
Klein Studnitz, viz Studénky (Jihlava),
Klein Tajax, viz Dyjákovičky (Znojmo),
Klein Tesswitz, viz Dobšice (Znojmo),
Klein Triebendorf, viz Třebařov Malý (Třebová Mor.),
Klein Wallstein, viz Valštejn Malý (Albrechtice),
Klein Würben, viz Vrbno Malé (Město Staré),
Klein Zeislowitz, viz Tisovnice Malá (Polské Těšínsko),
Kleine Zeile, viz Brno-Cejl Malá,
Klementice (Velké Meziříčí) . . 57,
Klemov (Blansko) 329,
Klemštejn (Pruské Slezsko) . . 797,
Klenknice, viz Klentnice (Mikulov),
† Klenové u Českého Rudolce (Slavonice) 34,
Klenovice na Hané (Kojetín) . 502, dv. 502,
Klentnice (Mikulov) . . 250, 977,
Klentnitz, viz Klentnice (Mikulov),
Klepačov (Blansko) 313,
Klepáčov (Vizmberk) 589,
Kleppel, viz Klepáčov (Vizmberk),
Klepsch, viz Chlebičov (Hlučín),
Kletné (Fulnek) 690,
Kletten, viz Kletné (Fulnek),
Klevetov (Kunštát) 323,
Kličovice, viz † Klučovice (Znojmo),
† Klilohovice v neznámé poloze na Třebíčsku 50,
Klimkovice 757,
Klimštejn, viz Klemštejn (Pruské Slezsko),
Klingenbeutel, viz Jakartice Pusté (Hlučín),
Klinovice, viz Klenovice (Kojetín),
Kloboučky (Bučovice) 282,
† Kloboučky u Brumovic (Klobouky) 263,
Kloboučky mezi Seloutkami a Čechovicemi (Plumlov) . . . 519,
Klobouky 50, 978,
Klobouky Horní, viz Klobouky,
Klobouky Nové, viz Klobouky Valašské,
Klobouky Staré, viz Klobouky Valašské,
Klobouky Valašské 438, 441, 985,
Klogsdorf, viz Klokocov (Příbor),
Klokoczendorf, viz Klokočov (Příbor),

Klokoči (Hranice) . . 622, dv. 620,
Klokočí (Tišnov) 334,
Klokočov (Příbor) 700,
Klokočov (Vítkov) 777,
Klokočůvek (Vítkov) 777,
Klopina (Mohelnice) 594, zb., st.
Klopotovice (Kojetín) . 503, dv. 502,
Kloppe, viz Klopina (Mohelnice),
Klosterbruck, viz Louka (Znojmo),
Klösterle, viz Klášterec (Zábřeh),
Klučov (Třebíč) 138,
† Klučovice u Bojanovic (Znojmo) 102,
Kluncz, viz Chlumec (Dačice),
Kluzov (Litovel) 559,
Klužínek (Konice) 535,
Knaj (Polské Těšínsko) 886,
† Knašpice na panství hrušovanském (Jaroslavice) 112,
Knehnic, viz Knínice (Dačice),
Knenicz, viz Knínice (Boskovice),
Kneniz, viz Knínice (Dačice),
Kneynitz, viz Knínice (Dačice),
Kněždub (Strážnice) 420, zb. st. 419,
Kněževes (Kunštát) 323,
Kněževes (Meziříčí Velké) . . . 60,
Kněževísko (Kunštát) . . 319, 981,
Kněžice (Jihlava) 43, zámek, zb. st. 953,
Kněžopotok, ulice u Zlína . . 376,
Kněžoviska, viz Kněževes (Kunštát),
Kněžpole (Hradiště Uh.) . . . 354,
Kněžpole (Rýmařov) 603,
Kněžpole (Pruské Slezsko) . . 729,
Knibitz, viz Přovice (Litovel),
Knihnice Moravské, viz Knínice Mor. (Tišnov),
Knínice (Dačice) 167, 971, dv. 166,
† Knínice na statku novozámeckém (Bučovice) 286,
Knínice Moravské (Tišnov) . . 287,
Knínice Německé (Ivančice) . . 228,
Knínice Německé (Krumlov Mor.) 127,
Knínice u Boskovic (Boskovice) 536, 938,
Knínice Velké, viz Knínice Moravské (Tišnov),
Kníničky (Brno-venkov) . . . 228,
Kníničky (Olomouc) 527,
Knispel, viz Kněžpole (Pruské Slezsko),
Knyenicz, viz Knínice (Boskovice),
Knynicz, viz Knínice (Boskovice),
Kobariz, viz Kobeřice (Slavkov),
† Kobelec na panství holešovském 451,
Koberno (Osoblaha) . . 723, 995,
Köberwitz, viz Kobeřice (Hlučín),
Kobeřice (Hlučín) 801,
Kobeřice (Prostějov) 484,
Kobeřice (Slavkov) 274, zb. st. 281,
Koblau, viz Koblov (Hlučín),
Koblov (Hlučín) 806, 997,
Kobula, viz Kobylá (Vidnava),
Kobylá nad Vidnavkou (Vidnava) 867, 998,
Kobylí (Albrechtice) 828, zb. st. 787,
Kobylí (Hustopeče) . . 266, dv. 260,
Kobylnice (Brno-venkov) . . . 216,
Kobylnice (Bystřice n/P) . . . 334,
Kobylničky (Plumlov) 517,
Kobylníky, viz Kobylničky Plumlov),
Kocanda (Zďár) 81, 962,
† Kocanov u Knínic Mor. (Tišnov) 228,
Kociánov (Vizmberk) 589,
Kocobedz, viz Chotěbuz (Těšín Český),
Kocourovec (Olomouc . . 630, 991,
Kocurovice (Těšín Český) . . . 901,
Kočov Moravský (Rýmařov) . . 603, zb. st. 603,
Kočov Slezský (Bruntál) . . . 850,
Kodau, viz Kadov (Krumlov Mor.),
Kohaz, viz Kochánov (Meziříčí Velké),
† Kohi v neznámé poloze . . 211,
Kohlbach, viz Kobylí (Albrechtice),
Köhlersdorf, viz Uhlířov (Opava),
Kohlsdorf, viz Kolnovice (Frývaldov),
Köhmet, viz Komňátka (Šumperk),
Kohoutovice (Brno-město) . . 217,
Kochánov (Meziříčí Velké 63, 958,
Kochavec, dv. u Štítné (Klobouky Val.) 440,
† Kochavice u Štítné (Klobouky Val.) 440,
Kochov (Boskovice) . . 319, 546,
† Kochov v okolí Jihlavy . . . 3,
Kochutowicz, viz Kohoutovice Brno-město),
Kojatino, viz Kojatín (Náměšť),
Kojatice (Budějovice Mor.) 173, 972, zb. st. 159,
Kojatín (Náměšť) 145,
Kojátky (Bučovice) 287,
Kojenka, viz † Kyjanka (Lipník),
Kojetice (Třebíč) 150,
Kojetičky viz Kojatice (Budějovice Mor.),
Kojetín (Jičín Nový) 682,
Kojetín 504,
Kojišov, viz Kolšov (Zábřeh),

Kojkovice (Těšín Český) . . . 886,
Kojkowice, viz Kojkovice (Těšín Český),
Kokory (Přerov) 649,
Kokštejn, hrad (Náměšť) . . 142, 144,
† Kolelek mezi Mirošovem, Křekovem a Vlachovskou Lhotou (Klobouky Val.) 440,
Kolenfurt (Mikulov) . . . 245, 976,
Količín (Holešov) 449,
† Kolkov u Lipové (Bystřice p/H) 665, 992,
Köllein, viz Cholina (Litovel),
Kollendorf, viz Chvalovice (Znojmo),
Kolleschau, viz Kolšov (Zábřeh),
Kolná (Krnov) 820,
Kolnovice (Frývaldov) . . 864, 998,
Koloredov (Místek) 700,
Kolorédov (Zábřeh) 565,
Kolovraty (Budějovice Mor.) . . 166,
Kolšov (Zábřeh) 573, zb. st. 572,
Kolštejn (Město Staré) . . . 584, dv., zám., zříc. hradu 579,
Komarn, viz Komárov (Šternberk),
Komárno (Bystřice p/H) . . . 668,
Komárov (Brno-město) . . . . 202, zb. st. 201,
Komárov (Napajedla) 375,
Komárov (Opava) 822,
Komárov (Šternberk 610,
Komárov, dv. před Tasovem (Meziříčí Vel.) 57,
Komárovice (Budějovice Mor.) 162, zb. st. 162,
Komárovice (Jihlava) . . 43, 954,
Komárovice (Meziříčí Val.) . . 668,
Komberk Nový (Jevíčko) . . . 553,
Komberk Starý (Jevíčko) . . . 553,
Komeise, viz Chomýž (Krnov),
Komín (Brno-město) 209, 228, 947,
† Komínce u Popuvek Brno-venkov) 222,
Komissin, viz Koněšín (Náměšť),
Komňa (Bojkovice) . . . 433, 984,
Komňátka (Šumperk) 580,
Komora Nová (Albrechtice) . . 852,
Komora Stará Albrechtice) . . 852,
Komorau, viz Komárov (Opava),
† Komorov u Chvalkovic (Bučovice) 283,
Komorovice (Polské Těšínsko) 939,
Komorovice Německé (Polské Těšínsko) 937,
Komořany (Vyškov) 206,
Koňákov (Těšín Český) . . . 897,
Koněšín (Náměšť) 145, zb. st. 142,
Koniakow, viz Koňákov (Těšín Český),
Konice 533, 987,
Konice Německá (Znojmo) . . 104,
Königlosen, viz Králová (Uničov),
Königsberg, viz Klimkovice,
† Königsbrunn u Sedlce (Mikulov) 1000,
Königsdorf, viz Královice (Pruské Slezsko),
Königseck, viz Kunžák (Čechy),
Königsfeld, viz Pole Královo (Brno-město),
Königsgrund, viz Královec (Šumperk),
Koníkov (Město Nové) 75,
Konkolná, viz Koukolná (Frýštát),
Konradswald, viz Meziříčí (Polské Těšínsko),
Konská (Český Těšín) 905,
Końska, viz Konská (Český Těšín),
Konská Dolní a Horní, viz Konská (Těšín Český),
† Konvice u Pržna (Vsetín),
† Kopa u Zdounek 391,
Kopčany (Vyškov) 292,
Kopec, dv. u Prostějova . . . 521,
Kopeček Svatý (Olomouc) . . 494,
Kopentná, viz Karpentná (Jablunkov),
Kopidów, viz Kopytov (Bohumín),
Kopka, dv. v Kostnicích (Jemnice) 173,
Kopřivná (Šumperk) 578
Kopřivnice (Příbor) 700,
Kopytov (Bohumín) 929,
Kordule (Hrotovice) 130,
† Kornice (Skorotín?) na panství hukvaldském (Místek) 702, 994,
Kornicz, viz Chornice (Jevíčko),
Kornitz, viz Chornice (Jevíčko),
Korolupy (Jemnice) 176, zb. st. 175,
† Korolupy (Brno-venkov) . 220,
† Korolupy u Pozořic (Slavkov) 308,
Korouhvice (Bystřice n/P) . . 323,
Koroužné (Bystřice n/P) 334, 982,
Koruna (Třebová Mor.) . . . 573,
Korupový, viz Korolupy (Jemnice),
Koryčany (Kyjov) 397,
Korytná (Brod Uh.) 425,
Kořenec (Boskovice) 536,
Kořim, viz Kuřim (Tišnov),
Kosatci, viz Košatka (Příbor),
Koscherowe, viz Kučerov (Vyškov),
Koschendorf, viz Košetice (Benešov H.),
Kosinky, viz Kostníky (Jemnice),

Kosmütz, viz Kozmice (Hlučín),
Kosníky, viz Kostníky (Jemnice),
Kosov (Jihlava) 11,
Kosov Horní (Jihlava) 944,
Kosov (Zábřeh) 574,
Kosová, dv. u Mor. Budějovic 156,
† Kosová u Pikarce (Bystřice n/P) 70,
† Kosovice u Střítеže (Třebíč) 55,
Kosse, viz Kosov (Zábřeh),
Kössling, viz Kozlúvky (Pruské Slezsko),
Kostel, viz Podivín (Břeclav),
Kostelany (Zdounky) 379,
Kostelany nad Moravou (Hradiště Uh.) 362, 983,
Kostelec (Bílovec) 771,
Kostelec (Jihlava) 11, 944,
Kostelec (Kyjov) 407,
Kostelec (Těšín Český) . . . 916,
Kostelec na Hané (Plumlov) . . 516, 986, zb. st. 516,
Kostelec u Holešova (Holešov) 449, 985,
Kostelec u Štípy (Zlín) . . 456, 985,
Kostelec, část Krnova . . . 826,
Kostice (Břeclav) 257,
Kostkovice (Polské Těšínsko) 886,
Kostnice, viz Kostice (Břeclav),
Kostníky (Jemnice) 174,
Kosuhovice, viz Kožichovice (Třebíč),
Koszarzyska, viz Košařiska (Jablunkov),
Košařiska (Jablunkov) 886,
Košatka nad Odrou (Příbor) . . 696,
Košatka Malá (Příbor) 696,
Košetice (Benešov H.) 784,
Košíkov (Biteš Velká 145, dv. 142,
Košíkov u Drahonína, hrad (Tišnov) 346,
Košíkov (Napajedla) 371,
† Košovy u Rajnochovic (Bystřice p/H.) 670,
† Kotikelice v neznámé poloze 98,
Kotlasy (Žďár) 81,
Kotojedy (Kroměříž) 656,
Köttnitz, viz Skotnice (Příbor),
Kotvrdovice (Blansko) . . 310, 980, dv. 309,
Koty (Těšín Český) 904,
Koualouich, viz Kovalovice u Kojetína (Kojetín),
Koukolná (Fryštát) 934,
Kounice Dolní (Ivančice) 220, 975,
Kounice Horní (Hrotovice) 130, 968,
Koupele Janské (Vítkov) . . 778,
Kouty (Hlučín) 836, 998,
Kouty (Třebíč) 54,
Kouty (Vízmberk) 588,
Kovále (Polské Těšínsko) . . . 886,
† Kovalov u Žabčic (Židlochovice) 242,
Kovalovice (Slavkov) . . 307, 980,
Kovalovice u Kojetína (Kojetín) 507, 986, dv. 505,
Kovalovice u Tištína (Kojetín) 510, 986,
Kovářov (Hranice) 624,
Kovářov (Litovel) 560,
Kovářová (Bystřice n/P) 334, 982,
Koverník, viz Havraníky (Znojmo),
Koverníky, viz Havraníky (Znojmo),
Kowale, viz Kovále (Polské Těšínsko),
Kozákovice Dolní (Polské Těšínsko) 886,
Kozákovice Horní (Polské Těšínsko), 886,
Kozárov Tišnov) 342,
Kozianau, viz Kocianov (Vízmberk),
† Kozinec u Malenovic (Zlín) 374,
Kozínek, zb. st. v Lhánicích (Náměšť) 142,
Kozlany (Bučovice) 287,
Kozlany (Náměšť) 145,
Kozlau, viz Kozlov (Lipník),
Kozlov Bystřice n/P) 334,
Kozlov (Jihlava) 47, 955,
Kozlov (Lipník) . . . . . 636, pila,
Kozlov (Mezíříčí Velké) . . . 60,
Kozlov, hrad (Náměšť) . 145, 142,
† Kozlov na panství osoblažském 715,
Kozlov, viz Kozlúvky (Pruské Slezsko),
Kozlovice (Frenštát) 700,
Kozlovice (Přerov) 640,
Kozlúvky (Pruské Slezsko) 730, 994, 996,
Kozmice (Hlučín) 811, 997, dv. 811,
Kozmice Horní, viz Kozmice (Hlučín),
Kozojedsko, zb. st u Litenčic (Zdounky) 387,
† Kozojedy u Nitkovic (Zdounky 387,
† Kozojedy u Bučovic . . . 283,
† Kozojedy u Frejštejna (Vranov) 176,
Kozojídky (Strážnice) 414,
Kozov (Litovel) 556,
† Kozrál mezi Prusinovicemi a Lišnou (Bystřice p/H) . . 665

Kozraly, viz † Kozrál (Bystřice p/H),
Koztel, viz Podivín (Břeclav),
Kožichovice (Třebíč) 54,
Kožišice, viz Kožušice (Bučovice),
† Kožišov u Slavkova (Lipník) 635,
Kožišov, viz Kolšov (Zábřeh),
Kožušany (Olomouc) . . 497, 986,
Kožušice (Bučovice) 282,
Kracovice (Třebíč) 53
† Kračenovice u Tečovic (Zlín) 374,
Kraftesdorf, viz Chrastice (Město Staré),
Krahujči, viz Krahulčí (Šternberk),
† Krahuji u Moravice (Vítkov) 747,
Krahulčí (Šternberk) . . 610, 991,
Krahulčí (Telč) 20,
Krahulov (Třebíč) . . . 43, 954,
† Krajido u Choliny (Litovel) 478,
† Krajovice u Menhartic (Jemnice) 163,
Krakořice (Šternberk) 610,
Krakovec (Konice) 528, 987, dv. 527,
Krakovice, viz Krakořice (Šternberk),
† Krakovice u Brňan (Vyškov) 293,
Králec, (Šumperk) . . . 583, 990,
Kralice (Náměšť) 145, 969, dv. 142,
Kralice na Hané (Prostějov) 498, 986,
Kralohov, viz Krahulov (Třebíč),
Králov, zb. st. u Uh. Brodu . . 423,
Králová (Uničov) 594, zb. st. 594,
Královice (Pruské Slezsko) . . 825,
† Královna Nová u Olší (Telč) 21,
Kraluhov, viz Krahulov (Třebíč),
Kramohelno, viz Kramolín (Náměšť),
Kramolín (Náměšť) 145,
Kranowitz, viz Chřenovice (Pruské Slezsko),
Krásensko (Vyškov) 292,
Krasice (Prostějov) 517,
Krasíkov (Zábřeh) 574,
Krásná (Frýdek) 927,
Krásná (Polské Těšínsko) . . . 886,
Krásné (Město Nové) 77,
Krásněves (Meziříčí Velké) . . 60, pila 957,
Krásno nad Bečvou (Meziříčí Val.) 678, 992, zb. st., mlýn, lih. 679,
Krasonice (Telč) . . . 36, 952, cih., vápenka 952,
Krasov (Krnov) 820,
Krassendorf, viz Krásněves (Meziříčí Vel.),
Krastice, viz Chrastice (Město Staré),
Krastilau, viz Chrastelov (Pruské Slezsko),
† Kraš Bernartova v okolí Vidnavy 863,
Kraš Dlouhá (Vidnava) 863,
Kraš Fojtova (Vidnava) 863,
Kraš Malá (Vidnava) 863,
Kraš Malá Nová (Vidnava) . . 865,
† Kraš Rudgerova v okolí Vidnavy 863,
Kraš Velká (Vidnava) 863,
Kraš Žibřidova, viz Kraš Malá,
Krátecko, dv. u Vlachovic (Klobouky Val.) 436,
Krátká (Město Nové) 75,
† Krátká u Vlachovic (Klobouky Val.) 436,
Kratochvilka (Ivančice) 348,
Kratzdorf, viz Chrastice (Město Staré),
Krautenwalde, viz Krutvald (Javorník),
Kravaře (Hlučín) 835,
Kravařov (Opava) . . . 727, 996,
Kravsko (Znojmo) 98, zámek a dv. 98,
Krčma (Bystřice n/P) 71,
Krčmaň (Olomouc) 484,
Krčmy Dolní (Mohelnice) . 564, 989,
Krčmy Horní (Mohelnice) . 564, 989,
Kreisewitz, viz Křižovy (Pruské Slezsko),
Kremetschau, viz Křemačov (Mohelnice),
Kremsier, viz Kroměříž,
Krenišov (Šumperk) 583,
Krennhin, viz Křetín (Kunštát),
Kreutzdorf, viz Křižínkov (Bíteš V.),
Kreutzendorf, viz Holasovičky (Pruské Slezsko),
Kreuz, viz Křižov (Rýmařov),
Kreuzberg, viz Kružberk (Vítkov),
Kreuzendorf, viz Holasovičky (Pruské Slezsko),
Kreuzgasse, viz Brno-Křížová ulice,
Kreuzhof, statek křižovníků v Brně 207,
Krevlice, viz Dvur Krevlický (Bíteš V.),
Krhov (Bojkovice) 433, dv. 432, 984,
Krhov (Boskovice) 316,
Krhov (Hrotovice) 133, zb. st., lih. 132,
Krhová (Meziříčí Val.) 679,
Krhovice (Znojmo) 97,
Krchleby (Mohelnice) 565,
† Krchleby u Hrádku (Jaroslavice) 109,
Kriegsdorf, viz Valšov (Rýmařov), viz Vojnovice (Libavá-Město),

† Krifferzdorf na panství karlovecké (Dvorce) 613,
Krischow, viz † Krysov (Bohumín),
Kristendorf, viz Křižovice (Osoblaha),
Kritschen, viz Podolí (Brno-venkov),
† Krkošice u Moravice (Vítkov) 748,
Krmelín (Ostrava Mor.) 708,
Krnčice (Budčjovice Mor.) . . 157,
Krnov 817,
Krnov (Šternberk) 497,
† Krnůvky u Kostelce (Holešov) 449,
† Krnůvky u Přestavlk (Přerov) 643,
Krokersdorf, viz Krakořice (Šternberk),
Krokočín (Biteš Velká) . . . 145,
Krokovice, zb. st. (Slavonice) 172,
Krokowitzhof, viz † Krokvice (Slavonice),
† Krokvice u Písečného (Slavonice) 172,
Kroměříž 651, 992,
Krönau, viz Křelov (Olomouc), viz Křenov (Mor. Třebová),
Kröneshof, viz Krenišov (Sumperk),
Kronfelsthal, viz Kronfelzov (Město Staré),
Kronfelzov (Město Staré) . . . 586,
Kronsdorf, viz Krasov (Krnov),
Krotendorf, viz Chařová (Krnov), viz † Vřítov (Uničov),
Krotful (Pruské Slezsko) . 729, 730,
Kroužek (Slavkov) . . 303, dv. 301,
† Kroužek na panství kojetínském 506,
Krug, viz Džbánce (Pruské Slezsko), viz Džbánov (Mohelnice),
Kruh, část Holubic (Slavkov) 980,
Krumlov Moravský . . . 113, 966,
Krummwasser, viz Voda Křiva (Šumperk),
Krumpach (Zábřeh) 574,
Krumperk, viz Stražisko (Konice),
Krumperky (Šumperk) 579,
Krumpisch, viz Chromeč (Šumperk),
Krumsín (Plumlov) . 517, dv. 516,
Krumvald, hrad (Dačice) . . 29,
Krumvíř (Klobouky) . 261, dv. 260,
Krutvald (Javorník) 866,
Kružberk (Albrechtice) 788,
Kružberk (Vítkov) 746,
Krycowiz, viz Krakořice (Šternberk),
Krykstorf, viz Valšov (Rýmařov),
† Krysov u Bohumína . . . 930,
Krzichleb, viz Krchleby (Mohelnice),
Krzizkendorf, viz Křižovice (Osoblaha),
Křečkovice (Vyškov) . . 293, 979,
Křekov (Klobouky Val.) . . . 439,
Křelov (Olomouc) . 477, 485, 497,
Křemačov (Mohelnice) 565,
Křemenec (Konice) . . . 534, 987,
Křenov (Třebová Mor.) 549,
Křenovice (Kojetín) 485,
Křenovice (Slavkov) 302, zb. st. 301,
Křenovice, viz Chřenovice (Pruské Slezsko),
Křenůvky (Plumlov) 517,
Křepice (Hrotovice) . . . 105, dv.,
Křepice (Židlochovice) 241,
Křeptov (Tišnov) 334, dv., lih. 957,
Křeptov, viz † Chřeptov (Meziříčí Vel.),
† Křeslík u Stálek (Vranov) . 176, zb. st. 175,
Křesťanovice, viz Křišťanovice (Dvorce),
Křetín (Kunštát)) 320, 981,
† Křičeň, splynula s Podolím (Brno-venkov) 203,
Křídla (Město Nové) 75,
Křídlo, hrad (Holešov) . . 448,
Křídlovice, viz Brno-Křídlovská ul.,
Křídlovice České (Jaroslavice) . 109,
Křídlůvky (Jaroslavice) . . 110, 965,
† Křimov u Vracovic (Vranov) 182,
Křišťanovice (Dvorce) 613,
Křivá (Uničov) 603,
Křivé (Meziříčí Val.) 679,
Křivec (Ostrava Sl.) 911,
† Křivousy u Mouchnic (Bučovice) 283,
Křižánkov, viz Křižínkov (Biteš Velká),
Křižánkov, viz Křižánky Moravské (Město Nové),
Křižánky Moravské (Město Nové) . . . 75, 961, dv. 961,
Křižanov (Meziříčí Velké) . 65, 959,
Křižanov (Mohelnice) 566,
† Křižanov u Okřešic (Třebíč) 50,
Křižanovice (Slavkov) 302,
Křižanovice (Vyškov) 293,
Křižínkov (Biteš Velká) . . . 224,
† Křížkovice u Božic (Jaroslavice) 109,
Křížkovice, viz Křížovice (Osoblaha),
† Křížlovice na panství budkovském (Jemnice) 166,
Křížov (Rýmařov) 603,
Křížovany, viz Křížovy (Pruské Slezsko),
Křížovice (Tišnov) 334,

Křižovice, viz Holasovičky (Pruské Slezsko),
Křížovice, viz Křižínkov (Biteš V.),
Křížovice, viz Křížov (Rýmařov),
† Křižovice na panství osoblažském 715, 994,
Křižovy (Pruské Slezsko) . . 791,
Křoví (Biteš Velká) 145,
Křtálky, viz Stálky (Vranov),
Křtěnice, viz Trstěnice (Krumlov Mor.),
Křtěnov (Kunštát) 323,
Křtiny (Brno-venkov) . . 213, 974, dv. a zámek 306,
Křtomil (Bystřice p/H) 662,
Ksrippaw, viz Skřipov (Bílovec),
Kubčov, viz Jakubovice (Šilperk),
Kubšice (Krumlov Mor.) . . . 119,
Kučerov (Vyškov) . 296, dv. 296,
Kudlov (Zlín) 377,
Kudlov, mlýn u Sušic (Přerov) 630,
Kudlovice (Napajedla) 371,
† Kudlovice u Sušic (Přerov) 630,
Kuchařovice (Znojmo) 92,
Kuchavec, viz † Kochavice (Klobouky Val.),
Kuchelna, viz Chuchelná (Hlučín),
Kujavy (Fulnek) 690,
Kuklík (Město Nové) 75,
Kukrabicz, viz Kuchařovice (Znojmo),
Kukrowitz, viz Kuchařovice (Znojmo),
† Kukvice u Josefova (Hodonín) 263,
† Kukvice u Oslavan (Ivančice) 348,
Kuldov (Polské Těšínsko) . . . 887,
Kuldów, viz Kuldov (Polské Těšínsko),
† Kulchov u Znojma 86,
Kulířov (Blansko) 311,
Kumrowitz, viz Komárov (Brno-město),
Kunczyce Małe a Wielke, viz Kunčice Malé a Velké (Polské Těšínsko),
Kunčice (Dvorce) 613,
Kunčice (Hranice) 668,
Kunčice (Město Staré) 586,
Kunčice (Odry) 762, 997,
Kunčice Malé (Polské Těšínsko) 921,
Kunčice nad Ostravicí (Frýdek) 907,
Kunčice pod Ondřejníkem (Frenštát) 700,
Kunčice Nové, viz Kunčičky (Ostrava Sl.),
Kunčice Velké (Polské Těšínsko) 921,
Kunčičky (Ostrava Slezská) 911, 998,
Kunčičky u Bašky (Místek) . . 700,
Kunčina (Třebová Mor.) . . . 550,
Kunčina Dolní, Horní, Malá, Nová, Stará, Velká, Vrchní, viz Kunčina (Třebová Mor.),
Kundelov, předm. Budišova (Třebíč) 56,
Kundratice (Bystřice n/P) . . . 72,
Kundratice (Meziříčí Vel.) . . . 67,
Kunětice Velké (Fryvaldov) . . 866,
Kunice (Kunštát) 328,
Kuničky (Blansko) 311,
† Kuničky u Hodonína . . . 263,
† Kuničky u Heršpic (Slavkov) 304,
Kuničky Malé, viz Kuničky (Brno-venkov),
Kunkovice (Zdounky) 387, dv. a pila,
Kunovice (Hradiště Uh.) . . . 412,
Kunovice (Meziříčí Val.) . . . 668,
Kunovice, viz † Kuničky (Slavkov),
Kunovičky, viz † Kuničky (Slavkov),
Kunštát 321, 981,
Kunvald (Jičín Nový) 686,
Kunvald, viz Skoronice (Kyjov),
Kunwald, viz Kunvald (Jičín Nový),
Kunzendorf, viz Kunčice (Dvorce, Město Staré, Hranice, Šumperk), viz Kunčina (Třebová Mor.),
Kunžak (Hradec Jindřichův, Čechy) 23,
Kupařovice (Pohořelice) . . . 232, zb. st. 230,
Kupčice, viz Kubšice (Krumlov Mor.),
Kuprowitz, viz Kupařovice (Pohořelice),
Kurdějov (Hustopeče) . . 266, 978,
Kurlupp, viz Korolupy (Jemnice),
Kuroslepy (Náměšť) . 146, dv. 142,
Kurovice (Holešov) 453, zb. st. 452,
Kuřim (Tišnov) 222,
Kúsky (Meziříčí Vel.) 60,
Kutlberk (Albrechtice) 788,
Kutscherau, viz Kučerov (Vyškov),
Kuttelberg, viz Kutlberk (Albrechtice),
Kutzendorf, viz Kočov Moravský (Rýmařov),
Kuželov (Strážnice) 414,
Kvačice (Ostroh Uh.) 414,
Kvasice (Kroměříž) 377,
† Kvasov, snad v okolí Zdánic 280,
† Kvasovice na Třebíčsku . . 50,
Květín (Mohelnice) 566,
Květná (Město Staré) 586,
† Kvičovice na Třebíčsku . . 50,
Kvítkovice (Zlín) 371,

Kwittein, viz Květín (Mohelnice),
Kyčice (Polské Těšínsko) . . . 887,
Kygiow, viz Kyjov,
Kyhnice, viz Knínice (Bučovice),
Kyjanka, viz † Kylianka (Lipník),
Kyjov 399, 984,
Kyjov (Žďár) 49,
† Kyjov u Ronova (Meziříčí Vel.) 67,
Kyjovec, viz Kyjovice (Znojmo),
Kyjovice (Bílovec) . . . 755, 997,
Kyjovice (Znojmo) . . . 113, 966, zb. st. 112,
Kylein, viz Kulířov (Blansko),
Kylešovice (Opava) . . . . . 746, mlýn a pila 752,
† Kylianka u Kozlova (Lipník) 637,
Kyllein, viz Kulířov (Blansko),
Kynheit Německý, viz Bory Horní (Meziříčí Vel.),
Kynice, viz † Knínice (Bučovice),
Kynice Moravské, viz Knínice Moravské (Tišnov),
Kyničky, viz Knínčky (Brno-venkov),
Kyrchman, viz Krčmaň (Olomouc),
Kyrinthein, viz Křtiny (Brno-venkov),
Kyrnov, viz Krnov,
Kyrowicz, viz Krhovice (Znojmo),
Kyselov (Olomouc) 477,
Kyselov (Polské Těšínsko) . . 887,
Kyselovice (Kroměříž) 660,
Kytlice (Pruské Slezsko) . . . 825,
† Kytlovice u Drysic (Vyškov) 293,
Kývalka, zb. st. (Ivančice) . 344,
Kyžlířov (Hranice) 624,

L

Laatz, viz Ledce (Židlochovice),
Labatice, viz † Loponice (Pohořelice),
Labniz, viz Hlavnice (Opava),
Labuť (Bílovec) 771,
Labutice (Konice) 525,
Labuty (Kyjov) 403,
Łączka, viz Loučka (Jablunkov),
Lačnov (Kunštát) 328,
Lačnov (Klobouky Val.) . . . 439,
Lačnov Malý a Velký, viz Lačnov (Klobouky Val.),
Lačnov Moravský (Svitavy) . . 546,
Ladín (Konice) 536,
† Lagmo na Třebíčsku . . . 50,
Lagnov, část Klimkovic . . . 758,
Lahvičky, viz Lavičky (Meziříčí Vel.),
Łąki, viz Louky (Fryštát),
Lamberk, zb. st. (Kunštát) . 323,
Lamberk, hrad (Náměšť) 144, 142,
† Lamička u Ludíkova (Boskovice) 317,
Lanchut, viz Lanžhot (Břeclav),
Lančov (Vranov) 181,
Landek (Polské Těšínsko) . . . 887,
Landek, hrad (Hlučín) . . . 808,
Landmar, viz Luboměř (Hranice),
Landschau, viz Lančov (Vranov),
Lange Gasse, viz Ulice Dlouhá, předm. Štenberka,
Langenau, viz Langov (Pruské Slezsko),
Langenberg, viz Lamberk, hrad (Náměšť), viz Stráň Dlouhá (Bruntál),
Langendorf, viz Ves Dlouhá (Albrechtice, Mohelnice), viz Loučka Dlouhá Dolní (Uničov),
Langendon, viz Langendony (Jevíčko),
Langendony (Jevíčko) 551,
Langenlutsch, viz Loučka Dlouhá (Třebová Mor.),
Langov (Pruské Slezsko) . 729, 730,
Langzeile, viz Ves Nová Ostrožská (Ostroh Uh.),
Lanštorf (Břeclav) . 257, mlýn 255,
Lánu Padesát (Hranice) . . . 624,
Lanžhot (Břeclav) 258,
Lapač (Přerov) 651,
Lapač Horní (Holešov) 452,
Lapikus, hrad (Znojmo) . . 101,
Lap's viz Zubštýn (Bystřice n/P),
Lapistorf, viz † Ruprštorf (Hodonín),
Larischau, viz Láryšov (Krnov),
Láryšov (Krnov) 828,
Lasczan, viz Lašťany (Šternberk),
Lasecz, viz Lazce (Olomouc-město),
Laschas, viz Lašťany (Šternberk),
Laschiz, viz Lužice (Hodonín),
Laskes, viz Vlastovec (Slavonice),
Lasszczian, viz Lašťany (Šternberk),
Laszan, viz Lašťany (Šternberk),
Laškov (Konice) 531, 987,
Lašťany (Šternberk) 494,
Laštovičky (Meziříčí Velké) 68, 959,
† Latzdorf na statku ondřejovickém (Cuckmantl) 866,
Laubias, viz Lubojaty (Bílovec),
Laudmer, viz Luboměř (Hranice),

Lauentenburch, viz Břeclav,
Lauchans, viz Blučina (Židlochovice),
Lauterbach, viz Potučník (Vízmberk),
Lautpach, viz Potučník (Vízmberk),
Lautsch, viz Loučky (Odry),
Lavičky (Meziříčí Velké) . . . 60,
† Lávka u Želechovic (Uničov) 611,
Láz (Budějovice Mor.) 159,
Lazane, viz Lažany (Blansko),
Lazce (Olomouc-město) . . . 497,
Lazce (Uničov) 594,
Lazce, viz Láz (Budějovice Mor.), viz Lazy (Uničov),
Lazce Mokré Nové (Opava) . . 749,
Lazce Mokré Staré (Opava) 749, 778,
Lazce Suché (Opava) . . 727, 996,
Lazec, viz Lazce (Olomouc-město),
Lazem, viz Lazce (Uničov),
Lazi, viz Lazy (Uničov),
Lazinov (Kunštát) 319,
† Laziska, někde v Opavsku . 815,
Lázně Jáchymovy, viz Voda Dobrá (Telč),
Laznicch, viz Lazníky (Lipník),
Lazničky (Lipník) 637,
Lazníky (Lipník) . 637, zb. st. 636,
Lazníky, viz Lazce (Uničov),
Lazy (Fryštát) 913, cih., uhelné doly,
Lázy (Meziříčí Val.) . . . 672, 992,
Lazy (Polské Těšínsko) . . . 887,
† Lazy u H. Sukolomě (Uničov) 605,
Lázy, viz Ves Nová (Třebová Mor.),
Lazy Bučí, viz Lazy (Polské Těšínsko),
Lazy Královy, viz Králová (Uničov),
Lazy Paczconis, viz Lazy (Fryštát),
Lažánky (Blansko) 311,
Lažánky (Tišnov) 224,
Lažany (Blansko) . . . 207, 329,
Lažany Dolní (Budějovice Mor.) 155, 970,
Lažany Horní (Budějovice Mor.) 155,
Lažínky (Budějovice Mor.) 157, zb. st.,
Lbuněk, viz Zboněk (Boskovice),
Lebedov (Zdounky) . . . 388, dv.,
Leccowiz, viz Letkovice (Ivančice),
Leckovici, viz Letkovice (Ivančice),
Ledce (Židlochovice) 241, 976, dv. 237,
Lednice (Mikulov) . . . 251, 977,
† Ledvice u Vémyslic (Krumlov Mor.) 121,
Lehmstätte, viz Brno-Hlinky,
Lechotice (Holešov) 449,
Lechotice (Mohelnice) 564,
Lechovice (Znojmo) . . . 105, 965,
Lechowe, viz Zlechov (Hradiště Uh.),
Lechsdorf, viz Leskovec nad Moravicí (Benešov H.),
Lechwitz, viz Lechovice (Znojmo),
Leibenhow, viz Chlebovice (Místek),
Leimerwitz, viz Lidměřice (Pruské Slezsko),
Leipertitz, viz Litobratřice (Mikulov),
Leipnik, viz Lipník nad Bečvou,
Leischowe, viz Zlechov (Hradiště Uh.),
Leissnitz, viz Lysotice (Pruské Slezsko),
Leitersdorf, viz Litultovice (Opava),
Lelekovice (Brno-venkov) . 224, 974,
† Lemúzy na Třebícku . . . 54,
Lenczow, viz Lančov (Vranov),
Lenewiz, viz Ivanovice u Brna (Brno-venkov),
† Lenovice u Nové Vsi (Pohořelice) 234,
Lenzdorf, viz Mlýnice (Šilperk),
Lenzhof, viz Dvůr Mlýnický (Šilperk),
Leobschütz, viz Hlubčice (Pruské Slezsko),
Leopoldov, zbyt. st. u Malenovic (Napajedla) 374,
Lepinke, viz Lipinka (Uničov),
Lerchenfeld, viz Skřivánkov (Cukmantl),
Les Nový (Osoblaha) 723,
Lescowiz, viz Leskovec,
Lesch, viz Líšeň (Brno-venkov),
Leschowicz, viz Leskovec nad Moravicí (Benešov H.),
Leschzen, viz Líšeň (Brno-venkov),
† Lesice v okolí Kroměříže . . 659,
Lesinky Malé, viz Lázničky (Lipník),
Lesinky Veliké, viz Lazníky (Lipník),
Leskovec (Vsetín) 439,
Leskovec, viz Léštnice (Slavonice), viz Lískovec (Kyjov),
Leskovec Moravský (Vítkov) 769, 997,
Leskovec nad Moravicí (Benešov H.) . . . 820, 997,
Leskovec Německý (Vítkov) . . 770,
Lesnice (Zábřeh) 574,
Lesnice, viz Líšnice (Mohelnice),
Lesníky Velké, viz Lazníky (Lipník),
Lesonice (Budějovice Mor.) 150, 970,
Lesonice (Krumlov Mor.) . . . 119,
† Lesonice Dolní u Lesonic

(Budějovice Mor.) . . 151, 152,
Lesonice Horní, viz Lesonice (Budějovice Mor.),
Lesoňovice (Bystřice n/P) 334, 982,
Lessna Principalis, viz Lištná Horní (Těšín Český),
Lessna Snessonis, viz Lištná Dolní (Těšín Český),
Lesůňky (Budějovice Mor.) . . 152,
Lešany (Plumlov) . . . 517, 532,
Leščna, viz Líšná (Bystřice p/H), viz Lištná Dolní (Těšín Český),
Leščnice, viz Líšnice (Mohelnice),
Lešná (Meziříčí Val.) 673,
Lešná Německá, viz Lištná Horní (Těšín Český),
Lešná Polská, viz Lištná Dolní (Těšín Český),
Leština (Zábřeh) 574,
Leština (Hradec Jindřichův, Čechy) 23,
Leštna, viz Líšeň (Brno-venkov),
Leštná, viz Lešná (Meziříčí Val.),
Léštnice (Slavonice) 19,
Leštnice, viz Líšnice (Mohelnice),
Letkovice (Ivančice) 348,
Letonice (Bučovice) . . . 303, 980, zb. st. 301,
Letošov (Bučovice) 282,
Letovice (Boskovice) . . 317, 981,
† Letovice někde na Slavkovsku 332,
Leuendal, viz Liptaň (Osoblaha),
Leuiz, viz Levice (Pruské Slezsko),
Levenov (Zábřeh) 574,
Levice (Pruské Slezsko) . . . 843,
Levnov, hrad (Tišnov) . . . 342,
Lewpolz, viz Lipolec (Slavonice),
Lexen, viz Líšnice (Mohelnice),
Lexnitz, viz Léštnice (Slavonice),
Lezcouia, viz Liskovec (Brno-město),
Lhánice (Náměšť) 146,
Lhota (Bystřice n/P) . . 72, 961,
Lhota (Kněží) (Konice) . 534, 987,
Lhota (Lipník) 634,
Lhota (Litovel) 494,
Lhota (Olomouc) . . . 527, zb. st.,
Lhota (Opava) 751,
Lhota (Šternberk) 610,
Lhota (Vyškov) 292, 979,
Lhota (Zdounky) 383,
Lhota (Zlín) 374,
Lhota (Polské Těšínsko) . . . 938,
† Lhota u Bohumína 930,
† Lhota u Pitína (Bojkovice) . 433,
† Lhota sv. od Brna 308,
† Lhota u Bánova (Brod Uh.) 424,
Lhota, předm. Jaroměřic (Budějovice Mor.) 154,
† Lhota u Strážku (Bystřice n/P) 69,
† Lhota u Hatě (Hlučín) . . 803,
† Lhota u Dubňan (Hodonín) 263,
† Lhota u Pacetluk (Holešov) 630, 665,
† Lhota u Lipníka (Hrotovice) 138,
Lhota, viz Pulkov (Hrotovice),
† Lhota u Jestřebí (Jihlava) . 3,
† Lhota u Blišic (Kyjov) . . 399,
† Lhota u Lazník (Lipník) . . 637,
† Lhota u Přovic (Litovel) . 611,
† Lhota u Dolan (Olomouc) . 496,
† Lhota u Velké Bystřice (Olomouc) 616,
† Lhota na panství otaslavickém (Prostějov) 514,
† Lhota u Určic (Prostějov) . 519,
† Lhota u Pavlovic (Přerov) . 646,
† Lhota mezi Dlouhou Brtnicí a Hladovem (Telč) . . . 45,
† Lhota mezi Dambořicemi a Žarošicemi (Zdánice) 279, 978,
† Lhota na panství zábřežském 576,
Lhota Bílá (Litovel) . . 557, 988,
Lhota Blažkova, viz Blažkov (Bystřice n/P),
Lhota Bučkova, viz Lhotka Komorní (Těšín Český),
Lhota Černá, viz Lhota Červená (Litovel),
Lhota Červená (Litovel) 557, dv. 556,
Lhota Červená (Třebíč) . 54, 956, pila 956,
Lhota Črtov, viz † Čertovec (Třebíč),
† Lhota Dětřichova u Brunzejfu (Rýmařov) 605,
Lhota Dlouhá (Kunštát) . 313, 330,
† Lhota Dobroslavova u Mladějovic (Šternberk) 611,
Lhota Dolní (Blansko) 313,
Lhota Dolní (Klimkovice) . 758, 997,
Lhota Dolní (Vizovice) 434,
Lhota Drozdova, viz Lhota u Choryně (Meziříčí Val.),
† Lhota Farářova u Bouzova (Litovel) 557,
Lhota Francova (Klobouky Val.) 439, 440,
Lhota Hnojová, viz Lhotka (Místek),
Lhota Hofmanova, viz Lhota (Zlín),
Lhota Horákova (Jevíčko) . . 543,
Lhota Horní (Blansko) 313,
Lhota Horní, viz Lhoty Vyšní (Frýdek),

Lhota Horní (Klimkovice) . 758, pila,
Lhota Horní (Vizovice) 434,
† Lhota Houserova na panství Bystřice p/H 665,
Lhota Hradní, viz Lhota Podhradní (Bystřice p/H),
Lhota Hrelová, viz Lhota u Určic (Prostějov),
Lhota Hroznová (Strážnice) . . 413,
Lhota Hřivínova, viz Lhotka (Přerov),
† Lhota Hřivnáčova u Štítiny (Opava) 749,
Lhota Chrastová (Svitavy) . . 546,
Lhota Chvalčova (Bystřice p/H) 662,
Lhota Jarcova, viz Jarcová (Meziříčí Val.),
Lhota Ješkova, viz Lhotka (Bílovec),
Lhota Jurkova, viz Jirkov,
Lhota Juřina, viz Juřinka (Meziříčí Val.),
Lhota Kamenná, viz Lhota Ostrožská (Ostroh Uh.),
Lhota Klečůvka, viz Klečůvka (Vizovice),
† Lhota Kojišova, někde na Svitavsku 547,
Lhota Korbelova (Jevíčko) . . 543,
Lhota Korylova, viz Lhota Horní (Blansko),
Lhota Kozařina, viz Lhota (Lipník),
Lhota Kusá, viz Kúsky (Meziříčí Velké),
Lhota Lešenská, viz Lhotka nad Bečvou (Meziříčí Val.),
Lhota Lukánova, snad totožná s Lhotou Velkou (Meziříčí Val.) . 680,
Lhota Malá (Blansko) 329, 316, 981,
Lhota Malá (Hranice) 668,
Lhota Malá, viz Lhota Dolní (Klimkovice),
Lhota Malá (Meziříčí Val.) . . 679,
Lhota Měsíčná, viz Lhotsko, dv. u Soběchleb (Lipník),
Lhota Meziříčí, viz † Meziříčí,
† Lhota Mikulášova u Chorynĕ (Meziříčí Val.) . . . 677, 998,
† Lhota Mladá na panství Bystřice p/H 665,
Lhota Moudrého, viz Lhoty Vyšní (Frýdek),
Lhota Myslíkova, viz Lhotka (Bílovec),
† Lhota Nedabylova u Milonic (Blansko) 982,
Lhota Nedašova (Klobouky Val.) 439,
† Lhota Německá na panství černohorském (Blansko) 330,
Lhota Nová (Strážnice) 420,
† Lhota Optávcova u Černé Hory (Blansko) 330, 981,
Lhota Ostrožská (Ostroh Uh.) . 414,
Lhota Otmanova, viz Lhota (Zlín),
Lhota Otmarova, viz Lhota (Zlín),
Lhota Pannenská, viz Lhota Panská (Jihlava),
Lhota Panská (Jihlava) 43,
Lhota Pešíkova, viz Lhota Piškova, (Meziříčí Val.),
Lhota Petrova, viz Lhota Otávcova (Blansko),
Lhota Petrovská, viz Petrovice u Bylnice (Klobouky Val.),
Lhota Pičulín, viz † Pičulín (Kunštát),
† Lhota Piškova na statku valašskomeziříčském 677,
Lhota Podhradní (Bystřice p/H) 668, 992,
Lhota Podkopná (Vizovice) 456, 985,
Lhota Prostřední, viz Lhota u Choryně (Meziříčí Val.),
Lhota Rackova, viz Racková (Holešov),
† Lhota Raclavova, snad nyní Lhotecký dvůr (Meziříčí Val.) . 677,
Lhota Radkova (Bystřice p/H) . 663,
Lhota Rankova, viz Lhota Vlachova (Klobouky Val.),
Lhota Rapotina (Boskovice) . . 316,
† Lhota Rezka, v okolí Bučovic 283,
Lhota Rozseč, viz Lhota Velká (Dačice),
Lhota Sirotčí, viz Sirotčí,
† Lhota Skalkovská mezi Protivanovem a Benešovem (Boskovice) 317,
Lhota Skočova (Jevíčko) . 542, 988,
Lhota Stachova, viz Lhota Velká (Meziříčí Val.),
† Lhota Stará na panství Bystřice p/H 665,
Lhota Starojická (Jičín Nový) . 682,
Lhota Střižná, viz Lhotka Komorní (Těšín Český),
Lhota Šibenná, viz Lhota Malá (Blansko),
Lhota Štědrákova (Šumperk) . 580,
Lhota Těšíkova, viz Těšíkov (Šternberk),
Lhota Tomášova na panství valašskomeziříčském . . . 680,
Lhota Tvarožná (Strážnice) . . 420,
Lhota Uhřina, viz Lhotka (Hranice),

Lhota u Choryně (Meziříčí Val.) 676,
† Lhota Ujezicova v okolí Hrádku (Jaroslavice) 109,
Lhota u Letovic (Boskovice) 319, 981,
Lhota u Lysic (Kunštát) . . . 328,
Lhota u Olešnice (Kunštát) 324, 981,
† Lhota Urbancova na panství borotínském (Jevíčko) . . 543,
Lhota Urbanova, viz † Lhota Urbancova (Jevíčko),
Lhota u Vsetína (Vsetín) . 445, 985,
Lhota Valašská, viz Lhotka Komorní (Těšín Český),
† Lhota Veličina u Brodku (Konice) 535,
Lhota Velká (Dačice) . . 20, 947,
Lhota Velká (Meziříčí Val.) . . 679,
Lhota Veselská, viz Lhota Hroznová (Strážnice),
Lhota Vlachova (Klobouky Val.) 440,
† Lhota Vrankova u Brťovi (Blansko) 312, 313,
Lhota Vrankova, viz Lhotky (Meziříčí Vel.),
Lhota Vranová (Jevíčko) 553, dv. 553,
† Lhota Vysoká na panství Bystřice p/H 665,
Lhota Vysoká, viz Pole Vysoké (Klobouky Val.),
Lhota Zábeštní (Přerov) . . . 651,
Lhota Záhumení, viz Lhota Malá (Hranice),
Lhota Zálesní, viz Lhota Horákova (Jevíčko),
Lhota Zářiční, viz Lhota Dolní (Blansko),
Lhota Zdislavova, viz † Zdislavov,
Lhota Zpupná (Těšín Český) . 897,
Lhotice (Jemnice) . 165, dv. 165,
Lhotice (Náměšť 146,
† Lhotice, někde na Třebícku 50,
† Lhotín u Biskupic (Jevíčko) 554,
† Lhotisko u Hranic 622,
Lhotka (Bílovec) 763,
Lhotka (Bíteš Velká) 146,
Lhotka (Brod Uh.) 425,
Lhotka (Hlučín) 810,
Lhotka (Hranice) 622,
Lhotka (Místek) 700, 702, 993, 994,
Lhotka (Opava) 719,
Lhotka (Přerov) 651,
Lhotka (Telč) 20,
Lhotka (Vítkov) 776,
Lhotka (Zdounky) 390,
Lhotka (Zlín) 374,
Lhotka (Žďár) 81,
Lhotka, viz Lhotka Malá (Blansko),
† Lhotka u Vážan (Boskovice) 537,
† Lhotka u Olešničky (Bystřice n/P) 336,
† Lhotka u Litostrova (Ivančice) 983,
† Lhotka mezi Pavlovicemi a Vítčicemi (Kojetín) 509,
† Lhotka u Býkova (Krnov) . 828,
Lhotka, viz Lhota u Lysic (Kunštát),
† Lhotka na panství doubravickém (Mohelnice) 564,
† Lhotka u Majetína (Olomouc) 504,
† Lhotka u Ohrozimě (Plumlov) 518,
Lhotka Čertova, viz Hory Mariánské (Ostrava Mor.),
Lhotka Komorní (Těšín Český) . 887,
† Lhotka Malá u Petrávče (Meziříčí Vel.) 62,
Lhotka nad Bečvou (Meziříčí Val.) 674, 992,
Lhotka Optávcova, viz Lhota Optávcova (Blansko),
Lhotka Sirotčí, viz Lhotka (Brod Uh.),
Lhotky (Meziříčí Vel.) 60,
Lhotky Rankovy, viz Lhotky (Meziříčí Vel.),
Lhotsko (Vizovice) 460,
Lhotsko, dv. u Soběchleb (Lipník) 635,
Lhoty Dolní, viz Lhoty Nižní (Frýdek),
Lhoty Nižní (Frýdek) 927,
Lhoty Petrovské, viz Lhota Francova (Klobouky Val.),
Lhoty Spodní, viz Lhoty Nižní (Frýdek),
Lhoty Vyšní (Frýdek) 927,
Lhoty Zbelovy, viz Lhota Francova (Klobouky Val.),
Libavá, Město 626, 991,
Libavá Stará (Dvorce) 613,
Libein, viz Libiva (Mohelnice),
Libhošť (Jičín Nový) 685,
† Libice u Fryšavy (Jaroslavice) 112
Libina Moravská (Uničov) . . 594,
Libina Německá (Šumperk) . . 600,
Libiva (Mohelnice) 569,
Libochová Dolní (Bystřice n/P) . . . 70, 960, zb. st.,
Libochová Horní (Bystřice n/P) . . . 70, zb. st. 960,
Libosváry (Bystřice p/H) . . . 663,
Liboš (Šternberk) 494,

Libová Stará, viz Libavá Stará (Dvorce),
Libštejn (Jevíčko) 554,
Liby, viz Lubě (Blansko),
Lideč Dolní, viz Lidečko (Klobouky Val.),
Lideč Horní (Klobouky Val.) 440, 439,
Lidečko (Klobouky Val.) . . . 440,
Lideřov, viz † Ludgeřovice (Jablunkov),
Lidéřovice (Slavonice) . . 29, 949,
Lidéřovice (Strážnice) . . 420, 984,
Lidhersch, viz Lidéřovice (Slavonice),
Lidmeritz, viz Lidměřice (Krumlov Mor.),
Lidměřice (Krumlov Mor.) 119, 122,
Lidměřice (Pruské Slezsko) . . 795,
Liebenthal, viz Liptaň (Osoblaha),
viz Luboměř pod Strážnou (Libavá),
Liebesdorf, viz Obědné (Šumperk),
Liebisch, viz Libhošť (Jičín Nový),
Liechtenštejn, viz Krumlov Mor.
Liechtenthal, viz Lichtntál (Šternberk),
Ligota, viz Lhota (Polské Těšínsko),
Ligota Alodjalna, viz Lhota Zpupná (Těšín Český),
Ligotka Kameralna, viz Lhotka Komorní (Těšín Český),
Lihovar, zb. st. (Frýštát) . . 915,
† Lichan, v neznámé poloze na Těšínsku 873,
Lichnov (Benešov Horní) . . . 820,
Lichnov (Frenštát) 700,
Lichten, viz Lichnov (Benešov H.),
Lichtenberk, viz Světlov (Ostrava Mor.),
Lichtenbrunn, viz Studně Bílá (Třebová Mor.),
Lichtenow, viz Lichnov (Frenštát),
Lichtenštejn (Šilperk) 574,
Lichtenwerden, viz Lichtvard (Bruntál),
Lichtentál (Šternberk) . . 610, 991,
Lichtvard (Bruntál) 850,
Lileč, viz Lulč (Vyškov),
Lilien, viz Harty (Příbor),
Liliendorf (Vranov) 181,
Liliendorf, viz Kocourovec (Olomouc),
Linda, viz Lipová Dolní (Frývaldov),
Lindava (Hranice) 624,
Lindenau, viz Lindava (Hranice),
Linhartice (Třebová Mor.) . . 550,
Linhartovy (Albrechtice) . 786, 997,
Lípa (Vizovice) 460,
Lipina (Jihlava) 46,
Lipina (Klobouky Val.) 439,
Lipina (Opava) 770, 997,
Lipina (Ostrava Sl.) 908,
Lipina (Šternberk) 610,
Lipinka (Uničov) 594,
Lipňany (Hrotovice) 135, zb. st. 132,
Lipňany (Olomouc) 630,
Lipnice (Dačice) 29, dv. a pila 949,
† Lipnička u Lipnice (Dačice) 29,
Lipník (Hrotovice) 138,
Lipník nad Bečvou . . . 632, 991,
Lipolec (Slavonice) 29,
† Lipolec mezi St. Říší a Nepomukami (Telč) 42,
Lipolz, viz Lipolec (Slavonice),
Lipov (Strážnice) 419,
Lipová (Boskovice) . . . 315, 316,
Lipová (Bystřice p/H) 663,
Lipová (Dačice) 32, 951,
Lipová (Klobouky Val.) . . . 443,
Lipová Dolní (Frývaldov) . . . 856,
Lipová Horní (Frývaldov) . . . 856,
Lipovec (Blansko) 311,
Lipovec (Polské Těšínsko) . . 887,
† Lipovec u Nepomuk (Telč) . 42,
Lipový, část Morávky (Frýdek) 927,
Lipowice, viz Lipovec (Polské Těšínsko),
Lippein, viz Lipina (Šternberk),
Lippin, viz Lipina (Opava),
Lippnan, viz Lipňany (Olomouc),
Liptál (Vsetín) 444,
Liptaň (Osoblaha) . . . 715, 994,
Liptáň, viz Luboměř pod Strážnou (Libavá-Město),
Liptava, viz Luboměř pod Strážnou (Libavá-Město),
Liptejn, viz Liptyně (Pruské Slezsko),
Liptejna, viz Luboměř pod Strážnou (Libavá-Město),
Liptyně (Pruské Slezsko) . . 839,
Lipúvka (Tišnov) 224,
Lísek (Bystřice n/P) 72,
Liskovec (Brno-město) 206,
Liskovec (Bystřice n/P) . 334, 961,
Liskovec (Frýdek) 927,
Liskovec (Kyjov) 398, 983,
Lísky, viz Bukovec (Bystřice n/P),
Lísky (Zdounky) . . . . 387, dv.,
Lispitz, viz Bližkovice (Budějovice Mor.),

Lissenouic, viz Lesonice (Budějovice Mor.),
Lissowitz, viz Lysovice (Slavkov),
Liszna Dolna, viz Lištná Dolní (Těšín Český),
Liszna Górna, viz Lištná Horní (Těšín Český),
Líšeň (Brno-venkov) . . 213, 974,
Líšná (Bystřice p/H) 663,
Líšná (Město Nové) . . 75, dv. 961,
Lišná, viz Lešná (Meziříčí Val.),
Líšnice (Mohelnice) 562,
Lištná, viz Líšná (Město Nové),
Lištná Dolní (Těšín Český) . . 887,
Lištná Horní (Těšín Český) . . 888,
Litava (Tišnov) 334,
Litavany, viz Litovany (Hrotovice),
Litenčice (Zdounky) 386,
Litobratřice (Mikulov) 119,
Litohoř (Budějovice Mor.) . . 166,
Litostrojov, viz Litostrov (Ivančice),
Litostrov (Ivančice) 344,
Litostroy, viz Litostrov (Ivančice),
Litovany (Hrotovice) . . . . 133, dv. 132, pila, mlýn 139,
Litovel 596,
Litschel, viz Loučky Kozí (Hranice),
Littau, viz Litovel,
Litulgal, viz Luboměř (Hranice),
Litultovice (Opava) . . . 719, 995,
† Lněník u D. Moštěnice (Kyjov) 403,
Lobenstein, viz Úvalno (Krnov),
Lobnig, viz Lomnice (Rýmařov),
Lobnitz, viz Vápenice (Těšínsko Polské),
Lobodice (Kojetín) 656,
Lobodice, viz † Loponice (Pohořelice),
Lobouia, viz Libavá-Město,
Lobschicz, viz Lovčšice (Přerov),
Loděnice (Opava) 830,
Loděnice (Pohořelice) 127, zb. st. 125,
Loděnice Dolní, viz Loděnice Moravská (Olomouc),
Loděnice Horní, viz Loděnice Německá (Šternberk),
Loděnice Moravská (Olomouc) . 477,
Loděnice Německá (Šternberk) . 610,
† Loděničky u Loděnice Německé (Štrnberk 611,
Lodeniche, viz Loděnice Moravská (Olomouc),
Lodenitz, viz Loděnice (Pohořelice),
Lodinnich, viz Loděnice (Pohořelice),
Lodnicz, viz Loděnice (Pohořelice),
Lohsen, viz Ves Nová (Třebová Mor.),
Lochwan, viz Lukovany (Ivančice),
† Lomec u Louky (Lipník) . . 635,
Lomigsdorf, viz Dlouhomilov (Zábřeh),
† Lomná u Horní Lidče (Klobouky Val.) 440,
Lomná Dolní (Jablunkov) . . . 888,
Lomná Horní (Jablunkov) . . . 888,
Lomnice (Rýmařov) . . . 603, 990,
Lomnice (Tišnov) . . . 341, 982,
Lomnička (Tišnov) . 339, dv. 339,
Lomný, viz Lomy (Jemnice),
Lomy (Jemnice) 165,
Lomy (Hradec Jindřichův, Čechy) 23,
Longa Villa, viz Ves Nová Ostrožská (Ostroh Uh.),
Longa Villa, viz Ves Dlouha (Kojetín),
Longendorf, viz Loučka Dlouhá Dolní (Uničov),
Longum Craz, viz Kraš Malá (Vidnava),
Lopeník (Brod Uh.) 433,
† Loponice mezi Šumicemi a Kuběicemi (Krumlov Mor.) . . 122,
Lösch, viz Líšeň (Brno-město),
Loschau, viz Lošov (Olomouc),
Loschitz, viz Loštice (Mohelnice),
Losiny Nové (Město Staré) 586, 990,
Losiny Velké (Vizmberk) . . . 587,
Lospitz, viz Lovčovice (Jemnice),
Lošov (Olomouc) 494,
Loštice (Mohelnice) 600,
† Loštice u Havřic (Brod Uh.) 425,
Loštičky, viz Loštice (Brod Uh),
Lotrinkovice, viz Lysůvky (Místek),
Loučany (Olomouc) 561,
Loučice, viz Loučka (Litovel),
Loučka (Jičín Nový) 682,
Loučka (Lipník) 634,
Loučka (Litovel) 560,
Loučka (Meziříčí Val.) 672,
† Loučka u Dlouhé Brtnice (Třešť) 11,
Loučka (Vizovice) . . 440,
Loučka (Židlochovice) 235,
Loučka (Těšínsko Polské) . . . 888,
Loučka Dlouhá (Třebová Mor.) . 550,
Loučka Dlouhá Dolní (Uničov) . 602,
Loučka Dlouhá Horní (Uničov) . . . . . 603, pila,
Loučka Malá, viz Loučka (Litovel),
Loučka Studená (Mohelnice) . . 562,
† Loučky u Bítěše Velké . . 142

† Loučky na panství bruntálském 851,
Loučky (Jihlava) 11,
Loučky (Krnov) 821,
† Loučky u Křižanova (Meziříčí Vel.) 67,
Loučky (Odry) 773,
Loučky (Sumperk) 583,
† Loučky u Hladova (Telč) . 39,
Loučky Dolní (Tišnov) . . 339, 982,
Loučky Horní (Tišnov) . . . 339,
Loučky Kozí (Hranice) 622,
Loučky Krásné (Albrechtice) . 829, cih. a elektrárna 787,
† Louka Ostrá u Myslibořic (Hrotovice) 138,
Louka (Jemnice) . 162, 971, dv. 162,
Louka, viz Luka nad Jihlavou (Jihlava),
Louka (Kunštát) . . . . . 324, cih. 322, lih. a zb. st. 323,
Louka (Ostroh Uh.) 414, zb. st. 412,
Louka (Znojmo) 92, 963,
Loukov (Bystřice p/H) 663, cih. 662,
Loukovice (Třebíč) 150,
Louky (Fryštát) . . 935, mlýn 915,
Louky, viz Herborek (Pruské Slezsko),
Louky nad Dřevnicí (Zlín) 374, 983,
Lovčice (Ždánice) 275,
Lovčičky (Slavkov) 275,
Lovčovice (Jemnice) 174,
Lovčice, viz Slavíkovice (Jemnice),
Lověšice (Přerov) 647,
Lovětín (Třešť) 20,
Lovisky, viz Lovčičky (Slavkov),
Löwenau, viz Levenov (Zábřeh),
Löwitz, viz Levice (Pruské Slezsko),
Loyonitz, viz Loděnice (Pohořelice),
Loz Suchá (Brod Uh.) 428,
† Lubany u Čechtína (Třebíč) 50,
Lubě (Blansko) 330,
Luběnice (Olomouc) . . . 477, 495,
Lubentz, viz Lubnice (Jemnice),
Lubicz, viz Lubnice (Znojmo),
Lubina Loravicalis, viz Libina Moravská (Uničov),
Lublice Nové (Vítkov) 747,
Lublice Staré (Vítkov) 747,
Lubná (Kroměříž) 379,
Lubné (Tišnov) 339,
Lubnice (Jemnice) 178,
† Lubnice u Lubnice (Jemnice) 178,
Lubnice, část Vítonic (Znojmo) 105,
Lubník (Zábřeh) 574,
Lubno (Frýdek) 927,
Lubojaty (Bílovec) 763,
Luboměř (Hranice) 626,
Luboměř pod Strážnou (Libavá-Město) . 624, 991, zb. st. 624,
† Luboměřice v okolí Opavy . 738,
Lubos, viz Liboš (Šternberk),
Lubsitz, viz Hlubčice (Pruské Slezsko),
Lucaz, viz Loučany (Olomouc),
Lucka, viz Loučka (Židlochovice),
Luczicz, viz Loučka (Litovel),
Luczka, viz Loučka (Meziříčí Val.), viz Loučka Dolní (Tišnov), viz Loučka Dlouhá Dolní (Uničov),
Lučice (Hranice) 622,
Ludéřov (Olomouc) 530,
Ludgeřovice (Hlučín) 808, zb. st. 806,
† Ludgeřovice u Vendryně (Jablunkov) 895,
Ludíkov (Boskovice) 316,
Ludkovice (Brod Uherský) 435, 985,
Ludmaricz, viz Lidměřice (Krumlov Mor.),
Ludmírov (Konice) . 529, dv. 527,
Ludslavice (Holešov) 449, zb. st. 448,
Ludvíkov (Bítěš V.) 146,
Ludvíkov, zb. st. v Tovačově (Kojetín) 502,
Ludvíkov (Šumperk) 588,
† Ludvíkov v okolí Deblína (Tišnov) 226,
Ludvíkov (Třebová Mor.) . . . 550,
Ludvíkov (Vrbno) 850,
Ludwigi Villa, viz Ludvíkov (Šumperk),
Ludwigsdorf, viz Ludvíkov (Třebová Mor.),
Ludwigsthal, viz Ludvíkov (Šumperk, Vrbno),
Lugau, viz Lukov (Vranov),
Luh, viz Komárov (Brno-město),
Luhačovice (Brod Uh.) . . 434, 984,
† Luhačovice v okolí Ždánic . 279,
Luchens, viz Blučina (Židlochovice),
Luchoue, viz Lukov (Vranov),
Luká (Konice) 529, 559, 989, dv. 527,
Luka nad Jihlavou (Jihlava) 47, 954,
Lukavec (Bílovec) 771,
Lukavice (Mohelnice) 566,
Lukawetz, viz Lukavice (Mohelnice),
Lukawitz, viz Lukavice (Mohelnice),
Lukov (Budčjovice Mor.) . . . 155, dv., cih., váp. 154,
Lukov (Holešov) 454,

Lukov (Vranov) 180,
Luková (Přerov) 649,
Lukovany (Ivančice) 344, 982, dv. 344,
Lukovec, viz Lukov (Holešov),
Lukovec Dolní, viz Lukoveček (Holešov),
Lukoveček (Holešov) 456,
Lukovice, viz Lukoveček (Holešov),
Luleč (Vyškov) . 299, 979, cih. 299,
Lundenburg, viz Břeclav,
Lunttenwurig, viz Břeclav,
Lupanovice, viz † Loponice (Pohořelice),
Lupelle, viz Lupěné (Zábřeh),
Lupěné (Zábřeh) 566,
Lupolec, viz Lipovec (Blansko),
Lupratitz, viz Litobratřice (Mikulov),
Luptin, viz Liptaň (Osoblaha),
Luschin, viz Blučina (Židlochovice),
Luschitz, viz Lužice (Šternberk),
Lusici, viz Lužice (Šternberk),
Lussdorf, viz Lubník (Zábřeh),
Lutersdorf, viz Litultovice (Opava),
Luthina, viz Lutyně Německá (Bohumín),
Luthouia, viz Litovel,
Luthowl, viz Litovel,
† Lutin v neznámé poloze . . 93,
Lutín (Olomouc) 485,
Lutochor, viz Litohoř (Budějovice Mor.),
Lutoldisdorf, viz Litultovice (Opava),
Lutonina (Vizovice) 460,
Lutopecny (Kroměříž) . . 508, 656,
Lutopecz, viz Lutopecny (Kroměříž),
Lutotín (Plumlov) 485,
Lutschen, viz Loučky (Jihlava),
Lutschitz, viz Lučice (Hranice),
Lutwici Villa, viz Lubník (Zábřeh),
Lutyně Německá (Bohumín) . . 931, jih. 915,
Lutyně Polská (Bohumín) 931, tov.,
Lužice (Hodonín) 261,
Lužice (Šternberk) . 610, zb. st. 607,
Lužkovice (Zlín) 377,
Lužná (Vsetín) 439,
Lvínov, část Zábřehu 989,
Lwenouiz, viz Ivanovice Brněnské (Brno-město),
Lwenowiz, viz Ivanovice Brněnské (Brno-město),
Lybě, viz Lubě (Blansko),
Lybnowiz, viz Luběnice (Olomouc),
Lydikov, viz Ludikov (Boskovice),
† Lykodery u Myslibořic (Hrotovice) 138,
Lyndnaw, viz Lindava (Hranice),
Lyppowetz, viz Lipovec (Blansko),
Lysice (Kunštát) 326,
Lýsky (Přerov) . . 634, dv. 633,
Lysnitz, viz Lesonice (Krumlov Mor.),
Lysotice (Pruské Slezsko) . . . 794,
† Lysov u Seničky (Litovel) . 487,
Lysovice (Slavkov) . . . 303, 980,
Lysuvky (Místek) . . . 700, 994,
† Lyšanovice mezi Trstěnicí a Skalicí (Krumlov Mor.) . 122,
Lytwan, viz Litovany (Hrotovice),
Lyžbice (Jablunkov) 888,

M

† Mackov na panství velkolosinském (Vizmberk) 588,
Mackovice (Jaroslavice) . 119, 967,
Madlomeritz, viz Maloměřice (Brno-město),
Mährisch Altstadt, viz Město Staré,
Mährisch Aussee, viz Úsov (Mohelnice),
Mährisch Hartau, viz Harta Mor. (Dvorce),
Mährisch Hause, viz Húzová Něm. (Šternberk),
Mährisch Hermersdorf, viz Horka Kamenná (Svitavy),
Mährisch Karlsdorf, viz Karlov Mor. (Šilperk),
Mährisch Kotzendorf, viz Kočov Moravský (Rýmařov),
Mährisch Kromau, viz Krumlov Moravský,
Mährisch Lotschnau, viz Lačnov Moravský (Svitavy),
Mährisch Neustadt, viz Uničov,
Mährisch Ostrau, viz Ostrava Mor.,
Mährisch Pilgersdorf, viz Pelhřimovy (Osoblaha),
Mährisch Rausenstein, viz Kámen (Osoblaha),
Mährisch Rausenstein, viz Kámen Ostrý (Svitavy),
Mährisch Rotmühl, viz Radiměř Moravská (Svitavy),
Mährisch Rothwasser, viz Voda Červená (Šilperk),

Mährisch Schönberg, viz Šumperk,
Mährisch Triba, viz Třebová Mor.,
Mährisch Trübau, viz Třebová Mor.,
Mährisch Weisskirchen, viz Hranice
Mährisch Wiesen, viz Dlouhá Moravská (Svitavy),
Mährisch Wolfsdorf, viz Vlkovice Moravské (Fulnek),
Machová (Holešov) 450,
Maidberg, viz Děvičky (Mikulov),
Maidelberg, viz Hrad Dívčí (Osoblaha),
Maidburg, viz Hrad Dívčí (Osoblaha),
Maidperch, viz Devičky (Mikulov),
Maires, viz Mařiž (Slavonice),
Maispitz, viz Mašovice (Znojmo),
Maiwald, viz Mejvald (Dvorce),
Majetín (Olomouc) . . . 503, 986, zb. st. 502,
Makov (Kunštát) 324,
Malé (Jihlava) 43,
Malenovice (Frýdek) 927,
Malenovice (Zlín) 372,
Maleny (Konice) 534,
Malešovice (Pohořelice) . 233, 975,
† Malešovice někde na Třebícku 50,
Maletín Nový (Mohelnice) . . 566,
Maletín Starý (Mohelnice) . . . 566,
† Malgota u Královic (Pruské Slezsko) 826,
Malhostovice (Tišnov) . . 334, 342, zb. st. 341,
Malhotice (Hranice) 672,
Malíkov (Třebová Mor.) . . . 550,
† Maliková u Lukovečku (Holešov) 456,
Malinky (Bučovice) 282,
Malissici, viz † Malešovice (Třebíč),
Malixdorf, viz Malíkov (Třebová Mor.),
Málkovice Bohaté (Bučovice) . 287,
Málkovice Moravské (Vyškov) . 304, 980, zb. st. 301,
Málkovice Německé, viz Málkovice Bohaté (Bučovice),
Mallyknow, viz Malíkov (Třebová Mor.),
Malmaricz, viz Maloměřice (Brno-město),
Maloměřice (Brno-město) . . . 206,
Malomíric, viz Maloměřice (Brno-město),
Malonín (Jevíčko) 538,
Malspitz, viz Malešovice (Pohořelice),
Manerov (Bučovice) 296,
Manešovice (Dačice) . . 30, 950,
† Manice u Žabovřesk (Brno-město) 209,
Mankendorf, viz Mankovice (Odry),
† Mankov u Řečice (Město Nové) 68,
Mankovice (Odry) . . . 773, dv.,
Mannsberg, viz Mansberk (Znojmo),
Manov, viz Maňová (Tišnov),
Maňová (Tišnov) 334,
Mansancovic, viz Mazančovice (Polské Těšínsko),
Mansberk (Tišnov) . 335, dv. 331,
Mansberk (Znojmo) . . . 92, 963,
Mansko, zb. st. u Žeranovic (Holešov) 452,
Mansko, dv. na statku Val. Meziříčí 677,
Manušovice, viz Manešovice (Dačice),
Marclowitz, viz Marklovice Dolní (Fryštát),
Marefy (Bučovice) 282,
Marejž, viz Mařiž (Slavonice),
Margarethen, viz Marketa (Slavonice),
Margelikov (Prostějov) 497,
Marhofy, viz Marhefy (Bučovice),
† Marchanice u Vyškova . . 293,
Mariacel Malá (Brno-město) . . 202,
Mariahilf, viz Ves Nová (Pohořelice),
Mariakron, viz Koruna (Třebová Mor.),
Marianín (Blansko) . . . 311, 980,
Mariánov, viz Mařín (Jevíčko),
Mariánov, díl Nových Sedlic (Opava) 749,
Mariasaal, viz Brno-klášter herrburský,
Mariendorf, viz Mařín (Jevíčko),
Markersdorf, viz Hradečná (Uničov), viz Markvartice (Bruntál), viz Leskovec (Vítkov),
Marketa (Slavonice) . . . 170, 972,
Marklovice (Polské Těšínsko) . 888,
Marklovice Dolní (Fryštát) . . 919, zb. st. a lih. 915,
Marklovice Horní (Polské Těšínsko) 919, 998,
† Markov u Německé Rudy (Rýmařov) 668,
† Markova u Fryštáku (Holešov) 455,
† Markušín u Březí (Zďár) . . 82,
Markvardizdorf, viz Markvartice

(Bruntál),
Markvarec (Dačice) . . . 30, 950,
† Markvartice mezi Kamencem a V. Heralticemi (Benešov H.) . 784,
Markvartice (Bruntál) 821,
Markvartice (Telč) 36,
Markvartice (Třebíč) 43,
Markvartice (Hlučín) . . 806, dv.,
Marschendorf, viz Maršíkov (Vízmberk),
Marschonis Villa, viz Maršíkov (Vízmberk),
Maršartice, viz Načeratice (Znojmo),
Maršendorf, viz Maršíkov (Vízmberk),
Maršíkov (Vízmberk) 589, zb. st. 590,
Maršíkov Nový (Vízmberk) . . 589,
† Maršín u Drahan (Plumlov) 518,
† Maršolky na panství bítovském (Vranov) 179,
Maršov (Brod Uherský) . . . 426,
Maršov (Dačice) . 30, 950, dv. 949,
Maršov (Tišnov) 224,
Maršovice (Krumlov Mor.) 125, 967,
Maršovice (Město Nové) . . . 75,
Martensdorf, viz Bohdíkov Německý (Vízmberk),
Martinczdorf, viz Martinkov (Jevíčko),
† Martiněves mezi Svchotínem a Zbraslavcem (Kunštát) . 326,
Martini Villa, viz Bohdíkov Český (Šumperk),
† Martinice v okolí Lesonic (Budějovice Mor.) 152,
Martinice (Holešov) . 453, dv. 452,
† Martinice u Hrušovan (Jaroslavice) 112,
† Martinice u Klobouk . . . 271,
Martinice (Meziříčí Velké) 61, cih. 957,
† Martinice u Zdeňkova (Telč) 37,
† Martinice u Brtničky (Třebíč) 42,
† Martinice Dolní u Martinic (Meziříčí Vel.) 61,
Martinice Horní, viz Martinice (Meziříčí Vel.),
Martiničky, viz † Martinice Dolní (Meziříčí Vel.),
Martínkov (Budějovice Mor.) 152, 970, zb. st. 151,
Martínkov Červený, viz Martínkov (Budějovice Mor.),
† Martinov u Jevíčka 541,
Martinov (Klimkovice) 754,
Martinov, zb. st. (Fryštát) . . 915,
Mařatice (Hradiště Uh.) . . . 354,
Mařín (Jevíčko) 551, 988,
Maříž (Slavonice) . . . 35, 951,
Masouicih, viz Mašovice (Znojmo),
Maspitz, viz Mašuvky Hluboké (Znojmo),
Mastínek, viz Mastník (Olomouc),
Mastník (Třebíč) 150,
† Mastník u Majetína (Olomouc) 504,
† Mašovice u Přítluk (Hustopeče) 253,
Mašovice (Znojmo) . . . 99, dv.,
† Mašovičky u Mašovic (Znojmo) 99,
Mašuvky, viz Mašuvky Hluboké (Znojmo),
Mašůvky Břichatě, viz Mašůvky Hluboké (Znojmo),
Mašuvky Hluboké (Znojmo) 101, 964,
Mašůvky Malé, viz Mašuvky Hluboké (Znojmo),
Matějov (Žďár) 82,
Matějovec (Slavonice) 33,
Matějovice (Osoblaha) . . 718, 995,
Mathei Villa, viz Matějovice (Osoblaha),
Mathesdorf, viz Matějovice (Osoblaha),
Mathisdorf, viz Matějovice (Osoblaha), viz Matyášovy (Albrechtice),
† Matyášovy mezi Novou Vsí a Vraclávkem (Albrechtice) 788,
Matzdorf, viz Matějovice (Osoblaha), viz Mazančovice (Polské Těšínsko),
Matzdorf, dv. u Vraclávku (Albrechtice) 788,
Mausdorf, viz Mšice (Znojmo),
Mauzendorf, viz Mutkov (Šternberk),
Maxdorf, viz Dvorska (Brno-venkov),
Maximilianov, viz Dvorska (Brno-venkov),
Maxov, viz Dvorska (Brno-venkov),
Mayczin, viz Majetín (Olomouc),
Maydberch, viz Děvičky (Mikulov),
Mazanczowice, viz Mazančovice (Polské Těšínsko),
Mazančovice (Polské Těšínsko) . 938,
Mazouiz, viz Mackovice (Jaroslavice),
† Medelské splynulo s Dluhomilovem (Zábřeh) . . . 576, 989,

Medil, viz Medlov (Uničov),
Medla, viz Medlov (Uničov),
Medlánky (Brno-město) . . . 210,
Medlany, viz Medlánky (Brno-město),
Medli, viz Medlov (Uničov),
Medli ugezdec, viz Medlice (Dvorce),
Medlice (Dvorce) 613,
Medlice (Krumlov Mor.) 129, dv. 128,
Medličky, dvur u Batelova (Třešť) 944,
† Medlov u Vlachovic (Město Nové) 75,
Medlov (Pohořelice) 238,
Medlov (Uničov) 594,
Medlov (Zdounky) 392,
Medlovice (Kyjov) 365,
Medlovice (Vyškov) 298,
† Medonice mezi Ratajemi, Jarohněvicemi a Šelešovicemi (Kroměříž) 391,
Medunka, viz † Medonice (Kroměříž),
Medvědice, viz Nedvědice (Tišnov),
Meedl, viz Medlov (Uničov),
Meidberg, viz Děvičky (Mikulov),
Meindörfel, viz Valtеřice Nové (Dvorce),
† Mejlice mezi Pustiměří a Drysicemi (Vyškov) 293,
Mejvald (Dvorce) 613,
Melč (Vítkov) 777,
zb. st., mlýn, elektrárna, lih. 776,
Mělčany (Židlochovice) 233,
zb. st. 230,
Melice, viz † Mejlice (Vyškov),
Mělkovice, předměstí Žďáru . 962,
Melouicih, viz † Mejlice (Vyškov),
Mels, viz Nouzka (Vyškov),
Meltsch, viz Melč (Vítkov),
Memkovice, viz Mikovice (Hradiště Uh.),
Menes, viz Měník (Litovel),
Meneys, viz Měnín (Židlochovice),
Menhartice (Jemnice) . 162, zb. st.,
Měník (Litovel) 595,
Měnikovice, viz Mikovice (Hradiště Uh.),
Měnikovice Dolní a Horní, viz Mikovice (Hradiště Uh.),
Měnín (Židlochovice) . . 239, 976,
dv. 237,
Měninek, viz Měník (Litovel),
Menis, viz Měnín (Židlochovice),
Merhofy, viz Marefy (Bučovice),
Merkitschdorf, viz Zámrsk (Polské Těšínsko),
Měrkovice (Frenštát) 700,
† Merlingsschlag v okolí Holštejna (Blansko) 312,
Merotein, viz Mirotínek (Rýmařov),
Měrotín (Litovel) 559,
Měrovice nad Hanou (Kojetín) . 505,
Mertinicz, viz Martinice (Holešov),
Měřín (Meziříčí Vel.) . . 48, 955,
Messendorf, viz Mezina (Bruntál),
Messinghammer, viz Hamry Mosazné (Město Staré),
Mestendorf, viz Mezina (Bruntál),
Mesthlieshow, viz Lhotka (Místek) 702,
† Městkovsko u Bojkovic . . 433,
Město Horní (Rýmařov) . . . 590,
Město Javorník, viz Javorník,
Město Libavá, viz Libavá Město,
Město Nové, viz Lipník nad Bečvou,
Město Nové na Moravě . . 74, 961,
Město Staré (Bruntál) . . 850, dv.,
Město Staré (Frýdek) 927,
Město Staré (Fryštát) 934,
zb. st. a cih. 915,
Město Staré (Hradiště Uh.) 354, 983,
Město Staré 585,
Město Staré (Třebová Mor.) . 550,
zb. st. 549,
Město Žďár, viz Žďár, Město,
Měšín (Jihlava) 11, 944,
Mešovice (Jemnice) 176,
Metylovice (Místek) . . . 700, 994,
Meydlwerk, viz Děvičky (Mikulov),
Mez Česká (Žďár) . . . 81, 962,
Meziboří (Bystřice n/P) . 71, 960,
cih. 960,
Mezice (Litovel) . . 477, 494, 598,
Mezihoří (Třebová Mor.) . . . 551,
† Mezilesíčе u Kobeřic (Slavkov) 279,
Mezina (Bruntál) 850,
† Meziříčí u Žeranovic (Holešov) 452,
† Meziříčí u Velkého Újezda (Lipník) 637,
Meziříčí, viz Meziříčko Horní (Telč),
Meziříčí Dolní (Polské Těšínsko) 938,
Meziříčí Horní (Polské Těšínsko) 938,
Meziříčí nad Oslavou, viz Meziříčí Velké,
Meziříčí nad řekou Bečvou, viz Meziříčí Valašské,
Meziříčí pod Rožnovem, viz Meziříčí Valašské,

Meziříčí Valašské 676,
Meziříčí Velké 57, 957,
Meziříčko (Nové) (Budějovice Mor.) . . . 37, 952, zb. st.,
Meziříčko (Jihlava) 46,
Meziříčko (Kunštát) . . 319, 324,
Meziříčko Horní (Telč) . . 25, 948,
Meziříčko Nové, viz Meziříčko (Budějovice Mor.),
Mezisvětí (Polské Těšínsko) . . 888,
Mezzilezzitci, viz Mezilesice (Slavkov),
Miasto Stare, viz Město Staré (Fryštát),
Micalne, viz † Mykalné (Mohelnice),
Micapi, viz Výčapy (Třebíč),
Micmanice (Jaroslavice) . 110, 965,
Miculcici, viz Mikulčice (Hodonín),
Miculov, viz Mikulov,
Miczmanns, viz Micmanice (Jaroslavice),
Miedzierzyce Dolne a Górne, viz Meziříčí Dolní a Horní (Polské Těšínsko),
Miedziświec, viz Mezisvětí (Polské Těšínsko),
Miglicz, viz Mohelnice,
Mihoukovice (Třebíč) . . 57, 956,
Michálkovice (Ostrava Slezská) . 911,
Michalov (Hranice) 625,
Michalov (Pruské Slezsko) . . 814,
Michelsbrunn, viz Michalov (Hranice),
Michelsdorf, viz Vrbice (Hustopeče),
Michnov (Konice) 536,
Míchov (Boskovice) . 319, dv. 318,
Míchov (Město Nové) 72,
† Míchov u Nové Vsi (Město Nové) 75,
Mikálka, zb. st. v Nimpšově (Budějovice Mor.) 159,
Mikolajice (Opava) 726, dv. a pila,
Mikolajovice, viz Křižovy (Pruské Slezsko),
Míkovice (Hradiště Uh.) . . . 414,
Mikulášov Nový, viz Mikulůvka (Vsetín),
† Mikulášovice na panství kolštejnském (Město St.) 587,
Mikulčice (Hodonín) . . . 258, 977,
† Mikulčice u N. Mlýnů (Hustopeče) 253,
Mikulčice, viz Nikolčice (Židlochovice),
Mikulov 246, 976,
Mikulovice (Frývaldov) . . . 856,
Mikulovice (Třebíč) . 152, dv. 151,
Mikulovice (Znojmo) . . 103, 965,
Mikulovice, viz Véska (Příbor),
† Mikuluvka u Milenova (Hranice) 622,
Mikulůvka (Vsetín) 445,
Mikuszowice, viz Mikušovice (Polské Těšínsko),
Mikušovice (Polské Těšínsko) . 938,
Milaczka, viz Milavsko,
Milasín (Bystřice n/P) 335,
Milatice (Budějovice Mor.) . . 152, zb. st., cih. 151,
† Milavsko, neznámé polohy . 543,
Milbans, viz Milovany (Libavá),
Milbes, viz Milovany (Libavá),
† Milejov asi u Milov (Město Nové) 75,
Milenov (Hranice) 622,
† Milenov u Vysokého Pole (Klobouky Val.) 440,
Milešín (Bíteš Velká) 65, 958, dv. 958,
Milešovice (Slavkov) . 275, dv. 281,
Milfron (Znojmo) 100, 964,
Milchan, viz Mělčany (Židlochovice),
† Miličov u Ponikve (Konice) 536,
Miličov, viz Miličovice (Vranov),
Miličovice (Vranov) 181,
Milíkov (Jablunkov) 889,
Milíkov (Meziříčí Vel.) 49,
Miliwicz, viz Milovice (Mikulov),
Milkendorf, viz Milotice (Bruntál),
Milkov (Konice) 556,
Milleschitz, viz Miličovice (Vranov),
Milokošť (Ostroh Uh.) . . 414, 984,
Milonice (Blansko) . . . 330, 284,
Milonice (Bučovice) 281, zb. st. 281,
Milostovice (Opava) . . . 745, 778,
† Milotendorf u Bohumína . . 930,
Milotendorf, viz Milotice (Bruntál),
Milothiz, viz Milotice (Hranice),
Milotice (Bruntál) 821,
Milotice (Kyjov) 403,
Milotice nad Bečvou (Hranice) . 681,
† Milotička, tvrz ve V. Polomi (Klimkovice) 759,
Milovany (Libavá) 625,
† Milovany Nové u Boškova (Hranice) 625,
Milovice (Mikulov) 253,
Milovice (Zdounky) 390,
Milovy (Město Nové) 75, 961, dv. 961,
Milovy, viz Valdorf (Město Nové),
† Miltschendorf u Budišova nad Bud. (Libavá) 628,

Mimokošť, viz Milokošť (Ostroh Uh.),
Mincmanice, viz Micmanice (Jaroslavice),
Miňovice, viz Miňuvky (Kroměříž),
Minus Ekhartowiz, viz Jakartice Pusté,
Minus Glynik, viz Hlinka (Osoblaha),
Miňůvky (Kroměříž) 657,
Mirawecz, viz Nýrovec Malý (Kunštát),
Miriwans, viz Věrovany (Kojetín),
Miroslav (Krumlov Mor.) . 125, 967,
† Miroslavice, snad nyní Česká Ves (Frývaldov) 856,
Mirošov (Klobouky Val.) . . . 439, zb. st. 438,
Mirošov (Město Nové) 68,
Mirotínek (Rýmařov) 595,
Mirov (Mohelnice) 564,
Mirovíček (Mohelnice) . . 566, 989,
Mirozlav, viz Miroslav (Krumlov Mor.),
† Miřín u Pitína (Klobouky Val.) 433,
Misching, viz Měšín (Jihlava),
Mispitz, viz Míšovice (Krumlov Mor.),
Missewitz, viz Míšovice (Krumlov Mor.),
Misslitz, viz Miroslav (Krumlov Mor.),
Místek 699, 993,
Mistersingen, viz Mistřice (Kyjov),
Místko, viz Místek,
Mistrzowice, viz Mistřovice (Těšín Český),
Mistřice (Hradiště Uh.) 354,
Mistřín (Kyjov) . . 404, dv., lih.,
Mistřín Nový, viz Mistřín (Kyjov),
Mistřovice (Těšín Český) . . . 889,
Míškov, viz Veveří (Rýmařov),
Míškovice (Holešov) 450,
Míšovice (Krumlov Mor.) . . . 119,
Mitmanns, viz Micmanice (Jaroslavice),
† Mitrdorf u Jevíčka 541,
Mitrov (Bystřice n/P) . . 70, 960,
† Mitrov u Určic (Prostějov) . 519,
Mitrovice, dv. v Uherčicích (Jemnice) 175,
Mitrovice (Mohelnice) 564,
Mitrovice (Ostrava Mor.) . . . 708,
Mitteldorf, viz Prostředkovice (Jihlava),
Mittelwald, viz Středolesí (Hranice),
Mittendorf, viz Mitterdorf (Krumlov Mor.),
Mitterdorf, část Miroslavě (Krumlov Mor.) 126,
Mitterdorf, viz Mitrdorf (Jevíčko), viz Bezděčí u Trnávky (Jevíčko),
Mitzmanns, viz Micmanice (Jaroslavice),
Mizerov (Fryštát) 918, zbyt st. 915,
Mizlechouicih, viz Myslechovice (Litovel),
Mladcová (Zlín) 377,
Mladecko (Opava) 778,
Mladeč (Litovel) 595,
Mladeiouci, viz Mladějovice (Šternberk),
Mladějov (Třebová Mor.) . . . 550,
Mladějovice (Šternberk) . . . 610, zb. st. 607,
Mladetzko, viz Mladecko (Opava),
Mladicowicz, viz Mladějovice (Šternberk),
Mladiksdorf, viz Mladějov (Třebová Mor.),
Mladkov (Boskovice) 316,
† Mladkovice v okolí Vyškova 293, 50,
Mladoňov (Šumperk) 595,
Mladoňovice (Jemnice) . . 165, 971, dv., lih., cih. 165,
Mladotice (Bojkovice) 442,
Mladotice Dolní a Horní, viz Mladotice (Bojkovice),
Mladší, viz Mladeč (Litovel),
Mlýn Blanský, viz Blanné (Budějovice Mor.),
Mlýn Haraský u Brumovic (Klobouky) 262,
Mlýn Manův u D. Borů (Meziříčí Vel.) 957,
Mlýn Marklův (Meziříčí Vel.) 957,
Mlýn Moravický u Vítkova . . 776,
Mlýn Podhradní u Bouzova (Litovel) 988,
Mlýnice (Šilperk) 581,
† Mlýnov u Benešova (Hlučín) 811,
Mlýny Dřevěné (Jihlava) . 14, 945,
Mlýny Nové (Hustopeče) . 253, 977, zb. st., mlýn 252,
† Mnich u Řásné (Telč) . . 21,
Mnich (Polské Těšínsko) . . . 889,
Mnichov, viz Michov (Město Nové),
Mnichov (Vrbno) 858,
Mnichy (Polské Těšínsko) . . 889,
Mnissek, viz Veveří (Rýmařov),
Mnišek, viz Veveří (Rýmařov), viz Mnich (Polské Těšínsko),

Mniší (Příbor) 701,
Moderiz, viz Modřice (Brno-venkov),
Modes, viz Matějovec (Slavonice),
Mödlau, viz Medlov (Pohořelice),
† Modlejovice v okolí Hrobnik (Pruské Slezsko) 795,
Modletice (Slavonice) . . 170, 972,
Mödlitz, viz Medlice (Dvorce),
Modrá (Hradiště Uh.) 362,
Mödritz, viz Modřice (Brno-venkov),
Modřice (Brno-venkov) . . . 218,
Modřička, viz † Modřičky (Brno-venkov),
† Modřičky u Prštic (Brno-venkov) 243,
Mogilnici, viz Mohelnice,
Mogylnicze, viz Mohelnice,
Mohelnice 568,
Mohelno (Náměšť) . . . 142, 969,
dv., lih. 142,
Moheltz, viz Mohelnice,
Mohiln, viz Mohelno (Náměšť),
Mohilniche, viz Mohelno (Náměšť),
Mohleis, viz Smolín (Pohořelice),
Möhrdörfel, viz Mírovíček (Mohelnice),
Mohren, viz Javorník (Svitavy),
Mohtil, viz Metylovice (Místek),
Mohyln, viz Mohelno (Náměšť),
† Moch v okolí Pozořic (Slavkov) 308,
Möker, viz Mokré (Pruské Slezsko),
Mokrá (Brno-venkov) 202,
Mokré (Pruské Slezsko) . . . 789,
† Mokronosy u Dubňan (Hodonín) 263,
Mokroňovice, viz † Mokronosy (Hodonín),
Molenburk (Blansko) . . 311, 980,
Moligsdorf, viz Malíkov (Třebová Mor.),
Molín, viz Smolín (Pohořelice),
Mönichhof, viz Mnichy (Polské Těšínsko),
Moradorf, viz Záložné (Vítkov),
Morašice (Krumlov Mor.) . 99, 107,
Morav, viz Moravice Dolní (Rýmařov),
Morava Horní (Město Staré) . . 586,
Morava Malá (Město Staré) . . 586,
Morava Velká (Město Staré) . 586,
Moravany (Brno-venkov) . . . 206,
Moravany (Kyjov) 365,
Moravec (Bystřice n/P) . 69, 960,
Moravice (Vítkov) 747,
Moravice Dolní (Rýmařov) . . 603,
Moravice Horní (Rýmařov) . . 604,
Moravičany (Mohelnice) . . . 564,
Morávka (Frýdek) 927,
Morávka, zb. st. (Hlučín) . . 811,
Morávka, viz Sklené (Město St.),
Morávka Malá (Bruntál) . . . 850,
† Moravská v okolí Hrádku (Jaroslavice) 109,
Moravská Dlouhá, viz Dlouhá Moravská (Svitavy),
Morbes, viz Moravany (Brno-venkov),
Morkovice (Zdounky) . . 380, 983,
Morkovice, viz Morkůvky (Klobouky),
Morkůvky (Klobouky) 261,
Mořice (Kojetín) 508,
Mořkov (Jičín Nový) . . 685, 992,
pila 684,
† Mosciska (Polské Těšínsko) 938,
Moschan, viz Mušov (Mikulov),
Moschank, viz † Mušuvky (Mikulov),
Moschnitz, viz Moštěnice Horní (Přerov),
Moskelle, viz Mostkov (Uničov),
Moskowitz, viz Mackovice (Jaroslavice),
Mösnig, viz Ježník (Krnov),
Mosniz, viz Moštěnice Horní (Přerov),
Mosson, viz † Mošťánky (Šternberk),
Mostice, viz Mostiště (Meziříčí Vel.),
Mostcaz, viz Mostkovice (Plumlov),
Mostečné, viz Dětřichov (Třebová Mor.),
Mostiště (Meziříčí Vel.) . 61, 957,
Mostkov (Uničov) 595,
Mostkovice (Plumlov) 517,
† Mostkovice mezi Valtrovicemi, Hodonicemi, Krhovicemi a Křídlovicemi (Jaroslavice) . . . 110,
Mostrob, viz Mostkov (Uničov),
Mosty (Jablunkov) 889,
Mosty (Těšín Český) 889,
† Mosty u Heraltic (Třebíč) . 42,
Mosty (Hradec Jindřichův, Čechy) 23,
Mošnov (Příbor) . 695, zb. st. 694,
Mošnov Malý, viz † Mošnuvek (Příbor),
Mošnov Velký, viz Mošnov (Příbor),
Mošnovec Malý, viz † Mošnuvek (Příbor),

Mošnovec Velký, viz Mošnov (Příbor),
† Mošnůvek u Mošnova (Příbor) 695,
Mošovec, viz Hradčance Malé (Pruské Slezsko),
† Mošťánky u Hnojic (Šternberk) 611,
Moštěnice Dolní (Kyjov) . . . 401,
Moštěnice Horní (Přerov) . . . 646,
Motichov, viz Zavadilka (Mohelnice),
Motylovice, viz Metylovice (Místek),
Mouchnice (Bučovice) . . 282, 398,
Mouřínov (Slavkov) . 276, dv. 281,
Moutnice (Židlochovice) . . . 271,
Mrákotín (Telč) 19, 947,
Mramotice (Znojmo) 98,
Mravitic, viz Mramotice (Znojmo),
† Mrhov u Mostišť (Meziříčí Vel.) 61,
Mrmlov, samota u Nezdenic (Bojkovice) 984,
† Mrzatec u Mrákotína (Telč) 20,
Mrlín, viz Mrlínek (Bystřice p/H),
Mrlínek (Bystřice p/H) 663,
Mrsklesy (Olomouc) 615,
† Mstěnice u Hrotovic . . . 134,
Mstěnovice, viz Mštěnovice (Meziříčí Val.),
Mšice (Znojmo) 106,
Mštěnovice (Meziříčí Val.) . . 680,
Mückendorf, viz Komorovice (Polské Těšínsko),
Müczmans, viz Micmanice (Jaroslavice),
Mudlau, viz Modletice (Slavonice),
Muglin, viz Muglinov (Ostrava Sl.),
Muglinov (Ostrava Sl.) 911, cih. 910,
Müglitz, viz Mohelnice,
Mühlfraun, viz Milfron (Znojmo),
† Muchochov u Brunzejfu (Rýmařov) 605,
† Mukařovice v okolí Brna . . 206,
Mulwren, viz Milfron (Znojmo),
Mürau, viz Mírov (Mohelnice),
Mürau Neustift, viz Sady Nové (Mohelnice),
Müraugrund, viz Grunt Mírovský (Mohelnice),
Murchnovice, viz † Marchanice (Vyškov),
Murizt, viz Mořkov (Jičín Nový),
Murk, viz Mořkov (Jičín Nový),
Muschau, viz Mušov (Mikulov),
Muschaw, viz Mušov (Mikulov),
† Muschil u Damašku (Jindřichov) 715, 994
Musnicz, viz Moštěnice Horní (Přerov),
Musschen, viz † Muschil (Osoblaha),
Musslau, viz Muzlov (Svitavy),
Mussna, viz † Muschil (Osoblaha),
† Musza, v neznámé poloze . 346,
Mušov (Mikulov) 248,
† Mušůvky u Mušova (Mikulov) 251,
Mutěnice (Hodonín) . 262, dv. 260,
Mutischen, viz Mutišov (Slavonice),
Mutišov (Slavonice) 30,
Mutišov, viz Mutná (Slavonice),
Mutišovice, viz Mutišov (Slavonice),
Mutkov (Šternberk) 478,
† Mutkov na panství sovineckém (Rýmařov) 605,
Mutná (Slavonice) 170, zb. st. 162,
Mutten, viz Mutná (Slavonice),
Muzlov (Svitavy) 545, 988,
Myculov, viz Mikulov,
Mydlánky, viz Medlánky (Brno-město),
† Mydlovary u Velkých Prosenic (Lipník) 630,
† Mykalné na panství mírovském (Mohelnice) 568,
Myrowe, viz Mírov (Mohelnice),
Myrzlaus, viz Miroslav (Krumlov Mor.),
Myslechovice (Litovel) 559,
Myslejovice (Plumlov) 517,
Mysletice (Telč) 32,
Myslibořice (Telč) 21,
Myslibořice (Hrotovice) . 137, 968, zámek, zb. st. 132, lih. 133,
Myslíchovice, zb. st. u Cetechovic (Zdounky) 394,
Myslík (Místek) 701,
Mysločovice (Holešov) 450,
Myslová Horní (Telč) 21,
Myslová Kostelní (Telč) . 21, 947,
Myslůvka (Telč) 21,
Myslůvka Dolní, viz Myslůvka (Telč),
Myslůvka Věrduňkova, viz Myslůvka (Telč),
Mýto Grešlové (Budějovice Mor.) . . 160, 970, pila 160,
Myzlagwiz, viz Myslejovice (Plumlov),

N

Na Bezděkově, předm. Meziříčí Vel. 57,
Na dolách, viz Doly (Litovel),
Na Dyji, předm. Znojma . . 92,
† Na horách u Hranic . . . 622,
† Na Kosíři, dv. u Prostějova . 521,
Na Pastvinách, dv. v Hrušovanech nad Jevišovkou (Jaroslavice) 111,
Na posvátným, ulice Zlína . . 376,
Na rybníku, zb. st. ve Slavkově 301,
Načeratice (Znojmo) 110,
Nadějov (Jihlava) 49,
† Nageruizi na Těšínsku, neznámo kde 895,
Nagradcu, viz Hrádek (Jaroslavice),
Nagradku, viz Hrádek (Jaroslavice),
Nahošovice (Bystřice p. H.) 646, 992,
† Nahradov na p. Třebíč . . 50,
Nacholine, viz Cholina (Litovel),
Nachorini, viz Choryně (Meziříčí Val.),
Naiuani, viz Ivaň (Židlochovice),
Najdek (Žďár) 81, 962,
Najfunk (Rýmařov) 591,
Nakel, viz Náklo (Litovel),
Naklis, viz Náklo (Litovel),
Náklo (Litovel) 494,
Nakonicz, viz Nedakonice (Hradiště Uh.),
Nakuserzy, viz † Na Kosíři, dv. u Prostějova,
† Nákvasov u Hrádku Červeného (Dačice) 169,
Nalęcz, viz Jasenka (Polské Těšínsko),
Nalenž, viz Jasenka (Polské Těšínsko),
† Náloch u Milešovic (Slavkov) 276,
Naloučany (Náměšť n. Osl.) . . 146,
Namesci, viz Náměšť na Hané (Olomouc),
Náměšť na Hané (Olomouc) 529, 987,
Náměšť nad Oslavou . . . 140, 969,
† Nánosné na p. Ruda (Šumperk) 581,
Napajedla 369,
Naprauloe, viz Pravlov (Pohořelice),
Napteni, viz Ptení (Plumlov),
Nárameč (Třebíč) . . . 57, 956 lih.,
Náramice, viz Nárameč (Třebíč),
Náročníky, viz † Nárožinky na p. Vranov n. D.,
† Nárovný, dv. u Vevčic (Znojmo) 102,
† Nárožinky na p. Vranov n. D. 182,
† Narvice u Ivaně (Židlochovice) 242,
Nasabice, viz Nesovice (Bučovice),
Nascil, viz Nasile (Pruské Slezsko),
Nascmeriz, viz Našiměřice (Krumlov Mor.),
Násedlovice (Ždánice) 276, zb. st. 281,
Naschetitz, viz Načeratice (Znojmo),
Naschmeritz, viz Našiměřice (Krumlov Mor.),
Nasile (Pruské Slezsko) . . . 797,
Nasmariz, viz Našiměřice (Krumlov Mor.),
Nasobůrky (Litovel) 598,
Nasobůrky Malé, viz Nasobůrky (Litovel),
Nasseratiz, viz Načeratice (Znojmo),
Nassiedel, viz Nasile (Pruské Slezsko),
Našiměřice (Krumlov Mor.) . . 119,
Našiměřice, viz Nasobůrky (Litovel),
Nauramie, viz † Narvice u Ivaně (Židlochovice),
Návojná (Klobouky Val.) 411 zb. st.,
Návsí (Jablunkov) 889,
Nawrowicz, viz † Narvice u Ivaně (Židlochovice),
Nawsie, viz Návsí (Jablunkov),
Nazhore, viz Zhoř (Tišnov),
Nazoholi, viz Sokolí (Třebíč),
Nebes, viz Nedvězí (Zábřeh),
Nebory (Těšín Český) 906, dv. 905,
Nebotein, viz Hněvotín (Olomouc),
Nebovidy (Brno-venkov) . . . 202,
Nebožtice, viz Hněvošice (Hlučín),
Nebštych, viz Sady Nové u Vel. Biteše, viz Sady Nové (Vyškov),
† Nebštych u Otaslavic (Prostějov) 514,
Nebuz, viz Neubuz (Vizovice),
Nectava (Jevíčko) 554,
Nedachlebice (Hradiště Uh.) . . 426, zb. st. 423,
Nedašov (Klobouky Val.) . . . 439,
Nedůvka, viz Medonice (Kroměříž),
Nedvědice (Tišnov) 332, 982, pila 331,
Nedvězí (Olomouc) 485,
Nedvězí (Zábřeh) 574,
† Nedvězí u Rácova (Třešť) . 21,
Nedvězičko (Polička v Čechách) 324, 981,

Nedweis, viz Nedvězí (Olomouc),
Nedweze, viz Nedvězí (Olomouc),
Nehaw, viz Níhov (Biteš Vel.),
Nechutín (Plumlov) . . . . . 524.
Nechvalín (Ždánice) . . . . . 277.
Neidekke, viz Nejdek (Mikulov),
Nejdek (Hranice) . . . . . 622.
Nejdek (Mikulov) 253, ml. 252, 977.
Nejfunk, viz Najfunk (Rýmařov),
Nekázanice (Pruské Slezsko) . 840.
Nekolatice, viz Letovice (Slavkov),
Nelepeč (Tišnov) . . . . . 221.
Nelešovice (Olomouc) . . . . 485.
Nelhubl, viz Horka Nová (Příbor),
Nelhuble, viz Horka Nová (Příbor),
† Nemaschleba na p. Hukvaldy (Místek) . . . . . 702.
Němčany (Slavkov) . . . . . 303.
† Němčany u Kobeřic (Slavkov) 279.
Němčí Dolní (Ostroh Uh.) . . . 414.
Němčí Horní (Ostroh Uh.) . . . 415.
Němčice (Blansko) . . . . . 311.
Němčice (Ivančice) . . . . . 348.
Němčice (Kroměříž) . . . . . 657.
Němčice, viz Němčičky (Hustopeče), viz Němčičky (Znojmo).
† Němčice u Šebrova (Blansko) 226.
† Němčice u Micmanic (Jaroslavice) . . . . . 110.
† Němčice u Střelic, kde Němčický dvůr (Znojmo) 102
Němčice nad Hanou (Kojetín) . 505.
Němčice Dolní (Dačice) 30, dv. 949.
Němčice Horní (Telč) . . 30, 950.
Němčice Velké (Židlochovice) . 239, dv. 237, 976.
Němčický dvůr u Střelic (Znojmo) . . . . . 101, 102.
Němčičky (Hustopeče) . . 266, 978.
Němčičky (Pohořelice) . . . . 233, zb. st. 230, 975.
Němčičky (Znojmo) 103 zb. st., 964.
† Němčičky u Pohořelic . . . 242.
† Němčičky Dolní u Němčiček (Hustopeče) . . . . . 267.
Němčičky Horní, viz Němčičky (Hustopeče).
Němčičky Prašivé, viz † Němčičky Dolní u Němčiček (Hustopeče).
Německé (Město Nové) 75, 961 pila,
Němetice (Meziříčí Val.) . . . 668,
Nemeziz, viz Němčice (Kroměříž).
Nemilany (Olomouc) . . . . 477.
Nemilaz, viz Nemilany (Olomouc),
Nemile (Zábřeh) . . . . . 574.
Nemitci, viz Němetice (Meziříčí Val.).
† Němkyně na p. Černé (Meziříčí Vel.) . . . . . 50.
Nemochovice (Bučovice) . . . 284, zb. st. 281.
Nemojany (Vyškov) . . . . . 300.
† Nemojovice na Třebícku, v neznámé poloze . . . . . 50.
Nemotice (Bučovice) 282, zb. st. 281.
† Nemotínek u Nemotic (Bučovice) . . . . . 283.
Nemrlov (Uničov) . . . . . 595.
Nemühle, viz Nemile (Zábřeh),
Nemyjaz, viz Nemojany (Vyškov),
Nenacunicih, viz Nenakonice (Olomouc),
Nenakonice (Olomouc) 488,
Nenkovice (Ždánice) 277,
Nennowitz, viz Ivanovice Brněnské, část Vel. Brna.
Nenovice, viz Ivanovice Brněnské, část Vel. Brna.
† Neplachov u Loučky (Lipník n. B.) . . . . . 635.
Neplachovice (Opava) . . . . 831.
Nepomuky (Telč) . . 43, dv. 953.
Nepřivaz (Olomouc) . . . 615, 991.
Neptení, viz Ptení (Plumlov),
Neračko, viz † Neradice (Blansko),
Nerad, zb. st. (Fryštát) . . . 915.
Neradice, předm. Brodu Uh. . 421,
† Neradice v biskupském obvodu hlanenském 313,
Neratov, pila u Prlova (Vizovice) 459,
Neredyn, viz Neředín, předm. Olomouce,
Neretein, viz Neředín, předm. Olomouce.
Nerodim (Těšín Pol.) 889,
Neředín, předm. Olomouce . . . 485,
Nesaglebe, viz Nesachleby (Znojmo),
Nesachleby (Znojmo) 97,
† Nesklovice u Dambořic (Ždánice) 279,
Neslauicz, viz Neslovice (Ivančice),
Neslojovice, viz Neslovice (Ivančice),
Neslovice (Ivančice) . . . . . 233.
† Neslovice u Derflic (Znojmo) 97,
† Nesměř u Oslavičky (Meziříčí Vel.) 61,
Nesobice, viz Nesovice (Bučovice),
Nesovice (Bučovice) 285,
Nespitz, viz Mešovice (Jemnice),
Nesselsdorf, viz Kopřivnice (Příbor),

† Nessevo na Třebícku v neznámé poloze 50,
Nestarouicz, viz Starovičky (Hustopeče),
† Nestlgrund na p. Konice . . 535,
Nesulovice, viz † Neslovice u Derflic (Znojmo),
Nesvačilka (Židlochovice) . . . 219,
Nesytý, dv. v Hodoníně . . . 260,
Nešpice, viz † Knašpice na p. Hrušovany n. Jev. (Jaroslavice),
Nětčice (Kyjov) 404,
Nětčice (Zdounky) 657,
Nětčice Horní a Dolní (Lipník n. B.) 634,
Neteludich, viz Letovice (Slavkov),
Netín (Meziříčí Vel.) . . 63, dv. 957,
Neu Bürgersdorf, viz Purkartice Nové (Krnov),
Neu Erbersdorf, viz Heřminovy Nové (Bruntál),
Neu Hart, viz Hobzí Nové (Slavonice),
Neu Josefsthal, viz Josefová (Město Staré),
Neu-Kammer, viz Komora Nová (Albrechtice),
Neu-Katscher, viz Ketř Nový v Pruském Slezsku,
Neu Kleinkrosse, viz Kraš Malá Nová (Vidnava),
Neu-Langwasser, viz Voda Dlouhá Nová (Albrechtice),
Neu Moletein, viz Maletín Nový (Mohelnice),
Neu Paulowitz, viz Povelice Nové (Osoblaha),
Neu-Petrein, viz Petřín Nový (Vranov),
Neu Prerau, viz Přerov Nový (Mikulov),
Neu Riegers (Dolní Rakousy) . 972,
Neu Raden, viz Radímek (Krnov),
Neu Rothwasser, viz Voda Červená Nová (Vidnava),
Neu Röwersdorf, viz Damašek (Jindřichov),
Neu Rumburg, viz Rumburk Nový (Město Staré),
Neu Schallersdorf, viz Šaldorf Nový (Znojmo),
Neu Titschein, viz Jičín Nový,
Neu Ullersdorf, viz Losiny Nové (Město Staré),
Neu-Vogelseifen, viz Vogelzejf Nový (Bruntál),
Neu Waltersdorf, viz Valteřice Nové (Dvorce),
Neu Wiendorf, viz Vídov Nový (Pruské Slezsko),
Neu Wilmsdorf, viz Vilémovice Nové (Javorník),
Neu Würben, viz Vrbno Nové (Fulnek),
Neu Würbenthal, viz Vrbno Nové (Pruské Slezsko),
Neu Zechsdorf, viz Těchanovice Nové (Vítkov),
Neuakewiz, viz Nedakonice (Hradiště Uh.),
† Neuäugen u Sedlešovic (Znojmo) 92,
Neubranow, viz Lhota Vranová (Jevíčko),
Neubuz (Vizovice) 456,
Neudek, viz Nejdek (Hranice), viz Nejdek (Mikulov),
Neudorf, viz Oldřuvky Nové (Libavá Město), viz Ves Nová (Město Staré, Rýmařov, Třebová Mor., Vizmberk, Vranov), viz † Ves Nová u Němčic Velkých (Židlochovice), u Nikolčic (Židlochovice),
Neudörfel, viz Sady Nové u Dolan (Olomouc), viz Ves Nová (Osoblaha), viz Véska Nová (Dvorce, Bruntál, Javorník),
Neueigen, viz Ves Nová n. Odrou (Libavá Město),
Neuenstadt, viz Místek,
Neufang, viz Najfunk (Rýmařov),
Neugebäude, viz Kravařov (Opava),
Neuhaus, viz Hrad Nový, hrad u Kopřivné (Šumperk),
Neuhaus, hrad mezi Mikulovem a Drnholcem (Mikulov) . . 250,
† Neuhaus na p. Bludov (Šumperk) 578,
Neuhäusel, viz Hrádek Nový, hrad u Lukova (Vranov),
Neuhäuser, viz Chaloupky Nové (Vidnava),
Neuhibl, viz Horka Nová (Příbor),
Neuhof, viz Dvorce Nové (Šternberk), viz Dvůr Nový (Bílovec),
Neuhübel, viz Horka Nová (Příbor),
Neumark, část Oder 774,
Neumühl, viz Mlýny Nové (Hustopeče),
Neurode, viz Pláň Nová (Dvorce),
Neusedlitz, viz Slavkov u Brna,
Neuschloss, viz Zámky Nové (Litovel),

Neuschurgersdorf, viz Zabyřkov (Pruské Slezsko),
Neusiedel, viz Novosedly (Mikulov),
Neustift, viz Novosady (část Brna), viz Sady Nové, předm. Olomouce, předm. Znojma, viz Sady Nové (Slavonice),
Neustift bei Iglau, viz Cerekvička (Jihlava),
Neuwald, viz Les Nový (Osoblaha),
Neuwelt, viz Svět Nový, předm. Olomouce, viz Svět Nový (Slavonice),
Neuzedlicz, viz Slavkov u Brna,
Nevndorf, viz † Ves Nová u Mladějovic (Šternberk),
Nevojice (Bučovice) 283,
Nevšová (Bojkovice) 434,
Newenstat, viz Uničov,
Newenstetl, viz Místek,
Newndarff, viz † Ves Nová u Drnholce (Mikulov),
Newnsidel, viz Novosedly (Mikulov),
Newsdorf, viz Sady Nové, předm. Olomouce,
Newshiebel, viz Horka Nová (Příbor),
Newstyft, viz Sady Nové u Vel. Bíteše,
Newzidel, viz Novosedly (Mikulov),
Neydegg, viz Nejdek (Mikulov),
Neydek, viz Nejdek (Mikulov),
Neydorf, viz † Ves Nová u Drnholce (Mikulov), viz Ves Nová (Vízmberk),
Neystifft, viz Sady Nové (Slavonice),
Neysydel, viz Novosedly (Mikulov),
Nezamyslice (Kojetín) 509, zb. st. 508,
Nezbecko, viz † Nezbedice (Blansko),
† Nezbedice asi u Šebrova (Blansko) 313,
Nezdenice (Brod Uh.) . . . . 430, zb. st., pila, lih. 432, zb. st. 984,
† Nezdenky u Nezdenic (Brod Uh.) 430,
Nezuestici, viz Nezvěstice, nezn.
† Nezvěstice, nezn. 481,
† Nežetice v okolí Spytihněvě (Napajedla) 371,
† Nežetice u Holubic (Slavkov) 308,
Nickelsdorf, viz Mikušovice (Polské Těšínsko),
Niclai villa, viz Mikulovice (Frývaldov),
Niclasburg, viz Mikulov,
Niclausdorf, viz † Mikulášovice na p. Kolštejn (Město Staré),
Niclouicz, viz Mikolajice (Opava),
Nicols, viz Raškov (Šumperk),
Nicolspurig, viz Mikulov,
Nideke, viz Nejdek (Mikulov),
Niderunracz, viz Unerázka (Třebová Mor.),
Niebory, viz Nebory (Těšín Český),
Nieder-Bladnitz, viz Blatnice Dolní (Polské Těšínsko),
Nieder Bludowitz, viz Bludovice Dolní (Těšín Český),
Nieder-Grund, viz Grunt Dolní (Cukmantl),
Nieder Kurzwald, viz Meziříčí Dolní (Polské Těšínsko),
Nieder Lindewiese, viz Lipová Dolní (Frývaldov),
Nieder Mohrau, viz Moravice Dolní (Rýmařov),
Nieder Ohlisch, viz Olšavka Dolní (Polské Těšínsko),
Nieder-Paulowitz, viz Povelice Dolní (Osoblaha),
Nieder Rauden, viz Rudná Dolní (Svitavy),
Nieder Rothwasser, viz Voda Červená Dolní (Vidnava),
Nieder Seibersdorf, viz Žibřidovice Dolní (Polské Těšínsko),
Nieder-Ullischen, viz Olešná Dolní (Šumperk),
Nieder Wigstein, viz Vikštejn Dolní (Vítkov),
Nieder-Wildgrub, viz Velkruby Dolní (Bruntál),
Niederdorf, viz Ves Dolní (Vítkov),
Niederforst, viz Fořt Dolní (Javorník),
† Niederspitz mezi Krumlovem Mor. a Dobřínskem (Krumlov M.) 122,
Niederwald (Javorník) 864,
Niederwaltersdorf, viz Niederwald (Javorník),
Nierodzim, viz Nerodim (Těšín Polský),
Niesnersberg, viz Nýznerov (Vidnava),
Nigra aqua, viz Voda Černá (Vidnava),
Nihov (Biteš Vel.) . . . 146, 969,
Niklasdorf, viz Jilovnice (Polské Těšínsko), viz Mikulovice (Frývaldov), viz Véska (Příbor),
Nikles, viz Raškov (Šumperk),

Niklowitz, viz Mikolajice (Opava),
Niklsdorf, viz Véska (Příbor),
Nikolczicz, viz † Mikulčice na místě dnešních Mlýnů Nových (Hustopeče),
Nikolčice (Židlochovice) . . . 241, dv. 237, 976,
Nikolsburg, viz Mikulov,
† Nikolsdorf na Hlučínsku v neznámé poloze 809,
Nimkoss, viz Milokošť (Ostroh Uh.),
Nimlau, viz Nemilany (Olomouc),
Nimpšov (Budějovice Mor.) . 159,
Ninošov, viz Jinošov (Náměšť n. Osl).
Niplawiz, viz Opava,
Nirinberg, viz Norberčany (Libavá Město),
Nirklowitz, viz Mrsklesy (Olomouc),
Nispitz, viz Míšovice (Krumlov Mor.),
Nišpice, viz Míšovice (Krumlov Mor.),
Nítkovice (Zdounky) . . 387. 657,
Nitschenau, viz Lhotka (Vítkov),
Nivnice (Brod Uh.) 413, zb. st. 412,
† Nivsko u Zubštýna (Bystřice n. P.) 336,
† Nizové na p. Černé (Meziříčí Vel.) 50,
Nížkovice (Slavkov) 277,
Nmecino, viz Netín (Meziříčí Vel.),
Noneken viz Zdounky,
Nonhubl, viz Horka Nová (Příbor),
Norberčany (Libavá Město) . . 626,
Nořízov, viz Nuzířov (Tišnov),
Nosálovice (Vyškov) . . 292, 979,
Nosislav (Židlochovice) . 239, 976,
Noska, viz Nouzka (Vyškov),
Nostarowicz, viz Starovičky (Hustopeče),
Nošovice (Frýdek) 927,
Nouavize, viz † Novošice u Blučiny (Židlochovice),
Nouosedlicz, viz Slavkov u Brna,
† Nouoza na Těšínsku, neznámo kde 895,
Nouzka (Vyškov) . . . 292, 979,
Nova civitas, viz Lipník n. B., Uničov,
Nova Civitas, viz Město Nové,
Nova Katholica, viz Cerekev Nová (Pruské Slezsko),
Nove Ecclesie, viz Cerekev Nová (Pruské Slezsko),
Novičí (Boskovice) 319, 546, 981,
Novítky, viz Novičí (Boskovice),
viz Snovídky (Bučovice),
Novosady (část Brna) . . . 307,
Novosady, viz Blatiny (Město Nové),
viz Ranošov (Lipník n. B.),
viz Sady Nové, předm. Olomouce,
Novosady Malé, předm. Uničova 600,
Novosady Velké, předm. Uničova 600,
Novosedly (Mikulov) . . 245, 976,
† Novošice u Blučiny (Židlochovice) 242,
Novum Cochans, viz Paseka (Uničov),
Nowzeliz, viz Slavkov u Brna,
Nulhubl, viz Horka Nová (Příbor),
Nunhiebl, dv. u Albrechtic (Příbor) 685,
Nürnberg, viz Norberčany (Libavá Město),
Nutterdorf, viz Mitterdorf, část Miroslavě (Krumlov Mor.),
Nuzířov (Tišnov) 225,
Nýdek (Jablunkov) 889,
Nyklovice (Kunštát) 324,
Nykulčice, viz Nikolčice (Židlochovice),
Nylysdl, viz Luh (Brno-město),
Nynaczowicze, viz Jinačovice (Brno-venkov),
Nynkovice, viz Nenkovice (Ždánice),
Nynnicz, viz Nivnice (Brod Uh.),
Nýrov (Kunštát) . 324, zb. st. 323,
† Nýrovec u Nýrova (Kunštát) 326,
Nýznerov (Vidnava) 868,

O

Obce (Brno-venkov) . . . 214,
† Obec u Strážku (Bystřice n. P.) 69,
Obectov (Litovel) 556,
Obědkovice (Kojetín) 507,
Obědné (Šumperk) . . . 574, 989,
Ober-Bladnitz, viz Blatnice Horní (Polské Těšínsko),
Ober Fröschau, viz Břečkov Horní (Vranov),
Ober Gerspitz, viz Heršpice Horní, část Vel. Brna,
Ober Gostitz, viz Hoštice Horní (Javorník)

Ober-Grund, viz Grunt Horní (Čukmantl), viz Žleb Horní (Šternberk),
Ober Heinzendorf, viz Hynčina Horní (Svitavy),
Ober Hermsdorf, viz Heřmanice Horní (Javornik),
Ober Kurzwald, viz Meziříčí Horní (Polské Těšínsko),
Ober Langendorf, viz Loučka Dlouhá Horní (Uničov),
Ober Lindewiese, viz Lipová Horní (Frývaldov),
Ober Mohrau, viz Morava Horní (Město Staré), viz Moravice Horní (Rýmařov),
Ober Ohlisch, viz Olšavka Horní (Polské Těšínsko),
Ober Paulowitz, viz Povelice Horní (Osoblaha),
Ober Radisch, viz Radíkov Horní (Slavonice),
Ober Rauden, viz Rudná Horní (Třebová Mor.),
Ober Seibersdorf, viz Žibřidovice Horní (Polské Těšínsko),
Ober Schwägersdorf, viz Krčmy Horní (Zábřeh),
Ober Themenau, viz Ves Nová Charvatská (Břeclav),
Ober Ullischen, viz Olešná Horní (Šumperk),
Ober Wigstein, viz Vikštejn Horní (Vítkov),
Ober-Wildgrub, viz Velkruby Horní (Bruntál),
Ober- Nieder-Wistanicz, viz Věstonice Dolní a Horní (Mikulov),
Ober Wisternitz, viz Věstonice Horní (Mikulov),
Oberdorf, viz Ves Horní (Vítkov),
Oberforst, viz Fořt Horní (Javornik),
Obergoss, viz Ulice Horní, předm. Jihlavy, viz Kosov Horní (Jihlava),
Oberhammer, část Vranova n. Dyjí 180,
Obersan, viz Obřany, část Velkého Brna,
Obersen, viz Obřany, část Velkého Brna,
Oberschaar, viz Žáry (Albrechtice),
Obchoz, viz Ochoz (Brno-venkov),
Oblas, viz Oblekovice (Znojmo),
Oblekovice (Znojmo) 97,
Obluss, viz Oblekovice (Znojmo),
Obora (Boskovice) .316, dv. 315,
Obora (Polské Těšínsko) . . . 889,
Obora, dvůr u Náramče (Třebíč) 956,
Obora, zb. st u Morkovic (Zdounky) 381,
Obranice, viz Olbramice (Litovel),
Obrowitz, viz Zábrdovice, část Brna,
Obřany, část Vel. Brna 208,
Obřany, hrad u Bystřice p. Host. 666,
Obucheri, viz Ořechovičky (Brno-venkov),
Obyčtov (Žďár) 81,
Ocetkovice, viz † Osetkovice u Hrádku Červeného (Dačice),
Ocmanice (Náměšť n. Osl.) . . 146,
Ocmanice, viz Micmanice (Jaroslavice),
Ocrassevici, viz Okrašovice (Třebíč),
Oczmans, viz † Ocmanice u Dešné (Jemnice),
Odendorf, viz Rapotín (Šumperk),
Oderberg, viz Bohumín, viz Ves Nová n. Odrou (Libavá Město),
Oderfurt, viz Přívoz (Ostrava Mor.),
Odersch, viz Oldřišov (Hlučín),
Odirberg, viz Bohumín,
† Odončí u Lipníka n. B. . . 635,
Odra (Pruské Slezsko) 930,
Odranec (Město Nové) . . . 75,
Odrau, viz Odry,
Odrenouicz, viz Odrovice (Pohořelice),
Odrenovici, viz Odrovice (Pohořelice),
Odrlice (Litovel) 485,
Odrovice (Pohořelice) 233,
Odrowitz, viz Odrovice (Pohořelice),
Odruvky (Vyškov) 292,
Odry 771,
Odunec (Hrotovice) . . . 133 lih.,
Odunz, viz Odunec (Hrotovice),
Oehlhütten, viz Lhota (Litovel),
Ogrodzona, viz Ohrazená (Polské Těšínsko),
Ogrozimi, viz Ohrozim (Plumlov),
† Ohništky u Kvasic (Kroměříž) 379,
Ohrada (Bílovec) 724,
Ohrada, dv. na Těšínsku . . 889,
Ohrazená (Polské Těšínsko) . . 889,
Ohrazenice (Budějovice Mor.) 155,
Ohrensdorf, viz Střítež (Hranice),
Ohrnes, viz Javoří (Mohelnice),
Ohrozim (Plumlov) 517,

Ochab Maly, viz Ochaby Malé (Polské Těšínsko),
Ochab Wielki, viz Ochaby Velké (Polské Těšínsko)
Ochabce, viz Ochaby Malé (Polské Těšínsko),
Ochaby Malé (Polské Těšínsko) 890,
Ochaby Velké (Polské Těšínsko) 890,
Ochoz (Brno-venkov) 213,
Ochoz (Konice) 536,
Ochoz (Tišnov) . . 340, 342, 982,
† Ochoz u Rosic (Ivančice) . 345,
Ochoz, část Deblína (Tišnov) 974,
Ochoze, viz Ochoz (Brno-venkov),
Ochsenstall, viz Volárna (Dvorce),
Okarec (Náměšť n. Osl.) . . . 146, zb. st., lih. 142,
Okerz, viz Okarec (Náměšť n. Osl.),
Okluky (Plumlov) 523,
Okrašovice (Třebíč) 54, 956 zb. st.,
Okrouhlá (Boskovice) 537,
Okřešice (Třebíč) 54,
Okříšky (Třebíč) 45, 954,
Olaccowycz, viz Oleksovice (Znojmo),
Olbersdorf, viz Albrechtice (Rýmařov),
Olbersdorf-Stadt, viz Albrechtice-Město,
Olbersdorf-Dorf, viz Albrechtice-Ves (Albrechtice),
Olbrachcice, viz Albrechtice (Fryštát),
Olbramice (Klimkovice) . . . 766,
Olbramice (Litovel) 560,
Olbramkostel (Znojmo) . . 91, 963
Olbramovice (Krumlov Mor.) . . 116, 966,
Oldrisow, viz Oldřišov (Hlučín),
Oldrzychowice, viz Oldřichovice (Jablunkov),
Oldřichov (Přerov) 630,
† Oldřichov na p. Konice . . 535,
Oldřichovice (Jablunkov) . . . 890,
Oldřichovice (Napajedla) . . . 375,
† Oldřichovice u Zárubic (Hrotovice) 134,
Oldřišov (Hlučín) 795,
† Oldřišov u Lipiny (Šternberk 611,
Oldřůvky Nové (Libavá Město) 627,
Oldřůvky Staré (Libavá Město) 628,
Oleckuicz, viz Oleksovice (Znojmo),
Oleczouicz, viz Oleksovice (Znojmo),
Olejovice (Libavá Město) . . . 626,
Oleksovice (Znojmo) 106 zb. st.,
Oleksovičky (Jaroslavice) . . . 110,
Olekuwiz, viz Oleksovice (Znojmo),
Olešínka Dolní a Horní, viz Olešínky (Bystřice n. P.),
Olešínky (Bystřice n. P.) . . . 68,
Olešná (Blansko) 313,
Olešná (Město Nové) 75, dv. 961,
Olešná Česká (Telč) . . 26, 948,
Olešná Divišova, viz Olešná Horní (Telč),
Olešná Dolní (Šumperk) . . . 584,
Olešná Horní (Šumperk) . 574, 989,
Olešná Horní (Telč) . . . 25, 39,
Olešná Německá (Hradec Jindř.) 27,
Olešná Závišova, viz Olešná Horní (Telč),
Olešnice (Kunštát) . . . 323, 981,
Olešnice (Litovel) 556,
Olešnice Moravská, viz Olešnice (Kunštát),
Olešnice Německá, viz Olešnice (Kunštát),
Olešnička (Bystřice n. P.) . . . 335, železárny 331,
Olleschau, viz Olšany (Šumperk),
Olmütz, viz Olomouc,
Olomouc . . . 463, 475, 607, 986,
kláštery mužské:
augustiniánský Všech svat. 470,
dominikánský sv. Michala . 471,
františkánský sv. Bernarda . 472,
jesuitská kolej 475,
kapucínský 472,
kartouzský 472,
minoritský sv. Františka . . 472,
ženské:
augustiniánský 473,
dominikánský u sv. Kateřiny 474,
sv. Kláry 473,
arcibiskupství (biskupství) 478, 480,
metropolitní kapitula . . 481, 484,
Olumučany (Blansko) 307,
Olomuch, viz Olomouc,
Olsane, viz Olšany (Prostějov),
Olsaz, viz Olšany (Prostějov),
Olspitz, viz Olšovec (Hranice),
Olstadtl, viz Olejovice (Libavá Město),
Olszawka Dolna, viz Olšavka Dolní (Polské Těšínsko),
Olszawka Górna, viz Olšavka Horní (Polské Těšínsko),
Olšany (Dačice) 30, 950,
Olšany (Prostějov) . . . 485, 495,
Olšany (Slavkov) 307,
Olšany (Šumperk) 580,
Olšany (Telč) 39,

Olšavka Dolní (Polské Těšínsko) 938,
Olšavka Horní (Polské Těšínsko) 938,
Olší (Meziříčí Velké) 61, mlýn 957,
Olší (Telč) 21,
Olší (Tišnov) 340,
Olšiny, zb. st. (Fryštát) . . . 915,
Olšovec (Brod Uh.) 426,
Olšovec (Hranice) 622,
† Olšovec u Bzence (Ostroh Uh.) 410,
† Olšovec u Střílek (Zdounky) 395,
† Olšovec u Tlumačova (Zlín) 370,
Olštátl, viz Olejovice (Libavá Město),
Olza (Pruské Slezsko) 930,
Oměrázka, viz Unerázka (Třebová Mor.),
Oměrázka Dolní, viz Unerázka (Třebová Mor.),
Omice (Ivančice) . . . . 344 dv.,
Ondrášov (Šternberk) 610,
Ondratice (Vyškov) . . . 292, 514,
Ondrušky (Biteš Vel.) 65,
Ondřechovice, viz Oldřichovice (Napajedla),
Ondřejov (Rýmařov) 591,
Ondřejovice (Čukmantl) . . . 865,
Odnřejovice, viz Ondrášov (Šternberk),
† Ondřejovice u Opavy . . . 738,
Onšov (Vranov) 181, 973,
† Onšov mezi Šatovem, Chvalkovicemi a Dyjákovičkami (Znojmo) 109, 965,
Opatovici, viz † Opatovice mezi Hruškami (Břeclav) a Prušánkami (Hodonín),
Opatov (Třebíč) . . . 41, lih. 953,
Opatova Střelná, viz Střelná Velká (Libavá Město),
Opatovice (Hranice) 622, dv. 620,
Opatovice (Vyškov) 292,
Opatovice (Židlochovice) . . . 235,
† Opatovice na p. Černá Hora (Blansko) 330,
† Opatovice u Luhačovic (Brod Uh.) 435,
† Opatovice mezi Hruškami (Břeclav) a Prušánkami (Hodonín) 258,
† Opatovice u Morkovic (Zdounky) 382,
Opatovice Velké (Jevíčko) . . 537,
Opava 737, 996,
Opavice (Albrechtice) 787,
Oplaczan, viz Oplocany (Kojetín),
Oplocany (Kojetín) 503, dv. 502,
Oplocaz, viz Oplocany (Kojetín),
Oponešice (Jemnice) . . . . 165, 971, dv. 165,
Opoyovici, viz Pokojovice (Třebíč),
Oppahof, viz Dvořisko (Opava),
Oppau, viz Opava,
Oprechtice (Místek) 708,
Oprostovice (Bystřice p. Host.) 663,
Ordějov, zb. st. u Brodu Uh. 423,
Orlava, viz Orlová (Fryštát),
Orlov, hrad (Vyškov) . . . 305,
Orlová (Fryštát) 912,
Orlovice (Vyškov) 305, zb. st. 301,
Ořechov (Brno-venkov) . 202, 217,
Ořechov (Hradiště Uh.) 362, dv. 361,
Ořechov (Kunštát) 319,
Ořechov (Meziříčí Vel.) . . 67, 959,
Ořechov (Telč) 21,
Ořechov Nový, viz Ořechov (Meziříčí Vel.),
Ořechov Velký (Brod Uh.) . . 426, 984, dv. 423,
Ořechovičky (Brno-venkov) 217, 235,
Ořešín (Brno-venkov) 206,
Osek nad Bečvou (Lipník n. B.) 634, 991,
Osek Nový, viz Osičko (Bystřice p. H.),
Osekovec, zb. st. (Fryštát) . 915,
† Osetkovice u Hrádku Červeného (Dačice) 169,
Osičany (Kojetín) 510,
Osičko (Bystřice p. H.) . . . 668,
Osikov (Šumperk) 578,
Osiky (Tišnov) . . 342, zb. st. 341,
Oskau, viz Oskava (Uničov),
Oskava (Uničov) 595,
† Oskerad u Olbramovic (Krumlov Mor.) 122,
Oskol, část Kroměříže . . . 657,
Oslava (Meziříčí Vel.) 57, dv. 956,
Oslavany (Ivančice) . . . 345, 983,
Oslavice (Meziříčí Vel.) . . . 61,
Oslavička (Meziříčí Vel.) . . . 61, 957 zb. st.,
Oslnovice (Vranov) 179,
Oslov, ml. u Vsi Staré (Bílovec) 771,
Oslovany, viz Oslavany (Ivančice),
† Osmoruby u Police (Jemnice) 173,
† Osnovice v neznámé poloze . 355,
Osoblaga, viz Osoblaha,
Osoblaha 713,
Ososí, viz Úsuší (Tišnov),
Osoudov (Dačice) 167,
Osová (Biteš Vel.) . . . 63, 958,
Osové (Meziříčí Vel.) . . 61, 957,

Ospělov (Konice) 556,
† Ospit u Mírova (Mohelnice) 576,
Ossaw, viz Osová (Bíteš Vel.),
Ossyecz, viz Osiky (Tišnov),
Ostašov (Hrotovice) 138,
† Ostašov u Milotic (Kyjov) . 406,
Osterwitz, viz Nekázanice (Pruské Slezsko),
Ostojkovice (Jemnice) 162,
Ostopovice (Brno-venkov) 222 dv.,
Ostrata (Vízovice) . . . 456, 985,
Ostrava, viz Ostrava Moravská,
Ostrava Moravská 703,
Ostrava Německá, viz Ostrava Moravská,
Ostrava Polská, viz Ostrava Slezská,
Ostrava Slezská 909,
Ostravice (Místek) 701,
Ostroh Uherský 410, 984,
cukr., pila, mlýn 368,
Ostrouaz, viz Ostrovánky (Ždánice),
Ostrov (Tišnov) 340,
Ostrov, viz Ostroh Uherský,
† Ostrov u Rosic (Ivančice) 345,
Ostrov nad Oslavou (Žďár) 82, 962,
Ostrov u Macochy (Blansko) 311, 980, dv. 309,
Ostrovačice (Ivančice) . . 343, 982, zb. st. 344,
Ostrovánky (Ždánice) 277,
† Ostrovy u Olomouce . . . 478,
† Ostrožnice asi u Přeckova (Meziříčí Vel.) 62,
Ostružná (Město Staré) . . . 586,
Ostrý, zb. st. v Myslibořicích (Hrotovice) 132, lih. 133, 138,
Ostupowiz, viz Ostopovice (Brno-venkov),
Osvětimany (Kyjov) . . . 365, 983,
Ošikov (Jevíčko) 568, 989,
Otaslavice Dolní (Prostějov) . . 513, cih. 514,
Otaslavice Horní (Prostějov) . 513,
Otaslavice Vrchní, viz Otaslavice Horní (Prostějov),
† Otčhřiby u Daskabátu (Lipník n. B.) 630,
† Otčchleby blíže Biteše Vel. 142,
Othmicz, viz Otnice (Slavkov),
Otice (Opava) 743,
Otín (Jihlava) . . . 11, 47, 955,
Otín (Meziříčí Vel) . . . 63, 958,
Otinoves (Plumlov) 517,
† Otínsko u Skřípova (Konice) 535, 987,
† Otlíkov u Tatenice (Zábřeh) 576,
Otmarov (Bíteš Vel.) 343,
Otmarov (Židlochovice) . . . 235,
Otmice, viz Otnice (Slavkov),
Otnice (Slavkov) . . . 277, 978, zb. st. 281,
Otnice Dolní, viz Otnice (Slavkov),
Otnice Horní, viz Otnice (Slavkov),
Otnice Staré, viz Otnice (Slavkov,
† Otničky Horní u Otnic (Slavkov) 279,
† Otničky Nové u Otnic (Slavkov) 279,
Otonovice (Prostějov) . . . 487,
† Otoslavice u Vranova n. D. 182,
Otradice (Náměšť n. Osl.) 146, 969,
† Otradice, neznámá ves kláštera velehradského 355,
Otradiz, viz Hostěrádky Velké (Klobouky),
Otrebów, viz Otrubkov (Polské Těšínsko),
Otročkov (Konice) 529,
Otrokovice (Zlín) 371, zb. st. 370,
Otrubkov (Polské Těšínsko) . . 890,
Otrubná, ulice Zlína 376,
Ottegriby, viz † Otčhřiby u Daskabátu (Lipník n. B.),
Otten, viz Otín (Jihlava),
Ottendorf, viz Otice (Opava),
Ottenschlag, viz Otinoves (Plumlov),
Ottonis villa, viz Otinoves (Plumlov),
Oujezdeček Přední, viz Dědinka (Uničov),
Oustopovice, viz Ostopovice (Brno-venkov),
Ovčárna Stará, zb. st. (Fryštát) 915,
Ovsiště (Pruské Slezsko) . . . 802,
Owschitz, viz Ovsiště (Pruské Slezsko),
Ozcicih, viz Hoštice (Zdounky),
Ozlawan, viz Oslavany (Ivančice),
Oznice (Meziří Val.) 677,
† Ozřetín u Střížova (Jihlava) 45,

P

Pabicz, viz Babice (Hradiště Uh.),
Pacetluky (Holešov) 630,
Pacov (Třebová Mor.) 550,
Paczendorf, viz Pacov (Třebová Mor.),

† Paczenschlag na p. Rudolec Český (Slavonice) 34,
Paczmannsdorf, viz Kozlovice (Frenštát p. R.),
Paczotluch, viz Pacetluky (Holešov),
Pačlavice (Zdounky) . . 382, 983,
Padělky, zb. st. (Hlučín) . . 801,
Padesát Lánu viz Lánu Padesát (Hranice)
Padochov (Ivančice) 348,
Pachmalicz, viz † Bohumělice na p. Mikulov,
Pachmalitz, viz † Bohumělice na p. Mikulov,
Pairdorff, viz Bavory (Mikulov),
Palačov (Jičín Nový) 683,
Palekovice, viz † Polekovice u Branišovic (Pohořelice),
Palhanec (Opava) 778,
Palkovice (Místek) 701,
Palkwicz, viz † Polekovice u Branišovic (Pohořelice),
Palonín (Mohelnice) 564,
Pálovice (Jemnice) 162 zb. st., lih.,
Palupín (Telč) 14, 944,
Palwicz, viz Bílovice Velké (Břeclav),
Palzendorf, viz Palačov (Jičín Nový),
Pamethic, viz Pamětice (Boskovice),
Pamětice (Boskovice) 316,
Pančava (Jihlava) 11,
Pančava (Mohelnice) 595,
Panditz, viz Bantice (Znojmo),
Panicie, viz Podmyče (Vranov),
† Pánkov u Loučky (Meziříčí Val.) 670,
Pankovy, viz † Pánkov u Loučky (Meziříčí Val.),
Pánov (Bítěš Vel.) 225,
Papůvka, zb. st. v Pňovicích (Litovel) 607,
Pardorf, viz Bavory (Mikulov),
† Parešovice u Polešovic (Hradiště Uh.) 363,
Parfuss, viz Bosonohy (Brno-venkov),
Parchau, viz Paršovice (Polské Těšínsko),
Parišovice, viz Paršovice (Hranice),
Parsdorf, viz Bartošovice (Příbor),
Paršovice (Hranice) 634,
Paršovice (Polské Těšínsko) . . 891
Partowicz, viz Bartultovice (Jindřichov),
Partschendorf, viz Bartošovice (Příbor),
Partultovice, viz Partutovice (Hranice),
Partutovice (Hranice) 622,
Parvum Vrsechaw, viz Ořechovičky (Brno-venkov),
Pařezovice (Vyškov) 292,
Paseka (Uničov) 604,
Paseky (Mohelnice) 562,
Paseky, zb. st. (Hlučín) . . . 806,
Paseky Jimramovské (Město Nové) 77,
Paseky Roženecké (Město Nové) 73,
Paskov (Místek) . . 707, 708, 994,
Pasohlávky (Pohořelice) . . . 233, 975, zb. st. 230,
Passecow, viz Paskov (Místek),
Passek, viz Paseka (Uničov), viz Paseky (Mohelnice),
Passekgrund, viz Žleb Pasecký (Šternberk),
† Pastelčí u Vranova n. D. . . 182,
Pastreich, viz Hradišťko (Dačice),
Pastvisko, zb. st. (Boskovice) 315,
Pašovice (Brod Uh.) 427, dv. 423,
Pateřín (Litovel) 558,
Paulaw, viz Pavlov (Mikulov),
Paulinaburg, viz Pavlinka (Javorník),
Pausche, viz Trboušany (Ivančice),
Pausram, viz Pouzdřany (Pohořelice),
Pausrams, viz Pouzdřany (Pohořelice),
Pavlice (Znojmo) . . . 101 dv.,
Pavlinka (Javorník) 868,
Pavlínov (Meziříčí Vel.) . 63, 958,
Pavlov (Boskovice) 537,
Pavlov (Meziříčí Vel.) 61,
Pavlov (Mikulov) 250, 977,
Pavlov (Mohelnice) 564,
Pavlov (Třešť) 21, 947, zb. st. 946,
Pavlovice (Bučovice) . . 296 dv.,
Pavlovice u Kojetína (Kojetín) 509, 986,
Pavlovice u Přerova (Přerov) . 646, 992,
Pavlovice, viz Pavlice (Znojmo),
† Pavlovice u Litobratřic (Mikulov) 346,
Pavlovice Dolní, viz Povelice Dolní (Osoblaha),
Pavlovice Horní, viz Povelice Horní (Osoblaha),
Pavlovice Jimramovské (Město Nové) . . . . . 77, dv. 962,

Pavlovice Moravecké (Bystřice n. P.) 71, 960,
Pavlovice Německé (Osoblaha) 721,
Pavlovice Velké (Hustopeče) . 265, dv. 260,
Pavlovičky, předm. Olomouce . 495 936,
Pavlovičky, viz Pavlovice Moravecké (Bystřice n. P.),
Pawicz, viz Babice (Ivančice),
Payrdarff, viz Bavory (Mikulov),
Pazcowicz, viz Bačkovice (Jemnice),
Pazderna (Frýdek) 927,
Pazderna (Vyškov) . . . 292, 506,
Pazkow, viz Paskov (Místek),
Paztecowe, viz Paskov (Místek),
Peč (Slavonice) 19, 947,
Pěčíkov (Třebová Mor.) . . . 551,
Pěčín Malý (Dačice) 30,
Pěčín Velký (Dačice) . . 18, 946,
Pehemdorf, viz Pemdorf, část Miroslavě (Krumlov Mor.), viz Pendrov, část Rosic (Ivančice),
Pehmdorf, viz Pemdorf, část Miroslavě (Krumlov Mor.),
Peiningen, viz † Peníkov u Stoječína (Slavonice),
Peischdorf, viz Piskořov (Osoblaha),
Pejškov (Tišnov) 225,
Pekarec, viz Pikarec (Bystřice n. P.),
Pekařov (Vizmberk) 589,
Pekengrund, viz Pekařov (Vizmberk),
Peklo, mlýn na panství velkomeziříčském 957,
Pelhřimov (Pruské Slezsko) . . 844,
Pelhřimovy (Osoblaha) . . 716, 995,
Pemdorf, část Miroslavě (Krumlov Mor.) 126,
Pemdorf, viz Pendrov, část Rosic (Ivančice)),
Pencicih, viz Penčice (Přerov),
Penčice (Přerov) 485,
Penčičky (Přerov) . . . 651, 992,
Pěnčín (Konice) 552,
Pendorf, viz Pendrov, část Rosic (Ivančice),
Pendrov, ulice v Blučině (Židlochovice) 242,
Pendrov, část Rosic (Ivančice) 344,
† Peníkov u Stoječína (Slavonice) 34,
† Pěnkov u Pohořelic (Napajedla) . . . 375, dv. 374,
Pentitz, viz Bantice (Znojmo),
Pergen, viz Perná (Mikulov),
Perigen, viz Perná (Mikulov),
Perklyssow, viz Prklišov (Třebová Mor.),
Perná (Meziříčí Val.) 674,
Perná (Mikulov) 250,
Pernštejn (Tišnov) 335, hrad 330, 982,
Perstetz, viz Prstec (Polské Těšínsko),
† Pertolec u Budkova (Hradec Jindř.) 23,
Pertoltice, viz † Bartultovy (Krnov),
Petersburg, viz Brno-Petrov,
Petersdorf, viz Petrovice (Jindřichov), viz Petrovice (Vidnava), viz Petrovice Hraničné (Šternberk), viz Petrušov (Třebová Mor), viz Véska (Přibor),
Petersdorf an der Tess, viz Petrovice nad Desnou (Vizmberk),
Petersgasse, viz Brno-Petrská ulice,
Peterslog, viz Petrovice (Blansko),
Peterswald, viz Petříkov (Město Staré),
Peterswalde, viz Petrovice (Jindřichov),
Petirswalde, viz Petřvald (Bohumín),
Petirwiz, viz Petrovice (Krumlov Mor.)
Petráveč (Meziříčí Vel.) . . . 62,
Petrostudně, dv. u Bylnice (Klobouky Val.) 440,
Petrov (Kunštát) 324,
Petrov (Strážnice) 420,
Petrov, viz Pitrov (Těšín Čes.),
Petrovice (Blansko) 311,
Petrovice (Fryštát) 934, zb. st. 915, tov. na sodu 915,
Petrovice (Jihlava) 46,
Petrovice (Jindřichov) 718,
Petrovice (Krumlov Mor.) . . . 120,
Petrovice (Město Nové) . . . 75,
Petrovice (Pruské Slezsko) . . 847,
Petrovice (Třebíč) . . 43, dv. 953,
Petrovice (Vidnava) 860,
Petrovice, viz Petrovice Hraničné (Šternberk), viz Petrušov (Třebová Mor.), viz Véska (Přibor), viz Vražné Dolní (Jičín Nový),
† Petrovice u Křídlovic Českých (Jaroslavice) 110,
† Petrovice u Bylnice (Klobouky Val.) 440,
† Petrovice u Šašovic (Telč) 36,

Petrovice nad Desnou (Vizmberk) 589,
Petrovice Hraničné (Šternberk) 609,
Petrovice Velké v Pruském Slezsku 730,
Petrowitz, viz Petříkovy (Pruské Slezsko), viz Pustějov (Bílovec),
Petrušov (Třebová Mor.) . . . 550,
Petruvka (Bojkovice) . . 435 dv.,
Petruvka (Třebová Mor.) . . . 551,
Petruvka, viz † Petrovice u Bylnice (Klobouky Val.),
Petruvky (Třebíč) 53,
† Petruvky u Valtinova (Dačice) 31,
† Petruvky Malé u Zašovic (Třebíč) 46,
† Petrůvky Velké u Opatova (Třebíč) 45,
Petřatín (Pruské Slezsko) . . . 838,
Petříkov (Město Staré) 586,
Petříkovy (Pruské Slezsko) . 789,
Petřín Dolní, viz Petřín Starý (Vranov),
Petřín Mezřický, viz Petřín Nový (Vranov),
Petřín Nový (Vranov) 181,
Petřín Starý (Vranov) 181,
Petřkovice (Hlučín) 808,
Petřkovice (Jičín Nový) . . . 683,
Petřvald (Bohumín) 912,
Petřvald (Příbor) 696, 993, dv. 697, tov. na barvy 931,
Petřvald Malý, viz Petřvaldík (Příbor),
Petřvald Velký, viz Petřvald (Příbor),
Petřvaldík (Příbor) 696,
Petřvaldíky, viz Petřvaldík (Příbor),
Petřvaldy, viz Petřvald (Příbor),
Petschen, viz Peč (Slavonice),
Pewanez, viz † Evaneč (Slavonice),
Pfaffendorf, viz Hladov (Telč),
† Pfaffendorf u Stonařova (Jihlava) 12,
† Pfaffenschlag u Slavonic . . 19,
Pföhlwies, viz Velviz (Šumperk),
Philippsdorf, viz Filipovice (Frývaldov),
Philippsdorf, viz Filipovice (Znojmo),
Philippsthal, viz Filipov (Zábřeh),
Phillippsthal, viz Filipová (Vizmberk),
Phillipsdorf, viz Filipovice (Frývaldov),
Pickau, viz Býkov (Krnov)),
† Pičulín u Rovného (Bystřice n. P.) 73,
Pierściec, viz Prstec (Polské Těšínsko),
Piersna, viz Prstná (Fryštát),
Piesche, viz Píšť (Hlučín),
Piesling, viz Písečné (Slavonice),
Piess, viz Píšť (Hlučín),
Pikarec (Bystřice n. P.) . 70, 960,
Pilar, zb. st. (Fryštát) . . . 915,
Pilcberk (Javorník) 864,
Pilgrimsdorf, viz Pelhřimovy (Osoblaha),
Pilchowicz, viz † Bílkovice asi v okolí Hrádku (Jaroslavice),
Piltsch, viz Plšť (Pruské Slezsko),
Pilzberg, viz Pilcberk (Javorník),
Pinkaute, viz Plinkout (Uničov),
Pinke, viz Benkov (Uničov),
Pinkov, viz Benkov (Uničov),
Pinterno, viz Pitárné (Jindřichov),
Pioseczna, viz Písečná (Jablunkov),
Piosek, viz Písek (Jablunkov),
Piotrovice, viz Petrovice (Fryštát),
Pirkelsdorf, viz Prklišov (Třebová Mor.),
Pirnik, viz Brníčko (Uničov),
Pirnitz, viz Brtnice (Jihlava),
Pirpawm, viz Hrušky (Břeclav),
Pirschicz, viz Prštice (Brno-venkov),
Písařov (Šilperk) 580,
Písečná (Jablunkov) 891,
Písečné (Bystřice n. P.) 73, 961,
Písečné (Slavonice) 171,
Písek (Jablunkov) 891,
Písek Moravský (Os. roh Uh.) 417 dv., 984,
Piskersdorf, viz Piskořov (Osoblaha),
Piškořov (Osoblaha) 723,
Piskořové, viz Piskořov (Osoblaha),
Pískov (Uničov) 595,
Pissendorf, viz Pískov (Uničov),
Pistkov, viz Pejškov (Tišnov),
Pistov (Jihlava) 11,
Pistovice (Vyškov) 296,
Píšť (Hlučín) . . . 802, zb st. 801,
Pitárné (Jindřichov) 720,
Pitín (Bojkovice) 433,
Pitniwe, viz Spytihněv (Napajedla),
Pitrov (Těšín Čes.) . 900, dv. 915,
Pitschendorf, viz Pěčíkov (Třebová Mor.),
Pittarn, viz Pitárné (Jindřichov),
Pivín (Kojetín) 507, 986,
† Pivničky u Stonařova (Jihlava) 12,

Pivonice (Bystřice n. P.) . . . 335,
Pivonín (Zábřeh) 574,
Pivoňovice, viz Báňovice (Jemnice),
Pizkerstorph, viz Piskořov (Osoblaha),
Plačovice (Jemnice) 174,
Pladnawitz, viz Mladoňovice (Jemnice),
Pláň Nová (Dvorce) 613,
Plancek, viz Blansko,
Plankenberg, viz Hrádek, hrad u Biskupic (Jevíčko),
Platea, viz Dětřichov (Třebová Mor.),
Platsch, viz Pleče (Město Staré), viz Plaveč (Znojmo),
Plavče, viz Plaveč (Znojmo),
Plaveč (Znojmo) 102, 964,
Plaveč Dolní, viz Plaveč (Znojmo),
Plaveč Horní, viz Plaveč (Znojmo),
Pleče (Město Staré) 586,
Plechtinec (Třebová Mor.) 551, 988,
Plechy (Šumperk) 581,
Plejch, viz Bělidla, předm. Olomouce,
Plenkovice (Znojmo) 92,
Plesici, viz Plešice (Hrotovice),
Plesitich, viz Plešice (Hrotovice),
Plesná Nová (Klimkovice) . . 754,
Plesná Stará (Klimkovice) . . 754 dv., lih.,
Plespicz, viz Plešovec (Kroměříž),
Plespitz, viz Plešovec (Kroměříž),
Plešice (Hrotovice) 135,
Plešovec (Kroměříž) 657,
Pleštice, viz Plešice (Hrotovice),
Plichtenitz, viz Plechtinec (Třebová Mor.),
† Plichtinec, dv., viz Plechtinec (Třebová Mor.),
Plinkout (Uničov) 604,
Plnkuth, viz Plinkout (Uničov),
Plnkuty, viz Plinkout (Uničov),
Plospitz, viz Plačovice (Jemnice),
Plötsch, viz Plechy (Šumperk),
Plšť (Pruské Slezsko) . . 822. 997,
Plumbnaw, viz Plumlov,
Plumenau, viz Plumlov,
Plumleinsdorf, viz Blümleinsdorf (Pruské Slezsko),
Plumlov 514, 986,
Plumlovec, viz Plumlov,
† Plumlůvky u Kobylí (Hustopeče) 268,
Pneywicz, viz Přovice (Litovel),
Přovice (Litovel) 610,
† Pobikozly v okolí Jihlavy . . 3,
Pobučí (Zábřeh) 566,
Pobutsch, viz Pobučí (Zábřeh),
Pobwiz, viz Popovice (Ivančice),
Pocoucov (Třebíč) 54,
Počátky (Čechy) 26,
Počenice (Zdounky) 381 zb. st., 396,
Počenice Dolní, viz Počenice (Zdounky),
Počenice Horní, viz Počenice (Zdounky),
Počítky (Žďár) 81,
Podborčí (Ostrava Slezská) . . 911,
Podbřežice (Vyškov) 293,
Poddvorov Nový (Hodonín) 264, 978,
Poddvorov Starý (Hodonín) 264, 978,
Podewin, viz Podivín (Břeclav),
Podhájí, spl. se Smržicemi (Prostějov) 519,
Podhoří (Lipník n. B.) 622,
† Podhoří u Hlučína 809,
Podhradí (Brod Uh.) 435,
† Podhradí u Pohořelic (Napajedla) 375,
Podiuicih, viz Podivice (Vyškov),
Podivice (Vyškov) 292,
Podivín (Břeclav) . . 255, dv., 977,
Podklášteří (Třebíč)) . . 54, dv. 955,
† Podlesí na p. Třebová Mor. 550,
Podmolí (Znojmo) . . . 97, 964,
Podmyče (Vranov) 181,
Podnětovice, viz Ponětovice (Brno-venkov),
Podnitovice, viz Ponětovice (Brno-venkov),
Podolí (Boskovice) . . . 319, 981,
Podolí (Brno-venkov) 201 zb. st., 973,
Podolí (Hradiště Uh.) 354,
Podolí (Litovel) . . . . 556 dv.,
Podolí (Město Nové) 68,
Podolí (Meziříčí Val.) 672,
Podolí (Mohelnice) . . . 566, 989,
Podolí (Opava) 770,
Podolí (Přerov) 638,
Podolí (Tišnov) 342,
Podolí, spl. s Budčjovicemi Mor. 157,
Podolí, předm. Jemnice . . . 163,
† Podolí u Petrovic (Blansko) 312,
† Podolí u Ostravy Moravské 702,
Podolí, předm. Telče 946,
Podolí Německé, viz Podolí (Mohelnice),
† Podolice u Miroslavě (Krumlov Mor.) 127,

Podoličko (Mohelnice) 566,
Podoličko, viz Podolí (Litovel),
Podoličko, viz Podolí (Přerov),
Podoliz, viz † Podolice u Miroslavě (Krumlov Mor.),
Podolizzycz, viz Podolice (Krumlov Mor.),
Podolší, dv. v Oseku nad Bečvou (Lipník n. B.) 633,
† Podolší u Oseku n. B (Lipník n. B.) 622,
Podolšina, díl Chřenovic (Pruské Slezsko) 805,
Podomí (Blansko) . . 296, dv. 295,
Podvihov (Opava) . . . 752 dv.,
Podzámčí, předm. Meziříčí Vel. 57,
Pogorz, viz Pohoří (Polské Těšínsko),
Pogwiezdów, viz Pohvizdov (Polské Těšínsko),
Pohl, viz Polom (Hranice),
Pohledec (Město Nové) . . . 75,
Pohledy (Třebová Mor.) . . . 550,
Pohler, viz Pohledy (Třebová Mor.),
Pohnycz, viz Bohunice, část Vel. Brna,
Pohora (Jevíčko) 537,
Pohorselicz, viz Pohořelice,
Pohorsch, viz Pohoř (Fulnek),
Pohoř (Fulnek) 690,
Pohoř, viz Pohořany (Olomouc),
Pohořany (Olomouc) 485,
Pohořelice 237, 976, cukrovar 230,
Pohořelice (Napajedla) 374 dv., 983,
Pohoří (Polské Těšínsko) . . . 923,
Pohoří Dolní, viz Pohoří (Polské Těšínsko),
Pohoří Horní, viz Pohoří (Polské Těšínsko)
Pohořílky (Fulnek) 690, zb. st. 689,
Pohořílky (Meziříčí Vel.) . . 63, dv. 957,
Pohres, viz Borušov (Třebová Mor.),
Pohrlitz, viz Pohořelice,
Pohvizdov (Polské Těšínsko) 891,
† Pohvizdy na Třebíčsku, neznámo kde 50,
Pocheň (Krnov) 821,
Pochmalicz, viz † Bohumělice na p. Mikulov,
Pochmühl, viz Pocheň (Krnov),
Pochticz, viz Bohutice (Krumlov Mor.),
† Poklaky u Ratibořic (Budějovice Mor.) 153,
Poklaty, viz † Poklaky u Ratibořic (Budějovice Mor.),
Pokmansdorf, viz Kozlovice (Frenštát p. R.),
Pokojov (Žďár) 81,
Pokojovice (Třebíč) . 45, dv. 953,
Polaitz, viz Police (Mohelnice),
Polánka (Krumlov Mor.) . 120, 967,
Polanka nad Odrou (Klimkovice) 763, 997, pila a mlýn 766,
Polanka Dolní, viz Polanka nad Odrou (Klimkovice),
Polanka Horní, viz Polanka nad Odrou (Klimkovice),
Polanka Valašská (Vsetín) 439, 985,
Polau, viz Pavlov (Mikulov),
Polava, viz Pavlov (Mikulov),
Poldovka (Dačice) 21,
Pole Dobré (Mikulov) 245,
Pole Horní (Telč) 25,
Pole Královo, předm. Brna 207, 974,
Pole Krásné (Klimkovice) . . 758,
Pole Široké (Město Nové) . . . 77,
Pole Trnové (Pohořelice) . . . 125,
Pole Vysoké (Klobouky Val.) 439,
Poleczte, viz Pohledec (Město Nové),
† Polekovice u Branišovic (Pohořelice) 122,
Poleniny, viz Tošanovice Dolní (Těšín Čes.),
Polešovice (Hradiště Uh.) . 361 dv.,
Polgreinsdorf, viz Pelhřimovy (Osoblaha),
Police (Jemnice) 172, 972,
Police (Meziříčí Val.) 668,
Police (Mohelnice) 595,
Poličky (Kojetín) 506,
Poličná (Meziříčí Val.) 677,
Polichno (Brod Uh.) 427, 984, dv. 423,
Polka (Vidnava) 860,
Polke, viz Polka (Vidnava),
Polkovice (Kojetín) 485,
Pollau, viz Pavlov (Mikulov),
Polom (Bystřice n. P.) 324,
Polom (Hranice) 622,
† Polom (Blansko) 308,
† Polom u Rajnochovic (Bystřice p. H.) 670,
† Polom asi u Německého (Město Nové) 75,
Polom Nová, viz Polom Pustá (Bílovec),
Polom Pustá (Bílovec) 756 dv., lih.,
Polom Velká (Klimkovice) 758 dv.,
Polomí (Konice) 529,
Polomsko, viz † Polom u Rajnochovic (Bystřice p. H.),

Polouvsí (Jičín Nový) 622, zb. st. 620,
Pöltenberg, viz Hradiště sv. Hypolita (Znojmo),
† Poluves na p. Budišov n. Bud. (Libavá Město) 628,
Pomazandy, viz Kozlovice (Frenštát p. R.),
Pomitsch, viz Podmvče (Vranov),
Pommerswitz, viz Pomorčovice (Pruské Slezsko),
Pomocz, viz Podmvče (Vranov),
Pomorčovice (Pruské Slezsko) . 845,
Ponava, viz Brno-Cejl Velká,
Ponětovice (Brno-venkov) . . 217, dv. 216,
† Ponice v okolí Brna Starého 206,
Ponicz, viz † Ponice v okolí Brna Starého.
Ponikev (Konice) 536, 988,
† Ponikev u Blanska 312,
Pöningenhof, viz † Penikov u Stoječína (Slavonice),
Ponowitz, viz Bojanovice (Znojmo),
† Popaline v okolí Frývaldova 856,
Popelín (Telč) 26, 948,
† Popelov na p. Bučovice . . 283,
† Popelov u Loučky (Lipník n. B.) . . . 622, 635,
Popice (Hustopeče) 250,
Popice (Jihlava) 11,
Popice (Znojmo) 99,
Popice, viz Popůvky (Brno-venkov),
Popicz, viz Popice (Hustopeče),
Popov (Klobouky Val.) 439,
Popovice (Budějovice Mor.) . . 155,
Popovice (Hradiště Uh.) . . . 354,
Popovice (Ivančice) 344,
Popovice (Kroměříž) 657,
Popovice (Přerov) 640,
Popovice (Židlochovice) . . . 235,
Popovice, viz Popice (Znojmo), viz Popůvky (Kojetín),
† Popovice v místech, kde dnes zb. st. Papuvka v Pňovicích (Litovel) 611,
† Popovice na p. Louka (Znojmo) 97,
† Popovice mezi Tasovicemi a Derflicemi (Znojmo) . . 97,
Popovice Dolní a Horní, viz Popovice (Hradiště Uh.),
Poppitz, viz Jihlava, viz Popice (Hustopeče), viz Popice (Znojmo),
Popralin, viz † Popaline v okolí Frývaldova,
Popuvky (Brno-venkov) . 222 dv.,
Popůvky (Kojetín) 505,
Popůvky (Náměšť nad Osl.) . . 146,
Popůvky, viz Popovice (Přerov),
Poratiz, viz Bořetice (Hustopeče),
Porenz, viz Beranovec (Jihlava),
Pornice (Zdounky) 383, 983, pila 383,
Pornich, viz Pornice (Tišnov),
Porstendorf, viz Boršov (Třebová Mor.),
Porta coeli, kl. v Překlášteří u Tišnova 336,
Poruba (Fryštát) . . . . . 931, zb. st. 932, doly 913,
Poruba (Hranice) 683,
Poruba (Klimkovice) 759,
Poruba, viz Pelhřimov (Pruské Slezsko),
† Poříčany u Malešovic (Pohořelice) 234,
† Poříčí v okolí Jihlavy . . . 3,
† Poříčí, v neznámé poloze 724, 995,
Poříčí Dolní (Kunštát) 321,
Poříčí Horní (Kunštát) 321,
Poříčí Prostřední (Kunštát) . . 321,
Poschkau, viz Boškov (Hranice),
Poslucháň, viz Posluchov (Olomouc),
Posluchau, viz Posluchov (Olomouc),
Posluchov (Olomouc) . . 497, 615,
Posow, viz Borušov (Třebová Mor.),
Possitz, viz Božice (Jaroslavice),
Possnitz, viz Posutice (Pruské Slezsko),
† Postolov, asi v okolí Hrádku (Jaroslavice) 109,
Postoupky (Kroměříž) 657,
Postřelmov (Zábřeh) 574,
Postřelmovec, viz Postřelmuvek (Zábřeh),
Postřelmuvek (Zábřeh) . . . 578,
Posutice (Pruské Slezsko) . . 812,
Posvátno (Hranice) 668,
† Pošna v okolí Hobzí Starého (Slavonice) 171,
Poštorná (Břeclav) 1000, cih. 252,
Poteč (Klobouky Val.) 440,
† Potěch u Řeznovic (Ivančice) 348,
† Potendorf u Valtic (Mikulov) 1003,
Potměnošovice, viz Nošovice (Frýdek),
Potok Bílý (Javorník) . . 863, 867,
Potok Vysoký (Šumperk) . . . 589,

Potok Zlatý (Šumperk) . . . 589,
Potowariz, viz † Potvorovice u Poddvorova Nového (Hodonín),
† Potožikov na Opavsku, neznámo kde 815,
Potštát (Hranice) 623, 991,
Potučník (Vízmberk) . . . 588,
† Potvorovice u Poddvorova Nového (Hodonín) 264,
Pouště, zb. st. (Třešť) . . . 946,
Pouzdřany (Pohořelice) 248 zb. st., 977,
Povel, předm. Olomouce . . . 485,
Povelice Dolní (Osoblaha) . . 723,
Povelice Horní (Osoblaha) 723, 995, dv. 722,
Povelice Nové (Osoblaha) . 723,
Pozdatici, viz Pozďatín (Náměšť n. Osl.),
Pozďatín (Náměšť n. Osl.) . . 146,
Pozďátky (Třebíč) 54,
Pozděchov (Vizovice) 460,
Pozlovice (Brod Uh.) . . 435, 985,
Pozmansdorf, viz Kozlovice (Frenštát p. R.),
Pozořice (Slavkov) . . . 306, 980,
† Požahy u Lukavce (Bílovec) 771,
Prabelove, viz Pravlov (Pohořelice),
Prace (Slavkov) 202, 973,
Pracih, viz Práče (Znojmo),
Pracov, viz Vracov (Kyjov),
Praczen, viz Prace (Slavkov),
Práče (Znojmo) 113, 966,
Pračice, viz Práče (Znojmo),
Prádlisko (Brod Uh.) . . 435, 985,
Prahlitz, viz Pravlov (Pohořelice),
Prakšice (Brod Uh.) 427,
† Pransvice u Želetic (Znojmo) 119,
Prasklice (Zdounky) 382,
Praskolesy (Telč) 21,
Prastauelcicih, viz † Přestavlky u Lovčic (Ždánice),
Pratce, viz Prace (Slavkov),
Prátlsbrun (Mikulov) 245 zb. st., 976,
Pratsch, viz Práče (Znojmo),
Praulin, viz Pravlov (Pohořelice),
Pravčice (Kroměříž) . 658, dv. 653,
† Pravčice u Vranova n. D. . 182,
Pravice (Jaroslavice) . . 112 dv.,
Pravlov (Pohořelice) . . 231, 975,
Praweziz, viz Pravčice (Kroměříž),
Prawlowe, viz Pravlov (Pohořelice),
Prawycz, viz Pravice (Jaroslavice),
Prawyczicz, viz Pravčice (Kroměříž),
Pražmo (Frýdek) 927,
Prechau, viz † Prechov blíže Žižkova Moravského (Břeclav),
Prechov, zb. st. v Žižkově Moravském (Břeclav) . . . 255, 258,
† Prechov blíže Žižkova Moravského (Břeclav) 258,
Preiazlauici, viz Přáslavice (Olomouc),
† Prelsici na Třebícku, neznámo kde 50,
Prenwiz, viz Přibice (Židlochovice),
Preraw, viz Přerov Nový (Mikulov),
† Preser u Pohořelic 242,
Preschep, viz Příštpo (Budějovice Mor.),
Presicz, viz Přešovice (Hrotovice),
Prestawlici, viz † Přestavlky jihozáp. Klobouk,
Prestaz, viz Břesty (Napajedla),
Prewlino, viz Pravlov (Pohořelice),
Prewlow, viz Pravlov (Pohořelice),
Prezzir, viz † Preser u Pohořelic,
Prchalov (Příbor) 701,
Priesenitz, viz Přízřenice, část Vel. Brna,
Priezer, viz † Preser u Pohořelic,
Primiswald, viz Přemyslov (Vízmberk),
Prist, viz Břest (Kroměříž),
Priswice, viz Přešovice (Hrotovice),
Priswize, viz Přešovice (Hrotovice),
Prittlach, viz Přítluky (Hustopeče),
Priwiz, viz Přibice (Židlochovice),
Prklišov (Třebová Mor.) . . . 550,
Prlov (Vizovice) 460,
† Prlov u Štarnova (Šternberk) 612,
† Probice u Třebětic (Holešov) 454,
Probitz, viz Pravice (Jaroslavice),
Probštorf, viz † Rupršlorf u Čejkovic (Hodonín),
Prödlitz, viz Brodek (Prostějov),
Prochna, viz Pruchná (Polské Těšínsko),
Prokopov (Budějovice Mor.) . . 160,
Prokovice, viz Čabová (Dvorce),
Prosatín (Tišnov) 225,
Proseč (Brno-venkov) . . 213, 974,
Prosenice Malé (Lipník n. B.) . 634, cukrovar 641,
Prosenice Velké (Lipník n. B.) . 634,
Prosetín (Kunštát) . . . . . 3[illegible],
Prosice, dv. obce Břest (Kroměříž) 655,
Prosiměřice (Znojmo) 106, 117, 966,
† Prosinky u Napajedel . . . 372,

Proskovice (Ostrava Moravská . 707,
Prossmeritz, viz Prosiměřice (Znojmo),
Prossnitz, viz Prostějov,
Prosteiouicih, viz Prostějovičky (Plumlov),
Prostějov 519, 521,
Prostějovice, viz Prostějovičky (Plumlov),
Prostějovičky (Plumlov) . . . 517,
Prostějůvek, viz Prostějovičky (Plumlov),
Prosteyow, viz Prostějov,
Prosteys, viz Prostějov,
Prostmerycz, viz Prosiměřice (Znojmo),
Prostoměřice, viz Prosiměřice (Znojmo),
Prostředkovice (Jihlava) . 12, 944,
Prostý (Telč) . 25, 948, dv. 947,
Protivanov (Boskovice) . 316, 981,
† Protivanov u Drozdova (Zábřeh) 576,
Provazovec, část Otic (Opava) 743,
Provodov (Zlín) 435,
† Provodov u Újezda Velkého (Lipník n. B.) 637,
Provodovice (Bystřice p. H.) . 671, dv. 667,
Prozimiriz, viz Prosiměřice (Znojmo),
Prsizilow, viz Březolupy (Napajedla),
Prstec (Polské Těšínsko) . . . 891,
Prstná (Fryštát) . 918, zb. st. 915,
Prsybor, viz Přibor,
Prsvmislowicz, viz Přemyslovice (Konice),
Prštice (Brno-venkov) . . 242, 976, zb. st. 344,
Prštné (Zlín) 377,
Pruchná (Polské Těšínsko) 891, 998,
Pruchná Malá, viz Pruchná (Polské Těšínsko),
Pruchná Velká, viz Pruchná (Polské Těšínsko),
Prusínky (Přerov) 646,
Prusinky, zb. st. u Napajedel . 370,
Prusinovice (Holešov) 663,
Prusinovice, viz Ranošov (Lipník n. B.),
Prusinovice Nové, viz Ranošov (Lipník n. B.),
Prusy (Přerov) 634,
Prusy, viz Prušánky (Hodonín),
† Prusy někde na Jaroslavsku 85,
Prusy Moravské (Vyškov) . . . 304, dv. 301,
Prusy Německé (Vyškov) . . . 292,
Prušánky (Hodonín) . 264, dv. 260,
Pruzeh, viz † Prusy někde na Jaroslavsku,
Pržno (Frýdek) 927,
Pržno (Vsetín) 445,
Přáslavice (Olomouc) 480,
Přeckov (Meziříčí Vel.) . . . 61,
Přečkovice (Bojkovice) . . . 435,
Předboř (Jihlava) 47,
Předhradí, spl. asi s Potštátem (Hranice) 625,
Předín (Třebíč) 44, 954,
Předklášteří (Tišnov) 340,
Předmostí (Přerov) 641,
† Předmostí v okolí Olomouce 487,
Přemyslov (Vizmberk) 588,
Přemyslovice (Konice) 534,
Přerov 638, 992,
Přerov Nový (Mikulov) . . . 246,
Přerovec (Opava) 749,
Přeskače (Hrotovice) 140 dv., 969,
Přeskovice, viz Pístovice (Vyškov),
Přestavlky (Olomouc) 649,
Přestavlky (Přerov) 642,
† Přestavlky u Klobouk u Brna 271,
† Přestavlky u Lovčic (Ždánice) 279,
Přešovice (Hrotovice) . . 120, 140,
Přibice (Židlochovice) . . 241, 976,
Příbor 704,
Příbram (Ivančice) 345,
Přibyslavice (Biteš Vel.) . . . 343,
Přibyslavice (Třebíč) . . 44, 954,
† Přibyslavice u Biteše Vel. . 142,
† Přibyslavice u Brumova (Tišnov) 342,
† Přibyšín u Němčic (Blansko) 312,
Příkazy (Bystřice p. H.) . . . 634,
Příkazy (Olomouc) 485,
† Příkazy u Lhoty Vranové (Jevíčko) 554,
Příkazy Valašské (Klobouky Val.) 441, 985,
Příkopy, předm. Meziříčí Vel. . 57,
Přílepy (Holešov) 452 zb. st., 985,
Přiložany (Budčjovice Mor.) . . 155,
Příluk, viz Příluky (Meziříčí Val.),
Příluky (Meziříčí Val.) 674,
Příluky (Zlín) 377,
Příluky, viz Přítluky (Hustopeče),
Přímělkov (Jihlava) . 44, dv. 953,
Přímětice (Znojmo) . . . 98, 964,
Příseka (Jihlava) 44, 954, zb. st. 953,

Přísnotice (Židlochovice) . . . 241,
Příšovice, viz Přešovice (Hrotovice),
Příštba, viz Příštpo (Budějovice Mor.),
Příštpo (Budějovice Mor.) 155, 970, dv., pila 154,
Přítluky (Hustopeče) . . 253, 977,
Přívěst (Jevíčko) 537,
Přívoz (Ostrava Mor.) 704,
Přízřenice, část Vel. Brna . . . 202,
† Psáry mezi Tvořihrází, Kuchařovicemi a Únanovem (Znojmo) 107,
Pstruží (Místek) 701,
† Pstružná u Vendryně (Jablunkov) 894,
Pština Suchá (Pruské Slezsko) . 840,
Ptáčník (Místek) 701,
Ptáčov (Třebíč) 53,
Ptajlov, viz Tylov (Rýmařov),
Ptejlov, viz Tylov (Rýmařov),
Ptení (Plumlov) . . 523, dv. 516,
Ptení Nové (Plumlov) 524,
Ptin, viz Ptení (Plumlov),
Ptyena, viz Ptení (Plumlov),
Pucov (Náměšť n. Osl.) . . . 147,
Pudelsdorf, viz Křivá (Uničov),
Pudlau, viz Pudlov (Bohumín),
Pudlov (Bohumín) 929,
Puchlštorf, viz Bukovice (Vizmberk),
Puklice (Jihlava) 46, 954,
Pulcro Prato (de), viz Loučky Krásné (Albrechtice),
Pulčí, viz Pulčín (Klobouky Val.),
Pulčín (Klobouky Val.) 440,
Pulgary (Mikulov) 250, zb. st. 248,
Pulgaře, viz Pulgary (Mikulov),
Pulgram, viz Pulgary (Mikulov),
Pulgs, viz Plšť (Pruské Slezsko),
Puličky, viz Poličky (Kojetín),
Puligarn, viz Pulgary (Mikulov),
Pulin, viz Pavlov (Mikulov),
Pulina, viz Pavlov (Mikulov),
Pulitz, viz Plšť (Pruské Slezsko),
Pulkov (Hrotovice) 138, dv. 132, 133,
Pulschwicz, viz Polešovice (Hradiště Uh.),
Pumlitz, viz Bohumilice (Znojmo),
Punco, viz Puncov (Těšín Čes.),
Puncov (Těšín Čes.) 891,
Puncov Český, viz Puncov (Těšín Čes.),
Punkendorf, viz Boňkov (Hranice),
Punkev, viz † Ponikev (Blansko),
† Purgmanice na p. Mikulov . 251,
Purigmanicz, viz † Purgmanice na p. Mikulov,
Purkartice Nové (Krnov) . . . 826,
Purkartice Staré (Krnov) . . . 826,
Pürkau, viz Tvrdkov (Rýmařov),
† Purkmanice u Želetic (Znojmo) 105,
Purkrábka, dv. v Suchohrdlech (Znojmo) 98,
Purnicz, viz Brtnice (Jihlava),
Puschein, viz Bušín (Mohelnice),
Pustějov (Bílovec) . . . 770, 997,
Pustiměř (Vyškov) . 289, 294, 979, dv. 288, 289,
Pustimir, viz Pustiměř (Vyškov),
Pustina (Meziříčí Vel.) 63,
† Pustina na p. Hrad Dívčí (Osoblaha), není však vlastní název vsi 720,
Pustkovec (Klimkovice) . . . 754, zb. st. 758,
Pustoměř, viz Pustiměř (Vyškov),
Putsche, viz Plšť (Pruské Slezsko),
Putzendorf, viz Pacov (Třebová Mor.),
Puzdran, viz Pouzdřany (Pohořelice),
Pyczerim, viz † Pičulín u Rovného (Bystřice n. P.),
Pyrbaum, viz Hrušky (Slavkov),
Pyrpaums, viz Hrušky (Slavkov),
Pyschopyz, viz Biskupice (Brod Uh.),
Pyspiz, viz Biskupice (Ivančice),
Pyšel (Náměšť n. Osl.) . . . 147,
Pyšolec, hrad (Bystřice n. P.) 335, 961,
† Pyzdratice u Všetul (Holešov) 451

Q

Qualendorff, viz Chvalovice (Znojmo),
Qualitzen, viz Chvaletín (Slavonice),
Quassaw, viz Kvasov (Ždánice),
Quassicz, viz Kvačice (Ostroh Uh.),
Quassovici, viz Kvasovice (Třebíč),
Quattuor fontes, viz Studnice (Město Nové),
† Quittenow na p. Hukvaldy (Místek) 702,
Qvlavane, viz Oslavany (Ivančice),

R

Raabe, viz Hrabová (Zábřeh),
Raase, viz Razová (Benešov Hor.),
Rabenau, viz Hrabenov (Šumperk),
Rabendorf, viz † Rábov u Lichnova (Bruntál),
Rabenseifen, viz Hraběšice (Šumperk),
Rabenstein, les (Šumperk) . . 582,
Rabersdorf, viz Hrabišín (Šumperk),
Rabinstein, viz Rabštejn, hrad u Bedřichova (Rýmařov),
Rabisindorf, viz Hrabišín (Šumperk),
† Rábov u Lichnova (Bruntál) 851,
Rabštejn (Dačice) 166,
Rabštejn, hrad u Dukovan (Hrotovice) 121,
Rabštejn, hrad u Bedřichova (Rýmařov) 591, 590,
Racková (Holešov) 450,
† Raclavec u Slavonic . 19, 947,
† Raclavice u Rosic (Ivančice) 345,
† Raclavice v biskupském lenním obvodu svitavském . . . 568,
Raclavice Německé (Pruské Slezsko) 715, 994,
Raclavičky, viz † Raclavice u Rosic (Ivančice),
Raclinowicz, viz † Raklinice blízko Křídlovic Českých na Jevišovce (Jaroslavice),
Rácov (Třešť) . . . 21, dv. 944,
Racov, viz Rakové (Tišnov),
† Rácov na p. Bystřice p. H. . 665,
Rácovice (Jemnice) . . . 163, 971, zb. st., lih., škrobárna 162,
Racowicz, viz † Rakovice na p. Kroměříž,
Raczis, viz Račice (Hrotovice),
Raczlabs, viz † Raclavice v biskupském lenním obvodu svitavském,
Račerovice (Třebíč) 54, dv., cih. 955,
Račice (Hrotovice) 133,
Račice (Město Nové) 68,
Račice (Vyškov) 294, 979,
† Račice někde u Třebelovic (Jemnice) 163,
Račkov, viz Racková (Holešov),
Radějov (Strážnice) 429,
Radelsdorf, viz Radíkov (Hranice),
Radenice (Meziříčí Vel.) . . . 67,
Radešín (Město Nové) . . 68, 959,
† Radíčovice u Budíkovic (Třebíč) 54,
Radichowiz, viz Hradčovice (Brod Uh.),
Radíkov (Hranice) 622,
Radíkov (Olomouc) 495,
Radíkov Dolní (Slavonice) 33, 951,
Radíkov Horní (Slavonice) 34, 951,
Radíkov Malý, viz Radíkov Horní (Slavonice),
Radíkov Velký, viz Radíkov Dolní (Slavonice),
Radíkovec, viz Radíkov Horní (Slavonice),
† Radíkovy na statku linhartovském (Albrechtice) . . . 787,
Radim (Krnov) 828,
Radimek (Krnov) 822,
Radiměř Moravská (Svitavy) 325, 981,
Radiňany, viz Radňoves (Biteš Vel.),
Radišov (Třebová Mor.) . . . 550,
Radkov (Bystřice n. P.) . 70, 960,
Radkov (Telč) . 21, 947, dv. 946,
Radkov (Třebová Mor.) . . . 550,
Radkov (Vítkov) . 776 lih., lom.,
Radkovice (Dačice) 167,
Radkovice (Hrotovice) . . . . 138, zb. st. 132, lih. 133,
Radkovy (Bystřice p. H.) . . . 664,
Radlice (Dačice) 30,
† Radlín na Opavsku, neznámo kde 815,
† Radměřice u Mušova (Mikulov) 977,
† Radmíř u Koněšína (Náměšť n. Osl.) 145,
Radmolsdorf, viz Radomilov (Šumperk),
Radnice (Mohelnice) . . 564, 989,
Radnitz, viz Radotín (Bílovec),
Radňoves (Biteš Vel.) 71,
Radňovice (Město Nové) . . . 81,
Radomilov (Šumperk) 580,
Radomühl, viz Radomilov (Šumperk),
Radonín (Třebíč) . . . 44, 954,
Radonín (Žďár) 81,
Radostice (Brno-venkov) . . . 243,
Radostín (Meziříčí Vel.) 60, 957 cih.,
Radoškov (Biteš Vel.) 343,
Radošov (Třebíč) 54,
Radošov, zb. st. u Veselí nad Mor. (Ostroh Uh.) 417,
Radotice (Jemnice) 174, 972, dv. 173,
Radotín, díl Bílovce 763,

Radotín (Lipník n. B.) 634,
Radouisque, viz † Radovice na Těšínsku,
† Radovice na Těšínsku . . . 895,
Radslavice (Přerov) 630,
Radslavice (Vyškov) . . 292, 979,
Radslavice Horní (Meziříčí Vel.) 62, 63,
Radslavičky (Vyškov) . . 292, 979,
Raduň (Opava) 751,
Radvanice (Lipník n. B.) . . . 637,
Radvanice (Ostrava Slezská) 908, 911, zb. st. a lih. 910,
Radvanowitz, viz Radvanice (Ostrava Slezská),
Radyeczow, viz Radišov (Třebová Mor.),
Radyn, viz Raduň (Opava),
† Rachov na Těšínsku, neznámo kde 873,
Rachuwitz, viz † Raklinice blízko Křídlovic Českých na Jevišovce (Jaroslavice),
Raicz, viz Rájec (Zábřeh),
Ráj (Fryštát) . . . . . 935, zb. st., zámek, lih. 915,
Raj, viz Ráj (Fryštát),
Rájec (Blansko) 308, 980,
Rájec (Zábřeh) 566,
Rájec Malý, viz Ráječek (Zábřeh),
Rajec Minor, viz Ráječek (Zábřeh),
Rajec Moravicalis, viz Rájec (Zábřeh),
Rájec Velký, viz Rájec (Zábřeh),
Ráječek (Zábřeh) 567,
Ráječko (Blansko) 313, zb. st. 309,
Rajhrad (Židlochovice) . . . . 235 zb. st., pív., slad., 975, klášter 234,
Rajhradice (Židlochovice) . 235 dv.,
Rajnochovice (Bystřice p. H.) . 668,
Rakau, viz Rakov (Pruské Slezsko),
† Raklinice blízko Křídlovic Českých na Jevišovce (Jaroslavice) . 110,
Rakodavy (Kojetín) . 503, dv. 502,
† Rakousky mezi Prostějovem a Bedihošti (Prostějov) . . 522,
Rakov (Hranice) 634,
Rakov (Pruské Slezsko) . . . 799,
Raková (Vizovice) 460,
Raková u Konice (Konice) 532, 987,
Raková Velká, viz Raková u Konice (Konice),
Rakové (Tišnov) 335,
Rakovec (Frýdek) 908,
Rakovec (Těšín Čes.) 906,
Rakovec, viz Raková u Konice (Konice),
† Rakovice v okolí Kroměříže 659,
† Rakovo u Okarce (Náměšť n. Osl.) 146,
Rakowiec, viz Rakovec (Těšín Český),
Rakšice (Krumlov Mor.) . . . 120,
Rakůvka (Konice) 529,
Rakvice (Hustopeče) . . 267, 978, dv. 260,
Rampersdorf, viz Lanštorf (Břeclav),
Ramsau, viz Ramzová (Frývaldov),
Ramzová (Frývaldov) 856,
Rancířov (Jemnice) . . . 171, 972,
Rancířov Velký, viz Rancířov (Jemnice),
Ranczir, viz Rancířov (Jemnice),
Rančířov (Jihlava) . . . 12, 944,
Ranigsdorf, viz Linhartice (Třebová Mor.),
Ranošov (Lipník n. B.) 637,
Ranozirou, viz Rancířov (Jemnice),
† Ranšperk u Vřesovic (Kyjov) 401,
Rantířov (Jihlava) . . . 14, 945,
Rantzier, viz Rancířov (Jemnice),
Rantziwitz, viz Hradčovice (Brod Uh.),
Ranzern, viz Rancířov (Jemnice), viz Rančířov (Jihlava),
Rapistorf, viz † Rupršťorf u Čejkovic (Hodonín),
† Rapolce na p. Rudolec Český (Slavonice) 34,
Rapotice (Náměšť n. Osl.) . . . 120,
Rapotín (Šumperk) . 588 zb. st.,
Rasenstein, hrad, viz Kámen Ostrý (Svitavy),
Raschiz, viz Račice (Hrotovice),
† Rašice na Opavsku 815,
Raškov (Šumperk) 580,
Raškovice (Frýdek) 927,
† Raškovice na Třebicku . . 50,
Rašov (Tišnov) . 342, zb. st. 341,
Rašovice (Slavkov) 303,
Ratagih, viz Rataje (Olomouc),
Rataje (Kroměříž) 390,
Rataje (Olomouc) 485,
Rathendorf, viz Radkov (Třebová Mor.),
† Ratiborov u Přovic (Litovel) 612,
Ratiboř (Vsetín) . 466, zb. st. 445,
Ratibořice (Budějovice Mor.) 152, 970, zb. st. 151,
Ratimov, viz Vratimov (Frýdek),
Ratiškovice (Hodonín) . . 262, 978,

Ratišovice (Hrotovice) . 107 zb. st.,
Ratkau, viz Radkov (Vitkov),
Ratsch, viz Hradčánky (Pruské Slezsko),
Ratschein, viz Hradčany (Pruské Slezsko),
Ratsisi, viz Račice (Vyškov),
Rattendorf, viz Radkov (Třebová Mor.),
Ratzlhof, viz Raclavec (Slavonice),
Rausen, viz Rusín (Osoblaha),
Rausenbruck, viz Strachotice (Znojmo),
Rautenberg, viz Roudno (Dvorce),
Ray, viz Ráj (Fryštát),
Rayc, viz Rájec (Blansko),
Raygrad, viz Rajhrad (Židlochovice),
Raygradici, viz Rajhrad (Židlochovice),
Raykerštof, viz Rejchartice (Šumperk),
Raykz, viz Ráječek (Zábřeh),
Raynesdorf, viz Linhartice (Třebová Mor.),
Rayngicz, viz Hranice,
Razlawiz, viz † Raclavice na p. Osoblaha,
Razová (Benešov H.) 821,
Rebešovice (Židlochovice) . . 235,
Recmanisci, viz Řícmanice (Brno-venkov),
Redcovici, viz Ketkovice (Náměšť n. Osl.),
† Regenholz u Cerekvičky (Jihlava) 13,
Regens, viz Řehořov (Jihlava),
Rehsdorf, viz Radišov (Třebová Mor.),
† Reibendorf u Valtic (Mikulov) 1000,
Reigelsdorf, viz Rudíkovy (Albrechtice),
Reigersdorf, viz Rejchartice (Dvorce), viz Rejchartice (Šumperk),
† Reichazz na p. Karlovec (Dvorce) 613,
Reichenau, viz Rychnov (Třebová Mor.),
Reichenstein, hrad (Javorník) . 862,
Reichwiese, viz Rejvíz (Cukmantl),
Reimlich, viz Rybí (Jičín Nový),
Reinfriedesdorf, viz Třemešná (Jindřichov),
Reinprehstorf, viz Lanštorf (Břeclav),
Reisendorf, viz Trhavice (Libavá Město),
Reitendorf, viz Rapotín (Šumperk),
Rejhotice (Vízmberk) 589,
Rejchartice (Dvorce) 613,
Rejchartice (Šumperk) 578,
Rejchartice, viz Pleče (Město Staré),
Rejnoty, viz Renoty (Uničov),
Rejpotín, viz Rapotín (Šumperk),
Rejvíz (Cukmantl) 858,
Rempersdorf, viz Lanštorf (Břeclav),
Remprechtsdorf, viz Lanštorf (Břeclav),
Renardovice (Polské Těšínsko) . 940,
Renertov (Javorník) 864,
Rennersfeld, viz Renertov (Javorník),
Renoty (Uničov) 600,
Renuerdestorp, viz Třemešná (Jindřichov),
Repechy (Boskovice) 316,
Reppsyn, viz Řepčín, předm. Olomouce,
Repsine, viz Řepčín, předm. Olomouce,
Reschdorf, viz Rešov (Rýmařov),
Reschen, viz Rešov (Rýmařov),
Reschendorf, viz Rešov (Rýmařov),
Rešice (Hrotovice) 131, zb. st. 140,
Rešov (Rýmařov) 591,
Rešov (Slavkov) 219,
Retschize, viz Račice (Hrotovice),
Reusch, viz Říše Stará (Telč),
Reutenhau, viz Rejhotice (Vízmberk),
† Rewigenschaikwitz mezi Šakvicemi a Strachotínem (Hustopeče) 251,
Reynersdorf, viz Třemešná (Jindřichov),
Reypotendorf, viz Rapotín (Šumperk),
Reytenhof, viz Rejhotice (Vízmberk),
† Reytenhof na p. V. Losiny (Vízmberk) 588,
† Rezka u Konice 535,
Ribnik, viz Rybníček (Uničov),
Riegersdorf, viz Rudice (Polské Těšínsko),
Rietsch, viz Řídeč (Šternberk),
Richan, viz Říčany (Ivančice),
Richard villa, viz Rejchartice (Šumperk),
Richardi villa, viz † Richardovice na p. Frývaldov,

† Richardovice na p. Frývaldov 856,
Richinwalde, viz Rychvald (Bohumín),
Richlaw, viz Rychlov (Bystřice p. H.),
Richowicz, viz Říkovice (Přerov),
Rinfridisdorf, viz Třemešná (Jindřichov),
Ringelsdorf, viz Kroužek (Slavkov),
Rippau, viz Řepová (Mohelnice),
Rischan, viz Říčany (Ivančice),
Rittberg, viz Kaple Čelechovská (Prostějov),
Rittendorf, viz Ves Nová (Třešť),
Roben, viz Rovné (Pruské Slezsko),
Rodkov (Bystřice n. P.) . 335, 982,
Rogendorf (Blansko) 311,
Rohatec (Strážnice) 420, zb. st. 419,
Rohaz, viz Rohatec (Strážnice),
Rohle (Zábřeh) 575,
Rohlina, spl. s Hodslavicemi (Jičín Nový) 685,
Rohostice, viz † Rohoteř mezi Mackovicemi a Fryšavou (Jaroslavice),
† Rohoteř mezi Mackovicemi a Fryšavou (Jaroslavice) . . . 122,
† Rohotři na p. Ždánice . . . 279,
Rohov (Hlučín) . 837, zb. st. 801,
Rohozany (Pruské Slezsko) . . 793,
Rohozec (Tišnov) 340,
Rohrbach, viz Hrušovany u Brna (Židlochovice), viz Repechy (Boskovice),
† Rohrbach u Jedovnic (Blansko) 312,
Rohrhof, ml. pod Dyjákovicemi (Jaroslavice) 88,
Rohy (Meziříčí Vel.) 62,
† Rohy u Skřinářova (Biteš Vel.) 65,
Roch, viz Dobrochov (Prostějov),
Rochovice, viz † Raklinice blízko Křídlovic Českých na Jevišovce (Jaroslavice), viz † Rohoteř mezi Mackovicemi a Fryšavou (Jaroslavice),
Rojetín (Tišnov) . . 65, 958 dv.,
Rokicen, viz Rokytná (Krumlov Mor.),
Rokitne, viz Rokytná (Krumlov Mor.),
Rokštejn, viz Rukštejn, hrad (Jihlava),
Rokytánky, viz Rokytnice nad Rokytnou (Třebíč),
Rokytánky Dolní, viz Rokytnice nad Rok. (Třebíč),
Rokytánky Horní, viz Rokytnice nad Rok. (Třebíč),
Rokytná (Krumlov Mor.) 120, 967,
Rokytnice (Bojkovice) 442 zb. st.
Rokytnice (Přerov) 648,
Rokytnice (Vsetín) 446,
Rokytnice nad Rokytnou (Třebíč) 150, 970,
† Rokytnice u Rokytnice (Přerov) 650,
Rokytno (Město Nové) 75,
Rolsberk, předm. Olomouce . . 485,
Rom, viz Kladky (Jevíčko),
Roma, viz Kladky (Jevíčko),
Römerstadt, viz Rýmařov,
Ronov (Meziříčí Vel.) . . 67, 959,
Ronov, hrad (Brno) 308,
Ropica, viz Ropice (Těšín Čes.),
Ropice (Těšín Čes.) 904,
† Rormanice Staré a Nové někde u Vlasatic (Pohořelice) . . 234,
Rosen, viz Rohozany (Pruské Slezsko),
Rosenau, viz Rožnov (Slavonice),
Rosendorf, viz Růžová (Rýmařov),
Rosenkranz, viz † Růženec (Javorník),
Rosenowe, viz Rožnov p. R.,
Rosenstein, viz Roštejn, hrad (Telč),
Rosenthal, viz Dvorek (Příbor), viz Rožmitál (Cukmantl),
Roschitz, viz Rosice (Jihlava),
Rosice (Ivančice) 343, 982,
Rosice (Jihlava) 12,
Rosna, viz Rožná (Bystřice n. P),
Rosnaticz, viz † Hroznětice u Drnholce (Mikulov),
Rösnitz, viz Rozumice (Pruské Slezsko),
Rossczutka, viz † Rozčoutky (Bučovice),
Rosswald Dorf, viz Rudoltice Ves (Osoblaha),
Rosswald Markt, viz Rudoltice Městys (Osoblaha),
Rosszitek, viz † Rozčoutky (Bučovice),
Rostanicz, viz Rostěnice (Vyškov),
Rostěnice (Vyškov) 206,
Rosternitz, viz Rostěnice (Vyškov),
Rostinicih, viz Rostěnice (Vyškov),
Rostitz, viz Rozstání (Třebová Mor.),

Rostropice (Polské Těšínsko) . 924,
Roštejn, hrad (Telč) . 20, 946,
Roštění (Holešov) 450,
Roštín (Zdounky) . . . 390, 394,
Rošťoutky, zb. st. (Bučovice) 281,
Rotálovice, viz Rusava (Bystřice p. H.),
Rothengrund, viz Důl Červený (Javorník),
Rotikil, viz Rokytná (Krumlov Mor.), viz Rokytnice nad Rok. (Třebíč),
Rotin Wasser, viz Voda Červená Dolní (Vidnava),
Rottigel, viz Rokytná (Krumlov Mor.),
Roubanina (Jevíčko) 539,
Roudka Malá (Jevíčko) . . . 542,
Roudka Velká (Jevíčko) . . . 542,
Roudno (Dvorce) 613,
Rouchovany (Hrotovice) . 117, 966,
Rousínov (Slavkov) . . . 302, 980,
Rousínov Starý, viz Rousínovec (Slavkov),
Rousínovec (Slavkov) 202,
Rouské (Hranice) . 668, dv. 667,
Rousměrov (Meziříčí Vel.) . . 81,
† Rousměrov Nový u Laštoviček (Meziříčí Vel.) 68,
Rovečné (Kunštát) 325,
Roveň Nová (Jevíčko) 554,
Roveň Stará (Jevíčko) 554,
Rovensko (Zábřeh) 575, zb. st. 572,
Rovná, dv. v Chlebovicích (Místek) 699,
Rovná, dv. u Napajedel . . 370,
† Rovná u Fryštáku (Holešov) 455,
Rovné (Bystřice n. P.) 73,
Rovné (Pruské Slezsko) . . . 826,
Rovniny, část Hlučína . . . 809,
Rowenz, viz Rovensko (Zábřeh),
Röwersdorf, viz Třemešná (Jindřichov),
Rozářín (Zdounky) . . . 388, 983,
Rozářín (Židlochovice) . . 271, 978,
Rozčítky, samota (Bučovice) . 284,
† Rozčoutky (Bučovice) . . 284,
Rozdrojovice (Brno-venkov) . . 228,
Rozhenstein, viz Rukštejn, hrad (Jihlava),
Rozhraní (Kunštát) 543,
Rozice, viz Rosice (Ivančice),
Rozkoš (Budějovice Mor.) . . 160 zb. st., pila,
Roznberk (Brno-venkov) . . . 219,
Rozseč (Bíteš Vel.) 65,
Rozseč (Kunštát) 325,
Rozseč (Telč) 39, 953,
Rozseč, viz Lhota Velká (Dačice),
Rozsíčka (Kunštát) 328,
† Rozsíčka u Žatce (Telč) . 22,
Rozsíčka Dolní (Bystřice n. P.) 961 zb. st.,
Rozsíčka Horní (Bystřice n. P.) 73,
Rozsíčka Panenská (Třešt) 16, 39, 946,
Rozsíčka Velká, viz Rozseč (Kunštát),
Rozsochy (Bystřice n. P.) . . . 73, dv., cih. 961,
Rozstání (Plumlov) 518,
Rozstání (Třebová Mor.) . . . 551, zb. st. 549,
† Roztrhanice mezi Bojanovicemi Dol., Poddvorovem a Prušánkami (Hodonín) 264,
Roztropice, viz Rostropice (Polské Těšínsko),
Rozumice (Pruské Slezsko) . . 848,
Rozvadovice (Litovel) 485,
Roženka, viz Rožínka Dolní (Bystřice n. P.),
Rožínka Dolní (Bystřice n. P.) 73, 961,
Rožínka Horní (Bystřice n. P.) 68, 960,
Rožínka Opatská (Bystřice n. P.) 68,
Rožínka Zámecká, viz Rožínka Dolní (Bystřice n. P.),
Rožmitál (Cukmantl) 858,
Rožmitál, viz Dvorek (Příbor),
Rožná (Bystřice n. P.) 335,
Rožnov (Slavonice) 34, 947, 951 dv.,
Rožnov pod Radhoštěm . . . 678,
Rožnovec, viz Rožnov pod Radh.,
Rubaschhof, viz Rubašov (Slavonice),
Rubašov (Slavonice) 947,
Ruda (Meziříčí Vel.) . . . 62, 957,
Ruda (Polské Těšínsko) . . . 892,
Ruda nad Moravou (Šumperk) . 578,
† Ruda u Zdounek 391,
Ruda Dolní, viz Ruda n. Mor. (Šumperk),
Ruda Horní, viz Ruda n. Mor. (Šumperk),
Ruda Moravská, viz Ruda n. Mor. (Šumperk),
Ruda Německá (Rýmařov) . . 600,
Rudau, viz Ruda (Polské Těšínsko),
Rudelsau, viz Rudoltovice (Libavá Město),

Rudelsdorf, viz Rudoltice (Vizmberk),
Ruden, viz Rudná Horní (Třebová Mor.),
Rudice (Blansko) . . . 311, 980,
Rudice (Bojkovice) 430, zb. st. 984,
Rudice (Polské Těšínsko) . . . 892,
Rudíkov (Meziříčí Vel.) . 62, 957,
Rudíkovy (Albrechtice) . 852, 998,
Rudimov (Bojkovice) 434,
Rudka (Ivančice) 206,
Rudka (Kunštát) 325,
Rudka, viz Roudka Velká (Jevíčko),
Rudkov (Město Staré) . . . 586,
Rudlice (Znojmo) . . . 103, 964,
Rudná Dolní (Svitavy) 546,
Rudná Horní (Třebová Mor.) . 550,
Rudník (Polské Těšínsko) . . . 922,
Rudník, zb. st. u Milotic (Kyjov) 404,
Rudníky, viz Rudník (Polské Těšínsko),
Rudný, viz Rudná Horní (Třebová Mor.),
Rudolec Český (Slavonice) 33, 951,
Rudolec Moravský, viz Rudolec Český (Slavonice),
Rudolec Německý (Žďár) . 49, 955,
Rudolfov (Zábřeh) 570,
Rudolfswald, viz Rudoltice Městys (Osoblaha),
Rudoltice (Vizmberk 589,
Rudoltice Městys (Osoblaha) 721, 995,
Rudoltice Ves (Osoblaha) . 722, 995,
Rudoltovice (Libavá Město) . . 625,
Rudolueswalt, viz Rudoltice Městys (Osoblaha),
Rudosan, viz Rudoltovice (Libavá Město),
Rudvíkov, viz Rudíkov (Meziříčí Vel.),
Rudzice, viz Rudice (Polské Těšínsko),
Ruffo Martinicz, viz Martinkov (Budějovice Mor.),
Ruchowan, viz Rouchovany (Hrotovice),
Ruchwan, viz Rouchovany (Hrotovice),
Rukštejn, hrad (Jihlava) 41, 953,
† Rulant v okolí Kroměříže . 659
† Rulendorf u Húzové Něm. (Šternberk) 478,
Rumberk (Jevíčko) . . . 319, 546,
Rumburk Nový (Město Staré) . 586,
Runářov (Konice) 534,
Ruprechtice, viz Uhřínovice (Jihlava),
Ruprechtov (Vyškov) 296,
Ruprenz, viz Uhřínovice (Jihlava),
† Rupřstorf u Čejkovic (Hodonín) 255,
Rusava (Bystřice p. H.) . . . 664,
Rusca, viz Hruška (Kojetín),
Rusín (Osoblaha) . . . 715, 995,
Ruské, viz Rouské (Hranice),
† Rusou v okolí Spytihněvě (Napajedla) 371,
Russbold, viz Rudoltice Městys (Osoblaha),
Rutenštejn, viz Rukštejn, hrad (Jihlava),
Ruthelicle, viz Rokytnice nad Rokytnou (Třebíč),
Rutta aqua, viz Voda Červená Dolní (Vidnava),
Ruženka (Vsetín) 446,
Ružená (Třešť) 21,
† Ruženec (Javorník) . . 865,
Ruženná, viz Rožnov (Slavonice),
Ružov (Konice) 534,
Ružová (Rýmařov) 591,
Rybáře, část Drahotuš (Hranice) 622,
† Rybářovice u Vendryně (Jablunkov) 894,
Rybí (Jičín Nový) 685,
Rybné (Jihlava) 47,
Rybníček (Uničov) 611,
Rybníček (Vyškov) 292,
† Rybník v okolí Brna Starého 206,
Rybníky (Krumlov Mor.) . . . 120,
† Rybníky mezi Heršpicemi H. a Bohunicemi, předměstími Brna 203,
Rychaltice (Místek) 701,
Rychlov (Bystřice p. H.) . . . 664,
Rychlov (Jihlava) 44,
Rychmanov (Židlochovice) . . 219,
Rychnov (Třebová Mor.) . . . 550,
Rychtářov (Vyškov) 292,
Rychuld (Polské Těšínsko) . . 892,
Rychvald (Bohumín) 930,
Rychvald, hrad (Kunštát) . . 327,
Rychvaltice, viz Rychaltice (Místek),
Rychýřka, viz Rytířsko (Jihlava),
Rýmařov 592, železárny a hutě 590
Rymice (Holešov) . 450, zb. st. 448
Rypářov, viz Kyžlířov (Hranice),

Rysov, hrad u Pozlovic (Brod Uh.) 436,
† Rysov u Mrákotína (Telč) . 20,
Rýsov, hrad u Skryjí (Tišnov) 340,
Ryšice, viz Rešice (Hrotovice),
Rytířsko (Jihlava) . . . 47, 955,
Rzeka, viz Řeka (Těšín Český),
Rzith, viz Březinky (Jevíčko),
Rzymowe, viz Římov (Třebíč),

Ř

† Řádek Suchý u Veselí nad Mor. (Ostroh Uh.) 417,
Řásná (Telč) 21,
Řečice (Dačice) 32, 950,
Řečice (Město Nové) . . 68, 960,
† Řečička u Řečice (Dačice) . 32,
Řečkovice, předm. Brna 209, ml. 208,
† Řehlov u Křivého (Meziříčí Val.) 680,
Řehořov (Jihlava) 46,
Řeka (Těšín Čes.) 892,
Řeka Smilovská, viz Řeka (Těšín Čes.),
Řepčín, předm. Olomouce 480, 484, 495,
Řepiště (Frýdek) 908,
Řepka (Tišnov) 342,
Řepová (Mohelnice) 567,
Řetechov (Brod Uh.) . . 435, 985,
Řevnovice, viz Dřevnovice (Kojetín),
† Řevušín u Vsi Nové (Ivančice) 348,
Řeznovice (Ivančice) 348,
Řeznovice Dolní, viz Řeznovice (Ivančice),
Řeznovice Horní, viz Řeznovice (Ivančice),
Řícmanice (Brno) . . . 307, 980,
† Říčánky mezi Pyšelem a Studencem (Náměšť n. Osl.) . . 147,
Říčany (Ivančice) . 228, zb. st. 341,
Říčky (Ivančice) 345, zb. st. a lih. 344,
Řídeč (Šternberk) 611,
Řídelov (Telč) 21,
Řikonín (Tišnov) 340, 982,
Řikovice (Přerov) 643,
† Říkovice u Pamětic (Boskovice) 317,
† Říkovice u Vážan (Boskovice) 537,
Řimice (Litovel) . 557, 595, 983,
Římov (Třebíč) 150,
Řípov (Třebíč) 54,
Říše Nová (Telč) . . 37, 39, 952,
Říše Stará (Telč) 41,
Říšice, viz Hřišice (Dačice).

S

Saar, viz Žďár Město,
Sabulkow, viz Zabylkov (Pruské Slezsko),
Sádek (Benešov H.) 784, zb. st. 783,
Sádek (Osoblaha) 720,
Sádek, hrad nad Kojeticemi (Třebíč) 148,
† Sadkov u Bošovic (Klobouky u Brna) 279,
Sadlouici, viz Žádlovice (Mohelnice),
Sadouici, viz Žádovice (Kyjov),
† Sadovany asi u Hodonic (Znojmo) 100,
Sady Nové (Konice) 534,
Sady Nové (Mohelnice) . . . 566,
Sady Nové, předm. Olomouce . 477,
Sady Nové (Slavonice) . . . 172,
Sady Nové (Pruské Slezsko) . . 795,
Sady Nové (Vyškov) . . 292, 979,
Sady Nové, část Ústí (Hranice) 622, 991,
Sady Nové, část Kroměříže . 657,
Sady Nové, předm. Znojma . 92,
Sady Nové u Velké Bíteše . 147, 969,
Sady Nové u Dolan (Olomouc) 496,
† Sag u Ostrohu Uh. 352,
Sachsental, viz Sasov (Jihlava),
Saitz, viz Zaječí (Hustopeče),
Sajlerov (Prostějov) 499,
Salaš (Hradiště Uh.) 366, zb. st. 361,
Salaš (Zlín) 374,
Salavice (Jihlava) . . . 12, 944,
Salbnuss, viz Sukolom Dolní (Uničov),
Salcergut, viz Svět Nový, předm. Olomouce,
Salisfeld, viz Salisov (Cukmantl),
Salisov (Cukmantl) 866,
Salisvald (Pruské Slezsko) . . 789,
Sals, viz Želeč (Vyškov),
Salzergut, viz Svět Nový, předm. Olomouce,

Samlovec (Polské Těšínsko) . . 892,
Samlowiec, viz Samlovec (Polské Těšínsko),
Samotín (Město Nové) 75,
Samotišky (Olomouc) . . 486, 495,
Sandhübel, viz Sandhýbl (Frývaldov),
Sandhýbl (Frývaldov) . . 856, 998,
Sanouici, viz Šanov (Jaroslavice),
Sant, viz Písek Moravský (Ostroh Uh.),
Sanvricz, viz Zubřice (Pruské Slezsko),
Sapanovice, viz Županovice (Jemnice),
Sarouicih, viz Žárovice (Plumlov),
Sarowicz, viz Žárovice (Plumlov),
† Sary v okolí Jihlavy, neznámo kde 3,
Sasina (Kunštát) 325,
Sasov (Jihlava) 12,
Saubsdorf, viz Supíkovice (Frývaldov),
Sauerwitz, viz Zubřice (Pruské Slezsko),
Savín (Litovel) 559, 989,
Sawersdorf, viz Závišice (Příbor),
Sayacz, viz Zaječí (Hustopeče),
Sayfenštorf, viz Zibřidovice Pusté (Vízmberk),
† Sazany u Kelče (Hranice) . 670,
Sazomín (Žďár) 81,
Sazovice (Zlín) 371,
† Sazovice u Přestavlk (Přerov) 643,
Sbinkow, viz Benkov (Uničov),
Scahiswe, viz Čejč (Hodonín),
Scalicza, viz Skalice (Frýdek),
Scankowiz, viz † Čenkovice u Těšan (Klobouky),
Scennicze, viz Senice (Litovel),
Scepanouiche, viz Štěpánov (Šternberk),
Scihovo, viz Čichov (Třebíč),
Scillaspiz, viz Sedlešovice (Znojmo),
† Scobirwitz u Vítkova . . . 774,
Scoransdorf, viz Skorošice (Vidnava),
Scoronsdorph, viz Skorošice (Vidnava),
Scorosonis villa, viz Kolnovice (Frývaldov),
Scorouiic, viz Skoronice (Kyjov),
Scorsicz, viz † Schořice na p. Mikulov,
Scriben, viz Skrbeň (Olomouc),
Scrilewicz, viz Křídlovice České (Jaroslavice),
Scriptoris villa, viz Písařov (Šilperk),
Scykov, viz Čikov (Meziříčí Vel.),
Sczadec, viz Sádek (Benešov H.),
Sczepankowitz, viz Štěpánkovice (Hlučín),
Sczestyn, viz Tištín (Kojetín),
Sczrkov, viz Ščrbkov (Vsetín),
Sdeboricz, viz Šitbořice (Klobouky u Brna),
Sebetin, viz Žebětín (Brno-venkov),
Sebranice (Kunštát) 325, zb. st. 322,
Sebrowitz, viz Žabovřesky, předm. Brna,
Seč (Plumlov) 316,
† Seč u Velehradu (Hradiště Uh.) 355,
Sedlatice (Telč) . 39, zb. st. 953,
† Sedlatín někde u Hrotovic . 134,
† Sedlatín na Hrotovsku, neznámo kde 50,
Sedlec (Mikulov) 250, zb. st., ml. 248,
Sedlec (Náměšť n. Osl.) . . . 147, zříc. hradu, dv. 142,
† Sedlec u Luk (Jihlava) . . 47,
† Sedlec u Vinar (Přerov) . . 650,
Sedlejov (Telč) 21,
Sedlešovice (Znojmo) 97,
Sedlice Nové (Opava) 749,
Sedlicz, viz Sedliště (Frýdek),
Sedlisk, viz Sedlisko (Olomouc),
Sedlisko (Olomouc) . . . 477, 495,
Sedliště (Frýdek) . 927, zb. st. 873,
Sedliště, viz † Sedlec u Vinar (Přerov), viz Sedlisko (Olomouc),
† Sedliště u Radkovic (Dačice) 166,
† Sedlišťky u Oldřichovic (Napajedla) 375,
Sedlitz, viz Sedlnice Manská (Příbor),
† Sedlkov u Hory Černé (Blansko) 330,
Sedlnice Dědičná (Příbor) . . 693,
Sedlnice Manská (Příbor) . . 693, zb. st. 694,
Sedm Dvorů, viz Dvorů Sedm (Šternberk),
Sedmdvůr, viz Dvorů Sedm (Šternberk),
Sedmlánů (Vidnava) 860,
Seeschae, viz † Seč u Velehradu (Hradiště Uh.),

Sehradice (Vizovice) . . 433,
Sechwicz, viz Štěchovice, část Kroměříže,
Seibelsdorf, viz Žipotín (Třebová Mor.),
Seibersdorf, viz Bělá (Šternberk),
† Seifen u Petrušova (Třebová Mor.) 550,
Seifersdorf, viz Zátor (Krnov),
Seitendorf, viz Životice (Jičín Nový), viz Životice (Osoblaha), viz Životice Horní (Benešov H.),
Seitendorf bei Zauchtel, viz Životice Hladké (Fulnek),
Sejřek (Tišnov) 335,
Sejwettendorf, viz Životice Hor. (Benešov H.),
† Sekyř-Kostel, dv. spl. s Podivínem (Břeclav) 258,
Selechowiz, viz Želechovice (Uničov),
Seleschicz, viz Želešice (Brno-venkov),
Selesiz, viz Želeč (Vyškov),
Selesna, viz Železné (Tišnov),
Seletiz, viz Želetice (Zdánice),
Selhanec, viz Lhánice (Náměšť n. Osl.),
Selchowicz, viz Želovice (Krumlov Mor.),
Selchwicz, viz Želovice (Krumlov Mor.),
Selidedici, viz Želetice (Zdánice),
Selitky, viz Seloutky (Plumlov),
Selletitz, viz Želetice (Znojmo),
Seloutky (Plumlov) 518,
Selowiz, viz Židlochovice,
Selplaz, viz Sukolom Dolní (Uničov),
Selsen, viz Želivsko (Jevíčko),
Selta, viz Želetava (Telč),
Selythowic, viz Želechovice (Zlín),
Selziz, viz Želeč (Vyškov),
Semenin, viz Šamonín (Jihlava),
† Semetín u Ratiboře (Vsetín) 446,
Semitesicih, viz Samotišky (Olomouc),
Semitěšice, viz Samotíšky (Olomouc),
Semorad (Polské Těšínsko) . . 922,
Semorad Dolní, viz Semorad (Polské Těšínsko),
Semorad Horní, viz Semorad (Polské Těšínsko),
Semoraz, viz Semorad (Polské Těšínsko),
Senberch, viz Šumperk,
Senetářov (Blansko) 311,
Senftleben, viz Ženklava (Jičín Nový),
Senice na Hané (Litovel) 486, 495, 986, 986,
Senička (Litovel) 486,
Seninka (Vsetín) 440, 460,
Senohrady, viz Senorady (Náměšť n. Osl.),
Senorady (Náměšť n. Osl.) 120, 967,
† Senstráž u Karolína (Zdánice) 279, 978,
Sentice (Tišnov) 228,
Serauih, viz Žeravice (Kyjov),
Serksdorf (Javorník) 862,
† Sestojovice na Třebicku, neznámo kde 54,
† Sestrochovice asi u Frýdberku (Vidnava) 860,
Setsans, viz Žatčany (Židlochovice),
Setteinz, viz Vsetín,
Setzdorf, viz Zighartice (Vidnava),
Sewerwicz, viz Žabovřesky, předm. Brna,
Seybersdorf, viz Žipotín (Třebová Mor.),
† Sezeme u Ostrohu Uh. . . 415,
Shadicz, viz Sádek (Osoblaha),
Shatow, viz Šatov (Znojmo),
Shegat, viz Čejč (Hodonín),
Shekwiz, viz Čejkovice (Hodonín),
† Schabarn u Hradiště Uh. . . 351,
Schabschütz, viz Žabčice (Židlochovice),
Schadendorf, viz Šadendorf (Zdánice),
Schaffa, viz Šafov (Vranov),
Schachchowicz, viz Všechovice (Tišnov),
Schakwitz, viz Čajkovice (Znojmo),
Schalesdorf, viz Šaldorf Nový a Starý (Znojmo),
Schaliz, viz Skalice (Krumlov Mor.),
Schalliczdorf, viz Šaldorf Nový a Starý (Znojmo),
Schammerwitz, viz Šamařovice (Pruské Slezsko),
Schärfenberg, viz Hora Ostrá (Osoblaha),
Schattau, viz Šatov (Znojmo),
Schauenstein, hrad u Kopřivnice (Příbor) 702,
Schawenstein, viz Schauenstein, hrad u Kopřivnice (Příbor),

Schazlawice, viz Čáslavice (Třebíč),
Schedelethiz, viz Sedlatice (Telč),
Scheibstein, viz Schauenstein, hrad u Kopřivnice (Příbor),
Scheische, viz Čejč (Hodonín),
Schekwicz, viz Šakvice (Hustopeče),
Schephov, viz Šafov (Vranov),
Scherzdorf viz Heltínov (Hranice),
† Schicovice na p. Frývaldov 856,
Schichesdorf, viz Zighartice (Vidnava),
Schildberg, viz Šilperk,
Schillersdorf, viz Silheřovice (Hlučín),
Schiltern, viz Štítary (Vranov),
Schimitz, viz Židenice, předm. Brna,
Schimmelsdorf, viz Pohořílky (Fulnek),
Schirnin, viz Černín (Znojmo),
Schlakau, viz Slavkov (Opava),
Schlatten, viz Slatina (Bílovec),
Schlausewitz, viz Služovice (Hlučín),
Schlegelberg, viz Šlegenberk (Pruské Slezsko),
Schlesisch Hartau, viz Harta Slezská (Benešov H.),
Schlesisch Kotzendorf, viz Kočov Slezský (Bruntál),
Schlesisch Pilgersdorf, viz Pelhřimov (Pruské Slezsko),
Schlesisch Wolfsberg, viz Vlkovice Slezské (Odry),
Schlock, viz Slavkov (Lipník n. B.),
Schlögelsdorf, viz Šleglov (Město Staré),
Schmeil, viz Smilov (Libavá Město),
Schmeisdorf, viz Smíchovy (Pruské Slezsko),
Schmiedsau, viz Kovářov (Hranice),
Schmole, viz Zvole (Zábřeh),
Schneckendorf, viz Šnekov (Třebová Mor.),
Schnobolin, viz Slavonín (Olomouc),
Schoenbrunne, viz Svinov (Klimkovice),
Schöllschitz, viz Želešice (Brno-venkov),
Schömitz, viz Šumice (Pohořelice),
Schönau, viz Šanov (Jaroslavice), viz Šanov (Šilperk), viz Šenov (Jičín Nový),
Schönbrunn, viz Studénky Dolní (Šumperk), viz Svinov (Klimkovice), viz Šimborn (Pruské Slezsko),
Schöndorf, viz Krásná (Těšínsko),
Schönfeld, viz Krásensko (Vyškov),
Schönhof, viz Šenhof (Ždánice), viz Šenov (Frýdek),
Schonnenstein, viz Životice Dolní (Opava),
Schonowitz, viz † Šonovice u Vratěnína (Jemnice),
Schonstat, viz Krásno nad Bečvou (Meziříčí Val.),
Schonstein, viz Životice Dolní (Opava),
Schönstein, viz Životice Dolní (Opava),
Schönstrass, viz † Senstráž u Nenkovic (Ždánice),
Schönthal, viz Šentál (Šumperk),
Schönwald, viz Šumvald (Libavá Město), viz Šumvald (Šilperk), viz Šumvald (Uničov), viz Šumvald (Vranov),
Schonwenburg, viz Šaumburk, hrad u Lhoty Podhradní (Bystřice p. Host.),
Schönwiese, viz Loučky Krásné (Albrechtice),
Schorcici, viz † Schořice na p. Mikulov,
† Schořice na p. Mikulov . . 251,
Schouenbrunne, viz Svinov (Klimkovice),
Schreibendorf, viz Písařov (Šilperk),
Schreibersdorf, viz Hněvošice (Hlučín),
Schreiberseifen, viz Skrbovice (Bruntál),
Schretes, viz Střítež (Meziříčí Val.),
Schröffelsdorf, viz Dědina Nová (Uničov), viz Šreflová (Vranov),
Schroppengrund, viz Šropengrunt (Vidnava),
Schrtny, viz Štítky (Telč),
Schucowicz, viz Žalkovice (Kroměříž),
Schutworicz, viz Šitbořice (Klobouky u Brna),
Schützendorf, viz Slavoňov (Mohelnice),
Schwagersdorf, viz Švagrov (Vízmberk),
Schwanenberg, viz Labutice (Konice),

Schwansdorf, viz Svatoňovice (Vítkov),
† Schwarzendorf u Jelení (Bruntál) 851,
Schwarzkirchen, viz Ostrovačice (Ivančice),
Schwarzpach, viz Červenka (Litovel),
Schwarzwasser, viz Strumeň (Polské Těšínsko), viz Voda Černá (Vidnava),
Schweine, viz Janoslavice (Zábřeh), viz Svinov (Mohelnice),
Schwibitz, viz Svibice (Těšín Čes.),
Schwilbogen, viz Svébohov (Zábřeh),
Schytech, viz Štítky (Telč),
Schytyn, viz Štítina (Opava),
Sibcz, viz Sivice (Slavkov),
† Siczenhof, dv. u Radotic (Jemnice) 174,
Sidiniz, viz Židenice, předm. Brna,
Sidonie Svatá (Klobouky Val.) . 440,
Siebenhöfen, viz Dvoru Sedm (Šternberk),
Siebenhuben, viz Sedmlánů (Vidnava),
Siegertsau, viz Zigartice (Libavá Město),
Sierliczko, viz Těrlicko (Těšín Čes.),
Sifridi villa, viz Žibřidovice Pusté (Vizmberk),
† Sigfridsdorf u Darkovic (Hlučín) 356, 781,
Sighartau, viz Zigartice (Libavá Město),
Síkovec, viz Stikovec (Příbor),
Sikovice, vic Stikovec (Příbor),
Sikowitz, viz Stikovec (Příbor),
Silničná (Ždánice) 280,
Silůvky (Ivančice) . . . 233, 975,
Simře, část Soběchleb (Lipník n. B.) 635,
Siracouicih, viz † Žerákovice, nezn. polohy,
Siratine, viz Žerotín (Šternberk),
Siretitz, viz Šaratice (Slavkov),
Siretyn, viz Žerotín (Šternberk),
† Sirotčí u Rackové (Holešov) 459,
† Sirotky u Stěbořic (Opava) 780,
Sivice (Slavkov) 195,
Skála, zb. st. u Napajedel . . 370,
Skalice (Boskovice) 316, zb. st. 315,
Skalice (Frýdek) 927,
Skalice (Krumlov Mor.) . 131, 968, zám., dv. 132,
Skalice, viz Skalička (Zábřeh),
Skalička (Hranice) 671, 992, dv. 667,
Skalička (Tišnov) 225, 974,
Skalička (Zábřeh) 570,
Skalička, viz Skalka (Kojetín),
Skalka (Kojetín) 507,
Skalka (Kyjov) 407,
† Skalkodorf u Brunzejfu (Rýmařov) 605,
† Skalky na p. Brtnice (Jihlava) 41,
Skalov (Olomouc) 495,
Skály, hrad (Město Nové) . . 77,
Skaštice (Kroměříž) 658,
† Skavsko u Morkovic (Zdounky) 382,
Skavsko, zb. st. u Morkovic (Zdounky) 380,
Skavsko Dolní, viz † Skavsko u Morkovic (Zdounky),
Skavsko Horní, viz † Skavsko u Morkovic (Zdounky),
Skirchleb, viz † Krchleby asi v okolí Hrádku (Jaroslavice),
Sklená (Vizmberk) 588,
Sklené (Město Staré) 586,
Sklené (Meziříčí Vel.) . . 67, 959,
Sklené (Svitavy) 546, 988,
Sklené (Žďár) 81, 962,
Sklenov Horní a Dolní (Místek) 701,
Sklenov Malý a Velký, viz Sklenov Horní a Dolní (Místek),
Skličko, viz †Steklice někde u Hrušek (Břeclav),
Skoczów, viz Skočov (Polské Těšínsko),
Skočov (Polské Těšínsko) . . . 877,
Skoronice (Kyjov) 404,
Skorošice (Vidnava) 860,
Skorotice (Tišnov) 335,
Skorotín (Příbor) 695,
Skotnice (Příbor) 701,
Skrbeň (Olomouc) 477,
Skrben, zb. st. u Šenova (Frýdek),
Skrbovice (Bruntál) 851,
† Skrhov mezi Vícovem a Ohrozimi (Plumlov) 519,
Skrchov (Boskovice) 319,
Skrochovice (Opava) 786, dv. 782,
Skrýchov (Telč) 25, 948,
Skryje (Hrotovice) . . . . . 135, dv. 132, Hh. 133,
Skryje (Tišnov) 340, 982,
Skrzeczoń, viz Skřečoň (Bohumín),
Skržice (Zdounky) 390,
Skřečoň (Bohumín) 932,
† Skřechov u Jemnice . . . 163,

Skřib (Kunštát) 319,
Skřinářov (Biteš Vel.) 65,
Skřipov (Bílovec) 743,
Skřipov (Konice) . . . 534, 987,
† Skřipov u Bošovic (Klobouky u Brna) . . . 279,
† Skřipov na p. Šternberk . . 612,
Skřivánkov (Cukmantl) 858,
Skřivánkov (Plumlov) 523,
Skyhrov, viz † Skrhov mezi Vícovem a Ohrozimí (Plumlov),
Slaczin, viz Slatina (Bohumín),
* Slapany u Mělčan (Židlochovice) 234,
Slatina (Bílovec) 724, 995,
Slatina, část Vel. Brna . . 214 dv.,
Slatina (Hrotovice) . . . 131, 968,
Slatina (Jevíčko) 542, 983,
† Slatina u Bohumína . . . 930,
Slatina Dolní, viz Slatina (Hrotovice),
Slatina Horní (Dačice) . . 168, 972, zb. st. 166,
Slatinice (Olomouc) . . . 486, 518, dv. 516,
Slatinka (Boskovice) 319, dv. 318,
Slatinky (Prostějov) . . . 518, 561,
Slauonin, viz Slavonín (Olomouc),
Slavětice (Hrotovice) . . 135, 968, zb. st. 132,
Slavětín (Litovel) 559,
Slavětín (Slavonice) . 172 dv., 972,
Slaviboř (Telč) 22,
Slavice (Třebíč) 153, zb. st. 151,
Slavíč (Hranice) 622, zb. st. 620,
Slavíčín (Bojkovice) . . . 422 dv.,
Slavičky (Třebíč) 54, 956 zb. st., lih.,
Slavíkov (Konice) 532,
Slavíkovice (Jemnice) 165 dv., 971,
Slavíkovice (Slavkov) 307,
Slavkov (Lipník n. B.) 634,
Slavkov (Opava) 724, 996,
Slavkov (Ostroh Uh.) 415,
Slavkov pod Hostýnem (Bystřice p. H.) 664,
Slavkov u Brna 300, 979,
Slavkovice (Žďár) . . . 81, 962,
Slavonice 18, 946,
Slavonín (Olomouc) 480,
Slavoňov (Mohelnice) 567,
Slawathen, viz Slavětín (Slavonice),
Slebings, viz Slavonice,
Slegelsdorf, viz Šleglov (Město Staré),
Sleglaw, viz Šleglov (Město Staré),
Slejboř, viz Slaviboř (Telč),
† Slémě Čisté u Šumvaldu, nebo původní jméno Šumvaldu (Uničov) 596,
Slezany, viz Slížany (Zdounky),
Slivnice, spl. s Podivínem (Břeclav) 258,
Slížany (Zdounky) 382,
Slohoňuvek, viz † Sluhoňov na p. Zábřeh.
† Sloměšice v okolí Kroměříže 659,
Sloňov, viz † Sluhoňov na p. Zábřeh.
Slopné (Vizovice) 440,
Sloup (Blansko) 311,
† Sluhoňov splynul s Brníčkem (Zábřeh) 576, 989,
Slup, viz Čule (Jaroslavice) . 109,
Slusine, viz Služín (Plumlov),
Slušovice (Vizovice) . . 455, 985,
Služín (Plumlov) 527,
Služovice (Hlučín) . 797, dv. 796,
Smersicih, viz Smržice (Prostějov),
Smerzan, viz Kovářov (Hranice),
† Smíchov u Ostrohu Uh. . . 415,
Smíchovy (Pruské Slezsko) . . 790,
Smilonov, viz † Milenov (Klobouky Val.),
Smilov (Libavá Město) . . . 626,
† Smilov u Lomnice (Tišnov) 342,
Smilovice (Těšín Čes.) 892,
† Smilovice v okolí Brna Starého 50, 206,
Smilovo hradiště, hrad u Drahan (Plumlov) 517,
Smilowice, viz Smilovice (Těšín Čes.),
Smodrovic, viz Šamařovice (Pruské Slezsko),
Smolín (Pohořelice) 241,
Smolina (Klobouky Val.) . . . 440,
Smolkov (Opava) 751, 996, dv. 749,
Smolkovec, zb. st. (Fryštát) . 915,
Smolná (Jevíčko) 538,
† Smolná u Lipníka n. B. . . 625,
Smrček (Bystřice n. P.) . . . 335,
Smrčné Dolní (Jihlava) 44,
Smrčné Horní (Třebíč) 54,
Smrk (Třebíč) 147,
Smržice (Prostějov) 518,
Smržov Dolní (Boskovice) 319, 981,
Smržov Horní (Jevíčko) . . . 547,
Smursau, viz Smržov Horní (Jevíčko),
Smylov, viz Smilov (Libavá Město),
Sněhotice (Prostějov) 514,
Snoderwitz, viz Šamařovice (Pruské Slezsko),

Snovídky (Bučovice) 283,
Snovítky, viz Snovídky (Bučovice),
Sobáčov (Litovel) 560,
† Sobačov u Zborovic (Zdounky) 385,
Sobebruch, viz † Soběbřichy (Bučovice),
† Soběbřichy (Bučovice) . . 283,
Sobecinna, viz Sobotín (Vízmberk),
Soběhřiby, viz † Soběbřichy (Bučovice),
† Soběhřiby v okolí Spytihněvě (Napajedla) 371,
Soběchleby (Lipník n. B.) . . . 634,
† Soběkury, ves kláštera velehradského, v nezn. poloze . . . 357,
Soběřice (Kroměříž) 658,
† Soběrady, nezn. 481,
Soberazi, viz † Soběrady, nezn.,
Soběsuky (Plumlov) 518,
Soběsuky (Zdounky) 390,
Soběsuky Nové, viz Soběsuky (Zdounky),
Soběšice (Brno-venkov) . . . 209,
Soběšovice, viz Sobíšky (Přerov),
Soběšovice Dolní (Těšín Čes.) . 902,
Soběšovice Horní (Těšín Čes.) . 900,
Sobíkov, viz † Žabíkov u Podhoří (Lipník n. B.),
Sobíšky (Přerov) . 634, zb. st. 648,
Sobnonem (apud), viz Soběšovice Dolní (Těšín Čes.),
† Sobnov u Petrůvky (Bojkovice) 435,
Sobolca, viz Sobůlky (Kyjov),
Sobolcouicih, viz Sobůlky (Kyjov),
Sobotín (Vízmberk) . . . 589 pila,
Sobotovice (Židlochovice) . . 235,
Sobůlky (Kyjov) 405,
Sobutowicz, viz Sobotovice (Židlochovice),
Sobyenecz, viz Sovinec (Rýmařov),
Söhle, viz Žilina (Jičín Nový),
Socherl, viz Suchohrdly (Krumlov Mor.),
Sokol (Olomouc) 488,
Sokolí (Třebíč) 54,
† Sokolí na p. Račice (Vyškov) 296,
Sokolín, viz Sukolom Horní (Uničov),
Sokolnice (Brno-venkov) . . . 216,
Sokolníky, viz Sokolnice (Brno-venkov),
Solanec pod Soláněm (Rožnov p. R.) 680,
Solca (Fryštát) 916,
zb. st. a zámek 915,
Sollowitz, viz Salavice (Jihlava),
† Sommerau u Valteřic Nových (Dvorce) 613,
Sonnberg, viz Šaumburk, hrad u Lhoty Podhradní (Bystřice p. H.),
Sonov, viz Šenov (Frýdek),
Soppau, viz Žopovy (Pruské Slezsko),
Sorge (Vidnava) 860,
Sörgsdorf, viz Serksdorf (Javorník),
Sorykesdorf, viz Serksdorf (Javorník),
Sosnišovice, viz Sosnová (Benešov H.),
Sosnová (Benešov H.) 829,
zb. st. 783,
Soubřestky, viz † Soběbřichy (Bučovice),
Souolusci, viz † Sovolusky u Tavíkovic (Hrotovice),
Sovadina (Bystřice p. H.) . . . 664,
Sovinec (Rýmařov) 601,
† Sovolusky u Tavíkovic (Hrotovice) 50, 140,
Spachendorf, viz Leskovec nad Moravicí (Benešov H.),
Spálov (Hranice) 625,
Spaniz, viz Džbánice (Krumlov Mor.),
Spanw, viz Spálov (Hranice),
Speitsch, viz Špičky (Hranice),
Spělkov (Město Nové) . . 77, 962,
Spělov (Třešť) 14,
Sperberdorf, viz Krahulčí (Šternberk),
Spešov (Blansko) 330,
Spetice, dv. v Nimpšově (Budějovice Mor.) . . 159, 158,
† Spetice u Vratěnína (Jemnice) 176,
Spieglitz, viz Špiklice (Město Staré),
Spilix, viz Špiklice (Město Staré),
Spillendorf, viz Špilendorf (Bruntál),
† Spinek u Vnorov (Strážnice) 417,
Spiticz, viz † Spetice u Vratěnína (Jemnice),
Spitz, viz Špice, hostinec v Olomouci,
Spitzhof, viz Spetice, dv. v Nimpšově (Budějovice Mor.), viz † Spetice u Vratěnína (Jemnice),
Splavsko u Komárna (Bystřice p. H.) 669,
Sponau, viz Spálov (Hranice),
Spornhau, viz Ostružná (Město Staré),

Spránek, hrad u Javořička (Litovel) 556,
Spytihněv (Napajedla) 371,
Squalkowicz, viz Chvalkovice (Olomouc),
Srbce (Kojetín) 509,
† Srnávka u Lelekovic (Brno-venkov) 226,
† Srnov u Dřínova (Zdounky) 392,
Staadl, viz Stádlo (Šternberk),
Stabelicz, viz Stavenice (Mohelnice),
Stabilsdorf, viz Štáblovice (Opava),
Stablowitz, viz Štáblovice (Opava),
Stadlce, viz Stádlo (Šternberk),
Stadlice, viz Stádlo (Šternberk),
Stádlo (Šternberk) 611,
Stadt Liebau, viz Libavá Město,
Stachendorf, viz Stachov (Šternberk),
Stachenwald, viz Stachovice (Fulnek),
Stachewald, viz Stachovice (Fulnek),
Stachinwalde, viz Stachovice (Fulnek),
Stachlovice (Vidnava) 865,
Stachlowitz, viz Stachlovice (Vidnava),
Stachonis villa, viz Stachov (Šternberk),
Stachov (Šternberk) 611,
Stachovice (Fulnek) . 690, dv. 689,
Stáj (Jihlava) . . . . 49, dv. 955,
Stajiště (Třešť) 16,
Stálkov (Slavonice) 34, zb. st. 951,
Stálky (Vranov) 176,
Stallek, viz Stálkov (Slavonice), viz Stálky (Vranov),
Stalsdorf, viz Štáhle Velká (Rýmařov),
† Stalsdorf u Bruntálu . . . 851,
Staměřice (Lipník n. B.) . . . 637, ml., pila 636,
† Stančice u Brtničky (Třebíč) 45,
Stangendorf, viz Vendolí (Svitavy),
Stanice, viz Ostroh Uherský,
Staniměřice, viz Staměřice (Lipník n. B.),
Stanislavice (Těšín Čes.) . . . 896, lih. 915,
Stanislavice Dolní, viz Stanislavice (Těšín Čes.),
Stanislavice Horní, viz Stanislavice (Těšín Čes.),
Stanislowice, viz Stanislavice (Těšín Čes.),
† Stanišov u Kelče (Hranice) . 670,
Stannern, viz Stonařov (Jihlava),
Stanoviště (Biteš Vel.) 206,
Stanšín, viz † Tenčín, asi v sev. části dnešních Oskav (Uničov),
Stänzelsdorf, viz Stanislavice (Těšín Čes.),
Staphansdorff, viz Štěpánov (Šternberk),
Starnau, viz Štarnov (Šternberk),
† Starnice u Strachotína (Hustopeče) 251,
Starovice (Hustopeče) 253,
Starovičky (Hustopeče) . . . 253,
Stařeč (Třebíč) . . 149 dv., 970,
† Stařečice u Trstěnic (Krumlov Mor.) 129,
Stařečka, předm. Třebíče . . 50,
Stařechovice (Plumlov) . . . 527,
Stařič (Místek) . 701, zb. st. 699,
† Stařič u Litenčic (Zdounky) 387,
Stařič Nová (Místek) 701,
Statendorf, viz † Držkovice u Malešovic (Pohořelice),
Stauding, viz Studénka (Bílovec),
Stavení Nové, viz Kravařov (Opava),
Stavenice (Mohelnice) 595,
Stavěšice (Kyjov) 405,
Stebl, viz Dzbel (Konice),
Stebnicz, viz Stavenice (Mohelnice),
† Stebnicz na p. Mírov (Mohelnice) 568,
Stěbořice (Opava) 780,
† Steinbach asi na p. Libavá Město 627,
Steine, viz Kamenná (Zábřeh),
Steingrund, viz Kamenné (Vidnava),
Steinhof, viz Brno-Kamenný dvůr,
Steinkeller, viz Bezděkov (Třešť),
Steinmetz, viz Stavenice (Mohelnice),
Steinplatz, viz Kamenec (Těšín Polský),
Stejště, viz Stajiště (Třešť),
† Steklice někde u Hrušek (Břeclav) 258,
Steklicko, viz † Steklice někde u Hrušek (Břeclav),
Stenice, viz Ostroh Uherský,
Stephanow, viz Štěpánov (Šternberk),
Stephansdorf, viz Štěpánov Horní (Jevíčko),

Sterici, viz Stařeč (Třebíč),
Stericz, viz Stařeč (Třebíč),
Sternberg, viz Šternberk,
Sternberch, viz Šternberk,
Sternfeld, viz Šternfeld (Odry),
Sternow, viz Šternov (Šternberk),
Stetendorf, viz † Držkovice u Malešovic (Pohořelice),
Stetindorf, viz † Držkovice u Malešovic (Pohořelice),
Stettenhof, viz Štětínov (Vizmberk),
Stetyn, viz Zdětín (Plumlov),
Steuberwitz, viz Stibořice (Pruské Slezsko),
Steycziny, viz Stoječín (Slavonice),
Steyn, viz † Kamenec u Bohumilic (Klobouky),
Sthudeyn, viz † Studyň (Ivančice),
Stiboricz, viz Stěbořice (Opava),
Stibořice (Pruské Slezsko) . . 838,
Stiebnig, viz Jistebník (Klimkovice),
Stiepanau, viz Štěpánov (Město Staré),
Stierzowicz, viz Starovice (Hustopeče),
Stihniz, viz Trstěnice (Krumlov Mor.),
Stichovice (Plumlov) 518, zb. st. 516,
Stikovec (Příbor) . 695, dv. 694,
Stikovec Nový, viz Stikovec (Příbor),
Stillstand, viz Zastávka (Javorník),
Stínava (Plumlov) 518,
† Stirina v okolí Kroměříže . . 659,
Stochnitz, viz † Starnice u Strachotína (Hustopeče),
Stoitzen, viz Stoječín (Slavonice),
Stoječín (Slavonice) . 34, lih. 951,
† Stojšice u Zdeňkova (Telč) . 37,
Stollenhau, viz Štolnava (Vizmberk),
Stolzmütz, viz Tlustomosty v Pruském Slezsku,
Stonařov (Jihlava) . . . 12, 944,
Stonava (Fryštát) . 916, lih. 915,
Stonawa, viz Stonava (Fryštát),
Stoppans, viz Županovice (Jemnice),
Storzendorf, viz Újezd Zadní (Uničov),
Stošíkovice na Louce (Znojmo) 113, dv. 112,
Stošíkovičky, viz Dobšice (Znojmo),
Stottnig, viz † Držkovice u Malešovic (Pohořelice),
Stožíkovice, viz Stošíkovice na Louce (Znojmo),
Stpicki, viz Špičky (Hranice),
Strabenice (Zdounky) 387,
† Strabišov u Střílek (Zdounky) 395,
Strahlenberg, viz Štramberk (Jičín Nový),
Strahomin, viz Strachotín (Hustopeče),
Strahovice (Hlučín) 800, zb. st. 801,
Strachoňovice (Telč) 22,
Strachotice (Znojmo) . . 96, 964,
Strachotín (Hustopeče) . . . . 249, zb. st. 248,
Strachovec, viz Hrachovec (Meziříčí Val.),
Strachovičky (Frývaldov) . . . 866,
Strachtin, viz Strachotín (Hustopeče),
Strachujov (Bystřice n. P.) . . 325,
Strachwitzthal, viz Strachovičky (Frývaldov),
† Strakkinhayn (Vidnava) . . 861,
Strálek, hrad u Ondřejova (Rýmařov) 592,
Stráň, spl. s Dačicemi . . . 28,
Stráň Dlouhá (Bruntál) . . . 851,
Strana, díl Chřenovic (Pruské Slezsko) 805,
Strana Malá, viz Stranná (Telč),
Strandorf, viz Strahovice (Hlučín),
Strání (Brod Uh.) . . . 415, 984,
Straník (Jičín Nový) 683,
Stránka, část Libiny Moravské (Uničov) 594,
Stránka, viz Stranná (Telč),
† Stránka u Luk nad Dřevnicí (Zlín) 375,
Stránky, dv. u Batelova (Třešť) 14, 944,
Stranná (Telč) 22,
Stránské (Rýmařov) 604,
Strany Malé, předm. Meziříčí Vel. 57,
Strasonici, viz Strážovice (Kvjov),
Strazkow, viz Strážek (Bystřice n. P.),
Stráž, ml. u Miňuvek (Kroměříž) 657,
Strážek (Bystřice n. P.) 69, váp. 960,
Strážisko (Konice) . . . 535, 987,
Strážiště, hrad, viz Strážisko (Konice),
Strážnice 417,
† Strážnice u Lazců Suchých (Opava) 727,
† Strážov u Slatiny Horní (Dačice) 169,
† Strážov u Říše Staré (Telč) 45,

Strážovice (Kyjov) 406, zb. st. 281,
Strážovice Dolní, viz Strážovice (Kyjov),
Strážovice Horní, viz Strážovice (Kyjov),
Streitenhau, viz Štrejtová (Frývaldov),
Strelna Abatis, viz Střelná Velká (Libavá Město),
Stremplowitz, viz Štemplovec (Opava),
Strerovice, viz Skalka (Kojetín),
Strhaře (Tišnov) . . 342, pila 341,
Strietz, viz † Střelice na p. Višňové (Krumlov Mor.),
Strmilov (Hradec Jindř.) . . . 23,
Stromořady, zb. st. u Šenova (Frýdek) 907,
Stropešín (Hrotovice) 136,
Strucz, viz Troubsko (Brno-venkov),
Strukov (Šternberk) . . . 497, 986,
Strumeň (Polské Těšínsko) . . 878,
Strumień, viz Strumeň (Polské Těšínsko),
Strupessin, viz Stropešín (Hrotovice),
Strupochovice, viz Stropešín (Hrotovice),
Strupšín (Zábřeh) 575,
Strutz, viz Troubsko (Brno-venkov),
† Strýcov u Hoštejna (Zábřeh) 989, 990,
Strziele, viz Střelice (Brno-venkov),
Strzyciez, viz Střítež (Těšín Čes.),
Střebenice, viz Třebenice (Hrotovice),
Středolesí (Hranice) 622,
Střelice (Brno-venkov) . . 221 dv.,
Střelice (Litovel) 600, 990,
Střelice (Znojmo . . . . 101 lih.,
† Střelice na p. Višňové (Krumlov Mor.) 129,
Střelná (Klobouky Val.) . . . 440,
Střelná (Konice) 536,
Střelná Opatova, viz Střelná Velká (Libavá Město),
Střelná Velká (Libavá Město) . 628,
Střemení, viz Střemeníčko (Litovel),
Střemeníčko (Litovel) . . 558, 988,
Střemeško, viz Třemešek (Šumperk),
Střemchoví (Tišnov) 340,
Střeň (Litovel) 495,
† Střenčí u Jestřebí (Jihlava) . 45,
Stříbrnice (Hradiště Uh.) . . . 366,
Stříbrnice (Kojetín) 506,
Stříbrnice (Město Staré) . . . 586,
† Stříbrnsko (Boskovice) . . 317,
Stříčenovice, viz Střížovice (Kroměříž),
Stříliště, hradiště u Přibyslavic (Třebíč) 44, 954,
Střílky (Zdounky) 393,
† Střiteš u Pňovic (Litovel) . 612,
Střítež (Bystřice n. P.) 335,
Střítež (Hranice) 622,
Střítež (Meziříčí Val.) 680,
Střítež, část Choryně (Meziříčí Val.) 676,
Střítež (Těšín Čes.) . 893, dv. 873,
Střítež (Třebíč) . . . 55, dv. 955,
† Střítež u Slavkova (Lipník n. B.) 635,
† Střítež u Svinova (Mohelnice) 569,
Střížov (Jihlava) 44,
Střížov (Olomouc) 531,
Střížov (Třebíč) 55,
† Střížov u Hoštejna (Zábřeh) . . . 576, 989, 990,
Střížovice (Hradec Jindř.) . . 23,
Střížovice (Kroměříž) 379,
Stubenseifen, viz Stříbrnice (Město Staré),
Stubensyfen, viz Stříbrnice (Město Staré),
Studánka Karlova (Bruntál) . . 851, lázně 850,
Studená (Telč) 23, 947,
Studendol, viz Studenec (Prostějov),
Studené dole, viz Studenec (Prostějov),
Studenec (Náměšť n. Osl.) . . 147,
Studenec (Prostějov) 486,
Studenec, viz Studená (Telč),
† Studenec na p. Zábřeh či totožný s D. Studénkami (Šumperk) 576, 990,
Studénka (Bílovec) 765,
Studénka, viz Studénky Horní (Šilperk),
Studénky (Jihlava) 12,
Studénky Dolní (Šumperk) 584, 990, dv. 583,
Studénky Horní (Šilperk) . 580, 990,
Studinke, viz Studénky Horní (Šilperk),
Studně Bílá (Třebová Mor.) . . 550,
Studně Petrova, zb. st. u Brumova (Klobouky Val.) 438,

Studně Tři, viz Tři Studně (Město Nové),
Studnice (Město Nové) . . 75, 961,
Studnice (Meziříčí Vel.) . 57, 147,
Studnice (Telč) 22,
Studnice (Vyškov) 292,
Studnice Vysoké (Jihlava) 47, 955,
† Studyň (Ivančice) 346,
Stupava (Kyjov) 366,
Stupešice (Hrotovice) 97,
Sturnice, viz † Starnice u Strachotína (Hustopeče),
† Stušice u Jestřabic (Kyjov) 399,
Stvolová (Kunštát) . . . 319, 543,
Styginiz, viz Trstěnice (Krumlov Mor.),
Stychowiczi, viz Stichovice (Plumlov),
Stykowicz, viz Tikovice (Brno-venkov),
Styrouicz, viz Starovice (Hustopeče),
Sudice (Boskovice) 316, mlýn 315,
Sudice (Hlučín) 838,
Sudice (Náměšť n. Osl.) . . . 120,
† Sudina u Tatenic (Zábřeh) 576,
Sudkov (Zábřeh) 575,
Sudoměřice (Strážnice) . . . 420,
zb. st. 419,
† Sudomírky u Veselí nad Moravou (Ostroh Uh.) 417,
† Suenchiezi na Těšínsku, nezn. kde 895,
Suchá (Jihlava) 12, 944,
Sucha Dolna, viz Suchá Dolní (Frvštát),
Suchá Dolní (Fryštát) 917,
zb. st., lih. a doly 913,
Sucha Górna, viz Suchá Horní (Frvštát),
Suchá Horní (Fryštát) 918,
zb. st., lih., cih., doly 915,
Suchá Prostřední (Fryštát) . . 918,
Sucha Srednia, viz Suchá Prostřední (Fryštát),
Suchapsina, viz Pština Suchá (Pruské Slezsko),
Suchdol (Blansko) 313,
Suchdol (Fulnek) 687,
zb st., ml. 686,
Suchdol (Hradec Jindř.) . . . 23,
Suchdol (Konice) 524,
Suchohrdly (Krumlov Mor.) 127, 967,
zb. st. 126,
Suchohrdly (Znojmo) 98,
Suchonice (Olomouc) 486,
Suchouicz, viz Suchonice (Olomouc),
Suchov (Ostroh Uh.) . . 420, 984,
Suchý (Boskovice) . 316, pila 315,
† Suk u Laštoviček (Meziříčí Vel.) 68,
Sukolom Dolní (Uničov) . . . 604,
Sukolom Horní (Uničov) . . . 604,
zb. st. 603,
Sukolom Moravská, viz Sukolom Horní (Uničov),
Sukolom Zadní, viz Sukolom Horní (Uničov),
Sukovice, viz Žalkovice (Kroměříž),
Suky (Žďár) 81,
Sulikov (Kunštát) 325,
Sulimov (Kroměříž) 379,
Sulkov (Pruské Slezsko) . . . 840,
Sulkovec (Kunštát) 325,
Sulostovice, viz Siluvky (Ivančice),
Sulovice, viz Siluvky (Ivančice),
Sulowicz, viz Siluvky (Ivančice),
Sulswicz, viz Šelešovice (Kroměříž),
Sumrakov (Telč) 26,
Supikovice (Frývaldov) . . . 856,
Surovín, viz Syrovín (Kyjov),
Surowicz, viz Syrovice (Židlochovice),
Suschitz, viz Sušice (Třebová Mor.),
Sussiczi, viz Sušice (Přerov),
Sušice (Hradiště Uh.) 372, zb. st. 370,
Sušice (Přerov) 630,
Sušice (Třebová Mor.) 550,
Svanov, viz Svojanov (Litovel),
Svanov Dolní, viz Svojanov (Třebová Mor.),
Svanov Horní, viz Svojanov (Třebová Mor.),
Svarcz, viz Švařec (Bystřice n. P.),
Svárov (Jevíčko) 547,
Svárov (Napajedla) 358,
† Svárov u Hoštic (Zdounky) 397,
Svařenov (Meziříčí Vel.) . 63, 958,
Svatobořice (Kyjov) 405,
zb. st. a lih. 404,
Svatoňovice (Vítkov) 778,
† Svatoňůvka u Rozstání (Plumlov) 519,
Svatoslav (Jihlava) 47,
Svatoslav (Tišnov) . . . 340, 982,
Svatoslav (Třebíč) 55,
† Svatošov u Drahotuš (Hranice) 623,
Svébohov (Zábřeh) 575,
Svejslav, viz Svéslav, dv. (Blansko),

Světošuvka (Polské Těšínsko) . 924,
† Svěradov u Pozděchova (Vizovice) 460,
Svésedlice (Olomouc) 487,
Svéslav, dv. (Blansko) 330, 329, 981,
Svět Nový (Bílovec) 724,
Svět Nový, předm. Olomouce . 478,
Svět Nový (Slavonice) 34,
Svět Nový (Třešť) 14,
Světlá (Jevíčko) 537,
Světlá (Telč) 26, 948,
Světlá, dv. u Zdounek . . . 390,
† Světla u Měřína (Meziříčí Vel.) 49,
† Světlá u Zdounek 391,
Světlov (Ostrava Mor.) . 708, 994,
Světlov, býv. tvrz (Hlučín) . 837,
Světlov Nový, hrad u Bojkovic 430, 984,
Světlov Starý, hrad u Podhradí (Brod Uh.) 431,
Sviadnov (Místek) . . . 701, 994,
Sviadnov Horní a Dolní, viz Sviadnov (Místek),
Svibice (Těšín Čes.) 893,
Svichotín, viz Sychotín (Kunštát),
Svinošice (Tišnov) 225,
Svinov (Klimkovice) . . . . 760, zb. st. a lh. 758,
Svinov (Mohelnice) 569,
Svinov, viz Janoslavice (Zábřeh),
Svíny (Meziříčí Vel.) 67,
Svirkovice, viz Čechovice (Polské Těšínsko),
Svitavice, dv. (Kunštát) 319, 318,
Svitávka (Boskovice) 536,
Svitavy 543,
Svoboda (Frývaldov) 856,
Svobodín (Vizmberk) 590,
Svojanov (Litovel) 556,
Svojanov (Třebová Mor.) . . . 550,
Svojanov Dolní, viz Svojanov (Litovel),
Svojanov Horní, viz Svojanov (Litovel),
† Svojenov u Šebrova (Blansko) 225,
Svojkovice (Telč) . . 40, dv. 953,
† Svojšice u Pohořelic (Napajedla) 375,
Svpigisdorf, viz Supíkovice (Frývaldov),
Svratečka, viz Svratka Moravská (Město Nové),
Svratka Moravská (Město Nové) 75, 961,
Svratka Radešínská (Město Nové) 68,
Svrčov (Lipník n. B.) 637,
Svrčov, hrad u Hranic . . . 622,
† Swassow u Modřic (Brno) 974,
Swensir, viz Husinec (Místek),
Swerwemsdorf, viz Hodoňovice (Místek),
Swibica, viz Svibice (Těšín Čes.),
Swiętoszówka, viz Světošuvka (Polské Těšínsko),
Switauia, viz Svitávka (Boskovice),
Swonowitz, viz Zvonovice (Vyškov),
Sybothendorf, viz Sobotín (Vizmberk),
Sybothinu, viz Žipotín (Třebová Mor.),
Sybotndorf, viz Životice (Osoblaha),
Syffridi Craz, viz Kraš Malá (Frývaldov),
Syfirdesdorf, viz Žibřidovice Vysoké (Město Staré),
Sygisdorf, viz Zighartice (Vidnava),
Sychesdorf, viz Zighartice (Vidnava),
Sychotín (Kunštát) 325, přádelna 322,
Sychrov, ulice Zlín 376,
Sýkorec (Příbor) 701,
Synalov (Tišnov) 342,
Syretitz, viz Šaratice (Slavkov),
Syrotky, viz Žerůtky (Znojmo),
Syrovice (Židlochovice) 218, 221, 233,
Syrovice Nové (Budějovice Mor.) 158,
Syrovín (Kyjov) 410,
Szehet, viz † Szetes u Přibic (Židlochovice),
† Szetes u Přibic (Židlochovice) 242,
Szpluchów, viz Špluchov (Polské Těšínsko),
Szumbark, viz Šumbark (Těšín Čes.),
† Szutowo u Orlové (Fryštát) 912,
Szymoradź, viz Semorad (Polské Těšínsko),

Š

† Šadendorf u Ždánic . . . 279,
Šafov (Vranov) 180,
Šach (Dačice) 22,
Šakvice (Hustopeče) . 267, dv. 260,
Šaldorf Nový (Znojmo) . . . 92,
Šaldorf Starý (Znojmo) . 92, 97

Šamařovice (Pruské Slezsko) . 804,
† Šamonín u Brtnice (Jihlava) 45,
Šanov (Bojkovice) 433,
Šanov (Jaroslavice) 111
zám., cementárna,
Šanov (Šilperk) 581,
Šaratice (Slavkov) . . . 213, 974,
Šardice (Kyjov) 401,
Šarlotka, viz Karlín (Třebová Mor.),
Šarovy (Napajedla) 372,
Šašovice (Telč) 36,
zb. st., pila, lih. 952,
† Šatice u Vratěnína (Jemnice) 176,
Šatov (Znojmo) . . 109, 965, 973,
Šaumburk, viz Lhota Podhradní (Bystřice p. H.),
Šaumburk, hrad u Lhoty Podhradní (Bystřice p. H.) 669,
† Ščrbkov u Hošťálkové (Vsetín) 446,
Šebetov (Boskovice) . . 536, 988,
Šebišovice, viz Soběšovice Dolní (Těšín Čes.),
Šebkovice (Budějovice Mor.) . . 153,
Šeborov (Meziříčí Vel.) . . . 63,
Šeborov, viz Šebrov (Blansko),
† Šeborovice u Dětkovic (Prostějov) 522,
† Šebořice na p. Vyškov . . 293,
Šebrov (Blansko) . . . 225, 313,
Šelešovice (Kroměříž) 658,
Šemíkovice (Hrotovice) 140 dv., 969,
Šemnice, viz Šumice (Pohořelice),
Šenakovice, viz † Čermákovice na p. Hobzí Staré (Slavonice),
† Šenhof u Násedlovic (Ždánice) 280,
Šenkenberk, hrad mezi Vracovicemi (Vranov) a Olbramkostelem (Znojmo) 181,
Šenov (Frýdek) 906,
Šenov (Jičín Nový) 685,
Šentál (Šumperk) 582,
† Šepetovice u Lutyně Něm. (Bohumín) 932,
Šercov, viz Heltínov (Hranice),
Šerčovice, viz Cvrčovice (Pohořelice),
Šerkovice (Tišnov) . 342, dv. 340,
Šešulka, viz Šošůvka (Blansko),
Šetrapy, viz † Všetrapy u Čejkovic (Hodonín),
Šilheřovice (Hlučín) 805,
Šilperk 579,
† Šimanov u Držovic (Prostějov) 500,
Šimborn (Pruské Slezsko) . . . 795,
Šimkov, zb. st. v Bačkovicích (Jemnice) 173,
Šimperk, viz Šenkenberk, hrad mezi Vracovicemi (Vranov) a Olbramkostelem (Znojmo),
Šinkvice Dolní, zb. st. (Klobouky u Brna) . . . 270,
Šinkvice Horní, zb. st. (Klobouky u Brna) . . . 270,
Šířava spl. s Přerovem . . . 641,
Šíslovice, viz † Žízňovice mezi Dešnou (Jemnice) a Sady Novými (Slavonice),
† Šiškov u Vanova (Telč) . . 22,
Šišma (Bystřice p. H.) 665,
Šišuvka, viz Šošuvka (Blansko),
Šitbořice (Klobouky u Brna) 271, 978,
Šlakhamry, kolonie Žďáru-Města 962,
Šlapanice (Brno-venkov) . . . 215,
218, 219, 974, dv. 216,
Šlegenberk (Pruské Slezsko) . . 826,
Šleglov (Město Staré) 586,
Šnekov (Třebová Mor.) . . . 550,
Šobíšovice, viz Soběšovice Dolní (Těšín Čes.),
Šonau, viz Šanov (Jaroslavice),
Šonov, viz Šenov (Frýdek),
† Šonovice u Vratěnína (Jemnice) 176,
Šošuvka (Blansko) 311,
Špernhaub, viz Ostružná (Město Staré),
Špice, hostinec v Olomouci . . 498,
Špičky (Hranice) 669,
Špiklice (Město Staré) 586,
Špilberk, hrad, viz Brno, Špilberk, hrad,
Špilendorf (Bruntál) 851,
Špluchov (Polské Těšínsko) . . 934,
Šreflová (Vranov) 92,
Šropengrunt (Vidnava) . . . 865,
Štáblovice (Opava) . . . 726, 996,
Štáhle Malá (Rýmařov) . 604, 991,
Šťáhle Nová, viz Štáhle Malá (Rýmařov),
Štáhle Velká (Rýmařov) . 604, 991,
Štarnov (Konice) 535,
Štarnov (Šternberk) 611,
Štěchov (Kunštát) 328,
Štěchovice, část Kroměříže . 658,
Štěměchy (Třebíč) . 150, dv. 149,
Štemplovec (Opava) 784,
Štěpán Svatý (Klobouky Val.) . 440,
Štěpánkovice (Hlučín) 802,
zb. st. 801,

Štěpánov (Bystřice n. P.) . . . 333,
Štěpánov (Město Staré) . . . 586,
Štěpánov (Šternberk) 495,
† Štěpánov mezi Vémyslicemi a Tulešicemi (Krumlov Mor.) . 122,
Štěpánov Horní (Jevíčko) . . . 537,
Štěpánovice (Budějovice Mor.) . 155, zb. st. 154,
Štěpánovice (Tišnov) 340,
† Štěpánovice u Všetul (Holešov) 450,
† Štěpánovice na p. Štáblovice (Opava) 727,
Štěpkov (Budějovice Mor.) 167, 971, dv. 166,
Šternberk 605, 991,
Šternberk, hrad u Lichtntálu (Šternberk) 611,
Šternberk, hrad (Telč) . 20, 946,
† Šternek u Bílčic (Dvorce) . 613,
Šternfeld (Odry) 774,
Šternov (Židlochovice) 219,
Šternová (Pruské Slezsko) . . 789,
Štětina, viz Štítina (Opava),
Štětinov (Vizmberk) . . 590, 990,
Štětovice (Prostějov) . . 486, 498,
Štípa (Zlín) . 456, zb. st. a cih. 455,
Štítary (Vranov) 180,
Štítina (Opava) 748,
Štítky Malé, viz Hory (Telč),
Štítky Velké, viz Hory (Telč),
Štítná nad Vláří (Klobouky Val.) 440, 985,
† Štolbach u Moštěnice Horní (Přerov) 647,
Štolnava (Vizmberk) 588,
Štramberk (Jičín Nový) . . . 684 zb. st., hrad,
Štrejtová (Frývaldov) 855,
Štubnsyfn, viz Stříbrnice (Město Staré),
Studlov (Klobouky Val.) . 441, 985,
Studlov (Kunštát) 321,
Štulbach, ml., viz † Štolbach u Moštěnice Horní (Přerov),
Štulhoven, viz Štolnava (Vizmberk),
† Štvrc sev. od Heršpic Hornich, předm. Brna 203,
Šubířov (Jevíčko) 539,
Šumbark (Těšín Čes.) . . . . 897, zb. st. a Fh. 913,
Šumice (Brod Uh.) 428,
Šumice (Pohořelice) 120,
Šumice Vinične (Slavkov) 307, 980,
Šumperk 577, 581,
Šumvald (Libavá Město) . . . 628,
Šumvald (Šilperk) 575,
Šumvald (Uničov) 595, zb. st. 594,
Šumvald (Vranov) . 181, lih. 180,
Šunychl, viz Bohumín Nový (Bohumín),
Šušůvka, viz Šošůvka (Blansko),
Švábenice (Vyškov) 291, 298, 979,
Švábov (Třešť) . . . 14, dv. 944,
Švábsko, zb. st. u Pačlavic (Zdounky) 383,
† Švaby u Pornic (Zdounky) 383,
Švagrov (Vizmberk) 590,
Švařec (Bystřice n. P.) . . . 335,

T

Tábor (Opava) . . 831, dv. 782,
† Támovice u Závišic (Příbor) 686,
Tannendorf, viz † Támovice u Závišic (Příbor),
Tasalech, viz Tážaly (Olomouc),
Taschenberg, viz Tošovice (Odry),
Taschendorf, viz Tošovice (Odry),
Tasov (Meziříčí Vel.) . . 56, 956 lih, cih., dv.,
Tasov (Strážnice) 415, zb. st. 412,
Tasovice (Kunštát) 325,
Tasovice (Znojmo) 97,
Tassenberg, viz Tošovice (Odry),
Tassendorf, viz † Ulička u Tasova (Meziříčí Vel.),
† Tassenthal u Sovince (Rýmařov) 605,
Tasswitz, viz Tasovice (Znojmo),
Tatenice (Zábřeh) 575,
† Tateničky u Tatenic (Zábřeh) 576,
Tattenitz, viz Tatenice (Zábřeh),
Taubenfurth, viz Holubice (Plumlov),
Taubenstein, viz Holoubek, hrad u Plešic (Hrotovice),
Taubnitz, viz Dubnice (Krnov),
Taumlitz, viz Dubnice (Krnov),
Tavíkovice (Hrotovice) . . 139, 969,
Tavnecz, viz Týnec (Břeclav),
Tážaly (Olomouc) 498,
Tečovice (Zlín) . . . . 374 dv.,
Techancz, viz Paseka (Uničov),
Těchanov (Rýmařov) 604,
Těchanov, viz Paseka (Uničov),
Těchanovice Nové (Vítkov) . . 778,
Těchanovice Staré (Vítkov) . . 778,
Techelchich, viz Kelčice (Prostějov),
Těchlov, zb. st. u Vizovic . . 459,

Těchov (Blansko) 313,
Teintz, viz Týnec (Břeclav),
Telč 16, 946,
† Telčice u Vracovic (Vranov) 182,
Telečkov Dolní, viz Telečkov Starý (Meziříčí Vel.),
Telečkov Horní, viz Telečkov Starý (Meziříčí Vel.),
Telečkov Nový (Meziříčí Vel.) . 62,
Telečkov Starý (Meziříčí Vel.) . 62,
Telnice (Brno-venkov) 217,
Temenice (Šumperk) 581,
Temenice Horní, viz Temenice (Šumperk),
Těmice (Ostroh Uh.) 362, dv. 361,
Templ, viz Maletín Nový (Mohelnice),
Templhof, viz Maletín Nový (Mohelnice),
Templštejn, hrad u Jamolic (Krumlov Mor.) 121,
† Tenčín, stával asi v sev. části dnešních Oskav (Uničov) . 596,
Teodorov, nyní část Rájce (Zábřeh) 567, 989,
Tepenec, hrad u Jívové (Šternberk) 496,
Teplá, viz Krátká (Město Nové),
† Teplany severozáp. Vranovic (Židlochovice) 242,
Teplice, lázně (Hranice) . 622, 620,
Tereschau, viz Terešov (Vyškov),
Terešov (Vyškov) . . . 299 dv.,
Terezín (Hodonín) 262,
Terezín (Javorník) 864,
Terezín (Vizmberk) 590,
Terezín, zb. st. u Napajedel . 370,
Těrlicko Dolní (Těšín Čes.) . . 916,
Těrlicko Horní (Těšín Čes.) . . 916, zb. st. 915,
Tesalczi, viz Tážaly (Olomouc),
Teschen, viz Těšín,
Teskvice na Louce, viz Stošíkovice na Louce (Znojmo),
Teskwicz, viz Stošíkovice na Louce (Znojmo),
Tessinowitz, viz Tošanovice Dolní (Těšín Čes.),
Tesswitz an der Wiese, viz Stošíkovice na Louce (Znojmo),
Testice na Louce, viz Stošíkovice na Louce (Znojmo),
Testiz, viz Těšetice (Znojmo),
Těšánky (Zdounky) . . . 390, 658,
Těšany (Klobouky u Brna) . . 270,
Těšany Velké (Kroměříž) . . . 658,
Těšetice (Olomouc) 495,
Těšetice (Znojmo) 120,
Těšice (Hodonín) 262,
Těšice (Kojetín) 511,
Těšice Horní a Dolní (Hranice) . 669,
Těšice Malé a Velké, viz Těšice Horní a Dolní (Hranice),
Těšíkov (Šternberk) 495,
Těšín 873,
Těšín Český, viz Těšín,
Těšín Polský, viz Těšín,
Těškovice (Bílovec) 757,
† Těškovice u Blanska . . . 313,
† Těškovice u Vsetína . . . 446,
Těšnovice (Kroměříž) 659,
Těšov (Brod Uh.) 428, zb. st. 423,
Tetčice (Ivančice) 345, 982, piv. 344,
Tetětice (Zdounky) 510,
Tetnicz, viz Tatenice (Zábřeh),
Tetov, viz Sehradice (Vizovice),
Teufelsdorf, viz Hory Mariánské (Ostrava Mor.),
Teufenbach, viz Hluboká (Jemnice),
Teufenpach, viz Hluboká (Jemnice),
Teufflsdorf, viz Hory Mariánské (Ostrava Mor.),
Teufmpoch, viz Hluboká (Jemnice),
Teychaw, viz Tichá (Frenštát pod Radh.),
Thanowicz, viz Dunajovice Dolní (Mikulov),
Themenau, viz Poštorná (Břeclav),
Thenicz, viz Týnec (Břeclav),
Theodorici villa, viz Větřkovice (Příbor),
Theresienfeld, viz Terezín (Javorník),
Theresienthal, viz Terezín (Vizmberk),
Thetnicz, viz Tatenice (Zábřeh),
Theumpoch, viz Hluboká (Jemnice),
Thomasberg, viz Domašov (Frývaldov),
Thomasdorf, viz Domašov (Frývaldov),
Thomastat, viz Domašov nad Bystřicí (Šternberk),
Thomicovici, viz Tomíkovice (Vidnava),
Thröm, viz Třebom (Hlučín),
Thursas, viz Tuřany, část Vel. Brna,
Thuschenow, viz Tišnov,
† Thussob u Žeranovic (Holešov) 452,
Thyczin, viz Jičín Nový,
Thyerna, viz Děrné (Bílovec),
Tiefenbach, viz Hluboká (Jemnice),

Tiefengrund, viz Hlubočec (Opava),
Tieseticzi, viz Těšetice (Olomouc),
Tichá (Frenštát p. R.) 701,
† Tichá Nová na p. Hukvaldy (Místek) 702,
Tichov (Klobouky Val.) . . . 440,
Tichov, viz Tichá (Frenštát p. R.),
Tikov, díl Lovčic (Ždánice) . 279,
Tikovice (Brno-venkov) . . . 243,
Tikovice, zb. st. (Ivančice) . 344,
Tillendorf, viz Tylov (Rýmařov),
† Tipeček u Jedovnic (Blansko) 312,
Tirnavia, viz Trnávka (Příbor),
Tirnov, viz Trnávka (Příbor),
Tisek (Bílovec) 763,
† Tisová severně od Radkovic (Dačice) 166, 167,
Tisovnice Malá (Polské Těšínsko) 893,
Tisovnice Velká (Polské Těšínsko) 893,
Tišky, viz Čižky (Tišnov),
Tišnov 339, 982,
Tištín (Kojetín) 508,
Tkanovice (Mohelnice) 564,
Tlumačov (Zlín) . . 370 zb. st.,
Tlustemoz, viz Tlustomosty v Pruském Slezsku,
Tlustomasly, viz † Tlustomasty (Vyškov),
† Tlustomasty (Vyškov) 305, 980,
Tlustomosty (Pruské Slezsko) . 728,
† Tlustoves na Třebicku, nezn. kde 53,
Tobitschau, viz Tovačov (Kojetín),
Toccouan, viz Dukovany (Hrotovice),
Tokárna (Polské Těšínsko) . . 893,
Tokewan, viz Dukovany (Hrotovice),
Tomíkovice (Vidnava) 860,
Topol, zb. st. u Náramče (Třebíč) 956,
Topolany (Olomouc) . . 486, 495,
Topolany (Vyškov) 292,
Topolany, viz † Teplany severozáp. Vranovic (Židlochovice), viz Topolná (Napajedla),
Topolaz, viz Topolany (Olomouc),
Topolná (Napajedla) 372, zb. st. 370,
Töstitz, viz Těšetice (Znojmo),
Toszonowice Górne, viz Tošanovice Horní (Těšín Čes.),
Tošanovice Dolní (Těšín Čes.) . 903,
Tošanovice Horní (Těšín Čes.) . 902,
Tošanovice Prostřední, viz Tošanovice Dolní (Těšín Čes.),
†Tošntal u Štarnova (Šternberk) 612,
Tošovice (Odry) 723, 774,
Touboř (Kunštát) 328,
Toužín (Dačice) 31,
Tovačov (Kojetín) . . . 500, 986,
Tovačovec, spl. asi s Tovačovem (Kojetín) 504,
Tovéř (Olomouc) 496,
Towirs, viz Tovéř (Olomouc),
Towirz, viz Tovéř (Olomouc),
Towyr, viz Tovéř (Olomouc),
Tracht, viz Strachotín (Hustopeče),
Tränkau, viz Trnková (Pruské Slezsko),
Traplice (Hradiště Uh.) . . . 362,
Trautmannsdorf, viz Trutmanice (Hustopeče),
Trávník (Boskovice) . 320, dv. 318,
Trávník (Kroměříž) 379,
Trávník, viz Grygov u Zlína,
† Trávník na p. žen. august. klášt. v Olomouci 473,
Trboušany (Ivančice) 233,
Trebsine, viz Třebčín (Prostějov),
Tremles, viz Strmilov (Hradec Jindř.),
Trenauia, viz Trnávka (Příbor),
Trepsin, viz Třebčín (Prostějov),
Treskowitz, viz Troskotovice (Pohořelice),
Tresné Dolní, viz Tresné Malé (Kunštát),
Tresné Malé (Kunštát) 325,
Tresné Velké (Kunštát) . . . 325,
Treublitz, viz Troubelice (Uničov),
Trezhes, viz Střítež (Těšín Čes.),
Trhavice (Libavá Město) . . . 627,
Tribencz, viz Břevenec (Uničov),
Tribesdorf, viz Třebařov (Třebová Mor.),
Tribouia, viz Třebová Moravská,
Tribouia Antiqua, viz Město Staré (Třebová Mor.),
Tribouis, viz Třebová Moravská,
Tribuensdorff, viz Třebařov (Třebová Mor.),
Triebendorf, viz Třebařov (Třebová Mor.),
Triebenhof, viz Třebařovský dvůr (Třebová Mor.),
Triesch, viz Třešť,
Trittschein, viz Třeština (Mohelnice),

Trivernsdorff, viz Třebařov (Třebová Mor.),
Trkmanec, dv. (Hustopeče) . 268,
Trmačov, hrad u Hlubokého (Tišnov) 342,
† Trmačov (ves) u Hlubokého (Tišnov) 342,
Trmance, viz Trmantice (Pruské Slezsko),
Trmantice (Pruské Slezsko) 822, 997,
Trmava, viz Trnava (Třebíč),
Trnava (Třebíč) 55,
Trnava (Vizovice) 456,
Trnávka (Lipník n. B.) 635,
Trnávka (Příbor) . . 695, dv. 694,
Trnávka-Městečko (Třebová Mor.) . . 551, 988, zb. st. 549,
Trnávka, hrad, viz Cimburk, hrad u Trnávky (Třebová Mor.),
Trnávka Stará (Třebová Mor.) . 551,
Trnávka Město Staré, viz Trnávka Stará (Třebová Mor.),
Trnavy, viz Trnávka (Lipník n. B.),
† Trnec (Blansko) 314,
Trní, zb. st. ve Věrovanech (Kojetín) 502,
Trnková (Pruské Slezsko) . . 826,
Trojanovice (Frenštát p. R.) . . 701,
Troppau, viz Opava,
Tropplowitz, viz Opavice (Albrechtice),
Troskotovice (Pohořelice) . 245, 976,
Troubelice (Uničov) 596,
Troubky (Přerov) . 504, dv. 502,
Troubky (Zdounky) . . . 379, 391,
Troubky, viz Štítina (Opava),
Troubsko (Brno-venkov) . 209, 221, 974,
Trpenovice, spl. s Vrahovicemi (Prostějov) 500,
† Trpíčovice u Budkova (Jemnice) 166,
Trpín (Jevíčko) 568,
Trpinky, viz Trpenovice, spl. s Vrahovicemi (Prostějov),
Trsebschyn, viz Třebčín (Šternberk),
Trstěnice (Krumlov Mor.) 129, 968, dv. 128,
† Tršaly u Říkovic (Přerov) . 643,
Tršice (Lipník n. B.) 629, zb. st. 615,
Trübenz, viz Břevenec (Uničov),
Trusovice (Olomouc) 486,
† Trutmanice u Rakvic (Hustopeče) 268,
† Trutmaničky u Rakvic (Hustopeče) 268,
Trzanowice Dolne, viz Třanovice Dolní (Těšín Čes.),
Trzanowice Górne, viz Třanovice Horní (Těšín Čes.),
Trzyniec, viz Třinec (Těšín Čes.),
Třanovice Dolní (Těšín Čes.) . 903,
Třanovice Horní (Těšín Čes.) . 903, zb. st. 906,
Třebařov (Třebová Mor.) . . . 576,
Třebařov Malý (Třebová Mor.) . 576,
Třebařovský dvur (Třebová Mor.) 576,
Třebčín (Prostějov) 497,
† Třebčín na p. Šternberk . . 612,
Třebelovice (Jemnice) 163,
Třebenice (Hrotovice) . . 136, 968,
† Třebenice na Opavsku, nezn. kde 815,
Třebětice (Holešov) 454,
Třebětice (Jemnice) . . . 31, 950,
Třebětín (Boskovice) 320,
† Třebětín u Chlévského (Tišnov) 336,
Třebíč 50, 955,
Třeblovice, viz † Čeblovice u Holasic (Tišnov),
Třebom (Hlučín) 847,
Třebomyslice (Židlochovice) . . 219,
Třebová Moravská 547,
Třebová Stará, viz Město Staré (Třebová Mor.),
Třebovařov, viz Třebařov (Třebová Mor.),
Třebovice (Klimkovice) . . . 754,
Třemeníčko, viz Střemeníčko (Litovel),
Třemešek (Šumperk) 596,
Třemešek, zámek u Dol. Studének (Šumperk) 583,
Třemešná (Jindřichov) 715,
Třemešná Nová, dv., viz Třemešná (Jindřichov),
† Třemše u Čechovic (Polské Těšínsko) 940,
Třesov (Náměšť n. Osl.) . 147, 969,
Třešť 15, 945,
Třeštice (Třešť) 22,
Třeština (Mohelnice) 576,
Třetězí, viz † Střítež u Slavkova (Lipník n. B.),
Tři Dvory, viz Dvory Tři (Litovel),
Tři Studně (Město Nové) . . . 75,
Třinec (Těšín Čes.) 893,
Tschimischl, viz Třemešek (Šumperk),

Tschirm, viz Čermná (Vitkov),
Tschirmkau, viz Červenkov (Pruské Slezsko),
Tschödrich, viz Lhota Štědrákova (Šumperk),
Tubinstein, viz Holoubek, hrad u Plešic (Hrotovice),
Tucapi, viz Tučapy (Olomouc),
Tučapy (Holešov) 451,
Tučapy (Hradiště Uh.) 362,
Tučapy (Olomouc) 485,
Tučapy (Vyškov) 292,
Tučín (Přerov) . 641 zb. st., 646,
Tulešice (Krumlov Mor.) . 123, 967, zám., dv., elektrárna 140,
Tullnitz, viz Dolenice (Krumlov Mor.),
Tumbaritz, viz Dambořice (Ždánice),
† Tupanov vých. od Rybníku (Krumlov Mor.) 122,
Tupec (Lipník n. B.) . . 635, 992, dv. 633,
Tupesy (Hradiště Uh.) 362,
Turane, viz Tuřany, část Vel. Brna,
Turcho, viz Turkov (Pruské Slezsko), viz Tvorkov (Pruské Slezsko),
Turkau, viz Tvorkov (Pruské Slezsko),
Türmitz, viz Trmantice (Pruské Slezsko),
Türnau, viz Trnávka (Třebová Mor.),
Turnicz, viz Tvrdonice (Břeclav),
Turovice (Bystřice p. H.) . . . 646,
Tuřany, část Vel. Brna 209, 218, 219, 974, dv. 216,
Tuschssici, viz Čučice (Náměšť n. Osl.),
Tusnowiz, viz Tišnov,
Tussnowicz, viz Tišnov,
Tutspech, viz Tučapy (Holešov),
Tvarožná (Brno-venkov) 214 dv., 974,
Tvorkov (Pruské Slezsko) . . . 842,
Tvorovice Nové (Kojetín) . . . 510,
Tvorovice Staré (Kojetín) . . . 510,
Tvořihráz (Znojmo) . . . 107, 965,
Tvrdenicz, viz Tvrdonice (Břeclav),
Tvrdkov (Rýmařov) 591,
Tvrdonice (Břeclav) 256,
Twarszonicz, viz Tvarožná (Brno-venkov),
Tyesschaw, viz Těšany (Klobouky),
Tylendorf, viz Tylov (Rýmařov),
Tylonis villa, viz Tylov (Rýmařov),
Tylov (Rýmařov) 605,
Tylovice (Rožnov p. R.) . . . 680,
Tylowicz, viz Tylov (Rýmařov),
Tymenec, viz Temenice (Šumperk),
Týn (Lipník n. B.) . 635, dv. 633,
Týn (Třebíč) 55,
Týnec (Břeclav) 256,
Týnec Velký (Olomouc) . 486, 986,
Týneček (Olomouc) 498,
Tyrn, viz Děrné (Bílovec),
Tyrnava, viz Trnávka (Lipník n. B.),
Tyrnavia, viz Trnávka (Třebová Mor.),
Tysschan, viz Těšany (Klobouky),
Tzirmnaw, viz Čermná (Vitkov),

U

† U Blažka, ves v okolí Jihlavy 3,
Ubistow, viz Obectov (Litovel),
Úblo (Krnov) 821,
Ublo (Vizovice) 460,
Ubušín (Bystřice n. P.) . . . 326,
Ubušínek (Bystřice n. P.) . . . 326,
Údanek, viz Udánky (Třebová Mor.),
Udánky (Třebová Mor.) . . . 550,
Udeřice (Hrotovice) 134,
Údolí Janské, dv. v Mutné (Slavonice) 162,
Uelperdeh, viz Velprdy, neznámé,
Ueueri, viz Veveří, hrad u Bítýšky Veverské (Tišnov),
Ugartov, část Pole Králova, předm. Brna 208,
Ugezd Lasene, viz Lašťany (Šternberk),
Ugricic, viz Uhřičice (Kojetín),
Uherce, viz Uhřice (Bučovice), viz Uhřice (Ždánice),
Uherčice (Hustopeče) 249,
Uherčice (Jemnice) . . . 175, 972,
Uherčice, viz Uhřice (Ždánice),
Uherčice na Bílém břehu, viz Pasohlávky (Pohořelice),
Uherčice Nové, viz Uherčice (Jemnice),
Uhlířov (Opava) . . 726 zb. st.,
† Uhliště u Myslové Kostelní (Telč) 21,
Uhořelice, viz Pohořelice (Napajedla),
Uhřec, viz Uhřice (Ždánice),

Uhřice (Bučovice) 283,
Uhřice (Jevíčko) 537,
Uhřice (Zdounky) 395,
Uhřice (Zdánice) 278,
† Uhřice u Ujezdce (Brod Uh.) 428,
Uhřičice (Kojetín) 487,
Uhřínov (Hranice) 622,
Uhřínov (Meziříčí Vel.) 57, 62, 957,
Uhřínovice (Jihlava) 45,
Uchylsko (Pruské Slezsko) . . 930,
Ujčov (Bystřice n. P.) 335,
† Ujčůvek u Ujčova (Bystřice n. P.) 336,
Újezd (Bíteš Vel.) 345,
Újezd (Blansko) 207, 313, 316, 330,
Újezd (Boskovice) 316,
Újezd (Hrotovice) 138,
Újezd (Kunštát) . . 326, cih. 322,
Újezd (Mohelnice) . . . 562 pila,
Újezd (Tišnov) 340,
Újezd (Uničov) 611,
Újezd (Vizovice) 440,
Újezd (Žďár) 82,
Újezd (Židlochovice) . . 220, 974,
† Újezd na p. Bystřice p. H. . 666,
† Újezd u Lukova (Holešov) . 456,
† Újezd asi v okolí Hrádku (Jaroslavice) 109,
Újezd splynul s Ružovém (Konice) 987,
† Újezd v okolí Miroslavě (Krumlov Mor.) 127,
† Újezd mezi Pohořelicemi a Šumicemi (Pohořelice) . . 242, 976,
† Újezd (Pruské Slezsko) . . 795,
Újezd Dolní (Lipník n. B.) . . 635,
Újezd Horní (Budějovice Mor.) . 155, zb. st. 154,
Újezd Horní (Bystřice p. H.) . 635,
Újezd Hřivínův (Brod Uh.) . . 428,
Újezd Malý, viz Újezd Zadní (Uničov),
Újezd Moravský, viz Dědinka (Uničov),
Újezd Německý, viz Újezd Zadní (Uničov),
Újezd Přední, viz Dědinka (Uničov),
Újezd Velký (Budějovice Mor.) . 164,
Újezd Velký (Lipník n. B.) 637, 992,
Újezd Velký, viz Dědinka (Uničov),
Újezd Vladyčí, viz Újezd Velký (Lipník n. B.),
Újezd Volavý, viz Újezd Horní (Bystřice p. H.),
Újezd Zadní (Uničov) 596,
Újezd Zlámaný, viz Zlámanec (Hradiště Uh.),
Újezdec (Brod Uh.) . . . 428, 984,
Újezdec (Kyjov) 366,
Újezdec (Přerov) . . . . 643 dv.,
Újezdec, viz Újezd (Hrotovice), viz Újezdsko (Zdounky),
† Újezdec u Police (Jemnice) . 173,
† Újezdec u Pole Vysokého (Klobouky Val.) 440,
† Újezdec u Kvasic (Kroměříž) 379,
† Újezdec u Pohořelic . 230, 977,
† Újezdec u Zlína 377,
† Újezdec v místech dnešního Znojma 86,
Újezdsko (Zdounky) 391,
Ulb, viz † Ulvy mezi Čejkovicemi (Hodonín) a Bílovicemi Vel. (Břeclav),
Ulice, viz Dětřichov (Třebová Mor.),
Ulice Dlouhá, část Šternberka . 611,
Ulice Horní, předm. Jihlavy 12, 944,
Ulička, viz Bítovčice (Jihlava),
† Ulička u Tasova (Meziříčí Vel.) 57,
Ulraichsdorf, viz † Oldřichov na p. Konice,
† Ulraichsschlag na p. Rájec (Blansko) 312,
Ulrici villa, viz Losiny Velké (Vízmberk), viz † Oldřišov u Lipiny (Šternberk),
Ulrichsdorf, viz Losiny Velké (Vízmberk),
† Ulvy mezi Čejkovicemi (Hodonín) a Bílovicemi Vel. (Břeclav) 265,
Únanov (Znojmo) . . . 101, 964,
Unašov, viz Onšov (Vranov),
Uncdorf, viz † Onšov mezi Šatovem, Chvalkovicemi a Dyjákovičkami (Znojmo),
Uncine, viz Unčice (Kojetín),
Unčice (Kojetín) 509,
Unčín (Bystřice n. P.) 326,
Unčovice (Litovel) 476,
Undanek, viz Udánky (Třebová Mor.),
Undangs, viz Udánky (Třebová Mor.),
Undank, viz Udánky (Třebová Mor.),
† Uněradice u Brodu Uh. . . 421,
Unerázka (Třebová Mor.) . . . 551, dv. 549.

Unerázka Dolní, viz Unerázka (Třebová Mor.),
Unerázka Horní, viz Unerázka (Třebová Mor.),
Unerazy, viz Unerázka (Třebová Mor.),
† Únětice u Buchlovic (Hradiště Uh.) 366,
Ungarschitz, viz Uherčice (Jemnice),
Ungerndorf, viz † Ves Uherská u Lednice (Mikulov),
Ungersberk, viz Sádek, hrad nad Kojeticemi (Třebíč),
Ungersdorf, viz Uhřínov (Hranice),
Uničov 598, 990,
Unín (Tišnov) 342,
Unkovice (Židlochovice) . . . 241,
Unnischowiz, viz Unkovice (Židlochovice),
Unracz, viz Unerázka (Třebová Mor.),
Unrutz, viz Unerázka (Třebová Mor.),
Unter Gerspitz, viz Heršpice Dolní, část Vel. Brna,
Unter Heinzendorf, viz Hynčina Dolní (Zábřeh),
Unter Krabattendorf, viz Poštorná (Břeclav),
Unter-Langendorf, viz Loučka Dlouhá Dolní (Uničov),
Unter Radisch, viz Radíkov Dolní (Slavonice),
Unter- Ober-Schwägersdorf, viz Krčmy Dolní a Horní (Mohelnice),
Unter Tannowitz, viz Dunajovice Dolní (Mikulov),
Unter Themenau, viz Poštorná (Břeclav),
Unter Wisternitz, viz Věstonice Dolní (Mikulov),
Unterhammer, část Vranova n. D. 180,
Unzendorf, viz † Onšov mezi Šatovem, Chvalkovicemi a Dyjákovičkami (Znojmo),
Uponěšice, viz Oponešice (Jemnice),
Uranow, viz Vranov n. D.
Urbaneč (Dačice) . . . 31, 950,
† Urbanice u Vody Dobré (Meziříčí Vel.) 68,
Urbanov (Telč) 22, 947,
Urbau, viz Vrbovec (Znojmo),
Určice (Prostějov) 516 zb. st., 986,
Urichow, viz Ořechov (Hradiště Uh.),
Urspitz, viz Cvrčovice (Pohořelice),
Urwitz, viz Vnorovice (Slavonice),
Úsobrno (Jevíčko) 537,
† Usoší na Opavsku, nezn. kde 815,
Úsov (Mohelnice) . . . 593, 990,
Ústí (Hranice) 622,
Ústí (Vsetín) 446,
† Ústí u Bojkovic 433,
Ústín (Olomouc) 495,
Ustopesch, viz Hustopeče,
Ústroň (Polské Těšínsko) . . 879,
Ustroň, viz Ústroň (Polské Těšínsko),
Ústroň Dolní, viz Ústroň (Polské Těšínsko),
Ústroň Horní, viz Ústroň (Polské Těšínsko),
Ustrona, viz Ústroň (Polské Těšínsko),
Ústsko, dv. u Bojkovic . 433, 984,
Ústup (Kunštát) . . . 326, 328,
Ustupov, viz Ústup (Kunštát),
Ustyn, viz Ústín (Olomouc),
Úsuší (Tišnov) 225,
† Ušákov, dv. u Pacova (Třebová Mor.) 550,
Útěchov (Brno-venkov) . . . 307,
Útěchov (Třebová Mor.) 550, dv. 549,
Utěchovice (Pruské Slezsko) 822, 998,
Utiksdorf, viz Útěchov (Třebová Mor.),
Uttigsdorf, viz Útěchov (Třebová Mor.),
Úvalno (Krnov) . 821, zb. st. 817,
Úvaly (Mikulov) 1000,
† Úvoz u Lišnice (Mohelnice) 563,
Uzobren, viz Úsobrno (Jevíčko),
Uzobrno, viz Úsobrno (Jevíčko),
† Uzose poblíže Blučiny (Židlochovice) 236,

V

V Gezera, viz † Jezero na p. Klobouky u Brna,
Vacanovice (Olomouc) 630,
Vacenovice (Budějovice Mor.) . 153, dv. 151,

Vacenovice (Kyjov) 405,
Vacetín (Mohelnice) . . . 569, 989,
Václav Malý, viz Vraclávek (Albrechtice),
Václavov (Slavonice) 171,
Václavov (Šumperk) 596,
Václavov (Zábřeh) 576,
Václavov, část Miroslavě (Krumlov Mor.) 127,
† Václavov na p. Třebová Mor. 550,
Václavovice (Frýdek) . 907 zb. st.,
Václavovice (Prostějov) . . . 507,
Václavovice, část Polanky (Klimkovice) 764,
Vahančice, viz Vohančice (Tišnov),
Vahnov, viz † Bahnov u Mikulova,
Vajglov (Rýmařov) 605,
Val, díl Chřenovic (Pruské Slezsko) 805,
Valberk (Šternberk) . . . 610, 991,
Valdek (Javornik) 862,
Valdenburk (Frývaldov) . . . 856,
Valdíkov (Třebíč) . 55, dv. 956,
Valdorf (Město Nové) 77,
Valdorf (Telč) . . 150, dv. 149,
Valdorfka, viz Valdorf (Telč),
Valdovka, viz Valdorf (Telč),
Valdsee Horní (Mohelnice) . . 567,
Valeč (Hrotovice) . . . 136, 968,
zb. st. 132, lih. 133,
Valchov (Boskovice) 316,
Valkenhayn, viz Falkenhayn (Pruské Slezsko),
† Valkunov u Doubravice (Blansko) 312,
Valšov (Rýmařov) 605,
† Valšov u Těchanova (Rýmařov) 605,
Valšovice (Hranice) 635,
Valštejn Malý (Albrechtice) . . 853,
Valdštejn Velký (Albrechtice) . 853,
Valterouich, viz Valtrovice (Jaroslavice),
Valteřice (Město Staré) . . . 586,
Valteřice Nové (Dvorce) . . . 613,
† Valteřovice na p. Frývaldov . 856,
Valtéřovice (Fulnek) . . 690, 993,
zb. st. 689,
Valtice (Mikulov) 999,
zám., zb. st. 252,
Valtínov (Dačice) 31,
† Valtov u Rozstání (Plumlov) 519,
Valtrovice (Jaroslavice) . . . 110,
Valtrubice, viz Valtrovice (Jaroslavice),
Vaneč (Náměšť n. Osl.) . 147, 969,
Vankouš, viz † Vankuš u Otinovsi (Plumlov),
† Vankuš u Otinovsi (Plumlov) 519,
Vanov (Telč) 22,
Vanovice (Boskovice) . . 320, 981,
dv. 318,
Vanuvek (Telč) 22,
Vápenice (Bojkovice) 433,
Vápenice (Polské Těšínsko) . . 938,
Vápovice (Telč) 40, 953,
Vargosci, viz Varhošť (Olomouc),
Varhošť (Olomouc) 615,
Varmuntovice, viz Lhoty Vyšní (Frýdek),
Vartemberk, dv. u Okřešic (Třebíč) 956,
Vartnov, hrad (Krnov) . . . 821,
Vasilsko, dv. u Rudimova (Bojkovice) 434, 984,
† Vasily u Rudimova (Bojkovice) 434,
Vateroue, viz Věteřov (Zdánice),
Vatín (Žďár) 81,
Vávrovice (Opava) 745,
Vavřinči, viz Vavřinec (Blansko),
Vavřinec (Blansko) 311,
Vážanice spl. s Tvarožnou (Brno-venkov) 214,
Vážany (Boskovice) 537,
Vážany (Hradiště Uh.) 363,
Vážany (Kroměříž) 658,
Vážany (Vyškov) 305,
† Vážany severových. od Podolí (Brno-venkov) 203,
† Vážany u Koryčan (Kyjov) 399,
Vážany Královopolské (Slavkov) 210,
Vážany Linhartské (Slavkov) 305, 986,
Vcamenne, viz † Kamenec u Bohumilic (Klobouky u Brna),
Včelárky, viz Včelary (Hradiště Uh.),
Včelary (Hradiště Uh.) . . 254,
Vduba, viz Dub (Olomouc),
Věclavovice, viz Václavovice (Frýdek),
Věcov (Město Nové) 75,
Vedrovice (Krumlov Mor.) 121, 125,
Vehovice (Pruské Slezsko) . . 800,
Věchnov (Bystřice n. P.) . 73, 961,
Veinkous, viz † Vankuš u Otinovsi (Plumlov),
† Vejmyslice u Kukliku (Město Nové) 75,

Vejvanovice, viz Ivanovice Brněnské, část Vel. Brna,
Velatice (Brno-venkov) 214,
Veldesperch, viz Valtice (Mikulov),
Veleboř (Mohelnice) 596,
Veleboř, viz † Boleboř u Strážku (Bystřice n. P.),
Veledoubravy, viz Doubravy (Brod Uh.),
Velehrad (Hradiště Uh.) . . . 355,
Velehrad, viz Město Staré (Hradiště Uh.),
† Velehrad v okolí Modřic (Brno-venkov) 220,
†Velenkovice u Borku (Dačice) 28,
Velenov (Boskovice) 316,
Velessouich, viz Velešovice (Slavkov),
† Veleš u Hříšice (Dačice) . 29,
Velešovice (Slavkov) 202, zb. st. 201,
Veletiny (Brod Uh.) 429,
Velíková (Vizovice) 456,
† Velinice u Zdeňkova (Telč) 952,
† Velislavov na p. Šternberk . 612,
Velká (Hranice) . . 622, dv. 620,
Velká (Strážnice) 420,
zb. st., lih., cih., pila, mlýn 419,
Velká Střelná, viz Střelná Velká (Libavá Město),
Velkruby Dolní (Bruntál) . . . 851,
Velkruby Horní (Bruntál) . . . 851,
Vělopolí (Těšín Čes.) 893,
† Velprdy, neznámé 481,
Velpridech, viz † Velprdy, nezn.,
Velviz (Šumperk) 578,
Vémyslice (Krumlov Mor.) 117, 966,
Venclovice, viz Václavovice (Frýdek),
Vencisdorf, viz Václavov (Krumlov Mor.),
Vendolí (Svitavy) 546,
Vendolí, zb. st. u Vikštejnu (Vítkov) 776,
Vendryně (Jablunkov) . . 894, 998,
Venkov, viz Benkov (Šumperk),
Vepice, viz † Epice u Vracovic (Vranov),
Verhartice, viz Bernartice (Pruské Slezsko),
Verlorenwasser, viz Voda Ztracená (Albrechtice),
Vernartice, viz Věřňovice (Bohumín),
Vernířovice (Vizmberk) . . . 590,
Vernířovice, viz Veřovice (Jičín Nový),
Vernýřovice, viz Veřovice (Jičín Nový),
Věrovany (Kojetín) 504,
Veřmířovice, viz Veřovice (Jičín Nový),
Věřňovice (Bohumín) 932,
Veřovice (Jičín Nový) 685,
† Ves Bílá na p. Kelč (Hranice) 670,
† Ves Černá u Rajnochovic (Bystřice p. H.) 670,
Ves Česká (Frývaldov) . . . 856,
Ves Česká, viz Böhmdorf, předm. Hustopečí,
Ves Dlouhá (Albrechtice) . . . 788,
Ves Dlouhá (Kojetín) 392,
Ves Dlouhá (Mohelnice) . . . 567,
Ves Dlouhá, spl. s Hlučínem . 809,
Ves Dlouhá, viz Dlouhá Moravská (Svitavy),
Ves Dolní (Holešov) 456, zb. st. 455,
Ves Dolní, část Vítkova 775, 776,
† Ves Dolní u Stonařova (Jihlava) 12,
Ves Horní (Holešov) 456,
Ves Horní (Vítkov) . 775, tov. 776,
Ves Hostina, viz Hostim (Budějovice Mor.),
Ves Hrdá (Bystřice n. P.) . . 335,
Ves Králova, viz Králová (Uničov),
Ves Kunčina (Kunštát) . . 327 dv.,
† Ves Manova na p. Rudoltice Městys (Osoblaha) . 724, 995,
Ves Německá spl. s Budějovicemi Mor. 157,
Ves Nová (Albrechtice) . . . 788,
Ves Nová (Bíteš Vel.) 65,
Ves Nová (Bohumín) 932,
Ves Nová (Frýdek) 927,
Ves Nová (Frývaldov) 856,
Ves Nová (Ivančice) . . . 348 dv.,
Ves Nová (Litovel) 560,
Ves Nová (Město Nové) . . . 81,
Ves Nová (Město Staré) . . . 587,
Ves Nová (Odry) . . . 774, 997,
Ves Nová (Osoblaha) 724,
Ves Nová (Ostrava Mor.) . . 704,
Ves Nová (Pohořelice) 233,
zb. st. 230,
Ves Nová (Rýmařov) 591,
Ves Nová (Slavonice) 34,
Ves Nová (Pruské Slezsko) . . 803,
Ves Nová (Třebíč) 55,
Ves Nová (Třebová Mor.) 550, 551, 988,

Ves Nová (Třešť) 22,
Ves Nová (Vizmberk) 588,
Ves Nová (Vranov) 181,
Ves Nová zb. st. na p. Drnholec (Mikulov) 245,
Ves Nová, viz Dědina Nová (Kroměříž), viz Háčky (Konice), viz Modrá (Hradiště Uh.), viz Nesvačilka (Židlochovice), viz Oldřůvky Nové (Libavá Město), viz Ostašov (Hrotovice), viz Pole Královo, předm. Brna, viz Prokopov (Budějovice Mor.), viz Sady Nové (Slavonice),
† Ves Nová na p. Bystřice, p. H. 666,
† Ves Nová na p. Karlovec (Dvorce) 613,
† Ves Nová na statku Krakovec (Konice) 529,
† Ves Nová u Novosedel (Mikulov) 246, 976,
† Ves Nová u Mladějovic (Šternberk) 612,
† Ves Nová, asi dnešní Nemrlov (Uničov) 596,
† Ves Nová u Němčic Velkých (Židlochovice) 242,
† Ves Nová u Nikolčic (Židlochovice) 242,
Ves Nová nad Odrou (Libavá Město) 635,
Ves Nová Hlubčická (Pruské Slezsko) 847,
Ves Nová Charvatská (Břeclav) 1000,
Ves Nová Kuřimská (Tišnov) . 225,
Ves Nová Moravská (Břeclav) 258, 977,
Ves Nová Ostrožská (Ostroh Uh.) 415, 984, zb. st. 412,
Ves Nová Radkovská (Bíteš Vel.) 71,
Ves Nová Tišnovská (Tišnov) . 340,
Ves Petrova, viz Petrušov (Třebová Mor.),
Ves Radina, viz Radňoves (Bíteš Vel.),
† Ves Slavíkova u Opavy . . 738,
Ves Stará (Bílovec) 771,
Ves Stará (Přerov) 658, zb. st. 642,
Ves Stará (Rýmařov) . . . . 591, pila, železárny a hutě 590,
Ves Stará, viz Oldřůvky Staré (Libavá Město),
† Ves Stará u Rakousek (Prostějov) 522,
† Ves Stará, neznámá . . . 547,
Ves Stará nad Ondřejnicí (Ostrava Mor.) . 706, 994, zám., dv. 697,
† Ves Uherská u Lednice (Mikulov) 253,
† Ves Uherská v místech dnešního Znojma 86,
Ves Veliká, viz Velká (Hranice),
Ves Vilémova, viz Vilimeč (Telč),
Ves Vranovská (Znojmo) . 101, 181,
Ves Zdislavova, viz Zdislavov (Holešov),
Ves Zlámaná, viz Zlámanec (Hradiště Uh.), viz Zlámanka (Zdounky),
Vesce (Budějovice Mor.) . 157 dv.,
Vesce (Dačice) . 169, 972, dv. 166,
Vesce (Telč) 26, 948,
Veselá (Konice) 535, 987,
Veselá (Meziříčí Val.) 680,
Veselá (Vizovice) 460,
Veselí (Mohelnice) 563,
Veselí (Odry) 774,
Veselí (Tišnov) 342,
Veselí, viz Veselíčko (Lipník n. B.), viz Veselka (Kunštát),
† Veselí na p. Šternberk . . 612,
† Veselí u Nepomuk (Telč) . 42,
Veselí nad Moravou (Ostroh Uh.) . . . 415, 984,
Veselí Nové (Žďár) . . . 82, 962,
Veselice (Blansko) 313,
Veselíčko (Konice) 556,
Veselíčko (Lipník n. B.) . . . 636,
Veselíčko (Žďár) 82,
Veselíčko, dv. v Hobzí Starém (Slavonice) 162,
Veselíčko, viz Veselá (Konice),
Veselka (Brno-venkov) . . . 222,
Veselka (Kunštát) . . . 321, 326,
Véska (Odry) 775,
Véska (Přibor) 705,
Véska, viz Derfle (Hradiště Uh.),
Véska Nová (Bruntál) 851,
Véska Nová (Dvorce) 613,
Véska Nová (Javorník) 864,
Véska Nová, viz † Ves Nová u Mladějovic (Šternberk),
† Véska Přední u Města St. (Bruntál) 851,
Veskov, viz Bezkov (Znojmo),
Vésky (Hradiště Uh.) 415,
† Vésky mezi Hradiskem, Bezměrovem a Bojanovicemi (Kroměříž) 659,
Věstín (Kunštát) 326,

Věstínek (Kunštát) 326,
Věstonice Dolní (Mikulov) 250, 977, piv. 248,
Věstonice Horní (Mikulov) . . 250,
Věstoňovice (Třebíč) 55,
Věščút (Polské Těšínsko) . . . 894,
Věteřov (Ždánice) 278,
† Vetly u Vatína (Žďár) . . 81,
Vetow, viz Bítov (Vranov),
† Větrov u Rychlova (Jihlava) 45,
Větřkovice (Příbor) 701,
Větřkovice (Vítkov) 770,
Veudenthal, viz Bruntál,
Vevčice (Znojmo) . . . . 101 dv.,
Veveří (Rýmařov) 605,
Veveří, hrad u Bitýšky Veverské (Tišnov) 226, 975,
Veveřice, viz Veveří (Rýmařov),
† Věž na p. Tišnov 340,
Věžky (Přerov) . . 643, dv. 647,
Věžky (Zdounky) 385,
Věžná (Bystřice n. P.) . . . 335,
Věžnice (Jihlava) 47, 954,
Věžnice Bahenná, viz Věžnice (Jihlava),
Vgrinovichi, viz Uhřínovice (Jihlava),
Vhrichicz, viz Uherčice (Hustopeče),
Vchechowicz, viz Utěchovice (Pruské Slezsko),
Vchechowitz, viz Všechovice (Bystřice p. H.),
Vicapeh, viz † Výčapy, neznámé,
Viceměřice (Kojetín) 506, dv. 505,
Vicemilice (Bučovice) . . 286, 978, zb. st. 281,
Vícenice (Budějovice Mor.) . . 156, zb. st. 154,
Vícenice (Náměšť n. Osl.) . . 147,
† Vícenov v okolí Jihlavy . . 3,
† Vícenov u Veselíčka (Lipník n. B.) 637,
Vickov (Tišnov) 65, 958,
† Vickov u Sokolí (Třebíč) . 54,
Vickuvek, viz Vickov (Tišnov),
Vicov (Plumlov) 518,
Vicus Ungarorum, viz † Ves Uherská v místech dnešního Znojma,
Vidče (Rožnov p. R.) 680,
Vídeň (Meziříčí Vel.) 62,
† Vídeň mezi Oleksovicemi a Lechovicemi (Znojmo) . 106,
† Vidle na p. Heraltice (Benešov H.) 784,
Vidnava 859,
Vidonín (Biteš Vel.) 65,
Vídov Nový (Pruské Slezsko) . 846,
Vídov Starý (Pruské Slezsko) . 846,
Viehhierten, viz Obce (Brno-venkov),
Vierhöfen, viz Zavadilka (Mohelnice),
Vierzighuben, viz Čtyřicet Lánů (Svitavy),
Vigantice (Rožnov p. R.) . . . 680,
Vikantice (Město Staré) 587, dv. 579,
Viklice, zb. st. v Tovačově (Kojetín) 502,
Vikštejn, hrad u Vítkova . . 775,
Vikštejn Dolní (Vítkov) . . . 776,
Vikštejn Horní (Vítkov) . 776 dv.,
Vikýřovice (Šumperk) 588,
Vilamovice (Polské Těšínsko) . 894,
Vílanec (Jihlava) 12, 944,
Vildenberk, hrad (Slavkov u Brna) 308,
Vilémov (Kunštát) . . . 320, 981,
Vilémov (Litovel) 560,
† Vilémov na p. Račice (Vyškov) 296,
Vilémovice (Blansko) 311,
Vilémovice, viz Vilímeč Dolní (Telč),
Vilémovice Dolní (Třebíč) 55, 956, dv., cih. 955,
Vilémovice Horní (Třebíč) 55, 956,
Vilémovice Nové (Javorník) . . 862,
Vilímeč Dolní (Telč) 40,
Vilímeč Horní (Telč) 26,
Villa Rudgeri, viz Lhoty Nižní (Frýdek),
Villa Siffridi, viz Žibřidovice (Polské Těšínsko),
Villa Ulrici, viz Oldřichovice (Jablunkov),
Vilměřovice, viz Věřňovice (Bohumín),
Vinary (Přerov) 649,
Vincencov (Prostějov) 514,
Vincencov, viz † Vícenov v okolí Jihlavy,
Víno (Osoblaha) 723,
Vinohrádky (Pohořelice) . . . 122,
Vinohrádky, část Zabovřesk, předm. Brna 209,
† Viprachtice na Třebícku, nezn. kde 50,
Vír (Bystřice n. P.) 326,
Virouaz, viz Věrovany (Kojetín),
Viscoue, viz Vyškov,

Víska (Jihlava) 45,
Víska (Litovel) 598,
Víska, dv. v Římově (Třebíč) 149,
Víska, viz Hnanice (Znojmo),
Víska Malá, spl. s Budějovicemi Mor. 157,
† Víškovice v nezn. poloze (Pruské Slezsko) 840,
Vísky (Boskovice) . 316, dv. 315,
Visla (Polské Těšínsko) . . . 894,
Vislice (Polské Těšínsko) . . . 895,
Víškůvek, viz Ujčůvek (Bystřice n. P.),
Višňové (Krumlov Mor.) . 128, 967,
Vítberk (Odry) . 774, zb. st. 773,
Vitče, viz Vidče (Rožnov p. R.),
Vitčice (Kojetín) 509,
Vitis, viz Bitýška Osová (Bíteš Vel.),
Vítkov 774, 997,
Vítkovice (Ostrava Mor.) . . . 701,
Vítochov (Bystřice n. P.) . 73, 961,
Vítonice (Bystřice p. H.) . . . 635,
Vítonice (Prostějov) 488,
Vítonice (Znojmo) . . . 105 dv.,
Vítošov, kolonie Hrabové (Zábřeh) 596, 990,
Vítová (Holešov) 456,
Vítovice (Slavkov) 307,
Vizla, viz Visla (Polské Těšínsko),
Vízmberk 588,
Vizovice 456, 985,
† Vladěnice, neznámé . . . 481,
Vladěnín (Pruské Slezsko) . . 791,
Vladimírov, zb. st. v Sokolnicích (Brno-venkov) 216,
Vladislav (Třebíč) . . . 53, 956,
Vlachov (Mohelnice) 567,
Vlachovice (Klobouky Val.) . . 438,
Vlachovice (Město Nové) . . . 75,
† Vlář ve Vlárském průsmyku (Klobouky Val.) 440,
Vlasatice (Pohořelice) . . 232, 975, zb. st. 230,
Vlaské (Město Staré) 587,
Vlaské (Šumperk) 581,
na Vlaským, viz Vlaské (Šumperk),
Vlastkovec (Slavonice) 34,
Vlastovice, viz Vlaštovičky (Opava),
Vlaštovičky (Opava) . . 715, 995,
Vlaštovičky, viz Laštovičky (Meziříčí Vel.),
Vlčatín (Meziříčí Vel.) 148,
† Vlčí u Hrozenkova St. (Bojkovice) 433,
Vlčice (Javorník) 863,
† Vlčikeř na místě Pole Trnového (Pohořelice) 125,
Vlčková (Holešov) 456,
† Vlčkovice u Fryšavy (Město Nové) 75,
Vlčnov (Brod Uh.) 429, zb. st. 423,
Vlčnov (Jičín Nový) 683,
Vlčovice (Frenštát p. R.) . . . 701,
Vlišice, viz Blišice (Kyjov),
Vlkoš (Kyjov) . . . 406, lih. 404,
Vlkoš (Přerov) 658,
Vlkov (Bíteš Vel.) 65,
Vlkov (Kunštát) 320,
† Vlkov u Vracovic (Vranov) . 182,
† Vlkovice u Fryšavy (Jaroslavice) 113,
Vlkovice Moravské (Fulnek) . . 691,
Vlkovice Slezské (Odry) . . . 774,
Vmztinici, viz † Martinice u Hrušovan n. Jev. (Jaroslavice),
Vneschow, viz Onšov (Vranov),
Vneschowiz, viz Unkovice (Židlochovice),
Vnichow, viz Uničov,
Vnorovice (Slavonice) 169,
Vnorovy (Strážnice) 417,
Voda Bílá (Šilperk) 581,
Voda Bílá Městys (Javorník) 864, 998,
Voda Bílá Ves (Javorník) 865, 998,
Voda Černá (Vidnava) . . 860, 862,
Voda Červená (Šilperk) . . . 581,
Voda Červená Dolní (Vidnava) . 865,
Voda Červená Nová (Vidnava) . 862,
Voda Červená Stará (Vidnava) . 862,
Voda Dlouhá Nová (Albrechtice) 852,
Voda Dlouhá Stará (Albrechtice) 852,
Voda Dobrá (Meziříčí Vel.) 68, 959,
Voda Dobrá (Telč) 22, . mlýn 946,
† Voda Dobrá u Višňového (Krumlov Mor.) 129,
Voda Hrubá (Olomouc) . 616, 991,
Voda Křivá (Šumperk) . . 581, 990,
Voda Stará (Bruntál) 851,
Voda Stará (Libavá Město) . . 626,
Voda Zdravá (Ždánice) . . . 280,
Voda Ztracená (Albrechtice) . 853,
Voděrady (Kunštát) 326, 328, 330, zb. st. 327,
Vodka (Pruské Slezsko) . . . 841,
Vogelzejf Nový (Bruntál) . . . 851,
Vogelzejf Starý (Bruntál) . . . 851,
Vohančice (Tišnov) . . . 225, 974,
Vochoz, viz Ochoz (Tišnov),
Voigts Krosse, viz Kraš Fojtova (Vidnava),

Voitelsbrunn, viz Sedlec (Mikulov),
Vojetínek, viz Vojetín (Bystřice n. P.),
Vojetín (Bystřice n. P.) . 73, 335, zb. st. 961,
† Vojkov u Borovné (Telč) . 23,
Vojkovice (Frýdek) 927,
Vojkovice (Židlochovice) . 241, 976,
Vojnice (Olomouc) . . . 485, 495,
Vojnovice (Libavá Město) . . . 627,
Vojnovice (Pruské Slezsko) 791, 997,
Vojnovice, viz † Valšov u Těchanova (Rýmařov),
Vojtěchov (Bystřice n. P.) 73, 961,
Vojtěchov (Konice) 556,
Vojtíškov (Město Staré) 587, dv. 579,
Vojtovice (Javorník) 864,
Vojtovice, viz † Fojtovice (Vítkov),
† Vokov u Pamětic (Boskovice) 317,
† Vokov u Vážan (Boskovice) 537,
Volárna (Dvorce) 613,
Volenov, zb. st. u Korytné (Brod Uh.) 423,
† Volenov u Korytné (Brod Uh.) 425,
Volešiny, viz † Bolešín u Obyčtova (Žďár),
Volevčice (Telč) 22,
Voltířov (Dačice) 31,
Volfsberk, viz † Wolfshain na p. Hrad Dívčí (Osoblaha),
Volfshag, viz † Wolfshain na p. Hrad Dívčí (Osoblaha),
Volkov, viz Velíková (Vizovice),
Volovec (Těšín Čes.) 901,
Volovice, viz Orlovice (Vyškov),
Vomice, viz Omice (Ivančice),
Vorder Ehrnsdorf, viz Arnoštov Přední (Třebová Mor.),
Vosnovivice, viz Oslnovice (Vranov),
Vöttau, viz Bítov (Vranov),
† Votvrň u Zdeňkova (Telč) . 37,
Voydesprun, viz Sedlec (Mikulov),
Vraclávek (Albrechtice) . . . 788,
Vracov (Kyjov) 410, 984, zb. st. 419,
Vracovice (Vranov) 181,
Vrahovice (Prostějov) 499,
Vrahovice, viz Pravice (Jaroslavice),
Vraneč, dv. v Bítově (Vranov) 178,
Vranín (Budějovice Mor.) . . 970,
Vranín Dolní (Budějovice Mor.) 157 dv., 970,
Vranín Horní (Budějovice Mor.) 158, 970,
Vranov 179, 973,
Vranov (Brno-venkov) . 307, 980,
Vranová (Kunštát) . . . 320, 321,
Vranová (Mohelnice) . . 554, 563, dv. 553,
Vranová Nová, viz Lhota Vranová (Jevíčko),
Vranovice (Prostějov) 521,
Vranovice (Židlochovice) . 233, 975, zb. st. 230,
† Vranůvky u Bohuslavic (Telč) 39,
Vratěnín (Jemnice) . . . 176, 972,
Vratíkov (Boskovice) 316,
Vratimov (Frýdek) 908,
Vratislav, viz Vratislávka (Tišnov),
Vratislávka (Tišnov) 340,
Vratislavy, viz Vratišovy (Pruské Slezsko),
Vratišovy (Pruské Slezsko) . . 789,
Vražná, viz Vražné (Jevíčko),
Vražné (Jevíčko) 552,
Vražné Dolní (Jičín Nový) 687 dv.,
Vražné Horní (Odry) 774,
Vražné Velké, viz Vražné Dolní (Jičín Nový),
Vrbák, ml. v Moštěnici Horní (Přerov) 647,
Vrban, viz † Vrbov u Drnholce (Mikulov),
Vrbanov, viz †Vrbov u Drnholce (Mikulov),
Vrbátky (Prostějov) 487, 498, 500,
Vrbětice (Klobouky Val.) . . . 441,
Vrbice (Bohumín) 911, zb. st. 910,
Vrbice (Hustopeče) 264,
Vrbice, viz † Vrbov v okolí Miroslavě (Krumlov Mor.),
Vrbka (Hlučín) . . 835, dv. 797,
Vrbka (Kroměříž) . . . 379 dv.,
† Vrbka severně Radkovic (Dačice) 167,
Vrbka Hrubá (Strážnice) . 420, 984,
Vrbka Malá (Strážnice) . . . 415,
Vrbka Zedraná, viz Vrbka Malá (Strážnice),
Vrbno 850,
Vrbno Malé (Město Staré) . . 587,
Vrbno Nové (Fulnek) 691,
Vrbno Nové (Pruské Slezsko) . 794,
Vrbno Velké (Město Staré) . . 587,
† Vrbov v okolí Miroslavě (Krumlov Mor.) 127,
† Vrbov u Drnholce (Mikulov) 246,

Vrbovec (Znojmo) . . . 97, 964,
Vrbovice, viz Vrbovec (Znojmo),
Vreccendorf, viz Fryčovice (Místek),
Vren, viz Vranov n. D.,
Vrendendal, viz Bruntál,
Vrenspicz, viz Branišovice (Pohořelice),
Vreschow, viz Břečkov Horní (Vranov),
Vreting, viz Vratěnín (Jemnice),
Vreundsberg, viz Freundsberg hrad (Vsetín),
Vrch Janský (Javorník) . 861, 998,
Vrchoslavice (Kojetín) . . 392 dv.,
† Vrchotice na Třebícku, nezn. kde 50,
† Vrchov na p. Blansko . . 314,
Vrchovce, předm. Meziříčí Vel. 57,
Vrchovec (Meziříčí Val.) . . . 669,
Vrchovice, viz † Vrchov na p. Blansko,
Vridberg, viz Místek,
Vridelanth, viz Frýdlant nad Ostr. (Místek),
Vrienwalde, viz Frývaldov,
Vrischan, viz Fryšava (Jaroslavice),
Vriwald, viz Frývaldov,
Vrowald, viz Frývaldov,
Vrsicz, viz Uherčice (Hustopeče),
Vrspicz, viz Cvrčovice (Pohořelice),
Vršovice (Opava) 745,
Vrtěžíř (Bystřice n. P.) . . 335, 982,
Vrudental, viz Bruntál,
Vržanov (Jihlava) 55,
Vřesice (Kunštát) 321,
Vřesina (Hlučín) . . . . 803, 997, zb. st. 801,
Vřesina (Klimkovice) . . 760, 997, dv. 758,
Vřesovice (Kyjov) 401,
Vřesovice (Prostějov) 506,
Vříšť (Město Nové) . . . 75, 961.
† Vřítov mezi Dětřichovem a Želechovicemi (Úničov) . 612,
Vsesowiz, viz Všechovice (Tišnov),
Vsetín 444, 985,
Vsetín Dolní, viz Vsetín,
Vsetín Horní, viz Vsetín,
Vschaenowiz, viz Huštěnovice (Hradiště Uh.),
Vschewie, viz † Onšov mezi Šatovem, Chvalkovicemi a Dyjákovičkami (Znojmo),
Vsisko (Olomouc) 487,
† Vsisko u Bojanovic Dol. (Hodonín) 263,
Vsnowitz, viz Oslnovice (Vranov),
Vssnawiz, viz Huštěnovice (Hradiště Uh.),
Vssow, viz Úsov (Mohelnice),
Vstopecz, viz Hustopeče,
Vstrzen, viz Střeň (Litovel),
† Všechlapy u Rataj (Olomouc) 391, 487,
Všechovice (Bystřice p. H.) 670, 992, zb. st. 667,
Všechovice (Tišnov) . . 340, 992,
Všemina (Vizovice) 456,
† Všetrapy u Čejkovic (Hodonín) 265,
Všetuly (Holešov) 451,
Vualen, viz Úvalno (Krnov),
Vusoší, viz † Usoší na Opavsku,
Vvzmans, viz Micmanice (Znojmo),
Vyclech, viz † Výkleky u Tovačova (Kojetín),
Výčapy (Třebíč) . . . . 153, 979, zb. st., ih. 151,
† Výčapy, neznámé 481,
Vydří Kostelní (Dačice) . 31, 950, dv. a cih. 949,
Vydří Krajní, viz Vydří Zadní (Telč),
Vydří Prostřední (Dačice) . . 22,
Vydří Valentinovo, viz Vydří Zadní (Telč),
Vydří Zadní (Telč) 22,
Vyesdlicz, viz Hvězdlice Staré (Bučovice),
Vyhančice, viz Vigantice (Rožnov p. R.),
† Vyhnanov u Oder . . 771, 954,
Výkleky (Lipník n. B.) . . 630, 637,
† Výkleky u Tovačova (Kojetín) 504,
† Výprachtice někde u Lišně (Brno-venkov) 214,
Výrovice (Znojmo) . . . 97, 107,
Vysočany (Vranov) . 179, dv. 178,
Vysoká (Hranice) 681,
Vysoká (Jevíčko) 554,
Vysoká (Jihlava) 13, 944,
Vysoká (Jindřichov) 715,
Vysoká (Meziříčí Val.) 674,
Vysoká (Pruské Slezsko) . . . 833,
Vysoká, viz Bukovice (Frývaldov),
Vysoké (Žďár) 82,
Vystrčenovice (Telč) . . . . 40, zb. st., mlýn, pila 953.

Vystrkov, dv. v Poličné (Meziříčí Val.) 677,
† Vystrkov u Štítiny (Opava) . 750,
Vyšehoří (Mohelnice) . . 567, 989,
Vyšehoří (Zábřeh) . . . 576, 989,
Vyškov 288, 979,
cukr. a mlýn 288,
Vyškovec (Bojkovice) 433,
Výškovice (Bílovec) 763,
Výškovice (Ostrava Mor.) . . 697,
Vyškovice, viz Býškovice (Bystřice p. H.),
† Vyškuvky u Litenčic (Zdounky) 387,
† Vyšová na p. Meziříčí Val. . 680,
† Vyšová Nová na p. Meziříčí Val. 680,
Výšovice (Prostějov) 510,
Výšovice, viz Bělčovice (Jemnice),
Vythoschow, viz † Vitošov na p. Úsov (Mohelnice),
Vytrhlice, viz Trhavice (Libavá Město),
Vzňátky, viz Zňátky (Náměšť n. Osl.),
Vzose, viz † Uzose poblíže Blučiny (Židlochovice),

W

Wabicz, viz Babice (Hranice),
Wagstadt, viz Bílovec,
Wächtersdorf, viz Hlásnice (Šternberk),
Wachtl, viz Skřipov (Konice),
Wainczeldorff, viz Václavov, část Miroslavě (Krumlov Mor.),
Wainitz, viz Vítonice (Znojmo),
Waisenstein, hrad nad Klentnicemi (Mikulov) 251,
Waissak, viz Vysoká (Jindřichov),
Walbergsdorf, viz Vlaské (Město Staré),
Waldek, viz Valdek (Javorník),
Waldenburg, viz Valdenburk (Frývaldov),
Waldhausen, viz Pančava (Jálava),
Waldheim, viz Nemrlov (Uničov),
Wallberg, viz Valberk (Šternberk),
Walldorf, viz Valdorf (Město Nové),
Walteri villa, viz Valtéřovice (Fulnek),
Waltersdorf, viz Valteřice (Město Staré), viz Valtéřovice (Fulnek), viz Ves Nová Mor. (Břeclav),
† Waltersdorf, neznámé polohy, ač není-li Velká Střelná (Libavá Město) 715, 994,
Walterschlag, viz Valtínov (Dačice),
Waltherovici, viz Valtéřovice (Fulnek),
Waltrawitzerfeld, viz Valtrovice (Jaroslavice),
Waltrowitz, viz Valtrovice (Jaroslavice),
Walts, viz Valeč (Hrotovice),
Wanczendorf, viz † Onšov (Znojmo),
Wandrina, viz Vendryně (Jablunkov),
Wanowitz, viz Vojnovice (Pruské Slezsko),
Wanowycz, viz Báňovice (Jemnice),
Warmnuthowicz, viz Lhoty Vyšní (Frýdek),
Warsilicz, viz Pohořelice (Napajedla),
Wassaticz, viz Vlasatice (Pohořelice),
Wassow, viz Vážany (Hradiště Uh.),
† Waszow u Húzové Něm. (Šternberk) 478,
Watzelsdorf, viz Václavov (Zábřeh),
Wesiechowtz, viz Všechovice (Bystřice p. H.),
Wczechowicz, viz Štěchovice, část Kroměříže,
Wecennitz, viz Vicenice (Budějovice Mor.),
Weczimericz, viz Viceměřice (Kojetín),
Węgrynie, viz Vendryně (Jablunkov),
Wehowitz, viz Vehovice (Pruské Slezsko),
Weidenau, viz Vidnava,
Weigelsdorf, viz Vajglov (Rýmařov), viz Vikantice (Město Staré),
Weiglowwicz, viz Vajglov (Rýmařov),
Weichsel, viz Visla (Polské Těšínsko),
Weikersdorf, viz Vikýřovice (Šumperk),

Weinberg, viz Vinohrádky (Pohořelice),
Weine, viz Vino (Osoblaha),
Weissbach, viz Potok Bílý (Javorník),
Weisskirch, viz Kostelec (Krnov),
Weissöhlhütten, viz Lhota Bílá (Litovel),
Weissstätten, viz Pasohlávky (Pohořelice),
Weisswasser, viz Voda Bílá (Javorník), viz Voda Bílá (Šilperk),
Weisswasser Dorf, viz Voda Bílá Ves (Javorník),
Weisswasser Markt, viz Voda Bílá Městys (Javorník),
Weizenfeld, viz Pančava (Mohelnice),
† Welendorf u Brunzeifu (Rýmařov) 605,
Welenowicz, viz Ivanovice Brněnské, část Vel. Brna,
Welenowiz, viz Ivanovice u Brna (Brno-venkov),
Welspicz, viz Velešovice (Slavkov u Brna),
Wemsliz, viz Vémyslice (Krumlov Mor.),
Wenceslaowitz, viz Václavovice (Frýdek),
Wenczlausdorf, viz † Václavov na p. Třebová Mor.,
zur Wendischen Ostra, viz Ostrava Slezská,
† Wenigsdorf na Opavsku, nezn. kde 815,
Wenzelsdorf, viz Václavov, část Miroslavě (Krumlov Mor.), viz Václavov (Slavonice), viz Václavov (Šumperk),
Wenzldorf, viz Václavov (Krumlov Mor.),
Werdenberg, viz Vítberk (Odry),
Wernersdorf, viz Bernartice (Pruské Slezsko), viz Věřňovice (Bohumín),
Wernsdorf, viz Vernířovice (Vizmberk), viz Veřovice (Jičín Nový),
Werona, viz Beroun Moravský (Dvorce),
Wesconewiz, viz Huštěnovice (Hradiště Uh.),
Wessiedel, viz Veselí (Odry),
Weuere, viz Veveří, hrad u Bitýšky Veverské (Tišnov),
Wervery, viz Veveří, hrad u Bitýšky Veverské (Tišnov),
Weyczendorf, viz Václavov, část Miroslavě (Krumlov Mor.),
Weykersdorf, viz Vikýřovice (Šumperk),
Weynczoerlsaorf, viz Václavov, část Miroslavě (Krumlov Mor.),
Widern, viz Vydří Kostelní (Dačice),
Wiedergrün (Bruntál) . . . 851,
Wielopole, viz Vělopolí (Těšín Čes.),
Wierbicz, viz Vrbice (Bohumín),
Wierderfle, viz † Fiderfle (Bruntál),
Wierzniowice, viz Věřňovice (Bohumín),
Wieś Nowa, viz Ves Nová (Bohumín),
Wiesczął, viz Věščút (Polské Těšínsko),
Wiese, viz Loučky (Krnov),
Wiesen, viz Loučky (Šumperk),
Wiesenberg, viz Vizmberk,
Wigstadtl, viz Vítkov,
Wiklak, viz Výkleky (Lipník n. B.),
Wiklech, viz Výkleky (Lipník n. B.),
Wilcicz, viz Vlčice (Javorník),
Wildberg, viz Újezd (Vizovice),
Wilden, viz Dvory Nové (Dačice),
Wildenstein, hrad u Dvorcu . 613,
Wildenstein, hrad u Budišova nad Budišovkou (Libavá Město) 628,
Wildschütz, viz Vlčice (Javorník),
Willemslach, viz Vilémovice (Blansko),
Willenz, viz Vilanec (Jihlava),
Winau, vaz Únanov (Znojmo),
† Winczendorf u Úsova (Mohelnice) 596,
Windschau, viz Onšov (Vranov),
Winkelsdorf, viz Kouty (Vizmberk),
Winnaw, viz Únanov (Znojmo),
Winow, viz Únanov (Znojmo),
Winterberg, viz Březová (Svitavy),
Wipplarsdorf, viz Labuť (Bílovec),
Wirbaw, viz † Vrbov v okolí Miroslavě (Krumlov Mor.),
Wirbiza, viz Vrbice (Bohumín),
Wirclowiz, viz † Vrchov na p. Blansko,
Wircziestrzis, viz Vrtěžíř (Bystřice n. P.),
† Wisew, ves kláštera velehradského, v nezn. poloze 356,

Wischau, viz Vyškov,
Wisla, viz Visla (Polské Těšínsko),
Wiślica, viz Vislice (Polské Těšínsko),
Wispitz, viz Bělčovice (Jemnice),
Witaniz, viz Vítonice (Prostějov),
Witkowicz, viz Kvitkovice (Napajedla),
Wiztogh, viz Vysoká (Jindřichov),
Wladinicih, viz † Vladěnice, nezn.,
Wlastowitz, viz Vlaštovičky (Opava),
Wlmensten, viz Fulštejn (Osoblaha),
Wlohus, viz Vlkoš (Přerov),
Wnesindorff, viz † Onšov mezi Šatovem, Chvalkovicemi a Dyjákovičkami (Znojmo),
Wnow, viz Únanov (Znojmo),
Wockendorf, viz Jelení (Bruntál),
Wockow, viz † Vokov (Boskovice),
Woitzdorf, viz Vojtíškov (Město Staré), viz Vojtovice (Javornik),
Wojes, viz Svojanov (Třebová Mor.),
Wojeshof, viz Dvur Svojanovský (Třebová Mor.),
Wokendorf, viz Jelení (Bruntál),
Wokstat, viz Bílovec,
Wolfgers, viz † Vlčíkeř na místě Pole Trnového (Pohořelice),
Wolfram Ecclesia, viz Olbramkostel (Znojmo),
Wolframicz, viz Olbramovice (Krumlov Mor.),
Wolframitz, viz Olbramovice (Krumlov Mor.),
Wolframitzkirchen, viz Olbramkostel (Znojmo),
Wolframs, viz Kostelec (Jihlava),
Wolfsdorf, viz Vlčnov (Jičín Nový),
Wolfsgers, viz † Vlčíkeř na místě Pole Trnového (Pohořelice),
† Wolfsgersten, dv. na místě Pole Trnového (Pohořelice) . . 125,
† Wolfshain na p. Hrad Dívčí (Osoblaha) 720,
Wölking, viz Bolíkov (Slavonice),
Wolkwicz, viz † Vlkovice (Jaroslavice),
Wolledorf, viz Vlachov (Mohelnice),
Wollein, viz Měřín (Meziříčí Vel.),
Wollmersdorf, viz Olbramice (Klimkovice),
Wostitz, viz Vlasatice (Pohořelice),
Wotobia, viz Bítov (Vranov),
Woycehsdorf, viz Vojtíškov (Město Staré),
Woykowiz, viz Svojkovice (Telč),
Woytresdorf, viz Borina (na Opavsku),
Wrassow, viz Rašov (Tišnov),
Wrein, viz Vranov,
Wrchowicz, viz † Vrchov na p. Blansko,
Wribicz, viz Vrbovec (Znojmo),
Wrihotici, viz † Vrchotice na Třebicku, nezn. kde,
Wrothimow, viz Vratimov (Frýdek),
Wrzeschin, viz Vřesina (Hlučín),
Wrzesowiczi, viz Vřesovice (Prostějov),
Wulschazin, viz Vlčatín (Meziříčí Vel.),
Würbenthal, viz Vrbno,
Wüst Seibersdorf, viz Žibřidovice Pusté (Vizmberk),
Wustekirche, viz Sandhýbl (Frývaldov),
Wyasdecz, viz † Újezdec u Pohořelic,
Wydna, viz Vidnava,
Wydnaw, viz Vidnava,
Wyenna, viz Vídeň (Meziříčí Vel.),
Wylcziczs, viz Vlčice (Javornik),
Wylhelmslog, viz Vilémovice (Blansko),
Wynnaw, viz Únanov (Znojmo),
Wytchenau, viz Vítkov,
Wyzbach, viz Potok Bílý (Javornik),
† Wzdarch u Skorošic (Vidnava) 860,

Y

Yaluba, viz Jalubí (Hradiště Uh.),
Yezram, viz Jezeřany (Krumlov Mor.),
Yglaua, viz Jihlava,
Ysgrube, viz Lednice (Mikulov),
Yvance, viz Vaneč (Náměšť n. Osl.),
Ywanouiz, viz Vanovice (Boskovice),
Ywans, viz Ivaň (Židlochovice),
Ywansis, viz Ivančice,
Ywansiz, viz Ivančice,

Z

Zaberzi, viz Zábřeh (Hlučín),
Zabirdouici, viz Zábrdovice, část Brna,
† Zablačany u Polešovic (Hradiště Uh.) 363,
Záblatí (Bíteš Vel.) 148,
Záblatí (Bohumín) . . . . . 912, zb. st. a lih. 930,
Záblatí (Polské Těšínsko) . . . 895,
Zablocio, viz Záblatí (Polské Těšínsko),
Zábludov (Kunštát) 320,
Zaborze, viz Záboří (Polské Těšínsko),
Záboří (Polské Těšínsko) . . . 895,
Zábrdovice, část Brna . . . . 213, klášter 211, 974,
Zábrdovice (Krumlov Mor.) . . 125,
Zabrieg, viz Zábřeh,
Zabryeh, viz Zábřeh,
Zábřeh 570, 989,
Zábřeh (Hlučín) 812,
Zábřeh (Polské Těšínsko) . . 938,
Zábřeh nad Odrou (Otrava Mor.) . 697 dv., 993,
Zábudovice, viz Zábrdovice (Krumlov Mor.),
Zabylkov (Pruské Slezsko) . . 930,
Zabylkov Nový, viz Zabylkov (Pruské Slezsko),
Zackicel, viz Cotkytle (Šilperk),
Začany, viz Žatčany (Židlochovice),
Zadeh, viz Sádek (Benešov H.),
Zadek, viz Sádek, hrad nad Kojeticemi (Třebíč),
Zadik, viz Sádek (Osoblaha),
Zadky (Opava) 832,
Zadlowiczi, viz Žádlovice (Mohelnice),
Zadovan, viz † Sadovany asi u Hodonic (Znojmo),
Zádveřice (Vizovice) 460,
Záhatí, zb. st. v Moštěnici Horní (Přerov) 647,
Záhlinice (Kroměříž) 372, zb.st. 370,
Zahnašovice (Holešov) 451,
Záhorovice (Bojkovice) . . . 433,
Zahrada (Tišnov) 340,
Zahradiště (Meziříčí Vel.) . . . 62, zb. st. 957,
Zahrádka (Náměšť n. Osl.) . . 148,
† Zahrádky mezi Budkovem (Jemnice) a Radkovicemi (Dačice) 166,
† Zahrádky u Pěčína Malého (Dačice) 30, 949,
Zaisa, viz Čížov (Vranov),
Zaječí (Hustopeče) . 253, 267, 978,
Zakřany (Ivančice) . . . 345, 983,
Zákřov (Lipník n. B.) 630,
† Zákřov u Újezdce (Brod Uh.) 428,
† Zákřovice na místě nynějšího Zákřova (Lipník n. B.) . . 631,
† Zálavčí nyní část Leštiny (Zábřeh) 596, 990,
Zálužné (Vítkov) 778,
Zálužné, býv. dv. u Heřmanic (Vítkov) 776,
Zámek Nový, viz Zámky Nové (Bučovice),
† Zamišov na p. Zábřeh . . . 576,
Zámky Nové (Bučovice) . . . 285, zb. st. 281,
Zámky Nové (Litovel) . . 596, 990, dv. 594,
Zámostí (Ostrava Slezská) . . 911,
Zamrisc, viz Zámrsky (Hranice),
Zámrsk (Polské Těšínsko) . . 895,
Zámrsky (Hranice) 669,
Zarazice (Ostroh Uh.) 417,
Zarnice, viz † Jarnič (Bruntál),
Zárubice (Hrotovice) 134,
Zárušice, viz Žarošice (Ždánice),
† Zárušky u Brankovic (Bučovice) 283,
Zarzyce, viz Zářičí (Polské Těšínsko),
Zářičí (Kroměříž) 358,
Zářičí (Polské Těšínsko) . . . 895,
Záseka (Meziříčí Vel.) 63,
† Zasere na Těšínsku, nezn. kde 895,
Zassevo, viz † Zašov u Rapotic (Náměšť n. Osl.),
Zastavilka, viz Krčma (Bystřice n. P.),
Zastávka (Ivančice) 345,
Zastávka (Javorník) 862,
Zastávka (Konice) 987,
Zástřizlí, viz Zástřizly (Zdounky),
Zástřizly (Zdounky) . . . . . 395, dv. a lih. 393,
† Zašov u Rapotic (Náměšť n. Osl.) . . 50, 122,
Zašová (Meziříčí Val.) 680,
Zašovice (Třebíč) 45,
† Zátěš u Tršic (Lipník n. B.) 631,

Zátěšice, viz † Zátěš u Tršic (Lipník n. B.),
Zátor (Krnov) 821,
Zattig, viz Sádek (Benešov H.),
Zauditz, viz Sudice (Hlučín),
Zauchtel, viz Suchdol (Fulnek),
Zauchwitz, viz Pština Suchá (Pruské Slezsko),
Zautke, viz Sudkov (Zábřeh).
Závada (Fryštát) . . . . . 934, zb. st. a lih. 915,
Závada (Hlučín) . . . . 811 dv.,
Zavadilka (Konice) . . . 532, 987,
Zavadilka (Mohelnice) 563,
† Závětice u Zdeňkova (Telč) 952,
Závist (Blansko) 225, 313,
Závist (Meziříčí Vel.) 63,
Závišice (Přibor) 685, 702,
Závišice Malé, viz Závišice (Přibor),
† Závodí u Hlučína 809,
† Závořice u Postřelmova (Zábřeh) 576, 989,
Zawada, viz Závada (Fryštát),
Zawisthendorf, viz Závišice (Přibor),
Zayff, viz † Seifen u Petrušova (Třebová Mor.),
Zazane, viz † Sazany u Kelče (Hranice),
Zbejšov, viz Zbýšov (Ivančice),
Zběrkovice, viz Zvěrkovice (Budějovice Mor.),
Zbihneow, viz † Zbyhněv u Hořic (Blansko),
Zbiscowiz, viz Zbýšov (Ivančice),
Zblovice (Vranov) 179,
Zboněk (Kunštát) 320,
Zborov (Šilperk) 576,
Zborovice (Zdounky) 384,
Zbožensko, zb. st. u Zlína . . 377,
Zbožensko, viz † Zbožná u Zlína,
† Zbožná u Zlína 377,
Zbraslav (Biteš Vel.) . . 206, 345,
Zbraslavec (Kunštát) 326,
Zbrašov (Hranice) 622,
† Zbyhněv u Hořic (Blansko) 314,
Zbyslavice (Klimkovice) . . . 766 pila, zb. st., 997,
† Zbyslavice u Slavkova (Lipník n. B.) 635,
† Zbyslavsko u Bohuslavic (Bučovice) 284,
Zbýšov (Ivančice) . . . 348 dv.,
Zbýšov (Slavkov u Brna) . . 213,
Zbytkov (Polské Těšínsko) . . 895,
Zbytków, viz Zbytkov (Polské Těšínsko),
Zcaliz, viz Skalice (Krumlov Mor.),
Zdanicz, viz Ostroh Uh.,
Zdeboritz, viz Stěbořice (Opava),
† Zdělov asi v okolí Hrádku (Jaroslavice) 109,
Zdeňkov (Telč) . 37, 952 zb. st.,
Zderadice, viz † Neradice v biskupském obvodu blanenském,
Zdětín (Plumlov) 524,
Zdětín (Vsetín) 446,
Zdislavice (Zdounky) 388,
Zdislavice, viz Mniší (Přibor),
† Zdislavice u Těchova (Blansko) 314,
† Zdislavov u Držkové (Holešov) 456,
Zdounky 389,
Zdrilke, viz Střílky (Zdounky),
Zeberzi, viz Zábřeh nad Odrou (Ostrava Mor.),
Zebranicz, viz Sebranice (Kunštát),
Zebranitc, viz Sebranice (Kunštát),
Zebrawicz, viz Žabovřesky, předm. Brna,
Zebrowicz, viz Žabovřesky, předm. Brna,
Zechan, viz Těchanov (Rýmařov),
Zechitz, viz Stránské (Rýmařov),
† Zeif na p. Úsov (Mohelnice) 596,
Zeisau, viz Čížov (Vranov),
Zejf Studený (Frývaldov) . . . 856,
Zejf Suchý (Bruntál) . . 851, 998,
Zelechowiczi, viz Zelechovice (Uničov),
Zelchowicz, viz Želechovice (Uničov),
Zelinkovice (Místek) 702,
Zelupb, viz Čule (Jaroslavice),
† Zenfersdorf na p. Karlovec (Dvorce) 613,
Zengilow, viz Děhylov (Klimkovice),
Zenzans, viz Žatčany (Židlochovice),
Zepy, viz Žopy (Holešov),
Zes, viz † Szetes u Přibic (Židlochovice),
Zeschdorf, viz Těšíkov (Šternberk),
Zess, viz † Szetes u Přibic (Židlochovice),
Zewnetynek, viz Znětínek (Meziříčí Vel.),

Zeypota, viz Žipotín (Třebová Mor.),
Zezans, viz Žatčany (Židlochovice),
† Zezhule na p. Šternberk . . 612,
Zhitin, viz Štítina (Opava),
Zhoř (Jihlava) . . . 49, dv. 955,
Zhoř (Tišnov) 342,
Zhoř Černická, viz Zhoř (Jihlava),
Zhoř Holubí (Bíteš Vel.) 57, 956 dv.,
Zhoř Housecí, viz Zhoř (Jihlava),
Zhoř Housetina, viz Zhoř (Jihlava),
Zhoř Malá, viz Zhořec Zadní (Meziříčí Vel.),
Zhoř Nelepina, viz Zhoř Holubí (Bíteš Vel.),
Zhoř Nová (Meziříčí Vel.) 63, dv. 957,
Zhoř Pivcova, viz Zhoř Stránecká (Meziříčí Vel.),
Zhoř Stránecká (Meziříčí Vel.) 62, 957 dv., lih.,
Zhoř Zálesná (Bíteš Vel.) . 345, 983,
† Zhořec u Jestřebí (Jihlava) . . . 43, 953 dv.,
† Zhořec u Stonařova (Třešť) 11,
Zhořec Frankuv (Meziříčí Vel.) . 62,
Zhořec Zadní (Meziříčí Vel.) 63, 958,
† Zhořovo na p. Černá (Meziříčí Vel.) 49,
Zhotschow, viz Skočov (Těšínsko Polské),
Zibottindorf, viz Životice Horní (Benešov H.),
Ziedenicz, viz Židenice, předm. Brna,
Ziegenburg, viz Hradec Kozí (Opava),
Zigartice (Libavá Město) . . . 625,
Zighartice (Vidnava) . . 860, 868,
Zikmundov, zb. st. u Buchlova (Hradiště Uh.) 364,
† Zimotín u Hranic 635,
Ziretichi, viz Šaratice (Slavkov u Brna),
Zirouici, viz Žeravice (Přerov),
Zirowiczi, viz Žerůvky (Olomouc),
Zitbeyn, viz Štítina (Opava),
Zlabings, viz Slavonice,
Zlámanec (Hradiště Uh.) . 428, 984, dv. 423,
Zlámanka (Zdounky) 391,
Zlancob, viz Slavkov (Opava),
Zlatina, viz Slatinice (Olomouc),
Zlatkov (Bystřice n. P.) . . . 335,
Zlatníky (Opava) 781,
Zlaucob, viz Slavkov (Opava),
Zlawecowe, viz Slavkov (Opava),
Zlawizin, viz Slavičín (Bojkovice),
Zlebnis, viz Slavonice,
Zlechov (Hradiště Uh.) . . . 363,
† Zlechov u Týna (Lipník n. B.) 635,
Zlín 375,
Zlobice (Kroměříž) 659,
Zlobiczi, viz Zlobice (Kroměříž),
Zlubiz, viz † Libice u Fryšavy (Jaroslavice),
Zlup, viz Čule (Jaroslavice),
Zmirk, viz Smrk (Třebíč),
† Znatice v okolí Brna . . . 50,
Zňátky (Náměšť n. Osl.) . . . 148,
Zneispole, viz Kněžpole (Hradiště Uh.),
† Znětín u Lomnice (Tišnov) . 342,
Znětínek (Meziříčí Vel.) 62, mlýn 957,
Znoiem, viz Znojmo,
Znoim, viz Znojmo,
Znojmo 85, 91, 963,
klášter dominikánský . . . 89,
klášter minoritský (františkánský) 89,
klášter Klárisek 89,
kolej jesuitská 90,
klášter kapucínský 90,
Zobilicz, viz Soběšice (Kroměříž),
Zoczmans, viz Županovice (Jemnice),
Zonolusii, viz † Sovolusky u Tavíkovic (Hrotovice),
Zoppanz, viz Županovice (Jemnice),
Zöptau, viz Sobotín (Vizmberk),
Zossen, viz Sosnová (Benešov H.),
Zottig, viz Sádek (Osoblaha),
Zottküttel, viz Cotkytle (Šilperk),
Zovoluski, viz † Sovolusky u Tavíkovic (Hrotovice),
† Zratowicz u Brunzejfu (Rýmařov) 605,
Zrnůvky, viz Žernuvka (Tišnov),
Zschar, viz Žďár Město,
Zthenicz, viz Ždánice (Bystřice n. P.),
Ztrachotine, viz Strachotín (Hustopeče),
Ztyrnins, viz Černín (Znojmo),
Zuassicz (?), snad Načeratice (Znojmo) 92,

Zubačov, hrad u Komně (Bojkovice) 433,
Zubczim, viz Zubří (Město Nové),
Zubricii, viz † Zubřice u Lhoty Podhradní (Bystřice p. H.),
† Zubruvka v okolí Pulčína (Klobouky Val.) 440,
Zubří (Město Nové) 75,
Zubří (Rožnov p. R.) 680, zb. st. 679,
Zubřice (Pruské Slezsko) . . . 790,
† Zubřice u Lhoty Podhradní (Bystřice p. H.) 670,
Zubřič, hrádek u Lhoty Podhradní (Bystřice p. H.) 670,
Zubštýn (Bystřice n. P.) . 336, 961,
Zuckerhandl, viz Suchohrdly (Znojmo),
Zuckmantel, viz Cukmantl,
Zugicz, viz Sudice (Boskovice),
Zuchogurdli, viz Suchohrdly (Znojmo),
Zulb, viz Čule (Jaroslavice),
Zülkowitz, viz Sulkov (Pruské Slezsko),
Zurowicz, viz Syrovice (Židlochovice),
Zusekray, viz Cizkrajov (Slavonice),
Zuschicz, viz Šušice (Hradiště Uh.),
Zvěrkovice (Budějovice Mor.) 160 dv.,
† Zvěstovice, neznámé . . . 481,
Zvíkov, viz Cvikov (Ždánice),
Zvole (Bystřice n. P.) 69,
Zvole (Zábřeh) 567,
Zvolenov (Strážnice) 420,
Zvolenovice (Telč) 22,
Zvonovice (Vyškov) . 202, 292, 979,
Zwenser, viz Husinec, část Sviadnova (Místek),
† Zwenser Malý na p. Hukvaldy (Místek) 702,
Zwinenberg, viz Karlsburg, hrad u Jivové (Šternberk),
Zwittau, viz Svitavy,
† Zybetschlag na p. Rájec (Blansko) 312,
Zybothslog, viz † Zybetschlag na p. Rájec (Blansko),
Zyelewsco, viz Želivsko (Jevíčko),
Zyretitz, viz Šaratice (Slavkov u Brna),

Ž

Žabčice (Pruské Slezsko) . 826, 998,
Žabčice (Židlochovice) 241, dv. 237,
Žabeň (Místek) . . . 708 zb. st.,
† Žabíkov u Podhoří (Lipník n. B.) 623,
† Žabokrky na statku Meziříčí Val. 677,
† Žabokrky u Prus Mor. (Vyškov) 305,
Žabovřesky, předm. Brna . . . 209,
Žádlovice (Mohelnice) . . 561, 568,
Žádovice (Kyjov) . . . 408, 984,
Žákovice (Bystřice p. H.) . . . 665,
Žalkovice (Kroměříž) 659,
Žarošice (Ždánice) 280, zb. st. 281,
Žárovice (Plumlov) 518,
Žáry (Albrechtice) 853,
Žatč, viz Žatec (Telč),
Žatčany (Židlochovice) . . 220, 974, dv. 218,
Žatec (Telč) . . . . 22, dv. 946,
Žaukovice, viz Žalkovice (Kroměříž),
Ždánice . 271, dv., cukr., váp. 281,
Ždánice (Bystřice n. P.) . . . 73,
† Ždánice na p. Bítov (Vranov) 179,
† Žďár H., asi v okolí Hrádku (Jaroslavice) 109,
Žďár Město 81, 962,
Žďár Zámek (Žďár) . . . 77, 962,
Žďárec (Tišnov) 340, 982,
Žďárná (Boskovice) 316,
† Žďárná u Geršova (Meziříčí Vel.) 49,
Žebětín (Brno-venkov) 198, 206, 228, 975,
† Žebračí u Čechovic (Polské Těšínsko) 940,
† Žebrákov u Výškovic (Bílovec) 757,
Žebrzydowice Dolne, viz Zibřidovice Dolní (Polské Těšínsko),
Žebrzydowice Górne, viz Zibřidovice Horní (Polské Těšínsko),
Želatovice (Přerov) . . 641 zb. st.,
Želebsko, viz Želívsko (Jevíčko),
Želeč (Vyškov) . . 292, 294, 979, zb. st. 514,
Želechovice (Uničov) . . 611, 991,
Želechovice nad Dřevnicí (Zlín) . . 377, 460, 983, 985,

Želešice (Brno-venkov) . 218, 220,
Želetava (Telč) 35, 952,
Želetice (Znojmo) . . . 104, 965,
Želetice (Zdánice) . . . 278, 978,
zb. st. 281,
Železné (Tišnov) 340,
† Želice jihozáp. Nosislavě (Židlochovice) 242,
Želivsko (Jevíčko) 543,
Želovice (Krumlov Mor.) . . . 125,
† Želovice jihozáp. od Podolí (Brno-venkov) 203,
Ženklava (Jičín Nový) 685,
Ženkleb, viz Ženklava (Jičín Nový),
† Žerákovice v okolí Spytihněvě (Napajedla) 371,
Žeranovice (Holešov) 451, zb. st. 452,
Žeravice (Kyjov) . 365, zb. st. 364,
Žeravice (Přerov) 651,
Žeravice, viz Žeruvky (Olomouc),
Žeraviny (Strážnice) . . 415, 984,
Žermanice (Frýdek) 927,
Žernovice, viz Žernůvka (Tišnov),
Žernovník (Blansko) 330,
† Žernovy u Divok (Zdounky) 391,
Žernůvka (Tišnov) 225,
Žerotice (Znojmo) 105
zříc. hradu, zb. st., 965,
Žerotín (Šternberk) 497,
Žerutky (Kunštát) 328, zb. st. 327,
Žerůtky (Znojmo) 92,
Žerůvky (Olomouc) 495,
Žervenky zb st. (Fryštát) . . 915,
Žešov (Prostějov) . 487, 498, 518,
Žibotice, viz Životice (Jičín Nový),
† Žibřidovice u Hatě (Hlučín) 807,
Žibřidovice Dolní (Polské Těšínsko) 919,
Žibřidovice Horní (Polské Těšínsko) 919,
Žibřidovice Pusté (Vizmberk) . 588,
Žibřidovice Vysoké (Město Staré) 587,
Židenice, předm. Brna . . 213,
† Židlochov u Staměřic (Lipník n. B.) 637,
Židlochovice 236, 975,
Žilín (Bojkovice) 435,
Žilina (Jičín Nový) 685,
Žilmanice, viz Žermanice (Frýdek),
Žiměřovice, viz Žimrovice (Opava),
Žimrovice (Opava) . . . 770, 997,
Žipotín (Třebová Mor.) 550,
Žirutky, viz Žerutky (Kunštát),
Žitková (Bojkovice) 433,
Životice (Jičín Nový) . . 685, 993,
Životice (Osoblaha) 718,
Životice (Těšín Čes.) 897, dv. 898,
Životice Dolní (Opava) 725,
Životice Hladké (Fulnek) . 691, 993,
ml. 689,
Životice Horní (Benešov H.) . . 784,
zb. st. a Eh. 783,
† Žižňovice mezi Dešnou (Jemnice) a Sady Novými (Slavonice) 175,
Žižkov Moravský (Břeclav) 258, 977,
Žižlavice, dv. (Blansko) . . 309,
Žižlavice, viz † Zdislavice u Těchova (Blansko),
Žižňovice, viz † Křižlovice na p. Budkov (Jemnice),
Žleb Horní (Šternberk) 609,
Žleb Pasecký (Šternberk) . . 478,
Žleby (Tišnov) 342,
Žleby Andělské (Vizmberk) 588, 990,
Žlutava (Zlín) 372, 983,
Žofiov, viz Ústsko (Bojkovice),
Žopovy (Pruské Slezsko) . . . 844,
Žopy (Holešov) 451, 985,
Žukov Dolní (Těšín Čes.) . . 895,
Žukov Horní (Těšín Čes.) . . . 904,
Żuków Dolny, viz Žukov Dolní (Těšín Čes.),
Żuków Górny, viz Žukov Horní (Těšín Čes.),
Županovice (Jemnice) . . 175, 972,
Żywocice, viz Životice (Těšín Čes.),